

והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים מוכנים לעולם ועד

ספר הזהר

מנקד

שחבר התנא האלקי
רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

ברך שלישי

ספר שמות חלק א'

פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת — פְּרֻשֵׁת מִשְׁפָּטִים

דף ב ע"א — דף קכו ע"ב

ללומדים בשנה אחת כג כסליו — ב' שבט

ללומדים בשלש שנים שנה ראשונה כו סיון — שנה שניה א' חשוון

נסדר, נערך והוגה מחדש, בנקוד ופיסוק מלא,
עם מראה מקומות, בחלוק קטעים לפי הענינים,
באותיות גדולות ומאירות עינים.

עם באור בלשון הקדש

כל הזכויות שמורות
לרבי שמעון בר יוחאי זי"ע
מותר להעתיק לשם שמים
ומצוה גדולה לעשות זאת

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרָיִמָּה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ
בָּאוּ (שמות א) וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ
כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּיּוֹת
פְּפוּכָבִים לְעוֹלָם וְעַד (דניאל יב).
וְהַמְשַׁפְּלִים - אֵלֹהֵי הַם
שֶׁמֶסְתַּפְּלִים בְּסוּד הַחֲכֻמָּה [נ"א
יִזְהָרוּ, שְׁנוּצִיִּים בְּסוּד הַחֲכֻמָּה]. יִזְהָרוּ -
מְאִירִים וְנוֹצְצִים בְּזֵיו הַחֲכֻמָּה
הַעֲלִיּוֹנָה. כְּזֹהֵר - אֹרֶךְ וְהַתְּנוּצָצוֹת
שֶׁמְאִיר שְׂיוּצָא מֵעֵדֶן. וְזֶה סוּד
נֶסְתָּר שֶׁנִּקְרָא הַרְקִיעַ, בּוֹ עוֹמְדִים
פּוּכָבִים וּמְזוֹלוֹת, שֶׁמֶשׁ וּלְבָנָה,
וְכָל אוֹתָם מְאוֹרוֹת שֶׁל אוֹר.
זֹהֵר הַרְקִיעַ הַזֶּה מְאִיר בְּאוֹר עַל
הַגֶּן. וְעֵץ הַחַיִּים עוֹמֵד בְּאִמְצַע
הַגֶּן, שֶׁעֲנָפוּי מְכֻסִּים (עליה) (על) כֹּל
אוֹתָם דְּיוֹקְנָאוֹת וְעִצִּים וּבִשְׁמִים
שֶׁבָּגַן בְּכֻלָּם כְּשֵׁרִים. וּמִסְתוֹפְפִים
תַּחְתּוֹ כֹּל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, וְכָל צִפְרֵי
הַשָּׁמַיִם דְּרִים תַּחַת אוֹתָם
הַעֲנָפִים.
זֹהֵר פְּרֵי הָאֵילָן נוֹתֵן חַיִּים לְכָל,
קִיּוּמוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.
הַצֵּד הָאֲחֵר אֵינוֹ שְׂרוּי בּוֹ, אֲלֵא
רַק צֵד הַקְּדוּשָׁה. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל
אֵלֹהֵי שְׁטוּעָמִים מִמֶּנּוּ, הֵם
עוֹמְדִים לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.
אֲלֵא נִקְרָאִים מְשַׁפְּלִים וְצִדִּיקִים
וְזוֹכִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְחַיִּים לְעוֹלָם
הַבָּא.

זֹהֵר הָעֵץ הַזֶּה זְקוּף לְמַעְלָה
לְמַעְלָה. חֲמֵשׁ מְאוֹת פְּרָסוֹת
הַלוֹכוֹ, הוּא שְׁשִׁים רַבּוּא
בְּהַתְּפִשְׁטוֹתוֹ. בְּעֵץ הַזֶּה קָנִים זֹהֵר
אֶחָד שֶׁכֹּל הַגּוֹנִים קָנִים בּוֹ הֵם
גּוֹנִים שְׁעוֹלִים וְיוֹרְדִים, לֹא
מִתְיָשְׁבִים בְּמָקוֹם אֲחֵר פֶּרֶט
לְאוֹתוֹ הָאֵילָן.

בְּשִׂיוּצָאִים מִמֶּנּוּ לְהִרְאוֹת בְּתוֹךְ
זֹהֵר שֶׁלֹּא מְאִיר, מִתְיָשְׁבִים וְלֹא
מִתְיָשְׁבִים, עוֹמְדִים וְלֹא עוֹמְדִים,

(דף ב ע"א)

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִמָּה
אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ (שמות א),
וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי
הַרְבִּיּוֹת פְּפוּכָבִים לְעוֹלָם וְעַד (דניאל י"ב).
וְהַמְשַׁפְּלִים: אֵלֶּיךָ אֵינוֹן דְּמִסְתַּפְּלֵי בְּרָזָא
דְּחֲכֻמָּתָא. (נ"א וְזִהְרוּ דְנִצְצִין בְּרָזָא דְחֲכֻמָּתָא) יִזְהָרוּ:
נְהַרִין, וְנִצְצִין בְּזִיּוֹא דְחֲכֻמָּתָא עֲלָאָה.
כְּזֹהֵר: נְהַרִיו וְנִצְצִיו דְנְהַרָא דְנִפְיָא מֵעֵדֶן.
וְדָא אִיהוּ רְזָא סְתִימָא, דְאֶקְרִי רְקִיעַ. בֵּיה
קִיּוּמִין פּוּכָבִיא וּמְזִלֵי שְׁמָשָׁא וְסִיְהָרָא,
וְכָל אֵינוֹן בּוֹצִינִין דְנְהוֹרָא.
זֹהֵר דְהָאֵי רְקִיעַ נְהַרִיר בְּנְהַרִיו עַל גְּנֻתָא.
וְאֵילָנָא דְחַיִּי קָנִים בְּמִצִּיעוֹת גְּנֻתָא.
דְעֲנָפוּי חֲפִיִין (ד"א עליה) (נ"א על) כֹּל אֵינוֹן
דְיוֹקְנִין וְאֵילָנִין וּבּוֹסְמִין דְבְּגְנֻתָא, בְּמֵאֲנִין
דְכִשְׁרָן. וּמִטְלָלִין תַּחְתּוּתִיהָ כֹּל חַיּוֹת בְּרָא.
וְכָל צִפְרֵי שְׁמֵיא יְדוּרוֹן תַּחְתּוֹת אֵינוֹן
עֲנָפִין.
זֹהֵר אֵיבָא דְאֵילָנָא, יְהִיב חַיִּין לְכָלֵא.
קִיּוּמִיָּה לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֲלָמִין סְטָרָא
אַחְרָא לֹא שְׂרִיא בֵּיה, אֲלֵא סְטָרָא
דְקְדוּשָׁה. זְפָאָה חוֹלְקִיהוֹן אֵינוֹן דְטַעֲמִין
מְנִיָּה, אֵינוֹן קִיּוּמִין לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֲלָמִין.
אֵלֶּיךָ אֶקְרוּן מְשַׁפְּלִים, וְזְפָאָן חַיִּין בְּהָאֵי
עֲלָמָא, וְחַיִּין בְּעֲלָמָא דְאַתִּי.
זֹהֵר אֵילָנָא דָא, זְקָפָא לְעֵילָא לְעֵילָא.
חֲמֵשׁ מְאָה פְּרָסֵי הַלוֹכִיָּה, שְׁתִּין
רַבּוּא אִיהוּ, בְּפִשְׁטוּתִיהָ. בְּהָאֵי אֵילָנָא,
קִיּוּמָא חֵד זֹהֲרָא, כֹּל גּוֹוִנִין קִיּוּמִין בֵּיה
אֵינוֹן גּוֹוִנִין סְלָקִין וְנַחְתִּין, לֹא מִתְיָשְׁבֵי
בְּדוּכְתָא אַחְרָא בַר בְּהָהוּא אֵילָנָא.

בְּדִנְפֵי מְנִיָּה לְאַתְחַזָּא בְּגוֹ זֹהֵר דְלֵא נְהַרָא, מִתְיָשְׁבִין וְלֹא מִתְיָשְׁבִין.

משום שלא מתישבים במקום אחר. מעץ זה יוצאים שנים עשר שבטים שמתחמים בו, והם יורדים בזהר הזה שלא מאיר לתוף גלות מצרים בכמה מחנות עליונים. זהו שפתיב ואלה שמות בני ישראל וגו'.

רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) היה היה דבר ה'. היה היה פעמים לשם מה? ועוד יש לשאל, אם יחזקאל הנביא נאמן היה, למה גלה כל מה שראה? מי שהמלך מכניס אותו להיכלו, יש לו לגלות סודות שראה? אלא ודאי שיחזקאל היה נביא נאמן, וכל מה שראה הוא ראה באמונה, ובכרשותו של הקדוש ברוך הוא הוא גלה כל מה שגלה, והכל הצריך.

אמר רבי שמעון, מי שרגיל לסבל צער, אף על גב שפא לפי שעה צער, סובל משאו ולא חושש. אבל מי שלא רגיל בצער, וכל ימיו היה בתפנוקים ועדוניהם, ובא לו צער - זהו צער שלם, ועל זה צריך לבכות.

כך ישראל, כשירדו למצרים היו רגילים בצער, שהרי כל ימי אותו אביהם הצדיק היו בצער, ולכן סבלו את הגלות כראוי. אבל גלות בכל ההיא היתה צער שלם, אותו הצער שעליונים ותחתונים בכו עליו.

עליונים, שפתיב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה וגו'. תחתונים, שפתיב (תהלים קלו) על נהרות בכל שם ישבנו וגו', וכלם בכו על גלות בכל. מה הטעם? פי היו בתפנוקי מלכים, שפתיב (איכה ד) בני ציון היקרים וגו'.

קיימן ולא קיימן, בגין דלא מתישבן באתר אחרא. מאילנא דא נפקי תריסר שבטין. דמתחמן ביה, ואינון נחתו בהאי זהר דלא נהרא, לגו גלותא דמצרים, בכמה משיריין עלאין, הדא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל וגו'.

רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) היה היה דבר ה', היה היה תרי (דף ב' ע"ב) זמני אמאי. ותו אית לשאלה, אי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, אמאי גלי כל מה דחמא, מאן דמלפא אעיל ליה בהיכליה אית ליה לגלאה רזין דחמי. אלא ודאי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, וכל מה דחמא במהימנותא איהו, ובכרשותא דקודשא בריך הוא גלי כל מה דגלי, וכלא אצטריך.

אמר רבי שמעון, מאן דרגיל למסבל צערא אף על גב דאתי לפום שענתא צערא, סביל מטלנוי, ולא חייש, אבל מאן דלא רגיל בצערא, והוה כל יומוי בתפנוקין ועדוניהן, ואתי ליה צערא, דא איהו צערא שלים, ועל דא אצטריך למבכי.

כך ישראל, כד נחתו למצרים, רגילין בצערא הו, דהא כל יומוי דהווא זפאה אבוהון בצערא הוה, ועל דא סבלו גלותא כדקא יאות. אבל גלותא דבבל ההוא הוה צערא שלים, ההוא הוה צערא דעלאין ותתאין בכאן עליה.

עלאין: דכתיב, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה וגו'. תתאין: דכתיב, (תהלים

קל"ז) על נהרות בכל שם ישבנו וגו' פלהון בכו על גלותא דבבל. מאי טעמא. בגין דהוה בתפנוקי מלכין דכתיב, (איכה ד) בני ציון היקרים וגו'.

(אר"ג דתנן אמר רבי יצחק, מאי דכתיב, (ירמיה ט) על ההרים אשא כבי ונהי. אלא, אלין אינון מוריא רמא דעלמין. ומאן אינון מוריא רמא, אינון, בני ציון הנקרים המסלאים בפז) **והשתא הוּו נחתין בגלותא, בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקן לאחורא. וכד (הוּו עאלו) בגלותא בבבל, חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין, דהא קדשא בריה הוא שביק לון, ולא ישגח בהון לעלמין.**

ותנינן, אמר רבי שמעון, בההיא שעתא קרא קדשא בריה הוא לכל פמליא דיליה, וכל רתיכין קדישין, וכל חיליה ומשרייתיה, ורב רבנוי, וכל חילא דשמיא, ואמר לון, מה אתון עבדין הכא, ומה בני רחימאי בגלותא דבבל, ואתון הכא, קומו חותו כלכון לבבל, ואנא עמכון. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ג) פה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה וגו'. למענכם שלחתי בבלה, דא קדשא בריה הוא. והורדתי בריחים פולם, אלין פל רתיכין ומשריין עלאין.

בר נחתו לבבל, אתפתחו שמיא, ושראת רוח נבואה קדישא על יחזקאל, וחמא כל מה דחמא, ואמר לון לישראל, הא מאריכון הכא, וכל חילי שמיא ורתיכוני, דאתו למידר ביניכון. לא הימנוהו, עד דאצטריף לגלאה כל מה דחמא, וארא כף, וארא כף. ואי גלי יתיר, מה דגלי כלא אצטריף. פיון דחמו ישראל כף, חדו. וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל, לא חיישו על גלותהון פלל, דהא ידעו דקודשא בריה הוא לא שביק לון. וכל מה דגלי ברשותא גלי.

(ושנינו, אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ירמיה ט) על ההרים אשא כבי ונהי? אלא אלה הם הרים רמים של העולמים. ומי הם אותם הרים רמים? אלו בני ציון הנקרים המסלאים בפז.) ועכשו היו יורדים לגלות עם רחים על צוארם, וידיהם מהדקות לאחור. וכאשר (נכנסו) לגלות בבבל, חשבו שאין להם קיום לעולמים, שהרי הקדוש ברוך הוא עזב אותם, ולא ישגיח בהם לעולמים.

ושנינו, אמר רבי שמעון, באותה שעה קרא הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא שלו, וכל המרכבות הקדושות, וכל חילותיו ומחנותיו וגדוליו וכל חיל השמים, ואמר להם: מה אתם עושים כאן? ומה בני אהובי בגלות בבבל, ואתם כאן? קומו רדו כלכם לבבל, ואני עמכם. זהו שכתוב (ישעיה מג) כה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה וגו'. למענכם שלחתי בבלה - זה הקדוש ברוך הוא. והורדתי בריחים פלם - אלה פל המרכבות והמחנות העליונים, בשירדו לבבל, נפתחו השמים, ושרתה נבואה קדושה על יחזקאל, וראה כל מה שראה, ואמר להם לישראל: הרי אדונכם כאן, וכל חילות השמים ומרכבותיו שבאו לדור ביניכם. לא האמינו לו, עד שהצטרף לגלות כל מה שראה, וארא כף, וארא כף. ואם גלה יותר - פל מה שגלה הצרף. פיון שראו כף ישראל, שמחו. וכשמעו דברים מפי יחזקאל, לא חששו על גלותם פלל, שהרי ידעו שהקדוש ברוך הוא לא עזב אותם, וכל מה שגלה - גלה ברשות.

וְשִׁנְיָנוּ, בְּכֹל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, שֵׁם הַשְּׂכִינָה גְּלֵתָה עִמָּהֶם. וְכֵאן בְּגִלוֹת מִצְרַיִם מֵהַ כְּתוּבָה? וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. פִּינּוֹן שֶׁכְּתוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵה זֶה אֵת יַעֲקֹב? הַבָּאִים אִתּוֹ הַצֹּטְרִיף לֹמַר! אֵלֶּה, אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם אוֹתָם מְרַכְּבוֹת וּמְחַנּוֹת עֲלֵיוֹנִים שִׁירְדוּ עִם יַעֲקֹב עִם הַשְּׂכִינָה לְגִלוֹת מִצְרַיִם.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ. רַבִּי חֵיִיא פְּתַח, (שיר ד) אֲתִי מְלַבְּנוֹן כֹּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֻנֹת אַרְיֹת מִהֶרְרֵי נְמָרִים. פְּסוּק זֶה נֹאמֵר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּשִׁעָה שִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְקָרְבוּ לְהַר סִינַי לְקַבֵּל תּוֹרָה, אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲתִי מְלַבְּנוֹן - מְאוֹתוֹ עֲדוֹן הַעֲלִיּוֹן בָּאָה. כֹּלֵה - שְׁלֵמָה, כְּמוֹ הַלְּבָנָה כְּשֶׁמִּשְׁתַּלְמָת מִהַשְּׂמֶשׁ בְּכֹל אֹר וְהַתְּנוּצָצוֹת. אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי - כְּדֵי שִׁיִּקְבְּלוּ בְּנֵיךָ תּוֹרָה.

תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה. תְּשׁוּרֵי - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א-ט) וְהַתְּשׁוּרָה אֵין לְהֵבִיא. תְּקַבְּלִי תְּקַרְבַּת עַל בְּנֵיךָ. מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה - מִהֶרְאֵשִׁית, כְּשֶׁנֶּכְסוּ לְאֲמָנָה הַעֲלִיּוֹנָה וְאָמְרוּ (שמות כד) כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וְהָיוּ בְּמִשְׁקַל אֶחָד כְּמִלֵּאכִים עֲלֵיוֹנִים, שֶׁכֶּף כְּתוּב בְּהֵם, (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' מִלְּאֲכָיו גְּבֻרֵי כַח עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. אֵז קִבְּלָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּרָה.

מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן - זֶה הַר סִינַי, שֶׁקָּרְבוּ אֵלָיו וְהִתְנַצְּבוּ תַּחְתָּיו, שֶׁכְּתוּב (שמות ט) וַיִּתְנַצְּבוּ בְּתַחְתֵּית הַהָר. מִמְּעֻנֹת אַרְיֹת -

וְתִנְיָנוּ בְּכֹל אֶתֶר דִּישְׂרָאֵל גָּלוּ, תִּמְן שְׂכִינְתָּא גְּלֵתָה עִמָּהוֹן, וְהֵכָא בְּגִלוֹתָא דְּמִצְרַיִם מֵהַ כְּתוּבָה, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. פִּינּוֹן דְּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵהוּ אֵת יַעֲקֹב, הַבָּאִים אִתּוֹ אֲצִטְרִיף לְמִימַר. אֵלֶּה, אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן רְתִיכִין וּמְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, דְּנַחְתּוּ עִם יַעֲקֹב, בְּהֵדִי שְׂכִינְתָּא, בְּגִלוֹתָא דְּמִצְרַיִם.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ. (שמות א')

רַבִּי חֵיִיא פְּתַח (שיר השירים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן כֹּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֻנֹת אַרְיֹת מִהֶרְרֵי נְמָרִים. הַאי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִמַּר, בְּשִׁעָתָא דְּנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְקָרְבוּ לְטוֹרָא דְּסִינַי לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא, אָמַר לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתִי מְלַבְּנוֹן: מִן הַהוּא עֲדוּנָא עֲלָאָה קָא אֲתַתָּא. כֹּלֵה: שְׁלִימְתָא, כֵּהָאִי סִיְהָרָא דְּאֲשַׁתְּלִימַת מִן שְׂמִשָּׁא בְּכֹל נְהוּרָא וְנִצְיָצוּ, (ד' ט' ג' ע"א) אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי, בְּגִין לְקַבְּלָא בְּנֵיךָ אוֹרֵייתָא.

תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה, תְּשׁוּרֵי: כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שמואל א', ט') וְהַתְּשׁוּרָה אֵין לְהֵבִיא. תְּקַבְּלִי (ג"א תְּקַבְּלִי) תְּקַרְבוּתָא עַל בְּנֵיךָ. מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה: מְרֹאֵשִׁיתָא דְּעָאֵלוּ בְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה, וְאָמְרוּ (שמות כ"ד) כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וְהָיוּ בְּמִתְקַלָּא חֲדָא כְּמִלְּאֲכִין עֲלֵאִין, דְּהֵכִי כְּתִיב בְּהוּ, (תהלים ק"ג) בָּרְכוּ ה' מִלְּאֲכָיו גְּבֻרֵי כַח עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. כְּדִין קַבְּלִית דְּכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּרָה.

מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן: דָּא טוֹרָא דְּסִינַי, דְּקָרְבוּ לְגַבְיָהּ, וְאֲתַעֲתְדוּ

אלו בני שעיר שהזמינם הקדוש ברוך הוא לקבל תורה ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים - אלו בני ישמעאל, שכתוב (דברים לג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש.

מה זה ואתה מרבבת קדש? ששנינו, כשרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, באו מחנות של מלאכים עליונים. פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדגנו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, ורצו שתורה תנתן להם.

אמר להם הקדוש ברוך הוא, וכי יש בכם מות? שכתוב (במדבר יט) אדם כי ימות באהל. (דברים כא) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. יש ביניכם חטא? וכי אתם צריכים דינים? יש ביניהם גזל או גנבה? שכתוב (שמות כ) לא תגנב. יש ביניכם נשים? שכתוב לא תנאף. יש ביניכם שקר? שכתוב לא תענה ברעף עד שקר. יש ביניכם חמדה? שכתוב לא תחמד. אז לשם מה אתם רוצים תורה? מיד פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדגנו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתוב. ועל כך ואתה מרבבת קדש, אז מימינו אש דת למו.

רבי יוסי באר פסוק זה כשיורה שכניה לגלות מצרים, ורבי שמעון אמר, פסוק זה על סוד יחוד האמונה נאמר. אתי מלבנון פלה, הקול אמר לדבור אתי, משום שהרי קול בא לדבור, ומנהיגו עמו להיות כאחד בלי פרווד פלל, משום שקול הוא פלל, דבור הוא פרט, ולכן פלל

תחותיה. דכתיב, (שמות י"ט) ויתיצבו בתחתיה החר. ממעונות אריות: אלין בני שעיר דקודשא בריה הוא זמין לון באורייתא, ולא בעו לקבלה, מהררי נמרים: אלין בני ישמעאל. דכתיב, (דברים לג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קדש.

מאי ואתה מרבבות קדש. דתנינן, בד בעא קדשא בריה הוא למיהב אורייתא לישראל, אתו משריין דמלאכין עלאין, פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, בעאן דיתיהיב לון אורייתא.

אמר לון קדשא בריה הוא, וכי אית בכון מותא, דכתיב, (במדבר י"ט) אדם פי ימות באהל. (דברים כ"א) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. חטא אית ביניכו, וכי אתון בעאן לדינין. אית ביניכו גזל. או גנבה, דכתיב, (שמות כ') לא תגנב. אית ביניכו נשין דכתיב, (שמות כ') לא תנאף. אית ביניכו שקרא, דכתיב, (שמות כ') לא תענה ברעף עד שקר. אית ביניכו חמדה, דכתיב, (שמות כ') לא תחמוד. מה אתון בעאן אורייתא. מיד פתחו ואמרו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתיב. ועל דא ואתה מרבבות קדש, פדין מימינו אש דת למו.

רבי יוסי אוקים להאי קרא, פד נחתא שכנתא בגלותא דמצרים. ורבי שמעון אמר, האי קרא, על רזא ד'יחודא דמהימנותא אתמר, אתי מלבנון פלה, קול אמר לדבור אתי, בגין דהא קול אתי לדבור, ומדבר לה בהדיה,

הצטרף לפרט, ופרט הצטרף
לכלל, שהרי אין קול בלי דבור,
ואין דבור בלי קול. ועל זה אתי
מלבנון כלה וגו', שעקר שניהם
באים מלבנון.

תשורי מראש אמנה - זהו גרון
שמשם יוצאת רוח השלים
לכל, (בלה) מסוד הלבנון הנסתר
והגנוז. מראש שניר וחרמון -
זוהי לשון ראש ואמצע,
שחותרת את הדבור. ממענות
אריות - אלה הם שנים. מהרי
נמרים - אלה הם שפתיים,
השלמות שבהם נשלם הדבור.
ואלה שמות בני ישראל. רבי
חייא פתח, (משלי כג) אל תלחם
את לחם רע עין ואל תתאו
למטעמתיו. אל תלחם את לחם
רע עין - משום שלחם או הנאה
מאותו איש שהוא רע עין, אינו
כדאי לאכל ולהנות ממנו.
שאלו כשירדו ישראל למצרים,
לא טעמו לחם של המצרים, לא
היו נשארים בגלות, ולא היו
מציקים להם המצרים.

אמר לו רבי יצחק, והרי נגזרה
גזרה? אמר לו, הפל הוא
כראוי, שהרי לא נגזר דוקא
במצרים, שהרי לא כתוב כי גר
יהיה זרעך בארץ מצרים, אלא
(בראשית טו) בארץ לא להם, ואפלו
בארץ אחרת.

אמר רבי יצחק, מי שהוא בעל
נפש, (לא יוכל עם אדם) שמאכלו
יותר מאשר שאר בני אדם, או
מי שהולך אחר מעיו, אם יפגש
באותו רע עין, ישחט עצמו ולא
יאכל מלחמו, שאין לחם רע
בעולם חוץ מאותו לחם של
בעל עין הרע. מה כתוב? כי לא
יוכלון המצרים לאכל את

למהוי כחדא בלא פרוּדא כלל. בגין דקול
איהו פלל, דבור איהו פרט. ועל דא כלל
אצטרין לפרט, ופרט אצטרין לכלל. דהא
לית קול בלא דבור, ולית דבור בלא קול.
ועל דא אתי מלבנון כלה וגו', דעקרא
דתרוייהו מלבנון קא אתיין.

תשורי מראש אמנה: דא איהו גרון,
דמתמן נפקא רוחא לאשלא
כלא, (נ"א בלה) מרזא דלבנון סתים וגניז.
מראש שניר וחרמון: דא איהי לישנא
רישא ואמצעיתא, דמחתכא לדבור.
ממענות אריות: אלין אינון שינים. מהרי
נמרים: אלין אינון שפון, שלימו
דאשפתלים בהו דבור.

ואלה שמות בני ישראל. רבי חייא פתח,
(משלי כ"ג) אל תלחם את לחם רע עין
ואל תתאו למטעמתיו. אל תלחם את לחם
רע עין, בגין דנהמא או הנאה דההוא בר
נש דהוי רע עין, לאו איהו כדאי למיכל
ולאתהני מניה. דאי כד נחתו ישראל
למצרים, לא יטעמון נהמא דמצראי, לא
אשתבכו בגלותא, ולא יעיקון לון מצראי.
אמר ליה רבי יצחק, והא גזרא אתגזר.
אמר ליה, פלא איהו כדקא יאות,
דהא לא אתגזר במצרים דווקא, דהא לא
כתיב (בראשית ט"ו) כי גר יהיה זרעך בארץ
מצרים, אלא בארץ לא להם, ואפילו
בארעא אחרא.

אמר ר' יצחק, מאן דאיהו בעל נפש, (ס"א)
לא יוכל עם בר נש) דמיכליה תיר משאר
בני נשא, או מאן דהוא אזיל בתר מעוי, אי
אערע בההוא רע עין, יכוס גרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה, דלית

אערע בההוא רע עין, יכוס גרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה, דלית

הַעֲבָרִים לָחֶם פִּי תוֹעֵבָה הִיא
לְמַצְרַיִם. הָרִי לֶךְ לָחֶם שֶׁל רַע
עֵינַי.

שָׂרֵשָׁה הֵם שְׂדוּחִים שְׂכִינָה מִן
הָעוֹלָם וְגוֹרְמִים שְׂדִירוֹ שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִהְיֶה
בְּעוֹלָם וּבְנֵי אָדָם צוֹנְחִים וְלֹא
נִשְׁמַע קוֹלָם, וְאֵלֶּה הֵם: מִי
שֶׁשׁוֹכֵב עִם נְדָה, מִשּׁוּם שְׂאִין
טְמֵאָה חֲזָקָה בְּעוֹלָם חוּץ
מִטְּמֵאת הַנְּדָה, וְטְמֵאת הַנְּדָה
קִשָּׁה מִכָּל טְמֵאָה בְּעוֹלָם. הוּא
נְטֵמָא, וְכָל הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו
נְטֵמָאִים עִמּוֹ. בְּכָל מְקוֹם
שֶׁהוֹלְכִים, נִדְחִית שְׂכִינָה
מִלְּפָנֶיהֶם.

וְרֹא עוֹד, אֵלֶּא שְׂגוּרִם צְרוֹת
רְעוֹת עַל עֲצָמוֹ וְעַל אוֹתוֹ זְרַע
שִׁילִיד. שְׂפִינֵן שִׁיקְרָב אָדָם
לְנְדָה, אוֹתָהּ טְמֵאָה קוֹפְצַת עָלָיו
וְנִשְׂאָרַת בְּכָל אֵיבְרִיו, אוֹתוֹ זְרַע
שִׁילִיד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, (טְמֵאִים)
מוֹשְׁכִים עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה, וְכָל
יָמָיו יִהְיֶה בְּטְמֵאָה, שֶׁהָרִי הַבְּנִין
וְהִיסוּד שֶׁלוֹ הוּא בְּטְמֵאָה רַבָּה
וְתִקְיָפָה מִכָּל טְמֵאָה שְׂבַעֵלָם,
שְׂמִיד שְׂקָרָב אָדָם לְנְדָה, אוֹתָהּ
טְמֵאָה קוֹפְצַת עָלָיו, שְׂכַתוֹב (וִיקְרָא
ט) וְתֵהִי נְדָתָה עָלָיו.

מִי שֶׁשׁוֹכֵב עִם בַּת אֵל נָכַר,
שְׂמִכְנִיס בְּרִית קֹדֶשׁ וְאוֹת הַבְּרִית
לְרִשׁוֹת אַחֲרָת, שְׂכַתוֹב וּבַעַל בַּת
אֵל נָכַר, וְשִׁנְיָנוּ שְׂאִין קִנְיָה לְפָנֵי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חוּץ מִקְּנָאָה
שֶׁל בְּרִית קֹדֶשׁ, שֶׁהִיא בְּרִית שֶׁל
הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ וְסוּד הָאֲמוּנָה. מֵה
כְּתוּב? (בַּמְדַּבֵּר כ"ה) וַיַּחַל הָעַם לְזַנוֹת
אֶל בָּנוֹת מוֹאָב. מִיד - וַיַּחַר אֶף
ה' בְּיִשְׂרָאֵל.

קְדִישָׁא, וְרָזָא דְמֵהִימְנוּתָא. מָה כְּתִיב (בַּמְדַּבֵּר כ"ה) וַיַּחַל הָעַם לְזַנוֹת אֶל
בָּנוֹת מוֹאָב מִיד וַיַּחַר אֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל.

נְהָמָא בִישָׂא בְּעֵלְמָא, בַּר מֵהֵהוּא לָחֶם רַע
עֵינַי, מָה כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית מ"ג) פִּי לֹא יוֹכְלוֹן
הַמַּצְרַיִם לֶאֱכֹל אֶת הָעֲבָרִים לָחֶם פִּי
תוֹעֵבָה הִיא לְמַצְרַיִם, הָא לֶךְ לָחֶם רַע עֵינַי.
תִּתְרָא אֵינוֹן דִּדְחִינֵן שְׂכִינְתָא מְעֵלְמָא,
וְגַרְמִין, דִּדְיוּרִיָּה דְקוּדְשָׁא בְרִיף
הוּא לֹא הוּי בְּעֵלְמָא, וּבְנֵי נְשָׂא צוּוּחִין
וְלֹא אֲשַׁתְּמַע קְלִיהוֹן. וְאֵלִין אֵינוֹן: מָאן
(דף ג' ע"ב) דְשָׂכִיב בַּנְּדָה, בְּגִין דְלִית מְסַאָבו
תְּקִיף בְּעֵלְמָא בַר מְסַאָבו דְנְדָה. מְסַאָבו
דְנְדָה קְשִׂיא מִכָּל מְסַאָבו דְעֵלְמָא, אֲסַתָּאב
אִיהוּ, וְכָל דְמִתְקַרְבִּין בְּהַדִּיה יִסְתָּאָבוֹן
עַמִּיה, בְּכָל אַתְר דְאֲזִלִין אַתְדְּחִיָּיא
שְׂכִינְתָא מִן קַמִּיהוּ.

וְרֹא עוֹד, אֵלֶּא דְגָרִים מְרַעִין בִּישִׁין עַל
גְּרַמִּיה, וְעַל הַהוּא זְרַעָא דִיּוֹלִיד,
דְכִינוֹן דִּיקְרָב בַּר נֶשׁ לְגַבִּי נְדָה, הַהוּא
מְסַאָבו דְלִיג עָלוּי, וַיִּשְׂתָּאָר בְּכָל שִׁיפִין
דִּילִיה, זְרַעָא דִיּוֹלִיד בְּהַהוּא שְׁעָתָא, (ס"א
מְסַאָבו) מְשָׁכִין עָלוּי רוּחַ מְסַאָבו. וְכָל יוֹמוּי
יִהֵא בְּמְסַאָבו, דְהָא בְּנִינָא וַיִּסוּדָא דִּילִיה
אִיהוּ בְּמְסַאָבו רַב וְתִקְיָה מִכָּל מְסַאָבָא
דְעֵלְמָא, דְמִיד דְקָרִיב בַּר נֶשׁ לְגַבִּי נְדָה,
הַהוּא מְסַאָבו דְלִיג עָלוּי, דְכְּתִיב, (וִיקְרָא ט"ו)
וְתֵהִי נְדָתָה עָלָיו.

מָאן דְשָׂכִיב בְּבַת אֵל נָכַר, דְאֲעִיל בְּרִית
קוּדְשׁ וְאֵת קִימָא בְּרִשׁוֹ אַחֲרָא,
דְכְּתִיב, (מִלֵּאכִי ב') וּבַעַל בַּת אֵל נָכַר. וְתִנְיִנֵן,
לִית קִנְיָה קָמִי קֹדְשָׁא בְרִיף הוּא, בַּר קִנְיָה
דְבְרִית קְדִישָׁא, דְאִיהוּ קִימָא דְשָׂמָא

רֵאשִׁי הָעַם שִׁיּוּדְעִים וְלֹא מוֹחִים בִּידְיָהֶם, נִעֲנָשִׁים בַּתְּחִלָּה, שְׁפָתוֹב קַח אֶת פֶּל רֵאשִׁי הָעַם וְהוֹקַע אוֹתָם לַה' נִגְדַּד הַשְּׁמֶשׁ. רַבִּי אֲבָא אָמַר, מַה זֶה נִגְדַּד הַשְּׁמֶשׁ? נִגְדַּד הַבְּרִית שְׁוֹקְרָת שְׁמֶשׁ, וְעַלֶּיהָ נֹאמַר (תהלים פד) כִּי שְׁמֶשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים. שְׁמֶשׁ וּמִגֵּן - זוֹ בְרִית קִדְשׁ. מַה שְׁמֶשׁ זֹרַח וּמְאִיר לְעוֹלָם, אֵף כִּף בְּרִית קִדְשׁ זֹרַח וּמְאִיר אֶת גּוֹף הָאָדָם. מִגֵּן - מַה מִּגֵּן הוּא כְּדֵי לְהִגֵּן עַל הָאָדָם, אֵף כִּף בְּרִית קִדְשׁ מְגַנָּה עַל הָאָדָם, וּמִי שֶׁשׁוֹמֵר אוֹתָהּ, אֵין נֹזֵק בְּעוֹלָם שִׁיּוּכֵל לְקַרֵּב אֵלָיו, וְזֶהוּ נִגְדַּד הַשְּׁמֶשׁ. רֵאשִׁי הָעַם יִתְפַּסּוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר בַּחֲטָא זֶה, אִם יוֹדְעִים וְלֹא מְקַנְאִים לוֹ, מִשׁוּם שְׁחוּבָה זוֹ עַלֶּיהֶם לְקַנֵּא לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּבְּרִית הַזֹּאת, מִי שֶׁמְכַנְּסִים קִדְשָׁה זוֹ לְרִשׁוֹת אַחֲרָת, עַלֶּיו כְּתוּב (שמות כ) לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קִנְאָה וְכֹלֵא קִנְאָה חֲדָא. וְעַל דָּא אַתְדַּחֲיָא שְׁכִינְתָא מְקַמֵּיהָ. מָאן דְּמִשְׁקַר בַּבְּרִית קִדְשָׁא דְחַתִּים בְּבִשְׂרֵיהָ דְּבַר נָשׁ, כְּאִילוּ מִשְׁקַר בְּשָׂמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָאן דְּמִשְׁקַר חוֹתְמָא דְּמִלְכָּא, מִשְׁקַר בִּיהָ בְּמִלְכָּא, לִית לִיהָ חוּלְקָא בְּאֵלְהָא דִּישְׂרָאֵל, אִי לָא בְּחִילָא דְּתִיּוּבְתָא תְּדִיר. (ס"א ותי"ר)

רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל א', י"ב) וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲזְבוּ וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'. מַה זֶה וַיִּשְׁפְּחוּ וַיַּעֲזְבוּ? שִׁדְחוּ מֵהֶם בְּרִית קִדְשׁ, שְׁמְלוּ וְלֹא פָּרְעוּ, עַד שֶׁפָּאָה דְּבוּרָה וְנִדְבָה בְּזָה אֶת פֶּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שופטים ה) בְּפָרַע פְּרַעוֹת בִּישְׂרָאֵל בְּהַתְּנִיב עִם בְּרַכּוֹ ה'.

רֵאשִׁי עֲמָא דִּידְעוּ וְלֹא מַחוּ בִּידְיָהוּ, אַתְעַנְשׂוּ בְּקִדְמִיתָא, דְּכַתִּיב, (במדבר כ"ה) קַח אֶת פֶּל רֵאשִׁי הָעַם וְהוֹקַע אוֹתָם לַה' נִגְדַּד הַשְּׁמֶשׁ. רַבִּי אֲבָא אָמַר, מָאִי נִגְדַּד הַשְּׁמֶשׁ. נִגְדַּד הַבְּרִית דְּאִקְרִי שְׁמֶשׁ, וְעַלֶּיהָ אַתְמַר (תהלים פ"ד) כִּי שְׁמֶשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים. שְׁמֶשׁ וּמִגֵּן דָּא בְּרִית קִדְשָׁא. מַה שְׁמֶשׁ זֹרַח וְאִנְהִיר עַל עֲלָמָא, אוֹף הָכִי בְּרִית קִדְשָׁא זֹרַח וְאִנְהִיר גּוֹפָא דְּבַר נָשׁ. מִגֵּן: מַה מִּגֵּן אִיהוּ לְאִגְנָא עַלֶּיהָ דְּבַר נָשׁ, אוֹף הָכִי בְּרִית קִדְשָׁא מִגֵּן עַלֶּיהָ דְּבַר נָשׁ, וּמָאן דְּנִטִּיר לִיהָ, לִית נִזְקָא בְּעֲלָמָא, דִּיכִיל לְמִקְרַב בְּהַדְיָה וְדָא הוּא נִגְדַּד הַשְּׁמֶשׁ. רֵאשִׁי עֲמָא, יִתְפַּסּוּן בְּכָל דְּרָא וְדָרָא בְּחוּבָא דָּא, אִי יוֹדְעִין וְלֹא מְקַנְאִין לִיהָ. בְּגִין דְּחוּבָא דָּא עַלֶּייהוּ, לְקַנְאָה לִיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי בְּרִית, מָאן דְּאֵעִיל קִדּוּשָׁה דָּא בְּרִישׁוּתָא אַחֲרָא, עַלֶּיהָ כְּתִיב (שמות כ) לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קִנְאָה וְכֹלֵא קִנְאָה חֲדָא. וְעַל דָּא אַתְדַּחֲיָא שְׁכִינְתָא מְקַמֵּיהָ. מָאן דְּמִשְׁקַר בַּבְּרִית קִדְשָׁא דְחַתִּים בְּבִשְׂרֵיהָ דְּבַר נָשׁ, כְּאִילוּ מִשְׁקַר בְּשָׂמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָאן דְּמִשְׁקַר חוֹתְמָא דְּמִלְכָּא, מִשְׁקַר בִּיהָ בְּמִלְכָּא, לִית לִיהָ חוּלְקָא בְּאֵלְהָא דִּישְׂרָאֵל, אִי לָא בְּחִילָא דְּתִיּוּבְתָא תְּדִיר. (ס"א ותי"ר)

רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל א', י"ב) וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲזְבוּ וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'. מָאִי וַיִּשְׁפְּחוּ וַיַּעֲזְבוּ. דִּדְחוּ מִנִּייהוּ בְּרִית קִדְשָׁא, הוּוּ גְזָרִין וְלֹא פָּרְעִין, עַד דְּאִתַּת דְּבוּרָה וְנִדְיַבַת בְּהַאי לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּמַה דְּכַתִּיב, (שופטים ה) בְּפָרַע פְּרַעוֹת בִּישְׂרָאֵל בְּהַתְּנִיב עִם בְּרַכּוֹ ה'.

מי שהורג בנו, אותו עבר
שאשתו התעברה, וגורם להרגו
במעיה, שסותר בנינו של
הקדוש ברוך הוא ואמנות שלו.
יש מי שהורג אדם, וזה הורג
בנו.

שרש רעות עושה שכל העולם
לא יכול לסבל, ועל זה העולם
מתמוגג לאט לאט, ולא ידוע
למה, והקדוש ברוך הוא
מסתלק מהעולם, וחרב ורעב
ומות באים על העולם, ואלה
הם: הורג בנו, סותר בנין
המלך. ודוחה את השכינה,
שהולכת ומשוטטת בעולם ולא
מוצאת מנוחה, ועל (ה) אלו
רוב (רחות) הקדש (עושה) בוכה,
והעולם נדון בכל הדינים הללו.
אוי לאותו האיש, אוי לו! טוב
לו שלא נברא בעולם!

אשריהם ישראל, שאף על גב
שהיו בגלות מצרים, נשמרו
מכל שלשת אלה - מנדה, מבת
אל נכר, ומהרג של זרעם,
והשתדלו בפרהסיא בפריה
ורביה. שאף על גב שנגזרה
הגזרה כל הפן הילוד היארה
תשליכהו, לא נמצא ביניהם מי
שהורג עבר במעי אשה, כל
שפן אחר כף. ובכוחו זו יצאו
ישראל מהגלות.

מנדה - ששנה רפי חיאי, מה
שכתוב (שמות לח) ויעש את הכיור
נחשת ואת פנו נחשת במראת
הצבאות. מפני מה זכו נשים
לזה? משום ששמרו עצמן
בגלות מצרים, שלאחר שנטהרו
היו באות מקשטות, ומסתכלות
במראה בבעליהן, ומעוררות
אותם לפריה ורביה.

מבת אל נכר - שכתוב יצאו כל
צבאות ה' וגו', וכתוב (תהלים קכב)
שבטי זה עדות לישראל. עדות
לישראל ודאי. ואלה שמות בני

מאן דקטיל בנוי, ההוא עוברא דמתעברא
אתתיה, וגרים לקטלא ליה במעהא,
דסתיר בניינא דקודשא בריך הוא ואומנותא
דיליה. אית מאן דקטיל בר נש, והאי קטיל
בנוי.

תרתא בישין עביד דכל עלמא לא יכיל
למסבל, ועל דא עלמא מתמוגגא
זעיר זעיר, ולא ידיע, וקודשא בריך הוא
אסתלק מעלמא, וחרבא וכפנא ומותנא
אתיין על עלמא. ואלין אינון: קטיל בנוי,
סתיר בניינא דמלפא, דחיא שכינתא, דאזלא
ומשטטא בעלמא, ולא אשפחת נייחא. ועל
(דא) אלין, ריחא (ס"א רוחין) דקודשא (עביד) בכיה,
ועלמא אתדן בכל הני דינין. ווי לההוא בר
נש, ווי ליה, טב ליה דלא יתברי בעלמא.

זבאין אינון ישראל, דאף על גב דהוו
בגלותא דמצרים, אסתמרו מפל הני
תלתא, מנדה, ומבת אל נכר, ומקטול זרעא,
ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה. דאף על
גב דגזרה אתגזרת (שמות א) כל הפן הילוד
היאורה תשליכהו, לא אשתכח ביניהון מאן
דקטיל עוברא במעהא דאתתא, כל שפן
לבתר. ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא.

מנדה: דתני רפי חיאי מאי (דף ד' ע"א) דכתיב,
(שמות ל"ח) ויעש את הכיור נחשת ואת
פנו נחשת במראות הצבאות. מפני מה זכו
נשין להאי, בגין דאסתמרו גרמיהו בגלותא
דמצרים, דלכתר דאתדכיין הוו אתיין
מתקשטן ומסתפלן במראה בבעליהון,
ומעוררין לון בפריה ורביה.

מבת אל נכר, דכתיב, (שמות י"ב) יצאו כל
צבאות ה' וגו'. וכתוב (תהלים קכ"ב) שבטי
זה עדות לישראל. עדות לישראל ודאי.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל.
דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִי תִימָא וְהָא כְּתִיב וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי. הָא
וְדָאֵי חַד הָוָה, וּפְרַסְמוּ קְרָא, דְּכְתִיב, (ויקרא
כ"ד) וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי וְגו' וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית
בַּת דְּבָרִי לְמֹטֶה דָן. פְּרִיָּה וּרְבִיָּה דְכְתִיב, (שמות
א') וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגו'. וּמְכַל
הַנִּי אֶסְתְּמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָאלוּ, בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל נִפְקוּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

יִשְׂרָאֵל. שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּבַר
אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִם תְּאֹמַר, וְהָרִי כְּתוּב וְהוּא בֶן
אִישׁ מִצְרִי? הָרִי וְדָאֵי אֶחָד הָהָא,
וּפְרַסְמוּ הַפְּתוּב, שְׁפָתוּב (ויקרא כד)
וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי וְגו', וְשֵׁם
אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְמֹטֶה דָן.
פְּרִיָּה וּרְבִיָּה - שְׁכַתוּב וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגו'.
וּמְכַל אֵלֶּה נִשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל נִכְנְסוּ - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִצְאוּ. זְהוּ שְׁפָתוּב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי
אֲלֶעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר
רַבִּי אֲלֶעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, פְּתַח פִּיךָ
וַיֹּאמְרוּ דְּבָרֶיךָ. אָמַר לוֹ, גּוֹחַ
לְפָנַי מַד שְׁאַשְׁאֵל דְּבַר אֶחָד
שְׁקֻשָּׁה לִי? הָרִי שְׁמַעְתִּי
מִהַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא
אוֹמֵר, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
- יִשְׂרָאֵל סְבָא, כָּל אוֹתָם חִילוֹת
וּמַחְנוֹת שֶׁהָיוּ יוֹרְדִים לְגִלוֹת עִם
יַעֲקֹב, שְׁפָתוּב אֵת יַעֲקֹב. מַה זֶה
שְׁפָתוּב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ? אָמַר
לוֹ, וְדָאֵי זֶה כֶּף, אֵלֶּה הָרִי
שְׁנִינּוּ, כָּל הַמְּקַבֵּל מֵאַחַר, הוּא
בֵּית לְאוֹתוֹ שְׁנַתָּן, וְעַל זֶה אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

פְּתַח רַבִּי אֲלֶעָזָר וְאָמַר, (מלכים א-
ט) וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְבַנוֹת אֶת
בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְכִי
פִּינּוֹן שְׁאֹמֵר אֶת בֵּית ה', מַה זֶה
וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ? אִם בְּשִׁבִיל
שְׁלֹמֹה זֶה נֶאֱמַר - לֹא כֶּף! אֵלֶּה
בֵּית ה' זֶה בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, וְאֶת
בֵּית הַמֶּלֶךְ זֶה קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים.
בֵּית ה' שְׁהוּא בֵּית הַמְּקַדָּשׁ,
כְּמוֹ עֲזֻרוֹת וּלְשִׁכוֹת וּבֵית
הָאוֹלָם וְהַדְּבִיר, זֶה בֵּית
הַמְּקַדָּשׁ, וְדָאֵי נִקְרָא בֵּית ה'.
בֵּית הַמֶּלֶךְ - זֶה קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים,
שְׁהוּא הַפְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, הַמֶּלֶךְ

וְרַבִּי
יוֹסִי הָוּוּ אֲזָלִי בְּאוֹרְחָא, עַד דִּהְוּוּ
אֲזָלִי, אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, אֶפְתַּח
פּוּמְךָ, וַיִּנְהַרוֹן מִיֶּלֶךְ אָמַר לִיה נִיחָא קַמִּיה
דְּמַר, דְּאֶשְׁאֵל מְלָה חָדָא דְקֻשְׁיָא לִי, הָא
שְׁמַעְנָא מְבוּצִינָא קְדִישָׁא, דִּהְוָה אָמַר, וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא. כָּל אֵינּוֹן
חִילוֹן וּמְשַׁרְיִין דִּהְוּוּ נַחְתִּין לְגִלוֹתָא בְּהָדִי
יַעֲקֹב, דְּכְתִיב, אֵת יַעֲקֹב. מַהוּ דְכְתִיב אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לִיה, וְדָאֵי הָכִי הוּא. אֵלֶּה
הָא תְּנִינּוּן, כָּל דְּמְקַבֵּל מֵאַחַרָא, אִיהוּ בֵּיתָא
מִהֵוּא דִּיהִיב, וְעַל דָּא אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

פְּתַח רַבִּי אֲלֶעָזָר וְאָמַר, (מלכים א', ט) וַיְהִי כְּכַלּוֹת
שְׁלֹמֹה לְבַנוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית
הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְכִי כִּינּוֹן דְּאָמַר אֶת בֵּית ה', מַהוּ
וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ, אִי בְּגִין שְׁלֹמֹה אֶתְמַר, לָאו
הָכִי, אֵלֶּה אֶת בֵּית ה' דָּא בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, וְאֶת
בֵּית הַמֶּלֶךְ דָּא קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים.

בֵּית ה' דָּאִיהוּ בֵּית הַמְּקַדָּשׁ כְּגוֹן: עֲזֻרוֹת
וּלְשִׁכוֹת וּבֵית הָאוֹלָם וְהַדְּבִיר, דָּא בֵּית
הַמְּקַדָּשׁ, וְדָאֵי אֶקְרִי בֵּית ה'. בֵּית הַמֶּלֶךְ: דָּא
קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, דָּאִיהוּ פְּנִימָא דְכֹלְא, הַמֶּלֶךְ
סְתָם. מְלֶךְ דָּא, אַף עַל גַּב דָּאִיהוּ מְלֶךְ עֲלָאָה,

סתם. מלך זה, אף על גב שהוא מלך עליון, הוא נקבה אל נקדה העליונה, נסתרת הכל. ואף על גב שהוא נקבה, הוא זכר למלך שלמטה, ולכן הכל כמו זה ועל זה, תחתונים, בסוד זה כתוב בהם איש וביתו באו.

ואלה שמות, רבי (אלעזר) יוסי פתח ואמר (שיר ד) גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול - זו פנסת ישראל, שהיא גן נעול. שאמר רבי אלעזר, מה הגן הזה צריך לשמר, לעדר ולהשקות ולזמר - כך פנסת ישראל צריכה לעדר ולשמור ולהשקות ולזמר, ונקראת גן, ונקראת פרם. מה הפרם הזה צריך לעדר ולהשקות ולזמר ולחפור - כך ישראל. זהו שכתוב (ישעיה ד) כי כרם ה' צבאות בית ישראל, וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

משנה. אמר רבי שמעון, אנו פוקחים עינינו רואים, גלגלי מרפכה הקדושה נוסעים במסעותיהם, וקול שירה מבשמת לאזנים, יפה ללב, עולה ויוודת, הולכת ולא נוסעת, מזדעזעים אלה אלפים ורבוא רבבות, ופותחים בשירה מלמטה למעלה.

לקול נעימות הזו עומדים מי שעומדים, ומתפנסים בהתפנסות לצד הימין, ארבע מאות וחמשים אלה בעלי עינים. רואים ולא רואים. עומדים בקיומם. שני צדדים אחרים מתלבנים (מתהפכים) בשבילם, ולצד שמאל מאתים וחמשים אלה.

אוחם בעלי ירכה מינכים ומיללים ממקום בית מושבם, פותחים בדין ומסימים בדין.

איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה, סתימא דכלא. ואף על גב דאיהו נוקבא, איהו דכורא לגבי מלך דלתתא, ובגין כך פלא כגוונא דא ועל דא, תתאי, ברזא דא כתיב בהו, איש וביתו באו.

ואלה שמות, רבי (אלעזר) יוסי פתח ואמר, (שיר השירים ד) גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול: דא כנסת ישראל שהיא גן נעול. דאמר רבי אלעזר, מה הגן הזה צריך לשמור, לעדור, ולהשקות, ולזמור. כך פנסת ישראל, צריכה לעדור, ולשמור, ולהשקות, ולזמור, ונקראת גן, ונקראת פרם, מה הפרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור, כך ישראל, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ד) כי כרם ה' צבאות בית ישראל וכתיב, (ישעיה ה) ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

מתניתין: אמר רבי שמעון, אנו פתחין עינא חמאן, גלגלי רתיכתא קדישתא נטלין במטלנוי, וקל שירתא בסימא לאודנין, יאה ללבא, סלקא ונחתא, אזלא ולא נטלא, מזדעזעין אלה אלפין, ורבוא רבבן ופתחין שירתא מלרע לעילא.

לקול נעימותא ההוא, קיימין מאן דקיימין, ומתפנסין בכנופיה לסטרא דימינא, ארבע מאה וחמשים אלפין דעיינין. חמאן ולא חמאן, קיימין בקיומיהון. תרין סטרין אחרנין אתחורו (ס"א אתחורו) בגיניהון. ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשים אלפין.

אינון מאריהון דיבבא, מיבבין ומיללין מאתר בית מותביהון, פתחין בדינא ומסימין בדינא. מיבבין תניינות, ודינא יתיב, וספריין

מִיבְּכִים שְׁנִית, וְדִין יוֹשֵׁב, וּסְפָרִים נִפְתָּחִים. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עוֹלָה בְּעַל הַדִּין שְׁעוֹמֵד עָלֶיהֶם, וְיוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף דִּין, וְשִׁירָה שׁוֹכֶכֶת עַד שֶׁלֹּא יִסְתִּים הַדִּין. סוֹבְבִים בְּעַלֵּי הָעֵינַיִם שֶׁלְּעַד יָמִין, וְעַמָּם שְׁמוֹנָה עֶשֶׂר אֶלֶף תּוֹקְעִים, וְלֹא מִיבְּכִים וְלֹא מִלְּלִים (ס"א לא מִלְּלִין וְלֹא מִיבְּכִין) פִּתְחִין וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה. מְזַדְּעָזְעִים מֵאֵתִים וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף בְּעַלֵּי יבְּכָה.

תּוֹקֵעַ שְׁנִית וְלֹא מִיבְּכִים (ולא מִיבְּכִים וְלֹא מִלְּלִים). נוֹסֵעַ הַפֶּטְרוֹן מֵאוֹתוֹ כֶּסֶף וְיוֹשֵׁב בְּכֶסֶף הַוּוֹתְרָנוֹת. בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה (הוֹא) מְזַכֵּיר שֵׁם קָדוֹשׁ עֲלִיוֹן וְגִדּוֹל, שֶׁבְּאוֹתוֹ שֵׁם יֵשׁ חַיִּים לְכָל פֶּתַח וְאָמַר פֶּעַם אַחַת יוֹדֵד ה"א וְיִי"ו ה"א (יודֵד ה"א וְאִי"ו ה"א), כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת לוד) וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה'. פּוֹתְחִים כְּבִתְחִלָּה בְּעַלֵּי גִלְגָּלִים קְדוּשִׁים, וְאֶלֶף אֶלְפִים וְרַבּוּא רַבְּבוֹת, וְאוֹמְרִים שִׁירָה, מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים, בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹם בֵּית שְׁכִינָתוֹ.

בָּא אוֹתוֹ הַגֶּן, שְׁהֵיְתָה (שְׁהֵי) שְׁמוֹנָה בְּמֵאֵתִים וְחֲמִשִּׁים עוֹלָמוֹת, הִיא שְׁכִינָה נִכְבְּדָה בְּזִיּוּה, שְׁיוֹצֵאת מִזִּיּוּ לְזִיּוּ, וְזִיּוּה שׁוֹפֵעַ מִמֶּנָּה לְאַרְבַּעַה צְדָדִים רְאִשִׁים לְרֵאשׁוֹנִים (לְקִיּוֹם). מֵאוֹתוֹ זִיּוּ יוֹצֵא (בְּמִשְׁרָף) לְכָל אוֹתָם לְמִטָּה, וְהִיא נִקְרָאת גֶּן עֲדָן.

פֶּתַח שְׁנִית אוֹתוֹ זְקָן, הַפֶּטְרוֹן שֶׁל הַפֶּל, וּמְזַכֵּיר שְׁמוֹ יוֹדֵד ה"א וְאִי"ו ה"א, וְכֻלָּם פּוֹתְחִים בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַרְחֻמִּים. מִי רָאָה כָּל הַתְּקִיפִים הַלְלוּ, רְמִים שֶׁל רְמִים, תְּקִיפִים שֶׁל תְּקִיפִים, מְרַבְּבוֹת קְדוּשִׁים, וְשְׁמִים וְכָל חִילֵיהֶם, מְזַדְּעָזְעִים וּמִתְחַלְחֲלִים בְּאִימָה רַבָּה,

פִּתְיָחוּ. בֵּיה שְׁעָתָא, סְלִיק מְאָרִיָּה דְדִינָא, דְקָאִים עֲלֵיהוֹן, וַיְתִיב בְּכוֹרְסִיָּא דְדִינָא, וְשִׁירָתָא אֲשַׁתְּכּוּ, עַד לֹא תִסְתִּיִּים דִּינָא סַתְרוּן מְאָרִי דְעֵינִין דְלִסְטְרָא יְמִינָא, וְעַמְהוֹן (ד) ד' ע"ב) תְּמַנִּיסַר אֶלְפִין אַחְרָנִין תְּקַעִין, וְלֹא מִיבְּכִין וְלֹא מִלְּלִין (ס"א לא מִלְּלִין וְלֹא מִיבְּכִין) פִּתְחִין שִׁירָתָא, מְזַדְּעָזְעִין מֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין אֶלְפִין מְאָרִי דִיבְכָא.

תְּקַע תְּנַיִנוֹת וְלֹא מִיבְּכִין (ס"א לא מִיבְּכִין וְלֹא מִלְּלִין) נְטִיל פֶּטְרוֹנָא, מֵהָהוּא כְּרִסִּיָּא וַיְתִיב בְּכוֹרְסִיָּא דְוּוֹתְרָנוֹתָא. בֵּיה זְמַנָּא הָהּ (נ"א הוֹא) מְדַפֵּר שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה רַבָּא, דְבִהָהוּא שְׁמָא חַיִּים לְכָלָא.

פֶּתַח וְאָמַר זְמַנָּא חֲדָא יוֹדֵד ה"א וְיִי"ו ה"א (ס"א יוֹדֵד ה"א וְאִי"ו ה"א) כְּמָה דְאֵת אָמַר (שְׁמוֹת ל"ד) וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה. פִּתְחִין כְּקַדְמִיתָא מְאָרִי גִלְגָּלִי קְדִישִׁין. וְאֶלֶף אֶלְפִין, וְרַבּוּא רַבְּבוֹן, וְאִמְרֵי שִׁירָתָא, מְשַׁבְּחִין וְאִמְרִין, בְּרִיךְ יִקְרָא דַּה' מֵאֵתֵר בֵּית שְׁכִינָתִיהָ.

אֵתֵיא הָהוּא גִנְתָא, דְהוֹת (נ"א דְאֵיָה) טְמִירָא בְּמֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין עֲלִמִין, הוּא שְׁכִינְתָא יִקְרָא בְּזִיּוּה, דְנִפְיָק מִזִּיּוּא לְזִיּוּא, וְזִיּוּה נְגִיד מְנִיָּה, לְאַרְבַּע סְטָרִין רִישִׁין, לְקַדְמָאִי (ס"א לְמִנִּיָּא), מֵהָהוּא זִיּוּא נִפְק (ס"א אֲחַמְשָׁה) לְכָלְהוּ דְאִינוּן לְתַפָּא, וְהֵיָא אִקְרִי גִנְתָא דְעֲדָן.

פֶּתַח תְּנַיִנוֹת הָהוּא סְבָא, פֶּטְרוֹנָא דְכָלָא וּמְדַפֵּר שְׁמִיָּה יוֹדֵד ה"א וְאִי"ו ה"א, וְכָלְהוּ פִתְחֵי בְתִלְיִסַר מְכִילָן דְרַחֲמֵי. מֵאֵן חֲמִי כָּל אֵלִין תְּקִיפִין, רְאֵמִין דְרֵאֲמִין, תְּקִיפִין דְתְקִיפִין, וְתִיכִין קְדִישִׁין, וְשְׁמִיָּא, וְכָל חִילֵיהוֹן, מְזַדְּעָזְעִין וּמִתְחַלְחֲלִין בְּאִימְתָא סְגִיָּא, מְשַׁבְּחִין שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאִמְרִין שִׁירָתָא. זְכָאִין אִינוּן נִשְׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקֵיָּא, דְאִינוּן

מִשְׁבַּחִים אֶת הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ
וְאוֹמְרִים שִׁירָה. אֲשֶׁרֵיהֶם
נִשְׁמֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ
הַעֲדוּן וְיִוָּדְעִים אֶת זֶה, עַל זֶה
נֶאֱמַר (ירמיה י') מִי לֹא יִרְאֶה מִלֶּךְ
הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשִׁינְדָה
שְׂכִינָה לְמִצְרַיִם, יְרָדָה חַיָּה אַחַת
שֶׁשְׁמָהּ יִשְׂרָאֵל בְּדִיוֹקָן אוֹתוֹ
הַזָּקֵן, וְאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שְׁמֹשִׁים
קְדוּשִׁים עִמּוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד
אוֹת קְדוּשָׁה עִמּוֹ מֵהַשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ, וְכֻלָּם יְרָדוּ עִם יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, מִמֶּשְׁמַע שְׁאָמַר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן אֶת יַעֲקֹב,
וְלֹא נֶאֱמַר אֹתוֹ.

שְׁאֵר רַבִּי יְהוּדָה אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן, (אָמַר לוֹ) כִּינּוּן
שֶׁשְׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ אֶת פְּרֹשֶׁת
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּסוּד עֲלִיּוֹן, מֵה זֶה
שְׁאָמַר אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ? אָמַר
לוֹ, אוֹתָהּ מִלֶּה שֶׁהִיָּה אוֹמֵר
אָבָא, אֵלּוּ הֵם מִלְּאָכִים עֲלִיּוֹנִים,
שֶׁהֵם מֵעַל הַתַּחְתּוֹנִים מֵהֶם. זֶהוּ
שְׁכַתּוֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. וְכֵן
אָמַר אָבָא, כָּל אוֹתָם מִלְּאָכִים
שֶׁבְּדִרְגָּה עֲלִיּוֹנָה, נִקְרְאִים
גְּבָרִים זְכָרִים, וְאוֹתָם שֶׁבְּדִרְגָּה
תַּחְתּוֹנָה מֵהֶם, נִקְרְאִים (נְקֻבוֹת)
בֵּית, שְׂאֵשָׁה נִקְבָּה שְׁמִקְבֻלַּת מִן
הַזְּכָר.

רַבִּי יִצְחָק הִיָּה עוֹמֵד לִפְנֵי רַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ,
שְׂכִינָה יְרָדָה עִם יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם? אָמַר לוֹ, וְלֹא? וְהָרִי
כְּתוּב (בראשית מז) אֲנֹכִי אֶרְדֵּ עִמָּךְ.
אָמַר לוֹ, בֵּא תִרְאֶה, שְׂכִינָה
יְרָדָה לְמִצְרַיִם אֶת יַעֲקֹב, וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת
(אֲחֵרוֹת) עִמָּה, וְהִיָּנוּ מֵה שְׁכַתּוֹב
כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי. שְׁנֵינּוּ, שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת יְרָדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, וְכֻלָּם

בְּהֵוֹא עֲדוּנָא, וְיִדְעִין דָּא, עַל הַאי אֵיתָמַר
(ירמיה י') מִי לֹא יִרְאֶה מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה
וְגו' (ע"ב תוספתא)

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כַּד נִחְתַּת שְׂכִינְתָא
לְמִצְרַיִם, נִחְתַּת חַיָּה חֲדָא, דְּשָׁמָה
יִשְׂרָאֵל, בְּדִיוֹקָנָא דֶּהֱוֹא סְבָא, וְאַרְבַּעִין
וּתְרִין שְׁמֹשִׁין קְדִישִׁין עִמָּיה, וְכָל חַד וְחַד אֶת
קְדִישָׁא עִמָּיה, מִשְׁמָא קְדִישָׁא, וְכֻלְהוּ נִחְתַּן
עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִמֶּשְׁמַע דְּקָאֵמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְאַחַר כֵּן אֶת יַעֲקֹב, וְלֹא נֶאֱמַר אֹתוֹ.

שְׁאֵר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,
(אָמַר לֵיה) כִּינּוּן דְּשְׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ, פְּרֹשֶׁת
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּרִזָּא עֲלָאָה, מָאִי קָאֵמַר אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לֵיה, הֵהוּא מִלֶּה דֶּהוּה אָמַר
אָבָא, אֵינּוֹן הוּוּ מִלְּאָכִין עֲלִיּוֹן, דְּאֵינּוֹן
לְעִילָא עַל תַּתָּאי מְנַהוּן, הֵינּוּ דְכַתִּיב אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ, וְהָכִי אָמַר אָבָא, כָּל אֵינּוֹן מִלְּאָכִין
דְּבְדִרְגָּא עֲלָאָה, אֶקְרוּן גּוּבְרִין דּוּכְרִין, וְאֵינּוֹן
דְּבְדִרְגָּא תַּתָּאָה מְנַהוּן, אֶתְקְרוּן (נְקֻבָתָא) בֵּית,
דְּאֶתְתָּא נּוֹקְבָא דְּמִקְבֻלָּא מִן דְּכּוּרָא.

רַבִּי יִצְחָק הִוָּה קָאִים קָמִיָּה דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַ
רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיה שְׂכִינְתָא נִחְתַּת
לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב. אָמַר לֵיה וְלֹא, וְהָא כַתִּיב
(בראשית מז) אֲנֹכִי אֶרְדֵּ עִמָּךְ. אָמַר לֵיה תָּא חַזִּי,
שְׂכִינְתָא נִחְתַּת לְמִצְרַיִם אֶת יַעֲקֹב וְשִׁית מָאָה
אֶלְפִין רְתִיכִין קְדִישִׁין (אֲחֵרִין) עִמָּה, וְהֵינּוּ
דְכַתִּיב כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי, תְּנִינָן שִׁית
מָאָה אֶלְפִין רְתִיכִין קְדִישִׁין נִחְתּוּ עִם יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם, וְכֻלְהוּ סְלִיקוּ מִתַּמָּן, כַּד נִפְקוּ
כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי. שְׁנֵינּוּ, שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת יְרָדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, וְכֻלָּם

עלו משם כשיצאו ישראל
ממצרים. זהו שכתוב (שמות יב)
ויסעו בני ישראל מרעמסס
סכתה כשש מאות אלף רגלי
וגו'. שש מאות לא נאמר, אלא
כשש מאות. כמו שיצאו אלה,
כך יצאו אלה.

ובא ראה סוד הדבר, בזמן
שיצאו המרפכות הקדושות
הללו והמחנות הקדושים, ראו
ישראל וידעו שהם מתעפכים
בשבילם, וכל החפזון שעשו
ישראל היה בגללם, והינו
שכתוב ולא יכלו להתמהמה,
היה לו לומר ולא רצו
להתמהמה, אבל לא כתוב אלא
ולא יכלו. ונודעו (או נודע) ממש,
שכל בני ישראל היו בני ישראל
של הרקיע, והינו מה שכתוב
בני ישראל הבאים מצרימה את
יעקב, ועל זה לא נאמר ואלה
שמות בני ישראל הבאים
מצרימה אתו, אלא ואלה שמות
בני ישראל הבאים מצרימה את
יעקב. הבאים מצרימה
בראשונה, ועם מי? את יעקב.

אמר רבי יהודה, [נ"א רבי יצחק] [נ"א
רבי יוסי] קל וחומר, ומה כשנצל
יעקב מלבן כתוב (בראשית לב)
ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו
מלאכי אלהים - כשיירד לגלות
והקדוש ברוך הוא אמר אנכי
ארד עמך מצרימה, אינו דין
שהואיל והפטרון יורד, שיירדו
גם שמשיו עמו? הינו שכתוב
הבאים מצרימה את יעקב. רבי
יעקב מפפר חנן אמר משמו של
רבי אבא, מי הם בני ישראל
של פאן? אותם שנקראו בני
ישראל ממש.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מז)
לכו חזו מפעלות יי אשר שם
שמות בארץ, אל תקרי שמות
אלא שמות. והולך זה פזה,

ישראל ממצרים. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שמות י"ב)
וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס סֹכְתָה כָּשֶׁשׁ
מֵאוֹת אֶלְפֵי רַגְלֵי וְגו'. שֶׁשׁ מֵאוֹת לֹא נֶאֱמַר,
אֶלָּא כָּשֶׁשׁ מֵאוֹת, כְּגוֹנוֹנָא דְנִפְקוּ אֶלְיָן, כְּךָ
נִפְקוּ אֶלְיָן.

וְתָא חֲזִי רִזָּא דְמַלְהָ, כְּעֵדְנָא דְנִפְקוּ אֶלְיָן
רְתִיכִין קְדִישִׁין, מְשִׁירִיתָא קְדִישָׁתָא,
חֲמוּ יִשְׂרָאֵל וַיְדַעוּ, דְהוּוּ מִתְעַפְכִּין בְּגִינְהוֹן,
וְכִלְהוּ בְהִילוּ דְעַבְדוּ יִשְׂרָאֵל, בְּגִינְהוֹן הָוָה,
וְהֵינְנוּ דְכְתִיב, (שמות י"ב) וְלֹא יָכֻלוּ לְהִתְמַהֵמָה,
הָוָה לֵיהּ לְמִימַר וְלֹא רָצוּ לְהִתְמַהֵמָה אֲבָל לֹא
כְתִיב אֶלָּא וְלֹא יָכֻלוּ. וְאֲתִיְדַעוּ (ס"ו וְאִתְגַּדַּע)
מִמֶּשׁ, דְכִלְהוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, הוּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
דְרַקִיעָא, וְהֵינְנוּ דְכְתִיב, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרִימָה אֵת יַעֲקֹב, וְעַל דָּא לֹא נֶאֱמַר וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה אִתּוּ, אֶלָּא
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה אֵת
יַעֲקֹב, הַבָּאִים מִצְרִימָה בְּקַדְמִיתָא וְעַם מִי,
אֵת יַעֲקֹב.

אמר רבי יהודה, (נ"א רבי יצחק נ"א רבי יוסי) קל
וחומר, ומה כד אשתזיב יעקב מלבן,
כתיב, (בראשית ל"ב) ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו
מלאכי אלהים. כד נחת בגלותא, וקודשא
ברוך הוא אמר, אנכי ארד עמך מצרימה, (ד'
ה' ע"א) לאו דינא, הואיל ופטרונא נחתא
דייחתון שמשוי עמיה, הינו דכתיב הבאים
מצרימה את יעקב. רבי יעקב דכפר חנן אמר
משמיה דרבי אבא, מאן אינון בני ישראל
דהכא. אינון דאתקרוין בני ישראל ממש.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מ"ו) לכו חזו
מפעלות יי אשר שם שמות בארץ. אל
תקרי שמות. אלא שמות. ואזלא הא כהא
דאמר רבי חייא, כגונונא דרקיעא, עבד

שָׁאָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּמוֹ בְּרַקִּיעַ
עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ.
בְּרַקִּיעַ יֵשׁ שְׁמוֹת קְדוֹשִׁים,
וּבְאֶרֶץ יֵשׁ שְׁמוֹת קְדוֹשִׁים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה [נ"א רבי יוסי],
בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁירַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם,
יָרְדוּ עִמּוֹ שְׁשִׁים רַבּוֹא מְלֹאכִים
עֲלִיּוֹנִים. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, הִנֵּה
מִטְתּוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים
סָבִיב וְגו', שֶׁלְטוֹנִים שֶׁחֲקוּקִים
בְּמִפְתַּח, סוֹכְבִים בְּמִקּוּמוֹ
הַשְּׁלֹטוֹנִים בְּשִׁבְעֵי, וְחֲקוּקִים
בְּשִׁשִּׁי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב שְׁשִׁים
גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ.

הִנֵּה מִטְתּוֹ - זוֹהִי שְׁכִינָה.
שֶׁלְשִׁלְמָה - הַמְּלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם
שָׁלוֹ. שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ -
אֵלוֹ הֵם שְׁשִׁים רַבּוֹא מְלֹאכִים
עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם מַחִיל הַשְּׁכִינָה
שִׁירְדָה עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם.
מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל
שֶׁלְמַעֲלָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ - הֵם וּמְנַהֲגֵיהֶם.

רַבִּי חֲזִיָּא הָיָה הוֹלֵךְ מֵאוּשָׁא
לְלוּד, וְהָיָה רוֹכֵב עַל חֲמֹר,
וְהָיָה רַבִּי יוֹסִי עִמּוֹ. יָרַד רַבִּי
חֲזִיָּא וְתַפְסֵי יְדֵי רַבִּי יוֹסִי. אָמַר
לוֹ, אִם בְּנֵי הָעוֹלָם הֵיוּ יוֹדְעִים
כְּבוֹדוֹ הָרַב שֶׁל יַעֲקֹב בְּשַׁעַה
שָׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, הֵיוּ
מְלַחְכִּים אֶת הָעֶפְרוֹ שֶׁלֹּשׁ
פְּרָסָאוֹת קְרוֹב לְקַבְרוֹ, שֶׁכָּף
מִפְּרָשִׁים מוֹרִינוֹ גְּדוּלֵי עוֹלָם
בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כְּתוּב (שְׁמוֹת ח)
וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְיַת חֲתָנוֹ, אֶהְרֹן
רָאָה שֶׁמֹּשֶׁה יוֹצֵא, וַיֵּצֵא עִמּוֹ,
וַאֲלֵעֶזֶר וּנְשִׂאִים וְזַקְנָיִם יָצְאוּ
עִמּוֹ, רְאִשֵׁי אֲבוֹת וּקְרוּאֵי
הָעֵדָה, וְכֹל יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ עִמָּם.
נִמְצָא שֶׁכֹּל יִשְׂרָאֵל כָּלָם יָצְאוּ
לְקִרְיַת יְתֵרוֹ. מִי רָאָה אֶת מֹשֶׁה
יוֹצֵא וְלֹא יָצָא? אֶת אֶהְרֹן

קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאֶרְעָא בְּרַקִּיעַ אִית שְׁמֵהּ
קְדִישִׁין, בְּאֶרְעָא אִית שְׁמֵהּ קְדִישִׁין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (נ"א רבי יוסי) בְּהָהוּא יוֹמָא דְנִחַת
יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, נִחַתוּ עִמָּיה שְׁתֵּין רַבּוֹא

דְּמְלֹאכֵי עֲלָאֵי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג)
הִנֵּה מִטְתּוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב
וְגו' קוּזְמִיטִין דְּגְלִיפִין בְּקִלְדִיטָא, סְחָרָן
בְּדוּכְתִיָּה קוּזְמִיטִין בְּשִׁבְעֵיָּה, גְּלִיפִין
בְּשִׁתִּיָּה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, שְׁשִׁים גְּבוּרִים
סָבִיב לָהּ.

הִנֵּה מִטְתּוֹ: דָּא אִיהִי (בְּרַשִׁית רַכ"ה) שְׁכִינָתָא.
שֶׁלְשִׁלְמָה: מְלָכָא דְשִׁלְמָא דִּילֵיהּ.

שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ: אֵלִין אֵינּוֹן שְׁתֵּין
רַבּוֹא דְמְלֹאכֵי עֲלָאֵי, דְּאֵינּוֹן מַחִילָא
דְשְׁכִינָתָא, דְנִחַתְתָּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. מִגְּבוּרֵי
יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דְלַעֲיִלָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', אִישׁ
וּבֵיתוֹ. בָּאוּ: אֵינּוֹן וְנִימוּסִיהוּן.

רַבִּי חֲזִיָּא הָיָה אָזִיל מֵאוּשָׁא לְלוּד, וְהָיָה
רָכִיב עַל חֲמֹרָא, וְהָיָה ר' יוֹסִי עִמָּיה,

נִחִית ר' חֲזִיָּא, וְשִׁקְלִיה בִּידוּי לְר' יוֹסִי, אָמַר
לֵיהּ, אִי בְנֵי עֲלָמָא יַדְעִין יְקָרָא סְגִיָּה
דְיַעֲקֹב, בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר לֵיהּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, הוּוּ מְלַחְכֵי עֶפְרָא,
תְּלַת פְּרָסֵי קָרִיב לְקַבְרֵיהּ, דְהִכֵּי מִפְּרָשֵׁי מְרַנָּא
רַבְרַבֵי עֲלָמָא, מְאָרִיְהוּן דְמִתְנִיתָא, כְּתִיב (שְׁמוֹת

י"ח) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְיַת חֲתָנוֹ, אֶהְרֹן חָמָא
לְמֹשֶׁה דְנָפֵק, וְנָפֵק עִמָּיה, וְאֵלְעֶזֶר וּנְשִׂאֵי
וְסָבִי נָפְקוּ עִמָּיה, רְאִשֵׁי אֲבָהוֹן, וּמְעָרְעֵי
כְּנִשְׁתָּא, וְכֹל יִשְׂרָאֵל נָפְקוּ עִמָּהוּן, אֲשִׁתְּפַחוּ
דְכֹל יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ, נָפְקוּ לְקַבְלֵיהּ דִּיתְרוֹ, מָאֵן
חָמָא לְמֹשֶׁה דְנָפִיק וְלֹא יְפוּק, לְאֶהְרֹן
וּלְרַבְרַבֵי דְנָפְקֵי, וְלֹא יְפוּק. אֲשִׁתְּכַח, דְבִגִּין

והגדולים שיוצאים והוא לא יצא? נמצא שבגלל משה יצאו כלם. ומה אם בשביל משה כף - בשביל הקדוש ברוך הוא כשאמר אנכי ארד עמך מצרימה על אחת כמה וכמה.

עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמר רבי יוסי, הרי שכניה פאן, שאחד מבעלי המשנה עמנו. אמר רבי אבא, במה עסקתם? אמר רבי יוסי, בפסוק הזה שכתוב אנכי ארד עמך מצרימה וגו'. כשירד יעקב למצרים, שכתוב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, אתה למד שכלם ירדו עם יעקב למצרים.

אמר לו רבי אבא, וזה היה לחוד? פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר. שלש קשיות פאן, אחד - ששנינו שאין שכניה שורה בחוץ לארץ, ואחת - שלא היה נאמן במשה, שכתוב בו (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא, והוא גלה ופרסם את כל גנוי המלך, ואחת - שגראה כמי שלא שלם בדעתו.

אלא כף הסקנו במשנתנו, חס וחלילה, שהרי יחזקאל היה נביא שלם, וברשותו של הקדוש ברוך הוא גלה כל מה שגלה, והפל הוא הצטרף לגלות ופרסם, על כל אחד פי שנים ממה שגלה. שפך שנינו, מי שרגיל לסבל צער וכו', והפל הצטרף, ומעולמים לא עזב הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות, עד שהיה בא לדור במדורו עמהם, כל שכן ביעקב שהיה יורד לגלות, והקדוש ברוך הוא ושכנינו וקדושים שכתוב הבאים מצרימה את יעקב.

משה נפקו כולהון. ומה, אי בגין משה כף, בגין קדשא בריך הוא, כד אמר אנכי ארד עמך מצרימה, על אחת כמה וכמה.

עד דהו אולי, פגע בהו ר' אבא. אמר רבי יוסי, הא שכניתא הכא, דחד ממאריהון דמתניתין עמנא. אמר ר' אבא, במאי עסקיתו. אמר רבי יוסי, בהאי קרא, דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה וגו'. כד נחת יעקב למצרים, דכתיב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, אתה אוליה, דכלהו נחתו עם יעקב למצרים.

אמר ליה ר' אבא, ודא לחוד הות. פתח ואמר (יחזקאל א) היה היה דבר יי' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר. תלת פלוגתן הכא. חדא, דתנינן, אין שכניה שורה בחוצה לארץ. וחדא, דלא הוה מהימן כמשה, דכתיב ביה, (במדבר י"ב) בכל ביתי נאמן הוא, והוא, גלי ופרסם כל גנוי נאמן. וחדא, דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה.

אלא הכי אסיקנא במתניתא דילן, חס ושלום דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה, וברשותא דקודשא בריך הוא גלי כל מה דגלי. וכלהו אצטריך דיגלי ופרסם, על חד תרין ממה דגלי, דהכי תנן, מאן דרגיל למסבל צערא וכו'. וכלא אצטריך, ומעלמין לא שביק קדשא בריך הוא לישראל בגלותא, עד דהוה אתי למידר דיוריה עמהון, כל שפן ביעקב, דהוה נחית בגלותא, וקודשא בריך הוא ושכניתיה, וקדישין עלאין, (ותמאין) ורתיכין, דנחתו כלהו עם יעקב, הדא הוא דכתיב הבאים מצרימה את יעקב.

עליונים (ותמאנים) ומרכבות, שכלם ירדו עם יעקב. זהו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב.

דָּבַר אַחַר ר' אַבְרָהָם פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי. תָּא חַזִּי, וְוִי לֹוֹן בְּנֵי נֶשֶׁא דְלֵא יְדַעִין, וְלֵא מְשַׁגְּיחִין בְּפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן, דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בַּת קוּל נִפְקַת מִטּוּרָא דְחוּרְב, וְאִמְרָה, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נֶשֶׁא מְפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נֶשֶׁא מְעַלְבּוֹנָה (דף ה' ע"ב) דְאֹרִייתָא. דְאָמַר ר' יְהוּדָה, פֵּל מָאן דְאֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וּמְסַגֵּל עוֹבְדֵין טְבִין יָרִית עֲלָמָא שְׁלִימָא. וְכָל מָאן דְלֵא אֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וְלֵא עֲבִיד עוֹבְדֵין טְבִין, לֵא יָרִית לֵא הַאי וְלֵא הַאי. וְהָא תַנּוּ, אִית מָאן דְיָרִית עֲלָמִיהָ כְּפוּם אֲתָרִיהָ, וּכְפוּם מַה דְחַזִּי לִיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵא תַנּוּ, אֶלָּא מָאן דְלִית לִיהָ עוֹבְדֵין טְבִין כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּלָא הוּוּ יְדַעִין בְּנֵי נֶשֶׁא, רְחִימוּתָא דְרַחֲמִים קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הוּוּ שְׁאֲגִין פְּכַפְרִיָּא לְמַרְדֵּף אֲבַתְרִיהָ. דִּתְנִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְנַחַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם, קָרָא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְפָמְלִיא דִּילִיָּה אָמַר לְהוֹן, פְּלַכוּן חוּתוֹ לְמַצְרַיִם, וְאִנָּא אִיחוּת עֲמִכוּן. אָמַרָה שְׁכִינְתָּא רְבוּנָא דְעֲלָמָא, אִית צְבָאוֹת בְּלֵא מְלָפָא, אָמַר לָהּ, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה, מְלַבְּנוֹן: מֵאֲתָרָא דְעַדְוִן, דְמְלוּפְוִן בְּכָל עוֹבְדוּי. פְּלֵה: דָּא שְׁכִינְתָּא, דְהִיא כְּלָה בְּחוּפָּה. וְאִזְלָא הָא כְּהָא דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי דְכַתִּיב, (במדבר ז') וַיְהִי בְיוֹם פְּלַת מֹשֶׁה, פְּלַת פְּתִיב, בְּיוֹמָא דְעֲאֻלַּת פְּלֵה לְחוּפָּה, וּשְׁכִינְתָּא דָּא הִיא כְּלָה.

אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה - מִמְּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלַמְעֵלָה. תְּשׁוּרֵי מֵרַאשׁ אֲמָנָה - מֵרַאשׁ שְׁל מִי? מֵרַאשֵׁיהֶם שְׁל בְּנֵי הָאֲמוֹנִי, וּמִי

דָּבַר אַחַר ר' אַבְרָהָם פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי. תָּא חַזִּי, וְוִי לֹוֹן בְּנֵי נֶשֶׁא דְלֵא יְדַעִין, וְלֵא מְשַׁגְּיחִין בְּפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן, דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בַּת קוּל נִפְקַת מִטּוּרָא דְחוּרְב, וְאִמְרָה, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נֶשֶׁא מְפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נֶשֶׁא מְעַלְבּוֹנָה (דף ה' ע"ב) דְאֹרִייתָא. דְאָמַר ר' יְהוּדָה, פֵּל מָאן דְאֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וּמְסַגֵּל עוֹבְדֵין טְבִין יָרִית עֲלָמָא שְׁלִימָא. וְכָל מָאן דְלֵא אֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וְלֵא עֲבִיד עוֹבְדֵין טְבִין, לֵא יָרִית לֵא הַאי וְלֵא הַאי. וְהָא תַנּוּ, אִית מָאן דְיָרִית עֲלָמִיהָ כְּפוּם אֲתָרִיהָ, וּכְפוּם מַה דְחַזִּי לִיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵא תַנּוּ, אֶלָּא מָאן דְלִית לִיהָ עוֹבְדֵין טְבִין כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּלָא הוּוּ יְדַעִין בְּנֵי נֶשֶׁא, רְחִימוּתָא דְרַחֲמִים קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הוּוּ שְׁאֲגִין פְּכַפְרִיָּא לְמַרְדֵּף אֲבַתְרִיהָ. דִּתְנִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְנַחַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם, קָרָא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְפָמְלִיא דִּילִיָּה אָמַר לְהוֹן, פְּלַכוּן חוּתוֹ לְמַצְרַיִם, וְאִנָּא אִיחוּת עֲמִכוּן. אָמַרָה שְׁכִינְתָּא רְבוּנָא דְעֲלָמָא, אִית צְבָאוֹת בְּלֵא מְלָפָא, אָמַר לָהּ, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה, מְלַבְּנוֹן: מֵאֲתָרָא דְעַדְוִן, דְמְלוּפְוִן בְּכָל עוֹבְדוּי. פְּלֵה: דָּא שְׁכִינְתָּא, דְהִיא כְּלָה בְּחוּפָּה. וְאִזְלָא הָא כְּהָא דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי דְכַתִּיב, (במדבר ז') וַיְהִי בְיוֹם פְּלַת מֹשֶׁה, פְּלַת פְּתִיב, בְּיוֹמָא דְעֲאֻלַּת פְּלֵה לְחוּפָּה, וּשְׁכִינְתָּא דָּא הִיא כְּלָה.

אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאֵי, מֵאֲתָר בֵּי מִקְדָּשָׁא דְלְעִילָא. תְּשׁוּרֵי מֵרַאשׁ אֲמָנָה, מֵרִישָׁא דְמָאן. מֵרַאשֵׁיהוֹן דְבְנֵי מְהִימְנוּתָא. וּמָאן

נִינְהוּ. יַעֲקֹב וּבְנוֹי. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן,
דְּאִינוּן עֲתִידִין לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא דִּילִי, מְטוֹרָא
דְּחֶרְמוֹן, וְלֹאֲגָנָא עֲלִייהוּ בְּגִלְתֵּיהוֹן. מְמַעֲוֹנוֹת
אַרְיוֹת: אֲלִין אִינוּן עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת
פוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת, (נ"א בְּנֵי נֶשָׂא דְמַחֲמִינְתָּא) דְּדַמְיִין
לְאַרְיוֹתָא וּנְמַרִין, דְּמַעְנִין לְהוֹן בְּכָל פּוֹלְחָנָא
דְּקִשְׁוֵי.

הם? יַעֲקֹב וּבְנוֹי. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן - שֶׁהֵם עֲתִידִים לְקַבֵּל
אֶת הַתּוֹרָה שְׁלִי מִהַר חֶרְמוֹן,
וְלִהְיוֹת עֲלֵיהֶם בְּגִלְתוֹתָם. מְמַעֲנוֹת
אַרְיוֹת - אֵלּוּ הֵם עַמִּים עוֹבְדֵי
עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, [נ"א בְּנֵי
אֲדָם שֶׁל אֲמוּנָה] שְׂדוּמִים לְאַרְיוֹת
וּנְמַרִים, שְׁמַעֲנִים אוֹתָם בְּכָל
עֲבוּדָה קָשָׁה.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוּן פְּלָה וְגוֹ'. וְכִי
מְלַבְּנוּן אַתָּת, וְהִלָּא לְלַבְּנוּן עוֹלָה. אֲלָא
אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּשַׁעֲתָא דְנַחְתַּת שְׁכִינְתָּא
לְמַצְרַים, נַחְתוּ בְּהַדָּה שְׁתִּין רַבּוּא שֶׁל מְלֹאֲכֵי
הַשָּׁרַת, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא הָדָא
הוּא דְכָתִיב, (מִיכָה ב') וַיַּעֲבֹר מִלְּכָם לַפְּנֵיהֶם וְהָ'
בְּרֹאשָׁם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוּן
פְּלָה וְגוֹ', וְכִי מְלַבְּנוּן בָּאָה,
וְהִלָּא לְלַבְּנוּן עוֹלָה? אֲלָא, אָמַר
רַבִּי אַבָּא, בְּשַׁעֲהַ שְׁרִידָה שְׁכִינָה
לְמַצְרַים, יָרְדוּ עִמָּה שְׁשִׁים רַבּוּא
שֶׁל מְלֹאֲכֵי הַשָּׁרַת, וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרֹאשׁוֹנָה. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב וַיַּעֲבֹר מִלְּכָם לַפְּנֵיהֶם
וְהָ' בְּרֹאשָׁם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוּן פְּלָה, דָּא אִיהִי
שְׁכִינְתָּא. אֲתִי מְלַבְּנוּן תְּבֵאִי, מֵאַתָּר בֵּי
מְקַדְשָׁא דְלַעֲיִלָּא. תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה,
מֵאַתָּר בֵּי מְקַדְשָׁא דְלַעֲיִלָּא, וּמֵאַתָּר בֵּי
מְקַדְשָׁא דְלַתְתָּא דְאָמַר ר' יְהוּדָה, מֵעוֹלָם לֹא
זָזָה שְׁכִינְתָּא מִכּוֹתְלָא דְמַעְרַבָּא, דְּבֵי מְקַדְשָׁא,
דְּכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כְּתָלָנוּ.
וְהוּא רֹאשׁ אֲמָנָה לְכָל עֲלָמָא. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן מֵאַתְרָא דְאוֹרֵייתָא נִפְקַת לְעֲלָמָא,
וְלָמָּה. לֹאֲגָנָא עַל יִשְׂרָאֵל, מְמַעֲוֹנוֹת אַרְיוֹת:
אֲלִין עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבֵים וּמְזֻלוֹת. ר' יוֹדֵן
תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים, דְּעַסְקֵי בְּאוֹרֵייתָא בְּמַעֲוֹנוֹת
הַמְדַרְשׁוֹת, וּבְכַתְּי כְּנִסְיוֹת, דְּאִינוּן אַרְיוֹן
וּנְמַרִים בְּאוֹרֵייתָא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוּן
פְּלָה - זוֹהִי שְׁכִינָה. אֲתִי מְלַבְּנוּן
תְּבֵאִי - מִמְּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
שְׁלַמְעֵלָה. תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה
- מִמְּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
שְׁלַמְעֵלָה וּמִמְּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
שְׁלַמְטָה. שְׁאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה,
מֵעוֹלָם לֹא זָזָה שְׁכִינָה מִכּוֹתֵל
הַמַּעְרָבִי שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
שְׁכַתוֹב (שִׁיר ב) הִנֵּה זֶה עוֹמֵד
אַחַר כְּתָלָנוּ, וְהוּא רֹאשׁ אֲמָנָה
לְכָל הָעוֹלָם. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן - מִמְּקוֹם שֶׁהַתּוֹרָה
יִצְאָה לְעוֹלָם, וְלָמָּה? לְהִגָּן עַל
יִשְׂרָאֵל. מְמַעֲנוֹת אַרְיוֹת - אֵלּוּ
עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבֵים
וּמְזֻלוֹת. רַבִּי יוֹדֵן אָמַר,
מְמַעֲנוֹת אַרְיוֹת - אֵלּוּ תְּלַמִּידֵי
חֲכָמִים שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה
בְּמַעֲוֹנוֹת הַמְדַרְשׁוֹת וּבְכַתְּי
כְּנִסְיוֹת, שֶׁהֵם אַרְיוֹת וּנְמַרִים
בַּתּוֹרָה.

רַבִּי חֲזִיא הָוָה יְתִיב קָמִיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר
לִיה, מַה חֲמַת אוֹרֵייתָא לְמַמְנֵי בְּנוֹי
דְּיַעֲקֹב, דְּאִינוּן תְּרִיסַר בְּקַדְמִיתָא, וְלַבְּתַר כֶּן
שְׁבַעִים דְּכָתִיב, (בְּרֹאשִׁית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית

רַבִּי חֲזִיא הָוָה יְתִיב קָמִיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר
לּוֹ, מַה רָאֵתָה
הַתּוֹרָה לְמַנּוֹת אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב,
שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר בְּתַחֲלָה, וְאַחַר

כָּךְ שְׂבָעִים, שְׂכָתוֹב כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם שְׂבָעִים. וְמָה הַטַּעַם שְׂבָעִים וְלֹא יוֹתֵר? אָמַר לוֹ, כִּנְגֹד שְׂבָעִים אֲמוֹת שֶׁהֵם בְּעוֹלָם, וְהֵם הָיוּ אִמָּה יְחִידָה כִּנְגֹד כָּלָם.

וְעוֹד אָמַר לוֹ, בֵּא רֵאָה, מִפְּתוּחַת שְׂמָאִירִים (שְׂרִים) עֲנִפִים יוֹשְׁבִים בְּמִסְעֵיהֶם (בַּצֵּלִם), מְמַנִּים עַל שְׂבָעִים עַמִּים, יוֹצֵאִים מִתְרִיסָר חֲקִיקוֹת וְקִשּׁוּרִים שְׂמִסְתּוֹכְבִים בְּמִסְעוֹתֵיהֶם בְּמִשְׁקַל לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (דְּבָרִים ל"ב) יָצַב גְּבֻלַת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהֵינּוּ שְׂכָתוֹב (זְכוּרִיה ב') כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פִּרְשָׁתִי וְהֵינּוּ יִשְׂרָאֵל. בְּאַרְבַּע לָא קִימִין בְּגִין יִשְׂרָאֵל. בְּאַרְבַּע לָא נֶאֱמַר, אֶלֶּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. בְּאַרְבַּע לָא נֶאֱמַר, אֶלֶּא כְּאַרְבַּע. כְּמוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם כִּי אֶרְבַּע רוּחוֹת, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם כִּי יִשְׂרָאֵל. וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רַבִּי אַבָּא פִּתַח, (ישעיה ל"ב) אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם מְשֻׁלְחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, וּפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵרְעֵי בְּהוּ מְכַל שְׂאֵר עַמִּין, וְקָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, דְּכִתְיִב, (דְּבָרִים י"ד) וּבָרַךְ בָּחַר יְיָ לְהֵיחֹל לוֹ לְעַם סְגוּלָהּ וְגוֹ', וְכִתְיִב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חֶלֶק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ, יִשְׂרָאֵל מִתְדַבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכִתְיִב, (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּינִי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם (ד' ק"ו ע"א) הַיּוֹם.

וְרַבֵּן זְכַרְיָאִים הֵם לְפָנָיו, מְשׁוּם שֶׁהֵם זֹרְעִים עַל כָּל מַיִם. מַה זֶה עַל כָּל מַיִם? שְׁזוֹרְעִים לְצַדִּיקָה, וּמִי שְׁזוֹרֵעַ לְצַדִּיקָה, כְּתוּב בּוֹ (תְּהִלִּים נ"ז) וְהוּוּ שְׂכָתוֹב כִּי גְדוֹל עַד שָׁמַיִם. עַל כָּל מַיִם, וְהוּוּ שְׂכָתוֹב (שֵׁם ק"ח) כִּי גְדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסֵדָךְ. מֵעַל שָׁמַיִם, עַל כָּל מַיִם הוּא הֵיחֹל, וּמִי הוּא מֵעַל שָׁמַיִם? זֶה עוֹלָם הַבָּא, וְיִשְׂרָאֵל זֹרְעִים עַל כָּל מַיִם.

יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם שְׂבָעִים. וּמֵאֵי טַעְמָא שְׂבָעִים וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר לֵיהּ, לְקַבִּיל עֵי אוּמִין, דְּאֵינּוֹן בְּעַלְמָא, וְאֵינּוֹן הוּוּ אוּמָה יְחִידָאָה לְקַבִּיל כְּלָהוּן.

וְהוּוּ אָמַר לֵיהּ, תָּא חַזִּי, קְלִדִּיטִין דְּנַהְרִין (גוֹבְרִין) עֲנִפִין יְתִבִין בְּמִטְלֵינְהוּן, (נ"א בְּמִטְלֵהוּן) מְמַנִּין עַל שְׂבָעִין עַמִּין, נְפָקִין מִתְרִיסָר גְּלִיפִין קְטוּרִין דְּאֶסְתְּחָרֵן בְּמִטְלֵינְהוּן, לְמִתְקַלֵּן לְאַרְבַּע רוּחֵי עַלְמָא, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב, (דְּבָרִים ל"ב) יָצַב גְּבֻלוֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהֵינּוּ דְכִתְיִב, (זְכוּרִיה ב') כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פִּרְשָׁתִי אֲתִכֶּם, לְאַחַזְאָה דְּאֵינּוֹן קִימִין בְּגִין יִשְׂרָאֵל. בְּאַרְבַּע לָא נֶאֱמַר, אֶלֶּא בְּאַרְבַּע. כְּמָה דְּאֵי אֶפְשָׁר לְעַלְמָא כִּלְאֵ אֶרְבַּע רוּחוֹת כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְעַלְמָא כִּלְאֵ יִשְׂרָאֵל.

וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. (שמות א') ר' אבא פתח (ישעיה ל"ב) אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם מְשֻׁלְחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, וּפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵרְעֵי בְּהוּ מְכַל שְׂאֵר עַמִּין, וְקָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, דְּכִתְיִב, (דְּבָרִים י"ד) וּבָרַךְ בָּחַר יְיָ לְהֵיחֹל לוֹ לְעַם סְגוּלָהּ וְגוֹ', וְכִתְיִב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חֶלֶק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ, יִשְׂרָאֵל מִתְדַבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכִתְיִב, (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּינִי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם (ד' ק"ו ע"א) הַיּוֹם.

וְעַל דָּא זְכַרְיָאִין אֵינּוֹן קָמִיָּה, בְּגִין דְּאֵינּוֹן זֹרְעִין עַל כָּל מַיִם. מֵאֵי עַל כָּל מַיִם. דְּזֹרְעִין לְצַדִּיקָה. וּמֵאֵן דְּזֹרֵעַ לְצַדִּיקָה, כְּתִיב בֵּיהּ (תְּהִלִּים נ"ז) הֲדָא הוּא דְכִתְיִב, כִּי גְדוֹל עַד שָׁמַיִם עַל כָּל מַיִם הֲדָא הוּא דְכִתְיִב, (תְּהִלִּים ק"ח) כִּי גְדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסֵדָךְ, מֵעַל שָׁמַיִם עַל כָּל מַיִם אֵיהוּ הַיּוֹ, וּמֵאֵן אֵיהוּ מֵעַל שָׁמַיִם. דָּא עַלְמָא דְאַתִּי. וְיִשְׂרָאֵל זֹרְעֵי זֹרְעָא עַל כָּל מַיִם.

בְּסִפְרָא דְרַב יִיבָא סָבָא הָכִי אָמַר, פְּתִיב (דניאל
ד) בְּגִזְרַת עִירִין פְּתַגְמָא וּמֵאֲמַר
קְדִישִׁין שְׁאַלְתָּא, כָּל דִּינִין דְּהָאֵי עֲלֵמָא, וְכָל
גְּזִרִין, וְכָל שְׁאַלְתִּין, כְּלָהוּ קְיִימֵי בְּחַד
הֵיכְלָא, דְּתַמְן תְּרִין וְשִׁבְעִין סְנֵהֲדִרִין מְעִינִין
בְּדִינִין דְּעֲלֵמָא. וְהָהוּא הֵיכְלָא אֶקְרִי הֵיכְל
זְכוּתָא, בְּגִין, דְּכַד דִּינִין דִּינָא, מְהַפְּכִין
בְּזְכוּתָא דְּבַר נֶשׁ בְּקִדְמִיתָא.

בְּסִפְרָא שֶׁל רַב יִיבָא סָבָא כֶּף
 אָמַר, כְּתוּב (דניאל ד) בְּגִזְרַת
 מְלָאכִים דְּבַר, וּמֵאֲמַר קְדוּשִׁים
 שְׁאַלְהָ. כָּל דִּינֵי הָעוֹלָם הֵזֶה וְכָל
 הַגְּזֵרוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת, כָּלֵם
 עוֹמְדִים בְּהֵיכַל אֶחָד שֵׁשׁ
 שָׁבָעִים וּשְׁנַיִם סְנֵהֲדִרִין מְעִינִים
 בְּדִינֵי הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הֵיכַל נִקְרָא
 הֵיכַל הַזְּכוּת, מְשׁוּם שֶׁשְׁפָּדְנִים
 דִּין, מְהַפְּכִים בְּזְכוּת הָאָדָם
 בְּרֵאשׁוֹנָה.

מַה דְּלָאו הָכִי, בְּדַרְגָּא דְּהָהוּא סֵטְרָא אַתְרָא,
דְּתַמְן אִיהוּ אַתְר דְּאֶקְרִי חוּבָ"ה, בְּגִין
דְּכָל עוֹבְדוּי דְּהָהוּא אַתְר, דְּנַחֵשׁ אֶשֶׁת זְנוּנִים,
לָא אִיהוּ אֶלָּא לְמַהֲפַכָּא בְּחוּבָה דְּבַר נֶשׁ,
וְלְמַלְשָׁן עֵבְדָא לְמֵאֲרִיָּה.

מַה שְׁאִין כֵּן בְּדַרְגַּת אוֹתוֹ הַצַּד
 הָאֲחֵר, שֵׁשׁ הוּא מְקוּם שְׁנִקְרָא
 חוּבָ"ה, מְשׁוּם שֶׁכָּל מְעַשֵׂי אוֹתוֹ
 הַמְקוּם שֶׁל נַחֵשׁ אֶשֶׁת זְנוּנִים
 אֵינוֹ אֶלָּא לְהַפְּךָ בְּחֻטְאוֹ שֶׁל
 הָאָדָם, וְלְהַלְשִׁין עֵבֶד לְאֲדוֹנוֹ.
 אוֹתָם שֶׁל הֵיכַל הַזְּכוּת נִקְרָאִים
 מִיָּם מְתוּקִים, מִיָּם צְלוּלִים.
 אוֹתָם שֶׁל הֵיכַל הַחוּבָה נִקְרָאִים
 מִיָּם מְרִירִים, (במדבר ד) מִי הַמְּרִים
 הַמְּאָרְרִים. בְּאוֹתוֹ הֵיכַל הַזְּכוּת
 לֹא עוֹמְדִים שְׁלֹשֶׁת אֱלֹהִים: בְּנִים,
 חַיִּים וּמְזוּנוֹת. וְלֹא בְּאוֹתוֹ מְקוּם
 שֶׁל חוּבָה, וְלֹא בְּמִים מְתוּקִים
 וְצְלוּלִים, וְלֹא בְּמִים מְרִירִים
 מְאָרְרִים.

אֵינֵן דְּהֵיכְלָא דְּזְכוּתָא, אֶקְרוּן מִיָּם מְתוּקִים,
מִיָּם צְלוּלִין. אֵינֵן דְּהֵיכְלָא דְּחוּבָה,
אֶקְרוּן מִיָּין מְרִירִין, (במדבר ה) מִי הַמְּרִים
הַמְּאָרְרִים. בְּהָהוּא הֵיכְלָא דְּזְכוּתָא, לָא קְיִימֵי
אֲלִין תְּלַת: בְּנֵי, חַיִּי, וּמְזוּנֵי. וְלָאוּ בְּהָהוּא
אַתְר דְּחוּבָה, לָא בְּמִים מְתִיקָן וְצְלוּלָן, וְלָאוּ
בְּמִים מְרִירִין מְלֻטְטִין.

וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל זִרְעֵי עַל כָּל מִים, זִרְעָא
 קְדִישָׁא דְּאוֹלִידוֹ עַל כָּל מִים, אִיהוּ,
 דְּהָא לָאו נִכּוֹן זִרְעָא דִּילְהוֹן אֶלָּא לְעֵילָא. וְעַל
 דָּא אוּקְמוּהָ מְאֲרֵי מְתַנִּיתִין, בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי,
 לָאו בְּזְכוּתָא תְּלִיא מְלֵתָא, אֶלָּא בְּמִזְלָא
 קְדִישָׁא תְּלִיא מְלֵתָא, וְאַתְר דָּא עַל כָּל מִיָּא
 אִיהוּ.

מְשַׁחֵי רַגְלֵי הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר,
 שְׁאִין לָהֶם בְּאוֹתוֹ צַד הָרַע
 כְּלוּם, וְשׁוֹלְחִים מֵהֶם כָּל
 הַחֲלָקִים הָרָעִים, וְנִדְבָקִים
 בְּאוֹתוֹ הַצַּד הַטּוֹב שֶׁל כָּל
 הַקְּדוּשׁוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת. שׁוֹר וְחֲמוֹר
 כְּאִשֶׁר הֵם מְזוּדְּגִים כְּאֶחָד, הֵם
 שְׁנֵי פְּגָעִים רָעִים לְעוֹלָם. שׁוֹר

וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל זִרְעֵי עַל כָּל מִים, זִרְעָא
קְדִישָׁא דְּאוֹלִידוֹ עַל כָּל מִים, אִיהוּ,
דְּהָא לָאו נִכּוֹן זִרְעָא דִּילְהוֹן אֶלָּא לְעֵילָא. וְעַל
דָּא אוּקְמוּהָ מְאֲרֵי מְתַנִּיתִין, בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי,
לָאו בְּזְכוּתָא תְּלִיא מְלֵתָא, אֶלָּא בְּמִזְלָא
קְדִישָׁא תְּלִיא מְלֵתָא, וְאַתְר דָּא עַל כָּל מִיָּא
אִיהוּ.

מְשַׁחֵי רַגְלֵי הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, דְּלָא אִית לוֹן
בְּהָהוּא סֵטְרָא בִישָׁא כְּלוּם, וּמְשַׁדְּרִין
מְנַיְהוּ כָּל חוֹלְקִין בִישִׁין, וּמְתַדְּבַקִין בְּהָהוּא
סֵטְרָא טְבָא, דְּכָל קְדוּשִׁין עֲלָאִין, שׁוֹר וְחֲמוֹר
כַּד מְזוּדְּוֹגֵן כְּחַדָּא, תְּרִין פְּגָעִין בִישִׁין אֵינֵן
לְעֲלֵמָא. שׁוֹר: סֵטְרָא דְּדִינָא קְשִׁיא אִיהוּ,

הוא צד הדין הקשה, והוא נדבק בצד הקדשה. החמור, כשמזדוג עמו, שהוא מצד האחר, הם שני פגעים רעים לעולם.

ועל זה שמעון היה תקף הדין הקשה, וכשמזדוג עם לוי כאחד, לא יכול העולם לסבל, ומשום כך (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו. ועל זה שלח יעקב לעשו דבר זה, שפתוב (בראשית לב) ויהי לי שור וחמור. ואם יעקב לא הנמיך עצמו, פחד רב היה נופל על עשו.

ויקם מלך חדש על מצרים. בספרו של רב המנונא סבא כף נאמר, מהו שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים? בא וראה, כל עמי העולם וכל מלכי העולם לא התחזקו בשלטונם אלא בשביל ישראל. מצרים לא היו שולטים על העולם עד שבאו ישראל ונכנסו שם לגלות, אז התחזקו על שאר עמי העולם. בכל לא התחזקו על כל עמי העולם אלא בשביל שישאל יהיו בגלות שלהם. אדום לא התחזקו על כל עמי העולם אלא משום שישאל יהיו בגלות שלהם. שהרי עמים אלו היו בשפלות בשאר העמים, ונמוכים היו מכלם, ובגלל ישראל התחזקו.

מצרים - שפתוב (שמות כ) מבית עבדים. עבדים ממש נקראו, שהרי מצרים היו בשפלות של שאר העמים. בכל - שפתוב (ישעיה כג) הן ארץ פשדים זה העם לא היה. אדום - שפתוב (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

ובכחם לא נטלו תקף אלא בגלל שאר העמים שבעולם, מה הטעם?

ואתדבקותא דסטר קדישא איהו. חמור: כד אזדוג בהדיה, דאיהו מסטרא אחרא, תרין פגעין בישין אינון לעלמא.

ועל דא, שמעון תקפא דדינא קשיא הוה ביה, וכד מזדוג בלוי כחדא, לא יכיל עלמא למסבל, ובגין כך, (דברים כ"ב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. ועל דא, שדר יעקב לעשו מלה דא, דכתיב, (בראשית ל"ב) ויהי לי שור וחמור. ואי לאו דמאיה יעקב גרמיה, דחילו סגינא נפל ביה בעשו.

ויקם מלך חדש על מצרים. בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר, מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, תא חזי, כל עמין דעלמא, וכל מלכין דעלמא, לא אתתקפו בשולטניהון, אלא בגיניהון דישראל, מצרים לא הוו שלטין על כל עלמא, עד דאתו ישראל, ועאלו תמן בגלותא, כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא. בכל לא אתתקפו על כל עמין דעלמא, אלא בגין דישראל דלהויין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל, דלהויין בגלותהון. דהא עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין, ומאיכין הוו מפלהו, ובגין ישראל אתתקפו.

מצרים: דכתיב, (שמות כ) מבית עבדים. עבדים אקרון ממש, דהא מצרים בשפלותא דשאר עמין הוו. בכל: דכתיב, (ישעיה כ"ג) הן ארץ פשדים זה העם לא היה. אדום: דכתיב, (עבדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

וברהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד ישראל. שפשישראל בגלות שלהם, מיד מתחזקים על כל שאר העמים שבעולם, מה הטעם?

משום שישראל הם לבדם כנגד כל עמי העולם. כשנכנסו ישראל לגלות מצרים, מיד היתה קימה למצרים, והתחזק שלטונם מעל כל שאר העמים, שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם - קימה היתה להם, שהתחזק וקם אותו ממנה השלטון של מצרים, ונתנו לו תקף ושלטון על כל ממני שאר העמים, שהרי בראשונה יש שלטון לאותו הממנה שלמעלה, ואחר כך לעם שלו שלמטה.

וכשום כך ויקם מלך חדש על מצרים. זהו הממנה שלהם, חדש היתה, שעד היום הזה לא היה לו שלטון על שאר העמים, ועכשו הוקם לשלט על כל שאר עמי העולם, ואז התקיים (משלי ל) פחת שלוש רגזה ארץ, פחת עבד פי ימלוך.

רבי חייא אמר, שלשים יום עד שלא יבא תקף לעם בארץ, או עד שלא יבא שבר לעם בארץ, מכריזים בעולם על אותו הדבר, ולפעמים שנמסר הדבר בפי התינוקות, ולפעמים לאותם בני אדם חסרי דעת, ולפעמים נמסר אותו הדבר בפי העופות, ומכריזים בעולם, ואין מי שישגיח בהם. כשהעם הם צדיקים, נמסר אותו דבר לאותם ראשים צדיקים של העולם כדי שיוודיעו להם וישובו לרבונו, וכשאינם צדיקים, זה כפי שאמרנו.

רבי אלעזר היה יושב יום אחד על שער לוד, והיה יושב עמו רבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי. אמר רבי יוסי, אמר לכם מה שראיתי היום הזה בפקר קמתי באור, ראיתי עוף אחד שהיה טס

מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא. מאי טעמא, בגין דישראל אינון בלחודדיהו, לקבל כל (ט"ו א) עמין דעלמא. פד עאלו ישראל בגלותא דמצרים, מיד הוה קימה למצרים, ואתתקף שולטנותא דהוון לעילא על כל שאר עמין, דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: קימה הוה לון, דאתתקף וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים, ואתייהיב ליה תוקפא ושלטנותא, על כל ממנן דשאר עמין דהא בקדמיתא אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא, ולבתר לעמא דיליה (דף ר"ע ב) דלתתא.

ובגין כך, ויקם מלך חדש על מצרים. דא הוא ממנא דהוון, חדש הוה, דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנא על שאר עמין, והשתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא, וכדין אתקיים (משלי ל) פחת שלש רגזה ארץ פחת עבד פי ימלוך.

רבי חייא אמר, תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא, או עד לא תיתי תבירו לעמא בארעא, מכריזי בעלמא ההוא מלה, ולזמנין דאתמסר ההוא מלה בפומא דרבייא, ולזמנין לאינון בני נשא דלית בהו דעתא ולזמנין דההוא מלה אתמסר בפומא דעופי ומכריזי בעלמא, ולית מאן דישגח בהו. פד עמא זכאין, אתמסר ההוא מלה לאינון רישין זכאין דעלמא, בגין דיודיעו לון, ויתובון למאריהון, וכד לאו אינון זכאין, הוי כדקאמרן.

רבי אלעזר, הוה יתיב יומא חד אתרעא דלוד, והוה יתיב עמיה רבי אבא, ורבי יהודה, ורבי יוסי. אמר רבי יוסי אימא לכו,

מה דחמית יומא דא. בצפרא קמית בנהורא, חמית חד עופא, דהוה

ועולה למעלה שלש פעמים, ומנמיך פעם אחת, והיה אומר: עליונים עליונים, ביום זה פורחים [דקקים] הרקיעים [למין] שלשה ממנים זקופים מושלים על הארץ, אחד יושב שלא יושב, העבירו אותו באש דולקת, מעבירים את קיומו, מעבירים את שלטונו. שלשה תומכים שליטים עליונים עומדים על העולם.

זרקתי לאותו עוף רגב עפר, ואמרתי לו: עוף עוף, אמר לי שלשה שעומדים ממנים ואחד שהעבירו שלטונו מי הם. זרק לי שלשה חצים מפנף ימינו, וזה אחד משמאל (ומפנף שמאל אחד), ולא ידעתי למה הוא רומז.

לקח אותם רבי אלעזר, הוריד אותם לנחיריו, ויצא דם מנחיריו. אמר, ודאי שלשה שליטי עמים עומדים ברומי בארץ ועתידים לעשות גזרות רעות לישראל מצד הרומאים. לקח אותו חץ מפנף שמאל, הריח, ויצאה אש שחורה ממנו. אמר, שלטון המצרים העבירו, ועתיד לעבר מלך אחד של הרומאים בכל הארץ (מצרים), ולמנות במצרים שרי מלחמה גדולים, וסותר בנין ובונה את הסתורים. (ועתיד מלך אחד מאותם השלשה שאמרנו לשלט בה, וסותר בנינים ובונה בה בנינים) זרק אותם רבי אלעזר לארץ. נפלו שלשת אלה על האחד שמצד שמאל.

עד שהיו יושבים, עבר תינוק אחד והיה קורא, (ישעיה יט) משא מצרים הנה ה' רכב על עב קל ובא מצרים. עבר חברו השני ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. עבר חברו השלישי ואמר, ואבדה חכמת מצרים. ראו שאותו חץ של פנף שמאל נשרף, ושלשת האחרים שהיו עליו לא נשרפו.

טאים זקף לעילא תלת זמני, ומאיך חד, והוה אמר, עלאי עלאי, ביומא דא טסי (ס"א דקקים) רקיעין (לימינא) תלת ממנן זקפין שלטנין על ארעא, חד יתיב דלא יתיב, אעברו ליה בנורא דדליק, מעברין קיימיה, מעברין שלטניה, תלת סמכין שליטין עלאין, קיימין על עלמא.

רמינא לההוא עופא קלא, אמינא ליה עופא עופא, אימא לי תלת דקיימין ממנן, וחד דמעברין שלטניה, מאן אינון. רמא לי תלת גירין אלין מגדפא ימינא, ודין חד משמאלא, (ס"א ומגדפא שמאלא חד) ולא ידענא מאי רמיזא.

נסיב להו רבי אלעזר, נחית להו לנחירו, נפק דמא מנחירו. אמר, ודאי תלת שלטני עממין קיימין ברומי בארעא, וזמינין למעבד גזרין בישין לישראל, מסטרא דרומאי. נסיב ההוא גירא דמגדפא שמאלא, ארח, ונפק אשתא אוכמא מניה, אמר שלטנא דמצראי אעדיאו וזמין חד מלפא דרומאי, לאעברא בכל ארעא (ס"א ומצרים), ולמנאה במצרים רברבי תריסין, וסתיר בנין, ובני סתירין. (ס"א וזמין חד מלפא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בנינא ובני בה בנינא) רמא לון ר' אלעזר לארעא, נפלו אלין תלת על חד דמסטרא שמאלא.

עד דהוו יתבי, אעבר חד ינוקא, והוה קארי (ישעיה י"ט) משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. אעבר תננינא חבריה, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. אעבר תליתאה חבריה, ואמר, ואבדה חכמת מצרים. חמו ההוא גירא דגדפא שמאלא דאתוקד, ותלת אחרנין דהוו עליה לא אתוקדן.

אמר רבי אלעזר, האי דעופא, והאי דדרדקי
כלא הוא חד, וכלא נבואה עלאה הוא,
(כ"א כלא איהו ברוא דחכמתא) ובצא קדשא בריך הוא
לאחזאה לן, סתרי עלאי דהוא עביד, הדא
הוא דכתיב, (עמוס ג') פי לא יעשה ה' אלהים
דבר פי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

וחבימי עדיפי מנביאי בכל זמן, דהא לנביאי
לזמנין שרת עליהו רוח קדשא,
ולזמנין לא, וחפימין לא אעדי מנהון רוח
קדשא אפילו רגעא חדא, (ועיי) דינדיעין מה די
לעילא ותתא, ולא בעו לגלאה. אמר רבי יוסי
(יהודה) פלא חכמתא, וחכמתא דר' אלעזר יתיר
מפלהו. רבי אבא אמר, אלמלא לא הו
חפימין, לא הו ידעין בני נשא, מהו
אורייתא, ומה פקודי דמארי עלמא, ולא
אתפרשא רוחא דבני נשא, מרוחא דבעירא.
אמר רבי יצחק, פד אייתי קדשא בריך הוא
דינא על עמא, בקדמיתא עביד דינא,
בהווא ממנא דממנא עליהו לעילא, דכתיב,
(ישעיה כ"ד) יפקוד ה' על צבא המרום במרום
ועל מלכי האדמה על האדמה.

במאי דינא אתדן ההוא ממנא דלעילא.
אעברו ליה בההוא נהר דינור דנגיד
ונפיק, וכדין אעדיו ההוא שולטנותא דיליה,
ומיד מכריזי עליה ברקיעא, שולטנותא
דממנא פלגיא אעדיו מגיה (ד' ע"א) עד דמטי
ההוא קלא בכל אינון רקיעין עד דמטי
באינון דשלטין בהאי עלמא, ונפיק קלא
ואכריז בכל עלמא, עד דמטי לעופי ולינוקי,
ולאינון טפשיין דבני נשא דלא ידעין.

ויקם מלך חדש. רבי חייא אמר, מלך חדש,
ויקם מלך חדש. רבי חייא אמר, מלך חדש - חדש ממש היה. רבי יוסי אמר, שהיה מחדש

אמר רבי אלעזר, מה שאמר
העוף והתינוקות, הפל דבר
אחד, והפל הוא נבואה עלינה,
(והכל הוא בסוד החכמה) ורצה הקדוש
ברוך הוא להראות לנו נסתרות
עליונות שהוא עושה. זהו
שכתוב (עמוס ג') פי לא יעשה ה'
אלהים דבר פי אם גלה סודו
אל עבדיו הנביאים.

ועדיפם חכמים מנביאים בכל
זמן, שהרי על הנביאים
לפעמים שורה רוח הקדש
ולפעמים לא, ומחכמים לא
זוה רוח הקדש אפילו רגע אחד
(קס"ו), שיודעים מה שלמעלה
ולמטה, ולא רצו לגלות. אמר
רבי יוסי (יהודה), הכל זה חכמה,
וחכמת רבי אלעזר יתרה מפלם.
רבי אבא אמר, אלמלא לא היו
חכמים, לא היו יודעים בני
אדם מהי תורה ומה המצוות
של רבון העולם, בלי הבדל בין
רוח בני אדם לרוח הבהמה.

אמר רבי יצחק, כשמביא
הקדוש ברוך הוא דין על העם,
בראשונה הוא עושה דין באותו
הממנה עליהם למעלה, שכתוב
(ישעיה כד) יפקד ה' על צבא
המרום במרום ועל מלכי
האדמה על האדמה.

באיזה דין נדון אותו הממנה
שלמעלה? מעבירים אותו
באותו נהר דינור ששופע
ויוצא, ואז מעבירים את אותו
שלטון שלו, ומיד מכריזים עליו
ברקיע: שלטונו של הממנה
פלוגי העבר ממנו. עד שמגיע
אותו קול לכל אותם הרקיעים,
עד שמגיע לאותם ששולטים
בעולם הזה, ויוצא קול ומכריז
בכל העולם, עד שמגיע לעופות
ולתינוקות ולאותם הטפשים
של בני אדם שאין בהם דעה.

ויקם מלך חדש. רבי חייא אמר, מלך חדש - חדש ממש היה. רבי יוסי אמר, שהיה מחדש

חֲדָשׁ מִמֶּשׁ הָוָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר דִּהְוָה מִחֲדָשׁ גְּזִירִין, דְּלֹא חֲדָשׁ מִלְפָּא אַחֲרָא מִקְדָּמַת דְּנָא. אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. כָּל הָהוּא טִיבוּ, דְּעֵבֵד יוֹסֵף בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, דְּכִתִּיב, (בראשית מ"ז) וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרָעָה, וְקִיָּם אוֹתָם בְּשָׁנֵי הָרָעָב, כָּל זֶה לֹא זָכַר, וְעָשָׂה עֲצָמוּ שְׁלֵא יוֹדַע אוֹתוֹ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הִיוּ יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכַתוֹב וְיָקָם מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וְשָׁנִינוּ שֶׁהוּא קָם מִעֲצָמוּ, מַה שֶּׁהִיָּה שְׁפָל - קָם, וְלֹא רָאוּי הָיָה לְמֶלֶךְ, וּבְעֵשֶׂר הוּא קָם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכֹּל כִּי הוּא, כְּמוֹ אַחְשׁוּרוּשׁ שְׁלֵא הָיָה רָאוּי לְמֶלֶךְ, וְקָם מִעֲצָמוּ, וְקָם בְּעֵשֶׂר, וְרָצָה לְהֶאֱבִיד אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם, אִף כָּאֵן זֶה לֹא רָאוּי לְמַלְכָּה, וְעוֹמֵד מִעֲצָמוּ, וְרָצָה לְהֶאֱבִיד אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב וַיֹּאמֶר אֶל עֲמוֹ וְגו', הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ וְגו'. וְכִשְׁהִיָּה עוֹמֵד מִלֶּךְ לְמַעְלָה - עוֹמֵד מִלֶּךְ לְמַטָּה.

רַבִּי אֱלֵעָזָר וְרַבִּי אֶבְיָא וְרַבִּי יוֹסִי הִיוּ הוֹלְכִים מִטְּבָרְיָה לְצְפוּרִי. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, פָּגַע בָּהֶם יְהוּדִי אֶחָד. פָּתַח וָאָמַר, (ישעיה יט) מִשָּׂא מִצְרַיִם הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵבֶר קַל וּבָא מִצְרַיִם וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו. בָּא רָאָה, כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם וְכָל עַמֵּי הָעוֹלָם לֹא נִחְשְׁבִים לְכָלוּם לְפָנָיו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב (דניאל ד) וְכָל דְּיָרִי הָאָרֶץ כְּלֵא חֲשׁוּבִים, וְכִרְצוֹנָו עוֹשֶׂה בְּחִיל הַשָּׁמַיִם. וְכָאֵן בְּמִצְרַיִם, אִף עַל גֵּב שְׁפָל אוֹתָן הַגְּבוּרוֹת וְזָרוּעַ רָמָה גְּלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, מַה כְּתוּב? הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵבֶר קַל וּבָא מִצְרַיִם. מַה שׁוֹנֵה בְּכָל עַמֵּי

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה, הוּוּ יִתְבִּי וְלַעֲאֵן בְּאוֹרֵיתָא קָמִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי דְּכִתִּיב וְיָקָם מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וְתַנְיִנָן, דְּאִיהוּ קָם מִגְּרַמִּיה, מַה דִּהְוָה שְׁפָל, קָם, וְלֹא אֶתְחַזִּי לְמֶלְכָּא, וּבְעוֹתְרָא קָם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּלָא הָכִי הוּא, כְּגוֹוְנָא דְּאַחְשׁוּרוּשׁ דְּלֹא אֶתְחַזִּי לְמֶלְכָּא, וְקָם מִגְּרַמִּיה, וְקָם בְּעוֹתְרָא, וּבְעָא לְאוּבְדָא לְיִשְׂרָאֵל מִעֲלָמָא, אוֹף הָכָא, הָאִי לֹא אֶתְחַזִּי לְמֶלְכָּא, וְקָם מִגְּרַמִּיה, וּבְעָא לְאוּבְדָא לְיִשְׂרָאֵל מִעֲלָמָא, דְּכִתִּיב וַיֹּאמֶר אֶל עֲמוֹ וְגו', הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ וְגו', וְכַד הָוָה קָם מִלְפָּא לְעִילָא, קָם מִלְפָּא לְתַתָּא.

רַבִּי אֱלֵעָזָר וְרַבִּי אֶבְיָא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ אֲזִלִּי מִטְּבָרְיָא לְצְפוּרִי, עַד דִּהְוּוּ אֲזִלִּי, פָּגַע בָּהוּ חַד יוֹדָאי, פָּתַח וָאָמַר, (ישעיה י"ט) מִשָּׂא מִצְרַיִם הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵבֶר קַל וּבָא מִצְרַיִם וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו. תָּא חֲזִי, כָּל מַלְכֵי דְּעֲלָמָא, וְכָל עַמֵּי דְּעֲלָמָא, לֹא חֲשִׁיבֵי כְלוּם קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכִתִּיב, (דניאל ד) וְכָל דְּיָרִי אַרְעָא כְּלֵא חֲשִׁיבִין וְכִמְצַפְיָה עֵבֵיד בְּחִיל שְׁמַיָּא. וְהָכָא בְּמִצְרַיִם, אִף עַל גֵּב דְּכָל אֵינוֹן גְּבוּרָאֵן, וְדָרְעָא מִרְמָמָא גְּלִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, מַה כְּתִיב הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵבֶר קַל וּבָא מִצְרַיִם. מָאִי שְׁנָא, בְּכָל עַמֵּי דְּעֲלָמָא, דְּלֹא הָוָה הָכִי, דִּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ

העולם שלא היה כף, שהרי הקדוש ברוך הוא גזר גזרה ונעשתה, וכאן הוא בא, שכתוב ובא מצרים, וכתוב (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'?

א"א משום שהמלך היה בא להוציא את הגבירה שהיתה שם, ובשביל כבוד הגבירה היה בא. ועל כף היה הקדוש ברוך הוא רוצה בכבוד, ובא אליה להקימה ולתת לה יד ולזקף אותה, כמו שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות בסוף גלות אדום.

אמר רבי ייסא, אם כף שבשביל הגבירה זה היה, הרי בגלות ככל היתה שם הגבירה, ולמה לא היה כף? אמר לו, הרי שנינו שהחטא גרם, שנשאנו נשים נכריות והכניסו אות ברית קדש לרשות אחרת, ולכן נאבדו מהם הנסים והאותות שראויים היו להעשות להם, מה שלא היה כף בגלות מצרים, שכלם היו שבטי זה, בני ישראל נכנסו, ובני ישראל יצאו.

בגלות אדום רוצה הקדוש ברוך הוא להתכבד בעולם ולבא הוא להקים את הגבירה ולנער אותה מהעפר. אוי למי שימצא שם לפניו בשעה שיאמר (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי מוסרי צנאריך. מי הוא המלך והעם שיעמד לפניו?

ונעו אלילי מצרים מפניו. אלילי מצרים, לא על עצים ואבנים נאמר, אלא על כל אותם דרגות ממנות העליונות, ועל אותם העבודות התחתונות שלהם. ובכל מקום שגלו ישראל, הקדוש ברוך הוא מבקש עליהם, ומתרעם ונפרע מאותם עמים.

הוא גזר גזרה ואתעביד, והכא איהו אתא, דכתיב ובא מצרים. וכתוב, (שמות י"ב) ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה'.

א"א, בגין דמלכא הוה אתי, לאפקא למטרוניתא דהוות תמן. ובגין יקרא דמטרוניתא הוה אתי. ועל דא הוה קדשא בריך הוא בעי ביקרה, ואתי לגבה לאקמא לה, ולמיהב לה ידא, ולזקפא לה, כמה דזמין קדשא בריך הוא למעבד בסוף גלותא דאדום.

אמר רבי ייסא, אי הכי, דבגין דמטרוניתא הוה, הא בגלותא דבבל, מטרוניתא תמן הות, אמאי לא הוה כף. אמר ליה, הא תנינן, דחטאה גרם, דנטלו נשים נכריות, ואעילו ברית קיימא קדישא ברשותא אחרא. ובגין כף אתאבידו מנהון נסין, ואתוון, דאתחזי למעבד להו, מה דלא הוה הכי בגלותא דמצרים, דכלהו הוו שבטי זה, בני ישראל עאלו, בני ישראל נפקו.

בגלותא דאדום, בעי קדשא בריך הוא לאתיקרא בעלמא, ולמיתי איהו לאקמא למטרוניתא, ולנערא לה מעפרא. ווי למאן דיערע תמן קמיה, בשעתא דיימא (ישעיה נ"ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי מוסרי צנאריך. מאן הוא מלכא ועמא דייקום קמיה.

ונעו אלילי מצרים מפניו, (ישעיה י"ט) אלילי מצרים, לאו על אבנין ואעין אתמר, אלא על כל אינון דרגין ממנן עלאין, ועל אינון פולחנין תתאין דלהון. ובכל אתר דגלו ישראל, קדשא בריך הוא בעי עלייהו, ואתקביל מאינון עמין.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (ישעיה נ"ב) כֹּה אָמַר ה' מְצָרִים יֵרֵד עַמִּי בְּרֵאשׁוֹנָה לְגוֹר שָׁם וְאֲשׁוּר בְּאֶפֶס עֲשָׂקוּ תוֹרַעְמָא דְאַתְרַעַם קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עַל אֲשׁוּר, וְאָמַר, חֲמוּ מַה עֶבֶד לִי אֲשׁוּר, דְּהָא מְצָרִים דְאַנָּא עֲבָדִית בְּהוּ כָּל אֲיִנוּן דִּינִין, וְעַמִּי (אֲיִנוּן) נִחְתּוּ תַמָּן, לְדִירָא בִּינֵיהוֹן, וְקִבְלוּם מְצָרָאֵי בִּינֵיהוּ, וַיִּהְיוּ לֹזֶן שֹׁפֵר אֲרַעָא אֶרֶץ גּוֹשָׁן, וְאָף עַל גִּב דְּאֲעִיקוּ לֹזֶן בְּגִלוּתָא, לֹא אַעְדוּ אֲרַעָא מְנַהוֹן, דְּכְתִיב, (שמות ט') רַק בְּאֶרֶץ גּוֹשָׁן אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּמֵיטֵב אֲרַעָא דְמְצָרִים הָוּה, דְּכְתִיב, (בראשית מ"ו) בְּמֵיטֵב הָאֶרֶץ בְּאֶרֶץ רַעַמְסֵס. וְתוּ, דְּלֹא אַעְדוּ מְדִלְהוֹן פְּלוּם, דְּכְתִיב, (שמות ט') וּמִמְקַנָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וְעַם כָּל דָּא אֲתַדְנוּ בְּכַמְּה דִּינִין.

אָבְרָ אֲשׁוּר בְּאֶפֶס עֲשָׂקוּ, אֲטִיל (דף ד' ע"ב) לֹזֶן בְּאֲרַעָא דְסִיפֵי עֲלֵמָא, וְנָטַל לֹזֶן אֲרַעָא דְלַהוֹן. וּמַה מְצָרָאֵי, דְעֶבְדֵי כָּל הַגִּי טְבָאן לְיִשְׂרָאֵל, אֲתַדְנוּ בְּכָל אֲיִנוּן דִּינִין. אֲשׁוּר וְאַדּוּם וְשָׂאֵר עַמִּין, דְּמַעִיקִין לֹזֶן, וְקִטְלִין לֹזֶן, וְנָטַלִין לֹזֶן מְמוֹנֵיהוֹן, עַל אַחַת פְּמַה וְכַמְּה דְקוֹדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעֵי לִיקְרָא שְׁמִיהַ עֲלֵייהוּ, דְּכְתִיב, (יחזקאל ל"ח) וְהִתְגַּדְלִתִּי וְהִתְקַדְשִׁיתִי וְנִודַעְתִּי. הָתָם בְּמְצָרִים בְּמִלְכָּא חַד, וְהָכָא בְּכָל מְלָכִין דְעֲלֵמָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן זָקַף יְדוּי וּבְכַה, וְאָמַר, וּוֵי מָאן דִּיזְדַּמֵּן בְּהוּא זְמָנָא, וְזַפְאָה חוּלְקִיָּה מָאן דִּיזְדַּמֵּן וְיִשְׁתַּפַּח בְּהוּא זְמָנָא, וּוֵי מָאן דִּיזְדַּמֵּן בְּהוּא זְמָנָא, בְּגִין דְּכַד יִיתִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְפַקְדָּא לְאִיִּלְתָּא, יִסְתַּפַּל מָאן אֲיִנוּן דְקִיִּמִין בְּהַדְּהָ, בְּכָל אֲיִנוּן דְמִשְׁתַּפַּחֵי עִמָּה, בְּכָל עוֹבְדוּי דְכָל חַד וְחַד, וְלֹא יִשְׁתַּפַּח שְׁנַמְצָאִים עִמָּה, בְּכָל מַעֲשֵׂי כָּל אַחַד וְאַחַד, וְלֹא יִמְצָא צְדִיק, שְׁכַתּוּב (ישעיה סג) וְאֲבִיט וְאִין

בֹּא וְרָאָה מַה פְּתוּב, כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים מְצָרִים יֵרֵד עַמִּי בְּרֵאשׁוֹנָה לְגוֹר שָׁם וְאֲשׁוּר בְּאֶפֶס עֲשָׂקוּ. תַרְעַמְתָּ שְׁהַתְרַעַם הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל אֲשׁוּר, וְאָמַר, רְאוּ מַה עֲשָׂה לִי אֲשׁוּר, שְׁהָרִי בְּמְצָרִים שְׂאֲנִי עֲשִׂיתִי בְּהֵם כָּל אוֹתָם הַדִּינִים, וְעַמִּי [הֵם] יֵרְדוּ לְשָׁם לְדוֹר בִּינֵיהֶם, וְקִבְלוּם הַמְצָרִים בִּינֵיהֶם, וְנָתְנוּ לָהֶם הַיְפֵי שֶׁל הָאֶרֶץ, אֶרֶץ גּוֹשָׁן. וְאָף עַל גִּב שְׁהַצִּיקוּ לָהֶם בְּגִלוּתָא, לֹא לְקַחוּ מֵהֶם אֵת הָאֶרֶץ, שְׁכַתּוּב (שמות ט') רַק בְּאֶרֶץ גּוֹשָׁן אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּמֵיטֵב אֶרֶץ מְצָרִים הִיְתָה, שְׁכַתּוּב (בראשית מז) בְּמֵיטֵב הָאֶרֶץ בְּאֶרֶץ רַעַמְסֵס. וְעוֹד, שְׁלֹא הָעֵבְרִיּוֹ מִשְׁלָהֶם כְּלוּם, שְׁכַתּוּב (שמות ט') וּמִמְקַנָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', וְעַם כָּל זֶה נִדְוְנוּ בְּכַמְּה דִּינִים. אָבְרָ אֲשׁוּר בְּאֶפֶס עֲשָׂקוּ, הֲטִיל אוֹתָם בְּאֶרֶץ שְׁבִסוּף הָעוֹלָם, וְנָטַל אֵת אֲרַעָם מֵהֶם. וּמַה הַמְצָרִים שְׁעֲשׂוּ כָּל הַטּוֹבוֹת הַלְלוּ לְיִשְׂרָאֵל נִדְוְנוּ בְּכָל אוֹתָם דִּינִים - אֲשׁוּר וְאַדּוּם וְשָׂאֵר הָעַמִּים שְׁמַצִּיקִים לָהֶם, וְהוֹרְגִים אוֹתָם, וְנוֹטְלִים אֵת מְמוֹנָם, עַל אַחַת פְּמַה וְכַמְּה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רוֹצֵה לְכַבֵּד אֵת שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם, שְׁכַתּוּב (יחזקאל לח) וְהִתְגַּדְלִתִּי וְהִתְקַדְשִׁיתִי וְנִודַעְתִּי. שָׁם בְּמְצָרִים בְּמִלְכָּא אַחַד, וְכֹאן בְּכָל מְלָכֵי הָעוֹלָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן הָרִים יְדִיו, וּבְכַה וְאָמַר, אוּי לְמִי שְׁיִזְדַּמֵּן בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְאֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שְׁיִזְדַּמֵּן בְּאוֹתוֹ זְמַן. אוּי לְמִי שְׁיִזְדַּמֵּן בְּאוֹתוֹ זְמַן - מִשׁוּם שְׁכַּשְׁבָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְפַקֵּד אֵת הָאִילָה, יִסְתַּפַּל מִי הֵם אוֹתָם שְׁעַמְדוּ עִמָּה, בְּכָל אוֹתָם שְׁנַמְצָאִים עִמָּה, בְּכָל מַעֲשֵׂי כָּל אַחַד וְאַחַד, וְלֹא יִמְצָא צְדִיק, שְׁכַתּוּב (ישעיה סג) וְאֲבִיט וְאִין

זכאי. דכתיב, (ישעיה ס"ג) ואביט ואין עוזר.
וכמה עקתין על עקתין לישראל.

זכאה מאן דיזדמן וישתפח בההוא זמנא,
בגין דההוא דיתקיים בההוא זמנא
במהימנותא, יזכה לההוא נהירו דחדוה
דמלכא. ועל ההוא זמנא כתיב, (זכריה י"ג)
וצרפתים פצרוף את הפסף ובחנתים כבחון
את הזהב וגו'.

רבתר דאינון עקתין מתערי על ישראל, וכל
עמין ומלכיהון יתייעטון פחדא
עלייהו, ומתערי כמה גזירין בישין, פלהו
סלקי בעיטא חדא עלייהו, וייתון עקתא על
עקתא, בתרייתא משפחן קמייתא. כדין
יתחזי חד עמודא דאשא, קאים מעלא לתתא,
ארבעין יומין, וכל עמין דעלמא חמאן ליה.
בההוא זמנא, יתער מלכא משיחא, לנפקא
מגו גנתא דעדן, מההוא אתר
דאתקרי ק"ן צפ"ר, ויתער בארעא דגליל,
וההוא יומא דיפוק לתמן, יתרגז כל עלמא,
וכל בני עלמא מתחבאין גו מערתי וטנרי,
דלא יחשבוין לאשתזבא. ועל ההוא זמנא
כתיב, (ישעיה ב') ובאו במערות צורים ובמחלות
עפר מפני פחד ה' ומהדר גאוונו בקומו
לערוץ הארץ.

מפני פחד ה', דא ההוא רגיזו דכל עלמא.
ומהדר גאוונו דא משיח. בקומו לערוץ
הארץ, פד יקום ויתגלי בארעא דגליל, בגין
דאיהו הוא אתר קדמאה דאתחרבא בארעא
קדישא, ובגין פד, יתגלי תמן קדמאה לכל
אתר, ומתמן יתער קרבין לכל עלמא.

רבתר ארבעין יומין, דעמודא יקום מארעא
לשמיא, לעיניהון דכל עלמא, ומשיח
יתגלי, יקום מסטר מזרח, חד פוכבא מלהטא

עוזר. וכמה צרות על צרות
לישראל.

אשרי מי שיזדמן ומצא באותו
הזמן - משום שאותו שיעמד
באותו זמן באמונה, יזכה
לאותו אור של שמחת המלך,
ועל אותו זמן כתוב (זכריה יג)
וצרפתים פצרוף את הפסף
ובחנתים כבחון את הזהב וגו'.
לאחר שאותן צרות יתעוררו על
ישראל, וכל העמים ומלכיהם
יתיעצו כאחד עליהם,
ומעוררים פמה גרות רעות,
וכלם עולים בעצה אחת
עליהם, ויבאו צרה על צרה,
אחרונות משכחות את
הראשונות, אז יתראה עמוד
אש אחד עומד מלמעלה למטה
ארבעים יום, וכל עמי הארץ
רואים אותו.

באותו זמן יתעורר מלך
המשיח לצאת מתוך גן עדן
מאותו מקום שנקרא ק"ן
צפ"ר, ויתעורר בארץ הגליל.
ואותו יום שיעא לשם, יתרגז
כל העולם, וכל בני העולם
מתחבאים בתוך מערות וסלעים
שלא יחשבו להנצל, ועל אותו
זמן כתוב (ישעיה ב) ובאו במערות
צרים ובמחלות עפר מפני פחד
ה' ומהדר גאוונו בקומו לערוץ
הארץ.

מפני פחד ה' - זהו אותו רגזו
של כל העולם. ומהדר גאוונו -
זה משיח. בקומו לערוץ הארץ -
כשיקום ויתגלה בארץ הגליל,
משום שהוא מקום ראשון
שנחרב בארץ הקדושה, ולכן
יתגלה שם ראשון לכל מקום,
ומשם יעורר קרבות לכל
העולם.

אחר ארבעים יום שעמוד יעמד
מארץ לשמים לעיני כל העולם
ויתגלה המשיח, יקום מצד

מִזְרַח כּוֹכַב אֶחָד לַוְהַט בְּכֹל הַגּוֹנִים, וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִים אֲחֵרִים שְׁסוּבָבִים אוֹתוֹ הַכּוֹכַב, וַיַּעֲרֹכוּ בוֹ קָרֵב בְּכֹל הַצְּדָדִים שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם, עַד שִׁבְעִים יוֹם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹאִים.

וְאוֹתוֹ כּוֹכַב יַעֲרֹף בָּהֶם קָרֵב בְּלִפְיָדֵי אִשׁ לַוְהַטִּים וְנוֹצְצִים לְכֹל עֶבֶר, וּמִפֶּה בָּהֶם עַד שְׁבוּלַע אוֹתָם בְּכֹל עָרֵב וְעָרֵב, וּבַיּוֹם מוֹצִיא אוֹתָם. וַיַּעֲרֹכוּ קָרֵב לְעֵינַי פֶּל הָעוֹלָם, וְכֵן בְּכֹל יוֹם עַד שִׁבְעִים יוֹם. לְאַחַר שִׁבְעִים יוֹם יִגְנֹז אוֹתוֹ כּוֹכַב, וַיִּגְנֹז הַמָּשִׁיחַ עַד שָׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, וַיַּחֲזֹר אוֹתוֹ עֲמוּד אִשׁ כְּמוֹ מַקְדָּם, וְכֹי יִגְנֹז הַמָּשִׁיחַ, וְאוֹתוֹ עֲמוּד לֹא יִתְרָאֶה.

וְאַחַר שָׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ יַעֲלוּ אֶת הַמָּשִׁיחַ בְּאוֹתוֹ הָעֲמוּד לְתוֹךְ הַרְקִיעַ, וְשֵׁם יִקְבַּל חֲזַק וְעֲטֹרַת מַלְכוּת. וּכְשִׁירָד, יִתְרָאֶה אוֹתוֹ עֲמוּד אִשׁ כְּמוֹ מַקְדָּם לְעֵינַי פֶּל הָעוֹלָם, וְאַחַר כִּף יִתְגַּלֶּה הַמָּשִׁיחַ, וַיִּתְפַּנְּסוּ אֵלָיו עַמִּים רַבִּים, וַיַּעֲזֹר קְרִבּוֹת בְּכֹל הָעוֹלָם. וּבְאוֹתוֹ זְמַן יַעֲזֹר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְכֹל עַמֵּי הָעוֹלָם, וּמִלֶּךְ הַמָּשִׁיחַ יוֹדַע בְּכֹל הָעוֹלָם, וְכֹל מַלְכֵי הָעוֹלָם יִתְעוֹרְרוּ לְהִתְחַבֵּר לְעֶרְףְּ בּוֹ קָרֵב.

וְכַמּוֹ (עמ"ס) מְפָרְצֵי הַיְהוּדִים יִתְהַפְּכוּ לְחֹזֵר אֲלֵיהֶם, וַיִּבְאוּ עִמָּהֶם לְעֶרְףְּ קָרֵב עַל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וְאֵז יַחֲשֹׁף פֶּל הָעוֹלָם חֲמֵשָׁה עֶשֶׂר יוֹם, וְרַבִּים מֵעַם יִשְׂרָאֵל יָמוּתוּ בְּאוֹתוֹ חֲשָׁף. וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֲשָׁף יִכְסֶה אֶרֶץ וְעֶרְפֵּל לְאֻמִּים.

פֶּתַח וְאָמַר, (דברים כב) כִּי יִקְרָא קִין צְפוּר לְפָנָיִךְ בְּדֶרֶךְ בְּכֹל עֵץ אוֹ עַל הָאֶרֶץ אֲפֻרְחִים אוֹ בִיצִים וְהָאֵם

בְּכֹל גּוֹוֹנִין, וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִין אֲחֵרֵינִין דְּסִבְחִין לָהֶּוּא כּוֹכְבָא, וַיִּגְיַחוּן בֵּיהַ קָרְבָא בְּכֹל סְטָרִין, תְּלַת זְמַנִּין בַּיּוֹמָא, עַד שִׁבְעִין יוֹמִין, וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא חֲמָאֵן.

וְהָהוּא כּוֹכְבָא, יִגְיַח בְּהוּ קָרְבָא, בְּטִיסִין דְּנוּרָא, מְלַהֲטִין מְנַצְצִין לְכֹל עֶבֶר, וּבְטַשׁ בְּהוּ, עַד דְּבַלַּע לוּן, בְּכֹל רַמְשָׁא וְרַמְשָׁא, וּבַיּוֹמָא אֲפִיק לוּן. וַיִּגְיַחוּן קָרְבָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עֲלָמָא, וְכֵן בְּכֹל יוֹמָא, עַד שִׁבְעִין יוֹמִין. לְבַתָּר שִׁבְעִין יוֹמִין, יִתְגַּנְיִז הָהוּא כּוֹכְבָא, וַיִּתְגַּנְיִז מְשִׁיחַ, עַד תְּרִיסַר יַרְחִין, וַיִּתְהַדֵּר הָהוּא עֲמוּדָא דְאֲשָׁא פְּמַלְקָדְמִין, וּבֵיהַ יִתְגַּנְיִז מְשִׁיחַ, וְהָהוּא עֲמוּדָא לֹא יִתְחַזִּי.

לְבַתָּר תְּרִיסַר יַרְחִין, יִסְלַקוּן לִיהַ לְמָשִׁיחַ, בְּהָהוּא עֲמוּדָא, לְגוֹ רְקִיעָא, וְתַמָּן יִקְבַּל תּוֹקְפָא וְעֲטָרָא דְּמַלְכוּתָא. וְכַד נְחִית, יִתְחַזִּי הָהוּא עֲמוּדָא דְאֲשָׁא פְּמַלְקָדְמִין, לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עֲלָמָא, וַיִּתְגַּלִּי לְבַתָּר מְשִׁיחַ, וַיִּתְפַּנְּשוּן לְגַבְיָה עַמִּין סְגִיאִין, וַיִּתְעַר קָרְבִּין בְּכֹל עֲלָמָא. וּבְהָהוּא זְמַנָּא יִתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא גְבוּרָתִיהַ לְכֹל עַמִּין דְּעֲלָמָא, וּמִלְפָּא מְשִׁיחָא יִתְיַדַע בְּכֹל עֲלָמָא, וְכֹל מַלְכִין דְּעֲלָמָא יִתְעוֹרוּן לְאַתְחַבְּרָא לְאַגָּחָא קָרְבָא בֵּיהַ.

וְכַמּוֹ (עמ"ס) מְפָרְצֵי יְהוּדָאִין יִתְהַפְּכוּ לְאַהֲדָרָא לְגַבְיָיהוּ, וַיִּיתוּן עִמָּהוֹן, לְאַגָּחָא קָרְבָא עַל מִלְפָּא מְשִׁיחָא. כְּדִין יִתְחַשֵּׁף פֶּל עֲלָמָא חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יוֹמִין, וּסְגִיאִין מֵעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל יְהוֹן מִתִּין בְּהָהוּא חֲשׂוּכָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֲשָׁף יִכְסֶה אֶרֶץ וְעֶרְפֵּל לְאֻמִּים.

פֶּתַח וְאָמַר (דברים כ"ב) כִּי יִקְרָא קִין צְפוּר לְפָנָיִךְ בְּדֶרֶךְ בְּכֹל עֵץ אוֹ

רְבַצַּת וְגו', שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת
הָאֵם וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאָרְנוּ
אוֹתוֹ, וְהוּא אֶחָד מִמַּצּוֹת
הַתּוֹרָה הַגְּנוּזוֹת, וְלָנוּ יֵשׁ בּוֹ
סוּדוֹת תּוֹרָה גְּנוּזִים, שְׁבִילִים
וּדְרָכִים יְדוּעוֹת לַחֲבָרִים בְּאוֹתָם
שְׁלֵשִׁים וּשְׁנַיִם נְתִיבוֹת הַתּוֹרָה.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר
בְּנוֹ, אֶלְעָזָר, בְּזִמְנָן שִׁיתְעוֹרֵר
מִלָּךְ הַמְּשִׁיחַ, כַּמָּה אוֹתוֹת
וְנִסִּים אַחֲרָיִם יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם.
בֹּא רְאֵה, בְּגַן עֵדֶן שְׁלֵמָה יֵשׁ
מְקוֹם אֶחָד גְּנוּז וְשְׁמוֹר שֶׁלֹּא
נודָע, וְהוּא מְרַקֵּם בְּכַמְּה גְּנוּזִים,
וְבוֹ גְּנוּזִים אֶלֶף הִיכְלוֹת שֶׁל
כְּסוּפִים, וְאֵין מִי שְׁיִכְנֹס בָּהֶם
פְּרַט לְמְשִׁיחַ, שֶׁהוּא עוֹמֵד תָּמִיד
בְּגַן עֵדֶן.

וְכֵן הֵגֵן מִקֵּף בְּמִרְכְּבוֹת רַבּוֹת
שֶׁל צְדִיקִים, וּמְשִׁיחַ עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם וְעַל כַּמָּה חִילוֹת וּמַחְנוֹת
שֶׁל נְשָׁמוֹת צְדִיקִים שֶׁם,
וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁים וְחֳגִים וּשְׁבֻתוֹת
נִכְנָס מְשִׁיחַ לְאוֹתוֹ מְקוֹם
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּכָל אוֹתָם הִיכְלוֹת.
לְפָנָיו וְלִפְנֵים מִכָּל אוֹתָם הִיכְלוֹת
יֵשׁ מְקוֹם אַחַר טְמִיר וְגְנוּז שֶׁלֹּא
נודָע כָּלל, וְנִקְרָא עֵדֶן, וְאֵין מִי
שְׁיִכּוֹל לְדַעַת אוֹתוֹ, וּמְשִׁיחַ גְּנוּז
בְּחוּץ סָבִיב אוֹתוֹ מְקוֹם, עַד
שֶׁנִּתְגַּלְּה לּוֹ מְקוֹם אֶחָד שֶׁנִּקְרָא
קֵן צְפוּר, וְהוּא מְקוֹם שְׁמִכְרִיזָה
עֲלָיו אוֹתָהּ צְפוּר שְׁמַתְעוֹרֶרֶת
בְּגַן עֵדֶן בְּכָל יוֹם.

וּבְאוֹתוֹ מְקוֹם רְקוּמִים
דְּיוֹקְנָאוֹת שֶׁל כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים
שֶׁהִתְכַּנְּסוּ עַל יִשְׂרָאֵל לְהַרְע
לָהֶם. נִכְנָס לְאוֹתוֹ מְקוֹם, מְרִים
עֵינָיו וְרוֹאֶה אֶת הָאֲבוֹת
שְׁנִכְנָסִים לְחֶרֶבֶן בֵּית הָאֱלֹהִים,
עַד שְׁרוּאָה אֶת רַחַל שְׁדַמְעוֹתֶיהָ
בְּפָנֶיהָ, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִנְחָם אוֹתָהּ, וְלֹא מִסְכִּימָה
לְקַבֵּל תְּנַחוּמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר

עַל הָאָרֶץ אֲפֻרְוּחִים אוֹ בַיְצִים וְהָאֵם רְבַצַּת
וְגו', שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְגו', הַאי קָרָא
אוּקְיָמָנָא לִיה, וְאִיהוּ חַד מִפְּקוּדֵי אוּרִייתָא
גְּנִיזִין, וְאֵנָן אֵית לָן בֵּיה רִזִּי דְאוּרִייתָא גְּנִיזִין,
שְׁבִילִין וְאַרְחִין יְדִיעֵן לְחֲבַרְיָא, בְּאֵינוֹן
תְּלַתִּין וְתַרְיִין שְׁבִילִין דְאוּרִייתָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, אֶלְעָזָר,
בְּזִמְנָא דִּיתְעַר מִלְּפָא מְשִׁיחָא, כַּמָּה
אַתִּין וְנִסִּין אַחֲרָנִין יִתְעַרוֹן בְּעֵלְמָא. תָּא חֲזִי,
בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן דִּלְתַּתָּא, אֵית אַתְר חַד גְּנִיז
וְטְמִיר דְלֹא אֲתִידַע, וְאִיהוּ מְרַקְמָא בְּכַמְּה
גְּנוּזִין, וּבֵיה גְּנִיזִין אֶלֶף הִיכְלוֹן דְכְּסוּפִין.
וְלִית מָאן דְעֵייל בְּהוּ, בַּר מְשִׁיחַ, דְאִיהוּ קָאִים
תְּדִיר בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן.

וְכֵן גְּנַתָּא מְסַחֲרָא בְּרִתִּיכִין סְגִיאִין דְצְדִיקָא,
וּמְשִׁיחַ קָאִים עֲלֵיהוּ, וְעַל כַּמָּה חִילוֹן
וּמְשִׁירִין דְנִשְׁמַתִּין דְצְדִיקָא תַּמָּן, וּבְרָאשֵׁי
יְרַחֵי, וּבְזִמְנֵי, וּבְשַׁבְּתֵי, מְשִׁיחַ עָאל בְּהוּא
אַתְר לְאַשְׁתַּעֲשֵׂעַא בְּכָל אֵינוֹן הִיכְלוֹן.

לְגוֹ לְגוֹ מִכָּל אֵינוֹן הִיכְלוֹן, אֵית אַתְר אַחֲרָא
טְמִיר וְגְנִיז דְלֹא אֲתִידַע כָּלל, וְאִקְרִי עֵדֶן.
וְלִית מָאן דְיִכִּיל לְמַנְדַּע בֵּיה. וּמְשִׁיחַ אֲגְנִיז
(כ"א יתגל) לְבַר, סַחֲרָנִיה דְהוּא אַתְר, עַד
דְאֲתַגְלִי לִיה חַד אַתְר. דְאִקְרִי קֵן צְפוּר, וְאִיהוּ
אַתְר דְכְּרִיז עֲלֵיה הוּא צְפוּר. דְאֲתְעַר בְּגַנְתָּא
דְעֵדֶן בְּכָל יוֹמָא.

וּבְהוּא אַתְר, מְרַקְמָן דְיִוְקְנִין דְכָל שְׂאֵר
עַמִּין, דְאֲתַכְּנָשׁוּ עֲלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל
לְאַבְאָשָׁא לוֹן. עָאל בְּהוּא אַתְר, זְקִיף עֵינוּי,
וְחֲזִי אַבְהָן, דְעָאלִין בְּחֶרֶבֶן בֵּית אֱלֹהָא, עַד
דְחָמִי לְרַחַל דְדַמְעָהָ בְּאַנְפָּהָא, וְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מְנַחֵם לָהּ, וְלֹא צְבִיאַת לְקַבְּלָא
תְּנַחוּמִין, כַּמָּה דְאֵת אָמַר, (ירמיה ל"א) מֵאֲנָה

(ירמיה לא) מאַנה להנחם על בְּנֵיהּ. אַז מְשִׁיחַ מְרִים קוּלוּ וּבּוֹכָה, וּמְדַעְזַע כָּל גֵּן הַעֲדָן, וְכָל אוֹתָם צַדִּיקִים שְׁשָׁם גּוֹעִים וּבּוֹכִים עִמוּ.

גּוֹעָה וּבּוֹכָה פַּעַם שְׁנִיָּה, וּמְדַעְזַע אוֹתוֹ רְקִיעַ שְׁעַל גְּבִי הַגֵּן, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת רְבוּא מַחֲנֹת עֲלִיוֹנִים, עַד שְׁמַגִּיעַ לְתוֹף הַכֶּסֶף הַעֲלִיוֹן, וְאֵז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹמֵז לְאוֹתָהּ צְפוּר, וְנִכְנָסֶת לְאוֹתוֹ קֵן שְׁלֵה יוֹשֶׁבֶת אֶצֶל הַמְּשִׁיחַ, וְקוּרָא מַה שְׁקוּרָא, וּמִתְעוֹרֵר מַה שְׁמִתְעוֹרֵר.

עַד שְׁמִתּוֹף הַכֶּסֶף הַקְּדוֹשׁ נִקְרָא שְׁלֵשׁ פַּעְמִים אוֹתוֹ קֵן צְפוּר, וְהַמְּשִׁיחַ, וְכֻלָּם עוֹלִים לְמַעְלָה, וּמְשַׁבֵּיעַ אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר מַלְכוּת הַרְשָׁעָה מִן הָעוֹלָם עַל יְדֵי הַמְּשִׁיחַ וְלִנְקָם אֶת נִקְמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכָל אוֹתָן טוֹבוֹת שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְעִמוּ. וְשָׁב אוֹתוֹ קֵן צְפוּר וְהַמְּשִׁיחַ לְמַקוֹמוֹ, וְשָׁב הַמְּשִׁיחַ וְנִגְנֵז לְתוֹף אוֹתוֹ מְקוֹם כְּמוֹ מַקְדָּם.

וּבִזְמַן שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָמוֹת, וּמֵאִירוֹת אוֹתֵיזוֹת שְׁמוֹ בְּשִׁלְמוֹת, יוֹ"ד בַּה"א וְלִמְקוֹן וְא"ו בַּה"א, לְהִיּוֹת הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת אַחַת, אֵז יְתְעוֹרֵר כּוֹכֵב אֶחָד מִפְּחִיד בְּאִמְצַע הַרְקִיעַ כְּגוֹן אַרְגָּמָן, לֹוֹהֵט וְנוֹצֵץ בַּיּוֹם לְעִינֵי כָּל הָעוֹלָם.

וְתִקּוּם שְׁלֵהֶבֶת אֵשׁ אַחַת מֵצַד צְפוֹן, תוֹף הַרְקִיעַ, וְתִקּוּם זֶה כְּנֶגֶד זֶה אַרְבָּעִים יוֹם, וְיִבְהִלוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. לְסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם יַעֲרֹכוּ קֶרֶב הַכּוֹכֵב וְהַשְׁלֵהֶבֶת לְעִינֵי הַכֹּל, וְתִתְפַּשֵּׁט אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת בְּשִׁרְפַת אֵשׁ מֵצַד הַצְּפוֹן, תוֹף הַרְקִיעַ, וְאֵמוֹת וְעַמִּים יִתְבַּהֲלוּ מִזֶּה.

לְהַנְחִים עַל בְּנֵיהּ. כְּדִין. מְשִׁיחַ אָרִים קְלִיָּה וּבְכִי, וְאִזְדַּעְזַע כָּל גְּנֻתָא דְעַדָן, וְכָל אֵינוֹן צַדִּיקָא דְתַמָּן גְּעוּ וּבְכוּ עִמִּיהּ.

גְּעִי וּבְכִי זְמַנָּא תְנַיְנָא, וְאִזְדַּעְזַע הַהוּא רְקִיעַ דְּעַל גְּבִי גְנֻתָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאָה רְבוּא מְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, עַד דְּמִטִּי לְגוּ כְּרִסְיָא עֲלֵאָה. כְּדִין, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְמִיז לְהַהוּא צְפָרָא, וְעָאֵל לְהַהוּא קֵן דִּילָהּ, וְיִתְבָּא לְגַבֵּי מְשִׁיחַ, וְקָרִי מַה דְּקָרִי, וְאִתְעַר מַה דְּאִתְעַר.

עַד דְּמַגּוּ כְּרִסְיָא קְדִישָׁא, אִתְקָרִי תֵּלֶת זְמַנִּין הַהוּא קֵן צְפוּר, וּמְשִׁיחַ, וְכֻלָּא סְלָקִין לְעִילָא, וְאוּמִי לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִעֲבָרָא מְלָכוּ חַיִּיבָא מִן עֲלָמָא, עַל יְדֵא דְמְשִׁיחַ, וְלִנְקָמָא נְקָמִין דִּישְׂרָאֵל. וְכָל אֵינוֹן טְבוּוֹן, דְּזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעֲבַד לְעִמִּיהּ. וְתָב הַהוּא קֵן צְפוּר וּמְשִׁיחַ לְדוּכְתִיָּה. וְתָב מְשִׁיחַ וְאִתְגְּנִיז גּוּ הַהוּא אֶתֶר כְּמַלְקָדִמִין.

וּבּוֹמָנָא דִּיתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְקַנָּא עֲלָמִין, וְאִתְנַהֲרוּ אִתְנוּן דְּשָׁמִיָּה בְּשְׁלִימוֹ, יוֹ"ד בַּה"א, (לְאִתְקַנָּא) וְא"ו בַּה"א, לְמַהוּי כֻלָּא בְּשְׁלִימוֹ חַד. כְּדִין יִתְעַר חַד כְּכָבָא דְחִילָא, בְּאִמְצַע רְקִיעָא, כְּגוֹן אַרְגָּוּוֹנָא, לְהִיט וְנִצִּיץ בִּימָמָא לְעִינֵיהוֹן דְּכָל עֲלָמָא.

וְיִקּוּם חַד שְׁלֵהוּבָא דְאִשָּׁא מְסֻטְרָא דְצְפוֹן, גּוּ רְקִיעָא, וְיִקּוּם דָּא לְקַבֵּל דָּא אַרְבָּעִין יוֹמִין וְיִתְבַּהֲלוּן כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. לְסוֹף אַרְבָּעִין יוֹמִין, יִגְחוּן קְרָבָא, כְּכָבָא וְשְׁלֵהוּבָא, לְעִינֵיהוֹן דְּכֻלָּא, וְיִתְפַּשֵּׁט הַהוּא שְׁלֵהוּבָא בִּיקִידוֹ דְאִשָּׁא, מְסֻטְרָא דְצְפוֹן, גּוּ רְקִיעָא, וְיִחֲשׁוּב לְמַבְלַע הַהוּא כְּכָבָא, וְכִמְהָ שְׁלִיטִין וּמְלָכִין וְאוּמִיָּא וְעַמִּיָּא, יִתְבַּהֲלוּן מִהָאִי.

וְיִחֲשׁוּב לְבַלַּע אוֹתוֹ כּוֹכֵב, וְכִמְהָ שְׁלִיטִים וּמְלָכִים

אז יסתלק אתו כוכב לצד דרום
וישלט על אותה שלהבת, ואותה
שלהבת תבלע מעט מעט ברקיע
מלפני אותו כוכב, עד שלא
תראה כלל. אז אותו כוכב יעשה
דרכים ברקיע בשנים עשר
תחומים, ועומדים אותם אורות
ברקיע שנים עשר ימים נוספים.
אחר שנים עשר ימים נוספים
יודעו כל בני העולם, ויחשוף
השמש בחצות היום, כמו
שנחשף ביום שחרב בית
המקדש, עד שלא יראו שמים
וארץ. ויתעורר קול אחד ברעמים
וברקים, ותתחלחל הארץ מאותו
קול, וכמה חילות ומחנות ומותו
ממנו.

ואותו יום תתעורר בעיר רומי
רבתי שלהבת אש אחת, באותו
קול שיתעורר בכל העולם,
וישרף כמה מגדלים וכמה
היכלות, וכמה מגדלים יפלו,
וכמה גדולים ושרים יפלו באותו
יום, וכלם יתפנסו עליה לרע, וכל
בני העולם לא יוכלו (יחשוב)
להנצל.

מאותו יום ועד שנים עשר
חדשים יתיעצו כל המלכים
ויגזרו כמה גזרות וכמה שמדות
על ישראל, ויצליחו בהם, כמו
שנתבאר אשרי מי שיהיה שם
ואשרי מי שלא יהיה שם, וכל
העולם יהיה בערבוביה גדולה.
לסוף שנים עשר חדשים יקום
שבת מישראל, זה מלך המשיח
שיתעורר תוף גן העדן, וכל
אותם הצדיקים יעטרו אותו שם,
ויחגרו לו כלי זין באותיות
רשומות של פלים של השם
הקדוש.

יקול יתפוצץ בענפי עצי הגן,
קורא בחיל ואומר: התעוררו

בדין יסתלק ההוא ככבא לסטר דרום,
וישלוט על ההוא שלהובא, וההוא
שלהובא יתבלע זעיר זעיר ברקיעא, מקמי
ההוא ככבא, עד דלא יתחזי כלל. בדין,
ההוא ככבא יעביד אורחין ברקיע, בתריסר
תחומין, וקיימין אינון נהורין ברקיעא
תריסר יומין אחרנין.

לבתר תריסר יומין אתרנין יודעוון כל בני
עלמא, ויתחשוף שמשא בפלגות
יומא, כמה דאתחשוף יומא דאתחרכ בי
מקדשא, עד דלא יתחזון שמיא וארעא.
ויתער חד קלא ברעם וזיקין, ואתחלחלא
ארעא מההוא קלא, וכמה חילין ומשיריין
ימותון מגייה.

וההוא יומא, יתער בקרתא דרומי רבתא, חד
שלהובא דאשא, בההוא קלא דיתער
בכל (דף ח' ע"ב) עלמא. ויוקיד כמה מגדלין,
וכמה היכלין, וכמה מגדלין יפלו, וכמה
פרדשבי ורברבי יפלו בההוא יומא, וכלהו
יתפנסון עליה לביש. וכל בני עלמא לא
יכלין (כ"א יחשבו) לאשתזבא.

מההוא יומא, עד תריסר ירחין, יתיעטון כל
מלכיא, ויגזרון כמה גזרות, וכמה
שמדות על ישראל, ויצלחון ביה (כ"א בהו),
כמה דאתמר זפאה איהו מאן דיערע תמן,
וזפאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא
יהא בערבוביא סגיא.

לסוף תריסר ירחי, יקום שבט מישראל, דא
מלכא משיחא, דיתער גו גנתא דעדן.
וכל אינון צדיקיא יעטרון ליה תמן, ויחגרון
ליה מאני זינא, באתון רשימן דמאני
דשמא קדישא.

וקלא יתפוצץ בענפי אילנין דגנתא, קרי בחיל, ואמר, אתערו קדישיין

קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, קוֹמוּ מִלְּפָנֵי
הַמְּשִׁיחַ, הֲרֵי זְמַן שֶׁתַּחֲבֹר
אֵשׁה בְּבַעֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ רוּעָה
לְנֶקְמָא לָּהּ נִקְמוֹת בְּעוֹלָם
וְלִהְיֶימָהּ, וְלִנְעוֹר אוֹתָהּ מִן
הָעֶפֶר.

אִז יִקְוֶמוּ כֻלָּם וַיַּחְגְּרוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ
מִקְדָּם בְּכָלֵי זֵינוֹ. אַבְרָהָם
מִיִּמִּינוֹ, יִצְחָק מִשְׂמָאלוֹ, יַעֲקֹב
לְפָנָיו. מִשָּׁה רוּעָה הִנְאָמֵן עַל
כָּל אֵלֹהֵי הַצְּדִיקִים הוֹלֵף וְרוֹקֵד
בְּתוֹף גַּן הָעֵדֶן.

בֵּינָם שֶׁנִּתְקַן מְשִׁיחַ עַל יְדֵי צְדִיקֵי
גַן הָעֵדֶן, יִכְנָס לְאוֹתוֹ מִקּוֹם
שֶׁנִּקְרָא ק"ן צְפוּר כְּמוֹ מִקְדָּם,
וְרוּעָה שֵׁם אוֹתוֹ דְיוֹקָן שֶׁל
חֲרַבָּן בֵּית מִקְדָּשׁ, וְכָל
הַצְּדִיקִים שֶׁנִּהְרְגוּ בוֹ, וְאִז נוֹטֵל
מִשָּׁם (עֲשָׂרָה) לְבוּשִׁים, וְהֵם
(נִקְרָאִים) עֲשָׂרָה לְבוּשֵׁי קִנְיָה,
וַיִּגְנוּ שֵׁם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁלֹּא
יִתְגַּלֶּה כָּלֵל.

לְסוּף אַרְבָּעִים יוֹם קוֹל אֶחָד
יִתְעוֹרֵר, וַיִּקְרָא מִתּוֹף הַכֶּסֶף
הָעֲלִיּוֹן, אוֹתוֹ ק"ן צְפוּר בְּמִלְךְ
הַמְּשִׁיחַ שֶׁנִּגְנוּ בוֹ, וְאִז מַעֲלִים
אוֹתוֹ לְמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף
הוּא רוּעָה אֶת מִלְךְ הַמְּשִׁיחַ
מִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשׁ נִקְמָה וַיַּחְגוּר
כָּלֵי קָרֵב, נוֹטֵל אוֹתוֹ וַיִּמְנָשֵׁק
אוֹתוֹ עַל רֹאשׁוֹ.

אִז מִזְדַּעְזְעִים שְׁלֹשׁ מְאוֹת
וְתִשְׁעִים רִקִּיעִים, וְרוּמוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּף הוּא לְרִקִּיעַ אֶחָד מְאוֹתָם
שֶׁהֵיוּ גְנוּזִים מִשֵּׁשׁ יָמֵי
בְּרֵאשִׁית, וּמוֹצִיא מֵהִיכָל אֶחָד
שֶׁבְּאוֹתוֹ רִקִּיעַ פֶּתֵר חֲקוֹק אֶחָד,
מִחֲקַק בְּשִׁמוֹת הַקְדוּשִׁים.

בְּאוֹתָהּ עֲטָרָה הַתְּעוֹטֵר הַקְדוּשׁ
בְּרוּף הוּא כְּשֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת
הַיָּם, לְטַל נִקְמוֹת מִכָּל מַרְכָּבוֹת
פְּרַעַה וּפְרָשָׁיו, וַיִּמְעֹטֵר אֶת מִלְךְ
הַמְּשִׁיחַ בָּהּ.

עֲלִיוֹנִין, קוֹמוּ מִקְּמֵי מְשִׁיחָא, הָא עֲדָנָא
לְאַתְחַבְרָא אִיתְתָּא בְּבַעֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ בְּעֵי
לְנֶקְמָא לָּהּ נִוְקָמִין דְּעֵלְמָא, וְלְאַקְמָא לָּהּ,
וְלִאֲנַעְרָה לָּהּ מִעֶפְרָא.

בְּדִין יִקְוֶמוּן פְּלָהוּ, וַיַּחְגְּרוּן לִיה פְּמִלְקֵדְמִין
מְאִנֵּי זַיִינִיה, אַבְרָהָם מִיִּמִּינִיה, יִצְחָק
מִשְׂמָאלִיה, יַעֲקֹב קָמִיה, מִשָּׁה רַעֲיָא
מִהִימְנָא, עַל כָּל אֲלִין צְדִיקָא, אֲזִיל וְרִקִּיד גּוּ
גִנְתָּא דְּעֵדֶן.

בֵּינָם דְּאַתְתְּקוּן מְשִׁיחַ, עַל יְדָא דְּצְדִיקָא בְּגִנְתָּא
דְּעֵדֶן. יַעוּל בְּהֵוֵא דּוּכְתָּא דְּאַקְרִי ק"ן
צְפוּר כְּמִלְקֵדְמִין, וְחָמֵי תַּמָּן הֵוֵא דְיוֹקָנָא
דְּחֲרַבָּן בֵּית מִקְדָּשָׁא, וְכָלְהוּ צְדִיקָא
דְּאַתְקֻטְלוּ בֵּיה. כְּדִין נָטִיל מִתַּמָּן (כ"א עֲשָׂר)
לְבוּשִׁין, וְאַיְנוּן (כ"א וְאַקְרִיו) עֲשָׂר לְבוּשֵׁי קִנְיָה.
וַיִּתְגַּנִּיז תַּמָּן אַרְבָּעִין יוֹמִין, דְּלֹא אִתְגַּלִּיא
כָּלֵל.

לְסוּף אַרְבָּעִין יוֹמִין, קָלָא חַד יִתְעַר, וַיִּתְקַרֵּי
מִגּוּ פּוֹרְסִיָּא עֲלָאָה, הֵוֵא ק"ן צְפוּר
בְּמִלְכָּא מְשִׁיחָא דְּאַתְגַּנִּיז בֵּיה. וְכִדִּין סִלְקִין
לִיה לְעִילָא, וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא חָמֵי לִיה
לְמִלְכָּא מְשִׁיחָא, מִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשָׁא נִוְקָמָא,
וְחָגִיר מְאִנֵּי זַיִינֵי, נָטִיל לִיה וְנִשְׁיַק לִיה עַל
רִישִׁיה.

בְּדִין מִזְדַּעְזְעוּן תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רִקִּיעִין,
וְאַרְמִיז קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְחַד רִקִּיעָא
מְאִינוּן דְּהוּה גְּנִיז מִשֵּׁשׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית,
וְאַפִּיק מִחַד הֵיכְלָא דְּבַהֵהוּא רִקִּיעָא חַד
פֶּתְרָא גְּלִיפָא, מִחֲקָא בְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁין.
בְּהֵוֵא עֲטָרָא אִתְעֹטֵר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, כִּד
עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יָמָא, לְמִיטֵל נִוְקָמִין מִכָּל
רְתִיכֵי פְּרַעַה וּפְרָשָׁיו, וְאַעֲטֵר לִיה לְמִלְכָּא
מְשִׁיחָא.

בין דאתעטר ואתתקן בכל הגי תקונין, נטיל ליה קדשא בריך הוא ונשיק ליה כמלקדמין. מאן חמי, רתיכין קדישין, ומשריין עלאין, דסחרין ליה, ונהבין ליה מתנן ונבזבזן סגיאין, ויתעטר מפלהו.

עאל תמן בחד היכלא, וחמי כל אינון מלאכי עלאי, דאקרון אבלי ציון, אינון דבכו על חרבן בי מקדשא, ובכאן תדיר, ואינון ינהבין ליה חד פורפירא סומקא, למעבד נוקמין. פדין, קדשא בריך הוא גניז ליה ביהוה קן צפור, ואתפסי תמן תלתין יומין.

לבתר תלתין יומין, ביהוה קן צפור, יחות מעטר בכל אינון תקונין מעילא

ומתתא, כמה משריין קדישין סחרניה, ויחמוין כל עלמא, חד נהירו, תלי מרקיעא לארעא, ויקום שבעה יומין, וכל בני עלמא יתמהוין ויתבהלוין, ולא ינדעוין כלל, בר אינון חכימין, דינדעוין פרזין אלין, זפאה חולקיהוין.

וכר אינון שבעה יומין יתעתד (ס"א ותעטר) בארעא, ביהוה ק"ן צפו"ר. באן אתר.

בדרך, דא קבורת רחל, דאיהי קיימא בפרשת אורחין. ויבשר לה, וינחם לה, וכדין תקבל תנחומין, ותקום ותנשיק ליה.

לבתר יקום ההוא נהירו מההוא אתר, ושרי בריחו קרתא דאילגני. בכל עין דא יריחו. או על הארץ, דא ירושלים. ויהא גניז ביהוה נהירו דק"ן צפו"ר תריסר ירחי.

בתר תריסר ירחי, יזדקף ההוא נהירו בין שמאי וארעא, וישרי בארעא דגליל, דתמן הוה שירותא דגלותא דישראל. ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור, ותב לאתריה.

וישרה בארץ הגליל, ששם היתה ראשית גלות ישראל, ושם יתגלה מאותו אור של קן צפור, ושב למקומו. ואותו יום תודעזע כל הארץ כמו מקדם מסוף השמים עד סוף השמים, ואז

בין שהתעטר והתתקן בכל התקונים הללו, נוטל אותו הקדוש ברוך הוא ומנשק אותו כמו מקדם. מי ראה מרכבות קדושות ומחנות עליונים שסובבים אותו ונותנים לו מתנות ומותרות רבות, ויתעטר מכלם.

נבנם לשם להיכל אחד, ורואה כל אותם מלאכים עליונים שנקראים אבלי ציון, אותם שכבו על חרבן בית המקדש, ויבוכים תמיד, והם נותנים לו לבוש אדם אחד לעשות נקמות. אז הקדוש ברוך הוא גונז אותו באותו קן צפור, ומתכסה שם שלשים יום.

לאחר שלשים יום, באותו קן צפור, ירד מעטר בכל אותם תקוניים ממעלה וממטה, כמה מחנות קדושים סביבו, ויראו כל העולם אור אחד תלוי מהרקיע לארץ, ויעמד שבעה ימים, וכל בני העולם יתמהו ויבהלו, ולא ידעו כלל, פרט לאותם חכמים שיודעים בסודות הללו, אשרי חלקם.

וכר אותם שבעה ימים יתיצב (תעטר) בארץ באותו ק"ן צפו"ר. באיזה מקום? בדרך, זו קבורת רחל שעומדת בפרשת דרכים. ויבשר לה וינחם אותה, ואז תקבל תנחומים, ותקום ותנשק אותו.

אחר כך יקום אותו אור מאותו מקום, ושורה בריחו עיר האילנות. בכל עין - זה יריחו. או על הארץ - זו ירושלים. ויהיה גנוז באותו אור של ק"ן צפו"ר שנים עשר חדש.

אחר שנים עשר חדש יזדקף אותו אור בין שמים וארץ, וישרה בארץ הגליל, ויתגלה מאותו אור של קן צפור, ושב למקומו. ואותו יום תודעזע כל הארץ כמו מקדם מסוף השמים עד סוף השמים, ואז

יֵרָאוּ ^(ידעו) כָּל הָעוֹלָם שֶׁהָרִי
הַתְּגֵלָה מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ בְּאַרְץ
הַגִּלְגַּל.

וַיִּתְבַּנְּסוּ אֵלָיו כָּל אֵלוֹ שְׁעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה, וְהֵם מַעֲטִים בְּעוֹלָם.
וּבְזִכּוֹת תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן
יִתְחַזֵּק כְּחוֹ לְהַתְגַּבֵּר, וְסוּד זֶה
אֶפְרָחִים. וְאִם לֹא יִמְצְאוּ אֵלוֹ,
הָרִי תִינוּקוֹת שְׁיוֹשְׁבִים בְּתַקְףָּ
אִמָּם וַיּוֹנְקִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ^{(ישעיה}
^{כח)} גְּמוּלֵי מַחְלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדֵּיִם.
וְהֵינּוּ אוֹ בִיזִים, שֶׁבִשְׂבִיל אֵלֶּה
שׁוֹרָה שְׂכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת.
שְׁהָרִי מַעֲטִים הַחֲכָמִים שֶׁיִּמְצְאוּ
בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְהֵינּוּ ^(דברים כב) וְהָאֵם
רַבְצַת עַל הָאֶפְרָחִים אוֹ עַל
הַבִּיזִים, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל
הַבְּנִים, ^{[שְׁהָרִי בּוֹ לֹא עוֹמֵד הַדָּבָר לְהוֹצִיא מִן}
^{הַגִּלוֹת אֵלָּא בְּמִלְךְ הַעֲלוּיָו. שְׂבוּן שָׁהֵם יְלָדִים}
^{וְהַתְּנוּקוֹת, נוֹתְנִים תִּקְףָּ לְמִלְךְ הַמְּשִׁיחַ. אִי הָאִמָּא}
^{הַעֲלוּיָוָה, שְׁהִיא רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם, מִתְעוֹרֶרֶת לְנָבִי}
^{בְּעִלְהָ] וְיִתְעַפֵּב [כִּדָּר] עַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר}
^{חֲדָשִׁים אַחֲרִים. אַחַר כֵּן יָבֵא}
^{בְּעִלְהָ וַיִּקָּים אוֹתָהּ מִהַעֲפָר, כְּמוֹ}
^{שֶׁנֶּאֱמַר ^(עמוס ט) אָקִים אֶת סִבַּת}
דְּוִיד הַנִּפְלֵת.

בְּאוֹתוֹ יוֹם מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ יִתְחַיֵּל
וַיִּכְנַס הַגִּלוֹת מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד
סוֹף הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ^(דברים ל)
אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בַּקְּצֵה הַשָּׁמַיִם
וְגו'. מֵאוֹתוֹ יוֹם כָּל הָאוֹתוֹת
וְהַנְּסִים וְהַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, יַעֲשֶׂה אוֹתָם
לְיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ^(מיכה ז) כִּימִי
צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ
נִפְלְאוֹת.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנֵי, כָּל
הַדְּבָרִים הַלְלוּ תִמְצָא בְּסוּד שֶׁל
שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׂבִילִים שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ, וְעַד שֶׁהַנְּסִים הַלְלוּ לֹא
יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, לֹא יִשְׁתַּלֵּם סוּד
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וְלֹא תִתְעוֹרֵר

וְהָהוּא יוֹמָא יִזְדַּעְזַע כָּל אֲרַעָא כְּמִלְקָדְמִין,
מְסִיפֵי שְׁמִיָּא עַד ^(דף ט' ע"א) סִיפֵי שְׁמִיָּא,
וְכַדִּין יַחְזוּן ^(יגדעוין) כָּל עֲלָמָא, דְּהָא אֲתַגְּלִי
מִלְכָּא מְשִׁיחָא, בְּאַרְעָא דְגִלְגַּל.

וַיִּתְבַּנְּשׁוּן לִיה כָּל אֵינוּן דְּלַעָאן בְּאוּרִייתָא,
וְאֵינוּן זְעִירִין בְּעֲלָמָא. וּבְזִכּוֹת
יְנוּקֵי דְבֵי רַב, יִתְתַּקֵּף חִילִיָּה לְאַתְגַּבְרָא,
וְרָזָא דָּא אֶפְרוּחִים. וְאִי לֹא יִשְׁתַּפְּחוּן אֵלֵין,
הָא יְנוּקֵי דִיתְבִּין בְּתוּקְפָּא דְאַמְהוּן וַיְנוּקֵי,
כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, ^(ישעיה כ"ח) גְּמוּלֵי מַחְלָב עֲתִיקֵי
מִשְׁדֵּיִם. וְהֵינּוּ אוֹ בִיזִים, דְּבַגִּין אֵלֵין,
שְׁרִיא שְׂכִינְתָּא עִמְהוּן דִּישְׂרָאֵל בְּגִלוֹתָא.

דְּהָא חֲפִימִין זְעִירִין אֵינוּן דִּישְׁתַּפְּחוּן בְּהָהוּא
זְמַנָּא, וְהֵינּוּ ^(דברים כ"ב) וְהָאֵם רוֹבְצַת עַל
הָאֶפְרוּחִים אוֹ עַל הַבִּיזִים, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל
הַבְּנִים ^{(דְּהָא בֵּיה לֹא קְוִיָּא מִילָא לְאַפְקָא לָה מִן מַגְלוֹתָא אֵלָּא}
^{בְּמִלְכָּא עֲלָתָה, דְּכִינוּן דְּאֵינוּן רַבִּין וַיְנוּקוּן וְהָכִין תּוּקְפָּא לְמִלְכָּא מְשִׁיחָא}
^{כְּדִין אִימָא עֲלָתָה דְּהִיא רַבִּיעָא עֲלוּיָוָה וְהַעֲרַת לְנָבִי בְּעִלְהָ] וְיִתְעַפֵּב}
^(הכ"י) עַד תְּרִיסַר יַרְחִין אַחַרְנִין. לְבַתָּר, יִיתִי
בְּעִלְהָ, וַיּוֹקִים לָה מַעֲפָרָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר,
^(עמוס ט') אָקִים אֶת סִבַּת דְּוִד הַנִּפְלֵת.

בְּהָהוּא יוֹמָא, מִלְכָּא מְשִׁיחָא שְׁאַרִי וַיִּכְנוֹשׁ
גְּלוֹתָא, מְסִיפֵי עֲלָמָא עַד סִיפֵי
עֲלָמָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר ^(דברים ל') אִם יִהְיֶה
נִדְחָךְ בַּקְּצֵה הַשָּׁמַיִם וְגו'. מֵהָהוּא יוֹמָא, כָּל
אֲתִין וְנִסִּין וְגִבּוּרָאן דְּעַבְדֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּמִצְרַיִם, יַעֲבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתָּ
אָמַר ^(מיכה ז') כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ
נִפְלְאוֹת.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, כָּל אֵלֵין מְלִין
תִּשְׁפַּח בְּרָזָא דְתַלְתִּין וְתַרִּין שְׂבִילִין
דְּבִשְׁמָא קִדִּישָׁא, וְעַד דְּנִסִּין אֵלֵין לֹא יִתְעוֹרוּן
בְּעֲלָמָא, לֹא יִשְׁתַּלֵּם רָזָא דְשְׁמָא קִדִּישָׁא, וְלֹא תִתְעוֹרֵר לְאַתָּ דְאַתָּ

וְלֹא תִתְעוֹרֵר לְאַתָּה, כְּמָה דְאַתָּ

אָמַר (שיר השירים ב') הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בַּצְּבָאוֹת. בַּצְּבָאוֹת: דָּא מַלְפָּא (נ"א מְשִׁיחָא) דְּאֶקְרִי צְבָאוֹת. אוּ בְּאִילוֹת הַשָּׂדֶה שְׂאֵר חֵילִין וּמְשַׁרְיִין דְּלִתְתָּא. אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֵהָבָה: דָּא יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאֶקְרִי אֵהָבָה. עַד שְׁתַּחֲפֵץ הֵהִיא דְשָׂכִיבַת לְעַפְרָא, וְיֵהֵא רְעוּתָא דְמַלְפָּא בַּהּ. זַפְּאָה אִיהוּ מָאן דִּיזְכִּי לְהֵהוּא דְרָא, זַפְּאָה אִיהוּ בְּעַלְמָא דִּין, וְזַפְּאָה אִיהוּ בְּעַלְמָא דְאַתִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָרִים יְדוּי בְּצִלוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְצִלֵּי צְלוּתִיהּ, לְבַתְרָא דְצִלֵּי צְלוּתִיהּ, אֶתוּ ר' אֶלְעָזָר בְּרִיהּ, וּר' אַבָּא וְיִתְבוּ קָמִיהּ. עַד דִּהוּוּ יְתַבֵּי קָמִיהּ, חָמוּ חַד נִהִירוּ דִּימָמָא דְאַתְחַשֵּׁף, וְאַשְׁתַּקַּע חַד צַנּוּרָא (צְרוּרָא) דְשִׁלְהוּבָא דְאַשָּׂא גּוּ יִמָּא דְטַבְרִיָּה, וְאַזְדַּעְזַע כָּל הֵהוּא אֶתְרָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדַאי הַשְּׁתָּא הוּא עַדְנָא, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפְרָא לְבַנּוּי, וְאַחִית תְּרִין דְמַעֲזִין לְגוּ יִמָּא רַבָּא. וְכַד נַחְתִּין, פְּגַעִין בְּהַאי צַנּוּרָא דְשִׁלְהוּבָא דְאַשָּׂא, וְיִשְׁתַּקְעוּ דָּא בְּדָא בִּימָּא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבְכּוֹ חַבְרֵיָּא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא אֲתַעֲרֵנָּא בְּרַזִּי דְאַתּוּן דְשָׂמָא קְדִישָׁא, בְּסַתְרָא דְאַתְעֵרוּתָא דִּילִיָּה, לְגַבֵּי בְנוּי, אֲבָל הַשְּׁתָּא, אִית לִי לְגַלְאָה, מַה דְלָא אֲתִיְהִיב רִשׁוּ לְפִר נֶשׂ אַחֲרָא לְגַלְאָה. אֲלָא זְכוּ דְדָרָא דָּא, יְקִיִּים עַלְמָא עַד דִּיִּיתִי מַלְפָּא מְשִׁיחָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְר' אֶלְעָזָר בְּרִיהּ וְלְרַבִּי אַבָּא, קוּמוּ בְקִיּוּמֵיכוּן. קָמוּ ר' אֶלְעָזָר וּר' אַבָּא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן זְמַנָּא אַחֲרָא, אָמַר וּוי מָאן יְקוּם בְּמַה דְאַמִּינָא (נ"א דְחַמִּינָא) גְלוּתָא יְתַמְשֵׁף, מָאן יְכִיל לְמַסְבֵּל.

אַחֲרָת וְאָמַר, אוּי מִי יַעֲמַד בְּמַה שְׂאֲמַרְתִּי (שְׂרִיאִית) שְׁתַּמְשֵׁף הַגְּלוּת, מִי יְכוּל לְסַבֵּל?

לְאֵהָבָה, כָּמוֹ שְׂנֵאָמַר (שיר ב) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בַּצְּבָאוֹת. בַּצְּבָאוֹת - זֶה מְלֶךְ (הַמְּשִׁיחָא) שְׂנֵקְרָא צְבָאוֹת. אוּ בְּאִילוֹת הַשָּׂדֶה - שְׂאֵר הַחֵילוֹת וְהַמְּחַנּוֹת שְׁלַמְטָה. אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֵהָבָה - זֶה יְמִין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂנֵקְרָא אֵהָבָה. עַד שְׁתַּחֲפֵץ - אוּתָהּ שְׁשׁוֹכֶבֶת לְעַפְרָא, וְיֵהִיָּה רְצוֹן הַמְּלֶךְ בַּהּ. אֲשֶׁרִי מִי שְׂיִזְכָּה לְאוּתוֹ דוֹר. אֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הֵרִים יָדָיו בַּתְּפִלָּה לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אַחֲרֵי שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, בָּאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְרַבִּי אַבָּא וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים לְפָנָיו, רָאוּ אוֹר יוֹם אֶחָד שֶׁנֶּחֱשַׁף וְנִשְׁקַע צַנּוּר (צְרוּר) אֶחָד שֶׁל שִׁלְהֶבֶת אֵשׁ בְּתוֹךְ הַיָּם שֶׁל טַבְרִיָּה, וְהִזְדַּעְזַע כָּל אוּתוֹ מְקוּם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדַאי עַכְשָׁו הוּא זְמַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִזְכָּר בְּבִנּוּי וּמוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל, וְכַאֲשֶׁר יוֹרְדוֹת, הֵן פּוֹגְעוֹת בְּצַנּוּר הַזֶּה שֶׁלְהֶבֶת אֵשׁ, וְיִשְׁתַּקְעוּ זֶה בְּזֶה בֵּינָם. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבְכּוֹ הַחֲבָרִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי הַתְּעוֹרְרָנוּ בְּסוּדוֹת הָאוּתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּסַתְרָא הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁלוֹ אֶל בְּנָיו, אֲבָל עַכְשָׁו יֵשׁ לִי לְגִלוֹת מַה שֶׁלֹּא נִתְּנָה רְשׁוּת לְשׁוּם אָדָם אַחֵר לְגִלוֹת, אֲלָא זְכוּת הַדּוֹר הַזֶּה תַּעֲמִיד אֶת הָעוֹלָם עַד שְׂיָבֵא מְלֶךְ הַמְּשִׁיחָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְלְרַבִּי אַבָּא, עֲמִדוּ בְּעַמְדְכֶם. קָמוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּעַם אַחֲרָת וְאָמַר, אוּי מִי יַעֲמַד בְּמַה שְׂאֲמַרְתִּי (שְׂרִיאִית) שְׁתַּמְשֵׁף הַגְּלוּת, מִי יְכוּל לְסַבֵּל?

אָךְ הוּא קָם וְאָמַר, (עמוס ט) ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעִלּוֹנוּ אֲדָנִים זּוֹלָתְךָ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ הַפְּסוּק הַזֶּה פְּרֻשׁוֹהוּ, אֲבָל בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ סוּד עֲלִיּוֹן בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה. ה' אֱלֹהֵינוּ - זֶהוּ רֵאשִׁית הַסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, מְקוֹם שְׁמֵשׁ יוֹצֵאִים כָּל הָאוֹרוֹת שֶׁל כָּל הַנְּרוֹת כְּלָם לְהַדְלִיק, וְשֵׁם תְּלוּי כָּל סוּד הָאֲמוּנָה, שֵׁם זֶה שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל.

בְּעִלּוֹנוּ אֲדָנִים זּוֹלָתְךָ - שֶׁהָרִי עַל עַם יִשְׂרָאֵל אֵין מִי שְׁשׁוֹלֵט עֲלָיו פְּרֻט לְשֵׁם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, וְעַכְשָׁו בְּגִלּוֹת שׁוֹלֵט עֲלָיו הַצַּד הָאֲחֵר. לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ - סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, כָּלֵל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל לֹא מִתְּבַרְכֵת אֲלָא מִתּוֹךְ שֵׁם זֶה שְׁנִקְרָא בְּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ. (בראשית מז) בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. כִּי בְּךָ אַרְוִץ גְּדוּד. וּבְזִמְנֵן שְׁנִמְצַאת שְׁלֵמוֹת, לֹא הָיָה נִפְרָד זֶה מִזֶּה, וְאֶסוּר לְהַפְרִיד זֶה מִזֶּה, אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה, לֹא בְּרַעֲיוֹנוֹת וְלֹא בְּאֲזַכְרָהּ, כְּדִי לֹא לְהִרְאוֹת פְּרוּד, וְעַכְשָׁו בְּגִלּוֹת נִמְצָא פְּרוּד, שְׁמִתּוֹךְ צָרָה שֶׁל כָּל זִמְנֵן וּזְמַן אָנוּ עוֹשִׂים פְּרוּד לְהִזְכִּיר אוֹתוֹ שֵׁם, פְּרֻט לְבַעֲלָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא שׁוֹכְכֵת לְעַפְרָה, וְהֵינּוּ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ.

פְּרֻט לְבַעֲלָהּ, אָנוּ זּוֹכְרִים שֵׁם זֶה בְּפְרוּד מִשּׁוּם שֶׁאָנוּ רְחוּקִים מִמֶּךָ וְאַחֲרִים שׁוֹלֵטִים עֲלֵינוּ, וְשְׁמֶךָ הוּא בְּפְרוּד מִן הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא בְּךָ, וְזֶה בִּימֵי הַגְּלוּת.

מִשּׁוּם שֶׁגִּלּוֹת רֵאשׁוֹנָה הֵיְתָה מִבֵּית רֵאשׁוֹן, וּבֵית רֵאשׁוֹן הוּא סוּד שֶׁל ה' רֵאשׁוֹנָה, וּכְנֻגָּד שְׁבַעִים שָׁנָה שְׁלָה גִלּוֹת שֶׁל בֵּית רֵאשׁוֹן הֵיְתָה שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאוֹתָם שְׁבַעֲהָ שָׁנָה לֹא נִמְצָאת

אוֹךְ אֵיהוּ קָם וְאָמַר (ישעיה כ"ו) ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעִלּוֹנוּ אֲדָנִים זּוֹלָתְךָ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ הָאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל בְּהָאֵי קָרָא אֵית רְזָא עֲלָאָה, גּוּ מְהֵימְנוּתָא. ה' אֱלֹהֵינוּ: דָּא הוּא שִׁירוּתָא דְרִזִּין עֲלָאִין, אַתְר דְּמִתְמַן נִפְקִין כָּל נְהִירוֹ דְשְׂרָגִין כְּלָהוּ לְאַדְלָקָא. וְתַמָּן תְּלִיא כָּל רְזָא דְמְהֵימְנוּתָא, שְׁמָא דָּא שְׁלִיט עַל כְּלָא.

בְּעִלּוֹנוּ אֲדָנִים זּוֹלָתְךָ. דִּהָא עַמָּא דִּישְׂרָאֵל, לִית מָאן דִּשְׁלִיט עֲלֵיהּ בַּר שְׁמָא עֲלָאָה דָּא. וְהַשְׁתָּא בְּגִלּוֹתָא שְׁלִיט עֲלֵיהּ סְטֵרָא אַחְרָא.

לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ. רְזָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא, כְּלָלָא דְעֲשָׂרִין וּתְרִין אַתְוּוֹן, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל לֹא מִתְּבַרְכָּא אֲלָא מִגּוּ שְׁמָא דָּא דְאַקְרִי בְּךָ, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (שמות ל"ב) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ (בראשית מ"ח) בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. (תהלים י"ח) כִּי בְּךָ אַרְוִץ גְּדוּד. וּבְזִמְנָא דְשְׁלִימוֹ אֲשַׁתְּכַח, לֹא הָיָה מִתְּפָרֵשׁ דָּא מִן דָּא. וְאֶסִיר (דף ט ע"ב) לְאַפְרָשָׁא דָּא מִן דָּא, אַתְתָּא מִבְּעֻלָּהּ, לֹאֹ בְּרַעֲיוֹנֵי, וְלֹאֹ בְּדַכִּירוֹ, בְּגִין דִּלָּא לְאַחְזָאָה פְּרוּדָא, וְהַשְׁתָּא בְּגִלּוֹתָא פְּרוּדָא אֲשַׁתְּכַח, דְּמִגּוּ עֲאֲקוּ דְכָל זְמַנָּא וּזְמַנָּא, אֲנָן עֲבַדִּין פְּרוּדָא, לְאַדְכָּרָא הַהוּא שֵׁם, בַּר מִבְּעֻלָּהּ, בְּגִין דְּאֵיהִי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וְהֵינּוּ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ.

בַּר מִבְּעֻלָּהּ, אֲנָן דְּכָרִין לְהָאֵי שֵׁם בְּפְרוּדָא, בְּגִין דְּאֲנָן רְחִיקִין מִיְנָךְ, וְשְׁלֵטִין אַחְרַנִּין עֲלֵן, וְשְׁמֶךָ אֵיהוּ בְּפְרוּדָא מִן שְׁמָא דְאַקְרִי בְּךָ, וְהָאֵי בְּיוֹמֵי דְגִלּוֹתָא.

בְּגִין דְּגִלּוֹתָא קְדַמָּאָה הָיָה מִבֵּית רֵאשׁוֹן, וּבֵית רֵאשׁוֹן הוּא רְזָא דְה' קְדַמָּאָה,

וְלִקְבַל שְׁבַעֲעִין שְׁנִין דִּילָּהּ, גִּלּוֹתָא דְבֵית רֵאשׁוֹן הָיָה שְׁבַעֲעִין שְׁנִין, וְאֵינּוּן

שְׁבַעֵין שָׁנִין לָא אֲשַׁתְּכַחַת אִימָא רְבִיעָא
 עֲלִייהוּ, וְהוּה פְּרוּדָא מִן שְׁמָא עֲלָאָה, רְזָא
 דְּה' עֲלָאָה. וּכְדִין יו"ד, רְזָא עֲלָאָה, אֲסַתְּלַק
 לְעִילָא לְעִילָא לְאִין סוּף, וּבֵית רֵאשׁוֹן עֲלָאָה
 קְדִישָׁא, לָא נְבִיעַ נְבִיעוּ דְּמִיין חֲיִין, דְּהָא
 מְקוּרָא דִּילָהּ אֲסַתְּלַק.

וְאִיהִי שְׁבַעֵין שָׁנִין בְּגֻלוֹתָא, בְּגִין דְּאִיהִי שְׁבַע
 שָׁנִין אֶקְרִי, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (מלכים א', ו')
 וּבִבְנֵהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְאִי תִימָא, דְּשִׁלְטָא
 מְלָכוֹת בְּכַל לְעִילָא בְּרְזָא דְּע' שָׁנִין, חֲס
 וְשָׁלוֹם. אֲלֵא בְּזִמְנָא דְּהוּה בִּי מְקַדְּשָׁא קְיִים,
 נְהוּרָא וּנְבִיעוּ דְּאִמָּא עֲלָאָה, הוּה נְהִיר וְנַחֲת
 לְתַפָּא. בִּינּוֹן דְּחִטּוּ יִשְׂרָאֵל, וְאֲתַחֲרַב מְקַדְּשָׁא,
 וְשִׁלְטָא מְלָכוֹת בְּכַל, הוּה חֲפִי, וְאֲחֻשִׁיף
 הַהוּא נְהִירוּ, וְתַפְּאִי קְדִישִׁין לָא הוּוּ נְהִירִין.
 בִּינּוֹן דְּתַפְּאִי לָא הוּוּ נְהִירִין, בְּגִין (מגו) שְׁלִטְנִי
 דְּמְלָכוֹתָא דְּבְּכַל. אֲסַתְּלַק הַהוּא נְהוּרָא,
 וְהַהוּא מְבוּעָא עֲלָאָה דְּהוּה נְבִיעַ רְזָא דִּי,
 אֲסַתְּלַק לְעִילָא לְעִילָא בְּאִין סוּף, כְּדִין אֵינּוֹן
 שְׁבַעֵין שָׁנִין לָא הוּוּ נְהִירִין, בְּגִין הַהוּא נְהִירוּ
 דְּאֲתַמְנַע. וְדָא הוּא וְדָאֵי גְלוֹתָא דְּשְׁבַעֵין
 שָׁנִין.

בִּינּוֹן דְּאֶעֱדִיאוּ שְׁלִטְנִי דְּבְּכַל, וְשָׁרִיאת ה"א
 תַּתְּאָה לְאַנְהָרָא. יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ, לָא
 אֶהְדְּרוּ לְאַדְפָּאָה (נ"א לְשִׁלְטָאָה) לְמַהוּי סְגוּלָה
 שְׁלִימְתָא כְּמִלְקַדְּמִין, אֲלֵא זְעִיר זְעִיר, (בְּעַרְבוּבָא)
 וּכְיִין דְּשְׁלִימוּ לָא אֲשַׁתְּכַחַת, (וְשָׁרִיאת ה"א תַּתְּאָה
 לְשִׁלְטָאָה) כְּדִין, י' נְבִיעוּ עֲלָאָה לָא נַחֲת כַּל כְּפֵי
 לְאַנְהָרָא, כְּמָה דְּהוּה כְּמִלְקַדְּמִין, אֲלֵא זְעִיר
 זְעִיר בְּעַרְבוּבָא, דְּלָא הוּוּ דְּכִיין כְּמִלְקַדְּמִין
 כְּמָה דְּאֲתַחְזִי, וְעַל כֵּן נְבִיעוּ עֲלָאָה, לָא נְבִיעַ,
 וְלָא נְהִיר, אֲלֵא דְּאֶהְדֵּר לְאַנְהָרָא זְעִיר זְעִיר,
 מְגוּ דְּחֻקָא (דְּשִׁמְאָל) דְּשְׁמָא. (נ"א דְּגְלוֹתָא וְדִינָא).

הָאֵם רֹכְבַת עֲלֵיהֶם, וְהִי פְּרוּדָא
 מִן הַשֵּׁם הַעֲלִיּוֹן, סוּד שֶׁל ה'
 הַעֲלִיּוֹנָה. וְאִזּוּ יו"ד, סוּד עֲלִיּוֹן,
 הַתְּעֵלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה לְאִין
 סוּף, וְהַבֵּית הָרֵאשׁוֹן הַעֲלִיּוֹן
 הַקְּדוּשׁ לֹא הִנְבִיעַ נְבִיעַת מִים
 חַיִּים, שֶׁהָיָה מְקוּרָה הַסְּתַלְק.
 וְהוּא שְׁבַעִים שָׁנָה בְּגֻלוֹת,
 מִשׁוּם שֶׁהָיָה נִקְרָאת שְׁבַע
 שָׁנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' - ו')
 וּבִבְנֵהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְאֵם תֵּאמַר
 שֶׁשִּׁלְטָה מְלָכוֹת בְּכַל לְמַעְלָה
 בְּסוּד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה - חֲס
 וְחִלִּילָהּ. אֲלֵא בְּזִמְנָא שֶׁהָיָה בֵּית
 הַמְּקַדָּשׁ קָיָם, הָאִזּוּר וְנְבִיעַת
 הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה (בִּינָה) הָיָה מֵאִיר
 וְיִוֵּרד לְמַטָּה. בִּינּוֹן שֶׁחֲטָאוּ
 יִשְׂרָאֵל וְנִחְרַב הַמְּקַדָּשׁ וְשִׁלְטָה
 מְלָכוֹת בְּכַל, הָיָה מְכַסֶּה
 וּמְחַשֵּׁיף אוֹתוֹ אִזּוּר, וְהַתְּחַתּוּנִים
 הַקְּדוּשִׁים לֹא הָיוּ מֵאִירִים.
 בִּינּוֹן שֶׁהַתְּחַתּוּנִים לֹא הָיוּ
 מֵאִירִים, מִשׁוּם (מַתּוּרָא) שֶׁלְטוֹן
 מְלָכוֹת בְּכַל, הַסְּתַלְק אוֹתוֹ אִזּוּר,
 וְאוֹתוֹ מַעֲיֵן עֲלִיּוֹן שֶׁהָיָה נוֹבַע
 סוּד שֶׁל י' הַסְּתַלְק לְמַעְלָה
 לְמַעְלָה לְאִין סוּף, אִזּוּ אוֹתָם
 שְׁבַעִים שָׁנָה לֹא הָיוּ מֵאִירִים,
 מִשׁוּם אוֹתוֹ אִזּוּר שֶׁנִּמְנַע. וְזוּהִי
 וְדָאֵי גְלוֹת שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה.
 בִּינּוֹן שֶׁהַעֲבָר שֶׁלְטוֹן בְּכַל,
 וְהַתְּחִילָה ה"א תַּתְּחַתּוּנָה לְהָאִיר,
 לֹא כָּל יִשְׂרָאֵל חֲזָרוּ לְהַטְהַר
 (לְשִׁלְטָא) לְהִיּוֹת סְגוּלָה שְׁלֵמָה כְּמוֹ
 מְקַדָּם, אֲלֵא מַעֲט מַעֲט (בְּעַרְבוּבָא),
 וּכְיִין שֶׁלֹּא נִמְצְאָה שְׁלֵמוֹת,
 (וְשָׁרִיאת ה"א תַּתְּחַתּוּנָה לְשִׁלְטָא) אִזּוּ י', מַעֲיֵן
 עֲלִיּוֹן, לֹא יָרַד כָּל כְּפֵי לְהָאִיר
 כְּמוֹ שֶׁהָיָה מְקַדָּם, אֲלֵא לֹאט
 לֹאט בְּעַרְבוּבָא, שֶׁלֹּא הָיוּ
 טְהוּרִים כְּמוֹ קֶדֶם כְּמוֹ שְׁרָאוּי,
 וְעַל כֵּן מַעֲיֵן הַעֲלִיּוֹן לֹא נוֹבַע
 וְלֹא מֵאִיר, אֲלֵא שֶׁחֲזָרוּ לְהָאִיר
 מַעֲט מַעֲט מִתּוּף דְּחֻק (שֶׁל הַשְּׁמַמָּל)
 שֶׁל הַשֵּׁם (שֶׁל גְלוֹת וְהִדְיָן).

וְלָבֵן הַתְּגָרוֹ בְּיִשְׂרָאֵל קָרְבוֹת רַבִּים, עַד שֶׁהַחֹשֶׁךְ יָכַסָּה אֶרֶץ, וְהוּא הִתְחַתְּוֶנָה נְחֹשֶׁכָה וּנְפִלָה לְאֶרֶץ, וְהַמַּעֲזֵן הָעֲלִיּוֹן הִסְתַּלַּק כְּמוֹ מִקְדָּם, מִשּׁוּם שֶׁמַּלְכוּת אָדוֹם הִתְחַזְּקָה, וְיִשְׂרָאֵל חָזְרוּ לְסָרְחוֹנָם.

וְעַל ה' הַזֹּאת בֵּית שְׁנֵי נְחָרְב, וְכָל אוֹתָם תְּרִיסַר שְׁבָטִים שְׁלֵה כְּחֻשְׁבוֹן מַחְנוֹתֵיהֶם הֵם בְּגֵלוֹת שֶׁל מַלְכוּת אָדוֹם, וְהַמַּעֲזֵן הָעֲלִיּוֹן הִסְתַּלַּק מֵאוֹתוֹ מַעֲזֵן שְׁעֵמֶד עֲלֵיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ישעיה) הַצַּדִּיק אָבַד. אָבַד אוֹתוֹ מַעֲזֵן שֶׁל מְקוֹר עֲלִיּוֹן שֶׁהִיָּה שׁוֹפֵעַ וּמוֹשֵׁף מְלַמְעֵלָה. (קָרְבוֹת גְּדוּלִים וּמַלְכוּת יוֹן שְׁלֵטָה עֲלֵיהֶם, וְלֵאחֵר שְׁחֹזְרוּ בְּתוֹשׁוּבָה, הִתְחַזְּקוּ עֲלֵיהֶם וְהִתְקִיפוּ אוֹתָם, וּמִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל חָזְרוּ לְסָרְחוֹנָם, מַלְכוּת אָדוֹם הִתְחַזְּקָה וּבֵית שְׁנֵי נְחָרְב, וְהוּא הִתְחַתְּוֶנָה נְחֹשֶׁכָה וּנְפִלָה לְאֶרֶץ, וְהַמַּעֲזֵן הָעֲלִיּוֹן נִסְתַּלַּק מֵאוֹתוֹ מַעֲזֵן שְׁעֵמֶד עֲלֵיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַצַּדִּיק אָבַד. אָבַד אוֹתוֹ מַעֲזֵן שֶׁל הַמְקוֹר הָעֲלִיּוֹן שֶׁהִיָּה שׁוֹפֵף וּמוֹשֵׁף עֲלָיו מְלַמְעֵלָה. מִהַ הֵטַעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַחֹשֶׁךְ יָכַסָּה אֶרֶץ).

וְאִזְ הִיָּה פְרוּדָה בַּה"א, בֵּית שְׁנֵי, וְהִיא בְּגֵלוֹת אָדוֹם, בְּכָל אוֹתָם תְּרִיסַר שְׁבָטִים (שְׁלֵה) וּמַחְנוֹת שְׁלֵהֶם, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים עוֹלָמִים לְחֻשְׁבוֹן גְּדוּל, וְעַל שְׁסוּד (ועל זה סוד) שֶׁל ה' הִיָּה בְּהֵם בְּכָל אוֹתוֹ (ועל זה סוד של ה' בְּכָל אוֹתוֹ) חֻשְׁבוֹן, (הַחֹשֶׁךְ) נִמְשְׁכָה הַגְּלוֹת. סוּד הַסּוּדוֹת לְחַכְמֵי הַלֵּב נִמְסַר. עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים אֶלֶף שְׁנַיִם, שְׁנֵי שְׁבָטִים מֵאֲתִים שְׁנָה. הִתְחִילוּ הַדְּמַעוֹת לִפְל, פֶּתַח וְאָמַר, (איכה א) בְּכַה תִּבְּכֶה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחְיָה. לְסוֹף שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבָטִים שֶׁל הַגְּלוֹת, הַלִּילָה נְחֹשֶׁף לְיִשְׂרָאֵל, עַד שִׁיתְעוֹרֵר וְא"ו לִזְמַן שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ שְׁנָה. לְאַחֵר שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שֶׁהֵם הַלִּילָה, אִז (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת

וְעַל דָּא, אֲתַגְרוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל קָרְבִין סַגִּיאִין, עַד דִּהַחֹשֶׁךְ יָכַסָּה אֶרֶץ, וְהוּא תִתְאַה אֲתַחֲשׂוּ, וּנְפִלַת לְאַרְעָא, וּנְבִיעוּ עֲלָאָה אִסְתַּלַּק כְּמַלְקֵדְמִין, בְּגִין דְּמַלְכוּת אָדוֹם אֲתַתְּקַף, וְיִשְׂרָאֵל אֶהְדְּרוּ לְסָרְחוֹנֵיהוּ.

וְעַל דָּא ה', בֵּית שְׁנֵי אֲתַתְּרַב, וְכָל אֵינוֹן תְּרִיסַר שְׁבָטִין דִּילָה, כְּחֻשְׁבוֹן מְשָׂרְיִין דְּלֵהוֹן, אֵינוֹן בְּגֵלוֹתָא דְּמַלְכוּת אָדוֹם. וּנְבִיעוּ עֲלָאָה, אִסְתַּלַּק מֵהֵהוּא נְבִיעוּ, דְּקִיִּמָּא עֲלָה, כְּמָה דָּאֲתָא אָמַר, (ישעיה נ"ז) הַצַּדִּיק אָבַד, אָבַד הֵהוּא נְבִיעוּ דְּמַקּוּרָא עֲלָאָה, דִּהְיָה נְגִיד וּמְשִׁיף מְלַעֲיִלָּא. (נ"א קָרְבִין סַגִּיאִין וּמַלְכוּת יוֹן שְׁלֵטָה עֲלֵיהוּ לְבַתֵּר דִּהְדְּרוּ בְּתוֹיְבְתָא אֲתַתְּקַפּוּ עֲלֵיהוּ וְאֲתַתְּקַפּוּ לִוֹן וּבְגִין דִּישְׂרָאֵל הִדְּרוּ לְסָרְחוֹנֵיהוּ מַלְכוּת אָדוֹם אֲתַתְּקַף וּבֵית שְׁנֵי אֲתַתְּרַב וְהוּא תִתְאַה אֲתַחֲשַׁבַת וּנְפִלַת לְאַרְעָא וּנְבִיעוּ עֲלָאָה אִסְתַּלַּק מֵהֵהוּא מְבוּעָא דְּקִיִּמָּא עֲלֵיהָ כְּמָה דָּאֲתָא אָמַר הַצַּדִּיק אָבַד, אָבַד הֵהוּא נְבִיעוּ דְּמַקּוּרָא עֲלָאָה דִּהְיָה נְגִידוּ וּמְשִׁיף עֲלֵיהָ מְלַעֲיִלָּא, מֵאִי מְעַמָּא, בְּגִין דִּהַחֹשֶׁךְ יָכַסָּה אֶרֶץ).

וּבְרִין הָוָה פְרוּדָא בַּה"א, בֵּית שְׁנֵי, וְאִיָּה בְּגֵלוֹתָא דְּאָדוֹם, בְּכָל אֵינוֹן תְּרִיסַר שְׁבָטִין (נ"א דִּילָה) וּמְשָׂרְיִין דִּילֵהוֹן, תְּרִיסַר שְׁבָטִין סַלְקִין לְחֻשְׁבוֹן סַגִּי, וְעַל דְּרִזָּא (נ"א ועל דָּא רִזָּא) דִּה' הָוָה בְּהוּ בְּכָל הֵהוּא, (נ"א ועל דָּא רִזָּא דִּה' בְּכָל הֵהוּא) חֻשְׁבְּנָא, (נ"א חֻשׁוּבָא) גְּלוֹתָא אֲתַמְשָׁף.

רִזָּא דְרִזִין לְחַפִּימֵי לְבָא אֲתַמְסַר. עֶשֶׂר שְׁבָטִין אֶלֶף שְׁנַיִן, תְּרִין שְׁבָטִין מֵאֲתַן שְׁנַיִן. שְׂאֵרוּ דְּמַעֲזֵן לְמַנְפַּל, פֶּתַח וְאָמַר, (איכה א') בְּכוּ תִבְּכֶה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחְיָה. לְסוֹף תְּרִיסַר שְׁבָטִין דְּגֵלוֹתָא, לִילִיא יִתְחַשְׁף לְיִשְׂרָאֵל, עַד דִּיתְעַר וְא"ו, לִזְמַן שִׁתִּין וְשִׁית שְׁנַיִן.

לְבַתֵּר תְּרִיסַר שְׁבָטִין, דְּאֵינוֹן אֶלֶף וּמֵאֲתַן אֶלֶף וּמֵאֲתִים שְׁנוֹת גְּלוֹת, וְאַחֵר שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ שְׁנָה כְּחֻשְׁף

בריתי יַעֲקֹב. זו התעוררות האות ו', שהיא נפש של בית יַעֲקֹב. וסוד זה - (בראשית מו) כל הנפש הבאה לַיעֲקֹב מִצְרַיִם וגו' ששים ושש. והוא ו', נפש של בית שני, סוד של ה' פתחונה, וזה ו' סוד של ששים ושש. ששים - להתעוררות יַעֲקֹב, ושש - להתעוררות יוסף. ולכן הוא ו"ו, שהם שנים בחבור אחד וסוד אחד.

משם והלאה יתעורר הקדוש ברוך הוא לאותם נסים ואותות שאמרנו, ויתעוררו על ישראל אותן צרות שאמרנו, ואז - (סוד יד) ואף את בריתי יצחק. אחר כך יערך מלך המשיח קרבות בכל העולם בימין הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמות טו) 'מינף ה' נאדרי בפת. אז, ואף את בריתי אברהם אֶזְכֹּר, ואחר כך והארץ אֶזְכֹּר, זו ה' אחרונה. באותו זמן פתוב, (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. לְסוֹף שָׁשִׁים וּשְׁשִׁים אַחֲרוֹת, שהם מאה ושלושים וששים שנים, יראו אותיות בשם הקדוש חקוקים בשלמות למעלה ולמטה כראוי, וסוד זה ה"ה עליונה ותחתונה, וכל אותן דרכים שהם שלשים וששים שנים הפלולות בסוד של אות ו', הו"ה, (יה"ה) סוד של שלמות מאה ושלושים וששים.

לְסוֹף מאה ושלושים וששים שנים אחרות יתקיים, לאחז בכנפות הארץ, וינערו הרשעים ממנה, ותטהר הארץ הקדושה, והקדוש ברוך הוא יעורר את המתים בארץ הקדושה, ויקומו חילות חילות בארץ הגליל.

שָׁנִין דְּגִלוּתָא, וּלְבַתֵּר שְׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין בְּחִשּׁוּכָא דְלִילְיָא, כְּדִין, (ויקרא כ"ו) וּזְכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. דָּא אַתְּעֵרוּתָא דָּאת ו', דְּאִיהוּ נֶפֶשׁ דְּבֵית יַעֲקֹב. וְרָזָא דָּא, (בראשית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לַיעֲקֹב מִצְרַיִם וְגו' שָׁשִׁים וּשְׁשִׁים, וְאִיהוּ ו', נֶפֶשׁ דְּבֵית שְׁנִי, רָזָא דְה' תְּתָא, וְדָא ו' רָזָא דְשָׁשִׁים וּשְׁשִׁים, שָׁשִׁים: לְאַתְּעֵרוּתָא דְיעֲקֹב. וּשְׁשִׁים: לְאַתְּעֵרוּתָא דְיוֹסֵף. וְעַל דָּא אִיהוּ ו"ו, דְּאֲנוּן תְּרִין בְּחִבּוּרָא חָדָא, וְרָזָא חָדָא.

מתמן ולהלאה, יתער קדשא ברוך הוא לאינון נסין ואתיין (דף ו' ע"א) דקאמרן, ויתערוון על ישראל אינון עקתיין דקאמרן, וכדין, (ס"א ורזא דא) ואף את בריתי יצחק. ולבתר פד גיית מלפא משיחא קרבין בכל עלמא בימינא דקודשא ברוך הוא, כמה דאת אמר (שמות ט"ו) 'מינף ה' נאדרי בפת. כדין, ואף את בריתי אברהם אֶזְכֹּר, ולבתר והארץ אֶזְכֹּר, דא ה' בתראה, בההוא זמנא כתיב, (זכריה י"ד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

לְסוֹף שְׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין אַחֲרַנִּין, דְּאִינוּן מאה ותלתין ותריין שניין, יתחזון אתוון בשמא קדישא, גליפן בשלימו, עילא ותתא כדקא יאות. ורזא דא ה"ה עלאה ותתאה, וכל אינון שבילין, דאינון תלתין ותריין שניין דכלילן ברזא דאת ו', הו"ה, (נ"א יוה"ה) רָזָא דְשְׁלִימוּ דְמֵאָה וְתִלְתִּין וְתִרְיָן.

לְסוֹף מאה ותלתין ותריין שניין אחרניין, יתקיים, לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. ויתדפי ארעא קדישא. וקודשא ברוך הוא יתער מתייא דארעא קדישא,

וּיְקוּמוּן חַיִּילִין חַיִּילִין בְּאַרְעָא דְגָלִיל.
וּבְרִין יִתְעַר סְתִימוּ דְנַבְיעוּ עַלְאָה אֶת י',
וַיִּתְקַיְימוּן תְּלַתִּין וּתְרִין שְׁבִילִין
בְּשְׁלִימוּ, לְנַגְדָּא לְתַתָּא, וַיִּתְקַיְימוּן אַתּוּן
דְשָׁמָא קְדִישָׁא כְּלָהוּ בְקִיּוּמֵיהוּ יְהו"ה, דְעַד
כְּעַן לָא יְהוּן בְּשְׁלִימוּ. עַד זְמַן דְיִנְגִיד
וַיִּתְמַשֵּׁף הֵהוּא נַבְיעוּ עַלְאָה, בְּחַבּוּרָה
דְאַתּוּן, גּוּ ה' (ב"א ו"ה) בְּתַרְאָה, וְדָא אִיהוּ לְסוּף
תְּשֻׁלוֹם מְאָה וְאַרְבַּעִין וְאַרְבַּעַה שְׁנִין אַחְרַנִּין
דִּישְׁתַּלְמוּן. וַיִּתְעַרוּן שְׂאֵר מְתֵי יִשְׂרָאֵל
דְּבִשְׂאֵר אַרְעָאן.

דִּישְׁתַּבַּח כָּל דָּא בְּחַשְׁבֵּן ח"ת, דְאַתֵּי יִשְׁבִּיב
עַלְמָא וַיִּתְבַּסֵּם, וַיִּתְעַבֵּר סְטֵרָא
אַחְרָא (חַוּיָא בִישָׁא) מְעַלְמָא. וְה"א תַתְּאָה תַתְּמַלִּי
מַגּוּ נַבְיעוּ עַלְאָה, וַתִּתְעַטֵּר וַתִּתְנַהֵר בְּשְׁלִימוּ.
וּכְדִין פְּתִיב, (ישעיה ל') וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְּבָנָה כְּאֹרֶךְ
הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם.

עַד דִּיהָא שְׁבַת לַה', לְאַלְקָטָא נְפִשִׁין בְּתַעֲנוּגֵי
קְדוּשָׁא, (דָּא ה' בְּתַרְאָה) כָּל הֵהוּא אֶלְף
שְׁבִיעָאָה, וְדָא אִיהוּ אַתְעַרוּתָא דְרוּחִין
קְדִישִׁין, דְעַמָּא דִּישְׂרָאֵל, לְאַתְלַבְּשָׁא לְבַתָּר
שְׁבַת, בְּגוּפִין אַחְרַנִּין קְדִישִׁין, לְאַתְקַרִּי
קְדִישִׁין, דְכְּתִיב, (ישעיה ד') וְהָיָה הַנֶּשֶׂאֵר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשׁ יֵאמֵר לוֹ. עַד כָּאן
מַלִּין דְרִזִּין סְתִימִין.

וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. ר' יוֹסִי אָמַר, בְּכָל יוּמָא,
קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עֶבֶיד מְלָאכִין שְׁלִיחִין
עַל עַלְמָא, דְכְּתִיב, (תהלים קי"ד) עוֹשֶׂה מְלָאכֵיו
רוּחוֹת. עֲשֶׂה לָא כְּתִיב, אֶלְא עוֹשֶׂה, בְּגִין דְכָל
יוּמָא וְיוּמָא עוֹשֶׂה. וּבַהֵהוּא זְמַנָּא אַתְמַנָּא
מְמַנָּא חַד עַל מְצִרִים, וְדָא אִיהוּ דְכְּתִיב וַיְקַם
מֶלֶךְ חֲדָשׁ, חֲדָשׁ וְדָאִי.

אֲשֶׁר לָא יַדַּע אֶת יוֹסֵף: דְּהָא מְאַתֵּר דְּפִרוּדָא

וְאִזּוּ יִתְעוּרר סְתֵר הַמַּעֲזֵן הַעֲלִיּוֹן
אוֹת י', וַיִּתְקַיְימוּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם
שְׁבִילִים בְּשְׁלֵמוֹת לְהַשְׁפִּיעַ
לְמִטָּה, וְכָל אוֹתוֹת הַשֵּׁם
הַקְּדוּשׁ יִתְקַיְימוּ בְקִיּוּמָם יְהו"ה,
שְׂעֵד עַכְשׁוּ לָא הִיוּ בְּשְׁלֵמוֹת.
עַד הַזְּמַן שִׁישְׁפִּיעַ וַיִּמְשֵׁף אוֹתוֹ
מַעֲזֵן עֲלִיּוֹן בְּחַבּוּר הָאוֹתוֹת
לְתוֹף ה' (ר"ה) אַחְרוּנָה, וְזֵהוּ
לְסוּף תְּשֻׁלוֹם מְאָה וְאַרְבַּעִים
וְאַרְבַּע שְׁנַיִם אַחְרוֹת שִׁישְׁתַּלְמוּ.
וַיִּתְעוּרְרוּ שְׂאֵר מְתֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁבִישְׂאֵר הָאַרְצוֹת.

שִׁימְצָא כָּל זֶה בְּחַשְׁבוֹן ח"ת,
שְׁהַתִּישְׁב הָעוֹלָם וַיִּתְבַּשֵּׁם,
וַיַּעֲבֵר הַצַּד הָאֲחֵר וְהַנְּחֹשׁ הָרַע מִן
הָעוֹלָם. וְה"א תַתְּחוּנָה תַתְּמַלָּא
מִתּוֹף הַמַּעֲזֵן הַעֲלִיּוֹן, וַתִּתְעַטֵּר
וַתִּיאִיר בְּשְׁלֵמוֹת, וְאִזּוּ כְּתוּב
(ישעיה ל) וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְּבָנָה כְּאֹרֶךְ
הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יִהְיֶה
שְׁבַעֲתַיִם.

עַד שְׁתַּהֵיָה שְׁבַת לַה' לְלִקֵּט
נְפִשׁוֹת בְּתַעֲנוּגֵי קְדָשָׁה, וְזֵה
אַחְרוּנָהוּ כָּל אוֹתוֹ אֶלְף שְׁבִיעִי,
וְזֵהוּ הַתְעוּרְרוּת שֶׁל רוּחוֹת
קְדוּשׁוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל,
לְהַתְלַבֵּשׁ אַחַר שְׁבַת בְּגוּפוֹת
אַחֲרִים קְדוּשִׁים, לְהַקְרִיא
קְדוּשִׁים, שְׁכְּתוּב וְהָיָה הַנֶּשֶׂאֵר
בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשׁ
יֵאמֵר לוֹ. עַד כָּאן דְּבַרֵי סוּדוֹת
נְסִתְרִים.

וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רבי יוֹסִי אָמַר,
בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא מְלָאכִים שְׁלוּחִים עַל
הָעוֹלָם, שְׁכְּתוּב (תהלים קד) עֲשֶׂה
מְלָאכֵיו רוּחוֹת. עֲשֶׂה לָא כְּתוּב,
אֶלְא עוֹשֶׂה, מִשּׁוּם שְׁכָל יוֹם
וְיוֹם עוֹשֶׂה. וּבִבְאוֹתוֹ זְמַן הַתְּמַנָּה
מְמַנָּה אַחַד עַל מְצִרִים, וְזֵהוּ
שְׁכְּתוּב וַיְקַם מֶלֶךְ חֲדָשׁ, חֲדָשׁ
וְדָאִי.

אֲשֶׁר לָא יַדַּע אֶת יוֹסֵף, שְׁהָרִי

ממקום של פרווד היו, כמו
שנאמר (בראשית ב) ומשם יפרד.
והראשון מאותו הפרוד הוא
נהר מצרים, ולכן אשר לא ידע
את יוסף, מקום שכל היחוד
שורה בו, שנקרא צדיק.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו
הולכים בדרך, והקדימו ללכת
באור. ראו פוכב אחד שהיה רץ
מצד זה, וכוכב אחר מצד זה.
אמר רבי אלעזר, עכשו הגיע
זמן של פוכבי הבקר לשבח את
אדונם, והם רצים מפחד ואימת
רבונם לשבח ולזמר לו. זהו
שכתוב (איוב לח) בָּרֶן יַחַד פּוֹכְבֵי
בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.
משום שכלם ביחוד אחד
משבחים אותו.

פתח ואמר, (תהלים כב) למנצח על
אילת השחר מזמור לדוד. אילת
השחר - שששמיאירים פני
המזרח ונפרד חשף הלילה, יש
ממנה אחד לצד מזרח, ומושף
חוט אחד של חשף לצד דרום,
עד שבא יוצא השמש, ובוקע
באותם חלוני הרקיע ומאיר
לעולם, ואותו חוט מפריד את
חשף הלילה.

אז באה אילת השחר, ובא אור
שחר בקדרות להתחבר בינם,
ומאיר היום. ואור היום כלול
ושאוב בתוכו את אותה האילת.
ועל האילת הזאת, כשנפרד
מהיום אחר שכלל אותה, אמר
דוד שירה, שכתוב למנצח על
אילת השחר.

ומה אמר? אלי אלי למה
עזבתני. שהרי נפרדה אילת
השחר מאור היום. עד שהיו
הולכים, האיר היום והגיע זמן
תפלה. אמר רבי אלעזר, נתפלל
תפלה ונלך. ישבו והתפללו,
אחר כך קמו והלכו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (קהלת ח)

הו, כמה דאת אמר, (בראשית ב) ומשם יפרד
וקדמא מההוא פרוודא, נהרא דמצרים
איהו. ובגין כך אשר לא ידע את יוסף, אתר
דכל יחודא שררא ביה, דאקרי צדיק.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי באורחא,
ואקדימו בנהורא למיזל. חמו חד
כוכבא דהוה רהיט מסטרא דא, וכוכבא
אחרא מסטרא דא. אמר רבי אלעזר, השתא
מטא זמנא דכוכבי בקר לשבחא למאריהון,
ורהטי מדחילו ואימתא דמאריהון, לשבחא
ולזמרא ליה, הדא הוא דכתיב, (איוב ל"ח) בָּרֶן
יַחַד פּוֹכְבֵי בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בגין
דכלהו ביחודא חדא קא משבחון ליה.

פתח ואמר, (תהלים כ"ב) למנצח על אילת השחר
מזמור לדוד. אילת השחר: דכד נהירו
אנפוי דמזרח, ואתפרשא חשוכא דליליא,
חד ממנא אית לסטר מזרח, ומשיף חד חוטא
דנהירו דסטר דרום, עד דאתי ונפיק שמשא,
ובקע באינון פוי רקיעא, ואנהיר עלמא,
וההוא חוטא אפריש חשוכא דליליא.

ברין אילתא דשחרא אתי, ואתי נהירו אוכמא
בקדרו, לאתחברא ביממא, ונהיר
יממא. ונהירו דיממא, פליל ושאיב בגייה,
להיא אילתא, ועל האי אילתא, פד אתפרש
מיומא, לבתר דכליל לה, אמר דוד שירתא,
דכתיב למנצח על אילת השחר.

ומאי קא אמר (דף י"ב) אלי אלי למה עזבתני.
דהא אתפרש אילתא דשחרא, מנהירו
דיממא. עד דהוו אזלי, נהיר יממא, ומטא
עידן צלותא, אמר רבי אלעזר, נצלי צלותא
וניזיל, יתבו וצלו. לבתר קמו ואזלו.

פתח רבי אלעזר ואמר (קהלת ח) יש הבל אשר
נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר

יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מֵגִיעַ
אֱלֹהִים כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים וְגו' **אָמַרְתִּי**
שְׁגַם זֶה הֶבֶל. הָאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ וְאִתְמַר,
אָבֵל יֵשׁ הֶבֶל, שְׁלֵמָה מְלֻפָּא עֶבֶד סַפְרָא דָא,
וְאוֹקִים לִיהַ עַל שְׁבַעַה הֶבְלִים, דְּעֻלְמָא
קִימָא עֲלֵיהּוּ.
שְׁהַעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

וְהֵם שְׁבַעַה עֲמוּדִים תּוֹמְכִים שֶׁל
הָעוֹלָם כְּנֹגֵד שְׁבַעַה רְקִיעִים,
וְאֵלוֹ הֵם: וִילּוּ"ן. רְקִי"ע.
שְׁחָקִי"ם. זְבוּ"ל. מְעוּ"ן. מְכוּ"ן.
עֲרֹבוּ"ת. וּכְנַגְדָם אָמַר קַהֲלַת
הֶבֶל הֶבְלִים הַכֹּל הֶבֶל.

כְּמוֹ שְׁאוֹתָם שְׁבַעַה רְקִיעִים,
וְיֵשׁ אַחֲרֵים שְׁנֵדְבָקִים בָּהֶם
וּמִתְפַּשְׁטִים וְיוֹצְאִים מֵהֶם, כִּף
גַּם יֵשׁ הֶבְלִים אַחֲרֵים
שְׁמִתְפַּשְׁטִים וְיוֹצְאִים מֵאֲלֵהּ,
וְכֹלָם אָמַר שְׁלֵמָה.

וְכֹאן יֵשׁ בּוֹ סוּד הַחֲכֵמָה. יֵשׁ
הֶבֶל שְׁיוֹצֵא מֵאוֹתָם הֶבְלִים
עֲלִיוֹנִים, שְׁהַעוֹלָם עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ,
וְהַתְקַם בְּקִימוֹ וְהַתְחַזַּק בְּתַקְפוֹ
בְּמַעֲשֵׂי הָאָרֶץ וּבְעֻלְיָה שְׁעוֹלָה
מִהָאָרֶץ, וְזֶה הַתְּמַנָּה עַל הָאָרֶץ,
וְכֹל תַּקָּף וְקִיּוּם שְׁלוֹ בְּאוֹתָן
נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שְׁנֻלְקָטוּ מִן
הָאָרֶץ כְּשֶׁהֵם צַדִּיקִים, עַד שֶׁלֹּא
סָרְחוּ, בְּעוֹד שְׁנוֹתָנִים רִיחַ טוֹב
כְּמוֹ חֲנוּף, שְׁכַתוֹב בּוֹ וְאִינְנוּ כִי
לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְנִטַּל אוֹתוֹ
כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ,
וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בּוֹ, וְכֵן שָׁאֵר צַדִּיקֵי
עוֹלָם.

שְׁשֻׁנֵינוּ, עַל שְׁנֵי דְבָרִים צַדִּיקִים
מִסְתַּלְקִים מִן הָעוֹלָם טָרַם הִגִּיעַ
זְמַנָּם, אֶחָד עַל חֲטָאֵי הַדּוֹר,
שְׁכַשְׁמַתְרָבִים רְשָׁעִים בְּעוֹלָם,
אוֹתָם צַדִּיקִים שְׁנַמְצָאִים בִּינֵיהֶם
נְתַפְסִים בְּחֲטָאֵיהֶם. וְאֶחָד
כְּשֶׁמִּתְגַּלֶּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שִׁסְרָחוּ אַחַר כֵּף, הוּא מְסַלֵּק אוֹתָם מִהָעוֹלָם טָרַם הִגִּיעַ זְמַנָּם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב אֲשֶׁר יֵשׁ

מֵגִיעַ אֱלֹהִים כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים וְגו' **אָמַרְתִּי**
שְׁגַם זֶה הֶבֶל. הָאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ וְאִתְמַר,
אָבֵל יֵשׁ הֶבֶל, שְׁלֵמָה מְלֻפָּא עֶבֶד סַפְרָא דָא,
וְאוֹקִים לִיהַ עַל שְׁבַעַה הֶבְלִים, דְּעֻלְמָא
קִימָא עֲלֵיהּוּ.

וְאִינוּן שְׁבַעַה עֲמוּדִין סַמְכִין דְּעֻלְמָא, לְקַבֵּל
שְׁבַעַה רְקִיעִים, וְאֵלִין אִינוּן: וִילּוּ"ן.
רְקִי"ע, שְׁחָקִי"ם זְבוּ"ל. מְעוּ"ן. מְכוּ"ן.
עֲרֹבוּ"ת. וְלְקַבֵּלֵיהּוּ הֶבֶל הֶבְלִים אָמַר קַהֲלַת
הֶבֶל הֶבְלִים הַכֹּל הֶבֶל.

בְּמָה דְאִינוּן שְׁבַעַה רְקִיעִין, וְאִית אַחֲרֵנִין
דְּדַבְקֵי בְהוּ, וּמִתְפַּשְׁטֵי וְנִפְקֵי מִנֵּיהּוּ,
הַכִּי נִמְי אִית הֶבְלִים אַחֲרֵנִין, דְּמִתְפַּשְׁטֵי
וְנִפְקֵי מֵאֵלִין, וְכֹלְהוּ אָמַר שְׁלֵמָה.

וְהָבֵא רְזָא דְחֲכֵמָתָא אִית בֵּיהּ. יֵשׁ הֶבֶל,
דְּנִפְקָא מֵאִינוּן הֶבְלִים עֲלֵאִין, דְּעֻלְמָא
קִימָא עֲלֵיהּוּ, וְדָא נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ,
וְאִתְקִיִים בְּקִיּוּמֵיהּ, וְאִתְתַּקַּף בְּתוֹקְפֵיהּ
בְּעוֹבְדֵי אַרְעָא, וּבְסֻלְיָקוּ דְסֻלְקָא מֵאַרְעָא, וְדָא
אִתְמַנָּא עַל אַרְעָא, וְכֹל תּוֹקְפָא וְקִיּוּמָא
דִּילֵיהּ, בְּאִינוּן נִשְׁמַתִּין דְּצַדִּיקָא, דְּאִתְלַקִּיטוּ
מֵאַרְעָא, כִּד אִינוּן זְכָאִין, עַד לָא סָרְחוּ, בְּעוֹד
דִּיהֵבֵי רִיחָא טוֹב, כְּגוֹן חֲנוּף, דְּכַתִּיב בֵּיהּ,
(בראשית ה') וְאִינְנוּ כִי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְנִטַּל
לִיהַ עַד לָא מִטָּא זְמַנֵּיהּ, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּיהּ, וְכֵן
שָׁאֵר זְכָאִין דְּעֻלְמָא.

דְּתַנִּין, עַל תְּרִין מְלִין, צַדִּיקָא מִסְתַּלְקֵי
מִעֻלְמָא עַד לָא יִמְטֵי זְמַנֵּיהּוּ, חַד,
עַל חוֹבֵי דָרָא, דְּכִד אִסְגִּיאוּ חֲיִיבָא בְּעֻלְמָא,
אִינוּן זְכָאִין דְּמִשְׁתַּכַּחֵי בִּינֵיהּוּ, אִתְפְּסוּן
בְּחוֹבֵיהוֹן, וְחַד כִּד אִתְגַּלִּי קָמֵי קְדָשָׁא בְּרִין
הוּא שִׁסְרָחוּ אַחַר כֵּף, הוּא מְסַלֵּק אוֹתָם מִהָעוֹלָם טָרַם הִגִּיעַ זְמַנָּם.

צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים. מגיע עליהם
דין שלמעלה פאלו עשו חטאים
ומעשים של רשעים.

שהרי פעם אחת שאל רבי יוסי
בר רבי יעקב, איש כפר אונן,
בזמן שרבי יעקבא וחבריו
הסתלקו מן העולם ומתו באותו
אפן, את רבי מאיר, אמר לו, וכי
זה כתוב בכל התורה כלה? אמר
לו, ולא? והרי אמר שלמה אשר
יש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים, מגיע עליהם
דין מלמעלה פאלו עשו חטאים
ומעשים של רשעים. ויש רשעים
שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים,
יושבים בשקט ושלום בעולם
הזה, דין לא מגיע אליהם, פאלו
עשו מעשים של צדיקים.

רמה? אם משום שגלוי לפני
הקדוש ברוך הוא שישוּבו
בתשובה או שיצא מהם זרע
שיהיה אמת בעולם, כמו תרח
שיצא ממנו זרע אמת - אברהם.
אחז שיצא ממנו חזקיהו, ושאר
הרשעים של העולם. ולכן, בצד
זה ובצד זה, הבל שאמרנו נעשה
ונתחזק על הארץ, כמו שאמרנו.
דבר אחר יש הבל אשר נעשה
על הארץ, כפי שאמרנו שהתחזק
(והתחזק) על העולם. כמה? משום
שיש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים, מגיע לדיהם
כאותם מעשי הרשעים כמו בת
עובדי עבודה זרה, או אחד
מאותם מעשים שהם ממעשה
הרשעים, והם עומדים בקיומם
מפחד רבונם, ולא רוצים להטמא
כמו כמה צדיקי אמת שבאו
לידיהם כמעשים הללו, והם
גבורי כח שעושים רצון אדונם

הוא דיסרחון לבתר, סליק לון מעלמא, עד
לא מטא זמנייהו, הדא הוא דכתיב, (קהלת ח)
אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה
הרשעים, מטי עלייהו דינא דלעילא, פאלו
עבדו חובין ועובדין דרשיעיא.

דהא זמנא חדא, שאיל רבי יוסי בן רבי
יעקב, איש כפר אונן בזמנא דרבי
יעקבא וחברוי אסתלקו מעלמא, ומיתו
בהווא גוונא, לרבי מאיר, אמר ליה, וכי
כתיב דא בכל אורייתא כלה, אמר ליה ולא,
והא אמר שלמה, אשר יש צדיקים אשר
מגיע אליהם כמעשה הרשעים. מטי עלייהו
דינא מלעילא, פאלו עבדו חובין ועובדין
דרשיעיא. ויש רשעים שמגיע אליהם
כמעשה הצדיקים, יתבי בשקט ושלם כהאי
עלמא, דינא לא מטא עלייהו, פאלו עבדו
עובדין דצדיקיא.

אמאי, אי בגין דאתגלי קמי קדשא בריך
הוא, דיתובון בתיובתא, או דיפוק
מנייהו זרעא, דיהא קשוט בעלמא, כגון
תרח דנפק מניה זרעא דקשוט, אברהם.
אחז, דנפק מניה חזקיהו. ושאר חייבין
דעלמא. ובגין כן, בסטרא דא, ובסטרא דא,
הבל דקאמרן, נעשה ואתתקף על הארץ,
כדקאמרן.

דבר אחר יש הבל אשר נעשה על הארץ,
כדקאמרן דאתתקף (ואתתקף) על עלמא.
כמאי, בגין די יש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים, מטאן לידייהו כאינון
עובדין דחייביא, כגון בת עובדי עבודה
זרה, או חד מאינון עובדין, דאינון ממעשה
הרשעים, ואינון קיימי בקיומיהו, מדהילו
דמאריהון, ולא בעאן לאסתאבא, כגון כמה

זכאי קשוט דמטו לידייהו

וְלֹא חָטְאוּ, וְעַל זֶה הִבֵּל נַעֲשֶׂה
עַל הָאָרֶץ וּמִתְחַזֵּק בְּתַקְפּוֹ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגִיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֶׂה הַצְּדִיקִים, בְּאֵה לִידֵיהֶם
מִצְוָה אַחַת שֶׁהִיא מַעֲשֶׂה שֶׁל
צְדִיקִים, וְזוֹכִים בָּהּ וְעוֹשִׂים
אוֹתָהּ, כְּמוֹ לִסְטִים מְקַפְּחִים שֶׁהִיא
נִמְצָא בְּהַרִים יַחַד עִם לִסְטִים
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְכִשְׁהִיא עוֹבֵר
שֵׁם יְהוָה, הִיא מַצִּיל אוֹתוֹ
וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ מֵהֶם, וְהִיא קוֹרֵא
עָלָיו רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כַּמַּעֲשֶׂה
הַצְּדִיקִים.

וּכְמוֹ אוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁהִיא בְּסִבְיַתוֹ
שֶׁל רַבִּי חֵיָא, שֶׁלִּילָה אֶחָד פָּגַשׁ
אֶת אוֹתָהּ אֲשֶׁה שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת
לְבֵית בִּתְּהָ, רָצָה לְתַקֵּף אוֹתָהּ.
אָמְרָה לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, כִּפְדֵּ אֶת
רַבּוֹנֶךָ וְאַל תַּחְטֵא עִמִּי. עֹזֵב
אוֹתָהּ וְלֹא חָטָא בָּהּ. הָיָה אוֹמֵר,
וַיֵּשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֶׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי שְׂגָם
זֶה הִבֵּל. כְּמוֹ שֶׁהִתְחַזַּק אוֹתוֹ הִבֵּל
עִם אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁבָּאוּ
לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי רָשָׁעִים וְלֹא חָטְאוּ,
אֵף כִּף הִתְחַזַּק עִם אוֹתָם רָשָׁעִים
שֶׁהִגִּיעוּ לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי אוֹתָם
הַצְּדִיקִים וְעוֹשִׂים אוֹתָם.

שְׂשֻׁנִּנו, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
צְדִיקִים וְרָשָׁעִים בְּעוֹלָם, וּכְמוֹ
שֶׁהוּא מִתְּכַפֵּד בְּעוֹלָם כַּמַּעֲשֵׂי
הַצְּדִיקִים, כִּף גַּם הוּא מִתְּכַפֵּד
בְּרָשָׁעִים כְּשֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה טוֹב
בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (קהלת א) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעֵתוֹ. אוֹי לְרָשָׁע
כְּשֶׁעוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ רַע וּמִתְחַזֵּק
בְּחָטְאוֹ, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (ישעיה ג) אוֹי
לְרָשָׁע רַע וְגו'.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, (קהלת ז) אֶת הַכֹּל
רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי וְגו'. פְּסוּק זֶה
אֵף כִּף בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, אֲבָל
כֹּאֲשֶׁר נִתְּנָה חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, רָאָה

וְגו'. הַי קָרָא אוֹף הַכִּי

כַּעֲבוּדֵינִי אֲלֵינוּ, וְאֵינוֹן גְּבוּרֵי כַח, דְּעַבְדֵי
רַעוּתָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, וְלֹא חָטְאוּ. וְעַל דָּא, הִבֵּל
נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ וְאִתְתַּקֵּף בְּתוֹקְפֵיהּ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגִיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֶׂה
הַצְּדִיקִים, מְטִי לִידֵיהֶו חַד מִצְוָה,
דְּאִיהוּ עוֹבְדָא דְצְדִיקָא, וְזַכָּאן בָּהּ, וְעַבְדֵינִי
יִתָּה. כְּגוֹן לִסְטִים מְקַפְּחֵי הוּא מִשְׁתַּכַּח
בְּטוֹרֵיָא, בְּהֵי אֵינוֹן לִסְטִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה, וְכַד הוּא יוֹדָא אֲעֵבֵר תַּמָּן, הוּא מִשְׁזִיב
לֵיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ מִנֵּיִהוּ, וְהוּא קָרִי עָלֵיהּ רַבִּי
עֲקִיבָא, יֵשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם
כַּמַּעֲשֶׂה הַצְּדִיקִים.

וּכְגוֹן הַהוּא חֵיָבָא, דְהוּא (דף יא ע"א)

בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְרַבִּי חֵיָא, דְלִילָא חַד
פָּגַע בָּהּ בְּהֵיָא אִתְתַּא דְהוּת אֲזַלְת לְבִי
בְרַתְהּ. בְּעַא לְמִתְקַף בָּהּ, אָמְרָה לֵיהּ, בְּמָטוּ
מִינָךְ, אוֹקִיר לְמָרְךָ, וְלֹא תַחְטֵא גְבָאִי.
שְׁבִקָה וְלֹא חָב בָּהּ. הָיָה אוֹמֵר, וַיֵּשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֶׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי
שְׂגָם זֶה הִבֵּל, כְּמָה דְאִתְתַּקֵּף הַהוּא הִבֵּל,
בְּהֵי אֵינוֹן צְדִיקָא, דְמָטוּ לִידֵיהֶו עוֹבְדֵי
דְחֵיָבָא, וְלֹא חָטְאוּ. אוֹף הַכִּי, אִתְתַּקֵּף
בְּהֵי אֵינוֹן חֵיָבָא, דְמְטִי לִידֵיהֶו עוֹבְדֵי
דְאֵינוֹן צְדִיקָא, וְעַבְדֵי לָהּ.

דְתַנִּין עֵבֵד קְדָשָׁא בְרוּךְ הוּא צְדִיקִים
וְרָשָׁעִים בְּעֵלְמָא. וְכַמָּה דְאִתְיִיקֵר
אִיהוּ בְּעֵלְמָא, כַּעֲבוּדֵי דְצְדִיקָא, הַכִּי נָמִי
אִתְיִיקֵר אִיהוּ בְּרִשְׁעֵיָא, כַּד עַבְדֵי עוֹבְדָא
טָבָא בְּעֵלְמָא. כְּמָה דְאִתְ אָמַר, (קהלת ג) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעֵתוֹ. וְוִי לְחֵיָבָא, כַּד עַבְדֵי
גְרַמִּיה רַע, וְאִתְתַּקֵּף בְּחוּבִיָהּ, כְּמָה דְאִתְ
אָמַר, (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע וְגו'.

הוּ פִתַּח וְאָמַר, אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי

הכל בזמן ששולטת הלכנה.
יש צדיק - זה עמוד העולם.
אבד - כמו שנאמר הצדיק
אבד, בזמן הגלות. בצדקו -
משום שהיא שוכבת לעפר.
צדק זה, כל זמן שישאל
בגלות, היא עמם בגלות,
ומשום כך, צדיק אבד בצדקו,
שהרי אין מגיעות אליו אותן
ברכות עליונות.

ויש רשע מאריך ברעתו - זה
סמא"ל, שהאריך שקט ושלום
לאדם, במה? ברעתו, באותה
רעה אשתו, (אשה רעה אשת זנונים)
נחש התקיף, שהרי לא מגיע
עליהם שקט ושלום אלא רק
משום שנדבק באותה נקבה.
כמו זה לשאר המלכיות, עד
שהקדוש ברוך הוא יקים מן
העפר את אותה סכת דוד
הנופלת, שכתוב (עמוס ט) אקים
את סכת דוד הנופלת.

וייך איש מבית לוי. רבי יוסי
פתח, (שיר ו) דודי ירד לגנו
לערגות הבשם וגו'. לגנו - זו
כנסת ישראל, משום שהיא
ערוגת הבשם, שהיא פלולה
מכל צדדי (מיני) בשמים וריחות
של העולם הבא. בשעה
שהקדוש ברוך הוא יורד לגן
הזה (של עדן), כל אותן נשמות
הצדיקים מתעטרות שם, כלן
נותנות ריח, כמו שנאמר וריח
שמניך מכל בשמים (ור"ח אפר
בתפוחים) - אלו הם נשמות
הצדיקים, שאמר רבי יצחק,
כל אותן נשמות הצדיקים
שהיו בעולם הזה וכל אותן
הנשמות שעתידות לרדת
לעולם הזה, כלן (עומדות בגן הזוהר).
בגן שבארץ כלם עומדים
בדיוקן וציוור שהיו עומדים
בעולם הזה, וסתר וסוד זה
נמסר לחכמים.

אוקמוה חבריאי, אבל פד אתיהיב חכמה
לשלמה, חמא כולא, בזמנא דשלטא סיהרא,
יש צדיק דא עמודא דעלמא. אויבד: כמה
דאת אמר, (ישעיה ג') הצדיק אבד, בזמנא
דגלותא בצדקו: בגין דהיא שכיבת לעפרא,
צדק דא, כל זמנא דישראל בגלותא, איהי
עמהון בגלותא, ובגין כך, צדיק אויבד
בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברפאן
עלאין.

ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריך
שקט ושלום לאדם, במאי ברעתו.
בהיא רעה אתתיה, (נ"א אשה רעה אשת זנונים) (הושע א')
נחש תקיפא, דהא לא מטא עלייהו שקט
ושלום, אלא בגין דאתדבק בהיא נוקבא.
בגוונא דא לשאר מלכוון, עד דקודשא בריך
הוא יקים מעפרא, להיא סכת דוד הנופלת,
דכתיב, (עמוס ד') אקים את סכת דוד הנופלת.

וייך איש מבית לוי. (שמות ב') רבי יוסי פתח (שיר
השירים ו') דודי ירד לגנו לערגות הבושם
וגו'. לגנו: דא כנסת ישראל, בגין דהיא
ערוגת הבושם, דאיהי כלילא מפל סטרי (נ"א
ויני) בוסמין וריחין דעלמא דאתי. בשעתא
דקודשא בריך הוא נחית לגנתא דא (נ"א דעדן)
כל אינון נשמתהון דצדיקיא, מתעטרין תמן,
פלהו יחבי ריחא, כמה דאת אמר וריח
שמניך מכל בשמים, (נ"א וריח אפר בתפוחים) אלין
אינון נשמתהון דצדיקיא, דאמר רבי יצחק,
כל אינון נשמתין דצדיקיא, דהוו בהאי
עלמא, וכל אינון נשמתין, דזמינין לנחתא
להאי עלמא, פלהו בגנתא (דא קיימין בגנתא) די
בארעא, (פלהו) קיימין בדיוקנא וציוורא דהוו
קיימין בהאי עלמא, וסתרא ורזא דא אתמסר
לחכימי.

רוח שִׁינְרַת לְבַנֵי אָדָם, שְׁהוּא
מִצַּד הַנְּקָבָה, נְחַקְקָה תְּמִיד
בְּחַקִּיקָה כְּחוֹתֶם הַזֶּה. צִיּוֹר הַגּוֹף
שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בּוֹלֵט
הַחוּצָה, וְרוּחַ נְחַקְקָת פְּנִימָה.
כְּשֶׁמִתְפַּשֵּׁט הַרוּחַ מִן הַגּוֹף,
אוֹתָהּ רוּחַ בּוֹלֵטת בְּגֵן שֶׁל הָאָרֶץ
בְּצִיּוֹר וּדְיוֹקָן שֶׁל גּוֹפוֹ מִמֶּשׁ
שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה, מִשּׁוֹם שֶׁהִיא תְּמִיד
כְּמוֹ חוֹתֶם.

וְעַל זֶה הִיא אֲמָרָה (שִׁיר ח) שִׁימְנֵי
כְּחוֹתֶם. מֵה חוֹתֶם חֲקוֹק בְּחַקִּיקָה
פְּנִימָה וּמִצְטִיר בְּצִיּוֹר בּוֹלֵט
הַחוּצָה, אָף כִּף הִיא הַרוּחַ
שֶׁהִיא מִצַּד שְׁלֵה, כְּמוֹ זֶה מִמֶּשׁ
בְּעוֹלָם הַזֶּה חֲקוֹק בְּחַקִּיקָה
פְּנִימָה, וְכְשֶׁמִתְפַּשֵּׁט מִהַגּוֹף
וְנִכְנס לְגֵן שֶׁבְּאָרֶץ, הָאִוִיר שֶׁשֵּׁם
בּוֹלֵט אוֹתוֹ חֲקִיקָה לְהִצְטִיר
הַחוּצָה, וּמִצְטִיר בְּצִיּוֹר בּוֹלֵט
הַחוּצָה, כְּמוֹ שֶׁצִּיּוֹר שֶׁל הַגּוֹף
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלַמַּעֲלָה.

הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהִיא מֵעַץ הַחַיִּים
מִצְטִירַת שֵׁם לְמַעַלָּה בְּאוֹתוֹ צְרוּר
הַחַיִּים לְהַתְּעַנֵּג בְּנֵעַם ה', כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כו) לְחַזוֹת בְּנֵעַם ה'
וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ.

וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי - זֶה
גְּבִרְיָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּנִיאל ט)
וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי
בְּחִזּוֹן וְגו'. מִבֵּית לְוִי - זֶה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁבָּאָה מִצַּד הַשְּׂמָאל.
וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי - זֶה הַנְּשֻׁמָּה.

שֶׁשֵּׁנִינוּ, בְּשַׁעַת שְׁנוּלָד גּוֹף שֶׁל
צְדִיק בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא קוֹרָא לְגְבִרְיָאֵל וְנוֹטֵל אוֹתָהּ
נְשֻׁמָּה וְשֶׁל צְדִיקוֹ שֶׁבְּגֵן, וּמִוִּרִיד
אוֹתָהּ לְגוֹף הַזֶּה שֶׁל הַצְּדִיק
שְׁנוּלָד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא נִפְקֵד
עָלֶיהָ וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ.

וְאִם תֹּאמַר, אוֹתוֹ מִלֵּאָף
שֶׁהַתְּמִנָּה עַל רוּחוֹת הַצְּדִיקִים

רוּחָא דְנַחֲתִית לְבַנֵי נְשָׂא, דְאִיהוּ מְסֻטְרָא
דְנוּקְבָא, מִתְגַּלְפָּא תְדִיר בְּגִלּוּפָא
כְּהֵאִי חוֹתֶם. צִיּוֹרָא דְגּוּפָא דְבַר נָשׁ בְּהֵאִי
עֲלֵמָא, בְּלִיט לְבַר, וְרוּחָא אֲתַגְלִיף לְגו'. כִּד
אֲתַפְּשֵׁט רוּחָא מִן גּוּפָא, הֵהוּא רוּחַ בְּלִיט
בְּגַנְתָּא דְאַרְעָא, בְּצִיּוֹרָא וּדְיוֹקְנָא דְגּוּפִיהָ
מִמֶּשׁ דְּבְּהֵאִי עֲלֵמָא, בְּגִין דְּהוּהַ תְּדִיר
כְּחוֹתֶם.

וְעַל דָּא אֲמָרָה אִיהִי, (שִׁיר הַשִּׁירִים ח') שִׁימְנֵי
כְּחוֹתֶם, מֵה חוֹתֶם גְּלִיף בְּגִלּוּפָא לְגו',
וְאֲתַצְיִיר בְּצִיּוֹרָא בְּלִיטָא לְבַר. אוּף הִכִּי אִיהִי
רוּחָא, דְּהוּהַ מְסֻטְרָא דִּילָהּ, כְּהֵאִי גְּוֹנָא
מִמֶּשׁ בְּהֵאִי עֲלֵמָא, גְּלִיף בְּגִלּוּפָא לְגו', וְכִד
אֲתַפְּשֵׁט מִן גּוּפָא, וְעָאֵל בְּגַנְתָּא דְאַרְעָא,
אִוִירָא דְתַמָּן בְּלִיט הֵהוּא גִלּוּפָא לְאֲתַצְיִירָא
לְבַר, וְאֲתַצְיִיר בְּצִיּוֹרָא בְּלִיטָא לְבַר, כְּגִוּוֹנָא
דְצִיּוֹרָא דְגּוּפָא בְּהֵאִי עֲלֵמָא (לְעִילָא).

נְשֻׁמָּתָא, דְאִיהִי מְאִילָנָא דְחִיָּא, אֲתַצְיִיר
תַּמָּן לְעִילָא, בְּהֵהוּא צְרוּרָא דְחִיָּי,
לְאֲתַעֲנֵגָא בְּנוֹעַם יי', כְּמָה דְאֵת אֱמֵר (תְּהִלִּים כ"ז)
לְחַזוֹת בְּנוֹעַם יי' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ.

וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי, דָּא גְּבִרְיָאֵל, כְּמָה דְאֵת
אֱמֵר (דְּנִיאל ט') וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר
רָאִיתִי בְּחִזּוֹן וְגו'. מִבֵּית לְוִי: דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, דְאֵתִיא מְסֻטְרָא דְשְׂמָאלָא. וַיִּקַּח אֶת
בֵּת לְוִי דָּא נְשֻׁמָּתָא.

דְּתַנְיֵן, בְּשַׁעַתָּא דְאֲתִיִּלִּיד גּוּפָא דְצְדִיק,
כְּהֵאִי עֲלֵמָא, (דְּר"א ע"ב) קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא קְרִי לִיהָ לְגְבִרְיָאֵל, וְנוֹטֵיל הִיא נְשֻׁמָּתָא
(דְצְדִיק) דִּי בְּגַנְתָּא, וְנַחֲתָא לָהּ לְהֵאִי גּוּפָא
דְצְדִיקָא, דְאֲתִיִּלִּיד בְּהֵאִי עֲלֵמָא, וְאִיהוּ
אֲתַפְּקֵד עָלָהּ וְנוֹטִיר לָהּ.

וְאִי תִימָא, הֵהוּא מְלֵאכָא דְאֲתַמָּנָא עַל רוּחֵיהוֹן דְצְדִיקָא, לִילָה שְׁמִיָּה,

שמו לילה, ואתה אומר ששמו
גבריאל? כן הוא ודאי, משום
שבא מצד השמאל, וכל מי
שבא מצד השמאל כן נקרא.

ויקח איש - זה עמרם. ויקח את
בת לוי - זו יוכבד. ובת קול
ירדה ואמרה לו להזדונג בה,
שהרי קרב זמן גאלת ישראל
על ידי הבן שנולד מהם.

והקדוש ברוך הוא סיע בו,
ששנינו, שכינה שרתה על
מטתם, והרצון שלהם בדבקות
אחת היתה בשכינה, ולכן לא
זזה שכינה מאותו בן שהולידו,
לקיים מה שכתוב (ויקרא כ)
והתקדשתם והייתם קדושים. בן
אדם שמקדש עצמו מלמטה,
הקדוש ברוך הוא מקדש אותו
מלמעלה. כמו שהרצון שלהם
היה בדבקות של השכינה, כן
השכינה נדבקה ממש באותו
מעשה שעשו.

אמר רבי יצחק, אשרי
הצדיקים שהרצון שלהם
בדבקות של הקדוש ברוך הוא
תמיד. וכמו שהם מתדבקים בו
תמיד, כן גם הוא נדבק בהם
ולא עוזב אותם לעולמים. אוי
לרשעים שהרצון שלהם
והדבקות שלהם מרחקת ממנו,
ולא די להם שמתרחקים ממנו,
אלא שנדבקים בצד האחר. בא
ראה, עמרם שנדבק
בקדוש-ברוך-הוא, יצא ממנו
משה, שהקדוש ברוך הוא לא
זז ממנו לעולמים, ושכינה
נדבקה עמו תמיד. אשרי חלקו.
ותהר האשה ותלד בן ותרא
אתו פי טוב הוא. מה זה פי
טוב הוא? אמר רבי חייא,
שנולד מהול. משום שסוד
הברית נקרא טוב, שכתוב
(ישעיה א) אמרו צדיק פי טוב.

ואת אמרת דאיהו גבריאל. הכי הוא ודאי,
בגין דאתי מסטרא דשמאלא, וכל מאן דאתי
מסטרא דשמאלא הכי אקרי.

ויקח איש: דא עמרם. ויקח את בת לוי: דא
יוכבד. ובת קול נחתת ואמרת ליה
לאזדונג בה, דהא קריב זמנא דפורקנא
דישראל, על ידא דברא דאתיליד מנייהו.

וקודשא בריך הוא סיע ביה, דתנינן,
שכינתא שריא על ערסייהו
ורעותא דלהון בדבקותא חדא, הוה בה
בשכינתא, ועל דא, לא אתעדי שכינתא,
מההוא ברא דאולידו, לקיימא דכתיב, (ויקרא
כ"א) והתקדשתם והייתם קדושים. פר נש
דמקדש גרמיה מלרע, קדשא בריך הוא
מקדש ליה לעילא, כמה דרעותא דלהון הוה
בדבקותא דשכינתא. הכי אתדבקא שכינתא,
בההוא עובדא ממש דעבדו.

אמר רבי יצחק, זכאין אינון צדיקיא דרעותא
דלהון בדבקותא דקודשא בריך הוא
תדיר, וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר, הכי
נמי איהו אתדבק בהו, ולא שביק לון
לעלמין. ווי לרשיעיא, דרעותא דלהון,
ודבקותא דלהון, מתרחקא מניה. ולא די להו
דמתרחקן מניה, אלא דמתדבקן בסטרא
אחרא. תא חזי, עמרם דאתדבק ביה בקודשא
בריך הוא. נפק מניה משה, דקודשא בריך
הוא לא אעדי מניה לעלמין, ושכינתא
אתדבכת בהדיה תדיר, זכאה חולקיה.

ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו פי טוב
הוא. (שמות ב) מאי כי טוב הוא. אמר
רבי חייא, דאתיליד מהול. בגין, דרזא
דברית, טוב אקרי, דכתיב, (ישעיה ג) אמרו צדיק
פי טוב.

רבי יוסי אָמַר, רָאֵתָהּ בּוֹ אוֹר הַשְּׂכִינָה שְׁמַאִיר בּוֹ, שְׁבִשְׁעָה שְׁנוּלָה, הַתְּמַלֵּא כָּל הַבַּיִת אוֹר, שְׁכַתוֹב וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וְכַתוּב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְעַל זֶה כְּתוּב כִּי טוֹב הוּא, וְהַפֶּל הִיָּהּ.

וְהַצְּפִנָּהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. מָה אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה יָרְחִים? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָמְזוּ הוּא שְׁרָמְזוּ, שְׁלֹשָׁה נִוְדַע מִשֶּׁה בְּזֵהר עֲלִיּוֹן עַד שְׁלֹשָׁה יָרְחִים, שְׁכַתוֹב (שמות ט) בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שְׁהָרִי אֹז נִתְּנָה תוֹרָה עַל יָדוֹ, וְשְׂכִינָה הַתְּגַלְתָּה וְשָׂרְתָה עֲלָיו לְעֵינַי כָּל־סָם, שְׁכַתוֹב וּמִשֶּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה'.

וְרָא יָכֹלָה עוֹד הַצְּפִינּוּ, שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נִוְדַע דְּבוּרוֹ בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכַתוּב מִשֶּׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

וְהִתְקַח לוֹ תְּבַת עֲצֵי גִמָּא, רָמְזוּ עַל הָאֲרוֹן שְׁלוֹחֹת הַבְּרִית נִכְנָסִים לְתוֹכּוֹ. תְּבַת גִּמָּא הִיא אֲרוֹן הַבְּרִית. וַתַּחֲמֶרָה בַּחֲמֶר וּבְזָפַת, וְשִׂאֲתָהּ תַּבַּח שְׁהוּא וְהָאֲרוֹן הָיָה מִצְפָּה מִבְּפָנָיִם וּמִבְּחוּץ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זוֹהִי הַתּוֹרָה שֶׁהַחֲמִירָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

וְהַשֵּׁם בָּהּ אֶת הַיֵּלֶד, - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ. וְהַשֵּׁם בְּסוּף - שְׁלֹא הָיָה מִצְוֹת הַתּוֹרָה חֲמֶר לְעֲשׂוֹת עַד סוּף, שֶׁנִּכְנָסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ לְסוּף אֲרָבָעִים שָׁנָה. עַל שְׁפַת הַיָּאֵר - עַל מֵאֶמֶר שֶׁל אוֹתָם שְׁמוּרִים תּוֹרָה וְחֻקָּה לְיִשְׂרָאֵל. (רבי חזקיה אָמַר, כִּי לְמַדְנָהוּ.)

דְּבַר אַחַר וַיִּלָּךְ אִישׁ - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מִבַּיִת לְוִי - זֶה

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, נִהִירוּ דְשְׂכִינְתָּא דְנִהִיר בֵּיהּ חֲמָתָא, דְּבִשְׁעָתָא דְאִתְּלִיד אֶתְמַלֵּיא כָּל בֵּיתָא נִהוּרָא, דְכַתִּיב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וְכַתִּיב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְעַל דָּא כִּי טוֹב הוּא כְּתִיב, וְכֹלָא הָהּ.

וְהַצְּפִנָּהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים, שְׁלֹשָׁה יָרְחִים מָאי קָא מִיִּירִי. אָמַר ר' יְהוּדָה, רָמְזוּ הוּא דְקָא רָמְזוּ, דְלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע מִשֶּׁה בְּזֵהרָא עֲלָאָה, עַד שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. דְכַתִּיב, (שמות י"ט) בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי, דְהָא כְּדִין אִתְּהִיבַת תּוֹרָה עַל יָדוֹי, וְשְׂכִינְתָּא אֶתְגַּלְתָּא, וְשָׂרְיָא עֲלוֹי לְעֵינֵיהוֹן דְכֹלָא, דְכַתִּיב, (שמות י"ט) וּמִשֶּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יי'.

וְרָא יָכֹלָה עוֹד הַצְּפִינּוּ, (שמות ב') דְעַד הַהוּא שְׁעָתָא, לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע מְלוּלִיָּהּ בְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכַתִּיב מִשֶּׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

וְהִתְקַח לוֹ תְּבַת גּוּמָא, רָמְזוּ עַל הָאֲרוֹן, דְלִוְחֹת קִיִּימָא עָאֲלִין בְּגוּיָהּ, תִּיבַת גּוּמָא, אֲרוֹן הַבְּרִית אִיהוּ. וַתַּחֲמֶרָה בַּחֲמֶר וּבְזָפַת (דְהַחִיָּא תִיבָה דְאִיהוּ) דְהָא הָאֲרוֹן הָוָה מְחוּפָּה מְלָגוּ וּמְלָבַר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, דָּא הִיא אוֹרִיִּיתָא, דְהַחֲמִירָה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

וְהַשֵּׁם בָּהּ אֶת הַיֵּלֶד, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (הושע י"א) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ. וְהַשֵּׁם בְּסוּף דְלֹא הוּוּ פְקוּדֵי אוֹרִיִּיתָא חוּמְרָא לְמַעַבְד, עַד סוּף, דְעָאֲלוּ יִשְׂרָאֵל לְאֲרַעָא, לְסוּף אֲרָבָעִין שָׁנִין. עַל שְׁפַת הַיָּאֵר: עַל מִימְרָא דְאִינוּן דְמוּרִים אוֹרִיִּיתָא וְחֻקָּה לְיִשְׂרָאֵל. (נ"א רבי חזקיה אָמַר חִבִּי אוֹלִיפְנָא)

דְּבַר אַחַר וַיִּלָּךְ אִישׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְכַתִּיב, (שמות ט"ו) יי' אִישׁ מִלְחָמָה. מִבַּיִת

הקדוש ברוך הוא, המקום שהחכמה העליונה ואותו נהר מתחברים כאחד ולא נפרדים לעולמים. מבית לוי - שהשרה לויתן (כל שמחה) לשמחה בעולם, זהו שכתוב (תהלים קד) לויתן זה יצרף לשחק בו. ויקח את בת לוי - זה הקדוש ברוך הוא, מקום שאור הלבנה מאיר.

וההר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כמו שנאמר לזאת יקרא אשה. בתחלה בת לוי, וכך זה ודאי. וכי בת לוי בתחלה ועכשו אשה? אלא כף זה בודאי, וכך למדנו, עד שלא הודוה אשה, היא נקראת בת פלוני. אחר שהודוה, נקראת אשה. וכאן בת ואשה, דרנה אחת היא.

והצפנהו שלשה ירחים - אלו שלשת הירחים שהדין הקשה שרוי בעולם, ואלו הם: תמוז, אב וטבת (שבת). מה משמיע? שעד שלא ירד משה לעולם, הוא היה מצוי למעלה, ועל זה הודוה בו שכינה מיום שנולד. מפאן, אמר רבי שמעון, שרוחות הצדיקים מצויות הן למעלה עד שלא יורדות לעולם. ורא יכלה עוד הצפינו וגו'. מה זה ותקח לו תבת גמא? שכסתה אותו בסימניה להיות שמור מאותם הדגים של הים ששטים בים הגדול, שכתוב (תהלים קד) שם רמש ואין מספר. והיא כסתה אותו להיות שמור מהם בכסוי (בצד היובל) וטיסת הרובל) וטס הכברה) נכבד של שני גונים, לבן ושחור, והניחה את מלשה ביניהם שיודע עמהם, משום שעתידי לעלות (בניהם) פעם אחרת לקבל תורה.

והרד בת פרעה לרחץ על היאר - זוהי שבאה מצד השמאל של

לוי, דא קדשא בריך הוא, אתר דחכמה עלאה, וההוא נהר, מתחברן כחדא, ולא מתפרשין לעלמין. מבית לוי דאשרי לויתן (נ"א כל ירדו) לחידו בעלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים ק"ד) לויתן זה יצרף לשחק בו. ויקח את בת לוי, דא קדשא בריך הוא, אתר דנהירו דסיהרא נהיר.

וההר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כמה דאת אמר (בראשית ב') לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת לוי, והכי הוא ודאי, וכי בת לוי בקדמיתא, (דף ר"ב ע"א) והשתא אשה. אלא הכי הוא ודאי, והכי אוליפנא, אתתא עד לא אודווגת, אתקריאת בת פלוני, בתר דאודווגת אתקריאת אשה. והכא, בת, ואשה, וכלא, חד דרנא איהו.

והצפנהו שלשה ירחים. (שמות ב') אלין תלת ירחין, דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי נינהו. תמוז, אב, טבת, (נ"א שקט) מאי משמע. דעד לא נחת משה לעלמא, שכיח הוה איהו לעילא, ועל דא אודווגת ביה שכינתא, מיומא דאתיליד. מפאן אמר רבי שמעון, רוחיהון דצדיקיא, שכיחין אינון לעילא, עד לא יחתון לעלמא.

ורא יכלה עוד הצפינו וגו'. (שמות ב') מאי ותקח לו תבת גומא. דחפת ליה בסימניה, למהוי נטיר מאינון נוני ימא, דשאטין בימא רבא, דכתיב, (תהלים ק"ד) שם רמש ואין מספר. והיא חפת ליה, למהוי נטיר מנייהו, בחפוי (בסטרך דיובלא) (נ"א דטיסת רובלא) (נ"א דטיס רובלא) יקריא, דתרין גוונין חוור ואוכם, ואנח ליה למשה בינייהו, דישתמודע עמהון, בגין דזמין לסלקא (בינייהו) זמנא אחרא, לקבלא אורייתא. והרד בת פרעה לרחוץ על היאור. (שמות ב') דא

הדין הקשה, כמו שנאמר (שמות ב) לרחץ על היאר. על היאר דוקא, ולא על הים.

ואם תאמר, והרי כתוב ומטף אשר הפית בו את היאר, ומשה לא הפה אלא על הים, וקראו לו יאר? אלא יאר היה שהפה אהרן על ידי משה, והחשיב אותו הפתוב שהוא עשה זאת.

כמו זה וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאר. ואהרן הפהו. אלא על שבא מצד הקדוש ברוך הוא קראו הפתוב אחרי הכות ה', אחר כף קראו בשם משה. ונערתיה הלכת על יד היאר - אלו שאר המחנות שבאים מהצד הזה.

ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו? ! ותרא היה צריך (לכתב) ! מה זה ותראהו? אמר רבי שמעון, אין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים ונכבדים. אלא כף למדנו, רשם המלך והגבירה נמצא בו, והוא רשם של וא"ו ה"א. ומיד - ותחמל עליו וגו'. עד כאן למעלה. מכאן ולהלאה למטה, חוץ מהכתוב הזה.

ותתצב אחותו מרחק וגו'. ותתצב אחותו, אחותו של מי? אחותו של אותו שקרא לכנסת ישראל אחותי, כמו שנאמר (שיר ה) פתחי לי אחתי רעיתי. מרחק, כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.

ואידו משמע שאותם צדיקים, עד שלא ירדו לעולם, נודעים הם למעלה אל הכל, וכל שפן משה. ומשמע גם כן שנשמות הצדיקים נמשכות ממקום עליון, כמו שבארנו, וסוד הדבר למדנו, שמשמע שיש לנשמה אב ואם, כמו שיש לגוף אב ואם בארץ, ומשמע שבכל הצדדים, בין

איהי דאתיא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא, כמה דאת אמר, לרחוץ על היאור, על היאור דייקא, ולא על הים.

ואי תימא, והא כתיב, (שמות י"ז) ומטף אשר הפית בו את היאור, ומשה לא מחא אלא ימא, וקרייה יאר. אלא יאר הוה דמחא אהרן על ידי דמשה, ושווייה קרא דאיהו עביד.

בתי גוונא, (שמות ז) וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. ואהרן הפהו. אלא על דאתא מסטרא דקודשא בריך הוא, קרייה קרא אחרי הכות ה', לבתר קרייה בשמא דמשה. ונערוותיה הולכות על יד היאור, אלין שאר משריין דאתיין מסטרא דא.

ותפתח ותראהו את הילד. (שמות ב) ותראהו. ותרא מיבעי ליה. מאי ותראהו. אמר רבי שמעון, לית לך מלה באורייתא, דלית בה רזין עלאין ויקריין. אלא הכי אוליפנא, רשימא דמלכא ומטרוניתא אשתכח ביה, ואיהו רשימא דוא"ו ה"א. ומיד ותחמול עליו וגו'. עד כאן לעילא, מכאן ולהלאה לתתא, בר מהאי קרא.

ותתצב אחותו מרחק וגו'. (שמות ב) ותתצב אחותו, אחותו דמאן. אחותיה, דהוה דקרא לכנסת ישראל אחתי. כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) פתחי לי אחתי רעיתי. מרחוק: כמה דאת אמר (ירמיה ל"א) מרחוק ה' נראה לי.

(מאי) משמע, דאינון זכאין, עד לא נחתו לעלמא, אשתמודעאן אינון לעילא, לגבי כלל, וכל שפן משה. ומשמע נמי, דנשמתהון דצדיקיא, אתמשכו מאתר עלאה, כמה דאוקימנא. ורזא

למעלה בין למטה, הפל בא מזכר ונקבה ונמצאים. והרי בארו את הסוד, שכתוב תוצא הארץ נפש חיה. הארץ - זו כנסת ישראל. נפש חיה - נפש של אדם הראשון העליון כמו שנתבאר. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ודאי יפה אמרת, וכך הוא ודאי אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם.

דבר אחר ותמצב אחרו - זוהי חכמה, כמו שנאמר (משלי ו) אמר לחכמה אחתי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא העברה (התעוררה) מדת הדין מן העולם, שהרי בשעה שהיו ישראל חוטאים, היה הדין מקטרג עמם, ואז ותמצב אחרו מרחק, כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. בשעה שהיו ישראל פוסקים מן התורה, מיד - ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. היתה יורדת מדת הדין לרחץ מדם ישראל על עלבון התורה. ונערתיה הלכת על יד היאר - אלו האמות שהם הולכים ורודפים אחריהם. על יד היאר - על סבת עלבון התורה, ואותם שמורים (שישנים) בה, שרפו ידיהם ממנה.

אמר רבי יהודה, כל דברי העולם תלויים בתשובה ובתפלה שמתפלל אדם לקדוש-ברוך-הוא, וכל שכן מי ששופך דמעות בתפלתו, שאין לה שער שלא נכנסים אותן דמעות. מה פתוב? ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח - זו שכנה שעומדת על ישראל כאם

דמלה אוליפנא, דמשמע, דאב ואם אית לנשמתא, כמה דאית אב ואם לגופא בארעא, ומשמע, דבכל סטרין, בין לעילא, בין לתתא, מדכר ונוקבא אתיין כלא ומשתכחי. והא אוקמוה רזא, דכתיב, תוצא הארץ נפש חיה. הארץ: דא כנסת ישראל. נפש חיה: נפשא דאדם קדמאה עלאה, כמה דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ודאי שפיר קאמרת, והכי הוא ודאי זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא, על כל שאר נביאי עלמא. (ע"ב)

(סתרי תורה) דבר אחר ותמצב אחרתו דא היא חכמה, כמה דאת אמר, (משלי ו) אמור לחכמה אחתי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא אתעדיאת (נ"א אתער) גזרת דינא מעלמא, דהא בכל שעתא דהווי ישראל חטאן, הוה דינא מקטרגא עמהון, וכדין, ותמצב אחרתו מרחק. (ר"א מרחוק) כמה דאת אמר מרחוק ה' נראה לי. (ע"ב)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. בשעתא דהווי פסקי ישראל מאורייתא, מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. הות נחתת מדת הדין, (דף ר"ב ע"ב) לאסתחאה מדמא דישראל, על עלבונה דאורייתא. ונערוותיה הולכות על יד היאור, אלין אומיא, דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו, על יד היאור, על סבת עלבונה דאורייתא, ואינון דמורים (נ"א דמכין) בה, דרפו ידיהו מינה.

אמר רבי יהודה, כל מלין דעלמא, תליין בתשובה, ובצלותא דצלי בר נש

לקודשא בריה הוא, וכל שכן, מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לה תרעא, דלא עאלין אינון דמעין. מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד.

על הפנים, והיא תמיד פותחת בזכותם של ישראל.

ביון שפתחה - ותראהו את הילד, ילד שעשועים, שהם ישראל, שמתחטאים לפני מלכם (מאביהם) בכלל, ומיד שמתחננים לפני הקדוש ברוך הוא, חוזרים בתשובה ובוכים לפניו כמו בן שבוכה לפני אביו. מה פתוב? והנה נער בכה. כיון שבכה, העברו (גשתברו) כל הגזרות הרעות של העולם. מה פתוב? ותחמל עליו, התעוררה עליו ברחמים ורחמה עליו.

והאמר מילדי העברים זה, שהם רפי לב, ולא מילדי העכו"ם שהם קשי ערף וקשי לב. מילדי העברים רפי לב מאבות ומאמהות לשוב לפני רבונם. ותקרא את אם הילד, שהיתה בוכה. זהו שפתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה, ואם הילד היא בוכה.

אמר רבי יהודה, לעתיד לבא מה פתוב? בבכי יבאו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבאו? בזכות בכי של אם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתפנסו מהגלות. ואמר רבי יצחק, הגאלה של ישראל לא תלויה אלא רק בבכי, כשישלומו ויכלו בכי הדמעות שבכה עשו לפני אביו, שפתוב (בראשית כו) וישא עשו קלו ויבך. ואמר רבי יוסי, אותו בכי שבכה עשו ואותן דמעות הורידו את ישראל לגלות. כיון שיכלו אותן דמעות בבכיה של ישראל, יצאו מגלותו, זהו שפתוב (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים.

ויפן כה וכה, ראה באותן

ותפתח, דא שכנתא, דקיימא עלייהו דישראל, פאימא על בנין, והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל.

ביון שפתחה, ותראהו את הילד, (ירמיה ל"א) ילד שעשועים. דאינון ישראל, דמתחטאן קמי מלכיהון (נ"א מאביהון) בכלא, ומיד דמתחננן קמי קדשא בריהו הוא, הדרי בתשובה, ובקאן קמיה, פברא דבכי קמי אבוי, מה כתיב, והנה נער בוכה. כיון דבכי, אתעדו (ס"א מתתברי) כל גזרין בישין דעלמא, מה כתיב ותחמול עליו, אתער עלוי ברחמים, ומרחם ליה.

והאמר מילדי העברים זה, דאינון רפי לבא, ולא מילדי העבודת פוכבים ומזלות, דאינון קשי קדל, וקשי לבא. מילדי העברים רפי לבא מאבהן ומאמהן לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה, הקא הוא דכתיב, (ירמיה ל"א) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה ואם הילד היא בוכה.

אמר רבי יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב, (ירמיה ל"א) בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתפנשו מן גלותא. ואמר רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, פד ישתלמון ויכלון, בכי דמעות דבכה עשו קמי אביו, דכתיב, (בראשית כ"ז) וישא עשו קולו ויבך. (אמר רבי יוסי אותו בכי דבכה עשו) ואינון דמעין, אחיתו לישראל בגלותיה. כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הקא הוא (ירמיה ל"א) דכתיב בבכי יבואו ובתחנונים אובילים.

ויפן כה וכה. (שמות ב') קמא באלין נ' אתוון, דמיחדין ליה ישראל בכל יומא, שמע

חֲמִשִּׁים אוֹתוֹת שְׁמִיחִים אוֹתוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם שָׁמַע יִשְׂרָאֵל
פְּעָמַיִם, שֵׁשׁ בָּהֶם כ"ה כ"ה
פְּעָמַיִם, וְלֹא רָאָה אוֹתָם בּוֹ.
וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וְגו'. כֹּה וְכֹה, אָמַר
רַבִּי אֲבָא, כֹּה - רָאָה אִם הָיוּ בּוֹ
מַעֲשִׂים כְּשָׂרִים. וְכֹה - אִם עָתִיד
לְצֵאת מִמֶּנּוּ בֶן מַעֲלָה. מִיָּד -
וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. רָאָה בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ שְׁלֹא עָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ
בֶן מַעֲלָה.

שָׁאֵמַר רַבִּי אֲבָא, כַּמָּה רְשָׁעִים
הֵם בְּעוֹלָם שְׁמוּצִיאִים בְּנִים
מַעֲלִים יוֹתֵר מְאוֹתָם צְדִיקִים,
וְאוֹתוֹ בֶּן מַעֲלָה שְׁיוּצָא מִן
הַרְשָׁע הוּא מַעֲלָה יוֹתֵר, לְהִיּוֹת
טְהוֹר מְטָמָא, אֹר מִתּוֹךְ חֲשָׁכָה,
חֲכָמָה מִתּוֹךְ טְפֹשׁוֹת, וְזֶהוּ
הַמַּעֲלָה מֵהַכֹּל.

וַיֵּרָא וַיֵּרָא שֶׁל כָּאֵן, הַכֹּל בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ הַסֹּתְפֵל וְרָאָה, וּמִשׁוּם כִּף
הַסֹּתְפֵל וְהִרְגֵּ אֹתוֹ, וְהַקֹּדֶשׁ
כְּרוּךְ הוּא סָבֵב הַכֹּל לְלֶכֶת
לְאוֹתָהּ בָּאֵר, כְּמוֹ שֶׁהֲלִיף יַעֲקֹב
לְאוֹתָהּ בָּאֵר, שְׂכֵתוֹב וַיֵּשֶׁב עַל
הַבָּאֵר. בְּיַעֲקֹב כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"ט)
וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָּאֵר. בְּמִשָּׁה כְּתוּב
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְּיָן וַיֵּשֶׁב עַל
הַבָּאֵר. מִשׁוּם שְׁמִשָּׁה וַיַּעֲקֹב,
אֶף עַל גֵּב שְׂבֻדְרָגָה אַחַת הָיָה,
הַתַּעֲלָה מִשָּׁה בְּנָה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
אוֹתָהּ בָּאֵר שְׂרָאָה יַעֲקֹב וְרָאָה
מִשָּׁה, הֲאֵם זֶה הִיְתָה אוֹתָהּ בָּאֵר
שְׁחִפְרוּ אַבְרָהָם וַיַּצְחָק? אָמַר
לוֹ, לֹא. אֲלֹא בְּשַׁעַת שְׁנִבְרָא
הָעוֹלָם, נִבְרָאָה הַבָּאֵר הַזֹּאת,
וּבְעֶרֶב שַׁבַּת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת
נִבְרָא הַפֶּה שְׁלֵה, וְזֹהִי הַבָּאֵר
שְׂרָאוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

מִשְׁנָה. אוֹתָם רוֹדְפֵי אֲמַת,
אוֹתָם הַמְּבַקְשִׁים סוּד הָאֲמוּנָה,
אוֹתָם שְׂדִבְקִים בְּקֶשֶׁר נֶאֱמַן, אוֹתָם שְׂיֹדְעִים דְּרַכֵּי הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן, קָרְבוּ וְשָׁמְעוּ.

יִשְׂרָאֵל פְּעָמַיִם, דְּאִית בְּהוֹן כ"ה כ"ה תְּרֵי זְמַנֵּי,
וְלֹא חָמָא בֵּיהּ. וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וְגו'. כֹּה וְכֹה,
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֹּה חָמָא, אִי הָווּ בֵּיהּ עוֹבְדֵי
דְּכַשְׁרָן. וְכֹה אִי זְמִין לְנַפְקָא מִנֵּיהּ בְּרָא מַעֲלִיא,
מִיָּד וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. חָמָא בְּרוּחַ קְדֻשָּׁא, דְּלֹא
זְמִין לְנַפְקָא מִנֵּיהּ בְּרָא מַעֲלִיא.

דְּאָמַר רַבִּי אֲבָא, כַּמָּה חֲיִיבִין אֵינּוֹן בְּעֵלְמָא,
דְּמַפְקֵי בְּנֵי מַעֲלִיא, יְתִיר מְאִינּוֹן זְפִאֵין.
וְהָהוּא בְּרָא מַעֲלִיא דְּנַפֵּק מִן חֲיִיבָא, אִיהוּ
מַעֲלִיא יְתִיר, לְמַהוּי טְהוֹר מְטָמָא. נְהוֹרָא מְגוּ
חֲשׂוּכָא. חֲכָמָתָא מְגוּ טְפֹשׁוֹתָא. וְדָא אִיהוּ
מַעֲלִיא מַפְלָא.

וַיֵּרָא. וַיֵּרָא דְהַכָּא, כֹּלָא בְּרוּחַ קְדֻשָּׁא אֶסְתְּכַל
וְחָמָא, וּבְגִין כִּף אֶסְתְּכַל בֵּיהּ וְקָטַל לֵיהּ,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָבֵב כֹּלָא, לְמַהוּךְ לְהָהוּא
בִּירָא, כַּמָּה דְאֶזַּל יַעֲקֹב לְגַבֵּי הַהוּא בִּירָא,
דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ב') וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאֵר. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב,
(בְּרֵאשִׁית כ"ט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָּאֵר. בְּמִשָּׁה כְּתִיב, וַיֵּשֶׁב
בְּאֶרֶץ מִדְּיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאֵר. בְּגִין דְּמִשָּׁה
וַיַּעֲקֹב, אֶף עַל גֵּב דְּבִדְרָגָא חָדָא הָווּ, אֶסְתְּלַק
מִשָּׁה בְּהָאֵי יְתִיר מִנֵּיהּ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הָווּ אֶזְלֵי בְּאוֹרְחָא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, הָהוּא בָּאֵר דְּחָמָא יַעֲקֹב, וְחָמָא
מִשָּׁה, אִי דָא הָוֵה הָהוּא בִּירָא, דְּחִפְר אַבְרָהָם
וַיַּצְחָק. אָמַר לֵיהּ לָאו. אֲלֹא, בְּשַׁעַתָּא דְּאֶתְבְּרִי
עֲלִמָא, אֶתְבְּרִי הָאֵי בִּירָא. וּבְעֶרֶב שַׁבַּת בֵּין
הַשְּׁמִשׁוֹת, אֶתְבְּרִי פּוּמָא דִּילֵיהּ, וְהָאֵי אִיהוּ
בָּאֵר דְּחָמוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

מִתְנִיתִין. אֵינּוֹן דְּרֹדְפֵי קְשׁוּט, אֵינּוֹן דְּתַבְעֵי
רְזָא דְּמַהִימְנוּתָא. אֵינּוֹן דְּאֶתְדַּבְּקוּ
בְּקְשׁוּרָא מְהִימְנָא. אֵינּוֹן דְּיַדְעִין אוֹרְחוּי
דְּמַלְכָּא עֲלָאָה. קָרְיֵבוּ שְׁמַעוּ.

אוֹתָם שְׂדִבְקִים בְּקֶשֶׁר נֶאֱמַן, אוֹתָם שְׂיֹדְעִים דְּרַכֵּי הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן, קָרְבוּ וְשָׁמְעוּ.

בְּשַׁעֲרֵי שְׁנַיִם וַיֵּצְאוּ לְמוֹל אֶחָד, מְקַבְּלִים אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי זְרוּעוֹת. שְׁנַיִם יוֹרְדִים לְשַׁלְשָׁה (למטה) הֵם שְׁנַיִם, אֶחָד מֵהֶם הוּא שְׂדֵה תַפּוּחִים קְדוּשִׁים, מֵהַבָּאֵר הַזֹּאת יוֹשְׁבִים וְשְׁנַיִם יוֹשְׁבִים הַמוֹשֵׁב שְׁהַנְּבִיאִים (בְּנִיז) יוֹנְקִים מֵהֶם. אֶחָד בְּיַנְיָהֶם הוּא חֲבוּר שֶׁל הַכֹּל, וְהוּא נוֹטֵל מֵהַכֹּל. אוֹתָהּ בָּאֵר קְדוּשָׁה עוֹמְדַת תַּחְתִּיתָהּ, שְׂדֵה תַפּוּחִים וְהַקְדוּשִׁים הִיא. מֵהַבָּאֵר הַזֶּה נִשְׁקִים הַעֲדָרִים שְׂרָעָה מִשֶּׁה בַמְּדָבָר, מֵהַבָּאֵר הַזֹּאת נִשְׁקוּ הַעֲדָרִים שְׁבָרָה יַעֲקֹב כִּי אֵשֶׁר בָּרָר אוֹתָם לְתוֹךְ חֲלָקוֹ כֹּל אוֹתָן מְרַפְּבוֹת וְכֹל אוֹתָם בְּעַלֵּי הַכְּנָפִים.

שְׂרָעָה עוֹמְדִים רֹבְצִים עַל הַבָּאֵר הַזֹּאת. בָּאֵר זוֹ מִתְמַלֵּאת מֵהֶם, וְנִקְרָאת אֲדֹנָי, עַל זֶה כְּתוּב (דְּבָרִים א) אֲדֹנָי אֱלֹהִים אֶתָּה הַחֲלוֹת וְגו'. וְכְתוּב (דְּבָרִים ט) וְהָאֵר פְּנִיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם לְמַעַן אֲדֹנָי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, זֶהוּ שְׁכֵנִי (יְהוֹשֻׁעַ א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּהַ גְּנוּז מְקוֹר קְדוֹשׁ שְׁנוּבֵעַ בְּהַ תְּמִיד, וּמְמַלֵּא אוֹתָהּ, שְׁנִקְרָא ה' צְבָאוֹת. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְיִכְבְּהוּן מִדִּין שְׁבַע בְּנוֹת וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה וְגו'. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הוּא בִּירָא דָּא, אִי הוּא בִּירָא דִּיעֲקֹב, הָא כְּתִיב בִּיהַ, (בְּרַאשִׁית כ"ט) וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה כָּל הַעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגו'. וְהִכָּא בְּנוֹת יִתְרוֹ לֹא אֲצַטְרִיכוּ לְהָאִי. אֵלָּא וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה בְּלֹא טוֹרַח אַחְרָא.

אֲמַר רַבִּי חִיָּיא, יַעֲקֹב הַזִּז אוֹתָהּ מִן הַבָּאֵר, שְׁהָרִי כְּתוּב, כְּשֶׁמִּתְכַּנְּסִים שָׁם כָּל הַעֲדָרִים, וְהַשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן. וְכִי יַעֲקֹב לֹא כְּתוּב וַיֵּשֶׁב אֶת הָאֲבָן, שְׁהָרִי לֹא שָׁבַע יַעֲקֹב, עָלוּ הַמַּיִם אֵלָיו, וּמִשָּׁה

בְּרַסְלִיקוֹ תֵרִין, וְנִפְקוּ לְקַדְמוֹת חַד, מְקַבְּלִין לִיהַ בֵּין תֵרִין דְרוּעִין. תֵרִין נַחְתִּי לְתַלְתָּא (ג"א לתמא) תֵרִין אֵינוֹן, חַד מִיַּנְיָהוּ חֲקֵלָא דְתַפּוּחִין קְדִישִׁין אִיהוּ מֵהָאִי בִּירָא יַתְבִּי (תֵרִין יתבי) מוֹתְבָא דְנְבִיאִי (ס"א בְנִיז) יַנְקִין בְּהוּ. חַד בְּיַנְיָהוּ, הַבּוּרָא אִיהוּ דְכָלָא, אִיהוּ נְטִיל מִכָּלָא (דף י"ג ע"א) הַהוּא בִּירָא קְדִישָׁא, קָאִים תַּחוּתֵיהוּ, חֲקֵלָא דְתַפּוּחִין (בְּרִישִׁין) אִיהוּ מֵהָאִי בִּירָא אֶתְשַׁקְּיִין עֲדָרֵיָא, דְרַעֲי מִשֶּׁה בַמְּדָבָרָא, מֵהָאִי בִּירָא אֶתְשַׁקְּיִין עֲדָרֵיָא דְבָרִיר יַעֲקֹב כִּד בְּרִיר לֹון לְגוֹ חוּלְקִיהַ כָּל אֵינוֹן רְתִיכִין, כָּל אֵינוֹן מְאִרִי דְגַדְפִּין.

תֵרִית קִיַּמִּין רְבִיעִין עַל הָאִי בִּירָא. הָאִי בִּירָא מִיַּנְיָהוּ אֶתְמַלִּי. אֲדֹנָי אֶתְקָרִי, עַל דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים ג) אֲדֹנָי יְהוִה אֶתָּה הַחֲלוֹת וְגו'. וְכְתִיב (דְּבָרִים ט) וְהָאֵר פְּנִיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם לְמַעַן אֲדֹנָי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בִּיהַ גְּנִיז חַד מְקוּרָא קְדִישָׁא, דְנְבִיעַ בִּיהַ תְּדִיר, וְאֶמְלִי לִיהַ, יַיִ צְבָאוֹת אֶקְרִי. בְּרִיךְ הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִין. (ע"ב)

וְיִכְבְּהוּן מִדִּין שְׁבַע בְּנוֹת וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה וְגו'. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי בִּירָא דָּא, אִי הוּא בִּירָא דִּיעֲקֹב, הָא כְּתִיב בִּיהַ, (בְּרַאשִׁית כ"ט) וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה כָּל הַעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגו'. וְהִכָּא בְּנוֹת יִתְרוֹ לֹא אֲצַטְרִיכוּ לְהָאִי. אֵלָּא וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה בְּלֹא טוֹרַח אַחְרָא.

אֲמַר רַבִּי חִיָּיא, יַעֲקֹב אֶעֱדִי לָהּ מִן בִּירָא, דְהָא כְּתִיב, כִּד מִתְכַּנְּסִי תַמָּן כָּל עֲדָרֵיָא, וְהַשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן. וְכִי יַעֲקֹב, לֹא כְּתִיב וַיֵּשֶׁב אֶת הָאֲבָן, דְהָא לֹא אֲצַטְרִיךְ לְבָתֵר בֵּין, דְהָא הַצְטַרְךָ אַחַר כֵּן, שְׁהָרִי בַתְחֵלָה הַמַּיִם לֹא הָיוּ עוֹלִים. בֵּינָן

בְּקִדְמִיתָא מִיָּא לָא הוּוּ סְלִיקִין, פִּינּוּן דְּאֵתָא
יַעֲקֹב, סְלִיקוּ מִיָּא לְגַבְיָהּ, (וּמִשָּׁה אוֹף הָכִי סְלִיקוּ מִיָּא
לְגַבְיָהּ) וְהָהוּא אַבְנָא, לָא הָוָה עַל פּוּם בִּירָא,
וּבְגִין כּוּן וּתְבַאנָה וּתְדַלְנָה.

רְבִי אֶלְעָזָר וְר' אַבָּא הוּוּ אֲזִילִי מְטַבְרִיא לְצַפְרִי.
עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, פִּגְעַע בְּהוּ חַד יוּדָאִי,
אֶתְחַבֵּר בְּהַדְיִיהוּ, אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, כָּל חַד
לִימָא מְלָה דְאֹרִייתָא.

פְּתַח אִיהוּ וְאָמַר, (יְחֻזְקָא לִי) וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַנְּבִיא
אֵל הַרוּחַ הַנְּבִיא בֶן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֵל הַרוּחַ
וְגו'. מֵהָאֵי קָרָא יְדַעְנָא, אֶתֶר דְּהַרוּחַ נִפְקָא
מִגְּבִיָּהּ, וְכִי יִכִּיל הָוָה יְחֻזְקָא לְנִבְאָה עַל הַרוּחַ,
וְהָא כְּתִיב (קֹהֶלֶת ח') אֵין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ לְכָלֹּא
אֶת הַרוּחַ. אֶלָּא, בַּר נֶשׁ לָא יִכִּיל לְשַׁלְטָאָה
בְּרוּחַ, אֲבָל קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ שְׁלִיט
בְּכָלֹּא, וְעַל מִימְרֵיהּ הָוָה מִתְנַבֵּי יְחֻזְקָאֵל. וְתוּ
דְּהָא רוּחַ הָוָה בְּגוּפָא בְּהָאֵי עֲלָמָא, וּבְגִין כּוּן
אֶתְנַבֵּי עֲלֵיהּ, מְאַרְבַּע רוּחוֹת בּוֹאֵי הַרוּחַ,
מֵהָהוּא אֶתֶר דְּאֶתְחַם בְּסַמְכוּי בְּאַרְבַּע סְטָרִין
דְּעֲלָמָא.

דְּלִיג הַהוּא יוּדָאִי קָמִיָּה, אָמַר לִיה רְבִי אֶלְעָזָר,
מָאֵי חֲמִית. אָמַר מְלָה חֲמִינָא. אָמַר לִיה
מָאֵי הִיא. אָמַר לִיה רוּחַ בְּנֵי אָדָם, אִי אֶתְלַבֵּשׁ
בְּגָן עֵדֶן בְּלְבוּשָׁא דְדִיוֹקְנָא בְּגוּפָא דְהָאֵי
עֲלָמָא, הָוָה לִיה לְמַכְתַּב, כִּה אָמַר ה' מִגֵּן עֵדֶן
בּוֹאֵי הַרוּחַ, מַהוּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר לִיה, רוּחָא לָא נַחְתָּא לְהָאֵי עֲלָמָא, עַד
דְּסִלְקָא מַגְנַתָּא דְאַרְעָא, לְגוּ כּוּרְסִיָּא,
דְּקִיִּימָא עַל אַרְבַּע סַמְכִין. פִּינּוּן דְּסִלְקָא תַּמָּן,
אֶסְתְּאַבָּא מַגוּ הַהוּא כּוּרְסִיָּא דְמִלְפָּא, וְנַחְתָּא
לְהָאֵי עֲלָמָא, גּוּפָא אֶתְנַטִּיל מְאַרְבַּע סְטָרֵי
עֲלָמָא, רוּחַ אוֹף הָכִי אֶתְנַטִּיל מְאַרְבַּע סְטָרֵי
דְּכוּרְסִיָּא, דְּמִתְתַּקְנָא עֲלֵיהּ.

אָף כִּרְ עַלּוּ הַמַּיִם אֲלִיּוּ וְאוֹתָהּ הָאָבִין
לָא הִתְנָה עַל פִּי הַבָּאָר, וּמִשּׁוּם
כִּרְ וּתְבַאנָה וּתְדַלְנָה.

רְבִי אֶלְעָזָר וְרְבִי אַבָּא הִיוּ
הוֹלְכִים מְטַבְרִיָּה לְצַפּוּרִי. עַד
שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, פִּגְעַע בְּהֵם יְהוּדִי
אֶחָד. הֶתְחַבֵּר עִמָּם. אָמַר רְבִי
אֶלְעָזָר, כָּל אֶחָד יֹאמַר דְּבַר
תּוֹרָה.

פְּתַח הוּא וְאָמַר, (יְחֻזְקָא לּוּ) וַיֹּאמֶר
אֵלֵי הַנְּבִיא אֵל הַרוּחַ הַנְּבִיא בֶן
אָדָם וְאָמַרְתָּ אֵל הַרוּחַ וְגו'.
מִפְּסוּק זֶה יְדַעְתִּי מְקוּם שְׁהַרוּחַ
יּוֹצֵאת מִמְּנוּ, וְכִי יִכּוֹל הִיָּה
יְחֻזְקָא לְנִבְאָה עַל הַרוּחַ, וְהָרִי
כְּתוּב, אֵין אָדָם שׁוֹלֵט בְּרוּחַ
לְכָלֹּא אֶת הַרוּחַ. אֶלָּא, בֶּן אָדָם
לָא יִכּוֹל לְשַׁלֵּט בְּרוּחַ, אֲבָל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שׁוֹלֵט
בְּכָל, וְעַל מְאָמְרוּ הִיָּה מִתְנַבֵּא
הַנְּבִיא יְחֻזְקָאֵל. וְעוֹד, שְׁהָרִי רוּחַ
הִתְנָה בְּגוּף בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלִכְּן
הִתְנַבֵּא עֲלֵיהּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת
בְּאֵי הַרוּחַ, מְאוֹתוֹ מְקוּם
שְׁנַתְחַם בְּעַמּוּדֵי בְּאַרְבַּעַת
הַעֲדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם.

קָפִין אוֹתוֹ יְהוּדִי לְפָנָיו, אָמַר לוֹ,
רְבִי אֶלְעָזָר, מַה רְאִיתָ? אָמַר,
דְּבַר רְאִיתִי. אָמַר לוֹ, מַה? אָמַר
לוֹ, רוּחַ בְּנֵי אָדָם אִם מִתְלַבֵּשׁ
בְּגָן עֵדֶן בְּלְבוּשׁ שֶׁל דִּיוֹקְנָא בְּגוּף
שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב:
כִּה אָמַר ה' מִגֵּן עֵדֶן בְּאֵי הַרוּחַ.
מַהוּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת?

אָמַר לוֹ, רוּחַ לָא יוֹרְדַת לְעוֹלָם
הַזֶּה עַד שְׁעוֹלָה מִהֵן שְׁבָאָרְץ
לְתוֹף הַכִּפְסָא שְׁעוּמַד עַל אַרְבַּעַת
עַמּוּדִים. פִּינּוּן שְׁעוֹלָה שָׁם,
נִשְׁאַבְתָּ מִתּוֹף אוֹתוֹ הַכִּפְסָא שֶׁל
הַמְּלָךְ, וַיּוֹרְדַת לְעוֹלָם הַזֶּה,
הַגּוּף נִטַּל מְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם. אָף הַרוּחַ כִּרְ נִטַּלְתָּ
מְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הַכִּפְסָא שְׁמִתְקַן
עֲלֵיהֶם.

אמר לו אותו האיש, הקפיצה שקפצתי לפניכם, דבר ראיתי מצד זה. משום שיום אחד הייתי הולך במדבר, וראיתי עץ אחד נחמד למראה ומערה אחת תחתיו. קרבתי אליו, וראיתי אותה מערה שמעלה ריחות מכל מיני ריחות של העולם. התחזקתי בעצמי ונכנסתי לאותה מערה, וירדתי במדרגות ידועות לתוך מקום אחד שהיו בו עצים גדולים וריחות ובשמים שלא יכלתי לסבל.

ושם ראיתי איש אחד, ושרביט אחד בידו, והיה עומד בפתח אחד. פיון שראה אותי, תמה ועמד אלי. אמר לי, מה אתה עושה כאן ומאיפה אתה, אני פחדתי הרבה. אמרתי לו, מורי, אני מן החברים, וכך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי למערה הזו, וירדתי לכאן.

אמר לי, הואיל ואתה מן החברים, קח את הפתכים הקשורים הללו ומן אותם לחברים, אותם שיודעים הסודות של רוחות הצדיקים. הפה בי באותו שרביט, ונרדמתי. בין כך ראיתי כמה חילות ומחנות בתוך השנה שהיו באים בדרך לאותו מקום, ואותו איש הפה באותו שרביט ואמר, לכו בדרך של האילנות. בין כך שהיו הולכים, פרחו באויר ועלו, ולא ידעתי לאיפה. ושמעתי קולות של מחנות גדולים, ולא ידעתי מהיכן (לאיזה מקום) הוא. התעוררתי ולא ראיתי דבר, ופחדתי באותו מקום.

בין כך ראיתי אותו איש. אמר לי, ראית דבר? אמרתי לו, ראיתי בתוך שנתו כך וכך. אמר, באותה דרך הולכות רוחות הצדיקים לתוך הגן עדן

אמר ליה ההוא בר נש, דליגא דקא דליגנא קמייכו, מלה חמינא מהאי סטרא. בגין דיומא חד הוינא אזיל במדברא, וחמינא אילנא חד דמרגג למחזי, וחד מערתא תחותיה, קריבנא גביה וחמינא ההיא מערתא, דסלקא ריחין מפל זיני ריחין דעלמא. אתתקפנא בגרמאי ואעילנא בההיא מערתא, ונחיתנא בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא, דהו ביה אלנין סגיאין וריחין ובוסמין, דלא יכילנא למסבל.

ותמן חמינא חד בר נש, ושרביטא חד בידיה. והוה קאים בחד פתחא, פיון דחמא לי, תוה וקם לגבאי. אמר לי, מה אתה הכא, ומאן אתה, אנא דחילנא סגיא, אמיןא ליה, מארי, מן חברייא אנא, כך וכך חמינא במדברא, ועאלנא בהאי מערתא, ונחיתנא הכא.

אמר לי, הואיל ומן חברייא אנת, טול האי קיטרא דכתבא, והב ליה לחברייא,

אינון דינדעין רזין דרוחיהון דצדיקנא (דפ"ג ע"ב) בטש בי בההוא שרביטא, ודמיכנא. אדהכי, חמינא כמה חילין ומשיריין גו שינתא, דהו אתיין באורחא, לההוא דוכתא. וההוא גברא בטש בההוא שרביטא, ואמר באורחא דאילני זילו. אדהכי דהו אזלי, פרחי באוירא וסלקי, ולא ידענא לאן אתר. ושמענא קלין דמשיריין סגיאין, ולא ידענא מאן (ס"א לאן אתר) איהו. אתערנא, ולא חמינא מידי, ודחילנא בההוא אתר.

אדהכי, חמינא לההוא בר נש, אמר לי, חמית מידי, אמיןא ליה, חמינא גו שינתא כך וכך. אמר, בההוא ארחא אזלי רוחיהון דצדיקנא, גו גנתא דעדן לאעלא תמן. ומה דשמעת מפייהו, הוא, דקיימי בגנתא בדיוקנא

להכנס לשם, ומה ששמעת מהם, הוא שעומדים בגן בדיוקן של העולם הזה, ושמים ברוחות הצדיקים שנכנסים לשם.

וכמו שגוף נבנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות ומצטטר בעולם הזה, אף כף הרוח מצטטרת בגן מקשר של ארבע רוחות שעומדות בגן. ואותה רוח מתלבשת שם ומצטטרת מהם בציוור של דמות הגוף שהצטטר בעולם הזה. ואלמלא אותן ארבע רוחות שהן אורים של הגן, הרוח לא מצטטרת בציוור כלל, ולא מתלבשת בהם.

אותן ארבע רוחות קשורות אלה באלה כאחד, ואותה רוח מצטטרת ומתלבשת בהן, כמו שהגוף מצטטר בקשרים של ארבעה יסודות העולם. ולכן מארבע רוחות באי הרוח, מאותן ארבע רוחות של גן עדן שהתלבשה והצטטרה בהן. ועכשו קח קשר זה של כתבים ולך לדרךך, ותן אותם לחברים.

בא רבי אלעזר ואותם החברים ונשקוהו בראשו. אמר רבי אלעזר, ברוך הרחמן ששלחך לכאן, שודאי זהו ברור הדבר, והקדוש ברוך הוא הזמין לפי פסוק זה. נתן להם אותו צרור כתבים. פיון שנטל אותו רבי אלעזר ופתח אותו, יצא הדר אש והקיפו. ראה בו מה שראה, ופרח מידיו.

בכה רבי אלעזר ואמר, מי יכול לעמד בגנוי המלך, (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך מי ישכון ביהר קדשך. אשרי דרך זו ואותה שעה שפגשתי אותך. ומאותו יום היה שמח רבי אלעזר, ולא אמר פלום לחברים. עד שהיו הולכים, פגשו באר מים אחת. עמדו עליה ושתו מן המים.

דהאי עלמא וחדאן ברוחיהון דצדיקא דעאלין תמן.

ובמה דגופא אתבני בהאי עלמא, מקטורא דארבע יסודי, ואתצויר בהאי עלמא. אוף הכי רוחא, אתצויר בגינתא, מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא, וההוא רוחא, אתלבשא תמן, ומתצירת מנייהו, בציוורא דדיוקנא דגופא, דאתצויר בהאי עלמא. ואלמלא אינון ארבע רוחין, דאינון אורין דגנתא, רוחא לא מתצוירא בציוורא כלל, ולא אתלבשא בהו.

אינון ארבע רוחין, קטירין אלין באלין פחדא, וההוא רוח אתצויר ואתלבש בהו, כגוונא דגופא אתצויר בקטורי, דארבע יסודי עלמא. ובגין כף, מארבע רוחות בואי הרוח, מאינון ארבע רוחין דגן עדן, דאתלבשא ואתצוירת בהו, והשתא טול האי קיטרא דכתבא וזיל לארחה, והב ליה לחברייא.

אתא רבי אלעזר, ואינון חברייא, ונשקוהו ברישיה, אמר רבי אלעזר, בריך רחמנא, דשרדך הכא, דודאי דא הוא ברירא דמלה, וקודשא בריך הוא אומין לפומי האי קרא. יתב לון ההוא קיטרא דכתבא, פיון דנטל ליה רבי אלעזר, ופתח ליה, נפק אפוטא דאשא, ואסחר ליה, חמא ביה מה דחמא, ופרח מן ידוי.

בכה ר' אלעזר, ואמר מאן יכול לקיימא בגנוזייתא דמלכא, (תהלים ט"ו) ה' מי יגור באהלך מי ישכון ביהר קדשך. זכאה האי אורחא, וההיא שעתא דאערענא כף. ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר, ולא אמר פלום לחברייא, עד דהוו אזלי, פגעו בחד בירא דמיא, קיימו עליה, ושתו מן מיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זַפָּאָה חוֹלְקִיהוּן דְּצַדִּיקָא,
יַעֲקֹב עָרַק מִקְמֵי אַחוּי, וְאַזְדַּמֵּן לִיה
בִּירָא, פִּינֵן דְּבִירָא חָמָא לִיה, מִיָּא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ
לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקִין לְגַבִּיָּה, וְיַחְדוּ בַּהֲדִיָּה, וְתַמָּן
אַזְדַּוּוּגַת לִיה בַּת זִוְגִיָּה. מִשָּׁה עָרַק מִקְמֵי
פְרַעָה, וְאַזְדַּמֵּן לִיה הֵהוּא בִּירָא, וּמִיִּין חָמוּ
לִיה, וְאַשְׁתְּמוּדְעוּ לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקוּ לְגַבִּיָּה,
וְתַמָּן אַזְדַּוּוּגַת לִיה בַּת זִוְגִיָּה.

מה בין משה ליעקב, יעקב כתיב ביה, (בראשית
כ"ט) ויהי פאשר ראה יעקב את רחל וגו'.
ויגש יעקב ויגל את האבן וגו'. משה כתיב
ביה, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה
וישיען וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון
דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה
בת זוגיה. ותו, דהא רוח קדשא, לא אתעדדי
מניה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי
בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא,
ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש
ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרין. אנא
אוף הכי.

אָמַר הֵהוּא בַּר נָשׁ, הָכִי אֹוּלִיפְנָא, דִּיתְרוּ פּוֹמֵר
לְפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הָוָה. פִּינֵן דְּחָמָא
דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת לִית בָּהּ מִמָּשׁוּ. אֲתַפְרָשׁ
מִפּוֹלְחָנָא דִּילָהּ. קָמוּ עַמָּא וְנִדְוּהוּ. פִּינֵן דְּחָמוּ
בְּנַתְיָה, הוּוּ מְתַרְכֵּן לוּן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אִינוּן
הוּוּ רַעָאן עֲאֲנִיָּה. פִּינֵן דְּחָמָא מִשָּׁה בְרוּחַ
קְדָשָׁא, דְּעַל מְלָה דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הוּוּ עַבְדִּי,
מִיָּד וַיִּקָּם מִשָּׁה וַיּוֹשִׁיעֵן וַיִּשְׁק אֶת צֶאֱנָם.
וְאַתְעֵבִיד קִנְאָה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּכֻלָּא.

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, אַנְתָּ לְגַבְנָן, וְלֹא יַדְעֵנָא
(ד' ט"ו ע"א) שְׁמֵךְ. אָמַר, אַנְא יוֹעֵזֵר בֵּן
אֲמַר, אֲנִי יוֹעֵזֵר בֵּן יַעֲקֹב. בָּאוּ הַחֲבֵרִים וַנִּשְׁקוּהוּ. אָמַרְוּ, וּמָה

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זַפָּאָה חוֹלְקִיהוּן דְּצַדִּיקָא,
יַעֲקֹב עָרַק מִקְמֵי אַחוּי, וְאַזְדַּמֵּן לִיה
בִּירָא, פִּינֵן דְּבִירָא חָמָא לִיה, מִיָּא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ
לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקִין לְגַבִּיָּה, וְיַחְדוּ בַּהֲדִיָּה, וְתַמָּן
אַזְדַּוּוּגַת לִיה בַּת זִוְגִיָּה. מִשָּׁה עָרַק מִקְמֵי
פְרַעָה, וְאַזְדַּמֵּן לִיה הֵהוּא בִּירָא, וּמִיִּין חָמוּ
לִיה, וְאַשְׁתְּמוּדְעוּ לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקוּ לְגַבִּיָּה,
וְתַמָּן אַזְדַּוּוּגַת לִיה בַּת זִוְגִיָּה.

מה בין משה ליעקב, יעקב כתיב ביה, (בראשית
כ"ט) ויהי פאשר ראה יעקב את רחל וגו'.
ויגש יעקב ויגל את האבן וגו'. משה כתיב
ביה, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה
וישיען וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון
דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה
בת זוגיה. ותו, דהא רוח קדשא, לא אתעדדי
מניה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי
בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא,
ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש
ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרין. אנא
אוף הכי.

אָמַר הֵהוּא בַּר נָשׁ, הָכִי אֹוּלִיפְנָא, דִּיתְרוּ פּוֹמֵר
לְפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הָוָה. פִּינֵן דְּחָמָא
דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת לִית בָּהּ מִמָּשׁוּ. אֲתַפְרָשׁ
מִפּוֹלְחָנָא דִּילָהּ. קָמוּ עַמָּא וְנִדְוּהוּ. פִּינֵן דְּחָמוּ
בְּנַתְיָה, הוּוּ מְתַרְכֵּן לוּן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אִינוּן
הוּוּ רַעָאן עֲאֲנִיָּה. פִּינֵן דְּחָמָא מִשָּׁה בְרוּחַ
קְדָשָׁא, דְּעַל מְלָה דְּפוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הוּוּ עַבְדִּי,
מִיָּד וַיִּקָּם מִשָּׁה וַיּוֹשִׁיעֵן וַיִּשְׁק אֶת צֶאֱנָם.
וְאַתְעֵבִיד קִנְאָה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּכֻלָּא.

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, אַנְתָּ לְגַבְנָן, וְלֹא יַדְעֵנָא
(ד' ט"ו ע"א) שְׁמֵךְ. אָמַר, אַנְא יוֹעֵזֵר בֵּן
אֲמַר, אֲנִי יוֹעֵזֵר בֵּן יַעֲקֹב. בָּאוּ הַחֲבֵרִים וַנִּשְׁקוּהוּ. אָמַרְוּ, וּמָה

אותך? הלכו כִּאֲחֵד כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלַיּוֹם אַחֵר לָוּ אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה מִלִּין, וְהִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ.

וְהַאֲמַרְןָּ אִישׁ מִצָּרֵי הַצִּילָנוּ. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, הָרִי בְּאֵרוֹ הַחֲבָרִים, שְׁנַצְנָצָה בְּהֵן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְאָמְרוּ וְלֹא יָדְעוּ מָה אָמְרוּ. לְאִישׁ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר, וְהָיוּ יָמִים שֶׁלֹּא אָכַל בֶּשֶׂר. יוֹם אֶחָד בָּא דָב לטל פֶּכֶשׁ אֶחָד. בָּרַח הַפֶּכֶשׁ, וְהִדִּב אַחֲרָיו, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאוֹתוֹ אִישׁ לַמִּדְבָּר. רָאָה פֶּכֶשׁ וְהַחֲזִיק בּוֹ וּשְׁחַטּוֹ, וְאָכַל בֶּשֶׂר.

דָּבָר אַחֵר וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (שיר א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה וְגו'. שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה מִן הַגְּלוּת. וְנֹאנָה - שֶׁהִיא נֹאנָה בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים פְּשָׁרִים. בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם - שְׁעַל זֶה זָכָאִים לְרַשֵּׁת אֶת יְרוּשָׁלַם שֶׁל מַעֲלָה. כְּאֶהְלִי קָדָר - אָף עַל גֵּב שֶׁהִיא קוֹדֶרֶת בְּגִלוּת, בְּמַעֲשִׂים הִיא פִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, פִּירִיעוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשְׁלוֹם כָּלוּ שְׁלוֹ.

רַבִּי חֲזִיָּא הַגְּדוֹל הָיָה הוֹלֵךְ לְבַעֲלֵי הַמַּשְׁנָה לְלַמֵּד מֵהֶם. הִלֵּךְ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, וְרָאָה פְּרָגוּד אֶחָד שֶׁהָיָה מִפְּסִיק בְּבֵית. תָּמָה רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר, אֲשַׁמַּע דְּבַר מִפִּיו מִכָּאֵן.

שָׁמַע שֶׁהָיָה אוֹמֵר, בָּרַח דוּדֵי וְדָמָה לָךְ לְצַבִּי אוֹ לְעַפְּר הָאֵילִים. כָּל הַכְּסוּפֵי שְׁכּוֹסְפִים יִשְׂרָאֵל (מִלְפָּנַי) מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּאֻתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא מִתְּרַחֵק, אֲלֹא בּוֹרַח כְּצַבִּי אוֹ כְּעַפְּר הָאֵילִים.

מָה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵין חֲזָה בְּעוֹלָם עוֹשָׂה כְּמוֹ

יַעֲקֹב. אָתוּ חֲבָרִיָּא וּנְשָׁקוּהוּ, אָמְרוּ, וּמָה אֲנִתְּ לַגְּבֹן, וְלֹא הָיוּנָן יַדְעִין בְּךָ. אָזְלוּ כַּחֲדָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לְיוֹמָא אַחְרָא אֲזַפּוּהוּ תַּלְתַּת מִלִּין, וְאָזִיל לְאוֹרְחִיהָ.

וְהַאֲמַרְןָּ אִישׁ מִצָּרֵי הַצִּילָנוּ. (שמות ב) רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא, דִּנְצַנְצָא בְּהוּ רוּחַ קְדָשָׁא, וְאָמְרוּ, וְלֹא יָדְעוּ מָה אָמְרוּ. לְבַר נֶשׁ, דְּהוּהָ יְתִיב בַּמִּדְבָּרָא, וְהוּוּ יוֹמִין דְּלֹא אָכַל בֶּשֶׂרָא. יוֹמָא חַד אֲתָא דוּבָא לְנִטְלָא חַד אִימְרָא, עָרַק אִימְרָא, וְדוּבָא אֲבַתְרִיהָ, עַד דְּמִטּוֹ לַגְּבִי הַהוּא בַר נֶשׁ לְמִדְבָּרָא, חֲמָא אִימְרָא, וְאַתְקִיף בֵּיהּ וּשְׁחַטִּיהּ וְאָכַל בֶּשֶׂרָא.

דָּבָר אַחֵר (שמות א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה וְגו', שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה - דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהִיא שְׁחוֹרָה מִן גְּלוּתָא, וְנֹאנָה, דְּהִיא נֹאנָה בְּאוֹרֵייתָא, וּבְפִקוּדִין, וּבְעוֹבְדִין דְּכִשְׁרָן. בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, דְּעַל דָּא, זָכָאִין לְיִרְתָּאָהּ יְרוּשָׁלַם דְּלַעֲיָלָא. כְּאֶהְלִי קָדָר, אָף עַל גֵּב דְּהִיא קוֹדֶרֶת בְּגִלוּתָא, בְּעוֹבְדִין הִיא כִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, פִּירִיעוֹת, דְּמַלְפָּא דְּשְׁלָמָא כָּלָא דִּילֵיהָ.

רַבִּי חֲזִיָּא רַבָּא, הוּהָ אָזִיל לַגְּבִי מְאָרִיָּהוּן דְּמִתְנִיתָא, לְמִילָף מְנִיָּהוּ. אָזַל לַגְּבִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, וְחֲמָא פְּרָגוּד חַד, דְּהוּהָ פְּסִיק בְּבֵיתָא. תָּוָה רַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר, אֲשַׁמַּע מְלָה מִפּוּמִיָּה מְהֵכָא.

שָׁמַע דְּהוּהָ אָמַר, (שיר השירים ח) בָּרַח דוּדֵי וְדָמָה לָךְ לְצַבִּי אוֹ לְעוֹפֵר הָאֵילִים. כָּל כְּסוּפָא דְּכְסִיפּוֹ יִשְׂרָאֵל (מִקְמִיָּה) מִקּוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּאֻתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא מִתְּרַחֵק, אֲלֹא בּוֹרַח כְּצַבִּי אוֹ כְּעוֹפֵר הָאֵילִים.

מָאִי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵין חֲזָה בְּעוֹלָם

עוֹשֶׂה כְּמוֹ הַצְּבִי אוֹ כְּעוֹפֵר הָאֵילִים, בְּזִמְן
שֶׁהוּא בּוֹרַח הוֹלֵךְ מְעֻט מְעֻט, וּמַחְזִיר אֶת
רֹאשׁוֹ לְמָקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ, וְלַעוֹלָם תְּמִיד הוּא
מַחְזִיר אֶת רֹאשׁוֹ לְאַחֲרָיו. כִּף אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל,
רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם אָנּוּ גּוֹרְמִים שֶׁתִּסְתַּלֵּק
מִבִּינֵינוּ, יְהִי רְצוֹן, שֶׁתִּבְרַח כְּמוֹ הַצְּבִי אוֹ כְּמוֹ
עוֹפֵר הָאֵילִים, שֶׁהוּא בּוֹרַח וּמַחְזִיר אֶת רֹאשׁוֹ
לְמָקוֹם שֶׁהֵנִיחַ, הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (ויקרא כ"ו) וְאִף
גַּם זֹאת בִּהְיוֹתֶם בְּאֶרֶץ אֲיִבִיָּהֶם לֹא מְאַסְתִּים
וְלֹא גַעַלְתִּים לְכָלֹתֶם. דְּבַר אַחֵר, הַצְּבִי כִשְׁהוּא
יֵשֵׁן, הוּא יֵשֵׁן בְּעֵין אַחַת, וְהֶאֱחָרַת הוּא גְּעוֹר,
כִּף אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲשֵׂה
כְּמוֹ הַצְּבִי, שֶׁהֵנִיחַ לֹא יָנוּם וְלֹא יֵשֵׁן שׁוֹמֵר
יִשְׂרָאֵל.

שָׁמַע רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, אִי עֲלֵאִין (פסוקים) עֲסָקִין
בְּבֵיתָא, וְאֵנָּה יְתִיב אַבְרָאִי, בְּכַה. שָׁמַע
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וְדָאִי שְׁכִינְתָּא לְבָרָא, מָאן
יְפוּק. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה. אִי אֵנָּה קְלִינָא,
(פחולא) לֹא קְלִינָא דְהָא שְׁכִינְתָּא בְּרָא מִנְנָא,
לִיעוֹל שְׁכִינְתָּא, וְתִיָּהוּי אֶשְׁתָּא שְׁלִימְתָא. שָׁמַע
קָלָא דְאָמַר, עַד לָא סַמְכִין אֶסְתַּמְכוּ, וְתִרְעִין
לָא אֶתְתַּקְנוּ, וּמְזוּטְרִי (נ"א וּמְזוּטְרִי) דְּבוּסְמִיָּא דְעַדָּן
דְּכַעֲזָן הוּא, לָא נִפְקָ ר' אֶלְעָזָר.

יְתִיב רַבִּי חֲזִיָּא, בְּכַה וְאֶתְגַּנְחַ, פְּתַח וְאָמַר, (שיר
השירים ב') סוֹב דְּמָה לָךְ דּוּדִי לְצְבִי אוֹ לְעוֹפֵר
הָאֵילִים. אֶתְפַּתַּח תִּרְעָא דְפִרְגוּדָא, לָא עֵייל
רַבִּי חֲזִיָּא, זְקִיף רַבִּי שְׁמַעוֹן עֵינּוּי וְאָמַר, שָׁמַע
מִינָּה אֶתִּיָּהִיב רְשׁוּתָא לְמָאן דְּאִיהוּ אַבְרָאִי וְאֵנָּן
לְגוּ. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲזַל אֶשְׂא מְדוּכַתִּיָּה, עַד
דְּוִכְתָּא דְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, קוּזְטִיפָא
דְנִהוּרָא דְקְלִיטְרָא (ס"א דְקְלִיטְרָא) לְבַר, וְאֵנָּה הִכָּא
לְגוּ, אֶתְאַלֵּם פּוּמִיָּה דְרַבִּי חֲזִיָּא.

הַקְלִיטָה בַּחוּץ, שֶׁל הַמִּפְתָּח וְאֵנּוּ כַּאֲנִי בַּפְּנִים! !

הַצְּבִי אוֹ כְּעוֹפֵר הָאֵילִים. בְּזִמְן
שֶׁהוּא בּוֹרַח, הוֹלֵךְ מְעֻט מְעֻט
וּמַחְזִיר אֶת רֹאשׁוֹ לְמָקוֹם שֶׁיֵּצֵא
מִמֶּנּוּ, וְלַעוֹלָם הוּא תְּמִיד מַחְזִיר
אֶת רֹאשׁוֹ לְאַחֲרָיו. כִּף אָמְרוּ
יִשְׂרָאֵל: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם
אָנּוּ גּוֹרְמִים שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִבִּינֵינוּ
- יְהִי רְצוֹן שֶׁתִּבְרַח כְּמוֹ
הַצְּבִי אוֹ כְּמוֹ עוֹפֵר הָאֵילִים,
שֶׁהוּא בּוֹרַח וּמַחְזִיר אֶת רֹאשׁוֹ
לְמָקוֹם שֶׁהֵנִיחַ. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(ויקרא כו) וְאִף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתֶם
בְּאֶרֶץ אֲיִבִיָּהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא
גַעַלְתִּים לְכָלֹתֶם. דְּבַר אַחֵר -
הַצְּבִי, כִשְׁהוּא יֵשֵׁן, הוּא יֵשֵׁן
בְּעֵין אַחַת, וְהֶאֱחָרַת הוּא גְּעוֹר.
כִּף אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, עֲשֵׂה כְּמוֹ הַצְּבִי, שֶׁהֵנִיחַ לֹא
יָנוּם וְלֹא יֵשֵׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.

שָׁמַע רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, אִם
עֲלִיזִים (פוסקים) עוֹסְקִים בְּבֵיתָא,
וְאֵנִי יוֹשֵׁב בַּחוּץ?! בְּכַה.
שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וְדָאִי
שְׁכִינָה בַּחוּץ, מִי יֵצֵא? אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אִם אֲנִי
אֶשְׂרֵף - (וכחול) לֹא אֶשְׂרֵף,
שְׁהֵרִי הַשְּׁכִינָה מַחוּץ אֵלֵינוּ.
שֶׁתִּכְנַס הַשְּׁכִינָה, וְתִיָּהִי אֶשׁ
שְׁלָמָה. שָׁמַע קוֹל שְׁאוּמֵר: עֲדִין
לֹא נִסְמְכוּ הַסּוּמְכִים, וְהַשְּׁעָרִים
עֲדִין לֹא הִתְקַנּוּ, וּמְקַטְנִי (ומאגליו)
הַבְּשָׂמִים שֶׁל עַדָּן, שְׁכַעַת הוּא.
לֹא יֵצֵא רַבִּי אֶלְעָזָר.

יֹשֵׁב רַבִּי חֲזִיָּא, בְּכַה וְנִאֲנַח.
פְּתַח וְאָמַר, סוֹב דְּמָה לָךְ דּוּדִי
לְצְבִי אוֹ לְעוֹפֵר הָאֵילִים. נִפְתַּח
שַׁעַר הַפִּרְגוּד, לֹא נִכְנַס רַבִּי
חֲזִיָּא. זְקָף רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת עֵינָיו
וְאָמַר, מָזָה נִשְׁמַע שְׁנַתְנָה רְשׁוּתָא
לְמִיִּשְׁהוּ בַּחוּץ, וְאֵנּוּ בַּפְּנִים! !
קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן. הִלְכָה הָאֶשׁ
מִמְקוּמָהּ עַד מְקוֹם רַבִּי חֲזִיָּא.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, נִיצוּץ אוֹר
הַתְּאַלֵּם פִּי שֶׁל רַבִּי חֲזִיָּא.

בין דעאל לגו, מאיך עינוי, ולא זקוף רישיה. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי, דלא רגיל ביה. קם רבי אלעזר, אעבר ידיה אפומיה דרבי חייא, פתח פומיה רבי חייא, ואמר, חמא עינא מה דלא חמינא, אזדקף דלא חשיבנא, טב למימת באשא דדהבא טבא דליק.

באתר דשביבין זרקין לכל עיבר, וכל שביבא ושביבא, סליק לתלת מאה (דף י"ד ע"ב) ושבעין רתיכין. וכל רתיכא, אתפרש לאלף אלפין, ורבוא רבוון, עד דמטו לעתיק יומין, דיתב על פרסייא, וכרסייא מזדעזעא מגיה, למאתן ושתינ עלמין.

עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא, עד דאשתמע בכל רקיעין, וכל עלאין ותתאין, וכלהו בזמנא חדא, תוהוין ואמריין, הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דהוה מרעיש פלא, מאן יכול למיקם קמיה. דין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא, צייתין לקליה, פל פרסוון וכל רקיעין וכל רתיכין, וכל אינון דמשבחי למריהון.

לית דפתחין ולית דמסיימין, פלהו משתפחין, עד לא אשתמע (נ"א דלשתמע) בכל רקיעיא דלעילא ותתא, פטרא. פד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא, מאן חמי שירין, מאן חמי חדותא, דמשפחין למריהון, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו רקיעין. אתיין פלהו בגיגיה דרבי שמעון, וכרעין וסגדין קמי דמריהון, סלקין ריחין דבוסימין דעדן, עד עתיק יומין, וכל האי בגיגיה דרבי שמעון.

ומשתחווים לפני רבונם, מעלים ריחות של בשמים של עדן רבי שמעון.

בין שנכנס פנימה, הוריד את עינוי ולא זקף ראשו. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, קום העבר ידך על פיו, שלא יודע בזה, שלא רגיל בו. קם רבי אלעזר והעביר ידו על פי רבי חייא. פתח פיו רבי חייא ואמר, ראתה עיני מה שלא ראיתי. הזדקפתי שלא חשבתי, שטוב למות באש של זהב טוב שדולק.

במקום שזורקים שביבי אש לכל עבר, וכל שביב ושביב עולה לשלש מאות ושבעים מרפכות, וכל מרפכה נפרדת לאלף אלפים ורבוא רבבות, עד שמגיע לעתיק הימים שיושב על כסא, והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות.

עד שמגיע למקום עדון הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים, וכל העליונים והתחתונים, וכלם בזמן אחד, תמהים ואומרים: זהו רבי שמעון בר יוחאי שהיה מרעיש הפל, מי יכול לעמד לפניו. זהו הוא רבי שמעון בר יוחאי שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסק בתורה, מקשיבים לקולו כל הפסאות וכל הרקיעים וכל המרפכות, וכל אותם שמשבחים את רבונם.

אין פותחים ואין מסיימים, כלם נמצאים, עד שלא נשמע (שישתמע) בכל הרקיעים שלמעלה ושלמטה פתחון פה. כשמסיים רבי שמעון לעסק בתורה, מי רואה איזה שירים? מי רואה איזו חדרה שמשבחים לרבונם? מי רואה את הקולות שהולכים בכל הרקיעים? כלם באים בשביל רבי שמעון וכורעים עד עתיק הימים, וכל זה משום

פָּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן פּוּמְיָה וְאָמַר, שִׁית דְּרַגִּין
דְּרַגּוֹת יָרְדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם,
וְכָל אַחַת וְאַחַת עֲשֶׂה אֵלָּךְ
רְבוּא. וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרַגּוֹת
לְיִשְׂרָאֵל, וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרַגּוֹת
לְכַסְפֵּי הָעֲלִיּוֹן, וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ
דְּרַגּוֹת לְכַסְפֵּי שְׁלֹמֹה, שְׁכַתוּב
שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַסֵּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב
(יחזקאל טו) רַבְּכָה כְּצִמְחַ הַשָּׂדֶה
נִתְתִּיף וְגו'. הֲרִי שֵׁשׁ. וּכְנַגְדָן
כְּתוּב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ
וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ וְגו'.

בֵּא רְאֵה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹלָה
לְעֲשֶׂה, וְהָיוּ שְׁשִׁים, וְאוֹתָם
שְׁשִׁים גְּבוּרִים שֹׁסְבִיב הַשְּׂכִינָה,
וְהֵם שְׁשִׁים רַבְּבוֹת שִׁיָּצְאוּ עִם
יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת וְשִׁנְכַסּוּ עִם
יַעֲקֹב לְגָלוּת.

אָמַר לוֹ רַבִּי תַיִיא, וְהָרִי הָיוּ
(רואים) שְׁבַעָה וְעָלוּ לְשַׁבְעִים.
אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמֵעוֹן, שְׁבַעִים לֹא
מִכָּאֵן. וְאִם תַּעֲלֶה כְּדַעְתָּךְ
שְׁבַעָה, הֲרִי כְּתוּב (שמות כה)
וְשֵׁשֶׁה קָנִים יֵצְאוּ מִצִּדֵּיהָ
שְׁלֹשֶׁה קָנֵי מְנֹרָה וְגו'. וְקָנֵה
אֶחָד הָאֲמָצְעִי לֹא בַחֲשֹׁבוֹן,
שְׁכַתוּב (במדבר ח) אֵל מוֹל פָּנָי
הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ וְגו'.

עַד דִּהְוּוּ יְתִבִּי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן
אָבוּי, מַה חֲמָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְנַחֲתָא
יִשְׂרָאֵל, לְמִצְרַיִם בְּגָלוּתָא. אָמַר לִיהּ חֲדָא
שְׂאֵלְתָא אֶתְ שְׂאִיל, אוֹ תְרִין. אָמַר לִיהּ תְרִין
גְלוּתָא לְמַה. וְלְמִצְרַיִם לְמַה. אָמַר לִיהּ תְרִין
אֵינּוֹן וְאֶתְחַזְרוּ לְחַד. אָמַר לִיהּ קוּם בְּקִיּוּמְךָ
בְּגִינְךָ יִתְקַיֵּים לְעִילָא, מִשְׁמַךְ הָאֵי מְלָה, אֵימָא
בְּרִי אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ו) שְׁשִׁים הֵמָּה
מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים פִּילְגָשִׁים. שְׁשִׁים הֵמָּה
שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת - אוֹתָם
שֶׁל חֲמֵה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. (בחקיקות)

פָּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן פּוּמְיָה וְאָמַר, שִׁית דְּרַגִּין
נַחְתּוּ עִמָּיה דְּיַעֲקֹב לְמִצְרַיִם וְכָל חַד וְחַד
עֲשֶׂה אֵלָּךְ רְבוּא. וְלִקְבָלִיהוֹן שִׁית דְּרַגִּין
לְיִשְׂרָאֵל. וְלִקְבָלִיהוֹן שִׁית דְּרַגִּין לְכַרְסֵיִיא
דְּלְעִילָא. וְלִקְבָלִיהוֹן שִׁית דְּרַגִּין לְכַרְסֵיִיא
דְּלַתְתָּא. דְּכַתִּיב, (מלכים א', י') שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַסֵּא.
חֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (יחזקאל ט"ו) רַבְּכָה כְּצִמְחַ הַשָּׂדֶה
נִתְתִּיף וְגו', הֲרִי שִׁית. וְלִקְבָלִיהוֹן פְּתִיב, וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ וְגו'.

חֲדָא חֲזִי, כָּל חַד וְחַד סְלִיק לְעֲשֶׂה, וְהוּוּ שְׁתִּין,
וְאֵינּוֹן שְׁתִּין גְּבָרִין דְּבַסְחָרְנֵי שְׂכִינְתָּא,
וְאֵינּוֹן שְׁתִּין רַבְּבָן, דְּנַפְקוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִגְלוּתָא,
וְדַעְאָלוּ עִם יַעֲקֹב בְּגָלוּתָא.

אָמַר לִיהּ ר' חֲזִיא, וְהָא הוּוּ (ס"א חמינין) שְׁבַעָה,
וְסִלְקִין לְשַׁבְעִין, אָמַר לִיהּ ר' שְׁמֵעוֹן,
שְׁבַעִין לֹא מִהֲכָא, וְאֵי סְלִקָא דַּעְתָּךְ שְׁבַעָה,
חֲדָא כְּתִיב (שמות כ"ה) וְשֵׁשֶׁה קָנִים יוֹצְאוּ מִצִּדֵּיהָ
שְׁלֹשֶׁה קָנֵי מְנֹרָה וְגו'. וְקָנֵה הָאֶחָד הָאֲמָצְעִי
לֹא בַחֲשֹׁבָא, דְּכַתִּיב, (במדבר ח) אֵל מוֹל פָּנָי
הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ וְגו'.

עַד דִּהְוּוּ יְתִבִּי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן
אָבוּי, מַה חֲמָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְנַחֲתָא
יִשְׂרָאֵל, לְמִצְרַיִם בְּגָלוּתָא. אָמַר לִיהּ חֲדָא
שְׂאֵלְתָא אֶתְ שְׂאִיל, אוֹ תְרִין. אָמַר לִיהּ תְרִין
גְלוּתָא לְמַה. וְלְמִצְרַיִם לְמַה. אָמַר לִיהּ תְרִין
אֵינּוֹן וְאֶתְחַזְרוּ לְחַד. אָמַר לִיהּ קוּם בְּקִיּוּמְךָ
בְּגִינְךָ יִתְקַיֵּים לְעִילָא, מִשְׁמַךְ הָאֵי מְלָה, אֵימָא
בְּרִי אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ו) שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת
וְשִׁמְנִים פִּילְגָשִׁים. שְׁשִׁים הֵמָּה
מְלָכוֹת, אֵינּוֹן גְּבָרִיא דְּלְעִילָא מַחִילָא דְּגְבוּרָא
דְּאֶתְאֶחְדָן בְּקִלְפִּין (כ"א בגלפיין), דְּחִיּוּתָא קִדְשָׁא
גְבוּרִים שְׁלֹמֹה מִכַּח הַגְּבוּרָה שְׁנַאֲחִזִּים בְּקִלְפִּיּוֹת (בחקיקות)

ושמנים פילגשים - ממנים
בחקיקות שפתחיהן בחזרה
(באחד) אחד ממאה. ועלמות אין
מספר - כנאמר היש מספר
לגדודיו. ועם כל זה כתוב, אחת
היא יונתי תמתי אחת היא
לאמה. זוהי השכינה הקדושה
שיוצאת מבעלי המגן (משנים עשר)
אורות שזוהרים שמאירים לכל,
והיא נקראת אם (בינה).

כמו זה עשה הקדוש ברוך הוא
בארץ, זרק את כל העמים לכל
עבר, ומנה עליהם גדולים, זהו
שכתוב (דברים ד) אשר חלק ה'
אלהיך אתם לכל העמים. והוא
לקח לחלקו את פנסת ישראל,
זהו שכתוב פי חלק ה' עמו
יעקב חבל נחלתו. וקרא לה
אחת היא יונתי תמתי אחת היא
לאמה. זוהי שכינת כבודו
שהשרה ביניהם, אחת היא
ומיוחדת לו. ראיה בנות
ויאשרוה, כמו שנאמר (משלי לא)
רבות בנות עשו חיל ואת עלית
על כלנה. מלכות ופילגשים
ויהללוה - אלו גדולי העמים
שנפקדו עליהם.

ועוד סוד הדבר הוא, ששנינו,
בעשרה מאמרות נברא העולם,
וכשתסתכל הם שלשה, והעולם
נברא בהם בחכמה ובתבונה
ובדעת, והעולם לא נברא אלא
בשכיל ישראל. כשרצה
להעמיד את העולם, עשה את
אברהם בסוד החכמה, את
יצחק בסוד התבונה, ואת יעקב
בסוד הדעת, ובזה נקרא (משלי כד)
ובדעת חדרים ימלאו. ובאותה
שעה נתקן כל העולם,
ומשנולדו ליעקב שנים עשר
שבטים, נתקן הכל כמו
שלמעלה.

כשראה הקדוש ברוך הוא
חזרה רבה של העולם התחתון

דישראל. ושמנים פילגשים, ממנן בגלפוי
דתחותוי בחזרא (ס"א בחד) חד ממאה. ועלמות
אין מספר, כמה דאת אמר (איוב כ"ה) היש מספר
לגדודיו. ועם כל דא כתיב, (שיר השירים ו) אחת
היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, דא היא
שכינתא קדישא דנפקא מתריסין (נ"א מתריסר)
זיהרא, דזהרא דנהיר לכלא, ואיהי אתקרי
אמא.

בגוונא דא עביד קדשא בריך הוא בארעא,
זריק לכל עמין לכל עיבר, ומני עליהן
רברבי, הדא הוא דכתיב (דברים ד) אשר חלק ה'
אלהיך אותם לכל העמים, והוא נסיב
לחולקיה פנישתא דישראל, הדא הוא דכתיב,
(דברים ל"ב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.
וקרא לה אחת היא יונתי תמתי אחת היא
לאמה, דא היא שכינת יקריה, דאשרי ביניהון,
אחת היא ומיוחדת ליה. ראיה בנות ויאשרוה,
כמה דאת אמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל
ואת עלית על כלנה. מלכות ופילגשים
ויהללוה, אליו רברבי עמין דאתפקדן עלייהו.
ועוד רזא דמלה היא דתנן בעשרה מאמרות
נברא העולם, וכד תסתכל תלתא אינון,
ועלמא בהו אתברי, (שמות ל"א) בחכמה ובתבונה
ובדעת, ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון
דישראל, כד בעא לקיימא עלמא, עבד
לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק, ברזא
דתבונה. ליעקב ברזא דדעת. ובהאי אתקרי,
(משלי כ"ד) ובדעת חדרים ימלאו. ובהיא שענתא
אשתכלל כל עלמא. ומדאתילידו (דף ט"ו ע"א)
ליעקב תריסר שבטין, אשתכלל כלא, כגוונא
דלעילא.

כד חמא קדשא בריך הוא חדוותא סגיא
דהאי עלמא תתאה, דאשתכלל כגוונא

דְּלַעֲלָא, אָמַר, דִּילְמָא חֲס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּן
בְּשָׂאָר עַמְמִין, וְיִשְׁתַּאֲר פְּגִימוֹתָא בְּכֻלְהוּ
עַלְמִין. מַה עָבַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, טְלִיטְל
לְכֻלְהוּ מֵהֲכָא לְהֲכָא, עַד דְּנַחְתּוּ לְמַצְרַיִם,
לְמִידָר דִּיּוּרִיָּהוּן בְּעַם קָשִׁי קָדְל, דְּמַבְזִין
נְמוּסִיָּהוּן, וּמַבְזִין לְהוּן לְאַתְחַתְּנָא בְּהוּ,
וְלֹאֲתַעְרְבָא בְּהַדִּיָּהוּ, וְחֻשְׁיָבוּ לְהוּן עַבְדִּין.
גּוּבְרִין גְּעֻלְן בְּהוּן, נוֹקְבַתָּא גְּעֻלְן בְּהוּן עַד
דְּאַשְׁתְּכַלֵּל כְּלָא בְּזַרְעָא קִדְשָׁא, וּבִין כֶּף וּבִין
כֶּף שְׁלִים חוּבָא דְשָׂאָר עַמְּיָן, דְּכַתִּיב, (בראשית ט"ו)
כִּי לֹא שָׁלֵם עֹזֶן הָאֱמוּרִי עַד הַנְּהָ. וְכַד נִפְקוּ,
נִפְקוּ זַפְאִין קִדְשִׁין, דְּכַתִּיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבִטִי
יֵה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל. אַתָּא ר' שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה
בְּרִישִׁיָּה, אָמַר לִיָּה קָאִים בְּרִי בְּקִיּוּמָךְ, דְּשַׁעְתָּא
קִיָּמָא לָךְ.

יְתִיב ר' שְׁמַעוֹן, וְר' אֶלְעָזָר בְּרִיָּה קָאִים וּמְפָרֵשׁ
מְלִי דְרַזִּי דְחֻכְמָתָא, וְהוּוּ אֲנַפּוּי נְהִירִין
כְּשִׁמְשָׁא. וּמְלִין מִתְבַּדְרִין וְטָאֲסִין בְּרִקִיעָא.
יְתָבוּ תְרִין יוֹמִין דְּלֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלֹא הוּוּ
יִדְעִין אִי הָוָה יִמְמָא אוּ לִילִיא. כַּד נִפְקוּ, יִדְעוּ
דְּהוּוּ תְרִין יוֹמִין דְּלֹא טַעְמוּ מִיָּדִי. קָרָא עַל דָּא
רְבִי שְׁמַעוֹן, (שמות ל"ד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבַּעִים
יּוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו' . וּמָה
אִי אָנֹן בְּשַׁעְתָּא חֲדָא כֶּף, מִשָּׂה, דְּקָרָא אֶסְהִיד
בִּיָּה, וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יּוֹם וְגו', עַל
אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

כַּד אַתָּא רְבִי חֲזִיָּא קָמִיָּה דְרַבִּי, וְסַח לִיָּה
עוּבָדָא, תָּוָה רְבִי, וְאָמַר לִיָּה ר' שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אָבוּי, בְּרִי, ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אַרְיָא,
וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה אַרְיָא, וְלֹאוּ ר' שְׁמַעוֹן כְּשָׂאָר
אַרְיָוֹתָא, עַלִּיָּה כְּתִיב (עמוס ג') אַרְיָה שָׂאָג מִי לֹא

הָזָה שְׁנַתְקֵן כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה,
אָמַר, אוּלִי חֲס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּ
בְּשָׂאָר הַעַמִּים וְיִשְׁאָר פְּגָם בְּכֻל
הָעוֹלָמוֹת. מַה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא? טְלִיטְל אֵת כָּלֶם
מִכָּאֵן לְכָאֵן, עַד שִׁירְדוּ לְמַצְרַיִם
לְדוֹר אֵת דִּיּוֹרָם בְּעַם קָשָׂה עֲרַף,
שְׁמַבְזִים אֵת מְנַהֲגֵיהֶם וּמַבְזִים
אוֹתָם לְהַתְחַתֵּן בְּהֶם וּלְהַתְעַרְב
עִמָּהֶם, וְחוּשְׁבִים אוֹתָם
לְעַבְדִּים. הַגְּבָרִים גְּעֻלוּ בְּהֶם,
וְהַנְּקֻבוֹת גְּעֻלוּ בְּהֶם, עַד שְׁנַתְקֵן
הַכֹּל בְּזַרְע קִדְשׁ, וּבִין כֶּף וּבִין
כֶּף נִשְׁלַם חֲטָא שְׂאָר הַעַמִּים,
שְׁכַתּוּב (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלֵם
עֹזֶן הָאֱמוּרִי עַד הַנְּהָ. וּכְשִׁיָּצְאוּ,
יָצְאוּ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים, שְׁכַתּוּב
שְׁבִטִי יֵה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל. כָּא
רְבִי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ בְּרַאשׁוּ. אָמַר
לוּ, עֲמַד בְּנִי בְּעַמְדָךְ, כִּי הִשְׁעָה
עוֹמְדַת לָךְ.

יָשַׁב רְבִי שְׁמַעוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
בְּנוֹ עוֹמַד וּמְפָרֵשׁ דְּבָרִים שֶׁל
סוּדוֹת חֻכְמָה, וְהָיוּ פְּנִי מְאִירוֹת
כְּשִׁמְשׁ. וְהַדְּבָרִים מִתְפָּזְרִים
וְטָסִים בְּרִקִיעַ. יָשְׁבוּ יוֹמִים וְלֹא
אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים
אִם הָיָה יוֹם אוּ לַיְלָה. כְּשִׁיָּצְאוּ,
יִדְעוּ שֶׁהָיוּ יוֹמִים שְׁלֹא טַעְמוּ
דְּבַר. קָרָא עַל זֶה רְבִי שְׁמַעוֹן,
וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יּוֹם
וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל
וְגו' . וּמָה אִם אָנוּ בְּשַׁעְתָּא אַחַת
כֶּף - מִשָּׂה, שְׁהַפְּתוּב הַעִיד בּוּ
וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יּוֹם
וְגו', עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

כְּשִׁבָא רְבִי חֲזִיָּא לְפָנֵי רְבִי וְסַפֵּר
לוּ אֵת הַמַּעֲשֵׂה, תָּמָה רְבִי,
וְאָמַר לוּ רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אָבוּי, בְּנִי, רְבִי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחָאִי
אַרְיָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אַרְיָה,
וְאִין רְבִי שְׁמַעוֹן כְּשָׂאָר אַרְיָוֹת,
עַלְיוּ כְּתוּב (עמוס ג) אַרְיָה שָׂאָג מִי
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אִישׁ שְׁלֹא

לא יירא וגו'. ומה עולמות שלמעלה מזדעזעים ממנו - אנו

גזר תענית לעולמים על מה ששאל ויבקש, אלא הוא גזר והקדוש ברוך הוא מקיים, הקדוש ברוך הוא גזר והוא מבטל, והגנו מה ששנינו מה שכתוב (שמואל ב' כ"ג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים. הקדוש ברוך הוא מושל באדם ומי מושל בקדוש ברוך הוא? צדיק, שהוא גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

שנינו, אמר רבי יהודה, אין לך דבר בחביבות לפני הקדוש ברוך הוא כמו תפלתם של צדיקים. ואף על גב שנוח לו, לפעמים שעושה בקשתם ולפעמים שלא עושה.

שנו רבותינו, פעם אחת היה העולם צריך מטר. בא רבי אליעזר וגזר ארבעים תעניות ולא בא מטר. התפלל תפלה ולא בא מטר. בא רבי עקיבא ועמד והתפלל. אמר משיב הרוח, ונשבה רוח. אמר ומוריד הגשם, ובא מטר. חלשה דעתו של רבי אליעזר. הסתפל רבי עקיבא בפניו.

קם רבי עקיבא לפני העם ואמר, אמשל לכם משל למה הדבר דומה. רבי אליעזר דומה לאהוב המלך שאהב אותו יותר, וכשנכנס לפני המלך, נוח לו, ולא רוצה לתת לו בקשתו בחפזון, כדי שלא יפרד ממנו, שנוח לו לדבר עמו. ואני דומה לעבד המלך שבקש בקשתו לפניו, ולא רוצה המלך שיפגס לשערי ארמונו, וכל שפן לדבר עמו. אמר המלך, תנו לו בקשתו במהירות ולא יפגס לכאן. כך רבי אליעזר הוא אהוב המלך, ואני העבד, והמלך רוצה לדבר עמו כל היום ולא יפרד ממנו, ואני -

יירא וגו'. ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה, אנן על אחת כמה וכמה. גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי, אלא הוא גזר, קדשא בריה הוא מקיים. קדשא בריה הוא גזר, ואיהו מבטל. והיינו דתנן, מאי דכתיב, (שמואל ב' כ"ג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים, הקדוש ברוך הוא מושל באדם, ומי מושל בקדוש ברוך הוא, צדיק.

דאיהו גזר גזרה, והצדיק מבטלה. תנן, אמר ר' יהודה, אין לך דבר בחביבותא קמי קדשא בריה הוא, כמו תפלתן של צדיקים, ואף על גב דניחא ליה, זמנין דעביד בעותהון, זמנין דלא עביד.

תנו רבנן, זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא, אתא רבי אליעזר, וגזר ארבעין תעניתא, ולא אתא מטרא, צלי צלותא, ולא אתא מטרא. אתא רבי עקיבא, וקם וצלי, אמר משיב הרוח, ונשב זיקא, אמר ומוריד הגשם, ואתא מטרא. חלש דעתיה דרבי אליעזר, אסתפל רבי עקיבא באנפוי.

קם רבי עקיבא קמי עמא ואמר, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, רבי אליעזר דמי לרחימא דמלפא, דרחים ליה יתיר, וכד עאל קמי מלפא, ניחא ליה, ולא בעי למיתן ליה בעותיה בבהילו, פי היכי דלא ליתפרש מניה, דניחא ליה דלישתעי בהדיה. ואנא דמי לעבדא דמלפא, דבעא בעותיה קמיה, ולא בעי מלפא דליעול לתרעי פלטרין, ופל שפן דלישתעי בהדיה, אמר מלפא, הבו ליה בעותיה בבהילו, ולא ליעול הקא. כך רבי אליעזר איהו רחימא דמלפא, ואנא עבדא, ובעי מלפא לאשתעי בהדיה כל יומא, ולא יתפריש מניה. ואנא, לא בעי מלפא דאיעול

הַמֶּלֶךְ לֹא רוֹצֵה שְׂאֲכַנְס לְשַׁעְרֵי אֲרַמּוֹנוֹ. וְנִחַה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, בֵּא וְאֶגִּיד לְךָ דְבַר, שְׁנֵרְאָה לִי בַּחֲלוֹם פְּסוּק זֶה, שְׁכַתּוּב (יְרֵמִיָּה ז) וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעַם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בְעַדָּם רְנָה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בֵּי. בֵּא רְאָה, שְׁנֵי עֶשֶׂר הָרִי אֶפְרַסְמוֹן וְסַהֲרוֹ נִכְנַס אוֹתוֹ שְׁלֹבֶשׁ חֲשׁוֹן וְאַפּוֹד, וּבְקֶשׁ מִהֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחוּס עַל הָעוֹלָם, וְעַד עַכְשָׁיו הוּא תְלוּי. אִם כֵּן, לָמָּה חָלְשָׁה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר? מִשּׁוֹם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים בְּזוֹהַ.

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׁמוֹנֵה עֶשֶׂר הָרִי אֶפְרַסְמוֹן וְסַהֲרוֹ עֲלִיּוֹנִים, נִכְנָסִים נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה רֵיחוֹת עוֹלָם בְּכָל יוֹם עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא עֲדָן. שְׁכַנְגָד זֶה נִתְּנָה תּוֹרָה בְּמִ"ט פְּנִינִים טָמֵא, וּבְמִ"ט פְּנִינִים טָהוֹר. וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה אוֹתוֹת בְּשְׁמוֹת הַשְּׂבָטִים, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יָמִים כְּנִגְדַּת הַתּוֹרָה. מִ"ט יָמִים קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים עוֹמְדִים לְטַל רְשׁוּת בְּכָל יוֹם מֵאַבְנֵים זוֹהָרוֹת שְׁחֻקוֹת בְּאוֹתוֹ הַחֲשׁוֹן. וְאוֹתוֹ שְׁלֹבֶשׁ בַּחֲשׁוֹן יוֹשֵׁב בְּכֶסֶף קְדוּשׁ נִכְבֵּד, שְׂאֲרָבְעָה תוֹמְכִים עוֹמְדִים מִסְתַּכְּלִים בַּחֲשׁוֹן. עַל מֵאֲמָרוֹ נִכְנָסִים וְעַל מֵאֲמָרוֹ יוֹצְאִים, מְרִימִים עֵינָיִם וּמִסְתַּכְּלִים לְמַעְלָה, רוֹאִים צִיץ שְׁלוֹהֵט בְּשֵׁשׁ מְאוֹת וְעֶשְׂרִים עֶבְרִים, וְשֵׁם הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן חֻקִּיק עֲלָיו. מְזַדְעָזְעִים וּמִתְחַלְחֲלִים. קְשׁוּרִים בְּצִדּוֹ שֶׁל הַיָּמִין הַקְּדוּשׁ, שְׁשֻׁמָּא לְנוֹטֵל בְּיָדוֹ תוֹמְכֵי הַשָּׁמַיִם, מְכַנְּסִים אוֹתָם וּמְגַלֶּה אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (יִשְׁעִיָּה ל"ד) וְנִגְלוּ כֶסֶף הַשָּׁמַיִם.

תַּרְעִי דְפִלְטָרִין. נַח דַּעְתִּיהָ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר לִיהָ, עֲקִיבָא, תָּא וְאִימָא לְךָ מִלְתָּא, דְּאַתְחִזִּיא לִי בַּחֲלָמָא הַאי פְּסוּקָא, דְכָתִיב, (יְרֵמִיָּה ז) וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעַם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בְעַדָּם רְנָה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בֵּי. תָּא חֲזִי, תְרִיסַר טוּרֵי אֶפְרַסְמוֹנָא (דְכִיָּא) עָאֵל הַהוּא דְלְבִישׁ חוֹשְׁנָא וְאַפּוֹדָא, וּבְעָא מִן קְדֻשָּׁא בְרִיךְ הוּא, לְמִיחָס עַל עֲלָמָא וְעַד הָאִידְנָא תְלִי אִיהוּ. אִי הָכִי אֲמַאי חָלַשׁ דַּעְתִּיהָ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. מִשּׁוֹם בְּנֵי נִשָּׂא, דְלֹא יוֹדְעִין בְּהַאי.

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תְּמַנֵּי סְרֵי טוּרֵי אֶפְרַסְמוֹנָא (דְכִיָּא) עֲלָאִין, עָאֵלִין נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָא, וְאַרְבָּעִין וְתִשְׁעָה רֵיחִין סְלָקִין (דף ט"ו ע"ב) בְּכָל יוֹמָא, עַד הַהוּא אַתָּר דְּאַתְקָרִי עֲדָן, דִּי לְקַבֵּל דָּא, אַתְיָהִיבַת אוֹרֵייתָא, בְּתִשְׁעָה וְאַרְבָּעִין פְּנִינִים טָמֵא, וּבְתִשְׁעָה וְאַרְבָּעִין פְּנִינִים טָהוֹר. תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִין אַתּוּן בְּשְׁמַהֲן דְשְׂבָטֵי. תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִין יוֹמִין לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא. תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִין יוֹמִין קְדִישִׁין עֲלָאִין (דְכִיָּא) קְיִימִין, לְמִיטַל רְשׁוּתָא בְּכָל יוֹמָא מֵאַבְנֵין זְהִירִין, דְגִלְפָּאן בְּהַהוּא חוֹשְׁנָא.

וְהַהוּא דְלְבִישׁ חוֹשְׁנָא, יְתִיב בְּכַרְסֵיִיא קְדִישָׁא יְקִירָא, דְאַרְבַּע סְמִכִין קְיִימִין מִסְתַּכְּלִין בַּחוֹשְׁנָא, עַל מִימְרֵיהָ עָאֵלִין, וְעַל מִימְרֵיהָ נְפִקִין, זְקָפִין עֵינָין וּמִסְתַּכְּלִין לְעֵילָא, חֲמָאן צִיצָא, דְלֵהִיט בְּשִׁית מְאָה וְעֶשְׂרִין עֵיבַר, וּשְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, גְּלִיף עֲלָוִי, מְזַדְעָזְעִין וּמִתְחַלְחֲלִין. קְטִירֵי בְּסִטְרוֹי דִימִינָא קְדִישָׁא, דְשְׁמָאֵלָא נְטִיל בִּידוֹי סְמִכֵי שְׁמָא, עֲלִיל לֹן, וְגִלִי לֹן. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (יִשְׁעִיָּה ל"ד) וְנִגְלוּ כֶסֶף הַשָּׁמַיִם.

אָמַר לִיה רַבִּי עֲקִיבָא, מַה זֶה
שְׁכַתּוּב (שיר ז) אֶל גַּנַּת אַגּוּז
יִרְדְּתִי? אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה, אוֹתוֹ
בְּן יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְזוֹהִי הַשְּׂכִינְהָ.
אַגּוּז - זוֹ מִרְכָּבָה עֲלִיוֹנָה
קְדוּשָׁה שֶׁל אוֹתָם אֲרַבְעָה
רֵאשִׁים שְׁמַאֲרִים שְׁנִפְרָדִים מִן
הַגֶּן, כְּמוֹ הָאַגּוּז הַזֶּה שְׁאוֹתָם
אֲרַבְעָה רֵאשִׁים קְדוּשִׁים לַפְּנִים.
וּמַה שְׁאָמַר יִרְדְּתִי, כְּמוֹ שְׁשֻׁנּוֹ,
יִרְדַּ פְּלוּנִי לְמִרְכָּבָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן,
הִיָּה לוֹ לומר לַאַגּוּז יִרְדְּתִי, מַה
זֶה אֶל גַּנַּת אַגּוּז יִרְדְּתִי? אָמַר
לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁזֶהוּ שְׂכָחוֹ שֶׁל
הָאַגּוּז. מַה אַגּוּז נִסְתָּר וְטָמִיר
מִכָּל צַדְדָיו - כֵּן הַמִּרְכָּבָה
שִׁיּוּצָתָה מֵהַגֶּן נִסְתָּרָת מִכָּל
צַדְדֶיהָ. וּמַה אוֹתָם אֲרַבְעָה
קְרָשִׁים שֶׁבְּאַגּוּז מִתְחַבְּרִים בְּצַד
זֶה וְנִפְרָדִים בְּצַד זֶה - כֵּן
בַּמִּרְכָּבָה מִתְחַבְּרִים בְּאַחַדוֹת
בְּחֶדְוָה וְשִׁלְמוֹת, וְנִפְרָד כָּל אֶחָד
לְעַבְרוֹ עַל מַה שֶׁהִתְמַנְּהָ. זֶהוּ
שְׁכַתּוּב (בראשית ב) הוּא הַסִּבָּב אֶת
כָּל אֶרֶץ הַחַיִּלָּה, הוּא הַהֶלֶךְ
קְדָמָת אֲשׁוּר, וְכֵן כָּלָם.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הֲלִכְלוּךָ הַזֶּה
שֶׁבְקִלְפַת הָאַגּוּז לְמַה הוּא
רוֹמֵז? אָמַר לוֹ, אֶף עַל גַּב
שֶׁהַתּוֹרָה לֹא גִלְתָּה אוֹתוֹ - בְּזֶה
מִתְגַּלֶּה.

בֵּא רְאֵה, (שְׁקָדִים) מִהֶם מְרִים
וּמִהֶם מְתוּקִים, וְרִמּוֹז יֵשׁ לָהֶם:
יֵשׁ בְּעַלְי דִּין קִשָּׁה, וְיֵשׁ בְּעַלְי
רֵאשִׁית, אֲבָל כָּל רִמּוֹז שְׁגָלָה
בַּתּוֹרָה רָאִינוּ שֶׁהוּא דִּין, וְכֵן
הוּא לִירְמִיָּהוּ הִרְאוּ לוֹ בְּדִין,
שְׁכַתּוּב (ירמיה א) מִקַּל שְׁקָד אֲנִי
רְאֵה. מַה זֶה שְׁקָד? שְׁקָדִים
מִמָּשׁ. וְכֵן בְּמִטָּה אַהֲרֹן, (במדבר ז)
וַיִּגְמַל שְׁקָדִים. וּמִן הַתְּבָה מִמָּשׁ
נִשְׁמַע שֶׁהוּא דִּין קִשָּׁה, שְׁכַתּוּב
(דניאל ט) וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרַעָה. וְכֵן (ירמיה

אָמַר לִיה רַבִּי עֲקִיבָא מַהוּ דְכַתִּיב (שיר השירים ו)
אֶל גַּנַּת אַגּוּז יִרְדְּתִי. אָמַר לִיה תָּא חֲזִי,
הֵהוּא גַנְתָּא נִפְקָא מֵעֵדֶן, וְדָא הִיא שְׂכִינְתָּא.
אַגּוּז: דָּא הִיא רְתִיבָא עַלְאַה קְדִישָׁא, דְּאִינוּן
אַרְבַּע רִישֵׁין דְּנִהְרִין, דְּמִתְפָּרְשֵׁן מִן גַּנְתָּא,
כְּהָאִי אַגּוּזָא, דְּאִינוּן אֲרַבְעֵי רִישֵׁין קְדִישֵׁין לְגוּ.
וּמַאי דְּאָמַר יִרְדְּתִי, כְּמַה דְּתַנּוּן, יִרְדַּ פְּלוּנִי
לְמִרְכָּבָה.

אָמַר לִיה ר' עֲקִיבָא, אִי הָכִי, הָוָה לִיה לְמִימַר,
לְאַגּוּז יִרְדְּתִי, מַהוּ אֶל גַּנַּת אַגּוּז יִרְדְּתִי.
אָמַר לִיה, מִשּׁוּם דִּהִיא שְׂבַחָא דְאַגּוּזָא. מַה
אַגּוּזָא, טְמִירָא וְסְתִימָא מִכָּל סְטְרוּי, כֵּן רְתִיבָא
דְּנִפְקָא מִגַּנְתָּא, סְתִימָא מִכָּל סְטְרוּי. מַה אִינוּן
אַרְבַּע קְרִישֵׁין דִּי בְּאַגּוּזָא, מִתְחַבְּרִין כְּהָאִי
גִּיסָא, וּמִתְפָּרְשֵׁן מִהָאִי גִיסָא. כֵּן רְתִיבָא,
מִתְחַבְּרִין בְּאַחַדוֹתָא בְּחֶדְוֹתָא בְּשִׁלְמוֹתָא
(בשלימו), וּמִתְפָּרֵשׁ כָּל חֵד בְּעַבְרוּי, עַל מַה
דְּאִתְמַנֵּי הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ב) הוּא הַסִּבָּב
אֶת כָּל אֶרֶץ הַחַיִּלָּה הוּא הַהוֹלֵךְ קְדָמָת אֲשׁוּר,
וְכֵן כּוּלָם.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הָאִי לְכַלּוּכָא דִּהִיא בְּקִלְפֵי
דְּאַגּוּזָא, לְמַאי רְמִיזָא. אָמַר לִיה, אֶף עַל
גַּב דְּאוּרִייתָא לֹא גִלְי לִיה, כְּהָאִי גִלְי.

תָּא חֲזִי, (ס"א שְׁקָדִים), מִנְהוּן מְרִירִין, וּמִנְהוּן
מְתִיקִין, וְרִמִּיזָא אִית לוֹן, אִית מְאֲרִי דְּדִינָא
קִשָּׁא, וְאִית מְאֲרִי דְּשִׁירוֹתָא, אֲבָל כָּל רְמִיזָא
דְּגִלְי בְּאוּרִייתָא חֲזִינוּן דְּדִינָא הוּי, וְהָכִי הָוָה
לִירְמִיָּהוּ, אַחֲזוּ לִיה בְּדִינָא, דְכַתִּיב, (ירמיה א) מִקַּל
שְׁקָד אֲנִי רוֹאֶה. מַאי שְׁקָד. שְׁקָדִים מִמָּשׁ. וְכֵן
בְּמִטָּה אַהֲרֹן, (במדבר י"ז) וַיִּגְמוּל שְׁקָדִים. וּמִן
תִּיבוֹתָא מִמָּשׁ, אֲשֶׁתַּמַּע, דִּהוּא דִּינָא קִשָּׁא.
דְכַתִּיב, (דניאל ט) וַיִּשְׁקוֹד ה' עַל הָרַעָה. וְכֵן (ירמיה
א) שׁוֹקֵד אֲנִי עַל דְּבָרֵי, וְכֵן כּוּלָם. אָמַר לִיה ר'

עֲקִיבָא, מִשְׁמַע כָּל מַה דְּעֵבֵד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא,
לְמִילָף מַגִּיחַ חֲכָמְתָא סַגִּיאָה, דְּכֹתִיב, (משלי ט"ז)
כָּל פֶּעַל ה' לִמְעַנְהוּ. ר' אֶלְעָזָר אָמַר מִהָכָא,
דְּכֹתִיב, (בראשית א') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַהוּ מְאֹד. לְמִילָף מַגִּיחַ
חֲכָמְתָא עֲלָאָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי דְכֹתִיב, (קהלת ז') גַּם אֶת
זֶה לְעִמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. פְּגוּוֹנָא
דְּרַקִיעָא, עֵבֵד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַרְעָא, וְכִלְהוּ
רְמִיזָא לְמַה דְלַעֲיִלָא. דְכַד הָוָה חָמִי ר' אַבָּא,
חַד אֵילָנָא, דְאַבִּיָּה אֲתַעְבִּיד עוֹפָא דְפָרַח מַגִּיחַ,
הָוָה בְּכִי וְאָמַר, אִי הוּוּ בְּנֵי נֶשָׂא יְדַעִי לְמִאִי
רְמִיזָאן, הוּוּ מְבֻזְעָן מְלַבּוּשֵׁיהוּן עַד טַבּוּרֵיהוּן,
לְמִאִי דְאַתְנַשֵּׁי חֲכָמָה מְנַהוּן. כָּל שְׁפָן בְּשָׂאָר
מַה דְּעֵבֵד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַרְעָא.

בְּדָאָמַר ר' יוֹסִי, אֶלְנִין, אֵינּוֹן דְאַתְחַזִּי מְנַהוּן
חֲכָמְתָא, פְּגוּן חְרוּבָא, דְקַל, פְּסִתוּקָא,
וְכַדוּמָה לֹוֹן, כְּלָהוּ בַחַד רְכִיבָא (רְחִיבָא) אֲתַרְכְּבוּ.
כָּל אֵינּוֹן דְעֵבְדִין פִּירִין, בַּר מִתְּפּוּחִין, רְזָא חֲדָא
אֵינּוֹן, בַּר שְׁבִילִין דְאַתְפָּרְשֵׁן.

כָּרְ אֵינּוֹן דְלָא עֵבְדִין פִּירִין, וְאֵינּוֹן רַבְרַבִּין,
בַּר מְעַרְבִין דְנַחְלָא, דְאִית לְהוּ רְזָא
בְּלַחֲדוּי כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָא, מִחַד יְנִיקָא יְנִיקוּ,
וְכָל חַד מְאֵינּוֹן דְאֵינְהוּ זוּטְרִי, בַּר מְאִזּוּבָא,
מְאִימָא חֲדָא אֲתִילִידוּ.

כָּרְ עֵשְׂבִין דְאַרְעָא, דְאַתְמַגִּי עֲלֵיהוּן רַבְרַבִּין
תְּקִיפִין בְּשִׁמְיָא. כָּל חַד וְחַד רְזָא בְּלַחֲדוּי,
פְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָא, וּבְגִין פַּךְ פְּתִיב, (ויקרא י"ט) שְׂדֵף
לֹא תִזְרַע כְּלָאִים. דְכָל חַד וְחַד עָאֵל בְּלַחֲדוּי,
וְנִפְיָק בְּלַחֲדוּי, הֲדָא הוּא דְכֹתִיב, (איוב ל"ח)

שְׂדֵף אֲנִי עַל דְבָרִי, וְכֵן כָּלִם.
אָמַר לֹו רַבִּי עֲקִיבָא, מִשְׁמַע כָּל
מַה שְׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ חֲכָמָה רַבָּה, שְׁכַתּוּב
(משלי טז) כָּל פֶּעַל ה' לִמְעַנְהוּ. רַבִּי
אֶלְעָזָר אָמַר מִכָּאן, שְׁכַתּוּב
(בראשית א') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל
אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַה
זֶה מְאֹד? לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ חֲכָמָה
עֲלִיוֹנָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכַתּוּב
(קהלת ז') גַּם אֶת זֶה לְעִמַּת זֶה
עָשָׂה הָאֱלֹהִים? כְּמוֹ שְׁבַרְקִיעַ -
עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ,
וְהַכֵּל רוּמְזוּ לְמַה שְׁלַמְעֵלָה.
שְׁכַשְׁתִּינָה רוּזָה רַבִּי אַבָּא עֵץ
אֶחָד שְׁפָרְיוּ נַעֲשָׂה עוֹף שְׁפוּרְחַ
מִמֶּנּוּ, הִנֵּה בּוֹכָה וְאָמַר: אִם
הָיוּ בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים לְמַה
רוּמְזִים, הָיוּ קוֹרְעִים מְלַבּוּשֵׁיהֶם
עַד טַבּוּרֵם לְמַה שְׁנִשְׁכַּחַה מֵהֶם
הַחֲכָמָה. כָּל שְׁפָן בְּשָׂאָר מַה
שְׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאַרְץ.

כְּמוֹ שְׂאָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵילָנוֹת,
אוֹתָם שְׁנִנְרָתָה מֵהֶם חֲכָמָה,
כְּמוֹ חְרוּב, דְקַל, פְּסִתוּק,
וְכַדוּמָה לְהֶם, כָּלִם בְּהַרְכָּבָה
וּמְרַכְבָּהוּ אַחַת הַרְכָּבוּ. כָּל אוֹתָם
שְׁעוֹשִׂים פְּרוֹת, פֶּרֶט לְתַפּוּחִים,
סוּד אֶחָד הֶם, פֶּרֶט לְשְׁבִילִים
שְׁנַפְרָדִים.

כָּרְ אוֹתָם שְׁלֹא עוֹשִׂים פְּרוֹת,
וְהֶם גְּדוּלִים, פֶּרֶט לְעַרְבֵי נַחַל
שֵׁישׁ לְהֶם סוּד לְבָדָם כְּמוֹ
שְׁלַמְעֵלָה, מִיְנִיקָה אַחַת יוֹנְקִים,
וְכָל אֶחָד מֵאוֹתָם הַקְּטַנִּים, פֶּרֶט
לְאִזּוּב, מֵאִם אַחַת נוֹלְדוּ.

כָּרְ עֵשֶׂב הָאָרֶץ שְׁמִמָּנִים
עֲלֵיהֶם, גְּדוּלִים תְּקִיפִים
בְּשִׁמָּים. לְכָל אֶחָד וְאֶחָד סוּד

לְבַדּוּ, כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, וְלִכְן כְּתוּב (ויקרא ט) שְׂדֵף לֹא תִזְרַע כְּלָאִים. שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְנָס לְבַדּוּ
וְיוֹצֵא לְבַדּוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (איוב לח) הִנְדַעַת חֲקוֹת שָׁמַיִם אִם תִּשִׁים מִשְׁטְרוֹ בְּאַרְץ. וְכַתּוּב (ישעיה
מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא. וְיַמָּה וְשׁוֹבְכָל מַה שְׁבַעוּלָם סוּד בְּלַבְדּוּ, וְלֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַלּוֹת

אותם ולערבב אותם, וקראם בשמות - בני יעקב, שהם שבטים קדושים, שהם קיום העולם, על אחת כמה וכמה. זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל. רבי יוסי ברבי יהודה אמר, אלו נאמר אלה שמות, משמע שפך הוא. עכשו שכתוב ואלה שמות, משמע שעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב - אף כאן בני יעקב.

אמר רבי יהודה, חס ושלום, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא (בראשית מו) אנכי ארד עמך מצרימה, סברת ששכינה תרד עמו באותה שעה ואמר לו, והרי כתוב אנכי ארד עמך מצרימה. עמך ממש? אלא בשעה שהיתה ירידה לבניו, ירדה שכינה. זהו שכתוב אנכי ארד מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה. כל זמן שתהיה לך עליה, כפיכול יש לי גם עליה. ובשעה שתהיה לך ירידה, כפיכול אנכי ארד עמך. ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה, קמה שכינה וירדה עמם. כמו שירדו אלה, כך ירדו אלה.

אמר (רבי יוסי ברבי יהודה) רבי יהודה, מה כתוב למעלה ממנו? וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו'. באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים והיתה להם ירידה, ירדו בני ישראל לגלות, ושכינה ומלאכים עליונים ירדו עמם. זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל, שהם נוספו על הראשונים לרדת לגלות.

אמר לו, אם כך, יעקב הנה מת או לא? אמר לו, מת. אמר לו,

הידעת חקות שמים אם משטרו בארץ. וכתוב (דף ט"ז ע"א) (ישעיה מ') לְכֹלֶם בְּשֵׁם יִקְרָא. ומה (ד"ה) בכל מה דבעלמא רזא בלחודוי ולא בעא קדשא בריך הוא לגלאה לון, ולערבבא לון, וקראן בשמהן. בני יעקב דאינון שבטין קדישין, דאינון קיומא דעלמא, על אחת כמה וכמה, הדיא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל.

ר' יוסי בר' יהודה אמר, אילו נאמר אלה שמות, משמע דהכי הוא. השתא דכתיב ואלה שמות, משמע דעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב, אף כאן בני יעקב. אמר רבי יהודה, חס ושלום, בשעתא דאמר קדשא בריך הוא, (בראשית מ"ו) אנכי ארד עמך מצרימה, סלקא דעתך דשכינתא תיחות עמיה בהיא שעתא (אמר ליה והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה, עמך ממש, אלא, בשעתא דהות ירידה לבנוהי, נחתת שכינתא, הדיא הוא דכתיב, אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה, כל זמנא דיהוי לך עלייה, כפיכול עלייה אית לי, ובשעתא דיהוי לך ירידה, כפיכול אנכי ארד עמך. ועד דמית יוסף וכל אחוי, והות לון ירידה, קמת שכינתא ונחתת עמהון, כמה דנחתו אלין, כך נחתו אלין.

אמר (ס"א ר' יוסי בר' יהודה), ר' יהודה מה כתיב לעיל מניה, (בראשית נ') וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', בהיא שעתא דמית יוסף, וכלהו שבטין, והוה לון ירידה, נחתו בני ישראל בגלותא, ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון, הדיא הוא דכתיב, ואלה שמות בני ישראל, דאינון אתוספו על קדמאי למיחת בגלותא.

אמר ליה, אי הכי, יעקב הנה מית או לא. אמר ליה מית. אמר ליה, ומהו

ומהו מה שכתוב הפאים מצרימה את יעקב, ואמר את יעקב, ואם אחר שמת, הוצא משם את יעקב. אלא בא תראה, לא אמר הפתוב היורדים מצרימה את יעקב, שעד עכשו לא היתה ירידה ליעקב, אלא הפאים. למדנו שבאו עם יעקב, והלכו להם. עד שירדו אלה לגלות, ירדו אלה עמם. זהו שכתוב ואלה שמות.

רבי דוסתאי אמר, בכל יום ויום היו באים והולכים להם, זהו שכתוב הפאים מצרימה, ולא כתוב אשר באו, והינו שכתוב הפאים מצרימה. בתחלה את יעקב, ואחר כן פשהיתה להם ירידה, איש וביתו באו. ובא ראה, כל בני יעקב היו מתים באותו זמן, וירדו אלה ואלה.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, בפרשה זו יש דברים עליונים, ששנינו, בשעה שירדו המרפבות והמחנות הקדושים, דיוקניהם של השבטים שחקוקים למעלה, כלם נכנסו לדור עמם. זהו שכתוב איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב וגו' - חזרה פרשה זו למה שאמר רבי יוסי ברבי יהודה, והכל היה.

ובא ראה, רבי אלעזר בן ערף, פשהיה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה. ששנינו, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעה שהלכו ישראל לגלות, התכנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה, צוחו ואמרו: זקן זקן, פאב של בני און בעמל (של הגלות) של העולם הזה. בניד כלם משעבדים בפרך, ועם אחר עושים בהם נקמות העולם.

דכתיב הפאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. אלא תא חזי, לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הפאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הדא הוא דכתיב ואלה שמות וגו'.

רבי דוסתאי אמר, בכל יומא ויומא הוו אתיין, ואזלין לון, הדא הוא דכתיב הפאים מצרימה, ולא כתיב אשר באו, והיינו דכתיב הפאים מצרימה בקדמיתא את יעקב. ולבתר כד הות לון ירידה איש וביתו באו. ותא חזי, בני יעקב פלהו הוו מתין בההוא זמנא ונחתו אלין ואלין.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנן, בשעתא דנחתו אלין רתיכין ומשריין קדישיין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, פלהו עאלן למידר עמהון. הדא הוא דכתיב, איש וביתו באו, וכתיב ראובן שמעון לוי.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחזר פרשתא דא, למה דאמר רבי יוסי ברבי יהודה, וכלא הוה.

ותא חזי, רבי אלעזר בן ערף, כד הוה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעתא דאזלו ישראל בגלותא, אתכנשו כלהו נשמתהון דשבטין, למערתא דכפלתא, צוחו ואמרו: סבא סבא, פאבא דבנין לאו בלאותא (בגלותא) דעלמא דין, בניד פלהו משתעבדין בקשיו, עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַתְּעוֹרְרָה רוּחַ שֶׁל
אוֹתוֹ הִזְקַן, בְּקֶשׁ רִשׁוּת וַיִּרְדּוּ.
קָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל
מִרְכְּבוֹתָיו וּמַחְנוֹתָיו וּמַלְכֵיהֶם
בְּרֵאשִׁיָּהֶם, וַיִּרְדּוּ כָלֵם עִם יַעֲקֹב
וְעִם שְׁבָטָיו. שְׁבָטִים יִרְדּוּ חַיִּים
עִם אֲבֵיהֶם, וּשְׁבָטִים יִרְדּוּ מֵתִים
עִם אֲבֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרַיִמָּה וְגו', וְכַתוּב רְאוּבֵן
שָׁמְעוֹן לֹוי וְגו'. וְכַא רְאָה,
מֵתִים הָיוּ, וַיִּרְדּוּ, וְכַתוּב וַיִּוְסַף
הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
בְּזֶה נִקְרָא (תהלים קג) פְּרַחֵם אֵב
עַל בָּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם הָיָה הוֹלֵךְ
בְּדֶרֶךְ, וְרַבִּי אַבָּא הָיָה עִמּוֹ.
נִכְנסוּ לְמִקְוֵם אֶחָד וְלָנוּ שָׁם.
אָכְלוּ. כְּשֶׁרָצוּ לִשְׁכַּב, שָׁמוּ
רֵאשִׁים בְּאוֹתוֹ תַל שֶׁל הָאֲרָץ
שֶׁהָיָה שָׁם קָבַר אֶחָד. עַד שֶׁלֹּא
נִרְדְּמוּ, קָרָא קוֹל אֶחָד מִהַקְּבָר
וְאָמַר, הִזְרַע שְׁלִי הוֹלֵךְ לְאֲדָמָה.
שְׁתִּים עָשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה שֶׁלֹּא
הַתְּעוֹרְרָתִי פָּרַט לְעַכְשָׁו,

שֶׁפָּרְצוּף בְּנֵי אֲנִי רוֹאֶה כְּאֵן.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי אַתָּה?
אָמַר לוֹ, אֲנִי יְהוּדִי, וְאֲנִי יוֹשֵׁב
גִּזְרֵי, שְׂאִינִי יְכוּל לְהַכְּנֵס מִשׁוּם
אוֹתוֹ צַעַר שֶׁל שְׁנֵי שָׁנָב אוֹתוֹ
גוֹי כְּשֶׁהָיָה קָטָן וּמִלְקָה אוֹתוֹ
כָּל יוֹם, וְהַצַּעַר שֶׁלִּי דוֹחָה אוֹתִי
מִלְּהַכְּנֵס לְמִקְוֵמִי, וּבְמִקְוֵם זֶה
לֹא הַתְּעוֹרְרָתִי פָּרַט לְעַכְשָׁו.

אָמַר לוֹ, וְאַתָּם הָאֵם יוֹדְעִים
בְּצַעַר הַחַיִּים? אָמַר לוֹ, נִשְׁבַּע
בְּשֵׁר הַקְּבָר, אִם לֹא בְּקִשׁוֹתֵינוּ
עַל הַחַיִּים, לֹא הָיוּ עוֹמְדִים
אִפְלוּ חֲצִי יוֹם בְּעוֹלָם, וְעַכְשָׁו
הַתְּעוֹרְרָתִי כְּאֵן, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים
לִי בְּכָל יוֹם שֶׁבְּמַהֲרָה יָבֵא לְכָאן
בְּנֵי, וְלֹא יִדְעָתִי אִם בְּחַיִּים אוֹ
בְּמָוֶת.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מַה

בְּהָיָה שְׁעָתָה, אֲתַעֲר רִוְחִיהָ דְּהָהוּא סְבָא,
רִשׁוּתָא שְׂאִיל, וְנַחֲתִית, קָרָא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְכָל רְתִיכוֹי וּמִשְׁרִייתִיה, וּמַלְכֵיהוֹן
בְּרֵאשִׁיהוֹן. וְנַחֲתוּ כְלָהוּ עִם יַעֲקֹב וְעִם
שְׁבָטוֹהִי. שְׁבָטִין נַחֲתוּ חַיִּין עִם אַבּוּהוֹן,
וּשְׁבָטִין נַחֲתוּ מֵתִים עִם אַבּוּהוֹן, הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרַיִמָּה וְגו' וְכַתִּיב רְאוּבֵן שָׁמְעוֹן לֹוי וְגו'.
וְתָא חַזִּי, מֵתִים הָווּ, וְנַחֲתוּ, וְכַתִּיב וַיִּוְסַף הָיָה
בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּהָאִי אֲתַקְרִי (תהלים ק"ג)
פְּרַחֵם אֵב עַל בָּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם הוּא אָזִיל בְּאַרְחָא וְרַבִּי
אַבָּא הוּא עָמִיה עָאלוּ לְחַד אֲתָרָא וּבַתּוֹ
תָּמָן. אָכְלוּ כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכַּב שְׁוֹי רִישֵׁיהוֹן
בְּהָהוּא תֵּלָא דְאַרְעָא דְהָהוּא חַד קְבָרָא תָּמָן עַד
לֹא דְמִיכוּ קָרָא חַד קָלָא מִן קְבָרָא אָמַר זְרַעָא
לְאַרְעָא אַזְלָא. תְּרִיסַר שְׁנִין הָוּה (דף ט"ז ע"ב) דְלֹא
אַתְעָרִית בַּר הָאִידְנָא דְפָרְצוּפָא דְבְרִי חַמִּינָא
הָכָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאן אַתָּה. אָמַר לִיהָ יוּדָאִי
אַנָּא, וְאַנָּא יְתִיב נְזִיפָא, דְאַנָּא לֹא יְכִילָנָא
לְמִיעַל, בְּגִין הָהוּא צַעֲרָא דְבְרִי, דְגַנְבִּיהָ הָהוּא
עוֹבֵד פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, כַּד אִיהוּ הָהוּ זַעֲרָא,
וְאַלְקִי לִיהָ כָּל יוֹמָא, וְצַעֲרָא דִּילִיהָ דְחִי לִי
לְמִיעָל בְּדוֹכְתָאִי, וּבְהָאִי אֲתָרָא לֹא אֲתַעָרִית,
בַּר הָאִידְנָא.

אָמַר לִיהָ וְאַתּוֹן יְדַעִין בְּצַעֲרָא דְחַיִּי. אָמַר לִיהָ,
שְׂרִי קְבָרִי, אִי לֹאוּ בְּעוֹתָא דִּילָן עַל חַיִּי,
לֹא יְתַקִּימוּן פְּלַגוֹת יוֹמָא (נ"א בַּעֲלָמָא), וְהָאִידְנָא
אַתְעָרִית הָכָא, דְהוּוּ אֲמַרִין לִי כָּל יוֹמָא,
דְלַעֲגָלָא יִיתִי בְרִי הָכָא, וְלֹא יִדְעָנָא אִי בְּחַיִּי
אִי בְּמוֹתָא.

אָמַר לִיהָ רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי עֲבִידְתִּיכוּ בְּהָהוּא

עֲלֵמָא. אַתְּרַגִּישׁ קַבְרָא, וְאָמַר, אֲזִילוּ קוּמוּ,
דְּהָאִידְנָא יִלְקוּן לְבָרִי, תְּוֹהוּ, וְעָרְקוּ מִתְּמָן
כְּפַלְגָּוִת מִיֵּל, יִתְבוּ עַד דְּנְהִיר צַפְרָא. קָמוּ
לְמִיזֵל, חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהָוָה רְהִיט וְעָרַק,
וְהָוָה שְׁתִּית דְּמָא אַכְתְּפוּי, אַחְדוּ בֵּיה, וְסַח לְהוּ
עוּבְדָא, אָמְרוּ לִיה מַה שְּׁמָךְ. אָמַר לְהוּ, לַחְמָא
בַּר לִיּוֹאֵי. אָמְרוּ, וּמַה (כַּר) לִיּוֹאֵי בַר לַחְמָא הָוָה
הָהוּא מִיִּתָא, וּמִסְתְּפִינָא לְאַשְׁתַּעוּיִי יִתִּיר
בְּהַדְיָה. לָא אֶהְדְּרוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי
דְּאָמְרוּ, דְּצִלּוֹתְהוֹן דְּמִתְיִיא, מְגִינָן עַל חַיִּי.
מְנַלָּן. דְּכַתִּיב, (במדבר י"ג) וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֵא עַד
חֲבֻרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, תְּרִין נְדָרִין נְדַר
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַיַּעֲקֹב. חַד, דְּיִיחָוּת
עַמִּיה לְמִדְרַ עַמִּיה בְּגִלוּתָא, וְחַד דְּיִסְקִינִיה
מְקַבְרִיה, לְמַחְמֵי חֲדוּתָא דְּסִייעֶתָא קַדִּישָׁא
דְּדִיירֵי עִם בְּנוֹהֵי, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, אֲנֹכִי אֲרַד
עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ בְּגִלוּתָא. וְאֲנֹכִי
אַעֲלֶךָ גַּם עֲלֵה, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר (יחזקאל ל"ז)
וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם מִקְּבֻרוֹתֵיכֶם עַמִּי. וְכַתִּיב (תהלים
קכ"ב) שָׁשֶׁם עָלוּ שְׂבָטִים וְגו'.

דְּבַר אַחַר (שמות א') וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם
וְגו', אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהָהוּא יוּמָא,
אַתְיָהִיב לִיה רְשׁוּתָא לְשָׂרוּ שְׁל מִצְרַיִם, עַל כָּל
שְׂאָר עַמִּין, דְּתֵנָא, עַד דְּלֹא מִית יוֹסֵף, לָא
אַתְיָהִיב שְׁלִטְנוּ לְשִׁלְטָנָא דְּמִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל,
כִּיּוֹן דְּמִית יוֹסֵף, כְּדִין וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל
מִצְרַיִם, וַיִּקָּם: כְּמָאן דְּהָוָה מְאִיף וְקָם.

(וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וכו') רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (שיר השירים א') עַד
שְׁהַמְלֶךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נִתֵּן רִיחוֹ. עַד
שְׁהַמְלֶךְ: דָּא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב, (ישעיה מ"ד) כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.
וְכַתִּיב (דברים ל"ג) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ: בֵּין

מַעֲשֵׂיכֶם בְּאוֹתוֹ הַעוֹלָם? רַעֲשׁ
הַקֶּבֶר וְאָמַר, קוּמוּ לְכוּ, שְׁעַכְשׁוּ
מִכִּים אֶת בְּנֵי. תְּמַהוּ וּבְרַחוּ
מִשָּׁם כְּחֲצֵי מִיֵּל. יִשְׁבוּ עַד
שְׁהֵאִיר הַבְּקָר. קָמוּ לְלַכְתָּ, וְרֵאוּ
אִישׁ אֶחָד שְׁהִיָּה רַץ וּבֹרַח,
וְהִיָּה שׁוֹתֵת דָּם עַל כְּתַפְיּוֹ. אֶחָזוּ
כוּ, וְסִפְּרוּ לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֵׂה.
אָמְרוּ לוּ, מַה שְּׁמָךְ? אָמַר לָהֶם,
לַחְמָא בַר לִיּוֹאֵי. אָמְרוּ, וּמַה (כַּר)
לִיּוֹאֵי בַר לַחְמָא הָיָה אוֹתוֹ
הַמַּת. וּפְתַחוּ לְדַבֵּר אֶתוּ יוֹתֵר,
וְלֹא חֲזֵרוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, זְהוּ
שְׁאָמְרוּ שְׁתַּפְּלוֹת הַמַּתִּים מְגִנּוֹת
עַל הַחַיִּים, מִנֵּין לְנוּ? שְׁכַתוּב
וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֵא עַד חֲבֻרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּה רָאָה, שְׁנֵי
נְדָרִים נְדַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לַיַּעֲקֹב, אֶחָד שְׂרִיד עֲמוֹ לְדוֹר
עֲמוֹ בְּגִלוּת, וְאֶחָד שְׁיַעֲלֵהוּ
מְקַבְרוֹ לְרֵאוֹת חֲדוֹת הַסִּיּוּעַ
הַקְּדוֹשׁ שְׁדָר עִם בְּנָיו. זְהוּ
שְׁכַתוּב (בראשית מו) אֲנֹכִי אֲרַד
עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה. אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ
בְּגִלוּת, וְאֲנֹכִי אַעֲלֶךָ גַּם עֲלֵה,
כְּמָאן (יחזקאל לז) וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם
מִקְּבֻרוֹתֵיכֶם עַמִּי, וְכַתוּב שְׁשֵׁם
עָלוּ שְׂבָטִים וְגו'.

דְּבַר אַחַר וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל
מִצְרַיִם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
בְּאוֹתוֹ יוֹם נִתְּנָה רְשׁוּת לְשָׂרוּ
שְׁל מִצְרַיִם עַל כָּל שְׂאָר הָעַמִּים.
שְׁשִׁנְיָנוּ, עַד שְׁלֹא מִת יוֹסֵף, לֹא
נִתַּן שְׁלִטוֹן לְשִׁלְטָן שְׁל מִצְרַיִם
עַל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שְׁמַת יוֹסֵף, אֲז
וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.
וַיִּקָּם - כְּמִי שְׁהִיָּה נְמוּף וְקָם.

[וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וכו'] רַבִּי
יִצְחָק פְּתַח, (שיר א') עַד שְׁהַמְלֶךְ
בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נִתֵּן רִיחוֹ. עַד
שְׁהַמְלֶךְ - זְהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
זְהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה מו) כֹּה אָמַר ה'
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְכַתוּב (דברים לג)
וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ - בֵּין

פנפי הפרובים. נרדי נתן ריחו, דגֶרְמו
שְגֶרְמו להסתלק מביניהון.

דְבַר אחר עד שְהַמְלֵךְ בְּמִסְבוֹ -
בְּעוֹד שְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה
נֹתֵן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שְפָתוֹב
(שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' ^{ה'}
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה
לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד שְהִיָּה
כּוֹתֵב תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הוֹצִיאוּ
רִיחֵם הַטּוֹב, וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֵלֶּהיָךְ
יִשְׂרָאֵל.

דְבַר אחר עד שְהַמְלֵךְ בְּמִסְבוֹ -
בְּעוֹד שְהִיָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יורד על הר סיני לתת תורה
לְיִשְׂרָאֵל. נרדי נתן ריחו -
שְפָתוֹב נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.

רבי תנחום אָמַר, לְכָל אָמָה
וְאָמָה יֵשׁ שֵׁר לְמַעְלָה, וּכְשֹׁנוֹתֵן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְלִיטָה לְזֶה
- מוֹרִיד אֶת זֶה, וּכְשֹׁנוֹתֵן
שְלִיטָה לְאוֹתוֹ שֵׁר, אֵין לוֹ
שְלִיטָה אֲלֵא מִשׁוּם יִשְׂרָאֵל. זְהוּ
שְפָתוֹב הִיוּ צְרִיָה לְרֵאשׁ.

רבי יצחק אָמַר, יִשְׂרָאֵל הֵם
כְּנֶגֶד כָּל שְׂאֵר אַמּוֹת הָעוֹלָם.
מֵה שְׂאֵר הַעַמִּים הֵם שְבָעִים -
אַף יִשְׂרָאֵל הֵם שְבָעִים. זְהוּ
שְפָתוֹב כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב
הַבָּאָה מִצְרִיָמָה שְבָעִים. וּמִי
שְשׁוּלֵט עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאֵלוֹ שׁוּלֵט
עַל כָּל הָעוֹלָם.

רבי אבא אָמַר מִכָּאן, וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וְגו' - הָרִי
שְבָעָה. וְכָל דְרָגָה (עולה) לַעֲשֶׂרָה
- הָרִי שְבָעִים. מֵה כְּתוּב
אַחֲרָיו? וַיִּקַּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל
מִצְרַיִם.

אָמַר רב הונא, לְמָה הִשְׁתַּעֲבָדוּ
יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאֲמּוֹת? בְּשִׁבִיל
שְיִשְׂאֵר בְּהֵם הָעוֹלָם, שְהֵם כְּנֶגֶד
כָּל הָעוֹלָם, וְכְתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם
הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.
וּמָה הוּא אֶחָד - אַף יִשְׂרָאֵל
אֶחָד, שְפָתוֹב (שמואל ב' ז) גוֹי אֶחָד

פנפי הפרובים. נרדי נתן ריחו, דגֶרְמו
לְאַסְתַּלְקָא מִבֵּינֵיהוֹן.

דְבַר אחר, עַד שְהַמְלֵךְ בְּמִסְבוֹ, בְּעוֹד דְקוֹדֶשׁ
בְּרִיךְ הוּא הָוָה יְהִיב אֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל,
דְכְתִיב, (שמות ל"ד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד דְהָוָה
כְּתִיב אֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְבָקוּ רִיחֵיהוֹן טָב,
וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֵלֶּהיָךְ יִשְׂרָאֵל.

דְבַר אחר עד שְהַמְלֵךְ בְּמִסְבוֹ, בְּעוֹד דְהָוָה
קְדָשׁ בְּרִיךְ הוּא נְחִית עַל טוֹרָא דְסִינֵי,
לְמִיָּהב אֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, נרדי נתן ריחו,
דְכְתִיב, (שמות כ"ד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.

רבי תנחום אָמַר, כָּל אוֹמָה וְאוֹמָה אֵית לָהּ
שֵׁר לְעֵילָא, וְכַד קְדָשׁ בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
שְלִטְנוֹתָא לְדִין, אַנְחִית לְדִין, וְכַד יְהִיב
שְלִטְנוֹתָא לְהָהוּא שֵׁר, לֵית לִיה שְלִטְנוֹתָא,
אַלֵא בְגִין יִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (איכה א') הִיוּ
צְרִיָה לְרֵאשׁ.

רבי יצחק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן לְקַבִּיל כָּל שְׂאֵר
אוֹמִין דְעֵלְמָא, מֵה שְׂאֵר עַמִּין אֵינוֹן
שְבָעִים, אוֹף יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן שְבָעִים, הָדָא הוּא
דְכְתִיב, (בראשית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה
מִצְרִיָמָה שְבָעִים. וּמֵאן דְשְלִיט עַל יִשְׂרָאֵל,
כְּאֵילוֹ שְלִיט עַל כָּל עֵלְמָא.

רבי אבא אָמַר מֵהֵכָא, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ
וְגו', הָא שְבָעָה. וְכָל דְרָגָא (נ"א סלקא)
לַעֲשֶׂרָה, הָא שְבָעִים. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וַיִּקַּם
מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

אָמַר רב הונא, אָמַאי אֲשַׁתְּעַבִּידוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל
הָאוֹמִין, בְּגִין דִּישְׁתַּאֲר בְּהוֹן עֵלְמָא,
דְאֵינוֹן לְקַבִּיל כָּל עֵלְמָא, וְכְתִיב, (זכריה י"ד) בַּיּוֹם
הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. וּמָה הוּא חֲדָ,
אוֹף יִשְׂרָאֵל חֲדָ, דְכְתִיב, (שמואל ב' ז) גוֹי אֶחָד

בְּאַרְץ. מֵה שְׁמוֹ אֶחָד וְנִפְרָד
בְּשִׁבְעִים - אֶף יִשְׂרָאֵל אֶחָד
וְנִפְרָד בְּשִׁבְעִים.

רבי יהודה פתח, (משלי ל) פתחת
שלוש רגזת ארץ וגו', פתחת
עבד פי ימלוך. ששנינו, אין לך
אמה שפלה ונקלית ובזויה לפני
הקדוש ברוך הוא כמו המצרים,
ונתן להם הקדוש ברוך הוא
שליטה משום ישראל. ושפחה
פי תירש גברתה - זו הגר
שהולידה את ישמעאל, שעשה
כמה רעות לישראל, ושלט
בהם, וענה אותם בכל מיני
ענויים, וגזר עליהם כמה
שמדות, ועד היום הם שולטים
עליהם, ואינם מניחים להם
לעמד בדתם. ואין לך גלות
קשה לישראל כמו גלות
ישמעאל.

רבי יהושע היה עולה
לירושלים, והיה הולך בדרך.
ראה ערבי אחד שהיה הולך
בדרך ובנו עמו. פגשו ביהודי
אחד, אמר לבנו, היהודי הזה
גצל, שמאס בו אדונו. נול אותו
ותירק לו בזקנו שבע פעמים,
שהוא מזרע של רמים, שאני
ידעתי שמשעבדים בהם שבעים
עממים. הלך בנו ותפס בזקנו.
אמר רבי יהושע, רמים רמים,
גזרני על העליונים שירדו
למטה. עד שלא סים, נבלעו
במקומם.

רבי יצחק פתח, (שיר א) עד
שיפוח היום ונסו הצללים וגו'.
עד שיפוח היום - פסוק זה
נאמר על גלות ישראל, שהם
ישתעבדו בגלות עד שיסתים
אותו יום של שלטון האמות.
ששנינו, אמר רבי יצחק, אלף
שנים הוא שלטון האמות כאחד
הוא כנגדו, שכתוב (זכריה יד) והיה

בְּאַרְץ. מֵה שְׁמִיה חַד, וְנִתְפָּרַשׁ בְּשִׁבְעִין, אֹרֶף
יִשְׂרָאֵל חַד, וְנִתְפָּרַשׁ בְּשִׁבְעִין.

רבי יהודה פתח, (משלי ל') פתחת שלש רגזת ארץ
וגו', פתחת עבד פי ימלוך, דתניא (דק"ט"ו"א)
לית לך אומא מפיכא וקלילא ונבזית קמי
קדשא בריך הוא, כוותייהו דמצראי, ויהיב
לון קדשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו
דישראל. ושפחה כי תירש גברתה, דא הגר,
דאולידת לישמעאל, שעשה כמה רעות
לישראל, ושלט בהם, וענה אותם בכל מיני
ענויים, וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום
הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם
לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישראל
כמו גלות ישמעאל.

רבי יהושע היה סליק לירושלם, והיה אזיל
באורחא, חמא חד ערבא, דהיה אזיל
באורחא, ובריה עמיה. פגעו ביהודאי חד. אמר
לבריה, האי יודאי געלא, דמאיס ביה מריה.
נוול ליה, ורקיק ליה בדיקניה שבעה זמנין,
דאיהו מזרעא דראמין, דאנא ידענא
דמשעבדן בהו שבעין עממין, אזיל בריה
ואחיד בדיקניה. אמר רבי יהושע ראמין
ראמין, גוזרנא על עלאין, דיחתון לתתא. עד
לא סיים אתבלעו באתריהון.

רבי יצחק פתח, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום
ונסו הצללים וגו', עד שיפוח היום, האי
קרא על גלותא דישראל אתמר, דאינון
ישתעבדון בגלותא, עד דיסתיים ההוא יומא
דשלטנותא דאומין. דתנן, אמר רבי יצחק,
אלף שנין הוא שלטנותא דכל אומין כחדא,
עלייהו דישראל. ולית לך אומא דלא ישתעבד
על ישראל, ואין לך אמה שלא תשתעבד בהם, ויום אחד

בהון. ויזמא חדא, הוא לקבליה דכתיב, (זכריה י"ד) והיה יום אחד הוא יודע ליי' וגו'.

דבר אחר, עד שיפוח היום קדם דיפוח ההוא יזמא דאומין. ונסו הצללים, אינון שולטנין דשלוטו עלייהו. אלף לי אל הר המור, אמר קדשא בריך הוא, אלף לי, לנערא האומות מירושלם דהוא הר המור, פמה דכתיב, בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה, דא בי מקדשא די בציון, דכתיב ביה (תהלים מ"ח) יפה נוף משוש פל הארץ הר ציון וגו', (אמר רבי יהודה) פמה דאת אמר, (איוב ל"ח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. פהאי דאחיד בטלית, לנערא טנופא מנה.

אמר רבי יוסי, עתיד קדשא בריך הוא לאתגלייא בירושלם דלתתא, ולדכפאה יתה מטנופי עממיא, עד דלא אשתלים ההוא יזמא דאומין. דאמר רבי חייא, לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל, אלא יזמא חדא לחוד, דהוא יזמו של הקדוש ברוך הוא, והוא אלף שנים. הדא הוא דכתיב, (איכה א') נתנני שוממה כל היום דוה. יזמא חד לחוד, ולא יתיר.

אמר רבי יוסי, אי יתיר ישתעבדון, לא על פום גזרת מלפא הוא, אלא על דלא בעיין למיהדר לקבליה, וכתוב (דברים ל') והיה כי יבואו עליך פל הדברים האלה וגו', וכתוב, (דברים ל') אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. (שמות א') אמר רבי שמעון תא חזי, דהא על פל פנים מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הוה, והכי הוא, דרובא דפרשתא לא אתמר, אלא מלך מצרים סתם, והיינו ממנא רברבא על

יום אחד הוא יודע לה' וגו'. דבר אחר עד שיפוח היום - קדם שיפוח אותו יום של האמות. ונסו הצללים - אלו שלטונים ששלוטו עליהם. אלף לי אל הר המור - אמר הקדוש ברוך הוא, אלף לי לנער את האמות מירושלים, שהוא הר המור, פפתוב בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה - זה בית המקדש שבציון, שכתוב בו (משלי מח) יפה נוף משוש פל הארץ הר ציון וגו', (אמר רבי יהודה) כמו שנאמר (איוב לח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כמו זה שאחוז בטלית לנער ממנה טנופת.

אמר רבי יוסי, עתיד הקדוש ברוך הוא להתגלות בירושלים שלמטה ולטהר אותה מטנופי העמים, עד שלא ישתלם אותו היום של האמות. שאמר רבי חייא, אין שלטון לאמות על ישראל אלא יום אחד בלבד, שהוא יזמו של הקדוש ברוך הוא, והוא אלף שנים. זהו שכתוב נתנני שממה כל היום דוה. יום אחד בלבד, ולא יותר. אמר רבי יוסי, אם ישתעבדו יותר, לא על פי גזרת המלך הוא, אלא על שלא רוצים לחזר אליו, וכתוב (דברים ל') והיה כי יבואו עליך פל הדברים האלה וגו', וכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. אמר רבי שמעון, בא ראה, שהרי על פל פנים המלאך השליט הממנה על המצרים היה, וכך הוא, שברב הפרשה לא נאמר אלא מלך מצרים סתם, והיינו הממנה הגדול על

מִצְרַיִם. פָּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם,
פָּרַעַה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כְּתוּב
וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר הַכְּנִיס בְּלִבְכֶם
דְּבַר זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב טו)
כִּי ה' אָמַר לוֹ קַלֵּל אֶת דָּוִד.
מִחֻשְׁבֵּת הַלֵּב בְּלִבְדוֹ. וְכֵן (אֶסְתֵּר ו)
וַיֹּאמֶר הֶמֶן בְּלִבּוֹ, וְכֵן (בְּרַאשִׁית יז)
וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלֵּבֶן מֵאָה שָׁנָה.
אִךְ כָּאֵן גַּם, הַכְּנִיס מִחֻשְׁבֵּה
בְּלִבְכֶם שְׁאֵמְרוּ רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ.
מַה זֶה מִמֶּנּוּ? רָצָה לוֹמַר מִמֶּנָּה
שְׁלֵהֶם. הֵם אָמְרוּ בְּלִבְכֶם שְׁחִיל
וְתִקְּףוּ שְׁלֵהֶם גְּדוּל וְתִקְּפוּ מִמֶּנּוּ,
מִהַשְּׁלִטוֹן שְׁלֵהֶם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אַמּוֹת
הָעוֹלָם (חוּץ מִיִּשְׂרָאֵל) מוֹשְׁכִים כְּחֵם
מִשְׁרִיָּהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל מוֹשְׁכִים כְּחֵם
מִהֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם
נִקְרָאִים עִם ה', וְלֹא עִם שֶׁל
הַשְּׁלִטָּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן
נִקְרָאוּ עִמוֹ, שְׁכֵתוּב וַיֹּאמֶר אֵל
עִמוֹ, וְשֵׁם כְּתוּב (שְׁמוֹת א) רָאָה
רְאִיתִי אֶת עֲנִי עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ.
יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ עִם ה', וְשֵׁם
הָאֲמּוֹת נִקְרָאוּ עִמוֹ שֶׁל הַשְּׁלִיט
שְׁלֵהֶם, שְׁכֵתוּב (מִיכָה ד) כִּי כָל
הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו
וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּסוּק זֶה הִיא
לוֹ לומר, וְהִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ. וְאַלְא
מִהוּ עִם בְּנֵי? אֵלָּא עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מֵאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל
שֶׁלְמַעֲלָה, שְׁחֻשְׁבוּ שְׁעַם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל הָיוּ, וְלֹא עִם ה', וְכֵתוּב
וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
כְּתוּב מִפְּנֵי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָּא
מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הִיא עוֹמֵד לְפָנָי רַבִּי
יִצְחָק. אָמַר, מַה רָאָה בְּלֶק לומר
(בְּמִדְבָר כב) הִנֵּה עִם יִצְחָק, אָמַר
בְּלֶק מְכַשֵּׁף גְּדוּל הִנֵּה, וְכֵן דִּרְךְ

מִצְרַיִם. פָּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם, פָּרַעַה מִמֶּשׁ.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כְּתוּב וַיֹּאמֶר,
כְּלוּמַר
אֶכְנִיס בְּלִבְהוֹן מִלְתָּא דָּא, כְּמָה דְאֵת
אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב', ט"ז) כִּי יִי אָמַר לוֹ קַלֵּל אֶת דָּוִד.

מִחֻשְׁבֵּת הַלֵּב בְּלִבְדוֹ. וְכֵן (אֶסְתֵּר ו') וַיֹּאמֶר הֶמֶן
בְּלִבּוֹ, וְכֵן (בְּרַאשִׁית י"ז) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלֵּבֶן מֵאָה
שָׁנָה. אוֹף הִכָּא נָמִי, אֶכְנִיס מִחֻשְׁבֵּתָא בְּלִבְהוֹן,
דְּאָמְרוּ רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ. מָאִי מִמֶּנּוּ. רְצוֹנוֹ
לוֹמַר מִמֶּנָּה דִּילְהוֹן, אֵינּוֹן אָמְרוּ בְּלִפְיֵיהוּ,
דְּחִילָא וְתוֹקְפָא דִּילְהוֹן, רַבְרָבָא וְתִקְיָפָא מִמֶּנּוּ,
מִשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אוֹמִין דְּעֵלְמָא, (בְּרִי יִשְׂרָאֵל)
מִשְׁכִּין תוֹקְפָא מִשְׁרִיָּהוֹן, וַיִּשְׂרָאֵל נִגְדִין
חִילִיָּהוֹן מִקוּדְשָׁא בְּרִיָּהּ הוּא, וְאֵינּוֹן אֶתְקִרוּן
עֵמָא דִּינִי, וְלֹא עֵמָא דְשׁוּלְטָנָא. ר' יְהוּדָה
אָמַר, הִכָּא אֶתְקִרוּן עִמוֹ, דְּכֵתִיב וַיֹּאמֶר אֵל
עִמוֹ, וְהִתָּם כְּתִיב, (שְׁמוֹת ג') רָאָה רְאִיתִי אֶת עֲנִי
עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ יִשְׂרָאֵל אֶקְרוּן עִם יִי, וְשֵׁם
אוֹמִין אֶקְרוּן, עִמוֹ דְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן דְּכֵתִיב,
(מִיכָה ד') כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו
וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם יִי אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי פְּסוּקָא, הָיָה לִיה לְמִימַר
(הִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל או') בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ,
(אֵלָּא) מִהוּ עִם בְּנֵי. אֵלָּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ,
מִהוּ הוּא יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲיָלָא, דְּחֻשְׁיָבוּ דְעִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל הוּוּ, וְלֹא עִם יִי, וְכֵתִיב (שְׁמוֹת א') וַיִּקְוּצוּ
מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְּתִיב מִפְּנֵי (דף י"ז ע"ב) עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָּא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה קָאִים קָמִיָּה דְר' יִצְחָק, אָמַר,
מַה חֲמָא בְּלֶק לְמִימַר (בְּמִדְבָר כ"ב) הִנֵּה עִם
יִצָּא מִמִּצְרַיִם, וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וְאַלְא אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק,

המכשפים לקחת דבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

שכן דרך השדים, שמענינים באותו דבר שאומרים להם, אם הוא פוזב - מודיעים לו דברים פוזבים, ואם הוא אמת - כל מה שאומרים לזמן קצר אמת הוא, כל שפן לעשות מעשה. רבי אחא אמר, בלק לקח דרך של קלון, הנה עם יצא ממצרים, כלומר שאין אנו יודעים ממי הם.

אמר רבי יוחנן, מפני מה העם של הגדולים שמורים, ועמו של הקדוש ברוך הוא אינם שמורים? אמר רבי יצחק, אין דומה עני לעשיר. העני צריך לשמר את שלו, העשיר לא שומר את שלו. וכל שפן שישאל הם ממלך שאוהב אמת ודין, ודין ראשון עושה באנשי ביתו, שרוצה שהם יהיו שמורים מחטא יותר מכלם. זהו שכתוב (עמוס א) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי יצא לדרך, והיה רבי אחא בר יעקב הולך עמו. עד שהיו הולכים, שתק רבי יוסי והרהר בדברי העולם, ורבי אחא הרהר בדברי תורה. (עד שהיו הולכים) ראה רבי יוסי נחש אחד שהיה רץ אחריו. אמר רבי יוסי לרבי אחא, ראית את הנחש הזה שרץ אחרי? אמר לו רבי אחא, אני לא ראיתי אותו. רץ רבי יוסי, והנחש אחריו. נפל רבי יוסי ודם שתת וירד מחטמו. שמע שהיו אומרים, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. אמר רבי יוסי, ומה על שעה אחת כן - מי שמתנאש ממנה על אחת כמה וכמה.

על שעתא חדא כן, מאן דמתניאש מנה על אחת כמה וכמה.

(אלא) אמר ליה ר' יצחק, בלק מכשף גדול הוה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשדא, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשדא.

דכן דרך השדים, דמענינים בהווא מלה דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמריין לזמנא זעירא קושטא הוא, כל שפן למעבד עבידתא. רבי אחא אמר, בלק אורחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנן ידעין ממאן אינון.

אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרב רבין נטירין, ועמא דקודשא בריה הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מספנא לעתירא. מספנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר דיליה, וכל שפן דישאל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמא עביד בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטאיה יתיר מפלהו הדא הוא דכתיב, (עמוס ג) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהו אזלי, שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא. (עד דהו אזלי) חמא רבי יוסי חד חוּנא, דהוה רהיט אבתריה. אמר רבי יוסי לרבי אחא, חזית האי חוּנא דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחונא אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שתת ונחת מחוטמוי, שמע דהו אמרין, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו', אמר רבי יוסי, ומה

פִּתַח וְאָמַר, (דברים ב) פִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדָךְ יָדַע לְכַתֵּךְ וְגו' הַמּוֹלִיכְךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגו'. נָחַשׁ שָׂרָף לְמָה בָּאָן? אֵלָּא לְקַחַת עֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל כֹּל זְמַן שְׁפוֹרְשִׁים מֵעֵץ הַחַיִּים, שְׁפָתוֹב כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמִיךָ.

בֹּא רְאֵה, אָמַר רַבִּי חַיִּיא, פְּתוּב (משלי יג) חוֹשֶׁף שְׁבִטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ וְגו', וְכַתוּב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה', וְכַתוּב וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מַה זֶה שְׁנֵאתִי? שְׁפָתוֹב חוֹשֶׁף שְׁבִטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ, כְּלוֹמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבִט מִהֶם. כֹּל שְׁכָן וְכָל שְׁכָן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֵה שְׁיִפְרְשׁוּ מֵעֵץ הַחַיִּים אֶפְלוּ רִגְעַ אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ, נִתֵּן לָהֶם עֲצָה לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם רַע. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יוֹדְעִים הָיוּ הַמַּצְרִים בְּאֶצְטַגְנִינּוֹת שְׁלָהֶם שְׁסוּפָם לְלַקּוֹת בְּגַלּל יִשְׂרָאֵל, וְלִכְן הַקְּדִים הַשְּׁלִיט שְׁלָהֶם לַעֲשׂוֹת עִמָּם רַע.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַשׁ בְּאוֹתוֹ הַר, וְרָאָה אִישׁ אֶחָד יֹשֵׁן תַּחַת הָאֵילָן. יָשַׁב שָׁם. עַד שֶׁיָּשַׁב, רָאָה שֶׁהָאָרֶץ מִתְחַלְחֶלֶת, וְנִשְׁבַּר אוֹתוֹ אֵילָן וְנָפַל, וְרָאָה בְּקִיעִים וְגַמּוֹת בְּאָרֶץ, וְהָאָרֶץ עוֹלָה וְיורֶדֶת.

הַתְּעוֹרָר אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְצוּחַ כְּנֻגַד רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר לוֹ: הַיּוֹדֵי הַיּוֹדֵי, תִּכְפֶּה וְתִנְהַם, שְׁעַכְשׁוּ מַעֲמִידִים בְּרִקִיעַ גְּדוֹל מְמַנָּה אֶחָד שְׁלִיט עֲלֵיוֹן, וְהוּא עֲתִיד לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם הַרְבֵּה רַע, וְרַעֲיֶדֶת הָאֲדָמָה הַזֹּאת הִיתָה בְּגַלְלָכֶם. שְׁכַל פַּעַם שְׁרוּעֶדֶת הָאָרֶץ, כְּשֶׁקָּם מְמַנָּה שְׁיַעֲשֶׂה עִמָּכֶם רַע.

הַמָּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַדַּאי

פִּתַח וְאָמַר, (דברים ב) פִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדָךְ יָדַע לְכַתֵּךְ וְגו' הַמּוֹלִיכְךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף לְמָה הָכָא. אֵלָּא, לְקַחַת עוֹנָשִׁין מִיִּשְׂרָאֵל, כֹּל זְמַן שְׁמַתְפָּרְשִׁין מִן עֵץ הַחַיִּים. דְּכַתִּיב, (דברים ל) כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמִיךָ.

הָא חַזִּי, אָמַר רַבִּי חַיִּיא, כְּתִיב (משלי י"ג) חוֹשֶׁף שְׁבִטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ וְגו'. וְכַתִּיב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'. וְכַתִּיב, (מלאכי א) וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מַהוֹ שְׁנֵאתִי, דְּכַתִּיב חוֹשֶׁף שְׁבִטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ. כְּלוֹמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבִט מִהֶם, כֹּל שְׁכָן וְכָל שְׁכָן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּלֹא בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְפָּרְשׁוּן מֵעֵץ הַחַיִּים אֶפְלוּ רִגְעַ אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ. יִהְיֶה לְהוֹן עֵיטָא, לְמַעַבַּד עַמְהוֹן בִּישָׁא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יְדַעִין הוּוּ מַצְרָאִי בְּאֶצְטַגְנִינּוֹת דְּלֵהוֹן, שְׁסוּפָן לְמַלְקֵי בְּגִין יִשְׂרָאֵל, וְלִכְךָ אַקְדִּים שׁוֹלְטָנָא דְּלֵהוֹן, לְמַעַבַּד עַמְהוֹן בִּישָׁא.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַע בַּהוּא טוֹרָא, וְחָמָא חַד בַּר נָשׁ דְּהוּא נְאִים תַּחוֹת חַד אֵילָן. יְתִיב תַּמָּן, אַדְהוּהוּ יְתִיב, חָמָא אַרְעָא דְּמִתְחַלְחֶלֶת, וְאַתְבַּר הוּוּ אֵילָנָא, וְנָפַל, וְחָמָא בְּקִיעִין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא סְלֵקָא וְנִחְתָּא.

אַתְעַר הוּוּ גַבְרָא, צוּוח לְקַבְלִיהַ דְּרַבִּי יִצְחָק, וְאָמַר לִיהַ יוֹדָאֵי יוֹדָאֵי, בְּכִי וְנִהִים, דְּהַאֲדִינָא מְקִימִין בְּרִקִיעָא חַד רַבְרַבָּא מְמַנָּא שְׁלְטָנָא עֲלָאָה, וְהוּא זְמִין לְמַעַבַּד עַמְכוֹן בִּישָׁא סְגִי, וְהַאי רַגְשָׁא דְאַרְעָא בְּגִינִיכוֹן הָוָה. דְּכָל זְמַנָּא דְּרַגְשָׁא אַרְעָא, כַּד קָם מְמַנָּא, דִּיעֲבִיד עַמְכוֹן בִּישָׁא.

תְּנוּוּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַדַּאי כְּתִיב, (משלי ל) תַּחַת שְׁלֵשׁ רִגְזָה אָרֶץ, וְכַתִּיב תַּחַת עֶבֶד כִּי

כתוב (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ, וכתוב תחת עבד פי ימלוך. ממנה שהיה וממנה תחת שלטון אחר ומלך, ונתנו לו שלטון, וכל שכן כששולט בישראל.

אמר רבי חמא בר גוריא, כשהניח את ישראל תחת שלטון האמות, ישב וגעה וככה. זהו שכתוב (ירמיה יג) במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים דוקא.

רבי יהודה נכנס אל רבי אלעזר ומצאו שהיה יושב ונדו בפיו, והיה עצוב. אמר לו, במה עוסק מר? אמר לו, שכתוב באור פני מלך חיים. אם האדון עצוב, וכל שכן שגועה ובוכה - מה יעשו שמשי? זהו שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה. מה זה חצה? שאדונם בפנים, והם בחוץ. אדונם בפנים הפנימיים, והם בפנים החיצוניים. מי הם פתים הפנימיים? אמר רבי יצחק, אותם מעשרה פתרי המלך.

מלאכי שלום מר יבפיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום? אמר לו, כן. בא ראה, יש בעלי דין קשה, ויש בעלי דין לא קשה, ויש בעלי דין רפה ורחמים, ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל, ואלה נקראו מלאכי שלום, ועל אותם שלמטה כתוב (שם א) אלביש שמים קדרות ושק אשים פסותם, וכתוב (שם לד) ונמקו כל צבא השמים.

אם כן, כל אותם שליטים הממנים על שאר העמים, כשרואים את אדונם עצוב, למה עובדים בפרך עם בניו? אמר רבי אלעזר, אינם עושים אלא מה שהצטוו, ורצון אדונם הם עושים.

רבי דוסתאי אמר, בזמן

ימלוך. ממנא דהיה (ממנא) תחות שלטנא אחרא, ומליך, ויהבין ליה שלטנא, וכל שכן פד שליט בישראל.

אמר רבי חמא בר גוריא, פד אנח לישראל תחות שלטנותא דאומין, יתיב וגעי ובכי, הדא הוא דכתיב, (ירמיה י"ג) במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים דווקא.

רבי יהודה עאל לגביה דרבי אלעזר, אשפחיה דהיה יתיב, וידיה בפומיה, והיה עציב. אמר ליה, במאי (דף ק"ח ע"א) קא עסיק מר. אמר ליה דכתיב, (משלי ט"ז) באור פני מלך חיים. אי טרנא עציב, וכל שכן דגעי ובכי, שמשוי מאי עבדי, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ג) הן אראלם צעקו חצה. מאי חצה.

מריהון בגו, ואינון לבר. מריהון בבתי גואי, ואינון בבתי בראי. פתי גואי מאי אינון. אמר רבי יצחק, אינון מעשרה כתרי מלכא.

מלאכי שלום מר יבפיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר ליה אין. תא חזי, אית מארי דדינא קשיא, ואית מארי דדינא דלא קשיא, ואית מארי דינא (רפוא) ורחמנותא. ואית מארי דרחמנותא דלית בהו דינא כלל. ואלין אתקרון מלאכי שלום. ועל אינון דלתתא, פתיב, (ישעיה ב') אלביש קדרות ושק אשים פסותם. וכתיב (ישעיה ל"ד) ונמקו כל צבא השמים.

אי הכי, כל אינון שולטנין דממנן על שאר עמין, פד חמאן למריהון עציב, למאי עבדין פרוכא לבנוהי. אמר רבי אלעזר, לא עבדי אלא מאי דאתפקדו, ורעותא דמריהון עבדין.

רבי דוסתאי אמר בעדנא דאתמסרן בנוי

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְשׁוּלְטָנֵי עַמְמִין,
מִתְכַנְּפִין תְּרִיסַר בְּתֵי דִינִין, וּמִשְׁתַּקְּעֵן גּוֹ
תְּהוּמָא רַבָּה, גְּעֵי טְרָנָא, גְּעִין, וְרַהֲיָטָן (נ"א תְּרִיסִין)
וְנַחְתִּין תְּרִין דְּמַעֲיָן לְשִׁקְיַעָא דִּימָא רַבָּה, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב (תהלים ל"ו) מִשְׁפָּטֶיהָ תְּהוֹם רַבָּה.
וּמִתְגַּלְגַּלָּן עֲלָאִין לְתַתָּא, אֲתַבְּקַעֵן תַּתְּאִין,
וְנַחְתִּין מְאֵתָן וְאַרְבַּעִין דְּרַגִּין הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
(עמוס ג') אַרְיָה שָׂאג מִי לֹא יִירָא.

הָנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּמָסַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
לְשָׂרָא דְּמַצְרָאִי, גְּזַר עֲלֵיהּוּ שְׁבַע גְּזֵרוֹת,
שִׁישְׁעַבְדוּ בְּהוֹן מַצְרָאִי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות
א') וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדוּתָהּ קָשָׁה בְּחֹמֶר
וּבִלְבָנִים וְגו'. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שְׁבַע עֲבָדָה לְטַב, וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פְּרוּ, וַיִּשְׂרְצוּ, וַיִּרְבוּ, וַיַּעֲצְמוּ, בְּמָאֵד,
מָאֵד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

הָבָה נְתַחֲכַמְהָ לּוֹ. (שמות א') רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אִין
הָבָה אֶלְא לְשׁוֹן הַזְּמָנָה, לְמַעַבְדֵי דִינָא.
פְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (בראשית י"א) הָבָה נִרְדָּה. (שמואל א'
י"ד) הָבָה תָּמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָבָה כּוֹלָם,
לְשׁוֹן הַסְּפָמָה וְהַזְּמָנָה. כְּמוֹ (בראשית י"א) הָבָה נִבְנָה
לָנוּ עִיר. (שופטים כ') הָבוּ לָכֶם עֶצֶה. (תהלים כ"ט) הָבוּ
לֵה' בְּנֵי אֱלֹים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הָבָה נְתַחֲכַמְהָ לּוֹ נְהוּי
בְּהַסְּפַמַת דִּינָא לְגַבְיָהּ. פֶּן יִרְבֶּה, וְרוּחַ
הַקְּדָשׁ אוֹמְרָת פֶּן יִרְבֶּה, וְכֵן יִפְרוּץ. וּמִלְּאָכִי
הַשָּׂרֵת הוּוּ לְהוּ לְשָׁפִים וְלְצִנְיָנִים הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, וַיִּקְוָצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דִּהוּוּ מִתְּעַקְצֵי
מִמְּלָאכֵי הַשָּׂרֵת, פְּהֵנִי קוֹצֵי דְּמִתְּעַקְצֵי בְּהוּ
אִינְשֵׁי.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה הָוָה
מִחֲשַׁבְתְּהוֹן דְּמַצְרָאִי, דְּמִמְנַע מִיִּשְׂרָאֵל
פְּרִיָה וְרַבְיָה, וְשִׁלְטָנָא דְּמִמְנָא עֲלֵיהוֹן דְּאֶעֱלֵל
שְׂתַמְנַע פְּרִיָה וְרַבְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְהַשְּׁלִיט הַמְּנַמְנָה עֲלֵיהֶם שְׂהַכְנִים כְּךָ בְּלַבָּם? אֶלְא אָמַר לְהֶם,

שְׂנַמְסָרִים בְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְשִׁלְטֵי הַעַמִּים, מִתְכַנְּסִים
לְשָׁנִים עֶשֶׂר בְּתֵי דִין וְנִשְׁקָעִים
לְתוֹף תְּהוֹם רַבָּה. גּוֹעָה הָאָדוֹן,
גּוֹעִים וְרָצִים (בְּעֵלֵי מַגִּנִּים), וַיִּוְרְדוּת
שְׂתֵי דְמַעוֹת לְשַׁקַּע שֶׁל הַיָּם
הַגְּדוֹל, זְהוּ שְׁכָתוּב (תהלים לו)
מִשְׁפָּטֶיהָ תְּהוֹם רַבָּה.
וּמִתְגַּלְגַּלִּים עֲלֵיוֹנִים לְמַטָּה,
מִתְבְּקָעִים הַתַּחְתּוֹנִים, וַיִּוְרְדִים
מֵאֲתָם וְאַרְבַּעִים דְּרַגּוֹת. זְהוּ
שְׁכָתוּב (עמוס ג') אַרְיָה שָׂאג מִי לֹא
יִירָא.

שְׁנִינּוּ, בְּשַׁעָה שְׁמָסַר הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְשַׁר
מַצְרַיִם, גְּזַר עֲלֵיהֶם שְׁבַע גְּזֵרוֹת
שִׁישְׁעַבְדוּ בְּהֶם הַמַּצְרַיִם, זְהוּ
שְׁכָתוּב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעַבְדוּתָהּ קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים
וְגו'. וַיִּכְנַגְדֵם שְׁבַע לְטוֹב - וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ
וַיַּעֲצְמוּ בְּמָאֵד מָאֵד וַתִּמְלֵא
הָאָרֶץ אֹתָם.

הָבָה נְתַחֲכַמְהָ לּוֹ. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, אִין הָבָה אֶלְא לְשׁוֹן
הַזְּמָנָה לְעִשׂוֹת דִּין, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר
(בראשית י"א) הָבָה נִרְדָּה. (שמואל א'-
י"ד) הָבָה תָּמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
הָבָה - פְּלָם לְשׁוֹן הַסְּפָמָה
וְהַזְּמָנָה, כְּמוֹ הָבָה נִבְנָה לָנוּ
עִיר. (שופטים כ') הָבוּ לָכֶם עֶצֶה.
(תהלים כט) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הָבָה נְתַחֲכַמְהָ
לּוֹ נְהִיָה בְּהַסְּפַמַת הַדִּין אֱלִיוּ.
פֶּן יִרְבֶּה, וְרוּחַ הַקְּדָשׁ אוֹמְרָת פֶּן
יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוּץ. וּמִלְּאָכִי הַשָּׂרֵת
הִיוּ לְהֶם לְשָׁפִים וְלְצִנְיָנִים. זְהוּ
שְׁכָתוּב וַיִּקְוָצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל,
שְׁהִיוּ נִעְקָרִים מִמְּלָאכֵי הַשָּׂרֵת,
כְּמוֹ שְׂאֲנָשִׁים נִעְקָצִים מִתְּקוֹצִים
הַלְלוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מַה הִיָּתָה מִחֲשַׁבְתֵּי הַמַּצְרַיִם
שְׂתַמְנַע פְּרִיָה וְרַבְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְהַשְּׁלִיט
הַמְּנַמְנָה עֲלֵיהֶם שְׂהַכְנִים כְּךָ בְּלַבָּם?
אֶלְא אָמַר לְהֶם,

היו יודעים שעתיד בן אהד לצאת מישראל שיעשה דין באלהיהם על ידו.

שאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה, שרו של מצרים, ארבע מאות פרסה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, גזרה נגזרה לפני, שכתוב (ישעיה כד) יפקד ה' על צבא המרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם לדון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר, על המתים נתמנה.

אמר רבי חנינא, כתוב (במדבר לג) ובאלהיהם עשה ה' שפטים. וכי באלוה של כסף ושל זהב ושל עץ ושל אבן יש שפטים? אלא, אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים, לשרף אותו באש, כמו שנאמר (דברים י) פסילי אלהיהם תשרפון באש, כדי שיהא ריחו נודף. ועוד, (שמות יב) ראשו על כרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו משלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מפלץ, זהו שכתוב שפטים.

אמר רבי יהודה, באלהיהם ממש, וזהו שר שלהם, לקיים יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שפן שר שלהם, על פן כתוב הבה נתחכמה לו.

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו במצרים, ונילוס אלוה שלהם היה, ובכלל אלהיהם היה הוא, ובכלם עשה ה'

בלבהון כן. אלא, אמר להון, הוּו ידעין, דזמין ברא חדא למיפק מישראל, דיתעביד דינא בבאליהון על ידיה.

דאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה, (שמות י"ב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים, ארבע מאות פרסה. אמר ליה קדשא בריך הוא, גזרה נגזרה לפני, דכתיב, (ישעיה כ"ד) יפקד יי' על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם, לידון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.

אמר רבי חנינא, כתיב (במדבר לג) ובאלהיהם עשה יי' שפטים. וכי באלוה של כסף, ושל זהב, ושל עץ, ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש, כמה דאת אמר, (דברים י) פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי שיהא ריחו נודף. ועוד, (שמות י"ב) ראשו על כרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מפולץ, הדא הוא דכתיב, שפטים.

אמר רבי יהודה באלהיהם ממש וזהו שר שלהם, לקיים, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שפן שר שלהם, על פן כתוב, הבה נתחכמה לו.

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו במצרים, ונילוס אלוה (דף י"ח ע"ב) שלהם היה, ובכלל אלהיהם היה הוא, ובכולם עשה ה'

שִׁפְטִים. אָמַר רַבִּי אֲבָא, זֶה שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן מְדִיק וּפְשׁוּט, מְשׁוּם שֶׁאֱלֹהֵיהֶם נִלְקִים בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כֵּךְ הָאֵמָה, וְכֵן נִילוּס נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְהַעֲצִים וְהָאֲבָנִים. זֶהוּ שִׁפְתּוֹב (שמות ז) וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים, וְכַאֲבָנִים, שֶׁהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוֹת מִמֶּשׁ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל צִבָּא הַמְרוּם בְּמָרוֹם כְּתוּב, וְנִילוּס לֹא הָיָה בְּמָרוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רַב מִימֵי כְּדוּגְמָתָם בְּמָרוֹם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁר שְׁלָהֶם נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּךְ שָׁאֵר אֱלֹהֵיהֶם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, לְקוֹת אֵמָה שֶׁל מִצְרַיִם מִמֶּשׁ לֹא הָיָה אֶלָּא בַּיָּם, שִׁפְתּוֹב (שם יד) לֹא נִשְׁאָר בָּהֶם עַד אֶחָד. וְקָדָם זֶה נַעֲשֶׂה שִׁפְטִים בְּאֱלֹהֵיהֶם. וְעַל זֶה כְּתוּב, הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה. וְנִתְנַבְּאוּ עַל הָעֵתִיד כְּפִי מַה שֶׁאֲרַע לָהֶם. וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל מַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים, שֶׁיְהִיוּ שְׂרוּיִים בְּתוֹכָם. וְנִלְחַם בָּנוּ, נִבְּאוּ עַל מַה שִׁפְתּוֹב ה' יִלְחַם לָכֶם וְגו'. וְעַל מִן הָאֶרֶץ, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (שמות י"ד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיַד רָמָה. וַיִּדְרֹךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה. תָּנָא, כְּשִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲלָה בַּחֲפִץ לְפָנָיו, וּבִרְא אֶת הַשָּׁמַיִם בִּימֵינוּ, וְהָאֶרֶץ בְּשִׁמְאָלוֹ, וְעֲלָה בַּחֲפִץ לְפָנָיו לְנַהֵג הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה. וּבִרְא הַמְּלָאכִים הַמְּמוֹנִים בְּחִסְדּוֹ, בַּיּוֹם. (נ"א לזמור שירה ביום זמן החסד) וּבִרְא הַמְּלָאכִים הַמְּמוֹנִים לזמור שירה בַּלַּיְלָה. זֶהוּ שִׁפְתּוֹב (תהלים כב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חִסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה יוֹמָם יִצְוֶה ה' חִסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עֲמִי. אֵלּוּ מִיָּמִין, וְאֵלּוּ מִשְׁמָאל, אֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, וְאֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, אֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, וְאֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם.

ה' שִׁפְטִים. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָא דְר' יוֹחָנָן דִּיִּיקָא, וּפְשִׁיטָא, מְשׁוּם דְּאֱלֹהֵיהֶם נִלְקִים בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּךְ הָאֵמָה, וְכֵן נִילוּס נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְהַעֲצִים וְהָאֲבָנִים, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות ז) וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים וּבַאֲבָנִים, שֶׁהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוֹת מִמֶּשׁ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל צִבָּא הַמְרוּם בְּמָרוֹם כְּתִיב, וְנִילוּס לֹא הָיָה בְּמָרוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רוּב מִימֵי כְּדוּגְמָתָן בְּמָרוֹם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁר שְׁלָהֶם נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּךְ שָׁאֵר אֱלֹהֵיהֶם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, לְקוֹת אֵמָה שֶׁל מִצְרַיִם מִמֶּשׁ, לֹא הָיָה אֶלָּא בַּיָּם, דְּכְּתִיב, (שמות י"ד) לֹא נִשְׁאָר בָּהֶם עַד אֶחָד. וְקוֹדָם זֶה נַעֲשֶׂה שִׁפְטִים בְּאֱלֹהֵיהֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב, הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה. וְנִתְנַבְּאוּ עַל הָעֵתִיד, כְּפִי מַה שֶׁאֲרַע לָהֶם. וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שׁוֹנְאֵינוּ, נִבְּאוּ עַל מַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים, שֶׁיְהִיוּ שְׂרוּיִים בְּתוֹכָם. וְנִלְחַם בָּנוּ, נִבְּאוּ עַל מַה דְּכְּתִיב, (שמות י"ד) ה' יִלְחַם לָכֶם וְגו'. וְעַל מִן הָאֶרֶץ, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (שמות י"ד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיַד רָמָה. וַיִּדְרֹךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (שיר השירים א') שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה. תָּנָא, כְּשִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲלָה בַּחֲפִץ לְפָנָיו, וּבִרְא אֶת הַשָּׁמַיִם בִּימֵינוּ, וְהָאֶרֶץ בְּשִׁמְאָלוֹ, וְעֲלָה בַּחֲפִץ לְפָנָיו לְנַהֵג הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה. וּבִרְא הַמְּלָאכִים הַמְּמוֹנִים בְּחִסְדּוֹ, בַּיּוֹם. (נ"א לזמור שירה ביום זמן החסד) וּבִרְא הַמְּלָאכִים הַמְּמוֹנִים לזמור שירה בַּלַּיְלָה. זֶהוּ שִׁפְתּוֹב (תהלים כב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חִסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה יוֹמָם יִצְוֶה ה' חִסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עֲמִי. אֵלּוּ מִיָּמִין, וְאֵלּוּ מִשְׁמָאל, אֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, וְאֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, אֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, וְאֵלּוּ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם.

הַלִּילָה, שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
קְדוֹשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתֶם
שְׂאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה,
מִקְשִׁיבִים שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
בַּיּוֹם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שִׁיר ח) חֲבָרִים
מִקְשִׁיבִים לְקוּלָּךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּת אַחַת,
כְּלוּלָה מְשַׁלֵּשׁ פִּתּוֹת, אוֹמְרַת
שִׁירָה בְּלִילָה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (מִשְׁלִי
לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרֶף
לְבֵיתָהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲשֶׂרָה דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּיוֹם
רֵאשׁוֹן, מֵהֶם מִדַּת לִילָה, וּמֵהֶם מִדַּת
לִילָה וּמֵהֶם מִדַּת יוֹם, וְעַל מִדַּת
לִילָה פִּתּוֹב וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה
וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(אִיּוֹב טו) אִפּוֹ טָרֶף, וְכַתוּב (מִיכָה ה)
וְטָרֶף וְאִין מְצִיל. וְחַק לְנַעֲרַתִּיהָ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טז) חַק
וּמִשְׁפָּט. (תְּהִלִּים קמז) חֲקִיו
וּמִשְׁפָּטָיו. (שִׁם פא) כִּי חַק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט וְגו'. מִכַּאֲן
שְׁמִדַת הַדִּין שׁוֹלֵטת בְּלִילָה.

וְשִׁנְיָנו, אֵלּוּ הָאוּמְרִים שִׁירָה
בְּלִילָה, אֵלּוּ הֵם שָׂרִים עַל כָּל
בְּעָלֵי שִׁיר. וּכְשִׁפּוֹתֵחִים הַחַיִּים
שִׁירָה, מוֹסִיפִים הַעֲלִיּוֹנִים כַּח
לְדַעַת וְלֹהֲפִיר וְלֹהֲשִׁיג מַה שֶּׁלֹּא
הַשִּׁיגוּ. שָׁמַיִם וְאָרֶץ מוֹסִיפִים
כַּח בְּשִׁירָה הַזֹּאת.

אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה, אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה
לְדַעַת בְּאוֹתוֹ שִׁיר. שִׁשְׁנֵי
הַזּוֹכָה בְּאוֹתוֹ שִׁיר, יָדַע בְּעִנְיָנו
הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאָזֵן וַיַּחְקֹר
וַיִּוֹסֵף כַּח וּגְבוּרָה בְּמַה שֶּׁהִיא
וּבְמַה שֶּׁעֲתִיד לִהְיוֹת, וּבְזֶה זָכָה
שְׁלֵמָה לְדַעַת.

שְׁשֵׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, דָּוָד עָלָיו
הַשְּׁלוֹם יָדַע בְּזֶה, וַתִּקַּן שִׁירִים
וַתְּשַׁבְּחוֹת הַרְּבֵה, וְרָמַז בָּהֶם
הַעֲתִידוֹת לְבֵא, וְהוֹסִיף כַּח
וּגְבוּרָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. יָדַע
בְּעִנְיָנו הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאָזֵן
וַיַּחְקֹר וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

שִׁירַת הַלִּילָה, שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁ. רַבִּי
יִצְחָק אָמַר, אוֹתֶם שְׂאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה,
מִקְשִׁיבִים שִׁירְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם, הֲדָא הוּא
דְּכַתְיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) חֲבָרִים מִקְשִׁיבִים לְקוּלָּךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּת אַחַת, כְּלוּלָה מְשַׁלֵּשׁ
פִּתּוֹת, אוֹמְרַת שִׁירָה בְּלִילָה. הֲדָא הוּא
דְּכַתְיב, (מִשְׁלִי ל"א) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרֶף
לְבֵיתָהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲשֶׂרָה דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּיוֹם
רֵאשׁוֹן, מֵהֶם מִדַּת לִילָה, וּמֵהֶם מִדַּת
יוֹם, וְעַל מִדַּת לִילָה פִּתּוֹב וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה
וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ. כְּמַה דְּאֵתָּ אָמַר, (אִיּוֹב ט"ז) אִפּוֹ
טָרֶף. וְכַתְיב, (מִיכָה ה) וְטָרֶף וְאִין מְצִיל. וְחַק
לְנַעֲרוֹתֶיהָ, כְּמַה דְּאֵתָּ אָמַר (שְׁמוֹת ט"ז) חַק וּמִשְׁפָּט.
(תְּהִלִּים קמ"ז) חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו. (תְּהִלִּים פ"א) כִּי חַק
לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט וְגו'. מִכַּאֲן שְׁמִדַת הַדִּין
שׁוֹלֵטת בְּלִילָה.

וְהַנָּא, אֵלּוּ הָאוּמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, אֵלּוּ הֵם
שָׂרִים עַל כָּל בְּעָלֵי שִׁיר. וּכְשִׁפּוֹתֵחִין
הַחַיִּים שִׁירָה, מוֹסִיפִים הַעֲלִיּוֹנִים כַּח, לְדַעַת
וְלֹהֲפִיר וְלֹהֲשִׁיג מַה שֶּׁלֹּא הַשִּׁיגוּ. שָׁמַיִם וְאָרֶץ,
מוֹסִיפִין כַּח בְּהַאי שִׁירָה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה, אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְדַעַת בְּאוֹתוֹ
שִׁיר, דְּתַנְיָא הַזּוֹכָה בְּאוֹתוֹ שִׁיר, יָדַע
בְּעִנְיָנו הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאָזֵן וַיַּחְקֹר וַיִּוֹסֵף
כַּח וּגְבוּרָה בְּמַה שֶּׁהִיא, וּבְמַה שֶּׁעֲתִיד לִהְיוֹת,
וּבְזֶה זָכָה שְׁלֵמָה לְדַעַת.

דְּתַנִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן, דָּוָד עָלָיו הַשְּׁלוֹם, יָדַע בְּזֶה,
וַתִּקַּן שִׁירִים וַתְּשַׁבְּחוֹת הַרְּבֵה, וְרָמַז
בָּהֶם הַעֲתִידוֹת לְבֵא, וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ. יָדַע בְּעִנְיָנו הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאָזֵן
וַיַּחְקֹר וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

וְשַׁלְמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחֲכָמָה, וְאֵזֶן וְחָקֵר וְתִקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מִמֶּשׁ, וְהֵינּוּ דְכָתִיב, (קהלת ב) עָשִׂיתִי לִי שָׂרִים לְדַעַת שִׁיר, מֵאוֹתָן הַשִּׁירִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֶשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ דְכָתִיב, שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוּמַר, שִׁיר, שֶׁל אוֹתָם שָׂרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר, שֶׁפּוֹלֵל כָּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וְכַח וּגְבוּרָה, בְּמָה שֶׁהִיא, וְעֵתִיד לְהִיּוֹת, שִׁיר שֶׁהַשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

וְשַׁלְמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחֲכָמָה, וְאֵזֶן וְחָקֵר וְתִקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מִמֶּשׁ, וְהֵינּוּ שְׂכָתוֹב (קהלת ב) עָשִׂיתִי לִי שָׂרִים וְשָׂרוֹת. כְּלוּמַר, קִנִּיתִי לִי לְדַעַת שִׁיר מֵאוֹתָם הַשִּׁירִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֶשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ שְׂכָתוֹב שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוּמַר, שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׂרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר שֶׁפּוֹלֵל כָּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה וְכַח וּגְבוּרָה בְּמָה שֶׁהִיא וְעֵתִיד לְהִיּוֹת. שִׁיר שֶׁהַשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹ הַשָּׂרִים, עֲמָדוֹ, עַד שְׁנוּלַד לִוִּי, אָבֵל מִשְׁנוּלַד לִוִּי וְאֵילָךְ אָמְרוּ שִׁיר. כִּיּוֹן שְׁנוּלַד מִשָּׂה וּנְמַשַׁח אֶהְרֹן, וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר, וְעֲמָדוֹ עַל מִשְׁמֹרוֹתָם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹ הַשָּׂרִים עֲמָדוֹ עַד שְׁנוּלַד לִוִּי, אָבֵל מִשְׁנוּלַד לִוִּי וְאֵילָךְ אָמְרוּ שִׁיר. כִּיּוֹן שְׁנוּלַד מִשָּׂה וּנְמַשַׁח אֶהְרֹן וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר, וְעֲמָדוֹ עַל מִשְׁמֹרוֹתָם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוּלַד לִוִּי, פִּתְחוּ לְמַעְלָה וְאָמְרוּ, (שיר ה) מִי יִתְנַהֵף כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי (דף י"ט ע"א) אֶמְצָאָהּ כַּחוּץ אֶשְׁקֶה גַם לֹא יָבֹזוּ לִי. כִּיּוֹן שֶׁיִּצְאֻ מִשְׁבֵּט לִוִּי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כּוֹלָם, וְעֲמָדוֹ עַל מִשְׁמֹרוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֱלֹהֵ לְנוֹכַח אֱלֹהֵ, חֲבֵרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמִלְּךָ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בָּא שְׁלָמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׂרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכָמָה בּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוּלַד לִוִּי, פִּתְחוּ לְמַעְלָה וְאָמְרוּ, (שיר ה) מִי יִתְנַהֵף כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֶמְצָאָהּ כַּחוּץ אֶשְׁקֶה גַם לֹא יָבֹזוּ לִי. כִּיּוֹן שֶׁיִּצְאֻ מִשְׁבֵּט לִוִּי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כּוֹלָם וְעֲמָדוֹ עַל מִשְׁמֹרוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֱלֹהֵ לְנוֹכַח אֱלֹהֵ, חֲבֵרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמִלְּךָ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם - בָּא שְׁלָמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׂרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכָמָה בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה נִקְרְאוּ הַשָּׂרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּם, עַל שְׁנֵלוּיִם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד, וְהַשּׁוֹמֵעַ נִלְוָה וְנִדְבָק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אָמְרָה לְאֵה (בראשית כט) יְלֹוּה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שֶׁכַּפֵּל נִלְוָה זָרַע לִוִּי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׂה וְאֶהְרֹן וּמִרְיָם, וְכַכֵּל זָרְעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשָׂרְתוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה נִקְרְאוּ הַשָּׂרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּם, עַל שְׁנֵלוּיִם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד. וְהַשּׁוֹמֵעַ, נִלְוָה וְנִדְבָק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אָמְרָה לְאֵה, (בראשית כ"ט) יְלֹוּה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שֶׁכַּפֵּל נִלְוָה זָרַע לִוִּי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׂה וְאֶהְרֹן וּמִרְיָם, וְכַכֵּל זָרְעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשָׂרְתוֹ.

בֹּא רֵא, בְּשָׁעָה שְׁעֲמָדוֹ מִשְׁמֹרוֹתָם לְמַעְלָה,

תָּא חֲזִי, בְּשָׁעָה שְׁעֲמָדוֹ הַמְשׁוֹרְרִים לְמַעְלָה,

המשוררים למעלה, לא עמדו על משמרתם עד שנולדו שלשת האחים: משה, אהרן ומרים. מילא משה ואהרן, מרים למה? אמר רבי יוסי, זהו שפתוב ושרות, כמו שנאמר (שמות טו) ותען להם מרים. שנינו, באותה שעה שנולד לוי, נטלו הקדוש ברוך הוא ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פרש מאשתו, והחזירה. באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים. גער בהם הקדוש ברוך הוא ונשתפך השיר, עד שנטה קו ימינו והושיט לעמרם.

מה הטעם נקרא עמרם? שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מה הטעם לא נזכר שמו? רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יפירו בו. זהו שפתוב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם, בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה.

וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש זה גבריאל, שפתוב (דניאל ט) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבתם בתורה, ובמשה כתיב ויקח את בת לוי, להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. זהו שפתוב ויקח את בת לוי. ולפיכך כתיב ותרא אתו פי טוב הוא.

לא עמדו על משמרתם, עד שנולדו שלשה האחים: משה, אהרן, ומרים. תינח משה ואהרן, מרים למה. אמר רבי יוסי, הדא הוא דכתיב, (קהלת ב') ושרות. כמה דאתא אמר, (שמות ט"ו) ותען להם מרים.

האנא, באותה שעה שנולד לוי, נטלו הקדוש ברוך הוא, ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פירש מאשתו, והחזירה, באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים, גער בהם הקדוש ברוך הוא, ונשתפך השיר, עד שנטה קו ימינו, והושיט לעמרם.

מאי טעמא נקרא עמרם. שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מאי טעמא לא נזכר שמו. רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יפירו בו, הדא הוא דכתיב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה. וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש זה גבריאל. דכתיב, (דניאל ט') והאיש

גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבתם בתורה, ובמשה כתיב ויקח את בת לוי, להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. הדא הוא דכתיב, ויקח את בת לוי. ולפיכך כתיב, ותרא אתו פי טוב הוא.

את בת לוי. ולפיכך כתיב, ותרא אתו פי טוב הוא. (שמות ב')

רבי אלעזר אָמר, זָכה עֲמָרם שְׁיִצָּא מִמָּנוּ בֵּן, שְׁזָכָה לְקוֹל גָּדוֹל, דְּכַתִּיב, (שמות ט"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל. וְעֲמָרם זָכָה לְבֵת קוֹל, דְּכַתִּיב וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי, כְּלוּמַר, בֵּת קוֹל. וְלִפְיֶכָּךְ כְּתִיב וַיִּלְךְ. כְּלוּמַר, שְׁהֵלֶךְ לְמַדְרַגָּה זו. תָּאנָא, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, דְּכַתִּיב וַתִּרְא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְכַתִּיב, (תהלים קמ"ה) טוֹב ה' לְכָל. וְכַתִּיב, (תהלים ל"ד) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

רבי אלעזר אָמר, זָכה עֲמָרם שְׁיִצָּא מִמָּנוּ בֵּן שְׁזָכָה לְקוֹל גָּדוֹל, שְׁכַתוּב (שמות ט"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל. וְעֲמָרם זָכָה לְבֵת קוֹל, שְׁכַתוּב וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי, כְּלוּמַר בֵּת קוֹל. וְלִפְיֶכָּךְ כְּתוּב וַיִּלְךְ, כְּלוּמַר, שְׁהֵלֶךְ לְמַדְרַגָּה זו. שְׁנִינּוּ, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, שְׁכַתוּב וַתִּרְא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וְכַתוּב (תהלים קמ"ט) טוֹב ה' לְכָל, וְכַתוּב טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּסְכַּנִּין אָמר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעַפְדִּים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, שְׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ גְּלוּתָם, מָה כְּתִיב, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מָאי טַעֲמָא. שְׁהוֹרַד שַׂר מִצְרַיִם מִמַּעַלְתּוֹ, וְנִפְל מַגְּאֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שְׁהוּא שַׂר שְׁלֵהֶן, זָכַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּסְכַּנִּין אָמר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם - סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעַפְדִּים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם - שְׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ גְּלוּתָם מָה פְּתוּב? וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מָה הַטַּעַם? שְׁהוֹרַד שַׂר מִצְרַיִם מִמַּעַלְתּוֹ וְנִפְל מַגְּאֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שְׁהוּא שַׂר שְׁלֵהֶם, זָכַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

אָמר רַבִּי יְהוֹדָה, בָּא וּרְאָה שְׁכַךְ הוּא, שְׁפָל זְמַן שְׁהִשָּׁר שְׁלֵהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשַּׂר שְׁלֵהֶם, כְּתִיב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד וַיֵּאנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם.

אָמר רַבִּי יְהוֹדָה, בָּא וּרְאָה שְׁכַךְ הוּא, שְׁפָל זְמַן שְׁהִשָּׁר שְׁלֵהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשַּׂר שְׁלֵהֶם, כְּתוּב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּאנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם. אָמר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא וּרְאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמַדַּת הַדִּין וּמוֹרִידָה וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְהֵינּוּ שְׁשִׁנֵּינוּ שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל. מָאן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (ד) מָלָא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אָמר לִיה

אָמר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא וּרְאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמַדַּת הַדִּין, וּמוֹרִידָה, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהֵינּוּ דִתְנִין, שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל. מָאן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (ד) מָלָא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אָמר לִיה

לְאוֹב עֲצֻמוֹת, שְׁהִיָּה מְשַׁקֵּר
וּדְבָרָיו שְׁקָרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הוֹלְכִים
אֲחֵר אוֹב עֲצֻמוֹת, שְׁבִירוֹר הַדְּבָר
הוּא, שְׁשִׁינּוּ, בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי
הַמֶּלֶךְ יֵשׁ שְׁתֵּי דַמְעוֹת לְקָדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין,
שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחָן, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נא) שְׁתֵּים הִנֵּה
קִרְאֲתֶיךָ. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא מוֹרִיד אוֹתָם
לַיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה,
לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין
לְמַדַּת הַרַחֲמִים וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דַמְעוֹת,
שֶׁמֶהֵן בָּאוֹת הַדַּמְעוֹת, מֵהֵן בָּא
הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (שמות יד)
וְהִנֵּה מִצְרִים נֹסְעֵי אַחֲרֵיהֶם.
וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶה שֵׁר שֶׁל
מִצְרַיִם הוּא, וְאִתָּהּ אֲמַרְתָּ וַיָּמַת
מֶלֶךְ מִצְרַיִם זֶה שֵׁר שֶׁל
מִצְרַיִם?! אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
הַדְּבָר הַזֶּה מְסִיעַ לְאוֹתוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה. כְּתוּב כֵּן וְהִנֵּה
מִצְרַיִם, וְכְתוּב שֶׁם וַיָּמַת מֶלֶךְ
מִצְרַיִם. מְלַמֵּד שֶׁעַכְשָׁיו לֹא הִיָּה
מֶלֶךְ, שֶׁהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ,
וּלְפִיכֵן כְּתוּב וְהִנֵּה מִצְרַיִם וְלֹא
כְּתוּב מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וְמָה שֶׁאָמַר
וַיָּמַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד) כִּי מָתוּ
כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת
נַפְשִׁךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא רֵא, כָּל מְלָכֵי
מִצְרַיִם פָּרְעָה שְׁמֵם, וּבְכֹאֵן לֹא
נֶאֱמַר אֵלָּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סֶתֶם.
וּבְמִקוֹמוֹ פָּרְעָה, וְהוּא פָּרְעָה
מִמֶּשׁ. בֹּא רֵא, בְּעוֹד שֵׁשׁ
שְׁלֹטוֹן שְׁלַמְעֵלָה, יֵשׁ שְׁלֹטוֹן
בְּעַם שְׁלַמְטָה. כְּשֶׁהֶעֱבַר

הַשְּׁלֹטוֹן שְׁלַמְעֵלָה, מְעַבְּרֵי הַשְּׁלֹטוֹן שְׁלַמְטָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (זכריה יד) הִנֵּה יוֹם בָּא לְה' וְגו' וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לְה' וְגו'. וְכִי
שָׂר הַיָּמִים אֵינָם שְׁלוֹ? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַמֵּד שֶׁשָּׂר הַיָּמִים נִתְּנִים לְשָׂרִים, וְאוֹתוֹ יוֹם

לְאוֹב טְמֵא, דְּהוּהוּ כְּדִיב, וּמִלּוּהִי כְּדִיבָן.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא בְּתַר אוֹב טְמֵא אֲזַלִּינָן,
דְּבִרְיָא דְּמִלָּה הוּא, דְּתַנָּן, בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי
מִלְכָּא, אִית תָּרִין דְּמַעֲיָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין, שְׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחָן, כְּמָה
דְּאִתָּהּ אָמַר, (ישעיה נ"א) שְׁתֵּים הִנֵּה קוֹרְאֲתֶיךָ.
וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא
מוֹרִיד אוֹתָם לַיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה
לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין לְמַדַּת רַחֲמִים,
וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דַמְעוֹת,
שֶׁמֶהֵם בָּאִים הַדַּמְעוֹת, מֵהֵם בָּא הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּתִיב, (שמות י"ד) וְהִנֵּה מִצְרַיִם
נֹסְעֵי אַחֲרֵיהֶם. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי זֶה שֵׁר

שֶׁל מִצְרַיִם הוּא, וְאִתָּהּ אֲמַרְתָּ וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם,
זֶה שֵׁר שֶׁל מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵאֵי מִלָּה
קָא מְסִיעַ לְהַהוּא דְּלַעֲיָלָא, כְּתִיב הֵכָא וְהִנֵּה
מִצְרַיִם, וּכְתִיב הֵתָם וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מְלַמֵּד
דְּעַכְשָׁיו לֹא הִיָּה מֶלֶךְ, דְּהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ.

וּלְפִיכֵן כְּתִיב, וְהִנֵּה מִצְרַיִם, וְלֹא כְּתִיב מֶלֶךְ
מִצְרַיִם. וְמָה דְּאָמַר וַיָּמַת. כְּמָה דְּאִתָּהּ אָמַר (שמות

ד) כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשִׁךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא וּרְאֵה,
כָּל מְלָכֵי מִצְרַיִם פָּרְעָה שְׁמֵם. וּבְכֹאֵן לֹא

נֶאֱמַר אֵלָּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סֶתֶם. וּבְמִקוֹמוֹ פָּרְעָה,
וְהוּא פָּרְעָה מִמֶּשׁ. תָּא חֲזִי, בְּעוֹד דְּאִית

שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַעֲיָלָא, אִית שׁוּלְטָנוּתָא בְּעַמָּא
דְּלַתְתָּא, אִתְעַדִּי שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַעֲיָלָא, אִתְעַדִּי

שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַתְתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (זכריה י"ד) הִנֵּה יוֹם בָּא לְיָי' וְגו'
וְגו' וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לְיָי' וְגו'.

אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעובדי כוכבים ומזלות, מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם, ועל זה כתוב ונשגב ה' לברו ביום ההוא, שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

אמר רבי אבא, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה, מה כתוב? (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב יש לה? אלא, אמר רבי יצחק, חרב יש לו, שכתוב חרב לה' מלאה דם, וכתוב וכחרבו את כל בשר.

אמר רבי אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, שכתוב (דברי הימים א-כא) ויבא את מלאך ה' עמד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך? אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.

והרי אמר רבי יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות, אם לא שאני חס על כבוד הבריות, אפרע להם את בית השחיטה כבהמה. אמר רבי אבא, הכל משום שנתן רשות בידו לעשות אמר דין. זהו שכתוב (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. הרשות נתונה בידו לעשות דין. אם כן, מה זה וישב חרבו אל נדנה? אמר רבי אבא, שנתן הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

ויאנחו בני ישראל. ויתאנחו לא כתוב, אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו (האניחו) לו למעלה, (כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

רבי ברכיה אמר, בני ישראל שלמעלה היו, ומי הם בני

וכי שאר יומין לאו אינון דיליה. אלא אמר רבי אבא, מלמד, ששאר הימים, נתנים לשרים, ואותו יום, אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעבודת כוכבים ומזלות. מפני שבאותו יום, יפלו כל השרים ממעלתם. ועל דא כתיב, (ישעיה ב) ונשגב ה' לברו ביום ההוא. שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

אמר רבי אבא, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה, מה כתיב, (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב אית ליי'. אלא אמר רבי יצחק, חרב אית ליה, דכתיב, (ישעיה לד) חרב ליי' מלאה דם. וכתיב (ישעיה ס"ו) וכחרבו את כל בשר.

אמר רבי אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, דכתיב, (דברי הימים א, כ"א) ויבא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך, אלא, שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין. והא אמר רבי יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות, אי לאו דחייסנא ליקרא דברייתא, פרענא להו בית השחיטה, כבהמה. אמר רבי אבא, כלא משום דאתייהיב רשותא בידיה, למעבד גמר דינא, הדא הוא דכתיב, (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. הרשות נתונה בידו לעשות דין. אי הכי מאי (דברי הימים א, כ"א) וישב חרבו אל נדנה. אמר רבי אבא, שנתן הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

ויאנחו בני ישראל, ויתאנחו לא כתוב, אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו (מ"א האניחו) לו למעלה (מ"א כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

רבי ברכיה אמר, בני ישראל דלעילא הוו,

ומאן אינון בני ישראל. אינון דאתקרוין בני פולחנא. כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

ישראל? אותם שנקראו בני העבודה, כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

אמר רבי יצחק בד עביד קדשא בריה הוא דינא בפמלייא של מעלה, ההוא דינא מאי הוי. אמר רבי אלעזר, מעבר להו בההוא נהר דינור, ואעבר לון משולטניהון, ומני שולטנין אחרנין דשאר עמין. אמר ליה והא כתיב (תהלים ק"ד) משרתיו אש לזהט. אמר ליה, אית אשא קשיא מאשא, ואית אשא דדחיא אשא.

אמר רבי יצחק, כשעושה הקדוש ברוך הוא דין בפמליא של מעלה, אותו דין מה יהיה? אמר רבי אלעזר, מעביר אותם באותו נהר דינור, ומעבירם משלטונם, וממנה שליטים אחרים של שאר עמים. אמר לו, והרי כתוב משרתיו אש להט? אמר לו, יש אש קשה מאש, ויש אש שדוחה אש.

אמר רבי יצחק, תלת ענייני הכא: אנחה, שועה, צעקה. וכל חד מתפרשא מאחרא. אנחה: פתיב, ויאנחו בני ישראל. צעקה: דכתיב, ויצעקו. שועה: דכתיב, ותעל שועתם. וכל חד בלחודוי מתפרשא, וכלהו עבדו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עבדו, אנחה לא עבדו, משמע מדכתיב ויאנחו ולמעלה היתה האנחה בשבילם.

אמר רבי יצחק, שלשה ענינים כאן: אנחה, שועה, צעקה, וכל אחד מתפרש מהאחר. אנחה - שכתוב ויאנחו בני ישראל. צעקה - שכתוב ויצעקו. שועה - שכתוב ותעל שועתם. וכל אחד לבדו מתפרש, וכלם עשו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עשו, אנחה לא עשו, משמע משכתוב ויאנחו, ולמעלה היתה האנחה בשבילם.

צעקה ושועה במאי אתפרשן, אמר רבי יצחק, אין לך שועה, אלא בתפלה. שנאמר, (תהלים ל"ט) שמעה תפילתי יי' ושועתי האזינה. (תהלים פ"ח) אליך יי' שועתי. (תהלים ל') שועתי אליך ותרפאני. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. אמר רבי (דף כ"ע"א) יהודה, הלכך גדולה צעקה מפולן, שצעקה היא בלב. הדא הוא דכתיב, (איכה ב') צעק לבם אל יי'. צעקה וזעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא, יותר מתפלה ואנחה, דכתיב, (שמות כ"ב) פי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

צעקה ושועה במה התפרשו? אמר רבי יצחק, אין לך שועה אלא בתפלה, שנאמר (תהלים לט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה. אליך ה' שועתי. שועתי אליך ותרפאני. צעקה, שצועק ואינו אומר כלום. אמר רבי יהודה, הלכך גדולה צעקה מכלם, שצעקה היא בלב. זהו שכתוב (איכה ב') צעק לבם אל ה'. צעקה וזעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואנחה, שכתוב (שמות כב) פי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (שמואל א' ט"ו) נחמתי כי

אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר

הַמְלַכְתִּי אֶת שְׂאוֹל לְמֶלֶךְ. מִה כְּתִיב, וַיַּחַר לְשִׂמְוֵאל, וַיִּצְעַק אֶל יי' כָּל הַלַּיְלָה. הַנִּיחַ הַכֹּל, וְלָקַח צַעֲקָה, מִשּׁוּם דִּהְיָא קְרוּבָה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא יַתִּיר מִפְּלֵהוּ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

הֲנֵנוּ רַבְּנָן, הָאֵי מָאן דְּצָלִי וּבְכֵי וְצָעִיק, עַד לָא יְכִיל לְמַרְחֵשׁ בְּשִׁפּוּתֵיהּ, הָאֵי צְלוּתָא שְׁלִימָתָא דִּהְיָא בְּלָבָא, וְלַעוֹלָם לָא הֲדָרָא רִיקְנָיָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, גְּדוּלָה צַעֲקָה, שְׁקוֹרְעָ גְזֹר דִּינוּ שֶׁל אָדָם מִפְּלַיְמִי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, גְּדוּלָה צַעֲקָה, שְׁמוּשְׁלַת עַל מִדַּת הַדִּין שֶׁל מַעְלָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, גְּדוּלָה צַעֲקָה, שְׁמוּשְׁלַת בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. בְּשִׁבִיל צַעֲקָה נּוֹחַל הָאָדָם הָעוֹלָם הִזָּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, דְּכְּתִיב, (תהלים ק"ז) וַיִּצְעֲקוּ אֵל ה' בְּצַר לָהֶם מִמַּצּוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם.

וּמִשָּׁה הִזָּה רוּעָה אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חֲתָנּוּ כַּהֵן מִדִּין. (שמות ג') רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (שיר השירים ב') דוֹדִי

לִי וְאֲנִי לוֹ הָרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת, שְׂאִינָם מְשֻׁגְיָחִים וְאִינָם יוֹדְעִים, בְּשַׁעָה שְׁעָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְבָרְא עוֹלָמוֹ, כָּל הָעוֹלָמוֹת עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה אַחַת, וּבְמַחְשָׁבָה זוֹ נִבְרְאוּ כוֹלָם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים ק"ד) כָּלֶם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ. וּבְמַחְשָׁבָה זוֹ, שֶׁהִיא הַחֻכְמָה, נִבְרְאָ הָעוֹלָם הִזָּה, וְהָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה.

נָטָה יְמִינוּ, וּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. נָטָה שְׂמָאלוֹ, וּבְרָא הָעוֹלָם הִזָּה, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ"ח) אֵף יָדֵי יְסֻדָּה אֶרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָה שְׁמַיִם. קוֹרָא אֲנִי אֶלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. וְכָלֶם בְּרַגְעָ אַחַת (וּבְשַׁעָה אַחַת נִבְרְאוּ), וַעֲשָׂה הָעוֹלָם

(מח) אֵף יָדֵי יְסֻדָּה אֶרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָה שְׁמַיִם קוֹרָא אֲנִי אֶלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. וְכָלֶם בְּרַגְעָ אַחַת (וּבְשַׁעָה אַחַת נִבְרְאוּ), וַעֲשָׂה הָעוֹלָם הִזָּה כְּנֶגֶד הָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. וְכָל מַה שֵּׁיֵשׁ לְמַעְלָה, כְּדַגְמָתוֹ

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׂמְוֵאל (שמואל-א טו) נִחְמַתִּי כִּי הַמְלַכְתִּי אֶת שְׂאוֹל לְמֶלֶךְ, מִה כְּתוּב? וַיַּחַר לְשִׂמְוֵאל, וַיִּצְעַק אֶל ה' כָּל הַלַּיְלָה. הַנִּיחַ הַכֹּל וְלָקַח צַעֲקָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא קְרוּבָה לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יוֹתֵר מִפְּלֵם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

שָׁנוּ רַבּוּתֵינוּ, זֶה מִי שְׁמַתְפַּלֵּל וּבוֹכָה וְצוֹעֵק עַד שֶׁלֹּא יְכוּל לְרַחֵשׁ בְּשִׁפְתָיו - תְּפִלָּה זוֹ שְׁלֵמָה, שֶׁהִיא בְּלִב, וְלַעוֹלָם לָא חוֹזֵרֵת רִיקָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, גְּדוּלָה צַעֲקָה שְׁקוֹרְעַת גְזֹר דִּינוֹ שֶׁל אָדָם מִפְּלַיְמִי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, גְּדוּלָה צַעֲקָה שְׁמוּשְׁלַת עַל מִדַּת הַדִּין שֶׁל מַעְלָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, גְּדוּלָה צַעֲקָה שְׁמוּשְׁלַת בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. בְּשִׁבִיל צַעֲקָה נּוֹחַל הָאָדָם הָעוֹלָם הִזָּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב (תהלים קז) וַיִּצְעֲקוּ אֵל ה' בְּצַר לָהֶם מִמַּצּוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם.

וּמִשָּׁה הִזָּה רַעָה אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חֲתָנּוּ כַּהֵן מִדִּין. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (שיר ב) דוֹדִי לִי וְאֲנִי לוֹ הָרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת שְׂאִינָם מְשֻׁגְיָחִים וְאִינָם יוֹדְעִים, בְּשַׁעָה שְׁעָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרְא עוֹלָמוֹ, כָּל הָעוֹלָמוֹת עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה אַחַת, וּבְמַחְשָׁבָה זוֹ נִבְרְאוּ כָלֶם, זֶהוּ שְׁכָתוּב כָּלֶם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ. וּבְמַחְשָׁבָה זוֹ, שֶׁהִיא הַחֻכְמָה, נִבְרְאָ הָעוֹלָם הִזָּה וְהָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה.

נָטָה יְמִינוּ, וּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. נָטָה שְׂמָאלוֹ, וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם הִזָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מ"ח) אֵף יָדֵי יְסֻדָּה אֶרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָה שְׁמַיִם קוֹרָא אֲנִי אֶלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. וְכָלֶם בְּרַגְעָ אַחַת (וּבְשַׁעָה אַחַת נִבְרְאוּ), וַעֲשָׂה הָעוֹלָם הִזָּה כְּנֶגֶד הָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. וְכָל מַה שֵּׁיֵשׁ לְמַעְלָה, כְּדַגְמָתוֹ

למטה. וכל מה שיש למטה, פדוגמתו בים, והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים - ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לויתן, כמו שנאמר (שמות לו) לחבר את האהל להיות אחד. כתוב באדם, כי בצלם אלהים עשה את האדם, וכתוב (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים. אם בני אדם חשובים במעשיהם (במעשיו) כל זה, והם אבודים ומסופה מעפר הבאר, במה באים לשאב ממנו? ובחר בעליונים, ובחר בישראל. לעליונים לא קרא בנים. לתחתונים קרא בנים. זהו שכתוב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, שכתוב (ישעיה סג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

הרעה בשושנים - הוא רועה בשושנים, אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר הרעה בשושנים - מה שושן זה הוא אדם ומימיו לבנים, כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו ממדת הדין למדת הרחמים, וכתוב (שם א) אם יהיה חטאיכם פשנים כשילג ילבינו. רבי אבא היה הולך בדרך, והיה עמו רבי יצחק. עד שהיו הולכים, פגש את אותם ורדים. נטל אחד רבי אבא בידו והיה הולך. פגש בהם רבי יוסי. אמר, ודאי ששכינה פאן, ואני ראיתי בידי רבי אבא ללמד חכמה רבה, שהרי ידעתי שרבי אבא לא נטל את זה אלא להראות חכמה.

אמר רבי אבא, שב, בני, שב. לשבו. הריח רבי אבא באותו הורד. אמר, ודאי אין העולם

הזה, כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, פדוגמתו למטה. וכל מה שיש למטה, פדוגמתו בים. והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לויתן, כמה דאת אמר (שמות לו) לחבר את האהל להיות אחד.

כתוב באדם, (בראשית ט') כי בצלם אלהים עשה את האדם, וכתוב, (תהלים ח') ותחסרהו מעט מאלהים. אי בני נשא יקירין בעובדיהו (ג"א בעובדיו) כל האי, ואינון מתאבדין (מסופה) מעפר דבירא, במה אתיין לשאבא מניה. ובחר בעליונים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים. הדא הוא דכתיב, (דברים י"ד) בנים אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, דכתיב, (ישעיה ס"ג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

הרועה בשושנים, הוא רועה בשושנים, אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדם, ומימיו לבנים, כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו, ממדת הדין למדת הרחמים. וכתוב (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם פשנים כשילג ילבינו. רבי אבא היה אזיל באורחא, והוה עמיה רבי יצחק. אדהו אזלי, פגע באינון ורדים, נטל חד רבי אבא בידוי והוה אזיל. פגע בהו רבי יוסי, אמר ודאי שכינתא הכא, ואנא חמינא בידוי דרבי אבא, למילף חכמתא סגיאה, דהא ידענא, דרבי אבא לא נטל האי, אלא לאחזאה חכמתא.

אמר רבי אבא, תיב ברי תיב. יתבו. ארח רבי אבא בהווא ורדא, אמר, ודאי אין

מתקיים אלא על הריח, שהרי
ראיתי שאין נפש מתקיימת אלא
על ריח, ולכן הדס במוצאי
שבת.

פתח ואמר דודי לי ואני לו
הרעה בשושנים. מי גרם לי
שאני לדודי ודודי לי? מפני
שהוא מנהיג עולמו בשושנים.
מה שושן יש בו ריח והוא
אדם, מוצקין אותו והוא
מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא
זו - כף הקדוש ברוך הוא
מנהיג עולמו בדרך זה, וזה
שאלמלא כן לא יתקיים העולם
בשביל האדם החוטא. והחוטא
נקרא אדם, כמו שנאמר אם
יהיו חטאיכם פשנים כשגלג
לבינו. מקריב קרבנו לאש
שהוא אדם. זורק הדם סביב
למזבח שהוא אדם. מדת הדין
אדם. מוצקין אותו והריח, ועולה
העשן כלו לבן, ואז האדם
נהפך ללבן, נהפך מדת הדין
למדת הרחמים.

ובא ראה, כל מדת הדין אין
צריך הריח שלו אלא מצד אדם.
והינו שאמר רבי יהודה, מהו
שפתיב (מלכים א' יח) ויתגודדו
כמשפטם וגו' עד שפך דם
עליהם? אלא היו יודעים שלא
ישיגו ממדת הדין כרצונם,
זולתי באדם.

אמר רבי יצחק, ועוד - אדם
ולבן נקרב לעולם, והריח עולה
משפתיהן. מה השושן אדם ולבן
- כף ריח הקרבן. והקרבן
מאדם ולבן. בא וראה מריח
הקטרת, שהסמנים, מהם
אדמים ומהם לבנים, כגון
הלבונה שהוא לבן, מר דרור
אדם, והריח עולה מאדם ולבן.
ועל כן מנהיג עולמו בשושנים,

שהוא אדם ולבן, וכתוב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם.
בנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו, ומתכפר

העולם מתקיים אלא על הריח. דהא חזינא
דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. ועל דא,
הדס במוצאי שבת.

פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים.
מי גרם לי, שאני לדודי ודודי לי, מפני
שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש
בו ריח, והוא אדם, מוצקין אותו, והוא
מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זו. כף הקדוש
ברוך הוא, מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא
כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא.
והחוטא נקרא אדם, כמה דאת אמר, אם יהיו
חטאיכם פשנים כשגלג (דף כ' ע"ב) ילבינו, מקריב
קרבנו לאש שהוא אדם. זורק הדם, סביב
למזבח שהוא אדם. מדת הדין אדם, מוצקין
אותו, ועולה העשן כלו לבן, ואז האדם
נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.
ותא חזי, כל מדת הדין, אין צריך הריח שלו,
אלא מצד אדם. והיינו דאמר רבי יהודה,
מה דכתוב, (מלכים א' י"ח) ויתגודדו כמשפטם וגו'
עד שפך דם עליהם. אלא היו יודעים, שלא
ישיגו ממדת הדין כרצונם, זולתי באדם.

אמר רבי יצחק, ועוד, אדם ולבן נקרב
לעולם, והריח עולה משפתיהן. מה
השושן אדם ולבן, כף ריח הקרבן. והקרבן,
מאדם ולבן. בא וראה מריח הקטורת,
שהסמנים, מהם אדומים, ומהם לבנים, כגון
הלבונה, שהוא לבן, מר דרור אדם, והריח
עולה מאדם ולבן. ועל כן מנהיג עולמו
בשושנים, שהוא אדם ולבן. וכתוב (יחזקאל מד)
להקריב לי חלב ודם.

בנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו, ומתכפר
שהוא אדם ולבן, וכתוב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם.
בנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, זה אדם וזה לבן. מה השושן שהוא אדם והוא

לָבָן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ
 לָבָן אֶלֶּא בְּאֵשׁ - כִּף הַקֶּרֶבֶן אֵין
 מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן
 אֶלֶּא בְּאֵשׁ. עֲכָשׁוּ, מִי שְׂיֹשֵׁב
 בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמִקְרִיב חֲלָבוֹ וְדָמוֹ,
 אֵינוֹ נִצְמַק לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן אֶלֶּא
 בְּאֵשׁ. שְׂאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה, מִתּוֹךְ
 תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם מִחֲלִישֵׁין
 אֵיבְרִיו, וְגוֹבֵר עָלָיו הָאֵשׁ.
 וּבִאֲוֹתָהּ שְׁעָה צְרִיף לְהַקְרִיב
 חֲלָבוֹ וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא
 הַנִּקְרָא מִזְבַּח כַּפָּרָה.

וְהֵינּוּ שְׂרָבִי אֶלְעֶזֶר, כְּשֶׁהָיָה
 יוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית, הָיָה מִתְפַּלֵּל
 וְאוֹמֵר: גְּלוּי וְיִדּוּעַ לְפָנֶיךָ ה'!
 אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁהַקְרָבִיתִי
 לְפָנֶיךָ חֲלָבִי וְדָמִי, וְהִרְפַּחְתִּי
 אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲלֶשֶׁת גּוּפִי,
 יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שִׁיְהֵא הַרִיחַ
 הָעוֹלָה מִפִּי בְשַׁעֲהָ זוֹ כְּרִיחַ
 הָעוֹלָה מִהַקֶּרֶבֶן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
 וְתִרְצַנִּי.

נִמְצָא שְׂאָדָם הוּא מִקְרִיב
 בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֲלָב וְהַדָּם, (וְהָאֵשׁ)
 וְהַרִיחַ שְׁעוֹלָה מִפִּיו הוּא מִזְבַּח
 כַּפָּרָה, וְלִפְיֶכָף תִּקְנּוּ הַתְּפִלָּה
 בְּמָקוֹם הַקֶּרֶבֶן, וּבִלְבָד שִׁיתְכּוֹן
 לְמָה שְׂאֵמֵרְנוּ. אָמֵר רַבִּי יִצְחָק,
 מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה כְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר לֵא)
 כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ
 בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמֵר רַבִּי יוֹסִי,
 כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם
 מִקְרִיב קֶרֶבֶן בְּעֵינָן זֶה וּמִתְכַּפֵּר
 לוֹ. עֲכָשׁוּ תַּפְלָתוֹ שֶׁל אָדָם
 מִכַּפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקֶּרֶבֶן, כְּמוֹ
 זֶה.

דְּבַר אַחַר דּוֹדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ
 הֲרַעָה בְּשׁוֹשְׁנִים - מָה הַשׁוֹשְׁנִים
 קוֹצִים מְצוּיִים בְּתוֹכָם, אָף
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַהִיג עוֹלָמוֹ
 בְּצַדִּיקִים וְרָשָׁעִים. מָה
 הַשׁוֹשְׁנִים, אֶלְמָלֵא הַקּוֹצִים אֵין
 הַשׁוֹשְׁנִים מִתְקִימִים, כִּף אֶלְמָלֵא
 הַרְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִכְרִים, בְּמָה
 הַצַּדִּיקִים נִכְרִים? מִתּוֹךְ שִׁישׁ רָשָׁעִים,

לוֹ, זֶה אָדָם, וְזֶה לָבָן. מָה הַשׁוֹשֵׁן שֶׁהוּא אָדָם
 וְהוּא לָבָן, אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן,
 אֶלֶּא בְּאֵשׁ. כִּף הַקֶּרֶבֶן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר
 כְּלוּ לָבָן, אֶלֶּא בְּאֵשׁ. עֲכָשׁוּ, מִי שְׂיֹשֵׁב
 בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמִקְרִיב חֲלָבוֹ וְדָמוֹ, אֵינוֹ נִצְמַק
 לַחְזוֹר כְּלוּ לָבָן, אֶלֶּא בְּאֵשׁ. דְּאָמֵר רַבִּי יְהוּדָה,
 מִתּוֹךְ תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם, מִחֲלִישֵׁין אֵיבְרִיו, וְגוֹבֵר
 עָלָיו הָאֵשׁ, וּבִאֲוֹתָהּ שְׁעָה, צְרִיף לְהַקְרִיב חֲלָבוֹ
 וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא מִזְבַּח כַּפָּרָה.
 וְהֵינּוּ דְרַבִּי אֶלְעֶזֶר, כִּד הָוָה יִתִּיב בְּתַעֲנִיתָא,
 הָוָה מְצַלִּי וְאָמֵר, גְּלוּי וְיִדּוּעַ לְפָנֶיךָ ה'
 אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁהַקְרָבִיתִי לְפָנֶיךָ חֲלָבִי
 וְדָמִי, וְהִרְפַּחְתִּי אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲוִלְשַׁת גּוּפִי,
 יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שִׁיְהֵא הַרִיחַ הָעוֹלָה מִפִּי
 בְשַׁעֲהָ זוֹ, כְּרִיחַ הָעוֹלָה מִהַקֶּרֶבֶן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
 וְתִרְצַנִּי.

נִמְצָא, שְׂאָדָם הוּא מִקְרִיב בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֲלָב
 וְהַדָּם, (וְהָאֵשׁ) וְהַרִיחַ שְׁעוֹלָה מִפִּיו, הוּא
 מִזְבַּח כַּפָּרָה, וְלִפְיֶכָף תִּקְנּוּ הַתְּפִלָּה בְּמָקוֹם
 הַקֶּרֶבֶן, וּבִלְבָד שִׁיתְכּוֹן לְמָה דְּאֵמֵרְנוּ. אָמֵר רַבִּי
 יִצְחָק, מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר ל"א) כָּל דְּבַר
 אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמֵר רַבִּי
 יוֹסִי, כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם מִקְרִיב
 קֶרֶבֶן בְּעֵינָן זֶה, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. עֲכָשׁוּ, תַּפְלָתוֹ
 שֶׁל אָדָם מִכַּפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקֶּרֶבֶן, כִּי הָאֵי
 גְּוֹנָא.

דְּבַר אַחַר, דּוֹדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הֲרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים.
 מָה הַשׁוֹשְׁנִים קוֹצִין מְצוּיִין בְּתוֹכָם, אָף
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְנַהִיג עוֹלָמוֹ בְּצַדִּיקִים
 וְרָשָׁעִים. מָה הַשׁוֹשְׁנִים, אֶלְמָלֵא הַקּוֹצִים, אֵין
 הַשׁוֹשְׁנִים מִתְקִימִין. כִּף אֶלְמָלֵא הַרְשָׁעִים, אֵין
 הַצַּדִּיקִים נִכְרִים. דְּאָמֵר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה
 הַרְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִכְרִים. שְׂאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה
 הַצַּדִּיקִים נִכְרִים? מִתּוֹךְ שִׁישׁ רָשָׁעִים,

שאלמלא רשעים אין הצדיקים נכרים. דבר אחר הרעה בשושנים - המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. דבר אחר בשושנים - באותם ששונים בתורה.

ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדן. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים כו) מזמור לדוד ה' רעי לא אחר. פלומר, ה' רעי - ה' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתו בצדק ובמשפט - אף הקדוש ברוך הוא, כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב.

אמר רבי יוסי, דרך הרועה לנהג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשקט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כף הקדוש ברוך הוא הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השקט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

דבר אחר ומשה היה רעה - אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל על מלכות שמים. אם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כו) תקנה לכסיל ממנו.

אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהג את צאנו. בא וראה מדוד, שנאמר (שמואל א טו) והנה רעה בצאן. ללמדך שדוד חכם גדול היה, והיה רועה צאנו בדין וכשורה, לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר? אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן, שנאמר (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם ואתן צאני צאן מרעיתי אדם

הצדיקים ניכרים, מתוך שיש רשעים, דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים. דבר אחר הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. דבר אחר בשושנים, באותם ששונים בתורה.

ומשה היה רעה את צאן יתרו חותנו כהן מדן. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים כ"ג) מזמור לדוד יי' רועי לא אחר. פלומר, יי' רועי: יי' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן, ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מישר הליכתו בצדק ובמשפט. אף הקדוש ברוך הוא, כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב.

אמר רבי יוסי, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשקט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כף הקדוש ברוך הוא, הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השקט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

דבר אחר ומשה היה רועה, אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים. ואם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כ"ו) תקנה לכסיל ממנו.

אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהוג את צאנו. בא וראה, מדוד, שנאמר (שמואל א ט"ו) והנה רועה בצאן. ללמדך שדוד חכם גדול היה, והיה רועה צאנו בדין וכשורה. לפיכך, עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר. אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן, שנאמר, (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם ואתן צאני צאן מרעיתי אדם

אתם. וכתוב כצאן קדשים כצאן ירושלים.

מה הצאן, פשיקרכו על המזבח, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא - כך המנהיג לישראל פדין וכשורה, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד, הרועה את הצאן, פשהצאן יולדות, הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו, כדי שלא ילאו ויגעו, ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם - כך המנהיג לישראל צריך להנהילם ברחמים, ולא באכזריות. וכן אמר משה, כי תאמר אלי, שאהו בחיקיך וגו'.

מה הרועה את הצאן, כשהוא רועה טוב, מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות - כך המנהיג לישראל, אם הוא טוב, מצילם מן העפופים, ומדין של מטה, ומדין של מעלה, ומדריכם לחיי העולם הבא. כך משה, רועה נאמן היה, וראה הקדוש ברוך הוא שפדאי הוא לרעות את ישראל באותו הדין ממש, שהיה רועה את הצאן לכשבים פפי הראוי להם, והנקבות פפי הראוי להם.

ולפיכך כתוב ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו, ולא שלו, שאמר רבי יוסי, וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה, לא נתן לו צאן ובקר? והלא יתרו עשיר היה? אלא משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו: בשביל שהיה צאנו עמו, היה רועה אותם בטוב. ולכן כתוב את צאן יתרו חתנו, ולא את שלו. כהן מדין - רבי תנחום אמר, אף על גב שהיה עובד פוכבים ומזלות, בשביל שעשה עמו חסד, היה רועה צאנו פדין וכשורה, במרעה טוב שמן ודשן.

פצאן קדשים כצאן ירושלים. מה הצאן, פשיקרכו על המזבח, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. פך המנהיג לישראל פדין וכשורה, בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד, הרועה את הצאן, פשהצאן יולדת, הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו, כדי שלא ילאו ויגעו, ומוליכם אחרי אמותם, ומרחם עליהם. פך המנהיג לישראל, צריך להנהילם ברחמים, ולא באכזריות. וכן אמר משה, (במדבר י"א) כי תאמר אלי, שאהו בחיקיך וגו'.

מה הרועה את הצאן, כשהוא רועה טוב, מציל את הצאן מן הזאבים, ומן האריות. פך המנהיג לישראל, אם הוא טוב, מצילן מן העבודת פוכבים ומזלות, ומדין של מטה, ומדין של מעלה, ומדריכן לחיי העולם הבא. פך משה, רועה נאמן היה, וראה הקדוש ברוך הוא, שפדאי הוא לרעות את ישראל, באותו הדין ממש, שהיה רועה את הצאן, לכשבים, פפי הראוי להן, והנקבות פפי הראוי להן.

ולפיכך פתיב, ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו, ולא שלו, דאמר רבי יוסי, וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה, לא נתן לו צאן ובקר, והלא יתרו עשיר היה. אלא משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו, היה רועה אותן בטוב. ולכן פתיב את צאן יתרו חתנו, ולא את שלו. כהן מדין, רבי תנחום אמר, אף על גב שהיה עובד פוכבים ומזלות, בשביל שעשה עמו חסד, היה רועה צאנו פדין וכשורה, במרעה טוב שמן ודשן.

בשביל שעשה עמו חסד היה רועה צאנו פדין וכשורה, במרעה טוב שמן ודשן.

וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר. (שמות ג) רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלָד, לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ הָיָה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה, הִנְהִיג אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִימִים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׂיִכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקָם אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה, (שמות ג) הוּא לְבָדוּ בְּלֹא צֹאן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי אֲבָנָא, דְּמִקְבְּלָא פְּרוּזָא, כַּד חָמִי לִיה, (מחטא) מְדַלְגָא עֵילוּי. כַּף מִשָּׁה וְהָר סִינַי, כְּשִׁנְרָאוּ זָה עִם זָה, דְּלָג עָלָיו. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, זָה עִם זָה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם, נִתְרַגַּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׂרָאָהּוּ שְׁנִכְנַס לְתוֹכוֹ, וְדָלַג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד, שְׁשֵׁמַחִים הָיוּ זָה עִם זָה.

אָמַר רַבִּי יִנְאִי, (נ"א רבי יוסי) יוֹדֵעַ הָיָה מִשָּׁה, שְׁאוֹתוֹ הָר, הַר הָאֱלֹהִים הוּא. דְּכְּתִיב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. דְּתַנֵּן, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הָר, רָאָה עוֹפּוֹת שֶׁהָיוּ פּוֹרְחִים, וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (נ"א אמר ר' יצחק) אֹמֵר, רָאָה הָעוֹפּוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה, מִיַּד הִרְגִּישׁ בְּעַנְיָן, וְהִעֲמִיד אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבָדוּ.

וַיֵּרָא מִלְּאֲפֵי ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. (שמות ג) רַבִּי תַנְחוּם אֹמֵר, שְׁעַת הַמִּנְחָה הֵיחָדָה, שְׁמַדַּת הַדִּין שׁוֹלְטָת בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְהָא כְּתִיב, (תהלים מ"ב) יוֹמָם יִצְוֶה יְי' חֲסֵדוֹ. מַדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ. מַדַּת חֲסֵד

וַיִּנְהַג אֶת צֹאנוֹ אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלָד, לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הָיָה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה? הִנְהִיג אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִימִים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׂיִכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקָם אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶת הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה, הוּא לְבָדוּ בְּלֹא צֹאן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶבֶן זֹו שְׁמִקְבְּלָת בְּרוּז, כְּשִׁנְרָאָה אוֹתוֹ, (מחטא) מְדַלְגָת עָלָיו. כַּף מִשָּׁה וְהָר סִינַי, כְּשִׁנְרָאוּ זָה עִם זָה, דְּלָג עָלָיו. זָהוּ שְׁכַתוּב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית זָה עִם זָה, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְרַגַּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׂרָאָהּוּ שְׁנִכְנַס לְתוֹכוֹ וְדָלַג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד שְׁשֵׁמַחִים הָיוּ זָה עִם זָה. אָמַר רַבִּי יִנְאִי, יוֹדֵעַ הָיָה מִשָּׁה שְׁאוֹתוֹ הָר, הַר הָאֱלֹהִים הוּא, שְׁכַתוּב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. שְׁשִׁנְיָנוּ, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הָר? רָאָה עוֹפּוֹת שֶׁהָיוּ פּוֹרְחִים וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (אמר רבי יצחק) אֹמֵר, רָאָה הָעוֹפּוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה. מִיַּד הִרְגִּישׁ בְּעַנְיָן, וְהִעֲמִיד אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבָדוּ.

וַיֵּרָא מִלְּאֲפֵי ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. רַבִּי תַנְחוּם אֹמֵר, שְׁעַת הַמִּנְחָה הֵיחָדָה, שְׁמַדַּת הַדִּין שׁוֹלְטָת בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְלֹא מַדַּת הַדִּין. אָמַר רַבִּי

יצחק, משיוצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו שכתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. שלמדנו, רבי יצחק אומר, מהו שכתוב (שמות טו) בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם? בין הערבים, שהיא שעת הדין, תאכלו בשר. וכתוב הפסוק עודנו בין שניהם ואף ה' חרה בעם, משום שבין הערבים, דין המלכות שולט. ובבקר תשבעו לחם, משום שאותה שעה נקראת חסד, וכתוב (תהלים נב) חסד אל כל היום. וכתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. שהוא מהבקר.

רבי תנחום אומר, זה אדם וזה לבן. אדם - בין הערבים, שכתוב (שמות טו) בין הערבים תאכלו בשר. ולבן בבקר, שכתוב ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, כתוב (שם יב) ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו', שהיא שעה לעשות דין. רבי יהודה אומר, למדנו משני כבשים שבכל יום - האחד מתקרב כנגד מדת החסד, והשני כנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו שכתוב (שמות כט) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתוב את הפכש הראשון? אלא את הפכש האחד, כנגד מדת החסד. שבכל מקום, שני לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך יצחק

חסד קאמר, ולא מדת הדין. אמר רבי יצחק, משיוצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו דכתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. דתניא ר' יצחק אומר, מהו דכתיב, (שמות ט"ז) בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. בין הערבים, דהוא שעתא (דף כ"א ע"ב) דדינא תאכלו בשר. וכתוב, (במדבר י"א) הפסוק עודנו בין שניהם ואף יי' חרה בעם. משום, דבין הערבים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבעו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתוב, (תהלים נ"ב) חסד אל כל היום. וכתוב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

רבי תנחום אומר, דא סומק, ודא תנור. סומק: בין הערבים. דכתיב, (שמות ט"ז) בין הערבים תאכלו בשר. וחורא: בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, כתיב, (שמות י"ב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה אומר, ילפינן משני כבשים שבכל יום, האחד מתקרב כנגד מדת החסד, והשני כנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו דכתיב, (במדבר כ"ח) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הפכש הראשון, אלא את הפכש האחד, מיוחד, כנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך, יצחק תתן תפלת המנחה, שהוא כנגד מדת הדין. אמר רבי

תתן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה

היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום - זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב - שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד.

שנו רבותינו, באותה שעה שעלה משה להר סיני, מה הטעם התגלה לו בשלהבות אש שהוא דין? אמר רבי יעקב, (בציון) פעת השעה היתה (השעה) גורמת. רבי יוסי אמר, הכל לגזע אחד משתרש. כתוב ויבא אל הר האלהים הרבה, וכתוב (דברים ט) ובחרב הקצפתם את ה'. וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסגה, כמו זה שכתוב (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר רבי יהודה, מפאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים, שכתוב והנה הסנה בער באש - לעשות בהם דין ברשעים. והסנה איננו אכל - ולעשותו אין בהם פליה. בער באש - על כל פנים, רמז לאש של גיהנום. אבל הסנה איננו אכל - להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך ה' אליו בלפת אש, מה הטעם למשה בלפת אש ולשאר הנביאים לא? אמר רבי יהודה, אין משה כשאר הנביאים. ששנינו, מי שקרב לאש, בה נשרף, ומשה קרב לאש ולא נשרף, שכתוב (שמות ט) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים, וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה.

רבי אבא אמר, זה של משה, יש להסתפל בו בחכמה עליונה על מה כתוב כי מן המים משיתהו. מי שנמשך מן המים, שנגזר משה לא נגזר איש אחר.

יצחק, מפאן, אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום: זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב: שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד מדת החסד. הנו רבנו, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מאי טעמא אתגלי ליה בשלהובי אשתא, דהוא דינא. אמר רבי יעקב (נ"א בעיון) כען שעתי הוה (שעתא) גרים. ר' יוסי אמר, פלא לחד גזעא אשתרשא. פתיב, ויבא אל הר האלהים הרבה. וכתוב, (דברים ט) ובחרב הקצפתם את יי'. וכתוב, וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסגה, פהאי דכתיב, (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר ר' יהודה, מפאן למדנו, רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אוכל, (לעשות) אין בהם פליה. בוער באש, על כל פנים רמז, לאש של גיהנום. אבל הסנה איננו אכל, להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך ה' אליו בלפת אש. מאי טעמא למשה בלפת אש, ולשאר נביאים לא. אמר רבי יהודה, לאו משה כשאר נביאים. דתנו, מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד. דכתיב, (שמות כ) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה.

רבי אבא אמר, האי דמשה, אית לאסתפלא ביה בחכמתא עלאה, על מה כתיב, כי מן המים משיתהו. מאן דאתמשך מן מיא, (דינא עלאה) לא דחיל מנורא. דתניא אמר רבי יהודה, מאתר דאתגזר משה, לא אתגזר בר

דין עליון לא פוחד מאש. ששנינו, אמר רבי יהודה, במקום

אמר רבי יוחנן, בעשר דרגות נתקן, שכתוב (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. אשרי חלקו של האיש שאדונו מעיד עליו כף.

אמר רב דימי, והרי כתוב (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. אמר לו, ודאי יפה אמרת. שתק. כשבא רבי שמעון בן יוחאי, באו ושאלו לפניו דבר זה.

פתח ואמר, אשכול של זפת, יתערב באפרסמון טוב? חס ושלום! אלא ודאי כף הוא, באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. משה מעשיו למעלה, ובלעם למטה. משה השתמש בכתר המלך העליון שלמעלה, ובלעם השתמש בכתרים תחתונים לא קדושים למטה. ובאותה צורה ממש כתוב, (יהושע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואם עולה על דעתך יותר, לך שאל את אתונו. בא רבי יוסי ונשק ידיו. אמר, הרי החמדה (היו) שבלבי יצא החוצה.

שכך משמע, שיש עליונים ותחתונים, ימין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל משתמשים בכתרים עליונים קדושים - עובדי כוכבים ומזלות בכתרים תחתונים לא קדושים. אלה של ימין, ואלה של שמאל. ועל כל פנים נפרדים נביאים עליונים מנביאים תחתונים, נביאי קדש מנביאים שלא מקדש.

אמר רבי יהודה, כמו שהיה משה נבדל מכל הנביאים בנבואה קדושה עליונה, כך היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

נש אחרא. אמר רבי יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל. דכתיב, (במדבר י"ב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. זפאה חולקיה דבר נש, דמריה אסהיד פדין עלוי.

אמר רב דימי, והא כתיב (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. אמר ליה, ודאי שפיר קאמרת, אשתיק. פד אתא רבי שמעון בן יוחאי, אתו, שאילו קמיה האי מלה.

פתח ואמר, קוטיפא דקרנטי, אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום. אלא, ודאי כף הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם. משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא. משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא. ובלעם, אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא. ובההוא גוונא ממש כתיב, (יהושע י"ג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואי סלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאתניה. אתא רבי יוסי, ונשק ידוי, אמר, הא חמידא (ג"א חמרא) דלבאי נפק לבר.

דהבא משמע, דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל, משתמשים בכתרין עלאין קדישין. עובדי כוכבים ומזלות, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועל כל פנים, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

אמר רבי יהודה, בגוונא דהוה (דף כ"ב ע"א) משה, פריש מכל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כך הוה בלעם, פריש משאר נביאי בנבואה קדושה עליונה, כך היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

וְחַרְשֵׁי, בְּנִבּוּאָה דְלָאוּ קְדִישָׁא לְתַתָּא. וְעַל כָּל פְּנִים מֹשֶׁה הָיָה לְמַעְלָה, וּבִלְעָם לְמַטָּה, וְכַמְּה דְרַגּוֹת וּדְרַגּוֹת מְפָרִידוֹת בֵּינֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה הָיָה מְהֻרָּהר וְאוֹמֵר, שְׂמָא חֲסִי וְשְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל יִכְלוּ בְּעִבּוּדָה הַקְּשָׁה הַזֹּה, זֶהוּ שְׂכַתּוּב וְיָרָא בְּסִבְלוֹתָם, לְפִיכֹךְ - וְיָרָא מְלֵאָךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וְיָרָא וְהִנֵּה הַסֵּנָה בַּעַר בְּאֵשׁ וְגו'. כְּלוּמַר, מְשַׁעֲבָדִים הֵם בְּעִבּוּדָה קְשָׁה, אָבֵל וְהַסֵּנָה אֵינָנו אֶפְל. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּדִילֵם מִכָּל הָעַמִּים וְקָרָא לָהֶם בְּנִים, שְׂכַתּוּב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה הָיָה מְהֻרָּהר וְאוֹמֵר, שְׂמָא חֲסִי וְשְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל יִכְלוּ בְּהַאי עִבּוּדָה קְשָׁה, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, וְיָרָא בְּסִבְלוֹתָם. לְפִיכֹךְ, וְיָרָא מְלֵאָךְ יי' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וְיָרָא וְהִנֵּה הַסֵּנָה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ וְגו'. כְּלוּמַר, מְשׁוֹעֲבָדִים הֵם בְּעִבּוּדָה קְשָׁה, אָבֵל וְהַסֵּנָה אֵינָנו אֶפְל. זַכַּאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּרִישׁ לוֹן מִכָּל עַמּוּיָן, וְקָרָא לוֹן בְּנִין, דְּכַתִּיב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

לְמַטָּה. וְעַל כָּל פְּנִים מֹשֶׁה הָיָה לְמַעְלָה, וּבִלְעָם לְמַטָּה, וְכַמְּה דְרַגּוֹת וּדְרַגּוֹת מְפָרִידוֹת בֵּינֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה הָיָה מְהֻרָּהר וְאוֹמֵר, שְׂמָא חֲסִי וְשְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל יִכְלוּ בְּעִבּוּדָה הַקְּשָׁה הַזֹּה, זֶהוּ שְׂכַתּוּב וְיָרָא בְּסִבְלוֹתָם, לְפִיכֹךְ - וְיָרָא מְלֵאָךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וְיָרָא וְהִנֵּה הַסֵּנָה בַּעַר בְּאֵשׁ וְגו'. כְּלוּמַר, מְשַׁעֲבָדִים הֵם בְּעִבּוּדָה קְשָׁה, אָבֵל וְהַסֵּנָה אֵינָנו אֶפְל. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּדִילֵם מִכָּל הָעַמִּים וְקָרָא לָהֶם בְּנִים, שְׂכַתּוּב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

פְּרִשְׁת וְאָרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי וְגו'. רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (ישעיה כו) בְּטַחוּ בַּה' עַדִּי עַד כִּי בִּיָּה ה' צוּר עוֹלָמִים. בְּטַחוּ בַּה' - כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלִהְיוֹת בְּטַחוּנָם בּוּ.

אִם כֵּן, מַהוּ עַדִּי עַד? אֵלָא בְּשִׁבְלֵי שְׂיִיָּהָה הַתְּקַף שֶׁל הָאָדָם בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא קָיוּם וְקָשׁוּר שֶׁל הַכֹּל, וְנִקְרָא עַד, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּבִקְרָא יֹאכֵל עַד. וְעַד, זֶה מְקוֹם שֶׁאֲחֻזוֹ לְכֹל הַצְּדִידִים, לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, לְהִתְקַיֵּם וּלְקָשֵׁר קָשֵׁר שֶׁלֹּא יִזוּן. וְהוּא עַד" הַזֶּה תְּשׁוּקַת הַכֹּל בּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרַאשִׁית מ"ט) עַד תֵּאָוֹת גִּבְעַת עוֹלָם. מִי הֵם גִּבְעַת עוֹלָם? אֵלֶּה הֵם שְׁתֵּי הָאֲמֵהוֹת הַנִּקְבּוֹת, יוֹבֵל וּשְׂמִטָּה, שֶׁנִּקְרְאוֹת גִּבְעַת עוֹלָם. עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ק"ו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. יוֹבֵל וְעַד הָעוֹלָם. יוֹבֵל וּשְׂמִטָּה, כָּל אֶחָד מֵהֶם נִקְרָא עוֹלָם, וְהֵם נִקְרְאִים גִּבְעַת עוֹלָם.

פְּרִשְׁת וְאָרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יי' (שמות ו') וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי וְגו'. רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (ישעיה כ"ו) בְּטַחוּ בַּיְי' עַדִּי עַד כִּי בִּיָּה יי' צוּר עוֹלָמִים. בְּטַחוּ בַּיְי', כָּל בְּנֵי עוֹלָמָא בַּעֲיִין לְאַתְתְּקַפָּא בִּיָּה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמַהֲוֵי רַחֲצָנוּ דְלַהוֹן בִּיָּה.

אִי הָכִי מַהוּ עַדִּי עַד. אֵלָא, בְּגִין דִּיהָא תְּקַפָּא דְּכַר נָשׁ, בְּאַתֵּר דְּאִיהוּ קִיּוּמָא וְקָשׁוּרָא דְּכֹלָא, וְאִקְרִי עַד, וְהָא אוּקְמוּהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בְּרַאשִׁית מ"ט) בְּבִקְרָא יֹאכֵל עַד. וְהָא עַד, אַתְּר דְּאַחִיד לְכָל סְטָרִין, לְסְטָרָא דָּא, וּלְסְטָרָא דָּא, לְאַתְקִיּוּמָא, וּלְאַתְקִשְׁרָא קְשָׁרָא, דִּי לֹא תַעֲדִי. וְהָא עַד, תִּיאוּבְתָא דְּכֹלָא בִּיָּה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, עַד תֵּאָוֹת גִּבְעוֹת עוֹלָם. מֵאֵן אֵינּוּן גִּבְעוֹת עוֹלָם. אֵלִין אֵינּוּן תְּרִין אֲמֵהוֹן נְיֻקְבִי, יוֹבֵל, וּשְׂמִטָּה, דְּאִקְרוּן גִּבְעוֹת עוֹלָם. עוֹלָם: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים ק"ו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. (יוֹבֵל וּשְׂמִטָּה כָּל חַד מִנְהוֹן אִקְרִי עוֹלָם וְאֵלִין אִקְרוּן גִּבְעוֹת עוֹלָם)

והשוקתם בעד הזה, שהוא קיים של כל הצדדים. ומה הטעם תשוקת היובל אל עד, לעטר אותו ולהשפיע עליו ברכות, ולהריק עליו מעינות מתוקים. זהו שכתוב (שיר א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תשוקת השמטה להתברך ממנו ולהיות מאירה ממנו. ודאי שעד זה הוא תאות גבעת עולם.

משום כך, בטחו בה' עדי עד, שהרי משם ולמעלה מקום טמיר (הוא) וגנוז הוא, שלא יכול להתדבק. מקום הוא שממנו יצאו והצטירו העולמות, זהו שכתוב כי ביה ה' צור עולמים. והוא מקום גנוז וסתום, ועל זה בטחו בה' עדי עד. עד כאן יש רשות לכל אדם להסתכל בו, מפאן ולהלאה אין רשות לאדם להסתכל בו, שהרי הוא גנוז מהכל, ומי הוא?? הנה. שמשם הצטירו כל העולמות, ואין מי שעומד על אותו מקום. אמר רבי יהודה, הפתוח מוכיח עליו, שכתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד כאן יש רשות לאדם להסתכל, מפאן ולהלאה אין מי שיכול לעמד עליו.

דבר אחר בטחו בה' עדי עד - כל ימי האדם צריך להתחזק בקדוש-ברוך-הוא, ושקף אמר דוד, (תהלים כה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי ומי ששם בו בטחונו ותקפו כראוי, לא יכולים להרע לו כל בני העולם. ושקף אמר דוד, (תהלים כה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי שכל מי ששם תקפו בשם הקדוש, מתקיים בעולם.

מה הטעם? משום שהעולם

ותיאובתא דילהון בהאי עד, דאיהו קיומא דכל סטריין. (מאי טעמא) תיאובתא דיוכלא לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברפאן, ולארקא עליה מבויעין מתיקין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובתא דשמטה, לאתברכא מניה, ולאתנהרא מניה. ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו.

בגין כך, בטחו ביי' עדי עד, דהא מתמן ולעילא, אתר טמיר (הוא) וגניז איהו, דלא יכיל לאתדבקא. אתר הוא, דמניה נפקו ואצטטירו עלמין, הדא הוא דכתיב, פי ביה יי' צור עולמים והוא אתר גניז וסתים, ועל דא בטחו ביי' עדי עד, עד הכא אית רשו לכל בר נש לאסתפל לא ביה, מפאן ולהלאה, לית ליה רשו לבר נש לאסתפל לא ביה, דהא איהו גניז מפלא, ומאן איהו יה יהודה. דמתמן אצטטירו עלמין פלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר. אמר רבי יהודה, קרא אוכח עליה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו'.

עד הכא אית רשו לבר נש לאסתפל לא, מפאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה.

דבר אחר בטחו ביי' עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה בקודשא בריך

הוא, (דקבי אמר דוד (תהלים כ"ה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי) ומאן דשוי ביה, בטחוניה ותוקפיה פדקא גאות, לא יכלין לאבאשא ליה, כל בני עולמא. (דקבי אמר דוד (תהלים כ"ה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי) דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים בעולמא.

מאי טעמא, בגין דעולמא, בשמיה קדישא אתקיים. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כ"ו) פי

מתקיים בשמו הקדוש. זהו שכתוב כי בַּיָּהּ ה' צור עולמים, ציר העולמים. שהרי בשתי אותיות נבראו העולמות, העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה נברא בדין, ועל דין עומד, זהו שכתוב בראשית ברא אלהים. מה הטעם? כדי שיינהגו בני אדם בדין, ולא יצאו מהדרך החוצה.

בא ראה, כתוב וידבר אלהים אל משה, גזרת הדין שעומדת עליו. מה כתוב למעלה? (שמות ה) וישב משה אל ה' ויאמר אדני, בא"ל ה' דל"ת נו"ן יו"ד. ראה תקפו של משה בראשית נבואתו, לא נחה רוחו במקום הזה, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מי הוא שיאמר כך? אלא משה, שידע שדרגה אחרת עליונה מעתדת לו.

אמר רבי יצחק, בראשית שנפן לו הבית, צוה אותה כאיש שמצוה את ביתו ואומר כל מה שרוצה ללא פחד. אף כך משה לביתו אמר ולא פחד.

דבר אחר וידבר אלהים - גזרת הדין. ומשם קרו ויאמר אליו אני ה' - דרגה אחרת של רחמים. וכאן נקשר הכל כאחד, דין ורחמים. זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה'. אמר רבי שמעון (רבי יוסי), אם כתוב וידבר אלהים אל משה אני ה', הייתי אומר כך. אלא לא כתוב, אלא וידבר אלהים אל משה בהתחלה, ואחר כך ויאמר אליו אני ה', שמשמע דרגה אחר דרגה.

ואמר רבי יוסי, משה אלמלא שהיה בעל הבית, איש

בַּיָּהּ יי' (דף כ"ב ע"ב) צור עולמים: ציר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתברוין עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי. עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הדא הוא דכתיב, (בראשית א) בראשית ברא אלהים. מאי טעמא, בגין דיתנהגוין בני נשא בדינא, ולא יפקוין מאורחא לבר.

הא חזי כתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה כתיב לעילא, (שמות ה) וישב משה אל ה', ויאמר אדני, בא"ל ה' דל"ת נו"ן יו"ד. חמי תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מאן הוא דיימא כדין, אלא משה, דידע, דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה.

אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד לה, כבר נש דפקיד לביתה, ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתה קאמר, ולא דחיל.

דבר אחר וידבר אלהים, גזירת דינא, (בגין כך) ויאמר אליו אני יי', דרגא אחרא דרחמי. והכא אתקשר כולא פחדא, דינא ורחמי. הדא הוא דכתיב, ויאמר אליו אני יי'. אמר רבי שמעון (נ"א רבי יוסי) אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה', הוינא אמר הכי. אלא לא כתיב, אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא, ולבתר ויאמר אליו אני ה', דמשמע דרגא בתר דרגא.

ואמר רבי יוסי, משה, אלמלא דהוה מאריה דביתא, איש האלהים, אתענש על מה דאמר, אבל בגיני האי, לא אתענש. לבר נש

הַאֱלֹהִים, הִיָּה נֶעֱנֵשׁ עַל מָה שְּׁאָמַר, אֲבָל מִשּׁוֹם זֶה לֹא נֶעֱנֵשׁ. לְאָדָם שֶׁנִּפְלָה לוֹ קִטְטָה בְּאִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ דְּבָרִים. הִיא הִתְחִילָה לְהִתְרַעַם. פִּינּוֹן שֶׁהִתְחִילָה דָּבַר, הִיָּה שֵׁם הַמְּלֶךְ, נָטַל הַמְּלֶךְ אֶת הַדְּבֹר, וְהִיא שִׁתְקָה וּפְסָקָה לְדַבֵּר. אָמַר לוֹ הַמְּלֶךְ: וְכִי לֹא יִדְעָתָּ שְׂאֲנִי הַמְּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתָּ דְּבָרִים אֵלָיו? כְּבִיכּוֹל אַף כֶּף מִשָּׁה, וְיֹשֵׁב מִשָּׁה אֵל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעַתָּה וְגו'. מִיָּד - וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֵל מִשָּׁה, הִתְחִיל לְהִתְרַעַם. מִיָּד נָטַל הַמְּלֶךְ הַדְּבֹר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', וְלֹא יִדְעָתָּ שְׂאֲנִי הוּא הַמְּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתָּ דְּבָרִים אֵלָהּ!?

וַאֲרֵא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. לְמָה שׁוֹנָה הַשֵּׁם כָּאֵן מֵאֵלָה שְׁלֹמְעֵלָה? אֵלָּא, לְמַלְךְ שֶׁהִיָּתָה לוֹ בַּת שְׁלֹא נִשְׂאָה, וְהִיָּה לוֹ אֶהוּב. כְּשִׁרְצָה הַמְּלֶךְ לְדַבֵּר עִם אוֹתוֹ אֶהוּב, שׁוֹלַח אֶת בַּתוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ, וְהִיָּה הַמְּלֶךְ עַל יַד בַּתוֹ מְדַבֵּר עִמוֹ. בָּא זְמַן בַּתוֹ לְהִנְשֵׂא. אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׂאָה אָמַר הַמְּלֶךְ: קְרָאוּ אֶת הַבַּת מִלְכָּה גְּבִירָה. וְאָמַר לָהּ: עַד כָּאֵן דְּבַרְתִּי עַל יְדֶךָ עִם מִי שְׁדַבַּרְתִּי, מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֲנִי אוֹמֵר לְבַעֲלֶךָ, וְהוּא יֹאמֶר לְמִי שְׂצָרֶיךָ. לִימִים אָמַר לָהּ בַּעֲלָה דְּבָרִים לִפְנֵי הַמְּלֶךְ, וְעַד שֶׁהִיא הִתְחִילָה לְדַבֵּר, נָטַל הַמְּלֶךְ אֶת הַדְּבָר וְאָמַר לוֹ: וְכִי אֲנִי הַמְּלֶךְ! שְׁעַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא דַבֵּר אִישׁ עִמִּי אֵלָּא עַל יְדֵי בַתִּי,

(עַד שְׁלֹא נִשְׂאָה) וְאֲנִי נִתְתִּי לָךְ אֶת בַּתִּי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ בְּגִלְוֵי מָה שְׁלֹא עֲשִׂיתִי לְאַחֵר.

כֶּךָ, וַאֲרֵא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי, כְּשֶׁהִיא בְּבֵיתִי טָרַם שֶׁנִּשְׂאָה, וְלֹא דַבְּרוּ עִמִּי פָּנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה בְּרֵאשִׁית דְּבַרְךָ

דְּנִפְל לִיָּה קִטְטָה בְּדַבִּיתָהּ, וְאָמַר לָהּ מְלִין, שְׂרֵאת הִיא לְאַתְרַעְמָא, פִּינּוֹן דְּשְׂאֲרִית מְלָה, הָרָה תִּפְּזֵן מְלֶכָא, נָטַל מְלֶכָא מְלָה, וְהִיא שִׁתְקָת וּפְסָקָת לְמַלְלָא. אָמַר לִיָּה מְלֶכָא, וְכִי לֹא יִדְעָתָּ דְּאֲנָא הוּא מְלֶכָא, וּמְקַמְאֵי מְלִילַת מְלִין אֵלִין, כְּבִיכּוֹל אוּף הִכֵּי מִשָּׁה, וְיֹשֵׁב מִשָּׁה אֵל יִי וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעוּתָה וְגו'. מִיָּד, וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֵל מִשָּׁה, שְׂאֲרִי לְאַתְרַעְמָא, מִיָּד נָטַל מְלֶכָא מְלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יִי וְלֹא יִדְעָתָּ דְּאֲנָא הוּא מְלֶכָא, וּמְקַמְאֵי מְלִילַת מְלִין אֵלִין.

וַאֲרֵא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אֲמֵאֵי שְׂדֵי שְׂמָא הִכָּא מֵאֵלִין דְּלַעֲיָלָא. אֵלָּא לְמַלְכָא, דְּהוּוּה לִיָּה בְּרַתָּא, דְּלֹא אַתְנַסִּיבַת, וְהוּוּה לִיָּה רַחֲיִמָא. כַּד בְּעֵי מְלֶכָא לְמַלְלָא בְּהוּוּא רַחֲיִמָא, מְשַׁדֵּר לְבַרְתִּיהָ לְמַלְלָא עַמִּיהָ, וְהוּוּה מְלֶכָא עַל יְדָא דְּבַרְתִּיהָ, מְמַלִּיל עַמִּיהָ. אַתָּא זְמַנָּא דְּבַרְתִּיהָ לְאַתְנַסְבָּא, הֵהוּא יוֹמָא דְּאַתְנַסִּיבַת, אָמַר מְלֶכָא, קְרוּן לָהּ לְבַרְתָּא, קְרוּסְפוּנְיָא מְטְרוּנִיתָא. וְאָמַר לָהּ, עַד הִכָּא, מְלִילְנָא עַל יְדֶךָ, לְמֵאֵן דְּמַלִּילְנָא מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֲנָא אִימָא לְבַעֲלֶיךָ, וְהוּא יִימָא לְמֵאֵן דְּאַצְטְרִיךְ. לְיוֹמִין, אָמַר לָהּ בַּעֲלָה מְלִין קְמִי מְלֶכָא, עַד דְּהִיא שְׂרֵאת לְמַלְלָא, נָטַל מְלֶכָא מְלָה, אָמַר לִיָּה, וְלֹאוּ אֲנָא מְלֶכָא, דְּעַד יוֹמָא דָּא לֹא מְלִיל אִינְשׁ עַמִּי, אֵלָּא עַל יְדָא דְּבַרְתִּי, (עַד לֹא אַנְסִיבַת) וְאֲנָא יְהִיבְנָא לָךְ בְּרַתִּי, וּמְלִילְנָא עִמָּךְ בְּאַתְנַגְלִיא, מָה דְּלֹא עֲבִידְנָא לְאַחֵרָא.

כֶּךָ, וַאֲרֵא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי, כַּד אִיְהִי בְּבֵיתִי וְלֹא אַתְנַסִּיבַת, וְלֹא מְלִילוּ עַמִּי אֲנַפִּין בְּאַנַפִּין, כְּמָה דְּעֲבִידְנָא בְּבֵיתִי טָרַם שֶׁנִּשְׂאָה, וְלֹא דַבְּרוּ עִמִּי פָּנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה בְּרֵאשִׁית דְּבַרְךָ

דברת לבתי לפני דברים אלו?
אלא משום כך וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב
באל שדי ושמי ה' לא נודעתי
להם, לדבר עמם בדרגה זו
שדברתי בה עמך.

רבי יוסי (רבי יוסא) פתח, (תהלים כד)
לדוד מזמור לה' הארץ ומלוואה
תבל וישבי בה. הארץ - זו
הארץ הקדושה של ישראל
שהיא עומדת להשקות ממנו
ולהתברך ממנו בראשונה,
ואחר כך ממנה נשקה כל
העולם. תבל וישבי בה - אלו
שאר הארצות ששותות ממנה.
מנין לנו? שפתיב (תהלים ט) והוא
ישפט תבל בצדק.

כי הוא על ימים יסדה - אלו
שבעה עמודים שהארץ נסמכת
עליהם, והם שבעה ימים, וים
כנרת שולט עליהם. אמר רבי
יהודה, אל תאמר ששולטת
עליהם, אלא שמתמלאת מהם.
ועל נהרות יכוננה, מי אלו
הנהרות? אלא כמו שנאמר
(תהלים צג) נשאו נהרות קולם
ישאו נהרות דכים, אותם נהרות
כמו שנאמר (בראשית ד) ונהר יצא
מעדן להשקות את הגן, ומשום
כך ועל נהרות יכוננה.

בא ראה, ארץ זו נקראת ארץ
ישראל. יעקב שהוא ישראל
למה לא שולט על זה כמו
משה, שהרי כתוב וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב
באל שדי ולא יותר?

אלא יעקב, הרי בארנו, נטל
הבית שלמטה, ונעזב ממנו
הבית שלמעלה, ועם הבית
שלמטה התקין את הבית
שלמעלה בשנים עשר שבטים
ובשבעים ענפים, והרי פשוה.
משה נטל את הבית שלמעלה,
ועזב את הבית שלמטה, ולכן

לך. ואת, בשירותא דמלוולך, מלילת לברתי
קמאי מלין אלין, אלא בגיני כך, וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי
יי' לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא
דא דעמך מלילנא.

רבי יוסי (נ"א רבי יוסא) פתח, (תהלים כ"ד)
לדוד מזמור
ליי' הארץ ומלוואה תבל וישבי בה.
הארץ: דא ארעא קדישא דישראל, דאיהי
קיימא לאתשקייא מניה, ולא תברכא מניה
בקדמיתא, ולבתר מנה אתשקייא עלמא כלא.
תבל וישבי בה: דא שאר ארעאן, דשתאן
מינה, מנא לן. דכתיב, (תהלים ט) והוא ישפוט
תבל בצדק.

כי הוא על ימים יסדה, אלין (דף כ"ג ע"א) שבעה
עמודים, דארעא סמיכא עלייהו. ואינון
שבעה ימים. וים כנרת שלטא עלייהו. אמר
רבי יהודה, לא תימא דשלטא עלייהו, אלא
דאתמלייא מניהו. ועל נהרות יכוננה, מאן
אינון נהרות. אלא, כמה דאת אמר, (תהלים צ"ג)
נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים, אינון
נהרות, כמה דאת אמר, (בראשית ב') ונהר יוצא
מעדן להשקות את הגן, ובגין כך, ועל נהרות
יכוננה.

הא חזי, האי ארץ, אקרי ארץ ישראל. יעקב
דאיהו ישראל, אמאי לא שליט על דא
כמשה, דהא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק
ואל יעקב באל שדי ולא יתיר.

ארא, יעקב הא אוקימנא, נטל ביתא דלתתא,
ואשתביק מניה ביתא דלעילא. ועם
ביתא דלתתא, אתקין ביתא דלעילא, בתריסר
שבטין, בשבעין ענפין, והא אוקמוה. משה,
נטל ביתא דלעילא, ושביק ביתא דלתתא. ועל
דא, כתיב ביעקב באל שדי. באל שדי מליל

פְּתוּב בְּעֵקֶב בְּאֵל שְׂדֵי. בְּאֵל
שְׂדֵי דְבַר עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְלֹא יוֹתֵר. וְשְׂמֵי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי
לָהֶם, לְדַבֵּר עִמָּם בְּדַרְגָּה זוֹ
שֶׁהִיא עֲלִיוֹנָה.

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל
יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי חֲיִיא, בְּחִיר
הָאֲבוֹת הִיָּה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. בְּכֻלָּם פְּתוּב אֵל
אַבְרָהָם, אֵל יִצְחָק, וְכֹו הַתּוֹסֵפָה
אוֹת אַחַת, שְׁפָתוּב וְאֵל יַעֲקֹב.
הַתּוֹסֵפָה בּוֹ ו', לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא
שְׁלֵם יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְעַם כָּל זֶה
לֹא זָכָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כַּמֶּשֶׁה.

וְגַם הִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם
לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, מִשּׁוּם
שְׁנִמּוּלוֹ. שְׁכַל מִי שְׁנִמּוּל, יוֹרֵשׁ
אֶת הָאֶרֶץ, שֶׁהָרִי לֹא יוֹרֵשׁ אֶרֶץ
אֲלֵא צַדִּיק, וְכַל מִי שְׁנִמּוּל נִקְרָא
צַדִּיק, שְׁפָתוּב (ישעיה ס) וְעַמּוּךְ
כָּלֵם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ.
כָּל מִי שְׁנִמּוּל וְשׁוֹמֵר אוֹת
הַבְּרִית הַזֹּאת, נִקְרָא צַדִּיק. בֹּא
רְאֵה מִיּוֹסֵף, שְׁכַל יָמָיו לֹא נִקְרָא
צַדִּיק עַד שֶׁשָּׁמַר אוֹתָהּ בְּרִית,
אוֹת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ. כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַר
אוֹתוֹ, נִקְרָא צַדִּיק, יוֹסֵף הַצַּדִּיק.
רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיָּה יוֹשֵׁב יוֹם אַחַד,
וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵו (עמוהו) וְרַבִּי אֲבָא
עַמּוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פְּסוּק זֶה
שְׁפָתוּב וְאָרָא אֵל אַבְרָהָם אֵל
יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב וְגו', מַהוּ
וְאָרָא? וְאֶדְבַר הִיָּה צָרִיף (לכתב)!
אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר בְּנֵי, זֶהוּ סוּד
עֲלִיוֹן.

בֹּא רְאֵה, יֵשׁ גְּנוּנִים שְׁנִרְאִים וְיֵשׁ
גְּנוּנִים שְׁלֵא נִרְאִים. וְאֵלוֹ וְאֵלוֹ
הֵם סוּד עֲלִיוֹן שֶׁל הָאֲמִנָּה,
וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים אוֹתוֹ וְלֹא
מִסְתַּפְּלִים בּוֹ. וְאֵלֶּה שְׁנִרְאִים לֹא
זָכָה בָּהֶם אָדָם, עַד שֶׁבָּאוּ
הָאֲבוֹת וְעַמְדוֹ עֲלֵיהֶם, וְעַל זֶה
פְּתוּב וְאָרָא, שְׂרָאוּ אוֹתָם גְּנוּנִים
שֶׁהִתְגַּלּוּ.

עַמִּיָּה קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְלֹא יוֹתֵר. וְשְׂמֵי יְיָ
לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לְמַלְלָא עִמָּהוּן בְּדַרְגָּא דָּא
דְּאִיהוּ עֲלָאָה.

וְאָרָא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב. אָמַר
רַבִּי חֲיִיא, תְּשַׁבְּחֵן דְּאַבְהֵן יַעֲקֹב הָוָה,
דְּהוּא שְׁלִימוֹ דְּכֻלָּא. בְּכֻלָּהוּ כְּתִיב, אֵל
אַבְרָהָם, אֵל יִצְחָק, וּבִיָּה אֶתּוֹסֵף אֶת חַד,
דְּכְתִיב, וְאֵל יַעֲקֹב. אֶתּוֹסֵף בִּיָּה ו', לְאַחְזָאָה
דְּאִיהוּ שְׁלִימָא יוֹתֵר מִכֻּלָּהוּ. וְעַם כָּל דָּא, לֹא
זָכָה לְאַשְׁתַּמֵּשָׁא בִּיָּה כַּמֶּשֶׁה.

וְגַם הִקְיִמּוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לְתַת לָהֶם אֶת
אֶרֶץ כְּנָעַן, (שמות ו') בְּגִיּוֹן דְּאַתְגְּזֵרוּ. דְּכָל
מָאן דְּאַתְגְּזֵר, יָרִית אֶרְעָא, דְּהָא לֹא יָרִית
אֶרְעָא, אֲלֵא צַדִּיק, וְכָל מָאן דְּאַתְגְּזֵר, אֲקָרִי
צַדִּיק. דְּכְתִיב, (ישעיה ס') וְעַמּוּךְ כָּלֵם צַדִּיקִים
לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, כָּל מָאן דְּאַתְגְּזֵר, וְנָטִיר
הָאִי אֶת קְיִימָא, אֲקָרִי צַדִּיק, תָּא חֲזִי מִן יוֹסֵף,
דְּכָל יוֹמוֹי לֹא אֲקָרִי צַדִּיק, עַד דְּנָטִיר הֵהוּא
בְּרִית, אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא. כִּיּוֹן דְּנָטִיר לִיָּה,
אֲקָרִי צַדִּיק, יוֹסֵף הַצַּדִּיק.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָוָה יְתִיב יוֹמָא, חַד, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
בְּרִיָּה, (עמיה) וְרַבִּי אֲבָא עַמִּיָּה. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, הָאִי קָרָא דְּכְתִיב, וְאָרָא אֵל אַבְרָהָם
אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב וְגו'. מַהוּ וְאָרָא, וְאֶדְבַר
מִיבְעֵי לִיָּה. אָמַר לִיָּה, אֶלְעָזָר בְּרִי, רְזָא עֲלָאָה
אִיהוּ.

תָּא חֲזִי, אִית גְּוּוֹנִין דְּמַתְחַזִּיין, וְאִית גְּוּוֹנִין
דְּלֹא מַתְחַזִּיין. וְאֵלִין וְאֵלִין, אֵינּוֹן רְזָא
עֲלָאָה דְּמַהִימְנּוּתָא, וּבְנֵי נִשְׂא לֹא יוֹדְעִין לִיָּה,
וְלֹא מִסְתַּפְּלִין בִּיָּה וְאֵלִין דְּמַתְחַזִּיין, לֹא זָכָה
בְּהוּ בַר נֶשׁ, עַד דְּאַתּוּ אַבְהֵן, וְקִיִּימוּ עֲלֵייהוּ.
וְעַל דָּא כְּתִיב וְאָרָא, דְּחַמוּ, אֵינּוֹן גְּוּוֹנִין
דְּאַתְגְּלִיין.

ומה הגונים שהתגלו? אותם של אל שדי, שהם גונים של מראה עליון (מראה של גונים עליונים), ואלו נראים. והגונים שלמעלה נסתרים שלא נראים, לא עמד איש עליהם פרט למשה. ועל זה כתוב ושמי ה' לא נודעתי להם, לא התגליתי להם בגונים עליונים. ואם תאמר שהאבות לא הפירו אותם - אלא הם הפירו אותם מתוך אלו שהתגלו.

כתוב (דניאל יב) והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים לעולם ועד. והמשפלים יזהרו, מי הם המשפלים? אלא זהו אותו חכם שסתכל על דברים מעצמו שלא יכולים בני אדם לדבר בפה, ולאלה קוראים משפלים. יזהרו כזהר הרקיע. מי יזהרו? הוא הרקיע? זהו הרקיע של משה, שעומדת באמצע, וזהוהו שלו הוא נסתר ולא התגלה מהגון שלו, עומד על אותו רקיע שלא מאיר שנראים בו הגונים, ואותם גונים, אף על פי שנראים בו, לא זוהרים כמו זה, משום שהם גונים סתומים.

בא ראה, ארבעה אורות הם, שלשה מהם נסתרים, ואחד שהתגלה. אור שמאיר. אור שזוהר. והם והוא מאיר כזה השמים בטהר. אור של ארמן, שנוטל כל האורות. אור שלא מאיר מסתכל לאלה ונוטל אותם, ונראים אותם המאורות בו פעששית נגד השמש.

ואלה השלשה שאמרנו נסתרים ועומדים על זה שהתגלה, וסוד זה העין. בא ראה, בעין יש שלשה גונים שהתגלו רשומים ואלה הם כמו שאותם הנסתרים

ומאן גוונין דאתגליין. אינון דאל שדי, דאינון גוונין דחזו עלאה (נ"א חזו דגוונין עלאין) ואלין אתחזין. וגוונין דלעילא, סתימין דלא אתחזין, לא קאים איניש עליהו, בר ממששה. ועל דא כתיב, ושמי יי' לא נודעתי להם, לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא, דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי, מגו אינון דאתגליין.

כתוב (דניאל י"ב) והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים לעולם ועד. והמשפלים יזהירו, מאן אינון משפלים. אלא דא הוא, ההוא חכם דיסתפל מגרמיה מלין, דלא יכילין בני נשא למללא בפומא, ואלין אקרון משפלים. יזהירו כזהר הרקיע, מאן (זהר) הוא הרקיע. דא הוא רקיע דמשה, דקיימא באמצעיתא, והאי זהר דיליה, איהו סתים, ולא אתגלייא מגוון דיליה קיימא על ההיא רקיעא דלא נהיר, דאתחזין ביה גוונין, ואינון גוונין אף על גב דאתחזין ביה, לא זהרי כזהרא בגין דאינון גוונין סתימין.

תא חזי, ארבע נהורין אינון. תלת מנייהו סתימין, וחד דאתגלייא: נהורא דנהיר. נהורא דזהרא. (ואינון) ואיהו נהיר כזהירו דשמיא בדכיו. נהורא דארגוונא, דנטיל כל נהורין. נהורא דלא נהיר אסתפל לגבי אלין, ונטיל לון. ואתחזין אינון נהורין ביה, פעששיתא, לקבל שמשא.

ואלין תלת דקאמרן, סתימין וקיימין על האי (דף כ"ג ע"ב) דאתגלייא. ורזא דא עינא. תא חזי, בעינא אית תלת גוונין, דאתגליין רשימין ביה, וכלהו לא מזדהרי, בגין דקיימי בו, וכלם לא זוהרים, משום שעומדים באור שלא מאיר.

שְׁעוּמְדִים עֲלֵיהֶם, וְאֵלֶּה הֵם שְׁנָרְאוּ לְאֲבוֹת לְדַעַת אוֹתָם נִסְתָּרִים שְׁזוֹהָרִים מִתּוֹךְ אֵלֶּה שֶׁלֹּא זוֹהָרִים, וְאוֹתָם שְׁזוֹהָרִים וְהֵם סְתוּמִים, הִתְגַּלּוּ לְמִשָּׁה בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ שְׁלוֹ, וְאֵלֶּה עוֹמְדִים עַל אוֹתָם גּוֹנִים שְׁנָרְאִים בּוֹ בְּעֵינַי. וְסוּד זֶה סוֹתָם עֵינֵיךָ וּמְסוֹבֵב גְּלַגְלָךְ, וְיִתְגַּלּוּ אוֹתָם גּוֹנִים שְׁמְאִירִים, שְׁזוֹהָרִים, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְרֹאוֹת אֶלֶּא בְּעֵינַיִם סְתוּמוֹת, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָם נִסְתָּרִים עֲלֵיוֹנִים עוֹמְדִים עַל אוֹתָם גּוֹנִים שְׁנָרְאִים, שֶׁלֹּא זוֹהָרִים.

וְעַל זֶה קָרָאנוּ, מִשָּׁה זָכָה בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה שְׁעוֹמְדֵת עַל אוֹתָהּ שֶׁלֹּא מְאִירָה. שְׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ אֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה. הָאֲבוֹת הָיוּ רוֹאִים מִתּוֹךְ הַגּוֹנִים הִלְלוּ שֶׁהִתְגַּלּוּ, אוֹתָם סְתוּמִים, שְׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא מְאִירִים, וְלִכֵּן כְּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי, בְּאוֹתָם גּוֹנִים שְׁנָרְאִים.

וְשָׁמִי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם - אֵלֶּוּ גּוֹנִים עֲלֵיוֹנִים נִסְתָּרִים שְׁזוֹהָרִים שְׁזָכָה בָּהֶם מִשָּׁה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. וְסוּד זֶה, שֶׁהָעֵין סְתוּם וְגִלּוּי. סְתוּם - רוֹאֵה אֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. נִגְלָה - רוֹאֵה אֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה. וְעַל זֶה וְאָרָא, בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה, שְׁהִיא בְּהִתְגַּלּוּת, בְּהַ כְּתוּב רְאִיָּה. וְאוֹלָם בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁמְאִירָה שְׁהִיא בְּסִתּוֹר, כְּתוּב בְּהַ יִדְעָה, שְׁכְּתוּב לֹא נוֹדַעְתִּי. בְּאוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְנִשְׁקוּ יְדֵינוּ. בְּכָה רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, אוֹי כְּשִׁתְּסַלֵּק מִן הָעוֹלָם וְיִשְׁאָר הָעוֹלָם יִתּוּם מִמֶּךָ, מִי יְכוֹל לְהַאֲדִיר דְּבָרֵי תוֹרָה?

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל א-כח) וְאִמְרָתָם כֹּה לְחֵי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם.

בְּנֵהוֹרָא דְּלֹא נִהִיר. וְאֵלֶּיךָ אֵינּוֹן כְּגוֹנוֹנָא דְּאֵינּוֹן סְתִימִין דְּקִיִּימֵי עֲלֵייהוּ וְאֵלֶּיךָ אֵינּוֹן דְּאִתְחַזְיִין לְאַבְהָן, לְמַנְדַּע אֵינּוֹן סְתִימִין דְּמַזְדְּהִרִין, מַגּוֹ אֵלֶּיךָ דְּלֹא מַזְדְּהִרִי. וְאֵינּוֹן דְּמַזְדְּהִרִי וְאֵינּוֹן סְתִימִין, אִתְגַּלְיִין לְמִשָּׁה, בְּהֵהוּא רְקִיעָא דִּילֵיהּ. וְאֵלֶּיךָ קִיִּימֵי, עַל אֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּאִתְחַזְיִין בֵּיהּ בְּעֵינָא.

וְרָזָא דָּא סְתִימֵי עֵינָךְ, וְאַסְחָר גְּלַגְלָךְ, וְיִתְגַּלְיִין אֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּנִהִרִין, דְּמַזְדְּהִרִי, וְלֹא אִתְיִיחֵיב רְשׁוֹ לְמִיחְמֵי, אֶלֶּא בְּעֵינֵינִין סְתִימִין, בְּגִין דְּאֵינּוֹן סְתִימִין עֲלֵאִין, קִיִּימֵי עַל אֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּאִתְחַזְיִין, דְּלֹא מַזְדְּהִרִי.

וְעַל דָּא קָרִינוֹן, מִשָּׁה זָכָה בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּנִהִרָא דְּקִיִּימָא עַל הֵהוּא דְּלֹא נִהִירָא. שְׁאֵר בְּנֵי עֲלָמָא, בְּהֵהוּא אֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהִירָא. וְאַבְהָן הָיוּ חִמָּאן מַגּוֹ אֵלֶּיךָ גּוֹנוֹנִין דְּאִתְגַּלְיִין, אֵינּוֹן סְתִימִין, דְּקִיִּימֵי עֲלֵייהוּ דְּאֵינּוֹן דְּלֹא נִהִרִין, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי, בְּאֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּאִתְחַזְיִין.

וְשָׁמִי יי' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, אֵלֶּיךָ גּוֹנוֹנִין עֲלֵאִין סְתִימִין דְּזוֹהָרִין, דְּזָכָה בְּהוּ מִשָּׁה לְאַסְתַּפְּלָא בְּהוֹן. וְרָזָא דָּא, דְּעֵינָא סְתִימֵי וְגִלְיָא. סְתִימֵי, חִמֵי אֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּנִהִירָא, אִתְגַּלְיָא, חִמֵי אֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהִירָא. וְעַל דָּא, וְאָרָא, בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהִירָא, דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא, בֵּיהּ כְּתִיב רְאִיָּה. בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּנִהִירָא דְּאִיהוּ בְּסְתִימוֹ, כְּתִיב בֵּיהּ יִדְעָה, דְּכְּתִיב לֹא נוֹדַעְתִּי. אִתּוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְנִשְׁקוּ יְדֵינוּ. בְּכָה רַבִּי אַבָּא, וְאָמַר, וְוִי כִד תְּסַתְּלַק מִעֲלָמָא, וְיִשְׁתְּאַר עֲלָמָא יִתּוּם מִינָךְ, מֵאֵן יְכִיל לְאַנְהִירָא מְלִין דְּאוֹרִיָּתָא.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל א, כ"ה) וְאִמְרָתָם כֹּה לְחֵי וְאַתָּה שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר

ואמרתם פה לחי, וכי דוד לא היה יודע בו בנבל שהוא אומר בשבילו ואמרתם פה לחי? אלא אותו יום, יום טוב של ראש השנה היה, והקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם, ובשביל הקדוש ברוך הוא הוא אומר ואמרתם פה לחי, לקשר פה לחי, שכל החיים תלויים בו. ואתה שלום, מה זה ואתה? אתה היה צריך (לכתב) ! אלא ואתה, הכל לקדוש-ברוך-הוא אמר, כדי לקשר קשר האמונה וכראוי.

מכאן למדנו שאסור להקדים שלום לאדם רשע, ואם צריך, יקדים לו כמו דוד שברך את הקדוש ברוך הוא, ונראה שאמר בגללו. ואם תאמר שזו רמאות - לא, שהרי כל מה שמעלה לקדוש-ברוך-הוא ונראה שבשבילו אמר - אינו רמאות. ומי שמקדים שלום לצדיק כאלו הקדים לקדוש-ברוך-הוא, כל שפן מר, שהוא שלום למעלה ולמטה.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (תהלים לב) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. פמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא מסתכלים על מה עומדים בעולם, שהרי כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את האדם בדיוקן שלו והתקינו בתקוניו, כדי שישתדל בתורה וילך בדרךיו.

שהרי כשבא אדם, מעפר המקדש שלמטה נתקן, וארבעה צדדי העולם התחברו באותו מקום שנקרא בית המקדש. ואותם ארבעה צדדי העולם התחברו בארבעה צדדים, שהם יסודות העולם א"ש רוח ומי"ם ועפ"ר, והתחברו ארבעה צדדים אלו

לך שלום. ואמרתם פה לחי, וכי דוד לא היה יודע ביה בנבל, דאיהו אומר בגינייה, ואמרתם פה לחי, אלא, ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, וקודשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא, ובגין קדשא בריך הוא קאמר, ואמרתם פה, לחי, לקשרא כה, לחי, דכל חיין ביה תליין. ואתה שלום, מאי ואתה אתה מיבעי ליה. אלא, ואתה כלא לקודשא בריך הוא קאמר, בגין לקשרא קשרא דמהימנותא כדקא יאות.

מכאן אוליפנא, דהא לבר נש חייבא, אסור לאקדמא ליה שלם, ואי אצטרין, יקדים ליה פדוד, דברין ליה לקודשא בריך הוא, ואתחזי דבגינייה קאמר. ואי תימא דרמאות הוה. לאו. דהא כל מאן דסליק ליה לקודשא בריך הוא, ואתחזי דבגינייה קאמר, לאו רמאות הוא. ומאן דאקדים שלם לזפאה, פאילו אקדים ליה לקודשא בריך הוא, כל שפן מר, דאיהו שלמא לעילא ותתא.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי' לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (תהלים ל"ב) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. פמה אינון בני נשא אטימין, דלא ידעין, ולא מסתכלין, על מה קיימין בעלמא. דהא קדשא בריך הוא כד ברא עלמא, עבד ליה לבר נש בדיוקנא דיליה, ואתקין ליה בתקוניו, בגין דישתדל באורייתא, ויהן באורחוי.

דהא כד אתברי אדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן וארבע סטרי דעלמא, אתחברו בהוה אתר דאקרי בי מקדשא.

ואינון ארבע סטרי דעלמא, אתחברו בארבע סטרי, דאינון יסודין

דְּעֶלְמָא, א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר, ואתחברו
 ארבע סטרין אליו, בארבע סטרי (כ"א יסודין)
 דְּעֶלְמָא, ואתקין מנייהו קדשא בריה הוא חד
 גופא בתקונא עלאה. והאי גופא, אתחבר
 מתרין עלמין, מעלמא דא תתאה, ומעלמא
 דלעילא.

אמר רבי שמעון, תא חזי, ארבע קדמאי אינון
 רזא דמהימנותא. ואינון אבהן דכלהו
 עלמין. ורזא דרתיכא עלאה קדישא. ואינון
 ארבע יסודין: א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר. אליו
 אינון רזא עלאה. (ואליו אינון אבהו דכולהו עלמין אבהו דכלא)
 ומאינון נפקין, זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל.
 ותחות (דף כ"ד ע"א) אליו מתכאן אחרנין, דדמין
 לון. (כגונא דאליו).

תא חזי. א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר, אליו אינון
 קדמאי ושרשין דלעילא ותתא, ותתאין
 ועלאין עלייהו קיימין. ואליו אינון ארבע,
 לארבע סטרי עלמא, וקיימין בארבע אליו:
 צפון, ודרום, ומזרח, ומערב. אליו אינון
 ארבע סטרין דעלמא, וקיימין בארבע אליו.
 א"ש לסטר צפון. רו"ח לסטר מזרח. מי"ם
 לסטר דרום. בגין דדרום איהו חם ויבש מים
 קרים ולחים עפ"ר לסטר מערב. וארבע
 אליו, בארבע אליו קטירין, וכלהו חד, ואליו
 עבדי ארבע מתכאן, דאינון זה"ב וכס"ף
 ונחש"ת וברז"ל הא אינון תריסר, וכלהו חד.
 תא חזי, אש הוא בשמאלא, לסטר צפון, דהא
 אש, תוקפא דחמימותא ביה, ויבישו
 דיליה תקיף. וצפון בהפוכא דיליה הוא,
 ואתמזיג חד בחד ואיהו חד. מים לימינא,
 והוא לסטר דרום. וקודשא בריה הוא, לחברא
 (לחברא) לון פחדא, עביד מזגא דא כמזגא דא.

בארבעה צדדי (יסודות) העולם,
 והתקין מהם הקדוש ברוך
 הוא גוף אחד בתקון עליון,
 וגוף זה התחבר משני
 עולמות, מהעולם התחתון הזה
 ומהעולם שלמעלה.

אמר רבי שמעון, בא ראה,
 ארבעה ראשונים הם סוד
 האמונה, והם אבות של
 כל עולמות, וסוד המרכבה
 העליונה הקדושה. ואותם
 ארבעה יסודות, א"ש רו"ח
 ומי"ם ועפ"ר, אלה הם סוד
 עליון. ואלו הם האבות, שכל העולמות
 אבות של הכלל ומהם יוצאים זה"ב
 וכס"ף ונחש"ת וברז"ל, ותחת
 אלו מתכות אחרות שדומים
 להם וכמו שאלו.

בא ראה, א"ש רו"ח ומי"ם
 ועפ"ר אלה הם הראשונים
 והשרשים שלמעלה ושלמטה,
 ותחתונים ועליונים עומדים
 עליהם. ואלה הם ארבעה,
 לארבעה צדדי העולם, ועומדים
 בארבעה אלו: צפון ודרום
 ומזרח ומערב. אלו הם
 ארבעה צדדים של העולם,
 ועומדים בארבעה אלו. א"ש
 לצד צפון, רו"ח לצד מזרח.
 מי"ם לצד דרום. משום
 שהדרום הוא חם ויבש. מים
 קרים ולחים. עפ"ר לצד
 מערב. בארבעה אלו קשורים
 בארבעה אלו, וכלם אחד, ואלה
 עושים ארבע מתכות, שהם
 זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל.
 הרי הם שנים עשר, וכלם אחד.
 בא ראה, האש היא בשמאל,
 לצד צפון, שהרי האש בו תקף
 החמימות, והיבש שלו חזק.
 וצפון ההפך שלו, ונמזגים אחד
 באחד והוא אחד. מים לימין,
 והוא לצד דרום, והקדוש ברוך
 הוא לחברם ולהחזיקם כאחד, עושה מזג זה כמזג זה.

צָפוֹן אִיהוּ קָר וְלַח, אֲשָׁא חֵם וְיָבֵשׁ. אַחְלָף לוֹן
 לְסֹטֵר דְּרוֹם. דְּרוֹם, אִיהוּ חֵם וְיָבֵשׁ. מִים
 קָרִים וְלַחִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזִיג לוֹן
 פְּחַד דְּנַפְקֵי מִיָּא מְדָרוֹם, וְעָא לִין בְּגוּ צָפוֹן.
 וּמְצָפוֹן נִגְדֵי מִיָּא. נְפִיק אֲשָׁא מְצָפוֹן, וְעָא לִין
 בְּתוּקְפָא דְּדָרוֹם, וּמְדָרוֹם נְפִיק תּוּקְפָא
 דְּחַמִּימוֹתָא לְעֵלְמָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אוֹזִיף דָּא בְּדָא, וְכָל חַד וְחַד אוֹזִיף לְחַבְרִיהַ
 מְדִילִיהַ פְּדָקָא חֲזִי לִיהַ. פְּגוּוֹנָא דָּא רוּחַ
 וּמְזָרְחָא, בְּגִין דְּיוֹזִיף כָּל חַד לְחַבְרִיהַ, וְאֵתְכַלִּיל
 דָּא בְּדָא, לְאֵתְחַבְרָא כְּחַד.

הָא חֲזִי, אֲשָׁא מְסֹטְרָא דָּא, מִים מְסֹטְרָא דָּא.
 וְאִינוּן מַחְלוּקְתָא. עָא לִין רוּחַ בִּינִייהוּ, וְאֶחֶיד
 לְתַרִּין סֹטְרִין. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א') וְרוּחַ
 אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. דְּהָא אֲשָׁא
 קָאִים לְעֵילָא בְּסֹטְרָא דָּא. וּמִים קִיִּימֵי עַל אֲפִי
 אֲרַעָא. רוּחָא אָעִיל בִּינִייהוּ, וְאֶחֶיד לְתַרִּין
 סֹטְרִין, וְאֶפְרִישׁ מַחְלוּקְתָא. עֶפֶר, מִיָּא קִיִּימֵי
 עֲלִיהַ וְרוּחָא וְאֲשָׁא וּמְקַבְּלָא מְכַלְהוּ, בְּחֵילָא
 דְּתַלְתָּא אֲלִין דְּקִיִּימֵי עֲלֵהַ.

הָא חֲזִי, רוּחַ וּמְזָרְחָא. מְזָרְחָא, חֵם וְלַח, רוּחַ, (פר
 וְיָבֵשׁ סֹטְרָא דְּאִיהוּ וְיָבֵשׁ) חֵם וְלַח אִיהוּ, וּבְגִינֵי כֶּף,
 אֶחֶיד לְתַרִּין סֹטְרִין, דְּהָא אֲשָׁא חֵם וְיָבֵשׁ, וּמִים
 קָרִים וְלַחִים, רוּחַ אִיהוּ חֵם וְלַח, סֹטְרָא דְּאִיהוּ
 חֵם, אֶחֶיד בְּאֲשָׁא. סֹטְרָא דְּאִיהוּ לַח, אֶחֶיד
 בְּמִיָּא. וְעַל דָּא אֶסְפִּים בִּינִייהוּ, וְאֶפְרִישׁ
 מַחְלוּקְתָא דְּאֲשָׁא וּמִיָּא.

עֶפֶר אִיהוּ קָר וְיָבֵשׁ, וְעַל דָּא מְקַבְּלָא עֲלִיהַ
 כְּלָהוּ, וְכָלְהוּ עֲבָדֵי בִיהַ עֲבִידְתִּיהוּ,
 וּמְקַבְּלָא מְכַלְהוּ, לְאֶפְקָא בְּחֵילִיהוּן מְזוּנָא
 לְעֵלְמָא. בְּגִין דְּבְמַעְרַב אֵתְאֶחֶיד עֶפְרָא, דְּאִיהוּ
 קָר וְיָבֵשׁ. וְסֹטְרָא דְּאִיהוּ קָר, אֶחֶיד בְּצָפוֹן
 דְּאִיהוּ קָר וְלַח, דְּהָא קְרִירָא אֵתְאֶחֶיד בְּקְרִירָא.

הַצָּפוֹן הוּא קָר וְלַח, הָאֵשׁ חֵם
 וְיָבֵשׁ. הַחֲלִיפִים לְצַד דְּרוֹם. דְּרוֹם
 הוּא חַד וְיָבֵשׁ. הַמַּיִם קָרִים
 וְלַחִים. וְהַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹזֵג
 אוֹתָם כְּאֶחָד, שְׂוִיֻצְאִים מִים
 מְדָרוֹם וְנִכְנְסִים לְצָפוֹן, וּמְצָפוֹן
 שׁוֹפְעִים מִים. יוֹצֵא אֵשׁ מְצָפוֹן,
 וְנִכְנֵס בְּתַקְףֵי הַדְּרוֹם, וּמְדָרוֹם
 יוֹצֵא תַקְףֵי הַחַמִּימוֹת לְעוֹלָם,
 מְשׁוּם שֶׁהַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לוֹוֵה
 זֶה מְזֵה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְלוֹוֵה
 לְחֵבְרוֹ מְשָׁלוֹ פְּרָאוּי לוֹ. כְּמוֹ זֶה
 רוּחַ וּמְזָרְחָא, כְּדֵי שְׂיִלְוֵה כָּל אֶחָד
 לְחֵבְרוֹ, וְנִכְלְלִים זֶה בְּזֵה לְהֵתְחַבֵּר
 כְּאֶחָד.

בֵּא רְאֵה, אֵשׁ מְצַד זֶה, מִים מְצַד
 זֶה, וְהֵם מַחְלֶקֶת. נִכְנְסֵת רוּחַ
 בִּינֵיהֶם וְאוֹחֶזֶת אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים.
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, שְׁהָרִי אֵשׁ
 עוֹמְדָת לְמַעְלָה בְּצַד זֶה, וּמִים
 עוֹמְדִים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ. רוּחַ נִכְנְסֵת
 בִּינֵיהֶם וְאוֹחֶזֶת אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים
 וּמְפָרֶדֶת מַחְלֶקֶת. הָעֶפֶר, הַמַּיִם
 עוֹמְדִים עֲלֵיו, וְרוּחַ וְאֵשׁ,
 וּמְקַבְּלָת מְכַלְמֵם בְּפִתְחֵי שְׁלֵשֶׁת
 אֵלֶּה שְׁעוֹמְדִים עֲלָיו.

בֵּא רְאֵה. רוּחַ וּמְזָרְחָא. מְזָרְחָא חֵם
 וְלַח, רוּחַ וְיָבֵשׁ. הַצַּד שְׁהוּא יָבֵשׁ חֵם
 וְלַח הִיא, וְלִכֵּן אוֹחֶז אֶת שְׁנֵי
 הַצְּדָדִים, שְׁהָרִי אֵשׁ חֵם וְיָבֵשׁ,
 וּמִים קָרִים וְלַחִים. רוּחַ הוּא חֵם
 וְלַח. הַצַּד שְׁהוּא חֵם אֶחָדוּ בְּאֵשׁ.
 הַצַּד שְׁהוּא לַח אֶחָדוּ בְּמִים. וְעַל
 זֶה יֵשׁ הַסְּפָמָה בִּינֵיהֶם, וּמְפָרֶד
 מַחְלֶקֶת שְׁלֵשׁ אֵשׁ וּמִים.

עֶפֶר הוּא קָר וְיָבֵשׁ, וְלִכֵּן מְקַבְּלָא
 עֲלָיו אֶת כָּלֵם, וְכָלֵם עוֹשִׂים בּוֹ
 מַעֲשִׂיהֶם, וּמְקַבְּלָא מְכַלְמֵם לְהוֹצִיא
 בְּכַחֲסָם מְזוּן לְעוֹלָם, מְשׁוּם
 שֶׁבְּמַעְרַב נֶאֱחָז הָעֶפֶר שְׁהוּא קָר
 וְיָבֵשׁ, וְצַד שְׁהוּא קָר אֶחָדוּ בְּצָפוֹן
 שְׁהוּא קָר וְלַח, שְׁהָרִי קָר נֶאֱחָז
 בְּקָר. מְשׁוּם כֶּף צָפוֹן נֶאֱחָז

בגין כך צפון אתאחיד במערב בסטרא דא. דרום דאיהו חם ויבש, בההוא יבישותא דיליה, אחיד ליבשותא דמערב בסטרא אחרא, ואתאחיד מערב בתרין סטרין.

וכן אתאחיד דרום במזרח, דהא חמימותא דדרום, אתאחיד ביה בחמימותא דמזרח. ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא דצפון. השתא אשתבח דרומיית מזרחיית. מזרחיית צפוניית. צפוניית מערביית. מערביית דרומיית וכלהו כלילן דא בדא, לאשתלשלל חד בחד.

בגוונא דא, צפון עביד דהבא. דמסטרא דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא. והיינו דכתיב, (איוב ל"ז) מצפון זהב יאתה. דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, (איוב כ"ח) ועפרות זהב לו. ורזא דא, שנים פרוכים זהב.

מים אתאחיד בעפר, וקיריותא בלחותא עביד כסף, השתא הא עפר אתאחיד בתרין סטרין, בזהב ובכסף, ואתייהב בינייהו. רוחא אחיד למים, ואחיד (הנהה: תמיהה כמה דאמר רוח קר ויבש שאם בן עפר ורוח שוים בטבעם אבל יש אומרים כי רוח חם ולח ואם בן נוכל לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולח סמרא דאיהו חם אש וסמרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסמרא דקר אחיד בעפר בסמרא דקר אשתבח דעפר מקבל עליה בלחו בגין כך אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ) (דף כ"ד ע"ב) לאש, ואפיק תרין פחד, דאיהו (יחזקאל א') עין נחשת קלל. ועפר דקארן, פד איהו בלחודוי, ביבישו וקיריו דיליה, נפיק ברזל, וסימניך, (קהלת י') אם קהה הברזל וגו'.

במערב בצד זה. דרום שהוא חם ויבש, באותו היבש שלו אחז את היבש של המערב בצד אחר, ונאחז מערב בשני צדדים.

וכן נאחז דרום במזרח, שהרי חמימות הדרום נאחזת בחמימות המזרח. ומזרח נאחז בצפון, שהרי לחותו נאחזת בלחות הצפון. עכשו נמצא דרומיית מזרחיית. מזרחיית צפוניית. צפוניית מערביית. מערביית דרומיית. וכלם פלולים זה בזה להשתלשלל אחד באחד.

כמו כן צפון עושה זהב, שמצד תקף האש נעשה זהב, והיינו שכתוב (איוב לו) מצפון זהב יאתה. שאש אחוז בעפר ונעשה זהב, והיינו שכתוב (שם כח) ועפרות זהב לו. וסוד זה שנים פרוכים זהב.

מים נאחזים בעפר, וקיריות בלחות עושה כסף, כעת הרי עפר נאחז בשני צדדים, בזהב ובכסף, ונתן ביניהם. רוח אחוזת את המים, ואחוזת ותמיהה, כמה שאמר רוח קר ויבש, שאם בן רוח ועפר שוים בטבעם, אבל יש אומרים כי רוח חם ולח, ואם בן נוכל לומר שאחוז הרוח לשני צדדים - אש חם ויבש, ורוח חם ולח. הצד שהוא חם אוהו באש, והצד שהוא לח אוהו במים, ומפריד מחלקת של אש ומים. עפר הוא קר ויבש, ומים קרים ולחים, והצד הקר אוהו בעפר בצד הקר. נמצא שעפר מקבל עליו בלם, משום כך אחוז לשני הצדדים, שהרי אש חם ויבש, מים קר ולח ע"כ. את האש, ומוציאה שנים פחד, שהוא עין נחשת קלל. ועפר שאמרנו, כשהוא לבדו בלבדו ויהקר שלו, יוצא ברזל, וסימניך - (קהלת י') אם קהה הברזל וגו'.

ועפר זה נאחז בכלם, וכלם עושים בו פצורה שלהם. בא ראה, בלא עפר אין זהב וכסף ונחשת, שהרי כל אחד ואחד מלוה לחברו משלו להתקשר זה בזה. והעפר נאחז

והא עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה פגוונא דלהון. תא חזי,

בְּכֹלֶם, מְשׁוּם שְׁשָׁנֵי צְדָדִים אֲחֻזִּים
אוֹתוֹ, אֲשֶׁר וּמִים. וְרוּחַ נִקְרְבַת לוֹ
בְּשִׁבִיל שְׁנֵי אֵלֶּה וְעוֹשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה.
נִמְצָא שְׁכֵשֶׁמֶת חִבֵּר עֶפְרַם עִמָּם,
עוֹשֶׂה וּמוֹלִיד עֶפְרוֹת אֲחֵרִים כְּמוֹ
שְׁלֵהֶם, כְּמוֹ שְׁזֹהֵב מוֹלִיד עֶפְרַם
פְּסֻלַת יִרְקָה, שֶׁהִיא כְּמוֹ זֹהֵב מִמֶּשׁ.
כְּמוֹ שְׁכֶסֶף שְׁמוֹלִיד עֶפְרַת, וְכִמוֹ
שְׁנַחֲשֶׁת הַעֲלִיּוֹנָה מוֹלִידָה בְּדִיל
שֶׁהוּא נַחֲשֶׁת קֹטְנָה. כְּמוֹ שְׁבְרֹזֶל
מוֹלִיד בְּרֹזֶל, וְסִימָנָךְ - (מִשְׁלִי ב"ז) בְּרֹזֶל
בְּבְרֹזֶל יָחַד.

בֹּא רֵאָה, אֲשֶׁר רִיחַ מִים וְעֶפְרַם, כָּלֶם
אֲחֻזִּים זֶה בְּזֶה וְקִשׁוּרִים זֶה בְּזֶה,
וְאֵין בָּהֶם פְּרוּד. וְהַעֲפָר הַזֶּה,
כִּשְׁהוּא מוֹלִיד אַחֵר כֶּף, לֹא
מִתְקַשְּׂרִים זֶה בְּזֶה כְּאוֹתָם עֲלִיּוֹנִים,
כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ב') וּמִשֶׁם יִפְרָד
וְהָיָה לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, בְּאֵלֶּה הָיָה
פְּרוּד.

מְשׁוּם שֶׁהָרִי הַעֲפָר, כִּשְׁהָא מוֹלִיד
בִּפְתַח שַׁל שְׁלֹשֶׁת הַעֲלִיּוֹנִים, מוֹצִיא
אַרְבַּעַת נְהוּרוֹת שְׁשֵׁם נִמְצָאוֹת
אַבְנִים יְקֻרוֹת, וְהֵם בְּמִקּוֹם אֶחָד,
שְׁכַתוֹב שֵׁם הַבְּדִלָח וְאֵבֶן הַשֵּׁהָם.
וְאוֹתָן אַבְנִים יְקֻרוֹת הֵן שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה, וְהֵן לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם
כְּנֶגֶד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שְׁכַתוֹב
(שְׁמוֹת כח) וְהָאַבְנִים תְּהִיִּין עַל שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל
שְׁמוֹתָם. וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר הַבְּקָר הִלְלוּ
שֵׁהָם תַּחַת הַיָּם.

בֹּא רֵאָה, כָּל אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים
הַעֲלִיּוֹנִים שְׁאִמְרָנוּ, אֵף עַל גִּב
שְׁנִקְשָׁרִים זֶה בְּזֶה, וְהֵם הַקִּיּוּם
שְׁלֵמָעֵלָה וּמִטָּה, קִיּוּם שַׁל הָעוֹלָם
יֹתֵר הוּא הָרוּחַ, מְשׁוּם שֶׁהַכֹּל
עוֹמֵד בְּגִלְלוֹ, וְנִכְפָּשׁ לֹא עוֹמֵדֵת אֵלָּא
בְּרוּחַ, שְׁאֵם נִגְרַעַת הָרוּחַ אֶפְלוּ רִגַע
אֶחָד, אֵין הַנֶּפֶשׁ יִכּוֹלָה לְהִתְקַיֵּם,

בְּגִין דְּכֹלָא קִיּוּמָא

בְּלֹא עֶפְרַם, לִית זֹהֵב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת, דְּהָא כָּל
חַד וְחַד אוֹזִיף לְחִבְרִיהַ מְדִילִיהַ, לְאַתְקַשְּׂרָא
דָּא בְּדָא. וְאַתְאַחִיד עֶפְרַם בְּכֹלְהוּ, בְּגִין דְּתָרִין
סְטָרִין אֲחִידָן לִיהַ, אֲשָׁא וּמִיָּא. וְרוּחָא
אַתְקָרִיב בֵּיהַ, בְּגִין אֵלִין תָּרִין וְעֵבִיד בֵּיהַ
עֵבִידֵתָא.

אַשְׁתַּבַּח, דְּכַד אַתְחַבֵּר עֶפְרַם בְּהַדִּיּוּהוּ, עֵבִיד
וְאוֹלִיד עֶפְרַם אַחְרָנִין, כְּגוּוֹנָא
דְּלֵהוּזַן. כְּגוּוֹנָא דְזֹהֵב, אוֹלִיד עֶפְרַם סוּסְפִיתָא
יְרוּקָא, דְּאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְדֵהֲבָא מִמֶּשׁ. כְּגוּוֹנָא
דְּכֶסֶף, אוֹלִיד עוֹפְרַת. כְּגוּוֹנָא דְנַחֲשֶׁת
עֵילָאָה, אוֹלִיד קְסִיטְרָא דְאִיהוּ נַחֲשֶׁת זוּטָא.
כְּגוּוֹנָא דְבְרֹזֶל, אוֹלִיד בְּרֹזֶל, וְסִימָנָךְ (מִשְׁלִי כ"ז)
בְּרֹזֶל בְּבְרֹזֶל יָחַד.

תָּא חֲזִי, אֲשֶׁר רִיחַ מִים וְעֶפְרַם, כִּלְהוּ אֲחִידָן
דָּא בְּדָא, וְאַתְקַשְּׂרָן דָּא בְּדָא. וְלֹא הָוִי
בְּהוּ פְרוּדָא. וְעֶפְרַם דָּא, כִּד אִיהוּ אוֹלִיד
לְבַתָּר, לֹא מִתְקַשְּׂרָן דָּא בְּדָא כְּאִינוּן עֲלָאִי,
כְּמָה דְאַתְ אֶמַר, (בְּרֵאשִׁית ב') וּמִשֶׁם יִפְרָד וְהָיָה
לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, בְּאֵלִין הָוִי פְרוּדָא.

בְּגִין דְּהָא עֶפְרַם, כִּד אִיהוּ אוֹלִיד בְּחִילָא דְתַלְתָּ
עֲלָאִי, אֶפִּיק אַרְבַּעַת נְהָרִין, דְּתַמָּן
מִשְׁתַּפְּחִי אַבְנֵי יְקָר, וּבְאַתֵּר חַד אִינוּן, דְּכַתִּיב
שֵׁם הַבְּדִלָח וְאֵבֶן הַשֵּׁהָם. וְאֵלִין אַבְנֵי יְקָר
אִינוּן תְּרִיסֵר, וְאִינוּן לְאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלָמָא,
לְקַבִּיל תְּרִיסֵר שְׁבָטִין, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת כ"ח)
וְהָאַבְנִים תְּהִיִּין עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה עַל שְׁמוֹתָם. וְאֵלִין תְּרִיסֵר בְּקָר,
דְּאִינוּן תַּחֲתוֹת יִמָּא.

תָּא חֲזִי, כָּל אַרְבַּעַת סְטָרִין עֲלָאִין דְּקַאמְרָן,
אֵף עַל גִּב דְּמִתְקַשְּׂרָן דָּא בְּדָא, וְאִינוּן
קִיּוּמָא דְלַעִילָא וְתַתָּא, קִיּוּמָא דְעֲלָמָא יַתִּיר

וְסוֹד זֶה כְּתוּב (משלי יט) גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב. נִפְשׁ בְּלֵי רוּחַ אֵינָה טוֹב, וְלֹא יִכּוֹלֶה לְהִתְקַיֵּם. וְכֹא רָאָה, אוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר שָׁמְרָנוּ, שֶׁהֵם שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה אַבְנִים, הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּקָר שְׁתַּחַת הַיָּם. מִשּׁוּם כֶּף נָטְלוּ אוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂאִים (במדבר ז) כֹּל הַבְּקָר לְעֵלֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים וְגו'. וְהַכֹּל הוּא סוֹד עֲלִיּוֹן, וְיָמִי שִׁישְׁגִיחַ בְּדַבְרֵי הַלְלוֹ, יִשְׁגִיחַ בְּסוֹד הַחֲכֵמָה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהַעֲקָר שֶׁל הַכֹּל בָּהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִה שָׁאֵמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, שֶׁכִּשְׁבְּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, מֵעַפְרֵי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמִטָּה נִבְרָא, וּמֵעַפְרֵי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמַעְלָה נִתְּנָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכִמּוֹ שֶׁכִּשְׁבְּרָא מֵהַעֲפָר שֶׁלְמִטָּה הִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה צְדָדִים יְסוּדוֹת הָעוֹלָם, כֶּף גַּם כִּשְׁבְּרָא מִן הַעֲפָר שֶׁלְמַעְלָה הִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יְסוּדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וְהַשְׁתַּלֵּם הָאָדָם, וְהֵינּוּ שְׁכַתוּב (תהלים לב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשַׁב ה' לֹו עוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. אֵימַתִּי לֹא יִחְשַׁב ה' לֹו עוֹן? בְּזִמְנֵי שְׁאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה.

בֹּא רָאָה, מִשֶּׁה נִתְקַן יוֹתֵר מֵהָאֲבוֹת, מִשּׁוּם שְׁדַבֵּר עִמּוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְדַרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה מִכֹּל, וּמִשֶּׁה מִפְּנֵימֵי בֵית הַמִּלֶּךְ הָעֲלִיּוֹן הִיָּה, וְעַל זֶה כְּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב וְגו', וְהָרִי בְּאֵרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים.

לָכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פְּסוּק זֶה הוּא הַפּוּדָה, שְׁכַתוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת מִצְרַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּף וְהַצֵּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדָתָם, וְאַחַר כֶּף וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם. הִיָּה לֹו לֹוֹמֵר מִתַּחַלָּה וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם, וְאַחַר כֶּף

בְּגִינִיָּה, וְנִפְשָׁא לֹא קִיִּימָא אֶלָּא בְרוּחָא, דְּאֵי גִרַע רוּחָא אֶפִּילוּ רִגְעָא חֲדָא, נִפְשָׁא לֹא יִכִּילַת לְאַתְקִימָא, וְרִזָּא דָא כְּתִיב, (משלי י"ט) גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב. נִפְשָׁא בְּלֹא רוּחָא לֹאוּ אִיהוּ טוֹב, וְלֹא יִכְלֹא לְאַתְקִימָא.

וְהָא חֲזַי, אֵינּוֹן תְּרִיסָר דְקֵאמְרֵן, דְּאֵינּוֹן תְּרִיסָר אַבְנִין, אֵינּוֹן תְּרִיסָר בְּקָר, דִּתְחוֹת יִמָּא.

בְּגִין כֶּף, נָטְלוּ אֵינּוֹן תְּרִיסָר נְשִׂאִים, (במדבר ז) כֹּל הַבְּקָר לְעֵלֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים וְגו'. וְכִלְא רִזָּא עֲלָאָה הוּא, וּמֵאֵן דִּישְׁגַּח בְּמִלִּין אֶלִּין, יִשְׁגַּח בְּרִזָּא דְחֲכֵמָתָא עֲלָאָה, דִּיעֲקָר דְכִלְא בִּיהּ.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, הָא דְאָמַר ר' חֲזַקְיָה, דְּכִד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, מֵעַפְרָא דְמִקְדָּשָׁא דְלִתְתָא אַתְבְּרִי, מֵעַפְרָא דְמִקְדָּשָׁא דְלְעִילָא אַתְיִיְהִיב בִּיהּ נְשָׁמָתָא. כְּמָה דְכִד אַתְבְּרִי מֵעַפְרָא דְלִתְתָא, אַתְחַבְּרוּ בִּיהּ תְּלַת סְטָרֵי יְסוּדֵי עֲלָמָא. הֵכִי נָמִי כִד אַתְבְּרִי מֵעַפְרָא דְלְעִילָא, אַתְחַבְּרוּ בִּיהּ תְּלַת סְטָרֵי יְסוּדֵי עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּלִּים אָדָם. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, (תהלים ל"ב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשַׁב יי' לֹו עוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. אֵימַתִּי לֹא יִחְשַׁב יי' לֹו עוֹן, בְּזִמְנֵי דְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה.

הָא חֲזַי, מִשֶּׁה אֲשְׁתַּלִּים יִתִּיר מֵאַבְהֵן, בְּגִין דְמִלִּיל עֵמִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְדַרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר מִכֹּלָּהוּ, וּמִשֶּׁה פְּנוּימָאָה דְבֵי מִלְכָּא עֲלָאָה הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב וְגו', וְהָא אוּקִימָנָא מְלִי. לָכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָנִי יי' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם.

(שמות ו') רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָאִי קָרָא אֶפְכָּא הוּא, דְכְּתִיב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת מִצְרַיִם בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתֵּר וְהַצֵּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדָתָם, וְלִבְתֵּר וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם, הִיָּה לִיָּה

והוצאתי אתכם! אלא עקר של הכל בראשונה שרצה הקדוש ברוך הוא לבשר להם במבחר של הכל בראשונה.

אמר רבי יוסי, והרי המבחר שבכל ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים, ואמר אותו לבסוף? אמר לו, באותו זמן אין המבחר אלא היציאה, שחשבו שלא יצאו מעבדותם לעולמים, משום שהיו רואים שם שכל האסירים שהיו ביניהם, קושרים אותם בקשרי כשוף, ולא יכולים לצאת מביניהם לעולמים. ולכן התבשרו במה שחביב עליהם מכל.

ואם תאמר, אף על גב שיצאו, הרי אולי ילכו ויחלוטם אחריהם להזיק להם - פתוב והצלתי אתכם מעבודתם. ואם תאמר, הרי יצאו וינצלו ולא תהיה להם גאלה - תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואם תאמר לא יקבלם - הרי פתוב ולקחתי. ואם תאמר, פשיקבלם לא יביאם לארץ - הרי פתוב והבאתי אתכם וגו'.

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם וגו'. מצוה זו ראשונה של כל המצוות. ראשית ראשונה לכל המצוות - לדעת את הקדוש ברוך הוא בכלל. מה זה בכלל? לדעת שיש שליט עליון שהוא רבון העולם, וברא אל כל העולמות, שמים וארץ וכל חילותיהם. וזהו בכלל. וסוף הכל בפרט, לדעת אותו בפרט.

ובכ"ד ופרט הוא ראש וסוף, סוד של זכר ונקבה פאחד, ונמצא אדם בעולם הזה שמתעסק בכלל ופרט, אדם בעולם הזה הוא פלל ופרט.

למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולקחתי והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא בקדמיתא, דבעא קדשא בריך הוא לבשרא לון בשבחה דכלא בקדמיתא.

אמר רבי יוסי, והא שבחה דכלא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי (דף כ"ה ע"א) לכם לאלהים, ואמר ליה לבתר. אמר ליה, בההוא זמנא, לית להו שבחה אלא יציאה. דחשיבי דלא יפקון מעבדותהון לעלמין, בגין דהו חמאן תמן דכל אסירי דהו בינייהו מקשרו לון בקשרא דחרשי, ולא יכלין לנפקא מבינייהו לעלמין. ובגין פה, מה דחביב עלייהו מכלא, אתבשרו ביה.

ואי תימא אף על גב דנפקו, הא דילמא יזלון (חיליהון) בתרייהו לאבאשא לון, פתיב והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא, תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי תימא פשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב והבאתי אתכם וגו'.

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יי' אלהיכם וגו'.

(שמות רי) פקודא דא קדמאה דכל פקודין. ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה לקודשא בריך הוא בכללא. מאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו רבון עלמא, וברא עלמין פלהו, שמיא וארעא וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

ובכ"ד ופרט איהו רישא וסופא רזא דכר ונוקבא כחדא, ואשתכח בר נש

תקון של העולם הזה הוא כלל ופרט. משום כך, ראשית הכל - שיש לדעת שיש שליט ודין על העולם, והוא רבון כל העולמים, וברא את האדם מן העפר, ונפח באפיו נשמת חיים, וזהו בדרך כלל.

בשיצאו ישראל ממצרים לא היו מפירים את הקדוש ברוך הוא. כיון שבא משה אליהם, למד אותם מצוה ראשונה זו, שכתוב וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא מצוה זו, לא היו ישראל מאמינים בכל אותם נסים וגבורות שעשה להם במצרים. כיון שידעו מצוה זו בדרך כלל, נעשו להם נסים וגבורות.

ולסוף ארבעים שנה, שכשהשתדלו בכל אותן מצוות של התורה שלמד אותם משה, בין אותן שנוהגות בארץ ובין אותן שנוהגות בחוץ לארץ, אז למד אותם בדרך פרט. זהו שכתוב (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך. היום ונקא, מה שלא היה רשות מקדם לכן. פי ה' הוא האלהים - זה בדרך פרט. בדבר זה כמה סודות וסתרים יש בו, וזה ואתו שבהתחלה הכל דבר אחד, זה בכלל וזה בפרט.

ואם תאמר, הרי כתוב (משלי א) יראת ה' ראשית דעת - התרוץ, זה בדרך פרט לדעת מי היא יראת ה'. ואף על גב שיש לאדם לירא ממנו עד שלא ידע, אבל כאן כתוב ראשית דעת, לדעת אותו שהרי הוא ראשית, לדעת אותו בדרך פרט.

לכן מצוה ראשונה להפיר את הקדוש ברוך הוא בכלל ופרט, בהתחלה ובסוף, וסוד זה - (ישעיה מד) אני ראשון ואני אחרון. אני

בהאי עלמא, דאתעסק בכלל ופרט, בר נש בהאי עלמא איהו כלל ופרט. תקוונא דהאי עלמא, איהו כלל ופרט. בגין כך, ראשיתא דכלא, למנדע דאית שליט ודיין על עלמא, ואיהו רבון כל עלמין. וברא ליה לבר נש מעפרא, ונפח באפוי נשמתא דחיי, ודא איהו באורח כלל.

בר נפקו ישראל ממצרים, לא הוו ידעי ליה לקודשא בריה הוא כיון דאתא משה לגבייהו, פקודא קדמאה דא אוליה לון, דכתיב, וידעתם כי אני יי' אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא פקודא דא, לא הוו ישראל מהימנין, בכל אינון ניסין וגבורין דעבד לון במצרים. כיון דידעו פקודא דא באורח כלל, אתעבידו להון נסין וגבורין.

ולסוף ארבעין שנין, דקא אשתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא, דאוליה לון משה, בין אינון דמתנהגי בארעא בין אינון דמתנהגי לבר מארעא, כדין אוליה לון באורח פרט, הדא הוא דכתיב, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך, היום דייקא, מה דלא הוה רשו מקדמת דנא. פי יי' הוא האלהים, דא באורח פרט, במלה דא, כמה רזין וסתרין אית בה. ודא, וההוא דקדמיתא, פלא מלה חדא, דא בכלל, ודא בפרט.

ואי תימא, הא כתיב, (משלי א) יראת יי' ראשית דעת. תירוצא, דא באורח פרט, למנדע מאן איהו יראת יי'. ואף על גב דאית ליה לבר נש לדחלא מגייה, עד לא ינדע, אבל הכא כתיב ראשית דעת, למנדע ליה דהא איהו ראשיתא, למנדע ליה באורח פרט.

בגין כך, פקודא קדמאה למנדע ליה לקודשא בריה הוא בכלל ופרט, ברישא ובסופא.

ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. והכל בכלל אחד וסוד אחד. פיון שידע את זה בכלל, ישלים את כל איבריו, ומי הם? מאתים ארבעים ושמונה מצוות, שהם מאתים ארבעים ושמונה איברי האדם. פיון שהשתלם בהם על זה בכלל, אז ידע בדרך פרט, שזה הוא רפואה לכלם, וידע את כל ימות השנה שמתחברים לתת רפואה לכל האיברים.

ואם תאמר, כל ימות השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים? ודאי כף הוא למעלה ולמטה. השנה והימים שלה נותנים רפואה לכל האיברים, למעלה ולמטה, ^(במקום) שהאיברים מריקים ברכות לימות השנה, ואז רפואה וחיים תלויים עלינו מלמעלה ומתמלאים מהכל. מי גרם להם? ימות השנה. אך כף גם למטה, כשאדם ישלים את גופו באותן מצוות התורה, אין לה כל יום שלא בא להתברך ממנו, וכשהם מתברכים ממנו, אז חיים ורפואה תלויים עליו מלמעלה. מי גרם לו? אותם ימות השנה. ימות השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד של אדם, כף גם מתברכים למטה מסוד של אדם.

אשריהם ישראל בעולם הזה, באותם מצוות התורה, שנקראים אדם, שכתוב (יחזקאל לד) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ואמות העולם לא קרויים אדם. ומשום שישראל נקראו אדם, יש להם להשתדל באותן מצוות התורה להיות הפל אחד בסוד של אדם.

בשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל על הר סיני, דבר ראשון הוא אנכי. אנכי עולה לסודות

ורזא דא ^(ישעיה מ"ד) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא, ורזא חדא. פיון דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון מאתים ושמונה וארבעים פקודין, דאינון מאתים ושמונה וארבעים שייפין דבר נש. פיון דאשתלים בהו על האי בכלל, פדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוותא לכלהו, וינדע כל יומי שתא, דמתחברן למהיב אסוותא לכל שייפין.

ואי תימא, כל יומי שתא, היך יהבין אסוותא לכל שייפין. ודאי הכי הוא עילא ותתא, שתא ויומי דיליה, יהבין אסוותא לכל שייפין עילא ותתא, ^(במקום) דשייפין אריקו ברפאן ליומי שתא כדין אסוותא וחיין תליין עלן מלעילא, ואתמליין מכלא. מאן גרים לון. יומי שתא.

אורח הכי נמי לתתא, כד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לה כף יומא דלא אתייתא לאתברכא מניה, וכד אינון אתברכאן מניה, פדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא. מאן גרים ליה. אינון יומי שתא. יומי שתא, כמה דאתברכאן מלעילא מרזא ^(דף כ"ה ע"ב) דאדם. הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם.

זכאין אינון ישראל בהאי עלמא, באלין פקודין דאורייתא, דאקרון אדם, דכתיב, ^(יחזקאל ל"ד) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ועובדי כוכבים ומזלות לא אקרון אדם. ובגין דישראל אקרי אדם, אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד, פרזא דאדם.

כד יהב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל על טורא דסיני, מלה קדמא

אִיהוּ אָנְכִי, אָנְכִי סִלְקָא לְרִזִּין (עלמיו) סְגִיאיִן. וְהָכָא אִיהוּ רְזָא דְפְקוּדָא קְדָמָא, לְמַנְדַּע לִיהַּ בְּכַלְלָא. בְּגִין דְכְּתִיב אָנְכִי, הָא קָא רְמִיז, דְאִית אֱלֹהָא שְׁלִיטָא עֲלָאָה (דְאִיהוּ) עַל עֲלָמָא, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (דְּבָרִים ד') פִּי יְיָ אֱלֹהֵיךָ אֵשׁ אוֹכְלָהּ הוּא, פְּקוּדָא קְדָמָא בְּכַלְל. בְּפִרְט: בְּגִין דְכְּתִיב, ה' אֱלֹהֵיךָ דָּא פִּרְט, וְדָא כָּלֵל וּפִרְט, פְּקוּדָא קְדָמָא, דְאֶצְטְרִיף לְמַנְדַּע בְּרִישָׁא וּבְסוּפָא, כְּמָה דְאוּקִימְנָא. (ע"כ רעיא מהימנא).

ועלמותו רבים, וכאן הוא סוד של מצוה ראשונה להפיר אותו בכלל. משום שפתיב אנכי, הרי רומז שיש אלוה שליט עליון (שהוא) על העולם, כמו שנאמר פי ה' אלהיך אש אכלה הוא, מצוה ראשונה בכלל. בפרט, משום שפתיב (בראשית כא) ה' אלהיך. זה פרט, וזה כלל ופרט, מצוה ראשונה, שצריך לדעת בראש ובסוף כפי שבארנו. (ע"כ רעיא מהימנא).

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצור רוח. מה זה מקצור רוח? אמר רבי יהודה, שלא היו נחים ולא היו אוספים לתוכם רוח. אמר רבי שמעון, מקצור רוח - שעדין לא יצא יוכל לתת להם מנוחה. ורוח אחרונה עדין לא שלטה לעשות מנהגם, ואז היו בצרות של רוח, מועקה של רוח. מיהו? רוח אחרונה, כמו שאמרנו. (שעד שלא נתן היובל ברכה על הרוח הוא להחקים הנפש התחתונה, ולא שולטת הרוח הוא על הנפש אלא באשר מתברכת מהיובל, אז תקיה רוח. ומי היא הרוח הזו? יעקב, שכתוב ותחי רוח יעקב וגו').

בא ראה, כתוב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים. מה זה ואני ערל שפתיים, והרי בתחלה כתוב לא איש דברים אנכי וגו' פי כבד פה וכבד לשון אנכי, והקדוש ברוך הוא היה משיב לו, מי שם פה לאדם וכו', והוא אמר ואנכי אהיה עם פיה, התעלה על דעתך שלא היה כף? ועתה אומר ואני ערל שפתיים, אם כן, איפה הדבר שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא בראשונה?

א"ל סוד הוא. משה הוא קול, והדבור שהוא הדבור שלו היה בגלות, והוא היה אטום מלפרש דברים, ומשום כן אמר ואיך

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. (שמות ו') מאי מקוצר רוח. אמר רבי יהודה, דלא הוו נפיש, ולא הוו לקיטי רוחא. אמר רבי שמעון, מקוצר רוח: דעד לא נפק יובלא, למיהב לון נפישו. ורוח בתראה, עד לא שלטא למעבד נימוסי, וכדין הוה עאקו דרוחא. מאן איהו רוח בתראה דקאמרן. (ג"א דעד לא יתב ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקנימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדון יהא רוחא ומאן איהו רוח, דא יעקב, דכתיב ותחי רוח יעקב וגו').

הא חזי, פתיב (שמות ו') הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים, מאי ואני ערל שפתיים. והא בקדמיתא כתיב (שמות ד') לא איש דברים אנכי וגו' פי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקודשא בריך הוא הוה אותיב ליה, (שמות ד') מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר (שמות ד') ואנכי אהיה עם פיה, סלקא דעתך דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתיים, אי הכי, אן הוא מלה דאבטח ליה קדשא בריך הוא בקדמיתא.

א"ל רזא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה, הוה בגלותא, והוה איהו אטים לפרשא מלין, ובגין דא אמר, ואיך

לשמעני פרעה, בעוד שהדבור שלי היא בגלות שלו, שהרי אין לי דבור. הריני קול דבור גרוע, שהיא בגלות, ולכן שתרף הקדוש ברוך הוא עמו את אהרן.

בא ראה, כל זמן שהדבור היה בגלות, הקול הסתלק ממנו, והדבור היה אטום בלי קול. כשבא משה בא הקול, ומשה היה קול בלי דבור, משום שהיה בגלות, וכל זמן שהדבור היה בגלות, משה הלך בקול בלי דבור, וכך הלך עד שקרבו להר סיני ונתנה תורה, וכאותו זמן התחבר קול בדבור, ואז הדבור דבר, זהו שכתוב וידבר אלהים את כל הדברים האלה. ואז משה נמצא שלם בדבור פראוי, קול ודבור אחד בשלמות.

ועד כן משה התרעם, שהדבור נגרע ממנו, פרט לאותו זמן שדברה לרגו עליו, בזמן שכתוב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד - וידבר אלהים אל משה. בא ראה שכך הוא, שהתחיל דבר לדבר ומפסיק אותו, משום שעדין לא הגיע זמן שכתוב וידבר אלהים וגו'. ופסק והשלים הקול. זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה'. משום שהדבור היה בגלות ולא הגיע זמן לדבר. ובא

ראהו

משום כן משה לא היה שלם בדבר בתחלה, ושקר נראהו שהוא קול, ובא בשביל דבור להוציא אותה מן הגלות. כיון שיצא מן הגלות והתחברו קול ודבור כאחד בהר סיני, השתלם משה ונרפא, ונמצא אז קול ודבור כאחד בשלמות.

בא ראה, כל הימים שהיה משה במצרים שרצה להוציא הדבור מן הגלות, לא דבר דבור שהיא דבור. כיון שיצאה מן הגלות

לשמעני פרעה, בעוד דמלה די לי איהי בגלותא די ליה, דהא לית לי מלה. הא אנא קלא מלה גרע, דאיהי בגלותא, ועל דא, שתרף קדשא בריך הוא לאהרן בהדיה.

הא חזי, כל זמנא דדבור הוה בגלותא, קלא אסתלק מגיה, ומלה הוה אטים בלא קול, כד אתא משה, אתא קול. ומשה הוה קול בלא מלה, בגין דהוה בגלותא, וכל זמנא דדבור הוה בגלותא, משה אזיל קלא בלא דבור, והכי אזיל עד דקריבו לטורא דסיני, ואתיהיבת אורייתא, ובההוא זמנא, אתחבר קלא בדבור, וכדין מלה מליל, הדא הוא דכתיב, (שמות כ) וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וכדין, משה אשתכח שלים במלה כדקא יאות, קול ודבור פחדא בשלימו.

ועד דא משה אתרעים, דמלה גרע מגיה, פר ההוא זמנא דמלילת לאתרעמא עלוי, בזמנא דכתיב, (שמות ו) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד (שמות ו) וידבר אלהים אל משה. תא חזי דהכי הוא דשרא מלה למללא ופסק לה, בגין דעד לא מטא זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו'. ופסק ואשלים קלא, הדא הוא דכתיב ויאמר אליו אני ה'. בגין דדבור הוה בגלותא, ולא מטא זמנא למללא. (ותא חזי)

בגייני כן, משה לא הוה שלים מלה בקדמיתא, (דחכי אתחזי) דאיהו קול, ואתי בגין דבור, לאפקא ליה מן גלותא. כיון דנפיק מן גלותא, ואתחברו קול ודבור פחדא בטורא דסיני, אשתלים משה ואתסי, ואשתכח כדין קול ודבור פחדא בשלימו.

תא חזי, כל יומין דהוה משה במצרים, דבעא לאפקא מלה מן גלותא, לא מליל מלה, דאיהו דבור. כיון דנפיק מן גלותא, ואתחבר

והתחבר קול בדבור, אותו דבר
שהוא דבור הנתיג והוליד את
ישראל, אבל לא דבר, עד שקרבו
להר סיני ופתח בתורה, שפך
ראוי. ואם תאמר, כי אמר אלהים
פן ינחם העם, לא כתוב כי דבר,
אלא כי אמר, שהוא רצון הלב
בחשאי, והרי בארנו.

וידבר אלהים אל משה ויאמר
אליו אני ה'. רבי יהודה פתח,
קמתי אני לפתח לדודי ודודי
חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתח
לדודי - זה קול. בא ראה, כנסת
ישראל, כשהיא בגלות, קול
מסתלק ממנה, והדבור נשתתק
ממנה, כמו שנאמר נאלמתי
דימיה. ואם מתעורר דבר, מה
כתוב? ודודי חמק עבר, שהרי
קול הסתלק ממנה ונפסק הדבור,
ועל זה וידבר אלהים אל משה.
התחילה לדבר, והפסיקה
ושתקה. אחר כך השלים הקול
ואמר ויאמר אליו אני ה'.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל
יעקב. ביצחק תוספת וא"ו, שהוא
בחיר האבות, כמו שנאמר אלהי
אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב.
ביצחק תוספת וא"ו. אמר רבי
יוסי, אם כך, הרי כתוב אני ה'
אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק.
הרי ביצחק תוספת וא"ו?

אמר לו, יפה היה, משום שיעקב
היה קיים, והכליל את יעקב
ביצחק, ושהיה מתו שחשכו עיניו
והיה כמת, שהרי בעוד האדם
קיים בעולם הזה, לא נזכר עליו
השם הקדוש, ועל פן הכליל אותו
ביצחק. עכשו שמת יעקב, בא
הדבר למקומו. זהו שכתוב וארא
אל אברהם אל יצחק ואל יעקב,
בתוספת ו'.

קול בדבור, שהוא מלה דאיהו דבור, אנהיג
ודבר לון לישראל, אבל לא מליל, עד דקריבו
לטורא דסיני, ופתח באורייתא, דהכי אתחזי.
ואי תימא, (שמות י"ג) כי אמר אלהים פן ינחם
העם, לא כתיב כי דבר, אלא כי אמר, דאיהו
רעותא דלבא בחשאי, והא אוקימנא. (דף כ"ו

נ"ו).

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'.
ר' יהודה פתח, (שיר השירים ה') קמתי אני
לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני
לפתוח לדודי, דא קלא. תא חזי, כנסת ישראל
פד איהי בגלותא, קלא אסתלק מינה, ומלה
אשתכח מינה, כמה דאת אמר (תהלים ל"ט)
נאלמתי דימיה. ואי אתער מלתא, מה כתיב,
ודודי חמק עבר, דהא קלא אסתלק מינה,
ופסקא מלה. (כמה דאת אמר) ועל דא וידבר אלהים
אל משה, שריאת למללא, ופסק ושתיק.
לכתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני ה'.
וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, ביצחק
תוספת וא"ו, דאיהו שלימו דאבהן,
כמה דאת אמר, אלהי אברהם אלהי יצחק
ואלהי יעקב, ביצחק תוספת וא"ו. אמר רבי
יוסי, אי הכי, הא כתיב (בראשית כ"ח) אני ה'
אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הא ביצחק תוספת
וא"ו.

אמר ליה, שפיר הוה, בגין דיעקב הוה קיים,
ואכליל ליה ליעקב ביצחק, (דנהו מית)
דאתחשכו עינוי, והוה כמת, דהא בעוד דבר
נש איהו קיים בהאי עלמא, לא אדפר עלוי
שמא קדישא, ועל דא אכליל ליה ביצחק.
השתא דמית יעקב, אתא מלה באתריה. הדא
הוא דכתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל
יעקב, בתוספת ו'.

בְּאֵר שְׂדֵי - נִרְאִיתִי לָהֶם מִתּוֹךְ
אֲסַפְקִלְרְיָה שְׁלֵא מְאִירָה, וְלֹא
נִרְאִיתִי מִתּוֹךְ אֲסַפְקִלְרְיָה
הַמְאִירָה. וְאִם תֵּאמֶר שֶׁהָרִי
הַשְׂתַּמְשׁוּ בִּנְקִבָה לְבַד וְלֹא יוֹתֵר
- בֵּא רְאֵה שְׂאִינִם נִפְרָדִים
לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְגַם
הַקְּמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם, שֶׁהָרִי
הַבְּרִית הַתְּחַבְּרָה עִמָּה.

מִחֻקְרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵשׁ לְאָדָם
לְלַמֵּד, שֶׁהָרִי הוּא אָמַר שְׁלֵא נִוְדַע
לָהֶם, שְׁכָתוּב בְּאֵל שְׂדֵי, וְכָתוּב
וְגַם הַקְּמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם, כְּדִי
לְקַיֵּם הַבְּרִית בְּיַחְדוּד אֶחָד, וְגַם
הַקְּמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם וְגו'. הָרִי
נֹאמַר, מִי שֶׁזֹּכֵחַ לְבְרִית יוֹרֵשׁ אֶת
הָאָרֶץ.

רְבִי חֵיִיא וְרְבִי יוֹסִי הָיוּ מְצוּיִים
יוֹם אֶחָד לְפָנֵי רְבִי שְׁמַעוֹן. פִּתַּח
רְבִי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, גּוֹרֵו לָכֶם מִפְּנֵי
חֶרֶב כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן
תִּדְעוּן שְׂדוּן. שְׂדִין כְּתוּב. גּוֹרֵו
לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, אִיזוֹ חֶרֶב? זֶה
(ויקרא כו) חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית,
שֶׁהָרִי חֶרֶב זֶה עוֹמְדֵת לְהִסְתַּכֵּל עַל
מִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּבְרִית. שְׁכָל מִי
שֶׁמִּשְׁקַר בְּבְרִית, הַנִּקְמָה
שְׁנוּקָמִים מִמֶּנּוּ זֶה הַחֶרֶב הַזֶּה.

זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב.
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂמִי שֶׁמִּשְׁקַר
בְּבְרִית, מִפְּרִיד אֶת הַתְּשׁוּקָה, וְלֹא
נוֹטֵל מִי שְׁנוּטֵל, וְלֹא נוֹתֵן
לְמִקוּמוֹ, שֶׁהָרִי לֹא הִתְעוֹרֵר אֶל
מִקוּמוֹ. וְכָל מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת
הַבְּרִית הַזֶּה, הוּא גּוֹרֵם
לְהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל בְּרִית זֶה
לְמִקוּמָה, וּמִתְבָּרְכִים עֲלוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים.

מִי מְעוֹרֵר בְּרִית זֶה לְמִקוּמָה?
כְּשֶׁנִּמְצְאִים צְדִיקִים בְּעוֹלָם. מִנֵּיִן
לָנוּ? מִפְּאֵן, שְׁכָתוּב וְגַם הַקְּמַתִּי
אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ
כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיהֶם. מָה זֶה
מִגְרִיהֶם? כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר גּוֹרֵו לָכֶם

בְּאֵר שְׂדֵי: אֲתַחְזִינָא לָהּ, מִגּוֹ אֲסַפְקִלְרְיָא
דְּלֵא נְהָרָא. וְלֹא אֲתַחְזִינָא מִגּוֹ
אֲסַפְקִלְרְיָא דְנְהָרָא. וְאִי תִימָא דְהָא אֲשַׁתְּמַשׁוּ
בְּנוֹקְבָא בְּלַחֲוֹד וְלֹא יִתִּיר. תָּא חֲזִי, דְּלֵא
אֲתַפְרִשֵׁן לְעֵלְמִין, הָדָא הוּא דְכָתִיב וְגַם
הַקְּיֻמוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם, דְּהָא בְּרִית אֲתַחְבְּרָא
עִמָּה.

מִקּוּדְשָׁא בְּרִין הוּא אִית לִיה לְבַר נֶשׁ לְמִילָף,
דְּהָא אִיהוּ קְאָמַר דְּלֵא פְרִישׁ לִוְן,
דְּכָתִיב בְּאֵל שְׂדֵי, וְכָתִיב וְגַם הַקְּיֻמוֹתִי אֶת
בְּרִיתִי אִתְּם, בְּגִין לְקִיּוּמָא קִיּוּמָא בְּיַחְוֹדָא חַד,
וְגַם הַקְּיֻמוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם וְגו'. הָא אֲתַמַּר,
מָאן דְּזָפִי לְבְרִית, נִרִית לְאַרְעָא.

רְבִי חֵיִיא וְרְבִי יוֹסִי, הָווּ שְׂכִיחֵי יוֹמָא חַד
קָמִיה דְּרְבִי שְׁמַעוֹן, פִּתַּח רְבִי שְׁמַעוֹן
וְאָמַר, (איוב י"ט) גּוֹרֵו לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב כִּי חִמָּה
עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוּן. שְׂדִין כְּתִיב.
גּוֹרֵו לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, מָאן חֶרֶב. דָּא (ויקרא כ"ו)
חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית, דְּהָא הָאִי חֶרֶב קָאִים
לְאַסְתַּכְּלָא מָאן דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית, דְּכָל מָאן
דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית, נִוְקָמָא דְנִקְמִין מִנֵּיהּ, הָאִי
חֶרֶב הוּא.

הָדָא הוּא דְכָתִיב, (איוב י"ט) כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב.
מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמָאן דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית,
פְּרִישׁ תִּיאֻבְחָתָא, וְלֹא נְטִיל מָאן דְּנְטִיל, וְלֹא
יְהִיב לְאַתְרֵיהּ, דְּהָא לָא אֲתַעֵר לְגַבִּיָּה אֲתַרִּיהּ.
וְכָל מָאן דְּנְטִיר לִיה לְהָאִי בְרִית, אִיהוּ גְרִים
לְאַתְעֵרָא לְהָאִי בְרִית לְאַתְרֵיהּ. וְאַתְפְּרָכָאן
עֲלָאִין וְתַתְּאִין.

מָאן אֲתַעֵר הָאִי בְרִית לְאַתְרֵיהּ. כִּד אֲשַׁתְּכַחוּ
זָפִאִין בְּעֵלְמָא. מָנָא לָן, מְהֵכָא, דְּכָתִיב,
(שמות ר') וְגַם הַקְּיֻמוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם
אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיהֶם. מָאִי

מפני חרב, משום שהוא מקום שמטיל מגור בעולם, ועל זה גורו לכם מפני חרב.

אשר גרו בה, מיום שהתקרבו לקדוש-ברוך-הוא פחדו בה פחד, ופחד (ופחדו פחד) עליון בה לשמר מצוותיו. שאם בזה לא יטיל פחד (שהרי אם לא יטיל) על ראש האדם, לא יפחד מהקדוש ברוך הוא לעולמים בשאר מצוותיו.

בא ראה, בהתעוררות שלמטה, כשמתעוררים ישראל אל הקדוש ברוך הוא וצווחים כנגדו, מה כתוב? ואזכור את בריתי, שהרי בברית יש זכור, ואז מתעוררת תשוקה לקשר הכל בקשר אחד. פיון שברית זו מתעוררת, הרי הקשר של הכל מתעורר. ואזכור את בריתי, לזוגו במקומו. ועל כך, לכן אמר לבני ישראל אני ה'.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצאם אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. רבי יוסי אמר, אל בני ישראל - להנהיגם בנחת פראוי. ואל פרעה - לנהג בו כבוד, ופרשוהו.

אמר רבי ייסא, למה סמך כאן אלה ראשי בית אבתם? אלא, אמר לו הקדוש ברוך הוא, הנהיגו את בני ישראל בנחת. שאף על גב שהם יושבים בעבודה קשה, הם מלכים בני מלכים, ומשום כך כתוב אלה ראשי בית אבתם. אלה שאתה רואה, הם ראשי בית אבות.

אמר רבי חייא, שכלם לא שקרו במנהגייהם, ולא התערכו בעם אחר, אלה הם שעמדו במקומם הקדוש ולא שקרו להתערב במצריים. אמר רבי אחא, בשביל להביא את משה ואת אהרן, שהם ראויים להוציא את ישראל ולדבר לפרעה ולרדות אותם במקל,

לאייתאה למשה ולאהרן,

מגוריהם. כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו אתר, דאשדי מגור בעלמא, ועל דא גורו לכם מפני חרב.

אשר גרו בה, מיומא דאתקריבו לגבי קדשא בריך הוא, דחילו בה דחילו, ודחילו (נ"א ודחילו דחילו) עלאה בה למיטר פקודוי. דאי בהאי לא ישדי (נ"א דהא אי לא ישדי) דחילו על רישיה דבר נש, לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין בשאר פקודוי.

הא חזי, באתערותא דלתתא, פד אתערו ישראל לגבי קדשא בריך הוא, וצווחו לקבליה, מה כתיב, ואזכור את בריתי, דהא בברית הוי זכור. וכדין אתער תיאובתא, לאתקשרא כלא בקשורא חד. פיון דהאי ברית אתער, הא קשורא דכלא אתער. ואזכור את בריתי, לאזדווגא ליה באתריה. ועל דא, לכן אמור לבני ישראל אני ה'.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצאם אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. (שמות ר' יוסי אמר, אל בני ישראל לדברא לון בנחת פדקא חזי, (דף כ"ז ע"ב) ואל פרעה: לאנהגא ביה יקר, ואוקמוהו.)

אמר רבי ייסא, אמאי סמך הכא (שמות ר') אלה ראשי בית אבתם. אלא, אמר ליה קדשא בריך הוא, דברו לון לבני ישראל בנחת, דאף על גב דאינון יתבי בפולחנא קשיא, מלכין בני מלכין אינון. ובגין כך, פתיב, אלה ראשי בית אבתם אלין דאת חמי, רישי בית אבהן אינון.

אמר רבי חייא, דכלהו לא שקרו נימוסיהון, ולא אתערבו בעמא אחרא אלין אינון דקיימו בדוכתייהו קדישא, ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי. אמר רבי אחא, בגין

משום שכל ראשי ישראל לא נמצאו כמותם.

בא ראה, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והרי הוא לבדו היה? אלא משום שפנחס קים כמה אלפים ורכבות מ'ישראל והוא קים את ראשי האבות, (לויים) כתיב בו אלה.

עוד, ותלד לו את פינחס אלה ראשי. אבדת ראשי הלויים נמצאה בו. ומה שהם נגרעו ונשרפו - הוא השלים, והרויח את הפהנה שלהם, ושרתה בו הצורה של שניהם. אבדת ראשי הלויים נמצאת בו. ומי הם? נדב ואביהוא, שהפרידו אות הברית ממקומו, והוא בא וחבר אותם, לכן נתנה לו הירשה והרויח של שניהם, ונזכר כאן על מה שיהיה אחר כך.

ואם תאמר, למה נזכר כאן פנחס? אלא ראה הקדוש ברוך הוא את אהרן בשעה שאמר ואזכר את בריתי, שעתידים שני בני אהרן לפגם את הברית הזו, ועכשו שהוא שולח אותו למצרים, רצה להעביר את אהרן שלא ללכת בשליחות זו. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שעמד פנחס וקים את הברית הזו במקומה ותקן את העקמימות שלהם, מיד - הוא אהרן ומשה. אמר הקדוש ברוך הוא, עכשו הוא אהרן, הוא אהרן של ההתחלה. הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה, הם אהרן ומשה היה צריך (לכתוב)! אלא להכליל זה בזה, רוח במים. הוא

דאינון אתחזון לאפקא להו לישראל, ולמללא לפרעה, ולרדאה ליה בחוטרא, בגין דבכל רישיהון דישראל, לא אשתכח פוותייהו.

הא חזי, (שמות ו') ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והא הוא בלחודוי הוה. אלא, בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבון מ'ישראל, והוא קיים לראשי אבהן, (ליואי) פתיב ביה אלה.

הו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים, ורווח כהונתא דילהון, ושריא ביה טסטוקא דתרווייהו. אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן נינהו. נדב ואביהוא. אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא וחבר לון. בגין כך, אתייהיב ליה ירותא, ורוחא דתרווייהו. ואדכר הכא על מה דלהוי לבתר.

ואי תימא, אמאי אדכר הכא פינחס. אלא חמא קדשא בריך הוא לאהרן, בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דזמינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעפרא ליה לאהרן, דלא למיהף בשליחותא דא. פיון דחמא קדשא בריך הוא, דקאים פינחס וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיד הוא אהרן ומשה. אמר קדשא בריך הוא, השתא הוא אהרן, איהו אהרן דקדמיתא.

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו'. (שמות ו') הוא אהרן ומשה. הם אהרן מיבעי ליה. אלא,

משה ואהרן - להכליל מים ברות,
ועל זה כתוב הוא ולא הם.

רבי אלעזר ורבי אבא היו מצויים
לילה אחד בבית מלונם בלוד. קמו
להתעסק בתורה. פתח רבי אלעזר
ואמר, וידעת היום והשבת את
לבבך פי ה' הוא האלהים. פסוק
זה כף צריך (לכתב): וידעת היום פי
ה' הוא האלהים והשבת אל לבבך.

ואלא אשריו מי שמשטרל בתורה. עוד, ובא
ראהו והשבת אל לבבך הנה צריך
(לכתב)!

אמא, אמר משה, אם אתה רוצה
לעמד על זה ולדעת פי ה' הוא
האלהים - והשבת אל לבבך, ואז
תדע אותו. לבבך זה יצר טוב ויצר
רע, שנכלל זה בזה, והוא אחד. אז
תמצא פי ה' הוא האלהים, שהרי
נכלל זה בזה והוא אחד, ועל זה
השבת אל לבבך לדעת הדבר.

עוד, אמר רבי אלעזר, רשעים
עושים פגם למעלה. מהו הפגם?
שהשמאל לא נכלל בימין, שיצר
הרע לא נכלל ביצר טוב משום
חטאי בני האדם, ופגם לא עושים
אלא להם ממש, זהו שכתוב שחת
לו לא בניו מומם. כפיכול עושים
ולא עושים. עושים - כדי שלא
ימשכו עליהם ברכות שלמעלה,
כמו שנאמר ויצר את השמים ולא
יהיה מטר, ולא עושים - שהרי
השמים נוטלים אותם לעצמם
ברכות מה שצריכים, ולא נוטלים
להמשיך למטה, ודאי שזהו מומם
של אותם רשעים.

עוד, לו בו, שלא נכלל ימין
בשמאל, בשביל שלא יתמשכו
הברכות למטה. לא בא"ף, שהרי
לא נוטלים להמשיך לתחתונים. מי

לאכללא דא בדא, רוחא במיא. הוא משה
ואהרן: לאכללא מיא ברוחא, ועל דא פתיב
הוא, ולא הם.

רבי אלעזר ורבי אבא, הוו שכיחי ליליא חד
בבי אושפיזיהו בלוד, קמו לאשתדלא
באורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, (דברים ד')
וידעת היום והשבות אל לבבך פי ה' הוא
האלהים. האי קרא הכי מיבעי ליה. וידעת
היום פי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך.
(אלא נבאה הוא מאן דאשתדל באורייתא) תו, (תא חזי) והשבות
אל לבבך מיבעי ליה.

אמא, אמר משה, אי את בעי למיקם על דא,
ולמנדע פי ה' הוא האלהים, והשבות
אל לבבך וכדין תנדע ליה. לבבך: יצר טוב
ויצר רע, דאתפליל דא בדא, ואיהו חד, כדין
תשפח פי ה' הוא האלהים, דהא אתפליל דא
בדא, ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך,
למנדע מלה.

תו אמר רבי אלעזר, חייבין, עבדין פגימותא
לעילא, מאי פגימותא. דשמאלא לא
אתפליל בימינא. דיצר רע לא אתפליל ביצר
טוב, בגין חובייהו דבני נשא. ופגימו לא
עבדי, אלא לון ממש, הדא הוא דכתיב, (דברים
ל"ב) שחת לו לא בניו מומם. כפיכול עבדי
ולא עבדי. עבדי: דלא יתמשך עלייהו
ברפאן דלעילא, פמה דאת אמר (דברים י"א)
ועצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי:
דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברפאן מה
דאצטריך. ולא נטלי לאמשכא לתתא ודאי
מומם דאינון חייבין איהו.

תו, לו בו, דלא אתפליל ימינא בשמאלא, בגין דלא יתמשכון ברפאן
לתתא. לא בא"ף, דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא. מאן גרים דא.

גַּרְם אַתָּה זֶה? מִשׁוּם שְׂרָשָׁעִים
מִפְרִידִים יֵצֵר רַע מֵיֵצֵר טוֹב,
וְנִדְבָקִים בְּיֵצֵר רַע.

בֹּא רֵאָה, יְהוּדָה בֶּא מֵצֵד הַשְּׂמָאל
וְנִדְבַק בְּיָמִין כְּדִי לְנִצַּח עַמִּים
וְלִשְׁבֹּר חֵילָם. שְׂאֵם לֹא נִדְבַק
בְּיָמִין, לֹא יִשְׁבֹּר אֶת חֵילָם. וְאִם
תֹּאמֶר לְמָה בְּיָמִין, וְהָרִי שְׂמָאל
מְעוֹרֵר דִּינָים בְּעוֹלָם?

אֲלֵא סוּד זֶה, בְּשַׁעֲהַ שְׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא דֵּן אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵינּוּ דֵּן
אוֹתָם אֲלֵא מֵצֵד הַשְּׂמָאל, כְּדִי
שְׂיִהְיֶה דוּחָה אוֹתָם בְּשְׂמָאל
וּמִקְרַב בְּיָמִין. אֲבָל לְשַׁאֲרֵי הָעַמִּים
דוּחָה אוֹתָם בְּיָמִין וּמִקְרַב אוֹתָם
בְּשְׂמָאל, וְסִימְנָךְ גַּר צְדָק, דוּחָה
אוֹתָם בְּיָמִין, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (שְׁמוֹת טו)
יְמִינְךָ ה' נֹאדְרֵי בִפְתֵי יְמִינְךָ ה'
תִּרְעֵץ אוֹיֵב. מִקְרַב אוֹתָם בְּשְׂמָאל,
כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ.

מִשׁוּם כֶּף, יְהוּדָה שֶׁהוּא מֵצֵד
שְׂמָאל, נִדְבַק בְּיָמִין, וּמִסְעוֹתָיו
לְיָמִין, וְאוֹתָם שְׁעִמּוֹ הִתְחַבְּרוּ כָּלָם
לְיָמִין. יִשְׁשַׁכֵּר שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה
שֶׁהוּא יָמִין, שְׂכַתוֹב מִיְמִינוֹ אֵשׁ דֵּת
לְמוֹ. זְבוּלוֹן שֶׁהוּא תוֹמֵךְ הַתּוֹרָה
יָמִין, כְּנֹאֲמֵר שׁוֹק הַיָּמִין. וְלִכְן
יְהוּדָה נִקְשֶׁר מֵצֵד זֶה וְזֶה. צְפוֹן
בְּמִים, שְׂמָאל בְּיָמִין.

רְאוּבֵן שְׂחָטָא לְאַבְיוֹ שְׂרָה בְּיָמִין,
וְהִתְקַשֵּׁר בְּשְׂמָאל, וְנִדְבַק בוֹ. וְלִכְן
אוֹתָם שְׂנִמְצְאוּ עִמּוֹ הֵם שְׂמָאל.
שְׂמָעוֹן שֶׁהוּא שְׂמָאל מֵצֵד שֶׁל שׁוֹר,
שְׂפָתוֹב וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל. גָּד
שׁוֹק שְׂמָאל, כְּתוֹב (בְּרֵאשִׁית מט) גָּד
גְּדוּד יְגוּדְנֵנוּ וְהוּא יְגוּד עֲקֵב. כָּאֵן
נִדְבַק דְרוֹם בְּאֵשׁ, יָמִין בְּשְׂמָאל.
וְעַל זֶה שְׂאֲמַרְנוּ וְהִשְׁבַּת אֶל

דְּשׁוֹר, דְּכַתִּיב, (יחזקאל א') וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל. גָּד שׁוֹקָא שְׂמָאלָא, כְּתִיב
(בְּרֵאשִׁית מ"ט) גָּד גְּדוּד יְגוּדְנֵנוּ וְהוּא יְגוּד עֲקֵב. הֵכָא, אֲתִדְבַק דְרוֹם בְּאֵשָׁא,
יְמִינָא בְּשְׂמָאלָא.

וְעַל דָּא הָא דְאֲמַרְן וְהִשְׁבוֹתָ אֶל לְבַבְךָ, לְאַכְלִילָא לוֹן כְּחֵדָא, שְׂמָאלָא

בְּגִין דְּחִיִּיבִין מִפְרִישִׁין יֵצֵר רַע מֵיֵצֵר טוֹב,
וּמִתְדַבְּקִין בְּיֵצֵר רַע.

הָא חֲזִי יְהוּדָה אֲתִי (דף כ"ז ע"א) מִסְטְרָא
דְּשְׂמָאלָא, וְאֲתִדְבַק בְּיָמִינָא, בְּגִין
לְנִצַּחַא עַמִּין, וְלִתְבָרָא חֵילִיהוּן. דָּאִי לָא
אֲתִדְבַק בְּיָמִינָא, לָא יִתְבַּר חֵילִיהוּן. וְאִי
תִּימָא אֲמָאִי בְּיָמִינָא. וְהָא שְׂמָאלָא אֲתַעַר
דִּינִין בְּעֵלְמָא.

אֲלֵא רְזָא דָא, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דֵּן לְהוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לָא דֵּן לְהוֹ אֲלֵא
מִסְטְרָא דְשְׂמָאלָא, בְּגִין דִּיהָא דְחִי לוֹן
בְּשְׂמָאלָא, וּמִקְרַב בְּיָמִינָא. אֲבָל לְשַׁאֲרֵי עַמִּין,
דְּחִי לוֹן בְּיָמִינָא, וּמִקְרַב לוֹן בְּשְׂמָאלָא.
וְסִימְנָךְ גַּר צְדָק, דְּחִי לוֹן בְּיָמִינָא, כְּמָה
דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ט"ו) יְמִינְךָ ה' נֹאדְרֵי בִפְתֵי יְמִינְךָ
ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. מִקְרַב לוֹן בְּשְׂמָאלָא כְּמָה
דְּאֲמַרְן.

בְּגִינֵי כֶּף, יְהוּדָה דָּאִיהוּ מִסְטְרָא שְׂמָאלָא,
אֲתִדְבַק בְּיָמִינָא, וּמִטְלַנּוּי לְיָמִינָא.
וְאֵינּוּן דְּעַמִּיָּה אֲתִחַבְּרוּ כְּלָהוּ לְיָמִינָא.
יִשְׁשַׁכֵּר דְלַעֲי בְּאוּרִייתָא, דָּאִיהִי יְמִינָא,
דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים ל"ג) מִיְמִינוֹ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ. זְבוּלוֹן
דָּאִיהוּ תְּמִיךְ אוּרִייתָא יְמִינָא, כְּמָה דְאֵת אֲמַר
שׁוֹק הַיָּמִין. וְעַל דָּא יְהוּדָה אֲתִקְשֶׁר מִסְטְרָא
דָּא וְדָא. צְפוֹן בְּמִים, שְׂמָאלָא בְּיָמִינָא.

רְאוּבֵן דְּחָטָא לְגַבֵּי אַבְיוֹ, שְׂרָא בְּיָמִינָא,
וְאֲתִקְשֶׁר בְּשְׂמָאלָא, וְאֲתִדְבַק בֵּיהּ.
וְעַל דָּא, אֵינּוּן דְּאֲשַׁתְּכַחוּ עַמִּיָּה, אֵינּוּן
שְׂמָאלָא. שְׂמָעוֹן דָּאִיהוּ שְׂמָאלָא מִסְטְרָא

דְּשׁוֹר, דְּכַתִּיב, (יחזקאל א') וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל. גָּד שׁוֹקָא שְׂמָאלָא, כְּתִיב
(בְּרֵאשִׁית מ"ט) גָּד גְּדוּד יְגוּדְנֵנוּ וְהוּא יְגוּד עֲקֵב. הֵכָא, אֲתִדְבַק דְרוֹם בְּאֵשָׁא,
יְמִינָא בְּשְׂמָאלָא.

לְבַבְךָ, לְהַכְלִילִם כְּאַחַד, שְׂמַאל
בְּיַמִּין. אַז תִּדַע (דברים ו) כִּי ה' הוּא
הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי כֶּף
הוּא, וְעַכְשָׁו יְדוּעַ, הוּא אֶהְרֵן
וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, רוּחַ
בְּמִים, וּמִים בְּרוּחַ, לְהֵיוֹת אַחַד,
וְעַל זֶה כְּתוּב הוּא.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (שם) וְאֶהְבֵּת
אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ. כִּמוֹ זֶה כָּאֵן
נִרְמַז הַיְחוד הַקְדוּשׁ, וְאֶזְהָרָה הוּא
לְאָדָם לִיחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ
כְּרַאוּי בְּאֶהְבָּה עֲלִיוֹנָה. בְּכָל לְבַבְךָ
זֶה יְמִין וְשְׂמַאל (קדוש) שְׁנֵי קְרָאִים
יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ - זוּ
נַפְשׁ דְּדוּד שְׁנַתְנָה בִּינֵיהֶם. וּבְכָל
מַאֲדְךָ - לְהַכְלִילִם לְמַעַלָּה בְּמִקּוֹם
שְׂאִיִן בּוֹ שְׁעוֹר. כָּאֵן הוּא יְחוד שְׁלֵם
לְאַהֲבָה אֶת הַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּא כְּרַאוּי.
עוֹד, וּבְכָל מַאֲדְךָ - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
אֲחוּז לְכָל הַצְּדָדִים, וְהַכֵּל הוּא יְחוד
שְׁלֵם כְּרַאוּי, מִשּׁוּם כֶּף הוּא אֶהְרֵן
וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, הַכֵּל הוּא
אַחַד בְּלִי פְרוּד.

כִּי יִדְבַר אֲלֵכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר. רַבִּי
יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) מָה
אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא
שִׁיחֲתִי. וְכְתוּב חֲצוֹת לֵילָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. בֹּא
רְאֵה, דָּוִד הוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל,
וְהַצְּטֻרָה לְדוֹן אֶת הַעַם, לְהַנְהִיג אֶת
יִשְׂרָאֵל כְּרוּעָה הַמְנַהֵג צֹאנוּ שְׁלֵא
יִסְטוּ מִדְרָךְ הָאֲמֶת. הָרִי בְּלִילָה
כְּתוּב חֲצוֹת לֵילָה אָקוּם לְהוֹדוֹת
לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ, וְהוּא מִתְעַסֵּק
בַּתּוֹרָה וּבַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַקְדוּשׁ
כְּרוּף הוּא עַד שְׂמַגִּיעַ הַבְּקָר.

וְהוּא מְעוֹרֵר אֶת הַבְּקָר, כִּמוֹ
שְׂכַתוּב (שם נ) עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה
הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אֲעִירָה שְׁחַר. כְּשֶׁבֵא
הַיּוֹם, אָמַר פְּסוּק זֶה, מָה אֶהְבֵּתִי

בְּיַמִּינָא. פְּדִין תִּדַע (דברים ד') כִּי ה' הוּא
הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדַאי הָכֵי הוּא,
וְהַשְׂתָּא יְדִיעָא, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה
וְאֶהְרֵן, רוּחָא בְּמִיָּא, וּמִיָּא בְּרוּחָא, לְמַהוּי
חַד. וְעַל דָּא כְּתִיב הוּא.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (דברים ו) וְאֶהְבֵּת אֶת ה'
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מַאֲדְךָ. כִּהָיִי גְוּוֹנָא הָכָא אֲתִרְמִיז יְחודָא
קְדִישָׁא, וְאֶזְהָרָה הוּא לְבַר נֶשׁ, לִיְחודָא שְׂמַא
קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוֹת, בְּרַחֲמֵי עֲלָאָה. בְּכָל
לְבַבְךָ: דָּא יְמִינָא וּשְׂמַאלָא (נ"א קדוש) דְּאֶקְרִי
יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ: דָּא נַפְשׁ דְּדוּד,
דְּאֲתִיְהִיבַת בִּינֵיהוּ. וּבְכָל מַאֲדְךָ לְאַכְלִלָּא
לוֹן לְעִילָא בְּאֲתֵר דְּלִית בֵּיהּ שְׁעוֹרָא. הָכָא
הוּא יְחודָא שְׁלִים לְמַרְחַם לִיהּ לְקוּדְשָׁא
כְּרִיף הוּא כְּדָקָא יְאוֹת.

תו, וּבְכָל מַאֲדְךָ: דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ אֲחִיד
לְכָל סְטָרִין, וְכֵלָא הוּא יְחודָא שְׁלִים
כְּדָקָא יְאוֹת, בְּגִינֵי כֶּף, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה הוּא
מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, כֵּלָא הוּא חַד בְּלָא פְרוּדָא.

כִּי יִדְבַר אֲלֵיכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר. (שמות ז') רַבִּי
יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קי"ט) מָה אֶהְבֵּתִי
תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחֲתִי. וְכְתִיב, (תהלים קי"ט)
חֲצוֹת לֵילָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי
צְדָקָךְ. תָּא חֲזִי, דָּוִד אִיהוּ מֶלֶךְ דִּישְׂרָאֵל,
וְאֶצְטֻרִיף לְמִידָן עֲמָא, לְדַבְרָא לוֹן לִישְׂרָאֵל,
כְּרַעֲיָא דְּמַדְבַּר עֲאֲנִיָּה דְּלָא יִסְטוֹן מְאוּרְחָא
דְּקָשׁוּט. הָא בְּלִילָה כְּתִיב, חֲצוֹת לֵילָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ. וְאִיהוּ אֲתִעַסֵּק
בְּאוּרִייתָא וּבַתּוֹשְׁבֵיחֵן דְּקוּדְשָׁא כְּרִיף הוּא,
עַד דְּאֲתִי צְפָרָא.

וְאִיהוּ אֲתִעַר צְפָרָא, כִּמָּה דְכְּתִיב, (תהלים נ"ז) עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר

תורתך כל היום היא שיחתי. מה זה כל היום היא שיחתי? אלא מפאן למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה להשלים הדין על בריו, פאלו קיים את התורה פלה. משום כך כל היום היא שיחתי.

בא ראה, ביום התעסק בתורה להשלים הדינים, ובלילה התעסק בשירות ותשבחות עד שבא היום. מה הטעם? כל היום התעסק להשלים הדינים כדי להכליל שמאל בימין, בלילה, כדי להכליל דרגת הלילה ביום.

ובא ראה, בימי דוד המלך היה מקריב כל אותם חיתו שדי אל הים. פיון שבא שלמה, יצא הים והתמלא והשקה אותם. איזה מהם נשקים בראשונה? הרי פשוה, אלו התנינים הגדולים העליונים, שכתוב בהם (בראשית א) ומלאו את המים בימים.

אמר רבי אלעזר, בצד ימין העליון יוצאים שלשה עשר מעינות עליונים נהרות עמקים. אלה עולים ואלה יורדים. כל אחד נכנס בחברו. אחד מוציא ראשו ומכניס אותו בשני גופים, גוף אחד המאיר נוטל מימין למעלה, מפריד למטה אלף יאורים שיוצאים לארבעה צדדים.

מאותם נהרות ומעינות שלשה עשר, נפרדים שלשה עשר יאורים. נכנסים ונוטלים מים ארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים וחצי מצד זה, וארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים מצד זה בשמאל. נשאר חצי מפאן וחצי מפאן, ונעשה אחד. זה נכנס בין היאורים ונעשה נחש.

אשתאר פלגא מפאן, ופלגא מפאן, ואתעביד חד. דא אעיל בין אינון יאורין, ואתעביד חוץ.

אעירה שחר. פד אתי ימא, אמר האי קרא, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מאי כל היום היא שיחתי. אלא, מפאן אוליפנא, דכל מאן דישתדל באורייתא, לאשלמא דינא על ברייה, פאילו קיים אורייתא כלא. בגין כך, כל היום היא שיחתי.

הא חזי, פיומא אשתדל באורייתא, לאשלמא דינון. בליליא, אשתדל בשירין ותושבחון, עד דאתי ימא. מאי טעמא. כל יומא אתעסק לאשלמא דינון, בגין לאכללא שמאלא בימינא. בליליא, בגין לאכללא דרגא דליליא ביממא.

ותא חזי, פיומי דדוד מלפא, הוה מקרב כל אינון (תהלים ק"ד) חיתו שדי, לגבי ימא. פיון דאתא שלמה, נפק ימא ואתמלי, ואשקי להו. הי מנייהו אתשקיין בקדמיתא. הא אוקמוה. אלין תנינניא רברבין עלאין, דכתיב בהו, (בראשית א) ומלאו את המים בימים.

אמר רבי (דף כ"ו ע"ב) אלעזר, בסטרא ימינא עלאה, נפקין תליסר מבויעין עלאין, נהרין עמיקין, אלין סלקין, ואלין נחתין, עייל כל חד בחבריה. חד אפיק רישיה, ואעיל ליה בתרין גופין, חד גופא דנהרא נוטל מימין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין, נפקין לארבע סטריין.

מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עלאין ונטלי מיא, ארבע מאה ותשעים ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא. וארבע מאה ותשעים ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא.

ראשו אדם פשוט שנה. קשקשו
קשים כבדול. כנפיו כנפים שטים
ונפרדים לכל אותם יאורים.
כשעולה זנבו (אלי), מכה ובוטט
את שאר הדגים. אין מי שיקום
לפניו.

פיו לוהט אש. כשנוסע בכל אותם
יאורים מזדעזעים שאר התנינים,
ובורחים ונכנסים לים. אחת
לשבעים שנה רובץ לצד זה, ואחת
לשבעים שנה רובץ לצד זה. אלה
יאורים חסר אחד מתמלאים ממנו.
תנין זה רובץ בין אותם יאורים.
כשנוסע, יוצאת פסת יד של אש
בקלפות. כלם עומדים וזועפים
בזעפם, (ועומדים בענפיו) מתערבים
אותם יאורים לעין (העין) תכלת
שחורה. ונגלגלים נוסעים לארבעת
צדדי העולם. זוקף זנבו, מכה
למעלה, מכה למטה, וכלם
בורחים לפניו.

עד שלצד צפון עומדת שלהבת
אש אחת, והכרוז יוצא: התיצבו
זקנות והתפזרו לארבע זוויות, הרי
התעורר מי ששם קולר על פני
התנין, כמו שנאמר (יחזקאל כט) ונתתי
חחים בלחייך וגו'. אז כלם
התפזרו, ולוקחים את התנין
ונוקבים פניו בצד הלחיים,
ומכניסים אותו לתוך נקב תהום
רבה עד שנשבר פחו, ואז מחזירים
אותו לנהרותיו (לנחיריו).

אחת לשבעים שנה עושים לו כף,
פדי שלא יקלקל מקומותיהם של
הרקיעים ועמודיהם, ועליהם הפל
מודים ומברכים ואומרים, (תהלים
צח) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה
לפני ה' עושנו.

התנינים נכנסים (העליונים) למעלה,
עומדים אותם שמתברכים, כמו
שנאמר (בראשית א) ויברך אתם
אלהים. אלו שולטים על כל שאר

רישא: סומקא כורדא. קשקשו: תקיפין
כפרזלא. גדפוי: גדפין שטאן
ואתפרשן לכל אינון יאורין. פד סליק זנביה,
(נ"א לנביה), מחי ובטט לשאר נונין, לית מאן
דיקום קמיה.

פומיה: מלהטא אשא. פד נטיל בכל אינון
יאורין, מזדעזען שאר תנייניא,
וערקין ועאלין בימא. חד לשבעין שנין רביץ
לסטרא דא. וחד לשבעין שנין רביץ לסטרא
דא. אלה יאורין חסר חד אתמליין מניה. דא
תנינא, רביץ בין אינון יאורין.

בר נטיל נפק חד פסותא דאשא בקליפין,
פלהו קיימין וזעפין בזעפוי, (נ"א ונקפין
בענפיו) מתערבין אינון יאורין לעין (נ"א העין)
תכלא אוכמא. ונגלגלין נטלין לארבע סטרי
דעלמא. זקיף זנביה, מחי לעילא, מחי
לתתא, פלא ערקין מקמיה.

עד דלסטור צפון, קם חד שלהובא דאשא,
וכרוזא קרי, אזדקפו סבתין אתבדרו
לארבע זויין, הא אתער מאן דשוי גדלא, על
אנפוי דתנינא, כמה דאתמר, (יחזקאל כ"ט) ונתתי
חחים בלחייך וגו'. פדין פלהו אתבדרון.
ונקטין ליה לתנינא, ונקבי אנפוי בסטר
עלעוי, ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא,
עד דאתבר חיליה, פדין אהדרו ליה לנהרוי.
(נ"א לנחירוי).

חד לשבעין שנין עבדין ליה פדין, בגין דלא
יטשטש אתרין דרקיעין וסמכיהו.
ועלייהו כלא אודן, ומברכאן ואמרין, (תהלים
צ"ח) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה'
עושנו.

תנייניא עאלין (ס"א עליון) לעילא קיימין אינון
דמתברכאן, כמה דאת אמר (בראשית א)

ויברך אותם אלהים. אלין

הַדְּגִים, שְׁכַתּוֹב וּמְלֹאוֹ אֶת הַמַּיִם
בַּיָּמִים. וְעַל זֶה כְּתוּב (תהלים קד) מָה
רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַעֲשֵׂיךָ
עָשִׂיתָ.

תּוֹסֵפֶת

אֲשַׁבֵּר הַכֹּפֶר דּוּדֵי לֵי. אֲשַׁכַּל - זו
הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. מָה אֲשַׁכּוּל
מִתְקַשֵּׁט בְּכֶמֶה עֲלִים בְּכֶמֶה
זְמֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׁאוּכְלִים אוֹתוֹ,
כִּי הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה מִתְקַשֵּׁטת
בְּכֶמֶה קְשׁוּטִים שֶׁל שְׁמוֹנֶה כְּלִים,
מִכֶּמֶה קָרְבָּנוֹת, מִכֶּמֶה מִינֵי
תְּכֵשִׁיטִים שֶׁל כִּפְרָה לְבִנְיָה, וְהִיא
עוֹמֶדֶת בָּהֶם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וּמֵיֶד -
וּרְאִיתִיהָ לְזִכֹּר בְּרִית עוֹלָם,
וְנוֹתַנָּת (לָהֶם מִשְׁאַלְתוֹם) לָנוּ אֶת
בְּקִשׁוֹתֶיהָ בְּבָרְכוֹת הַלְלוֹ שִׁתְּקִנוּ
רְבוּתֵינוּ בַּתְּפִלָּה לְבַקֵּשׁ לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן כָּל הַדְּיָנִים שֶׁל
הַשְּׂכִינָה הַתְּחוּתוֹנָה, שֶׁהִיא הוֹה"י
אֲדִנְי, מִתְהַפְּכִים לְרַחֲמִים, כְּמוֹ
זֶה יְהו"ה, לְקִים (יִשְׁעִיה) אִם יִהְיוּ
חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ -
יְהו"ה. אִם יֵאָדִימוּ כַתּוֹלַע -
הוֹה"י. כְּצִמְר יִהְיוּ - יְהו"ה. בְּכָל
דְּיָנִים זֶה (כָּל הַדְּיָנִים שֶׁל זֶה) מִתְּלַבְּנִים
מִהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה.

וְהִיא הַשְּׂכִינָה הוֹה"י, (בְּרַאשִׁית א)
לְהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפְּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת
דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים. וּפְרֹשֶׁה רְבוּתֵנוּ,
שְׁמֵתְהַפְּכֶת לְפַעֲמִים רַחֲמִים,
לְפַעֲמִים דִּין, לְפַעֲמִים אֲנָשִׁים,
וּלְפַעֲמִים נָשִׁים. לְפַעֲמִים דִּין כְּמוֹ
זֶה הוֹה"י. לְפַעֲמִים רַחֲמִים כְּמוֹ
זֶה יְהו"ה. שֶׁהָרִי הוּא מַצַּד שֶׁל עֵץ
הַחַיִּים, כָּל הַדְּיָנִים מִתְהַפְּכִים
לְרַחֲמִים. וּמַצַּד שֶׁל עֵץ הַדְּעַת טוֹב
וְרַע, כָּל הַרַחֲמִים מִתְהַפְּכִים לְדִין,
לְדוֹן בָּהֶם אֶת אוֹתָם שְׁעוֹבְרִים עַל
דְּבַרֵי הַתּוֹרָה.

וְעַיִן זֶה בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא בִּינָה,
כָּל שְׁמוֹת הַדִּין מִתְהַפְּכִים בָּהּ וְלִדְיוֹן
לְרַחֲמִים, מִשׁוּם זֶה פְּרֹשֶׁה

שְׁלִטִין עַל כָּל שְׂאֵר נוֹנִין, דְּכַתִּיב וּמְלֹאוֹ אֶת
הַמַּיִם בַּיָּמִים. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים ק"ד) מָה רַבּוֹ
מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַעֲשֵׂיךָ עָשִׂיתָ.

תּוֹסֵפֶת

אֲשַׁבֵּר הַכֹּפֶר דּוּדֵי לֵי. (שִׁיר הַשִּׁירִים א) אֲשַׁכּוּל:
דָּא אִימָא עֲלָאָה. מָה אֲשַׁכּוּל מִתְקַשֵּׁט
בְּכֶמֶה עֲלִין בְּכֶמֶה זְמֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל דְּאֲכַלִּין
לִיָּה, הָכִי שְׂכִינְתָא עֲלָאָה, מִתְקַשֵּׁטת בְּכֶמֶה
קְשׁוּטִין דְּשְׁמוֹנֶה כְּלִים, מִכֶּמֶה קָרְבָּנִין, מִכֶּמֶה
מִינֵי תְּכֵשִׁיטִין דְּכִפְרָה לְבִנְיָה, וְאִיָּהִי קָמַת
בְּהוֹן קָמִי מְלָפָא, וּמֵיֶד (בְּרַאשִׁית ט) וּרְאִיתִיהָ
לְזַכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וְיִהְיֶבַת (כ"א לון שְׁאַלְתִּין דְּלִהוֹן) לָן
שְׁאִילְתִּין דִּילָהּ, בְּאַלִּין בְּרַפְּאָן דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן
בְּצַלּוֹתָא, לְמַשְׁאַל קָמִי מְלָפָא.

בְּהוֹהוּא זְמַנָּא, כָּל דְּיָנִין דְּשְׂכִינְתָא תְּתָאָה,
דְּאִיָּהִי הוֹה"י אֲדִנְי, מִתְהַפְּכֶן
לְרַחֲמִי, כְּגוֹוְנָא דָא יְהו"ה, לְקִיָּים (יִשְׁעִיה א) אִם
יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ, יְהו"ה.
אִם יֵאָדִימוּ כַתּוֹלַע. הוֹה"י. כְּצִמְר יִהְיוּ,
יְהו"ה. בְּכָל דְּיָנִין דָּא (נ"א כָּל דְּיָנִין דְּדָא) מִתְּלַבְּנִין
מִשְׂכִּינְתָא עֲלָאָה.

וְאִיָּהִי שְׂכִינְתָא הוֹה"י, (בְּרַאשִׁית ג) לְהַט הַחֶרֶב
הַמִּתְהַפְּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים.
וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּמִתְהַפְּכָא זְמַנִּין רַחֲמִי, זְמַנִּין
דִּינָא. פְּעַמִּים אֲנָשִׁים, פְּעַמִּים נָשִׁים. זְמַנִּין
דִּינָא, כְּגוֹוְנָא דָא הוֹה"י. זְמַנִּין רַחֲמִי, כְּגוֹוְנָא
דָא יְהו"ה. דְּהָא אִיָּהוּ מְסַטְרָא דְּאִילְנָא דְּחַיִּי,
כָּל דְּיָנִין מִתְהַפְּכִין לְרַחֲמִי. וּמְסַטְרָא דְּעֵץ
הַדְּעַת טוֹב וְרַע, כָּל רַחֲמִי מִתְהַפְּכֶן לְדִינָא,
לְמִידָן בְּהוּ לְאִינוּן דְּעֵבְרִי עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא.
וְעַיִן דָּא בְּעֵלְמָא דְּאַתִּי, דְּאִיָּהוּ בִּינָה, כָּל שְׂמַהֲדָן
דְּדִינָא מִתְהַפְּכִין בָּהּ (לְדִינָא) רַחֲמִי, וּבְגִין דָּא
אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, לֹא כְּהָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא.

רבותינו, לא כמו העולם הזה, העולם הבא, ומשום כך בינה היא להט החרב המתהפכת, שמתהפכת מדין לרחמים לצדיקים, לתת להם שכר בעולם הבא. מלכות, להט החרב המתהפכת מרחמים לדיון לדון בה את הרשעים בעולם הזה.

אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא כמו המטה, לפעמים מתהפכים הנשים לשדות, ואנשים לשדים, ומשום זה (בראשית כ"ט) ויגד יעקב לרחל. ומשום זה פרושה רבותינו, שאין לו לאדם לשמש עם אשתו עד שיוספר עמה, שמה נחתלפה לו בשדה, משום שלהט בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע. ואם תאמר שהמכשפים של פרעה, שכתוב ויעשו כן החרטמים בלטיהם, היו מהפכים אותם המטות שלהם לנחשים. ומצד של אלה ההתהפכות יכולים להתהפך. (ע"כ

(תוספתא)

ואמרת אל אהרן קח את מטף. מה הטעם מטה אהרן ולא מטה משה? אלא אותו של משה יותר קדוש, שנוחק בנג העליון בשם הקדוש, ולא רצה הקדוש ברוך הוא לטמא אותו באותם מטות של המכשפים, ולא עוד, אלא לכפות אותם לכל אותם הבאים מצד השמאל, משום שאהרן בא מימין, והשמאל נכפה לימין.

רבי חייא שאל את רבי יוסי, הרי גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאותם מכשפים יעשו תנינים, מה הגבורה לעשות לפני פרעה תנינים? אמר לו, משום שמשם היא הראשית להלקות, ומראשית התנין מתחיל שלטונו, (לשלטונו ומתחלת שלטונו התחיל להלקות) אז שמחים כל המכשפים, שהרי ראש החכמה של הנחש שלהם

ובגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת, דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב המתהפכת, מרחמי לדינא, למידן בה לרשיעיא (ד"ב כ"ח ע"א) בעלמא דין.

אבל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא דמטה, זמנין דמתהפכין הנשים לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, (בראשית כ"ט) ויגד יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד דמספר עמה, שמה נחתלפה לו בשדה. בגין דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב לרע, ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו כן החרטומים בלטיהם. הוּוּ מהפכין אינון מטות דלהון לנחשין. ומסטר א דאלין הפוכן יכלין לאתהפכא. (ע"כ תוספתא).

ואמרת אל אהרן קח את מטף. (שמות ד') מאי טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה. אלא, ההוא דמשה איהו קדישא יתיר, דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קדשא בריך הוא לסאבא ליה באינון חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין מסטר א דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא.

רבי חייא שאיל לרבי יוסי, הא גלי קמי קדשא בריך הוא, דאינון חרשין יעבדון תנייניא, מאי גבורתא איהו למעבד קמי פרעה תנייניא. אמר ליה, בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי שולטניה, (נ"א לשולטניה ומשירותא דשולטניה שרי לאלקאה) פדין, חדו פוליהו חרשי, דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה. מיד אתהדר ההוא

כף היתה. מיד חזר אותו תנין של אהרן לעץ יבש ובלע אותם. ועל זה תמהו וידוע ששלטון עליון יש בארץ, שהם חשבו שזה למטה (למעלה), חוץ מהם אין שלטון לעשות דבר, ואז ויבלע מטה אהרן. ורקא מטה אהרן שחזר לעץ ובלע אותם.

ולכן עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה ואחד למטה. אחד למעלה, תנין עליון ששולט על אותם שלהם. אחד למטה, ששולט העץ על התנין שלהם. ופרעה היה חכם מכל מכשפיו, והסתכל ששלטון העליון שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

אמר רבי יוסי, אם תאמר שכל מה שעושים המכשפים אינו אלא במראית העין, שכף נראה ולא יותר - בא להשמיענו ויהי דוקא, שכתוב ויהי לתנינם. ואמר רבי יוסי, אפלו אותם תנינים שלהם חזרו להיות עצים, ועץ אהרן בלע אותם.

בתוב (יחזקאל כ"ט) הנני עליך פרעה מלך מצרים הגדול בתוך יאוריו. משם ראשית למטה בשלטון שלהם, אבל חכמתם למטה מכל הדרגות והם.

בא ראה, חכמתם בדרגות תחתונות לכפותם לאותן דרגות בדרגות עליונות, ראש שלטונם ועקר שלהם למטה מאותו תנין, ומשתלשלים בתנין, שהרי משם נוטל חיל דרגה עליונה שלהם, משמע שכתוב אשר אחר הרחם. רבי חייא היה יושב יום אחד על דלת שער של אושא. ראה את רבי אלעזר קטפירא (סוג עוף) טס אליו. אמר לו לרבי אלעזר, משמע שאפלו בדרבך הכל משתוקקים ללכת אחריך. החזיר ראשו וראה אותו. אמר, ודאי יש

תנינא דאהרן לאעא יבישא, ובלע לון. ועל דא תוהו, וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא, דאינון חשיבו, דהא לתתא (ג"א לעילא), בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי, כדין, ויבלע מטה אהרן, מטה אהרן דייקא, דאתהדר לאעא ובלע לון.

ועל דא עבד אהרן תרין אתין, חד לעילא, וחד לתתא. חד לעילא, תנינא עלאה דשולטא על אינון דלהון. חד לתתא, דשליט אעא על תנינא דילהון. ופרעה חפים הוה מכל חרשוי, ואסתפל דשולטנא עלאה שליט על ארעא, שליט לעילא שליט לתתא.

אמר רבי יוסי, אי תימא, חרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא, דהכי אתחזי, ולא יתיר, קא משמע לן ויהיו דייקא, דכתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינון תנינא דילהון אהדרו למהוי אעין, ואעא דאהרן בלע לון.

בתיב, (יחזקאל כ"ט) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אבל חכמתא דילהון, לתתא מפלהו דרגין איהו. (אינון)

הא חזי, חכמתא דילהון בדרגין תתאין, לאכפין לון לאלין דרגין בדרגין עלאין, רישי שולטנותהון ועקרא דילהון, לתתא מההוא תנינא, ומשתלשלן בתנינא, דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון. משמע דכתיב, (שמות י"א) אשר אחר הרחם.

רבי חייא, הוה יתיב יומא חדא, אבבא דתרעא דאושא. חמא ליה לרבי אלעזר חד קטפירא טאסא גביה, אמר ליה לרבי אלעזר, משמע, דאפילו באורחך כלא תאיבין

אָצְלוּ שְׁלִיחוֹת, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה שְׁלִיחוֹת בְּכָל,
וְכַמָּה שְׁלוֹחִים יֵשׁ לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, שְׁלֹא תֹאמַר דְּבָרִים שְׁיֵשׁ
בְּהֶם רוּחַ בְּלֹד, אֲלֵא אֶפְלוּ אוֹתָם
דְּבָרִים שְׁאִין בְּהֶם רוּחַ.

פְּתַח וְאָמַר, (חֲבֻקוּב ב) כִּי אֶבֶן מִקִּיר
תִּזְעַק וְכַפִּיס מֵעַץ יַעֲנֶנָּה. כַּמָּה יֵשׁ
לְאָדָם לְהַזְהֵר מִחֲטָאוֹ שְׁלֹא
יִחְטָא לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
וְאִם יֹאמַר מִי יַעֲיֵד בּוֹ? הָרִי אֲבָנִי
בֵּיתוֹ וְעַצִּים שֶׁל בֵּיתוֹ יַעֲיֵדוּ בּוֹ.
וְלִפְעָמִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עוֹשֶׂה בְּהֶם שְׁלִיחוֹת. בֹּא רְאֵה,
מִטָּה אֲהַרֵץ שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה בּוֹ אֵת
רֵאשִׁית הַנְּסִים, וְשִׁפֵּי שְׁלִיחוֹת
נַעֲשׂוּ בּוֹ. אַחַד שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ
וְכַלֵּעַ אֵת אוֹתָם הַתְּנִינִים שְׁלָהֶם,
וְאֶחָד שְׁהָרִי לְשַׁעָה אַחַת חִזַּר
בְּרוּחַ וְנַעֲשֶׂה בְרִיָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תַּפַּח רוּחָם שֶׁל
אוֹתָם שְׁאוּמְרִים, שְׁלֹא עֲתִיד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲזִיחַ מֵתִים,
וְאִיךְ יַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.
יְבֹאוּ יִרְאוּ אוֹתָם הַטַּפְּשִׁים אֵת
הַרְשָׁעִים, הַרְחוּקִים מִן הַתּוֹרָה,
רְחוּקִים מִמְּנוֹ, כִּי אֲהַרֵץ הִיָּה
מִטָּה, עֵץ יָבֵשׁ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְפִי שַׁעָה הַפֶּךְ אוֹתוֹ לְבְרִיָּה
מְשֻׁנָּה בְּרוּחַ וְגוֹף. אוֹתָם גּוֹפִים
שְׁהִיוּ בְּהֶם רוּחוֹת וְנִשְׁמוֹת
קְדוּשׁוֹת וְשִׁמְרוּ אֵת מִצְוֹת
הַתּוֹרָה וְהִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה יוֹמָם
וְלַיְלָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָמֵן
אוֹתָם בְּעֶפְרָא - אַחַר כֵּךְ בְּזִמְן
שְׁיַחֲדֵשׁ אֵת הָעוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה
וְכַמָּה שְׁיַעֲשֶׂה אוֹתָם בְּרִיָּה
חֲדָשָׁה.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא
שְׁאוֹתוֹ גּוֹף שְׁהִיָּה, יְקוּם. מִשְׁמַע
שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָה כו) יִחִיו מִתְּיָד וְלֹא
כְּתוּב יִבְרָא, מִשְׁמַע שְׁהֶם בְּרִיּוֹת
אֲבָל יִחִיו. שְׁהָרִי עַצָּם אַחַת

לְמַהֲךְ אֲבַתְרֶךְ. אֲהַדָּר רִישָׁא וְחֻמָּא לִיָּה. אָמַר,
וְדָאִי שְׁלִיחוֹתָא אִית גְּבִיָּה. דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּכָלֵא עֲבִיד שְׁלִיחוֹתִיָּה, וְכַמָּה שְׁלִיחִין
אִית לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא תִימָא מְלִין
דְּאִית בְּהוּ רוּחָא בְּלַחֲוֹדֵיָּהוּ, אֲלֵא אֶפְלוּ
אֵינּוֹן מְלִין דְּלִית בְּהוּ רוּחָא.

פְּתַח וְאָמַר, (חֲבֻקוּב ב) כִּי אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעַק וְכַפִּיס
מֵעַץ יַעֲנֶנָּה. כַּמָּה אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ
לְאַזְדַּהֲרָא מְחֻבּוּבִי, דְּלֹא יִחְטָא קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וְאִי יִימָא מָאן יִסְהִיד בִּיָּה. הָא אֲבָנִי
בֵּיתִיָּה וְאֵעִי בֵּיתִיָּה יִסְהִידוּ בִּיָּה. וְלִזְמִנִין
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד בְּהוּ שְׁלִיחוֹתָא. תָּא
חֲזִי חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן, דְּאִיָּהוּ אֲעָא יְבִישָׁא,
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שִׁירוֹתָא דְּנִסִּין עֲבִיד בִּיָּה,
וְתִרִי שְׁלִיחוֹתִי בִּיָּה אֲתַעֲבִידוּ. חַד דְּאִיָּהוּ אֲעָא
יְבִישָׁא וְכַלֵּעַ לְאֵינּוֹן תְּנִינִיא דִּילְהוֹן. וְחַד דְּהָא
לְשַׁעָתָא אֲתַהֲדֵר בְּרוּחָא וְאֲתַעֲבִיד בְּרִיָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תַּפַּח (ד' ק"ח ע"ב) רוּחִיָּהוֹן,
דְּאֵינּוֹן דְּאֲמַרִּין, דְּלֹא זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַחֲזִיא מִתְּיָיא, וְהִיךְ יִתַּעֲבִיד מִנִּיָּהוּ
בְּרִיָּה חֲדָתָא. יִיתוֹן וְיַחֲמוֹן אֵינּוֹן טַפְּשָׁאִין
חֲזִיבִיא, רְחִיקִין מְאוּרִיָּתָא, רְחִיקִין מִנִּיָּה,
כִּיִּדִיָּה דְּאַהֲרֹן הוּא חוּטְרָא, אֲעָא יְבִישָׁא,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפּוּם שַׁעָתָא אֲהַדָּר לִיָּה
בְּרִיָּה, מְשֻׁנָּא בְּרוּחָא וְגוֹפָא. אֵינּוֹן גּוֹפִין,
דְּהוּוּ בְּהוּ רוּחִין וְנִשְׁמָתִין קְדִישִׁין, וְנִטְרוּ
פְּקוּדֵי אוּרִיָּתָא, וְאֲשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרִיָּתָא יְמָמָא
וְלַיְלִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טָמִיר לוֹן בְּעֶפְרָא,
לְבַתָּר, בְּזִמְנָא דִּיחֲדִי עֲלָמָא, עַל אַחַת כַּמָּה
וְכַמָּה דִּיעֲבִיד לְהוּ בְּרִיָּה חֲדָתָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְּהוּא גּוֹפָא
דְּהוּוּ, יְקוּם. מִשְׁמַע דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָה כ"ו)
יִחִיו מִתְּיָד, וְלֹא פְתִיב יִבְרָא, מִשְׁמַע דְּבְרִיָּין

ונשאת מן הגוף פחת תחת האדם, והיא לא נרקבת ולא תכלה בעפר לעולמים, ובאותו זמן הקדוש ברנף הוא יברך אותו, ויעשה אותו כמו שאור שבעסה, ותעלה ותתפשט לארבע פנות, וממנה ישתכלל הגוף וכל איבריו, והקדוש ברנף הוא יתן בו רוח אחר כף. אמר לו רבי אלעזר, כף הוא. ובא ראה, אותה עצם במה התרכזה? בטל, שכתוב כי טל אורות טלף וגו'.

ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, יש להסתכל בפסוק הזה, ואיך יכול ללכת לכל המקומות הללו? ולא עור, אלא ועוד, שהרי כתוב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאר. את היאר כתוב, ואתה אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם?

א"ר, מימי מצרים הנה הנילוס, ומשם מתמלאים כל אותם שאר אגמים ויאורים ומעינות וכל מימיהם, ועל זה אהרן לא נטה להכות, רק את הנילוס לבדו. ובא ראה שפכה זה, שכתוב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאר.

אמר רבי אבא, בא ראה, מים פתוחים נפרדים לכמה צדדים,

(ומים עליונים על אחת כמה וכמה וגו') ועליונים שהיו ומים עליונים מתפנסים לבית בנוס המים, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, וכתוב ולמקוה המים קרא ימים. הפסוק הזה פשוטו, ובא ראה, אותו רקיע שיש בו שמש ולבנה, כוכבים

אוקמוה. ותא חזי, שהוא

אינון אבל יחיו. דהא גרמא חד, ישתאר מן גופא תחות ארעא, וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין, ובההוא זמנא, קדשא ברין הוא ירפך ליה, ויעביד ליה פחמירא בעיסה, ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי. וקודשא ברין הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי, ההוא גרמא במה אתרכך. בטל. דכתיב, (ישעיה כ"ו) כי טל אורות טלף וגו'.

ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, והיך יכול למהך לכל הגי אתרי. (ולא עור אלא) ותו, דהא כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתיב, ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם.

א"ר, מימי מצרים נילוס הוה. ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. ועל דא, אהרן לא נטה למחאה אלא לנילוס בלחודו. ותא חזי דהכי הוא, דכתיב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור.

אמר רבי אבא, תא חזי, מיין תתאין מתפרשאן לכמה סטרין, (נ"א ומיין עלאי עאכ"ו וגו') (עלאין דהא) ומיין עלאין מתפנשי בבי כנישו מיא, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתוב ולמקוה המים קרא ימים. האי קרא

ומזלות, זהו בית פנוס למים הרבים, שהוא נוטל כל המים ומשקה את הארץ, שהוא עולם תחתון, כיון שנוטל את המים, מפזר אותם ומחלק אותם לכל עבר, ומשם הוא משקה את כלם.

ובזמן שדין שורה, העולם התחתון לא יונק מאותו רקיע, ויונק מצד השמאל, ואז נקרא (שעיה לד) חרב לה' מלאה דם. או לאותם שיונקים ממנה אז ומשקים ממנה, שבאותו זמן הם יונק משני צדדים, היה מתחלק לשני חלקים, לבן ואדום, ואז שופך ליאר את החלק של מצרים, ומלקה למעלה ומלקה למטה, ולכן ישראל שותים מים והמצרים דם.

אם תאמר שזה היה משום הגעל ולא יותר - בא ראה, שותים את הדם ונכנס למעיהם ומתעלה ובוקע, עד שהיו ישראל מוכרים להם מים בממון, ואז שותים מים, ומשום כך ראשית הלקאתם היתה דם.

רבי יצחק פתח פסוק זה, (תהלים קמה) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. בא ראה, דוד כנגד דרגתו אומר, שכתב אלהי, שלי. משום שרצה להעלות שבתו ולהכניס אותו לאור עליון להתערב זה בזה להיות הפל אחד, משום כך ארוממך אלהי המלך וגו'.

ששנינו, כל ימות דוד השתדל לתקן את הכסא ולהאיר פניה כדי שפגז עליו, ויאר תמיד האור התחתון באור העליון להיות הכל אחד. וכשבא שלמה, מצא העולם שלם, והלבנה התמלאה, ולא צריך לטרח עליה להאירה.

רקיעא דאית ביה שמשא וסיהרא כוכביא ומזלי, דא איהו בי כנישות מיא רבא, דהוא נטיל כל מיין, ואשקי לארעא, דהיא עלמא תתאה, כיון, דנטלי מיא בדר לון, ופליג לון לכל עיבר, ומתמן אתשקיין כלא.

ובזמנא דדינא שריא, עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא, וינקא מסטר שמאלא, וכדין אקרי (ישעיה ל"ד) חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דינקין כדין מינה, ואתשקיין מינה, דבההוא זמנא ימא ינקא מתרין סטריין, הוה אתפלג לתרין חולקין, תוור וסומק. וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים, ואלקי לעילא ואלקי לתתא. ועל דא שתאן ישראל מיא. ומצראי דמא.

אי תימא בגין גיעולא הוה ולא יתיר. תא חזי, שתאן דמא ועאל למעיהו, ואסתלק ובקע, עד דהוו מזבנין לון ישראל מיא במקומא, וכדין שתאן מיא בגיני כף שירותא לאלקאה לון הוה דמא.

רבי יצחק פתח האי קרא, (תהלים קמ"ה) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. תא חזי, דוד לקביל דרגא דיליה קאמר, דכתיב אלהי דידי. בגין דבעא לסלקא שבחיה, ולאעלא ליה לנהורא עלאה, לאתערבא דא בדא, למהוי כלא חד. בגיני כך, ארוממך אלהי המלך וגו'.

דתנינן, כל יומי דדוד, אשתדל לאתקנא כורסיה, ולאנהרא אנפיהא, בגין דיגין עליה ואיתנהיר תדיר נהורא תתאה (ד' כ"ט ע"א) בנהורא עלאה, למהוי כלא חד. וכד אתא שלמה, אשפח עלמא שלים, וסיהרא דאתמליא, ולא אצטריך לאטרחא עלה לאנהרא. (ע"ב)

תא חזי, בשעתא דבעי קדשא ברין הוא למיסב נוקמין מעמין עובדי עבודה זרה, אתער שמאלא, ואתמליא סיהרא מההוא סטרא דמא. וכדין, נבעין מבויעין ונחלין דלתתא, כל אינון דלסטור שמאלא דמא. ועל דא, דינא דילהון דמא.

תא חזי, כד האי דמא אתער (נ"א כד דינא אתער על עלמא בגין ההוא דמא דקטולין קדשא ברין הוא אתער) על עמא, ההוא דמא דקטולין איהו דיתער עלייהו עמא אחרא וקטיל לון. אבל (השתא) במצרים, לא בעא קדשא ברין הוא לאייתאה עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בגין דישראל הוו בינייהו, ולא יצטערו בגין דיירין בארעא דילהון, אבל קדשא ברין הוא מחא לון בדמא, בנהרין דלהון, דלא הוו יכלין למשתי.

ובגין דשולטנותא דלהון, שלטא בההוא נהרא, פקיד קדשא ברין הוא לשולטנותא דלהון בקדמיתא, בגין דילקי דחלא דלהון בקדמיתא, בגין דנילוס חד דחלא דלהון הוה, וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הדא הוא דכתיב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

רבי חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא, והוה עמיה ר' יוסי זוטא, דהוה רביא. פתח ר' חייא ואמר, (קהלת ט) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך פי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא.

ארא שלמה כל מלוי בחכמה הוו, והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך, בשעתא דבר נש אזיל באורחוי דקודשא ברין הוא, קדשא ברין הוא מקרב ליה לגביה,

בא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לקחת נקמות מעמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, התעורר השמאל, והתמלאה הלבנה מאותו הצד דם. ואז נבעו מעינות ונחלים של מטה, כל אותם של צד שמאל בדם, ולכן הדין שלהם דם.

בא ראה, כשהדם הזה מתעורר (כשהדין מתעורר על העולם בגלל אותו דם של ההרוגים, הקדוש ברוך הוא מתעורר) על העם, אותו דם של ההרוגים הוא שיתעורר עליהם עם אחר והורג אותם, אבל (בעת) במצרים לא רצה הקדוש ברוך הוא להביא עליהם עם אחר לעורר עליהם דם, משום שישראל היו ביניהם ולא יצטערו משום שדרים בארצם, אבל הקדוש ברוך הוא הכה אותם בדם בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשתות.

ומשום שהשלטון שלהם שולט באותו נהר, צוה הקדוש ברוך הוא לשליט שלהם בראשונה, כדי שתלקה יראתם בראשונה, משום שהנילוס היה אחד מיראותיהם, וכן שאר היראות שלהם נבעו דם. זהו שכתוב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

רבי חייא קם לילה אחד לעסק בתורה, והיה עמו רבי יוסי הקטן, שהיה תינוק. פתח רבי חייא ואמר, (קהלת ט) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך פי כבר רצה האלהים את מעשיך. מה ראה שלמה המלך שאמר פסוק זה?

ארא שלמה, כל דבריו היו בחכמה, וזה שאמר לך אכול בשמחה לחמך. בשעה שאדם הולך בדרך הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מקרב אותו אליו ונותן לו שלמה ומנוחה, ואז

הלחם והיין שאוכל ושותה בשמחת הלב, בגלל שהקדוש ברוך הוא מרצה במעשיו.

אמר לו אותו תינוק, אם כך, הרי אמרת שכל דברי שלמה היו בחכמה, איפה כאן החכמה? אמר לו, בני, בשל את בשולך ותרצה את הפסוק הזה. אמר לו, בטרם בשלתי ידעתי. אמר לו, מנין לך?

אמר לו, קול אחד שמעתי מאבי שהיה אומר בפסוק הזה, ששלמה מזהיר את האדם לעטר את כנסת ישראל בשמחה, שהוא צד ימין, והוא רצון, והוא לחם שיתעטר בחדוה. ואחר כך יתעטר ביין, שהוא שמאל, כדי שתמצא באמונה של הכל חדוה שלמה, בימין ושמאל, וכאשר תהיה בין שניהם, ואז כל הברכות שורות בעולם. וכל זה פשמתרצה הקדוש ברוך הוא במעשי בני אדם. זהו שכתוב כי כבר רצה האלהים את מעשיך. בא רבי חייא ונשקו. אמר, חייך בני, דבר זה השארתי בשבילך, ועכשו ידעתי שרוצה הקדוש ברוך הוא לעטר אותך בתורה.

עוד פתח רבי חייא ואמר, אמר אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים. מה הטעם אהרן ולא משה? אלא, אמר הקדוש ברוך הוא, אהרן המים עומדים במקומו, והשמאל רוצה להשפיע מים משם. אהרן שבא מאותו צד יעורר אותו, וכששמאל לוקח אותם, הם חוזרים להיות דם.

בא ראה, המתחנן שבכל הדרגות הוא הפה בתחלה. אמר רבי שמעון, מהתחנן מתחיל הקדוש ברוך הוא, וידו מכה בכל אצבע ואצבע, וכשמגיע לדרגה העליונה שבכל הדרגות, הוא

ויהיב ליה שלוח ונייחא, פדין נהמא וחרמא דאכיל ושתי, בחדוה דלבא, בגין דקודשא בריך הוא אתרעי בעובדוי.

אמר ליה ההוא רביא, אי הכי, הא אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הו, אן הוא חכמתא הכא. אמר ליה ברי תבשל בשולך, ותחמי האי קרא. אמר ליה עד לא בשילנא ידענא. אמר ליה מנא לך.

אמר ליה קלא חד שמענא מאבא, דהוה אמר בהאי קרא, דשלמה קא אזהר ליה לבר נש, לאעטרא לה לכנסת ישראל בשמחה, דאיהו סטרא דימינא, ואיהו נהמא, דיתעטר בחדוה. ולבתר, דיתעטר בחמרא, דאיהו שמאלא, בגין דתשתכח במהימנותא דכלא, חדותא שלימתא, בימינא ושמאלא, וכד תהוי בין תרווייהו פדין כל ברפאן שראן בעלמא. וכל דא, פד אתרעי קדשא בריך הוא בעובדיהון דבני נשא, הדא הוא דכתיב פי כבר רצה האלהים את מעשיך. אתא ר' חייא ונשקיה, אמר, חייך ברי האי מלה שבקנא בגינך, והשתא ידענא, דקודשא בריך הוא בעי לאעטרא לך באורייתא.

הו פתח ר' חייא ואמר, אמור אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים. מאי טעמא אהרן ולא משה. אלא, אמר קדשא בריך הוא, אהרן מיין קיימין בדוכתיה, ושמאלא בעי לנגדא מיין מתמן, אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה, וכד שמאלא נקיט לון, אינון יתהדרון דמא.

תא חזי תתאה דכל דרגין מחא בקדמיתא. אמר רבי שמעון מתתאה שרא קדשא בריך הוא. וידא דיליה, מחא בכל אצבעא ואצבעא. וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין,

עבד איהו דיליה, ועבר בארעא דמצרים, וקטל פלא. ובגיני כף קטל כל בוכרין בארעא דמצרים, בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא.

ותא חזי, פרעה הוה שולטניה במיא, (נ"א בקדמיתא ומתתאה שרא קדשא ברין הוא וכד מטא לרגא עלאה דילהון דאיהו בוכרא דכל דרגין דילהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין ההוא דרגא עלאה ובוכרא דכולא ותא חזי פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא) דכתיב, (יחזקאל כ"ט) התנים הגדול הרובץ בתוף יאוריו, בגין כף אתהפך נהריה בדמא בקדמיתא. לבתר צפרדעים דמשמטי לון בקלין טסירין מקרקרין בגו מעייהו, (נ"א מקרקרין בגו יאורא) ונפקי מגו יאורא, וסלקי ביבשתא וראמין קלין בכל סטרין, עד דאינון נפלין כמתין בגו ביתא.

ורזא דמלה, כל אינון עשר אתין דעבד קדשא ברין הוא, פלהו הוו מגו ידא תקיפא, ויהוא ידא אתתקף על אינון דרגין (דף כ"ט ע"ב) פולהו שלטנותא דלהון, בגין לבלבלא דעתייהו, ולא הוו ידעי למעבד מידי. תא חזי, כל אינון דרגין דלהון, פיון דנפקי למעבד מידי, דאתחזי לכלא לא יכלין (לבתר) למעבד מידי. אימתי כד (נ"א בגין ההוא) ידא תקיפא (ס"א שריא) דשריא עלייהו. (דכתיב), (שמות ז') ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך.

רבי שמעון פתח ואמר, (ירמיה ל"א) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. תא חזי, האי קרא אוקמוה בכמה אתרי. והאי קרא קשיא, רחל מבכה על בניה, בנהא דרחל יוסף ובנימין הוון ולא יתיר, ולא שית שבטין הוון דילהו, אמאי בכת רחל ולא לאה.

יתר, ולאה ובלום ששה שבטים היו לה, למה בכתה רחל ולא לאה?

עושה את שלו ועובר בארץ מצרים והורג את הכל, ובגלל כף הרג את כל הבכורות בארץ מצרים, משום שהיא הדרגה העליונה ובכורת הכל.

ובא ראה, פרעה היה שלטונו במים, (בראשונה ומהתחנתה התחיל הקדוש ברוך הוא, וכאשר הגיע לדרגתם העליונה, שהיא הבכורה שבדרגות, הרג כל בכור בארץ מצרים, משום שהיא מדרגה עליונה והבכורה של הכל, ובא ראה, פרעה היה בכור, ושלטונו במים) שכתוב (יחזקאל כט) התנים הגדול הרובץ בתוף יאוריו. משום כף התהפך נהרו לדם בתחלה. אחר כף הצפרדעים שהיו נוגפים בהם בקולות, רועדים ומקרקרים בתוף מעיהם, (מקרקרים בתוף היאור) ויוצאים מתוף היאור ועולים ליבשה, ומרימים קולות לכל הצדדים, עד שהם נופלים כמו מתים בתוף הבית. וסוד הדבר - כל אותם עשרה אותות שעשה הקדוש ברוך הוא, פלם היו מתוף היד החזקה, ואותה יד התחזקה על אותן דרגות פלם והשלטון שלהם פדי לבלבל את דעתם, ולא היו יודעים לעשות דבר. בא ראה, כל מדרגותיהם, פיון שיוצאים לעשות דבר, שהכל רואים שלא יכולים ואחר כך לעשות דבר. אימתי? כאשר (בגלל אותה) יד חזקה (שורה) ששרתה עליהם. וכתוב ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך.

רבי שמעון פתח ואמר, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. בא ראה, הפסוק הזה פרושהו בכמה מקומות. ופסוק זה קשה, רחל מבכה על בניה - בני רחל היו יוסף ובנימין ולא יתר, ולאה ובלום ששה שבטים היו לה, למה בכתה רחל ולא לאה?

אָרָא הָכִי אָמְרוּ כְּתִיב, (בראשית כ"ט) וְעֵינַי לְאָה רְפוּת. אָמְאֵי רְפוּת. בְּגִין דְּכָל יוֹמָא נִפְקַת לְפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן, וְשָׂאֲלַת עַל עֶשׂוֹ, וְהוּוּ אֲמַרִין לָהּ עוֹבְדוּי דְּהֵהוּא רָשָׁע, וְדַחֲלַת לְמִנְפַל בְּגוֹ עַדְבִּיּה, וְהוּת בְּכַת כָּל יוֹמָא, עַד דְּאֲתַרְכְּכוּ עֵינֵהָ.

וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אַנְתָּ בְּכַת בְּגִין הֵהוּא צְדִיקָא, דְּלֹא תִהְוֵי בְּעַדְבִּיּה דְּהֵהוּא רָשָׁע. חֲמִיךְ, אַחְתְּךָ תְּקוּם בְּפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן, וְתַבְּכִי עַל גְּלוּתְהוּן דִּישְׂרָאֵל, וְאֵת תְּקוּם לָגוֹ וְלֹא תַבְּכִי עַלִּיהוּ וְרַחֵל אִיהִי בְּכַת עַל גְּלוּתְהוּן דִּישְׂרָאֵל. אַבְרָם הָאִי קָרָא, אִיהוּ עַל מַה דְּאֲמַרִין. אַבְל רְזֵא דְמַלְהָ, דְּרַחֵל וְלֹאָה תִרִי עַלְמִין נִינְהוּ. חַד עַלְמָא דְּאֲתַפְסִיא, וְחַד עַלְמָא דְּאֲתַגְּלִיא. וְעַל דָּא, דָּא אֲתַקְבַּרְתָּ וְאֲתַחְפִּיאַת לָגוֹ בְּמַעֲרַתָא וְאֲתַפְסִיאַת. וְדָא קִיִּמָּא בְּפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן בְּאֲתַגְּלִיא. וְכֹלָא כְּגוֹנוּנָא עַלְאָה. וּבְגִין כֵּן לֹא אַעִיל לָהּ יַעֲקֹב בְּמַעֲרַתָא, וְלֹא בְּאֲתַר אַחְרָא, דְּהָא כְּתִיב (בראשית מ"ח) בְּעוֹד כְּבָרַת אֶרֶץ לְבוֹא אֶפְרַתָּה, וְלֹא אַעִיל לָהּ לְמַתָּא. בְּגִין דְּהוּה יַדַּע דְּאֲתַרְהָ הוּה בְּאֲתַרָא דְּאֲתַגְּלִיא.

הָא חֲזִי, כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל הָכִי אֲקָרִי, רַחֵל. כְּמַה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה נ"ב) וְכַרְחַל לְפָנַי גּוֹזְזִיָּה נְאֻלְמָה. אָמְאֵי נְאֻלְמָה. דְּכַד שְׁלִטִין שְׂאֵר עַמִּין, קָלָא אֲתַפְסִק מִינְהּ, וְהִיא אֲתַאֲלַמַּת. וְדָא הוּא דְּכְתִיב, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תְּמַרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע דָּא יְרוּשְׁלַיִם לְעִילָא. רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ, כָּל זְמַנָּא דִּישְׂרָאֵל אֵינּוּן בְּגְלוּתָא, אִיהִי מְבַכָּה עַלִּיהוּ דְּאִיהִי אִימָא דְּלַהוּן. מְאָנָה לְהַנְחִם עַל בְּנֵיהּ. מְאִי טַעְמָא. כִּי אֵינּוּ. כִּי אֵינָם מִיבְעֵי לִיהּ. אֶלָּא, בְּגִין דְּבַעֲלָהּ דְּאִיהוּ קוֹל, אֶסְתַּלַּק מִינְהּ, וְלֹא אֲתַחְבַּר בְּהֵדְהָ.

כְּמַה דְּהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תְּמַרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע - זוּ יְרוּשְׁלַיִם לְמַעְלָה. רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ - כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל הִם בְּגוֹלוּת, הִיא מְבַכָּה עַלִּיהֶם שְׁהִיא הָאֵם שְׁלֵהֶם. מְאָנָה לְהַנְחִם עַל בְּנֵיהּ, מַה הַטַּעַם? כִּי אֵינּוּ. וְהִיא נְאֻלְמַת.

וְזֵהוּ שְׁפַתוּב קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תְּמַרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע - זוּ יְרוּשְׁלַיִם לְמַעְלָה. רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ - כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל הִם בְּגוֹלוּת, הִיא מְבַכָּה עַלִּיהֶם שְׁהִיא הָאֵם שְׁלֵהֶם. מְאָנָה לְהַנְחִם עַל בְּנֵיהּ, מַה הַטַּעַם? כִּי אֵינּוּ. וְהִיא נְאֻלְמַת. וְהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה.

וְזֵהוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה. וְהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה.

וְזֵהוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה. וְהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה.

וְזֵהוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה. וְהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה.

וְזֵהוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה. וְהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה.

וְזֵהוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה. וְהוּוּ שְׁפַתוּב קוֹל, הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הִתְחַבַּר עִמָּה.

ובא ראה, לא שעה אחת היא בוכה על ישראל, אלא בכל זמן וזמן שהם בגלות, ולכן הקדוש ברוך הוא גרם למצריים קול, שכתוב (שמות יא) והיתה צעקה גדלה בכל ארץ מצרים אשר כמהו לא נהיתה וגו'. והזמין להם קולות אחרים באותם הצפרדעים שהרימו קולות במעיהם, והיו נופלים בשוקים כמו מתים.

ותעל הצפרדע. היתה אחת והולידה, והתמלאה הארץ מהם. והיו כלן מוסרות עצמן לאש, שכתוב ובתנוריה ובמשארותיה. ומה היו אומרות? (תהלים טו) באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה. ואם תאמר, אם כף מה אכפת למצרים שכל אותן הצפרדעים נכנסות לאש? אלא כלן נכנסות לאש והולכות בתנור ולא מתות. ואותן שמתות מה עשו? להם היה בתנור, ונכנסות לתוך הלחם ומתבקעות, ויוצאות מהן אחרות ונשאבות לתוך הלחם. באו לאכל מננו, אותה פת הפכה לצפרדע במעיהם ורוקדות, ומרימות קולות עד שהיו מתים, וזה קשה להם מהכל. בא ראה, כתוב ושרץ היאר צפרדעים ועלו וכאו בכיתה ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה לקה ראשון מפלם, ויותר מפלם, כדי שיהיה שם האלוה מבכרך מן העולם ועד העולם, שהוא פוקד מעשי בני אדם בכל מה שעושים.

כתוב (בראשית יב) ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה. פסוק זה לדרשה הוא בא. שלשה פרעה כאן. אחד באותו זמן, ואחד בימי יוסף, ואחד בימי משה שהלקהו במקלו. (הפסוק הזה בלו התקיים בפרעה הראשון, אבל בשעה וכו') (הפסוק הזה התקיים).

ותא חזי, לאו שענתא חדא, איהי דכבת עלייהו דישראל, אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא. ובגיני כן, קדשא ברין הוא גרם לון קלא למצראי, דכתיב (שמות י"א) והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו'. וזמין לון קלין אחרנין, באינון עורדענין, דרמאן קלין במעיהו, והווי נפלי בשוקי כמתים. ותעל הצפרדע, חדא הות, ואולידת, ואתמליית ארעא מינייהו. והווי כלהו מסרין גרמייהו לאשא, דכתיב ובתנוריה ובמשארותיה, ומאי הווי אמרו. (תהלים ט"ו) באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה. ואי תימא אי הכי מאי איכפת להו למצראי דעאלין לאשא כל אינון עורדענין, אלא כלהו עאלין לאשא ואזלין בתנורא ולא מתין. ואינון דמתין מאי קא עבדי. נהמא הוה בתנורא ועאלין בגו נהמא ומתבקעין ונפקי מינייהו אחרנין ואשתאבין בנהמא אתו למיכל מינה ההוא פתא אתהדרו עורדענייא במעיהו ורקדן ורמאן קלין עד דהווי מתים. ודא קשויא לון מפלא.

הא חזי כתיב ושרץ היאר צפרדעים ועלו וכאו בכיתה ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה איהו אלקי קדמאה מפלהו ויתיר מפלהו. ליהוי שמייה די אלהא מבכרך מן עלמא ועד עלמא דהוא פקיד עובדין דבני נשא בכל מה דעבדי.

כתוב (בראשית י"ב) ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה (דף ל' ע"א)

הכא חד, בההוא זמנא. וחד, ביומוי דיוסף. וחד, ביומוי דמשה דאלקי בקולפווי. (ס"א האי קרא בלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא וכו') (והאי קרא אתקיים).

פְּרַעַה קְדַמָּאָה, בְּשַׁעֲתָהּ דְּאַתְנַסִּיבַת שְׁרָה
לְגַבְיָהּ, רַמְזוּ לְאוּמַנְיוֹן, וְצִיּוּרֵי הַהוּא
דְּיוֹקְנָא בְּאַדְרִיָּה, עַל עַרְסִיָּה בְּכוּתְלָא, לָא נַח
דְּעַתִּיָּה, עַד דְּעַבְדוּ דְּיוֹקְנָא דְּשְׁרָה בְּנַסִּירוֹ, וְכַד
סָלִיק לְעַרְסִיָּה, סָלִיק לָהּ עֲמִיָּה. כָּל מַלְכָּא
דְּאַתָּא אַבְתְּרִיָּה, הָוָה חֲמֵי הַהוּא דְּיוֹקְנָא
מְצִיּוּרָא צִיּוּרָא, וְהוּוּ עֲאֵלִין קָמִיָּה בְּדִיחִין, כַּד
סָלִיק לְעַרְסִיָּה הָוָה אַתְהֵנִי בְּהַהוּא צִיּוּר. בְּגִין
כִּף, מַלְכָּא אֶלְקֵי הָכָא יִתִּיר מַכְּלָא. (תַּא חֲוִי) הֵינְנוּ
דְּכַתִּיב, וּבַחֲדָר מִשְׁכַּבְךָ וְעַל מִטְתְּךָ. וְלִבְתֵּר,
וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ. וּבְכֻלְהוּ לָא כְּתִיב עַל
מִטְתָּם, אֶלָּא לִיָּה בְּלַחֲדִיָּה.

רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (קְהֵלֶת א) כָּל
הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם
אֵינְנוּ מְלָא אֶל מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים
הַלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ.
פְּסוּקָא זֶה נֶאֱמַר וְאָמְרוּ אוֹתוֹ
הַחֲבֵרִים, אֲכַל בַּא רְאָה, כְּשִׁאוֹתָם
נְחָלִים נִכְנָסִים לְתוֹךְ הַיָּם, וְהַיָּם
לוֹקַח אוֹתָם וְשׂוֹאֵב אוֹתָם לְתוֹכוֹ
בְּשִׁבִיל שְׁקוּפָאִים הַמַּיִם בְּתוֹךְ
הַיָּם, וְאוֹתוֹ הִקְרַח שׂוֹאֵב אֶת
הַמַּיִם שְׂנֹכְסֵי בּוֹ, וְאַחַר כֵּף יוֹצֵאִים
הַמַּיִם בְּתַקְפָּה שֶׁל הַדְּרוֹם, וּמִשְׁקָה
אֶת כָּל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר
(תַּהֲלִים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיּוֹת שְׂדֵי.

וּבַא רְאָה, יָם שְׁקוּפָא שׂוֹאֵב אֶת
כָּל הַמַּיִם וּמִפְּשִׁיר בְּכַח הַדְּרוֹם
כְּמוֹ שְׂנַתְבָּאָר, וּמִשׁוּם כֵּף אֵינְנוּ
מְלָא, וְנֶאֱמַר.

וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים, אֶל
מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים הַלְכִים שֵׁם הֵם
שְׂבִים לְלַכְתָּ. מַה הַטַּעַם הֵם
שְׂבִים? מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ נִהַר
שְׂשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֵדֶן לֹא פּוֹסֵק
לְעוֹלָמִים, וְהוּא מוֹצִיא תְּמִיד מַיִם
לַיָּם, וְעַל זֶה הַמַּיִם שְׂבִים לְלַכְתָּ,
וְשְׂבִים, וְהוֹלְכִים וְשְׂבִים, וְלֹא
פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. וּכְשֶׁהוּא שֵׁב
לְלַכְתָּ, כַּדִּי לְלַכְתָּ לְהַשְׁקוֹת אֶת

פְּרַעַה קְדַמָּאָה, בְּשַׁעֲתָהּ דְּאַתְנַסִּיבַת שְׁרָה
לְגַבְיָהּ, רַמְזוּ לְאוּמַנְיוֹן, וְצִיּוּרֵי הַהוּא
דְּיוֹקְנָא בְּאַדְרִיָּה, עַל עַרְסִיָּה בְּכוּתְלָא, לָא נַח
דְּעַתִּיָּה, עַד דְּעַבְדוּ דְּיוֹקְנָא דְּשְׁרָה בְּנַסִּירוֹ, וְכַד
סָלִיק לְעַרְסִיָּה, סָלִיק לָהּ עֲמִיָּה. כָּל מַלְכָּא
דְּאַתָּא אַבְתְּרִיָּה, הָוָה חֲמֵי הַהוּא דְּיוֹקְנָא
מְצִיּוּרָא צִיּוּרָא, וְהוּוּ עֲאֵלִין קָמִיָּה בְּדִיחִין, כַּד
סָלִיק לְעַרְסִיָּה הָוָה אַתְהֵנִי בְּהַהוּא צִיּוּר. בְּגִין
כִּף, מַלְכָּא אֶלְקֵי הָכָא יִתִּיר מַכְּלָא. (תַּא חֲוִי) הֵינְנוּ
דְּכַתִּיב, וּבַחֲדָר מִשְׁכַּבְךָ וְעַל מִטְתְּךָ. וְלִבְתֵּר,
וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ. וּבְכֻלְהוּ לָא כְּתִיב עַל
מִטְתָּם, אֶלָּא לִיָּה בְּלַחֲדִיָּה.

רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (קְהֵלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל
הַיָּם וְהַיָּם אֵינְנוּ מְלָא אֶל מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים
הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ. הַאי קָרָא
אַתְמַר, וְאָמְרִי לִיָּה חֲבַרְיָא. אֲכַל תַּא חֲזִי, כַּד
אֵינְנוּ נְחָלִין עֲאֵלִין לְגוּ יָמָא, וְיָמָא נְקִיט לֹון,
וְשְׂאִיב לֹון בְּגוּיָהּ, בְּגִין דְּקַפְּאֵן מִיָּא בְּגוּ יָמָא,
וְהַהוּא גְּלִידוֹ שְׂאִיב כָּל מִיָּא דְּעֲאֵלִין בֵּיָּה,
וְלִבְתֵּר נְפַקִּין מִיָּא בְּתוֹקְפָא דְּדְרוֹם, וְאַשְׁקִי ית
כָּל חַיּוֹת בְּרָא, כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר (תַּהֲלִים ק"ד) יִשְׁקוּ
כָּל חַיּוֹת שְׂדֵי.

(וְהוּוּ הַנוֹכַח הַכַּא) וְתַא חֲזִי, יָמָא דְּקַפְּא שְׂאִיב כָּל
מִיָּא, וְאַשְׁתְּרִי בְּתוֹקְפָא דְּדְרוֹם, כְּמַה
דְּאַתְמַר, וּבְגִין כֵּף אֵינְנוּ מְלָא, וְאַתְמַר.

וְהָא אַתְעָרוּ בֵּיָּה חֲבַרְיָא. אֶל מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים
הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ. מֵאֵי טַעְמָא
הֵם שְׂבִים. בְּגִין דְּהַהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק
מֵעֵדֶן לֹא פְּסִיק לְעַלְמִין, וְהוּא אִפְיָק תְּדִיר
מִיָּא לְיָמָא, וְעַל דָּא, מֵיִין שְׂבִין לְלַכְתָּ, וְתַבִּין,
וְאַזְלִין וְתַבִּין, וְלֹא פְּסִיקִין לְעַלְמִין. וְכַד אִיְהוּ
תַב לְלַכְתָּ, בְּגִין לְמַהֲוּ לְאַשְׁקָאָה לְכֻלָּא, וְאַתִּי
רוּחַ צְפוֹן וְקָפִי מִיָּא, וְרוּחַא דְּדְרוֹם דְּאִיְהוּ

חמימא, (ס"א שרי) שְׂדֵי לֹוּן לְמַהֲךָ לְכָל סְטַר. וְעַל דָּא, הָאֵי יִמָּא יְתִיב בֵּין תְּרֵי סְטַרֵי אֱלִין, וּבְגִינֵייהוּ קַיִמָּא, וְאַרְבִּין אֲזֵלִין וְנִטְלִין לְכָל סְטַר.

הָא חֲזִי, כַּד מַלְכָּא, אָתֵי לְעַרְסִיהּ, בְּשַׁעְתָּא דְאַתְפְּלִיג לִילְיָא, רוּחָא דְצָפוֹן אֲתַעַר, דְּאִיהוּ אֲתַעַר חֲבִיבוּתָא לְגַבֵּי מְטְרוֹנִיתָא, דְּאִלְמָלָא אֲתַעְרוּתָא דְצָפוֹן, לָא אֲתַחְבֵּר מַלְכָּא בְּהַדְהָ, בְּגִין דְצָפוֹן שְׂאֵרֵי חֲבִיבוּתָא, כְּמָה דְאַתְמַר, (שיר השירים ב') שְׁמָאֵלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי, וְדָרוּם חֲבִיבֵי בְּרַחֲמֵי דְכְּתִיב וַיִּמְיֵנוּ תַחְבֻּקֵנִי, כְּדִין כְּמָה בְּדִיחִין מִתְעַרְוּן שִׁירָתָא, עַד דְּאָתֵי צַפְרָא, דְכְּתִיב, (איוב ל"ח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי כִקָּר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

וְכַד אָתֵי צַפְרָא, כְּלָהוּ עֲלָאֵי וְתַתְּאֵי אֲמַרֵי שִׁירָתָא, וַיִּשְׂרָאֵל כְּגִוּוֹנָא דָּא לְתַתְּא, דְכְּתִיב, (ישעיה ס"ב) הַמְזַפְרִים אֶת יְיָ אֵל דְּמֵי לָכֶם. אֵל דְּמֵי לָכֶם לְתַתְּא דִּיִּיקָא. (בלילה).

כַּד אֲתַפְּלִיג לִילְיָא, אֵינֻוֹן דְּתִיאֻוּבְתָא דִילְהוֹן לְאַדְכְּרָא תְּדִיר לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, לָא יִהְבֵּי שְׂכִיבוּ לְלַבָּא, וְקַיִימִין לְאַדְכְּרָא לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. כַּד סָלִיק צַפְרָא מְקַדִּימִין לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וּמִשְׁבַּחָאן לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וְכֵן בְּתַר פְּלַגוֹת יוֹמָא. וְכֵן בְּלִילְיָא, כַּד אֲתַחְשֵׁף וְאַתְדַּבֵּק לִילְיָא בְּחִשׁוּכָא, וּבַת שְׁמָשָׁא. עַל אֱלִין פְּתִיב הַמְזַפְרִים אֶת יְיָ אֵל דְּמֵי לָכֶם. וְדָא עֲמָא קַדִּישָׁא דִישְׂרָאֵל.

וְעַל דָּא, אֲדַכְּר לֹוּן קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּמַצְרִים, וְסָלִיק עַל פְּרַעָה, אֱלִין דְּלָא מִשְׁתַּכְּכֵי יִמָּא וְלִילְיָא, וּמֵאֵן אֵינֻוֹן. עוֹרְדֵעֲנֵינָא, דְּקַלְהוֹן לָא מִשְׁתַּכְּבָּה תְּדִיר, בְּגִין דְּאַתְקִיף בְּעֲמָא קַדִּישָׁא, דְּלָא מִשְׁתַּכְּכֵי יִמָּא וְלִילֵי, הַקְדוֹשׁ שְׁלֵא שׁוֹכְכִים יָמִים וְלֵילוֹת לְשַׁבַּח אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ

הַפֶּל, וּבָאָה רוּחַ צָפוֹן וְהַמִּים קוּפְאִים, וְרוּחַ הַדְרֹום שְׁהִיא חֲמִימָה, (מפְשִׁיחָה) מְטִילָה אוֹתָם לְלַכְתָּ לְכָל צַד. וְעַל זֶה הִים הַזֶּה יוֹשֵׁב בֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוּ, וּבִשְׁבִילָם הוּא עוֹמֵד, וְאַנְיוֹת הוֹלְכוֹת וְנוֹסְעוֹת לְכָל צַד.

כַּא רְאָה, כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ בָּא לְמַטְתּוֹ בְּשַׁעָה שְׁנַחֲלַק הַלְלוּהָ, רוּחַ צָפוֹן מִתְעוֹרְרָת, שְׁהִיא מְעוֹרְרָת חֲבִיבוֹת לְגַבִּירָה, שְׁאִלְמָלָא רוּחַ הַצָּפוֹן אֵין מִתְחַבֵּר הַמֶּלֶךְ עִמָּה, מִשׁוּם שְׁמַצְפּוֹן מִתְחִילָה חֲבִיבוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ב) שְׁמָאֵלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְדָרוּם מְחַבֵּק בְּאַהֲבָה, שְׁפָתוֹב וַיִּמְיֵנוּ תַחְבֻּקֵנִי. וְאֵז כְּמָה בְּדַחְנִים מְעוֹרְרִים שִׁירָה עַד שְׁבָא הַבְּקָר, שְׁפָתוֹב (איוב לח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי כִקָּר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

וּבִשְׁבָּא הַבְּקָר, כָּל הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים אוֹמְרִים שִׁירָה, וַיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ כֵּן לְמַטָּה, שְׁפָתוֹב (ישעיה סב) הַמְזַפְרִים אֶת ה' אֵל דְּמֵי לָכֶם. אֵל דְּמֵי לָכֶם לְמַטָּה דְּוָקָא וּבְלִילְיָהּ.

כְּשֶׁנַּחֲלַק הַלְלוּהָ, אוֹתָם שְׁתַּשׁוּקְתָם לְהַזְכִּיר תְּמִיד אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נוֹתְנִים שְׁנָה לְלֵב, וְעוֹמְדִים לְהַזְכִּיר אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשֶׁעוֹלָה הַבְּקָר, מְקַדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמִשְׁבַּחִים אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְכֵן בְּלִילְיָהּ כְּשֶׁנַּחֲשֵׁף וְנִדְבֵק הַלְלוּהָ בְּחִשְׁף וְלֹן הַשְּׁמֶשׁ, וְעַל אֵלָה כְּתוּב הַמְזַפְרִים אֶת ה' אֵל דְּמֵי לָכֶם. וְזֶה עִם יִשְׂרָאֵל הַקְדוֹשׁ.

וְכֵן הַזְכִּירִים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַצְרִים וְעַל פְּרַעָה, אֵלוּ שְׁלֵא שׁוֹכְכִים יוֹמָם וְלִילְיָהּ, וּמֵי הֵם? צַפְרָדַעִים, שְׁקוֹלָם לֹא שׁוֹכֵף תְּמִיד, מִשׁוּם שֶׁהַחֲזִיק בְּעַם הַקְדוֹשׁ שְׁלֵא שׁוֹכְכִים יָמִים וְלֵילוֹת לְשַׁבַּח אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא הִנֵּה אִישׁ בְּמַצְרִים שְׁיַכֵּל

לדבר זה עם זה, ומהם נשחתה
הארץ, ומקולם היו יונקים
וילדים קטנים מתים.

ואם תאמר, איך לא יכלו להרג
אותם? אלא אם הרים אדם מקל
או אבן להרג אחת, התבקעה
ויצאו ממנה שש מתוך מעיה,
והולכות ומקלקלות את הארץ
עד שיהיה מהנמנע לקרב אליהם.
בא וראה כמה נהרות, כמה
יאורים יוצאים מתוך הים
העליון, כשנמשכים ומפשירים
המים ומתחלקים כמה נחלים
לכמה צדדים, לכמה יאורים,
לכמה נהרות. החלק של הממנה
של צד מצרים הם המים
המרחשים האלה, שאין לה מים
שיוצאים מתוך הים שלא
מוציאים דגים למיניהם.

מי הם הדגים? אותם שליחים
בעולם ממנים לעשות את רצון
אדונם, ממנים ברוח של חכמה.
ועל זה שנינו, יש מים מגדלים
חכמים, ויש מים מגדלים
טפשים, לפי אותם נהרות
שמתחלקים לכל הצדדים.

וכאן נהרות מצרים מגדלים בעלי
כשפים, דגים בסוגים שונים,
בעשר דרגות של כשפים, שכתוב
(דברים יח) קוסם, קסמים, מעונן,
ומנחש, ומכשף, וחובר, חבר,
ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל
המתים. הרי עשרה מינים של
חכמת המכשפים.

ובאותו זמן הושיט הקדוש ברוך
הוא אצבע שלו ובלבל אותם
נחלים ונהרות של מצרים, ונמנעו
אותם הדגים של החכמה שלהם.
אחד התהפך לדם, ואחד שהעלו
הדגים קולות ושכל הדגים תלויים בלי
תועלת, ולא באה עליהם רוח של
אותן חכמות.

לשפחה ליה לקודשא בריך הוא. ולא הוה בר
נש במצרים, היכיל למשתעי בהדי הדדי.
ומנייהו אתחבלת ארעא. ומקלהון הוּו יונקין
ורביין מתין.

ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון. אלא, אי
ארים בר נש חוטרא, או אבנא, לקטלא
חדא, אתבקעת, ונפקין שית מינה, מגו
מעאה, ואזלי וטרטשי בארעא, עד דהוי,
מתמנע למקרב בהו.

תא חזי, כמה נהרין, כמה יאורין, נפקא מגו
ימא עלאה, כד אתמשכן ומשתרין מיא,
ומתפלגין (דף ל' ע"ב) כמה נחליון, לכמה סטריין,
לכמה יאורין, לכמה נהרין. וחולקא דממנא
דסטרא דמצרים אינון מיין מרחשן אליון,
דלית לה מיין דנפקין מגו ימא, דלא מפקי
נונין לזינין.

מאן אינון נונין. אינון שליחן בעלמא, ממנן
למעבד רעותא דמאריהון, ממנן ברוחא
דחכמתא. ועל דא תנינו, אית מיין מגדליון
חכימין. ואית מיין מגדליון טפשין. לפום
אינון נהרין דמתחלקין לכל סטריין.

והבא נהרי דמצראי, מגדליון מארי דחרשין,
נונין בסיטין קפיטין בעשר דרגין
דחרשין, דכתיב, (דברים י"ח) קוסם, קסמים,
מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל
אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. הא עשר
זינין דחכמתא דחרשיא.

ובההוא זמנא, אושיט קדשא בריך הוא
אצבעא דידיה, ובלבל אינון נחליון
נהרין דמצראי, ואתמנעו אינון נונין דחכמתא
דילהון. חד אתהפך לדמא, וחד דסליקו נונין
קליון, (דכולו נונין תלויין) בלא תועלתא, ולא אתי
עלייהו רוחא דאינון חכמתן.

עָרוֹב - פִּי הָאֵי גִוּוֹנָא, דְּעָרְבִי לֹון זִינִי דְחֻכְמָתָא
דִּילְהוֹן, וְלֹא יִכְלִין לְאַתְדַּבְקָא, וְלֹא
עוֹד, אֶלָּא אֶפִּילוּ דִּהְנִי דְאִשְׁתַּכְחוּ בְּאַרְעָא,
מְחַבְּלָן לֹון בְּאַרְעָא, וּמְחַבְּלָן אוֹרְחֵיהוּ.
עָרוֹב, מְאִי עָרוֹב. עָרְבוּבִיא. פְּמָה דְאַתְּ אָמַר
(ויקרא י"ט) וּבִגְדֵי כְּלָאִים. עָרוּבוּיָן : (ויקרא י"ט) שְׂדֵךְ לֹא
תִזְרַע כְּלָאִים : זִינִין סְגִיאִין בְּאַרְמוֹת יִדָּא.

הָא חֲזִי, פְּמָה חִילִין אֲתַעְרוּ לְעִילָא כַּחַד,
וּבִלְבָּל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא כַּחַדָּא, בְּגִין
לְבִלְבָּלָא חֵיילֵיהוּ תַקִּיפָא לְעִילָא. וְכֹל אֵינוֹן
גְּבוּרִין דְעֵבֵד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּמִצְרִים, בִּידָא
חַדָּא הָוָה, דְּאָרִים יְדִיהָ עֲלֵיהוּ, לְעִילָא וְתַתָּא,
וּמִתַּמְן אֲתַאֲבִידַת חֻכְמָתָא דְּמִצְרִים, דְּכַתִּיב,
(ישעיה כ"ט) וְאַבְדָּה חֻכְמַת חֻכְמֵי וּבִינַת נְבוּנֵי
תִסְתַּתֵּר.

וְתָא חֲזִי, פְּתִיב, (ישעיה י"ט) וְסִכְסַכְתִּי מִצְרִים
בְּמִצְרִים. מִצְרִים לְעִילָא, בְּמִצְרִים
לְתַתָּא. בְּגִין דְּאֵינוֹן חִילִין לְעִילָא, מְמַנְן עַל
חִילִין דְּלְתַתָּא, וְאַתְעָרְבוּ כְּלָהוּ. אֲתַעָרְבוּ
לְעִילָא, דְּלֹא הוּוּ מִצְרָאֵי יִכְלִי לְאַתְקִשְׂרָא
בְּחַרְשֵׁיהוּ, בְּאֵינוֹן דּוּכְתִי דְהוּוּ מִתְקִשְׂרִי
בְּקִדְמִיתָא, דְּהָא אֲתַבְּלָבְלוּ. וְעַל דָּא אֵייתִי
עֲלֵיהוּ עָרוֹב, חִיוּן דְהוּוּ מִתְעָרְבִי דָּא בְּדָא.
בְּנִים, דְּסִלְקָא עֲפָרָא דְאַרְעָא. וְתָא חֲזִי, כָּל
אֵיבָא דְאַתְלִידַת בְּאַרְעָא, מְחִילָא
דְּלְעִילָא מְמַנָּא דְאַזְדַּרַע עֲלָהּ אִיהוּ, וְכֹלָא הָוָה
כְּגִוּוֹנָא דְלְעִילָא.

וְתָא חֲזִי, שְׁבַעָה רְקִיעִין עֵבֵד קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא, כְּגִוּוֹנָא דָּא שְׁבַעָה אַרְעָאן. וְאֵינוֹן
תַּחֲוּמִין דְּמִתְפָּרְשֵׁן בְּדוּכְתֵיהוּ. שְׁבַעָה רְקִיעִין
לְעִילָא, שְׁבַעָה תַחֲוּמֵי אַרְעָא לְעִילָא, פְּהָאֵי
גִוּוֹנָא לְתַתָּא מִתְפָּרְשֵׁן דְּרַגִּין, שְׁבַעָה רְקִיעִין,
וְשְׁבַעָה תַחֲוּמֵי אַרְעָא. וְהָא אוּקְמוּהוּ חֲבַרְיָא,

בַּא רָאָה כְּמָה כַּחוֹת הַתְּעוֹרְרוּ
לְמַעַלָּה כְּאַחַד, וּבִלְבָּל אוֹתָם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּאַחַד פְּדִי
לְבִלְבָּל אֶת הַכַּח הַתְּקִיף שְׁלֵהֶם
לְמַעַלָּה. וְכֹל אוֹתָן גְּבוּרוֹת שַׁעֲשֵׂה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּמִצְרַיִם, בְּיַד
אַחַת זֶה הָיָה, שְׁהָרִים יָדוּ עֲלֵיהֶם
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וּמִשָּׁם אָבְדָה
חֻכְמַת מִצְרַיִם, שְׁכַתוּב (ישעיה כט)
וְאַבְדָּה חֻכְמַת חֻכְמֵי וּבִינַת נְבוּנֵי
תִסְתַּתֵּר.

וּבֹא רָאָה, כְּתוּב (שם יט) וְסִכְסַכְתִּי
מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם. מִצְרַיִם -
לְמַעַלָּה, בְּמִצְרַיִם - לְמַטָּה. מִשׁוּם
שְׁאוֹתָם חִילוֹת לְמַעַלָּה מְמַנִּים עַל
הַחִילוֹת שֶׁל מַטָּה, וְהַתְּעָרְבוּ כְּלָם.
הַתְּעָרְבוּ לְמַעַלָּה, שְׁלֹא הָיוּ
הַמִּצְרַיִם יְכוּלִים לְהַתְּקַשֵּׁר
לְכַשְׁפֵּיהֶם, בְּאוֹתָם מְקוּמוֹת שְׁהָיוּ
מִתְקַשְׂרִים בְּהַתְּחַלָּה, שְׁהָיוּ
הַתְּבִלְבָּלוּ, וְעַל זֶה הֵבִיא עֲלֵיהֶם
עָרֹב, חֵיּוֹת שְׁהָיוּ מְעָרְבוֹת זֶה בְּזֶה.
בְּנִים - שַׁעֲלָה עֲפָר הָאָרֶץ. וּבֹא
רָאָה, כָּל פְּרִי שְׁנוּלֵד בְּאַרְץ, מְחִיל
שְׁלֵמְעֵלָה מְמַנָּה שְׁנוֹרַע עֲלֵיהָ
הוּא, וְהַכֹּל הָיָה כְּמוֹ שְׁלֵמְעֵלָה.

וּבֹא רָאָה, שְׁבַעָה רְקִיעִים עֲשֵׂה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, כְּמוֹ זֶה שְׁבַע
אַרְצוֹת. וְאוֹתָם תַּחֲוּמִים
שְׁנַפְרָדִים בְּמִקּוּמָם. שְׁבַעָה
רְקִיעִים לְמַעַלָּה, שְׁבַעָה תַחֲוּמֵי
אַרְץ לְמַעַלָּה, כְּמוֹ כֵּן לְמַטָּה
נְפִרְדוֹת הַדְּרָגוֹת, שְׁבַעָה רְקִיעִים,
וְשְׁבַעָה תַחֲוּמֵי אַרְץ. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ

וְהָא אוּקְמוּהוּ חֲבַרְיָא,

החברים, בשבע ארצות כגלדי
בצלים זה על זה.

ואותם שבעה תחומים של הארץ
למעלה, כל אחד ואחד ונפרדים
לשבעים ממנים נפרדים לעשרה, והם
מתחלקים לשבעים ממנים
שממנים על שבעים עמים,
ואותה ארץ תחום לכל עם ועם
סביב הארץ הקדושה של ישראל,
כמו שנאמר (שיר א) הנה מטתו
של שלמה ששים גבורים סביב
לה מגבורי ישראל. ועשרה
בתוכם טמונים, והם שבעים
שפוכבים את הארץ הקדושה,
וזהו למעלה כמו זה למטה.

ובא ראה, אותה ארץ התחום של
חלק מצרים, באותו זמן הושיט
הקדוש ברוך הוא אצבעו, ונולדו
להבות אש באותו תחום,
והתיבשו כל אותם תחומים
שפרפכים במים. וכל הירק של
המים שנובעים אז למטה, נראו
הכנים מעפר הארץ.

והרי נאמר שאהרן היה מפה,
אבל משום זה אהרן היה מפה,
להראות שיימנו של הקדוש ברוך
הוא שוכרת שונאים, כמו שנאמר
(שמות טו) ימינה ה' תרעץ אויב. כמו
זה עתיד הקדוש ברוך הוא
להביא על העיר רומא רבתי,
שפתוב (ישעיה לד) ונהפכו נחליה
לזפת ועפרה לגפרית. ועל זה, כל
עפר הארץ היה כנים בכל ארץ
מצרים.

רבי יהודה ורבי חייא היו הולכים
בדרך. אמר רבי חייא, כשחברים
הולכים בדרך, צריכים ללכת בלב
אחד, ואם נפגשו או שהולכים
עם הרשעים של העולם, או בני
אדם שאינם מהיכל המלך,
צריכים להפרד מהם. מנין לנו?
מכלב, שפתוב (במדבר יד) ועבדי
כלב עקב היתה רוח אחרת עמו
וימלא אחרי. מה זה רוח אחרת?

בשבעה ארצין כסופטא דא על דא.
ואינון שבעה תחומי ארעא לעילא, כל חד
וחד (מתפרשאן לשבעין ממנו) מתפרשין לעשר,
ואינון מתפלגאן לשבעין ממנו, דממנו על
שבעין עמין. והוא ארעא, תחומא דכל עמא
ועמא, סתרא לארעא קדישא דישראל. כמה
דאתא אמר (שיר השירים ג) הנה מטתו של שלמה
ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל
ועשרה בגווייהו טמירין, ואינון שבעין
דסתרון ארעא קדישא. ודא הוא לעילא,
כגוונא דא לתתא.

ותא קזי, ההוא ארעא, תחומא דחולקא
דמצראי, בההוא זמנא, אושיט קדשא
ברוך הוא אצבעא דיליה, ואתילידו טפסירין
בההוא תחומא, ואתיבשו כל אינון תחומין
דרפיקו מיא. וכל ירוקא דמיין דנבעין, פדין
לתתא, אתחזיאו קלמין מעפרא דארעא.

והא אתמר דאהרן הוה מחי. אבל בגין דא
אהרן הוה מחי, לאחזאה דימינא
דקודשא בריך הוא תבר לשנאין, כמה דאת
אמר, (שמות טו) ימינה יי' תרעץ אויב. כגוונא
דא, זמין קדשא בריך הוא לאייתאה על קרתא
דרומי רבתא, דכתיב, (ישעיה ל"ד) ונהפכו נחליה
לזפת ועפרה לגפרית. ועל דא, כל עפר הארץ
היה כנים בכל ארץ מצרים.

רבי יהודה ורבי חייא, הוו אזלי באורחא.
אמר רבי חייא, חבריאי כד אינון
באורחא, (דף ל"א ע"א) בעיין למהך בלבא חד.
ואי איערעו, או אזלי בגווייהו חייבי עלמא,
או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא, בעו
לאתפרשא מנייהו. מנא לן. מכלב, דכתיב,
(במדבר י"ד) ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו
וימלא אחרי. מאי רוח אחרת. דאתפרש

שנפָּרד מאוֹתם מְרַגְלִים, שְׁפָתוֹב (שם יג) וַיַּעֲלוּ בְנִגְבַּב וַיָּבֵא עַד חֲבֵרוֹן. שְׁנִפְרָד מֵאוֹתָם מְרַגְלִים וַיָּבֵא לְבָדוֹ לְחֲבֵרוֹן לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרֵי הָאֲבוֹת.

וְחֲבֵרוֹן נִתְּנָה לוֹ חֶלֶק יִרְשָׁה לְהַחְזִיק בָּהּ, כְּמוֹ שְׁנִפְרָד (דברים א) וְלוֹ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. לְמַה נִּתְּנָה לוֹ אֶת חֲבֵרוֹן? אִם מִשּׁוּם שֶׁהִשְׁתַּטַּח בְּקִבְרֵי הָאֲבוֹת לְהַנְצִיל מֵאוֹתָהּ עֶצֶה שְׁלֵהֶם שְׁנִצֵּל - לֹא! אֲלֵא, סוּד הַדְּבָר שְׁמַעְתִּי, כְּמוֹ זֶה פְּתוּב (שמואל א-ב) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאֶחָת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרֹנָה. פֶּאֶן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּל, פִּינּוֹן שְׁהָרִי מִת שְׂאוּל, וְדוֹד נִמְשַׁח בִּימֵי שְׂאוּל לְקַבֵּל מַלְכוּת, פִּינּוֹן שְׁמַת שְׂאוּל לְמַה לֹּא הִמְלִיכוּ אֶת דָּוִד וְלֹא קִבֵּל מַלְכוּת עַל כֵּל יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֵא לְחֲבֵרוֹן וְקִבֵּל מַלְכוּת עַל יְהוּדָה לְבִדְהָ שְׁבַע שָׁנִים, וְהִתְעַכֵּב שָׁם כֹּל שְׁבַע הַשָּׁנִים הַלָּלוּ, וְאַחַר שְׁמַת אִישׁ בִּשְׁת קִבֵּל מַלְכוּת עַל כֵּל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם?

אֲלֵא הַכֹּל הוּא סוּד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בֹּא רְאֵה, הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה לֹא קִבְּלָה מַלְכוּת שְׁלֵמָה עַד שֶׁהִתְחַבְּרָה בְּאֲבוֹת, וַיִּכְשֶׁהֲתַחַבְּרָה בָּהֶם, נִבְנְהָ בְּגִין שְׁלֵם מַעוֹלָם הַעֲלִיזוֹן, וְהַעוֹלָם הַעֲלִיזוֹן נִקְרָא שְׁבַע שָׁנִים, מִשּׁוּם שֶׁפָּלַם בּוֹ. וְסִימְנָד - (מלכים א-ו) וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים. זֶהוּ הַעוֹלָם הַעֲלִיזוֹן. וְלֹא כְּתוּב וַיִּבְנֶהוּ בְּשִׁבְעַ שָׁנִים, כְּמוֹ שְׁנִפְרָד (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מִי אֵלּוֹ שֵׁשֶׁת הַיָּמִים? זֶה אֲבָרְהָם, שְׁכְּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת

מֵאִינּוֹן מְאֲלָלִין, דְּכָתִיב, (במדבר י"ד) וַיַּעֲלוּ בְנִגְבַּב וַיָּבֵא עַד חֲבֵרוֹן. דְּאֶתְפָּרֵשׁ מֵאִינּוֹן מְאֲלָלִין וְאֶתָּא אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי לְחֲבֵרוֹן, לְאֶשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אֲבָהֶן.

וְחֲבֵרוֹן, אֶתְיָהִיב לִיה חוֹלֵק אַחְסָנָא לְאֶתְתַקְפָּא בֵיה, כְּמָה דְאֶתָּא אָמַר, (דברים א) וְלוֹ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. אֲמֵאִי יְהִיבוּ לִיה חֲבֵרוֹן. אִי בְּגִין דְאֶשְׁתַּטַּח בְּקִבְרֵי אֲבָהֶן לְאֶשְׁתַּזְבָּא מֵהָהוּא עֵיטָא דִּילְהוֹן דְאֶשְׁתַּזִּיב לָא.

אֲלֵא, רְזָא דְמִלָּה שְׁמַעְנָא. כְּגוֹוֹנָא דָּא כְּתִיב, (שמואל ב, ב) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בֵּינִי לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאֶחָת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יי' אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. הָכָּא אִית לְאֶסְתַּפְּלָא, פִּינּוֹן דְהָא מִית שְׂאוּל, וְדוֹד בְּיוֹמֵי דְשְׂאוּל אֶתְמַשַּׁח לְקַבֵּל מַלְכוּ. פִּינּוֹן דְמִית שְׂאוּל אֲמֵאִי לָא אֲמַלִּיכוּ לִיה לְדָוִד, וְלֹא קִבִּיל מַלְכוּ עַל כֵּל יִשְׂרָאֵל, וְאֶתָּא לְחֲבֵרוֹן, וּמַלְכוּ קִבִּיל עַל יְהוּדָה בְּלַחֲדוּדֵי שְׁבַע שָׁנִים, וְאַתְעַכֵּב תַּמָּן כֹּל הַגִּי שְׁבַע שָׁנִים. וּלְבַתֵּר דְמִית אִישׁ בּוֹשֶׁת, קִבִּיל מַלְכוּ עַל כֵּל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם.

אֲלֵא, כֹּלָּא הוּא רְזָא קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. תָּא חֲזִי, מַלְכוּתָא קְדִישָׁא לָא קִבִּיל מַלְכוּ שְׁלִימְתָא, עַד דְאֶתְחַבְּרַב בְּאֲבָהֶן. וְכַד אֶתְחַבְּרַב בְּהוּ, אֶתְבְּנִי בְּבִנְיָנָא שְׁלִימוּ, מַעֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא עֲלָאָה אֶקְרִי שְׁבַע שָׁנִים, בְּגִין דְכִלְהוּ בֵיה.

וְסִימְנָד (מלכים א, ו) וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים, דָּא עֲלָמָא עֲלָאָה. וְלֹא כְּתִיב וַיִּבְנֶהוּ

בְּשִׁבְעַ שָׁנִים. כְּמָה דְאֶתָּא אָמַר, (שמות ל"א) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מֵאֵן שֵׁשֶׁת יָמִים, דָּא אֲבָרְהָם. דְּכָתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת

השמים והארץ בהפראם, באברהם. ואברהם נקרא ששת ימים, ומשום (ובו) שהוא ששת ימים, נבנה העולם באותו (בנה) ג'ון, ויבנהו שבע שנים.

ובא ראה, דוד רצה להפנות במלכות שלמה למטה כמו שלמעלה, ולא נבנה עד שבא והתחבר באבות, ועמד שבע שנים להפנות בתוכם. אחר שבע שנים נבנה בכל, נמשכה מלכותו שלא תעבר לעולמים. ואם לא שנעשה בחברון להתחבר במקומו, לא נבנתה מלכותו להמשך פראוי. כמו כן פלב, האירה בו רוח חכמה, ובא לחברון להתחבר באבות ולמקומו הלך. אחר כך מקומו הנה, ירש אותו.

רבי ייסא ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה עמהם יהודי אחד עם משא של עופות (שנקראים קספידא) על חמור. עד שהיו הולכים, אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, פתח פיך ואמר דבר אחד מאותם דברי התורה המעלים שאפה אומר לפני המנורה הקדושה.

פתח ואמר, (משלי ג) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם - אלו דרכי התורה, שמי שהולך בדרכי התורה, הקדוש ברוך הוא משרה עליו נעם השכינה שלא תזוז ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה שלום - שכל שבילי התורה פלם שלום. שלום לו למעלה, שלום לו

למטה. שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

אמר אותו יהודי, מטבע ככיס בפסוק זה נמצא. אמר לו, מנין לך? אמר לו, שמעתי מאבי, ולמדתי פאן בפסוק הזה דבר טוב.

השמים והארץ בהפראם, באברהם. ואברהם ששת ימים אקרי. ובגין (נ"א וביה) דאיהו ששת ימים, אתפני עלמא. בההוא (נ"א בהאי) גוונא ויבנהו שבע שנים.

ותא חזי, דוד בעא לאתבנאה במלכו שלימתא לתפא, פגוונא דלעילא, ולא אתפני, עד דאתא ואתחבר באבהן. וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו. לבתר שבע שנים, אתפני בכלא, אתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין. ואי לאו דאתעבד בחברון לאתחברא בדוכתיה, לא אתפני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות. פהאי גוונא כלב, אתנהיר ביה רוחא דחכמתא, ואתא לחברון, לאתחברא באבהן, ולדוכתיה אזיל, ולבתר, דוכתיה הוה, וירית ליה.

רבי ייסא ורבי חזקיה, הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוה עמהון חד יודאי במטול דקטפירא דחמרא. עד דהוו אזלי, אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון מלי מעלייתא דאורייתא, דאת אמרת בכל יומא, קמי בוצינא קדישא.

פתח ואמר, (משלי ג) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין אורחין דאורייתא, דמאן דאזיל באורחי דאורייתא, קדשא בריך הוא, אשרי עליה נעימותא דשכינתא, דלא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכל שבילין דאורייתא, כולהון שלם. שלם ליה לעילא, שלם ליה לתפא. שלם ליה בעלמא דין, שלם ליה בעלמא דאתי.

אמר ההוא יודאי, איסתרא בקיסטרא, בהאי קרא אשתכח. אמר ליה מניין לך. אמר ליה, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי קרא מלה טבא.

למטה. שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא. אמר אותו יהודי, מטבע ככיס בפסוק זה נמצא. אמר לו, מנין לך? אמר לו, שמעתי מאבי, ולמדתי פאן בפסוק הזה דבר טוב.

פְּתַח וְאָמַר, פְּסוּק זֶה הוּא בְּשִׁמְי
צוּרוֹת וּבִשְׁנֵי צְדָדִים. קוֹרְאִים בּו
דְּרָכִים, וְקוֹרְאִים בּו נְתִיבוֹת.
קוֹרְאִים בּו נַעַם, וְקוֹרְאִים בּו
שְׁלוֹם. מַה זֶה דְּרָכִים, וּמַה זֶה
נְתִיבוֹת? מַה זֶה נַעַם, וּמַה זֶה
שְׁלוֹם?

אֲלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הִינוּ
שְׁכָתוּב (ישעיה נג) הַנוֹתֵן בֵּינָם דְּרָף.
שְׁהָרִי כָּל מְקוֹם שְׁנִקְרָא בְּתוּרָה
דְּרָף, הִיא דְּרָף פְּתוּחָה לְכָל, כְּמוֹ
זֶה זֹ שְׁפָתוּחָה לְכָל אָדָם - כְּף
דְּרָכִיָּה. אֵלוּ דְרָכִים שְׁפָתוּחִים
מֵהָאֲבוֹת, שְׁכָרוּ בֵּינָם הַגְּדוֹל
וְנִכְנָסִים לְתוֹכוֹ. וְאוֹתָם דְרָכִים
נִפְתָּחוֹת לְכָל עֵבֶר וְלְכָל צְדָדִי
הָעוֹלָם.

וְנַעַם זֶה הוּא נְעִימוֹת שְׁיִוצְאָת מִן
הָעוֹלָם הַבָּא, (וּמִהָעוֹלָם הַבָּא מֵאִירוֹת כָּל
הַמְּנוֹרוֹת) וּמֵאִירָה אֵת כָּל הַמְּנוֹרוֹת,
וְנִפְרָדִים (הַאֲרוֹת) לְכָל עֵבֶר. וְאוֹתוֹ
טוֹב וְאוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא
שְׁיִוְנָקִים הָאֲבוֹת נִקְרָא נַעַם. דְּבָר
אֲחֵר, הָעוֹלָם הַבָּא נִקְרָא נַעַם.
וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר הָעוֹלָם הַבָּא, אִז כָּל
הַטּוֹב וְכָל הַשְּׂמִחָה וְכָל הָאֲוֵרוֹת
וְכָל הַחֲרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
מִתְעוֹרְרִים, וְלִכֵּן נִקְרָא נַעַם.

וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, רִשְׁעֵי הַגִּיהֵנּוּם,
בְּשִׁעָה שְׁנִכְנַסְתָּ שַׁבָּת, כְּלָם נְחִים,
וְיֵשׁ לָהֶם (חֲרוֹת) שְׂמִחָה וּמְנוּחָה
בְּשַׁבָּת. וְכִינּוּ שְׁיִוצְאָת שַׁבָּת, יֵשׁ
לָנוּ לְעוֹרֵר שְׂמִחָה עֲלֵינוּהָ עֲלֵינוּ
כְּדִי שְׁנִצְלֵל מֵאוֹתוֹ הַעֲנָשׁ שֶׁל
הַרְשָׁעִים שְׁנִדְוִנִים מֵאוֹתָהּ שְׁעָה
וְהַלְאָה, וְיֵשׁ לָנוּ לְהַתְעוֹרֵר וְלוֹמַר,
(תְּהִלִּים צ') וַיְהִי נַעַם ה' אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ. זֶהוּ נַעַם עֲלֵינוּ, (חֲרוֹת)
שְׂמִחַת הַכֹּל. וְעַל זֶה דְרָכִיָּה דְרָכִי
נַעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם.

מַה זֶה נְתִיבוֹתֶיהָ? אֵלוּ אוֹתָם
נְתִיבוֹת וְשִׁבְלִים שְׁיִוצְאִים
מִלְּמַעְלָה, וְכָלֵם לֹקַח אוֹתָם
בְּרִית הַיְחִידִי שְׁנִקְרָא שְׁלוֹם,

פְּתַח וְאָמַר, הַאי קָרָא בְּתַרִין גְּוֹוִנִין אִיהִי,
וּבְתַרִין סְטָרִין. קָרִי בִיה דְרָכִים, וְקָרִי
בִיה נְתִיבוֹת. קָרִי בִיה נַעַם, וְקָרִי בִיה שְׁלוֹם.
מָאן דְרָכִים. וּמָאן נְתִיבוֹת. מָאן נַעַם. וּמָאן
שְׁלוֹם.

אֲלֵא, דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הִינוּ דְכָתִיב, (ישעיה מ"ג)
הַנוֹתֵן בֵּינָם דְּרָף. דִּהָא כָּל אֲתֵר דְאִקְרִי
בְּאוּרִיָּתָא דְרָף, הוּא אוּרְחָא פְּתִיחָא לְכָלֵא.
כְּהַאי אוּרְחָא דִּהוּא פְּתִיחָ לְכָל בַּר נָשׁ. כְּף
דְּרָכִיָּה, אֵלִין דְרָכִים דְאֵינוּן פְּתִיחֵן מֵאֲבָהֵן,
דְכָרָאן בִּימָא (דף ל"א ע"ב) רַבָּא, וְעֵאלִין בְּגוּיָה.
וְאֵינוּן אוּרְחִין מִתְּפִתְחִין לְכָל עֵיבֶר, וְלְכָל
סְטָרִי עֲלֵמָא.

וְהַאי נַעַם, הוּא נְעִימוֹ דְנִפְיָק מֵעֲלֵמָא דְאֵתִי,
(נ"א וּמֵעֲלֵמָא דְאֵתִי נִקְרִין כָּל בּוּצִינִין) וְנִהִיר לְכָל
בוּצִינִין, וּמִתְּפָרְשִׁין (נ"א נְהוּרִין) לְכָל עֵיבֶר, וְהַהוּא
טִיבוֹ, וְנִהוּרָא דְעֲלֵמָא דְאֵתִי, דִּינִקִין אֲבָהֵן,
אִקְרִי נַעַם. דְּבָר אֲחֵר, עֲלֵמָא דְאֵתִי, אִקְרִי
נַעַם. וְכֵד אֲתַעֵר עֲלֵמָא דְאֵתִי, כָּל טִיבוֹ, וְכָל
חִידוֹ, וְכָל נְהוּרִין, וְכָל חִירוֹ דְעֲלֵמָא אֲתַעֵר.
וּבְגִינֵי כְּף, אִקְרִי נַעַם.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, חִיבִין דְגִיהֵנּוּם, בְּשִׁעְתָּא דְעָאל
שַׁבְּתָא, כְּלָהוּ נִיחִין, וְאִית לָהּ (ס"א חִירוֹ)
חִידוֹ, וְנִיחָא בְּשַׁבְּתָא. כִּינּוּ דְנִפְיָק שַׁבְּתָא,
אִית לָן לְאֲתַעֵרָא חִידוֹ עֲלָאָה עֲלָנָא, דְנִשְׁתַּזִּיב
מֵהַהוּא עוֹנָשָׁא דְחִיבִיא, דְאֲתַדְנוּ מֵהַהִיא
שַׁעְתָּא וְלַהֲלָאָה. וְאִית לָן לְאֲתַעֵרָא וְלִימָא,
(תְּהִלִּים צ') וַיְהִי נַעַם יי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. דָּא הוּא
נַעַם עֲלָאָה, (חִירוֹ) חִידוֹ דְכָלֵא. וְעַל דָּא, דְרָכִיָּה
דְרָכִי נַעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם.

מָאן נְתִיבוֹתֶיהָ. אֵלִין אֵינוּן נְתִיבוֹת וְשִׁבְלִין,
דְנִפְיָקִי מִלְּעֵילָא, וְכָלֵהוּ נְקִיט לֹון בְּרִית
יְחִידָאִי, דְאִיהוּ אִקְרִי שְׁלוֹם, שְׁלֵמָא דְבִיתָא,

שְׁלוֹם הַבַּיִת, וּמְכַנִּים אוֹתָם לַיִם הַגְּדוֹל. כְּשֶׁהוּא בְּתַקְפוֹ, וְאָז נוֹתֵן בּוֹ שְׁלוֹם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. (ע"ב). אָתוּ רַבִּי יִיסָא וְר' חֲזַקְיָה, וְנִשְׁקוּ לֵיהּ, אָמְרוּ וּמָה כָּל הַגִּי מְלִין עֲלָאִין טְמִירִין גַּבְוָה, וְלֹא יִדְעָנָא. אֲזֵלוּ. כַּד מָטוּ חַד בֵּי חַקְל, חָמוּ בְעִירֵי דְבֵי חַקְל מִתִּין, אָמְרוּ וַדָּאי דְּבַר דְּבַעֲרֵי אֵית בְּאַתְר דָּא.

אָמַר הֵהוּא יוֹדָאי, הָא דְאִמְרִיתוּ דְקוֹדְשָׁא בְרִין הוּא קָטַל בְּמַצְרִים, כָּל אֵינוֹן עָאנִי, כָּל אֵינוֹן בְּעִירֵי. תְּלַת מוֹתְנֵי הוּוּ בְּבַעֲרֵי. חַד, דְּבַר. וְחַד, אֵינוֹן דְּקָטִיל בְּרַד. וְחַד, אֵינוֹן בּוֹכְרֵי דְבַעֲרֵי.

וּמָה הָוָה מוֹתְנָא דִּילְהוֹן. אֲלֵא, הָא, כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא, (שְׁמוֹת ט') הִנֵּה יָד יְי' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה, אֲמַאי בְּכֻלְהוּ לָא כְּתִיב יָד יְי'. אֲלֵא, הָכָא (נ"א לֹא כְּתִיב יָד אֱלֹהִים אֲלֵא יָד יי') (ס"א אֵל יְד ה') אֵיהוּ יָדָא בְּחַמְשָׁה אֲצַבְעָאן. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, אֲצַבַּע אֱלֹהִים הִיא. וְהָכָא כְּלָהוּ חֲמֵשׁ אֲצַבְעָאן, וְכָל אֲצַבְעָא וְאֲצַבְעָא, קָטַל זֵינָא חָדָא. וְחַמְשָׁה זֵינִין הוּוּ, דְכְּתִיב, בְּסוּסִים, בְּחֲמֹרִים, בְּגַמְלִים, בְּבָקָר, וּבְצֹאֵן. הָא חַמְשָׁה זֵינִין, לְחַמְשָׁה אֲצַבְעָאן, דְאִקְרוּן יָד. בְּגִינֵי כַּךְ, הִנֵּה יָד יְי' הוֹיָה וְגו' דְּבַר כְּבִד מְאֹד. דִּהוּוּ מֵתִים מְגַרְמִייהוּ, וְאֲשַׁתְּכַחוּ מֵתִים.

בְּתַר דְּלֹא אֶהְדְּרוּ מַצְרָאֵי, אֵינוֹן אֲתוּוֹן מִמֶּשׁ, אֶהְדְּרוּ וְקָטְלוּ כָּל אֵינוֹן דְאֲשַׁתְּאָרוּ. וְדָבַר, אֶהְדְּר בְּרַד. מָה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. אֲלֵא דָא בְּנִיחוּתָא, וְדָא בְּתַקִּיפוּ דְרוּגְזָא. וְתִרִין אֲלִין, הוּוּ בְּאַתְר חַד, בְּחַמְשׁ אֲצַבְעָאן. הָא חֲזִי, דְּבַר אֲתוּוֹן דִּהוּוּ בְּנִיחוּתָא, מוֹתְנָא בְּנִיחָא, דִּהוּוּ מִתִּין מְגַרְמִייהוּ. בְּרַד, דְאֲתַהְדְּרוּ אֲתוּוֹן בְּתַקוּף רוּגְזָא, וְקָטַל כְּלָא.

יָתְבוּ בַהֲהוּא חֻקַּל, חֲמוּ עֲאֲנִי דְאֲתִינן לְאֲתֵר
חַד, וּמִתִּין תַּמָּן, קָם הֵהוּא יוּדְאִי לְגַבֵּי הֵהוּא
אֲתֵר, וְחֲמָא תְרִין קֹטְפִירִי, דְּמִלְיִין אַקוּסְטְרָא.
פִּתַח וְאָמַר, כְּתִיב (בְּרַאשִׁית י"ב) וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל
וְאֶבְרַכֶּה וְאֶגְדְּלֶה שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרָכָה, הָאִי
מְלָה דְרַבֵּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר, וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל,
לְקַבֵּל לָךְ לָךְ. וְאֶבְרַכֶּה, לְקַבֵּל מֵאַרְצֶךָ.
וְאֶגְדְּלֶה שְׁמֶךָ, לְקַבֵּל וּמְמוֹלְדֶתְךָ. וְהָיָה בְּרָכָה,
לְקַבֵּל וּמִבֵּית אַבִּיךָ. וְדָא לְקַבֵּל דָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, רְזָא דְחֲכֻמָּתָא הֵכָא. וְאֶעֱשֶׂה
לְגוֹי גְדוֹל, לְקַבֵּל סֵטֵר יְמִינָא. וְאֶבְרַכֶּה,
לְקַבֵּל סֵטֵר שְׂמָאלָא. וְאֶגְדְּלֶה שְׁמֶךָ, לְקַבֵּל
סֵטֵר אֲמֻצְעִיתָא. וְהָיָה בְּרָכָה, לְקַבֵּל סֵטֵר
אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. וְכֻלָּא רְזָא דְרִתִּיכָא קִדְיִשָּׁא.
הָא חֲזִי, בְּאַתְעָרוּתָא דְלִתְתָא, אֲתַעַר לְעִילָא.
וְעַד לָא יִתְעַר לִתְתָא, לָא יִתְעַר לְעִילָא,
לְאַשְׂרָאָה עָלֶיהָ. מַה כְּתִיב בְּאַבְרָהָם, (בְּרַאשִׁית י"א)
וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אֹתָם, וַיֵּצְאוּ
אֹתוֹ מִיבְעֵי לֵיָהּ. דְּהָא כְּתִיב וַיִּקַּח תָּרַח אֶת
אַבְרָם בְּנוֹ (וְאֵת לוֹט בְּנוֹ הַרְוֹ) וְגוֹ'. מַהוּ וַיֵּצְאוּ אֹתָם.
אַלָּא, תָּרַח וְלוֹט נִפְקוּ עִם אַבְרָהָם וּשְׂרָה,
דְּכִיּוֹן דְּאַשְׁתִּיזִיב אַבְרָהָם מִן נוּרָא, אֲתַהֲדֵר
תָּרַח לְמַעַבְדֵּי רַעוּתִיָּהּ. וּבְגִין (דף ג"ב ע"א) פֶּה,
וַיֵּצְאוּ אֹתָם. פִּיּוֹן דְּאֵינּוֹן אֲתַעָרוּ בְּקַדְמִיתָא,
אָמַר לֵיהּ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָךְ לָךְ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לָךְ לָךְ. לְתַקוּנָךְ לְגַרְמָךְ.
מֵאַרְצֶךָ, מֵהֵהוּא סֵטֵרָא דִּישׁוּבָא דְאֲתָת
תְּקִיל, דְּאֲתִילִידַת בֵּיהּ. וּמְמוֹלְדֶתְךָ, מֵהֵהוּא
תּוֹלְדָה דִּילָךְ. וּמִבֵּית אַבִּיךָ, דְּאֲתָת אֲשַׁנַּח
בְּשַׁרְשָׁא דְלַהוּן. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ,
תַּמָּן אֲתַגְלִי לָךְ, מַה דְּאֲתָת בְּעֵי, הֵהוּא חִילָא
דְּמִמְנָא עָלֶהּ, דְּאֵיהּ עֲמִיק וְסִתִּים. מִיָּד,
וַיִּלָּךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי'. וְאַנָּן קָא

לְשִׁבוּ בְּאוֹתוֹ שְׂדֵה, רָאוּ צִאָן
שְׂבָאִים לְמָקוּם אַחַד וּמִתִּים שָׁם.
קָם אוֹתוֹ יְהוּדִי לְאוֹתוֹ מָקוּם,
וְרָאָה שְׁנֵי נַאדוֹת מְלָאִים אָרְס.
פִּתַח וְאָמַר, כְּתוּב וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי
גְדוֹל וְאֶבְרַכֶּה וְאֶגְדְּלֶה שְׁמֶךָ וְהָיָה
בְּרָכָה. דְּבַר זֶה שֶׁל רַבֵּי אֶלְעָזָר
שְׂאָמַר (בְּרַאשִׁית י"ב) וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי
גְדוֹל - כְּנֻגַד לָךְ לָךְ. וְאֶבְרַכֶּה -
כְּנֻגַד מֵאַרְצֶךָ. וְאֶגְדְּלֶה שְׁמֶךָ -
כְּנֻגַד וּמְמוֹלְדֶתְךָ. וְהָיָה בְּרָכָה -
כְּנֻגַד וּמִבֵּית אַבִּיךָ, וְזֶה כְּנֻגַד זֶה.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הַחֲכֻמָּה יֵשׁ
כְּפִאָן. וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל - כְּנֻגַד צַד
יְמִין. וְאֶבְרַכֶּה - כְּנֻגַד צַד שְׂמָאל.
וְאֶגְדְּלֶה שְׁמֶךָ - כְּנֻגַד צַד הָאֲמֻצְעָ.
וְהָיָה בְּרָכָה - כְּנֻגַד צַד אֲרָץ
יִשְׂרָאֵל, וְהַכֵּל סוּד הַמְּרֻכְבָּה
הַקְּדוּשָׁה.

בֵּא רָאָה, בַּהֲתַעוּרְרוֹת שְׁלֵמָטָה
מִתְעוּרֵר לְמַעְלָה, וְעַד שְׁלֵא
מִתְעוּרֵר לְמַטָּה לֹא מִתְעוּרֵר
לְמַעְלָה לְשֵׁרוֹת עָלָיו. מַה כְּתוּב
בְּאַבְרָהָם? וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר
כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אֹתָם - וַיֵּצְאוּ אֹתוֹ
הִיָּה צְרִיךְ (לְכַתּוּב!) שְׁהִירִי כְּתוּב
וַיִּקַּח תָּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְאֵת לוֹט
בְּנוֹ הַרְוֹ וְגוֹ'. מַהוּ וַיֵּצְאוּ אֹתָם? אֵלָּא,
תָּרַח וְלוֹט יֵצְאוּ עִם אַבְרָהָם
וּשְׂרָה, שְׁכִיּוֹן שְׁנַצּוּל אַבְרָהָם מִן
הָאֵשׁ, חֲזוֹר תָּרַח לְעִשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ,
וְלָכֵן וַיֵּצְאוּ אֹתָם. פִּיּוֹן שְׁהִים
הַתְּעוּרְרוֹ תַחְלָה, אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לָךְ לָךְ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לָךְ לָךְ -
לְתַקוּנָךְ, לְעֻצְמָךְ. מֵאַרְצֶךָ -
מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הִישׁוּב שְׂאֲתָה
שׁוֹקֵל, שְׁנוֹלְדַת בּוֹ. וּמְמוֹלְדֶתְךָ -
מֵאוֹתוֹ תּוֹלְדָה שְׁלָךְ. וּמִבֵּית אַבִּיךָ
- שְׁהִירִי הַשְּׁגִיחַ בְּשַׁרְשָׁא שְׁלָהֶם. אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ - שָׁם אֶגְלֶה לָךְ
מַה שְׂאֲתָה מְבַקֵּשׁ. אוֹתוֹ כַּחַ
שְׁמִמְנָה עָלֶיהָ, שֶׁהוּא עֲמִק
וְסִתִּים, מִיָּד - וַיִּלָּךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר

דָּבַר אֵלָיו ה'. וְאָנוּ רְצִינוּ לְלַכֵּת
מִכָּאן לְדַעַת סוּד הַחֻקָּה.

(פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר (צַפְנִיָּה ג) כִּי אִזְ אֶהְפּוּךְ אֵל
עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקִרְא כְּלָם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוּ
שְׂכָם אַחַד. וְכַתּוּב (זְכַרְיָה י"ד) וְהָיָה ה' לְמִלְךָ וְגו' בַּיּוֹם
בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יי' אַחַד וְשִׁמּוֹ אַחַד).

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הוּוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק, הֲרֵי הִדְרִיף לֹא
מִתְקַנֵּת אֲלֵא רַק בְּדַבְרֵי תוֹרָה?
וְאָנַח רַבִּי חֲזִיָּא וּבְכָה. (אָמַר לוֹ, מַהֲיִי
אָמַר לוֹ, אוֹי וְכוּ') פֶּתַח וְאָמַר (בְּרַאשִׁית י"א)
וַתְּהִי שְׂרֵי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֶד. אוֹי
עַל זֶה! אוֹי עַל אוֹתוֹ זְמַן
שֶׁהוֹלִידָה הִגֵּר אֶת יִשְׁמַעְעָל.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לְמָה? וְהֲרֵי
הוֹלִידָה אַחַר כֶּף, וְהִנֵּה לָהּ בֵּן גִּזְע
קְדוֹשׁ? אָמַר לוֹ, אַתָּה רוֹאֵה וְאֲנִי
רוֹאֵה. וְכִף שְׁמַעְעִי מִפִּי רַבִּי
שְׁמַעוֹן דְּבַר, וּבְכִיתִי. וְסִ"א אָמַר לוֹ מַה
הִיא אָמַר לוֹ וְיִי וְכוּ' אוֹי עַל אוֹתוֹ הַזְמַן
שֶׁבְגָלַל שְׁשָׂרָה הִתְעַכְּבָה, כְּתוּב
(בְּרַאשִׁית ט"ז) וַתֹּאמֶר שְׂרֵי אֵל אֲבָרָם
וְגו' בֹּא נָא אֵל שְׁפַחְתִּי וְגו'. וְעַל
זֶה עֲמֵדָה הַשְּׁעָה לְהִגֵּר לְרִשְׁתָּ אֶת
שְׂרָה גְבוּרָתָהּ, וְהִנֵּה לָהּ בֵּן
מֵאֲבָרָהּ.

וְאֲבָרָהּ אָמַר, לוֹ יִשְׁמַעְעָל יַחֲיָה
לְפָנֶיךָ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הִנֵּה מְבַשֵּׁר לוֹ עַל יִצְחָק,
נִדְבֵק אֲבָרָהּ בְּיִשְׁמַעְעָל, עַד
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָשִׁיב לוֹ,
וְלִישְׁמַעְעָל שְׁמַעְעִיךָ וְגו'. אַחַר
כֶּף נִמּוֹל וְנִכְנַס לְבְרִית הַקְּדוּשׁ, עַד
שֶׁשָּׂרָם יֵצֵא יִצְחָק לְעוֹלָם.

וְבֹא רֵאָה, אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים עָמַד
אוֹתוֹ מְמַנֶּה שֶׁל בְּנֵי יִשְׁמַעְעָל
וּבִקֵּשׁ לְפָנֶי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
אָמַר לוֹ, מִי שֶׁנִּמּוֹל יֵשׁ לוֹ חֵלֶק
בְּשִׁמְךָ? אָמַר לוֹ, כֵּן. אָמַר לוֹ,
וְהֲרֵי יִשְׁמַעְעָל נִמּוֹל, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא
שֶׁנִּמּוֹל בֵּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אִזְ לְמָה אֵין
לוֹ חֵלֶק בְּךָ כִּמוֹ יִצְחָק? אָמַר לוֹ,
זֶה נִמּוֹל כְּרֵאוֹי וְכַתְּקוֹנֹו, וְזֶה לֹא

בְּעֵינֵן לְמַהֲךָ מִהֲכָא לְמַנְדַּע רְזָא דְחֻקְמָתָא (חֲסֵר).

(פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר (צַפְנִיָּה ג) כִּי אִזְ אֶהְפּוּךְ אֵל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקִרְא
כְּלָם בְּשֵׁם יי' לְעַבְדוּ שְׂכָם אַחַד. וְכַתּוּב (זְכַרְיָה י"ד) וְהָיָה יי' לְמִלְךָ וְגו' בַּיּוֹם
הַהוּא יְהִיָּה יי' אַחַד וְשִׁמּוֹ אַחַד).

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הוּוּ אֲזִלִּי בְּאוֹרְחָא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַאי אַתָּ שְׁתִּיק, הָא
אוֹרְחָא לָא אַתְתַּקֵּן, אֲלֵא בְּמַלְי דְּאוֹרֵייתָא.
אַתְנַגִּיד רַבִּי חֲזִיָּא, וּבְכָה, פֶּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית י"א)
וַתְּהִי שְׂרֵי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלֶד וְוִי עַל דָּא, וְוִי
עַל הַהוּא זְמַנָּא דְּאוֹלִידַת הִגֵּר לְיִשְׁמַעְעָל.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, אָמַאי. וְהָא אוֹלִידַת
לְבִתָּךְ, וְהִנֵּה לָהּ בְּרָא גִזְעָא קְדִישָׁא.
אָמַר לִיה, אַתָּ חֲמִי, וְאָנָּא חֲמִינָא, וְהֲכִי
שְׁמַעְעָנָא מִפּוּמוֹי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מְלָה, וּבְכִינָא
(ס"א אָמַר לִיה מַאי הִיא אָמַר לִיה וְוִי וְכוּ') וְוִי עַל הַהוּא זְמַנָּא,
דְּבִגִּין דְּשָׂרָה אַתְעַכְּבַת, כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ט"ז)
וַתֹּאמֶר שְׂרֵי אֵל אֲבָרָם וְגו' בֹּא נָא אֵל שְׁפַחְתִּי
וְגו'. וְעַל דָּא, קִיִּימָא שְׁעַתָּא לְהִגֵּר, לְמִירַת
לְשָׂרָה גְבוּרָתָהּ, וְהִנֵּה לָהּ בְּרָא מֵאֲבָרָהּ.

וְאֲבָרָהּ אָמַר, (בְּרַאשִׁית י"ז) לוֹ יִשְׁמַעְעָל יַחֲיָה
לְפָנֶיךָ, וְאַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא הִנֵּה מְבַשֵּׁר לִיה עַל יִצְחָק, אַתְדַּבֵּק
אֲבָרָהּ בְּיִשְׁמַעְעָל, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַתִּיב לִיה, (בְּרַאשִׁית י"ז) וְלִישְׁמַעְעָל שְׁמַעְעִיךָ וְגו'.
לְבִתָּךְ אַתְגַּזֵּר, וְעָאֵל בְּקִיִּימָא קְדִישָׁא, עַד לֹא
יִפּוּק יִצְחָק לְעָלְמָא.

וְהָא חֲזִי, אַרְבַּע מָאָה שָׁנִין, קִיִּימָא הַהוּא
מְמַנָּא דְּבְנֵי יִשְׁמַעְעָל, וּבְעָא קְמִי קְדִישָׁא
בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לִיה, מָאן דְּאַתְגַּזֵּר אֵית לִיה
חוּלְקָא בְּשִׁמְךָ. אָמַר לִיה אֵין. אָמַר לִיה וְהָא
יִשְׁמַעְעָל דְּאַתְגַּזֵּר, (וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְאַתְגַּזֵּר בְּרַ תְּלִיסַר שָׁנִין)
אָמַאי לִית לִיה חוּלְקָא בְּךָ כִּמוֹ יִצְחָק. אָמַר

כף. ולא עוד, אלא שאלה נדבקים בי כראוי לשמונה ימים, ואלה רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו, ועם כל זה, פיון שנמול, לא יהיה לו שכר טוב בשביל זה?

אוי על אותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונמול, מה עשה הקדוש ברוך הוא? הרחיק את בני ישמעאל מן הדבקות העליונה, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה בשביל אותה המילה שבהם.

ועתידים בני ישמעאל לשלט בארץ הקדושה כשהיא ריקה מהכל זמן רב, כמו שהמילה שלהם ריקה בלי שלמות, והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם, עד שישתלם אותה זכות של בני ישמעאל.

ועתידים בני ישמעאל לעורר קרבות חזקים בעולם ולהתפנסות בני אדם עליהם, ויעוררו בהם קרב, אחד על היס, ואחד על היבשה, ואחד סמוך לירושלים, וישלטו אלה באלה, וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדם.

באותו זמן יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערף בה קרב שלשה חדשים, ויתפנסו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיתפנסו כל בני אדם עליה מסופי כל העולם, ואז יתעורר עליהם הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (ישעיה ל"ד) כי זבח לה' בבצרה וגו'. אחר זה מה כתוב? לאחז בכנפות הארץ וגו'. ויכלה את בני ישמעאל ממנה, וישבר כל החילות-פחות שלמעלה, ולא ישאר פח למעלה על העם של העולם, אלא פח ישראל לבדו, זהו שכתוב (תהלים ככא) ה' צלף על יד מינה.

ליה, דא אתגזר כדקא יאות וכתיקוננו, ודא לאו הכי. ולא עוד, אלא דאלין מתדבקין בי כדקא יאות, לתמניא יומין ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. אמר ליה, ועם כל דא, פיון דאתגזר לא יהא ליה אגר טב בגיניה.

ווי על ההוא זמנא, דאתיליד ישמעאל בעלמא, ואתגזר. מה עבד קדשא בריך הוא, ארחיק להו לבני ישמעאל, מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון.

וזמינן בני ישמעאל, למשלט בארעא קדישא, כד איהי ריקנא מפלא, זמנא סגי, כמה דגזירו דלהון בריקנא בלא שלימו. ואינון יעכבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכתייהו, עד דאשתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל.

וזמינן בני ישמעאל, לאתערא קרבין תקיפין בעלמא, ולא תפנשא בני אדום עליהו, ויתערוך קרבא בהו, חד על ימא, וחד על יבשתא וחד סמוך לירושלים, וישלטון אלין באלין, וארעא קדישא לא יתמסר לבני אדום.

בההוא זמנא, יתער עמא חד מסייפי עלמא, על רומי חייבא, ויגח בה קרבא תלת ירחין, ויתפנשון תמן עממיא, ויפלון בידיהו, עד דיתפנשון כל בני אדום עלה, מפל סייפי עלמא. וכדין יתער קדשא בריך הוא עליהו,

הדא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ד) פי זבח ליי' בבצרה וגו'. ולבתר דא מה כתיב, לאחוז בכנפות הארץ וגו' וישצי לבני ישמעאל מינה, ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא, אלא חילא דישראל בלחודוי. הדא הוא דכתיב, (תהלים קכ"א) יי' צלף על יד מינה.

משום שהשם הקדוש בְּיָמִין, ותורה בְּיָמִין, ועל זה בְּיָמִין תְּלוֹי הכל, וְשָׁנֵנוּ שְׁצָרֶיךָ לִזְקָף אֶת הַיָּמִין עַל הַשְּׂמָאל, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּהָ, שְׁכַתוֹב מִימֵינוּ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ. וּבְזָמֵן שֵׁיבָא, (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעַנְנִי. וּבְאֹתוֹ זְמַן פְּתוּב, כִּי אֶז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקָרָא כְּלָם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׁכָם אֶחָד. וְכַתוּב בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרֻשַׁת בֵּא

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבוֹ וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פט) אֲשֶׁרִי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה ה' בְּאוֹר פְּנִיךָ יִהְלְכוּן. כְּמָה צְרִיכִים בְּנֵי אָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר מִצְוֹת הַתּוֹרָה כְּדֵי שִׁיזְכּוּ בָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, וְלִהְצִיל אוֹתָם מִכָּל הַקְּטֻרוֹגִים שְׁלֹמְעֵלָה וּמִטְּהָ, מִשׁוּם שֶׁהָרִי כְּמוֹ שְׁנַמְצָאִים מְקַטְרָגִים בְּעוֹלָם לְמִטְּהָ, כִּף גַּם נִמְצָאִים מְקַטְרָגִים לְמַעְלָה שְׁעוֹמְדִים עַל בְּנֵי אָדָם.

אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל בִּירְאֵת אֲדוֹנָם, כְּמָה סְנַגּוּרִים שְׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (איוב 45) אִם יֵשׁ עָלָיו מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְף וְגו'. וְכַתוּב וַיַּחְנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדַעְהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מִצְאֹתֵי כֹפֶר. מִשׁוּם כִּף אֲשֶׁרִי מִי שְׁשׁוֹמֵר מִצְוֹת הַתּוֹרָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲיִיא, אִם כִּף, לְמָה צָרִיךְ כָּאֵן מְלֶאֶךְ שִׁיְהִי סְנַגּוּר עַל הָאָדָם, וְהָרִי כְּתוּב (משלי ג) כִּי ה' יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְשִׁמְרֶךָ וְגִלְגֶּךָ מְלֶכְד, וְכַתוּב (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע. שְׁהָרִי רוּאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

מִכָּל רָע. דְּהָא חֲמֵי קְדָשָׁא

בְּגִין דְּשִׁמָּא קְדִישָׁא בְּיָמֵינָא, וְאוֹרֵייתָא בְּיָמֵינָא, וְעַל דָּא בְּיָמֵינָא תְּלוֹיָא כְּלָא וְתַנְיָנָן, דְּבַעֲי לְזַקְפָּא יְמֵינָא עַל שְׂמָאלָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. דְּכַתִּיב, (דברים ל"ג) מִימֵינוּ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ. וּבְזָמֵן דְּאָתִי, (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעַנְנִי. וּבַהֲהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (צפניה ג) כִּי אֶז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקָרָא כְּלָם בְּשֵׁם יְיָ לְעַבְדוֹ שְׁכָם אֶחָד. וְכַתִּיב, (זכריה י"ד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (דף ל"ב ע"ב).

פְּרֻשַׁת בֵּא

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבוֹ וְגו'. (שמות י') רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פ"ט) אֲשֶׁרִי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ בְּאוֹר פְּנִיךָ יִהְלְכוּן. כְּמָה אֲצֻטְרִיכוּ בְּנֵי נֶשֶׁא, לְמַהֲךָ בְּאַרְחֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלְמִטְר פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא, בְּגִין דִּיזְכּוּן בָּהּ לְעֵלְמָא דְאָתִי, וְלִשְׁזַבָּא לֹוֹן מִכָּל קְטֻרוֹגִין דְּלְעִילָא וְתַתָּא. בְּגִין, דְּהָא כְּמָה דְּאֲשַׁתְּכַחוּ מְקַטְרָגִין בְּעֵלְמָא לְתַתָּא, הֲכִי נְמִי אֲשַׁתְּכַחוּ מְקַטְרָגִין לְעִילָא דְקִיִּימִי עַלְיָהּוּ דְבְנֵי נֶשֶׁא. אִינוּן דְּעַבְדִּין פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא, וְאֶזְלִי בְּאוֹרַח מִיִּשְׂרָאֵל, בְּדַחְלָא דְמֵאֲרִיְהוֹן, כְּמָה אִינוּן סְנַיְגּוּרִין דְּקִיִּימִין עַלְיָהּוּ לְעִילָא, כְּמָה דְּאָתָּא אָמַר (איוב ל"ג) אִם יֵשׁ עָלָיו מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְף וְגו'. וְכַתִּיב וַיַּחְנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדַעְהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מִצְאֹתֵי כֹפֶר. בְּגִין כִּף, זַכָּאָה אִיהוּ מָאֵן דְּנְטִיר פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲיִיא, אִי הֲכִי, אָמַאי אֲצֻטְרִיךְ הָכָא מְלֶאֶךְ דְּלִיְהוּי סְנַיְגּוּרָא עַלְיָהּ דְּבַר נֶשׁ וְהָא כְּתִיב (משלי ג) כִּי יְיָ יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְשִׁמְרֶךָ וְגִלְגֶּךָ מְלֶכְד, וְכַתִּיב (תהלים קכ"א) יְיָ יִשְׁמְרֶךָ

כָּל מֵה שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, הֵן לְטוֹב וְהֵן לְרָע. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה ב'ג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כִּף הוּא וְדָאִי, אֲבָל הָרִי כְּתוּב (איוב ב') וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וְכְתוּב וּתְסִיתָנִי כּוּ לְבַלְעוּ חֲנָם. לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי רְשׁוֹת נִמְסְרָה לְצַד הָאֲחֵר לְקַטְרֵג (וְהִרְשׁוֹת נִמְסְרָה) עַל דְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם (לְמִי שֶׁלֹּא הִצְטַרְחָה) וְלִהְיוֹת בְּיָדוֹ, וְכֵל הַדְּרָכִים הַלְלוּ טְמוּנִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵינָךְ פְּדָאִי לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם, מְשׁוּם שְׁאֵלוֹ הַנְּהַגוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין בְּנֵי אָדָם וְרָשָׁאִים לְדַקְדֵּק אַחֲרֵיהֶם, פְּרַט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת שְׂיֻדְעִים אֵת סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַחֻקִּים לְדַעַת אוֹתָם דְּבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (שם א') וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה' וַיִּבּוֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם - זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד לְדוֹן אֵת הָעוֹלָם, כְּמוֹ זֶה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאָ שְׁמָה. אוֹתוֹ יוֹם הַיּוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים - אֵלוֹ מַמְנִים גְּדוֹלִים שְׁלוּחִים בְּעוֹלָם, לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם. לְהִתְיַצֵּב עַל ה' - כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (מלכים ב' א') וְכֵל צָבָא הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה', בְּפִסּוּק זֶה מְצָאנוּ אֶהְבַּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יִשְׂרָאֵל, מְשׁוּם שֶׁהַשְּׁלוּחִים הַלְלוּ, שְׁמֵמִים לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְלוֹקְחִים אֵת כָּל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים, וּבִיּוֹם שְׁבָא הַדִּין לְעֹמֵד לְדוֹן הָעוֹלָם, נַעֲשִׂים קַטְגוֹרִים לְעֹמֵד עַל בְּנֵי אָדָם. וּבֵא רְאֵה, מִכָּל הָעַמִּים שְׁבַע עוֹלָם לֹא

בְּרִיךְ הוּא, כָּל מֵה דְּבַר נֶשׁ עֲבִיד בְּעֵלְמָא, הֵן טַב הֵן בִּישׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה כ"ג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, כִּלְאֵ הַכִּי הוּא וְדָאִי. אֲבָל הָא פְּתִיב, (איוב ב') וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וְכְתִיב, (איוב ב') וּתְסִיתָנִי כּוּ לְבַלְעוּ חֲנָם. לְאַחֲזָאָה דְּהָא רְשׁוֹ אֲתַמְסֵר לְסַטְרָא אַחֲרָא לְקַטְרֵגָא, (וְרְשׁוֹ אֲתַמְסֵר) עַל מְלִין דְּעֵלְמָא, (לְמֵאן דְּלֹא אֲצַטְרִיחַ) וְלֹא אֲתַמְסֵרָא בִּידוּי. וְכֵל אֲלִין אַרְחִין טְמִירִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִית אַנְתָּ פְּדָאִי לְמַהֵךְ אַבְתְּרִייהוּ, בְּגִין דְּאִינוּן נְמוּסִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְנֵי נְשָׂא לְאוֹ אִינוּן רְשָׁאִין לְדַקְדֵּקָא אַבְתְּרִייהוּ, כִּר אִינוּן זְכָאִי קְשׁוּט דִּידְעִין רְזִי אוֹרִייתָא, וְאֲזִלִּין בְּאַרְחָא דְּחַכְמַתָּא לְמַנְדַּע אִינוּן מְלִין סְתִימִין דְּאוֹרִייתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (איוב א') וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְי' וַיִּבּוֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם: דָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמִידָן עֵלְמָא. כְּגוֹוֹנָא דָא, (מלכים ב' ד') וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאָ שְׁמָה. הַהוּא יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה.

וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אֲלִין רַבְרַבִּין מְמַנָּן שְׁלִיחֵן בְּעֵלְמָא, לְאַשְׁגַּחָא בְּעוֹבְדִין דְּבְנֵי נְשָׂא. לְהִתְיַצֵּב עַל ה': כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (מלכים א' כ"ב) וְכֵל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה' בְּהָאִי קָרָא אֲשַׁפְחָנָא רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין, דְּהֵגִי שְׁלִיחֵן, דְּאִינוּן מְמַנָּן לְאַשְׁגַּחָא עַל עוֹבְדִין דְּבְנֵי נְשָׂא, אֲזִלִּין וְשָׂאֲטִין וְנִטְלִין אִינוּן עוֹבְדִין כְּלָהוּ, וּבִיּוֹמָא דְּקָאִי דִּינָא לְמִיקָם, לְמִידָן עֵלְמָא, אֲתַעְבִּידוּ

קַטְיִגוֹרִין לְמִיקָם עֲלֵייהוּ דְּבְנֵי נְשָׂא. וְתָא חֲזִי, מִכָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא, לֹא

עומדים להשגיח במעשיהם רק על ישראל לבדם, משום שאלה בנים של הקדוש ברוך הוא.

ובש"א נמצאים המעשים של ישראל כראוי, כפיכול אותם שלוחים ממנים, כשרוצים לעמד על אותם מעשים של ישראל, הם עומדים ודאי על ה', שהרי כשישראל עושים מעשים שלא כשרים, כפיכול מתשים כחו של הקדוש ברוך הוא, וכשעושים מעשים כשרים, נותנים פח ותקף לקדוש-ברוך-הוא. ועל זה כתוב (תהלים סח) תנו עז לאלהים. במה? במעשים כשרים, ועל זה באותו יום כל השרים הגדולים הממנים התפנסו על ה'. על ה' ודאי, שהרי כיון שהתפנסו על ישראל, הם התפנסו עליו.

ויבוא גם השטן בתוכם. גם - לרבותו עליהם, שפלים באים להיות קטגורים על ישראל, וזה נוסף עליהם משום שהוא המלשין הגדול מפלים, קטגור מפלים. כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שפלים באים לקטרג, מיד - ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא מאיפה היה בא? אלא להביא את המעשה לרצונו. ויאמר ה' אל השטן וגו' ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ. מפאן למדנו שישוב הארץ נמסר לצדדים אחרים, פרט לארץ ישראל לבדה. כיון שאמר משוט בארץ, השגיח הקדוש ברוך הוא שרוצה להיות מלשין על ישראל. מיד - ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

ראה שעה לתת לו חלק במה שיתעסק, ויפרד מישראל, והרי פרשוק, לרועה שרצה להעביר את צאנו בנהר אחד וכו', מיד התעסק

קיימין לאשגחא בעובדיהון, פר בישראל בלחודייהו, בגין דאלין בנין לקודשא בריך הוא.

וכד לא אשתכחו עובדין דישראל פדקא יאות, כפיכול אינון ממנן שליחן, כד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישראל, על ה' ודאי קיימין, דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן, כפיכול מתישין חילא דקודשא בריך הוא. וכד עבדין עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקודשא בריך הוא. ועל דא כתיב, (תהלים ס"ח) תנו עז לאלהים. במה. כעובדין דכשרן. ועל דא, בההוא יומא, כלהו רברבן ממנן אתפנשו על ה'. על ה' ודאי, דהא כיון דעל ישראל אתפנשו, עליה אתפנשו.

ויבא גם השטן בתוכם, גם, לאסגאה עלייהו, דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל, (דף ל"ג ע"א) ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא רברבא מפלהו, קטיגורא מפלהו, כיון דחמא קדשא בריך הוא, דכלהו אתיין לקטרגא. מיד ויאמר יי' אל השטן מאין תבא. וכי לא הוה ידע קדשא בריך הוא, מאן הוה אתי. אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

ויאמר יי' אל השטן וגו' ויען השטן את יי' ויאמר משוט בארץ. מפאן אוליפנא, דישובא דארעא אתמסר לסטרין אחרנין, בר ארעא דישראל בלחודהא. כיון דאמר משוט בארץ, אשגח קדשא בריך הוא, דבעי למהוי דלטורא עלייהו דישראל. מיד, (איוב א') ויאמר יי' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

חמא שעתא למיהב ליה חולקא, במה דיתעסק, ויתפרש מנייהו דישראל,

בו אותו שטן ולא קטרג על ישראל. ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים. אין תמיהה על עבד שרבו עושה לו כל רצונו שיהיה ירא ממנו. הסר ממנו את השגחתך, ותראה אם יפחד ממך אם לא. בא ראה, בשעת צרה, כשנתן חלק אחד לצד הנה להתעסק בו, נפרד אחר כך מהכל. כמו זה שעיר בראש חדש, שעיר ביום הכפורים, כדי שיתעסק בו ויעזב את ישראל עם מלכם, וכאן הגיע זמן לטל חלק זה מפל זרע אברהם בצד האחר, כמו שנאמר (בראשית כב) הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עויץ בכורו וגו'.

ובא ראה, בשעה שאמר משוט בארץ, רצה ממנו לעשות דין בישראל, שהרי דין היה לו על אברהם לתבע מן הקדוש ברוך הוא, משום שלא נעשה דין ביצחק כשהקרב על גבי המזבח, שהרי לא היה לו להחליף קרבן שמזמן על המזבח באחר, וכן בכל צד שלו כמו שנאמר לא יחליפנו. וכאן עמד יצחק על גבי המזבח ולא השתלם ממנו קרבן ולא נעשה בו דין, ורצה את זה מעם הקדוש ברוך הוא כמו שרצה את דינו של יוסף לכמה דורות מאחר יותר, וכל מה שרצה - רצה בדרך דין.

ומאותו זמן שנצל יצחק והתחלף קרבנו, הזמין לו הקדוש ברוך הוא לאותו מקטרג זה לחלקו, כמו שנאמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עויץ בכורו. וכאן הגיע לטל חלקו עליו מפל זרעו של אברהם ולא יקרב לצד אחר.

והא אוקמוה, לרעיא דבעא למעבר עאניה בחד נהרא וכו', מיד אתעסק ביה ההוא שטן, ולא קטרג עלייהו דישראל.

ויען השטן את יי ויאמר החנם ירא איוב אלהים. לאו תוהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל רעותיה, דיהא דחיל ליה, אעדי אשגחותך מניה, ותחמי אי דחיל לך ואם לאו.

הא חזי, בשעתא דעאקו, פד אתייהב חולקא חדא להאי סטר לאתעסקא ביה, אתפריש לבתר מכלא. כגוונא דא שעיר בראש חדש. שעיר ביומא דכפורי. בגין דאתעסק ביה, ושביק להו לישראל במלכיהון, והכא, מטא זמנא למיטל חולקא דא, מפל זרעא דאברהם, בסטרא אחרא. פמה דאת אמר, (בראשית כ"ב) הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עויץ בכורו וגו'.

והא חזי, בשעתא דאמר משוט בארץ, בעא מיניה, למעבד דינא בישראל, דהא דינא הוה ליה על אברהם, למתבע מקודשא בריך הוא. בגין, דלא אתעביד דינא ביצחק, פד אתקריב על גבי מדבחא, דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין על מדבחא, באחרא, (וכן בכל סטרא דליה) פמה דאת אמר, (ויקרא כ"ז) לא יחליפנו. והכא קאים יצחק על גבי מדבחא, ולא אשתלים מניה קרבנא, ולא אתעביד ביה דינא, ובעא דא מעם קדשא בריך הוא, פמה דבעא דיניה דיוסף לכמה דרין. וכל מה דבעא, באורח דינא בעא.

ומההוא זמנא דאשתזיב יצחק, ואתחלף קרבניה, זמין ליה קדשא בריך הוא, לשהוא מקטרגא, האי לחולקיה, פמה דאת אמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עויץ בכורו. והכא, מטא למיטל חולקיה עליה, מפל זרעיה דאברהם, ולא יקרב בסטרא אחרא.

וְהִכָּרָא בְּדִינָא אֲתָא. (ס"א לנביה) כְּמָה דְאִיהוּ דָן,
הָכִי אֲתַדָן. בְּגִין דְאִיּוֹב מְקַרְיָבִי עֵיטָא
דְּפָרְעָה הָהּ, וְכַד קָם פָּרְעָה עַל־יַיהוּ דִישְׂרָאֵל,
בְּעָא לְקַטְלָא לֹוֹן. אָמַר לִיָּה לָא, אֲלֵא טוֹל
מְמוֹנְהוֹן וְשְׁלוּט עַל גּוֹפִיָהוֹן, בְּפוֹלְחָנָא
קִשְׂיָא, וְלֵא תְקַטּוֹל לֹוֹן. אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, חֲיִיךְ, בְּהֵהוּא דִינָא מְמָשׁ, תְּהֵא
דְאִין, מַה כְּתִיב, (איוב ב') אִוְלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ
וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ וְגו'. בְּמָה דְאִיהוּ
דָן, בִּיָּה אֲתַדָן. וְאִךְ עַל גַּב דְּבַכָּל שְׂאָר הָהּ
דְּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, אִךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר.
וְאֲתִיָּהִיב לִיָּה רְשׁוֹ, לְמַשְׁלַט עַל בְּשָׂרָא,
בְּגִין רְזָא דְכְּתִיב, (בראשית ו') קִץ כָּל בְּשָׂר בָּא
לְפָנַי וְאוֹקְמוּהָ, בָּא לְפָנַי וְדָאִי, וְדָא אִיהוּ קִץ
כָּל בְּשָׂר, וְלֵא רוּחָא. וְאִיתְמַר, דְאִיהוּ קִץ
דְאִתִּי מִסְטָרָא דְחֻשְׁףִי, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (איוב
כ"ח) קִץ שָׁם לְחֻשְׁףִי וְלִכְלַל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר.
וְלִכְלַל בְּשָׂרָא, בְּגִין דְאִית קִץ אֲחֵרָא, וְאִקְרִי
(דניאל י"ב) קִץ הַיָּמִין, וְדָא אִיהוּ קִץ אֲחֵרָא,
מִסְטָרָא דְשְׁמָאֲלָא, דְאִיהוּ חֻשְׁףִי. וְעַל דָּא
אֲתִיָּהִיב לִיָּה רְשׁוֹ בְּעַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ.
וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ. אִי הָכִי, לָאוּ בְּדִינָא הָהּ,
אֲלֵא בְּמִימַר הַהוּא מְקַטְרָגָא,
דְאִסִּית לִיָּה, וְאִסְטִי לִיָּה. אֲלֵא, כְּלֵא בְּדִינָא
הָהּ, וְהָכִי אָמַר לּוֹ אֱלִיָּהוּא, (איוב ל"ד) כִּי פִעַל
אָדָם יִשְׁלָם לּוֹ וְכֵאֲרַח אִישׁ יִמְצִיאֲנּוּ. וְהָכִי
הָהּ כְּמָה דְאֲתַמַּר, כְּמָה דְאִיהוּ גְזוּר, הָכִי
אֲתַגְזוּר עָלֶיָּה.

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהָאִי דְאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתִסִּיתְנִי
לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיָּה
קִימָא בְּדַעְתִּיָּה, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תִסִּיתְנִי,
עַצַּת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וּבְלִשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ לֹא כְתוּב, אֲלָא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם עוֹמֵד הַדָּבָר הַזֶּה, שְׁהָרִי הַתַּפְתָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַכֹּל הוּא יָפָה, אָבֵל כֶּף לְמִדְנֹו, שְׁשִׁינֹו, עוֹלָה וּמִסְטִין. וְכִי הוּא יָכוֹל לְהִסְטִין? כֵּן, שְׁהָרִי הוּא מִלֶּךְ זֶקֶן וְכִסִּיל, שְׁפָתוֹב (קֹהֶלֶת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחִכְסֵם מִמֶּלֶךְ זֶקֶן וְכִסִּיל. וְעַל זֶה יָכוֹל לְהִסְטִין לְאֲדָם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא נֶאֱמָן עַל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם.

בֹּא רֵאָה, זֶה בְּדִין הַיְחִיד, אָבֵל בְּדִין הָעוֹלָם פְּתוּב (בְּרֵאשִׁית י"א) וַיֵּרֵד ה' לְרֵאוֹת. אֲרֻדָּה נָא וְאֲרֻאָה. שְׁלֵא נִתְּנָה הָאֱמוּנָה אֲלָא בְּיָדוֹ לְבָדוֹ, שְׁהָרִי לֹא רָצָה לְאֲבֹד אֶת הָעוֹלָם עַל מַאֲמַר אוֹתוֹ מִקְטָרְג שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ תְּמִיד לְהַשְׁמִיד. מִנִּין לָנוּ? שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב כ"ח) קֵץ שָׁם לְחִשְׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר. לְהַשְׁמִיד הַכֹּל הוּא חוֹקֵר. וְזֶהוּ קֵץ כָּל בְּשָׂר בֹּא לְפָנָי, וְדָא כְּדֵי לְהַשְׁמִיד.

וְכֹא רֵאָה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה', כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר. וְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי צְדָדִים כְּנֻגְדֵי בְנֵי הָעוֹלָם. כָּל אוֹתָם שְׁבָאִים לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הֵם זוֹכִים לְהִיּוֹת כְּתוּבִים אֲצֵל אוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא חַיִּים, וּמוֹצִיא תוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמִי שֶׁהוּא מְצַדוֹ, נִכְתָּב לְחַיִּים. וְכָל אוֹתָם שְׁבָאִים בְּמַעֲשֵׂים רָעִים לְאוֹתוֹ צַד, הֵם נִכְתָּבִים לְאוֹתוֹ צַד אַחַר שֶׁהוּא מוֹת, וְנִקְרָא מוֹת, וְכוּ שׁוֹרָה הַמּוֹת.

וְכֹאֲרוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְלוּ - חַיִּים וּמוֹת. יֵשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַחַיִּים, וַיֵּשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַמּוֹת. וְלַפְעָמִים שֶׁהָעוֹלָם שְׂרוּי בְּאֲמָצָע. אִם עוֹמֵד צְדִיק אֶחָד

וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם וּבְלִשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ. לֹא כְתוּב, אֲלָא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם קִיָּמָא מְלָה דָא דְהָא אַתְּפָתָה. (ד"ף ל"ג ע"ב).

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֹּלָא הוּא שְׁפִיר, אָבֵל הָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּתְנָן, סְלִיק וְאַסְטִין. וְכִי אִיהוּ יָכִיל לְאַסְטִנָא, אִין. דְּהָא אִיהוּ מִלֶּךְ זֶקֶן וְכִסִּיל, דְּכְתוּב, (קֹהֶלֶת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחִכְסֵם מִמֶּלֶךְ זֶקֶן וְכִסִּיל. וְעַל דָּא, יָכִיל לְאַסְטִנָא לְבַר נֶשׁ. מְאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ מְהִימָן עַל עוֹבְדוֹי דְּבְנֵי נֶשָׁא.

הָא חֲזִי, הָאִי בְּדִינָא דִּיחִיד, אָבֵל בְּדִינָא דְעֵלְמָא, כְּתוּב, (בְּרֵאשִׁית י"א) וַיֵּרֵד יי' לְרֵאוֹת. (בְּרֵאשִׁית י"ח) אֲרֻדָּה נָא וְאֲרֻאָה. דְּלֵא אַתְיִיְהִיב מְהִימְנוּתָא אֲלָא בִּיְדֵיהּ בְּלַחֲדוּי, דְּהָא לָא בְּעָא לְאוּבְדָא עֵלְמָא, עַל מִימַר דְּהָהוּא מְקַטְרָגָא, דְּתִיאוּבְתִיָּה אִיהוּ תְּדִיר לְשִׁיצָאָה. מְנַלְן דְּכְתוּב, (אִיּוֹב כ"ח) קֵץ שָׁם לְחִשְׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר. לְשִׁיצָאָה כָּלָא, הוּא חוֹקֵר. וְדָא אִיהוּ קֵץ כָּל בְּשָׂר בֹּא לְפָנָי, וְדָאִי בְּגִין לְשִׁיצָאָה.

וְהָא חֲזִי, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יי'. כְּמָה דְּאַתְמַר. וְהָהוּא יוֹמָא, קִיָּימִין תְּרִין סְטָרִין, לְקַבְּלָא בְנֵי עֵלְמָא. כָּל אִינוּן דְּאַתְיִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּתִיּוּבְתָא וּבְעוּבְדִין טְבִין, אִינוּן זְכִין לְמַהוּי כְּתִיבִין לְגַבִּיָּה דְּהָהוּא סְטָרָא דְּאִיהוּ חַיִּים, וְאַפִּיק תוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמֵאַן דְּאִיהוּ מְסְטָרִיָּה, אַכְתִּיב לְחַיִּים. וְכָל אִינוּן דְּאַתְיִין בְּעוּבְדִין בִּישִׁין, אִינוּן כְּתִיבִין לְהָהוּא סְטָרָא אַחְרָא דְּאִיהוּ מוֹתָא, וְאַקְרִי מוֹת, וּבִיָּה שְׂרִיא מוֹתָא.

וּבְהָהוּא יוֹמָא, קִיָּימִין אֵלִין תְּרִין סְטָרִין: חַיִּים, וּמוֹת. אִית מָאן דְּאַכְתִּיב

בְּעוֹלָם שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם, כָּלֵם
עוֹמְדִים וְנִכְתָּבִים לְחַיִּים. וְאִם רָשָׁע
אֶחָד מְכַרֵּעַ אֶת הָעוֹלָם, כָּלֵם
נִכְתָּבִים לְמִיתָה.

וְאוֹתוֹ הַזְּמַן הָעוֹלָם הֵיחָ עוֹמֵד
בְּאֲמֻצָּע, וְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג רָצָה
לְהַסְטִין. מִיָּד מָה כְּתוּב? הַשְּׂמֵת
לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיזֹב כִּי אֵין כְּמַהוּ
בְּאַרְץ וְגו'. כִּיִּן שְׁנוּדָע הוּא לְבָדוּ,
מִיָּד הַחֲזִיק בּוֹ הַמְקַטְרֵג. וְעַל זֶה
שְׁנִינּוּ שְׁלֵא צְרִיף לְאָדָם לְהַפְרֵד
מִכָּלֵל שֶׁל רַבִּים, כְּדֵי שְׁלֵא יִרְשֵׁם
לְבָדוּ, וְלֹא יִקְטְרְגוּ עֲלָיו מִלְמַעְלָה.

שְׁכַתוֹב בְּשׁוֹנְמִית, (מַלְכִים ב' ד')

וְתֹאמַר בְּתוֹף עֲמִי אֲנֹכִי יִשְׁכַּת. לֹא
רוֹצֵה לְהוֹצִיא אֶת עֲצָמִי מִכָּלֵל שֶׁל
רַבִּים. בְּתוֹף עֲמִי יוֹשְׁכַת עַד יוֹם זֶה,
וּבְתוֹף עֲמִי - בְּכָלֵל אֶחָד נוֹדַעַת
לְמַעְלָה. וְכֹאן אֵיזֹב, כִּיִּן שְׁנוּדָע
לְמַעְלָה וְנִרְשֵׁם, מִיָּד הַחֲזִיק בּוֹ
הַמְקַטְרֵג וְאָמַר, הַחֲנָם יֵרֵא אֵיזֹב
אֱלֹהִים! כָּל מָה שְׁפָחַד מִמֶּךָ
וְהַתְחַזַּק, לֹא לְחָנָם עֲשֵׂה, הֲלֹא
אֵתָה שְׁכַת בְּעָדוֹ וּבְעָד וְגו'. אֲבָל
טַל אֵת כָּל הַטוֹב שְׂאֵתָה עוֹשֵׂה לוֹ,
וּמִיָּד אִם לֹא עַל פְּנֵיךָ יִבְרַכְךָ. יַעֲזֹב
אוֹתָךְ וְיִדְבַק בְּצַד הָאֲחֵר, שְׁהֲרִי
עֲכָשׁוּ בְּשִׁלְחָנְךָ הוּא אוֹכֵל. סִלַּק
מִמֶּנּוּ אֵת שִׁלְחָנְךָ, וְנִרְאָה מִמִּי הוּא
וְאֵיזָה צַד יִדְבַק.

מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשֹּׁטֵן הַנֵּה כָּל
אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדְךָ. לְהִרְאוֹת שְׂיִרְאָת
אֵיזֹב לְקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא כְּדֵי
לְשַׁמֵּר עֲשָׂרוֹ. וּמִכָּאן לְמַדְנּוּ, שְׁכָל
אוֹתָם הִירְאִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִשׁוּם עֲשָׂרָם אוֹ בְּנִיָּהֶם, זֹו אֵינָה
יִרְאָה כְּרֵאוּי. וְעַל פֶּן קִטְרֵג אוֹתוֹ
מְקַטְרֵג וְאָמַר, הַחֲנָם יֵרֵא אֵיזֹב

לְסִטְרָא דְחַיִּים. וְאֵית מָאן דְּאִכְתִּיב לְסִטְרָא
דְּמוֹת. וְלִזְמַנִּין דְּעֲלָמָא שְׂרִיא בְּאֲמֻצְעִיתָא,
אִי קִיִּימָא חַד זְכָאָה בְּעֲלָמָא, דְּאִכְרַע עֲלֵייהוּ,
כְּלָהוּ קִיִּימִין וְאִכְתִּיבוּ לְחַיִּים. וְאִי חַד חֲתִיבָא
אִכְרַע עֲלָמָא, כְּלָהוּ אִכְתִּיבוּ לְמִיתָה.

וְהָהוּא זְמַנָּא, עֲלָמָא הָוָה קִיִּים בְּאֲמֻצְעִיתָא,
וְהָהוּא מְקַטְרֵגָא בְּעָא לְאִסְטָאָה. מִיָּד
מָה כְּתִיב, הַשְּׂמֵת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיזֹב כִּי אֵין
כְּמוֹהוּ בְּאַרְץ וְגו'. כִּיִּן דְּאִשְׁתְּמוּדָע אֵיחָו
בְּלַחֲדוּדִי, מִיָּד אִתְקִיף בֵּיה מְקַטְרֵגָא. וְעַל דָּא
תְּנִינָן, דְּלֹא אִצְטְרִיף לֵיה לְבַר נֶשׁ לְאִתְפְּרִישָׁא
מִכָּלֵל דְּסַגִּיאִין, בְּגִין דְּלֹא יִתְרַשִּׁים אֵיחָו
בְּלַחֲדוּדִי, וְלֹא יִקְטְרְגוּן עֲלֵיה לְעֵילָא.

דְּכַתִּיב, בְּשׁוֹנְמִית, (מַלְכִים ב', ד')

וְתֹאמַר בְּתוֹף
עֲמִי אֲנֹכִי יוֹשְׁכַת. לֹא בְּעֵינָא
לְאִפְקָא גְרַמִּי מִכָּלֵל דְּסַגִּיאִין, בְּתוֹף עֲמִי
יִתִּיבְנָא, עַד יוֹמָא דָּא, וּבְתוֹף עֲמִי, בְּכָלֵלָא
חֲדָא אִשְׁתְּמוּדָע לְעֵילָא. וְהִכָּא אֵיזֹב, כִּיִּן
דְּאִשְׁתְּמוּדָע לְעֵילָא וְאִתְרַשִּׁים, מִיָּד אִתְקִיף
בֵּיה מְקַטְרֵגָא, וְאָמַר הַחֲנָם יֵרֵא אֵיזֹב אֱלֹהִים,
כָּל מָה דְּדַחִיל לָךְ וְאִתְתַּקַּף, לָאוּ לְמַגְנָא
עָבִיד, הֲלֹא אֵתָה שְׁכַת בְּעָדוֹ וּבְעָד וְגו'. אֲבָל
טוֹל כָּל הָאֵי טְבָא דְאַנְתָּ עָבֵד לֵיה, וּמִיָּד אִם
לֹא עַל פְּנֵיךָ יִבְרַכְךָ. יִשְׁבּוּק לָךְ, וְיִתְדַבַּק
בְּסִטְרָא אֲחֵרָא, דְּהָא הַשְּׂתָא בְּכַתְוֹרָךְ אֵיחָו
אֲכִיל, סְלִיק פְּתוֹרָךְ מִנִּיָּה, וְנַחֲזִי מִמָּאן אֵיחָו,
וּבְאֵן סִטְרָא יִתְדַבַּק.

מִיָּד, וַיֹּאמֶר יי אֶל הַשֹּׁטֵן הַנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ
בְּיָדְךָ. לְאִחְזָאָה, דְּדַחִילוּ דְאֵיזֹב לְגַבִּיה

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, הָוָה לְנִטְרָא עוֹתְרִיָּה. וּמִהִכָּא אוֹלִיפְנָא, דְּכָל אֵינּוּן
דְּדַחֲלִין לֵיה לְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, עַל עוֹתְרִיָּהוּ, אוֹ עַל בְּנִיָּהוּ, לָאוּ אֵיחָו
דְּחִילוּ כְּדָקָא יֵאוֹת. וְעַל דָּא קִטְרֵג הָהוּא מְקַטְרֵגָא וְאָמַר, הַחֲנָם יֵרֵא אֵיזֹב

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שִׁכַּת בְּעֶדּוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּהּ. וְעַל כֵּן הוּא יֵרָא מִמֶּךָ. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְקַטְרֵג בּוֹ וְלִהְרָאוֹת שְׂלֵא עֲבַד אִיּוֹב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה.

שְׁבִינָן שֶׁהַתְּנִסָּה, יֵצֵא מִהַדְרֵךְ וְלֹא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ. מַה כְּתוּב? בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו, אֲבָל בְּרִצּוֹנוֹ חָטָא, וְאַחַר כֵּן חָטָא בְּכָל.

וְאִם תֹּאמַר שְׂלֵא מִתְּנִסָּה בֶּן אָדָם, הָרִי כְּתוּב ה' צִדִּיק יִבְחַן וְגו'. וּמִשׁוּם כֵּן הַתְּנִסָּה אִיּוֹב. וְאִם עַל גַּב שְׂלֵא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ פְּרָאוֹי, לֹא יֵצֵא מִתַּחַת רְשׁוֹת אֲדוֹנוֹ לְהִדְבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר.

וְכַמּוֹהֵ הִיָּה אוֹתוֹ נְסִיּוֹן שְׁלוֹ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים הַשְּׁלֹטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הֵצֵד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שְׁשָׁנֵינוּ דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיּוּהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, וּמִשׁוּם שְׂלֵא דְבַק בְּצַד הָאֲחֵר, כְּתוּב (אִיּוֹב מ"ב) וְה' בְּרַךְ אֶת אַחֲרֵית אִיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁל אִיּוֹב אֵינּוּ נְסִיּוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל שְׁאָר הַצְּדִיקִים, שֶׁהָרִי לֹא כְּתוּב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אִיּוֹב כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. שְׁאֲבָרָהֶם הוּא בְּיַד הַקְּרִיב אֶת בְּנוֹ הַיְחִידִי לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִיּוֹב לֹא נִתֵּן כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלוּם.

וְדָא נְאָמַר לוֹ, שְׁהָרִי גְלוֹי לְפָנָיו שְׂלֵא יְכוּל לְעַמַּד בּוֹ, אֲבָל נְמַסַּר בְּיַד הַמְּקַטְרֵג, וּבִדְיִן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֵׂה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַעִיר אֶת הַדִּין (בְּדִין) הַזֶּה אֶל אוֹתוֹ מִקְטָרֵג אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב הַשְּׁמַת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אִיּוֹב וְגו'.

אֲתַעְבִּיד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֵר דִּינָא (בְּדִינָא) דָּא, לְהֵהוּא מִקְטָרֵגָא לְגַבִּיהַ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (אִיּוֹב א') הַשְּׁמַת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אִיּוֹב וְגו'.

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שִׁכַּת בְּעֶדּוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּהּ. וְעַל דָּא אִיהוּ דְחִיל לָךְ וְאַתִּיּהִיב לִיָּה רְשׁוֹ לְקַטְרֵגָא בִּיָּה, וְלֹא-חֲזָאָהּ, דְּלֹא פְּלַח אִיּוֹב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵינוּ.

דְּבִינָן דְּאַתְנַסִּי, נִפְק מְאוּרְחָא, וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהַ, מַה כְּתִיב, בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו אֲבָל בְּרִעוּתִיהַ חָטָא, וְלִבְתַּר חָטָא בְּכָלֵא.

וְאִי תִימָא דְלֹא אַתְנַסִּי בְּרִנְשׁ, הָא כְּתִיב (תְּהִלִּים א') ה' צִדִּיק יִבְחַן וְגו'. וּבְגִין כֵּן אַתְנַסִּי אִיּוֹב. וְאִם עַל גַּב דְּלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהַ פְּדִקָּא יָאוּת, לֹא נִפְק מִתַּחַת רְשׁוֹתָא דְמָרִיָּה לְאַתְדִּבְקָא בְּסִטְרָא אַחְרָא.

וְכַמּוֹהֵ הִיָּה הֵהוּא נְסוּתָא דִּילִיָּה. תְּרִיסַר יְרַחִי, שׁוּלְטָנוּתָא דִּיהוּא סִטְרָא אַחְרָא. כְּמַה דְתַנִּינָן, דִּינָא דְחִיבִיא בְּגִיּוּהֵם תְּרִיסַר יְרַחִי, וּבְגִין דְּלֹא אַתְדִּבְק בְּסִטְרָא אַחְרָא כְּתִיב, (אִיּוֹב מ"ב) וַיִּי בְּרַךְ אֶת (דף ל"ד ע"א) אַחֲרֵית אִיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָאִי דְאִיּוֹב, לָאוּ נְסוּתָא דְנַסִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנְסוּתָא דְשְׁאָר צְדִיקָא, דְהָא לֹא כְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אִיּוֹב, כְּמַה דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. דְאַבְרָהָם, אִיהוּ בִּידֵיהַ אֲקָרִיב לְבָרִיָּה יְחִידָאִי דִּילִיָּה לְגַבִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיּוֹב לֹא יְהִיב כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם.

וְדָא אַתְמַר לִיָּה, דְהָא גְלוֹי קָמִיָּה, דְלֹא יְכִיל לְקִיָּמָא בִּיָּה, אֲבָל אַתְמָסַר בִּידָא דְמִקְטָרֵגָא. וּבְדִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

פָּתַח וְאָמַר, (שם) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. הוּא דָּחָה אֶת קֵץ הַיָּמִין, וְהִתְקַרֵּב לְקֵץ הַיָּמִים. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, (דניאל יב) וְאִתָּה לֶךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל, לְאִיזָה קֵץ? לְקֵץ הַיָּמִין אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים? עַד שֶׁאָמַר לוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל זֶה דָּוִד פָּחַד וְאָמַר, (תהלים ט) הוֹדִיעֵנִי ה' קֶצִי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְכֵן מַה פְּתוּב? וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וְלִכְּנֹן לֹא הִתְקַבַּל קֶרְבְּנוֹ, שֶׁהָרִי הָיָה מִצַּד הָאֲחֵר (הכל).

בֵּא וְרֵאָה מַה פְּתוּב? וְהַכֹּל הִבִּיא גַם הוּא. מַה זֶה גַם הוּא? לְרִבּוּת זֶה עִם זֶה. קֶרְבְּנוֹ לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא הָיָה הַכֹּל, וְעַקֵּר הַקֶּרֶן לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִתְּן חֶלְקוֹ לְצַד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִחֻלְבֵיֶיךָ. וְכֵן עָקְרוּ עֲשֵׂה מִקֵּץ יָמִים, הַסּוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִתְּן חֶלְק לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִכְּנֹן לֹא הִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, וְהִלְכּוּ בְּנֵי וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה וְגו', וְשָׁלְחוּ וְקִרְאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֲוֵיתֵיהֶם לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתֵּה וְגו', וּבְמִשְׁתֵּה בְּכָל יוֹם מִצְוֵי הַמִּקְטָרֵג, וְלֹא יָכוֹל לוֹ. מִנֵּינ לָנוּ? שֶׁפְּתוּב הֲלֹא אִתָּה שְׂכַתְּ בַעֲדוֹ וּבַעֲדוֹ בֵּיתוֹ וּבַעֲדוֹ כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב, וְלַעֲוֹלָם לֹא נִתֵּן לוֹ חֶלְק כָּלֵל, שֶׁהָרִי (מִה) פְּתוּב וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר כָּלֵם. הַעֲוֹלָה עֲוֹלָה לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה, וְלֹא נִתֵּן חֶלְק לְצַד הָאֲחֵר. שֶׁאֵלְמֵלֵא נִתֵּן לוֹ חֶלְק, לֹא יָכֹל לוֹ אַחֵר כֶּף, וְעַל מַה שֶׁנֶּטַל - מִשְׁלוֹ נֶטַל.

וְאֵם תֵּאֲמַר, לְמַה הִרְעוּ לוֹ הַקִּדּוּשׁ

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ד') וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. אִיִּהוּ דָּחָה לְקֵץ יָמִין, וְאִתְקַרֵּיב לְקֵץ יָמִים. וְהָאֵל אוֹקִימְנָא, (דניאל י"ב) וְאִתָּה לֶךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל, לְאֵן קֵץ, לְקֵץ הַיָּמִין, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים. עַד דְּאָמַר לִיָּה לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל דָּא דָּוִד דְּחִיל וְאָמַר, (תהלים ל"ט) הוֹדִיעֵנִי יְי' קֶצִי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְהִכָּא מַה כְּתִיב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וּבְגִין כֶּף לֹא אִתְקַבַּל קֶרְבְּנֵיהּ, דְּהָא מִסְטָרָא אַחְרָא הָוָה. (כלא).

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וְהַכֹּל הִבִּיא גַם הוּא. מֵאֵי גַם הוּא. לְאִסְגָּאָה דָּא בְּדָא, קֶרְבְּנֵיהּ לְקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה כָּלֵא, וְעַקֵּרָא דְקֶרְבְּנָא לְקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְהִי חוּלְקָא לְסְטָרָא אַחְרָא, כְּמַה דְּאִתָּא אָמַר וּמִחֻלְבֵיֶיךָ. וְכֵן, עַקֵּרָא עַבְדוֹ מִקֵּץ יָמִים, רְזָא דְסְטָרָא אַחְרָא, וַיְהִי חוּלְקָא לְקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא לֹא אִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א') וְהִלְכּוּ בְּנֵי וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה וְגו', וְשָׁלְחוּ וְקִרְאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֲוֵיתֵיהֶם לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתֵּה וְגו', וּבְמִשְׁתֵּה בְּכָל יוֹמָא מִקְטָרֵגָא שְׂכִיחַ, וְלֹא יָכִיל לִיָּה. מִנָּא לָן. דְּכְתִיב, (איוב א') הֲלֹא אִתָּה שְׂכַתְּ בַעֲדוֹ וּבַעֲדוֹ בֵּיתוֹ וּבַעֲדוֹ כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב וּלַעֲוֹלָם לֹא יְהִיב חוּלְקָא כָּלֵל לְגַבִּיָּה, דְּהָא (ג"א מִה) כְּתִיב (איוב א') וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר כָּלֵם. עֲוֹלָה סְלֵקָא לְעֵילָא לְעֵילָא, וְלֹא יְהִיב חוּלְקָא לְסְטָרָא אַחְרָא. דְּאֵלְמֵלֵא יְהִיב לִיָּה חוּלְקָא, לֹא יָכִיל לִיָּה לְבַתֵּר, וְכָל מַה דְּנֶטַל מִדִּילִיָּה נֶטַל.

וְאִי תִימָא אֲמָאֵי אַבְאִישׁ לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא. אָלָא. דְּאִלְמָלָא יְהִיב לִיה חוּלְקָא,
יִפְנִי אַרְחָא וְיִסְתַּלַּק מֵעַל מְקַדְשָׁא, וְסִטְרָא
דְּקִדְוִישָׁה אִסְתַּלִּיק לְעֵילָא לְעֵילָא. וְאִיהוּ לֹא
עֵבֵד כֵּן, וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תִּבְע
בְּדִינָא.

בְּרִיךְ הוּא? אִלָּא שְׂאִלְמָלָא נִתְּן לוֹ
חֻלְקָא, יִפְנֵה הַדְּרֵךְ וְיִסְתַּלַּק מֵעַל
הַמְּקַדֵּשׁ, וְצַד הַקִּדְשָׁה מִסְתַּלַּק
לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְהוּא לֹא עָשָׂה
כֵּן, וְעַל כֵּן הַקִּדְוִשׁ בְּרִיךְ הוּא תִּבְע
בְּדִין.

הָא חֲזִי, כְּמָה דְּאִיהוּ אַתְּפָרֵשׁ, וְלֹא אַכְלִיל
טוֹב וְרַע, אִיהוּ דָן לִיה בְּהֵוּא גְּוֹנָא,
יְהִיב לִיה טוֹב, וְלִבְתַּר רַע, וְלִבְתַּר אֶהְדְּרִיה
לְטוֹב. דְּהִכִּי אַתְּחִזִּי לְבַר נָשׁ, לְמַנְדַּע טוֹב,
וְלְמַנְדַּע רַע, וְלֹאֶהְדְּרָא גְּרַמִּיה לְטוֹב, וְדָא
אִיהוּ רְזָא דְּמַהִימְנוּתָא. תָּא חֲזִי, אִיּוֹב מַעֲבָדִי
פְּרַעָה הָוָה, וְדָא הוּא דְּכְתִיב בֵּיה, (שְׁמוֹת ט') הִירָא
אֶת דְּבַר יְיָ מַעֲבָדִי פְּרַעָה.

בַּא רְאָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִפְרָד וְלֹא
הַפְּרִיד טוֹב וְרַע, הוּא דָן אוֹתוֹ
בְּאוֹתוֹ אִפְּסָן. נִתְּן לוֹ טוֹב, וְאַחַר
כֵּן רַע, וְאַחַר כֵּן הִתְחִזִּירוּ לְטוֹב.
שְׂכָן רְאוּי לְאָדָם, לְדַעַת טוֹב
וְלְדַעַת רַע וְלִהְתְּחִזֵּיר עֲצָמוֹ לְטוֹב,
וְזֵהוּ סוּד הָאִמּוֹנָה. בַּא רְאָה, אִיּוֹב
הָיָה מַעֲבָדִי פְּרַעָה, וְזֵהוּ שְׂכַתּוֹב
בּוֹ (שְׁמוֹת ט) הִירָא אֶת דְּבַר ה'
מַעֲבָדִי פְּרַעָה.

הָא חֲזִי, דְּלֹא בַּעַא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲקֵרָא
אִיּוֹב מֵאַתְרֵיהּ דְּאִיהוּ הָוָה מְכֻסִּי (נ"א כְּלָא בַּעַא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲקֵרָא מֵאַתְרֵיהּ אִיּוֹב הָוָה מְכֻסִּי) (נ"א אִיּוֹב חֲכִים הָוָה)

בַּא וְרָאָה שְׂלֵא רְצָה הַקִּדְוִשׁ בְּרִיךְ
הוּא לְעַקֵּר אֶת אִיּוֹב מִמְּקוֹמוֹ,
שֶׁהוּא הָיָה מְגֻן (אֵת הַכֹּל רְצָה הַקִּדְוִשׁ
בְּרִיךְ הוּא לְעַקֵּר מִמְּקוֹמָם, אִיּוֹב הָיָה מְגֻן (אִיּוֹב
חֲכִים הָיָה) עַל פְּרַעָה. כִּיּוֹן שְׁחָלַשׁ, עָשָׂה נְקֻמוֹת
לְפְרַעָה).

עַל פְּרַעָה כִּיּוֹן דְּאַתְחַלֵּשׁ עֵבֵד נִיּוּקִיּוֹן לְפְרַעָה)
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַשְׁתָּא אֵית לְגַלְגָּלָה רְזִין,
דְּאִינוּן מִתְדַבְּקִין לְעֵילָא וְתַתָּא, מַה
כְּתִיב בַּא אֶל פְּרַעָה, לָךְ אֶל פְּרַעָה מִיבְעִי לִיה,
מָאִי בַּא. אִלָּא, דְּעֵיִל לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
אֶדְרִין בְּתַר אֶדְרִין, לְגַבִּי תַנְיָנָא חֲדָא עֲלָאָה
תְּקִיפָא, דְּכְמָה דְּרַגִּין מִשְׁתַּלְּשְׁלִין מִנְיָה. וּמֵאֵן
אִיהוּ. רְזָא דְּהַתְּנִין הַגְּדוֹל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּעַתָּה יֵשׁ לְגַלְגּוֹת
סוּדוֹת שְׁנַדְבָקִים לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה.
מַה כְּתוּב? בַּא אֶל פְּרַעָה, הָיָה
צְרִיךְ (לְכַתֵּב) לָךְ אֶל פְּרַעָה, מַה זֶה
בַּא? אִלָּא שֶׁהַכְּנִיס אוֹתוֹ הַקִּדְוִשׁ
בְּרִיךְ הוּא חֲדָרִים אַחַר חֲדָרִים
לְתַנִּין אַחַד עַלְיוֹן תְּקִיף, שְׂכַמָּה
דְּרַגּוֹת מִשְׁתַּלְּשְׁלוֹת מִמְּנָה.
וּמִיָּהוּ? סוּד הַתְּנִין הַגְּדוֹל.
וּמִשָּׁה פְּחַד מִמְּנָה, וְלֹא קָרַב אִלָּא
לְאוֹתָם יְאוּרִים, וְאוֹתָן הַדְּרַגּוֹת
שְׁלוֹ, אֲבָל מִמְּנָה הוּא פְּחַד וְלֹא
הַתְּקַרְב, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה אוֹתוֹ
מִשְׂרַשׁ בְּשָׂרָשִׁים עַלְיוֹנִים.

וּמִשָּׁה דְּחִיל מְנִיָּה, וְלֹא קָרַיב אִלָּא לְגַבִּי
אִינוּן יְאוּרִין, וְאִינוּן דְּרַגִּין דִּילִיָּה,
אֲבָל לְגַבִּיָּה דְּחִיל וְלֹא קָרַיב, בְּגִין דְּחֻמָּא לִיה
מִשְׁתַּרְשׁ בְּשָׂרָשִׁין עַלְאִין.

כִּיּוֹן שֶׁרָאָה הַקִּדְוִשׁ בְּרִיךְ הוּא
שְׂמִשָּׁה פּוֹחַד וְשְׁלוּחִים מִמְּנִים
אַחֲרֵים לְמַעְלָה לֹא יְכוּלִים
לְהַתְּקַרְב אֵלָיו, אָמַר הַקִּדְוִשׁ בְּרִיךְ

כִּיּוֹן דְּחֻמָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּדְחִיל מִשָּׁה,
וְשְׁלִיחָן מִמְּנָן אַחֲרָנִין לְעֵילָא, לֹא יְכַלִּין
לְקַרְבָּא לְגַבִּיָּה. אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

הַנְּנִי עַלְיָךְ פְּרַעָה מְלָךְ מִצְרִים הַתְּנִים הַגְּדוֹל הַרוֹבֵץ בְּתוֹךְ
יְאוּרֵיו. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַצְטְרִיךְ לְאַחָא בֵּיה קָרַבָּא, וְלֹא אַחֲרָא.

הוא, (יחזקאל כט) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יארי. והקדוש ברוך הוא הצטרף לערף בו קרב ולא אחר, כמו שנאמר אני ה', ופרשה סוד החכמה, שהתנים הגדול הרבץ בתוך יארי לאותם בעלי הדין שיודעים בסודות אדונם.

פתח רבי שמעון ואמר, (בראשית א) ויברא אלהים את התנים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם. פסוק זה פשוטהו. אבל ויברא אלהים את התנים - הוא סוד זה ליתן וכת זוג. תנים חסר פתוב, משום שהרג את הנקבה, והעלה אותה הקדוש ברוך הוא לצדיקים, ופרשה.

התנים הגדול - תשעה יאורים הם, שהוא רובץ ביניהם, ויאור אחד הוא שממיו שוככים, וברכות מימי הגן נופלים בו שלש פעמים בשנה. וכאשר זה שתי פעמים, מתברך אותו יאור ולא כל פך, וכשאחד בכלל לא.

והתנין הזה נכנס לאותו יאור מתחזק והולך ושט ונכנס לתוף הים, וכולע דגים מפמה מינים, ושולט ושב לאותו יאור. תשעה יאורים הללו הולכים ועולים, וסביבו פמה אילנות ועשבים למיניהם.

היאור הראשון. יוצא מצד שמאל בצנור אחד ששופע ויוצא שלש טפות, וכל טפה וטפה נפרדת לשלש טפות, וכל טפה וטפה נעשה ממנה יאור אחד, ואלה הם תשעה יאורים שמתחזקים והולכים ומשוטטים וסובבים בכל אותם הרקיעים.

ממה שנשאר מאותן טפות כשסימו לצאת, נשארת טפה אחת שיוצאת בשקט, נופלת ביניהם, ונעשה ממנה יאור אחד. היאור הזה הוא שאמרנו שהולך כשהוא שוכך.

כמה דאת אמר, אני ה', ואוקמוה רזא דחכמתא דהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאינון מארי מדין, דידעין ברזין דמאריהון.

פתח רבי שמעון ואמר, (בראשית א) ויברא אלהים את התנים הגדולים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם. האי קרא אוקמוה ליה. אבל ויברא אלהים את התנים הוא רזא דא (דף ע"ב) ליתן וכת זוג. תנים חסר פתיב, בגין דקטל לנוקבא, וסלקא קדשא ברין הוא לצדיקיא ואוקמוה. התנים הגדול, תשע יאורין אינון, דאיהו רביץ ביניהו, וחד יאורא איהו, דמימיו שכיכין, וברכאן דמימין דגנתא, נפלין ביה תלת זמנין בשתא. וכד תרין זמנין, מתברך ההוא יאורא ולא כל פך, וכד חד לאו הכי.

והאי תנינא, עאל בההוא יאורא, אתתקיף ואזיל ושטא עאל גו ימא, ובלע נונין לכמה זינין, ושליט, ותב לההוא יאורא. אלין תשעה יאורין אזלין וסלקין וסחרניה כמה אילנין ועשבין לזנייהו.

יאורא קדמאה, נפקא מסטרא שמאלא, בחד צנורא דנגיד ונפיק תלת טפין, וכל טפה וטפה אתפרש לתלת טפין, וכל טפה וטפה אתעביד מניה יאורא חד, ואלין אינון תשעה יאורין, דמתתקפין ואזלין ושטאן וסחרן בכל אינון רקיעין.

ממה דאשתאר מאינון טפין פד סיימין למיפק, אשתאר טפה חדא, דנפקא בשכיכו, נפל ביניהו, ואתעביד מניה יאורא חדא. האי יאורא איהו, ההוא דאמרן דאזלא בשכיכו.

ביניהם, ונעשה ממנה יאור אחד. היאור הזה הוא שאמרנו שהולך כשהוא שוכך.

הַיָּאוֹר הַזֶּה, כְּשֵׁאוֹתוֹ נִהַר שְׁשׁוּפֵעַ וְיֹוצֵא, מוֹצִיא טּוֹת אַחֲרוֹת גְּדוּלוֹת (שֶׁל בְּרוּכוֹת) שֶׁל בְּרוּכוֹת מִצַּד הַיָּמִין, מֵה שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתָן טּוֹת, נִשְׁאָרֶת טֶפֶה אַחַת שׁוֹכַכֶת מֵאוֹתָן בְּרוּכוֹת, וְנוֹפֶלֶת בְּאוֹתוֹ יָאוֹר שֶׁהוּא שׁוֹכֵף, וְזֶהוּ הַיָּאוֹר שֶׁעֲדִיף מִכָּלֵם. כְּשִׁיּוֹצְאִים וְנִפְרָדִים אוֹתָם אֲרַבְעָה נִהְרֹת שִׁיּוֹצְאִים מִזֵּן עֵדֶן, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא פִּישׁוֹן נֹפֵל בְּאוֹתוֹ יָאוֹר וְנִכְלָל בּוֹ, וְלִכֵּן מְלָכוֹת בְּכָל נִכְלָלֶת בְּזֶה, וּפִישׁוֹן הוּא מְלָכוֹת בְּכָל. מֵהַיָּאוֹר הַזֶּה נִזְוָנִים וּמִתְמַלְאִים כָּל אוֹתָם הַיָּאוֹרִים הָאֲחֵרִים.

בְּכָל יָאוֹר וְיָאוֹר הוֹלֵךְ וְשֵׁט פִּישׁוֹן אֶחָד, וְהֵם תִּשְׁעָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נֹקֵב נֹקֵב בְּרֵאשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ע"ד) שְׁבֵרֶת רֵאשֵׁי תַנְיָנִים וְגו'.

וְאֶפְלוֹ הַתַּנְיָן הַגְּדוֹל הַזֶּה כֶּף הוּא, מִשׁוּם שֶׁכָּלֵם נֹפְחִים רוּחוֹת לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה.

כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. וְכְתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנְיָנִים הַגְּדוּלִים, בְּכָל מַעְשֵׂה שֶׁל אוֹתָם עָשָׂר אֲמִירוֹת, עוֹמְדִים כְּנִגְדָם אוֹתָם עֲשָׂרָה יָאוֹרִים. וְתַנְיָן אֶחָד מִתְפָּרֵף (פִּדְרֵשׁ) (מִתְפָּרֵף) בְּרוּחַ כְּנִגְדָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וְעַל זֶה אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה מִזְדַּעְזַע הָעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁהַתַּנְיָן הַגְּדוֹל הַזֶּה מַעְלָה אֶת הַסְּנַפִּירִים שֶׁלוֹ וּמִזְדַּעְזַע, אֲזַי כָּלֵם מִזְדַּעְזַעִים בְּאוֹתָם יָאוֹרִים, וְכָל הָעוֹלָם מִזְדַּעְזַע, וְהָאָרֶץ מִתְחַלְחֶלֶת, וְכָלֵם כְּלוּלִים בַּתַּנְיָן הַגְּדוֹל הַזֶּה.

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תִּהְיֶה וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּמַעְשֵׂה בְּרֵאשִׁית הַחֲבָרִים עוֹסְקִים בּוֹ וְיֹודְעִים בּוֹ, אֲבָל הֵם מַעֲטִים שִׁיּוֹדְעִים אֶת רִמּוֹ מַעְשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּסוּד הַתַּנְיָן הַגְּדוֹל. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, שֶׁכָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ

לְרִמְזָא עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית,

הַאִי יָאוֹרָא, כִּד הֵהוּא נִהַר דְּנִגְדִי וְנִפְיָק, אִפְיָק טַפִּין אַחְרָנִין רַבְרָבָא (כ"א רַבְרָבָא) מִסְטָרָא דִּימִינָא, מַה דְּאִשְׁתָּאֵר מֵאִינוּן טַפִּין, אִשְׁתָּאֵר טֶפֶה חֲדָא בְּשִׁכְיֹכוֹ מֵאִינוּן בְּרַבָּאן, וְנִפֵּל בְּהֵהוּא יָאוֹרָא דְאִיהוּ שְׁכִיף. וְהַאִי אִיהוּ יָאוֹרָא דְעֲדִיף מִכָּלֵהוּ.

כִּד נִפְקִין וּמִתְפָּרְשֵׁן אִינוּן אֲרַבְעָה נִהְרִין דְּנִפְקִין מִגְּנֶתָא דְעֵדֶן, הֵהוּא דְאִקְרִי פִּישׁוֹן, נִפִּיל בְּהֵהוּא יָאוֹרָא וְאִתְפְּלִיל בִּיה. וְעַל דָּא מְלָכוֹת בְּכָל, אִתְפְּלִיל בְּהַאִי. וּפִישׁוֹן אִיהוּ מְלָכוֹת בְּכָל. מִיָּאוֹרָא דָּא אִתְזָנוּ וְאִתְמַלְיִין כָּל אִינוּן יָאוֹרִין אַחְרָנִין.

בְּכָל יָאוֹרָא וְיָאוֹרָא, אֲזֵלָא וְשֵׁאֵט חֵד תַּנְיָנָא, וְאִינוּן תִּשְׁעָה. וְכָל חֵד וְחֵד נֹקֵיב נֹקֵיבָא בְּרִישִׁיָּה, כְּמַה דְּאִתָּא אָמַר, (תְּהִלִּים ע"ד) שְׁבֵרֶת רֵאשֵׁי תַנְיָנִים וְגו'. וְאֶפְלוֹ הַאִי הַתַּנְיָן הַגְּדוֹל הַכִּי הוּא, בְּגִין דְּכָלֵהוּ נִפְחִין רוּחִין לְגַבֵּי עֵילָא וְלֹא לְתַתָּא.

בְּתִיב (בְּרֵאשִׁית א') בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. וְכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנְיָנִים הַגְּדוּלִים, בְּכָל עוֹבְדָא דְאִינוּן עָשָׂר אֲמִירָן, קִיּוּמִין לְקַבְלֵיהוּ אִינוּן עָשָׂר יָאוֹרִין. וְחֵד תַּנְיָנָא מִתְפָּרָא (כ"א מִתְפָּרָא) (כ"א מִתְפָּרָא) בְּרוּחָא, לְקַבֵּל כָּל חֵד וְחֵד.

וְעַל דָּא, חֵד לְשִׁבְעִין שָׁנִין מִזְדַּעְזַע עֲלָמָא, בְּגִין דְּהַאִי הַתַּנְיָן הַגְּדוֹל כִּד הוּא סְלִיק סְנַפִּירוֹי וְאִזְדַּעְזַע, כְּדִין כְּלָהוּ מִזְדַּעְזַעוֹן בְּאִינוּן יָאוֹרִין, וְכָל עֲלָמָא מִזְדַּעְזַעָא, וְאֲרַעָא מִתְחַלְחֶלֶת, וְכָלֵהוּ כְּלִילָן בְּהַאִי תַנְיָן הַגְּדוֹל.

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תִּהְיֶה וְגו', אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, חֲבָרִיא לְעָאן בִּיה, וְיִדְעִין בִּיה, אֲבָל זְעִירִין אִינוּן, דִּינְדַּעִין

משתלשל אלא על סנפיריו של
זה.

בא ראה, והארץ היתה תהו ובהו
וגו'. שנינו היתה, ובארנו. משום
שפיאור הראשון הנה שאמרנו,
כשהתנין הגדול הנה נכנס בו, אז
מתמלא, ושוטף ודועף הניצוצות
שנלקטו באותן עולמות שנחרבו
בתחלה.

אותם תנינים אחרים שאמרנו היו
ולא היו, למה? משום שנחלש
פחם שלא יחריבו העולם, פרט
לשבעים שנה פעם אחת, והם
מתחזקים בכת התנין הגדול
ההוא, והוא לבדו מתחזק,
ואלמלא נקבתו היתה קימת
אצלו, לא יכול היה העולם לסבל
אותם. (ומשום קרי)

עד שלא הרג הקדוש ברוך
הוא את הנקבה, הארץ היתה
תהו ובהו. תהו היתה. ואחר
שהרג אותה היתה בהו, התחילה
להתקיים. וחשף על. עדן לא היה
מאיר המעשה שעשה.

מה עשה הקדוש ברוך הוא?
מחץ את ראש הנזכר למעלה
ונכפה, משום שהרי התהום
למטה לא היה מאיר. מה הטעם
לא היה מאיר? משום שהתנין
הגדול הנה הנה מנשב רוח על
התהום ומחשיף אותו, ולא היה
מרחף למטה.

ועברה (ועם כל זה) רוח אחרת
שלמעלה, ונשבה (שנשבה) והכתה
באותה רוח והשקיטה אותה,
זהו שכתוב ורוח אלהים מרחפת
על פני המים. וזהו מה ששנינו,
שהקדוש ברוך הוא הפך רוח
ברוח וברא את העולם.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי
אור. האיר האור שלמעלה
והפך על גב הרוח שנשבה,
והסתלק מעל התהום ולא כסה
אותו. כיון שהאיר התהום

ברא דתנין הגדול. ועל דא תנינן, דכל עלמא
לא משתלשל אלא על סנפירי דדא.

תא חזי והארץ היתה תהו ובהו וגו', תנינן
היתה, ואוקימנא. בגין דבהאי יאורא
קדמאה דקאמרן, בד האי התנין הגדול על
ביה, פדין אתמלייא, ושטיף ודעיף ניצוצין
דאתלקטו באינון עלמין דאתחרבו בקדמיתא.
אינון תנינן אחרנין דקאמרן, הו ולא הו,
אמאי. בגין דאתחלש חילייהו דלא
יטשטשון עלמא, פר לשבעין שנין, חד זמנא,
ואינון אתתקפו בחילא דההוא תנין הגדול,
והאי איהו בלחודוי לאתתקפא. ואלמלא
נוקביה קיימת לגביה, לא יכיל עלמא למסבל
לוין. (ובגין קרי)

עד לא קטל קדשא בריך הוא לנוקבא, הארץ
היתה תהו. (ובהו) תהו היתה. ולבתר דקטל
לה, הוה בהו, שראת לאתקיימא. וחשף על.
עד לא הות נהירא עובדא דעבד.

מה עביד קדשא בריך הוא, מחץ רישיה
דדכורא לעילא, ואתפפא, בגין דהא
תהומא לתתא, לא הוה נהיר. מאי טעמא לא
הוה נהיר, בגין דהאי התנין הגדול, הוה נשיב
רוחא על תהומא, ואחשיף ליה, ולא מרפרפא
לתתא.

ועבר (נ"א ועם כל דא) רוחא אחרא דלעילא, ונשב
(נ"א דנשב) ובטש ביהוה רוחא, ושכיף
ליה, הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת
על פני המים. והיינו דתנינן, דקודשא בריך
הוא בטש רוחא ברוחא, וברא עלמא.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, נהיר
נהירו דלעילא, ובטש (דף ל"ה ע"א) על
גבי רוחא דנשיב, ואסתלק מעל תהומא,
ולא חפא ליה. כיון דתהומא אתנהיר,

וְאִיהוּ אֶסְתֵּלֶק, כְּדִין הָהוּ נְהִירוּ.
 זֶה מֵאִיר עַל רֵאשׁוֹ, וּמִיָּא הוּוּ נִפְקֵי מִגּוֹ
 יוֹצְאִים מִתּוֹךְ מִצְחוֹ, וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת
 לְמַעְלָה וּמֵאִירָה מֵאֹרֹר זֶה, עַד
 שֶׁהִיָּה יוֹרֵד אֹרֹר, מְנַצְנֵץ לְשִׁבְעִים
 וּשְׁנַיִם אֹרוֹת שֶׁל הַשָּׁמַשׁ. כִּינּוּן
 שְׁאוֹתֶם אֹרוֹת נִרְשָׁמוּ בְּתוֹךְ
 הַשָּׁמֶשׁ לְמַטָּה, הֵיוּ הִרְשָׁעִים שֶׁל
 הָעוֹלָם יוֹדְעִים בָּהֶם וְהֵיוּ עוֹבְדִים
 לְשָׁמֶשׁ. כִּינּוּן שֶׁהִסְתַּפֵּל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הִרְשָׁעִים, סֵלֶק
 אֶת אֹרֹר וּגְנֵז אוֹתוֹ. לְמָה גְנֵז אוֹתוֹ?
 מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ תִּנּוּן הִיָּה עוֹלָה וְיוֹרֵד
 וּמִכָּה בְּאוֹתָם יֵאָרִים, עַד שֶׁגְּנֵז
 אוֹתוֹ וְלֹא הִתְגַּלָּה.

וְזָרַע אוֹתוֹ הַזָּרַע בְּצַדִּיק, שֶׁהוּא
 הַגֵּנּוּן שֶׁל הַגֵּן, וְהַזָּרַע שֶׁנִּזְרַע בְּגֵן
 הוּא גְּנִיזוֹת וְטְמִינַת (ט) שֶׁל הָאֹרֹר
 הַזֶּה הוּא.

בְּשִׁתְּחַנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה רוֹאֵה
 שְׁצוּמַח בְּגֵן זָרַע שֶׁל אֹרֹר זֶה, אֲזַי
 מִתְעוֹרֵר לְצַד הָאֲחֵר לְאוֹתוֹ נִהַר
 שְׁנִקְרָא גִיחוּן. וְנִחְלָקִים מִיָּמֵי
 הַגִּיחוּן הַזֶּה, שְׁבִיל אֶחָד שְׁלוֹ, הוּא
 הוֹלֵךְ לְתוֹךְ אוֹתוֹ זָרַע שְׁצוּמַח בְּתוֹךְ
 הַגֵּן, וּמֵאִיר בּוֹ בְּגֵדֵל הַזָּרַע הַזֶּה,
 וְנִקְרָא גִיחוּן.

וּמִתּוֹךְ גְּדוּלוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַזָּרַע עֲלָה
 לְגֵדְלָה שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, כְּשֶׁעֲלָה
 לְמַלְכוּת, שְׁכַתּוּב (מַלְכִים-א א) וְהוֹרְדָתֶם
 אֶתוֹ אֶל גִּיחוּן, וְכַתּוּב
 וּמִשַּׁח אֶתוֹ שָׁם. שָׁם, וְלֹא בְּמִקּוֹם
 אֲחֵר, מִשּׁוּם שֶׁאֵת זֶה יָדַע דָּוִד
 הַמְּלָךְ, וּמִיָּמֵי הָאֲחָרִים עָלוּ
 לְמַלְכוּת אֲחֵרָת, וְזֶהוּ הַמְּלָךְ שֶׁהוּא
 פְּקִיף.

וְהַתִּנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה הִתְעוֹרֵר אֵלָיו,
 וְהִתְעֵלוּ סְנִפִּירוֹי שֶׁל הַתִּנּוּן הַזֶּה
 בְּאוֹתוֹ נִהַר לְהִתְחַזֵּק בּוֹ, וְכָל אוֹתָם
 שָׂאֵר הַיְּאֹרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים
 בְּתַקְפוֹ שֶׁל הַתִּנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה,
 וּמִשְׁתּוֹקֵם וּנְכַס לְתוֹךְ יְאֹר הַשֶּׁקֶט
 וְשׁוֹכֵף בּוֹ.

שְׁכִיכָא, וְאֶשְׁתַּכַּף בֵּיהּ.

וְאִיהוּ אֶסְתֵּלֶק, כְּדִין הָהוּ נְהִירוּ.
 זֶה מֵאִיר עַל רֵיִשְׁיָה, וּמִיָּא הוּוּ נִפְקֵי מִגּוֹ
 אֶפּוֹתֵיהּ, וְרוּחָא נְשִׁיב לְעֵילָא. וְנִהִיר
 מְנַהִירוֹ דָּא, עַד דְּהוּוּ נַחִית נְהוּרִיָּה, מְנַצְנָצָא
 לְשִׁבְעִין וּתְרִין נְהוּרִין דְּשָׁמְשָׁא, כִּינּוּן דְּאֵינּוּן
 נְהוּרִין אֶתְרִשִּׁימוּ בְּגוֹ שָׁמְשָׁא לְתַתָּא, הוּוּ
 חִיבֵיָּא דְעֵלְמָא יָדְעִין בְּהוּ, וְהוּוּ פְּלַחִין
 לְשָׁמְשָׁא. כִּינּוּן דְּאֶסְתַּפֵּל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא
 בְּאֵינּוּן חִיבֵיָּא, סֵלִיק נְהוּרִיָּה וּגְנִיזוּ לֵיהּ.
 אֲמֵאֵי גְנִיזוּ לֵיהּ. בְּגִין דְּהָהוּא תִּנּוּן, הָהוּ סֵלִיק
 וְנַחִית, וּבְטַש בְּאֵינּוּן יְאֹרִין, עַד דְּגְנֵז לֵיהּ
 וְלֹא אֶתְגַּלָּיָא.

וְזָרַע לֵיהּ זְרוּעָא בְּחַד צַדִּיק, דְּאִיהוּ גְּנָנָא
 דְּגִנְתָּא, וְזְרוּעָא דְזָרַע בְּגִנְתָּא, בְּגְנִיזוּ
 בְּטְמִירוֹ (ס"א ט"א) דְּהֵאֵי אֹרֹר אִיהוּ.

כִּד הֵאֵי הַתִּנּוּן הַגְּדוֹל, חִמֵּי דְצַמַּח בְּגִנְתָּא
 זְרוּעָא דְאֹרֹר דָּא, כְּדִין אֶתְעַר לְסִטְרָא
 אֲחֵרָא, לְהֵהוּא נִהַר דְּאֶקְרִי גִיחוּן. וְאֶתְפְּלָגוּ
 מִיָּמוֹי דְּהֵאֵי גִיחוּן, חַד שְׁבִילָא דִילֵיהּ, אִיהוּ
 אֲזִיל גּוֹ הֵהוּא זְרוּעָא דְאַצְמַחָא גּוֹ גִנְתָּא,
 וְאֶנְהִיר בֵּיהּ בְּרַבּוֹ דְזְרוּעָא דָּא, וְאֶקְרִי גִיחוּן.
 וּמִגּוֹ הֵהוּא רְבּוֹ דְזְרוּעָא דָּא, אֶסְתֵּלֶק לְרַבּוֹ
 דְשְׁלֵמָה מְלָכָא, כִּד אֶסְתֵּלֶק לְמַלְכוֹ,
 דְכַתִּיב, (מַלְכִים א, א) וְהוֹרְדָתֶם אֶתוֹ אֶל גִּיחוּן,
 וְכַתִּיב וּמִשַּׁח אֶתוֹ שָׁם. שָׁם, וְלֹא בְּאֶתֵר
 אֲחֵרָא, בְּגִין דְּהוּוּ יָדַע דָּוִד מְלָכָא דָּא,
 וּמִיָּמוֹי אֲחֵרִינּוּן אֶסְתֵּלְקוּ לְמַלְכוֹ אֲחֵרָא, וְדָא
 אִיהוּ מְלָכָא דְאִיהוּ תְּקִיפָא.

וְהֵאֵי הַתִּנּוּן הַגְּדוֹל, אֶתְעַר לֵיהּ, וְאֶסְתֵּלֶק
 סְנִפִּירוֹי דְּהֵאֵי תִנּוּן, בְּהֵהוּא נִהַר,
 לְאַתְתַּקְפָּא בֵּיהּ. וְכָל אֵינּוּן שָׂאֵר יְאֹרִין
 פְּלָהוּ, סֵלִקִין וְנַחֲתִין בְּתַקְפָּא דְּהֵאֵי הַתִּנּוּן
 הַגְּדוֹל, וְתֵאב וְעֵאל לְהֵהוּא יְאֹרָא

וְאֵי, כְּשִׁאוֹתוֹ אֹרֹךְ נִגְנְזוּ (לְחִסְיָעוּ)
לְהַעֲלוֹתוֹ אוֹתוֹ גִּנְזוּ שְׁאֲמַרְנוּ, אֲזַי
יֹצֵא הַחֹשֶׁף הָרֵאשׁוֹן וּמִכָּה עַל
רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ,
וּנְפָרֵד חוּט אֶחָד בֵּין אוֹתוֹ הָאֹרֹךְ
שֶׁל הָאֹרֹךְ הַזֶּה שְׁנַגְנְזוּ, וּבֵין אוֹתָהּ
חֹשֶׁכָה שֶׁל הַחֹשֶׁף הַזֶּה, שְׁפָתוֹב
(בְּרֵאשִׁית א) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹרֹךְ
וּבֵין הַחֹשֶׁף.

חֲתַנְיָן הַזֶּה שֶׁבַּ בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה
שֶׁל הַחוּט שֶׁהַפְּרִיד, וְהַפְּרִיד אֶת
אוֹתָם (בֵּין אוֹתָם) יְאוּרִים לְתוֹךְ
הַחֹשֶׁכָה, וּנְפָרֵדִים דְּגִים לְמִינֵיהֶם
אֱלֹה מְאֵלָה בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה.

וּכְשֶׁנְּפָרְדוּ הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים
הַקְּדוּשִׁים, כָּל אוֹתָם הַיְאוּרִים
נְפָרְדִים, וּנְכַנְסוּ לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַיְאוּרִים
הַשְּׂקֵט שֶׁנִּבְחַר מִכָּלֶם, וַיֹּצֵאִים
וּנְכַנְסִים בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם.

וְכֵן אוֹתָם דְּגִים שְׂגָדְלִים תּוֹךְ
אוֹתָם יְאוּרִים, נְפָרְדִים אֱלֹה
מְאֵלָה, וּנְקָרְאִים לִילוֹת, וְאֱלֹה הֵם
רְאשִׁים לְכָל אוֹתָם דְּגִים שְׂיֹצֵאִים
הַחוּצָה, וְאֱלֹה שׁוֹלְטִים עַל כָּלֶם,
וְאֱלֹה נְקָרְאִים בְּכוּרֵי מְצֻרִים.
וּמִכָּאן הַתְּפָזְרוּ הַחוּצָה הַבְּכוּרִים,
וְכָלֶם נִזְוָנִים מִהַשְּׂקָאֵת אוֹתָם
יְאוּרִים. וְהַתְּנִין הַגְּדוֹל הַזֶּה שׁוֹלֵט
עַל כָּלֶם.

וְהַבֵּרֶךְ בְּהַבְּדֵלֵת הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים,
שְׁפָתוֹב וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם
לְמַיִם, וּנְרָשְׁמוּ מַיִם הַקְּדוּשִׁים
הַעֲלִיּוֹנִים וּנְפָרְדוּ לְמַעְלָה, וְהַמַּיִם
הַתַּחְתּוֹנִים, נְפָרְדוּ כָלֶם אֱלֹה
מְאֵלָה, קְדוּשִׁים וְשֵׁלֵא קְדוּשִׁים,
וְעַל זֶה נְקָרְאוּ מְלֹאכִים עֲלִיּוֹנִים
פְּרוּדִים, מִשׁוּם שֶׁנְּפָרְדוּ אֱלֹה
מְאֵלָה לְמִינֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא
עֶשֶׂב מְזֻרֵעַ זָרַע. סוּד זֶה,
כְּשֶׁהַתְּנִין הַגְּדוֹל הַזֶּה מְנַשֵּׁב רוּחַ
בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ וּמְרוּחַף כְּלַפֵּי מַעְלָה,
אֶת כָּל אוֹתָם הַעֲשָׂבִים הַזֶּה הוֹפֵף
אוֹתָם לִיכָשׁ, עַד שְׂרוּחַת אַחֲרַת

וּבְרִיָן, כִּד הֵהוּא אֹרֹךְ אֲתַגְנִיז (ס"א לְנִמְלָא) לְעִיּוּלָא
לִיָּה הֵהוּא גִנְנָא דְקַאמְרָן, כְּדִין נְפִק
חֹשֶׁף קְדַמָּאָה, וּבְטַשׁ עַל רִישִׁיהָ, בְּהֵהוּא
נִוְקָבָא דְאַתְמַתְחָא בִּיהָ, וְאַתְפָּרַשׁ חַד חוּטָא,
בֵּין הֵהוּא נְהִירוֹ דְאֹרֹךְ דְאֲתַגְנִיז, וּבֵין הֵהוּא
חֹשֶׁכָא דְחֹשֶׁף דָּא, דְכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּבְדֵּל
אֱלֹהִים בֵּין הָאֹרֹךְ וּבֵין הַחֹשֶׁף.

הָאִי תְנִין, תָּב בְּהֵהוּא פְרִישׁוֹ דְהָאִי חוּטָא
דְאַפְרִישׁ, וְאַפְרִישׁ לְאַיְנוֹן (נ"א בֵּין אִיְנוֹן)
יְאוּרִין, גּוֹ חֹשׁוּכָא, וְאַתְפָּרְשׁוּ נִוְנִין לְזַנְיָהוּ
אַלִין מְאֵלִין, בְּהֵהוּא פְרִישׁוֹ.

וְכֵן אֲתַפְּרְשׁוּ מִיָּין עֲלָאִין קְדִישִׁין, כָּל אִיְנוֹן
יְאוּרִין אֲתַפְּרְשׁוּ, וְעֵאלוֹ לְגוֹ הֵהוּא יְאוּרָא
שְׂכִיכָא דְאַתְבְּרִיר מְכַלְהוּ, וּנְפָקִין וְעֵאלִין בִּיהָ
תְּלַת זְמַנִין בַּיּוֹמָא.

וְכֵן אִיְנוֹן נִוְנִין דְמַגְדֵּלְן גּוֹ אִיְנוֹן יְאוּרִין,
פְרִישָׁן אֵלִין מְאֵלִין, וְאַקְרוּן לִילוֹת,
וְאַלִין אִיְנוֹן רְאשִׁין לְכָל אִיְנוֹן נִוְנִין דְנְפָקִין
לְבַר, וְאַלִין שְׁלֵטִין עַל כָּלְהוּ. וְאַלִין אֲקְרוּן
בְּכוּרֵי מְצֻרִים, וּמִהֶכָּא אֲתַבְּדַר לְבַר בּוּכְרִין,
וְכַלְהוּ אֲתַזְנוּ מִשְׁקִיו דְאַיְנוֹן יְאוּרִין. וְהָאִי
הַתְּנִין הַגְּדוֹל, שְׁלֵטָא עַל כָּלְהוּ.

וְכֵן אִיְנוֹן פְּרִישׁוֹ דְמִיָּין עֲלָאִין, דְכַתִּיב וַיְהִי
מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְאַתְרַשִׁימוּ מִיָּין
קְדִישִׁין עֲלָאִין, וְאַתְפָּרְשׁוּ לְעִילָא, וּמִיָּין
תְּתַאִין, אֲתַפְּרְשׁוּ כְלְהוּ אֵלִין מְאֵלִין, קְדִישִׁין
וְדֵלָא קְדִישִׁין, וְעַל דָּא אֲקְרוּן מְלֹאכִין עֲלָאִין
פְּרִישָׁן, בְּגִין דְאַתְפָּרְשׁוּ אֵלִין מְאֵלִין לְזַנְיָהוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְשָׂא עֶשֶׂב מְזֻרֵעַ
זָרַע, רְזָא דָא, כִּד הָאִי הַתְּנִין הַגְּדוֹל,
הַזֶּה נְשִׁיב רוּחָא בְּהֵהוּא נִוְקָבָא, וּמְרַפְרָפָא
לְגַבֵּי עִילָא, כָּל אִיְנוֹן עֲשָׂבִין הַזֶּה מְהַפֵּף לוֹן
לִיבִישׁוֹ, עַד דְרוּחָא אַחֲרָא נְשִׁיב בְּהֵהוּא

נושבת באותה רוח ומשקטה אותה למטה, והעשבים צמחו כבתחלה, ושולטים ומשבחים ומודים לפני הקדוש ברוך הוא. מצד שמאל ולתוף היאור השקט יוצאות בהמות למיניהן, והולכים להתקרב לאותם עשבים ולא יכולים, ושבים למקומם. כל היאורים הללו הולכים ושטים עם אותו התנין ששולטים בהם, ומקיפים את אותם העשבים ולא יכולים, פרט לפעמים שרוח עליזנה אינה נושבת, והיא מרחפת הרוח באותו הנקב שלמעלה, כמו שבארנו, ואז שולטת אותה הרוח על אותם עשבים.

והיאור השקט שב למקומו, ועולה ויורד. ומשום שממיו שקטים, הולך בשקט. והתנים הגדול הזה עולה לאותם היאורים, וכל העשבים מתגדלים סביב אותו היאור השקט, ואלה (הם) גדלים בכל עבר, ואז עולה אותו תנין ומתגדל ביניהם, ושב אל כל אותם היאורים.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. זהו נחש בריח. למה בריח? משום שסוגר את שני הצדדים, ולא יוצא לעולמים, אלא פעם אחת ביובל.

ובספרי הראשונים, זה נחש עקלתון, שהוא תמיד בעקמימות, ומביא קללות על העולם. כשזה קם - נשבר תקפו של אותו התנין, ולא יכול לעמד עד שאובד גופו, משום שהקדוש ברוך הוא כופף אותו לתוף הים כשנכנס אליו, והוא דורך על תקפו של הים, ותקף הים הזה הוא תנין, כמו שנאמר (איוב ט) ודורך על במותי ים.

ובשקם הנחש הזה, אז מה כתוב? (ישעיהו) והרג את התנין אשר בים.

רוחא, ושכיף ליה לתתא, ועשבין צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחין ואודן קמי קדשא בריך הוא.

מסטר שמאלא, ולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. כל אלין יאורין אזלין ושאטין, עם ההוא תנינא שליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. בר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפרפא רוחא בההוא נוקפא דלעילא, כמה דאוקימנא, פדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

ויאורא שכיכא תב לאתריה, וסלקא ונחתא. ובגין דמימיו שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין פלהו מגדלן סחרניה דההוא יאורא שכיכא ואלין (כ"א ואינון) מגדלין בכל עיבר, פדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, ותב לכל אינון יאורין.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש בריח. אמאי בריח. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא.

ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואיתי ליוטין על

עלמא, פד האי קם, אתבר תוקפיה (דף ל"ה ע"ב) דההוא תנינא, ולא יכיל למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקודשא בריך הוא כפיף ליה גו ימא, פד עאל לגביה. ואיהו דרך על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כמה דאת אמר (איוב ט) ודורך על במותי ים.

וכד האי נחש קם, פדין מה כתיב, (ישעיהו כ"ז) והרג את התנין אשר בים, דא איהו

זהו הפנין הגדול. ועל זה כתוב הנני עליך. ונדחש זה הוא מארת, בקלות לכל, משום שהוא חזק עליך בחזקו של אותו הנדר הגדול שנקרא חזקתך, והרי בארנו.

אוחו הנחש שביבשה, כשיוצאים (להלחם) זה בזה, אותו שביבשה תמיד מתגבר, משום שכל דרכו וחקו הוא ביבשה, ואוכל ארץ ועפר תמיד, כמו שנאמר ועפר תאכל כל ימי חייו. זה גדל בעפר, וזה גדל במים. נחש שהתגדל במים לא חזק כזה שהתגדל ביבשה, ועל זה כתוב מארת חסר.

וזה הנדרמן לאותו של המים. ואף על גב וזה לא שהנדרמן אליו, לא נלחם בו, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו שהרג אותו מתוך היס, כמו שבארנו שבגלל גסות הרוח שבו, כמו שנאמר (יחזקאל כט) אשר אמר לי יארי וגו'.

ועבר ה' לנגף את מצרים וגו'. שנינו, אמר רבי יוסי, פסוק זה קשה, וכי יראה את הדם ואחר כך ופסח, שמשמע שסימן הוא עשה? ואם תאמר בשביל הדם שהוא מצוה, אז למה בחוץ? ולמה בשלשה מקומות של הפתח, והרי כתוב (דניאל ב) הוא מגלה עמקות וגו', ומה הטעם שרצה להיות דם גלוי על המשקוף ועל שתי המזוזות?

א"ר שנינו, כתוב (דברים לב) וירא ה' וינאץ, וכתוב (בראשיתו) וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. ושנינו, לא נראית ההשגחה העליונה אלא כשנראים למטה המעשים שנעשו מעשה ממנו, ועל זה ועד שעושים מעשה למטה לא משגיחים להרע, פרט להרהור של עבודה זרה, שכתוב (דברים א) השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ומשנעשה

הפנין הגדול. ועל דא פתיב, (יחזקאל כ"ט) הנני עליך. ודא נחש, איהו מארת, בלווטין לכלא, בגין דאיהו תקיפא עליה, בתקפיה דההוא נהר רברבא, דאקרי חזקל, והא אוקימנא.

ההוא נחש איהי ביבשתא כד נפקין דא בדא, דא דביבשתא אתתקף תדיר, בגין דכל אורחוי ותקפוי ביבשתא איהו, ואכיל ארעא ועפרא תדיר, פמה דאת אמר (בראשית ג) ועפר תאכל כל ימי חייו. דא גדיל בעפרא, ודא גדיל במיא. נחש דאתגדיל במיא, לאו תקיפא כהאי דאתגדיל ביבשתא, ועל דא כתיב (בראשית כ"א) מארת חסר.

ודא אזדמן לגבי ההוא דמיא. ואף על גב (ודא) דאזדמן לגביה, לא אגח לגביה, אלא קדשא בריך הוא בלחודוי, דקטיל ליה מגו ימא, פמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה, פמה דאת אמר (יחזקאל כ"ט) אשר אמר לי יארי וגו'.

ועבר יי' לנגוף את מצרים וגו'. תנא אמר רבי יוסי, האי קרא קשיא, וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח, דמשמע דסימנא הוא דעביד. ואי תימא בגין דמא דאיהו מצוה, אמאי לבר. ואמאי בתלת דוכתי דפתחא. והא כתיב (דניאל ב) הוא גלי עמיקתא וגו'. ומאי טעמא בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות.

א"ר תנא, כתיב, (דברים ל"ב) וירא יי' וינאץ, וכתיב, (בראשית ו) וירא יי' כי רבה רעת האדם בארץ. ותנינן לא אתחזי אשגחותא דלעילא, אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבירו עובדא מניה ועל דא (נ"א) ועד דעבדון עובדא לתתא) לא משגיחין לאבאשא, בר הרהורא דעבודה זרה, דכתיב, (דברים י"א) השמרו לכם פן

המעשה, מתעוררת ההשגחה מלמעלה, ולכן הכל, בין לטוב בין לרע, תלוי הדבר במעשה. אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים היו מלאים אלילים, ועוד, שבכל בית ובית היו מצויים מינים שנקשרים בכשפיהם באותם פתרים תחתונים שלמטה, ומעוררים רוח טמאה בתוכם.

וסוד הדבר למדנו, פתוב ולקחתם אגדת אוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. אגדת אוב למה? כדי לבער רוח טמאה מביניהם,

(זה הפסוק קשה, וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח, שמשמע שסימן הוא שעשה, מדוע? והרי הכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, וכתוב (דניאל ב) הוא מגלה עמקות ונסתרות. אלא שנינו, כתוב וראה ה' וינאץ וגו', וכתוב וראה ה' כי רבה רעת וגו'. ושינוי, לא מתראה השגחה למעלה, אלא

כאשר נראה למטה מעשה, ומשעשע מעשה - ההשגחה למעלה מתעוררת, ומפני כן הכל, בין לטובה ובין לרעה, במעשה תלוי הדבר. ולקחתם אגדת אוב וגו'. אגדת אוב למה? ומה הטעם

רצה שיתגלה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות? אמר רבי יוסי, כל השוקים במצרים היו מלאים אלילים, ובכל בית ובית היו נמצאים מינים שמקטירים בכשפיהם באותם פתרים תחתונים שלמטה ומעוררים רוח טמאה אצלם, ועל זה

אגדת אוב, כדי לבער רוחות מביניהם) ולהראות בפתחיהם בשלשת המקומות הללו האמונה השלמה. אחד כאן, ואחד כאן, ואחד בביניהם. ולכן ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף, משום שרואה את השם הקדוש רשום על הפתח.

אמר רבי יהודה, אם כך אז לשם מה דם, שהרי שנינו, לכן ואדם ואחד שכלול בין הגונים? אמר לו, שני דמים היו, אחד של מילה ואחד של פסח. של מילה רחמים, ושל פסח דין.

אמר רבי יהודה, לא פך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

אמר רבי יהודה, לא פך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

יפתה לבבכם. ומדאתעביד עובדא, אשגחיתא דלעילא אתער, ובגין כך, פלא, בין לטב ובין לביש, בעובדא תליא מלתא.

אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים, מליין טעוון הו, ועוד דבכל ביתא וביתא, הו שכיחי זינין, דמתקטרי בחרשייהו, באינון פתרין תפאין דלתתא, ומתערין רוח מסאבא בגווייהו.

ורוא דמלה תנא, פתיב, ולקחתם אגדת אוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. אגדת אוב למה. בגין לבערא רוח מסאבא מבינייהו, (נ"א

האי קרא קשרא וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גלייא קמיה קדשא ברוך הוא וכתוב הוא גלא עמיקתא ומסתרתא אלא תנא כתיב וראה ה' וינאץ וגו' וכתוב וראה ה' כי רבה רעת וגו' ותנינו לא אתחוי אשגחיתא לעילא אלא כד אתחוי לתתא עובדא ומדאתעביד עובדא אשגחיתא לעילא אתער ובגין כך בולא בין לטב בין לביש בעובדא תלייא מלתא. ולקחתם אגדת אוב וגו' אגדת אוב למה ומאי

טעמא בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות. אמר רבי יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הו ובכל ביתא וביתא הו שכיחי זינין דמתקטרין בחרשייהו באינון פתרין תפאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו ועל דא אגדת אוב בגין לבערא רוחי מבינייהו) ולאחזאה

בפתחיהו, בהני תלת דוכתי, מהימנותא שלימתא. חד הכא, וחד הכא, וחד בגווייהו, בגין כך, ופסח יי' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום דחמי

שמא קדישא רשים על פתחא.

אמר רבי יהודה, אי הכי אמאי דמא, דהא תנינו, תוור וסומק וחד דכליל ביני גווי. אמר ליה, תרי דמי הו, חד דמילה, וחד דפסחא. דמילה רחמי. דפסחא דינא.

אמר רבי יהודה, לאו הכי, אלא כמה

אמר רבי יהודה, לא פך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

אמר רבי יהודה, לא פך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

כאלו היו לכן בתוך הגונים. זהו שכתוב (יחזקאל טו) ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב שהיה אדם, החזר לרחמים, שכתוב בדמיך חיי. ולכן רשום הפתח בשלשה צדדים - אחד פאן, ואחד פאן, ואחד ביניהם.

שנה רבי חזקיה, שני דמים נראו כנגד שני כתרים שנראו (שהתעוררו) למעלה באותה שעה. אמר רבי יוסי, פתח אחד שפלול בשני צדדים טמונים, ברחמים ודין.

אמר רבי אבא, בכמה מקומות חס הקדוש ברוך הוא על בניו. בן אדם עושה בית, והקדוש ברוך הוא אומר לו: כתב את שמי ושם אותו בפתח שלך, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני יושב מחוץ לפתח לשמר אותך. וכאן אמר: רשם על הפתח את סוד האמונה שלי, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני שומר אותך מבחוץ, שכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף.

עוד אמר רבי אבא, כמו השם הקדוש עשו באותה שעה. מה השם הקדוש חזר באותה שעה לדין, אף כף חזר דם זה בשעה זו לדין, שכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. רשם של כלם אדם, להראות שהרי חזר להיות דין לעשות נקמות.

וסוד הדבר - כמו שהוא למעלה באותה שעה, כשרוצה להראות למטה, אם רחמים - רחמים, ואם דין - דין. זהו שכתוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. ולעתיד

דאוליפנא, דאתחזר קדשא בריך הוא הוא דמא לרחמי, כאילו הוו חזור בגו גונוני, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל ט"ו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב דהיה סומקא, אתחזר לרחמי, דכתיב בדמיך חיי. ובגין כן, רשים פתחא בתלת סטרין, חד הכא, וחד הכא, וחד ביניהו.

תאני ר' חזקיה, תרין דמי אתחזו, לקבל תרי כתרין, דאתחזו (נ"א דאתערו) לעילא בהיא שעתא. אמר רבי יוסי, חד כתרא דכלילא בתרין סטרין טמירין, (דף ל"ו ע"א) ברחמי ודינא.

אמר רבי אבא, בכמה אתרין חס קדשא בריך הוא על בנוי: עבד בר נש ביתא, וקודשא בריך הוא אמר ליה, כתוב שמי, ושני לפתחך, ואת שרי לגו ביתא, ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך. והכא אמר, רשים על פתחא רזא דמהימנותא דילי, ואת שרי לגו ביתך, ואנא נטיר לך לבר, דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ד' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף.

הו אמר רבי אבא, פגוונא דשמא קדישא עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא ה אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף הכי אתחזר האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, רשימא דכלהו סומקא, לאתחזאה, דהא אתחזר בדינא, למעבד נוקמין.

ורזא דמלה, פגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, פד בעי לאתחזאה

לכא פתוב, (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. שעתידי להראות (להחזיר) כלם דין לעשות נקמות.

ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מה הטעם? משום ששנינו, אמר רבי יצחק ואמר רבי ירמיהו, לא צריך לאדם ללכת בשוק ולהמצא בשוק בזמן שהדין תלוי בעיר, שפיון שנתנה רשות למשחית - מי שפוגש אותו, נזק. וכאן משום שהדין נמצא, לא צריך לצאת בחוץ.

שנינו, אמר רבי יוסי, באותו ממש שנמצא דין למצרים, באותו ממש נמצא דין לישראל, זהו שכתוב וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן שנינו, בכל אותם פתרים קדושים שלמעלה - כמו שנמצא דין, נמצאים רחמים, והכל בשעה אחת. שנה רבי חזקיה, פתוב (שם יט) ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא. נגף למצרים, ורפוא לישראל. מה זה ורפוא? ממה שנמולו צריכים רפואה.

ושנינו, באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל. ששנינו, אמר רבי יוסי, מה שכתוב ופסח ה' על הפתח, מה זה על הפתח? ופסח ה' עליכם הצטרף היה צריך (לכתב)! אבל על הפתח, על הפתח ממש, זהו פתח הגוף. ואיזהו פתח הגוף? הני אומר זו מילה.

רבי שמעון אמר, בשעה שחלק הלילה, והפתח הקדוש מתעורר אליה (מתערב בו) הזכר. וימי הזכר? חסד עליון, שמשמע שזה בלי זה לא עולה, ובשביל זה, זה מכה וזה מרפא, והכל בשעה אחת.

לתת, אי רחמי רחמי, ואי דינא דינא, הדיא הוא דכתיב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. ולזמנא דאתי כתיב, (ישעיה ס"ג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. דזמין לאחזאה (נ"א לאתחזרא) פלהו דינא למעבד נוקמין.

ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא, משום דתנינן, אמר רבי יצחק, (אמר רבי ירמיה) לא ליבעי ליה לאינש למיזל בשוקא, ולאשתפחא בשוקא, בזמנא דדינא תליא במתא, דכיון דרשותא אתייהיב למחבלא, מאן דפגע ביה אתזק. והכא משום דדינא אשתכח, לא בעיא לנפקא לבר.

תניא אמר רבי יוסי, בההוא ממש דאשתכח דינא למצראי, בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל, הדיא הוא דכתיב, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן תנא, בכל אינון פתרון קדישין דלעילא, כמה דאשתכח דינא, אשתכח רחמי, וכלא בשעתא קדא. תנא רבי חזקיה, כתיב, (ישעיה י"ט) ונגף יי' את מצרים נגוף ורפא. נגוף למצרים, ורפא לישראל. מאי ורפא. ממאי שנימולו צריכים רפואה.

ותנא, באותה שעה שנגפו מצראי, באותה שעה נתרפאו ישראל. דתניא אמר רבי יוסי, (אמר רבי חזקיה) מהו דכתיב, ופסח יי' על הפתח, מאי על הפתח. ופסח יי' עליכם מיבעי ליה. אבל על הפתח, על הפתח ממש זהו פתח הגוף. ואי זהו פתח הגוף. הוי אומר זו מילה.

רבי שמעון אמר, בשעתא דאתפלג ליליא, וכתרא קדישא אתער לגבה (נ"א אתערב ביה) דכורא. ומאן דכורא. חסד עלאה, דמשמע, דדא בלא דא לא סלקא, ובגין דא, דא מחי, ודא מסי, וכלא בשעתא קדא.

וּכְתוּב, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מֵאֵי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פֶתַח וּמִשִּׁיכָא דְרוּחָא וְגוֹפָא, וְתָא חֲזִי, עַד לָא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם, הָוּה אָטִים וְסָתִים מִכָּל סְטֵרוּי. מִדְּאֲתַגְזֹר אֲתַפְתַּח מִכְּלָא, וְלָא הָוּי אָטִים וְסָתִים פְּקַדְמִיתָא.

וְהֵינּוּ רִזָּא דְתַנִּינֵן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל, מִשּׁוּם הָאֵהֶל. מִשּׁוּם שְׁהִתְגַּלְתָּה יו"ד. מַה זֶה אוֹמֵר? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוּא הַשְּׂרָה בְּגִלּוּי זֶה חֶסֶד בְּצַדִּיק, וְזִהוּ פֶתַח שֶׁל מִשְׁפָּן הַעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב הָאֵהֶל, הָאֵהֶל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁהִתְגַּלְתָּה הַיְדוּעַ הַזֶּה, הַתְּבַשֵּׁר (הַתְּבַסֵּם) וְהַתְּבַרֵךְ בְּפֶתַח הָאֵהֶל, שֶׁהִיא צַדִּיק, לְהַתְּבַסֵּם בְּחֶסֶד. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כַּחַם הַיּוֹם, שֶׁהוּא שְׁעָה שְׁשׁוּלֵט הַחֶסֶד, חֲלָקוּ שֶׁל אַבְרָהָם. וּמִיָּנִין לָנוּ שְׁפָתַח הָאֵהֶל הַזֶּה הַתְּבַשֵּׁם כְּנֶגֶד אַבְרָהָם? שְׁפָתוֹב וְהוּא בְּרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל שְׁהִתְבַשֵּׁם בְּחֶסֶד מִשְׁהִתְגַּלְתָּה הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם כּוֹד) וְהוּא בְּרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל שְׁזִהוּ הַפֶּתַח הַקְּדוֹשׁ, כְּתָר עֲשִׂירֵי כַחַם הַיּוֹם, כְּמוֹ שְׁנַתָּן לוֹ כְּתָר שֶׁל חֶסֶד. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כַּחַם הַיּוֹם. כְּמוֹ שְׁיִשָּׁב בְּזָה, יֹשֵׁב בְּזָה, שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלֵי זֶה.

דְּבַר אַחַר וְעֵבֵר הוּא לְגַנְּף אֵת מִצְרַיִם, מַה זֶה וְעֵבֵר? שְׁעֵבֵר עַל שׁוֹרֵת הַדִּין שֶׁל הַכְּתָרִים, (שְׁקִשְׁרִים) שְׁהִיוּ מִתְּקַשְׂרִים בְּכְתָרִים אַחֲרֵים שְׁלֵמְעֵלָה, וְהַתִּיר אוֹתָם מִקְּיוּמָם, וְעֵבֵר עַל דְּרָכֵיו כְּדֵי לְעֲשׂוֹת בְּהֵם דִּין וְלִשְׁמַר עַל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הוּא, כָּל וְעֵבֵר, וְעֵבֵרְתִי, וְעֵבֵר - שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵבֵר עַל כָּל דְּרָכֵיו אוֹ לְדִין אוֹ לְרַחֲמִים. כְּאֵן

וּכְתוּב, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מֵאֵי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פֶתַח וּמִשִּׁיכָא דְרוּחָא וְגוֹפָא, וְתָא חֲזִי, עַד לָא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם, הָוּה אָטִים וְסָתִים מִכָּל סְטֵרוּי. מִדְּאֲתַגְזֹר אֲתַפְתַּח מִכְּלָא, וְלָא הָוּי אָטִים וְסָתִים פְּקַדְמִיתָא.

וְהֵינּוּ רִזָּא דְתַנִּינֵן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל. מִשּׁוּם דְּאֲתַגְלִיָּא יו"ד. מֵאֵי קָא מִיָּרִי. אֵלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק דְּהוּא אֲשִׁרִי בְּגִלּוּיָא דָא, חֶסֶד בְּצַדִּיק. וְדָא הוּא פֶתַח, דְּמִשְׁפָּנָא עֲלָאָה קַדִּישָׁא, מִשְׁמַע דְּכְתוּב הָאֵהֶל, הָאֵהֶל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּדֵי אֲתַגְלִיָּא הַאי יו"ד, אֲתַבְשֵׁר, (ג"א אֲתַבְשֵׁם) וְאֲתַבְרֵךְ בְּפֶתַח הָאֵהֶל, דְּהִיא צַדִּיק, לְאֲתַבְסֵמָא בְּחֶסֶד. הַדָּא הוּא דְכְתוּב, כַּחַם הַיּוֹם, דְּהוּא שְׁעָתָא דְשִׁלְטָא חֶסֶד, חוֹלְקָא דְאַבְרָהָם. וּמִנָּא לָן דְּהִיא פֶתַח הָאֵהֶל, אֲתַבְסֵם לְקַבְּלִיהּ דְאַבְרָהָם. דְכְתוּב, (בראשית כ"ד) וַיְיָ בְרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל דְּאֲתַבְסֵם בְּחֶסֶד, מִדְּאֲתַגְלִיָּא יו"ד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל, כְּמַה דְכְתוּב וַיְיָ בְרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל דְּדָא הוּא פֶתַח קַדִּישָׁא, כְּתָרָא עֲשִׂירָאָה. כַּחַם הַיּוֹם, כְּמַה דְאַתִּיחֵיב לִיהּ כְּתָרָא דְחֶסֶד, הַדָּא הוּא דְכְתוּב כַּחַם הַיּוֹם. כְּמַה דְיִתִּיב בְּהִיא, כְּפֵן יִתִּיב בְּהִיא, דְלֵא סְלִיק הַאי בְּלֵא הַאי.

דְּבַר אַחַר (דף ל"ו ע"ב) וְעֵבֵר יְיָ לְגַנְּף אֵת מִצְרַיִם. מֵאֵי וְעֵבֵר. דְּעֵבֵר עַל שׁוֹרֵי דִינָא דְכְתָרִין, (ג"א דְכְתָרִין) דְּהוּוּ מִתְּקַשְׂרִי בְּכְתָרִין אַחֲרֵינִין דְלְעִילָא, וְשָׂרָא לְהוּוּ מִקְּיוּמִיהוּן, וְעֵבֵר עַל אוֹרְחוּי, כְּגִין לְמַעַבְדַּב בְּהוּ דִינָא, וְלִנְטָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵדִין הוּא, כָּל וְעֵבֵר, וְעֵבֵרְתִי, וְעֵבֵר, דְּקוֹדֶשָׁא כְּרִיף הוּא אֲעֵבֵר עַל כָּל

ועבר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת דִּין. שָׁם וַיַּעֲבֹר,
כְּדֵי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַה' הִפָּה כָּל
בְּכוֹר וָגוֹ'. (ותוב (תהלים סט) וַאֲנִי תַפְלְתִּי
לְדָה עַתְרָצוֹן וְגו') רַבִּי חֵיִיא רַבִּי יוֹסִי
הָיו הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה
רַבִּי חֵיִיא רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, נָשַׁב כָּאֵן וְנִתְפַּלֵּל, שְׁהָרִי
הַגִּיעַ זְמַן תַּפְלַת מִנְחָה, וְשָׁנִינוּ,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בַּתַּפְלַת
מִנְחָה. לְמָה זְהִיר? מִשּׁוֹם שֶׁהִיא
שַׁעַת שְׁפִלוּי הַדִּין וְצָרִיף אָדָם
לְכוֹן דַּעְתּוֹ. יַרְד רַבִּי חֵיִיא
וְהַתַּפְלֵל.

עַד שֶׁהָיו הוֹלְכִים, נָטָה הַשָּׁמַשׁ
לְהַפְסֵם. אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַיִּיטִי מִסְתַּפֵּל בְּדַעְתִּי שְׁאִין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא עַל רְאִישֵׁי
הָעָם. אִם רְאִישֵׁי הָעָם צַדִּיקִים -
טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צַדִּיקִים -
אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לְעָם.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כִּף הוּא,
מִנֵּין לָנוּ? שְׁפַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-ב' יח)
רְאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל
הַהָרִים כַּצֶּאֱן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רַעָה
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה יָשׁוּבוּ
אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יָשׁוּבוּ, יָשׁוּבוּ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב)! לְבֵיתוֹ, כְּבֵיתוֹ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב), שְׁהָרִי בַּמָּקוֹם
עוֹמְדִים!

אֲרֵא כִּף שָׁנִינוּ, אִם רֹאשׁ הָעָם לֹא
זוֹכָה, הָעָם נִתְפַּסִּים בַּחֲטָאוֹ, מִנֵּין
לָנוּ? שְׁפַתּוֹב וַיֹּאמֶר דָּוִד וָגו' הִנֵּה
אֲנֹכִי חֲטָאִי וְאֲנֹכִי הָעֵוִיתִי וְאֵלֶּה
הַצֶּאֱן מָה עָשׂוֹ. (וְכַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א'
כא) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִי וְגו') דָּוִד חֲטָא,
וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רֹאשׁ הָעָם
נִתְפַּס בַּחֲטָאוֹ - הָעָם נָצַל, שְׁהָרִי
הַדִּין לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁפַתּוֹב
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה.
כְּלוֹמֵר, (אִם אֵלוֹ) אֵלוֹ לֹא הָיוּ
רְאִישִׁים לְעָם, מִדְּרָף זֹו יָשׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֵם נְצוּלִים אִם

אוֹרְחוֹי, אוֹ לְדִינָא, אוֹ לְרַחֲמֵי. הֲכָא וְעָבֵר,
בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, הֲתָם וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר וָגוֹ'. (כְּתִיב
(תהלים ס"ט) וַאֲנִי תַפְלְתִּי לְדָה יְי' עַתְרָצוֹן וְגו') ר' חֵיִיא ור'
יוֹסִי הָווּ אֲזִלֵּי מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָוָה רַבִּי חֵיִיא
רְכִיב בַּחֲמָרָא. אָמַר ר' יוֹסִי, נִיְתִיב הֲכָא וְנָצַלִּי,
דְּהָא מָטָא זְמָנָא דְצָלוֹתָא דְמִנְחָה, וְתַנִּינָן,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בְּצָלוֹתָא דְמִנְחָה. אָמַאי
זְהִיר. מִשּׁוֹם דְּהִיא שַׁעְתָּא דְתַלְיָא דִּינָא וּבְעֵי
כַר נַשׁ לְכוּוֹנָא דַּעְתִּיהָ, נַחַת ר' חֵיִיא וְצַלִּי.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, נָטָה שְׁמַשָּׁא לְמִיעַל. אָמַר רַבִּי
חֵיִיא לְר' יוֹסִי אָמַאי אַתָּ שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִסְתַּפֵּל הוּינָא בְּדַעְתָּאִי, דְּלִית עֲלָמָא
מִתְקַיֵּמָא, אֲלָא עַל רִישֵׁיהוֹן דְּעָמָא. אִי רִישֵׁי
עָמָא זַכָּאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעָמָא. וְאִי לֹא
זַכָּאִין, וְוִי לְעֲלָמָא, וְוִי לְעָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כִּף הוּא, מִנֵּין. דְּכַתִּיב,
(דְּבָרֵי הַיָּמִים ב', י"ח) רְאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל
נְפוּצִים עַל הַהָרִים כַּצֶּאֱן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה
וַיֹּאמֶר יְי' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יָשׁוּבוּ, יָשׁוּבוּ מִיְבַעֵי לִיָּה. לְבֵיתוֹ,
כְּבֵיתוֹ מִיְבַעֵי לִיָּה. דְּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קִיַּיְמִי.

אֲרֵא הֲכִי תַנִּינָן, אִי רִישָׁא דְעָמָא לֹא זְכִי, עָמָא
מִתְפַּסֵּן בַּחוּבִיָּה. מִנֵּין. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב',

כ"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וָגו' הִנֵּה אֲנֹכִי חֲטָאִי וְאֲנֹכִי
הָעֵוִיתִי וְאֵלֶּה הַצֶּאֱן מָה עָשׂוֹ, (ס"א וְכַתִּיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים
א' כ"א) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִי וְגו') דָּוִד חָב, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ.
וְאִי רִישָׁא דְעָמָא מִתְפַּס בַּחוּבִיָּה, עָמָא
מִשְׁתַּזְכֵּן. דְּהָא דִּינָא לֹא שְׁרִיא עֲלֵיהוּ.
דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יְי' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה, כְּלוֹמֵר,
(ס"א אִם אֵלוֹ) אֵלוֹ לֹא הָווּ רִישֵׁין לְעָמָא, מִהֵאִי
אוֹרְחָא יָשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ
מִשְׁתַּזְכֵּן, אִי רִישֵׁיהוֹן מִתְפַּסֵּן. וְאִפְּלוּ

רְאִישֵׁיהֶם נִתְפָּסִים. וְאִפְלוּ
יְהוֹשֶׁפֶט נִגְזַר עֲלָיו לְהַעֲנֹשׁ מִשׁוּם
שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחָאָב, אִם לֹא
אוֹתָהּ צִוְּחָה, שְׁכַתּוֹב (מַלְכִים א-כב)
וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יָרַד הַלְּיָלָה.
אָמְרוּ, מַה נַּעֲשֶׂה? אִם נִלְךְ - חֲשָׁף
הַלְּיָלָה. אִם נָשַׁב - פָּחַד הוּא. סָטוּ
מִהֲדַרְךָ וַיִּשְׁבוּ פַחַת אֵילָן אַחַד.
וַיִּשְׁבוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּכָרֵי תוֹרָה,
וְלֹא יִשְׁנוּ.

בַּחֲצוֹת הַלְּיָלָה רָאוּ אֵילָה אַחַת
שֶׁעָבְרָה לְפָנֵיהֶם, וְהִיְתָה צוֹנַחַת
וּמְרִימָה קוֹלוֹת. שָׁמְעוּ. קָמוּ רַבִּי
חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי וְהִזְדַּעְזְעוּ. שָׁמְעוּ
קוֹל אַחַד שֶׁמְכַרִּיז וְאוֹמֵר:
מִתְעוֹרְרִים קוּמוּ! יִשְׁנִים
הַתְעוֹרְרוּ! עוֹלָמוֹת הַזְדַּמְנוּ לְפָנֵי
אֲדוֹנֵכֶם! (שְׁחָרֵי קוֹל יוֹצֵא שְׂבֹאֲבַת הָאֵילָה
שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה, שְׁכַתּוֹב (תַּהֲלִים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
יְחוֹלֵל אֵילוֹת וְחֲשֵׁהוּ יַעֲרוֹת) שְׁחָרֵי אֲדוֹנֵכֶם
יוֹצֵא לְגַן עֵדֶן, שֶׁהוּא הֵיכְלוֹ,
לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים, שְׁכַתּוֹב
וּבְהֵיכְלוֹ פְּלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, עֲכָשׁוּ חֲצוֹת
הַלְּיָלָה מִמֶּשׁ, וְקוֹל זֶה הוּא הַקּוֹל
שֶׁיֹּצֵא, וְכוֹאֲבַת הָאֵילָה שֶׁל מַעְלָה
וּמַטָּה, שְׁכַתּוֹב (תַּהֲלִים כ"ט) קוֹל ה'
יְחוֹלֵל אֵילוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלָקְנוּ
שְׂזַכִּינוּ לְשִׁמְעָ אֵת זֶה!

וְבֹא רֵאָה סוּד הַדְּבָר. בְּשַׁעַה
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִרְאָה עַל הַגֵּן,
כֹּל הַגֵּן מִתְפַּנֵּס וְלֹא נִפְרָד מֵעֵדֶן,
וּמִהָעֵדֶן הַזֶּה יוֹצֵאִים מַעֲנִינּוֹת
לְכַמָּה דְרָכִים וּשְׁבִילִים, וְהַגֵּן הַזֶּה
נִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שֶׁשֵּׁם
מִתְעַדְנִים הַצְּדִיקִים מֵאוֹר שֶׁל
הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְשַׁעַה זֹאת מִתְגַּלֶּה
עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְשִׁנִּינוּ,
בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִתְעוֹרֵר בְּגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם
הַצְּדִיקִים, כְּרוּז יוֹצֵא וְקוֹרָא: עוֹרֵי
צְפוֹן וּבוֹאֵי תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יָזְלוּ
בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ

יְהוֹשֶׁפֶט אֲתַגְזֹר עָלֶיךָ לְאַתְעַנְשָׂא, מִשׁוּם
דְּאַתְחַבֵּר בְּאַחָאָב. אִי לָאוּ הָהוּא צְוֹחָא,
דְּכַתִּיב, (מַלְכִים א', כ"ב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד דִּהּוּוּ אֲזִילֵי רַמְשׁ לִילְיָא, אָמְרוּ, מַה נַּעֲבִיד,
אִי גִיזִיל חֲשָׁף לִילְיָא, אִי גִיטִיב דִּחְלָא
הוּא. סָטוּ מְאוֹרְחָא, יִתְבוּ תַחֲוֹת אֵילָנָא חַד.
וַיִּתְבוּ וְהוּוּ אָמְרֵי מְלֵי דְאוֹרֵייתָא, וְלֹא דְמִיכוּ.
בְּפִלְגְנוֹת לִילְיָא, חֲמוּ חַד אֵילְתָא דְעַבְרָא
קְמִייהוּ, וְהוֹת צוֹחַת וּרְמִיאת קָלִין
שָׁמְעוּ, קָמוּ ר' חֵיָא וְר' יוֹסִי וְאֲזַדְעַזְעוּ. שָׁמְעוּ
חַד קָלָא דְמְכַרְזָא וְאָמַר, מִתְעַרִּין קוּמוּ. נִימִין
אַתְעַרוּ. עֲלִמִין, אֲזַדְמְנוּ לְקַדְמַת מְרִיכוֹן. (דְּהָא
קָלָא נִפְקַד בְּכַאֲיֵב אֵילְתָא דְלְעִילָא וְתַתָּא. דְּכַתִּיב (תַּהֲלִים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת וְחֲשֵׁהוּ יַעֲרוֹת) דְּהָא מְרִיכוֹן נִפִּיק לְגַן עֵדֶן,
דְּאִיְהוּ הֵיכְלִיָּה, לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָא,
דְּכַתִּיב וּבְהֵיכְלוֹ פְּלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, הַשְׁתָּא פְּלָגוּ דְלִילְיָא מִמֶּשׁ.
וְקָלָא דָא, הוּא קָלָא דְנַפְקָא, וְכַאֲיֵב
אֵילְתָא דְלְעִילָא וְתַתָּא, דְּכַתִּיב קוֹל יְי' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת. זַפְאָה חוֹלְקָנָא, דְּזַכִּינָא לְמִשְׁמַע דָּא.
וְתָא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה, בְּשַׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַחֲזִי עַל גְּנִתָּא, כֹּל גְּנִתָּא אֲתַפְנֵשׁ,
וְלֹא מִתְפָּרֵשׁ מֵעֵדֶן. וּמֵהָאֵי עֵדֶן מְבוּעֵי נְפִיקִין,
לְכַמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְהָאֵי גְּנִתָּא, אֲתַקְרִי
צְרוּרָא דְחֵיָי, דְּתַמָּן מִתְעַדְנִין צְדִיקָא, מִנְהִירוּ
דְעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְהָאֵי שַׁעַתָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַגְלִי עָלֵייהוּ. וְתַנִּינָן בְּשַׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגְנִתָּא דְעֵדֶן לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא
עִם צְדִיקָא כְּרוּזָא נִפִּיק וְקָרִי עוֹרֵי צְפוֹן וּבוֹאֵי
תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יָזְלוּ בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ
וַיִּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו מָאֵי וַיִּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו אֵלִין
בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ וַיִּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו. מַהוּ וַיִּאכַל פְּרִי מְגִדִּיו? אֵלוּ קְרַבְנוֹת שְׁנַקְרְבוּ לְפָנֵינוּ

קָרְבָּנִין דְּאִתְקַרְבוּ קָמִיָּה מְנַשְׁמָתִיהוּן
דְּצַדִּיקָיָא הָאֵי בְּפִלְגֹת לִילְיָא בְּשַׁעֲתָא אַחְרָא
שָׂאָר קָרְבָּנִין מִמֶּשׁ.

מְנַשְׁמֹת הַצְּדִיקִים, זֶה בַּחֲצִי
הַלֵּילָה. בְּזִמְנָא אַחַר שָׂאָר קָרְבָּנֹת
מִמֶּשׁ.

יָשְׁבוּ רַבֵּי חֵיִיא וְרַבֵּי יוֹסִי. אָמַר
רַבֵּי יוֹסִי, בְּכַמְּה זְמַנִּין שְׂאִילָנָא,
זֶה שְׂכָתוּב וְיֵהִי בַּחֲצִי הַלֵּילָה וְהִ'
הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם, לָמָּה
זֶה לֹא הִיָּה בְּיוֹם, שְׂיִתְגַּלָּה לְכָל
פְּרוֹסוּם הַנֶּס? וְלָמָּה מֵתוּ כָּל אוֹתָם
חֲלָשִׁים שְׂאִחַר הַרְחִים וְאוֹתָם
טְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַצֶּאֱנָא, וְלֹא מֵתוּ
מַלְכִים וְשָׂרִים וְאֲנָשִׁים עוֹרְכֵי
קָרְבוֹת כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּסַנְחֵרִיב,
שְׂכָתוּב (מַלְכִים-ב' י"ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֲפָּה
וַיִּפֶּן בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וְגו'. וְשִׁנְיָנוּ,
כָּלֵם מַלְכִים בְּנֵי מַלְכִים, שָׂרִים
וְקִצְיָנִים. שֵׁם נִרְאָתָה הַגְּבוּרָה שֶׁל
שְׂלִיחַ אַחַד שְׁלוֹ, יוֹתֵר מִזֶּה שְׁהִיָּה
רְאוּי לְהִיֹּת שְׁלוּ יוֹתֵר.

יָתְבוּ רַבֵּי חֵיִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, אָמַר רַבֵּי יוֹסִי,
בְּכַמְּה זְמַנִּין שְׂאִילָנָא, הָאֵי דְכָתִיב, וְיֵהִי
בַּחֲצִי הַלֵּילָה וְיֵי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם
אֲמַאי לָא הָוָה בִּימָמָא, דִּיתְגַּלִּי לְכָלֵא פְּרוֹסוּמֵי
נִיסָא, וְאֲמַאי מֵיתוּ כָּל אֵינּוֹן חֲלָשֵׁי דְבַתֵּר
רַחֲיִיא, וְאֵינּוֹן טְלָאִי דְבְנֵי עֲאֲנָא, וְלֹא מֵיתוּ
מַלְכֵי וּפְרִדְשָׁכֵי, וְגוּבְרֵי מַגִּיחֵי קָרְבָּא, כְּמָה
דְּהָוָה בְּסַנְחֵרִיב, דְכָתִיב, (מַלְכִים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֲפָּה
וַיִּפֶּן בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וְגו'. וְתַנְיָנָן, כְּלָהוּ מַלְכִין
בְּנֵי מַלְכִין רופִּינוּס וּפְרִדְשָׁכֵי, הָתָם (דף ל"ז ע"א)
אִתְחַזִּי גְבוּרָתָא דְחַד שְׂלִיחָא דִילֵיהּ, יִתִּיר
מֵהֵאֵי, דְּהָוָה יָאוֹת לְמַהוּי דִילֵיהּ יִתִּיר.

אָמַר לוֹ, יִפָּה שְׂאִילָתָּ, וְאֲנִי לֹא
שְׂמַעְתִּי דְבַר בְּזָה וְלֹא אֲמַר, אֲבָל
הָרִי זְכִיתִי לְכָל זֶה, וְהַדְרָךְ מִתְקַנָּת
לְפָנֵינוּ. אֲנִי שְׂמַעְתִּי שְׂרַבֵּי שְׂמַעוֹן
בְּן יוֹחָאי מְטַהֵר אֶת הַשְּׂוֹקִים שֶׁל
טְבַרְיָה, גִּלְף אֵלָיו. יָשְׁבוּ עַד
שֶׁהָאִיר הַיוֹם. כְּשַׁעֲלָה הָאוּר קָמוּ
וְהִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מִצְאוּ
אוֹתוֹ שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב, וְסַפֵּר הָאֲגוּדָה
בְּיָדוֹ.

אָמַר לֵיהּ יָאוֹת שְׂאִילָתָּ, וְאֲנָא לֹא שְׂמַעְנָא מִיָּדִי
בְּהֵאֵי, וְלֹא אֵימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל
הָאֵי, וְאַרְחָא אִתְתַּקֵּן קָמָן. אֲנָא שְׂמַעְנָא דְרַבֵּי
שְׂמַעוֹן בְּן יוֹחָאי מְדַכֵּי שְׂוֹקִין דְטְבַרְיָה, גִּיזִיל
גְּבִיָּה. יָתְבוּ, עַד דְּהָוָה נְהִיר יְמָמָא. כַּד סָלִיק
נְהוּרָא, קָמוּ וְאָזְלוּ. כַּד מָטוּ גְבִיָּה. אֲשַׁכְּחִיהוּ,
דְּהָוָה יָתִיב, וְסַפֵּרָא דְאַגְדָּתָא בִּידֵיהּ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ') כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נְגַדוּ
כְּאֵין נְגַדוּ מֵאָפֶס וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ.
כֵּינָן שְׂאֵמַר כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נְגַדוּ,
לָמָּה פְּתוּב מֵאָפֶס וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ
לוֹ? אֵלָא לְמַדְנּוּ, דַּעְתָּם שֶׁל כָּל
עַמֵּי הָעוֹלָם, שְׂאֵמוּנָתָם הִיא כְּאֵין,
שְׂלֹא נִדְבְּקוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים
וּבַתְחַתּוֹנִים, וְשׁוּיִם כְּנִגְדָם אֲמוּנָה שֶׁל
שְׂטוּת. אֲבָל מֵאָפֶס וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ
לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ שְׂפוּבָב (שְׁעָר) בְּרוּחַ
וּמִתְגַּלְגַּל בְּקִיץ בְּרִיקְנוּת, זֶהוּ
שְׂכָתוּב (דניאל ד') וְכָל דִּיִּרֵי הָאָרֶץ
כְּכֹלוּם חֲשׁוּבִים.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ') כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נְגַדוּ
מֵאָפֶס וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ. כֵּינָן דְאָמַר, כָּל
הַגּוֹיִם כְּאֵין נְגַדוּ, לָמָּה פְּתִיב מֵאָפֶס וְתַהוּ
נְחָשְׁבוּ לוֹ. אֵלָא אוֹלִיפְנָא, דַּעְתֵּיהוּ דְכָל עַמִּין
דַּעֲלָמָא, דְמַהִימְנוּתָא דְלַהוֹן הוּא כְּאֵין, דְלֹא
אֲדַבְּקוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין, (בְּתַתְּאִין) וְשׁוּיִין
לְקַבְּלֵיהוּ מַהִימְנוּתָא דְשְׂטוּתָא, אֲבָל מֵאָפֶס
וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ, כְּהֵאֵי עֲלֵעוּלָא, דְסַחְרָא (כ"א
דְפִרְחָא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגְּלָא בְּקִיטָא בְּרִיקְנָא,
הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל ד') וְכָל דִּיִּרֵי אֶרְעָא כְּלֹא
חֲשִׁיבִין.

עוד פתח ואמר, בראשית ברא
אלהים את השמים ואת הארץ.
את - זה ימין של הקדוש ברוך
הוא. ואת - זה השמאל. למדנו
שנטה הקדוש ברוך הוא ימינו
וברא את השמים, ונטה שמאלו
וברא את הארץ. זהו שכתוב
(ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים קרא אני אליהם
יעמדו יחדו.

מה זה יעמדו יחדו? היעלה על
לבך ששמים וארץ? לא כן
(מהשמים קורא אני אליהם. והארץ לא כן)
אלא ימין ושמאל שהם א"ת
וא"ת. והיאך יעמדו יחדו? בזאת
ההיא ששולטת בחצות הלילה
שכלולה א"ת בזאת.

ושנינו, כתוב (קהלת א) את הכל
עשה יפה בעתו. א"ת - זה
שאמרנו. הכל - כמו שנאמר
(בראשית כד) וה' ברוך את אברהם
בכל. ושנינו שהיא כתר שנקרא
זא"ת, שכלולה מא"ת וא"ת,
ושולטת בחצות הלילה בשני
צדדיה, ברחמים ודין. רחמים
לישראל, ודין לעמים עובדי
כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אם נוח
לפני מר שנאמר דבר אחד על מה
שבאתי כתוב, ויהי בחצי הלילה
וה' הפה כל בכור בארץ מצרים.
ומזה שאמר מר, נשמע שפסוק
זה באותו דבר בא, ואנו הדרוך
תקינה לפנינו לבא ולשאל לפניך.
פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג)

מי פה' אלהינו המגביהי לשבת
וגו'. מי פה' אלהינו - שעולה
ומתעטר להתישב בכתר עליון
קדוש, מאיר על כל המנורות
שמאירות כתרים ועטרות.
המשפילי לראות - שיורד בכתרו
מכתר לכתר, מנזר לנזר, מאור
לאור, ממנורה למנורה, להשיג
בעליונים ותחתונים. זהו שכתוב

עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ, את דא ימינא
דקודשא בריך הוא, ואת דא שמאלא.
אוליפנא, דסטא קדשא בריך הוא ימיניה,
וברא ית שמאי, וסטא שמאלא, וברא ית
ארעא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ח) אף ידי
יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני
אליהם יעמדו יחדו.

מהו יעמדו יחדו. סלקא דעתך שמאי וארעא
לאו הכי, (ג"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי)
אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת,
והיאך יעמדו יחדו. בזאת ההיא, דש'לטא
בפלגות ליליא, דכלילא א"ת בזאת.

ותנינו, כתיב (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו.
א"ת, הא דאמרן. הכל, כמה דאת
אמר, (בראשית כד) וי' ברוך את אברהם בכל.
ותאנא, דהיא כתר דאתקרי זא"ת, דכלילא
מא"ת וא"ת. ושלטא בפלגות ליליא, בתרין
סטרין, ברחמי ודינא, רחמי לישראל, ודינא
לעמין עובדי כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר,
דינימא חד מלה, על מה דאתינא כתיב,
ויהי בחצי הלילה וי' הפה כל בכור בארץ
מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי
פסוקא בההוא מלה אתא ואנן אורחא
אתתקנא קמן, למיתי למשאל קמן.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג) מי בני'
אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי בני'
אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא
עלאה קדישא, נהירו על כל בוציני דנהרו
כתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית
בכתרו, מכתרא לכתרא, מנזרא לנזרא,
מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא

בְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יד) יי' מְשַׁמֵּים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי מִיבְעֵי לִיָּה, אוּ פַחְצוֹת, פְּגוּוֹנָא דְאָמַר מִשָּׁה. וְאִי כְמָה דְאָמְרֵי חֲבַרְנָא, דְלֹא יִימְרוּן אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדַאי הוּא. הָא קוּשְׂיָא בְּאַתְרֵיהּ קִיָּמָא, בְּתַלְתַּת גְּוּוֹנֵי, דְאֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל יִימְרוּן הַכִּי. חַד, דְאִי הַכִּי הוּא לִיָּה לְמִימַר וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחצוֹת הַלַּיְלָה. אָמַאי קָאֵמַר, כַּה אָמַר יי' וְגו'. כְּמָה דְלֹא אַתְּפוּוֹן שְׁעַתָּא, דְהָא לָא יִתְפָּסוֹן בְּמִשָּׁה, אֲלֹא בְּפִטְרוּנָא, בְּגִין דְאָמַר כַּה אָמַר יי' וְגו'. תְּרִי, דְהָא מִשָּׁה אָמַר, עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הוּא הַכִּי, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים אֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל נְמִי יִימְרוּן הַכִּי, דְהָא לָא אַתְּבְּרוּן מְלִי. תַּלְתַּת דְאִיהוּ אָמַר מְשַׁמָּא דְפִטְרוּנָא כַּחצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד, שְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, יִתִּיר עַל מְטוֹל דְלֹא יָכִיל בְּעִירָא לְמַסְבֵּל. אָמַאי הוּא בְּפִלְגוֹת לִילִיא, וְלֹא בִימְמָא. וְאָמַאי מִיתְּנוּ כָּל אֵינּוֹן חַלְשִׁין דְּבַתְרַי רַחֲמָא. אֲלֹא כְּלָא רְזָא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, וְכְלָא אַתְּכַשֶּׁר (נ"א אַתְּכַשֶּׁר) בְּנִבְיָאָה מְהִימְנָא.

זְבָאָה חוֹלְקִיָה דְמִשָּׁה, דְעֵלִיָּה פְתִיב (תהלים נה) יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל פֶּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתְּ צֶדֶק וְתִשְׁנָא רִשְׁעָה עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן (דף ל"ז ע"ב) שְׁשׂוֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ: מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ: מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן: מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד: מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר נְבִיאִי. וְכִי גָבַר דְסִלִּיק בְּדַרְגִּין עֲלֵאִין דְלֹא

שֵׁם יד) ה' מְשַׁמֵּים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בָּא רָאָה, כְּתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי הִיָּה צְרִיף (לכחם), אוּ פַחְצוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמַר מִשָּׁה. וְאִם כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲבַרְנֵי, שְׁלֹא יֵאמְרוּ אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדַאי הוּא. הָרִי הַקְּשִׂיא בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת בְּשִׁלְשָׁה אֲפָנִים, שְׂאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֵאמְרוּ כֶּף. אַחַד - שְׂאֵם כֶּף, הִיָּה לוֹ לומר, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחצוֹת הַלַּיְלָה. לְמָה אָמַר כַּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ שְׁלֹא יִכּוֹן אֶת הַשְּׁעָה, שְׁהָרִי לֹא יִתְפָּסוּ בְּמִשָּׁה אֲלֹא בְּפִטְרוּן, מִשׁוּם שְׂאֵמַר כַּה אָמַר ה' וְגו'? שְׁנַיִם - שְׁהָרִי מִשָּׁה אָמַר עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הִיָּה כֶּף, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים, אֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל גַּם יֵאמְרוּ כֶּף, שְׁהָרִי לֹא הַתְּבַרְרוּ הַדְּבָרִים. שְׁלִשָּׁה - שֶׁהוּא אָמַר מִשָּׁם הַפִּטְרוּן כַּחצוֹת, וְכְתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד שְׂאֵלָה שְׁלָכְם יוֹתֵר עַל הַמִּשָּׂא שְׁלֹא יָכוֹלָה הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לְמָה הִיָּה בַחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְלֹא בְיוֹם? וְלְמָה מִתּוֹ כָּל אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שְׂאֵחַר הַרְחִים? אֲלֹא הַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה, וְהַכֹּל הַכָּשֶׁר (הַתְּבַשֶּׂר) בְּנִבְיָא הַנְּאָמֵן.

אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שַׁל מִשָּׁה, שְׁעִלְיוּ כְּתוּב יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל פֶּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתְּ צֶדֶק וְתִשְׁנָא רִשְׁעָה עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם - מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ - מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל פֶּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ - מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן - מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד - מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוֹלָה בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֹא

עולה שום אדם אחר לא יודע
מה שאומר?

אָלָא כִּף שְׁנִינוּ, הִפְתָּר הַזֶּה
שְׁנַקְרָא זא"ת, נִקְרָא אִשׁ"ה, כְּמוֹ
שְׁנַאֲמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא
אִשָּׁה. לְמָה? מִשּׁוּם פִּי מֵאִישׁ
לְקַחָהּ זֹאת. מִי הוּא אִישׁ? אוֹתוֹ
שְׁנַקְרָא זֶה, וְזֶהוּ אִישׁ זָכָר, כְּמוֹ
שְׁנַאֲמַר (שמות לב) כִּי זֶה מִלְּשֵׁה
הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְנִקְרָא אִישׁ
זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת נִלְקַחָהּ מִזֶּה
שְׁנַקְרָא זָכָר.

וּמִשּׁוּם כִּף הַתָּמַר הַזֶּה זָכָר
וְנִקְבָּה, שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.
תָּמַר, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שיר א) כְּתַמְרוֹת
עֵשׂוֹן. מִה עֵשׂוֹן עוֹלָה לְכֹן וְשַׁחַר,
אִף כִּף הַכַּל כְּלוּל בָּהּ בְּחֻצוֹת
הַלְּיָלָה לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתִיהָ בְּשַׁעֲהָ
אֶחָת לְכֹן לְיִשְׂרָאֵל וְשַׁחַר לַעֲבוּדֵי
כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

וְעוֹד, שֶׁהַלְּיָלָה הַזֶּה לֹא נִחְלַק
וְלֹא עוֹשֶׂה הַנְּהַגוּתוֹ. מִנֵּיִן לָנוּ?
מֵאֲבָרָהֶם, שְׁכַתּוּב וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם
לְיָלָה, שְׁנַחֲלַק לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתוֹ.
אִף כִּאֵן מִשֵּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת,
וּמִהוּ בְּחֻצוֹת? כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (מלכים ב-א) בְּעֻלוֹת
הַמִּנְחָה, (איוב ד) בְּעֻלוֹת גְּדִישׁ. אִף כִּאֵן בְּחֻצוֹתוֹ
כְּשֶׁמִּתְחַלֵּק. שְׁמִשֵּׁה יָדַע שְׁלֵא
יַעֲשֶׂה הַנְּהַגוּתוֹ עַד שִׁיתְחַלֵּק.

וְכִּף הַזֶּה, שְׁלֵא עֲשֶׂה הַלְּיָלָה
הַנְּהַגוּתוֹ עַד שֶׁהִתְחַלֵּק, בְּחֻצֵי
הָאֲחֵרוֹן עֲשֶׂה הַנְּהַגוּתוֹ, זֶהוּ
שְׁכַתּוּב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה. מִה
זֶה בְּחֻצֵי? בְּמִחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה,
בְּזִמְן שֶׁהִיא שׁוֹלְטָת, וְנִמְצָאֵת זֹאת
הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּת תְּמִיד. וְכֹל
הַנְּהַגָּה שְׁנַעֲשִׂית בְּלְיָלָה, נַעֲשִׂית
בְּמִחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה.

וְה' הִפָּה כָּל בְּכוֹר. וְה' - הוּא
וּבֵית דִּינוֹ. וְה' - הוּא וְהַנְּהַגוּתוֹ.
הִפָּה כָּל בְּכוֹר - הִפָּה? מִשֵּׁה
לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגו', מִהוּ
הִפָּה? אֶלָּא שֶׁהִתְעוֹרַר כֹּה, כְּמוֹ
שֶׁהִפְחִיד אוֹתוֹ מִשֵּׁה, שְׁכַתּוּב

סְלִיק בְּר נָשׁ אֲחֵרָא, לָא יָדַע מַה דְּאָמַר.
אָלָא הָכִי תַנִּינָן, הָאִי כְתָרָא דְאִקְרִי זא"ת,
אֲתִקְרִי אִשׁ"ה, כְּמָה דְאֵת דְּאָמַר, (בראשית ב)
לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. אֲמַאי. מִשּׁוּם פִּי מֵאִישׁ
לְקַחָהּ זֹאת. מָאן הוּא אִישׁ. הַהוּא דְאִקְרִי זֶה.
וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר, כְּמָה דְאֵת דְּאָמַר (שמות לב) כִּי
זֶה מִלְּשֵׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאִקְרִי אִישׁ זֶה,
וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אֲתַנְסִיבֵת מִזֶּה דְאִקְרִי זָכָר.

וּבְגִין דָּא, אִיהִי תָמַר דְּכָר וְנוֹקְבָא, דְּלֹא סְלִיק
דָּא בְּלֹא דָּא. תָּמַר: כְּמָה דְאֵת דְּאָמַר, (שיר
השירים ג) כְּתַמְרוֹת עֵשׂוֹן. מַה עֵשׂוֹן, סְלִיק הַיּוֹר
וְאוּכֶם, אוֹף הָכָא, כְּלֵא כְלִיל בָּהּ בְּפִלְגוֹת
לְיִלְיָא, לְמַעַבְד נִימוּסוֹי בְּחַד שְׁעֵתָא, הַיּוֹר
לְיִשְׂרָאֵל, וְאוּכֶם לַעֲבוּדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים
וּמְזֻלוֹת.

וְעוֹד דִּהְיָא לְיִלְיָא לָא אֲתַפְּלַג, לָא עֵבִיד
נִימוּסוֹי. מִנָּא לָן. מֵאֲבָרָהֶם. דְּכַתִּיב,
(בראשית יד) וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם לְיָלָה, דְּאֲתַפְּלַג לְמַעַבְד
נִימוּסוֹי. אוֹף הָכָא מִשֵּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת (מִהוּ בְּחֻצוֹת
כְּמָה דְאֵת אָמַר (מלכים ב' ג') בְּעֻלוֹת הַמִּנְחָה (איוב ה') בְּעֻלוֹת גְּדִישׁ אוֹף הָכָא
בְּחֻצוֹת) כְּמַפְּלַג. דְּמִשֵּׁה יָדַע דְּלֹא יַעֲבִיד נִימוּסוֹי,
עַד דְּאֲתַפְּלַג.

וְהָבִי הָוָה, דְּלֹא עֵבִיד לְיִלְיָא נִימוּסוֹי, עַד
דְּאֲתַפְּלַג, בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, עֵבִיד
נִימוּסוֹי, הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה.
מֵאִי בְּחֻצֵי. בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, בְּזִמְנָא דְאִיהִי
שְׁלֵטָא, וְאֲשַׁתְּכַח הָאִי זֹאת, לְמַעַבְד נִימוּסִין
תְּדִירָא, וְכֹל נִימוּסָא דְאֲתַעֲבִיד בְּלְיִלְיָא,
בְּפִלְגוֹתָא בְּתַרְאָה אֲתַעֲבִיד.

וַי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר, וַי' : הוּא וּבֵית דִּינוֹ, וַי' :
הוּא וְנִימוּסוֹי. הִפָּה כָּל בְּכוֹר הִפָּה, מִשֵּׁה
לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגו', מִהוּ הִפָּה. אֶלָּא,
דְּאֲתַעַר כֹּה, כְּמָה דְאִגְזִים מִשֵּׁה, דְּכַתִּיב וְהִנֵּה

לא שמעת עד כה.

ותאנא, פרעה חפים הוה מפל חרשוי,
ואסתפל בהאי זאת, דינעביד ביה
דינא, וזמין לחרבא ארעיה, כמה דאמר
משה, בזאת תדע כי אני יי'. ובאיהו מה
כתיב, ויפן פרעה. מהו ויפן. דאפני לביה
מהרהורא דא. כמה דאת אמר, (במדבר יב) ויפן
אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת.
גם לרבות האי דזמינא לחרבא ארעיה, ולא
שוי לביה לקבליה דזא"ת.

כל בכור, אפילו דרגין עלאין ותתאין,
אתברו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כל
אינון דשלטין בחכמתא דלהון, דכתיב,
בארץ מצרים. וכלהו דרגין, עלאין ותתאין,
דאתברו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כלהו
בפסוקא אתחזון, (ס"א אתרמיו) דכתיב מבכור
פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה
אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה, הא כלהו
אתחזון בפסוקא.

סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על
כסאו, כתרא תתאה דקוזמיטא
דמלכותא (נ"א ממלכותא) דלעילא. עד בכור
השפחה, כתרא שמאלא, תתאה מינה,
דקוזמיטא מבתר ארבע (נ"א מבתרה אחר) רחיינ,
ארבע משיריינ. (משמע) משום דכתיב אחר
הרחים, (ולא מן הרחים) וכל בכור בהמה, תתאין
מתתאין, נוקבא מנוקבתא, דאשתכחו באתני
בבעירי וחרירי, ברברבי בזוטרי, ומקבלין
מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי אשר
בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון
עבדין לאסירי, דישתעבדון בהון לעלמין,
ולא יפקון לחירו.

והנה לא שמעת עד כה.
ושנינו, פרעה היה חכם מפל
מכשפיו, והסתפל בזאת שתעשה
בו דין, ועתידי להחריב את ארצו,
כמו שאמר משה, בזאת תדע כי
אני ה'. ובהוא מה כתוב? (שמות ז)
ויפן פרעה. מה זה ויפן? שהפנה
לבו מהרהור זה, כמו שנאמר ויפן
אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו
גם לזאת. גם - לרבות זו שעתידי
להחריב את ארצו, ולא שם לבו
כנגד זאת.

כל בכור - אפלו דרגות עליונות
ותחתונות נשברו משלטונם
(מהשתלשלותם), כל אותם ששולטים
בחכמה שלהם, שכתוב בארץ
מצרים. וכל הדרגות, העליונות
והתחתונות שנשברו משלטונם
(מהשתלשלותם), כלם נראות (ברמזות)
בפסוק, שכתוב מבכור פרעה
היושב על כסאו עד בכור השפחה
אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה.
הרי כלם נראים בפסוק.

סתמו של דבר, מבכור פרעה
היושב על כסאו - כתר תחתון של
שליטת המלכות (מהמלכות)
שלמעלה. עד בכור השפחה - כתר
שמאל מתחתיה של שליטה מאחר
ארבע (מבתר אחר) רחים, ארבע
מתנות. (משמע) משום שכתוב אחר
הרחים, (ולא מן הרחים). וכל בכור
בהמה - תחתונים מתחתונים,
נקבה מנקבות, שנמצאו באתונות
בבהמות וחרורים, בגדולים
ובקטנים, ומקבילים מהם גברים
ונקבות. עד בכור השבי אשר בבית
הבור - אותם שיוצאים משפחה,
שבהם עושים לאסירים
שישתעבדו בהם לעולמים ולא
יצאו לחרות.

ובבטחון הדרגות הללו סרבו
המצרים, שבהם עשו קשר

וברוחצנתא דאלין דרגין, סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל,

לישראל שלא יצאו מעבדותם לעולמים. ובה נראית הגבורה והשלטון של הקדוש ברוך הוא, וזכרון זה לא יכלה מישׂראל לדורי דורות. שאם לא היה פח וגבורה של הקדוש ברוך הוא, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולמות וחכמי העולמות, לא יצאו ישראל מן העבדות, שהתיר את הקשרים שלהם ושבר את כל אותם הכתרים כדי להוציא אותם. על זה כתוב (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוך.

בכה רבי שמעון, ארים קליה ואתנח, אומר קנטורא דקיטפא אשתכח, חשבתון דשבח קדשא בריך הוא כמה זמנין, (דברים ה) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, (שם טו) הוציאך ה' אלהיך ממצרים, (שם טז) ויצאך ה' אלהיך משם, (שמות יב) הוצאתי את צבאותיכם, (שם יג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, (דברים ו) ויצאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, הוציא ה' אתכם מזה.

אָלָא שנינו, עשרה כתרים הם למטה כמו שלמעלה, וכלם נסתרים בשלשת אלה שאמרנו. ושלשה קשרים קשורים בהם על שלש דרגות אלו שבהם עשו שישׂראל לא יצאו משעבודם לעולמים.

אשריכם אברהם יצחק ויעקב, שבזכותכם התירו את הקשרים, והקדוש ברוך הוא זכר שלשת קשרי האמונה שלכם. זהו שכתוב (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם - הרי קשר אחד של אברהם. את יצחק - הרי קשר שני של יצחק. ואת יעקב - הרי קשר שלישי, שלמותו של יעקב.

דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא דקודשא בריך הוא, ודכרנא דא לא ישתצי מישׂראל לדרי (דף פ"ב ע"א) דרין, דאי לא הוה חילא וגבורתא דקודשא בריך הוא, כל מלכי עמין, וכל חרשי עלמין, וחכמי עלמין, לא יפקון לישראל מן עבדותא, דשרא קטרין דלהון, ותבר כל אינון פתרין, בגין לאפקא לון. על דא כתיב, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוך.

בכה רבי שמעון, ארים קליה ואתנח, אומר קנטורא דקיטפא אשתכח, חשבתון דשבח קדשא בריך הוא כמה זמנין, (דברים ה) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, (דברים טז) ויצאך ה' אלהיך ממצרים, (שמות יב) הוצאתי את צבאותיכם, (שמות יג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, (דברים יד) ויצאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, (שמות יג) הוציא ה' אתכם מזה.

אָלָא תאנא, עשרה כתרין, אינון לתתא, פגוונא דלעילא, וכלהו סתימין בתלתא אלין דאמרן. ותלת קשרין קשירו בהו, על תלת דרגין אלין דבהו עבדו, דישראל לא יפקון משעבודדהון לעלמין.

זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב, דבזכותכון שריאו קטרין, וקודשא בריך הוא דכר תלת קטרי מהימנותא דלכון הדא הוא דכתיב, (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם, הא קשרא הדא, דאברהם. את יצחק, הא קשרא תננינא, דיצחק. ואת יעקב, הא קשרא תליתאה, שלימתא דיעקב.

למדנו, כל הזמנים והחגים והשבתות, כלם זכרון לזה, ועל זה התקיימו כלם, שאלמלא זה לא היתה שמירה של זמנים וחגים ושבתות, ולכן לא כלה הזכרון של מצרים מפל הזמנים והחגים והשבתות. בא ראה, דין (טו) הוא יסוד ושרש של התורה, וכל מצוותיו, וכל האמונה השלמה של ישראל.

ועוד, למה לא היה ביום כפי ששאלתם? שנינו, כתוב היום אתם יצאים, וכתוב הוציאך ה' אליך ממצרים לילה. אלא שנינו, עקר גאלת ישראל לא היה אלא בלילה, שהלילה מתיר קשרים ועושה נקמות, והיום הוציא אותם בראש גלוי, זהו שכתוב (במדבר לו) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. (ועוד, הלילה מתיר את הקשרים ועושה נקמות ודינים והיום מגלה ומפרסם הנס והנקמה שנעשה. זהו שכתוב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו') וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. זהו פרסום הנס. באו רבי חייא ורבי יוסי, השתטחו לפניו ונשקו ידו, ובכו ואמרו, חקיקות עליונים ותחתונים מרימים ראש בזכותך. עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כמו שלמעלה. עשה (רשב"י) חומות העיר הקדושה ושעריה. מי שנכנס, לא נכנס עד שיתרחו השערים. מי שעולה, לא עולה עד שיתקנו המדרגות של החומות. מי יכול לפתח את שערי העיר הקדושה, ומי יכול להתקין את המדרגות של החומות? זה רבי שמעון בן יוחאי, שהוא פותח שערים של סודות החכמה והוא מתקן דרגות עליונות. וכתוב (דברים טו) יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מי זה פני האדון ה'? זה רבי שמעון בן

תנא, כל זמנין וחגיין ושבתין, בלהו דוכרנא ליהאי, ועל האי אתקיימו כלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגיין ושבתין. ובגיני כן, לא אשתציי דכרנא דמצרים מפל זמנין וחגיין ושבתין. תא חזי דינא (ס"א דא) הוא יסודא ושרשא דאורייתא, וכל פקודוי, וכל מהימנותא שלימתא דישראל.

ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאלתו. תנינן, כתיב היום אתם יוצאים, וכתוב הוציאך ה' אליך ממצרים לילה. אלא תאנא, עקרא דפורקנא דישראל, לא הוה אלא בלילה, דלילה שרא קטרין, ועביד נוקמין, ויומא אפיק לון פריש גלי, הדא הוא דכתיב, (במדבר לב) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. (ג"א ועוד לילה שארי קטרין ועבד נוקמין ודינין ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו') וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא.

אתו ר' חייא ור' יוסי, אשתטחו קמיה, ונשקו ידוי. ובכו ואמרו, גליפין עלאין ותתאין, זקפן רישא בגינה, עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתתא, פגוונא דלעילא. עבד (רשב"י) שורי קרתא קדישא ותרעוי. מאן דעייל, לא עייל, עד דיפתחון תרעין. מאן דסליק, לא סליק, עד דיתתקנון דרגין דשורי מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא, ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רבי שמעון בן יוחאי, דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא, ואיהו אתקין דרגין עלאין, וכתוב (שמות לד) יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מאן פני האדון ה', דא רבי שמעון בן יוחאי, דמאן דאיהו

יוחאי, שמי שהוא זכר מן הזכרים
צריך להראות לפניו.

אמר להם, עד עכשו לא סימנו
הדבר על שאלתכם, שהרי שנינו
וה' הפה כל בכור, כל בכור סתם,
כמו שאמרנו. והכל היה כמו של
אותם שמתו, אותם קושרי
הקשרים שהיו משתמשים
בכשפיהם באותם הפתרים. מהם
משתמשים בעליונים ומהם
בתחתונים, ואף על גב שכלם הם
תחתונים. וכל ארץ מצרים מלאה
היתה כשפים, וכתוב פי אין בית
אשר אין שם מת.

ונעשה דין בכל, בשעה שהתכנסו
כלם בבתיהם ולא היו מתפזרים
במדבר ובשדה, אלא כלם נמצאו
בבתיהם, (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ)
ועשה הלילה את דיניו בכל
באותה שעה. ושנינו שהיה מאיר
הלילה כמו היום בתקופת תמוז,
וראה כל העם את דיני הקדוש
ברוך הוא, זהו שכתוב (תהלים קלט)
ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.
ובשעה שיצאו, נמצאו כלם
מתים בשוקים לעיני הכל. רצו
לקבר אותם ולא מצאו, וזה היה
קשה להם מהכל. ראו את ישראל
יוצאים לעיניהם בצד אחד, וראו
את מתייהם בצד האחר. ובכל היה
פרסום הגס שלא היה כזה מיום
שנברא העולם.

ובא ראה, כתוב ליל שמרים הוא
לה' להוציאם וגו', הוא הלילה
הזה לה' שמרים לכל בני ישראל
וגו'. פסוק זה קשה, כיון שאמר
ליל, מה זה שמרים, ולא שמור?
שמור היה צריך (לכתם)! וכתוב
הוא הלילה הזה. ליל אמר
בהתחלה, ואחר כך לילה.

אלא כך שנינו, כתוב (דברים כב) פי
יהיה נערה בתולה. נער כתוב, מה
הטעם? משום שכל זמן שלא
קבלה זכר, נקראת נער. משקבלה

דכורא מן דכרניא, בעי לאתחזאה קמיה.
אמר לון, עד השתא, לא סיימנא מלה
דשאלתא דילכון, דהא תנינן, וי'י הפה
כל בכור, כל בכור סתם, כדקאמרן. וכלא
הוה כמה דאינון דמיתו, אינון קטורי קטריין,
דהוו משתמשי בחרשייהו באינון פתריין.
מנהון משתמשי בעלאי, ומנהון בתתאי, ואף
על גב דכלהו תתאין אינון. וכל ארעא
דמצרים מליא תרשין הוה. וכתוב פי אין בית
אשר אין שם מת.

ואתעביר דינא בכלא, בשעתא דאתכנשו
כלהו בבתיהון, ולא הוו מתפזרי
במדברא ובחקלא, אלא פלהו אשתכחו
בבתיהון, (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ) ועבד ליליא
דינוי בכלא בההיא שעתא. ותנא הוה נהיר
ליליא כיומא דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא
דינוי דקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתוב
(תהלים קלט) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

ובשעתא דנפקו אשתכחו כלהון מתין
בשוקין לעיניהון דכלא, בעיין
לאקברא להו ולא אשפחו, ודא אקשי להו
מפלא. חמו לישראל נפקין (דף ל"ח ע"ב)
לעיניהון בחד גיסא, וחמו למיתיהון באידך
גיסא. ובכלא הוה פרסומי גיסא, דלא הוה
כהאי מיומא דאתברי עלמא.

ותא חזי, פתיב ליל שמרים הוא ליי'
להוציאם וגו', הוא הלילה הזה ליי'
שמרים לכל בני ישראל וגו', האי פסוקא
קשיא כיון דאמר ליל, מהו שמרים, ולא
שמור, שמור מיבעי ליה. וכתוב הוא הלילה
הזה, ליל קאמר בקדמיתא, ובתר לילה.

אלא הכי תנינן, פתיב, (דברים כב) פי יהיה נערה
בתולה. נער פתיב, מאי טעמא. משום

זָכַר, נִקְרָאת נְעֵרָה. אֶף כָּאן, לִיל -
עַד שְׁלֵא קִבְּלָה זָכַר. וְאֶף עַל גַּב
שְׁפָתוֹב בּוֹ שְׁמוּרִים - זָכַר הָיָה עֲתִיד
לְהִתְחַבֵּר עִמָּה. וּבִשְׁעָה שֶׁהִתְחַבֵּר
עִמָּה זָכַר, כְּתוּב הוּא הִלְיָלָה הַזֶּה
לְה' שְׁמִרִים. שְׁמוּרִים - זָכַר וּנְקֵבָה,
וּמְשׁוּם כֶּף כְּתוּב הִלְיָלָה הַזֶּה.

וּבְמִקּוּם שְׁנִמְצָאוּ זָכַר וּנְקֵבָה אֵין
שָׁבַח אֱלֹא לְזָכַר. וְכֶף שְׁבָחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹשְׁבֵיחֹתֵיהֶם לְזָכַר וְלֹא לְנְקֵבָה,
זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת טו) זֶה אֱלִי וְאַנְוָהוּ,
שְׁאֵין שָׁבַח בְּמִקּוּם שְׁזָכַר וּנְקֵבָה
נִמְצָאִים אֱלֹא לְזָכַר. וְעַל זֶה (וְלֹא)
מְחַפְּסִים יִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָה כו)
זֶה ה' קִיְיָנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה
בִּישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם שְׁכָף עֲתִיד
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹב (מִיכָה ז) כִּימִי
צֹאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ
נִפְלְאוֹת.

וְכוֹד זֶה כֶּף הוּא - כְּמוֹ שְׁכָפָן לִיל
וְלִילָה, כֶּף עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹב שְׁמַר מָה
מְלִילָה שְׁמַר מָה מְלִיל. מָה לְהִלָּן
שְׁמִירָה וְלִיל, אֶף כָּאן שְׁמִירָה וְלִיל.
מָה לְהִלָּן שְׁמִירָה וְלִילָה, אֶף כָּאן
שְׁמִירָה וְלִילָה.

וְלִילָה נִקְרָא אַגַּב זָכַר, זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(יִשְׁעִיָה כא) אֶתָּא בְּקָר וְגַם לִילָה. בְּקָר,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בְּרַאשִׁית יט) וַיִּשְׁכֵּם
אַבְרָהָם בְּבִקְרָה, שֶׁהוּא מִדְּתוֹ מִמֶּשׁ.
וְכָתוּב (תְּהִלִּים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי,
בְּקָר מִמֶּשׁ.

וַיִּשְׁבוּ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְלָמַד
לָהֶם הַסּוּד שֶׁל תּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהָיוּ
חוֹזְרִים כָּל יוֹם וַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו. יוֹם
אֶחָד יֵצֵא רַבֵּי שְׁמַעוֹן לַחוּץ, הֵלְכוּ
עִמּוֹ, הִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד וַיִּשְׁבוּ.
פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בֹּא רְאֵה,
כְּתוּב (קִהְלֹת ז) אֶת הַכָּל רְאִיתִי בִימֵי

דְּכָל זְמַן דְּלֹא קִבְּלִית דְּכַר, אֶתְקַרֵּי נְעֵר,
מִדְּקִבְּלִית דְּכַר, אֶתְקַרֵּי נְעֵרָה. אוֹף הָכָא, לִיל
עַד לֹא קִבְּלִית דְּכַר. וְאֶף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּיה
שְׁמוּרִים דְּכַר הָוָה זְמִין לְאַתְחַבְּרָא עִמָּה
וּבִשְׁעָתָא דְאַתְחַבְּרָא עִמָּה דְכַר, כְּתִיב, הוּא
הִלְיָלָה הַזֶּה לִיְיָ שְׁמִרִים. שְׁמִרִים: דְּכַר
וּנוֹקְבָא. וּבְגִינֵי כֶף כְּתִיב הִלְיָלָה הַזֶּה.

וּבְאַתְרָא דְאַשְׁתְּכַחוּ דְכַר וּנוֹקְבָא, לִית שְׁבָחָא
אֱלֹא לְדְכוּרָא. וְהָכִי שְׁבָחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹשְׁבֵיחֹתֵיהוּ. לְדְכוּרָא וְלֹא לְנוֹקְבָא, הָדָא
הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) זֶה אֱלִי וְאַנְוָהוּ. דְלִית
שְׁבָחָא בְּאַתְרָא דְדְכוּרָא וּנוֹקְבָא אֲשְׁתְּכַחוּ,
אֱלֹא לְדְכוּרָא. וְעַל דָּא (נ"א וְלָדָא) מְחַפְּסָן
יִשְׂרָאֵל, דְכְתִיב, (יִשְׁעִיָה יב) זֶה יְיָ קִיְיָנוּ לוֹ נְגִילָה
וְנִשְׁמָחָה בִישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם דְהָכִי זְמִין לְמַעַבְד
לָהוּ, דְכְתִיב, (מִיכָה ו) כִּימִי צֹאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת.

וְרָזָא דָּא הָכִי הוּא, כְּגוֹוְנָא דְהָכָא לִיל וְלִילָה,
כֶּף זְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַעַבְד לָהוּ,
דְכְתִיב, (יִשְׁעִיָה כא) שׁוֹמֵר מָה מְלִילָה שׁוֹמֵר מָה
מְלִיל. מָה לְהִלָּן שְׁמִירָה וְלִיל, אוֹף כָּאן
שְׁמִירָה וְלִיל. מָה לְהִלָּן שְׁמִירָה וְלִילָה, אוֹף
כָּאן שְׁמִירָה וְלִילָה.

וְלִילָה אֶתְקַרֵּי אַגַּב דְכוּרָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
(יִשְׁעִיָה כא) אֶתָּא בְּקָר וְגַם לִילָה. בְּקָר:
כְּמָה דְאַתָּא אָמַר (בְּרַאשִׁית יט) וַיִּשְׁכֵּם אַבְרָהָם
בְּבִקְרָה. דִּהוּא מִדְּתוֹ מִמֶּשׁ. וְכְתִיב (תְּהִלִּים ה) יְיָ
בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשׁ.

וַתְּבוּ ר' חֲזִיא וְר' יוֹסִי, וְאוֹלִיף לָהוּ רָזָא
דְתּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהָיוּ מְהִדְרֵי בְּכָל יוֹמָא
וַיִּתְּבִי קָמִיָה. חַד יוֹמָא נִפְק רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְבָר, אֲזָלוּ בְהַדְרִיָה, מְטוּ לְחַד
חִקְלָא יְתָבוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (קִהְלֹת ז) אֶת הַכָּל רְאִיתִי בִימֵי הַכְּבִלִי

יש צדיק אוֹבד בְּצַדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מְאָרִיף בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֹמֹה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקרא) עַל כֹּלָּא, מְאִי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אֲלָא, שְׁלֹמֹה רָמַז דְחֲכַמְתָּא קָא רָמַז. דְהָא חֲזִינָן אֲוִרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא דְלָאוּ הָכִי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלֹתֵת לְאִישׁ כְּפִדְרָכּוֹ וּכְפִרִי מֵעַלְלָיו. אֲלָא שְׁנֵי עֲנִינֵי הֵם שְׂפָאָן רָמַז.

שְׁשֻׁנֵנוּ, כְּשִׁעֲנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רוּצִים לְהַשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם וּלְעֵינַן בּוּ, כְּמוֹ שְׂפִתוּב (עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד) וְכָתוּב כִּי וְגו') כִּי ה' עֵינָיו מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְנִמְצְאִים רָשָׁעִים בְּעוֹלָם, אוֹתוֹ צַדִּיק שְׁנִמְצָא בְּדוֹר נִתְפָּס בְּחֻטְאָם, וְלָרָשָׁעִים מְאָרִיף הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רָגֹז עִמָּהֶם עַד שְׁיָשׁוּבוּ, וְאִם לֹא - לֹא יִמְצָא מִי שְׁיִבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. זֶהוּ שְׂפִתוּב יֵשׁ צַדִּיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ צַדִּיק הַסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם.

מִשׁוּם כֶּף שְׁנִינּוּ, לְעוֹלָם אַל יְדוּר אָדָם אֲלָא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹכוֹ. מַה הַטְעַם? מִשׁוּם שְׂאוֹי לְזֶה שְׂמִדוּרוֹ בֵּין הַרְשָׁעִים, מִשׁוּם שֶׁהוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאֵיהֶם, וְאִם יְדוּרוֹ בֵּין צַדִּיקִים, מִיִּטְיָבִים לוֹ בְּגִלְלָם.

שְׁהַרְי רַב חֲסֵדָא הִנֵּה דִיּוּרוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה בֵּין קְפוּטְקָאִים, וְהַשְׁעָה הֵיטָה דְחֻקָּה לוֹ וּמַחְלוֹת רוּדְפוֹת אַחֲרָיו. נִסַּע וְשָׁם מְדוּרוֹ בֵּין בְּעֵלֵי מַגְנִים שֶׁל צְפוּרִי, וְעֵלָה וְזָכָה לְכֻמָּה טוֹבוֹת, לְכֻמָּה עֶשֶׂר, לְכֻמָּה תוֹרָה, וְאָמַר: כָּל זֶה זְכִיתִי עַל שְׁנִכְנַסְתִּי בֵּין אוֹתָם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מַשְׁגִּיחַ לְהִיטִיב לָהֶם.

דְּבַר אַחַר אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִימֵי הַבְּלִי - וְכִי שְׁלֹמֹה, שְׁדַרְגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל חֲכַמָּה הָיוּ בּוֹ עַל כָּל בְּנֵי הַדּוֹר, שְׂפִתוּב וַיִּחַפְּס מִכָּל

יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מְאָרִיף בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֹמֹה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקרא) עַל כֹּלָּא, מְאִי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אֲלָא, שְׁלֹמֹה רָמַז דְחֲכַמְתָּא קָא רָמַז. דְהָא חֲזִינָן אֲוִרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא דְלָאוּ הָכִי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלֹתֵת לְאִישׁ כְּפִדְרָכּוֹ וּכְפִרִי מֵעַלְלָיו. אֲלָא תְרֵי עֲנִינֵי נִינְהוּ, דְקָא רָמַז הַכָּא.

דְתַנִּינָן, כִּד עֵינָיו דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא בְּעָאן לְאִשְׁגָחָא בְּעַלְמָא, וְלְעֵינָא בִּיהַ,

כְּמָה דְכְתִיב (ס"א עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד) וְכָתוּב כִּי וְגו') (דברי הימים ב טז) כִּי יִי עֵינָיו מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְאִשְׁפַּחַן חֲיִיבִין בְּעַלְמָא, הַהוּא צַדִּיקָא דְאִשְׁתַּכַּח בְּדָרָא, אִתְפַּס בְּחוּבֵייהוּ. וְחִיבֵיָא מְאָרִיף קְדָשָׁא בְרִיף הוּא רוּגְזִיָּה עִמָּהוֹן עַד דִּיתוּבוּן. וְאִי לָאוּ, לָא יִשְׁתַּפַּח מְאֵן דִּיתַבַּע רַחֲמֵי עֲלֵיהוֹן, הֵדָא הוּא דְכְתִיב, יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם דְהַהוּא זְכָאָה, אִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא.

בְּנִינֵי כֶּף תְּנִינָן, לְעוֹלָם אַל יְדוּר אָדָם אֲלָא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹכוֹ. מְאִי טַעְמָא. מִשׁוּם דְּוִי לְהַאי דְמְדוּרִיָּה בֵּין חֲיִיבֵיָא, דְהוּא אִתְפַּס בְּחוּבֵייהוּ, וְאִי דִיּוּרִיָּה בֵּין זְכָאִין, אוֹטְיָבִין לִיהַ בְּגִינֵייהוֹן.

דְהָא רַב חֲסֵדָא, הָוָה דִּיּוּרִיָּה בְּקַדְמִיתָא בִּינֵי קְפוּטְקָאִי, וְהָוָה דְחִיקָא לִיהַ שְׁעֵתָא, וּמְרַעִין רְדָפִין אַבְתְּרוּי. נִטַּל וְשׁוּי מְדוּרִיָּה בֵּין מְאָרִי תְרִיסִין דְצְפוּרִי, וְסָלִיק, וְזָכָה לְכֻמָּה טָבִין, לְכֻמָּה עוֹתְרָא, לְכֻמָּה אוֹרִייתָא, וְאָמַר, כָּל הַאי זְכִינָא, עַל דְעֵאלִית בֵּין אִינוּן דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא אִשְׁגַּח לְאוֹטְבָא לְהוּ.

דְּבַר אַחַר, אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִימֵי הַבְּלִי. וְכִי

שְׁלֹמֹה, דִּדְרָגִין עֲלָאִין דְחֲכַמְתָּא הָווּ בִּיהַ, עַל כָּל בְּנֵי דְרָא דְכְתִיב

הָאָדָם, וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת טוֹב וְאָמַתוּ
שְׂכָתוֹב וַיִּשָּׁב שְׁלֹמָה עַל כֹּסֵא ה' ^(קהלת א)
לְמַלְךְ, אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי, וְכַתּוֹב
הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֵהֶלֶת?
וְשִׁנְיָו, שָׁבַע שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמָה,
יְדִידֵי"ה, אַגּוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל,
לְמוֹאֵל, קֵהֶלֶת. קֵהֶלֶת. פִּנְגֵּד פֶּלֶם,
וְכֹלָם נִקְרָא כְּעֵין שֶׁל מַעְלָה. קֵהֶלֶת
כְּפִיּוֹס קְדוּשׁ שֶׁל עֲשָׂרָה, מִשׁוּם כֶּף
קֵהֶל אֵין פְּחוֹת מַעְשָׂרָה, וְקֵהֶל
אֶפְלוּ מְאָה, וְקֵהֶלֶת כֹּלֶל שֶׁל הַכֹּל,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר קֵהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְשִׁנְיָו, שְׁמוֹתָיו נִקְרָאוּ עַל שֵׁם
הַחֲכָמָה, וּמִשׁוּם כֶּף עֲשָׂה שְׁלֹשָׁה
סְפָרִים: שִׁיר הַשִּׁירִים, קֵהֶלֶת,
מִשְׁלִי. וְכֹלָם לְהַשְׁלִים הַחֲכָמָה.
שִׁיר הַשִּׁירִים כְּפִיּוֹס חֶסֶד, קֵהֶלֶת
כְּפִיּוֹס דִּין, מִשְׁלִי כְּפִיּוֹס רַחֲמִים, כְּפִי
לְהַשְׁלִים אֶת הַחֲכָמָה. וְהוּא עֲשָׂה
כֹּל מֵה שֶׁעֲשָׂה כְּפִיּוֹס לְהַרְאוֹת חֲכָמָה,
וְכְּפִיּוֹס דְרָגָה (וְכְּפִיּוֹס סוֹד) עֲלִיוֹנָה, וְהוּא
אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי, הַבֵּל הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, סוֹד שֶׁל הַבֵּל נִכְבֵּד הוּא,
וְהוּא הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפֶּה. וְסוֹד
הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפֶּה נַעֲשָׂה מִמֶּנּוּ
קוֹל. וְשִׁנְיָו, אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם
אֲלֵא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל
בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא חֲטָאוּ. שְׁלֵא חֲטָאוּ
מִמֶּשׁ. וְקוֹל וְהַבֵּל נַעֲשָׂה בְּרוּחַ
וּמִים, וְכֹל מֵה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּעוֹלָם
נַעֲשָׂה בְּהַבֵּל. וְסוֹד וְשֶׁל דְּבָר וְשֶׁהַבֵּל
זֶה שֶׁל תִּינוּקוֹת נַעֲשָׂה קוֹל,
וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְהֵם שׁוֹמְרֵי
הָעוֹלָם וְשׁוֹמְרֵי הָעִיר. זֶהוּ שְׂפָתוֹב
(תְּהִלִּים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וְגו'.

וְכֹא רָאָה, הוּא הַבֵּל, הוּא קוֹל. מֵה
בֵּין זֶה לְזֶה? הַבֵּל (הוּא קוֹל) עוֹמֵד
בְּכַח לְהוֹצִיא קוֹל. קוֹל מִמֶּשׁ עוֹמֵד
אִם יי' לֹא יִשְׁמַר
עִיר וְגו'.

וְהָא חֲזִי, הוּא הַבֵּל, הוּא קוֹל. מֵה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. הַבֵּל (הוּא קוֹל) קָאִים

וַיִּחַפְּסֵם מִכָּל הָאָדָם, (וְאִשְׁתַּדְּלוּתָיָהּ בְּאוֹרֵי"תָא
לְמַעַבְדַּר מִיּוֹב וְקִשׁוּט) דְּכַתְיִב, (דְּבִרֵי הַיָּמִים א כט)
עַל כֹּסֵא יי' לְמַלְךְ, אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי, וְכַתְיִב,
הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֵהֶלֶת.

וְתַנְא, שְׁבַעַה שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמָה. יְדִידֵי"ה,
אַגּוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל, לְמוֹאֵל,
קֵהֶלֶת. קֵהֶלֶת כְּפִיּוֹס פֶּלֶם. וְכֹלָם נִקְרָא (דף ק"ט
ע"א) כְּעֵין שֶׁל מַעְלָה, קֵהֶלֶת כְּפִיּוֹס קְדִישָׁא
דְּבִי עֲשָׂרָה, בְּגִין כֶּף קֵהֶל אֵין פְּחוֹת מַעְשָׂרָה.
וְקֵהֶל אֶפְלוּ מְאָה, וְקֵהֶלֶת כֹּלֶל דְּכֹלָא, כְּמָה
דְּאֵת אָמַר (דְּבִרִים לג) קֵהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְתַנְא, שְׁמוֹתָיו עַל שֵׁם הַחֲכָמָה אֶתְקַרוּן,
וּבְגִין כֶּף תֵּלֶת סְפָרִין עֲבַד, שִׁיר
הַשִּׁירִים. קֵהֶלֶת. מִשְׁלִי. וְכִלְהוּ לְאַשְׁלֵמָא
חֲכָמָתָא. שִׁיר הַשִּׁירִים לְקַבֵּל דְּחֶסֶד. קֵהֶלֶת
לְקַבֵּל דְּדִינָא. מִשְׁלִי לְקַבֵּל דְּרַחֲמֵי. בְּגִין
לְאַשְׁלֵמָא חֲכָמָתָא, וְהוּא עֲבַד כֹּל מֵה דְּעֲבַד
בְּגִין לְאַחֲזָא חֲכָמָתָא, וְלְקַבֵּל דְּרָגָא (כ"א וְלְקַבֵּל
דְּרָגָא) עֲלָאָה, וְהוּא אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי הַבֵּל
הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, רְזָא דְּהַבֵּל יִקְרָא הוּא. וְהוּא הַבֵּל
דְּנִפְיָק מִפּוּמָא, וְרְזָא דְּהַבֵּל דְּנִפְיָק
מִפּוּמָא, קָלָא אֶתְעַבִּיד מְנִיָּה. וְתַנְא, אֵין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלֵא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֶׁל
תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא חֲטָאוּ. שְׁלֵא
חֲטָאוּ מִמֶּשׁ. (וְקָלָא) וְהַבֵּל אֶתְעַבִּיד בְּרוּחָא
וּמִיָּא, וְכֹל מֵה דְּאֶתְעַבִּיד בְּעֵלְמָא בְּהַבֵּל
אֶתְעַבִּיד. וְרְזָא (דְּמִילָה) דְּהָאֵי הַבֵּל שֶׁל תִּינוּקוֹת
אֶתְעַבִּיד קָלָא, וְאֶתְפָּשֵׁט בְּעֵלְמָא, וְאֵינוֹן

נְטוּרֵי עֵלְמָא, וְנְטוּרֵי קֶרְתָּא, הָדָא הוּא דְּכַתְיִב,
עִיר וְגו'.

וְהָא חֲזִי, הוּא הַבֵּל, הוּא קוֹל. מֵה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. הַבֵּל (הוּא קוֹל) קָאִים

בְּקִיּוּמוֹ (שְׁלֵא) לְהוֹצִיא דָּבָר (אחֲרָ),
וְאוֹתוֹ הִבֵּל שֶׁהִיא יִרְשֶׁת אָבִיו
קָרָאוּ הִבֵּל, וּמִמֶּנּוּ רָאָה כֹּל מֵה
שֶׁרָאָה. וְאֵף עַל גֵּב שְׁסִיּוּעִים רַבִּים
מִלְמַעְלָה, אַחֲרִים הָיוּ לוֹ,
וְלִהְיוּדִיעַ הַדָּבָר אָמַר בִּימֵי הִבֵּל.
שְׁדָבָר זֶה בָּא מִשָּׁם.

וְסוּד הַדָּבָר - הַכֹּל הִבֵּל, אֵת הַכֹּל
רְאִיתִי בִימֵי הִבֵּל יֵשׁ צְדִיק אֲבָד
בְּצַדְקוֹ. זֶהוּ סוּד הַדָּבָר שֶׁגִּלָּה
וּפְרָסָם שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בִימֵי הִבֵּל.
כְּלוּמַר, בְּזִמְן שֶׁהַהִבֵּל הִזָּה יוֹגֵק
מִן הַדִּין כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין, צְדִיק
אֲבָד בְּצַדְקוֹ. וּבְזִמְן שֶׁהַהִבֵּל הִזָּה
יוֹגֵק מִרְחָמִים, רָשַׁע מֵאָרִיף
בְּרַעְתּוֹ, וּשְׁנֵיהֶם תְּלוּיִים בְּהִבֵּל
הַזֶּה. וְלִכֵּן כְּתוּב בִּימֵי וְלֹא כְּתוּב
בְּיוֹם, וְהַכֹּל תְּלוּי בִימֵי הִבֵּל זֶה.
מִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּדִין - בְּדִין, וּמִי
שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּרַחֲמִים - בְּרַחֲמִים.

וְאִם תֹּאמְרוּ, יֵשׁ צְדִיק אֲבָד, וְלֹא
אָמַר אָבִיד - כִּף הוּא אֲבָד מִמֶּשׁ,
שְׁאוֹתוֹ הַדִּין אֲבָד לְצְדִיק
מִהַעוֹלָם וּמִהַדוֹר. וְיֵשׁ רָשַׁע
מֵאָרִיף בְּרַעְתּוֹ - מֵאָרִיף מִמֶּשׁ.
שֶׁשְׁאוֹתוֹ הַדִּין (הִבֵּל) יוֹגֵק
מִרְחָמִים, עוֹשֶׂה רַחֲמִים לְאוֹתוֹ
רָשַׁע וּמֵאָרִיף לוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ קִיטוֹר
שֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה וְיוֹרֵד לְמַטָּה.
אָמַר, הַתְּעַטְרוֹת הַתְּעַטֵּר בְּרַפֵּשׁ
(בַּעֲנִיּוֹת) הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה. בֵּין כִּף
וְכִף הַעֲלָה אוֹתוֹ שְׂדֵה רִיחַ מִכָּל
הַבְּשָׂמִים. אָמַר, נֹשֵׁב כְּאֵן,
שֶׁשְׂכִינָה עוֹמֶדֶת אֶצְלָנוּ. מִשׁוּם
כִּף פְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כ"ו) וַיִּרַח אֵת
רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאָה
רִיחַ בְּנֵי וְגו'. וַיִּרַח אֵת רִיחַ בְּגָדָיו,
מִשְׁמַע שְׁאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ
מַעֲלִים רִיחַ טוֹב, (שְׁלֵא ח"ו) וְאַחַר כִּף
זוֹ מֵהֶם אוֹתוֹ רִיחַ. עַכְשָׁיו יֵשׁ
לְהִסְתַּפֵּל, כְּתוּב רִיחַ בְּגָדָיו, וְכְתוּב
רִיחַ בְּנֵי, וְלֹא אָמַר רִיחַ הַבְּגָדִים,

בְּחִילָא, לְמִיפֵק קָלָא. קָלָא מִמֶּשׁ קָאִים
בְּקִיּוּמָה (דְּלֵא) לְאַפְקָא (אחֲרָ) מְלָה. וְהַהוּא הִבֵּל
דִּהְוָה אַחֲסַנְתִּיהּ דְּאָבוּי קְרִייהַ הִבֵּל, וּמִנְיָה
חָזָא כֹּל מֵה דְחָזָא. וְאֵף עַל גֵּב דְּסִיּוּעִין סְגִיֵּאִין
מִעִילָא אַחֲרָנִין הוּוּ לִיה, וְלֹא שְׁתַּמּוּדְעָא מְלָה,
אָמַר בִּימֵי הִבֵּלִי. דְּמְלָה דָּא מִתְּמָן אֲתָא.

וְרָזָא דְּמְלָה, הַכֹּל הִבֵּל אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִימֵי
הִבֵּלִי, יֵשׁ צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, דָּא הוּא
רָזָא דְּמְלָה, דְּגַלִּי וּפְרָסָם, דְּכֹלָא תְּלִיא בִימֵי
הִבֵּלִי, כְּלוּמַר בְּזִמְנָא דְּהָאִי הִבֵּל יִנְקָא מִן
דִּינָא, בְּגִין לְמַעַבְדֵּי דִינָא, צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ,
וּבְזִמְנָא דְּהָאִי הִבֵּל יִנְקָא מִרְחָמִי. רָשַׁע מֵאָרִיף
בְּרַעְתּוֹ. וְתִירוּוִייהוּ תְּלִיין בְּהָאִי הִבֵּל, וּבְגִין כִּף
כְּתִיב בִּימֵי, וְלֹא כְּתִיב בְּיוֹם. וְכֹלָא תְּלִיין בִּימֵי
הִבֵּל דָּא. מָאן דְּאֶעְרַע בְּדִינָא, בְּדִינָא. מָאן
דְּאֶעְרַא בְּרַחֲמִי, בְּרַחֲמִי.

וְאִי תִימָא יֵשׁ צְדִיק אֲבָד וְלֹא קָאֶמַר אָבִיד.
הִכִּי הוּא אֲבָד מִמֶּשׁ. דִּהַהוּא דִּינָא אֲבָד
לְצְדִיק מִעֲלָמָא וּמִדְּרָא. וְיֵשׁ רָשַׁע מֵאָרִיף
בְּרַעְתּוֹ, מֵאָרִיף מִמֶּשׁ, דִּהַהוּא דִּינָא (ס"א הִבֵּל) כֹּד
יִנְקָא מִרְחָמִי, עֲבִיד רַחֲמִי לְהַהוּא רָשַׁע,
וּמֵאָרִיף לִיה.

עַד דִּהוּוּ יִתְבִּי חֲמוּ קִטוֹרָא דִּהוּוּ סְלִיק לְעִילָא
וְנִחִית לְתַתָּא. אָמַר אַתְּעַטְרוּתָא אַתְּעַטֵּר
בְּטִינְתָא (נ"א בַּעֲנִיּוֹתָא) דְּאָרְעָא, מִגּוּ לְעִילָא.
אַדְהִכִּי, סְלִיק הַהוּא חִקְלָא רִיחָא, מִכָּל
בוֹסְמִין, אָמַר גִּיתִיב הִכָּא, דְּשְׂכִינְתָא גְּבַן
אַתְקִיִים. בְּגִין כִּף, כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כ"ו) וַיִּרַח אֵת רִיחַ בְּגָדָיו
וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאָה רִיחַ בְּנֵי וְגו', וַיִּרַח
אֵת רִיחַ בְּגָדָיו, מִשְׁמַע דְּאִינוּן לְבוֹשִׁין הוּוּ
סְלִקִין רִיחָא טָבָא, (ס"א דְּלֵא אַתְּעַר) וְלִבְתַּר אַתְּעַרִּי
מִנְהוּן הַהוּא רִיחָא. הַשְּׁתָא אֵית לְאַסְתַּפְלָא,

אֵלָא רִיחַ בְּנִי. אֵלָא שְׁנִינוּ, בִּינּוֹן שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נַכְנַס עֲמוּ גַן עֵדֶן. וְשְׁנִינוּ, אוֹתָם בְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁפָתוֹב (שם) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֵדֶן.

וְאִם תֵּאמַר שְׁפָתוֹב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֵּאנָה, שְׂאֵלָה הָיָה, אִם כֶּף לְמָה פְּתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, וְכָתוֹב פְּתָנוֹת עוֹר, הָרִי לֹא הָיָה אֵלָא עֲלֵה תֵּאנָה? אֵלָא פְּתַרְגוּמוֹ: לְבוּשֵׁי כְבוֹד, וְהָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת מִבֶּשֶׁם שֶׁל גַּן עֵדֶן.

וְשְׁנִינוּ, בְּשֵׁם מְלֹא נַעֲשׂוּ, שְׁפָתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, מָה שְׂלֹא נַעֲשׂוּ בּוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְלֹא? וְהָרִי פְּתוֹב (שם) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם? לֹא קָשָׁה. זֶה כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ, לֹא נַעֲשׂוּ בְשֵׁם מְלֹא, פְּרִט לְכַשְׁתְּהִקְיָמוֹ, בְּשֵׁם מְלֹא הַתְּקִימוֹ.

זְמַה שְׂאֲמָרוּ שְׂאוֹתָם לְבוּשִׁים הָיוּ לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הַרְשַׁע שְׁלֵקַח אוֹתָם מִנְמָרוֹד - כֶּף בְּאַרְנֹנ. וְהַדְּבָר קָשָׁה, שְׂאִם כֶּף, הָרִי פְּתוֹב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ. לְבוּשִׁים לְאָדָם וּלְבוּשִׁים לְחַוָּה. לְבוּשִׁים שֶׁל חַוָּה מָה נַעֲשׂוּ? וְעוֹד, שְׂאִם כֶּף, בְּמָה נִקְבְּרוּ? הָאִם תַּעֲלֶה עַל דַּעֲתָךְ שְׁהֵם עֲזָבוּ וְזָרְקוּ מֵהֶם הַזֵּהָר הַעֲלִיּוֹן שְׁנָתָן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?

אֲרֵא אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, לֹא הִתְלַבְּשׁ בָּהֶם אָדָם אַחֵר, שְׁבִאוֹתָם לְבוּשִׁים דְּמוּ כְמוֹ שְׁלִמְעֵלָה. וְאִם תַּעֲלֶה בְּדַעֲתָךְ שְׁהֵם מַעֲצָמִם הִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם - בֵּא רְאֵה, פְּתוֹב וַיִּלְבָּשֵׁם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִלְבִּישׁ אוֹתָם, אֲשֶׁרִי חִלְקָם.

כְּתוֹב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וְכָתוֹב (שם צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. וְכָתוֹב (שם קד) עוֹטָה אוֹר פֶּשֶׁלְמָה וְגו'. בִּינּוֹן

פְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וְכָתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר רִיחַ הַבְּגָדִים, אֵלָא רִיחַ בְּנִי. אֵלָא תֵּאנָא, בִּינּוֹן שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נַכְנַס עֲמוּ גַן עֵדֶן. וְתֵּאנָא, אוֹתָן הַבְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיַּעַשׂ יי' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֵדֶן.

וְאִי תֵּימָא, דְּכָתִיב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֵּאנָה דְּאֵינּוֹן הוּוּ, אִי הָכִי, אֲמַאי כָּתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. וְכָתִיב פְּתָנוֹת עוֹר, הָא לֹא הוּוּ אֵלָא עֲלֵה תֵּאנָה אֵלָא כְּתַרְגוּמוֹ, לְבוּשִׁין דִּיקָר וְהוּוּ סְלִקִין רִיחִין מִבוּסְמָא דַּעֲדָן.

וְתֵּימָא, בְּשֵׁם מְלֹא אֲתַעֲבִידוּ, דְּכָתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. מָה דְלֹא אֲתַעֲבִידוּ בֵּיה שְׁמִיָּא וָאָרְעָא. וְלֹא. וְהָא כָּתִיב, (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יי' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. לֹא קָשָׁיָא הָאִי כַד אֲתַעֲבִידוּ, לֹא אֲתַעֲבִידוּ בְשֵׁם מְלֹא, בַּר פַּד אֲתַקְיָמוּ, בְּשֵׁם מְלֹא אֲתַקְיָמוּ.

זְמַה דְּאָמְרוּ דְּאֵינּוֹן לְבוּשִׁין אָתוּ לְהֵוָּא רְשַׁע דַּעֲשׂוּ, דְּנָסִיב לוֹ מִן נְמָרוֹד הָכִי אוּקְיָמָנָא, וְקָשָׁיָא מְלָה, דְּאִי הָכִי הָא כָּתִיב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, לְבוּשִׁין לְאָדָם, וּלְבוּשִׁין לְחַוָּה. לְבוּשִׁין דְּחַוָּה מָה אֲתַעֲבִידוּ. וְתוּ, דְּאִי הָכִי (דף ק"ט ע"ב) בְּמַאי אֲתַקְבְּרוּ, סְלִקָא דַּעֲתָךְ דְּאֵינּוֹן שְׁבָקוּ וְרֵאמוּ מִנְהוֹן זֵהָרָא עֲלֵאָה, דִּיהִיב לוֹן קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲרֵא אֵינּוֹן לְבוּשִׁין דְּאֲתַלְבְּשׁוּ בְּהוּ בְּרַ נֶשׁ וְאֲתַתִּיה, לֹא אֲתַלְבְּשׁ בְּהוּ בְּרַ נֶשׁ אַחֲרָא, דְּבְּאֵינּוֹן לְבוּשִׁין דְּמוּ כְּמוֹ פְּגוּוֹנָא דְּלַעֲיָלָא וְאִי סְלִקָא דַּעֲתָךְ, דְּאֵינּוֹן אֲתַלְבְּשׁוּ מִגְּרַמִּיהוֹן בְּהוּ. תָּא חֲזִי, פְּתִיב וַיִּלְבָּשֵׁם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲלִבִּישׁ לוֹן, זַפְּאָה חוּלְקִיהוֹן.

כְּתִיב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וְכָתִיב (תהלים צו) הוֹד וְהָדָר

שְׁהִתְלַבֵּשׁ וּמִה שֶׁהִתְלַבֵּשׁ, עֲשֵׂה מִה שְׁעֲשֵׂה. מְלַמֵּד שֶׁהִתְעַטֵּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹר וּבְרֵא אֶת הַשָּׁמַיִם. אֲלֵא בַּמָּה בְּאֲרָנוּ הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אִתָּה בְּפִיִּת? הַחֲמֵדֵת - בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשֵׁי וְזֶהָב, וְדָרָךְ הָעוֹלָם שְׁגוֹנָזִים אוֹתָם בְּכַשְׁמִים וְרִיחֹת לְכַבוֹד הַלְבוּשִׁים שֶׁלָּהֶם.

בֹּא רְאֵה, וְיִרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו - בַּתְּחִלָּה. וּכְשֶׁהֲרֵגִישׁ אָמַר, רְאֵה רֵיחַ בְּנִי, שְׂיָדַע שְׁבוּ הַדְּבָר הַיְהִי תְלוּי, שֶׁבְגָלְלוּ הָעֲלָה רֵיחַ. כְּרֵיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', וְכִי מִנִּין הַיְהִי יוֹדַע יִצְחָק רֵיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'?

אֲלֵא שְׁנֵי דְבָרִים הֵם, וְהִכַּל הוּא אֶחָד, שְׁכַתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֵׂדֵה לְפָנֹת עָרֵב. וְכִי לֹא הָיָה לוֹ בֵּית אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהִתְפַּלֵּל? אֲלֵא אוֹתוֹ הַשְּׂדֵה הַיְהִי אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, שְׁכַתוּב הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשַׁעֲהָ שְׁהִיָּה יִצְחָק נִכְנַס אֵלָיו, רְאֵה שְׁכִינָה עָלָיו, וְהָעֲלָה רִיחֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וּמִשׁוּם כֶּף הָיָה מִתְפַּלֵּל שָׁם, וְקָבַעוּ לְתַפְלָתוֹ.

וְרָמַח אַבְרָהָם לֹא הָיָה מִתְפַּלֵּל שָׁם? מִשׁוּם שְׁקִיבֵעוֹת שֶׁל מְקוֹם אַחֵר הָיְתָה לוֹ בַּתְּחִלָּה, וְדָבָר אַחֵר רֵיחַ שְׂרָאָה בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה? עַל שֵׁם הַמָּר הַטוֹב שְׁהִיָּה שָׁם.

וְהִכַּר הָיָה, וְגַן עֵדֵן שְׁנִכְנַס עִמּוֹ וּבְרָכוּ, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא תִלָּה הַדְּבָר בְּלִבוֹשִׁים, אֲלֵא בִיעָקֵב מִמֶּשׁ, שְׂרָאָה שְׁבוּ הָיָה הַדְּבָר תְלוּי (וְרֵאִי הָיָה לְהַתְּבָרֵךְ) וְנִרְאָה, וְזִכְרוֹתָו עוֹלָה לְהַתְּבָרֵךְ, וְנִכְנַס עִמּוֹ גַן עֵדֵן. וּמִשׁוּם כֶּף, כְּשֶׁהִתְרַעַם עָשׂו, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִצְטַרְכָּה תוֹרָה לְכַתֵּב אֲלֵא מִהַחֲדָשׁ הַזֶּה

לְפָנָיו. וּכְתִיב (תְּהִלִּים קד) עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְּמָה וְגו'.

כִּיִּן דְּאִתְלַבֵּשׁ (מִה דְּאִתְלַבֵּשׁ) עָבַד מִה דְּעָבַד. מְלַמֵּד, שְׁנִתְעַטֵּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹר, וּבְרֵא יֵת שְׁמֵיָא. אֲלֵא בְּמֵאֵי אוּקִימָנָא הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אִתָּה בְּפִיִּת. הַחֲמוּדוֹת: בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשֵׁי וְזֶהָב, וְאַרְחָא דְעֲלָמָא דְגַנְזֵי לֹון בְּבוֹסְמִין וְרִיחִין, לִיקְרָא דְלְבוּשִׁיהוּן.

הָא חֲזִי וְיִרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, בַּתְּחִלָּה. וְכֵד אֲרֵגִישׁ, אָמַר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי, דִּיְדַע דִּבִּיָּה הָוָה תְלוּיָא מְלֵתָא, דְּבִגְיָנִיהָ סְלִיק רִיחָא. כְּרֵיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי', וְכִי מִנִּין הָוָה יָדַע יִצְחָק רֵיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

אֲלֵא, תְרִין מְלִין אֵינוֹן, וְכֵלָא הוּא חַד. דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֵׂדֵה לְפָנֹת עָרֵב. וְכִי לֹא הָוָה לִיָּה בֵּיתָא, אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהִתְפַּלֵּל. אֲלֵא אוֹתָהּ הַשְּׂדֵה הַיְהִי אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כג) הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשַׁעֲתָא דְהָוָה יִצְחָק עָאֵל גְּבִיָּה, חֲמָא שְׁכִינָתָא עָלֵיהָ, וְסְלִיק רִיחִין עֲלָאִין קְדִישִׁין, וּבִגְיָנֵי כֶף הָוָה מְצִלֵי תַמָּן, וּקָבַעִיהָ לְעֲלוֹתֵיהָ.

וְאַבְרָהָם אָמַאי לֹא הָוָה מְצִלֵי תַמָּן, מִשׁוּם דְּקִבִיעוֹתָא דְּאִתְרָא אִתְרָא הָוָה לִיָּה בְּקַדְמֵיתָא, וּמְלָה אִתְרָא רִיחָא דְחֲמָא בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה. עַל שֵׁם הַמָּר הַטוֹב דְּהָוָה תַמָּן.

וְכֵלָא הָוָה, וְגַן עֵדֵן דְּעָאֵל עִמִּיהָ וּבְרָכִיָּה. וּבְגִין כֶּף לֹא תִלָּה מְלָה בְּלִבוֹשִׁין, אֲלֵא בִיעָקֵב מִמֶּשׁ, דְּחֲמָא דִּבִּיָּה הָוָה תְלוּיָא מְלָה (ס"א וְאוֹת הַיָּה לְאִתְּבָרְכָה) וְאִתְחַזֵּי, וְזִכְרוֹתֵיהָ סְלִיק לְאִתְּבָרְכָא, וְעָאֵל עִמִּיהָ גַן עֵדֵן. וּבְגִין כֶּף כֵּד אִתְרַעַם עָשׂו, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אִצְטַרְיָךְ אוֹרִיָּיתָא לְמִכְתַּב

לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים. מֵהַ טַעַם?
מִשּׁוּם שֶׁזֶה הִיָּה תַחֲלַת הַלְבָנָה, וְעַל
זֶה הַתּוֹרָה הִצְטַרְכָּה לְכַתֵּב מִכָּאן,
שֶׁהָרִי בְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא נִקְשָׁר
הַדָּבָר.

וְלֹא קָשָׁה שְׁלֵאל כְּתוּב זֹאת, הַחֲדָשׁ
הַזֹּאת, שֶׁהָרִי זֶה וְזֹאת מִתְקַשְּׂרִים
כְּאֶחָד. וּבְמִקּוֹם שֵׁשׁ זָכָר וּנְקֵבָה
כְּאֶחָד, אֵין הַשְּׂבַח אֵלֵא לְזָכָר, וְעַל
זֶה רֹאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה,
לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה וְדָאֵי. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, לְמָה פְּעָמִים לְכֶם? אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, מֵהֶם נִשְׁמַע יוֹתֵר, כְּמוֹ
שִׁפְתוֹב (דְּבָרִים לב) כִּי חֵלֵק ה' עִמּוֹ.
הַתְקַשְּׁרוֹת זֹו לְכֶם, וְלֹא לְשָׂאֵר
הַעַמִּים.

דְּבָרוֹ אֵל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בְּעֵשׂוֹר לְחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ
שָׁה וְגו'. בְּעֵשׂוֹר, לְמָה בְּעֵשׂוֹר? אָמַר
רַבִּי אֲבָא, בְּזִמְנָן שְׂמַאִיר הַיּוֹבֵל
לְלִבְנָה, שִׁפְתוֹב בַּיּוֹבֵל, בְּעֵשׂוֹר
לְחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים
הוּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׁה לְבֵית אֲבַת,
לְמָה? מִשּׁוּם שֶׁבְּזִמְנָן זֶה צָרִיף
לְמִשָּׁף אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּדָבָר
זֶה נִשְׁבַּר הַכֶּתֶר (אֲחֵרוֹ) הַתַּחְתּוֹן
שֶׁנֶּאֱחָזִים בּוֹ כָּל שָׂאֵר הַכֶּתֶרִים
הַתַּחְתּוֹנִים. וְעַל זֶה פָּרַשׁ מִשָּׁה
וְאָמַר מִשְׁכוּ וּקְחוּ לְכֶם צֹאן, כְּמוֹ
שִׁפְתוֹב צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲשׂוּ אִתְּם
מַעֲשֵׂה לְמִטָּה, וְאֵנִי אֲשַׁבֵּר אֶת כְּחֹם
לְמַעֲלָה. וּכְמוֹ שֶׁאַתֶּם תַּעֲשׂוּ בְּאֵשׁ,
שִׁפְתוֹב כִּי אִם צְלִי אֵשׁ - אֵף אֵנִי
כִּף אֲעֵבִיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ בְּנֵהר דִּינּוּר.
לְמָה נִמְשָׁף בְּעֵשְׂרָה וְנִשְׁחַט
בְּאַרְבַּעַ עֶשֶׂר? אָמַר רַבִּי אֲבָא,
בְּזֶה הַתְקַשְּׁרוֹ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה. וְאֵף עַל גַּב שִׁפְתוֹב מֵאוֹת
שָׁנָה לֹא הִשְׁתַּעַבְדוּ בָהֶם, מִכָּל

עֶשֶׂר. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּדָא אֲתַקְשְׁרוּ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאָה שָׁנִין. וְאֵף

אֵלֵא מֵהַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים. מֵאֵי
טַעַמָא. מִשּׁוּם דְּשִׁירוּתָא דְּסִיְהָרָא הָוִי, וְעַל
דָּא אֲוֵרִייתָא הָוִה אֲצִטְרִיף לְמַכְתַּב מֵהָכָא,
דְּהָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַקְשְׁר מְלָה.

וְלֹא קָשְׁיָא, דְּלֵא כְּתִיב זֹאת, הַחֲדָשׁ הַזֹּאת,
דְּהָא זֶה וְזֹאת כְּחַד מִתְקַשְּׂרִין וּבְאֵתֵר
דְּאִית בֵּיה דְּכָר וְנוֹקְבָא כְּחַדָּא, לִית שְׂבַחָא
אֵלֵא לְדְכוּרָא, וְעַל דָּא רֹאשׁוֹן הוּא לְכֶם
לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה, לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה וְדָאֵי. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, לְכֶם תְּרִי זְמַנִּי לְמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מִנִּייהוּ, אֲשַׁתְּמַע יַתִּיר, כְּמָה דְּכְתִיב, (דְּבָרִים לב)
כִּי חֵלֵק ה' עִמּוֹ. אֲתַקְשְׁרוּתָא דָּא לְכֶם, וְלֹא
לְשָׂאֵר עַמִּין.

דְּבָרוֹ אֵל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֵשׂוֹר
לְחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׁה וְגו',
(שְׁמוֹת יב) בְּעֵשׂוֹר, אָמַי בְּעֵשׂוֹר. אָמַר רַבִּי אֲבָא,
בְּזִמְנָא דְּאֲנַהִיר יוֹבֵלָא לְסִיְהָרָא, דְּכְתִיב
בַּיּוֹבֵלָא, בְּעֵשׂוֹר לְחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה יוֹם
הַכַּפּוּרִים הוּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׁה לְבֵית אֲבוֹת, אָמַי, בְּגִין
דְּבְזִמְנָא דָּא אֲצִטְרִיף לְמִיגַד לִיה. דְּהָא
תְּנִינָן, בְּמִלְתָּא דָּא אֲתַבֵּר כְּתָרָא (תְּדָא) תַתָּאָה,
דְּמִתְאַחַדִּין בֵּיה כָּל שָׂאֵר כְּתָרִין תַתָּאִין, וְעַל
דָּא פְּרִישׁ מִשָּׁה וְאָמַר, מִשְׁכוּ וּקְחוּ לְכֶם צֹאן,
כְּמָה דְּכְתִיב, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, עֲבִידוּ אֲתוֹן עוֹבְדָא
לְתַתָּא, וְאַנָּא אֲתַבֵּר תְּקַפִּיהוֹן לְעֵילָא,
וּכְמָה דְּתַעַבְדוֹן בְּנוֹרָא אֲתוֹן, דְּכְתִיב כִּי אִם
צְלִי אֵשׁ, אָנָּא אוֹף הָכִי אֲעֵבִיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ
בְּנֵהר דִּינּוּר.

אָמַי אֲתַנְגִּיד בְּעֵשְׂרָה, וְאַתְנַכִּיס בְּאַרְבַּעָה

מקום, הואיל והיה עתיד להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם כל ארבע מאות שנים. משום זה מעכבים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר כך ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

למה בין הערבים? בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו על ידי אברהם, שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. אימה - פתור אחד. חשכה - פתור אחר. גדלה - זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל, והכל היה. כמו זה כי מזה אמרה, אתם מלמטה, ואני מלמעלה.

שנינו, לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השליטים שלמעלה (מהשתלשלותם) משליטתם, ויצאו ישראל מרשותם, ונכנסו לרשות הקדושה העליונה בקדוש-ברוך הוא ונקשרו בו. זהו שכתוב פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם עבדי הם? אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוצאתי אותם מרשות אחרת, והכנסתים ברשותי.

והינו שאמר רבי שמעון, מה זה שכתוב אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, פי כל אכל מתמצת? אלא כך בארנו, שאור זה ומחמצת זו הן דרגה אחת, וכלם אחד. רשיות אחרות, אותם שליטים הממנים על שאר עמים, וקוראים להם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים - אף כך שאור ומחמצת וקמץ, והכל אחד. אמר הקדוש ברוך הוא, כל

דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר,

על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבידו בהו, מפל מקום, הואיל והיה זמין לאתקשרא בהו, אתחשיב עליה כאילו אשתעבידו בהו כל ארבע מאה שנין. בגין כך, מעכבין ליה ארבע יומין, קטירא ברשותיהו דישראל, ולכתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר (דף נ"ו ע"א) מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נפלת עליו. אימה: פתרא חדא. חשכה: פתרא אחרא. גדולה: האי דהיא רבבא מפלא. ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישראל, וכלא הוה. פגוונא דא, (שמות י"ז) פי מחה אמחה, אתון מתתא, ואנא מעילא.

תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא (משלשוליהון) משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי.

והינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם פי כל אוכל מחמצת. אלא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו חד. רשו אחרתי, אינון שלטנין, דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע,

השנים הללו עמדתם ברשות אחרת, עבדים לעם אחר. מפאן והלאה שאתם בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתים. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אם כף אז גם כל ימי השנה, למה שבעת ימים, שכתוב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים, שבעת ימים ולא יותר? אמר לו, כל זמן שהתחייב אדם להראות את עצמו בן חורין - כף צריך. כל זמן שלא התחייב - לא צריך.

רמב"ד שעשה אדם אחד קצין. כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח, ולבש בגדי כבוד. אחר כף לא צריך. לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה, ולובש אותם בגדים, וכף כל שנה ושנה. כף ישראל, כתוב שבעת ימים שאר לא ימצא, שהם ימי שמחה, ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר, ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה. ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת כתוב, כמו שנאמר מראת אלהים. ולמה נקראו מצת? דין, דין קדוש, דין שנאחז בשם הקדוש, דין שלא היה קשה כל אותו זמן בתוך ישראל, שהרי הלכנה עומדת בפגם, ועל שעומדת הלכנה בפגימתה כתוב לחם עני.

מה הטעם עומדת בפגם? משום שלא נפרעו ולא התגלה אות

אלהים אחרים. אוף הכי, ומחמצת, וחמץ, וכלא חד. אמר קדשא בריה הוא, כל הני שני, קיימתו ברשותא אחרא, עבדין לעם אחרא, מפאן ולהלאה דאתון בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתים. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים, שבעת ימים, ולא יתיר. אמר ליה, כל זמנא דאתחייב פר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין, הכי אצטרף, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטרף.

רמב"ד דעבד לחד פר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטרף. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושי, וכן בכל שתא ושתא. כהאי גוונא ישראל, פתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדוותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ובגין כף, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת פתיב, כמה דאת אמר, (יחזקאל א) מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת. דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא הוה

תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו ד'ישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, (דברים טז) לחם עני כתיב.

מאי טעמא קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי את

הַבְּרִית הַקְּדוֹשׁ. מִהוּלִים הָיוּ וְלֹא נִפְרְעוּ. מִתִּי נִפְרְעוּ? בְּשַׁעַת שְׁכִתוֹב (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּאַרְנוּ פְּסוּק זֶה בְּדַבָּר אַחֵר - הַכֹּל הִזָּה וְרֵאוּי.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁנִּפְרְעוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ - לֹא כֹּף, אֲלֵא אוֹתָם שְׁכִתוֹב (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בְּמִדְבַר בְּדֶרֶךְ וְגו'. אַחֵר שֶׁנִּפְרְעוּ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּהִתְחַלָּה אֲכַלְתֶּם מִצּוֹת, כְּשֶׁעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּפִגְמִיתָהּ, וְנִקְרָא לָחֶם עֲנִי. מִכַּאֲן וְהִלָּאָה לָחֶם זֶה יִהְיֶה מִמְּקוֹם אַחֵר. מַה הוּא? שְׁכִתוֹב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִהַלְּבָנָה כְּמוֹ אוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שְׁכִתוֹב וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים שׁוֹמְרִים אוֹתָם יָמִים שֶׁנִּכְנְסוּ תַּחַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לָחֶם שֶׁבָּא מִצְדָּה, וְעַל זֶה כְּתוּב אֵת חֲגַ הַמִּצּוֹת תִּשְׁמַר וְגו', וְכְתוּב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַה זֶה וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי, וְהַכֹּל בְּדֶרֶגָה אַחַת עוֹלָה וְנֶאֱחָז. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ מֹשֶׁה לֹא פָּרַע אוֹתָם? אֲלֵא כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְעַכְּבוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל עַד שִׁיתְרַפְּאוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי. מַה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאֶת וְגו', וְכְתוּב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה.

בֹּא רֵא, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, נִכְנְסוּ מִהוּלִים וְנִפְרְעוּ, וּמַה כְּתוּב? (דְּבָרִים ח) אָרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מַה זֶה בְּמִסְפַּנֵּת? לָחֶם עֲנִי. לָמָּה נִקְרָא לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת בְּפִגְמִיתָהּ וְלֹא מִתְבַּרְכֵת מִן הַשָּׁמַיִם, וְלֹא

קִדְיִשָּׁא. גְּזִירִין הוּוּ וְלֹא אֲתַפְּרְעוּ, אִימְתִי אֲתַפְּרְעוּ, בְּשַׁעַת דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאוּקִימָנָא הָאִי קָרָא בְּמִלָּה אַחְרָא, כִּלְאֵ הוּוּ וְיֵאוּת.

וְאִי תִימָא דְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ אֲתַפְּרְעוּ. לָאוּ הֲכִי, אֲלֵא אֵינּוֹן דְּכְתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בְּמִדְבַר בְּדֶרֶךְ וְגו', בְּתַר דְּאֲתַפְּרְעוּ, אָמַר קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקִדְמִיתָא אֲכַלְתוּן מִצּוֹת, דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּפִגְמִיתָא, וְאִקְרִי לָחֶם עֲנִי, מִכַּאֲן וְלִהְלָאָה הָאִי לָחֶם מֵאַתָּר אַחְרָא לְהוּי. מָאִי הוּא. דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִן סִיְהֵרָא כִּהוּוּא זְמָנָא, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמַה דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כו) וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, נְטֵרִין אֵינּוֹן יוֹמִין דְּעֵאלוּ תַּחַת גְּדַפּוּי דְּשְׁכִינְתָּא, וְנְטֵרִין הֵהוּא נִהְמָא דְּאַתְיָא מִסְטֵרְהָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת כג) אֵת חֲגַ הַמִּצּוֹת תִּשְׁמַר וְגו', וְכְתִיב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַהוּ וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. כְּמַה דְּאַתָּ אָמַר, (שְׁמוֹת יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי. וְכִלְאֵ בְּחַד דְּרִגָּא סְלִקָּא וְאַתְאַחַד.

וְאִי תִימָא מֹשֶׁה הִיךְ לָא פָּרַע לְהוּ. אֲלֵא, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דִּיתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים טו) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי. מָאִי טַעְמָא לָחֶם (ד' טו) עֲנִי, מִשּׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאֶת וְגו' וְכְתִיב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה.

תָּא חֲזִי, כַּד עֵאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עֵאלוּ גְזִירִין וְאַתַּפְּרְעוּ. וּמַה כְּתִיב, (דְּבָרִים ח) אָרֶץ

אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מָאִי בְּמִסְפַּנֵּת. לָחֶם עֲנִי. אָמַי אִקְרִי

מוֹאֲרַת מִן הַשָּׁמֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר פִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְלֹא מוֹאֲרַת (מִכְּל) מִיּוֹבֵל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ. אָבֵל כָּאֵן שֶׁנִּמְוָלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִפְרְעוּ, לֹא תַחֲסֹר כָּל בְּהַ כְּתוּב, וְעַל זֶה לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכֵל בְּהַ לְחֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תַחֲסֹר כ"ל בְּהַ. כְּמוֹ שֶׁתַּחֲסֹרוּ לָהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל זְכוּרֹן שֶׁל מִצְרַיִם וְאוֹכְלִים, וְלֹא מִתְּפִלָּה מְדוּרֵי דוֹרוֹת. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ כָּאֵן בְּמִצְרַיִם, חֲסָרוּ אוֹתוֹ, אֵת הַכָּל הַזֶּה, וְהִלְבְּנָה עוֹמְדַת בְּפִגְימוֹת. וְנִקְרְאָת לְחֶם עֲנִי. עֲנִי כְּתָרְגוּמוֹ מִסְכָּנוֹת. וּמָה שֶׁאֶכְלוּ אוֹתוֹ שֵׁם בְּאָרֶץ, זֶה הָיָה בְּשִׁבִיל זְכוּרֹן מִצְרַיִם, וְזֶה לְדוּרֵי דוֹרוֹת, וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיהו) לֹא יָבֹא עוֹד שֶׁשֶׁמֶשׁ וִירְחָהּ וְגו'.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו'. וְכְתוּב אַף בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא. נִשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁכְּתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה. מָה זֶה אוֹמֵר? אֵלֶּא בְּעֵשׂוֹר, דְּבַר זֶה תְּלוּי בְּעֵשׂוֹר. לַחֲדָשׁ הַזֶּה? בַּחֲדָשׁ הַזֶּה הָיָה צְרִיף (לכחם)! אֵלֶּא כְּשֶׁבֹא הַמַּנְהֵג לְדַרְגָּה הַזֹּאת, כְּתוּב לַחֲדָשׁ הַזֶּה דְּוִקָא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם שֶׁהַ לְבֵית אֲבֹת שֶׁהַ לְבֵית. שְׁנִינּוּ, שְׁלִשָּׁה קְשָׁרִים הֵם: בְּכוֹר בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשְּׁבִי, בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה. וְשְׁלִשָּׁה קְשָׁרִים שֶׁכָּל הַשָּׂאֵר נִקְשָׁרִים בְּשִׁלְשַׁת הַגּוֹנִים הַלְלוּ שֶׁל מַעֲלָה. וּבְזֶה שֶׁנִּקְרָא צֶאֱן הַכָּל נִקְשָׁר, וְהַכָּל כְּלוּל בְּצֶאֱן. נִקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוֹל לְהִפָּרֵד מִקְשָׁרֵיו, וּבְזֶה כָּלֵם נִקְשָׁרוּ. וְעַל זֶה

לְחֶם עֲנִי. מִשּׁוּם דְּקִיּוּמָא סִיְהָרָא בְּפִגְימוֹתָא, וְלֹא מִתְּבַרְכָא מִשְׁמַשָּׂא, וְלֹא מִתְּנַהֲרָא מִן שְׁמַשָּׂא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (דְּבַרֵי הַיָּמִים א כט) פִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְלֹא אֲתַנְהָרָא (מִכְּל) מִיּוֹבֵלָא. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא אֲתַפְרְעוּ. אָבֵל הָכָא, דְּאֲתַגְזְרוּ יִשְׂרָאֵל וְאֲתַפְרְעוּ, לֹא תַחֲסֹר כָּל בְּהַ כְּתוּב, וְעַל דָּא לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכֵל בְּהַ לְחֶם. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא תַחֲסֹר כ"ל בְּהַ, כְּמָה דְּחֲסָרוּ לָיָה בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שְׁתָּא וְשְׁתָּא דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם קָא עֲבַדֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹכְלֵי, וְלֹא אֲשַׁתְּצֵי מְדַרֵי דְרִין. וּבְגִין דְּלֹא אֲתַפְרְעוּ הָכָא בְּמִצְרַיִם, חֲסָרוּ לָיָה לְהֵאֵי כָּל, וְקִיּוּמָא סִיְהָרָא בְּפִגְימוֹתָא, וְאִקְרִי לְחֶם עֲנִי, עֲנִי: כְּתָרְגוּמוֹ מִסְכָּנוֹת. וּמָאִי דְּאֶכְלוּ לָיָה תַמְן בְּאֲרַעָא, בְּגִין דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם הָוָה, וְהֵאֵי לְדַרֵי דְרִין, וְלִזְמַנָּא דְּאֵתִי כְּתוּב, (ישעיהו) לֹא יָבֹא עוֹד שֶׁשֶׁמֶשׁ וִירְחָהּ וְגו'.

תִּנָּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו', וְכְתוּב (ויקרא כג) אַף בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא, אֲשַׁתְּמַע כְּמָה דְּאֲתַמַּר, דְּכְתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה. מָאִי קָא מִיִּירֵי. אֵלֶּא בְּעֵשׂוֹר, מְלָה דָא בְּעֵשׂוֹר תְּלִיא. לַחֲדָשׁ הַזֶּה בַּחֲדָשׁ הַזֶּה מִיִּבְעִי לָיָה. אֵלֶּא, כִּד אֲתָא נִימוּסָא לְהֵאֵי דְרָגָא, כְּתוּב לַחֲדָשׁ הַזֶּה דְּוִקָא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהַ לְבֵית אֲבֹת שֶׁהַ לְבֵית. (שמות יב) תִּנָּא תְּלַת קְשָׁרִין אֵינּוֹן, בְּכוֹר

בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשְּׁבִי, בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה. (דְּתַלַּת קְשָׁרִין) דְּכָל שָׂאֵר מִתְּקַשְׁרֵי כְּהוּ בְּאֵלִין תְּלַת גּוֹוִי דְּלַעֲיָלָא. וּבְהֵאֵי דְּאֲתַקְרֵי צֶאֱן, אֲתַקְשָׁר כְּלָא, וְכָלֵל כְּלִיל בְּצֶאֱן, אֲתַקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוֹל לְאֲתַפְרָשָׁא מִקְטָרוֹי, וּבְהֵאֵי כְּלָהוּ אֲתַקְשָׁרוּ, וְעַל דָּא

אֲתַקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְכָלֵל כְּלִיל בְּצֶאֱן, אֲתַקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוֹל לְאֲתַפְרָשָׁא מִקְטָרוֹי, וּבְהֵאֵי כְּלָהוּ אֲתַקְשָׁרוּ, וְעַל דָּא

כְּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קָשְׁרוּ אוֹתוֹ בְּקֶשֶׁר, וְיִהְיֶה מְסוּר בְּיַדְכֶם בְּרִשְׁוֹתְכֶם עַד שֶׁתִּשְׁחַטּוּ אוֹתוֹ וְתַעֲשׂוּ בוֹ דִין. וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכְתוּב פִּי זָבַח לַה' בְּבִצְרָה. וְכְתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְי' אָחַד וְשְׁמוֹ אָחַד.

רַעִיא מְהִימְנָא

וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו'. כ"ה - מִצְוָה זוֹ לְבַעַר חֲמֵץ, שֶׁהָרִי מִצְוָה זוֹ נִמְסְרָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ, וְכְתוּב שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְנֵי, בֵּין חֲמֵץ וּמִצָּה שֶׁל כֹּמֵה מְקוּמוֹת, זֶה יֵצֵר רַע, וְזֶה יֵצֵר טוֹב.

כ"ו - מִצְוָה אַחַר זוֹ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא חוֹבָה עַל כָּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחַת זֶה לְעוֹלָמִים. כִּף בְּאַרְנֵי, כָּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וּבְאוֹתוֹ סִפּוּר שְׁמִיחַ בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא לְשִׁמְחַת בְּשִׁכְנֵיהָ בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׁמִיחַת הַכֹּל, שֶׁהָרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׁמִיחַ בְּאַדְוָנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִיחַ בְּאוֹתוֹ סִפּוּר.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כּוֹנֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר לָהֶם: לָכוּ וְתִשְׁמְעוּ אֶת סִפּוּר הַשִּׁבְחַת שְׁלִי שֶׁמְדַבְּרִים הַבְּנִים שְׁלִי וְשִׁמְחִים בְּגֵאלָתִי. אֲזַי כָּלֶם מִתְכַּנְּסִים, וּבָאִים וּמִתְחַבְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סִפּוּר הַשִּׁבְחַת שֶׁשִּׁמְחִים בְּחֻדוֹת גְּאֻלַּת אֲדוֹנָם. אֲזַי בָּאִים וּמוֹדִים לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל אוֹתָם נִסִּים וּגְבוּרוֹת, וּמוֹדִים לוֹ עַל הָעַם הַקְדוּשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאָרֶץ שְׁשִׁמְחִים בְּשִׁמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל אֲדוֹנָם.

כְּתוּב, וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, קָטִירוֹ לַיהוָה בְּקִטְרוֹתָא, וְיִהְיֶה אֶתְמָסָר בִּיַּדִּיכוֹן בְּרִשְׁוֹתְכוֹן, עַד דְּתִנְכְּסוּ לַיהוָה, וְתַעֲבְדוּן בֵּיהּ דִּינָא, וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכְתוּב, (ישעיה לד) פִּי זָבַח לַיהוָה בְּבִצְרָה. וְכְתוּב, (זכריה יד) וְהָיָה יְי' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהוָה יְי' אָחַד וְשְׁמוֹ אָחַד.

רַעִיא מְהִימְנָא

וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו'. (שמות יב) כ"ה פְּקוּדָא דָּא, לְבַעַר חֲמֵץ. דְּהָא פְּקוּדָא דָּא, אֶתְמָסָר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בִּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ. וְכְתוּב שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא, וְרִזָּא אוּקְיִמְנָא, בֵּין חֲמֵץ וּמִצָּה דְכֹמֵה דּוּכְתִי, דָּא יֵצֵר רַע, וְדָא יֵצֵר טוֹב.

כ"ו פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָא דִּיצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חֲיוּבָא עַל פְּרִי נֶשׁ, לְאַשְׁתַּעֲי בְּהָאִי שְׁבַחָא לְעֵלְמִין. הַכִּי אוּקְיִמְנָא, כָּל פְּרִי נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֲי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהָהוּא סִפּוּר חֲדִי בְּחֻדוֹהּ, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדִּי בְּשִׁכְנֵינְתָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי דְהוּא חֲדוּ מִפְּלָא, דְּהָאִי אִיהוּ פְּרִי נֶשׁ דְּחֲדִי בְּמָרִיָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדִי בְּהָהוּא סִפּוּר.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא, פְּנִישׁ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר לוֹן, זִילוּ וְשִׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָא דִּילֵי, דְקָא מְשַׁתְּעוּ בְּנִי, וְחֲדָאן בְּפוּרְקָנִי. כְּדִין כְּלָהוּ מִתְכַּנְּשִׁין, וְאַתְיִין וּמִתְחַבְּרִין בְּהַדִּיָּהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְשִׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָא, דְקָא חֲדָאן בְּחֻדוֹא דְפוּרְקָנָא דְמָרִיָּהוּן, כְּדִין אֲתִיין וְאוּדָן לַיהוָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אֵינוֹן נִסִּין וּגְבוּרָן וְאוּדָאן לַיהוָה עַל עֲמָא קְדִישָׁא דְאִית לַיהוָה בְּאַרְעָא, דְּחֲדָאן בְּחֻדוֹהּ דְפוּרְקָנָא דְמָרִיָּהוּן.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה,
וישאל באותו ספור נותנים כח
לרבונם, כמו מלך שמוסיף כח
וגבורה כשמשבחים גבורתו
ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו,
ומתעלה כבודו על כלם. ולכן יש
לשבח ולדבר בספור זה כמו
שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם
לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא
ולפרסם את הנס בכל אותם נסים
שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, ונהרי
הקדוש ברוך הוא יודע הכל, כל
מה שהיה ושיהיה לאחר מכן,
מדוע פרסום זה לפניו, על מה
שהוא עושה, והוא יודע? אלא
ודאי צריך אדם לפרסם את הנס
ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה,
משום שאותם דברים עולים, וכל
הפמליא שלמעלה מתכנסת,
ורואים אותם ומודים כלם לקדוש-
ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם
למעלה ולמטה.

כמו זה מי שמדבר ומפרט חטאיו
על כל מה שעשה, אם תאמר לשם
מה צריך? אלא המקטרג עומד
תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי
לדבר ולתבע חטאיו בני אדם
ולבקש עליהם דין. בין שמקדים
אדם ומפרט את חטאיו כל אחד
ואחד, אינו משאיר פתחון פה
לאותו מקטרג, ולא יכול לבקש
עליו דין, שהרי תמיד תובע דין
בתחלה, ואחר כך מדבר ומקטרג
שפלוגי עשה כן. ולכן צריך לאדם
להקדים ולפרט חטאיו.

בין שהמקטרג רואה את זה, אין
לו עליו פתחון פה, ואז נפרד ממנו
מכל וכל. אם שב בתשובה - יפה,
ואם לא - הרי המקטרג נמצא עליו
ואומר: פלוני שבא לפניך בעזות
פנים, בעט באדונו, חטאיו כן וכך.

וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרגא אשתכח עליה, ואמר

ברין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא,
וישראל בההוא ספורא יהבי חילא
למאריהון, כמלכא, דאתוסף חילא
וגבורתא, כד משבחין גבורתיה, ואודן ליה,
וכלהו דחלין מקמיה, ואסתלק יקריה על
פלהו. ובגין כן, אית לשבחא ולאשתעי
בספור דא (דף ת"א ע"א) כמה דאתמר. פגוונא
דא, חובה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר
קמי קדשא בריך הוא, ולפרסומי ניסא בכל
אינון ניסין דעבד.

ואי תימא, אמאי איהו חובתא, והא קדשא
ברוך הוא ידע כלא, כל מה דהוה, ויהוי
לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה
דאיהו עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך
בר נש לפרסומי ניסא, ולאשתעי קמיה בכל
מה דאיהו עבד, בגין דאינון מלין סלקין,
וכל פמליא דלעילא מתכנשין, וחקמן לון,
ואודאן פלהו לקודשא בריך הוא, ואסתלק
יקריה עלייהו עילא ותתא.

בגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאיו על
כל מה דעבד, אי תימא למאי
אצטריך. אלא מקטרגא קאים תדיר קמי
קדשא בריך הוא, בגין לאשתעי ולמתבע
חובי בני נשא, ולמתבע עליהון דינא. בין
דאקדים בר נש, ומפריט חטאיו, כל חד
וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא
מקטרגא, ולא יכיל למתבע עליה דינא. דהא
תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולבתר משתעי
ומקטרג פלוני עבד כן. ועל דא, אצטריך
ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאיו.

בין דמקטרגא קמי דא, לית ליה פטרא
דפומא עליה, וכדין אתפרש מגיה מפל

על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה,
כדי שימצא עבד נאמן לפני
הקדוש ברוך הוא.

כ"ז - מצוה אחר זו לאכל מצה
בפסח, משום שהיא זכרון לדורי
דורות על סוד האמונה, והרי
פרשה, שישראל יצאו באותו זמן
מסוד של אלילים אחרים, ויכנסו
בסוד האמונה, והרי בארו את
הסוד הזה בכמה מקומות.

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת
חקת הפסח וגו'. כ"ח - מצוה זו
לשחט פסח בין הערבים בי"ד
בניסן, וזכרון לאותו פסח מצרים,
וזוהי חובה על כלם, כמו שנאמר
ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל
בין הערבים.

פסח זה צריך להיות שמור מעשרה
ימים והלאה, שפתיב בעשור לחדש
הזה ויקחו להם וגו'. מה הטעם?
משום שהרי אז מתחילה הלכנה
להאיר מעשרה ימים והלאה, עד
שנשלמת בחמשה עשר, ובארבעה
עשר שיהיה נשחט בשעה שהדין
תלוי על העולם.

סוד זה להעביר הזהמה מלפני
הברית הקדושה, ולהננות מאותו
ריח שנודף מצלי האש, ועל זה לא
בא אלא על השבוע, ועל זה וכל
ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית
קדש, יאכל בו. מי שאין בו ברית
קדש, לא יאכל בו. שזה מבני
הברית הוא לשבר פח של חיל
אחר, להעביר ערלה מלפני ברית.
משום כך זהו לעשות בבני ברית
ולא בבני ערלה.

בשבב הקדוש ברוך הוא למצרים,
ראה את הדם של אותו פסח שהיה

פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין, בעיט
במריה, חובוי פך וכו'. על דא יאות
לאזדהרא בר נש בכל הני, בגין דישתבח
עבדא מהימנא קמי קדשא בריך הוא.

כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין
דאיהו דוכרנא לדרי דרין, על רזא
דמהימנותא. והא אוקמוה, דישראל נפקו
בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרן, ועאלו
ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא
בכמה דוכתי.

ויאמר יי' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח
וגו'. (שמות יב) כ"ח פקודא דא, למשחט
פסח בין הערבים, בי"ד בניסן, דוכרנא
דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על
כלא, כמה דאת אמר, ושחטו אותו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים.

פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה
יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש
הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא. בגין דהא
כדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין
ולהלאה, עד דאשתלים בחמיסר. וארביסר
דליהוי נכיס, בשעתא דדינא תליא על
עלמא.

רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי ברית
קדישא, ולאיתהנאה בההוא ריחא
דנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על
שבועא. ועל דא, וכל ערל לא יאכל בו. מאן
דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביה. מאן
דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה.

דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא, לאעברא ערלה
מקמי ברית. בגין פך, האי בבני ברית איהו למעבד, ולא בבני ערלה.

בד אתא קדשא בריך הוא למצרים, חמא דמא דההוא פסח, דההו רשים

רשום על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שפתיב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזוב, הרי בארנו שהוא מעביר רוחות רעות, וכל צד של רוח רע מעביר בהתעוררות שלו, בגאלה העליונה של ישראל.

לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף, ברשם הזה של אות יו"ד, וברשם הזה של האות יו"ד, להראות את רשם הברית הקדוש, ונשברת ערלה מלפני דם הברית, רשום על הפל, וכא דם על דם. פשעובר אותו המשחית, הנה רואה דם ומתרחק מהבית, כמו שנאמר ולא יתן המשחית וגו'.

אם הקדוש ברוך הוא לכדו הורג, אז למה פתוב ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית הנה הולך, ולא הקדוש ברוך הוא? אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא הנה הורג, והמשחית הנה הולך למצא עלה לישראל. פיון שהנה רואה אותו שברון הערלה בשני צדדים, הנה בורח ונפרד מהם.

ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם בכורות של אותו הצד, נתן בכורות של ישראל לגאלה, שלא ימצא עליהם הצד האחר עלה כלל, ובכל שומר הקדוש ברוך הוא את ישראל כאב על בנים.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו'. מצוה כ"ט זו לאכל את הפסח הנה על מצות ומרורים. מצות - מצת פתוב. מה זה פנגד

על פתחא, ודמא דברית, היך הוּו קיימין על פתחא, דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערוותא דיליה, בפורקנא עלאה דישראל.

לזמנא דאתי, ייתי קדשא בריך הוא ליצר הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף בהאי רשימו דאת יו"ד, ובהאי רשימו דאת יו"ד, לאחזאה רשימו דברית קדישא, ואתבר ערלה מקמי דמא דברית, רשים על פלא, ואתא דמא על דמא. פד עבר ההוא משחית, הנה חמי דמא, ואזדקיף מביתא, פמה דאת אמר ולא יתן המשחית וגו'.

אי קדשא בריך הוא הנה בלחודוי קטיל, אמאי כתיב ולא יתן המשחית, דמשמע דמשחית הנה אזיל ולא קדשא בריך הוא. אלא ודאי קדשא בריך הוא הנה קטיל, ומשחית הנה אזיל (דף מ"א ע"ב) לאשכחא עילה לישראל, פיון דהנה חמי ההוא תבירו דערלה, בתרין סטרין, הנה ערק ואתפרש מנייהו.

ועל דקטיל קדשא בריך הוא כל אינון בוכרין דההוא סטרא, יהיב בוכרין דישראל לפורקנא, דלא ישבח עלייהו סטרא אחרא עילה כלל, ובכלא נטיר לון לישראל קדשא בריך הוא, כאבא על בנין.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו',

(שמות יב) כ"ט פקודא דא, למיכל האי פסח על מצות ומרורין, מצות

זֶה? אֵלֶּא לְהִרְאוֹת גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה
עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַמְרִירוֹת
שְׁלֵהֶם, שְׁכָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעִבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשִׂאוֹכְלִים אֶת
הַפֶּסַח הַזֶּה, לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מִה
שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בַּמִּצְרַיִם בְּאוֹתָהּ גְּלוֹת
וּבְאוֹתוֹ שֶׁעָבֹד.

מִה כְּתוּב? וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ,
לְהִרְאוֹת בוֹ קִלּוֹן, וּבְכָל אוֹתָם
אֱלִילֵי מִצְרַיִם. שֶׁהָרִי הָיָה זוֹרְקִים
בְּשׁוֹק אֶת הָעֲצָמוֹת שְׁלוֹ, וּבָאוּ
הַכְּלָבִים וַיִּגְרְרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם
לְמִקוֹם, וְזֶה הָיָה קָשָׁה לָהֶם מִהַפֵּל,
שֶׁהָרִי הָעֲצָמוֹת הֵן תִּקּוֹן הַגּוּף,
וְדוּמִים לְגִנּוּן אַחֵר, וְיִשְׂרָאֵל זָרְקוּ
אוֹתָם לְשׁוֹק בְּדֶרֶךְ קִלּוֹן, וְלִכְן כְּתוּב
וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ. אִתָּם לֹא
תִשְׁבְּרוּ, אֲבָל הַכְּלָבִים הָיוּ בָּאִים
וּמְשַׁבְּרִים אוֹתוֹ.

עוֹד, הַמִּצְרַיִם הָיוּ בָּאִים אַחֵר כִּף
וְהָיוּ רוֹאִים אוֹתָם עֲצָמוֹת שֶׁהָיוּ
לוֹקְחִים הַכְּלָבִים מִמְּקוֹם לְמִקוֹם
וְשׁוֹבְרִים אוֹתָם, וְהָיוּ הַמִּצְרַיִם
טוֹמְנִים אוֹתָם בְּעֶפֶר, כְּדִי
שֶׁהַכְּלָבִים לֹא יִמָּצְאוּ אוֹתָם, וְזֶהוּ
בְטוֹל שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת
יוֹתֵר מִהַצַּד שְׁלֵהֶם. וּבְזֶה הַתַּעֲלָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּנְכַפּוֹ
כָּל הַפְּחוֹת הָאֲחֵרִים, שֶׁהָרִי אֲזַנְכְּפוּ
יוֹתֵר, כְּשֶׁהַבְטוֹל נִמְצָא מִהַצַּד
שְׁלֵהֶם, וְלִכְן יִשְׂרָאֵל לֹא בְטָלוּ
אוֹתָם, שְׁכָתוֹב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ
בוֹ.

קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רְחֵם וְגו'.
מִצְוָה זוֹ לְקִדְשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְעַם
הָאָרֶץ צָרִיף שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד
שֶׁיְהִיָּה פְדוּי מִתַּחַת שְׁלִטוֹן הַיָּצָר
הָרַע, שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר
יַעֲקֹב לַעֲשׂו (בראשית ל) יַעֲבֹר נָא
אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן
מִצַּד הָעוֹנוֹת, שֶׁהֵם רַבִּים עַל
הַגּוּף. כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהָ, רְשַׁע - יָצָר

מִצַּת כְּתִיב. מָאִי הָאִי לְקַבֵּל הָאִי, אֶלֶּא
לְאַחֲזָא גְלוֹתָא דְשְׂכִינְתָא עִמָּהוּן דְיִשְׂרָאֵל,
בְּהִיּוֹא מְרִירוֹ דְלַהוֹן, דְכְּתִיב וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בְּעִבְדוֹהָ קָשָׁה וְגו'. וְכַד אֶכְלִין לְהָאִי
פֶסַח, לְאַחֲזָא כָּל הָאִי דְעָבְדוּ לוֹן בַּמִּצְרַיִם,
בְּהִיּוֹא גְלוֹתָא וּבְהִיּוֹא שֶׁעָבֹדָא.

מִה כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ, לְאַחֲזָא בֵּיה
קִלְנָא, וּבְכָל אֵינוֹן טַעוּוֹן דְמִצְרָאִי. דְהָא
גְרַמִּין הוּוּ רְמָאן בְּשׁוֹקָא, וְאִתּוּ כְּלָבֵי וְהוּוּ
גְרַרִי לוֹן מְאֲתֵר לְאַתֵּר, וְדָא קְשִׁיא לוֹן מִפְּלֵא,
דְהָא גְרַמִּי אֵינוֹן תְּקוּוֹנָא דְגּוּפָא, וְדָמִי לְגוּוֹנָא
אַחֲרָא, וְיִשְׂרָאֵל רְמָאן לוֹן בְּשׁוֹקָא אוֹרְחָ
קִלְנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ,
אַתּוּן לֹא תִשְׁבְּרוּן, אֲבָל כְּלָבֵי הוּוּ אִתְיִין
וּמְתַבְּרִין לֵיה.

תּוֹ, מִצְרָאִי הוּוּ אִתְיִין לְבִתֵּר, וְהוּוּ חֲמָאן
אֵינוֹן גְרַמִּי דְהוּוּ נְטִילֵי כְּלָבֵי מְאֲתֵר
לְאַתֵּר, וּמִדְקָן לוֹן, וְהוּוּ מִצְרָאִי טְמֵנִי לוֹן גּוֹ
עֶפְרָא, בְּגִין כְּלָבֵי דְלֹא יִשְׁפַּחוּן לוֹן, וְדָא
אִיהוּ בְטוּלָה דְעִבְדוֹת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, יִתִּיר,
מִסְטָרָא דְלַהוֹן. וּבְדָא קִדְשָׁא בְרִיף הוּא
אַסְתָּלַק בִּיקְרִיָּה, וְאַתְפַּפִּיין כָּל חִילִין אַחֲרִינִין,
דְהָא כְּדִין אַתְפַּפִּיין יִתִּיר, כְּדִ בְטִילוּ אֲשַׁתְּכַח
מִסְטָרָא דְלַהוֹן, וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לֹא מִבְטָלִי
לוֹן, דְכְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ.

קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר פֶּל רְחֵם וְגו'. (שמות יג)
פְּקוּדָא דָּא לְקִדְשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְעַם
הָאָרֶץ צָרִיף תְּרִין מִילִין, חַד דִּיהָא פְּדוּי
מִתַּחַת שְׁלִטְנוֹתָא דְיָצָר הָרַע, דְאִיהוּ אֲדוֹן
דִּילֵיהָ, כְּגוּוֹנָא דְאָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂו, (בראשית לג)
יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּהָאִי עֲלָמָא. אֲדוֹן
מִצַּד חוֹבִין דְנִפְיִשִׁין עַל גּוּפָא, כְּמָה

דְאִיקְמוּהָ, חַיִּיבָא, יָצָר הָרַע שׁוֹפְטוֹ. זַכָּאָה, יָצָר הַטוֹב שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנֵי זֶה

הָרַע שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי - יִצָּר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי - זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי הוּא אֶחָד שֶׁל יִצָּר הָרַע וְאֶחָד שֶׁל יִצָּר הַטּוֹב. אֶחָד יֵהי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וּבִשְׂרָבוֹת הַזִּכְיוֹת, הַרוּחַ שׁוֹכֵר שְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת - שֶׁל חֲמוֹר נוֹעַר, וְכֻלָּבִים צוֹעֲקִים, וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשְּׂחָר שְׁבוּ הָאָדָם, וְחוֹזֵר הָאָדָם לִהְיוֹת אָדוֹן. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדִרְגַת אָדָם, שְׁנֹאֲמַר בוֹ (שם א) וַרְדּוּ בְּדִגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (שם ט) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְּכֶם וְגוֹ'.

וּבִשְׂהֻבוֹת בִּינוּנִיּוֹת - (שם לב) וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּיֹת וְחוֹבוֹת מִתְחַבְּקוֹת לְעֶרְףְךָ קָרָב. מִצַּד הַזְּכוּיֹת - וַיֵּרָא פִי לֹא יָכֹל לוֹ. מִצַּד הַעֲבוֹרוֹת - וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּגִיד הַנְּשִׂא. נְשִׂא לְשׁוֹן (שם מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי. וְהוּא לְשׁוֹן נְשִׂא. מְדוֹר אֶחָד מֵאוֹתָן שֶׁבַע הָאֲרָצוֹת. מִי שִׁיּוֹרֵד לָשֶׁם, נִשְׁפַּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

וְקָרָם שְׂבִיבָא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיֵּצֵא מִרְחֹם אִמּוֹ - וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גְּבֻרֵי אֵל, בְּאוֹתוֹ אֶבֶק שֶׁל עֶפְרַיִם שְׁנֹאֲמַר (שם סב) וַיִּצָּר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרַיִם מִן הָאֲדָמָה. וְלִמַּד אוֹתוֹ שְׁבָעִים לְשׁוֹן, וּמִשׁוֹם זֶה וַיִּצָּר, אֶחָד יִצָּר טוֹב, שֶׁלִּמַּד אוֹתוֹ שְׁבָעִים לְשׁוֹן, וְאֶחָד יִצָּר הָרַע שְׁנֹאֲבֶק עִמּוֹ, שְׁנֹאֲמַר פִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשִׂא, וּמִצָּא מִמֶּנּוּ שְׁבָעִים לְשׁוֹן שֶׁלִּמַּד אוֹתוֹ יִצָּר הַטּוֹב.

וְקָרָם כָּל זֶה יָרְדוּ עִמּוֹ אַרְבָּעָה מִלְּאָכִים, שְׁנֹאֲמַר בְּהֵם (תהלים צא) פִּי מִלְּאָכִיו יִצְוֶה לָךְ. אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת אַבוֹת - אֶחָד מִיִּכְאֵל בְּזְכוּת אַבְרָהָם, וְהַשְּׁנִי גְּבֻרֵי אֵל בְּזְכוּת יִצְחָק, וְהַשְּׁלִישִׁי שִׁיּוֹרֵד עִמּוֹ נוֹרֵי אֵל בְּזְכוּת יַעֲקֹב, וְהַרְבִּיעִי

וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי, הֵינּוּ אֶחָד דִּיִּצָּר הָרַע, וְאֶחָד דִּיִּצָּר הַטּוֹב, אֶחָד יֵהי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וְכֹד זְכוּוֹן נְפִישִׁין, רוּחָא תְּבַר תְּרִין מִשְׁמְרוֹת, דְּחֲמוֹר נוֹעַר, כְּלָבִים צוֹעֲקִים, וְסָלִיק לְמִשְׁמֶרֶת דְּשְׂחָר, דְּבִיָּה אָדָם וְאֶתְהַדָּר בַּר נֶשׂ אָדוֹן, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְסָלִיק לְדִרְגָּא דְּאָדָם, דְּאֶתְמַר בִּיָּה, (בראשית א) וַרְדּוּ בְּדִגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (בראשית ט) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְּכֶם וְגוֹ'.

וְכֹד זְכוּוֹן בִּינוּנִים, (בראשית לב) וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּוֹן וְחוּבִין מִתְחַבְּקוֹן לְאֶגְחָא קָרְבָּא. מִסְטָרָא דְּזְכוּוֹן, (בראשית לב) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ. מִסְטָרָא דְּחוּבִין, וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ בְּגִיד הַנְּשִׂא. נְשִׂא: לְשׁוֹן (בראשית מא) פִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאִיהוּ לְשׁוֹן נְשִׂא. חַד מְדוֹרָא מֵאִינוּן שְׁבָעָה אֲרָעָאן, מָאן דְּנַחִית תַּמָּן אֶתְנַשִּׂי מִנִּיהּ אוֹרִיָּתָא.

וְקָרָם דִּיִּתִי בַר נֶשׂ בְּהֵאֵי עֲלָמָא וַיִּפּוּק מִרְחֹם אִמִּיהּ, וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ, דָּא גְּבֻרֵי אֵל, בְּהֵוּא אֶבֶק דְּעֶפְרַיִם, דְּאֶתְמַר (בראשית ב) וַיִּצָּר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרַיִם מִן הָאֲדָמָה, וְאוֹלִיף לִיהּ שְׁבָעִים לְשׁוֹן. וּבְגִין דָּא, וַיִּצָּר: חַד יִצָּר הַטּוֹב, דְּאוֹלִיף לִיהּ שְׁבָעִים לְשׁוֹן. וְחַד, יִצָּר הָרַע דְּאֶבֶק עִמִּיהּ. דְּאֶתְמַר, פִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשִׂא, וְאֶשְׁפַּח מִנִּיהּ שְׁבָעִין לְשׁוֹן, דְּאוֹלִיף לִיהּ יִצָּר הַטּוֹב.

וְקָרָם כָּל דָּא, נַחֲתִין עִמִּיהּ אַרְבָּעָה מִלְּאָכִין, דְּאֶתְמַר בְּהוּן (תהלים צא) פִּי מִלְּאָכִיו יִצְוֶה לָךְ. אִי אִית לִיהּ זְכוּת אַבוֹת, חַד מִיִּכְאֵל, בְּזְכוּת אַבְרָהָם. וְתַנְיָנָא גְּבֻרֵי אֵל, בְּזְכוּת יִצְחָק. וְתַלִּיתָא דְּנַחִית עִמִּיהּ נוֹרֵי אֵל, בְּזְכוּתָא דְּיַעֲקֹב. וְרַבִּיעָא רְפָאֵל, בְּזְכוּתָא

רפאל בזכות אדם הראשון, ויצר הטוב מעליו.

ואם אין לו זכות - הולכים עמו ארבעה: עון, משחית, אף וחמה, ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא. ולכן פרשוהו, רשע - יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו. ולכן אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר טוב, וסמא"ל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

שבב"ר אדם יש ארבעה יסודות, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבעה מימין: מיכא"ל, גבריאל"ל, רפא"ל, נוריא"ל. וארבעה משמאל: עו"ן, משחית"ת, א"ף וחמ"ה. מצד הגוף מטטרו"ן יורד עליו מימין, וסמא"ל משמאל.

ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות, אבל כפי היסוד שיקדים בו, כפי מתחילים הארבעה הללו. אם המזל שלו אר"ה - מקדים מיכא"ל, ואחריו גבריאל"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפא"ל. ואם מזלו שו"ר - מקדים גבריאל"ל, ואחריו מיכא"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפא"ל. ואם מזלו אדם - מקדים רפא"ל, ואחריו מיכא"ל, ואחריו גבריאל"ל, ואחריו נוריא"ל.

ואותם שמצד ימין, מצד של מיכאל, כל הפנים שלו הם רחמים, בעל גמילות חסדים, פנים לבנים, ואדם זה גומל חסד, חסיד וחקם, אם השתדל בתורה. ואם לא - בהפך, מצד של יצר הרע, גזלן, טפש, אין בו חסד. שלא עם הארץ חסיד.

גמיל חסד. חסיד, וחקם, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גזלן, טפש, לית ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

דאדם קדמא. ויצר הטוב לעילא מניה. ואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ארבע, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מניהו, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוהו, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאל דאיהו יצר הטוב, (דף מ"ב ע"א) וסמא"ל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

דרב"ר בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכא"ל, גבריאל"ל, רפא"ל, נוריא"ל. וארבע משמאלא: עו"ן, משחית"ת, א"ף, וחמ"ה. מסטרא דגופא, מטטרו"ן נחית עליה מימינא, וסמא"ל משמאלא.

ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה אר"ה, אקדים מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה שו"ר, אקדים גבריאל"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזל דיליה אדם, אקדים רפא"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל.

ואינון מסטרא דימינא, מסטרא דמיכאל, כלהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל גמילות חסדים, אנפוי חוורין, והאי בר נש

מִצַּד שֶׁל גְּבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת הַפְּנִים
שֶׁלוֹ דִין, מִדַּת הַדִּין עַל הַרְשָׁעִים,
וּמִתְגַּרְהַ בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה, מִתְּר
לְהַתְּגַרְוֵת בְּרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה.
גְּבוּר בְּיִצְרוֹ, יֵרָא חֲטָא, יִהְיֶה דִין,
אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּגְבוּר בְּתַלְמוּדוֹ.
בְּהַפֵּךְ מִצַּד שֶׁל יִצֵּר הָרַע - מִתְגַּרְה
בְּצַדִּיקִים, דִּין קָשָׁה לָהֶם, גְּבוּר
בְּעִבְרָה, לְמַעַבְדַּד לֵיהּ, לָאו דְּחִיל חֲטָאָה
הוּא, וּגְוֹנִין דְּאַנְפוּי סוּמְקִין, עֲשׂו שׁוּפָף
דְּמִים.

מִי שֶׁמְזַלְו נְשׂוּר אִינוֹ רַחֲמֵן הַרְבֵּה,
וְלֹא מִדַּת הַדִּין הַרְבֵּה, אֲלֵא בִּינוּנֵי
בְּיִצֵּר הַטוֹב בְּמַדוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁלוֹ,
וּבִינוּנֵי בְּיִצֵּר הָרַע בְּמַדוֹת הָרַעוֹת,
וְלוֹ פְּנִים לְבָנִים וְאַדְמִים.

מִי שֶׁמְזַלְו אָדָם, מִצַּד הַטּוֹב, כְּלוּל
מִכָּל מַדוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד וְחֶכֶם
וּגְבוּר בַּתּוֹרָה, יֵרָא חֲטָא, מְמַלֵּא
בְּכָל מַדוֹת טוֹבוֹת, וְגוֹן פְּנֵי
שְׁחוּרִים. וּמִצַּד שֶׁל יִצֵּר הָרַע מְמַלֵּא
מִכָּל הַמַּדוֹת הָרַעוֹת.

וְאִם חֲטָאֵי הָאָדָם רַבִּים, שׁוֹלְטִים
עָלָיו כָּל הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיִּצֵּר הָרַע,
עַד שֶׁמְסַתְּלִיקִים מִמֶּנּוּ כָּל מַחְנוֹת
הַיִּצֵּר הַטּוֹב, וּמְמַלִּיךְ עַל אִיבְרִיו
אֵת סַמְא"ל וְכָל מַחְנוֹתָיו.

וְאִם זְכוּתָיו רַבִּים, שׁוֹלְטִים כָּל
מַחְנוֹת יִצֵּר הַטּוֹב, עַד שֶׁיִּסְתַּלְקוּ כָּל
מַחְנוֹת יִצֵּר הָרַע, וּמְמַלִּיךְ עַל כָּל
אִיבְרִיו הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיִּצֵּר הַטּוֹב.
בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹלֵט עָלָיו שֵׁם יְהו"ה.
וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבֵא הַשָּׁמַיִם
עוֹמְדִים עָלָיו מִיַּמִּינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
אֵלּוּ מִיַּמִּינֵים לְזַכּוֹת, וְאֵלּוּ
מִשְׁמָאֵילִים לְחֻבָּה, וּמִי שְׂאֵלִים -
גּוֹבֵר. וְלִכְּן פְּרֻשָׁה בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה,
לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוּ כְּאֵלּוּ כָּל
הָעוֹלָם כְּלוֹ תְלוּי בּוֹ.

מִסְטָרָא דְּגְבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת אַנְפִּין דִּילֵיהּ דִּינָא,
מִדַּת הַדִּין עַל רִשְׁיַעֲיָא, וּמִתְגַּרְה
בָּהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, מוֹתֵר לְהַתְּגַרְוֵת
בְּרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. גְּבוּר בְּיִצְרָהּ, יֵרָא
חֲטָא, דִּיִּין יֵהֵא, אִי יִתְעַסֵּק בְּאוּרִיִּיתָא, וּגְבוּר
בְּתַלְמוּדֵיהּ. בְּהַפּוּכָא מִסְטָרָא דִּיִּצֵּר הָרַע,
מִתְגַּרְה בְּצַדִּיקֵיָא, דִּינָא קָשָׁה לוֹן, גְּבוּר
בְּעִבְרָה, לְמַעַבְדַּד לֵיהּ, לָאו דְּחִיל חֲטָאָה
הוּא, וּגְוֹנִין דְּאַנְפוּי סוּמְקִין, עֲשׂו שׁוּפָף
דְּמִים.

מֵאַן דְּמִזְלֵיהּ נְשׂוּר, לָאו רַחֲמֵן סְגִי, וְלָאו
מִדַּת הַדִּין סְגִי, אֲלֵא בִּינוּנֵי, בְּיִצֵּר טוֹב
בְּמַדוֹת טְבִין דִּילֵיהּ, וּבִינוּנֵי בְּיִצֵּר רַע בְּמַדוֹת
בִּישׁוּן, וְלֵיהּ אַנְפִּין חוּרוּרִין וְסוּמְקִין.

מֵאַן דְּמִזְלֵיהּ אָדָם, מִסְטָרָא דְּטוֹב, כְּלִיל מִכָּל
מַדוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד, וְחֶכֶם, וּגְבוּר
בַּתּוֹרָה, יֵרָא חֲטָא, מְמוּלֵא בְּכָל מַדוֹת טְבִין,
וְגוֹן אַנְפוּי אוּפְמִין. וּמִסְטָרָא דִּיִּצֵּר הָרַע,
מְמוּלֵא מִכָּל מַדוֹת בִּישׁוּן.

וְאִי חוּבוּי דְּבַר נֶשׁ נְפִישׁוּן, שְׁלִטִין עָלֵיהּ כָּל
מִשְׁרַיִין דִּיִּצֵּר הָרַע, עַד דִּיִּסְתַּלְקוּ מִגְּיָה
כְּלָהוּ מִשְׁרַיִין דִּיִּצֵּר טוֹב, וְאַמְלִיךְ עַל אִבְרִין
דִּילֵיהּ, סַמְא"ל וְכָל מִשְׁרַיִיתֵיהּ.

וְאִי נְפִישׁוּן זְכוּוֹי, שְׁלִטִין מִשְׁרַיִין דִּיִּצֵּר
הַטּוֹב, עַד דִּיִּסְתַּלְקוּ מִגְּיָה כָּל מִשְׁרַיִין
דִּיִּצֵּר הָרַע. וְאַמְלִיךְ עַל כָּל אִבְרִין דִּילֵיהּ,
מִשְׁרַיִין דִּיִּצֵּר הַטּוֹב, בְּהַהוּא זְמַנָּא, שְׁלִיט
עָלֵיהּ שֵׁם יְהו"ה.

וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבֵא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו
מִיַּמִּינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, אֵלִין מִיַּמִּינֵים

לְזַכּוֹת, וְאֵלִין מִשְׁמָאֵילִים לְחֻבָּה, וּמֵאַן דְּאֵלִים גְּבַר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ
מֵאַרֵי מַתְּנִיתִין, לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוּ כְּאֵילּוּ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ תְלוּי בּוֹ.

וּמִסְטָרָא דְמִיכָאֵל, אֲתִקְרִי בְּכוֹר, דְּדִרְגִינָה פְּסָף
 תְּנוּרוֹ, וּבִגִּין דָּא, פְּדִיוֹן הַבְּכוֹר פְּסָף,
 ה' סְלָעִים, פְּחוּשְׁבֵּן ה' דְּאַבְרָהָם, דְּאִי יַחֲפִים
 בַּתּוֹרָה יִתּוּסֵף עָלֶיהָ י', דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ, דְּבִיָּה
 צָרִיף לְקֹדֶשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, דְּהֵינּוּ (יִרְמִיָּה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַיְי'. וּבִיָּה צָרִיף לְעֶשֶׂר וְלָדוֹת, דְּכָל
 וְלָד אִיהוּ מִסְטָרָא דְבֵן י"ה, וְאִיהוּ ו'.

וּמִצַּד שֶׁל מִיכָאֵל נִקְרָא בְּכוֹר,
 שְׁדִרְגָתוֹ פְּסָף לְבֵן, וּמִשּׁוּם כִּף
 פְּדִיוֹן הַבְּכוֹר פְּסָף, ה' סְלָעִים,
 כְּחֻשְׁבוֹן ה' שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאָם
 יַחֲפִים בַּתּוֹרָה, תִּתּוּסֵף עָלָיו י',
 שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שְׁבוּ צָרִיף לְקֹדֶשׁ
 בְּכוֹר בְּהֵמָה, שְׁהֵינּוּ (יִרְמִיָּה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַה'. וּבוּ צָרִיף לְעֶשֶׂר
 וְלָדוֹת, שֶׁכָּל וְלָד הוּא מִצַּד שֶׁל בֵּן
 י"ה, וְהוּא ו'.

דְּכָל חֵינוּן דְּאִינוּן חֵינוּת הַקּוּדֶשׁ, בְּאַתּוּן
 דְּשָׂמָא קֹדִישָׁא אֲתִקְרִיאוּ, הָדָא הוּא
 דְּכִתִּיב, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי
 בְּרֵאתִיו. אֲפִילוּ כָּל פְּרִיִין דְּאַתְּפְּרִיאוּ בְּהוּן,
 וְלִית בְּרִיָּאָה דְּלֹא אֲתִרְשִׁים בְּהֵאִי שְׂמָא, בְּגִין
 לְאַשְׁתַּמוּדְעָא לְמֵאן דְּפָרָא לִיה, וְהֵאִי יו"ד,
 אִיהוּ דִּיּוֹקְנָא דְרִישָׁא דְכָל בְּרִיִין. ה' ה':
 דִּיּוֹקְנָא דְה' אֶצְבָּעָאן דִּימִינָא, וְה' דְּשָׂמָאֵל.
 ו' דִּיּוֹקְנָא דְגּוּפָא.

שֶׁכָּר הַחֵינוּת שֶׁהֵן חֵינוּת הַקֹּדֶשׁ,
 נִקְרָאוּ בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ.
 זֶהוּ שִׁכְתוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא
 בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרֵאתִיו. אֲפִילוּ כָּל
 הַפְּרִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם, וְאִין
 בְּרִיָּאָה שֶׁלֹּא נִרְשְׁמָה בְּשֵׁם הַזֶּה,
 כְּדִי לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁפָּרָא אוֹתוֹ,
 וְהֵינּוּ דְּהוּ הַזֶּה הַיָּדִיּוֹקְנָא שֶׁל רֵאשׁ
 שֶׁל כָּל הַפְּרִיּוֹת. ה' ה' דִּיּוֹקְנָא שֶׁל
 חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת הַיְמִינִן, וְה' שֶׁל
 שְׂמָאֵל. ו' דִּיּוֹקְנָא הַגּוּף.

וּבִגִּין דָּא אָמַר, (ישעיה מ) וְאֵל מִי תִדְמִיוּנִי וְאַשׁוּהָ
 יֹאמַר קֹדֶשׁ. לִית בְּכָל בְּרִיָּה דְאַשׁוּהָ
 כְּוֹתִי, וְאַף עַל גַּב דְּבְרֵאתִי לָהּ פְּדֻמוֹת אֲתוּן
 דִּילִי, דְּאַנָּא יְכִיל לְמַחֲאָה הֵהִיא צוּרָה,
 וְלִמְעַבְדַּ לָּהּ פְּמָה זְמַנִּין, וְלִית אֱלֹהֵי אַחְרָא
 עָלֵי דִיכִיל לְמַמְחִי (דף מ"ב ע"ב) דִּיּוֹקְנִי וּבִגִּין דָּא
 (דברים לב) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרֵם וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְכֵן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִיוּנִי
 וְאַשׁוּהָ יֹאמַר קֹדֶשׁ. אִין בְּכָל
 בְּרִיָּה שֶׁתְּשׁוּהָ כְּמוֹתִי, וְאַף עַל גַּב
 שֶׁבְּרֵאתִי אוֹתָהּ כְּדֻמוֹת הָאוֹתִיּוֹת
 שֶׁלִּי, שְׂאֵנִי יְכוּל לְמַחֲוֹת אֶת אוֹתָהּ
 צוּרָה, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמָה
 פְּעֻמִּים, וְאִין אֱלֹהֵי אַחֵר עָלֵי
 שֶׁיְכוּל לְמַחֲוֹת אֶת צוּרָתִי, וְלִכֵּן
 (דברים לב) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרֵם
 וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְאִי יִקְשֶׁה בְּרֵשׁ, דְּהָא כְּתִיב (דברים ד) כִּי לֹא
 רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אִיהוּ יִתְרִץ לִיה, הֵאִי
 תְּמוּנָה חֲזִינָא, דְּהָא פְּתִיב (במדבר יב) וְתִמּוֹנֹת ה'
 יִבִּיט. וְלֹא בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָא (כ"א דְּבָרָא וְצַר בְּאַתּוּי'),
 דְּבַר נֶשׁ דִּיצַר בְּאַתּוּי וּבִגִּין דָּא אָמַר, (ישעיה מ)
 וְאֵל מִי תִדְמִיוּנִי וְאַשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיוּן אֵל
 וּמָה דִּמּוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאִם יִקְשֶׁה אָדָם, שֶׁהֲרִי כְּתוּב (שם
 ד) כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה - הוּא
 יִתְרִץ לוֹ, הֲרִי תְּמוּנָה רֵאִיתִי,
 שֶׁהֲרִי כְּתוּב וְתִמּוֹנֹת ה' יִבִּיט. וְלֹא
 בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָת (שְׁבָרָא וְצַר
 בְּאוֹתִיּוֹת) שֶׁל אָדָם שֶׁיצַר
 בְּאוֹתִיּוֹתֵי, וְלִכֵּן אָמַר וְאֵל מִי
 תִדְמִיוּנִי וְאַשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיוּן
 אֵל וּמָה דִּמּוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאַפְּרִיּוֹ הֵאִי תְּמוּנָה, לִית לִיה בְּאַתְרִיהָ, אֵלָא
 כַּד נִחִית לְאַמְלָכָא עַל בְּרִיִין, וְיִתְפַּשֵּׁט
 עָלֶיהוּ, יִתְחַזִּי לוֹן לְכָל חַד, כְּפּוּם מְרָאָה

וְאַפְּרִיּוֹ תְּמוּנָה זֹאת אִין לוֹ בְּמִקּוּמוֹ,
 אֵלָא כְּשִׁיּוֹרֵד לְמַלְךְ עַל הַפְּרִיּוֹת
 וּמִתְפַּשֵּׁט עָלֵיהֶם, יִרְאֶה לָהֶם לְכָל
 אַחַד כְּפִי מְרָאָה וְחֲזִיוֹן וְדִמּוּיֹן

שלהם, וזהו וכיז הנביאים אדמה.
 וְכֵן הוּא יֵאמֵר, אִף עַל פִּי שְׁאֲנִי
 אֲדַמָּה לָכֶם בְּדִיּוּקְנֵכֶם, אֵל מִי
 תִּדְמִינִי וְאֲשׁוּה. שְׁהָרִי קִדְּם שְׁבִרָא
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דְיִוְקֵן בְּעוֹלָם
 וְצִיר צוּרָה, הִיָּה הוּא יְחִידִי בְּלִי
 צוּרָה וְדְמִיּוֹן, וּמִי (וַשׁ) שְׁנוּדַע לֹו
 קִדְּם בְּרִיָּאָה שְׁהוּא מַחוּץ לְדִיּוּקֵן,
 אָסוּר לַעֲשׂוֹת לֹו צוּרָה וְדַמּוֹת אוֹ
 דְיִוְקֵן בְּעוֹלָם, לֹא בְּאוֹת ה' וְלֹא
 בְּאוֹת י', וְאֶפְלוּ בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ, וְלֹא
 בְּשׁוּם אוֹת וּנְקֻדָּה בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ פִי
 לֹא רְאִיתֶם כֹּל תְּמוּנָה, מִכָּל דְּבַר
 שֵׁישׁ בּוֹ תְּמוּנָה וְדְמִיּוֹן לֹא רְאִיתֶם.
 אַבְרָם אַחַר שֶׁעָשָׂה דְיִוְקֵן זֶה שֶׁל
 הַמְּרַפְכָּה שֶׁל אָדָם עֲלִיּוֹן, יִרַד לְשָׁם,
 וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ דְיִוְקֵן יְהוֹ"ה, כְּדִי
 שִׁידְעוּ אוֹתוֹ בַּמִּדּוֹת שֶׁלּוֹ בְּכָל מִדָּה
 וּמִדָּה, וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׁדִי,
 צְבָאוֹת, אַהִי"ה. כְּדִי שִׁידְעוּ אוֹתוֹ
 בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה אִיף יִתְנַהֵג הַעוֹלָם,
 בְּחֶסֶד וּבְדִין, כְּפִי מַעֲשֵׂי בְּנֵי
 הָאָדָם, שְׂאָם לֹא יִתְפַּשֵּׁט אוֹרוֹ עַל
 כָּל הַבְּרִיּוֹת, אִיף יִדְעוּ אוֹתוֹ וְאִיף
 יִתְקַיֵּים? (יִשְׁעִיָּה ז) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ.

אוֹי לְמִי שִׁישׁוּה אוֹתוֹ לְשׁוּם מִדָּה,
 וְאֶפְלוּ מַעֲשֵׂר הַמִּדּוֹת הִלְלוּ שֶׁלּוֹ,
 כָּל שְׁפָן לְבַנֵּי הָאָדָם (אִיּוֹב ד) אֲשֶׁר
 בְּעַפְר יִסּוּדָם, שְׁכָלִים וְנַפְסָדִים.
 אֵלָא הַדְּמִיּוֹן שֶׁלּוֹ כְּפִי שֶׁלְטוֹנוֹ עַל
 אוֹתָהּ הַמִּדָּה, וְאֶפְלוּ עַל כָּל
 הַבְּרִיּוֹת, וְלִמְעָלָה מֵאוֹתָהּ מִדָּה.
 וְכִשְׁמִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה, אֵינן לֹו מִדָּה
 וְלֹא דְמִיּוֹן וְלֹא צוּרָה.
 כְּמוֹ שֶׁהֵיָם, שְׂאֵינן בְּמִים שֶׁל הַיָּם
 שִׁיּוּצָאִים מִמֶּנּוּ תְּפִיסָה כָּלָל וְלֹא
 צוּרָה, אֵלָא שֶׁהַתְּפִשְׁטוֹת שֶׁל הַמִּים

וְחִזְיוֹן וְדְמִיּוֹן דְּלֶהוֹן, וְהֵאֵי אִיהוּ (הוֹשַׁע יב) וּכְיַד
 הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וּבְגִין דָּא יֵימָא אִיהוּ, אִף עַל גַּב דְּאָנָא אֲדַמָּה
 לְכוּ בְּדִיּוּקְנֵיכּוֹ, אֵל מִי תִּדְמִינִי
 וְאֲשׁוּה, דְּהָא קִדְּם דְּבִרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 דְיִוְקֵנָא בְּעֵלְמָא, וְצִיר צוּרָה, הִוָּה הוּא
 יְחִידָאִי בְּלֹא צוּרָה וְדְמִיּוֹן, וּמֵאֵן (נ"א וְאִיתָה)
 דְּאֲשַׁתְּמוּדַע לִיהּ, קִדְּם בְּרִיָּאָה, דְּאִיהוּ לְבַר
 מְדִיּוּקְנָא, אָסוּר לְמַעַבְדַּד לִיהּ צוּרָה וְדִיּוּקְנָא
 בְּעֵלְמָא, לֹא בְּאוֹת ה', וְלֹא בְּאוֹת י' וְאֶפְלוּ
 בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא, וְלֹא בְּשׁוּם אוֹת וּנְקֻדָּה
 בְּעֵלְמָא, וְהֵאֵי אִיהוּ כִי לֹא רְאִיתֶם כֹּל תְּמוּנָה,
 מִכָּל דְּבַר דְּאִיתָה בֵּיהּ תְּמוּנָה וְדְמִיּוֹן לֹא
 רְאִיתֶם.

אַבְרָם בְּתַר דְּעַבַד הָאֵי דְיִוְקֵנָא דְמְרַפְכָּה דְּאָדָם
 עֲלָאָה, נְחִית תַּמָּן, וְאֲתַקְרִי בְּהַהוּא
 דְיִוְקֵנָא יְהוֹ"ה, בְּגִין דִּישְׁתְּמוּדַעוֹן לִיהּ
 בְּמִדּוֹת דִּילִיָּה, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, וְקָרָא: אֵל,
 אֱלֹהִים, שְׁדִי, צְבָאוֹת, אַהִי"ה. בְּגִין
 דִּישְׁתְּמוּדַעוֹן לִיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, אִיף
 יִתְנַהֵג עֲלְמָא, בְּחֶסֶד וּבְדִינָא, כְּפּוּם
 עוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵי נָשָׂא, דְּאִי לֹא יִתְפַּשֵּׁט נְהוּרִיָּה
 עַל כָּל בְּרִיּוֹן, אִיף יִשְׁתְּמוּדַעוֹן לִיהּ, וְאִיף
 יִתְקַיֵּים, (יִשְׁעִיָּה ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וְוִי לִיָּה, מָאֵן דִּישׁוּה לִיָּה, לְשׁוּם מִדָּה,
 וְאֶפְלוּ מֵאֲלִין מִדּוֹת דִּילִיָּה, כָּל שְׁפָן
 לְבַנֵּי הָאָדָם, (אִיּוֹב ד) אֲשֶׁר בְּעַפְר יִסּוּדָם, דְּכָלִים
 וְנַפְסָדִים. אֵלָא דְמִיּוֹנָא דִּילִיָּה, כְּפּוּם
 שֶׁלְטוֹנוֹתֶיהָ עַל הַהִיא מִדָּה, וְאֶפְלוּ עַל כָּל
 בְּרִיּוֹן. וְלַעֲיֵלָא מַהִּיָּא מִדָּה. וְכַד אֶסְתַּלִּיק
 דְמִיּוֹן, וְלֹא צוּרָה.

בְּגוֹזָנָא דִּימָא, דִּלִּית בְּמִיָּא דִּימָא דְנַפְקֵי מִינֵיהּ, תְּפִיסוּ כָּלָל וְלֹא צוּרָה, אֵלָא

באתפשטותא דמיא דימא על מאנא, דאיהו ארעא, אתעביד דמיון, ויכילנא למעבד חושפן תמן, כגון המקור דימא הא חד. נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה בהווא מאנא, כעגולא דאיהי י', הא מקור חד, ומעין דנפיק מניה הא תריין.

לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן דעבד (נ"א דחפר) חפירא רברבא ואתמלי מן מיא, דנפיק מן מעיין. והיא מאנא אתקרי ים, והוא מאנא תליתאה, וההוא מאנא רברבא, ואתפליג לשבעה נחלין, (נ"א מאנין) כפום מאנין אריכין, הכי אתפשט מיא מן ימא, לשבעה נחלין והא מקור, ומעיין, וימא, ושבעה נחלין, אינון עשרה ואי יתבר אומנא אלין מאנין דתקין, יהדרון מיא למקור, וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא.

הכי עלת העלות, עביד עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, וביה לית סוף לנביעו דנהוריה. ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף, ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס ליה, למנדע ביה ידיעא כלל. ובגין דא אמרו ביה, במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור.

לבתר עבד מאנא זעירא, ודא י', ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה, וקרא גרמיה בה חכם, ולהווא מאנא קרא ליה חכמ"ה. ולבתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים, וקרא ליה בינה, והוא קרא לגרמיה מבין בה.

חכם מעצמו, ומבין מעצמו, פי חכמה איהי לא אתקריאת חכמה מגרמה, אלא בגין ההוא חכם דאמלי לה מנביעו דיליה. ואיהי

של הים על כלי שהוא ארץ. נעשה דמיון, ויכלנו לעשות חשבון שם, כמו המקור של הים - הרי אחד. יוצא ממנו מעין כפי התפשטותו באותו הפלי, כמו עגול שהוא י' - הרי מקור אחד, ומעין שיוצא ממנו - הרי שנים.

אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר) חפירה גדולה שמתמלאת ממים שיוצאים ממעין. אותו כלי נקרא ים, והוא כלי שלישי, ואותו כלי גדול שנוחלק לשבעה נחלים כפי פלים ארפים. כך מתפשטים המים מן הים לשבעה נחלים (בלים), והרי מקור ומעין ים ושבעה נחלים הם עשרה. ואם ישבר האמן את הפלים הללו שתקן, יחזרו המים למקור, וישארו כלים שבורים יבשים בלי מים.

כך עלת העלות עשה עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, ובו אין סוף לנביעת אורו, ולכן קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה, ושם אין כלי לתפס אותו, לדעת בו ידיעה כלל. ולכן אמרו בו, במפלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך אל תחקור.

אחר כך עשה כלי קטן, וזה י', והתמלא ממנו, וקרא לו מעין נובע חכמה, וקרא את עצמו בו חכם, ולאותו הפלי קרא לו חכמ"ה. ואחר כך עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא את עצמו מבין בה.

חכם מעצמו ומבין מעצמו, פי חכמה לא נקראת חכמה מעצמה, אלא משום אותו חכם שפלא אותה ממעינו. והיא לא נקראת בינה מעצמה, אלא על שם (בגלל) אותו מבין שפלא אותה ממנו,

לא אתקריאת בינה מגרמה,

ש'אם ה'יה מסתלק מ'מנה, ה'יא ת'שאר י'בשה. ז'הו ש'כתוב (איוב יד) א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'חרב ו'יבש.

א'חר כ'ף, ו'הכהו ל'שב'עה נ'חלים. ו'עשה או'תו ל'שב'עה כ'לים נ'כבדים, ו'קרא ל'הם: ג'דל"ה, ג'בור"ה, ת'פאר"ת, נ'צ"ח, הו"ד, י'סו"ד, מ'לכו"ת. ו'קרא א'ת ע'צמו ג'דול ב'גדל"ה ו'חסי"ד. ג'בור ב'גבור"ה. מ'פאר ב'תפאר"ת. ב'על נ'צחון ק'רבות ב'נצ"ח נ'צחים. ו'בהו"ד ק'רא א'ת ש'מו הו'ד יו'צרנו. ו'כיסוד ק'רא ש'מו צ'דיק. ו'כיסו"ד ה'פל ס'מוף בו, כ'ל ה'פלים ו'כל ה'עולמות. ו'במלכות ק'רא ש'מו מ'לך. ולו ה'גדל"ה ו'הגבור"ה ו'התפאר"ת ו'הנצ"ח ו'ההו"ד פ'י כ'ל ב'שמים, ש'הוא צ'דייק. ולו ה'ממלכה, ש'היא מ'לכו"ת.

ה'בר ב'רשותו ל'חסר ב'פלים ו'להוסיף ב'הם נ'ביעה ו'לחסר פ'פי ר'צונו (ב'הם), ו'אינן ע'ליו א'לוה ש'יוסיף בו או י'גרע בו.

א'חר כ'ף ע'שה מ'שמש'ים ל'פלים ה'ללו, כ'סא ב'ארב'עה ע'מודים, ו'שש ד'רגות ל'כסא - ה'רי ע'שור. ו'הכל ה'וא ב'כסא. כ'מו כ'וס ש'ל ב'רכה ש'תקנו בו ע'שרה ד'ברים מ'שום ה'תורה ש'נתנה ב'עשור ד'ברות, ו'מ'שום ה'עולם ש'הוא מ'עשה ב'ראשית ש'נב'רא ב'ע'שרה מ'אמרות.

ו'תקן ל'כסא כ'תות ל'שמש' אותו, ש'ל או'תם מ'לאכ'ים, א'ראל'ים, ש'רפים, ח'יות, או'פנים, ח'שמל'ים, א'לים, א'להים, ב'ני א'להי"ם, אי'ש"ים. ו'לא'לה ה'וא ע'שה ש'מ'שים, ס'מא"ל ו'כל ה'כ'תות ש'לו, ש'הם כ'מו ע'ננים ל'רכב ב'הם ל'רדת ל'ארץ, ו'הם כ'מו סו'סים ל'הם.

א'לא ע'ל ש'ם (כ"א ג'יז) ה'הוא מ'בין ד'אמלי ל'ה מ'ניה. ד'אי ה'ה מסתלק מ'נה, א'שתאר'ת י'בשה. ה'דא ה'וא ד'כתיב, (איוב יד) א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'חרב ו'יבש.

ל'בתר ו'הפהו ל'שב'עה נ'חלים. ו'עביד ל'יה ל'שב'עה מ'אנין י'קירין, ו'קרא ל'ון: ג'דול"ה. ג'בור"ה. ת'פאר'ת. נ'צ"ח. הו"ד. י'סו"ד. מ'לכו"ת. ו'קרא ג'רמיה ג'דול ב'גדול"ה ו'חסי"ד. ג'בור, ב'גבור"ה. מ'פאר, ב'תפאר"ת. מ'ארי נ'צחון ק'רבין, ב'נצ"ח נ'צחים. ו'בהו"ד ק'רא ש'מיה, הו'ד יו'צרנו. ו'כיסו"ד ק'רא ש'מיה צ'דיק. ו'יסו"ד, כ'לא ס'מיה ב'יה, כ'ל מ'אנין ו'כל ע'למין. (ד' מ"ג ע"א) ו'במלכות, ק'רא ש'מיה מ'לך. ולו ה'גדול"ה ו'הגבור"ה ו'התפאר"ת ו'הנצ"ח ו'ההו"ד פ'י כ"ל ב'שמים, ד'איהו צ'דייק. ולו ה'ממלכה ד'איהו מ'לכו"ת.

כ'לא ב'רשותיה, ל'מחסר ב'מאנין, ו'לאוספא כ'הון נ'ביעו, ו'למחסר כ'פום ר'עותיה (כ"א כ'הון) ו'לית ע'ליה א'להא, ד'יוסיף ב'יה, או י'גרע ב'יה.

ל'בתר ע'בד מ'שמש'ין, ל'אלין מ'אנין, כ'רס'י'א ב'ארבע ס'מכין. ו'שית ד'רגין ל'כרס'י'א. ה'א ע'שור. ו'כלא א'יהו כ'רס'י'א. פ'גון כ'וס ד'ב'רכה, ד'תקינו בו ע'שרה ד'ברים, ב'גין ת'ורה ד'אתי'היבת ב'ע'שרה ד'ברין. ב'גין ע'למא ד'איהו מ'עשה ב'ראשית, ד'אתפרי ב'ע'שרה מ'אמרות. ו'תקין ל'כרס'י'א כ'תות ל'שמש'א ל'יה, ד'אינון מ'לאכ'ים. א'ראל'ים ש'רפים. ח'יות. או'פנים. ח'שמל'ים. א'לים. א'להים. ב'ני א'להי"ם. אי'ש"ים. ו'לא'לין ע'ביד ש'מש'ין, ס'מא"ל, ו'כל כ'תות ד'יליה, ד'אינון כ'עננים ל'מ'רכב כ'הון ל'נח'תא ב'ארעא, ו'אינון כ'סוסיין ל'ון.

וּמִנֵּינָן לָנוּ שְׁעָנִים נִקְרְאוּ מְרַכֵּב?
זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב
עַל עֵב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְזֶהוּ מִמְּנָה
שֶׁל מִצְרַיִם. וּמִיָּד שָׂרְאוּ וּמִמְּנָה
שְׂאֵלוּהָ שֶׁהוּא אֱלוֹהַּ מִמְּנָה
שְׁלָהֶם, רָאוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ סוֹס תַּחַת
מְרַכְבָּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מִיָּד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵי,
וּלְבַב מִצְרַיִם יָמַס, נָעוּ מֵאֲמוּנָה
שְׁלָהֶם, וּלְבָם נָמַס כְּדוֹנָג מֵאוֹתָהּ
אֲמוּנָה, וְאוֹמְרִים: וְכִי עַד עָכָשׁוּ
אֲמוּנָה מִמְּנָה שֶׁלָּנוּ כְּמוֹ סוֹס, הִיָּה
נָע לֵב שְׁלָהֶם מֵהָאֲמוּנָה שְׁלָהֶם
וְנָמַס כְּדוֹנָג. וּמִנֵּינָן לָנוּ שְׁיִמַּס
לְשׁוֹן נָמַס כְּדוֹנָג הוּא? כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (תהלים כב) הִיָּה לְבִי כְּדוֹנָג
נָמַס בְּתוֹךְ מַעֲי.

וְכֵר פֶּטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְּשָׂה וְגו' (שמות יג) פְּקוּדָא
(שמות יג). וּמִצְוָה לְהִבִּיא קֶרְבָּן מִצְוָה זֹאת
לְפָדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, וְלַעֲרֹף פֶּטֶר
חֲמוֹר אִם לֹא יִפְדֶּה אוֹתוֹ, זֶהוּ
שְׁכָתוּב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ.
וְסוּד זֶה יִצֵּר הָרַע, שְׂיָכוֹל לְחַזֵּר
בְּתִשׁוּבָה, (וְאִחֵר קֶרֶף יִצֵּר הַטּוֹב) וְאִחֵר קֶרֶף
יִחַזֵּר לְהִיּוֹת יִצֵּר טוֹב, כְּמוֹ
שְׂבָאֲרוּקָה, אִם זָכָה - עֲזָר, אִם לֹא
זָכָה - כְּנַגְדּוֹ. מִשׁוּם שֶׁהֵם דְּיוֹקָן,
אֶחָד שֶׁל שָׂה, וְאֶחָד שֶׁל חֲמוֹר.
וְאִם זָכָה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, אֵף עַל
גַּב שֶׁהוּא חֲמוֹר עִם הָאֶרֶץ, תִּפְדֶּה
מִן הַגְּלוּת בְּשָׂה, שֶׁהוּא (ירמיהג) שָׂה
פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא חֲזָר
בְּתִשׁוּבָה - וְעֲרַפְתּוּ. הַשְׁוֵה אוֹתוֹ
לְעַם קִשָּׁה עֲרָף, שְׁעִתִּידִים
לְהַמְּחֹת מִסְּפַר הַחַיִּים, שְׁעֲלִיָּהֶם
נֵאמַר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי
אֶמְחִנּוּ מִסְּפָרֵי.

וְהִיָּה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ
וְגו'. (שמות יג) פְּקוּדָא דָּא, פְּקוּדָא דְאֶקְרִי
בְּגוֹוָנָא אַחְרָא, דִּלְא אֶקְרִי מִצְוָה, אֶלְא
קְדוּשָׁה, וְאֶלִּין אֵינּוֹן תְּפִילִין. תְּפִלָּה שֶׁל יָד,
וְתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. תְּקוּנָא פְּאָרָא שְׁפִירוֹ דְּגוֹוָנִין
עֶלְאִין. וְעַל דָּא אֶקְרוּן טוֹטְפוֹת, כְּמָה דְאֵתְ

וּמִנֵּינָן דְּעָנִים אֶקְרוּן מְרַכֵּב. הָדָא הוּא דְכָתִיב,
(ישעיה יט) הִנֵּה יְי' רֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא
מִצְרַיִם. וְדָא מִמְּנָא דְמִצְרַיִם, וּמִיָּד דְחָזוּ (מִמְּנָא)
דְאֵלְהָא דִּי הוּא אֱלֹהָא מִמְּנָא דְלַהוֹן, חָזוּ לִיה
כְּסוּסִיָּא, תַּחֲתוֹת מְרַכְבָּתִיהָ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
מִיָּד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵי, וּלְבַב מִצְרַיִם
יָמַס, נָעוּ מֵאֲמוּנָה דְלַהוֹן, וּלְבַב דְלַהוֹן נָמַס
כְּדוֹנָג, מֵהִיָּא אֲמוּנָה, וְאוֹמְרִי, וְכִי עַד כְּעַן
אֲמוּנָה מִמְּנָא דִּילָן כְּסוּסִיָּא, הָוָה נָע לְבַהוֹן
מֵאֲמוּנָה דְלַהוֹן, וְנָמַס כְּדוֹנָג. וּמִנֵּינָן דִּימַס
לְשׁוֹן נָמַס כְּדוֹנָג אִיהוּ כְּמָה דְאֵתְ אֶמַר, (תהלים
כב) הִיָּה לְבִי כְּדוֹנָג נָמַס בְּתוֹךְ מַעֲי.

וְכֵר פֶּטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְּשָׂה וְגו'. (שמות יג) פְּקוּדָא
(לְהִבִּיא קֶרְבָּן וְכו') פְּקוּדָא דָּא לְפָדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר,
וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר חֲמוֹר, אִם לֹא יִפְדֶּה לִּיה. הָדָא
הוּא דְכָתִיב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ. וְרִזָּא דָּא
יִצֵּר הָרַע, יָכוֹל לְאַחְזָרָא בְּתִיבְתָא, (ס"א) וּלְבַתֵּר יִצֵּר
(הַטּוֹב וְכו') וּלְבַתֵּר לְאַחְזָרָא יִצֵּר הַטּוֹב, כְּמָה
דְאִוְקְמוּהָ, אִם זָכָה עֲזָר, אִם לֹא זָכָה כְּנַגְדּוֹ.
כְּגִין דְאֵינּוֹן דִּיּוֹקְנָא, חַד דְשָׂה, וְחַד דְחֲמוֹר,
וְאִי זָכָה לְאַחְזָרָא בְּתִיבְתָא, אֵף עַל גַּב דְאִיהוּ
חֲמוֹר עִם הָאֶרֶץ, תִּפְדֶּה מִן גְּלוּתָא בְּשָׂה,
דְאִיהוּ (ירמיהג) שָׂה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִי לֹא הָדָר
בְּתִיבְתָא, וְעֲרַפְתּוּ, שְׂוִי לִיה עִם קִשָּׁה קָדָל,
דְעִתִּידִין לְאַתְמַחָא מִן סְפַר חַיִּים, דְעֲלִיָּהוּ
אֶתְמַר, (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחִנּוּ
מִסְּפָרֵי.

וְהִיָּה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ
וְגו'. (שמות יג) פְּקוּדָא דָּא, פְּקוּדָא דְאֶקְרִי
בְּגוֹוָנָא אַחְרָא, דִּלְא אֶקְרִי מִצְוָה, אֶלְא
קְדוּשָׁה, וְאֶלִּין אֵינּוֹן תְּפִילִין. תְּפִלָּה שֶׁל יָד,
וְתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. תְּקוּנָא פְּאָרָא שְׁפִירוֹ דְּגוֹוָנִין
עֶלְאִין. וְעַל דָּא אֶקְרוּן טוֹטְפוֹת, כְּמָה דְאֵתְ

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

וְכַתוּב כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ, יִשְׂרָאֵל הַקָּטָן, שָׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא, הֵיפִי שֶׁל הַגּוֹנִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. יוֹסֵף עָלָה וְהִתְעַטֵּר בְּשָׁנֵי גּוֹנִים (דְּרָגוֹת) - בַּתְּחִלָּה נַעֲר, וּבְסוּף צַדִּיק. כִּמְהָ נָאִים לוֹ הַגּוֹנִים לְמִרְאָה, וְסוּד זֶה (בְּרֵאשִׁית לט) וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיְפֵה מִרְאָה. יָפֵה בְּשָׁנֵי צַדִּיקִים בְּשָׁנֵי דְרָגוֹת וּבְשָׁנֵי גּוֹנִים, עֲלִיוֹן וַתְּחַתּוֹן.

כְּתוּב (דְּבָרִים ו) וְעִשִׂית הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב. הַיֵּשֶׁר - זֶה תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לְהַמְשִׁיךְ (לְהַסְמִיךְ) אוֹתוֹ לְתַפְלִין שֶׁל רֹאשׁ לְהִתְחַד כְּאַחֵד. וְתַפְלָה שֶׁל יָד מְקַדֵּים לְשֶׁל רֹאשׁ, וְצַדִּיק שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם פְּרוּד כָּלֵל.

מִי שֶׁמִּתְעַטֵּר בַּתְּפִלִּין, עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל גּוֹן עֲלִיוֹן, וְעוֹמֵד בְּאוֹתָם שְׁנֵי סוּדוֹת שֶׁאֲמַרְנוּ כְּמוֹ יוֹסֵף, שֶׁנִּקְרָא נַעֲר וְנִקְרָא צַדִּיק, בְּסוּד שֶׁל עֶבֶד גֵּאֲמֹן, בְּסוּד שֶׁל בֶּן יַחֲדִי, וְאֵלֶּה הֵם תְּפִלָּה שֶׁל יָד וְתַפְלָה שֶׁל רֹאשׁ, וְהֵם כָּלֵל אֶחָד בְּלִי פְּרוּד.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיּוֹת שֶׁל תְּפִלִּין בְּאַרְבַּעַת בְּתִים בְּאוֹתָן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וְכְמוֹ שֶׁהֵם אַרְבַּע פְּרִשְׁיּוֹת בְּאוֹתָן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, אֵף כִּי כָּלֵן בַּתְּפִלִּין שֶׁל יָד בְּבֵית אֶחָד, שֶׁהָרִי בַתְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵין לָהּ מַעֲצָמָה כְּלוּם, אֲלֵא מֵה שְׁאוּחָזֶת מְלַמְעֵלָה, וְסוּד זֶה - (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וּמִתּוֹךְ שְׁאוּחָזֶת אוֹתָם מְלַמְעֵלָה נִקְרָאת תְּפִלָּה, וּמִתְקַדְּשֶׁת בְּקִדְּשָׁתָם (וְהַבֵּל) נִקְרָאת קִדְּשָׁה, וְנִקְרָאת תְּפִלָּה, וְאֵז נִקְרָאת מְלָכוּת, מְלָכוּת שְׁמַיִם שְׁלֵמָה.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיּוֹת הָרִי בְּאַרְנוֹ אֵת הַסוּד שֶׁלָּהֶם בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת, אֲבָל פְּרִשָּׁה רֵאשׁוֹנָה, קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, זֶהוּ סוּד עֲלִיוֹן שְׁכוּלָל כָּל אַרְבַּעַת

אָמַר, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר. וְכַתוּב (הושע יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ, יִשְׂרָאֵל זוֹטָא. שָׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא, שְׁפִירוֹ דְּגּוֹוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא. יוֹסֵף סָלִיק וְאַתְעֵטֵר בְּתָרִין גּוֹוֹנִין (ב"א דְּרָגִין) בְּקִדְּמִיתָא נַעֲר, וּבְסוּפָא צַדִּיק. כִּמְהָ יָאן בֵּיה גּוֹוֹנִין לְמַחְזִי, וְרָזָא דָא (בְּרֵאשִׁית לט) וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיְפֵה מִרְאָה. שְׁפִירָא בְּתָרִין סְטָרִין, בְּתָרִין דְּרָגִין, בְּתָרִין גּוֹוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא.

כְּתוּב (דְּבָרִים ו) וְעִשִׂית הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב. הַיֵּשֶׁר: דָּא תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לְאַמְשָׁכָא (ס"א לְאַסְמַכָּא) לִיהַ בַּתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, לְאַתִּיחַדָא כְּחַדָא. וְתַפְלָה שֶׁל יָד, אֶקְדִּים לְשֶׁל רֹאשׁ. וְאַצְטְרִיךְ דְּלֵא הָוִי פְּרוּדָא בִּינִייהוּ כָּלֵל.

מִאֵן דְּמִתְעַטֵּרָא בַּתְּפִלִּין, קָאִים בְּרָזָא דְּגּוֹוֹנָא עֲלָאָה וְקָאִים בְּאַיִנוֹן תְּרִין רְזִין דְּקֵאמְרִין כִּיּוֹסֵף, דְּאַקְרִי נַעֲר, וְאַקְרִי צַדִּיק, בְּרָזָא דְּעֶבֶד גֵּאֲמֹן, בְּרָזָא דְּבֶן יַחֲדָאִי. וְאַלִּין אֵינּוֹן תְּפִלָּה שֶׁל יָד, וְתַפְלָה שֶׁל רֹאשׁ, וְאַיִנוֹן כָּלֵלָא חַדָא בְּלֵא פְּרוּדָא.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיּוֹת דְּתַפְלִין בְּאַרְבַּעַת בְּתִים, בְּאַיִנוֹן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְכִמְהָ דְּאַיִנוֹן אַרְבַּעַת פְּרִשְׁיּוֹת בְּאַיִנוֹן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, אוֹף הָכִי כָּלֵהוּ בַּתְּפִלִּין שֶׁל יָד בְּבֵית אֶחָד. דֵּהָא בַּתְּפִלָּה שֶׁל יָד, לִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, אֲלֵא מֵה דְּנִקְטָא מְלַעֲיָלָא. וְרָזָא דָא, (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הַנְּחָלִים אֶל הַיָּם. וּמַגּוֹ דְּנִקְטָא לֹוֹן מְלַעֲיָלָא, אֶקְרִי תְּפִלָּה, וְאַתְקַדְּשֶׁת בְּקִדְּוִשְׁתָּהוֹן (וְכֵלָא) אֶקְרִי קִדְּוִשָּׁה. וְאַקְרִי תְּפִלָּה וְכַדִּין אֶקְרִי מְלָכוּת, מְלָכוּת שְׁמַיִם שְׁלֵמָה.

אַרְבַּעַת פְּרִשְׁיּוֹת, הָא אוֹקִימָנָא רְזָא דְּלֵהוֹן, בְּכִמְהָ דְּוִכְתִּי. אֲבָל פְּרִשָּׁה קִדְּמָאָה, קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, דָּא אִיהוּ רְזָא (דף מ"ג ע"ב)

הַפְּתִים בְּסוּד הָאוֹר הַעֲלִיּוֹן שְׂיוּצָא
מֵאֵין.

וְכָר אֹתָן אַרְבַּע גְּרָמִזוּ כָּאן. קִדְשׁ
- זֶה קִדְשֵׁי הַעֲלִיּוֹנָה. סוּד הַחֲכֵמָה
הַעֲלִיּוֹנָה, שֶׁמֶשֶׁם הַפֶּל מִתְקַדֵּשׁ
בְּסוּד הַגְּנִיזָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁנִּקְרָאת
קִדְשׁ. לִי - זֶה בֵּינָה, סוּד הָעוֹלָם
הַעֲלִיּוֹן, הַהֵיכָל הַפְּנִימִי. וְסוּד זֶה
(וַיִּקְרָא כֹה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. (במדבר ג) כִּי
לִי כָּל בְּכוֹר. (שמות יט) וְהֵייתֶם לִי סִגְלָהוּ כִּ"ל -
סוּד הַחֲסֵד, בְּכָל מְקוֹם, בֵּין לְמַעְלָה
בֵּין לְמַטָּה. בְּכוֹר - זֶה בֶּן בְּכוֹר,
שֶׁפְּתוּב (שמות ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל,
וּבֶן בְּכוֹר זֶה פּוֹלֵל כָּל הַצְּדָדִים וְכָל
הַגְּנוּיִם, וְלִכְּנֵן הַפְּתוּב פּוֹלֵל אֶת כָּל
הָאֲרַבַּע בְּסוּד הַחֲכֵמָה הַעֲלִיּוֹנָה.
אָבֵל זֶה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, לְדַעַת שֶׁהַפֶּל
כְּלוּל בְּזֶה. אָבֵל בְּדֶרֶךְ פֶּרֶט כָּל אֶחָד
לְבַדּוֹ, זֹהוּ פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה
הַפּוֹלֵלֶת כָּל שְׂאֵר הַפְּרָשִׁיּוֹת.

פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה - וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ וּגּו'.
זֶה בֵּינָה. שְׁהָרִי בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת הִיא
יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיטָה מִצַּד שֶׁל
יִבְבֵּל. וְלִכְּנֵן הִיא רֵאשִׁית שְׁלֵה וְהִיטָה,
שְׁהָרִי דָּבָר זֶה הוּא בִּיּוֹבֵל, וְלִכְּנֵן
שְׁמָה וְהִיטָה (הַחֲדָה), שְׂאִין וְהִיטָה אֵלָא
בְּמְקוֹם זֶה, שֶׁהוּא עֲתִיד לְהַמְשִׁיךְ
לְמַטָּה וּלְהַאִיר מְנוֹרוֹת וּלְהַמְצִיא
בְּדֶרֶךְהָהָה תַּחְתּוֹנָה, (וְהָיָה) כְּמִי שְׂאוֹמֵר עַל
הַמְּלַךְ שֶׁהוּא קָיָם (שִׁיחִיָּה). עֲתִיד לְהַמְשִׁיךְ לְמַטָּה
וּלְהַאִיר מְנוֹרוֹת) וְהַכֵּל בְּסוּד אֶחָד.
וּמִשׁוּם שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ טְמִיר, לֹא
נִקְרָא כְּגִלּוּי בְּשֵׁם זֶה, אֵלָא נִמְסָר
לְחַכְמִים לְדַעַת, וְעַל זֶה נִרְשַׁם בְּשֵׁם
הַקְּדוֹשׁ בְּדָבָר הַזֶּה.

פְּרָשָׁה שְׁלִישִׁית - שְׁמַע. זֶהוּ סוּד
הַיְמִין, שֶׁנִּקְרָא חֲסֵד עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא
מֵיחַד אֶת הַיְחוד שֶׁל הַפֶּל לְאַרְבַּעַה
צְדָדִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַדֵּר
בּוֹ אֶת סִדּוּר כָּל הָעוֹלָם, וְזֶהוּ
שְׁמַתְפַּשֵּׁט לְכָל הַצְּדָדִים, אֲפֵלוּ
בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים. בְּזֶה

עֲלָאָה, דְּכָלִיל כָּל אַרְבַּעַה בְּתִים, בְּרָזָא
דְּנִהִירוּ עֲלָאָה, דְּנִפְקָא מֵאֵין.

וְכָר אֵינּוֹן אַרְבַּעַה אֲתֵרְמִיזוּ הַכָּא, קִדְשׁ: דָּא
קְדוּשָׁה עֲלָאָה. רָזָא דְחַכְמָתָא עֲלָאָה,
דְּמִתְמָן כְּלָא אֲתֵתְקֵדֵשׁ, בְּרָזָא דְגְנִיזוּ עֲלָאָה,
דְּאֲתֵקְרִי קִדְשׁ. לִי: דָּא בֵּינָה, רָזָא דְעֲלָמָא
עֲלָאָה, הֵיכְלָא פְּנִימָאָה. (וְרוּא דָא) (וַיִּקְרָא כֹה) כִּי לִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים (במדבר ג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר (שמות י"ט) וְהֵייתֶם לִי סִגְלָהוּ
כִּ"ל: רָזָא דְחֲסֵד, בְּכָל דְּיוֹכְתָא, בֵּין לְעִילָא
בֵּין לְתַתָּא. בְּכוֹר: דָּא בֶּן בְּכוֹר, דְּכִתִּיב, (שמות
ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָאֵי בֶּן בְּכוֹר, פְּלִיל כָּל
סְטָרִין, וְכָל גְּוֹנִין. וּבְגִין כֵּן, קָרָא כְּלִיל
כְּלָהוּ אַרְבַּע, בְּרָזָא דְחַכְמָתָא עֲלָאָה. אָבֵל דָּא
בְּאוּרַח כְּלָל, לְמַנְדַּע דְּכָלֵל כְּלִיל בְּהָאֵי, אָבֵל
בְּאוּרַח פֶּרֶט, כָּל חַד בְּלַחֲדוּדֵי, דָּא אִיהוּ
פְּרָשְׁתָא קְדָמָאָה, דְּכָלִיל כָּל שְׂאֵר פְּרָשִׁיין.

פְּרָשָׁה תְּנִינָא, וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ וּגּו', דָּא בֵּינָה,
דְּהָא בְּפְרָשְׁתָא דָּא, אִיהִי יְצִיאַת
מִצְרַיִם, דְּהָוָה מְסַטְרָא דְּיוֹבְלָא. וְעַל דָּא
שִׁירוּתָא דִּילָהּ וְהִיטָה, דְּהָא מְלָה דָּא אִיהִי
בְּיוֹבְלָא. וּבְגִין כֵּן שְׂמָא דִּילָהּ וְהִיטָה, דְּלִית
וְהָיָה (נ"א הַחֲדָה) אֵלָא בְּאֲתֵר דָּא, דְּאִיהוּ זְמִין
לְאֲתַמְשַׁכָּא לְתַתָּא, וּלְאַנְהָרָא בּוּצִינִין,
וּלְאַשְׁתַּפְּחָא בְּדֶרֶגָא תַתָּאָה, (נ"א וְהָיָה) כְּמִי שֶׁמֶן דְּאִמֵּר עַל
מְלָכָא דְּאִיהִי חַי (נ"א דְּהָיָה) זְמִין לְאַתְמְשַׁכָּא לְתַתָּא וּלְאַנְהָרָא בּוּצִינִין)
וְכָלֵל בְּרָזָא חֲדָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ בְּאוּרַח טְמִיר,
לֹא אִקְרִי בְּאַתְגְּלִיָּא בְּשְׂמָא דָּא, אֵלָא אֲתַמְסָר
לְחַפְיָמִין לְמַנְדַּע. וְעַל דָּא אֲתֵרְשִׁים בְּשְׂמָא
קְדִישָׁא, בְּמְלָה דָּא.

פְּרָשָׁה תְּלִיתָאָה, שְׁמַע, דָּא אִיהוּ רָזָא
דִּימִינָא, דְּאִקְרִי חֲסֵד עֲלָאָה. דְּאִיהוּ
קָא מֵיחַד יְחודָא דְּכָלֵל לְאַרְבַּעַה סְטָרִין,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַדֵּר בֵּיהּ, סִדּוּרָא דְּכָל עֲלָמָא, וְדָא אִיהוּ דְּקָא

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם, כשהתעטף הקדוש ברוך הוא בעטוף של זהר, וזה שמיחד את היחוד, ומשום כך שמע סמוך לוהי"ה.

היחוד של כל יום הוא יחוד לדעת ולשים את הרצון. היחוד הזה הרי אמרנו בכמה מקומות, יחוד של כל יום הוא היחוד שבפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה'. הרי כלם אחד, ולכן נקרא אחד. הרי הם שלשה שמות, איך הם אחד? ואף על גב שקוראים אחד, איך הם אחד?

א"ל בחזיון רוח הקדש נודע, והם במראה של עין סתומה, לדעת ששלשה אלה אחד. וזהו סוד של קול שנשמע, קול הוא אחד, והוא שלשה גונים, אש רוח ומים, וכלם אחד בסוד של הקול. ויאינם אלא אחד אף פאן - ה' אלהינו ה' הם אחד. שלשה גונים, והם אחד.

וזהו הקול שעשה האדם ביחוד, ולשים את רצונו ביחוד של הכל, מאין סוף עד סוף הכל, בקול הזה שעושה בשלש אלה שהם אחד. וזהו היחוד של כל יום שהתגלה בסוד של רוח הקדש.

ובמה גונים של יחוד התעוררו, וכלם אמת. מי שעושה זה עושה, ומי שעושה זה עושה. אבל היחוד הזה שאנו מעוררים מלמטה בסוד של קול שהוא אחד, זהו ברור הדבר, זה בכלל, ואחר כך פרט, כמו שאמרנו.

פרשה רביעית הוא סוד הדין הקשה - השמרו לכם. אלה הן תפלין של ראש, ותפלין של זרוע כמו זה בבית אחד, והרי התעוררו בהם, וכלם סוד אחד. קשר התפלין של ראש הוא דל"ת, ועל זה כתוב (שמות לב) וראית את אחרי. ולכן הוא

מתפשט בכל סטריין, אפילו גו תהומי תתאי. ברא קדשא בריה הוא ברא עלמא, פד אתעטף קדשא בריה הוא בעטופא דזהרא, ודא דקא מייחד יחודא, ובגין פה, שמע סמיה לוהי"ה.

יחודא דכל יומא, איהו, יחודא למנדע ולשוואה רעותא. יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי, יחודא דכל יומא, איהו יחודא דקרא, (דברים ו) שמע ישראל יי' אלהינו יי' הא כלהו חד, ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמיהן אינון, היך אינון חד, ואף על גב דקרינן אחד, היך אינון חד.

א"ל, בחזיונא דרוח קדשא אתיידע, ואינון בחיזו דעינא סתימא, למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, קול איהו חד, ואיהו תלתא גוונין, אשא ורוחא ומיא, וכלהו חד, ברזא דקול. (ולאו אינון אלא חד) אוף הכא: יי' אלהינו יי' אינון חד. תלתא גוונין, ואינון חד.

ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא, ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא, מאין סוף עד סופא דכלא, בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא, דאתגלי ברזא דרוח קדשא.

ובמה גוונין דיחודא אתערו, וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא, ברזא דקול דאיהו חד, דא הוא בריא דמלה, האי בכללא, לבתר פרט, פדקאמרן.

פרשה רביעאה, הוא רזא דדינא קשיא, (דברים כ) השמרו לכם. אלין אינון תפלין דרישא. ותפלין דזרועא, פגוונא דא בחד ביתא, והא אתערנא בהו, וכלהו רזא חדא. קשרא דתפלין דרישא, איהו דל"ת, ועל דא

כתיב, (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרֵי. וְעַל דָּא אִיהוּ
 לְאַחֲרָא, וְתַמָּן אַתְקַשְׁר כְּלָא בְקַשְׂרָא חֲדָא.
 וְאִיהוּ, כַּד מִנְחַת אֵלִין תְּפִלִּין דְּדְרוּעָא
 לְאַתְקַשְׂרָא, (ס"א אית קשׂרא) אַחְרָא, רְזָא
 דְּבְרִית קְדִישָׁא, רְזָא דָא, כְּמָה דְאַתְעַר בְּכְמָה
 דּוּכְתִי, וְכְלָא רְזָא חֲדָא. וְכַפְאִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל
 דִּידְעִין רְזָא דָא, וְאַצְטְרִיף בְּר נָש לְאַנְחָא לֹוּן
 כָּל יוּמָא, לְמַהוּי בְּדִיוֹקְנָא עֲלָאָה, וְעֲלִיָּה
 כְּתִיב, (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ
 נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ. (ע"ב רעיא מהימנא)
 בילאו"א. (דף מ"ד ע"א)

לְאַחֲרָא, וְשֵׁם נִקְשַׁר הַכֹּל בְּקַשְׂרָא
 אַחֲד.

וְהוּא, כְּשִׁמְנִיחָה תְּפִלִּין אֵלוּ שֶׁל
 זְרוּעַ לְהַתְקַשֵּׁר, (ש קשׂר) אַחֲרָא, סוּד
 הַבְּרִית הַקְדוּשׁ, סוּד זֶה כְּמוֹ
 שֶׁהַתְעוּרָר בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת, וְהַכֹּל
 סוּד אַחֲד. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל
 שִׁינְדְעִים סוּד זֶה, וְצִרִיף אָדָם
 לְהַנִּיחֵם כָּל יוֹם לְהִיּוֹת בְּדִיוֹקָן
 עֲלִיוֹן, וְעֲלִיוֹ כְּתוּב וְרָאוּ כָּל עַמֵּי
 הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיִּרְאוּ
 מִמֶּנּוּ. (ע"ב רעיא מהימנא) בְּרוּךְ ה'
 לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרִשְׁת בִּשְׁלַח

וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרַעְיָה אֶת הָעָם וְלֹא
 נָחַם אֱלֹהִים דְּרוּף אָרֶץ פְּלִשְׁתִּים
 וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (חבוק ב)
 תְּפִלָּה לְחַבְקוּק הַנְּבִיא עַל
 שְׂגִינּוֹת. פְּסוּק זֶה קָשָׁה, וַיֵּשׁ
 לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ מֵה שׁוֹנָה תְּפִלָּה
 לְחַבְקוּק הַנְּבִיא יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר
 נְבִיאֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוּב בָּהֶם
 תְּפִלָּה לִישְׁעָה הַנְּבִיא, אוֹ
 לִירְמְיָה, אוֹ לִיחִזְקֵאל, אוֹ לְהוֹשַׁע,
 אוֹ לְשְׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם?

אֲרָא כִּף שְׂגִינּוֹ, אֲלִישַׁע זָכָה
 בְּעוֹלָם הַזֶּה מֵה שֶׁלֹּא זָכָה נְבִיא
 אַחֲרָא, פֶּרֶט לְמַשְׁה. וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה
 לְהַטְרִיחַ אֶת רַבּוּנוֹ בֹּא רָאָה מֵה כְּתוּב,
 (מלכים-בד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע
 אֶל שׁוֹנֵם וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה. מֵה
 זֶה אִשָּׁה גְדוּלָּה? אֲלֹא גְדוּלָּה
 בְּמַעֲשֵׂיהָ, שְׁכָל בְּנֵי הַדּוֹר הַבַּיִת
 מִשְׁתַּבְּחִים בָּהּ, וְהִיא עֵקֶר הַבַּיִת.
 וּמִשׁוּם שֶׁבְּעֵלָה לֹא הָיָה מְצוּי
 בַּבַּיִת לְהִיּוֹת עֵקֶר, לֹא נִזְכַּר הוּא,
 אֲלֹא הִיא.

וְעוֹד, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה - גְדוּלָּה
 עַל כָּל שְׂאֵר נְשׁוֹת הָעוֹלָם. שְׁהַרִי
 שְׂאֵר נְשׁוֹת הָעוֹלָם, כְּשִׁרְאוֹת
 אוֹרַח בַּבַּיִת, מְצַטְעָרוֹת בּוֹ
 וְדוֹחְקוֹת אוֹתוֹ, וְכָל שִׁפְן לְהוֹצִיא
 עֲלָיו מִמוֹן, וְהִיא שְׂמַחָה בְּאוֹרַח
 וְלְהוֹצִיא עֲלָיו מִמוֹן, כָּל שִׁפְן בִּינוֹן

פְּרִשְׁת בִּשְׁלַח

וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרַעְיָה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים
 דְּרוּף אָרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן
 פְּתַח, (חבוק ג) תְּפִלָּה לְחַבְקוּק הַנְּבִיא עַל
 שְׂגִינּוֹת. הַאי קָרָא קְשִׁיא, וְאִית לְאַסְתַּפְּלָא
 בֵּיהּ, מְאִי שְׁנָא תְּפִלָּה לְחַבְקוּק הַנְּבִיא, יִתִּיר
 מִכָּל שְׂאֵר נְבִיאֵי עֲלָמָא, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה
 לִישְׁעָה הַנְּבִיא, אוֹ לִירְמְיָה, אוֹ לִיחִזְקֵאל, אוֹ
 לְהוֹשַׁע, אוֹ לְשְׂאֵר נְבִיאֵי עֲלָמָא.

אֲרָא הָכִי תַנִּינָן, אֲלִישַׁע זָכָה בְּהַאי עֲלָמָא מֵה
 דְּלֹא זָכָה נְבִיאָה אַחְרָא, בְּר מַמְשָׁה. (ועם
 כָּל דָּא לֹא בַעַל לְאַמְרָתָא לְמַרְיָה) תָּא חֲזִי, מְאִי כְּתִיב, (מלכים
 ב ד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע אֶל שׁוֹנֵם וְשֵׁם
 אִשָּׁה גְדוּלָּה. מְאִי אִשָּׁה גְדוּלָּה. אֲלֹא גְדוּלָּה
 בְּעוֹבְדָהָא, דְּכָל בְּנֵי (ס"א דָּא) בֵּיתָא, מִשְׁתַּבְּחִין
 בָּהּ, וְהִיא עֵקֶר דְּבֵיתָא, וּבְגִין דְּבַעֲלָה לֹא הָוָה
 שְׂכִיחַ בְּבֵיתָא, לְמַהוּי עֵקֶרָא, לֹא הָוָה אֲדַבְּר
 הוּא, אֲלֹא הִיא.

וְתוּ, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה: גְדוּלָּה עַל כָּל שְׂאֵר
 נְשֵׁי עֲלָמָא, דְּהֵא שְׂאֵר נְשֵׁי עֲלָמָא, כַּד
 חֲמָאן אוֹשְׁפִיזָא בְּבֵיתָא, מְצַטְעָרִין בֵּיהּ, וְדַחְקוֹן
 בֵּיהּ כָּל שִׁפְן לְאַפְקָא עֲלֵיהּ מִמוֹנָא, וְהִיא חֲדַת

שְׂרָאֲתָהּ אֶת אֱלִישֶׁעַ, שְׂמַחָה בּוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן הִשְׁבַּח שֶׁל הַכֹּל הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, שֶׁהָרִי הָאוֹרֶחַ שֶׁל הַבַּיִת הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, וְלִכְּנֹכַר כְּתוּב וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר הַנְּשִׁימִים. וְתֹאמַר אֵל אִישָׁה הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא. בְּמָה יִדְעָה? אֵלָּא הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, שֶׁסֹּדֵינָם לְכֹן שְׂמָה לּוֹ בְּמִטָּתוֹ, וְלֹא רָאֲתָהּ בּוֹ קָרִי מְעוּלָם, וְלֹא עֶבֶר זָכוּב עַל שְׁלַחָנוֹ.

הַדְּבָרִים הַלְלוּ קְשִׁימִים. אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא רָאֲתָהּ בּוֹ קָרִי, הָרִי רַבִּים הֵם בְּגוּי אָדָם כְּאֵלֶּה בְּעוֹלָם. מָה הַשְּׂנִי כָּאֵן? וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא עֶבֶר זָכוּב עַל שְׁלַחָנוֹ, לְמָה כְּתוּב הִנֵּה נָא יִדְעָתִי? וְכִי הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֲרָ? וְהָרִי כָּל אֵלּוֹ שְׂרָאוּהוּ אוֹכֵל בְּשְׁלַחָנוֹ הֵיוּ יוֹדְעִים!

אֲרָא יִפָּה אֲמַרְהָ, אֲבָל הִנֵּה נָא יִדְעָתִי - הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֲרָ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא תִּקְנָה אֶת מִטָּתוֹ בְּשִׁעָה שֶׁשֹּׁכֵב בְּלִילָה וּבְשִׁעָה שֶׁקָּם בְּבֹקֶר. וְזֶה שְׂאֵמְרוֹ שֶׁסֹּדֵינָם לְכֹן שְׂמָה לּוֹ בְּמִטָּתוֹ, כִּי הִנֵּה, וּבְזֶה הִיא יִדְעָה. שֶׁדֶּרֶךְ הָעוֹלָם, כִּינּוֹן שְׂעוּמָד אָדָם מִמִּטָּתוֹ, מַעֲלָה הַסֹּדֵינָם שִׁישָׁן בּוֹ רִיחַ מְגוּלָה. וְזֶה, בְּשִׁעָה שֶׁלְקַחְהָ אוֹתוֹ סֹדֵינָם מִמִּטָּתוֹ, הִנֵּה מַעֲלָה רִיחוֹת כְּרִיחוֹת גֵּן עֵדֶן. אֲמַרְהָ, אֵלּוּלֵי שֶׁקָדוֹשׁ הוּא וּקְדוּשַׁת אֲדוֹנוֹ עֲלֵינוּ, לֹא הִנֵּה מַעֲלָה כְּזֶה רִיחַ קָדוֹשׁ. מִשּׁוּם כִּי צָרִיף לְפָרֵשׁ מִן הַבַּיִת, כִּי לֹא נִזְהָר אָדָם כָּל כִּי בְּבַיִת. אֲבָל אֲמַרְהָ, נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׁים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשֶׁלַחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה. אַרְבָּעָה אֵלֶּה לְמָה? אֵלֶּה מִשּׁוּם שֶׁהֵם תִּקְוִינָם שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת עֲלִית קִיר,

בֵּיהּ בְּאוֹשְׁפִיזָא, וְלֹא־פִקָא עֲלֵיהּ מְמוֹנָא, כָּל שְׂכָן כִּינּוֹן דְּחִמַת לִיָּה לְאֱלִישֶׁעַ חֲדַת בֵּיהּ לְחֻדָא. וְעַל דָּא, שְׂבַחָא דְכָלָא דְאִתְתָא הִיא, דְּהָא אוֹשְׁפִיזָא דְבֵיתָא דְאִתְתָא הִיא. וּבְגִין כִּינּוֹן וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר נְשִׁינָם. וְתֹאמַר אֵל אִישָׁה הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, בְּמָה יִדְעָה. אֵלֶּה הֵא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא, דְּשׁוֹשִׁיפָא חוֹרָא זְרִיקַת לִיָּה בְּעַרְסִיָּה. וְלֹא חִמַת בֵּיהּ קָרִי מְעוּלָם, וְלֹא אַעֲבַר זָכוּבָא בְּפִתּוּרִיָּה.

הֲנִי מִלִּי קְשִׁינָא, אִי תִימָא דְלָא חִמַת בֵּיהּ קָרִי, הָא סְגִיָּאִין אִינוּן בְּגוּי נְשָׂא הָכִי בְּעֵלְמָא, מָה שְׂנוּיָא הָכָא. וְאִי תִימָא דְלָא עֶבֶר זָכוּבָא בְּפִתּוּרִיָּה. אֲמַאי כְּתִיב, הִנֵּה נָא יִדְעָתִי, וְכִי הִיא יִדְעָתִי, וְלֹא אַחֲרָ, וְהָא כָּל אִינוּן דְּחִמּוֹ לִיָּה אֲכִיל בְּפִתּוּרִיָּה הוּוּ יִדְעִי.

אֲרָא שְׂפִיר קְאֲמַרְתָּ, אֲבָל הִנֵּה נָא יִדְעָתִי, הִיא יִדְעָה, וְלֹא אַחֲרָ, בְּגִין דְּהִיא מְתַקְנַת עַרְסִיָּה, בְּשִׁעָתָא דְשִׁכִּיב בְּלִילִיא, וּבְשִׁעָתָא דְקָאִים בְּצַפְרָא. וְהִיא דְקָאֲמַרִי דְשׁוֹשִׁיפָא חוֹרָא זְרִיקַת לִיָּה בְּעַרְסִיָּה, הָכִי הוּוּ, וּבָהּ יִדְעָה, דְּאֲרַחָא דְעֵלְמָא, כִּינּוֹן דְקָאִים בְּרִשָׁא מְעַרְסִיָּה, סְלִיק שׁוֹשִׁיפָא דְנָאִים בָּהּ, רִיחָא מְנוּוֹלָא. וְהִיא, בְּשִׁעָתָא דְסִלְקַת הִיא שׁוֹשִׁיפָא מְעַרְסִיָּה, הוּוּ סְלִיק רִיחִין, כְּרִיחִין דְגִנְתָא דְעֵדֶן. אֲמַרְהָ אִי לָאוּ דְקָדִישָׁא הוּא, וּקְדוּשָׁה דְמָרִיָּה עֲלֵיהּ, לֹא סְלִיק רִיחָא קָדִישָׁא הָכִי.

בְּגִינָא כִּי, בְּעִי לְאִתְפְּרָשָׁא מִן בֵּיתָא, דְלָא אֲזִדְהָר בְּרִשָׁא כָּל כִּי בְּבֵיתָא. אֲבָל אֲמַרְתָּ, (מלכים ב ד) נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׁים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשֶׁלַחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, אַרְבַּע אֵלִין לְמָה. אֵלֶּה בְּגִין דְאִינוּן תִּקְוִינָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאִתְקְרִיאַת

אֲרַבַּע אֵלִין לְמָה. אֵלֶּה בְּגִין דְאִינוּן תִּקְוִינָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאִתְקְרִיאַת

עליית קיר, והכי אתקריא, כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, לאו אינון פתיקון דשמושא, דהא כסא קא בעי בקדמיתא, ולבתר שלחן, לבתר מנורה, לבתר מטה, אמאי אקדימת מטה. בגין דהיא חביבה עליה יתיר מפלא, ואקדים בר נש מה דחביב עליה. ויהי היום ויבוא שמה. (מלכים ב' ד') ויהי היום, מאן הוא יומא דא. אלא כמה דאוקמוה. ותא חזי. ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, דאתפקדו ביה עקרות דעלמא, ואתפקדן ביה בני עלמא. קרא לשונמית ואמר, (מלכים ב' ד') הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בגיני כף, אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא, דקודשא בריה הוא דאין ביומא דא (דף מ"ד ע"ב) לעלמא, ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא, אצטריכנא לאסתפלא ברגיזו דעלמא.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. (מלכים ב' ד') וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא, דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלפא. אלא, יומא דא הוה גרים, דכל בני עלמא יתבין (נ"א ברייתא) בדינא, ובההוא יומא אקרי קדשא בריה הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אי את אצטריך לך לגבי מלפא עלאה, על עובדין די בידך.

ותאמר בתוך עמי אנכי ישבת. מאי קאמרת. אלא בשעתא (נ"א בזמנא) דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר נש בלחודוי, ולא יתרשים לעילא, ולא ישתמודעון ביה בלחודוי, דהא בזמנא (אחרא) דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין

וכך נקראת, כמו שכתוב ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, הם אינם כמו תקון השמוש, שהרי צריך בתחלה כסא, ואחר כך שלחן, אחר כך מנורה, אחר כך מטה. למה הקדימה מטה? משום שהיא חביבה עליו יותר מהכל, ומקדים אדם מה שחביב עליו. ויהי היום ויבא שמה. ויהי היום, איזהו יום זה? אלא כמו שבארנו. ובא ראה, אותו יום, יום טוב של ראש השנה הנה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם, קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. משום כף הצטערתי לעין היום הנה בדיני העולם, שהקדוש ברוך הוא דן ביום הנה את העולם. ומשום שנופרדתי לבד במקום זה, הצטרכתי להסתפל ברגזו של העולם.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא, וכי דבר זה לשם מה האשה צריכה, שהרי אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך? אלא יום זה היה גורם, שכל בני העולם יושבים (עומדים) בדין, ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבנדיך? והאמר בתוך עמי אנכי ישבת.

מה אמרה? אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם, שלא יפרד אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יפירו אותו לבדו, שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם, אותם שרשומים ונודעים לבדם - אף על גב שהם צדיקים, הם נתפסים בראשונה. ועל כף לא צריך לאדם להפרד מן העם

לעולם, שפכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כלם כאחד. וזאת צריך האדם לפרש מן העם לעולם ולכן אמרה בתוך עמי אנכי ישבת, ולא רוצה להפרד מהם, כמו שעשיתי עד היום הזה.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע, הרי ודאי שהשעה עומדת, שהרי היום גורם. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חבכת בן. ומה האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. אחר כך מת. מה הטעם מת? אלא משום שנתן לה ולא לבעלה. ונקשר ממקום של נקבה. ומי שמתקשר בנקבה, המות מזמן לפניו. מנין לנו שלה הוא נתן? שפתיב את חבכת בן. בא ראה, באברהם פתיב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה. אליך ודאי, כך נקשר, ולא בנקבה. מי שבא מצד הנקבה, המות מקדים לרגליו. ותעל ותשכבהו על מטת איש האלהים, משום ששם ראתה קדשה עליונה מהכל.

ואמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מפאן שהיא עקר הבית, ולא עוד, אלא שהיא הלכה אחריו, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה, הרי פרשוה. ויאמר איש האלהים הרפה לה. מה שונה כאן שאמר איש האלהים, וכשהיה בעיר אלישע? אלא כאן ודאי איש האלהים, שפאן (הוא) מקומו ולא בעיר, ולא בשעה שהיו בני הנביאים לפניו. ור' העלים ממני וגו', כמו שנאמר

בלחודדיהו, אף על גב דזכאין אינון, אינון אתפסן בקדמיתא. ועל דא, לא לבעי ליה לאיניש, לאתפרשא מבין עמא לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא בלהו כחד. (ולא לבעי ליה לאיניש לאתפרשא מן עמא לעלם) ובגיני כן אמרה, בתוך עמי אנכי ישבת, ולא בעינא לאתפרשא מנייהו, כמה דעבדנא עד יומא דין.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע. הא ודאי שעתא קיימא, דהא יומא גרים. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובכת בן. ומה האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. לבתר מית. מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא, מותא אזדמנת קמיה. מנא לן דלה אתייהב, דכתיב את חובכת בן.

הא חזי, באברהם פתיב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה, אליך ודאי, כך אתקשר, ולא בנוקבא. מאן דאתי מסטרא דנוקבא, מותא אקדים לרגליו. ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים, בגין דתמן חמת קדושה עלאה מפלא.

ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מפאן, דהיא עקרא דביתא, ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה הא אוקמוה.

ויאמר איש האלהים הרפה לה. מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה

במתא אלישע. אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא (ס"א הוא) חזא דוכתיה, ולא במתא, ולא בשעתא דהו בני נביאי קמיה.

וי' העלים ממני וגו', כמה דאת אמר (בראשית יט) וי' המטיר על סדום ועל

שם יט) וְהָ הַמְטִיר עַל סֹדֶם וְעַל
עַמְרָה, זֶה בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה. וְלֹא
הַגִּיד לִי, מָה הַטַּעַם לֹא יָדַע
אֱלִישֶׁעַ? אֵלֹא אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמָה אֲנִי אֶהְרַג אֶת זֶה? אִם
אָמַר לוֹ - לֹא יָמוּת, כִּי הַמִּתְנַהֵג
שָׁלוֹם הֵי. וְדַאי שֵׁשׁ לוֹ לְמוֹת,
שֶׁהָרִי נֶאֱמַר, שֶׁכָּתוּב אֶת חֻבְקַת
בֶּן, וּמִמָּקוֹם הַנִּקְבָּה גּוֹרֵם מוֹת,
וְלָכֵן לֹא אָמַר לוֹ.

וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגוּר מִתְנַיֵךְ וְקַח
מִשְׁעֲנַתִּי בְּיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָרִי פָּרְשֵׁהָ
שֶׁהַסִּתְּלַק הֵנֵס מִמֶּנּוּ. חֵי ה' וְחֵי
נַפְשֶׁךָ אִם אֶעֱזָבְךָ, לְמָה? כִּי־
שֶׁגִיחֲזִי הָיָה הוֹלֵךְ. אֵלֹא שֶׁהִיא
יָדְעָה אֶת דְּרָכֵי אוֹתוֹ גִּיחֲזִי הִרְשָׁע,
שֶׁאִינוּ כְּדַאי שִׁמְצָא נֶס עַל יָדוֹ.
וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו
וְגו', לְמָה? אֵלֹא שֶׁאֱלִישֶׁעַ הִשְׁגִּיחַ
וְיָדַע שֶׁמִּקוֹם (שְׁחָאֵשָׁה הוּא) זֶה הוּא
שְׁגָרִם, שֶׁנִּקְשָׁר בּוֹ כֶּתֶב. וַיֵּשֶׁם פִּי
עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקִשֵׁר
אוֹתוֹ לְמִקוֹם אַחֵר עֲלִיזוֹן, הַמִּקוֹם
שֶׁנִּמְצְאִים בּוֹ חַיִּים.

וְרֹא יָכִיל לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִמִּקוֹם
שֶׁנִּקְשָׁר בּוֹ בַּתְּחִלָּה, אֵלֹא עוֹרֵר
רוּחַ אַחַת מִלְּמַעְלָה, וְנִקְשָׁר
בְּמִקוֹם זֶה וְהִשִּׁיב לוֹ אֶת נַפְשׁוֹ,
שֶׁאִם לֹא כֵן, לֹא הָיָה עוֹמֵד
לְעוֹלָמִים. וַיִּזְוֶר הַנַּעַר עַד שֶׁבַע
פְּעָמִים, וְלֹא עָלָה יוֹתֵר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׁבַעִים
שָׁנָה.

זֶה הוּא חֻבְקוֹק הַנְּבִיא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר אֶת חֻבְקַת בֶּן. אִם כֵּן,
הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֻבְקוֹ, לְמָה
פְּעָמִים - חֻבְקוֹק? אֵלֹא אֶחָד שֶׁל
אִמּוֹ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישֶׁעַ שֶׁהִתְחַבֵּק
עִמּוֹ. דְּבָר אַחֵר, שְׁנֵי חֻבְקִים הָיוּ
בוֹ, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה. חֻבְקוֹ
אֶחָד, אוֹתוֹ מִקוֹם שֶׁהָיָה תְלוּי בּוֹ
בַּתְּחִלָּה. חֻבְקוֹ אַחֵר, שֶׁהָעֵלָה

עַמּוּרָה, דָּא בֵּי דִינָא דְלִתְתָא. וְלֹא הַגִּיד לִי,
מֵאִי טַעְמָא לֹא יָדַע אֱלִישֶׁעַ. אֵלֹא אָמַר קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וּמָה אֲנָא קָטִיל לְהָאִי, אִי אִימָא
לִיָּה, לֹא יָמוּת, דְּהָא נְבִזְבְּזָא דִּילִיָּה הוּא.
וְדַאי אִית לִיָּה לְמִימָת, דְּהָא אֲתָמַר, דְּכִתִּיב
אֶת חוֹבְקַת בֶּן, וּמֵאַתָּר דְּנוֹקְבָא גְרִים מוֹתָא,
וּבְגִינֵי כֶף לֹא אָמַר לִיָּה.

וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגוּר מִתְנַיֵךְ וְקַח מִשְׁעֲנַתִּי
בְּיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָא אוֹקְמוּהָ וְאִסְתְּלַק
נִיסָא מִנִּיהָ. חֵי יְי' וְחֵי נַפְשֶׁךָ אִם אֶעֱזָבְךָ,
אֲמַאי כִּי־וֹן דְּגִיחֲזִי הוּא אֲזִיל. אֵלֹא הִיא יָדַעַת
אֲרַחוּי דְּהוּא רִשָׁע דְּגִיחֲזִי, דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּדַאי
דִּישְׁתַּכַּח נִיסָא עַל יָדוּי.

וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו'.
אֲמַאי, אֵלֹא דְאִשְׁגַּח אֱלִישֶׁעַ וַיָּדַע
דְּאֲתָרָא (דְּאֲתָרָא הוּא) דָּא הוּא דְּגָרִים, דְּאֲתָקְשָׁר
בֵּיהּ הַשְׁתָּא. וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו,
לְקִשֵׁרָא לִיָּה בְּאֲתָרָא אַחֵרָא עַלְאָה, אֲתָר דְּחִיִּין
אֲשֶׁתְּכַחוּ בֵּיהּ.

וְרֹא יָכִיל לְאֶעְקָרָא לִיָּה מֵאַתָּר דְּאֲתָקְשָׁר
בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, אֵלֹא אֲתַעֵר רוּחָא חָדָא
מִלְּעִילָא, וְאֲתָקְשָׁר בְּהָאִי אֲתָר, וְאֲתִיב לִיָּה
נַפְשִׁיהָ. דָּאי לֹאוּ הָכִי לֹא הוּא קָאִים לְעַלְמִין.
וַיִּזְוֶר הַנַּעַר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים, וְלֹא סָלִיק
יֹתֵר, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (תְּהִלִּים ז') יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם
שְׁבַעִים שָׁנָה.

וְרֹא הוּא חֻבְקוֹק נְבִיאָה, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר
אֶת חוֹבְקַת בֶּן. אִי הָכִי חֻבְקוֹ מִיבְעֵי
לִיָּה, אֲמַאי חֻבְקוֹק תְּרִי. אֵלֹא, חֵד (ד)
מ"ה ע"א) דְּאִמִּיהָ, וְחֵד דְּאֱלִישֶׁעַ, דְּאֲתָתְחַבֵּק
עִמֶּיהָ. דְּבָר אַחֵר תְּרִי חֻבְקִין הָיוּ בֵּיהּ, בֵּין
לְהָאִי סְטָרָא בֵּין לְהָאִי סְטָרָא. חֻבְקָא חָדָא,
הֵהוּא אֲתָר דְּהוּא תְלוּי בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. חֻבְקָא אַחֵרִינָא דְּסָלִיק לִיָּה

ההוא אתר דהוה תלי ביה בקדמיתא. חבוקא אחרינא דסליק ליה

אותו לדרגות יותר עליונות, ולכן
חבוק-שנים.

תפלה לחבוק הנביא (חבוק ג) -
איזו תפלה? אלא זהו מקום
שהיה קשור בו בתחלה, וזהו
תפלה של יד. על שגיונות - שאותו
יום שנקשר בו, היו תלויים
שגיונות העולם לפני הקדוש
ברוך הוא, וגבורה היתה שולטת,
ולכן נקשרה בו תפלה זו (בזו

התפלה).

דבר אחר תפלה לחבוק הנביא
- תפלה לחבוק, משום חבוק
שהוא עשה בשבילו. ה' שמעתי
שמעך יראתי וגו', בא ראה,
כשמתעוררת עליו רוח נבואה על
מקום זה שהוא תפלה, היה בא
והיה פוחד ומדדעזע. משל
אומרים, מי שגנשך מכלב, מקולו
הוא מדדעזע.

ה' פעלך בקרב שנים חיהו, מי
זה פעלך? אלא עליו אמר, שהוא
פעל שלו. בקרב שנים חיהו, תן
לו חיים לפעלך זה בקרב שנים
עליונות. דבר אחר חיהו - שלא
ימות כמו שבתחלה.

על שגיונות, מה זה על שגיונות?
על שגיאות היה צריך (לכתב), כמו
שנאמר (תהלים ט) שגיאות מי יבין.
אלא (הכל הוא אכל) שגיונות, כמו
שנאמר (שם ז) שגיון לדוד. מיני
תשבחות היו לפני הנביאים
להשרות עליהם רוח נבואה, כמו
שנאמר (שמואל א-א י) ופגעת חבל
נביאים ירדים מהבמה ולפניהם
גבל ותף וגו', וכתוב ועתה קחו
לי מגנן וגו'. וכל שפן חבוק
שהצטרף לו יותר מכלם, לנחת
הרוח, ולבשם את אותו מקום,
להמשיך עליו רוח נבואה. וכן
כמו כף כל הנביאים, פרט למשה
שעלה על כל שאר נביאי העולם.
אשרי חלקו!

לדרגין עלאין יתיר, ובגין כף חבוק תרי.
תפלה לחבוק הנביא, מאי תפלה.
אלא דא הוא אתר, דהוה קשיר ביה
בקדמיתא, ודא הוא תפלה של יד. על
שגיונות. דההוא יומא דאתקשר ביה,
שגיונות דעלמא הוו תליין קמי קדשא בריך
הוא, וגבורה הוה שליט, ועל דא אתקשר ביה
האי תפלה. (נ"א כהאי תפלה)

דבר אחר תפלה לחבוק הנביא, תפלה
לחבוק: בגין חבוק, דאיהו עביד
בגיניה. יי' שמעתי שמעך יראתי וגו', תא
חזי, כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על
אתר דא דהוא תפלה, הוה אתי ויהוה דחיל
ומדדעזע. מתלא אמרי, מאן דנשיך מפלפא,
מקליה אזדעזע.

יי' פעלך בקרב שנים חיהו, מאן פעלך. אלא,
עליה קאמר, דאיהו פעל דיליה. בקרב
שנים חיהו. הב ליה חייך להאי פעלך, בקרב
שנין עלאין. דבר אחר, חיהו דלא ימות כד
בקדמיתא.

על שגיונות, מאי על שגיונות, על שגיאות
מיבעי ליה. כמה דאת אמר (תהלים ט)
שגיאות מי יבין. אלא (כלא הוא אכל) שגיונות,
כמה דאת אמר (תהלים ז) שגיון לדוד. זיני
תשבחן הוו קמיהו דנביאי, למישרי עלייהו
רוח נבואה, כמה דאת אמר (שמואל א י) ופגעת
חבל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם גבל ותף
וגו', וכתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מגנן וגו'.
וכל שפן חבוק, דאצטרף ליה יתיר
מפלחון, לניחא דרוחא, ולבסמא לההוא
אתר, לאמשכא עליה רוח נבואה. וכן פלהו
נביאי כהאי גוונא, בר ממשא דסליק על כל
שאר נביאי דעלמא, זכאה חולקיה.

בא ראה, כְּשִׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, רוּחַם הִיָּתָה שְׁבוּרָה בְּתוֹכְכֶם, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אוֹתָם תִּשְׁבְּחוֹת וְלֹא יִכּוּלִים לִשְׁמֹחַ. וּבְשַׁעֲרֵי שַׁבָּת שֶׁכָּל הָאוּכְלוֹסִין וְהַמְרַפְּבוֹת יֵצְאוּ עִם הַשְּׂכִינָה, כָּלֵם הָרִימוּ שִׁירִים וְתִשְׁבְּחוֹת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת רוּחַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָם תִּשְׁבְּחוֹת, וְעִמְדָה רוּחַם בְּתוֹכְכֶם שֶׁלֹּא פָּרְחוּ.

כְּשֶׁאֲדָם עוֹזֵב עֲבוּדָה, אִזּוֹ יוֹדֵעַ אֶת שְׁבוּרֵי הַעֲצָמוֹת וְשִׁבְרוֹן הָרוּחַ. כִּי יִשְׂרָאֵל, כְּשִׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם, אִזּוֹ טַעְמוֹ טַעַם הַמּוֹת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָפָא אוֹתָם, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יג) וְה' הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגו'. וְכָל הַדְּרָכִים הָיוּ מַעֲלוֹת רִיחוֹת שֶׁל רְפוּאָה, וְנִכְנָסִים לְגוֹפָם וּמִתְרַפְּאִים, וְקוֹל הַתִּשְׁבְּחוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים, הָיוּ שְׂמִחִים וְנִחְמִים בְּרוּחָם.

וּפְרָעָה וְכָל אוֹתָם הָאוּכְלוֹסִים שֶׁלּוֹ הָיוּ הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם לְלוּוֹת אוֹתָם עַד שִׁיִצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְכָל כָּל אוֹתָם גְּדוּלִים שְׂרִים הַמְּמַנִּים עֲלֵיהֶם וְעַל שְׂאֵר הָעַמִּים, לָוּוּ אֶת הַשְּׂכִינָה וְאֶת יִשְׂרָאֵל כָּלֵם, עַד שֶׁחָנּוּ בְּאִיתָם בַּקֶּצֶה הַמְּדַבֵּר. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְיָהי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו'. כִּי קָרוֹב הוּא, כִּי קָרוֹב הוּא, אוֹתָהּ שְׁבוּעָה שְׁנֹשְׁבַע אַבְימֶלֶךְ לְאֹבוֹת עַל אוֹתוֹ טוֹב שֶׁעָשׂוּ הַפְּלִשְׁתִּים לְאֹבוֹת, שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית כא) כִּי חָסַד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֶרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּה בָּהּ.

וְיָהי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם. מַה כְּתוּב לְמַעֲלָה? וְיָקָם פְּרָעָה לְלִילָה הוּא וְכָל עֲבָדָיו. בֹּא רֵא, הַנִּקְמָה הַעֲלִינָה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, שֶׁלֹּשָׁה סוּגֵי מוֹת הָיוּ: אֶחָד שֶׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי בְּרוּךְ הוּא

תָּא חֲזִי, כִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, רוּחִיהוֹן הָהָה תְּבִיר בְּגוּוֹיֵיהוּ, וְהָיוּ שְׁמַעִין אֵינּוֹן תִּשְׁבְּחוֹן, וְלֹא יִכְלִין לְמַחְדִּי, וּבְשַׁעֲרֵי דְכָלְהוּ אוּכְלוֹסִין וְרִתִּיכִין נִפְקוּ בְּשִׁכְנִיתָא, כָּלְהוּ אָרִימוּ תִשְׁבְּחוֹן וְשִׁירִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, וְהָיוּ שְׁמַעִין אֵינּוֹן תִּשְׁבְּחוֹן, וְקָאִים רוּחִיהוֹן בְּגוּוֹיֵיהוּ דְלֹא פָּרְחוּ.

כִּד נִשְׁכַּח אִיהוּ שְׂבִיק פּוֹלְחָנָא, כִּדִּין יָדַע תְּבִירוֹ דִּגְרָמוֹי, תְּבִירוֹ דְרוּחִיהָ. כִּי יִשְׂרָאֵל, כִּד נִפְקוּ מִמִּצְרַיִם, כִּדִּין טַעִימוֹ טַעְמָא דְמוֹתָא, וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסִּי לוֹן, דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיֵּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגו'. וְכָל אוֹרְחִין, הָיוּ סִלְקִין רִיחִין דְאַסְוֹתָא, וְעָאִין לְגוֹפֵיֵיהוּ וְאַתְסִיין, וְקַל תִּשְׁבְּחוֹן דְהָיוּ שְׁמַעִין, הָיוּ חֲדָאן וְנִיחִין בְּרוּחִיהוֹן.

וּפְרָעָה וְכָל אֵינּוֹן אוּכְלוֹסִין דִּילֵיהָ, הָיוּ אֲזֵלִי בְּתִרְיָהוּ, לְאוֹזְפָא לוֹן, עַד דְנִפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכֵן כָּל אֵינּוֹן רְבִרְבִין דְמִמְנָן עֲלֵיהוֹן, וְעַל שְׂאֵר עַמִּין, אוֹזִיפוּ לָהּ לְשִׁכְנִיתָא וְלִישְׂרָאֵל כָּלְהוּ, עַד דְשָׂארוּ בְּאִיתָם בַּקֶּצֶה הַמְּדַבֵּר, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וְיָהי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו'. כִּי קָרוֹב הוּא, כִּי קָרוֹב הוּא, הָהוּא אוֹמָאָה דְאוּמֵי אַבְימֶלֶךְ לְאַבְהֶן, עַל הָהוּא טִיבוֹ דְעַבְדוֹ פְּלִשְׁתִּים לְאַבְהֶן, דְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית כא) כִּי חָסַד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֶרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּה בָּהּ.

וְיָהי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם, מַה כְּתִיב לְעִילָא, וְיָקָם פְּרָעָה לְלִילָה הוּא וְכָל עֲבָדָיו. תָּא חֲזִי, נוֹקְמָא עֲלָאָה דְעַבְד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. תֵּלַת מוֹתָנֵי הָיוּ. חֵד, דְעַבְדוֹ בּוֹכְרִין בְּמִצְרַיִם, דְקָטִילוּ כָּל אֵינּוֹן דְאַשְׁכְּחוּ. וְחֵד, הָיוּ: אֶחָד שֶׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי בְּרוּךְ הוּא

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. וְאֶחָד כְּשֵׁרָאָה פָּרְעָה אֶת הַמּוֹת כִּבִּיתוּ בְּבָנוּי וּבַעֲבָדָיו, קָם וּזְרָז אֶת עַצְמוֹ, וְהָרַג שָׂרִים וּמוֹשְׁלִים וְכָל מִי שֶׁיַּעֲזֹ לֹו לְסָרֵב לַעֲם, עַד שֶׁהַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא קָם בְּלַיְלָה מִמָּוֶשׁ, כְּמוֹ (שְׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת) שֶׁהַלַּיְלָה הָרַג בְּכוֹרוֹת וַעֲשֵׂה נִקְמוֹת, כִּף קָם פָּרְעָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָרַג וַעֲשֵׂה נִקְמוֹת בְּשָׂרָיו וּמוֹשְׁלָיו וְאֶמְרָכָלוֹ וּבְכָל אוֹתָם גְּדוּלִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פָּרְעָה לַיְלָה וּלְלֵילָה מִמָּוֶשׁ, שְׁקָם לְהָרַג וּלְהַשְׁמִיר.

דְּרָךְ הַכֶּלֶב, כְּשֶׁמִּפְּסִים אוֹתוֹ בְּאֶבֶן, הוּא בָּא וְנוֹשֵׁף אֶת חֲבֵרוֹ. כִּף פָּרְעָה, אַחַר הוּא הָיָה הוֹלֵךְ בְּשׂוֹקִים, וְהָיָה מְכַרְיוֹ וְאוֹמֵר: קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתֶּם הָרַגְתֶּם לְכָל בְּנֵי הָעִיר, אַתֶּם הָרַגְתֶּם הַשָּׂרִים וְהַמּוֹשְׁלִים וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּי־נֹון שְׁבִידְכֶם הָיָה הַפֶּל - וּבִרְכַתֶּם גַּם אֹתִי, שְׁלֵא תִהְרַגוּ אוֹתִי. אַחַר כִּף הוּא בַּעֲצָמוֹ לְוָה אוֹתָם וְהוֹצִיא אוֹתָם מִהָאֶרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיְהִי כִּשְׁלַח פָּרְעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דְּרָךְ הַמַּדְבָּר יָם סוּף, לְתַקֵּן דְּרָךְ לְמִקְוָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מָה שׁוֹנָה כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁכַתוּב (שֵׁם ה) שְׁלַח אֶת עַמִּי, (שֵׁם ט) כִּי אִם מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שֵׁם ד) בְּנֵי בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְאֹתוֹ זְמַן לֹא הָיוּ מְהוּלִים וְלֹא נִקְשְׁרוּ בֹו כְּרָאוּי, וְכֹאן, שֶׁהָיוּ מְהוּלִים וַעֲשׂוּ פֶסַח וְנִקְשְׁרוּ בֹו, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם? אֲלֵא מִשׁוּם עֲרַב רַב שְׁנֹדְקָקוּ בָהֶם וְהִתְעַרְבוּ עִמָּהֶם, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם סֵתָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שֵׁם אג)

דְּקָטַל קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא בְּפִלְגָּוֹת לַיְלָא. וְחַד, פֶּד חָמָא פָּרְעָה מוֹתָנָא בְּבֵיתִיהָ בְּבָנוּי וּבַעֲבָדָיו, קָם וּזְרָז גְּרַמְיָה, וְקָטַל אֶפְרַיִם וְסֹרְכִין, וְכָל דְּאִמְלִיכוּ לִיהָ לְסָרְבָּא בַּעֲמָא עַד דְּאוּרִייתָא אֶסְהִידַת עָלֶיהָ דְּאִיהוּ קָם בְּלַיְלָא מִמָּוֶשׁ. כְּמָה (דְּקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּפִלְגָּוֹת) דְּלַיְלָא קָטַל בּוּכְרִין וְעַבִּיד נּוֹקְמִין, הִכִּי קָם פָּרְעָה בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְקָטַל וְעַבִּיד נּוֹקְמִין בְּסֹרְכוּי, וְאֶפְרַכוּי, וְאֶמְרָפְלוּי, וּבְכָל אֵינוּן רַבְרַבִּין (ד) מ"ה ע"ב) הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פָּרְעָה לַיְלָה (לַיְלָה מִמָּוֶשׁ), דְּקָם לְקָטְלָא וּלְשִׁיפָּאָה.

אוּרְחוּי דְּכַלְפָּא, פֶּד מַחֲזִין לִיהָ בְּאַבְנָא, אִיהוּ אֲתִי וְנִשְׁיף לְחַבְרִיָּה, כִּף פָּרְעָה, לְבַתָּר אִיהוּ הָוָה אֲזִיל בְּשׂוֹקֵי, וְהָוָה מְכַרְיוֹ וְאָמַר, קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתּוֹן קָטַלְתוּן לְכָל בְּנֵי מִתָּא, אַתּוֹן קָטַלְתוּן סֹרְכֵי וְאֶפְרַכֵי וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּי־נֹון דְּבִידְכוֹן הָוָה כְּלָא, וּבִרְכַתֶּם גַּם אוֹתִי, דְּלֹא תִקְטְלוּן לִי. לְבַתָּר אִיהוּ בְּגְרַמְיָה אוּזִיף לוֹן, וְאַפִּיק לוֹן מֵאֶרְעָא, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וַיְהִי כִּשְׁלַח אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דְּרָךְ הַמַּדְבָּר יָם סוּף. (שְׁמוֹת יג) לְתַקֵּנָא אֶרְחָא לְאַתְרִיָּה. ר' יְהוּדָה אָמַר, מָאִי שְׁנָא כַד הָוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ה) שְׁלַח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ט) כִּי אִם מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבַהֲהוּא זְמַנָּא לֹא הָוּוּ גְזִירִין, וְלֹא אַתְקִשְׁרוּ בֵּיהָ פְדָקָא יְאוּת. וְהָכָא דְּהוּוּ גְזִירִין, וְעַבְדוּ פֶסַחָא, וְאַתְקִשְׁרוּ בֵּיהָ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם.

אֲלֵא בְּגִין הָהוּא עֲרַב רַב, דְּאַתְדְּבָקוּ בְּהוּ, וְאַתְעַרְבוּ בְּהַדְרִיָּהוּ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם סֵתָם. כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (שְׁמוֹת לב)

ויגוף יי' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלהו.

ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלם.

רבי יצחק ור' יהודה הוו אזלי מאושא ללוד, והיה עמהון יוסי טייעא, בקטירא דגמלי עטופירא בכתפיהו. עד דהוו אזלי, אשפח ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין, דקטירא בירוקי חקלא, אשתמיט מנייהו ואתקיף בה, ואתא עלה. תוהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו ניתוב מארחא דא, דהא קדשא ברין הוא בעא לאחזאה לן, דלא נתחבר בהדיה. תבו מארחא, בדקו בתריה, ואשפחו דבריה דבת אל נכר הוה, ואבוה פסיל זרעא הוה. אמרו, ברין רחמנא דשזיב לן.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים מאושא ללוד, והיה עמם יוסי הסוחר עם גמלים קשורים ומשאות על כתפיהם. עד שהיו הולכים, מצא יוסי הסוחר אשה אחת משאר העמים שלקטה ירקות בשדה. נשטט מהם והחזיק בה וכא עליה. תמהו רבי יצחק ורבי יהודה. אמרו, נשוב מהדרך הזו, שהרי הקדוש ברוך הוא רצה להראות לנו שלא נתחבר עמו. שבו מהדרך, בדקו אחריו, ומצאו שהיה בן של בת אל נכר, ואביו זרע פסול היה. אמרו: ברוך הרחמן שהצילנו.

פתח ר' יצחק ואמר (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים, או רשעים. אלא מרעים, דאבאישין לגרמייהו, ולהני דמתחברן בהדייהו. ר' יהודה אמר, מרעים: ארתיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא יבאישו לך עובדוי, ותתפס בחטאוי.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מי הם המרעים, שלא כתיב חטאים או רשעים? אלא מרעים, שמרעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמם. רבי יהודה אמר, מרעים - הרחק עצמך ממרעים, שלא תהיו רעים וחברים כאחד, שלא ירעו לך מעשיו ותתפס בחטאיו.

תא חזי, אי לא הוו אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל, לא אתעביד ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל, כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ותא חזי, ההוא עובדא, וההוא חובה ממש, גרים גלותהון דישראל.

בא ראה, אלולי היו אותם ערב רב שהתחברו עם ישראל, לא נעשה היה אותו מעשה, ולא מתו מישראל כל אותם שמתו, ולא גרם לישראל מה שגרם. ובא ראה, אותו מעשה ואותו חטא ממש גרם לגלות ישראל.

דתנינן, בעא קדשא ברין הוא, דישתפחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד לון חירין מפלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין, כמה דאת אמר, (שמות לב) חרות על הלוהות, אל תקרי חרות, אלא חירות.

ששנינו, רצה הקדוש ברוך הוא שימצאו ישראל באותה שעה כמו מלאכים עליונים ולעשות אותם חורין מהפל, בני חרות ממות, ולהיות בני חורין משעבוד של שאר העמים, כמו שגאמר (שמות לב) חרות על הלחת. אל תקרי חרות אלא חרות.

בין שנעשה אותו מעשה - גרמו הכל. גרמו מות, גרמו שעבוד מלכיות, גרמו שנשברו אותם לוחות ראשונים, גרמו שמתו מישראל כמה אלפים מהם. וכל זה משום ההתחברות של אותם ערב רב שהתחברו בהם.

אך פאן בגללם לא נקראו בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואם תאמר, וחמשים עלו בני ישראל? כשהיו עולים ממצרים ולא התחברו עמם אותם ערב רב, קרא להם בני ישראל. בין שהתחברו עמם, שפתיב וגם ערב רב עלה עמם, קרא להם העם.

רבי יוסי הקשה ואמר, כתוב פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אם כן, כל יום היו רואים את אותו ערב רב? אמר רבי יהודה, ערב רב כתוב, ולא מצרים, שהרי כמה שאר עמים היו דרים במצרים, ולא עוד, אלא שכלם נמולו, וכיין שנמולו, יותר לא נקראו מצרים.

ועל פי משה קבלו אותם, והינינו מה שאמר הכתוב לך רד פי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתוב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים - אחד מחמשה היו. ורבי יוסי אומר, חמשה מישראל, ואחד מהם. רבי יהודה אומר, וחמשים - אחד מחמשים.

אמר רבי שמעון, משום שאותו יובל העלה אותם ממצרים, משום כן וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ואם לא - לא עלו, ולכן התעכבו חמשים יום לקבל תורה. וימאתו מקום יוצאת תורה ונתנה, ועל זה וחמשים חסר, שבגלל זה עלו בני ישראל מארץ מצרים.

בין דאתעביד ההוא עובדא, גרימו כלל. גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל, כמה אלפינ מנייהו. וכל דא, בגין אתחברותא דאינון ערב רב, דאתחברו בהו.

אוף הכא, בגיניהון, לא אתקרון בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל. פד הו סלקין ממצרים, ולא אתחברו בהדיהו אינון ערב רב, קרי לון בני ישראל, בין דאתחברו בהדיהו, דכתיב וגם ערב רב עלה אתם, קרי לון העם.

רבי יוסי אקשי ואמר, כתיב פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אי הכי, כל יומא הו חמאן לההוא ערב רב. אמר רבי יהודה, ערב רב כתיב, ולא מצרים, דהא כמה שאר עמין הו דיירי במצרים. ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו, וכיין דאתגזרו, לא אקרון מצראי.

ועל פומא דמשה קבילו לון. והיינו מה (דף מ"ו ע"א) דאמר הכתוב, (שמות לב) לך רד פי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתיב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, חד מחמשה הו. ור' יוסי אומר חמשה מישראל, וחד מנייהו. רבי יהודה אומר, וחמשים: אחד מחמשים.

אמר רבי שמעון, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים, בגין כן וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ואי לאו, לא סליקו, ועל דא אתעכבו חמשים יומין לקבלא אורייתא. ומההוא אתר נפקת אורייתא, ואתהיבת, ועל דא וחמשים חסר. דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף וַגּוֹ'.
לְמַה הֶעֱלָה עֲצֻמוֹתָיו? אֵלֶּא
מִשּׁוּם שֶׁהָיָה רֹאשׁ לְרֵדֶת לְגִלוֹת,
וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שֶׁהוּא סִימָנָא
הַגָּאֻלָּה הָיָה לוֹ, וְהַשְּׂבִיעַ אֶת
יִשְׂרָאֵל עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּי
הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מֹשֶׁה, שִׁישְׁרָאֵל
הָיוּ עוֹסְקִים לְבַקֵּשׁ מְמוֹן מִן
הַמְּצָרִים, וּמִשֶׁה הָיָה עֶסוּק
בְּשִׁבּוּעַת יוֹסֵף. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים
שֶׁהָאֲרוֹן הָיָה בְּנִילוּס, וְהֶעֱלָה
אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. וְעוֹד אָמַר
מֹשֶׁה: יוֹסֵף, הַגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּת
יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר: עֲלֵה שׁוֹר. וְעֲלֵה.
וַיֵּשׁ שְׂאוֹמְרִים שֶׁהָיָה בֵּין מַלְכֵי
מְצָרַיִם, וּמִשֵׁם הֶעֱלָה (אוֹתוֹ). וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים, כְּדִי שְׁלֹא יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ
עֲבוּדָה זָרָה שְׁמוֹ אוֹתוֹ בְּנִילוּס,
וְשָׂרַח בַּת אֲשֶׁר הָרְאֵתָה לְמֹשֶׁה.
וְזוֹ הַלֵּף לְפָנֶיהֶם יוֹמָם. רַבִּי יוֹסִי
פָּתַח, (תְּהִלִּים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת
הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. כְּמָה חֲבִיבָה
הַתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שְׁכַל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֶהוּב
הוּא לְמַעַלָּה וְאֶהוּב הוּא לְמַטָּה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב
לְדַבְּרֵיו, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
וּבַתּוֹרָה צָרִיף לְעֶסֶק בְּיוֹם
וּבְלֵילָה, שֶׁכְּתוּב (יהושע א) וְהָיִיתָ
בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְכְּתוּב (ירמיה לג)
אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וַגּוֹ'.
מִיֵּלֵא בְּיוֹם, אֲבָל לְמָה בְּלֵילָה?
כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה מְצוּיֵן אֶל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
שְׁלָם. כְּמוֹ שְׂאִין יוֹם בְּלֵי לַיְלָה,
וְאֵינוֹ שְׁלָם אֵלֶּא זֶה עִם זֶה, כִּף
צָרִיף בַּתּוֹרָה לְהַמְצֵא עִם הָאָדָם
יוֹם וְלַיְלָה, לְהִיוֹת שְׁלֵמוֹת לְאָדָם
יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁעָקַר הַלֵּילָה מִחֻצוֹת
וְאֵילָף, וְאָף עַל גֵּב שֶׁמְחַצֵּית
הָרֵאשׁוֹנָה בְּכֻלָּל הַלֵּילָה הַיָּא, אֲבָל

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף וַגּוֹ'. (שמות יג) אֲמַאי
סָלִיק גְּרַמוּי. אֵלֶּא, בְּגִין דְּהָהּ רִישָׁא
לְנַחְתָּא לְגִלוֹתָא. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא דְאִיהוּ סִימָנָא
דְּגֵאֻלָּה הָהּ לִיָּה וְאוּמִי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל עַל דָּא,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב כִּי הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְהָא אֲתָמַר.

זְבָאָה חוֹלְקָא דְמֹשֶׁה, דִּישְׂרָאֵל הוּוּ עֶסְקִי
לְמִשְׂאֵל מְמוֹנָא מִמְּצָרָאֵי, וּמִשֶׁה הָהּ
עֶסֶיק בְּאוּמָאָה דִּיוֹסֵף. וְאִית דְּאֲמַרִי אֲרוּנָא
בְּנִילוּס הָהּ, וּבְשִׂמָא קְדִישָׁא סָלִיק לִיָּה, וְעוֹד
אָמַר מֹשֶׁה, יוֹסֵף, הַגִּיעַ זְמַן פּוּרְקָנָא דִּישְׂרָאֵל,
וְאָמַר עֲלֵה שׁוֹר. וְסָלִיק. וְאִית דְּאֲמַרִי, בֵּין
מַלְכֵי מְצָרָאֵי הָהּ, וּמִתְמָן סָלִיק (כ"א ל"ה). וְאִית
דְּאֲמַרִי, בְּגִין דְּלֹא יַעֲבֹדוּן לִיָּה עֲבוּדָה זָרָה,
שׁוּוּ בְּנִילוּס וְסָרַח בַּת אֲשֶׁר חוּיָאֵת לִיָּה לְמֹשֶׁה.
וַיְוִי הוֹלְף לְפָנֶיהֶם יוֹמָם. (שמות יג) רַבִּי יוֹסִי פָּתַח,
(תהלים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר
לְדוֹד. כְּמָה חֲבִיבָא אוּרִייתָא קְמִיָּה דְקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא, דְּכָל מָאן דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא,
רְחִים הוּא לְעֵילָא, רְחִים הוּא לְתַתָּא, קְדִישָׁא
בְּרִיף הוּא אֲצִית לִיָּה לְמַלְלוּי, לֹא שְׂבִיק לִיָּה
בְּהָאֵי עֲלָמָא וְלֹא שְׂבִיק לִיָּה בְּעֲלָמָא דְאֲתִי.
וְאוּרִייתָא בְּעֵי לְמַלְעֵי בְּהָ בִּימָמָא וּבְלֵילָא,
דְּכְּתִיב, (יהושע א) וְהָיִיתָ בּוֹ יוֹמָם
וְלַיְלָה. וְכְּתִיב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וַגּוֹ'. תִּינַח בִּימָמָא, בְּלֵילָא אֲמַאי. בְּגִין
דִּיָּהָא שְׂכִיחַ לְגַבֵּי שְׂמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. כְּמָה
דְּלִית יוֹמָם בְּלֹא לֵילָא, וְלֹא אִיהוּ שְׁלִים,
אֵלֶּא דָּא עִם דָּא, כִּף בְּעֵי אוּרִייתָא, לְאֲשְׁתַּכְּחָא
עֲמִיָּה דְּבַר נֶשׁ יוֹמָא וְלֵילָא, לְמַהוּי שְׁלִימוֹתָא
לְגַבֵּי דְּבַר נֶשׁ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָא אֲתָמַר, דְּעַקְרָא דְּלֵילָא, מִפְּלָגוֹתָא
וְאֵילָף. וְאָף עַל גֵּב דְּפִלְגוּ קְדַמִּיתָא

בפחצות הלילה נכנס הקדוש ברוך הוא לגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, ואז צריך לאדם לקום ולעסק בתורה.

והרי נאמר שהקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שפגן עדן, כלם מקשיבים לקולו. זהו שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. והרי פרשוה, היושבת בגנים - זו כנסת ישראל שמשפחת את הקדוש ברוך הוא בשבח התורה בלילה. אשרי חלקו של מי שמשפחה עמה לשבח את הקדוש ברוך הוא בשבח התורה.

וכשכא הבקר, כנסת ישראל באה ומשתעשע בה הקדוש ברוך הוא, ומושיט לה שרביט של חסד, ולא רק עליה לבדה, אלא עליה ועל אלו שמשפחה עמה, והרי נאמר שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה וגו'. ועל זה נקראת אילת השחר.

ואמר רבי שמעון, בשעה שרוצה להאיר הבקר, נחשף, והאור נהיה קודר, וקדרות נמצאת. אז מתחברת אשה בכעלה, ששנינו, אשה מספרת עם בעלה לדבר עמו ונכנסת להיכלו.

אחר כך פשוטה השמש להכנס, מאיר וכא הלילה, ונוטל אותו. אז כל השערים סתומים, וחמורים נוערים, וכלבים נובחים. כשנחצה הלילה מתחיל המלך ולקרא לקום והגבירה לומר, וכא המלך ומקיש על שער ההיכל, ואומר פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. ואז משתעשע בגשמות הצדיקים.

אשרי חלקו של אותו שמתעורר

בכלל דליליא הוא, אבל בפלגות ליליא, קדשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן, לאשתעשעא עם צדיקיא, וכדין, בעי ליה לבר נש למיקם, ולמלעי באורייתא.

והא אתמר, דקודשא בריך הוא וכל צדיקיא דבגנתא דעדן, פלהו צייתין לקליה, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, והא אוקמוה, היושבת בגנים: דא כנסת ישראל, דאיהי משפחת ליה לקודשא בריך הוא, בשבחה דאורייתא, בליליא. זפאה חולקיה, מאן דאשתתף בהדה, לשבחה ליה לקודשא בריך הוא, בשבחה דאורייתא.

וכר אתי צפרא, כנסת ישראל אתיא ומשתעשעא ביה בקודשא בריך הוא, ואושיט לה לגבה שרביטא דחסד, ולא עלה בלחודה, אלא עלה, ועל אינון דמשתתפין בהדה, והא אתמר דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי' חסדו ובלילה וגו'. ועל דא אילת השחר אקרי.

ואמר רבי שמעון, בשעתא דבעי לאתנהרא צפרא, אתחשף ואתקדר נהורא, וקדרותא אשתכח. פדין אתחברת אתתא בכעלה, דתנינן, אשה מספרת עם בעלה, למשתעי בהדיה, ועאלת להיכליה.

לבתר פד בעי שמשא למיעל, אתנהיר ואתת ליליא, ונטיל ליה. פדין כל תרעין סתימין, וחמין נערין, וכלבין נבחין, פד אתפלג ליליא, שארי מלכא (למקרי) למיקם, ומטרוניתא לזמרא, ואתי מלכא ואקיש לתרעא דהיכלא, ואמר (שיר השירים ה) פתחי לי

אחתי רעיתי וגו'. וכדין משתעשע בגשמתהון דצדיקיא.

זפאה חולקיה דההוא, דאתער ההוא זמנא במלי דאורייתא, בגין דא, כל

באותו זמן בדברי תורה. ולכן כל אותם בני היכל הגבירה, כלם צריכים לקום באותו זמן לשבח את המלך, וכלם משבחים לפניו. והשבח שעולה מהעולם הזה, זה שהוא רחוק, ויתרו זה נחת רוח לקדוש-ברוך-הוא מהכל.

בשמוסתלק הלילה ובא הבקר (ובחשיף) והתקדר, אז המלך והגבירה בסוד בחדרה, ונותן לה מתנות ולכל בני היכלה. אשרי חלקו של מי שהוא במנינא.

וה' הלך לפניהם יומם - הקדוש ברוך הוא ובית דינו. אמר רבי יצחק, הינו ששנינו, שכינה נוסעת באבות. הלך לפניהם יומם - זה אברהם. בעמוד ענן - זה יצחק. לנחתם הדרך - זה יעקב, שכתוב בו (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם - זה דוד המלך.

ובכלם מרפכה עליונה קדושה ללכת עם ישראל בשלמות הכל, כדי שהאבות יראו את גאולתם, שכתוב ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתוב וה' הלך וגו' ללכת יומם ולילה. וכי למה היו הולכים יומם ולילה? ילכו ביום, ולא ילכו בלילה כאנשים שבורחים, כיון שהקדוש ברוך הוא שמר אותם, למה הלכו ביום ובלילה? אלא כדי להמצא בהם שלמות הכל, שאין שלמות אלא יום ולילה.

אמר רבי אבא, כך בארנו, וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן - זה אברהם. ולילה בעמוד אש - זה יצחק. ואם כך, איפה יעקב? אלא שנאמר בדיבור הראשון, ושם התחיל, כמו שכתוב וה'. ולילה בעמוד אש, היה מאיר בצד זה ובזה, כדי שהמצרים ירדפו אחריהם, שיתכבד שם הקדוש ברוך הוא במרפכותיו

אינון דבני היכלא דמטרוניתא, פלהו בעיין למיקם בההוא זמנא, לשבחא למלכא וכלהו משבחן קמיה, ושבחא דסליק מהאי עלמא, דא דאיהו רחיק, (תיר) דא ניחא ליה לקודשא בריה הוא מפלא.

בד אסתליק ליליא, ואתי צפרא, (נ"א ואיתחשיף) ואתקדר, פדין מלכא ומטרוניתא ברזא בחדרה, ויהיב לה מתנן, ולכל בני היכלה. זפאה חולקיה מאן דאיהו במנינא.

ויי' הולך לפניהם יומם. קדשא בריה הוא, ובית דיניה. (דף מ"ו ע"ב) אמר רבי יצחק, הינו דתנינן, שכינתא באברהתא נטלא. הולך לפניהם יומם: דא אברהם. בעמוד ענן: דא יצחק. לנחתם הדרך: דא יעקב. דכתיב ביה (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם: דא דוד מלכא.

וברהו רתיכא עלאה קדישא, למהו ישראל בשלימותא דכלא, בגין דיחזון אבהן פורקנא דלהון, דכתיב, (בראשית מו) ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתיב ויי' הולך וגו', ללכת יומם ולילה. וכי אמאי הו' אזלי יומם ולילה, יחזון ביממא, ולא יחזון בליליא, כבני אנשא דערקין, כיון דקודשא בריה הוא נטיר לון, אמאי אזלין ביממא ובליליא. אלא לאשתפחא בהו שלימותא דכלא, דלית שלימו אלא יומם ולילה.

אמר רבי אבא, הכי אוקימנא, ויי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן: דא אברהם. ולילה בעמוד אש: דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא. אלא במלה קדמאה אתמר, ותמן שארי, כמה דכתיב ויי'.

ולילה בעמוד אש, הוה נהיר, בסטרא דא ובדא. בגין דירדפון מצראי בתריהון,

וּפְרָשׁוּ. כְּדֵי לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה, אֶסְפְּקֶלְרִיָּה הַמְּאִירָה, וְשֵׁלָא מְאִירָה. וְעוֹד, כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת הַמְּצָרִים, שְׂיֵאמְרוּ מִקְרָה הוּא, שְׁכַתוֹב (ישעיה' ט) נוֹאָלוּ שְׂרֵי צוּעֵן, וְכַתוֹב (שם מד) מְשִׁיב חַכְמִים אַחוֹר, וְעַל פֶּן הִלְכוּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

רַבִּי אָבָא אָמַר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָם מִמְּצָרִים לְהוֹיֹת חֲלָקוֹ וּנְחַלְתּוּ. וּבֵא רָאָה, בְּצַד הַיּוֹבֵל נִמְצְאָה חֲרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן לְעֵתִיד לְבֵא, שְׁכַתוֹב (ישעיה' כו) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וְגו'.

וּמְשׁוּם אוֹתוֹ יוֹכַל עֲלִיּוֹן, הַתְּעַכְּבוּ חַמְשִׁים יוֹם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלִקְרַב לְהַר סִינַי. וְכֵינֵן שֶׁהִלְכוּ בַּיּוֹם, הִלְכוּ בַּלַּיְלָה, לְהוֹיֹת הַכֹּל יוֹם אֶחָד בֵּין יוֹם וְלַיְלָה, וְלֹא נִמְצְאָת הַפְּרָדָה.

וְרַא עוֹד, אֵלָא שְׁכַלָם הִלְכוּ בְּמִנוּחָה לְרִצּוֹן נְפֶשָׁם, בַּיּוֹם שֶׁקָּבְלוּ הַתּוֹרָה, הָיוּ חַמְשִׁים יָמִים שְׁלָמִים, יָמִים וְלַיְלוֹת כְּרֵאוּי, שְׁאִין יוֹם בְּלֵי לַיְלָה, וְאִין לַיְלָה בְּלֵי יוֹם, וְלַיְלָה וַיּוֹם נִקְרָא יוֹם אֶחָד. וְכֵינֵן שֶׁהִלְכוּ חַמְשִׁים יָמִים שְׁלָמִים, אֲזִי שָׂרוּ עֲלֵיהֶם אוֹתָם חַמְשִׁים יָמִי הַיּוֹבֵל, וּמִצַּד שֶׁל הַיּוֹבֵל (בִּינָה) נִתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה, וְלִכְּן הִלְכוּ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְאָמַר רַבִּי אָבָא, כְּתוֹב וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, לְמָה? הֲרֵי בְּאַרְנֹה, שְׁמִי שְׂאוּהֵב רְשָׁעִים, כֶּף הוּא. וּבֵא רָאָה, בְּיִצְחָק נִכְלָל הַלַּיְלָה, וְלַיְלָה לֹא בְּהִיר, וְעַל זֶה וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְהַכֹּל אֶחָד.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּגַּד לְמַלְךְ מְצָרִים כִּי בָרַח הָעַם. וַיִּגַּד - מִי אָמַר לוֹ? אֵלָא כֶּף פְּרִשׁוּהָ. אָבַל חַכְמֵי

לְאַתְיִיקָרָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרַתִּיכוּי וּפְרָשׁוּי. בְּגִין לְמִיזַל יְמָמָא וְלַיְלָא, אֶסְפְּקֶלְרִיא דְנִהְרָא, וְדִלָּא נִהְרָא. וְתוּ, בְּגִין לְאַטְעָאָה לְמִצְרָאֵי דִימְרוּן מִקְרָה הוּא, דְכְּתִיב, (ישעיה' ט) נוֹאָלוּ שְׂרֵי צוּעֵן, וְכְּתִיב (ישעיה' מד) מְשִׁיב חַכְמִים אַחוֹר, וְעַל דָּא אֲזֵלִי בִימָמָא וּבַלַּיְלָא.

רַבִּי אָבָא אָמַר, זַפְּאָה חוּלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲפִיק ל׳וֹן מִמְּצָרִים, לְמַהוּי חוּלְקִיָּה וְאַחַסְנִתִּיָּה. וְתָא חֲזִי, בְּסִטְרָא דִּיּוֹבְלָא, אֲשֶׁתִּכַּח חִירוֹ לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן לְזַמְנָא דְאַתִּי, דְכְּתִיב, (ישעיה' כז) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וְגו'.

וּבְגִין הַהוּא יוֹבְלָא עֲלָאָה, אֲתַעְכְּבוּ חַמְשִׁין יוֹמִין, לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא, וְלִמְקַרְב לְטוֹרָא דְסִינַי. וְכֵינֵן דְּאֲזֵלִי בִימָמָא, אֲזֵלִי בַּלַּיְלָא, לְמַהוּי כֹּלָא חַד יוֹמָא, בֵּין יְמָמָא וְלַיְלָא, וְלֹא אֲשֶׁתִּכַּח פְּרִישׁוּ.

וְרַא עוֹד, אֵלָא דְכֻלְהוּ בְּנֵי יַחְא אֲזֵלִין, לְרַעוּתָא דְנַפְשֵׁייהוּ, בְּיוֹמָא דְקַבְּלוּ אוֹרֵייתָא, הוּוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלָמִין, יוֹמֵי וְלַיְלֵי כְּדָקָא יְאוּת, דְּלִית יוֹם בְּלֹא לַיְלָה, וְלִית לַיְלָה בְּלֹא יוֹם, וְלַיְלָה וַיּוֹם אִקְרִי יוֹם אֶחָד. וְכֵינֵן דְּאֲזֵלוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלִימִין, כְּדִין (לְקַבֵּל חַמְשִׁין דִּיּוֹבְלָא וּכְמוֹ) שְׂאָרוּ עֲלֵיהוּ אֵינוֹן חַמְשִׁין יוֹמִין דִּיּוֹבְלָא, וּמִסְטָרָא דִּיּוֹבְלָא אֲתִיִּיהִיב לְהוּ אוֹרֵייתָא, וּבְגִין כֶּף אֲזֵלִין יוֹמָא וְלַיְלָא.

וְאָמַר רַבִּי אָבָא, כְּתִיב (בראשית כז) וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, אָמַאי. הָא

אוּקִימְנָא, מָאן דְּרַחִים לְחַיִּיבָא, הָכִי הוּא. וְתָא חֲזִי, בְּיִצְחָק אֲתַפְּלִיל לַיְלָא, וְלַיְלָא לֹא בְּהִיר, וְעַל דָּא וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְכֹלָא חַד.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, (שמות יד) וַיִּגַּד לְמַלְךְ מְצָרִים כִּי בָרַח הָעַם, וַיִּגַּד, מָאן

ומכשפיו התכנסו אליו והודיעוהו כי ברח העם. ולמה אמרו את זה? אלא ראו בחכמה שלהם שהיו הולכים יומם וליל, אמרו ודאי שהם בורחים. ולא עוד, אלא שראו שאינם הולכים בדרך ישרה, כמו שכתוב וישבו ויחננו לפני פי החירות.

ויקח שש מאות וגו'. שש מאות למה? אמר רבי יוסי, כנגד המנין של ישראל, שכתוב כשש מאות אלה רגלי. בחור - כנגד הגברים שהם העקר של כל ישראל. וכל רכב מצרים - שאר המרפכות, שהם טפלים לאחורים (לאחרים), כנגד הטה, שכתוב לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמיו. ושלשם על כלו - הכל בחכמה, כנגד דרגות העליונות שנים ואחד. רבי יצחק אמר, פתרגומו - ומזרזין. שהיו זרזין בכל.

ויקח שש מאות רכב בחור. רבי חייא אמר, כתוב יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמן שהקדוש ברוך הוא נותן שלטון לגדולי העמים למעלה, נותן להם לעם שלהם למטה. ובשעה שמוריד אותם מדרגתם שלמעלה, מוריד את העם למטה. ויקח שש מאות רכב בחור - הרי הממנה שלהם, ופרשיה, שהנהיג את מרפכות שאר העמים, וכלם נפלו במחנה סיסרא אחר כך, והיגו בחור (ואחר כך) וכל רכב מצרים.

כתוב (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתיה רעיתי. בא ראה, כדגמת סוסה נקבה נראתה לסוסים של פרעה, ופרשיה. אלא לססתי ברכבי פרעה - בא ראה, בשעה שפרעה היה רודף אחר ישראל, מה עשה? נטל סוסות נקבות, וכפת אותן במרפכותיו בתחלה,

קאמר ליה. אלא, הא אוקמוה. אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה, ואודעוהו כי ברח העם. ואמאי קאמרו דא. אלא חמו בחכמתא דלהון, דהו אזלי יממא וליילא, אמרו ודאי ערקין אינון. ולא עוד אלא דחמו דלא הו אזלי באורח מישר, כמה דכתיב וישבו ויחננו לפני פי החירות.

ויקח שש מאות וגו'. (שמות יד) שש מאות אמאי. אמר רבי יוסי, לקבל מניינא דישראל, דכתיב כשש מאות אלה רגלי. בחור: לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראל. וכל רכב מצרים: שאר רתיכין, דאינון טפלין לאחורי, (ג"א לאחורי) לקבל הטה דכתיב לבד מטף. וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי. ושלשם על כלו, פלא בחכמתא, לקבל דרגין עלאין, תרין וחד. ר' יצחק אמר, פתרגומו, ומזרזין. זרזין הו בכלא.

ויקח שש מאות רכב בחור. ר' חייא אמר, כתיב (ישעיה כד) יפקוד יי' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמנא דקודשא בריה הוא יהיב שלטנותא לרכבי עמין לעילא, יהיב להו לעמא דלהון לתתא. ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא, נחית לון לעמא לתתא, ויקח שש מאות רכב בחור, הא ממנא דלהון, ואוקמוה, דדבר רתיכין דשאר עמין, וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר והיינו בחור (ג"א ולבתי) וכל רכב מצרים. כתיב (שיר השירים א) לססתי ברכבי פרעה

דמיתיה רעיתי. תא חזי, כדוגמת סוסיא נוקבא, אתחזי להון לסוסיהון דפרעה, ואוקמוה. אלא לסוסתי ברכבי פרעה, (ד) חזי ר' יצחק אמר, פתרגומו דהוה רדיף אבתייהו דישראל, מה עבד, נטל סוסון

וְאֵת הַסּוֹסִים הַזְּכָרִים כִּפְתַּת
מֵאֲחֹר, וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהָרֵוּ לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׂם אוֹתָם לְאֲחֹר, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

כְּמוֹ זֶה, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם,
וְאֲחֵר כֶּף חֲזָרָה הִשְׁכִּינָה לְאֲחֹרֵי
יִשְׂרָאֵל, שְׁכִינָתוֹ וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּ
הָאֱלֹהִים וְגו'. מִשּׁוּם כֶּף דְּמִיתִיךְ
רַעֲיָתִי.

וּפְסוּק זֶה הָרִי פִּרְשׁוּהוּ, שֶׁהַקָּרִיב
אֶת כָּל חֵילוֹתָיו וּמִרְכָּבוֹתָיו לְעָרָךְ
קָרָב. וְעוֹד וּפְרָעָה הַקָּרִיב, רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, הָרִי נִתְפָּאֵר שֶׁהַקָּרִיב
אוֹתָם לְתִשּׁוּבָה. וּפְרָעָה הַקָּרִיב.

כְּתוּב (ישעיה כו) ה' בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ
צָקוֹן לַחֹשׁ וְגו'. בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ - לֹא
פּוֹקְדִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּשַׁעַת מְנוּחָה, אֲלֵא בְּשַׁעַת
שְׂמֻצִיקִים לָהֶם, וְאֵז כָּלֶם פּוֹקְדִים
אוֹתוֹ. צָקוֹן לַחֹשׁ - וְכָלֶם

מִתְפַּלְלִים בְּתַפְלוֹת וּבִבְקָשׁוֹת,
וּמְרִיקִים לְפָנָיו תַּפְלוֹת. אֵימָתִי?
מוֹסְרָךְ לְמוֹ. בְּשַׁעַת שְׂפּוֹקְד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִצּוֹעֲתוֹ, וְאֵז
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם
בְּרַחֲמִים, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁלָּהֶם נוֹחַ
לְפָנָיו כְּדִי לְהַפְרֵע מִשּׁוֹנְאֵיהֶם,

וּמִתְמַלֵּא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים.
כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ, מִשָּׁל לְיוֹנָה עִם
הַנֶּץ וְכו', כֶּף יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרְבִים
לָיִם, וְהָיוּ רוֹאִים אֶת הַיָּם לְפָנֵיהֶם
הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר וְגָלְיוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה,
הָיוּ פּוֹחֲדִים. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ
אֶת פְּרָעָה וּמִרְכָּבוֹתָיו, וְאֲכַנְיָם,
חֲצִים וּבִלִּיסְטְרָאוֹת, וְאֵז וַיִּירָאוּ
מֵאֵד. מָה עָשׂוּ? וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. מִי גָרַם אֶת זֶה שְׁקָרְבוּ
יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שָׁל מַעְלָה?

וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהָרֵוּ לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׂם אוֹתָם לְאֲחֹר, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

כְּמוֹ זֶה, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם,
וְאֲחֵר כֶּף חֲזָרָה הִשְׁכִּינָה לְאֲחֹרֵי
יִשְׂרָאֵל, שְׁכִינָתוֹ וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּ
הָאֱלֹהִים וְגו'. מִשּׁוּם כֶּף דְּמִיתִיךְ
רַעֲיָתִי.

נוֹקֵבָן, וְכִפְתַּת לוֹן בְּרִיתִיכֹי בְּקִדְמִיתָא, וְסוֹסִין
דְּוִקְרָאֵי כִפְתַּת לוֹן לְאַחֲרִיהוֹן, וְהוּוּ מְזִינִין
דְּוִקְרִי לְקָבֵל נוֹקְבִי, וְנוֹקְבִי לֹא בְּעָאן, וְאוֹחֶן
לְמִיזְל. כִּיִּן דְּקָרִיב (נ"א וְכִד אֲדִבִּיק) לְגַבִּייהוּ
דְּיִשְׂרָאֵל, נִטַּל נוֹקְבִי וְשׁוּי לוֹן לְאַחֲרִי,
וְסוֹסוֹן דְּוִקְרִין לְקִדְמִין, לְאַבְאָשָׁא לְיִשְׂרָאֵל,
וּלְאַגְחָא בְּהוּ קָרְבָא.

בְּגוֹנוֹנָא דָּא, וַיִּי' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, וּבִתְר
חֲזָרָה שְׁכִינָתָא לְאַחֲרִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל,
דְּכִתִּיב וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּ הָאֱלֹהִים וְגו'. בְּגִינֵי כֶּף
דְּמִיתִיךְ רַעֲיָתִי.

וְהָאֵי קָרָא הָא אוֹקְמוּהָ. דְּאִקְרִיב לְכָל חֵילוֹי
וְרִתִּיכֹי, לְאַגְחָא קָרְבָא. וְתוּ וּפְרָעָה
הַקָּרִיב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הָא אֲתַמַּר דְּקָרִיב לוֹן
לְתִשּׁוּבָה. וּפְרָעָה הַקָּרִיב.

בְּתִיב (ישעיה כו) יי' בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ צָקוֹן לַחֹשׁ וְגו'.
בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ: לֹא פְּקֻדִין יִשְׂרָאֵל
לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשַׁעַתָּא דְּנִיחָא, אֲלֵא
בְּשַׁעַתָּא דְּעָקִין לָהּ, וּכְדִין כְּלָהּ פְּקֻדִין לָהּ.
צָקוֹן לַחֹשׁ: וְכָלֶהּ צֵלָאן בְּצִלוֹתִין וּבְכַעֲוֹתִין,
וְאָרִיקוּ קָמִיהּ צִלוֹתִין. אֵימָתִי. (ישעיה כו) מוֹסְרָךְ

לְמוֹ, בְּשַׁעַתָּא דְּפְקִיד לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּרִצּוֹעוּי. כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים עֲלֵייהוּ
בְּרַחֲמִי, וְנִיחָא קָמִיהּ הוּא קָלָא דְּלָהוֹן, בְּגִין
לְאַתְּפָרְעָא מִן שְׁנֵאִיהוֹן, וְאַתְּמִלִי עֲלֵייהוּ
בְּרַחֲמִי.

בְּמָה דְּאוֹקִימָנָא, מְתַל לְיוֹנָה עִם הַנֶּץ וְכו', כֶּף
יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרִיבִין לְיִמָּא, וְהוּוּ חֲמָאן
לְיִמָּא קָמִייהוּ, אֲזִיל וְסַעִיר וְגִלְגֻלוּהִי זְקָפִין
לְעִילָא, הָיוּ דְּחִילִין. זְקָפוּ עֵינֵיהוּ וְחָמוּ
לְפָרְעָה וּלְמִשְׁרִיטִיתָהּ, וְאַבְנֵי גִירִין
וּבִלְסְטְרָאִין, כְּדִין וַיִּירָאוּ מֵאֵד. מָה עָבְדוּ,

וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,
וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,
וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,
וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,

וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,
וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,
וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,
וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעִילָא,

פְּרָעָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב וּפְרָעָה הַקָּרִיב וְהָא אַתְמַר.

פְּרָעָה. זְהוּ שְׁכַתוּב וּפְרָעָה הַקָּרִיב, וְהָרִי זֶה נִתְבָּאָר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרִי חָלַקְתָּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי רוּעָה כְּמוֹ מֹשֶׁה הֵלֶךְ בְּתוֹכָם. כְּתוּב (שם סג) וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עִמּוֹ. וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֹשֶׁה עִמּוֹ - (מִכָּאן לְמִדְנָה) שְׁמֹשֶׁה הָיָה שְׁקוּל כְּכֹל יִשְׂרָאֵל. וְלִמְדָנוּ מִזֶּה כִּי רוּעָה הָעָם הוּא מִמֶּשׁ הָעָם כְּלוּ. אִם הוּא זוֹכָה - כָּל הָעָם זוֹכִים, וְאִם אֵינוֹ זוֹכָה - כָּל הָעָם לֹא זוֹכִים וְנִעְנָשִׁים בְּגִלְלוֹ, וְהָרִי פְּרָשׁוּהָ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת יי'. (שמות יד) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן זָכָאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּהָא רַעֲיָא כְּמֹשֶׁה אָזִיל בְּגוּוֹיֵיהוּ. כְּתִיב (ישעיה סג) וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עִמּוֹ. וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם: דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֹשֶׁה עִמּוֹ (מִכָּאן אוֹלִיפְנָא) שְׁקִיל הוּא מֹשֶׁה כְּכֹל יִשְׂרָאֵל. וְאוֹלִיפְנָא מְהָא, כִּי רַעֲיָא דְעָמָא הוּא מִמֶּשׁ עָמָא כְּלָהוּ, אִי אִיהוּ זָכִי, עָמָא כְּלָהוּ זָכָאן. וְאִי אִיהוּ לֹא זָכִי, עָמָא כְּלָהוּ לֹא זָכָאן וְאַתְעַנְשׂוּ בְּגִינֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ, לִית לְכוּ לְאַגְחָא קְרָבָא, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַגִּיחַ קְרָבָא בְּגִינֵיכוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. תָּא חֲזִי, הַהוּא לִילֵיא, פְּנֵשׁ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמְלֵיא דִילֵיהּ, וְדָאִין דִּינִינֵיהוּ דִישְׂרָאֵל, וְאַלְמָלֵא דְאַקְדִּימוּ אַבְהֵן עַלֵייהוּ דִישְׂרָאֵל, לֹא אֲשַׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זְכוּתָא דִיעֲקֹב אַגִּין עַלֵייהוּ דִישְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קכד) לוֹלִי יי' שְׁהִיָּה לָנוּ יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא.

לִית לְכוּ לְאַגְחָא קְרָבָא, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַגִּיחַ קְרָבָא בְּגִינֵיכוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. תָּא חֲזִי, הַהוּא לִילֵיא, פְּנֵשׁ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמְלֵיא דִילֵיהּ, וְדָאִין דִּינִינֵיהוּ דִישְׂרָאֵל, וְאַלְמָלֵא דְאַקְדִּימוּ אַבְהֵן עַלֵייהוּ דִישְׂרָאֵל, לֹא אֲשַׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זְכוּתָא דִיעֲקֹב אַגִּין עַלֵייהוּ דִישְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קכד) לוֹלִי יי' שְׁהִיָּה לָנוּ יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא.

ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. רַבִּי אַבְבָּא פְּתַח, (ישעיה נח) אִם תָּשִׁיב מִשְׁבַּת רְגֶלְךָ עֲשׂוֹת חֲפְצֶיךָ בְּיוֹם קְדָשִׁי. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּהֶם לְהַדְּבִק בְּהֶם מִכָּל שְׂאָר עַמֵּי הָעוֹלָם, וּמִתּוֹךְ אַהֲבָתָם קָרַב אוֹתָם אֵלָיו, וְנִתְּנָן לְהֶם תּוֹרָה, וְנִתְּנָן לְהֶם שַׁבַּת שְׁהִיא קְדָשׁ מִכָּל שְׂאָר הַיָּמִים, וּמְנוּחָה מִהַפֵּל, וְחֻדוּהָ שֶׁל הַפֵּל, וּשְׁקוּלָהּ שַׁבַּת כְּנֶגֶד כָּל הַתּוֹרָה, וּמִי שְׁשׂוּמֵר שַׁבַּת כְּאֵלוֹ שְׁמַר אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. (שמות יד) רַבִּי אַבְבָּא פְּתַח (ישעיה נח) אִם תָּשִׁיב מִשְׁבַּת רְגֶלְךָ עֲשׂוֹת חֲפְצֶיךָ בְּיוֹם קְדָשִׁי. זָפְאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהוֹן, לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ, מִכָּל שְׂאָר עַמִּין דְּעִלְמָא, וּמְגוּ רַחֲמֵימוֹתָא דְלַהוֹן, קָרִיב לוֹן לְגַבִּיהּ, וְיַהֲב לוֹן אוּרִייתָא, וְיַהֲב לוֹן שַׁבַּת, דְּאִיהוּ קְדִישָׁא מִכָּל שְׂאָר יוֹמִין, וְנִיחָא מִכָּלֵא, וְחֻדוּהָ דְכָלֵא, וְשְׁקִיל שַׁבַּת, לְקַבֵּל אוּרִייתָא כָּלֵא, וּמֵאן דְנָטִיר שַׁבַּת, כְּאֵילוֹ נָטִיר אוּרִייתָא כָּלֵא.

וְקִרְאָתָּ לְשַׁבַּת עֲנוּג - עֲנוּג שֶׁל הַפֵּל, עֲנוּג הַנְּפֵשׁ וְהַגּוּף, עֲנוּג

וְקִרְאָתָּ לְשַׁבַּת עֲנוּג, עֲנוּגָא דְכָלֵא, עֲנוּגָא

לְעֵלְיוֹנִים וְלַתְּחַתּוֹנִים. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת, מָה זֶה וְקִרְאתָ? שִׁזְמִין אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר מְזֻמְנִים, כְּמוֹ מִי שֶׁזְּמִין אוֹרַח לְבֵיתוֹ. וְעַל זֶה וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג, שִׁזְמִין אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁזְּמִינִים אוֹרַח, בְּשִׁלְחֹן מִתְקָן וּבֵבִית מִתְקָן פְּרָאוֹי בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֵּה פְּרָאוֹי יוֹתֵר עַל שְׂאֵר הַיָּמִים. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג - מִבְּעוֹד יוֹם. לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד - זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁנַיִם שָׁהִם אַחַד. וּכְבִּדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ - כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרַנּוּ.

בְּמִצְוֵי חֲפִצֶךָ וּדְבַר דְּבַר, וְהָרִי נִתְבָּאָר, מִשּׁוּם שְׂאוֹתוֹ דְּבַר עוֹלָה וּמַעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל חַל לְמַעְלָה. מִי שֶׁזְּמִין אוֹרַח, צְרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל בּוֹ וְלֹא בְּאַחֵר.

בֹּא רֵאָה, אוֹתוֹ הַדְּבוּר שִׁיּוּצָא מִפִּי הָאָדָם, עוֹלָה וּמַעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה, אִם לְטוֹב אִם לְרָע. וּמִי שִׁיּוּשֵׁב בְּעֵנֵג שַׁבָּת, אֲסוּר לוֹ לְעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל חַל, שֶׁהָרִי הוּא פּוֹגֵם פָּגָם בְּיוֹם הַקֹּדֶשׁ. מִי שִׁיּוּשֵׁב בְּהַלּוּלַת הַמְּלָךְ, לֹא רְאוּי שִׁיעֲזוֹב אֶת הַמְּלָךְ וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵר.

וּבְכֹל יוֹם צְרִיךְ לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה וּלְעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת מִמָּה שֶׁצְּרִיךְ, וּבְשַׁבָּת בְּדַבְרֵי שְׂמִים וּבִקְדֻשַׁת הַיּוֹם צְרִיךְ לְהַתְּעוֹרֵר, וְלֹא בְּדַבְרֵי אַחֵר.

בֹּא רֵאָה, כָּאֵן כְּשֶׁקָּרַב פְּרָעָה לְעָרֶיךָ קָרַב עִם יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעוֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל הַתְּעוֹרְרוֹת לְמִטָּה כָּלֵל, שֶׁהָרִי הַהִתְּעוֹרְרוֹת הָיָא לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי הָאֲבוֹת הַקֹּדִימוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת זֹאת לְמַעְלָה, וְזָכוּתָם עוֹמֶדֶת לְפָנָיו, וְעוֹרְרוּ הַתְּעוֹרְרוֹת זוֹ וְלֹא רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעוֹרְרוּ לְמִטָּה כָּלֵל. וְשֶׁהָרִי בְּמִקוֹם שֶׁל מַעְלָה הָיָה זֶהוּ

דְּנִפְשָׂא וְגוֹפָא עֲנוּגָא דְעֵלְאִין וְתַתְּאִין. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת, מָהִי וְקִרְאתָ. דִּיזְמִין לִיהֵ. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר, זְמִינִין, כְּמָה דְמְזֻמִּין אוֹשְׁפִיזָא לְבֵיתֵיהֵ. וְעַל דָּא וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג, דִּיזְמִין לִיהֵ, כְּמָה דְמְזֻמִּין אוֹשְׁפִיזָא, בְּפִתּוּרָא מִתְקַנָּא, בְּבֵיתָא מִתְקַנָּא כְּדָקָא יְאוּת, בְּמִיכְלָא וּבְמִשְׁתֵּיָא כְּדָקָא יְאוּת, יִתִּיר עַל שְׂאֵר יוֹמִין. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם. לְקֹדֶשׁ יְי' מְכּוּבֵד: דָּא יוֹם כַּפּוּרִים. תְּרִי דְאֵינוֹן חַד. וּכְבִּדְתוּ מַעֲשׂוֹת (דף מ"ז ע"ב) דְּרָכֶיךָ, כְּמָה דְאוֹקִימָנָא.

בְּמִצְוֵי חֲפִצֶךָ וּדְבַר דְּבַר, וְהָא אֲתַמַּר, בְּגִין דְּהָיָא מְלָה סְלֵקָא, וְאַתְעַר מְלָה דְחוּל לְעֵילָא. מָאן דְמְזֻמִּין אוֹשְׁפִיזָא, בֵּיהֵ בְּעֵי לְאַשְׁתַּדֵּלָא, וְלֹא בְּאַחֵרָא.

הָא חֲזִי הָהוּא מְלָה דְנִפְיָק מִפּוּמִיָּה דְבַר נֶשׁ, סְלֵקָא וְאַתְעַר אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא, אִי לְטַב, אִי לְבִישׁ. וּמָאן דִּיתִיב בְּעֲנוּגָא דְשַׁבָּתָא, אֲסִיר לִיהֵ לְאַתְעַרָא מְלָה דְחוּל, דְּהָא פְּגָיִם פְּגִימוֹ בְּיוֹמָא קֹדִישָׁא. מָאן דִּיתִיב בְּהִילּוּלָא דְמִלְפָּא, לֹא יִתְחַזִּי לְמִשְׁבַּק לְמִלְפָּא, וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵרָא. וּבְכֹל יוֹמָא בְּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבְדָא, וְלְאַתְעַרָא אֲתַעְרוּתָא מִמָּה דְאַצְטְרִיךְ. וּבְשַׁבָּת, בְּמִלֵּי דְשְׂמִיָּא, וּבִקְדוּשָׁה דְיוֹמָא בְּעֵי לְאַתְעַרָא, וְלֹא בְּמִלָּה אַחֵרָא.

הָא חֲזִי, הֵכָא כַּד אֲתַקְרִיב פְּרָעָה לְאַגְתָּא קָרַבָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּהָהוּא זְמַנָּא, לֹא בְּעֵי קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיתְעַרוּן יִשְׂרָאֵל אֲתַעְרוּתָא לְתַתָּא כָּלֵל, דְּהָא אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא הוּא, דְּהָא אֲבָהֶן אֲקֹדִימוֹ וְאַתְעַרוּ אֲתַעְרוּתָא דָּא לְעֵילָא, וְזָכוּתָא דְלִהוֹן קָאִים קָמִיָּה, (וְאַתְעַרוּ אֲתַעְרוּתָא דָּא) וְלֹא בְּעָא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא דִּישְׂרָאֵל יִתְעַרוּן לְתַתָּא כָּלֵל. (דְּהָא בְּאַתְרָהּ לְעֵילָא הָיָה) הֵדָּא הוּא

שְׁכַתוּב ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן. וְדַאי תַּחְרִישוּן וְלֹא תַעֲוֹרוּ דְבַר, שְׁלֵא צְרִיף לָכֶם. וְכַאן נִכְלַל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְהָרִי הַתַּעֲוֹרוֹ בּוֹ הַחֲבָרִים.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי שְׁנִינוּ, ה' בְּכָל מְקוֹם זֶה רַחֲמִים, וְאַף עַל גַּב שְׁעוֹרֶף קָרַב וְעוֹשֶׂה דִין, אוֹתוֹ דִין הוּא בְּאַהֲבָה. וְכֵן רְאִינוּ, שְׁכַתוּב ה' יִלְחַם לָכֶם, וְלֹא נִרְאָה בְּאוֹתוֹ דִין רַחֲמִים כָּלֵל, שְׁהָרִי כְּתוּב לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אַחַד.

אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה שְׁמַעְתִּי מֵרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁאָמַר, שְׁאֵפְלוּ כַּאן הָיָה הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁהֵיטְ כִּסֵּה עֲלֵיהֶם וּמָתוּ, וְאַחַר כֵּן הוֹצִיא אוֹתָם הַיָּם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בְּכַבּוּדָם וּנְקַבְרוּ בְּאַרְץ, וְלֹא רָצָה הָאָרֶץ לְקַבֵּל אוֹתָם, עַד שֶׁהוֹשִׁיט לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ, וְקַבְּלָה אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ, וְלִכֵּן נִקְרָא זֶה הַדִּין בְּרַחֲמִים הֵיחָד.

וְלִכֵּן לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁיַעֲוֹרוּ יִשְׂרָאֵל דְּבַר בְּעוֹלָם, שְׁאֵם יַעֲוֹרוּ יִשְׂרָאֵל דְּבַר, לֹא יַעֲוֹרוּ אֶת שֵׁם הַרַחֲמִים, וְלֹא יַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֲמִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן, שְׁלֵא תַעֲוֹרוּ דְבַר. שְׁהָרִי שֵׁם הַרַחֲמִים צְרִיף לַעֲוֹר עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת דִין בְּרַחֲמִים. וְעַל זֶה בִּקֵּשׁ שְׁלֵא תַעֲשׂוּ פְגָם וְתַעֲוֹרוּ דְבַר אַחַר.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (זכריה יד) וַיִּצָּא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִם כֵּן, זֶה דִין שְׁהֵיחָ בְּרַחֲמִים. אָמַר לוֹ, כֵּן הָיָה וְדַאי הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁמוֹתָם לֹא נִמְצָא כְּשֶׁאֵר מוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם שְׁלֵא יִהְיוּ כְּמוֹת שְׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם

דְּכַתִּיב יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן. תַּחְרִישוּן וְדַאי, וְלֹא תַתְּעֲרוּן מִלָּה, דְּלֹא אֲצַטְרִיף לָכוּ, וְהִכָּא אֲתַפְּלִיל שְׁמָא קְדִישָׁא בְּאַתְוֹן רְשִׁימָן, וְהָא אֲתַעֲרוּ בֵּיה חֲבָרִיא.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ אֲזָלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי תַנְיִנָּא, יי', בְּכָל אֲתַר רַחֲמִי, וְאַף עַל גַּב דְּאַגָּח קָרְבָּא, וְעַבִּיד דִּינָא, הֵהוּא דִּינָא בְּרַחֲמִימוּתָא הוּא. וְהִכָּא חֲמִינָא, דְּכַתִּיב יי' יִלְחַם לָכֶם, וְלֹא אֲתַחֲזִי בְּהֵהוּא דִּינָא רַחֲמִי כָּלֵל, דְּהָא כְּתִיב לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אַחַד.

אָמַר לֵיה, מִלָּה דָא שְׁמַעְנָא מֵרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר, דְּאַפִּילוּ הִכָּא דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה, דְּחָפָא עֲלֵיהוֹן יַמָּא וּמִיתוּ, וּלְבַתַּר אֲפִיק לֹוֹן יַמָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעָא בִּיקְרִיהוֹן, וְאַתְקַבְרוּ בְּאַרְעָא, וְלֹא בְּעָאת אֲרַעָא לְקַבְּלָא לֹוֹן, עַד דְּאוֹשִׁיט לָהּ קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא יְמִינֵיהָ, וְקַבִּילַת לֹוֹן, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת טו) נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ. וּבְגִין דָּא, (תְּנִיחַ) הָאִי דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה.

וְעַל דָּא, לֹא בְּעָא קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא דִּיתַעֲרוּן יִשְׂרָאֵל מִלָּה בְּעֵלְמָא, דְּאִי יַתַּעֲרוּן יִשְׂרָאֵל מִלָּה, לֹא יַתַּעֲרוּן שְׁמָא דְּרַחֲמִי, וְלֹא יַתַּעֲבִיד דִּינָא בְּרַחֲמִי, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן, דְּלֹא תַתַּעֲרוּן מִיַּדִּי. דְּהָא שְׁמָא דְּרַחֲמִי בְּעִי לְאַתַּעֲרָא עֲלֵיהוּ, לְמַעַבְדֵּי דִּינָא בְּרַחֲמִי. וְעַל דָּא בְּעִי, דְּלֹא תַעֲבִדוּן פְּגִימוּ, וְתַתַּעֲרוּן מִלָּה אַחְרָא.

אָמַר לֵיה, וְהָא כְּתִיב, (זכריה יד) וַיִּצָּא יי' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִי הִכִּי דָא דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה. אָמַר לֵיה, הִכִּי הָוָה וְדַאי, דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה, דְּמוֹתָא דְּלֵהוֹן לֹא אֲשַׁתְּכַח כְּמוֹתָנָא דְּשְׁאֵר בְּנֵי עֵלְמָא, אֲלֵא חָס עֲלֵיהוּ קְדִישָׁא

שְׁהַרְגוּ אוֹתָם, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא
צַעַר. זֶהוּ דִּין בְּרַחֲמִים.

וּבְכָל מְקוֹם שֶׁשׁ זֶה הוּא דִּין
בְּרַחֲמִים, פָּרַט לְמְקוֹם אֶחָד,
שְׁכַתוֹב (ישעיה מב) ה' כַּגְבוֹר יֵצֵא וְגו'.
וְכִי כַּגְבוֹר וְלֹא גְבוֹר? אֲלֵא יִשְׁנֶה
לְבוּשׁוֹ וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁים אֲחֵרִים.
כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, יִשְׁנֶה מִינוּ.

וְעַם כֹּל זֶה, הַדִּין הוּא יֵתֵר, אֲבָל יֵשׁ
בּוֹ רַחֲמִים, כַּפְתּוֹב כַּגְבוֹר, וְלֹא
גְבוֹר. כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ
מְלַחְמוֹת. שְׂוֹדָאֵי אָף עַל גַּב
שְׁעוֹשֶׂה דִּין, חָס עַל מַעֲשָׂיו. וְלִכֵּן
ה' יִלְחַם לָכֶם וְאִתְּם תַּחְרִישׁוּן.
אֲשֶׁרִי חִלַּקְתִּי לָכֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בְּהֶם לְחַלְקוֹ
וְלִירְשָׁתוֹ, שְׁכַתוֹב (דברים לב) כִּי חִלַּקְתִּי
ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְל נַחֲלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֵק אֵלַי.
דָּבָר זֶה נִתְבָּאָר בְּסִפְרָא דְצַנִּיעוּתָא,
וְשֵׁם הוּא הַסּוּד שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר ה' אֵל
מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (יונה
א) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל ה' אֱלֹהֵיו מִמְעֵי
הַדָּגָה. מַה כְּתוּב לְמַעַל? וַיִּמַּן ה'
דָּג גְּדוֹל. וַיִּמַּן - כְּמוֹ שְׁנֹאמֶר (דניאל
א) וַיִּמַּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ.
אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלָם.

אֲבָר פְּסוּק זֶה כִּף צְרִיף לְהִיּוֹת:
וַיִּמַּן ה' אֶת יוֹנָה לְדָג, שֶׁהוּא מְנָה,
הוּא שְׁלַח אוֹתוֹ. אֲלֵא וַדָּאֵי אוֹתוֹ
דָּג הִזֵּה מְנָה לְיוֹנָה לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ
מִשְׁאָר דְּגֵי הַיָּם וַיְהִיֵּה גִנוּז בְּתוֹכוֹ.
וְכִינּוֹן שְׁהַכְּנִיסוֹ לְתוֹכוֹ, רָאָה יוֹנָה
בְּמַעֲיוֹ רַחֵב שֶׁל מְקוֹם הַיָּם (רחב של
מְקוֹם מַעֲיוֹ) כְּמוֹ הַיֵּכַל גְּדוֹל, וּשְׁנֵי עֵינָיו
אוֹתוֹ דָּג שְׁמַאֲרִים כְּשִׁמְשׁ, וְאָבָן
טוֹבָה הִיְתָה בְּמַעֲיוֹ שְׁמַאֲרָה לוֹ,
וְהִיָּה רוֹאֶה כֹּל מַה שְׁבִיִּים
וּבִתְהוֹמוֹי.

בְּרִיף הוּא, דְּלֵא יְהוֹן כְּמוֹתְנָא דְשְׁאָר בְּנֵי
עַלְמָא, דְקִטְלוּ לוֹן, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא צַעַרָא,
הָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

וּבְכָל אֲתֵר, שְׁמָא דָא, דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ, בַּר
אֲתֵר חַד, דְכְּתִיב, (ישעיה מב) יי' כַּגְבוֹר יֵצֵא
וְגו'. וְכִי כַּגְבוֹר וְלֹא גְבוֹר. אֲלֵא יִשְׁנֵי
לְבוּשׁוֹי, וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁין אֲחֵרָנִין. כְּאִישׁ
מְלַחְמוֹת, יִשְׁנֵי זִינִיָּה.

וְעַם כֹּל דָא, דִּינָא הוּא יֵתֵר, אֲבָל רַחֲמֵי בֵיה,
כְּמַה דְכְּתִיב, כַּגְבוֹר, וְלֹא גְבוֹר. כְּאִישׁ
מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ מְלַחְמוֹת. דְּוֹדָאֵי אָף עַל
גַּב דְעַבִּיד דִּינָא, חָס עַל עוֹבְדוֹי, וְעַל דָא, יי'
יִלְחַם לָכֶם וְדָאֵי וְאִתְּם תַּחְרִישׁוּן. זְכָאָה
חֻלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא בְרִיר
לוֹן לְחֻלְקִיָּה וְאִתְּסַנְתִּיָּה, דְכְּתִיב, (דברים לב) כִּי
חִלַּקְתִּי יי' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְל נַחֲלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר יי' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֵק אֵלַי. (שמות יד)
מָלָה דָא הָא אוּקְמוּהָ בְּסִפְרָא
דְצַנִּיעוּתָא, וְתַמָּן הוּא רְזָא דִילִיָּה, וַיֹּאמֶר יי'
אֵל מֹשֶׁה. ר' יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (יונה ב) וַיִּתְפַּלֵּל
יוֹנָה אֵל יי' אֱלֹהֵיו מִמְעֵי הַדָּגָה, מַה כְּתִיב
לְעִילָא, וַיִּמַּן יי' דָּג גְּדוֹל. וַיִּמַּן: כְּמַה דָאֵת
אָמַר (דניאל א) וַיִּמַּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ.
אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלָם.

אֲבָר הָאֵי קָרָא הָכִי (דף מ"ז ע"ב) מִיבְעֵי לִיָּה,
וַיִּמַּן יי' אֶת יוֹנָה לְדָג, דִּהוּא מְנָה הוּא
דְמִשְׁדֵּר לִיָּה. אֲלֵא וַדָּאֵי, הֵהוּא דָג הוּא הָוָה
מְנָה לְיוֹנָה, לְנִטְרָא לִיָּה מִן שְׁאָר נוֹנֵי יִמָּא,
וַיְהִיֵּי גִנִּיז בְּגוּיָּה. וְכִינּוֹן דָאֵעֲלִיָּה בְּגוּיָּה, חִמָּא
יִוֹנָה בְּמַעֲוֵי, פּוֹתֵיָא דָאֲתֵר יִמָּא (כ"א פּוֹתֵיָא דָאֲתֵר

דְמַעֲוֵי) כְּמוֹ הַיֵּכַל רַבְרָבָא, וְתִרְיָן עֵינּוּי דִּהוּא נִינָא, דְנִהַרִין כְּשִׁמְשָׁא, וְאָבָן
טְבָא הָוָה בְּמַעֲוֵי, דְנִהַרִיר לִיָּה, וְהוּוָה חָמֵי כֹל מַה דִּי בְּיִמָּא וּבִתְהוֹמוֹי.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, מָאִי דְכָתִיב, (יִוְנָה ב) קָרָאתִי
 מִצָּרָה לִי, הָא לָא אֲתַחְזִי, דְּכָל הָאִי
 רוּחָא הָוָה לִיָּה. אֶלָּא וְדָאִי, בִּינֹן דְּאַחְמִי לִיָּה
 הֵהוּא נּוֹנָא, כָּל מָה דִּי בְּיָמָא וּבִתְהוּמוֹי, מִית,
 דְּלָא יְכִיל תְּלַת יוֹמִין לְמַסְבַּל. כְּדִין עָקַת לִיָּה
 לְיוֹנָה.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֹן דְּחָמָא יוֹנָה כָּל הֵהוּא
 רוּחָא, הָוָה חַדִּי. אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וּמָה תְּבַעֵי יַתִּיר, לְהָא אֶעֱלִנָּא לָךְ הָכָא.
 מָה עֵבֵד, קְטַל לְהֵהוּא נּוֹנָא וּמִית, וְכָל שְׂאָר
 נוּגֵי יָמָא, הָווּ סַחְרֵי סַחְרֵינִיָּה דְּהֵהוּא נּוֹנָא, דָּא
 נְשִׁיף לִיָּה מֵהָאִי גִיסָא, וְדָא נְשִׁיף לִיָּה מֵהָאִי
 גִיסָא. כְּדִין חָמָא יוֹנָה גְרַמוֹי בְּעַאקוּ, מִיַּד
 וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ.

בְּקִדְמוּתָא דְּג, וְהִשְׁתָּא דְּגָה. כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר,
 (שְׁמוֹת ז) וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה.

וּכְדִין כְּתִיב, קָרָאתִי מִצָּרָה לִי. וְלָא כְּתִיב
 הִייתִי בְּצָרָה, אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא קָרָאתִי,
 מֵהֵהוּא עָקוּ דְּעַאקִין לִי נוּגֵי יָמָא. מִבְּטָן
 שְׂאוּל שׁוֹעֵתִי, דְּהָא מִית. וְלָא כְּתִיב מִבְּטָן
 חֵי, אוֹ מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא דְּוִדָּאִי הָוָה מִית.

בִּינֹן דְּצִלִי צְלוּתִיָּה, קְבִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וְאַחֲיִיָּה לִיָּה לְהָאִי נּוֹנָא, וְאַפִּיק
 לִיָּה לְיִבְשֶׁתָּא לְעִינֵיהוֹן דְּכָלָא. דְּכָתִיב, וַיֹּאמֶר
 יְיָ לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה. וְחָמוּ כְּלָהוּ, עֲבִידְתָּא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה כְּתִיב, וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ אֱלֹהֵיו מִמְעַי
 הַדְּגָה, לְאַתֵּר דְּהָוָה קְשִׁיר בֵּיה, מִשְׁמַע
 דְּכָתִיב יְיָ אֱלֹהֵיו, וְלָא כְּתִיב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ
 וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא יְיָ אֱלֹהֵיו. אוֹף הָכָא, וַיֹּאמֶר
 יְיָ אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דִּיִּיקָא.

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ מִלְּאִסְגָּאָה

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, מָה שְׁפָתוּב
 קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, הָרִי לָא נְרָאָה
 שְׁכַל הַרוּחָה הַזֹּו הִיָּתָה לוֹ? אֶלָּא
 וְדָאִי, בִּינֹן שְׁהִרְאָה לוֹ אוֹתוֹ הַדְּג
 כָּל מָה שְׂבִיִם וּבִתְהוּמוֹי - מִת, שְׁלָא
 יְכִיל שְׁלֶשָׁה יָמִים לְסַבַּל, וְאִזּוּ הִיָּתָה
 לְיוֹנָה מִצּוּקָה.

שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֹן שְׂרָאָה
 יוֹנָה אֶת כָּל אוֹתָהּ רוּחָה, הָיָה
 שְׁמַח. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה
 תִּרְצָה יוֹתֵר? וְכִי לְזָה הַכְּנַסְתִּי אוֹתְךָ
 כָּאֵן? מָה עֲשֶׂה? הַרְג אֶת אוֹתוֹ דְּג
 וּמִת, וְכָל שְׂאָר דְּגֵי הַיָּם הָיוּ סְבִיב
 אוֹתוֹ דְּג. זָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה,
 וְזָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה, וְאִזּוּ רְאָה
 יוֹנָה אֶת עֲצָמוּ בְּצָרָה. מִיַּד -
 וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'.

בְּתַחֲלִיָּה דְּג, וְכַעַת דְּגָה, כְּנֹאֲמַר
 וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה. וְאִזּוּ כְּתוּב
 קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, וְלָא כְּתוּב הִייתִי
 בְּצָרָה אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא
 קָרָאתִי, מֵאוֹתָהּ צָרָה שְׁהִצִּיקוּ לִי
 דְּגֵי הַיָּם. מִבְּטָן שְׂאוּל שׁוֹעֵתִי,
 שְׁהָרִי מִת. וְלָא כְּתוּב מִבְּטָן חֵי אוֹ
 מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא שְׁהִיָּה וְדָאִי מִת.

בִּינֹן שְׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ, קְבִיל אוֹתוֹ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַחֲזִיָּה אֶת הַדְּג
 הַזֶּה, וְהוֹצִיאֵו לְיִבְשָׁה לְעֵין כָּל,
 שְׁפָתוּב וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת
 יוֹנָה. וְכָלִם רְאוּ אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'
 אֱלֹהֵיו מִמְעַי הַדְּגָה, לְמִקּוּם שְׁהִיָּה
 קְשׁוּר בּוֹ. מִשְׁמַע שְׁפָתוּב ה' אֱלֹהֵיו,
 וְלָא כְּתוּב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' וְלָא יוֹתֵר,
 אֶלָּא ה' אֱלֹהֵיו. אָף כָּאֵן, וַיֹּאמֶר ה'
 אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דְּוִקָּא.
 דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ
 מִלְּהַרְבּוֹת בְּדְבָרִים. זָה לָא זְמַן
 תְּפַלָּה כְּעַת. וַיִּסְעוּ, וְכִי לְאִיָּה
 מִקּוּם צָוָה אוֹתוֹ שְׁיִסְעוּ, שְׁהָרִי עַל

מְלִיץ, לָאו עִידְנָא דְּצְלוּתָא

הַיָּם הֵם הֵיוּ שְׂרוּיִים? אֵלָא חֲזַר לְמַעְלָה, שְׂכַתּוּב מַה תְּצַעַק אֲלֵי, שְׂהַרִי כָּלֶם בְּמִקּוּם זֶה עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וַיִּסְעוּ, וַיִּסְעוּ מִזֶּה, שְׂזֵה אֵינּוּ הַזְּמַן (אֵלָא בְּעֵתִיק תְּלוּי הַדְּבָר).

וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וּגְו'. הָרַם אֶת מִטְּךָ, שָׁבוּ רְשׁוּם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. נִטָּה יָדְךָ בְּצַד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, וּכְיִזְוֹן שְׁהַמִּים יִרְאוּ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, הֵם יִכְרְחוּ מִמֶּנּוּ וּמִלְּפָנָיו (לְפָנָיו). וְעַל זֶה וּנְטָה אֶת יָדְךָ, לְצַד אַחַד, שְׁאֵת הַצְּדָדִים הַאֲחֵרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּטָּה הַצְּטָרְךָ אוֹתוֹ לְמִים (לְדָבָרִים) אַחֲרֵים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְאִיתִי שְׁלִפְעָמִים הַמִּטָּה הַזֶּה נִקְרָא מִטָּה הַאֲלֵהִים, וְלִפְעָמִים נִקְרָא מִטָּה מִשֵּׁה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וּשְׁנַיִם הֵיוּ וּכְךָ בִּארְנֹו בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, יָפָה אָמַר, שְׁכָלֶם אַחַד, בֵּין שְׁתֵּאמַר שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בֵּין שְׁתֵּאמַר שֶׁל מִשֵּׁה. וְהַמִּטָּה הַזֶּה, לְעוֹרֵר צַד הַגְּבוּרָה. וְעַל זֶה וּנְטָה אֶת יָדְךָ, יָד שְׁמָאל, שְׁהִיא מְצַד הַגְּבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוּי לְאוֹתָם שְׁלֵא רוּאִים וְלֵא מְסַתְּפָלִים בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֶיהֶם בְּכָל יוֹם, (וְלֵא יוֹדְעִים) וְלֵא מְשִׁיחִים. בֵּא רֵאָה, מְצַד הַגְּבוּרָה מִתְּעוֹרְרִים הַמִּים בְּעוֹלָם, וְיוֹצֵאִים מִים, וְכַעַת רוּצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַבֵּשׁ אֶת הַמִּים, לְמָה וּנְטָה אֶת יָדְךָ, שְׁהוּא שְׁמָאל?

אֵלָא הָרַם אֶת מִטְּךָ לְיַבֵּשׁ אֶת הַמִּים, וּנְטָה אֶת יָדְךָ לְהַשִּׁיב אֶת הַמִּים, לְעוֹרֵר אֶת צַד הַגְּבוּרָה וְלְהַשִּׁיב הַמִּים עַל הַמְּצָרִים. וּמִשׁוּם כֶּף שְׁגִי דְבָרִים כָּאן, שְׂכַתּוּב הָרַם אֶת מִטְּךָ, וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבְקַעְהוּ.

וְהַרְרִי הַתְּהוֹמוֹת הַיָּם? אֵלָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה גַס בַּתּוֹךְ גַּס, כְּנֵאמַר קִפְאוּ תְּהִמַת בְּלִבְיָם. וְהֵיוּ

הַשֵּׁתָּא. וַיִּסְעוּ, וְכִי לֹאן אֶתְר פְּקִיד לֹוֹן דִּינְטָלוֹן, דְּהָא עַל יַמָּא הָוֹ שְׂרָאן. אֵלָא אֶהְדָּר לְעֵילָא, דְּכַתִּיב מַה תְּצַעַק אֲלֵי, דְּהָא כְּלָהוּ בְּאֶתְר דָּא קַיִימִי. וְעַל דָּא וַיִּסְעוּ, יִנְטָלוֹן מִן דָּא, דְּלָאוּ עֲדָנָא הוּא. (ס"א אֵלָא בְּעֵתִיקָא תְּלוּיָא מִלְתָּא).

וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וּגְו'. (שְׁמוֹת י"ד) הָרַם אֶת מִטְּךָ, דִּי בֵיה רְשִׁים שְׁמָא קְדִישָׁא, אֲרַפִּין יָדְךָ בְּסִטְרָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא, וְכִיוֹן דִּיחֲמוֹן מִיָּא שְׁמָא קְדִישָׁא, יַעֲרָקוֹן מִגְּיָה. וּמִקְמִיָּה (ג"א קַמִּיָּה) וְעַל דָּא, וּנְטָה אֶת יָדְךָ, לְסִטְרָא חֲדָא, דְּסִטְרִין אַחֲרִינִין דְּהִהוּא מִטָּה, אַצְטְרִיךְ לְךָ לְמִינִין (ג"א לְמִלּוֹן) אַחֲרִינִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חֲמִינָא, דְּזַמְנִין אַתְקַרִי הַאי מִטָּה, מִטָּה הַאֲלֵהִים, וְלְזַמְנִין אַתְקַרִי מִטָּה דְּמִשֵּׁה. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן (תַּרִי הוּוּ וְהַכִּי אוּיִקְוִינָא) בְּסִפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, שְׁפִיר קָאֻמַר, דְּכְלָהוּ חַד, בֵּין תִּימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵין תִּימָא דְּמִשֵּׁה, וְהִיא מִטָּה, לְאַתְעֲרָא סִטְרָא דְּגְבוּרָה. וְעַל דָּא, וּנְטָה אֶת יָדְךָ, יָדָא דְשְׁמָאֵלָא, דְּאִיְהוּ בְּסִטְרָא דְּגְבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּוִי לְאִינוֹן דְּלֵא חֲמָאן, וְלֵא מְסַתְּפָלִין בְּאוֹרֵייתָא, וְאוֹרֵייתָא קָאֻרִי קַמִּיָּהוּ בְּכָל יוֹמָא, (ס"א וְלֵא יַדְעוּן) וְלֵא מְשִׁיחִין. תָּא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְּגְבוּרָה מִתְּעַרִי מִיָּא בְּעַלְמָא, וְנִפְקִי מִיָּא, וְהַשֵּׁתָּא בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִגְבָּא מִיָּא, אֲמַאי וּנְטָה אֶת יָדְךָ, דְּאִיְהוּ שְׁמָאֵלָא.

אֵלָא הָרַם אֶת מִטְּךָ, לְנִגְבָּא מִיָּא. וּנְטָה אֶת יָדְךָ, לְאַתְבָּא מִיָּא, לְאַתְעֲרָא סִטְרָא דְּגְבוּרָה, וְלְאַתְבָּא מִיָּא עַל מְצָרִים. וּבְגִין כֶּף, תַּרִין מְלִין הָכָא, דְּכַתִּיב הָרַם אֶת מִטְּךָ, וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבְקַעְהוּ.

וְהָא תְּהוֹמֵי הָוֹ. אֵלָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֶבֶד

הולכים בפיבשה בתוך היים. זהו שכתוב ויבאו בני ישראל בתוך היים בפיבשה.

ויסר את אפן מרפבתיו. רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. פסוק זה פשוטו ונתבאר, אבל בא ראה, הקדוש ברוך הוא בכל מראה את שלטונו, ושלטונו זה לא יעבר לעולם ולעולמי עולמים.

ועשה שלטון באבות. נטל את אברהם והעמיד בו את העולם, שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ופרשוה. נטל את יצחק ושתל בו את העולם, שהוא קים לעולמים. זהו שכתוב ואת בריתי אקים את יצחק. נטל את יעקב, והושיבו לפניו והשתעשע עמו, והתפאר בו. זהו שכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

ובא ראה, יעקב אחז בעץ החיים שאין בו מות לעולמים, שכל החיים נתקנו באותו העץ, ונותן חיים לכל אותם שאחוזים בו, ולכן יעקב לא מת. ומתי מת? בשעה שכתוב (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה. המטה, כמו שנאמר (שיר א) הנה מטתו שלשלמה, משום שבמטה זו כתוב רגליה ירדות מות, ולכן כתוב ויאסף רגליו אל המטה, ואז ויגוע ויאסף אל עמיו. ועשה הקדוש ברוך הוא את יעקב לבחיר האבות, זהו שכתוב (ישעיה מא) יעקב אשר בחרתיך.

בא ראה, כל המחנות שלמעלה וכל אותן המרפבות, כלם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלה עליונים ואלה תחתונים, וחיות

ניסא גו ניסא, כמה דאת אמר (שמות טו) קפא תהומות בלב ים. והווי אזלין בפיבשתא בגו ימא, הדא הוא דכתיב ויבאו בני ישראל בתוך היים בפיבשה. (דף מ"ח ע"ב)

ויסר את אופן מרפבתיו. (שמות יד) רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל תא חזי, קדשא בריך הוא בכלא אתחזי שלטנותא דיליה, ושלטניה די לא תעדי לעלם ולעלמי עלמין.

ועביר שולטנותא באבהן, נטל לאברהם, וקיים ביה עלמא, דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואוקמוה. נטיל יצחק, ושתיל ביה עלמא, דאיהו קיים לעלמין, הדא הוא דכתיב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק. נטל יעקב, ואותביה קמיה, ואשתעשע בהדיה, ואתפאר ביה, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

והא חזי, יעקב אחיד באילנא דחיי, דלית ביה מותא לעלמין, דכל חיין בההוא אילנא אשתכללו, ויהב חיין לכל אינון דאחידן ביה. ובגין כך, יעקב לא מית. ואימתי מית, בשעתא דכתיב, (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה. המטה, כמה דאת אמר (שיר השירים א) הנה מטתו שלשלמה, בגין דבהאי מטה כתיב, (משלי ה) רגליה יורדות מות, ובגין כך ויאסף רגליו אל המטה כתיב, כדן ויגוע ויאסף אל עמיו. ועבד קדשא בריך הוא ליעקב שלימו דאבהן, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"א) יעקב אשר בחרתיך.

תא חזי, כל משריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אלין באלין.

הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם, וְכָל הָאוֹכְלוֹסִים וְהַמִּחְנֹנֹת, כֻּלָּם נוֹסְעִים תַּחַת יְדֵיהֶ. עַל מַאֲמָרָה נוֹסְעִים וְעַל מַאֲמָרָה חוֹנִים.

וְזוֹרֵי הַחֲמִיזָה (הַעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה) שֶׁכָּל שְׂאֵר הַחַיּוֹת אַחֲוֹזוֹת בָּהּ, וְהַשְּׂתִלְשָׁלוֹ (וּנְחֻמָּו) בַּשְּׂבִילָה כַּמָּה חַיּוֹת לַחַיּוֹת (אֵלּוּ יוֹרְדוֹת וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת). וְנִאֲחֲזוֹת דְּרָגוֹת בְּדְרָגוֹת, וְכָל הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים הוֹלְכִים וְשׁוֹטִים בֵּינֵם. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב (תַּהֲלִים קד) זֶה הֵימָּ גְדוֹל וְרַחֵב יְדֵים שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר וְגו'.

וּבְשִׁמְעֶרָה הֵימָּ אֵת גְּלִי, כֹּל הָאֲנִיּוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, וְנִמְצָא זַעַף, וְרוּחַ קָשָׁה הוֹלְכַת עֲלָיו בַּחֲזֶק, וְדָגֵי הַיָּם מִתְפָּזְרִים לְכָל צֵד, אֵלֶּה לַמְּזֻרָח וְאֵלֶּה לַמְּעָרֵב, אֵלֶּה לַצִּפּוֹן וְאֵלֶּה לְדָרוֹם. וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂרוּאִים אֵת הַרְשָׁם עֲלֵיהֶם, לוֹקְחִים אוֹתָם וּבוֹלְעִים אוֹתָם בְּמַעֲרוֹת הָעֶפֶר. וְכֹל הָאֲנִיּוֹת לֹא נוֹסְעוֹת מִמְּקוֹמָם, וְלֹא עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, פָּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעָה שְׂבָא מִנְהִיג אֶחָד שֶׁל הַיָּם וְיוֹצֵא לְהַשְׁלִים רוּחַ שֶׁל זַעַף הַיָּם. כִּיּוֹן שֶׁזֶּה עוֹלָה עַל הַיָּם, שׁוֹכֵף מִרְגָּזוֹ, וְנִמְצָאֵת מִנְיַחָה. וְאֵז כֹּל הָאֲנִיּוֹת הוֹלְכוֹת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא סוֹטוֹת לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב שֶׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֹכוּן לְיָמִין זֶה יִצְרָף לְשַׁחַק בּוֹ. זֶה דְּיִיקָא הַיָּם מִתְפַּנְסִים לְמְקוֹמָם, וְכָל אוֹתָן הַחַיּוֹת שִׁמְחוֹת עֲלֵיהֶם, וְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה הַעֲלִיּוֹנוֹת שִׁמְחוֹת. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב (אִיּוֹב מ) וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יִשְׁחָקוּ שֶׁם.

בֹּא רֵאָה, כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁלְמַטָּה יִשׁ בֵּינֵם. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַעֲלָה בֵּינֵם הַעֲלִיּוֹן. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַטָּה. כְּמוֹ שֶׁלְמַטָּה יִשׁ בֵּינֵם הַתַּחְתּוֹן.

דְּרָגִין בְּדְרָגִין, אֵלִין עֲלָאִין וְאֵלִין תַּתָּאִין. וְחַיּוֹתָא קְדִישָׁא עֲלֵייהוּ, וְכִלְהוּ אוֹכְלוֹסִין וּמִשְׂרִיין, כִּלְהוּ נְטִלִין תַּחֲתוֹת יְדֵהָא, עַל מִימְרָהָא נְטִלִין, וְעַל מִימְרָהָא שְׂרָאן.

וְדָא הוּא חַיּוֹתָא, (ס"א עֲלָאָה קְדִישָׁא) דְּכָל שְׂאֵר חַיּוֹתָא, אַחֲדָן בָּהּ וְאִשְׁתִּלְשָׁלוּ (ס"א וְאִשְׁתַּכְּלְלוּ) בְּגִינָה כַּמָּה חַיּוֹן לְחַיּוֹן (ס"א אֵלִין סִלְקוֹן וְאֵלִין נַחְתִּין) וְאִתְאַחְדָן דְּרָגִין בְּדְרָגִין, וְכִלְהוּ עֲלָאִין וְתַתָּאִין אִזְלִין וְשִׂאטִין בִּימָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תַּהֲלִים קד) זֶה הֵימָּ גְדוֹל וְרַחֵב יְדֵים שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר וְגו'. וְכֹר סִלִּיק יִמָּא גְלַגְלוּי, כִּלְהוּ אַרְבִּין סִלְקִין וְנַחְתִּין, וְזַעֲפָא אִשְׁתַּכַּח, וְרוּחָא תְקִיפָא אִזְלָא עֲלֵיהּ בְתַקִּיפוֹ. וְנוּגֵי יִמָּא מִתְבַּדְרִין לְכָל סִטְר, אֵלִין לְמִזְרַח, וְאֵלִין לְמַעְרָב, אֵלִין לְצִפּוֹן, וְאֵלִין לְדָרוֹם. וְכָל אֵינוֹן בְּנֵי עֲלָמָא, דְחִמָּאן רְשִׁימָא עֲלֵייהוּ, נְטִלִין לוֹן, וּבִלְעִין לוֹן בְּקַפְטִירֵי עֶפְרָא.

וְכֹר אַרְבִּין לָא נְטִלִין מֵאַתְרֵיהוּ, וְלָא סִלְקִין וְנַחְתִּין, בַּר מַהֲהוּא שְׁעָתָא, דְּאֵתֵי חַד דְּבִרָא בִימָא, וְיִדַע לְאַשְׁלָמָא רוּחָא דְזַעֲפָא דִימָא, כִּיּוֹן דְסִלִּיק דָּא עֲלֵיהּ דִימָא, שְׂכִיף מְרוּגְזָא, וְנִיחָא אִשְׁתַּכַּח, וְכִדִּין כִּלְהוּ אַרְבִּין אִזְלִין בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָא סִטָּאן לִימִינָא וּשְׂמָאלָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תַּהֲלִים קד) שֶׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֹכוּן לְיָמִין זֶה יִצְרָף לְשַׁחַק בּוֹ. זֶה דִיִּיקָא. וְכָל נוּגֵי יִמָּא מִתְכַּנְשִׁין לְאַתְרֵיהוּ. וְכָל אֵינוֹן חַיּוֹן חֲדָאן עֲלָהּ, וְחַיּוֹן חֲקֵלָא עֲלָהּ חֲדָאן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (אִיּוֹב מ) וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יִשְׁחָקוּ שֶׁם.

הָא חֲזִי, כְּמוֹנוֹא דְלַעֲיִלָא, אֵית לְתַתָּא. כְּמוֹנוֹא דְלַתַּתָּא, אֵית בִּימָא. כְּמוֹנוֹא דְלַעֲיִלָא, אֵית לַעֲיִלָא בִימָא עֲלָהּ. כְּמוֹנוֹא דְלַעֲיִלָא, אֵית לְתַתָּא. כְּמוֹנוֹא דְלַתַּתָּא, אֵית בִּימָא תַתָּא.

הגוף של אותו הים, הרי התעוררנו לחברינו, אךך ורחב, ראש וזרועות ושערות הגוף, הכל כמו שצריך, והכל נקרא בשמו. וכמו זה למטה לים שלמטה, כך גם הראש של הים וזרועות הים וגוף הים.

כתוב (בראשית מט) זבולן לחוף ימים ישכן. והרי ים אחד היה בגורלו, אלא מה זה לחוף ימים? ודאי שבארוה החברים בסוד עליון. וירכתו על צידו, כנאמר (שמות א) יצאי ירך יעקב. זבולן היה שוק הימין של הגוף, וים פגרת היה בגורלו, ומכאן נמצא החלזון של התכלת.

בא ראה, פמה מרכבות על מרכבות נמצאו, וגלגלי המרכבה רצים בחפזון, ולא מתעכבים אותם תומכי המרכבה לנסע עליהם, וכן כלם (וכאן ונהגו בכבודת בחפזון). בא ראה, המרכבה הממנה על המצרים, ואם תאמר פרשוה, לא נמצאת מרכבה שלמה, שהרי כתוב ויסר את אפן מרכבתיו. פמה מרכבות היו שהיו נוסעים על תומך גלגל אחד, שנפקדו עליהם. כיון שזה העבר משלטונו, כל המרכבות העברו משלטונם ולא נסעו. אז כלם למטה העברו משלטונם, שכתוב על מצרים (ירמיה מו) ועל פרעה ועל הבטחים בו.

ובאותו זמן השליט של מצרים שלט על כל שאר העמים. כיון שהעבר כח מצרים, נשבר כח שאר העמים. מנין לנו? שכתוב אז נבהלו אלופי אדום וגו', וכתוב שמעו עמים ירגזון וגו'. משום שכלם היו אחוזים בפלחן של המצרים, ואחוזים במצרים לסיוע שלהם. ובאותו זמן כלם בקשו את הסיוע של מצרים להתחזק. ועל זה, כיון ששמעו

גופא דההוא ימא, הא אתערנא לחברנא, אורכא ופותיא, רישא ודרעין ושערי גופא, פלא כמה דאצטריך, וכלא בשמיה אתקרי. וכגוונא דא לתתא לימא דלתתא, הכי נמי רישא דימא, ודרועין דימא, וגופא דימא. **בתיב** (בראשית מט) זבולון לחוף ימים ישכון. והא ימא חד הוה בעדביה אלא מאי לחוף ימים, ודאי אוקמוה חברייה ברזא עלאה. וירכתו על צידו, פמה דאת אמר (שמות א) יוצאי ירך יעקב. זבולון שוקא דימינא דגופא הוה, וים פגרת הוה בעדביה, ומתכא אשתכח חלזון לתכלתא.

הא חזי, פמה רתיכין על רתיכין אשתכחו, וגלגלוי דרתיכא רהטין בבהילו, ולא מתעכבי אינון סמכי רתיכא, לנטלא עליהון. וכן פלהו. (נ"א והכא ונהגו בכבודת בבהילו) תא חזי, רתיכא די ממנא על מצראי, (אי תימא) אוקמוה, רתיכא שלימתא לא אשתכח, דהא כתיב ויסר את אופן מרכבותיו, פמה רתיכין הוו, דהוו נטלין על חד סמיה גלגלא, דאתפקדו עלייהו, כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, פלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. כדיון פלהו לתתא אתעברו משולטנותא, דכתיב (ירמיה מו) על מצרים ועל פרעה ועל הבטחים (ד) ח"ט ע"א) בו.

ובההוא זמנא, שלטנותא דמצרים שליט על כל שאר עמין, כיון דאתבר חילא דמצרים, אתבר חילא דשאר עמין. מנלן, דכתיב, (שמות טו) אז נבהלו אלופי אדום וגו'. וכתיב (שמות טו) שמעו עמים ירגזון וגו'. בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים, ואחידן במצרים לסיוע דלהון. ובההוא זמנא, פלהו בעאן לסיועא דמצרים, לאתתקפא. ועל דא,

את הגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים, רפו ידיהון, ולא יכילו למיקם, ואזדעזעו כלהו, ואתברו (משולשליהון) משלטונם.

ודאי שפושנשבר כחם למעלה, שנשבר כח של כל אותם שאחוזים בו. פיון שנשבר הפח של כלם למעלה, כל אלה שלמטה נשברו משום (אותו) הפח הזה שנשבר בתחלה, ומשום כך ויסר את אפן מרפבתיו כתוב. וינהגו בכבודות, שהרי פשה נשבר, לא היו הולכים.

בא וראה שפך הוא, שלא כתוב ויסר את אופני מרפבותיו, או אופן מרפבתו, אלא ויסר את אפן מרפבתיו, משום שפח זה שפלים היו נדבקים בו.

ועוד ויסר את אפן מרפבתיו - בא ראה, אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם להדבק בהם ולהיות להם חלק, ושם יהיו בחלקו. זהו שפתיב (דברים יג) וכו' תדבקון. וכתוב (שם ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם. בה' ממש. וכתוב (תהלים קלה) פי יעקב בחר לו יה. וכתוב פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. שהוציא אותם מזרע קדוש להיות חלקו, ועל זה נתן להם תורה קדושה עליונה גנוזה אלפים שנים עד שלא נברא העולם, והרי זה נאמר. ומשום אהבתו נתן אותה לישראל ללכת אחריה ולדבק בה.

בא ראה, כל המחנות העליונים, וכל אותן מרפבות, כלם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלו עליונים, ואלו תחתונים, והרי פרשוה, שכתוב (תהלים קד) זה היס גדול. וחסיה קדושה עליו, וכל האוכלוסים והמחנות, כלם נוסעים

בדרגין, אליון עליון, ואליון תתאין, והא אוקמוה, דכתיב, (תהלים קד) זה היס

פיון דשמעו גבורן דעבד קדשא ברוך הוא במצרים, רפו ידיהון, ולא יכילו למיקם, ואזדעזעו כלהו, ואתברו (משולשליהון) משולטנתהון.

ודאי פד אתבר חילא דלהון לעילא, אתבר חילא דכל אינון דאחידן ביה, פיון דאתבר חילא דכלהו לעילא, כל הני דלתתא אתברו, בגין (תהווא) האי חילא דאתבר בקדמיתא. ובגין כך ויסר את אפן מרפבותיו כתיב. וינהגו בכבודות, דהא כד דא אתבר, לא הוו אזלין.

תא חזי דהכי הוא, דלא כתיב ויסר את אופני מרפבותיו, או אופן מרפבתו, אלא ויסר את אופן מרפבותיו. בגין האי חילא, דכלהו הוו מתדבקן ביה. (כפי אקריו)

ותו, ויסר את אופן מרפבותיו, תא חזי, (ויסר את אופן מרפבותיו) זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא ברוך הוא אתרעי בהו, לאתדבקא בהו, ולמהוי להו חולק, ולמהוי אינון חולקיה. הדא הוא דכתיב, (דברים יג) וכו' תדבקון. וכתיב (דברים ד) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם, ביי' ממש. וכתיב (תהלים קלה) פי יעקב בחר לו יה. וכתיב (דברים לב) פי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו. דאפיק לון מזרעא קדישא, למהוי חולקיה, ועל דא יתב לון אורייתא קדישא עלאה, גניזא תרי אלפין שנין, עד לא יתברי עלמא, והא אתמר. ובגין רחימותא דיליה יתבא לישראל, למהף אבתרה, ולא תדבקא בה.

תא חזי, פל משיריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, פלהו אחידן אליון באליון, דרגין בדרגין, אליון עליון, ואליון תתאין, והא אוקמוה, דכתיב, (תהלים קד) זה היס

פתחת ידיה. על מאמרה נוסעים ועל מאמרה חונים. בזמן שהיא נוסעת, כלם נוסעים, משום שכלם אחוזים בה.

ובא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא להעביר את אוכלוסי פרעה למטה, העביר בתחלה את אותו פח שלהם כמו שהקמנו. מה עשה? העביר וסלק אותו מקום קדוש עליון שהיה מנהיג את כל אותן המרפבות. פיון שזה הסתלק, כל המחנות הללו לא יכלו להתנהג. וכיון שלא יכלו, העביר משלטונו אותו הממנה של מצרים והעביר באש דולקת, ואז השליט של המצרים הניז, ועל זה אנוסה מפני ישראל. מה הטעם? משום שראו את הממנה של מצרים נשרף באש.

רבי יצחק אמר, בשעה שקרבו ישראל לים, קרא הקדוש ברוך הוא לממנה הגדול שעל הים ואמר לו: בשעה שעשיתי את העולם, מניתי אותך על הים, ותנאי יש לי על הים - שיקרע את מימיו מלפני בני הגיע הזמן עכשו שיעברו בני בתוך הים. מה כתוב אחר כך? וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מה זה לאיתנו? לתנאו שהיה לו עם הקדוש ברוך הוא כשברא את העולם.

והיו ישראל חונים על הים, והיו ישראל רואים את גלי הים עולים ויורדים. הרימו עיניהם, וראו את פרעה והאוכלוסים שלו, ופחדו וצעקו, והרי נתבאר. הים ראה - מה ראה הים? הוא ראה את ארונו של יוסף, וברח מלפניו. מה הטעם? ומשום שכתוב (בראשית לט) וינס ויצא החוצה, ועל זה הים ראה

ויצא החוצה. ועל דא הים

גדול. וחיזתא קדישא עליה, וכלהו אוכלוסין ומשריין, כלהו נטלין תחות ידה, על מימרה נטלין, ועל מימרה שראן. בעדנא דהיא נטלא, כלהו נטילין, בגין דכלהו אחידן בה. (אמר ר' יצחק).

והא חזי, בשעתא דבעי קדשא בריה הוא, לאעברא לאוכלוסין דפרעה לתתא, אעבר בקדמיתא לההוא חילא דלהון, כמה דאוקימנא. מה עבד. אעבר וסליק ההוא אתר קדישא עלאה, דהיה מדבר (פ"י מנהיג) לכל אינון רתיכין, פיון דהאי אסתליק, הנהו כלהו משריין לא יכילו לדברא, פיון דאינון לא יכילו, ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה משולטניה, ואעבר בנורא דדליק, וכדין שלטנותא דמצראי אתעדני. ועל דא, אנוסה מפני ישראל. מאי טעמא, בגין דחמו ממנא דמצרים אתוקד בנורא.

רבי יצחק אמר, בשעתא דקריבו ישראל לימא, קרא קדשא בריה הוא לממנא רברבא דעל ימא, אמר ליה, בשעתא דעבדית אנא עלמא, מניתי לך על ימא, ותנאי אית לי על ימא, די יבזע מימיו מקמי בני. השתא מטא עדנא, דיעברון בני בגו ימא. לבתר מה כתיב, וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מאי לאיתנו, לתנאו דהיה ליה בקודשא בריה הוא כד ברא עלמא.

והווי ישראל שראן על ימא, והווי ישראל חמאן, גלגלי ימא סלקין ונחתין, זקפו עיניהו, וחמו לפרעה ולאוכלוסין דיליה, דחילו וצעקו. והא אתמר. הים ראה, מה חמא ימא. ארונא דיוסף קא חמא, וערק מקמיה. מאי טעמא, (בגין) דכתיב, (בראשית לט) וינס

וַיִּנָּס, וְכָתוּב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן מִרְכַּבּוֹתָיו וַגּוֹ' אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֵהַ טֵעֵם? מִשּׁוֹם שָׂרְאוּ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם כִּאלֹו עוֹלָה בְּאֵשׁ, וְאִזּוּ אָמְרוּ אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּמִדְבָּר. אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יוֹסִי, בֵּא וְאָמַר לָךְ, שְׁפָשְׂרוּצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר שְׁלֹטוֹן שֶׁל הָאֶרֶץ, אֵינּוּ עוֹשֶׂה עַד שְׁמַעְבִּיר הַשְּׁלִיט שְׁלֵהֶם בְּרַקִּיעַ, וְלֹא מַעֲבִיר אֶת הַשְּׁלִיט שְׁלֵהֶם עַד שְׁמַמְנָה אַחֵר בְּמִקְוֹמוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִגְרַע וְהַשְּׁלֹטוֹן הַשְּׁמוּשׁ שְׁלֵהֶם בְּרַקִּיעַ, כְּדִי לְקַיֵּם מֵהַ שְׁכָתוּב (דניאל ד) וְלִמֵּי שִׁיחַפֵּץ יִתְנַנֵּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי כֶּף הוּא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים ח) ה' אֲדַנִּינוּ מֵהַ אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאֶרֶץ. ה' אֲדַנִּינוּ - כְּשִׁרְוֹצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבֵּר אֶת כַּח הַעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מַחֲזִיק דֵּינוּ עֲלֵיהֶם וְשׁוֹבֵר אוֹתָם, וּמַעֲבִיר מִלְּפָנָיו אֶת הַשְּׁלִיט שְׁלֵהֶם.

אֲשֶׁר תִּנְהַה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר נִתְּתָה הִזָּה צְרִיף, אוֹ תִּנְהַה הוֹדֵךְ. מֵהוּ אֲשֶׁר תִּנְהַה הוֹדֵךְ? אֵלֹא זֶהוּ סוּד שֶׁל הַנְּהַר הַעֲמַק שֶׁל הַכּל, וְדוֹר בְּקֶשׁ בְּקֶשְׁתוֹ לְהַשְׁפִּיעַ מִמֶּנּוּ עַל הַשָּׁמַיִם, וְזֶהוּ אֲשֶׁר, כְּנִאֲמַר (שמות א) אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה.

בְּשַׁעֲרֵה שֶׁהַנְּהַר הִזָּה הַעֲמַק שֶׁל הַכּל שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא עַל הַשָּׁמַיִם, אִזּוּ הַכּל בְּשִׁמְחָה, וְהַגְּבִירָה מִתְעַטֶּרֶת בְּמִלְּךָ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה. וְהַשְּׁלֹטוֹן שֶׁל הַעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מַעֲבִיר מִלְּפָנָיו הַגְּבִירָה, וְאִזּוּ זֻקָפִים רֹאשׁ כָּל הָאֲחֻזִּים בָּהּ.

בֵּין כֶּף רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהִזָּה בָּא, וּמִשָּׂא אֶחָד לְפָנָיו. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, גַּלְף, אוֹלֵי הָאִישׁ הִזָּה עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הוּא, אוֹ עִם הָאֶרֶץ

רָאָה וַיִּנָּס, וְכָתוּב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן מִרְכַּבּוֹתָיו וַגּוֹ' אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מָאִי טֵעֵמָא. בְּגִין דְּחָמוּ אַרְעָא דְּמִצְרַיִם, כְּאֵלוּ אֶתְוֹקֵד בְּנוֹרָא, כְּדִין אָמְרוּ אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי, הָווּ אֲזִלֵּי בְּמִדְבָּרָא, אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאִימָא לָךְ, דְּכַד קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעֵי לְאַעֲבָרָא שׁוֹלְטָנוּתָא דְאַרְעָא, לֹא עֵבִיד, עַד דְאַעֲבָר שְׁלֹטָנוּתָא דְלַהוֹן בְּרַקִּיעָא, וְלֹא אַעֲבָר שְׁלֹטָנָא דְלַהוֹן, עַד דְמַנִּי אַחֲרָא בְּאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְלֹא יִגְרַע (שולטנותא) שְׁמוּשָׁא דְלַהוֹן (דף מ"ט ע"ב) בְּרַקִּיעָא, בְּגִין לְקַיֵּימָא מֵהַ דְכָתִיב, (דניאל ד) וְלִמֵּן דִּי יַצְבֵּא יִתְנַנֵּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי הָכִי הוּא.

פְּתַח ר' יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים ח) יי' אֲדוֹנֵינוּ מֵהַ אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאֶרֶץ. יי' אֲדוֹנֵינוּ: כַּד בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְתַבְרָא חֵילָא דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אֶתְקִיף דֵּינֵיהּ עֲלֵיהוּ, וְתַבֵּר לוֹן, וְאַעֲבָר מִקְמֵיהּ שׁוֹלְטָנוּתָא דְלַהוֹן.

אֲשֶׁר תִּנְהַה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר נִתְּתָה מִיבְעֵי לֵיהּ, אוֹ תִּנְהַה הוֹדֵךְ, מֵהוּ אֲשֶׁר תִּנְהַה הוֹדֵךְ. אֵלֹא דָא הוּא רְזָא דְנַהֲרָא עֲמִיקָא דְכִלְא, וְדוֹר בְּעָא בְּעוֹתֵיהּ, לְמַנְגֵּד מִנֵּיהּ עַל הַשָּׁמַיִם, וְדָא הוּא אֲשֶׁר. כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (שמות א) אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה.

בְּשַׁעֲרֵה דֵהֵאִי נַהֲרָא עֲמִיקָתָא דְכִלְא, נְגִיד וְנַפְיָק עַל הַשָּׁמַיִם, כְּדִין כִּלְא בְּחִידוֹ, וּמִטְרוּנֵיתָא אֶתְעַטֶּרֶת בְּמִלְכָּא, וְכָל עֲלָמִין כִּלְהוּ בְּחִידוֹ, וְשׁוֹלְטָנוּתָא דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אֶתְעֵבֵר מִקְמֵי מִטְרוּנֵיתָא, וְכִדִּין זְקָפִין רִישָׁא כָּל מְאֵן דְאַחֲדוּ בָהּ.

אֲדַהֲבֵי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דִּהְוָה אֶתִּי, וְחַד מְטוּלָא קָמֵיהּ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא,

נזיל, דלמא האי בר נש עובד עבודת פוכבים ומזלות הוא, או עם הארץ הוא, ואסיר לאשתתפא בהדיה בארְחא. אַמר רבי יוסי, גיטיב הָכָא, וְנַחְמִי, דְלִמָּא גְבַרְא רַבָּא הוּא.

אֲדַהְבּוּ, אַעְבַּר קַמִּיְהוּ, אַמַּר לֵיהּ, בְּדוּקְפָא דַמְעַבְרָא דְקוּטִיפָא דְהָאִי, חֲבֵרוּתָא אַבְעִי, וְאַנָּא יְדַעְנָא אַרְחָא אַתְרָא, וְנִסְטִי מֵהָאִי, וְאַנָּא בְעֵינָא דְאִימָא לְכוּ, וְלֹא אַתְחִיבְנָא בְכוּ, וְלֹא אַעְבַּר עַל מַה דְכַתִּיב, (ויקרא יט) וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, וְאַתּוּן פְּסוּמִין בְּאַרְחָא דָּא, וְלֹא תִסְתַּפְּנוּ בְנַפְשֵׁיכוּ. אַמַּר רַבִּי יוֹסִי, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְאוּרִיכְנָא הָכָא, אַתְחַבְרוּ בְהַדִּיהּ. אַמַּר לוֹן, לֹא תִשְׁתַּעוּ מִיַּדִּי הָכָא, עַד דְנַעֲבַר בְּהָאִי. סְטוּ בְאַרְחָא אַתְרָא.

בְּתַר דְנִפְקוּ מֵהָהוּא אַתְר, אַמַּר לוֹן, בְּהָהוּא אַרְחָא אַתְרָא, הוּוּ אֲזִלִּי זְמַנָּא חֲדָא, חַד פְּהֵן חָכָם, וְחַד פְּהֵן עִם הָאָרֶץ בְּהַדִּיהּ, קָם הָהוּא עִם הָאָרֶץ בְּהָהוּא אַתְר עָלִיהּ וְקִטְלִיהּ. מֵהָהוּא יוֹמָא כָּל מָאן דְאַעְבַּר בְּהָהוּא אַתְר, מִסְתַּפֵּן בְנַפְשֵׁיהּ. וְהָא מִתְחַבְרִין תַּמָּן מְשַׁדְדֵי טוּרְיָא, וְקִטְלִין וְקַפְחִין לְבְנֵי נְשָׂא, וְאֵינוּן דִּידְעֵי לֹא עֲבָרֵי תַמָּן, וּבְעֵי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְמָא דְהָהוּא כְהֵנָּא כָּל יוֹמָא.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה י) עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לְעַמּוּד וְגוֹי הָא אוּקְמוּהָ אֵינוּן מְאִרֵי מְתִיבְתָא. אַבְל אַנָּא לֹא אֲמִינָא לְכוּ הָכִי, אֶלָּא דְרִזָּא דְמִלְהָ אוּלִּיפְנָא. עוֹד הַיּוֹם, מָאן יוֹמָא דִּין. אֶלָּא, הָכִי כְתִיב, (שמות ו) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֲלִישֶׁבַע בֵּת עַמִּינָדָב. וְרִזָּא הוּא, עַל פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל, דְאַהֲרֹן הוּא שׁוֹשְׁבֵינָא דִּילָהּ, לְתַקְנָא בֵּיתָהּ וּלְשִׁמְשָׁא לָהּ, וּלְמִיעַל לָהּ לְמַלְפָּא לְאַזְדוּגָא כְחֲדָא, מִכָּאן וּלְהִלָּאָהּ, כָּל פְּהֵן דְמִשְׁמַשׁ בְּמַקְדְּשָׁא, כְּגוֹנוּנָא דְאַהֲרֹן.

הוּא, וְאַסוּר לְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוּ בְּדִרְךָ. אַמַּר רַבִּי יוֹסִי, נִשְׁבַּ כְּפֹאן וְנִרְאָה, אוּלִי הוּא אִישׁ גְּדוֹל. בֵּין כֶּף עֵבֶר לְפָנֵיהֶם, וְאָמַר לָהֶם, בְּסַבּוּב שֶׁל הַמַּעְבָּר הַמְסַפֵּן הַזֶּה צְרִיךְ לוֹוִי, וְאַנִּי יוֹדֵעַ דְרִיךְ אַחֲרַת, וְנִסְטָה מִכָּאן, וְאַנִּי רְצִיתִי לוֹמַר לָכֶם, שְׁלֹא אַחֲטֵא בְכֶם וְלֹא אַעֲבֹר עַל מַה שְׁכָּתוּב (ויקרא יט) וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, וְאַתֶּם כְּמוֹ סוּמִים בְּדִרְךָ הַזֶּה, וְלֹא תִסְתַּפְּנוּ בְנַפְשְׁכֶם. אַמַּר רַבִּי יוֹסִי, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׁחַפְּיָנוּ כְּפֹאן. הַתְחַבְּרוּ עִמּוּ. אַמַּר לָהֶם, לֹא לְדַבֵּר שׁוּם דְבָר כְּפֹאן עַד שְׁנַעֲבֹר כְּזֶה. סְטוּ לְדִרְךָ אַחֲרַת.

אַחַר שִׁיעָצוּ מֵאוּתוֹ מְקוּם, אַמַּר לָהֶם, בְּאוּתָהּ הַדִּרְךָ הַאֲחֵרַת הֵיזוּ הוֹלְכִים פַּעַם אַחַד כְּהֵן חָכָם, וְכֵהֵן עִם הָאָרֶץ אַחַד עִמּוּ. קָם אוּתוֹ עִם הָאָרֶץ עָלָיו בְּאוּתוֹ מְקוּם וְהִרְגוּ. מֵאוּתוֹ יוֹם, כָּל מִי שְׁעוֹבֵר בְּאוּתוֹ מְקוּם, מְסַפֵּן אֶת נַפְשׁוֹ, וְהָרִי מִתְחַבְּרִים שֵׁם שׁוֹדְדֵי הָרִים וְהוֹרְגִים וּמְקַפְחִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם, וְאַלֶּה שׁוֹדְעִים לֹא עוֹבְרִים שֵׁם, וּמִבְקַשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דָם אוּתוֹ הִפְהֵן בְּכָל יוֹם.

פְּתַח (ישעיה י) וְאָמַר, עוֹד הַיּוֹם כְּנֹב לְעַמּוּד וְגוֹי הָרִי בְּאַרְוִיָּה אוּתֶם רֵאשֵׁי הִישִׁיבָהּ, אַבְל אֲנִי לֹא אוֹמַר לָכֶם כֶּף, אֶלָּא שְׁסוּד הַדְּבָר לְמַדְנּוּ. עוֹד הַיּוֹם - אֵיזָה יוֹם זֶה? אֶלָּא כֶּף כְּתוּב, (שמות ו) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֲלִישֶׁבַע בֵּת עַמִּינָדָב. וְסוּד הוּא עַל פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל, שְׁאַהֲרֹן הוּא שׁוֹשְׁבֵינָהּ, לְתַקְּן אֶת בֵּיתָהּ וּלְשַׁמֵּשׂ אוּתָהּ וּלְהַכְנִיסָהּ לְמַלְכָּהּ לְהַזְדוּגַּ כְּפֹאן. מִכָּאן וְהִלָּאָהּ, כָּל פְּהֵן שְׁמִשְׁמַשׁ בְּמַקְדְּשׁ, הוּא כְּמוֹ אַהֲרֹן.

אחימלך פהנא רפא עלאה הוה, וכל אינון פהני בהדיה, פלהו הוו שושבינין דמטרוניתא, כיון דאתקטילו, אשתארת מטרוניתא בלחודהא, ואתאביד שושבינא דילה, ולא אשתכח מאן דמשמש קמה, ויתקן ביתה, ויחדי לה לאדווגא עם מלכא.

כדין מההוא יומא, אתעברא לשמאלא, וקיימא על עלמא, פמין על פלא, קטיל לשאול ולבנוי, אתאביד מינייהו מלכו, מיתו מישראל פמה אלפין וכמה רבוון. ועד פעון, ההוא חובה הוה תלי, עד דאתא סנחריב וארגזו פלא.

ודא הוא עוד היום בנוב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כנסת ישראל, דאבדת שושבינין דילה, ההיא דאשתארת פלא ימינא, (דחיי ליה) לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא הוא. (ובגין כך הוה ליה לאתדבקא בשמאלא) ובגין כך, עוד היום בנוב לעמוד.

הא חזי, פתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר בר נש בההוא דוכתא, בגין דלא אסתפן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רפא הוא.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

ודא הוא עוד היום בנוב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כנסת ישראל, דאבדת שושבינין דילה, ההיא דאשתארת פלא ימינא, (דחיי ליה) לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא הוא. (ובגין כך הוה ליה לאתדבקא בשמאלא) ובגין כך, עוד היום בנוב לעמוד.

הא חזי, פתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר בר נש בההוא דוכתא, בגין דלא אסתפן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רפא הוא.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (תהלים כב)
לְדוֹד מְזֻמּוֹר לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֵאָה
וּגְוִי. לְדוֹד מְזֻמּוֹר בְּמִקּוֹם אֶחָד,
וּבְמִקּוֹם אֶחָד מְזֻמּוֹר לְדוֹד. מַה
בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָּא לְדוֹד מְזֻמּוֹר -
הַשִּׁירָה שְׁאָמַר דּוֹד עַל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. מְזֻמּוֹר לְדוֹד - הַשִּׁירָה
שֶׁדּוֹד אָמַר עַל עֲצֻמוֹ.

לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֵאָה. לֵה' - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֵאָה
- זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל הָאוּכְלוּסִין
שֶׁלֶּה שְׁמֵתַחֲבָרִים עִמָּה, וְנִקְרָאִים
מְלֵאָה וְדָאִי הוּא, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(ישעיה ו) מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.
תָּבֵל וַיֵּשְׁבִי בָּהּ - זוּהִי אֶרֶץ שֶׁל
מִטָּה שְׁנִקְרָאת תָּבֵל, וְאַחוּזָה בְּדִין
וְשֶׁל עוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצֶדֶק.
בֵּין לְאֶחָד, בֵּין לְעַם אֶחָד, בֵּין לְכָל
הָעוֹלָם - מֵהַדִּין הַזֶּה הוּא נִדּוּן.

בֹּא רֵאֵה, פְּרַעַה יִנַּק מֵהַדִּין הַזֶּה
עַד שְׁאֲבָדוֹ הוּא וְכָל עַמּוֹ. כִּיִּן
שֶׁדִּין זֶה הַתְּעוּרָר עָלָיו, אוֹתוֹ
מְמַנֶּה שֶׁהַתְּמַנָּה עָלֵיהֶם בְּשִׁלְטוֹן,
הַיּוֹזֵוּ וְהַעֲבֵר, וְאִז כָּל אֱלֹהֵי שְׁלֵמָטָה
נִאֲבָדוּ, שְׁכֵתוֹב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן
מִרְכַּבְתָּיו. מַה זֶה אַפְּן מִרְכַּבְתָּיו?
מִרְכַּבְתָּיו שֶׁל פְּרַעַה. וּמִי הוּא
אוֹתוֹ אוֹפֵן שְׁלֵהֶם? אוֹתוֹ מְמַנֶּה
שְׁשׁוּלֵט עָלֵיהֶם, וְעַל זֶה מֵתוֹ כָּלֶם
בַּיָּם. לְמָה בַּיָּם? אֵלָּא הַיָּם הַעֲלִיּוֹן
הַתְּעוּרָר עָלֵיהֶם וְנִמְחָזוּ (וּנְמַסְרוּ)
בְּיַדֶּיהָ, וְלָכֵן כְּתוּב טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאִי כֶּף הוּא! וְעַל
זֶה כְּתוּב טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף, סוּף כָּל
הַדְּרָגוֹת.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדָּת,
מַה זֶה בְּכַבְדָּת? אֵלָּא מִכָּאן
לְמַדְנֵהוּ, שֶׁבְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם הוֹלֵךְ
מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. כְּתוּב בְּפְרַעַה
וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה, וַיְכַאוּתוֹ דָּבָר
הַנְּהִיג אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכַבְדוֹת מִמֶּשׁ. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא: רָשַׁע, אַתָּה מְכַבֵּד אֶת

פָּתַח הַהוּא גְבָרָא וְאָמַר (תהלים כד) לְדוֹד מְזֻמּוֹר
לֵיִי הָאָרֶץ וּמְלֵוֹאָה וּגְוִי. לְדוֹד מְזֻמּוֹר
בְּאֶתֶר חַד, וּבְאֶתֶר אַחְרָא מְזֻמּוֹר לְדוֹד, מַה בֵּין
הָאִי לְהָאִי. אֵלָּא לְדוֹד מְזֻמּוֹר, שִׁירָתָא דְקָאָמַר
דּוֹד, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מְזֻמּוֹר לְדוֹד, שִׁירָתָא
דְקָאָמַר דּוֹד, עַל גְּרַמְיָהּ.

לֵיִי הָאָרֶץ וּמְלֵאָה. לֵיִי: דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֵוֹאָה: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל אוּכְלוּסִין דִּילָּהּ, דְמִתְחַבְּרִין בִּיהֶּדְהָ,
וְאֶקְרוּן מְלֵאָה וְדָאִי הוּא. כְּמָה דְאֵתֶּר אָמַר,
(ישעיה ו) מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ תָּבֵל וַיֵּשְׁבִי בָּהּ:
דָּא הוּא אַרְעָא דְלִתְתָּא, דְאֶקְרִי תָּבֵל, וְאַחֲרֵית
בְּדִינָא (דְעֻלְמָא) דְלְעִילָא, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים
ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצֶדֶק, בֵּין לְחַד, בֵּין לְעַמָּא
חַד, בֵּין לְכָל עַלְמָא, מַהֲאִי דִינָא הוּא אֶתְדָּן.

תָּא חֲזִי, פְּרַעַה מַהֲאִי דִינָא יִנַּק, עַד
דְּאֶתְאֲבִידוֹ הוּא וְכָל עַמְיָהּ. כִּיִּן דִּהָאִי
דִינָא אֶתְעַר עָלֵיהָ, הַהוּא מְמַנֶּה דְאֶתְמַנָּה
עָלֵיהֶוּ בְּשִׁלְטְנוּתָא, אֶתְעַדִּי וְאֶתְעַבְר, כְּדִין
כְּלָהוּ דְלִתְתָּא, אֶתְאֲבִידוֹ, דְכְּתִיב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן
מִרְכַּבְתָּיו. מַאי אַפְּן מִרְכַּבְתָּיו. מִרְכַּבְתָּיו
דְּפְרַעַה. וּמֵאֵן אִיהוּ הַהוּא אוֹפֵן דְלֵהוּן, הַהוּא
מְמַנֶּה דְשְׁלִיט עָלֵיהֶוּ. וְעַל דָּא מֵיתוּ כְּלָהוּ
בִּימָא. אֲמַאי בִּימָא, אֵלָּא יִמָּא עֲלָאָה אֶתְעַר
עָלֵיהֶוּ, וְאֶתְמַחֵוּ (נ"א וְאֶתְמַסְרוּ) בְּיַדֶּהָ. וּבְגִין כֶּף
טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף כְּתִיב. אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְדָאִי הָכִי
הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף. סוּפָא
דְּדֶרְגִין.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדוֹת. בְּכַבְדוֹת
מַהוּ. אֵלָּא מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְבִבְהָהוּא
דְבָרוּתָא דְאֶתְדִּבֵּר בִּיהּ בַּר נֶשׁ, מְדַבְּרִין לִיהּ.
בְּפְרַעַה כְּתִיב (שמות ט) וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה. בִּהָהוּא
מְלָה, דְבַר לִיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכַבְדוֹת

לכף? אני אנהיג אותך בזה. ועל כף וינהגהו בכבדת.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים - זהו הממנה שהתמנה על המצרים. אמר רבי יוסי, דבר זה קשה, פיון שהעבירו אותו משלטונו, איך יכל הוא לרדף אחרי ישראל?

א"ל ודאי הוא כף! אבל זה ויאמר מצרים - מצרים שלמטה. פי ה' נלחם להם במצרים - מצרים שלמעלה. שפיון שנשבר כחם מלמעלה, אז נשבר הכח והתקף שלהם למטה. זהו שכתוב פי ה' נלחם להם במצרים. במצרים דוקא. זהו התקף שלהם שלמעלה. וזהו שבארוה מלך מצרים סתם. כאן ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, שראו שהרי נשבר כחם והתקף שלהם שלמעלה.

בא ראה, כשמתעוררת כנסת ישראל הזו, מתעוררים כל אותם שאחוזים בה, וכל האחרים שלמטה, וישראל מעל כלם, שהרי הם נוטלים אותה בגוף האילן, והרי פרושה. ולכן ישראל אחוזים בה יותר מכל עובדי כוכבים ומזלות. וכשהם מתעוררים, וכל עמים עברים נשבר תקפם מאותם ששולטים עליהם.

בא ראה, הממנה הזו השליט על המצרים, דחק את ישראל בכמה שעבודים, כמו שבארוה. אחר שהוא נשבר בתחלה, נשברו אותן מלכיות (מלמטה). זהו שכתוב פי ה' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ס"א תוספתא

ויסע מלאך האלהים וגו'. ומשנהו

ממש. אמר ליה קדשא בריך הוא, רשע, את אוקיר לכף. אנא אדבר לך בהאי, על דא וינהגהו בכבדות.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים, דא ממנא דאתמני על מצראי. אמר רבי יוסי, האי מלה קשיא, פיון דאעברו ליה משולטנותיה, היך יכיל הוא למרדף אבתרייהו דישראל.

א"ל ודאי הכי הוא. אבל דא ויאמר מצרים, מצרים דלתתא. פי יי' נלחם להם במצרים, מצרים דלעילא, דכיון דאתבר חילהון מלעילא, כדין אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא, הדא הוא דכתיב פי יי' נלחם להם במצרים. במצרים דיקא. דא הוא תוקפא דלהון דלעילא. ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם. הכא, ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, דחמו דהא אתבר חילהון, ותוקפא דלהון, דלעילא.

הא חזי, פד אתערת האי כנסת ישראל, אתערו כל אינון דאחידן בה, וכלהו אחרנין דלתתא, וישראל לעילא מפלהו, דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא, והא אוקמוה. ובגיני כן ישראל אחידן בה, יתיר מפל עובדי כוכבים ומזלות. וכד אינון מתערין, (כל עמים עבו"ם) אתבר תוקפהון מאינון דשילטי עלייהו.

הא חזי, האי ממנא שלטנא דמצראי, דחיק לון לישראל, בכמה שעבודין, כמה דאוקמוה. לבתר דאתבר הוא בקדמיתא, אתברו אינון מלכותא (ס"א מלתתא), הדא הוא דכתיב פי יי' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ס"א תוספתא ויסע מלאך האלהים וגו'. (שמות יד) (מתניתין) עד לא (ס"א אשתמע)

טָרָם (שנשקע) שְׁנַמְצָא אָוִיר טְהוֹר, וְלֹא מְאִירִים, הָאֲבָנִים הַנְּקוּבוֹת הֵיוּ סְתוּמוֹת. שְׁלֹשׁ רוּחוֹת שְׁכָלוּלוֹת בְּשֹׁלֵשׁ הָיוּ שְׁקוּעוֹת, וּמִים סְתוּמִים פָּתַח הַנְּקֻבִים בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲזָרוּ לְמִקּוֹמָם אוֹתָם אֲבָנִים (דורות).

אֲחֵר שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם דְּרָגוֹת, וְכֵן שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, הִתְבַּקְּעוּ וְנִנְקְבוּ הָאֲבָנִים פָּתַח צְרוּר שֶׁהִיָּה חֲקוּק, וְהִתְפָּסְסוּ הַדְּרָגוֹת וְנִעְשׂוּ כְּנוּס אֲחָד. (נחלק ונעשו כנוס אחד).

אֲחֵר כַּף הִתְחַלְקוּ וְנִעְשׂוּ שְׁתֵּי דְרָגוֹת, חֲצִי מִים קָפְאוּ, וְחֲצִי שְׁקָעוּ. אֱלֹה עָלוּ וְאֱלֹה יָרְדוּ. מִכָּאֵן הִתְחִיל הָעוֹלָם לִהְיוֹת חֲלָק.

צְרוּר אֲחֵר (אחד) יֵשׁ לְמַעְלָה וְלַמַּעְלָה, וְהוּא חֲקוּק בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם חוֹתְמוֹת שֶׁל חוֹתְמַת תְּקִיפָה, וּבִהֶם שְׁקוּעִים גְּלִי הַיָּם. כְּשֶׁנוֹסְעִים, נִחְלָקִים לְאַרְבַּע זְוִיּוֹת. מִחֲצִית אַחַת עוֹלָה, וּמִחֲצִית שְׁנִיָּה יוֹרֶדֶת. מִחֲצִית אַחַת לְצַד צְפוֹן, וּמִחֲצִית אַחַת לְצַד דְּרוֹם. כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים בְּאֶחָד, גְּחָלִים שְׁלוֹהֵטִים קִימִים בְּלֵהֵט שְׁנֵינּוֹת הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. עֲמוּד אֶחָד נֶעֱוֵן בְּתוֹךְ הַיָּם, דְּרָגָה שְׁשֻׁלוֹחָה שֶׁל שָׁר עֲלִיּוֹן עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד לְמַעְלָה מֵעֵלָה, נִתְקַן (מסתכל) לְמַרְחוֹק עַל קִיטוֹר הָאֲנִיּוֹת שְׁשֻׁטוֹת בֵּינָם. מִי רָאָה אֵיזָה גְּלִים שְׁעוֹלִים וְיוֹרְדִים וְהָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת בֵּיהֶם, וְדָגֵי הַיָּם מוֹשְׁכִים אֶת כָּל הָאֲנִיּוֹת הַלְלוּ לְכָל צַדֵּי הָעוֹלָם.

אוֹתָהּ דְּרָגָה, כְּשִׁיּוֹרְדֵת מִהֵיא, עוֹמְדִים אֵלֶּף מִימֵינוּ וְאֵלֶּף מִשְׁמָאלוֹ. הִיָּה שָׁב וְיוֹשֵׁב בְּמִקּוֹמוֹ כְּמִלְךָ בְּכֶסֶף, אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁכִשְׁשֵׁט הַיָּם לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, יוֹצֵאת עֲמוֹ, בּוֹ חוֹזְרֵת, וְהוּא שָׁב בְּקִיּוֹם הַמְּלָךְ.

אֲשֶׁתִּכַּח אֲוִירָא דְכִיָּא, וְלֹא נְהִירִין, אֲבָנִין נְקִיבִין הֵווּ סְתִימָאן. תְּלַת רוּחִין דְּכָלִּילָן בְּתַלַּת, הֵווּ שְׁקִיעֵן. וּמִיּוֹן סְתִימָן תַּחוֹת נִיְקִבִי. בְּשִׁבְעִין וַתִּרִין אַתְוּן אַתְהֶדְרוּ לְאַתְרֵיהוּ (דף נ' ע"ב) אֵינוֹן אֲבָנִין (ס"א ד"ו).

בְּתַר שִׁבְעִין וַתִּרִין דְּרָגִין, וְכֵן תְּלַת זְמַנִּין, אֲתַבְּקָעוּ וְאַתְנְקִיבוּ אֲבָנֵי, תַּחוֹת צְרוּרָא דְהוּהוּ חֲקִיק, וְאַתְפָּנְפוּ דְרָגִין, וְאַתְעַבִּידוּ כְּנוּפִיא חֲדָא. (ס"א אתפלג ואתעבירו כנופויא חד)

לְבַתַּר אֲתַפְּלָגוּ, וְאַתְעַבִּידוּ תִרִין דְּרָגִין, פְּלָגוּתָא מִיָּא אֲגִלִּידוּ, וּפְלָגוּתָא אֲשֶׁתַּקְּעוּ. אֲלִין סְלִיקוּ, וְאֲלִין נַחֲתוּ, מִהָכָא שְׂרָא עֲלָמָא לְאַתְפְּלָגָא.

צְרוּרָא אֲחֵרָא (נ"א חדא) אֵית לְעֵילָא, (לְעֵילָא) וְהוּא גְּלִיפָא בְּשִׁבְעִין וַתִּרִין חֲתִימָן דְּגוּשְׁפִּנְקָא תְּקִיפָא, וּבְהוּ שְׁקִיעֵן גְּלַגְלוּי דִּימָא. כַּד נְטָלִין, אֲתַפְּלָגוּ לְאַרְבַּע זְוִיּוֹן. פְּלָגוּ חֲדָא סְלִיק, וּפְלָגוּ חֲדָא נַחֲת, פְּלָגוּ חֲדָא לְסִטְר צְפוֹן, וּפְלָגוּ חֲדָא לְסִטְר דְּרוֹם. כַּד מִתְחַבְּרִין כְּחֲדָא, גּוּמְרִין דְּלַהֲטִין קִימִין, בְּלֵהֵט שְׁנַנָּא דְחֶרֶבָא דְמִתְהַפְּכָא.

חַד קִימָא נְעִיץ בְּגוּ יָמָא, דְּרָגָא שְׁלִיחָא דְאַפְרָכָא עֲלָאָה, סְלִיק בְּהוּא קִימָא לְעֵילָא לְעֵילָא, אֲשֶׁתְּכָלֵל (נ"א אסתכל) לְמַרְחִיק, קְטוּרָא דְאַרְבִּין דְּשֵׁאֲטִין בִּימָא. מָאן חָמִי גְּלַגְלִין דְּסִלְקִין וְנַחֲתִין וְרוּחָא דְנִשְׁיב בְּהוּ, וְנוּגֵי יָמָא נְגִדִין כָּל אֵינוֹן אַרְבִּין לְכָל סְטְרֵי עֲלָמָא.

הָהוּא דְרָגָא, כַּד נַחֲתִית מִהֵיא, קִימֵי אֵלֶּף מִימֵינֵיהּ, וְאֵלֶּף מִשְׁמָאֲלֵיהּ, הָוָה תָּב וְיִתִּיב בְּאַתְרֵיהּ, כְּמִלְכָּא בְּכוּרְסִיָּה, הָהוּא דְרָגָא דְכַד שְׂאֲטֵי יָמָא לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא,

עֲמִיָּה נְפָקַת, בֵּיהּ תַּבַּת, הוּא תָב בְּקִיּוּמָא דְמִלְכָּא.

וְאֵז יוֹצְאִים הַכְּרוֹזִים: מִי מִבְּעֵלֵי הָעֵינִים זֶקֶף אוֹתָם לְמַעַל לְמַעַל. בְּעֵלֵי הַפְּנָפִים יַעֲמֵדוּ בְּקִיּוּמָם. בְּעֵלֵי הַפְּנִים מְכַסִּים אוֹתָם, עַד שְׂנוֹסֵעַ בְּמִסְעוֹתָיו. וְאֵז וַיִּסַּע מִלֶּאֶךָ הָאֱלֹהִים.

רַבִּי חֲזִיא פִּתַח, (משלי לא) הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה. הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר - זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (ישעיה ל) הִנֵּה שֵׁם ה' בֵּא מִמְּרַחֵק. תְּבִיא לַחֲמָה - בְּדִרְגָה אַחַת שְׁשׁוּרָה עָלֶיהָ, וּבִה נִמְשְׁכוּ כָּל הַנְּחָלִים וְהַמְּעִינּוֹת הַלְלוּ שְׁהוֹלְכִים לָיִם, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

אֲלֵּי מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים. אִף עַל גִּב שֶׁכָּל הַנְּחָלִים נִמְשְׁכִים לְאוֹתָהּ דִּרְגָה, וְאוֹתָהּ דִּרְגָה מוֹרִידָה (מוֹשְׁבַת) אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ יָם - אֵל תֹּאמַר, שֶׁהָרִי הָרִיק אוֹתָם, וְלֹא שׁוֹרִים בּוֹ אַחֲרֵים, וְלֹא שׁוֹפְעִים בּוֹ כְּבִתְחִלָּה, חֲזוֹר וְאָמַר אֵל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים. אֵלֵּא מְקוֹם אוֹתָהּ דִּרְגָה שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים פַּעַם אַחַת, שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת - שֵׁם הֵם שְׁבִים מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עָלִיּוֹן, וְלֹא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים, וְכֹלָם מִתְּכַנְּסִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְלָמָּה? לְלֶכֶת. לְלֶכֶת לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַיָּם, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר. מֵה שֵׁם אוֹתָהּ הַדִּרְגָה? נִקְרָאת צְדִיק.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתוּב (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּ לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ. שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּ - בְּאוֹתוֹ הַיָּם שֶׁהוֹלְכִים וְשְׁטִים עַד שְׂבָאִים לְהִתְחַבֵּר בְּאוֹתָהּ דִּרְגָה, אֵז כְּתוּב לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, לְמַעַל לְמַעַל יוֹתֵר, יֵשׁ זְוִיג אַחַר שְׁשׁוּרָה בְּחִבְיבּוֹת וְלֹא נִפְרָד לְעוֹלָמִים.

כְּדִין כְּרוֹזִין נְפָקִין, מָאן מְאָרִי דְעֵינִין, יִזְדַּקְפָּאן לֹון לְעֵילָא לְעֵילָא. מְאָרִיהוֹן דְגַדְפִּין יְקוּמוּן בְּקִיּוּמֵיהוּ. מְאָרִי דְאַנְפִּין, חֲפִיִּין לֹון, עַד דְנָטִיל בְּמִטְלָנוּי. כְּדִין וַיִּסַּע מִלֶּאֶךָ הָאֱלֹהִים. (עד כאן).

רַבִּי חֲזִיא פִּתַח, (משלי לא) הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה. הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ישעיה ל) הִנֵּה שֵׁם יי' בֵּא מִמְּרַחֵק. תְּבִיא לַחֲמָה, בְּחַד דִּרְגָא דְשָׂרִי עָלֶיהָ, וּבִיה אֶתְמַשְׁכוּ כָּל אֵלִין נְחָלִין וּמְבוּעִין דְאֵזְלִין בִּימָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

אֲלֵּי מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים, אִף עַל גִּב דְכֻלְהוּ נְחָלִין אֶתְמַשְׁכֵּן בְּהֵוּא דִּרְגָא, וְהֵוּא דִּרְגָא נְחִית (נ"א נְיִד) לֹון לְהֵוּא יִמָּא, לָא תִימָא. דְהָא אָרִיק לֹון, וְהָא לָא שְׂרִיִן בִּיה אַחְרָנִין, וְלֹא נְגִדִין בִּיה כְּמִלְקָדְמִין, אַהֲדָר וְאָמַר אֵל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים, אֵל מְקוֹם דְהֵוּא דִּרְגָא דְנְחָלִין אֵזְלִין זְמָנָא חֲדָא, שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת, תְּמָן אֵינּוֹן תִּיבִין מֵהֵוּא אַתָּר עֲלָאָה, וְלֹא פְסִקִין לְעֲלָמִין, וּמִתְּכַנְּשִׁי כְּלָהוּ בְּהֵוּא אַתָּר. וְלָמָּה. לְלֶכֶת. לְמַהֲ דְהֵוּא אַתָּר דִּימָא, כְּמָה דְאַתָּמַר, מֵה שְׂמִיה דְהֵוּא דִּרְגָא. צְדִיק אֲקָרִי.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתִיב (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּ לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ. שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּ, בְּהֵוּא יִמָּא דְאֵזְלִין וְשָׂאטִין, עַד דְאַתִּיִן לְאַתְחַבְּרָא בְּהֵוּא דִּרְגָא, כְּדִין כְּתִיב לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, לְעֵילָא לְעֵילָא יִתִּיר, אֵית זְוִיגָא אַחְרָא, דְשָׂרִי בְּחִבְיבּוֹתָא, וְלֹא מִתְּפָרֵשׁ לְעֲלָמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאן זְכִי

אמר רבי יהודה, מי זוכה לאותו זיווג? אמר לו, מי שיש לו חלק לעולם הבא. דוקא בעולם הבא.

אמר לו, והרי מכאן למדנו, שכתוב לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע שאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו, והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קדשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי.

אמר רבי אבא, פמה אלפין, פמה רבבן דמשיירין קדישין, אית ליה לקודשא בריך הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעינין, מארי דזינין, מארי דיללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה.

בנגד אלה יש לגבירה מחנות מזינים. בששים (בששה) פנים נמצאים מחנות מזינים, וכלם חגורי חרב עומדים סביבה. פמה יוצאים וכמה נכנסים. בשש פנים טסים את כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלי אש בוער. לבושו אש לוהט. בגבו חרב שנונה לוהטת בכל העולם לשמר לפניה. זהו שכתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים.

מה זה דרך עץ החיים? זוהי הגבירה הגדולה, שהיא דרך לאותו עץ גדול חזק, עץ החיים, שכתוב (שיר א) הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. ישראל שלמעלה, כלם אחזי חרב.

בשנוסעת הגבירה, כלם נוסעים עמה, זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים. וכי מלאך האלהים הוא נקרא? אמר רבי אבא, כן. בא ראיה,

לההוא זיווגא. אמר ליה, מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בעלמא דאתי דיקא.

אמר ליה, והא מהכא אוליפנא, דכתיב, (תהלים קד) לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע

דקאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו, והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קדשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי.

אמר רבי אבא, פמה אלפין, פמה רבבן דמשיירין קדישין, אית ליה לקודשא בריך הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעינין, מארי דזינין, מארי דיללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה.

לרביר אלין, אית לה למטרוניתא, משירין מזינין. בשתיין (בשהא) אנפין משתכחו

משירין מזינין. וכלהו חגירן חרבא, קיימאן בסחרנהא, פמה נפקין, פמה עיילין.

בשית גדפין טאסין כל עלמא. קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק. לבושו, מתלהטא

אשא. בגבוי, שנא דחרבא מתלהטא בכל עלמא, לנטרא (דף נ"א ע"א) קמה. הדא הוא

דכתיב, (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

מאן דרך עץ החיים. דא היא מטרוניתא רבתא, דהיא ארחא, לההוא אילנא

רבבא תקיף, אילנא דחיי. דכתיב, (שיר השירים א) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב

לה מגבורי ישראל. ישראל דלעילא, כלם אחזי חרב.

כד נטלא מטרוניתא, פלהו נטלין בהדה, הדא הוא דכתיב ויסע מלאך

כף אָמר רבי שמעון, התקין הקדוש ברוך הוא לפניו היכל קדוש, היכל עליון (קדוש), קריה קדושה, קריה עליונה, שנקראת ירושלים עיר הקדש. מי שנכנס למלך - לא נכנס אלא מאותה קריה קדושה, נוטל דרך למלך, שיהדרך מתקנת מכאן.

זהו שכתוב (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. כל שליחות שרוצה המלך, יוצאת מבית הגבירה. וכל שליחות מלמטה למלך, (שרוצה המלך) נכנסת קדם לבית הגבירה, ומשם למלך. נמצא שהגבירה היא השליחה של הכל, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה. ועל זה היא שליחה של הכל. זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל - ישראל שלמעלה. מלאך האלהים - זהו שכתוב בו ויה' הלך לפניהם וגו'. וזה ללכת יומם ולילה, כמו שבארנו.

וכי כבוד המלך הוא שהגבירה מלך, והיא תערוך קרב, והיא הולכת פשליח? אלא למלך שהזדווג בגבירה עליונה. ראה המלך את כבודה על כל שאר גבירות העולם, ואמר: כלם נחשבות לפילגשים (לחפה) כנגד הגבירה הזו שלי, היא עולה על כלן, מה אעשה לה? אלא כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז: מכאן כל דברי המלך ימסרו בידי הגבירה. מה עשה? הפקיד המלך בידיה כל כלי זינו, כל אותם בעלי עורכי קרבות, וכל אותם אבנים יקרות של המלך וכל גנזי המלך. אומר: מכאן, כל מי שיצטרף לדבר עמי, לא יוכל לדבר עמי עד שיודיע לגבירה.

כל אינון אבנין יקרין דמלכא, כל גנזיאי דמלכא. אומר, מהכא, כל מאן דיצטרף למלכא עמי, לא יכיל למלכא עמי, עד דאודע לה מטרוניתא.

האלהים. וכי מלאך האלהים אתקרי. אומר רבי אבא אין. תא חזי, הכי אומר רבי שמעון, אתקין קדשא בריך הוא קמיה, היכלא קדישא, היכלא עלאה, (קדישא) קרפא קדישא, קרפא עלאה. ירושלים עיר הקדש אקרי, מאן דעאל למלכא, לא עאל אלא מההוא קרפא קדישא, נטיל ארחא למלכא, דארחא מהכא אתתקן.

הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) זה השער ליני צדיקים יבאו בו. כל שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא, וכל שליחותא מתתא למלכא, (נ"א דבי מלכא) לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא, ומתמן למלכא. אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא, מעילא לתתא, ומתתא לעילא. ועל דא, איהי שליחא דכלא, הדא הוא דכתיב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל, ישראל דלעילא. מלאך האלהים, הדא הוא דכתיב ביה, ויני הולך לפניהם וגו', והאי ללכת יומם ולילה, כמה דאוקמוה.

וכי יקרא הוא דמלכא, דמטרוניתא תזיל, והיא תגח קרבא, והיא אזלת שליחא. אלא, למלכא דאזדווג במטרוניתא עלאה, חמא מלכא יקירו דילה, על כל שאר מטרוניתא דעלמא, אומר כלהו משתפחין לחינתא (נ"א לחיפתא), ללךב האי מטרוניתא דילי. היא סלקא על כלא, מה אעביד לה. אלא כל ביתא דילי יהא בידהא, אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא בידי דמטרוניתא יתמסרון. מה עביד. אפקיד מלכא בידהא כל זיינין דיליה, כל אינון מארי מגיחין קרבא,

כך הקדוש ברוך הוא, מרב חביבותו ואהבתו לכנסת ישראל הפקיד הכל ברשותה. אמר: פל השאר לא נחשבים כלום לפניה. אמר: (שיר ו) ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעשה לה? אלא הרי כל ביתי בידיה. הוציא המלך פרוז: מפאן והלאה כל דברי המלך ומסרו בידי הגבירה. הפקיד בידיה כל פלי זינו, ומחים, ספים, קשתות, חצים וחרבות, פליסטראות, מושלים, עצים, אבנים, וכל אותם בעלי (פלי) עריכת קרב (לוחמים). זהו שפתוב הנה מטתו של שלמה ששים גברים וגו', פלם אחזי חרב מלמדי וגו'. אמר המלך, מפאן והלאה הקרב שלי נמסר בידך, פלי הזין שלי, בעלי עריכת קרב בידך. מפאן והלאה את תהיי שומרת שלי. זהו שפתוב (תהלים קכא) שומר ישראל. מפאן והלאה, פל מי שצריך אותי, לא יכול לדבר עמי עד שמודיע לגבירה. זהו שפתוב (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליח המלך בפל, פמו שבארנו. נמצא שהפל בידיה, וזהו פבוד הגבירה. זהו שפתוב ויסע מלאך האלהים וגו', פמו שנאמר.

וילך מאחריהם. מה הטעם מאחריהם? כדי שימצאו לפניה (אצל) בעלי עריכת הקרב, בעלי בליסטראות, בעלי רמחים וחרבות, ונתגלים לפניה, שהרי היו באים מחנות אחרים לערך קרב בישראל מלמעלה, ועל פן וילך מאחריהם.

ושנינו, שבאותה שעה בא שליט הממנה על המצרים, וכנס שש מאות ורבותו מרפכות מקטרגים, ועל פל מרפכה ומרפכה שש מאות שליטים ממנים קטגורים. זהו

כך קדשא בריך הוא, מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכנסת ישראל, אפקיד פלא ברשותה, אמר, הא כל שארי, לא משתפחי כלום לגבהא. אמר, (שיר השירים ו) ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעביד לה, אלא, הא כל ביתא דילי בידהא. אפיק מלפא כרוזא, מהכא כל מלין דמלפא, בידא דמטרוניתא יתמסרון. אפקיד בידהא כל זיינין דיליה, רומחין, וסייפין, קשתין, חצין, וחרבין, בלסטריין. קסטיראין, אעין, אבנין, פל אינון מארי (נ"א מאי) מגיחי קרבא. הדא הוא דכתיב, הנה מטתו של שלמה ששים גבורים וגו' פלם אחוזי חרב מלמדי וגו'.

אמר מלפא, מפאן ולהלאה, קרבא דילי אתמסר בידך, זיינין דילי, מארי מגיחי קרבא בידך. מפאן ולהלאה את הוי נטרא לי, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכא) שומר ישראל. מפאן ולהלאה, מאן דאצטריך לי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע למטרוניתא, הדא הוא דכתיב, (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליחא דמלפא בכלא, פמה דאוקימנא. אשתכח דכלא בידהא, ודא הוא יקרא דמטרוניתא. הדא הוא דכתיב, ויסע מלאך האלהים וגו', פמה דאתמר.

וילך מאחריהם, מאי טעמא מאחריהם. בגין דישתכחו לקמהא (נ"א לגבהא) מארי מגיחי קרבא, מארי בלסטראות, מארי רומחין וסייפין, ואתגלון קמהא, דהא הו אתיין משיריין אחרנין, לאגחא קרבא בישראל מלעילא, ועל דא וילך מאחריהם.

ותאנא, בההיא שעתא, אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי, וכנש שית מאה

(רמז) רתיכין מקטרגין, ועל

שְׁכַתּוּב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב
בַּחֹר וְגו'. וכי שש מאות רֶכֶב
בַּחֹר לא היו רכבי מצרים? מה
הטעם וכל רֶכֶב מִצְרַיִם? אלא כִּף
שְׁנִינּוּ, הִיָּה סמא"ל מְלֻנָּה לוֹ שֵׁשׁ
מֵאוֹת מְרַכְּבוֹת שֶׁל מְקַטְרְגִין
לְסִיעַ לוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּקַּח שֵׁשׁ
מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר.

מְתֵי הַשְּׁלִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְסמא"ל? בְּקָרֵב עִם סִסְרָא,
שֶׁעָקַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל
אוֹתָן מְרַכְּבוֹת, וְנִמְסְרוּ בְיַדִּי
הַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שׁוֹפְטִים ה) נַחַל
קִישׁוֹן גִּרְפָּם נַחַל קְדוּמִים וְגו'.
וְלַעֲתִיד לְבֹא כָּלֵם יִמְסְרוּ. זֶהוּ
שְׁכַתּוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם
חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. וְעַל זֶה
וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם, שֶׁעֲתִידָה
הַשְּׁכִינָה בְּסוּף הַיָּמִים לַעֲקֹר אוֹתָם
מִן הָעוֹלָם.

וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, מִי זֶה
עֲמוּד הָעֲנָן? רַבִּי יוֹסִי אָמַר, זֶהוּ
הָעֲנָן שֶׁנֶּרְאָה תְּמִיד עִם הַשְּׁכִינָה,
וְזֶהוּ הָעֲנָן שֶׁנִּכְנַס מִשָּׁה לְתוֹכוֹ.
רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתוּב וְה' הִלֵּךְ
לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. אֲלֵא סִיּוּעַ שֶׁל
הַצְּדִיק הוּא, וּפְרִישָׁה שֶׁל הַרְשָׁם
שָׁלוּ, וְעַל זֶה הִלֵּךְ הָעֲנָן הַזֶּה יוֹמָם,
וְכְתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֵא ה'
חֲסֵדוֹ. וּמִצַּד שֶׁל חֲסֵד בָּא הָעֲנָן
הַזֶּה, וְזֶה נִקְרָא חֲסֵד, וְעֲנָן אַחַר
הוֹלֵךְ בְּלִילָה, וְנִקְרָא עֲמוּד אֵשׁ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עֲמוּד הָעֲנָן
יוֹמָם - זֶה אַבְרָהָם. וְעֲמוּד הָאֵשׁ
לֵילָה - זֶה יִצְחָק. וּשְׁנֵיהֶם נִמְצְאוּ
בַשְּׁכִינָה. וּמָה שָׁאָמַר רַבִּי אַבָּא,
כִּף הוּא וְדָאִי, שֶׁעַל יְדֵי זוֹ (שְׁב״ו)

הַדְּרָגָה נִמְצְאוּ.

וְזֶה וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ
לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ
מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע - שְׁנוּסַע מִצַּד שֶׁל
חֲסֵד, וְנִדְבַק בְּצַד הַגְּבוּרָה,

כָּל רְתִיבָא וְרְתִיבָא, שִׁית מָאָה שְׁלֹטְנִין מְמַנְן
קְטִיגוּרִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת
רֶכֶב בַּחֹר וְגו'. וכי שש מאות רֶכֶב בַּחֹר, לֹא
הוּוּ רֶכֶבִי מִצְרַיִם, מָאִי טַעְמָא וְכָל רֶכֶב
מִצְרַיִם. אֲלֵא הָכִי תֵּאֵנָא, הָוָה סְמָא"ל אוֹזִיף
לִיָּה, שִׁית מָאָה רְתִיבִין מְקַטְרְגִין לְסִיעָא לִיָּה.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב (דף נ"א
ע"ב) בַּחֹר.

אִימְתֵי אֲשָׁלִים קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְסְמָא"ל.
בְּקָרְבָא דְסִסְרָא, דְעָקַר קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא לְכָל אֵינּוֹן רְתִיבִין, וְאַתְּמְסְרוּ בִידָא
דְמִטְרוּנִיתָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) נַחַל
קִישׁוֹן גִּרְפָּם נַחַל קְדוּמִים וְגו'. וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי,
יִתְמְסְרוּ כְּלָהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה
בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. וְעַל דָּא
וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם, דְזְמִינָא שְׁכִינְתָא בְּסוּף יוֹמָא
לְאַעְקָרָא לוֹן מִן עֲלָמָא.

וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, מָאֵן עֲמוּד הָעֲנָן
דָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, דָּא הוּא עֲנָנָא
דְאַתְחַזִּי תְדִיר עִם שְׁכִינְתָא. וְדָא הוּא עֲנָנָא
דְעָאֵל מִשָּׁה בְּגוּיָה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתִיב וַיִּי'
הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, אֲלֵא סִיּוּעָא דְצְדִיק הוּא,
וּפְרִישׁוֹ דְרִשִּׁמוֹ דִּילֵיה, וְעַל דָּא אֲזִיל הָאִי עֲנָן
יוֹמָם, וְכְתִיב (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֵא יי' חֲסֵדוֹ.
וּמִסְטָרָא דְחֲסֵד אֲתָא עֲנָנָא דָּא, וְדָא חֲסֵד
אַתְקָרִי, וְעֲנָנָא אַחֲרָא אֲזִיל בְּלִילָה, וְאַתְקָרִי
עֲמוּד אֵשׁ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עֲמוּד הָעֲנָן יוֹמָם: דָּא
אַבְרָהָם. וְעֲמוּד הָאֵשׁ לֵילָה: דָּא יִצְחָק.
וְתַרְווּיָהּ אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּשְׁכִינְתָא, וּמָה דְאָמַר רַבִּי
אַבָּא, הָכִי הוּא וְדָאִי, דְעַל יְדָא דְהָאִי (נ"א דְבַה"א)
דְרָגָא, אֲשֶׁתְּכַחוּ.

וְהָאִי וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם.

משום שהרי הגיע הזמן להתלבש בדין.

בא ראה, באותה שעה נשלמה הלבנה מהכל, ונרשה שבועים ושנים שמות קדושים בשלשה צדדים. צד אחד התלבש בעטרת החסד העליון בשבועים חקיקות של אור של האבא העליון שמאיר לה.

הצד השני התלבש ברמחי הגבורה, בששים מכות אש, ועשרה שלה שירדו מצד האמא העליונה במנהגים חקיקים.

צד שלישי התלבש בלבושי ארמון שלובש המלך העליון הקדוש, שנקראים תפארת, שירוש הבן הקדוש בשבועים עטרות עליונות מצד של האב והאם, והוא כולל את הצד הזה והצד הזה.

(ושתי עטרות מצד של אבא ואמא, והם שבועים ושנים שמות.) ושנינו, מצד החס"ד שבועים ושנים עדים. מצד הגבורה שבועים ושנים סופרים. מצד התפארת שבועים ושנים גונים להתפאר.

ובמקום זה נחקק אחד באחד, והתעלה השם הקדוש, סוד המרפכה, וכאן נחקקו האבות להתחבר באחד, והוא השם הקדוש חקוק באותיותיו.

צרוף האותיות הללו, אותיות ראשונות, רשומות פסדרים בסדר ישר, משום שכל האותיות הראשונות נמצאו בחס"ד, ללכת בדרך ישר בסדור מתקן.

אותיות שניות רשומות בגלגול למפרע, משום שכל האותיות השניות נמצאות בגבורה (מגבורה), לגלות דינים ומינים שבאים מצד השמאל.

ויסע: דנטיל מסטרא דחס"ד, ואתדבק בסטרא דגבורה, בגין דהא מטא שענתא לאתלבשא בדינא.

הא חזי, בההיא שענתא אשתלים סיהרא מפלא, וירתא שבועין ותריין שמהן קדישין, בתלת סטריין. סטרא חדא אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה, בשבועין גליפין דנהירו דאבא עלאה, דאנהיר לה.

סטרא תניינא, אתלבשת ברומחי דגבורה, בשתיין פולסי דנורא, ועשרה דילה דנחתו מסטרא דאמא עלאה בנימוסי גליפין.

סטרא תלתאי, אתלבשת בלבושי ארגונא, דלביש מלכא עלאה קדישא, דאקרונ

תפארת, דירית ברא קדישא, בשבועין עטריין עלאין, מסטרא דאבא ואמא, והוא כליל להאי סטרא ולהאי סטרא.

(ס"א ותריין עטריין מסטרא דאבא ואמא, ואינון שבועין ותריין שמהן.) ותניין מסטרא דחס"ד שבועין ותריין סהדיין.

מסטרא דגבורה שבועין ותריין סופריין. מסטרא דתפארת שבועין ותריין גוונים לאתפארא.

ובהאי אתר, אתגליף חד בחד, ואסתליק שמא קדישא, רזא דרתיכא, והכא אתגליפו אבהתא, לאתחברא בחד, והוא שמא קדישא גליפא באתווי.

צרופא דאתוון אליו, אתוון קדמאי, רשימין פסדרן בארז מישר, בגין דכלהו

אתוון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארז מישר, בסדורא מתתקן.

אתוון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע, בגין דכלהו אתוון תנייני, משתכחו בגבורה,

(ס"א מגבורה) לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.

אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גונונין, לאתעטר א במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא אתעטר בעטרוי בארז מישר, ורשים להאי סטרא ולהאי סטרא, כמלכא דאתעטר בכלא.

הבא אתרשים שמא קדישא גליפא בשבעין ותריין תיבין, דמתעטרי באבהתא, רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מאי טעמא לאו אינון פתיבין, מנהון בארז מישר כסדורן, ומנהון למפרע, לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינו, (תהלים צט) אתה פוננת מישרים, קדשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתיב (שמות כו) והברית התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קדשא בריך הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

ארא למלכא דאיהו שלים מכלא, דעתיה שלים מכלא, מה ארחיה דההוא מלכא. אנפוי נהירין כשמשא תדיר, בגין דאיהו שלים. וכד דאין, דאין לטב ודאין לביש. ועל דא בעי לאסתמרא מיניה. מאן דאיהו טפשא, חמי אנפוי דמלכא נהירין וחייבין, ולא אסתמר מיניה. ומאן דאיהו חפימא, אף על גב דחמי אנפוי דמלכא נהירין, אמר מלכא ודאי שלים הוא, שלים הוא מכלא, דעתיה שלים, אנא חמי דבההוא נהירו, דינא יתיב (דף נ"ב ע"א) ואתפסא, אף על גב דלא אתחזיא, דאי לאו הכי, לא יהא מלכא שלים, ועל דא בעי לאסתמרא.

כך קדשא בריך הוא, שלים תדיר בהאי גוונא ובהאי גוונא, אבל לא אתחזיא, אלא בנהירו דאפין. ובגין כך, אינון טפשין חייבין לא אסתמרון מיניה. אינון חפימין זכאין,

אותיות שלישיות הן אותיות רשומות, להראות גוונים, להתעטר במלך הקדוש. והכל מתחברים ונקשרים בו, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך ישר, ורושם את הצד הנה ואת הצד הנה, כמו מלך שמתעטר בכל.

כאן נרשם השם הקדוש חקוק בשבעים ושנים תבות שמתעטרות באבות, המרכבה הקדושה העליונה. ואם תאמר, מה הטעם אינו כתיבות האותיות השלישיות הללו, מהם בסדר ישר בסדרם, ומהם למפרע, לישר את הצד הנה ואת הצד הנה, שחרי שנינו, אתה פוננת מישרים - הקדוש ברוך הוא עשה מישרים לשני הצדדים, וכתיב (שמות כו) והברית התיכון בתוך הקרשים וגו', זה הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, זה יעקב. והכל אחד. ארא, למלך שהוא שלם מהכל, דעתו שלמה מהכל, מה דרך אותו המלך? פניו מאירות תמיד כשמש, משום שהוא שלם. וכשדן, הוא דן לטוב ודן לרע, ועל זה צריך להשמר ממנו. מי שהוא טפש, רואה את פני המלך מאירות ומחזכות ולא נשמר ממנו. ומי שהוא חכם, אף על גב שהוא רואה שפני המלך מאירים, אמר: המלך ודאי הוא שלם, שלם מהכל, שלם בדעתו, אני רואה שבאותו האור יושב בדין ונתפסה, אף על גב שלא נראה, שאם לא כך, לא יהיה מלך שלם, ולכן צריך להשמר.

כך הקדוש ברוך הוא שלם תמיד בגוון זה ובגוון זה, אבל לא נראה, אלא בפנים מאירות. ולכן אותם רשעים הטפשים לא נשמרים ממנו. אותם חכמים צדיקים אומרים: מלך שלם הוא. אף על פי שפניו נראים מאירות, הדין

אמרין, מלפא שלים הוא, אף על גב דאנפוי
אתחזיין נהירין, דינא אתפסיא בגויה, בגין כן
בעי לאסתמרא מניה.

אמר רבי יהודה, מהכא, (מלאכי ג) אני יי' לא
שניתי. לא דליגנא לאתר אחרא, בי
אתפליל כלא. הני תרי גוויי בי אתפלילין, בגין
כן פלא בארע מישר אתחזיא, ואף על גב
דאתוון אחידן להאי סטרא ולהאי סטרא,
כסדרן כתיבין.

ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה
ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד
הענן מפניהם ויעמד מאחריהם. (שמות יד) עד
פאן סטרא חד, חסד לאברהם. אמר רבי
שמעון, אלעזר ברי, תא חזי רזא דא. פד
עתיקא קדישא אנהיר למלפא, אנהיר ליה, (ס"א
עשר ליה ואחסין ליה, ככתרון וכו') ועטרין ליה, ככתרין
קדישין עלאין, פד מטאן לגביה מתעטרי
אבהתא, בשעתה דמתעטרי אבהתא, כדין הוא
שלימו דכלא. כדין מטרוניתא, נטלא
במטלנהא, (בהווא) (נ"א בשולטנא בהאי) שלימו
דאבהתא. וכד מתעטרא מפלהון, כדין
אתברכא, ורשותא דכלא בידהא.

ואסתים ביה פגוונא דא שמא קדישא גליפא
באתווי רשימין ברותיכא עלאה
קדישא עטורא דאבהן.

(הנהגה כאן הודפסה בסוף הספר עם הבתים של הע"כ שמות:)

(אמר רבי יוסא, אשפחנא כרוא דא בתקיעותא (ס"א דרב כבבל) דרב המנונא
סבא, תלת ורבין ורבין ורבין, לקבלי בני תלת. וכה הוא סודרא. אמר רבי
יוסי, בלא אתכליל בהאי שמא (נ"א שליחא) קדישא, ואסתיים ביה, אשתבח
דשלימו דרותיכא קדישא אית ביה.)

אמר רבי שמעון, האי הוא שמא קדישא,
עטורא דאבהן, דמתעטרא בגלופייהו,
בחבורא כחדא. שלימו דרותיכא קדישא.

מכסה בתוכו, ולכן צריך
להשמר ממנו.

אמר רבי יהודה, מכאן (מלאכי ג)
אני ה' לא שניתי. לא דלגתי
למקום אחר, בי נכלל הכל. שני
הגונים הללו נכללו בי. משום
כן הפל נראה בדרך ישר, ואף
על גב שהאותיות אחרות לצד
זה ולצד זה, הן פתובות כסדרן.
ויסע מלאך האלהים ההולך לפני
מחנה ישראל וילך מאחריהם
ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד
מאחריהם. עד פאן צד אחד,
חסד לאברהם. אמר רבי שמעון,
אלעזר בני, בא ראה הסוד הזה.
כשהעתיק הקדוש מאיר למלאך,
מאיר לו (מעטר אותו ומוריש לו בכתרים
וכו') ומעטר אותו בכתרים
קדושים עליונים. כשמגיעים
אליו, מתעטרים האבות. ובשעה
שהאבות מתעטרים, אז הוא
שלמות הכל, אז הגבירה נוסעת
במסעיה (באותה) (בשלטון גוה)
שלמות של האבות.
וכשמתעטרת מכלם, אז
מתברכת, ורשות של הכל
בידיה.

וכתום בו פמו זה השם הקדוש
חקיק באותיות רשומות
במרכבה הקדושה העליונה,
עטור האבות.

אמר רבי יוסא, מצאנו בסוד זה
בתקיעת השופר (של רב כבבל) של
רב המנונא סבא שלש ורבין ורבין
וברבין, כנגד שלש אלה, וכך
הסדר. אמר רבי יוסי, הכל נכלל
בשם (שליח) הקדוש הזה ומסתים
בו, נמצא שלמות המרכבה
הקדושה יש בו.

אמר רבי שמעון, זהו השם
הקדוש, עטור של האבות
שמעטרים בתקיעותיהם
בחבור כאחד. שלמות המרכבה
הקדושה. ונכלל בארבעים

ושמונה תבות, שהוא שלמות הכל ועקר השרשים.

בא ראה, גוף העץ - אנ"י, אל"ף נו"ן יו"ד. ראש של כל ענפי העץ - וה"ו. והרי התעוררו החברים, כלל של ענפים וגוף ושרש בארבעים ושמונה תבות. והרי נרשם בשלשה עולמות עליונים ובשלשה עולמות תחתונים.

בגדרו - קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש למעלה, קדוש באמצע, קדוש למטה. קדוש חסד, קדוש גבורה, קדוש תפארת. וכלם נחקקו בשבעים ושפים, כמו שנאמר. ברוך הוא, ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

אמר רבי יצחק, בשעה שהיו ישראל שרויים על הים, ראו כמה אוכלוסים, כמה חילות, וכמה מחנות מלמעלה ומלמטה, וכלם בכנוס על ישראל. התחילו בתפלה מתוך צרתם.

באותה השעה ראו ישראל צרות מפל הצדדים: הים בגליו שעולים לפניהם. מאחוריהם כל אותם אוכלוסים, כל אותם מחנות מצרים. מעליהם כמה קטגורים. התחילו צווחים לקדוש ברוך הוא.

אז פתוב, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. ושנינו בספרא דצניעותא, אלי דוקא, הכל תלוי בעתיק. באותה השעה נגלה העתיק הקדוש, ונמצא רצון בכל העולמות העליונים, ואז האור של הכל האיר.

אמר רבי יצחק, אז, כשהכל מאיר כאחד, ועשה הים מנהגים עליונים, ונמסרו בידו עליונים ותחתונים. ולכן קשה לפני הקדוש ברוך הוא הכל כמו קריעת ים סוף. והכל כף פרשוה.

ואתפליל בארבעין ותמנא תיבותא, דאיהו שלימו דכלא, ועקרא דשרשין.

תא חזי, גופא דאילנא, אנ"י אל"ף נו"ן יו"ד. רישא דכל ענפי אילנא, וה"ו. (וה"ו) והא אתערו חבריא, פללא דענפין ונופא ושרשא, בארבעין ותמנא תיבין. והא אתרשים בתלת עלמין עלאין, ובתלת עלמין תתאין.

לקבליה, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש לעילא. קדוש באמצעיתא. קדוש לתתא. קדוש חסד. קדוש גבורה. קדוש תפארת. וכלהו בשבעין ותריין אתגליפו, כמה דאתמר. בריך הוא, בריך שמייה לעלם ולעלמי עלמין אמן.

אמר רבי יצחק, בשעתא דשרו ישראל על ימא, חמו לכמה (דף נ"ב ע"ב) אכלוסין, לכמה חיילין, לכמה משיריין, מעילא ותתא, וכלהו בכנופיא עלייהו דישראל, שריאו בצלו מגו עאקו דלהון.

ביה שעתא, חמו ישראל עאקו מפל סטריין, ימא בגלוהי דזקפן קמיהו. בתרייהו, פל אינון אכלוסין, פל אינון משיריין דמצרים, לעילא עלייהו כמה קטיגורין. שריאו צווחין לקודשא בריך הוא.

ברין פתיב, ויאמר יי אל משה מה תצעק אלי. ותאנא בספרא דצניעותא, אלי דייקא, בעתיקא תליא כלא. ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא, ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין, בדין נהירו דכלא, אתנהיר.

אמר רבי יצחק, בדין, פד אתנהיר פלא כחדא, ועביד ימא נימוסין עלאין, ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין. ובגיני כף, קשיא קמי קדשא בריך הוא כלא, בקריעת ים

סוף, וכלא הכי אוקמוה. מאי טעמא. בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תלייא.

אמר רבי שמעון, חד איילתא אית בארעא, וקודשא בריך הוא עביד סגיא בגינה, בשעתא דהיא צונחת, קדשא בריך הוא שמע עאקו דילה, וקביל קלה. וכד אצטריך עלמא לרחמי למיאי, היא יהבת קלין, וקודשא בריך הוא שמע קלה, וכדין חייס על עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים מב) פאיל תערוג על אפיקי מים.

וכד בעיא לאולדא, היא סתימא מפל סטרין, פדין אתיאי ושויותא רישא בין ברפאה, וצונחת ורמת קלין, וקודשא בריך הוא חייס עלה, וזמין לקבלה חד נחש, ונשיך בערייתא דילה, ופתח לה, וקרע לה ההוא אתר, ואולידת מיד. אמר רבי שמעון בהאי מלה, לא תשאל ולא תנסה את יי', והכי דייקא.

ויזשע יי' ביום ההוא את ישראל וגו', (שמות יד) וירא ישראל את מצרים מת, ההוא שלטנא ממנא דמצראי, אחמי לון קדשא בריך הוא, דאעבר ליה, בנהר דינור, דהיה בשפתא דימא רבא. מת, מאי טעמא מת. פמה דאוקמוה, דאעברו ליה, מההוא שלטנותא דילה.

וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. (שמות יד) רבי חייא אמר, הכא אשתלים ידא, וכלהו אצבעאן, ואשתלים ידא, דאתפליל ביה בימינא, דהכי תנינן, פלא בימינא אתפליל, ובימינא תליא, הדא הוא דכתיב, מינך יי' נאדרי בכח מינך יי' תרעץ אויב.

ואמר רבי יצחק, לא אשפחנא, מאן דאתקיף לביה, לגביה קדשא בריך הוא, כפרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג הכי נמי.

מה הטעם? משום שקריעת ים סוף תלויה בעתיק.

אמר רבי שמעון, יש אילת אחת ברקיע, והקדוש ברוך הוא עושה הרבה בשבילה. בשעה שהיא צונחת, הקדוש ברוך הוא שומע את הצרה שלה ומקבל קולה, וכשהעולם צריך לרחמים, היא נותנת קולות, והקדוש ברוך הוא שומע את קולה, ואז חס על העולם. זהו שכתוב (תהלים מב) כאיל תערוג על אפיקי מים.

וכשרוצה להוליד, היא נסתרת מפל הצדדים, ואז באה ושמה ראשה בין ברפיה, וצונחת ומרימה קולות, והקדוש ברוך הוא חס עליה, ומזמן פנגדה אותה נחש אחד, ונשיך בעורונה, ופותח אותה וקורע לה אותו מקום, ומוליכה מיד. אמר רבי שמעון, בדבר הזה אל תשאל ואל תנסה את ה', וכף דוקא.

ויזשע ה' ביום ההוא את ישראל וגו', וירא ישראל את מצרים מת. אותו שליט ממנה על המצרים הראה להם הקדוש ברוך הוא שמעביר אותו בנהר דינור, שהיה בשפת הים הגדול. מת, מה הטעם מת? כמו שבארוהו, שהעבירו אותו משלטונו.

וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. רבי חייא אמר, כאן השתלמה היד וכל האצבעות, ונשתלמה היד, שנכללה בו בימין. שפך שנינו, הכל נכלל בימין ותלוי בימין, זהו שכתוב 'מינך ה' נאדרי בכח מינך ה' תרעץ אויב.

ואמר רבי יצחק, לא מצאתי מי חזק לבו לפני הקדוש ברוך הוא כמו פרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג גם כן. אמר לו, לא כף!

הם התחזקו כנגד ישראל, אבל לגבי הקדוש ברוך הוא לא כמו שפרעה חזק את רוחו כנגדו, והיה רואה כל יום את הגבורות שלו ולא היה שב.

אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, פרעה היה חכם מפל מכשפיו ובכל אותם הפתרים, ובכל אותן הידיעות הסתפל. ובכל הצד שלהם לא ראה את גאלת ישראל, ולא היה תולה באחד מהם. ועוד, שהרי בכלם קשרו קשר על ישראל, ופרעה לא סבר שיש קשר אמנה אחר ששולט על הכל, ולכן היה מחזק את לבו.

רבי אבא אמר, רק השם הזה חזק את לב פרעה. שכשהיה משה אומר פה אמר ה' - הדבר הזה ממש חזק את לבו. זהו שכתוב ויחזק ה' את לב פרעה. שהרי בכל החכמה שלו לא נמצא שהשם הזה שולט בארץ. ועל זה אמר, מי ה' ואחר כך אמר, ה' הצדיק. אמר רבי יוסי, אחר כך אמר (שמות י) חטאתי לה'. אותו פה שאמר זה - אמר זה.

רבי חזקיה פתח ואמר, (איוב ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. פסוק זה התבאר בסוד החכמה. אחת היא, מה זה אחת היא? זהו שכתוב (שיר ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובזה הקדוש ברוך הוא דן דיניו למטה, ודן דיניו למעלה בכל. ובשקדוש ברוך הוא מעורר דיניו, הוא דן את דיניו בפתר הזה, ואז פתוב תם ורשע הוא מכלה. משום שאותם הצדיקים נתפסים בחטאי הרשעים, שכתוב ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב וגו'. ועל זה

אמר ליה, לאו הכי. אינון לגביה דישראל אתתקפו, אבל לגביה דקודשא בריך הוא, לא, פמה דאתקפו פרעה רוחיה לקבליה, והיה חמי כל יומא גבוראן דיליה, ולא הוה תב.

אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, פרעה חפים מפל חרשוי הוה, ובכל אינון פתרין, ובכל אינון ידיען, אסתפל. ובכל סטרא דלהון, לא חמא פורקנא דלהון ישראל, ולא הוה תלי פחד מנייהו. ועוד, דהא בכלהו קשירו קשרא עליהו דישראל, ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא, דאיהו שליט על כלא. ועל דא הוה אתקיף לביה.

רבי אבא אמר, לא אתקיף לבא דפרעה, אלא שמא דא. דכד הוה אמר משה, פה אמר יי', דא מלה ממש, אתקיף לביה, הדא הוא דכתיב, (שמות ט) ויחזק יי' את לב פרעה. דהא בכל חכמתא דיליה, לא אשתכח, דשמא דא שליט בארעא. ועל דא אמר, מי יי'. ולבתר אמר, יי' הצדיק. אמר רבי יוסי, לבתר אמר, (שמות י) חטאתי ליי' ההוא פומא דאמר דא, אמר דא.

רבי חזקיה פתח ואמר, (איוב ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. האי קרא, אוקמוה ברזא דחכמתא. אחת היא, מאי אחת היא היא. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובהאי, קדשא בריך הוא דאין דינוי לתתא, ודאין דינוי לעילא בכלא.

וכד קדשא בריך הוא אתער דינוי, דאין דינוי בהאי פתרא, כדין פתיב, תם ורשע הוא מכלה. (דף נ"ג ע"א) בגין דאינון צדיקייא, מתפסאן בחוביהון דרשיעיא, דכתיב, (שמואל ב כד) ויאמר יי' למלאך המשחית בעם רב וגו',

וְעַל דָּא אָמַר (ר' יוסי) אִיּוֹב מְלָה דָּא, (אמר) וְלֹא אֲגַמְר מְלָה, וְאוֹקְמוּהָ טוּל הָרַב, רַבִּי יִיסָא אָמַר, אַחַת הִיא: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא דְּמַצְרַיִם, דְּכַגִּינָה קָטַל קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַצְרָאֵי, וְעַבִּיד בְּהוּ נּוֹקְמִין, הָדָא הוּא דְכֶתִיב תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכֻלָּה.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אִיּוֹב לֹא אֶלְקִי, אֶלָּא בּוֹזְמָנָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם. אָמַר אִיּוֹב, אֵי הָכִי, כָּל אֲפִיָּא שְׁוִין, תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכֻלָּה, פְּרַעַה אֲתַקִּיף בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר (שמות ה) מִי יִי' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוּלוֹ. וְאֵנָּה לֹא אֲתַקִּיפְנָא בְּהוּ, וְלֹא עֲבִידְנָא מִיָּדִי, תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכֻלָּה. הָדָא הוּא דְכֶתִיב, (שמות ט) הִירָא אֶת דְּבַר יִי' מִעַבְדֵי פְרַעַה, זֶה אִיּוֹב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵינּוֹן אֲכַנִּי בְרֵדָא, דִּהוּוּ נַחְתִּין, אַתְעַפְכוּ עַל יְדוּי דְמֹשֶׁה, לְבַתָּר עֲבָדוּ נּוֹקְמִין, בְּיוֹמֵי דִיהוּשַׁע. וְלִזְמַנָּא דְאֲתִי, זְמַיְנִין לְאַחְתָּא אֵינּוֹן דְאַשְׁתְּאָרוּ, עַל אָדוּם וּבְנוּתֵיהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָדָא הוּא דְכֶתִיב, (מִיכָה) כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

דְּבַר אַחַר וִירָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְגו', הָאֵי קָרָא לָאוּ רִישִׁיָּה סִיפִיָּה, וְלָאוּ סִיפִיָּה רִישִׁיָּה. בְּקַדְמִיתָא וִירָא יִשְׂרָאֵל, וּבַתָּר וִיירָאוּ הָעָם אֶת יִי'. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵהוּא סְבָא דְנַחַת עִם בְּנוֵי בְּגִלוּתָא, וְסָבִיל עֲלֵיהָ גְלוּתָא, וְאֶעִיל לְבְנוֵי בְּגִלוּתָא, הוּא מִמֶּשׁ חֲמָא, כָּל אֵינּוֹן נּוֹקְמִין, וְכָל גְבוּרָאן, דְעַבְד קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּמַצְרַיִם, הָדָא הוּא דְכֶתִיב וִירָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סְלִיק קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהָאֵי סְבָא, וְאָמַר לֵיהָ, קוּם חֲמִי בְּנִיךְ דְנִפְקִין מִגּוֹ עֲמָא תְקִיפָא. קוּם חֲמִי גְבוּרָן דְעַבְדִּית, בְּגִין בְּנִיךְ בְּמַצְרַיִם.

אָמַר (ר' יוסי) אִיּוֹב אֶת הַדְּבַר הַזֶּה, וְלֹא פָרַשׁ אֶת הַדְּבַר, וּפְרָשׁוּהָ - טַל הָרַב. רַבִּי יִיסָא אָמַר, אַחַת הִיא - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת מַצְרַיִם, שְׁבַשְׁבִּילָה הָרַג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַצְרַיִם וְעָשָׂה בְּהֵם נְקָמוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכֻלָּה.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אִיּוֹב לֹא נִלְקָה, אֶלָּא בְּזַמַּן שְׁיַצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם. אָמַר אִיּוֹב, אִם כֶּף, כָּל הַפְּנִיִם שְׁוִים, תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכֻלָּה. פְּרַעַה הַחֲזִיק בְּיִשְׂרָאֵל וְאָמַר (שמות ה) מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוּלוֹ, וְאֵנִי לֹא הַחֲזִיקְתִּי בְּהֵם וְלֹא עָשִׂיתִי דְבַר - תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכֻלָּה? ! זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם ט) הִירָא אֶת דְּבַר ה' מִעַבְדֵי פְרַעַה, זֶה אִיּוֹב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אוֹתָם אֲכַנִּי כְרֵד שְׁהִיו יוֹרְדִים, הַתְעַפְכוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה, וְאַחַר כֶּף עָשׂוּ נְקָמוֹת בַּיָּמֹת יְהוּשַׁע, וְלַעֲתִיד לְבֹא עֲתִידִים לָרֶדֶת אוֹתָם שְׁנַשְׂאָרוּ עַל אָדוּם וּבְנוּתֵיהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מִיכָה ז) כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

דְּבַר אַחַר וִירָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְגו' - פְּסוּק זֶה אֵין ראשׁוֹ סוּפוֹ, וְאֵין סוּפוֹ ראשׁוֹ. בַּתְּחִלָּה וִירָא יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֶּף וִיירָאוּ הָעָם אֶת ה'. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ זָקֵן שְׂיָרֵד עִם בְּנָיו לְגִלוּת וְסָבִיל עֲלֵיו אֶת הַגְּלוּת וְהַכְּנִיס אֶת בְּנָיו לְגִלוּת, הוּא רָאָה מִמֶּשׁ אֶת כָּל אוֹתָן נְקָמוֹת וּגְבוּרוֹת שְׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַצְרַיִם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וִירָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַעֲלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אוֹתוֹ זָקֵן וְאָמַר לוֹ, קוּם תְּרָאָה אֶת בְּנִיךְ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ עִם חֲזֵק. קוּם תְּרָאָה אֶת הַגְּבוּרוֹת שְׁעָשִׂיתִי בְּשָׁבִיל בְּנִיךְ בְּמַצְרַיִם.

וְהִינּוּ דְאָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעֲתָא דְנִטְלֵי יִשְׂרָאֵל
לְנַחְתָּא בְּגִלוּתָא דְמַצְרַיִם, דְּחִילוּ
וְאִימְתָּא תְּקִיפָא נָפַל עֲלוּי. אָמַר לִיה קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לִיעֲקֹב, אָמַאי אַתְּ דְּחִיל, (בראשית מו)
אַל תִּירָא מִרְדֵּה מַצְרַיִמָּה. מִמָּה דְכָתִיב אַל
תִּירָא, מִשְׁמַע דְּחִילוּ הָוָה דְּחִיל.

אָמַר לִיה כִּי לְגוּי גְדוּל אֲשִׁימְךָ שָׁם. אָמַר לִיה,
דְּחִילְנָא דִּי יִשְׁיַצוּן בְּנֵי. אָמַר לִיה, אָנֹכִי
אַרְד עִמָּךְ מַצְרַיִמָּה. אָמַר לִיה תּוּ דְחִילְנָא,
דְּלֹא אֲזַפִּי לְאַתְקַבְּרָא בִּינֵי אַבְהָתִי, וְלֹא אַחֲמִי
פּוֹרְקָנָא דְבְנֵי, וּגְבוּרָאן דְּתַעֲבִיד לְהוּ. אָמַר
לִיה, וְאָנֹכִי אַעֲלֶךְ גַּם עֲלֵה, אַעֲלֶךְ לְאַתְקַבְּרָא
בְּקַבְרֵי אַבְהָתֶךָ. גַּם עֲלֵה, לְמַחֲמִי פּוֹרְקָנָא
דְּכַרְךָ, וּגְבוּרָאן דְּאַעֲבִיד לְהוּ.

וְהַחֲוָא יוֹמָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, סְלִיק
לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיעֲקֹב, וְאָמַר
לִיה, קוּם, חָמִי בְּפּוֹרְקָנָא דְכַרְךָ, דְכַמָּה חִילִין
וּגְבוּרָאן עֲבָדִית לְהוּ, וַיַּעֲקֹב הָוָה תַּמָּן, וְחָמָא
כֻּלָּא, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד
הַגְּדוֹלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִהֲכָא, (דברים ד) וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו
בְּכַחוּ הַגְּדוֹל מִמַּצְרַיִם. מָאִי בְּפָנָיו. בְּפָנָיו
דָּא יַעֲקֹב, דְּאַעִיל לְכַלְהוּ תַּמָּן. רַבִּי חֲזַקְיָה
אָמַר, וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו, בְּפָנָיו: דָּא אַבְרָהָם.
דְּכָתִיב, (בראשית יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

הָא חֲזִי, אַבְרָהָם אָמַר, הֲלִבְּן מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד
וְגוֹ', אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֲזִיךָ,
אַתְּ תַּחֲמִי כַמָּה אַכְלוּסִין, וְכַמָּה חֲזִילִין דִּיפְקוּן
מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, כָּל
אַיְנוּן שְׁבָטִין, כָּל אֵינּוּן רַבּוּן, סְלִיק קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וְחָמָא לוֹן, הָדָא הוּא
דְכָתִיב וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר כֻּלְהוּ
אַבְהָתָא אֲזִדְמִנוּ תַּמָּן בְּכֹל הַהוּא פּוֹרְקָנָא. הָדָא

וְהִינּוּ מַה שְׁאָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעֲתָא
שְׁנַסְעוּ יִשְׂרָאֵל לְדַדְת לְגִלוּת
מַצְרַיִם, פַּחַד וְאִימָה חֲזַקָה נָפְלוּ
עֲלוּי. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לִיעֲקֹב, לְמָה אַתָּה פּוֹחֵד? (בראשית
מו) אַל תִּירָא מִרְדֵּה מַצְרַיִמָּה. מִמָּה
שְׁפָתוֹב אַל תִּירָא, מִשְׁמַע שְׁפָחַד
הִיָּה פּוֹחֵד.

אָמַר לוּ, כִּי לְגוּי גְדוּל אֲשִׁימְךָ
שָׁם. אָמַר לוּ, אָנִי פּוֹחֵד שְׁיִכְלוּ
בְנֵי. אָמַר לוּ, אָנֹכִי אַרְד עִמָּךְ
מַצְרַיִמָּה. אָמַר לוּ, עוֹד אָנִי פּוֹחֵד
- שְׁלֹא אֲזַפֵּה לְהַקְבֵּר בֵּין אַבּוּתִי
וְלֹא אַרְאֶה אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵי
וְהַגְּבוּרוֹת שְׁתַּעֲשֶׂה לְהֵם. אָמַר לוּ,
וְאָנֹכִי אַעֲלֶךְ גַּם עֲלֵה. אַעֲלֶךְ -
לְהַקְבֵּר בְּקַבְרֵי אַבּוּתֶיךָ. גַּם עֲלֵה
- לְרֵאוֹת אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵיךָ
וְהַגְּבוּרוֹת שְׁתַּעֲשֶׂה לְהֵם.

וְאוֹתוֹ יוֹם שְׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל
מִמַּצְרַיִם, הָעֲלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת יַעֲקֹב וְאָמַר לוּ, קוּם
תִּרְאֶה בְּגֻאֲלַת בְּנֵיךָ, שְׁכַמָּה
חֲזִילוֹת וּגְבוּרוֹת עֲשִׂיתִי לְהֵם.
וַיַּעֲקֹב הָיָה שָׁם וַרְאֶה אֶת הַכֹּל.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד
הַגְּדוֹלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִכָּאן, (דברים ד)
וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוּ הַגְּדוֹל
מִמַּצְרַיִם. מַה זֶה בְּפָנָיו? בְּפָנָיו זֶה
יַעֲקֹב, שֶׁהַכְּנִיס לְשָׁם אֶת כָּלֵם. רַבִּי
חֲזַקְיָה אָמַר, וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו -
בְּפָנָיו זֶה אַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית
יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

בֵּא רְאֵה, אַבְרָהָם אָמַר, הֲלִבְּן
מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד וְגוֹ'. אָמַר לוּ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲזִיךָ, אַתָּה
תִּרְאֶה כַמָּה אוֹכְלוּסִים וְכַמָּה
חֲזִילוֹת שְׁיִצְאוּ מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא
שְׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, כָּל
אוֹתָם שְׁבָטִים, כָּל אוֹתָם רַבּוּת,
הָעֲלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
אַבְרָהָם וַרְאֵה אוֹתָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל

האבות הזדמנו לשם בכל אותה הגאולה. זהו שכתוב ויוצאך בפניו. מה זה בפניו? אלו האבות.

רבי אלעזר אמר, ויוצאך בפניו - זה יעקב. בכחו - זה יצחק. הגדל - זה אברהם. אמר רבי שמעון, וכן בשביל האבות מזדמנת תמיד גאלה לישראל, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר. האבות מילא, אבל מה זה והארץ אזכר? אלא להכליל עמם את דוד המלך, שהוא מרכבה עם האבות, והם מעוררים תמיד גאלה לישראל.

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים. וכי עשו עשה, והרי מקדם לכן זה נעשה? מה זה את היד הגדולה אשר עשה ה'? אלא יד לא נקראת פחות מחמש אצבעות. הגדלה - שפלוילים בה חמש אצבעות אחרות, ואז נקראים גדולה. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול, והקדוש ברוך הוא עשה בהם (בעת נסים) נסים וגבורות, ובה נעקרו כל הדרגות מהשתלשלותם.

מכאן למדנו זה, שבחמש האצבעות הראשונות כתוב ויחזק לב פרעה. פיון שנשלמו אותן חמש, שוב לא היה דבר ברשות פרעה, ואז כתוב ויחזק ה' את לב פרעה.

ועל זה וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ויאמינו בה. וכי עד עכשו לא האמינו בה, והרי כתוב (שמות ד) ויאמן העם וישמעו וגו'? והרי ראו כל אותם גבורות שעשה להם הקדוש ברוך הוא במצרים. אלא מה אל תיראו התיצבו וראו וגו'.

הוא דכתיב ויוצאך בפניו. מאי בפניו אלין אבהתא.

רבי אלעזר אמר, ויוצאך בפניו: דא יעקב. בכחו: דא יצחק. הגדול: דא אברהם. אמר רבי שמעון, וכן בגינייהון דאבהתא, אזדמן פורקנא תדיר לישראל, דכתיב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. אבהתא תינח, מהו והארץ אזכור. אלא, לאכללא עמהון דוד מלפא, דאיהו רתיכא באבהתא (דף נ"ג ע"ב) ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל.

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יי' במצרים. וכי השתא עשה, והא מקדמת דנא אתעביד, מאי את היד הגדולה אשר עשה יי'. אלא, יד לא אקרי פחות מחמש אצבעאן. הגדולה: דכלילין בה חמש אצבעאן אחרנין, ואתקרון פדיון גדולה. וכל אצבעא ואצבעא, סליק לחושבנא רבא, וקודשא בריך הוא עביד בהו (ס"א השתא ניסין) ניסין וגבורין, ובהאי אתעקרו כלהו דרגין משלשוליהון.

מכאן אוליפנא דא, דבחמש אצבעאן קמאי, פתיב, ויחזק לב פרעה, פיון דאשתלמו אינון חמש, תו לא הוה מלה ברשותיה דפרעה, פדיון פתיב ויחזק יי' את לב פרעה. ועל דא וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ויאמינו ביי'. וכי עד השתא לא האמינו ביי', והא כתיב (שמות ד) ויאמן העם וישמעו וגו'. והא חמו כל אינון גבוראן דעביד להו קדשא בריך הוא במצרים. אלא מאי ויאמינו, ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו וגו'.

זה ויאמינו? אותו הדבר שאמר, ויאמר משה אל העם

רבי ייסא שאל ואמר, כתוב וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר רבי יוסי, ראו אותם מתים. אמר לו, אם כתוב לא תוסיפו לראותם חיים - הייתי אומר כן. אמר לו רבי אבא, יפה שאלת.

א"ר בא ראה, כתוב מן העולם ועד העולם, ושנינו - עולם למעלה ועולם למטה. עולם שלמעלה - משם היא הראשית להדליק מנורות. העולם שלמטה - שם הסינים, ונכלל מהכל. ומעולם הזה שלמטה מתעוררות גבורות לתחתונים.

ובעולם זה עשה הקדוש ברוך הוא אותות לישראל והרחיש להם נסים, וכשהתעורר עולם זה לעשות להם נסים, כל המצרים נשקעו בים על ידי עולם זה, והתרחש להם לישראל נסים בעולם זה. ועל זה כתוב לא תספו לראותם עוד עד עולם, עד שיתעורר אותו עולם וימסרו לדיניו. וכיון שנמסרו לו לדון, אז כתוב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. זהו שכתוב מן העולם ועד העולם. עד העולם דוקא. ואז כתוב ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

אז ישיר משה. רבי יהודה פתח, (ירמיה א) בטרם אצרך בכטן ידעתיה וגו'. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם יותר מכל שאר העמים, ומרב האהבה שהוא אוהב אותם, הקים עליהם נביא אמת ורועה נאמן, ועורר עליו רוח הקדש יותר מכל שאר הנביאים הנאמנים. והוציאו מחלקו ממש כמה שהפריש יעקב מבניו להקדוש ברוך הוא - שבט לוי. וכיון שהיה לוי שלו, לקח אותו הקדוש ברוך הוא

רבי ייסא שאל ואמר, כתיב וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר רבי יוסי, מתין חמו להו. אמר ליה, אי כתיב לא תוסיפו לראותם חיים, הוה אמינא הכי. אמר ליה ר' אבא יאות שאילתא.

א"ר תא חזי, כתיב (דברי הימים א טז) מן העולם ועד העולם, ותנינן, עולם לעילא, ועולם לתתא. עולם דלעילא, מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין. עולם דלתתא, תמן הוא סיומא, ואתפליל מפלא, ומתאי עולם דלתתא, מתערין גבורין לתתאי.

ובהאי עולם, עביד קדשא בריה הוא אתין לישראל, ורחיש לון ניסא. וכד אתער האי עולם למעבד נסין, כלהו מצראי אשתקעו בימא, על ידא דהאי עולם, ואתרחיש לון לישראל ניסא בהאי עולם. ועל דא כתיב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עד דיתער ההוא עולם, ויתמסרון בדינוי, וכיון דאתמסרו ביה למתדן, כדין כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, הדא הוא דכתיב מן העולם ועד העולם, עד העולם דיקא. כדין כתיב, ויאמינו בני' ובמשה עבדו.

אז ישיר משה. (שמות טו) ר' יהודה פתח, (ירמיה א) בטרם אצרך בכטן ידעתיה וגו'. זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא בריה הוא אתרעי בהו יתיר מפל שאר עמין. ומסגיאות רחימותא דרחים להו, אוקים עליהו נביאה דקשוט, ורעיא מהימנא. ואתער עליה רוחא קדישא, יתיר מפל שאר נביאי מהימני, ואפיק ליה מחולקיה ממש, ממה דאפריש יעקב מבנוי לקודשא בריה הוא, שבטא דלוי, וכיון דהוה לוי דיליה, נטל ליה קדשא בריה הוא,

וְעָטַר אוֹתוֹ בְּכִמְהָ עֲטָרוֹת, וּמָשַׁח אוֹתוֹ בְּשֵׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְאָז הוֹצִיא מִבְּנֵי רֹחַ קֹדֶשׁ לְעוֹלָם, וְזָרַז אוֹתוֹ בְּאֲבִנְטוֹ הַקְּדוּשִׁים, הָאֲמוּנָה הַגְּדוּלָּה.

לְמַדְנֵנוּ, בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן לְרֹדֶת לְעוֹלָם, הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹחַ קֹדֶשׁ מִמְחַצְבֵי הַסְּפִיר שֶׁל אֲבָן טוֹבָה, שֶׁהִיא גְּנוּז בְּמֵאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה וְאוֹרוֹת, וְהֵאִיר עָלֶיהָ. וְעָטְרוּ בִּשְׁסִיחָה עֲטָרוֹת שְׁעוּמָדוֹת לְפָנָיו, וְהִפְקִיד אוֹתוֹ עַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְנָתַן לוֹ מָאָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת. (גְּנוּז שֵׁם, וְעָטַר אוֹתוֹ בְּשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמֵשׁ עֲטָרוֹת, וְהֵאִיר עָלָיו מֵאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה וְאוֹרוֹת, וְהִעֲמִיד לְפָנָיו, וְהִפְקִיד אוֹתוֹ בְּכָל בֵּיתוֹ, וְנָתַן לוֹ מָאָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת. נ"א מֵאֵתִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשָׁה) וְעָטְרוּ בְּחֲמֵשׁ עֲטָרוֹת, וְכָל עֲטָרָה וְעֲטָרָה עוֹלָה וּמֵאִירָהּ בְּאֵלֶּף עוֹלָמוֹת שְׁמֵאִירִים, וּמְנוֹרוֹת שְׁגֻנוּזִים בְּגִנְיֵי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן.

וְאֵז הֵעֲבִיר אוֹתוֹ בְּכָל הַמְּנוֹרוֹת (הַבְּשָׁמִים) שֶׁבָּגַן עֲדָן, וְהִכְנִיסוֹ לְהִיכָלוֹ, וְהֵעֲבִירוֹ בְּכָל חֵילוֹתָיו וְגִיסוֹתָיו. אֵז כָּלֵם הִזְדַּעְזְעוּ, פְּתָחוּ וְאָמְרוּ: הַסְּתַלְקוּ מִסְּבִיבֵינוּ וְצַד הַיְּהוּדִים, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹרֵר רֹחַ לְשֵׁלֶט לְהַרְגִּיז עוֹלָמוֹת. יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: מִי הוּא זֶה שֶׁכָּל הַמִּפְתָּחוֹת הִלְלוּ בְּיָדוֹ? פְּתַח קוֹל אַחֵר וְאָמַר: קַבְּלוּ אוֹתוֹ בְּתוֹכְכֶם! זֶהוּ שְׁעֵתִיד לְרֹדֶת בֵּין בְּנֵי אָדָם, וְעֵתִידָה תוֹרָה, גְּנִיזַת הַגְּנִיזוֹת, לְהִמְסֵר בְּיָדוֹ, וּלְהַרְעִישׁ עוֹלָמוֹת שְׁלֹמְעֵלָה וּשְׁלֹמְטָה עַל יָדוֹ שֶׁל זֶה. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כָּלֵם הַתְּרַגְּשׁוּ וְנִסְעוּ אַחֲרָיו. פְּתָחוּ וְאָמְרוּ, (תְּהִלִּים טו) הַרְפַּבְתָּ אָנוּשׁ לְרָאשֵׁינוּ בְּאֵנוּ בְּאֵשׁ וּבַמֵּיִם.

אֵז עֲלָתָהּ אוֹתָהּ רֹחַ וְעֲמֻדָה לְפָנָיו הַמְּלָךְ. מ' פְּתוּחָה עֲלָתָהּ

וְאֵעָטַר לִיָּה בְּכִמְהָ עֲטָרִין, וּמָשַׁח לִיָּה בְּמָשַׁח רְבוּת קְדִישָׁא דְלַעֲיִלָּא, וּכְדִין אֲפִיק מִבְּנֵי רֹחַא קְדִישָׁא לְעֵלְמָא, וְזָרִיז לִיָּה בְּהִימְנוּיֵי קְדִישֵׁי, מְהִימְנוּתָא רַבָּא.

הִתְנָא, בְּהִיא שְׁעָתָא דְמָטָא זְמַנִּיה דְמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהִימְנָא לְאַחְתָּא לְעֵלְמָא, אֲפִיק קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רֹחַא קְדִישָׁא מְגֻזְרָא דְסְפִירוֹ דְאֲבָן טְבָא, דְהוּא גְּנִיז בְּמֵאֵתָן וְאַרְבָּעִין וּתְמַנְיָא (נְהוּרִין, וְאֶתְנַחֵיר עֲלֵיהָ. וְאֶעֱטְרִיהָ בְּשֵׁם"ה) עֲטָרִין, וְקִיַּיְמִי קָמִיה, וְאַפְקִיד לִיָּה בְּכָל דִּילֵיהָ. (נ"א בֵּיתֵיה) וְיָהֵב לִיָּה מָאָה וְשִׁבְעִין וּתְלַת מִפְתָּחִין. (נ"א גְּנִיז תְּמַן וְאֶעֱטְרִיהָ בְּתַלַּת מָאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ עֲטָרֵי וְאֶתְנַחֵיר עֲלֵיהָ מֵאֵתָן וְאַרְבָּעִין וּתְמַנְיָא נְהוּרִין וְקָמִים קָמִיה וְאַפְקִיד לִיָּה בְּכָל בֵּיתָא דִּילֵיהָ וְיָהֵב לִיָּה מָאָה וְשִׁבְעִין וּתְלַת מִפְתָּחִין. נ"א מֵאֵתָן וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ) וְאֵעָטַר לִיָּה בְּחֲמֵשׁ עֲטָרִין, וְכָל עֲטָרָא וְעֲטָרָא סְלִיק וְאֶתְנַחֵיר בְּאֵלֶּף עֲלָמִין דְנְהַרִין, וּבּוֹצִינִין דְגְּנִיזִין בְּגִנְזֵיָא דְמִלְפָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

בְּרִין אֶעֱבְרִיהָ בְּכָל בּוֹצִינִין (נ"א בּוֹסְמִין) דְבְּגֻנְתָּא דְעֲדָן, וְאֵעֲלִיָּה בְּהִיכָלֵיהָ, וְאֵעֱבְרִיהָ בְּכָל חֵיָלִין וְגִיָּסִין דִּילֵיהָ. כְּדִין אֲזִדְעִזְעוּ כְּלָהוּ, פְּתָחוּ וְאָמְרוּ, אִסְתַּלְקוּ מִסְּחַרְגֵּיָה, (סְטָרָא דְסְטָרִין) דְהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר רֹחַא לְשֵׁלֶטָאָה לְמַרְגְּזֵי עֲלָמִין. קָלָא נִפְקֵי וְאָמַר, מָאן הוּא דִין, דְכָל מִפְתָּחִין אֵלִין (דַּד נ"ד ע"א) בִּידוּי. פְּתַח קָלָא אַחְרָא וְאָמַר, קַבְּלוּ לִיָּה בְּגּוֹוִיכּוֹ, דָּא הוּא דְזְמִין לְנַחְתָּא בֵּין בְּנֵי נָשָׂא, וְזְמִנָּא אוֹרֵייתָא, גְּנִיזָא דְגְּנִיזֵיָא, לְאַתְמַסְרָא בִּידוּי, וּלְאַרְעֵשָׁא עֲלָמִין דְלַעֲיִלָּא וְתַתָּא עַל יָדָא דְדִין. בִּיה שְׁעָתָא אֲתַרְגִּישׁוּ כְּלָהוּ, וְנִטְלִין אֲבַתְרִיהָ, פְּתָחוּ וְאָמְרוּ, (תְּהִלִּים טו) הַרְפַּבְתָּ אָנוּשׁ לְרָאשֵׁינוּ בְּאֵנוּ בְּאֵשׁ וּבַמֵּיִם.

בְּרִין סְלָקָא הֵהוּא רֹחַא, וְקִיַּיְמָא קָמִי מִלְפָּא. מ' פְּתִיחָא, סְלִיק וְאֲתַעַטַר בְּעֲטָרֵי,

והתעטרה בעטרותיה, ועטרה אותו בשלש מאות ועשרים וחמש עטרות, והפקיד מפתחות בידו. ש' של האבות עטרו אותו בשלש עטרות קדושות, והפקידו בידו את כל מפתחות המלך, והפקידו אותו באמונה, להיות נאמן הבית. ה' עלתה ועטרה אותו בעטרותיה, וקבלה אותו מהמלך.

ואז ירד אותו הרוח לאניות ששטות באות הים הגדול, וקבלה אותו לגדל את המלך, ונתנה לו משם פלי זין להלקות את פרעה ואת כל ארצו. ובשפחות ובכראשי חדשים מעלה אותו אל המלך, ואז נקרא שמו באותיות הרשומות הללו.

ובאותה שעה שיצא לרדת לארץ בצדע של לוי, נתקנו ארבע מאות ועשרים וחמש מנורות למלך, וארבע מאות ועשרים וחמש חקיקות ממנים לוי את אותה רוח למקומה. כשיצא לעולם, האירה ה' בפניו, והבית התמלא מזיוו. באותה שעה קרא עליו הקדוש ברוך הוא, בטָרם אָצְרָךְ כַּבְטָן יַדְעִתִּיךְ וּבְטָרם תִּצָא מֵרַחם נְבִיא הַקְדֻשִׁתִּיךְ נְבִיא לְגוֹיִם נְתִתִּיךְ.

רבי יצחק אמר, באותה שעה הרג (הפיל) הקדוש ברוך הוא את השר הממנה הגדול של מצרים, וראו אותו משה ובני ישראל, ואז אמרו שירה. זהו שכתוב וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. רבי אבא פתח ואמר, הסתפלותי בכל התשפחות ששפחו את הקדוש ברוך הוא, וכלם פתחו באז. (מלכים א ח) אז אמר שלמה. (יהושע י) אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מה הטעם?

ישיר ישראל, מה הטעם?

ואעטריה בתלת מאה ועשרין וחמש עטרין, ואפקיד מפתחוי בידוי. ש דאבהתא, אעטרו ליה בתלת עטרין קדישין, ואפקידו כל מפתחון דמלכא בידיה, ואפקידו ליה בהימנותא, מהימנא דביתא. ה סלקא ואתעטרא בעטרוי, וקבילת ליה מן מלכא.

ברין, נחת ההוא רוחא בארביין דשאטן, בההוא ימא רבא, וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא, והיא יתבת ליה מתמן זיונין, לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה. ובשפחא וברישי ירחי, סלקת ליה למלכא, כדין אקרי שמייה, באלין אתוןן רשימין.

ובההוא שעתא, דנפק לנחתא לארעא, בזרעא דלוי, אתתקנו ארבע מאה ועשרין וחמש בוצינין למלכא, וארבע מאה ועשרין וחמש גליפין ממנן, אוזפוה לההוא רוחא לאתריה, כד נפק לעלמא, אתנהרא ה באנפוי, וביתא אתמלייא מזיותיה. ביה שעתא, קרא עליה קדשא בריך הוא, בטָרם אָצְרָךְ כַּבְטָן יַדְעִתִּיךְ וּבְטָרם תִּצָא מֵרַחם הַקְדֻשִׁתִּיךְ נְבִיא לְגוֹיִם נְתִתִּיךְ.

רבי יצחק אמר, ביה שעתא קטל (נ"א אפיל) קדשא בריך הוא לרבובא ממנא דמצראי, וחמו ליה משה ובני ישראל, כדין אמרו שירה. קדא הוא דכתיב, וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. (שמות טו) רבי אבא פתח ואמר, אסתפלנא בכל תשפחון דשפחו לקודשא בריך הוא, וכולם פתחו באז. (מלכים א ח) אז אמר שלמה. (יהושע י) אז ידבר יהושע. (במדבר כא) אז ישיר ישראל. מאי טעמא. אלא הכי תאנא, כל נסין וכל גבורון אלא כן שנינו, כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו,

חֲקוּקִים וְשׁוּמִים בָּאֵז, בָּא', וְא'
בְּז', נִקְבַּב בְּחֶשֶׁה וְהַאִיר לְכָל עֵבֶר.
וּכְשֶׁהַתְּחַבֵּר הָאֵוֶר שֶׁל אֶל"ף וְהַגִּיעַ
לְזִי"ן, מִי זֶה זִי"ן? זֶה (יִשְׁעִיה לֵד) חָרַב
לֵה' מְלֵאָה דָם. אֵז עֲשֵׂה נִסִּים
וּגְבוּרוֹת, מִשׁוּם שֶׁהַתְּחַבֵּרָה א' בְּז'.
וְזוֹ הִיא הַשִּׁירָה. שִׁירָה הִיא שֶׁל כָּל
הַצְּדָדִים, וְזֶהוּ אֵז יִשִּׁיר.

יִשִּׁיר! שֶׁר הִיָּה צְרִיף לְהִיטֵ! אֵלֶּא
דְּכַר זֶה תְּלוּי וּמִשְׁלִים אֵת
אוֹתוֹ הַזְּמַן, וּמִשְׁלִים לְעֵתִיד לְבֵא,
שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחַת בְּשִׁירָה
הַזֶּה מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. מִכָּאֵן
לְמַדְנֵה, שֶׁהַצְּדִיקִים הֵרָאשׁוּנִים, אֶף
עַל גֵּב שֶׁהַתְּעַלּוֹ לְדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת
שְׁלֹמַעֲלָה, וּנְקִשְׁרוּ בְּקֶשֶׁר שֶׁל צְרוּר
הַחַיִּים - עֲתִידִים כָּלֶם לְהַחִיּוֹת
בְּגוּף וְלִרְאוֹת אוֹתוֹת וּגְבוּרוֹת
שִׁיעֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
וְלוֹמַר שִׁירָה זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֵז
יִשִּׁיר מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִכָּאֵן, (יִשְׁעִיה י"א)
יוֹסִיף ה' שְׁנֵית יָדוֹ לְקַנּוֹת אֵת שְׁאֵר
עַמּוֹ. לְקַנּוֹת - כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (מִשְׁלִי ח)
ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ. אֵת שְׁאֵר עַמּוֹ
- אֵלוֹ הֵם הַצְּדִיקִים שְׁבָהֶם
שְׁנֵאֲמַרִים שְׁאֵר, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (בַּמְדַּבֵּר
י"א) וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחְנֶה.
וְשֵׁנִי, אֵין הַעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֵלֶּא עַל
אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים עֲצָמִם שִׁירִים.

וְאֵם תֵּאמַר, הוֹאִיל וּנְקִשְׁרוּ בְּצְרוּר
הַחַיִּים וּמִתְעַנְּגִים בְּעַנְגַּת הַעֲלִיּוֹן,
לְמַה יוֹרִיד אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַרְצָ? צֵא וּלְמַד מִזְּמַן רֵאשׁוֹן,
שְׁכָל אוֹתָם רִחוּת וּנְשִׁמוֹת שְׁהִיוּ
בְּדַרְגָּה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁלֹמַעֲלָה,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹרִיד אוֹתָם
לְאַרְצָ לְמַטָּה. כָּל שְׁכָן עֲכָשׁוּ,
שְׁרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אֵת
הַעֵקֶם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (קַחֲלֵת ז) כִּי אָדָם

דְּאֵתְעַבְדִּירוֹ לֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל, כִּד אֵתְנַהִיר נְהִירוֹ
דְּעֵתִיקָא קְדִישָׁא בְּעֵטְרוּי, גְּלִיפִין רְשִׁימִין
בָּאֵז, בָּא', וְא', בְּז', אֲנָקִיב בְּחֶשׁוּכֵי, וְנַהִיר
לְכָל עֵיבֶר. וְכִד אֵתְחַבֵּר נְהִירוֹ דְּאֶל"ף וּמְטִי
לְזִי"ן, מָאן זִי"ן, דָּא (יִשְׁעִיה לֵד) חָרַב לִי"י
מְלֵאָה דָם. כְּדִין עֵבִיד נִסִּין וּגְבוּרָאן, בְּגִין
דְּאֵתְחַבֵּר א' עִם ז'. וְדָא הוּא שִׁירָתָא. שִׁירָתָא
הִיא דְּכָל סְטְרִין, וְדָא הוּא אֵז יִשִּׁיר.

יִשִּׁיר, שֶׁר מִיבְעֵי לִיָּה. אֵלֶּא מְלָה דָּא תְּלִיא,
וְאֵשְׁלִים לְהַהוּא זְמַנָּא, וְאֵשְׁלִים
לְזְמַנָּא דְּאַתִּי, דְּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחָא
שִׁירָתָא דָּא. מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִכָּאֵן
אוֹלִיפְנָא, דְּצְדִיקֵיָא קְדָמָי, אֶף עַל גֵּב
דְּאֵסְתְּלָקוּ בְּדַרְגִּין עֲלֵאִין דְּלַעֲיִלָּא, וְאֵתְקִשְׁרוּ
בְּקֶשֶׁרָא דְּצְרוּרָא דְּחַיִּי, זְמִינִין כְּלָהוּ לְאַחֲיָא
בְּגוּפָא, וּלְמַחְמֵי אֵתִין וּגְבוּרָן דְּקָא עֵבִיד
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל. וּלְמִימַר שִׁירָתָא
דָּא, הָדָא הוּא דְּכֹתִיב אֵז יִשִּׁיר מִשָּׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִהֶכָּא, (יִשְׁעִיה י"א) יוֹסִיף יי'
שְׁנֵית יָדוֹ לְקַנּוֹת אֵת שְׁאֵר עַמּוֹ. לְקַנּוֹת:
כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (מִשְׁלִי ח) יי' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ.
אֵת שְׁאֵר עַמּוֹ: אֵלִין אֵינּוֹן צְדִיקֵיָא דְּבַהוֹן,
דְּאֵקְרוּן שְׁאֵר, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר (בַּמְדַּבֵּר י"א)
וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחְנֶה. וְתַנִּינָן, לִית
עֲלֵמָא מִתְקַיֵּמָא אֵלֶּא עַל אֵינּוֹן דְּעֵבְדֵי
גְּרַמֵּיהוּ שִׁירִים.

וְאִי תִימָא, הוֹאִיל וְאֵתְקִשְׁרוּ בְּצְרוּרָא דְּחַיִּי,
וּמִתְעַנְּגִי בְּעַנּוּגָא עֲלֵאָה, אָמַאי יְחִית לֹוֹן
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְאַרְעָא. פּוּק וְאוֹלִיף
מִזְמַנָּא קְדָמָה, דְּכָל אֵינּוֹן רִחוּין וּנְשִׁמְתִין,
דְּהוּ בְּדַרְגָּא עֲלֵאָה דְּלַעֲיִלָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַחֲתִית לְהוּ לְאַרְעָא לְתַתָּא.

אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואם תאמר, אותם שמתו בעטיו של נחש, אפלו הם יקומו ויהיה בעלי עצה למלך המשיח.

ועל זה שנינו, משה עתיד לומר שירה לעתיד לבא. מה הטעם? משום שכתוב (מייכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו? אראך היה צריך להיות! אלא אראנו ממש, למי שראה בתחלה - אראנו פעם שניה. וזהו אראנו. וכתוב (תהלים א) אראנו בישע אלהים, ואראהו בישועתי. ואז, אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'.

שירה של הגבירה לקדוש-ברוך-הוא. שנינו, כל אדם שאומר שירה זו בכל יום ומכון בה, זוכה לאמרה לעתיד לבא, שהרי יש בה עולם שעבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימות מלך המשיח, ותלויים עליה (אות למעלה) כל אותן תשפחות אחרות שאומרים עליונים ותחתונים.

השירה?! שיר זה היה צריך להיות! אלא השירה שמשפחת הגבירה למלך. ומשה אמר מלמטה למעלה, והרי פרשה לה' - משום שהמלך מאיר לה פנים (שמאירים פני המלך בנגדה). רבי יוסי אמר, כל אותם שמנים שהיו שופעים, משוף המלך הקדוש בנגדה, משום כך משפחת אותו הגבירה.

אמר רבי יהודה, אם כך, למה כתוב משה ובני ישראל, והרי הגבירה צריכה לשבח? אלא אשרי חלקם של משה וישראל,

כל שפן השתא, דבעי קדשא בריך הוא לישראל לעקימא, כמה דאת אמר (קהלת ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואי תימא, אינון דמיתו בעטיו דנחש. אפילו אינון יקומו, ויהון מארי דעיטא, למלכא משיחא.

ועל דא תנינו, משה זמין למימר שירתא לזמנא דאתי. מאי טעמא. בגין דכתיב, (מייכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו, אראך מיבעי ליה. אלא אראנו ממש, למאן דחמא בקדמיתא, יחמי ליה תננינות, ודא הוא אראנו, וכתוב (תהלים א) אראנו בישע אלהים, ואראהו בישועתי. (דף נ"ד ע"ב) וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי'.

שירתא דמטרוניתא לקודשא בריך הוא. תנינו, כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא, ומכוון בה, זכי למימרא לזמנא דאתי. דהא אית בה עלמא דעבר, ואית בה עלמא דאתי, ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא. ותלי עלה, (נ"א אה לעילא) כל אינון תושפחאן אחרנין, דקאמרי עלאי ותתאי.

השירה שיר זה מיבעי ליה. אלא שירתא, דקא משפחת מטרוניתא למלכא. ומשה מתתא לעילא קאמר, והא אוקמוה. ליי': בגין דאנהיר לה מלכא אנפחא, (נ"א דנהיר אנפוי מלכא לקבלה) ר' יוסי אמר, דכל אינון משחין, דהוו נגדין, משיך מלכא קדישא לקבלה, בגיגי כף משפחא ליה מטרוניתא.

אמר רבי יהודה, אי הכי, אמאי כתיב משה ובני ישראל, והא מטרוניתא בעיא לשפחא. אלא, זפאה חולקיהון

ובני ישראל, והא מטרוניתא בעיא לשפחא. אלא, זפאה חולקיהון

שהם היו יודעים לשבח את המלך בשביל הגבורה פראוי, משום שכל אותו פת וגבורה שלה ירשה מן המלך.

רבי חייא פתח ואמר, (איכה ב) קומי רני בלילה לראש אשמרות. קומי רני - זו כנסת ישראל. בלילה - בגלות. רבי יוסי אמר, בלילה - בזמן ששולטת ומתעוררת. לראש אשמרות!?! בראש היה צריך להיות! אלא לראש, ככתוב (בראשית מ) על ראש המטה. ובארנו, ראש המטה זה יסוד. אף כאן לראש - זה יסוד, שהגבורה מתברכת בו. ראש אשמרות - זהו ראש של נצח והוד.

רבי יוסי אמר, זהו ראש של פתרי המלך והסיום. רבי אבא אמר, לראש אשמרות כתוב חסר, וזהו הראש, ראש המטה. והכל נאמר במלך הקדוש העליון, וזהו לה'. רבי ייסא אמר, השירה הזאת לה' - זהו הנקר שיוצא מעדן, שכל שמן ומשחה יוצאים ממנו להדליק מנורות. ומשמע אחר כך שכתוב אשירה לה' - זה המלך הקדוש העליון, ועל זה לא כתוב אשירה לו.

ויאמרו לאמר - (יהוה) לדורי דורות, כדי שלא ישתפח מהם לעולמים. שכל מי שזוכה לשירה הזו בעולם הזה, זוכה לה בעולם הבא, וזוכה לשבח בה בימות מלך המשיח בחדות כנסת ישראל בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב לאמר - לאמר באותו זמן. לאמר בארץ הקדושה, בזמן ששכנו ישראל בארץ. לאמר בגלות. לאמר בגאלת ישראל. לאמר לעולם הבא.

בפורקנא דלהון דישראל. לאמר בפורקנא דלהון דישראל. לאמר לעלמא דאתי.

דמשה וישראל, דאינון הוו ידעין לשבחא למלפא, בגין מטרוניתא כדקא יאות, בגין דכל ההוא חילא וגבורה דילה, ירתא מן מלפא.

רבי חייא פתח ואמר, (איכה ב) קומי רני בלילה לראש אשמרות. קומי רני: דא כנסת ישראל. בלילה: בגלותא. ר' יוסי אמר, בלילה: בזמנא דהיא שלטא ומתערא, לראש אשמורות, בראש מיבעי ליה. אלא לראש, כמה דכתיב, (בראשית מ) על ראש המטה. ואוקימנא, ראש המטה, דא יסוד. אוף הכא לראש, דא יסוד, דמטרוניתא מתברכא ביה. ראש אשמורות: דא הוא רישא, דנצח והוד. רבי יוסי אמר, דא הוא רישא דכתרי מלפא וסיומא. רבי אבא אמר, לראש אשמורות פתיב חסר, ודא הוא רישא, ראש המטה. וכלא במלפא קדישא עלאה אתמר, ודא הוא ליי'.

רבי ייסא אמר, השירה הזאת ליי', דא הוא נהרא דנפיק מעדן, דכל משחא ורבו נפיק מגיה, לאדלקא בוצינין. ומשמע לבתר דכתיב אשירה ליי', דא הוא מלפא קדישא עלאה, ועל דא לא כתיב אשירה לו.

ויאמרו לאמר, (דא הוא) לדרי דרין, בגין דלא יתנשי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא פהאי עלמא, זכי לה בעלמא דאתי, וזכי לשבחא בה ביומוי דמלפא משיחא, בחדוותא דפנסת ישראל בקודשא בריך הוא. דכתיב לאמר, לאמר פההוא זמנא. לאמר בארעא קדישא, בזמנא דשרו ישראל בארעא. לאמר בגלותא. לאמר בפורקנא דלהון דישראל. לאמר לעלמא דאתי.

אֲשִׁירָה לַיְיָ נָשִׁיר מִיבְעֵי לִיָּהּ, מָאִי אֲשִׁירָה.
אֶלֶּא בְּגִין דְּהוּוּ מְשַׁבְּחָן תְּנוּשְׁבַּחְתָּא
דְּמִטְרוּנִיתָא. (בעו לְשַׁבְּחָא) לַיְיָ: דָּא מְלָפָא
קַדִּישָׁא. פִּי גָאָה גָאָה (קָמָה): דְּסָלִיק וְאִתְעַטֵּר
בְּעֵטְרוּי, לְאַפְקָא בְּרַפָּאן וְחִילִין וּגְבוּרָאן,
לְאַסְקָא בְּכֻלָּא. פִּי גָאָה גָאָה: גָאָה בְּהַאי
עֲלֵמָא, גָאָה בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי. פִּי גָאָה בְּהַהוּא
זְמַנָּא, גָאָה, בְּגִין דִּיתְעַטֵּר בְּעֵטְרוּי בְּחִדּוּתָא
שְׁלִימוּתָא.

סוּם וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם, שׁוּלְטָנוּתָא דְלִתְתָא,
וְשׁוּלְטָנוּתָא דְלַעִילָא דְאַחִידָן בְּהוּ,
אַתְמָסְרוּ בְּהַהוּא יַמָּא רַבָּא, וְשׁוּלְטָנוּתָא רַבָּא
לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין. וְתַגְיִנָן, לָא עֲבִיד קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דִּינָא לְתַתָּא, עַד דִּיעַבְיֵד
בְּשׁוּלְטָנְיָהוּן לַעִילָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כד)
יִפְקֹד יְיָ עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי
הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.
רָמָה בַּיָּם, אָמַר ר' יְהוּדָה, בִּיהַּ בְּלִילָא, אִתְעַר
גְּבוּרָא תְּקִיפָא, דְכְּתִיב בִּיהַּ וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת
הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה. (ס"א דְאִתְעַר בִּיהַּ
גְּבוּרָה תְּקִיפָא) בְּהַהוּא זְמַנָּא, בְּעֵאת מִטְרוּנִיתָא מִן
מְלָפָא, כָּל אִינוּן אַכְלוּסִין דְלִתְתָּא, וְכָל אִינוּן
שׁוּלְטָנִין דְלַעִילָא, דִּיתְמָסְרוּן בִּידְהָא. וְכֻלְהוּ
אַתְמָסְרוּ בִּידְהָא, לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב סוּס וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סָתָם,
לַעִילָא וְתַתָּא.

עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר,
(תהלים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְנִי וְתַשַּׁת עָלַי
כַּפְכָּה. כַּפְכָּה אַצְטְרִיכוּ בְּנֵי נֶשֶׁא לִיקְרָא
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כַּד בְּרָא עֲלֵמָא, (ד' ט"ו נ"ה ע"א) אֶסְתַּכַּל בִּיהַּ בְּאָדָם
לְמַהְוֵי שְׁלִיט עַל כָּלָא. (ג"א לְמַהְוֵי שְׁלִים כְּכֻלָּא וְאִתְבְּרִי דו
פְּרָצִיפִין) וְהוּא דְמֵי לַעֲלָאִין וְתַתְּאִין. נַחַת לִיָּהּ

סוּם וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם - הַשְׁלֹטוֹן
שְׁלַמְטָה וְהַשְׁלֹטוֹן שְׁלַמְעֵלָה
שְׁאֲחֻזִים בְּהֵם, נִמְסְרוּ לְאוֹתוֹ
הַיָּם הַגָּדוֹל וְהַשְׁלִיט הַגָּדוֹל
לַעֲשׂוֹת בְּהֵם נְקָמוֹת. וְשִׁנְיָנוּ, לֹא
עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין
לְמַטָּה, עַד שֶׁעֲשָׂה בְּשְׁלִיטֵיהֶם
לְמַעֲלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה כד)
יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם
וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.
רָמָה בַּיָּם - אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בּוֹ
בְּלִילָהּ הַתְּעוֹרָרָה גְבוּרָה חֲזָקָה,
שְׁפָתוֹב בּוֹ וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ
קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה. (שֶׁהַתְּעוֹרָרָה בּוֹ
גְבוּרָה חֲזָקָה) בְּאוֹתוֹ זְמַן בִּקְשָׁה
הַמְּלָכָה מִן הַמְּלָךְ אֶת כָּל אוֹתָם
אוּבְלוֹסִים שְׁלַמְטָה וְכָל אוֹתָם
שְׁלִיטִים שְׁלַמְעֵלָה שְׁיַמְסְרוּ
בְּיָדֶיהָ, וְכֻלָּם נִמְסְרוּ לְיָדֶיהָ
לַעֲשׂוֹת בְּהֵם נְקָמוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
סוּס וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סָתָם,
לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.
עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר,
(תהלים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְנִי וְתַשַּׁת עָלַי
כַּפְכָּה. כַּפְכָּה אַצְטְרִיכוּ בְּנֵי נֶשֶׁא לִיקְרָא
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כַּד בְּרָא עֲלֵמָא, (ד' ט"ו נ"ה ע"א) אֶסְתַּכַּל בִּיהַּ בְּאָדָם
לְמַהְוֵי שְׁלִיט עַל כָּלָא. (ג"א לְמַהְוֵי שְׁלִים כְּכֻלָּא וְאִתְבְּרִי דו
פְּרָצִיפִין) וְהוּא דְמֵי לַעֲלָאִין וְתַתְּאִין. נַחַת לִיָּהּ

מכבדת, וראו אותו הבריות. אז התפנסו אליו והשתחויו לפניו, ופחד ואימה נפלו עליהם מפקדו. זהו שכתוב (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים. הכנים אותו לגנו לשמרו, להיות לו שמחה על שמחה ולהשתעשע בו. עשה לו חפה מקסה באכנים יקרות, ומלאכים עליונים שמחים לפניו. אחר כך צנה אותו על עץ אחד, ולא עמד במצות רבנו.

מצאנו בספרו של חנוך, שלאחר שהעלה אותו הקדוש ברוך הוא והראה לו את כל גנוי המלך, עליונים ותחתונים, הראה לו את עץ החיים והעץ שהצטנה עליו אדם, והראה לו מקומו של אדם בגן עדן. וראה, שאלמלא שמר אדם מצוה זו, יכול לעמד תמיד ולהיות שם תמיד. הוא לא שמר מצות רבנו יצא בדימוס ונענש.

רבי יצחק אמר, אדם נברא דו-פרצופים, והרי בארנו, (שם ב) ויקח אחת מצלעותיו - נסרו הקדוש ברוך הוא ונעשו שנים, ממזרח וממערב. זהו שכתוב (תהלים קלט) אחור זה מערב. וקדם זה מזרח. רבי חייא אמר, מה עשה הקדוש ברוך הוא? תקן אותה נקבה, ושכלל את יפיה על הפל, והכניסה לאדם. זהו שכתוב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. בא ראה מה כתוב למעלה? ויקח אחת מצלעותיו. מה זה אחת? כמו שנאמר (שיר ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. מצלעותיו - מצדדיו, כמו שנאמר (שמות כו) ולצלע המשכן.

בדמות יקירא, וחמו ליה בריין, כדין אתפנשו לגביה, וסגידו לקבליה, ואימתא ודחלא נפלת עלייהו מידחלתיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים.

עייליה לגנתיה דנטע, לנטריה למהוי ליה חדו על חדו, ולאשתעשע ביה. עבד ליה טרוצטבולין מחפין באבני יקר, ומלאכין עלאין חדאן קמיה. לבתר פקיד ליה על אילנא חד ולא קאים בפקודא דמאריה.

אשבחנא בספרא דחנוך, דלכתר דסליק ליה קדשא בריה הוא, ואחמי ליה כל גנזיאי דמלכא, עלאי ותתאי, אחמי ליה אילנא דחיי, ואילנא דאתפקד עליה אדם, ואחמי ליה דוכתיה דאדם בגנתא דעדן. וקמא, דאלמלי נטיר אדם פקודא דא, יכיל לקיימא תדירא, ולמהוי תדירא תמן. הוא לא נטר פקודא דמאריה, נפק בדימוס ואתענש.

רבי יצחק אמר, אדם דו פרצופין אתברי, והא אוקימנא, (בראשית ב) ויקח אחת מצלעותיו, נסרו הקדוש ברוך הוא ואתעבידו תריין, ממזרח וממערב, הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) אחור וקדם צרתני. אחור דא מערב, וקדם דא מזרח.

רבי חייא אמר, מה עביד קדשא בריה הוא, תקין לה הוא נוקבא ושכליל שפירותה על פלא, ועיילה לאדם, הדא הוא דכתיב ויבן יי' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. תא חזי, מה כתיב לעילא, ויקח אחת מצלעותיו. מאי אחת. כמה דאת אמר (שיר השירים ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. מצלעותיו: מסטרוי. כמה דאת אמר, (שמות כו) ולצלע המשכן.

רבי יהודה אָמר, הקדוש ברוך הוא נתן נְשֵׁמָה עֲלֵינוּהּ בְּאָדָם, וְכָלֵל בֵּיהּ חֲכָמָה וְהִשְׁכֵּל כְּדֵי לְדַעַת הַכֹּל. מֵאִיזָה מְקוֹם נָתַן בּוֹ נְשֵׁמָה? רבי יצחק אָמר, מִמְּקוֹם שֶׁשָּׂאָר הַנְּשֵׁמוֹת הַקְּדוּשׁוֹת בְּאוֹת.

רבי יהודה אָמר, מִכָּאן, שְׁכָתוּב (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. מִי זֶה הָאָרֶץ? מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהִמְקִדֵּשׁ נִמְצָא בּוֹ. נֶפֶשׁ חַיָּה - נֶפֶשׁ חַיָּה סֵתָם, זֶה נֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁל הַכֹּל. רבי חייא אָמר, אָדָם הִיָּה יוֹדֵעַ חֲכָמָה עֲלֵינוּהּ יוֹתֵר מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרָת, וְהִיָּה מִסְתַּפֵּל בְּכָל, וְיוֹדֵעַ וְנוֹדֵעַ לְרַבּוּנוֹ יוֹתֵר מִכָּל שָׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. לְאַחַר שֶׁחֻטָּא נִסְתָּמוּ מִמֶּנּוּ מַעֲיָנוֹת הַחֲכָמָה. מֵה כְּתוּב? (מִמָּה שְׁכָתוּב) (שם א) וְיִשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֲדָן לְעַבְדְּךָ אֶת הָאָדָמָה.

רבי אבא אָמר, אָדָם הִרְאִישׁוֹן מְזָכֵר וְנִקְבָּה נִמְצָא, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוֹתֵנוּ. וְעַל זֶה זָכַר וְנִקְבָּה נַעֲשֶׂה כְּאָחֵד, וְנִפְרְדּוּ אַחַר כֵּךְ. וְאִם תֹּאמַר, זֶה שֶׁאָמַר הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם - כֵּךְ הוּא וְדָאִי, וְזוֹהִי הַנִּקְבָּה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשְׁתַּתַּף עִמָּה, וְזֶהוּ זָכַר וְנִקְבָּה, וְהַכֹּל דָּבָר אַחֵד.

רבי יוסי אָמר, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, אוֹתָם הַכְּלוּלִים זֶה בְּזֶה וְלֹא נִפְרְדִים זֶה מִזֶּה, וְלַעֲוֹלָמִים הֵם בְּחִיבּוּת, בְּרִצּוֹן אַחֵד, שְׁמִשָּׁם נִמְצְאוֹת (נִמְשָׁבוּ) מְשִׁיכוֹת הַנְּחָלִים וְהַמַּעֲיָנוֹת לְסַפֵּק לְכָל וּלְכָרֵךְ אֶת הַכֹּל, לֹא מְכַזְּבִים מִימֵי הַמַּעֲיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵי, וְעַל זֶה וְהִי לִי לִישׁוּעָה, שְׁבִשְׁבִיל כֵּךְ הִמְלִיךְ הַקְּדוּשׁ מוֹשֵׁף וּמוֹרִישׁ לְמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הִזְמִין לַעֲשׂוֹת נְסִים.

רבי יהודה אָמר, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה יְהִיב בֵּיהּ בְּאָדָם, וְכָלִיל בֵּיהּ חֲכָמָתָא וְסִכְלָתָנוּ, לְמַגִּדֵעַ כְּלָא. מֵאֵן אֲתֵר יְהִיב בֵּיהּ נִשְׁמַתָּא. ר' יצחק אָמר, מֵאַתֵּר דְּשָׂאָר נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין קָא אֲתִיִין. רבי יהודה אָמר, מֵהֶכָּא. דְּכָתִיב, (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, מֵהֶהוּא אֲתֵר דְּמִקְדִּישָׁא אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ. נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ חַיָּה סֵתָם, דָּא נֶפֶשׁ אָדָם קְדָמָאָה דְּכָלֵא.

רבי חייא אָמר, אָדָם הוּא יוֹדֵעַ חֲכָמָתָא עֲלָאָה, יִתִּיר מִמְּלֹאכֵי עֲלָאִי, וְהוּא מִסְתַּפֵּל בְּכָלֵא, וְיוֹדֵעַ וְאֲשַׁתְּמוּדֵעַ לְמֵאֲרִיָּה, יִתִּיר מִכָּל שָׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא. בְּתֵר דְּחָב, אֲסִתִּימוּ מִנִּיהּ מְבוּעֵי דְּחֲכָמָתָא, מֵה כְּתִיב (נ"א מִמָּה דְּכָתִיב) (בראשית ג) וַיִּשְׁלַחְהוּ יי' אֱלֹהִים מִגֵּן עֲדָן לְעַבְדְּךָ אֶת הָאָדָמָה.

רבי אבא אָמר, אָדָם הִרְאִישׁוֹן מְדַכָּר וְנוֹקְבָא אֲשַׁתְּכַח, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוֹתֵנוּ, וְעַל דָּא, דְּכָר וְנוֹקְבָא אֲתַעֲבִידוּ בְּחֻדָא, וְאֲתַפְּרְשׁוּ לְבִתְרָא. וְאִי תִימָא, הָא דְּאָמַר הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם. הֵכִי הוּא וְדָאִי, וְדָא הוּא נּוֹקְבָא, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁתַּתֵּף עִמָּה, וְדָא הוּא דְּכָר וְנוֹקְבָא, וְכָלֵא הוּא מְלָה חֻדָא.

רבי יוסי אָמר, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, אֵינוֹן דְּכָלִילָן דָּא בְּדָא וְלֹא אֲתַפְּרְשָׁאן דָּא מִן דָּא וְלַעֲלָמִין אֵינוֹן בְּחִיבּוּתָא, בְּרַעוּתָא חֻדָא, דְּמִתְמָן אֲשַׁתְּכַחוּ (נ"א אֲתַמְשָׁכוּ) מְשִׁיכָן דְּנַחֲלִין וּמְבוּעֵין לְאֲסַתְּפָקָא כְּלָא, וְלְבִרְכָא כְּלָא, לָא כְּדִיבּוּ מִימֵי מְבוּעֵין, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (ישעיה נח) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵי וְעַל דָּא וְהִי לִי לִישׁוּעָה, דְּבִגְיָנִי כֵךְ, מִלְּכָא קְדִישָׁא מְשִׁיף וְאֲחִסִּין לְתַתָּא, וְאֲתַעֲרַר יְמִינָא לְמַעַבְדַּ נְסִין.

שְׁמִשָּׁם נִמְצְאוֹת (נִמְשָׁבוּ) מְשִׁיכוֹת הַנְּחָלִים וְהַמַּעֲיָנוֹת לְסַפֵּק לְכָל וּלְכָרֵךְ אֶת הַכֹּל, לֹא מְכַזְּבִים מִימֵי הַמַּעֲיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵי, וְעַל זֶה וְהִי לִי לִישׁוּעָה, שְׁבִשְׁבִיל כֵּךְ הִמְלִיךְ הַקְּדוּשׁ מוֹשֵׁף וּמוֹרִישׁ לְמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הִזְמִין לַעֲשׂוֹת נְסִים.

זֶה אֵלֵי וְאֶנְהוּ - זֶה צְדִיק, שְׁמַנּוּ
 יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת בְּזוּג. וְאֶנְהוּ -
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִמְצָאת בּוֹ חֲכִיבוֹת,
 וְזֶהוּ הַמְקַדָּשׁ. אֱלֹהֵי אָבִי
 וְאַרְמְנָהוּ - מִשֶּׁה אָמַר אֵת זֶה
 לְמְקוֹם שֶׁהַלּוּיִם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד,
 וְעַל זֶה (הִיחַ) שְׁלֵמוֹת הַכֹּל הוּא
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם (בְּזֶה הַפְּסוּקָה).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה -
 זֶה הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ, וְכַךְ הוּא. וּמִנֵּין
 לָנוּ? מִקְרָא אַחַר מְצִאֵנוּ לוֹ, שְׁכַתּוֹב
 כִּי עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי
 לִישׁוּעָה. מִמִּשְׁמַע שְׁאָמַר ה' וַיְהִי
 לִי לִישׁוּעָה - זֶה הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ.
 עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה וְגו'. רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח
 וְאָמַר, בְּפְסוּקַי זֶה שְׁכַתּוֹב (מִשְׁלֵי יז)
 בְּכָל עֵת אֶהֱב הָרַע וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד,
 בְּכָל עֵת אֶהֱב הָרַע - זֶה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוֹב בּוֹ רַעַךְ וְרַע
 אָבִיךָ אֵל תַּעֲזוֹב.

וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד - בְּשַׁעַת שִׁצִּיקוֹ
 לָךְ שׁוֹנְאִיךָ, מֵה אֹמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא? (תְּהִלִּים קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי
 אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ, שִׁישְׂרָאֵל
 וְנִקְרָאִים אַחִים וְרַעֲי לְקַב"ה. יוֹלֵד
 מֵה זֶה? וְכִי עֲכָשׁוּ יוֹלֵד? אֵלֶּא
 בְּשַׁעַת שְׁנוֹלְדָת צָרָה בְּעוֹלָם, יְהִי
 אֶח כְּנִגְדֶךָ לְהַצִּיל אוֹתְךָ מִכָּל אוֹתָם
 שְׁמִצִּיקִים לָךְ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יוֹלֵד - שֶׁהַמְּלַךְ
 הַקְּדוֹשׁ יַתְעוֹרֵר בְּעוֹ הַזֶּה לְנֶקֶם לָךְ
 מִהָאֵמוֹת, לְהִינִיק לָךְ מִהָאֵם בְּאוֹתוֹ
 צַד, כְּמוֹ שְׁנִאֵמַר עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה וַיְהִי
 לִי לִישׁוּעָה. לְעוֹרֵר גְּבוּרוֹת כְּנִגַּד
 אֵמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

רַבִּי יִיסָא פָתַח וְאָמַר, כְּמָה יֵשׁ
 לְאָדָם לְאַהֵב אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁהָרִי אֵין לָךְ עֲבוּדָה לְקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ הוּא (אֵלֶּא) וְכִמּוֹ אֵלֶּא אֶהֱבָה,
 וְכָל מִי שְׁאוּהֵב אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה
 עֲבוּדָתוֹ בְּאַהֲבָה, קוֹרָא לוֹ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֶהוּב. אִם כֵּן, כְּמָה

זֶה אֵלֵי וְאֶנְהוּ. דָּא צְדִיק, דְּמִנִּיה נְפָקִין
 בְּרַפָּאן בְּזוּג. וְאֶנְהוּ: בְּהֵוָא אֲתֵר
 דְּחֲכִיבוֹתָא אֲשַׁתְּכַח בֵּיה, וְדָא הוּא מְקַדָּשָׁא.
 אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְנָהוּ, מִשֶּׁה קָאֵמַר דָּא,
 לְגַבֵּי אֲתֵר דְּלוֹאֵי אֲתִיִּין מֵהֵוָא סְטָרָא וְעַל
 דָּא (הִיחַ) שְׁלֵימוֹתָא דְכָלָא הוּא בְּהֵוָא אֲתֵר.

(ג"א בְּהַאי קְרָא).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דָּא מְלַפָּא
 קְדִישָׁא, וְהָכִי הוּא. וּמִנֵּין. מִקְרָא
 אַחֲרִינָא אֲשַׁפְּחָנָא לִי, דְּכַתִּיב, (ישעיה י"ב) כִּי
 עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה יִי וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, מִמִּשְׁמַע
 דְּקָאֵמַר יִי וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, (דף נ"ה ע"ב) דָּא
 מְלַפָּא קְדִישָׁא.

עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה וְגו', (שמות טו) ר' חֲזַקְיָה פָתַח
 וְאָמַר, בְּהַאי קְרָא דְכַתִּיב, (משלי יז) בְּכָל עֵת
 אוֹהֵב הָרַע וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד. בְּכָל עֵת אוֹהֵב
 הָרַע, דָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב בֵּיה (משלי
 כז) רַעַךְ וְרַע אָבִיךָ אֵל תַּעֲזוֹב.

וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד, בְּשַׁעַת דִּיעִיקוֹן לָךְ שְׁנִאֵךְ,
 קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵה אָמַר, (תְּהִלִּים קכב)
 לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ,
 דִּישְׂרָאֵל, אֲקָרוּן אַחִים וְרַעֲי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא. יוֹלֵד מֵהוּ, וְכִי הַשְׁתָּא יוֹלֵד. אֵלֶּא
 בְּשַׁעַת דְּעַקְתָּא יוֹלֵד בְּעַלְמָא, אֶח יְהִי
 לְקַבְלָךְ, לְשׁוֹבָא לָךְ מִכָּל אֵינוֹן דְּעַקִּין לָךְ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יוֹלֵד: דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא יַתְעַר
 בְּהַאי עוֹ, לְנִקְמָא לָךְ מֵאוּמִין, לְיִנְקָא לָךְ
 מֵאִימָא, בְּהֵוָא סְטָרָא, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, עָזִי
 וְזַמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. לְאַתְעָרָא גְבוּרָאן
 לְקַבֵּל אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

רַבִּי יִיסָא פָתַח וְאָמַר, כְּמָה אֵית לִי לְבַר נֵשׁ
 לְרַחֲמָא לִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהִיא
 לֵית לִי פּוֹלְחָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (אֵלֶּא) (כְּמָה) רַחֲמֵימוֹתָא. וְכָל מָאן דְּרַחֲמִים

בארנו פסוקים אלו - רעך ורע
 אביך אל תעזב, וכתוב (משלי כה)
 הקר רגלך מבית רעך?
 אלא, הרי בארונה החברים, פסוק
 זה (בעולות ושלמים, וזה בחטאות ואשמות,
 וכתוב וכו') נכתב בעולות. עכשו, רעך
 ורע אביך אל תעזב, לעבר אותו
 ולהדבק בו ולעשות מצוותיו. אל
 תעזב, ודאי. וזה שנאמר הקר רגלך
 מבית רעך. פלומר, הוקר יצרך
 שלא ירתח פנגדך ולא ישלט בך,
 ולא תעשה הרהור אחר. מבית
 רעך, מי זה בית רעך? זו הנשמה
 הקדושה שהכניס בך רעך ונתן
 אותה בתוכך.

ועל זה עבודת הקדוש ברוך הוא
 - לאהב אותו בכל, כמו שפתוב
 (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך. זה
 אלי ואנוהו - שכל ישראל ראו על
 הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא,
 ואפלו אותם העברים שבמעי אדם
 היו רואים ומשפחים את הקדוש
 ברוך הוא, וכלם היו אומרים זה
 אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו,
 כמו שנאמר אלהי אברהם.

אמר רבי יוסי, אם כך, למה
 וארממנהו, שהרי אלהי אברהם
 הוא למעלה? אמר לו, אפלו כך
 צריך, והכל דבר אחד, וארממנהו
 בכל, להכליל מי שיודע ליחד את
 השם הקדוש הגדול, שהרי זוהי
 עבודה עליונה של הקדוש ברוך
 הוא.

רבי יהודה היה יושב לפני רבי
 שמעון, והוא קורא, פתוב (ישעיה נב)
 קול צפיק נשאו קול יחדו ורגנו.
 קול צפיק, מי הם צפיק? אלא אלה
 הם שמצפים מתי ירחם הקדוש
 ברוך הוא לבנות את ביתו. נשאו
 קול? ישאו קול הנה צריך להיות!

אינון צופיק. אלא אליו אינון דמצפאן, אימתי ירחם קדשא בריך הוא,
 למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מיבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא,

ליה, ועביד פולחנא ברחימותא, קארי ליה
 לקודשא בריך הוא רחימא. אי הכי, במאי
 אוקימנא הני קראי, רעך ורע אביך אל
 תעזב. וכתוב (משלי כה) הוקר רגלך מבית רעך.

אלא הא אוקמוה חבריאי, האי קרא (ס"א בעולות
 ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתוב וכו') בעולות

כתיב. השתא, רעך ורע אביך אל תעזב,
 למפלח ליה, ולא תדבקא ביה, ולמעבד
 פקודוי. אל תעזב ודאי. והא דאתמר הוקר
 רגלך מבית רעך. פלומר הוקר יצרך, דלא
 ירתח לקבלך, ולא ישלוט בך, ולא תעביד
 הרהורא אחרא. מבית רעך, מאן בית רעך.
 דא נשמתא קדישא, דאעיל פה רעך ויהבה
 בגוך.

ועל דא פולחנא דקודשא בריך הוא, לרחמא
 ליה בכלא, פמה דכתיב, (דברים ו) ואהבת את
 יי' אלהיך. זה אלי ואנוהו, דכל ישראל חמו
 על ימא, מה דלא חמא יחזקאל נביאה,
 ואפילו אינון עוברי דבמעי אמהון, הוו
 חמאן ומשבחין לקודשא בריך הוא, וכלהו
 הוו אמרין זה אלי ואנוהו אלהי אבי
 וארממנהו, פמה דאת אמר אלהי אברהם.

אמר רבי יוסי, אי הכי אמאי וארממנהו,
 דהא אלהי אברהם לעילא הוא. אמר
 ליה, אפילו הכי אצטריך, וכלא חד מלה,
 וארממנהו בכלא, לאכללא, מאן דינדע
 ליחדא שמא קדישא רבא, דהא הוא פלחנא
 עלאה דקודשא בריך הוא.

רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' שמעון,
 והוה קארי, כתיב (ישעיה נב) קול צופיק
 נשאו קול יחדו ורגנו. קול צופיק, מאן

כָּל בַּר נֶשֶׁ דְּבָכִי, וְאָרִים קָלִיָּה עַל חֶרְבֵּן בֵּיתִיהָ
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זְכִי לְמָה דְּכָתִיב לְבַתֶּר
יַחֲדִיו יִרְנְנוּ. וְזָכִי לְמַחְמֵי לֵיָּה בִּישׁוּבָא
בְּחֶדְוֹתָא.

מה זה נשאו קול? אלא כל אדם
שבוכה ומרים קולו על חרבן
ביתו של הקדוש ברוך הוא, זוכה
למה שכתוב אחר כך - יחדיו
ירננו, וזוכה לראותו מישוב
בחדרה.

בְּשׁוּב יִי צִיּוֹן, (אמר ליה) בְּשׁוּב יִי אֶל צִיּוֹן
מִיבְעֵי לֵיָּה, מָאִי בְּשׁוּב יִי צִיּוֹן אֶלָּא
בְּשׁוּב יִי צִיּוֹן וְדָאִי. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא
דְּאַתְחָרִיב יְרוּשָׁלַם לְתַתָּא, וּכְנַסַת יִשְׂרָאֵל
אַתְתָּרְכַת, סָלִיק מְלָכָא קְדִישָׁא לְצִיּוֹן, וְאַנְגִיד
לֵיָּה לְקַבְלֵיהָ, בְּגִין דְּכְנַסַת יִשְׂרָאֵל אַתְתָּרְכַת.
(השתא דאתגליא כנסת ישראל סליק ליה לנביא) וְכַד תַּתְתְּהָדֵר
כְּנַסַת יִשְׂרָאֵל לְאַתְרָהּ, פְּדִין יְתוּב מְלָכָא
קְדִישָׁא לְצִיּוֹן לְאַתְרֵיהָ, לְאַזְדַּוּגָא חַד בְּחַד,
וְדָא הוּא בְּשׁוּב יִי צִיּוֹן. וְכַדִּין זְמִינִין יִשְׂרָאֵל
לְמִימְרָ, זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ. וְכָתִיב, זֶה יִי קוֹיֵנוּ
לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, בִּישׁוּעָתוֹ וְדָאִי.

בשוב ה' ציון? ! הנה צריך להיות
בשוב ה' אל ציון! מה זה בשוב
ה' ציון? אלא בשוב ה' ציון ודאי.
בא ראה, בשעה שחרבה
ירושלים למטה וכנסת ישראל
גרשה, עלה המלך הקדוש לציון,
ונאנח כנגדו, משום שכנסת
ישראל גרשה, ועתה שנתגלתה כנסת
ישראל, מעלה אותה אליו וכשפתחזר
כנסת ישראל למקומה, אז ישוב
המלך הקדוש לציון למקומו
להזדווג אחד באחד, וזהו בשוב
ה' ציון. ואז עתידים ישראל לומר
זה אלי ואנוהו, וכתוב זה ה' קוינו
לו נגילה ונשמחה בישועתו,
בישועתו ודאי.

יִי אִישׁ מְלַחְמָה יִי שְׁמוֹ. (שמות טו) רַבִּי אַבָּא
פְּתַח (במדבר כא) עַל פֶּן יֵאמֶר בְּסִפְר מְלַחְמוֹת
יִי אֵת וְהֵב בְּסוּפָה וְאֵת הַנְּחָלִים אֲרַנּוּן. כַּמָּה
אֵית לָן לְאַסְתִּפְלָא בְּפִתְגָמֵי אֲוֹרֵייתָא, כַּמָּה
אֵית לָן לְעֵינָא בְּכָל מְלָהָא, דְּלִית לָן מְלָה
בְּאֲוֹרֵייתָא, דְּלָא אַתְרַמִּיזָא בְּשָׂמָא קְדִישָׁא
עֲלָהָא, וְלִית לָן מְלָה בְּאֲוֹרֵייתָא, דְּלִית בָּהּ
כַּמָּה רְזִין, כַּמָּה טַעְמִין, כַּמָּה שְׂרָשִׁין, כַּמָּה
עֲנַפִּין. (דף נ"ו ע"א).

ה' איש מלחמה ה' שמו. רבי אבא
פתח, (במדבר כא) על פן יאמר בספר
מלחמת ה' את והב בסופה ואת
הנחלים ארנון. כמה יש לנו
להסתפל בדברי התורה, כמה יש
לנו לעיין בכל דבריה, שאין לה
דבר בתורה שלא נרמז בשם
הקדוש העליון, ואין לה דבר
בתורה שאין בו כמה סודות, כמה
טעמים, כמה שרשים, כמה
ענפים.

הָבָא אֵית לְאַסְתִּפְלָא, עַל פֶּן יֵאמֶר בְּסִפְר
מְלַחְמוֹת יִי, וְכִי סִפְר מְלַחְמוֹת יִי, אֵן
הוּא. אֶלָּא הָכִי אַתְעֵרוּ חֲבַרְיָא, כָּל מָאן דְּאַגַּח
קְרָבָא בְּאֲוֹרֵייתָא, זְכִי לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּסוּף
מְלוּי. כָּל קְרַבִּין דְּעֲלָמָא, קְטִטָּה וְחֶרְבְּנָא. וְכָל
קְרַבִּין דְּאֲוֹרֵייתָא, שְׁלָמָא וּרְחִימוֹתָא, הָדָא
הוּא דְּכָתִיב עַל פֶּן יֵאמֶר בְּסִפְר מְלַחְמוֹת יִי
אֵת וְהֵב בְּסוּפָה, כְּלוּמַר, אֵהְבָה בְּסוּפָה.

כאן יש להסתפל, על פן יאמר
בספר מלחמת ה' - וכי ספר
מלחמות ה' היכן הוא? אלא כאן
התעוררו החברים, שכל מי
שעורף קרב בתורה, זוכה
להרבות שלום בסוף דבריו. כל
הקרבות שבעולם - קטטה
וחרבן, וכל הקרבות של התורה
- שלום ואהבה. זהו שכתוב על
פן יאמר בספר מלחמת ה' ואת
הב בסופה, כלומר, אהבה

בסופה. שאין לה אהבה ושלום
פרט לזה.

עוד קשה במקומו. על פן יאמר
בספר מלחמת ה' - בתורת
מלחמות ה' היה צריך להיות!
מהו בספר? אלא סוד עליון הוא.
מקום יש לקדוש-ברוך-הוא
שנקרא ספר (ומספר), כמו שנאמר
דרשו מעל ספר ה' וקראו. שכל
הפחות והגבורות שעשה הקדוש
ברוך הוא, תלויים באותו ספר,
(ומשם יוצאים. את זה בסופה ובו)
וכשהקדוש ברוך הוא עורף את
קרבותיו, במקום אחד שהוא
בסוף הדרגות, ונקרא זה, כמו
שנאמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות
הב. בסופה - נמצא בסוף
הדרגות. בסופה - נקראת ים סוף,
ים שהוא סוף הדרגות.

ואת הנחלים ארנון, ועם הנחלים
שנמצאו ונמשכו לו מאותו מקום
עליון שנקרא ארנון. ומהו ארנון?
זווג עליון של חביבות, שלא
נפרדים לעולמים, כמו שנאמר
(בראשית ב) ונהר יצא מעדן. ובה
נשרשים שרשיו ומתרבים ענפיו,
להושיט קרבותיו בכל מקום,
להושיט פחות וגבורות,
ולהראות שלטון גדול ונכבד של
הכל.

בא ראה, כשמתעוררות הגבורות
והקרבות של הקדוש ברוך הוא,
כמה בעלי דין מתעוררים לכל
עבר, ואז רמחים שנונים וחרבות,
ומעוררים גבורות, והים מתרגש,
וגליו עולים ויורדים, והאניות
שהולכות ושטות בים, מסתלקות
לכל עבר. קרב (תרב) שנון באבני
בלסטראות, בעלי רמחים
וחרבות. אז (תהלים מא) חציף
שנונים (מתעוררים להושיט קרבות בכל
מקום ולהושיט פחות וגבורות לכל עבר, ואז הים
מתרגש וגליו עולים, והאניות שהולכות ושטות ויורדות ועולות, והזעם נמצא. ואז מתעוררים עורכי הקרב באבני בליסטראות. בעלי רמחים

דלית לה אהבה ושלמא בר מהאי.
הו קשיא באתריה. על פן יאמר בספר
מלחמות יי', בתורת מלחמות יי' מיבעי
ליה, מאי בספר. אלא רזא עלאה הוא, אתר
אית ליה לקודשא בריך הוא, דאקרי ספר (נ"א
ומספר) כמה דאת אמר, (ישעיה לד) דרשו מעל ספר
יי' וקראו. דכל חילין וגבורין דעביד קדשא
ברוך הוא, בההוא ספר תליין, (נ"א ומתמן נפקין את
זהב בסופה וביה.) וכד אגח קדשא בריך הוא קרבוני,
בחד אתר דאיהו בסופא דדרגין, ואקרי והב.
כמה דאת אמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב.
בסופה: בסוף דרגין אשתכת. בסופה: ים
סוף אתקרי, ים דאיהו סוף לכל דרגין.

ואת הנחלים ארנון ועם נחליא דאשתכחו
ואתנגידו. לגביה, מההוא אתר עלאה,
דאקרי ארנון. מאי ארנון, זווגא עלאה
דחביבותא, דלא מתפרשאן לעלמין, כמה
דאת אמר (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן. וכדא,
משתרשן שרשוי, ואתרביאו ענפיו, לאושטא
קרבוני בכל אתר, לאושטא חילין וגבוראן,
ולאתחזאה שולטנא רבא ויקרא דכלא.

הא חזי, פד מתערין גבוראן וקרבין דקודשא
ברוך הוא, כמה גרדיני טהירין, מתערין
לכל עיבר, פדין שנגן רומחין, וסייפין,
ומתערין גבוראן, וימא אתרגישת וגלגלוי
סלקין ונחתין, וארבין דאזלין ושאטן בימא,
לכל עיבר מסתלקין. שנגא קרבא (נ"א חרבא)
פאבני בלסטראות, מארי דרומחין וסייפין,
פדין (תהלים מה) חציף שנונים (נ"א מתערין לאושטא קרבוני
בכל אתר ולאושטא חילין וגבוראן לכל עיבר פדין וימא אתרגישת וגלגלוי
סלקין וארבין דאזלין ושאטין נחתין וסלקין ועשא אשתכת. פדין מתערין

מתרגש וגליו עולים, והאניות שהולכות ושטות ויורדות ועולות, והזעם נמצא. ואז מתעוררים עורכי הקרב באבני בליסטראות. בעלי רמחים

ותרבות, חצים וקשתות, כמו שנאמר חציק שנונים, ונהקדוש ברוך הוא מתחזק בכחו ולעורר קרב. אוי לאותם שהמלך הקדוש יעורר עלים קרב. אז כתוב ה' איש מלחמה.

ומבאן, ומאותן אותיות, ומפסוק זה, יוצאים הרי קרבות לאותם ולשעים, לאותם בעלי מריכה שחטאו לקדוש ברוך הוא, והאותיות מתגלות לאותם בעלי אמת, והרי הדברים התפרשו והרי נתבאר.

ה' איש מלחמה ה' שמו. כיון שכתוב ה' איש מלחמה, לא ידענו שה' שמו? אלא, כמו שכתוב (בראשית ט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מן השמים. והכל תלוי בספר הזה, כנאמר (איוב ב) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. ועל זה.

בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא מעורר קרב בעולם, נעקרים ממקומם עליונים ותחתונים, כמו שבארנו, זהו שכתוב מרפבת פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לערוף קרב עליון וחזק בעמים כדי לכבד את שמו. זהו שכתוב (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב, וכתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'. ומרפבת פרעה וחילו ירה בים. כאשר יעורר הקדוש ברוך הוא קרב, אז יתעוררו דרגות עליונות ודרגות תחתונות שלמטה, ואז מרפבת פרעה וחילו ירה בים.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ט) ראוך מים אלהים ראוך מים ישראל את הים, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך! אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

מגיה קרבא באבני בלסטראין מארי דרוסתין ופופין גירין וקשתין כמה דאת אמר חציק שנונים) וקודשא בריך הוא אתתקיף בחילוי, ולא תערא קרבא. ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עליהו קרבא. כדין כתיב, יי' איש מלחמה.

ומהבא, ומאינון אתרון, ומיהאי קרא, נפקין טורי קרבא לאינון חייביא, לאילין מארי דבכו דחבו לקודשא בריך הוא. ואתרון אתגליין לאינון מארי קשוט, והא אתפרשן מלין והא אתמר.

יי' איש מלחמה יי' שמו. כיון דכתיב יי' איש מלחמה, לא ידענא דיי' שמו. אלא, כמה דכתיב, (בראשית ט) ויי' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת יי' מן השמים. וכלא בהאי ספר תליין, כמה דאת אמר (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. (ועל דא).

הא חזי, בשעתא דקודשא בריך הוא אתער קרבא בעלמא, עלאי ותתאי אתעקרו מאתרייהו, כמה דאוקימנא הדא הוא דכתיב מרפבות פרעה וחילו ירה בים. ולזמנא דאתי, זמין קדשא בריך הוא לאגחא קרבא עלאה ותקיפא בעממא, בגין לאוקרא שמייה, הדא הוא דכתיב (זכריה יד) ויצא יי' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'. (מרפבות פרעה וחילו ירה בים. כד אתער קדשא בריך הוא קרבא כדון אתערו דרגין עליון ודרגין תתאין דלתתא וכדון מרפבות פרעה וחילו ירה בים).

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ט) ראוך מים אלהים ראוך מים ישראל ית ימא, אמר קדשא בריך הוא למלאכא די ממנא על ימא, פליג מימך. אמר ליה למה. אמר ליה בגין דבני יעברון בגוון. אמר ליה, פורקנא דקיטנא קשוט. מאי שנא אלין מאלין.

(ט) ראוך מים אלהים ראוך מים ישראל ית ימא, אמר קדשא בריך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך! אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

אמר לו: על תנאי זה עשיתי את
הים כשבראתי את העולם. מה
עשה הקדוש ברוך הוא? עורר
את גבורתו ונקמטו המים. זהו
שכתוב ראובן מים אלהים ראובן
מים יחילו. אמר לו הקדוש ברוך
הוא: הרג את כל האוכלוסים
הללו, ואחר כך זרק אותם
החוצה, אחר כך פסה הים
עליהם. זהו שכתוב מרפכת
פרעה ויחילו ירה בים.

אמר רבי אלעזר, צא ראה כמה
מרפכות עשה הקדוש ברוך הוא
למעלה, כמה אוכלוסים, כמה
חילות, וכלם קשורים אלו באלו,
(והרי למדנו) כל המרפכות אלו לאלו,
דרגות על דרגות, ומצד השמאל
מתעוררות מרפכות (שלא) קדושות
ששולטות, וכלן דרגות ידועות
למעלה.

והרי בארנו בכור פרעה, שהוא
אחת הדרגות שהרג הקדוש ברוך
הוא (דרגה שלו, נ"א חילותיו) ושבר אותו
משלשלתו הנוקה, (והדרגות) תחת
שלטונו כמה מרפכות וכמה
חילות של גבורים מצד השמאל,
מהם אחוזים במקום עליון של
השלטון שלהם, ומהם אחוזים
במלכות העליונה. מהם אחוזים
אחר ארבעה כסאות (החיות) (רחים),
כמו שנאמר.

וכך גם נמסרו בידו, בדין המלכות,
שנקראת הים הגדול, לשבר
אותם מדרגתם. וכשנשפכים
למעלה, כל אותם שלמטה
נשפכים ונאכדים בים התחתון.
זהו שכתוב מרפכת פרעה ויחילו
ירה בים. בים בים.

ומבחר שלשיו טבעו בים סוף. ומבחר
שלשיו, היא אתמר, ושלשים על
פלו, פלהו דרגין תרין וחד. אלין על אלין.
כגוונא עלאה הכי אתעבידו. וכלהו אתמסרו

אמר ליה על תנאי דא, עבדית לימא כד
בראתי עלמא. מה עביד קדשא בריך
הוא, אתער גבורתא דיליה, ואתקמטו מיא.
הדא הוא דכתיב ראובן מים אלהים ראובן מים
יחילו. אמר ליה קדשא בריך הוא, קטול כל
אינון אוכלוסין, לבתר ארמי לון לבר. לבתר
חפי ימא עלייהו, הדא הוא דכתיב מרפכות
פרעה ויחילו ירה בים.

אמר רבי אלעזר, פוק חמי כמה רתיכין עבד
קדשא בריך הוא לעילא, כמה אוכלוסין,
כמה חיילין, וכלהו (דף נ"ו ע"ב) קשירין אלין
באלין. (והא אויליפנא) פלהו רתיכין אלין לאלין,
דרגין על דרגין, ומסטרך דשמאלא מתערין
רתיכין (נ"א דלא) קדישין שליטין. וכלהו דרגין
דייען לעילא.

והא אתערנא בכור פרעה, דהוא דרגא חד,
דקטל קדשא בריך הוא (ברנא דיליה נ"א חיליה)
ותבר ליה משולשליה תקיפא, (והריא דיליה) תחות
שולטניה, כמה רתיכין וכמה חיילין
דקוזמיטין מסטר שמאלא, מנהון אחידן
באתר עלאה דשולטנותא דלהון, ומנהון
אחידן במלכותא דלעילא. מנהון אחידן בתר
ארבע פרסוון (כ"א חיון), (נ"א רחיון) כמה דאתמר.

וכלהו אתמסרו בידיה, בדינא דמלכותא,
דאקרי ימא רבא, לתברא לון
מדרגיהון, וכד אינון אתברו לעילא, כל אינון
דלתתא אתברו, ואתאבידו בימא תתאה. הדא
הוא דכתיב, מרפכות פרעה ויחילו ירה בים.
בים סתם.

ומבחר שלשיו טבעו בים סוף. ומבחר
שלשיו, היא אתמר, ושלשים על
פלו, פלהו דרגין תרין וחד. אלין על אלין.
כגוונא עלאה הכי אתעבידו. וכלהו אתמסרו

בידיה להשכר משלטונם אלה
ואלה.

בא ראה, הרי נאמר שכל עשר
המכות שעשה הקדוש ברוך הוא
במצרים, הכל היה יד אחת,
שהשמאל כלולה בימין. שעשר
האצבעות כלולות זו בזו, פנגד
עשר אמירות שהקדוש ברוך הוא
נקרא בהם אחר כך. פנגדו של הכל
זה של הים חזק וגדול ושולט, כמו
שנאמר והאחרון הכביד. זהו
שכתוב מרפבת פרעה וחילו ירה
ביום וגו'. ולעתיד לבא עתיד
הקדוש ברוך הוא להרג אוכלוסים
וקונטרנטין וקלטירולסין
שכתוב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום
חמוץ בגדים מבצרה.

מרפבת פרעה וחילו ירה ביום. רבי
יצחק פתח, (ירמיה') לקול תתו המון
מים בשמים ויעלה נשאים מקצה
הארץ ברקים למטר עשה ויוצא
רוח מאצרתיו. הרי שנינו, שבעה
רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא,
ובכל רקיע ורקיע כוכבים קבועים
שרצים בכל רקיע ורקיע, ומעל
כלם ערבות.

וכך רקיע ורקיע הלוכו מאתים
שנה, ורומו חמש מאות שנה, ובין
רקיע לרקיע חמש מאות שנה.
והערבות הנה הלוכו בארפו אלף
וחמש מאות שנה, ורחבו אלף
וחמש מאות שנה, ומזיוו מאירים
כל אותם רקיעים.

והרי שנינו, מעל לערבות רקיע
החיות. הפרסות של החיות
הקדושות ורומם - ככלם. מעליהם
קרטלי החיות ככלם. שוקי החיות
ככלם. ארפכי החיות ככלם. ירכי
החיות ככלם. עגבי החיות ככלם.
וגוף החיות ככלם. כנפיהם ככלם,
והצנאר שלהם ככלם. ראשי

דחיות, ככלהו. ירכין דחיות, ככלהו. עגבי דחיות, ככלהו. וגופא דחיות

בידהא, לאתברא משולטניהון, אלין ואלין.
תא חזי, הא אתמר דכלהו עשר מחאן דעבד
קדשא בריך הוא במצרים, פלא הוה ידא
חדא, דשמאלא אכליל בימינא. דעשר
אצבעאן פלילין דא בדא, לקבל עשר אמירן,
דקודשא בריך הוא אתקרי בהו לבתר.
לקבליה דכלא האי דימא, תקיף ורב
ושליטא. כמה דאת אמר, (ישעיה ח) והאחרון
הכביד. הדא הוא דכתיב מרפבות פרעה
וחילו ירה ביום וגו'. ולזמנא דאתי, זמין
קדשא בריך הוא לקטלא אכלוסין
וקונטרנטין וקונטריריסין וקלטירולסין
דאדום הדא הוא דכתיב, (ישעיה סג) מי זה בא
מאדום חמוץ בגדים מבצרה.

מרפבות פרעה וחילו ירה ביום. רבי
יצחק פתח, (ירמיה') לקול תתו המון
מים בשמים ויעלה נשאים מקצה
הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח
מאוצרתיו. הא תנינן, שבעה רקיעין עבד
קדשא בריך הוא, ובכל רקיעא ורקיעא
ככבין קביעין, ורהטין בכל רקיעא ורקיעא,
ולעילא מפלהו ערבות.

וכך רקיעא ורקיעא בהלוכו מאתן שנין,
ורומיה חמש מאה שנין. ובין רקיעא
ורקיעא, חמש מאה שנין. והאי ערבות
הלוכו באורכיה, אלף וחמש מאה שנין.
ופותיה, אלף וחמש מאה שנין, ומזיוא
דיליה, נהרין כל אינון רקיעין.

והא תנינן, לעילא מערבות, רקיע דחיות.
פרסות דחיות קדישין ורומהון,
ככלהו. לעילא מנהון קרטולין דחיות
ככלהו. שוקי החיות, ככלהו. ארפובין

דחיות, ככלהו. ירכין דחיות, ככלהו. עגבי דחיות, ככלהו. וגופא דחיות

פְּכֻלְהוּ. גְּדַפְיִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. וְצֹאֲרִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. רְאֲשֵׁי הַחַיִּוֹת, פְּכֻלְהוּ. מָאִי כְּכֻלְהוּ. פְּקַבְלִי כְּלְהוּ.

פְּכֻלְהוּ. גְּדַפְיִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. וְצֹאֲרִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. רְאֲשֵׁי הַחַיִּוֹת, פְּכֻלְהוּ. מָאִי כְּכֻלְהוּ. פְּקַבְלִי כְּלְהוּ.

וְכֹרְ אֵיבֹר וְאֵיבֹר שְׂפַחִיּוֹת פְּנֹגֵד שְׂבָעָה תְּהוּמֹת, וּכְנֹגֵד שְׂבָעָה הֵיכְלוֹת, וּכְנֹגֵד מִן הָאֲרָץ לְרַקִּיעַ, וּכְנֹגֵד מִרְקִיעַ לְרַקִּיעַ, וְהַשְּׁעוֹר שֶׁל כָּלֶם וְרוּמָם עֲשָׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף חֲלָקִים מִשְּׁעוֹרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ.

וְכֹרְ שִׁיפָא וְשִׁיפָא דְבַחִיּוֹת, לְקַבֵּל שְׂבָעָה תְּהוּמִין, וְלְקַבֵּל שְׂבָעָה הֵיכְלִין וְלְקַבֵּל מֵאַרְעָא לְרַקִּיעָא. וְלְקַבֵּל מִרְקִיעָא לְרַקִּיעָא, וְשִׁיעוֹרָא דְכֻלְהוּ וְרוּמְהוֹן עֲשָׂרִין וַחֲמִשָּׁה אֶלְפִין חוּלְקִין, מִשִּׁיעוֹרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאוּקִימְנָא.

וְעוֹד רַקִּיעַ אֶחָד לְמַעְלָה מִן קַרְנֵי הַחַיִּוֹת, שְׂפַתוֹב (יְחֻקָּאֵל א) וְדַמּוֹת עַל רְאֲשֵׁי הַחַיָּה רַקִּיעַ. מִלְמַטָּה כְּמָה מִרְפְּבוֹת, בְּיָמִין וּבִשְׂמָאל. מִתַּחַת לַיָּם שְׂרוּיִים כֹּל דְגֵי הַיָּם וְשִׂטִּים, מִתְּפַנְסִים בְּאַרְבַּע בְּזוּיּוֹם, יוֹרְדִים בְּדַרְגוֹתֵיהֶם, וְכֹל הַמִּרְפְּבוֹת נִקְרְאוֹת בְּשֵׁמוֹת. מִתַּחַת אֵלֶּה הוֹלְכִים וְשִׂטִּים אוֹתָם קַטְנִים, דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, שְׂפַתוֹב (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדִים שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפַּר חַיִּוֹת קַטְנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. וְהָרִי בְּאַרְנוּ הַדְּבָרִים. מִצַּד שְׂמָאל הַתַּחְתּוֹן מְמַשְׁלֵת הַצַּד הָאֲחֵר, וְאַחוּזִים מֵאוֹתָם שְׂלַמְעֵלָה, וְיָרְדוּ לְהַשְׁבֵּר מִכַּח הַחֻזֵק הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ מִרְפַּבַּת פְּרַעָה וְחִילוֹ וְגו'. יְמִינְךָ ה' נֶאֱדָרִי בַּכַּח. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּשַׁעָה שֶׁהַבְּקָר מֵאִיר וְהָאֵילַת עוֹמְדַת בְּמִקּוּמָה, מִתְּעַבְרַת בְּצַדָּה, וְנִכְנַסַת לְמֵאֲתִים הֵיכְלוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ. הָאֲדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּחֻצוֹת הַלְיָלָה בַּתּוֹרָה, בְּשַׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרְרַת רוּחַ צְפוֹן (וְתַשׁוּבַת הָאֵילַת) וְכוּאֲבַת הָאֵילַת לְהַתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, בָּא עִמָּה לְעַמֵּד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, בְּשַׁעָה שֶׁמֵאִיר הַבְּקָר (וְאוֹתוֹ אָדָם מִתְּפַלֵּל תְּפִלְתּוֹ וְלִיחַד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרָאוּי) מוֹשָׁכִים עֲלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד. מִסְתַּבֵּר בְּרַקִּיעַ, שׁוֹרָה עֲלָיו אוֹר

וְעוֹד רַקִּיעָא חַד לְעֵילָא, מִן קַרְנֵי הַחַיִּוֹת, דְּכַתִּיב, (יְחֻקָּאֵל א) וְדַמּוֹת עַל רְאֲשֵׁי הַחַיָּה רַקִּיעַ. מִלְרַע כְּמָה רְתִיכִין, בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא. מִתַּחַת וְיָמָא שְׂרָאן כְּלְהוּ נוּנֵי יָמָא, וְשְׂטָאן, אֲתַכְנַפּוּ בְּזוּיְהוֹן אַרְבַּע, נַחְתִּין בְּדַרְגֵייהוּ, וְכֻלְהוּ רְתִיכִין אֶקְרוּן בְּשֵׁמְהוֹן. מִתַּחַת אֵלִין, אֲזֵלִין וְשְׂאֲטִין אֵינּוֹן זְעִירִין, דְּרָגִין עַל דְּרָגִין, דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדִים שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפַּר חַיִּוֹת קַטְנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. וְהָא אוּקִימְנָא מְלִי.

מִסְטָר שְׂמָאלָא תַתָּא, קוּזְמִיטָא סְטָרָא אַחְרָא וְאַחִידִין מֵאֵינּוֹן דְּלְעֵילָא, וְנַחְתּוֹ לְאַתְפָּרָא מִחֵילָא תְּקִיפָא קְדִישָׁא. כְּמָה דְאוּקִימְנָא, מִרְפַּבַּת פְּרַעָה וְחִילוֹ וְגו'. (שְׂמוֹת ט"ו) יְמִינְךָ יי' נֶאֱדָרִי בַּכַּח. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּשַׁעָתָא דְצַפְרָא נְהִיר, וְאֵילַתָּא קִיִּימָא בְּקִיּוּמָה, אֲתַעַבְרַת בְּסְטָרָהָא, וְעֵאלַת בְּמֵאֲתָן הֵיכְלִין דְּמִלְכָּא. בַּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּדֵּל (קד נ"ז ע"א) בְּפַלְגוֹת לֵילִיא בְּאוּרִייתָא, בְּשַׁעָתָא דְאַתְעַר רוּחָא דְצְפוֹן, (ס"א וְתִיאֻבְתָּא דְאֵילַתָּא) וְכוּאֵיבַת אֵילַתָּא לְאַתְעַרָא בְּעֵלְמָא, אֲתִי עִמָּה לְקִיִּימָא קְדָם מִלְכָּא, בְּשַׁעָתָא דְנְהִיר צַפְרָא (ס"א וְתִיאֻבְתָּא דְאֵילַתָּא) וְכוּאֵיבַת אֵילַתָּא יְאֻת)

מִשְׁכִּין עֲלֶיהָ חַד חוּטָא דְחֶסֶד.

מִסְתַּבֵּר בְּרַקִּיעָא, שְׂרָיָא עֲלֶיהָ נְהִירוֹ דְסְכֻלְתָּנוּ דְדַעְתָּא קְדִישָׁא, וּמִתְעַטֵּר

ההשפלה של דעת הקדושה, ומתעטר בו האדם, וכלם פוחדים ממנו. אז היכל הזה נקרא בן לקדוש-ברוך הוא, בן היכל המלך. נכנס לכל שעריו, ואין מוחה בידו. בשעה שקורא להיכל המלך, פתוב עליו (תהלים קמז) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת. מה זה באמת? כמו שבארנו, (מכ"ה ז) תתן אמת ליעקב, שיודע ליחד את השם הקדוש בתפלתו (בעולם) קראוי, וזו עבודתו של (השם) המלך הקדוש.

ומי שיודע ליחד את השם הקדוש קראוי, מעמיד אמה יחידה בעולם, שפתוב (שמואל-ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל זה בארנו, כל כהן שלא יודע ליחד את השם הקדוש קראוי, אין עבודתו עבודה, שהרי הכל תלוי בו, עבודה עליונה ועבודה תחתונה. וצריך לכוון לב ורצון פדי שיתברכו עלינסים ותחתונים.

כהוב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני. כל אדם שבא ליחד את השם הקדוש, ולא מתפונ בו בלב ורצון ויראה כדי שיתברכו בו עליונים ותחתונים, זורקים את תפלתו החוצה, וכלם מכריזים עליו לרע. והקדוש ברוך הוא קורא עליו, כי תבאו לראות פני.

כי תבאו לראות הנה צריך להיות! מה זה לראות פני? אלא כל פני המלך הללו גנוזים בעמק (במקום) אחר החשכה (ישתחשך סתרו וכל וכו'), וכל אותם שיודעים ליחד את השם הקדוש קראוי מתבקעים כל אותם כתלי החשכה, ופני המלך נראים ומאירים לכל. וכשהם נראים ומאירים, כל העליונים והתחתונים מתברכים, ואז נמצאות ברכות בכל העולמות, ואז פתוב לראות פני.

פני. אלא כל אינון אנפין דמלפא, טמירין בעמקא (נ"א באתר) לבתר חשוכא (כ"א ושת חשך סתרו וכל וכו') וכל אינון דינדעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות מתבקעין כל אינון כותלי חשוכא, ואנפין דמלפא אתחזיין, ונהרין לכלא. וכד אינון אתחזיין ונהרין, מתברכין כלא עלאין ותתאין. פדין ברפאן אשתכחו בכלהו עלמין, וכדין כתיב לראות פני.

ביה בר נש, ודחלין מניה כלא. פדין האי בר נש אקרי כרא לקודשא בריה הוא, בר היכלא דמלפא. עאל בכל תרעוי, לית דימחי בידיה.

בשעתא דקרי להיכלא דמלפא, עליה כתיב, (תהלים קמז) קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת. מאי באמת. כמה דאוקימנא, (מכ"ה ז) תתן אמת ליעקב, דינדע ליחדא שמא קדישא בצלותיה (נ"א בעלמא) פדקא יאות. ודא פולחנא דמלפא (נ"א דשמא) קדישא.

ומאן דינדע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, אוקים אומא יחידא בעלמא, דכתיב, (שמואל ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל דא אוקימנא, כל כהן דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, לאו פולחניה פולחנא. דהא כלא ביה תליא, פולחנא עלאה, ופולחנא תתאה. ובעי לכוונא לבא ורעותא, בגין דיתברכו עלאי ותתאי.

כתיב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני. כל בר נש דאתי ליחדא שמא קדישא, ולא אתפון ביה בלבא ורעותא ודחילו, בגין דיתברכו ביה עלאי ותתאי, רמאן ליה צלותיה לבר, וכלא מכריזי עליה לביש. וקודשא בריה הוא קרי עליה כי תבאו לראות פני.

כי תבאו לראות מיבעי ליה, מאי לראות

מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם, מָאִי קָא מִיִּירֵי. אֵלָא
מָאן דְּאָתִי לִיְחַדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה,
בְּעֵי לִיְחַדָּא מְסֻטָּרָא דְזֹאת. כְּמָה דְכָתִיב, (ויקרא
טו) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ. בְּגִין דִּיזְהִיִּוּגוּן
בְּחַדָּא, אֵינּוּן תְּרִין: צְדִיק וְצַדִּיק, בְּזוּיָגָא חַדָּא.
בְּגִין דִּי תִבְרָכוּן כֹּלָא מְנַיְיָהוּ וְאֵלִין אֶקְרוּן
חֲצֵרָה, כְּמָה דְכָתִיב, (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר
וּתְקַרְבַּ יִשְׁכֵּן חֲצֵרָה.

וְאִי אִיהוּ אָתִי לִיְחַדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלֹא
יִתְפָּוּן בֵּיהּ בְּרַעוּתָא דְלָבָא, בְּדַחִילוּ
וּרְחִימוּ. קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אָמַר, מִי בִקֵּשׁ זֹאת
מִיָּדְכֶם רְמוּס חֲצֵרִי. זֹאת וְדָאִי, דְהָא לֹא
אֲשַׁתְּכַחוּ בְהוּ בְרַפָּאן. וְלֹא דִי דְלֹא אֲשַׁתְּכַחוּ
בְהוּ בְרַפָּאן, אֵלָא דְשָׂרְיָא בְהוּ דִינָא וְאֲשַׁתְּכַח
דִינָא בְכֹלָא.

תָּא חֲזִי, יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, מְנַיְיָה
מִתְעַרְיִן כֹּל נְהִירוּ, כֹּל בְּרַפָּאן, וְכֹל חֲדוּ.
בֵּיהּ כֹּלִיל שְׁמָאֵלָא כְּמָה דְאִית בְּבַר נָשׁ יְמִינָא
וּשְׁמָאֵלָא, וּשְׁמָאֵלָא אֲתַפְּלִיל בִּימִינָא, וְיְמִינָא
הוּא כֹלִיל כֹּלָא. וְכַד אֲתַעַר יְמִינָא שְׁמָאֵלָא
אֲתַעַר עֲמִיהּ, דְהָא בֵּיהּ אֲחִיד וְאֲתַפְּלִיל.

וְתָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְאָרִים בַּר נָשׁ יְדִיהּ
בְּצִלוּתָא, מְכוּוֹן בְּאֲצַבְעֵן דִּילִיהּ לְעֵילָא.
כְּמָה דְכָתִיב, (שמות יז) וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר יָרִים מִשֶּׁה
יָדוּ וְגַבְרֵי יִשְׂרָאֵל. דְהָא בִּימִינָא תְלִיא כֹלָא.
וְכָתִיב (ויקרא ט) וַיִּשָּׂא אֶהְרֵן אֶת יָדוֹ, וְכָתִיב חֲסֵר.
וְכַדִּין אֲתַפּוּוֹן לְבָרְכָה לְעֵילָא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לֹאוּ הֵכִי, בְּשַׁעְתָּא דְאָרִים
יְמִינָא לְעֵילָא, וְוִי לְהוּ לְתַתָּאִי, דְהָא
כֹּל סִיעָתָא וְכֹל בְּרַפָּאן אֲסַתְּלִיקוּ מְנַיְיָהוּ.
מְנָלָן. דְכָתִיב נְטִיטָא יְמִינָהּ תְבַלְעֵמוּ אַרְצָא. מָאִי
נְטִיטָא יְמִינָהּ. פְּתַרְגוּמוֹ, אַרְיִמַת יְמִינָהּ. מִיָּד
תְבַלְעֵמוּ אַרְצָא. וְכַד יְמִינָא אֲשַׁתְּכַח, שְׁמָאֵלָא

מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם, מָה זֶה
אוֹמֵר? אֵלָא מִי שְׂבָא לִיְחַד אֶת
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן, צְרִיף לִיְחַד
מִצַּד שֶׁל זֹאת, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (ויקרא
טו) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ.
כְּדִי שִׂיזְדוּגוּ כְּאֶחָד אוֹתָם הַשָּׁנִים,
צְדִיק וְצַדִּיק בְּזוּיָג אֶחָד, כְּדִי
שִׂיִּתְבְּרְכוּ הַכֹּל מֵהֶם, וְאֵלָה
נִקְרָאִים חֲצֵרִיף, כְּכַתוּב (תהלים סה)
אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרְבַּ יִשְׁכֵּן חֲצֵרִיף.
וְאִם הוּא בָּא לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא מִתְפָּוֵן בּוּ בְּרַצוֹן
הַלֵּב, בִּירְאָה וְאֲהַבָּה - הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּף הוּא אוֹמֵר, מִי בִקֵּשׁ זֹאת
מִיָּדְכֶם רְמוּס חֲצֵרִי. זֹאת וְדָאִי,
שְׁהִרִי לֹא נִמְצָא בְהֶם בְּרַכּוּת. וְלֹא
דִי שְׁלֹא נִמְצָא בְהֶם בְּרַכּוּת, אֵלָא
שְׁשֵׁרוּי בְהֶם הַדִּין וְנִמְצָא דִין כֹּל.
בָּא רָאָה, מִימִינוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּף הוּא מִתְעוֹרְרִים כֹּל הָאוֹרוֹת,
כֹּל הַבְּרַכּוּת וְכֹל שְׂמַחָה. בּוּ כְּלוּל
הַשְּׂמָאֵל, כְּמוֹ שֵׁשׁ בְּאֲדָם יְמִין
וּשְׂמָאֵל, וְהַשְּׂמָאֵל נִכְלָל בְּיְמִין,
וְהַיְמִין כּוֹלֵל אֶת הַכֹּל.
וְכַשְׂמִתְעוֹרֵר הַיְמִין, מִתְעוֹרֵר עִמּוֹ
הַשְּׂמָאֵל, שְׁהִרִי בּוּ הוּא אֲחוּז
וְכֹלֵל.

וְכָא רָאָה, בְּשַׁעָה שְׂאָדָם מְרִים
אֶת יָדוֹ בְּתַפְלָה וּמְכוּוֹן
בְּאֲצַבְעוֹתָיו לְמַעְלָה, כְּכַתוּב (שמות
יז) וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר יָרִים מִשֶּׁה יָדוֹ וְגַבְרֵי
יִשְׂרָאֵל. שְׁהִרִי בְּיְמִין הַכֹּל תְּלוּי,
וְכַתוּב (ויקרא ט) וַיִּשָּׂא אֶהְרֵן אֶת יָדוֹ,
וְכַתוּב חֲסֵר, וְאִזּוּ מִתְפָּוֵן לְבָרְכָה
לְמַעְלָה.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא לֹא כֶּף -
בְּשַׁעָה שְׂמִרִים יְמִין לְמַעְלָה, אוֹי
לְתַתְּחוּנִים! שְׁהִרִי כֹל הַסִּיעָה, וְכֹל
הַבְּרַכּוּת מְסַתְּלֵקִים מֵהֶם. מְנַיְיָ
לְנוּ? שְׂכַתוּב נְטִיטָא יְמִינָהּ תְבַלְעֵמוּ
אַרְצָא. מָה זֶה נְטִיטָא יְמִינָהּ?
פְּתַרְגוּמוֹ, הַרְמַת יְמִינָהּ. מִיָּד
תְבַלְעֵמוּ אַרְצָא. וְכַשְׂמִינִן נִמְצָאת,
הַשְּׂמָאֵל נִמְצָא עִמּוֹ, וְאִזּוּ לֹא

שולטים הדינים בעולם. מה הטעם? משום שהימין נמצא עמו, ואם הימין מסתלקת, הרי מזדמנת השמאל, ואז מתעוררים דינים בעולם, והדין שרוי בכל.

בשרבי שמעון היה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה, שכתוב (איכה ב) השיב אחר ימינו. וכי אפשר שהשיב אחר ימינו? אלא משום שהקדים השמאל לרדת לעולם, והימין נשארה במקום אחר.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה נז) הצדיק אבד. והרי בארנו את הדברים, לא כתוב הצדיק נאבד, אלא הצדיק אבד. מכל אותם פני המלך לא נמצא שאבד אלא צדיק. אבד בשני צדדים: אחד - שלא שורות בו ברכות כבתחלה, ואחד - שהתרחקה ממנו בת זוגו שהיא פנסת ישראל. נמצא שהצדיק אבד יותר מכל, ולעתיד לבא כתוב (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא. הוא נושע ודאי, והרי זה נתבאר.

ימינו ה' נאדרי בכח. מה זה נאדרי? הנה צריך להיות נאדר! אלא בשעה ששמאל בא להודג ב'ימין, אז כתוב נאדרי, תרעץ, (בכח, שנים, ולעולם וכו') ולעולם זה כף, משום ששמאל נמצא ב'ימין ונכלל בו.

אמר רבי שמעון, כמו שבארנו - כף זה, שאדם נמצא שנוחלק. מה הטעם? כדי לקבל עמו בת זוגו שיעשו גוף אחד ממש. כשימינו, נמצא שנוחלק. מה הטעם? כדי לקבל עמו שמאל. וכך זה הכל, אחד באחד. ועל זה באחד מכה

אשתכח עמיה, וכדין לא שלטין דינין בעלמא, מאי טעמא, בגין דימינא אשתכח עמיה. ואי ימינא אסתלקת, הא שמאלא אזדמנת, כדין דינין מתערין בעלמא, ודינא שריא בכלא.

רבי שמעון פד הוה מטי להאי קרא, הוה בכי, דכתיב, (איכה ב) השיב אחר ימינו. וכי אפשר דהשיב אחר ימינו. אלא בגין דאקדים שמאלא לנחתא בעלמא, וימינא אשתארת באתר אחרא.

אמר רבי שמעון, כתיב (ישעיה נז) הצדיק אבד. והא אוקימנא מלי, הצדיק נאבד לא (ד) נ"ו"ב) כתיב, אלא הצדיק אבד. מכל אינון אנפי מלפא, לא אשתכח דאבד, אלא צדיק. אבד בתרי סטרי: חד, דלא שראן ביה ברפאן, פד בקדמיתא. וחד, דאתרחיקת מניה בת זוגיה דהיא כנסת ישראל. אשתכח, דצדיק אבד יתיר מפלא. ולזמנא דאתי כתיב, (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא. הוא נושע ודאי. והא אתמר.

ימינו יי' נאדרי בכח. (שמות טו) מאי נאדרי, נאדר מיבעי ליה. אלא, בשעתא דשמאלא אתיא לאזדווגא בימינא, כדין כתיב נאדרי תרעץ, (ס"א בכח, תרי, ולעולם וכו') ולעולם הכי הוא בגין דשמאלא אשתכח בימינא, ואתפליל ביה.

אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מאי טעמא. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, דיתעבידו חד גופא ממש. פד ימינו, אשתכח דאתפלג. מאי טעמא. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי הוא כללא, ועל דא,

ועל דא,

בחד מחי ומסי, הָדָא הוּא דְכְתִיב יְמִינְךָ יי' תְרַעַץ אוֹיֵב.

ומרפא. זהו שכתוב ימינך ה' תרעץ אוֹיֵב.

תָּא חֲזִי, שִׁירְתָּא דָּא אַתְמַר, עַל הַהוּא זְמַנָּא, וְעַל זְמַנָּא דְאַתִּי, בְּיוֹמֵי דִיתְעַר מְלֻכָּא מְשִׁיחָא, דְכְתִיב, יְמִינְךָ יי' תְרַעַץ אוֹיֵב, רְעֻצָּתָ לָא כְתִיב, אֲלֵא תְרַעַץ. מַה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, (איכה א) הָשִׁיב אַחֲזֹר יְמִינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב, בְּהַהוּא זְמַנָּא, הִיא תְרַעַץ אוֹיֵב לְזְמַנָּא דְאַתִּי. וְכֻלָּא הָכִי הוּא, תְהָרוּס קְמִיד, הָרְסָתָ לָא כְתִיב, אֲלֵא תְהָרוּס. תְשַׁלַּח חֲרוּנְךָ יֹאכְלֵמוּ פְקִשׁ, פְּלֵא לְזְמַנָּא דְאַתִּי. יְמִינְךָ יי' נְאֻדְרֵי בַפְּחַ, בְּזְמַנָּא דָּא, בְּעֻלְמָא דִין. יְמִינְךָ יי' תְרַעַץ אוֹיֵב, בְּזְמַנָּא דְמְלֻכָּא מְשִׁיחָא. וּבְרוּב גְּאוּנְךָ תְהָרוּס קְמִיד, לְבִיאַת גּוּג וּמְגוּג. תְשַׁלַּח חֲרוּנְךָ יֹאכְלֵמוּ פְקִשׁ, לְתַחֲיִית הַמְּתִים. דְכְתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁרָיִי אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיִצּוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפּוֹת וְלִדְרָאוֹן עוֹלָם.

בא ראה, שירה זו נאמרה על אותו זמן ועל הזמן שיבא לעתיד, בימים שיחזור מלך המשיח, שכתוב ימינך ה' תרעץ אוֹיֵב. לא כתב רעצת, אלא תרעץ. מה כתוב בתחלה? (איכה ב) השיב אחור ימינו מפני אוֹיֵב. באותו זמן היא תרעץ אוֹיֵב לעתיד לבא. והפל פך הוא. תהרס קמיד - לא כתוב הרסת, אלא תהרס. תשלח חרונך יאכלמו פקש. הפל לעתיד לבא. ימינך ה' נאדרי בכח - בזמן הזה, בעולם הזה. ימינך ה' תרעץ אוֹיֵב - בזמן מלך המשיח. וברב גאונך תהרס קמיד - לביאת גוג ומגוג. תשלח חרונך יאכלמו פקש - לתחית המתים, שכתוב (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם.

בַּהַהוּא זְמַנָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זַפְּאִין אֵינּוֹן דִּישְׁתַּאֲרוֹן בְּעֻלְמָא, וּמַאֲן אֵינּוֹן. תָּא חֲזִי, לָא יִשְׁתַּאֲר מִבְּנֵי עֻלְמָא, בַּר אֵינּוֹן גְּזִירִין, דְקַבִּילוּ אֶת קַיְמָא קַדִּישָׁא, וְעַאֲלוּ בְקַיְמָא קַדִּישָׁא, בְּאֵינּוֹן תְּרִין חוּלְקִין, כְּמַה דְּאוּקִימָנָא. וְהוּא נְטִיר לִיה לְהַהוּא קַיְיִם, וְלֹא עֵיילִיה בְּאַתֵּר דְּלֵא אַצְטְרִיךְ, אֲלִין אֵינּוֹן דִּישְׁתַּאֲרוֹן, וְיַפְתְּבוּן לְחַיֵּי עֻלְמָא.

באותו זמן, אמר רבי שמעון, ומאן אינון אשרי אותם שישארו בעולם. ומי הם? בא ראה, לא ישארו בעולם רק אותם מהולים, שקבלו אות ברית הקדוש, ונכנסו לברית הקדוש באותם שני חלקים, כמו שבארנו, והוא שומר את אותו הברית ולא מכניסו למקום שלא צריף. אלה הם ישארו ויכתבו לחיי עולם.

מְנַלְן. דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כֹּל הַפְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם. מִשְׁמַע הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם, שְׁכַל מִי שְׁנַמּוּל, בְּשִׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ נְכֻנְסָא. וְאִם שׁוֹמֵר אוֹתוֹ בְּרִית פְּרָאוֹי וְיִזְהַר בּוֹ, עֲלִיו כְּתוּב הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם. אֲלוֹ יִשְׁאָרוּ לְאוֹתוֹ זְמַן, וּבְהֵם עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם וְלְשַׁמַּח בְּהֵם. הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם. אֲלִין יִשְׁתַּאֲרוֹן בְּהַהוּא זְמַנָּא, וּבְהוּ זְמַן

מנן לנו? שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הפתוב לחיים בירושלם. משמע הנשאר בציון והנותר בירושלם, שכל מי שנמול, בשתי הדרגות הללו נכנס. ואם שומר אותו ברית פראוי ויזהר בו, עליו כתוב הנשאר בציון והנותר בירושלם. אלו ישארו לאותו זמן, ובהם עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את העולם ולשמח בהם.

הנשאר בציון והנותר בירושלם. אלין ישתארון בההוא זמנא, ובהו זמן

על אותו זמן פתוב, (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

רבי חייא ה'יה הולך לרבי אלעזר. מצאו שקה יושב אצל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו. עד שהרים ראשו, ראה את רבי חייא. אמר, (ישעיה יט) ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו ה' צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל.

(וכי אשור ומצרים הם קרובים לקדוש-ברוך הוא?)

אלא, על הגלות שתעלה ממצרים ומאשור זה נאמר. ואם נאמר על מצרים ועל אשור – על אותם חסידים שלהם שחזרו בתשובה ונשארו לעבד את ישראל ואת מלך המשיח, שכתוב (תהלים עב) וישתחוו לו כל מלכים, וכתוב והיו מלכים אמנוך וגו'.

אמר לו, מה זה שכתוב דרכיה דרכי נעם? אמר לו, כמה טפשים) בני העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה, שהרי דברי תורה (כמה סודות עליונים יש בהם) הם דרך לנפות באותו נעם ה', שפתוב דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכי נעם ודאי. מה זה נעם? כמו שכתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה', והרי פרשוק, משום (כך) שהתורה ודרכיה באים מאותו נעם, ואותן דרכים מפרשות בה, ועל זה דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

אמר רבי חייא, שנינו, בפשה שהקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל, יצא אור מאותו נעם, והתעטר בו הקדוש ברוך הוא, ומאותו נעם הבהיקו זיום של כל העולמות, של כל הרקיעים, של כל הכתרים. על אותה שעה פתוב (שיר ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

ואותה שעה שנבנה המקדש,

קדשא בריך הוא לחדתא עלמא, ולמחדי בהו. על ההוא זמנא כתיב, (תהלים קד) יהי כבוד יי' לעולם ישמח יי' במעשיו.

רבי חייא הוה אזיל לגבי רבי אלעזר, אשפחיה, דהוה יתיב לגביה דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי. עד דזקיף רישיה, חמא ליה לרבי חייא, אמר, (ישעיה יט) ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו יי' צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ונחלתי ישראל, (ס"א וכי אשור ומצרים קריבין אינון לקדשא בריך הוא. אלא, על גלותא דסקון ממצרים ומאשור אתמר, ואי אתמר על מצרים ועל אשור, על אינון חסידין דלהון, דאתרוו בתיובתא, ואשתארוו למפלח לישראל ולמלכא משיחא, דכתיב, (תהלים עב) וישתחוו לו כל מלכים. וכתיב, (ישעיה מט) והיו מלכים אומנוך וגו'.

אמר ליה, מאי דכתיב, (משלי ג) דרכיה דרכי נעם אמר ליה כמה טפשיין בו) בני עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלוי דאורייתא, דהא מלין דאורייתא (כ"א כמה ריוו עלאין אית בהו) אינון ארחא למזפי בההוא נעם יי' דכתיב דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכי נעם ודאי. מאי נעם. כמה דכתיב, (תהלים כז) לחזות בנעם יי', והא אוקמוה, בגין (כ"א כד) דאורייתא, וארחוי, מההוא נעם אתיין, ואינון ארחין פרישין ביה, ועל דא דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

אמר רבי חייא, תנינו, בפשתא דקודשא בריך הוא יתב אורייתא לישראל, נפק נהורא מההוא נעם, ואתעטר ביה קדשא בריך הוא, ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו עלמין (ד"ח ע"א) דכלהו רקיעין, דכלהו כתריין. על ההיא שעתא כתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

אמר רבי חייא, תנינו, בפשתא דקודשא בריך הוא יתב אורייתא לישראל, נפק נהורא מההוא נעם, ואתעטר ביה קדשא בריך הוא, ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו עלמין (ד"ח ע"א) דכלהו רקיעין, דכלהו כתריין. על ההיא שעתא כתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

וההיא שעתא דאתבני מקדשא, אתעטר

התעטר הקדוש ברוך הוא באותה עטרה, וישב בכסאו והתעטר בעטרותיו. ומאותו זמן שנתחבר בית המקדש, לא התעטר הקדוש ברוך הוא בעטרותיו, ואותו נעם התכסה ונגנז.

אמר רבי אלעזר, בשעה שנכנס משה לתוך הענן, ככתוב (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן, כאדם שהיה הולך במקום של רוח, ופגש בו מלאך גדול אחד. ושנינו ששמו קמוא"ל, והוא ממנה על שנים עשר אלף ממנים שליחים. רצה להודג במשה. פתח משה פיו בשתים עשרה אותיות חקיקות של השם הקדוש שלמד אותו הקדוש ברוך הוא בסנה, והתרחק ממנו שתיים עשרה אלף פרסות, והיה משה הולך בענן, ועיניו לוחטות כגחלי אש.

עד שפגש בו מלאך אחד גדול ונכבד מן הקדם, ושנינו ששמו הדרניא"ל, והוא עליון על כל שאר המלאכים אלף וששים רבוא פרסות, וקולו הולך במאתים אלף רקיעים שמקפים באש לבנה. פיון שראהו משה, לא יכל לדבר. רצה לזרק את עצמו מתוך הענן.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, וכי אפה שהרבית דברים עמי בסנה, שרצית לדעת את סוד השם הקדוש ולא פחדת, ועכשו אפה פוחד מאחד משמשי? כיון ששמע משה את קול הקדוש ברוך הוא, התחזק. פתח פיו בשבעים ושתיים אותיות השם העליון. כיון ששמע הדרניא"ל את אותיות השם הקדוש מפי משה, הודעו. קרב אליו ואמר לו: אשרי חלקך, משה, שהתגלה לך מה שלא התגלה למלאכים העליונים.

קדשא בריך הוא בההוא עטרה, ויתב בכרסיא דיליה, ואתעטר בעטרוי. ומההוא זמנא דאתחרב בי מקדשא, לא אתעטר קדשא בריך הוא בעטרוי, וההוא נעם אתטמר ואתגניז.

אמר רבי אלעזר, בשעתא דעאל משה בגו עננא, כמה דכתיב, (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן, כבר נש דהיה אזיל באתר דרוחא. איערע ביה חד מלאכא רברבא, ותאנא, קמוא"ל שמיה. והוא ממנא על תריסר אלפין ממנן שליחן. בעא לאזדווגא ביה במשה, פתח משה פומיה, בתריסר אתוון גליפן דשמא קדישא דאוליה ליה קדשא בריך הוא בסנה, ואתרחק מגיה תריסר אלפין פרסין, והיה אזל משה בעננא, ועינוי מלהטן כגומריין דאשא.

עד דאיערע ביה חד מלאכא, רברבא ויקירא מן קדמאה, ותאנא הדרניא"ל שמיה, והוא עלאה על שאר מלאכין, אלף ושתיין רבוא פרסין, וקליה אזיל במאתן אלף רקיעין, דמסתחראן באשא חיוורא. פיון דחמא ליה משה, לא יכיל למלא. בעא למשדי גרמיה מגו עננא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, משה, וכי אנת הוא דאסגית מלין עמי בסנה, דבעית למנדע רזא דשמא קדישא, ולא דחלת. והשתא את דחיל מחד משמשי. פיון דשמע משה קליה דקודשא בריך הוא, אתתקף. פתח פומיה, בשבעין ותריין אתוון דשמא עלאה, פיון דשמע הדרני"אל אתוון דשמא קדישא, מפומיה דמשה, אזדעזע. קריב לגביה, אמר ליה, זפאה חולקך משה, דאתגלי לך, מה דלא אתגלי למלאכי עלאי.

וְהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאֵשׁ חֲזָקָה שֶׁל מֶלֶאךָ אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ סַנְדְּלָפוֹן. וְשָׁנִינוּ, סַנְדְּלָפוֹן עֲלִיּוֹן הוּא עַל שְׂאֵר חֲבָרֵי חֶמֶשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא עוֹמֵד אַחַר הַפְּרָגוֹד שֶׁל רְבוֹנוֹ, וְקוֹשֵׁר לוֹ כְּתָרִים מִבְּקָשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁעָה שֶׁמִּגִּיעַ הַכְּתָר הַזֶּה לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, הוּא מְקַבֵּל אֶת תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֹל הַחִילוֹת וְהַהֲמוֹנִים מְזַדְּעָזְעִים, וְנֹהֲמִין וְאֹמְרִין: בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹם בֵּית שְׁכִינְתּוֹ.

אָמַר לוֹ הַדְּרָגִיָּאל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, אֵינִי יָכוֹל לְלַכֵּת עִמָּךְ, שְׂלֵא תִשְׂרַף אוֹתִי הָאֵשׁ הַחֲזָקָה שֶׁל סַנְדְּלָפוֹן. בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה הַזְּדַעְזוּעַ מֹשֶׁה, עַד שֶׁהַחֲזִיק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמֹשֶׁה, וְהוֹשִׁיבוֹ לְפָנָיו וְלָמַד אוֹתוֹ תוֹרָה. וְכִסָּה אֶת מֹשֶׁה בְּאוֹתוֹ אֹר וְזִיו שֶׁל אוֹתוֹ נֶעַם, וְהָיוּ פָּנָיו שֶׁל מֹשֶׁה מְאִירִים בְּכֹל אוֹתָם הַרְקִיעִים, וְכֹל חֵיל הַשָּׁמַיִם הָיוּ מְזַדְּעָזְעִים לְפָנָיו בְּשַׁעַה שֶׁהָיָה מוֹרִיד תוֹרָה.

בֵּינָן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל לְמֹטֵה, נָטַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (מִמֹּשֶׁה) אֶלָּף חֲלָקִים מֵאוֹתוֹ זִיו. בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה רָצוּ מִלְּאֲכִים עֲלִיּוֹנִים, וְכֹל אוֹתָם הַמוֹנִים, לְשַׂרְף אֶת מֹשֶׁה בְּשַׁעַה שֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שְׁמוֹת אב) לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ. הַזְּדַעְזוּעַ מֹשֶׁה וְלֹא יָכֹל לְדַבֵּר, עַד שֶׁהִרְבֵּה בַתְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מֹשֶׁה, הַחֲזִק בְּכֹסְאִי! עַד שֶׁגָּעַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹל אוֹתָם הַמוֹנִים וּבְכֹל אוֹתָם חִילוֹת, וְהַחֲזִיק מֹשֶׁה בְּשָׁנָיו לוחֹת הָאֲבָנִים, וְהוֹרִיד אוֹתָם לְמֹטֵה, וְנָהוּ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי א) עִיר גְּבוּרִים עָלָה חֶכֶם וַיִּרַד עוֹ מִבְּטָחָה. וּמֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁנִּשְׂאָר בּוֹ, הָיוּ פָּנָיו מִבְּהִיקִים. וְיָמָה

וְהָיָה אֲזִיל עִמִּיהָ, עַד דְּמָטוּ לְאֶשׁ תְּקִיפָא, דְּחָד מִלְּאָכָא דִּי שְׁמִיהָ סַנְדְּלָפוֹן. וְתֵאנָא, סַנְדְּלָפוֹן עֲלָאָה הוּא עַל שְׂאֵר חֲבָרֵי, חֶמֶשׁ מֵאָה שָׁנִין. וְהוּא קָאִים בְּתַר פְּרָגוֹדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְקָשֵׁר לִיהָ כְּתָרִין, מִבְּעוֹתֵיהוֹן דְּצִלוֹתָא דִּישְׂרָאֵל. וּבִשְׁעַתָּא דְמָטִי הָאִי כְּתָר לְרִישֵׁיהָ דְמִלְּכָא קְדִישָׁא, הוּא מְקַבֵּל צִלוֹתֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. וְכִלְהוּ חֲיִילִין וְאֶכְלוּסִין מְזַדְּעָזְעִין, וְנֹהֲמִין וְאֹמְרִין, בְּרִיךְ יְקָרָא דִּי מֵאַתְרַּ בֵּית שְׁכִינְתֵיהָ.

אָמַר לִיהָ הַדְּרָגִיָּאל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, לִית אֲנָא יָכִיל לְמַהֵךְ עִמָּךְ, דְּלֹא יוֹקִיד לִי אֶשׁא תְקִיפָא דְסַנְדְּלָפוֹן. בֵּיהָ שַׁעַתָּא אֲזַדְּעָזְעַ מֹשֶׁה, עַד דְּאַתְקִיף בֵּיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמֹשֶׁה, וְאוֹתֵבִיהָ קְמִיָּה, וְאוֹלִיף לִיהָ אוֹרִיָּתָא. וְחִפָּא לִיהָ לְמֹשֶׁה, בְּהֵהוּא נִהוֹרָא וְזִיוָא דֵּהֵהוּא נֶעַם, וְהוּוּ אֲנָפוּי דְמֹשֶׁה נִהִירִין בְּכֹל אֵינּוֹן רְקִיעִין. וְכֹל חֵילָא דְשְׁמַיָּא הָווּ מְזַדְּעָזְעִין קְמִיָּה, בְּשַׁעַתָּא דֵּהוּהָ נַחִית בְּאוֹרִיָּתָא.

בֵּינָן דְּחָבּוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, נָטַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ג' א מִמֹּשֶׁה) אֶל"ף חוֹלְקִין מֵהֵהוּא זִיוָא. בֵּיהָ שַׁעַתָּא, בָּעוּ מִלְּאָכִין עֲלֵאִין, וְכֹל אֵינּוֹן אֶכְלוּסִין, לְאוֹקְדָא לְמֹשֶׁה, בְּשַׁעַתָּא דְאָמַר לִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שְׁמוֹת לב) לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ. אֲזַדְּעָזְעַ מֹשֶׁה, וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, עַד דְּאַסְגִּי בְּצִלוֹתֵין וּבְעוֹתֵין קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, אַתְקִיף בְּכוֹרְסִיָּא דִּילִי, עַד דְּגָעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכֹל אֵינּוֹן אֶכְלוּסִין, בְּכֹל אֵינּוֹן חֲיִילִין, וְאַתְקִיף מֹשֶׁה בְּתָרִין לוחִין דְּאַבְנִין, וְאַחִית לוֹן לְתַתָּא. וְדָא הוּא דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי כא) עִיר גְּבוּרִים עָלָה חֶכֶם וַיִּרַד עוֹ מִבְּטָחָה. וּמֵהֵהוּא זִיוָא דְאַשְׁתָּאר בֵּיהָ, הָווּ מִבְּהִיקִין אֲנָפוּי

באותו שְׁנָשָׂאָר בּוּ לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַסְתַּפֵּל בְּפָנָיו - בְּאוֹתוֹ שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ עַל אַחַת פְּמָה וּכְמָה.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, 'מִיִּנְךָ ה' נֶאֱדָרִי בַפֶּחַ, דָּא בַפֶּחַ - זֹו הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה 'מִיִּנְךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. שְׂאִין דְּכָר בְּעוֹלָם שִׁישְׁבֵר פֶּחַם שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת פִּרְט לְשַׁעָה שִׁישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה. שְׁפַל זְמַן שִׁישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה, הַיְמִין מִתְחַזֵּק, וְנִשְׁבֵּר פֶּחַ וְתַקֵּף שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְלִכֵּן הַתּוֹרָה נִקְרָאת עֵז, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים כט) ה' עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן. וּבְשַׁעָה שִׁישְׁרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה - מִתְחַזֵּק הַשְּׂמָאֵל, וּמִתְחַזֵּק פֶּחַ שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וּגּוֹזְרִים עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת שְׁלֵא יְכוּלִים לְעַמְד בְּהֶם, וְעַל זֶה הִגְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַתְּפָזְרוּ בֵּין הָעַמִּים.

זְהוּ זֶה שְׁפָתוֹב, עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי שֶׁהָרִי כָּל זְמַן שִׁישְׁרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה, נִשְׁבֵּר כַּח וְתַקֵּפָם שֶׁל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, זְהוּ שְׁפָתוֹב 'מִיִּנְךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כִּף הוּא, שְׁפַל זְמַן שְׁקוֹלָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִשְׁמַע בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת וְכו', כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינּוּ (בראשית כז) הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב. וְאִם לֹא, אִזּוֹ הַיְדִים יְדֵי עֶשׂוֹ, וְהָרִי בְּאָרְנוֹ.

וְכַרְבַּ גְּאוֹנֵךָ תִּהְרַס קִמְיָךְ. רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים י) לְמָה ה' תַּעֲמֵד בְּרַחוּק תַּעֲלִים לְעַתּוֹת בַּצָּרָה. בְּשַׁעָה שֶׁחֲטָאֵי הָעוֹלָם גּוֹרְמִים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּבְנֵי אָדָם צוֹנְחִים וּמוֹרִידִים דְּמַעוֹת וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ עֲלֵיהֶם. מָה הַטַּעַם?

דְּמֹשֶׁה. וּמָה בְּהָאֵי דְאִשְׁתָּאָר בֵּיהּ לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְאִסְתַּפֵּלָא בְּאַנְפוּי, בְּהָהוּא דְאִסְתַּלַּק מִיְנֵיהּ עַל אַחַת פְּמָה וּכְמָה.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, 'מִיִּנְךָ יי' נֶאֱדָרִי בַפֶּחַ, דָּא אֹרִייתָא. וְעַל דָּא, 'מִיִּנְךָ יי' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. דְּלִית מְלָה בְּעֵלְמָא דִּיתְבַּר חִילִּיהוּן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בַּר בְּשַׁעָתָא דִּישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא. דְּכָל זְמַן דִּישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא, יְמִינָא אִתְתַּקֵּף, וְאִתְבַּר חִילָא וְתוּקֵפָא דְּעוֹבְדֵי עֲבוּדָת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת. וּבְגִינֵי כִף אֹרִייתָא אִקְרִית עֵז, כְּמָה דְּאִתְ אָמַר (תהלים כט) יי' עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן.

וּבְשַׁעָתָא דִּישְׁרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא שְׂמָאֵלָא אִתְתַּקֵּף, וְאִתְתַּקֵּף חִילִּיהוּן דְּעוֹבְדֵי עֲבוּדָת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְשְׁלֵטִין עֲלֵיהוּ, וּגְזָרִין עֲלֵיהוּ גְזָרִין, דְּלֹא יְכוּלִין לְמִיקָם בְּהוּ. וְעַל דָּא אִתְגְּלִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבַּדְּרוּ בֵּינֵי עַמִּמָּא.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב (דף נ"ח ע"ב) (ירמיה ט) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר יי' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דִּישְׁרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאֹרִייתָא, אִתְבַּר חִילָא וְתוּקֵפָא דְּכָל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב 'מִיִּנְךָ יי' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל זְמַנָּא דְּקִלְיָהוּן דִּישְׁרָאֵל, אִשְׁתַּמַּע בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת וְכו', כְּמָה דְּתַנִּינָא (בראשית כז) הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְאִי לֹא הַיְדִים יְדֵי עֶשׂוֹ, וְהָא אֹקִימָנָא.

וְכַרְבַּ גְּאוֹנֵךָ תִּהְרַס קִמְיָךְ. (שמות טו) ר' חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים י) לְמָה יי' תַּעֲמֵד בְּרַחוּק תַּעֲלִים לְעַתּוֹת בַּצָּרָה, בְּשַׁעָתָא דְּחוּבֵי עֵלְמָא גְּרַמוּ, קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא, וּבְנֵי נְשָׂא צוֹנְחִין וְנַחְתִּין דְּמַעִין, וְלִית

משום שהוא עולה למעלה למעלה, ונמנעת מהם תשובה, ואז כתוב וברב גאונך תהרס קמיה.

רבי יצחק אמר, פסוק זה, בשעה שמתלבש הקדוש ברוך הוא בגאונה על העמים שיתכנסו עליו, כמו שכתוב (שם ב) ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. ולמדנו, עתידים הם שבעים שרי צבאות מכל עבר (עמים) להתכנס באותו זמן בהמונים מכל העולם, ולעשות קרב על ירושלים עיר הקדש, ולאחזו עצות על הקדוש ברוך הוא. ומה אומרים? נעמד על הפטרון בהתחלה, ואחר כך על עמו ועל היכלו.

אז עתיד הקדוש ברוך הוא לצחק עליהם, שכתוב יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. באותו זמן ילכש הקדוש ברוך הוא גאונה עליהם, וישמיד אותם מן העולם, ככתוב (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים המק בשרו והוא עמד על רגליו. רבי אבא אמר משמו של רב ייסא סבא, וכך אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את כל אותם המלכים שהציקו לישראל ולירושלים, את אנדריאנוס, ולופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי העמים שהחריבו ביתו, ולהשליט אותם כבתחלה, ויתכנסו עמהם שאר העמים. ועתיד הקדוש ברוך הוא להפרע מהם בגלוי סביב ירושלים. וזה שכתוב וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתוב, אלא אשר צבאו. אז כתוב וברב גאונך תהרס קמיה. וזה לזמן שיבא המשיח כתוב, ושירה זו היא

מאן דישיגח עלייהו. מאי טעמא. בגין דאיהו סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו, כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמיה.

רבי יצחק אמר, האי קרא, בשעתא דאתלבש קדשא בריך הוא גאותא, על עממיה דיתכנשוין עליה, כמה דכתיב, (תהלים ב) ורוזנים נוסדו יחד על יי' ועל משיחו. ותאנא זמינין אינון שבעין קסטורין מפל עיבר, (נ"א עמין) לאתפנשא בההוא זמנא באוכלוסין דכל עלמא, ולמעפד קרבא על ירושלים קרתא קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקודשא בריך הוא. ומאי אמרי, נוקים על פטרונא בקדמיתא, ולבתר על עמיה, ועל היכליה.

ברין זמין קדשא בריך הוא לחייבא עלייהו. דכתיב, (תהלים ב) יושב בשמים ישחק יי' ילעג למו. בההוא זמנא ילכש קדשא בריך הוא גאותא עלייהו, וישיצינון מן עלמא, כמה דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים המק בשרו והוא עומד על רגליו.

רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא, והכי אמר רבי שמעון, זמין קדשא בריך הוא לאחייא לכל אינון מלכין, דעקו לישראל ולירושלים, לאנדריאנוס, ולופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי עמין, דחריבו ביתיה, ולשלטאה לון כקדמיתא, ויתכנשוין עמהון שאר עמין, וזמין קדשא בריך הוא לאתפרעא מנייהו באתגלייא, סחרגי ירושלים. הדא הוא דכתיב, וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתיב, אלא אשר צבאו. כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמיה, ודא לזמנא דאתא

מְשִׁיחָא, כְּתִיב, וְשִׁירְתָּא דָּא שִׁירְתָּא דְעַלְמִין
היא.

וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרַמוּ מִיָּם, (שמות טו) בְּהֵוָה
זְמַנָּא. וּבְגִין כֶּף אֵית בְּהֵוָה זְמַנָּא,
וּלְזַמְנָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, וּלְזַמְנָא דְגוּג
וּמַגּוּג. נַצְבוּ כְּמוֹ גַד, לְזַמְנָא דְעַלְמָא דְאַתִּי,
דְּאִיהוּ חֲדוּתָא דְכָל עַלְמִין.

אָמַר אוֹיֵב אַרְדּוּף אֲשִׁיג אַחְלַק שְׁלָל. (שמות טו)
אָמַר אוֹיֵב, דָּא הֵוָה מְמַנָּא רַבְרָבָא עַל
מְצַרְאֵי, בְּשַׁעְתָּא דְאַתִּיחֵיב לִיה שְׁלֹטְנוּתָא עַל
יִשְׂרָאֵל, חֲשִׁיב דִּישִׁיזְנוּן תַּחֲתוּת שְׁלֹטְנִיָּה.
אֲלֵא דְדָכַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טוּרֵי עַלְמָא,
דְּהוּ מְגִינִין עַלְיֵיהּ. וְלֵא תִימָא דָּא בְּלַחֲדוּדֵי,
אֲלֵא כָּל אֵינוֹן רַבְרָבִין דְּמִמְנָן עַל כָּל עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וְכַד אַתִּיחֵיב לְהוּ
רְשׁוּתָא וְשְׁלֹטְנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, כְּלָהוּ בְּעָאן
דִּישִׁיזְנוּן יִשְׂרָאֵל תַּחֲתִיָּהּ.

וְעַל דָּא, אֵינוֹן עֲמִין דְּתַחֲתוּת שׁוּלְטְנִיָּהוּן
דְּאֵינוֹן מְמַנָּן, כְּלָהוּ גְזָרִין גְזָרִין
לְשִׁיזְעָה לֹוֹן, אֲלֵא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכַר
טוּרֵי עַלְמָא, וְאֲגִין עַלְיֵיהּ. וְכַד חָמָא מְשָׁה
דָּא, שָׂרָא לְשַׁבְחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר
מִי כְּמוֹכָה בְּאַלֵּם יי'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵילָנָא חַד רַבְרָבָא עַלְאָה,
תְּקִיפָא, בִּיה אַתְּזֵנוּ עַלְאִין וְתַתְּאִין.
וְהוּא אַתְחָם בְּתַרִּסַר תַּחֲוּמִין, אַתְתַּקְּףָהּ
בְּאַרְבַּע סְטֵרֵי עַלְמָא, דְּאַסְתַּחְרָאן (נ"א דַּאֲתַחְבְּרִין)
בְּדוּכְתִיָּהּ. שְׁבַעִין עֲנַפִּין סְלָקִין בְּגוּיָה,
וְאַתְּזֵנוּ מִנִּיָּה, בְּעַקֵּר שְׁרָשׁוּי יִנְקִין אֵינוֹן
סַחְרָנִיָּה, וְאֵינוֹן עֲנַפִּין דְּמִשְׁתַּכְּחִין בְּאֵילָנָא.
בְּד מִטֵּי עַדן שְׁלֹטְנִיָּה דְכָל עֲנַפָּא וְעֲנַפָּא,
כְּלָהוּ בְּעָאן לְשִׁיזְעָה כְּלָא גּוּפָא דְאֵילָנָא,

שִׁירַת הָעוֹלָמִים.
וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרַמוּ מִיָּם - בְּאוֹתוֹ
זְמַן. וּמִשׁוּם כֶּף יֵשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן,
וְלְזַמְנוֹ שֶׁל מַלְכֵי הַמְּשִׁיחִים, וְלְזַמֵּן גּוּג
וּמַגּוּג. נַצְבוּ כְּמוֹ גַד - לְזַמֵּן שֶׁל
עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִיא חֲדוּת כָּל
הָעוֹלָמוֹת.

אָמַר אוֹיֵב אַרְדּוּף אֲשִׁיג אַחְלַק
שְׁלָל. אָמַר אוֹיֵב - זֶה אוֹתוֹ מְמַנָּה
גְּדוּל עַל הַמְצַרִּים, בְּשַׁעֲה שְׁנַתָּן לוֹ
שְׁלֹטוֹן עַל יִשְׂרָאֵל, חֲשִׁיב שִׁישְׁמִיד
אוֹתָם תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ, אֲלֵא שְׁזַכֵּר
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָרִי הָעוֹלָם
שֶׁהָיוּ מְגִנִּים עֲלֵיהֶם. וְאַל תֹּאמַר זֶה
לְבַדּוֹ, אֲלֵא כָּל אוֹתָם גְּדוּלִים
שְׁמַמְנִים עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמְזֻלוֹת. וּכְשֶׁנִּתְּנָה לָהֶם רְשׁוּת
וְשְׁלֹטוֹן עַל יִשְׂרָאֵל, כָּלֵם רוּצִים
לְהַשְׁמִיד אֵת יִשְׂרָאֵל תַּחֲתֵיהֶם.

וְעַל זֶה, אוֹתָם עַמִּים שֶׁתַּחַת אוֹתָם
הַשְּׁלִיטִים הַמְּמַנִּים, כָּלֵם גּוֹזְרִים
גְּזָרוֹת לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, אֲלֵא
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זֹכֵר אֵת הָרִי
הָעוֹלָם, וּמַגֵּן עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁרָאָה אֵת
זֶה מִשָּׁה, הִתְחִיל לְשַׁבַּח אֵת הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, מִי כְּמוֹכָה בְּאַלֵּם
ה'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֵץ גְּדוּל אַחַד
עֲלִיּוֹן וְחֲזֵק, בּוֹ נִזְוָנוּ עֲלִיּוֹנִים
וְתַחֲתוֹנִים, וְהוּא מִתְחַם בְּשָׁנִים
עֶשֶׂר תַּחֲוּמִים, הַתְּחִזֵּק בְּאַרְבָּעָה
צְדָדֵי הָעוֹלָם שֶׁהִסְתּוֹכְבוּ (שֶׁהַתְּחִבְּרוּ)
בְּמִקּוּמָם. שְׁבַעִים עֲנַפִּים עוֹלִים
בְּתוֹכוֹ וְנִזְוָנִים מִמֶּנּוּ, בְּעַקֵּר שְׁרָשׁוּי
יִנְקִים הֵם סְבִיבוֹ, וְאוֹתָם הָעֲנַפִּים
שֶׁנִּמְצָאִים בְּעֵץ.

בְּשִׁמְנֵי שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל כָּל עֵנֶף וְעֵנֶף,
כָּלֵם רוּצִים לְהַשְׁמִיד אֵת כָּל גּוּף
הָעֵץ שֶׁהוּא עֵקֶר שֶׁל כָּל הָעֲנַפִּים,
אוֹתוֹ שֶׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם, וְיִשְׂרָאֵל
אַחֲזוּזִים בּוֹ. כְּשֶׁמַּגִּיעַ עֲלֵיהֶם
דְּאִיהוּ עַקֵּרָא דְכְּלָהוּ עֲנַפִּין,

השלטון של אותו גוף העץ, החלק של ישראל, הוא רוצה לשמר אותם ולתת שלום בכלם, ועל זה שבעים פרים של חג הסוכות, לתת שלום לשבעים ענפים שבתוך העץ.

ועל זה מי כמכה באלם ה' (מה זה

באלים? העץ, כמו שנאמר (ישעיה א) כי יבשו

מאילים אשר חמדתם. שאותו עץ שהיו עובדים

לדפוס אחד שהיה חקוק בתוכו, ונקרא אילים עץ)

מי כמכה שיעשה כמעשיך וירחם

על הכל. מי כמכה בכל אותו

סביב העץ, שאף על גב שהוא

שולט - שומר את הכל, שומר את

כל השאר, ולא רוצה לעשות

עמהם כליון. מי כמכה נאדר

בקדש - באותו פח עליון שנקרא

קדש, נאדר בקדש ממש, ונקרא

פח ה' נעם ה', והרי בארנו את

הדברים.

מי כמכה באלם ה'. רבי יוסי

פתח, (קהלת א) ראיתי את כל

המעשים אשר נעשו תחת השמש

והנה הפל הכל ורעות רוח.

שלמה המלך שהתעלה בחכמה

יתרה על כל בני העולם, איך אמר

שכל המעשים הם הכל ורעות

רוח? יכול אף מעשה הצדקה?

והרי כתוב (ישעיה לב) והיה מעשה

הצדקה שלום? אלא הרי פרשוה,

כתוב כל המעשים אשר נעשו

תחת השמש. שונה מעשה

הצדקה, שהוא למעלה מן

השמש.

והנה הפל הכל ורעות רוח, מה

זה אומר? אם תאמר הפל הכל

כמו שבארנו, שהוא בסוד

החכמה, כמו שנאמר הפל הכלים

אמר קהלת. ואותם הכלים קיום

של העולם שלמעלה ושלמטה.

מה תאמר בזה שכתוב כאן הפל

הכל ורעות רוח? והרי דבר זה תחת

השמש כתוב.

אלא כן פרשוה וכן הוא. בא

ההוא דשליט עליהו, וישראל אחידן ביה.

פד מטא עליהו שלטנותא דההוא (דף נ"ט ע"א)

גופא דאילנא, חולקא דישראל. בעי לנטרא

לון, ולמיהב שלמא בכלהו. ועל דא שבעים

פרי החג, למיהב שלמא לשבעין ענפין דבגו

אילנא.

ועל דא מי כמוכה באלם יי'. (מאי באלים. אילנא. בכה

דאת אמר, (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. והוא אילנא,

דהו פלחין לחד דפוסא, דמחקון בגויה. ואקרי אלים אילנא) מי

כמכה דיעביד פעובדך וירחם על כלא. מי

כמכה בכל ההוא סחרניה דאילנא דאף על גב

דאיהו שלטא, נטיר לכלא, נטיר לכל שאר,

ולא בעיא למעבד עמהון גמירא. מי כמכה

נאדר בקדש, בההוא חילא עלאה דאקרי

קדש. נאדר בקדש ממש, ואקרי כח יי' נעם

יי', והא אוקימנא מילי.

מי כמכה באלם יי'. (שמות טו) ר' יוסי פתח (קהלת

א) ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת

השמש והנה הפל הכל ורעות רוח. שלמה

מלכא, דאסתלק בחכמתא יתרא על כל בני

עלמא, הין אמר דכל עובדין הפל ורעות

רוח. יכול אף מעשה הצדקה, והא כתיב (ישעיה

לב) והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הא

אוקמוה, כל המעשים אשר נעשו תחת

השמש פתיב. שאני מעשה הצדקה, דאיהו

לעילא מן שמשא.

והנה הפל הכל ורעות רוח, מאי קא מיירי. אי

תימא הפל הכל כמה דאוקימנא, דאיהו

ברזא דחכמתא, כמה דאת אמר הפל הכלים

אמר קהלת, ואינון הכלים קיומא דעלמא

דלעילא ותתא. מאי תימא בהאי, דכתיב הכא,

הפל הכל ורעות רוח. (והא מלתא דא תחת השמש כתיב).

אלא הכי אוקמוה, והכי הוא. תא חזי,

רָאָה, בְּשֵׁעָה שֶׁהַמַּעֲשִׂים מְכַשְׂרִים
לְמִטָּה וְאָדָם מְשַׁתְּדֵל בְּעִבּוּדַת
הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ - מֵאוֹתוֹ דָּבָר
שְׂעוּשָׂה, נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ הִבֵּל לְמַעְלָה,
וְאִין לָךְ הִבֵּל שְׂאִין לוֹ קוֹל שְׂעוּלָה
וּמְתַעֲטֵר לְמַעְלָה, וְנַעֲשֶׂה סַנְגוֹר
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְכֹרֵ אֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁמְשַׁתְּדֵל בָּהֶם
הָאָדָם שְׂאִינָם עִבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא - מֵאוֹתוֹ דָּבָר שְׂעוּשָׂה, נַעֲשֶׂה
מִמֶּנּוּ הִבֵּל, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט
בְּעוֹלָם. וְכִשְׂרִיזָאָת נִשְׁמַת הָאָדָם,
אוֹתוֹ הִבֵּל מְגַלְגֵּל אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
כְּאֶבֶן בְּכַף הַקַּלְעֵ, כְּפִתּוּב (שְׂמוּאֵל א-
כח) וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ
כַּף הַקַּלְעֵ.

מִחוּ יִקְלַעְנָה? אוֹתוֹ הִבֵּל שֶׁמְגַלְגֵּל
אוֹתוֹ סְבִיבוּ בְּעוֹלָם, וְאֵז כֹּל
הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשִׂים וְאוֹתָם שְׁתַּחַת הַשָּׁמַיִם
שְׂאִינָם עִבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
נַעֲשֶׂה מֵהֶם הִבֵּל, שֶׁהוּא שְׂבָרוֹן
רוּחַ, שֶׁמְשַׁבֵּר אֶת הַרוּחַ שְׂעוּלָה
וְיִוֹרְדַת וּמְתַגַּלְגֵּל בְּעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁפָתוּב הִבֵּל וְרַעוּת רוּחַ. אֲבָל אוֹתוֹ
דָּבָר שֶׁהוּא עִבּוּדַת רַבּוֹנוֹ, זֶה עוּלָה
(נִקְרָא) מַעַל לְשַׁמֶּשׁ, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
הִבֵּל קְדוֹשׁ, וְזֶהוּ הַזֶּרַע שֶׁזֶרַע הָאָדָם
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּמֵה שְׂמוֹ? צְדָקָה,
שְׁכָתוּב (הוֹשֵׁעַ י) זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה.
זֶה מֵה שֶׁמִּנְהִיג אֶת הָאָדָם, כְּשֶׁתִּצָּא
מִמֶּנּוּ נִשְׁמַתוֹ, וְעוּלָה לָהּ לְמִקּוֹם
שֶׁל כְּבוֹד שֶׁלְמַעְלָה נִמְצָא לְהַצָּר
בְּצִוּוֹר הַחַיִּים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיהֵנּוּ)
וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה, כְּדִי לְהַנְהִיג
אוֹתָךְ, לְהַעֲלוֹת אוֹתָךְ [מִמִּקּוֹם] לְמִקּוֹם
שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד ה', שְׁכָתוּב כְּבוֹד ה'
יֵאֱסָפֶךָ.

כֹּרֵ אוֹתָן נִשְׁמוֹת שְׂאוֹתוֹ הִבֵּל קְדוֹשׁ
מִנְהִיג אוֹתָן, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד ה'

בְּשֵׁעָתָה דְּעוֹבְדִין מִתְּפַשְׁרוֹן לְתַתָּא, וְכֹרֵ נֶשׁ
אֲשַׁתְּדֵל בְּפוּלְחָנָא דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, הֵהוּא
מְלָה דְּעָבִיד, הִבֵּל אֲתַעְבִּיד מִיַּיְנָה לְעֵילָא.
וְלִית לָךְ הִבֵּל, דְּלִית לִיהַ קָלָא, דְּסָלִיק
וְאֲתַעֲטֵר לְעֵילָא, וְאֲתַעְבִּיד סַנְיַגוֹרָא קָמִי
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכֹרֵ אִינוּן עוֹבְדִין דְּאֲשַׁתְּדֵל בְּהוּ בְּרִי נֶשׁ,
דְּלָאוּ אִינוּן פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, הֵהוּא מְלָה דְּעָבִיד, הִבֵּל יִתַּעְבִּיד מִיַּיְנָה,
וְאֲזָלָא וְשִׂאטַּת בְּעַלְמָא. וְכֹד נִפְקַת נִשְׁמַתִּיהַ
דְּבִר נֶשׁ, הֵהוּא הִבֵּל מְגַלְגֵּלָא לִיהַ בְּעַלְמָא,
כְּאֶבֶן בְּקוּסְפִיתָא, כְּמָה דְּכָתִיב, (שְׂמוּאֵל א כה)
וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקַּלְעֵ.

מֵאִי יִקְלַעְנָה. הֵהוּא הִבֵּל דְּמְגַלְגֵּל לִיהַ
סַחְרִינָה בְּעַלְמָא, כְּדִין כֹּל מְלִין
דְּמִתַּעְבְּדִין (וְאִינוּן רַחֲחוֹת שְׂמֻשָּׁא) דְּלָאוּ אִינוּן
פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִבֵּל יִתַּעְבִּיד
מִיַּיְנָהוּ, אִיהוּ תְּבִירָא דְּרוּחָא, דְּמִתְּפַר לְרוּחָא
דְּסָלִיק וְנַחֲתִית וּמְתַגַּלְגֵּל בְּעַלְמָא, הָדָא הוּא
דְּכָתִיב הִבֵּל וְרַעוּת רוּחַ. אֲבָל הֵהוּא מְלָה
דְּאִיהִי פּוּלְחָנָא דְּמַרְיָה דָּא סָלִיק (אֶקְרִי) לְעֵילָא
מִן שְׂמֻשָּׁא, וְאֲתַעְבִּיד מִיַּיְנָה הִבֵּל קְדִישָׁא, וְדָא
הוּא זָרַע דְּזָרַע בְּרִי נֶשׁ בְּהֵהוּא עַלְמָא, וּמֵה
שְׂמִיָּה. צְדָקָה. דְּכָתִיב, (הוֹשֵׁעַ י) זָרְעוּ לָכֶם
לְצְדָקָה.

הָאִי מְדַבֵּר לִיהַ לְבִר נֶשׁ, כְּדִ תִּפּוּק נִשְׁמַתִּיהַ
מִיַּיְנָה, וְסָלְקָא לָהּ בְּאַתְרָא דְּכְבוֹד
דְּלְעֵילָא אֲשַׁתְּכַח לְאַתְצַרְרָא בְּצִוּוֹרָא דְּחַיִּי,
הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (יִשְׁעִיהֵנּוּ כח) וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה
כְּגִין לְדַבְּרָא לָךְ, לְסָלְקָא לָךְ, (מִן אַתְר) לְאַתְר
דְּאֶקְרִי כְבוֹד יי'. דְּכָתִיב, (יִשְׁעִיהֵנּוּ כח) כְּבוֹד יי' יֵאֱסָפֶךָ.

כֹּרֵ אִינוּן נִשְׁמַתִּין, דְּהֵהוּא הִבֵּל קְדִישָׁא מְדַבֵּר לָהּ, הֵהוּא דְּאֶקְרִי כְבוֹד

כונס אותן לתוכו ונצטרות בו. והו' שכתוב בבור ה' יאספרו) וזה נקרא גת רות. אבל האחר נקרא רעות רות. אשרי הצדיקים שכל מעשיהם מעל לשמש, וזרעים זרע של צדקה לזכות אותם לעולם הבא, ועל זה כתוב (מלאכי א) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

אמר רבי שמעון, בא ראה, בתחלה פשנבנה בית המקדש למטה, לא נבנה אלא בדין ורגז, ככתוב (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי וגו', משום שבמקום הדין שרוי. לעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות אותו ולהתקינו בדרגה אחרת עליונה שנקראת צדקה, שכתוב (ישעיה נד) בצדקה תכונני. משום כך יתקיים ובו, ושמו ממש יקרא צדק. מנין לנו? שכתוב (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו.

נטית ימינך תבלעמו ארץ. הרי נאמר שהרמת ימינך. אמר רבי יצחק, הרי התעוררו בו החכרים, שפאשר הוציא הקדוש ברוך הוא את המצרים מפתח למים, אמר לארץ: פנסי אותם לתוכך. ולא רצתה. עד שהושיט הקדוש ברוך הוא את ימינו כנגדה והשביע אותה, אז בלעה אותם האדמה. זהו שכתוב תבלעמו ארץ. אמר רבי אלעזר, נטית ימינך - להפרידה מן השמאל, ואז נעשה בהם דין. נחית בחסדך עם זו גאלת, כמו שכתוב (תהלים מד) כי ימינך וזרועך ואור פניך פי רציתם. פי ימינך - זו גדולה. נהלת בעזך - זה שכתוב וזרועך, זו גבורה. אל נה קדשך - זה שכתוב ואור פניך פי רציתם, זה צדיק. וכלם נמצאים בכתוב.

י' פניש לון בגויה, ואתצריך ביה. (תרא הוא דכתיב בבור ה' יאספרו) ודא אקרי נייחא דרוחא. אבל אחרא ורעות רוח אקרי. זפאין אינון צדיקייא, דכל עובדיהון לעילא מן שמשא וזרעין זרעא דצדקה, למזפי לון לעלמא דאתי, ועל דא כתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

אמר רבי שמעון, תא חזי, בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא, לא אתבני אלא בדינא ורוגזא, פמה דכתיב, (ירמיה לב) פי על אפי ועל חמתי וגו' בגין דבאתר דדינא שריא. לזמנא דאתי, זמין קדשא בריך הוא למבני ליה, ולא תקנא ליה בדרגא אחרא עלאה דאקרי צדקה, דכתיב, (ישעיה נד) בצדקה תכונני. בגין כך אתקיים, (ביה) ושמייה (דף נ"ט ע"ב) ממש צדק יתקרי. מנלן. דכתיב, (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו י' צדקנו.

נטית ימינך תבלעמו ארץ. (שמות טו) הא אתמר, ארימת ימינך. אמר רבי יצחק, הא אתערו ביה חברייא, דכד אפיק קדשא בריך הוא למצראי מתין מתחות מיא, אמר לארעא, פניש לון בגויה, ולא בעאת, עד דאושיט קדשא בריך הוא ימינא לקבלה, ואומי לה, כדין בלעתינון ארעא, הדא הוא דכתיב תבלעמו ארץ. אמר ר' אלעזר, נטית ימינך: לאפרשא לה משמאלא וכדין אתעביד בהו דינא.

נחית בחסדך עם זו גאלת, (שמות טו) כמה דכתיב, (תהלים מד) כי ימינך וזרועך ואור פניך פי רציתם. פי ימינך: דא גדולה. נהלת בעזך, דא דכתיב וזרועך, דא גבורה. אל נה קדשך, דא דכתיב, ואור פניך פי רציתם, דא צדיק. וכלהו משתכחי בקרא.

תפול עליהם אימתה ופחד. אימתה? אימה היה צריך להיות! מה זה אימתה, שהרי אין לך אות או מלה אחת בתורה שאין בה סודות עליונים? מה זה אימתה? אמר רבי שמעון, כלומר יראת השכינה.

כמו זה תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו'. תבאמו ותטעמו? תביאם ותטעם היה צריך להיות! מה זה תבאמו? אלא רוח הקדש אומרת על אותו הדור האחרון שכל יהושע והתגלה בהם גלוי של הרשם הקדוש של שמו של הקדוש ברוך הוא, שאלה אחוזים בו, ואלה ראויים לרשת את הארץ, כפתיב (ישעיהו ט) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. שכל מי שנמול והתגלה בו רשם הקדוש ושומר אותו, נקרא צדיק. משום כך, לעולם יירשו ארץ.

ועל זה תבאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחינדן בו'. ותטעמו כמה דאת אמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאותם שאחוזים בו, ולאותם אחרונים התעורר הדבר. ואין לך דבר בתורה או אות קטנה בתורה שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים. אשרי חלקם של היודעים בהם.

רעיא מהימנא

מצוה לבנות בית מקדש למטה כמו בית המקדש שלמעלה, כמו שנאמר מכון לשבתך פעלת ה'. שצריך לבנות בית מקדש למטה ולהתפלל בתוכו תפלה בכל יום, לעבוד את הקדוש ברוך הוא, שהרי תפלה נקראת עבודה.

ואתו בית הפנסת צריך לבנותו תקוננין, דהא בי כנשתא

תפול עליהם אימתה ופחד. (שמות טו) אימתה, אימה מיבעי ליה, מאי אימתה. דהא לית לך את או מלה חדא באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין. מאי אימתה. אמר רבי שמעון, כלומר דחילו דשכינתא.

כהאי גוונא, (שמות טו) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', תבאמו ותטעמו, תבאם ותטעם מיבעי ליה, מאי תבאמו. אלא רוחא דקודשא אמר, על אינון דרא בתראה, דגזר יהושע, ואתגליא בהו גלויא דרשימא קדישא דשמייה דקודשא בריך הוא, דאלין אחידן ביה בו', ואלין אתחזיאו למירת ארעא. כמה דכתיב, (ישעיהו ט) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. דכל מאן דאתגזר, ואתגליא ביה רשימא קדישא, ונטיר ליה, אקרי צדיק, בגין, כך, לעולם יירשו ארץ.

ועל דא תבאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחינדן בו'. ותטעמו כמה דאת אמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאינון דאחינדן בו', ולאינון בתראי, אתער מלה. ולית לך מלה באורייתא, או את זעירא באורייתא, דלית בה רזין עלאין, וטעמין קדישין, זכאה חולקיהון דיידעין בהו.

רעיא מהימנא

פקודא למבני מקדשא לתתא, פגוונא דבי מקדשא דלעילא, כמה דאת אמר, מכון לשבתך פעלת יי'. דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא, ולצללאה בגויה צלותא בכל יומא, למפלח ליה לקודשא בריך הוא, דהא צלותא אקרי עבודה.

וההוא בי כנשתא, אצטריך למבני ליה בשפירו סגיא, ולא תקנא ליה בכל

ביפי רב ולתקנו בכל התקונים,
שְׁהָרִי בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלֵמָטָה עוֹמֵד
כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלֵמָעֵלָה.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמִטָּה הוּא עוֹמֵד
כְּמוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֵמָעֵלָה,
שְׁעוֹמֵד זֶה כְּנֶגֶד זֶה. וְאוֹתוֹ בֵּית
מִקְדָּשׁ, כָּל תְּקוּנָיו וְכָל עֲבוֹדוֹתָיו
וְכָל אוֹתָם כְּלִים וְשִׁמְשִׁים, כָּלֵם
הֵם כְּמוֹ שְׁלֵמָעֵלָה. הַמִּשְׁפָּן
שְׁעֵשֶׂה מִשָּׁה בַמִּדְבָּר, הַכֹּל הִיָּה
כְּמוֹ שְׁלֵמָעֵלָה.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁבִנָּה שְׁלֵמָה
הַמְּלֹךְ, הוּא בֵּית מְנוּחָה כְּדָגְמָא
עֲלִיּוֹנָה בְּכָל אוֹתָם תְּקוּנִים, לְהִיּוֹת
בְּתַקּוּן שְׁלֵמָעֵלָה בֵּית מְנוּחָה
וִירֶשֶׁה. כִּף בֵּית הַכְּנֶסֶת צָרִיף בְּכָל
תְּקוּנֵי הַיָּפִי, לְהִיּוֹת כְּדָגְמָא
עֲלִיּוֹנָה, לְהִיּוֹת בֵּית תְּפִלָּה, לְתַקֵּן
תְּקוּנִים בַּתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁבַּאֲרוּהָ.

וְאוֹתוֹ בֵּית מִקְדָּשׁ שִׁיְהִיּוּ בּוֹ
חֲלוֹנוֹת, שְׁכַתּוּב (דְּנִיאל ו') חֲלוֹנוֹת
פְּתוּחִים. כְּמוֹ שְׁלֵמָעֵלָה. וְעַל זֶה
(שִׁיר ב') מְשַׁגֵּיחַ מִן הַחֲלוֹנוֹת מִצִּיץ
מִן הַחֲרָפִים. וְאִם תֹּאמֶר, אֲפִלוּ
בַשָּׂדֶה, כְּדִי שֶׁהָרוּחַ תִּהְיֶה עוֹלָה?
לֹא כִּף, שְׁהָרִי אֲנִי צְרִיכִים בֵּית,
וְאִין לְהַמְצִיא בֵּית לְמִטָּה כְּמוֹ בֵּית
עֲלִיּוֹן, לְהוֹרִיד דִּיּוֹר עֲלִיּוֹן לְדִיּוֹר
תַּחְתּוֹן.

וְעוֹד, שְׁאוֹתָה תְּפִלָּה וְאוֹתָה רּוּחַ
צְרִיכִים לְעֲלוֹת וּלְצֵאת מִתּוֹךְ
מְצוּקָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד
יְרוּשָׁלַיִם. וְעַל זֶה פְּתוּב מִן הַמְצַר
קְרָאתִי יְהִי. שְׁצָרִיף מְקוֹם דְּחוּק
בְּצָרָה לְשַׁלַּח בְּתוֹכּוֹ אוֹתָה רּוּחַ
שְׁלֵא יִסְטָה יְמִינָה אוּ שְׁמָאלָה.
וּבַשָּׂדֶה לֹא יִכּוֹל הַקּוֹל לְשַׁלַּח
אוֹתוֹ כִּף, שְׁהָרִי כְּמוֹ זֶה קוֹל
הַשּׁוֹפָר נִדְחָה הַחוּצָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל
מִתּוֹךְ מְקוֹם דְּחוּק, וְהוֹלֵךְ וּבּוֹקֵעַ
רְקִיעִים, וְעוֹלָה בְּעֲלִיָּה לְעוֹרֵר
רוּחַ שְׁלֵמָעֵלָה.

וְאִם תֹּאמֶר, הָרִי כְּתוּב (בְּרַאשִׁית כד)
וַיִּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה? שׁוּנָה

דְּלַתְתָּא, קִיִּימָא לְקָבֵל בֵּי כְּנֶשֶׁתָּא דְלַעֲיָלָא.
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְתַתָּא, אִיהוּ קָאִים כְּגוּוֹנָא דְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ דְּלַעֲיָלָא, דְּקָאִים דָּא לְקָבֵל דָּא.
וְהָהוּא בֵּי מִקְדָּשָׁא, כָּל תְּקוּנָיו, וְכָל פּוּלְחָנוֹי,
וְכָל אֵינוֹן מְאֵינִין, וְשִׁמְשִׁין, כְּלָהוּ אֵינוֹן כְּגוּוֹנָא
דְּלַעֲיָלָא. מְשַׁכְּנָא דְּקָא עֲבַד מִשָּׁה בַמִּדְבָּרָא,
כְּלָא הָהוּא כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא.

בֵּי מִקְדָּשָׁא דְכְּנָא שְׁלֵמָה מְלֶכָא, הוּא בֵּי נִיחָא
כְּגוּוֹנָא עֲלָאָה, בְּכָל אֵינוֹן תְּקוּנִין, לְמַהוּי
בְּתַקּוּנָא דְלַעֲיָלָא, בֵּי נִיחָא וְאַחֲסִנְתָּא. הָכִי בֵּי
כְּנֶשֶׁתָּא, אֲצִטְרִיף בְּכָל תְּקוּנֵי שְׁפִירוֹ, לְמַהוּי
כְּגוּוֹנָא עֲלָאָה, לְמַהוּי בֵּית צְלוֹתָא, לְאַתְקִנָּא
תְּקוּנִין בְּצְלוֹתָא, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ.

וְהָהוּא בֵּי מִקְדָּשָׁא דְלַהוּי בִּיהַ חֲלוֹנוֹת, דְּכַתִּיב,
(דְּנִיאל ו') וְכוּן פְּתִיחַן. כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא,
וְעַל דָּא (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') מְשַׁגֵּיחַ מִן הַחֲלוֹנוֹת מִצִּיץ
מִן הַחֲרָפִים. וְאִי תִימָא אֲפִילוּ בַחֲקֵלָא, בְּגִין
דְּרוּחָא לְהוּי סְלִיק. לָאוּ הָכִי, דְּהָא אֲנִין צְרִיכִין
בֵּית וְלִיכָא לְאַשְׁתַּפְּחָא בֵּית לְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא
דְּבֵית עֲלָאָה, לְנַחְתָּא דִּיּוֹרָא עֲלָאָה לְדִיּוֹרָא
תַּתָּאָה.

וְתוֹ דְּהָהוּא צְלוֹתָא, וְהָהוּא רוּחָא, אֲצִטְרִיף
לְסִלְקָא, וּלְנַפְקָא מִגּוֹ עֲאֲקוֹ, בְּאַרְחַ
מִיִּשְׂרָאֵל, לְקָבֵל יְרוּשָׁלַיִם. (דָּרָס' ע"א) וְעַל דָּא כְּתִיב,
(תְּהִלִּים קיח) מִן הַמְצַר קְרָאתִי יְהִי, דְּאַצְטְרִיף אֲתֵר
דְּחִיק בְּעֲאֲקוֹ, לְשַׁדְרָא כְּגוּיָה הָהוּא רוּחָא,
דְּלֹא יִסְטִי לִימִינָא וְלִשְׁמָאלָא. וּבְחֲקֵלָא לֹא
יִכִּיל קָלָא לְשַׁדְרָא לִיָּה הָכִי, דְּהָא כְּגוּוֹנָא דָּא
קָלָא דְשׁוֹפָר, אֲתַדְחִיָּא לְבַר בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, מִגּוֹ
אֲתֵר דְּחִיק, וְאַזִּיל וּבְקַע רְקִיעִין, וְסְלִיק
בְּסִלְקוֹ, לְאַתְעָרָא רוּחָא לַעֲיָלָא.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) וַיִּצֵּא יִצְחָק
לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה. שְׁאֵינִי יִצְחָק, דְּמִלָּה אֲחִירָא

יצחק, שדבר אחר היה בו מה שלא היה בכל העולם. ועוד, שפסוק זה לא לזה הוא בא, שודאי בשדה לא היה מתפלל,

והרי בארנו. (ע"כ רעיא מהימנא)

שנינו, אמר רבי אבא, אשרי חלקם של אותם שזכאים לומר שירה זו בעולם הזה, שזכאים לאמרה לעולם הבא. ושירה זו נכנתה בעשרים ושתים אותיות קדושות חקוקות ובעשר אמירות, והכל נרשם בשם הקדוש, והכל שלמות של השם הקדוש, והרי עוררנו הדברים.

אמר רבי שמעון, באותה שעה שהיו עומדים ישראל על הים ואמרים שירה, התגלה הקדוש ברוך הוא עליהם, וכל מרכבותיו וחילותיו, כדי שיפירו את מלכם שעשה להם כל אותם נסים וגבורות, וכל אחד ואחד ידע והתבונן מה שלא ידעו והתבוננו שאר נביאי העולם.

שאם תאמר שלא ידעו ולא הדביקו השיגו חכמה העליונה - מן השירה הזו תראה שכלם הסתכלו בחכמה וידעו דברים ואמרו. שאם לא כן, איך אמרו כלם מלים אחידות שלא סטו אלה מאלה, ומה שאמר זה - אמר זה, ולא הקדים מלה זו למלה זו, אלא כלם במשקל אחד, ורוח הקדש בפי כל אחד ואחד, וכל הדברים נאמרו כאלו יצאו מפה אחד? אלא ודאי כלם בחכמה העליונה הסתכלו, וידעו דברים עליונים, ורוח הקדש בפי כל אחד ואחד.

ואפילו אותם שבמעיי אמם היו כלם כאחד אמרים שירה, והיו כלם רואים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, ועל כן היו כלם מסתכלים כאלו רואים עין בעין. וכשסימו הדברים, כלם מבשמים

היה ביה, מה דלא היה בכל עלמא. ותו דהאי קרא לאו להכי אתא, דודאי בשדה אחר לא היה מצלי והא אוקימנא. (ע"כ רעיא מהימנא).

תניא אמר רבי אבא, זכאה חולקיהון, דאינון דזכאן למימר שירתא דא בהאי עלמא, דזכאן למימר לה בעלמא דאתי. ושירתא דא, אתבני בעשרין ותריין אתוון קדישן גליפן, ובעשר אמירן, וכלא אתרשים בשמא קדישא, וכלא שלימותא דשמא קדישא, והא אתערנא מלי.

אמר רבי שמעון, בההיא שעתא דהוה קיימין ישראל על ימא, והוה אמרי שירתא, אתגלי קדשא בריך הוא עליהו, וכל רתיכוי וחילוי, בגין דינדעון למלפיהון, דעבד לון כל אינון נסין וגבוראן, וכל חד וחד ידע ואסתפל, מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא.

דאי תימא דלא ידעין ולא אדבקו חכמתא עלאה, מן שירתא דא תחמי, דכלהו בחכמתא אסתכלו, וידעו מלין ואמרו. דאי לאו הכי, איך אמרו כלהו מלין אחדין, דלא סטו אלין מאלין, ומה דאמר דא, אמר דא, ולא אקדים מלה דא, למלה דא, אלא כלהו בשקולא חדא, ורוחא דקודשא בפומא דכל חד וחד, ומלין אתמרו כלהו כאלו נפקין מפומא חד. אלא ודאי כולהו בחכמתא עלאה אסתכלו, וידעו מלין עלאין, ורוחא דקודשא בפום כל חד וחד.

ואפילו אינון דבמעיי אמהון, הוה אמרי שירתא כלהו בחדא, והוה חמאן כלהו, מה דלא חמא יחזקאל נביאה. ועל כן הוה כלהו מסתפלי, כאלו חמאן עינא בעינא. וכד סיימו מלין, כלהו מתבסמאן בנפשיהו,

בנפשם ותאבים לראות
וּלְהַסְתַּפֵּל, וְלֹא הָיוּ רוֹצִים לְנִסְעַ
מִשֵּׁם מֵרַב הַשְּׁתוֹקְקוֹת.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר מֹשֶׁה לְקָדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא: בְּנִידָ לֹא רוֹצִים לְנִסְעַ
מִן הַיָּם מֵרַב הַשְּׁתוֹקְקוֹת לְהַסְתַּפֵּל
בָּךְ. מָה עֲשֵׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?
הַסְתִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ הַחַוְצָה לְמַדְבָּר,
וְשֵׁם הַתְּגָלָה וְלֹא הַתְּגָלָה.

אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל: כִּמְהָ
(פְּעָמִים לְנִסְעַ מִשָּׁם, וְלֹא רָצוּ) פְּעָמִים
אֲמַרְתִּי לְנִסְעַ מִשָּׁם וְלֹא רָצִיתֶם?
עַד שֶׁהֲרָאָה לָהֶם זִיו כְּבוֹדוֹ שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַדְבָּר, וּמִיָּד
הָיוּ תְּאֵבִים. וְלֹא נִסְעוּ, עַד שֶׁאֲחַז
בָּהֶם מֹשֶׁה וְהֲרָאָה לָהֶם זִיו כְּבוֹדוֹ
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַדְבָּר. אִז
מֵרַב תְּשׁוּקָה וְרָצוֹן לְהַסְתַּפֵּל
הִסִּיעַ אוֹתָם מִשָּׁה. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב
וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף
וַיֵּצְאוּ אֶל מַדְבַּר שׁוּר. מָה זֶה
מַדְבַּר שׁוּר? מִנְהִיג שֶׁהָיוּ רוֹצִים
לְהַסְתַּפֵּל בוֹ, זִיו כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ
הַקָּדוֹשׁ, וְעַל זֶה נִקְרָא מַדְבַּר שׁוּר
- שֵׁם הַסְתַּפְלוּת.

וַיִּלְכּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמַדְבַּר וְלֹא
מָצְאוּ מַיִם. וְאִין מַיִם אֲלֵא תוֹרָה,
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) הוּי כָּל צִמָּא לְכוּ
לַמַּיִם. אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְכִי מִי נִתָּן
לָהֶם כָּאֵן תוֹרָה, וְהָרִי עַד עֲכָשׁוּ
לֹא נִתְּנָה לָהֶם תוֹרָה?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵם יֵצְאוּ
לְמַדְבַּר לְהַסְתַּפֵּל, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נָטַל זִיו כְּבוֹדוֹ מִשָּׁם, וְהֵם
הִלְכוּ לְהַסְתַּפֵּל (לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא) בוֹ
וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ. וְלִמְדַנּוּ
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא תוֹרָה,
וְאִין מַיִם אֲלֵא תוֹרָה, וְאִין תוֹרָה
אֲלֵא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַד שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים בְּמַדְבָּר, הַתְּגָלָה עֲלֵיהֶם,
רְשׁוֹת אַחֲרֵת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים,
אוֹתוֹ שְׁשׁוּלֵט בְּמַדְבָּר, וּפְגַשׁ בָּהֶם
שֵׁם. רָאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁזֶה לֹא הָיָה

וְתָאבוּן לְמַחְמֵי וְלֹא-סִתְפָּלָא, וְלֹא הָיוּ בְּעָאן
לְנִטְלָא מִתְּמָן, מִסְּגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא.

בְּהֵיבָא שְׁעֵתָא, אָמַר מֹשֶׁה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּנִידָ מִסְּגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא
לֹא-סִתְפָּלָא בָךְ, לֹא בְּעָאן לְנִטְלָא מִן יַמָּא. מָה
עָבַד קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִסְתִּים יְקָרִיָּה לְבַר
לְמַדְבָּרָא, וְתָמָן אֲתַגְלִי וְלֹא אֲתַגְלִי.

אָמַר לוֹן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, כִּמְהָ
(וְלֹא רָצוּ) זְמַנִּין אֲמִינָא לְנִטְלָא מִתְּמָן וְלֹא
בְּעִיתוֹן עַד דִּי אֲחַזִּי לוֹן זִיוָא יְקָרָא דְקוֹדֶשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּמַדְבָּרָא, וּמִיָּד הָיוּ תְּאֵבִין, וְלֹא
נִטְלוּ, עַד דְּאֲחִיד בְּהוּ מֹשֶׁה וְאֲחַמְי לוֹן זִיוָא
יְקָרָא דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַדְבָּרָא, כְּדִין
מִסְּגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא וְרַעוּתָא לֹא-סִתְפָּלָא,
אֲנִטִּיל לוֹן מֹשֶׁה, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּסַּע מֹשֶׁה
אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מַדְבַּר שׁוּר.
מֵאִי מַדְבַּר שׁוּר. מַדְבָּרָא, דְּהוּוּ בְּעָאן
לֹא-סִתְפָּלָא בֵּיהּ, זִיוָא יְקָרָא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא,
וְעַל דָּא אֲקָרִי מַדְבַּר שׁוּר: אִסְתַּפְלוּתָא שָׁם.

וַיִּלְכּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמַדְבַּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם.
(שמות טו) וְאִין מַיִם אֲלֵא תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר
(ישעיה נה) הוּי כָּל צִמָּא לְכוּ לַמַּיִם. אָמַר רַבִּי יִיסָא,
וְכִי מָאן יֵהֵב לָהּ אוֹרִייתָא הַכָּא, וְהָא עַד כְּעַן
לֹא אֲתִיְהִיבַת לוֹן אוֹרִייתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵינּוֹן נִפְקוּ לְמַדְבָּרָא
לֹא-סִתְפָּלָא, קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַל זִיוָא
יְקָרָא דִּילֵיהּ מִתְּמָן, וְאֵינּוֹן אֲזָלוּ לֹא-סִתְפָּלָא
(לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא) בֵּיהּ, וְלֹא אֲשַׁכְּחוּהוּ. וְאוּלִּיפְנָא
דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא תוֹרָה אֲקָרִי, וְאִין מַיִם
אֲלֵא תוֹרָה, וְאִין תוֹרָה אֲלֵא קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי בְּמַדְבָּרָא,
אֲתַגְלִי עֲלֵיהּוּ רְשׁוּתָא אַחֲרָא, דְּשְׁאָר
עַמִּין, הֵהוּא דְשְׁלִיט בְּמַדְבָּרָא, וְאַעֲרַעוּ בְּהוּ

אֹתוֹ זֵיו כְּבוֹד מְלָכִים. זְהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּבְאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּרְה. מָה הַטַּעַם? כִּי מָרִים הֵם. לֹא הִתְבַּשְׂמָה נַפְשָׁם כְּבַתְחִלָּה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂבָא לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. מָה פְּתוֹב? וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיִּוְרְהוּ ה' עֵץ, וְאִין עֵץ אֲלֵא תוֹרָה, שְׁפָתוֹב (משלי א) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ.

וְאִין תוֹרָה אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי אֲבָא אָמַר, אִין עֵץ אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁפָתוֹב (דברים ב) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשְּׂדֵה, עֵץ הַשְּׂדֵה וַדַּאי, זֶה עֵץ שְׂדֵה שֶׁל תְּפוּחִים קְדוּשִׁים (מלכות). וְכִשְׁהַתְּגַלָּה זֵיו כְּבוֹד מְלָכִים עֲלֵיהֶם, אָז וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מָה זֶה וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם? שְׁקֵטְגוֹר נַעֲשֶׂה סְגוֹר.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בֹּא רָאָה, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְבְרִית שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִכְנסוּ כְּרָאוּי, מָה הַטַּעַם? כִּי נִמְלוּ וְלֹא נִפְרְעוּ, וְלֹא הִתְגַּלָּה הַרְשָׁם הַקְּדוֹשׁ. כִּינּוּן שֶׁהִגִּיעוּ לְכֹאֵן מָה פְּתוֹב? שֵׁם שֶׁם לֹו חֵק וּמִשְׁפָּט. שֵׁם נִכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְשֵׁנֵי חֻלְקִים קְדוּשִׁים בְּאוֹתוֹ גְּלוּי שֶׁהִתְגַּלָּה הַרְשָׁם שְׁלָהֶם, וְנִקְרָאוּ חֵק וּמִשְׁפָּט. חֵק - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּמִשְׁפָּט - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁפָּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב. וְשֵׁם נִסְהוּ - בְּאוֹתוֹ אוֹת קִדְשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִיבֵא סְבָא אָמַר הַדְּבָר עַל אוֹתוֹ מִטָּה קְדוּשׁ.

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. וַיֹּאמֶר, מָה זֶה וַיֹּאמֶר? לֹא כְּתוּב מִי אָמַר אֵת זֶה. אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, שְׁמַעְנוּ (משקיע) אֲמִירָה סֵתֵם

תִּפְּנֵן. חָמוּ יִשְׂרָאֵל, דִּלָּא הָרָה הֵהוּא זֵיוֹא יִקְרָא דְמַלְפִּיהוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּבְאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּרְה. מָאִי טַעְמָא. כִּי מָרִים הֵם, לָא אֶתְבַּסֵּם נַפְשֵׁיהוּ כְּקַדְמִיתָא. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְאֵתִי לְקַטְרֵגָא עֲלֵיהוּ.

מָה פְּתִיב, וַיִּצְעַק אֶל יְי' וַיִּוְרְהוּ יְי' עֵץ, (דף ט' ע"ב) וְאִין עֵץ אֲלֵא תוֹרָה, דְכְּתִיב, (משלי א)

עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ. וְאִין תוֹרָה, אֲלֵא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. רַבִּי אֲבָא אָמַר, אִין עֵץ אֲלֵא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְכְּתִיב, (דברים ב) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשְּׂדֵה, עֵץ הַשְּׂדֵה וַדַּאי, דָּא עֵץ שְׂדֵה דְתְּפוּחִין קְדִישִׁין. וְכַד אֶתְגַּלִּי זֵיו יִקְרָא דְמַלְפִּיהוֹן עֲלֵיהוּ, כְּדִין וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מָאִי וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְקֵטִיגוֹרָא אֶתְעֵבִיד סְגִיגוֹרָא. אָמַר רַבִּי אֲבָא, תָּא חֲזִי בְּקַדְמִיתָא כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִימָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לָא עָאלוּ כְּדָקָא יְאוּת. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְאֶתְגַּזְרוּ וְלֹא אֶתְפָּרְעוּ, וְלֹא אֶתְגַּלְיָא רְשִׁימָא קְדִישָׁא. כִּינּוּן דְמָטוּ הֵכָא, מָה כְּתִיב, שֵׁם שֵׁם לֹו חֵק וּמִשְׁפָּט. תִּפְּנֵן עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַרִּין חוּלְקִין קְדִישִׁין, בְּהֵהוּא גְלוּיָא דְאֶתְגַּלְיָא רְשִׁימָא דְלֵהוֹן, וְאֶקְרוּן חֵק וּמִשְׁפָּט. חֵק: כְּמָה דְאֵת אָמַר (משלי כא) וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּמִשְׁפָּט: כְּמָה דְאֵתְמַר (תהלים פא) מִשְׁפָּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב. וְשֵׁם נִסְהוּ, בְּהֵהוּא אֵת קְדִישָׁא. כְּמָה דְאֵת אָמַר, כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. בְּסִפְרָא דְרַב יִיבֵא סְבָא, אָמַר מְלָה עַל הֵהוּא חוּטְרָא קְדִישָׁא.

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְי' אֱלֹהֶיךָ. (שמות טו) וַיֹּאמֶר, מָאִי וַיֹּאמֶר. לָא כְּתִיב מָאֵן קָאֵמַר דָּא. אֲלֵא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אָמַר. רַבִּי חֲזַקְיָה

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְי' אֱלֹהֶיךָ. (שמות טו) וַיֹּאמֶר, מָאִי וַיֹּאמֶר. לָא כְּתִיב מָאֵן קָאֵמַר דָּא. אֲלֵא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אָמַר. רַבִּי חֲזַקְיָה

מאמירה סתם, שפתיב (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל ה'. אמר, לא כתוב מי אמר. אף פאן ויאמר סתם, ולא כתוב מי אמר.

אמר רבי יוסי, משמע שפתיב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ, מפאן משמע ויאמר, ומשמע מי אמר דבר זה. לקול ה' אלהיך? לקולי ה'יה צריך להיות! אלא לאותו קול שנכנסו בו.

אמר רבי אבא, אחר שהתגלה בהם רשם הקדוש, נכנסו בשני חלקים קדושים, כמו שנאמר, וכיון שנכנסו בשני אלה, נכנסו בשני החלקים האחרים הללו, שפאשר יעלו בשני האחרים הללו, יתחברו באלה ולא ימנעו הברכות, ולכן באלה מגיעות הברכות ומשום כך באלה מגיעים עד המלך הקדוש.

וממקומו של הפתיב נשמע הדבר, שפתיב ויאמר אם שמוע תשמע. ויאמר - זה המלך הקדוש. ומה אמר? אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, כמו שנאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא - זו כנסת ישראל. והישר בעיניו תעשה - זה צדיק. והאזנת למצותיו - זה נצח. ושמרת כל חקיו - זה הוד. כיון שנכנסו באלה, הרי הגיעו למלך הקדוש. אחר כך מה פתיב? כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך פי אני ה' רפאך. פי אני ה' - זה המלך הקדוש.

נשמע, שכל מי ששומר את הרשם הקדוש הזה, ממנו עולה עד המלך הקדוש העליון. מה משמע? משמע אותם שנים שהתכנס בהם הדרע, ושמן משחת קדש, ששופכים אותו בפני האמה, ועל זה נקשרו כאחד, והמלך העליון עליהם, ונקשרו בו ועל כך, מי שנכנס בשני אלה

אמר, שמעינן (נ"א משמע) אמירה סתם, מאמירה סתם. דכתיב, (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל יי'. אמר, לא כתיב מאן קאמר. אוף הקא ויאמר סתם, ולא כתיב מאן קאמר.

אמר רבי יוסי, משמע דכתיב, ויצעק אל יי' ויורהו יי' עץ, מהקא משמע ויאמר, ומשמע מאן אמר מלה. לקול יי' אלהיך, לקולי מיבעי ליה. אלא לההוא קול דעאלו ביה.

אמר רבי אבא, בטר דאתגליא בהו רשימא קדישא, עאלו בתרין חולקין קדישין, כמה דאתמר, וכיון דעאלו באלין תרין, עאלו באלין תרין חולקין אחרנין, דכד יסתלקון באלין תרין אחרנין, יתחברון באלין, ולא ממנעי ברפאן, ובגין כך, באלין מטו ברפאן, (ובגין כך באלין מטו) עד מלפא קדישא.

ומאתריה דקרא אשתמע מלה, דכתיב, ויאמר אם שמוע תשמע. ויאמר: דא מלפא קדישא. ומאי קאמר, אם שמוע תשמע לקול יי' אלהיך, כמה דאת אמר (דברים ד) פי יי' אלהיך אש אוכלה הוא, דא כנסת ישראל. והישר בעיניו תעשה: דא צדיק. והאזנת למצותיו: דא נצח. ושמרת כל חקיו: דא הוד. כיון דעאלו באלין, הא מטו למלפא קדישא. לבתר מה פתיב, כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך פי אני יי' רפאך. פי אני יי': דא מלפא קדישא.

אשתמע, דכל מאן דנטיר להאי רשימא קדישא, מניה סליק עד מלפא קדישא עלאה. מאי משמע. משמע אינון תרין, דאתכנש בהו זרעא, ומשח רבות קדשא, דשדיין ליה בפום אמה, (ועל דא) אתקשרו כחדא, ומלפא עלאה עלייהו,

וְשׁוֹמֵר אוֹתָם, נִקְשֵׁר בְּשֵׁנֵי
הָאַחֲרִים וְנִכְנָס בָּהֶם, וְאֵז מְגִיעַ
לְמִלְךָ הַקָּדוֹשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי מִי שְׂזוּכָה
בְּצַדִּיק, זֹכָה בְּנִצּוּחַ וְהוּד
וְשִׁלְשֵׁת אֵלֶּה, שֶׁהַתְּבָרָכָה בָּהֶם
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמִי שְׂזוּכָה בָּהֶם,
זֹכָה בְּמִלְךָ הַקָּדוֹשׁ, וְנִכְנָס בְּכָל
הָאַרְבָּעָה.

וּבַגְּנֹד אַרְבָּעָה אֵלּוּ שְׁמִירָה
לְרִשָּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מְאַרְבָּעָה
דְּבָרִים: שְׁמִירָה שֶׁל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל - שְׁמִירָה שֶׁל נְדָה.
שְׁמִירָה שֶׁל צַדִּיק - שְׁמִירָה שֶׁל
שִׁפְחָה. שְׁמִירָה שֶׁל נִצּוּחַ -
שְׁמִירָה שֶׁל בֵּת עֹבְדֵי כֹכָבִים
וּמִזְלוֹת. שְׁמִירָה שֶׁל הוּד -
שְׁמִירָה שֶׁל זֹנָה. וְעַל זֶה לְקוּל
ה' אֱלֹהֶיךָ - זֹו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

בְּמָה זֹוכִים יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל פְּנֵי
שְׂכִינָה? בְּשְׁמִירָה מִנְדָה, וְעַל זֶה
כְּתוּב (ויקרא יח) וְאֵת אִשָּׁה בְּנִדַת
טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת
עֲרוּתָהּ. מָה זֶה לְגִלּוֹת? זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵה אַחֲזוּזִים וְנִקְשָׁרִים
דְּבָרִים אַחֲרֵים שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
נִקְשָׁרֶת בָּהֶם. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ
הַדְּבָרִים.

וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה - זֶה צַדִּיק,
כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תהלים לד) עֵינָי ה' אֶל
צַדִּיקִים, לְהַשְׁמֵר מִשִּׁפְחָה. וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ אֵת הַדְּבָרִים, שְׂכָתוֹב
וְשִׁפְחָה פִי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ,
שְׁגוֹרֶם לְצַדִּיק שֶׁיִּדְבַק בְּשִׁפְחָה.
וְהַאֲזִינָה לְמִצּוֹתָיו - זֶה נִצּוּחַ,
לְהַשְׁמֵר (ולא ישקר ב) שְׁלֹא יִכְנִיס
רִשָּׁם זֶה בְּבֵת אֵל נֹכַר, וְלֹא יִשְׁקַר
בְּנִצּוּחַ, שְׂכָתוֹב (שמואל א טו) וְגַם
נִצּוּחַ יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר. וּמִי
שְׂשׁוֹמֵר אֵת זֶה, קָיָם מִצּוֹתָיו,
שְׂכָתוֹב (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל אַחֵר. וְשִׁמְרָתָּ כָּל חֻקָּיו -
זֶה סוּד, לְהַשְׁמֵר מִן זֹנָה.

וְאַתְּקַשְׁרוּ בֵּיהּ. וְעַל כֵּן, מָאן דְּעָאֵל בְּאַלִּין
תְּרִין, וְנָטִיר לֹן, אֲתַקְשֵׁר בְּתִרִין אַחְרָנִין,
וְעָאֵל בְּהוּ, וּכְדִין מְטִי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי מָאן דְּזָכִי בְּצַדִּיק, זָכִי
בְּנִצּוּחַ וְהוּד, וְאַלִּין אֵינּוּן תְּלַתָּא,
דְּאַתְּבָרְכָא בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמָאן דְּזָכִי בְּהוּ,
זָכִי בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעָאֵל בְּכִלְהוּ אַרְבָּעָה.

וְלִקְבִלֵי אַרְבָּעָה אֵלִין, נָטִירוּ לְהָאֵי רְשִׁימָא
קַדִּישָׁא, מְאַרְבַּע מַלְיָן: נָטִירוּ דְכְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, אֲסַתְּמֵרוּתָא דְנְדָה. נָטִירוּ דְצַדִּיק,
אֲסַתְּמֵרוּתָא דְשִׁפְחָה. נָטִירוּ דְנִצּוּחַ,
אֲסַתְּמֵרוּתָא דְבֵת עֲבוּדַת כֹּכָבִים וּמִזְלוֹת.
נָטִירוּ דְהוּד, אֲסַתְּמֵרוּתָא דְזֹנָה. וְעַל דָּא לְקוּל
י"י אֱלֹהֶיךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

בְּמָה זָכָאן יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אִפִּי שְׂכִינָתָא,
בְּאַסְתְּמֵרוּתָא מִן נְדָה. וְעַל דָּא כְּתִיב,
(ויקרא יח) וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב
לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ. מָאֵי לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. וּבְהָאֵי אַחֲזִידָן וּמִתְקַשְׁרָן מַלְיָן
אַחְרָנִין, דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתַקְשְׁרַת בְּהוּ. וְהָא
אוּקְמוּהָ מַלְיָ.

וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה: דָּא צַדִּיק. כְּמָה דְכְּתִיב,
(תהלים לד) עֵינָי י"י אֶל צַדִּיקִים, לְאַסְתְּמֵרָא
מִשִּׁפְחָה. (דף ט"א ע"א) וְהָא אוּקְמִנָּא מַלְיָ.

דְּכְתִיב, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ,
דְּגָרִים לְצַדִּיק דְּאַתְּדַבֵּק בְּשִׁפְחָה. וְהַאֲזִינָה
לְמִצּוֹתָיו: דָּא נִצּוּחַ, לְאַסְתְּמֵרָא (דְּלֹא שְׁקַר בֵּיה) דְּלֹא
יַעוּל רְשִׁימָא דָּא כְּבֵת אֵל נֹכַר, וְלֹא יִשְׁקַר בֵּיה
בְּנִצּוּחַ. דְּכְתִיב, (שמואל א טו) וְגַם נִצּוּחַ יִשְׂרָאֵל לֹא
יִשְׁקַר. וּמָאן דְּנָטִיר הָאֵי, קָיָם מִצּוֹתָיו,
דְּכְתִיב, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר.
וְשִׁמְרָתָּ כָּל חֻקָּיו: דָּא הוּד, לְאַסְתְּמֵרָא מִן
זֹנָה.

וזה הולך כמו ששנינו. אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. אלא, כל מי שמזרז את עצמו ושם את פחד החרב השנונה החזקה כנגדו, על ירך - מה זה על ירך? זהו הרשם הקדוש, כמו שנאמר (בראשית כד) שים נא ירך תחת ירכי.

דבר אחר חגור חרבך - כלומר, זרו ותקף את היצר הרע שלך, שהוא חרבך, על ירך, על אותו רשם קדוש לשמר אותו. ואם שמר אותו אז נקרא גבור, והקדוש ברוך הוא מלביש אותו בלבושיו. ומהו לבוש של הקדוש ברוך הוא? הוד ונצח (והדר), שכתוב (תהלים קד) הוד והדר לבשת. אף פאן הודך והדרך. ואז נדבק האדם במלך הקדוש פראוי. מכאן והלאה - כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך. זה המלך הקדוש. ועל זה הזהיר אותם על אותו דבר ממש, שנתן ורשם בהם ולא יותר. ועד עכשו לא נתנה להם תורה. אלא פיון שכתוב, שם שם לו חק ומשפט, מיד - ויאמר אם שמוע תשמע וגו'.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא להזהיר את ישראל על התורה, בכמה דברים משפ אותם, בכמה משיכות של חביבות, כאדם שמושף בנו לבית הרב. ובא ראה, לא רצה הקדוש ברוך הוא לתת להם תורה עד שיקרבו אליו. ובמה קרבו אליו? בגלוי של הרשם הזה, כמו שנתבאר.

אמר רבי יהודה, לא קרבו ישראל לחר סיני, עד שנכנסו בחלק של צדיק וזכו בו. מנין לנו? שכתוב (שמות יט) ביום הזה באו מדבר סיני. ביום הזה ממש דוקא. וכתוב

ואזלא הא, כמה דתנינן, אמר רבי יהודה, מאי דכתיב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. אלא, כל מאן דמזרז גרמיה, ושוי דחילו דחרבא שנא תקיפא לקבליה. על ירך, מאי על ירך. דא רשימא קדישא. כמה דאת אמר, (בראשית כד) שים נא ירך תחת ירכי.

דבר אחר חגור חרבך, כלומר, זרו ואתקיף ירך בישא, דאיהו חרבך. על ירך, על ההוא רשימא קדישא לנטרא ליה. ואי נטר ליה, פדין אקרי גבור, וקודשא בריך הוא אלביש ליה בלבושוי, ומאן לבושוי דקודשא בריך הוא. הוד ונצח. (ג"א והדר) דכתיב, (תהלים קד) הוד והדר לבשת. אוף הכא הודך והדרך, וכדין אתדבק בר נש במלכא קדישא כדקא יאות.

מכאן ולהלאה, כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך כי אני יי' רופאך. דא מלכא קדישא, ועל דא אזהר לון על ההוא מלה ממש, דיהב ורשים בהו, ולא יתיר ועד פען לא אתיהיבת להו אורייתא, אלא כיון דכתיב, שם שם לו חק ומשפט, מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגו'.

הא חזי, כד בעא קדשא בריך הוא לאזהרא לישראל, על אורייתא, בכמה מלין משיף להו, בכמה משיכן דחביבותא, כבר נש דמשיף בריה לבי רב. ותא חזי, לא בעא קדשא בריך הוא למיהב להו אורייתא, עד דקריבו בהדיה. ובמה קריבו בהדיה, בגלויא דרשימא דא, כמה דאתמר.

אמר ר' יהודה, לא קריבו ישראל לטורא דסיני, עד דעאלו בחולקא דצדיק, וזכו ביה. מנלן, דכתיב, (שמות יט) ביום הזה באו

מְדַבֵּר סִינִי, בַּיּוֹם הַזֶּה מִמֶּשׁ דִּיִּיקָא. וּכְתִיב
(ישעיה כה) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֶלְהִינוּ זֶה קִוִּינוּ
לוֹ וְגוֹ'.

פְּרַשְׁתַּת הַמֶּזֶן

וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן
הַשָּׁמַיִם. (שמות טז) רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר,
(תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בַּיּוֹם רָעָה
יִמְלֹטְהוּ יי'. הַאי קָרָא אוֹקִימָנָא לִיה, בְּשַׁעֲתָא
דְּבַר נָשׁ שְׁכִיב בְּבֵי מַרְעִיָה, הָא אֲתַפְס
בְּאַטְרוּנֵיָא דְמַלְכָא, רִישִׁיָה בְּקוּלְרָא, רַגְלוֹי
בְּכוּפְסִירִין, (ס"א כַּמְפֹסָרָא) כַּמָּה חִילִין נְטָרִין לִיה,
מֵהַאי גִיסָא, וּמֵהַאי גִיסָא. שְׂיִיפוֹי כְּלָהּוּ
בְּדוּחְקָא, מְגִיחִין אֵלִין בְּאֵלִין. מֵיכְלָא אֲתַעְדִּי
מִנִּיה.

בְּהוּא זְמַנָּא, פְּקֻדִין עָלֵיה אֲפוּטְרוּפָא,
לְמִילָף עָלֵיה זְכוּת קָמִי מַלְכָּא,
דְּכְתִיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלֶיךָ מִלְאָף מְלִיץ אֶחָד
מִנִּי אֶלְף. בְּהֵיָא שַׁעֲתָא, זַפְאָה חוּלְקִיָה דְּבַר
נָשׁ דְּעָאֵל עָלֵיה, וְאוּלְיָף לִיה אֲרַחָא,
לְשִׁיזְבוּתִיָה מִן דִּינָא. הַדָּא הוּא דְּכְתִיב אֲשֶׁרִי
מִשְׁפִּיל אֶל דָּל.

וְהִיךְ יָכִיל לְשַׁזְבָּא לִיה, לְמִילָף לִיה אֲרַחֲוִי
דְּחִיִּי, לְאַתְבָּא לְקָמִי מְאָרִיָה, כְּדִין
אֲתַעְבִּיד אֲפוּטְרוּפּוֹסָא עָלֵיה לְעִילָא. מְאִי
אַגְרִיָה. בַּיּוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ יי'. דְּבַר אַחַר,
אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל, כַּמָּה תְּקִיפָא אַגְרָא
דְּמַסְפְּנָא, קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, תְּוֹהֵנָא עַל הַאי קָרָא דְּכְתִיב,
(תהלים טט) כִּי שׁוֹמֵעַ אֶל אֲבִיוֹנִים יי', וְכִי אֶל

(ישעיה כה) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה
אֶלְהִינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְגוֹ'.
פְּרַשְׁתַּת הַמֶּזֶן

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנְנִי מִמְטִיר
לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יְהוּדָה
פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי
מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בַּיּוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ
ה'. פְּסוּק זֶה פְּרָשׁוּהוּ, בְּשַׁעֲתָא
שְׂאָדָם שׁוֹכֵב בְּבֵית חָלִיו, הָרִי
נְתַפֵּס בְּבֵית הַסֵּהר שֶׁל הַמֶּלֶךְ -
רֵאשׁוּ בְּקוּלְרָא, רַגְלוֹי בְּאֲזִיקִים
(בַּדְפּוֹס), כַּמָּה חִילוֹת שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ
מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, כָּל אֵיבְרִיו
בְּדַחֲקָא נִלְחָמִים אֵלָהּ בְּאֵלָהּ, הָאֲכָל
הַעֵבֶר מִמֶּנּוּ.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מְמַנִּים עָלָיו
אֲפוּטְרוּפּוֹס לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, שְׁכַתוּב אִם יֵשׁ עָלָיו
מִלְאָף מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְף.
בְּאוֹתָהּ שַׁעֲתָא אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל
הָאִישׁ שְׁנַכְנַס אֵלָיו וּמִלְמַד אוֹתוֹ
דְּרַף לְהַנְצִיל מִן הַדִּין. זֶהוּ שְׁכַתוּב
אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל.

וְאִיךְ יָכוֹל לְהַצִּיל אוֹתוֹ? לְלַמְדוֹ
דְּרַף הַחַיִּים לְשׁוּב לְפָנֵי אֲדוֹנוֹ, אִז
נַעֲשֶׂה אֲפוּטְרוּפּוֹס עָלָיו לְמַעֲלָה.
וּמָה שְׁכָרוֹ? בַּיּוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ
ה'. דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל
דָּל - כַּמָּה חֲזַק הַשְׁכָּר שֶׁל הַעֲנִי
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, תְּמַהֲתִי עַל
הַפְּסוּק הַזֶּה שְׁכַתוּב (שם טט) כִּי
שׁוֹמֵעַ אֶל אֲבִיוֹנִים ה', וְכִי אֶל
אֲבִיוֹנִים שׁוֹמֵעַ וְלֹא לְאַחַר? אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשׁוּם שֶׁהֵם קְרוֹבִים
יוֹתֵר לְמֶלֶךְ, שְׁכַתוּב (שם נא) לֵב
נִשְׁבֵּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה,
וְאִין לָךְ בְּעוֹלָם שְׁבוּר לֵב

אֲבִיוֹנִים שׁוֹמֵעַ וְלֹא לְאַחַרָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִין דְּאִינוּן קָרִיבִין יְתִיר
לְמַלְכָּא, דְּכְתִיב, (תהלים נא) לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. וְלִית לָךְ
בְּעוֹלָמָא, דְּאִיְהוּ תְּבִיר לְכָא כְּמַסְפְּנָא. תּוּ אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חֲזִי, כָּל

כמו העני. עוד, אמר רבי שמעון, בא ראה, כל אותם בני העולם נראים לפני הקדוש ברוך הוא בגוף ונפש, והעני לא נראה אלא בנפש לבדה, והקדוש ברוך הוא קרוב לנפש יותר מלגוף.

עני אחד היה בשכנותו של רבי ייסא, ולא היה מי שישגיח בו, והוא היה מתביש ולא הפציר בבני אדם. יום אחד נחלש, נכנס עליו רבי ייסא. שמע קול אחד שאומר: צדק צדק, הרי נפש פורחת אלי ולא הגיעו ימיו! אוי לבני עירו שלא נמצא בהם שישביב נפשו אליו! קם רבי ייסא ושפך בפיו מים של גרוגרות עם מדה של יין רקיח. בקעה זעה בפניו, ושב רוחו אליו.

לאחר בא ושאל אותו. אמר: חייך רבי, נפשי יצאה ממני והביאו אותה לפני פסא המלך, ורצתה להשאר שם, אלא שרצה הקדוש ברוך הוא לזכות אותך, והכריזו עליך: עתיד הוא רבי ייסא להעלות רוחו ולהתקשר בחדר אחד קדוש שעתידים החברים לעורר בארץ. והרי תקנו שלשה פסאות שעומדים לה ולחבריה. מאותו היום היו משגיחים בו בני עירו.

עוד, עני אחד אחר עבר לפני רבי יצחק, והיה בידו חצי מעה פסף. אמר לרבי יצחק: השלם לי ולבני ולבנותי את נפשותינו. אמר לו: ואיך אשלים לנפשותיכם, שהרי לא נמצא אצלי כי אם חצי מעה? אמר לו: בזה אני אשלים בחצי מעה שיש אצלי. הוציאה ונתן לו. הראו לו בחלומו, שהיה עובר על שפת הים הגדול ורצו לזרק אותו לתוכו, ראה את רבי שמעון שהושיט ידו כנגדו, וכא אותו עני והוציאו, ונתנו בידי רבי שמעון ונצל. כשהתעורר, נפל בפיו

אינון בני עלמא, אתחזיין קמי קדשא בריך הוא, בגופא ונפשא, ומספנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי, וקודשא בריך הוא קריב לנפשא יתיר מגופא.

מספנא חד הוה בשבבותיה דר' ייסא, ולא הוה מאן דאשגח ביה, והוא הוה אכסוף, ולא תקיף בבני נשא, (דף ס"א ע"ב) יומא חד חלש, עאל עליה רבי ייסא, שמע חד קלא דאמר, טילקא טילקא, הא נפשא פרחא גבאי, ולא מטו יומוי. ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה. קם רבי ייסא, שדי בפומיה, מיא דגרגרין, אפוטא דקונטא (ס"א דקופתא) אתבזע זיעא באנפוי, ותב רוחיה לגביה.

לבתר אתא ושאל ליה, אמר חייך רבי, נפשא נפקת מנאי, ומטו לה קמי כורסייא דמלכא, ובעת לאשתארא תמן, אלא דבעא קדשא בריך הוא לזפאה לה, ואכריזו עליה, זמין הוא רבי ייסא, לסלקא רוחיה, ולא תקשרא בחד אדרא קדישא דזמינין חברייה לאתערא בארעא, והא אתקיננו תלת פרסיאן, דקיימן לה ולחבריה. מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני מתיה.

הו, מספנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק, והוה בידיה פלג מעה דכסף. אמר ליה לרבי יצחק, אשלים לי ולבני ולבנותי נפשאן. אמר ליה והיך אשלים נפשייכו, דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה. אמר ליה, בדא אשלימנא, בפלג אחרא דאית גבאי, אפקיה ויהביה ליה.

אחזיאו ליה בחלמיה, דהוה אעבר בשפתא דימא רבא, ובעאן למשדייה בגויה, חמא לרבי שמעון, דהוה אושיט ידוי

פסוק זה, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דֵּל בַּיּוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ ה'.

ובא ראה, כל יום ויום נוטף טל מהעתיק הקדוש לזעיר אנפין, ומתברכים כל שדה התפוחים הקדושים, ומאותו טל נשפע לאלו שלמטה, וממנו נזונים מלאכים קדושים, כל אחד ואחד כפי מאכלו. זהו שכתוב (שם עח) לֶחֶם אֲבִירִים אֶכֶל אִישׁ, ומאותו מזון אכלו ישראל במדבר.

אמר רבי שמעון, כמה בני אדם נזונים בזמן הנה ממנו, ומי הם? אלו החברים שמשתדלים בתורה ימים ולילות. וכי יעלה על דעתך מאותו מזון ממש? לא, אלא כעין אותו מזון ממש ששקול על אחד פי שנים.

בא ראה, כשנכנסו ישראל ונדבקו במלך הקדוש משום גלוי של הרשם הקדוש, אז זכו לאכל לֶחֶם אחר עליון יותר ממה שהיה בתחלה. בתחלה, כשיצאו ממצרים, נכנסו ללֶחֶם שנקרא מצה, וכעת זכו ונכנסו לאכל לֶחֶם אחר יותר עליון, ממקום עליון, שכתוב הנני ממטיר לכם לֶחֶם מן השמים. מן השמים ממש. ובאותו זמן הוא נמצא להם לישראל ממקום זה. חברים שמשתדלים בתורה, נזונו ממקום אחר יותר עליון, ומהו? ככתוב (קהלת ז) הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בַעֲלִיָּה. מקום יותר עליון.

אמר לו רבי אלעזר, אם כן, למה חלשה נפשם יותר משאר בני העולם, שהרי שאר בני העולם בכח וחזק יתר נראים להמצא (הם יותר)? אמר לו, יפה שאלת.

לְקַבְּלֶיהָ, וְאֵתִי הָיָה מִסְכָּנָא וְאֶפְקִיָּה, וְיַהֲבִיָּה בִּידוּי דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, וְאֶשְׁתַּזִּיב. פד אתער, נפל בפומיה, האי קרא, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דֵּל בַּיּוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ יי'.

וְהָא חֲזִי, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, נְטִיף טַלָּא מֵעֵתִיקָא קַדִּישָׁא לְזַעִיר אַפִּינָא, וּמִתְבְּרַכָּאן כָּל חַקְל תְּפוּחִין קַדִּישִׁין. וימה הוא טלא אנגיד לאינון דלתתא, ומלאכין קדישין אתזנו מניה, כל חד וחד כפום מיכליה, הדא הוא דכתיב, (תהלים עח) לֶחֶם אֲבִירִים אֶכֶל אִישׁ, וימה הוא מזונא אכלו ישראל במדברא.

אמר רבי שמעון, כמה בני נשא מתזנין בהאי זמנא מניה, ומאן אינון. אלין חברייא דמשתדלי באורייתא, יומי ולילי. וכי סלקא דעתך מיהו מזונא ממש. לא. אלא כעין ההוא מזונא ממש, דשקיל על חד תריין.

הא חזי, ישראל פד עאלו ואתדבקו במלכא קדישא, בגין גלויא דרשימא קדישא, פדין זכו למיכל נהמא אחרא עלאה, יתיר ממה דהוה בקדמיתא. בקדמיתא כד נפקו ישראל ממצרים, עאלו בנהמא, דאקרי מצה, והשתא זכו, ועאלו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר, מאתר עלאה, דכתיב הנני ממטיר לכם לֶחֶם מן השמים. מן השמים ממש. ובהוה זמנא אשתכח להו לישראל. מאתר דא. חברייא דמשתדלי באורייתא, מאתר אחרא עלאה יתיר אתזנו. מאי הוא. כמה דכתיב, (קהלת ז) הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בַעֲלִיָּה. אתר עלאה יתיר.

אמר ליה ר' אלעזר, אי הכי, אמאי חלשא נפשיהו יתיר משאר בני עלמא, דהא שאר בני נשא, בחילא ותוקפא יתיר אתחזון לאשתכחא. (ס"א אינון יתיר).

אמר ליה יאות שאילתא.

בא ראה, כל מזונותיהם של בני העולם באים מלמעלה. אותו מזון שבא מן השמים והארץ, זה מזון של כל העולם, והוא מזון של הכל, והוא מזון גם ועב. ואותו מזון שבא יותר מלמעלה, הוא מזון יותר דקיק, שבא ממקום שנמצא הדין, וזהו המזון שאכלו ישראל כשיצאו ממצרים. ויותר דקיק המזון שנמצא להם לישראל באותו זמן במדבר, ממקום עליון שנקרא שמים, הוא מזון יותר דקיק, שנכנס יותר לנפש מהכל, ונפרד יותר מהגוף, ונקרא לחם אבירים. המזון היותר עליון מהכל הוא מזון החברים, אותם שמשפדלים בתורה, שאוכלים מזון של רוח ונשמה, ולא אוכלים מזון הגוף כלל, והיינו ממקום עליון נכבד על הכל, ונקרא חכמה. לכן חלש גוף החברים יותר מבני העולם, שהרי לא אוכלים מזון הגוף כלל, ואוכלים מזון של רוח ונשמה ממקום רחוק עליון נכבד מהכל. ולכן אותו מזון דקיק מן הדקיק יותר מהכל. אשרי חלקם. וזהו שכתוב החכמה תחיה בעליה. אשרי חלקו של הגוף שיכול להזון במזון הנפש.

אמר לו רבי אלעזר, ודאי כף הוא. אבל בזמן הזה איך נמצאים מזונות אלו? אמר לו, ודאי שיפה שאלת. בא ראה, וזהו ברור הדבר, מזון ראשון הוא מזון של כל העולם, אותו שבא משמים וארץ, והוא מזון הגוף (של הכל).

מזון שהוא יותר עליון ממנו, אותו שהוא יותר דקיק, וכא ממקום שהדין שרוי, שנקרא צדק, וזהו מזון העניים. וסוד הדבר - מי שמשלים לעני, משלים לו אות

תא חזי, כל מזוני דבני עלמא מלעילא קא אתיין. ההוא מזונא דאתי מן שמיא וארעא, דא מזונא דכל עלמא, והוא מזונא דכולא, והוא מזונא גם ועב. וההוא מזונא דאתי יתיר מעילא, הוא מזונא יתיר דקיק, קאתיא מאתר דדינא אשתכח, ודא הוא מזונא דאכלו ישראל כד נפקו ממצרים. (יתיר דקיקא) מזונא דאשתכח להו לישראל, בההוא זמנא במדברא, מאתר עלאה דאקרי שמים, הוא מזונא יתיר דקיקא, דעיל יתיר לנפשא מפלא, ומתפרש יתיר מגופא, ואקרי לחם אבירים.

מזונא עלאה יתיר מפלא, הוא מזונא דחברייא, אינון דמשתדלי באורייתא, דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא, ולא אכלי מזונא דגופא כלל, והיינו מאתר עלאה יקירא על פלא, ואקרי חכמה. בגיני כף חליש גופא דחברייא, יתיר מבני עלמא, דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל. ואכלי מזונא דרוחא ונשמתא, מאתר רחיקא עלאה, (דף ט"ב ע"א) יקירא מפלא. ובגיני כף ההוא מזונא דקיק מן דקיקא, יתיר מפלא. זפאה חולקיהון, הדא הוא דכתיב, (קהלת ז) החכמה תחיה בעליה. זפאה חולקא דגופא, דיכיל לאתזנא במזונא דנפשא.

אמר ליה ר' אלעזר, ודאי הכי הוא. אבל בהאי זמנא, איך אשתפחי מזוני אלין. אמר ליה ודאי יאות שאילתא. תא חזי, ודא הוא ברירו דמלה, מזונא קדמאה, הוא מזונא דכל עלמא, ההוא דאתיא מן שמיא וארעא, והוא מזונא דגופא. (ס"א דכלא)

מזונא דהוא עלאה מגיה, ההוא דאיהו דקיקא יתיר, ואתא מאתר דדינא

אחת ונעשה צדקה, וסוד זה -
(משלי יא) גמל נפשו איש חסד.
גמילות חסדים משמע, שהרי
בדין שריו, והשלים לו חסד, אז
הוא רחמים.

מזון יותר עליון מאלה, הוא מזון
עליון ונכבד ממקום שנקרא
שמים, והוא דקיק מכלם, והוא
מזון של חולים. זהו שפתוב
(תהלים מא) ה' יסעדנו על ערש דוי
כל משכבו הפכת בחליו. ה'
דוקא. מה הטעם? משום
שהחולים הללו אינם נזונים אלא
באותו של הקדוש ברוך הוא
ממש. ומהו חלב ודם. זהו שפתוב (יחזקאל

מד) להקריב לי חלב ודם. וזהו מזון ממקום
שנקרא שמים, והוא נכבד ועליון, דקיק מכלם.
מזון עליון קדוש ונכבד זהו
מזונות של רוחות ונשמות, והוא
מזון של מקום רחוק עליון, (מאותו
מקום שנקרא נעם ה'). והנכבד מהכל
הוא מזון החברים שמשפדלים
בתורה, והוא מזון שבא מחכמה
עליונה. מה הטעם ממקום זה?
משום שתורה יצאה מחכמה
עליונה, ואותם שמשפדלים
בתורה נכנסים בעקר שרשיה,
ולכן מזונם בא מאותו מקום
קדוש עליון.

בא רבי אלעזר ונשק ידו. אמר,
אשרי חלקי שעמדתי בדברים
הללו! אשרי הצדיקים
שמשפדלים בתורה ימים ולילות,
שזוכים להם בעולם הזה ובעולם
הבא, שפתוב (דברים ל) כי הוא חייך
וארך ימיה.

הנני ממטיר לכם לחם מן
השמים. רבי יוסי פתח, (תהלים קמה)
פותח את ידך ומשביע לכל חי
רצון. מה פתוב למעלה? עיני כל

שריא, דאקרי צדק, ודא הוא מזונא דמספני.
ורזא דמלה, מאן דאשלים למספנא, אשלים
ליה את חד, ואתעביד צדקה, ורזא דא (משלי יא)
גומל נפשו איש חסד. גמילות חסדים משמע,
דהא בדינא שריא, ואשלים ליה חסד, כדין
הוא רחמי.

מזונא עלאה יתיר מאלין, הוא מזונא עלאה
ויקירא, מאתר דאקרי שמים, והוא
דקיק מפלהו, והוא מזונא דבני מרעי, הדא
הוא דכתיב, (תהלים מא) יי' יסעדנו על ערש דוי
כל משכבו הפכת בחליו. יי', דייקא, מאי
טעמא. בגין דהני בני מרעי, לא אתזני אלא
בההוא דקודשא בריך הוא ממש. (ומאי איהו, חלב
ודם. הדא הוא דכתיב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם. ודא הוא מזונא
מאתר דאקרי שמים, והוא יקירא ועילאה דקיק מכלא)

מזונא עלאה קדישא ויקירא דא הוא מזוני
דרוחין ונשמתין, והוא מזונא דאתר
רחיקא עלאה, (ס"א מההוא אתר דאקרי נועם יי'). ויקירא
מפלא, הוא מזונא דחברייא דמשפדלי
באורייתא, והוא מזונא דאתי מחכמה עלאה.
מאי טעמא מאתר דא. בגין דאורייתא נפקא
מחכמה עלאה, ואינון דמשפדלי באורייתא,
עיילי בעקרא דשרשהא, ועל דא, מזונא
דלהון, מההוא אתר עלאה קדישא קא אתיא.
אתא ר' אלעזר, ונשיק ידו. אמר, זכאה
חולקי דקאימנא במלין אלין. זכאה
חולקיהון דצדיקייא, דמשפדלי באורייתא
יממא ולילי, דזכי לון בהאי עלמא, ובעלמא
דאתי, דכתיב, (דברים ל) כי הוא חייך ואורך
ימיה.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. (שמות טו) רבי

יוסי פתח, (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. מה פתוב
לעילא, עיני כל אליך ישפרו. כל אינון בני עלמא, מצפאן וזקפאן עיינין

אלֵיךְ יִשְׁבְּרוּ. כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם
מְצַפִּים וְזוֹקְפִים עֵינֵימָם לְקַדּוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְּן (אבֵּל) כָּל אוֹתָם
בְּנֵי הָאֱמוּנָה מִבְּקִשִׁים (צָרִיכִים לְבִקֵּשׁ)
בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְשָׂאֵל אֶת מְזוּנָם
מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְהַתְּפַלֵּל
תְּפִלוֹתֵיהֶם עָלָיו.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא עַל מְזוּנוֹ, גֹּרֵם שִׁיתְּבַרְךָ כָּל
הַיּוֹם עַל יְדוֹ אוֹתוֹ הָאֵילָן שֶׁמְזוּן
כֻּלָּם בּוֹ. וְטַעַם הַדְּבָר - (תְּהִלִּים סח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם וְאָף
ה' יוֹם יוֹם וְאָף עַל גֵּב שֶׁנִּמְצָא עִמּוֹ,
צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּלְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה עַל הַמְּזוּן
בְּכָל יוֹם, כְּדֵי שִׁימְצָאוּ עַל יְדוֹ
בְּרָכוֹת כָּל יוֹם וְיוֹם לְמַעַלָּה, וְזֶהוּ
(שם סח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם.

וְעַל זֶה לֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְבַשֵּׁל
מְזוּן מִיּוֹם לְיוֹם אַחֵר, שֶׁלֹּא לְעַכֵּב
יוֹם לְיוֹם אַחֵר. זֶהוּ שֶׁתּוֹב וְיִצְא
הָעָם וְלִקְטוּ דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם
בְּיוֹמוֹ וְדוֹקָא, חוּץ מֵעָרֵב שֶׁבֵּת
לְשַׁבֵּת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאִזּוֹ נִמְצָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֵא בְּרָכוֹת
בְּכָל יוֹם, וְאִזּוֹ תּוֹב פּוֹתַח אֶת יַדְךָ
וְגוֹ'. מָה זֶה רְצוֹן? אוֹתוֹ רְצוֹן
שֶׁנִּמְצָא מִהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ, וְיִצְא
מִמֶּנּוּ רְצוֹן לְהִמְצִיא מְזוּן לְכָל.
וּמִי שֶׁשׂוֹאֵל מְזוּנוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם,
הֵהוּא נִקְרָא בֶּן נְאֻמָּן, בְּסוּד
שֶׁבִשְׁבִּילוֹ נִמְצָאִים בְּרָכוֹת
לְמַעַלָּה.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (שם קמז)
רוֹצֵה ה' אֶת יִרְאָיו אֶת הַמֵּיחָלִים
לְחַסְדּוֹ. כִּמְהָ יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם לְלַכֵּת
בְּדַרְכֵי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ וּלְלַכֵּת
בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה כְּדֵי שִׁימְצָאוּ
בְּרָכוֹת לְכָלֶם, לְעֵלְיוֹנִים
וּלְתַתּוֹנִים.

שֶׁכְּמוֹדֵנוּ, מָה שֶׁתּוֹב (ישעיה מט)
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר, וְדַאי
אֶתְפָּאֵר. מָה מְשֻׁמֵּעַ? שֶׁבִשְׁבִּיל
יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כֶּךָ, (ס"א אבֵּל) כָּל אֵינוֹן
בְּנֵי מַהִימְנוּתָא בְּעָאן (ס"א אצטריכו לְמַבְעִי) בְּכָל יוֹמָא
וְיוֹמָא, לְשָׂאֵל מְזוּנֵיהוּ מִקּוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא,
וּלְצַלָּאָה צְלוֹתְהוֹן עָלֵיהּ.

מָאֵי טַעַמָא. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּמִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ
לְגַבֵּי קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא עַל מְזוּנֵיהּ, גְּרִים
דִּיתְבַּרְךָ כָּל יוֹמָא עַל יְדוֹי, הֵהוּא אֵילָנָא דְּמְזוּן
דְּכֻלָּא בֵּיהּ. (וטעמא דְּמִלָּה (תְּהִלִּים ס"ח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם) וְאָף
עַל גֵּב דְּאִשְׁתַּכַּח עִמֵּיהּ, בְּעֵי לְמִשְׂאֵל קָמִי
קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְצַלָּאָה צְלוֹתָא עַל מְזוּנָא
כָּל יוֹמָא, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּחוּ עַל יְדוֹי בְּרַפָּאן כָּל
יוֹמָא וְיוֹמָא לְעֵילָא, וְדָא הוּא בְּרוּךְ יִי יוֹם
יוֹם.

וְעַל דָּא, לֹא לְבַעֵי לִיהּ לְאַיְנֵשׁ לְבִשְׂלָא מְזוּנָא,
מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרֵינָא, דְּלֹא לְעַכֵּב יוֹמָא
לְיוֹמָא אַחֲרָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וְיִצְא הָעָם
וְלִקְטוּ דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם בְּיוֹמוֹ, דִּיִּיקָא. בַּר
מֵעָרֵב שֶׁבֵּת לְשַׁבֵּת, כִּמְהָ דְּאוֹקִימְנָא. וּכְדִין
אִשְׁתַּכַּח קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא מְלֵא בְּרַפָּאן בְּכָל
יוֹמָא. וּכְדִין כְּתִיב פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וְגוֹ'. מָאֵי
רְצוֹן. הֵהוּא רְצוֹן דְּאִשְׁתַּכַּח מִעֲתִיקָא קְדִישָׁא,
וְנִפְיָק מִנֵּיהּ רְצוֹן, לְאַשְׁתַּפְּחָא מְזוּנֵי לְכֻלָּא.
וּמָאן דְּשָׂאֵל מְזוּנֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, הֵהוּא
אַקְרִי בְּרָא מַהִימְנָא, בְּרָזָא דְּבִגִינֵיהּ מִשְׁתַּכַּחן
בְּרַפָּאן לְעֵילָא.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קמז) רוֹצֵה יִי אֶת
יִרְאָיו אֶת הַמֵּיחָלִים לְחַסְדּוֹ, כִּמְהָ אֵית
לְהוֹ לְבָנֵי נִשְׂא לְמַהֵךְ בְּאַרְחוּי דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא,
וּלְמַהֵךְ בְּאַרְחוּי דְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין דִּישְׁתַּפְּחוּן
בְּרַפָּאן לְכֻלָּהוּ, לְעֵלָאֵי וּלְתַתָּאֵי.

דִּתְנֵינָא, מָאֵי דְּכַתִּיב, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
אֶתְפָּאֵר. אֶתְפָּאֵר וְדַאי. מָאֵי מְשֻׁמֵּעַ.
דְּבִגִין (דף ט"ב ע"ב) יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ

מתפאר למעלה. ומה הפאר ש'לו? שמניח תפלין, שמתחברים הגונים להתפאר.

שנינו, רוצה ה' את יראיו, רוצה ה' ביראיו הנה צריך להיות! מה זה רוצה ה' את יראיו? אלא רוצה ה' את יראיו, כלומר, מוציא את הרצון הנה, ומתרצה (מתנדב) בהם הקדוש ברוך הוא ליראיו היראים ממנו. ומי הם היראיו האלה שמוציא להם את הרצון הנה? חזר ואמר את המיחלים לחסדו, אותם המצפים ומחכים בכל יום ויום לבקש מזונם מן הקדוש ברוך הוא, משמע שכתוב את המיחלים לחסדו.

רבי ייסא סבא לא התקין סעודה בכל יום עד שבקש בקשתו לפני הקדוש ברוך הוא על מזונות. אמר, לא נתקין סעודה עד שתנתן מבית המלך. אחר שבקש בקשתו לפני הקדוש ברוך הוא, הנה מחכה שעה אחת, ואמר: הרי זמן שנתן מבית המלך, מכאן והלאה התקינו הסעודה! וזוהי הדרך של אותם יראי הקדוש ברוך הוא, יראי חטא.

אותם הרשעים שהולכים עקמים בדרך התורה, מה כתוב בהם? (ישעיה ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו. ועל זה רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. דוקא לחסדו. (יבוא) נודעים בני האמונה בכל יום ויום. זהו שכתוב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו אמר, ולא דבר יום ליום אחר.

וכך כף למה? למען אנחנו הילך בתורת אים לא. בכאן נודעים אותם בני האמונה, שכל יום ויום הולכים בדרך ישרה בתורה. רבי יצחק אמר מכאן, (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו - אחר שהשביע נפשו מלהתפלל ולקרא בתורה.

הוא מתפאר לעילא. ומאי פארא דיליה. דאתחבש בתפלין, דמתחברא גווי לאתפארא.

האנא, רוצה יי' את יראיו, רוצה יי' ביראיו מיבעי ליה. מאי רוצה יי' את יראיו, אלא רוצה יי' את יראיו, כלומר, אפיק האי רצון, ומתרעי (נ"א ואתנדב) בהו קדשא בריך הוא, ליראיו דדחלין ליה. ומאן אינון יראיו דאפיק לון האי רצון. הדר ואמר, את המיחלים לחסדו, אינון דמצפאן ומחפאן בכל יומא ויומא, למבעי מזונייהו מן קדשא בריך הוא, משמע דכתיב את המיחלים לחסדו.

רבי ייסא סבא, לא אתקין סעודתא בכל יומא, עד דבעא בעותיה קמי קדשא בריך הוא, על מזוני. אמר, לא נתקין סעודתא, עד דתתיהיב מבי מלכא. לבתר דבעי בעותיה קמי קדשא בריך הוא, הנה מחכה שעתא חדא, אמר הא עידן דתתיהיב מבי מלכא, מכאן והלאה אתקינו סעודתא. ודא הוא ארחא, דאינון דחלי קדשא בריך הוא, דחלי חטאה. אינון חייביא דאזלין עקימין בארחי אורייתא, מה כתיב בהו. (ישעיה ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו. ועל דא רוצה יי' את יראיו את המיחלים לחסדו. לחסדו דייקא. (ס"א ובהא) אשתמודען אינון בני מהימנותא בכל יומא ויומא, הדא הוא דכתיב, ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו קאמר, ולא דבר יום ליום אחר.

וכך כף למה. למען אנחנו הילך בתורת אים לא בכאן אשתמודען אינון בני מהימנותא, דכל יומא ויומא אינון אזלי בארחה מישר באורייתא. רבי יצחק אמר מהכא, (משלי יג) צדיק אוכל לשבע נפשו, בתר

רבי שמעון אמר, בא ראה, עד שלא נתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, הבחין בין אותם בני האמונה לבין אותם רשעים שאינם בני אמונה ולא עומדים בתורה. ובמה הבחין בהם? במן, כמו שנאמר אנחנו. וכל אותם שנמצאו שהם בני האמונה, רשם אותם הקדוש ברוך הוא ברשם של פתח החס"ד, כמו שנאמר המיחלים לחסדו, ועל זה למען אנחנו. וכל אותם שלא נמצאו בני אמונה, העביר מהם הפתח העליון הזה, והמן הכריז ואמר, ובטן רשעים תחסר. ועם כל זה, לא העדיף המרובה והממעיט לא החסיר.

שנינו, בפעם ההיא נשלמו ישראל למטה פדגמא של מעלה, כמו שבארנו, שכתוב (שמות טו) ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים וגו'. והתחזק האילן הקדוש בשנים עשר תחומים, בארבעה צדדי העולם, והתחזק בשבעים ענפים, והכל פדגמא של מעלה.

באותה שעה נטף טל קדוש מהעתיק הנסתר, ומלא את ראשו של זעיר אנפין, מקום שנקרא שמים. ומאותו טל של אור עליון קדוש הזה שופע יורד מן למטה, וכשהיה יורד, היה נפרד גלידים גלידים, ונקרש למטה. זהו שכתוב דק כפפור על הארץ.

כל אותם בני אמונה יוצאים ולוקטים, ומברכים עליו את השם הקדוש, ואותו מן היה מעלה ריחות של כל הבשמים של גן עדן, שהרי מננו נמשך וירד למטה. שם אותו לפניו, ובכל טעם שרצה - היה טועם אותו, ומברך את המלך הקדוש.

דעון, דהא ביה אתמשך ונחית לתתא. שויה לקמיה, בכל טעמא דאיהו בעי, הכי טעים ליה, ומברך למלפא קדישא עלאה.

דשבע נפשיה מלצלי ולמקרי באורייתא. רבי שמעון אמר, תא חזי, עד לא ירב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, אבחין בין אינון בני מהימנותא, ובין אינון חייביא דלאו אינון בני מהימנותא, ולא קיימין באורייתא. ובמה אבחין לון. במן. כמה דאתמר אנחנו. וכל אינון דאשתכחו דאינון בני מהימנותא, רשים ליה קדשא בריך הוא, ברשימו דכתרא דחס"ד, כמה דאת אמר המיחלים לחסדו, ועל דא למען אנחנו. וכל אינון דלא משתפחי בני מהימנותא, אעדי מנייהו כתרא עלאה דא. ומנא אכריז ואמר, (משלי יג) ובטן רשעים תחסר. ועם כל דא לא העדיף המרובה והממעיט לא החסיר.

תאנא, בההוא שעתא אשתלימו ישראל לתתא, כגוונא דלעילא, כמה דאוקימנא, דכתיב, (שמות טו) ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו'. ואתתקף אילנא קדישא, בתריסר תחומין, בארבע סטרי עלמא. ואתתקף בשבעין ענפין, וכלא כגוונא דלעילא.

בההוא שעתא, נטיף טלא קדישא, מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה דזעיר אנפין, אתר דאקרי שמים. ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית מנא לתתא. וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין, ואקריש לתתא. הדא הוא דכתיב דק כפפור על הארץ.

כל אינון בני מהימנותא, נפקי ולקטי, ומברכאן שמא קדישא עליה. וההוא מנא, הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא

וְכַרְיִן מִתְּבַרְךְ בְּמַעוֹי, וְהָיָה מִסְתַּפֵּל וְיָדַע
לְעֵילָא, וְאַסְתְּכִי בְּחֻכְמָה עֲלָאָה, וְעַל
דָּא אֶקְרוּן דִּר דְּעָה. וְאַלִין הוּוּ בְּנֵי
מְהִימְנוּתָא, וְלַהוּן אַתְיָהִיבַת אֹרִייתָא
לְאַסְתַּפְּלָא בָּהּ, וְלִמְנַדַּע אֶרְחָהָא.

וְאַוְרְתָם שְׁלָא נִמְצְאוּ בְּנֵי אַמּוּנָה, מַה
כְּתוּב בָּהֶם? (במדבר יב) שְׁטוּ הָעַם
וְלִקְטוּ. מַה זֶה שְׁטוּ? שְׁטוּת הָיוּ
לֹקְחִים לְעַצְמָם, מִשּׁוּם שְׁלָא הָיוּ
בְּנֵי אַמּוּנָה. מַה כְּתוּב בָּהֶם? וְטַחְנוּ
בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדְכָה וְגו'. מִי
הִטְרִיחַ אוֹתָם לְכָל זֶה? אֵלָא שְׁהֶם
לֹא הָיוּ בְּנֵי אַמּוּנָה.

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם שְׁלָא מְאַמְיָנִים
בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא רוֹצִים
לְהִסְתַּפֵּל בְּדַרְכֵי, וְהֵם רוֹצִים
לְהִטְרִיחַ אֶת עַצְמָם כָּל יוֹם אַחַר
מִזוֹן יוֹם וְלִלְיָהּ, אוֹלֵי לֹא יַעֲלֶה
בְּיָדָם פֶּת לַחֵם. מִי גָרַם לָהֶם אֶת
זֶה? מִשּׁוּם שְׁאַיִנִם בְּנֵי אַמּוּנָה. אַף
כָּאן, שְׁטוּ וְלִקְטוּ - שְׁטוּ בְּשִׁטּוֹת
שֶׁל עַצְמָם, וְרוֹצִים לְהִטְרִיחַ עֲלֵיוּ.
זֶהוּ שְׁפִתּוּב וְטַחְנוּ בְּרַחִים. אַחַר כָּל
הִטְרָחָה הָיוּ לֹא עָלָה בִּידֵיהֶם, אֵלָא
שְׁפִתּוּב וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד
הַשְּׁמֶן, וְלֹא יוֹתֵר. מִי גָרַם לָהֶם אֶת
זֶה? מִשּׁוּם שְׁלָא הָיוּ בְּנֵי אַמּוּנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַה זֶה לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן?
יֵשׁ אוּמְרִים, שְׁהָיָה נְלוּשׁ בְּשִׁמְן
כְּתַרְגוּמוֹ. וְיֵשׁ אוּמְרִים, מַה הִשָּׁד
מִתְּהַפֵּף לְכַמָּה גּוּנִים, אַף הַפֶּן
מִתְּהַפֵּף לְכַמָּה גּוּנִים. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן - יִנְיָקַת הַשְּׁמֶן.
רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ
לְקַטוּ - וְכִי מִי שְׁאוּכַל מִעַט לֹקֵט
מִעַט, וְמִי שְׁאוּכַל יוֹתֵר לֹקֵט יוֹתֵר?
וְהָרִי כְּתוּב לֹא הָעֵדִיף הַמְרַבָּה
וְהַמְמַעִיט לֹא הִחְסִיר? אֵלָא לְפִי
אוֹתָם שְׁאוּכְלִים, לֹקְטִים. מִשְׁמַע

וְכַרְיִן מִתְּבַרְךְ בְּמַעוֹי, וְהָיָה מִסְתַּפֵּל וְיָדַע
לְעֵילָא, וְאַסְתְּכִי בְּחֻכְמָה עֲלָאָה, וְעַל
דָּא אֶקְרוּן דִּר דְּעָה. וְאַלִין הוּוּ בְּנֵי
מְהִימְנוּתָא, וְלַהוּן אַתְיָהִיבַת אֹרִייתָא
לְאַסְתַּפְּלָא בָּהּ, וְלִמְנַדַּע אֶרְחָהָא.
וְאַיִנוּן דְּלֹא אֲשַׁתְּכּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה
כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ.
מֵאִי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ נְסִיבֵי לְגַרְמִייהוּ, בְּגִין
דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ.
וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדְכָה וְגו'. מֵאֵן
אַטְרַח (דף ט"ג ע"א) לֹוֹן כָּל הָאִי. אֵלָא דְאַיִנוּן לֹא
הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

בְּגוּוּנָא דָּא, אֵינּוּן דְּלֹא מְהִימְנֵי בֵיהּ בְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, לֹא בְּעָאן לְאַסְתַּפְּלָא
בְּאַרְחוּי, וְאַיִנוּן בְּעָאן לְאַטְרַחָא גְרַמִּייהוּ כָּל
יוֹמָא כְּתַר מְזוּנָא, יִמְמָא וְלִילֵי, דְלִמְמָא לֹא
סָלִיק בִּידֵיהֶוּ פֶּתָא דְנִהְמָא. מֵאֵן גְּרִים לֹוֹן
הָאִי. בְּגִין דְּלֹאוּ אֵינּוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. אוּף
הַכָּא, שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ, שְׁטוּ בְּשִׁטּוֹתָא
דְּגַרְמִייהוּ, וּבְעָאן לְאַטְרַחָא עֲלֵיהּ, הִדָּא הוּא
דְּכְתִיב, וְטַחְנוּ בְּרַחִים. כְּתַר כָּל טְרַחָא דָּא,
לֹא סָלִיק בִּידֵיהֶוּ, אֵלָא דְכְתִיב וְהָיָה טַעְמוֹ
כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן. וְלֹא יִתִּיר. מֵאֵן גְּרִים לֹוֹן
הָאִי, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן. אֵיכָּא
דְּאַמְרֵי, דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא, כְּתַרְגוּמוֹ.
וְאַיכָּא דְאַמְרֵי, מַה הִשָּׁד אַתְחַזֵּר לְכַמָּה
גּוּוּנִין, אוּף מְנָא, אַתְחַזֵּר לְכַמָּה גּוּוּנִין. רַבִּי
יְהוּדָה אָמַר, לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן, יִנְיָקַת דְּמִשְׁחָא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקַטוּ. וְכִי
מֵאֵן דְּאָכִיל קִמְעָא, לְקִיט קִמְעָא, וּמֵאֵן
דְּאָכִיל יִתִּיר, לְקִיט יִתִּיר, וְהָא כְּתִיב לֹא הָעֵדִיף הַמְרַבָּה וְהַמְמַעִיט לֹא

וְהָא כְּתִיב לֹא הָעֵדִיף הַמְרַבָּה וְהַמְמַעִיט לֹא

אָכְלוּ - מִי שֶׁהָיָה אוֹכֵל אוֹתוֹ.
וּמְשׁוּם כֶּף לֹא כְּתוּב אֲכִילְתוּ.

מַה זֶה אוֹמֵר? אֲחֻז אָדָם בְּעֶבֶד אוֹ
בְּאִמָּה וְאָמַר שֶׁהוּא שְׁלוֹ. בֵּא חֲבֵרוֹ
וְאָמַר: עֶבֶד זֶה הוּא שְׁלִי! קָרְבוֹ
לִפְנֵי מֹשֶׁה לְדִין. אָמַר לָהֶם: כִּמָּה
נִפְשׁוֹת בְּבֵיתְךָ, וְכִמָּה נִפְשׁוֹת
בְּבֵיתוֹ שֶׁל זֶה? אָמַר כֶּף וְכֶף. וְאוֹתָהּ
שָׁעָה אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לְקַטּוּ מִחֵר,
וְכָל אֶחָד יֵבֵא אֵלַי. לְמַחֵר יֵצְאוּ
וְלְקַטּוּ, וּבָאוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה. שָׁמוּ
לִפְנֵינוּ אֵת הַמֶּן, וְהָיָה מִדָּד אוֹתוֹ.
אִם אוֹתוֹ עֶבֶד שֶׁל זֶה - מִצָּא אֵת
אוֹתוֹ הַעֲמֵר שֶׁל הָעֶבֶד בְּמֶן הַזֶּה,
שֶׁהָיָה עֲמֵר אֶחָד לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ
מִבֵּיתוֹ. מִדָּד לָזֶה - וְנִמְצָא חֹסֵר
אוֹתוֹ מֵאֲכָל הָעֶבֶד בְּמֶן שְׁלוֹ, וְעֲמֵר
אֶחָד לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתוֹ. אָמַר
וּפְסָק: הָעֶבֶד שֶׁל זֶה הוּא! זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקַטּוּ.
וְכְתוּב עֲמֵר לְגַלְגֵּלַת מִסְפַּר
נִפְשֵׁיכֶם.

אָמַר רַבִּי (י"א) חֲזִיא, כְּתוּב עָרַב
וַיִּדְעַתֶּם פִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד ה'.
עָרַב וַיִּדְעַתֶּם, בְּמָה יִדְעוּ? אֲלֵא כֶּף
שְׁנֵינוּ, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם נִמְצָאוּ הַנְּהַגוֹת
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּבִקֵּר הַתְּעוֹרֵר
חֹסֵד בְּעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּקְרָא
עָרַב, תְּלוּי הַדִּין בְּעוֹלָם, וְהָיָה
פְּרִשׁוּיָה שֶׁלְכֵן יִצְחָק תִּקְוֵן תְּפִלַּת
הַמְּנַחֵה. (מֵה זֶה אוֹמֵר) וְעַל זֶה עָרַב
וַיִּדְעַתֶּם. כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר דִּין בְּעוֹלָם,
תִּדְעוּ שֶׁבְּאוֹתוֹ דִּין הוֹצִיא אֶתְכֶם ה'
מִמִּצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד
ה', שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעוֹרֵר חֹסֵד
וַיִּתֵּן לָכֶם לְאָכֵל.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר הַהֶפֶךְ. מַה כְּתוּב
לְמַעֲלָה? בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר

הַחֲסִיר. אֲלֵא לְפּוּם אֵינוֹן דְּאֲכָלִין לְקַטִּין.
מִשְׁמַע אֲכָלוּ, מָאן דְּהוּא אֲכִיל לֵיה, וּבְגִינֵי
כֶּף לֹא כְּתִיב אֲכִילְתוּ.

מֵאִי קָא מִיִּירִי. אֲחִיד בַּר נֶשׁ בְּעֶבְדָּא, אוֹ
בְּאִמְתָּא, וְאָמַר דְּהוּא דִּילֵיה. אֲתָא
חֲבֵרִיה, וְאָמַר, הָאִי עֶבְדָּא דִּילֵי הוּא. קָרִיבוּ
לְקַמֵּיה דְּמֹשֶׁה לְדִינָא, אָמַר לוֹן כִּמָּה נִפְשָׁאן
בְּבֵיתְךָ, וְכִמָּה נִפְשָׁאן בְּבֵיתִיה דְּדִין, אָמַר כֶּף
וְכֶף. וְהוּא שְׁעָתָא אָמַר לוֹן מֹשֶׁה, לְקַטּוּ
מִחֵר, וְכָל חַד מְנַיִכוּ יִיתִי לְגַבְּאֵי. לְמַחֵר,
נִפְקוּ וְלְקַטּוּ, וְאֲתִיִּין קָמֵי מֹשֶׁה, שְׁוויִין קָמֵיה
מְנָא, הָוֵה מְדִיד לֵיה. אִי הוּא עֶבְדָּא דְּדִין,
אֲשֶׁפַח הוּא עוֹמְרָא דְּעֶבְדָּא, בְּהָאִי מְנָא.
דְּהָא חַד עוֹמְרָא לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיה.
מְדִיד לְדִין, וְאֲשֶׁתְּכַח חֹסְרָא, הוּא מִיכְלָא
דְּעֶבְדָּא, בְּהוּא מְנָא דִּילֵיה, וְחַד עוֹמְרָא
לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיה. אָמַר עֶבְדָּא דְּדִין
הוּא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקַטּוּ
וּכְתִיב עֲמֵר לְגַלְגֵּלַת מִסְפַּר נִפְשֵׁיכֶם.

אָמַר ר' (נ"א י"א) חֲזִיא, כְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) עָרַב
וַיִּדְעַתֶּם פִּי יי' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד יי'. עָרַב
וַיִּדְעַתֶּם, בְּמֵאִי יִנְדְּעוּן. אֲלֵא הֵכִי תֵּאֲנָא, בְּכָל
יוֹמָא וַיּוֹמָא אֲשֶׁתְּכַחוּ נִימוּסֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. בְּצַפְרָא, אֲתַעַר חֹסֵד בְּעֵלְמָא. בְּהוּא
זְמַנָּא דְּאִקְרִי עָרַב, תְּלִיא דִּינָא בְּעֵלְמָא, וְהָא
אוּקְמוּהָ, דְּבְגִינֵי כֶּף, יִצְחָק תִּקְוֵן תְּפִלַּת
הַמְּנַחֵה. (מֵאִי קָא מִיִּירִי) וְעַל דָּא, עָרַב וַיִּדְעַתֶּם, כִּד
אֲתַעַר דִּינָא בְּעֵלְמָא, תִּנְדְּעוּן, דְּבַהוּא דִּינָא
אֲפִיק יי' יִתְכוּן מִמִּצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת

כְּבוֹד יי' דְּהָא בְּהוּא זְמַנָּא אֲתַעַר חֹסֵד בְּעֵלְמָא וַיִּתֵּן לָכֵן לְמִיכָל.
ר' חֲזִיא אָמַר אִיפְכָא, מַה כְּתִיב לְעִילָא, בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר וְגו'.

וגו'. באותה שעה התעורר ערב. שאותו זמן שמתעורר דין, מתעורר גם חסד בעולם. זהו שכתוב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים. תדעו אותו חסד שעשה עמכם בזמן הדין והוציא אתכם מארץ מצרים. ובקר וראיתם את כבוד ה', כבוד ה' הרי ידוע, וכל כך למה? בשמע ה' את תלנותיכם וגו'.

אמר רבי ייסא, לא משנה הקדוש ברוך הוא את הנהגותיו, רק שאותם הרשעים של העולם משנים אותם ומהפכים רחמים לדין, כמו שנתבאר.

שנה רבי אלעזר, מהמן הזה עתידים הצדיקים לאכל לעולם הבא. ואם תאמר כמו זה? לא! אלא יותר. שלא היה כך לעולמים. מהו? כמו שבארנו שכתוב (תהלים כו) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, וכתוב (ישעיה סב) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. ראו כי ה' נתן לכם השבת. רבי חזקיה פתח, (תהלים קל) שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. שיר המעלות, סתם ולא פרש מי אמרו. אלא שיר המעלות שעתידיים לומר כל בני העולם, שעתידי השיר הזה להאמר אותו לדורות עולם.

ומהו ממעמקים קראתיך? כך שנינו, כל מי שמתפלל תפלתו לפני המלך הקדוש, צריך לבקש בקשתו ולהתפלל מעמק הלב כדי שימצא לבו שלם עם הקדוש ברוך הוא, ויכונן לב ורצון. והאם דוד אמר כך, והרי כתוב בכל לבי דרשתיך, ופסוק זה מספיק? מה צריך ממעמקים?

א"ל כך שנינו, כל אדם שמבקש בקשתו לפני המלך, צריך לכוון דעתו (לב) ורצונו מעקר של כל העקרים למשך ברכות מעמק

שעתך, אתער ערב, דההוא זמנא דאתער דינא, אתער נמי חסד בעלמא. הדא הוא דכתיב, וידעתם כי יי' הוציא אתכם מארץ מצרים. תנדעון ההוא חסד דעבד עמכון, בזמנא דדינא ואפיק יתכון מארעא דמצרים. ובקר וראיתם את כבוד יי', כבוד יי' הא ידע. וכל כך למה. בשמוע יי' את תלנותיכם וגו'. אמר ר' ייסא, לא שני קדשא בריך הוא נימוסוי, בר דאינון חייבי עלמא שניין לון, ומהפכי רחמי לדינא, כמה דאתמר.

תאני ר' אלעזר, מהאי מנא זמינין צדיקייא למיכל לעלמא דאתי, ואי תימא בהאי גוונא. לא. אלא נתיר, דלא הוה כן לעלמין. מאי איהו. כמה דאוקימנא דכתיב, (תהלים כו) לחזות בנעם יי' ולבקר בהיכלו. וכתיב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'.

ראו כי יי' נתן לכם השבת. (שמות טו) ר' חזקיה פתח (תהלים קל) שיר המעלות ממעמקים קראתיך יי'. שיר המעלות סתם, ולא פריש מאן אמרו. אלא שיר המעלות, דזמינין (דף ס"ג ע"ב) כל בני עלמא למימר, דזמין האי שיר למימריה לדרי עלמא.

ומאי הוא ממעמקים קראתיך. הכי תאנא, כל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא, בעי למבעי בעותיה, ולצללאה מעמקא דלבא, בגין דישתכח לביה שלים בקודשא בריך הוא, ויכוין לבא ורעותא. ומי אמר דוד הכי, והא כתיב, (תהלים קיט) בכל לבי דרשתיך. ודא קרא סגי, מאי בעי ממעמקים.

א"ל הכי תאנא, כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא, בעי לכוונא דעתא (נ"א לבא) ורעותא, מעיקרא דכל עקרין, לאמשכא ברפאן מעמקא דבירא, (נ"א דכלא) בגין דינגיד

בְּרַפָּאן מִמְבוּעָא דְכָלָא. וּמַאי הוּא. הֵהוּא אֲתֵר
דְּנַפְיָא מְנִיָּה, וְאַשְׁתַּכַּח מְנִיָּה, הֵהוּא נְהָר,
דְּכַתִּיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וְכַתִּיב (תהלים
מו) נְהָר פִּלְגָיו יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים. וְדָא אֲקָרִי
מִמְעַמְקִים. עֲמָקָא דְכָלָא, עֲמָקָא דְבִירָא,
דְּמְבוּעֵין נַפְקִין וְנִגְדִין לְבָרְכָא כָלָא. וְדָא הוּא
שְׂרוּתָא לְאַמְשָׁכָא בְּרַפָּאן מַעֲלִילָא לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כַּד עֲתִיקָא סְתִימָאָה דְכָל
סְתִימִין, בְּעֵי לְזַמְנָא בְּרַפָּאן לְעַלְמִין,
אֲשֵׁרֵי כָלָא, וְאַכְלִיל כָּלָא, בְּהַאי עֲמִיקָא
עֲלָאָה, וּמִהָכָּא שְׂאִיב וְאַתְנַגִּיד בִּירָא (נ"א נהרא)
דְּנִחְלִין וּמְבוּעֵין אֲתַנְגִּידוּ מְנִיָּה, וּמִתְשַׁקְיִין
מְנִיָּה כְּלָהוּ. וּמֵאַן דְּמַצְלִי צְלוּתִיָּה, בְּעֵי
לְכוּנָא לְבָא וְרַעוּתָא, לְאַמְשָׁכָא בְּרַפָּאן
מֵהֵהוּא עֲמִיקָא דְכָלָא, בְּגִין דִּיתְקַבֵּל צְלוּתִיָּה,
וְיַתְעַבִּיד רַעוּתִיָּה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד
בְּקָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל יוֹמָא
וְיוֹמָא, מִתְבַּרְךְ עֲלָמָא מֵהֵהוּא יוֹמָא עֲלָאָה,
דְּהָא כָּל שִׁיתָא יוֹמִין מִתְבַּרְכָּאן מִיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה. וְכָל יוֹמָא יְהִיב מֵהֵהוּא בְּרַכָּה
דְּקַבִּיל בְּהֵהוּא יוֹמָא דִּילִיָּה.

וְעַד דָּא מֹשֶׁה אָמַר, אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד
בְּקָר. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּלֹא יְהִיב, וְלֹא
יוֹזִיף יוֹמָא דָּא לְחַבְרִיָּה, אֲלֹא כָּל חַד וְחַד
שְׁלִיט בְּלַחֲדוּדֵי, בְּהֵהוּא יוֹמָא דִּילִיָּה. דְּהָא לָא
שְׁלִיט יוֹמָא בְּיוֹמָא דְחַבְרִיָּה.

בְּגִינֵי כַּד, כָּל אֵינּוֹן (נ"א אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא מִתְבַּרְךְ
מֵהֵהוּא יוֹמָא עֲלָאָה יוֹמָא שְׁבִיעָאָה וּמִתְבַּרְכּוּ כָּל שִׁיתָא יוֹמִין כָּל חַד
וְחַד בְּלַחֲדוּדֵי וְכָל יוֹמָא יְהִיב בְּיוֹמָא דִּילִיָּה מֵהֵהוּא בְּרַכָּה דְקַבִּיל מֵהֵהוּא יוֹמָא
עֲלָאָה וְעַל דָּא מֹשֶׁה אָמַר אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר דְּהָא לֹא שְׁלִיט יוֹמָא
בְּיוֹמָא דְלֹא דִילִיָּה וְכָל אֵינּוֹן) חֲמִשָּׁא יוֹמִין שְׁלִיטִין
בְּיוֹמֵיהוּ, וְאַשְׁתַּכַּח בֵּינָה, מֵה דְקַבִּילוּ, וְיוֹמָא

הַבָּאָר (של הכל), כְּדֵי שִׁישְׁפִיעַ
בְּרֻכּוֹת מִהַמְעִין שֶׁל הַכֵּל, וּמַהוּ?
אוֹתוֹ מְקוֹם שִׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא
מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ נְהָר, שְׁכַתוּב (בראשית ב)
וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְכַתִּיב (תהלים מו)
נְהָר פִּלְגָיו יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים.
וְזֵה נְקָרָא מִמְעַמְקִים. עֲמָק הַכֵּל,
עֲמָק הַבָּאָר שְׁמַעֲיָנוֹת יוֹצְאִים
וְשׁוֹפְעִים לְכַרְךָ אֶת הַכֵּל, וְזוּהִי
הֵרָאשִׁית לְמִשְׁךְ בְּרֻכּוֹת מִמְעַלָּה
לְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּשֶׁהֲעִתִּיק,
נִסְתָּר שֶׁל הַנִּסְתָּרִים, וְרוּצָה לְזַמֵּן
בְּרֻכּוֹת לְעוֹלָמוֹת, מִשְׁרָה אֶת הַכֵּל,
וּמְכַלִּיל אֶת הַכֵּל בְּעֲמָק הָעֲלִיּוֹן
הַזֶּה, וּמִכָּאן שׂוֹאֵב וְנִשְׁפָּע בָּאָר
(נהר) שְׁנַחֲלִים וּמַעֲיָנוֹת נִשְׁפָּעִים
מִמֶּנּוּ, וְכֻלָּם נִשְׁקִים מִמֶּנּוּ. וּמִי
שְׁמַתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, צְרִיף לְכוּן לְבוֹ
וְרוּצוֹנוֹ לְמִשְׁךְ בְּרֻכּוֹת מֵאוֹתוֹ עֲמָק
שֶׁל הַכֵּל כְּדֵי שֶׁתְּקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ
וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר
מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
בְּכָל יוֹם יוֹם מִתְבַּרְךְ הָעוֹלָם
מֵאוֹתוֹ יוֹם הָעֲלִיּוֹן, שְׁהָרִי כָּל
שִׁשַׁת הַיָּמִים מִתְבַּרְכִּים מִיוֹם
הַשְּׁבִיעִי, וְכָל יוֹם נוֹתֵן מֵאוֹתָהּ
בְּרַכָּה שְׁקַבֵּל מֵאוֹתוֹ יוֹם שְׁלוֹ.

וְעַד זֶה אָמַר מֹשֶׁה, אִישׁ אֶל יוֹתֵר
מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר. מָה הַטַּעַם? כְּדֵי
שֶׁלֹּא יִתֵּן וְלֹא יִלְוֶה יוֹם זֶה לְחַבְרוֹ,
אֲלֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹלֵט לְבַדּוֹ
בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁלוֹ, שְׁהָרִי לֹא שׁוֹלֵט
יוֹם בְּיוֹם שֶׁל חַבְרוֹ.

מִשׁוּם כַּד כָּל אוֹתָם (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
כָּל יוֹם וְיוֹם מִתְבַּרְךְ מֵאוֹתוֹ יוֹם עֲלִיּוֹן, יוֹם הַשְּׁבִיעִי,
וּמִתְבַּרְכִּים כָּל שְׁשֵׁה הַיָּמִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי
עַצְמוֹ, וְכָל יוֹם נוֹתֵן בְּיוֹם שְׁלוֹ מֵאוֹתָהּ בְּרַכָּה
שְׁקַבֵּל מֵאוֹתוֹ יוֹם עֲלִיּוֹן, וְעַל זֶה אָמַר מֹשֶׁה, אִישׁ
אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר, שְׁהָרִי לֹא שׁוֹלֵט יוֹם בְּיוֹם
שֶׁלֹּא שְׁלוֹ, וְכָל אוֹתָם) חֲמִשָּׁה יָמִים
שׁוֹלֵטִים בְּיָמִים שְׁלֵהֶם, וְנִמְצָא בּוֹ
מֵה שְׁקַבְלוֹ, וּבְיוֹם הַשְּׁשִׁי נִמְצָא

יותר. וזה הולך כפי מה שאמר רבי אלעזר, מה שכתוב יום הששי ולא נאמר כן בכל שאר הימים - אלא כן פשוטה, הששי - שהזדווגה ושהודמנה בו הגבירה להתקין שלחן למלך. ולכן נמצאו בו שני חלקים - אחד ליומו, ואחד לתקון בשמחת המלך בגבירה.

ואתו לילה שמחת הגבירה במלך וזווגם, ומתברכים כל ששת הימים, כל אחד ואחד לבדו, ולכן צריך אדם לסדר שלחנו בלילה השבת, כדי שישרו עליו ברכות מלמעלה, וברכה לא נמצאת על שלחן ריק. (ואתו לילה שמחתה של הגבירה במלך וזווגם) לכן תלמידי חכמים שיודעים סוד זה, זווגם מערב שבת לערב שבת.

ראו פי ה' נתן לכם השבת. מה זה שבת? יום שבו נחים שאר הימים, והוא כלל של כל אותם ששת האחרים, וממנו הם מתברכים. רבי ייסא אמר, וכן גם כנסת ישראל נקראת שבת, משום שהיא בת זוגו, וזוהי כלה, שכתוב (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר העמים. זהו שכתוב (שם) ביני ובין בני ישראל. וזוהי נחלת ירשת עולמים לישראל. ולכן כתוב (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך וגו', ובמקומו בארנו את הדברים.

כתוב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקומו - שנינו, מאתו מקום שראוי ללכת, וסוד הדבר - שכתוב (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' מקומו, וזהו מקום, וזהו סוד הכתוב, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. מקום ידוע קוראים לו מקום שנודע הכבוד העליון.

שתיטאה אשתכח ביה יתיר. ואזלא הא, פהא דאמר רבי אלעזר, מאי דכתיב יום הששי, ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה, הששי. דאזדווגא (ראודמנא) ביה מטרוניתא. לאתקנא פתורא למלכא, ובגין כן, אשתכחו ביה תרין חולקין, חד ליומיה, וחד לתקוונא, בחדוותא דמלכא במטרוניתא.

וההוא ליליא, חדוותא דמטרוניתא במלכא, וזווגא דלהון, ומתברכאן כל שיתא יומין, כל חד וחד בלחודוי. בגין כן, פעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא, בגין דשארי עליה ברכאן מלעילא, וברכתא לא אשתכח על פתורא ריקנא, (וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא במלכא וזווגא דלהון) בגין כן, תלמידי חכמים דידיעין רזא דא, זווגא דלהון מערב שבת לערב שבת.

ראו פי י' נתן לכם השבת, מאי שבת. יומא דביה נייחין שאר יומין, והוא כלל דכל אינון שיתא אחרנין, ומניה מתברכין. רבי ייסא אמר, וכן נמי כנסת ישראל שבת, בגין דאיהי בת זוגו, ודא היא כלה. דכתיב (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר עמין, הדא הוא דכתיב, (שמות לא) ביני ובין בני ישראל. ודא היא אחסנת ירותת עלמין לישראל. ועל דא, פתיב (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך וגו' ובאתריה אוקימנא מלי.

כתוב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקומו. תנינן, מההוא מקום דאתחזי למהך. ורזא דמלה דכתיב, (יחזקאל א) ברוך כבוד יי' מקומו, ודא איהו מקום. ודא איהו רזא דכתיב, (שמות ג) כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. אתר ידיעא קרינן ליה מקום דאשתמודעא יקרא עלאה.

וּבְגִין כֹּה, אֲזַהְרוּתָא לְבַר נֶשׁ, דְקָא מִתְעַטְרָא
 בְּעֵטוּרָא קִדְיִשָּׁא דְלַעֲיִלָּא, דְלֹא יִפּוּק
 מִנְיָה בְּפוּמִיָּה מְלוּלָא דְחוּל, בְּגִין דְאֵי יִפּוּק
 מִנְיָה, קָא (דף ט"ד ע"א) מִחֲלִיל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא,
 בִּידוּי בְּעוּבְדָתָא. בְּרַגְלוּי, לְמַהֲרֵךְ לְבַר מִתְרִין
 אֲלַפִּין אַמִּין. כֹּל אֲלִין חֲלוּלָא דְשַׁבְּתָא אֵינוּן.

אֲר' יֵצֵא אִישׁ מִמְקוּמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתֵר יִקְרָא
 דְקִדְוִשָּׁה, דְהָא לְבַר מִנְיָה, אֱלֹהִים
 אַחֲרִים גִּינְהוּ. בְּרוּךְ כְּבוֹד יי', דָּא כְּבוֹד
 דְלַעֲיִלָּא. מִמְקוּמוֹ, דָּא כְּבוֹד דְלִתְתָא. דָּא
 אִיהוּ רְזָא דְעֵטְרָא דְשַׁבְּתָא, בְּגִין כֹּה אֵל יֵצֵא
 אִישׁ מִמְקוּמוֹ. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה מְאֵן דְזָכִי
 לִיקְרָא דְשַׁבְּתָא זַפְּאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא דִין
 וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם וּגּוֹ'.
 רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח, (תהלים לד) חוֹנָה מְלֵאָךְ
 ה' סָבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלָצֵם. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא רוֹצֵה בְּכַבּוֹדָם יוֹתֵר עַל שְׁלוֹ.
 בֹּא רְאֵה כֹּהֵם הֵם בְּנֵי הָעוֹלָם
 שֶׁמְחַרְפִּים וּמְגַדְּפִים לְמַעַלָּה, כְּמוֹ
 שֶׁסַּנְחַרְיָב חָרַף וּגְדַף וְאָמַר (מלכים ב-ב)
 מִי בָּכַל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת וּגּוֹ'.
 וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַל וְלֹא תִבַע
 מִמֶּנּוּ. כִּינּוֹן שֶׁהוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ עַל
 חֲזַקְיָה, מַה כְּתוּב? (שם ט) וַיֵּצֵא
 מְלֵאָךְ ה' וַיִּפֶּן בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וּגּוֹ'.

וַיִּרְבְּעֵם בֵּן נֶבֶט הִנֵּה עוֹבֵד לְעִבּוּדָה
 זָרָה וּמְקַטֵּר לָהּ וְזוֹבַח לָהּ, וְהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לֹא תִבַע מִמֶּנּוּ. וּכְשָׁבֵא
 עֲדוֹ הַנְּבִיא וְהִתְנַבֵּא עָלָיו, וְהוֹשִׁיט
 יָרְבֵּעִם אֶת יָדוֹ כְּנִגְדּוֹ - מַה כְּתוּב?
 (שם-א ג') וַתִּיבֹשׁ יָדוֹ וּגּוֹ', וְלֹא יָכַל
 לְהִשְׁיבָהָ אֵלָיו. וְעַל שֶׁעֲבַד לְעִבּוּדָה זָרָה לֹא

תִּבַע אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 פְּרַעְיָה חָרַף וּגְדַף, וְאָמַר (שמות ה) מִי
 ה' וּגּוֹ', וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא תִבַע

וּבְגִין כֹּה, אֲזַהְרוּתָא לְבַר נֶשׁ, דְקָא מִתְעַטְרָא
 בְּעֵטוּרָא קִדְיִשָּׁא דְלַעֲיִלָּא, דְלֹא יִפּוּק
 מִנְיָה בְּפוּמִיָּה מְלוּלָא דְחוּל, בְּגִין דְאֵי יִפּוּק
 מִנְיָה, קָא (דף ט"ד ע"א) מִחֲלִיל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא,
 בִּידוּי בְּעוּבְדָתָא. בְּרַגְלוּי, לְמַהֲרֵךְ לְבַר מִתְרִין
 אֲלַפִּין אַמִּין. כֹּל אֲלִין חֲלוּלָא דְשַׁבְּתָא אֵינוּן.
 אֲר' יֵצֵא אִישׁ מִמְקוּמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתֵר יִקְרָא
 דְקִדְוִשָּׁה, דְהָא לְבַר מִנְיָה, אֱלֹהִים
 אַחֲרִים גִּינְהוּ. בְּרוּךְ כְּבוֹד יי', דָּא כְּבוֹד
 דְלַעֲיִלָּא. מִמְקוּמוֹ, דָּא כְּבוֹד דְלִתְתָא. דָּא
 אִיהוּ רְזָא דְעֵטְרָא דְשַׁבְּתָא, בְּגִין כֹּה אֵל יֵצֵא
 אִישׁ מִמְקוּמוֹ. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה מְאֵן דְזָכִי
 לִיקְרָא דְשַׁבְּתָא זַפְּאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא דִין
 וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי.

וַיֹּאמֶר יי' אֵל מֹשֶׁה עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם וּגּוֹ'.
 רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח, (תהלים לד) חוֹנָה מְלֵאָךְ
 יי' סָבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלָצֵם. זַפְּאִין אֵינוּן
 צְדִיקֵיָּא, דְקִוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵרֵי
 בִיקְרִיָּהוֹן, יִתִּיר עַל דִּילִיָּה. תָּא חֲזִי, כֹּהֵם
 אֵינוּן בְּנֵי עֵלְמָא, דְמְחַרְפִּי וּמְגַדְּפִי לְעִילָּא,
 כְּמוֹן סַנְחַרְיָב חָרַף וּגְדַף, וְאָמַר (מלכים ב יח) מִי
 בָּכַל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת וּגּוֹ'. וְקִוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 מְחַל, וְלֹא תִבַע מִנְיָה. כִּינּוֹן דְאֹשִׁיט יָדִיהָ עַל
 חֲזַקְיָה, מַה כְּתוּב (מלכים ב ט) וַיֵּצֵא מְלֵאָךְ יי' וַיִּפֶּן
 בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וּגּוֹ'.

וַיִּרְבְּעֵם בֵּן נֶבֶט הִנֵּה פֹלַח לְעִבּוּדָה זָרָה,
 וּמְקַטֵּר לָהּ, וּמְזַבַּח לָהּ, וְקִוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לֹא תִבַע מִנְיָה. וְכֵד אֲתָא עֲדוֹ
 נְבִיאָה, וְאֲתַנְבִּי עָלֶיהָ, וְאֹשִׁיט יָרְבֵּעִם יָדָא
 לְקַבְּלֶיהָ, מַה כְּתוּב (מלכים א ג') וַתִּיבֹשׁ יָדוֹ וּגּוֹ',
 וְלֹא יָכַל לְהִשְׁיבָהָ אֵלָיו. (ועל דפּלַח לְעִבּוּדָה זָרָה לֹא תִבַע לִיהָ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא).

פְּרַעְיָה חָרַף וּגְדַף, וְאָמַר (שמות ה) מִי יי' וּגּוֹ'. וְקִוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא תִבַע

ממנו, עד שסרכ לישראל, שפּתוב (שם ט) עודף מסתולל בעמי, הנה יד ה' הוּיָהּ בְּמִקְנֶה וְגו'. וכן בכל מקום הקדוש ברוך הוא תובע את עלבון הצדיקים יותר על שלו.

באן משה אמר (שם יז) עוד מעט וסקלונני. אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, אינו זמן לתבע את עלבונך, אלא עבר לפני העם, ונראה מי יושיט ידו כנגדך. וכי ברשותם אתה עומד, או ברשותי?

ומטף אשר הפית בו את היאור קח בידך והלכת.

השלמה מההשמטות (סימן ו)

שנינו, אמר רבי יוסי, חקוק היה המטה משני צדדים מהשם הקדוש, צד אחד של רחמים ודין באותיות חקוקות, וצד אחד דין בדין - נחש עלי צור. בא ראה, כתוב (שמות יד) ואתה הרם את מטף ונטה את ידך על הים. מהו ונטה? כלומר, הטה בצד אחד שחקוק ברחמים ודין, וכתוב ויט משה את ידו, ולא כתוב וישלח משה את ידו. כלומר, הטה מצד אחד. ואם תאמר שחקוק היה מזמן קדמון נחש עלי צור, אלא בסנה נחקק, שכתוב (שמות ד) וישלכהו ארצה ויהי לנחש. בפעם ההיא נחקק נחש עלי צור.

ובא ראה, אמר רבי יהודה, רצה הקדוש ברוך הוא ששמותיו שיהיו חקוקים במטה יעשו האותות, ולמדנו, שני אותות נעשו בים. בצד ההוא שהטה משה ברחמים ודין קרע הים לישראל בשנים עשר שבילים, והשיב בדין על המצרים והטביע אותם בתהום. זהו שכתוב (שם יד) וישב ה' עליהם את מי הים. מאותה שעה רצה להוציא מים. אמר לו הקדוש ברוך הוא: הטה

מניה, עד דסריב בהו בישראל, דכתיב, (שמות ט) עודף מסתולל בעמי. הנה יד יי' הוּיָהּ בְּמִקְנֶה וְגו', וכן בכל אתר, קדשא בריך הוא תבע עלבונא דצדיקייא יתיר על דיליה.

הבא משה, אמר עוד מעט וסקלונני, אמר ליה קדשא בריך הוא, משה לאו עידן הוא למתבע עלבונך, אלא עבור לפני העם, ואחמי מאן יושיט ידוי לקבלך, וכי ברשותיהו את קאים, או ברשותי.

ומטף אשר הפית בו את היאור קח בידך והלכת.

השלמה מההשמטות (סימן ו)

תניא אמר רבי יוסי גליף הוה חוטרא מתרין סטרין משמא קדישא, חד סטרא דרחמי ודינא באתוון גליפן, וחד סטר דינא בדינא נחש עלי צור. תא חזי כתיב (שמות י"ד) ואתה הרם את מטף ונטה את ידך על הים. מאי ונטה, כלומר נטה בחד גיסא דגליפא ברחמי ודינא, וכתיב ויט משה את ידו ולא כתיב וישלח משה את ידו. כלומר, אסטי מחד גיסא. ואי תימא דגליף הוה מקדמת דנא נחש עלי צור, אלא באסנא אתגליף דכתיב (שמות ד) וישלכהו ארצה ויהי לנחש, בההיא שעתה אתגליף נחש עלי צור.

ותא חזי אמר רבי יהודה בעא קדשא בריך הוא דשמוי הוו גליפן בחוטרא יעבידו אתאן, ותניא תרין אתין אתעבידו בימא בההוא סטר דסטא משה ברחמי ודינא, בזע ימא לישראל בתריסר שבילין ואתיב בדינא על מצראי ואטבע להון בתהומא. הדא הוא דכתיב, (שמות י"ד) וישב ה' עליהם את מי הים מההיא שעתא בעא לאפקא מיא. אמר ליה קדשא בריך הוא אסטי חוטרא מגיסא אוחרא

המטָה מצד אחר ושני אותות
תַעֲשֶׂה בו, כְּמוֹ שְׁנַעֲשֶׂה מֵהַצִּד
הָאֲחֵר, אוֹת אֶחָד כָּאֵךְ וְאוֹת
אֶחָד בְּמִרְיָכָה. אֲבָל עֵתָה - (שמות
יז) וְהִכִּיתָ בַצּוּר. בְּאֵיזָה צוּר?
בְּזֶה הַצּוּר, וַיַּעֲלֶה נֹחַשׁ שֶׁל זְמַן
אֲחֵר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵהוּ
שְׁכִתּוּב (במדבר כ) קִח אֶת הַמִּטָּה
וְהִקְהֵל אֶת הָעֵדָה אִתָּה וְאֶהְרֵן
אֲחִירָךְ וְדַבַּרְתֶּם? מֵהוּ וְדַבַּרְתֶּם?
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צִוָּה אוֹתוֹ עַל
הַנְּחֹשׁ, שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂה בַצּוּר. עֵתָה
צִרְיָךְ שִׁיעֲשֶׂה בְנֹחַשׁ לְהַשְׁלִים
שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאֵלוֹ הָאוֹתוֹת, מִשְׁמַע שְׁכִתּוּב
וְדַבַּרְתֶּם, וְכָתוּב (שם כא) וַיְדַבֵּר
הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה. מֵה
כְּתוּב אַחֲרָיו? וַיִּשְׁלַח ה' בְּעָם
אֶת הַנְּחֹשִׁים הַשֶּׁרְפִים וְגו'. מֵה
נֹחַשׁ כְּחוֹ בַפִּיּו, אֵף כָּאֵן בַּפִּיּו.
וּמִשֶּׁה לֹא עָשָׂה כֶּף, אֲלֵא הִכָּה,
הִכָּה וְלֹא הַשְׁלִים הַשֵּׁם, אֲלֵא
חֲזַר כְּבִרְאשׁוֹנָה בְּשֵׁם שֶׁל צוּר
וְעֹזֵב שֵׁם שֶׁל נֹחַשׁ. זֶהוּ שְׁכִתּוּב
וַיִּךְ, וְלֹא כָתוּב וַיְדַבֵּר, כְּמוֹ
שְׁנַצְטִינָה - וְדַבַּרְתֶּם. שְׁשִׁנְיָנו,
צוּר לַעֲשׂוֹת, וְנֹחַשׁ לְדַבֵּר. (שם כ)
וַיִּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוֹ פַעַמִּים.

אֶחָד שֶׁעֵבֵר וְאֶחָד עֵתָה.
שְׁשִׁנְיָנו, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה נִשְׁאַר הַשֵּׁם, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא
נִשְׁלַם בְּאוֹת הַהוּא, שְׁעֹזֵב מִשֶּׁה
הַנְּחֹשׁ וְלֹא נִשְׁלַם כָּל הַשֵּׁם,
שֶׁהָרִי בְּצַד אֶחָד נִשְׁלַם. בַּיָּם
מִצַּד אֲחֵר. הַתְּחִיל בַּצּוּר וְלֹא
נִשְׁלַם בְּנֹחַשׁ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: עֲשִׂיתָ שֶׁהַתְּחִיל
שְׁמִי וְלֹא נִשְׁלַם לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת,
אֵף אִתָּה תִּתְחִיל וְלֹא תִשְׁלַם.
(במדבר כ) לָכֵן לֹא תִבְיָאוּ, הַתְּחִילָתָ
לְהוֹצִיא אוֹתָם - וְלֹא תִשְׁלַם
לְהַכְנִיֵס אוֹתָם לְאָרֶץ. לָכֵן לֹא

וְתִרְיָן אִתָּאן אֲתַעְבִּיד בֵּיה, כְּמָה דְאֲתַעְבִּיד מִסְטָרָא
אוֹחְרָא, חַד אֶת הֶכָא וְחַד אֶת בְּמִרְיָכָה. אֲבָל
הַשְׁתָּא, (שמות יז) וְהִכִּיתָ בַצּוּר, בְּאֵן צוּר, בְּהֵאִי צוּר,
וְסָלִיק נֹחַשׁ דְּלִזְמָנָא אַחְרָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵאִי
דְכָתִיב (במדבר כ) קִח אֶת הַמִּטָּה וְהִקְהֵל אֶת הָעֵדָה
אִתָּה וְאֶהְרֵן אֲחִירָךְ וְדַבַּרְתֶּם. מֵהוּ וְדַבַּרְתֶּם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִנִּי לִיָּה עַל נֹחַשׁ דְּהָא אֲתַעְבִּיד
בַּצּוּר. הַשְׁתָּא בְּעֵי דְאֲתַעְבִּיד בְּנֹחַשׁ
לְאִשְׁלָמָא שְׁמוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֵלִין אִתִּין,
מִשְׁמַע דְכָתִיב וְדַבַּרְתֶּם וְכָתִיב (במדבר כ"א) וַיְדַבֵּר
הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וַיִּשְׁלַח
ה' בְּעָם אֶת הַנְּחֹשִׁים הַשֶּׁרְפִים וְגו'. מֵה נֹחַשׁ
חִילִיָּה בְּפוּמִיָּה, אוֹף הֶכָא בְּפוּמָא וּמִשֶּׁה לֹא עֵבֵד
הַכִּי, אֲלֵא הִכָּה, מִחָא וְלֹא אֲשָׁלִים שְׁמָא, אֲלֵא
חֲזַר בְּקִדְמִיתָא בְּשְׁמָא דְצוּר וְשָׁבַק שְׁמָא דְנֹחַשׁ.
הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּךְ, וְלֹא כָתִיב וַיְדַבֵּר, כְּמָה
דְאֲתַפְקֵד, וְדַבַּרְתֶּם. דְתַגִּינָן צוּר לְמַעַבְד, וְנֹחַשׁ
לְמַלְלָא. (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוֹ פַעַמִּים,
חַד דְעֵבֵר וְחַד הַשְׁתָּא.

הַנִּיָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֵּיה שְׁעֵתָא אֲשַׁתָּאָר
שְׁמָא, כְּלוֹמַר דְלֹא אֲשַׁתְּלִים בְּהוּא אוֹת
דְשָׁבִיק מִשֶּׁה נֹחַשׁ וְלֹא אֲשַׁתְּלִים כָּל שְׁמָא, דְהָא
בְּחַד גִּיסָא אֲשַׁתְּלִים. בִּימָא מְגִיסָא אוֹחְרָא, שְׂרִי
בַצּוּר וְלֹא אֲשַׁתְּלִים בְּנֹחַשׁ. אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, עֲבַדְתָּ דְשְׂרִי שְׁמִי וְלֹא אֲשַׁתְּלִים לְמַעַבְד
אֲתוּוֹן, אוֹף אֶת שְׂרִית, וְלֹא תִשְׁתְּלִים. (במדבר כ) לָכֵן
לֹא תִבְיָאוּ, שְׂרִית לְאִפְקָא לוֹן, וְלֹא תִשְׁתְּלִים
לְאִעְלָא לוֹן לְאִרְעָא. לָכֵן לֹא תִבְיָאוּ, אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר יָדַע לְבָא דְמִשֶּׁה בְּקִדְמִיתָא, דְדַחִיל כַּד
חָמָא נֹחַשׁ. דְכָתִיב (שמות ד') וַיִּנָּס מִשֶּׁה מִפְּנֵיו, לְבָא
חָמָא וְלֹא יָדַע.

תְּבִיאוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָדַע לֵב שֶׁל מִשֶּׁה בְּרִאשׁוֹנָה, שֶׁהִתִּירָא כְּאֲשֶׁר רָאָה הַנְּחֹשׁ, שְׁכִתּוּב (שמות
ד) וַיִּנָּס מִשֶּׁה מִפְּנֵיו. הֵלֵב רָאָה וְלֹא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר כְּתוּב (במדבר כא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נֹחֵשׁ וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּסֶס. עַל נֶס לֹא כְּתוּב, אֲלָא עַל הַנֶּסֶס. רְצָה לְתַקֵּן מָה שְּׁחָסַר. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּתוּב (במדבר כז) לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמַּיִם, בַּמַּיִם וְלֹא בַדָּבָר אַחֵר. כָּשֶׁם שֶׁהִתְחַלַּת בַּמַּיִם, רְצוֹנִי שִׁישְׁתַּלֵּם בְּשָׂמִי הַנֶּסֶס בַּמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר, מְקוּם שְׁחָסַר לֹא שָׁלֵם, אֲבָל אֶתָּה תִּמְשִׁיךְ נֶס אֶחָד (בא"ו).

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב (במדבר כא) עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף. עֲשֵׂה לָךְ - לְתוֹעֲלֹתָיִךְ. עֲשֵׂה לָךְ - תִּקַּן מָה שְּׁחָסַרְתָּ. וְעַם כָּל זֶה לֹא תִקַּן אֲלָא הַרְאִיָּה, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בַּנֶּחֱשׁ וְחַיִּים. אֲבָל לֹא נִקְדַּשׁ הַשֵּׁם בַּמַּיִם, וְנִשְׁאַר חָסֵר מִהַשְּׂאֵר. וְתִקְנַת בְּרָאִיָּה - (דברים לב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים, וּרְאֵה, הַנֶּחֱשׁ רוֹאֵה בְּעֵינָיִךְ, (שם לא) וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר, (במדבר כז) וּרְאִיתָ אֶתָּה וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ. בֹּא וּרְאֵה שֶׁאֲפִלוּ רְאִיָּה, כִּיִּן שֶׁעָשָׂה רְאִיָּה, כְּזֶה הַשְּׁלִים לְעַצְמוֹ הַרְאִיָּה, אֲבָל לֹא הַשְּׁלִים אֶת הַשֵּׁם בַּמַּיִם כְּמוֹ שָׂאֵר כָּל הַשְּׂמוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעַה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (במדבר כ) לִכְן לֹא תִבְיֹאוּ, אָמַר מֹשֶׁה, הַנֶּחֱשׁ הַזֶּה הוּא לְתַקְלָה בְּעוֹלָם הַיָּהּ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ - דִּין לְחַיִּים, וְחַיִּים לְבַעֲלֵי הָאָמֶת. בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שֶׁכְּתוּב (במדבר כ) וּרְאֵה אֶתֹ וְחִי, יָדַע מֹשֶׁה דְרָכָיו וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין. פִּתַּח וְאָמַר, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פְּעָלוֹ. זֶהוּ הַצּוּר שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים (שם) אֶל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל, שֶׁכְּתוּב וּרְאֵה אֶתֹ וְחִי, וְכְתוּב (שמואל ב-כב) הָאֵל תָּמִים דְרָכָו.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְהָרִי שְׁנִינוּ, אֵל - גְּזֵרַת רַחֲמִים הִיא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כג) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנוּן. אָמַר לוֹ, לֹא כָךְ, שֶׁלְּמַדְנוּ, שׁוֹלֵט רַחֲמִים

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר כְּתוּב (במדבר כ"א) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נֹחֵשׁ וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּסֶס, עַל נֶס לֹא כְּתוּב אֲלָא עַל הַנֶּסֶס. בְּעַא לְאֶתְקַנָּא מָה דְחָסַר.

אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּתוּב (במדבר כ"ז) לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמַּיִם, בַּמַּיִם וְלֹא בַדָּבָר אַחֵר. כָּשֶׁם שֶׁהִתְחַלַּת בַּמַּיִם, בְּעִינָא דִישְׁתַּלֵּם בְּשָׂמִי הַנֶּסֶס בַּמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר אֶתְרָא דְחָסַר לֹא שְׁלִים אֲבָל אֶת מַגִּיד נֶסָא חָדָא (נ"א ה"כא).

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתוּב (במדבר כ"א) עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף, עֲשֵׂה לָךְ, לְתוֹעֲלֹתָיִךְ. עֲשֵׂה לָךְ, תִּקַּן מָה דְחָסַרְתָּ וְעַם כָּל זֶה, לֹא תִקַּן אֲלָא רְאִיָּה, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בַּנֶּחֱשׁ וְחַיִּין, אֲבָל לֹא נִקְדַּשׁ שְׂמָא בַּמַּיִם וְאֶשְׁתָּאֵר חָסֵר מִהַשְּׂאֵר. וְתִקְנַת בְּרָאִיָּה, (דברים ל"ב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים וּרְאֵה, הַנֶּחֱשׁ רוֹאֵה בְּעֵינָיִךְ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר (במדבר כ"ז) וּרְאִיתָ אוֹתָהּ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ. תָּא חֲזִי דְאֲפִילוּ רְאִיָּה כִיִּין דְעֵבֵד רְאִיָּה, בְּהָאִי אֲשָׁלִים לִיָּה רְאִיָּה, אֲבָל לֹא אֲשָׁלִים שְׂמָא בַּמַּיָּא כְּמוֹ שָׂאֵר כָּל שְׂמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשַׁעַה דְאָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, (במדבר כ) לִכְן לֹא תִבְיֹאוּ. אָמַר מֹשֶׁה, הָאִי חֲזִיָּא לְתַקְלָא עַלְמָא הוּוּ. אָמַר לִיָּה מֹשֶׁה, לֹאוּ הָכִי, דִּינָא לְחַיִּיבִיָּא וְחַיִּין לְמֵאֲרִי קְשׁוּט, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה דְכְּתוּב (במדבר כ) וּרְאֵה אוֹתוֹ וְחִי יָדַע מֹשֶׁה דְרָכָיו וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין. פִּתַּח וְאָמַר, (דברים ל"ב) הַצּוּר תָּמִים פְּעָלוֹ, דָּא הוּא צוּר דְקִאֲמַרִּין (דברים ל"ב) אֵל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל דְכְּתוּב, וּרְאֵה אוֹתוֹ וְחִי. וְכְתוּב (שמואל ב' כ"ב) הָאֵל תָּמִים דְרָכָו.

אָמַר ר' חֲזִיָּא וְהָא תְנִינָן, אֵל, גְּזֵרַת רַחֲמִי הוּא כְמָה דְאֶתָּ אָמַר (במדבר כ"ג) אֵל

אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנוּן. אָמַר לוֹ, לֹא כָךְ, שֶׁלְּמַדְנוּ, שׁוֹלֵט רַחֲמִים

מוציאם ממצרים, (שמות ל"ד) אל רחום וחנון. אמר ליה, לאו הכי. דתנינן, שליט רחמי על דינא, אל בלחודוי יכולת הוה ליה ורשותיה הוה דיליה. מאי יכולת, שולטנותא דאל, אתגבר גזירה דיליה. כמה דאתא אמר, (בראשית ל"א) יש לאל ידי, ורשותא דיליה יכולת דעינא בישא. כמה דאתא אמר יש לאל ידי. אמר ליה, והא כתיב (דברים י') האל הגדל הגבור, אל גדול נצחא, אל בלחודוי נצחא. וכתיב (דברים ל"ב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט. הא צור (דברים ל"ב) אל אמונה ואין עול, הא נחש עלי צור.

על הדין. אל לכדו יכלת היתה לו והרשות היתה שלו. מה היכלת? שליטה של אל, התחזקה גזרה שלו, כמו שנאמר (בראשית לא) יש לאל ידי, ורשות שלו יכלת של עין רעה, כמו שנאמר יש לאל ידי. אמר לו, והרי כתוב (דברים י') האל הגדל הגבור. אל גדול נוצח, אל לכדו נוצח. וכתוב (שם לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט. זה צור (שם) אל אמונה ואין עול. זה נחש עלי צור.

נחור לדברים הראשונים. וכתוב (איוב ח) האל יעות משפט, חס ושלום! אמר רבי אלעזר, זהו שכתוב (תהלים פה) אשמעה מה ידבר האל וגו'. (שמות ד) וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, כמו שנאמר (דברים כז) מטה משפט. מטה כלפי חסד.

אמר רבי יוסי, שני מטות היו, אחד של משה ואחד של הקדוש ברוך הוא. מהיכן לומדים? שכתוב (שמות ד) ומטה האלהים. ששנינו, בשעה שהיה נוטל משה המטה ברשותו, היה כאלו שלו. זהו שכתוב (שם) ויקח משה את מטה האלהים בידו. פיון שאמר ויקח משה, איני יודע שלקחו בידו? אלא מהו בידו? ברשותו, ביכלתו.

ואמר רבי יוסי, ברשותו של משה היה עד שהוקם המשכן. פיון שהוקם המשכן, חזר המטה לפני העדות, ומשה היה נוטלו לעשות בו נסים. זהו שכתוב (במדבר כ) ויקח משה את המטה מלפני ה'. פיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה.

אמר רבי יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית נברא, כמו ששנינו,

נהדר למילי קדמאי, וכתיב (איוב ח) האל יעות משפט, חס ושלום. אמר רבי אלעזר היינו דכתיב (תהלים פ"ה) אשמעה מה ידבר האל וגו'. (שמות ד) וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, כמה דאתא אמר (דברים כ"ז) מטה משפט, מטה כלפי חסד.

אמר רבי יוסי שני מטות היו, אחד של משה ואחד של הקדוש ברוך הוא. מאי משמע, דכתיב (שמות ד) ומטה האלהים. דתנינן, בשעה שהיה נוטל משה המטה ברשותו, היה כאילו שלו. הדין הוא דכתיב (שמות ד) ויקח משה את מטה האלהים בידו, פיון דאמר ויקח משה, איני יודע שלקחו בידו. אלא מהו בידו, ברשותו ביכלתו.

ואמר רבי יוסי ברשותו של משה היה, עד שהוקם המשכן. פיון שהוקם המשכן, חזר המטה לפני העדות ומשה היה נוטלו לעשות בו נסים. הדין הוא דכתיב (במדבר כ) ויקח משה את המטה מלפני ה', פיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה.

אמר ר' יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית

וְהַמְּכַתֵּב, וְהַמְּטָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מִי שָׁאֵמַר שֶׁל סַנְפִּירִינוֹן הָיָה - שְׁכַתוּב (יחזקאל א) כְּמֵרָאָה אַבְּן סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף, וְכַתוּב (שמות ד) מֵטָה הָאֱלֹהִים. וְמִי שָׁאֵמַר שֶׁל עֵץ הָיָה - שְׁכַתוּב (שם טו) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וְגו' שֶׁשׁ לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי חָק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים, חָק וּמִשְׁפָּט. נִחַשׁ עָלֵי צוּר - שְׁכַתוּב (משלי ל) נִחַשׁ עָלֵי צוּר. וְשֵׁם נִסְהוּ מִשׁוּם שְׁכַתוּב (שמות טו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

נְבִיא. כְּמָה דְתַנִּינָן וְהַמְּכַתֵּב וְהַמְּטָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מִאֵן דְּאָמַר שֶׁל סַנְפִּירִינוֹן הָיָה, דְּכַתִּיב (יחזקאל א) כְּמֵרָאָה אַבְּן סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף, וְכַתִּיב (שמות ד) מֵטָה הָאֱלֹהִים. וְמִאֵן דְּאָמַר שֶׁל עֵץ הָיָה, כְּדַכְתִּיב (שמות ט"ו) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וְגו' שֶׁשׁ לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי חָק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים, חָק וּמִשְׁפָּט. נִחַשׁ עָלֵי צוּר דְּכַתִּיב (משלי ל) נִחַשׁ עָלֵי צוּר. וְשֵׁם נִסְהוּ מִשׁוּם דְּכַתִּיב (שמות ט"ו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְּבַר אַחֵר, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וּלְהֵלָאָה חָק וּמִשְׁפָּט, שֶׁלֹּא יֵהָא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בְמִים שְׁנִמְתְּקוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב כִּי מָרִים הֵם. מִכָּאֵן שְׁנִינּוּ, יֵשׁ מִים עַכּוּרִים וַיֵּשׁ מִים צְלוּלִים, יֵשׁ מִים מָרִים וַיֵּשׁ מִים מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֵל ה' - לְמָה צְעַק? מִכָּאֵן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר לוֹ: מִשָּׁה, הַנְּחַשׁ שְׁנֵהֲפֹךְ בִּסְנֵה, עַכְשָׁו אֲצַטְרֹךְ לְחַקֵּק אוֹתוֹ בְּצוּר. וְשִׁנְיָהֶם עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה נִחַקֵּק צוּר בְּנִחַשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קֶדֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם) שֶׁשׁ לֹא חָק וּמִשְׁפָּט.

דְּבַר אַחֵר, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּאֵן וּלְהֵלָאָה חָק וּמִשְׁפָּט שֶׁלֹּא יֵהָא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בְמִים שְׁנִמְתְּקוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, כִּי מָרִים הֵם מִכָּאֵן שְׁנִינּוּ, יֵשׁ מִים עַכּוּרִים וַיֵּשׁ מִים צְלוּלִים, יֵשׁ מִים מָרִים וַיֵּשׁ מִים מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֵל ה' לְמָה צְעַק, מִכָּאֵן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר לוֹ, מִשָּׁה הַנְּחַשׁ שְׁנֵהֲפֹךְ בִּסְנֵה עַכְשָׁו אֲצַטְרֹךְ לְחַקֵּק לִיהָ בְּצוּר, וְתַרְוִייהוּ עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה אֲתַחַקֵּק צוּר בְּנִחַשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קֶדֶם. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב (שמות ט"ו) שֶׁשׁ לֹא חָק וּמִשְׁפָּט.

בְּד אֲתָא ר' אַבָּא, אָתוּ שְׁאִילוּ קָמִיהּ. אָמַר לְהוּ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהַכִּי הוּא, וְאֵנָּא אִיצְטְרִיף לְגַלְאָה רְזָא דְמַלְאָה, וְהָא חֲזִינָא דְרַבִּי יְהוּדָה גְּלִי לָהּ. אֶלָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, מִשָּׁה הַשְׁתָּא בְּמִצְרַיִם, הָיָה הַמְּטָה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחֲוֹת הַקֵּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. אֲבָל כְּשִׁיבְעָאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּמָה מִקְטָרְגִי מְזַמְנֵי עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחֲוֹתָם בְּיָם, כְּמָה מִים מָרִים נִזְדַּמְנוּ וְקִטְרְגוּ.

בְּד אֲתָא ר' אַבָּא, אָתוּ שְׁאִילוּ קָמִיהּ. אָמַר לְהוּ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהַכִּי הוּא, וְאֵנָּא אִיצְטְרִיף לְגַלְאָה רְזָא דְמַלְאָה, וְהָא חֲזִינָא דְרַבִּי יְהוּדָה גְּלִי לָהּ. אֶלָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, מִשָּׁה הַשְׁתָּא בְּמִצְרַיִם, הָיָה הַמְּטָה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחֲוֹת הַקֵּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. אֲבָל כְּשִׁיבְעָאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּמָה מִקְטָרְגִי מְזַמְנֵי עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחֲוֹתָם בְּיָם, כְּמָה מִים מָרִים נִזְדַּמְנוּ וְקִטְרְגוּ.

בְּאוּ לַיָּם, בָּא רַהֲב שָׁרוּ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יָם אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה הַרֵם וּנְטָה יָדָּךְ. כִּיּוֹן דְּאָמַר הַרֵם אֶת מִטְּךָ מֵהוּ וּנְטָה

את ידך, אלא הרים את מטך נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה, כמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שמות ט"ו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. אמר ליה קדשא ברין הוא. משה, הרי לך עצה בזה. השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שם) וַיֹּרְהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וכתוב (שמות ט"ו) שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור. ושם נסוהו, עטרהו בנסים אמר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּאן וּלְהֵלְאָה הָרִי לָךְ שַׁיְעֲמֹד אֶצֶל הַמַּיִם הָרִי לָךְ לְהִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בַמַּיִם.

בשבאו לאילם, באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא, במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש והוא שבעים תמרים ושתים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים. כמה דאת אמר (ישעיה א) כִּי יִבְשׂוּ מְאִילִים אֲשֶׁר חִמְדִּיתֶם. מיד, ויחנו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם, ומשמע דכתיב שם לו ולא במקום אחר ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה. מכאן ולהלאה איצטרין המטה, בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב באו המים לקטרג, אמר לו הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ז) וְהִפִּיתָ בַצּוּר, הַמַּטֵּה אִיצְטְרִיךְ הִכָּא וְהִפִּיתָ לְאֱלוֹ בְּאוֹתוֹ צוּר וְלֹא בְּנַחֲשׁ. אמר משה יתיר איצטרין הכא,

בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הַנְּנִי עֹמֵד לִפְנֵיךְ שֵׁם עַל הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִפִּיתָ בַצּוּר. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

כיון שאמר הרים את מטך, מהו ונטה את ידך? אלא הרים את מטך נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה - כמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק, זהו שכתוב (שמות טו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הרי לך עצה בזה - השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. זהו שכתוב (שם) וַיֹּרְהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. עץ, כמו שנאמר (קהלת יא) מְקוֹם שִׁיפֹל הָעֵץ, שְׁהוּא עֵצָה, וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וכתוב (שמות טו) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט, נַחֲשׁ עַלֵי צוּר. וְשֵׁם נִסְהוּ, עֲטָרְהוּ בְּנִסִּים. אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה הרי לך שיעמד אצל המים, הרי לך להתקדש שמי במים.

בשבאו לאילם - באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא: במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים, ושתים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים, כמו שנאמר (ישעיה א) כִּי יִבְשׂוּ מְאִילִים אֲשֶׁר חִמְדִּיתֶם. מיד - ויחנו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם. ממשמע שכתוב על המים, ומשמע שכתוב שם שם לו חק ומשפט, ולא במקום אחר, ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה. מכאן ולהלאה הוצרך המטה בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב - באו המים לקטרג. אמר לו הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ז) וְהִפִּיתָ בַצּוּר. המטה נצרך כאן, והפית לאלו באותו צור, ולא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הַנְּנִי עֹמֵד לִפְנֵיךְ שֵׁם עַל הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִפִּיתָ בַצּוּר. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

לְקַטְרַג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מִים עֲכוּרִים, רָעִים וְזוֹדוֹנִים, וְיִזְדוֹגוּ בָהֶם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה נִצְרַף הַמָּטָה וְהַתִּיר עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שָׁמִי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (במדבר כז) לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם. מֵהוּ לְעֵינֵיהֶם? דָּבָר שֶׁנִּזְדוֹגוּ בָהֶם בְּגִלּוּי.

בֵּא רֵאָה, כִּפֹּךְ רֵאָה דוֹר, שְׁפָתוֹב (תהלים קכד) לִוְלִי ה' שֶׁהִיָּה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם. זֶה פָּרְעָה. (שם) אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַיְזוֹדוֹנִים, כִּמּוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וְכַתוּב (שם) נַפְשֵׁנוּ כִּצְפוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, מָה רֵאָה מִשָּׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁלֵא עָשָׂה בְּנִחְשׁ? אֵלֶּא יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תָּנָה לָנוּ מִים. נִתְיַעֵץ וְאָמַר, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי עֲמַד בְּנִחְשׁ, וְאֲנִי רוֹאֶה שְׁאִין גְּזֵרָה לְנִחְשׁ בְּמִים, אֵלֶּא בְּעֶפֶר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן (בראשית א) וְעֶפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, מִשְׁמַע שְׁעֶפֶר יֹאכַל כָּל יְמֵיו, אֲבָל לֹא בְּמִים. וְיִשְׂרָאֵל דוֹחֲקִים לִי, וְאִף עַל גַּב שִׁיעֵשָׂה נֶס, לֹא יַעֲשֶׂה בְּמִקוּם זֶה, אֵלֶּא יִחַקֵּק בְּעֶפֶר וְלֹא בְּמִים, שְׁפָתוֹב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנִחְשׁ. וְצוּר בְּזָה נִחַקֵּק בְּמִים בְּמִרְה, וְכִבֵּר עָשָׂה נֶס בְּזָה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּזֶמֶן אַחֵר, שְׁפָתוֹב (במדבר כ) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוּ פְּעָמִים. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, (במדבר כ) יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, שְׁחִשְׁבַתֶּם שְׁלֵא יִכּוֹל הַנְּחָשׁ בְּמִים, (שם) לִכֵּן לֹא תִבְיֹאוּ: מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהִיָּה חֲקוּק

אֲנֵא חָמֵי מִים דְּבַעֲיִין לְשִׁטְפָה. אֲמַאי, (שמות ט"ז) הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שֶׁם עַל הַצּוּר בְּחוּרֵב וְהַפִּיתָ בְּצוּר. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, עֲדִין בְּמַרְיָבָה עֲתִידִין הַמִּים לְקַטְרַג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מִים עֲכוּרִים רָעִים וְזוֹדוֹנִים וְיִזְדוֹגוּ בָהֶם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהוֹן. וְאוֹתָהּ שָׁעָה אִיצְטְרִיף הַמָּטָה וְהַתִּיר עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שָׁמִי. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם. מֵהוּ לְעֵינֵיהֶם, דָּבָר שֶׁנִּזְדוֹגוּ בָהֶם בְּגִלּוּי.

הָא חֲזִי, הָכִי חֲמָא דוֹר. דְּכַתִּיב, (תהלים קכ"ד) לִוְלִי ה' שֶׁהִיָּה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם, זֶה פָּרְעָה. (תהלים קכ"ד) אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַיְזוֹדוֹנִים פְּדָא מְרִינָן, וְכַתִּיב (תהלים קכ"ד) נַפְשֵׁנוּ כִּצְפוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, מָה רֵאָה מִשָּׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁלֵא עָשָׂה בְּנִחְשׁ, אֵלֶּא יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תָּנָה לָנוּ מִים, נִתְיַעֵץ וְאָמַר. קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָמַר לִי, עֲמוּד בְּנִחְשׁ וְאֲנֵא חָמֵי דֵאִין גְּזֵרָה לְנִחְשׁ בְּמִים אֵלֶּא בְּעֶפֶר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִהֲכָא, (בראשית ג) וְעֶפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ מִשְׁמַע דְּעֶפֶר יִיכּוֹל כָּל יוֹמוֹי, אֲבָל לֹא בְּמִיָּא. וְיִשְׂרָאֵל דְּחֲקִין לִי, וְאִף עַל גַּב דִּיתַעֲבִיד נִיסָא, לֹא יִתַּעֲבִיד בְּאַתְרָא דָּא, אֵלֶּא אֶתְחַקֵּק בְּעֶפְרָא וְלֹא בְּמִיָּא. דְּכַתִּיב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנִחְשׁ. וְצוּר בְּזָה אֶתְחַקֵּק בְּמִיָּא בְּמִרְה, וְכִבֵּר עָבַד נִיסָא בְּהֵאִי, דְּאֶתְעֲבִיד זְמָנָא אַחֲרָא. דְּכַתִּיב, (במדבר כ) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוּ פְּעָמִים. אָמַר לִיָּה קַדְשָׁא בְרִיךְ

הוּא, מֹשֶׁה (במדבר כ) יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, דְּחִשְׁבַתוּן דְּלֹא יִכּוֹל נִחְשׁ בְּמִים. (במדבר כ) לִכֵּן לֹא תִבְיֹאוּ. (עד כאן מִהַשְׁמַטוֹת).

מֵאִי טַעְמָא. מִשּׁוֹם דְּמִחַקֵּק בְּנִסִּין הָוָה, וְשָׁמָא קַדִּישָׁא עַלְאָה רְשִׁימָא בֵּיה.

בְּנָסִים, וְרָשׁוּם בּוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
הַעֲלִיזוּן. בַּתְּחִלָּה לְנַחֵשׁ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כט) דִּרְךָ נַחֵשׁ עָלַי צוּר.
נַחֵשׁ, הֲרִי נוֹדֵעַ שֶׁמַּעוֹרֵר צוּר. (וְנֶאֱמַר
צוּר) בְּאִיזוֹ מְקוֹם הַתְּגָלָה? כִּי אֵין
הוּא הַתְּגָלָה, שֶׁכְּתוּב הַנְּנִי עִמָּד
לְפָנֶיךָ שֵׁם עַל הַצּוּר. וּמָה זֶה צוּר?
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים
פָּעֵלוּ. וְשֵׁם יָדַע מֹשֶׁה אֵיךְ עוֹמֵד
נַחֵשׁ עָלַי צוּר. וְהֲרִי בְּאַרְנוֹ אֶת
הַדְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הִזְיָה הַכְּתוּב
שׁוֹתֵק - יָפָה שְׁאַלְתָּ. אֲלֵא הֲרִי
כְּתוּב, וְהִפְתָּ בְּצוּר וְיִצְאוּ מִמֶּנּוּ
מַיִם. אָמַר לוֹ, וְדַאי כִּף הוּא, שְׂאִין
לָךְ כָּל שֵׁם וְשֵׁם מְאוֹתָם שְׁמוֹת
קְדוֹשִׁים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה נְסִים וְגִבּוּרֹת וּמוֹצִיא
כָּל מָה שֶׁצָּרִיךְ לְעוֹלָם, כָּל שֶׁפֶן
לְהוֹצִיא כִּי אֵין מַיִם.

אָמַר לוֹ, אִם כִּף, הֲרִי כְּתוּב הֵן
הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם. מִי מִכָּה אֶת
שְׁמוֹ? אָמַר לוֹ, פְּטִישׁ חֲרִיף יְדוּעַ
בְּהַכְּאוֹתָיו, וְאַתָּה שׁוֹאֵל אֶת זֶה?
אֲלֵא בֵּא רְאֵה, בְּכָל מְקוֹם צוּר זֶה
גְּבוּרָה, וְכִשְׂרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהַפּוֹת אוֹ לְהַלְקוֹת,
מִתְעוֹרֵרֵת גְּבוּרָה זוֹ, וְאוֹתָהּ
הַגְּבוּרָה מִכָּה וּמְלָקָה. וְזֶהוּ הַכְּתוּב
(תהלים עח) הֵן הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם.
וְאִם לֹא שֶׁמִּתְעוֹרֵר צוּר וּמְלָקָה
בְּמְקוֹם שֶׁצָּרִיךְ - לֹא נוֹכְעִים מַיִם.
אָמַר לוֹ, אִם כִּף, הֲרִי כְּתוּב (דברים
לב) צוּר יִלְדֶךָ תִּשִׁי. וְשִׁנִּינוּ, מָה זֶה
תִּשִׁי? כְּלוֹמַר הַחֲלֵשֶׁת אוֹתוֹ. אָמַר
לוֹ, וְדַאי כִּף זֶה, שְׂאֵל מִלֵּא יָדְעוּ
הַרְשָׁעִים שֶׁהַצּוּר הַזֶּה עֲתִיד
לְהִתְעוֹרֵר כְּנֶגְדָם וְלְהַלְקוֹת אוֹתָם,
יִמְנְעוּ מִלְּחַטֵּא לְפָנָיו, אֲלֵא חֲלֵשׁ
הוּא בְּעִינֵיהֶם, הוֹאִיל וְאִינָם
מִתְבַּוְּנִים בּוֹ וְלֹא מִסְתַּפְּלִים
בְּדַרְכֵיהֶם (בכסאותיהם), וְעַל זֶה צוּר
יִלְדֶךָ תִּשִׁי.

בְּקִדְמִיתָא נַחֵשׁ, כְּמָה דְאַתְמַר, (משלי ל) דִּרְךָ
נַחֵשׁ עָלַי צוּר. נַחֵשׁ, הָא אֲתִידַע דְאַתְעַר
צוּר. (נ"א וְאַתְמַר צוּר) בְּאֵין אֲתֵר אֲתַגְלִי, הַכָּא
אֲתַגְלִי דְכְּתִיב הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שֵׁם עַל
הַצּוּר. וּמֵאֵין צוּר. כְּמָה דְאַתְ אָמַר (דברים לב)
הַצּוּר תָּמִים פָּעֵלוּ, וְתִמְן יָדַע מֹשֶׁה הֵיךְ
קָאִים נַחֵשׁ עָלַי צוּר. וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי לִישְׁתִּיק קָרָא יְאוֹת
שְׂאִילְתָּא. אֲלֵא הָא כְּתִיב, וְהִפְתָּ
בְּצוּר וְיִצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם. אָמַר לִיה, וְדַאי הֲכִי
הוּא, דְלִית לָךְ כָּל שְׂמָא וְשְׂמָא, מְאִינוּן
שְׂמָהֶן קְדִישִׁין דִּקְדוּשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלֵא
עָבַד נְסִין וְגִבּוּרָאן, וְאַפִּיק כְּלָא דְאַצְטְרִיךְ
לְעֵלְמָא, כָּל שֶׁפֶן לְאַפְקָא הַכָּא מִיָּא.

אָמַר לִיה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (תהלים עח) הֵן
הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם. מֵאֵין מְחִי
לְשִׁמְיָה. אָמַר לִיה, פְּטִישָׁא חֲרִיפָא, בְּקִטְרוּי
יְדִיעַ, וְאַתְ שְׂאִיל דָּא. אֲלֵא תָא חֲזִי, בְּכָל
אֲתֵר צוּר גְּבוּרָה, וְכַד בְּעִי קְדִשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְמַחָה, אוֹ לְאַלְקָאָה, אֲתַעַר גְּבוּרָה דָּא
וְהָהוּא גְּבוּרָה מְחִי וְלָקִי, וְדָא הוּא דְכְּתִיב,
הֵן הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם. וְאִי לָאו דְאַתְעַר
צוּר, וְלָקִי בְּאַתְרֵי דְאַצְטְרִיךְ, לֹא נְבִיעִין מִיָּא.
אָמַר לִיה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (דברים לב) צוּר
יִלְדֶךָ תִּשִׁי. וְתַנְיִן מְאִי תִשִׁי, כְּלוֹמַר

חֲלֵשֶׁת לִיה. אָמַר לִיה וְדַאי הֲכִי הוּא,
דְאַלְמִלִי יִנְדְעוּן חֲזִיבִיָּא, דְהָאִי צוּר זְמִינָא
לְאַתְעַרָא לְקַבְלֵיהוּ, וְלֹא לְקָאָה לּוֹן, יִמְנְעוּן
מִלְמִיחָב קָמִיָּה, אֲלֵא חֲלֵשָׁא אִיָּהִי
בְעִינֵיהוּ, הוֹאִיל וְלֹא מִסְתַּפְּלִי בָּהּ, וְלֹא
מִסְתַּפְּלִי בְּאַרְחֵיהוּ (ס"א בכרסויהו) וְעַל דָּא צוּר
יִלְדֶךָ תִּשִׁי.

רבי אבא אמר, יש צור ויש צור. מצד הצור העליון יוצא צור אחר. ומה זה צור העליון? צור של כל הצורים. ומהו? אותו שהוליד את ישראל, שכתוב צור ילדך תשי. שהרי מצד של הצור העליון שלמעה יוצא צור אחר. מצד האם יוצאת גבורה.

וזה הולך כמו מה שאמר רבי אלעזר. כתוב (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה'. מה זה גבורות ה'? להכליל את האם העליונה של הכל. שאף על גב שאינה דין, נמצא מצדה, שהרי הגבורה נמצאת מצדה, ולכן נקראת הצור העליון. (דברים לב) ותשפח אל מחלףך - זה אור של אבא. מה הוא? חסד עליון, שהוא אור של אבא.

עוד אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הרי ידוע, והקדוש ברוך הוא מתעורר בצור הזה להוריק מים, שהרי לא ראוי ואלא מגדלה, וזהו אור ונס של הקדוש ברוך הוא, ועל זה שבת דוד ואמר, (תהלים קיד) ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, שהרי אין דרך הצור בכך.

ועל זה בצור העליון הוציא מים ממקום שלמטה. ומה שמו של אותו שלמטה? סלע, שכתוב והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה הוציא הסלע הזה מים? בכח הצור שלמעה.

רבי שמעון אמר, הצור תמים פעלו, מה משמעו של הצור תמים פעלו? שהתהפך הצור לעשות פעלו של תמים. ומיהו התמים? אברהם, שכתוב בו (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. וזהו ההפכי הצור אגם מים, ומשמע תמים פעלו, וזה אברהם.

בשעה זו הופך הצור לתמים.

רבי אבא אמר, אית צור, ואית צור, מסטרא דצור עלאה, נפק צור אחרא. ומאי צור עלאה. צור דכל צורים. ומאי איהו, ההוא דאולידת לישראל, דכתיב צור ילדך תשי. דהא מסטרא דצור עלאה דלעילא, נפקא צור אחרא. מסטרא דאימא, נפקא גבורה.

ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר, כתיב (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי'. מאי גבורות יי'. לאכללא אימא עלאה דכלא, דאף על גב דלאו איהי דינא, מסטרהא אשתכח, דהא מסטרהא (דף ט"ד ע"ב) גבורה אשתכח, ובגיני כך צור עלאה אקרי. (דברים לב) ותשפח אל מחלףך, דא נהירו דאבא. מאי ניהו. חסד עלאה, דאיהו נהירו דאבא.

הו אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הא ידיעא, וקודשא בריך הוא בהאי צור אתער לארקא מיא, דהא לא אתחזי, (אלא מגדולה) ודא הוא את וניסא דקודשא בריך הוא. ועל דא שבת דוד ואמר, (תהלים קיד) ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, דהא לאו ארחוי דצור בכך.

ועל דא, בצור עלאה, אפיק מיא מאתר דלתתא. ומה שמייה דההוא דלתתא. סלע. דכתיב, (במדבר כ) והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה אפיק האי סלע מיא. בחילא דצור דלעילא.

רבי שמעון אמר, (דברים לב) הצור תמים פעלו מאי משמע הצור תמים פעלו. דאתהפך צור, למעבד פעלו דתמים. ומאי איהו. אברהם. דכתיב ביה (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. ודא הוא ההפכי הצור אגם מים, ומשמע תמים פעלו, ודא אברהם.

בשעתא דא, אתהדר הצור, תמים. בשעתא

בְּשֶׁעָה שְׁנִיָּה אַחֲרָת, כְּשֶׁרָצָה
וּכְשֶׁנִּעְנְשׁ מִשֶּׁה לְהוֹצִיא מִיָּם בְּצוּר
הַזֶּה, בְּחֹטְאֵי יִשְׂרָאֵל לֹא חֹזֵר
לְתַמִּים כְּמוֹ בְּהַתְחִלָּה. בְּאוֹתוֹ זְמַן
הַתְּרַעַם מִשֶּׁה וְאָמַר, צוּר יִלְדֶּךָ
תְּשִׁי. כְּלוֹמַר, הַחֲלֹשֶׁת אוֹתוֹ מִמָּה
שֶׁהָיָה בְּתַחֲלָה, שְׁבִשְׁבִילֶךָ לֹא
נִמְצָא עֲכָשׁוֹ תַּמִּים, וְנִעְשָׂה וְכוּ' דִּין,
מֵה שְׁלֹא הָיָה בִּימֵי יִלְדֶּךָ, כְּלוֹמַר
עֲלוּמִיךָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מֵה זֶה שְׁכַתּוּב
הִישׁ ה' בְּקַרְבְּנוֹ אִם אֵין? וְכִי הָיוּ
יִשְׂרָאֵל טַפְשִׁים שְׁלֹא יָדְעוּ דְּבַר
זֶה, וְהָרִי רָאוּ שְׁכִינָה לְפָנֵיהֶם
וְעִנְיֵי כְבוֹד עֲלֵיהֶם, שְׁמַקִּיפִים
אוֹתָם, וְהֵם אוֹמְרִים הִישׁ ה'
בְּקַרְבְּנוֹ אִם אֵין? אֲנָשִׁים שָׂרְאוּ
אֶת זֵיו כְּבוֹד מִלְּכָם עַל הַיָּם,
וְלִמְדוּ שֶׁרָאָתָה שְׁפַחָה עַל הַיָּם
מֵה שְׁלֹא רָאָה יְחֻזְקָאֵל, הֵם נִמְצְאוּ
טַפְשִׁים וְאָמְרוּ הִישׁ ה' בְּקַרְבְּנוֹ
אִם אֵין?

אָלֵא כֶּף אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רְצוּ
לְדַעַת בֵּין הַעֲתִיק הַנִּסְתָּר שֶׁל כָּל
הַנִּסְתָּרִים שֶׁנִּקְרָא אֵין, וּבֵין זְעִיר
אֲנִפִּין שֶׁנִּקְרָא ה', וְלִכְּן לֹא כְּתוּב
הִישׁ ה' בְּקַרְבְּנוֹ אִם לֹא, כְּפַתּוּב
הַיֵּלֶךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא, אֶלֶא - הִישׁ
ה' בְּקַרְבְּנוֹ אִם אֵין.

אִם כֶּף, לְמָה נִעְנְשׁוּ? אֶלֶא מִשּׁוּם
שְׁעֵשׂוּ פְרוּדָה, וְעֵשׂוּ בְּנִסְיוֹן,
שְׁכַתּוּב וְעַל נִסְתָּם אֶת ה'. אָמְרוּ
יִשְׂרָאֵל, אִם זֶה - נִשְׁאֵל בְּגוֹן אַחַד,
וְאִם זֶה - נִשְׁאֵל בְּגוֹן אַחֵר. וְלִכְּן
מִיד - וַיְבֹא עֲמֶלֶק.

וַיְבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל
בְּרַפִּידִם. רַבִּי יוֹסִי פֶתַח, (ישעיה לב)
אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מְיֻסֵי מְשֻׁלְחֵי
רִגְלֵי הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר. אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי
עַל כָּל מְיֻסֵי - שֵׁם שְׁנִינּוּ כְּמָה מְיֻסֵי
וְכְמָה מְיֻסֵי נִמְצְאוּ. אֲשֶׁרִיכֶם
יִשְׂרָאֵל שָׂאִין לָהֶם זֶרַע אֶלֶא עַל
הַמְיֻסֵי, שְׁכַתּוּב וַיִּחְנוּ שֵׁם עַל
הַמְיֻסֵי. אוֹתָם שֶׁהָיוּ תַּחַת עֲנַפֵּי

אַחֲרָא תְּנִינָא, כֶּד (אתענש) בְּעָא מִשֶּׁה לְאַפְקָא
מִזָּא בְּהָאֵי צוּר, בְּחוֹבֵייהוּ דִּישְׂרָאֵל, לֹא
אַתְהֵדֵר תַּמִּים, כְּקַדְמִיתָא. בִּיה זְמַנָּא, אַתְרַעַם
מִשֶּׁה וְאָמַר, צוּר יִלְדֶּךָ תְּשִׁי. כְּלוֹמַר, חֲלֹשֶׁת
לִיָּה מִמָּה דְהָיָה בְּקַדְמִיתָא, דְּבִגִּינָךְ לֹא
אַשְׁתַּכַּח תַּמִּים הַשְׁתָּא, וְאַתְעֵבִיד (ביה) דִּינָא,
מֵה דְלֹא הָוָה בְּיוֹמֵי יִלְדֶּךָ, כְּלוֹמַר עוֹלִימָךְ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָאֵי דְכָתִיב הִישׁ יי' בְּקַרְבְּנוֹ
אִם אֵין. וְכִי טַפְשִׁין הָווּ יִשְׂרָאֵל דְלֹא
יָדְעֵי מִלָּה דָא, וְהָא חֲמוּ שְׁכִינָתָא קְמִייהוּ,
וְעִנְיֵי כְבוֹד עֲלֵייהוּ דְסַחְרוֹן לֹזֵן, וְאִינוּן אָמְרוּ
הִישׁ יי' בְּקַרְבְּנוֹ אִם אֵין, גּוֹבְרִין דְחֲמוּ זֵיו
יִקְרָא דְמִלְּפִיֵּהוּן עַל יַמָּא, וְתַנִּינָן, רָאָתָה
שְׁפַחָה עַל הַיָּם מֵה שְׁלֹא רָאָה יְחֻזְקָאֵל, אִינוּן
אַשְׁתַּכַּחוּ טַפְשִׁין, וְאָמְרוּ הִישׁ יי' בְּקַרְבְּנוֹ אִם
אֵין.

אָלֵא הָכִי קָאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּעוּ לְמַנְדַּע, בֵּין
עֲתִיקָא סְתִימָאָה דְכָל סְתִימִין, דְאִקְרִי
אֵין. וּבֵין זְעִיר אֲפִין דְאִקְרִי יי'. וְעַל דָּא, לֹא
כְּתִיב הִישׁ יי' בְּקַרְבְּנוֹ אִם לֹא, כְּמָה דְכָתִיב
הַיֵּלֶךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא. אֶלֶא הִישׁ יי' בְּקַרְבְּנוֹ
אִם אֵין.

אִי הָכִי אֲמַאי אַתְעֵנְשׁוּ. אֶלֶא עַל דְעֵבִידוּ
פְרוּדָא, וְעֵבִידוּ בְּנִסְיוֹנָא, דְכָתִיב וְעַל
נִסּוֹתָם אֶת יי'. אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, אִי הָאֵי נִשְׁאֵל
בְּגוֹוָנָא חַד. וְאִי הָאֵי נִשְׁאֵל בְּגוֹוָנָא אַחֲרָא. וְעַל
דָּא מִיד וַיְבֹא עֲמֶלֶק.

וַיְבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִם. (שמות

יז) רַבִּי יוֹסִי פֶתַח, (ישעיה לב) אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי
עַל כָּל מְיֻסֵי מְשֻׁלְחֵי רִגְלֵי הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר.
אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מְיֻסֵי, תַּמְן תְּנִינָן, כְּמָה
מְיֻסֵי וְכְמָה מְיֻסֵי מִשְׁתַּפְּחִין. זְכָאִין אִינוּן
יִשְׂרָאֵל, דְלִית זֶרַע לָהּ, אֶלֶא עַל הַמְיֻסֵי,

האילן של הקדוש ברוך הוא. ששנינו, יש לקדוש ברוך הוא אילן, והוא אילן גדול וזקן, ובו נמצא מזון לכל, והוא נתחם בשנים עשר תחומים, במשקל, ומתחזק בארבע רוחות העולם. ושבעים ענפים אחרים בו, וישראל נמצאים בגוף של אותו האילן, ואותם שבעים ענפים מקיפים אותם.

והינו שפתוב, ויבאו אילמה ושם שנים עשרה עינת מים ושבעים תמרים, והרי פרושה, ונתבאר בכמה מקומות. מה זה ויחנו שם על המים? אלא באותו זמן שלטו על אותם המים, שהם פחת הענפים של האילן, שנקראים המים הזדונים. ולכן אשריכם זרעי על כל מים.

משלחי רגל השור והחמור - אותם שני פתרי השמאל שהעמים עובדי כוכבים ומזלות אחרים בהם, שנקראים שור וחמור, והינו מה שכתוב ויהי לי שור וחמור. משום שלכן היה חכם בכשפים ובאותם פתרים תחתונים, ובהם רצה להאביד את יעקב, כפתוב ארמי אבד אבי, והרי נאמר. וכשישראל צדיקים, משלחים אותם, ולא יכולים לשלט עליהם. זהו שפתוב משלחי רגל השור והחמור, שלא שולטים בהם.

אמר רבי אבא, פשהם מזדוגים פאחד, לא יכולים בני העולם לעמד בהם, ולכן פתוב לא תחרש בשור ובחמר יחדו. יחדו דוקא. ושנינו, לא יתן אדם מקום למינים רעים, שהרי במעשה האדם ולמשה מתעורר מה שלא צריך, וכשמזדוגים פאחד, ולא יכולים לעמד בהם. מבין הצד שלם יוצאתו מהתקיפות שלהם קלפה שנקראת כלב, וזו החצופה מכלם. זהו שפתוב (שמות

דכתיב ויחנו שם על המים, אינון יהוה תחות ענפי אילנא דקודשא בריך הוא.

דתנא, אילנא אית לקודשא בריך הוא, והוא אילנא רברבא ותקיפא, וביה אשתכח מזונא לכלא. והוא אתחם בתריסר תחומין, במתקלא, ואתתקף בארבע רוחי עלמא. ושבעין ענפין אחידן ביה וישראל משתפחי בגופא דהוא אילנא. ואינון שבעין ענפין סחרנא דלהון.

והינו דכתיב, ויבאו אילמה ושם שנים עשרה עינות מים ושבעים תמרים, והא אוקמוה, ואתמר בכמה אתר. מאי ויחנו שם על המים. אלא כההוא זמנא, שליטו על אינון מיא, דאינון תחות ענפין דאילנא, דאקרוין (תהלים קכד) המים הזדונים. ועל דא אשריכם זרעי על כל מים.

משלחי רגל השור והחמור, אינון תרין פתרי שמאלא, דאחידן בהו עמין עובדי כוכבים ומזלות, דאקרוין שור וחמור. והינו דכתיב, (בראשית לב) ויהי לי שור וחמור. בגין דלכן חפים הוה בתרשין ובאינון פתרין תתאין, ובאינון בעא לאובדא ליעקב, כמה דכתיב, (דברים כו) ארמי אבד אבי, והא אתמר. וכשישראל זפאין, משלחי להו, ולא יכלי לשלטאה עליהו, הדא הוא דכתיב משלחי רגל השור והחמור דלא שליטי בהו.

אמר רבי אבא, פד מזדוגי כחדא, לא יכלי בני עלמא למיקם בהו, ועל דא (ד"ה א"א) פתיב (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. יחדו דייקא. ותנינן, לא יהיב איניש דוכתא לזינין בישין, דהא בעובדא דבר נש (לממא), אתער מה דלא אצטריך. וכד מזדוגי כחדא, (לא יכלין למיקם בהו. מבין סטרא דלחון נפיק)

(יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר הקדוש ברוך הוא, אתם אמרתם היש ה' בקרבנו אם אין - הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד - ויבא עמלק.

רבי יהודה אמר, (במדבר כב) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד. וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לשונות ועמים ואמות היו בעולם עד שלא בא עמלק?! אלא, כשיצאו ישראל ממצרים, פחד ואימה נפלו על כל העמים של העולם מישראל, והו שכתוב שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת. ולא היה עם שלא היה פוחד מהגבורות העליונות של הקדוש ברוך הוא, ועמלק לא היה פוחד. והו שכתוב ולא ירא אלהים. לא פחד לקרב אליך.

ורבן ראשית גוים. (ועמלק היו הראשונים) שפאו לערף קרב בישראל היה עמלק, ולכן ואחריתו עדי אבד, שכתוב כי מחה אמה את זכר עמלק. וכתוב תמחה את זכר עמלק. והו שכתוב ואחריתו עדי אבד. עדי אבדו היה צריך להיות! אלא עד שיבא הקדוש ברוך הוא ויאבד אותו, וכלומר, עד שהקדוש ברוך הוא יאבד אותו) שכתוב כי מחה אמה וגו'. אמר רבי אלעזר, בא ראה, אף על גב שהצור תמים פעלו ועשה עמהם חסד להוציא להם מים, לא עזב את שלו, שהרי כתוב ויבא עמלק.

רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ו) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני האדם אטומי לב, משום שלא משתדלים בתורה. יש רעה חולה - וכי יש רעה שהיא חולה ויש רעה שאינה חולה? אל ודאי שיש רעה חולה, ששנינו, מצד

מתקיפותא דלהון דאקרי כלב, ודא חציפא מפלהו, הדא הוא דכתיב, (שמות יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. (ג"א מתקיפותא דלהון נפיק שהוא דאקרי כלב, ודא חציפא מפלהו) אמר קדשא בריך הוא, אתון אמרתון, היש יי בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד ויבא עמלק. רבי יהודה אמר, (במדבר כד) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד. וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לישנין ועמין ואומין הוו בעלמא, עד לא אתא עמלק.

ארא, פד נפקו ישראל ממצרים, דחילו ואימתא נפלה על כל עמין דעלמא מישראל, הדא הוא דכתיב, (שמות טו) שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת. ולא הוו עמא דלא הוו דחיל מגבוראן עלאין דקודשא בריך הוא, ועמלק לא הוו דחיל, הדא הוא דכתיב, ולא ירא אלהים. לא דחיל למקרב לגבך.

וער דא ראשית גוים. (עמלק הו קדמא) דאתו לאגחא קרבא בישראל עמלק הוו. ובגיני כן ואחריתו עדי אבד, דכתיב כי מחה אמה את זכר עמלק. וכתוב, (דברים כה) תמחה את זכר עמלק, הדא הוא דכתיב ואחריתו עדי אבד. עדי אבדו מיבעי ליה. אלא עד דיייתי קדשא בריך הוא ויאבד ליה, (כלומר עד דקודשא בריך הוא יבא אבד ליה) דכתיב כי מחה אמה וגו'. אמר ר' אלעזר, תא חזי, אף על גב דהצור תמים פעלו, ועביד עמהון חסד לאפקא לון מיא, לא שבק דידיה, דהא כתיב ויבא עמלק.

רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ה) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני נשא אטימין לבא, בגין דלא משתדלי באורייתא.

יש רעה חולה, וכי יש רעה דהיא חולה, ויש רעה דלאו היא חולה. אלא

וְדָאֵי יֵשׁ רָעָה חוֹלָה, דְּתַנִּינָן, מִסְטָרָא
דְּשִׁמְאָלָא, נִפְקֵי כַּמָּה גִרְדִּינֵי נִימוּסִין, דְּבִקְעָן
בְּאֹרְא.

וְכַד בְּעֵינָן לְמִיפְקָא, אֲזִלִּין וְאֲשַׁתְּאֲבִין בְּנוֹקְבָא
דְּתַהוּמָא רַבָּה, לְבַתָּר נִפְקִין וּמִתְחַבְּרָן
בְּחָדָא, וּבִקְעִין אֹרִיזִין, וְשִׁאטִּין בְּעֵלְמָא,
וּמִתְקַרְבִּין לְגַבִּייהוּ דְּבִנֵי נֶשָׂא, וְכָל חַד אֶקְרִי
רָעָה, כַּמָּה דְּאֵת אָמֵר (תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה אֱלִיךָ
רָעָה. מָאֵי לֹא תֵאָנֶה. בְּגִין דְּאֵתֵיא בְּתַסְקוּפָא
עַל בְּנֵי נֶשָׂא.

חוֹלָה אִמָּאֵי הִיא חוֹלָה. כַּד שְׂרִיא הֵיא עַל בְּנֵי
נֶשָׂא, עֵבִיד לֹון קְמַצְנִין מִמְּמוּנֵיהוּן,
אֲתִיָּין גְּבָאֵי צְדָקָה גְּבִיָּה, הִיא מְחָאֵת בִּידֵיהּ.
אָמֵר לִיָּה לֹא תִיפּוּק מִדִּידְךָ. אֲתִיָּין מִסְכְּנֵי,
הִיא מְחָאֵת בִּידֵיהּ. אֲתִי הוּא לְמִיכָל מִמְּמוּנֵיהּ,
מְחָאֵת בִּידֵיהּ, בְּגִין לְנִטְרָא לִיָּה לְאַחְרָא. וּמִן
יּוֹמָא דְּשְׂרִיא עֲלִיָּה דְּבַר נֶשׂ, הִיא חוֹלָה, כִּהֵיא
שְׂכִיב מֵרַע דְּלֹא אָכִיל וְלֹא שְׂתִי. וְעַל דָּא הִיא
רָעָה חוֹלָה.

וְשִׁרְמָה מְלִפָּא צְוּוח בְּחַכְמָתָא וְאָמֵר, (קהלת ו)
אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר
וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְגוֹ'. הֵיא קָרָא, לָאוּ רִישִׁיָּה
סִיפִיָּה, וְלָאוּ סִיפִיָּה רִישִׁיָּה, כְּתִיב אִישׁ אֲשֶׁר
יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְגוֹ', מָאֵי
וְלֹא יִשְׁלִיטְנוּ הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ. אִי הָכִי,
לָאוּ בְּרִשׁוּתֵיהּ הוּא דְּבַר נֶשׂ.

אֲרָא, אִי כְּתִיב וְלֹא יַעֲזֹבֵנוּ הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל
מִמֶּנּוּ, הוֹינָא אָמֵר הָכִי. אֲלֹא וְלֹא
יִשְׁלִיטְנוּ, דְּבִגִּין דְּהוּא הִימְנִיָּה לְהֵיא רָעָה,
וְאַחִיד בָּהּ. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שְׁלִטִּיָּה
עֲלֵיהּ, לְאַתְבְּרָאָה תְּחוּתֵיהּ, עַל דְּהוּא אֲתִרְעִי
בָּהּ, וְאַחִיד בָּהּ.

הַשְּׂמַאל יוֹצְאִים כַּמָּה בְּעֵלֵי דִין
הַבּוֹקְעִים בְּאֹרֵי.

וּבְשִׁרְוִצִים לְצֵאתָ, הוֹלְכִים
וְנִשְׂאָבִים בְּנִקְבַת תְּהוּם רַבָּה. אַחַר
כֶּף יוֹצְאִים וּמִתְחַבְּרִים כְּאָחֵד,
וּבּוֹקְעִים אֹרִיזִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם וּמִתְקַרְבִּים לְבִנֵי אָדָם, וְכָל
אַחַד נִקְרָא רָעָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמֵר
(תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה אֱלִיךָ רָעָה. מָה
זֶה לֹא תֵאָנֶה? מְשׁוּם שְׂבָאִים
בְּתַחֲבוּלוֹת עַל בְּנֵי אָדָם.

חוֹלָה - לְמָה הִיא חוֹלָה? כַּשְׁזוֹ
שׁוֹרָה עַל בְּנֵי אָדָם, עוֹשָׂה אוֹתָם
קְמַצְנִים מִמְּמוּנָם. בָּאִים גְּבָאֵי
צְדָקָה אֵלָיו - הִיא מוֹחָה בִּידּוֹ
וְאוֹמְרָת לוֹ אַל תּוֹצֵיא מִשְׁלָךְ.
בָּאִים הַעֲנִיִים - הִיא מוֹחָה בִּידּוֹ.
כָּא הוּא לְאַכּוֹל מִמְּמוּנּוֹ - הִיא
מוֹחָה בִּידּוֹ, כְּדִי לְשַׁמֵּר אוֹתוֹ
לְאַחַר. וּמִיּוֹם שְׁשִׁירוּיָה עַל הָאָדָם,
הִיא חוֹלָה, כְּמוֹ הַגּוֹסֵס הַזֶּה
שְׂאִינּוּ אוֹכֵל וְאִינּוּ שׁוֹתָה, וְלִכְּן
הִיא רָעָה חוֹלָה.

וְשִׁרְמָה הַמְּלִיךָ צְוּוח בְּחַכְמָה
וְאוֹמֵר, (קהלת ו) אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ
הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְגוֹ'.
הַפְּסוּק הַזֶּה, אִין רֵאשׁוּ סוֹפּוֹ וְאִין
סוֹפּוֹ רֵאשׁוּ. כְּתוּב אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן
לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכָבוֹד
וְגוֹ'. מָה זֶה וְלֹא יִשְׁלִיטְנוּ
הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ? אַם כֶּף,
הוּא אִינּוּ בְּרִשׁוּת הָאָדָם?

אֲרָא אַם כְּתוּב וְלֹא יַעֲזֹבֵנוּ
הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ - הֵיינּוּ
אוֹמְרִים כֶּף. אֲלֹא (כְּתוּב) וְלֹא
יִשְׁלִיטְנוּ, שְׁבַגְלָל שְׁהֵאֲמִין
לְאוֹתָהּ רָעָה וְאַחַז בָּהּ, הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לֹא הִשְׁלִיטוּ עֲלֵיהּ
לְשַׁבְּרָה תְּחוּתֵיו עַל שֶׁהוּא רָעָה בָּהּ
וְאַחַז אוֹתָהּ.

וְכַד דְּרִכְיו כְּמוֹ גּוֹסֵס, שְׁלֹא אוֹכֵל
וְלֹא שׁוֹתָה וְלֹא מִתְקַרֵּב לְמִמּוּנּוֹ

וְכַד אֲרַחֲוֵי כְּשְׂכִיב מֵרַע, דְּלֹא אָכִיל וְלֹא שְׂתִי, וְלֹא קָרִיב לְמִמּוּנֵיהּ, וְלֹא

וְלֹא מוֹצִיא מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ
עַד אוֹתוֹ יוֹם שִׁיעָא מִן הָעוֹלָם,
וְיָבֵא אַחֵר וְיִטַּל אוֹתוֹ, שֶׁהוּא
בְּעַלְיוֹ.

וְשִׁרְמָה מְלַפָּא צְוּוּחַ וְאָמַר, (שם
ה) עֲשֹׂר שְׁמוֹר לְבַעְלֵיו לְרַעְתּוֹ. מִי
זֶה בְּעַלְיוֹ? זֶה הָאֲחֵר שִׁירֵשׁ
אוֹתוֹ. וְלָמָּה זֶה זָכָה לְהִיּוֹת בְּעַלְיוֹ
שֶׁל אוֹתוֹ הָעֶשְׂרִי? מִשּׁוּם שֶׁזֶּה
הָאָמִין לְאוֹתָהּ רַעָה וְהִתְרַצָּה בָּהּ
(וְהוּא שְׁכָתוּב לְרַעְתּוֹ, בְּשִׁבְלֵי אוֹתָהּ רַעָה) וְדָבַק
בָּהּ, וְלָכֵן הָאֲחֵר הִזְהָ שְׁלֹא נִדְבַק
בְּאוֹתָהּ רַעָה, זָכָה (וְהוּא) לְהִיּוֹת
הַבְּעָלִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעֶשְׂרִי. זֶהוּ
שְׁכָתוּב לְרַעְתּוֹ, כְּלוֹמַר, מִשּׁוּם
רַעְתּוֹ שֶׁהִזְהָ נִדְבַק בָּהּ, הִרְוִיחַ לוֹ
זֶה.

דְּבָר אַחֵר יֵשׁ רַעָה חוֹלָה - זֶה מִי
שִׁיּוֹשֵׁב בְּחֻלָּק טוֹב, בְּבֵית אָבִיו,
וְהוּא הוֹלֵךְ כְּנֶגֶד אָבִיו בְּעֵלִילוֹת
דְּבָרִים, זֶה נִדְבַק בְּאוֹתָהּ רַעָה
חוֹלָה, כְּאָדָם גּוֹסֵס, שֶׁכָּל דְּרָכָיו
בְּעֵלִילוֹת: זֶה אָנִי רוֹצֵה, וְאֵת זֶה
אֵינִי רוֹצֵה. וּמִשּׁוּם הָעֶשְׂרִי הִזְהָ
נִדְבַק הָאָדָם בְּרַעָה חוֹלָה, וְנִעְנָשׁ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְזֶהוּ
עֲשֹׂר שְׁמוֹר לְבַעְלֵיו לְרַעְתּוֹ.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
נִטַּל אוֹתָם עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים,
הַקִּיפָם בְּעַנְנֵי כְבוֹד, נִסְעָה
שְׁכִינָתוֹ לְפָנֵיהֶם, הוֹרִיד לָהֶם מִן
לְאֶכָל, הוֹצִיא לָהֶם מִים מִתּוֹקִים,
וְהֵם הָיוּ הוֹלְכִים עִמּוֹ בְּעֵלִילוֹת.
מִיד - וְיָבֵא עֲמֶלֶק.

וְיָבֵא עֲמֶלֶק - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
סוּד הַחֲכָמָה כְּאֵן מַגְזֵרַת הַדִּין
הַקְּשָׁה בָּא הַקְּרָב הַזֶּה. וְהַקְּרָב
הַזֶּה נִמְצָא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְאֵין
לָךְ דְּבָר בְּתוֹרָה שְׁאֵין בוֹ סוּדוֹת
עֲלִיוֹנִים שֶׁל חֲכָמָה שְׁנֵקְשָׁרִים
לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. כְּבִיכּוֹל אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל

זָכָאִין, כְּבִיכּוֹל, מִתִּישִׁין

אֲפִיק מִינִיָּה, וְנָטִיר לִיָּה עַד דְּהוּא יִפּוּק
מִעֲלָמָא, וְיִיתִי אַחֲרָא, וְיִטוּל לִיָּה, דְּהוּא
בְּעַלְיוֹ.

וְשִׁרְמָה מְלַפָּא צְוּוּחַ וְאָמַר, (קהלת ה)
עֲשֹׂר שְׁמוֹר לְבַעְלֵיו לְרַעְתּוֹ. מָאן בְּעַלְיוֹ.

דָּא אַחֲרָא דִּירִית לִיָּה. וְלָמָּה זָכָה הָאִי אַחֲרָא
לְמַהוּי בְּעַלְיוֹ דְּהוּא עֲתָרָא. בְּגִין דְּהָאִי הִימִין
לְהֵיא רַעָה, וְאֲתָרְעֵי בָּהּ (הָדָא הוּא דְכָתִיב לְרַעְתּוֹ בְּשִׁבְלֵי
הָאִי רַעָה) וְאֲתָדְבַק בָּהּ. בְּגִין כְּן, הָאִי אַחֲרָא דְלָא
אֲתָדְבַק בְּהֵיא רַעָה, זָכָה (הָאִי) לְמַהוּי בְּעַלְיוֹ
דְּהוּא עֲתָרָא הָדָא הוּא דְכָתִיב לְרַעְתּוֹ, כְּלוֹמַר
בְּגִין רַעְתּוֹ דְּהוּא מִתְדְּבַק בָּהּ, רְוּוּחַ לִיָּה הָאִי.

דְּבָר אַחֵר יֵשׁ רַעָה חוֹלָה, הָאִי מָאן דִּיתִיב
בְּחוֹלְקָא טְבָא, בְּבֵית אָבִיו, וְהוּא אָזִיל

לְקַבֵּל אָבִיו, (דף ט"ה ע"ב) בְּתַסְקוּפֵי מְלִין, הָא
אֲתָדְבַק בְּהֵיא רַעָה חוֹלָה, כְּבָר נֶשׁ שְׁכִיב
מֵרַע דְּכָל אַרְחוּי בְּתַסְקוּפָא, דָּא בְּעֵינָא, וְדָא
לָא בְּעֵינָא, וּבְגִין הָאִי עוֹתָרָא אֲתָדְבַק בַּר נֶשׁ
בְּרַעָה חוֹלָה, וְאֲתַעְנָשׁ בְּהָאִי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא
דְּאֲתִי, וְדָא הוּא עוֹשֵׁר שְׁמוֹר לְבַעְלֵיו לְרַעְתּוֹ.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל, קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לוֹן עַל
גְּדַפֵּי נְשָׁרִין, אֶסְחָר לוֹן בְּעַנְנֵי יִקְרָא,
שְׁכִינָתִיהָ נָטִיל קְמִיָּהוּ, נַחַת לוֹן מְנָא לְמִיכָל,
אֲפִיק לוֹן מֵיָא מִתּוֹקִין, וְאֵינּוֹן הוּוּ אֲזִלִּין
עִמֶּיהָ בְּתַסְקוּפִין. מִיד וְיָבֵא עֲמֶלֶק.

וְיָבֵא עֲמֶלֶק, (שמות יז) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רְזָא
דְּחֲכָמְתָא הָכָא, מַגְזֵרַת דִּינָא קְשִׁיא,

קָא אֲתִיָּא קְרָבָא דָּא. וְקְרָבָא דָּא אֲשֶׁתְּכַח
לְעִילָא וְתַתָּא. וְלִית לָךְ מְלָה בְּאוֹרִיָּתָא, דְלָא
אִית בָּהּ רְזִין עֲלָאִין דְּחֲכָמְתָא, דְּמִתְקַשְׁרִין
בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא. כְּבִיכּוֹל, אָמַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כִּד יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן זָכָאִין לְתַתָּא, אֲתַגְבַּר
חִילָא דִּילֵי עַל כְּלָא. וְכִד לָא אֲשֶׁתְּכַחוּ

צדיקים למטה, מתגבר הכח שלי על הכל. וכשלא נמצאים צדיקים, כביכול מתישים הכח שלמעלה, ומתגבר הכח של הדין הקשה.

בא ראה, בשעה שחטאו ישראל למטה, מה כתוב? ויבא עמלק וילחם עם ישראל. בא לקטרג הדין נגד הרחמים, שהכל נמצא למעלה ולמטה. ברפידים - ברפוי ידים, שרפו ידיהם מתורת הקדוש ברוך הוא, כפי שבארנו. אמר רבי יהודה, פעמים נלחם עמלק בישראל; פעם אחת פאן, ואחת שכתוב (במדבר יד) ויירד העמלקי והפנעני וגו'.

אמר רבי שמעון, למעלה ולמטה היה קטרוג של הקדוש ברוך הוא למעלה - כמו שנתבאר. למטה היה בקדוש-ברוך-הוא, שהיו לוקחים אנשים וגוזרים את הערלה (האות) של הרשם הקדוש, ולוקחים אותם וזורקים אותם למעלה ואומרים: קח לך מה שרצית! ועל כל פנים הכל היה של הקדוש ברוך הוא (הקבלנה).

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק. וכי מה ראה משה שסלק עצמו מהקרב הראשון שצוה הקדוש ברוך הוא? אלא משה, אשרי חלקו, שהתבונן וידע את עקר הדבר. אמר משה, אני אומין עצמי לאותו קרב שלמעלה, ואתה יהושע הזמן עצמך לקרב שלמטה.

והינו מה שכתוב, והיה פאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. ולכן סלק משה את עצמו מהקרב שלמטה, כדי להזדווג בקרב שלמעלה ויהיה נצחון על ידו.

אמר רבי שמעון, וכי קל הוא בעיניך הקרב הזה של עמלק? בא ראה, מיום שנברא העולם עד לאותו זמן, ומאותו זמן עד שיבא מלך המשיח, ואפלו בימי גוג ומגוג, לא ימצא כמוהו. לא

חילא דלעילא, ואתגבר חילא דדינא קשא. תא חזי, בשעתא דחבו ישראל לתתא, מה כתיב, ויבא עמלק וילחם עם ישראל, אתא לקטרגא דינא ברחמי. דכלא אשתכח לעילא ותתא. ברפידים: ברפוי ידים, דרפו ידיהון מאורייתא דקודשא בריך הוא, כמה דאוקימנא. אמר ר' יהודה, תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל, חד הכא. וחד דכתיב, (במדבר יד) ויירד העמלקי והפנעני וגו'.

אמר ר' שמעון, לעילא ותתא. קטרוגא דקודשא בריך הוא הוה, לעילא, כמה דאתמר. לתתא בקודשא בריך הוא הוה, דהוה נסבי לגברי, וגזרי לון ערלתא (ס"א אהא) דרשימא קדישא, ונטלי להו וארמו לון לעילא, ואמרי טול לך מה דאתרעית. ועל כל פנים דקודשא בריך הוא הוה כללא (ס"א קבלא).

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק. (שמות יז) וכי מה חמא משה, דסליק גרמיה, מהאי קרבא קדמאה דקודשא בריך הוא פקיד. אלא משה זכאה חולקיה, דאסתפל וידע עקרא דמלה. אמר משה, אנא אומין גרמי ליהווא קרבא דלעילא, ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא.

והיינו דכתיב, והיה כאשר ירום משה ידו וגבר ישראל: ישראל דלעילא. ובגין פך סליק משה גרמיה מקרבא דלתתא, בגין לאזדרזא בקרבא דלעילא, ויתנצח על ידו.

אמר ר' שמעון, וכי קלה היא בעיניך, קרבא דא דעמלק. תא חזי, מן יומא דאתברי עלמא, עד ההוא זמנא, ומההוא זמנא, עד

בשכיל החילות החזקים והרבים,
אלא משום שבכל הצדדים של
הקדוש ברופ הוא היה.

ויאמר משה אל יהושע, למה
ליהושע ולא לאחר, והרי באותו

זמן היה נער, שכתוב (שמות לג)
ויהושע בן נון נער, והיו בישראל
חזקים ממנו? אלא שמשה
התבונן בחכמה וידע. מה הוא
רצה? רצה את סמא"ל שהיה
יורד מהצד שלמעלה לסייע
לעמלק שלמטה. אמר משה,
ודאי נראה כאן קרב קשה.

יהושע באותו זמן נמצא בדרגה
יותר עליונה. אם תאמר שנמצא
באותו זמן בשכינה - לא כך!
שהרי במשה נלקחה ונאחזה.
נמצא שיהושע נאחו למטה
ממנה, ובמה? באותו מקום
שנקרא נע"ר.

והינו מה שאמר רבי יהודה, מה
זה שכתוב (ישעיה לג) עיניך תראינה
ירושלם נוה שאנן אהל כל יצען
כל יסע יתדותיו לנצח. ירושלם -
ירושלים שלמעלה, שנקראת
אהל כל יצען, שלא תמצא יותר
ללכת לגלות. וזהו סוד הכתוב
ויהושע בן נון נער. ודאי נער. לא
ימיש מתוף האהל, אותו שנקרא
אהל כל יצען. מלמד שבכל יום
ויום היה יונק מהשכינה כמו
אותו הנער שלמעלה, לא ימיש
מתוף האהל, ויונק ממנה תמיד.
כך נער זה שלמטה לא ימיש
מתוף האהל ויונק ממנה תמיד.
לבן, כשראה משה את סמא"ל
יורד לסייע לעמלק, אמר משה,
ודאי נער זה יקום כנגדו וישלט
עליו לנצח אותו. מיד - ויאמר
משה אל יהושע בחר לנו אנשים
וצא הלחם בעמלק. שלף הקרב

דייתי מלפא משיחא, ואפילו ביומוי דגוג
ומגוג, לא ישתפח פותיה. לאו בגין חיילין
תקיפין וסגיאיין, אלא בגין דבכל סטרין
דקודשא בריך הוא הוה.

ויאמר משה אל יהושע, אמאי ליהושע, ולא
לאחרא, והא בההוא זמנא רביא הוה,
דכתיב, (שמות לג) ויהושע בן נון נער, וכמה הו
בישראל תקיפין מניה. אלא משה בחכמתא
אסתפל וידע. מאי חמא. חמא לסמא"ל דהוה
נחית מסטרא דלעילא, לסייעא לעמלק
לתפא. אמר משה, ודאי קרבא הכא תקיפא
אתחזי.

יהושע בההוא זמנא בדרגא עלאה יתיר
אשתכח. אי תימא דבשכינתא
אשתכח בההוא זמנא לאו הכי, דהא במשה
אתנסיבת ואתאחדת, אשתכח יהושע
דאתאחד לתפא מינה. ובמה. אמר ר' שמעון,
בההוא אתר, דאתקרי נע"ר.

והיינו דאמר רבי יהודה, מאי דכתיב, (ישעיה לג)
עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן אהל
כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח. ירושלם:
ירושלם דלעילא, דאקרי אהל כל יצען, דלא
ישתפח יתיר למהך בגלותא, ודא הוא רזא
דכתיב, ויהושע בן נון נער. נער ודאי. לא
ימיש מתוף האהל, ההוא דאקרי אהל כל
יצען. מלמד דבכל יומא ויומא, הוה יניק
משכינתא, כמה דההוא נער דלעילא, לא
ימיש מתוף האהל, ויניק מניה תדירא. כך
האי נער (דף ט"ו ע"א) דלתפא לא ימיש מתוף
האהל, ויניק מנה תדירא.

בגין כך, פד חמא משה, לסמא"ל, נחית
לסייעא לעמלק, אמר משה, ודאי האי

נער יקום לקבליה, וישלוט עליה, לנצחא ליה. מיד ויאמר משה אל

הָיָה שְׁלֹמֹה, וְאָנִי אֶזְדָּרוּ לְקָרֵב
שְׁלֹמֹה עֲלֵה. בָּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים -
צַדִּיקִים בְּנֵי צַדִּיקִים, שְׂרָאוּיִים
לְלַכֵּת עִמָּךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַה שֶׁיֵּצֵא
יְהוֹשֻׁעַ נֶעַר, הַתְּעוֹרֵר הַנֶּעַר
שְׁלֹמֹה עֲלֵה וְהַתְּתַקֵּן בְּכַמָּה תְּקוּנִים,
בְּכַמָּה כְּלֵי זֶזֶן שֶׁהַתְּקִינָה לוֹ אָמוֹ
לְקָרֵב הָיָה לְנֶקֶם אֶת נִקְמַת
הַבְּרִית, וְהֵינּוּ מֵה שְׂכָתוֹב (וּיְקָרָא כּו)
חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית. וְזֶהוּ סוּד
הַפְּתוּב וַיִּחְלַשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְּלֶק
וְאֵת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב. לְפִי חֶרֶב
וְדַאי, וְלֹא לְפִי רַמְחִים וְכַלֵּי זֶזֶן,
אֶלָּא בְּחֶרֶב וְדַאי הִיא, זֶה שְׁנִקְרָאת
חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית.

וּמִשָּׁה הַתְּתַקֵּן לְקָרֵב שְׁלֹמֹה עֲלֵה.
וַיְדִי מִשָּׁה כְּבָדִים, כְּבָדִים מִמֶּשׁ,
נְכַבְדִּים, קְדוּשִׁים, שְׁלֹא נִטְמָאוּ
לְעוֹלָמִים. נְכַבְדִּים שְׂרָאוּיִים
לְעַרְףָּה בְּהֵם קָרֵב שְׁלֹמֹה עֲלֵה. וַיִּקְחוּ
אֲבָן וַיִּשְׁימוּ תַּחְתּוֹ וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ,
מִשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים בְּצַעַר,
וַיְהִי עִמָּהֶם בְּצַעֲרָם.

וְאַהֲרֹן וְחֹזֵר תִּמְכּוּ בְּיָדוֹ מִזֶּה אֶחָד
וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה וְגו'.
מֵה זֶה תִּמְכּוּ בְּיָדוֹ? אֲמוּנָה.
(אֲמוּנָה, אֲמוּנָה וְדַאי) וְכִי עַל שְׂאֵהֲרֹן
וְחֹזֵר תִּמְכּוּ אֶת יָדָיו, הֵיוּ יָדָיו
אֲמוּנָה? אֶלָּא מִשָּׁה עֲשָׂה הַכֹּל
בְּחֻכְמָה מֵה שֶׁעָשָׂה. אֵהֲרֹן וְחֹזֵר
- זֶה מִצְדוֹ וְזֶה מִצְדוֹ, וַיְדִי
בְּאֲמֻצָּע, וְלִכְנֵן וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה,
אֲמוּנָה. אֵהֲרֹן כְּדִי שִׁיתְעוֹרֵר הַצַּד
שְׁלוֹ, וְחֹזֵר כְּדִי שִׁיתְעוֹרֵר הַצַּד
שְׁלוֹ, וְהֵיוּ אוֹחֲזִים בְּיָדָיו מִכָּאן
וּמִכָּאן, שִׁימְצֵא סִיּוּעַ שְׁלֹמֹה עֲלֵה.
וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגִבְר
יִשְׂרָאֵל. כֹּאֲשֶׁר יָרִים - שְׁזַקֵּף יָמִין
עַל שְׂמָאל, וְהַתְּכַוֵּן בְּפִרְשַׁת יָדָיו.
וְגִבְר יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמֹה עֲלֵה
(תְּפָאֲרַת). וְכֹאֲשֶׁר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגִבְר

יְהוֹשֻׁעַ בָּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וַיֵּצֵא הַלְּחֵם בְּעַמְּלֶק,
דִּילָךְ הֵאֵי קָרֵב דְּלִתְתָּא, וְאֵנָּה אֶזְדָּרוּ לְקָרֵב
דְּלַעֲיָלָא. בָּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים, זְכָאִין בְּנֵי זְכָאִין,
דִּיתְחִזּוּן לְמַהֲרָה עִמָּךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַתָּא דְנִפְיָק יְהוֹשֻׁעַ נֶעַר.
אֲתַעֲר נֶעַר דְּלַעֲיָלָא, וְאֲתַתְּקֵן בְּכַמָּה
תְּיֻקוּנִין בְּכַמָּה זְיַיְנִין, דְּאֲתַקְיַנַת לִיה אֲמִיה,
לְקָרֵב דָּא, לְנִקְמָא נִקְמָא דְבְּרִית. וְהֵינּוּ
דְכְּתִיב, (וּיְקָרָא כּו) חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית, וְדָא
הוּא רְזָא דְכְּתִיב, וַיִּחְלַשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְּלֶק
וְאֵת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב. לְפִי חֶרֶב וְדַאי, וְלֹא לְפִי
רוּמְחִין וְזְיַיְנִין, אֶלָּא בְּחֶרֶב וְדַאי הִיא, הֵאֵי
דְאִקְרִי חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית.

וּמִשָּׁה אֲתַתְּקֵן לְקָרֵב דְּלַעֲיָלָא, וַיְדִי מִשָּׁה
כְּבָדִים: כְּבָדִים מִמֶּשׁ, יְקִירִין, קְדִישִׁין,
לֹא אֲסַתְּאֲבֹן לְעַלְמִין. יְקִירִין דְּאֲתַחֲזוּן לְאַגְחָא
בְּהוּ קָרֵב דְּלַעֲיָלָא. וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׁימוּ תַּחְתּוֹ
וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ, בְּגִין דִּישְׂרָאֵל שְׂרָיִין בְּצַעֲרָא,
וַיְהִי עִמָּהוֹן בְּצַעֲרִיהוֹן.

וְאַהֲרֹן וְחֹזֵר תִּמְכּוּ בְּיָדוֹ מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד
וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה וְגו'. מֵאֵי תִּמְכּוּ בְּיָדָיו.
אֲמוּנָה. (אֲמוּנָה, מְהִימְנוּתָא וְדַאי) וְכִי עַל דְּאֵהֲרֹן וְחֹזֵר
תִּמְכּוּ לִידוּי, הוּוּ יְדוּי אֲמוּנָה. אֶלָּא, מִשָּׁה
כֹּלָא בְּחֻכְמָתָא עֲבִיד מֵה דְעֵבִיד. אֵהֲרֹן וְחֹזֵר,
דָּא מִסְטָרָא דִּילִיה, וְדָא מִסְטָרָא דִּילִיה, וַיְדוּי
בְּאֲמֻצָּעִיתָא, וְעַל דָּא וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה,
מְהִימְנוּתָא. אֵהֲרֹן בְּגִין דִּיתַעֲר סְטָרָא דִּילִיה,
וְחֹזֵר בְּגִין דִּיתַעֲר סְטָרָא דִּילִיה, וְהוּוּ אֲחִידִין
בִּידוּי מִכָּאן וּמִכָּאן, דְּאֲשַׁתְּכָחָא סִיּוּעָא
דְּלַעֲיָלָא.

וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגִבְר יִשְׂרָאֵל. (שְׁמוֹת)
(י) כֹּאֲשֶׁר יָרִים: דְּזַקִּיף יָמִין עַל

שְׂמָאלָא, וְאֲתַכּוּן בְּפִרְשׁוֹ דִּידוּי. וְגִבְר יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲיָלָא. וְכֹאֲשֶׁר

עמלק - בשעה שישראל למטה שוככים בתפלתם, לא יכולים ידי משה לעמד בזקיפות, וגבר עמלק. מכאן למדנו, אף על פי שהכנה פורס את ידיו בקרבן כדי לתקן את עצמו בכל - ישראל צריכים להמצא עמו בתפלותיהם.

שנינו, בקרב הזה של עמלק, נמצאו עליונים ותחתונים, ולכן ויהי ידיו אמונה, באמונה פראוי. ויהי ידיו אמונה, ויהיו ידיו הנה צריך להיות! אלא משום שהכל תלוי בימין כתוב ויהי. וכתוב ידיו משום שהוא עקר הכל. וכתוב (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו'. בא ראה מה פתוב למעלה? ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויחלש? ויהרג הנה צריך להיות! אלא ויחלש כמו שנאמר (ישעיה חולש על גוים. יהושע היה חולש עליהם, ואותה חרב נקמת נקם ברית הורגת אותם, שפתוב לפי חרב, כמו שנתבאר.

כתב זאת זכרון, זאת דוקא. ושים באזני יהושע, שהרי הוא עתיד להרג מלכים אחרים. פי מחה אמה, מחה - למעלה, אמה - למטה. זכר - זכרון של מעלה ומטה.

אמר רבי יצחק, כתוב פי מחה אמה, וכתוב (דברים כה) תמחה את זכר עמלק. אלא, אמר הקדוש ברוך הוא, אתם מחו את זכרונו למטה, ואני אמה את זכרונו למעלה.

אמר רבי יוסי, עמלק הביא עמו עמים אחרים, וכלם פחדו לקרב לישראל חוץ ממנו, ולכן יהושע היה חולש עליהם. רבי ייסא אמר, ויחלש

יניח ידו וגבר עמלק, בשעתא דישראל לתתא, משתפכין מצלותא, לא יכלין ידי משה למיקם בזקיפו, וגבר עמלק. מכאן אוליפנא, אף על גב דכהנא פריש ידוי, בקרבנא, לתקנא גרמיה בכלא, ישראל בעיין לאשתפחא בצלותהון, עמיה.

תאנא, בקרבא דא דעמלק, אשתכחו עלאין ותתאין, ועל דא, ויהי ידיו אמונה, בהימנותא כדקא חזי. ויהי ידיו אמונה. ויהיו ידיו מיבעי ליה. אלא, בגין דתליא כלא בימינא, פתיב ויהי. וכתוב ידיו, בגין דהוא עקרא דכלא. וכתוב, (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

ויאמר יי' אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו'. (שמות יז) תא חזי, מה כתיב לעילא, ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויחלש, ויהרוג מיבעי ליה. אלא, ויחלש, פמה דאתמר, (ישעיה יז) חולש על גוים. יהושע היה חולש עליהו, ויהוא חרב נוקמת נקם ברית קטיל לון, דכתיב לפי חרב פמה דאתמר.

כתב זאת זכרון, זאת דיקא. ושים באזני יהושע, דהא הוא זמין לקטלא מלכין אחרנין. פי מחה אמה. מחה: לעילא. אמה: לתתא. זכר, דוכרנא דלעילא ותתא. אמר רבי יצחק, פתיב פי מחה אמה, וכתוב (דברים כה) תמחה את זכר עמלק. אלא, אמר קדשא בריך הוא, אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמה דוכרניה לעילא.

אמר רבי יוסי, עמלק עמין אחרנין אייתי עמיה, וכלהו דחילו לקרבא בהו בישראל, פר איהו. ובגין פך, יהושע היה חולש עליהו. רבי ייסא אמר,

בשלה - ס"ו ע"א

יהושע, ששבר את כחם מלמעלה.
ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה'
נסי. ויבן משה מזבח - פנגד
אותו שלמעלה. ויקרא שמו -
אותו משה (אותו מזבח) - ה' נסי.
מה זה ה' נסי? משום שנקם את
נקמת אותו רשם הקדוש של
ישראל. ומאותו הזמן נקרא
חרב נקמת נקם ברית.

רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח,
מזבח לכפר עליהם. ויקרא
שמו, של מי? אמר רבי חייא,
שמו של אותו מזבח. ה' נסי,
כמו שנאמר ושם נסהו. והכל
דבר אחד, על שישאל נפרעו
והתגלה אותו אות ברית הרשם
הקדוש. מכאן למדנו, שפיון
שנמול בנו של אדם והתגלה בו
הרשם הקדוש של הברית, הוא
נקרא מזבח לכפר עליו, ומה
שמו? ה' נסי.

כמו זה יעקב בנה מזבח,
שכתוב (בראשית לג) ויצב שם
מזבח ויקרא לו אל אלהי
ישראל. למי? לאותו מקום
שנקרא מזבח. ומה שמו? אל
אלהי ישראל.

אמר רבי יוסי, מה שכתוב (שמות
כד) ויראו את אלהי ישראל וגו',
וכי מי יכול לראות את הקדוש
ברוך הוא, והרי כתוב (שם לג) כי
לא יראני האדם וחי, וכאן אמר
ויראו? אלא שהתגלית עליהם
הקשת בגונים מאירים. וכך
שנינו, כל מי שמסתכל בקשת,
כמי שמסתכל בשכינה, ואסור
להסתכל בשכינה.

ועל זה אסור לאדם להסתכל
באצבעות הכהנים בשעה
שפורשים ידיהם. אסור
להסתכל בקשת. איזו קשת?
אמר רבי אבא, בקשת סתם.
אמר לו, מה זה בקשת סתם?
אמר לו, בקשת שלמעלה,
ובקשת שלמטה.

ויחלש יהושע, דתבר חילא דלהון מלעילא.
ויבן משה מזבח ויקרא שמו יי' נסי. (שמות יז) ויבן
משה מזבח, לקבל ההוא דלעילא. ויקרא
שמו ההוא משה (ג"א דההוא מזבח) יי' נסי. מאי יי'
נסי. בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא (ד"ט ט"ו
ע"ב) קדישא דישראל, ומההוא זמנא אתקרי,
חרב נוקמת נקם ברית.

רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח, מזבח לכפרא
עלייהו. ויקרא שמו. שמו דמאן. אמר רבי
חייא שמייה דמדבחה ההוא. יי' נסי: כמה דאת
אמר, ושם נסהו. וכלא מלה חד, על דאתפרעו
ישראל, ואתגליא ההוא את קיימא, רשימא
קדישא. מכאן אוליפנא, דכיון דאתגזר בריה
דבר נש, ואתגליא ביה את רשימא קדישא
קיימא, ההוא אקרי מזבח לכפרא עליה. ומה
שמייה. יי' נסי.

בגוונא דא יעקב, בנה מדבחה, דכתיב, (בראשית
לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי
ישראל. למאן. לההוא אתר דאקרי מזבח.
ומאן שמייה. אל אלהי ישראל.

אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, (שמות כד) ויראו את
אלהי ישראל וגו'. וכי מאן יכיל למחמי
ליה לקודשא בריך הוא, והא כתיב (שמות לג) כי
לא יראני האדם וחי. והכא אמר ויראו אלא
דאתגליא קשת עליהו בגוונין נהירין, והכי
תנינן, כל מאן דאסתפל בקשת, כמאן דמסתפל
בשכינה, וולאסתפל בשכינתא אסיר.

ועל דא, אסיר ליה לאיניש, לאסתפל
באצבעיהו דכהני, בשעתא דפרסי
ידיהו. אסור לאסתפל בקשת. מאן קשת.
אמר רבי אבא, בקשת סתם אמר ליה מאי
בקשת סתם אמר ליה בקשת דלעילא, ובקשת
דלתתא.

בְּקִשְׁתָּ שְׁלֹמֶעֱלָה, בְּגוֹנוּיָהּ. שְׁכַל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּגוֹנוּיָהּ, כְּאִלוּ מִסְתַּכֵּל בְּמִקּוֹם עֲלִיּוֹן, וְאִסּוּר לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה קְלוֹן בְּשִׂכְנֶיהָ. קִשְׁתָּ שְׁלֹמֶטָה מֵהִיא? אוֹתוֹ אוֹת הַבְּרִית שֶׁנֶּרְשַׁם בְּאָדָם, שֶׁל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בּוֹ, עוֹשֶׂה קְלוֹן לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, הֲרֵי פְתוּב (בראשית כד) שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, שֶׁהִיא מְשַׁבֵּעַ אוֹתוֹ בְּאוֹת הַזֶּה. אָמַר לוֹ, הִנֵּחַ לְאַבּוֹת הָעוֹלָם, שְׂאִינָם כְּשֶׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. וְעוֹד, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי פְתוּב, וְלֹא כְּתוּב רָאָה תַּחַת יְרֵכִי. לָכֵן אִסּוּר לְהִסְתַּכֵּל בְּקִשְׁתָּ סֵתָם, כְּמוֹ שֶׁשֶּׁנִּינוּ.

רַמְדֵנוּ, וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִתְגַּלְתָּה עֲלֵיהֶם הַקִּשְׁתָּ בְּגוֹנִים הַיְפִים מְאִירִים, לוֹהֵטִים לְכָל עֵבֶר, מִשְׁמַע שֶׁפְתוּב וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּתוּב וַיִּרְאוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹר הַמְּנוֹרָה שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וּמָה הוּא? אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא נֶעַר, שֶׁמִּשְׁמַשׁ אֶת הַשְּׂכִינָה בְּמִקְדָּשׁ, וְלָכֵן "אֶת" דְּוָקָא.

וְתַחַת רַגְלֵיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר, שֶׁנֶּרְשַׁם בּוֹ תַּחַת מְקוֹמוֹ לְבִנְיָה אַחַת מְאוֹתָם לְבָנִים שְׁהִיוּ בּוֹנִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁשֶּׁנִּינוּ, אִשָּׁה אַחַת הוֹלִידָה בְּמִצְרַיִם, וְהִיוּ בָּאִים שָׂרֵי פְרַעֲה, וְהִכְנִיסָה אוֹתוֹ בְּלְבִנְיָה אַחַת, וּבָא פֶסֶד יָד וְאָחַז אוֹתוֹ, וְנֶרְשַׁם תַּחַת רַגְלֵי הַשְּׂכִינָה, וְעוֹמֵד לְפָנָיו, עַד שֶׁנֶּשְׂרַף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֶטָה, שֶׁכְּתוּב (איכה ב) וְלֹא זָכַר הָדָם רַגְלָיו.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר - אוֹר הַסְּפִיר, מִפְתָּחוֹת יַיִן הַרְקָח חִקּוּקִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל מַעְלָה שְׁלוֹהֵטִים לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם עֶבְרִיִם, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה נד) וַיִּסְדְּתֶיךָ בְּסַפִּירִים. וַיִּכְעַצְעַם

בְּקִשְׁתָּ דְלַעֲיָלָא, בְּגוֹנוּיָהּ. דְּכָל מָאן דִּי־סִתְפַּל בְּגוֹנוּיָהּ, כְּאִילוּ אִסְתַּכֵּל בְּאַתְרֵי דְלַעֲיָלָא, וְאִסּוּר לְאִסְתַּכֵּלָא בֵּיהּ, דְּלֹא יַעֲבִיד קְלָנָא בְּשִׂכְנֵינָתָא. קִשְׁתָּ דְלַתְתָּא מָאִי הִיא. הִיא אוֹת קְרִימָא, דְּאַתְרֵשִׁים בֵּיהּ בְּבַר נֶשׁ, דְּכָל מָאן דִּי־סִתְפַּל בֵּיהּ, עֲבִיד קְלָנָא לְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי וְהָכֵתִיב (בראשית כד) שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, דְּהוּא אוֹמֵי לִיהּ בְּהֵאִי אֶת. אָמַר לִיהּ, אֲנַח לְהוּ לְאַבְהֵן דְּעֵלְמָא, דְּלִית אִינוּן כְּשֶׁאָר בְּנֵי עֵלְמָא. וְעוֹד, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב רָאָה תַּחַת יְרֵכִי, בְּגִין כֵּן אִסּוּר לְאִסְתַּכֵּלָא בְּקִשְׁתָּ סֵתָם, כְּמָה דְתַנִּינוּ.

הֵאֲנָא, וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאַתְגַּלְיָא קִשְׁתָּ עֲלֵיהוּ, בְּגוֹנוּיָהּ שְׁפִירִין נְהִירִין, מְלַהֲטִין לְכָל עֵיבֶר, מִשְׁמַע דְּכְתִיב, אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּתִיב וַיִּרְאוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נְהוּרָא דְבוֹצִינָא דְשִׁכְנֵינָתָא. וּמָאִי נִיהוּ. הֵהוּא דְאֶקְרִי נֶעַר, דְּמִשְׁמַשׁ לְשִׁכְנֵינָתָא, בְּמִקְדָּשָׁא. וּבְגִין כֵּן, אֶת דִּי־יָקָא.

וְתַחַת רַגְלֵיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר, דְּאַתְרֵשִׁים בֵּיהּ תַּחֲוֹת דְּוִכְתִּיָּהּ, חַד לְבִינָתָא מְאִינוּן לְבָנִין דְּהוּוּ בְּנִין בְּמִצְרַיִם, דְּתַנִּינוּ, אֶתְתָּא חֲדָא אוֹלִידַת בְּמִצְרַיִם, וְהוּא אֶתִּין סְרִכֵי פְרַעֲה, וְעֵאלַת לִיהּ בְּחַד לְבִינָתָא, וְאַתָּא פֶּסֶד יָדָא וְאַחִיד לִיהּ, וְאַתְרֵשִׁים תַּחֲוֹת רַגְלֵיו דְשִׁכְנֵינָתָא, וְקְרִימָא קְרִימָה, עַד דְּאַתּוּקַד בֵּי מִקְדָּשָׁא דְלַתְתָּא, דְּכְתִיב, (איכה ב) וְלֹא זָכַר הָדָם רַגְלָיו.

ר' חִיָּיא אָמַר, לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר: נְהִירוּתָא דְסַפִּיר, קְלָדִיטִי בְּקַנְדִּיטִי גְלִיפִין עֲלֵאִין דְלַעֲיָלָא, דְמַתְלַהֲטָא לְשִׁבְעִין וְתַרְיִין עֶבְרִי, הֵדָּא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה נד) וַיִּסְדְּתֶיךָ בְּסַפִּירִים. (שמות כד) וַיִּכְעַצְעַם הַשָּׁמַיִם. מָאִי עֲצָם הַשָּׁמַיִם. אָמַר רַבִּי

השמים, מה זה כעצם השמים?
אמר רבי אבא, מה (שמות כד) עצם
השמים חקוק בשבעים ושנים
ענפים פורחים לוהטים לכל עבר,
אף כאן המראה של אותו עצם
השמים כמראה השמים ממש.
רבי יהודה אמר, הכל נרשם
באותו האור של מראה שנהקק
מצד השכינה.

אמר רבי חזקיה, אם כף, והרי
הם ששים סביב השכינה, שפתוב
(שיר ג) ששים גבורים סביב לה.
אמר לו, כף הוא ודאי, אלא אותם
ששים מאירים בשנים עשר
תחומים, ולא זנים מסביבה
לעולמים. ששנינו, שנים עשר
תחומים חקוקים עליונים עליו
במשקל, בעץ קדוש גדול וחזק,
וכלם מאירים בגבירה,
כשמתחברת במלך. וזהו עצם
השמים, עצם השמים ממש. וכל
אותם השבילים המאירים,
מאירים בו באור הגבירה.

ושנינו, האור של הששים הללו
שסביבה, רשומים בו באותו
נע"ר, וקוראים להם ששים מפות
אש, שמתלבש בהם מצד
השכינה, לוהטים בדין. זהו
שפתוב ששים גבורים סביב לה.
שנינו, ויבן משה מזבח, כמו
שאמרנו. ויקרא שמו ה' נסי, ה'
נסי ממש. למה? משום שעמלק
לקח כל אותם מהולים שלא
נפרעו, ומל אותם וזרק אותם
למעלה, ואמר: טל מה שרצית
בו. באותה שעה מה כתוב?
ויאמר פי יד על פס יה מלחמה
לה' בעמלק מדר דר. מדר דר
חסרים, מהדירים של מעלה
ומהדירים של מטה.

אמר רבי יהודה, בכל דור ודור,
בכל הדורות שבאים לעולם, אין
לך דור שאין בו מאותו זרע רע,
והקדוש ברנף הוא עורף בהם

אבא, מה עצם השמים, גליפא בשבעין ותריין
ענפין, פרחין מלהטן בכל עיבר. אוף הקא,
חיזו דההוא עצם השמים כחיזו שמאי ממש.
רבי יהודה אמר, כלא אתרשים בההוא נהירו,
דחיזו דמתגלפא מסטרא דשכינתא.

אמר רבי חזקיה, אי הכי, והא שתין אינון,
בסחרניה דשכינתא, דכתיב, (שיר השירים ג)

ששים גבורים סביב לה. אמר ליה הכי הוא
ודאי. אלא אינון שתין, אתנהירו בתריסר
תחומין, ולא אעדיאו מסחרנותהא לעלמין.
דתנינן, תריסר תחומין, גליפין עלאין,
במתקלא סליקו, באילנא קדישא רבא ותקיף.
וכלהו נהירין במטרוניתא, פד אתחברת
במלפא. ודא הוא עצם השמים, עצם השמים
ממש. וכל אינון נהירין שבילין, מנהירין ביה,
בנהירו דמטרוניתא.

ותאנא, נהירו דאלין שתין, דסחרנהא,
רשימין ביה בההוא נע"ר, וקריןן
להו שתין פולסי דנורא, דאתלבש בהו מסטר
דשכינתא, מתלהטן בדינא, הדא הוא דכתיב
(דף ס"ז ע"א) ששים גבורים סביב לה.

תאנא, ויבן משה מזבח פמה דאמינא. ויקרא
שמו ה' נסי. ה' נסי ממש. אמאי. בגין
דעמלק נטל כל אינון דהוו גזירין, ולא
אתפרעו, וגזר לון ושדי להו לעילא, ואמר
טול מה דאתרעית ביה. ביה שעתא מה פתיב.
ויאמר פי יד על פס יה מלחמה לה' בעמלק
מדר דר. מדר דר חסרין, מדיוורין דלעילא,
ומדיוורין דלתתא.

אמר רבי יהודה, בכל דרא ודרא, בכל דרין
דאתיין לעלמא, לית לך דר דלית בהו
מההוא זרעא בישא, וקודשא ברין הוא אגח
בהו קרבא. ר' יצחק אמר (מדיוורא דלתתא לדיוורא

קָרַב. רבי יצחק אמר (מהדיוור שלמטה לדיוור שלמעלה), ועליהם כתוב (תהלים קד) יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ - בעולם הזה ובעולם הבא. באותו זמן כתוב, ברכי נפשי את ה' הללויה.

פְּרִשְׁת יתרו

וַיִּשְׁמַע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה וגו'. רבי חזקיה (רבי אלעזר) פתח ואמר, (ויקרא ט) וישא אהרן את ידו. כתוב ידו אחת, משום שצריך להרים זמין על שמאל, והרי בארנו הסוד.

מִצְאָנוּ בספרו של שלמה המלך, שכל מי שמרים ידו למעלה, והם אינן בתפלות ובקשות, זהו אדם שמתקלל מעשרה שליטים ממנים, והם עשרה שליטים אשר היו בעיר. אלו אותם עשרה שממנים על פרישת הידים למעלה לטל אותה תפלה או אותה ברכה, ונותנים בה פח להתכבד השם הקדוש, ומתברך מלמטה. כיון שפולמטה מתברך מאותה פרישת הידים למעלה, אז מתברך מלמעלה, ומתכבד מפל הצדדים.

וְאֵלֵינוּ עֲשֵׂת הַמְּנִינִים מְזַמְּנִים לטל מאותן ברכות שלמעלה, ולהוריק למטה, ולברך את אותו שמברך אותו, שכתוב (במדבר ו) וְאֵנִי אֲבָרְכֶם.

וְכֵן יִשְׁמַר הָאָדָם בְּשַׁעַת שְׁמֵרִים יָדָיו לְמַעַל לְהִיּוֹת בְּתַפְלָה או בְּבִרְכוֹת או בְּבִקְשָׁה, וְלֹא יָרִים יָדָיו לְחִנּוּם, מִשּׁוּם שֶׁעֲשֵׂרָה הִלְלוּ מְזַמְּנִים וּמִתְעוֹרְרִים אֶל אוֹתָהּ פְּרִישַׁת יָדַיִם. וְאִם זֶה לְחִנּוּם, אוֹתָם הַעֲשֵׂרָה מְקַלְלִים אוֹתוֹ בְּמֵאִתִּים אֲרַבְעִים וּשְׁמוֹנָה

בְּעוֹתָא, וְלֹא יָרִים יָדָיו לְמַגְנָא, בְּגִין דְּאֵלֵינוּ עֲשֵׂרָה אֵינּוֹן זְמִינִין, וּמִתְעוֹרְרִין לְגַבֵּי הַהוּא פְּרִישׁוּ דִּידֵינוּ, וְאִי הוּא לְמַגְנָא, אֵינּוֹן עֲשֵׂרָה לְטִינִין לִיָּה, בְּמֵאִתָּן

דְּלַעֲלֵא) וְעַלֵּיהוּ כְּתִיב (תהלים קד) יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ: בעלמא דין, ובעלמא דאתי. ביה זמנא כתיב, ברכי נפשי את ה' הללויה.

(דף ס"ז ע"א)

פְּרִשְׁת יתרו

וַיִּשְׁמַע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה וגו'. (שמות יח) רבי חזקיה (ג"א ר' אלעזר) פתח ואמר, (ויקרא ט) וישא אהרן את ידו. כתיב ידו חד, בגין דבעי לארמא ימינא על שמאלא, והא אוקימנא רזא.

אֲשַׁבְחָנָא בְּסַפְרָא דְשְׁלֵמָה מְלֻכָא, דְּכָל מָאן דְּאָרִים יְדוּי לְעֵילָא, וְלֹאֵו אֵינּוֹן בְּצִלוֹתֵינוּ וּבְעוֹתֵינוּ, הָאֵי אֵיִהוּ בַר נֶשׁ, דְּאֵתְלֻטְיָא מְעֵשְׂרָה שׁוֹלְטָנִין מְמַנְן. וְאֵינּוֹן (קהלת ז) עֲשֵׂרָה שְׁלִיטִין אֲשֶׁר הָיוּ בְּעִיר. אֵלֵינוּ אֵינּוֹן עֲשֵׂרָה דֵי מְמַנְן עַל פְּרִישׁוֹ דִּידֵינוּ לְעֵילָא לְנִטְלָא הַהוּא צְלוֹתָא, אוּ הַהִיא בְּרַכְתָּא, וְיַהֲבִי בִּיהַ חֵילָא, לְאֵתִיקְרָא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאֵתְבַרְךְ מִתְתָּא. כִּיּוֹן דְּמִתְתָּא אֵתְבַרְךְ, מַהֲהוּא פְּרִישׁוֹ דִּידֵינוּ לְעֵילָא, כְּדִין אֵתְבַרְכָּא מְעֵילָא, וְאֵתִיקְר מְכָל סְטָרִין.

וְאֵלֵינוּ עֲשֵׂרָה מְמַנְן, זְמִינִין לְנִטְלָא מְאֵינּוֹן בְּרַכְּאָן דְּלַעֲלֵא, וְלֹאֲרַקָא לְתַתָּא, וְלְבָרְכָא לְהַהוּא דְּמְבָרְךְ לִיָּה, דְּכְתִיב, (במדבר ו) וְאֵנִי אֲבָרְכֶם.

בְּגִין כֵּן, יִסְתַּמַּר בַּר נֶשׁ, בְּשַׁעַתָּא דִּירִים יְדוּי לְעֵילָא, לְמַהוּי בְּצִלוֹ, אוּ בְּבִרְכָּאָן אוּ

קָלְלוּת. וְזֶהוּ שְׁכַתוּב בּוֹ (תהלים קט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וּתְבוֹאָהּ.

וְאִזּוֹ רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עַל אוֹתָם הַיְדִים, שֶׁהוּא דָּרְכוֹ לְשֵׁרוֹת עַל מְקוֹם רִיק, וּבִרְכָה לֹא שׁוֹרָה בְּמְקוֹם רִיק. וְעַל זֶה (שְׁמִבְרָךְ אוֹתוֹ. וְאִם הֵם מִתְעַרְרִים אֶל אוֹתוֹ פּוֹרֵשׁ הַיְדִים וְהֵם לְחֹנֵם - מְקַלְלִים אוֹתוֹ בְּמֵאֲתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה קָלְלוֹת, וְאִזּוֹ רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עַל אוֹתָן יְדִים, שְׁדָרְכָה לְשֵׁרוֹת עַל מְקוֹם רִיק. מִשּׁוֹם כִּי יִזְהַר הָאָדָם בְּשַׁעַר שְׁמֵרִים יְדִיו לְמַעַלָּה אוּבְּרִכּוֹת אוּבְּתַפְלָה וְלֹא יְדִים יְדִיו לְחֹנֵם. וְעַל זֶה) כְּתוּב (בראשית יד) הִרְמִיתִי יְדֵי אֵל ה' אֵל עֲלִיּוֹן, שְׁמֵתְרֹגְמִים: בְּתַפְלָה. וּבִפְרִישַׁת הַיְדִים הַזֹּאת יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים. בְּשַׁעַר שְׁנַפְרָשִׁים וּמְדוּקָפִים לְמַעַלָּה, מְכַבֵּד הָאָדָם אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹמָה סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים. וְרֵאוּי לִיחַד סוּד שֶׁל עֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת כְּדֵי לִיחַד אֶת הַכֹּל, וּלְבָרְךָ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרֵאוּי. וְרֵאוּי לִיחַד אֶת סוּד הַמְרַפְּבוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וְהַמְרַפְּבוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת כְּדֵי שִׁיתְבָּרֵךְ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכֹל הַצְּדָדִים, וְיִתְיַחַד הַכֹּל כְּאֶחָד, מַעַלָּה וּמַטָּה.

פְּתַח וְאָמַר, (שְׁמוֹת כג) וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם. זֶהוּ סוּד שֶׁל זְקִיפַת הָאֲצָבָעוֹת, כְּשׁוֹזָקָף אוֹתָם הָאָדָם לְמַעַלָּה, שְׁצָרִיף שְׁלֵא לְזָקָף בְּרִיקְנוֹת, אֶלָּא בְּתַפְלָה וּבְכַקְשׁוֹת וּבְכַרְכוֹת. וְעַל זֶה וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם. לֹא כְּתוּב וְלֹא יֵרָאוּ לְפָנָי, אֶלָּא פְּנֵי, סוּד שֶׁל זְקִיפַת הָאֲצָבָעוֹת שְׁלֵא צָרִיף לְזָקָפָם לְחֹנֵם, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר.

עֲשֶׂרָה שְׁלִיטִים שְׁאֲמָרְנוּ הֵם עֶשֶׂר אֲמִירוֹת לְמַטָּה, בְּסוּד (בְּסוּד עֲשֶׂרָה שְׁלִיטִים מְמַנִּים שְׁאֲמָרְנוּ, אֵלּוּ מְמַנִּים לְמַטָּה בְּסוּד) שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַרְשׁוּמוֹת כְּמוֹ שְׁלֵמְעֵלָה, וְאֵלָּה עוֹמְדִים כְּרֵאוּשׁוֹנָה עַל אוֹתָהּ זְקִיפַת אֲצָבָעוֹת, וּבְזֶה נֶאֱחָז לְמַעַלָּה כֹּל צַד הַקְּדוּשָׁה לְהָרִים, אִזּוֹ כֹּל

וְאַרְבָּעֵין וְתִמְנֵיָא לְוֹטִין. וְהֵאֵי אֵיהוּ דְכְּתִיב בֵּיהּ, (תהלים קט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וּתְבוֹאָהּ.

וּבְדִין, רוּחַ מְסֻאָבָא שְׂרִיא עַל אֵינוֹן יְדִין, דְּאֵיהוּ אֲרַחֲיָה לְמִשְׁרֵי עַל אֲתָר רִיקְנֵיָא, וּבִרְפֵתָא לֹא שְׂרִיא בְּאֲתָר רִיקְנֵיָא. וְעַל דָּא (נ"א דְּמְכַרְךָ לִיהַּ וְאִי אֵינוֹן מִתְעַרְוִין לְגַבֵּי תְּהוּא פְּרִישׁוֹ דְּדִין וְאֵיהוּ לְמַנְנָא אֵינוֹן לְפָנֵי לִיהַּ בְּמֵאֲתָן וְאַרְבָּעֵין וְתִמְנֵיָא לְוֹטִין וּבְדִין רוּחַ מְסֻאָבָא שְׂרִיא עַל אֵינוֹן דִּין דְּאֵיהוּ אֲרַחֲיָה לְמִשְׁרֵי עַל אֲתָר רִיקְנֵיָא בְּגִין כִּי יִסְתַּמַּר בַּר נֶשׁ בְּשַׁעַתָּא דְּאֵרִים יְדִיו לְעִילָא לְמַתְּוִי בְּצֵלוֹ אוּבְּכַרְכָּאן וּבְצִלוֹתָא וְלֹא יְרִים יְדִיו לְמַנְנָא וְעַל דָּא) פְּתִיב, (בראשית יד) הִרְמִיתִי יְדֵי אֵל ה' אֵל עֲלִיּוֹן, דְּמִתְרֹגְמִין בְּצֵלוֹ.

וּבְהֵאֵי פְּרִישׁוֹ דְּיְדִין, אֵית רְזִין עֲלֵאִין, בְּשַׁעַתָּא דְּאֲתַפְּרִישׁוֹ, וְאַזְדָּקְפוּ לְעִילָא, אוֹקִיר בַּר נֶשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכֹמָה רְזִין עֲלֵאִין. אַחְזִי לִיחַדָּא רְזָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, בְּגִין לִיחַדָּא כֹּלָא, וְלֹא תְבַרְכָּא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי, וְאַחְזִי לִיחַדָּא רְזָא דְּרַתִּיכִין פְּנִימָאִין, וְרַתִּיכִין דְּלִבְר, בְּגִין דִּיתְבָּרֵךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכֹל סְטָרִין, וְיִתְיַחַד כֹּלָא כְּחַדָּא, עִילָא וְתַתָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (שְׁמוֹת כג) וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם, דָּא אֵיהוּ רְזָא דְּזָקִיפוֹ דְּאַצְבָּעֵן, כְּדֵי זְקִיף לֹון בַּר נֶשׁ לְעִילָא, דְּבַעֵי דְּלֹא לֹאזְדָּקְפָא בְּרִיקְנֵיָא, אֶלָּא בְּצֵלוֹ וּבְכַבְעוֹתִין וּבְכַרְכָּאן. (אוּבְּחַד מְנִיחֵיהּ) וְעַל דָּא וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם. וְלֹא יֵרָאוּ לְפָנָי לֹא כְּתִיב, אֶלָּא פְּנֵי, רְזָא דְּזָקִיפוֹ דְּאַצְבָּעֵן, דְּלֹא אֲצָטְרִיכוּ לְזָקָפָא לְמַנְנָא, כְּמָה דְּאֲתַמַּר.

עֲשֶׂרָה שְׁלִיטִין דְּקֵאמְרָן, אֵינוֹן עֶשֶׂר אֲמִירָן לְתַתָּא, בְּרֵזָא (נ"א עֲשֶׂרָה שְׁלֵמִין מְמַנִּין דְּקֵאמְרָן, אֵינוֹן מְמַנִּין לְתַתָּא כְּרֵוּא) דְּאֲתַוּוֹן רְשִׁימִין כְּגוֹוֹנָא דְּלְעִילָא, וְאֵלִין קִימִין בְּקַדְמִיתָא עַל תְּהוּא זְקִיפָן דְּאַצְבָּעָאן. (דף ס"ז ע"ב) וּבְהֵא כֹל סְטָרָא דְּקְדוּשָׁה אֲתַאָּחַד לְעִילָא לְאַרְמָא, כְּדִין כֹּל סְטָרִין

אחרנין אתפפין בלהו, ואודן למלפא קדישא. תא חזי, ברזא דקדושה (נ"א דשמא קדישא) איהו מלך, וכהן ומשמש תחותיה, (ברוא דקדושה) בין לעילא בין לתתא. אית מלך לעילא, דאיהו רזא דקדש הקדשים, ואיהו מלך עלאה, ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה, דקא משמש קמיה, ודא איהו כהן דאקרי גדול, סטרא דימינא.

אית מלך לתתא, דאיהו כגוונא דההוא מלך עלאה, ואיהו מלך על פלא דלתתא. ותחותיה אית כהן דמשמש ליה, רזא דמיכאל פהנא רבא, דאיהו לימינא. (נדאי בסטרא דקדשה אית מלך וכהן) ודא איהו רזא דמהימנותא שלימתא, סטרא דקדושה.

בסטרא אתרא, דלאו איהו סטרא דקדושה, אית רזא דאיהו מלך, והא אוקימנא דאקרי (קהלת ד) מלך זקן וכסיל, ותחותיה אית כהן און, ודא הוא רזא דכתיב, (הושע יב) ויאמר אפרים אף עשרתי מצאתי און לי, בגין דחילא דא, שלטא על ההוא עובדא דעבד ירבעם. ואלמלא דאשפח חילא דא, לא יכיל לאצלחא בההוא עובדא.

רזא דמלה, בשעתא דהאי מלך והאי כהן אתפפין, ואתברו, כדין כל סטרין אחרנין אתפפין, ואודן ליה לקודשא בריך הוא, כדין קדשא בריך הוא שליט בלחודוי עילא ותתא, כמה דאתאמר, (ישעיה ב) ונשגב יי' לבדו ביום ההוא.

בגוונא דא, ורזא דא ממש, עבד קדשא בריך הוא בארעא, דתבר מלך זקן וכסיל, ודא הוא פרעה, בשעתא דאתא משה לפרעה, ואמר, (שמות ה) אלהי העברים נקרא עלינו, פתח ואמר, לא ידעתי את יי', ובצא קדשא בריך הוא דיתיקר שמייה בארעא,

הצדדים האחרים כלם מתכופפים ומודים למלך הקדוש.

בא וראה, בסוד של קדשה (של השם הקדוש) הוא מלך וכהן ומשמש תחתו (בסוד של קדשה), בין למעלה בין למטה. יש מלך למעלה, שהוא סוד של קדש הקדשים, והוא מלך עליון, ותחתיו יש כהן, סוד של אור ראשון, שמשמש לפניו, וזהו כהן שנקרא גדול, צד הימין.

יש מלך למטה שהוא כמו אותו מלך עליון, והוא מלך על הכל שלמטה, ותחתיו יש כהן שמשמש אותו, סוד של מיכאל כהן גדול, שהוא לימין, (ודאי בצד הקדשה יש מלך וכהן) וזהו סוד האמונה השלמה, צד הקדשה.

בצד האחר, שאינו צד הקדשה, יש סוד שהוא מלך, והרי בארנו שנקרא מלך זקן וכסיל, ותחתיו יש כהן און, וזהו סוד הכתוב (הושע יב) ויאמר אפרים אף עשרתי מצאתי און לי. משום שכח זה שולט על אותו מעשה שעשה ירבעם. ואלמלא שנמצא כח זה, לא יכל להצליח באותו מעשה. סוד הדבר - בשעה שהמלך הזה והכהן הזה נכפים, ונשברו, אז נכפים כל יתר הצדדים ומודים לקדוש-ברוך-הוא, ואז הקדוש ברוך הוא שולט לבדו מעלה ומטה, כמו שנאמר (ישעיה ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

כמו זה וסוד זה ממש עשה הקדוש ברוך הוא בארץ, ששבר מלך זקן וכסיל, וזהו פרעה. בשעה שבא משה לפרעה ואמר (שמות ה) אלהי העברים נקרא עלינו, פתח ואמר, לא ידעתי את ה'. ורצה הקדוש ברוך הוא

לא ידעתי את יי', ובצא קדשא בריך הוא דיתיקר שמייה בארעא,

שיתכבד שמו בארץ, כמו שהוא נכבד למעלה. פיון שהלקה אותו ואת עמו, בא והודה לו לקדוש-ברוך-הוא.

ואחר נשבר ונכפה אותו כהן און, יתרו, שמשמש תחתיו, עד שבא והודה לו לקדוש-ברוך-הוא ואמר, ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו', עתה ידעתי כי גדול ה' וגו'. וזהו כהן און, צד האחר, שהוא צד שמאל. וזהו סוד שאמרה רחל, כשראתה שהיא מתה, כמו שכתוב (בראשית לה) בן אוני. ולכן מהר (הודח) יעקב ואמר בן ימין, ולא בן אוני. צד ימין, ולא צד שמאל.

ובין שאותו מלך וכהן הודו לקדוש-ברוך-הוא ונשברו לפניו, אז התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו על הכל, מעלה ומטה. ועד שהתעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו, כשהודו אלה לפניו, לא נתנה תורה עד לאחר שבא יתרו, והודה ואמר, עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו'. אז התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו מעלה ומטה, ואחר כך נתן תורה בשלמות, כששלטונו על הכל.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים טו) יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם. בא וראה, דוד המלך קם ושבח והודה למלך הקדוש, והוא השתדל בתורה באותה שעה כשרוח צפון התעוררה והיתה מכה באותם נימי הכנור, והכנור היה מנגן ואמר שירה וכו'. ואיזו שירה הוא אמר?

בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא מתעורר אל כל אותן המרפבות לתת להן טרף, כמו שבארנו שכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, אז כלם בשמחה

במה דאיהו יקירא לעילא. פיון דאלקי ליה ולעמיה, אתא ואודי ליה לקודשא בריה הוא. ולבתר אתבר ואתפפייא ההוא כהן און, יתרו, דמשמש תחותיה, עד דאתא ואודי ליה לקודשא בריה הוא, ואמר ברוך יי אשר הציל אתכם וגו', עתה ידעתי כי גדול יי וגו', ודא הוא כהן און, סטרא אחרא, דאיהו סטר שמאלא. ודא איהו רזא דאמרה רחל, בד חמאת דמיתת, כמה דכתיב, (בראשית לה) בן אוני. ובגין דא אוחי (נ"א אודי) יעקב, ואמר בן ימין, ולא בן אוני, סטר ימינא, ולא שמאלא.

ובין דההוא מלך וכהן אודו לקודשא בריה הוא, ואתברו קמיה, פדין אסתלק קדשא בריה הוא ביקריה על פלא, עילא ותתא, ועד דאסתלק קדשא בריה הוא ביקריה, פד אודן אלין קמיה, לא אתיהיבת אורייתא. עד לבתר דאתא יתרו, ואודי ואמר, עתה ידעתי כי גדול יי מכל האלהים. ברוך יי אשר הציל אתכם וגו'. פדין אסתלק קדשא בריה הוא ביקריה, עילא ותתא, ולבתר יבא אורייתא בשלימו, דשלטנו על פלא.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים טו) יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם, תא חזי, דוד מלכא קם ושבח ואודי למלכא קדישא, והוה אשתדל באורייתא, בהיא שעתא כד רוח צפון אתער, והוה בטש באינון נימין דכנורא, וכנורא הוה מנגן ואמר שירה וכו', ומה שירה הוה קאמר.

תא חזי, בשעתא דקודשא בריה הוא אתער לגבי כל אינון רתיכין, למיהב לון טרפא, כמה דאוקימנא דכתיב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. פדין, פלהו בחדו, פתחי ואמרי, (תהלים טו) אלהים

פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים 10)
אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וּיְבָרְכֵנוּ יְאֵר פְּנֵי
אֲתָנּוּ סֵלָה. כְּשֵׁרוּחַ צְפוֹן
מִתְעוֹרֶרֶת וַיּוֹרֶדֶת לְעוֹלָם, נוֹשֶׁבֶת
וְאוֹמֶרֶת, לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל
גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ. בְּשַׁעַה שְׁמַנְגָן
הַכְּנֹר בְּאוֹתָהּ רוּחַ, פּוֹתַח וְאוֹמֵר,
יִדְוֹף עַמִּים כָּלָם. כְּשֶׁהָיָה דָוִד קָם
וּמִתְעוֹרֵר עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, פִּתַּח
וְאָמַר, אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֲפָסֵי אֶרֶץ. כְּדִי
לְהַמְשִׁיךְ אֶת טוֹב הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף
הוּא מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה. אַחַר כֵּן בָּא
דָּוִד וְסִדֵּר אוֹתָם בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
כְּאֶחָד, הַסֵּתֶפֶל בְּכָל הַכְּתוּב הַזֶּה
שֶׁל הַכְּנֹר, שֶׁל שְׁלֵמוֹת וּכְבוֹד
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה.

בְּשַׁעַה שֶׁשָּׂאֵר הָעַמִּים נִכְפָּים, הֵם
בָּאִים וּמוֹדִים לְקֹדֶשׁ-בְּרוּף-הוּא.
כִּינֵן שְׁנֹכְפִים וּמוֹדִים לוֹ, אֲזַי
מִשְׁתַּלֵּם כְּבוֹד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא
מַעְלָה וּמַטָּה. בְּשַׁעַה שֶׁבָּא מִשָּׁה
לְפָרְעָה וְאָמַר לוֹ ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים
נִקְרָא עָלֵינוּ וְגו', הוּא פִּתַּח וְאָמַר,
לֹא יִדְעַתִּי אֵת ה'.

וְרִצָּה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא שִׁיתְכַּבֵּד
שָׁמוּ בְּאֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִכְבֵּד
לְמַעְלָה. כִּינֵן שֶׁהִלְקָה אוֹתוֹ וְאֵת
עַמּוֹ, בָּא וְהוֹדָה לְקֹדֶשׁ-בְּרוּף-
הוּא, שֶׁפְּתוּב ה' הַצְּדִיק. הוּא
שֶׁהָיָה מֶלֶךְ חָשׁוּב שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
כִּינֵן שֶׁהוֹדָה, אֲזַי כָּל שָׂאֵר הָעַמִּים
הַדּוֹר, שֶׁפְּתוּב (שמות טו) אֲזַי נִבְהָלוּ
אֱלוֹפֵי אֲדוּם.

בָּא יִתְרוֹ, כְּמֹר עָלְיוֹן וְגִדּוֹל, מִמֶּנָּה
גִּדּוֹל (שֶׁל כָּל הַמַּמְנִים) שֶׁל כָּל
הָאֱלִילִים הָאֲחֵרִים, וְהוֹדָה
לְקֹדֶשׁ-בְּרוּף-הוּא וְאָמַר, עֲתָה
יִדְעַתִּי כִי גִדּוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים.
אֲזַי הִתְעַלָּה וְהִתְכַּבֵּד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף
הוּא כְּכְבוֹדוֹ מַעְלָה וּמַטָּה, וְאַחַר
כֵּן נִתְּן תּוֹרָה בְּשְׁלֵמוֹת,
כְּשֶׁשְׁלֹטוֹנוֹ עַל הַכָּל.

יִחַנְנוּ וּיְבָרְכֵנוּ יְאֵר פְּנֵי אֲתָנּוּ סֵלָה. כְּדִי רוּחַ
צְפוֹן אֲתַעֲרֵר וְנַחִית לְעֵלְמָא, נָשִׁיב וְאָמַר, לְדַעַת
בְּאֶרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ. כְּנֹר בְּשַׁעַתָּה
דְּאִיהוּ מִנְּגִנָּא בִּיהַ בְּהַהוּא רוּחָא, פִּתַּח וְאָמַר
יִדְוֹף עַמִּים כָּלָם (חסר) דָּוִד כְּדִי הָיָה קָם, וְאֲתַעֲרֵר
עָלֵיהּ רוּחַ קֹדֶשׁא, פִּתַּח וְאָמַר, אֶרֶץ נִתְּנָה
יְבוּלָה יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֲפָסֵי אֶרֶץ. כִּינֵן לְאִמְשַׁכָּא
טִיבוּ דְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, מַעֲיִלָּא לְתַתָּא.
לְבַתֵּר אֲתָא דָּוִד בְּרוּחַ קֹדֶשׁא, וְסִדֵּר לוֹן
כְּחֻדָּא, אִסְתַּפֵּל בְּכָלָא הַאי קָרָא דְכְּנֹרָא, (כִּינֵן)
דְּשְׁלִימוֹ דִּיקָרָא דְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא עֵילָא
וְתַתָּא.

בְּשַׁעַתָּה דְשָׂאֵר עַמִּין אֲתַכְפִּיין, אֲתַיִין וְאוֹדָן
לִיהַ לְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, כִּינֵן דְּאִינוֹן
אֲתַכְפִּיין, וְאוֹדָן לִיהַ, כְּדִין אֲשַׁתְּלִים יְקָרָא
דְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא עֵילָא וְתַתָּא. בְּשַׁעַתָּה
דְּאֲתָא מִשָּׁה (דף ט"ח ע"א) לְפָרְעָה וְאָמַר לִיהַ יי'
אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ וְגו', פִּתַּח אִיהוּ
וְאָמַר לֹא יִדְעַתִּי אֵת יי'.

וּבְעֵא קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, דִּיתַיִיקֵר שְׁמִיהַ
בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יְקִירָא לְעֵילָא,
כִּינֵן דְּאֵלְקֵי לִיהַ וּלְעַמִּיהַ, אֲתָא וְאוֹדִי לִיהַ
לְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, דְּכַתִּיב, (שמות ט) יי' הַצְּדִיק.
אִיהוּ דְּהוּא מְלַכָּא קְרוּפִינוֹס דְּכָל עֵלְמָא, כִּינֵן
דְּאִיהוּ אוֹדִי, כָּל שָׂאֵר מְלַכִּין אוֹדוֹן, דְּכַתִּיב,
(שמות טו) אֲזַי נִבְהָלוּ אֱלוֹפֵי אֲדוּם.

אֲתָא יִתְרוֹ, כְּמוֹרָא עֵלְאָה וְרַבְרַבָּא, רַב מְמַנָּא
(דְּכָל מְמַנָּא) דְּכָל טַעוֹן אֲחֵרְנִין, וְאוֹדִי לִיהַ
לְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, וְאָמַר עֲתָה יִדְעַתִּי כִי
גִדּוֹל יי' מִכָּל הָאֱלֹהִים, כְּדִין אִסְתַּלַּק וְאֲתַיִיקֵר
קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא בִּיקְרִיהַ עֵילָא וְתַתָּא, וּלְבַתֵּר
יְהַב אוֹרִייתָא בְּשְׁלִימוֹ, דְּשְׁלֹטוֹנוֹ עַל כָּלָא.

אמר רבי שמעון לר' אלעזר בריה, על דא כתיב, (תהלים טו) יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם. אתא ר' אלעזר ונשיק ידוי. בכה ר' אבא ואמר, (תהלים קג) פרחם אב על בנים. מאן ירחם על ר' אלעזר, ולא שלמא מלוי, בר רחימו דמר, זפאה חולקנא, דזכינא למשמע מלין אלין קמיה, דלא נכסוף בהו לעלמא דאתי.

אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, על זה כתוב (תהלים טו) יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם. בא רבי אלעזר ונשיק ידו. בכה רבי אבא ואמר, (שם קג) פרחם אב על בנים. מי ירחם על רבי אלעזר וישלים דבריו, חוץ מאהבת מורנו? אשרי חלקנו שזכינו לשמע דברים אלו לפניו, שלא נבוש בהם לעולם הבא.

אמר רבי אבא, הא כהן און לא כתיב ביתרו, כהן מדין פתיב. אמר ליה, פלא איהו חד. בקדמיתא חמוי דיוסף, כהן און אקרי. ולבתר חמוי דמשה, כהן מדין. וכלא רזא חדא, דהא אלין תרין משה ויוסף. בדרגא דרזא חדא קיימין, ברזא דאת ו"ו, תרין ווין פחדא. ומה דאתמר כהן מדין, רזא דא אשת מדנינים. (משה ויוסף ברזא חדא קיימי, רזא דא ו"ו תרין פחדא).

אמר רבי אבא, הרי כהן און לא כתוב ביתרו, אבל כהן מדין כתוב. אמר לו, הכל אחד. בתחלה חמיו של יוסף נקרא כהן און, ואחר כך חמיו של משה - כהן מדין. והכל סוד אחד. שהרי שני אלה, משה ויוסף, עומדים בדרגה של סוד אחד בסוד האות ו"ו, שני ווי"ם כאחד. ומה שנאמר כהן מדין, סוד זה אשת מדנינים. (משה ויוסף בסוד אחד עומדים, וסוד זה ו"ו שנים כאחד).

ארים ידוי על רישיה ר' אבא ובכה, אמר, נהירו דאורייתא סלקא השתא עד רום רקיעא דכרסייא עלאה, לבתר דיסתלק מר מעלמא, מאן ינהיר נהירו דאורייתא. ווי לעלמא דישתאר יתום מינך. אבל מלין דמר יתנהירו בעלמא עד דיייתי מלפא משיחא וכדין פתיב, (ישעיה יא) ומלאה הארץ דעה את יי וגו'.

הרים ידיו על ראשו רבי אבא ובכה. אמר, אור התורה עולה עתה עד רום הרקיע של הכסא העליון, אחר שיסתלק מורנו מהעולם, מי יאיר את אור התורה? אזי לעולם שישאר יתום ממך, אבל דברי רבנו יאירו בעולם עד שיבא מלך המשיח, ואז כתוב (ישעיה יא) ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'.

וישמע יתרו כהן וגו', רבי חייא אמר, האי קרא אית לאסתפלא ביה, בקדמיתא כתיב, את כל אשר עשה אלהים למשה, ולבתר פתיב פי הוציא יי. אלא רזא דא את כל אשר עשה אלהים, דא שמא דאגין על משה ועל ישראל, ולא אתעדי מנייהו בגלותא. ולבתר, שמא עלאה דאפיק לון ממצרים. דהא שמא קדישא דאפיק לון, ברזא דיובלא הוה.

וישמע יתרו כהן וגו'. רבי חייא אמר, פסוק זה יש להתבונן בו, בתחלה כתוב את כל אשר עשה אלהים למשה, ואחר כך כתוב פי הוציא ה'. אלא סוד זה את כל אשר עשה אלהים, זה השם שהגן על משה ועל ישראל ולא זו מהם בגלות, ואחר כך השם העליון הוציא אותם ממצרים, שהרי השם הקדוש שהוציא אותם היה בסוד היובל.

דָּבַר אַחַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה, כַּשֶּׁנִּזְרַק לְפָנָיו, וּכְשֶׁהֲצִיל אוֹתוֹ מִחֶרֶב פְּרָעָה, וְאֶת יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, שְׁכַתוּב (שמות כ) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם. וְכַתִּיב (שמות א) וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוּץ.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֵּהֵן מְדִיָּן. רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים קיא) פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ צִוְּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ. מַה שׁוֹנָה בְּכָל שָׁאֵר הַפְּסוּקִים, שְׁבַכְלָם שְׁתִּי תְבוּת מֵאֶלְפָּא בֵּיתָא, וּבְפִסּוּק זֶה וְשֶׁלְאַחֲרָיו שֶׁלֵּשׁ שֶׁלֵּשׁ? אֵלָּא כְּדִי לְהַשְׁלִים שֶׁשֶׁה צְדָדִים בְּאֶלְפָּא בֵּיתָא הַזֶּה, זֶה כְּנֶגֶד שֶׁלֵּשׁ הַגְּאֻלוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, חוּץ מֵהַגְּאֻלָּה הַרְאִשׁוֹנָה, פְּסוּק אַחַר כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתוּבִים, וְהַפֵּל תְּלוּי בַּחֲכָמָה הַזֶּה.

פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ - כְּשֶׁגְּאֻל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִגְּלוֹת מִצְרַיִם וְעָשָׂה לָהֶם נִסִּים וּגְבוּרוֹת. צִוְּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ - כְּשֶׁבָּא יִתְרוֹ וְקִבְּלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרְבוּ לְעַבְדוֹתוֹ, וּמִשָּׁם הִתְקַרְבוּ כָּל אוֹתָם גְּרִים תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׁכִינָה. מִשָּׁם וְהִלָּאָה, קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ. שְׁהִי אֵז הַתְּקַדְּשׁ שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהִי (מהצד האחר) מִתְּקַדְּשׁ שֵׁם הַקְּדוֹשׁ, כְּשֶׁנִּשְׁבַּר וְנִכְפָּה הַצַּד הָאַחֵר, כְּמוֹ שְׁהִיָּה בֵּיתָרוֹ.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ וְגו', וְכִי יִתְרוֹ שָׁמַע וְכָל הָעוֹלָם לֹא שָׁמַע, וְהִרִי כְּתוּב (שמות טו) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן! אֵלָּא כָּל הָעוֹלָם שָׁמְעוּ וְלֹא נִשְׁבְּרוּ, וְהוּא שָׁמַע וְנִשְׁבַּר וְנִכְפָּה מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרַב לִירְאָתוֹ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שָׁנִינוּ, שְׁכָּל מַה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה - הַכָּל אֲמַת וּמַעַשָׂה אֲמַת. וְאִין לָךְ דְּבַר

דָּבַר אַחַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה, כַּד אֶתְרַמֵּי לְנֹהֲרָא, וְכַד שְׁזִיב לִיָּה מִחֶרֶב דְּפְרָעָה, וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, דְּכַתִּיב, (שמות ב) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם. וְכַתִּיב (שמות א) וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוּץ.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֵּהֵן מְדִיָּן. רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים קיא) פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ צִוְּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ. מְאִי שְׁנָא, בְּכָל שָׁאֵר קְרָאִי, דְּבְכַלְהוֹ, תְּרִין תִּיבִין מֵאֶלְפָּא בֵּיתָא, וּבְהֵאִי קְרָא, וּבְקִרָא דְאַבְתְּרִיָּה, תְּלַת תְּלַת. אֵלָּא, בְּגִין לְאֶשְׁלֵמָא שִׁית סְטְרִין, בְּהֵאִי אֶלְפָּא בֵּיתָא, הֵאִי לְקַבַּל תְּלַת פּוּרְקָנִין דִּישְׂרָאֵל, בְּר פּוּרְקָנָא קְדָמָאָה. קְרָא אַחְרָא, לְקַבַּל תּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתוּבִים. וְכָלֵא תְּלִיא בְּהֵאִי חֲכָמָה.

פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ, כַּד פְּרִיק קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, מִגְּלוֹתָא דְּמִצְרַיִם, וְעַבְד לוֹן נִסִּין וּגְבוּרָן. צִוְּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, כַּד אָתָּא יִתְרוֹ, וְקַבִּיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקָרִיב לִיָּה לְפּוּלְחָנִיָּה. וּמִתְמָן, אֶתְקָרִיבוּ כָּל אֵינוֹן גִּיּוּרִין, תַּחוֹת גְּדַפּוּי דְשְׁכִינָתָא, מִתְמָן וְלִהְלָאָה, קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ. דְּהֵא כְּדִין אֶתְקַדְּשׁ שְׁמִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהֵא (מספרא אחרא) יִתְקַדְּשׁ שְׁמָא קְדִישָׁא, כַּד אַתְבַּר, וְאַתְכַּפֵּיא סְטְרָא אַחְרָא, כְּמָה דְּהוּה בֵּיתָרוֹ.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ וְגו', וְכִי יִתְרוֹ שָׁמַע, וְכָל עַלְמָא לֹא שָׁמְעוּ, וְהֵא כְּתִיב, (שמות טו) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן. אֵלָּא, כָּל עַלְמָא שָׁמְעוּ, וְלֹא אַתְבְּרוּ, וְאִיָּהוּ שָׁמַע וְאַתְבַּר, (דף ט"ח ע"ב) וְאַתְכַּפֵּיא מִקְמִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקָרַב לְדַחְלִתִּיָּה.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכַמָּה אַתְר תְּנִינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מַה דְּעַבְד לְעֵילָא וְתַתָּא כָּלֵא אִיָּהוּ קָשׁוּט, וְעוּבָדָא דְקָשׁוּט. וְלִית לָךְ

בעולם שצריך אדם לדחותו ולנהוג בו קלון, שהרי כלם מעשי אמת הם, והפל צריך בעולם. שהרי פעם אחת היה רבי אלעזר הולך בדרך, והיה הולך עמו רבי חזקיה. ראו נחש אחד. קם רבי חזקיה להרג אותו. אמר לו רבי אלעזר, עזב אותו, אל תהרג אותו. אמר לו, והרי הוא דבר רע שהורג בני אדם. אמר לו לרבי חזקיה, והרי כתוב (קהלת) אם ישף הנחש בלוא לחש. לא נושף הנחש את האדם עד שלוחשים לו מלמעלה ואומרים לו לך הרג את פלוני.

ורפעימים כמו שעשה זה, כך גם מציל את האדם מדברים אחרים, ועל ידו מרחיש הקדוש ברוך הוא גם לבני אדם, והפל תלוי ביד הקדוש ברוך הוא והפל מעשי ידיו. וצריך אותם העולם. ואם העולם לא היה צריך אותם, לא היה הקדוש ברוך הוא עושה אותם. ולכן לא צריך אדם לנהוג בהם קלון בדברי העולם. בדבריו ומעשיו של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה.

פתח ואמר, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וירא אלהים - זה אלהים חיים. וירא - שהסתכל להאיר להם ולהשגיח עליהם. את כל אשר עשה - הפל בכלל אחד, מעלה ומטה. והנה טוב - זה צד הימין. מאד - זה צד השמאל. והרי פרשוה, טוב - זה מלאך החיים. מאד - זה מלאך המות. והפל סוד אחד. סוד הוא לאותם שמתבוננים בסוד החכמה.

וירא אלהים את כל אשר עשה (בראשית א). בכל מעשה בראשית כתוב וירא אלהים כי טוב, וכאן - וירא אלהים את כל אשר עשה. אלהים למטה שולט על

מלה בעלמא דבעי בר נש לדחיא ליה מניה, ולאנהגא ביה קלנא, דהא כלהו עובדא דקשוט אינון, וכלא אצטריך בעלמא.

דהא זמנא חדא, הוה ר' אלעזר אזיל בארחה, והוה אזיל עמיה ר' חזקיה, חמו חד חויה, קם ר' חזקיה למקטליה. אמר ליה ר' אלעזר, שביק ליה לא תקטליניה. אמר ליה, והא מלה בישא איהו, דקטיל בני נשא. אמר ליה לר' חזקיה, והא כתיב (קהלת) אם ישוף הנחש בלא לחש. לא נשיף חויה לבר נש, עד דלחשין ליה מלעילא, ואמרי ליה זיל קטיל ליה לפלניא.

ולזמנין כמה דעביד האי, הכי נמי שזיב לבר נש, ממלין אחרנין, ועל ידוי ארחיש קדשא בריך הוא ניסא לבני נשא, וכלא בידא דקודשא בריך הוא תליא, וכלא איהו עובדי ידוי, ואצטריך עלמא להו, ואי לאו דאיצטריך לון עלמא, לא עבד לון קדשא בריך הוא. ועל דא לא בעי בר נש לאנהגא בהו קלנא במלי דעלמא. במלוי ובעובדוי דקודשא בריך הוא על אחת כמה וכמה.

פתח ואמר, (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וירא אלהים: דא אלהים חיים. וירא: דאסתפל לאנהרא לון, ולאשגחא לון. את כל אשר עשה כלא בכללא חדא, עילא ותתא. והנה טוב: דא סטרא דימינא. מאד: דא סטרא דשמאלא, והא אוקמוה, טוב: דא מלאך חיים מאד: דא מלאך המות. וכלא רזא חדא. רזא הוא, לאינון דמסתכלי ברזא דחכמתא.

וירא אלהים את כל אשר עשה. בכל עובדא דבראשית, פתיב, וירא אלהים כי טוב, והכא וירא אלהים את כל אשר עשה. אלהים

התחַתוֹנִים, אֱלֹהִים לְמַעַלָּה שׁוֹלֵט
עַל הָעֲלִיּוֹנִים. זֶהוּ סוּד שֶׁל אֱלֹהִים
חַיִּים, (דְּבַר אַחֵר, הַכֹּל הוּא אֱלֹהִים חַיִּים)
שֶׁמֵאִיר וּמְדַלֵּק כָּל אוֹתָם מְקוֹרוֹת
עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתוֹנִים, וּמִשֵּׁם
יוֹצְאִים כָּל אוֹתָם אֲרוֹת לְהָאִיר.

תּוֹסֵפֶתָא

בְּמִכְסָּה שֶׁבְּמִכְסִּים נִרְשָׁם רֶשֶׁם
אֶחָד שֶׁלֹּא נִרְאָה וְלֹא הִתְגַּלָּה אוֹתוֹ
רֶשֶׁם רְשׁוּם וְלֹא רְשׁוּם. בְּעֲלֵי
הַתְּבוּנָה וְעֵינַיִם פְּקוּחוֹת לֹא
יְכוּלִים לַעֲמֹד בּוֹ. הוּא קָיוּם הַכֹּל.
אוֹתוֹ הִרְשָׁם הוּא קֶטֶן, שֶׁלֹּא נִרְאָה
וְלֹא הִתְגַּלָּה. עוֹמֵד בְּרִצּוֹן לְקָיִם
הַכֹּל. לְקַבֵּל מֵה שֶׁמְקַבֵּל מִמֶּה
שֶׁאֵין בּוֹ רֶשֶׁם וְלֹא רִצּוֹן, שֶׁלֹּא
נִרְאָה.

אוֹתוֹ הִרְשָׁם רוֹצֵה לְכַסּוֹת אֶת
עֲצָמוֹ, וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ לַעֲצָמוֹ
לְהִטָּמֵן בּוֹ הֵיכַל אֶחָד. אוֹתוֹ הֵיכַל
מוֹצִיא אוֹתוֹ מֵעֲצָמוֹ, וּמוֹתֵחַ אוֹתוֹ
בְּמִתִּיחָה גְדוּלָּה וְרִבְּה לְכָל
הַצְּדָדִים, מְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּלְבוּשֵׁי
כְבוֹד, וּפּוֹתֵחַ לוֹ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים.
לְפָנָי וּלְפָנַיִם נִטְמָן וְנִגְנָו אוֹתוֹ
רֶשֶׁם. פִּיּוֹן שֶׁנִּגְנָו בּוֹ וְנִכְנָס לְתוֹכוֹ,
מִתְמַלֵּא בְּאוֹר. מֵאוֹתוֹ הָאוֹר
נוֹבְעִים אֲרוֹת, וְנִיצוֹצוֹת יוֹצְאִים
מֵאוֹתָם הַשְּׁעָרִים, וּמֵאִירִים הַכֹּל.
אוֹתוֹ הֵיכַל מְכַסֶּה בְּשֵׁשׁ יְרִיעוֹת.
אוֹתָן שֵׁשׁ יְרִיעוֹת הֵן חֲמֵשׁ. לְפָנָי
וּלְפָנַיִם אוֹתָן יְרִיעוֹת עוֹמְדָת
יְרִיעָה אַחַת רְקוּמָה, וּבְאוֹתָהּ
הִירִיעָה מִתְכַּסֶּה אוֹתוֹ הֵהֵיכַל,
מִפְּנֵי מִשְׁגִּיחַ וְרוֹאֶה הַכֹּל.

הַחֵיכֶל הַזֶּה הוּא פְּקִיחַת הָעֵינַיִם שֶׁלֹּא
יָנוּם. הוּא מִשְׁגִּיחַ תְּמִיד לְהָאִיר
לְמִטָּה מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ הִרְשָׁם.
אוֹתָהּ תְּבוּנָה, חֲכָמָה נִסְתָּרָת, רִצּוֹן
הִרְצוּנוֹת, (בְּקֶשֶׁת הַבְּקָשׁוֹת) הִזְיָה גְּנוּז
וְטָמוּן, וְלֹא הִתְגַּלָּה, עוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד,

לְתַתָּא, שְׁלִיט עַל תַּתָּאִי. אֱלֹהִים לְעִילָא, שְׁלִיט
עַל עִילָאִי. דָּא אִיהוּ רִזָּא דְאֱלֹהִים חַיִּים, (כ"א דְּבַר
אַחֵר בְּלֹא אִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים) דִּיאֲנָהִיר וְאֲדִלִּיק כָּל אֵינּוֹן
בּוֹצִינִין עִילָאִין וְתַתָּאִין, וּמִתְמָן נְפָקִין כָּל אֵינּוֹן
נְהוּרִין לְאַנְהָרָא.

תּוֹסֵפֶתָא

בְּטְמוּרוֹ דְטְמוּרִין, אֲתַרְשִׁים רְשִׁימוֹ חַד, דְּלָא
אֲתַחְזִי וְלֹא אֲתַגְלִיא. הֵהוּא רְשִׁימוֹ,
רְשִׁים וְלֹא רְשִׁים. מְאָרִי דְסַכְלָתְנוּ, וּפְקַחִין
דְּעֵינִין, לָא יְכַלִּין לְמִיקָם בִּיה. אִיהוּ קִיוּמָא
דְכֹלָא. הֵהוּא רְשִׁימוֹ אִיהוּ זְעִיר, דְּלָא אֲתַחְזִיא
וְלֹא אֲתַגְלִיא. קִיוּמָא בְרַעוּתָא, לְקִיוּמָא כֹלָא.
לְנִטְלָא מַה דְנִטְלָא, מִמֶּה דְלִית בִּיה רְשִׁימוֹ,
וְלֹא רַעוּתָא, דְּלָא אֲתַחְזִיא.

הֵהוּא רְשִׁימוֹ בְּעָא לְאַחְפִּיא גְרַמִּיה, וְעָבִיד
לִיה לְגְרַמִּיה, לְאַחְפִּיא בִּיה, חַד
הֵיכְלָא. הֵהוּא הֵיכְלָא אֲפִיק לִיה מְגְרַמִּיה,
וּמִתַּח לִיה בְּמִתִּיחוֹ רַב וְסָגִיא לְכָל סְטָרִין,
אוֹקִיר לִיה בְּלְבוּשֵׁי יָקָר, פִּתַּח לִיה חֲמִשִּׁין
תְּרַעִין.

לְגוֹ בְּגוֹ, אֲתַטְמַר וְאַתְגְּנִיז הֵהוּא רְשִׁימוֹ. פִּיּוֹן
דְּאַתְגְּנִיז בִּיה, וְעָאֵל בְּגוּיָה, אֲתַמְלִיא
נְהוּרָא. מַהֵהוּא נְהִירוֹ, נְכַעִין נְהוּרִין, וְנִצּוֹצִין
נְפָקִין מֵאֵינּוֹן תְּרַעִין, וְנְהָרִין כֹּלָא.

הֵהוּא הֵיכְלָא אֲתַחְפִּיא בְּשִׂית יְרִיעָן. אֵינּוֹן
שִׂית יְרִיעָן, אֵינּוֹן חֲמֵשׁ. לְגוֹ בְּגוֹ אֵינּוֹן
יְרִיעָן, קִיוּמָא חַד יְרִיעָא מְרַקְמָא, בְּהֵהוּא
יְרִיעָה אֲתַחְפִּיא הֵהוּא הֵיכְלָא, מִנִּיה אֲשַׁגַּח
וּחֲמָא לְכֹלָא.

הָאִי הֵיכְלָא אִיהוּ פְּקִיחָא דְעֵינִין, דְּלָא נִיִּים.
אִיהוּ אֲשַׁגַּח תְּדִיר לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, מְגוֹ
נְהִירוֹ דְהֵהוּא רְשִׁימוֹ. הֵהוּא סַכְלָתְנוּ, חֲכָמָתָא
נְהִירוֹ דְהֵהוּא רְשִׁימוֹ. רַעוֹ דְרַעוּתִין (כ"א

ברוך הוא מהמכוסה שבמכוסים
ברוך הוא לעולם ולעולמי עד, אמן.

(ע"כ התוספתא)

בא וראה, יתרו הוא שנתן עצה
למשה על תקון הדינים, כף צריך.
וסוד זה שהודה לו לקדוש ברוך
הוא וסדר לפניו תקון הדינים,
להראות מה שכתוב פי המשפט
לאלהים הוא, ולא לצד האחר.
והדינים נתנו לישראל, ולא
לאחר, שכתוב חקיו ומשפטיו
לישראל. ובא ראה, לא ינהג אדם
קלון באחר, ודבר הדיוט דבר
הוא, שהרי במשה כתוב וישמע
משה לקול חתנו וגו'.

וישמע יתרו וגו'. פתח ואמר
(תהלים יח) על פן אורך בגוים ה'
ולשמך אזמרה. דוד המלך אמר
את זה ברוח הקדש בשעה שראה
שכבוד הקדוש ברוך הוא לא
עולה בעליה ולא מתכבד בעולם,
אלא מצד שאר העמים.

ואם תאמר, הרי הקדוש ברוך
הוא לא מתכבד בעולם אלא
משום ישראל - כף זה ודאי, שהרי
ישראל הם היסוד של הגר להאיר,
אבל כששאר העמים באים
ומודים לו בשעבוד הכבוד של
הקדוש ברוך הוא, אז נוסף יסוד
הגר ומתחזק על כל מעשיו
בחבור אחד, ושולט הקדוש ברוך
הוא לבדו מעלה ומטה.

כמו זה כל העולם, אימה נפחד
נפל עליהם מלפני הקדוש ברוך
הוא. כיון שבא יתרו, שהוא כמר
עליון של כל יתר האלילים, אז
התחזק ושולט כבוד הקדוש ברוך
הוא על הכל.

משום שכל העולם, כששמעו
שמע גבורתו של הקדוש ברוך
הוא, זעו. וכלם היו מסתכלים

בעי רבעותיו) הרי גניז וטמיר, ולא אתגליא, קיימא
ולא קיימא. בריך הוא מטמיר דטמירו, בריך
הוא לעלם ולעלמי עד אמן. (ע"כ תוספתא).

תא חזי, יתרו הוא דיהב עיטא למשה, על
תקונא דדינין, הכי אצטריך. ורזא דא
דאודי ליה לקודשא בריך הוא, וסדר קמיה
תקונא דדינוי, לאחזאה מה דכתיב, (דברים א) פי
המשפט לאלהים הוא, ולא לסטרא אחרא.
ודינין לישראל אתייהבו, ולא לאחרא,
דכתיב, (תהלים קמו) חקיו ומשפטיו לישראל. ותא
חזי, לא ינהיג בר נש קלנא באחרא, ומלה
דהדיוטא, מלה (דף ט"ט ע"א) איהו. דהא במשה
כתיב, וישמע משה לקול חתנו וגו'.

וישמע יתרו וגו', פתח ואמר (תהלים יח) על פן
אורך בגוים יי' ולשמך אזמרה. דוד
מלכא אמר דא ברוח קדשא, בשעתא דחמא,
דהא יקרא דקודשא בריך הוא, לא אסתליק
בסליקו ולא אתייקרא בעלמא, אלא מסטרא
דשאר עמין.

ואי תימא, הא קדשא בריך הוא לא אתייקר
בעלמא, אלא בגיניהון דישראל. הכי
הוא ודאי, דהא ישראל אינון הוי יסודא
דשרגא לאנהרא, אבל בד שאר עמין אתאן
ואודן ליה, בשעבודא דיקרא דקודשא בריך
הוא, פדין אתוסף יסודא דשרגא, ואתתקף על
כל עובדוי. בחבורא חדא, ושליט קדשא
ברוך הוא בלחודוי עילא ותתא.

בגוונא דא, כל עלמא, דחילו ואימתא נפל
עלייהו מקמי קדשא בריך הוא. וכיון
דאתא יתרו, דאיהו כומרא עלאה, דכל טעוון
אחרנין, פדין אתתקף ושליט יקרא דקודשא
ברוך הוא על כלא.

בגין, דכל עלמא, בד שמעו שמע גבורתיה
דקודשא בריך הוא, זעו.

בִּיתְרוֹ שֶׁהוּא חָכֵם וּמְמַנֶּה גְדוֹל
שֶׁל כָּל אֱלִילֵי הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שָׂרְאוּ
שֶׁהוּא בָּא וְעוֹבֵד לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וְאָמַר עֵתָה יִדְעָתִי כִּי גְדוֹל
ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים, אֲזוּ כָּל־
הַתְּרַחֲקוּ מֵעֲבוֹדוֹתֵיהֶם וַיִּדְעוּ
שֶׁאֵין בָּהֶם מִמֶּשׁ, וְאֲזוּ הִתְכַּבְּדוּ
כְּבוֹד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַצְּדָדִים. וְלִכְּן
נִרְשְׁמָה פֶּרֶשֶׁה זוֹ בַּתּוֹרָה, וְרֵאשִׁית
הַפֶּרֶשֶׁה הִיא בּוֹ, בִּיתְרוֹ.

וְתָרוּ הִיא אֶחָד מִחֻמְי פֶּרְעָה.
לְפָרְעָה הָיוּ שְׁלֹשָׁה חֻמְיִם - אֶחָד
יִתְרוֹ, וְאֶחָד אֵיבּוֹ, וְאֶחָד בְּלַעַם.
אֶחָד יִתְרוֹ - שֶׁלֹּא הִיָּתָה עֲבוֹדָה
וּמְמַנֶּה וְשִׁמְשׁ וְכוּכָב שֶׁשׁוֹלֵט עַל
שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ הָעֲבוֹדָה
שֶׁרְאוּיָהּ לוֹ וְאוֹתוֹ הַשְּׁמוּשׁ שֶׁלוֹ.
בְּלַעַם הִיא מְכַשֵּׁף בְּכָל מִינֵי
כַּשְׁפִּים, בֵּין בְּמַעֲשֵׂה בֵּין בְּדַבּוּר.
אֵיבּוֹ הִיא פוֹחֵד בְּפַחַד, וּבְאֹתוֹ
פַחַד הִיא עֲקָרוֹ, מִשּׁוּם שֶׁדָּבָר
שֶׁלְמַעֲלָה, בֵּין שֶׁל קִדְשָׁה בֵּין שֶׁל
הַצֵּד הָאֲחֵר, לֹא יִכּוֹל אָדָם לְמַשֵּׁף
רוּחַ שְׁלַמְעֵלָה לְמַטָּה וּלְקָרֵב אֵלָיו
אֶלָּא בְּפַחַד, וַיִּכּוֹן לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ
בְּפַחַד וּבִשְׂבָרוֹן הַלֵּב, וְאֲזוּ יִמְשִׁיף
לְמַטָּה רוּחַ שְׁלַמְעֵלָה וְהִרְצוֹן
שֶׁהַצְּטָרִף.

וְאִם לֹא יֵשִׁים לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּפַחַד
לְאוֹתוֹ הַצֵּד, לֹא יוֹכֵל לְהִדְבִּיק בּוֹ
רְצוֹנוֹ, פָּרַט לְאוֹתָם הַצּוֹרוֹת
הַדְּקִיקוֹת, וְלֹא בְּכָל־ס, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ
בָּהֶם שְׁלִיטִים שְׂצָרִיכִים אֵלֵיהֶם
אֶת רְצוֹן הַלֵּב וְהַפַּחַד. כָּל שֶׁכֵּן
אוֹתָם דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים שְׂצָרִיף
אֵימָה וּפַחַד וּרְצוֹן יוֹתֵר.

וְתָרוּ הַצְּטָרִף עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ
הַצֵּד תְּמִיד, בֵּין בְּזִמְן שְׂצָרִיף לוֹ
לְאָדָם וּבֵין בְּזִמְן שֶׁלֹּא צָרִיף לוֹ,
כְּדִי שְׁאוֹתוֹ הַצֵּד יִדְבַק אֵלָיו
בְּשִׁעָה שְׂצָרִיף אוֹתוֹ. בְּלַעַם נִדְבַק
בְּאוֹתָם כַּשְׁפִּים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.
אֵיבּוֹ, בְּרַב אוֹתוֹ הַפַּחַד שֶׁלוֹ, חָזַר

וְכִלְהוּ הָיוּ מִסְתַּפְּלָן בִּיתְרוֹ, דְּאִיהוּ חֻפִּים וְרַב
מְמַנֶּה דְּכָל טַעֲוּוֹן דְּעֵלְמָא, כִּיּוֹן דְּחָמוּ, דְּאִיהוּ
אֶתָּא וּפְלַח לִיהַּ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא, וְאָמַר
עֵתָה יִדְעָתִי כִּי גְדוֹל יְיָ מִכָּל הָאֱלֹהִים, כְּדִין
כְּלָהוּ אֶתְרַחֲקוּ מִפּוֹלְחַנְיָהוֹן, וַיִּדְעוּ דְלִית בְּהוּ
מִמֶּשׁוּ. כְּדִין אֶתְיִיקַר יִקְרָא דְשִׁמְא קְדִישָׁא
דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּכָל סְטָרִין. וְעַל דָּא
אֶתְרָשִׁים פֶּרֶשְׁתָּא דָּא בְּאוֹרֵייתָא, וְשִׁירוֹתָא
דְּפֶרֶשְׁתָּא הָוָה בֵּיה בִּיתְרוֹ.

וְתָרוּ חַד מִחֻפִּימִין דְּפֶרְעָה הָוָה. תְּלַת חֻפִּימִין
הָוּוּ לִיהַּ לְפֶרְעָה, חַד יִתְרוֹ, וְחַד אֵיבּוֹ,
וְחַד בְּלַעַם. חַד יִתְרוֹ: דְּלֹא הָוָה פּוֹלְחָנָא
וּמְמַנֶּה וְשִׁמְשָׁא וְכוּכָב דְּשְׁלִיט עַל שׁוֹלְטָנְיָה,
דְּלֹא הָוָה יוֹדֵעַ פּוֹלְחָנָא דְּאֶתְחַזִּי לִיהַּ, וְהָהוּא
שְׁמוּשָׁא דִּילִיָּהּ. בְּלַעַם, הָוָה חִרְשָׁא בְּכָל מִינֵי
חֻרְשִׁין בֵּין בְּעוֹבְדָא בֵּין בְּמַלְאָה.

אֵיבּוֹ הָוָה דְּחִיל בְּדְחִילוֹ, וּבְהָהוּא דְּחִילוֹ הָוָה
עֲקָרָא דִּילִיָּהּ, בְּגִין דְּמַלְאָה דְּלַעֲלֵלָא, בֵּין
דְּקְדוּשָׁה, בֵּין דְּסְטָרָא אֲחֵרָא, לָא יִכִּיל בְּרַנְשׁ
לְאַמְשָׁכָא רוּחָא דְּלַעֲלֵלָא לְתַתָּא וּלְמַקְרַב
גְּבִיָּהּ, אֶלָּא בְּדְחִילוֹ. וַיִּכּוֹיֵן לְבִיָּה וּרְעוּתִיָּה
בְּדְחִילוֹ וּתְבִירוֹ דְּלַבָּא, וּכְדִין יִמְשִׁיף לְתַתָּא
רוּחָא דְּלַעֲלֵלָא וּרְעוּתָא דְּאַצְטָרִיף.

וְאִי לֹא יֵשׁוּי לְבִיָּה וּרְעוּתִיָּה בְּדְחִילוֹ לְהָהוּא
סְטָרָא, לֹא יִכִּיל לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיה רְעוּתִיָּה,
בְּרַ לְהִנֵּי טוֹפְסִי דְּקִיקִין, וְלֹא בְּכִלְהוּ, בְּגִין
דְּאִית בְּהוּ שְׁלְטָנִין, דְּאַצְטָרִיף לְגְבִיָּהוּ רְעוּתָא
דְּלַבָּא וּדְחִילוֹ. כָּל שֶׁכֵּן אֵינּוֹן מְלִין עֲלֵאִין,
דְּאַצְטָרִיף דְּחִילוֹ וְאֵימָתָא וּרְעוּתָא יִתִּיר.

וְתָרוּ אֲצָטְרִיף פּוֹלְחָנְיָה דְּהָהוּא סְטָרָא תְּדִיר,
בֵּין בְּזִמְנָא דְּאַצְטָרִיף לִיהַּ לְבַר נְשׁ, בֵּין
בְּזִמְנָא דְּלֹא אֲצָטְרִיף לִיהַּ, בְּגִין דְּהָהוּא סְטָרָא
יְהֵא דְּבִיק לְגְבִיָּהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאַצְטָרִיף לִיהַּ.

בלעם אתדבק באינון חרשין, כמה דאתמר. איזב בסגיאנו דההוא דחילו דיליה אהדר במצרים למדחל מקמיה דקודשא ברין הוא, כד חמא אינון גבורין ונסין, דעבד קדשא ברין הוא במצרים. יתרו, לא אהדר בכל דא, עד דנפקו ישראל ממצרים, וכל אינון קשרין וטפסין דקשירו מצראי, לא הוו פלום, ונפקו. ולבתר דטבע לון בימא, פדין תב, ואהדר לפולחנא דקודשא ברין הוא.

בלעם לא תב, ולא אהדר, דטנופא (ג"א דמפסא) דסטרא אחרא הוה מתדבק ביה, ועם כל דא אסתפלוחא דמרחיק הוה מסתפל, בגו ההוא טנופא (ס"א טפסא) ואתדבקוחא דסטרא אחרא. דהא בסטרא אחרא אית נהירו דקיק חד, דנהיר סחרניה, כמה דאת אמר (יחזקאל א) ונגה לו סביב. ודא אסתפלוחא זעיר (ועל דא) הוה מסתפל מרחיק, ולא בכלהו מלין.

וכד הוה מסתפל מלה זעיר מההוא נהירו, פבתר פותלא הוה, אמר ולא ידע מאי קאמר. והוה מסתפל בההוא נהירו בסתימו דעינא, ואתגלגל עינא, וחזי בר נש נהורא סתימא, ולא חזי. ורזא דא (במדבר כד) שתם העין, ואוקמוה שתם: סתום, וכלא חד.

דהא לית סטרא אחרא, דלית ביה (דף ס"ט ע"ב) נהירו דקיק זעיר מסטרא דקדושה, פגוונא דרוב חלמין, דבסגיאנות תבנא, אית חד גרעינא דחטין. פר אלין טפסי דקיקין חציפין, דכלהו מסאבי יתיר. ובהו הוה בלעם יודע.

ובאה חולקיה דמשה, דאיהו לעילא בכל קדושין עלאין, ואסתפל, כמה דלא אתייהב רשו לבר נש אחרא בעלמא לאסתפל. וכמה דבלעם הוה חמי

במצרים לפחד מלפני הקדוש ברוך הוא כשראה אותם גבורות ונסים שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים. יתרו לא חזר בכל זה, עד שיצאו ישראל למצרים. וכל אותם קשרים והצורות שקשרו המצרים, לא היו כלום, ויצאו. ואחר שטבע אותם בים, אז שב ויחזר לעבודת הקדוש ברוך הוא. בלעם לא שב ולא חזר, שטנפת (שצורת) הצד האחר הנה דבוק בו, ועם כל זה הנה מסתפל הסתפלוח של מרחק בתוף אותה טנפת (צורה) והדבקות לצד האחר, שהרי בצד האחר יש אור דקיק אחד שמאיר סביבו, כמו שנאמר (יחזקאל א) ונגה לו סביב. וזו הסתפלוח קטנה (ועל דא) הנה מסתפל מרחוק, ולא בכל הדברים.

ובשהיה מסתפל דבר קטן מאותו האור, זה היה כמאחרי הפתל. אמר ולא ידע מה אמר. והיה מסתפל באותו האור בסתימות העין, והעין מתגלגלת, ורואה האדם אור סתום ולא רואה. וסוד זה שתם העין, ופרשוה שתם - סתום, והכל אחד.

שהרי אין צד אחר שאין בו אור דקיק קטן מצד הקדושה, כמו רב החלומות, שברב התבן יש גרעין אחד של חטה, פרט לצורות הדקיקות הללו החצופות שכלם יותר טמאות, ובהם היה בלעם יודע.

אשר חלקו של משה, שהוא למעלה בכל הקדושות העליונות, והסתפל כמה שלא נתנה רשות לאדם אחר בעולם להסתפל. וכמו שבלעם היה רואה אור קטן דקיק כמאחורי הפתל מתוף אותו הצד האחר, אף כף משה מתוף

אשר חלקו של משה, שהוא למעלה בכל הקדושות העליונות, והסתפל כמה שלא נתנה רשות לאדם אחר בעולם להסתפל. וכמו שבלעם היה רואה אור קטן דקיק כמאחורי הפתל מתוף אותו הצד האחר, אף כף משה מתוף

נהירו זעיר דְקִיק כְּמַבְתֵּר כּוּתְלָא, מַגּוּ הֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא. אוּף הָכִי מִשָּׁה, מַגּוּ נְהִירוֹ עֵילָאָה רַב וְסִגְיָ, הָוָה חָמִי לְתַתָּא כְּמַבְתֵּר כּוּתְלָא, חַד חֲשׂוּכָא דְקִיק, דְאַתְחַזִּי לִיהַ. וְלֹאֵו בְּכָל זְמַנָּא, כְּמָה דְבַלְעִים לָא הָוָה מְסַתְּפַל הֵהוּא נְהִירוֹ בְּכָל זְמַנָּא.

וּבָאָה חוּלְקִיָּה דְמִשָּׁה נְבִיאָה מְהִימְנָא, מַה כְּתִיב בֵּיהַ, (שְׁמוֹת ג) וַיֵּרָא מִלְּאֲנָן יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּפֶה. הַסֵּפֶה וְדָאִי הָוָה בְּגוּ הֵהוּא קְדוּשָׁה וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהַ. דְכִלְא אַתְדַּבֵּק דָּא בְדָא, טְהוּר וְטָמֵא, לִית טְהוּר אֲלֵא מַגּוּ טָמֵא. וְרָזָא דָּא, (אִיּוֹב יד) מִי יִתֵּן טְהוּר מִטָּמֵא. קְלִיפָּה וּמוֹחָא דָּא בְדָא סְלִקָּא. וְדָא קְלִיפָּה לָא יִתְעַדִּי וְלֹא יִתְבַּר, עַד זְמַנָּא דִּיקוּמוּן מִתִּין מַעֲפָרָא, כְּדִין יִתְבַּר קְלִיפָּה, וְנְהִירוֹ יְנְהִיר בְּעֵלְמָא בְּלֵא סְתִימוֹ מַגּוּ מוֹחָא. זְכָאִין אֵינּוּן צְדִיקָאֵי בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וְאַתְ שְׁנֵי בְּנֵיהַ, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְכִי בְּנֵיהַ וְלֹא בְּנֵי שֶׁל מֹשֶׁה? אֲלֵא מִשׁוּם שְׁהִיא הַשְּׁתַּדְלָה אַחֲרֵיהֶם בְּלִי בַעֲלָה, קָרָאָה לְהֶם הַתּוֹרָה בְּנֵיהַ וְלֹא בְּנֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אַף עַל גַּב שְׁבִנֵי מֹשֶׁה הִיּוּ, דְּכַר אֲמַת בְּנֵיהַ וְדָאִי. רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר, הָרִי מֹשֶׁה הִיּוּ מְזֻדְוּג בְּמָקוּם אַחַר קְדוּשׁ עֲלִיּוֹן, וְלֹא כְּבוֹדוֹ לְקָרָא לְהֶם בְּנֵי. עַלְשׁוּ, אַף עַל גַּב שְׁבִנֵי הִיּוּ, מִשׁוּם כְּבוֹד אוֹתוֹ מְקוּם שְׁהַזְדוּג בּוּ, קָרָא לְהֶם כָּאֵן בְּנֵיהַ, וְאַחַר כֵּן קָרָא לְהֶם בְּנֵי. מַה הַטְעַם? מִשׁוּם שְׁאוּתָהּ הַשְּׁעָה שְׁהַגִּיעוּ, הִיּוּ מִשָּׁה מְדַבֵּר בְּשִׁכְיִנָּה. אַחַר שֶׁנִּפְרַד וַיֵּצֵא אֶל חֲמִיּוֹ, אֲזַ כְּתוּב וַיֵּבֵא יִתְרוֹ חֲתָן מִשָּׁה וּבְנֵי וְאִשְׁתּוֹ וְגו'.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, אֲלֵעָזָר אֲלֵעָזָר, אֲנָא חֲמִינָא כְּפַרְשֵׁתָא דָּא, דְאַתְ שְׁאֲרֵי מְלָה כְּדָקָא יְאוּת, וְסִיּוּמָא לָאו הָכִי. וְדָאִי

אור עליון גדול ורב היה רואה למטה כמאחורי הכתל חשף דקיק אחד שנראה לו, ולא בכל זמן, כמו שבלעם לא היה מסתפל באותו אור בכל זמן.

אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן, מה כתוב בו? (שמות א) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. הסנה היה ודאי בתוך אותה קדשה, ונדבק בו. שהכל נדבק זה בזה, טהור וטמא. אין טהור אלא מתוך טמא.

יכוד זה - (איוב יד) מי יתן טהור מטמא. קלפה ומח עולים זה בזה, וקלפה זו לא תזוז ולא תשבר עד הזמן שבו יקומו המתים מן העפר, אז תשבר הקלפה, ואור יאיר בעולם בלי סתר מתוך המת. אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

ואת שני בניה, אמר רבי חזי, וכי בניה ולא בניה של משה? אלא משום שהיא השתדלה אחריהם בלי בעלה, קראה להם התורה בניה ולא בניה. אמר רבי יוסי, אף על גב שבני משה היו, דבר אמת בניה ודאי. רבי אלעזר אמר, הרי משה היה מזדווג במקום אחר קדוש עליון, ולא כבודו לקרא להם בניה. עלשו, אף על גב שבניו היו, משום כבוד אותו מקום שהזדווג בו, קרא להם כאן בניה, ואחר כך קרא להם בניה. מה הטעם? משום שאותה השעה שהגיעו, היה משה מדבר בשכינה. אחר שנפרד ויצא אל חמיו, אז כתוב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו וגו'.

אמר רבי שמעון, אלעזר אלעזר, אני רואה שבפרשה הזו שאתה מתחיל את הדבר כראוי, אף הסיים לא כף. ודאי בשביל כבוד

בפרשתא דא, דאת שארי מלה כדקא יאות, וסיומא לאו הכי. ודאי

בְּגִין יִקְרָא דְשְׁכִינְתָּא, אֲזִדְיוּגוּתָא עֲלָאָה
דְּאֲזִדְיוּג בֵּיהּ בְּמִשָּׁה, כְּתִיב בְּנִיָּה. וְאִי תִימָא,
וְהָא כְּתִיב וַיְבֹא יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ
אֶל מֹשֶׁה. כֹּלָּא אִיהוּ כֹּלְלָא חֲדָא. וּבָנָיו, בְּנָיו
דִּיתְרוֹ, דְּהָא לְבַתָּר דְּאִתָּא מֹשֶׁה לְגַבִּיהּ, הוּוּ
לִיהּ בְּנִין.

הַשְּׁכִינָה, הַזְדַּיּוּגוּת הַעֲלִיּוּנָה
שְׁנַדְדִּיגָה בְּמִשָּׁה, כְּתוּב בְּנִיָּה. וְאִם
תֵּאמֶר, וְהָרִי כְּתוּב וַיְבֹא יִתְרוֹ חֲתָן
מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל מֹשֶׁה?
הַכֹּל הוּא כֹּלְלָא אֶחָד. וּבָנָיו - בְּנָיו
שֶׁל יִתְרוֹ, שְׁהָרִי לְאַחַר שְׂבָא אֱלִיו
מֹשֶׁה, הֵיוּ לוֹ בְּנִים.

וְהָכִי הוּוּ בְּיַעֲקֹב, דְּכִיּוֹן דְּאִתָּא לְגַבִּיהּ דְּלָבָן,
וְשׁוּי דִּיּוֹרִיָּה בֵּיהּ, הוּוּ לִיהּ בְּנִין. אוּף
הָכָא מֹשֶׁה, כִּיּוֹן דְּשׁוּי דִּיּוֹרִיָּה בְּיִתְרוֹ, הוּוּ לִיהּ
לִיתְרוֹ בְּנִין וְכֹל בִּיתִיָּה אִיִּיתִי עֲמִיָּה, לְמִיעֵל
לוֹן תְּחִוּת גְּדַפִּי דְשְׁכִינְתָּא, וְיִתְרוֹ אָמַר לְמֹשֶׁה,
אֲנִי חוֹתְנָךְ יִתְרוֹ כֹּא אֱלִיךָ וְאִשְׁתְּךָ וְשׁוּי בְּנִיָּה
עֲמָה, וְשׁוּי בְּנִיָּה כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב וְשׁוּי בְּנִיָּה.
(ס"א וַיְבֹא יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה וּבָנָיו) בְּנִין הוּוּ לִיהּ לִיתְרוֹ,
דְּכְתִיב, (שׁוֹפְטִים א) וּבְנֵי קְנִי חֲתָן מֹשֶׁה עֲלוֹ מְעִיר
הַתְּמָרִים וּבְנֵי שָׂבַק עִם מֹשֶׁה.

וְכֹךְ הִיָּה בְּיַעֲקֹב, שְׁכִינֵן שְׂבָא אָל
לָבָן וְשֵׁם בּוֹ אֶת דִּיּוֹרוֹ, הֵיוּ לוֹ
בְּנִים. אָף כֹּאֵן מֹשֶׁה, כִּיּוֹן שְׁשֵׁם
דִּיּוֹרוֹ בִּיתְרוֹ, הֵיוּ לִיתְרוֹ בְּנִים,
וְאֵת כֹּל בִּיתוֹ הִבִּיא עֲמוֹ לְהַכְנִיסָם
תַּחַת כְּנַפֵּי הַשְּׁכִינָה. וְיִתְרוֹ אָמַר
לְמֹשֶׁה, אֲנִי חוֹתְנָךְ יִתְרוֹ כֹּא אֱלִיךָ
וְאִשְׁתְּךָ וְשׁוּי בְּנִיָּה עֲמָה. כְּתוּב
וְשׁוּי בְּנִיָּה, וְלֹא כְּתוּב וְשׁוּי בְּנִיָּה.
(וַיְבֹא יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה וּבָנָיו) בְּנִים הֵיוּ לוֹ
לִיתְרוֹ, שְׁכְּתוּב (שׁוֹפְטִים א) וּבְנֵי קְנִי
חֲתָן מֹשֶׁה עֲלוֹ מְעִיר הַתְּמָרִים.
וּבְנֵי הַשָּׂאִיר עִם מֹשֶׁה.

וַיְבֹא יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה. פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה ב)
וְהִלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלָה
אֶל הַר יְיָ וְגו' . הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אֶתְרָ.
אָבֵל זְמִינִין שְׂאָר עַמִּין לְמַהֲוֹ וּלְכַתְתָּא
רְגִלִּיָּהוּ, לְמִיעֵל תְּחִוּת גְּדַפִּי דְשְׁכִינְתָּא. לָכוּ
וְנַעֲלָה, כֹּל טַעֲוּוֹן דְּעֲלָמָא אִית לֹן יְרִידָה,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא מָאן דְּאִתְדַבֵּק בֵּיהּ, אִית
בֵּיהּ עֲלִיָּה.

וַיְבֹא יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה ב) וְהִלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ
לָכוּ וְנַעֲלָה אֶל הַר יְיָ וְגו' . פְּסוּק
זֶה פֶּרְשׁוּהוּ בְּכַמָּה מְקוּמוֹת. אָבֵל
עֲתִידִים שְׂאָר הָעַמִּים לְלַכֵּת
וּלְכַתֵּת רְגִלִּיהֶם לְהַכְנִיס תַּחַת כְּנַפֵּי
הַשְּׁכִינָה. לָכוּ וְנַעֲלָה - כֹּל אֱלִילִי
הָעוֹלָם יֵשׁ לְהֶם יְרִידָה, וּמִי
שְׁנַדְדֵּק בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵשׁ לוֹ
עֲלִיָּה.

אֶל הַר יְיָ, דָּא אַבְרָהָם, דְּכְתִיב, (בראשית כב) אֲשֶׁר
יֵאמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְיָ יִרְאָה, דְּהָא אַבְרָהָם
קָרִי לִיהּ הַר. מַה הַר הַפְּקִירָא לְכֹל מָאן דְּבַעֵי
בְּעֲלָמָא, אוּף אֶתְר דָּא קְדִישָׁא, הַפְּקִירָא
לְקַבְּלָא לְכֹל מָאן דְּבַעֵי בְּעֲלָמָא. אֶל בֵּית, דָּא
יַעֲקֹב, דְּקָרָא לְהָאִי אֶתְר בֵּית, דְּכְתִיב, (בראשית כח)
אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים.

אֶל הַר ה' - זֶה אַבְרָהָם, שְׁכְּתוּב
(בראשית כב) אֲשֶׁר יֵאמֵר הַיּוֹם בְּהַר
ה' יִרְאָה, שְׁהָרִי אַבְרָהָם קָרָא לוֹ
הַר. מַה הַר הַפְּקִירָא לְכֹל מִי שְׂרוּצָה
בְּעוֹלָם, אָף מְקוֹם קְדוֹשׁ זֶה הַפְּקִירָא
כְּנַגְדָּא כֹּל מִי שְׂרוּצָה בְּעוֹלָם. אֶל
בֵּית - זֶה יַעֲקֹב, שְׁקָרָא לְמְקוֹם זֶה
בֵּית, שְׁכְּתוּב (שְׁמׁוֹת) אֵין זֶה כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים.

דְּבַר אַחַר הַר וּבֵית - אָף עַל גַּב
שְׁהַכֵּל דְּרַגְזָה אַחַת, מַעֲלָה לְזוֹה מִן
זֶה. הַר לְשָׂאָר הָעַמִּים, כְּשְׂבָאִים

דְּבַר אַחַר, הַר וּבֵית, אָף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד
דְּרַגְזָא, (דף ע"א) סְלִיקוּ לְדָא מִן דָּא, הַר, לְשָׂאָר עַמִּין, כֹּד אִתָּא

להפגס תחת כנפיו. בית לישראל, להיות עמם כמו אשה לבעלה, בדיוור אחד בשמחה, ורובצת עליהם פאם על הבנים.

בא וראה מה פתוב פאן ביתרו, ויבא יתרו חתן משה ויבניו ואשתו אל משה וגו'. פיון שפתוב אל משה, למה פתוב אל המדבר? אלא העקר של הכל למה שהיה פא, אל המדבר. ומהו? הר האלהים, שזהו מקום לגרים להתגיר. ועל זה פתוב אל משה אל המדבר. למשה לגיר אותם ולהכניסם תחת כנפי השכינה. אל המדבר היו באים, שהוא הר האלהים, לעשות בהם נפשותם. וכן עומד אותו מקום בסוד של הר, שכל מי שרוצה זוכה בו. ונקרא גר צדק. והרי בארנו, גר - אף על גב שנדבק במקום קדוש עליון זה, פיון שעוב את עמו ואת אבותיו (ונדבק בביתו), גר (צדק) נקרא, כמי ששם מדורו במקום שלא הפיר מקדם לכן.

רוא ררוין

ואתה תחזה מכל העם. זה ספר תולדות אדם. זה ספר מאותם ספרים נסתרים ועמקים (זה ספר מאותם נסתרים ועמקים). אמר רבי שמעון, הרמתי ידי בתפלה למי שפרא את העולם, שאף על גב שבפסוק הזה גלו הראשונים נסתרות עליונים, יש להתבונן ולעין בסודות של ספר אדם הראשון שמשם נמשך ספרו הגנוז של שלמה המלך.

זה - שהכל תלוי בו. זה - עץ החיים. זה - ולא אחר שגלה. (מהו) זה - כמו שנאמר (שמות יב) החדש הזה לכם ראש חדשים. זה ניסן ולא אחר.

זה ספר - להתבונן ולגלות תולדות אדם, עץ שמגלה תולדות אדם ועושה פרות להוציא עולם. זה ספר - לדעת חכמה נסתרת ועמקה, שנמסרה לאדם הראשון

לאעלא תחות גדפוי. בית, לישראל, למהוי עמהון פאתתא בבעלה. בדיורא חד בחדוה, ורביעא עליהו פאימא על בנין.

הא חזי מה כתיב הכא ביתרו ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה וגו' פיון דכתיב אל משה אמאי כתיב אל המדבר. אלא עיקרא דכלא למה דהוה אתי אל המדבר. ומאן איהו הר האלהים דדא איהו אתר לגיורי לאתגיירא ועל דא כתיב אל משה אל המדבר למשה לגיירא לון ולאעלא לון תחות גדפי שכינתא אל המדבר הוה אתיין דאיהו הר האלהים למעבד נפשוייהו.

ובגין פך קיימא ההוא אתר, ברזא דהר דכל מאן דאתי זכי ביה. ואקרי גר צדק. והא אוקימנא, גר, אף על גב דאתדבק באתר דא עלאה קדישא, פיון דשבק עמיה ואבהותי (ואתדבק בביתו), גר (צדק) אקרי, פמאן דשוי מדוריה באתר דלא ידע מקדמת דנא.

רוא ררוין

ואתה תחזה מכל העם. (שמות יח) זה ספר תולדות אדם. דא ספר מאינון ספרין, סתימין ועמיקין, (נ"א דא ספרא מאינון סתימין ועמיקין) אמר ר' שמעון, ארימית ידי בצלו למאן דברא עלמא, דאף על גב דבהאי קרא גלו קדמאי סתימין עלאין, אית לאסתכלא ולעינא ברזין דספרא דאדם קדמאה, דמתמן אתמשכא ספרא גניזא דשלמה מלכא.

זה: דתלגא ביה פלא. זה: אילנא דחיי. זה: ולא אתרא דגלי. (פאי) זה: פמה דאת אמר, (שמות יב) החדש הזה לכם ראש חדשים, זה ניסן ולא אתרא.

זה ספר, לאשגחא ולגלאה תולדות אדם, אילנא דגלי תולדות אדם, ועביד איבין לאפקא לעלמא. זה ספר,

אדם ועושה פרות להוציא עולם. זה ספר - לדעת חכמה נסתרת ועמקה, שנמסרה לאדם הראשון

בְּדִיּוּקָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם. חֲכָמָה זֹו נִמְסְרָה לְשִׁלְמָה הַמְּלָךְ, וַיִּרְשׁ אוֹתָהּ וַכָּתַב בְּסִפְרָיָהּ.

לְמַדְנֵנו שְׁמֹשֶׁה הִתְקַשְׁה בְּזוֹה, עַד שֶׁבָּאָה שְׁכִינָה וּלְמַדָּה אוֹתוֹ, וְהִיא רָאָתָה וּבְחִרָה אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הִלְלוּ שְׁנֵרָאִים בְּפָרְצוּף, וְשֵׁם מֹשֶׁה לְמַד אֶת הַחֲכָמָה הַזֹּו וְנִכְנַס לְתוֹכָהּ. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וְאִתָּה תַחֲזוּה מִכָּל הָעָם. הֵהוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים קב) וְאִתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתְמוּ. (נחמיה ט) וְאִתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלָם.

(תהלים ג) וְאִתָּה ה' מִגֵּן בְּעַדִּי. וְאִתָּה תַחֲזוּה, וְתִתְבּוֹנֵן בְּזוֹה. אִתָּה וְלֹא אַחֵר, לְדַעַת וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּשֵׁשִׁים רְבּוּא. בְּשֵׁשֶׁה צְדָדִים יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן. בְּדִיּוּקָנוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וְלְדַעַת הַחֲכָמָה עַל בְּרִיָּהּ. וְאַלֶּה הֵם בְּשִׁעַר, בְּעֵינַים, בַּחֲטָם, בְּשִׁפְתַיִם, בְּפָנִים, בְּיָדַים, בְּאוֹתָם שְׁרִטוּטֵי הַיָּדַים. וּבְשִׁשֶׁת הַצְּדָדִים הִלְלוּ כְּתוּב וְאִתָּה תַחֲזוּה.

לְמַנְדַע חֲכָמָתָא סְתִימָא וְעַמִּיקָא, דַּאֲתַמְסַר לְאָדָם קַדְמָאָה, בְּדִיּוּקָנָא דְבְנֵי נְשָׂא, חֲכָמָתָא דַּא אֲתַמְסַר לְשִׁלְמָה מְלָפָא, וַיִּרִית לָהּ וַכָּתַב בְּסִפְרָיָהּ.

אוֹלִיפְנָא, דְּמֹשֶׁה אֲתַקְשִׁי בְּדָא, עַד דַּאֲתַת שְׁכִינְתָא וְאוֹלִיפַת לִיָּה, וְהִיא חֲמַאת וּבְרִירַת לְכָל אֵינּוֹן גּוֹבְרִין דַּאֲתַחֲזוּן בְּפָרְצוּפָא, וְתַמָּן אוֹלִיף מֹשֶׁה חֲכָמָתָא דַּא, וְעִיל בְּגוּיָה, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וְאִתָּה תַחֲזוּה מִכָּל הָעָם. הֵהוּא דְכָתִיב בִּיָּה (תהלים קב) וְאִתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתְמוּ. (נחמיה ט) וְאִתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלָם. (תהלים ג) וְאִתָּה יי' מִגֵּן בְּעַדִּי.

וְאִתָּה תַחֲזוּה, וְתִסְתַּפַּל בְּהָא. אַנְתָּ, וְלֹא אַחֵרָא, לְמַנְדַע וְלֹאֲסַתְפָּלָא בְּשִׁתִּין רְבּוּא. בְּשִׁית סְטָרִין אִית לְאֲסַתְפָּלָא. בְּדִיּוּקָנִין דְבְנֵי נְשָׂא, וּלְמַנְדַע חֲכָמָתָא עַל בְּרִיָּיָהּ. וְאַלִּין אֵינּוֹן בְּשִׁעְרָא. בְּעֵינִין. בַּחֲטָמָא. בְּשִׁפּוּן. בְּאִפִּין. בְּיָדִין. בְּאֵינּוֹן שְׁרִטוּטִין דְּיָדִין. וּבְשִׁית סְטָרִין אֲלִין, כְּתִיב וְאִתָּה תַחֲזוּה.

מכאן והלאה אין תרגום והשורה רחבה, עד פסקה המתחילה עד הכא, כל אינון רזין דתולדות אדם

וְאִתָּה תַחֲזוּה, בְּשִׁעְרָא,

השלמה מההשממות (מובא בח"א סימן מה)

בְּשִׁעְרָא, בְּגוּוֹנִין דְּשִׁעְרָא. בְּאֲרִיכוּ דְּשִׁעְרָא. בְּקַמִּיטוּ דְּשִׁעְרָא. בְּמַצְחָא, בְּקַמִּיטוּ דְּמַצְחָא, בְּאֲרִיכוּ, בְּפּוֹתִיא. בְּשְׁרִטוּטִין. בְּאוֹדְנִין, בְּשִׁעְרָא דְנִחִית עַלְיָהּ, אוֹ תַחֲזוּתִיָּהּ, אוֹ אַבְתְּרִיָּהּ דְּאוֹדְנִין. בְּאֲנָפִין. בְּעֵינִין. בְּגוּוֹנִין דְּעֵינִין. בְּקַרְיָצִין דְּעַל עֵינִין. וְכָל נְבִיאָא לֹא הוּוּ מְשִׁיגִין לְנְבוּאָה דַּאִיָּה בְּרַתָּא דְּמְלָפָא, וְלֹא מְשִׁיגִין לָהּ בְּכָל אֲתַר, כְּמוֹ מֹשֶׁה. **אֲלֵא,** מְנַהוֹן הוּוּ מְשִׁיגִין לָהּ בְּרִישׁ"א. מְנַהוֹן בְּאֲדִנִּין בְּשִׁמְיעָה. מְנַהוֹן בְּעֵינִין בְּרִאָּה. מְנַהוֹן בַּחֲטָמָא בְּרִיחָא. מְנַהוֹן בְּאֲנָפִין בְּדְבוּ"ר מְנַהוֹן בְּיָדִין לְקַבְּלָא דוֹרוֹן. מְנַהוֹן בְּרַגְלִין הִדָּא הוּא דְכָתִיב (יחזקאל ב) בֵּין אָדָם עֲמוּד עַל רַגְלָהּ.

אֲלִין דְּקִימִין בְּצִלּוֹתָא בְּעַמִּידָה וּמְטְרוֹנִיתָא קָמַת בְּגִינִיָּהּ בְּגִין דַּאֲלִין דַּאֲתַקְרִיאוּ רַגְלִין אֵינּוֹן עַבְדִּין בְּג' רֵאשׁוֹנוֹת וּבְג' אַחֲרוֹנוֹת וּבְאֲמָצְעִיּוֹת דְּצִלּוֹתָא וּבְגִין דַּא צְרִיף עַבְדָּא לְמַהוּי בְּעַמִּידָה קָדָם מְטְרוֹנִיתָא אוֹ קָדָם מְלָפָא וּמְטְרוֹנִיתָא דְתַהָא יִתְבָּא וּבְזַמְנָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים כְּלָהוּ נִפְקִי רַגְלִין וּפְקָה דַּאֲתָא אָמַר (שמות ו' י"ב) כִּשְׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי וּכְלָהוּ הוּוּ עַבְדִּין כְּמָה דַּאֲתָא אָמַר (ויקרא כ"ה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַבְדִּים, מִיָּד דַּאֲתָא מֹשֶׁה קָרָא לוֹן בְּנִין. הִדָּא הוּא דְכָתִיב (שמות ד') בְּנֵי כְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל:

קם חד סבא מאלין דנחתו ממתיבתא ואמר בוצינא קדישא והא בתר דנפקי ישראל ממצרים, קרא לון עבדין. אמר, ודאי הכי הוא. אבל הוּוּ בהון דאתקריאו בנין ובהון הוּוּ עבדין, ובהון עם. כמה דאת אמר, שלח את עמי אבל עבדין הוּוּ שש מאות אלף רגלי. אמר זבאה חולקא דבוצינא קדישא דהכי נהרא ביה אורייתא. לבתר דהוּוּ נפקין פליג לון קדשא בריה הוא לתלת סטרין. בנין לסטרא חד. עבדין לסטרא חד. עמא לסטרא חד. והא אוקמוה. ובגין דא רגליין. עליהו אתמר (תזקאל ב') בן אדם עמוד על רגליה ואי עאלין בצלותא בדחילו ורחימו דיי"ה הא היכלא אתפתחת לגבייהו כמה דאת אמר (תהלים ג"א) אדני שפתי תפתח: (ער כאן מהחשטות).

בקמיון דמצחא, באלין קריצין דעל עינין. מפל העם, בעינין. בדוקין דעינא, ובקמיטין דתחות עינא. אנשי חיל, דבהו חילא למיקם בהיכלין דמלכא. בציהבו דאפין. באפין, בקמיטו דאפין. ברשימו דבהו בדקינא. שנאי בצע, בדין, בשרטוטי דין, רשימין דבהו. וכלהו שית סטרין רמיזין הכא, דאתמסרו למשה, לאסתפלא ולמנדע חכמתא סתימאה, וחכמתא דא, גרפן זכאי קשוט פדקא יאות, זבאה חולקיהון.

בתיב (איוב י') עור ובשר תלבישני וגו', בגוונא דא עבד קדשא בריה הוא לעילא, דרגין על דרגין, אלין על אלין, סתימין גו סתימין, וחילין ורתיכין, אלין על אלין, הכי עביד בכל אינון, ערקין וגידין, ואלין אינון גרמין, וקיימין בקיימא דדרגין עלאין, ואלין אקרון בשר, דרגין ושלטנותא דקץ כל בשר, וכל אינון דאתהנון מתננא דבשר, דריחין דקרנבין, ואחרנין דשלטין בבשר. ועילא מפלהו עור, משכא (דאתפשטותא דרקיעא ואיהו עור משכא) דחפי על כלא.

בגוונא דעבד קדשא בריה הוא ככבים ומזלות במשכא דרקיעא, לאסתפלא בהו, ואינון אתת השמים, ולמנדע בהו חכמתא. הכי עבד קדשא בריה הוא בבני נשא, רשימין וקמיטין בהווא פרוצופא דאדם, כאינון ככבים ומזלות, למנדע ולאסתפלא בהו חכמתא סגיא, ולא תנהגא בהו גופא.

כמה דמתחלפי במשכא דרקיעא, חיוזו דככבא ומזלי, לפום עובדין דעלמא, הכי מתחלפין חיוזו דרשימין וקמיטין במשכא דבר נש, לפום עובדוי מזמן לזמן. ומלין אלין לא אתמסרו אלא לזכאי קשוט, למנדע ולא לפא חכמתא סגיא.

זה ספר תולדות אדם, מזמן לזמן, לפום עובדוי דאדם, הכי אתילידו, ואתרשימו ואתחלפו ביה רשימין מזמן לזמן. דהא בזמנא דרוח קדשא שריא בגויה, הכי עביד תולדות, ואחזי רשימין ההוא רוח לבר.

ובזמנא דמתעברא וזו מניה רוח קדשא, ואתיא רוח מסאבא, וההוא רוח מסאבא הוא מבשפשא בגויה, ואחזי לבר חיוזו ורשימין ידיעאן, דאשתמודעין ביה בקמיטין במשכא לבר. (ואף על גב דשערא ומצחא וחוטמא ועיניו, וכל אינון סימניו, קיימין על קיימיהו.)

זר"ה פס"ץ, את דא דמתחלפא תדיר בהא חכמתא. באת זי"ן, מלה דקיימא בשערא הוה וסימניה זי"ן, ומאני קרבא דשמשון, בשערא. ודא הוא נזרא דאלהים עליה.

שערא דקיימא לאשתמודעא, ותליא. דא קיימא באת ז', ואתחבר ביה את צ'. דא עאל ואפיק ס'.

אי שערא דא תליא ואוכם, ובמצחא תלתא שרטוטין מסטרא דימינא, ותרין משמאלא, ולא מתחברן אלין באלין. בסטר ימינא אית תלתא רשימין דיקיין, דעברין עלייהו. ואינון שבילין למעבר על אינון שרטוטין אחרנין. ובסטר שמאלא חמש, וחד מניה זעיר בארפיה. דא קיימא בגו את ז' ואת י'. כדין תשפח קריצין תקיפין דעל חורי עינוי, דמתחברן דא בדא.

דא איהו בר נש מאריה דרוגזא, ולא בבהילו, ונייחא דיליה בעפוכא. חשיב בגרמיה דאיהו חפים. ולא חכי. זקיף רישא לאסתפלא תדיר. מארי מצותא לבר. בביתיה לאו חכי. אורייתא לא חשיב לאסתפלא בה. מלין דבני נשא חשיבין עליה כמטול, ואתיב מלין תקיפין עליהו.

ואי מתפרשן קריצין דא מן דא, מוט ולא מוט, כדין תשפח במצחא לסטרא דימינא, תרין שרטוטין רברבין וחד זעירא, ותרין רשימין זעירין דעאלין בינייהו לפותיא. ולסטרא שמאלא תרין, חד רברבא, וחד זעירא, וחד רשימו זעיר דעאל כחד ולא מטי לתניינא.

דא איהו מאריה דרוגזא, לפום שענתא אתמלי רוגזא, ולפום שענתא שכיף רוגזיה, ומארי קטטא בביתיה, ולא ברוח נייחא. זמנא חדא בעלמא (נ"א ביומ"ו) אתיב תוקפין לבני נשא. אסתפל לתתא. מצחיה קמיט ברוגזיה, ודמי ככלבא, ומיד שכיף ואתיב רכיכין. דא איהו בר נש, דרוחא דיליה ורעותא דיליה, לאשתדלא בסחורתא (עורא ד) ומגדה בלו והלף ובאשתדלותיה, סליק לממונא. דהא אתחלף את י' באת ס'.

ואי מתפרשן קריצין דא מן דא, ושערין אחרנין עיילין בין דא לדא זעירין. דא נטיר דכבו סגי תדיר. טב איהו בביתיה. וחדוי ועציב בכני נשא, דא קיימא בין י' ובין ס'. טמיר ממוניה. לא בעי לאגלוני, ולא תגלי בעוכדוי. קמצן איהו. ושעריה גביל דא עם דא, ותלייא. לא חשיב גרמיה למלפש כדקא יאות. מה דלביש לא אתתקן ביה. מצחיה רברבא, תלת שרטוטין בימינא, וארבע בשמאלא תרין רשימין עיילין בינייהו.

דא כד מליל פשיט משכא דמצחא, ואינון שרטוטין לא אתחזון כל כה. כפיף רישיה אזיל. ימינא מניה שמאלא. שמאלא מניה ימינא. עציב תדיר אנניא איהו, מאריה דלישנא

בישא. חשיב גרמיה חפים בכל עוכדוי. מארי דכבו בכל אינון דמשדלן באורייתא. בדרועא שמאלא, אית ליה רשימא אוכמא, וארבע שערין זעירין בה, ותרין רברבין דתליין ביה סומקין. שערא שעיע ותלי, ואיהו, לאו סומק, ולא אוכם, מצחא דיליה לא רב ולא זעיר. דא קיימא בין את ס', ובין את י' פלילא באת ז'.

חד שרטוטא רב במצחיה, דאזלא כפותיא, מסטרא דא לסטרא דא. תרין שרטוטין אחרנין,
אבל לא רשימין כל פה, דהא לא קיימין מסטרא דא לסטרא דא, כהאי. ארבע קמיטין
זעירין קיימין, בין תרין קריצין, על רישא דחוטמא לעילא.

דא איהו מאריה דחדוה, חפים, פקית, וותרן במקוניה, בכל מה דאשתדל למנדע איהו
חפים. לפום שעטא רגז, ולפום שעטא נח רוגזיה, לא נטר דכבו לעלמין. לזמנא טב,
ולזמנא לאו הכי כל פה, קאים במתקלא. פד תב למאריה, מאריה אחיד בידיה, וסליק
ליקר סגנא. פלא צריכין ליה. את ס' אזלא לדידיה תדיר נתיר מאת י'. כל אינון דייעטין
עליה עיטא בישא, לא מצליחין, ולא אתקנים ההוא עיטא, ולא נכלין לאבאשא ליה.
אתחזי רמאה ולא הכי הוא. את ס' ואת י' מגיחין עליה, ובגין כך סליק ונחית. פד תב
למאריה, את ס' נצח, ואתעביד רעותיה בכללא. רחמן איהו. ובכי פד אתמלי רחמין.

חד רשומא אית ליה בדרועא ימינא, וקיימא פרצופא, ולית עליה שערין פלל. ואי שערא
קמיטא, ולא תלי תחות אודנין, ואיהו קמיט לעילא מאודנין דא קיימא במלוליה.

מצחיה רב ולא כל פה. שרטוטין דיליה חמש. תלת עברין מסטרא דא לסטרא דא, ותרין
לא עברין. מארי קטטה איהו, ובביתיה נתיר. כל עובדוי בבהילו, אתחזי טב, ולא
הכי. שבח גרמיה במה דלא אית ביה. דא קאים באת ז' לחוד, וסליק למרחיק באת צ'
לחוד, מטי ולא מטי את ס' לית ביה פלל. וותרן במלוליה ולא נתיר, אעיל גרמיה במה
דלא אתחזי ליה, מאן דאשתתף בהדיה, אצטריף לאסתמרא מחמידו דיליה, אבל אצלח
איהו בהדיה.

שערא דתלי ולא שעיע, ושעריה רב. חמש שרטוטין ביה, דמטו ולא מטו דא לדא, עינין
דיליה צהיבין פקחין. דא כפיף רישיה. אתחזי טב וזכאה, ולא הכי. שבח גרמיה.
אי אשתדל באורייתא כבר נש רב. תקיף ביצריה. פד מליל, אקמיט חוטמיה ופשיט משכא
דמצחיה. כל עובדוי לחיזו דבני נשא, אצלח במקמונא, רמאה איהו בכל עובדוי. מארי
דלישנא בישא. ידע לאסתמרא מבני נשא בכללא. שגעונא ביה, ואתפסי במה דאיהו עביד.
אעיל קטטין בלחישו.

אודנוי רברבן, קיימין בקיימיהו תחות שערא, דא קיימא באת י' ואת ז', ובגין כך עובדוי
לחיזו בני נשא. בין כתפוי תליין תלת שערין פלא רשימא כלל. מאן דאשתתף
בהדיה לא אצלח. ואיהו אצלח ברמאותא דיליה, ואתחזי זכאה לאחרא, וחשיב דעבד
לקבליה עובדי קשוט.

שערא קמיטא ותלי תחות אודנין, אי איהו רווק, חד שרטוטא במצחיה, ותלת קמיטין
על רישא דחוטמין, בין קריצין דיליה. מאריה דחדוה איהו. פקיחא בכללא. רמאה.
וותרן איהו, עביד וותרנותא לאינון דמקרבין בהדיה. דא קיימא באת ס' ואת ז'. וכד הוי
סיב, מתחלפן (ס'א ציורא דאתיו) אתנון, את ז' ברישא, ואת ס' בהדיה. לאו איהו וותרן, אלא

בביתיה. אצלח בממוניה. רמאה לא הוי. אעדי גרמיה מיהוא ארחא. על קריצא שמאלא, אית חד רישומא זעיר, דמחה ליה בר נש ביומי עולימוי, אטים עינא ימינא. חמש קמיטין על רישא דחוטמיה, בפותייה בין קריצי עינוי. שערא קמיטא זעיר על רישיה. קמיט דעינין. דא איהו באת ז' בלחודוי. בלא סכלתנו. שגעונא בלפיה. בהיל בעובדוי.

חד שרטוטא על מצחיה. וארבע אחרנין זעירין. לית ביה מהימנותא, לא ישפתף בר נש בהדיה, דלא יצלת. חייבא איהו למאריה בכל עובדוי. חד תולדותא זעירא אית ליה על ירכא שמאלא. לזמנין אתמחי, ולזמנין אתייליד. ואי ארבע שרטוטין על מצחיה, כל הגי אית ביה, אכל לית בה תולדתא. ואי תלת רברבין ותלת זעירין, שפירו דשערא איהו, ואיהו באמצעיתא. עד פאן רזא דשערא.

מצחא מתפרשא בשערא, ומצחא מתפרשא בעינין, עינא מתפרשא בשערא, לארבעה סטרין. בבת עינא, בגוונין דעינא, בחורו דעינא, באופקמו דעינא. כל אסתפלותא לאסתפללא, בכל אינון סימנין דשית דקאמרן, לית להו אלא מתליסר שנין ולעילא, דאתפרשא ריח קדשא מרוח מסאבא. בר בשרטוטי בלחודוי, דשרטוטין בין זעירא ובין רב מתחלפי תדיר וכן בכלהו.

בתיב (שמות יח) ויבחר משה אנשי חיל מפל ישראל וגו', דאילו על אינון סימנין אחרנין בעא ולא אשפח. וכן (דברים א) הבו לכם אנשים חכמים וידועים לשבטיכם. מאי ידועים. דאשתמודעאן באינון סימנין, ואשפח, בר נבונים דלא אשפח.

עינא ברזא דאת ר' ואת פ', דגבינין חוורין ושערא סומקא. אי גבינין דעינוי חוורין, דא הוא בר נש דאצטריכו בני נשא לאסתמרא מניה. כל מלוי ברמאותא. פקיחא איהו. נטיר דבבו. דא איהו באת ר' בלחודוי. ולא אתחבר בהדיה את פ'. את דא, אזלא ושטא עליה, ולא אתישבא ביה. עינוי דדא שקיעין, בהיל בעובדוי. וכן כל מאן דעינוי שקיעין, אצטריף לאסתמרא מניה בכל עובדין. רמאה איהו, וברמאותיה יהיב טעמא למלוי.

מצחא דיליה רב, ולא עגולא. תרין רשימין רברבין אזלין בפותיא דמצחיה, מסטר לסטר, וארבע זעירין. שערא דיליה תללא. קריר מוחא איהו. ועל דא פקיחא הוי. אונדנאי זעירין, בדרועוי שערא רב. נקיד איהו בנקודין דרשימין אופמין. ואי רשימין סומקין, תב לזמנין למעבד טיבו, ואתקיים ביה זמנא זעירא, ולזמנין תב לקלקוליה. תמדן איהו.

ורעא דדוד בהפוכא. דוד מלכא גרית דא סומקא שפירא, למעבד דינא, ולמעבד שפירו דעובדוי. עינוי עינין דרחמי, נתבין על שלימו, סלקין חנא וחסדא. חד חוטא ירוקא אזיל בגווייהו. בשעתא דאגח קרבא, ההוא חוטא אתהפך ואתהוי סומקא כוורדא. נח רוגזיה בקרבא, תב ההוא חוטא כמלקדמין. נסין (כסיו) רברבין הוו בעינוי. הוו תדאן. תאיבין למחמי. נקודין בתלת גוונין, חדו דלבא הוו בלב כללא, חייבא דמסתפלין בהו,

הוּו זְעִין וְדַחֲלִין, סִלְקִין בְּלַפְיֵיהּ אִימָתָא וְדַחֲלִין.

מִצְחָא דִּילֵיהּ רַב עֲגוּלָא בְּשַׁפִּירו, וְכַל אַתְרוּן אַתְחִזּוּן וְסִלְקִין בֵּיהּ, אֲלִין סִלְקִין וְאֲלִין נַחֲתִין. אִינוּן דְּנַחֲתִין סִלְקִין, יַהֲבִין דּוּכְתָא אֲלִין לְאֲלִין. בְּגִין כַּד רְשִׁימִין דִּילֵיהּ סִלְקִין בְּאַרְפָּא לְעִילָא. גְּבִינִין דְּעִינוּי רַחֲמִין לְרַחֲמֵנוּתָא. לֹא אוּפְמִין וְלֹא סוּמְקִין, אֲלֹא בֵּין תְּרִין גְּוֹוִנִין. בַּת עֵינָא דְלִגּוּ, אַחֲזִי כַּל דִּיוּקְנִין דְּעֲלָמָא, חוּטָא סוּמְקָא סַחְרָא לֵיהּ, וְחֲדוּוּא סַחור סַחור כִּלָּא.

יְשִׁירוּתָא, דְּחִיבִין מְקַרְבִּין לְמַחֲמִי, אִינוּן חֲיִיבָא חֲמָאן לֹון חֲיִיכָאן, רַחֲמֵי חֲנָא וְחַסְדָּא. לְבַתֵּר תּוּקְפָא וְדַחֲלִין וְאִמְתָּנוּ וְרוּגְזָא. וְעִינוּי יוֹנִים לְגַבִּיֵיהּ. מָאי יוֹנִים. דְּעַבְדִּין לֹון אוּנָאָה לְחִיבָא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ויקרא כה) לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ וְכַתִּיב (שיר השירים א) עֵינֶיךָ יוֹנִים. מְקַרְבִּין, וּמְרַחֲקִין. כַּל דִּיוּקְנִין דְּעֲלָמָא כְּלָהּ כְּלִילִין בְּאַנְפּוּי. שְׁעָרָא דְרִישִׁיָּה, הָוּה רְשִׁים בְּגוּוֹנֵי שְׁבַעָה זִינֵי דְהֶבְא.

חֲמִינָא בְּסַפְרָא דְאָדָם קְדָמָאָה, דְּאָמַר הִכִּי דִּיוּקְנִין דְּמַשִּׁיחָא קְדָמָאָה, לְסִיחָרָא, גְּוֹון דִּילֵיהּ, זְהַב יְרַקְרַק בְּאַנְפּוּי. גְּוֹון דִּילֵיהּ, זְהַב אוּפִיר בְּדִיקְנֵיהּ. גְּוֹון דִּילֵיהּ, זְהַב שְׁבָא בְּגַבִּינוּי. גְּוֹון דִּילֵיהּ (דְּבַרֵי הַיָּמִים ב ג) זְהַב פְּרוּסִים, בְּקַרְיָצִין דְּעַל עֵינוּי. גְּוֹון דִּילֵיהּ, זְהַב סְגוּר בְּשַׁעְרָא דְרִישִׁיָּה. גְּוֹון דִּילֵיהּ, זְהַב מוּפִז עַל חַדוּי בְּלוּחָא דְעַל לְבִיָּהּ. גְּוֹון דִּילֵיהּ זְהַב תְּרִישִׁי, עַל תְּרִין דְרוּעִין. כַּל שְׁבַעָה גְּוֹוִנִין אֲלִין, הוּו רְשִׁימִין, עַל כַּל אִינוּן דּוּכְתֵי דְשַׁעְרוּי. בְּרָרוּעָא יְמִינָא, הָוּה חֲקִיק וְרְשִׁים רְשׁוּמָא חֲדָא סְתִים מְבַנֵּי נְשָׂא, מְגַדֵּל חֲקִיק בְּאַרְיָה. וְאַלְף זְעִירָא רְשִׁים בְּגוּיָה, וְסִימְנָא דָּא (שיר השירים ד) אֲלָף הַמְגֵן תְּלוּי עֲלוּי. כַּל זְמָנָא דְאַגַּח קְרָבָא, הַהוּא רְשִׁימָא סִלְקָא וּבְלֻטָּא, וְעַל מְגַדֵּל מְכַשְׁפָּשָׂא הַאי אֲלָף, וְכַדִּין אַתְתַּקֵּף לְאַגְחָא קְרָבָא. כַּד עָאל בְּקַרְבָּא מְכַשְׁפָּשָׂא הַהוּא אַרְיָה, וְכַדִּין אַתְגַּבֵּר בְּאַרְיָה, וְנַצַּח קְרָבִין. וְהַהוּא מְגַדֵּל אַתְרֵהִיט, וְסִימְנֵיהּ (משלי יח) כּוֹ יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָב. וְנִשְׁגָב דּוּד מְשַׁנְאוּי דְלֹא נְכִלִין לְגַבִּיָּהּ. וּמִן סַמְנִין אֲלִין וְרְשִׁימִין אֲלִין, הוּו רְשִׁימִין בְּדַרְעֵיהּ שְׁמָאֲלָא. רְשׁוּמָא דְכַר נֶשׂ אַתְרָא לֹא כְהָאִי.

עֵינִין צְהִיבִין פְּקִיעִין, שְׁגַעוּנָא בְּלִיפֵיהּ. מִצְחָא רַב. שַׁעְרוּי סְגִיאִין, תְּלִיין, רַחֲקִין מִמְשַׁכָּא דְרִישָׂא. פְּקִיחָא אִיהּ. פּוּם מְמַלֵּל רְבִרְבִין. שְׁפּוּון דִּילֵיהּ עַתִּיקִין מְאַרְיָה דְלִישְׁנָא בִישָׂא.

בְּמַצְחֵיהּ תְּלַת שְׁרָטוּטִין, אִי בְּעֵינֵיהּ תְּרִין שׁוּרְיָקִי סוּמְקִי, דָּא הָוּה בְּאֵת ר' בְּלַחֲדוּי, וְשׁוּרְיָקָא זְהִיר לְגַבִּיֵיהּ. עַבְרָה אַזְדַּמְנַת לְגַבִּיָּהּ, וְאַשְׁתַּזִּיב מִינָהּ.

וְאִי שׁוּרְיָקָא חֲדָא סוּמְקָא לְגוּ בְּעֵינָא, קִימָא בְּאַרְפָּא, וְתַרְיִן זְעִירִין תַּחֲוּתֵיהּ, וְחַד דְּאַעְבַּר בְּעֵינוּי. דִּין אֵית לֵיהּ עֵיטָא בִישָׂא, בְּאַתְתָּא אַסוּרָה, וְעַדִּין עֵיטָא קִימָא. כְּדִין תַּשְׁתַּכַּח בְּמַצְחֵיהּ, חַד שְׁרָטוּטָא לְאַרְפָּא. מְקַרְיָצָא יְמִינָא חַד שְׁעָרָא וְאַרְבַּע זְעִירִין תַּחֲוּתֵיהּ, וְחַד דְּאַעְבַּר בִּינֵיֵיהּ לְפּוּתֵיהּ.

וְאִי יתְפַרֵּשׁ מֵהָיָה חֲטָאָה, תִּשְׁפַּח בְּעִינֶיהָ, תִּרְיַן שׁוֹרְרִיקֵי דְקִיקִין, אֲזִלִּין בְּפִתְיֵיהָ דְעִינָא,
וְלֹא אַעֲבֵר חַד בִּינֵיהוּ, וְכֵן בְּמִצְחָא. וּמִזְמַן דְּאִתְפַּרֵּשׁ מֵהָיָה חוּבָה, הוּא מִזְמַן תִּשְׁעָה
יוֹם, דְּהָא מִתְמַזְן וְלִהְלָאָה, יִתְמַחוּן רְשִׁימִין אֲלֵין, וְיִתְיַלְדוּ אַחֲרֵינָן.

עֵינֵין דְקִיקִין, וּמִתְהַפְּכֵן זְעִיר בְּסוּמְקָא. דָּא אִיהוּ פְקִיחָא. כָּל מְלוּי (ס"א בְּתוּבְתָא) בְּחִיּוּבָא.
בְּמִצְחוּי תִשְׁפַּח רְשִׁימִין תְּלַת. חַד רַב, דְּאַעֲבֵר מִסְטָרָא דָּא לְסְטָרָא דָּא. וְתִרְיַן אַחֲרֵינָן
דְּלָא עֲבָרִין. קִרְיָצִין דְּעִינוּי רַבְרַבִּין. מְאָרִיָּה דְקִשְׁוֵי אִיהוּ. כַּד מְלִיל, קָמִיט בְּחוּטְמִין,
בְּרוּגְזִיָּה, (ס"א או) אִי בְקִשְׁוֵי דְלִבִּיהָ. זְקוּף שׁוּם בִּישׁ עָלֶיהָ. בִּישׁ בְּעִינֵי דְכֻלָּא. כְּלָא שְׁנָאִין
לִיהָ. אֲצֻלַּח לְזִמְנִין וְלְזִמְנִין לָא.

תְּלַת שְׁעָרִין רַבְרַבִּין בְּחִדּוּי עַל לִבִּיהָ. שְׁפוּן דִּילִיהָ עֲתִיקִין, מְאָרִיָּה גְאוּתָא בְּשַׁעֲוֹנָא.
לִישְׁנָא בִישָׁא.

שְׁעָרוּי שְׁעִיעִין רַבְרַבִּין וּסְגִיאִין. אֲנְפוּי אֲנְפִין אֲרִיכִין זְעִיר, וְעַגּוּלִין זְעִיר, לְזִמְנִין אִתְחַרַּט
מִכָּל מַה דְּעַבַד וְתַב לְקִלְקוּלִיהָ. בְּעִינֵיהָ תִשְׁפַּח שׁוֹרְרִיקֵי, תִרְיַן בְּעִינָא דִימִינָא, וְחַד
בְּעִינָא דְשְׁמָאָלָא. אוּדְנוּי זְעִירִין, קִימִין בְּקִיּוּמָא.

וְרַעָא דְדוּד בְּהַפּוּכָא. זְרַעָא דְדוּד כָּל סִימְנִין אֲלֵין לְטַב, וְלְמַעַבַד טִיבוּ. כַּד שְׁפוּן רַבְרַבִּין,
דְּכָל מָאן דְּשְׁפוּתִיָּה רַבְרַבִּין, מְאָרִיָּה דְלִישְׁנָא בִישָׁא אִיהוּ, בִּין זַפְּאָה, בִּין חִיבָא.
כַּד אִי צְדִיק גְמוּר הוּא. וּבְזַכְיֵו דִּילִיהָ נִצַּח וְנָטִיר גְרַמִּיָּה.

עֵינֵין יְרוּקִין, זְעִיר מְגוּן סוּמְקָא אֲזִיל בִּינֵיהוּ, בְּמִצְחִיָּה תִרְיַן רְשׁוּמִין, מִסְטָרָא דָּא לְסְטָרָא
דָּא, וְחַד לְעִילָא זְעִירָא, וְחַד לְתַתָּא. אִיהוּ בְּאֵת כַּד וְאֵת ר'. דָּא מִצְחִיָּה רַב בְּעַגּוּלָא,
אִיהוּ טַב לְכֻלָּא. יְהִיב מִכָּל מַה דְּאִית לִיהָ לְכָל כַּד נָשׁ. וְתִרְיַן אִיהוּ. שְׁעָרוּי שְׁעִיעִין וְתַלִּי. בְּסִטֵּר
יְמִינָא אִית לִיהָ חוּרוּ דְשְׁעָרֵי, מִיּוּמָא דְאִתְבְּרִי.

מִתְנִיתִין. כַּד עֲלֵמָא מְאָרִיָּהוּן דְּסִכְלָתְנֵו, פְקִיחִין עֵינֵין, מְאָרִיָּהוּן דְּמֵהִימְנוּתָא, דִּי הָיָה
גְנִיזָא בְכוּ. מָאן מְנַכּוּן דְּסִלִּיק וְנַחִית. מָאן דִּי רוּחַ אֲלֵהִין קְדִישִׁין בִּיהָ. לִיקוּם
וְלִינְדַע, בְּשַׁעֲתָא דְסִלִּיק בְּרַעוּתָא דְרִישָׁא חוּרָא, לְמַבְרִי אָדָם, בְּטַשׁ בְּגוּ בּוּצִינָא חָדָא, וּבְטַשׁ
בּוּצִינָא בְּפִשְׁטוּ דְנַהִיר, וְהָיָה פְשִׁיטוּ דְבוּצִינָא אֲפִיק נְשָׁמְתִין.

אוּרְף הָכִי כְּטַשׁ גּוּ טַנְרָא חָדָא תְּקִיפָא, וְאֲפִיק הָהוּא טַנְרָא שְׁלֵהוּבָא חָדָא מְלַחְטָא, מְרַקְמָא
בְּכַמְהָ גּוּוּנִין, וְהָיָה שְׁלֵהוּבָא סְלִקָא וְנַחֲתָא, עַד דְּהָיָה פְשִׁיטוּ (נ"א פְשִׁישׁוּ) בְּטַשׁ בִּיהָ,
וְתַב וְאִתְיָשֵׁב בְּדוּכְתִיָּה, וְאִתְעַבִּיד רוּחָא דְחַיִּי.

וְהָיָה רוּחָא אִתְתַּחֲסֵם, וְנָטִיל גּוּן חַד מִשְׁמָשָׁא. נַחִית לְתַתָּא, נָטִיל גּוּן חַד מִסִּיהָרָא. סְטָא
לִימִינָא, נָטִיל גּוּן מִיָּא, כָּלִיל בְּפּוּמָא דְאַרְיָה חָדָא. סְטָא לְשְׁמָאָלָא, נָטִיל גּוּן אֲשָׁא,
כָּלִיל בְּפּוּמָא דְחַד שׁוּר, סוּמְקָא כּוּרְדָּא. סְטָא לְקַמִּיָּה, נָטִיל גּוּן רוּחָא, כָּלִיל בְּפּוּמָא דְחַד
נְשֵׁר רַבְרַבָּא, רַב גְּדַפִּין, מְאָרִיָּה דְנוּצָה, כָּל גּוּוּנִין בִּיהָ מִתְחַמָּאן. סְטָא לְאַחוּרָא, נָטִיל גּוּן
עֲפָרָא, כָּלִיל מְאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלֵמָא. בְּפּוּמָא דְאַדָם, וְכָל דִּיּוּקֵינִין מְסַתְּפֵלָן לְגַבִּיָּה.

אֲתִישֵׁב הַהוּא רוּחָא בְּהוּא עֲפְרָא, וְאֲתִלְבֵּשׁ בִּיהַ. כְּדִין הַהוּא עֲפְרָא, מְכַשְׁפָּא וְנַחַת
לְתַתָּא, וּבְטַשׁ סְטְרָא מַד' סְטְרִין דְּעֵלְמָא, וְאֲתַעְבִּיד דִּיוֹקְנָא חֲדָא וּפְרָצוּפָא,
וְהַהוּא רוּחָא אֲתַטְמַר מַגּוּ לְגוּ. וְהַהוּא עֲפְרָא דְאֲתַפְנִישׁ מַד' סְטְרִין בְּטַשׁ לְגַבְיָה נַפְשׁ כְּלִילָא
בְּעֲפְרָא (ס"א בְּרוּחָא).

וְהַהוּא נַפְשׁ אִיהוּ יְסוּדָא לְעוֹבְדֵי גּוּפָא. כְּפּוּם עוֹבְדִין דְּהַהוּא נַפְשׁ בְּגוּפָא, הִכִּי אֲתַחֲזִי
בְּמַשְׁכָּא לְבַר. רוּחָא דָא אֲתַטְמַר לְגוּ. וְהַהוּא אַחֲזִי לְבַר, סְלִיק וְנַחֲתִית, וּבְטַשׁ
בְּאַנְפוּי, וְאַחֲזִי דִיוֹקְנִין וְרַשִׁימִין. בְּטַשׁ בְּמַצְחִיָּה, אַחֲזִי דִיוֹקְנִין וְרַשִׁימִין בְּטַשׁ בְּעִינוּי, וְאַחֲזִי
דִיוֹקְנִין וְרַשִׁימִין. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה ג) הַפֶּרֶת פְּנֵיהֶם עֲנַתָּה בָם.

בּוֹצִינָא דְאֲתַמְשֵׁף מַנְיָה מְדִידוֹ, דְּחַד חוּטָא יְרוּקָא, שְׁלֵהֲבוּתָא דְתַהוּ. בְּטַשׁ בִּידוּי בְּשַׁעֲתָא
דְּבַר נֶשׁ נְאִים, וְרַשִׁים רַשִׁימִין וְשִׁרְטוּטִין בִּידֵיהַ, וּכְפּוּם עוֹבְדִין דְּבַר נֶשׁ הִכִּי
אֲתַרְשִׁים. וְאַלִּין אֲתוּוֹן מִתְהַפְּכִין מִתְתַּא לְעֵילָא, וְיַדְעִי לוֹן חֲבָרִי קְשׁוּט, בְּרַשִׁימוֹ דְאֲתוּוֹן
דְּבוֹצִינָא, וְכָל אֵלִין חִילִין דְּלְגוּ בְּבַר נֶשׁ, עֲבָדִין רַשׁוּמִין וְשִׁרְטוּטִין אֲתוּוֹן מִתְהַפְּכִין. מָאן
דְּרַקִּים דָּא, רַקִּים בְּשַׁפּוּלֵי מַשְׁפָּנָא. כְּמָה דְאֵת אֲמַר, (תהלים קלט) רַקְמִתִּי בְּתַחֲתִיּוֹת אֲרָץ. בְּרִיף
הוּא בְּרִיף שְׁמִיָּה לְעֵלְמָא וּלְעֵלְמֵי עֲלָמִין.

עֵינִין חַוּוּרָא, וְאַבְרִין סוּמְקִין, בְּאַתְרֵיהַ דְּנַפְסִיק מִנְיָה, דָּא אִיהוּ בְּאֵת פ' וְאֵת ר' כְּלִילָא
כַּחֲדָא.

מַצְחִיָּה רַב, תְּלַת שִׁרְטוּטִין סְלִקִין בְּמַצְחִיָּה, שִׁית זְעִירִין אַחֲרָנִין. סוּמְקָא הוּא וְלָא סוּמְקָא,
קִימָא בֵּין תְּרִין גְּוּוּנִין. שְׁעָרִיהַ אוּף הִכִּי. אַנְפוּי רַבְרָבִין. שְׁעָרִיהַ קְמִיט, וְלָא כָל כַּף.
תְּלִי זְעִיר תַּחֲוֹת אוּדְנׁוּי. טַב אִיהוּ, מְאָרִי דְמַהִימְנוּתָא, מְאָרִי דְרוּגְזָא תְקִיף, בְּשַׁעֲתָא
דְאֲתַרְגִּיזוּ.

הַהוּא סוּמְקָא דְתַחֲוֹת עֵינָא, אֲתַפְּשֵׁט בְּעִינוּיָהַ. רוּגְזִיָּה בִישׁ. בְּשַׁעֲתָא דְמְלִיל בְּרוּגְזִיָּה סְתִים
פּוּמִיָּה, וְנַפְסִיק תְּנַנָּא מְנַחֲרִירִי. וְלִזְמַן זְעִיר נַח רוּגְזִיָּה, וְלָא כָל רוּגְזִיָּה, עַד יוּמָא
אַתְרָא, אוּ תְרִין יוּמִין. דָּא אַצְלַח לְזַמְנִין, וְלִזְמַנִין לָא. אֲבָל קְאִים תְּדִיר בְּאַצְלַחוּתָא, בֵּין
זְעִיר וּבֵין רַב.

וְאִי סוּמְקָא דְפּוּם עֵינָא, זְעִיר כַּחוּטָא, וְלָא אֲתַפְּשֵׁט בְּשַׁעֲתָא דְרוּגְזִיָּה בְּעֵינָא, וְאִית בִּיהַ כָּל
הֲגִי סִימְנִין. חֲלָשָׁא בְּלַבָּא. וְאִיהוּ דְחִיל מַפְלָא, שִׁינְתִּיָּה לָא אֲתִישֵׁב בִּיהַ. חֲשִׁיב תְּדִיר
מַחֲשָׁבִין וְדְחִיל מַפְלָהוּ. וְאַצְלַח לְכַלָּא. מְאָרִיָּה דְגְרִיעַ (דְּנִיפִי). לָא חֲשׁ לְגִיּוּפָא.

לְזַמְנִין תַּב בְּתִיּוּבְתָא וְדְחִיל. וּמַגּוּ דְחִילוֹ, כְּדִין תַּשְׁפַּח בְּעִינוּיָהַ יְמִינָא, הַהוּא סוּמְקָא דְפּוּם
עֵינָא, בְּסוּפָא בְּשַׁפּוּלֵי עֵינָא, וְחַד שׁוּרְרִיקָא דְקִיק סוּמְקָא בְּעִינוּיָהַ שְׁמַאֲלָא, וְאִי
מִתְחַלְפִי מַה דִּימִינָא לְשְׁמַאֲלָא, וּמַה דְשְׁמַאֲלָא לִימִינָא, כְּדִין אִיהוּ בְּקַלְקוּלִיָּהַ. וְתַב וְתַבֵּר
גְזִיזָא דְבְרָדָא, בְּגִין לְאַעְבְּרָא עַבְרָה.

תְּרִין קְמִיטִין עַל רִישָׁא דְעֵינָא, וְתַלַּת לְתַתָּא. וּבְרַגְלִיָּה שְׁמַאֲלָא, בְּאַצְבָּעָא דְאַמְצָעִיתָא, שִׁית

שְׁעָרִין, וּבְזִמְנָא אַחְרָא חָמֵשׁ, וְהִשְׁתָּא שִׁית, חַד זְעִירָא בִּינְיָהּוּ. עֵינִין אוּפְמִין, וְקָרִיצִין דְּעַל עֵינֵי רַבְרַבִּין, סְגִיאִין שְׁעָרִין, אֲלִין עַל אֲלִין, וְאִינֹן עֵינִין אוּפְמִין וְרוּקָא, אָזִיל בְּגוּוּיָהּוּ, וְהָהוּא יְרוּקָא אֶטְבַּע זְתִיר. הָאִי אִית לִיה חָמֵשׁ שְׁרָטוּטִין בְּמַצָּחָא, תָּרִין דְּעַבְרִין מְסָטֵר לְסָטֵר. וּתְלַת דְּלָא עַבְרִין וְכוּ'.

השלמה מההשמטות (בימן ז)

וּתְלַת דְּלָא עַבְרִין, הָאִי אִיהוּ בְּאֵת פ' וְאֵת א' וְכוּלָא פ"א בְּאַשְׁלָמוּתֵיהּ. אֵת ר', לִית בִּיה פְּלָל. שְׁעָרֵי אוּכְמִין תְּלִין וְלָא שְׁעִיעִין, דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּשִׁתִּיק תְּדִיר, אָכַל פְּקִיחָא אִיהוּ, מְאָרִיה דְּלִישְׁנָא בִישָׁא. מְלוּי בְּרוּגְזָא, פּוּם מְמַלֵּל רַבְרָבִין, אֶצְלַח וְלָא אֶצְלַח. מְאָרִיה קְטָטָה בְּבִיתֵיהּ, לָא חֵישׁ לִיקְרָא דְּבַר נֶשׁ, חַד בְּפוּמִיהּ וְחַד בְּלַבִּיהּ, הִפְכֵּפָה בְּלִישְׁנֵיהּ. גְּבִינִין דִּילֵיה סְמָקִין זְעִיר. וְאִית קִימָטָא תְּחוּת עֵינֵיה רַב, אָזִיל עַד חוּטְמָא מְסָטֵר יְמִינָא, וְתָרִין תְּחוּתֵיהּ, חַד מְנִיָּהּוּ זְעִיר מְאַחְרָא. דָּא שְׁכִיב בְּנֶדָה מִיּוּמִין זְעִירִין וְחוּבֵיה רְשִׁים בִּיה רְשִׁימִין אֲלִין.

בֵּין כְּתָפוּי אִית לִיה רוּשָׁם חַד וְאַרְבַּע שְׁעָרִין בִּיה חַד מְנִיָּהּוּ בְּאַמְצָעִיתָא רַב וְתָלִי, וְתְלַת אַחְרָנִין זְעִירִין. וְעַד לָא הָוָה עַבְרָה דָּא, הָוּוּ תְלַת זְעִירִין. וְחַד דְּאַתְרָשָׁם בִּיה דְּקִיק וְזְעִיר מְפֻלְהוּ. הָהוּא רוּשָׁם הָוָה בִּיה מְקַדְמַת דְּנָא אוּכְמִין, וְאִינֹן שְׁעָרִין תְּרִין פְּלָהוּ, הִשְׁתָּא לָאוּ הָכִי. אֶלָּא רוּשָׁם אוּכְמִין וְחַד סוּמְקָא בְּרְשִׁימוּ וְטוּלְפָחָא בְּאַמְצָעִיתָא, וְהָהוּא שְׁעָרָא דְאַתְרַבֵּי בֵין אַחְרָנִין. רִישֵׁיה סוּמְקָא וְשָׂאָרָא חוּר.

א' תב בתיובתא, תשפח בעיניה ימינא חד חוורא, חור גו ההוא אכמא. במצחיה תלת שרטוטין עברין, ותרין דלא עברין. ההוא רושם אוכמין וסחרניה חוטא סומק ובגו ההוא חוטא חד שערא דקיק זעיר, ותלת שערין באמצעיתא כולהו כחדא זעירא. יחפם באורייתא (א) יוליה, ולא יצלח בעובדוי.

ואי ירוקא דעינא לא יצטבע כל פה, ועינוי אוכמין וחד חוטא וסומק זעיר אעבר בין אינון גוונין, כדין איהו באת פ' בשלימו, ובאות ר' בלחודוי. במצחיה תשפח שית שרטוטין. תלת עברין, ותלת לא עברין, שעריה תקיף ולא כל פה, תלי ולא תלי, האי איהו בשלימו לכל בר נש, קמצן איהו. לית ביה חידו, ואפילו בחדוה לא חזי כדוונא חזי. אטים אודניה שמאליה. בשניו אית תלת רברבין מלעילא. ויהבין לון דוכתא אינון דלתתא. מהימנא איהו ולא כל פה. אנפוי אריכין ולא שפירין. קליה כאתתא, ומילוי כאתתא, מקנה פומיה במלוי, אפתח אצבעאן דידי במלוליה. כד אזיל, אקדים ליה בליתא דפרסאי, דלא יחוב בר נש לגביה. עליה כתיב (דברים כ"ד) כי תועבה היא לפני יי.

עיינין ירוקין ואלין סימנין ביה, ואנפוי אריכין שפירין. שערוי אוכמין ומריטין מלעילא ברישא, רישיה רב. כד אזיל, כפיף רישיה. קריצין דעינוי בקדמאה עליהו כתיב (משלי א) מנע רגלך מנתיבתה.

עֵינֵינוּ רַבְרַבִּין וִירוֹקִין דָּא אִיהוּ בְּתַרְיֵין אַתְּוּן, ר' פ"א. חַד יְחִידָא וְחַד בְּשְׁלִימוֹ. בְּמַצְחִיהּ שְׂרֻטוּטָא דְאֵזִיל וְעֵבֶר מִסְטֵר לְסֵטֵר, וּתְלַת אַחֲרַנִּין אֵית דְּלָא עֲבָרִין. מַצְחִיהּ רַב. קְרִיצִין דְּעַל עֵינוֹי, לָא רַבְרַבִּין. בְּדִיקְנִיהּ שְׁעָרָא טַפִּי. דָּא בְּאַנְפוּי שְׁפִירוֹ סוּמְק. שְׁעָרִיהּ שְׁעִיעַ וְלָא כָל כּוֹף, דְּחִיל חֲטָאָה אִיהוּ, רַחִים אֲוִרִייתָא אִיהוּ. רַחִים לְאִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ. חֲדֵי בְּכֻלָּא, עֵבִיד טִיבוֹ לְכֻלָּא, כְּדִיבָא לְתוֹעֲלִתִיהּ. מְהִימָנָא אִיהוּ לְרִזִּין דְּאֲוִרִייתָא. טָב אִיהוּ לְמַלִּין דְּעֻלְמָא. מָאן דְּאַשְׁתַּתַּף בְּהִידִיהּ לָא אֲצֻלַח, לָא אִיהוּ וְלָא אַתְרָא. אֲצֻלַח אִיהוּ בְּלַחֲדוּי דְהָא אֶת ר' גָּרִים. פְּגִים אִיהוּ כְּרִישִׁיָּהּ.

לְעִילָא רִישׁוּמָא דְחַד מְכַתְּשָׁא דְהוּה לִיהּ תַּמָּן, דְּעֵבֶד לִיהּ חַד רַבִּיא בְּאַבְנָא בְּלָא רְעוּ וְכוּנְוָה, וְאִכְסִי בְּשְׁעָרָא. וְהִהוּא רִישׁוּמָא דְּמְכַתְּשָׁא כְּגוּוֹנָא דְּגִימ"ל יְיָנִית. מְהִימָנָא אִיהוּ לְגַבִּיָּהּ בְּנֵי נְשָׂא, סְלִיק לְמַהוּי רִישָׁא דְּעַמִּיָּה, עַד הֶכָּא רִזִּין דְּעֵינֵינוּ.

וְאִית רִזִּין אַחֲרַנִּין דְּעֵינֵינוּ דְּמִתְפָּרְשִׁין מִנֵּיהּ. עֵינֵינוּ דְּמַעֲמַקֵּן וְחִיבִיקָאן, דָּא אִיהוּ בְּשְׁלִימוֹ דְּאַתְּוּן פֶּר דְּקַדְמָאָה. ר' וּבְתֵר פ' דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּאַצְלַח בְּעוֹבְדוּי ג' שְׂרֻטוּטִין בְּמַצְחִיהּ, מַצְחִיהּ עֵגִיל. עֵינוֹי נְהִירִין מְרַקְמָן עוֹבֵד צִיּוֹר קְיִימִין עַל שְׁלִימוֹ. שְׁנָאוֹי יִפְלוּ תַּחוּתִיהּ. פְּקִיחָא אִיהוּ, אֲצֻלַח בְּכֻלָּא, בְּהִיל בְּעוֹבְדוּי. טָב אִיהוּ עִם בְּנֵי נְשָׂא, מְלוֹי בְּקִשְׁוֹי וּבְכֻלָּא דְּחִילוֹ. וְתַרְן אִיהוּ עֵבִיד טִיבוֹ וְלָא לְשִׁמָּה.

שְׁעָרִיהּ שְׁעִיעַ וְתֻלָּא וְלִישְׁנִיהּ כְּחַרְבָּא. תַּחוּת עֵינוֹי קְמִיטִין תְּלַת רַבְרַבִּין וְתֻלַת זְעִירִין, וְאִי אִית ד' וְתֻלַת רַבְרַבִּין. כְּדִין תִּשְׁבַּח תְּרִין שְׂרֻטוּטִין בְּמַצְחִיהּ עֲבָרִין מִסְטֵר לְסֵטֵר וְתֻלַת דְּמָטוֹ וְלָא מָטוֹ. תַּחוּת טְבוּרִיהּ קְיִימָא רְשִׁימָא חַד צִיּוֹרָא דְּרִישָׁא דְּבַר נֶשׁ אֹפֶס וְחַוּוֹר. תְּרִין שְׁעָרִין תְּלִינן בֵּיהּ, הִהוּא בַר נֶשׁ אֲתַפְּשֵׁל בְּאַתַּת גַּבֵּר מִיוֹמִין רַחִיקִין וְלָא תָב מִהִהוּא חוֹבָה. מְרַעִין רְדִפִין אַבְתְּרִיהּ, וְעַל דָּא אִינוּן מְרַעִין, חַד דְּצַעֲרִיק לְאוֹשְׁדָא שְׁתָּן וְלָא כִּיל, דְּעַד פְּעֵן הִהוּא חוֹבָה תְּלִיָּא בְּקַדְלִיהּ. דְּנַחַש עַקִּימָא וְשְׁלִיט עֲלִיהּ בְּדָא, וְדָא לְסוּף יוֹמִין דְּסִיבוֹ.

וְאִי תָב בְּתִיּוּבְתָא בְּזַמְנָא דְּאִיהוּ בְּחִילִיהּ, הִהוּא רְשִׁימָא אֲזַעֲרֵת דִּיּוֹקְנָא וְשְׁעָרִין לָא תְּלִינן בֵּיהּ כָּלָל. וְאִי תָב בְּתִיּוּבְתָא כְּסוּף יוֹמוֹי כַּד מְרַעִין רְדִפִין אַבְתְּרִיהּ, כְּדִין הִהוּא רְשִׁימָא קְמִיט, וְשְׁעָרִין תְּלִינן בֵּיהּ, וְהִהוּא מְרַעָא לָא אַעֲדִיאוּ מְנִיָּה, מַגוּ דְּתֻלָּיָא בְּקַדְלִיהּ דְּנַחַש, בְּגִין דְּהִהוּא נַחַש, פִּינוּן דְּאַחִית הִהוּא חוֹבָה עַל קַדְלִיהּ, לִית מָאן דִּנְתִיר קְשָׁרָא מְקַדְלִיהּ. בְּגִין דְּהִהוּא נַחַש לִית לִיהּ רְשׁוֹ בִימֵי דְּעוֹלָמִיּוֹי דְּבַר נֶשׁ לְקְשָׁרָא הִהוּא חוֹבָה עַל קַדְלִיהּ. וּמְשָׁרִין לִיהּ בְּקְשָׁרִין תְּקִיפִין וְאִיהוּ רְדִיף אַבְתְּרִיהּ דְּהִהוּא בַר נֶשׁ, וּמְלָקִי לִיהּ בְּהִהוּא בְּרִית דְּחָב בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּתָב בְּתִיּוּבְתָא, יִצְוּוּת מַגוּ עֲאָקוּ דְּמְלָקִיּוּתָא.

חַוּוּא חוּוָא דְּלִיג וְעַל בְּהִהוּא קְשָׁרָא, בְּשְׁפּוּלֵי דְּתַהוּמָא רַבָּה. כְּדִין רוּוַח לִיהּ לְבַר נֶשׁ. וְהִהוּא נַחַש לְבַתֵּר יוֹמִין נְפִיק וְעֵבִיד דָּא. וּבְזַמְנָא דְּמִית הִהוּא בַר נֶשׁ, תְּלַת מְאָה שׁוּטְרֵי רְדִפִין אַבְתְּרִיהּ דְּהִהוּא בַר נֶשׁ וְתַפְסִין לִיהּ, וְעִלִּין לִיהּ קְמִי מְלָפָא. וּמְלָפָא קְדִישָׁא

מתפר אינון קשרין, ונחית ההוא חובה מעל קדליה. ועל רזא דא פתיב (ישעיה כ"ב) אם וכופר העון הזה לכם עד תמותון. כמה דאת אמר, (ישעיה כ"ח) וכופר בריתכם את מות, תבר ההוא קיימא דילכון, את מות. כמה דאת אמר (בראשית ל"ב) אכפרה פניו. אבטל רגזיה, פדין ההוא בר נש, אזיל ליהוא עלמא נקי מההוא חובה, דהא קביל עונשיה בהאי עלמא.

וכי תימא היכי משמע דבהאי עון אשת איש משתעי קרא, דכתיב הכא אם וכופר העון הזה, וכתיב התם באיסור אשת איש שזנתה, ונקח האיש מעון. וכתיב גפי אבנר (שמואל ב' ג') ותפקד עלי עון האשה היום. אי נמי, (ישעיה כ"ב) והנה ששון ושמחה הרג בקר ושחוט צאן אכל ושתה. וכתיב התם (משלי ל) אכלה ומחתה פיה. וכתיב (בראשית ל"ט) כי אם הלחם אשר הוא אוכל. וכתיב (משלי ט) מי פתי יסור הנה חסר לב, ואמרה לו (משלי ט) מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם, ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה, זהו כד (לא) קביל עונשיה בהאי עלמא.

ואי אשתכח ביה זכות אבות, עונשיה בהאי עלמא בההוא עון. כמה דאת אמר (תהלים פ"ט) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עוונם. ופקדתי זעיר זעיר, (איוב ל) אם בפידו להם שוע (כ"א אם יכפר להם שונג) (שמות ל"ד) פוקד עון אבות על בנים. זעיר. ונותן זעיר על דא וזעיר על דא. ואשתזיב הוא ואבוי מעונשא דההוא עלמא. דהא ברא מזבי אפא.

עיינין עקימין דלא מסתפלן באורח קשוט דא בלא את כלל. פרחין מניה כל אתוון בגין מארי דעינא בישא. חיזו דיליה בהפוכא. ההוא רע עין שליט עליה, ואי כשרן עובדוי דההוא בר נש, לא שליט אלא על עינוי. ואצטריך בר נש לאסתמרא מעינוי, בגין דסטרא אתרא שלטא עליהו. אינון עיינין חמדן כל ביש ואתעבדון סרסורין לגביה ושויפי גופא נצחן, אכל שלטין. עינוי (אי) מסתפלן.

מאן דבעי לאסתמרא מניה, לכתוב יו"ד בידיה ימינא ובידיה שמאלא זי"ן וליפתח קמיה ולימא יו"ד באיפכא אתווי וישתזיב מניהו. דא איהו פגים לשמושא דקדושא, בגיני כף לא שרין ביה אתון, והא אסתלקו מניה. דא איהו ברזא דההוא קו ירוק דנפיק מתוהו במידידו דבוצינא. ואית לאסתפלן גו שרטוטין דידא בימינא ובשמאלא. וברזא דאינון שרטוטין דדין, תשכח דא.

מאן דעינא חד אטים ולא כל כף, ועינא אתרא פקיחא. מומא חד מאינון מומין אית ביה. דא איהו באות ר' בלחודוי באשלמותיה ואת יו"ד מטי לגביה ולא מטי. במצחיה תלת שרטוטין עברין וחד זעירא דאעבר. אוף הכי רשימא חדא סליק מעיניה לקבל אודניה.

שעריה תלי ותקיף קריצוי רברבין, אית מומא מסטרא אתרא. אימא דיליה אזלת בחרשין כד הוה במעהא ונפקת לפתחי דאורחין בליליא. כד דא אתיליד, בגו תרין שנין דיליה אתחלש, עד דאזער דיוקניה. ואמיה אזלת בליליא בהדיה, וקא עבדת חרשין עליה.

האי חדי בחדוה. לית ביה מהימנותא, (ו"ח דף ג"ו על גבי) משבח גרמיה במה דלית ביה. גס רוח, ממליל בישין ועתיקין. ותרון איהו לית ביה קמצנו כלל. מארי דגיופא, אצלח ולא אצלח. חדידא בלישניה.

ואי חד שרטוטא במצחיה רב ותרון זעירין, דא אזל גו חרשין, והא אמיה עבדת להו. ומתחלפין שרטוטין דקא סלקין מעינא ימינא לעינא שמאלא. גס רוח איהו, אבל לית ביה בישא כלל, קמצן איהו לית ביה קצת גיפא. חדידא בלישניה איהו, בשפה דיליה אית ביה רושם חד סומק טפי. וחד שערא באמצעיתא אצבען די ברגליה שמאלא, קמיטין זקיפין מתפשטין. עינין זבלגנין ורוקין, נחתין דמעין תדיר. האי אתדבק באת פ', ואת ר' לא אתישבת ביה. האי אית ליה ארבע שרטוטין במצחיה ועברין פולהו ותרון זעירין. מעיניה ועד שעריה.

תרון רשימין, ותלת זעירין בין קריצי עינוי. האי איהו בר נש דאזיל כפיף רישא, זינא חד מתלת מארי רשימין דתולדת צרעת אית ביה בזיניה. האי לאו מסאבא הוא למסגר. חדי איהו בכלא וחייה תדיר, כל מלוי חייכין בהו בני נשא. קמצן איהו בביתיה, באחרנין לאו הכי. לית ליה כסופא במלוי בגין דחמי דכלא חייכין בהו. גיפא איהו.

שערוי סמקין זעיר ולא שעיעין ולא קמיטין, ואית במצחיה תלת שרטוטין דעברין ותלת זעירין דלא עברין וכל שאר סימנין ביה. האי (ו"ח ד"א ג"א אית ליה) לית ליה פגמו ורושם חד בעינא. דבר נש דהוה צד צפרין דעבד ביה בלא כונה באעא דהוה אושיד לצפרין, ואיהו אתרשים על עיניה שמאלא, לעילא מקרצוי באורפא, ההוא דהוה צד צפרין, אגזים ליה בההוא אעא, בגין דהוה אפרח צפרין ומחא ליה בלא כונה. האי אצלח למזוניה ולביתיה, ולא למכנש ממונא סגי. מהימנא איהו ולא כל כף, והאי מהימנותא במלין זעירין, אבל ברברבין לאו איהו מהימנא. מארי דלישנא בישא וכולא חייכין במיליה. פומיה רב שפוטתיה רברבין, מאן דאשתתף בהדיה, אצלח בכלא, ואיהו אצלח. אוף הכי טב איהו לכל שתופא.

רשימא דההוא מכתשא עמיה, עיניה זבלגנין ורוקין וחד רשימו אופם סחרא לון האי איהו באת פ"א, בשלימו דתרון אתון, ואת ר' בלחודוי. דא רישיה רב וד' שרטוטין רברבין במצחיה וג' זעירין בין קריצוי. (וחד לעילא קריעא זעיר). על חוטמיה שעירין רברבין, אנפוי רברבין, רישיה עגיל. וחד לעילא קריעא זעיר הוא גיבר חילא מארי זדונא במלין. שעריה קמיט, גיפא איהו, ובליליא אשתתף איהו לגיפא. לזמנין אתפשול איהו באנתו אסורה. דיקניה מליא בשעירין. האי אית ליה בדרועא שמאלא חד רשימו דחרבא דמחא ליה חד גבר אטים ימיניה, ביומא רביעאה דשבתא, פד בעא שמשא לאתפנשא. דהא בההוא זמנא אתער עליה חד חוטא דמאדים, ההוא חוטא דבסטר שמאלא. וההוא רשימא עמיקא (בו"ח ד"א איהא עקימו) בבשרא בעגולא, פד מטא ליומין דסיבו נפל מאתר

דרכיב ביה, או סוסיא או חמרא, או נפיל מפתלא ומניה יתחלש וימות. דהא חוכה דחמרא בעולמוי בהכל רדיף אפתריה. ואי ההוא גברא תב בתיובכתא, נפיל באמצע יומוי מגו חולשא דביה, וימות.

ואי תב ביומי עולימוי, פדין תשפח שרטוטין דמצחיה, ג' רברבין וד' זעירין ותרין תרין מגו עינוי דסלקין לעילא. האי פאורח ארעא יהא מרעיה ויפול מערסיה וימות. דהא לעלמין נפילה אית ביה לבסוף.

עיינין זעיר דקיקין, דלא אתחזיין גונין דילהון לפום שעטא. וכד מסתפלגן בהון אינון ירוקין ואופמין, האי איהו שפון חדין ואפין אריכין בחדידו. פדין תשפח במצחיה ב' שרטוטין וחד זעירא בינייהו האי איהו באת פ' בלחודוי ובאת ר' בשלימו. האי איהו שעריה תלייא ולא שעיע. אצלח בעובדי ידוי, ובאורייתא אי אשתדל אוף הכי. זעירא איהו בשייפי וגם בשרא לית ביה גסות רוחא. ממלל בגו חוטמוי, בגין דנוקבין דילהון דחיקין, ובגין פך נפיק רוחא בדחיקו לסטר שמאלא. בירכא דיליה לעילא מארפובא, רשימא חד דמאריה חבורה דעבד ליה חד רבא בספין ביומי עולימוי ואסתפן ביה. מקנא הוא לאתתיה עד דבני נשא חייכין מניה, פעי לאתתקנא בגוברין אחרנין ולא אתתקן וחייכין ביה. האי לא ישתתף בר נש בהדיה דלא יצלח. חמדן איהו, אשתדל במה דלא אית ליה. חשיב גרמיה דאיהו גברא רבא, ולא הכי. זכי לפנות ולא לבנים.

ואי מתחלפן שרטוטין תרין זעירין וחד רברבא במצחיה ואנפוי סמקין, זכי לבנין ולברתא חדא, או דילידת (בר) ואסתלקת מעלמא. פד את חד אית ליה בתר אודניה ימינא, רושם דטלופחא. וחד שערא דתלייא בריש אודניה ואצבעא זעירא בינא שמאלא כפיה, פדין תתקיים ותוליד בנין ובנן, אי סימנין אליו יהון לה בין רגלהא, יכרע ויפול חד ברא בין אינון, דיהא מבווע דנביע באורייתא. הוא מקריב ומפזר מבוועין ונחלין דאורייתא ובשנין זעירין תפניש מעלמא. האי איהו מאינון אלף דמתפנשין מעלמא מריש שתא ועד ריש שתא ביומין קדמאין.

מדאתחרב מקדשא לא אשפח בר שתין חסר חד ואלין אינון דמסתלקי מעלמא כד יחבי ריחא, עד לא מטא זמנייהו. בגין דכד קדשא בריף הוא עאל ואוליף אורייתא לאינון ינוקין דאסתלקו מעלמא כד יחבו ריחא, אינון קדמאי באינון מלין מהאי עלמא עד לא מטא זמנייהו. וקודשא בריף הוא אמר ליה לההוא ממנא יופי"אל שמייה דקאים וקשיר קשרין דאורייתא. מאן הוא דין דאקדים לי. דהא הוא דכתיב, (אייוב מ"א) מי הקדימני ואשלם. ואשלם ודאי. פדין קרא קדשא בריף הוא למטטרו"ן דאיהו קאים גו פרוכתא דפרסא ושתין אלף רבוא מארי דאולפנא דאורייתא סחרגיה ואיהו מקשר קשרין למאריה. אמר ליה, מאן האי דאקדים לי, מי הקדימני ואשלם. איהו רשים גו מתיבתך או לא. אמר ליה, מאריה דעלמא, לאו איהו במתיבתא דילי, גו מתיבתך איהו. וכל אינון

דְּקַדְמֵי תַחֲוֹת כָּל שְׁמֵיָא דִּילִיָּה (נ"א ד"ל) הוּא. הָדָא הוּא דְכְתִיב (איוב מ"א) תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא. בְּגִין דְתַרְיִן מִתִּיבְתִין אֵית לְעִילָא. מִתִּיבְתָא דְהָהוּא נַעַר מְטַטְרוּ"ן, וּמִתִּיבְתָא עֲלָאָה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וּבְכָל אֲתָר דְתַנְיָנָן מִתִּיבְתָא עֲלָאָה, דָּא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. מִתִּיבְתָא דְרְקִיעָא, דָּא דְמַטְטְרוּ"ן. כְּדִין אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֵי הֲכִי, לְקִיט לִיָּה גַבְאֵי. לְקִיט לִיָּה וְאַרְח לִיָּה. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שיר השירים ו') דוּדֵי יָרַד לְגַנּוֹ לְעַרוּגוֹת הַבְּשָׂם. דוּדֵי, דָּא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שיר השירים ב') דוּדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הַרוּעָה בְשׁוֹשְׁנִים. יָרַד לְגַנּוֹ, דָּא גּוֹרָן דְרְקִיעָא, דְקִימֵי כְגוֹרָן. לְעַרוּגוֹת הַבְּשָׂם, דָּא מִתִּיבְתָא דְמַטְטְרוּ"ן. לְרַעוֹת בְּגַנְיָם וְלְלִקוּט שׁוֹשְׁנִים, לְעִינָא וְלֹאֲסַתְפְּלָא בְּאִינוֹן מִתִּיבְתָאן דִּילִיָּה.

מ"א וְלְלִקוּט שׁוֹשְׁנִים, אֵל תְּקִרֵי שׁוֹשְׁנִים, אָלָא שׁוֹשְׁנִים. אֵלִין אִינוֹן דְקַדְמֵי רוּחָא בְּהַאי עֲלָמָא דְמִתְקַלִּי (בו"ח ד"א אִתָּא דְמִתְלַקֵּט) וּמִסְתְּלִקֵי מִהַאי עֲלָמָא עַד לָא מְטָא זְמַנְיָהוּ. כְּדִין קָרִי הָהוּא נַעַר מְטַטְרוּ"ן לְגַבְרִיאֵל דִּי קִסַּת הַסּוּפֵר בְּחַרְצוּי וְאָמַר לִיָּה, כְּתוּב פִּתְקָא וְהָב לְמִלְאָךְ הַמְּוֹת עַל פְּלוּנֵי דִילְקוּט לִיָּה מְעֲלָמָא וְאֵתְלִקִּיט מִיָּד, וְסֻלְקִין לִיָּה לְמִתִּיבְתָא דְמַטְטְרוּ"ן בְּקַדְמִיתָא. וְתַמָּן אָמַר תְּלַמוּדִיָּה דְאִיְתִי בִידֵיָּה, וְאִוְלִיף תַּמָּן מָה דְאִוְלִיף. לְבִתְרָא סֻלְקִין לִיָּה לְמִתִּיבְתָא עֲלָאָה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְזַמְיָנָא לְמִתִּיבְתָא דִּילִיָּה, וְתַמָּן אֲשַׁתְּעִשַׁע בְּהוּ בְּאִינוֹן דִּילִיָּה בְּרַזִּי עֲלָאִין וְטַעְמֵי אִוְרִייתָא דְהוּוּ סְתִימִין בְּהַאי עֲלָמָא. וְיִופִיאל רַב מְמַנָּא אָזִיל מְגוֹ מִתִּיבְתָא עֲלָאָה וְחֲתִים סְתִרִין וְרַזִּי דְאִוְרִייתָא מְגוֹ תְרֵי מִתִּיבְתָא כָּל מָה דְאִקְשׁוּ בְּמִתִּיבְתָא דְרְקִיעָא אִינוֹן דְמִתִּיבְתָא עֲלָאָה, מְתַרְצִין בְּמִתִּיבְתָא עֲלָאָה. דְלִית תַּמָּן פְּרָכֵי וְקוּשְׁיִין אָלָא בְּמִתִּיבְתָא דְרְקִיעָא, וְחֲתִים מִתְרֵי מִתִּיבְתֵי מְלִין דְאִוְרִייתָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא כְתִיב (תהלים פ"ד) יִלְכּוּ מִחִיל אֵל חִיל.

וְלִזְמַנָּא דְאֵתִי יִסְתְּלִקוּן פְּרָכֵי וְקוּשְׁיִין מְגוֹ מִתִּיבְתָא דְרְקִיעָא, כְּמָה דְאֵתְמַר, יִלְכּוּ מִחִיל אֵל חִיל וְכְתִיב (תהלים קכ"ב) יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילָךְ שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ. עַד הָכָא רַזִּין דְעִינִין (בו"ח ד"א אִתָּא בְּגוֹ גּוֹנִים לְאִסְתְּפְּלָא) בְּאִינוֹן לְאִסְתְּפְּלָא.

דְיִוְקִנִין דְחוּטְמָא. חוּטְמָא אִיהוּ חוּטְמָא (נ"א חוּתְמָא) וּפְרַצוּפָא דְפֵר נֶשׁ לְאִשְׁתְּמוּדְעָא. חוּטְמָא זְעִירָא (בו"ח ד"א אִתָּא עֲקִיפָא וְכֵן לְקַמּוֹ) עֲמִיקָא דְלָא אֲתִיִּשְׁבָּא כְּרָאוּי בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל דָּא אִיהוּ דְאֵבֶד פְּרַצוּפָא דְפֵר נֶשׁ, וְדָא אִיהוּ לְאֵת ה' בְּלַחֲדוּדֵי בְּלָא שְׁלִימוֹ, דָּא אִיהוּ דְאֵרַח עֲנוּתְנוּתָא אֲתַעֲבֵר מְגִיָּה, חֲצִיפָא אִיהוּ. שְׁעָרִיָּה בֵּין סוּמְק לְחוּר תְּלַת רִשְׁמִין רְבָרְבִין עַל מְצַחִיָּה, וְג' אֲחִרָנִין דְלָא אֲתַחֲזוֹן כָּל כְּף. תְּלַת שְׂרֻטוּטִין אֲחִרָנִין מְסַטְרָא דָּא וּמְסַטְרָא דָּא. שְׁפָוִן דִּילִיָּה רְבָרְבִין. בְּחֲצִיפּוֹתִיָּה מְמַלֵּל בְּקִשְׁוֵי כָּל מָה דְבַעֵי, דְאֵרַח עֲנוּתְנוּתָא אֲתַעֲבֵר מְחוּטְמִיָּה (וּמַעַל) עַל אֲנַפּוּי. דְהָא כְּסוּפָא וְעֲנוּתְנוּתָא מִיִּשְׂרָאֵל חוּטְמָא עַל אֲנַפּוּי. וְהָא לִית בֵּיה כָּלֵל. וּבְגִין דְאִיהוּ חֲצִיפָא, כְּדִיב וְחִיף בְּמַלּוּי.

וְאִי מִתְעַבְרָן שְׂרֻטוּטִין מְעַל מְצַחִיָּה וְאִינוֹן תְּלַת רְבָרְבִין וְכ' זְעִירִין וְשְׁעָרִיָּה אוּפָם, הָא אִיהוּ בֵּין תְרִין אֲתוּוֹן בְּמִתְקָלָא, דָּא נְמִיךְ רִישָׁא, וְחִיף בְּמַלּוּי. וְלָא כָּל כְּף צְעָרִין רְבָרְבִין

מתעריך עלי ואשתזיב מפלהו, דא זכו זעירא מאבוי מגין עלוי. וההוא זכו אתרשים גו
עמודא דקאים ביה ההוא נער, ואיהו זכי בחד נתמא בגין דכל ייתם וארמלא קיימין
בפקדוניה דמטטרו"ן דקיימא לדיינא באינון ע' סנהדרין. בהיכלא דזכותא דיינין כל דינין
דעלמא, בר מתלתא. בני, חיי, ומזוני. וכלהו בקראי כתיבי.

בני, גבי חנה (שמואל א א) ותתפלל על ה', על ה' דייקא. לעילא לעילא, אתרא דמזלא
עלאה. חיי (ישעיה ל"ח) הנני יוסיף על ימיה, יוסיף דייקא. מזוני דכתיב (תהלים כ"ה)
השלף על ה' יהבך והוא בכלכלה. על דייקא, (כדמוכח בפרשת ערוה, וכו באדרא) ותמן דיינין בני
עלמא ונהבין פתקא למלאך המות לקטלא לון ולנטלא רוחיהון.

והואיל ומשכונין עלאין וטבין דבני נשא בידוי דקודשא בריה הוא, פקיד למטטרו"ן
דיהון בנוי דההוא בר נש ואתתיה בפקדונא דיליה. ובגין דאסיר למשכנא לון
משכונין על משכונין, לא יקומו. (נ"א ומותו) ועל דא מאן ישזיב לון מענונא, ההוא זכו
אגין על בנוי. והא חד מנייהו דההוא זכו אגין עליה בעידן עקתיה. לדא אית ליה חד
רושם במצחיה, חייבא או גייפא איהו, ולא אתחזי קמי בני נשא, דלא ידעין ביה. דא
אצלה. ומאן דאתחפר בהדיה יצלה תתיר מגיה.

חוטמא עמיקא (בו"ח ד"א איתא עמוא) ותרין נוקבין דיליה רברבין וסלקין לבר אינון פתחין
דנחירוי, וחוטמא לא סליק, דא איהו באת ה' בשלימו. ד' שרטוטין (כרבו)
רברבין במצחיה ושית זעירין. אודנוי רברבן, עינוי רברבן, ותרין רשימין אוכמין דקייקין
בעיניה דימינא. שעריה לא אתתקן במזייה, בגין דאיהו רב ותקיף. רושם מכתשא במצחיה,
דא סרפא בכל יומא זמין, פד אתרעם ברוגזיה. קריר חוטמיה ואתחזי חיור, תב מרוגזיה
לזמן רב. מהימנא איהו במלין רברבין, ובזעירין לאו הכי. תמדן איהו, גופיה מלי מכתשין
ואפעפועין בכל יומי שתא, ובר זמנא חד זעירא ביומין דסיתווא. אתנהיג בענותנותא
בביתיה. תיאובתיה למיכל בכל אתר, אף על גב דלא יזמנון ליה. אי זכי באורייתא ואוליה
ינוקין, זכי בהו כשי"ן תי"ו.

בידיה ימינא רושם עמיקא, מתולדה דאתליד ביה. תרין נשין אזדמנו ליה קדמייתא
תמות על מתברא, תנניתא תזפה לתרין בנין, חד ימות זעיר בחלבא דאמיה, וחד
יקום בעלמא, גייפא תתיר מבני נשא אתרנין. וחיין קיימין ביה, אכל לא כל פך.

חוטמא דאזיל בארז מישר ומתתקנא על גבי אנפין, הא איהו באת ה"א בשלימו. דא
אתגלי במצחיה תרין שרטוטין רברבין וה' זעירין, ותרין מסטרא ימינא לגביה
שעריה מישר מתתא לעילא, שעריה בין אפם וסומק, תליא על אודנוי. עינוי רברבין
ירוקין, וחוטא סומקא סחרא לגו. אנפוי אריכין, דא אקרי אנפי נשר, דא מבנוי דסיתרא
באשלמותא.

כד בעי לאזערא גרמיה טב איהו לגביה מאריה, דחיל חטאה איהו. ביומי עולימוי, איהו

בלא מרעין אזיל בכריאותיה בגבור בלא דחילו, ביומין דסיבו נחית בנחיתו דסיקרא, חלשא ליהוי, מרעין רדפין אבתריה. דא זבאה במרעין יתפפרן. ואי מתחלפין סימנין ביומי עולימוי, ליהוי במרעין. בגין דאיהו כד סיקרא בענא לאנהרא. ויהא ההוא גברא במספנו. וביומין דסיבו, יהוי בלא מרעין, ובעותרא ויקר סגי. דהא כדין אנהירת סיקרא וקיימא באשקלמותא. ודא איהו צדיק וטוב לו, ודא ענותנותא ביה. רחים הוא למאריה בכלא.

חוטמא אריקא וחד חדודא ברישא דחוטמא דנשרא, האי איהו בלא את כלל. שעריה קמיט. שרטוטין דמצחיה ג', אנפוי חדידן, עינוי זעירין, האי איהו חמדן במה דאית להו לאחרנין. כל עובדוי לאו בדחילו דשמא, סניא אורייתא וסני למאן דלעאן בה, רחים לפום שעתא למשמע מלין דאורייתא, ולפום שעתא פרחין מניה. ברגליה שמאלא תרין אצבען קמיטין דלא מתפשטין, וברגליה ימינא חד. האי איהו בחטא דגנבה ולא תב מההוא חובה לעלמין. בין כתפוי תלין תרין שערין רברבין. בחדוי אית ג' שערין דתלין. אומי אומאה בכל רגא ושעתא ולא אתהני.

זמנין תרין בשתא ישתתף בר נש בהדיה ולא תיר, ויצלח. והוא מאדר ועד ריש ניסן, ומאלול עד שית יומין בחשון, ולא תיר. וביומין אלין יצלח מאן דישתתף בהדיה, דהא יומין אלין, יומין דאתון אינון, ומאן דלית ליה אתון אתאחד בהו.

ביומין אלין נפקין נשמתין ערטילאין ואינון מתהדרן פמלקדמין, ולית לון זווגין. וביומין אלין נפקין אתון כ"ב. ושראן בהו, ומתעטרן בהו, וברחמי ישתפחו זווגין. ובנרחין אחרנין וביומי אחרנין לאו, דהא מז' באדר, בטש בוצינא ואפיק אתון זעירין ובקעין רקיעין ונפקין לעלמא.

בזמנא דאינון נפקין, כל אינון נשמתין ערטילאין דהוו זמינין לאתהדרא נפקין בהדיהו, ואתאחדן באינון אתון ונפקין על ידי דפרונוקא. בגין דכל בני עלמא כד אתבנון לאתצירא בהאי עלמא, כל ציורין דאתון מתצירין בהו על ידא דאינון ג' שותפין דקא מזדווג בנינא. והשתא אלין דקא מתהדרן כל אינון אתון דקא אתצירו בהו אחרנין, לא מתצירי בהו. דהא אינון פרונקין לא מצירין לון באתון, כמה דאתציר בקדמיתא מסטרא דאבא ואימא.

ואלין אתון אזלין ומשטטן בעלמא, ואתאחדן בהו כל אינון דלית לון אתון עד ריש ירחא דסיון. דהא כדין אתטמרו אלין ואתון עלאין בעיין לאתגלאה. ומאלול אתטמרו אלין עלאין עד שיתא יומין בחשון, עד דיהדרון בני נשא מחובביהו ויתפפר לון, ומתהדרן אתון פמלקדמין. ובין כך ובין כך אינון זעירין נפקן לקיימא עלמא ואלין אתאחדן בהו, בגין דלית לון אתון כלל. דהא מאלול תליא וקיימא תשובה ואתון סלקין לגבה ובני עלמא מהדרן מחובביהו ומתהדרן לאתון, וקיימי על עלמא תרין ירחין, ומסתלקין טבת ושבת.

מו' באדר נפקין אלין אתרנין, כמה דאתמר. ואלין דמתאחדן בהו מקדמי רחמי באלין יומין ותרין רחין אתרנין אתטמרן בלהו, ואלין תמוז ואב. ונפקין מי הרעה באתוייהו, ושלטין אלין על עלמא ואתרנין אתטמרו. ובגין כך באינון יומין זכאה איהו מאן דישתזיב מנייהו.

וכר חוטמא אריכא רב בפותיא לגבי רישא דא איהו באת ה' ולזמנין את י' אתחבר בהדיה, דא איהו בר נש דאצלח. אנפוי קמיטין בתולדה דאבעבועין. עינוי סמקין, דא איהו בין אינון תולדין דסגירא דעינוי, לזמנין זלגין דמעין.

קמיטין דמצחיה ד' ותרין עברין רשימין פאריח על גבי לבינה. שעריה רב, האי אצלח ודחיל חטאה. שפח גרמיה בכלא, יתיר ממה דאית ביה. ובזמנא דאתנענע (עינוי) זלגין דמעין ופאיכא בחוטמיה עד דאושיד לחה ירוקא, ודא קשוא מאינון זיני סגירו. מאן דאשתתף בהדיה אצלח. מהימנא איהו בכלא.

על כתפיה שמאלא אית ג' רשימין, ב' סומקין וחד אופם. ברם אופם אית ליה תועלתא. האי משיף ליה לאתקרבא בכני נשא ואחיד בהו דלא יחשבון ליה פסגירא. מומא אתיליד ביה בליליא חד יומא דסתווא ביומי דעולמוי, דאכל נונא ושתא מנא ונפק לבר. ובההיא שעתא הוה שליט פוכב שבתאי בעלמא, וחד ענפא דיליה הוה משיף לאתפשטא לתתא. ונפק איהו בגלוייא דרישא, ומחא ביה על ידא דקורקפני ושמרוו"ן תרין רוחין דשלטין בההוא ענפא.

וכר אתמחי האי בר נש, רשימו ביה תרין רשימין סומקין, ויהוה ענפא רשים ביה ההוא רשימו אוכמא, דהא מלוי דשבתאי באופם אשתמש. ורזא דא שליט ביומא דשבתא (ו"ח נ"א בעמא דשבתאי) ולא בעמא דרישא, בגין דעמא דרישא לית לון חולקא ואחסנתא בבוכבייא ומולא, אלא בקודשא בריך הוא בלחודוי. ואצטריו לון לאחזאה תדוה ומיכלא ומשתריא ולבושין ולאחזאה ביתא ופתורא ביומא דא, דלאו הכי לכל אינון דאחזון בבוכבא דשבתאי דאצטריו לון לאתענאה ולאחזאה עיבוי ודאגה ורונא ולמלכש שחורים ולכפאה שחורים ולא למיכל בשרא וסמרא ומשחא, ולא לאתענאה עינונין דעלמא, אלא למיתב בדיורא עציב ולאחזאה מן בני נשא. (כו"ח ד"א איתא וברין וכו"ח בדפו"י) ותרין אלין רוחין קורקפני ושמרוו"ן אתמשכאן עלוי ואודעין ליה מלין דעלמא פאמשכותא דשבתאי.

חזינא פספרא דשלמה מלפא, דאית בני נשא דאתילידו כד שלטא ענפא דא, ואינון עציבין תדיר דלא תדאן לעלמין, בר אי לעאן באורייתא וקא אתאחדן בקודשא בריך הוא. עם כל דא, אי אית ביה ביהוה בר נש יסודין ושרשין מזכו אבהן, ענפא דא דנפיק משבתאי, לזמנין נצח ליה ואחיד ליה. ואינון תרין רוחין מתפשטין ואזלין לנוקבא דטיגרא, דתמן מתפנשין כל רוחין ערטילאין דלא עאלין לגו פרגודא דמלפא, ואינון ערטילאין בהאי עלמא וכד נפקי מהאי עלמא משטטי לאעלא בההוא עלמא, ונעלין תרעא באנפיהו בכל סטרין דעלמא. ולא

אשפּחו נִיחָא עַד דַּאינוּן נִפְקִין וּמִשְׁטָטִין בְּעֵלְמָא, וְאֵלִין אֶקְרוּן בְּשִׁמְהֵן שְׁכֵנוֹת.
 וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא כַּד אֲתַקְדַּשׁ יוֹמָא, וְאֵינוּן לָאן עָאֵלִין לְגוּ נּוֹקְבָא דְחַד טִינְרָא דַּאִיהוּ לְבַר
 מַחֲמוֹת גְּנֵתָא בְּטוֹרִין דְלְבַר, וּמִשְׁתַּפְּכִי תַמָּן כֹּל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא. וְלְבַתֵּר נִפְקִי
 וּמִשְׁטָטִי בְּעֵלְמָא וּמוֹדִיעִין בְּחִיזוּ דְלִילָא מִלִּין לְפָנֵי נָשָׂא.

וְכַד נִצַּח עֲנַפָּא דָא לְהֵהוּא בַר נֶשׁ, אֵינוּן תְּרִין רוּחִין אֲזֵלִין לְהֵהוּא נּוֹקְבָא וּמִתְעַפְּבִין תַּמָּן
 עַד דְנִפְיק שַׁבְּתָא. פִּינּוּן דְנִפְיק שַׁבְּתָא נִפְקִין אֵינוּן נִשְׁמַתִּין וְאֵינוּן רוּחִין בְּהַדְיָהוּ
 וּמִתְחַבְּרִין פְּחָדָא וְאֲתִיִּין אֵינוּן תְּרִין רוּחִין וְחַד נִשְׁמַתָּא דְגִזְעָא דְהֵהוּא בַר נֶשׁ, ע' דְרַגִּין
 לְאַחֲרָא וְשָׂרָאן עַל גְּבֵי הֵהוּא בַר נֶשׁ רוּחָא בְּתַר רוּחָא, וְאוֹדְעִין לִיה מִלִּין דְעֵלְמָא. מְנַיְהוּ
 קְשׁוּט וּמְנַיְהוּ לָאו קְשׁוּט, מְנַיְהוּ קְשׁוּט מִסְטָרָא דְנִשְׁמַתָּא עֲרִטִילָאָה, דְהָא אֲשַׁפְּחַת תַּמָּן
 נִיחָא. וּמְנַיְהוּ לָאו קְשׁוּט מִסְטָרָא דַּאֵינוּן רוּחִין. וְלִזְמַנִּין אֵינוּן רוּחִין אוֹדְעִין לִיה מִלִּין
 דְקְשׁוּט לִזְמַן קָרִיב, וְדָא אִיהִי נִשְׁמַתָּא דְלָא אֲשַׁפְּחַת פְּרוּקָא (ס"א פְּרוּקָא) לְעֵלְמָא מַע' דְרַגִּין לְאַחֲרָא.
 כְּדִין כּוֹכַב שַׁבְּתָאֵי מְשִׁיף לְהֵאֵי עֵלְמָא אֵינוּן רוּחִין, וּבְגִינָה לָא דְחִיל הֵהוּא בַר נֶשׁ. כַּד
 שָׂרָאן עֲלוּהֵי וְלָא אֲזַדְעִזְעוּ. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה דְמָאן דַּאִית לִיה זְכוּ דְאַפְּהֵן לְסִייעָא בְּכָל
 אֵינוּן עוֹבְדִין.

חוּמָמָא עֲקִים וְהֵהוּא עֲקִימוּ סְטָא לְסִטְרָא דַּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְרִשִׁים בְּאֵת ה' וְלִזְמַנִּין
 בְּאֵת ר' וְלָא מִתְחַבְּרִין פְּחָדָא. דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְמִמְלַל רְפִיכִין. בְּמַצְחִיָּה שְׁרִטוּטָא
 חָדָא רְבֻרְבָּא וְד' זְעִירִין (נ"א וְאֵינוּן) וְעֵינוּי דְקִיקִין וְלָא כָּל כּוּ, וְאֵינוּן מִתְהַפְּכִין לְסְמָקָא.
 שְׁעָרוּי תְלִין שְׁעִיעִין זְעִיר, שְׁלִשְׁלָאָה רְבֻרְבָּא הָוָה לִיה, וְתִלְיָא מְנַיְהוּ סִייעָא. אִית לִיה
 מְהִימְנָא, אִיהוּ אֲצִלַּח בְּעוֹבְדוּי, דָּא אִית לִיה פְּגִימוּ דְמוּמָא דַּאִיהוּ סְרִיס חֲמָה, אוּ תִלְיָא
 כְּפִיסָא דְבִיעוּי חַד מְמַעוּי וְלָא אֲפִיק זְרַעָא כְּדָקָא יְאוּת. בִּידָא שְׁמַלְאָא אִית אֲצַבְּעָא זְעִירָא
 קְמִיט וְלָא אֲתַפְּשֵׁט. (עכ"מ וּנְרָאָה שַׁחֲסַר.)

אֲמַר אָדָם קְדָמָאָה (תְּהִלִּים קל"ט) לָא נִכְחַד עֲצָמֵי מִמֶּנּוּ וְגו'. מִפְּאֵן דְמִזְוּגָא דְדְכַר וְנוֹקְבָא
 אֲתִיָּא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, זְוּוּגָא דְמִלְכָּא בְּמִטְרוּנִיתָא. מְאִי טַעְמָא, תַּחֲתִיּוֹת אֶרֶץ, תְּרִין
 (תַּחֲתִיּוֹת) (נ"א תַּחֲוִיּוֹת) תַּחֲוִיּוֹת אִית לְהֵהוּא דַּאִיקְרִי אֶרֶץ חַפְּץ. אֲתֵרָא דַּאֲתַצְיִירָא נִשְׁמַתָּא דְדְכּוּרָא
 לִימִינָא וְאֲתֵרָא דְנִשְׁמַתָּא דְנוֹקְבָא לְשְׁמַלְאָא וְעַל דָּא בְּעִי אֲתַעְרוּתָא מִסְטָרָא דְנוֹקְבָא הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב (ישעיה מ"א) הָעִירוּתִי מִצְפּוֹן וַיֵּאת, וּכְדִין מִמְזַרְח שְׁמֵשׁ קוּרָא בְּשָׁמִי. זְוּוּגָא
 דְשְׁמֵשׁ בְּסִיחָרָא, יַעֲקֹב בְּרַחֵל.

וְכִבָּא סְגָנִים כְּמוֹ חֲמֹר, אֵלִין חֲלִילִין דְעֵלְמָא דְנִפְקוּ מֵאָדָם קְדָמָאָה. בְּתַר הָכִי (תְּהִלִּים קל"ט)
 גְּלַמִי רָאוּ עֵינִיךָ, כְּשֶׁהֵיטִי מוּטָל גּוֹלָם בְּלִי צוּרָה. מִמְזַרְח לְמַעְרַב רָאוּ עֵינִיךָ הַדּוֹרוֹת
 הָעֵתִידוֹת לְצֵאת מִמֶּנִּי, כִּי (אֵתָה) הוּא קוּרָא הַדּוֹרוֹת מְרָאֵשׁ.

וְעַל סְפָרָךְ כָּלָם יִכְתְּבוּ, זֶה סְפָר תּוֹלְדוֹת אָדָם לְדִיוֹקְנִין, דְּבִהָאֵי סְפָר שָׁל (כָּל) צְדִיקִים הוּוּ
 מִתְחַקְּקִין כָּל (וְכָל) דִּיוֹקְנִין דְעֵלְמָא בְּצִירוּפָא דַּאֲתוּוֹן זַר"ה פִּס"ץ וְתַמָּן כָּלָם יִכְתְּבוּ

בְּצִיּוּרֵיךָ דְקַמִּיטִין בְּמִשְׁכַּא דְאָדָם, כְּגוֹנוֹנָא דְרַקִיעַ הַשָּׁמַיִם דְתַמָּן כּוֹכְבֵיִיא.
הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא, (ישעיה מ) לְזַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר
בְּחִרְתִּיךָ דְאֵינוֹן אֶקְרוּן אָדָם. דְכִתְיִב (יחזקאל ל"ד) וְאַתָּן צֹאֲנֵי צֹאֵן מְרַעִיתֵי אָדָם
אִתָּם, וּבְגִינֵיכּוֹן אִתְּפְרִי עֲלֵמָא. הֵדָא הוּא דְכִתְיִב (ירמיה ב) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לִי רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ,
דְאֵינוֹן עָאלוּ בְּמִחְשְׁבָהּ עַד לָא אִתְּפְרִי עֲלֵמָא. וְכִלְהוּ (תהלים קל"ט) עַל סַפְרָךְ כָּלָם יִכְתְּבוּ יָמִים
וְיִצְרוּ. לְכִלְהוּ יוֹמִין עֲלֵאִין בְּמִנְיָן.

מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם. (שמות י"ב) מִשְׁכּוֹ יוֹמִין עֲלֵאִין לְאַנְהֵרָא לְיוֹמִין תַּתְּאִין שִׁס"ה וְרַבִּיעַ יוֹם,
וּמְקַצֵּת יוֹמָא כְּכֹלֵיהּ יוֹמָא, לְחֻשְׁפָּן מִשְׁכּוֹ. וּמָאן דְמָשִׁיף מִתַּמָּן, מָשִׁיף נְהִירוֹ
לְסִיְהָרָא לְקִדְשָׁא לָהּ. (תהלים קל"ט) וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דָּא דוֹד מְשִׁיחָא דְלֹא הָוָה לִיהּ יוֹמִין
לְאַתְנַהֲרָא, וְאִיהוּ מָשִׁיף לִיהּ שְׁבַעֵין שָׁנִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים ל"ט) הִנֵּה טָפְחוֹת נִתְתָּה
יָמֵי. מָאֵי טָפְחוֹת, ט' פְּחוֹת. טָב הֵכָא דְפַחִית לֹון מְיוֹמֵי אָדָם, לְמַיְהָב לִיהּ לְדוֹד דְהָוָה טוֹב
רוּאֵי. טוֹב דִּילִיָּהּ מְאָדָם קְדַמְאָה דְעַבְד עֲמִיָּה צְדָקָה בְּגִין דִּיהָא מוֹכֵן דוֹד לְעִשׂוֹת צְדָקָה
לְיִשְׂרָאֵל. כְּגוֹנוֹנָא דְקַבִּיל דוֹד עָנִי וְאֲבִיוֹן, הֵכִי יְהִיב לְמִסְפְּנֵי וְכִלְא בְּמִשְׁפָּט כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
(שְׁמוּאֵל ב' ח') וַיְהִי דוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ.

וְאַתְעָרוּ, שׁוֹפְרִיָּה דִיעֲקֹב אָבִינוּ מְעִין שׁוֹפְרִיָּה דְאָדָם קְדַמְאָה, בְּגִין דִיעֲקֹב יוֹשֵׁב אֲהֵלִים
וְאוֹלִיף תַּמָּן בְּבֵית שָׁם וְעַבְרָ וְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק לְמַפְלַח לְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּגִין
דְאִיהוּ כְכוֹר. דְכִתְיִב (שמות ד) בְּנֵי כְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל וְעַבְדָּהּ בְּכַוֹרוֹת וְדָאֵי הָוָה.

סַפְרָא דְאָדָם קְדַמְאָה הָוָה לִיהּ לִיעֲקֹב וְסַפְרָא דְחֲנוּף וְסַפְרָא דִי סְפִירוֹת דִּיצִירָה דְאַבְרָהָם
אָבִינוּ. וְהָא אִתְעָרוּ מְסַכְת עַבְדָּהּ זָרָה דְאַבְרָהָם אָבִינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם ת' פְּרָקִים,
וּמְכַל אֵינוֹן סְפָרִים אוֹלִיף לִיעֲקֹב אָבִינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהֵלִים, חֲכַמְתָּא סְגִיָּא,
וְהָוָה שׁוֹפְרִיָּה. וְשׁוֹרְטוּטִין דִּילִיָּהּ כְּגוֹנוֹנָא דְשׁוֹרְטוּטִין דְאָדָם קְדַמְאָה.

וְהָא כְּגוֹנוֹנָא דְאָדָם קְדַמְאָה דְאִיהוּ קָדָם לִיצִירָה, יִצִיר כְּפִיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אוּף
הֵכִי יַעֲקֹב רֵאשׁוֹן, רֵאשׁוֹן לְשְׁלִימוֹ. קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לִי רֵאשִׁית וְגו', דְהָוָה עֲרַסִיָּה
שְׁלִים, מָה דְלִית הֵכִי בְאַבְרָהָם דְנִפְיָק מְגִיָּה יִשְׁמַעְאֵל וּבְנֵי קְטוּרָא וְאֵינוֹן סִגְיָה הַפְּסָף. וְאָדָם,
דְנִפְיָק מְגִיָּה קִינֹ. וְנַח, דְנִפְיָק מְגִיָּה חַם. וַיִּצְחָק, דְנִפְיָק מְגִיָּה עֶשׂוֹ, סִגְיָה דְהַבָּא. אֲבָל יַעֲקֹב,
עֲרַסִיָּה שְׁלִימָא אִיהִי. וְעַל דָּא בִיָּה בְּחַר ה' מִכָּל הָעַמִּים (תהלים קל"ה) כִּי יַעֲקֹב בְּחַר לוֹ יְהוָה
יִשְׂרָאֵל לְסִגְוֹלְתוֹ וְכִתְיִב (דְבָרִים ל"ב) כִּי חִלַּק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְל נַחֲלָתוֹ. (ע"כ סְתָרֵי תוֹרָה). (עַד כּאן

מִהַהֲשַׁמְטוֹת).

זְהַר:

רְבִי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסִי, הָוּוּ יִתְבִּי יוֹמָא חַד וְלָעָאן בְּאוּרִיָּתָא בְּטַבְרִיָּא. אַעֲבָר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֹון בְּמֵאֵי עֲסָקִיתוּ, אָמְרוּ לִיהּ, בְּהֵאֵי קָרָא
דְאוֹלִיפְנָא מְגִיָּה דְמוֹ, אָמַר לֹון מָאֵי אִיהוּ. אָמְרוּ לִיהּ, הָאֵי דְכִתְיִב, (בראשית

(ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וְהָא אֶתְמַר, דְּאַחְמֵי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, כָּל אֵינּוֹן דְרִין דְהוּוּ זְמִינִין לְמִיתֵי לְעֵלְמָא, וְכָל אֵינּוֹן פְּרַנְסִין, וְכָל אֵינּוֹן חֲפִימִין, דְהוּוּ זְמִינִין בְּכָל דְרָא וְדָרָא.

וְרָזָא אוֹלִיפְנָא, זֶה סֵפֶר. אֵית סֵפֶר וְאֵית סֵפֶר. סֵפֶר לְעֵילָא, סֵפֶר לְתַתָּא. סֵפֶר לְתַתָּא אֶקְרִי סֵפֶר הַזְכָּרוֹן, סֵפֶר דְהַהוּא זְכָרוֹן, וְדָא חַד צְדִיק, וְאֶקְרִי זֶה. וּבְגִין דְלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן, דְאֵינּוֹן תְּדִיר כְּחָדָא בִּיחּוּדָא חָדָא, כְּתִיב, זֶה סֵפֶר תְּרִין דְרַגְיִן דְאֵינּוֹן חַד, כְּלָלָא דְכָר וְנוֹקְבָא.

וְדָא אִיהוּ כְלָלָא חָדָא, דְכָל אֵינּוֹן נִשְׁמַתִין וְרוּחִין דְפִרְחִין בְּבִנֵי נֶשָׂא, כְּלָלָא דְכָל תּוֹלְדוֹת, אֵינּוֹן בְּרָזָא תּוֹלְדוֹת אָדָם וְדָאִי. דְהָא מְהַהוּא צְדִיק דְקָאֶמַר, פְּרַחִין אֵינּוֹן נִשְׁמַתִין בְּתִיאֻבְתָּא חָדָא, וְדָא אִיהוּ שְׁקִיּוֹ דְגִנְתָּא דְאַשְׁקִי הַהוּא נְהַר דְנִפְיָא מִעֵדֵן, דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ב) וְנְהַר יוֹצֵא מִעֵדֵן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְאָדָם, דְכְּתִיב תּוֹלְדוֹת אָדָם.

לְבַתֵּר בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם, דָּא אָדָם דְלְתַתָּא, דְהָא תְרִין אָדָם כְּתִיבֵי בְהָאִי (דף ע' ע"ב) קָרָא, חַד רָזָא דְלְעֵילָא, וְחַד רָזָא דְלְתַתָּא, אָדָם דְאִיהוּ רָזָא דְלְעֵילָא, אִיהוּ בְגִנְיָזוֹ, דְגִנְיָז קָרָא, בְּדָכָר וְנוֹקְבָא בְרָזָא חָדָא, דְכְּתִיב זֶה סֵפֶר, דָּא כְלָלָא דְכָר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא. פִּיּוֹן דְעֵבְדוּ תּוֹלְדוֹת כְּחָדָא, קָרָא לוֹן אָדָם, דְכְּתִיב תּוֹלְדוֹת אָדָם.

לְבַתֵּר דְאַתְגַּלְיָא מְלֵתָא, מִגּוֹ סְתִימוֹ עֲלָאָה קְדַמְאָה דְקָרָא, בְּרָא אָדָם לְתַתָּא, דְכְּתִיב בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. בְּדַמּוֹת (ס"א דָא אִיהוּ) דְאָדָם אִיהוּ כְהָאִי חִיזוּ דְאַתְחַזִי דְיֻוְקִינִין בִּיהּ, וְאֵינּוֹן דְיֻוְקִינִין לָא קִימִין בְּהַהוּא חִיזוּ בְדִיּוֹקְנָא בְקִיּוּמָא, אֲלָא מִתְעַבְרִין מִיַּנְיָה, אוֹף הֵכִי בְדַמּוֹת אֱלֹהִים.

דְכָר אַחַר, בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים, דְיֻוְקִנָא דְשִׁיפִין דְכָר וְנוֹקְבָא, בְּרָזָא (תהלים קלט) דְאַחֹר וְקָדָם. אַחֹר: בְּרָזָא דְשְׁמוֹר. וְקָדָם: בְּרָזָא דְזְכוֹר. וּבְאֵלִין תְּלִיין כָּל פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא, שִׁית מְאָה וְתַלְיָסָר פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא, כְּלָלָא דְכָלָא. וְתַנְיִן, אַחֹר לְעוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, וְקָדָם לְעוֹבְדָא דְמֶרְכָּבָה. וְכָלָא דָא בְּדָא תְלִיא. בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים, בְּהַהוּא דְיֻוְקִנָא מִמֶּש, וְהָא אוֹקִים לִיה מֵר.

תו, זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם: לְדִיּוֹקְנִין, בְּרִזֵי דְדִיּוֹקְנִין דְבַר נֶשׁ, לְאַשְׁתְּמוּדְעָא בְּאֵינּוֹן תּוֹלְדוֹת דְבַר נֶשׁ, דְיֻוְקִנָא דְרִזִין דְבַר נֶשׁ, בְּשַׁעְרָא, בְּמַצְחָא, בְּעֵינֵינִין, בְּאַנְפִּין. בְּשַׁפוּוֹן, וּבְשַׁרְטוּטֵי יַדִּין, וּבְאוּדֵינִין. בְּאֵלִין שְׁבַע בְּנֵי נֶשָׂא אֲשַׁתְּמוּדְעֵן.

בְּשַׁעֲרָא. הַאי מָאן דְּשַׁעְרִיהּ קָמִיט, וְסָלִיק לְעִילָא עַל רִישִׁיהּ, מְאָרִיהּ
דְּרַגְזִיו. לְבִיהּ קָמִיט פְּטוּפְסָא, לָאו כְּשָׂרָאן עוּבְדוּי. בְּשׁוֹתְפוּ
אֲתַרְחַק מִנִּיהּ.

שַׁעֲרָא שְׁעִיעַ יְתִיר, וְתָלִי לְתַתָּא, טָב אִיהוּ לְשׁוֹתְפוּ, וְרוּחָא אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ,
וְאִיהוּ בְּלַחְדוּי לָאו הָכִי. מְאָרִי דְרַזִּין אִיהוּ בְּאִינוּן רַזִּין עֲלָאִין.
בְּרַזִּין זַעֲרִין לָא (דף ע"א ע"ב) קָיִמָא בְּהוּ. עוּבְדוּי פְּשָׂרָאן וְלָא פְּשָׂרָאן.
וְאִי תָלִי לְתַתָּא, וְלָא שְׁעִיעַ, לְבִיהּ לָא דְחִיל, מְאָרִיהּ דְּזִדוּנָא אִיהוּ. פְּסִיף
בְּעוּבְדִין דְּכַשְׁרָן, וְיָאן קָמִיהּ, וְלָא עֵבִיד. וְכַד אִיהוּ סִיב, אַהֲדַר לְמַהוּי
דְּחִיל וְיָאן עוּבְדוּי. וְהַנִּי מִיְלִי, בְּמִילִי דְעֵלְמָא. אֲבָל בְּמִילִי דְשִׁמְיָא, יַצְלַח
מָאן דִּיקָרַב בֵּיהּ. לָא יִתְגַּלּוּן לִיהּ רַזִּין עֲלָאִין, אֲבָל רַזִּין זַעֲרִין טָב אִיהוּ
לְנִטְרָא לֹון, מִמְלָה זַעֲרָא עֵבִיד רַב, וּמְלוּי אֲשַׁתְּמַעוּ. וְרַזָּא דָא זִי"ן, בְּאִינוּן
אֲתַנוּן דְּשִׁיעוּרָא דְמַר.

שַׁעֲרָא אוּכְמָא יְתִיר צְהִיב, אַצְלַח בְּכָל עוּבְדוּי בְּמִילִי דְעֵלְמָא, וּבִסְחוּרָא,
וּבְדָדְמִי לֹון. וְתָרַן אִיהוּ דָא אַצְלַח לַחְדוּי. מָאן דְּמִתְחַבֵּר בְּהַדְיָה,
לָא אַצְלַח לְיוֹמִין סְגִיאִין, אֲלָא אַצְלַח מִיַּד, וְהָיָא אַצְלַחוּתָא פְּרָחָא מִנִּיהּ.
וְרַזָּא דָא דְאִיהוּ בְּכִלְלָא דָּאֵת ז'.

שַׁעֲרָא אוּכְמָא דְלָא צְהִיב, לְזַמְנִין אַצְלַח, לְזַמְנִין לָא אַצְלַח. דָּא אִיהוּ
לְשׁוֹתְפוּ וְלֹא שְׁתַּדְלָא בְּהַדְיָה, טָב לְזַמְן קָרִיב, וְלָא לְזַמְן רְחִיק,
דְּהָא לְזַמְן רְחִיק יַחְשׁוּב מַחְשְׁבִין. וּבְגִין דְּלָא יִתְפָּרְשׁוּן מִנִּיהּ, הוּי טָב לְזַמְן
קָרִיב. דָּא יַצְלַח בְּאוּרִייתָא אִי יִשְׁתַּדַּל אַבְתְּרָהָא, וְיַצְלַחוּן בֵּיהּ אַתְרַנִּין. לִית
לִיהּ רַזָּא לְזַמְן רְחִיק.

דְּחִיק לְבָא אִיהוּ. יַחְמִי בְּשִׁנְאוּי. לָא יְכַלִּין לִיהּ שְׁנְאוּי, וְאִיהוּ דְּחִיק לְבָא,
וְאִיהוּ בְּרַזָּא דָּאֵת י', דְּלָא קָיִמָא בְּכִלְלָא דָּאֵת ז', אֲלָא י' בְּלַחְדוּי, בְּרַזָּא
דְּאֲתַנוּן דְּקִיקִין.

שַׁעֲרָא דְמָרִיט, יַצְלַח בְּעוּבְדוּי, וְרַמְמָה אִיהוּ כַּפִּין בְּבִיתִיהּ. אֲתַחְזִי דְחִיל
חֲטָאָה לְבַר, לָאו הָכִי לְגוּ. דָּא עַד לָא סִיב. אִי שַׁעְרִיהּ מָרִיט, לְבַתְרָא
דְּסִיב, אֲתַהֲפֹךְ מִפְּמָה דְהָהּ בְּקַדְמִיתָא, הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ.

וְהַנִּי מִיְלִי שַׁעֲרָא דְמָרִיט בֵּין עֵינָוִי, עַל גְּבִי מוּחָא, בְּאַתְרָא דְאַנַּח תְּפִלִּין.
וְאִי בְּאַתְרָא אַחְרָא דְרִישָׁא, לָאו הָכִי. וְלָאו אִיהוּ (דף ע"א ע"ב) רַמְמָה, אֲלָא
מְאָרִיהּ דְּלִישְׁנָא בִישָׁא. בְּלַחֲשׁוּ, בְּלָא אַרְמוֹת קְלָא. לְזַמְנִין דְּחִיל חֲטָאָה
אִיהוּ, לְזַמְנִין לָא. וְדָא אִיהוּ בְּרַזָּא דָּאֵת ז', כַּד פְּלִיל אֵת י'.

עַד הָכָא, רַזִּין דְּשַׁעֲרָא לְמָרִי מְדִין, דִּיְדַעֵי אַרְחִי וְרַזִּי דְאוּרִייתָא,
לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא טְמִירוּ דְבְּנֵי נְשָׂא, דְּאִינוּן בְּצֵלָם אֱלֹהִים סְתוּם שְׁמָא,

דאתפרש לכמה ארחין.

ברזא דמצחא, באַת נ', דאיהו שלימו דאַת זי"ן, לזמנין אתפלילת ברזא דאַת ז', ולזמנין איהו בלחודדא. מצחא דאיהו דקיק וחד, בלא עגולא דא הוא בר נש דלא מתישבא בדעתיה, חשיב דאיהו חפים, ולא ידע. אתבהיל ברוחיה. חייף (ס"א נשיך) בלישניה כחויא.

קמיטין דמצחיה רברבין, ולאן אינון בזווגא. בשעתא דמליל אתעבידו אינון קמיטין במצחיה, ולאן בזווגא. רשימין אחרנין די במצחיה פלהו בזווגא. דא, בעי דלא לאזדווגא ליה, אלא זמנא זעירא, ולא זמנא סגי. פל מה דעבד וחשב, איהו לתועלתיה, ולא חייש לתועלתא דאחרנין. לאו איהו מארי דרזין פלל. דא איהו, (משלי יא) הולך רכיל מגלה סוד, ולא חשיב מלוי פלל. דא איהו ברזא דאַת נ' דכלילא באַת ז', ולא אקרי נאמן רוח בקיומא.

מצחא דקיק בעגולא, דא איהו בר נש חפימא, במה דאסתפל. לזמנין אתבהיל ברוחיה. רחימו דיליה בחדוה. רחמן איהו על כלא, אסתפל במלין סגיאין. אי ישתדל באורייתא להוי חפים יתיר.

תלת קמיטין עלאין רברבין במצחיה בשעתא דאיהו מליל. תלת קמיטין קריב לעינא חד. ותלת קמיטין על עינא אחרא. בכי בשעתא דארגיז. דא איהו טב יתיר מפמה דאתחזי. ארמי בתר כתפוי פל מלין דעלמא, בין בעובדוי, בין במלין אחרנין, ולא חייש. אצלח באורייתא. פל בר נש (דף ע"ב ע"א) דישתדל בהדיה יתיר ממלין אחרנין דעלמא, לזמנין אתדבק רעותיה בקדשא בריף הוא, ולזמנין לא. בדינא לא אצלח. אתרחק איהו מן דינא. ורזא דא את נ' בלחודדוי, דלא אתפלילת באַת ז'. ובגין דלא אתפלילת באַת ז', אתרחק מן דינא, ולא קאים ביה, ורחימותא איהו סטרא דיליה.

מצחא דאיהו בלא עגולא, ואיהו רברבא. האי איהו בר נש דכל זמנין פד קאים, וכד אזיל, כפיף רישיה. האי אתפלילג לתרין לסטרין, ואינון סטרי שגעונא. סטרא חדא איהו שגעונא דאתחזי, ובני נשא אחרנין ידעין שגעונא, דאשתמודעא קמי כלא, ואיהו טפשא.

במצחיה אית ארבעה קמיטין רברבין, לזמנין בשעתא דמליל קמיט לון במצחיה, ולזמנין דאתפשט מצחיה במשכיה, ולא אתחזון. אינון קמיטין אתחזון, קמיטין אחרנין רברבין בסטרא דעינוי, חייף למגנא. פומיה רברבא. לאו איהו בר נש לתועלתא. סטרא אחרא איהו. שגעונא דאתפסי ביה, ובני נשא לא מסתפלן ביה. ואיהו אתחפם במה

דַּאשְׁתַּדַּל, וְאֶפִּילוּ בְּאוֹרֵייתָא, אֲבָל לֹא לְשִׁמָּה, אֲלֵא בְּגִין לְאַתְגָּאָה בְּפִנֵי עַמָּא. וְכֹלֵא בְּלַחֲשֵׁי וּבִגְאֻת לְבָא, לְאַחְזָאָה דְּאִיהוּ זַפְאָה וְלֹאוּ הָכִי. כֹּל מְלוּי לָאוּ אֵינּוּן לְשִׁמָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲלֵא בְּגִין בְּנֵי נִשְׂאָ. וְחֻשְׁבִּיב מִחֻשְׁבִּין, וְאַנְהִיג גְּרַמְיָה. כְּמִנְהֶגָא דְּלִבְר, דִּי־סְתַפְלוּן בֵּיהּ. הָאִי אִיהוּ בְּרָזָא דָּאת נ', דִּי בְּכֻלָּא דָּאת ז'.

מִצְחָא דְּאִיהוּ בְּעַגּוּלָא רַבְרַבָּא, פְּקִיחָא אִיהוּ, דְּבָרְנוּ (ס"א דְּכַרְנוּ) דְּכֻלָּא בֵּיהּ. יָדַע בְּכֹל מַה דַּאשְׁתַּדַּל, אֶפִּילוּ בְּלֹא אוּמְנָא דִּי־וֹלִיף לֵיהּ. אֲצֻלַּח בְּכֹל מַה דַּאשְׁתַּדַּל. וּבְמִמוּנָא, לְזִמְנִין אֲצֻלַּח, לְזִמְנִין לֹא. מִמְלָה זְעִירָא אֲסֻתְבַּל בְּמַלְיִן סְגִיִּאִין. נְבוּן אֲקָרִי. לֹא חֵיִישׁ לְמַלְיִן דְּעֻלְמָא, וְאֶפִּילוּ דִּינְדַע דִּי־תַפְסִיף (דף ע"ב ע"א) בַּהּ לֹא חֵיִישׁ לוֹן, וְלֹא שְׂוִי עַל לְבִיָּהּ. רְכִיף לְבָא אִיהוּ. תְּרִין קְמִיטִין עֲלֵאִין רַבְרַבִּין בְּמִצְחִיהּ. חַד קְמִיטָא עַל עֵינָא חַד, וְחַד קְמִיטָא עַל עֵינָא אַחְרָא. וְאֲשֻׁתְכַחוּ תְּלַת קְמִיטִין רַבְרַבִּין בְּמִצְחִיהּ, בְּאַלְיִן דְּעֵינִין, בַּר קְמִיטָא תַתָּאָה, דְּאִיהוּ אֲתַפְלַג עַל עֵינִין. דָּא חֻשְׁבִּיב מִחֻשְׁבִּין לְגוּ וְלֹא לְבַר. בְּגִין דְּלֹא חֻשְׁבִּיב לְבְנֵי נִשְׂאָ בְּעוּבְדוּי, וְדַחִיל אִיהוּ לְפּוּם שַׁעְתָּא, וְלֹא יִתִּיר. לְפִיּוּסָא, אֲתַפְּיִסָא בְּעוּבְדוּי דְּלִבְר מְקָמִי בְּנֵי נִשְׂאָ, לָאוּ אֵינּוּן, אֲלֵא לְזִמְנִין כְּרַבִּיא, וְלְזִמְנִין בְּחֻכְמָה. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דָּאת נ', דְּאִיהוּ בְּלַחֲדוּי, דְּלֹא אֲתַפְּלִיל בָּאת ז'. וְחֻלְשָׁא אִיהוּ, דְּלֹא אֲתַפְּלִיל בְּאַלְיִן אֲתוּון קְדַמָּאי, אֲלֵא אֲסֻתְמִיךְ לָאת ס' לְאַתְפְּלָלָא בֵּיהּ. וְלֹא בְּאַתוּון קְדַמָּאי. עַד הָכָא רְזִין דְּחֻכְמָתָא דְּמִצְחָא.

בְּרָזָא דְּעֵינִין, בְּרָזָא דָּאת ס', בְּהֵהוּא גְּוּנָא דְּסַחְרָא לְבַר, וּכְמָה דִּי־תַבָּא עֵינָא, דִּי־תַבָּא עַל שְׁלִימוּ, דְּלֹא שְׁקִיעַ, הָאִי לָאוּ רַמָּאָה הִיא, וְרַחִיק מְרַמָּאוּתָא, דְּלֹא אִית בֵּיהּ כְּלָל.

גְּוּנֵי דְּעֵינִין אֵינּוּן ד'. חוּרוּ לְבַר, דְּסַחְרָא עֵינָא, כְּגוּוּנָא דְּכֹל בַּר נִשְׁ. לְגוּ מְנִיָּה אוּכְמָא דְּסַחְרָא, וְאַתְפְּלִיל חוּרוּ וְאוּכְמוּ כְּחַדָּא. לְגוּ מְנִיָּה יְרוּקָא. וְאַתְפְּלִיל בְּאוּכְמָא. לְגוּ מְנִיָּה הֵהוּא בַת עֵינָא, נְקוּדָא אוּכְמָא. דָּא אִיהוּ בַר נִשְׁ דְּחִיף תְּדִיר, וְחַדִּי בְּחַדוּ. וְחֻשְׁבִּיב מִחֻשְׁבִּין לְטַב, וְלֹא אֲשֻׁתְלִימוּ אֵינּוּן מִחֻשְׁבִּין, בְּגִין דְּסְלִיק לוֹן מִיַּד מְרַעוּתִיהּ. אֲשֻׁתַּדַּל בְּמִלִּי דְּעֻלְמָא. וְכַד אֲשֻׁתַּדַּל בְּמִלִּי דְּשִׁמָּא, אֲצֻלַּח. הָאִי אֲצֻטְרִיף לְאַתְתַּקְפָּא בֵּיהּ לְאַשְׁתַּדַּלָּא בְּאוֹרֵייתָא, דְּהָא יִצְלַח בָּהּ.

גְּבִינֵי עֵינֵי רַבְרַבִּין, וְכַסְיִין לְתַתָּא. בְּאֵינּוּן גְּוּנִין דְּעֵינָא אִית רְשִׁימִין סוּמְקִין דְּקִיקִין בְּאַרְפָּא. אֵינּוּן רְשִׁימִין אֲקָרוּן אֲתוּון זְעִירִין דְּעֵינָא. בְּגִין דְּאֵינּוּן גְּוּנִין דְּעֵינָא. אִי (דף ע"ג ע"א) נְהַרִּין בְּנְהִירוּ, הֵהוּא נְהִירוּ סְלִיק

אתון לאתחזא, לאינון מארי דמדין. באינון רשימין אתרנין דקיין,
והאי איהו באת ס', וכלילא באת ה'.

עינין ירוקין דסחרין (נ"א דמסחרא) בחורו, ומתערבין אינון ירוקין, בההוא
חורו. רחמנא איהו, ואיהו חשיב תדיר לתועלתיה, ולא חשיב
לנזקא דאתרנין כלום.

גוונא אוכמא לא אתחזי ביה. חמיד איהו ולא מסטרא בישא. ואי סלקא
בידיה מסטרא בישא, לא יתוב מניה. מהימנא איהו במה
דאשתמודעא. ובמה דלא אשתמודעא לאו מהימנא איהו. מאריה דרזין
איהו, במלה דאיהו רזא, עד דישמע לההוא רזא באתר אתרא. פיון
דשמע ליה גלי כלא. ולא עמיה רזא כלל, דכל מלוי לאו אינון בשלימו.
גווי עינוי סחרן בחורו ובירוקא. דא איהו ברזא דאת ה', ואתכליל באת
ז', ובאת ס'.

עינין צהיבין ירוקין, שגעונא אית ביה. ובגין שגעוניה איהו פום ממלל
ברבון, ועביד גרמיה פבר נש רב, ברברבנו. ומאן דאתפקף ביה,
נצח ליה. לא אתחזי לרזין דאורייתא, דהא לא שכיף בלביה, באינון רזין.
דעביד גרמיה רב בהו. דא איהו ברזא דאת ה', ואתכליל באת ז' בלחודוי,
ואתרחק מאת ס'. ובגין דאיהו עבד גרמיה ברברבנו, אתרחק מניה מאת
ס', ולא אתקריב בהדיה. דא כד איהו מליל, עביד קמיטין סגיאיין
במצחיה.

עינין חורון, דסחרן זעיר בירוקא, מאריה דרוגזא, ורחמנא איהו לרוב
זמנין. וכד אתמלי רוגזא, לית ביה רחמו כלל, ואתהפך לאכזריות.
לאו איהו מאריה דרזין, דא איהו ברזא דאת ה', דאתכליל באת ס'.
עינין ירוקין וחרורן פחדא, וזעיר מגוון אוכס בהו, דא איהי מאריה
דרזין, ואצלח בהו. ואי שארי (דף ע"ג ע"ב) באצלחותא אצלח וסליק.
שנאוי לא יכלין ליה, ואיהו שליט עליהו בשולטנו, ואתפפין קמיה. דא
איהו ברזא דאת כ', דאתכליל ברזא דאת ס'. ועל דא איהו שליט, אי
שארי ביה. עד הקא רזין דעינין לאינון מארי דחכמתא.

רזא דאנפין, לאינון מארי דחכמתא פנימאה. דיוקנין דאנפין, לאו אינון
ברשימין דלבר, אלא בגו רשימא דרזין פנימאין. דדיוקנין דאנפין,
מתהפכן מגו דיוקנין דרשימו דאנפין, סתימין ברוחא דשריא לגו. ומגו
ההוא רוחא, אתחזי לבר דיוקנין דאנפין, דאשתמודען לגבי אינון
חפימין.

דיוקנין דאנפין אשתמודען מגו רוחא. רוחא אית פבר נש, דרזין דאתון

חֲקִיקִין בִּיהַ. וְכִלְהוּ אֶתְוֹן סְתִימִין גּוֹ הַהוּא רוּחָא, וּלְפּוּם שַׁעְתָּא סְלִקִין רְשִׁימִין דְּאִינוּן אֶתְוֹן לְגוֹ אַנְפִין. וּכְמָה דְּאִינוּן אֶתְוֹן סְלִקִין, הָכִי אֶתְחַזְוִין אַנְפִין, בְּדִיוקְנִין רְשִׁימִין לְפּוּם שַׁעְתָּא, בְּחִיזוּ דְלָא קְיִימָא. בַּר אִינוּן מְאָרִי דְחֲכָמְתָּא דְאַתְקִימָן בְּהוּ, וְלָא אֶתְנָשִׁי מִנִּיהוּ.

הַהוּא אֶתְר דְּאֶקְרִי עֲלָמָא דְאַתִּי, (אִיהוּ רִזָּא דְאִוְרִייתָא) וּמִתְמָן נִפְקָא רִזָּא דְאִוְרִייתָא, בְּכִלְהוּ אֶתְוֹן דְּאִינוּן תְּרִין וְעֶשְׂרִין אֶתְוֹן, כְּלָלָא דְכִלְלָא. וְהַהוּא נִהְרָא דְנִפְיָק מִעֲדָן, נְטִיל כְּלָא. וְכַד פִּרְחָן מִנִּיהַ אִינוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, כְּלָהוּ מְצִיטִיָּרִין בְּצִיּוּרָא דְאִינוּן אֶתְוֹן, וְהָכִי נִפְקִי כְּלָהוּ. וּבְגִין כֵּן, רוּחָא דְבַר נֶשׁ דְּמְצִיטִיָּרָא בְּצִיּוּרָא דְאַתְוֹן, עֶבֶיד צִיּוּרָא בְּאַנְפִין. אֲמַר לִיהַ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִי הָכִי צִיּוּרָא דְאִימָא, לָא מְצִיטִיָּרָא גּוֹ הַהוּא רוּחָא, אֲמַרוּ, הָכִי שְׁמַעְנָא מִנִּיהַ דְמַר, דְּצִיּוּרָא דְאַתְוֹן מְסֻטְרָא דְלַעֲלִילָא, וְצִיּוּרָא דְאִימָא מְצִיטִיָּרָא בְּהַהוּא רוּחָא לְתַתָּא. צִיּוּרָא דְאַתְוֹן אֶתְגְּנִיזוּ לְגוֹ, וְצִיּוּרָא דְאִימָא כְּלִיט לְבַר.

צִיּוּרָא דְאִימָא, פְּנִי אָדָם, פְּנִי אַרְיִי"ה, פְּנִי שׁו"ר, פְּנִי נֶשׁ"ר. וְרוּחָא עֶבֶיד צִיּוּרָא דְכִלְהוּ לְבַר לְפּוּם שַׁעְתָּא, בְּגִין דְכָל מַה דְאִיהוּ מְסֻטְרָא (ד) וְרוּחָא בְּלִטָּא לְבַר, וְאַתְחַזִּי וְאַתְגְּנִיז. וְכָל הַנִּי דִּיוקְנִין, אֶתְחַזִּיין, מִתְצִיּוּרִין בְּצִיּוּרָא דְאַתְוֹן אַף עַל גַּב דְאִינוּן גְּנִיזִין. אֲלִין אַרְבַּע דִּיוקְנִין אֶתְחַזִּיין לְפּוּם שַׁעְתָּא, לְאִינוּן מְאָרִי דְעִינִין, דִּידְעִין בְּרִזָּא דְחֲכָמְתָּא לְאַסְתְּפִלָּא בְּהוּ.

צִיּוּרָא קְדָמָא"ה, כַּד אָזִיל בַּר נֶשׁ בְּאַרְחָ קְשׁוּט, אִינוּן דִּידְעִין בְּרִזִין דְמַרְיָהוּן מְסֻתְפִלָּן בִּיהַ, בְּגִין דְהַהוּא רוּחָא דְלְגוֹ, מִתְתַקְנָא בִּיהַ, וּבְלִיט לְבַר, צִיּוּרָא דְכִלְלָא. וְהַהוּא צִיּוּרָא אִיהוּ צִיּוּרָא דְאַדָם, וְדָא אִיהוּ צִיּוּרָא שְׁלִים יְתִיר מִכָּל צִיּוּרִין. וְדָא אִיהוּ צִיּוּרָא, דְאַעֲבַר לְפּוּם שַׁעְתָּא, קָמִי עִינִיָּהוּ דְחַפְיָמִי לְבָא. הַאי כַּד מְסֻתְפִלָּן בְּאַנְפּוֹי לְבַר, אִינוּן אַנְפִין דְקִימָן קָמִיהַ, עִינִין דְלְבָא רַחִים לֹוֹן.

אַרְבַּע סִימְנִין דְאַתְוֹן אִית בְּהוּ, שׁוּרִיָּקָא חַד כְּלִיט בְּשַׁכִּיבּוּ, מְסֻטְרָא דִימִנָּא, וְשׁוּרִיָּקָא חַד דְכְלִיל תְּרִין אַחְרָנִין דְאַחִידָן בִּיהַ, בְּסֻטְרָא דְשְׁמָא לָא. וְאַלִין ד' סִימְנִים, אִינוּן ד' אֶתְוֹן, דְאַקְרוּן עֲדוּת וְסִימְנָא דָא ע'. הַהוּא שׁוּרִיָּקָא דְסֻטְרָא יְמִנָּא, דְכְלִיט בְּשַׁכִּיבּוּ. ד' וְאִינוּן תְּרִין אֶתְוֹן דְמִתְחַבְּרָן בִּיהַ (ס"א ו"ת אִינוּן עֲדוּת), ו"ת אִינוּן הַהוּא שׁוּרִיָּקָא דְכְלִיל תְּרִין אַחְרָנִין, וְדָא אִיהוּ רִזָּא דְכְתִיב, (תהלים פא) עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ דְכָל מָאן דְחָמָא לִיהַ הָוָה רַחִים לִיהַ בְּלַבּוֹי, וּבְרַחִימוֹ אֶשְׁתָּלִים.

וְרַעָא דְדוּד מִתְהַפְּכָן בִּיהַ חִיזוּ דְגּוּוִין, וּבְגִין כֵּן טַעַה שְׁמוּאֵל, דְכְתִיב,

(שמואל א טז) אל תבט אל מראהו, בגין דסטרא אחרא הוה ביה באליאב, דלא הוה הכי בדוד, דיוקנין דדוד טמירין אינון, דהא דיוקנין דסטרא אחרא, אתפליל גו דיוקנין, ויהוה דיוקנא דסטרא אחרא אתחזי ביה בקדמיתא, דאעבר על עיינין לפום שעתא, ובהיל לבא ודחיל, ולבתר (שמואל א טז) וטוב רואי וי' עמו. ודא איהו עדות לגביה.

דיוקנא דא דאדם, פליל פל דיוקנין, וכלהו כלילן ביה, האי לא בהיל ברוחיה. בשעתא דרוגזיה איהו בנייחא, ומלוי בנייחא, ומיד אתפייס. (דף ע"ד ע"ב)

זרעא דדוד דאתחזי ביה ההוא דיוקנא בקדמיתא, דאעבר לפום שעתא על עיינין, ברוגזיה בנייחא, מיד אתפייס. אבל נטיר דכבו כנחש לסופא. בגין דההוא סטרא גרמא ליה, דסחרא בכל סטרין. אבל מוחא דבגו קליפה ולבא מתישרא, ונציבא דא לאינון זפאין. אבל חייבין לא מתעברן מההוא דיוקנא קדמאה בישא, ואתחברן (ואסתאבו) ביה בכלא.

ציור"א תנינ"א, אי ההוא בר נש לא אזיל פל פך בארחא בישא, ואסטי מההוא ארחא, ותב למאריה, לא דהוא רגילא בארחוי דמתקנן, אלא איהו דהוה באינון אורחי מתעדי, וסטי מנייהו ותב למאריה. האי איהו רוחא טבא שארי למשרי עלוי, ולאפתקפא על זוהמא קדמאה דהוה ביה, ובליט לבר, באסתפלוחא, דעיינין לפום שעתא, פחד דיוקנא דאריה דאתגבר האי בשעתא דחמי ליה, ההוא חיזו גרים ליה לאעבר בלביה אריה דמתגברא לפום שעתא.

האי מסתפלן באנפוי לבתר, אינון אנפין דלבא לא רחים לון לפום שעתא, ומיד תב לביה ורחים ליה. פד מסתפלן ביה אכסיף, וחשיב דכלא ידעין ביה. אנפוי חפין דמא לפום שעתא, מתהפכן לחוורא או לירוקא. תלת שוריין אית באנפוי. חד לימינא, דדא אתפשט באנפוי ואתאחיד ביה. חד דסלקא לחוטמיה לעילא, ותרין לשמאלא. וחד דאתפשט לתתא מאינון תרין, ואחיד בהאי ובהאי. ואלין אינון אתוון דמתחקן באנפוי, ואלין בלטין דלא שכיבין. וכד מתישבא וארגיל בארח קשוט, שכבין.

ורזא דאינון אתוון איהו קריב. דא הוה רחיק, והשתא אינון אתוון בלטין באנפוי, וסהדין ביה בבהילו. וסימנא דא ק' (ד"א ח) מסטר ימינא אתוון אחרנין מסטר (דף ע"ה ע"א) שמאלא, ואף על גב דשוריין אחרנין אתחזון באנפוי, לא בלטין לבר פהגי. בר בזמנא דהוה אזיל בעקימו. האי איהו זרעא דדוד, אתהפך מחיזו דא. בקדמיתא אתחזי בדיוקנא

דָּאָדָם, וּלְבַתֵּר קַיִמָּא בְּדִיוקְנָא דְאַרְיָה, וְאַתְפָּרַשׁ בְּדִיוקְנָא דְסִטְרָא אַחְרָא, וּבְכָלָא, מִתְהַפְּכָא מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׂא.

צִיּוּר"א תְּלִי"תָאָה, אִי הָהוּא בַר נָשׁ אֲזִיל בְּאַרְחָא דְלָא מְתַקְנָא, וְסִטֵּי אֲוֹרְחֵי מְאַרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, הָהוּא רוּחָא קְדִישָׁא אֲסַתְּלֵק מִגְּנִיה, וְרוּחָא אַחְרָא אֲתַחְזִי בֵּיה, וְדִיוקְנָא אַחְרָא, וּבְלִיט לְבַר, בְּאַסְתְּפְלוּתָא דְעֵינִין דְּחַפְימֵי לְבָא, לְפּוּם שְׁעָתָא דִּיוקְנָא דְשׁוּר. בְּשְׁעָתָא דְחָמָאן לִיָּה, מַעְבְּרִין בְּלַפְיֵיהוּ הָהוּא דִּיוקְנָא, וְאַסְתְּפְּלִין בֵּיה.

תִּלְתָּת קוֹרְטָמֵי סוּמְקֵי בְּאַנְפוּי, בְּסִטְרָא דִּימִינָא, וְאֵינּוּן שׁוּרֵיִקֵי סוּמְקִין דְּקִיקִין. וְתִלְתָּת בְּשִׁמְאָלָא, וְאַלִּין אֵינּוּן אֲתוּוֹן דְּבִלְטִין בֵּיה. חַד אִיָּהוּ שׁוּרֵיִקָּא דְקִיקָא בְּעַגּוּלָא, וְתַרְיִן דְּקִיקִין אַחְרָנִין עָלֵיה, וּכְלָהוּ בְּעַגּוּלָא. וּכְדִין שְׁקִיעֵין עֵינּוּי.

וְרָזָא דְאֵינּוּן אֲתוּוֹן. חַד אִיָּהוּ כ', תַּרְיִן אַחְרָנִין ר"ת אֵינּוּן. וְכֵן לְסִטְרָ שְׁמָאָלָא, וְסִימְנָא דָּא הָהוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ג) הִפְרַת פְּנִיָּהֶם עָנְתָה בָּם וְאַלִּין אֲתוּוֹן אֵינּוּן בְּלִטִּין בְּאַנְפִּין, עַל כָּל שְׁאָר שׁוּרֵיִקִין. וְאִי תַב מִשְׁמָאָלָא לִימִינָא, אֲתַפְּפִיָּא הָהוּא רוּחָא וְאַתְתְּקַף רוּחָא דְקַדְשָׁא, וְאַלִּין שׁוּרֵיִקִין שְׁכִיבוּ, וְאַחְרָנִין בְּלִטִּין לְבַר, כְּמָה דְאַתְמַר.

זְרַעָא דְדוּד אִיָּהוּ בְּהַפּוּכָא, אֲתַחְזִיָּא בְּדִיוקְנָא דְאַרְיָה בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר אֲתַהֲדַר בְּדִיוקְנָא דְשׁוּר. תַּרְיִן שׁוּרֵיִקִין אוּפְמִין בְּאַנְפוּי, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְׁמָאָלָא, וְאַלִּין אֵינּוּן אֲתוּוֹן, חַד אַקְרִי ד', וְחַד אַקְרִי ע', וְכָלָא מִתְהַפְּכָא מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׂא.

צִיּוּר"א רְבִיעַ"אָה, דָּא אִיָּהוּ צִיּוּרָא דְבַר נָשׁ, דְקַיִמָּא תְּדִיר לְאַתְתְּקָנָא עַל רָזָא דְמַלְקָדְמִין, הָאִי אִיָּהוּ חִיזוּ לְחַפְימֵי לְבָא בְּדִיוקְנָא דְנָשָׁר. הָהוּא רוּחָא דִּילִיָּה אִיָּהוּ רוּחָא חֲלָשָׁא. הָאִי לָא אַחְזִי בְּאַנְפִּין אֲתוּוֹן דְּבִלְטִין לְבַר, דְּהָא אֲתַאבִּידוּ מִגְּנִיה, וְאַשְׁתְּקַעוּ בְּזַמְנָא אַחְרָא דְמַלְקָדְמִין, דְּאַסְתְּלֵקוּ מִגְּנִיה, וְעַל דָּא לָא בְּלִטִּין בֵּיה.

וְרָזָא דִּילִיָּה, עֵינּוּי לָא נְהַרִּין בְּנַצִּיצוּ, כַּד אִיָּהוּ בְּחֻדָּה. וּבְזַמְנָא דְסַפֵּר שְׁעַר רִישִׁיָּה וְדִיקְנִיָּה. בְּגִין דְּרוּחִיָּה לָא נְהִיר לִיָּה בְּאַתְוּוֹן, וְאַשְׁתְּקַע נַצִּיצוּ דִּילִיָּה דְהָה בְּקַדְמִיתָא. לָא קַיִמָּא בְּאַסְתְּפְלוּתָא דְאַנְפִּין לְאַסְתְּפְּלָא. וְרָזָא דְהָאִי (קהלת ד) וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שְׁכָבָר מִתּוּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הִמָּה חַיִּים עֲדָנָה. זְרַעָא דְדוּד, (תהלים כה) סוּד יִי' לִירָאִיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם.

בְּרוּחָא דְבַר נָשׁ, אַצְטֵיִרוּ אֲתוּוֹן, כְּמָה דְאַתְמַר, וְאִיָּהוּ בְּלִיט לֹוֹן לְבַר, וְאַתְמַסֵּר חֲכָמָתָא דָּא לְחַפְימֵי לְבָא לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא, רוּחָא קַיִמָּא בְּרָזָא (בראשית ה) דְּזָה סַפֵּר, וְכָלָא בְּרָזָא דָּא קַיִמָּא, בַּר חִיזוּ דְאַנְפִּין

דַּאֲתָדֶן בְּגוּוֹנָא אַחְרָא, כְּפּוּם שׁוּלְטָנוּ (דף ע"ה ע"ב) דְּרוּחָא, אוּ מְאָרִיָּה דְּרוּחָא.
זְפָאִין אִינוּן חֲפִימִין דְּכֻלָּא אַתְמָסֵר לֹוּן לְמַנְדַּע. עַד הֶכָּא רָזָא דְאַנְפִּין.

מִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה בְּרָזָא דְשַׁפּוּוֹן, בְּאֵת פ' דְּכֻלִּיל בְּרָזָא דְאֵת ס'. שַׁפּוּוֹן
רְבֻרְבָן, דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ מְלִיל בְּלִישְׁנָא בִישָׂא, וְלֹא אַכְסִיף, וְלֹא
דְחִיל, מְאָרִי דְמַחְלוּקַת, רְכִילָא אִיהוּ בִין הָאִי לְהָאִי. (משלי ו) וּמְשַׁלַּח מְדֻנִים
בִּין אַחִים. לָאוּ אִיהוּ מְאָרִיָּה דְרִזִּין, וְכַד אֲשַׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא מְכַסָּה רִזִּין,
אַבְל מְאָרִיָּה דְלִישְׁנָא בִישָׂא, וְלֹא שְׁוִי דְחִילוּ בְלִבֵּיהָ.

וְסִימְנָא דָּא, אֵת פ' דְּכֻלִּיל בְּאֵת ר' וְלֹא אַתְפְּלִיל בְּאֵת ס'. הָאִי אִיהוּ
דְאַתְחֲזִי דְאִיהוּ זְפָאָה, וְלָאוּ דְחִיל חֲטָאָה אִיהוּ, וְלֹא בְעִי
לְאֲשַׁתְּדַלָּא אַבְתְּרִיָּה, בְּגִין דְּכָל מְלוּי אִינוּן בְּפוּמָא וְלֹא בְּגוּפָא.

שַׁפּוּוֹן עֲתִיקִין בְּעֲתִיקוּ, וְלָאוּ דְקִיקִין. הָאִי אִיהוּ בַר נֶשׁ מְאָרִיָּה דְרוּגְזָא
וְתִיר. מְאָרִיָּה דְזִדּוּנָא. לֹא יְכִיל לְמַסְבֵּל מְלָה. מְאָרִי דְלִישְׁנָא בִישָׂא
בְּפִרְהָסִיָּא, בְּלֹא כְּסוּפָא כְּלָל. לְזַמְנִין אֲשַׁתְּדַל בְּלִיצְנוּתָא. הָאִי אִיהוּ בַר נֶשׁ
דְּבְעִי לְאַתְרַחֲקָא מְנִיָּה.

אַתְמָרִי דִיקְנִיָּה בְּשַׁעְרָא, הֵהוּא, לִישְׁנָא בִישָׂא, אוּרִי עֲלִיָּה בְּפִרְהָסִיָּא, לִית
לִיָּה כְּסוּפָא. אֲשַׁתְּדַל בְּמַחְלוּקַת. אַצְלַח בְּמִלִּי דְעֻלְמָא. חֲמִי
בְּשַׁנְאוּי. דָּא אִיהוּ (משלי ו) קוֹרֵץ בְּעֵינָיו, עַל דָּא אַתְמָר (משלי כא) הֵעִז אִישׁ רֶשַׁע
בְּפָנָיו. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְאֵת פ' בְּלַחְדוּי, דְּלֹא אַתְפְּלִיל בְּאֵת ס' כְּלָל,
וְלְזַמְנִין אַתְחַבֵּר בְּאֵת ר' בְּהָאִי אֵת ר' אַתְפְּלִיל.

בְּרָזָא דְאוּדְנִין, מָאן דְאוּדְנִין רְבֻרְבִין, טַפְּשָׂא בְּלִיבִיָּה וְשַׁגְעוּנָא בְּרוּחִיָּה.
מָאן דְאוּדְנִין זְעִירִין, וְקִימִין עַל קִיוּמָא. פְּקִיחָא דְלִבָּא בְּאַתְעֵרוּתָא
אִיהוּ. צְבִי לְאֲשַׁתְּדַלָּא בְּכֻלָּא. וְרָזָא דָּא אֵת י' דְאַתְפְּלִיל בְּכָל שְׁאָר אַתְוּוֹן.
עַד הֶכָּא, רִזִּין דְדִיוּקְנִין דְבַר נֶשׁ. מִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה, רִזִּין אַחְרַנִּין בְּאַתְוּוֹן
דְּמַר, דְּלֹא קִימִין גּוּ פְּרַצוּפָא, אֶלָּא לְמַנְדַּע רִזִּין דְהָאִי כְּסוּקָא, גּוּ
דְרַגִּין עֲלָאִין, בְּזַמְנִין וְתַקִּיפִין דְהָאִי עֲלָמָא, וְלֹא זְכִינָן בְּהוּ.

אַמֵּר ר' שַׁמְעוֹן, בְּנִי, זְפָאִין אַתּוּן בְּעֻלְמָא דִּין, וּבְעֻלְמָא דְאֵתִי, וְזְפָאִין עֵינִי,
דִּיזְפוּן לְמִיחֲמִי דָּא, כַּד אִיעוּל לְהֵהוּא עֲלָמָא דְאֵתִי. בְּגִין נִשְׁמַתִּי קָרִי
לְעֲתִיק יוּמִין, הָאִי קָרָא, (תהלים כג) תַּעֲרוֹף לְפָנַי שִׁלְחַן נֶגֶד צוּרְרֵי דְשִׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן
רִאשֵׁי כּוֹסֵי רוּיָהּ. וְקוּדְשָׂא בְּרִיָּהּ הוּא קָרִי עֲלוֹן, (ישעיה כו) פְּתַחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֹא
גּוֹי צְדִיק שׁוֹמֵר אֲמוּנִים.

אוּף אִינוּן פְּתַחוּ וְאָמְרוּ, כְּתִיב (יחזקאל א) וַיְדִי אָדָם מִתַּחַת פְּנֵיפִיהֶם, הָאִי קָרָא
אוּקְמוּהָ חֲבֵרִיָּא, דְאִינוּן יְדִין לְקַבְּלָא מְאָרִיָּהוּן דְתִיּוּבְתָא דְתַבְּאָן לְגַבִּי
(ג"א לַבְּל) קְדָשָׂא בְּרִיָּהּ הוּא. אַבְל יְדִי אָדָם, אֶלִּין אִינוּן דִּיוּקְנִין וְרִזִּין עֲלָאִין,

דְּשׁוּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּבֵר נָשׁ, וְסִדֵּר לֹוּן בְּאֶצְבְּעֵן לְבָר וּלְגוּ, וּבְהֵהוּא
כ"ף.

וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בְּרָא לִיָּה לְבָר נָשׁ, סִדֵּר בִּיָּה, כָּל דִּיּוֹקְנִין דְּרִזִּין
עֲלָאִין, דְּעֲלָמָא דְלַעֲיִלָּא, וְכָל דִּיּוֹקְנִין דְּרִזִּין תַּתְּאִין, דְּעֲלָמָא
דְלַתְתָּא, וְכֹלָא מִתַּחְקָקָא בְּבֵר נָשׁ, דְּאִיְהוּ קְאִים בְּצֻלָּם אֱלֹהִים, בְּגִין דְּאִקְרִי
יְצִיר כ"ף.

וְרָזָא דְכ"ף, דְּאֵת דָּא דְּאִקְרִי כ"ף, דְּכִתִּיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, דָּא אִיְהוּ רָזָא דְּאֵת כ"ף. אֵת דָּא, אִית בִּיָּה רִזִּין
עֲלָאִין, וְדִיּוֹקְנִין עֲלָאִין. בְּהַאי כ"ף תְּלִיין עֶשֶׂר אַמְרִין מִימִינָא וּמִשְׁמָאלָא,
חֲמֵשׁ מִימִינָא, וְחֲמֵשׁ מִשְׁמָאלָא, וְאִינוּן חַד בְּרָזָא חָדָא.

(תנינן כתיב יחזקאל כא) וְגַם אֲנִי אֶבְרָא כְּפִי אֵל כְּפִי, דְלַהוּ דָּא עִם דָּא בְּפִלּוּגְתָּא וְנִסְתַּלְקוּ בְּרַבָּאן מִעֲלָמָא, הוּאִיל וְנֵאוּתָא
דְיִשְׂרָאֵל אֲתִּיחִיבֵת לְעַמּוּן. כַּד מִתְחַבְּרֵן כַּחְדָּא, כְּתִיב, (במדבר ז) כֹּה אֲחַת עֲשֶׂה וְזָכַב מְלֵאכָה קַמְרַת רַמְזוֹ לַחֲבוּרָא
חָדָא.) וְכַד הוּוּ בְּחִבּוּרָא חָדָא, כְּתִיב, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגו'.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים (אֵת הָאָדָם) דָּא סְלִיקוּ דְמִחְשָׁבָה בְּרָזָא פְּנִימָאָה. אֵת הָאָדָם: רָזָא
דְכַר וְנוֹקְבָא כַּחְדָּא, בְּצֻלָּם אֱלֹהִים רָזָא דְכַף (אחרא).

כַּד אֲתַבְּרִי אָדָם, מַה כְּתִיב, בִּיָּה, (איוב ז) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישְׁנִי (דף ע"ד ע"א) וְגו'.

אִי הָכִי הָאָדָם מַהוּ. אִי תִימָא, דְּאִינוּ אֵלָא עוֹר וּבָשָׂר וְעֲצָמוֹת וְגִידִים,
לָאוּ הָכִי, דְּהָא וְדָאִי הָאָדָם לָאוּ אִיְהוּ אֵלָא נִשְׁמָתָא. וְאֵלִין דְּקֶאָמַר עוֹר
וּבָשָׂר עֲצָמוֹת וְגִידִים, כְּלָהוּ לָא הוּוּ אֵלָא מְלַבּוּשָׁא בְּלַחֲוּדוּי, מְאֲנִין אִינוּן
דְּבֵר נָשׁ, וְלָאוּ אִינוּן אָדָם. וְכַד הָאִי אָדָם אֲסַתְלַק, אֲתַפְּשֵׁט מְאֲנוּן מְאֲנִין
דְּקָא לְבִישׁ.

עוֹר דְּאֲתַלְבֵּשׁ בִּיָּה בְּרָזָא דְחִכְמָתָא
עֲלָאָה כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָּא. עוֹר כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָּא, כְּמָה דְּאוּלִּיף מוּר,
בְּאִינוּן יְרִיעוֹת, דְּכִתִּיב, (תהלים קד) נוֹטָה שָׁמַיִם פְּיִרְיעָה. (שמות כה) עוֹרוֹת אֱלִים
מְאָדָּמִים וְעוֹרוֹת תַּחְשִׁים. אִינוּן מְלַבּוּשִׁין דְלַעֲיִלָּא, דְמִסְכְּכִי לְמְלַבּוּשָׁא,
אֲתַפְּשֵׁטוּתָא דְשָׁמַיִם, דְּאִיְהוּ מְלַבּוּשָׁא דְלְבָר. יְרִיעוֹת אִינוּן מְלַבּוּשָׁא דְלְגוּ,
וְאִיְהוּ קְרוּמָא דְסָכִיף עַל בִּשְׂרָא.

עֲצָמוֹת וְגִידִים, אִינוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינוּן חֲזִילִין, דְּקִימִין לְגוּ. וְכְלָהוּ
מְלַבּוּשִׁין לְפְנִימָאָה, רָזָא דְאָדָם עֲלָאָה, דְּאִיְהוּ פְּנִימָאָה.

אוּף הָכִי רָזָא לְתַתָּא, אָדָם אִיְהוּ פְּנִימָאָה לְגוּ. מְלַבּוּשִׁין דִּילִיָּה כְּגוּוֹנָא
דְלַעֲיִלָּא. עֲצָמוֹת וְגִידִין, כְּגוּוֹנָא דְקֶאָמְרֵן בְּאִינוּן רְתִיכִין וּמִשְׁיִרְיִין.
בִּשְׂרָא אִיְהוּ סָכִיף עַל אִינוּן מִשְׁיִרְיִין וְרְתִיכִין, וְקִימָא לְבָר, וְדָא רָזָא
דְאֲתַמְשָׁכָא (לסמרא) אַחְרָא. עוֹר דְסָכִיף עַל כְּלָא, דָּא אִיְהוּ כְּגוּוֹנָא דְאִינוּן

רְקִיעִין, דְּסָכִיכוּ עַל כֹּלָא. וְכִלְהוּ מְלַבּוּשֵׁין לְאַתְלַבְּשָׁא בְהוּ. פְּנִימָאָה דְלָגוּ
רְזָא דְאָדָם. וְכֹלָא רְזָא, לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא. וְעַל דָּא וַיְבָרָא אֱלֹקִים אֶת
הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹקִים, (תְּרֵי אֱלֹהִים הָיָא מִדְּכִלְפִי דְכָר וְחֵד כִּלְפִי נִקְבָּא) וְרְזָא דְאָדָם
לְתַתָּא כֹּלָא אִיהוּ בְרְזָא דְלַעִילָא.

בְּהַאי רְקִיעָא דְלַעִילָא, דְמְסַכְּפָה עַל כֹּלָא, אֲתַרְשִׁימוּ בֵיה רְשִׁימִין,
לְאַתְחַזָּאָה וּלְמַנְדַּע בְּאִינוּן רְשִׁימִין, דְאַתְקַבִּיעוּ בֵיה מְלִין וְרִזִין
סְתִימִין. וְאִינוּן רְשִׁימִין דְכַכְבֵּיא וּמְזִלִי, דְאַתְרְשִׁימוּ וְאַתְקַבִּיעוּ בְּהַאי
רְקִיעָא, דְסָכִיף לְבַר. אוּף הָכִי עוֹר, דְאִיהוּ סְפוּכָא לְבַר בְּבַר נֶשׁ, דְאִיהוּ
רְקִיעָא דְסָכִיף עַל כֹּלָא, אִית בֵּיה רְשִׁימִין וְשִׁרְטוּטִין, וְאִינוּן כַּכְבֵּיא וּמְזִלִי
דְהַאי עוֹר. לְאַתְחַזָּאָה בְהוּ, וּלְמַנְדַּע בְהוּ, מְלִין וְרִזִין סְתִימִין, בְּכַכְבֵּיא
וּמְזִלִיא, לְעֵינָא בְהוּ חֲפִימִי לְפָא, וְלֹאֲסַתְפְּלָא בְהוּ לְמַנְדַּע אֲסַתְפְּלוּתָא
בְּאַנְפִין, בְּרִזִין דְקְאֲמַרְן, וְרְזָא דָא, (ישעיה מז) הוֹבְרִי שְׁמַיִם הַחֹזִיִם בְּכַכְבִּים.
וְדָא אִיהוּ, פִּד אִינוּן נְהִירִין וְקִימִין, בְּלֹא רוּגְזָא. בְּזַמְנָא דְרוּגְזָא שְׁלֻטָא
עָלִיה דְבַר נֶשׁ, דִּינָא אַחְרָא אֲתַמְסַר לְמַנְדַּע בֵּיה. בְּמָה דְלֹא אֲתִיְהִיב
לְשִׁלְטָאָה, לְמַנְדַּע בְּזַמְנָא דְעֵינָא (נ"א דִּינָא) שְׁלֻטָא בְּרְקִיעָא.

אַבְרָ אֲסַתְפְּלוּתָא דְאַנְפִין עַל אַרְח קְשׁוּט, בְּשַׁעְתָּא דְאַנְפִין נְהִירִין, וְקִימָא
בַר נֶשׁ עַל קִיּוּמָא, וְאִינוּן רְשִׁימִין אֲתַחְזוּן בְּאַרְח קְשׁוּט, דְכַדִּין
בְּהַוָּא אֲסַתְפְּלוּתָא יְכִיל לְאַתְדַּנָּא עַל בְּרִייה יְתִיר, וְאַף עַל גַּב דְבַכְלָא כָּל
אִינוּן חֲפִימִין יְכִלִין לְאַסְתְּפְּלָא.

שְׁרְטוּטֵי יְדִין וְשְׁרְטוּטֵי אֲצַבְעָאן, לָגוּ, כִּלְהוּ קִימִין בְּרִזִין אַתְרֵינִין, לְמַנְדַּע
בְּמְלִין סְתִימִין. וְאַלִין אִינוּן כַּכְבֵּיא, דְנְהִירִין לְאַסְתְּפְּלָא גּוּ מְזִלִי,
בְּטְסִירִין עֲלָאִין.

אַצְבָּעָאן קִימִי בְּרִזִין עֲלָאִין. טוּפְרֵי אֲצַבְעָאן, דְקִימִין דְחַפְּנִין, לְבַר, הוּא
אוּקְמוּהָ בְּאִינוּן רִזִין, דְהוּוּ פְּנִים דְלְבַר, וּבְהוּ אִית רִזִין, לְאִינוּן
חַרְשִׁין, דְמְסַתְכְּלִי בְטוּפְרֵי, בְנְהִירוּ דְמְלָה אַחְרָא, דְשִׁלְטָא בְהוּ, וְאִינוּן
חַרְשִׁין קָא מְסַאֲבִי לְהַוָּא אַתְרֵי.

בְּטוּפְרִין אִית זְמַנִין, דְנְהִירִין בְּהוּ כַכְבִּין חַוּוּרִין דְקִיקִין, וְאַלִין אִינוּן
כְּתוּלְדָה דְטְלוּפְחִין, וְאִינוּן שְׁקִיעִין כְּהַאי מְסַמְרָא עַל לוּחָא.
וְלָאוּ אִינוּן פְּאִינוּן חַוּוּרִין אַתְרֵינִין דְלֹא שְׁקִיעִין, אֲלֹא דְקִימִין לְעֵילָא. בְּהַנִי
דְלֹא שְׁקִיעִין, לִית בְּהוּ מְמָשָׂא. אֲבָל הַנִי דְשְׁקִיעִין חַוּוּרִין כְּתוּלְדָה
דְטְלוּפְחִין אִית בְּהוּ מְמָשָׂא, וְאִית סִימְנָא טְבָא לִיה לְבַר נֶשׁ בְּחָדוּ (נ"א כְּהוּ)
וַיִּצְלַח בְּהַוָּא זְמַנָּא. אוּ גְזָרָה אַתְגְּזַר עָלִיה וְאַשְׁתַּזִּיב מִינָה.

שְׁרְטוּטֵי יְדִין בְּרִזִין עֲלָאִין, (דף ע"ז ע"ב) (שְׁרְטוּטִין) בְּאַצְבָּעָן לָגוּ. בְּיְדִין שְׁרְטוּטִין

רְבֵרְבִין, שְׂרָטוּטִין זְעִירִין דְּקִיקִין עֲלָאִין בְּיַמְנָא. בְּאִינוּן אֲצַבְעָאן דְּבַהּוּ
שְׂרָטוּטִין זְעִירִין. בְּאֲצַבְעָא זְעִירָא דִּימְנָא, אֵית רְשִׁימִין דְּקִיקִין. אֲצַבְעָא
דָּא, קִימָא תְדִיר עַל עוֹבְדִין דְּבַסְטָר אַחְרָא.

בְּהַאי אֲצַבְעָא קִימִין שְׂרָטוּטִין, אִינוּן דְּאֲצַבְעָא אַתְּכַפִּיל בְּהוּ. הַנִּי לָאו
אִינוּן לְאַסְתְּפְּלָא, אֲלֵא אֵי אַתּוּסְפֵן בִּיה. אֵי אַתּוּסְפֵן תְּרִין אוּחְרַנִין,
עַל הַהוּא שְׂרָטוּטָא דְאַתְּכַפֵּל בְּהוּ. אַרְחָא לָא אַזְדַּמֵן לִיה. וְאֵי יַעֲבֹד לָא
יַצְלַח.

בַּר אֵי קִימֵן בְּאַרְפָּא, בִּין רְשִׁימָא לְרְשִׁימָא, בְּזַמְנָא דִּיתְמַשְׁךְ מִשְׁכָּא
לְאַחֹרָא, וְאַשְׁתְּאַרוּ אִינוּן רְשִׁימִין דְּאַשְׁתְּמוּדְעֵן. הַאי יַצְלַח בְּאַרְחָא.
וְסִימֵן דָּא, תְּלַת תְּלַת בְּפוּתִיא. וְאַרְבַּע בְּאַרְפָּא. וְרָזָא דָּא ז' מְאַתּוּן זְעִירִין.
רְשִׁימָא חַד בְּאַרְפָּא, וְתְרִין תְּרִין בְּפוּתִיא. מְאַרְחָא, יִשְׁמַע מְלִין בְּזַמֵּן קְרִיב,
וְלִית לִיה בְּהוּ תוֹעֲלֵתָא. אַרְבַּע רְשִׁימִין בְּאַרְפָּא, וְד' רְשִׁימִין
בְּפוּתִיא, אַרְחָא אַזְדַּמֵן לִיה בְּטֵרַח בְּאַרְחָא סְגִי, וְלִסּוּפָא לְתוֹעֲלֵתִיה. וְרָזָא
דָּא ז' מְאַתּוּן אֲמַצְעִיין, דְּבִין זְעִירִין וְרְבֵרְבִין.

חֲמִשׁ זְעִירִין רְשִׁימִין בְּפוּתִיא לְתַתָּא, וְאַרְבַּע בְּפוּתִיא לְעִילָא, וְאַרְבַּע
בְּאַרְפָּא. נִיחָא לִיה בְּבִיתִיה, וְעֲצֵלָא אִיהוּ. וְאַרְחָא הוּת מִתְקַנָּא
קְמִיה, וְלָא בְּעֵי לְמַעֲבַד. וְאֵי יַעֲבֹד, יַצְלַח בְּהוּא אַרְחָא, אֲבָל לָא עֲבִיד
לִיה, וְעֲצֵלָא הוּי וְרָזָא דָּא ז' דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה.

בְּאֲצַבְעָא דְּאֲמַצְעִיתָא, הַאי אֲצַבְעָא קִימָא, לְמַעֲבַד עוֹבְדָא הַהוּא דְּחָשִׁיב.
אֵי שְׂרָטוּטָא חָדָא קִימָא בְּאַרְפָּא, בִּין שְׂרָטוּטֵי דְּפוּתִיא, הַאי
חָשִׁיב מְחָשְׁבִין, וְאַסְתְּלֵקֵן מִנִּיה, וְדַחִיל וְלָא עֲבִיד, וְהַיָּא מְחָשְׁבָה לָא
אַתְּעֲבִיד כְּלָל.

אֵי תְרִין שְׂרָטוּטִין בְּאַרְפָּא, דְּקִימִין כַּד אַתְּפִּשְׁט מִשְׁכָּא לְאַחֹרָא. הַאי לָאו
בִּיה מְחָשְׁבִין, וְחָשִׁיב מְחָשְׁבִין לְפּוּם שַׁעְתָּא, וְאַתְּעֲבִיד, וְלָא מְחָשְׁבָה
דְּהִרְהֵר בִּיה כְּלָל, אֲלֵא מְחָשְׁבָה דְּאִיהוּ בְּכַהִילוּ וּזְעִירָא, אֲבָל הִרְהוּרָא
וּמְחָשְׁבָה לָא.

וְאֵי תְלַת רְשִׁימִין בְּאַרְפָּא. וּבְפוּתִיא תְרִין אוּ תְלַת, כַּד אַתְּפִּשְׁט מִשְׁכָּא
לְאַחֹרָא. הַאי אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּאִיהוּ פְּקִיחָא, וְחָשִׁיב מְחָשְׁבִין, וְכָל אִינוּן
מְחָשְׁבִין דְּאִינוּן לְסֵטֵר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְּקִימֵן בִּידִיה, וּמְחָשְׁבִין
אַחְרַנִין לָאו הֵכִי.

אֵי אַרְבַּע אוּ חֲמִשָּׁה בְּאַרְפָּא, בְּאַתְּפִּשְׁטוּ דְּמִשְׁכָּא כַּדְקָא מְרָן, (דָּא אִיהוּ) כַּד
שָׂרְאן עַל פּוּתִיא, בְּתְלַת, אוּ בְּאַרְבַּע, אוּ מְתְרִין וּלְהֵלְאָה. דָּא בַר נֶשׁ
דְּמְחָשְׁבוּי לְאַבְאָשָׁא, וְאַשְׁתַּבַּח בְּהוּ. וְדִיקְנָה וּגְבִינֵי עֵינוּי סוּמְקִין, מְחָשְׁבִין

לְבִישׁ וְאַשְׁתַּבַּח בְּהוּ. קִצְרָא דְיוֹמִין אִיהוּ. פְּקִיחָא אִיהוּ. וְאַכְנַע תְּדִיר
לְמַכִּילָן דְּבִישׁ. אַצְלַח. וּלְסוּפֵא דְיוֹמִין זְעִירִין אֶסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא.

אֶסְוֹתָא לְהָאִי תִּיּוֹבְתָא. כְּדִין אֶשְׁתַּכְּחוּ תְּלַת רְשִׁימִין, אוּ אַרְבַּע, וְשְׂרִיין
עַל תְּרִין. תְּלַת רְשִׁימִין אוּ ד' בְּאַרְפָּא וְשְׂרִיין עַל תְּרִין בְּפּוֹתֵיָא.
דְּהָא כְּפּוּם מְנַהֲגָא דְּבַר נֶשׁ, הָכִי מִתְחַלְפֵי שְׂרִטוּטִין, מִזְמַן לְזְמַן. וְרָזָא דָא
(ישעיה מ) הַמוֹצִיא בְּמַסְפָּר צְבָאָם וְגו', מֵרַב אוּנִים וְאַמִּין פַּח וְגו'.

כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא אַחֲלָף חַיִּילִין וְזְמַנִּין בְּכַכְבֵי שְׂמִיא, יוֹמָא דָא
כָּה, וְלִיוֹמָא אַחֲרָא כָּה. (וְדָא אִיהוּ דְאַמְרִין בְּצִלּוֹתָא דְעַרְכִּית וּמְחִילָף אֶת הוֹמִנִים וּמְסַדֵּר אֶת
הַכּוֹכָבִים כְּפּוּם דְּחִלּוּפָא דְזְמַנִּים כָּה אִיהוּ מְסַדֵּר כּוֹכָבִים.) כְּפּוּם דְּאָדָם דְּלָגוּ כָּל עוֹבְדוּי. הָכִי
אֶתְחַזוֹן בְּהָאִי רְקִיעָא. וְהָכִי אֶתְחַזִּי בְּהָאִי מִשְׁכָּא דְּהָאִי אָדָם תְּתָאָה. דְּאִיהוּ
רְקִיעָא, עוֹר דְּחַפְיָא עַל פְּלָא.

וְכִרְיָא כְּפּוּם גְּוּנָא דְּאָדָם דְּלָגוּ, דְּהָאִי לְזְמַנִּין קָאִים בְּדִינָא, לְזְמַנִּין בְּרַחֲמֵי,
כְּהָהוּא גְּוּנָא מִמֶּשׁ אַחֲזִי לְבַר. לְזְמַנִּין כְּהָאִי גְּוּנָא, וְלְזְמַנִּין כְּהָאִי
גְּוּנָא כְּגוּנָא דָא לְתַתָּא בְּהָאִי אָדָם, כְּמָה דְּאַמְרָן, לְזְמַנִּין כְּהָאִי גְּוּנָא,
וְלְזְמַנִּין כְּהָאִי גְּוּנָא, וְרָזָא דָא אֶת ז' אֶתְפַּלִּיל בֵּיה אֶת י'.

וְרִזִּין אֲלִין בְּאַצְבָּעֵן (דף ע"ז ע"א) דִּימִינָא, בְּזַעֲרָא וּבְרַבְרָבָא. וְסִימָן (דברים א)
כְּקִטָּן בְּגִדוֹל תְּשַׁמְעוּן. אֲלִין תְּרִין אַצְבָּעָן בְּרִזִּין אֲלִין, וְהָכִי אֵינּוּן
בְּרִזִּין דְּאוּלִּיפְנָא מְנִיָּה דְּמֹר, (וְלֹא אֵינּוּן) בְּרִזִּי דְּרַב יִיסָא סָבָא. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה
שְׂרִטוּטִין אַחֲרֵנִין, דְּאַקְרוּן כְּלָהוּ תּוֹלְדוֹת, וְאֵינּוּן תּוֹלְדוֹת אָדָם, כְּמָה
דְּכַתִּיב, (בראשית ב) תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָא אֶתְמַר, דְּכִלְא רִזָּא דָא. כְּגוּוּנָא דָא
תּוֹלְדוֹת אָדָם, בְּכָל אֵינּוּן דִּיּוֹקְנִין דְּאַנְפִּין, וּבְכָל אֵינּוּן דְּקַאמְרָן. וּבְאֲלִין
תּוֹלְדוֹת דְּשְׂרִטוּטֵי יְדִין, דְּאֶתְחַזִּין בְּרִזִּין פְּנִימָאִין, כְּמָה דְּאֶתְחַזִּי.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, לְשְׂרִטוּטִין, סִימָן זר"ה פס"ץ. רִזִּין לְחַפְיָמִי לְפָא,
רַזְהס"ף, חֲמֵשׁ אֶתּוּן, בְּחֲמֵשׁ תְּרַעִין, לְמַנְדַּע חֲכָמָה בְּסוּכְלַתְנּוּ.

תְּרַעָא קְדָמָה, ר'. בִּידָא אֵית שְׂרִטוּטִין דְּקִיקִין, וְשְׂרִטוּטִין רְבַרְבִּין.
וְכִלְהוּ מִתְעַרְבֵי דָא עִם דָּא. שְׂרִטוּטִין רְבַרְבִּין דְּאֵית בִּידָא, פֶּד
אֵינּוּן תְּרִין בְּאַרְפָּא, וְתְרִין בְּפּוֹתֵיָא, וְאַחֲידוּ דָא בְּדָא, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאֶת
ה', וּבְרָזָא דְּאֶת ר' וְדַחֵי לְאֶת ז', וְנָטִיל אֲלִין תְּרִין אֶתּוּן. בְּפּוֹתֵיָא נָטִיל
ה', בְּאַרְפָּא נָטִיל ר', וְסִימָן דִּילִיָּה ה"ר.

דָּא אֵית לִיָּה בִּידָא שְׂמָאֲלָא כְּהָאִי גְּוּנָא בְּאֲלִין שְׂרִטוּטִין רְבַרְבִּין. אָבֵל
אֵינּוּן שְׂרִטוּטִין זְעִירִין דְּנָטְלָא יְמִינָא, לָא נָטְלָא שְׂמָאֲלָא. דִּימִינָא
נָטְלָא, חַד שְׂרִטוּטָא דְּקִיק לְעִילָא בְּאַרְפָּא, וְחַד שְׂרִטוּטָא דְּקִיק לְתַתָּא,
דְּאַחֲיד בֵּין אֵינּוּן תְּרִין שְׂרִטוּטִין רְבַרְבִּין. בְּפּוֹתֵיָא אֵית חַד שְׂרִטוּטָא דְּקִיק,

דְּאֶחִיד לְתַתָּא בְּאִינוּן תְּרִין דְּשְׂרִיא עָלֶיהָ. וּבְשִׂמְאָלָא לָאו הָכִי, וְרָזָא דִּילֵיהָ
אִיהוּ בִּימִינָא, וְלָאוּ בְּשִׂמְאָלָא.

הָאִי אִיהוּ בַר נָשׁ, דְּלִזְמִינִין תְּאִיב בְּבֵיתָא, וְלִזְמִינִין בְּאַרְחָא, דָּא לָא שְׂכִיף
לְבִיָּהּ בְּהָאִי וּבְהָאִי. כַּד אִיהוּ בְּבֵיתָא תְּאִיב בְּאַרְחָא, וְכַד אִיהוּ
בְּאַרְחָא, תְּאִיב בְּבֵיתָא. אַצְלַח תְּדִיר בְּאַרְחָא, וְלִזְמִינִין בְּבֵיתָא. דָּא אַצְלַח
בְּאוּרִייתָא, וּבְרִזֵּי דְאוּרִייתָא אִי אַשְׁתַּדַּל בְּהוּ. הָאִי חָמִי בְּשִׁנְאוּי, תּוֹעֲלַתָּא
לְסַגִּיאִין בִּיָּהּ. עַצְלָא אִיהוּ בְּמַלְי דְעַלְמָא. אִי אַתְעַר, אַתְעַרוּן לְאוּטְבָא לֵיהּ
מְלַעֲיָלָא. זְכִי בְּמַלוּי. דָּא אִיהוּ חֲמִידָא וּמְפִזֵּר מְמוּנָא. טַב עֵינָא אִיהוּ.
צְלוּתִיהָ אַשְׁתַּמַּע. נְחִית וְסָלִיק בְּמְמוּנָא.

דָּא אִיהוּ דְלִזְמִינִין מִתְפַּר לְבִיָּהּ לְגַבִּיָּהּ מְאָרִיָּה. וּכְדִין אַשְׁתַּכְּחוּ תְּלַת
שְׂרִטוּטִין זְעִירִין, דְּמַעְפְּרִין בְּהֵהוּא שְׂרִטוּטָא דְקִיק, דְּאִתּוּסָף עַל אִינוּן
תְּרִין דְּפוּתִיא, וְרָזָא דָּא ה' דְּמִתְחַפְּרָא עִם ר'. דָּא אַרְחָא, דָּא בֵּיתָא. דָּא
חֲדוּהָ, דָּא עַצִּיבוּ, דָּא תּוֹעֲלַתָּא, דָּא עַצְלָא, דָּא טַב עֵינָא, דָּא חֲמִידָא,
וּמְפִזֵּר מְמוּנָא. דָּא מִתְפַּר לְבִיָּהּ, וְתַב לְמְאָרִיָּהּ.

תְּרַעָא תְּנַיִנָא, ז'. בִּימִינָא, בְּקַסְטִירוּ דְקוּלְטָא, רְשִׁימִין שְׂכִיחִי, כַּד
אַשְׁתַּכְּחוּ תְּלַת שְׂרִטוּטִין רַבְרַבִּין בְּפוּתִיא, וְתִרִין רַבְרַבִּין בְּאַרְכָּא,
וְחַד מְאִינוּן דְּאַרְכָּא, אֶחִיד בְּאִינוּן תְּרִין דְּפוּתִיא, וְחַד אַחְרָא לָא אֶחִיד
בְּהוּ. הָאִי אִית פְּסָלוּ בְּזַרְעִיָּה, מַסְטְרָא דְאַבוּי, אוּ מַסְטְרָא דְאַמִּיָּהּ.

וּכְדִין מִשְׁתַּפְּחִי לְתַתָּא מְאִינוּן תְּלַת שְׂרִטוּטִין דְּפוּתִיא, תְּרִין שְׂרִטוּטִין
דְּקִיקִין, דְּאֶחִידִין בְּהוּ לְתַתָּא. הָאִי אִיהוּ בַר נָשׁ, מְתַקֵּן עוּבְדוּי, קָמִי
בְּנֵי נָשָׂא, וְלְבִיָּהּ לָא קְשׁוּט. וְלִזְמִנָּא דְסִיב, אַהֲדָר לְאַתְתַּקְנָא. כְּדִין
אַשְׁתַּכְּחוּ אִינוּן תְּרִין שְׂרִטוּטִין בְּאַרְכָּא, אֶחִידִין בְּאִינוּן דְּפוּתִיא, דָּא עִם
דָּא. וְתִרִין אַחְרַנִּין עֲמַהוּן בְּאַמְצְעִיתָא, דְּקִיקִין, וְדָא בְּאַרְכָּא. וְתְּלַת דְּקִיקִין
בְּפוּתִיא, וְרָזָא דָּא ז' דְּמִתְחַפְּרָא בְּאֵת ר'.

וְכַד אִיהוּ סִיב וְתַב כְּדָקְא מְרִן, אַתְתַּקֵּן אִיהוּ כְּרָזָא דְאֵת ר', וְאַתְחַבֵּר בְּאֵת
ז'. לְבַתֵּר כַּד הָאִי אַתְתַּקֵּן, אִיהוּ תְּדִיר בְּלַחֲיִשׁוּ, וְכַל עוּבְדוּי בְּלַחֲיִשׁוּ.
אַבְל לָאו אִיהוּ בְּקִיּוּמָא כְּדָקָא חֲזִי בְּגִין דְּהֵהוּא פְּסָלוּ, עַד לָא אַתְנִיאָשָׂא
בִּיָּהּ. (מְכַאן אוּלִיפְנָא מְאֵן דְּפָסִיל וְרַעִיָּה עַד תְּלַת דְּרִין לָא אַתְנִיאָשָׂא הֵהוּא פְּסִילוּ (דף ע"ז ב') מְלַכְשִׁשְׂאָ. בְּגִין כַּד

תְּנַיִן וְיִי לֵיהּ לְהֵהוּא כַּד נָשׁ דְּפָסִיל וְרַעִיָּה וְלֵא תִישׁ לִיקְרָא דְמְאָרִיָּהּ. פְּסִיל וְרַעִיָּה וְנָא.)

וְלְבַתֵּר דְּאַתְנִיאָשָׂא. הֵהוּא פְּסִילוּ, כְּדִין אַשְׁתַּכְּחוּ שְׂרִטוּטִין בִּידָא יְמִינָא,
אַרְבַּע וְחֲמִשׁ. אַרְבַּע בְּאַרְכָּא, חֲמִשׁ בְּפוּתִיא. וְרָזָא דָּא ז', וְאַתְחַבֵּר
בְּאֵת ה'. הָאִי לִזְמִינִין אַצְלַח, לִזְמִינִין לָא אַצְלַח. אַצְלַח בְּאוּרִייתָא, וְלְסוּף
יּוּמוּי, אַצְלַח אֲפִילוּ בְּמְמוּנָא.

תִּרְעָא תְּלִיתָאָה, ה'. בַּיְמִינָא, כַּד אֲשַׁתְּכַחוּ חֲמֵשׁ שְׁרֻטוּטִין בְּפּוֹתֵינָא, וְתִלַּת בְּאַרְכָּא, וְאֲשַׁתְּכַח הֵהוּא שְׁרֻטוּטָא דְאֲמַצְעִיתָא מְאִינוּן תִּלַּת, דָּא אִיהוּ בְּרִזָּא דָּאת ה', וְאֲסַתְּמִיךְ בְּאוֹת ס'.

בְּזִמְנָא דְאֲשַׁתְּכַח הֵהוּא שְׁרֻטוּטָא דְאֲמַצְעִיתָא, דְּעָאל וְאֶחִיד גּוּ אִינוּן חֲמֵשׁ שְׁרֻטוּטִין דְּפּוֹתֵינָא, דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ עָצִיב וְרִגִּיז גּוּ בֵּיתִיה, וּבְגוּ בְּנֵי נֶשׂא לָאו הָכִי. קִמְצָן אִיהוּ בְּבֵיתִיה, וְרִגִּיז וְכַפִּין, וְלִזְמַנִּין לָא. לְבַר מְבִיתִיה לָאו הָכִי. אֶצְלַח בְּעוֹבְדֵי עֲלָמָא. כַּד אֲשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא אֲסַתְּפִיל זְעִיר וְאֲתַהֲדַר בָּהּ. מְהֵימְנָא אִיהוּ, אָבַל לָאו כָּל זְמַנָּא. וְהֵהוּא זְמַנָּא דְלָאו מְהֵימְנָא, אַחֲזִי גּוּוֹן קְשׁוּט, וְלָא קְשׁוּט בְּשְׁלִימוּ. בְּדִינָא יִצְלַח. מְהֵימְנָא אִיהוּ בְּרִזִּין דְּאוֹרֵייתָא, דָּא אִיהוּ בְּרִזָּא דָּאת ה', וְאֲתַחֲבַר בְּאֹת ס'. וְאִי אַרְבַּע שְׁרֻטוּטִין בְּפּוֹתֵינָא, וְחֲמֵשׁ בְּאַרְכָּא, תְּרִין מְאִינוּן דְּאַרְכָּא, עָאֲלִין גּוּ אִינוּן אַרְבַּע, דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ חֲדִי בְּבֵיתִיה, וְאֲתַחֲזִי עָצִיב לְכַא לְבַר, וְלָאו הָכִי דְכִינוּן דְּמַלְלִיל עִם בְּנֵי נֶשׂא, אַחֲזִי חֲדוּ וְאֲתַכְּוּוֹן בְּמַלּוּי.

תִּלַּת שְׁרֻטוּטִין זְעִירִין עָאֲלִין גּוּ אִינוּן דְּאַרְכָּא, דָּא אִית לִיה חֲד רְשִׁימוּ אוּכְם בְּגוּפִיה, וְתִלַּת שְׁעָרִין תְּלִיין בְּהֵהוּא רְשִׁימוּ, וְהֵהוּא רְשִׁימוּ אִיהוּ כְּעַגּוּלָא, וְחֲד תְּבִירָא (תְּבִירָא) בְּרִישִׁיה. וְלְהֵאִי רְשִׁימָא, קָרְאֵן לִיה חֲפִימֵי לְכַא, דִּינְדְּעִין רִזִּין אֲלִין, רִישׁ נֶשְׂרָא. רְשִׁימוּ דָּא, אֲתַחֲזִי לְזְמַנִּין, בֵּין כְּתַפּוּי. וְלִזְמַנִּין, בְּדְרוּעָא יְמִינָא. וְלִזְמַנִּין, עַל יְדָא יְמִינָא בְּאַצְבָּעוּי. אִי רְשִׁימָא דָּא רִישׁ נֶשְׂרָא, אִיהוּ בְּאַרְח מִיִּשְׁר בְּתִיקוֹנוּי, יִסְתַּלַּק לְעוֹתְרָא וְלִיקְרָא. וְאִי הֵהוּא רִישׁ נֶשְׂרָא אֲתַהֲפֹךְ לְאַחֹרָא, יִזְכֵּה לְבַנִּין לְזְמַנִּין. אָבַל כַּד אִיהוּ סִיב, יִזְכֵּה לְעוֹתְרָא יְתִיר, וְלִיקְר סְגִינָא, יְתִיר מְעוּלְמוּי, וְיִצְלַח בְּאוֹרֵייתָא, אִי אֲשַׁתְּדַל בָּהּ.

רִישׁ נֶשְׂרָא דָּא, אֲתַחֲזִי לְזְמַנִּין אוּכְמָא, וְלִזְמַנִּין גּוּוֹן דְּלָא סוּמַק זְעִיר, דְּלָא אֶצְטַבַּע כָּל כַּף. לְזְמַנִּין בְּשְׁעָרִין לְזְמַנִּין שְׁעִיע, וְכֹלָא חֲד סִימְנָא אִיהוּ, וּבְחֲד דִּינָא אֲתַדֵּן.

וְאִי הֵהוּא גּוּוֹן סוּמַק אֶצְטַבַּע יְתִיר, וְקָאִים בְּגוּוֹנִיה, זְמַן זְעִיר הוּא דְאֶצְטַבַּע, בְּגִין דְּאֲלִין גּוּוֹנִין, לְזְמַנִּין קִימִין נְהִירִין, וְלִזְמַנִּין חֲשׁוּכִין. וְאִי אֶצְטַבַּע הֵהוּא סוּמַק וְנְהִיר, כְּדִין אִית בִּידָא שְׁמָאֲלָא, תִּלַּת שְׁרֻטוּטִין בְּאַרְכָּא, וְתִלַּת בְּפּוֹתֵינָא, וְחֲד דְּקִיק עַל אִינוּן דְּפּוֹתֵינָא, וְחֲד דְּקִיק עַל אִינוּן דְּאַרְכָּא. וּבִידָא יְמִינָא אֲתוּסַף חֲד בְּפּוֹתֵינָא בְּלַחֲדוּי. הֵאִי בַר נֶשׁ שְׁכִיב בְּנִדָּה, וְלָא תְּב מִינָה לְמַאֲרִיה.

וְכַד תְּב בְּתִיבְתָא, אֲשַׁתְּאָרוּ אִינוּן שְׁרֻטוּטִין בִּידָא שְׁמָאֲלָא, וְהֵהוּא דְאֲתוּסַף בִּימִינָא, אֲתַעְדֵי מִנִּיה, וְאֲתַעְדֵי הֵהוּא סוּמַקָא, דְּלָא אֲתַחֲזִי

נָהִיר כָּל בֶּן מְנִיָּה. וְלִזְמַנֵּי דָאָף עַל גַּב דְּתַב, לֹא אַעֲדִיּוּ מְנִיָּה הַהוּא
סוּמָקָא, עַד זְמַן. הָאִי אִיהוּ בְּרִזָּא דָּאֵת ה', וְאִתְעַדִּי אֵת ס', וְעָאֵל תְּחוּתוּי
אֵת י', וְאִתְחַבֵּר אֵת ה' בְּאֵת י'. הָאִי בְּעֵי תְּקוּנָא לְנַפְשֵׁיהּ בְּבַהֲלִיּוּ. חֲפִימָא
דְּלִבָּא דְּחָמֵי לִיָּה, חוֹבְתָא אִית עָלֶיהָ, לוֹמַר לִיָּה זִיל אֲסִי לְנַפְשָׁךְ.

וְאִי תִלְת שְׁרֻטוּטִין בְּאַרְפָּא, וְיַחַד בְּפוּתִיָּא, דָּא אִיהוּ בְּרִזָּא דָּאֵת ה'
בְּלַחוּדִיָּה. וְלִזְמַנֵּי אִתְחַבֵּר בְּרִזָּא דָּאֵת ז'. הָאִי אִיהוּ בַר נָשׁ תְּאִיב בְּתַר
בְּצַעֲיִן דְּעֵלְמָא. וְאִי לֹאוּ, רְדִיף בְּתַר נָשִׁין, וְתִיאוּבְתִיָּה נְאוּפִים. וְאָף עַל גַּב
דְּתְאִיב לְבַצְעִין דְּעֵלְמָא, הָאִי לֹא אַעֲדִיּוּ מְנִיָּה, וְלֹא אַכְסִיף. עֵינּוּי שְׁקִיעֵין
וּמְלִיל בַּהוּ.

אִי תַב לְמֵאֲרִיָּה מִתְחַלְפֵי שְׁרֻטוּטִין. תִּלְת בְּפוּתִיָּא וְיַחַד לְאַרְפָּא, וְאִינוּן תְּרִין
דְּקִיקִין (דף ע"ח ע"א) קְיִימִין בְּקִיּוּמָא, כְּדִין רְעוּ דִּילִיָּה נְתִיר בְּאִתְתִּיָּה,
וְאִתְדַבֵּק בָּהּ. חַד דְּקִיק נְתִיר, עָאֵל בֵּין אִינוּן תְּרִין דְּקִיקִין. כְּדִין אִתְחַבֵּר
אֵת ה' בְּאֵת ז'.

וְאִי שְׁרֻטוּטָא חַד בְּאַרְפָּא וְאַרְבַּע בְּפוּתִיָּא, וְתִלְת דְּקִיקִין קְיִימִין עַל הַהוּא
חַד, וְיַחַד עַל אִינוּן אַרְבַּע. עַל דְּרוּעָא שְׁמָאֵלָא, אִית לִיָּה תִלְת קְסֻטְרִין
דְּקִיקִין, דָּאִתְלִידוּ בֵּיהּ מִיּוּמִין זְעִירִין, וְיַחַד שְׁעָרָא תִלְיָא, בְּהַהוּא חַד
דְּרִישָׁא. הָאִי אִיהוּ רְדִיף בְּתַר נְאוּפָא דְּאִשְׁת חֲבֵרִיָּה. מֵאֲרִיָּה דְּזִדּוּנָא אִיהוּ.
אַגְזִים בְּעֵינָא שְׁמָאֵלָא, בְּלֹא מְלוּלָא כָּלֵל, וְאַשְׁלִים. וּבְגִין דָּאִיהוּ מֵאֲרִיָּה
זִדּוּנָא, לֹא חֵיִישׁ לִיקְרָא דְּמֵאֲרִיָּה, לְאַתְבָּא קָמִיָּה. לְבַתַּר קְטִיל חוּיָּא לִיָּה,
אוּ בַר נָשׁ סוּמָקָא.

וְאִי אַרְבַּע בְּאַרְפָּא, וְתִלְת בְּפוּתִיָּא, וְאִינוּן דְּסִלְקִין לְעֵילָא אַעֲדִיּוּ מְנִיָּה.
הָאִי, תַּבֵּר לְבִיָּה לְגַפֵּי מֵאֲרִיָּה, וְתַב בְּתִיּוּבְתָא. כְּדִין אִיהוּ בְּרִזָּא דָּאֵת
פ', וְאִתְחַבֵּר בְּאֵת ה'. עַל אֲלִין, וְעַל אִינוּן דְּכוּוְתִיָּה, כְּתִיב, (ישעיה נז) שְׁלוֹם
שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלְקְרוּב.

עַד כָּאֵן כָּל אוֹתָם סוּדוֹת שֶׁל
תּוֹלְדוֹת אָדָם, שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת
שְׁנוּלְדוּ בּוּ מִזְמַן לְזְמַן כְּפִי דְּרַכֵּי
הָאָדָם. אֲשֶׁרֵי חֲלַקְם שֶׁל אֱלוֹ
שְׁיּוֹשְׁבֵיִם לְפָנָי מוֹרְנוּ וְזָכוּ לְשִׁמְעַ
מִפִּי סוּדוֹת הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרֵיָּהֶם
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרֵיָּהֶם לְעוֹלָם
הַבָּא! אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרֵיכֶם
הַחֲבָרִים שֶׁכֵּל הַסּוּדוֹת לֹא נִסְתְּרוּ
מִכֶּם, כִּמָּה מְקוּמוֹת עֲלוּיּוֹנִים
מִזְמַנִּים לָכֶם לְעוֹלָם הַבָּא.

עַד הַכָּא, כָּל אִינוּן רִזִּין דְּתוֹלְדוֹת אָדָם, דְּאִינוּן
תּוֹלְדוֹת, דָּאִתְלִידוּ בֵּיהּ מִזְמַן לְזְמַן, כְּפּוּם
אַרְחוּי דְּבַר נָשׁ. זַפְּאָה חוֹלְקִיהוּן דְּאִינוּן
דִּיתְבִּין קָמִיָּה דְּמור, וְזָכוּ לְמִשְׁמַע מִפּוּמִיָּה רִזִּין
דְּאוּרִיָּתָא. זַפְּאָה אִינוּן בְּהָאִי עֵלְמָא, וְזַפְּאִין
אִינוּן לְעֵלְמָא דָּאִתִּי. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, זַפְּאִין
אִתּוּן חֲבֵרִיָּא, דְּכָל רִזִּין לֹא אָנִישׁ לְכוּ, כְּמָה
דּוּכְתִין עֲלֵאִין אִזְדַּמְּנִין לְכוּ לְעֵלְמָא דָּאִתִּי.

פָּתַח וְאָמַר, וְאַתָּה תַּחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנָשִׁי חֵיל יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנָשִׁי אָמַת שׁוֹנְאֵי בָּצַע, פְּסוּק זֶה פְּרֻשׁוֹהוּ. אָבֵל וְאַתָּה תַּחֲזֶה, לֹא כְּתוּב תִּבְחַר אֶלָּא תַּחֲזֶה, לְפִי מֵרָאה הַעֲיִנִּים. בְּמָה? בְּדִיוֹקָן שֶׁל אָדָם בְּשֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים הִלְלוּ שְׂאֵמָתָם, וְהִפֵּל בְּפִסּוּק הַזֶּה. וְאַתָּה תַּחֲזֶה - אַחַת, בְּשַׁעַר. מִכָּל הָעָם - שְׁתֵּים, בְּמִצְחָ. אֲנָשִׁי חֵיל - שְׁלֹשׁ, בְּפָנִים. יִרְאִי אֱלֹהִים - אַרְבַּע, בְּעֵינַיִם. אֲנָשִׁי אָמַת - חֲמֵשׁ, בְּשִׁפְתַיִם. שׁוֹנְאֵי בָּצַע - שֵׁשׁ, בְּיָדַיִם, בְּשִׁרְטוּטֵיהֶם.

שְׂאֵרֵי הֵם הַסִּימָנִים לְדַעַת בְּהֵם בְּנֵי אָדָם לְאוֹתָם שְׁרוּחַ הַחֲכֵמָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. וְעַם כָּל זֶה, מִשֶּׁה לֹא הִצְטַרֵּף לָזֶה, אֶלְאֵ מַה כְּתוּב? וַיִּבְחַר מִשֶּׁה אֲנָשִׁי חֵיל מִכָּל יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שְׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַיְתֵה בָּאָה אֵלָיו וּמוֹדִיעָה לוֹ, וּבָהּ הָיוּ רוֹאִים הַכֹּל.

מִנֵּן לָנוּ? שְׁכָתוּב כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי. בָּאִים אֵלַי לֹא כְּתוּב, אֶלְאֵ בָּא אֵלַי. זֶה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהֵיטָה בָּאָה אֵלָיו, וּבָהּ הֵיטָה יוֹדֵעַ. וְלֹא הִצְטַרֵּף לְכָל זֶה לְהַתְּבַנֵּן וּלְעַיֵן, אֶלְאֵ לְפִי שְׁעָה הָיָה מִשֶּׁה יוֹדֵעַ.

כְּמוֹ זֶה יוֹדֵעַ שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, יוֹדֵעַ בְּכִסְאוֹ, שְׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁרָתָה עָלָיו. שְׁכָל מִי שֶׁקָּרַב לְכִסְאוֹ, פָּחַד וְאִימָה נִפְלוּ עָלָיו, וּבֹה הָיָה דָן דִּין בְּלֵי עֲדוּת, מִשׁוּם שֶׁהִדְיוֹקְנָאוֹת הֵיוּ בְּכִסְאוֹ, וְכָל מִי שֶׁקָּרַב בְּשִׁקְרָא, אוֹתוֹ הִדְיוֹקָן מְכַשְׁפֵּשׁ, וְהָיָה שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ יוֹדֵעַ שֶׁבָּא בְּשִׁקְרָא. לְכֵן אִימַת הַפֶּסֶק הֵיטָה נוֹפֶלֶת עַל הַכֹּל, וְכָלֶם נִמְצְאוּ צְדִיקִים לְפָנָיו. מִדֶּד הַמְּשִׁיחַ בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם י"א) וְהִרְיָחוּ בִּירְאָת ה' וְלֹא לְמֵרָאה עֵינָיו יִשְׁפֹּט וְגו'. וְיִשְׁלַשְׁת

פָּתַח וְאָמַר (שמות יח) וְאַתָּה תַּחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנָשִׁי חֵיל יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנָשִׁי אָמַת שׁוֹנְאֵי בָּצַע, הַאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אָבֵל וְאַתָּה תַּחֲזֶה, תִּבְחַר לָא כְּתִיב. אֶלְאֵ תַּחֲזֶה: לְפִי חֵיזוּ דְעֵינִין. בְּמֵאֵי. בְּדִיוֹקְנָא דְבַר נֶשׁ בְּאַלְיָן שִׁית סְטָרִין דְקָאֲמַרְתוּן וְכֹלְא בְּהַאִי קָרָא. וְאַתָּה תַּחֲזֶה, חַד, בְּשַׁעַרָא. מִכָּל הָעָם, תְּרִין, בְּמִצְחָא. אֲנָשִׁי חֵיל, תְּלַת, בְּאַנְפִּין. יִרְאִי אֱלֹהִים, אַרְבַּע, בְּעֵינִין. אֲנָשִׁי אָמַת, חֲמֵשׁ, בְּשִׁפְוּין. שׁוֹנְאֵי בָּצַע, שִׁית, בְּיָדִין. בְּשִׁרְטוּטֵיהוּן.

דְּאַלְיָן אֵינוּן סִימָנִין, לְאִשְׁתְּמוּדְעָא בְּהוּ בְּנֵי נֶשׂא, לְאֵינוּן דְרוּחַ חֲכֵמָתָא שְׁרִיא עֲלֵיהֶו. וְעַם כָּל דָּא, מִשֶּׁה לָא אִצְטַרֵּף דָּא, אֶלְאֵ מַה כְּתִיב, וַיִּבְחַר מִשֶּׁה אֲנָשִׁי חֵיל מִכָּל יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְרוּחַ קֹדֶשׁ הָיָה אֲתִי לְגַבְיָהּ, וְאוֹדֵעַ לָיָה, וּבִיָּה הָיָה חֲמֵי כֹלְא.

מִנָּא לָן, דְכְּתִיב כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי. בָּאִים אֵלַי לֹא כְּתִיב, אֶלְאֵ בָּא אֵלַי, דָּא רוּחַ קֹדֶשׁ, דְהָיָה אֲתִי לְגַבְיָהּ, וּבִיָּה הָיָה יוֹדֵעַ, וְלֹא אִצְטַרֵּף לְכָל דָּא לְאִסְתְּפֹלְא וּלְעֵינָא, אֶלְאֵ לְפִי שְׁעָתָא הָיָה יוֹדֵעַ מִשֶּׁה.

בְּהַאִי גְוֹנָא, יוֹדֵעַ שְׁלֵמָה מִלְפָּא, יוֹדֵעַ בְּכוֹרְסִיָּה, דְרוּחַ קֹדֶשׁ שְׁרִיא עֲלֵיהּ, דְכָל מָאן דְקָרִיב לְכוֹרְסִיָּה, דְחִילוּ וְאִימַתָּא נְפִיל עֲלֵיהּ, וּבִיָּה הָיָה דָּאִין דִּינָא בְּלֹא סְהָדִין. בְּגִין דְדִיוֹקְנִין הֵווּ בְּכוֹרְסִיָּה, וְכָל מָאן דְמִקָּרַב בְּשִׁקְרָא, מְכַשְׁפֵּשׁא הֵהוּא דִיוֹקְנָא, וְהָיָה יוֹדֵעַ שְׁלֵמָה מִלְפָּא, דְבְשִׁקְרָא קָאֲתִי. בְּגִין כְּדִ, אִימַתָּא דְכוֹרְסִיָּה הָיָה נְפִיל עַל כֹּלְא, וְכֹלְהוּ אִשְׁתְּכַחוּ וּזְפִאִין קָמִיָּה.

מִלְפָּא מְשִׁיחָא בְרִיחָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (ישעיה

(*) וְהִרְיָחוּ בִּירְאָת יי' וְלֹא לְמֵרָאה עֵינָיו יִשְׁפֹּט וְגו'. וְתִלַּת אֲלִיָּן,

אלה דנו את העולם בלא עדים והתראה. שאר בני העולם על פי עדים, על מאמר התורה. חכמים שמכירים באותם דיוקנאות, עליהם להזהיר את בני העולם ולתת רפואה לבני אדם ולרפא את נפשם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא!

בחדש השלישי לצאת בני ישראל וגו'. ששולט בו אוריא"ל, ממנה גדול, ושליש מאות וששים וחמש רבוא מחנות עמו כחשבון ימות השנה, ולכלם יש שלש מאות וששים וחמשה מפתחות של אורות, מאותו האור שיוצא מתוך החשמל העליון הפנימי הגנוז והנסתר שסודות של אותיות קדושות עליונות של השם הקדוש תלויים בו.

והוא סוד של איש תם, בעל הבית, איש האלהים. תם - ששם סיום וקשר של תפלין. ויעקב היה איש תם, ובדיוקנו עומד סוד החשמל הפנימי העליון הטמיר והגנוז. וכל האורות הנסתרים העליונים הוא לוקח, ויוצאים ממנו, וכל המחנות לוקחים אותם מפתחות של אותו האור שיוצא מתוך החשמל.

ואותו האור כלול בשני אורות, והם אחד. אור ראשון הוא אור לבן שלא שולט בו העין, וזהו האור הגנוז לצדיקים, כמו שנאמר (תהלים יז) אור נרע לצדיק וגו'. אור שני הוא אור נוצץ לוקח כצבע אדם, ונכללו שני אורות כאחד והיו אחד.

והאוריא"ל הממנה הגדול הזה וכל אותם מחנות נוטלים אותו האור, ומשום שכלול בשנים נקרא תאומים. ועל זה שולט בו אותו הפנדל שנקרא בסוד שלו תאומים, ובו נתנה תורה, ומכאן נמשכות דרגות למטה, עד

דנו עלמא, בלא סהדין והתראה. שאר בני עלמא על פום סהדין, על מימר אורייתא. חבימין דאשתמודען באינון דיוקנין, עלייהו לאזהרא לבני עלמא, ולמיהב אסוותא לבני נשא, ולאסי נפשיהו. זפאין אינון בהאי עלמא, וזפאין אינון בעלמא דאתי.

בחדש השלישי לצאת בני ישראל וגו', (שמות יט) דשליט ביה אוריא"ל, רב ממנא, ותלת מאה ושתין וחמש רבוא משריין עמיה, פחושפון יומי שתא. וכלהו אית לון תלת מאה ושתין וחמש מפתחן נהורין, מההוא נהורא דנפקא מגו חשמל עלאה פנימאה גניז וסתים, די רזין דאתוון קדישין עלאין דשמא קדישא, (דף ע"ח ע"ב) תליין ביה.

ואיהו רזא דאיש תם, מאריה דביתא, איש האלהים. תם: דתמן סיומא וקשרא דתפילין, (בראשית כה) ויעקב איש תם הוה. ובדיוקניה, קיימא רזא דחשמל פנימאה עלאה טמיר וגניז. וכל נהורין סתימין עלאין נקיט איהו, ונפקי מניה, וכלהו משריין נקטי אינון מפתחן דההוא נהורא דנפיק מגו חשמל.

וההוא נהורא, פליל בתרין נהורין, ואינון חד. נהורא קדמאה, איהו נהורא תוורא, דלא שלטא ביה עינא, ודא איהו נהורא דגניז לצדיקיא. פמה דאת אמר (תהלים יז) אור זרוע לצדיק וגו'. נהורא תניינא, איהו נהורא מנעצא מלהטא, פגוון סומק. ואתפלילו תרין נהורין פחד, והווי חד.

והאי אוריא"ל רב ממנא, וכל אינון משריין, נטלי ההוא נהורא, ובגין דכליל בתרין, אקרי תאומים. ועל דא שלטא ביה, ההוא מזלא דאקרי ברזא דיליה תאומים, וביה

שְׁעוּלִים בְּשִׁמּוֹת (להנחיא) לְהַאִיר
אֵת הָעוֹלָם.

כָּרַב שְׂאֵר הַמְזוּלוֹת אֵין לָהֶם פֶּה
וְלִשׁוֹן, וְלִזְה יֵשׁ פֶּה וְלִשׁוֹן כְּלוּלִים
כְּפֶאֱחָד, וְעַל זֶה בַּתּוֹרָה, (יהושע א)
וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה כְּתוּב. יוֹמָם
- כְּנִגְדָּ לְשׁוֹן. לַיְלָה - כְּנִגְדָּ פֶה.
וְהַכֹּל כְּלוּל כְּפֶאֱחָד, וּבְכַל עוֹלָה
תְּאוּמִים.

תּוּמִים כְּתוּב, וְעַל סוּד זֶה כְּתוּב
תּוּמִים, (בראשית כח) וְהִנֵּה תוּמָם
כְּבִטְנָה. אִם תֹּאמְרוּ שְׁבִשְׁבִיל
שְׁנֵיהֶם הוּא אֶמֶר - לֹא כֶּן, שְׁהָרִי
עָשׂוּ לֹא עָלָה בְּסוּד זֶה. אֲלֹא
בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב הוּא אֶמֶר, וְשִׁבַּח זֶה
שְׁהִיָּה בְּמַעֲיָה שֶׁל אוֹתָהּ הַצְּדִקָּת
מְשִׁבַּח הַכְּתוּב. וּמִשׁוּם שְׁהִיָּה שֵׁם
אוֹתוֹ רָשָׁע, הִסְתַּלַּק מִשֵּׁם אֶלָּה.
וְהַכָּרְסוּ סוּד אֶחָד. יַעֲקֹב נָטַל בְּסוּד
שְׁלוֹ שְׁנֵי חֲדָשִׁים - נִיסָן וְאִיָּר,
וְהוּא נִכְלָל בְּסוּד שֶׁל סִינּוֹן שֶׁהוּא
תְּאוּמִים. עָשׂוּ נָטַל בְּסוּד שְׁלוֹ שְׁנֵי
חֲדָשִׁים - תַּמּוּז״ו וְאָב״ב, וְהוּא לֹא
נִמְצָא וְנִאָּבְד, שְׁהָרִי אֶלּוּ״ל אֵינּוּ
שְׁלוֹ, וְאֶפְלוּ בְּאֵב תִּשְׁעָה יָמִים הֵם
שְׁלוֹ וְלֹא יוֹתֵר, וְנִאָּבְד וְלֹא נִמְצָא,
וְאֵינּוּ בְּסוּד שֶׁל תְּאוּמִים, אֲלֹא
נִפְרָד לְבַדּוֹ וְסִטָּה לְצַד אַחַר בְּאֶפְס
וּשְׁמָמָה, כְּמוֹ שְׁנִאָּמַר (תהלים ט)
הָאוֹיֵב תִּמּוֹ חֲרֻבוֹת לְנִצָּח.

וּמִשׁוּם שִׁיעֲקֹב הוּא תְּאוּמִים,
נִתְּנָה תּוֹרָה לְכַנּוּי בְּחֹדֶשׁ תְּאוּמִים,
תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה,
בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, לְעַם הַשְּׁלִישִׁי,
בְּדַרְגּוֹת שְׁלִישִׁיּוֹת, תּוֹרָה מְשֻׁלְּשֶׁת
- תּוֹרָה נְבִיאִים וְכְתוּבִים. וְהַכֹּל
אֶחָד.

בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. פֶּרֶשֶׁה זו
בְּפִסּוּק זֶה פֶּרֶשׂוּ אוֹתָהּ לְמַעְלָה.
שְׁנָה רַבִּי חֲזִיא, בְּאוֹתוֹ זְמַן

בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. פֶּרֶשְׁתָּא דָּא בְּהַאי קָרָא אוּקְמוּהָ לִיהָ לְעִילָא. תְּאֵנִי

אֲתִיְהִיבַת אוֹרִייתָא. וּמִכָּפָן אֲתַמְשַׁכְּאֵן דְּרַגִּין
לְתַתָּא, עַד דְּסַלְקִין בְּשַׁמְהֵן, (ס"א לְאַנְהֵנָא) לְאַנְהֵרָא
עֲלִמָּא.

כָּרַ שְׂאֵר מְזוּלִי, לִית לּוֹן פֶּה וְלִשׁוֹן, וְהַאי אִית
לִיה פֶּה וְלִשׁוֹן כְּלִילָן כְּפֶחָדָא. וְעַל דָּא
בְּאוֹרִייתָא, (יהושע א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה כְּתוּב.
יוֹמָם, לְקַבֵּל לְשׁוֹן. לַיְלָה, לְקַבֵּל פֶּה. וְכִלָּא
כְּלִיל כְּפֶחָדָא. וּבְכִלָּא סְלִיק תְּאוּמִים.

תּוּמִים כְּתוּב, וְעַל רְזָא דָּא כְּתוּב תּוּמִים, (בראשית
כה) וְהִנֵּה תּוּמִים כְּבִטְנָה. אִי תִימָא
דְּבַגִּין תְּרוּוֹיִיהוּ קְאָמַר. לָאוּ הָכִי, דְּהָא עָשׂוּ
לָא סְלִיק בְּרְזָא דָּא. אֲלֹא כְּגִין יַעֲקֹב קְאָמַר,
וְשִׁבַּח דָּא, דְּהוּהָ בְּמַעְהָא דְּהִיא צְדִקָּתָא, קָא
מְשִׁבַּח קָרָא. וּבַגִּין דְּהוּהָ תַּמָּן הָהוּא רָשָׁע,
אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן אֶלָּה.

וְכָרָא רְזָא חֲדָא. יַעֲקֹב נָטַל בְּרְזָא דִילִיָּה, תְּרִין
יְרַחִין נִיסָן וְאִיָּר, וְאַתְּפִלִּיל אִיהוּ
בְּרְזָא דְּסִינּוֹן, דְּאִיהוּ תְּאוּמִים. עָשׂוּ, נָטַל בְּרְזָא
דִילִיָּה, תְּרִין יְרַחִין תַּמּוּז״ז אָב״ב, וְאִיהוּ לֹא
אַשְׁתַּכַּח, וְאַתְּאָבִיד, דְּהָא אֶלּוּ״ל לָאוּ דִילִיָּה
הוּא, וְאַפִּילוּ אָב״ב, ט' יוֹם אֵינּוֹן דִילִיָּה, וְלֹא
יִתִיר, וְאַתְּאָבִיד, וְלֹא אַשְׁתַּכַּח, וְלֹא אִיהוּ
בְּרְזָא דְּתְּאוּמִים, אֲלֹא אֲתַפְרֵשׁ לְחוּדִיָּה, וְסִטָּא
לְסִטָּא אַחֲרָא בְּאַפִּיסָה וּשְׁמָמוּ, כְּמָה דָּאֲתַ
אָמַר, (תהלים ט) הָאוֹיֵב תִּמּוֹ חֲרֻבוֹת לְנִצָּח.

וּבַגִּין דִיעֲקֹב אִיהוּ תְּאוּמִים, אֲתִיְהִיבַת
אוֹרִייתָא לְכַנּוּי בְּחֹדֶשׁ תְּאוּמִים,
וְאוֹרִייתָא בְּרְזָא דְּתְּאוּמִים, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב,
וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה. בְּחֹדֶשׁ תְּלִיתָאִי, לְעַם
תְּלִיתָאִי, בְּדַרְגִּין תְּלִיתָאִין, תּוֹרָה תְּלִיתָאִי:
תּוֹרָה, נְבִיאִים, וְכְתוּבִים. וְכִלָּא חַד.

בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. פֶּרֶשְׁתָּא דָּא בְּהַאי קָרָא אוּקְמוּהָ לִיהָ לְעִילָא. תְּאֵנִי

שְׁהִיְעוּ יִשְׂרָאֵל לְהֵרֵסֵנִי, כָּנַס אֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת זֶרַע יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁגִּיחַ בָּהֶם בְּכָלֶם, וְלֹא מִצָּא בְּכָל זֶרַע יִשְׂרָאֵל פְּסוּל, אֲלֹא כָּלֶם זֶרַע קָדֵשׁ, כָּלֶם בְּנֵי אֲמֵת.

בְּאוֹתוֹ זְמַן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: עֲכָשׁוּ אֲנִי רוֹצֵה לְתֵת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מִשָּׁף אוֹתָם בְּאַהֲבָה שֶׁל אֲבוֹת, בְּאַהֲבָה שְׂאֲנִי אוֹהֵב אוֹתָם וּבְאוֹתוֹת שְׁעִשִּׁיתִי לָהֶם, וְאַתָּה תִּהְיֶה לִי שְׁלִיחַ וְהִשֵּׁב הַדְּבָרִים הַלְלוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: בְּדָבָר זֶה תִּהְיֶה לִי שְׁלִיחַ נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל אַחֲרָי.

וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הַהָר וּגּו'. וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים - לְמָקוֹם שְׁפָרוּשׁוֹת כְּפָנָי הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וּגּו'.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל זְמַן שְׁחֻקֵּי קוֹת הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיזוּן מִתִּישְׁרוֹת בְּמָקוֹמָן, כָּל הַעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה וְכָל הַמַּעֲשִׂים מִתִּישְׁרִים עַל קִיּוּמָם, (מִי כָּל הַמַּעֲשִׂים הַמִּתִּישְׁרִים עַל קִיּוּמָם) כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד) אֶת מַעֲשֵׂה ה' כִּי נִזְרָא הוּא. מַה זֶה כִּי נִזְרָא הוּא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלָמוֹת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא. מַה זֶה וְהַנּוֹרָא? זֶה יַעֲקֹב. וְכַתּוּב (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, כְּתָרְגוּמוֹ - אָדָם שָׁלֵם. שָׁלֵם בְּכָל. כִּף כָּל מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלָמִים בְּשְׁלָמוֹת בְּקִיּוּם שָׁלֵם.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יוֹם אֶחָד הֵייתִי עוֹמֵד לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה הַזֶּקֶן וְשָׂאֲלָתִי אוֹתוֹ עַל מַה שֶּׁכְּתוּב (שם כה) וַיִּזְרָא וַיֹּאמֶר מַה נִּזְרָא וּגּו'. מַה רָאָה שֶׁאָמַר שֶׁהוּא נִזְרָא? אָמַר לִי, רָאָה שְׁלָמוֹת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה

רַבִּי חֵיָא, בַּהֲהוּא זְמַנָּא דְמָטוּ יִשְׂרָאֵל לְטוֹרָא דְסִינַי, פְּנִישׁ לְהוּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְזִרְעִין דְיִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁגַּח לִיה בְּכֻלְהוּ, וְלֹא אֲשַׁבַּח בְּכֻלְהוּ זֶרַע דְיִשְׂרָאֵל פְּסִילוֹ, אֲלֹא כֻלְהוּ זֶרַע קְדִישָׁא, כֻּלְהוּ בְנֵי קְשׁוּט.

בַּהֲהוּא זְמַנָּא אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, הַשְׁתָּא אָנָּא בְּעֵי לְמִיָּהֵב אוֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, מְשִׁיךְ לְהוּ בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְאַבְהָן, בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְרַחֲמֵימָנָא לְהוּ, וּבְאַתְרוּן דְעֵבְדִית לְהוּ. וְאַתְּ הוּי לִי שְׁלִיחָא, וְאַתִּיב מְלִין אֶלִין. אָמַר ר' יוֹסֵי אָמַר ר' יְהוּדָה, כִּף אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, בְּמַלְאָה דָּא הוּי לִי שְׁלִיחָא מִהֵימָנָא, לְאַמְשָׁכָא יִשְׂרָאֵל אַבְתְּרָאִי.

וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יי' מִן הָהָר וּגּו'. (שמות יט) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, לְאַתְרָא דְפְרִישָׁן גְּדַפּוּי דְשְׂכִינְתָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים יח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וּגּו'. הַאֲנָּא אָמַר ר' יְהוּדָה, כָּל זְמַנָּא דְגִלּוּפֵי מְלָכָא עֲלָאָה מִתִּישְׁרוֹן בְּאַתְרֵיהוּ, עֲלָמִין כֻּלְהוּ בְּחִידוֹ, וְכָל עוֹבְדֵין מִתִּישְׁרוֹן בְּקִיּוּמֵיהוּ. (באן כל עוֹבְדֵין מִתִּישְׁרוֹן בְּקִיּוּמֵיהוּ) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות לד) אֶת מַעֲשֵׂה יי' כִּי נִזְרָא הוּא. מָאִי כִי נִזְרָא הוּא. אָמַר ר' אֶלְעָזָר, שְׁלִימוֹ דְכָלָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא. מָאִי דָּע"ט ע"א) וְהַנּוֹרָא. דָּא יַעֲקֹב. וְכַתִּיב, (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, כְּתָרְגוּמוֹ, גְּבַר שָׁלִים. שְׁלִים בְּכָלָא. כִּף כָּל עוֹבְדֵין דְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, שְׁלִימִין בְּשְׁלִימוֹ, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

תְּנַיָּא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמַר, יוֹמָא חַד הָוָה קְאִימָנָא קְמִיָּה דְר' יְהוּדָה סְבָא, שְׂאִילְנָא לִיָּה, מָאִי דְכַתִּיב, (בראשית כה) וַיִּזְרָא וַיֹּאמֶר מַה נִּזְרָא וּגּו'. מָאִי קָא חָמָא, דְקָאמַר דְאִיהוּ נִזְרָא. אָמַר לִי, חָמָא שְׁלִימוֹ דְמִהֵימְנוֹתָא קְדִישָׁא, דְהָוָה שְׂכִיחַ בַּהֲהוּא אַתְר, כְּגוֹנוֹא

שְׂכִיחַ בַּהֲהוּא אַתְר, כְּגוֹנוֹא

שְׁהִיְתָה מְצוּיָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה, וּבְכָל מְקוֹם שְׁמְצוּיָה שְׁלֹמוֹת נִקְרָא נוֹרָא.

אָמַרְתִּי לוֹ, אִם כֵּן, לָמָּה תִּרְגוּמוֹ פָּחַד וְלֹא שְׁלֹם? אָמַר לִי, אֵינְךָ פָּחַד אֲלֵא בְּמְקוֹם שְׁמְצוּיָה שְׁלֹמוֹת, וּבְכָל מְקוֹם שְׁמְצוּיָה שְׁלֹמוֹת נִקְרָא נוֹרָא, שְׁכַתּוֹב (תהלים לד) יִרְאוּ אֶת ה' קְדוּשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו. מִמִּשְׁמַע דְּקָאָמַר כִּי אֵין מַחְסוֹר - בְּמְקוֹם שְׁאֵין מַחְסוֹר מְצוּיָה שְׁלֹמוֹת.

שְׁנִינּוּ, מִי עָלָה שְׁמַיִם וַיֵּרֵד - אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶהוּ מֹשֶׁה, שְׁכַתּוֹב וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. מִי אָסַף רוּחַ בְּחַפְנָיו - זֶהוּ אֶהֱרֹן, שְׁכַתּוֹב (ויקרא טז) וּמִלֵּא חַפְנָיו קִטְרֵת סַמִּים דְּקָה. מִי צָרַר מַיִם בְּשִׁמְלָה - זֶה אֶלְיָהוּ, שְׁכַתּוֹב (מלכים א יז) אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי. מִי הִקִּים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ - זֶהוּ אַבְרָהָם, שְׁכַתּוֹב בּוֹ (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם. אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָם, אֲלֵא בְּאַבְרָהָם.

הוּא שְׁנָה אֶת זֶה, וְהוּא אָמַר. מִי עָלָה שְׁמַיִם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוֹב בּוֹ (תהלים מז) עָלָה אֱלֹהִים בְּתִרְוּעָה. (מִי עָלָה, תִּקְוֹן בְּסוֹד אֶת הָאוֹר. אֲמַנָּם בְּתִרְוּעָה. וַיֵּרֵד, בְּסוֹד וַיִּבְדֵּל. הַבְּדִילוֹ לוֹ אֱלֹהִים בְּתִרְוּעָה) מִי אָסַף רוּחַ בְּחַפְנָיו - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוֹב (איוב יב) אֲשֶׁר בִּידוֹ נִפְשׁ כָּל חַי וְגוֹ'. מִי צָרַר מַיִם בְּשִׁמְלָה דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב בֵּיהּ (איוב כ) צוֹרֵר מַיִם בְּעֵבְיוֹ. מִי הִקִּים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוֹב בּוֹ (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. עוֹד אָמַר, מִי עָלָה שְׁמַיִם וַיֵּרֵד וְגוֹ' - אֵלֶּה אוֹתָם אַרְבַּעָה קְשָׁרֵי הָעוֹלָם - אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם וְעֶפֶר.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, נִרְאִים דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי שְׁלֵא מִתְקַיְמִים. כְּשֶׁהֲגִיעוּ

דְּלַעֲלֵא. וּבְכָל אֶתֶר דְּהוּי שְׁלִימוֹתָא שְׁכִיחַ, אִקְרִי נוֹרָא.

אֲמִינָא לִיה, אִי הָכִי, אֲמִאי תִּרְגוּמוֹ דְּחִילוֹ, וְלֹא שְׁלִימִים. אָמַר לִי, לֵית דְּחִילוֹ אֲלֵא בְּאֶתֶר דְּהוּי שְׁלִימוֹתָא שְׁכִיחַ, וּבְכָל אֶתֶר דְּהוּי שְׁלִימוֹתָא שְׁכִיחַ, אֶתְקַרִי נוֹרָא. דְּכַתִּיב, (תהלים לד) יִרְאוּ אֶת יי' קְדוּשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו, מִמִּשְׁמַע דְּקָאָמַר כִּי אֵין מַחְסוֹר, בְּאֶתֶר דְּלִית מַחְסוֹר, שְׁלִימוֹתָא שְׁכִיחַ.

הָאֲנָא (משלי ל) מִי עָלָה שְׁמַיִם וַיֵּרֵד, אָמַר ר' יוֹסִי, דָּא הוּא מֹשֶׁה, דְּכַתִּיב וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. מִי אָסַף רוּחַ בְּחַפְנָיו, דָּא הוּא אֶהֱרֹן. דְּכַתִּיב, (ויקרא טז) וּמִלֵּא חַפְנָיו קִטְרֵת סַמִּים דְּקָה. מִי צָרַר מַיִם בְּשִׁמְלָה, דָּא אֶלְיָהוּ. דְּכַתִּיב, (מלכים א יז) אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי. מִי הִקִּים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ, דָּא הוּא אַבְרָהָם. דְּכַתִּיב בֵּיהּ, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָם, אֲלֵא בְּאַבְרָהָם.

הוּא תַנִּי הָאִי, וְהוּא אָמַר, מִי עָלָה שְׁמַיִם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב בֵּיהּ (תהלים מז) עָלָה אֱלֹהִים בְּתִרְוּעָה (מִי עָלָה תִּקְוֹן בְּסוֹד אֶת הָאוֹר אֲמַנָּם בְּתִרְוּעָה וַיֵּרֵד בְּסוֹד וַיִּבְדֵּל, הַבְּדִילוֹ לוֹ אֱלֹהִים בְּתִרְוּעָה) מִי אָסַף רוּחַ בְּחַפְנָיו, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב, (איוב יב) אֲשֶׁר בִּידוֹ נִפְשׁ כָּל חַי וְגוֹ'. מִי צָרַר מַיִם בְּשִׁמְלָה דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב בֵּיהּ (איוב כ) צוֹרֵר מַיִם בְּעֵבְיוֹ. מִי הִקִּים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב בֵּיהּ, (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יי' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. תּוֹ אָמַר, מִי עָלָה שְׁמַיִם וַיֵּרֵד וְגוֹ', אֵלִין אֵינּוֹן אַרְבַּע קְטִירֵי עֲלָמָא, אֵשׁ רוּחַ מַיִם וְעֶפֶר.

אָמַר ר' יִיסָא, אֶתְחַזּוֹן מְלוּי דְר' יוֹסִי, דְּלֵא מִתְקַיְמָאן. כַּד מָטוּ מְלִין אֵלִין לְגַבִּיָּה

הדברים הללו אל רבי שמעון,
הניח ידו בראשו של רבי יוסי
וברכו, ואמר, יפה אמרת וכף זה.
אמר לו, מנין לך? אמר לו, כף
למדתי מאבי שהיה אומר משמו
של רב המנונא סבא.

יום אחד היה יושב רבי שמעון
בשער של צפורי. אמר לו רבי
ייסא, זה שאמר רבי יוסי מי עלה
שמים וירד - פעם אחת אמר זה
משה, אחר כך אמר זה הקדוש
ברוך הוא, אחר כך אמר אלו
ארבעה קשרים, אש רוח מים
ועפר, וראיתי שמורנו ברכו?

אמר לו, ודאי שיפיה אמר, וכף
הוא, והכל דבר אחד, וכל
הדברים התקיימו בקדוש ברוך
הוא, וכלם עולים במשקל אחד.
התרגש רבי ייסא בדברי רבי
שמעון ואמר, ודאי כף זה, וכף
למדנו משם מורנו בפעם אחרת.
והכל יפה. (אלה תולדות השמים והארץ
בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם, דכתיב,
שכתוב (תהלים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה.

אבל)

אבל סוף הפתוב מהו אומר?
שכתוב מה שמו ומה שם בנו פי
תדע. מה שמו מילא, מה זה מה
שם בנו? אמר לו, סוד הדבר הרי
למדתי לרבי אלעזר בני. אמר לו,
יאמר לו מורי, שהרי בחלומי
שאלתי לפני מורי דבר זה, ואמר
לי ושכתתי אותו. אמר לו, אם
אמר - תזכר? אמר לו, ודאי,
שהרי מה שלמדתי לפני מורי,
יום זה נזכרתי.

אמר לו, סוד הדבר - הינו שכתוב
(שמות ו) בני בכרי ישראל, וכתוב
ישראל אשר בך אתפאר. ובסוד
עליון, וזה נקרא בנו. אמר, תנוח
דעתו של מורי, שהרי סוד זה
ידעתי. בין כף לא נזכר רבי ייסא,
חלשה דעתו והלך לביתו. נרדם.
הראו לו בחלום ספר אגדה אחד

דר' שמעון, אנה ידוי ברישיה דר' יוסי
וברכיה, ואמר שפיר קא אמרת, והכי הוא.
אמר ליה מנא לך. אמר ליה הכי אוליפנא
מאבא, דהוה אמר משמיה דרב המנונא סבא.
וימא חד הוה יתיב ר' שמעון בתרעא דצפורי,
אמר ליה ר' ייסא, האי דאמר ר' יוסי,
מי עלה שמים וירד וגו', זמנא חדא אמר, דא
משה. לבתר אמר, דא קדשא בריך הוא.
לבתר אמר, אלין ארבע קטירין אש רוח מים
ועפר. וחמינא ליה למר דברכיה.

אמר ליה ודאי שפיר קא אמר, והכי הוא,
וכלא חד מלה, וכלהו מלי אתקיימו
בקודשא בריך הוא, וכלהו בחד מתקלא
סלקא. אתרגיש ר' ייסא במלוי דר' שמעון,
ואמר ודאי האי הכי הוא, והכי אוליפנא
מקמיה דמר זמנא אחרא. וכלא שפיר. (אלה
תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם. דכתיב,
תהלים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה. אבל)

אבל סופא דקרא מאי קא מיירי דכתיב, (משלי
ל) מה שמו ומה שם בנו פי תדע. מה
שמו תינח, מה שם בנו מהו. אמר ליה, רזא
דמלה הא אוליפנא לר' אלעזר ברי. אמר ליה,
לימא לי מר, דהא בחלמי שאילנא קמיה דמר
האי מלה, ואמר לי, ואנשינא לה. אמר ליה,
אי אימא תדפר. אמר ליה ודאי. דהא מה
דאוליפנא קמי דמר יומא דא אדפרנא.

אמר ליה רזא דמלה, היינו דכתיב, (שמות
ד) בני בכורי ישראל וכתיב (ישעיה מט)
ישראל אשר בך אתפאר. וברזא עלאה, והאי
אקרי בנו. אמר ינוח דעתיה דמר, דהא
רזא דא ידענא. אדהכי, לא אדפר ר' ייסא,
חלש דעתיה, אזל לביתיה, אדמוך, אחזיאו
ליה בחלמיה, חד ספרא דאגדתא, דהוה

שְׁהִיָּה כְּתוּב בּו חֲכֵמָה וְתַפְאֵרֶת
בְּמַקְדָּשׁוֹ.

הַתְּעוּרָר וְהַלֶּךְ אֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן.
נִשְׁק יָדוֹ וְאָמַר, כִּף רְאִיתִי בַּחֲלוּם.
פַּעַם אַחֲרֵת רְאִיתִי בַּחֲלוּם סֵפֶר
אֲגֻדָּה אֶחָד שֶׁהָרָאוּ לִפְנֵי, וְהָיָה
כְּתוּב בּו חֲכֵמָה וְתַפְאֵרֶת
בְּמַקְדָּשׁוֹ, חֲכֵמָה לְמַעְלָה, תַּפְאֵרֶת
לְמַטָּה, בְּמַקְדָּשׁוֹ אֲלֵיהֶם. וְכִף
רְאִיתִי בַּחֲלוּם פַּעַם אַחַת וְכִף
מִצְאָתִי בְּפִי. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן,
עַד עַכְשָׁיו אַתָּה תִּינוּק לְהַכְנִס בֵּין
קוּצְרֵי הַשָּׂדֶה, וְהָרִי הַכֹּל הָרָאוּ
לְךָ. וְהוּא שֶׁכְּתוּב מֵה שָׁמוּ וּמֵה
שָׁם בְּנוּ כִּי תִדְעַ. חֲכֵמָה שָׁמוּ,
תַּפְאֵרֶת בְּנוּ.

וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ שֶׁל מֹשֶׁה שְׁזִכָּה לְכַבּוֹד זֶה
שֶׁהַתּוֹרָה הַעִידָה בְּשִׁבְלֵוֹ כִּף. (שְׁנָה
רַבִּי יְהוּדָה) בֹּא וְרֵאָה מֵה בֵּין מֹשֶׁה
לְשָׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. שָׂאָר בְּנֵי
הָעוֹלָם, כְּשַׁעוּלִים - עוֹלִים לְעֹשֶׁר,
עוֹלִים לְגִדְלָה, עוֹלִים לְמַלְכוּת.
אֲכַל בְּמֹשֶׁה, כְּשַׁעוּלָה, מֵה כְּתוּב?
וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ!

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִכָּאֵן אָמְרוּ
הַחֲבֵרִים, הֲבֵא לְטָהָר מְסִיעֵין
אוֹתוֹ, שֶׁכְּתוּב וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל
הָאֱלֹהִים. מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו?
וַיִּקְרָא אֵלָיו ה'. שְׁמִי שְׂרוּצָה
לְהַתְקַרֵּב, מְקַרְבִּים אוֹתוֹ.

וַיִּקְרָא אֵלָיו מֵלֶאֱדָה מִן הַהָר
לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְגו'.
רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (תְּהִלִּים סה) אֲשֶׁרִי
תִּבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ. אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם שֶׁהִקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בּו וְקָרַב אוֹתוֹ
לְשֵׁרוֹת בְּתוֹךְ הַיְכָל הַקְּדוֹשׁ,
שֶׁכֵּל מִי שֶׁהוּא הַתְּרַצָּה בּו
לְעַבּוֹדָתוֹ, רְשׁוּם הוּא מְרֻשׁוּמִים
שֶׁלְמַעְלָה לְדַעַת, שֶׁהָרִי הוּא נִבְחַר
מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן
לְשֵׁרוֹת בְּמִדּוּרוֹ, וְכֹל מִי שֶׁנִּמְצָא

כְּתוּב בֵּיה, חֲכֵמָה וְתַפְאֵרֶת בְּמַקְדָּשׁוֹ.
אֲתֵעַר, אֲזַל לְגַבִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, נִשְׁק יְדָי,
אָמַר, הֵכִי חֲמִינָא בְּחֵלְמָא. זְמַנָּא
אַחֲרָא חֲמִינָא בְּחֵלְמָא, חַד (ד' ע"ט ע"ב) סִפְרָא
דְאַגְדָּתָא דְאַחֲזִיּוֹ קַמָּאִי, וְהָוָה כְּתוּב בֵּיה,
חֲכֵמָה וְתַפְאֵרֶת בְּמַקְדָּשׁוֹ, חֲכֵמָה לְעֵילָא,
תַּפְאֵרֶת לְתַתָּא. בְּמַקְדָּשׁוֹ לְגַבִּיָּהּ. וְהֵכִי
חֲמִינָא בְּחֵלְמָא זְמַנָּא חֲדָא. וְהֵכִי אֲשַׁפְּחֵנָא
בְּפּוּמָאִי. אָמַר לִיה ר' שְׁמַעוֹן, עַד פְּעֵן רַבִּיא
אַנְתָּ, לְמִיעַל בֵּין מְחַצְדֵי חִקְלָא, וְהָא כֹּלָא
אַחֲזִיאוּ לָךְ. וְדָא הוּא דְכְּתוּב, מֵה שָׁמוּ וּמֵה
שָׁם בְּנוּ כִּי תִדְעַ. חֲכֵמָה שָׁמוּ, תַּפְאֵרֶת בְּנוּ.

(תַּנְא) (שְׁמוֹת יט) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, זִכְאָה
חוּלְקִיָּה דְמֹשֶׁה, דְזִכִּי לִיקְרָא דָא,
דְאוּרִייתָא אֲסֵהִיד בְּגִינִיָּה כִּף. (תַּנְא ר' יְהוּדָה) תָּא
חֲזִי, מֵה בֵּין מֹשֶׁה לְשָׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא. שָׂאָר בְּנֵי
עֲלָמָא, פַּד סְלִקִּין, סְלִקִּין לְעֵתְרָא, סְלִקִּין
לְרַבּוּ, סְלִקִּין לְמַלְכוּ, אֲבַל מֹשֶׁה כַּד סְלִיק, מֵה
כְּתוּב בֵּיה, וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, זִכְאָה
חוּלְקִיָּה.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִכָּאֵן אָמְרוּ חֲבֵרֵיא, הֲבֵא
לִיטָהָר מְסִיעֵין אוֹתוֹ, דְכְּתוּב וּמֹשֶׁה
עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. מֵה כְּתוּב בְּתַרְיָה, וַיִּקְרָא
אֵלָיו יי'. דְמֵאֵן דְּבַעֵי לְאַתְקַרְבָּא, מְקַרְבִּין לִיה.
וַיִּקְרָא אֵלָיו יי' מִן הַהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית
יַעֲקֹב וְגו'. ר' יִצְחָק פֶּתַח, (תְּהִלִּים סה)

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ, זִכְאָה
חוּלְקִיָּה דְהָהוּא בְּרַנְשׁ, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַתְרַעֵי בֵיה, וְקָרִיב לִיה, לְמִשְׁרֵי בְּגוּ הַיְכָלָא
קְדִישָׁא, דְכֹל מָאֵן דְאִיהוּ אַתְרַעֵי בֵיה
לְפּוּלְחָנִיָּה, רְשִׁים הוּא מְרֻשִׁימִין דְלְעֵילָא,
לְמַנְדַּע דְהָא הוּא אַתְבְּחַר מִקַּמִּיָּה דְמַלְכָּא
קְדִישָׁא עֲלָאָה, לְמִשְׁרֵי בְּמִדּוּרוֹ. וְכֹל מָאֵן

דַּאֲשַׁתְּכַח בִּיהַּ הַהוּא רְשִׁימָא, אַעְבַּר בְּכָל תַּרְעִין דְּלַעֲיָלָא, וְלִית דִּימַחֵי בִידוּי.

רבי יהודה אָמַר, זַפָּאָה חוֹלְקִיָּה דְּמִשָּׁה, דְּעָלִיָּה כְּתִיב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב, וּכְתִיב בִּיהַּ (שמות כד) וּמִשָּׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל וְנִגַּשׁ מִשָּׁה לְבַדּוֹ אֶל יְיָ וְהֵם לֹא יִגְשׁוּ. כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב: אֵלֶיךָ נִוְקְבִי, וּתְגִיד לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל: אֵלֶיךָ דּוּכְרִין.

רבי שמעון אָמַר, כֹּה תֹאמַר, כְּמָה דְּאֵתָא אָמַר (במדבר ו) כֹּה תִבְרַכּוּ, וּכְתִיב, (תהלים קמה) וּחְסִידֶיךָ יִבְרַכּוּכָהּ, כְּלוּמַר יִבְרַכּוּ כֹה. כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, בְּאַמִּירָה. וְהֵינּוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא. וּתְגִיד לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאֵתָא אָמַר, (דברים ד) וַיִּגַּד לְכֶם אֶת בְּרִיתוֹ. וּכְתִיב (דברים כו) הַגְּדַתִּי הַיּוֹם לִיְיָ אֱלֹהֶיךָ. לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל, דּוּכְרִין, דְּאֵתָא מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי.

אָמַר רבי יצחק, (ס"א יוסי) הוֹאִיל וְאֵתִינָא לְהֵאִי, מַה הוּא הַגְּדַתִּי הַיּוֹם לִיְיָ אֱלֹהֶיךָ. לִיְיָ אֱלֹהֵינוּ, מִיבְעֵי לִיָּהּ. אָמַר לִיָּהּ ר' שְׁמַעוֹן, וְכִי הֵאִי בְּלַחֲדוּי הוּא. וְהֵא כְּתִיב (דברים ח) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְגוֹ'. (דברים ז) אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לָךְ. (דברים ד) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אוֹכְלָה הוּא, וְכִלְהוּ הַכִּי.

אָמַר הַכִּי תִגְנִין, כְּלֵי הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דּוּמָה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אֱלוֹהַּ. וְכֵל הַדָּר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ דּוּמָה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אֱלוֹהַּ. מֵאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּזִרְעָא קְדִישָׁא, לְאֶרְעָא קְדִישָׁא סְלִקָא. וְשְׁכִינְתָא בְּאַתְרָהּ יִתְבָּא. וְהֵאִי בְּהֵאִי תִלְיָא. וּמִשָּׁה לֹא קָאמַר אֱלֹהֶיךָ, אֶלָּא לְאִינוּן דְּהוּוּ זְמִינִין לְמִיעַל לְאֶרְעָא קְדִישָׁא, וְלִקְבֵּלָא אִפִּי שְׁכִינְתָא. וּמַה דְּלֹא אָמַר אֱלֹהֵינוּ, מִשּׁוּם דְּהֵא מִשָּׁה לֹא זָכָה לְמִיעַל לְאֶרְעָא, וּבְגִינֵי כַּךְ, אֱלֹהֶיךָ וְדָאִי בְּכָל אֶתְר, מִשּׁוּם דְּאִינוּן

בו אותו הרשם, עובר בכל השערים שלמעלה ואין מוחה בידו.

רבי יהודה אָמַר, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשָּׁה, שְׁעָלֵי כְּתוּב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב, וּכְתוּב (שמות ב) וּמִשָּׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל, (שם כד) וְנִגַּשׁ מִשָּׁה לְבַדּוֹ אֶל ה' וְהֵם לֹא יִגְשׁוּ. כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב - אֵלֵינוּ הַנְּקֻבֹת. וּתְגִיד לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל - אֵלֵינוּ הַזְּכֻרִים. רבי שמעון אָמַר, כֹּה תֹאמַר, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר כֹּה תִבְרַכּוּ. וּכְתוּב וּחְסִידֶיךָ יִבְרַכּוּכָהּ, כְּלוּמַר יִבְרַכּוּ כֹה. כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב - בְּאַמִּירָה, וְהֵינּוּ מִצַּד הַדִּין. וּתְגִיד לְבֵית יִשְׂרָאֵל - כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (דברים ד) וַיִּגַּד לְכֶם אֶת בְּרִיתוֹ. וּכְתוּב (שם כו) הַגְּדַתִּי הַיּוֹם לְה' אֱלֹהֶיךָ. לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל - הַזְּכֻרִים, שְׁבָאוּ מִצַּד הַרַחֲמִים.

אָמַר רבי יצחק, הוֹאִיל וּבִאֲנוּ לְזָה, מַה זֶה הַגְּדַתִּי הַיּוֹם לְה' אֱלֹהֶיךָ? לְה' אֱלֹהֵינוּ הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אָמַר לוֹ רבי שְׁמַעוֹן, וְכִי רַק בְּלַבְדּוֹ הוּא, וְהֵרִי כְּתוּב (שם ח) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְגוֹ', (שם) אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ, (שם ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אוֹכְלָה הוּא, וְכֵל כְּךָ?

אָמַר כְּךָ שְׁנִינוּ, כֵּל הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דּוּמָה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אֱלוֹהַּ, וְכֵל הַדָּר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ דּוּמָה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אֱלוֹהַּ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁהַזְרַע הַקְּדוֹשׁ עוֹלָה לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְשְׁכִינָה יוֹשֶׁבֶת בְּמִקְוָמָה, וְזֶה בְּזָה תְלוּי. וּמִשָּׁה לֹא אָמַר אֱלֹהֶיךָ אֶלָּא לְאוֹתָם שְׁהִיוּ עֲתִידִים לְהַכְנִס לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְלִקְבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה. וּמַה שֶׁלֹּא אָמַר אֱלֹהֵינוּ, מִשּׁוּם שְׁהִיוּ מִשָּׁה לֹא זָכָה לְהַכְנִס לְאֶרֶץ, וְלִכְּנֵן אֱלֹהֶיךָ וְדָאִי בְּכָל מְקוֹם, מִשּׁוּם שְׁהֵם הִיוּ עֲתִידִים לְהַכְנִס לְשָׁם.

הוּוּ זְמִינִין לְמִיעַל תְּמָן.

אָמַר לוֹ, וְדַאי כִּף הוּא. אָבֵל כְּתִיב, כְּתוּב (שם כו) וּבָאתְ אֶל הַכֶּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְיָמִים הָהֵם וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ, וְהָרִי הֵם בְּאָרֶץ שׁוֹרִים. מַה הַטַּעַם אֱלֹהֶיךָ וְלֹא אֱלֹהֵינוּ? אֵלָּא הֵם רָצוּ לְהִרְאוֹת וּלְהוֹדוֹת שֶׁבְּגִלְלַת הַחֹסֶד הַעֲלִיּוֹן זָכוּ לְכָל זֶה וְשָׂרוּ בְּאָרֶץ וּנְכַנְסִים לְאוֹתָהּ אָרֶץ וְעֵשָׂה עִמָּהֶם כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת, וּמְשׁוֹם כִּף הָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרִים אֱלֹה לַכֶּהֵן (וְלֹא לְאָדָם אַחֵר), שֶׁכְּתוּב הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ, (וְכָךְ הוּא וְדַאי) מְשׁוֹם שֶׁבָּא מִצַּד הַחֹסֶד.

בַּה תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב - לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוֵי לָהֶם. וְתִגִּיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל - בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁלֹם שְׂרָאוֵי לָהֶם, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי דְרָגוֹת עָלוּ, וּבְדִרְגָּה אַחַת עוֹלָיִם. אֵלָּא יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמוֹת הַכֹּל נִקְרָא. וְתִגִּיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, לְהִרְאוֹת חֲכָמָה וּלְדַבֵּר בְּרוּחַ חֲכָמָה טוֹב וְאָמַת שְׁעֵשָׂה לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּחַ הוּא, שֶׁכְּתוּב וַיַּגִּד לָכֶם אֵת בְּרִיתוֹ.

שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְהָיָה עִמִּי רַבִּי חַיִּיא בְּנֵי. עַד שֶׁהָיִינוּ הוֹלְכִים, מִצְּאֵתִי אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹקֵט בְּשֹׁדֵה עֹשְׁבִים לְרִפּוּאָה. קִרְבַּתִּי אֵלָיו וְאָמַרְתִּי לוֹ: בֶּן אָדָם, כָּל הַאֲגָדוֹת הַקְּשׁוּרוֹת הַלְלוּ שֶׁל הַעֹשְׁבִים לָמָּה? לֹא הִרִים רֹאשׁוֹ וְלֹא אָמַר דָּבָר. חֲזַרְתִּי פַּעַם נוֹסֶפֶת וְאָמַרְתִּי אֵת זֶה - וְלֹא אָמַר דָּבָר. אָמַרְתִּי לְרַבִּי חַיִּיא בְּנֵי: אוֹ שֶׁאִישׁ הָיָה אֲזַנּוֹ אֲטוּמוֹת, אוֹ שׁוֹטֵה, אוֹ חֲכָם. יִשְׁכַּחְתִּי אֶצְלוֹ. אַחַר כֵּף לָקַט אוֹתָם עֹשְׁבִים, וְאַחַז אוֹתָם וְכִסָּה עֲלֵיהֶם בְּעֵלֵי גֶפֶן.

אָמַר לָנוּ: אֲנִי רָאִיתִי שְׂאֵתָם יְהוּדִים, וְעַל הַיְהוּדִים אוֹמְרִים שֶׁהֵם חֲכָמִים. אִם לֹא הָיִיתִי חָס עֲלֵיכֶם, עֲכָשׁוּ תִהְיוּ מִרְחָקִים

אָמַר לִיָּה וְדַאי הָכִי הוּא. אָבֵל הָכָא כְּתִיב, (דְּבָרִים כו) וּבָאתְ אֶל הַכֶּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְיָמִים הָהֵם וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לִיָּי אֱלֹהֶיךָ, וְהָא אֵינוֹן בְּאַרְעָא שְׂרַיִן, מָאִי טַעְמָא אֱלֹהֶיךָ, וְלֹא אֱלֹהֵינוּ. אֵלָּא אֵינוֹן בְּעֵינֵן לְאַחֲזָאָה וּלְאוֹדָאָה, דְּבִגִּינֵי דְחֹסֶד עֲלָאָה, זְכָאֵן לְכָל הָאִי, וְשְׂרַיִן בְּאַרְעָא, וְעֲאֲלֵן לְהֵהִיא אַרְעָא, וְעָבַד עֲמַהוּן כָּל אֵינוֹן טְבָאֵן, וּבִגִּינֵי כִף, הוּוּ אָמַרִי מְלִין אֲלִין לַכֶּהֵן, (וְלֹא לְבַר נֶשׁ אַחֵרָא) דְּכְתִיב הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לִיָּי אֱלֹהֶיךָ, (וְהָכִי הוּא וְדַאי) מְשׁוֹם דְּאֵתִי מִסְטָרָא דְחֹסֶד.

בַּה תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, לְהֵהוּא אֶתְר דְּאַתְחַזִּי לָהּ. וְתִגִּיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, בַּהֵהוּא אֶתְר שְׁלֵים דְּאַתְחַזִּי לָהּ, דְּהָא יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, תְּרִין דְּרָגִין אֶסְתַּלְקוּ, וּבְדִרְגָּא חַד סְלִקִין, אֵלָּא יִשְׂרָאֵל שְׁלֵימוֹתָא דְכָלָא (דף פ' ע"א) אֶקְרִי. וְתִגִּיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, לְאַחֲזָאָה חֲכָמָתָא, וְלְאַשְׁתַּעִי בְרוּחַ חֲכָמָתָא, טִיבּוֹ וְקִשׁוּט דְעָבַד לוֹן קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְכְתִיב וַיַּגִּד לָכֶם אֵת בְּרִיתוֹ.

תִּנְיָא, אָמַר ר' יוֹסִי, זְמַנָּא חֲדָא הוּינָא אֲזִיל בְּאַרְחָא, וְהוּה ר' חַיִּיא בְרִי עַמִּי. עַד דְּהוּינָא אֲזִלִין, אֲשַׁפְחֵנָא חַד גְּבַר, דְּהוּה לְקִיט בְּחַקְלָא, עֹשְׁבִין לְאַסּוּוֹתָא. קְרִיבְנָא לְגַבִּיָּה, אָמִינָא לִיָּה, בַּר נֶשׁ, קוּטְרָא דְקוּטְרֵי דְעֹשְׁבִין לָמָּה. לֹא זְקִיף רִישִׁיָּה, וְלֹא אָמַר מִיָּדִי. אֶהֱדַרְנָא זְמַנָּא אַחֵרָא וְאָמִינָא הָאִי, וְלֹא אָמַר מִיָּדִי. אָמִינָא לִיָּה לְרַבִּי חַיִּיא בְרִי, אוֹ הָאִי בַר נֶשׁ אָטִים אוּדְנִין, אוֹ שְׁטִיא, אוֹ חֲפִימָא. יְתִיבְנָא גְבוּי. לְבַתָּר לְקִיט אֵינוֹן עֹשְׁבִין, וְאַחִיד לוֹן, וְחַפָּא עֲלֵיהוֹן טְרַפִּי גּוֹפְנִין.

אָמַר לוֹ, אָנָּא חֲמִינָא דִּיּוּדְאִין אֶתוֹן, וְיּוּדְאִין אָמַרִי עֲלֵיָּהּ, דְּאֵינוֹן חֲפִימִין, אִי לֹא דְחִיִּסְנָא עֲלֵיכֶם הַשְׁתָּא, תְּהוּוֹן רְחִיקִין מִבְּנֵי

מבני אדם כמו המצרע הזה שמרחיקים אותו מהכל, שהרי אני רואה שריח של עשב אחד שהיה קרוב אליכם נכנס בגופכם, ותהיו מרחקים שלשה ימים, אלא אכלו שומי הבר הללו ותתרפאו. אברנו מהם, שהיו מצויים שם, ונרדמנו ונקשרנו בוצה עד זמן רב. אחר כך התעוררנו. אמר לנו אותו האיש: עכשו אלהיכם עמכם שמצאתם אותי, שהרי רפואת גופכם על ידי גשלתה.

עד שהיינו הולכים, אמר לנו: כל אדם צריך לדבר עם אדם אחר כפי דרכיו. שהרי לנקה כפי דרכה, לאיש כפי דרכיו, ולגבר שבגברים כפי דרכיו. אמרתי לרבי חייא בני, זהו שכתוב כה תאמר לבית יעקב ותיגיד לבית ישראל. (כה תאמר לבית יעקב, באותו מקום שראוי להם. ותיגיד ותיגיד לבני ישראל, באותו מקום שלם שראוי להם, שהרי יעקב וישראל שתי דרגות הם ובדרגה אחת עולים, אלא ישראל שלמות הכל נקרא).

אמר לנו: ראיתם שלא הרמתי ראשי ולא דברתי עמכם, משום שאבי היה חכם העשבים מפל בני דורו, ולמדתי מאבי דרכי כל העשבים שבהם אמת, ואני בכל השנה מדורי ביניהם.

והעשב הזה שראיתם שפסיתי אותו בעלי הגפן הללו - בביתי יש מקום אחד, והוא לצד צפון, ובאותו מקום נעוץ רחים אחד, ומעעין של אותו רחים יוצא איש אחד עם שני ראשים וחרב שנונה בידו, ובכל יום הוא מצער אותנו, ואני לקטתי את העשב הזה, ולכו אחרי ותראו את כחו של העשב הזה ומה שאלוה העליון גלה בעולם, ואין מי שיודע דרכיו בכל.

הרכנו אחריו. עד שהיינו הולכים בדרך, התכופף לנקב אחד בעפר,

נשא כסגירא דא, דמרחקין ליה מפלא, דהא אנא חמינא, דריחא דחד עשבא דהוה קריב גביכון, עאל בגופייכו, ותהוון רחיקין תלתא יומין. אלא אכילו אלין תומי ברא ותתסון.

אברנא מנייהו דהוו שכיחין קמן, ואדמכנא, ואתקטרנא בזיעא, עד עידן סגי. לבתר אתערנא, אמר לן ההוא גברא, השתא אלהכון עמכון, דאשפתון לי, דהא אסוותא דגופיכון על ידי אשתלים.

עד דהוינא אזלין, אמר לן, כל בר נש בעי לאשתעי בבר נש אחרא, כפום ארחוי, דהא לנוקבא כפום ארחוי. לגברא כפום ארחוי. לגברא דגברי כפום ארחוי. אמנא לרבי חייא ברי, היינו דכתיב, כה תאמר לבית יעקב ותיגיד לבני ישראל. (ס"א כה תאמר לבית יעקב כההוא אתר דאתתו להו. ותיגיד לבני ישראל כההוא אתר שלים דאתתו להו. דהא יעקב וישראל תרוו דריגו אינון ובדרגא חד סלקון אלא ישראל שלימותא דכלא אקרי)

אמר לן, חמיתון דלא זקיפנא רישאי, ולא אשתעינא בהדייכו, משום דאבא, חפימא בעשבין מפל בני דרא הוה. ואוליפנא מאבא ארחוי דכל עשבין, דבהון קשוט, ואנא בכל שתא מדוראי בינייהו.

והאי עשבא דחמיתון, דחפינא ליה בטרפי דגופנין אלין, בביתאי אית אתר חד, והוא לסטר צפון, וכההוא אתר נעין חד ריחיא, ומעינא דההוא ריחיא, נפיק חד גבר בתרין רישין, וחרבא שיננא בידיה ובכל יומא קא מצער לן. ואנא לקיטנא האי עשבא, וזילו אבתראי, ותחמוון חיליה דהאי עשבא, ומה די אלהא עלאה גלי בעלמא, ולית מאן דיידע ארחוי בכלא.

אזירנא אבתריה, עד דהוינא אזלי בארחא,

וְשֵׁם מֵאוֹתוֹ הָעֵשֶׁב בְּנֶקֶב. וְצֵא
נֶחֱשׁ אֶחָד וְרֵאשׁוֹ גְדוֹל. לָקַח חֶבֶל
(סדר) אֶחָד וְקָשַׁר אוֹתוֹ כְּמוֹ גְּדֵי
אֶחָד. פָּחַדְנוּ. אָמַר לָנוּ: לָכוּ
אֲחֵרֵי.

עַד שֶׁהִגַּעְנוּ לְבֵיתוֹ, רָאִינוּ אוֹתוֹ
מְקוֹם בְּחֻשְׁכָּה אַחַר כְּתָל אֶחָד.
לָקַח נֹר אֶחָד וְהִדְלִיק אֵשׁ סָבִיב
אוֹתוֹ מְקוֹם הַרְחִים. אָמַר לָנוּ:
מִמָּה שִׁתְּרָאוּ - לֹא תִפְחָדוּ וְלֹא
תִדְבְּרוּ דָבָר.

בֵּין כֶּף הַתִּיר אֵת הַנְּחֹשׁ מִקְשָׁרָיו,
וְכַתֵּשׁ בְּמִכְתָּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָעֵשֶׁב
וְשֵׁם בְּרֵאשׁ הַנְּחֹשׁ. נִכְנַס הַנְּחֹשׁ
בְּאוֹתוֹ עֵין הַרְחִים, וְשִׁמְעָנוּ קוֹל
שֶׁכֶּל הַמְּקוֹם הַזֶּה צוּעָה. רָצִינוּ
לְצֵאתָ, אֲחֻז בְּיַדֵינוּ אוֹתוֹ הָאִישׁ
וְאָמַר: אֵל תִּפְחָדוּ, קָרְבוּ אֵלַי.

בֵּין כֶּף יֵצֵא הַנְּחֹשׁ שׁוֹתֵת דָּם. לָקַח
אוֹתוֹ הָאִישׁ מֵאוֹתוֹ הָעֵשֶׁב וְשֵׁם
בְּרֵאשׁוֹ כְּבַתְחָלָה. נִכְנַס לְאוֹתוֹ עֵין
הַרְחִים. לְשַׁעָה קָטְנָה רָאִינוּ שִׁיֵּצֵא
מֵאוֹתוֹ הָעֵין אִישׁ אֶחָד עִם שְׁנֵי
רֵאשִׁים וְנֶחֱשׁ שְׂרוּי סָבִיב צְוָאוֹ.
נִכְנַס לְאוֹתוֹ עֵין הַרְחִים וְיֵצֵא
שֶׁלֶשׁ פַּעְמִים. וְהוּא אָמַר: זְקִיטָא
זְקִיטָא (מִין שְׂרִי)! אוֹי לְאִמּוֹ
שֶׁהוּבִילָה אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ מְקוֹם!

בֵּין כֶּף נֶעְקַר הַרְחִים מִמְּקוֹמוֹ,
וְיֵצֵאוּ הָאִישׁ וְהַנְּחֹשׁ, וְנִפְלוּ וּמְתוּ
שְׁנֵיהֶם. וְאָנוּ פָּחַדְנוּ מְאֹד. אָמַר
לָנוּ אוֹתוֹ הָאִישׁ: זֶהוּ כַחוֹ שֶׁל
אוֹתוֹ עֵשֶׁב שֶׁאֵינוֹ לְקַטְפֵי לְפָנֵינוּ,
וְלָכֵן לֹא דִבְרַתִי עִמְכֶם וְלֹא
הִרְמַתִי רֵאשִׁי בְּשַׁעָה שֶׁקָּרַבְתֶּם
אֵלַי.

אָמַר לָנוּ: אֵלּוּ יָדְעוּ בְּנֵי אָדָם
חֻכְמָה, שֶׁכָּל מֵה שְׁנֹטַע הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ וְכַח כָּל מֵה
שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹלָם, יָדְעוּ אֵת כַּח
וּבּוֹנִים בְּחֻכְמַתּוֹ הַרְבֵּה. אָבֵל לֹא
הִסְתִּיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֻכְמָה

מֵאִיךְ לְחַד נּוֹקְבָא בְּעַפְרָא, וְשׁוּי מֵהֵהוּא
עֵשֶׁבָא בְּנוֹקְבָא, נִפְקַח חַד חוּיָא וְרִישָׁא דִּילִיָּה
סְגִי. נִטְלַח חַד סְנִטְרָא, (נ"א סִדְרָא) וְקָטִיר לִיָּה
כְּחַד גְּדֵיָא. דְּחִילָנָא. אָמַר לוֹן זִילוּ אֲבַתְרָאֵי.

עַד דְּמִטְיָנָא לְבֵיתִיהָ. חֲמִינָא הֵהוּא אֲתֵר
בְּחֻשׁוֹכָא, בְּתֵר חַד כּוֹתְלָא. נִטְלַח חַד
שְׂרָגָא וְדִלִיק דְּלִיקָא סְחַרְגִיָּה דֵּהֵהוּא אֲתֵר
דְּרִיחָיָא. אָמַר לוֹן, מִמָּה דְּתַחֲמוּן, לֹא תִדְחָלוּן
וְלֹא תִשְׁתַּעֲזוּן מִיָּדִי.

אֲדַהְבּוּ, שְׂרִי חוּיָא מִקְטְרוּי, וְכַתֵּשׁ בְּקִיסְטָא
מֵהֵהוּא עֵשֶׁבָא. וְשׁוּי בְּרִישִׁיָּה דְּחוּיָא.

עֵאל חוּיָא בְּהֵהוּא עֵינָא דְּרַחֲיָיָא, וְשִׁמְעָנָא
קָלָא דְּכָל אֲתֵר מְזַדְעִזְעָא. בְּעֵינָן לְמִיפְקַ, אֲחִיד
בִּידְנָא הֵהוּא גְּבָרָא, אָמַר, לֹא תִדְחָלוּן קָרִיבּוּ
גְּבָאֵי.

אֲדַהְבּוּ, נִפְקַח חוּיָא שְׁתִּית דְּמָא, נִקִּיט הֵהוּא
גְּבָרָא מֵהֵהוּא עֵשֶׁבָא, וְשׁוּי בְּרִישִׁיָּה
כְּבַקְדְּמִיתָא. עֵאל בְּהֵהוּא עֵינָא דְּרַחֲיָא.
לְשַׁעֲתָא זְעִירָא, חֲמִינָא, דְּנִפְיִק מֵהֵהוּא עֵינָא
חַד גְּבָרָא בְּתֵרִין רִישִׁין, וְחוּיָא שְׂרִיָּא סְחַרְגִיָּה
דְּקִדְלוּי. עֵאל בְּהֵהוּא עֵינָא דְּרַחֲיָא וְנִפְקַ תְּלַת
זְמַנֵּי. הָוָה אָמַר, זְקִיטָא זְקִיטָא, וְוִי לְאִימִיָּה
דְּלֵהֵהוּא אֲתֵר אוֹבִיל לִיָּה.

אֲדַהְבּוּ, אֲתַעְקֹר רִיחָיָא מֵאַתְרִיָּה, וְנִפְקוּ, גְּבָרָא
וְחוּיָא, וְנִפְלוּ וּמִיתוּ תַרְוֵיהוּ. וְאָנָן
דְּחִילָנָא סְגִי. אָמַר לָן הֵהוּא גְּבָרָא, דָּא הוּא
חִילָא דְּעֵשֶׁבָא דְּאָנָא לְקִיטְנָא קְמִיִּכוּ, וּבְגִינֵי
כֶּף לֹא אֲשַׁתְּעִינָא בְּהַדְיִיכוּ, וְלֹא זְקִיפְנָא
רִישָׁאֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקָרִיבְתוּן גְּבָאֵי.

אָמַר לוֹן אֵילוּ (דף פ' ע"ב) יָדְעִין בְּנֵי נְשָׂא
חֻכְמָתָא, דְּכָל מֵה דְּנִטְעָה קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּאֶרְעָא, וְחִילָא דְּכָל מֵה דְּאֲשַׁתְּכַח
בְּעֵלְמָא, יִשְׁתַּמּוּדְעוּן חִילָא דְּמֵאֲרִיָּהוּן, בְּחֻכְמַתִּיהָ סְגִיָּא. אָבֵל לֹא טְמִיר

זו מבני אדם, אלא כפי שלא יסטו מדרךיו ולא יבטחו באותה חכמה וישפחו אותו.

בשבאתי ואמרתי את הדברים הללו לפני רבי שמעון, אמר, ודאי שחכם היה. ובא ראה, אין עשב ועשב שגולד בארץ שלא היתה בו חכמה רבה וכחו בשמים רב. בא וראה מן האזוב, שפכל מקום שרצה הקדוש ברוך הוא לטהר את האדם, הוא נטהר באזוב. מה הטעם? משום שיתעורר פחו שלמעלה שנפקד עליו, שהרי כשמתעורר אותו הכח שנפקד עליו, הוא מבער רוח הטמאה ונטהר האדם. ועליך אני אומר, ברוך הרחמן שהצילך!

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים. מה זה כנפי נשרים? אמר רבי יהודה, ברחמים, שכתוב (דברים לב) כנשר יעיר קנו וגו'. והינו סוד הכתוב שאמר רבי שמעון, דרך הנשר בשמים. מה זה בשמים? ברחמים. מה הנשר נמצא ברחמים על בניו ודין לאחרים - כף הקדוש ברוך הוא נמצא ברחמים לישראל, ובדין אל עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות.

רבי אלעזר היה הולך מקפוטקיא ללוד, והיו הולכים עמו רבי יוסי ורבי חייא. קמו באור, פשהאיר היום, והיו הולכים. אמר רבי חייא, ראיתי את הפסוק הזה שכתוב (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן. הרי אריה בימין, שור משמאל. נשר באיזה מקום מקומו?

אמר לו רבי אלעזר, במקום שיעקב שהיונק שרוי. מה הטעם?

קדשא בריך הוא חכמתא דא מבני נשא, אלא בגין דלא יסטון מארחוי, ולא יתרחיצו בההיא חכמתא וינשוין ליה.

בר אתינא, ואמינא הני מלי קמיה דרבי שמעון, אמר ודאי חפימא הוה. ותא חזי, לית עשבא ועשבא דאתייליד בארעא, דלא הוה ביה חכמתא סגיאה, וחיליה בשמיא סגיאה. תא חזי, מן אזובא. דבכל אתר דבעי קדשא בריך הוא לדפאה לבר נש, באזובא מתדכי. מאי טעמא. משום דיתער חיליה דלעילא דאתפקדא עלוי, דהא ההוא חילא דאתפקדא עלוי כד אתערא, מבערא רוח מסאבא, ואתדפי בר נש. ועלך אמינא בריך רחמנא דשזבך.

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים. (שמות יט) מאי כנפי נשרים. אמר רבי יהודה ברחמי. דכתיב (דברים לב) כנשר יעיר קנו וגו'. והיינו רזא דאמר ר' שמעון, (משלי ל) דרך הנשר בשמים. מאי בשמים. ברחמי. מה נשר אשתכח ברחמי על בנוי, ודינא לגבי אתרנין. כף קדשא בריך הוא אשתכח ברחמי לגבי ישראל, ודינא לגבי עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות.

רבי אלעזר, הוה אזיל מקפוטקיא ללוד, והוה אזיל ר' יוסי ור' חייא עמיה, קמו בנהורא, פד נהיר יממא, והוו אזלי. אמר ר' חייא, חמינא האי קרא דכתיב, (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן הא אריה בימינא, שור משמאלא, נשר באן אתר דוכתיה.

אמר ליה ר' אלעזר, באתרא (נ"א דיעקב) דיניקא שריא. מאי טעמא. משום דנשר בכלא

משום שגִּשְׁר נִמְצָא כִּלְכַל - רַחֲמִים
לְבָנָיו, וְדִין אֶל אַחֲרִים. כִּף
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - מוֹכִיל אֶת
יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים, וּבְדִין אֶל
אַחֲרִים, שְׁכַתוּב וְאָשָׂא אֶתְכֶם עַל
כַּנְפֵי נְשָׂרִים, וְכַתוּב כַּנְּשׂוֹר יַעִיר
קִנּוּ.

מִנְיָן לָנוּ שֶׁנְּשׂוֹר נִקְרָא רַחֲמִים?
שְׁכַתוּב (מִשְׁלִי ל) דֶּרֶךְ הַנְּשׂוֹר
בְּשָׁמַיִם. בְּשָׁמַיִם מִמֶּשׁ. וְלִכֵּן
אַרְיֵה לִימִין, שׁוֹר לְשִׁמְאֵל, נְשׂוֹר
בִּינֵיהֶם, וְאוֹחֵז אוֹתָם. אָדָם כּוֹלֵל
אֶת כֻּלָּם, וְהַכֵּל נִכְלָלוּ בוֹ, שְׁכַתוּב
וְעַל דְּמוֹת הַכֶּפֶס דְּמוֹת כַּמְרָאָה
אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. רַבִּי אֲבָא
פְּתַח, (שִׁיר ח) אַחֲוֹת לָנוּ קִטְנָה
וְשָׂדִים אֵין לָהּ מָה נַעֲשֶׂה
לְאַחֲוֹתָנוּ בַּיּוֹם שְׁיִדְבֵר בָּהּ. אַחֲוֹת
לָנוּ קִטְנָה - זֹו כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל
שְׁנִקְרָאת אַחֲוֹת לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ
הוּא. וְשָׂדִים אֵין לָהּ - הֵינּוּ
שְׁשִׁנּוּ, בְּשַׁעַת שְׁקִרְבוּ יִשְׂרָאֵל
לְהֵר סִינַי, לֹא הָיָה בָּהֶם זְכוּת
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְהִגָּן עֲלֵיהֶם,
שְׁכַתוּב וְשָׂדִים אֵין לָהּ, שְׁהָרִי הֵם
הַתְּקוּן וְהַיְפִי שֶׁל הָאֵשָׁה, וְאֵין יְפִי
שֶׁל אִשָּׁה אֶלָּא הֵם. מָה נַעֲשֶׂה
לְאַחֲוֹתָנוּ - מָה יַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה
בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְגַּלֶּה
בְּהֵר סִינַי לְדַבֵּר אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
וְתִפְרַח מֵהֶם נִשְׁמָתָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּאוֹתָהּ שַׁעַת
שְׁקִרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְהֵר סִינַי בְּאוֹתוֹ
לִלְלָה וּנְשַׁלְמוּ, שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׁלֹא
הַזְּדוּגוֹ לְנִשְׁוֹתֵיהֶם, כְּאוֹ מְלֹאכִים
עֲלִיוֹנִים וְקִבְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל
בְּאַחֲוָה. אוֹתָם מְלֹאכִים לְמַעְלָה,
וְיִשְׂרָאֵל מְלֹאכִים מִלְמַטָּה. הֵם
מְקַדְּשִׁים אֶת הַשָּׁם הָעֲלִיּוֹן
לְמַעְלָה, וְיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁים אֶת
הַשָּׁם הָעֲלִיּוֹן לְמַטָּה.

וְהַתְּעַטְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבְעִים
כְּתָרִים בְּאוֹתוֹ לִלְלָה, וּמְלֹאכִים

אֲשַׁתְּכַח, רַחֲמֵי לְבָנוּי, דִּינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין. כִּף
קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹכִיל לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי.
וּבְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, דְּכַתִּיב וְאָשָׂא אֶתְכֶם עַל
כַּנְפֵי נְשָׂרִים. וְכַתִּיב כַּנְּשׂוֹר יַעִיר קִנּוּ.

מִנְיָן דְּנְשׂוֹר רַחֲמֵי אִקְרִי. דְּכַתִּיב דֶּרֶךְ הַנְּשׂוֹר
בְּשָׁמַיִם. בְּשָׁמַיִם מִמֶּשׁ. וּבְגִינֵי כִף אַרְיֵה
לִימִינָא. שׁוֹר לְשִׁמְאֵלָא. נְשׂוֹר בִּינֵיהֶוּ וְאַחִיד
לֹוֹן. אָדָם כְּלִיל כְּלָהוּ, וְכֹלָא אֶתְכַלִּילֵן בֵּיהּ,
דְּכַתִּיב וְעַל דְּמוֹת הַכֶּפֶס דְּמוֹת כַּמְרָאָה אָדָם
עָלָיו מִלְמַעְלָה.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. ר' אֲבָא פְּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים
ח) אַחֲוֹת לָנוּ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ מָה
נַעֲשֶׂה לְאַחֲוֹתָנוּ בַּיּוֹם שְׁיִדְבֵר בָּהּ. אַחֲוֹת לָנוּ
קִטְנָה, דָּא כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל, דְּאִקְרִי אַחֲוֹת
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְשָׂדִים אֵין לָהּ, הֵינּוּ
דְּתַנִּינָן, בְּשַׁעַתָּא דְקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְטוֹרָא דְסִינַי,
לֹא הָוָה כְּהוֹן זְכוּוֹן, וְעוֹבְדִין טְבִין, לְאַגְנָא
עֲלִיָּהוּ, דְכַתִּיב וְשָׂדִים אֵין לָהּ. דְּהָא אֵינּוֹן
תְּקוּנָא וְשִׁפּוּרוֹ דְאַתְתָּא, וְלִית שִׁפּוּרוֹ דְאַתְתָּא
אֶלָּא אֵינּוֹן. מָה נַעֲשֶׂה לְאַחֲוֹתָנוּ. מָה יַתְעַבִּיד
מִינָהּ, בְּשַׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְגַּלִּי
כְּטוֹרָא דְסִינַי, לְמַלְלָא בְּפִתְגָמֵי אוּרִיָּיתָא,
וַיִּפְרַח נִשְׁמָתָהוֹן מִנֵּיהֶוּ.

אָמַר ר' יוֹסִי. בְּהַהוּא שַׁעַתָּא דְקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל
לְטוֹרָא דְסִינַי, בְּהַהוּא לִילְיָא וּנְגַהִי,
תְּלַתָּא יוֹמִין דְלֹא אַזְדְּוּוּגוֹ לְאַנְתְּתִיָּהוּ, אֶתּוּ
מְלֹאכִין עֲלֵאִין, וְקִבְלוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּאַחֲוֹתָא.
אֵינּוֹן מְלֹאכִין לְעִילָא, וְיִשְׂרָאֵל מְלֹאכִין
לְתַתָּא. אֵינּוֹן מְקַדְּשִׁין שְׁמָא עֲלָאָה לְעִילָא,
וְיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁין שְׁמָא עֲלָאָה לְתַתָּא.

וְאַתְעַטְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבְעִין כְּתָרִין בְּהַהוּא
לִילְיָא. וּמְלֹאכִי עֲלֵאִי הֵוּוּ אִמְרֵי
אַחֲוֹת לָנוּ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ, דְלִית בְּהוּ

עליונים היו אומרים, אֲחֹת לְנוּ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ, שְׂאִין בָּהֶם זְכוּיֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, מַה נַּעֲשֶׂה לְאַחֹתֵנוּ? כְּלוּמַר, מַה כְּבוֹד וּגְדֻלָּה נַעֲשֶׂה לְאַחֹתֵנוּ זֹו בַּיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְגַּלֵּה בְּהַר סִינַי לְתֵת לָהֶם תּוֹרָה?

(וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי). כְּתוּב הָיָו נְכָנִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אֲשֶׁה, וְהִינוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעַת שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַגְלוֹת בְּהַר סִינַי, קָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָה שְׁלוֹ וְאָמַר לָהֶם: עֲכָשׁוּ יִשְׂרָאֵל תִּינוּקוֹת שְׂאִינִם יוֹדְעִים אֶת הַנְּהַגוֹתַי, וְאֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּגַלּוֹת עֲלֵיהֶם. אִם אֲתַגְּלֶה אֲלֵיהֶם בְּכַח הַגְּבוּרָה - לֹא יוּכְלוּ לְסַבֵּל. אָבֵל אֲתַגְּלֶה עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים וְיִקְבְּלוּ אֶת הַנְּהַגוֹתַי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַדַּאי, שֶׁהוּא רַחֲמִים. מִנֵּין לְנוּ? שְׁפָתוֹב (שְׁמוּאֵל ב כב) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרַד.

וּבַיּוֹם הַתְּגַלָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. הַקְּדִים לָהֶם רַחֲמִים בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר נִתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה מִצַּד הַגְּבוּרָה. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שְׁכַף רַאוּי לָהֶם, שֶׁבְּגִלָּל כֶּף נִקְרָאוּ שְׂרָאֵל.

בְּהִיוֹת הַבֶּקֶר, שְׁפָתוֹב (שִׁם כג) בֶּקֶר לֹא עָבוֹת. הָרִי אִם הָיָה עָבוֹת, אֹז נִמְצְאָת קְדוּרוֹת וְלֹא הַתְּגַלָּה חֶסֶד. וּמִתִּי מִתְּגַלָּה חֶסֶד? בְּבִקְרָה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (בְּרֵאשִׁית מו) הַבֶּקֶר אֹר. שְׁכַשְׁמַאֲרִי הַבֶּקֶר, נִמְצָא חֶסֶד בְּעוֹלָם וְהַדִּינִים עוֹבְרִים. וּבִימֵן שְׁלֹא מַאֲרִי הַבֶּקֶר, הַדִּינִים עַד אֹז לֹא עוֹבְרִים, שְׁפָתוֹב (אֵיבֹב לח) בְּרֵן יַחַד כְּכִבִּי בֶּקֶר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. פִּיּוֹן שְׁעָבְרוּ אוֹתָם כּוֹכְבִים וּמַאֲרִי הַשְּׁמַשׁ, בְּאוֹתָהּ שַׁעַת כְּתוּב בֶּקֶר לֹא עָבוֹת, וְחֶסֶד מִתְּעוֹרֵר בְּעוֹלָם

זְכוּוֹן וְעוֹבְדִין טָבִין. מַה נַּעֲשֶׂה לְאַחֹתֵנוּ, כְּלוּמַר מַה יִּקָּר וּרְבוּ נַעֲבִיד לְאַחֹתֵנָא דָא בַּיּוֹמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְגַּלֵּי בְּטוֹרָא דְסִינַי לְמִיָּהֵב לָהּ אוּרִייתָא.

(וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי), כְּתִיב הָיָו נְכוֹנִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אֲשֶׁה וְהִינוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. ר' שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא לְאַתְּגַלָּא (דף פ"א ע"א) בְּטוֹרָא דְסִינַי, קָרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, אָמַר לוֹן, הַשְּׁתָא יִשְׂרָאֵל רַבִּיין, דְלֹא יוֹדְעִין נִימוּסֵי, וְאֲנָא בְּעִי לְאַתְּגַלֵּי עֲלֵיהּ, אִי אֲתַגְּלִי עֲלֵיהּ בְּחִילָא דְגְבוּרָה, לָא יִכְלִין לְמַסְבֵּל. אָבֵל אֲתַגְּלִי עֲלֵיהּ בְּרַחֲמֵי, וְיִקְבְּלוֹן נִימוּסֵי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַדַּאי דְאִיהוּ רַחֲמֵי מְנַלָּן. דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב כב) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרַד.

וּבַהָיִי אֲתַגְּלִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֲקָדִים לָהּ רַחֲמֵי בְּקְדָמִיתָא. וְלִבְתַּר אֲתִיָּהֵיב לָהּ אוּרִייתָא, מְסַטְרָא דְגְבוּרָה. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דְהַכִּי אֲתַחֲזִי לָהּ, דְבַגִּינִי כֶף יִשְׂרָאֵל אֲקָרוּן.

בְּהִיוֹת הַבֶּקֶר, דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב כג) בֶּקֶר לֹא עָבוֹת. הָא אִי הוּא עָבוֹת קְדוּרוֹתָא אֲשַׁתְּכַח, וְלֹא אֲתַגְּלִיָּא חֶסֶד. וְאִמְתִּי אֲתַגְּלִיָּא חֶסֶד. בְּבִקְרָה. כְּמַה דְאֶתְ אָמַר, (בְּרֵאשִׁית מו) הַבֶּקֶר אֹר. דְכַד נְהִיר צְפָרָא, חֶסֶד אֲשַׁתְּכַח בְּעִלְמָא, וְדִינִין מִתְּעַבְרָן. וּבְזַמְנָא דְלֹא נְהִיר בֶּקֶר, דִּינִין עַד כְּעַן לֹא מִתְּעַבְרָן. דְכְּתִיב, (אֵיבֹב לח) בְּרֵן יַחַד כְּכִבִּי בֶּקֶר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. פִּיּוֹן דְאֲתַעַבְרָן אֵינוֹן כְּכִבִּיא וְנְהִיר שְׁמַשָּׁא, בִּיהַ שְׁעַתָּא כְּתִיב, בֶּקֶר לֹא עָבוֹת. וְחֶסֶד אֲתַעַר בְּעִלְמָא תַתָּא, בְּהֵיא שְׁעַתָּא כְּתִיב, בְּהִיוֹת

הפתחתון. באותה שעה פתוב
בהיות הבקר. וכיון שעברו
הפוככים, נמצא הבקר. (כשהתעורר
הבקר, דינים לא נמצאו).

אמר רבי יוסי, בהיות הבקר
התחיל הקדוש ברוך הוא
להתגלות בהר סיני. שנינו בהיות
הבקר - כשהתעוררה זכותו של
אברהם שכתוב בו (בראשית יט)
וישפם אברהם בבקר.

ויהי קלת וברקים. אמר רבי אבא,
קלת פתוב חסר. שני קולות
שחזרו להיות אחד. זה יוצא מזה.
רוח ממים, ומים מרוח. שנים
שהם אחד, ואחד שהוא שנים.
אמר רבי יוסי, קלת אחד, והוא
קול גדול חזק שאינו פוסק
לעולמים, הוא שכתוב בו קול
גדול ולא יסף, שהרי שאר
הקולות פוסקים, ששנינו,
בארבע תקופות בשנה הקול
נפסק, ואז הדינים מתעוררים
בעולם, וקול זה שכולל בו את
שאר הקולות, לא נפסק לעולמים
ולא עובר מקיום שלם והחזק
שלו. שנינו, קול זה קול של
הקולות, קול שכולל את כל שאר
הקולות.

אמר רבי יהודה, אין קול אלא
מצד רוח ומים ואש, ובקול (והבל)
עושה קול, ונכלל זה בזה, ועל
זה פתוב קלת וברקים. אמר רבי
יוסי, הינו מה שכתוב (תהלים קלה)
ברקים למטר עשה. שלהבת
בעטרות, קשר של רחמים בחבה,
שלא (שוקעת) מצויים.

שנינו, רבי יהודה אומר, בצד
הגבורה נתנה התורה. אמר רבי
יוסי, אם כך, היא היתה בצד
שמאל? אמר לו, החזרה לימין,
שכתוב (דברים לג) מימינו אש דת
למו, וכתוב ימין ה' נאדרי בכח
וגו'. מצאנו שמאל שהחזר לימין,
לשמאל. הרי גבורה לשמאל (לימין).

הבקר. וכיון דמתעברין ככביא בקר אשתכח.
(נ"א דאתער בקר, דינין לא אשתכחו)

אמר ר' יוסי, בהיות הבקר שארי קדשא בריך
הוא לאתגלאה בטורא דסיני. תאנא,
בהיות הבקר, פד אתער זכותיה דאברהם,
דכתיב ביה (בראשית יט) וישפם אברהם בבקר.

ויהי קלת וברקים, אמר רבי אבא, קלת פתיב
חסר. תרין קלין דאתדרו לחד, דא נפקא
מן דא, רוחא ממיא. ומיא מרוחא. תרין
דאינון חד, וחד דאיהו תרי.

אמר רבי יוסי, קלת חד, ואיהו קלא רברבא
תקיפא, דלא פסקת לעלמין, ההוא
דכתיב ביה (דברים ה) קול גדול ולא יסף דהא
שאר קלין אתפסקון, דתנא, בארבעה תקופין
בשפא, קלא אתפסקת, וכדין דינין מתערין
בעלמא. והאי קלא דכליל שאר קלין ביה, לא
אתפסק לעלמין, ולא אתעבר מקיומא שלים
ותוקפא דיליה. תאנא, האי קלא, קלא דקלין,
קלא דכליל כל שאר קלין.

אמר ר' יהודה, לית קלא, אלא מסטרא
דרוחא ומיא ואשא. ובקלא (ד"א ובלא)
עביד קלא, ואתכליל דא פדא, ועל דא כתיב
קלת וברקים, אמר רבי יוסי, היינו דכתיב,
(תהלים קלה) ברקים למטר עשה, שלהובא
בעוטרי, קטירא דרחמי בחיבתא, דלא (שקיע)
שכיחו.

תנא, ר' יהודה אומר, בסטר גבורה, אורייתא
אתייהיבת. אמר רבי יוסי, אי הכי בסטר
שמאלא הוי. אמר ליה, אתהדר לימינא.
דכתיב, (דברים לג) מימינו אש דת למו. וכתיב
(שמות טו) ימינך יי' נאדרי בכח וגו'. אשפקחן
שמאלא דאתחזר לימינא, וימינא לשמאלא,
הא גבורה לשמאלא (ד"א לימינא). וימין

וְעַנְן כְּבֵד עַל הַהָר וְגו', עַנְנָא תְּקִיף, דְּשָׁקִיעַ בְּאַתְרֵיהּ, דְּלֹא נָטִיל. וְקַל שֶׁפֶר חִזְק מְאֹד, מִגּוּ דְעַנְנָא תְּקִיף הָוָה, נָפִיק הָוָה קָלָא, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר (דְּבָרִים ה) וַיְהִי כִשְׁמַעְכֶם אֶת הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֹשׁ חֲשָׁכִים הָיוּ, שְׁכֵתוֹב חֹשֶׁךְ עַנְן וְעֶרְפֶּל. וְאוֹתוֹ קוֹל הָיָה יוֹצֵא פְּנִימֵי מַכְלָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַפְּנִימֵי שֶׁל הַכֹּל הָיָה, שָׁבוּ כְּתוֹב קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוֹב וְכֹל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת. רְאִים? שׁוֹמְעִים הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא כִּף שְׁנִינֹה, אוֹתָם קוֹלוֹת הָיוּ נִחְקָקִים בְּאוֹתוֹ חֹשֶׁךְ וְעַנְן וְעֶרְפֶּל וְנִרְאִים בְּהֵם כְּמוֹ שְׁנִרְאָה גּוֹף, וְרוֹאִים מֵה שְׁרוֹאִים, וְשׁוֹמְעִים מֵה שְׁשׁוֹמְעִים מִתּוֹךְ אוֹתוֹ חֹשֶׁךְ וְעֶרְפֶּל וְעַנְן, וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ מִרְאָה שֶׁהָיוּ רוֹאִים, הָיוּ מְאִירִים בְּאוֹר עֲלִיזֹן, וְיוֹדְעִים מֵה שְׁלֹא יָדְעוּ דוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים שְׁבָאוּ אַחֲרֵיהֶם.

וְכַלָּם הָיוּ רוֹאִים פְּנִים בְּפְנִים, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב פְּנִים בְּפְנִים דְּבַר ה' עִמָּכֶם. וּמָה הָיוּ רוֹאִים? שְׁנָה רַבִּי יוֹסֵי, מֵהָאוֹר שֶׁל אוֹתָם הַקּוֹלוֹת, שְׁלֹא הָיָה קוֹל, שְׁלֹא הָיָה מְאִיר בְּאוֹר, שְׁמִסְתַּכְלִים בּוֹ כֹּל הַגְּנִיזִים, וְכֹל הַנְּסֻתָּרִים, וְכֹל הַדּוֹרוֹת שְׁיָבֹאוּ עַד מִלְךְ הַמְּשִׁיחַ. וּמִשׁוּם כִּף כְּתוֹב וְכֹל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת. רְאִים - רְאִיָּה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, וְכֹל הָעַם רְאִים, רְאִים - כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ, שְׁרָאוּ מֵהָאוֹר שֶׁל אוֹתָם הַקּוֹלוֹת מֵה שְׁלֹא רָאוּ דוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים אַחֲרֵיהֶם. אֶת הַקּוֹלֹת - כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (ישעיהו) וְאָרָא אֶת ה'. וְאָרָא ה' לֹא כְּתוֹב, אֲלֵא אֶת ה'. אִף כָּאֵן, וְכֹל הָעַם רְאִים הַקּוֹלֹת לֹא נֹאמַר, אֲלֵא אֶת הַקּוֹלֹת.

כְּמוֹ זֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

וְעַנְן כְּבֵד עַל הַהָר וְגו', עַנְנָא תְּקִיף, דְּשָׁקִיעַ בְּאַתְרֵיהּ, דְּלֹא נָטִיל. וְקַל שֶׁפֶר חִזְק מְאֹד, מִגּוּ דְעַנְנָא תְּקִיף הָוָה, נָפִיק הָוָה קָלָא, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר (דְּבָרִים ה) וַיְהִי כִשְׁמַעְכֶם אֶת הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תִּלְתַּת חֲשׂוֹכֵי הָווּ, דְּכְתִיב חֹשֶׁךְ עַנְן וְעֶרְפֶּל. וְהָהוּא קָלָא הָוָה נָפִיק פְּנִימָאָה מִכְּלָהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, פְּנִימָאָה דְכָלָא הָוָה, דְּבִיָּה כְּתִיב, קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף. אָמַר ר' אַבָּא כְּתִיב (שְׁמוֹת כ) וְכֹל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. רְאִים, שְׁמֹעִים מִיבְעֵי לִיה.

אֲלֵא הָכִי תְּגִינֵן, אֵינּוֹן קָלִין, הָווּ מִתְּגַלְפֵי בְּהָהוּא חֲשׂוֹכָא וְעַנְנָא וְקַבְלָא, וּמִתְחַזְיִין בְּהוּ, כְּמָה דְאַתְחַזִּי גּוּפָא, וְחִמָּאן מֵה דְחִמָּאן, וְשְׁמַעִין מֵה דְשְׁמַעִין, מִגּוּ הָהוּא חֲשׂוֹכָא וְקַבְלָא וְעַנְנָא, וּמִגּוּ הָהוּא חִיזוּ דְהוּ חִמָּאן, הָווּ נְהִירִין בְּנְהִירוֹ עֲלָאָה, וְיִדְעִין, מֵה דְלֹא יָדְעוּ דְרִין אַחֲרֵינִין, דְאַתּוּ בְּתִרְיָהוּ.

וְכַלָּהוּ, הָווּ חִמָּאן אִפִּין בְּאַפִּין, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (דְּבָרִים ה) פְּנִים בְּפְנִים דְּבַר יי' עִמָּכֶם. וּמָאן הָווּ חִמָּאן. תְּאֵנִי רַבִּי יוֹסֵי, מְנַהִירוֹ דְאֵינּוֹן קָלִין, דְּלֹא הָוָה קוֹל, דְּלֹא הָוָה נְהִיר בְּנְהִירוֹ, דְּמִסְתַּכְלִי בִיָּה פֶל גְּנִיזִין, וְכֹל טְמִירִין, וְכֹל דְרִין דְיִיתוֹן עַד מִלְכָּא מְשִׁיחָא. וּבְגִינֵי כִף כְּתִיב וְכֹל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת, רְאִים (דף פ"א ע"ב) רְאִיָּה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, וְכֹל הָעַם רְאִים. רְאִים: כְּמָה דְאַמִּינָא, דְחִמּוּ מְנַהִירוֹ דְאֵינּוֹן קָלִין, מֵה דְלֹא חִמּוּ דְרִין בְּתִרְאִין אַחֲרֵינִין. אֶת הַקּוֹלֹת: כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (ישעיהו) וְאָרָא אֶת יי'. וְאָרָא יי', לֹא כְתִיב, אֲלֵא אֶת יי'. אוּף הָכָא, וְכֹל הָעַם רְאִים הַקּוֹלֹת לֹא נֹאמַר, אֲלֵא אֶת הַקּוֹלֹת.

בְּגוֹזְנָא דָא, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, דְהָא אֶתִּין

שְׁהִי הָאֲתִים שְׁבַתוֹרָה נִתְּנוּ
כְּדִי לְהַסְתַּכֵּל בְּתוֹרָה (בַּחֲמָתָא).
כִּבְד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. (משלי
א) כִּבְד אֶת ה' מִהוֹנֵךְ. וְכֻלָּם
לְהַכְלִיל בְּהֵם דְּבַר אַחַר. אִף
כָּאֵן אֶת הַקּוֹלֶת - לְרַבּוֹת אוֹתוֹ
קוֹל אַחַר לְמַטָּה, שְׁפוֹנֵס אוֹתָם
אֵלָיו מֵה שְׁיֹצֵא מֵהֶם, שְׁבוּ
רוֹאִים וּמְסַתְּפָלִים בַּחֲמָמָה
עֲלֵיוֹנָה פֶל הַגְּזוּזִים הַעֲלִיּוֹנִים
וְכֹל הַסּוּדוֹת הַטְּמִירִים
וְנִסְתָּרִים, מֵה שְׁלֵא הַתְּגָלָה
לְדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים שְׁבָאוּ
אַחֲרֵיהֶם וְלֹא לְדוֹרוֹת שְׁיָבָאוּ
לְעוֹלָמִים עַד הַזְּמַן שְׁיָבֵא מִלְךָ
הַמְּשִׁיחַ, שְׁכַתוּב כִּי עֵינַי בְּעֵינַי
יֵרָאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן.

וְאֶת הַלְּפִידִם - בַּתְּחִלָּה
בְּרָקִים, וְעַכְשָׁו לְפִידִים. הַכֹּל
אַחַד. אֲבָל מִשְׁהַתְּקִנּוּ
בְּתַקּוּנִים לְהִרְאוֹת, נִקְרָאוּ כֵּן.
וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר - שְׁנֵה רַבִּי
יִצְחָק, כְּתוּב (תְּהִלִּים סב) אַחַת
דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּים זוֹ שְׁמַעְתִּי,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲנֹכִי, וְלֹא יִהְיֶה
לָךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קוֹל בְּשׁוֹפָר
הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! לְמָה
הַשֹּׁפָר? אֵלֵא אוֹתוֹ קוֹל
שֶׁנִּקְרָא שׁוֹפָר, שְׁכַתוּב (וּיקרא כה)
וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֲדָשׁ
הַשְּׁבַעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ בְּיוֹם
הַכַּפָּרִים. בְּזֶה נִבְרָא (נִקְרָא)
שׁוֹפָר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵה שׁוֹפָר
מוֹצֵיא קוֹל, אֵשׁ רוּחַ וּמִים (דִּין
חֶסֶד וְרַחֲמִים), אִף כָּאֵן הַכֹּל נִכְלָל
בְּזֶה, וּמִזֶּה יוֹצֵאִים הַקּוֹלוֹת
הָאַחֲרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, קוֹל שְׁיֹצֵא
מִשׁוֹפָר, שְׁמַשְׁמַע שְׁשׁוֹפָר
אַחַד, וְקוֹל יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹפָר בְּקִיּוּמוֹ מְצוּי, וּמִשׁוֹם כֵּן כְּתוּב קוֹל הַשֹּׁפָר.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר כֵּן, קוֹל הַשֹּׁפָר - הַשֹּׁפָר כְּתוּב חֶסֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּנִיאל ו) שְׁפָר קָדָם דְּרִיּוּשׁ. (שם
ד) מִלְכִי יִשְׁפָר עֲלֶיךָ. (שם א) שְׁפָר קָדָם לְהַחְוָה.

דְּבִאֲוִרֵייתָא, לְאַסְתְּפֵלָא בְּאוִרֵייתָא (נ"א בַּחֲמָתָא)
אֲתִייהִיבוּ. (שְׁמוֹת כ) כִּבְד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ (משלי ג) כִּבְד
אֶת יְי' מִהוֹנֵךְ. וְכֻלָּהוּ לְאַתְּפֵלָא בְּהוּ מִלְּה אַחֲרָא.
אוֹף הָכָא, אֶת הַקּוֹלֶת, לְאַסְגָּאָה הַהוּא קָלָא אַחֲרָא
לְתַתָּא, דְּכְנִישׁ לֹוֹן לְגַבִּיָּה, מֵה דְנִפִּיק מִנִּיָּהוּ, דְּבִיָּה
חֲמָאֵן וּמְסַתְּפָלֵן בַּחֲמָתָא עֲלָאָה כֹּל גְּנֻזִין עֲלֵאִין,
וְכֹל רְזִין טְמִירִין וְסְתִימִין, מֵה דְלֵא אֲתַגְּלִיָּא לְדָרִין
בְּתַרְאִין, דְּאֵתוּ בְּתַרִּיהוֹן, וְלֵא לְדָרִין דִּיִּתוֹן
לְעֲלָמִין, עַד זְמַנָּא דִּיִּתִּי מִלְכָּא מְשִׁיחָא. דְּכַתִּיב,
(ישעיה נב) כִּי עֵינַי בְּעֵינַי יֵרָאוּ בְּשׁוּב יְי' צִיּוֹן.

וְאֶת הַלְּפִידִם, בְּקָדְמִיתָא בְּרָקִים, וְהַשְׁתָּא לְפִידִים.
כֹּלָא חַד. אֲבָל מִדְּאֵתְתַקְּנוּ בְּתַקּוּנֵי לְאַתְחִזָּאָה,
אֲתַקְרוּן הַכִּי.

וְאֶת קוֹל הַשׁוֹפָר. תַּאֲנִי רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (תְּהִלִּים סב)
אַחַת דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּים זוֹ שְׁמַעְתִּי, כְּמָה דְּאֵת
אָמַר, אֲנֹכִי, וְלֹא יִהְיֶה לָךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קוֹל בְּשׁוֹפָר מִיָּבֵעֵי לִיָּה. הַשֹּׁפָר
לְמָה. אֵלֵא, הַהוּא קוֹל דְּאִקְרִי שׁוֹפָר. דְּכַתִּיב,
(וּיקרא כה) וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבַעִי
בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ בְּיוֹם הַכַּפָּרוֹת, בְּדָא אֲתַבְּרִי (אַחֲרָי)
שׁוֹפָר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵה שׁוֹפָר, אִפִּיק קָלָא, אֵשׁא וְרוּחָא
וּמַיָּא, אוֹף הָכָא, כֹּלָא אֲתַפְלִיל בְּהַאי, וּמִדָּא
נִפְקִין קָלִין אַחֲרֵינִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, קוֹל דְּנִפִּיק מִשׁוֹפָר, דְּמַשְׁמַע
דְּשׁוֹפָר חַד, וְקוֹל נִפִּיק מִנִּיָּה, וְשׁוֹפָר
בְּקִיּוּמִיָּה שְׁכִיחַ, וּבְגִינֵי כֹךְ כְּתִיב, קוֹל הַשֹּׁפָר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר הַכִּי, קוֹל הַשֹּׁפָר, הַשֹּׁפָר כְּתִיב
חֶסֶר, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (דְּנִיאל ו) שְׁפָר קָדָם דְּרִיּוּשׁ.
(דְּנִיאל ד) מִלְכִי יִשְׁפָר עֲלֶיךָ. (דְּנִיאל ג) שְׁפָר קָדָם לְהַחְוָאָה.

אַחַד, וְקוֹל יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹפָר בְּקִיּוּמוֹ מְצוּי, וּמִשׁוֹם כֵּן כְּתוּב קוֹל הַשֹּׁפָר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר כֵּן, קוֹל הַשֹּׁפָר - הַשֹּׁפָר כְּתוּב חֶסֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּנִיאל ו) שְׁפָר קָדָם דְּרִיּוּשׁ. (שם
ד) מִלְכִי יִשְׁפָר עֲלֶיךָ. (שם א) שְׁפָר קָדָם לְהַחְוָה.

רבי שמעון אמר, קול השפר, אתרא דקלא
 נפיק מניה, אקרי שופר. תו אמר רבי
 שמעון, תא חזי, קול השופר: אתרא דקלא,
 היינו דכתיב, (דברים ח) כי על כל מוצא פי יי'
 יחיה האדם. מאי מוצא פי יי'. דא קול (כ"א)
 דנפיק משופר ויהי קול) השופר, הוא רב מפל שאר
 קלי תתאי, ותקיפא מפלהו, דכתיב וקול שפר
 חזק מאד, ועל כל שאר קלין לא אתמר חזק
 מאד. (נ"א אמר רבי שמעון) בהאי קול השופר תליא
 כללא, ודא הוא דאקרי קול גדול, דכתיב קול
 גדול ולא יסף. ואקרי (מלכים א יט) קול דממה
 דקה, נהירו דבוציני, דהוא זף ודקיק, וזכיך
 ונהיר לכלא.

דממה, מהו דממה. אמר רבי שמעון, דבעי
 בר נש למשתוקא מניה, ולמחסם
 פומיה. כמה דאת אמר, (תהלים לט) אמרתי
 אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי
 מחסום. דממה איהי שתוקא דלא אשתמע
 לבר. וירא העם וינעו ויעמדו מרחק, דחמו
 מה דחמו. וינעו כמה דאת אמר (ישעיה ו) וינעו
 אמות הספים מקול הקורא.

תאנא, מה כתיב ביה ביחזקאל, פד חמא
 גבורן נימוסי קדשא בריך הוא,
 דכתיב, (יחזקאל א) וארא והנה רוח סערה באה
 וגו', רוח סערה אמאי. אמר רבי יוסי, לתברא
 ארבע מלפון. אמר רבי יהודה, תנינא, רוחא
 רבה, דאתער בנימוסי גבורה דלעילא באה מן
 הצפון. מצפון לא כתיב אלא מן הצפון ההוא
 דאשתמודע לעילא, ההוא דטמיר וגניז
 לעילא.

ענן גדול ואש מתלקחת, דהוה אחיד ביה, (כ"א)
 ולא אחיד, אחיד בסטרוי וכו'), ולא הוה אחיד בסטרוי
 לאתערא דינא, דתנינן, תלת זמנין ביומא,

רבי שמעון אמר, קול השפר -
 מקום שקול יוצא ממנו נקרא
 שופר. עוד אמר רבי שמעון, בא
 וראה, קול השפר - מקום של
 קול, הינו שפתוב (דברים ח) כי על
 כל מוצא פי ה' יחיה האדם. מה
 זה מוצא פי ה' ? זה קול (ס"ד שיוצא
 משופר, וזה קול) השופר, הוא גדול
 מפל שאר הקולות התחתונים
 וחזק מכלם, שפתוב וקל שפר
 חזק מאד, ועל כל שאר הקולות
 לא נאמר חזק מאד. (אמר רבי שמעון)
 בקול השופר הזה הכל תלוי, וזהו
 שנקרא קול גדול, שפתוב קול
 גדול ולא יסף. ונקרא קול דממה
 דקה, אור המנורות, שהוא זף
 ודקיק ומזכך ומאיר לכל.

דממה, מה זה דממה ? אמר רבי
 שמעון, שצריך אדם לשתק ממנו
 ולחסם את פיו, כמו שנאמר
 (תהלים לט) אמרתי אשמרה דרכי
 מחטוא בלשוני אשמרה לפי
 מחסום. דממה היא שתיקה שלא
 נשמעת החוצה. וירא העם וינעו
 ויעמדו מרחק, שראו מה שראו.
 וינעו, כמו שנאמר (ישעיה ו) וינעו
 אמות הספים מקול הקורא.

שנינו, מה כתוב ביחזקאל
 כשראה גבורות הנהגות הקדוש
 ברוך הוא, שפתוב (יחזקאל א) וארא
 והנה רוח סערה באה וגו'. למה
 רוח סערה ? אמר רבי יוסי, כדי
 לשבר ארבע מלכיות. אמר רבי
 יהודה, שנינו, רוח גדולה
 שמתעוררת בהנהגות הגבורה
 שלמעלה באה מן הצפון. לא
 כתוב מצפון אלא מן הצפון, מן
 אותו הצפון, אותו שנודע
 למעלה, אותו שטמיר וגנוז
 למעלה.

ענן גדול ואש מתלקחת, שהיה
 אחוז בו (ולא אחוז, אחוז בצדיו) ולא
 היה אחוז בצדו לעורר הדין,
 ששנינו, שלש פעמים ביום יונק

אותו דין הקשה בממנים חקוקים מצד הגבורה. זהו שכתוב ואש מתלקחת, כדי לעורר בעולם.

ומה מבסם אותו? אותו שכתוב בו ונגה לו סביב. שאותו זהר שמקיף אותו מפל צדדיו מבסם אותו ומתקן אותו כדי שלא יהיה דין קשה ויוכלו בני אדם לסבל אותו.

ומתוכה פעין החשמל. שנינו, ומתוכה - ומתוכה. פעין החשמל - מה זה חשמל? אמר רבי יהודה, חיות אש מדברות.

שנינו, אמר רבי יוסי, חשמל - מה שהיה לב לאש, שכתוב מתוך האש פעין החשמל. ולא החשמל מתוך האש, מתוך אש שהיא לתוך אש. פעין החשמל, שהיא אחר ארבע דרגות, שכתוב רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב. ומתוכה פעין החשמל מתוך האש, אותו שכתוב בו ואש מתלקחת.

שנינו, רבי יוסי בר רבי יהודה אמר, ראו ישראל כאן מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, וכלם נדבקו בחכמה עליונה נכבדה. חמש דרגות של קולות ראו ישראל בהר סיני, ובחמש הדרגות הללו נתנה תורה. דרשה חמישית הוא, שכתוב קול השפר. כנגדם ראה יחזקאל חמש דרגות שהן חוץ לאלה, שהם: רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב, פעין החשמל.

אמר רבי אלעזר, בישראל כתוב (דברים ה) פנים בפנים דבר ה' וגו'. ביחזקאל כתוב פעין, ודמות, כמי שרואה אחר פתלים רבים, כמי שרואה אדם אחר כהל. אמר רבי יהודה, מה שראו ישראל - לא

ינקא ההוא דינא קשיא, בקרדיטי גליפיין מסטרא דגבורה, הדא הוא דכתיב ואש מתלקחת. בגין לאתערא בעלמא.

ומה מבסם ליה, ההוא דכתיב ביה ונגה לו סביב. דההוא זיהרא דאסחר ליה מפל סטרוי, מבסם ליה, ומתקין ליה, בגין דלא להוי דינא קשיא, ויכלון בני נשא למסבליה. ומתוכה פעין החשמל, (יחזקאל א) תאנא, ומתוכה: ומגוה. פעין החשמל, מאי חשמל. אמר רבי יהודה, חיות אשא ממללא.

תאנא, אמר רבי יוסי, חשמל: מה דההוא לבא לאשא, דכתיב מתוך האש פעין החשמל. ולא החשמל מתוך האש, מגו אשא דאיהי לגו באשא. פעין החשמל דאיהי בתר ארבע דרגין, דכתיב, רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו (ד' פ"ב ע"א) סביב. ומתוכה פעין החשמל מתוך האש, ההוא דכתיב ביה ואש מתלקחת.

תנא רבי יוסי בר רבי יהודה אמר, חמו ישראל הכא, מה דלא חמא יחזקאל בן בוזי, וכלהו אתדבקו בחכמתא עלאה יקירא. חמשה דרגין דקלין, חמו ישראל בטורא דסיני. ובחמשה דרגין אלין אתיהיבת אורייתא. דרגא חמישאה הוא, דכתיב קול השפר. יחזקאל לקבליהון חמא חמשה דרגין דאינון לבר מאלין, דאינון רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב, פעין החשמל.

אמר רבי אלעזר, בישראל פתיב, (דברים ה) פנים בפנים דבר יי' וגו'. ביחזקאל פתיב, פעין, ודמות, כמאן דחמי בתר פותלין סגיאין, כמאן דחמי בר נש בתר פותלא. אמר רבי יהודה, מה דחמו

ישראל, לא חמא נביאה אחרא, כל שפן מה
דחמא משה, דלא חמא נביאה אחרא. (ס"א כל
שפן גר נש אחרא) זכאה חולקיה, דכתיב ביה, (שמות
לד) ויהי שם עם יי' ולא בחיזו אחרא, כמה
דכתיב, (במדבר יב) ומראה ולא בחידות.

אמר רבי יוסי, תא חזי, כתיב, (יחזקאל א) (ב' א)
היה ה' היה דבר יי', נבואה לשעתא היתה.
ר' יהודה אומר, לקיומא הוא דאתא,
דאצטרף למהוי בגיניהון דישראל,
לאשתמודעא דהא לא שביק לון קדשא ברין
הוא, ובכל אתר דמתפזרין ישראל בגלותא,
עמהון הוא שריא.

אמר רבי אלעזר, היה היה: דחמא ולא חמא,
דקאים באינון מלין, ולא קאים. הדא
הוא דכתיב וארא פעין חשמל, ולא חשמל
אבל ישראל, מה כתיב בהו, וכל העם ראים
את הקולת, כל חד וחד וחד חמא, כדקא חזי ליה.
דתנאי, כל חד וחד הוו קיימין שורין שורין,
תחומין תחומין, וכדקא אתחזי להו, חמו כל
חד וחד.

השלמה מההשממות (סימן א)

וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידם. (שמות
כ) וכי רואים את הקולות אלא וכל העם
רואים את הקולות, אותן קולות שגאמר (תהילים
כ"ט) קול יי' על המים אל הפכוד הרעים. קול
יי' בפח. ואומר (ישעיה י) בכח ידי עשיתי. ואומר
(ישעיה מח) אף ידי יסדה ארץ. (תהלים כ"ט) קול ה'
בהדר. ואומר (תהלים קי"א) הוד והדר פעלו
וצדקתו. (תהלים כ"ט) קול יי' שבר ארזים, זה קשת
שמשפרת עצי ארזים ועצי ברושים. (תהלים כ"ט)
קול יי' חצב להבות אש, זה שעושה שלום בין

רעה נביא אחר. כל שפן מה
שראה משה שלא רעה נביא אחר
(כל שפן אדם אחר). אשרי חלקו,
שפנתוב בו (שמות לד) ויהי שם עם
ה', ולא במראה אחר, כפנתוב
(במדבר לד) ומראה ולא בחידות.

אמר רבי יוסי, בא וראה, פתוב
היה היה דבר ה'. נבואה לשעתא
היתה. רבי יהודה אומר, לקיום
הוא בא, שהצטרף להיות בשביל
ישראל, להודיע שהרי לא עזב
אותם הקדוש ברוך הוא, ובכל
מקום שישאל מתפזרים בגלות,
הוא שרוי עמם.

אמר רבי אלעזר, היה היה -
שראה ולא רעה, שעומד באותם
דברים ולא עומד. זהו שפנתוב
וארא פעין החשמל, ולא חשמל.
אבל ישראל מה פתוב בהם? וכל
העם ראים את הקולת. כל אחד
ואחד רעה פראוי לו.

ששנינו, כל אחד ואחד היו
עומדים שורות שורות, תחומים
תחומים, וכמו שראוי להם ראו
כל אחד ואחד.

השלמה מההשממות (סימן א)

(שמות כ) וכל העם ראים את הקולת
ואת הלפידם. וכי רואים את
הקולות? אלא וכל העם ראים את
הקולת, אותם קולות שגאמר
(תהילים כט) קול יי' על המים אל
הפכוד הרעים. קול יי' בפח.
ואומר (ישעיה י) בכח ידי עשיתי.
ואומר (שם מח) אף ידי יסדה ארץ.
(תהלים כט) קול ה' בהדר. ואומר (שם
קי"א) הוד והדר פעלו וצדקתו. (שם
כט) קול יי' שבר ארזים, זה קשת
שמשפרת עצי ארזים ועצי
ברושים. (שם) קול יי' חצב להבות
אש, זה שעושה שלום בין האש

האש ובין המים, שחוצב פח האש ומונע אותו מללחך המים גם מונע

מְלַכְבּוֹתוֹ. (תהלים כ"ט) קוֹל יְיָ יַחֲלִיל מִדְּבַר, שְׁנֵאמַר
(תהלים י"ח) וְעָשָׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד
עוֹלָם. יוֹתֵר מִן הַמְּדַבֵּר. (תהלים כ"ט) קוֹל יְיָ יַחֲלִיל
אֵילוֹת וַיַּחֲשֹׁף יַעֲרוֹת וּבִהִיכְלוֹ כָּלֹּ אֲמַר כְּבוֹד.
דְּכַתִּיב (שיר השירים ב') הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַם בַּצְּבָאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה. הָא
לְמַדְתָּ שְׂבַשְׁבַּע קוֹלוֹת נִתְּנָה הַתּוֹרָה, וּבְכֻלָּם
נִגְלָה עֲלֵיהֶם אֲדוֹן הָעוֹלָם וְרֵאוּם, וְהִינּוּ
דְכַתִּיב (שמות ב') וְכָל הָעָם רֵאִים אֶת הַקּוֹלוֹת.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (תהלים י"ח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרֶד
וְעָרְפֵל תַּחַת רַגְלָיו. וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר
(שמות כ) כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. הָא כִּי־צַד
אֲשׁוּ הַגְּדוּלָה הֵיטָה בְּאַרְצָן שֶׁהוּא קוֹל אֶחָד,
וּשְׂאָר קוֹלוֹת הָיוּ בְּשָׁמַיִם, דְּכַתִּיב (דברים ד) מִן
הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמִיעַף אֶת קוֹלוֹ לְיִסְרָךְ וְעַל הָאָרֶץ
הֶרְאָף אֶת אֲשׁוּ הַגְּדוּלָה וּדְבָרָיו שְׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ
הָאֵשׁ. וּמֵאֵי הִיא גְּדוּלָה, וּמֵאֵלוֹ הִיָּה יוֹצֵא
דְבוֹר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, שְׁנֵאמַר וּדְבָרָיו שְׁמַעְתָּ
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

וּמֵאֵי (דברים ד) וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֵאִים זוֹלָתִי קוֹל,
הֵהוּא כְּדָאֵמַר לָהֶם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל (דברים
ד) כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. תְּמוּנָה, וְלֹא כָּל
תְּמוּנָה. מִשָּׁל לְמָה הַדְּבַר דּוּמָה לְמַלְךְ שֶׁהִיָּה
עוֹמֵד עַל עֲבָדָיו מַעֲטָף בְּכִסּוֹת לְבָנָה, לֹא דִי
לְאִימַת הַמְּלָךְ שִׁסְתַּכְלוּ בְּלְבוּשָׁיו, וְעוֹד רְחוֹק
הִיָּה הַמְּלָךְ וְשָׁמְעוּ קוֹלוֹ, יְכוּלִין לְרֵאוֹת גְּרוֹנוֹ
אֲמַרְתָּ לֹא, הָא לְמַדְתָּ שְׂרָאוֹ תְמוּנָה וְלֹא כָּל
תְמוּנָה, וְהִינּוּ דְכַתִּיב, וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים
זוֹלָתִי קוֹל. וְכַתִּיב (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים אִתֶּם
שְׁמַעִים.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, וְכָל הָעָם רֵאִים אֶת
הַקּוֹלוֹת, וְכַתוּב אֶחָד אוֹמֵר קוֹל דְּבָרִים

וּבֵין הַמַּיִם, שְׁחוֹצֵב כַּח הָאֵשׁ
וּמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלְּלַחֵף הַמַּיִם גַּם
מוֹנֵעַ מִלְּכַבּוֹתוֹ. (שם) קוֹל יְיָ יַחֲלִיל
מִדְּבַר, שְׁנֵאמַר (שם יח) וְעָשָׂה חֶסֶד
לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם.
יוֹתֵר מִן הַמְּדַבֵּר. (שם כט) קוֹל יְיָ
יַחֲלִיל אֵילוֹת וַיַּחֲשֹׁף יַעֲרוֹת
וּבִהִיכְלוֹ כָּלֹּ אֲמַר כְּבוֹד, שְׁכַתוּב
(שיר השירים ב) הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַם בַּצְּבָאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת
הַשָּׂדֶה. הָא לְמַדְתָּ שְׂבַשְׁבַּע קוֹלוֹת
נִתְּנָה הַתּוֹרָה, וּבְכֻלָּם נִגְלָה עֲלֵיהֶם
אֲדוֹן הָעוֹלָם וְרֵאוּם, וְהִינּוּ שְׁכַתוּב
(שמות ב) וְכָל הָעָם רֵאִים אֶת הַקּוֹלוֹת.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (תהלים יח) וַיֵּט
שָׁמַיִם וַיִּרֶד וְעָרְפֵל תַּחַת רַגְלָיו.
וְכַתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (שמות ב) כִּי מִן
הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. הָא כִּי־צַד?
אֲשׁוּ הַגְּדוּלָה הֵיטָה בְּאַרְצָן שֶׁהוּא
קוֹל אֶחָד, וּשְׂאָר קוֹלוֹת הָיוּ
בְּשָׁמַיִם, שְׁכַתוּב (דברים ד) מִן
הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמִיעַף אֶת קוֹלוֹ לְיִסְרָךְ
וְעַל הָאָרֶץ הֶרְאָף אֶת אֲשׁוּ
הַגְּדוּלָה וּדְבָרָיו שְׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ
הָאֵשׁ. וּמֵהִי גְּדוּלָה? וּמֵאֵלוֹ הִיָּה
יוֹצֵא דְבוֹר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, שְׁנֵאמַר
וּדְבָרָיו שְׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

וּכְמָה (שם) וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֵאִים
זוֹלָתִי קוֹל? כְּמוֹ שְׂאֵמַר לָהֶם
מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל (שם) כִּי לֹא רֵאִיתֶם
כָּל תְּמוּנָה. תְּמוּנָה, וְלֹא כָּל
תְּמוּנָה. מִשָּׁל לְמָה הַדְּבַר דּוּמָה?
לְמַלְךְ שֶׁהִיָּה עוֹמֵד עַל עֲבָדָיו
מַעֲטָף בְּכִסּוֹת לְבָנָה, לֹא דִי
לְאִימַת הַמְּלָךְ שִׁסְתַּכְלוּ
בְּלְבוּשָׁיו, וְעוֹד רְחוֹק הִיָּה הַמְּלָךְ
וְשָׁמְעוּ קוֹלוֹ, יְכוּלִין לְרֵאוֹת
גְּרוֹנוֹ? אֲמַרְתָּ לֹא. הִרִי לְמַדְתָּ
שְׂרָאוֹ תְמוּנָה וְלֹא כָּל תְּמוּנָה,
וְהִינּוּ שְׁכַתוּב, וּתְמוּנָה אֵינְכֶם
רוֹאִים זוֹלָתִי קוֹל. וְכַתוּב (שם) קוֹל
דְּבָרִים אִתֶּם שְׁמַעִים.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, וְכָל הָעָם רֵאִים
כִּי־צַד? בְּתַחֲלָה רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת.

אֶת הַקּוֹלוֹת, וְכַתוּב אֶחָד אוֹמֵר קוֹל דְּבָרִים אִתֶּם שוֹמְעִים. הָא

ומה ראו? שבועה קולות שאמר דוד, ולסוף שמענו הדבר יוצא מבין פלם. והרי הם עשרה. שחקמים אמרו שפל האמירות כמלה אחת, כן פלן כמלה אחת נאמרו. והיו שבועה מאמרות בשבועה קולות. ועל זה נאמר, קול דברים אתם שמעו ותמונה אינכם ראים זולתי קול. הרי למדת שפלם כאחד מדבור אחד נאמרו. ובעבור שלא יטעו ישראל לומר, אחרים יעזרוהו מן המלאכים, אף קולו לבדו לא יוכל להיות חזק כל כך, בעבור כך חזר וקללם.

דבר אחר, שלא יאמרו העולם, הואיל והם עשרה מאמרות לעשרה מלאכים, שמא לא יוכלו לדבר על פה אחד, פתוב בו "אנכי", וקלל כל העשרה. ומה העשרה מלכים? שבועה קולות ושלשה מאמרים. ומה אומרים? שפתוב (דברים כו) וי האמירך היום. ומהם השלשה? שפתוב (משלי ד) ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קנייך קנה בינה. כמו שנאמר (איוב לב) ונשמת שדי תבינם. נשמתו של שדי, היא תבינם. שלישית מה היתה? כמו שאמר לו אותו גבר יקן לאותו תינוק, במפלא ממה אל תדרש ובמכסה ממה אל תחקר. במה שהרשיתך התבונן, אין לך עסק בנסתרות.

שנינו, (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר. מה הדבר, כמו שנאמר (תהלים קיט) ראש דברך אמת. (משלי כה) וכבוד מלכים חקר דבר. מה הדבר? שפתוב (שם) דבר דבר על אפניו. אל תקרי אפניו, אלא אופניו: (עד כאן מההשמטות)

אמר רבי שמעון, ראשי העם לבדם, ראשי השבטים לבדם. הנקבות לבדן. חמש דרגות לימין, וחמש דרגות לשמאל. זהו

אתם שומעים. הא כיצד, בתחלה רואים את הקולות. ומה ראו שבע קולות שאמר דוד ולסוף שמענו הדבר יוצא מבין פלם. והא אינון עשר. דרבנן אמרי דכלהו אמרן פחדא מלתא, כן פלהו פחדא מלתא אמרן. והיו שבועה מאמרות בשבועה קולות. ועל דא נאמר קול דברים אתם שמעו ותמונה אינכם ראים זולתי קול. הא למדת דכלהו כחדא, מחדא מלתא אמרן. ובעבור שלא יטעו ישראל לומר, אחרים יעזרוהו מן המלאכים, אף קולו לבדו לא יוכל להיות חזק כל כך, בעבור כך חזר וקללם.

דבר אחר שלא יאמרו העולם, הואיל והם עשרה מאמרות לעשר מלאכים שמא לא יוכלו לדבר על פה אחד, פתיב ביה אנכי וקלל כל העשרה. ומאי עשרה מלכים, שבע קולות ושלשה מאמרים. ומאי אומרים דכתיב (דברים כ"ו) וי האמירך היום. ומאי גינהו שלשה, דכתיב (משלי ד) ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קנייך קנה בינה. פמה דאת אמר (איוב ל"ב) ונשמת שדי תבינם. נשמתו של שדי, היא תבינם. שלישית מאי הוי כדאמר ליה ההוא גברא סבא לההוא ינוקא. במפלא ממה אל תדרש ובמכסה ממה אל תחקר. במה שהרשיתך התבונן, אין לך עסק בנסתרות.

הנא (משלי כ"ה) כבוד אלהים הסתר דבר. מאי דבר, פמה דאת אמר (תהלים קי"ט) ראש דברך אמת. (משלי כ"ה) וכבוד מלכים חקר דבר. מאי דבר, דכתיב (משלי כ"ה) דבר דבר על אפניו. אל תקרי אפניו, אלא אופניו: (עד כאן מההשמטות). אמר רבי שמעון, רישי דעמא בלחודייהו, רישי דשבטין בלחודייהו. נוקבי בלחודייהו. חמש דרגין לימינא, וחמש דרגין

לשְׁמָאלָא. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (דברים כט) אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם כְּלָכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׂבִטֵיכֶם זַקְנֵיכֶם וְשׁוֹטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ וְגו', הָא חֲמֵשׁ דְרָגִין לִימִינָא. וְחֲמֵשׁ דְרָגִין לְשְׁמָאלָא מָאן אִינוּן. הֵינּוּ דְכְתִיב, (דברים כט) טַפְּכֶם, נְשִׁיכֶם, וְגֵרָךְ אֲשֶׁר בְּקִרְבֵּי מַחְנֵיךָ, מַחֲטָב עֲצִיף, עַד שֶׁאֵב מִימֵיךָ. הָא חֲמֵשׁ דְרָגִין לְשְׁמָאלָא.

שְׁפָתוֹב (דברים כט) אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם כְּלָכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׂבִטֵיכֶם זַקְנֵיכֶם וְשׁוֹטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ וְגו'. הַרְי חֲמֵשׁ דְרָגוֹת לִימֵין. וְחֲמֵשׁ דְרָגוֹת לְשְׁמָאל מַה הֵן? הֵינּוּ שְׁפָתוֹב טַפְּכֶם, נְשִׁיכֶם, וְגֵרָךְ אֲשֶׁר בְּקִרְבֵּי מַחְנֵיךָ, מַחֲטָב עֲצִיף, עַד שֶׁאֵב מִימֵיךָ. הַרְי חֲמֵשׁ דְרָגוֹת לְשְׁמָאל.

כָּל הַדְרָגוֹת הַתְּתַקְנוּ כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה. כְּנֻגְדָם יִרְשׁוּ יִשְׂרָאֵל יִרְשֵׁת עוֹלָמִים, עֲשֶׂר אַמִּירוֹת, שְׁבַהֲנ תְּלוּיֹת כָּל הַמְּצוּוֹת וְכָל הַזְּכוּיֹת וְכָל יִרְשֵׁת נִחְלָה, שֶׁהֵם הַחֲלָק הַטוֹב שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

כְּלָהוּ דְרָגִין אַתְתְּקֵנוּ כְּגוּוֹנָא דְלְעִילָא. לְקַבְּלֵיהוּן יִרְתוּ יִשְׂרָאֵל אַחְסַנְתָּ עֲלֵמִין, עֲשֶׂר אַמִּירָן, דְבָהוּ תְלִיין כָּל פְּקוּדִין, וְכָל זְכוּוֹן, וְכָל יְרוּתָת אַחְסַנָא, דְאִינוּן חוּלְקָא טְבָא דִישְׂרָאֵל.

שְׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהַתְּגֵלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי, הֵיוּ רוּאִים כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמִי שְׂרוּאָה אֹר בַּעֲשִׂשִׁית, וּמֵאוֹתוֹ אֹר הָיָה רוּאָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שְּׁלָא רָאָה יַחְזַקָאֵל הַנְּבִיא.

הַתָּאנָא, בְּהֵיא שְׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְגְּלִי בְטוֹרָא דְסִינִי, הוּוּ חֲמָאן כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמָאן דְחָמִי נְהוּרָא בַעֲשִׂשִׁתָּא, וּמַהֵהוּא נְהוּרָא הָוָה חָמִי כָּל חַד וְחַד, מַה דְלָא חֲמָא יַחְזַקָאֵל נְבִיאָהּ.

מַה הַטְעָם? מִשׁוּם שְׁאוֹתֶם קוֹלוֹת עֲלִיוֹנִים הַתְּגֵלוּ (נחמק) בְּאֶחָד, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁפָתוֹב וְכָל הָעָם רֵאִים אֵת הַקּוֹלֹת. אָבֵל בִּיחְזַקָאֵל, הַשְּׂכִינָה נִגְלָתָה בְּמִרְכְּבוֹתֶיהָ וְלֹא יוֹתֵר, וְהָיָה רוּאָה כְּמִי שְׂרוּאָה אַחַר כְּתָלִים רַבִּים.

מָאִי טַעְמָא. מִשׁוּם דְאִינוּן קְלִין עֲלֵאִין, אַתְגְּלִיאֻו (נ"א אַתְגְּלִיפּו) בְּחַד, כְּמָה דְאִמִּינָא, דְכְתִיב, וְכָל הָעָם רוּאִים אֵת הַקּוֹלוֹת. אָבֵל בִּיחְזַקָאֵל, שְׂכִינְתָּא אַתְגְּלִי בְרִתִּיכוּי, וְלֹא יוֹתֵר, וְהָוָה חָמִי, כְּמָאן דְחָמִי בְתֵר כּוֹתְלִין סְגִיאִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁפָתוֹב בּוּ וַיִּרְד ה' עַל הַר סִינִי וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה. אֲשֶׁרִי דוֹרוּ, שְׁפָתוֹב בּוּ יִרְד ה' לְעִינֵי כָּל הָעָם עַל הַר סִינִי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַפְּאָה חוּלְקָא דְמֹשֶׁה, דְכְתִיב בֵּיה, וַיִּרְד יי' עַל הַר סִינִי וַיִּקְרָא יי' לְמֹשֶׁה, זַפְּאָה דְרָא, דְכְתִיב בֵּיה, וַיִּרְד יי' לְעִינֵי כָּל הָעָם עַל הַר סִינִי.

בֵּא וְרָאָה, כְּתוּב מִימִינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ, שְׁהָרִי מִימִין הַתְּגֵלָה מַה שֶׁהַתְּגֵלָה. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּאֵן בְּסִינִי - רֵאשׁ וְגוּף הַמְּלָךְ, שְׁפָתוֹב (שמואל ב-ב כב) וַיֵּט שְׂמִים וַיִּרְד. וּבְמִקּוּם שֵׁישׁ רֵאשׁ יֵשׁ גּוּף. אָבֵל בִּיחְזַקָאֵל כְּתוּב וַתְּהִי עֲלָיו שֵׁם יְד ה', שֶׁהַתְּגֵלָתָה הֵיךְ וְלֹא הַגּוּף. וְשְׁנִינוּ, אֶפְלוּ בְיַד

הָא חֲזִי, כְּתִיב (דברים לג) מִימִינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ, דְהָא מִימִינָא אַתְגְּלִי מַה דְאַתְגְּלִי. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אָמַר ר' יוֹסִי, הָכָא בְּסִינִי, רֵישָׁא וְגוּפָא דְמִלְכָא, דְכְתִיב, (שמואל ב כב) וַיֵּט שְׂמִים וַיִּרְד, וּבְאֵתֵר דְאִית רֵישָׁא, אִית גּוּפָא, אָבֵל בִּיחְזַקָאֵל כְּתִיב (יחזקאל א) וַתְּהִי

בִּיחְזַקָאֵל כְּתִיב (יחזקאל א) וַתְּהִי

עָלוּ שָׁם יַד יְיָ, דִּאֲתַגְלִי יָדָא, וְלֹא גּוּפָא.
וְתַנְיָנָן, אֲפִילוּ בִידָא, יַד יְיָ עֲלָאָה, יַד יְיָ
תַתָּאָה.

הָא חֲזִי, כְּתִיב נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאָרְאָה מְרֵאת
אֱלֹהִים. מְרֵאת כְּתִיב חֶסֶר, לְאֲתַחֲזָאָה
דְּבַגְיָן שְׂכִינְתָא קְאָמֵר, דְּהָא וְאָרְאָה מְרֵאת
חֶסֶר, מְרֵאה חֶד. אָמֵר ר' יִיסָא, וְכִי שְׂכִינְתָא
לָאו כְּלָא. אָמֵר רַבִּי יוֹסִי, לָא דְמִי רִישָׁא
דְּמַלְפָּא, לְרַגְלוֹי דְּמַלְפָּא, אָף עַל גַּב דְּכְלָא הָוִי
בְּגוּפָא דְּמַלְפָּא.

הָא חֲזִי, בִישְׁעֵיהוּ כְּתִיב, (ישעיה ו) וְאָרְאָ אֶת יְיָ,
בִיחֻזְקָאֵל כְּתִיב, וְאָרְאָה מְרֵאת אֱלֹהִים,
הָכָא אֶת, הָתָם מְרֵאת. מַה דְּחָמָא דָּא, חָמָא
דָּא. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה דְּמִשְׁה, דְּלֹא הָוִה נְבִיאָה
מְהִימְנָא שְׁלִימָא כְּוֹתִיָּה.

וְאָרְאָ אֶת יְיָ, אֶת דִּיִּיקָא. וְאָרְאָה מְרֵאת
אֱלֹהִים, מְרֵאת דִּיִּיקָא. וּבְדַרְגָּא חֶד
הָוִי. אִי (דף פ"ב ע"ב) הָכִי, אָמֵאי לָא פְּרִישׁ יִשְׁעֵיָּהּ
כּוּלֵי הָאִי. אָמֵר רַבִּי יוֹסִי, דָּא כְּלִיל, דָּא פְּרִישׁ.
מָאִי טַעְמָא פְּרִישׁ כּוּלֵי הָאִי יִחֻזְקָאֵל. אֶלָּא,
כְּלָא אַצְטְרִיף בְּגִינְיָהוּן דִּישְׂרָאֵל, דִּינִדְעוּן
חֲבִיבוּתָא דְּחָבִיב לְהוּ קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא,
דְּשְׂכִינְתִּיָּהּ וּרְתִיכוּי אֲתִיין לְדִיִּירָא בִינְיָיָהּ
בְּגִלוּתָא.

אָמֵר רַבִּי חִיָּיא, בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, וְהָא כְּתִיב (ישעיה
כג) הֵן אֶרֶץ פְּשָׁדִים זֶה הָעָם לֹא הִיָּה,
אָמֵאי אֲתַגְלִי שְׂכִינְתָא תַּמָּן. אִי תִימָא בְּגִינְיָהוּן
דִּישְׂרָאֵל, הָוִה טַב דִּתְשָׁרִי שְׂכִינְתָא בְּגוּוֹיָיָהּ,
וְלֹא יִתְגַּלֵּיא. אֶלָּא, הָכִי תֵאנָא, אִי לָאו
דִּאֲתַגְלֵיא לָא הָוִי יַדְעִין.

וְהָא דִּאֲתַגְלֵיא, מַה כְּתִיב, עַל נְהַר כְּבָר, עַל
מִיא, בְּאַתְר דְּלֹא יִסְתַּאב, וְלֹא שְׂרִיא

יַד ה' עֲלֵינוּ, יַד ה' תַּחְתּוֹנָה.
בֹּא וּרְאָה, כְּתוּב נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם
וְאָרְאָה מְרֵאת אֱלֹהִים. מְרֵאת
כְּתוּב חֶסֶר, לְהֵרָאוֹת שְׂבִשְׁבִיל
הַשְּׂכִינָה זֶה נֵאמַר, שְׁהִי וְאָרְאָה
מְרֵאת חֶסֶר, מְרֵאה אַחַד. אָמֵר רַבִּי
יִיסָא, וְכִי שְׂכִינָה לֹא הִכַּל? אָמֵר
רַבִּי יוֹסִי, לֹא דוּמָה רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ
לְרַגְלֵי הַמֶּלֶךְ, אָף עַל גַּב שְׁהַכַּל
נִמְצָא בְּגוּף הַמֶּלֶךְ.

בֹּא וּרְאָה, בִישְׁעֵיהוּ כְּתוּב (ישעיה
ו) וְאָרְאָ אֶת ה'. בִּיחֻזְקָאֵל כְּתוּב
וְאָרְאָה מְרֵאת אֱלֹהִים. כָּאֵן אֶת,
שָׁם מְרֵאת. מַה שְׂרָאָה זֶה - רְאָה
זֶה. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשְׁה, שְׁלֹא
הִיָּה נְבִיא נֵאמָן שְׁלֹם כְּמוֹתוֹ.

וְאָרְאָ אֶת ה', אֶת דְּוִקָּא. וְאָרְאָה
מְרֵאת אֱלֹהִים, מְרֵאת דְּוִקָּא.
וּבְדַרְגָּה אַחַת הִיָּו. אִם כֶּף, אִז לְמָה
לֹא פִרַשׁ יִשְׁעֵיָּהּ כֹּל זֶה? אָמֵר רַבִּי
יוֹסִי, זֶה כְּלִיל וְזֶה פִרַשׁ. מַה הַטַּעַם
יִחֻזְקָאֵל פִּרַשׁ אֶת כֹּל זֶה? אֶלָּא
הַכַּל הַצְּטֻרָף בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל,
שִׁדְעוּ אֶת הַחֲבִיבָה שְׁחַבְּב אֹתָם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, שְׂשְׂכִינְתוֹ
וּמְרַכְבּוֹתֵי בָּאוּ לְדוּר בִּינְיָהֶם
בְּגִלוּת.

אָמֵר רַבִּי חִיָּיא, בְּאַרְץ פְּשָׁדִים?
וְהִיָּי כְּתוּב (ישעיה כג) הֵן אֶרֶץ
פְּשָׁדִים זֶה הָעָם לֹא הִיָּה. לְמָה
הִתְגַּלְתָּה שָׁם שְׂכִינָה? אִם תֵּאמַר
בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל - הִיָּה טוֹב
שֶׁתְּשִׁרָה שְׂכִינָה בְּחוּכְם וְלֹא
תִתְגַּלֶּה. אֶלָּא כֶּף שְׁנִינּוּ, אִם לֹא
הִיָּה נְגִלְתִּי, לֹא הִיָּו יוֹדְעִים.

וְזֶה שֶׁהִתְגַּלְתָּה, מַה כְּתוּב? עַל
נְהַר כְּבָר. עַל הַמַּיִם. בְּמִקּוֹם שְׁלֹא
נִטְמָא וְלֹא שׁוּרָה טְמֵאָה. וְאוֹתוֹ
נְהַר הִיָּה אַחַד מֵאַרְבַּעַת נְהָרוֹת
שִׁיּוּצָאִים מִגֵּן עֶדֶן, שְׁכְּתוּב עַל
נְהַר כְּבָר. מַה זֶה כְּבָר? שְׁכָבֵר הִיָּה

מִסְאַבוּתָא. וְהָוִי נְהָרָא, הָוִי חֶד מֵאַרְבַּע נְהָרִין, דְּנִפְקִין מִגְּנֵתָא דְּעֶדֶן,

ממקום ששכינה שורה עליו, וכתוב ותהי עליו שם יד ה', שם ולא במקום אחר.

אמר רבי חייא, פתוב ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה. שנינו, בסוד עליון ארבע חיות יש שהן לפני ולפנים ההיכל הקדוש, והן ראשונות, העתיקים מהעתיק הקדוש, כלל השם העליון. ויחזקאל ראה דמות המרפכות העליונות, שהרי הוא ראה ממקום שלא היה מאיר כל כך. שנינו, כמו שלמעלה יש למטה מהם, וכן בכל העולמות כלם אחוזים זה בזה וזה בזה.

ואם תאמר שהוא ראה יותר למעלה - שנינו, משה ראה באספקלריה שמאירה, וכל הנביאים לא ראו אלא מתוך אספקלריה שאינה מאירה, שפתוב ואראה מראת אלהים. וכתוב (במדבר יב) אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע וגו' לא כן עבדי משה וגו', וכתוב פה אל פה אדבר בו.

אמר רבי יוסי, בא וראה שכל הנביאים כלם לגביו פנקבה לגבי הזכר, שפתוב פה אל פה אדבר בו ומראה. ולשאר הנביאים (כתוב במראות, ולמשה - ה) במראה אליו אתודע, במראה ולא מראות. כל שפן יחזקאל, שאפלו מראה לא כתוב בו, אלא מראת חסר, וכל שפן שפתוב במשה ולא בחידות, אלא כל דבר על בריו. אשרי הדור שהנביא הזה שרוי בתוכם.

אמר רבי יוסי ברבי יהודה, פנים בפנים ראו ישראל את זיו פבוד מלפס, (של רבוס) ולא היו בהם סומים וחגרים וקטעים וחרשים. סומים - משמע שפתוב וכל העם ראים. חגרים - שפתוב ויתיצבו בתחתית החר. קטעים וחרשים -

דכתיב על נהר פבר. מאי פבר. דכבר הרה. מאתר דשכינתא שריא עלוי. וכתוב ותהי עליו שם יד יי', שם, ולא באתר אחרא.

אמר רבי חייא, פתיב ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה. תאנא ברזא עלאה, ארבע חיוון אית, דאינהו לגו בגו היכלא קדישא, ואינון קדמאי, עתיקין דעתיקא קדישא, כללא דשמא עלאה. ויחזקאל חמא, דמות דרתיכין עלאין, דהא הוא חמא, מאתר דלא הוה נהיר כל כך. תאנא, פגוונא דלעילא, אית לתתא מינייהו, וכן בכלהו עלמין, פולהו אחידן דא בדא, ודא בדא.

ואי תימא לעילא יתיר דחמא. תנינן, משה חמא באספקלריא דנהרא, וכלהו נביאי לא חמו אלא מגו אספקלריא דלא נהרא, דכתיב ואראה מראת אלהים. וכתוב (במדבר יב) אם יהיה נביאכם יי' במראה אליו אתודע וגו' לא כן עבדי משה וגו', וכתוב פה אל פה אדבר בו.

אמר רבי יוסי, תא חזי, דנביאין פלהו לגביה, פנוקבא לגבי דכורא, דכתיב פה אל פה אדבר בו ומראה. ולשאר נביאים (כתיב, במראות ולמשה יי) במראה אליו אתודע. במראה ולא מראת. כל שפן יחזקאל, דאפילו מראה לא פתיב ביה, אלא מראת חסר, וכל שפן דכתיב במשה, ולא בחידות, אלא כל מלה על ברייה. זכאה איהו דרא, דנביאה דא שרי בגווייהו.

אמר רבי יוסי ברבי יהודה, אפין באפין חמו ישראל זיו יקרא דמלפיהון, (נ"א דמאריהון) ולא הוה בהון סומין, וחגריין, וקטיעין, וחרשין. סומין, משמע דכתיב וכל העם ראים. חגריין, דכתיב ויתיצבו בתחתית החר.

קְטִיעֵינּוּ וְחִרְשִׁין, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי
כְּתִיב (ישעיה לה) אֲזִי יִדְלַג כְּאַיִל פֶּסַח וְתָרֵן לְשׁוֹן
אַלֶם.

נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. וְלִעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב
(ישעיה לה) אֲזִי יִדְלַג כְּאַיִל פֶּסַח וְתָרֵן
לְשׁוֹן אֶלֶם.

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר.
(שמות כ) רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים קו) מִי
יִמְלֹל גְּבוּרֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בְּכַמְּה
אַרְחִין, אֲוִרֵייתָא אֶסְהִידת בְּבַר נֶשׁ, דְּלֹא יְהוּב
קָמִי מְאָרִיָּה. בְּכַמְּה אַרְחִין, יְהִיב לִיה עֵיטָא,
דְּלֹא יִסְטִי מְאָרְחֵי לִימִנָּא וְלִשְׁמַאֲלָא. בְּכַמְּה
אַרְחִין יְהִיב לִיה עֵיטָא, הֵיךְ יִתּוּב קָמִי מְאָרִיָּה,
וְיִמְחֹל לִיה.

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה לְאָמֹר. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח,
(תהלים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת ה'
יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בְּכַמְּה דְרָכִים
הַעֲיָדָה הַתּוֹרָה בְּאָדָם שְׁלֹא יִחְטָא
לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ. בְּכַמְּה דְרָכִים נִתְּנָה
לוֹ עֵצָה שְׁלֹא יִסְטֶה מְדַרְכָּיו יְמִין
וּשְׁמַאל. בְּכַמְּה דְרָכִים נִתְּנָה לוֹ
עֵצָה אֵיךְ יָשׁוּב לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ וְיִמְחַל
לוֹ.

דְּתַנֵּן, שֵׁית מָאָה וּתְלַת עֶשְׂרִי זִינֵי עֵיטָא, יְהִיב
אֲוִרֵייתָא לְבַר נֶשׁ, לְמַהְוֵי שְׁלִים
בְּמְאָרִיָּה, בְּגִין דְּמְאָרִיָּה בְּעָא לְאוֹטָבָא לִיה
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְיִתִּיר בְּעֵלְמָא
דְאַתִּי, דְּהָא תְּנִינָן, כָּל מַה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַשְׁלִים לִיה לְבַר נֶשׁ, מְאִינוּן טְבָאן דְּזָכִי בְּהוּ
לְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲשֶׁתְּלִים בְּהוּ. מְאִי טַעֲמָא.
מִשׁוּם דְּעֵלְמָא דְאַתִּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּי.

שְׁשִׁנּוּ, שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי
מִינֵי עֵצָה נִתְּנָה תּוֹרָה לְאָדָם
לְהִיּוֹת שְׁלֵם בְּרַבּוֹנוֹ, מִשׁוּם
שְׁרַבּוֹנוֹ רוּצָה לְהִיטִיב לוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא, וְיִתֵּר לְעוֹלָם
הַבָּא, שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל מַה
שְׁהַשְׁלִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאָדָם - מְאוּתָן טוֹבוֹת שְׁזוּכָה
בְּהֵם לְעוֹלָם הַבָּא הַשְׁתַּלֵּם בְּהֵם.
מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁהַעוֹלָם הַבָּא
הוּא שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. (ואם

(ואי תימא דהאי עלמא לאו דיריה הוא אלא)

וְהָבִי תְּנִינָן, הָאִי עֵלְמָא לְקַבְּלִיה דְּעֵלְמָא
דְאַתִּי, לֹא הוּי אֵלָא כְּפִרוּזְדוֹר לְגַבִּי
טְרַקְלִין. (בְּגִין כִּף עֵלְמָא דְאַתִּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מוּי) וְכַד זָכִי
הֵהוּא זַפָּאָה, בְּדִידִיה זָכִי. דְּתַנֵּיא, כְּתִיב (דברים
יח) וְנִחְלָה לֹא יְהִיה לוֹ בְּקָרֵב אָחִיו. מְאִי
טַעֲמָא. מִשׁוּם דְּיִי' הוּא נִחְלָתוֹ. זַפָּאָה
חוּלְקִיָּה, מֵאֵן דְּזָכִי לְאַחְסָנָא אַחְסָנָתָא עֲלָאָה
דָּא. זָכִי בְּה בְּעֵלְמָא דָּא, וּבְבִיתָא דְהָאִי עֵלְמָא.
כִּף בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, וּבְבִיתָא עֲלָאָה קְדִישָׁא,
דְּכְתִיב, (ישעיה נו) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבִיתִי וּבְחוּמוֹתַי יָד
וְשֵׁם, (דף פ"ג ע"א) זַפָּאָה חוּלְקִיָּה דְּהֵהוּא זַפָּאָה,
דְּמְדוּרִיָּה עִם מְלָפָא בְּבִיתִיה.

תאמר שהעולם הזה אינו שלו אלא)
וְכִף שְׁנִינּוּ, הַעוֹלָם הַזֶּה כְּנֶגֶד
הַעוֹלָם הַבָּא אֵינוֹ אֵלָא כְּפִרוּזְדוֹר
לְטְרַקְלִין. (מִשׁוּם כִּף הַעוֹלָם הַבָּא הוּא שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) וּכְשִׁזְכָּה אוֹתוֹ
הַצַּדִּיק - בְּשֵׁלוֹ הוּא זוּכָה.
שְׁשִׁנּוּ, כְּתוּב (דברים ב) וְנִחְלָה לֹא
יְהִיה לוֹ בְּקָרֵב אָחִיו. מַה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שֶׁהוּא נִחְלָתוֹ. אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ מִי שְׁזוּכָה לְחִלְקָה יִרְשֶׁה
עֲלֵיוֹן זֶה. זוּכָה בְּה בְּעוֹלָם הַזֶּה,
וּבְבִית שֶׁל הַעוֹלָם הַזֶּה. כִּף בְּעוֹלָם
הַבָּא וּבְבִית הַעֲלִיּוֹן הַקְּדוּשׁ,
שְׁכָתוּב (ישעיה נו) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבִיתִי
וּבְחוּמוֹתַי יָד וְשֵׁם. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל
אוֹתוֹ צַדִּיק שְׁמְדוּרוֹ עִם הַמְּלָפָא
בְּבִיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זַפָּאָה חוּלְקִיָּה דְּהֵהוּא

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל
אוֹתוֹ צַדִּיק שְׁזוּכָה לְזֶה, שְׁכָתוּב
(ישעיה נח) אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל ה'. לֹא

כתוב עם ה', אלא על ה'. מה זה על ה'? מקום שעליונים ותחתונים נמשכים ממנו ותאבים לאותו מקום, שכתוב (תהלים קכא) מאין יבא עזרי. וכתוב (דניאל ז) ועד עתיק הימים מגיע ולפניו הקרבוהו. ותשוקת וענג הצדיקים להסתכל לאותו זיו, שכל זיו יוצא ממנו, וממנו נמשכים כל אותם הפתרים.

עוד אמר רבי שמעון, שנינו בפסוק זה אז תתענג על ה', בסוף הפסוק מה כתוב? והרפכתיד על במתי ארץ, על אותו מקום שנקרא במתי ארץ, הוא למעלה מהארץ הזו. ואותו מקום שנקרא במתי ארץ, הינו שמים, והינו שכתוב על במתי ארץ.

על ה' - אמר רבי אבא, לא כתוב אז תשב, אלא אז תתענג על ה', הינו שמים, שכתוב (תהלים נז) רומה על השמים אלהים. והרפכתיד על במתי ארץ, הינו ארץ החיים, ממשמע שכתוב על במתי, להכליל ציון וירושלים שנקראו במתי ארץ, והינו שמים שלמעלה וארץ שלמעלה. והדבר שאמר רבי שמעון כן הוא, והכל אחד, שכתוב ועד עתיק הימים מגיע וגו', וכל הדברים הללו עולים למקום אחד.

אמר רבי אבא לרבי שמעון, יאמר לי מורי, פסוק זה פלו כמה בארנו אותו, שכתוב אז תתענג על ה' והרפכתיד על במתי ארץ והאכלתיד נחלת יעקב אביד? אמר לו, הרי הפל נאמר כבר, שתפנוק ועודן על ה' פתוב, מקום שהוא למעלה, וכתוב ועד עתיק הימים מגיע. על במתי ארץ, כמו שנתבאר.

והאכלתיד נחלת יעקב אביד, כמו שכתוב (בראשית כז) ויתן לך האלהים מטל השמים וגו', והינו

זכאה, דזכי להאי דכתיב, אז תתענג על יי', עם יי' לא כתיב, אלא על יי'. מאי על יי'. אתר דעלאין ותתאין אתמשכן מיניה, ותאבין לההוא אתר, דכתיב, (תהלים קכא) מאין יבא עזרי. וכתיב, (דניאל ז) ועד עתיק יומיא מטה וקדמוהי הקרבוהי. ותיאובתא וענוגא דצדיקיא, לאסתפלא לההוא זיוא, דכל זיוא מיניה נפקא, ואתמשכן מניה כל אינון פתרין.

הו אמר רבי שמעון, תנינן בהאי קרא אז תתענג על יי', סופיה דקרא מה כתיב, והרפכתיד על במותי ארץ, על ההוא אתר דאקרי במותי ארץ, איהו לעילא מהאי ארץ, וההוא אתר דאקרי במתי ארץ, היינו שמים. והיינו דכתיב על במתי ארץ.

על יי' אמר ר' אבא, אז תשב לא כתיב, אלא אז תתענג על יי', היינו שמים. דכתיב, (תהלים נז) רומה על השמים אלהים. והרפכתיד על במתי ארץ, היינו ארץ החיים, ממשמע דכתיב על במותי, לאכללא ציון וירושלים, דאקרון במתי ארץ, והיינו שמים דלעילא, וארץ דלעילא. ומלה דאמר ר' שמעון, הכי הוא, וכלא חד, דכתיב ועד עתיק יומיא מטה וגו', וכל הני מילי לאתר חד סלקין.

אמר ר' אבא לרבי שמעון, לימא לי מר, האי קרא פוליה, במאי אוקימנא ליה, דכתיב אז תתענג על יי' והרפכתיד על במתי ארץ והאכלתיד נחלת יעקב אביד. אמר ליה, הא כלא אתמר, דתפנוקא ועדונא על יי' פתיב, אתר דאיהו לעילא. וכתיב ועד עתיק יומיא מטה וגו'. על במתי ארץ כמה דאתמר.

והאכלתיד נחלת יעקב אביד. כמה דכתיב, (בראשית כז) ויתן לך האלהים מטל השמים וגו', והיינו נחלת יעקב. וברפתא

נחלת יעקב. והברכה שברך יצחק את יעקב, על השמים הללו הוא אמר, וברכו בברכה, ששתידים בני יעקב, להחיות באותו טל לעתיד לבא, שכתוב ויטן לך האלהים, לך ולא לאחר. מטל השמים, שבו עתידים המתים להחיות לעתיד לבא. שיוצא מהעתיק לזעיר אנפין ושורה בשמים הללו. התבונן רבי אבא ואמר, עכשו נשמע הכל, ונמצאת ברכת יצחק עליונה ממה שחשבת.

שנינו, מי ימלל גבורת ה'. מי ימלל? מי ידבר הנה צריך להיות! אמר רבי חייא, כמו שנאמר (דברים כג) וקטפת מלילת בידך. גבורת ה', שרבים הם ויוצאים מגבורה אחת. ושנינו, גבורה עליונה אחת, עטרת העטרות, מתעטרת, ויוצאים ממנה חמשים שערים, מהם ימינה ומהם שמאלה, וכל אחת נקראת גבורה, וכל אחת ואחת מתעטרת באורות של חקיקות גבוהות, וכלם נקראות גבורות ה'.

אמר רבי חייא, גבורת ה' חסר פתוב, שהרי כלם כלולים בזה. ישמיע כל תהלתו - זוהי שכירת זיו כבוד הקדוש ברוך הוא, שפתוב ותהלתו מלאה הארץ.

אמר רבי שמעון, פתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן וגו', שם האחד פישון וגו'. הרי אלה נקראים בשמות, וארבעה הללו מאותו נהר שיוצא הם נמשכים. מה שם אותו הנהר שיוצא? אמר רבי שמעון, שמו יובל, שפתוב (ירמיה יז) ועל יובל ישלח שרשיו, וכתוב ולא ימיש מעשות פרי. מה הטעם לא ימיש? משום שעל יובל ישלח שרשיו. ועל זה כתוב (ישעיה נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ומשום כך פתוב יצא, יוצא ואינו פוסק.

דבריה יצחק ליעקב, על האי שמים קאמר. וברכיה בברכתא, הזמינין בנוי דיעקב, לאחיא בההוא טלא לזמנא דאתי, דכתיב ויתן לך האלהים. לך ולא לאחר. מטל השמים, דביה זמינין מתיא לאחיא לזמנא דאתי, דנפיק מעתיקא לזעירא דאפין, ושריא בהאי שמים. אסתפל ר' אבא ואמר, השתא אשתמע פלא ואשתכח דברפתא דיצחק, עלאה ממאי דחשיבנא.

האנא (תהלים כו) מי ימלל גבורת יי'. מי ימלל, מי ידבר מיבעי ליה. אמר ר' חייא, כמה דאת אמר, (דברים כג) וקטפת מלילות בידך. גבורת יי', דסגיאיין אינון, ונפקין מגבורה חד. ותאנא, חד גבורה עלאה, עטרא דעטרין, מתעטרא, ונפקין מיניה חמשין תרעין. מנהון ימינא, ומנהון שמאלא. וכל חד וחד גבורה אתקרי, וכל חד וחד מתעטרא, בקרדיטי גליפין נהורין, וכלהו אקרון גבורת יי'.

אמר רבי חייא, גבורת יי' חסר פתיב, דהא כלהו כלילין בדא. ישמיע כל תהלתו: דא הוא שכירת זיו יקריה דקודשא בריה הוא, דכתיב ותהלתו מלאה הארץ.

אמר רבי שמעון, פתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו', שם האחד פישון וגו'. הא אלין בשמהן אקרון. והני ארבע מההוא נהר דנפיק אתמשכון. מה שמייה דההוא נהרא דנפיק. אמר ר' שמעון, יובל שמייה. דכתיב, (ירמיה יז) ועל יובל ישלח שרשיו, וכתוב ולא ימיש מעשות פרי. מאי טעמא לא ימיש, משום דעל יובל ישלח שרשיו. ועל דא כתיב (ישעיה נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ובגין כך פתיב יוצא, יוצא ואינו פוסק.

הָאָנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּתִיב (שמות כ) **וַיְדַבֵּר**
אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים וְגו', וַיְדַבֵּר,
בְּגִין לְאַכְרֹזָא מִלִּין. דְּתָאנָא, בְּשַׁעְתָּא
דְּקוּדְשָׁא בְרִין הוּא אֲתַגְלִי, וְשְׂאֲרֵי לְמַלְלָא,
עֲלָאין וְתַתְּאין אֲתַחֲלִחְלוּ, וְנַפְקוּ נִשְׁמַתְהוֹן
דְּיִשְׂרָאֵל.

וְתָאנָא הֵהוּא מְלָה, הָוָה טָאס מְלַעֲיִלָא לְתַתָּא,
וּמְתַגְלַפָּא בְּאַרְבַּע רוּחֵי עֲלָמָא, וְסַלְקָא
וְנַחְתָּא. כַּד סַלְקָא, אֲשַׁתְּאָבָא מְטוּרֵי
דְּאַפְרַסְמוֹנָא (דף פ"ג ע"ב) **דְּכִיָּא, וְאֲשַׁתְּאָבָא**
כְּהוּא טְלָא דְלַעֲיִלָא, וְאַסְחַר בְּסַחְרֵינִיהוֹן
דְּיִשְׂרָאֵל, וְתַבַּת בְּהוֹן נִשְׁמַתְהוֹן וְאַסְחַר
וּמְתַגְלַפָּא בְּאַתְרֵיהּ, בְּלוּחֵי אַבְנָא. וְכֵן כָּל מְלָה
וּמְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל מְלָה וּמְלָה הָוָה מְלִיא
בְּכָל אֵינוֹן טַעְמִין, בְּכָל אֵינוֹן מְלִין
גְּזָרִין, אַגְרִין, וְעוֹנָשִׁין, רִזִּין וְסַתְרִין פְּאַסְקוּפָא
דְּא (נ"א פֶּאסְפוּקָא) **דָּא, דְּאִיהִי מְלִיא מִכְּלָא.**

וּבְשַׁעְתָּא דְּהוּה נִפִּיק הֵהוּא מְלָה, אֲתַחֲזִי חַד.
וְכַד הָוָה מְתַגְלַפָּא בְּאַתְרוּי אֲתַחֲזוֹן
כְּהוּא מְלָה, שְׁבַעֲיָן עֲנַפִּין, דְּסַלְקִין בְּגוּה,
וְחַמְשִׁין כְּתָרִין (נ"א רַתִּיבִין) **חֶסֶר חַד מֵהֵאִי גִיסָא,**
וְחַמְשִׁין חֶסֶר חַד מִגִּיסָא אַחְרָא פְּפִטִישָׁא דָּא,
בְּזַמְנָא דְּאִיהוּ בָטֵשׁ בְּטַנְרָא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר
יְרֵמְיָה (כג) **וּכְפִטִישׁ יְפוּצֵץ סַלַע. וְהוּו חֲמָאן כָּל**
יִשְׂרָאֵל עֵינָא בְּעֵינָא, וְהוּו חֲדָאן.

וּבְלָהוּ דְרִין בְּתַרְאִין כְּלָהוּ אֲזַדְמְנוּ לְתַמָּן,
וְכְלָהוּ קְבִילוּ אֲוִרִיתָא בְּטוּרָא דְּסִינֵי,
דְּכְתִיב, (דברים כט) **כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה וְגו', וְאֵת**
אֲשֶׁר אֵינְנֹו פֹה עֲמַנּוּ הַיּוֹם. וְכְלָהוּ כָל חַד וְחַד
כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ. וְכְלָהוּ חֲמָאן וּמְקַבְּלִין מְלִין.
אַלְהִים: דָּא גְבוּרָא. אֵת: דְּאֲתַפְּלִיל בִּימִינָא,

שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב
וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים
וְגו'. וַיְדַבֵּר, כְּדִי לְהַכְרִיז דְּבָרִים.
שְׁשִׁינוּ, בְּשַׁעָה שְׁהַתְּגַלָּה הַקְּדוּשׁ
כְּרוּךְ הוּא וְהַתְּחִיל לְדַבֵּר, עֲלִיוֹנִים
וְתַתְּוֹנִים הַתְּחִלְחְלוּ, וַיִּצְאוּ
נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְשְׁנִינוּ, אוֹתוֹ דְּבוּר הָיָה טָס
מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה, וְנַחְקַק בְּאַרְבַּע
רוּחוֹת הָעוֹלָם וְעוֹלָה וַיּוֹרֵד.
כְּשַׁעְוֵלָה, נִשְׂאָב מֵהַרִּי אֶפְרַסְמוֹן
דְּ, וְנִשְׂאָב בְּאוֹתוֹ טַל שְׁלַמְעֵלָה
וְסוֹכְב סָבִיב יִשְׂרָאֵל, וְשְׂכָה בְּהֶם
נִשְׁמַתָּם, וְסוֹכְב וְנַחְקַק בְּמִקְוֵמוֹ
בְּלוּחוֹת אַבְּן. וְכֵן כָּל מְלָה וּמְלָה.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל מְלָה וּמְלָה
הֵיטָה מְלָאָה בְּכָל אוֹתָם טַעְמִים,
בְּכָל אוֹתָם דְּבָרֵי גְּזוּרוֹת, שְׂכַר
וְעֲנָשִׁים, סוּדוֹת וְסַתְרִים כְּאוּצָר
כְּצַנְצָנָה) זֶה שְׁמֵלָא מִן הַכֹּל.

וּבְשַׁעָה שְׁהֵיָה יוֹצֵא אוֹתוֹ הַדְּבוּר,
נִרְאָה אַחַד. וּכְשֶׁהֵיָה נַחְקַק
בְּמִקְוֵמוֹ, נִרְאוּ בְּאוֹתוֹ הַדְּבוּר
שְׁבַעֲיָם עֲנַפִּים שְׁנַכְנְסִים לְתוֹכָה,
וְחַמְשִׁים כְּתָרִים חֶסֶר אַחַד מִצַּד
זֶה, וְחַמְשִׁים חֶסֶר אַחַד מִצַּד
הָאַחַר, כְּמוֹ הַפְּטִישׁ הָיָה בְּזַמָּן
שֶׁהוּא מַכֵּה בְּסַלַע, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר
יְרֵמְיָה (כג) **וּכְפִטִישׁ יְפוּצֵץ סַלַע. וְהָיוּ**
כָּל יִשְׂרָאֵל רוֹאִים עֵין בְּעֵין וְהָיוּ
שְׂמַחִים.

וְכָל הַדְּוֵרוֹת הָאַחֲרוֹנִים הַנִּדְמְנוּ
לְשֵׁם, וְכֹלָם קְבִילוּ תוֹרָה בְּהַר סִינֵי,
שְׁכְּתוּב (דברים כט) **כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו**
פֹּה וְגו' וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנֹו פֹּה עֲמַנּוּ
הַיּוֹם. וְכֹלָם כָּל אַחַד וְאַחַד כְּרָאוּי
לוֹ, וְכֹלָם רוֹאִים וּמְקַבְּלִים דְּבָרִים.
אַלְהִים - זוֹ גְבוּרָה. אֵת - שְׁנַכְלָל
בְּיָמִין, כְּמוֹ שְׁשִׁינוּ אֵת הַשְּׁמַיִם
שֶׁהוּא יָמִין, וְאֵת הָאָרֶץ שֶׁהוּא
שְׂמָאל, שְׁכְּתוּב (ישעיה מח) **אֵף יְדִי**

כְּמָה דְּתַנִּינָן (בראשית א) **אֵת הַשְּׁמַיִם, דְּאִיהוּ יְמִינָא. וְאֵת הָאָרֶץ,**

יְסֵדָה אֶרֶץ וַיְמַיְנֵי טַפְחָה שְׁמַיִם.
וַיְמַיֵּן זֶה הוּא אֶת. כָּל - לְכַלֵּל אֶת
כָּל שְׂאֵר הַכְּתָרִים. הַדְּבָרִים -
מִתְקַשְּׂרִים זֶה בְּזֶה. הָאֵלֶּה - כָּל
אוֹתָם טַעְמִים, כָּל אוֹתָם סוּדוֹת,
כָּל אוֹתָם סְתָרִים, גְּזֵרוֹת וְעֲנֻשִׁים.
דָּאמַר - לְהִיּוֹת יִרְשָׁה לְכָל,
שְׁכַתּוֹב (דְּבָרִים לג) תּוֹרָה צְנִיָּה לְנוּ
מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה וְגו'. שְׂאֵם תֵּאמַר,
לְגַלוֹת מַה שְׁלֹא הֶצְטַרְךָ לְגַלוֹת
לְכָל אָדָם - כְּתוּב אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ.
כְּמוֹ שְׂאֵנִי טְמִיר וְנִסְתַּר, כִּי הָיוּ
הַדְּבָרִים הִלְלוּ טְמִירִים וְנִסְתָּרִים
בְּלִבְךָ.

דְּבַר אַחַר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים - אַחַד.
אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר -
הָרִי חֲמֹשׁ דְּרָגוֹת אַחֲרוֹת. רַבִּי
יְהוּדָה אָמַר, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים -
גְּבוּרָה. אֶת - יְמִין. כָּל - זֶה וְזֶה
(הָאֵלֶּה) - אוֹתָם שְׁנַתְּלוּ, שְׁכַתּוֹב וְכָל הַעֵם רֵאִים
אֶת הַקּוּלֹת. דְּבַר אַחַר, כָּל -). אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, לְכַלֵּל אֶת אַבְרָהָם, שְׁכַתּוֹב
וְה' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.

הַדְּבָרִים - לְכַלֵּל שְׂאֵר הַכְּתָרִים
הַמְכַסִּים. הָאֵלֶּה - אֵלוּ שֶׁהִתְגַּלוּ,
וְכַתּוּב וְכָל הַעֵם רֵאִים אֶת הַקּוּלֹת.
לֵאמֹר - זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (מְשַׁלֵּי יב) אֵשֶׁת
חַיִל עֲטֹרַת בַּעֲלָהּ. וְכַתּוּב (יִרְמִיָּה ג)
לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמַה נִּתְּנָה תּוֹרָה
בְּאֵשׁ וּחֲשֻׁכָה, שְׁכַתּוֹב וְהִקָּר בַּעַר
בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֲשֵׁךְ עֲנָן
וְעָרְפֶל. שְׁכַל מִי שִׁישְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה,
יִנְצַל מֵאֵשׁ אַחֲרַת שֵׁל הַגִּיחָנָם
וּמִהַחֲשֵׁךְ שְׁמַחְשִׁיכִים כָּל שְׂאֵר
הַעֲמִים לְיִשְׂרָאֵל, שְׁבֻזוֹת
אַבְרָהָם נִצְלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֵשׁ
הַגִּיחָנָם.

שְׁשֻׁנֵינוּ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַבְרָהָם, כָּל זְמַן שֶׁבִנְיָד יִשְׁתַּדְּלוּ
בְּתוֹרָה, הֵם יִנְצְלוּ מֵאֵלֶּה, וְאִם לֹא
- הָרִי אֵשׁ הַגִּיחָנָם תִּשְׁלַט בְּהֵם

דְּאִיהוּ שְׂמֵאֲלָא. דְּכְתִיב, (ישעיה מח) אַף יְדֵי יְסֵדָה
אֶרֶץ וַיְמַיְנֵי טַפְחָה שְׁמַיִם. וַיְמַיְנֵא דָא הוּא אֶת.
כָּל: לְאַכְלִלָא כָּל שְׂאֵר כְּתָרִין. הַדְּבָרִים:
מִתְקַשְּׂרִין דָא בְּדָא הָאֵלֶּה: כָּל אֵינוֹן טַעְמִין, כָּל
אֵינוֹן רְזִין, כָּל אֵינוֹן סְתָרִין, גְּזֵרִין וְעוֹנְשִׁין.

דָּאמַר: לְמַהוּי יְרוּתָא לְכָלֵא. דְּכְתִיב, (דְּבָרִים לג)
תּוֹרָה צְנִיָּה לְנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה וְגו'. דְּאִי
תִּימָא לְגַלְיָא מַה דְּלֵא אֶצְטְרִיךְ לְגַלְיָא לְכָל
בְּרַ נֶשׁ, כְּתִיב אֲנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ. כְּמַה דְּאֵנָא
טְמִירָא וְסְתָרִים, כִּי הָיוּ מְלִין אֵלִין טְמִירִין
וְסְתִימִין בְּלִבְךָ.

דְּבַר אַחַר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, חַד. אֶת כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה לֵאמֹר הָא חֲמֹשׁ דְּרָגִין אַחֲרָנִין. ר' יְהוּדָה
אָמַר, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים: גְּבוּרָה. אֶת:
יְמַיְנָא. כָּל: דָא וְדָא (הָאֵלֶּה, אֵינוֹן דְּאֵתְגַלְיִין דְּכְתִיב וְכָל הַעֵם
רֵאִים אֶת הַקּוּלֹת דְּבַר אַחַר כָּל) אָמַר ר' יִצְחָק, לְאַכְלִלָא
אַבְרָהָם דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) וַיְי' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם
בְּכָל.

הַדְּבָרִים: לְאַכְלִלָא שְׂאֵר כְּתָרִין דְּאֵתְכַסְיִין.
הָאֵלֶּה: אֵינוֹן דְּאֵתְגַלְיִין. וְכְתִיב
וְכָל הַעֵם רֵאִים אֶת הַקּוּלֹת. לֵאמֹר: דָא הוּא
דְּכְתִיב, (מְשַׁלֵּי יב) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֹרַת בַּעֲלָהּ. וְכְתִיב,
(יִרְמִיָּה ג) לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

אָמַר ר' יִצְחָק, אָמַי אֵתְיֵהִיבֵת אוֹרִיִיתָא
בְּאֵשׁא וּחֲשׁוּכָא, דְּכְתִיב, (דְּבָרִים ה) וְהִקָּר
בּוֹעַר בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֲשֵׁךְ עֲנָן וְעָרְפֶל.
דְּכָל מָאן דִּישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִיִיתָא, אֵשְׁתִּזִּיב מֵאֵשׁא
אַחֲרָא דְּגִיחָנָם, וּמִחֲשׁוּכָא דְּמִחְשָׁכִין כָּל שְׂאֵר
עַמִּין לְיִשְׂרָאֵל, דְּבֻזוֹתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֵשְׁתִּזִּיבוּ
יִשְׂרָאֵל מֵאֵשׁא דְּגִיחָנָם.

דְּתִנְיָא אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִין הוּא לְאַבְרָהָם,
כָּל זְמַנָּא דְּבִנְיָד יִשְׁתַּדְּלוֹן בְּאוֹרִיִיתָא,

יִשְׁתַּזְבוֹן מֵאֵלִין. וְאִי לֹא, הָא נִוְרָא דְּגִיחָנָם דְּשִׁלְטָא בְּהוּ, וַיִּשְׁתַּעַבְדוּן בֵּינֵי

וְיִשְׁתַּעֲבְדוּ בֵּין הָעַמִּים. אָמַר לוֹ, בְּשָׁנֵי קְשָׁרִים לֹא יִקְוֶמוּ הַדְּבָרִים, אֲלֵא אִם נֹחַ לְפָנֶיךָ - שִׁינְצָלוּ מֵאֵשׁ הַגִּיהֶנֶם, וְיִשְׁתַּעֲבְדוּ בֵּין הָעַמִּים עַד שְׁיָשׁוּבוּ אֵלֶיךָ. אָמַר לוֹ, יִפֶּה זֶה וְדַאי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דברים לב) אִם לֹא כִי צוּרִם מְכָרִם. מִיְהוּ צוּרִם? זֶהוּ אַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (ירמיה ג) הִבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצַבְתָּם. וְהוּ' הַסְּגִירִם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַסְּפִים עַל יְדוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִיּוֹם שִׁינְצָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד הַיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תוֹרָה הָיוּ חֲמִשִּׁים יוֹם, מֶה הַטֵּעַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשׁוּם אוֹתָן שְׁנוֹת הַיּוֹבֵל, שְׁפָתוֹב (ויקרא כה) וְקִדְשָׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹתוֹ הַיּוֹבֵל הוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְאִם תֹּאמַר שִׁיּוֹבֵל מִמֶּשׁ, אֲלֵא מִצַּד הַיּוֹבֵל זֶה הִיָּה, וּמִצַּד הַיּוֹבֵל הַתְּעוֹרָר דִּין עַל הַמִּצְרַיִם, וְלִכֵּן חֲמִשִּׁים אֵלֶּה הָיוּ שֶׁל הַיּוֹבֵל.

שְׁנֵינּוּ, כִּנְגַד זֶה חֲמִשִּׁים פְּעָמִים נֶאֱמַר וְנִזְכָּר בַּתּוֹרָה הַנְּהַגוֹת מִצְרַיִם, וְכֻלָּם הֵם שְׁבָחִים: אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ וַיִּצְאָךָ. כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתִיךָ. וְכֻלָּם הַפְּעָמִים הֵם חֲמִשִּׁים, וְלֹא יוֹתֵר. מִשׁוּם שֶׁהַכֹּל הַתְּעוֹרָר בַּיּוֹבֵל. וּמִצַּד הַיּוֹבֵל הַכֹּל בָּא. וְלִכֵּן תּוֹרָה שְׁבָאָה מִגְּבוּרָה הַתְּעוֹרָרָה בַּיָּמִן, שְׁפָתוֹב (דברים לב) כִּי מִיְמִינוּ אֵשׁ דֶּת לָמוּ. וְשְׁנֵינּוּ, חֲמִשָּׁה קוֹלוֹת הָיוּ, וְכֻלָּם נִרְאוּ בָהֶם וְנִכְלְלוּ בָהֶם וְהַתְּעוֹרָר בָּזָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁקָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, הַיּוֹבֵל הָיָה עוֹטֵר בְּעוֹתוֹתָיו אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמִלְךָ שֶׁהַתְּעוֹרָר בְּתוֹךְ חֵילוֹ, שְׁפָתוֹב (שיר ג) צָאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּעוֹטֵרָה שְׁעוֹטֵרָה לוֹ אָמוּ. מִי זֶה אָמוּ? זֶה

עֲמֻמִּיא. אָמַר לִיָּה, בְּתַרְי קְטוּרֵי לֹא מִזְדַּקְפֵּן מַלְיוֹן, אֲלֵא אִי נִיחָא קַמָּךְ, יִשְׁתַּזְבֹּן מִנוֹרָא דְגִיְהֶנֶם, וְיִשְׁתַּעֲבְדוֹן בֵּינֵי עֲמֻמִּיא, עַד דִּיתוּבוֹן גַּבְךָ. אָמַר לִיָּה יְאוֹת הוּא וְדַאי, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (דברים לב) אִם לֹא כִי צוּרִם מְכָרִם. מִאֵן הוּא צוּרִם. דָּא הוּא אַבְרָהָם. דְכַתִּיב, (ישעיה נא) הִבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצַבְתָּם. וַיְיָ הַסְּגִירִם, דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְאֶסְתַּפֵּם עַל יְדוּי.

אָמַר ר' יְהוּדָה, מִיּוֹמָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד יוֹמָא דְאֶתְיָהִיבֵת אוּרִייתָא, חֲמִשִּׁין יוֹמִין הָיוּ. מִאִי טַעֲמָא אָמַר ר' יְהוּדָה, מִשׁוּם אֵינּוֹן שְׁנֵי דְיוֹבֵלָא, דְכַתִּיב, (ויקרא כה) וְקִדְשָׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה.

הַתְּאָנָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַהוּא יוֹבֵלָא אֶפִּיק לֹון לְיִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְאִי תִימָא דְיוֹבֵלָא מִמֶּשׁ. אֲלֵא מִסְטָרָא דְיוֹבֵלָא הָיָה, וּמִסְטָרָא דְיוֹבֵלָא אֶתְעַר דִּינָא עַל מִצְרַאִי, וּבְגִינֵי כַךְ חֲמִשִּׁין אֵלִין דְיוֹבֵלָא הָיוּ.

הַתְּאָנָא, לְקַבֵּל דָּא, חֲמִשִּׁין זְמַנִּין אֶתְמַר וְאֶדְכָּר בְּאוּרִייתָא, נְמוּסִין דְמִצְרַיִם, וְשְׁבָחֵי אֵינּוֹן כְּלָהוּ, אֲשֶׁר (ד' פ"ט ע"א) הוֹצֵאתִיךָ. (דברים ד) וַיִּצְאֶיךָ. (שמות יג) כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתִיךָ. וְכֻלָּהוּ זְמַנֵּי, חֲמִשִּׁין אֵינּוֹן, וְלֹא יִתִּיר, מִשׁוּם דְכֻלָּא בְיוֹבֵלָא אֶתְעַטֵּר, וּמִסְטָרָא דְיוֹבֵלָא אֶתְא כֻלָּא. וּבְגִינֵי כַךְ, אוּרִייתָא דְאֶתִי מִגְּבוּרָה, אֶתְעַטֵּרַת בִּימִינָא. דְכַתִּיב, (דברים לג) מִיְמִינוּ אֵשׁ דֶּת לָמוּ. וְתִנְיָא חֲמִשָּׁא קָלִין הָיוּ. וְכֻלָּהוּ אֶתְחִזִּיאוּ בְהוּ, וְאֶתְפְּלִילוּ בְהוּ, וְאֶתְעַטְרוּ בְדָא.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, בְּהַהוּא זְמַנָּא דְקָבִילוּ יִשְׂרָאֵל אוּרִייתָא, יוֹבֵלָא דָּא אַעֲטַר בְּעַטְרוּי לְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּמִלְכָּא דְאֶתְעַטֵּר בְּגוֹ חֵילֵיהּ. דְכַתִּיב, (שיר השירים ג) צָאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּעוֹטֵרָה שְׁעוֹטֵרָה לוֹ אָמוּ.

היובל, והיובל התעטר בשמחה באהבה בשלמות, שכתוב (תהלים קיא) אם הבנים שמחה. מי זו אם הבנים? אמר רבי שמעון, זה היובל.

אמר רבי יהודה, על זה פתוב (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. מי זה אביך ואמך? אמר רבי יהודה, כמו שבארוה בספרא דצניעותא, שכתוב ערות אביך וערות אמך לא תגלה. אוי למי שמגלה ערותם.

שנינו, אמר רבי יצחק, בשעה שהקדוש ברוך הוא התגלה בהר סיני, הודעו הרה, ובשעה שסיני הודעו, כל שאר הרי העולם הודעו והיו עולים וירידים, עד שהושיט הקדוש ברוך הוא ידו עליהם והתלשבו, וקול יוצא ומכריז, (תהלים קיד) מה לך הים פי תנוס הירדן תסב לאחור, ההרים תרקדו כאילים וגו'.

והם שבים ואומרים, מלפני אדון חולי ארץ. אמר רבי יצחק, מלפני אדון - זו האם, שכתוב אם הבנים שמחה. חולי ארץ - זו האם המתתונה. מלפני אלוה יעקב - זהו האב, שכתוב בני בכרי ישראל. ועל זה כתוב בעטרה שעטרה לו אמו.

מה זה בעטרה? אמר רבי יצחק, כפתוב (שמואל א-כג) ושאול ואנשיו עטרים אל דוד. משום שמתעטר בלבן ובאדם ובירק, בכל הגונים שכלם פלולים בו ומקפים בו. אמר רבי יהודה, בעטרה שעטרה לו אמו, מי זו העטרה? שכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר, וכתוב (שם ס) ובית תפארתי אפאר. אמר רבי יצחק, תורה נתנה באש שחרה על גבי אש לבנה, לכלל

מאן אמו. דא יובלא. ויובלא אתעטר, בחדוה ברחימו בשלימו. דכתיב, (תהלים קיא) אם הבנים שמחה. מאן אם הבנים? אמר רבי שמעון דא יובלא.

אמר רבי יהודה, על דא כתיב, (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. מאן אביך ואמך. אמר רבי יהודה, כמה דאוקמוה בספרא דצניעותא, דכתיב, (ויקרא יח) ערות אביך וערות אמך לא תגלה ווי למאן דגלי ערייתהון.

האנא, אמר רבי יצחק, בשעתא דקודשא בריה הוא אתגלי בטורא דסיני, אזדעזע טורא. ובשעתא דסיני אזדעזע, כל שאר טורי עלמא אזדעזעו, והווי סלקין ונחתין, עד דאשויט קדשא בריה הוא ידוי עליהו, ואתישבו. וקלא נפקא ומכרזא, (תהלים קיד) מה לך הים פי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תרקדו כאילים וגו'.

ואינון תבאן ואמרין, מלפני אדון חולי ארץ. אמר ר' יצחק, מלפני אדון, דא אימא, דכתיב אם הבנים שמחה. חולי ארץ, דא אימא תתאה. מלפני אלוה יעקב, דא הוא אבא, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל. ועל האי כתיב בעטרה שעטרה לו אמו.

מהו בעטרה. אמר רבי יצחק, כמה דכתיב, (שמואל א כג) ושאול ואנשיו עוטרם אל דוד. משום דמתעטר, בחוורא בסומקא ובירוקא, בכל גוונים דכלהו כלילן ביה, ואסתתרון ביה. אמר ר' יהודה, בעטרה שעטרה לו אמו. מאן עטרה. דכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב (ישעיה ס) ובית תפארתי אפאר.

אמר ר' יצחק, אורייתא אתיהיבת באשא אופמא, על גבי אשא חוורא, לאכללא ימינא בשמאלא, ושמאלא

ימינא בשמאלא, ושמאלא

יְמִין בְּשִׂמְלֵךְ, וְשִׂמְלֵךְ שְׂחֹרָר.
לְהֵיטֵב יְמִין, שְׂכָתוֹב מִיְמִינוֹ אֵשׁ
דַּת לְמוֹ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּשַׁעֲרֵי שְׁעָשֵׁן שֶׁל
סִינֵי הָיָה יוֹצֵא, עוֹלָה אֵשׁ,
וּמִתְעַטֵּר בְּאוֹתוֹ עֶשֶׂן בְּגִלְדֵי
כַּאֲשֶׁר כּוֹלֵה הָזֶה, וְעוֹלָה וְיִוָּרֵד, וְכָל
הַרְיָחוֹת וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֶּן עֲדֵן הָיָה
מַעֲלָה אוֹתוֹ עֶשֶׂן בְּמִרְאָה שֶׁל לְבָן
וְאֵדָם וְשֹׁחַר. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שִׁיר א)
מְקַטְרֵת מֵר וּלְבוֹנָה מִכָּל אֲבָקָת
רוּכָל.

אוֹתוֹ עֶשֶׂן מֵה הָיָה? אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, שְׂכִינָה שְׁנֹגְלָתָהּ לְשֵׁם,
שְׁנֵאמַר מִי זֹאת עֵלָה מִן הַמַּדְבָּר
כְּתוּרֹת עֶשֶׂן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
לְמַה לָּךְ כָּל זֶה, הֲרֵי פְסוּק שְׁלֹם
הוּא, שְׂכָתוֹב וְהֵר סִינֵי עֶשֶׂן כְּלוֹ
מִפְנֵי אֲשֶׁר יָרַד עֲלָיו ה' כַּאֲשֶׁר וַיַּעַל
עֶשֶׂנו כְּעֶשֶׂן הַכְּבֹשֶׁן. אֲשֶׁרֵי הָעָם
שָׂרְאוּ אֶת זֶה וַיִּדְעוּ אֶת זֶה.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּשִׁנְחָקוּ
הָאוֹתִיּוֹת בְּלוֹחוֹת הָאֲבָן, הָיוּ
נִרְאִים מִשְׁנֵי צְדִידִים - מִצַּד זֶה
וּמִצַּד זֶה, וְהַלּוֹחוֹת הָיוּ מְאֻכָּן
סְנִפִּירִינוֹן, וְנִחְקָקוּ וְנִתְכַסּוּ בְּאֵשׁ
לְבָנָה, וְהָאוֹתִיּוֹת הָיוּ מֵאֵשׁ
שְׁחָרָה, וְנִחְקָקִים בְּשֵׁנֵי צְדִידִים -
מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַלּוֹחוֹת הָיוּ
בְּעֵינֵיהֶם, וְהָאוֹתִיּוֹת הָיוּ טְסוֹת
וְנִרְאִים בְּשֵׁנֵי סוּגֵי אֵשׁ - אֵשׁ לְבָנָה
וְאֵשׁ שְׁחָרָה, לְהִרְאוֹת כְּאֶחָד יְמִין
וְשִׂמְלֵךְ, שְׂכָתוֹב (מְשִׁלֵּי א) אַרְבֵּי יָמִים
בִּיְמִינָה בְּשִׂמְלֵךְ וְגו'. וְהֵרֵי כְּתוּב
מִיְמִינוֹ אֵשׁ דַּת לְמוֹ. אֲלֵא מִצַּד
הַגְּבוּרָה זֶה הָיָה, וְנִכְלָלָת בִּיְמִין.
וְלָכֵן אֵשׁ לְבָנָה וְאֵשׁ שְׁחָרָה.

שְׁנֵינוּ, כְּתוּב (שְׁמוֹת לב) וְהִלַּחַת
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה וְגו'. (מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים וְדָאִי) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
כְּתוּב וְהִלַּחַת, אֶחָד. שְׁנַיִם הָיוּ
וְנִרְאִים אֶחָד. וְעֶשֶׂר אֶמִּירוֹת
חִקּוּקוֹת בָּהֶם, חֲמֵשׁ כְּלוֹלוֹת

דְּאִתְחַזְרֵי יְמִינָא, דְּכְתִיב מִיְמִינוֹ אֵשׁ דַּת לְמוֹ.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּשַׁעֲרֵי דְתַנְנָא דְסִינֵי הָוָה
נְפִיק, סְלִיק אֲשָׁא, וּמִתְעַטֵּר בְּהָוָה
תַּנְנָא בְּאִתְגַּלְיָא, כְּאִתְפְּלָא דָא, וְסְלִיק וְנָחִית,
וְכָל רֵיחִין וּבּוֹסְמִין דְּבִגְנִתָּא דְעֲדֵן, הָוָה סְלִיק
הָוָה תַּנְנָא, בְּחִיזוֹ דְחִוּוֹר וְסוּמְקָא וְאוּכְמָא, הָדָא
הוּא דְכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) מְקַטְרֵת מֵר וּלְבוֹנָה
מִכָּל אֲבָקָת רוּכָל.

הָוָה תַּנְנָא מֵאֵן הָוָה. אָמַר ר' יִצְחָק, שְׂכִינְתָּא
דְּאִתְגַּלְיָ לְתַמְזָן, כְּמָה דְאִתְ אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים
א) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמַּדְבָּר כְּתוּרֹת עֶשֶׂן. אָמַר
ר' יְהוּדָה, לְמָה לָּךְ כּוֹלֵי הָאֵי הָא קָרָא שְׁלִים
הוּא, דְכְתִיב וְהֵר סִינֵי עֶשֶׂן כְּלוֹ מִפְנֵי אֲשֶׁר יָרַד
עֲלָיו יי' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֶשֶׂנו כְּעֶשֶׂן הַכְּבֹשֶׁן. וְכַפָּה
עֲמָא דְחֲמָאֵן דָּא, וַיִּדְעִין דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כִּד אִתְגַּלְיָפוּ אֲתוּוֹן בְּלוֹחֵי
אֲבָנָא, הָווּ מִתְחַזְזִין בְּתַרִּין סְטָרִין,
מְסֻטָּרָא דָא, וּמְסֻטָּרָא דָא, וְלוֹחִין מְאֻכָּן
סְנִפִּירִינוֹן הָווּ, וְאִתְגַּלְיָפוּ וְאִתְחַפְּיִין בְּאֲשָׁא
חִוּוֹרָא, וְאִתוּוֹן הָווּ מְאֻכָּמָא, וּמִתְגַּלְפָּן
בְּתַרִּין סְטָרִין, מְסֻטָּרָא דָא וּמְסֻטָּרָא דָא.

אָמַר ר' אֲבָא, לוֹחִין הָווּ בְּעֵינֵיהֶוּ, וְאִתוּוֹן הָווּ
טָאסִין, וּמִתְחַזְזִין בְּתַרִּין אֲשִׁין, אֲשָׁא
חִוּוֹרָא, וְאֲשָׁא אוּכְמָא, לְאִתְחַזְזָה כְּחָדָא,
יְמִינָא וְשִׂמְלֵךְ, דְכְתִיב, (מְשִׁלֵּי א) אַרְבֵּי יָמִים
בִּיְמִינָה בְּשִׂמְלֵךְ וְגו'. וְהָא כְתִיב מִיְמִינוֹ אֵשׁ
דַּת לְמוֹ. אֲלֵא מְסֻטָּרָא דְגְבוּרָה הָוָה,
וְאִתְפְּלִילַת בִּיְמִינָא. וּבְגִין כִּד אֲשָׁא חִוּוֹרָא
וְאֲשָׁא אוּכְמָא.

הָאֲנָא, כְּתִיב (שְׁמוֹת לב) וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים
הִמָּה וְגו', (מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְדָאִי) אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, וְהִלַּחַת כְּתִיב, חָד. תְּרֵי הָווּ
וּמִתְחַזְזִין חָד. וְעֶשֶׂר אֶמִּירִין מִתְגַּלְפֵי בְהוּ.

בְּחֶמֶשׁ, לְהִיּוֹת הַכֹּל יָמִין. מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הֵמָּה וְדָאֵי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁל סַנְפִירִינוֹן
הָיוּ, וְשִׁתֵּי אַבְנִים הָיוּ, וְהָאֲבָנִים
הָיוּ סְתוּמוֹת. נָשַׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְרוּחַ, וְהִתְפָּשְׁטוּ וְנִחְקְקוּ שְׁנֵי
לוּחֹת. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּעֵין
סַנְפִירִינוֹן הָיוּ, (שְׁהִיְתָה אֲבָן טוֹבָה)
מִשְׁמַע שְׁכַתוּב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים
הֵמָּה.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, סַנְפִירִינוֹן זֶה,
שֶׁהִיא אֲבָן טוֹבָה וְכַבֵּדָה מִשְׁאֵר
הָאֲבָנִים, אֵינָם מַעֲשֵׂה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא? אָמַר לוֹ, בְּמָה בְּאֵרְנוּ
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה? הֵמָּה דִּןְקָא.
אֵלָּא בֵּא וְרֵא, כְּתוּב וְהִלַּחַת
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. הִלַּחַת כְּתוּב, וְלֹא
כְּתוּב וְהָאֲבָנִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים
הֵמָּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכֹּל אֶחָד הוּא,
אֲבָל שְׁנֵי הַלוּחֹת הָלְלוּ, עַד שֶׁלֹּא
נִבְרָא הָעוֹלָם הָיוּ, וְנִתְעַלּוּ מִעֲרֵב
שֶׁבֶת, וְעָשָׂה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמַעֲשֵׂיו הָיוּ.

כִּמְהָ הֵם נַעֲשׂוּ? שְׁנֵינוּ, מֵאוֹתוֹ
הִטַּל הָעֲלִיּוֹן שְׁשׁוּפַע מִן הָעֵתִיק
הַקְּדוֹשׁ. וְכִשְׁשׁוּפַע וְנִמְשָׁךְ לְשָׂדֶה
הַתְּפוּחִים הַקְּדוֹשִׁים, נִטַּל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׁתֵּי טְפוֹת כְּפוֹר מֵהֶם
וְנִגְלְדוּ, וְנַעֲשׂוּ שְׁתֵּי אַבְנִים יְקָרוֹת.
נָשַׁב בְּהֵן, וְהִתְפָּשְׁטוּ לְשְׁנֵי
לוּחֹת. זֶהוּ שְׁכַתוּב מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב
אֱלֹהִים הוּא, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת ל"ב)
כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים.

שְׁנֵינוּ, אֶצְבַּע אֱלֹהִים - אוֹתָהּ
אֶצְבַּע עוֹלָה לַעֲשֶׂרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא. וְכֹל אֶצְבַּע
וְאֶצְבַּע עוֹלָה לַעֲשֶׂרָה, עַד
שֶׁנַּעֲשִׂית יָד שְׁלֵמָה, שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת
י"ד) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

חֶמֶשׁ פְּלִילָן בְּחֶמֶשׁ, לְמַהְיֵי כֹלָא יְמִינָא.
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְדָאֵי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁל סַנְפִירִינוֹן הָיוּ,
(ד"ד פ"ד ע"ב) וְתָרִין אַבְנֵין הָיוּ. וְאֲבָנֵין הָיוּ סְתִימָאן.
נָשִׁיב קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְרוּחָא, וְאִתְפָּשְׁטוּ
וְאִתְגְּלִיפוּ תָרִין לוּחֵין. ר' יְהוּדָה אָמַר, כְּעֵין
סַנְפִירִינוֹן הָיוּ. (דְּהוּהָ אֲבָן טוֹבָא) מִשְׁמַע דְּכַתִּיב
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה.

אָמַר לֵיהּ, אֵי הֵכִי, סַנְפִירִינוֹן דָּא דְּהוּא אַבְנָא
טְבָא יְקִירָא מִשְׁאֵר אַבְנֵין, לָאו עוֹבְדָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינוֹן. אָמַר לֵיהּ, בְּמֵאֵי
אוּקִימָנָא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה. הֵמָּה דִּיִּיקָא.
אֵלָּא תָא חֲזִי, פְּתִיב וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים.
הִלַּחַת כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב וְהָאֲבָנִים מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הֵמָּה.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, כֹּלָא חַד הוּא, אֲבָל אֵלִין תָּרִין
לוּחֵין עַד לָא אִתְבְּרִי עֲלֵמָא הָיוּ,
וְאִסְתְּלְקוּ מִעֲרֵב שֶׁבֶת, וְעַבְד לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְעוֹבְדוֹי הָיוּ.

כִּמְהָ אִתְעַבְדוּ. תָּאנָא, מֵהוּא טְלָא עֲלָאָה,
דְּנִגִיד מַעֲתִיקָא קְדִישָׁא. וְכַד נִגִיד
וְאִתְמַשְׁךְ לַחֲקַל דְּתְפוּחֵין קְדִישִׁין, נִטַּל קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא תָרִין כְּפוּרֵי מְנִיְהוּ, וְאִתְגְּלִידוּ,
וְאִתְעַבְדוּ תָרִין אַבְנֵין יְקִירִין. נָשַׁב בְּהוּ,
וְאִתְפָּשְׁטוּ לְתָרִין לוּחֵין, הֵדָּא הוּא דְּכַתִּיב
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים
הוּא. כְּמָה דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים ט) כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע
אֱלֹהִים.

תָּאנָא, אֶצְבַּע אֱלֹהִים. הֵהוּא אֶצְבַּע סְלִיק
לַעֲשֶׂרָה. כְּמָה דְּאִתְמַר, אֶצְבַּע אֱלֹהִים
הִיא. וְכֹל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע סְלִיק לַעֲשֶׂרָה, עַד
דְּאִתְעַבֵּיד יָדָא שְׁלִימָתָא, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת י"ד) וַיֵּרָא
יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

אמר ר' יהודה, חרות על הלחת, נקיבן הוּו
אבנין, ואתחזיאו לתרין סטרין, חרות
גלוּפא דגליפין. אמר ר' אבא, מהאי סטרא
אתחזי סטרא אחרא, ואתקרי מהכא, מה
דכתיב בסטרא אחרא.

רבי אלעזר אמר, בגס הוּו כתיבין, דכל בני
נשא, הוּו אמרין וסהדין, דהא מכתב
אלהים הוא ודאי, דהא כל בני עלמא לא
יכלין למנדע לון כמה דהוּו.

דרעתייהו דאינון דאמרין, נקיבין הוּו, מי
כתיב חרות בלחת, על הלחת
כתיב. אלא הכי תאנא, חמשא קלין אינון
לימינא, וחמשא לשמאלא. ואינון דשמאלא
כלילן בימינא. ומן ימינא, אתחזון אינון
דשמאלא, והכא כלא איהו ימינא, ואתכלילן
אלין באלין, מאן דהוּו בסטרא דא, חמי
לסטרא אחרא, וקרי לון לאינון אתוון. דהא
תנינן, שמאלא אתחזר ימינא, דכתיב מימינו
אש דת למו, ובגין כן מכתב אלהים הוא
ודאי.

הא פיצד, מאן דהוּו מסטרא דא, הוּו קרי
בדא, אנכי יי' אלהיך. ומאלין אתוון הוּו
חמי, וקרי לא תרצח. הוּו קרי לא יהיה לך.
והוּו חמי וקרי, לא תנאף. והוּו קרי לא תשא
את שם יי' אלהיך לשווא. והוּו חמי וקרי לא
תגנב. וכלא מסטרא דא, וכך לכלהו, וכדין
מסטרא אחרא, וכלהו כלילן דא בדא כהאי
גוונא. הדא הוא דכתיב, (שמות לב) מכתב אלהים
הוא. מכתב אלהים הוא ודאי.

ויירד משה אל העם ויאמר אלהים. רבי יוסי
אמר, מאי אמירא דא דכתיב ויאמר
אלהים, ולא כתיב מאי קאמר. אמר רבי
יצחק, תא חזי, ארחא דעלמא הוא, פד אתי

אמר רבי יהודה, חרות על הלחת
- נקיבים היו האבנים ונראו משני
צדדים, חרות חקיקה של
חקיקות. אמר רבי אבא, מצד זה
נראה הצד האחר, ונקרא מכאן
מה שכתוב בצד האחר.

רבי אלעזר אמר, בגס היו
כתובים, שכל בני האדם היו
אומרים ומעידים שהרי מכתב
אלהים הוא ודאי, שהרי כל בני
העולם לא יכלו לדעת אותם כמו
שהיו.

לדעתם של האומרים נקובים
היו, האם כתוב חרות בלחת? על
הלחת כתוב. אלא כן שנינו,
חמשה קולות הם לימין וחמשה
לשמאל, ואותם של השמאל
כלולים בימין. ומימינו נראו
אותם שבשמאל, וכאן הכל הוא
ימין, ונכללו אלה באלה, מה
שהיה בצד זה נראה לצד האחר,
וקוראים את אותם האותיות.
שהרי שנינו, השמאל הפך להיות
ימין, שכתוב מימינו אש דת למו,
ומשום כן מכתב אלהים הוא
ודאי.

הביצד? מה שהיה בצד הנה היה
קורא בזה, אנכי ה' אלהיך.
ומהאותיות הללו היה רואה
וקורא לא תרצח. היה קורא לא
יהיה לך, והיה רואה וקורא לא
תנאף. והיה קורא לא תשא את
שם ה' אלהיך לשווא. והיה רואה
וקורא לא תגנב. והכל מצד זה.
וכך לכלם, ואז מצד האחר, וכלם
כלולים זה בזה כגון זה. זהו
שכתוב (שם לב) מכתב אלהים הוא.
מכתב אלהים הוא ודאי.

ויירד משה אל העם ויאמר אלהים.
רבי יוסי אמר, מהי האמירה הזו
שכתוב ויאמר אלהים, ולא כתוב
מה אמר? אמר רבי יצחק, בא
וראה, דרך העולם הוא, פשפא
שמחה לאדם או פשפא צער -

כְּשֶׁעָדִין לֹא יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ, לֹא יִכּוֹל לְסַבֵּל, שֶׁהָרִי לְבוֹ פוֹרַח לְשָׁעָה. וּכְשִׁיּוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ, עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ וְיִכּוֹל לְסַבֵּל. כָּל שָׁפָן כָּאֵן, (וְכֵאן אֵינּוּ קָרָה) שֶׁהָרִי מֵשֶׂה אָמַר לָהֶם כָּל מָה שֶׁהִיָּה אַחַר כָּף וְחִזָּק לָבָם בְּדָבָרִים, וְלֹא יִכְלוּ לְסַבֵּל. כָּל שָׁפָן אִם לֹא הָיָה אוֹמֵר לָהֶם דָּבָר. וּמֵשׁוּם כָּף וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בְּתַחֲלָה, וְחִזָּק לָבָם, וְאַחַר כָּף וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם.

וְעַם כָּל זֶה לֹא יִכְלוּ לְסַבֵּל, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, פָּרְחָה נִשְׁמַתָּם, וְעֵלְתָה נִשְׁמַתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַד כִּסּוּדוֹ לְהַדְּבִיק שֵׁם.

אָמְרָה תוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי לְחִנָּם הֵייתִי מְאֻלָּפִים שָׁנִים טָרָם שְׁנֹבְרָא הָעוֹלָם! לְחִנָּם כְּתוּב בְּהַ (ויקרא יז) וַאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם, (שמות ל) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לְאָמֹר, (ויקרא כה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים! אֵיפֹה הֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַחֲזִירָה הַתּוֹרָה אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִקּוּמוֹ. הַתּוֹרָה חֲזָקָה וְאַחֲזָה בְּנִשְׁמוֹתֵיהֶם לְהַחֲזִיר אוֹתָן לְיִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. שְׁנִינּוּ, כְּתוּב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמִלְכָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מלכים-א י) שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לְכִסֵּא. רַבִּי אַבָּא אָמַר, שֶׁהַלְּבָנָה עֲמָדָה בְּשִׁלְמוֹת, שְׁשִׁינּוּ שְׁבִימֵי שְׁלֹמֹה עֲמָדָה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹת.

אֵימְתִי בְּשִׁלְמוֹת? (שְׁנִינּוּ, כְּתוּב וַתִּרְבַּח חֲכַמַת שְׁלֹמֹה וְגו'). מֵהוּ וַתִּרְבַּח? אָמַר רַבִּי אַבָּא, שְׁעֲמָדָה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ. מֵהוּ בְּשִׁלְמוֹתָהּ?

חֲדוּוֹתָא לְבַר נֶשׁ, אוּ פַד אֲתֵי צַעֲרָא, עַד לֹא יוֹדֵעַ מִנֵּיהּ לֹא יִכִּיל לְמַסְבֵּל, דְּהָא לְבָא אֲתַפְרַח לְשַׁעְתָּא. וְכַד יוֹדֵעַ מִנֵּיהּ, קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, וְיִכִּיל לְמַסְבֵּל. כָּל שָׁפָן הָכָא, (נ"א וְהָכָא לֹאוּ הָכִי) דְּהָא מֵשֶׂה אָמַר לוֹן כָּל מָה דְּהוּה לְבַתָּר, וְאַתְקִיף לְבִיּוּהוּ בְּמַלִּין, וְלֹא יִכִּילוּ לְמַסְבֵּל. כָּל שָׁפָן אִי לֹא אָמַר לוֹן מִיָּדִי. וּבְגִין כָּף וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בְּקִדְמִיתָא, וְאַתְתַּקֵּף לְבִיּוּהוּ. וְלְבַתָּר וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם.

וְעַם כָּל דָּא, לֹא יִכִּילוּ לְמַסְבֵּל, דְּהָא תְּנִינָן, אָמַר ר' יְהוּדָה אָמַר ר' חֲזִיָּא אָמַר ר' יוֹסִי, פַּד שְׁמַעוּ מְלָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פְּרַחַת נִשְׁמַתֵּיהוּ, וְסִלְקָא נִשְׁמַתֵּיהוּ דִּישְׂרָאֵל, עַד פְּרָסִי יִקְרָא דִּילֵיהּ, לְאַתְדַּבְּקָא תַּמָּן.

אָמְרָה אוֹרֵייתָא קָמִיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי לְמַגְנָא הוֹינָא מִתְרִי אֲלֵפֵי שְׁנִין,

עַד לֹא אֲתַבְרִי עֲלֵמָא, לְמַגְנָא כְּתִיב בְּהַ, (ויקרא יז) וַאִישׁ (דף פ"ה ע"א) אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם (ויקרא כד) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לְאָמֹר. (ויקרא כה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. אֵן אֵינּוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּהַ שְׁעָתָא, אֶהְדַּרְת אוֹרֵייתָא נִשְׁמַתֵּיהוּ דִּישְׂרָאֵל, כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ. אוֹרֵייתָא אֲתַקִּיפַת, וְאַחֲדַת בְּהוּ בְּנִשְׁמַתֵּיהוּ, לְאַהֲדָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יט) תּוֹרַת יי' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ.

הָאנָא, כְּתִיב (דבורי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יי' לְמִלְכָּה, כְּמָה דְכְּתִיב, (מלכים א י) שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לְכִסֵּא. ר' אַבָּא אָמַר, דְּקִיָּמָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא. דְּתַנִּין, בְּיוֹמוֹי דְשְׁלֹמֹה, קִיָּמָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא.

אֵימְתִי בְּאַשְׁלָמוֹתָא. (נ"א תַּנָּאן כְּתִיב וַתִּרְבַּח חֲכַמַת שְׁלֹמֹה וְגו')

מֵאִי וַתִּרְבַּח, אָמַר ר' אַבָּא דְּקִיָּמָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא מֵאִי בְּאַשְׁלָמוֹתָא? דְּקִיָּמָא בְּחַמְשָׁה עָשָׂר,

כָּמָה דְתַנִּינָן, אַבְרָהָם. יִצְחָק. יַעֲקֹב. יְהוּדָה.
פָּרֶץ. חֲצֹרֹן. רֵם. עֲמִינָדָב. נַחֲשׁוֹן. שְׁלֹמוֹן.
בועז. עובד. ישי. דוד. שלמה. פד אַתָּא
שְׁלֹמֹה, קִיִּימָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא. הָדָא הוּא
דְכֹתִיב, וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל פְּסֵא יְיָ לְמַלְכָּךְ. וְכֹתִיב
שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לַפֶּסֶא. כִּלְא כְגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָא.

בְּיוֹמוֹי דְצִדְקָיָה, קִיִּימָא סִיְהָרָא בְּפִגְמֵימוֹתָא,
וְאַתְפָּגִים. כָּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה יג)
וַיֵּרַח לֹא יִגִּיֵּה אֹרֹו. דְתַנִּינָן, בְּיוֹמוֹי דְצִדְקָיָה,
אַתְפָּגִים סִיְהָרָא, וְאַתְחַשְׁכוּ אֲנַפִּיֵהוּ דִישְׂרָאֵל.
פּוֹק וְחָשִׁיב, רַחֲבַעַם. אָבִיָה. אָסָא. יְהוֹשֻׁפֵט.
יְהוֹרָם. אַחֲזִיָהוּ. יוֹאָשׁ. אֲמַצְיָהוּ. עֹזִיָהוּ.
יֹתָם. אַחֲזִי. יַחֲזַקְיָהוּ. מְנַשֶּׁה. אֲמוֹן. יֵאֲשִׁיָהוּ.
צִדְקָיָהוּ. וְכַד אַתָּא צִדְקָיָהוּ אַתְפָּגִים סִיְהָרָא
וְקִיִּימָא עַל פְּגִימוֹתָא. דְכֹתִיב, (ירמיה נב) וְאַתְּ עֵינִי
צִדְקָיָה עֹנֵר. בֵּיה זְמַנָּא (איכה ב) הַשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם
אֶרֶץ. הָאִי אֶרֶץ אַתְעַבְרָא מִקְמֵי שָׁמַיִם,
וְאַתְרַחֲקַת מְנִיָה, וְאַתְחַשְׁכָּא הָאִי אֶרֶץ. (בלומר
דְקִיִּימָא סִיְהָרָא בְּפִגְמֵימוֹתָא).

הָאֲנָא, בְּשַׁעְתָּא דְקִיִּימוֹי יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא
דְסִינֵי שְׂאֲרֵי סִיְהָרָא לְאַנְהָרָא, דְכֹתִיב,
(שמואל ב כב) וַיִּט שָׁמַיִם וַיֵּרֵד. מָהוּ וַיֵּרֵד. דְקָרִיב
שְׁמָשׂא לְגַבֵּי סִיְהָרָא, וְשָׂרֵי לְאַנְהָרָא סִיְהָרָא.
דְכֹתִיב, (במדבר ב) דָּגַל מַחֲנֵה יְהוּדָה מִזְרָחָה.

בְּטוֹרָא דְסִינֵי, אַתְמַנָּא יְהוּדָה, רוֹפִינְס
בְּמַלְכוּתָא, דְכֹתִיב, (הושע יב) וַיְהוּדָה
עוֹד רַד עַם אֵל וְעַם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. (נ"א רבי יצחק
אמר מהכא ויהודה עד רד עם אל הוי שולטנא בשעתא דהאי אל שליט
מלכותיה על טורא דסיני בהאי שעתא שליט מלכותא דיהודה) מָהוּ
וְעַם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. פַּד אָמַר קְדָשׂא כְרִיף הוּא
לְיִשְׂרָאֵל, וְאַתָּם תְּהִיּוּ לִי מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים וְגוֹי
קְדוֹשׁ, נֶאֱמָן הָוָה יְהוּדָה לְקַבְּלָא מַלְכוּתָא,
וְשְׂאֲרֵי סִיְהָרָא לְאַנְהָרָא.

שְׁעֻמְדָה בְּחַמְשָׁה עָשָׂר, כְּמוֹ
שְׁשִׁינּוֹ, אַבְרָהָם. יִצְחָק. יַעֲקֹב.
יְהוּדָה. פָּרֶץ. חֲצֹרֹן. רֵם. עֲמִינָדָב.
נַחֲשׁוֹן. שְׁלֹמוֹן. בְּעוֹז. עוֹבֵד. יִשִׁי.
דָּוִד. שְׁלֹמֹה. כְּשִׁבָא שְׁלֹמֹה עֲמֵדָה
הַלְבְּנָה בְּשִׁלְמוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל פְּסֵא ה' לְמַלְכָּךְ.
וְכַתוֹב שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לַפֶּסֶא. הַכֵּל
כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה.

בְּיָמֵי צִדְקָיָה עֲמֵדָה הַלְבְּנָה בְּפִגְמֵם
וּנְפִגְמָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה יג)
וַיֵּרַח לֹא יִגִּיֵּה אֹרֹו. שְׁשִׁינּוֹ, בְּיָמֵי
צִדְקָיָה נְפִגְמָה הַלְבְּנָה וְחַשְׁכוּ
פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.
צֵא וְחָשִׁב, רַחֲבַעַם. אָבִיָה. אָסָא.
יְהוֹשֻׁפֵט. יְהוֹרָם. אַחֲזִיָהוּ. יוֹאָשׁ.
אֲמַצְיָהוּ. עֹזִיָהוּ. יֹתָם. אַחֲזִי.
יַחֲזַקְיָהוּ. מְנַשֶּׁה. אֲמוֹן. יֵאֲשִׁיָהוּ.
צִדְקָיָהוּ. וְכִשְׁבָא צִדְקָיָהוּ, נְפִגְמָה
הַלְבְּנָה וְעֲמֵדָה עַל פְּגִם, שְׁפָתוֹב
(ירמיה נב) וְאַתְּ עֵינִי צִדְקָיָה עֹנֵר.
בְּאוֹתוֹ זְמַן (איכה ב) הַשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם
אֶרֶץ. אֶרֶץ זֹו הַעֲבָרָה מִלְּפָנֵי
שָׁמַיִם וְהִתְרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, וְנַחֲשָׁכָה
הָאֶרֶץ הַזֹּו. (בלומר, שְׁעֻמְדָה הַלְבְּנָה
בְּפִגְמֵימוֹתָה).

שְׁנִינּוֹ, בְּשַׁעְתָּא שְׁעֻמְדוֹי יִשְׂרָאֵל עַל
הַר סִינֵי, הִתְחִילָה הַלְבְּנָה לְהָאִיר,
שְׁפָתוֹב (שמואל-ב כב) וַיִּט שָׁמַיִם
וַיֵּרֵד. מָה זֶה וַיֵּרֵד? שְׁקָרֵב הַשָּׁמַשׁ
לְלִבְנָה, וְהִתְחִילָה לְהָאִיר הַלְבְּנָה,
שְׁפָתוֹב (במדבר ב) דָּגַל מַחֲנֵה יְהוּדָה
מִזְרָחָה.

בְּהַר סִינֵי הִתְמַנָּה יְהוּדָה כְּשִׁלִּיט
בְּמַלְכוּת, שְׁפָתוֹב (הושע יב) וַיְהוּדָה
עַד רַד עַם אֵל וְעַם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן.
(רבי יצחק אמר מכאן, ויהודה עד רד עם אל
השלטון היתה בשעה שהאל הנה שולטת מלכותו
על הר סיני, באותה שעה מלכותו של יהודה)
מָה זֶה וְעַם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן?
כְּשִׁאמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל וְאַתָּם תְּהִיּוּ לִי מִמְּלַכְתַּת
כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ, נֶאֱמָן הָיָה
יְהוּדָה לְקַבְּלָא מַלְכוּת, וְהִתְחִילָה
הַלְבְּנָה לְהָאִיר.

אָנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ וְגו' רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (משלי א) שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מִי זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל? זֶה בֵּינָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב לְהִבִּין אִמְרֵי בֵּינָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מוֹסֵר אָבִיךָ - זֶה הֵיא חֻקְמָה. וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ - זֶה הֵיא בֵּינָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זֶה וְזֶה דְּבָר אֶחָד הַתְּפָרְשׁוּ. שְׁשֵׁנִינּוּ, תּוֹרָה יִצְאָה מִחֻקְמָה שֶׁל מַעֲלָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִבֵּינָה יִצְאָה, שִׁכְתוּב לְהִבִּין אִמְרֵי בֵּינָה, וְכָתוּב וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תּוֹרָה נִכְלָלָה מִחֻקְמָה וּבֵינָה, שִׁכְתוּב שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל הֵיא נִכְלָלָת. שְׁפִינּוֹן שֶׁנִּכְלָלָת בְּשֵׁנֵי אֱלֹהִים הֵיא נִכְלָלָת בְּכָל - בְּחֻסָּד, בְּדִין וּבְרַחֲמִים. בְּכָלֶם הַשְּׁלֻמוֹת שֶׁהַדְּבָר צָרִיף. אִם הַמְלִיךְ וְהַגְבִּירָה מִסְפִּימִים - הַכֹּל מִסְפִּימִים. בְּמָקוֹם שֶׁאֵלֶּה נִמְצְאִים - כָּלֶם נִמְצְאִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אָנְכִי - זֶה הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (בראשית מו) אָנְכִי אָרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה. ה' אֱלֹהֶיךָ. (הַכֹּל עוֹלָה לַמַּעֲלָה לְהִיטֵי הַכֹּל אֶחָד) (זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שִׁכְתוּב וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ) רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אָנְכִי - זֶה הַשְּׁכִינָה, וּמִסְפִּיק הַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אָנְכִי עָשׂוּ בְּכוֹרֶךָ. ה' אֱלֹהֶיךָ - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (דברים ד) מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָךְ אֶת קוֹל. וְכָתוּב אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. מִן הַשָּׁמַיִם (מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ, זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא).

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֲשֶׁר - מָקוֹם שֶׁהַכֹּל מְאֻשְׁרִים אוֹתוֹ. הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - זֶה יוֹבֵל, כְּמוֹ שְׁשֵׁנִינּוּ, מִצַּד הַיּוֹבֵל

אָנְכִי יְי' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ וְגו' (שמות כ) ר' אֶלְעָזָר פֶּתַח, (משלי א) שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ: דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מֵאֵן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דָּא בֵּינָה. כְּמָה דְכָתִיב, (משלי א) לְהִבִּין אִמְרֵי בֵּינָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מוֹסֵר אָבִיךָ: דָּא הֵיא חֻקְמָה. וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ: דָּא הֵיא בֵּינָה. ר' יִצְחָק אָמַר, הָא וְהָא, חַד מְלָה אֶתְפָּרְשׁוּ. דְתַנִּינָן, אוֹרִייתָא מִחֻקְמָה דְלַעֲיִלָּא נִפְקַת. ר' יוֹסִי אָמַר, מִבֵּינָה נִפְקַת, דְכָתִיב לְהִבִּין אִמְרֵי בֵּינָה, וְכָתִיב וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ.

אָמַר ר' יְהוּדָה, אוֹרִייתָא מִחֻקְמָה וּבֵינָה אֶתְפָּלִילָת, דְכָתִיב, שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. ר' אַבָּא אָמַר, בְּכָלֶא אֶתְפָּלִילָת, דְכִינּוֹן דְבָאֲלִין תְּרִין אֶתְפָּלִילָת, אֶתְפָּלִילָת בְּכָלֶא. בְּחֻסָּד, בְּדִינָא בְרַחֲמִי. בְּכָלֶהוּ שְׁלִימוֹתָא דְאַצְטְרִיךְ מְלָה. אִי מְלָכָא וּמִטְרוּנִיתָא מִסְתַּפְּכִין, כְּלָא מִסְתַּפְּכִין. בְּאַתָּר דְאֲלִין מִשְׁתַּפְּכִין, כְּלָא מִשְׁתַּפְּכִין.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אָנְכִי: דָּא שְׁכִינָתָא. כְּמָה דְכָתִיב, (בראשית מו) אָנְכִי אָרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה. יְי' אֱלֹהֶיךָ: (ג"א כְּלָא סְלִיק לַעֲיִלָּא, לְמַהוּ כְּלָא חַד) (דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְכָתִיב וְאֵל תַּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ) ר' יִצְחָק אָמַר, אָנְכִי: דָּא שְׁכִינָתָא. וּפְסָקָא טַעֲמָא. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (בראשית כז) אָנְכִי עָשׂוּ בְכוֹרֶךָ. יְי' אֱלֹהֶיךָ: דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. כְּמָה דְכָתִיב, (דברים ד) מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָךְ אֶת קוֹל. וְכָתִיב אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. מִן הַשָּׁמַיִם (מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא).

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֲשֶׁר: אֶתְרָא דְכָלֶא מְאֻשְׁרִין לִיָּה. (דף פ"ה ע"ב) הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: דָּא יוֹבֵלָא. כְּמָה דְתַנִּינָן,

יצאו ישראל ממצרים, ומשום כך
חמשים פעמים נזכרה יציאת
מצרים בתורה. חמשים ימים
לקבלת התורה. חמשים ימים
לחרות העבדים.

מבית עבדים - כמו שכתוב (שמות
יב) הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.
ושנינו, הפתרים התחתונים הללו
שהמצרים בטחו בהם. כמו שיש
בית למעלה - יש בית למטה. בית
קדוש שלמעלה, שכתוב (משלי כד)
בְּחֻמָּה יִבְנֶה בַּיִת - בַּיִת תַּחְתּוֹן
לְמִטָּה שְׂאִינוּ קְדוֹשׁ, כְּמוֹ שְׂכַתוּב
מבית עבדים.

שנינו, בשעה שנאמר אנכי, כל
אותן מצוות התורה שנאחזו
במלך הקדוש העליון בצד (טו),
כלם היו פלולות בדבר הזה.

כמו ששנינו, כל מצוות התורה
אחוזות בגוף המלך, (במלך הקדוש
העליון) מהן בראש המלך, ומהן
בגוף, ומהן בידי המלך, ומהן
ברגליו, ואין מי שיוצא מגוף
המלך החוצה. ולכן מי שפשע
במצוה אחת של התורה, כמי
שפשע בגוף המלך, כמו שכתוב
(ישעיה טו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפְּגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי, בִּי מִמֶּשׁ.
אוי לרשעים שעוברים על מצוות
התורה ולא יודעים מה הם
עושים.

שאמר רבי שמעון, אותו מקום
שהוא חטא אליו, אותו מקום
ממש מגלה חטאו. (ואמר רבי שמעון,
הקדוש ברוך הוא ממש מגלה חטאו) חטא
בקדוש-ברוך-הוא - הקדוש
ברוך הוא מגלה חטאו, שכתוב
(איוב כ) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ
מִתְקוֹמְמָה לוֹ. יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ -
זה הקדוש ברוך הוא. וארץ
מתקוממה לו - זה הקדוש ברוך
הוא (וּבְנֵי כְּנָעַן יִשְׂרָאֵל).

מסטרא דיובלא נפקו ישראל ממצרים. ובגין
כך, חמשים זמנין אדפר יציאת מצרים
באורייתא. חמשים יומין לקבלא אורייתא.
חמשים שנין לחירו דעבדין.

מבית עבדים: פמה דכתיב, (שמות יב) הִפָּה כָּל
בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. ותנינן אלין פתרין
תתאין, דאתרחיצו בהו מצראי. פמה דאית
ביתא לעילא, אית ביתא לתתא. ביתא קדישא
לעילא, דכתיב, (משלי כד) בְּחֻמָּה יִבְנֶה בַּיִת.
ביתא תתאה לתתא, דלא קדישא, פמה דכתיב
מבית עבדים.

האנא, בשעתא דאתמר אנכי, כל אינון פקודי
אורייתא, דמתאחדן במלפא קדישא
עלאה, בסטרא (ס"א דא) פלהו הוה כלילן בהאי
מלה.

במה דתנינן, כל פקודי אורייתא, מתאחדן
בגופא דמלפא. (ד"א במלפא קדישא עלאה) מנהון
ברישא דמלפא, ומנהון בגופא, ומנהון בידי
מלפא, ומנהון ברגליו, ולית מאן דנפיק מן
גופא דמלפא לבר. ובגין כך, מאן דפשע בחד
פקודי אורייתא, כמאן דפשע בגופא דמלפא,
פמה דכתיב, (ישעיה טו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפְּגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. בִּי מִמֶּשׁ. ווי לחייביא,
דעברין על פתגמי אורייתא, ולא ידעין מאי
קא עבדין.

דאמר ר' שמעון, ההוא אתר דאיהו חב
לגביה, ההוא אתר ממש גלי חוביה.
(ואמר ר' שמעון קרשא בריה הוא ממש גלי חוביה) חב בקודשא
בריה הוא, קדשא בריה הוא גלי חוביה,
דכתיב, (איוב כ) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ
מִתְקוֹמְמָה לוֹ. יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ: דא קדשא
בריה הוא. וארץ מתקוממה לו: דא קדשא
בריה הוא (ב"א דא כנעת ישראל).

שנינו, שמים מגלים חטאו של אדם, ובשעה שהוא מגלה חטאו, ארץ עושה דין האדם, שפתוב וארץ מתקוממה לו, לעשות בו דין. אמר רבי יוסי, שנינו משמו של רבי שמעון, בשעה שנתנה תורה, האם והבנים נמצאו בשלמות, שפתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה.

אנכי ה' אלהיך. אנכי, כמו ששנינו, בת היתה לו לאברהם אבינו. היא שכנה, וזו בת. ה' אלהיך, שפתוב בני בכרי ישראל. וכתוב (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. הנה בן.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שפתוב (ויקרא כח) יובל הוא קדש תהיה לכם. וכתוב אם הבנים שמחה. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור. הרי אם ובנים. יושבת האם, יושבים הבנים. (והעולמות) כלם בשמחה בשלמות, ועל זה פתוב אם הבנים שמחה. נעברה האם - כלם נעברים ממקומם. וכתוב (דברים כב) לא תקח האם על הבנים. ושנינו, לא יעשה אדם חטאים למטה, כדי שתעבר האם מעל הבנים.

אמר רבי יצחק, הכל הקדוש ברוך הוא. הכל הוא. הכל אחד. והדברים הללו התגלו לקוצרי השנה. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

שנינו, אמר רבי אלעזר, פתוב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכתוב (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. במה בארנו פסוקים אלו, הרי שנינו ששניהם נבראו כאחד? מלמד שנטה הקדוש ברוך הוא קו ימינו וברא השמים, ונטה קו

את הארץ. בקדמיתא

תנאי, שמים גליין חוביה דבר נש. ובשעתא דאיהו גליא חוביה, ארץ עביד דינא דבר נש, דכתיב וארץ מתקוממה לו, למעבד דינא ביה. אמר ר' יוסי, תנינן משמיה דר' שמעון, בשעתא דאתיהבת אורייתא, אימא ובנין בשלימותא אשתכחו, דכתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה.

אנכי יי' אלהיך. אנכי, כמה דתנינן, בת היתה לו לאברהם אבינו, היא שכנתא. ודא בת. יי' אלהיך, דכתיב (שמות ד) בני בכורי ישראל. וכתוב (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה, הא בן.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דכתיב, (ויקרא כח) יובל היא קדש תהיה לכם, וכתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור, הא אימא ובנין. יתבא אימא יתבין בנין. (ועלמין) פלהו פחדוה בשלימותא. ועל דא כתיב, אם הבנים שמחה. מתעברא אימא, פלהו מתעברן בדוכתייהו. וכתוב, (דברים כב) לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יעביד בר נש חובי לתתא, בגין דאתעבר אימא מעל בנין. אמר ר' יצחק, פלא קדשא בריך הוא. פלא הוא. פלא חד. ומלין אלין, למחצדי חקלא אתגליין. זפאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

האני אמר ר' אלעזר, פתיב, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. וכתוב, (בראשית ב) ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים. במאי אוקימנא הני קראי, הא תנינן, דתרווייהו כחדא אתבריאוו. מלמד, שנטה הקדוש ברוך הוא קו ימינו וברא השמים, ונטה קו שמאלו, וברא

את השמים ואת הארץ, ולבתר ארץ ושמים.
הַנֵּן, כְּתִיב, (הושע ב) בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם יי' אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ.

אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם, שְׁמַיִם מִמֶּשׁ. דְּכַתִּיב, (ישעיה 10) הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי. וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. הָאָרֶץ מִמֶּשׁ, דְּכַתִּיב וְהָאָרֶץ הַדּוֹם רִגְלֵי. שְׁמַיִם, שְׁמַיִם עֲלֵאִין. וְאָרֶץ, אָרֶץ עֲלֵאָה. דְּתַנָּא, כַּד אֲתַקֵּן שְׁמַיִם דָּא בְּתִיקוֹנוֹי, (מתקן) לְקַבְּלֵיהּ דְּהַאי אָרֶץ, וְתִיאוּבְתִיהּ לְקַבְּלָהּ, בְּחַד דְּרִגְא דְּאִקְרִי צְדִיק. כְּמָה דְּכַתִּיב, (משלי י) וְצְדִיק יִסּוּד עוֹלָם, וְאֲתַדְּבַק בְּהַאי אָרֶץ.

וּמְרִישָׁא דְּמִלְכָּא, עַד הַהוּא אֲתֵר דְּשְׂאָרֵי הַאי צְדִיק, אֲתֵי חַד נְהָרָא (דף פ"ו ע"א)

קְדִישָׁא, מִשְׁחָא דְּרִבּוּת, וְאַטִּיל כְּסִיגֵיאוֹת תִּיאוּבְתָא, בְּהַאי אָרֶץ קְדִישָׁא, וְנֻטַל כְּלָא הַאי אָרֶץ. וּלְבַתֵּר, מְהַאי אָרֶץ אֲתַנּוּן כְּלָא, עֵילְאֵי וְתַתָּאֵי. כְּדַכּוּרָא דָּא, כַּד תִּיאוּבְתִיהּ לְאֲתַדְּבַקָּא בְּנוֹקְבָא, דְּאַפִּיק זֶרְעָא דְּרִבּוּת, מְרִישָׁא דְּמוֹחָא, בְּהַהוּא אָמָה, וְאַטִּיל בְּנוֹקְבָא, וּמְנִיָּה מִתְעַבְרָא נּוֹקְבָא, אֲשַׁתְּכַח, דְּכֻלְהוּ שְׁיִיפִין דְּגוּפָא, כְּלָהוּ מִתְדַבְּקֵן בְּנוֹקְבָא, וְנוֹקְבָא אֲחִידָא כְּלָא. כְּדוּגְמָא דָּא תְּנִינָן, כָּל דְּאֲשָׁלִים לְעֶשְׂרָה קְדָמָאֵי דְּבֵי כְּנִישָׁתָא, נּוֹטַל אָגַר כְּלָהוּ. ר' יוסי אומר, לְקַבְּלֵי דְּכֻלְהוּ.

רבי יצחק אומר, כְּתִיב (שמואל ב כב) וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרְד, וְכַתִּיב וַיִּרְד וַיֵּט לְעֵינַי כָּל הָעָם עַל הַר סִינַי, (ד"א לא גרסינן תנא) וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרְד, לְאֶן נִחַת. אֵי תִימָא דְּנִחַת לְסִינַי, עַל הַר סִינַי כְּתִיב וְלֹא כְּתִיב בְּהַר סִינַי.

אַלְּא, וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרְד, לְאֶן נִחַת. אָמַר ר' יוֹסִי, (אמר רבי יהודה אמר רבי חייא) נְחִית בְּדַרְגוּי, מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, וּמְכַתְרָא לְכַתְרָא, עַד דְּאֲתַדְּבַק

חייא, יִרְד בְּדַרְגוּתֵי מְדַרְגָּה לְדַרְגָּה וּמְכַתְרָא לְכַתְרָא עַד שְׁנַדְּבַק בְּאָרֶץ הַזֹּה, וְאֵז הַאִירָה הַלְּבָנָה וְעַמְדָה

שְׁמָאלוּ וּכְרָא אֶת הָאָרֶץ. בְּתַחֲלָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְאַחַר כִּף אָרֶץ וְשָׁמַיִם.

שְׁנִינּוּ, כְּתוּב (הושע ב) בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם ה' אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם - שְׁמַיִם מִמֶּשׁ, שְׁכַתוּב (ישעיה 10) הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי. וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ - הָאָרֶץ מִמֶּשׁ, שְׁכַתוּב וְהָאָרֶץ הַדּוֹם רִגְלֵי. שְׁמַיִם - שְׁמַיִם הָעֲלִיּוֹנִים. וְאָרֶץ - הָאָרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה. שְׁשִׁינּוּ, כְּשֶׁהִתְתַּקֵּן שְׁמַיִם זֶה בְּתַקּוּנֵי, (התתקן) כְּנִגְד אָרֶץ זו, וְתִשׁוּקְתוּ כְּנִגְדָּה בְּדַרְגָּה אַחַת שְׁנִקְרָאֵת צְדִיק, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (משלי י) וְצְדִיק יִסּוּד עוֹלָם, וְנִדְּבַק בְּאָרֶץ הַזֹּה.

וּמְרִישָׁא דְּמִלְכָּךְ עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁשׁוּרָה הַצְּדִיק הַזֶּה, כַּאֲנֵה אֶחָד קְדוֹשׁ, שְׁמֵן מִשְׁחָה, וּמִטִּיל בְּרַב תְּשׁוּקָה בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה הַזֹּה, וְהָאָרֶץ הַזֹּה נּוֹטַלְתָּ הַכֹּל, וְאַחַר כִּף מְהָאָרֶץ הַזֹּה הַכֹּל נְזוּנִים, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, כְּמוֹ הַזְּכָר הַזֶּה כְּשֶׁתְּשׁוּקְתוֹ לְהִדְּבַק בְּנִקְבָּה, שְׁמוּצִיא זֶרַע שֶׁל רְבִיָּה מְרִישָׁא הַמַּחַ בְּאוֹתָהּ אָמָה וּמִטִּיל בְּנִקְבָּה וּמְמַנּוּ הַנִּקְבָּה מִתְעַבְרָת. נִמְצָא שְׁכָל אֵיבָרֵי הַגּוּף כֻּלָּם נִדְּבָקִים בְּנִקְבָּה, וְהַנִּקְבָּה אוֹחֶזֶת הַכֹּל. כְּדַגְמָה זֹה שְׁנִינּוּ, כָּל הַמְשָׁלִים לְעֶשְׂרָה רֵאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת, נּוֹטַל שְׁכָר כֻּלָּם. רְבִי יוֹסִי אָמַר, כְּנִגְד כֻּלָּם.

רבי יצחק אומר, כְּתוּב (שמואל ב-כב) וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרְד, וְכַתוּב יִרְד ה' לְעֵינַי כָּל הָעָם עַל הַר סִינַי. (לא גרסינן תנא) וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרְד, לְאֶן יִרְד? אִם תֹּאמַר שְׁיִרְד לְסִינַי, הֲרֵי כְּתוּב עַל הַר סִינַי, וְלֹא כְּתוּב בְּהַר סִינַי?

אַלְּא וַיֵּט שְׁמַיִם וַיִּרְד, לְאֶן יִרְד? אָמַר רְבִי יוֹסִי (אמר רבי יהודה אמר רבי חייא) נְחִית בְּדַרְגוּתֵי מְדַרְגָּה לְדַרְגָּה וּמְכַתְרָא לְכַתְרָא עַד שְׁנַדְּבַק בְּאָרֶץ הַזֹּה, וְאֵז הַאִירָה הַלְּבָנָה וְעַמְדָה

בשלמות. זהו שכתוב ויט שמים וירד, לארץ הזו. ואז פתוב על הר סיני. מה עמד על הר סיני? הנה אומר זו שכינה.

רבי אבא אמר מכאן, (שמות יט) מפני אשר ירד עליו ה' באש. וכתוב (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. וכתוב (בראשית יט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. וה' המטיר - זוהי ארץ. מאיזה מקום נטל את זה? סוף הפסוק מוכיח, שכתוב מאת ה' מן השמים, מן השמים ממש. רבי חייא אמר מכאן, וידבר אלהים את כל, כל - הפלל של הכל, שהרי בזה תלוי הכל.

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. רבי יצחק אמר, אלהים אחרים - להוציא שכינה. על פני - להוציא פני המלך שבהם נראה המלך הקדוש, והם שמו, והוא הם. הוא שמו, שכתוב (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי. הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

שנה רבי שמעון, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא קרא להם אדם, שכתוב (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, (ויקרא א) אדם פי יקריב מכם. מה הטעם קרא להם אדם? משום שכתוב (דברים ד) ואתם הדיבקים בה' אלהיכם. אתם ולא לשאר עמים. ומשום כף אדם אתם. אתם קרויים אדם, ואין עובדי כוכבים ומזלות קרויים אדם.

ששנינו, אמר רבי שמעון, פיון שאדם מישראל נמול, נכנס לברית שגור הקדוש ברוך הוא עם אברהם, שכתוב (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל. וכתוב (מכה

בהאי ארץ, וכדין אתנהר סיהרא, וקיימא באשלמותא. הדיא הוא דכתיב ויט שמים וירד, להאי ארץ. וכדין פתיב, על הר סיני. מה קיימא על הר סיני, הוי אימא דא שכינתא.

רבי אבא אמר מהכא, (שמות יט) מפני אשר ירד עליו יי' באש. וכתוב (דברים ד) כי יי' אלהיך אש אוכלה הוא. וכתוב, (בראשית יט) ויי' המטיר על סדם ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ויי' המטיר דא הוא ארץ מאן אתר נטיל האי, סופיה דקרא מוכח, דכתיב מאת יי' מן השמים, מן השמים ממש. רבי חייא אמר מהכא, וידבר אלהים את כל, כל, פללא דכלא, דהא כהאי תלוא פלא.

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. (שמות כ) רבי יצחק אמר, אלהים אחרים, לאפקא שכינתא. על פני, לאפקא אפי מלכא. דבהו אתחזי מלכא קדישא, ואינון שמייה. והוא אינון. הוא שמייה, דכתיב, (ישעיה מב) אני יי' הוא שמי. הוא ושמייה חד הוא בריך שמייה לעלם ולעלמי עלמיא.

האני רבי שמעון, זפאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא קרא לון אדם, דכתיב, (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, (ויקרא א) אדם פי יקריב מכם. מאי טעמא קרא לון אדם. משום דכתיב, (דברים ד) ואתם הדיבקים ביי' אלהיכם. אתם ולא שאר עמין. ובגין כף אדם אתם, אתם קרויין אדם, ואין עובדי כוכבים ומזלות קרויין אדם.

דתנא, אמר ר' שמעון, פיון דבר נש ישראל אתגזר, עאל בברית דגזר קדשא בריך הוא באברהם, דכתיב (בראשית כד) ויי' ברוך את

אברהם בכל. וכתוב (מכה ז) חסד לאברהם. ושאר ל' מייעאל בהאי אתר. (ג"א

אדם) כִּי־נִתְּנָה לְקַיֵּמָא פְּקוּדֵי אֲוִרֵי־יָתָא, עָאֵל בֵּיה בְּהַאי אָדָם, (נ"א אֶתֶר) וְאֵתְדַבֵּק בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, וְכַדִּין אֶקְרִי אָדָם.

וְזִרְעָא דִּישְׂרָאֵל אֶקְרוּן אָדָם. תָּא חֲזִי, כְּתִיב בֵּיה בִּישְׁמַעְעָל, (בראשית טו) וְהוּא יְהִיָּה פְּרָא אָדָם. פְּרָא אָדָם, וְלֹא אָדָם. פְּרָא אָדָם, מְשׁוּם דְּאֵתְגַזֵּר. וְשִׁירוּתָא דְּאָדָם הָוָה בֵּיה, דְּכְתִיב, (בראשית יז) וַיִּשְׁמַעְעָל בְּנוֹ בֶן־שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהַמּוֹלוֹ אֶת בְּשַׁר עֶרְלָתוֹ, כִּי־נִתְּנָה עָאֵל בְּהַאי שִׁירוּתָא, דְּאֶקְרִי כָּל. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית טו) וְהוּא יְהִיָּה פְּרָא אָדָם, וְלֹא אָדָם. יָדוּ בְּכַל, יָדוּ בְּכַל וְדָאֵי, וְלֹא יִתִּיר, מְשׁוּם דְּלֹא קָבִיל פְּקוּדֵי אֲוִרֵי־יָתָא. שִׁירוּתָא הָוָה בֵּיה, בְּגִין דְּאֵתְגַזֵּר, וְלֹא אֲשַׁתְּלִים בְּפְקוּדֵי אֲוִרֵי־יָתָא. אָבֵל זִרְעָא דִּישְׂרָאֵל, דְּאֲשַׁתְּלִימוּ בְּכָלָא, אֶקְרוּן אָדָם מְמַשׁ, וְכְתִיב (דברים לב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ חָלַק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּגִין דָּא, כָּל פְּרָצוּפִין שְׂרוּ, בַּר מְפָרְצוּפָא דְּאָדָם. ר' יִצְחָק אָמַר, כִּד אֲתַעְבֵּד, אֲתַחֲזִי דְּגַלְיָפָא גוּ גַלְיָפִין דְּאֲשַׁלְמוּתָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵינְנוּ דְּאִמְרֵי אֵינְשֵׁי קִיטְרוּי בְּזִיקָא, בְּטַפְסָא שְׂכִיחֵי.

רַבִּי יְהוּדָה הָוָה אָזִיל מְקַפּוּטְקֵיָא לְלוּד, לְמַחְמֵי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּהָוָה תַּמָּן, וְהָוָה רַבִּי חֲזַקְיָה אָזִיל עִמֵּיהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְר' חֲזַקְיָה, הָא דְּתַנִּינָן, קָמֵי ר' שְׁמַעוֹן, וְהוּא יְהִיָּה (דף פ"ט ע"ב) פְּרָא אָדָם, וְדָאֵי כַּךְ הוּא. וְדָא הוּא בְּרִירָא דְּמַלְכָּה. סוּפִיָּה דְּקִרְא דְּכְתִיב, וְעַל פְּנֵי כָּל אֲחִיו יִשְׁפּוֹן. מַהוּ וְעַל פְּנֵי כָּל אֲחִיו יִשְׁפּוֹן. אָמַר לֵיה, לָא שְׁמַעְנָא, וְלֹא אֵימָא. דְּהָא אֹלְיָפְנָא, כְּתִיב (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה. אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה, אֵתָּה יָכוֹל לֹאמַר. דְּלֹא שָׁם מִשָּׁה, אֵי אֵתָּה יָכוֹל לֹאמַר.

חֲסֵד לְאַבְרָהָם. וְהַתְּחִיל לְהַכְּנִס לְמַקּוּם הַזֶּה. (אדם) כִּי־נִתְּנָה לְקַיֵּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה, נִכְנָס לְאָדָם (למקום) וְנִדְבַק בְּגוּף הַמַּלְךְ, וְאָז נִקְרָא אָדָם.

וְזִרְעָא דִּישְׂרָאֵל נִקְרָאוּ אָדָם. בָּא וּרְאָה, כְּתוּב בִּישְׁמַעְעָל וְהוּא יְהִיָּה פְּרָא אָדָם. פְּרָא אָדָם, וְלֹא אָדָם. פְּרָא אָדָם, מְשׁוּם שְׁנַמּוּל, וְרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל אָדָם הָיָה בּוֹ, שְׁכָתוּב (בראשית יז) וַיִּשְׁמַעְעָל בְּנוֹ בֶן־שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהַמּוֹלוֹ אֶת בְּשַׁר עֶרְלָתוֹ. כִּי־נִתְּנָה לְרֵאשִׁית הַזֹּאת שְׁנִקְרָאת כָּל. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְהוּא יְהִיָּה פְּרָא אָדָם, וְלֹא אָדָם. יָדוּ בְּכַל, יָדוּ בְּכַל וְדָאֵי - וְלֹא יוֹתֵר, מְשׁוּם שְׁלֹא קָבִיל מִצְוֹת הַתּוֹרָה. רֵאשִׁית הֵיטָה בּוֹ מְשׁוּם שְׁנַמּוּל, וְלֹא הַשְׁתַּלֵּם בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה. אָבֵל זִרְעָא דִּישְׂרָאֵל שְׁנִשְׁלְמוּ בְּכַל, נִקְרָאוּ אָדָם מְמַשׁ, וְכְתוּב (דברים לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מְשׁוּם כֶּף כָּל הַפְּרָצוּפִים מְתָרִים, פָּרַט לְפָרְצוּף אָדָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה, נִרְאָה שְׁחָקִיק תוֹף הַחֲקִיקוֹת שֶׁל הַשְּׁלֵמוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵינְנוּ מַה שְּׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים, קִשְׁרֵי בְּרוּחַ מְצוּיִים בְּצוּרָה.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה הוֹלֵךְ מְקַפּוּטְקֵיָא לְלוּד לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁהִיָּה שָׁם, וְהָיָה רַבִּי חֲזַקְיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲזַקְיָה, זֶה שְׁשִׁנִּינוּ לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהוּא יְהִיָּה פְּרָא אָדָם - וְדָאֵי כֶּף הוּא. וְזֶהוּ בְּרוּי הַדְּבָר - סוּף הַפְּסוּק, שְׁכָתוּב וְעַל פְּנֵי כָּל אֲחִיו יִשְׁפּוֹן. מַה זֶה וְעַל פְּנֵי כָּל אֲחִיו יִשְׁפּוֹן?

אָמַר לוֹ, לֹא שְׁמַעְתִּי וְלֹא אָמַר, שְׁהִרִי לְמַדְנֵי, כְּתוּב (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה. אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה - אֵתָּה יָכוֹל לֹאמַר. אָבֵל שְׁלֹא שָׁם מִשָּׁה - אֵינְךָ יָכוֹל לֹאמַר.

פָּתַח ר' יְהוּדָה וְאָמַר, (שם) כִּי הוּא חֲיִיף וְאָרְךְ יָמָיִךְ. מִי שְׁזוּכָה בַּתּוֹרָה וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה, זוּכָה לְשָׁנֵי חַיִּים - אֶחָד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶחָד בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב חֲיִיךְ, שָׁנִים. וְכָל מִי שֶׁנִּפְרָד מִמֶּנָּה, כָּמִי שֶׁנִּפְרָד מִן הַחַיִּים, וּמִי שֶׁנִּפְרָד מִרַבֵּי שְׁמֵעוֹן, כְּאִלוּ נִפְרָד מִהַכֹּל. וְזֶה בְּפִסּוּק הַזֶּה שֶׁהוּא פּוֹתַח פֶּתַח לֹא יִכְלֹנוּ לְהַפְנִס אֲלֵיו - דְּבָרֵי תּוֹרָה הַנְּסֻתִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אוֹי לְדוֹר שְׂרָפֵי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי יִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ. שְׁשָׁאֲנוּ עוֹמְדִים לִפְנֵי רַבִּי שְׁמֵעוֹן, מְעִינֹת הַלֵּב פְּתוּחִים לְכָל עֵבֶר וְהַכֹּל מִתְגַּלָּה. וְכִשְׁנִפְרָדִים מִמֶּנּוּ, לֹא יוֹדְעִים דָּבָר, וְכָל הַמְעִינֹת נִסְתָּמִים.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הֵינּוּ שְׁכָתוּב (במדבר יא) וַיֵּאצֵּל מִן הַרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שְׁבָעִים אִישׁ הַזְקֵנִים. כַּמְנֹרֶה הֵזוּ שְׁמַאֲרִים מִמֶּנָּה כַּמָּה מְנֹרוֹת, וְהִיא מְצוּיָה בְּקִיּוּמָהּ. כִּף רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּר יוֹחָאי בְּעַל הַמְנֹרוֹת הוּא מְאִיר לְכָל, וְהָאֹר לֹא זָו מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא בְּקִיּוּמוֹ. הִלְכוּ עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֲלָיו.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֲלָיו, מְצָאוּהוּ שֶׁהִיא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהִיא אוֹמֵר (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֵף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ. כָּל תִּפְלַת יִשְׂרָאֵל הִיא תִּפְלָה, וְתִפְלַת הָעֵנִי עֲלִיּוֹנָה מִכָּל. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁזוֹ עוֹלָה עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד שֶׁל הַמְּלָךְ וּמִתְעַטֶּרֶת בְּרֵאשׁוֹ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח (מתעטף) בְּאוֹתָהּ תִּפְלָה וְדָאִי, תִּפְלַת הָעֵנִי נִקְרָאת תִּפְלָה.

כִּי יַעֲטֵף. עֲטוּף זֶה אֵינוֹ עֲטוּף שֶׁל כִּסִּיּוֹ, שֶׁהָרִי אֵין לוֹ. אֲלֵא כְּתוּב כָּאֵן כִּי יַעֲטֵף, וְכְתוּב שָׁם (איכה ב) הָעֲטוּפִים בְּרָעַב. וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, שְׁקוּבֵל לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ. וְזֶה נוֹחַ לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,

פָּתַח ר' יְהוּדָה וְאָמַר, (דברים ל) כִּי הוּא חֲיִיף וְאָרְךְ יָמָיִךְ. מָאן דְּזָכִי בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא אֶתְפָּרַשׁ מִינָּה, זָכִי לְתַרִין חֲיִין, חַד בְּעֵלְמָא דִּין, וְחַד בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. דְכָתִיב חֲיִיךְ, תְּרִי. וְכָל מָאן דִּיתְפָּרַשׁ מִינָּה, כְּמָאן דִּמְתְּפָרַשׁ מִן חֲיִי, וּמָאן דִּמְתְּפָרַשׁ מִר' שְׁמֵעוֹן, כְּאִילוּ מִתְפָּרַשׁ מִכָּלְא.

וְזֶה בְּהַאי קָרָא דְאִיהוּ פֶּתַח פֶּתַח, לֹא יִכְיִלְנָא לְמִיעָאֵל בָּהּ. פִּתְגָמֵי אוֹרֵייתָא דְסִתְיָמִין, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְוִי לְדָרָא, דְר' שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי יִסְתַּלַּק מִינָּה. דְכַד אָנֹן קִיּוּמִין קָמִי דְר' שְׁמֵעוֹן, מְבוּעֵין דְלִפְא פְתִיחִין לְכָל עֵיבֶר, וְכָלְא מִתְגַּלָּא. וְכַד אֶתְפָּרַשְׁנָא מִינָּה. לֹא יִדְעֵנָא מִיָּדִי, וְכָל מְבוּעֵין סִתְיָמִין.

אָמַר ר' חֲזַקְיָה, הֵינּוּ דְכָתִיב, (במדבר יא) וַיֵּאצֵּל מִן הַרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שְׁבָעִים אִישׁ הַזְקֵנִים, כְּבוּצִינָא דָא, דְנִהְרִין מִינָּה כַּמָּה בּוּצִינִין, וְהוּא בְּקִיּוּמִיהָ שְׁכִיחַ. כִּף ר' שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי, מְאִרִי דְבוּצִינִין, הוּא נִהִיר לְכָלְא, וְנִהְרָא לֹא אַעֲדֵי מִינָּה, וְאֶשְׁתַּכַּח בְּקִיּוּמִיהָ. אֲזָלוּ עַד דְמָטוּ לְגַבִּיָּהּ.

כַּד מָטוּ גַבִּיָּהּ, אֶשְׁכַּחוּהוּ, דְהוּהוּ יָתִיב וְלַעֲי בְּאוֹרֵייתָא, וְהוּהוּ אָמַר, (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֵף וְלִפְנֵי יי' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ. כָּל צְלוֹתָא דִּישְׂרָאֵל צְלוֹתָא, וְצְלוֹתָא דְעֵנִי עֲלָאָה מִכָּלְהוּ. מְאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְהִיא סִלְקָא עַד פְּרִסֵי יִקְרָא דְמִלְפָא, וְאֶתְעַטֶּר בְּרִישִׁיהָ. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח (נ"א מתעטף) בְּהִיא צְלוֹתָא וְדָאִי. תִּפְלָה דְעֵנִי, תִּפְלָה אִקְרִי.

כִּי יַעֲטֵף. עֲטוּפָא דָא, לֹא עֲטוּפָא דְכִסִּיּוֹ הוּא, דְהִיא לִית לִיהָ. אֲלֵא, פְתִיב הַכָּא כִי יַעֲטֵף. וְכְתִיב הָתָם, (איכה ב) הָעֲטוּפִים בְּרָעַב. וְלִפְנֵי יי' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, דִּיקְבֵּל קָמִי מְאִרִיָּה, וְדָא נִיחָא

לִיה קָמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מְשׁוּם דְּעִלְמָא
מִתְקַיֵּמָא בֵּיה, כִּד לָא אֲשַׁתְּכַחוּ שְׁאָר קִיָּמִי
עִלְמָא בְּעִלְמָא. וְוִי לְמֵאן דִּיהוּא מְסַכְּנָא יִקְבֵּל
עֲלוּהִי לְמֵאֲרִיָּה, מְשׁוּם דְּמְסַכְּנָא קָרִיב לְמִלְכָּא
וְתִיר מְכַלְהוּ, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כב) וְהִיָּה כִי יִצְעַק
אֵלֵי וְשָׁמַעְתִּי כִי חֲנוּן אָנִי.

וְרֵשָׁאָר בְּנֵי עִלְמָא, זְמַנִּין דְּשָׁמַע, זְמַנִּין דְּלָא
שָׁמַע. מָאִי טַעְמָא. מְשׁוּם דְּדִיּוּרִיָּה
דְּמִלְכָּא בְּהַגִּי מְאִנִּי תְּבִירִי, דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה נז)
וְאֵת דְּכָא וְשָׁפֵל רֹחַ. וְכְתִיב (תְּהִלִּים לד) קָרוֹב יְיָ
לְנִשְׁבָּרֵי לֵב. (תְּהִלִּים נא) לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים
לֹא תִבְזֶה.

מִכָּאֵן תְּגִינֵן, מָאן דְּנִזְיף בְּמְסַכְּנָא, נְזִיף
בְּשַׁכְּינְתָּא, דְּכְתִיב וְאֵת דְּכָא וְשָׁפֵל
רֹחַ. וְכְתִיב (מְשִׁלִּי כב) כִּי יִי יָרִיב רִיבָם וְגו'. בְּגִין
דְּאִפּוֹטְרוּפָא דְּלְהוֹן תְּקִיפָא, וְשִׁלְיָטָא עַל כָּלָא,
דְּלָא אִצְטְרִיךְ סְהָדִי, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְדִיִּינָא
אֲחֵרָא, וְלָא נָטִיל מְשַׁכּוֹנָא, כְּשָׁאָר דִּיִּינָא. וְמַה
מְשַׁכּוֹנָא נָטִיל, נִשְׁמַתִּין דְּבַר נֶשׁ, דְּכְתִיב וְקָבַע
אֵת קוֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ.

הוּ אָמַר תְּפִלָּה לְעַנִּי, כִּל אֲתֵר דְּאִקְרִי תְּפִלָּה,
מְלָה עֲלָאָה הִיא, דְּהִיא סְלִקָא לְאֲתֵר (דְּקוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא אֲחֵר) עֲלָאָה. תְּפִלָּה דְּרִישָׁא, אִינוּן תְּפִלִּי
דְּמִלְכָּא, דְּאָנַח לְהוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲסַחַר רִישִׁיָּה, וְחָמָא לְר' יְהוּדָה
וְלְר' חֲזַקְיָה, דְּמָטוּ גְבִיָּה. בְּתֵר דְּסִיִּים
אֲסַתְּפֵל בְּהוּ. אָמַר לְהוּ, סִימָא הָוָה לְכוּ
וְאֲתַאבִּיד מְנִיכּוּ. אָמְרוּ לִיָּה, וְדָאִי דְּפִתְחָא
עֲלָאָה פִתַח מוֹר, וְלָא יְכִילָנָא לְמִיעָאֵל בְּהָ.

אָמַר, מָאִי הִיא. אָמְרוּ לִיָּה, (בְּרַאשִׁית טז) וְהוּא
יְהִיָּה פָּרָא אָדָם, וְסִיפִיָּה דְּקָרָא בְּעִינָא
לְמַנְדַּע, דְּכְתִיב וְעַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכּוֹן,
מַהוּ עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו. דְּהָא בְּרִירָא דְּכוּלִּיָּה קָרָא יְדַעְנָא, וְהִיא לָא

מְשׁוּם שְׁהַעוֹלָם מִתְקִיָּם בּוּ כְּשִׁלָּא
נִמְצְאִים שְׁאָר מְקִיָּמִי הַעוֹלָם
בְּעוֹלָם. אוּי לְמִי שְׁאוֹתוֹ הַעֲנִי
יִקְבֵּל עֲלָיו לְרַבּוֹנוּ, מְשׁוּם שְׁהַעֲנִי
קָרוֹב לְמַלְךְ יוֹתֵר מִכָּלָם, שְׁכַתּוּב
(שְׁמוֹת כב) וְהִיָּה כִי יִצְעַק אֵלֵי
וְשָׁמַעְתִּי כִי חֲנוּן אָנִי.

וְרֵשָׁאָר בְּנֵי הַעוֹלָם - לְפַעְמִים
שְׁשׁוּמַע וְלְפַעְמִים שְׁלֵא שׁוּמַע.
מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁדִיּוּר הַמְּלָךְ
הוּא בְּפִלְיָם הַשְּׁבוּרִים הַלְלוּ,
שְׁכַתּוּב (יִשְׁעִיָּה נז) וְאֵת דְּכָא וְשָׁפֵל
רֹחַ. וְכַתּוּב (תְּהִלִּים לד) קָרוֹב ה'
לְנִשְׁבָּרֵי לֵב. (שִׁם נה) לֵב נִשְׁבָּר
וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

מִכָּאֵן שְׁנִינּוּ, מִי שְׁנוֹזֵף בְּעַנִּי -
נוֹזֵף בְּשַׁכְּינָה, שְׁכַתּוּב וְאֵת דְּכָא
וְשָׁפֵל רֹחַ, וְכַתּוּב (מְשִׁלִּי כב) כִּי ה'
יָרִיב רִיבָם וְגו'. מְשׁוּם
שְׁהַאִפּוֹטְרוּפּוֹס שְׁלָהֶם חֲזַק
וְשׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, שְׁלֵא צְרִיךְ עֲדִים
וְלֹא צְרִיךְ דִּין אֲחֵר, וְלֹא נוֹטֵל
מִשְׁכּוֹן כְּשָׁאָר הַדִּינִים. וְאִיזָה
מִשְׁכּוֹן נוֹטֵל? נִשְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם,
שְׁכַתּוּב וְקָבַע אֵת קוֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ.
עוֹד אָמַר, תְּפִלָּה לְעַנִּי - כִּל מְקוּם
שְׁנַקְרָא תְּפִלָּה, דְּבַר עֲלִיּוֹן הוּא,
שְׁהוּא עוֹלָה לְמְקוּם (שְׁהַקּוּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא) עֲלִיּוֹן. תְּפִלַּת הַרְאָשׁ הֵן
הַתְּפִלִּין שֶׁל הַמְּלָךְ שְׁמַנִּיחַ אוֹתָם.
רַבִּי שְׁמַעוֹן סוֹכֵב רֵאשׁוּ, וְרָאָה
אֵת רַבִּי יְהוּדָה וְאֵת רַבִּי חֲזַקְיָה
שְׁהִגִּיעוּ אֵלָיו. אֲחֵר שְׁפִיסִים,
הַסְּתַפֵּל בְּהֶם. אָמַר לָהֶם, אוֹצֵר
הִיָּה לָכֶם וְאֲבַד מְכָם. אָמְרוּ לוֹ,
וְדָאִי שְׁפִתַח עֲלִיּוֹן פִתַח מוֹרְנוּ,
וְלֹא יְכִלְנוּ לְהַפְּנֵס בּוּ.

אָמַר, מַה הוּא? אָמְרוּ לוֹ, (בְּרַאשִׁית
טז) וְהוּא יְהִיָּה פָּרָא אָדָם. וְסוּף
הַפְּסוּק אָנוּ רוֹצִים לְדַעַת, שְׁכַתּוּב
וְעַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכּוֹן. מַה זֶה
עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו? שְׁהָרִי בְּרוּר שֶׁל

מַהוּ עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו. דְּהָא בְּרִירָא דְּכוּלִּיָּה קָרָא יְדַעְנָא, וְהִיא לָא

כָּל הַפְּסוּק יִדְעֶנּוּ, וְאֵת זֶה לֹא יִדְעֶנּוּ, שְׁסוּף הַפְּתוּב לֹא נִרְאָה כְּרֹאשׁוֹ.

אָמַר לָהֶם, חַיִּיכֶם, הַפֶּל הוּא דְבָר אֶחָד, וּבְדִרְגָה אַחַת עוֹלָה. שְׁנִינּוּ, כַּמָּה פָּנִים לְפָנִים יֵשׁ לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: פָּנִים הַמְּאִירִים. פָּנִים שְׁלֵא מְאִירִים. פָּנִים תַּחְתּוֹנִים. פָּנִים רְחוּקִים. פָּנִים קְרוֹבִים. פָּנִים שְׁלֵפָּנִים. פָּנִים שְׁלֹחִין. פָּנִים שֶׁל יָמִין. פָּנִים שֶׁל שְׂמָאל.

בֵּא וְרֵא, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֲחֻזִּים בְּפָנִים הַעֲלִיּוֹנִים שֶׁל הַמְּלֶךְ בְּאוֹתָם פָּנִים שֶׁהוּא וְשֵׁמוֹ אֲחֻזִּים בָּהֶם, וְהֵם וְשֵׁמוֹ אֶחָד הוּא, וְשֶׁאֵר הַעֲמִים אֲחֻזִּים בְּאוֹתָם פָּנִים רְחוּקִים, בְּאוֹתָם פָּנִים תַּחְתּוֹנִים, וְלִכֵּן הֵם רְחוּקִים מִגּוֹף הַמְּלֶךְ, שְׁהָרִי רֵאִינוּ כָּל אוֹתָם שֶׁל מִצְרַיִם, קְרוֹבֵי יִשְׂמַעֵאל, כְּמוֹ אֲחִים וּקְרוֹבִים הֵיוּ לוֹ, וְכֵלָם הֵיוּ בְּפָנִים תַּחְתּוֹנִים וּבְאוֹתָם פָּנִים רְחוּקִים. וּבִגְדֵי אַבְרָהָם, כְּשֶׁנִּמְוָל יִשְׂמַעֵאל, זָכָה שֵׁשׁ מְדוּרוֹ וְחָלְקוֹ בְּמָקוֹם שְׁשׁוּלֵט עַל כָּל אוֹתָם פָּנִים רְחוּקִים וְתַחְתּוֹנִים, עַל כָּל אוֹתָם פָּנִים שֶׁל שְׁאֵר הַעֲמִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב יָדוֹ בְּכַל וּמִשׁוּם כֶּף עַל פָּנֵי כָּל אֲחָיו יִשְׁכֵּן. כְּלוֹמֵר, יְשִׁים מְדוּרוֹ וְחָלְקוֹ לְמַעַלָּה מִכָּל־שֶׁ, שְׁפָתוֹב יָדוֹ בְּכַל, שְׁשׁוּלֵט עַל כָּל שְׁאֵר הַפָּנִים שְׁלִמְטָה, וּמִשׁוּם כֶּף עַל פָּנֵי כָּל אֲחָיו וְדָאֵי, שְׁלֵא זָכוֹ כְּמוֹתוֹ.

בְּאוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה וְנִשְׁקוּ יָדוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵינּוּ מֵה שְׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים, יֵינן בְּשִׁמְרֵי וּנְבִיעַת הַבָּאָר, בְּקִשּׁוֹר שֶׁל קְמָא מִתְעַטֵּר. אוֹי לְעוֹלָם כְּשִׁיִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ מוֹרְנּוֹ! אוֹי לְדוֹר כְּשֶׁזָּה יֵאָרֵעַ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן! אֲשֶׁרֵי הַדּוֹר שְׁמִכְרִים אֶת מוֹרְנּוֹ! אֲשֶׁרֵי הַדּוֹר שֶׁהוּא שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ!

יִדְעֵנָא, דְּסִיפִיה דְקָרָא, לֹא אֶתְחַזֵּי כְּרִישִׁיה. אָמַר לוֹן, חַיִּיכוֹן, כְּלָא חַד מְלָה הִיא, וּבְחַד דְּרָגָא סְלָקָא. תָּאנָא, כַּמָּה פָּנִים לְפָנִים, אֵית לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פָּנִים דְּנִהְרִין. פָּנִים דְּלֹא נִהְרִין. פָּנִים תַּתְּאִין. פָּנִים (דף פ"ו ע"א) רְחִיקִין. פָּנִים קְרִיבִין. פָּנִים דְּלָגוּ. פָּנִים דְּלָבָר. פָּנִים דִּימִינָא. פָּנִים דְּשְׂמָאלָא.

הָא חֲזִי, זַכָּאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל קָמִיה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאֲחִידִין בְּאַנְפִּין עֲלֵאִין דְּמִלְפָּא. בְּאֵינוֹן פָּנִים דֶּהוּא וְשְׁמִיה אֲחִידִין בְּהוּ, וְאֵינוֹן וְשְׁמִיה חַד הוּא. וְשְׁאֵר עַמִּין אֲחִידִין בְּאֵינוֹן פָּנִים רְחִיקִין, בְּאֵינוֹן פָּנִים תַּתְּאִין. וּבְגִינֵי כֶּף אֵינוֹן רְחִיקִין מִגּוּפָא דְּמִלְפָּא, דֶּהָא חֲמִינָא כָּל אֵינוֹן דְּמִצְרַיִם, קְרִיבֵי דִישְׁמַעֵאל, כַּמָּה אֲחִין וּקְרִיבִין הֵווּ לִיה, וְכֵלָהוּ הֵווּ בְּאַנְפִּין תַּתְּאִין, בְּאֵינוֹן פָּנִים רְחִיקִין.

וּבְגִינֵיה דְאַבְרָהָם, כַּד אֶתְגַּזֵּר יִשְׁמַעֵאל, זָכָה, דְּשִׁי מְדוּרִיה וְחוֹלְקִיה בְּאַתֵּר דְּשְׁלִיטָא עַל כָּל אֵינוֹן פָּנִים רְחִיקִין וְתַתְּאִין, עַל כָּל אֵינוֹן פָּנִים דְּשְׁאֵר עַמִּין. הָדָא הוּא דְכָתִיב יָדוֹ בְּכַל, וּבְגִינֵי כֶּף עַל פָּנֵי כָּל אֲחָיו יִשְׁכּוֹן, כְּלוֹמֵר, יִשְׁוֵי מְדוּרִיה וְחוֹלְקִיה לְעֵילָא מִפְּלָהוּ, דְכָתִיב יָדוֹ בְּכַל, דְּשְׁלִטָא עַל כָּל שְׁאֵר פָּנִים דְּלִתְתָּא. וּבְגִין כֶּף עַל פָּנֵי כָּל אֲחָיו וְדָאֵי, דְּלֹא זָכוֹ כְּמוֹתִיה.

אֶתּוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה, וְנִשְׁקוּ יָדוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵינּוּ דְאַמְרֵי אֵינְשֵׁי, חֲמָרָא בְּדַרְדְּיָא, וּנְבִיעַת דְּבִירָא, בְּקִטְרָא דְקִיזְרָא אֶתְעַטֵּר. וְוֵי לְעֵלְמָא, כַּד יִסְתַּלַּק מוֹר מִנִּיה. וְוֵי לְדָרָא, דִּיתְעַרַע בְּהוּא זְמָנָא. זַכָּאֵה דְרָא דְאַשְׁתְּמוּדְעוֹן לִיה לְמוֹר. זַכָּאֵה דְרָא דְאִיהוּ שְׂרִי בְּגוּיָה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, גִּיּוֹרָא כַד אֲתַגְזֵר, כְּשֶׁגֵּר נִמּוּל נִקְרָא גֵר צָדֵק, וְלֹא יוֹתֵר. וְכֵאֵן אָמַר מוֹרְנוּ יָדוּ בְּכַל. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכֹּל נִקְשֵׁר בְּאֶחָד. אֲבָל שְׁנֵינוּ שְׁהֵגֵר, שׁוֹנֵה יִשְׁמַעְעָל, שְׁאֵינוּ גֵר. בֵּן אֲבָרְהָם הוּא הֵיךָ, בְּנוֹ שֶׁל קְדוֹשׁ הֵיךָ. וְכַתוּב בּוֹ בְּיִשְׁמַעְעָל, (בְּרֵאשִׁית יז) הִנֵּה בְּרַכְתִּי אוֹתוֹ. כְּתוּב כְּאֵן בְּרַכְתִּי אוֹתוֹ, וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוֹ) וְהוֹ בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכֹל. וְעַל כֵּן כְּתוּב יָדוּ בְּכֹל.

וּמִשּׁוֹם כֵּן כְּתוּב עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכֵּן. שְׂאֵם שְׂאֵר קְרוּבֵיו נִמּוּלוּ (הַתְּגִירוֹ), נִקְרָאִים גְּרֵי צָדֵק וְלֹא יוֹתֵר, וְהוּא יוֹתֵר וְעֲלִיּוֹן מִכֻּלָּם. כָּל שֶׁכֵּן הֵם שְׂלֵא נִמּוּלוּ שְׁעוּמָדִים בְּאוֹתָם פְּנִים רְחוּקִים, בְּאוֹתָם פְּנִים תַּחְתּוֹנִים. וְהוּא מְדוּרוֹ לְמַעְלָה מִכָּל הַפְּנִים שְׁלָהֶם, וּמִכָּל הַפְּנִים שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. זֶהוּ שְׁכַתּוּב עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכֵּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוֹם כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּרִיז וְאָמַר, לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי, שְׁוֹהֵי הָאֱמוּנָה שְׁלוֹ.

לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. הַרִי נִתְבָּאֵר. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל הַפְּרָצוּפִים מִתְרִים, פְּרִט לַפְּרָצוּף אָדָם, שְׁהֵרִי פְּרָצוּף זֶה שׁוֹלֵט בְּכֹל. דְּבָר אַחֵר לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה - רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ. כִּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִזְהָר עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כִּמָּה יֵשׁ לוֹ לְהִזְהָר שְׂלֵא יִטְעֶה בְּהֵם, וְשְׂלֵא יוֹצִיא מִהַתּוֹרָה מֵהַשְׂלֵא יוֹדֵעַ וְלֹא קִבֵּל מִרְבוֹ. שְׁכָל מִי שְׁאוּמֵר דְּבָרֵי תוֹרָה מֵהַ שְׂלֵא יוֹדֵעַ וְלֹא קִבֵּל מִרְבוֹ, עֲלִיו כְּתוּב לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד

לְאֲתַפְּרַעַא מִנִּיה, בְּעֲלָמָא

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הָא תְּנִינָן, גִּיּוֹרָא כַד אֲתַגְזֵר, אֲקָרִי גֵר צָדֵק, וְלֹא יִתִּיר. וְהֵכָא אָמַר מוֹ יָדוּ בְּכֹל. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּלָא אֲתַקְשֵׁר בְּחַד. אֲבָל גִּיּוֹרָא תְּנִינָן. שְׁאֵנִי יִשְׁמַעְעָל, דְּלֹא גִיּוֹרָא הוּא. בְּרִיָּה דְּאֲבָרְהָם הוּא, בְּרִיָּה דְּקַדִּישָׁא הוּא. וְכַתִּיב בִּיה בְּיִשְׁמַעְעָל, (בְּרֵאשִׁית יז) הִנֵּה בְּרַכְתִּי אוֹתוֹ. כְּתִיב הֵכָא, בְּרַכְתִּי אוֹתוֹ. וְכַתִּיב הֵתָם, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיְיָ בְּרוּךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכֹל. וְעַל כֵּן כְּתוּב פְּתִיב, יָדוּ בְּכֹל.

וּבְגִינֵי כֵן כְּתִיב, עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכֵּן. דְּאִי שְׂאֵר קְרִיבֵי אֲתַגְזֵרוּ (ס"א אַתְּגִירוֹ) אֲקָרוּן גְּרֵי צָדֵק, וְלֹא יִתִּיר, וְהוּא יִתִּיר וְעֲלָאָה מִכֻּלָּהוּ. כָּל שֶׁכֵּן אֵינוֹן דְּלֹא אֲתַגְזֵרוּ, דְּקִיּוּמִין בְּאֵינוֹן אֲפִין רְחוּקִין, בְּאֵינוֹן אֲפִין תַּתְּאִין. וְאִיהוּ, מְדוּרִיָּה לְעִילָא מִכָּל פְּנִים דִּיִּדְהוּ, וּמִכָּל פְּנִים דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב, עַל פְּנֵי כָל אֲחִיו יִשְׁכֵּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין כֵּן אֲכַרִּיז וְאָמַר, לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי, דְּדָא הוּא מְהֵימְנוּתָא דִּילִיה. לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. (שְׁמוֹת כ) הָא אֲתַמַּר. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל פְּרָצוּפִין שְׂרִי, בַּר מִפְּרָצוּפָא דְּאָדָם, דְּהָא הָאִי פְּרָצוּפָא שְׁלִיט בְּכֹלָא.

דְּבָר אַחֵר, לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (קַהֲלַת ה) אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ. כִּמָּה אֵית לִיה לְבַר נִשׁ לְאִזְדַּהֲרָא עַל פְּתַגְמֵי אוֹרִייתָא, כִּמָּה אֵית לִיה לְאִזְדַּהֲרָא דְּלֹא יִטְעֵי בְּהוּ, וְלֹא יִפִּיק מְאוֹרִייתָא מֵהַ דְּלֹא יוֹדֵעַ, וְלֹא קִבֵּיל מִרְבִּיָּה. דְּכָל מָאן דְּאָמַר בְּמִלֵּי דְּאוֹרִייתָא מֵהַ דְּלֹא יוֹדֵעַ, וְלֹא קִבֵּיל מִרְבִּיָּה, עֲלִיהַ כְּתִיב לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין

לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ בַעוֹלָם הַבָּא, בְּזִמְנָן
שְׁנַשְׁמָתוֹ תְּרַצָּה לְהַפְגֵּס לְמִקוּמָה,
דְּזוּחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה, וְתִשְׁמַד
מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁצִרּוּרָה בְּצִרּוֹר חַיִּי
שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת.

(רבי יהודה אומר מהכא) כְּמֹה שְׁשִׁנּוּ,
לְמָה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוּלְךָ.
קוּלְךָ - זוֹהִי נְשָׁמָתוֹ שֶׁל הָאָדָם.
אָמַר רַבִּי חֵיִיא, עַל זֶה פְּתוּב פִּי
ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא. מָה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם שְׁמִקְנָא לְשִׁמוֹ בְּפֶל. אִם
מִשּׁוּם הַפְּרָצוּפִים מְקָנָא לְשִׁמוֹ,
מִשּׁוּם שְׁמִשְׁקָר בְּשִׁמוֹ, אוֹ מִשּׁוּם
הַתּוֹרָה.

שְׁנִינּוּ, כֹּל הַתּוֹרָה הִיא שֵׁם קְדוֹשׁ,
שְׂאִין לָךְ דְּבַר בַּתּוֹרָה שְׁלֵא כְּלוּל
בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, וּמִשּׁוּם כִּף צְרִיף
לְהִזְהַר שְׁלֵא יִטְעָה בְּשִׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ
וְלֹא יִשְׁקַר בּוֹ. וּמִי שְׁמִשְׁקַר בְּמִלְךָ
הַעֲלִיזוֹן, לֹא מַכְנִיסִים אוֹתוֹ
לְפִלְטְרִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׁמַד מִן
הַעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּתוּב כְּאֵן לֹא
תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסָל וְכֹל תְּמוּנָה,
וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ל"ד) פְּסָל לָךְ שְׁנֵי
לַחַת אַבְנִים. כְּלוּמַר, לֹא תַעֲשֶׂה
לָךְ פְּסָל - לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ תּוֹרָה
אַחֲרַת שְׁלֵא יִדְעַת וְלֹא אָמַר לָךְ
רַבְּךָ. מָה הַטַּעַם? כִּי אֲנֹכִי ה'
אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא. אֲנִי הוּא שְׁעִתִּיד
לְהַפְרֵעַ מִמֶּךָ בַּעוֹלָם הַבָּא בְּשַׁעֲתָא
שְׁהַנְּשָׁמָה רוּצָה לְהַפְגֵּס לְפָנַי,
כְּמָה מְזַמְנִים לְשַׁקַּר בָּהּ
וּלְהַכְנִיסָהּ לְגִיהֶנָם.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא תַעֲשֶׂה
לָךְ וְגו' - שְׁצִרְיָךְ הָאָדָם שְׁלֵא
לְשַׁקַּר בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא (דְּבַר אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסָל וְגו' - שְׁצִרְיָךְ
הָאָדָם שְׁלֵא לְשַׁקַּר בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמַה? זוֹ בְרִית אוֹת הַקְּדוֹשָׁה. שְׁמִי שְׁמִשְׁקַר
בְּבְרִית הַזֶּה. מִשְׁקַר בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא)
שֶׁל הַקְּשֵׁר הָרֵאשׁוֹן שְׁנִקְשְׁרוּ
יִשְׂרָאֵל בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
כְּשִׁנְמוּלוֹ, וְזֶהוּ הַקְּשִׁיּוֹם הָרֵאשׁוֹן

דְּאֵתִי, בְּזִמְנָא דְנִשְׁמָתִיהָ בַּעֲיָא לְמִיעָאל
לְדוּכְתָא, דְחִיִּין לָהּ לְבַר, וְתִשְׁתַּצִּי מֵהָהוּא
אַתָּר דְּצִרְיָא בְּצִרְיָא דְחַיִּי דְשָׂאָר נִשְׁמָתִין.

(רבי יהודה אומר מהכא) כְּמָה דְתַנִּינָן, (קהלת ה) לְמָה יִקְצַף
הָאֱלֹהִים עַל קוּלְךָ. קוּלְךָ: דָּא הִיא
נִשְׁמָתִיהָ דְבַר נִשׁ. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, עַל דָּא
כְּתִיב, כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא. מָאי טַעְמָא.
מִשּׁוּם דְקָנִי לְשִׁמְיָהּ בְּכֻלָּא. אִי בְּגִין פְּרָצוּפִין
מְקָנִי לְשִׁמְיָהּ, מִשּׁוּם דְמִשְׁקַר בְּשִׁמְיָהּ. אִי
מִשּׁוּם אוֹרִייתָא.

תַּנִּינָן, אוֹרִייתָא כְּלָא שְׁמָא קְדִישָׁא הִיא, דְלִית
לָךְ מְלָה בְּאוֹרִייתָא דְלֹא כְּלִיל בְּשְׁמָא
קְדִישָׁא. וּבְגִינֵי כִף, בַּעֲי לְאִזְדַּהֲרָא, בְּגִין דְלֹא
יִטְעִי בְשִׁמְיָהּ קְדִישָׁא, וְלֹא יִשְׁקַר בִּיהּ. וּמֵאֵן
דְמִשְׁקַר בְּמִלְכָּא עֲלָא, לֹא עֲאֲלִין לִיהּ
לְפִלְטְרוֹי דְמִלְכָּא, וַיִּשְׁתַּצִּי מֵעֲלָמָא דְאֵתִי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּתִיב הַכָּא לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסָל
וְכֹל תְּמוּנָה. וְכַתִּיב הַתָּם, (דף פ"ז ע"ב) (שְׁמוֹת
ל"ד) פְּסָל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אַבְנִים. כְּלוּמַר, לֹא
תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסָל, לֹא תַעֲבִד לָךְ אוֹרִייתָא אַחֲרָא
דְלֹא יִדְעַת, וְלֹא אָמַר לָךְ רַבְּךָ. מָאי טַעְמָא. כִּי
אֲנֹכִי יִי אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא, אֲנָא הוּא דְזַמִּין
לְאַתְּפָרְעָא מִינָךְ בַּעֲלָמָא דְאֵתִי, בְּשַׁעֲתָא
דְנִשְׁמָתָא בַּעֲיָא לְמִיעָאל קָמָאי, כְּמָה זְמִינִין
לְשַׁקְרָא בָּהּ, וְלַעֲיִילָא לָהּ גּוֹ גִיְהֶנָם.

תַּנִּינָא, אָמַר ר' יִצְחָק, לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ וְגו', דְבַעֲי
בַר נִשׁ דְלֹא לְשַׁקְרָא בְּשְׁמָא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא (כ"א דְבַר אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסָל וְגו' דְבַעֲי בַר נִשׁ דְלֹא
לְשַׁקְרָא בְּשִׁמְיָהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמֵאֵן אוֹהוּ, דָּא בְרִית אוֹת קְנִימָא קְדִישָׁא
דְמֵאֵן דְמִשְׁקַר בְּמֵאֵן בְּרִית מִשְׁקַר בְּשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) דְקִשְׁרָא
קְדִמָּא, דְאַתְקִשְׁרוּ יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כִּד אַתְגַּזְרוּ. וְדָא הוּא קִיּוּמָא קְדִמָּא
דְכֻלָּא, לְמִיעָאל בְּבְרִית דְאַבְרָהָם, דְהוּא קִשְׁרָא

של הכל - להכנס בבית אברהם, שהוא קשר השכינה. וצריך אדם שלא לשקר בבית הו', שמי שמשקר בבית הו', משקר בקדוש ברוך הוא. מה השקר? הוא שלא יכניס ברית זו לרשות אחרת, כמו שנאמר ובעל בת אל נכר.

רבי יהודה אמר מפאן, (הושע ה) בה' בגדו פי בנים זרים ילדו - מי שמשקר בבית הו', משקר בקדוש ברוך הוא, משום שברית זו אחוזה בקדוש ברוך הוא, וכתוב לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל וגו'. לא תשתחוה להם ולא תעבדם. רבי אלעזר היה הולך בדרך, והיה עמו רבי חייא. אמר רבי חייא, כתוב וראית בשביה אשת יפת תאר. מה הטעם, והרי כתוב לא תתחתן בם? אמר לו, בעוד שהן קימות ברשותם.

ובא ראה, אין לך אשה בעמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות פשרה פראוי, ששנינו, למה סמך פרשה זו לבן סורר ומורה? אלא בודאי מי שנושא אשה זו, יורש ממנה בן סורר ומורה. מה הטעם? משום שקשה להעביר ממנו זממה, וכל שפן אותה שנושאה בתחלה, שדין בדין נדבק ונטמאת בה, וקשה להעביר ממנה הזממה, והינו מה שאמר משה בנשות מדן, (במדבר לא) וכל אשה ידעת איש למשפכ זכר הרגו.

אשרי חלקו של אותו אדם שיורש נחלה זו ושומר אותה, שפאותה ירשה קדושה נדבק האדם בקדוש ברוך הוא. כל שפן אם זוכה למצוות התורה, שהרי פושט המלך ימינו כנגדו ונדבק בגוף הקדוש. ועל זה כתוב בהם בישראל, (דברים ד) ואתם הדבקים

דשכינתא. ובעי בר נש, דלא לשקרא בהאי ברית, דמאן דמשקר בהאי ברית, משקר בקודשא בריך הוא. מאי שקרא. הוא, דלא ייעול האי ברית פרשותא אחרא. כמה דאת אמר (מלאכי ב) ובעל בת אל נכר.

רבי יהודה אמר מהכא, (הושע ה) ביי' בגדו כי בנים זרים ילדו. מאן דמשקר בהאי ברית, משקר בקודשא בריך הוא. משום דהאי ברית בקודשא בריך הוא אחידא, וכתיב לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל וגו'.

לא תשתחוה להם ולא תעבדם. (שמות כ) ר' אלעזר הוה אזיל בארמא, והוה ר' חייא עמיה. אמר ר' חייא, כתיב (דברים כא) וראית בשביה אשת יפת תאר וגו', מאי טעמא. והא כתיב לא תתחתן בם. אמר ליה, בעוד דברשותיהו קיימי.

והא חזי, לית לך אנתו בעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות פשרה כדקא חזי. דתנינן, אמאי אסמין פרשתא דא, לבן סורר ומורה. אלא בודאי, מאן דנסיב האי אתתא, בן סורר ומורה ירית מינה. מאי טעמא. משום דקשה למעבר זוהמא מינה, וכל שפן ההיא דאתנסיבת בקדמיתא, דדינא בדינא אתדבק, ואסתאבת בה, וקשיא זוהמא למעבר מינה, והיינו דאמר משה בנשי מדן, (במדבר לא) וכל אשה ידעת איש למשפכ זכר הרגו.

זבאה חולקיה, דההוא בר נש דירית אחסנתא דא, ונטיר לה. דבההוא אחסנא קדישא אתדבק בר נש בקודשא בריך הוא, כל שפן אי זכי בפקודי אורייתא, דהא פשיט מלכא ימיניה לקבליה, ואתדבק בגופא קדישא. ועל דא כתיב בהו בישראל, (דברים ד) ואתם הדבקים

**בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. וּכְתִיב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ.
בָּנִים אַתֶּם מִמֶּשׁ. דְּכַתִּיב, (שמות ד) בְּנֵי בְכוֹרֵי
יִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
אֶתְפָּאֵר.**

בַּה' אֱלֹהֵיכֶם, וְכַתּוּב (שם יד) בָּנִים
אַתֶּם לַה'. בָּנִים אַתֶּם מִמֶּשׁ,
שְׁפָתוֹב (שמות ד) בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל,
וְכַתּוּב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
אֶתְפָּאֵר.

**לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם וְגו'. (שמות כ) ר' שִׁמְעוֹן פָּתַח,
(מלכים ב ד) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֲלִישֶׁע מָה אֲעֲשֶׂה
לָךְ הַגִּידִי לִי מָה יֵשׁ לָךְ בַּבַּיִת. אָמַר לָהּ
אֲלִישֶׁע, כְּלוּם אֵיךְ עַל מָה דִּתְשִׁרִי בְרַכְתָּא
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְּתַנִּינָן אָסוּר לִיהּ לְבַר
נָשׁ, לְבְרַכָּא עַל פְּתוּרָא רִיקְנִיא. מְאִי טַעְמָא.
מִשּׁוּם דְּבְרַכְתָּא דְלַעִילָא, לָא שְׂרִיא בְּאַתְר
רִיקְנִיא.**

לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם וְגו'. (שמות כ)
ר' שִׁמְעוֹן פָּתַח, (מלכים ב ד)
וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֲלִישֶׁע מָה אֲעֲשֶׂה לָךְ
הַגִּידִי לִי מָה יֵשׁ לָךְ בַּבַּיִת. אָמַר לָהּ
אֲלִישֶׁע, כְּלוּם אֵיךְ עַל מָה שֶׁתְּשִׁרֶה
בְּרַכַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא?
שְׂשִׁנְנִי, אָסוּר לְאָדָם לְבָרֵךְ עַל
שְׁלָחַן רִיק, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁהַבְּרָכָה שְׁלֹמְעֵלָה לֹא שׁוֹרָה
בְּמָקוֹם רִיק.

**וּבְגִינֵי בְךָ, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְסִדְרָא עַל פְּתוּרִיָּה, חַד
נְהָמָא, אוּ יַתִּיר, לְבְרַכָּא עֲלוּי. וְאִי לָא
יְכִיל, בְּעֵי לְשִׁירָא מַהֲהוּא מְזוֹנָא דְאַכַּל, עַל
מַה דִּיבְרָךְ. וְלֹא יִשְׁתַּפַּח דִּיבְרָךְ בְּרִיקְנִיא.**

וּמִשּׁוּם כֶּף צְרִיף אָדָם לְסִדְרָא
שְׁלָחַנוּ לְחַם אַחַד אוּ יוֹתֵר לְבָרֵךְ
עֲלוּי. וְאִם לֹא יְכוּל, צְרִיף
לְהַשְׁאִיר מְאוּתוֹ מְזוֹן שְׂאֵכַל עַל
מַה שִׁיבְרָךְ, וְלֹא יִמְצֵא שְׂמִבְרָךְ
בְּרִיקְנִיָּה.

**בֵּינָן דְּאִמְרָה, אֵיךְ לְשַׁפְּחַתְךָ כָּל בַּבַּיִת כִּי אִם
אָסוּף שְׁמֹן. אָמַר וְדַאי הָא בְרַכְתָּא
שְׁלִימְתָא בְּהַאי, דְּכַתִּיב, (קהלת ז) טוֹב שֵׁם מִשְׁמֵן
טוֹב. דְּשָׂמָא קַדִּישָׁא מִשְׁמֵן נַפְקָא, לְאַתְבְּרָכָא,
לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין קַדִּישִׁין. מְאִי שְׁמֹן דָּא. (כְּמָה
דְּאֵת אָמַר בְּרַאשִׁית ב' וְנִקְרָא יוֹצֵא מִעֵרְבָן לְהַשְׁקוּת אֵת הַנֶּחֱם) ר' יִצְחָק
אָמַר, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (תהלים קלג) כִּשְׁמֵן הַטּוֹב
עַל הָרֹאשׁ וְגו'. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אֵלֶיךָ טוֹרֵי
דְּאַפְרָסְמוֹנָא דְכָּיָא.**

בֵּינָן שְׂאִמְרָה אֵיךְ לְשַׁפְּחַתְךָ כָּל
בַּבַּיִת כִּי אִם אָסוּף שְׁמֹן - אָמַר,
וְדַאי הֲרֵי בְרָכָה שְׁלֵמָה בְּזֵה,
שְׁפָתוֹב (קהלת ז) טוֹב שֵׁם מִשְׁמֵן
טוֹב. שְׁשֵׁם קְדוּשׁ יוֹצֵא מִשְׁמֵן
לְהַתְּבָרָךְ וּלְהַדְלִיק מְנוֹרוֹת
קְדוּשׁוֹת. מַהוּ הַשְׁמֵן הַזֶּה? (כְּמוֹ
שְׂנֵאמֶר (בראשית ב) וְנִקְרָא יוֹצֵא מִעֵרְבָן לְהַשְׁקוּת
אֵת הַנֶּחֱם) רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּמוֹ
שְׂנֵאמֶר (תהלים קלג) כִּשְׁמֵן הַטּוֹב
עַל הָרֹאשׁ וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,
אֵלֶיךָ הַרִי אֶפְרָסְמוֹן זָךְ.

**אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, טוֹב שֵׁם, כְּמָה טְבָא שְׂמָא
עֲלָאָה, דְּבוֹצִינִין עֲלָיִן קַדִּישִׁין, כְּד
כְּלָהוּ נְהַרִין מִשְׁמֵן טוֹב, כְּמָה דְּאִמְיָנָא. וְאָסִיר
לִיהּ לְבַר נֶשׁ, לְאַדְפְּרָא שְׁמִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא בְּרִיקְנִיא. דְּכָל מָאן דְּאַדְפֵּר שְׂמָא
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרִיקְנִיא, טַב לִיהּ דְּלֹא
אַתְבְּרִי.**

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, טוֹב שֵׁם - כְּמָה
טוֹב שֵׁם עֲלִיוֹן שֶׁל מְנוֹרוֹת
עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת כִּשְׁפֵלָן מְאִירוֹת
מִשְׁמֵן טוֹב, כְּמוֹ שְׂאִמְרָנִי. וְאָסוּר
לְאָדָם לְהַזְכִּיר אֵת שֵׁם הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרִיקְנִיָּה. שְׁפַל מִי
שְׂמִזְכִּיר אֵת שֵׁם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּרִיקְנִיָּה, טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא.
רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא צְרִיף

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא אֶצְטְרִיךְ לְמַדְפֵּר שְׂמָא קַדִּישָׁא אֲלֵא בְּתַר מְלָה. (ד)

פ"ח ע"א) (בלומר על מלה) דְהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, לָא אֲדַפְרַּ בְּאוּרֵייתָא, אֶלְא בְּתַר תְּרִין מְלִין, דְּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים.

לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, אֶלְא אַחַר דְּבַר. שְׁהַרִּי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לֹא נִזְכָּר בְּתוֹרָה אֶלְא אַחַר שְׁנֵי דְבוּרִים (בלומר על דבר), שְׁפָתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לָא אֲדַפְרַּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, אֶלְא עַל עוֹלָם שְׁלָם. דְּכְתִיב, (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. מִכָּאֵן, דְּלֹא לְאֲדַפְרַּא שְׁמִיהַ קַדִּישָׁא בְּרִיקְנֵיָא. וְכְתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא. (ס"א כתיב לא תשא את שם יי אלהיך לשוא ולא לאדברא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּרִיקְנֵיָא אֶלְא כְּבִרְכָתָא אוּ בְּצִלּוֹתָא וּמֵאן דְּאֲדַפְרַּ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּרִיקְנֵיָא דְלֹא כְּבִרְכָתָא אוּ בְּצִלּוֹתָא כִּד נִשְׁמַתִּיה נִפְקָא מִיְנִיה וּמִיְנִין לֹא תִפְרַעַּ מִיְנִיה וְלִנְקַמָּא מִיְנִיה נִוקְמִין דְּכְתִיב כִּי לֹא יִנְקַח יְיָ אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׂוֹא)

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ אֶלְא עַל עוֹלָם שְׁלָם, שְׁפָתוּב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. מִכָּאֵן שְׁלֹא לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרִיקְנוֹת. וְכְתוּב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא. (כתוב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. שלא להזכיר שם הקדוש בריקנות, אלא בברכה או בתפלה. ומי שמזכיר השם הקדוש בריקנות, שלא בברכה או בתפלה, באשר נשמתו תצא ממנו עתידים להפרע ממנו ולנקם ממנו נקמות, שכתוב כי לא ינקח ה' את אשר ישא את שמו לשוא).

וְתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ בְּרָכָה. שְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּגִין דְּמִיְנִיה מְשִׁתְּכַח בְּרָכָתָא, לְכָל עֲלֻמָּא. וּבְרָכָתָא לָא אֲשִׁתְּכַח עַל אַתְרֵי רִיקְנֵיָא, וְלֹא שְׁרִיָּא עֲלוּי, הָדָא הוּא דְכְתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא.

וְשְׁנִינָן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהִּי בְּרָכָה? הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. מִשּׁוּם שְׁמִמְנוּ נִמְצָאת הַבְּרָכָה לְכָל הָעוֹלָם, וְהַבְּרָכָה לֹא נִמְצָאת עַל מְקוֹם רִיק וְלֹא שׁוֹרָה עֲלוּי. זְהוּ שְׁפָתוּב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא.

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. (שמות כ) רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתִיב (שמות כ) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְכְתִיב בְּמִן (שמות טז) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקַטְהוּ וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יִהְיֶה בּוֹ. כִּיּוֹן דְּלֹא מְשִׁתְּכַח בֵּיהַ מְזוּנֵי, מַה בְּרָכָתָא אֲשִׁתְּכַח בֵּיהַ.

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתוּב (שם א) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְכְתוּב בְּמִן (שמות טז) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקַטְהוּ וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יִהְיֶה בּוֹ. כִּיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא בּוֹ מְזוּנוֹת, אִיזוּ בְּרָכָה נִמְצָאת בּוֹ?

אֶלְא הָכִי תֵּאנָא, כָּל בְּרַכָּאן דְּלַעֲיָלָא וְתַתָּא, בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּלְיִין. וְתֵּאנָא, אָמַאי לָא אֲשִׁתְּכַח מְנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, מִשּׁוּם דְּהָהוּא יוֹמָא, מִתְּבָרְכָאן מִיְנִיהַ כָּל שִׁיתָא יוֹמִין עֲלָאִין, וְכָל חַד וְחַד יְהִיב מְזוּנִיהַ לְתַתָּא, כָּל חַד בְּיוֹמוֹי, מַהִּיָּא בְּרָכָה דְּמִתְּבָרְכָאן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה.

אֶלְא כִּף שְׁנִינָן, כָּל הַבְּרָכוֹת שְׁלַמְעֵלָה וְשְׁלַמְטָה תְּלוּיּוֹת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְשְׁנִינָן, לְמַה לֹא נִמְצָא מִן בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי? מִשּׁוּם שְׁמֵאֹתוֹ יוֹם מִתְּבָרְכִים כָּל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הָעֲלִיּוֹנִים, וְכָל אַחַד וְאַחַד נוֹתֵן מְזוּנוֹ לְמִטָּה, כָּל אַחַד בְּיוֹמוֹ, מֵאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁמִתְּבָרְכִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי.

וּבְגִינֵי כִּף, מָאן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא דְּמַהִּימְנוּתָא, בְּעֵי לְסַדְרָא פְּתוּרָא, וְלֹא תִקְנָא סְעוּדָתָא בְּלִילָא דְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ פְּתוּרִיָּה, כָּל

וּמִשּׁוּם כִּף, מִי שְׁהוּא בְּדַרְגַּת הָאֲמוּנָה, צְרִיךְ לְסַדֵּר שְׁלַחֵן וְלִתְקַן סְעוּדָה בְּלִיל שַׁבַּת כְּדִי

שיתברך שלחנו כל אותם ששה ימים, שהרי באותו זמן מזדמנת הברכה להתברך כל ששת ימי השבת, והברכה לא נמצאת בשלחן ריק, ועל כך צריך לסדר שלחנו בערב שבת בלחמים ומזונות.

רבי יצחק אמר, אפילו ביום רבי יהודה גם רבי יהודה אמר, צריך להתענג ביום הזה ולאכל שלש סעודות בשבת, כדי שימצאו שבע וענג ביום הזה בעולם.

רבי אבא אמר, להזמין ברכה באותם ימים שלמעלה שמתברכים מן היום הזה, וביום הזה מלא ראשו של זעיר אנפין מטל שנוחת מהעתיק הקדוש הנסתר של הכל, ומטיל לשדה התפוחים הקדושים שלש פעמים משונכנסת שבת, שכלם יתברכו כאחד.

ועל זה צריך אדם להתענג שלש הפעמים הללו, שהרי בזה תלויה האמונה העליונה - בעתיק הקדוש, ובזעיר אנפין, ובשדה התפוחים. וצריך אדם להתענג בהם ולשמח בהם. ומי שגורע סעודה מהם, מראה פגם למעלה, וענשו של האדם ההוא גדול.

משום כך צריך לסדר שלחנו שלש פעמים משונכנסת שבת, ולא ימצא שלחנו ריק, ותשרה עליו הברכה כל שאר ימות השבת, ובדבר הזה מראה ותולה את האמונה העליונה.

רבי שמעון אמר, זה מי שמשלים שלש סעודות בשבת, קול יוצא ומכריז עליו: (ישעיה נח) אז תתענג על ה'. זו סעודה אחת פנגד העתיק הקדוש של כל הקדושים. והרפכתיד על במתי ארץ - זו סעודה שניה פנגד שדה

והאכלתיד נחלת יעקב

אינון שיתא יומין, דהא בההוא זמנא, אזדמן ברכה, לאתברכא כל שיתא יומין דשבתא, וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא. ועל כך, בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא, בנהמי ובמזוני.

רבי יצחק אמר, אפילו ביוםא דשבתא נמי. רבי יהודה אמר, בעי לאתענגא בהאי יומא, ולמיכל תלת סעודתי בשבתא, בגין דישתכח שבועא וענוגא בהאי יומא בעלמא.

רבי אבא אמר, לאזדמנא ברכתא באינון יומין דלעילא, דמתברכאן מהאי יומא. והאי יומא, מליא רישיה דזעיר אנפין, מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא, ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין, תלת זמני, מפד עייל שבתא, דיתברכון בלהו כחדא.

ועל דא בעי בר נש, לאתענגא תלת זמנין אלין, דהא בהא תליא מהימנותא דלעילא, בעתיקא קדישא, ובזעיר אנפין, ובחקלא דתפוחין. ובעי בר נש לאתענגא בהו, ולמחדי בהו. ומאן דגרע סעודתא מנייהו, אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי.

בגייני כך, בעי לסדרא פתוריה, תלת זמני, מפד עייל שבתא, ולא ישתכח פתוריה ריקניא, ותשרי ברכתא עליה, כל שאר יומי דשבתא. ובהאי מלה, אחזי, ותלי מהימנותא לעילא.

רבי שמעון אמר, האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא, קלא נפיק ומכרזא עליה, (ישעיה נח) אז תתענג על יי, דא סעודתא חדא, לקבל עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפכתיד על במתי ארץ, דא סעודתא תניינא, לקבל חקלא דתפוחין קדישין.

אביך, דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אפיין. וְלִקְבֹּלֵיהוּ בְּעֵי לְאִשְׁלָמָא סְעוּדָתִיהּ, וּבְעֵי לְאַתְעַנְגָּא בְּכֻלְהוּ סְעוּדָתִי, וּלְמַחְדֵי בְּכֹל חַד וְחַד מְנַיְיהוּ, מְשׁוּם דְּאִיהוּ מְהִימְנוּתָא שְׁלִימָתָא. וּבְגִין כֵּן, שְׁבִתָּא אֲתִיקָר, מְכַל שְׂאָר זְמַנִּין וְחֻגִין, מְשׁוּם דְּכֻלָּא בִּיהּ אֲשִׁתְּכַח, וְלֹא אֲשִׁתְּכַח הָכִי בְּכֻלְהוּ זְמַנֵּי וְחֻגֵי. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בְּגִין כֵּן, מְשׁוּם דְּאֲשִׁתְּכַח כֻּלָּא בִּיהּ, אִידְכַּר תְּלַת זְמַנִּין. דְּכִתְיִב, (בראשית ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי.

התפוחים הקדושים. והאכלתיך נחלת יעקב אביך - זוהי השלמות שהשתלמה בזעיר אנפין. וּבְנִגְדָם צָרִיךְ לְהַשְׁלִים סְעוּדָתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַתְעַנֵּג בְּכֹל הַסְּעוּדוֹת וּלְשַׂמַּח בְּכֹל אַחַת וְאַחַת מֵהֶן, מְשׁוּם שֶׁהִיא הָאִמּוּנָה הַשְּׁלֵמָה, וּמְשׁוּם כֵּן הַשְּׁבִת נִתְּכַבְּדָה מְכַל שְׂאָר הַזְּמַנִּים וְהַחֻגִים, מְשׁוּם שֶׁהַכֹּל בָּהּ נִמְצָא, וְלֹא נִמְצָא כֵּן בְּכֹל הַזְּמַנִּים וְהַחֻגִים. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, מְשׁוּם כֵּן, מְשׁוּם שֶׁהַכֹּל נִמְצָא בּוֹ, נִזְכָּר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, שְׁפָתוֹב (בראשית ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי.

רבי אבא, (נ"א רב המנונא סבא) כד הוה יתיב בסעודתא דשבתא, הוי חדי, בכל חד וחד, והוה אומר, דא היא סעודתא קדישא, דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרא הוה אומר, דא היא סעודתא דקודשא בריך הוא. וכן בכלהו סעודתי, והוה חדי בכל חד וחד. כד הוה (דף פ"ח ע"ב) אשלים סעודתי, אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא.

רבי אבא (רב המנונא סבא), כשהיה יושב בסעודת השבת, היה שמח בכל אחת ואחת, והיה אומר: זוהי סעודה קדושה של העתיק הקדוש הנסתר של הכל. בסעודה האחרת היה אומר: זוהי סעודה של הקדוש ברוך הוא, וכן בכל הסעודות. והיה שמח בכל אחת ואחת. כשהיה משלים את הסעודות, אומר: נשלמו סעודות האמונה.

רבי שמעון, כד הוה אתי לסעודתא, הוה אומר הכי, אתקיננו סעודתא דמהימנותא עלאה, אתקיננו סעודתא דמלפא, והוה יתיב וחדוי. כד אשלים סעודתא תליתאה, הווי מכוזי עליה, אז תתענג על יי' והרפכתיה על בְּמַתִּי אָרְץ וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אַבִּיךָ.

כשרבי שמעון היה בא לסעודה, היה אומר כך: התקיננו סעודה של האמונה העליונה. התקיננו סעודת המלך. והיה יושב ושמח. כשהשלים סעודה שלישית, היו מכריזים עליו: (שעיה"נח) אז תתענג על ה' והרפכתיה על בְּמַתִּי אָרְץ וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אַבִּיךָ.

אמר רבי אלעזר לאבוי, אלין סעודתי הין מתתקנין. אמר ליה, ליליא דשבתא, פתיב, והרפכתיה על בְּמַתִּי אָרְץ. ביה בליליא, מתברכא מטרוניתא, וכלהו חקל תפוחין, ומתברכא פתוריה דבר נש, ונשמתא אתוספת, וההוא ליליא, חדוה דמטרוניתא הוי. ובעי בר נש למחדי

אמר רבי אלעזר לאביו, איך מתקנים את הסעודות הללו? אמר לו, ליל שבת פתוב והרפכתיה על בְּמַתִּי אָרְץ. בו בלילה מתברכת הגבירה וכל שדה התפוחים, ומתברך שלחנו של אדם, ונשמח נוספת, ואותו הלילה שמחת הגבירה הוא.

וְצִרִיף אָדָם לְשִׁמְחַת בְּשִׁמְחָה
וְלֵאכֹל סְעוּדַת הַגְּבִירָה.

בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, בְּסְעוּדַת הַשְּׁנִיָּה
כְּתוּב אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. עַל ה'
וְדָאֵי. שְׂאוֹתָהּ שְׁעָה נִגְלָה הַעֲתִיק
הַקְדוּשׁ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה,
וְהַשְּׁלֵמוֹת וְהַחֲדוּתָהּ שֶׁל הַעֲתִיק
אָנוּ עוֹשִׂים, וְזוֹהֵי סְעוּדַתוֹ וְדָאֵי.

בְּסְעוּדַת הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבַּת
כְּתוּב וְהָאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב
אָבִיךָ. זוֹהֵי הַסְּעוּדָה שֶׁל זְעִיר
אֲנִפִּין שֶׁהוּא בְּשִׁלְמוֹת. וְכָל שֵׁשֶׁת
הַיָּמִים מֵאוֹתָהּ שְׁלֵמוֹת
מִתְפָּרְכִים. וְצִרִיף אָדָם לְשִׁמְחַת
בְּסְעוּדַתוֹ וְלִהְשֵׁלִים הַסְּעוּדוֹת
הַלְלוּ, שֶׁהֵן סְעוּדוֹת הָאֱמוּנָה
הַשְּׁלֵמָה שֶׁל זֶרַע קְדוּשׁ שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה הִיא
שְׁלֵהֶם וְלֹא שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּמְשׁוּם
כִּף אָמַר, (שְׁמוֹת ל"א) בִּינִי וּבִין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל.

בֹּא וּרְאֵה, בְּסְעוּדוֹת הַלְלוּ נוֹדְעִים
יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְשֵׁהם
מֵהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וְשֵׁהם בְּנֵי הָאֱמוּנָה,
וּמִי שֶׁפּוֹגֵם סְעוּדָה אַחַת מֵהֶם,
מֵרָאֵה פָגָם לְמַעְלָה, וּמֵרָאֵה אֵת
עֲצָמוֹ שֶׁאֵינוֹ מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן,
שֶׁאֵינוֹ מִבְּנֵי הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, וְשֶׁאֵינוֹ
מִזֶּרַע קְדוּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנוֹתְנִים
עֲלָיו חֲמַר שֶׁל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים -
דִּין הַגִּיהֶנֶם וְכו'.

וְבֹא וּרְאֵה, בְּכָל שָׂאָר הַזְּמַנִּים
וְהַחֲגִים צִרִיף אָדָם לְשִׁמְחַת וְלְשִׁמְחַת
אֵת הָעַנְיִים, וְאִם הוּא שִׁמְחַת לְבָדוֹ
וְלֹא נוֹתֵן לְעַנְיִים - עֲנֹשׁוּ רַב,
שֶׁהֵרִי לְבָדוֹ שִׁמְחַת, וְלֹא נוֹתֵן
שִׁמְחָה לְאַחֵר. עֲלָיו כְּתוּב (מִלְאכֵי
א) וְזוֹרִיתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנִיכֶם פָּרֵשׁ
חֲגִיכֶם. וְאִם הוּא שִׁמְחַת בְּשַׁבַּת,
אֵף עַל גַּב שְׁלֹא נוֹתֵן לְאַחֵר - לֹא
נוֹתְנִים עֲלָיו עֲנֹשׁ כְּבִשְׂאָר הַזְּמַנִּים
וְהַחֲגִים, שֶׁכְּתוּב פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם.
אָמַר פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם, וְלֹא פָּרֵשׁ

בַּחֲדוּוֹתָא, וְלִמְיַכַּל סְעוּדַתָּא דְמִטְרוֹנִיתָא.
בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא, בְּסְעוּדַתָּא תְּנִינָא, כְּתִיב (ישעיה
נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל יְי'. עַל יְי' וְדָאֵי.
דְּהִיא שְׁעָתָא אֲתַגְּלִיא עֲתִיקָא קְדִישָׁא, וְכִלְהוּ
עַלְמִין בַּחֲדוּוֹתָא, וְשְׁלִימוּ וְחֲדוּוֹתָא דְעֲתִיקָא
עַבְדִּינָן, וְסְעוּדַתָּא דִּילִיהּ הוּא וְדָאֵי.

בְּסְעוּדַתָּא תְּלִיתָאָה דְשַׁבְּתָא, כְּתִיב וְהָאֲכַלְתִּיךָ
נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ. דָּא הִיא
סְעוּדַתָּא דְזְעִיר אֲפִין, דְּהוּי בְּשְׁלִימוֹתָא.
וְכִלְהוּ שִׁיתָא יוֹמִין, מֵהֵהוּא שְׁלִימוּ מִתְפָּרְכֵן.
וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְמַחְדֵי בְּסְעוּדַתִּיהּ, וְלֹא שְׁלֵמָא
אֲלִין סְעוּדַתִּי, דְּאֵינוֹן סְעוּדַתִּי מֵהֵימְנוּתָא
שְׁלִימָתָא, דְּזִרְעָא קְדִישָׁא דִּישְׂרָאֵל, הִי
מֵהֵימְנוּתָא עֲלָאָה, דְּהֵא דִּילְהוֹן הִיא, וְלֹא
דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבְגִינֵי
כִּף אָמַר, (שְׁמוֹת ל"א) בִּינִי וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

הָא חֲזִי, בְּסְעוּדַתִּי אֲלִין, אֲשֶׁתְּמוֹדְעוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּאֵינוֹן בְּנֵי מַלְכָּא. דְּאֵינוֹן מֵהֵיכַלָּא
דְּמַלְכָּא, דְּאֵינוֹן בְּנֵי מֵהֵימְנוּתָא, וּמֵאֵן דְּפָגִים
חַד סְעוּדַתָּא מִנֵּיהוּ, אַחֲזִי פְּגִימוֹתָא לְעִילָא,
וְאַחֲזִי גְרַמִּיהּ דְּלָאוּ מִבְּנֵי מַלְכָּא עֲלָאָה הוּא,
דְּלָאוּ מִבְּנֵי הֵיכַלָּא דְּמַלְכָּא הוּא דְּלָאוּ מִזֶּרְעָא
קְדִישָׁא דִּישְׂרָאֵל הוּא. וְיַהֲבִין עֲלִיהּ חוּמְרָא
דְתַלְתַּת מְלִין, דִּינָא דְגִיהֶנֶם וְגו'.

וְתֵא חֲזִי, בְּכִלְהוּ שָׂאָר זְמַנִּין וְחֲגִין, בְּעֵי בַר
נֶשׁ לְחַדִּי, וְלְמַחְדֵי לְמַסְפְּנֵי. וְאִי הוּא חַדִּי
בְּלַחֲדוּדֵי, וְלֹא יְהִיב לְמַסְפְּנֵי, עוֹנְשִׁיהּ סְגִי,
דְּהֵא בְּלַחֲדוּדֵי חַדִּי, וְלֹא יְהִיב חַדוּ לְאַחֲרָא.
עֲלִיהּ כְּתִיב, (מִלְאכֵי ב) וְזוֹרִיתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנִיכֶם
פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם. וְאִי אִיהוּ בְּשַׁבְּתָא חַדִּי, אֵף עַל
גַּב דְּלֹא יְהִיב לְאַחֲרָא, לֹא יַהֲבִין עֲלִיהּ עוֹנְשָׁא,
כְּשָׂאָר זְמַנִּין וְחֲגִין, דְּכְתִיב פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם. פָּרֵשׁ
חֲגִיכֶם קָאָמַר, וְלֹא פָּרֵשׁ שַׁבְּתָכֶם. וְכְתִיב (ישעיה

שפתיכם. וכתוב (ישעיה א) חדשיכם
ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו
שבת לא אמר.

ומשום כך כתוב ביני וביני בני
ישראל. ומשום שכל האמונה
נמצאת בשבת, נותנים לאדם
נשמה אחרת, נשמה עליונה,
נשמה שכל השלמות בה, כדגמת
העולם הבא. ומשום כך נקראת
שבת. מה זה שבת? שם של
הקדוש ברוך הוא, שם שהוא
שלם מכל צדדיו.

אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. אוי
לאדם שלא משלים את שמחה
המלך הקדוש. ומהי שמחתו?
אלו שלש הסעודות של האמונה,
סעודות שאברהם יצחק ויעקב
כלולים בהם, וכלם שמחה על
שמחה, אמונה שלמה מכל
צדדיו.

שנינו, ביום הזה מתעטרים
האבות, וכל הבנים יונקים, מה
שאין בן בכל שאר החגים
והזמנים. ביום הזה רשעי הגיהנם
נחים. ביום הזה כל הדינים נכפים
ולא מתעוררים בעולם. ביום הזה
התורה מתעטרת בעטרת
שלמות. ביום הזה שמחה ותפנוק
נשמעים במאמרים וחמשים
עולמות.

בא וראה, בכל ששת ימי השבת,
כשמגיעה שעת תפלת המנחה,
הדין הקשה שולט וכל הדינים
מתעוררים, אבל ביום השבת,
כשמגיע זמן תפלת המנחה,
נמצא רצון הרצונות, והעתיק
הקדוש מגלה רצונו, וכל הדינים
נכפים, ונמצא רצון ושמחה בכל.
וברצון הזה הסתלק משה, הנביא
הנאמן הקדוש מן העולם, כדי
להודיע שלא בדין הסתלק,
ואתה שעה ברצון של העתיק

(א) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת
לא קאמר.

ובגינו כך פתיב, ביני וביני בני ישראל. ומשום
דכל מהימנותא אשתכח בשבתא,
יהבין ליה לבר נש נשמטא אחרא, נשמטא
עלאה, נשמטא דכל שלימו בה, כדוגמא
דעלמא דאתי. ובגינו כך אקרי שבת. מהו
שבת. שמא דקודשא בריך הוא. שמא דאיהו
שלים מכל סטרוי.

אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. ווי ליה לבר נש,
דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא.
ומאן חדוותא דיליה. אלין תלת סעודתי
מהימנותא. סעודתי דאברהם יצחק ויעקב
כלילן בהו. וכלהו חדו על חדו מהימנותא
שלימותא, מכל סטרוי.

תאנא, בהדין יומא מתעטרין אבהן, וכל בנין
ינקין, מה דלאו הכי בכל שאר חגין
וזמנין. בהדין יומא, חייביא דגיהנם נייחין.
בהדין יומא, כל דינין אתכפייין, ולא מתעריין
בעלמא. בהדין יומא אורייתא מתעטרא
בעטרין שלימין. בהדין יומא, חדוותא
ותפנוקא אשתמע, במאתן וחמשין עלמין.

תא חזי, בכל שיתא יומי דשבתא, כד מטא
שעתא דצלוחתא דמנחה, דינא תקיפא
שלטא, וכל דינין מתעריין. אבל ביומא
דשבתא, כד מטא עדן דצלוחתא דמנחה, רעוא
דרעוין אשתכח, ועתיקא קדישא גליא רצון
דיליה, וכל דינין מתכפייין, ומשתכח רעותא
וחדו בכלא.

ובהאי רצון, אסתלק משה, נביאה מהימנא
קדישא מעלמא. בגין למנדע, דלא
כדינא אסתלק, וההיא שעתא (דף פ"ט ע"א) ברצון
דעתיקא קדישא נפק נשמתייה, ואתטמר ביה.

בגין כך, (דברים לד) ולא ידע

איש את קברתו פתיב. מה עתיקא קדישא, טמירא מפל טמירין, ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף הקא, האי נשמטא דאתטמר בהאי רצון, דאתגללא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא, פתיב ולא ידע איש את קברתו והוא טמיר מפל טמירין דעלמא, ודינא לא שלטא ביה. זפאה חולקיה דמשה. תאנא, בהאי יומא, דאורייתא מתעטרא ביה, מתעטרא בכלא, בכל אינון פקודין בכל אינון גזרין ועונשין, בשבעין ענפין דנהורא, דזהרין מפל סטרא וסטרא. מאן חמי, ענפין דנפקין מפל ענפא וענפא, חמשא קיימין בגו אילנא, פלהו אנפין בהו אחידן. מאן חמי, אינון תרעין דמתפתחן בכל סטר וסטור, פלהו מזדהרין ונהרין, בההוא נהורא דנפיק ולא פסק.

קר פרוזא נפיק, אתערו קדישי עליונין, אתערו עמא קדישא, דאתבחר לעילא ותתא. אתערו חדותא לקדמות מאריכון. אתערו בחדותא שלימתא. אזדמנו בתלת חדון, דתלת אבהן. אזדמנו לקדמות מהימנותא, דחדווה דכל חדותא. זפאה חולקכון, ישראל קדישין, בעלמא דין ובעלמא דאתי. דא הוא ירותא לכון, מפל עמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות. ועל דא כתיב, ביני ובין בני ישראל.

אמר ר' יהודה, הכי הוא ודאי. ועל דא כתיב זכור את יום השבת לקדשו וכתיב (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני יי'. וכתיב, (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג לקדוש יי' מכובד.

תאנא, בהאי יומא, פל נשמתיהון דצדיקייא, מתעדנין בתפנוקי עתיקא קדישא, סתימא דכל סתימין. ורוחא חדא מענוגא

הקדוש יצאה נשמתו ונטמנה בו. משום כך ולא ידע איש את קברתו פתיב. מה העתיק הקדוש טמיר של כל הטמירים, ולא יודעים עליונים ותחתונים - אף כאן נשמה זו שנטמנה ברצון הזה שהתגלה בשעת תפלת מנחת השבת, פתיב ולא ידע איש את קברתו, והוא טמיר מפל הטמירים של העולם, והדין לא שולט בו. אשרי חלקו של משה! שנינו, ביום הזה שהתורה מתעטרת בו, מתעטרת בכל, בכל אותן מצוות, בכל אותן גזרות וענשים, בשבעים ענפים של אור שזוהרים מפל צד וצד. מי ראה הענפים שיוצאים מפל ענף וענף, חמשה עומדים בתוך האילן, וכל הפנים אחרים בהם? מי ראה אותם שערים שנפתחים בכל צד וצד, וכלם זוהרים ומאירים באותו האור שיוצא ולא פוסק? קור הפרוז יוצא: התעוררו קדושים עליונים, התעוררו העם הקדוש שנבחר למעלה ולמטה, עוררו שמחה פנגד רבונכם, התעוררו בשמחה שלמה, הזדמנו לשלש שמחות של שלשת האבות, הזדמנו לקראת האמונה של שמחת כל השמחות. אשרי חלקכם, ישראל קדושים, בעולם הזה ובעולם הבא! זוהי ירשה לכם מפל העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות. ועל זה פתיב ביני ובין בני ישראל.

אמר רבי יהודה, כך הוא ודאי. ועל זה פתיב זכור את יום השבת לקדשו, וכתיב (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד.

שנינו, ביום הזה כל נשמות הצדיקים מתעדנים בתפנוקי העתיק הקדוש, נסתר פל

הנסתרים, ורוח אחת מהענג של אותו העתיק הקדוש מתפשטת (ההוא מתפשט) בכל העולמות, ועולה ויורדת, ומתפשטת לכל הבנים הקדושים לכל שומרי התורה, ונחים במנוחה שלמה, נשפכים מפלם כל הרגזים, כל הדינים וכל העבודות הקשות. זהו שכתוב (שם יד) ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה.

משום כך שקולה שבת פגוד התורה, וכל מי ששומר שבת כאלו שומר את כל התורה. וכתוב (ישעיה נב) אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. אשתמע, דמאן דנטיר שבת, נשמע, שמי ששומר את השבת כמי ששומר כל התורה.

רבי יודאי שאל את רבי שמעון יום אחד שנפגש עמו בדרך, אמר לו, רבי, הרי כתוב (בפרשת השבת) בפרשה זו שבת שאמר ישעיה, שכתוב בה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו', ונתתי להם בביתי ובחומתי וגו'. מה זה אומר?

אמר לו, קפוטקאי, קשר את חמורך בגדר ורד, שדבר תורה צריך צחות, או הפך לאחוריד ולך אחרי ותכון לך. אמר לו, משום מורי עשיתי את הדרך, ואחרי מורי אסתפל בשכינה.

אמר לו, בא וראה, דבר זה הרי פרושהו החברים ולא פרושו דבר. כה אמר ה' לסריסים, מי הם הסריסים? אלו הם החברים שמשפדלים בתורה ומסרסים עצמם כל ששת ימי השבת ועוסקים בתורה, ובלייל השבת מזרזים את עצמם בזיוגם משום שיודעים הסוד העליון בשעה שהגבירה מזדווגת במקלך.

ואותם חברים שיודעים סוד זה, מכונים לבם לאמונת רבונם,

דהווא עתיקא קדישא מתפשטא (ההוא מתפשט) בכלהו עלמין, וסלקא ונחתא, ומתפשטא לכלהו בני קדישין, לכלהו נטורי אורייתא, ונניחין בנייחא שלים, מתנשי מפלהו, כל רוגזין, כל דינין, וכל פולחנין קשין. הדא הוא דכתיב, (ישעיה יד) ביום הניח יי' לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה.

בגיני כך, שקיל שבתא לקבל אורייתא, וכל דנטיר שבתא, כאילו נטיר אורייתא כלא. וכתיב (ישעיה נב) אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. אשתמע, דמאן דנטיר שבת, כמאן דנטיר אורייתא כלא.

רבי יודאי שאיל ליה לר' שמעון, יומא חד דאערע עמיה בארחא, אמר ליה, ר', הא כתיב (ס"א בפרשתא דשבת) בפרשתא דא שבת, דאמר ישעיה, דכתיב, (ישעיה נב) כה אמר יי' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו', ונתתי להם בביתי ובחומתי וגו'. מה קא מיירי.

אמר ליה, קפוטקאה, חמרך קטרי בטיפסא, ונחית, דמלה דאורייתא בעי צחותא. או אפכי לאחורך, וזיל אבתראי, ותכוון לך. אמר ליה, בגיניה דמר עבידנא ארחא, ובתריה דמר אסתפל בשכינתא.

אמר ליה, תא חזי, מלה דא הא אוקמוה חבריאי, ולא פרישו מלה. כה אמר יי' לסריסים. מאן סריסים. אלין אינון חבריאי, דמשתדלי באורייתא, ומסרסי גרמיהו כל שיתא יומין דשבתא, ולעאן באורייתא, ובלייליא דשבתא מזרזי גרמיהו בזיוגא דלהון, משום דידעי רזא עלאה, בשעתא דמטרוניתא אזדווגת במלכא.

ואינון חבריאי דידעין רזא דא, מכונין לבייהו

ומתברכים בפרי מעיהם באותו הלילה. וזהו שכתוב אשר לשמרו, כמו שנאמר ואביו שמר את הדבר.

ונקראים סריסים ודאי, בשביל לחפות לשבת למצא את רצון רבונם, שכתוב וכחרו באשר חפצתי. מה זה באשר חפצתי? זה זיווג הגבירה. ומחזיקים בכריתית, הכל אחד. בכריתית סתם. אשרי חלקו של מי שמתקדש בקדושה הזו ויודע הסוד הזה.

בא וראה, כתוב ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך וגו'. כל מלאכתך - באותם ששת הימים מלאכת בני האדם, ומשום הדבר הזה לא מזדווגים החברים, רק בזמן שלא נמצא ממעשי בני אדם, אלא מעשה הקדוש ברוך הוא. ומה מעשהו? זיווג הגבירה להוציא נשמות קדושות לעולם. ומשום כך בלילה הזה החברים מתקדשים בקדושת רבונם ומכונים לבם, ויוצאים בנים מעלים, בנים קדושים, שלא סוטים מינה ושמאלה, בני המלך והגבירה, ועל אלה כתוב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. לה' אלהיכם ודאי. משום שאלה נקראים בנים שלו, בנים למלך ולגבירה.

וזו דעת החברים שיודעים סוד זה, בזה נדבקים, ומשום כך נקראים בנים לקדוש ברוך הוא. ואלה הם שהעולם מתקיים בשבילם. וכשעולה העולם בדין, מסתכל הקדוש ברוך הוא בבנים הללו ומרחם על העולם, ועל זה כתוב פלה זרע אמת. זרע אמת ודאי. מה זה אמת? טבעת קדושה שלמה, כמו שנאמר (מזכה

למהימנותא דמאריהון ומתברכאן באיבא דמעיהון בההוא ליליא. ודא הוא דכתיב, אשר ישמרו, כמה דאת אמר, (בראשית לו) ואביו שמר את הדבר.

ואקרון סריסים ודאי, בגין לחפאה לשבתא לאשפחא רעוא דמאריהון, דכתיב וכחרו באשר חפצתי. מאי באשר חפצתי. דא זווגא דמטרוניתא. ומחזיקים בכריתית, פלא חד, בכריתית סתם. זפאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה דא, וידע רזא דא.

הא חזי, פתיב ששת ימים תעבד ועשית כל (דף פ"ט ע"ב) מלאכתך ויום השביעי שבת ליי' אלהיך וגו', כל מלאכתך, באינון שיתא יומי עבידתיהו דבני נשא ובגין האי מלה. לא מזדווגי חברייה, בר בזמנא דלא ישתפח מעבידתיהו דבני נשא, אלא עבידתיה דקודשא בריך הוא. ומאי עבידתיה. זווגא דמטרוניתא, לאפקא נשמתין קדישין לעלמא.

ובגין כך, בהאי ליליא חברייה מתקדשי בקדושה דמאריהון, ומכווני לבייהו, ונפקי בני מעלי, בגין קדישין, דלא סטאן לימינא ולשמאלא, בגין דמלפא ומטרוניתא. ועל אליון פתיב, (דברים יד) בנים אתם ליי' אלהיכם, ליי' אלהיכם ודאי. בגין דאליון אקרון בגין דיליה, בגין למלפא ולמטרוניתא. והא דעתייהו דחברייה דידעין רזא דא, בדא מתדבקן. ובגין כך אקרון בגין לקודשא בריך הוא. והני אינון דעלמא מתקיימא בגינייהו. וכד סליק עלמא בדינא, אסתפל קדשא בריך הוא באינון בנוי, ומרחם על עלמא. ועל דא כתיב (ירמיה ב) פלה זרע אמת.

זרע אמת ודאי. מהו אמת. עזקא קדישא שלימתא. כמה דאת אמר (מזכה

(ו) תתן אמת ליעקב. (אמת זה הקדוש ברוך הוא) והכל אחד. ומשום כך זרע אמת ודאי.

אמר לו רבי יודאי, ברוך הרחמן ששלחני לכאן. ברוך הרחמן, שהרי דבר זה שמעתי מפיך. בכה רבי יודאי. אמר לו רבי שמעון, למה בכית? אמר לו, בכיתי, שאמרתני אוי לאותם בני העולם שדרכיהם כבהמות ולא יודעים ולא מסתכלים, שטוב להם שלא נבראו. אוי לעולם כשיצא מורנו ממנו, שמי יכול לגלות סודות, ומי יודע אותם, ומי יסתכל בדרכי התורה?

אמר לו, חייך, אין עולם אלא לאותם חברים שמשתדלים בתורה ויודעים נסתרות התורה. ודאי באמת גזרו החברים על עמי הארצות שמשחיתים דרכם ולא יודעים בין ימין לשמאל, שהרי הם כבהמות שנאה לעשות בהם דין אפלו ביום הכפורים. ועל בנייהם פתוב (הושע ב) פי בני זנונים המה. בני זנונים ממש.

אמר לו, רבי, פסוק זה צריך להתישב בדרכו. כתיב ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אמן לו. אמן להם הנה צריך להיות! מה זה אמן לו?

אמר לו, בא וראה, ונתתי להם בביתי, מה זה בביתי? כמו שנאמר (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. (שמו של הקדוש ברוך הוא נקרא בית) ובחומתי, כמו שנאמר (ישעיה סב) על חומתיך ירושלם הפקדתי שמרים. יד ושם, כלומר, שיצאו נשמות קדושות ממקום זה. ואותה יד, חלק השלמות, טוב מלא מבנים ומבנות. שם עולם אמן לו, לאותו חלק שלם, אשר

(ו) תתן אמת ליעקב. (אמת דא קדשא ברוך הוא) וכלא חד. ובגיני כן, זרע אמת ודאי.

אמר ליה ר' יודאי, ברוך רחמנא דשדרני הכא, ברוך רחמנא, דהא מלה דא שמענא מפומך. בכה רבי יודאי. אמר ליה ר' שמעון, אמאי קא בכית. אמר ליה, בכינא, דאמינא דווי לאינון בני עלמא, דארחיהון כבעירי, ולא ידעי ולא מסתפלי, דטב לון דלא אתבריאוו. ווי לעלמא כד יפוק מר מגייה, דמאן יכיל לגלאה רזין, ומאן ינדע לון, ומאן יסתפל בארחי אורייתא.

אמר ליה, חייך, לית עלמא אלא לאינון חבריאי, דמשתדלי באורייתא וידעין סתימי אורייתא. ודאי בקשוט גזרו חבריאי על עמא דארעא, דמחבלין ארחייהו, ולא ידעין בין ימינא לשמאלא, דהא אינון כבעירי, דיאות למעבד בהו דינא, אפילו ביום הכפורים. ועל בנייהו כתיב, (הושע ב) פי בני זנונים המה, בני זנונים ממש.

אמר ליה, ר', האי קרא בעי לאתישבא בארחוי. כתיב (ישעיה נז) ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אמן לו. אמן להם מיבעי ליה, מהו אמן לו.

אמר ליה, תא חזי, ונתתי להם בביתי, מהו ביתי. כמה דאת אמר (במדבר יב)

בכל ביתי נאמן הוא. (שמו קדושא ברוך הוא אקרי בית) ובחומותי, כמה דאת אמר (ישעיה סב) על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים יד ושם, כלומר דישלפון נשמתין קדישין מדוכתא דא. והוא יד, חולק באשלמותא. טב, מליא מבנין ומבנותן. שם עולם אמן לו, לההוא חולק שלים. אשר לא יפרת לדרי דרין. דבר אחר אמן לו לההוא

אשר לא יפרת לדרי דרין. דבר אחר אמן לו לההוא

לא יכרת לדורי דורות. דבר אחר אמן לו - לאותו שיודע סוד הדבר ויתכונן במה שצריך לכוון.

עוד אמר רבי שמעון, פתוב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מה הטעם? פדי שלא יראה דין ביום הזה. ואם תאמר, הרי לגבוה עולה? בכל מושבותיכם אמר, ולא לגבוה. ואותו שעולה לגבוה, עולה לכפות דין אחר. ששנינו, יש אש אוכל אש, ואש המזבח אוכל אש אחר.

וכשום כף מתגלה העתיק הקדוש ביום הזה מפל שאר הימים. ובזמן שמתגלה העתיק, לא נראה דין כלל, וכל העליונים והתחתונים נמצאים בשמחה שלמה, והדין לא שולט.

שנינו, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי, ולא בששת. והימים הקדושים העליונים הללו נקראים ימים שהשם הקדוש נכלל בהם, והם נכללים בו. אשרי חלקם של ישראל מפל העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, עליהם פתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

בבד את אביך ואת אמו. רבי חייא פתח, (בראשית ב) ונהר יצא מעדן וגו'. ונהר - זו נביעת המעין שיוצא תמיד ולא פוסק, ומנהר המעין הזה נשקה כל גן העדן. ואותו נהר של המעין הקדוש נקרא א"ב. מה הטעם? משום שהוא נובע לזון את הגן.

רבי אבא אמר, עדן ממש נקרא אב, משום שעדן זה נמצא מאותו מקום שנקרא אין, ומשום כף נקרא אב. והרי בארנו, ממקום שמתחיל להמשיך הכל נקרא

דידע רזא דמלה, ויתכונן במה דבעי לכוונא. תו אמר ר' שמעון, פתיב, (שמות לה) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מאי טעמא. בגין דלא אתחזי דינא בהאי יומא. ואי תימא הא לגבוה סלקא. בכל מושבותיכם קאמר, ולא לגבוה. והוא דסלקא לגבוה, לאכפיא לדינא אחרא סלקא. דתנינן, אית אשא אכלא אשא. ואשא דמדבחה, אכלא אשא אחרא.

ובגניי כף, אתגליא עתיקא קדישא בהאי יומא, מפל שאר יומין. ובזמנא דאתגליא עתיקא, לא אתחזי דינא כלל. וכל עלאין ותתאין משתפחין בחדוותא שלימתא, ודינא לא שלטא.

תאנא, פתיב (שמות לא) פי ששת ימים עשה יי' את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי, ולא בששת. והני יומין קדישין עלאין, אקרון יומי דשמא קדישא אתפליל בהו, ואינון אתפלילן ביה. זפאה חולקיהון דישראל מפל עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, עליהו כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים פולכם היום. (דף צ' ע"א)

בבד את אביך ואת אמו. (שמות כ) רבי חייא פתח, (בראשית ב) ונהר יצא מעדן וגו'. ונהר, דא נביעו דמבועא, דנפיק תדיר ולא פסק. ומנהרא דמבועא דא, אתשקיא כל גנתא דעדן. והוא נהרא דמבועא קדישא, אקרי א"ב. מאי טעמא. משום דאיהו נביעא לאתזנא לגנתא.

רבי אבא אמר, עדן ממש אקרי אב. משום דהאי עדן, משתכח מההוא אתר, דאקרי אין. ובגניי כף, אקרי אב. והא אוקימנא,

אתה, ונקרא אב, כמו שנאמר
(ישעיה טג) כי אתה אבינו.

רבי אלעזר אמר, כבוד את אביך
- זה הקדוש ברוך הוא. ואת אמך
- זו כנסת ישראל. את אביך, את
דוקא, להכליל שכינה (עליונה). רבי
יהודה אמר, כבוד את אביך -
סתם. ואת אמך - סתם. שהרי הכל
היה במנין. את - לרבות כל מה
שלמעלה ומטה.

רבי יוסי אמר, זה שאמר רבי
אבא, ממקום שמתחיל להמשך
הכל, נקרא אתה, יפה. שהרי
למדנו שאתו הנסתר ואין בו
התחלה נקרא הוא. ממקום
שהראשית נמצאת נקרא אתה.
ונקרא אב. והכל אחד. ברוך שמו
לעולם ולעולמי עולמים אמן.

רבי חזקיה אמר, ודאי הכל אחד.
כבוד את אביך - זה הקדוש ברוך
הוא. ואת אמך - זו כנסת ישראל.
שהרי שנינו, אמר רבי שמעון,
כתוב בנים אתם לה' אלהיכם -
אותו מקום שנקרא בנים. ומשום
כך הסתימות של הדבר, כבוד את
אביך ואת אמך, להכליל את הכל
שלמעלה ושלמטה. רבי יצחק
אמר, להכליל בו את רבו, שהוא
מכניס אותו לעולם הבא. אמר
רבי יהודה, הוא בכלל הקדוש
ברוך הוא.

שנינו, בחמש האמירות הללו
כלול הכל. בחמש האמירות
הללו נחקקו חמש אחרות, ודאי
חמש תוך החמש. הכיצד? אנכי
ה' אלהיך - פנגד לא תרצח.
ששנינו, (אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה)
שני אלה בכלל אחד נכללו, שמי
שהורג מקטין הדמות וצלם של
רבנו, שכתוב (בראשית ט) כי בצלם
אלהים עשה את האדם, וכתוב
(יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות
כמראה אדם.

מאתר דשאריו לאתמשכא כלא, אקרי אתה,
ואקרי אב. כמה דאת אמר, (ישעיה טג) כי אתה
אבינו.

רבי אלעזר אמר, כבוד את אביך, דא קדשא
ברוך הוא. ואת אמך, דא כנסת ישראל.
את אביך, את דייקא, לאכללא שכינתא (ר"א
עילאה). רבי יהודה אמר, כבוד את אביך, סתם.
ואת אמך, סתם. דהא כלא הוה במנינא. את,
לרבות כל מה דלעילא ותתא.

רבי יוסי אמר, האי דאמר רבי אבא, מאתר
דשאריו לאתמשכא כלא, אקרי אתה,
שפיר. דהא אוליפנא, ההוא דטמיר ולא אית
ביה שירותא, קרינן הוא. מאתר דשירותא
אשתכח, קרינן אתה. ואקרי אב. וכלא חד.
ברוך שמייה לעלם ולעלמי עלמיא אמן.

רבי חזקיה אמר, ודאי כלא חד. כבוד את
אביך, דא קדשא ברוך הוא. ואת אמך,
דא כנסת ישראל. דהא תנו, אמר רבי שמעון,
כתיב (דברים יד) בנים אתם ליי' אלהיכם, ההוא
אתר דאקרי בנים. ובגיני כך סתימא דמלה,
כבוד את אביך ואת אמך, לאכללא כלא,
דלעילא ותתא. ר' יצחק אמר, לאכללא ביה
רביה, דהוא אעיל ליה לעלמא דאתי. אמר
רבי יהודה, בכללא דקודשא ברוך הוא הוי.

האנא, בהני חמש אמירן, כליל כלא. בהני
חמש אמירן, אתגליפו חמש אתרנין,
ודאי חמש גו חמש. הא כיצד. אנכי יי'
אלהיך, לקבל לא תרצח. דתנינן, (אמר רבי יצחק אמר
רבי יהודה) תרין אליו, בכללא חדא אתכלילן,
דמאן דקטיל, אזעיר דמותא וצלמא דמאריה.
דכתיב, (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה את
האדם. וכתיב (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות
כמראה אדם.

אָמַר ר' חִיָּיא, כְּתוּב (בראשית ט) שִׁפְף דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דְּמוֹ יִשְׁפֹּף וְגו' (שִׁפְף דָּם הָאָדָם) מִי שִׁשׁוּפֹף דָּם כְּאִלוּ מִקְטִין הַדְּמוּת וְהַצֵּלָם שְׁלֹמְעֵלָה. כְּלוּמַר, לֹא הִקְטִין דְּמוּת זו, אֲלֵא דְמוּת אַחֲרַת, מִשְׁמַע שְׁכַתּוּב שִׁפְף דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דְּמוֹ יִשְׁפֹּף. בְּאָדָם הַעֲלִיּוֹן מְגִיעַ הַפָּגָם הַזֶּה מֵאוֹתוֹ דָּם שִׁשְׁפֹּף. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם פִּי בְּצֵלָם אֱלֹהִים עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כֶּף זֶה בְּזֵה תְלוּי.

לֹא יִהְיֶה לָךְ - כְּנֶגֶד לֹא תִנְאַף. זֶה מִשְׁקַר בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנִרְשָׁם בְּאָדָם. וּבְזֵה כְּמָה וְכְמָה חֲטָאִים וּגְזֵרוֹת וְעֲנֻשִׁים תְּלוּיִים. וּמִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּזֵה, מִשְׁקַר בּוֹ בְּמִלְכָּה, שְׁכַתּוּב (הוֹשַׁע ה) בְּה' כְּגֵדוֹ פִּי כְּנִים זָרִים לָדוּ. וְכַתּוּב, לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדָם, וְזֶה בְּזֵה תְלוּי.

לֹא תִשָּׂא - כְּנֶגֶד לֹא תִגְנוּב. וְכַתּוּב (מִשְׁלִי כט) חוֹלֵק עִם גֹּנֵב שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ אֵלֶּה יִשְׁמַע וְלֹא יִגִּיד. וְדַאי זֶה בְּזֵה תְלוּי, שְׁהָרִי הַגֹּנֵב לְזֵה מְזַדְּמֵן, לְהִשְׁבַּע בְּשִׁקְר. מִי שֶׁעוֹשֶׂה זֶה, עוֹשֶׂה זֶה.

זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת - כְּנֶגֶד לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שִׁקְר. דְּאָמַר ר' יוֹסִי, שַׁבַּת נִקְרְאָת עֲדוּת, וְצִרִיף הָאָדָם לְהַעֲרִיד עַל זֶה, שְׁכַתּוּב פִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עֲשֵׂה ה' וְגו'. וְשַׁבַּת כְּלָל (עֲדוּת) שֶׁל הַכֹּל. וְאָמַר ר' יוֹסִי, מָה שְׁכַתּוּב (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת לא) וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וּמִי שֶׁמַּעֲרִיד שִׁקְר - מִשְׁקַר בְּשַׁבַּת, שְׁהִיא עֲדוּת אֲמַת. וּמִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּשַׁבַּת - מִשְׁקַר בְּכָל הַתּוֹרָה.

וּמִשּׁוּם כֶּף זֶה בְּזֵה תְלוּי. כְּבֵד אֶת אָבִיךָ - כְּנֶגֶד לֹא תַחֲמַד אֶשֶׁת רַעַף. וְאָמַר ר' יִצְחָק, כְּבֵד אֶת אָבִיךָ - אָבִיךָ מִמֶּשׁ. שְׁהָרִי מִי שֶׁחֲמַד אִשָּׁה וּמוֹלִיד בֵּן, הֵהוּא

אָמַר ר' חִיָּיא, כְּתוּב (בראשית ט) שִׁפְף דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דְּמוֹ יִשְׁפֹּף וְגו', (שִׁפְף דָּם הָאָדָם) מִאֵן דְּשִׁפִּיף דְּמָא, כְּאִלוּ אֲזַעִיר דְּמוּתָא וְצִלְמָא דְלַעִילָא, כְּלוּמַר, לֹא אֲזַעִיר דְּמוּתָא דָּא, אֲלֵא דְמוּתָא אַחֲרָא, מִשְׁמַע דְּכַתּוּב שִׁפְף דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דְּמוֹ יִשְׁפֹּף. בְּאָדָם עֲלֵאָה, מְטִי הָאִי פְּגִימוּתָא, מִהֵהוּא דְּמָא דְּאוּשִׁיד. מִאִי טַעַמָּא. מִשּׁוּם פִּי בְּצֵלָם אֱלֹהִים עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם. וּבְגִין כֶּף, הָא בְּהָא תְלוּיָא.

לֹא יִהְיֶה לָךְ, לְקַבֵּל לֹא תִנְאַף דָּא מִשְׁקַר בְּשִׁמָּא דִּקְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאֶתְרִשִׁים בִּיה בְּכַר נֶשׁ. וּבְכָדָא, כְּמָה וְכְמָה חוֹבִין וּגְזֵרִין וְעוֹנְשִׁין, תְּלוּיִין. וּמִאֵן דְּמִשְׁקַר בְּהָאִי, מִשְׁקַר בִּיה בְּמִלְכָּא, דְּכַתּוּב, (הוֹשַׁע ה) בִּינִי כְּגֵדוֹ כִּי כְּנִים זָרִים יָלְדוּ. וְכַתּוּב לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדָם, וְהָא בְּהָא תְלוּיָא.

לֹא תִשָּׂא לְקַבֵּל לֹא תִגְנוּב. וְכַתּוּב (מִשְׁלִי כט) חוֹלֵק עִם גֹּנֵב שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ אֵלֶּה יִשְׁמַע וְלֹא יִגִּיד. וְדַאי הָא בְּהָא תְלוּיָא, דְּהָא גֹנֵבָא לְדָא אֲזַדְּמֵן, לְאוּמָאָה בְּשִׁקְרָא. מִאֵן דְּעַבִּיד דָּא, עַבִּיד דָּא. זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַבֵּל לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שִׁקְר. דְּאָמַר ר' יוֹסִי, שַׁבַּת סְהַדוּתָא אֶקְרִי. וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְסְהַדָּא עַל הָא דְּכַתּוּב פִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עֲשֵׂה יי' וְגו'. וְשַׁבַּת כְּלָלָא (נ"א סְהַדוּתָא) דְּכִלָּא. וְאָמַר ר' יוֹסִי, מִאִי דְּכַתּוּב, (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב, כְּמָה דְּאֶתְרִשִׁים (שְׁמוֹת לא) וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וּמִאֵן דְּאֶסְהִיד שִׁקְרָא, מִשְׁקַר בְּשַׁבַּת, דְּהִיא סְהַדוּתָא דְּקִשׁוּט, וּמִאֵן דְּמִשְׁקַר בְּשַׁבַּת, מִשְׁקַר בְּאוּרִייתָא כְּלָא. וּבְגִין כֶּף, הָא בְּהָא תְלוּיָא.

כְּבֵד אֶת אָבִיךָ, לְקַבֵּל לֹא תַחֲמַד אֶשֶׁת רַעַף. וְאָמַר ר' יִצְחָק, כְּבֵד אֶת אָבִיךָ, אָבִיךָ מִמֶּשׁ. דְּהָא מִאֵן דְּחֲמִיד אֶתְתָּא, וְאוּלִיד בַּר,

מכבד את האחר שאינו אביו, וכתוב כבד את אביו וגו', לא תחמד בית רעך שדהו. וכתוב כאן, על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך. אותו שנתן לך יהיה שלך, ולא תחמד אחר. ודאי שזה תלוי בנה.

ואלו חמש הראשונות כוללות חמש אחרונות, ומשום כך, (דברים 5) מימינו אש דת למו. שהכל נעשה ימין. ועל זה בחמשה קולות נתנה התורה. אמר רבי יהודה, כלם היו חמש בתוך חמש, כנגדם חמשה חמשי תורה.

שנה רבי אלעזר, בעשר האמירות הללו נחקקו כל מצוות התורה, גזרות וענשים, טהור וטמא, ענפים ושרשים, אילנות ונטעים, שמים וארץ, ים ויהומות, שהרי התורה היא שמו של הקדוש ברוך הוא. מה שמו של הקדוש ברוך הוא נחקק בעשר אמירות - אף התורה נחקקה בעשר אמירות. עשר האמירות הללו הם שמו של הקדוש ברוך הוא, וכל התורה היא שם אחד, שמו של הקדוש ברוך הוא ממש.

אשרי חלקו של מי שזוכה בה. מי שזוכה בתורה זוכה בשם הקדוש (של הקדוש ברוך הוא). רבי יוסי אומר, זוכה בקדוש-ברוך-הוא ממש (ובנסת ישראל), שהרי הוא ושמו אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. אמר רבי יוסי, מה הטעם? משום שכתוב (חגי ב) לי הפסך ולי הזהב. אף על גב שלי הפסך ולי הזהב - לא תעשון אתי. אתי, כלומר אותי.

אמר רבי יצחק, כתוב (ירמיה י) מאין פמוך וגו', גדול אתה וגדול שמך בגבורה וגו', (גדול אתה וגדול שמך) גדול אתה, היינו לי הפסך. וגדול

ההוא בר אוקיר לאחרא, דלא (דף צ' ע"ב) אבוי. וכתוב כבד את אביו וגו', לא תחמד בית רעך, שדהו. וכתוב הכא, על האדמה אשר יי' אלהיך נתן לך. ההוא דיהב לך, יהא דילך, ולא תחמד אחרא. ודאי הא בהא תליא.

ואלו חמש קדמאי, כלילין חמש אחרנין. ובגיני כך, (דברים לג) מימינו אש דת למו. דכלא אתעביד ימינא. ועל דא, בחמשה קלין אורייתא אתיהיבת. אמר ר' יהודה, בלהו הוו חמש גו חמש. לקבליהון חמשה חומשי תורה.

האני ר' אלעזר, באלין עשר אמירן, אתגליפו כל פקודי אורייתא, גזירין ועונשין. דכיא ומסאבא. ענפין ושרשין. אילנין ונטיעין. שמאי וארעא. ימא ויהומי. דהא אורייתא שמא דקודשא בריך הוא הוי, מה שמא דקודשא בריך הוא אתגליף בעשר אמירן, אוף אורייתא אתגליפא בעשר אמירן. אליו עשר אמירן אינון שמא דקודשא בריך הוא. ואורייתא כלא שמא חד הוי, שמא קדישא דקודשא בריך הוא ממש.

זבאה חולקיה, דמאן דזכי בה. מאן דזכי באורייתא, זכי בשמא קדישא. (דקודשא בריך הוא ממש) ר' יוסי אומר, בקודשא בריך הוא ממש זכי, (כ"א ובנסת ישראל) דהא הוא ושמיה חד הוא, בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן.

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. (שמות כ) אמר ר' יוסי, (ד"א לא גרסינן מאי טעמא. משום דכתיב)

(חגי ב) לי הפסך ולי הזהב, אף על גב דלי הפסך ולי הזהב, לא תעשון אתי, אתי: כלומר אותי.

אמר ר' יצחק, כתיב (ירמיה י) מאין פמוך יי' גדול אתה וגדול שמך בגבורה וגו', (גדול אתה וגדול שמך) גדול אתה, היינו לי הפסך. וגדול

שמך גדול אתה - הינו לי הכסף. וגדול שמך בגבורה - הינו ולי הזהב. שני הגונים הללו לא נראים ולא מתפארים, פרט לכשהם חקוקים במקום אחד. באיזה מקום נחקקו? בישראל. כאן נראים הגונים להתפאר, ככתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר אתפאר.

רבי יהודה פתח, (שם סא) שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי וגו'. אשרי חלקם של ישראל מעמים עובדי עבודת פוכבים ומהלכות שהשמחה והתפנוק שלהם בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב שוש אשיש בה'. פיון שאמר בה', למה פתוב באלהי? אלא כף אמרו ישראל: אם ברחמים בא עלינו - שוש אשיש בה', ואם בדין - תגל נפשי באלהי.

מה הטעם? משום שאלה נחקקו בו, שכתוב כי הלבישני בגדי ישע. מה זה בגדי ישע? גונים שנוחקקו להסתפל בו, כמו שנאמר ישעו וגו' אל ה'. ישע הוא הסתפלות. מי שרוצה להסתפל בי, יסתפל בגונים שלי. מה הטעם? משום שכתוב מעיל צדקה יעטני, צדקה ממש, שהגונים נחקקו בו. פחתן יכהן פאר, זה גון אחד. וכפלה תעדה כליה, זה גון אחר. וכשהגונים מתחברים, באותה שעה נראים וכלם משתוקקים לראות ולהסתפל בו.

רבי יוסי אמר, שוש אשיש בה' - שתי חדוות. בה' - ברחמים. תגל נפשי - הרי (אחת בחדוה) בדין. אמר רבי יהודה, בפל שמחה של שמחה. וחדוה של ציון עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח את ישראל בשמחה יתרה מהפל, שכתוב (שם לה) ופדויי ה' ישבון

שמך בגבורה, הינו ולי הזהב. אלין תרין גוונין לא מתחזיין, ולא מתפארו, בר פד אינון גליפין באתר חד, באן אתר אתגליפו. בישראל. כאן אתחזון גוונין לאתפארא, כמה דאת אמר (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

רבי יהודה פתח, (ישעיה סא) שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי וגו', זפאה חולקיהון דישראל, מעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, דחדוותא ותפנוקא דלהון בקודשא בריך הוא, דכתיב שוש אשיש ביי'. פיון דאמר ביי', אמאי כתיב באלהי. אלא הכי אמרו ישראל, אי ברחמי אתי עלנא, שוש אשיש ביי'. אי בדינא, תגל נפשי באלהי.

מאי טעמא. משום דאלין ביה אתגליפו, דכתיב, (ישעיה סא) פי הלבישני בגדי ישע.

מהו בגדי ישע. גוונין, דאתגליפו לאסתפלא ביה. כמה דאת אמר, (שמואל ב כב) ישעו וגו' אל יי'. ישע אסתפלותא הוא. מאן דבעי לאסתפלא בי, בגוונין די לי יסתפל. מאי טעמא. משום דכתיב, (ישעיה סא) מעיל צדקה יעטני, צדקה ממש, דגוונין ביה אתגליפו. פחתן יכהן פאר, הא גוונא חד. וכפלה תעדה כליה, הא גוונא אחרא. וכד גוונין מתחברין, ביה שעתא אתחזיין, וכלהו תאיבין לאחזאה, ולאסתפלא ביה.

רבי יוסי אמר, שוש אשיש ביי', תרין חדוון. ביי': ברחמי. תגל נפשי, הא (חד חדוה) בדינא. אמר ר' יהודה, בכלא חדוה על חדוה. וחדוה דציון, זמין קדשא בריך הוא לאחדאה לישראל, בחדוותא יתיר מפלא, דכתיב, (ישעיה לה) ופדויי יי' ישובון וקאו ציון ברנה וגו', וקאו ציון ברנה וגו'. ופדויי ה' ישבון - הרי אחת. וקאו ציון

וּפְדוּיֵי יִי' יְשׁוּבוּן, הָא חֵד. וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרָנָה,
הָא תְרִי. וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁם, הָא תִּלַּת.
שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יְשִׁיגוּ, הָא אַרְבַּע. לְקַבְּלֵיהוֹן
דְּאַרְבַּע זְמַנִּין דְּאַתְפָּזְרוּ יִשְׂרָאֵל בִּינֵי עַמְמֵיָא.
וּכְדִין כְּתִיב (ישעיה יב) וְאַמְרַתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ
לַיְי' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ וְגו'.

השלמה מההשממות (סימן ב)

וְאַלְוֵי הֵם י"ב פְּקוּדֵינָן. א' יְחֹדֵד יִי'. ב' לִירְאָה
אֵת יִי'. ג' לְמַנְדַּע דְּאֵית דִּינָן וְאֵית אַגְר טָב
וְכוֹ'. ד' לְקַדֵּשׁ אֵת יִי'. ה' לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם
שְׁחֵרִית מְנַחֵה עֲרֵבִית. ו' לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה. ז'
לְמוֹל אֵת הַבֶּן. ח' קַדֵּשׁ לִי כָל בְּכוֹר. ט' תְּפִילִין.
י' צִיצִית. י"א מְזוּזָה. י"ב לְמָסוֹר נַפְשׁוֹ בְּדִבְקוֹת
(ה'). אֲלוֹ הֵם י"ב פְּקוּדֵי שְׁמוֹר. א' דִּלָּא לְמִיָּהֵב
רְבוּ לְעִבּוּדָה זָרָה. ב' דִּלָּא לְמַבְנֵי מַגְדֵּל
לְעִבּוּדָה זָרָה. ג' אֵל תִּפְנוּ וְגו' (שלא) לְהִרְהֵר
אַחֲרֵיהֶם. ד' לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם. ה' דִּלָּא
לְאַתְפָּיִיא, דְּהֵינּוּ לֹא תַעֲבִדֶם. ו' דִּלָּא
לְהַחֲלִיף יְחֹדָא דְמֵאַרְיָה דְּהֵינּוּ הַהִמִּיר. ז'
דִּלָּא לְהִרְהָרָא, דְּהֵינּוּ לֹא תִתּוֹרוּ וְגו'. ח' שְׁלֹא
לְשֹׂאֵל בְּאוֹב. ט' שְׁלֹא לְשֹׂאֵל בִּידְעוֹנֵי. י'
לְדְרוֹשׁ אֵל הַמֵּתִים. י"א דִּלָּא לְמַעַבְדַּ חֲרָשִׁין
דְּהֵינּוּ וְחֹבֵר חֵבֵר. י"ב וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים
שְׁלֹא תִזְכִּירוּ: (עד כאן מההשממות).

וְיַדְבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. (שמות כ)
כָּל הַדְּבָרִים, כָּלֵלָא דָּא, הוּא כָּלֵלָא
דְּכָלֵּא, כָּלֵלָא דְלַעֲיִלָּא וְתַתָּא.
אַנְכִי, רְזָא דְעֵלְמָא עֲלָאָה, בְּרִזָּא דְשִׁמְא
קְדִישָׁא יְה"ו. אַנְכִי, אַתְגְּלִיא וְאַתְגְּנִיז.
אַתְגְּלִיא בְּרִזָּא קְדִישָׁא דְכְרִסְיָא, דְסִיָּהֲרָא
קְיִימָא בְשְׁלִימוֹ כְּחֻדָּא, כַּד שְׁמֵשָׁא שְׁלֵטָא,
וְסִיָּהֲרָא אַתְנַהֲרִית, וְלִית לָהּ שְׁבַחָא, כַּד שְׁבַחָא
עֲלָהּ.

עַל רֵאשִׁם - הָרִי שְׁלֵשׁ. שְׁשׁוֹן
וְשִׁמְחָה יְשִׁיגוּ - הָרִי אַרְבַּע.
כְּנֻגָדָם שֶׁל אַרְבַּע פְּעָמִים
שֶׁהִתְפָּזְרוּ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַעַמִּים, וְאִז
כְּתוּב (שם יב) וְאַמְרַתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא
הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ וְגו'.

השלמה מההשממות (סימן ב)

וְאַלְוֵי הֵן י"ב מְצוּוֹת: א' - יְחֹדֵד ה'.
ב' - לִירְאָה אֵת ה'. ג' - לְדַעַת שְׁיֵשׁ
דִּין וְיֵשׁ שְׁכָר טוֹב וְכוּ'. ד' - לְקַדֵּשׁ
אֵת ה'. ה' - לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם
שְׁחֵרִית מְנַחֵה עֲרֵבִית. ו' - לְעֶסֶק
בְּתוֹרָה. ז' - לְמוֹל אֵת הַבֶּן. ח' -
קַדֵּשׁ לִי כָל בְּכוֹר. ט' - תְּפִילִין. י' -
צִיצִית. י"א - מְזוּזָה. י"ב - לְמָסוֹר
נַפְשׁוֹ בְּדִבְקוֹת. אֲלוֹ הֵם י"ב
מְצוּוֹת שְׁמוֹר: א' - שְׁלֹא לְתַת
גְּדֻלָּה לְעִבּוּדָה זָרָה. ב' - שְׁלֹא
לְכַנּוֹת מַגְדֵּל לְעִבּוּדָה זָרָה. ג' - אֵל
תִּפְנוּ וְגו' (שלא) לְהִרְהֵר אַחֲרֵיהֶם.
ד' - לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם. ה' - שְׁלֹא
לְהַפְנֹעַ, זְהוּ לֹא תַעֲבִדֶם. ו' - שְׁלֹא
לְהַחֲלִיף יְחֹדֵד שֶׁל רְבוּנוֹ, זְהוּ
הַהִמִּיר. ז' - שְׁלֹא לְהִרְהֵר, זְהוּ לֹא
תִתּוֹרוּ וְגו'. ח' - שְׁלֹא לְשֹׂאֵל
בְּאוֹב. ט' - שְׁלֹא לְשֹׂאֵל בִּידְעוֹנֵי.
י' - שְׁלֹא לְדְרוֹשׁ אֵל הַמֵּתִים. י"א -
שְׁלֹא לְעַשׂוֹת כְּשִׁפִּים, זְהוּ וְחֹבֵר
חֵבֵר. י"ב - וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים
שְׁלֹא תִזְכִּירוּ:

וְיַדְבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה. כָּל הַדְּבָרִים - כָּלֵל זֶה הוּא
כָּלֵל שֶׁל הַפֶּל, כָּלֵל שֶׁל מַעְלָה
וּמַטָּה.

אַנְכִי, סוּד שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ יְה"ו. אַנְכִי,
נְגִלָּה וְנִגְנוֹן, נְגִלָּה בְּסוּד קְדוֹשׁ שֶׁל
הַפֶּסֶא, שֶׁהִלְבְּנָה עוֹמְדַת בְּשִׁלְמוֹת
כְּאַחַד, כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹלֵט וְהִלְבְּנָה
מֵאִירָה, וְאִין לָהּ שְׁבַח פְּרִט לְשִׁבַּח
שֶׁל הָאוֹר שְׁמֵאִיר עֲלֶיהָ.

(דף צ"א ו"א) דְּנִהוּרָא דְּנִהוּרָא

אָנְכִי, בְּהַשְׁלַמְת סוּדוֹת שֶׁל
שְׁלֵמוֹת שֶׁל הַפְּסָא לְמִטָּה,
וְהַתְּעַלּוּ חַיִּיּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְהִיא
הַתְּתַקְּנָה בְּתַקְּוִינֶיהָ. וְכִשְׁהִיא יָפָה
לְמַרְאֶה וּבְעֵלָה בָּא אֵלֶיהָ, אִזּוֹ
נִקְרָאת אָנְכִי.

אָנְכִי, סוּד שֶׁל הַכֹּל כְּאַחַד, בְּפִלְל
שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה
שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ סוּד עֲלִיּוֹן. בְּאָנְכִי
הַזֶּה תְּלוּיִים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.
אָנְכִי, סוּד לְתַת שְׁכָר טוֹב
לְצַדִּיקִים שְׂמַחְכִּים לוֹ וְשׁוֹמְרִים
אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, בְּזֶה יֵשׁ לָהֶם
בְּטַחֲוֹן כְּרַאוּי לְעוֹלָם הַבָּא,
וְסִימְנִיךָ (בְּרַאשִׁית מֵא) אָנִי פְּרַעַה.

אָנְכִי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ, אֶתְמַר בְּרִזָּא דְאוֹרִיִּיתָא,
וְדָא אִיהוּ זְכוֹר וְשְׁמוֹר. אָנְכִי, רִזָּא
סְתִימָא וְגַנְיָו, בְּכָל אֵינּוֹן דְּרַגִּין דְּעַלְמָא עַלְאָה,
בְּכָלְלָא חָדָא. וְכִיּוֹן דְּאֶתְמַר אָנְכִי, אֶתְחַבֵּר
כְּלָא כְּחָדָא, בְּרִזָּא חָדָא.

אָנְכִי, סוּד שֶׁל שְׁנֵי כְּסָאוֹת. אָנִי
ה' - שֶׁל כְּסָא אַחַר. (אָנִי - כְּסָא אַחַד.
כ - כְּסָא אַחַר עֲלִיּוֹן).

אָנְכִי, שְׁכֻשְׁנִטְהוֹר הַמְּקַדֵּשׁ וְנִכְרִי
לֹא יִקְרַב אֵלָיו וְהַמְּקַדֵּשׁ מֵאִיר
לְבָדוֹ, שֶׁהָרִי הַתְּבַטֵּל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
יֵצֵר הָרַע מִן הָעוֹלָם, וְהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַתְּעַלָּה בְּכַבּוּדוֹ לְבָדוֹ,
וְאִזּוֹ נֶאֱמַר אָנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. סוּד
שְׁלָם בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ. א' - לִיחַד
סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ בְּדְרַגּוֹתָיו
לְהִיּוֹת אַחַד, מִשּׁוּם שְׁסוּדוֹ הוּא
ו'. ג' - סוּד לִיכְרָא מִן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְלִדְעַת שֵׁשׁ דִּין וְיֵשׁ דִּין, וְיֵשׁ
שְׁכָר טוֹב לְצַדִּיקִים וּפְרַעְנוֹת
לְרִשְׁעִים, מִשּׁוּם שֶׁהַסוּד שְׁלוֹ ה'
תַּחְתּוֹנָה.

ב': לְקַדֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ בְּכָל
יוֹם, וְלִהְתְּקַדֵּשׁ בְּדְרַגּוֹת קְדוּשׁוֹת,
וְלִהְתְּפַלֵּל אֵלָיו תְּפִלָּה בְּכָל זְמַן
לְהַעֲלוֹת הַכְּתָר הָעֲלִיּוֹן, סוּד שֶׁל

אָנְכִי, בְּאַשְׁלָמוֹת רִזִּין דְּשְׁלִימוֹ דְּכוֹרְסִיָּא
לְתַתָּא, וְאַסְתְּלְקוּ חִיּוֹן קְדִישִׁין, וְאִיהִי
אֶתְתַּקְּנַת בְּתַקְּוִינָהָ. וְכַד אִיהִי שְׁפִירָא בְּחִיּוֹ,
וּבְעֵלָה אֶתִּי לְגַבְהָא, כְּדִין אֶקְרִי אָנְכִי.

אָנְכִי, רִזָּא דְכְּלָא כְּחָדָא, בְּכָלְלָא דְכָל אַתּוּוֹן,
בְּשִׁבְלֵי אוֹרִיִּיתָא, דְּנִפְקוּ מִגּוֹ רִזָּא
עַלְאָה, בְּהֵאִי אָנְכִי, תְּלִיִין רִזִּין עַלְאִין וְתַתָּאִין.
אָנְכִי, רִזָּא לְמִיּהָב אָגֵר טָב לְצַדִּיקֵיָא, דְּקָא
מְחַפֵּן לִיה וְנִטְרִי פְקוּדֵי אוֹרִיִּיתָא, בְּהֵאִי, אִית
לוֹן בְּטַחֲוֹנָא כְּדָקָא חֲזִי לְעַלְמָא דְאַתִּי,
וְסִימְנִיךָ (בְּרַאשִׁית מֵא) אָנִי פְּרַעַה.

אָנְכִי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ, אֶתְמַר בְּרִזָּא דְאוֹרִיִּיתָא,
וְדָא אִיהוּ זְכוֹר וְשְׁמוֹר. אָנְכִי, רִזָּא
סְתִימָא וְגַנְיָו, בְּכָל אֵינּוֹן דְּרַגִּין דְּעַלְמָא עַלְאָה,
בְּכָלְלָא חָדָא. וְכִיּוֹן דְּאֶתְמַר אָנְכִי, אֶתְחַבֵּר
כְּלָא כְּחָדָא, בְּרִזָּא חָדָא.

אָנְכִי, רִזָּא דְתַרִּין פְּרַסוּוֹן. אָנִי יי דְכוֹרְסִיָּא
אַחֲרָא (ג'א אָנִי בּוֹרְסִיָּא חָדָא. כ', בּוֹרְסִיָּא אַחֲרָא עַלְאָה).

אָנְכִי, דְּקָא אֶתְדְּכִי מְקַדֵּשָׁא, וְנוֹכְרָאָה לֹא
אֶתְקַרַב בְּהִדְיָה, וּמְקַדֵּשָׁא נְהִיר
בְּלַחֲדוּדִי, דְּקָא אֶתְבַטֵּל בְּהֵאִיא שְׁעַתָּא יֵצֵר
הָרַע מְעַלְמָא, וְקוּדֵשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְתְּלֵק
בִּיקְרִיָּה בְּלַחֲדוּדִי, וְכְדִין אֶתְמַר אָנְכִי יי
אֱלֹהֶיךָ. רִזָּא שְׁלִים, בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא. א':
לִיחַדָּא רִזָּא דְשְׁמָא קְדִישָׁא בְּדְרַגּוֹי, לְמַהוּי
חַד. בְּגִין דְּרִזָּא דִּילִיָּה אִיהוּ ו'. ג': רִזָּא
לְמַדְחַל מְקוּדֵשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלְמַנְדַּע דְּאִית
דִּין וְאִית דִּיין, וְאִית אָגֵר טָב לְצַדִּיקֵיָא
וּפּוֹרְעָנוֹת לְרִשְׁעֵיָא, בְּגִין דְּרִזָּא דִּילִיָּה ה'
תַּתָּאָה.

ב': לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכָל יוֹמָא,
לְאַתְתְּקַדֵּשׁ בְּדְרַגִּין קְדִישִׁין, וְלַעֲלָאָה

עֲלוֹתָא לְגַבְיָה בְּכָל זְמַנָּא, לְאַסְתְּלֵקָא כְּתָרָא עַלְאָה, רִזָּא דְכוֹרְסִיָּא עַלְאָה,

הפסא העליון על גבי החיות
העליונות פראוי, והסוד שלו
ה' עליונה.

י': להשתדל בתורה יומם ולילה,
למול מילה בסוד לשמנה
ימים, ולקדש הבכור, ולהניח
תפלין וציצית ומזוזה, ולמסר
את הנפש לקדוש-ברוך-הוא,
ולהדבק בו. אלה הן שתיים עשרה
מצוות עליונות שכוללות מאתיים
שלושים ושש מצוות אחרות שהן
בסוד של אנכי, כלל של זכור.
ואות זו לא מתחלפת במקום
אחר, זה משום שהיא י', סוד
עליון, כלל של התורה, ובשתיים
עשרה הללו יש שתיים עשרה
מדות הרחמים שתלויות מהם,
ואחת ששולטת להיות שלש
עשרה.

לא יהיה לה, סוד של שמור
בשלוש מאות ששים וחמש
מצוות התורה. ל' - סוד שלא
לתת כבוד וגדלה לאלוה אחר,
ל' - מגדל שפורח ועולה באויר,
שלא יסטה הלב לבנות לאלוה
אחר, כמו שיש סוד של בונה
מגדל (לא לוה אחר). ל' - שלא לפנות
בדיוקן של עבודה זרה, שלא
להרהר אחריה, שלא להשתחוות
ולא לכפות עצמו לאלוה אחר.
א': שלא להחליף היחוד של
רבונו בשביל אלילים אחרים.
שלא להרהר שיש אלוה אחר
פרט אליו. א': שלא לסטות
אחר אוב וידעוני בסוד של
דמות אדם, ולא בדמות אחרת.
א': שלא לשאל מן המתים
ולא לעשות כשפים. א': שלא
ישבע בפיו בשם של אלוה אחר.
עד כאן שתיים עשרה אחרות
שהם מצוות שמור, ובשתיים
עשרה הללו תלויות שלש מאות
חמשים ושלוש מצוות של שמור אחרות שכוללות בשתיים עשרה הללו, וסוד זה אנכי.

על גבי חיוון עלאין, פדקא יאות, ורזא דיליה
ה' עלאה.

י': לאשתדלא באורייתא יממא ולילי, ולמגזר
גזירו, ברזא לתמניא יומין, ולקדשא
בכרא. ולאנחא תפילין וציצית ומזוזה.
ולממסר נפשא לגבי קדשא בריה הוא,
ולאתדבקא ביה. אלין אינון תריסר פקודין
עלאין, דכלילן מאתיים ושייתא ותלתין פקודין
אחרנין דאינון ברזא דאנכי, פללא דזכור.
ואת דא, לא אתחלף באתר אחרא, דא בגין
דאיהי י', רזא עלאה, פללא דאורייתא,
ובאלין תריסר, אית תריסר מכילין דרחמי,
דתליין מנייהו, וחד דשלטא למהוי תליסר.

לא יהיה לה, רזא דשמור, בתלת מאה ושתיין
וחמש פקודי אורייתא. ל': רזא דלא
למיהב יקר ורבו לאלהא אחרא. ל': מגדלא
דפרח וסליק באוירא, דלא יסטי לבא, למבני
לה לאלהא אחרא, כמה דאית רזא, דבונה
מגדלא. (לא להא אחרא) ל': דלא למפני בדיוקנא
דעבודה זרה, דלא להרהרא אבתרהא, דלא
לסגדא, ולא לאכפיא גרמיה לאלהא אחרא.

א': דלא לחלפא יחודא דמריה, בגין טעוון
אחרנין. א': דלא להרהרא דאית אלהא
אחרא בר מניה. א': דלא למסטי בתר בידין
ודכורו, ברזא דדיוקנא דאדם, ולא בדיוקנא
אחרא. א': דלא למשאל מן מתייא, ולא
למעבד חרשין. א': דלא יומי בפומי, בשמא
דאלהא אחרא. עד הכא, תריסר אחרנין,
דאינון פקודי שמור. ובאלין תריסר, תליין
תלת מאה וחמשיין ותלת פקודי דשמור
אחרנין, דכלילן באלין תריסר, ורזא דא אנכי.

חמשים ושלוש מצוות של שמור אחרות שכוללות בשתיים עשרה הללו, וסוד זה אנכי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עוֹד שְׁנִינוּ, אֲנִכִּי - כָּלֵל שֶׁל מַעֲלָה וּמַטָּה, כָּלֵל שֶׁל עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, כָּלֵל שֶׁל חַיִּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שְׁפִלּוּלוֹת בּוֹ, הַכֵּל הוּא בְּסוּד שֶׁל אֲנִכִּי. לֹא יֵהִיָּה לָךְ - לְמַטָּה, סוּד שֶׁל שְׁתֵּימַע עֲשֶׂרֶה הַחַיִּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת.

לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל. נִפְסְלוּ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם קְדוּשָׁה. פֶּסֶל - פִּסְלֵת שֶׁל קְדוּשָׁה, שֶׁהוּא סוּד שֶׁל אֵלִיל אַחֵר, וְסוּד זֶה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל א) וְאָרָא וְהִנֵּה רֹיחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן וְגו'. וְכֵן תְּמוּנָה, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שמות ט) וְאִשׁ מִתְלַקַּחַת. כִּי אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ, כְּדִי לַעֲזוֹר אֶת הַלֵּב לְמַעֲלָה וְלֹא לְרִדּוֹת לְמַטָּה, וְלֹא לִקְרֹב לְשַׁעַר הַבַּיִת אֶל קִנְיָא, שֶׁהִקְנֵאָה הִיא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם.

וְסוּד זֶה - (משליל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אֶרֶץ. וְהוּא, לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ - אֶחָד. פֶּסֶל - שְׁנַיִם. וְכֵן תְּמוּנָה - שֶׁלֹּשׁ. וְאֶרֶץ זֹו עַל זֶה הִיא הַתְּרַגְּזָה.

פֶּקֶד עֲזוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים. אֵילָן אֶחָד שְׁנֹטֵעַ פַּעַם וּפַעַמִּים וְשֵׁלֶשׁ פַּעַמִּים וְאַרְבַּע פַּעַמִּים, וְנִפְקֵד עַל חֲטָאִים רֵאשׁוֹנִים אֶב וּבֶן. שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי אֶחָד הוּא כְּשֵׁלֵא הַתַּתְּקֵן וְלֹא חֲשַׁשׁ לְהַתְּתַקֵּן, וְכֵן בַּהֲפוּף שֶׁל זֶה, לֵאילָן שֶׁהַתַּתְּקֵן כְּרָאוּי וְעוֹמֵד עַל קִיוּמוֹ (א) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְגו'.

לֹא תִשָּׂא. אֶת הַסּוּד הִנֵּה הָרִי בְּאֵרוֹ הַחֲבָרִים, מִשּׁוֹם שֶׁכָּשְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא שְׁתַּל אֶת הָעוֹלָם, הַטְּבִיעַ בְּתוֹף הַתְּהוּמוֹת צְרוּר אֶחָד חֲקוּק בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ, וְהַטְּבִיעַ אוֹתוֹ בְּתוֹף הַתְּהוּם, וּכְשֶׁהַמִּים רוֹצִים לְעֲלוֹת, הֵם רוֹאִים אֶת סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ חֲקוּק עַל אוֹתוֹ צְרוּר, וְשָׁבִים וְנִשְׁקָעִים וְחוֹזְרִים לְאַחֹר, וְהַשֵּׁם הִנֵּה עוֹמֵד עַד הַיּוֹם הִנֵּה בְּתוֹף הַתְּהוּם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תּוֹ תִּנְיָן, אֲנִכִּי כָּלֵל דְּעִילָא וְתַתָּא, כָּלֵל דְּעִילָאִין וְתַתָּאִין, כָּלֵל דְּחִיּוֹן קְדִישִׁין, דְּכִלְיָן בֵּיהּ, כָּלֵל הוּא בְּרִזָּא דְאֲנִכִּי. לֹא יֵהִיָּה לָךְ לְתַתָּא, רִזָּא דְתַרִּיסָר חִיּוֹן תַּתָּאִין.

לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל. פִּסְלוּ מֵהֵוּא אֶתְרַ עֲלָאָה, מֵהֵוּא אֶתְרַ קְדִישָׁא. פִּסְלוּ פִּסְלוֹת דְּקְדוּשָׁא דְאִיהוּ רִזָּא דְטַעוּא אַחְרָא. וְרִזָּא דָא, כְּמָה דְאֶתְרַ אָמַר (יחזקאל א) וְאָרָא וְהִנֵּה רֹיחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן וְגו'. וְכֵן תְּמוּנָה הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (יחזקאל א) וְאִשׁ מִתְלַקַּחַת. כִּי אֲנִכִּי יי' אֱלֹהֶיךָ, בְּגִין לְאַתְעָרָא לְבָא לְגַבִּי עִילָא, וְלֹא לְנַחֲתָא לְתַתָּא וְלֹא לְמַקְרֹב לְתַרַע בֵּיתָא. אֶל קִנְיָא, דְקִנְיָאָה אִיהוּ כְּהֵוּא אֶתְרַ.

וְרִזָּא דָא, (משליל) תַּחַת שְׁלֹשׁ רִגְזָה אֶרֶץ. וְאִיהוּ לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ, חֵד. פֶּסֶל, תְּרִין. וְכֵן תְּמוּנָה, תַּלְתַּת. וְאֶרֶץ דָּא, עַל דָּא (דף צ"א ע"ב) אֶתְרַגְּיזַת.

פֶּקֶד עֲזוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים. (שמות כ) אֵלָנָא חָדָא, דְאִינְצִיב חָדָא, וְתַרִּין זְמַנִּין, וְתַלְתַּת זְמַנִּין, וְאַרְבַּע זְמַנִּין, וְאַתְפַּקֵּד עַל חוּבֵי קְדָמָאִי, אֶב וּבֶן. שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי חֵד הוּא כַד לֹא אֶתְתַּקֵּן, וְלֹא חֲיִישׁ לְאַתְתַּקֵּנָא, וְכֵן בַּהֲפוּכָא דְדָא, לֵאילָנָא דְאִיהוּ אֶתְתַּקֵּן בְּדָקָא חֲזִי, וְקָאִים עַל קִיוּמֵיהּ (נ"א כר"ן) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְגו'.

לֹא תִשָּׂא, (שמות כ) רִזָּא דָא הָא אוּקְמוּהַ חֲבַרְיָא. בְּגִין דְקִוּדְשָׁא בְרִיף הוּא כַד שְׁתִּיל עֲלָמָא, אֶטְבַּע גּוֹ תְּהוּמֵי, צְרוּרָא חָדָא, חֲקִיקָא בְשָׂמָא קְדִישָׁא, וְאַטְבַּע לָהּ לְגוֹ תְּהוּמָא. וְכַד מִיָּא בְּעָאן לְסִלְקָא, חֲמָאן רִזָּא דְשָׂמָא קְדִישָׁא, חֲקִיק עַל הֵהוּא צְרוּרָא, וְתִיבִין וּמִשְׁתַּקְּעִין, וְהִדְרִין לְאַחְרָא, וְשָׂמָא דָא קִימָא עַד יוּמָא דָא, גּוֹ תְּהוּמָא.

וּבְשַׁעֲתָא דְאֻמִּין בְּנֵי נָשָׂא עַל קְשׁוּט, בְּקִיּוּמָא
דְקְשׁוּט, הֵהוּא צְרוּרָא סְלָקָא,
וּמְקַבְּלָא הֵהוּא אוּמָאָה, וְאַהֲדָר וְאַתְקִיִּים עַל
תְּהוּמָא, וְעֵלְמָא אַתְקִיִּים, וְהֵהוּא אוּמָאָה
דְקְשׁוּט קִיִּים עֵלְמָא.

וּבְשַׁעֲתָא דְאֻמוּ בְנֵי נָשָׂא אוּמָאָה לְשַׁקְרָא,
הֵהוּא צְרוּרָא סְלָקָא לְקַבְּלָא לָהּ
לְהֵיָא אוּמָאָה, פִּיּוּן דְחִזִּי דְאִיהוּ דְשַׁקְרָא.
כְּדִין הֵהוּא צְרוּרָא דְהוּה סְלִיק, תָּב לְאַחֲרָא,
וּמִיִּין אֲזִלִּין וְשִׁטִּין, וְאַתְנוּן דְהֵהוּא צְרוּרָא,
פְּרַחֲן גּוּ תְּהוּמִי, וְאַתְבְּדִרְוּ, וּבְעֵאן מִיָּא
לְסְלָקָא לְחַפִּיָּא עֵלְמָא, וּלְאַהֲדָרָא לִיָּה
כְּמִלְקַדְמִין.

עַד דְזַמִּין (נ"א דרמיו) קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְחַד
מְמַנָּא, יַעֲזִירָא"ל, דִּי מְמַנָּא עַל שְׁבַעִין
מִפְתָּחִין, בְּרָזָא דְשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעֵאל לְגַבִּיָּה
דְהֵהוּא צְרוּרָא, וְחַקִּיק בֵּיה אַתְנוּן כְּמִלְקַדְמִין,
וּכְדִין אַתְקִיִּים עֵלְמָא, וְאַהֲדָרוּ מִיִּין
לְדוּכְתִיָּהוּ. (נ"א דההוא צְרוּרָא וְרִגִּישׁ לְהוּ לְאַתְנוּן דְשְׁמָא קַדִּישָׁא
וְחַקִּיק לְהוּ כְּמִלְקַדְמִין וְאַהֲדָרוּ מִיִּין לְדוּכְתִיָּהוּ וּכְדִין אַתְקִיִּים עֵלְמָא) וְעַל
דָּא כְּתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא.

רעיא מהימנא

פְּקוּדָא י"ב, לְאוּמָאָה בְּשִׁמְיָהּ בְּאַרְחָ קְשׁוּט. וּמֵאן
דְאֻמִּי שְׁבוּעָה, הוּא כְּלִיל גְּרַמְיָה, בְּאַיִנוּן ז'
דְרַגִּין עֵלְאִין, דְשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְפְּלִיל בְּהוּ.
וְהָא שִׁתָּא אִינוּן. הֵהוּא בַר נֶשׁ דְאֻמִּי אוּמָאָה דְקְשׁוּט
עַל פִּי בֵּית דִּין, כְּלִיל גְּרַמְיָה בְּהוּ, וְהוּא שְׁבִיעָאָה,
לְקִיּוּמָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּדוּכְתִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ו')
וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע. וּמֵאן דְאֻמִּי אוּמָאָה לְמַגְנָא וּלְשַׁקְרָא,
גְּרִים לְהֵהוּא אַתְר דְלֹא יִתְקִיִּים בְּדוּכְתִיָּה.

אוּמָאָה לְקִיּוּמָא פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, דָּא אִיהוּ שְׁבוּעָה
דְקְשׁוּט, כַּד הֵהוּא יֵצֵר הָרַע מְקַטְרַג לְבַר נֶשׁ,

וּבְשַׁעֲתָא שְׁנִשְׁבַּעִים בְּנֵי אָדָם עַל
אַמְתָּ, בְּקִיּוּם שֶׁל אַמְתָּ, אוֹתוֹ
הַצְּרוּר עוֹלָה וּמְקַבֵּל אֶת אוֹתָהּ
שְׁבוּעָה, וְחוֹזֵר וּמִתְקַיֵּם עַל
הַתְּהוּם וְהַעוֹלָם מִתְקַיֵּם, וְאוֹתָהּ
שְׁבוּעַת אַמְתָּ עוֹמְדַת לְעוֹלָם.

וּבְשַׁעֲתָא שְׁנִשְׁבַּעִים בְּנֵי אָדָם
שְׁבוּעָה לְשַׁקֵּר, אוֹתוֹ הַצְּרוּר עוֹלָה
לְקַבֵּל אֶת אוֹתָהּ שְׁבוּעָה. פִּיּוּן
שְׁרוּאָה שֶׁהוּא שַׁקֵּר, אִזּוֹ אוֹתוֹ
צְרוּר שֶׁהִיָּה עוֹלָה שָׁב לְאַחֲרוֹ,
וְהַמִּים הוֹלְכִים וְשֹׁטִים,
וְהַאֲוִיָּוִת שֶׁל אוֹתוֹ צְרוּר פּוֹרְחוֹת
לְתוֹךְ הַתְּהוּמוֹת וּמִתְפַּזְרוֹת,
וְרוֹצִים הַמִּים לְכַסּוֹת אֶת הָעוֹלָם
וּלְהַחֲזִירוֹ כְּמוֹ מְקַדֵּם.

עַד שְׁמִזְמִין (שְׁרוּמ) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְמַמְנָה אַחַד, יַעֲזִירָא"ל,
שְׁמִמְנָה עַל שְׁבַעִים מִפְתָּחוֹת
בְּסוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְנִכְנַס
לְאוֹתוֹ צְרוּר, וְחוֹקֵק בּוֹ אוֹתוֹת
כְּמוֹ מְקַדֵּם, וְאִזּוֹ מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם
וְחוֹזֵרִים הַמִּים לְמְקוֹמָם, (שְׁאוֹתוֹ
צְרוּר וּמְרִיגֵשׁ אֶת הַאֲוִיָּוִת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
וְחוֹקֵק אוֹתוֹן כְּתַחֲלָה, וְחוֹזֵרִים הַמִּים לְמְקוֹמָם,
וְאִזּוֹ מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם) וְעַל זֶה כְּתוּב לֹא
תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא.

רעיא מהימנא

מְצוּהָ י"ב - לְהִשָּׁבַע בְּשֵׁם בְּדִרְךָ
אַמְתָּ. וּמִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁבוּעָה הוּא
כּוֹלֵל אֶת עֲצֻמוֹ בְּאוֹתָן שְׁבַע
דְרַגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁהַשֵּׁם שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְלָל בְּהֵן. וְהִרִי
הֵם שֵׁשׁ. אוֹתוֹ אָדָם שְׁנִשְׁבַּע
שְׁבוּעַת אַמְתָּ עַל פִּי בֵּית דִּין, כּוֹלֵל
אֶת עֲצֻמוֹ בְּהֵן, וְהוּא שְׁבִיעֵי לְקִיּוּם
אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּמְקוֹמוֹ, וְעַל
כֵּן כְּתוּב וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע. וּמִי
שְׁנִשְׁבַּע שְׁבוּעָה לְחִנּוּם וּלְשַׁקֵּר,
גּוֹרֵם לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁלֹא יִתְקַיֵּם
בְּמְקוֹמוֹ.

שְׁבוּעָה לְקִיּוּם מְצוּת רְבוּנוּ - זוֹהִי
שְׁבוּעַת אַמְתָּ, כְּשֶׁאוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע

מקטרג לאדם ומפתה אותו לעבר על מצות רבונו. זוהי שבועה שהקדוש ברוך הוא משתבח בו, וצריך לאדם להשבע ברבונו על זה, והוא שכחו, והקדוש ברוך הוא משתבח בו, כמו בעז, שפתיב חי ה' שכבי עד הבקר. שהרי יצר הרע היה מקטרג לו, ונשבע על זה.

גדר הוא למעלה, והם חיי המלך, סוד של רמ"ח איברים ושנים עשר קשרים כחשבון וגדר. ועל זה חמור משבועה. חיי המלך אלה, שנותן חיים לכל האיברים הללו, ונקראים כף בשביל אותם חיים, ואותם חיים יורדים ממעלה למטה, לאותו מקור החיים, ומאותו מקור יורדים למטה לכל אותם איברים.

שבועה לקים דרגה שלמטה, סוד השם הקדוש. וזה נקרא מלך עצמו, של רוח עליונה וגוף שלו, לשרות בתוכו ולדור בו כמו הרוח ששורה בתוך הגוף, ועל זה נקרא מלך עצמו, שרוח עליונה השתוקקות שלה לשרות בתוכו עצמו של ההוא הנסתר למעלה. ומשום כף מי שנשבע באמת, הוא מקים את אותו מקום, וכשעומד המקום הזה מקים, מקים את כל העולם. הנדר שורה על הכל, על מצוה, ועל רשות שלא כף בשבועה, וכף פרושה החברים.

זהר:

זכור את יום השבת לקדשו, זהו סוד של הברית הקדוש. ומשום שבברית זו עומדים כל המקורות של איברי הגוף והוא כלל הכל, כמו זה שבת היא כלל של התורה, וכל סודות התורה תלויים בה.

שבת פאלו שמר את כל התורה. מי ששומר שבת פאלו שמר את כל התורה.

ומפתה ליה למעבר על פקודא דמאריה. דא איהו אומא דמאריה אשתבח ביה, ואצטריך ליה לבר נש לאומא דמאריה על דא, ואיהו שבחא דיליה. וקודשא בריך הוא משתבח ביה. כגון בועז, דכתיב, (רות ג) חי יי שכבי עד הבקר. דהא יצר הרע הוה מקטרג ליה, ואומי על דא.

גדר איהו לעילא, ואינון חיי מלכא, רזא דרמ"ח שייפין, ותרסר קטירין, פחושבון וגדר. ועל דא חמיר משבועה. חיי דמלכא אלין, דיהיב חיינ לכל אלין שייפין, ואקרון הכי בגין אינון חיינ, ואינון חיינ נחתין מעילא לתתא. לשהוא מקורא דחיינ. ומההוא מקורא נחתין לתתא, לכל אינון שייפין.

שבועה לקיימא דרגא דלתתא, רזא דשמא קדישא. ודא אקרי מלך עצמו, דרוחא עלאה וגופא דיליה, למשרי בגויה, ולדריקא ביה, ברוחא דשארין גו גופא. ועל דא אקרי מלך עצמו דרוחא עלאה תאיבה דיליה למשרי בגויה עצמו דההוא דסתיר לעילא. ובגין כף, מאן דאומי בקשוט, הוא מקיים לההוא אתר, וכד קאי האי אתר מקויים, מקיים פל עלמא. גדר שריא על פלא, על מצוה, ועל רשותא דלאו הכי בשבועה, והכי אוקמוה חברייא.

(ע"ב רעיא מהימנא). (דף צ"ב ע"א).

זהר:

זכור את יום השבת לקדשו. (שמות כ) דא איהו רזא דברית קדישא. ובגין דבהאי ברית קיימין כל מקורין דשייפי גופא, ואיהו כלל פלא. כגוונא דא, שבת איהו פלא דאורייתא, וכל רזין דאורייתא ביה תליין, וקיומא דשבת, פקיומא דכל אורייתא, מאן דנטיר שבת, פאילו נטיר אורייתא פלא.

רעיא מהימנא

פקודא כ"ד, למחוי דכיר יום השבת, כמה דאת אמר וקיום של השבת כמו קיום של כל התורה. מי ששומר שבת פאלו שמר את כל התורה.

רעיא מהימנא

מצוה כ"ד - להיות זוכר את יום השבת, כמו שנאמר זכור את יום השבת לקדשו. סוד של שבת,

הרי בארנו בכל אותם מקומות, יום זכרון של מנוחה של העולם, והוא כָּלֵל של התורה. ומי ששומר שבת פאלו שֶׁמֶר פֵּל התורה. והרי נתבאר, זכרון של שבת לקדש אותה בכל מיני קדושים. מי שֶׁמֶזְכִּיר אֶת הַמִּלֵּךְ, צָרִיךְ לְבָרֵךְ אוֹתוֹ. מי שֶׁמֶזְכִּיר שבת, צָרִיךְ לְבָרֵךְ אוֹתָהּ, וְהַרְי נִתְבָּאֵר.

זכור הוא לזכר. שמור הוא לנקבה. (וזה בלי פירוש) יום שבת הסוד של כל האמונה, שתלוייה מהראש העליון עד סוף כל הדרגות, שבת היא הכל.

שרש דרגות הן, וכלן נקראות שבת. שבת עליונה. שבת של היום. שבת של הלילה.

השלמה מההשממות (סימן ח)

בסוד של שמור, דבור, לילה. זו היא תורת ה', תורה שבעל פה. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וגו', והרי התעוררו על תורה שבעל פה, שאלו תורה שבכתב הרי כתוב, (דברים לא) ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית ה' לאמר. לקח את ספר התורה הזה. וזה הלויים ראויים לכך, לזה שאחזו בשמש. והמלך שבא ממנו - משה, האיר להם לישראל ארבעים שנים שמם ביום, ותורת ה' - זה ערב שבת בסוד אחד וכו': וכל אחת, והכל נקרא שבת. וכל אחת פשהיא שולטת, לוקחת את חברותיה ומזמינה אותן עמה באותו השלטון שלה. וכשזה בא לעולם, כלם באים ומזמנים עמו. כשבא הלילה, מזמין עמו שבת של היום, ומזמין אותו להיכלו ומסתתר עמו. כיון שזה בא, שבת העליונה נמשכת עליה, וכלם גנוזים בהיכל של הלילה, ומשום כך סעודת הלילה חמורה מביום

(כמו של היום).

זכור את יום השבת לקדשו. רזא דשבת, הא אוקימנא בכל אינון דוכתי, יומא דוכרנא דנייחא דעלמא ואיהו כללא דאורייתא. ומאן דנטיר שבת, כאילו נטיר אורייתא פלא. והא אתמר, דוכרנא דשבת, לקדשא ליה בכל זיגי קדושין. מאן דאדפר למלפא, אצטריך לברכא ליה, מאן דאדפר שבת, צריך לקדשא ליה והא אתמר.

זכור לזכורא איהו. שמור איהו לנוקבא. (ודא בלא פירודא) יום שבת, רזא דכל מהימנותא, דתליא מרישא עלאה, עד סופא דכל דרגין, שבת איהו כלא.

תלת דרגין אינון, וכלהו אקרון שבת. שבת עלאה. שבת דיומא. שבת דליליא.

השלמה מההשממות (סימן ח)

ברזא דשמור דבור לילה. דהא היא תורת ה', תורה שבעל פה. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וגו' והא אתערו על תורה שבעל פה, דאילו תורה שבכתב הא כתיב (דברים לא) ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית יי לאמר לקח את ספר התורה הזה, ודא לליואי אתחזי להאי. להאי דאחיד בשמשא. ומלפא דאתייה מניה, משה. נהיר לון לישראל ארבעין שנין שמשא ביומא, ותורת ה' דא מעלי דשבתא ברזא חדא וכו':

(עד כאן מההשממות).

ובלחהו חד ואקרי כלא שבת. וכל חד, בד איהו שלטא, נטיל לחברוי, וזמין לון בהדיה, בההוא שולטנו דיליה. וכד האי אתי לעלמא, פלהו אתין וזמינין בהדיה.

בד אתי ליליא, זמין בהדיה לשבת דיממא, וזמין ליה בהיכליה, ואתטמר בהדיה. כיון דהאי אתיא, שבת עלאה אתמשך עליה, וכלהו גניזין בהיכלא דליליא ובגין דא סעודתא דליליא חמור מביממא (ס"א כדביממא).

בשכבא היום, מזמין עמו את שתי האחרות הללו - דרגה עליונה ודרגה תחתונה, זו שמאירה לה וזו שנאורה ממנה, וכלן פאחת נקראות שבת, ושולטות ביום שבת. ושלש הדרגות הללו הן כלל וסוד של כל התורה, תורה שבכתב, נביאים וכתובים. מי ששומר שבת, שומר את כל התורה.

שתי מרגליות הן, וחד אחד עמן בתוכן שעומד בין זו ובין זו. המרגלית העליונה אין בה גון, ואין בה מראה בהתגלות.

המרגלית הזו, כשמתחילה להתגלות, מאירות שבע אותיות חקוקות בולטות ונוצצות, ובוקעות בקעים והיכלות ומאירים כל אחד ואחד, ואותן שבע האותיות הן שני שמות חקוקים באותה המרגלית, וביום השבת נוצצים ומאירים, ופותחים פתחים ויוצאים ושולטים. ואותם אהי"ה יה"ו, מתנוצצות האותיות, ובאותיות שלהן נכנסות זו בזו ומאירות זו בזו.

ובשנכנסות זו בזו, הן מאירות זו מתוך זו בשני גונים. גון אחד לבן וגון אחד אדום. ומאותם שני גונים נעשים שני שמות אחרים, עד שעולות האותיות לשבעה שמות.

א' יוצא ונוצץ, ונכנס באות ו', ומאירים שניהם בשני גונים. ואותם שני שמות, אחד נקרא יה"ה, ואחד נקרא א"ל, ומאירים כאחד. ה' יוצאת ונוצצת, ונכנסת באות ה', ומאירות שתייהם בשני גונים, ואותם שני שמות, אחד נקרא

כד אתי יקמא, זמין בהדיה לתרין אלין אחרנין, דרגא עלאה ודרגא תתאה, דא דאנהיר ליה, ודא דאתנהיר מניה. וכלא פחדא אקרי שבת, ושלטין ביומא דשבת. ואלין תלת דרגין, אינון כללא ורזא דכל אורייתא, תורה שבכתב, נביאים וכתובים. מאן דנטיר שבת, נטיר אורייתא כלא.

תרין מרגלן אינון, וחד סיכתא בהדיניהו, בגווייהו, דקאים בין האי ובין האי. מרגלא עלאה לית ביה גון, לית בה חיזו באתגלויא.

האי מרגלא, כד שארי לאתגלויא, נהרין, ז' אתוון גליפין, בלטין ונצצין ובקעין בקיעין וקסטירין, ונהרין כל חד וחד. ואינון ז' אתוון, אינון תרין שמקון מחקקין בהווא מרגלא. וביומא דשבת, נצצין ונהרין, ופתחין פתחין, ונפקי ושלטי. ואינון אהי"ה יה"ו, מתנצצי אתוון, ובנצצו דלהון, עאלין דא בדא, ונהרין דא בדא.

וכד עאלין דא בדא, נהרין דא מגו דא, בתרין גוונין. חד גוון תוור, וחד גוון סומק. ומאינון תרין גוונין, אתעבידו תרין שמקון אחרנין, עד דסלקין אתוון לשבע שמקון.

א' נפיק ונצץ, ועאל באת ו', ונהרין תרווייהו, בתרין גוונין, ואינון תרין שמקון, חד אקרי יה"ה, וחד אקרי א"ל, ונהרין פחדא. ה' נפיק ונצץ, ועאל באת ה' ונהרין תרווייהו, בתרין גוונין, ואינון תרין שמקון, חד אקרי יהנה רזא דאלהים. וחד אקרי אלהים. ונהרין פחדא. י' עאל ב', ונהרין ונצצין פחדא, ועאלו דא בדא, ונהרין תרווייהו, גליפין מחקקן פחדא, ואינון זקפן רישא, נהירין מנצצין ענפין סלקין מהאי סטרא, ומהאי סטרא, ואינון חד סרי ענפין.

יהוה, סוד של אלהים, ואחד נקרא אלהים, ומאירים כאחד. י' נכנסת ב', ומאירות ונוצצות פאחת, ונכנסות זו בזו ומאירות שתייהן, חקיקות חקיקות פאחת, והן זוקפות ראש, מאירות ונוצצות, הענפים עולים מן הצד הזה ומן הצד הזה, והם אחד עשר ענפים.

ושתי האותיות הללו שמאירות, מתחבקות זו בזו, הן יהו"ה יהו"ה מצפץ מצפץ, בסוד של שלש עשרה מדות הרחמים. ושתי האותיות הללו, כשהן נכנסות זו בזו וכשמחבקות זו בזו, (וכשנדבקות זו בזו) זקפות ראשן ומאירות ונוצצות על הכל באותם אחד עשר הענפים שיוצאים בכל צד.

ה' ששוארה, היא עולה בשם אחד להתחבר עמם, והיא אדני. וכל השמות הללו בולטים ונוצצים ויוצאים ושולטים ביום הזה. כיון שאלה שולטים, יוצאת אותה המרגלית העליונה בולטת נוצצת, ומתוך ההתנוצצות שלה לא נראה בה גוון.

כשיוצאת, מכה בשמות הללו. שם אחד מהם אדני, שהוא שביעי, מתעטר ונכנס למרגלית המתנונה, ומתישב שם אחר תחתיו, והוא י"ה. ומקפת בו אותה המרגלית העליונה, ומתעטרת אותה ההתנוצצות שנוצצת בשם הזה.

אחר שהתפנסה בשמות הללו, יוצאים מהם שבעים ענפים לכל צד, ומתחברים כלם כאחד, ונעשית מרפכה וכסא אחד לאותה המרגלית העליונה, ושולטת בעטרותיה, מלף בכסא ביום הזה, והכל שמחים. כיון שכלם שמחים, יושב המלף על הכסא, ועולה בשבעים ענפים הכסא, כמו שאמרנו.

ואותן שתי האותיות עולות ויורדות, ומאירות ומתעטרות כ"ב אותיות (כ"ב אותיות), כלל של התורה, מכות בשתי האותיות הראשונות ועולות לאחד בששה שבטים, ולאחד בששה שבטים אחרים, ואלה הם שנים עשר שבטי ישראל העליון.

עוד, שתי האותיות הללו (ראשונות עולות) עולות ויורדות ומכות בשתי אותיות של סוף כ"ב האותיות.

ואלין תרין אתוון דנהרן, מתחבקן דא בדא, אינון יהו"ה יהו"ה מצפץ מצפץ, ברזא דתליסר מכילן דרחמי. ואלין תרין אתוון, בד עאלין דא בדא, וכד מתחבקן דא בדא, (וכד מתדבקו דא בדא) זקפין רישא, ונהרן ומנצצן על פלא, באינון חד סרי ענפין, דנפקין בכל (ד) צ"ב ע"ב) סטר.

ה' דאשתאר, איהי סלקא בשמא חד, לאתחברא בהדיהו, ואיהי אדני. וכל אלין שמקן, בלטיז ונצצין ונפקי ושלטי בהאי יומא. כיון דאלין שלטי, נפק ההוא מרגלא עלאה, בלטה מנצצא. ומגו נציצו דילה, לא אתחזי בה גוון.

כד נפקא, בטש באלין שמקן, חד שמא מנייהו אדני, דאיהו שביעאה, מתעטרא ועאל במרגלא תתאה, ואתיישב שמא אחרא תחתיה, ואיהו י"ה. ואסתתר ההוא מרגלא עלאה ביה, ומתעטרא ההוא נציצו דנציץ, בהאי שמא.

לבתר דכניש (נ"א דכש) בהני שמקן, נפקין מנייהו שבעים ענפין לכל סטר, ומתחברן פלהו כחדא, ואתעביד רתיכא וכרסניא חדא, לההוא מרגלא עלאה, ושלטה בעטרוי, מלפא בכרסניא, ביומא דא, וחדי כלא. כיון דחדי כלא, יתיב מלפא על פרסניא, וסליק בשבעין ענפין פרסניא, פדקאמרן.

ואינון תרין אתוון, סלקין ונחתין, ונהרין ומתעטרין אתוון כ"ב, (ס"א כ"ב אתוון) פללא דאורייתא. בטשי בתרי אתוון קדמאי, וסלקי לחד, בשית שבטין, ולחד בשית שבטין אחרנין. ואלין אינון י"ב שבטין דישראל עלאה.

תו, אלין תרין אתוון, (נ"א קדמאי סלקין) סלקין ונחתין, ובטשי בתרין אתוון, דסופא דכ"ב אתוון. וסלקי הראשונות ועולות לאחד בששה שבטים, ולאחד בששה שבטים אחרים, ואלה הם שנים עשר שבטי ישראל העליון.

עוד, שתי האותיות הללו (ראשונות עולות) עולות ויורדות ומכות בשתי אותיות של סוף כ"ב האותיות.

ועולות אחת בקחמש דרגות, ואחת בקחמש דרגות. ועשר האמירות הללו (לתקן) לכלל לכ"ב אותיות. י"ב שבטים בשתי אותיות (ראשונות), כלל של התורה ועשר אמירות של שתי האותיות שבסוף - הרי כ"ב אותיות של סוף התורה. וסוד זה ירשת המרגלית העליונה באותו פסא של ע"ב, ומאירות כ"ב אותיות. המרגלית התחתונה, בפשה שיושבת המרגלית העליונה באותו הפסא של ע"ב ומאירות כ"ב אותיות, אז אותה המרגלית התחתונה שהיא בחשכה מסתפלת באותו האור, בכח של תקף של אותן האותיות שגורשמה בהן, שנקראו אדני, ואז מאיר ועולה אותו האור, ונוטל כל אותן כ"ב אותיות עליונות, ושואבת אותן אותה המרגלית לתוכה, ומאיר אור שנוצץ לע"ב עברים. בין שהמרגלית הזו נוצצת ושואבת את אותן האותיות עמה, אז המרגלית העליונה נמשכת עמם, ונדבקת מרגלית במרגלית, ונהיה הכל אחד. וזהו סוד אחד של התשבחת, והרי בארנו.

בשהאותיות נוצצות מהצד הזה וממהצד הזה, וזהו היתד שביניהם, בין מרגלית למרגלית, אז נעשות סוד של השם הקדוש של מ"ב אותיות. ובכל הסוד של השם הקדוש של ע"ב אותיות של המרפכה העליונה, והכל - זה וזה - נקראת שבת, וזהו סוד השבת.

(ע"ב רעיא מהימנא)

זכור - הוא סוד של זכר, סוד של הזכר שלוקח את כל איברי העולם העליון. את יום השבת - לרבות ערב שבת, שהוא לילה. וזהו את. לקדשו - שצריך קדשה מתוך העם הקדוש, ולהתעטר בהם פראוי.

זכור - מקום שאין בו שכחה ולא עומדת בו שכחה, שהרי אין שכחה במקום של הפרית העליון,

חד בקחמש דרגין, וחד בקחמש דרגין. ואלין עשר אמירן (כ"א לשכללא) לאכללא לכ"ב אתון, י"ב שבטין בתרין אתון, (כ"א קרא) כללא דאורייתא ועשר אמירן דתרין אתון דסופא, הא כ"ב אתון, דסופא דאורייתא. ורזא דא, ירית מרגלא עלאה, בהוא כרסייא דע"ב, ונהרין כ"ב אתון.

מרגלא תתאה, בשעתא דיתיב מרגלא עלאה בהוא כרסייא דע"ב, ונהרין כ"ב אתון. פדין הוא מרגלא תתאה דהוא בחשוכא, מסתפל בהוא נהירו, בחילא דתוקפא דאינון אתון, דאתרשים בהון, דאקרון אדני, וכדין אתנהיר וסליק ההוא נהורא, ונטיל כל אינון כ"ב אתון עלאין, ושאיב לון ההוא מרגלא בגויה, ונהיר נהירו דנציץ לע"ב עיבר.

ביון דהאי מרגלא, נציץ ושאיב לאינון אתון בהדה, פדין מרגלא עלאה אתמשך בהדיהו, ואתדפק מרגלא במרגלא, והוי כלא חד. ודא איהו רזא חדא דתושבתתא, והא אוקימנא.

אתון, פד נציץ מהאי סטרא, ומהאי סטרא, דא איהו סיכתא די בגווייהו, בין מרגלא למרגלא, פדין אתעבידו רזא דשמא קדישא דמ"ב אתון. בכלא רזא דשמא קדישא דע"ב אתון, דרתיכא עלאה, וכלא, האי והאי, אתקרי שבת, ודא איהו רזא דשבת. (ע"ב רעיא מהימנא).

זכור רזא דדכורא איהו, רזא דדכורא דנקיט כל שייפי דעלמא עלאה. את יום השבת, לאסגאה מעלי שבתא, דאיהו לילה, ודא איהו את. לקדשו, דאצטריך קדושה מגו עמא קדישא, ולא תעטרא בהו כדקא חזי.

זכור, אתר דלית ליה שכחה, ולא קיימא ביה שכחה דהא לית שכחה באתר דברית

וְכָל שָׁפָן לְמַעְלָה. וְלִמְטָה יֵשׁ
שְׂכָחָה, מְקוֹם שֶׁצָּרִיף לְהַזְכִּיר,
וְעַל זֶה כְּתוּב (תהלים קט) יִזְכֵּר עוֹן
אֲבֹתָיו וְגו'. וְיֵשׁ שָׁם מְנִיחִים
שְׂמֻזְפִּירִים זְכוֹת הָאָדָם וְחֻטְאָיו.
וְאִין שְׂכָחָה לְפָנֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשׁ
מַה שֶׁהוּא לְפָנָיו. וּמַה הוּא לְפָנָיו?
זְכוּר. וְכָל שָׁפָן לְמַעְלָה. מִשּׁוּם
שֶׁהַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל זְכוּר, וְשֵׁם
נְחֻקֵּק סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ יֵה"ו.
וְלִמְטָה צָרִיף לְהַתְקַדֵּשׁ. וּבִמָּה
הַתְקַדֵּשׁ? בְּזְכוּר, שֶׁהָרִי מִמֶּנּוּ
נוֹטֵל כָּל הַקְּדוּשׁוֹת וְכָל הַבְּרָכוֹת.
וְזֶה כְּשֶׁמְתַעֲטְרִים עָרֹב שֶׁבֶת עַל
הָעָם הַקְּדוֹשׁ כְּרֹאֵי בַתְּפִלוֹת
וּבִבְקָשׁוֹת וּבִסְדוּר שֶׁל שְׂמֻחָה.

וְאִם תֹּאמַר, זְכוּר לֹא צָרִיף
לְהַתְקַדֵּשׁ, שֶׁהָרִי מִמֶּנּוּ יוֹצֵאִים
שֶׁל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל הָעוֹלָם - לֹא
כֵּף! שֶׁהָרִי זֶה צָרִיף לְהַתְקַדֵּשׁ
בַּיּוֹם, וְזֶה צָרִיף לְהַתְקַדֵּשׁ בְּלַיְלָה,
וְכָל הַקְּדוּשִׁים נוֹטְלִים אוֹתָם
יִשְׂרָאֵל אַחַר כֵּף, וּמִתְקַדְּשִׁים
בְּקְדוּשׁוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
כִּבְדֵּר אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, בְּכָל
מִינֵי כְבוֹד, לְשִׂמְחָה בְּמַעֲשִׂים
כְּשֵׁרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כג) גִּיל
יְגִיל אָבִי צְדִיק. וְזֶהוּ כְבוֹד אָבִיו
וְאִמּוֹ.

רוּעָה נֶאֱמָר (רעיא מהימנא)

כִּבְדֵּר אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. כִּבְדוּהוּ
בְּכִסּוֹת נְקִיָּה, דְּהֵינּוּ בְּנִפְי מְצוּהָ,
כִּבְדֵּר אֶת ה' מֵהוֹנָף, זֶה תוֹרָה
וּמְצוּוֹת. זֶהוּ שְׂכָתוֹב אֲרֵף יָמִים
בִּימִינָה בְּשִׂמְחָה וְגו'. שְׂאִין אָדָם
עֲנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמְצוּוֹת.
נוֹדַע, אַחַר שֶׁבְּאֵרוּהָ בְּעֵלֵי
הַמִּשְׁנָה, אִין עֲנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה
וּמִן הַמְצוּוֹת, שֶׁעֲשִׂרוּ שֶׁל אָדָם
תּוֹרָה וּמְצוּוֹת.

וּמִשּׁוּם כֵּף כִּבְדֵּר אֶת אֲבִיךָ מֵהוֹנָף,

עֲלָאָה, וְכָל שָׁפָן לְעֵילָא. וְלִתְתָא, אֵית שְׂכָחָה,
אֲתֵר דְּאֲצֻטְרִיף לְאֲדַכְרָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים
קט) יִזְכֵּר עוֹן אֲבוֹתָיו וְגו'. וְאֵית תַּמָּן מְמַנָּן,
דְּאֲדַכְרָן זְכוּיִן דְּבֵר נֶשׁ, וְחֻבּוּבִי.

וְלִית שְׂכָחָה קָמִי כְּרִסְיָא קְדִישָׁא, מַה דְּאִיהוּ
קָמִיה. וּמֵאֵן אִיהוּ קָמִיה. זְכוּר. וְכָל שָׁפָן
לְעֵילָא. בְּגִין דְּכֹלָא רְזָא דְדְכוּרָא אִיהוּ, וְתַמָּן
אֲתַגְלִיף רְזָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא יֵה"ו. וְלִתְתָא,
אֲצֻטְרִיף לְאֲתַקְדֵּשׁ, וּבִמָּה אֲתַקְדֵּשׁ. בְּזְכוּר,
דְּהָא מְנִיחָה נְטִיל כָּל קְדוּשָׁן וְכָל בְּרַפְאָן. וְדָא,
כִּדְקָא יְאוּת, בְּצִלוֹתִין וּבְכַעוֹתִין, וּבְסִדוּרָא
דְחֻדוּהָ.

וְאִי תִימָא, זְכוּר, לֹא אֲצֻטְרִיף לְאֲתַקְדֵּשׁ, דְּהָא
מְנִיחָה נְפִקִין כָּל קְדוּשִׁין דְּעֵלְמָא. לֹאוּ הִכִּי.
דְּהָא דָּא אֲצֻטְרִיף לְאֲתַקְדֵּשׁ בִּימָמָא, וְדָא
אֲצֻטְרִיף לְאֲתַקְדֵּשׁ בְּלַיְלָא, וְכָל קְדוּשִׁין
נְטִלִין לוֹן יִשְׂרָאֵל לְבִתֵּר, וְאֲתַקְדֵּשׁ בְּקְדוּשֵׁי
דְּקוּדִשָׁא בְּרִיף הוּא. (דף צ"ג ע"א).

כִּבְדֵּר אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, (שמות כ) בְּכָל זֵינֵי יָקָר,
לְמַחְדֵי לוֹן בְּעוֹבְדֵי דְכְשָׂרָאן, כְּמָה דְאֵת
אִמְר (משלי כג) גִּיל יְגִיל אָבִי צְדִיק, וְדָא אִיהוּ
יְקָרָא דְאָבוּי וְדְאִמִּיהָ.

רעיא מהימנא

כִּבְדֵּר אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. כִּבְדוּהוּ בְּכִסּוֹת נְקִיָּה, דְּהֵינּוּ
בְּנִפְי מְצוּהָ, (משלי ג) כִּבְדֵּר אֶת ה' מֵהוֹנָף, דָּא תוֹרָה
וּמְצוּוֹת. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (משלי ג) אֲרֵף יָמִים בִּימִינָה
בְּשִׂמְחָה וְגו'. דְּעֲנִי לֹאוּ אִיהוּ בֵּר נֶשׁ, אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה
וּמִן הַמְצוּוֹת, אֲשֶׁתְּמוּדַע, דְּבִתֵּר דְּאוּקְמוּהָ מְאִרֵי מַתְנִיתִין
אִין עֲנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמְצוּוֹת, דְּעֵתְרָא דְּבֵר נֶשׁ
אוּרִימָא וּמְצוּוֹת.

וּבְגִין דָּא, כִּבְדֵּר אֶת יי' מֵהוֹנָף, וְלֹא תִשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִימָא, כְּדִי לְהַתְגַּדֵּל בָּהּ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ

ואל תשתדל בתורה כדי להתגדל בה, כמו שבארנו החברים, ואל תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא תאמר אקרא בעבור שיקראוני רבי, אלא (תהלים לד) גדלו ליני אתי. כפד את ה' מהונף, כפן שחיב וְאָמִיהַ.

בגין דאיהו משותף מתרין טפין, דמנהון נוצר בר נש. מטפה דאבוה, תוורו דעינין, וגרמין ואגרין. ומטפה דאמיה, שחור די בעינין, ושלערא ומשכא ובשערא. ורביאו ליה באורייתא, ועובדין טבין.

דבר נש חייב ללמד בנו תורה, דכתיב, (דברים ו) וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָהּ. ואי לא אוליה ליה אורייתא ופקודין, כאילו עביד ליה פסל, ובגין דא לא תעשה לה פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה, ומבזה אבוי ואמיה, וגוזל מגיה פמה ברפאן. דהואיל ואיהו עם הארץ, חשיד איהו על פלא, ואפילו על שפיכות דמים, וגילוי עריות, ועבודה זרה. דמאן דאיהו עם הארץ. ואזיל לאתר דלא אשתמודעון ליה, ולא ידע לברכא, חשדינן ליה דאיהו עובד עבודה זרה. (ע"כ רעיא מהימנא).

שארם חיב ללמד בנו תורה, שפיתוב (דברים ו) וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָהּ. ואם לא למד אותו תורה ומצוות, כאלו עשה לו פסל, ומשום כך לא תעשה לה פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה ומבזה אבוי ואמו וגוזל ממנו פמה ברכות. שהואיל והוא עם הארץ, הוא חשוד על הפל, ואפלו על שפיכות דמים וגילוי עריות ועבודה זרה. שמי שהוא עם הארץ והולך למקום שאין מכירים אותו ולא יודע לברך, חושדים אותו שהוא עובד עבודה זרה. (ע"כ רעיא מהימנא)

כפד את אביך, כמו שנאמר כפד את ה' מהונף. מהונף - מממונך. מהונף - מחנך. בשמחת הנגון לשמח הלב, שהרי זו שמחת הלב, כמו זה הנגון של כל העולם. מעשים כשרים של אותו בן משמח לב אביו ואמו. מהונף - מממונך לכל מה שצריכים. כמו שהאדם מכפד את הקדוש ברוך הוא, כך צריך לכפד אב ואם, משום שיש להם שתפות אחת עם הקדוש ברוך הוא עליו. וכמו שצריך לפחד מהקדוש ברוך הוא, כך צריך לירא מאביו ואמו ולכבדם כאחד בכל מיני כבוד.

רביאו ליה באורייתא, ועובדין טבין. דבר נש חייב ללמד בנו תורה, דכתיב, (דברים ו) וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָהּ. ואי לא אוליה ליה אורייתא ופקודין, כאילו עביד ליה פסל, ובגין דא לא תעשה לה פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה, ומבזה אבוי ואמיה, וגוזל מגיה פמה ברפאן. דהואיל ואיהו עם הארץ, חשיד איהו על פלא, ואפילו על שפיכות דמים, וגילוי עריות, ועבודה זרה. דמאן דאיהו עם הארץ. ואזיל לאתר דלא אשתמודעון ליה, ולא ידע לברכא, חשדינן ליה דאיהו עובד עבודה זרה. (ע"כ רעיא מהימנא).

כפד את ה' מהונף, כפן שחיב וְאָמִיהַ. בגין דאיהו משותף מתרין טפין, דמנהון נוצר בר נש. מטפה דאבוה, תוורו דעינין, וגרמין ואגרין. ומטפה דאמיה, שחור די בעינין, ושלערא ומשכא ובשערא. ורביאו ליה באורייתא, ועובדין טבין.

דבר נש חייב ללמד בנו תורה, דכתיב, (דברים ו) וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָהּ. ואי לא אוליה ליה אורייתא ופקודין, כאילו עביד ליה פסל, ובגין דא לא תעשה לה פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה, ומבזה אבוי ואמיה, וגוזל מגיה פמה ברפאן. דהואיל ואיהו עם הארץ, חשיד איהו על פלא, ואפילו על שפיכות דמים, וגילוי עריות, ועבודה זרה. דמאן דאיהו עם הארץ. ואזיל לאתר דלא אשתמודעון ליה, ולא ידע לברכא, חשדינן ליה דאיהו עובד עבודה זרה. (ע"כ רעיא מהימנא).

כפד את אביך פמה דאת אמר כפד את יי' מהונף. מהונף: מהמונף. מהונף: מחנך. בחדוה דנגונא, למחדי לבא, דהא דא חדוה דלבא, פגוונא דא נגונא דכל עלמא. עובדין דכשראן דההוא ברא, חדי לבא דאבוה ודאמיה. מהונף, מממונך לכל מה דאצטריכו.

בגוונא דבר נש אוקיר לקודשא בריהּ הוא, הכי אצטריף לאבא ולאמא, בגין דשותפותא חדא אית לון בקודשא בריהּ הוא עליה. וכמה דאצטריף למדחל לקודשא בריהּ הוא, הכי אצטריף למדחל לאבוה ולאמיה, ולאוקיר לון פחדא, בכל זיני יקר. רמען יאריכוני ימיה, בגין דאית יומין לעילא, רמען יאריכוני ימיה, משום שיש ימים למעלה שתלויים בהם חיי האדם בעולם הזה. ובארנו על

בגוונא דבר נש אוקיר לקודשא בריהּ הוא, הכי אצטריף לאבא ולאמא, בגין דשותפותא חדא אית לון בקודשא בריהּ הוא עליה. וכמה דאצטריף למדחל לקודשא בריהּ הוא, הכי אצטריף למדחל לאבוה ולאמיה, ולאוקיר לון פחדא, בכל זיני יקר. רמען יאריכוני ימיה, בגין דאית יומין לעילא, רמען יאריכוני ימיה, משום שיש ימים למעלה שתלויים בהם חיי האדם בעולם הזה. ובארנו על

אותם ימים של אדם למעלה
באותו העולם, וכלם עומדים
לפני הקדוש ברוך הוא, ובהם
נודעים חיי האדם.

על האדמה אשר ה' אלהיך נתן
לך. הבטחה להנות באספקלריה
המאירה, וסוד זה על האדמה, זו
אספקלריה המאירה, באותם
הימים העליונים שמאירים מתוך
המעין של הכל.

מה שונה בשתי המצוות הללו
של התורה שכתוב בהן למען
יאריכון ימיה, בזה ובשלוש הקן?
אלא שתי מצוות אלה פלן תלויות
למעלה. אב ואם, סוד של זכור
ושמור פאחד, ומשום פך פתוב
למען יאריכון ימיה. ובשלוש
הקן, שכתוב (שם כב) שלח תשלח
את האם ואת הבנים תקח לך
למען ייטב לך וגו'. הסוד של
עולם העליון שלא נתנה רשות
להסתכל בו, וצריך לשלח מתוך
שאלה והתבוננות בו.

ואת הבנים תקח לך, שכתוב (שם
ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו'
[ול] מקצה השמים ועד קצה
השמים. אבל למעלה מקצה
השמים, שלח תשלח מרעיוניך
לשאל.

ובזה פתוב למען ייטב לך
והארכת ימים. לא כתוב למען
איטיב לך, אלא למען ייטב לך.
ולא כתוב יאריכון ימיה, אלא
והארכת ימים. למען ייטב לך -
אותו המקום שמטיב לכל, והוא
העולם הגנוז והנסתר. והארכת
ימים - כמו שכתוב תקח לך, זהו
ברשותו של האדם.

ואם יזדמן לו מעשה ויבון בו,
צדיק הוא. ואף על גב שלא מכון
בו, צדיק הוא, שעושה מצות
אדונו. אבל לא נחשב כמי שעשה

דתליין בהו חיי בר נש בהאי עלמא.
ואוקימנא על אינון יומין דבר נש בההוא
עלמא לעילא, וכלהו קיימין קמי קדשא בריך
הוא, ובהו אשתמודען חיי דבר נש.

על האדמה אשר יי' אלהיך נותן לך.
אבטחותרא לאתהניא באספקלריא
דנהרא, ורזא דא על האדמה, דא אספקלריא
דנהרא, באינון יומין עלאין, דנהרין מגו
מפועא דכלא.

מאי שנא, פאלין תרין פקודין דאורייתא,
דכתיב בהו למען יאריכון ימיה, בדא,
ובשלוש הקן. אלא תרין פקודין אלין, כלהו
תליין לעילא. אבא ואמא, רזא דזכור ושמור
פחדא. ובגיני כך פתיב למען יאריכון ימיה.
ובשלוש הקן, דכתיב, (דברים כב) שלח תשלח את
האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך וגו',
רזא דעלמא עלאה, דלא אתייהיב ביה רשו
לאסתכלא, ואצטריך לשלח מגו שאלתא
ואסתפלותרא ביה.

ואת הבנים תקח לך, דכתיב, (דברים ד) כי שאל
נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים
ועד קצה השמים. אבל לעילא מקצה
השמים, שלח תשלח מרעיוניך למשאל.

ובדא פתיב, למען ייטב לך והארכת ימים,
למען איטב לך לא כתיב, אלא למען
ייטב לך. ויאריכון ימיה לא כתיב, אלא
והארכת ימים. למען ייטב לך, ההוא אתר
דאוטיב לכלא, ואיהו עלמא דסתיים וגניז.
והארכת (דף צ"ג ע"ב) ימים, כמה דכתיב, תקח
לך, ברשותא דבר נש איהו.

ואי אזדמן ליה עובדא ויכוון ביה, זכאה
איהו. ואף על גב דלא מכוין ביה, זכאה

איהו, דעביד פקודא דמריה. אבל לא אתחשיב כמאן דעביד רעותא

רצונו לשמה, ויכוין בו ברצון של הסתפלות בכבוד רבונו, כמי שלא יודע לסבר סברא, שהרי ברצון תלוי הדבר לשמו. ובמעשה שלמטה לשמו, מתעלה המעשה למעלה ומתפתח פראוי. כמו זה במעשה של הגוף נתקן מעשה הנפש באותו הרצון, שהרי הקדוש ברוך הוא רוצה את הלב והרצון של האדם, ואפלו כף, אם אין שם רצון של הלב, שהוא עקר הכל, על זה התפלל דוד ואמר, (תהלים ז) ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו'. שהרי אין כל אדם חכם לשים רצון ולב לתקן הכל ומעשה מעשה של מצוה. על זה התפלל תפלה זו - ומעשה ידינו כוננה עלינו.

מה זה כוננה עלינו? כוננה והתקן תקינה למעלה פראוי. עלינו, אף על גב שאיננו יודעים לשים הרצון, אלא המעשה לבדו. מעשה ידינו כוננהו, למי? לאותה דרגה שצריך להתקן. כוננהו, את מי? בחבור אחד באבות, להיות מתקן בהם במעשה הנה פראוי. השלמה מההשמות (סימן ט ז)

נמצא בספר ישן

גורסים בזה, מי שאחוז בתורה, סומכת אותו ומחזיקה אותו על ירכו שלא יטה לימין ולשמאל. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לגלות להם סודות עליונים, עליהם כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'.

ובא ראה, פאשר נתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, רשם אותה בסוד השם הקדוש. אמר (שמות כ) אנכי ה' אלהיך - בסוד החסד שאברהם אחוז בה, וכנגדו מצוות עשה, וסוד זה הצווי

לשמה, ויכוין ביה, ברעותא דאסתפלותא ביקרא דמריה, פמאן דלא ידע למסבר סברא, דהא ברעותא תליא מלה לשמה. ובעובדא דלתתא לשמה, אסתלק עובדא לעילא, ואתתקן פדקא יאות.

כגוונא דא, בעובדא דגופא, אתתקן עובדא דנפשא, בההוא רעותא. דהא קדשא בריך הוא בעי לבא, ורעותא דבר נש. ואפילו הכי, אי לא תמן רעותא דלבא דאיהו עקרא דכלא, על דא צלי דוד ואמר, (תהלים ז) ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו'. דהא לית כל בר נש חפים, לשואה רעותא ולבא, לתקנא כלא ויעביד עובדא דמצוה. על דא צלי צלותא דא, ומעשה ידינו כוננה עלינו.

מאי כוננה עלינו. כוננה, ואתקין תקינה לעילא כדקא יאות. עלינו, אף על גב דלית אנן ידעי לשואה רעותא, אלא עובדא בלחודוי. מעשה ידינו כוננהו. למאן. ליההוא דרגא דאצטריך לאתתקנא. כוננהו, בחבורא חדא באבהו, למהוי מתתקנא בהון, בהאי עובדא, פדקא יאות.

השלמה מההשמות (סימן ט ז) נמצא בספר ישן

גורסינן בזה, מאן דאחיד באורייתא, סמכא ליה ומחזיקה ליה על ירכוי, דלא יסטי לימינא ולשמאלא. זפאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא יהב לון אורייתא לגלאה לון רזין עלאין. עלייהו כתיב (דברים ד) ואתם הדבקים בני' אלהיכם וגו'.

ותא חזי, פד יהיב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל רשים לה ברזא דשמא קדישא. אמר (שמות כ) אנכי יי אלהיך, ברזא דחסד אברהם אחיד בה, ולקבליה מצות עשה ורזא דא תפקידתא קמייטא דפקיד קדשא בריך הוא לאברהם, מצות עשה

ורזא דא תפקידתא קמייטא דפקיד קדשא בריך הוא לאברהם, מצות עשה

ראשון שצִנָּה הקדוש ברוך הוא את אברהם, ומצות עשה היתה, שפִּתּוּב (בראשית יב) לך מארצך. ומשום כך חשבון מצוות עשה רמ"ח, כחשבון אברהם.

ל"א יהיה לך אלהים אחרים וגו' (שמות ב) - בסוד הגבורה שאחוז בה יצחק, שכל אלו אלהים אחרים ואלו השרים הממנים - מצדו יניקתם, וכן עשו וכל אלו הממנים שלו. שהרי יצחק אחוז במצות לא תעשה, והצווי הראשון שלו מצות לא תעשה היתה, שפִּתּוּב (בראשית כו) אל תרד מצרימה.

ומצות לא תעשה מצד של הדין באה, שהרי מענישים לו לכן אדם כאשר עובר עליה. ומשום כך חשבון מצוות לא תעשה בסוד שדרגה שלו בסוד של שס"ה, כנגד ימות החמה שמאיר מצד הגבורה. זהו שפִּתּוּב (שופטים ה) כצאת השמש בגברתו.

ל"א תשא - בסוד הגבורה, שתפארת שנקרא אמת, ונקרא בה יעקב שלם ויונק שני חלקים - מצוות עשה ומצוות לא תעשה. זהו שפִּתּוּב (בראשית כה) ויעקב איש תם ישב אהלים. ועולה לכל הצדדים - לרחמים ולדין, למצוות לא תעשה ולמצוות עשה. ונקרא שלם משום ששבועה משלם באה.

ועל זה בסוד של עשה ולא תעשה. וכמו שהיא לא תעשה כאשר היא לשקר, כך היא מצות עשה כאשר היא באמת, שפִּתּוּב (ירמיה ד) ונשבעת חי ה' באמת במשפט ובצדקה, וכתוב (דברים י) ובשמו תשבע.

זכור את יום השבת לקדשו (שמות ב) - בסוד הברית, שהוא יסוד שאחוז בו יוסף. ועל זה נקרא שבת, שהרי יוסף נקרא כל, שכל ענג ותפנוקים יוצא ממנה לקיים העולמות כלם (כלם). ועל זה שבת - כללות (כלל) של עשה ולא תעשה, משום

הזה. דכתיב (בראשית י"ב) לך מארצך ובגין כך חשבון מצות עשה רמ"ח כחשבון אברהם.

ל"א יהיה לך אלהים אחרים וגו'. (שמות ד) ברזא דגבורה דאחיד בה יצחק, דכל אינון אלהים אחרים ואינון סרכין ממנן מסטריה ינקין, וכן עשו וכל אינון ממנן דיליה. דהא יצחק במצות לא תעשה אחיד. ותפקידתא קמיינתא דיליה, מצות לא תעשה הוה, דכתיב (בראשית כ"ו) אל תרד מצרימה.

ומצות לא תעשה מסטרא דדינא קא אתי, דהא מענישין ליה לפר נש פד עבר עלה. ובגין כך חשבון מצות לא תעשה ברזא דדרגא דיליה ברזא דשס"ה לקבל יומין דשמשא דנהיר מסטרא דגבורה. הדא הוא דכתיב (שופטים ה) כצאת השמש בגבורתו.

ל"א תשא ברזא דגבור"ה, דתפארת דאקרי אמת ואיקרי בה יעקב שלימא ויניק תרין חולקין, מצות עשה ומצות לא תעשה. הדא הוא דכתיב (בראשית כ"ה) ויעקב איש תם יושב אהלים. ועאל לכל סטרין לרחמי ולדינא, למצות לא תעשה ולמצות עשה. ואיקרי שלים בגין דשבועה משלמא אתייה.

ועל דא ברזא דעשה ולא תעשה. וכמה דאיהי לא תעשה כד איהי לשקרא הכי איהי מצות עשה כד איהי באמת. דכתיב (ירמיה ד) ונשבעת חי יי באמת במשפט ובצדקה וכתוב (דברים י) ובשמו תשבע.

זכור את יום השבת לקדשו, (שמות ב) ברזא דברית, דהוא יסוד דאחיד ביה יוסף.

ועל דא אקרי שבת, דהא יוסף כל אקרי, שבת נמי כ"ל דכל ענוגא ותפנוקא נפיק מגיה

שאחוז בו יוסף. ועל זה נקרא שבת, שהרי יוסף נקרא כל, שכל ענג ותפנוקים יוצא ממנה לקיים העולמות כלם (כלם). ועל זה שבת - כללות (כלל) של עשה ולא תעשה, משום

שְׂיוֹסֵף גַּם כֵּן בְּכוֹר שְׁנוּטֵל שְׁנֵי חֻלְקִים.

בא וראה, בפעורת הדברות שבמשנה תורה כתוב, (דברים כד) וזכרת פי עבד היית במצרים ויפדך ה' אלהיך משם. כאן מלמדת אותנו התורה סוד עליון, שהרי הצדיק שהוא שנמפר חי לעבד במצרים וחללו (קרא) אותו, לעמתו הוא זכור את יום השבת. ומשום כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בכקשה מכם היו זוכרים הצדיק שהוא שנמפר על ידיכם והיה לעבד במצרים, ובאותו החטא נגזר עליכם להשתעבד בכם במצרים ולכפר החטא שהוא שמכרתם אותו. שמרו את יום השבת ויתכפר לכם, שהרי יום השבת כנגדו הוא, כמו שבארנו בסוד האמונה. יום ראשון כנגד אברהם, הוא שפתיב (תהלים נב) חסד אל כל היום. יום שני כנגד יצחק, ומשום כך יושב הקדוש ברוך הוא לדון העולם. יום שלישי כנגד יעקב, שהוא קו אמצעי, ומשום כך פתיב בו במעשה בראשית יקוו המים.

יום רביעי כנגד דוד, שפתיב בו (בראשית א) יהי מארת, מארת חסר. שהרי כנסת ישראל אין לה אור משלה, אלא מה שנתן לה על ידי הצדיק, כך גם דוד פתיב בו עני ואביון, ואין חיים אלא מה שנתן לו מימיו של אדם הראשון שבעים שנה. יום חמישי כנגד משה. יום ששי כנגד אהרן, ואלו ששת ימי בראשית של מעלה הם שרמוזים בפסוק (דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כ"ל, ואינון כ"ל, והם חלקיהם של הצדיקים.

לְקִימָא עֲלָמִין כְּלֵהוּן (בלהו). וְעַל דָּא שְׁבִתָּא כְּלָלָא (כלל) דְּעֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, בְּגִין דִּיּוֹסֵף נָמִי בּוּכְרָא דְנָטִיל תְּרִין חוּלְקִין.

הא חזי בדברות משנה תורה כתיב (דברים ט"ו) וזכרת פי עבד היית במצרים ויפדך יי אלהיך משם, הכא אוליף לון אורייתא רזא עלאה. דהא ההוא צדיקא דאזדכן חיים לעבדא במצרים ואחילו (דחללו) ליה, לקבליה איהו זכור את יום השבת.

ובגין כך אמר לון קדשא בריה הוא לישראל, בבועו מנכוון הוו דכרין ההוא צדיקא דאזדכן על ידיכו והוה לעבדא במצרים, ובההוא חובה אתגזר עליכו לאשתעבדא בכו במצרים, ולכפרא ההוא חובה דזפינתון ליה. נטרו יומא דשבתיא וישתביק לכוון, דהא יומא דשבתיא לקבליה איהו, כדאוקימנא ברזא דמהימנותא.

יומא קדמאה לקבליה דאברהם, ההוא דכתיב (תהלים נ"ב) חסד אל כל היום. יומא תניינא לקבליה דיצחק, ובגין כך יתיב קדשא בריה הוא למידן עלמא. יומא תליתאה לקבליה דיעקב דאיהו קו אמצעי, ובגין כך פתיב ביה בעובדא דבראשית יקוו המים.

יומא רביעאה לקבליה דדוד, דכתיב ביה (בראשית א) יהי מארת, מארת חסר דהא כנסת ישראל לית לה נהורא מדילה, אלא מה דאתיהיב לה על ידא דצדיק, הכי נמי דוד פתיב ביה עני ואביון, ולית חיים אלא מה דאתיהיב ליה מיומי דאדם קדמאה שבעין שנין. יומא חמישאה לקבליה דמשה. יומא שתיתאה לקבליה דאהרן. ואינון ששת ימי בראשית דלעילא אינון דרמיזין בקרא (דברי הימים א כ"ט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כ"ל, ואינון חולקיהון דצדיקיא.

בְּסוּד זֶה הַגְּדֹלָה בְּסוּד שֶׁל
אֲבָרְהָם. הַגְּבוּרָה - בְּסוּד שֶׁל
יִצְחָק, וְהַתְּפָאֵרֹת - בְּסוּד שֶׁל
יַעֲקֹב. הַנְּצִיחַ - חִלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.
הַהוֹיָד - חִלְקוֹ שֶׁל אֶהְרֹן. כִּי כ"ל
- (כַּנְגֵד) כַּנְגֵדוֹ חִלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף.
הַמְּמַלְכֵה - חִלְקוֹ שֶׁל דָּוִד. וְיוֹסֵף
נִקְרָא שֶׁבֶת לְמַטֵּה, כַּנְגֵד צְדִיק חַי
הָעוֹלָמִים שֶׁנִּקְרָא שֶׁבֶת לְמַעְלָה,
וּמְשׁוּם כֶּף כְּתוּב (דְּבָרִים ה) עַל כֵּן
צוּף ה' אֱלֹהֶיךָ.

בֹּא וּרְאֵה, כַּאֲשֶׁר רָצוּ יִשְׂרָאֵל
לְכַבֵּשׁ לְאַרְצָן כְּנָעַן, הַקִּיפוּ אוֹתָהּ
שֵׁשָׁה יָמִים, (פַּעַם) אַחַת בְּכָל יוֹם,
כַּנְגֵד אוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת שְׁעָלֵיהֶם
עוֹמְדֵי הָעוֹלָם, וּבִיּוֹם הַשְּׂבִיעִי
שִׁבְעַת פְּעָמִים כַּנְגֵד יוֹם הַשֶּׁבֶת,
שֶׁהוּא כַּנְגֵד הַצְּדִיק שֶׁהוּא זֶן לָהֶם
וּמְקִיָּם אוֹתָם, שְׁכַתוּב (מְשָׁלִי ט)
חֲצָבָה עֲמוּדֵיהָ שְׂבָעָה, וְכַתוּב (שם)
וְצְדִיק יִסוּד עוֹלָם, הוּא יִסוּד
וְעֵקֶר שֶׁל כָּל אֱלוֹ הַצְּדִיקִים. וְאִם
לֹא זְכוּתָם שֶׁל הַצְּדִיקִים, לֹא הָיוּ
יְכוֹלִים לְכַבֵּשׁ אוֹתָהּ. זֶהוּ שְׁכַתוּב
(דְּבָרִים ט) לֹא בְּצַדִּיקְתָּךְ וּבְלִשְׁרֵךְ לְכַבֵּד
וְגו' וְלִמְעַן הַקִּים אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם. כִּבְדֵם אֶת אָבִיךָ
(שְׁמוֹת כ), בְּסוּד שֶׁל הַנְּצִיחַ שְׁאֲחוֹז
בָּהּ מֹשֶׁה וּמִשְׁפִּיעַ לָהּ. שְׁהָרִי
מֹשֶׁה הָיָה מְכַבֵּד לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּתוֹרָה.

בֹּא וּרְאֵה, אִם לֹא הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה
עַל יְדֵי שֶׁל מֹשֶׁה הַנְּבִיא הַגְּדוֹל,
לֹא הָיוּ יוֹדְעִים כַּנְי אָדָם לְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְלֹא הָיוּ מְכַבְּדִים אוֹתוֹ,
שְׁהָרִי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה לוֹמַד כֵּן
אָדָם עֲבוּדָת קוֹנוֹ וּמְכַבֵּד אוֹתוֹ
לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִפְּנֵי כֵּן כִּבְדֵם
אֶת אָבִיךָ הוּא כַּנְגֵד מֹשֶׁה.

דְּבָרִי אַחֵר כִּבְדֵם אֶת אָבִיךָ - זו
תּוֹרָה שְׂכַתְבָּה. וְאֶת אִמְךָ - זו
תּוֹרָה שְׂבָעַל פֶּה. שְׂכַמוּ שְׂאֲבָא

בְּרֹזָא דָא הַגְּדֹלָה בְּרֹזָא דְאַבְרָהָם. הַגְּבוּרָה
בְּרֹזָא דְיִצְחָק וְהַתְּפָאֵרֹת בְּרֹזָא
דְיַעֲקֹב. הַנְּצִיחַ חוֹלְקָא דְמֹשֶׁה. הַהוֹיָד
חוֹלְקָא דְאֶהְרֹן. כִּי כ"ל (לְכַבֵּל) לְקַבְּלִיהַ חוֹלְקָא
דְיוֹסֵף. הַמְּמַלְכֵה חוֹלְקִיהַ דְדָוִד. וְיוֹסֵף שֶׁבֶת
אֲקָרִי לְתַמָּא לְקַבֵּל צְדִיק חַי עַלְמִין, דְאַקָרִי
שֶׁבֶת לְעֵילָא וּבְגִין כֶּף כְּתוּב (דְּבָרִים ה) עַל כֵּן צוּף
יְי אֱלֹהֶיךָ.

הָא חֲזִי, כִּד בְּעוּ יִשְׂרָאֵל לְמַכְבֵּשׁ לְאַרְעָא
דְכְנָעַן אֲקִיפוּ לָהּ שְׁיִתָּא יוֹמִין. (וּמְנָא) חֲדָא
בְּכָל יוֹמָא, לְקַבֵּל אֵינּוֹן זְפָאֵי קְשׁוּט דְעָלִיהוֹן
מְתַקִּיִּים עַלְמָא. וּבִיוֹמָא שְׂבִיעֵאָה, שְׂבָע זְמַנִּין,
לְקַבֵּל יוֹמָא דְשֶׁבֶתָא, דְאִיהוּ לְקַבֵּל צְדִיק
דְאִיהוּ זֶן לָהּ וּמְקִיִּים לָהּ דְכַתִּיב (מְשָׁלִי ט) חֲצָבָה
עֲמוּדֵיהָ שְׂבָעָה. וְכַתִּיב (מְשָׁלִי י) וְצְדִיק יִסוּד
עוֹלָם, אִיהוּ יִסוּדָא וְעִיקְרָא דְכָל אֵינּוֹן זְפָאִין.
וְאִי לֹא זְכוּתָהוֹן דְצְדִיקֵיהֶם, לֹא הוּוּ יְכַלִּין
לְמַכְבֵּשׁ. הָדָא הוּא דְכַתִּיב (דְּבָרִים ט) לֹא
בְּצַדִּיקְתָּךְ וּבְלִשְׁרֵךְ לְכַבֵּד וְגו' וְלִמְעַן הַקִּים אֶת
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם. (שְׁמוֹת כ) כִּבְדֵם אֶת
אָבִיךָ, בְּרֹזָא דְנְצִיחַ דְאַחִיד בָּהּ מֹשֶׁה וְנִינִי לָהּ.
דְהָא מֹשֶׁה הָוָה מוֹקִיר לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
בְּאוּרִייתָא.

הָא חֲזִי, אִי לֹא אוּרִייתָא דְאַתִּיחֵיבַת עַל יְדוּי
דְמֹשֶׁה נְבִיאָה רַבָּה, לֹא הוּוּ יוֹדְעִין כַּנְי
נְשָׂא לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְלֹא הוּוּ מוֹקִירִין לָיָה.
דְהָא עַל יְדָא דְאוּרִייתָא אוּלִיף בְּרִיךְ נְשָׁא פּוֹלְחָנָא
דְמֵאֲרִיָּה וְאוֹקִיר לָיָה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.
וּבְגִין כֶּף כִּבְדֵם אֶת אָבִיךָ, לְקַבְּלִיהַ דְמֹשֶׁה
אִיהוּ.

דְבָרִי אַחֵר, כִּבְדֵם אֶת אָבִיךָ, דָּא תּוֹרָה שְׂכַתְבָּה.
וְאֶת אִמְךָ, דָּא תּוֹרָה שְׂבָעַל פֶּה. דְכַמָּה

דְאַבָּא יְהִיב שְׂפַע לְאִימָא, הִכִּי נְמִי תּוֹרָה שְׂכַתְבָּה יְהִיב שְׂפַע לְתוֹרָה שְׂבָעַל

פה. לא תרצח לקבל דרגא דהו"ד דאחיד בה אהרן ובגין כך לא תרצח. בגין דכד קטלין ליה לבר נש, ההוא זיוא והו"ד עלאה דעליה נטלין מניה. הדא הוא דכתיב (דניאל י) והודי נהפוך עלי וגו' ובגין כך אזהר לון קדשא בריך הוא לבני נשא, דההוא שופרא עלאה דיהיב עליהון דלא יטלון ליה מנהון ואיהו נמי רזא דשלמא. ובגין כך קאים אהרן לכפרא ולנכסא נכסת קודשין, ועל פומיה כפר לעמך ישראל. לא תנאף ברזא דצדיק דאחיד בה מאן דאחיד בה, ואיהו רזא דחכמתא. דהא כנסת ישראל לא אתחברת אלא בההוא דחזי ליה ביסודא דעלמא וצדיק יסוד עולם.

דבר אחר, הכי אוליפנא ברזא דמהימנותא, כפ"ד, לקבל כנסת ישראל. לא תרצח, לקבל דרגא דנצ"ח. לא תנאף, לקבל דרגא דהו"ד. דבר אחר, כפ"ד לקבל (בראשית א) יהי מאורות דעובדא דבראשית. לא תרצח לקבל (בראשית א) ישרצו המים שרץ נפש חיה, בגין כך נפש חיה לא תקטול. לא תנאף לקבל (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה למינה, בגין כך לא תנאף באתתא דלאו מינה, דלאו איהי בת זוגך.

דבר אחר, הוא סיומא דעשר אמירן דאורייתא, לקבל עתיקא דעתיקין ראשיתא דכלא, לאחדא סופא ברישא, למהוי כלא חד. והא דלא שארי בהו בקדמיתא, לאולפא רזא עלאה עד אן אתר אתייהיבת ליה רשותא למשה, ומאן אתר קביל אורייתא מזעיר אנפין. אמר ז' אמירן, לקבל ז' דרגין

נותן שפע לאמא, כך גם התורה שבכתב נותנת שפע לתורה שבעל פה. לא תרצח - כנגד דרגה של ההו"ד שאחוזו בה אהרן, ומשום כך לא תרצח. משום שפאשר הורגים לו לבן אדם, אותו זיו והוד עלין שעליו לוקחים ממנו. זהו שכתוב (דניאל י) והודי נהפוך עלי וגו', ומשום כך מזהיר להם הקדוש ברוך הוא לבני אדם, שאותו יפי עלין שנתן עליהם, שלא יקחו אותו מהם, והוא גם כן סוד השלום. ומשום כך עומד אהרן לכפר ולשחט שחיטת קדשים, ועל פיו כפר לעמך ישראל. לא תנאף - בסוד של צדיק שאחוזו בה מי שאחוזו בה, והוא סוד של החכמה, שהרי כנסת ישראל לא מתחברת אלא באותו שראוי לו ביסוד של העולם - וצדיק יסוד עולם.

דבר אחר, כך למדנו בסוד האמונה, כפ"ד - כנגד כנסת ישראל. לא תרצח - כנגד דרגת הנצ"ח. לא תנאף - כנגד דרגת ההו"ד. דבר אחר, כפ"ד - כנגד (בראשית א) יהי מארת של מעשה בראשית. לא תרצח - כנגד (שם) ישרצו המים שרץ נפש חיה, משום כך נפש חיה לא תרצח. לא תנאף - כנגד (שם) תוצא הארץ נפש חיה למינה, משום כך לא תנאף באשה שלא מינה, שהיא לא בת זוגך.

דבר אחר - הוא סיום של עשרה דברות התורה, כנגד עתיק העתיקים ראשית הכל, לחבר סוף בראש, להיות הכל אחד. וזה שלא התחיל בהם בהתחלה ללמד סוד עליון עד איזה מקום נתנה לו רשות למשה, ומאיזה מקום קבל תורה מזעיר אנפין, אמר שבעה דברות, כנגד שבע מדרגות עליונות שרמוזות בפסוק לך ה' הגדלה וגו', ועד המקום שהוא הסתכל משה, שכתוב פנים בפנים דבר ה' עם משה. פנים - זה בן הקדוש. בפנים - זו הבת. פנים - זו הברית, בפנים - זה הארון. וכיון שהתחברו, דבר

עלאין דרמיזין בקרא לך יי הגדולה וגו' ועד
 ההוא אתר אסתפל משה דכתיב (מקרא זה כתמונתו
 לא נמצא בתורה, וראה שמות ל"ג י"א ודברים ל"ד י) פנים בפנים
 דבר יי עם משה. פנים דא ברא קדישא,
 בפנים דא ברתא. פנים דא ברית, בפנים דא
 ארון. וכיון דאתחברו, דבר יי. ומאן אינון,
 שבעה אמירן. דאינון (ואינון) ג' דרגין עלאין
 דעתיקא קדישא, אתאמרו לקבליהון ג'
 אמירן בתראין וסליקו מתתא לעילא.

לא תגנוב, לקבל אימא עלאה בינה דינקא
 מחכמה, ומאן דאית ביה בינה, אקרי
 מבין דבר מתוך דבר, כמאן דגניב ונסיב מה
 דאית בלפא דחכם דאוליה ליה חכמתא.
 ואורייתא דאף על גב דאשתרי לגביה בינה
 לינקא מחכמה, גניבה אית מסטרא אחרא
 דאסיר, ואמר לא תגנוב סתם.

לא תענה ברעך, לקבל דרגא עלאה
 דחכמתא דהא בר נש לא יכיל לאתבא
 פתגם, אלא בגין דרגא דרוחא עלאה
 דחכמתא דאית ביה. הדא הוא דכתיב (איוב ט"ו)
 החכם יענה דעת רוח. ואף על גב דהאי ענייה
 דאיהו עני, אית בהו קיומא דעלמא וסיועא
 לעלמא למנדע למאריה, ואיהו ברזא
 דמהימנותא. אית עניה מסטרא אחרא
 דאסיר. הדא הוא דכתיב, לא תענה וגו'.

לא תחמוד, לקבל דרגא סתימאה עלאה
 דכל מחשבון ביה תליין, ולית בעלמא
 דינדע ההוא דרגא, בגין דאיהו סתימא
 דסתימין. וכד סליק במחשבה עלאה טמירא,
 ברא עלמא עלאה ועלמא תתאה ברגעא חדא
 הדא הוא דכתיב (ישעיה מ"ח) יעמדו יחדו, וההיא
 מחשבה סתימאה. ובר נש אית ליה מחשבה

ה'. ומי אלו? שבעה הדברות.
 שאלו (והו) שלש מדרגות עליונות
 של העתיק הקדוש, נאמרו כנגדן
 שלשה דברות אחרונים ועולים
 ממטה למעלה.

לא תגנב - כנגד אמא עליונה,
 בינה, שיונקת מחכמה. ומי שיש
 בו בינה, נקרא מבין דבר מתוך
 דבר, כמי שגונב ולוקח מה שיש
 בלבבו של החכם שלמד אותו
 חכמה. והתורה, אף על גב
 שהתרה אצל הבינה לינק
 מהחכמה, גנבה יש מהצד האחר
 שאסור, ואמר לא תגנב - סתם.
 לא תענה ברעך - כנגד מדרגה
 עליונה של החכמה, שהרי בן
 אדם לא יכול להשיב דבר אלא
 משום מדרגה של רוח עליונה של
 החכמה שיש בו. זהו שכתוב (איוב
 ט) החכם יענה דעת רוח. ואף על
 גב שזו עניה, שהוא עונה, יש בזה
 העמדת העולם ועזרה לעולם
 לדעת לקונו, והוא בסוד
 האמונה. ויש עניה מצד האחר
 שאסור, זהו שכתוב לא תענה
 וגו'.

לא תחמד - כנגד מדרגה סתומה
 עליונה שפל המחשבות בה
 תלויות, ואין בעולם שידע
 המדרגה ההיא, משום שהוא
 סתום הסתומים. וכאשר עלה
 במחשבה עליונה נסתרת, ברא
 עולם העליון ועולם התחתון
 ברגע אחד, זהו שכתוב (ישעיה מח)
 יעמדו יחדו, וההיא מחשבה
 סתומה. וכן אדם יש לו מחשבה
 סתומה, שאין שיודע בה אלא
 הקדוש ברוך הוא בעצמו, ונותן
 בו בפן אדם לחשב דברי תורה,
 דברי מצוה, כדי (שאותה) שאותה

סתומה, דלית דינדע בה

מחשבה עליונה תמשיך נביעות
שלה למקום החכמה ולא יפרד
כלל.

ומזו החכמה העליונה יוצאת
תורה, ונמשך השפע שלה עד
המקום שהוא של החכמה
התחתונה שנקראת מצוה. ועל זה
מי שחושב לעשות מצוה, כאלו
עשאה, משום שגורם להביא
שפע של ברכות מהמחשבה
העליונה ההיא עד מקום שנקרא
מצוה. וכאלו עשאה, כמו שנאמר
(במדבר טו) ועשיתם אותם. ומחשבה
זו ראש של הכל. ואף על גב
שמצד המחשבה העליונה נתן לו
רשות לדברים של מצוה, דברים
שאינם של מצוה אסורים. זהו
שכתוב לא תחמד.

ובא ראה, מה טעם כל הדברות
כנגד כל פתח ופתח? מצוות עשה
במקום הראוי להן, ומצוות לא
תעשה במקום שראוי להן. ואלו
שלשה אחרונים, אלו לא תעשה
מכלל עשה, כמו שבארנו בכלם.
אף על גב שזה מתר - זה אסור,
מפני שאלו כנגד עתיק העתיקים
שחסד ורחמים גדולים תלויים
בו, ולא ראויים אלא למצוות
עשה. מפני כן דייק מהם שלא
יפנה בן אדם (כתן גדול) לצד אחר,
וסמך אותם במצוות לא תעשה
והזהיר אותם לבני אדם בלאו על
זה הדבר האחרון, שהיא כללות
התורה.

וכי שעובר על זה כאלו עבר על
כל התורה, משום שהוא למעלה
ראשית של הכל, כללות הכל.
ואם בן אדם עבר על זה והטה
מחשבתו מדרכי התורה, אז נדבק
בצד האחר של שקר, ואז בא לידי
לא תענה ברעך וגו', כמו
שמצאנו אצל אחאב שחמד

אלא קדשא בריך הוא בלחודוי. ויהבה ביה
בבר נש למחשב מילין דאורייתא, מילין
דמצוה. בגין (דמהיא) דההוא מחשבה עלאה
נגדא מבויעין דילה לאתרא דחכמתא ולא
אתפרש כלל.

ומהאי חכמתא עלאה נפקת תורה ונגיד
שקיותה עד ההוא אתרא דחכמה
תתאה דאקרי מצוה. ועל דא מאן דחשיב
למעבד מצוה כאילו עשאה, בגין דגרים
למיתי ספוקא דברכאן מההיא מחשבה עלאה
עד אתר דאקרי מצוה. וכאילו עשאה, כמה
דאת אמר, (במדבר ט"ו) ועשיתם אותם. ומחשבה
דא רישא דכולא ואף על גב דבסטרא
דמחשבה עלאה אתייהיב ליה רשותא למלין
דמצוה. מילין, דלאו מצוה אסירין, הדא הוא
דכתיב לא תחמוד.

והא חזי, מאי טעמא כולהו אמירן לקבל כל
פתרא ופתרא, מצות עשה באתרא דחזי
ליה ומצות לא תעשה באתרא דחזי ליה.
ואינון תלתא בתראי אינון לא תעשה מכללא
דעשה, כדאוקימנא בכלהו. אף על גב דהאי
שרי, האי אסיר. בגין דאינון לקבל עתיקא
דעתיקין דחסד ורחמים גדולים תליין ביה
ולא אתחזי אלא למצות עשה. בגין כף דייק
מנייהו דלא יתפני בר נש (כתן גדול) לסטרא
אחרא ורשים להו במצות לא תעשה ואזהר
לון לבני נשא בלאו, על האי אמירה בתראה,
דאיהי כללא דאורייתא.

ומאן דעבר על האי, כאילו אעבר על כל
אורייתא. בגין דאיהו לעילא ראשיתא
דכולא, כללא דכלא. ואי בר נש עבר על האי
ואסטי מחשבתיה מאורחין דאורייתא, כדין
אתדבק בסטרא אחרא דשקר, וכדין אתי לידי לא תענה ברעך וגו'.

הַפָּרָם שֶׁל נְבוֹת וְאִז הַעִידוּ עָלָיו
שְׁקָר. וּמִפָּאן בָּא בֵּן אָדָם לְעֵבֶר
עַל כָּל הַדְּבָרוֹת. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הוּא
הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְחוֹשֵׁב
בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹתֶיהָ, אִז מִתְפַּשֵּׁט
הַמְחַשְׁבָּה הַהִיא בְּכָל הַמַּדְרָגוֹת
מִצַּד הָאֱמֶת, מִצַּד הָאֱמוּנָה
הַעֲלִיּוֹנָה.

וְבֵא רָאָה שְׁהָרִי קְבִיעוֹת כָּל
הַדְּבָרוֹת שֶׁלֹּא יִטָּה מִחֻשְׁבָּתוֹ
וּרְצוֹנוֹ לְצַד הָאֲחֵר. וְכַאֲשֶׁר בֵּן
אָדָם נִדְבֵק בְּזֶה, אִז כָּל הַעוֹלָמוֹת
מִתְמַלְאִים בְּרִכּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת
שֶׁנִּמְשָׁכוֹת מֵעֵתִיקָא סְתִימָא
שֶׁלָּהּ: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאַף. לֹא תִגְנֹב.
לֹא - יֵשׁ טַעַם מִפְּסִיק בְּכָל שְׁלֹשֵׁת
אֱלֹהִים. וְאִם לֹא הָיָה טַעַם מִפְּסִיק,
לֹא הָיָה תְקוּנָה לְעוֹלָמוֹת, וְיִהְיֶה
אֲסוּר לָנוּ לְהִרְגַּ נֶפֶשׁ בְּעוֹלָם, אִף
עַל גַּב שְׂיַעֲבֹר עַל הַתּוֹרָה. אֲבָל
בְּמָה שְׂיֵשׁ הַפְּסִיק טַעַם - אֲסוּר
וּמִתָּר.

לֹא תִנְאַף - אִם לֹא טַעַם מִפְּסִיק,
אֲסוּר אֶפְלוּ לְהוֹלִיד אוֹ לְשַׁמַּח
בְּאִשְׁתּוֹ שְׂמִיחַת מִצְוָה, וּבְמָה
שֶׁהַטַּעַם מִפְּסִיק - אֲסוּר וּמִתָּר.
לֹא תִגְנֹב - אִם לֹא הָיָה טַעַם
מִפְּסִיק, הָיָה אֲסוּר אֶפְלוּ לִגְנֹב
דַּעַת שֶׁל רַבּוֹ בַּתּוֹרָה אוֹ דַּעַת שֶׁל
חֶכֶם כְּדִי לְהַתְּבוּנָה בֵּה, אוֹ דִין
שֶׁדִין דִּין לְפִי טַעֲנָה שְׁצָרִיף לִגְנֹב
אֶת דַּעַת הַרְמָא, וְלִגְנֹב אֶת דַּעַת
שְׁנֵיהֶם כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הַדִּין
לְאוֹר. וּבְמָה שֶׁמִּפְּסִיק הַטַּעַם -
אֲסוּר וּמִתָּר.

לֹא תַעֲנֶה בְרַעְפָּךְ עַד שְׁקָר. כִּי לֹא
מִפְּסִיק טַעַם, מִשּׁוּם שֶׁזֶה אֲסוּר
כָּלֵל וְכָלֵל, וּבְכָל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סוּדוֹת
עֲלִיּוֹנִים, וְלִמַּד בְּנֵי אָדָם דְּרַף
לְהַתְּתַקֵּן בֵּה וְלִלְכַת בֵּה, כְּמוֹ

כְּדֹא שְׁכַחַן גְּבִי אַחָאָב דְּחָמִיד כְּרָמָא דְנְבוֹת
וְכַדִּין אֲסֵהִידוּ עָלֵיהּ שְׁקָרָא. וּמִהָאִי אֲתִי בַר
נֶשׁ לְמַעֲבַר עַל כְּלָהוּ אֲמִירָן. אֲבָל כִּד אִיהוּ
אֲזִיל בְּאוֹרְחֵי דְאוֹרִייתָא וְחָשִׁיב בְּאוֹרִייתָא
וּבְפִקּוּדוֹי, כְּדִין אֲתַפְּשֵׁט הַהִיא מִחֻשְׁבָּה
בְּכָלָהּ דְרַגִּין מִסְטָרָא דְאֱמֶת מִסְטָרָא
דְמִהִימְנוּתָא עֲלָאָה.

וְתָא חֲזִי דְהָא גְעִיצִין כּוֹלָהוּ אֲמִירָן דְלֹא
לְאִסְטָאָה מִחֻשְׁבָּתִיהּ וְרַעוּתִיהּ לְסִטְרָא
אַחְרָא. וְכִד בַּר נֶשׁ מִתְדַבֵּק בְּהָאִי, כְּדִין כְּלָהוּ
עֲלִמִין מִתְמַלְאֵן בְּרִכָּאָן עֲלִאִין דְנִגְדִין
מֵעֵתִיקָא סְתִימָא דִּילָהּ: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאַף. לֹא תִגְנֹב. (שְׁמוֹת כ) לֹא.
פְּסִיקָא טַעֲמָא בְּכָל הַנִּי תֵלֵת. וְאִי לֹא
דְפְסִיקָא טַעֲמָא, לֹא הָיָה תְקוּנָא לְעֲלִמִין, וְיִהְיֶה
אֲסִיר לָן לְקִטְלָא נֶפֶשָׁא בְּעֲלָמָא, אִף עַל גַּב
דִּיעֲבֹר עַל אוֹרִייתָא. אֲבָל בְּמָה דְפְסִיקָא
טַעֲמָא, אֲסִיר, וְשָׂרִי.

לֹא תִנְאַף. אִי לָאו דְפְסִיקָא טַעֲמָא, אֲסִיר
אֶפְלוּ לְאוֹלָדָא, אוֹ לְמַחְדֵי בְּאַתְתִּיהּ
חֲדוּה דְמִצְוָה. וּבְמָה דְפְסִיקָא טַעֲמָא, אֲסִיר
וְשָׂרִי.

לֹא תִגְנֹב. אִי לָאו דְפְסִיקָא טַעֲמָא, הוּהּ אֲסִיר
אֶפְלוּ לְמִגְנֹב דַּעְתָּא דְרַבִּיהּ בְּאוֹרִייתָא. אוֹ
דַּעְתָּא דְחֶכֶם, לְאִסְתְּפִלָּא בֵיה. אוֹ דִּינָא דְדָאִין
דִּינָא לְפוּם טַעֲנָה, דְאַצְטְרִיף לִיה לְמִגְנֹב
דַּעְתָּא דְרַמָּאָה, וְלִמִּגְנֹב דַּעְתָּא דְתַרְוִייהוּ,
לְאַפְקָא דִינָא לְנַהוּרָא. וּבְמָה דְפְסִיקָא טַעֲמָא,
אֲסִיר וְשָׂרִי.

לֹא תַעֲנֶה בְרַעְפָּךְ עַד שְׁקָר. (שְׁמוֹת כ) הֵכָא לֹא
פְּסִיקָא טַעֲמָא, בְּגִין דְאֲסִיר הוּא כָּלֵל כָּלֵל.
וּבְכָל מִילֵי דְאוֹרִייתָא, קְדָשָׁא בְרִיף הוּא שְׁוִי
רְזִין עֲלִאִין, וְאוֹלִיף לְבִנֵי נֶשׁא אַרְחָא, לְאַתְתְּקִנָּא בֵּה, וְלִמְהֵךְ בֵּה. כְּמָה

דַּאתְ אָמַר, (ישעיה מ"ח) אָנִי יי' אֱלֹהֶיךָ מְלַמְדֶּךָ
לְהוֹעִיל מְדַרְיֶכָךְ בְּדַרְךָ תֵּלֶךְ.

שְׁנֵאמַר (ישעיה מ"ח) אָנִי ה' אֱלֹהֶיךָ
מְלַמְדֶּךָ לְהוֹעִיל מְדַרְיֶכָךְ בְּדַרְךָ
תֵּלֶךְ.

אוֹרֵךְ הָכִי, (שמות כ) לֹא תַחֲמַד, לֹא פָסִיק טַעֲמָא
כָּלֵל. וְאִי תִימָא, אָפִילוּ חֲמוּדָא
דְּאוּרִייתָא אָסִיר, פִּיּוֹן דְּלֹא פְסָקָא. תָּא חֲזִי,
בְּכֻלְהוּ עֲבַדְתָּ אוּרִייתָא כָּלֵל, וּבִהְיִי עֲבַדְתָּ
פְּרֻט. בֵּית רַעְף שְׁדֵהוּ וְעַבְדוּ וְגו', בְּכֹל מִיָּלִי
דְּעֻלְמָא. אָבֵל אוּרִייתָא, אִיהִי חֲמוּדַת תְּדִיר,
שְׁעִשׂוּעִים, גְּנֹזֵי דְחַיִּי, אֲרַפָּא דִּיּוֹמִין, בְּעֻלְמָא
דִּין וּבְעֻלְמָא דְאַתִּי.

אָף פֶּאן לֹא תַחֲמַד, לֹא מְפָסִיק
טַעֲם כָּלֵל. וְאִם תֵּאמַר, אָפִילוּ
חֲמוּדֵי שֶׁל הַתּוֹרָה אָסִיר, פִּיּוֹן שֶׁלֹּא
מְפָסִיק הַטַּעֲם? בֵּא וּרְאֵה, בְּכֻלָּם
עֲשִׂתָּה הַתּוֹרָה כָּלֵל, וּבִזְוָה עֲשִׂתָּה
פְּרֻט. בֵּית רַעְף שְׁדֵהוּ וְעַבְדוּ וְגו',
בְּכֹל דְּבָרֵי הָעוֹלָם. אָבֵל הַתּוֹרָה
הִיא תָּמִיד חוֹמְדִים אוֹתָהּ,
שְׁעִשׂוּעִים, גְּנֹזֵי חַיִּים, אֲרַפָּא
הַיָּמִים, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
עֵשֶׂר הָאֲמִירוֹת הִלְלוּ שֶׁל הַתּוֹרָה
הֵן כָּלֵל שֶׁל כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה,
כָּלֵל שֶׁל מַעֲלָה וְשֶׁל מִטָּה, כָּלֵל
שֶׁל כָּל עֵשֶׂר הָאֲמִירוֹת שֶׁל
בְּרֵאשִׁית. אֵלֶּה נִחְקְקוּ עַל לוחֹת
אֲבָנִים, וְכֹל הַגְּנֹזִים שֶׁהָיוּ בָּהֶם
נִרְאוּ לְעֵינַי כֹּל, לְדַעַת וּלְהַסְתַּכֵּל
בְּסוּד שֶׁל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת שֶׁל
הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלִים בָּהֶם, הַכֹּל נִרְאָה
לְעֵינַי, הַכֹּל הוּא בְּתַבּוּנָה,
לְהַתְּבונֵן בְּלֵב שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל,
וְהַכֹּל הִזָּה מְאִיר לְעֵינֵיהֶם.

הֲנִי עֵשֶׂר אֲמִירָן דְּאוּרִייתָא, אֵינּוֹן כָּלֵלָא דְכָל
פְּקוּדֵי אוּרִייתָא, כָּלֵלָא דְעִילָא וְתַתָּא,
כָּלֵלָא דְכָל עֵשֶׂר אֲמִירָן דְּבְרֵאשִׁית. אֵלִין
אֲתַחֲקֶקוּ עַל לוחֵי אֲבָנִין, וְכֹל גְּנֹזִין דִּהוּוּ בְּהוּ,
אֲתַחֲזוּן לְעֵינֵיהוֹן דְּכֻלָּא, לְמַנְדַּע וּלְאֲסַתְּפֵלָא
בְּרָזָא דְתִרִי"ג פְּקוּדֵין דְּאוּרִייתָא דְכֻלִּילִין בְּהוּ,
כֻּלָּא אֲתַחֲזִי לְעֵינִין, כֻּלָּא אִיהוּ בְּסַכְלֵתָנוּ,
לְאֲסַתְּפֵלָא בְּלַבָּא דִּישְׂרָאֵל כֻּלְהוּ, וְכֻלָּא הָוָה
נִהִיר לְעֵינֵיהוּ.

בְּאוֹתָהּ שַׁעַה כָּל סוּדוֹת הַתּוֹרָה
וְכֹל הַסּוּדוֹת הַעֲלִיוֹנִים
וְהַתַּחְתּוֹנִים לֹא זָזוּ מֵהֶם, מִשּׁוּם
שֶׁהָיוּ רואִים עֵין בְּעֵין אֵת זֵיו כְּבוֹד
רַבּוֹנָם - מִה שֶׁלֹּא הָיָה כְּמוֹ אוֹתוֹ
הַיּוֹם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם,
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּגַלָּה
בְּכַבּוּדוֹ עַל הַר סִינַי.

בְּהוּוּא שַׁעֲתָא, כָּל רִזִּין דְּאוּרִייתָא, וְכֹל רִזִּין
עֲלָאִין וְתַתָּאִין, לֹא אַעֲדֵי מִינֵיהוּ.
בְּגִין דִּהוּוּ (ד' צ"ד ט"א) חֲמָאן עֵינָא בְּעֵינָא, זֵיו
יִקְרָא דְמַרְיָהוֹן, מַה דְּלֹא הָוָה כִּפְהוּוּא יוֹמָא,
מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֻלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲתַגְלִי בִיקְרִיָּה עַל טוּרָא דְסִינַי.

וְאִם תֵּאמַר, הָרִי שֶׁנִּינוּ שֶׁרָאֲתָה
שֶׁפָּחָה עַל הַיָּם מַה שֶׁלֹּא רָאָה
יְחֻזְקָאֵל הַנְּבִיא, יְכוֹל כְּמוֹ אוֹתוֹ
יּוֹם שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי?
לֹא כֵּן! מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם
שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי, עֲבָרָה
מֵהֶם הַזְּהֻמָּה, וְכֹל הַגּוֹפִים הָיוּ
מְצַחֲצָחִים כְּצַחֲצָחַת שֶׁל מְלֹאכִים
עֲלִיוֹנִים כְּשֶׁמְתַלְבָּשִׁים בְּלָבוּשִׁים
מְצַחֲצָחִים לְעֵשׂוֹת אֵת שְׁלִיחוֹת
רַבּוֹנָם.

וְאִי תִימָא, הָא תִּנְיָנָן דְּחֲמָאֵת שֶׁפָּחָה עַל הַיָּם,
מַה דְּלֹא חֲמָא יְחֻזְקָאֵל נְבִיאָה, יְכוֹל
כִּפְהוּוּא יוֹמָא דְקֵאִימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי.
לֹא הָכִי. בְּגִין דִּהוּוּא יוֹמָא דְקֵימוּ יִשְׂרָאֵל
עַל טוּרָא דְסִינַי, אַעֲבַר זוֹהֲמָא מִנֵּיהוּ, וְכֹל
גּוֹפִין הָיוּ מְצַחֲצָחִין, כְּצַחֲצָחַת דְּמְלֹאכִין
עֲלָאִין, כִּד מְתַלְבָּשֵׁן בְּלָבוּשֵׁי מְצַחֲצָחִין,
לְמַעַבַּד שְׁלִיחוֹתָא דְמַרְיָהוֹן.

ובאותו מלבוש מצחצח נכנסים
לאש ולא פוחדים. כמו אותו
המלאך של מנוח, כשנראה לו
ונכנס בשלהבת ועלה לשמים,
שכתוב (שופטים יג) ויעל מלאך ה'
בלהב המזבח. וכשעברה מהם
אותה זקמה, נשארו ישראל
גופים מצחצחים בלי טנוף כלל,
והנשמות בפנים פזרו הרקיע
לקבל את האור.

כך היו ישראל, שהיו רואים
ומסתכלים לתוף כבוד רבונם, מה
שלא היה כף על הים, שלא עברה
מהם הזקמה באותו זמן. וכאן
בסיני, שפסקה הזקמה מן הגוף,
אפלו עברים במעי אמותיהם היו
רואים ומסתכלים בכבוד רבונם,
וכלם קבלו כל אחד ואחד פראוי
לו.

ואותו יום היתה שמחה לפני
הקדוש ברוך הוא יותר מן היום
שנברא העולם, משום שהיום
שנברא העולם לא היה בקיום עד
שקבלו ישראל תורה, שכתוב
(ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה

חקות שמים וארץ לא שמתי.
בין שקבלו ישראל תורה על הר
סיני, אז התבשם העולם,
והתקמו שמים וארץ, ונודע
הקדוש ברוך הוא מעלה ומטה,
והתעלה בכבודו על הכל. ועל
אותו יום כתוב, (תהלים צג) ה' מלך
גאות לבש לבש ה' עז התאזר.
ואין עז אלא תורה, שנאמר (שם
כט) ה' עז לעמו יתן ה' יברך את
עמו בשלום. ברוך ה' לעולם אמן
ואמן.

פְּרֶשֶׁת מִשְׁפָּטִים

פתח רבי שמעון ואמר, ואלה
המשפטים אשר תשים לפניהם.
תרגום: ואלין דיניא די תסדר

ובהוא מלבושא מצחצחא, עאלין לאשא,
ולא דחלין. פגוונא דההוא מלאכא
דמנוח, פד אתחזי ליה, ועאל בשלהובא,
וסליק לשמיא, דכתיב, (שופטים יג) ויעל מלאך יי'
בלהב המזבח. וכד אעבר מינייהו ההוא
זוהמא, אשתארו ישראל גופין מצחצחין
בלא טנופא כלל, ונשמתיין לגו פזוהרא
דרקיעא, לקבלא נהורא.

הכי הווי ישראל, דהווי חמאן ומסתפלן גו
יקרא דמריהון, מה דלא הווי הכי על
ימא, דלא אתעבר זוהמא מנייהו בההוא
זמנא. והכא בסיני דפסקא זוהמא מגופא,
אפילו עוברין דבמעי אמן, הווי חמאן
ומסתפלן ביקרא דמריהון. וכלהו קבילו כל
חד וחד, פדקא חזי ליה.

וההוא יומא, הוה חדוה קמי קדשא בריך
הוא, יתיר מיומא דאתברי עלמא,
בגין דיומא דאתברי עלמא, לא הוה בקיומא,
עד דקבילו ישראל אורייתא, דכתיב (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ
לא שמתי.

בין דקבילו ישראל אורייתא על טורא דסיני,
פדין אתבסם עלמא, ואתקיימו שמיא
וארעא, ואשתמודע קדשא בריך הוא עילא
ותתא, ואסתלק ביקריה על כלא. ועל ההוא
יומא כתיב (תהלים צג) יי' מלך גאות לבש לבש
יי' עז התאזר. ואין עז, אלא תורה. שנאמר
(תהלים כט) יי' עז לעמו יתן יי' יברך את עמו
בשלום. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרֶשֶׁת מִשְׁפָּטִים

פתח ר' שמעון ואמר, (שמות כא) ואלה

המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום, ואלין דיניא דתסדר

קדמיהון. אלה אותם סדורים של הגלגול, דיני הנשמות שגדונו כל אחד ואחד לקבל ענשו.

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. חברים, הזמן פעת לגלות כמה סודות נסתרים של הגלגול. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד, כשהנשמה התחייבה בגלגול, אם היא מצד אותו העבד מטטרוון, שהוא כולל ששה צדדים, כתוב בו שש שנים יעבד. גלגולים שלה לא מתחייבת אלא שש שנים, עד שמשלימה שש דרגות מאותו המקום שנלקחה. אבר אם הנשמה היא מצד השכינה שהיא שביעית, ודאי מה כתוב? ובשביעית יצא לחפשי חנם. שצדיק ודאי אין בו מלאכה, וכיון שאין בו מלאכה, אין בו שעבוד. והנשמה שהיא משם, נאמר בה ובשביעית יצא לחפשי חנם, אין בה שעבוד.

בין כך ירד הנקן אליו, אמר לו, אם כך רבי, מה תוספת לנשמה שהיא ממנה, שנאמר בה (שמות ב) לא תעשה כל מלאכה אתה ובנדך ובתך עבדך וגו'?

אמר לו, זקן זקן, ואתה שואל את זה? שודאי זה נאמר על נשמת הצדיק, שאף על גב שהתחייב לרדת בגלגול בכל אלה, אפלו בעבד ואמה, ובהמות שהם אופנים, או בכל החיות שמהם נשמות בני אדם, כתוב בה לא תעשה כל מלאכה, וזהו (ויקרא כה) לא תעבד בו עבדת עבד. בצדיק, שהוא יום השבת, לא תעבד בו עבדת עבד, שהוא יום של חל.

עבד, דאיהו יום דחול.

קדמיהון. אלין אינון סדורין דגלגולא, דינין דנשמתין, דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה.

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. (שמות כא)

חברייא, עידן הכא, לגלאה כמה רזין טמירין דגלגולא. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. כד נשמתא אתחייבת בגלגולא, אם היא מסטרא דההוא עבד מטטרוון, דאיהו פליל שית סטרוון, פתיב ביה שש שנים יעבד, גלגולין דילה לא מתחייבת אלא שית שנין, עד דאשלימת שש דרגין, מההוא אתר דאתנטילת.

אבר אם נשמתא היא מסטרא דשכינתא, דאיהי שביעית ודאי מה כתיב, ובשביעית יצא לחפשי חנם, דצדיק, ודאי לית ביה מלאכה, כיון דלית ביה מלאכה, לית ביה שעבוד. ונשמתא דאיהי מתמן, אתמר בה ובשביעית יצא לחפשי חנם, לית בה שעבודא.

אדחבי, הא (דף צ"ד ע"ב) סבא נחת לגביה, אמר ליה, אי הכי, רבי, מה תוספת

לנשמתא דאיהי מנה, דאתמר בה, (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה אתה ובנדך ובתך ועבדך וגו'.

אמר ליה, סבא סבא, ואת שאיל דא, דודאי האי על נשמתא דצדיק אתמר, דאף על גב דאתחייב לאחתא בגלגולא בכל אלין, אפילו בעבד ואמה, ובעירן דינון אופנים, או בכל חיון, דמנהון נשמתין דבני נשא, פתיב בה לא תעשה כל מלאכה. והאי איהו, (ויקרא כה) לא תעבד בו עבדת עבד, בצדיק

דאיהו יום השבת, לא תעבד בו עבדת

אָבֵר זָקֵן זָקֵן, שְׁבַת (הַשְּׁמֵטָה) שְׁהִיא
בֵּת יַחֲדָה, וְהִיא בֵּת זִוְגָה שֶׁל צַדִּיק
שֶׁהוּא שְׁבַת. מַה זֶה אִם אַחֲרֵת
יִקַּח לוֹ? אָמַר לוֹ, הֲרִי וְדַאי
הַבְּדֵלָה חִלּוֹ שֶׁל שְׁבַת, שִׁישׁ אַחֵר
שֶׁלֹּא נִקְרָא חִלּוֹ שֶׁל שְׁבַת, אֲלֵא
חִלּוֹ שֶׁל טְמֵאָה שֶׁפָּחָה. אָמַר לוֹ,
וְהֲרִי חִלּוֹ שֶׁל שְׁבַת מַה זֶה? אָמַר
לוֹ, זוֹ אָמָה, שְׁהִיא גּוֹף שֶׁל בֵּת
יַחֲדָה, שְׁעֲלִיָּה נֹאמַר אִם אַחֲרֵת
יִקַּח לוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, נְשֵׁמָה יֵשׁ שְׁנִקְרָאת
אָמָה, וְיֵשׁ (וַשְּׁמֵטָה) שְׁכִינָה שְׁנִקְרָאת
שְׁפָחָה, (וַשְּׁמֵטָה) וְשְׁכִינָה יֵשׁ
שְׁנִקְרָאת בֵּת הַמְּלָךְ. כָּאֵן יֵשׁ אִישׁ
שְׁנֹאמַר בּוֹ (שְׁמוֹת טו) ה' אִישׁ
מִלְחָמָה. וְיֵשׁ אִישׁ שְׁנֹאמַר בּוֹ
(דְּנִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל.

וְכֵן, נְשֵׁמָה שְׁמַחֲיַבֵּת בְּגִלְגּוּל,
אִם הִיא בֵּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אִם תֹּאמַר שֶׁתִּמְכַּר לַגּוֹף
נְכָרִי שְׁשֵׁם שֶׁל טוֹן יִצְרֵל הֲרַע שֶׁהוּא
מִצַּד סְמֵא"ל - חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁהֲרִי
פְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מ"ב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי
וְכַבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן, שֶׁהוּא יִצְרֵל
הֲרַע.

וְאוֹתוֹ הַגּוֹף שְׁשֵׁם שׁוֹרָה בֵּת
הַמְּלָךְ, אִם תֹּאמַר שֶׁנִּמְכַּר בְּכַתְרִים
תַּחְתּוֹנִים שְׁנִטְמָאוּ - חֲלִילָה וְחֵס.
עֲלִיּוֹ נֹאמַר (וַיִּקְרָא כ"ה) וְהָאֲרִץ לֹא
תִּמְכַּר לְצַמְתּוֹת פִּי לִי הָאֲרִץ. מִי
גּוֹף שֶׁל בֵּת הַמְּלָךְ? זֶה מִטְטְרוֹן,
וְגוֹף זֶה הוּא אָמָה שֶׁל הַשְּׁכִינָה,
אֲפִלְּ עַל גֵּב שְׁהִיא נְשֵׁמָה שְׁהִיא בֵּת
הַמְּלָךְ, שְׁבוּיָה שֵׁם, בְּגִלְגּוּל בְּאָה,
שְׁבָאִים גְּלִגּוּלִים מִשׁוּם שְׁבָאָה
שֵׁם. מַה פְּתוּב בָּהּ? וְכִי יִמְכַר אִישׁ
אֶת בֵּתוֹ לְאָמָה לֹא תִצָּא כְּצֵאת
הַעֲבָדִים.

וְעוֹד, וְכִי יִמְכַר אִישׁ - זֶה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. אֶת בֵּתוֹ - אֵלּוֹ יִשְׂרָאֵל,
שֶׁהֵם מִצַּד שֶׁל בֵּת יַחֲדָה נִקְרָאוּ
בֵּתוֹ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁיִּצְאֻ, כְּמוֹ
שְׁאֵלָה מִצַּד שֶׁל הַעֲבָדִים שֶׁהוּא

אָבֵר סְבָא סְבָא, שְׁבַת (ד"א נְשֵׁמָתָא) דְּאִיהִי בֵּת
יַחֲדָה, וְאִיהִי בֵּת זִוְגִיָּה דְּצַדִּיק, דְּאִיהִי
שְׁבַת. מָאִי אִם אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ. אָמַר לִיָּה הָא
וְדַאי הַבְּדֵלָה, חִלּוֹ שֶׁל שְׁבַת, דְּאִית אַחֲרָא
דְּלֹא אַתְקֵרִיאַת חִלּוֹ שֶׁל שְׁבַת, אֲלֵא חִלּוֹ שֶׁל
טְמֵאָה שֶׁפָּחָה. אָמַר לִיָּה. וְהָא חִלּוֹ שֶׁל שְׁבַת
מָאִי הִיא. אָמַר לִיָּה, דָּא אַמְתָּא, דְּאִיהִי גּוֹפָא
דְּבֵת יַחֲדָה דְּעֵלָה אַתְמַר, אִם אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ.

הָא חֲזִי, נְשֵׁמָתָא אִית דְּאַתְקֵרִיאַת אָמָה, וְאִית
(נְשֵׁמָתָא) שְׁכִינְתָא דְּאַתְקֵרִיאַת שְׁפָחָה, (וַשְּׁמֵטָה)
וְשְׁכִינְתָא אִית דְּאַתְקֵרִיאַת בְּרֵתָא דְּמִלְכָא. הָכָא
אִית אִישׁ, דְּאַתְמַר בֵּיה (שְׁמוֹת טו) יִי אִישׁ
מִלְחָמָה. וְאִית אִישׁ, דְּאַתְמַר בֵּיה (דְּנִיאל ט)
וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל.

וְכֵן דָּא, נְשֵׁמָתָא דְּאִיהִי מַחֲיִיבָא בְּגִלְגּוּל, אִם
הִיא בְּרֵתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי תִימָא
דְּאַזְדָּבֵן בְּגּוֹפָא נּוֹכְרָאָה, דְּתַמָּן שְׁלִטְנוּתָא
דְּיִצְרֵל הֲרַע דְּאִיהִי מִסְטְרָא דְּסְמֵא"ל. חֵס
וְשְׁלוֹם. דְּהָא כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה מ"ב) אֲנִי יִי הוּא שְׁמִי
וְכַבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן דְּאִיהִי יִצְרֵל הֲרַע.

וְהָהוּא גּוֹפָא, דְּשִׁרְיָא בְּרֵתָא דְּמִלְכָא, אִי תִימָא
דְּאַזְדָּבֵן בְּכַתְרִין תַּתְּאִין דְּמִסְאַבוּ,
חֲלִילָה וְחֵס. עֲלָה אַתְמַר (וַיִּקְרָא כ"ה) וְהָאֲרִץ לֹא
תִּמְכַּר לְצַמְתּוֹת פִּי לִי הָאֲרִץ. מָאֵן גּוֹפָא
דְּבְרֵתָא דְּמִלְכָא. דָּא מִטְטְרוֹן. וְהָאִי גּוֹפָא
אִיהִי אָמָה דְּשְׁכִינְתָא, אֲפִלְּ עַל גֵּב דְּאִיהִי
נְשֵׁמָתָא דְּאִיהִי בְּרֵתָא דְּמִלְכָא שְׁבוּיָה תַּמָּן,
בְּגִלְגּוּלָא אַתְנָא דְּאַתְנִין גְּלִגּוּלִין בְּגִין דְּאַתִּית
תַּמָּן, מַה כְּתִיב בָּהּ (שְׁמוֹת כ"א) וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת
בֵּתוֹ לְאָמָה לֹא תִצָּא כְּצֵאת הַעֲבָדִים.

וְעוֹד וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ, דָּא קְדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
אֶת בֵּתוֹ: אֵלּוֹ יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן מִסְטְרָא
דְּבֵת יַחֲדָה, אַתְקֵרִיאֻ בֵּתוֹ. וְאִי תִימָא דְּיַפְקוּן,

מטטרו"ן, שִׁיָּצְאוּ בַּמְנוּסָה מִמִּצְרַיִם, לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נב) כִּי לֹא בַחֲפֹזוֹן תֵּצְאוּ וּבַמְנוּסָה לֹא תֵלְכוּן.

בֹּא וְרָאָה, כְּשֶׁנֹּלְדֵי אִישׁ, נֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ מִצַּד הַבְּהֵמָה מִצַּד שֶׁל טֶהֱרָ, מִצַּד אֱלֹהֵי שְׁנֵקְרָאִים אֹפְנֵי הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר - נֹתְנִים לוֹ רוּחַ מִצַּד שֶׁל חַיּוֹת הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר - נֹתְנִים לוֹ נִשְׁמָה מִצַּד שֶׁל הַכֶּסֶּא. וּשְׁלֹשֶׁת אֱלוֹהִים אָמָה, עֶבֶד וְשִׁפְחָה שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ.

אִם זָכָה יוֹתֵר - נֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת, מִצַּד שֶׁל בֵּית יְחִידָה, וְנִקְרָאת בֵּית מֶלֶךְ. זָכָה יוֹתֵר - נֹתְנִים לוֹ רוּחַ שֶׁל אֲצִילוּת מִצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי, וְנִקְרָא בֵּין לְקֶדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. זָכָה יוֹתֵר - נֹתְנִים לוֹ נִשְׁמָה מִצַּד שֶׁל אָבָא וְאָמָא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפִּי נִשְׁמַת חַיִּים. אֵיזֶה חַיִּים? אֵלָּא אוֹתָם י"ה שְׁעֵלֵיהֶם נֶאֱמָר (תהלים ק) כָּל הַנִּשְׁמָה תִּהְיֶה יְהוָה, וְנִשְׁלָמָה בֵּיהּ יְהוָה.

זָכָה יוֹתֵר - נֹתְנִים לוֹ יְהוּ"ה בְּשִׁלְמוֹת הַאוֹתִיּוֹת - יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, שֶׁהוּא אָדָם, בְּאֶרֶח אֲצִילוּת לְמַעְלָה. וְנִקְרָא בְּדַמוֹת רְבוּנוֹ. וְעֲלִיו נֶאֱמָר (בראשית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וְגו'. וְזֶהוּ שְׁלֹטוֹנוֹ בְּכָל הַרְקִיעִים וּבְכָל הָאוֹפְנִים וְהַשְּׂרָפִים וְהַחַיּוֹת וּבְכָל הַחַיִּלוֹת וְהַכַּחוֹת שֶׁלְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְלִכְּוֹן, כְּשֶׁבֵּן אָדָם זֹכָה בְּנֶפֶשׁ מִצַּד שֶׁל בֵּית יְחִידָה, נֶאֱמָר בּוֹ לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי נִפְגְּשׁוּ לֵילָה אַחַד בְּמַגְדֵּל צוּר. הִתְאַרְחוּ שָׁם וּשְׁמַחוּ זֶה בְּזֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,

פְּגוּוֹנָא דְאֵלִין מְסֻטְרָא דְעֶבֶד, דְאִיהוּ מְטֻטְרוּ"ן, דְנִפְקוּ בַּמְנוּסָה מִמִּצְרַיִם, לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה נב) כִּי לֹא בַחֲפֹזוֹן תֵּצְאוּ וּבַמְנוּסָה לֹא תֵלְכוּן.

הָא חֲזִי, בַר נֶשׁ כַּד אֲתִילִיד, יְהִיבִין לֵיהּ נֶפֶשָׁא מְסֻטְרָא דְבַעֲרָא, מְסֻטְרָא דְדַכְיוֹ, מְסֻטְרָא דְאֵלִין דְאֲתַקְרוּן אֹפְנֵי הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ רוּחָא, מְסֻטְרָא דְחַיּוֹת הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ נִשְׁמָתָא, מְסֻטְרָא דְכְרִסְיָא. וְתֵלַת אֵלִין, אֵינוֹן אָמָה עֶבֶד וְשִׁפְחָה דְבֵרְתָא דְמֶלְכָא.

זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ נֶפֶשָׁא בְּאֶרֶח אֲצִילוּת, מְסֻטְרָא דְבֵית יְחִידָה, וְאֲתַקְרִיאַת אִיהִי בֵּית מֶלֶךְ. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ רוּחָא דְאֲצִילוּת. מְסֻטְרָא דְעֵמוּדָא דְאֲמֻצְעִיתָא, וְאֲקִרִי בֵּין לְקֶדוֹשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ נִשְׁמָתָא, מְסֻטְרָא דְאָבָא וְאָמָא. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפִּי נִשְׁמַת חַיִּים. מָאִי חַיִּים. אֵלָּא אֵינוֹן י"ה, דְעֲלִיָּיהוּ אֲתַמַּר, (תהלים ק) כָּל הַנִּשְׁמָה תִּהְיֶה יְהוָה, וְאֲשַׁתְּלִים בֵּיהּ יְהוּ"ה.

זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ יְהוּ"ה בְּשִׁלְמוֹת דְאֲתוּוּן, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, דְאִיהוּ אָדָם, בְּאֶרֶח אֲצִילוּת דְעֵילָא, וְאֲתַקְרִי בְּדִיוֹקְנָא דְמֵאֲרִיָּה. וְעֵלִיָּה אֲתַמַּר, (בראשית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וְגו'. וְהֵאֵי אִיהוּ שׁוּלְטָנוּתִיָּה בְּכָל רְקִיעִין, וּבְכָל אוֹפְנִים וְשְׂרָפִים וְחַיּוּוֹן, וּבְכָל חַיִּילִין וְתוֹקְפִין דְלְעֵילָא וְתַתָּא. וּבְגִין דָּא, כַּד בַּר נֶשׁ זָכִי בְנֶפֶשׁ מְסֻטְרָא דְבֵית יְחִידָה, אֲתַמַּר בֵּיהּ, לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי אֲעֲרֵעוּ חַד לֵילָא בְּמַגְדֵּל דְצוּר. אֲתַאֲרַחוּ תַמָּן וְחִדּוּ דָא בְּדָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּמָה חֲדִינָא

כמה שמחתי שראיתי פני השכינה, שעכשו בכל הדרך הזאת הצטרפתי בזקן אחד סוחר שהיה שואל אותי כל הדרך:

מי הוא נחש הפורח באויר והולך בפרוד, ובין כך ובין כך יש מנוחה לנמלה אחת ששוכבת בין שניו, התחיל בחבור וסיים בפרוד? ומה הוא נשר שמקנן באילן שלא היה? בניו שנגזלו, ולא מהבריות? שנבראו במקום שלא נבראו? כשעולים יורדים, כשיורדים עולים? שנים שהם אחד, ואחד שהם שלש? מה זה עלמה יפה ואין לה עינים, והגוף נסתר ומתגלה? היא יוצאת בבקר ונתקפסת ביום, ומתקשטת בקשוטים שלא היו?

כך זה שאל בדרך, והצטרפתי ועכשו יש לי מנוחה. שאלו היינו כאחד, התעסקנו בדברי תורה מה שהיינו בדברים אחרים של תהו. אמר רבי חייא, ואותו זקן סוחר ידעת בו משהו? אמר לו, ידעתי שאין ממש בדבריו, שאלו היה יודע, יפתח בתורה, ולא היתה הדרך בריקנות. אמר רבי חייא, ואותו הסוחר ישנו פאן, שהרי לפעמים באותם הריקנים ימצא איש פעמוני זהב. אמר לו, הרי הוא פאן, והתקין חמורו למאכל. קראו לו וכא לפניהם. אמר להם, פעת שנים הם שלשה, ושלשה הם כאחד. אמר רבי יוסי, ולא אמרתי לך שכל דבריו ריקנים והם בריקנות? ישב לפניהם.

אמר להם, רבותינו, אני נעשיתי סוחר, ורק מלפני מעט זמנים, שהרי בהתחלה לא הייתי סוחר, אבל בן אחד קטן יש לי, ונתתי אותו לבית הספר, ואני רוצה שיעסק בתורה, וכשאני מוצא

דחמינא אנפי שכינתא, דהשתא בכל ארחא דא, אצטערנא בחדא סבא, טייעא, דהוה שאיל לי (דף צ"ה ע"א) כל ארחא.

מאן הוא נחשא, דפרח באוירא, ואזיל בפרודא, ובין כך ובין כך, אית נייחא לחד נמלה, דשכיב בין שנוי. שרי בחבורא וסיים בפרודא. ומאי איהו נשרא, דקא מקננא, באילן דלא הוה. בנוי דאתגזלו, ולאן מן בריין. דאתבריאן באתר דלא אתבריאן. פד סלקין נחתין, פד נחתין סלקין. תרין דאינון חד, וחד דאינון תלתא. מהו עולימתא שפירתא, ולית לה עינין, וגופא טמירתא ואתגליא, איהי נפקת בצפרא, ואתכפיאת ביממא. אתקשטת בקשוטין דלא הוו.

כך דא שאיל בארחא, ואצטערנא. והשתא אית לי נייחא. דאילו הוינא כחדא, אתעסקנא במלי דאורייתא, מה דהוינן במלין אחרנין דתהו. אמר רבי חייא, והווא סבא טייעא, ידעת ביה פלום. אמר ליה, ידענא, דלית ממשו במלוי. דאילו הוה ידע, יפתח באורייתא, ולא הוה ארחא בריקניא. אמר רבי חייא, והווא טייעא אית הכא, דהא לזמנין באינון ריקנין, ישפח גבר זגין דדהבא. אמר ליה, הא הכא איהו, ואתקין חמריה במיכלא.

קרו ליה, ואתא לקמיהו. אמר לון, השתא תרין אינון תלת, ותלת אינון פחד. אמר רבי יוסי, לא אמיןא לך, דכל מלוי ריקנין, ואינון בריקניא, יתיב קמיהו.

אמר לון רבון, אנא טייעא אתעבידנא, ומיומין זעירין, דהא בקדמיתא לא הוינא טייעא, אבל ברא חד זעירא אית לי,

ויהבית ליה בבי ספרא, ובעינא דישתדל באורייתא. וכד אנא אשפחנא

אחד מהרבנים שהולך בדרך, אני טוען אחריו, והיום הזה חשבתי שאשמע דברים חדשים בתורה, ולא שמעתי דבר.

אמר רבי יוסי, בכל הדברים ששמעתי שאמרת לא תמהתי, אלא רק מאחד - או שאתה אמרת בשטות, או שהם דברים ריקים. אמר אותו זקן, ומה היא? אמר, נערה יפה וכו'.

פתח אותו זקן ואמר, (תהלים קיח) ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. ה' לי בעוזי וגו'. טוב לחסות בה' וגו'. כמה טובים ונעימים ונכבדים ועליונים דברי התורה, ואני איך אמר לפני רבותינו, שלא שמעתי מפיהם עד עכשו אפלו דבר אחד?! אבל יש לי לומר, שאין בושח כלל לומר דברי תורה לפני הכל.

התעטף אותו הזקן, פתח ואמר, (ויקרא כב) ובת כהן פי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. פסוק זה סמוך על פסוק אחר - (שם) ובת כהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה פנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו. פסוקים הללו כמשמעם, אבל דברי התורה הם דברים סתומים.

וכמה הם דברי חכמה שסתומים בכל דבר ודבר שבתורה, ונודעים לאותם החכמים שיודעים דרכי התורה, שהרי התורה אינם דברי חלום הם, שנמסרו למי שפותר אותם ונמשכים אחר הפה, ועם כל זה צריך לפתור אותם לפי דרכם. ומה אם דברי חלום צריך לפתור אותם לפי דרכם - דברי התורה שהם שעשועי המלך הקדוש על אחת כמה וכמה

חד מרבנן דאזיל בארְחא, אַנא טעין אַבתְרִיה, וְהאי יומא, חֲשִׁיבנא דְאִשְׁמַע מְלִין חֲדַתִּין בְּאוּרִייתא, וְלֹא שְׁמַענָא מְדִי.

אמר ר' יוסי, בכל מלין דשמענא דקאמרת, לא תוהנא, אלא מחד. או אנת בשטותא אמרת, או מלין ריקנין אינון. אמר ההוא סבא, ומאן איהי. אמר עולימְתָא שפירתא וכו'.

פתח ההוא סבא ואמר, (תהלים קיח) יי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. יי' לי בעוזי וגו'. טוב לחסות ביי' וגו'. כמה טובין ונעימין וניקירין ועלאין מלין דאורייתא, ואנא היכי אימא קמי רבנן, דלא שמענא מפומייהו עד השתא, אפילו מלה חדא. אבל אית לי למימר, דהא לית פסופא כלל למימר מלי דאורייתא קמי כלא.

אתעטף ההוא סבא, פתח ואמר, (ויקרא כב) ובת כהן פי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. האי קרא, אקרא אחרא סמוך, (ויקרא כב) ובת כהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה פנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו. הני קראי כמשמען. אבל מלין דאורייתא מלין סתימין אינון

וכמה אינון מלין דחכמתא דסתימין בכל מלה ומלה דאורייתא, ואשתמודען, אינון לגבי חפימין, דינדיעין ארחין דאורייתא. דהא אורייתא לאו מלין דחלמא אינון, דקא אתמסרן למאן דפשר לון, ואתמשכן בתר פומא, ועם כל דא אצטריכו למפשר לון לפום ארחוי. ומה אי מלין דחלמא אצטריכו למפשר לון לפום ארחוי, מלין דאורייתא

דאינון שעשועין דמלפא קדישא, על אחת כמה וכמה דאצטריכו למהך

**בְּאַרְחָ קְשׁוּט בְּהוּ, דְּכְתִיב, (הושע יד) פִּי יִשְׂרָיִם
דְּרַכִּי יִי' וְגו'.**

**הַשְׁתָּא אֵית לְמִימְר, וּבֵת כְּהֵן, דָּא נִשְׁמַתָּא
עַלְאַה, בְּרַתִּיה דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ
קְדָמָא לְגִיּוּרִין, וְאִיהוּ מְשִׁיךְ, לָהּ לְהֵאֵי
נִשְׁמַתָּא מֵאַתְרַ עַלְאַה. מַה בֵּין קָרָא דְאָמַר וּבֵת
אִישׁ כְּהֵן, וּבֵין קָרָא דְאָמַר וּבֵת כְּהֵן, וְלֹא כְּתִיב
אִישׁ. אֲלֵא, אֵית כְּהֵן דְּאֶקְרִי אִישׁ כְּהֵן, וְלֹא
כְּהֵן מִמֶּשׁ. וְעַל אַרְחָא דָּא, הָוּה (אִישׁ) כְּהֵן,
וְהָוּה סָגֵן, וְהָוּה כְּהֵן גְּדוּל, וְהָוּה כְּהֵן דְּלֹא
אִיהוּ גְּדוּל. כְּהֵן סְתָם, רַב וְעַלְאַה יִתִּיר מֵאִישׁ
כְּהֵן. וְעַל דָּא אֵית נִשְׁמַתָּא, (ד' צ"ה ע"ב) וְאֵית
רוּחָא, וְאֵית נַפְשׁ.**

**וּבֵת כְּהֵן פִּי תְהִיָּה לְאִישׁ זָר, דָּא נִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא, דְּאַתְמַשְׁכַּת מֵאַתְרַ עַלְאַה,
וְעֹאֲלַת לְגוּ סְתִימוּ דְאִילְנָא דְחַיִּי. וְכַד רוּחָא
דְּכַהֲנָא עַלְאַה נִשְׁבָּא, וְיִהִיב נִשְׁמַתִּין בְּאִילְנָא
דָּא, פְּרַחִין מִתְּמָן אֵינוּן נִשְׁמַתִּין, וְעֹאֲלִין
בְּאוּצָר חַד.**

**וְזִי לְעַלְמָא, דְּלֹא יִדְעִין בְּנֵי נִשָּׂא לְאַסְתְּמָרָא,
דְּקָא מִשְׁכִּין מְשִׁיכוּ בְּהַדִּי יֵצֵר הָרַע, דְּאִיהוּ
אִישׁ זָר, וְהֵאֵי בֵת כְּהֵן פְּרַחַת לְתַתָּא, וְאַשְׁכַּחַת
בְּנֵינָא בְּאִישׁ זָר. וּבְגִין דְּאִיהוּ רַעוּתָא דְמָרָה,
עֹאֲלַת תְּמָן וְאַתְפִּיאַת, וְלֹא יְכִילַת לְשִׁלְטָאָה,
וְלֹא אֲשְׁתְּלִימַת בְּהֵאֵי עַלְמָא. כַּד נִפְקַת מְגִיָּה,
הִיא בְּתַרוּמַת הַקְּדָשִׁים לֹא תֹאכַל, כְּשֹׂאֵר כָּל
נִשְׁמַתִּין, דְּאַשְׁתְּלִימוּ בְּהֵאֵי עַלְמָא.**

**הֵנוּ אֵית בְּהֵאֵי קָרָא, וּבֵת כְּהֵן פִּי תְהִיָּה לְאִישׁ
זָר. עַלּוּבְתָא אִיהִי נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, פִּי
תְהִיָּה לְאִישׁ זָר, דְּקָא אַתְמַשְׁכַּת, עַל גִּיּוּרָא
דְּאַתְגִּייר, וּפְרַחַת עֲלִיָּה מִגֵּן עֵדֵן בְּאַרְחָ סְתִיִם,
עַל בְּנֵינָא דְאַתְבְּנֵי מְעַרְלָה מְסַאבָּא, דָּא הוּת
לְאִישׁ זָר.**

**שְׂצָרִיכִים לְלַכַּת בְּדַרְךָ אֲמַת בְּהֵם,
שְׁכַתוּב (הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה'
וְגו'.**

**עֲבָשׁוּ יֵשׁ לֹמַר, וּבֵת כְּהֵן - זִו
הַנְּשֻׁמָּה הָעֲלִיּוֹנָה, בְּתוּ שֶׁל
אַבְרָהָם אָבִינוּ רֵאשׁוֹן לְגַרִים,
וְהוּא מוֹשֵׁף אֶת אוֹתָהּ נִשְׁמָה
מִמְקוֹם עֲלִיוֹן. מַה בֵּין פְּסוּק
שְׂאֵמַר וּבֵת אִישׁ כְּהֵן, וּבֵין פְּסוּק
שְׂאֵמַר וּבֵת כְּהֵן, וְלֹא כְּתוּב אִישׁ?
אֲלֵא יֵשׁ כְּהֵן שְׁנַקְרָא אִישׁ כְּהֵן,
וְלֹא כְּהֵן מִמֶּשׁ. וְעַל הַדְּרָךְ הַזֶּה
הִיָּה (אִישׁ) כְּהֵן, וְהִיָּה סָגֵן, וְהִיָּה
כְּהֵן גְּדוּל, וְהִיָּה כְּהֵן שְׂאִינוּ גְּדוּל.
כְּהֵן סְתָם גְּדוּל וְעֲלִיוֹן מֵאִישׁ כְּהֵן.
וְעַל זֶה יֵשׁ נִשְׁמָה, וְיֵשׁ רוּחַ, וְיֵשׁ
נַפְשׁ.**

**וּבֵת כְּהֵן פִּי תְהִיָּה לְאִישׁ זָר - זִו
הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שְׁנִמְשְׁכָה
מִמְקוֹם עֲלִיוֹן וְנִכְנְסָה לְתוֹךְ סְתָר
עֵץ הַחַיִּים, וּכְשֶׁרוּחַ הַכְּהֵן הָעֲלִיוֹן
נוֹשְׁכַת וְנוֹתַנַת נִשְׁמוֹת בְּאִילָן
הַזֶּה, פּוֹרְחוֹת מִשָּׁם אוֹתָם נִשְׁמוֹת
וְנִכְנְסוֹת בְּאוּצָר אַחַד.**

**אוּי לְעוֹלָם, שְׁלֹא יוֹדְעִים בְּנֵי אָדָם
לְהִשְׁמַר, שְׁמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה עִם
יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא אִישׁ זָר, וּבֵת
הַכְּהֵן הַזֹּאת פּוֹרְחַת לְמִטָּה
וּמוֹצֵאת בְּנֵין בְּאִישׁ זָר. וּמִשּׁוּם
שֶׁהוּא רְצוֹן שֶׁל אֲדוֹנָהּ, נִכְנְסַת
לְשֵׁם וְנִכְפְּיַת, וְלֹא יְכוּלָה לְשִׁלְטַת,
וְלֹא הַשְׁתַּלְמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה.
וּכְשִׁיּוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, הִיא בְּתַרוּמַת
הַקְּדָשִׁים לֹא תֹאכַל, כְּשֹׂאֵר כָּל
הַנְּשֻׁמּוֹת שֶׁהַשְׁתַּלְמוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה.
עוֹד יֵשׁ בְּפְסוּק הַזֶּה, וּבֵת כְּהֵן פִּי
תְהִיָּה לְאִישׁ זָר. עַלּוּבָה הִיא
הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה פִּי תְהִיָּה לְאִישׁ
זָר, שְׁנִמְשְׁכָה עַל הַגֵּר שֶׁהַתְּגִיר,
וּפְרַחָה אֵלָיו מִגֵּן עֵדֵן בְּדַרְךָ נִסְתָּר
עַל בְּנֵין שְׁנִבְנָה מְעַרְלָה טְמֵאָה,
זִו הִיָּתָה לְאִישׁ זָר.**

וְהוּוּ סוּד עֲלוֹן יוֹתֵר מֵהַפֶּלֶל.
בְּעִמּוּד שְׁעוּמָד לְמֵאזְנִים בְּתוֹךְ
אֹיִר שְׁנוּשֵׁב, יֵשׁ מִשְׁקַל אֶחָד בְּצַד
זֶה, וְיֵשׁ מִשְׁקַל אֶחָד בְּצַד זֶה.
זֶה מֵאֲזֵנֵי צֶדֶק, וּבְצַד זֶה מֵאֲזֵנֵי
מִרְמָה. וְהַמִּשְׁקַל הַזֶּה לֹא שׁוֹכֵף
לְעוֹלָמִים, וּנְשֻׁמוֹת עוֹלוֹת
וְיוֹרְדוֹת, נִכְנָסוֹת וְיוֹצְאוֹת, וְיֵשׁ
נְשֻׁמוֹת עֲשׂוּקוֹת, כְּשֶׁשׁוֹלֵט אָדָם
בְּאָדָם, שְׁכָתוּב (קהלת ח) עֵת אֲשֶׁר
שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לָרַע לוֹ. לָרַע
לוֹ וְדָאֵי.

אֲבָרַי נִשְׁמָה זֹו שֶׁהִיָּתָה לְצַד
הָאֲחֵר, אִישׁ זָר, וְנִעְשָׂקָה מִמֶּנּוּ,
זֹוהִי לָרַע לוֹ. לוֹ - לְאוֹתוֹ אִישׁ זָר,
וְהִיא בְּתוֹרַת הַקְּדוּשִׁים לֹא
תֹאכַל, עַד שְׁעוֹשָׂה בַּהּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מֵה שְׁעוֹשָׂה. בְּא
הַפְּסוּק וְאָמַר, וּבַת כְּהֵן כִּי תִהְיֶה
לְאִישׁ זָר, כִּף זֶה.

בְּאֵן יֵשׁ סוּד אֵיךְ נִעְשָׂקוֹת
הַנְּשֻׁמוֹת. אֲלֵא הָעוֹלָם הַזֶּה
מִתְנַהֵג הַפֶּל בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.
וּכְשֶׁמִּתְנַהֵגִים בְּנֵי הָעוֹלָם בְּצַד
הַטּוֹב, הַמִּשְׁקֶלֶת עוֹמְדָת
וּמְכַרְיָעָה לְצַד הַטּוֹב,
וּכְשֶׁמִּתְנַהֵגִים בְּצַד הָרַע -
מְכַרְיָעָה לְאוֹתוֹ הַצַּד. וְכֵל
הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁהִיוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
בְּמִשְׁקֶלֶת, הִיָּה עוֹשֵׂק אוֹתָן
וְלוֹקַח אוֹתָן.

אֲבָרַי לָרַע לוֹ, שְׁאוֹתָן נְשֻׁמוֹת
מְכַרְיָעוֹת (מִכְסוֹת) אֵת כָּל מֵה
שְׁמוּצָאוֹת מְצַד הָרַע וּמְשֻׁמִּידוֹת
אוֹתוֹ, וְסִימָן לָזֶה - אֲרוֹן הַקְּדוֹשׁ
שֶׁנֶּעֱשֶׂק לְתוֹךְ פְּלִשְׁתִּים וְשִׁלְטוֹ
לְהָרַע לָהֶם. אֵיךְ בְּאֵן, אֵלוֹ
הַנְּשֻׁמוֹת נִעְשָׂקוֹת מֵהַצַּד הָאֲחֵר
לְהָרַע לָהֶן.

מֵה נִעְשָׂה מֵאוֹתָן נְשֻׁמוֹת? רְאִינוּ
בְּסִפְרֵי הַקְּדוּמוֹנִים, שֶׁמֵהֶם הִיוּ
אוֹתָם חֲסִידֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם.
וְאוֹתָם הַמְּזוֹרִים שֶׁהֵם תְּלִמִּידֵי
גַב שֶׁהוּא נִכְנָס לְפָנָיו וּלְפָנָיו. בְּכֵה

וְרָא הוּא רָזָא עֲלָאָה יְתִירָא מִכְּלָא. בְּעִמּוּדָא
דְקִיָּמָא לְטִקְלִין, גּוּ אֹיִרָא דְנִשְׁבַּת, אִית
טִיקְלָא חֲדָא בְּהַאי סְטֵרָא, וְאִית טִיקְלָא אֲחֵרָא
בְּהַאי סְטֵרָא. בְּהַאי סְטֵרָא מֵאֲזֵנֵי צֶדֶק. וּבְהַאי
סְטֵרָא מֵאֲזֵנֵי מִרְמָה. וְהַאי טִיקְלָא, לֹא שְׁכִיף
לְעוֹלָמִין, וְנִשְׁמַתִּין סְלִקִין וְנִחְתִּין עֲאֵלִין וְתַבִּין,
וְאִית נִשְׁמַתִּין עֲשִׂיקִין, כִּד שְׁלֵטָא אָדָם בְּאָדָם,
דְכָתִיב, (קהלת ח) עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם
לָרַע לוֹ, לָרַע לוֹ וְדָאֵי.

אֲבָרַי הַאי נִשְׁמַתָּא, דִּהְיוֹת לְסְטֵרָא אֲחֵרָא, אִישׁ
זָר, וְאִתְעֲשָׂקָת מִנִּיהּ, דָּא אִיהִי לָרַע לוֹ.
לוֹ: לְהֵוּא אִישׁ זָר, וְאִיהִי בְּתוֹרַת הַקְּדוּשִׁים
לֹא תֹאכַל, עַד דְּעֵבִיד בַּהּ קְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא מֵה
דְּעֵבִיד, אֲתָא קָרָא וְאָמַר וּבַת כְּהֵן כִּי תִהְיֶה
לְאִישׁ זָר הִכִּי הוּא.

הֲכָא אִית רָזָא, הִיךְ מִתְעֲשָׂקִין נִשְׁמַתִּין. אֲלֵא
הַאי עֲלָמָא אֲתַנְהֵג כְּלָא, בְּאִילָנָא דְדַעַת
טוֹב וְרַע. וְכִד אֲתַנְהֵגִן בְּנֵי עֲלָמָא בְּסְטֵרָא
דְטוֹב, טִיקְלָא קִיָּמָא וְאֲכַרַע לְסְטֵרָא דְטוֹב.
וְכִד אֲתַנְהֵגִן בְּסְטֵרָא דְרַע, אֲכַרַע לְהֵוּא
סְטֵרָא. וְכֵל נִשְׁמַתִּין דִּהְיוּ בְּהֵיָא שְׁעַתָּא
בְּטִיקְלָא, הָוָה עֲשִׂיק לֹון, וְנָטִיל לֹון.

אֲבָרַי לָרַע לוֹ, דְּאֵינוֹן נִשְׁמַתִּין כְּפִיָּין (כ"א חֲפִיָּין)
לְכָל מֵה דְּאֲשַׁכְּחִין מִסְטֵרָא בִישָׂא,
וְשִׁיצָאֵן לִיהּ. וְסִימָנָא לְדָא, אֲרוֹנָא קְדִישָׂא,
דְּאִתְעֲשָׂק גּוּ פְּלִשְׁתִּים, וְשִׁלְטוֹ בִּיהּ, לָרַע לֹון.
אוּף הִכִּי. הַנִּי נִשְׁמַתִּין אִתְעֲשָׂקִין מִסְטֵרָא
אֲחֵרָא לָרַע לֹון.

מֵה אִתְעֵבִידוֹ מֵאֵינוֹן נִשְׁמַתִּין. חֲמִינָן בְּסִפְרֵי
קְדָמָאֵי, דְּמִנְיָהּ הוּוּ אֵינוֹן חֲסִידֵי אוֹמוֹת
הָעוֹלָם. וְאֵינוֹן מְזוֹרֵי תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים, דְּקְדָמָן
לְכַהֲנָא רְבָא עֲמָא דְאַרְעָא, וְחָשׁוּב בְּעֲלָמָא,

חֲכָמִים שְׁקוּדָמִים לְכַהֵן גְּדוֹל עִם הָאֲרָץ וְחָשׁוּב בְּעוֹלָם, אֵיךְ עַל

הַזְקֵן הַזֶּה רָגַע אַחַד. תִּמְהוּ
הַחֲבָרִים וְלֹא אָמְרוּ דָבָר.

פָּתַח אוֹתוֹ זֶקֶן וְאָמַר, אִם רָעָה
בְּעֵינַי אֲדֹנִיָּה אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה
וְהַפְּדָה לְעַם נְכָרֵי וְגו'. פָּרָשָׁה זוֹ
נִאֲמָרָה עַל הַסּוּד הַזֶּה, וְכִי יִמְכֹּר
אִישׁ אֶת בֵּיתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא
כְּצֵאת הָעֶבְדִּים אִם וְגו'. רַבּוֹן
הָעוֹלָם, מִי לֹא יִפְחַד מִמֶּךָ, שְׂאֵתָה
שׁוֹלֵט עַל כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאֶךָ מִלֶּךָ
הַגּוֹיִם כִּי לֶךָ יֵאָתֶה וְגו'.

בְּמָה הֵם בְּנֵי הָאָדָם בְּעוֹלָם
שֶׁשֶׁמִּתְבַּשְׂמִים בַּפְּסוּק הַזֶּה, וְכֻלָּם
אוֹמְרִים, אֲבָל הַפְּסוּק הַזֶּה לֹא
מִתְיַשֵּׁר בְּפִיָּהֶם. וְכִי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הוּא מִלֶּךָ הַגּוֹיִם?! וְהִלֵּא
הוּא מִלֶּךָ יִשְׂרָאֵל, וְכֵן נִקְרָא!
שְׁהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים ל) בְּהִנָּחַל עַלְיוֹן
גּוֹיִם וְגו', וְכְתוּב (שם) כִּי חִלַּק ה'
עֲמוֹ. וְעַל זֶה הוּא נִקְרָא מִלֶּךָ
יִשְׂרָאֵל. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא נִקְרָא
מִלֶּךָ הַגּוֹיִם, הֲרֵי שִׁבַּח שְׁלֵהֶם
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלֶּךָ עֲלֵיהֶם,
וְלֹא כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים שֶׁהֵם נִמְסְרוּ
לְשִׁמְשִׁים וְלַמְּמָנִים שְׁלוֹ.

וְעוֹד סוּף הַפְּסוּק, שֶׁכְּתוּב (יִרְמִיָּה י)
כִּי בָכַל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבָכַל
מַלְכוּתָם מֵאֵין כְּמוֹךָ. כֹּל זֶה הוּא
שִׁבַּח לְשֶׁאֵר הַעֲמִים. וְתַמִּיחָה הִיא
אִיךָ לֹא מִתְעַלִּים בַּפְּסוּק הַזֶּה
לְרוּם הַרְקִיעַ? אֵלֶּא שֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא סָמָא אֶת עֵינֵיהֶם וְלֹא
יִדְעִים בּוֹ כָּלֵל, שְׁהָרִי מֵה שְׂאֵנו
אוֹמְרִים שֶׁכֻּלָּם אֵין וְאֶפְס וְתַהוּ,
שֶׁכְּתוּב (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין
נִגְדוּ מֵאֶפְס וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ, הֲרֵי
הַעֲקָר הָעֲלִיּוֹן הַגְּדוֹל וְהַנְּכַבֵּד שֶׁם
אוֹתָם הַכְּתוּב הַזֶּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא, וְהָרִי כְּתוּב
מִלֶּךָ אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם וְגו'. אָמַר
לוֹ, אֲנִי רֵאִיתִי שְׂאֵחַר הַכְּתָל

אֶף עַל גַּב דְּעָאֵל לְפָנַי וְלְפָנַיִם. בְּכָה הָאִי סָבָא
רְגַעָא חָדָא, תְּוֹהוּ חֲבַרְיָא, וְלֹא אָמְרוּ מְדִי.

פָּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (שמות כא) אִם רָעָה בְּעֵינַי
אֲדֹנִיָּה אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה וְהַפְּדָה לְעַם נְכָרֵי
וְגו'. הָאִי פְרִשְׁתָּא עַל רְזָא דָא אֲתִמַּר, וְכִי
יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בֵּיתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא כְּצֵאת
הָעֶבְדִּים אִם רָעָה וְגו'. מֵאֲרִיָּה דְעֵלְמָא מֵאֵין
לֹא יִדְחַל מִינֶךָ, דְאֲנָתְ שְׁלִיט עַל כָּל מַלְכִין
דְּעֵלְמָא, פְּמָה דְאֵת אָמַר (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאֶךָ
מִלֶּךָ הַגּוֹיִם כִּי לֶךָ יֵאָתֶה וְגו'.

בְּמָה אֵינּוֹן בְּנֵי נְשָׂא בְּעֵלְמָא, דְקָא מְשַׁתְּבִּשְׁן
בְּהָאִי קָרָא, וְכִלְהוּ אֲמַרִי, אֲבָל קָרָא דָא
לֹא אֲתִיִּשֵׁר בְּפּוֹמִיָּהוּ. וְכִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
מִלֶּךָ הַגּוֹיִם אֵיְהוּ, וְהִלֵּא מִלֶּךָ יִשְׂרָאֵל אֵיְהוּ,
וְהָכִי אֲקָרִי, דְהָא כְּתִיב, (דְּבָרִים לב) בְּהִנָּחַל עַלְיוֹן
גּוֹיִם וְגו'. וְכְתִיב (דְּבָרִים לב) כִּי חִלַּק יְיָ עֲמוֹ. וְעַל
דָּא אֲקָרִי מִלֶּךָ יִשְׂרָאֵל. וְאִי תִימָא דְאֵיְהוּ מִלֶּךָ
הַגּוֹיִם אֲקָרִי, הָא שְׁבַחָא דְלַהוֹן דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא מִלֶּךָ עֲלֵיְהוּ, וְלֹא כְּמָה דְאֲמַרִין
דְאֲתַמְסְרִין לְשִׁמְשִׁין וְלַמְּמָנִין דִּילֵיהָ.

וְתוֹ סִיפָא דְקָרָא, דְכְּתִיב, (יִרְמִיָּה י) כִּי בָכַל חֲכָמֵי
הַגּוֹיִם וּבָכַל מַלְכוּתָם מֵאֵין כְּמוֹךָ. כֹּל
הָאִי, שְׁבַחָא אֵיְהוּ לְשֶׁאֵר עַמִּין, וְתוֹוְהָא אֵיְהוּ,
הֵיךְ לֹא מְסַתְּלָקִי בְּהָאִי קָרָא לְרוּם (דף צ"ו ע"א)
רְקִיעָא. אֵלֶּא, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא סָמָא
עֵינֵיְהוּ, וְלֹא יִדְעִי בֵּיה כָּלֵל, דְהָא מַה דְאֵין
אֲמַרִי דְכִלְהוּ אֵין, וְאֶפְס, וְתַהוּ. דְכְּתִיב, (ישעיה
מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוּ מֵאֶפְס וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ,
הָא עֲקָרָא עֲלָאָה רַבָּא וְיִקְרָא שְׁוִי לוֹן קָרָא
דָּא.

אָמַר לֵיה ר' חֲזִיָּא וְהָא כְּתִיב (תהלים מז) מִלֶּךָ
אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם וְגו'. אָמַר לֵיה, אֲנָא

חֲמִינָא דְבַתַּר כְּתַלְיָהוּ הַוִּית, וְנִפְקַת בְּהָאִי קָרָא לְסִייעָא לוֹן, הָוָה לִי

שְׁלֵהֶם הֵייתָ, וַיִּצְאָתָּ בַּפְּסוּק הַזֶּה לְעֹזֵר לָהֶם. הִזְהֵ לִי לְהָשִׁיב בַּתְּחִלָּה עַל מַה שְּׁאַמְרָתִי. אָבֵל כִּינּוּן שְׂמִצָּאתִי אוֹתָךְ בַּדְרֹךְ, אַעֲבִיר אוֹתָךְ מִשָּׁם, וּמִשָּׁם אֵלַי לְהַעֲבִיר אֶת הַכֹּל.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַשְּׂמוֹת וְכָל כְּנוּיֵי הַשְּׂמוֹת שֵׁשׁ לְקְדוּשׁ-כְּרוּף-הוּא, כָּל־מִתְפַּשְּׁטִים לְדַרְכֵיהֶם, וְכָל־מִתְלַבְּשִׁים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וְכָל־נִחְלָקִים לְדַרְכֵים וְשִׁבְלִים יְדוּעִים, פָּרֵט לְשֵׁם הַיְחִידִי, הַנִּבְחָר שֶׁל כָּל שְׂאֵר הַשְּׂמוֹת, שְׁהוּרִישׁ לְעַם הַיְחִיד הַנִּבְחָר מִכָּל הַעַמִּים, וְהוּא - יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, שְׂכָתוֹב (דְּבָרִים לֵב) כִּי חֵלֵק ה' עֲמוֹ. וְכָתוֹב (שם) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה', בְּשֵׁם זֶה מִמֶּשׁ יוֹתֵר מִכָּל שְׂאֵר הַשְּׂמוֹת.

וְשֵׁם אֶחָד מִכָּל שְׂאֵר שְׂמוֹתָיו, אוֹתוֹ שֶׁהַתְּפֹשֵׁט וְנִחְלָק לְכַמָּה דְרָכִים וְשִׁבְלִים וְנִקְרָא אֱלֹהִים. וְהוּרִישׁ אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה, וְנִחְלָק לַתְּחַתּוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְנִחְלָק הַשֵּׁם הַזֶּה לְשִׁמְשִׁים וְלִמְמַנִּים שְׂמִנְהִיגִים אֶת שְׂאֵר הַעַמִּים, כְּמוֹ שְׂנֹאֲמֵר (בַּמְדַּבֵּר כֵּב) וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֵל בַּלְעָם לִילָה. (בְּרֵאשִׁית ט) וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֵל אַבְיִמֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה. וְכֵן כָּל מְמַנֶּה וּמְמַנֶּה שְׁהוּרִישׁ הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא אוֹתָם לְשְׂאֵר הַעַמִּים נִכְלָלִים בְּשֵׁם הַזֶּה, וְאַפְלוּ עֲבוּדָה זָרָה נִקְרָאת בְּשֵׁם הַזֶּה. וְשֵׁם זֶה מְלַךְ עַל גּוֹיִם, וְלֹא אוֹתוֹ הַשֵּׁם, שְׁהוּא מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁהוּא יְחִידִי לְעַם הַיְחִידִי, לְעַם יִשְׂרָאֵל, הָעַם הַקְּדוּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, עַל דְרֹךְ זוֹ נִבְאָר אֶת הַפְּסוּק, שְׂכָתוֹב (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאֶה מְלַךְ הַגּוֹיִם, שְׁהָרִי הוּא שֵׁם שְׂמוֹלֶךְ עַל גּוֹיִם - אֱלֹהִים, שְׁהָרִי הִיִּרְאָה שְׁרוּיָה בּוֹ וְהִדִּין שְׁרוּי בּוֹ - לֹא כָף, וְלֹא עַל זֶה נֹאֲמַר. שְׂאֵם כָף, אֶפְלוּ עֲבוּדָה זָרָה בְּכֹלֵל זֶה הִיא.

לְאַתְבָּא בְּקַדְמִיתָא, עַל מַה דְּאִמִּינָא. אָבֵל כִּינּוּן דְּאִשְׁפַּחְנָא לָךְ בְּאַרְחָא, אַעֲבַר לָךְ מִתְמָן, וּמִתְמָן אִיהָךְ לְאַעֲבָרָא כִּלְא.

הָא חֲזִי, כָּל שְׂמֵהָן, וְכָל כְּנוּיֵין דְּשְׂמֵהָן, דְּאִית לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּלֵהוּ מִתְפֹּשֵׁט לְאַרְחֵייהוּ, וְכְלֵהוּ מִתְלַבְּשִׁין אֵלֵין בְּאֵלֵין, וְכְלֵהוּ מִתְפַּלְגִין לְאַרְחִין וְשִׁבְלִין יְדִיעֵן. בַּר שְׂמָא יְחִידָאָה, בְּרִיר דְכָל שְׂאֵר שְׂמֵהָן, דְּאַחֲסִין לְעַמָּא יְחִידָאָה, בְּרִיר מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין, וְאִיהוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, דְּכָתִיב, (דְּבָרִים לֵב) כִּי חֵלֵק יי' עֲמוֹ. וְכָתִיב (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּינִי בְּשְׂמָא דָא מִמֶּשׁ, יִתִּיר מִכָּל שְׂאֵר שְׂמֵהָן.

וְשְׂמָא חַד מִכָּל שְׂאֵר שְׂמֵהָן דִּילֵיהּ, הַהוּא דְאַתְפֹּשֵׁט וְאַתְפַּלַּג לְכַמָּה אַרְחִין וְשִׁבְלִין, וְאַקְרִי אֱלֹהִים. וְאַחֲסִין שְׂמָא דָא, וְאַתְפַּלַּג לְתַתָּאי דְהָאֵי עֲלֵמָא, וְאַתְפַּלַּג שְׂמָא דָא, לְשִׁמְשִׁין וְלִמְמַנִּין דְּמִנְהִיגֵי לְשְׂאֵר עַמִּין. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (בַּמְדַּבֵּר כֵּב) וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֵל בַּלְעָם לִילָה. (בְּרֵאשִׁית ט) וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֵל אַבְיִמֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה. וְכֵן כָּל מְמַנָּא וּמְמַנָּא דְאַחֲסִין לוֹן קְדֻשָׁא בְרִיךְ הוּא לְשְׂאֵר עַמִּין, בְּשְׂמָא דָא כְּלִילָן. וְאַפְלוּ עֲבוּדָה זָרָה בְּשְׂמָא דָא אַקְרִי. וְשְׂמָא דָא מְלַךְ עַל גּוֹיִם, וְלֹא הַהוּא שְׂמָא, דָא הַהוּא דְמְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ יְחִידָאָה, לְעַמָּא יְחִידָאָה, לְעַמָּא דְיִשְׂרָאֵל, עַמָּא קְדִישָׁא.

וְאִי תִימָא, עַל אַרְחָא דָא נוֹקִים קְרָא דְכָתִיב, (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאֶה מְלַךְ הַגּוֹיִם, דְּדָא אִיהוּ שְׂמָא דְקָא מְלַךְ עַל גּוֹיִם, אֱלֹהִים דְהָא דְחִילוּ בֵיהּ שְׁרִיָּא וְדִינָא בֵיהּ שְׁרִיָּא. לָאוּ הֲכִי, וְלָאוּ עַל דָא אַתְמַר, דְּאִי הֲכִי אֶפְלוּ עֲבוּדָה זָרָה בְּכֹלֵל דָא אִיהוּ.

אָבֵר בִּינוֹן שֶׁהַכֹּתֵל שֶׁהֵייתָ סְמוּךְ
אֲחֵרָיו נֶעֱקַר, הַפְּסוּק עוֹמֵד עַל
קִיּוּמוֹ בְּהַסְתַּכְּלוֹת קִטְנָה. מִי לֹא
יֵרָאֵף מֶלֶךְ הַגּוֹיִם. וְאִם תֹּאמַר
שֶׁמֶלֶךְ הַגּוֹיִם נֹאמַר עַל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא - לֹא כֵּף. אֲלֵא מִי הוּא
מֶלֶךְ הַגּוֹיִם שֶׁלֹּא יֵרָאֵף, שֶׁלֹּא
פּוֹחַד מִמֶּךָ וְלֹא יִזְדַּעְזַע מִמֶּךָ, מִי
מֶלֶךְ הַגּוֹיִם שֶׁלֹּא יֵרָאֵף? כִּמּוֹ זֶה,
(תהלים קיג) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה'
הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'. מִי שֶׁשָּׁמַע אוֹתוֹ,
לֹא יוֹדַע מָה אָמַר. בִּינוֹן שֶׁאָמַר
הַלְלוּיָהּ, אֵף כֵּף הַלְלוּ עַבְדֵי ה'!
שֶׁהֵיָה לּוֹ לְכַתֵּב, עַבְדֵי ה' הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'. אֵף כֵּן פֶּאֶן הֵיָה לּוֹ לְכַתֵּב,
מִי מִמֶּלֶךְ הַגּוֹיִם שֶׁלֹּא יֵרָאֵף, אֲלֵא
הַכֹּל עַל תְּקוּנָה נִתְבָּאֵר.

כִּי בְּכָל חֻכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל
מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךָ. מָה הַדְּבָר
שֶׁהַתַּפְּשֵׁט בִּינֵיהֶם בַּחֻכְמָה
שֶׁלֶּהֶם? מֵאִין כְּמוֹךָ, וְכֹלָם מוֹדִים
עַל זֶה. כְּשֶׁרוֹאִים בַּחֻכְמַתָּם
מַעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ, הַתַּפְּשֵׁט דְּבָר
זֶה בִּינֵיהֶם, וְאוֹמְרִים מֵאִין כְּמוֹךָ
בְּכָל חֻכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם.
מֵאִין כְּמוֹךָ אוֹמְרִים, וְהַתַּפְּשֵׁט
בִּינֵיהֶם. שְׁמַחוּ הַחֹבְרִים, וּבְכוּ
וְלֹא אָמְרוּ דְּבָר. אֵף כֵּן הוּא בְּכָה
כְּמִקְדָּם.

פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית כא) וַתֹּאמֶר
לְאַבְרָהָם גֵּרֵשׁ הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת
בְּנֵהּ וְגו'. הַחֹבְרִים הַתְּעוֹרְרוּ,
שֶׁרָצְתָה שָׂרָה לְפָנֹת מִבֵּיתָהּ
עַבְדָּה זָרָה, וְעַל זֶה כְּתוּב כֹּל אֲשֶׁר
תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ.
כֵּן כְּתוּב וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּ
- זוֹ הַנְּשֵׂמָה בְּגִלְגוּלִים עַל מַעֲשִׂים
רָעִים שְׁבַעוּלָם. לְאֵמָה - לְאוֹתוֹ
הַצַּד הָאֲחֵר בְּגִלְגוּל רַע שֶׁל
הַמַּשְׁקָל שְׁחֹזֵר, וְהָרִי נֶעֱשָׂה
לְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִשָּׁם. וְדָאִי לֹא
תֵצֵא כְּצֵאת הַעַבְדִּים, כֹּל אוֹתָן
נְשָׁמוֹת שְׁנַעֲשֻׁקוֹת.

מִי הֵן כֵּן? הוּא סוּד אֵלֶּה אוֹתָן

אָבֵר בִּינוֹן דְּכֹתְלָא דְהוּיִת סְמוּךְ אַבְתְּרִיהּ,
אַתְנַסַּח, קָרָא קָאִים עַל קִיּוּמָא,
בְּאַסְתַּכְּלוּתָא זְעִיר. מִי לֹא יֵרָאֵף מֶלֶךְ הַגּוֹיִם,
וְאִי תִימָא דְמֶלֶךְ הַגּוֹיִם עַל קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
אַתְמַר, לָאו הָכִי. אֲלֵא, מָאֵן הוּא מֶלֶךְ הַגּוֹיִם
דְּלֹא יֵרָאֵף, דְּלֹא דְחִיל מִינֵךְ, וְלֹא יִזְדַּעְזַע
מִינֵךְ. מִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם דְּלֹא יֵרָאֵף. כְּגוֹנוּנָא דָא
(תהלים קיג) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְי' הַלְלוּ אֶת שֵׁם
יְי'. מָאֵן דְּשָׁמַע לִיהּ, לָא יִדַּע מָאִי קֹאֲמַר, בִּינוֹן
דְּאָמַר הַלְלוּיָהּ, אוּף הָכִי הַלְלוּ עַבְדֵי יְי', דְּהוּה
לִיהּ לְמַכְתֵּב, עַבְדֵי יְי' הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְי'. אוּף
הָכָא. הוּהּ לִיהּ לְמַכְתֵּב, מִי מִמֶּלֶךְ הַגּוֹיִם דְּלֹא
יֵרָאֵף. אֲלֵא כֹלָא עַל תְּקוּנָה אַתְמַר.

כִּי בְּכָל חֻכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאִין
כְּמוֹךָ, מָהוּ מְלָה דְאַתְפְּשֵׁט בִּינֵיהוּ
בַּחֻכְמַתָּא דְלֵהוּן, מֵאִין כְּמוֹךָ וְכֹלְהוּ אוֹדָאֵן עַל
דָא, כִּד חֻמָּאֵן בַּחֻכְמַתָּא דְלֵהוּן עוֹבְדֵיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ, אַתְפְּשֵׁט מְלָה דָא בִּינֵיהוּ, וְאִמְרִי
מֵאִין כְּמוֹךָ בְּכָל חֻכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם.
מֵאִין כְּמוֹךָ אִמְרִי, וְאַתְפְּשֵׁט בִּינֵיהוּ. חֲדוּ
חֲבַרְיָא, וּבְכוּ וְלֹא אָמְרוּ מְדִי. אוּף הָכִי בְּכָה
אִיהוּ כְּמִלְקֵדְמִין.

פֶּתַח וְאָמַר (בראשית כא) וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרֵשׁ
הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנֵהּ וְגו', חֲבַרְיָא
אַתְעָרוּ, דְּבַעֲתָא שָׂרָה לְפָנָהּ עַבְדָּה זָרָה
מִבֵּיתָא, וְעַל דָא כְּתִיב כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ
שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ. הָכָא כְּתִיב וְכִי יִמְכַר אִישׁ
אֶת בְּתוּ, דָא נְשָׁמָתָא בְּגִלְגוּלֵי עַל עוֹבְדֵינָן
בִּישִׁין דְּעֵלְמָא. לְאֵמָה: הוּוּא סְטָרָא אַחְרָא
בְּגִלְגוּלָא בִישָׂא דְטִיקְלָא, דְאַהֲדַר, וְהָא
אַתְעֻשְׁקַת, לְאַפְקָא לָהּ מִתְמָן. וְדָאִי לֹא תֵצֵא
כְּצֵאת הַעַבְדִּים, כֹּל אִינוּן נְשָׁמַתִּין דְּמִתְעֻשְׁקָן.
מָאֵן אִינוּן הָכָא. אִיהוּ רְזָא אֵלִין אִינוּן נְשָׁמַתִּין

נשמות התינוקות הקטנים, כשהם יונקים מתוך תקף של אדם, והקדוש ברוך הוא רואה שאם יתקיימו בעולם, יבאש ריחם ויחמיצו כמו החמץ הזה. לוקח אותם קטנים, בעודם נותנים ריח.

מה עושה? משאיר אותם להעשק ביד אותה האמה, וזוהי לילי"ת. שכיין שנתנו ברשותה, שמחה (אחות) באותו תינוק ועושקת אותו, ומוציאה אותו מן העולם כשהוא יונק מפת אמו.

ואם תאמר שאותן נשמות יעשו טוב לעולם - לא כף, שכתוב אם רעה בעיני אדניה, שיחמיץ אותו האיש בה לאחר ימים, אם יתקיים בה. זו נעשקת, ואחרת לא נעשקת, ועל אלה כתוב, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים וגו', והינו אם רעה בעיני אדניה.

אשר לא יעדה. לא - כתוב באל"ף. אם תאמר שהרי באותו הצד האחר הזמין לה הקדוש ברוך הוא מיום שהיתה - לא! ועכשו בגלגולי המאזנים - לו יעדה, בוא"ו, מה שלא היה מקדם לכן.

והפדה, מה זה והפדה? גאל אותה הקדוש ברוך הוא עכשו, שמעלה ריח, טרם שתחמיץ, ומעלה אותה לרומי מרומים בישיבה שלו. ואם תאמר, פיון שנעשקה מאותו הצד הרע, נותן אותה, כמו שאמרו לחסידי אמות העולם ולאותם ממזרים תלמידי חכמים - בא הכתוב ומוכיח, לעם נכרי לא ימשל למכרה, ודאי, בבגדו בה, שעושק אותה בעשק של גלגול המאזנים, אלא לישראל ודאי, ולא לאחר. וכשיוצאת מן המאזנים, לא תצא כצאת העבדים, אלא מתעשרת בעטרתה בהרמה על ראשה.

דינוקין זעירין, כד אינון ינקי מגו תוקפא דאמהון. וקודשא בריך הוא חמי, דאי יתקיימו בבעלמא, יבאשון ריחיהון, ויחמיון כחומץ דא. לקיט לון זעירין, בעוד דייהבי ריחא.

מה עביד. שביק לון לאתעשקא בידי דההיא אמה, ודא איהי לילית דכיון (דף צ"ו ע"ב) דאתייהיבו ברשותה, חדאת (נ"א אחרת) בההוא ינוקא, ועשיקת ליה, ואפיקת ליה מעלמא, כד איהו יניק בתוקפא דאמיה.

ואי תימא, אינון נשמתיין דיעבדון טב לעלמא. לאו הכי. דכתיב אם רעה בעיני אדניה, דיחמיץ ההוא גברא בה לבתר יומין, אי אתקיים בה. דא אתעשקת, ואחרא לא אתעשקת. ועל אלין כתיב, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים וגו' והיינו אם רעה בעיני אדניה.

אשר לא יעדה, לא באלף כתיב. אי תימא, דהא בההוא סטרא אחרא, אזמין לה קדשא בריך הוא מיומא דהות. לא. והשתא בגלגולי טיקלא, לו יעדה בוא"ו. מה דלא הות מקדמת דנא.

והפדה, מאי והפדה. פריק לה קדשא בריך הוא השתא, דסלקא ריחא, עד לא תחמיץ, וסליק לה לרומי מרומים, במתיבתא דיליה, ואי תימא פיון דאתעשקת מההוא סטרא אחרא, יהיב לה, כמה דאמרו לחסידי שאר עמין, ולאינון ממזרי תלמידי חכמים. אתא קרא ואוכח, לעם נכרי לא ימשול למכרה ודאי, בבגדו בה, דעשיק לה בעשיקו דגלגולא דטיקלא, אלא לישראל ודאי, ולא לאחר. וכד נפקת מן טיקלא, לא תצא כצאת העבדים, אלא מתעטרא בעטרהא בארמא על רישיה.

ואם תאמר שהצד הזה הכניס אותו לאותו תינוק - לא כף, אלא נוטלת אותה ושמתה עמה ופורחת מידיה ונכנסת לאותו מקום, והיא פוקדת את אותו תינוק ושמתה בו וצוחקת בו, ותאבה את אותו הבשר, עד שאחר כף נוטל הקדוש ברוך הוא את נשמתו, והיא לגוף. ואחר כף הכל ברשותו של הקדוש ברוך הוא.

בא וראה, לא תצא כצאת העבדים, מה זה? אלא בשעה שיוצאת מן המאזנים ואותו הצד בשמחה, רשם הקדוש ברוך הוא וחותם אותה בחותמת אחת, ופורס עליה לבוש כבוד שלו, ומיהו? השם הקדוש שנקרא אלוה. וזהו בכגדו בה, הלבוש הנכבד של המלך פורש עליה, ואז היא שמורה, שלא נמסרה לעם נכרי אלא לישראל לחוד.

וזהו שפתוב (איוב כט) כימי אלוה ישמרני, ועל סוד זה פתוב פאן, לעם נכרי לא ימשל למכרה בכגדו בה, בעוד שלבוש כבוד המלך בה. כיון שבגדו בה, פתוב לעם נכרי לא ימשל למכרה.

מה רשות יש לאותו צד בה? בא וראה, כל בני העולם כלם ברשות המלך הקדוש, וכלכלם יש זמן בעולם הזה, עד שהוא רוצה לסלקם מן העולם, וזה אין לו זמן, ועל כף היא צוחקת בהם ושמתה בהם.

עוד, אזרה לאדם (בעולם הזה) יש בפסוקים הללו וכמה עצות טובות עליונות הן בכל דברי התורה, וכלן אמת בדרך אמת, ונודעות לחכמים שיודעים והולכים בדרך אמת. בזמן שרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, עלה ברצון לפניו, וציר את כל הנשמות שהן עתידות

ואי תימא, דהאי סטרא עאלת לה ביהוה ונוקא. לאו הכי. אלא נטלת לה, וחדאת בהדה, ופרחת מן ידה, ועאלת ביהוה אתר, ואיהי פקידת להווא ינוקא, וחדאת ביה, וחיכת ביה, ותאיבת להווא בשר, עד דלבתר נטיל קדשא ברוך הוא נשמתיה, והיא לגופא. ולבתר פלא איהו ברשותא דקודשא ברוך הוא.

הוא חזי, (שמות כא) לא תצא כצאת העבדים, מאי הוא. אלא, בשעתא דנפקת מן טיקלא והווא סטרא בחדו, רשים לה לקודשא ברוך הוא, וחתים לה בחד גושפנא, ופריש עליה לבוש יקר דיליה, ומאן איהו. שמא קדישא דאקרי אלוה. ודא הוא בכגדו בה, לבושא יקירא דמלפא פריש עליה וכדין איהי נטירא, דלא אתמסרת לעם נכרי, אלא לישראל לחוד.

ורא איהו דכתיב, (איוב כט) כימי אלוה ישמרני, ועל רזא דא כתיב הכא, לעם נכרי לא ימשל למכרה בכגדו בה, בעוד דלבוש יקר דמלפא בה. כיון דבגדו בה, פתיב לעם נכרי לא ימשל למכרה.

מה רשו אית להווא סטרא בה. תא חזי, כל בני עלמא פלהו, ברשותיה דמלפא קדישא, וכלהו אית לון זמנא בהאי עלמא, עד דאיהו בעי לסלקא לון מן עלמא, ודא לית ליה זמנא, ועל דא איהי חייכת בהו, וחדאת בהו.

תו, אזהרותא לבר נש (בהאי עלמא) אית בהני קראי, וכמה עיטין טבין עלאין אינון, בכל מילי דאורייתא, וכלהו קשוט, בארז קשוט, ואשתמודען לגבי חפימין, דינדעי ואזלי בארז קשוט. בזמנא דבעא קדשא ברוך

להנתן בכני אדם אחר כף, וכלן הצטירו לפניו באותו ציור ממש שעתידים להיות בני אדם לאחר מכן, וראה כל אחד ואחד.

ויש מהן שעתידות להרע את דרכיהן בעולם, ובשעה שמגיע זמןן, קורא הקדוש ברוך הוא לאותה נשמה ואומר לה: לכי והכניסי במקום פלוני לגוף פלוני. והיא משיבה לפניו: רבון העולם, די לי בעולם הזה שאני יושבת בו, ולא אלך לעולם אחר שישתעבדו בי ואהיה מלכלכת ביניהם. אומר לה הקדוש ברוך הוא: מיום שנבראת, על מנת פן נבראת, להיות באותו עולם. פנין שרואה הנשמה כף, בעל כרחיה יורדת ונכנסת לשם.

התורה שנותנת עצה לכל העולם רואה כף, ומזהירה את בני העולם ואומרת: ראו כמה חס הקדוש ברוך הוא עליכם. מרגלית טובה שהיתה לו, מכר לכם בחנם כדי שתשתעבדו בה בעולם הזה.

וכי ימכר איש - זה הקדוש ברוך הוא. את בתו - זו הנשמה הקדושה. לאמה - להיות אמה משעבדת ביניכם בעולם הזה. בבקשה מכם, בשעה שמגיע זמנה לצאת מן העולם הזה, לא תצא כצאת העבדים, לא תצא מטופת בחטאים. תצא בת חורין, ברורה נקיה, כדי שישמח בה אדונה וישתבח בה ויתן לה שכר טוב בצחצוחי גן עדן, כמו שנאמר והשביע בצחצחות נפשו. ודאי פאשר תצא ברורה נקיה פראוי.

אבר אם רעה בעיני אדניה, פשיוצאת מלכלכת בטנופי החטאים ולא נראית לפניו פראוי - אוי לאותו הגוף שאבד מאותה

הוא למברי עלמא, סליק ברעותא קמיה, וצייר כל נשמתין דאינון זמינין למיהב בכני נשא לבתר, וכלהו אתציריו קמיה בההוא ציורא ממש, דזמינין למהוי בכני נשא לבתר, וחקא כל חד וחד.

ואית מנהון דזמינין לאבאשא ארחייהו בעלמא, ובשעתא דמטא זמנייהו, קרי קדשא בריך הוא לההיא נשמתא, אמר לה, זילי עולי בדוף פלן. בגוף פלן. אתיבת קמיה, מאריה דעלמא, די לי בעלמא דא דאנא יתבא ביה, ולא איהך לעלמא אחרא, דישתעבדון פי, ואהא מלוכלכא בינייהו. אמר לה קדשא בריך הוא, מן יומא דאתבריאת, על דא אתבריאת למהוי בההוא עלמא. פיון דחקמאת נשמתא כה, בעל כרחיה נחתת ועאלת תמן.

אורייתא דיהבת עיטא לכל עלמא חמאת הכי, אזהירת לבני עלמא, ואמרת, חמו כמה חס קדשא בריך הוא עליכו, מרגליתא טבא דהות ליה, זבין לכו למגנא, דתשתעבדון בה בהאי עלמא.

וכי ימכר איש: דא קדשא בריך הוא. את בתו: דא נשמתא קדישא. לאמה: למהוי אמה משתעבדא ביניכו (דף צ"ו ע"א) בהאי עלמא. במטו מניכו, בשעתא דמטי זמנא לנפקא מהאי עלמא, לא תצא כצאת העבדים, לא תפוק מתטנפא בחובין, תפוק בת חורין, ברירה נקיה, בגין דיחדי בה מארה וישתבח בה ויהיב לה אגר טב, בצחצוחי דגנתא דעדן. כמה דאת אמר (ישעיה נח) והשביע בצחצחות נפשו, ודאי כד תפוק ברירה נקיה כדקא יאות.

אבר אם רעה בעיני אדניה, פד נפקת מלוכלכא בטנופי חובין, ולא אתחזיאת קמיה פדקא יאות, ווי

נְשָׂמָה לְעוֹלָמִים. מְשׁוּם שֶׁפֶּאֶשֶׁר
הַנְּשָׂמוֹת עוֹלוֹת בְּרוּרוֹת וְיוֹצְאוֹת
נְקִיּוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל נְשָׂמָה
וּנְשָׂמָה נִכְנָסֶת לְסֵפֶר אוֹצֵר הַמְּלָךְ,
וְכָלן בְּשָׂמוֹת, וְאוֹמֵר: זֶה הֵיא
נְשָׂמַת פְּלוֹנִי עֲתִידָה תְּהִיָּה לְאוֹתוֹ
הַגּוֹרֵף שְׁעֲזוּבָה. וְאִז כְּתוּב לוֹ יַעֲדָה,
בּוֹ.

וּכְשִׁיּוֹצְאוֹת רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ,
שְׁנֵטְמָאָה בְּחֻטָּאִים וּבִטְנוּף שֶׁל
הַחֻטָּאִים, אִז לֹא יַעֲדָה, בְּאִי.
וְנֶאֱבָד אוֹתוֹ הַגּוֹרֵף מִמֶּנָּה, וְהֵיא
לֹא מְזַדְמָנֶת אֵלָיו, פֶּרֶט לְאוֹתָהּ
שֶׁבַעֲלָה הַתְּרַצָּה וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה
שֶׁל הַגּוֹרֵף בָּהּ, אִז כְּתוּב וְהַפְּדָה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב לג) פְּדָה נַפְשׁוֹ
מֵעֵבֶר בְּשַׁחַת. וְהַפְּדָה, זֶהוּ בְּאֵדָם,
שֶׁהַעֲצָה שֶׁלוֹ שִׁיפְדָה אוֹתָהּ וְיָשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אָמַר אֵת זֶה לְשָׁנֵי צְדָדִים, וְהַפְּדָה
בְּתִשׁוּבָה. אַחַר שֶׁשָׁב בְּתִשׁוּבָה,
פְּדָה אוֹתָהּ מִדְּרֹךְ הַגִּיָּהֶנָם.

לְעַם נִכְרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָה. מִי
זֶה עִם נִכְרִי? עֲלוּכָה הֵיא הַנְּשָׂמָה,
שֶׁפֶּאֶשֶׁר יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם וְכֵן
אָדָם מְסֻטָּה דְרָכּוֹ עִמָּה, הֵיא רוֹצֵה
לְעֲלוֹת לְמַעְלָה לְתוֹךְ הַמַּחְנֹת
הַקְּדוֹשִׁים, מְשׁוּם שֶׁהַמַּחְנֹת
הַקְּדוֹשִׁים עוֹמְדִים בְּאוֹתָהּ דְרֹךְ
שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וּמַחְנֹת נִכְרִיִּים
עוֹמְדִים בְּאוֹתָהּ דְרֹךְ שֶׁל הַגִּיָּהֶנָם.
זָכְתָה הַנְּשָׂמָה, וְאוֹתָהּ שְׁמִירָה
וּפְרִישַׁת לְבוּשׁ הַנִּכְבָּד עָלֶיהָ. כְּמָה
מַחְנֹת קְדוֹשִׁים מַעֲתִידִים לָהּ
לְהַתְּחַבֵּר עִמָּה וּלְהַכְנִיס אוֹתָהּ לְגֵן
עֵדֶן. לֹא זָכְתָה - כְּמָה מַחְנֹת
נִכְרִיִּים מְזַמְנִים לְהַכְנִיס אוֹתָהּ
בְּדְרֹךְ הַגִּיָּהֶנָם, וְאוֹתָם מַחְנֹת שֶׁל
מְלָאכֵי חֻפְלָה מְזַמְנִים לְעֲשׂוֹת בָּהּ
נִקְמוֹת. בֹּא הַכְּתוּב וּמוֹכִיחַ, לְעַם
נִכְרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָה - אֵלוֹ
מְלָאכֵי חֻפְלָה. בְּכַגְדוֹ בָּהּ - אוֹתָהּ

בְּכַגְדוֹ בָּהּ, אֵיהוּ נִטְיָרָא,

לְהֵיוֹא גּוּפָא, דְּאֵתְאָבִיד מֵהֵיָא נְשָׂמָתָא
לְעוֹלָמִין. בְּגִין, דְּכַד נְשָׂמָתִין סְלָקִין בְּרִירָן,
וְנִפְקִין נִקְיִין מֵהֵאִי עֲלָמָא, כָּל נְשָׂמָתָא
וְנְשָׂמָתָא, עֲאֵלַת בְּסִפְרָא דְּאֵחְמָתָא דְּמִלְפָּא,
וְכִלְהוּ בְּשָׂמְהוֹן, וְאָמַר דָּא הֵיא נְשָׂמָתָא
דְּפְלוֹנֵיא, זְמִינַת תְּהֵא לְהֵהוּא גּוּפָא דְּשִׁבְקַת,
וּכְדִין כְּתִיב, לוֹ יַעֲדָה, בּוֹ.

וְכַד נִפְקַת רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ, דְּקָא אִסְתְּאָבָא
בְּחוּבִין, וּבִטְנוּפָא דְּחֻטָּאִין, כְּדִין לֹא
יַעֲדָה בְּאִי. וְאֵתְאָבִיד הֵהוּא גּוּפָא מִינָהּ וְאֵיהִי
לֹא אֲזַדְמָנַת לְגַבִּיָּה בַר הֵהוּא דְּמֵאֲרָה אֲתֵרְעִי,
וְתַב בְּתִיּוּבְתָא דְּגּוּפָא בָּהּ, כְּדִין כְּתִיב, וְהַפְּדָה.
כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר (אִיּוֹב לג) פְּדָה נַפְשׁוֹ מֵעֵבֶר
בְּשַׁחַת. וְהַפְּדָה, הֵאִי אֵיהוּ כְּבַר נֶשׁ, דְּעִיטָא
דִּילֵיהּ, דִּיפְרוֹק לָהּ, וְיִתּוּב בְּתִיּוּבְתָא, וְלְתֵרִין
סְטֵרִין קְאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהַפְּדָה
בְּתִיּוּבְתָא. לְבַתֵּר דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא, פְּדָא לָהּ
מֵאֲרַחָא דְּגִיָּהֶנָם.

לְעַם נִכְרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָה. מֵאֵן עִם נִכְרִי.
עֲלוּבְתָא אֵיהִי נְשָׂמָתָא, דְּכַד נִפְקַת
מֵעֲלָמָא, וְכַר נֶשׁ אִסְטִי אֲרַחִיָּה בַּהֲדָה, הֵיא
בְּעֵאֵת לְסִלְקָא לְעִילָא, גּוֹ מְשֻׁרְיִין קְדִישִׁין,
בְּגִין דְּמְשֻׁרְיִין קְדִישִׁין קְיִימִין בַּהֲהוּא אֲרַחָא
דְּגֵן עֵדֶן, וּמְשֻׁרְיִין נוֹכְרָאִין קְיִימִין בַּהֲהוּא
אֲרַחָא דְּגִיָּהֶנָם.

זָכְתָה נְשָׂמָתָא, וְהֵהוּא נְטִירוֹ, וּפְרִישׁוֹ
דְּלְבוּשָׁא יִקְרָא עָלֶיהָ. כְּמָה מְשֻׁרְיִין
קְדִישִׁין, קָא מִתְעַתְּדוֹן לָהּ, לְאֵתְחַבְרָא בַּהֲדָה,
וּלְמִיעָאֵל לָהּ לְגֵן עֵדֶן. לֹא זָכְתָה, כְּמָה
מְשֻׁרְיִין נוֹכְרָאִין מִתְעַתְּדוֹן לְמִיעָל לָהּ בְּאֲרַחָא
דְּגִיָּהֶנָם. וְאִינוּן מְשֻׁרְיִין דְּמְלָאכֵי חֻפְלָה זְמִינִין
לְמַעַבְדָּ בָּהּ נוֹקְמִין, אֵתְאָ קְרָא וְאוֹכַח, לְעַם
נִכְרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָה, אֵלִין מְלָאכֵי חֻפְלָה.

שְׁמִירָה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עוֹשֶׂה לָּהּ שְׁמִירָה שְׁלֵא יִשְׁלַט בָּהּ
עִם נִכְרֵי בְּאוֹתָהּ הַפְּרִיסָה
שְׁשׁוּמְרֵת עָלֶיהָ.

וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה
יֵשׁ לְאָדָם לְהוֹזִיחַ שְׁלֵא יִסְטוּ דְרָכָיו
בְּעוֹלָם הַזֶּה. שְׂאֵם זָכָה אָדָם
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְשׁוֹמֵר אֶת הַנְּשֻׁמָּה
כְּרְאוּי, זֶהוּ אָדָם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְרַצֶּה מִמֶּנּוּ, וּמִשְׁתַּבַּח בּוֹ
בְּכָל הַיָּמִים בְּפִמְלִיָּה שְׁלוֹ וְאוֹמֵר:
רְאוּ בֶן קְדוֹשׁ שֵׁשׁ לִי בְּאוֹתוֹ
הָעוֹלָם, כִּף וְכִף עֲשֵׂה, כִּף וְכִף
מַעֲשֵׂיו מִתְקַנְיִים.

וּבְשֻׁנְשֻׁמָּה זוֹ יוֹצֵאת מִהָעוֹלָם
הַזֶּה זָכָה נִקְיָה וּבְרוּרָה, הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְאִיר לָהּ בְּכִמָּה אִוְרוֹת,
בְּכָל יוֹם קוֹרֵא עָלֶיהָ: זֹהֵי נִשְׁמַת
פְּלוּנֵי בְּנֵי, שְׁמִירָה תִּהְיֶה לְאוֹתוֹ
הַגּוֹף שְׁעֻזָּבָה.

וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה
כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ. מֵה זֶה
כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת? כִּאֵן יֵשׁ סוּד
לְחֻכְמִים. בְּתוֹךְ הַסֵּלַע הַחֲזוֹק,
הַרְקִיעַ הַטְּמוּן, יֵשׁ הֵיכַל אֶחָד
שֶׁנִּקְרָא הֵיכַל הָאֱהָבָה, וְשֵׁם
הַגְּנוּזִים טְמוּנִים, וְכָל נִשְׁיָקוֹת
הָאֱהָבָה שֶׁל מֶלֶךְ הַן שֵׁם, וְאוֹתָן
נִשְׁמוֹת אֱהוּבוֹת הַמֶּלֶךְ נִכְנָסוֹת
לְשֵׁם.

בֵּינוֹן שֶׁהַמֶּלֶךְ נִכְנָס לְאוֹתוֹ הֵיכַל
הַמֶּלֶךְ, שֵׁם כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כט) וַיִּשָּׁק
יַעֲקֹב לְרַחֵל. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מוֹצֵא שֵׁם אֶת אוֹתָהּ נִשְׁמָה
קְדוּשָׁה, מְקַדֵּם מִיָּד וְנוֹשֵׁק לָהּ,
וּמְגַפֵּף אוֹתָהּ וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ אֵלָיו
וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהּ.

וְזֶהוּ כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ,
כְּדִין שְׂאָב עוֹשֶׂה לְבָתוֹ, שֶׁהִיא
חֲבִיבָה עָלָיו, שְׁנוֹשֵׁק לָהּ וּמְגַפֵּף
אוֹתָהּ וְנוֹתֵן לָהּ מִתְּנוּת. כִּף
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְנִשְׁמָה
הַצְּדִיקָה בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ.

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵבִיד לָהּ נְטִירָא, דְּלֵא
יִשְׁלוּט בָּהּ עִם נִכְרֵי, בְּהֵהוּא פְּרִיסוֹ דְּנְטִירוֹ
עָלָהּ.

וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה, (שְׁמוֹת כא) תָּא חֲזִי כִּמָּה אֵית
לֵיה לְבַר נֶשׁ לְאַזְדַּהְרָא דְּלֵא יִסְטֵי אַרְחוּי
בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, דְּאֵי זָכָה בַר נֶשׁ בְּהֵאֵי עֲלֵמָא,
וְנְטִיר לָהּ לְנִשְׁמַתָּא כְּדָקָא יְאוּת, הֵאֵי אִיהוּ בַר
נֶשׁ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בֵּיה, וְאַשְׁתַּבַּח
בֵּיה בְּכָל יוֹמֵיָא, בְּפִמְלִיָּא דִּילֵיהּ, וְאָמַר, חֲמוּ
בְּרָא קְדִישָׁא דְּאֵית לִי בְּהֵהוּא עֲלֵמָא, כִּף וְכִף
עֵבִיד, כִּף וְכִף עוֹבְדוּי מִתְתַּקְנָן.

וְכַר הֵאֵי נִשְׁמַתָּא, נִפְקַת מִהֵאֵי עֲלֵמָא, וְזָכִיָּא
נִקְיָה בְּרִירָה, קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲנַהֲרִיר
לָהּ בְּכִמָּה נְהוּרִין, בְּכָל יוֹמָא קְאָרֵי עָלָהּ, דְּאֵ
הִיא נִשְׁמַתָּא דְּפְלַנְיָא בְּרֵי, נְטִירָא לִיהוּי לֵיה
לְהֵהוּא גּוֹפָא דְּשָׁבַק.

וְרָא הוּא דְּכְתִיב, וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה כְּמִשְׁפֵּט
הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ, מְאֵי כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת.
הָכָא אֵית רְזָא לְחַפְיָמִין, בְּגוֹ טְנַרָא תְּקִיפָא,
רְקִיעָא טְמִירָא, אֵית הֵיכְלָא חֲדָא, דְּאִקְרִי
הֵיכַל אֱהָבָה. וְתַמָּן אֵינּוֹן גְּנֻזִין טְמִירִין, וְכָל
נִשְׁיָקִין דְּרַחֲמֵמוּ דְּמִלְפָא אֵינּוֹן תַּמָּן, וְאֵינּוֹן
נִשְׁמַתִּין רַחֲמָאן דְּמִלְפָא עֲאֲלִין תַּמָּן.

בֵּינוֹן דְּמִלְפָא עֲאֵל בְּהֵהוּא הֵיכְלָא דְּמִלְפָא, תַּמָּן
פְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁבַּח תַּמָּן לְהֵהִיא
נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, קָדִים מִיָּד וְנִשְׁיָק לָהּ, וְגַפִּיף
לָהּ, וְסָלִיק לָהּ בְּהַדְיָה, וְאַשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהּ.

וְרָא הוּא כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ, כְּדִינָא
דְּאַבָּא עֵבִיד לְבְּרִיתֵיהּ, דְּאִיהֵי חֲבִיבָא
לְגַבְיָהּ, דְּנִשְׁיָק לָהּ, וְגַפִּיף לָהּ, וַיְהִיב לָהּ מִתְּנָן.
כִּף קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵבִיד, לְנִשְׁמַתָּא זְפָאָה בְּכָל
יוֹמָא, כְּמָה דְּכְתִיב כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ.

היינו שכתוב (ישעיה טד) יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לּוֹ, כְּמָה דְהָאֵי בְרֵתָא, אֲשֶׁלִּימַת עֲשִׂיָּה בְּהָאֵי עֲלָמָא. אוֹף הֲכִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁלִּים לָהּ עֲשִׂיָּה אַחְרָא בְּעֲלָמָא דְאֲתִי, דְכְּתִיב, עֵינָן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זִוְלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לּוֹ. וְהָכָא כְּתִיב (דף צ"ז ע"ב) יַעֲשֶׂה לָהּ. עַד כָּאן. הֵהוּא סְבָא אֲשֶׁתַּטַּח, וְצִלֵּי צְלוֹתָא. בְּכָה כְּמִלְקָדְמִין.

וְאָמַר (שמות כא) אִם אַחֲרַת יִקַּח לּוֹ וְגו', מָאֵי אִם אַחֲרַת, וְכִי נִשְׁמַתָּא אַחְרָא זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֲתָבָא לְצַדִּיקֵיָּא בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְלֹאֵו הָאֵי נִשְׁמַתָּא דְאֲשֶׁלִּימַת בְּהָאֵי עֲלָמָא רְעוּתָא דְמֵאֲרָה, אֵי הֲכִי לִית אֲבִטְחוּתָא לְצַדִּיקֵיָּא כְּלָל. מָאֵי אִם אַחֲרַת יִקַּח לּוֹ.

פְּתַח הֵהוּא סְבָא וְאָמַר, (קהלת יב) וַיָּשׁוּב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. פְּסוּק זֶה פְּרָשׁוּהוּ הַחֲבָרִים בְּחֻרְבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. (וְשֵׁם שְׁנֵינּוּ) וַיָּשׁוּב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה. כָּאֵן הוּא מָה שְׁכַתוּב וְהַפְּנֻעֵי אֹז בְּאָרְץ, כְּשֶׁהָיָה וְדָאֵי. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה, מָה זֶה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב? זֶה שְׁכִינָה, שְׁהִיא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּשֶׁרָאֲתָה שְׁכִינָה בְּאוֹתָם עֲשֶׂה מִסְעוֹת שְׁנִסְעָה, וְלֹא רְצוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשׁוֹלֵט הַסְּטָרָא אַחְרָא עַל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וּפְרָשׁוּהָ הַחֲבָרִים.

בֵּא וְרָאָה, רוּחַ שְׁלֵ אִישׁ צָדִיק מִתְעַטְרַת בְּדָמוֹת בְּגֵן עֵדֶן שְׁלֵמָטָה, וּבְכָל הַשְּׁכֵפּוֹת וְהַמְוָעֵדִים וְרָאִשֵׁי חֲדָשִׁים מִתְעַטְרוֹת רוּחוֹת וּמִתְפַּשְׁטוֹת, וְעוֹלוֹת לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁעֲשֶׂה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ נִשְׁמָה עֲלֵינָה קְדוּשָׁה לְמַעְלָה, כְּךָ גַם עוֹשֶׂה בְּרוּחַ הַזֵּאת לְמַטָּה בְּגֵן עֵדֶן

וְהָכָא כְּתִיב (ישעיה טד) יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לּוֹ, כְּמָה דְהָאֵי בְרֵתָא, אֲשֶׁלִּימַת עֲשִׂיָּה בְּהָאֵי עֲלָמָא. אוֹף הֲכִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁלִּים לָהּ עֲשִׂיָּה אַחְרָא בְּעֲלָמָא דְאֲתִי, דְכְּתִיב, עֵינָן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זִוְלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לּוֹ. וְהָכָא כְּתִיב (דף צ"ז ע"ב) יַעֲשֶׂה לָהּ. עַד כָּאן. הֵהוּא סְבָא אֲשֶׁתַּטַּח, וְצִלֵּי צְלוֹתָא. בְּכָה כְּמִלְקָדְמִין.

וְאָמַר (שמות כא) אִם אַחֲרַת יִקַּח לּוֹ וְגו', מָאֵי אִם אַחֲרַת, וְכִי נִשְׁמַתָּא אַחְרָא זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֲתָבָא לְצַדִּיקֵיָּא בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְלֹאֵו הָאֵי נִשְׁמַתָּא דְאֲשֶׁלִּימַת בְּהָאֵי עֲלָמָא רְעוּתָא דְמֵאֲרָה, אֵי הֲכִי לִית אֲבִטְחוּתָא לְצַדִּיקֵיָּא כְּלָל. מָאֵי אִם אַחֲרַת יִקַּח לּוֹ.

פְּתַח הֵהוּא סְבָא וְאָמַר, (קהלת יב) וַיָּשׁוּב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבָרֵיָּא, בְּחֻרְבַן בֵּי מִקְדָּשָׁא. (וְשֵׁם שְׁנֵינּוּ) וַיָּשׁוּב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה. הָכָא אִיהוּ מָאֵי דְכְּתִיב, (בראשית יב) וְהַפְּנֻעֵי אֹז בְּאָרְץ, כְּשֶׁהָיָה וְדָאֵי. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה, מָאֵי וְהָרוּחַ תָּשׁוּב. דָּא שְׁכִינְתָּא, דְאִיהִי רוּחַ קְדִישָׁא. כַּד חֲמָאת שְׁכִינְתָּא, בְּאִינוּן עֲשֶׂר מִסְעוֹת דְקָא נְטָלָא, וְלֹא בְעוּן יִשְׂרָאֵל לְאֲתָבָא בְּתִיבְתָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשְׁלֵטָא סְטָרָא אַחְרָא עַל אַרְעָא קְדִישָׁא, וְאוּקְמוּהָ חֲבָרֵיָּא.

הָא חֲזִי, רוּחָא דְבַר נֶשׁ זַפְּאָה, אַתְעֵטֶר בְּדִיוֹקְנָא בְּגֵן עֵדֶן דְלִתְתָא, וּבְכָל שְׁפֵתֵי וּמוֹעֲדֵי וְרִישֵׁי יְרַחֵי, מִתְעַטְרֵן רוּחֵי, וּמִתְפַּשְׁטֵן, וְסִלְקִין לְעֵילָא. כְּמָה דְעֵבִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּהֵהִיא נִשְׁמַתָּא עֲלָהּ קְדִישָׁא לְעֵילָא, הֲכִי נְמִי עֵבִיד בְּהָאֵי רוּחָא, לְתַתָּא בְּגֵן עֵדֶן לְתַתָּא, דְקָא סִלְקַת קָמִיָּה.

התחתון כשעולה לפניו, ואומר:
זוהי רוח פלוני הגוף. מיד מעטר
אותה הקדוש ברוך הוא לאותה
רוח בכמה עטרות ומשתעשע
בה.

ואם תאמר, שהרי משום רוח זו
השאיר הקדוש ברוך הוא מה
שעשה לנשמה - לא כף! אלא
שארה פסוטה וענתה לא יגרע.
אלה אותם שלשת השמות
העליונים שעין לא ראתה אלהים
זולתך.

ובכ"ם בעולם הבא ונמשכו משם.
אחד מהם שארה - משיכה של
התנוצצות ואור שמאיר בדרך
נסתר, מזון (למ) שזן לכל, ונקרא
יהו"ה עם נקוד אלהים. שארה
בהפוך אותיות - אשר ה', וזה
(בראשית מט) מאשר שמנה לחמו,
וזה הוא שארה.

בסוטה - פרישה של המלך. זו
משיכה אחרת שמאירה ושומרת
אותה תמיד, פרישה של לבוש
המלך שפורש עליה אלוה. זה
בבגדו בה תמיד, שלא זו ממנה,
וזהו פסוטה.

וענתה, מי הוא? זו משיכה מן
העולם הבא שבו הכל. ה' צבאות
הוא, וזהו שמאיר בכל האורות
הנסתרים העליונים של עץ
החיים שבו שמורה עונה, שממש
היא יוצאת, וכל זה בעדון
ותשוקה של העולם הבא.

שרש אלה לא יגרע לה, כשהיא
זכאית פראוי. ואם אינה פראוי,
שלא אלה נגרעות ממנה, שלא
יעשה לה עטרה אפלו מאחד
מהם. בא וראה מה פתוב, ואם
שלא אלה לא יעשה לה - שלא
זכתה בהם, ויצאה חנם אין כסף
- תצא מלפניו, ודוּחָה אותה
החוצה. אין כסף - אין לה פסוף
ולא עדון כלל.

עד כאן מוכיחה התורה שכל

ואמר דא איהי רוחא דפלגיא גופא, מיד
מעטרא לה קדשא ברין הוא להאי רוחא
בכמה עטרין, ואשתעשע בה.

ואי תימא, דהא בגין רוחא דא, שביק קדשא
ברין הוא מה דעביד לנשמתא. לאו הכי.
אלא שארה פסוטה וענתה לא יגרע, אלין
אינון תלת שמין עלאין, דעין לא ראתה
אלהים זולתך.

וברהו בעלמא דאתי ואתמשכו מתמן. חד
מנייהו שארה, משיכו דנציצו ונהירו,
דנהיר בארח סתים, מזונא (ל) דין כלא, ואקרי
יהו"ה בנקודת אלהים. שארה בהפוך אתוןון,
אשר ה' ודא (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו,
ודא הוא שארה.

בסוטה: פרישו דמלכא. דא משיכו אתרא,
דנהיר ונטיר לה תדיר, פרישו
דלבושא דמלכא, דפרש עליה אלוה. דא
בבגדו בה תדיר, דלא אתעדדי מינה, והאי
איהו כסוטה.

וענתה, מאן איהו. דא משיכו דעלמא דאתי,
דביה כלא. יי' צבאות איהו, ודא
איהו דנהיר בכל נהורין סתימין עלאין
דאילנא דחיי, דביה עונה טמירא, דמתמן
נפקת. וכל דא בעדונא וכסופא דעלמא דאתי.

תלתא הני לא יגרע לה, כד איהי זכאת כדקא
זאות. ואי לאו איהי כדקא זאות, הני
תלתא גרעאן מנה, דלא יתעביד לה עטרה
אפילו מחד מנייהו, תא חזי, מה כתיב, ואם
שלא אלה לא יעשה לה, דלא זכאת בהו,
ויצאה חנם אין כסף תפויק מקמיה, ודחין לה
לבר. אין כסף, לית לה פסופא, ולית לה
עדונא כלל.

עד כאן אוכיחת אורייתא, דכל עיטין בה

העצות תלויות בה, ונותנת עצה טובה לבני אדם. מפאן והלאה נחזור לדברים הראשונים, באותה שמירה עליונה שפורש עליה הקדוש ברוך הוא כדי שלא תהיה לעם נכרי, שהרי בגדו בה, ושמירה היא לה תמיד.

ואם לבנו ייעדנה כמשפט הפנות יעשה לה. אמר אותו זקן, חברים, כשתלכו לאותו הסלע שהעולם סמוך עליו, אמרו לו שיזכר את יום השלג שגזרעו פולים לחמשים ושנים גונים, ואחר כך קראו את הפסוק הזה, והוא יאמר לכם.

אמרו, בבקשה מפקד, מי שהתחיל את הדבר - הוא שיאמר! אמר להם, ודאי שידעתי שאתם צדיקים, ויש לרמוז לכם רמז של חכמים. ועל מה שאני אומר, כשתזכירו לו סימן זה, הוא ישלים את זה. עכשו יש לומר מי הוא שנקרא בן לקדוש-ברוך-הוא.

בא וראה, כל מי שהוא זוכה לשלש עשרה שנים ומעלה, נקרא בן לכנסת ישראל. וכל מי שהוא מבין עשרים שנה ומעלה וזוכה בהם, נקרא בן לקדוש-ברוך-הוא ודאי. (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם.

כשהגיע דוד לשלש עשרה שנה וזכה באותו יום שנכנס לארבע עשרה, אז כתוב (תהלים ב) ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מה הטעם? שהרי מקדם לזה לא היה לו בן, ולא שרתה עליו נשמה עליונה, שהרי בשנות ערלה הוא היה, ומשום כך אני היום ילדתיך, היום ודאי ילדתיך. אני, ולא הצד האחר, כמו שהיה עד עכשו, אני לבדי. בן עשרים שנים, מה כתוב בשלמה? (משלי ד) כי בן הייתי לאבי, לאבי ממש ודאי.

תליין, ויהיבת עיטא טבא לבני נשא. מפאן ולהלאה נהדר למלין קדמאין, בההוא נטירו עלאה, דקא פריש עליה קדשא ברוך הוא, בגין דלא תהא לעם נכרי, דהא בגדו בה, ונטירו איהו לה תדיר.

ואם לבנו ייעדנה כמשפט הפנות יעשה לה. (שמות כא) אמר ההוא סבא, חבריאי, פד תהכון לגבי ההוא טינרא דעלמא סמיך עליה, אמרו ליה, דינדפר יומא דתלגא דאזדרעו פולין לחמשיין ותריין גוונין, והדר אקרינן האי קרא, והוא יימא לכוון.

אמרו במטו מינך מאן דשארי מלה הוא יימא. אמר לון, ודאי דינדענא דזפאין אתון, ואית לרמזא לכוון רמזא דחכימין, ועל מה דאנא אימא, פד תדפרון ליה סימנא דא, הוא ישלים על דא. השתא אית לומר, מאן הוא דאקרי בן לקודשא ברוך הוא.

הוא חזי כל (ד"צ"ע"א) ההוא דזכי לתליסר שנין ולהלאה, אקרי בן לכנסת ישראל. וכל מאן דאיהו מבין עשרין שנין ולעילא וזכי בהו, אקרי בן לקודשא ברוך הוא ודאי (דברים יד) בנים אתם לי' אלהיכם.

בר מטא דוד לתליסר שנין, וזכה בההוא יומא דעאל לארביסר, פדין פתיב, (תהלים ב) יי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מאי טעמא. דהא מקדמת דנא לא הוה ליה ברא, ולא שראת עליה נשמתא עלאה, דהא בשני ערלה הוה, ובגין כך, אני היום ילדתיך, היום ודאי ילדתיך. אני, ולא סטרא אחרא, כמה דהוה עד השתא, אני בלחודאי. פר עשרין שנין, מה כתיב בשלמה, (משלי ד) פי בן הייתי לאבי, לאבי ממש ודאי.

וְאִם לְבָנוּ יִיעָדְנָהּ. בַּר תְּלִיסָר שָׁנִין וְלִהְלֹאָה, וְאִם לְבָנוּ יִיעָדְנָהּ. בַּר תְּלִיסָר שָׁנִין וְלִהְלֹאָה, דְּהָא נִפְקָא מְרָשׁוּ דְסִטְרָא אַחְרָא דְאֶזְדְּמַנְתָּ לִּיהּ, מַה כְּתִיב כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ. מַהוּ כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת. תְּנִינָן, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, חֲמִי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהֵהוּא יִנּוּקָא דְקָאִי בְרָשׁוּ דְעָרְלָה, וְאִיהוּ נִפְיָא מִיְנָה, וְאִתְמַשְׁךְ לְבִי סִפְרָא, וְתַבַּר לָהּ, וְאֶזִּיל לְבִי כְּנִישְׁתָּא, וְתַבַּר לָהּ. מַה עָבִיד קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהֵהוּא נִשְׁמַתָּא. אָעִיל לָהּ לְאַדְרָא דִּילֵיהּ, וְיִהִיב לָהּ מַתְנָן, וְנִבְזָבְזָן סְגִיאיִן, וְקָשִׁיט לָהּ בְּקִשׁוּטִין עֲלֵאיִן, עַד זְמַנָּא דְאָעִיל לָהּ לְחוּפָה בְּהֵהוּא (גו תהוּא) בַּר, מִתְלִיסָר שָׁנִין וְלַעֲלִיא.

וְאִם לְבָנוּ יִיעָדְנָהּ. בַּר תְּלִיסָר שָׁנִין וְלִהְלֹאָה, דְּהָא נִפְקָא מְרָשׁוּ דְסִטְרָא אַחְרָא דְאֶזְדְּמַנְתָּ לִּיהּ, מַה כְּתִיב כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ. מַהוּ כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת. תְּנִינָן, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, חֲמִי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהֵהוּא יִנּוּקָא דְקָאִי בְרָשׁוּ דְעָרְלָה, וְאִיהוּ נִפְיָא מִיְנָה, וְאִתְמַשְׁךְ לְבִי סִפְרָא, וְתַבַּר לָהּ, וְאֶזִּיל לְבִי כְּנִישְׁתָּא, וְתַבַּר לָהּ. מַה עָבִיד קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהֵהוּא נִשְׁמַתָּא. אָעִיל לָהּ לְאַדְרָא דִּילֵיהּ, וְיִהִיב לָהּ מַתְנָן, וְנִבְזָבְזָן סְגִיאיִן, וְקָשִׁיט לָהּ בְּקִשׁוּטִין עֲלֵאיִן, עַד זְמַנָּא דְאָעִיל לָהּ לְחוּפָה בְּהֵהוּא (גו תהוּא) בַּר, מִתְלִיסָר שָׁנִין וְלַעֲלִיא.

אִם אַחְרֵת יִקַּח לוֹ. הֵכָא אִית רִזָּא דְרִזִּין, לְחַפְיָמִין אַתְמָסְרוּ, וְאִית לְאוּדְעָא בְּקַדְמִיתָא מְלָה חֲדָא. תָּא חֲזִי, בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא בְּשַׁעְתָּא דְאַתְקַדְשׁ יוֹמִי, נִפְקִי נִשְׁמַתִּין מִגּוּ אֵילָנֵי דְחַיִּי, וּמִנִּשְׁבָּן אֵינּוּן נִשְׁמַתִּין קַדִּישִׁין לְתַתָּאי, וְנִיַּיְחִין בְּהוּ כָּל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא. וְלִבְתַּר דְּנִפְיָא שַׁבְּתָא, סִלְקִין כְּלָהּ נִשְׁמַתִּין וּמִתְעַטְרִין בְּעַטְרִין קַדִּישִׁין לַעֲלִיא. (וְכַד מִתְעַטְרִין בְּהֵהוּא טַבָּא אֵלִין אֵינּוּן בְּעֵלְיוּ דְהֵהוּא מִיבּוּ וְדָא) אוֹף הֵכִי, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶזְמִין לְהֵהוּא בַר נֶשׁ, וְדָא הוּא נִשְׁמַתָּא אַחְרֵת, וְאָף עַל גַּב דְּדָא זְמַנָּא לִיהּ, נִשְׁמַתָּא דְהוּת לִיהּ בְּקַדְמִיתָא, שְׁאָרָה דְקַדְמִיתָא, כְּסוּתָהּ וְעֻנְתָּהּ לֹא יִגְרַע, כְּמָה דְאַתְמַר.

אִם אַחְרֵת יִקַּח לוֹ. הֵכָא אִית רִזָּא דְרִזִּין, לְחַפְיָמִין אַתְמָסְרוּ, וְאִית לְאוּדְעָא בְּקַדְמִיתָא מְלָה חֲדָא. תָּא חֲזִי, בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא בְּשַׁעְתָּא דְאַתְקַדְשׁ יוֹמִי, נִפְקִי נִשְׁמַתִּין מִגּוּ אֵילָנֵי דְחַיִּי, וּמִנִּשְׁבָּן אֵינּוּן נִשְׁמַתִּין קַדִּישִׁין לְתַתָּאי, וְנִיַּיְחִין בְּהוּ כָּל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא. וְלִבְתַּר דְּנִפְיָא שַׁבְּתָא, סִלְקִין כְּלָהּ נִשְׁמַתִּין וּמִתְעַטְרִין בְּעַטְרִין קַדִּישִׁין לַעֲלִיא. (וְכַד מִתְעַטְרִין בְּהֵהוּא טַבָּא אֵלִין אֵינּוּן בְּעֵלְיוּ דְהֵהוּא מִיבּוּ וְדָא) אוֹף הֵכִי, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶזְמִין לְהֵהוּא בַר נֶשׁ, וְדָא הוּא נִשְׁמַתָּא אַחְרֵת, וְאָף עַל גַּב דְּדָא זְמַנָּא לִיהּ, נִשְׁמַתָּא דְהוּת לִיהּ בְּקַדְמִיתָא, שְׁאָרָה דְקַדְמִיתָא, כְּסוּתָהּ וְעֻנְתָּהּ לֹא יִגְרַע, כְּמָה דְאַתְמַר.

בְּכָה הֵהוּא סָבָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאָמַר אִיהוּ לְנִפְשֵׁיהּ, סָבָא סָבָא, כְּמָה יִגְעַת לְאַדְבָּקָא מְלִין קַדִּישִׁין אֵלִין, וְהַשְׁתָּא תִימָא לֹון בְּרַגְעָא חֲדָא. אִי תִימָא דְתִיחַס עֲלֵיהּ עַל אֵינּוּן מְלִין וְלֹא תִימָא לֹון, הָא כְּתִיב (מִשְׁלִי ג) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוּ בְּהִיּוֹת לְאֵל יְדָךְ לַעֲשׂוֹת. מְאִי אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוּ. אֵלָא, קַדְשָׁא מַה זֶה אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוּ? אֵלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנָסֵת יִשְׂרָאֵל הֵם כְּאֵן, שְׁהִרִי בְּכָל מְקוּם

בְּכָה אִתּוּ זְקָן כְּמִקְדָּם, וְהוּא אָמַר לְנִפְשׁוֹ, זְקָן זְקָן, כְּמָה יִגְעַת לְהַשִּׁיג דְּבָרִים קְדוּשִׁים אֵלּוּ, וְעַכְשָׁו תֹאמַר אוֹתָם בְּרַגְעָא אֶחָד ! אִם תֹאמַר שְׁתַּחוּס עַל אוֹתָם הַדְּבָרִים וְלֹא תֹאמַר אוֹתָם - הִרִי כְּתוּב (מִשְׁלִי ג) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוּ בְּהִיּוֹת לְאֵל יְדָךְ לַעֲשׂוֹת. יִשְׂרָאֵל הֵם כְּאֵן, שְׁהִרִי בְּכָל מְקוּם

שנאמרים דברי תורה, הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל שם ומקשיבים להם. ואז אותו עץ של טוב ורע, בשעה שהולכים משם ומקשיבים לאותם דברים, אותו צד הטוב מתגבר ומתעלה למעלה, והקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל מתעטרים באותו טוב, ואלה הם בעליו של אותו טוב.

זמן זמן, אפה אמרת דברים אלו ולא ידעת אם הקדוש ברוך הוא כאן, ואם אלה שעומדים כאן זכאים לדברים האלה. אל תפחד, זמן, שהרי היית בכמה קרבות של גברים חזקים ולא פחדת, ועכשו אפה פוחד? ! אמר דבריך, שהרי ודאי כאן הקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל, ואשרי הם אלה שפאן. ואם לא כן, לא היינו פוגשים אותם ולא התחלנו בדברים הללו. אמר דבורך, זמן, אמר ללא פחד.

פתח ואמר, (תהלים קד) ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת. ה' אלהי - זו ראשית האמונה, עלית המחשבה והעולם הבא, סוד אחד בלא פרוו. גדלת - זו הראשית, היום הראשון ואותם ימים עתיקים, צד הימין. מאד - זהו צד השמאל.

הוד והדר לבשת - אלו שני בדי ערבות. עד כאן, כיון שהגיע לתוף עץ החיים, נטמן ולא התעלה להיות במנין משום אותו מאד. מה זה מאד? השמאל, שכל הענפים שלמטה ובכלל ענף מר אחד. ולכן נטמן אותו עץ החיים ולא רצה להיות במנין הזה, עד שחזר כמו מקדם ושפח בגון אחר.

ואמר, עטה אור פשלמה - זו ראשיתו (של האור) של היום הראשון. נוטה שמים - כאן נכלל

ברוך הוא ופנסת ישראל אינון הקא. דהא בכל אתר דמלין דאורייתא אמרין, קדשא בריך הוא ופנסת ישראל אינון תמן, וצייתי לון. וכדין, ההוא אילנא דטוב ורע, בשעתא דאזלין מתמן, וצייתו אינון מלין, ההוא סטרא דטוב אתגבר, ואסתלק לעילא, וקודשא בריך הוא ופנסת ישראל מתעטרין בההוא טוב, ואלין אינון בעליו דההוא טוב.

סבא סבא, את אמרת מלין אלין, ולא ידעת אי קדשא בריך הוא הקא, ואי אלין דקיימי הקא זפאין למלין אלין. לא תדחל סבא, דהא הוית בכמה קרבין דגברין תקיפין, ולא דחילת, והשתא אנת דחיל, אימא מילך, דהא ודאי הקא איהו קדשא בריך הוא ופנסת ישראל, וזפאין אינון אלין דהקא. ואי לאו הכי, לא אערענא בהו, ולא שרינא באלין מלין. אימא מלולך סבא, אימא בלא דחילו.

פתח ואמר, (תהלים קד) יי' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת. יי' אלהי: דא שירותא דמהימנותא, סליקו דמחשבה, ועלמא דאתי, רזא חדא בלא פרוו. גדלת: דא שירותא, יומא קדמאה, ואינון יומין עתיקין, סטרא דימינא. מאד: דא הוא סטרא דשמאלא.

הוד והדר לבשת: אלין תרין בדי (ויחי רב"ב) ערבות. עד הקא, כיון דמטא לגו אילנא דחיי, אתטמר, ולא אסתלק (ס"א ולא בעי) למהוי במניינא, בגין ההוא מאד. מאי מאד. שמאלא, דכל ענפין דלתתא ובכלל ענפא מרירא חדא. ועל דא אתטמר ההוא אילנא דחיי, ולא פעא למהוי במניינא דא, עד דאהדר פמלקדמין, ושפח בגוונא אחרא.

ואמר, עטה אור פשלמה דא שירותא (דאור) (ד) צ"ח ע"ב) דיומא קדמאה. נוטה שמים,

השִׁמְאֵל, וְלֹא אָמַר מֵאֵד, הַשִּׁמְאֵל בְּיָמִין לְהִיּוֹת מֵאִיר בְּכֻלָּל שֶׁל שָׁמַיִם. הַמְּקָרָה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו - כִּי יוֹצֵא בְּשִׂמְחָה אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים, הַנֶּהָר שִׁיוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְנִשְׂרָשׁוּ בוֹ בְּמִימָיו אוֹתָם שְׁנֵי בְּדֵי עֲרֻבוֹת, שֶׁהֵם גְּדֻלִים בְּמִימָיו. זֶהוּ שִׁפְתוֹב (אוֹתוֹ אֵילָן הַחַיִּים וְנִשְׂרָשׁוּ בוֹ אוֹתָם שְׁנֵי בְּדֵי עֲרֻבוֹת, שֶׁהֵם גְּדֻלִים בְּמִימָיו, וְאוֹתוֹ נֶהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְזֶהוּ) (תהלים קד) הַמְּקָרָה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו. מִי הֵם עֲלִיּוֹתָיו? אֵלוֹ בְּדֵי עֲרֻבוֹת.

וְזֶהוּ שִׁפְתוֹב (ירמיה יז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו. וְזֶהוּ סוֹד הַפְּתוֹב (תהלים מז) נֶהָר פִּלְגִּיּוֹ יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים. מִי הֵם פִּלְגִּיּוֹ? אֵלוֹ הֵם שְׂרָשָׁיו, וְכֹף נִקְרְאִים. עֲלִיּוֹתָיו, שְׂרָשָׁיו, פִּלְגִּיּוֹ - כֻּלָּם נִשְׂרָשׁוּ בְּאוֹתָם הַמִּים שֶׁל אוֹתוֹ נֶהָר.

הַשֵּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ - זֶה מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל, אֵלֶּה הֵם עֲבִים. הַמְהִלֶּךְ עַל פְּנֵי רוּחַ, לְתַת רְפוּאָה לְעוֹלָם, וְזֶהוּ רְפָאֵל. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה עֲשֵׂה מִלְאָכָיו רוּחוֹת וְגו'. זָקֵן זָקֵן, אִם כָּל אֵלֶּה יִדְעֶתָ, אָמַר וְאֵל תִּפְתַּד, אָמַר דְּבָרֶיךָ וְיֵאִירוּ דְבָרֶי פִּיךָ! שְׁמַחוּ הַחֲבָרִים, וְהָיוּ מִקְשִׁיבִים בְּשִׂמְחָה לְדַבְּרֵי הַקְּדוֹשִׁים. אָמַר, אִי זָקֵן, אִי זָקֵן, בְּמָה הַכִּנְסֶת אֶת עֲצָמְךָ, וְכִנְסֶת לִים הַגְּדוֹל? יֵשׁ לָךְ לְשׁוֹטֵט וְלִצְאָת מַשֵּׁם.

אִם אַחֲרַת יָקַח לוֹ. בְּמָה גִלְגּוּלִים עֲתִיקִים יֵשׁ כִּי שְׁלֵא הַתְּגִלוֹת עַד עַכְשָׁיו, וְכֻלָּם אָמַת כְּרָאוּי, שְׂאִין לְסֻטוֹת מִדְּרָךְ אָמַת אֶפְלוֹ כְּמֵלֵא נִימָה. בְּתַחֲלָה (עֲתָה) יֵשׁ לְהַתְּעוֹרֵר, נִשְׁמוֹת הַגְּרָמִים כְּלָן פּוֹרְחוֹת מִתּוֹךְ גֵּן עֵדֶן בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר. כְּשִׂמְסִלְקוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִשְׁמוֹתָם שֶׁהָרוּיָחוֹ מִתּוֹךְ גֵּן הָעֵדֶן, לֹא יֵזְהָ מְקוֹם חוֹזְרוֹת?

הַכָּא אֶתְפְּלִיל שְׁמָאֵלָא, וְלֹא אָמַר מֵאֵד, אֶתְפְּלִיל שְׁמָאֵלָא בִּימִינָא, לְמַהוּי נֶהָר בְּכֻלָּלָא דְשָׁמַיִם. (תהלים קד) הַמְּקָרָה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו, הַכָּא נִפְיָק בְּחֻדוֹה הֵהוּא אֵילָנָא דְחַיִּי, נֶהָר דְנִפְיָק מֵעֵדֶן, וְאִשְׁתְּרָשׁוּ בֵיה בְּמִימָיו אֵינוֹן תְּרִי בְּדֵי עֲרֻבוֹת, דְאֵינוֹן גְּדֻלִין בְּמִימָיו, הָדָא הוּא דְכֻתִּיב (נ"א הוּא אֵילָנָא דְחַיִּי וְאִשְׁתְּרָשׁוּ בֵיה אֵינוֹן תְּרִי בְּדֵי עֲרֻבוֹת, דְאֵינוֹן גְּדֻלִין בְּמִימָיו וְהוּא נֶהָר דְנִפְיָק מֵעֵדֶן וְדָא הוּא) הַמְּקָרָה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו. מָאן עֲלִיּוֹתָיו. אֵלִין בְּדֵי עֲרֻבוֹת.

וְדָא הוּא דְכֻתִּיב, (ירמיה יז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו. וְדָא הוּא רְזָא דְכֻתִּיב, (תהלים מז) נֶהָר פִּלְגִּיּוֹ יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים. מָאן פִּלְגִּיּוֹ, אֵלִין אֵינוֹן שְׂרָשָׁיו. וְהָכִי אֶקְרוּן, עֲלִיּוֹתָיו, שְׂרָשָׁיו, פִּלְגִּיּוֹ, כֻּלָּהוּ אִשְׁתְּרָשׁוּ בְּאֵינוֹן מִיֵּין דִּהֵהוּא נֶהָר.

הַשֵּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ. (תהלים קד) דָּא מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל, אֵלִין הֵם עֲבִים. הַמְהִלֶּךְ עַל פְּנֵי רוּחַ, לְמִיָּהֵב אֶסּוּוֹתָא לְעֵלְמָא, וְדָא אִיהוּ רְפָאֵל. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה עוֹשֵׂה מִלְאָכָיו רוּחוֹת וְגו'. סָבָא סָבָא, אִי כָּל הַנִּי יִדְעֶתָ, אִימָא וְלֹא תִדְחַל, אִימָא מִיִּלְךָ וְיִנְהַרוּן מִלִּין דְפּוֹמֶךְ. חֲדוּ חֲבָרְיָא, וְהוּוּ צִיִּיתִין בְּחֻדוֹה לְמִלוּי קְדִישִׁין. אָמַר אִי סָבָא אִי סָבָא, בְּמָה עֵיִילַת גְּרַמְךָ, עֲאֵלַת בְּיָמָא רַבָּא, אִית לָךְ לְשִׁטְטָא וְלִנְפָקָא מִתְּמִין.

אִם אַחֲרַת יָקַח לוֹ, (שמות כא) בְּמָה גִלְגּוּלִין עֲתִיקִין הַכָּא, דְלֹא אֶתְגִּלוּן עַד הָאֵידִנָא, וְכֻלָּהוּ קְשׁוּט כְּדָקָא יָאוּת, דְלִית לְאֶסְטָאָה מֵאַרְח קְשׁוּט, אֶפִּילוּ כְּמֵלֵא נִימָא. בְּקַדְמִיתָא (נ"א הַשְׁתָּא) אִית לְאַתְעָרָא, נִשְׁמַתִּין דְגִיּוֹרִין כֻּלָּהוּ,

פִּרְחָן מַגּוּ גְנַתָא דְעֵדֶן בְּאַרְח סְתִים, כַּד מְסַתְּלָקֵן מֵהָאֵי עֵלְמָא, נִשְׁמַתְהוּן דְקָא רוּחָא מַגּוּ גְנַתָא דְעֵדֶן, לָאן אַתְר תִּיבִין.

אָרָא תַּנִּינָן, מָאן דְּנָטִיל וְאַחִיד בְּנַכְסֵי גִיּוּרִין
בְּקַדְמֵיתָא, זְכִי בְּהוּ. אוּף הָכִי כָּל אֵינּוֹן
נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין עֲלָאִין, דְּקָא זְמִין לֹון קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא לְתַתָּא בְּדְקָא מְרוֹן, כְּלָהוּ נְפָקִין
לְזַמְנִין יְדִיעָן. (וּסְלָמִין) בְּגִין לְאַשְׁתַּעֲשָׂעָא בְּגִן
עֲדָן, (דְּלַעֲלִיא) וּפְגָעָן בְּאֵינּוֹן נִשְׁמַתִּין דְּגִיּוּרִין,
מָאן דְּאַחִיד בְּהוּ מֵאֲלִין נִשְׁמַתִּין, (דְּסְלָמִין) אַחִיד
בְּהוּ וְזְכִי בְּהוּ, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּהוּ, וְסְלָקִין. וְכֻלְהוּ
קִיִּימֵי בְּהַאי לְבוּשָׁא וְנַחְתוּ גוּ גְּנַתָּא בְּלְבוּשָׁא
דָּא. בְּגִין דְּבַגְנַתָּא דְּעֲדָן, לָא קִיִּימָאן תַּמָּן,
אַלָּא בְּלְבוּשָׁא, כָּל אֵינּוֹן דְּקִיִּימֵי תַּמָּן.

אִי תִימָא, דְּבַגִּין הַאי לְבוּשָׁא, גִּרְעָן אֵינּוֹן
נִשְׁמַתִּין מִכָּל עֲנוּגָא דְּהוּהּ לֹון בְּקַדְמֵיתָא.
הָא כְּתִיב, אִם אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ שְׂאֲרָה פְּסוּתָהּ
וְעוֹנֵתָהּ לֹא יִגְרַע. בְּגַנְתָּא קִיִּימֵי בְּלְבוּשֵׁי דָּא,
דְּקַדְמָן לְאַחֲדָא בְּהוּ וְזְכִי בְּהוּ, וְכַד סְלָקִין
לְעִילָא, מִתְפַּשְׁטָן מִנְיָה, דְּהָא תַּמָּן לָא קִיִּימָן
בְּלְבוּשָׁא.

בְּכָה הֵהוּא סָבָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאָמַר לְנַפְשֵׁיהּ,
סָבָא סָבָא, בּוּדָאִי אֵית לָךְ לְמַבְכֵּי, בּוּדָאִי
אֵית לָךְ לְאוּשְׁדָא דְּמַעִין, עַל כָּל מְלָה וּמְלָה,
אַבְל גְּלִי קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּיהּ
קְדִישָׁא, דְּאַנָּא בְּרַעוּ דְּלָבָא, וּבְפוּלְחָנָא דְּלַהוֹן
קְאָמִינָא, בְּגִין דְּאֵינּוֹן בְּעָלְיוּ דְּכָל מְלָה,
וּמִתְעַטְרָן בְּהוּ.

כִּל אֵינּוֹן נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין, כַּד נַחְתִּי לְהַאי
עֲלָמָא, בְּגִין לְמַשְׁרֵי כָּל חַד עַל דּוּכְתִיָּהּוּ,
דְּאַתְחִזוֹן בְּהוּ, לְבַנֵּי נִשָּׂא. כְּלָהוּ נַחְתִּי
מִתְלַבֵּשׁ בְּאֵינּוֹן נִשְׁמַתִּין דְּקָא אֲמָרוֹן, וְהָכִי
עָאֲלִין בְּזַרְעָא קְדִישָׁא. וּבְמִלְבוּשָׁא דָּא, קִיִּימֵי
לְאַשְׁתַּעֲבָדָא מִנְיָהּ בְּהַאי עֲלָמָא. וְכַד
אַשְׁתַּאבְּן אֵינּוֹן מִלְבוּשֵׁין מִמְלִין דְּהַאי עֲלָמָא,
אֵינּוֹן נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין, אַתְּזִנָן (נ"א אַתְּהִינוֹן)

אָרָא שְׁנִינוּ, מִי שְׁנוּטֵל וְאוּחִז
בְּנַכְסֵי הַגֵּר בְּתַחֲלָה, זֹכָה בְּהֶם.
אִף כִּף כָּל אוֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת
הַקְּדוּשׁוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת שְׁמוֹזְמִין
אוֹתָן הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְמַטָּה,
כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ, כְּלָן יוֹצְאוֹת לְזַמְנֵים
יְדוּעִים, (תְּעוּלוֹת) כְּדִי לְהַשְׁתַּעֲשָׂע
בְּגִן עֲדָן (הַעֲלִיּוֹן), וּפּוֹגְעוֹת בְּאוֹתָן
נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים. מִי שְׂאוּחִז בְּהֶן
מֵאוֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת (שְׁעוּלוֹת), אוּחִז
בְּהֶם וְזֹכָה בְּהֶם, וּמִתְלַבֵּשִׁים
בְּהֶם וְעוֹלִים. וְכֻלָּן עוֹמְדוֹת
בְּלְבוּשׁ זֶה, וְיִרְדּוּ לְתוֹף הַגֵּן
בְּלְבוּשׁ הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׁבַגְן עֲדָן לֹא
עוֹמְדוֹת שֵׁם אֲלָא בְּלְבוּשׁ כָּל אֵלוֹ
שְׁעוֹמְדוֹת שֵׁם.

אִם תֹּאמַר שְׁבַשְׁבִּיל הַלְבוּשׁ הַזֶּה
גּוֹרְעִים אוֹתָן נִשְׁמוֹת מִכָּל הַעֲנַג
שֶׁהִיָּה לְהֶן בְּתַחֲלָה, הֲרִי כְּתוּב אִם
אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ שְׂאֲרָה פְּסוּתָהּ
וְעוֹנֵתָהּ לֹא יִגְרַע? בְּגִין עוֹמְדוֹת
בְּלְבוּשׁ זֶה, שְׁקַדְמוּ לְאַחֲזוֹ בְּהֶם
וְזוֹכוֹת בְּהֶם, וְכַשְׁעוֹלוֹת לְמַעְלָה
מִתְפַּשְׁטוֹת מִמְנוּ, שֶׁהֲרִי שֵׁם לֹא
עוֹמְדוֹת בְּלְבוּשׁ.

בְּכָה אוֹתוֹ זְקָן כְּמַקְדָּם וְאָמַר
לְנַפְשׁוֹ, זְקָן זְקָן, בּוּדָאִי יֵשׁ לָךְ
לְכַפּוֹת, בּוּדָאִי יֵשׁ לָךְ לְשַׁפָּף
דְּמַעוֹת עַל כָּל דְּכַר וְדְכַר, אַבְל
גְּלִי לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא
וּשְׂכִינְתּוֹ הַקְּדוּשָׁה שְׂאֵנִי בְּרַצוֹן
הַלֵּב וּבַעֲבוּדָתָם אֲמַרְתִּי, מִשּׁוּם
שֶׁהֶם בְּעָלְיוֹ שֵׁל כָּל דְּכַר
וּמִתְעַטְרִים בְּהֶם.

כִּל אוֹתָן נִשְׁמוֹת קְדוּשׁוֹת,
כְּשִׁיּוֹרְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי
לְשׁוֹרֹת כָּל אַחַת עַל מְקוֹמָן
שְׂרָאוּיִים לְהֶם לְבַנֵּי אָדָם, כְּלָן
יּוֹרְדוֹת מְלַבְּשׁוֹת בְּאוֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת
שְׂאֲמָרְנוּ, וְכַף נְכֻסוֹת לְזַרַע
הַקְּדוּשׁ. וּבְמִלְבוּשׁ זֶה עוֹמְדוֹת
לְהַשְׁתַּעֲבָד מֵהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה.
וְכַשְׁנִשְׂאָבִים אוֹתָם לְבוּשִׁים
מִדְּבַרֵי הַעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָן נִשְׁמוֹת

קדושות ונזונות (נהנות) מהריח שמריח מתוך הלבושים הללו. כל הדברים הנסתרים שהקדוש ברוך הוא עשה, הכניס אותם לתורה הקדושה, והכלל נמצא בתורה, ואותו דבר נסתר גלתה אותו התורה, ומיד התלבש בלבוש אחר, ונטמן שם ולא התגלה. והחכמים שהם מלאים עינים, אף על גב שאותו הדבר נסתר בלבושו (שם), רואים אותו מתוך לבושו, ובשעה שהתגלה אותו דבר, טרם יכנס ללבוש, זורקים בו פקידת עין, ואף על גב שמיד נסתר, לא נאכד מעיניהם (נ"א מהם).

בכמה מקומות הזהיר הקדוש ברוך הוא על הגר (כד) שיזהרו בו זרע הקדש, ואחר הוציא דבר נסתר מנרתיקו. וכיון שהתגלה, חזר מיד לנרתיקו והתלבש שם. כיון שהזהיר על הגר בכל אותם מקומות, יצא הדבר מנרתיקו והתגלה ואמר, ואתם ידעתם את נפש הגר. מיד נכנסה לנרתיקה, וחזרה בלבוש ונטמנה, שכתוב כי גרים הייתם בארץ מצרים, שחשב הפתוב, שבגלל שמיד התלבש, לא היה מי שישגיח בו. בנפש הגר הזו יודעת הנשמה הקדושה בדברי העולם הזה ונהנית (ושואבת) מהם.

פתח אותו זקן ואמר, (שם כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל הקר וגו'. ענן זה מהו? אלא זהו הפתוב (בראשית ט) את קשתי נתתי בענן. שנינו שאותה קשת הפשיטה את לבושיה ונתנה אותם למשה, ובאותו לבוש עלה משה להר, וממנו ראה מה שראה ונהנה מהכל. עד אותו מקום באו אותם החברים, והשתטחו לפני

מריחא דקא אריחא, מגו לבושיהון אלין. קדשא ברוך הוא כל מלין סתימין דאיהו עביד, עאל לון באורייתא קדישא, וכלא אשתכח באורייתא, וההיא מלה סתימא גלי לה אורייתא, ומיד אתלבשא בלבושא אחרא, ואתטמר תמן, ולא אתגלי. וחכימין דאינון מליין עיינין, אף על גב דההיא מלה אסתים בלבושה (תמן), חמאן לה מגו לבושה, ובשעתא דאתגלי ההיא מלה עד לא תיעול בלבושא, רמאן בה פקיחו דעינא, ואף על גב דמיד אסתים, לא אתאביד מעיניהו. (נ"א מיניהו) בכמה דוכתין אזהר קדשא ברוך הוא על גיורא, (גין) דזרעא קדישא, יזדהרון ביה, ולבתר נפיק מלה סתימא מנרתקה. (ד) צ"ט ע"א) וכיון דאתגלי אהדר לנרתקה מיד, ואתלבש תמן.

כיון דאזהר על גיורא בכל אינון דוכתין, נפק מלה מנרתקה ואתגלי, ואמר (שמות כג) ואתם ידעתם את נפש הגר. מיד עאלת לנרתקה, ואהדרת בלבושה ואתטמרת, דכתיב כי גרים הייתם בארץ מצרים, דחשיב קרא, דבגין דאתלבש מיד, לא הוה מאן דאשגח בה. בהאי נפש הגר, ידעת נשמתא קדישא במלין דהאי עלמא, ואתהניאת (ואשהאכת) מנייהו.

פתח ההוא סבא ואמר, (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל הקר וגו', ענן דא מאי היא. אלא דא הוא דכתיב, (בראשית ט) את קשתי נתתי בענן. תנינן, דההוא קשת אשלתח לבושו, ויהיב לון למשה, ובההוא לבושא סליק משה לטורא ומניה חמא מה דחמא, ואתהני מפלא. עד ההוא אתר, אתו אינון חבריאי, ואשתטחו קמיה דההוא סבא, ובכו ואתינא

ואמרו, אלמלא לא אתינא

אותו זקן וככו ואמר, אלמלא לא
באנו לעולם אלא כדי לשמע
דברים אלו מפיה - די לנו!

אמר אותו זקן, (אם אהרת יקח לו)
חברים, לא בשביל זה בלבד
התחלתי את הדבר, שהרי זקן
פמוני לא בדבר אחד עושה קיש
קיש ולא קורא, כמה בני העולם
ששם בערבוביה בתבונה שלהם,
ולא רואים בדרך אמת בתורה,
ותורה קוראת בכל יום בנהימה
(באהבה) אליהם, ולא רוצים להשיב
ראשם.

ואף על גב שאמרנו שהרי התורה
הוציאה דבר מנרתיקה, ונראה
קטן ומיד גטמן - כף הוא ודאי.
ובזמן שנתגלה מתוך נרתיקה
ונטמן מיד, לא עושה את זה אלא
לאותם שיודעים בה ונדעים בה.
משך למה הדבר דומה?
לאהובה, שהיא יפה במראה
ויפה בתאר, והיא טמונה בהסתר
בתוך ההיכל שלה, ויש לה אוהב
יחידי שלא יודעים עליו בני אדם,
אלא שהוא בנסתר. אותו אוהב,
מתוך האהבה שאוהב אותה,
עובר על שער ביתה תמיד, מרים
עיניו לכל צד. היא יודעת שהרי
האוהב סובב שער ביתה תמיד.
מה עושה? פותחת פתח קטן
באותו היכל נסתר שהיא שם
ומגלה את פניה לאוהבה, ומיד
חוזרת ונתפסית. כל אותם שהיו
אצל האוהב, לא ראו ולא
הסתכלו, פרט לאוהב לבדו,
ומעיו ולבו ונפשו הלכו אחריה.
יודע שמתוך האהבה שהיא
אוהבת אותו, נגלית אליו רגע
אחד לעורר (אליו אהבה) אותו. כף
הוא דבר התורה לא נגלה אלא
לאוהבו. יודעת התורה שאותו
חכם לב סובב שער ביתה כל יום.
מה היא עושה? מגלה פניה אליו
מתוך ההיכל, ורומזת לו רמז,

לְעֵלְמָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מְלִין אֲלִין מְפוּמָּךְ דִּי
לָן.

אמר ההוא סבא, (אם אהרת יקח לו) חבריאי, לאו
בגין דא בלחודוי שרינא מלה, דהא
סבא כגיני, לאו במלה חדא עביד קיש קיש,
ולא קרי, כמה בני עלמא בערבוביא בסכלתנו
דלהון, ולא חמאן בארז קשוט באורייתא,
ואורייתא קרי בכל יומא בנהימו (נ"א ברחימו)
לגבייהו, (דכני נשא) ולא בעאן לאתבא רישא.
ואף על גב דאמינא, דהא אורייתא מלה נפקא
מנרתיקה, ואתחזיאת זעיר, ומיד
אתטמרת. הכי הוא ודאי. ובזמנא דאתגליאת
מגו נרתיקה ואתטמרת מיד, לא עבדת דא,
אלא לאינון דידעין בה, ואשתמודעאן בה.
משך למה הדבר דומה, לרחימתא, דאיהי
שפירתא בחיזו, ושפירתא בריוא,
ואיהי טמירתא בטמירו גו היכלא דילה, ואית
לה רחימא יחידאה, דלא ידעין ביה בני נשא,
אלא איהו בטמירו. ההוא רחימא, מגו
רחימא דרחים לה עבר לתרע ביתה תדיר,
זקיף עינוי לכל סטר. איהי, ידעת דהא רחימא
אסחר תרע ביתה תדיר, מה עבדת, פתחת
פתחא זעירא בההוא היכלא טמירא, דאיהי
תמן, וגליאת אנפיהא לגבי רחימאה, ומיד
אתהדרת ואתפסיאת. כל אינון דהוו לגבי
רחימא, לא חמו ולא אסתכלו, פר רחימא
בלחודוי, ומעוי ולביה ונפשיה אזלו אבתרה.
וידע דמגו רחימו דרחימת ליה, אתגליאת
לגביה רגעא חדא, לאתערא (ס"א לגביה רחימו) ליה.
הכי הוא מלה דאורייתא, לא אתגליאת, אלא
לגבי רחימאה. ידעת אורייתא, דההוא
חפימא דלבא אסחר לתרע ביתה כל יומא,
מה עבדת, גליאת אנפיהא לגביה, מגו היכלא,

ומיד חוזרת למקומה ונסתרת. כל אלו ששם לא יודעים ולא מסתכלים, אלא רק הוא בלבדו, ומעיו ולבו ונפשו הולכים אחריה, ועל זה התורה נגלית ונכסית והולכת באהבה לאהובה לעורר עמו אהבה.

בא וראה, כף היא דרקה של תורה: בראשונה כשמתחילה להתגלות אל האדם, (ברגע) רומזת לו ברמז. אם יודע - אז טוב, ואם לא יודע - שולחת אליו וקוראת לו פתי. והתורה אומרת לאותו ששלקה אליו: אמרו לאותו הפתי שיקרב לכאן ואדבר עמו. זהו שכתוב מי פתי יסר הנה חסר לב וגו'. קרב אליה, ומתחילה לדבר עמו מאחר פרכת שפורשת לו דברים לפי דרכו, עד שיתבונן לאט לאט, וזהו הדרש.

אחר כף תדבר עמו מאחר פשפש קטן דברי חידה, וזוהי הגדה. אחר שהתרגל אליה, נגלית אליו פנים בפנים ומדברת עמו כל הסודות הנסתרים שלה, וכל הדרכים הנסתרות שהיו שמורים בלבה מזמים ראשונים, ואז אותו אדם הוא שלם, בעל תורה ודאי, בעל הבית, שהרי כל סודותיה גלתה לו, ולא רחקה ולא כסתה ממנו כלום.

אומרת לו, ראית דבר הרמז שרמזתי לך בתחלה? כף וכף היו הסודות, כף וכף הוא. ואז רואה (שהעליונים) שעל הדברים הללו אין להוסיף ואין לגרע מהם, ואז פשט הכתוב כמו שהוא, שלא להוסיף ולא לגרע אפלו אות אחת. ועל כף אנשים צריכים להזהר ולרדף אחרי התורה להיות אוהבים שלה, כמו שנתבאר.

וארמיזת ליה רמיזא, ומיד אהדרת לאתרה ואתטמרת. כל אינון דתמן, לא ידעי, ולא מסתכלי, אלא איהו בלחודוי, ומעוי ולביה ונפשיה אזיל אבתרה. ועל דא, אורייתא אתגליאת ואתפסיאת, ואזלת ברחימו לגבי רחימאה, לאתערא בהדיה רחימו.

הא חזי, ארחא דאורייתא כף הוא, בקדמיתא כד שריא לאתגלאה לגבי בר נש, (ברגעא) ארמיזת ליה ברמיזו, אי ידע טב. ואי לא ידע, שדרת לגביה, וקראת ליה פתי. ואמרת אורייתא, ליהווא דשדרת לגביה, אמרו ליהווא פתי, דיקרב הכא, ואשתעי בהדיה. הך הוא דכתיב, (משלי ט) מי פתי יסור הנה חסר לב וגו'. קריב לגבה, שריאת למלא עמיה, מבתר פרוכתא דפרסא ליה, מלין לפום ארחוי, עד דיסתפל זעיר זעיר, ודא הוא דרשא.

לבתר, תשתעי בהדיה, מבתר שושפיא דקיק, מלין דחידה, ודא איהו הגדה. לבתר דאיהו רגיל לגבה, אתגליאת לגביה אנפין באנפין, ומלילת בהדיה כל רזין סתימין דילה, וכל ארחין סתימין, דהו בלבאה טמירין, מיומין קדמאין. פדין (דף צ"ט ע"ב) איהו בר נש שלים, בעל תורה ודאי, מארי דביתא, דהא כל רזין דילה גליאת ליה, ולא רחיקת, ולא כפיאת מיניה כלום.

אמרה ליה, חמית מלה דרמזא דקא רמיזנא לך בקדמיתא, כף וכף רזין הו, כף וכף הוא. פדין חמי, (ס"א דעלאין) דעל אינון מלין לאו לאוספא, ולא למגרע מנייהו. וכדין פשטיה דקרא, כמה דאיהו, דלאו לאוספא ולא למגרע אפילו את חד. ועל דא, בני נשא אצטריכו לאזהרא, ולמרדף אבתרא דאורייתא, למהוי רחימין דילה, כמה דאתמר.

ולמרדף אבתרא דאורייתא, למהוי רחימין דילה, כמה דאתמר.

בא וראה, אם אחרת יקח לו. הגלגולים שמתגלגלים בפסוק הזה כמה גדולים ועליונים הם, שהרי כל הנשמות נכנסות בגלגול, ולא יודעים בני אדם דרכי הקדוש ברוך הוא איך עומדים המאזנים ואיך גדונים בני אדם בכל יום ובכל זמן, ואיך נשמות נכנסות לדין עד שלא באות לעולם הזה, ואיך נכנסות לדין אחר שיוצאות מן העולם הזה.

כמה גלגולים וכמה מעשים נסתרים עושה הקדוש ברוך הוא עם כמה נשמות מערטלות, וכמה רוחות מערטלות הולכות באותו העולם שלא נכנסות לפרגוד של המלך, וכמה עולמות מתהפף בהם, והעולם שמתהפף בכמה פלאים נסתרים, ובני אדם לא יודעים ולא משגיחים, ואיך מתגלגלות הנשמות כאבן בכף הקלע, כמו שנאמר ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע.

(והואיל והתחלנו לגלות) עכשו יש לגלות, שהרי כל הנשמות מהאילן הגדול והתקוף, שהוא הנהר שיוצא מעדן, יוצאות, וכל הרוחות מעץ אחר קטן יוצאות. הנשמה מלמעלה והרוח מלמטה, ומתחברות פאחת כמו זכר ונקבה. וכאשר מתחברות פאחת, אז מאירות אור עליון, ובחבור של שניהם נקרא גר. גר ה' נשמת אדם. מהו ג'ר? נ'שמה רוח. ועל החבור של שניהם פאחד נקרא גר, שכתוב (משלי ב) גר ה' נשמת אדם.

נשמה ורוח - זכר ונקבה להאיר פאחד, וזה בלי זה לא מאירים ולא נקרא גר. וכשמסתברים פאחד, הכל נקרא גר. ואז מתעטפת הנשמה ברוח לעמד שם למעלה בהיכל הגנוז, שכתוב (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף, לא כתוב יתעטף, אלא יעטוף,

הוא חזי (שמות כא) אם אחרת יקח לו, גלגולין דמתגלגלן בהאי קרא, כמה רברבין ועלאין אינון, דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא. ולא ידעין בני נשא ארחוי דקודשא בריך הוא, והיאך קיימא טיקלא, והיך אתדנו בני נשא בכל יומא, ובכל עידן, והיך נשמתין עאלין בדינא, עד לא ייתון להאי עלמא, והיך עאלין בדינא, לבתר דנפקי מהאי עלמא.

כמה גלגולין, וכמה עובדין סתימין, עביד קדשא בריך הוא בהדי כמה נשמתין ערטילאין, וכמה רוחין ערטילאין אזלין בהוא עלמא, דלא עאלין לפרגודא דמלפא. וכמה עלמין אתהפף בהו ועלמא דאתהפף בכמה פליאן סתימין. ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין, והיך מתגלגלין נשמתין פאבנא בקוספיתא. כמה דאת אמר, (שמואל א כה) ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע.

(והואיל ושריין לנלאת) השתא אית לגלאה, דהא כל נשמתין, מאילנא רברבא ותקיפא דהוא נהר דנפיק מעדן נפקי. וכל רוחין, מאילנא אחרא זעירא נפקין. נשמה מלעילא רוח מלתתא, ומתחברן פחדא, פגוונא דדכר ונוקבא. וכד מתחברן פחדא, פדין נהרין נהירו עלאה. ובחבורא דתרווייהו אקרי גר. (משלי כ) גר יי' נשמת אדם. מהו ג'ר. נשמה רוח. ועל חבורא דתרווייהו פחדא אקרי גר, דכתיב גר יי' נשמת אדם.

נשמה ורוח: דכר ונוקבא לאנהרא כחדא, ודא בלא דא, לא נהרין, ולא אקרי גר, וכד מתחברן פחדא, אקרי כלא גר. וכדין אתעטף נשמה ברוח, לקיימא תמן לעילא, בהיכלא טמירא, דכתיב, (ישעיה נז) כי רוח מלפני שם למעלה בהיכל הגנוז, שכתוב (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף.

מה הטעם? משום שגשמות אני עשיתי. שם למעלה בגן, בהיכל הגנוז, מתעטפת ומתלבשת הנשמה ברוח כמו שראוי.

ובין שבאותו היכל לא היה ולא השתמש אלא ברוח ונשמה, הנפש לא באה לשם (משם), אלא מתלבשת באותה רוח שם, וכשירדת לתוך גן עדן התפתח, (בעולם הזה) מתלבשת באותה רוח אחרת שאמרנו, אותה שיצאה משם והיתה משם, ובכלן היא שורה בעולם הזה ומתלבשת בהם.

אותה רוח שיוצאת מן העולם הזה, שלא התרבתה (שלא נטתה) ולא התפשטה בעולם הזה, הולכת בגלגול ולא מוצאת מנוחה. באה בגלגול בעולם כאבן בכף הקלע, עד שימצא אותו גואל שיגאלה, ומביא אותו באותו כלי ממש שהוא היה משתמש בו, ומדביק בו תמיד רוחו ונפשו, והיתה פת זוגו, רוח ברוח, ואותו הגואל בונה אותו כמקדם.

ואותה רוח שהשאיר ונדבקה באותו הפלי, לא נאבדה. שהרי אין אפלו דבר קטן בעולם שאין לו אתר ומקום להטמן ולהתפנס לשם, ולא נאבד לעולמים. ומשום כך, אותה הרוח שהשאיר באותו פלי שם, הוא ודאי רודף אחר העקר והיסוד שלו שיצא ממנו, ומביא אותו ובונה אותו במקומו, במקום של אותה רוח פת זוגו שיצאה עמו, ונכנה שם כמקדם, וזוהי בריה חדשה עכשו בעולם, רוח חדשה וגוף חדש.

ואם תאמר, רוח זו היא מה שהיה - כך זה, אבל לא נכנית אלא בשביל אותה רוח אחרת

יעטוף. יתעטף לא כתיב, אלא יעטוף. מאי טעמא. בגין דנשמות אני עשיתי, תמן לעילא בגנתא, בהיכלא טמירא, אתעטף ואתלבש נשמה ברוח, כמה דאתתזי.

ובין דבההוא היכלא, לא הוי, ולא אשתמש אלא ברוח ונשמה, נפש לא אתי לתמן, (נ"א מתמן) אלא מתלבש בההוא רוח תמן, וכד נחתא לגו גן עדן דלתתא, (בהאי עלמא) אתלבש בההוא רוחא אחרא דאמינא, ההוא דנפיק מתמן, והוה מתמן, ובכלהו שריא בהאי עלמא, ואתלבש בהו.

ההוא רוח דנפיק מהאי עלמא, דלא אתרבי (דלא אתרבי) ולא אתפשט בהאי עלמא.

אזלא בגלגולא, ולא אשפח נייחא, אתי בגלגולא בעלמא, פאכנא בקוספיתא, עד דישפח ההוא פרוקא דיפרוק ליה, ואייתי ליה בההוא מאנא ממש, דהוה איהו אשתמש ביה, ודביק ביה תדיר רוחיה ונפשיה, והות פת זוגיה, רוחא ברוחא, וההוא פרוקא בני ליה כמלקדמין.

וההוא רוחא דשבק ואתדבק בההוא מאנא, לא אתאביד. דהא לית מלה אפילו זעירא בעלמא, דלא הוי ליה אתר ודוכתא לאתטמרא ולא תפנשא תמן, ולא אתאביד לעלמין. ובגין כך, ההוא רוחא דשבק בההוא מנא, תמן, הוא ודאי רדיף פתר עקרא ויסודא דיליה, דקא נפיק מיניה, ואייתי ליה, ובני ליה פדוכתיה, באתר דההוא רוח פת זוגיה, דנפקת בהדיה, ואתבני תמן כמלקדמין. ודא איהו בריה חדתא השתא בעלמא, רוחא חדתא וגופא חדתא.

ואי תימא, רוח דא הוא מה דהנה. הכי הוא אבל לא אתבני, אלא בגין ההוא רוחא

אחרא דקא שבק בההוא

שהשאייר באותו כלי. כאן יש סודות (סוד הסודות באותו כלי). בספרו של חנוך, בגין זה שנבנה, לא נבנה אלא באותה רוח אחרת שהשאייר שם, באותו הכלי. וכשהתחיל להבנות, זה מושף אחריו של אותה רוח שהולכת ערטילאית ומושף אותה אליו, ושם שתי רוחות שהן אחת. אחר כך זוהי רוח, וזוהי נשמה, ושתיהן אחת.

אם זכה להטהר כראוי, שתיהן הן אחת להתלבש בהן נשמה אחרת עליונה. כמו שיש לשאר בני העולם רוח שזוכות בהן הנשמות, אותן שקודמות ואחזות בהן, ורוח אחרת מלמעלה, והנשמה הקדושה התלבשה בהן - אף כך גם משלו ממש יש שתי רוחות כדי להתלביש בהן הנשמה העליונה.

יהיה לזה גוף אחר שנבנה עכשו חדש. אותו הגוף הראשון שהשאייר, מה נעשה ממנו? או שזה בריקנות, או שזה בריקנות לפי תבונת אדם נשמע, שהראשון הזה שלא נשתלם בתחלה נאבד, הואיל ולא זכה. אם כך, לתנם השתדל במצוות התורה, או אפילו באחת מהן? והרי אנו יודעים שאפילו ריקנים שבישראל, כלם מלאים מצוות פרמון. וגוף זה, אף על גב שלא השתלם להתרבות ולזכות ולהשתדל בעולם, מצוות אחרות של התורה הוא שמר, שלא נאבדו ממנו, וכי לתנם הם היו? חברים חברים, פקחו עיניכם, שהרי אני ידעתי שפך אתם סבורים ויודעים, (היעלה על הדעת) שכל אותם גופים נצטירו הם בריקנות, שאין להם קיום לעולמים. לא כך, וחס לנו להסתפל בדברים הללו.

מאנא, (דף ק' ע"א) הקא אית רזין (ס"א רוא רזין ביהווא מאנא). בספרא דחנוך, בנינא דא דאתבני, לא אתבני, אלא ביהווא רוחא אחרא דשביק תמן, ביהווא מאנא. וכד שארי לאתבנאה, דא משיך אבתריה דיהווא רוח דאזיל ערטילאה, ומשיך ליה לגביה, ותמן תרי רוחות דאינון חד. לבתר, דא איהו רוח, ודא איהו נשמה, ותרווייהו חד.

אי זכה לאתדפאה כדקא יאות, תרווייהו אינון חד, לאתלבשא בהו נשמתא אחרא עלאה. כמה דאית לשאר בני עלמא, רוח, דזפאין בהו נשמתין, אינון דקדמן ואחידן בהו, ורוחא אחרא מלעילא. ונשמתא קדישא אתלבשא בהו. אוף הכי נמי, מדיליה ממש אית תרין רוחין, בגין לאתלבשא בהו נשמה עלאה.

יהא לדין גופא אחרא, דקא אתבני השתא חדתא, יהווא גופא קדמאה דשבק, מה אתעביד מניה. או האי בריקניא, או האי בריקניא. לפום סכלתנו דבר נש אשתמע, דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא, אתאביד, הואיל ולא זכה. אי הכי, למגנא אשתדל בפקודי אורייתא, או אפילו בחד מנייהו. והא אנן ידעינן, דאפילו ריקנין שבישראל, בלהו מליין מצות פרמון. וגופא דא, אף על גב דלא אשתלים, לאתרבאה, ולמזפי ולמסגי בעלמא, פקודין אחרנין דאורייתא נטר, דלא אתאבידו מניה, וכי למגנא הוו.

חברייא חברייא, פקיהו עיניכו, דהא אנא ידענא, דהכי אתון סברין וידעין, (נ"א סלקא דעתין) דכל אינון גופין, ציונין אינון בריקניא, דלא אית לון קיומא לעלמין. לאו הכי, וחס לן לאסתפל באלין מלין.

פְּתַח סָבָא וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה' וְשִׁמְיעַ פֶּל תְּהַלְתּוּ. מִי הוּא בְּעוֹלָם שֶׁיִּכּוֹל לִמְלַל הַגְּבוּרוֹת שְׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם תְּמִיד? אוֹתוֹ גּוֹף הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִשְׁאִיר, לֹא נֶאֱבַד, וַיְהִי לּוֹ קִיּוֹם לְעֵתִיד לְבָא, שֶׁהָרִי אֶת עֲנָשׁוֹ סָבַל בְּכַמָּה מִיָּנִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מְקַפֵּחַ שְׂכָר שׁוֹם בְּרִיּוֹת שְׁבָרָא, פָּרַט לְאוֹתָם שֶׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ הָאֱמוּנָה שְׁלוֹ וְלֹא יִהְיֶה בָּהֶם טוֹב לְעוֹלָמִים, וּפְרָט לְאֵלוֹ שֶׁלֹּא כָרְעוּ בְּמוֹדִים, שְׁמַאלָה עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיּוֹת אַחֲרוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִבְנֶה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף בְּדַמּוֹת שֶׁל אָדָם וְלֹא יִקּוּם לְעוֹלָמִים. אֲבָל אֵלֶּה לֹא כֵּף.

מָה עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אִם אוֹתָהּ רוּחַ זוֹכָה לְהִתְפַּקֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הָאֲחֵר, מָה עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל שְׁגוֹאֵל אוֹתָהּ, אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁלוֹ שֶׁמְכַנֵּס לְשָׁם, וּמְשַׁתֵּף וּמְעַרֵב בְּאוֹתָהּ רוּחַ שֶׁהִיָּתָה בְּאוֹתוֹ הַפְּלִי, וְדַאי שֶׁלֹּא נֶאֱבַדְתָּ. וּמָה נַעֲשֶׂה? שֶׁהָרִי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשׁ רוּחוֹת (בְּאוֹתוֹ גּוֹף אֲחֵר בּוֹ יָקוּם. וּמָה עֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? בֹּא וְרֵא, הַגְּאֵלָה הַחַיָּה שֶׁהִיא גּוֹאֵל אוֹתָהּ, רוּחַ שְׁלוֹ הָרִי נִכְנָסֵת שָׁם וְנִעְזָבֵת, וּמְשַׁתֵּפֵת וּמְעַרְבֵת בְּכָלִי הַחוּץ. וְאוֹתָהּ הַרוּחַ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בְּאוֹתוֹ כָּלִי וְנִדְבָקֵת בּוֹ, וְדַאי שֶׁנִּשְׁאָרֵת שָׁם וְלֹא נֶאֱבַדְתָּ, וּמִשּׁוֹם זֶה אוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁעוֹבֵב בְּאוֹתוֹ הַפְּלִי וְנִדְבָקָה שָׁם, הוּא וְרוּף אֲחֵר הַשֶּׁרֵשׁ שְׁלוֹ הַיְסוּד שְׁלוֹ שֶׁהִיא יוֹצֵא מִמֶּנּוּ וּמְבִיא אוֹלֵי, וּבּוֹנֶה אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם שֶׁהִיָּתָה בֵּת וּזְגוּ. הָרִי שֶׁלֹּשׁ רוּחוֹת שָׁם) - אַחַת שֶׁהִיָּתָה בְּאוֹתוֹ הַפְּלִי וְנִשְׁאָרֵת שָׁם, וְאַחַת אוֹתָהּ שֶׁנִּמְשָׁכָה לְשָׁם וְהִיָּתָה עֲרֻטִּילֵאִית, וְאַחַת אוֹתָהּ שֶׁהַכְּנִיס לְשָׁם אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל וְהִתְעַרֵב בָּהֶן. לְהִיּוֹת שְׁלֹשׁ רוּחוֹת אֵי אֶפְשָׁר, וּמָה נַעֲשֶׂה?

אֵלֶּה כֵּף הֵן הַגְּבוּרוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת שְׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אוֹתָהּ רוּחַ שֶׁהַכְּנִיס לְשָׁם אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל,

פְּתַח סָבָא וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת יי' וְשִׁמְיעַ פֶּל תְּהַלְתּוּ. מִאֵן הוּא בְּעוֹלָמָא, דִּיכִיל לְמִלְלָא גְבוּרָן, דְּעָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹלָמָא תְּדִיר. הֵהוּא גּוֹפָא קְדָמָא דְשִׁבְק, לֹא אֲתַאֲבִיד, וְקִיּוּמָא לְהוּי לִיהַּ לְזַמְנָא דְאַתִּי. דְּהָא עוֹנֵשִׂיהַּ סָבַל בְּכַמָּה זִינִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא מְקַפֵּחַ אַגְרָא דְשׁוּם בְּרִיין דְבָרָא, בַּר אֵינּוּן דְנִפְקוּ מִגּוֹ מְהִימְנוּתָא דִּילֵיהַּ, וְלֹא הָוָה בְּהוּ טָב לְעַלְמִין. וְבַר מְאִינּוּן דְלֹא כָרְעוּ בְּמוֹדִים, דְּהָנִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מְנַיִיהוּ בְּרִיין אַחֲרָנִין, בְּגִין דְלֹא יִתְבַּנֵּי הֵהוּא גּוֹפָא דִּיוֹקְנָא דְבַר נֶשׁ, וְלֹא יִקּוּם לְעַלְמִין. אֲבָל הָנִי לֹא הָכִי.

מָה עָבַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֵי הֵהוּא רוּחַ, זְכִי לְאַתְתְּקִנָּא בְּהַאי עֲלָמָא, בְּהֵהוּא גּוֹפָא אַחֲרָא, מָה עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֵהוּא פְּרוּקָא דְקָא פְּרִיק לִיהַּ, הֵהוּא רוּחַ דִּילֵיהַּ דְקָא אַעִיל תַּמָּן, וְשַׁתֵּף וְעַרֵב בְּהֵהוּא רוּחַ דְּהָוָה בְּהֵהוּא מְאִנָּא, וְדַאי לֹא אֲתַאֲבִיד, וּמָה אֲתַעְבִּיד, דְּהָא תְּלַת רוּחִין תַּמָּן, (ס"א בְּהֵהוּא גּוֹפָא אַחֲרָא בֵּית יָקוּם וּמָה עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִאֵן הוּא פְּרוּקָא דְקָא פְּרִיק לִיהַּ. רוּחַ דִּילֵיהַּ הוּא אַעִיל תַּמָּן וְשִׁבִּיק וְשַׁתֵּף וְעַרֵב בְּהֵהוּא מְאִנָּא. וְהֵהוּא רוּחָא קְדָמָא דְבֵיתָא בְּהֵהוּא מְאִנָּא וְאַתְדַּבֵּק בֵּית וְדַאי אֲשַׁתָּאֵר תַּמָּן וְלֹא אֲתַאֲבִיד וּבְגִין כֵּךְ הֵהוּא רוּחָא דְשִׁבְק בְּהֵהוּא מְאִנָּא וְאַתְדַּבֵּק תַּמָּן הוּא נְדִיף בְּתֵר עִיקְרָא דִּילֵיהַּ וְיִסְוֵדָא דִּילֵיהַּ דְקָא נִפִּיק מִינֵיהַּ וְאֵינִיחֵיהַּ לִיהַּ וּבְנִי לִיהַּ בְּרוּכְתֵיהַּ כְּאַתְרֵי דְחַנוּת בֵּת וּזְגִיָּה. הוּא תְּלַת רוּחִין תַּמָּן) חַד, דְּהָוָה בְּהֵהוּא מְאִנָּא, וְאַשְׁתָּאֵר תַּמָּן. וְחַד, הֵהוּא דְאַתְמָשֶׁף תַּמָּן דְּהָוָה עֲרֻטִּילָאָה. וְחַד, הֵהוּא דְאַעִיל תַּמָּן הֵהוּא פְּרוּקָא, וְאַתְעַרֵב בְּהוּ. לְמַהוּי בְּתַלַּת רוּחִין אֵי אֶפְשָׁר. וּמָה אֲתַעְבִּיד.

אֵלֶּה כֵּף אֵינּוּן גְּבוּרָן עֲלָאִין, דְּעָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֵהוּא רוּחָא דְאַעִיל תַּמָּן

אֵלֶּה כֵּף הֵן הַגְּבוּרוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת שְׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אוֹתָהּ רוּחַ שֶׁהַכְּנִיס לְשָׁם אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל,

בו התלבשה הנשמה הזו במקום של לבוש הגרים, (והוא) ואותה רוח ערטילאית ששבה שם להבנות להיות לבוש לנשמה העליונה. ואותה רוח שהיתה בתחלה שנשארה באותו כלי, פָּרְחָה מָשֶׁם, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהּ מְקוֹם בְּתוֹךְ סוּדוֹת החלונות שבסלע שאחר כתפי הגן עֵדֶן, וְנִטְמְנָת שָׁם. וּמִתְעַלָּה לְאוֹתוֹ הַגּוֹף הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיָּה בְּתַחֲלָה, וּבְאוֹתָהּ רֹחַ יְקוּם אוֹתוֹ הַגּוֹף, וְזֶהוּ אֶחָד מֵאוֹתָם הַשְּׁנַיִם שְׁאֻמְרָנוּ (למעלה).

אָבֵר אוֹתוֹ הַגּוֹף טָרַם שִׁיקוּם עָנְשׁוֹ גְּדוֹל, שֶׁהָרִי מִשׁוֹם שְׁלֵא זָכָה לְהִתְרַבּוֹת, הוֹרִידוֹ אוֹתוֹ לְתוֹךְ הָאֲדָמָה, שֶׁסְּמוּכָה לְאַרְקָא, וְנִדוֹן שָׁם. וְאַחַר כֵּן מְעַלִּים אוֹתוֹ לְתַבֵּל הַזֹּאת. עֲכָשׁוּ יוֹרֵד וְעָכְשׁוּ עוֹלָה, הִנֵּה עֲלָה וְהִנֵּה יָרַד, אִין לוֹ מְנוּחָה, פָּרַט לְשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וּבְרָאִי חֲדָשִׁים.

וְאַלֶּה יְשִׁנִּים בְּאֲדַמַּת עֶפֶר. אֲדַמַּת - מֵאֲדָמָה. עֶפֶר - מִתַּבֵּל. וְעַל אֵלוֹ כְּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁרָאֵל אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיִצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְלִדְרָאוֹן עוֹלָם. כָּל אֵלֶּה שְׁלֵא זָכוּ לְהִתְתַּקֵּן. אָבֵל אִם זָכַתָּה אוֹתָהּ רֹחַ עֲרִטִילֵאִית שֶׁשְׁבָה כְּמוֹ מִקְדָּם לְהִתְתַּקֵּן, אִזְ צַדִּיק הוּא, שֶׁהָרִי אוֹתָהּ רֹחַ שְׁנֵאֻמֵּר בָּהּ שֶׁנִּשְׁמְרָה בְּסַלֵּעַ, תִּתְקַן בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הָרֵאשׁוֹן, וְעַל אֵלֶּה כְּתוּב אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְגו'. כָּל אוֹתָם שְׁלֵא זָכוּ לְהִתְתַּקֵּן. וְאַלֶּה הֵן הַגְּבוּרוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְכֻלּוֹם לֹא נֶאֱכָד. אֲפִלּוּ הַבֵּל הִפָּה יֵשׁ לוֹ אֶתֵר וּמְקוֹם, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ מָה שֶׁעוֹשֶׂה, וְאֲפִלּוּ דְבוּר שֶׁל אָדָם וְאֲפִלּוּ קוֹל אִינוֹ בְּרִיקְנוּת, וְאַתֵּר וּמְקוֹם יֵשׁ לְכָלֵם.

הֵהוּא פְּרוּקָא, בִּיָּה אֲתִלְבֵּשׁ הֵהִיא נִשְׁמָתָא, בְּאַתֵּר דְּלְבוּשָׁא דְגִיּוּרֵי, (והוא) וְהֵהוּא רוּחָא עֲרִטִילָאָה, דְּתַב תְּמֵן לְאַתְבְּנָאָה, לְהָרִי לְבוּשָׁא לְנִשְׁמָתָא עֲלָאָה. וְהֵהוּא רֹחַ דְּהוּה בְּקַדְמִיתָא, דְּאַשְׁתָּאֵר בְּהֵהוּא מְנָא, פָּרַח מִתְּמֵן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמֵּין לִיָּה אֶתֵר, בְּגוֹ רְזִין כְּוִין דְּטַנְרָא, דְּבַתֵּר כְּתִפּוּי דְגֵן עֵדֶן, וְאַתְטַמֵּר תְּמֵן. וְאַסְתַּלֵּק לְהֵהוּא גּוּפָא קְדָמָאָה, דְּהוּה בְּקַדְמִיתָא. וּבְהֵהוּא רֹחַ יְקוּם הֵהוּא גּוּפָא, וְדָא אִיָּהוּ חַד דְּאִינוּן תְּרִין, דְּקָא אָמִינָא (לעילא). אָבֵר הֵהוּא גּוּפָא, עַד דְּלֹא יְקוּם, עוֹנִשְׂיָה סְגִיָּא דְּהָא בְּגִין דְּלֹא זָכָה לְאַתְרַבָּאָה, נַחְתִּי לִיָּה לְגוֹ אֲדָמָה, דְּסְמִיךְ לְאַרְקָא. וְאַתְדֵּן תְּמֵן. וְלְבַתֵּר סְלִקִין לִיָּה לְהָאֵי תַבֵּל. הַשְׁתָּא נַחְתִּית, וְהַשְׁתָּא סְלִיק, הָא סְלִיק, וְהָא נַחְתִּית, לִית לִיָּה שְׂכִיכוֹ בַר בְּשִׁבְתִּי, וּבִיּוֹמִין טְבִין וּבְרִישֵׁי יְרַחֵי.

וְאַלֶּין דְּמִיכִין בְּאֲדַמַּת עֶפֶר, (דף ק' ע"ב) אֲדַמַּת, מֵאֲדָמָה. עֶפֶר מִתַּבֵּל. וְעַל אֵלִין כְּתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁרָאֵל אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיִצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְלִדְרָאוֹן עוֹלָם. כָּל אֵלִין דְּלֹא זָכוּ לְאַתְתַּקְנָא אָבֵל אִי זָכָה הֵהוּא רוּחָא עֲרִטִילָאָה, דְּתַב כְּמִלְקַדְמִין, לְאַתְתַּקְנָא. זַפָּאָה אִיָּהוּ, דְּהָא הֵהוּא רוּחָא דְאַתְמֵר בִּיָּה, דְּאַתְטַמֵּר בְּטַנְרָא, יִתְתַּקֵּן בְּהֵהוּא גּוּפָא קְדָמָאָה. וְעַל אֵלִין כְּתִיב אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְגו'. כָּל אִינוּן דְּלֹא זָכוּ לְאַתְתַּקְנָא.

וְאַלֶּין אִינוּן גְּבוּרֵן עֲלָאִין, דְּמִלְפָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא, וְלֹא אֲתַאֲבִיד כְּלוּם. אֲפִילוּ הַבֵּל דְּפּוּמָא אֶתֵר וְדוּכְתָא אִית לִיָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד מִיָּנָה מָה דְּעֵבִיד. וְאֲפִילוּ מְלָה דְּבַר נֶשׁ, וְאֲפִילוּ קְלָא, לֹא הוּי בְּרִיקְנֵיָא, וְאַתֵּר וְדוּכְתָא אִית לְהוּ לְכָלֵא.

זו שנוכנה עכשו ויצא לעולם
בריה חדשה, אין לו פת זוג, ועל
זה לא מכריזים, שהרי פת זוגו
אבדה ממנו. פת הזוג שהיתה לו
נעשתה אמו, ואחיו לאביו.

זקן זקן, מה עשית? טובה היתה
לך השתיקה. זקן זקן, הרי אמרנו
שנוכסת לים הגדול בלי חבלים
ובלי דגל, מה תעשה? אם תאמר
שתעלה למעלה - לא תוכל. ואם
תאמר שתירד למטה - הרי עמקו
של התהום גדול. מה תעשה? אי
זקן, אי זקן, אין לך לחזור לאחור.
בזמנים הללו לא היית, ולא
התרגלת להחלש בכחך, שהרי
ידעת שאדם אחר בכל הדור הזה
לא נכנס לאגיה בעמק הזה שאתה
שם.

בן יוחאי יודע לשמר את דרכו,
ואם הוא נכנס לים העמק, הוא
משגיח בהתחלה איך יעבר בפעם
אחת וישוט בים טרם שיכנס.
ואתה, זקן, לא השגחת בתחלה.
עכשו, זקן, הואיל ואתה שם, אל
תחלש בכחך, אל תעזב את כל
דרכך, לשוט לגמין ולשמאל,
לארץ ולרחב, לעמק ולגבה. אל
תפחד. זקן זקן, התחזק בכחך.
כמה גברים חזקים שברת בכחם
וכמה קרבות נצחת.

בכה, פתח ואמר, (שיר א) צאינה
וראינה בנות ציון במלך שלמה
בעטרה שעטרה לו אמו ביום
חתנתו וביום שמחת לבו. פסוק
זה פרשוהו, וכך הוא. אבל צאינה
וראינה, וכי מי יכול לראות במלך
שלמה, שהוא המלך שהשלוש
שלו? והרי הוא נסתר מפל חילות
המרומים שלמעלה באותו
מקום, (ישעיה טד) שענין לא ראתה
אלהים זולתך, ואתה אמרת

מפל חילי מרומין דלעילא, בההוא אתר, (ישעיה טד) דעין לא ראתה אלהים
זולתך. ואת אמרת צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ותו, דהא כבוד

האי דאתבני השתא, ונפק לעלמא בריה
חדתא, לית ליה פת זוג. ועל דא לא
מכריזי, דהא בת זוגיה אתאבידת מניה, פת
זוגיה דהות ליה, אתעבידת אמיה, ואחיה
אביה.

סבא סבא, מה עבדת, טב הוה לך שתיקא,
סבא סבא, הא אמיןא דעאלת בימא
רבא, בלא חבלין, ובלא דגלא, מה תעביד. אי
תימא דתסלק לעילא, לא תיכול. אי תימא
דתיחות לתתא, הא עמקא דתהומא רבא, מה
תעביד. אי סבא אי סבא, לא אית לך לאהדרא
לאחורא. בעדנין אלין, לא הוית, ולא
אתרגילת, לאתחלשא בתוקפך, דהא ידעת,
דבר נש אחרא בכל דרא דא, לא עאל בארפא
בעמיקא דא דאנת תמן.

בריה דיוחאי ידע לאסתמרא ארחוי, ואי עאל
בימא עמיקא, אשגח בקדמיתא, היך
יעבר בזמנא חדא, וישוט בימא, עד לא
ייעול. ואנת סבא, לא אשגחת בקדמיתא.
השתא סבא, הואיל ואנת תמן, לא תחלש
בתוקפך, לא תשבוק כל ארפך, למשטטא
לימיןא ולשמאלא, לארפא ולפותייןא,
לעמקא ולרומא, לא תדחל. סבא סבא,
אתתקף בתקפך, כמה גברין תקיפין תברת
בתקפיהון, וכמה קרבין נצחת.

בכה, פתח ואמר, (שיר השירים ג) צאינה וראינה
בנות ציון במלך שלמה בעטרה
שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת
לבו. האי קרא אוקמוה, והכי הוא. אבל צאינה
וראינה, וכי מאן יכיל למחמי במלך שלמה,
דהוא מלפא דשלמא דיליה, והא סתים הוא,

צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּךְ
שְׁלֵמָה? וְעוֹד, שְׁהָרִי כְבוֹדוֹ, כֹּל
הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שׁוֹאֲלִים
וְאוֹמְרִים אִיִּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ?

אָרָא, מַה שְׁאָמַר צְאִינָה וּרְאִינָה
בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֵמָה, בְּעֵטְרָה
כְּתוּב, וְלֹא כְּתוּב וּבְעֵטְרָה. שְׁפָל
מִי שְׂרוּאָה אוֹתָהּ עֵטְרָה, רוֹאֶה אֶת
הַנַּעַם שֶׁל הַמְּלָךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ.
שְׁעֵטְרָה לֹא אָמו, הָרִי שְׁנִינוּ, קוֹרֵא
לָהּ בֵּת וְקוֹרֵא לָהּ אַחוֹת, קוֹרֵא לָהּ
אִם, וְהַכֹּל הוּא, וְהַכֹּל הִיָּה. מִי
שִׁסְתַּפֵּל וַיִּנְדַּע אֶת זֶה, יִדַּע חֻכְמָה
נִכְבְּדָה.

עֲבָשׁוּ מַה אַעֲשֶׂה? אִם אָמַר סוֹד
נִסְתָּר זֶה - לֹא צָרִיף לְגַלוֹת. אִם
לֹא אָמַר - יִשְׁאָרוּ הַצְּדִיקִים הַלְלוּ
יְתוּמִים מִן הַסּוֹד הַזֶּה. נִפְל אוֹתוֹ
הַזְקֵן עַל פְּנָיו וְאָמַר, (תְּהִלִּים לֵא)
בְּיַד אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָה אוֹתִי
ה' אֵל אֱמֶת. כָּלִי שְׁהִיָּה לְמִטָּה,
אִיךָ יַעֲשֶׂה לְמַעַלָּה? בְּעֵלָה שְׁהִיָּה
לְמַעַלָּה, אִיךָ יִתְהַפֵּף וַיִּהְיֶה
לְמִטָּה? בֵּת זוּגוֹ נַעֲשֶׂתָה אָמו?
תְּמִיָּה עַל תְּמִיָּה. אַחֲרֵי הוֹפֵף
לְאָבִיו? אִם אָבִיו שִׁבְרָא שׁוֹנָה
יִגָּאֵל אוֹתוֹ - פָּה, אָבֵל אַחֲרֵי
שְׁהִיָּה אָבִיו? וְכִי זוֹ לֹא
תְּמִיָּה? ! עוֹלָם הַפּוֹף הוּא ! וְדָא
שְׁעֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה וַתַּחֲתוֹנִים
לְמַעַלָּה.

אָרָא, (דְּנִיאָל ב) יְהִיָּה שֵׁם הַאֱלֹהִים
מְבָרַךְ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
שְׁתַּחֲוֶה וְהַגְּבוּרָה שְׁלוֹ הִיא,
וְהוּא מְשַׁנָּה עֲדָנִים וְזַמְנִים וְגוֹ'.
יִוֹדַע מַה בְּחֻשְׁכָּה, וְהָאוֹר עֲמוֹ
שְׂרוּי. בֵּא וְרָאָה, מִי שְׂשׂוּי בְּאוֹר
לֹא יוּכַל לְהַסְתַּפֵּל וְלִרְאוֹת מַה
שִׁבְחֻשְׁכָּה. אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לֹא כֶּף, יוֹדַע מַה בְּחֻשְׁכָּה אִף
עַל גַּב שְׁהָאוֹר שְׂרוּי עֲמוֹ. מִתּוֹךְ
הָאוֹר מִסְתַּפֵּל בְּחֻשְׁף וַיִּוֹדַע כֹּל מַה
שֵׁשׁ.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְהַקְדִּים בְּרִאשׁוֹנָה דְּכַר אַחַד שְׁאָמְרוּ הַקְּדָמוֹנִים בְּאוֹתָם מְרִאוֹת הַלְלָה. שְׁשִׁנְנוּ, מִי

דִּילִיָּה, כְּלֵהוּ מְלָאכִי עַלְאִי שְׁאֵלִי וְאָמְרִי, אִיִּה
מְקוֹם כְּבוֹדוֹ.

אָרָא, מַה דְּאָמַר צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן
בְּמִלָּךְ שְׁלֵמָה, בְּעֵטְרָה כְּתִיב, וְלֹא
כְּתִיב וּבְעֵטְרָה דְּכָל מָאן דְּחִמִּי הֵהוּא עֵטְרָה,
חִמִּי נַעַם מְלָכָא דְשְׁלָמָא דִּילִיָּה. שְׁעֵטְרָה לֹא
אָמו, הָא תְּנִינָן, קָרִי לָהּ בֵּת, וְקָרִי לָהּ אַחוֹת,
קָרִי לָהּ אִם, וְכֹלְאָ אִיִּהוּ. וְכֹלְאָ הוּי, מָאן
דִּי־סְתַפֵּל וַיִּנְדַּע בְּהָאִי, יִנְדַּע חֻכְמָתָא יִקְרֵא.

הַשְּׁתָא מַה אַעֲבִיד, אִי אִימָא, רְזָא סְתִימָא דָא,
לֹא אַצְטְרִיף לְגַלְאָה. אִי לֹא אִימָא,
יִשְׁתַּאֲרוֹן וְנִפְאִין אֲלִין, יִתְמִין מְהָאִי רְזָא, נִפְל
הֵהוּא סְבָא עַל אַנְפוּי, וְאָמַר, (תְּהִלִּים לֵא) בְּיַדְךָ
אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָ אוֹתִי יי' אֵל אֱמֶת. מָאֲנָא
דְּהוֹת לְתַתָּא, הִיךָ יִתְעַבִּיד לְעִילָא, בְּעֵלָה דְּהוּהָ
לְעִילָא, הִיךָ יִתְהַפֵּף וְהוּהָ לְתַתָּא. בֵּת זוּגִיָּה
אֲתַעֲבִידת אִמִּיָּה. תְּוּוּהָ עַל תְּוּוּהָ. אַחוּהָ
אָבוּהָ. אִי אָבוּהָ דְקְדָמִיתָא, יִפְרוּק לִיָּה, יֵאוֹת,
אָבֵל אַחוּהָ דְלִיָּהוּי אָבוּהָ, וְכִי לֹא תְּוּוּהָ אִיִּהוּ
דָא. עַלְמָא כְּהַפּוּכָא אִיִּהוּ. וְדָאִי עַלְאִין לְתַתָּא,
וַתַּתָּאִין לְעִילָא.

אָרָא, (דְּנִיאָל ב) לְהוּא שְׁמִיָּה דִי אֱלֹהָא מְבָרַךְ מִן
עַלְמָא וְעַד עַלְמָא דִי חֻכְמָתָא וּגְבוּרָתָא
דִּילִיָּה הִיא. וְהוּא מְהַשְׁנֵא עֲדָנִיא וְזַמְנִיא וְגוֹ'
יִדַּע מַה בְּחֻשׁוּכָא וְנְהוּרָא עֲמִיָּה שְׂרָא. תָא חֲזִי,
מָאן דְּשָׂרִי בְּנְהוּרָא, לֹא יְכִיל לְאַסְתַּפֵּלָא
וְלְמַחֲמִי בְּחֻשׁוּכָא. אָבֵל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לֹא
הָכִי, (דף ק"א ע"א) יִדַּע מַה בְּחֻשׁוּכָא, אִף עַל גַּב
דְּנְהוּרָא עֲמִיָּה שְׂרָא. מְגוֹ נְהוּרָא, אִסְתַּפֵּל
בְּחֻשׁוּכָא, וַיִּדַּע כֹּל מַה דְּתַמָּן.

הָכָא, אִית לְאַקְדָּמָא בְּקְדָמִיתָא, מְלָה חֲדָא,
דְּאָמְרוּ קְדָמָאִי, בְּאִינוֹן חֲזוּי לִילְיָא.

שָׁבָא עַל אִמּוֹ בְּחִלּוּם, יִצְפָּה לְבִינָה, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי ב) כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא. כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, אִם מִשּׁוּם שֶׁהִיא אִם - יָפָה, וְהִיא לֹא לְכַתֵּב כֶּף: שְׁמִי שְׂרוּאָה אִמּוֹ בְּחִלּוּם, יִזְכֶּה לְבִינָה. אֲבָל מִי שָׁבָא עַל אִמּוֹ לְמָה?

אֲרָא סוּד עֲלִיּוֹן הוּא, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּהַפֵּךְ וְעֵלָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה. בֵּן הִיָּה בְּתַחֲלָה, בֵּינָן שְׁעֵלָה לְמַעְלָה, מִתְּהַפֵּךְ הָאֵילָן, וְנַעֲשֶׂה הוּא מְעוֹלָם עֲלִיּוֹן, וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהָ וְזוֹכֵה לְבִינָה.

בְּתַחֲלָה כִּשְׁעוֹלָה אָדָם לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, מָה כְּתוּב? (תְּהִלִּים ב) ה' אָמַר אֵלֵי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ. אִזּוֹ הוּא לְמַטָּה מִמֶּנָּה. בֵּינָן שְׁעֵלָה אֵלֶיהָ, הָרִי הוּא מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהָרִי הַתְּעֵלָה לְדַרְגַּת יוֹסֵף, וְזֶה (דָּא) זוֹכֵה לְבִינָה.

אֲרָא כֶּף הַכְּלִי הַזֶּה בְּתַחֲלָה הוּא הִיָּה בְּדַרְגַּת יוֹסֵף, בְּעַל הָאֵילָן הַתְּחַתּוֹן, עוֹמֵד בְּרִצּוֹנוֹ וְשׁוֹלֵט עֲלָיו, שֶׁהָרִי כָּל נִקְבָּה בְּדַמוֹת הַנִּקְבָּה הָעֵץ הַתְּחַתּוֹן עוֹמֵד. בֵּינָן שֶׁהוּא לֹא רִצָּה לַעֲמֹד בְּאוֹתָהּ דְּרָגָה שֶׁל יוֹסֵף וְלֹא הִתְקַיֵּם לְשִׁמְשׁ בָּהּ וְלַהֲתַרְבוֹת בְּעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, אִזּוֹ יוֹרֵד לְמַטָּה, וְהִיא נַעֲשִׂית אִמּוֹ. וְאוֹתוֹ הַגּוֹאֵל יוֹרֵשׁ אֶת יְרֵשֶׁת יוֹסֵף, שֶׁהִיא הוּא כְּרֵאשׁוֹנָה וְהוּא יוֹרֵד לְמַטָּה.

בֵּינָן שֶׁיּוֹרֵד לְמַטָּה, אִזּוֹ הִתְקַיֵּם בּוֹ, ה' אָמַר אֵלֵי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ. הַתְּהַפֵּךְ הָאֵילָן. מָה שֶׁהִיא תַחְתּוֹ וְהוּא שְׁלֵט עֲלָיו, חוֹזֵר וְשֵׁלֵט הָאֵילָן הוּא עֲלָיו, וְהוּא יוֹרֵד לְמַטָּה. בֵּינָן שֶׁהוּא יוֹרֵד לְמַטָּה, אוֹתוֹ שֶׁיּוֹרֵשׁ יְרֵשֶׁת מְקוֹם יוֹסֵף, אֲבִיו נִקְרָא, אֲבִיו יִהְיֶה וְדָא, וְהַכֵּל בָּא עַל תְּקוּנָה וְדָא כְּדָא כְּרֵאשׁוֹנָה.

דְּתַנּוּ, מָאֵן דְּאִתִּי עַל אִמִּיהָ בְּחִלְמָא, יִצְפָּה לְבִינָה. דְּכְתִיב, (מִשְׁלֵי ב) כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא, הֲכָא אִית לְאַסְתְּפִלָּא, אִי בְּגִין דְּאִיהִי אִם יְאוּת, וְהוּא לִיָּה לְמַכְתֵּב הָכִי, דְּמָאֵן דְּחִמָּא אִמִּיהָ בְּחִלְמָא, יִזְכִּי לְבִינָה. אֲבָל מָאֵן דְּאִתִּי עַל אִמִּיהָ אִמָּי.

אֲרָא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, בְּגִין דְּאִתְהַפֵּךְ וְסָלִיק מִתְּתָא לְעֵילָא. בְּרָא הוּא בְּקַדְמִיתָא, בֵּינָן דְּסָלִיק לְעֵילָא, אִתְהַפֵּךְ אֵילָנָא, וְאִתְעַבִּיד אִיהוּ מְעַלְמָא עֲלָאָה, וְשְׁלִיט עֲלָהּ, וְזָכִי לְבִינָה.

בְּקַדְמִיתָא כִּד סָלִיק אֵינְשׁ לְתַלְיִסְר שְׁנִין, מָה כְּתִיב, (תְּהִלִּים ב) יְיָ אָמַר אֵלֵי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ, כְּדִין אִיהוּ לְתַתָּא מִינָהּ. בֵּינָן דְּסָלִיק עֲלָהּ, הָאִי אִיהוּ מְעַלְמָא עֲלָאָה. דְּהָא אִסְתְּלַק בְּדַרְגָּא דְיוֹסֵף, וְדָא (ס"א וְדָא) זָכִי לְבִינָה. אוּרְךָ הָכִי הָאִי מְאָנָא, בְּקַדְמִיתָא אִיהוּ הוּא בְּדַרְגָּא דְיוֹסֵף, בְּעַל אֵילָנָא תַתָּאָה, קִיִּימָא בְּרַעוּתִיהָ, וְשְׁלִיט עֲלֵיהָ, דְּהָא כָּל נִוְקָבָא, בְּדִיוֹקָנָא דְנוֹקָבָא אֵילָנָא תַתָּאָה קִיִּימָא. בֵּינָן דְּאִיהוּ לָא בְּעָא לְקִיִּימָא בְּהוּא דְרָגָא דְיוֹסֵף, וְלֹא אִתְקִיִּים לְשִׁמְשָׁא בֵּיהּ, וְלֹאֲפָשָׁא בְּעַלְמָא, וְלִמְעַבְד תּוֹלְדִין, כְּדִין נַחֲת לְתַתָּא, וְאִתְעַבִּידִת אִיהִי אִמִּיהָ. וְהוּא פְּרוּקָא, יְרִית יְרוּתָא דְיוֹסֵף, דְּהוּא הוּא בְּקַדְמִיתָא וְאִיהוּ נַחֲת לְתַתָּא.

בֵּינָן דְּנַחֲת לְתַתָּא, כְּדִין אִתְקִיִּים בֵּיהּ, יְיָ אָמַר אֵלֵי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ. אִתְהַפֵּךְ אֵילָנָא, מָה דְּהוּא תַחֲתוּתִיהָ וְאִיהוּ שְׁלִיט עֲלֵיהָ, אִתְהַדְּר וְשְׁלִיט הוּא אֵילָנָא עֲלֵיהָ, וְאִיהוּ נַחֲת לְתַתָּא. בֵּינָן דְּאִיהוּ נַחֲת לְתַתָּא, הוּא דְּרִית יְרוּתָא אֶתְר דְיוֹסֵף, אֲבִוי אֲקָרִי, אֲבִוי הוּי וְדָא, כָּלָא אִיהוּ עַל תְּקוּנָה וְדָא כְּדָא יְאוּת.

בתחלה היה מעולם הזכר, והרי נצטרך משם, ועכשו הוא מעולם הנקבה. ומה שהוא היה שולט עליה - היא שולטת עליו, וחוזר להיות בעולם הנקבה, ועל זה אין לו בכלל בת זוג, ולא מכריזים עליו על הנקבה, שהרי הוא חוזר להיות מעולם הנקבה.

ואותו הגוף הראשון שהשאיר, אלמלא ידעו ויסתכלו בני העולם את הצער שיש לו פשיעקר מן עולם הזכר וחוזר לעולם הנקבה, ידעו שהרי אין צער בעולם פאותו הצער. בת זוג אין לו, שהרי אינו עומד במקום של זכר. לא מכריזים עליו על הנקבה, שהרי הוא מעולם הנקבה. ואם יש לו בת זוג, זה ברחמים נפגש עם (באחת) נקבה, שעד עכשו אין לה בן זוג. ועל זה שנינו, שמא יקדמנו אחר ברחמים, אחר ששנינו. והכל הוא על תקונו.

ועל זה פתוב, (ויקרא כב) ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה פנעוריה. ובת פהן - הרי בארנו דבר זה. אלמנה - מאותו הגוף הראשון. וגרושה - שלא נכנסה לפרגוד המלך. שכל אותם שלא עומדים בעולם הזכר, אין להם בו חלק. הוא השתמש ועקר עצמו מעולם הזכר, אז אין לו חלק בו, ועל כך היא גרושה. וזרע אין לה - שאם היה לה זרע, לא נצטרך ממנו ולא היה יורד לעולם הנקבה.

ושבה אל בית אביה, מה זה בית אביה? זה עולם הנקבה, שאותו העולם נקרא בית אביה, ואותו פלי שהיה מתקן להשתמש בו, התהפך והוא יורד למטה, ואותו פלי עולה למעלה. פנעוריה - כמו אותו זמן שפתוב אני היום

בקדמותא הוה מעלמא דדכורא, והא אתעקר מתמן, והשתא איהו מעלמא דנוקבא. ומה דהוה איהו שליט עליה, שלטא איהו עליה, ואתהדר למיהוי בעלמא דנוקבא. ועל דא לית ליה בת זוג כלל. ולא מכריזי עליה, על נוקבא. דהא מעלמא דנוקבא אתהדר איהו.

וההוא גופא קדמא דשבק, אלמלא ינדעון ויסתכלון בני עלמא, צערא דאית ליה, פד יתעקר מעלמא דדכורא, ואתהדר לעלמא דנוקבא. ינדעון, דהא לית צערא בעלמא, פההוא צערא. בת זוג לית ליה, דהא לא קיימא באתר דדכורא. לא מכריזי עליה, על נוקבא, דהא מעלמא דנוקבא איהו. ואי אית ליה בת זוג, הוי ברחמי, אערעת בהדי (נ"א בחד) נוקבא, דעד פעון לא אית לה פר זוג. ועל דא תנינן, דילמא יקדמנו אחר ברחמים. אחר תנן. וכלא איהו על תקוניה.

ועל דא כתיב (ויקרא כב) ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה פנעוריה. ובת פהן, הא אוקימנא מלה דא. אלמנה, מההוא גופא קדמא. וגרושה, דלא עאלת לפרגודא דמלכא, דכל אינון דלא קיימי בעלמא דדכורא, לא אית להו ביה חולקא. הוא אשתמיט ואעקר גרמיה מעלמא דדכורא, לא אית ליה חולקא ביה ועל דא איהי גרושה. וזרע אין לה, דאי הוה לה זרע, לא אתעקר מניה, ולא הוה נחית לעלמא דנוקבא.

ושבה אל בית אביה, מאן בית אביה. דא עלמא דנוקבא, דההוא עלמא בית אביה אקרי, וההוא מאנא דהוה אתתקן לאשתמשא ביה, אתהפך ואיהו נחית לתתא, וההוא מאנא סליק לעילא.

לְדַתִּיךָ. לְדַתִּיךָ וְדָאֵי, יִשׁוּב לִימֵי
עֲלוֹמְיֹו, כְּמוֹ שֶׁהָיָה (בתחלה) מְשַׁלֵּשׁ
עֲשָׂרָה שָׁנִים וּמְעַלָּה.

אִם זָכַתָּה לְהַתְקַן - הוֹאִיל וְשָׁבָה
אֶל בֵּית אָבִיךָ, מִלְּחָם אָבִיךָ
תֹּאכַל, תִּתְעַנֵּג מֵאוֹתוֹ הַעֲנֵג שֶׁל
עוֹלָם הַנְּקֵבָה שְׁאוּכָלִים מִלְּחָם
אֲבִירִים שִׁיּוֹרֵד מִלְּמַעְלָה. אָבֵל
לְהִסְתַּפֵּל וּלְהִנּוֹת בְּמָה שֶׁנִּהְיִים
שָׂאֵר הַצְּדִיקִים לֹא יִכּוֹל, מִשּׁוּם
שֶׁהָיָה זֶר לְשֵׁם. וְעַל זֶה הוּא לֹא
אוֹכֵל קֹדֶשׁ, אָבֵל אוֹכֵל תְּרוּמָה,
כִּי הוּא יוֹשֵׁב בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה.

וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא מְעוֹלָם הַנְּקֵבָה, לֹא
אוֹכֵל אוֹתוֹ אֶלָּא בְּלִילָה, שְׁכַתוֹב
(ויקרא כב) וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר
יֹאכַל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא.
שְׁהָרִי קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מְעוֹלָם הַזָּכָר
לֹא נֹאכֵל אֶלָּא בַּיּוֹם. מִשּׁוּם כִּף
(ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית
תְּבוּאָתָהּ, רֵאשִׁית עֲלוֹנוֹהָ שֶׁל כָּל
עוֹלָם הַזָּכָר הִיא קֹדֶשׁ, וּמָה
שֶׁעוֹלָה בּוֹ, בְּקֹדֶשׁ הָיָה יִשְׂרָאֵל,
וּמִשּׁוּם כִּף קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לְה'
רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.

כְּשֶׁרוּחוֹת פּוֹקְדוֹת, בְּאוֹתָם זְמַנִּים
שֶׁפּוֹקְדִים אֶת בֵּית הַקְּבֻרוֹת,
אוֹתָם לֹא פּוֹקְדִים, שְׁהָרִי לֹא
זוֹכוֹת לְעוֹלָם הַקֹּדֶשׁ, שְׁכַתוֹב
(ויקרא כב) וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ.
וְאִם אוֹתָהּ רוּחַ לֹא זָכַתָּה לְהַתְקַן
כְּרֵאוּי, כִּינּוֹן שְׁחֹזר בְּגִלְגּוּל אֶפְלוֹ
בְּאוֹתוֹ מְקוּם, לֹא אוֹכֵל בְּתְרוּמָה,
וְנִקְרָא זֶר אֶפְלוֹ לְעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן
וְלֹא אוֹכֵל בָּהּ. עַד כָּאֵן בְּסוּד זֶה.
זְקֵן וְזָקֵן, כִּינּוֹן שֶׁהַתְּחַלֵּת לְשׁוֹט בֵּינָם
הַגְּדוֹל, לֶךְ בְּרִצּוֹנֵךְ לְכָל צְדִדֵי
הַיָּם. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְגִלוֹת, שְׁהָרִי
אֲמַרְנוּ, שֶׁשֶּׁשְׁבָא הַגּוֹאֵל הָיָה
וְנִכְנַס אֶל אוֹתוֹ הַכְּלִי שֶׁאֲמַרְנוּ,
מִכְּנִיס לְשֵׁם וּמִדְּבִיק שֵׁם אֶת
הַרוּחַ (שֶׁל הַעוֹלָם) שֶׁלוֹ בְּאוֹתוֹ כְּלִי

בְּנִעוּרֶיךָ, כִּהְיִיתָ זְמַנָּא דְכַתִּיב, אֲנִי הַיּוֹם
יְלַדְתִּיךָ, יְלַדְתִּיךָ וְדָאֵי, יִשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמְיֹו,
כְּמָה דְהָוָה (בְּקִדְמִיּוּתָא) מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְעִילָא.

אִי זָכַתָּה לְאַתְתַּקְנָא, הוֹאִיל וְשָׁבָה אֶל בֵּית
אָבִיךָ, מִלְּחָם אָבִיךָ תֹּאכֵל, (דף ק"א ע"ב)
תִּתְעַנֵּג מִהְיִיתָ עֲנוּגָא. דְּעַלְמָא דְנוּקְבָא,
דְּאֲכָלִי מִנְהֵמָא דְאֲבִירִים, דְּנַחֲתִית מִלְּעִילָא.
אָבֵל לְאַסְתַּפְּלָא וּלְאַתְהֵנִי בְּמָה דְאַתְהֵנוּן שְׂאֵר
צְדִיקֵינָא, לֹא יִכְלָא בְּגִין דְהָוָה זֶר לְתַמְן. וְעַל
דָּא לֹא אָכִיל קֹדֶשׁ אָבֵל אָכִיל תְּרוּמָה, דְּאִיהוּ
יְחִיב בְּעַלְמָא דְנוּקְבָא.

וּמְגוֹ דְּאִיהוּ מְעַלְמָא דְנוּקְבָא, לֹא אָכִיל לִיה
אֶלָּא בְּלִילָה, דְכַתִּיב, (ויקרא כב) וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ
וְטָהַר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא.
דְּהָא קֹדֶשׁ דְּאִיהוּ מְעַלְמָא דְדְכּוּרָא, לֹא
אַתְאָכִיל אֶלָּא בַּיּוֹם. בְּגִינֵי כִף (ירמיה ב) קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לִי. רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, שִׁירוּתָא עַלְאָה
דְּכָל עַלְמָא דְדְכּוּרָא, קֹדֶשׁ אִיהוּ, וּמָה דְסָלִיק
בֵּיהּ, בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל הָוָה, וּבְגִינֵי כִף קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לִי. רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.

כַּד רוּחִין פְּקִידָאן, בְּאִינוּן זְמַנִּין דְּפְקִידִין לְבִי
קְבָרִי, אִינוּן לֹא פְקִידִין, דְּהָא לֹא זָכָאן
לְעַלְמָא דְקֹדֶשׁ, דְכַתִּיב, (ויקרא כב) וְכָל זֶר לֹא
יֹאכֵל קֹדֶשׁ. וְאִי לֹא זָכָה הַהוּא רוּחָא
לְאַתְתַּקְנָא כְּדָקָא יְאוֹת, כִּינּוֹן דְּאַהֲדַר בְּגִלְגּוּלָא,
אֶפְלוֹ בְּהַהוּא אַתְר, בְּתְרוּמָה לֹא אָכִיל, וְזֶר
אֲקָרִי, אֶפְלוֹ לְעַלְמָא תְּתָאָה וְלֹא אָכִיל בָּהּ. עַד
הַכָּא בְּרֹזָא דָּא.

כְּבֹא סְבֵא, כִּינּוֹן דְּשְׁרִיאַת לְשִׁטְטָא בִּימָא רַבָּא,
זִיל בְּרַעוּתְךָ, לְכָל סְטָרִין דִּימָא. הַשְׁתָּא
אִית לְגִלְגָּאָה, דְּהָא אֲמִינָא, דְּהָאֵי פְרוּקָא כַּד
אַתִּי, עַאל גְּבִי הַהוּא מְאָנָא, דְּקָא אֲמִינָא,
אַעִיל תַּמְן, וְדְבִיק תַּמְן רוּחָא (דְּעַלְמָא) דִּילִיָּה בְּהַהוּא מְאָנָא וְלֹא אַתְאָכִיד

וכלום לא נאָבד, אַפּלוּ הַבַּל הַפּה
- יָפּה הוּא וְכַף הוּא. זָקֵן זָקֵן, אִם
תֵּאמֶר וּתְגַלֶּה, אָמַר בְּלִי פֶחַד.

שָׂאֵר בְּנֵי הָאָדָם שֶׁל הָעוֹלָם
שְׂעוּלִים מִמֶּנּוּ, וְהָרִי יִדְעֵנוּ שְׂרוּחוֹ
הַשָּׂאִיר בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיְתָה לוֹ,
וְהַכְּנִיס לְשֵׁם רוּחַ, מֶה נַעֲשֶׂה
מְאוֹתָהּ הַרוּחַ? וְאִם נִשְׂאתָ הָאִשָּׁה
הַזֶּה, אַף כִּף - מֶה נַעֲשֶׂה מְאוֹתָהּ
רוּחַ שֶׁהַשָּׂאִיר בָּהּ בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן,
שְׂהָרִי אִישׁ אַחֵר בָּא עָלֶיהָ?

לְהַתְּקִים רוּחַ עִם רוּחַ אִי אֶפְשָׁר,
שְׂהָרִי זֶה שְׂעַכְשׁוּ בָּא עָלֶיהָ,
הַכְּנִיס בָּהּ רוּחַ, וְכֵן אוֹתוֹ הָרֵאשׁוֹן
שֶׁהִסְתַּלַּק הַכְּנִיס בָּהּ רוּחַ. אוֹתוֹ
רֵאשׁוֹן שֶׁהִסְתַּלַּק הָיָו לוֹ בְּנִים, וְזֶה
שֶׁל עַכְשָׁו אֵינוֹ גּוֹאֵל רוּחַ
שֶׁהַשָּׂאִיר אוֹתוֹ רֵאשׁוֹן בְּאוֹתוֹ
כְּלִי, וְכַאֲחֵר הַזֶּה וְהַכְּנִיס בָּהּ
רוּחַ, וְדָאִי שְׁלֵא יוֹכְלוּ שְׁנִיָּהֶם
לְהַתְּקִים בְּאוֹתוֹ גּוּף הָאִשָּׁה
כְּאֶחָד. וְאִם נֵאמַר שְׂנֵאבֵד - אִי
אֶפְשָׁר. מֶה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ?

אִךְ כִּף אִם הִיא לֹא נִשְׂאָה, אוֹתָהּ
רוּחַ שֶׁהַשָּׂאִיר בָּהּ בַּעֲלָהּ מֶה
נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה? אִם נֵאמַר שְׂתֵּאבֵד
- לֹא כִּף. כֹּל זֶה צְרִיף עַכְשָׁו
לְגַלוּת. זָקֵן זָקֵן, רֵאָה מֶה עֲשִׂיתָ
וּבְכַה הַכְּנִסְתָּ אֶת עַצְמְךָ. קוּם זָקֵן
הָרַם דְּגִלְךָ! קוּם זָקֵן וְהִשְׁפַּל
עַצְמְךָ לְפָנֵי רַבּוֹנְךָ!

פְּתַח אוֹתוֹ זָקֵן וְאָמַר, (תְּהִלִּים קְלֵא)
ה' לֹא גִבַּה לְבִי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגו'.

דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר אֶת זֶה מִשׁוּם
שֶׁהָיָה מְלָךְ עֲלִיוֹן וְשׁוֹלֵט עַל כָּל
הַמְּלָכִים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַשְּׁלִיטִים
שִׁישׁ מִמְּזֻרַח וְעַד מַעֲרָב, וְלֹא עָלָה
עַל לְבוֹ לְסוֹטוֹת מִן הַדְּרָף, וְתָמִיד
שָׁפַל לְבוֹ לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ, וּכְשֶׁהָיָה
עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הָיָה מִתְּגַבֵּר
כְּאַרְיֵה, וְעֵינָיו תָּמִיד מִנְּמַכּוֹת
לְאַרְץ מִפְּחַד רַבּוֹנוֹ, וּכְשֶׁהָיָה
הוֹלֵךְ בֵּין הָעַם, לֹא הִיְתָה בּוֹ גְּסוּת
הַרוּחַ כְּלָל.

כְּלוּם, אַפְּלוּ הַבַּל דְּפוּמָא, יְאוֹת הוּא וְכַף
הוּא. סָבָא סָבָא, אִי תִימָא וְתַגְּלִי, אִימָא בְּלָא
דְּחִילוֹ.

שָׂאֵר בְּנֵי נִשְׂא דְעֵלְמָא, דְּקָא מִסְתַּלְקִי מִנִּיהּ,
וְהָא יִדְעֵנָא, דְּרוּחַ דִּילִיָּה שְׂבִיק בְּהִיא
אֶתְתָּא דְהוֹת לִיהּ, וְרוּחָא אָעִיל תַּמָּן, מֶה
אֶתְעָבִיד מֶהֱוּא רוּחַ. וְאִי נְסָבָא הִיא אֶתְתָּא,
אוּף הַכִּי, מֶה אֶתְעָבִיד מֶהֱוּא רוּחַ דְּשָׂבַק בָּהּ
בַּעֲלָהּ קְדַמָּאָה, דְּהָא גְּבַר אַחְרָא אֶתִי עָלָהּ.

לְאֶתְקִימָא רוּחַ בְּרוּחַ לֹא אֶפְשָׁר, דְּהָא הִיא
דְּאֶתִי עָלָהּ הַשְּׂתָא, רוּחַ אָעִיל בָּהּ.

וְכֵן הִהוּא קְדַמָּאָה דְּאֶסְתַּלִּיק, רוּחַ אָעִיל בָּהּ.
הִהוּא קְדַמָּאָה דְּאֶסְתַּלַּק בְּנִין הוּוֹ לִיהּ, וְדָא
דְּהַשְּׂתָא לָאו פְּרוּקָא אִיהוּ, רוּחַ דְּשָׂבַק הִהוּא
קְדַמָּאָה בְּהִיא מְאָנָא, וְאֶתָּא הִיא אַחְרָא
וְאָעִיל בָּהּ רוּחַ, וְדָאִי לֹא יְכָלִי תְרוּוִיָּהוּ
לְאֶתְקִימָא בְּהִיא גּוּפָא דְּאֶתְתָּא כְּחֻדָּא, אִי
נִימָא דְּאֶתְאָבִיד, אִי אֶפְשָׁר, מֶה אֶתְעָבִיד מִנִּיהּ.

אוּף הַכִּי אִי אִיהִי לֹא אֶתְנַסִּיבַת, הִהוּא רוּחָא
דְּשָׂבַק בָּהּ בַּעֲלָהּ, מְאִי אֶתְעָבִיד מִנִּיהּ. אִי

נִימָא דְּאֶתְאָבִיד, לָאו הַכִּי. כֹּל דָּא צְרִיף
לְגַלְאָה הַשְּׂתָא. סָבָא סָבָא, חָמִי מֶה עַבְדַּת,
וּבְכַה אָעִילַת גְּרַמְךָ. קוּם סָבָא, אָרִים דְּגִלְךָ.

קוּם סָבָא, וְאַשְׁפִּיל גְּרַמְךָ קָמִי מְאָרְךָ.

פְּתַח הִהוּא סָבָא וְאָמַר, (תְּהִלִּים קְלֵא) יִי' לֹא גִבַּה
לְבִי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגו'.

דָּא, בְּגִין דְּהוּא מְלָפָא עֲלָאָה, וְשְׁלִיטָא עַל כָּל
מְלָכִין עֲלָאִין, וְשְׁלִיטִין דְּאִית מִמְּזֻרַח וְעַד
מַעֲרָב, וְלֹא סָלִיק עַל לְבִיָּה לְאֶסְטָאָה מְאַרְחָא,
וְתָדִיר שְׁפִיל לְבִיָּה קָמִי מְאַרְיֵה, וְכַד הוּוֹ לְעִי
בְּאוּרִיָּתָא, הוּוֹ מִתְּגַבֵּר כְּאַרְיָא, וְעֵינָיו תָּדִיר
מְאִיכִין בְּאַרְעָא, מִדְּחִילוֹ דְּמְאַרְיֵה. וְכַד הוּוֹ
אֲזִיל בֵּין עַמָּא, לֹא הוּוֹ בִיָּה גְּסוּת רוּחָא כְּלָל.

וְעַרְיָה כְּתוּב, יִי' לֹא גִבְהָ לְבִי וְגו', לֹא גִבְהָ לְבִי, אֵף עַל גִּבְהַת דְּאִנְיָ מְלָכָא שְׁלִיטָא עַל כָּל שְׂאֵר מְלָכִין דְּעָלְמָא. וְלֹא רָמוּ עֵינַי, בְּזַמְנָא דְּאִנְיָ קְיִימָא קַמָּךְ, לְעֵי בְּאוּרִייתָא. וְלֹא הִלְכְתִי בְּגִדּוּלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מְמַנִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִנְיָ אֲזִיל בֵּין עַמָּא. וְאִי דוּד מְלָכָא אָמַר הֲכִי, שְׂאֵר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה. וְאִנְיָ כַּמָּה אִנְיָ שְׁפִיל לְבָא, וּמְאִיךְ עֵינָא קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא. וְחָס לִי, דְּבַמְלִין קְדִישִׁין דְּאוּרִייתָא, יְרוּם לְבָאִי. בְּכָה וּדְמַעוּי נְפִלִין עַל דִּיקְנִיָּה.

אָמַר, סְבָא לֹאִי בְּחִילָא, פְּמָה שְׁפִירָאן דְּמַעִין עַל דִּיקְנִיָּה, פְּמָה דְּהוּה שְׁפִיר מְשַׁחָא טְבָא, פִּד הוּה נְחִית עַל דִּיקְנִיָּה דְּסְבָא טְבָא דְּאֶהְרִן. אִימָא מִילָךְ סְבָא (דף ק"ב ע"א) דְּהָא מְלָכָא קְדִישָׁא הֲכָא. שְׂאֵר בְּנֵי נְשָׂא דְּעָלְמָא, דְּקָא אֶסְתְּלִקוּ מְנִיָּה, וְשָׁבְקוּ רוּחָא בְּהֵהוּא מְאִנְיָ, דְּהוּוּ מְשַׁתְּמָשִׁי בֵּיהּ, וְאֶתְנַסִּיבַת, וְאֶתְאָ אַחְרָא וְאֶעִיל בְּהֵהוּא מְאִנְיָ רוּחָא אַחְרָא, מָה אֶתְעַבִּיד מְהֵהוּא קְדַמָּאָה, פְּמָה דְּאֶתְמַר.

הָא חֲזִי, פְּמָה עֲלֵאִין גְּבוּרָאן דְּמְלָכָא קְדִישָׁא, דְּקָא עֲבִיד, וּמְאִן יְכִיל לְמַלְלָא לוֹן. פִּד הָאִי בַּעֲלָה תְּנַיִנָּא, אֶתִּי וְאֶעִיל רוּחָא בְּהֵהוּא מְאִנְיָ, רוּחָא קְדַמָּאָה, מְקַטְרָגָא בְּהָאִי רוּחַ דְּעָאֵל, וְלֹא אֶתִּישְׁבֵן פְּחֻדָא.

וּבְגִינֵי פִךְ, אֶתְתָא לֹא אֶתִּישְׁבַת פְּדְקָא יְאוֹת, בְּהַדִּי בַּעֲלָה תְּנַיִנָּא, בְּגִין דְּרוּחָא קְדַמָּאָה מְכַשְׁפָּשָׂא בָּהּ, וּכְדִין אִיְהִי דְּכִירַת לִיָּה תְּדִיר, וּבְכָאֵת עָלִיָּה, אוּ אֶתְאַנַּחַת עָלִיָּה, דְּהָא רוּחָא דִּילִיָּה, מְכַשְׁפָּשָׂא בְּמַעָהָ פְּחוּיָא, וּמְקַטְרָגָא בְּהַדִּי רוּחַ אַחְרָא, דְּעָאֵל בָּהּ מְבַעֲלָה תְּנַיִנָּא. עַד זְמַן סְגִי מְקַטְרָגִין דָּא בְּדָא.

וְאִי אַעֲבַר דָּא דְּעָאֵל, לְהֵהוּא (אֶתְעָרִי) דְּהוּה

וְעַרְיָה כְּתוּב (תהלים קלא) ה' לא גְּבַה לְבִי וְגו'. לא גְּבַה לְבִי, אֵף עַל גִּבְהַת מְלָךְ שְׁלִיטָא עַל כָּל שְׂאֵר מְלָכֵי הָעוֹלָם. וְלֹא רָמוּ עֵינַי, בְּזַמַּן שְׂאִנִּי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה. וְלֹא הִלְכְתִי בְּגִדּוּלוֹת וּבְכִנְפִלְאוֹת מְמַנִּי, בְּשַׁעֲתָא שְׂאִנִּי הוֹלֵךְ בֵּין הָעַם. וְאִם דוּד הַמְלָךְ אָמַר כֵּךְ - שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה. וְאִנִּי כַּמָּה אֲנִי שְׁפִיל לֵב עִם עֵין גְּמוּכָה לְפָנֵי הַמְלָךְ הַקְּדוֹשׁ, וְחָבַל לִי שְׁבַדְכָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה יְרוּם לְבִי. בְּכָה וּדְמַעוֹתַי נוֹפְלוֹת עַל זְקֵנוּ.

אָמַר, זְקֵן עֵינֶיךָ בְּכַחַת, פְּמָה יְפוֹת הַדְּמַעוֹת עַל זְקֵנְךָ, כְּמוֹ שֶׁהִיָּה יְפֵה הַשֶּׁמֶן הַטוֹב כְּשֶׁהִיָּה יוֹרֵד עַל הַזְּקָן שֶׁל הַזְּקֵן הַטוֹב אֶהְרֵן. אָמַר דְּכָרְךָ, זְקֵן, שֶׁהָרִי הַמְלָךְ הַקְּדוֹשׁ כָּאֵן. שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ, וְהַשְׂאִירוּ רוּחַ בְּאוֹתוֹ כְּלֵי שֶׁהִיוּ מְשַׁתְּמָשִׁים בּוֹ, וְנִשְׁאַף, וְכָא אַחַר וְהַכְּנִיס לְאוֹתוֹ כְּלֵי רוּחַ אַחְרָת, מַה נַּעֲשֶׂה מְאוֹתוֹ רֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר?

בָּא וְרָאָה, פְּמָה עֲלִיוֹנִים גְּבוּרוֹת הַמְלָךְ הַקְּדוֹשׁ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וּמִי יְכוּל לְהַגִּיד אוֹתָם. כְּשֶׁהִבְעַל הַשְּׂנִי הִזָּה בָּא וּמְכַנִּיס רוּחַ לְאוֹתוֹ כְּלֵי, הַרוּחַ הַרְאִשׁוֹנָה מְקַטְרָגַת בְּרוּחַ הַזֶּה שְׁנַכְנְסָה (נְלַחַמַת), וְלֹא מְתִישְׁבוֹת כְּאַחַד.

וּמִשּׁוּם כֵּךְ הָאִשָּׁה לֹא מִישְׁבַת כְּרֵאוּי עִם בַּעֲלָה הַשְּׂנִי, מִשּׁוּם שֶׁהַרוּחַ הַרְאִשׁוֹנָה מְכַשְׁפָּשֶׁת בָּהּ, וְאִזּוּ הִיא זוֹכֶרֶת אוֹתוֹ תְּמִיד וּבוֹכָה עָלָיו אוּ נֹאנַחַת עָלָיו, שֶׁהָרִי רוּחוֹ מְכַשְׁפָּשֶׁת בְּמַעֲיָה כְּנַחֲשׁ, וּמְקַטְרָגַת עִם הַרוּחַ הָאַחְרָת שְׁנַכְנְסָה בָּהּ מְהַבְעַל הַשְּׂנִי. עַד זְמַן רַב מְקַטְרָגִים זֶה בְּזֶה.

וְאִם מְעַבְרָה זֶה שְׁנַכְנְסָה לְאוֹתָהּ (הַתְּעוֹרְרוֹת) שֶׁהִיָּתָה רֵאשׁוֹנָה (לְאַחַר

קדמא (לכתר), דא קדמא נפיק ואזיל ליה. ולזמנין, דדחי דא קדמא ליהוה תנינא, ואתעביד ליה מקטרגא, עד דאפיק ליה מעלמא. ועל דא תנינן, דמתרין ולהלאה, לא יסב בר נש להאי אתתא, דהא מלאך המות אתתקף בה, ובני עלמא לא ידעין, דהא רוחא כיון דאתתקף וקא נצח ליהוה רוחא אחרא תנינא, מפאן ולהלאה לא יתערב בר נש אחרא בהדה.

חברייא, הא ידענא דבאתר דא אית לכו למקשי, ולימא אי הכי לא מית בדינא האי תנינא, ולא דיינין ליה מלעילא. תא חזי, פלא איהו בדינא, דינצח פלוני לפלוני או דלא יקטרג עליה פלוני לפלוני. ומאן דנסיב ארמלתא, כמאן דעאל בימא, ברוחין תקיפין, בלא חבלין, ולא ידע אי יעבר בשלם, אי יטבע גו תהומי.

ואי דא דעאל ההוא רוחא תנינא, אתתקיף ונצח ליהוה קדמא, ההוא קדמא נפק מתמן ואזיל ליה. לאן אתר אזיל ליה, ומה אתעביד. סבא סבא מה עבדת. חשבת דתמלל זעיר, ונפקת להאי, הא עאלת באתר דלא עאל בר נש אחרא, מן יומא דדואג ואחיתופל עבדו בעיין אלין, באינון ארבע מאה בעיי, דהוו בעאן על מגדלא דפרח באוירא, ולא אתיב עלייהו בר נש, עד דאתא שלמה מלכא, ובירר לון פל חד וחד על תקונייה. סבא סבא, רזא עלאה דהוה טמירא, אתית לגלאה, מה עבדית.

סבא סבא, בקדמיתא הוה לך לנטרא ארחך, ותסתפל ברישך. אבל השתא, לאו שעתא לאתטמרא. סבא, אהדר בתקפך. ההוא רוח דנפק, לאן אזיל. בכה ואמר,

חברים, הרי ידענו שבמקום זה יש לכם להקשות ולומר, אם כן, השני הזה לא מת בדין ולא דנו אותו מלמעלה. בא וראה, הפל הוא בדין שינצח פלוני את פלוני או שלא יקטרג עליו פלוני לפלוני, ומי שנושא אלמנה כמו שנכנס לים ברוחות עזות בלי חבלים, ולא יודע אם יעבר בשלום או יטבע לתוך התהומות. ואם זה שהכניס אותה רוח שניה התחזק ונצח את אותו הראשון - אותו הראשון יוצא משם והולך לו. לאיזה מקום הולך לו ומה נעשה אתו? זקן זקן, מה עשית? חשבת שתדבר מעט ויצאת לזה? הרי נכנסת למקום שלא נכנס לשם איש אחר, ומיום שדואג ואחיתפל עשו קשיות אלו, באותם ארבע מאות קשיות, שהיו מקשים על מגדל הפורח באויר ולא השיב עליהן איש, עד שבא שלמה המלך וברר אותם כל אחד ואחד על תקונו. זקן זקן, הסוד העליון שהיה טמיר באת גלות, מה עשית?

זקן זקן, בתחלה היה לך לשמר דרכך, ותסתפל בראשך. אבל עכשו אינה שעה להתכבא. זקן, חזר בכרך. אותה רוח שיצאה, לאן הולכת? בכה ואמר, חברים, פל הבכיות הללו שאני בוכה

אִינִים בְּגִלְלָכֶם, אֵלֶּא פּוֹחַד אָנִי לְרַבּוֹן הָעוֹלָם שְׁאִי מְגַלֶּה דְרָכִים נְסֻתוֹת בְּלִי רְשׁוֹת. אֲבָל גְּלוּי לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְכַבּוֹדִי עֲשִׂיתִי וְלֹא לְכַבּוֹד אָבִי, אֲבָל רְצוֹנִי הוּא לְעַבְדוֹתָו, וְאִנִּי רוֹאֶה הַפְּכוּד שֶׁל אֶחָד מִכֶּם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְאַחַר יִדְעַתִּי שְׂכָף הוּא, אֲבָל לֹא גְלוּי לְפָנָי, וְעַכְשָׁו רְאִיתִי.

שְׁנֵינוּ, דוֹחִים אִישׁ מִפְּנֵי אִישׁ, בְּכַמָּה דְרָכִים נְסֻתוֹת נִדְחִים. אוֹתָהּ רוּחַ רֵאשׁוּנָה שְׁנַדְחָתָה מִלְּפָנָי אוֹתָהּ הַשְּׁנִיָּה, לְאֵן הוֹלְכָתָּ? אוֹתָהּ רוּחַ יוֹצֵאת וְהוֹלְכָתָּ וּמְשׁוֹטְטָת בְּעוֹלָם, וְלֹא יִדְעֶה, וְהוֹלְכָתָּ לְקַבְּרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ, וּמִשָּׁם מְשׁוֹטְטָת בְּעוֹלָם וְנִרְאִית בְּחֵלוֹם לְבַנֵּי אָדָם, וְרוֹאִים בְּחֵלוֹם אֶת דְּמוֹת אוֹתוֹ הָאִישׁ, וּמוֹדִיעַ לָהֶם דְּבָרִים לְפִי דְרָפָה שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ רֵאשׁוּנָה שְׁנַמְשְׁכָה מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כִּף מְשׁוֹטְטָת זוֹ וּמוֹדִיעָה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

יְכַד הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטְט בְּעוֹלָם, וּפּוֹקֶדֶת תְּמִיד אֶת אוֹתוֹ הַקָּבֵר עַד הַזְּמַן שֶׁהַרוּחוֹת פּוֹקְדוֹת לְקַבְּרוֹת הַגּוֹפִים. אִז הַרוּחַ הַזֶּה מִתְחַבֵּר בְּאוֹתָהּ רוּחַ שְׁלוֹו, וּמִתְלַבֵּשׁ בָּהּ, וְהוֹלֵךְ לוֹ. כְּשֶׁנִּכְנַס לְמִקְוָמוֹ, מִתְפַּשֵּׁט מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ לוֹ מְקוֹם (בְּאוֹתוֹן רַחוּת בְּגַן עֵדֶן) בְּאוֹתָם הַיְכָלוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן אוֹ בַּחוּץ לְפִי דְרָכֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְשֵׁם נִשְׁמַר.

וּבְשֶׁהַרוּחוֹת פּוֹקְדוֹת אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׁהַמְתִּים נִזְקָקִים אֶל הַחַיִּים, הֵם לֹא נִזְקָקִים אֵלֶּא רַק בְּאוֹתָהּ מְשִׁיכַת הַרוּחַ, וּבָהּ מִתְלַבֵּשׁת רוּחַ אַחֲרָת. וְאֵם תֹּאמַר, אִם כֵּן, אִז זֹו תוֹעֵלֶת לְרוּחַ, וְהַאֲשֶׁה הַזֶּה עוֹשֶׂה תוֹעֵלֶת לְכָל - לֹא כֵּן, שְׁאֵלְמֵלֵא לֹא נִשְׁאֵה לְאַחַר וְאוֹתָהּ רוּחַ רֵאשׁוּנָה לֹא הִיָּתָה

חֲבֵרְיָא, כָּל הַגֵּי בְּכִיזִין דְּקָא בְּכִינָא, לֹא בְּגִינֵיכּוּ הוּא, אֵלֶּא דְּחִילָנָא לְמֵאֲרִי עֲלֵמָא, דְּגִלְינָא אֲרַחִין סְתִימִין, בְּלֹא רְשׁוֹ. אֲבָל גְּלוּי קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא לִיקָרָא דִּילִי עֲבִידָנָא, וְלֹא לִיקָרָא דְּאַבָּא, אֲבָל רְעוּתִי לְפוֹלְחָנָא דִּילִיָּהּ, וְאִנָּא חֲמִינָא, יְקָרָא דְּחַד מִנֵּיכּוּ, בְּהַהוּא עֲלֵמָא, וְאַחֲרָא יִדְעָנָא דְּהָכִי הוּא. אֲבָל לֹא גְלוּי קָמֵי, וְהַשְׁתָּא חֲמִינָא.

הַגֵּינָן, דְּחִיזִין גְּבָרָא מְקָמִי גְּבָרָא, בְּכַמָּה אֲרַחִין סְתִימִין אַתְּדְּחִיזִין. הַהוּא רוּחָא קְדָמָא, דְּאַתְּדְּחִי מְקָמִי הַהוּא תְּנִינָא, לְאֵן אֲזִיל. הַהוּא רוּחָא, נְפִיק וְאֲזִיל, וּמְשֻׁטָּא בְּעֵלְמָא, וְלֹא יִדְעֶה, וְאֲזִיל לְגוֹ קְבָרָא דְּהַהוּא בְּרֵשׁ, וּמִתְמַן מְשֻׁטָּא בְּעֵלְמָא, וְאַתְּחִזִי בְּחֵלְמָא לְבַנֵּי נְשָׂא, וְחִמָּאן בְּחֵלְמָא דִּיוֹקְנָא דְּהַהוּא בְּרֵשׁ, וְאוֹדַע לֹון מְלִין לְפּוּם אֲרַחִיָּה דְּהַהוּא רוּחַ קְדָמָא, דְּקָא אַתְּמִשְׁךְ מִנִּיָּה, כְּמָה דְּאִיְהוּ בְּהַהוּא עֲלֵמָא, הָכִי מְשֻׁטָּא הָאִי, וְאוֹדַע בְּהָאִי עֲלֵמָא.

וְהָכִי אֲזִיל וּמְשֻׁטָּא בְּעֵלְמָא, וּפּוֹקֶדֶת תְּדִיר לְהַהוּא קְבָרָא, עַד זְמָנָא דְּרוּחוֹת פּוֹקְדִין לְגַבֵּי קְבָרֵיהוּ דְּגוֹפִין. כְּדִין, הָאִי רוּחָא, אַתְּחַבֵּר בְּהַהוּא רוּחַ דִּילִיָּהּ, וְאַתְּלַבֵּשׁ בִּיָּהּ, וְאֲזִיל לִיָּהּ. כִּד עָאֵל לְדוּכְתִיָּהּ, אַתְּפִשֵּׁט מִנִּיָּה. וְדוּכְתָא אִית לִיָּהּ (בְּאִינוֹן רִחוּין בְּגַן עֵדֶן) (דף ק"ב ע"ב) בְּאִינוֹן הַיְכָלוֹן דְּגֵן עֵדֶן, אוֹ לְבַר, לְפּוּם אֲרַחוּי דְּכָל חַד וְחַד, וְתַמָּן אַתְּטַמַּר.

וְכִד רוּחִין פּוֹקְדִין לְהָאִי עֲלֵמָא, דְּמִתִּין נִזְקָקִין לְגַבֵּי חַיִּין, לֹא נִזְקָקִין אֵלֶּא בְּהַהוּא מְשִׁיכּוּ דְּרוּחָא, וּבִיָּהּ אַתְּלַבֵּשׁ רוּחָא אַחֲרָא. וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, תוֹעֵלְתָא אִיְהוּ לְרוּחָא, וְהָאִי אַתְּתָא תוֹעֵלְתָא עֲבַדְתָּ לְכָלֵּא. לֹא הָכִי, דְּאַלְמֵלֵא לֹא אַתְּנִסִּיבַת לְגַבֵּי אַחֲרָא, וְהָאִי

נדחית מלפני האיש האחר הנה, תועלת אחרת היתה לו בגנון אחר, ולא יהיה נגע בעולם כמו שהוא, ולא יזדקק לחיים של העולם הנה כמו שהיה משוטט כאן וכאן.

אם כן, הזיווג השני של האשה הזו לא היה מלמעלה, ואתה אומר שנדחה איש מפני איש? ואמרנו שהבעל השני שנשא את האשה הזו היא בת זוגו ממש, ואותו הראשון לא היה ממש בן זוגה, והשני היה שלה, וכשהגיע זמנו נדחה זה מפניו - ודאי זה כן, שהרי לא נדחית אותה רוח ראשונה שהיתה באשה הזו אלא בשביל השני הנה, שהוא בן זוגה.

(שכן היא בת זוגו) (זה השני).

וכך אותם השניים שנדחים מלפני הראשונים - הראשונים היו בני זוגם ולא אלה, ולכן אין להם קיום עצמם, ונדחית הרוח השניה מלפני הרוח הראשונה. ולכן מי שנשוא אלמנה, קוראים עליו (משלי ז) ולא ידע פי בנפשו הוא. (שם א) פי חנם מזרה הרשת וגו'. ולא ידוע אם היא בת זוגו ממש ואם לא.

אלמנה שלא נשאת, אף על גב שפא בן זוגה והיא לא רוצה להנשא - הקדוש ברוך הוא לא כופה אותה מן הדין, והקדוש ברוך הוא מזמין לאותו האיש אשה אחרת, ולא נכנסת בדין כזה (ואין עליה בית דין בזה) באותו העולם, ואף על גב שאין לה בן, שהרי אשה לא מצוה על פריה ורבייה, כמו שבארנו.

האשה הזו שלא נשאה פעם שניה, אותה רוח שהשאיר בה בעלה, מה נעשה ממנה? יושבת שם שנים עשר חדשים, ובכל

רוחא קדמאה לא מתדחייא מקמי האי גברא אחרא, תועלתא אחרא הנה ליה, בגוונא אחרא, ולא יהא לאי בעלמא, כמה דהוי, ולא יזדקק לגבי חייז דהאי עלמא, כמה דהוי משטטא הכא והכא.

אי הכי זוגא תניינא דהאי אתתא, לא הוי מלעילא. ואת אמרת דאתדחייא גבר מקמי גבר, ואמינא דהאי בעלה תניינא, דנסיב לאתתא דא, איהו בת זוגיה ממש. וההוא קדמאה לאו בר זוגיה ממש הוה. והאי תניינא דילה הוה, וכד מטא זמניה, אתדחייא דא מקמיה. ודאי הכי הוא, דהא לא אתדחייא ההוא רוח קדמאה, דהוה כהאי אתתא. אלא בגין דהאי תניינא, דאיהו בר זוגה. (דבר איהו בת

זוגיה) (האי תניינא).

וכך אינון תניינין, דאתדחייז מקמי קדמאין. קדמאין הוו בני זוגיהו, ולא הני. ובגין כן, לא אית לון קיומא בהדיהו, ואתדחייא רוח תניינא מקמי רוחא קדמאה. ובגין כן, מאן דנסיב ארמלתא, קרינן עליה, (משלי ז) ולא ידע פי בנפשו הוא. (משלי א) פי חנם מזורה הרשת וגו' ולא ידע אי היא בת זוגיה ממש אי לאו.

ארמלתא דלא נסיבת, אף על גב דאתי בר זוגה, ואיהי לא בעאת לאתנסבא, קדשא בריך הוא לא פייה לה מן דינא, וקודשא בריך הוא אַזמין לההוא בר נש אתתא אחרא, ולא עאלת בדינא כהאי (ס"א וליה עליה כי דינא כהאי) בההוא עלמא, ואף על גב דלית לה בר, דהא אתתא לא אתפקדת אפרייה ורבייה, כמה דאוקמוה.

אתתא דא דלא אתנסיבת זמנא תניינא, ההוא רוח דשבק בה בעלה מה אתעביד מניה. יתיב תמן תריסר ירחי, ובכל ליליא וליילא, נפיק

לילה ולילה יוצא ופוקד את הנפש, וחוזר למקומו אחר שנים עשר חדשים, כשהסתלק דינו של אותו האיש. שהרי כל אותם שנים עשר חדשים, זו הרוח כפופה בעצבות כל יום. אחר שנים עשר חדשים יוצאת משם והולכת ועומדת בשער גן עדן ופוקדת את העולם הזה אל אותו הפלי שיוצאת ממנו. וכשהאשה הזו מסתלקת מן העולם, אותה רוח יוצאת ומתלבשת באותה רוח שלה, וזוכה בה לבעלה, ושניהם מאירים פראוי בחבור אחד.

ביון שבאנו למקום זה, עכשו יש לגלות דרכים נסתרות של רבון העולם ולא יודעים בהם בני אדם, וכלם הולכים בדרך אמת, כמו שנאמר (חושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. ובני אדם לא יודעים ולא משגיחים כמה הם עליונים מעשי הקדוש ברוך הוא וכמה הם משונים, ובני העולם לא יודעים, וכלם בדרך אמת, שלא סוטים ימינה ושמאלה.

אלה שמתגלגלים, שגרושו בגרושין מאותו העולם ואין להם בת זוג, בת הזוג שהם מזדווגים בעולם הזה, מאיפה הן אותן נשים שמזדווגות עמם בעולם הזה, שהרי (גרש אותה ואין לו בת זוג באותם גברים שלא גרשו ומזדווגים עם נשותיהם) לכל בני האדם יש בת זוג, חוץ מזה?

ראו עכשו כמה גדולים ועליונים גבורותיו. שנינו, מי שמגרש אשתו הראשונה, מזבח מוריד עליו דמעות. למה מזבח? אלא הרי אמרנו שכל נשות העולם עומדות בדמות המזבח הזה, ועל זה הן יורשות שבע ברכות, שפלן הן מפנסת ישראל. ואם הוא מגרש אותה, חוזרת האבן (של

ופקדא לנפשא, ואתהדר לאתריה. לבתר תריסר ירחי, דקא אסתלק דינא דההוא גברא, דהא כל אינון תריסר ירחי, הא רוחא אתכפייא בעציבו כל יומא. לבתר תריסר ירחי, נפיק מתמן, ואזיל וקיימא לתרע גן עדן, ופקדא להאי עלמא, לגבי ההוא מאנא, דנפיק מניה. וכד האי אתתא אסתלקת מעלמא, ההוא רוח נפיק ואתלבש בההוא רוח דילה, וזכאת ביה לגבי בעלה, ונהרין תרווייהו, כדקא יאות, בחבורא חדא.

ביון דאתינא להאי אתר, השתא אית לגלאה ארחין סתימין, דמארי עלמא, לא ידעין בהו בני נשא. וכלהו אזלין בארץ קשוט, כמה דאת אמר (חושע יד) פי ישרים דרכי יי' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין, כמה אינון עלאין, עובדין דקודשא בריך הוא, וכמה משננין אינון, ובני עלמא לא ידעין, וכלהו בארץ קשוט, דלא סטאן לימינא ולשמאלא.

הני דמתגלגלין, דקא אתתרכו בתרוכין מההוא עלמא, ולית לון בת זוג. בת זוג דקא מזדווגן בהאי עלמא, מאן אינון, אינון נשין, דקא מזדווגן בהדייהו בהאי עלמא. דהא (תריד לה ולית ליה בת זוג כאינון נכרין דלא תריכו וקא מזדווגן כחרי נשיהו) לכלהו בני נשא, אית לון בת זוג, בר מהאי.

חמו השתא, כמה אינון רברבין ועלאין גבורין דיליה. תנינן, מאן דמתרף אתתיה קדמאה, מדבחה אחית עלוי דמעין. מדבחה אמאי. אלא, הא אמינא, דכל נשין דעלמא בדיוקנא דהאי מזבח קיימי, ועל דא ירתאן אינון שבע ברפאן, דכלהו מפנסת ישראל אינון. ואי איהו (דף ק"ג ע"א) מתרף לה, אהדר

המזבח העליון) לגרעון. מה הטעם?
משום שמתחברים הגרושין זה
עם זה.

וכוד זה, שפתיב (דברים כד) וכתב
לה ספר פריית ונתן בידה וגו',
ויצאה מביתו והלכה והיתה
לאיש אחר. ממשמע שאמר
והלכה והיתה לאיש, לא ידענו
(שאותה שהולכת אצל בעלה שגרש אותה)

(שזה אינו) (אורו שגרש אותה)? מה
זה אחר? אלא כמו שנאמר,
שנינו אחר, ואחר פתיב, ואחר
קוראים אותו, שפתיב (איוב ח)
ומעפר אחר יצמחו. והגרושים
מתחברים כאחד, גרושים של
אותו העולם וגרושים של העולם
הזה. ומה שהאשה הזו היתה
בדיוקן עליון, הרי השתעבדה
לדיוקן תחתון, קוראים לו אחר.
וקוראים לו אחרון. מנין לנו
אחרון? שפתיב (שם ט) ואחרון על
עפר יקום. וכאן פתיב ושנאה
האיש האחרון. או, פי ימות
האיש האחרון. אחרון? שני היה
צריך להיות! ואם תאמר שלא
תזדוג אפילו לעשרה זה אחר זה
- לא כף. וכי לבעל הזה תזדוג
ולא לאחר. מה זה אחרון?

א"א זהו האחר הזה שאמרנו,
והוא אחר, והוא אחרון. עכשו
האבן מתגלגלת בכף הקלע. למה
אחר נקרא כף? שהרי כל הבגין
נפל וחסר לעפר, הוא היה מה
שקנה ולא אחר. למה קוראים
לו אחר? אף כף למה נקרא
אחרון, וכי הוא אחרון? והרי
אם יתישר - יפה, ואם לא -
יחזר ויתגלגל וינטע פמקדם.
למה נקרא אחרון?

אב"ר בא וראה, פתיב (בראשית
א) וירא אלהים את כל אשר
עשה והנה טוב מאד. מה זה
טוב? שנינו, זה מלאך הטוב.
מאד - זה מלאך המות. ולכל

אבנא (נ"א מדבקה עלאה) לגרעונא. מאי טעמא.
בגין דמתחברין תרוכין בהדי הדדי.

ורזא דא דכתיב, (דברים כד) וכתב לה ספר פריית
ונתן בידה וגו', ויצאה מביתו והלכה
והיתה לאיש אחר. ממשמע דאמר, והלכה
והיתה לאיש, לא ידענא (דכתיב אולה לגבי בעלה דתריף
לה) (נ"א דליתיה) (תהוא דתריף לה), מאי אחר. אלא כמה
דאתמר, אחר תנן, ואחר פתיב, ואחר קרינן
ליה, דכתיב, (איוב ח) ומעפר אחר יצמחו.
ותרוכין מתחברין פחדא, תרוכין דהוא
עלמא, ותרוכין דהאי עלמא. ומה דהות האי
אתתא, בדיוקנא עלאה, הא אשתעבדא
לדיוקנא תתאה, קרינא ליה אחר.

וקרינן ליה אחרון, אחרון מנלן. דכתיב, (איוב
ט) ואחרון על עפר יקום. והכא כתיב
ושנאה האיש האחרון. או פי ימות האיש
האחרון. אחרון, שני מיבעי ליה. ואי תימא,
דלא תזדוג אפילו לעשרה, דא בטר דא. לאו
הכי. וכי לבעלה דא תזדוג, ולא לאתרא,
מאי אחרון.

אלא דא איהו האי אחר דקאמרן, ואיהו אחר,
ואיהו אחרון. השתא אבנא מתגלגלא
בקוספתא. אחר אמאי אקרי הכי דהא כל
בנינא נפל, ואתהדר לעפרא, איהו הוה מה
דהוה, ולא אתרא. אמאי קרינן ליה אחר. אוף
הכי אמאי אקרי אחרון, וכי אחרון איהו, והא
אי יתישר יאות, ואי לא, יהדר ויתגלגל
ויתנטע פמלקדמין, אמאי אקרי אחרון.

אב"ר תא חזי, פתיב (בראשית א) וירא אלהים את
כל אשר עשה והנה טוב מאד, מאי
טוב. תנינן, דא מלאך דטוב. מאד, דא מלאך
המות. ולכלא קדשא בריך הוא אזמין תקונוי.
תא חזי, פתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן

הקדוש ברוך הוא הזמין תקונו. בא וראה, כתוב (שם) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. נהר זה לא שוכף לעולמים מלרבות ומלגדל ולעשות פרות. ואל אחר הסתרס, ואין לו תשוקה לעולמים, ולא מרבה ולא עושה פרות. שאלמלא עשה פרות, יבלבל את כל העולם.

ומשום כך אדם שגורם לאותו הצד לגדל בעולם נקרא רע, ולא רואה פני שכינה לעולמים, שכתוב (תהלים ה) לא יגרף רע. האיש הזה שמתגלגל בגלגול, אם עבר ונדבק באותו אל אחר שלא עושה פרות ולא מתרבה בעולם, משום כך נקרא אחר, והשם גורם לו. הוא הוא, ואחר נקרא, אחר ודאי.

אחרון - מראשון ואילף אחרון קוראים לו, ואחרון נקרא. שני הוא, ומיד נקרא אחרון, וכך קורא לו הקדוש ברוך הוא אחרון, משום שנתקן להיות אחרון ולא ישוב כמקדם. השלישי אף כך. וכן בכל הפעמים מהראשון ואילף, כך נקרא אחרון, וכן צריך לקרא אחרון, שאלמלא נקרא מיד שני, הרי יש פתחון פה לחזר כמקדם, ואותו בנין נהרס.

בנין לנו? מבית שני שנקרא אחרון, שכתוב (תהלים ה) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. שהרי מראשון ואילף נקרא אחרון, שהרי לא יהיה פתחון פה שאותו בנין ילחזר כמקדם.

אף זה כך, אחרון קוראים לו. ולכן כתוב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל? לא יקחנה הנה צריך להיות! מה זה לא יוכל? אלא בין שהאשה הזו נדבקה באחר ונרדה להשפיע בדרגה מתחונה, לא רוצה הקדוש ברוך הוא שישוב מדרגתו לתת פרי

להשקות את הגן, נהר דא, לא שכיף לעלמין, מלאפשא ולמסגי ולמעבד פירין. ואל אחר אסתרס, ולית ליה תיאובתא לעלמין, ולא אפיש, ולא עביד פירין, דאלמלי עביד פירין, יטשטש לכל עלמא.

ובגין כך, בר נש דגרים לההוא סטר דיפוש בעלמא, אקרי רע, ולא חמי אפי שכינתא לעלמין, דכתיב, (תהלים ה) לא יגורף רע. האי בר נש, דמתגלגלא בגלגולא, אי איהו עבר ואתדבק בההוא אל אחר, דלא עביד פירין, ולא אפיש בעלמא, בגין כך אקרי אחר, ושמא גרים ליה, איהו הוא, ואחר אקרי, אחר ודאי.

אחרון: מקדמא ואילף, אחרון קרינן ליה, ואחרון אקרי. תננינא איהו, ומיד אקרי אחרון, והכי קרי ליה קדשא בריה הוא אחרון, בגין דיתתקן למהוי אחרון, ולא יתוב כמלקדמין. תליתאה אוף הכי. וכן בכל זמנין, מקדמא ואילף. הכי אקרי אחרון, והכי אצטריך למקרי אחרון, דאלמלא אתקרי מיד תננינא, הא פתיחו דפומא לאהדרא כמלקדמין, וההוא בנינא אסתתרו.

בנין. מבית שני דאקרי אחרון, דכתיב, (תהלים ה) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. דהא מקדמא ואילף, אחרון אקרי, דהא לא יהא פתיחו דפומא, דההוא בנינא ינפול, ויתהדר כמלקדמין.

אוף הכי דא, אחרון קרינן ליה. ובגין כך כתוב, לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל, לא יקחנה מיבעי ליה, מאי לא יוכל. אלא כיון דהאי באחר ונרדה להשפיע בדרגה מתחונה, לא רוצה הקדוש ברוך הוא שישוב מדרגתו לתת פרי

וְלַהֲדַבֵּק בְּאוֹתָהּ דְרָגָה שְׂאִינָה
שְׁלוּ.

וּבֵּא רָאָה, אִם הָאִשָּׁה הִזוּ לֹא
נִשְׂאָת, אֶפְלוּ תוֹנָה עִם כָּל
הָאֲנָשִׁים שְׁבַעוּלָם - אִם רוּצָה
בְּעֵלָהּ, יָשׁוּב אֵלֶיהָ. אָבָל אִם
נִדְבְּקָה בְּנִשְׂוֹאִין לְאַחַר, (וְאַחַר) זֶה
(ה) לֹא יוּכַל לָשׁוּב לְדְרָגָתוֹ
הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיָה בְּתַחֲלָה אֵלֶיהָ.
לֹא יוּכַל וְדָאִי לְהָשִׁיב אוֹתָהּ
הַדְרָגָה לְעוֹלָמִים.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמְאָה. שְׂנִינּוּ,
שֶׁהִטְמְאָה בְּלִבּוֹ. אִם כֶּן, אֶפְלוּ
אִם תִּתְרַחֵק וְתוֹנָה בְּלִי נִשְׂוֹאִין?
אֲלֹא בִּינּוֹן שְׁנִדְבְּקָה לְאַחַר, הָרִי
קִבְּלָה עֲלֶיהָ אֶת הַחֶלֶק שֶׁל אוֹתוֹ
הַצַּד, וּבְעֵלָהּ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא מִצַּד
אַחַר טוֹב שֶׁל טוֹב, לֹא יִהְיֶה לוֹ
בְּהַ חֶלֶק לְעוֹלָמִים, וְלֹא יִרְבֶּה כָּלֵל
אֶת אוֹתוֹ מְקוּם. הָרִי אִם שִׁלְחָה
הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ
הָאֲחֵרוֹן - לְרִאשׁוֹן אֲסוּרָה, אָבָל
לְשָׂאֵר בְּנֵי אָדָם מִתְּרַת. אוּלַי
תִּמְצָא מְקוּם כְּמוֹ מְקַדָּם, וְאַחֲרוֹן
יָקוּם וְיִזְדוּג עִמָּה.

מִי שֵׁיִשׁ לוֹ בְּנִים מְאֻשְׁתוֹ
הָרִאשׁוֹנָה וּמְכַנִּים אֶת זוֹ לְתוֹךְ
בֵּיתוֹ, אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא נִדְבֵּק בְּחֶרֶב
קָשָׁה שֶׁמִּתְהַפְּכֶת בְּשִׁבִּיל שְׁנֵי
צְדָדִים. אֶחָד - שֶׁהָרִי שְׁנִים הִיא
דְּחַתָּה הַחוּצָה, וְעַכְשָׁו הוּא
הַשְּׁלִישִׁי. וְעוֹד - כָּלֵי שֶׁהִשְׁתַּעֲבַד
(שֶׁהִשְׁתַּתַּף) בּוֹ אַחַר, אֵיךְ הוּא יָבֵא
לְתַת בְּהַ רִחוּו שְׁלוֹ וְיִשְׁתַּתַּף עִמָּה
וְיִדְבֵּק בְּהַ? לֹא שֶׁהִיא אֲסוּרָה,
אָבָל וְדָאִי שֶׁתוֹף רַע הוּא לְעַצְמוֹ
(כְּמוֹ שְׂבִאֲרִנוּ).

רַבִּי לְוִיטָס אִישׁ כֶּפֶר אוֹנוּ הָיָה
צוֹחֵק וּמִתְלוּצֵץ עַל הָאִשָּׁה הַזֹּה,
כְּשֶׁרָאָה מִי מִזְדוּגָה עִמָּה, וְהָיָה
אוֹמֵר, (מִשְׁלִי לֹא) וְתִשְׁחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן כְּתוּב. מִי שְׁנִדְבְּקָת בּוֹ

לְיוֹם אַחֲרוֹן כְּתוּב, מָאן

אַתָּתָּ אַתְּדַבְּקָת בְּאַחַר, וְנִחַתְתָּ לְאַשְׁתַּעֲבָדָא
בְּדְרָגָא תַּתְּאָה, לֹא בְּעֵי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּאִיהוּ יְתוּב מִדְרָגָא דִּילִיָּה, לְמִיָּהֵב אֵיבָא,
וְלֹאֲתַדְבְּקָא בְּהִיּוּא דְרָגָא דְלֹאוּ דִּילִיָּה.

וְהָא חֲזִי, אִי הָאִי אַתָּתָּ לֹא אַתְּנִסִּיבְתָּ, אֶפְלוּ
תוֹנָה בְּכָל גּוֹבְרִין דְּעֵלְמָא, אִי בְּעֵי בְּעֵלָה
יְתוּב לְגַבְהָ, אָבָל אִי אַתְּדַבְּקָא בְּנִשְׂוֹאִין לְאַחַר,
(נ"א וְאַחַר) דָּא (הָאִי) לֹא יוּכַל לָשׁוּב לְדְרָגָא
קַדְמָאָה, דְּהָוָה בְּקַדְמִיתָּא לְגַבְהָ. לֹא יוּכַל
וְדָאִי לְאַתְבָּא לְהִיּוּא דְרָגָא לְעֵלְמִין.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמְאָה. תְּגִינֵן, דְּהִטְמְאָה כְּלַבִּיָּה.
אִי הָכִי, אֶפְלוּ אִי תִתְרַחֵק וְתוֹנָה בְּלֹא
נִשְׂוֹאִין. אֲלֹא, בִּינּוֹן דְּאַתְּדַבְּקָת לְאַחַר, הָא
קַבִּילְתָּ עֲלָהּ חוּלְקָא דְּהִיּוּא סְטָרָא, וּבְעֵלָהּ (ד) ^{ק"ג ע"ב}
קַדְמָאָה דְּאִיהוּ מִסְטָרָא אַחֲרָא טְבָא
דְּטוֹב, לֹא יִהְיֶה בְּהַ חוּלְקָא לְעֵלְמִין, וְלֹא
יִפִּישׁ כָּלֵל לְהִיּוּא אַתְרָ. הָא אִם שִׁלְחָה הָאִישׁ
הָאֲחֵרוֹן, אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן,
לְקַדְמָאָה אֲסוּרָא, אָבָל לְשָׂאֵר בְּנֵי נְשָׂא,
תִּשְׁתְּרִי. דִּילְמָא תִּשְׁפַּח אַתְרָא כְּמִלְקַדְמִין,
וְאַחֲרוֹן יָקוּם דִּיזְדוּג בְּהִדָּה.

מָאן דְּאִית לִיָּה בְּנִין מְאֻתְתִיָּה קַדְמִיתָּא, וְאַעִּיל
הָאִי לְגוּ בֵּיתִיָּה, הִיּוּא יוֹמָ אַתְּדַבְּק
בְּחֶרֶבָּא קָשִׁיא דְּמִתְהַפְּכָא, בְּגִין תְּרִין סְטָרִין.
חַד, דְּהָא תְּרִין דְּחַת לֹון לְבַר, וְהִשְׁתָּא אִיהוּ
תְּלִיתָאָה. וְתוּ, מָאנָּא דְּאַשְׁתַּעֲבַד (נ"א דְּאַשְׁתַּתַּף)
בִּיָּה אַחַר, הֵיךְ יִיתִי אִיהוּ לְמִיָּהֵב בִּיָּה רוּחָא
דִּילִיָּה, וְיִשְׁתַּתַּף בְּהִדָּה, וְיִתְדַבֵּק בְּהַ. לֹאוּ
דְּאִיָּהֵי אֲסוּרָא, אָבָל וְדָאִי שֶׁתוּפָא בִּישָׂא אִיהוּ
לְגַרְמִיָּה. (בְּדָאֲמִרִין).

רַבִּי לְוִיטָס אִישׁ כֶּפֶר אוֹנוּ, הָוָה חֲזִיךְ
וּמִתְלוּצֵץ עַל אַתָּתָּ דָּא, כַּד חָמִי מָאן
דְּאַזְדוּגָה בְּהִדָּה, וְהָוָה אָמַר, (מִשְׁלִי לֹא) וְתִשְׁחַק

בְּאִישׁ אַחֲרוֹן, אַחַר כֶּף הַיָּא צְחוּק. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְחֹזֵר וְלַעֲזִין עַל מְקוֹם (נ"א אֵילָן) אַחַד גְּדוֹל וְעֲלִיּוֹן שֶׁהִיָּה בְּעוֹלָם, וְגִזַּע וְשֵׁרֶשׁ שֶׁל אַמֶּת, וְהוּא עוֹבֵד אֲבִי יֵשׁי אֲבִי דוֹד, שְׁתֵּרִי נֹאמֵר שֶׁהִיָּה אַחֲרוֹן, אִיף יֵצֵא שֵׁרֶשׁ אַמֶּת מִהַמְּקוֹם הַזֶּה? אֵלְמָא עוֹבֵד נִתְקַן בְּתַקִּינָא עֲלִיּוֹן, וְחֹזֵר הַשֵּׁרֶשׁ שֶׁל הָאֵילָן שֶׁהִתְהַפֵּף עַל תְּקוּנָתוֹ, וְהִתְעַלָּה בּוֹ וְהִתְתַּקֵּן כְּרֵאוּי, וְעַל זֶה נִקְרָא עוֹבֵד, מַה שְּׁלֹא זָכוּ כֶּף שְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם.

הוּא בָּא, עֹבֵד וְעֵדֵר אֶת עֵקֶר וְשֵׁרֶשׁ הָאֵילָן, וְיֵצֵא מִהַפְּנִים הַמְּרִים, וְחֹזֵר וְנִתְקַן בְּנוֹף שֶׁל אֵילָן אַחֲרֵי עֲלִיּוֹן. בָּא יֵשׁי בְּנוֹ וְחֹזֵק אוֹתוֹ וְתַקֵּן אוֹתוֹ, וְנִאֲחֵז בְּעַנְפֵי הָאֵילָן הָעֲלִיּוֹן הָאֲחֵר, וְחִבֵּר אֵילָן בְּאֵילָן, וְהִסְתַּכְּכוּ זֶה בְּזֶה. כִּיּוֹן שְׂבָא דוֹד, מֵצֵא אֵילָנוֹת מְסַבְכִים וּמֵאֲחֻדִים זֶה בְּזֶה. אִזּוֹ יֵרֶשׁ הַשְּׁלֵטוֹן בְּאַרְצָא, וְעוֹבֵד גֵּרָם אֶת זֶה.

בְּכַה אוֹתוֹ זְקַן וְאֵמֵר, אִי זְקַן זְקַן, וְלֹא אֵמֵרנִי לֶךְ שְׁנַכְנַסְתָּ לְיָם הַגְּדוֹל? ! עֲכָשׁוּ אֶתָּה הוּא בְּתוֹף הַתְּהוֹמוֹת הַגְּדוֹלִים. הַתְּתַקֵּן לְעֲלוֹת. זְקַן זְקַן, אֶתָּה גֵּרַמְתָּ לְזֶה, שְׂאֵלְמָא הֵייתָ שׁוֹתֵק בְּתַחֲלָה, הִיָּה נֹאֵה לֶךְ, אֲבָל עֲכָשׁוּ לֹא יִכְלַת וְאִין מִי שִׂיאֲחֻז בִּידָךְ, אֵלְמָא אֶתָּה בְּלַבְדָּךְ. קוּם זְקַן וְעֲלֵה בְּמַעְלָה. עוֹבֵד זֶה הַתְּתַקֵּן וְיֵצֵא מִתּוֹף שְׂדֵה רַע שֶׁל בּוֹרוֹת רַעִים. בָּא יֵשׁי בְּנוֹ וְהִתְתַּקֵּן וְעֵדֵר אֶת הָאֵילָן, וְעַם כָּל זֶה, (וְעוֹבֵד) זֶה סוֹד הַסּוּדוֹת, וְלֹא יִדְעֵתִי אִם אֵמֵר וְאִם לֹא אֵמֵר. אֵמֵר דְּבִרְיָךְ, זְקַן, וְדַאי אֵמֵר, בְּזֶה יִדְרַעִים כָּל שְׂאָר בְּנֵי הַגְּלִגּוּל. (עוֹבֵד הַתְּתַקֵּן אֵילָן, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהַתְּתַקֵּן אֵילָן) עוֹבֵד

דְּאִתְדַבְּקַת בֵּיהּ בְּאִישׁ אַחֲרוֹן, חִיוּכָא אִיהִי לְבִתְר.

הַשְּׁתָּא, אִית לְאַהֲדָרָא וְלַעֲיִינָא, עַל אֶתְר (נ"א אֵילָנָא) חַד רַב וְעֲלָאָה, דְּהוּה בְּעֲלָמָא, וְגִזַּעָא וְשֵׁרֶשָׁא דְקָשׁוּט, וְאִיהוּ עוֹבֵד אֲבִי יֵשׁי אֲבִי דוֹד. דְּהָא אֶתְמַר דְּאַחֲרוֹן הוּה, הִיף נִפְקַ שְׂרֵשָׁא דְקָשׁוּט, מִגּוֹ אֶתְר דָּא.

עוֹבֵד אֶתְתַּקֵּן בְּתַקִּינָא עֲלָאָה, וְאַהֲדָר שְׂרֵשָׁא דְאֵילָנָא דְקָא אֶתְהַפֵּף, עַל תְּקוּנִיהָ, וְאַסְתְּלִיק בֵּיהּ, וְאַתְתַּקֵּן כְּדָקָא יְאוֹת, וְעַל דָּא אֶקְרִי עוֹבֵד. מַה דְלֹא זָכוּ הַכִּי, שְׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא.

אַתָּא אִיהוּ, פְּלַח וְאַעֲדָר עַקְרָא וְשֵׁרֶשָׁא דְאֵילָנָא, וְנִפְקַ מֵאַנְפִין מְרִירָן, וְאַהֲדָר (נ"א וְאַעֲדָר) וְאַתְתַּקֵּן בְּנוֹפָא דְאֵילָנָא אַחֲרָא עֲלָאָה, אֶתָּא יֵשׁי בְרִיָּה, וְאַחְסִין לִיהָ, וְתַקִּין לִיהָ, וְאַתְאַחַד בְּעַנְפוֹי דְאֵילָנָא אַחֲרָא עֲלָאָה, וְחִבֵּר אֵילָנָא בְּאֵילָנָא, וְאַסְתַּכְּכוּ דָּא בְּדָא. כִּיּוֹן דְּאֶתָּא דוֹד, אֲשַׁכַּח אֵילָנִין מְסַתְּבָכֵן וּמִתְאַחַדֵן דָּא בְּדָא, כְּדִין יִרִית שְׁלֵטְנוֹ בְּאַרְעָא, וְעוֹבֵד גֵּרִים דָּא.

בְּכַה הֵהוּא סְבָא וְאֵמֵר, אִי סְבָא סְבָא, וְלֹא אֵמֵינָא לֶךְ, דְּעֲלַת בִּימָא רַבָּא, הַשְּׁתָּא אֲנַתְּ הוּא גּוֹ תְּהוּמֵי רַבְרַבִּין, אֶתְתַּקֵּן לְסַלְקָא. סְבָא סְבָא, אֲנַתְּ גֵּרַמְתָּ דָּא, דְּאַלְמָלָא הוּיִת שְׁתִּיק בְּקַדְמִיתָא, הוּה יְאוֹת לֶךְ, אֲבָל הַשְּׁתָּא לֹא יְכִילַת וְלִית מָאן דְּאַחִיד בִּידָךְ, אֵלְמָא אֲנַתְּ בְּלַחֲוֹדָךְ. קוּם סְבָא וְאַסְתַּלַּק בְּסַלְיָקוֹ.

עוֹבֵד דָּא, אֶתְתַּקֵּן וְנִפְקַ מִגּוֹ חֻקְל בִּישָׂא, דְּגוֹבִין בִּישִׁין. אֶתָּא יֵשׁי בְרִיָּה, וְאַתְתַּקֵּן וְאַעֲדָר אֵילָנָא, וְעַם כָּל דָּא, (וְעוֹבֵד) דָּא רְזָא

דְּרִזִין, וְלֹא יִדְעָנָא אִי אֵימָא, אִי לֹא אֵימָא. אֵימָא מִילְךְ סְבָא, וְדַאי אֵימָא, בְּדָא יִדְעָאן כָּל שְׂאָר בְּנֵי גְלִגּוּלָא. (נ"א עוֹבֵד אֵילָנָא אֶתְתַּקֵּן וְעַם כָּל דָּא דְאֵילָנָא אֶתְתַּקֵּן) עוֹבֵד

עם כל דא אילנא אתקין. פד אתא דוד מלפא, באילנא תתאה דנוקבא אשתאר, ואצטרין לקבלא חיון מאחרא, ומה אי האי דאתתקן, ואתקין פלא, הכי. שאר בני עלמא דאתין בגלגולא, דלא יכלין לאתתקנא הכי, על אחת פמה וכמה.

בב"ר סטרין אתהפך בגלגולא. פריץ הכי הוה. בעז הכי הוה. עובד הכי הוה. (ס"א ועם כל דא אילנא אתתקן) ובכלא נפיק אילנא מסטרא דרע, ואתדבק לבתר בסטרא דטוב. בקדמיתא, (בראשית לח) ויהי ער בכור יהודה רע. (אונן אף הכי) מחלון אוף הכי, ולא כל כף. אבל בהני אתעפל רע, ונפיק טוב לבתר, (נפק) ההוא דכתיב ביה, (שמואל א טז) וטוב ראוי. (שמואל א טז) ויני עמו. הכא קיימא אילנא תתאה על תקונייה, ומלך אלהים על גוים.

בשירותא דכלא, מעקרא ויסודא עלאה, אשתרשו דרגין, ראובן שמעון לוי יהודה, מה כתיב ביה, (בראשית כט) הפעם אודה את יי, וכתיב ותעמוד מלדת. היינו (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה. בגין דכד אתיליד יהודה, נפקת נוקבא מתדבקא בדכורא, ולא הות על תקוניהא אנפין באנפין, ולא אתכשרת לאולדא פיון דנסר לה קדשא בריך הוא, ואתקין לה, (ס"א אנפין באנפין) פדין אתכשרת לאתעברא ולאולדא.

ובספרא דחנוף, ותעמוד מלדת, לאו על לאה אתמר, אלא על רחל אתמר, ההיא דמבכה (דף ק"ד ע"א) על בניה, ההיא דאשתרשת ביהודה: יה"ו ד"ה. ותעמוד מלדת, דהא לא אתתקנא.

עם כל זה התקין אילן. כשבא דוד המלך, נשאר באילן הפחתון של הנקבה, והצטרף לקבל חיים מאחר. ומה אם זה שהתתקן והתקין הכל כף - שאר בני העולם שבאים בגלגול, שלא יכולים להתתקן כף, על אחת כמה וכמה. בב"ר הצדדים מתהפך בגלגול.

כף היה פריץ. כף היה בעז. כף היה עובד. (ועם כל זה האילן נתקן) ובכל יוצא אילן מצד הרע, ואחר כף נדבק בצד הטוב. בתחלה, ויהי ער בכור יהודה רע. (אונן אף כף) מחלון אף כף ולא כל כף. אבל באלה התעפל הרע, ויצא אחר כף טוב, (אצט) אותו שכתוב בו (שמואל-א טז) וטוב ראוי. וה' עמו.

עכשו עומד אילן תחתון על תקונו, ומלך אלהים על גוים. בראשית הכל, מעקר ויסוד עליון השתרשו דרגות, ראובן שמעון לוי יהודה. מה כתוב בו? (בראשית כט) הפעם אודה את ה'. וכתוב ותעמד מלדת. הינו (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה. משום שפשוטלד יהודה, יצאה נקבה דבוקה בזכר, ולא הייתה על תקוניה פנים בפנים ולא הכשרה ללדת. פיון שנסר אותה הקדוש ברוך הוא והתקין אותה, (פנים בפנים) אז הכשרה להתעבר וללדת. ובספרא של חנוף, ותעמד מלדת לא נאמר על לאה, אלא נאמר על רחל, אותה שמבכה על בניה, אותה שנושרשה ביהודה - יה"ו ד"ה. ותעמד מלדת, שהרי לא נתקנה.

בתחלה דיוקן העליון היה הכל ראובן - או"ר ב"ן. (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור, ומיין אור. (ב"ן) שמעון שמאל אור, באותו

בקדמותא, דיוקנא דלעילא הוה כלא ראובן: או"ר ב"ן. (בראשית א) ויאמר

אַלְהִים יְהִי אֹר, יְמִינָא אֹר. (ב"י) שְׁמְעוּן
שְׁמָאֲלָא אֹר בְּהֵוּא סִיגָא דְדִהְבָא בְּהִדְיָה שֵׁם
עוֹן. לו"י: חֲבוּרָא דְכָלָא, לְאַתְחַבְרָא מִתְרִין
סְטְרִין. יְהוּדָה: נוֹקְבָא בְּהִדְי דְכוּרָא מִתְדַבְּקַת,
יְה"ו, דָּא דְכוּרָא. ד"ה, דָּא נוֹקְבָא זֵהוּת
בְּהִדְיָה.

ד"ה, אָמַאי ד"ה. אָלָא ד', בְּאַתְדַבְּקוּתָא דְרַע
בְּהִדְיָה, אִיהִי דְל"ת, מִסְפָּנָא אִיהִי,
וְאַצְטְרִיף לְאַתְבָּא בְּגִלְגוּלָא, לְאַתְעַפְלָא הֵהוּא
רַע, וְלִמְתַבְּלִי בְעַפְרָא. וְלִבְתַר לְצַמְחָא בְּסִטְרָא
דְטוֹב, וְלִנְפָקָא מִמְסָפְנוּ לְעֵתִירוּ, וְכַדִּין ה'.

וְעַל דָּא, יְה"ו ד"ה.

פּוּק סְבָא, מִגּוּ תְהוּמִי, לָא תְדַחַל, כְּמָה אַרְבִּין
זְמִינִין לָךְ, בְּשַׁעְתָּא דְתַשׁוּטֵט יִמָּא, בְּגִין
לְנִיחָא בְּהוּ. בְּכָה כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר, מְאִרִי
דְעִלְמָא, דִּילְמָא יִימְרוּן מִשְׁרִיין עֲלָאִין, דְאַנָּא
סְבָא, וּבְכִי כִינּוּקָא. גְּלִי קִמְף, דְעַל יִקְרֶךְ אָנָּא
עֲבִיד, וְלֹא עֲבִידָנָא עַל יִקְרָא דִילִי, דְהָא
בְּקַדְמִיתָא הָוָה לִי לְאַסְתְּמָרָא, דְלֹא אִיעוּל
בִּימָא רַבָּא, וְהִשְׁתָּא כִּיּוֹן דְאַנָּא בִּיה, אִית לִי
לְשִׁטְטָא בְּכָל סְטְרִין, וְלִנְפָקָא מִנִּיה.

יְהוּדָה אֶתְהָ יוֹדוּף אַחִיף, (בראשית כט) (ס"א כולו אוֹדָאן
עַל שְׁמָא דָּא וְהִינּוּ וכו') הִינּוּ דְאַנָּן אַמְרִין בְּרוּף
אַתְהָ. אִיהוּ בְּרוּף וְאִיהִי אַתְהָ, לְכִלְהוּ בְּנוֹי לָא
אָמַר יַעֲקֹב אַתְהָ, אָלָא לְאַתְר דְאַצְטְרִיף. דָּא
אִיהוּ אַתְהָ.

שְׁמָא דָּא, (נ"א וְדָא אַתְהָ) יוֹדוּף אַחִיף, כְּלֵהוּ אוֹדָן
לָךְ עַל שְׁמָא דָּא, וְדָאִי אַתְהָ יוֹדוּף
אַחִיף, עַל שְׁמָא דָּא, אַסְתְּלַק וְאַתְכַפֵּיא סְטְר
אַחְרָא, בְּגִין דְכַד אַתְקִרִי וְאַדְפֵּר, הָא נִפְקַת
סְטְרָא אַחְרָא בְּהִדְיָה. כִּיּוֹן דְאַמְרִי אַתְהָ, שְׁלִטְנוּ וּרְבִרְבְּנוּ אִית לָה, וְסְטְרָא
אַחְרָא אַתְכַפֵּיא, וְלֹא אַתְחִזִּיאַת תַּמָּן. וְדָאִי בְּשְׁמָא דָּא אַתְרִשִׁים וְאַתְבְּרִיר
מִסְטְרָא אַחְרָא. וְדָא אַסְתְּלַקוּ וְשְׁלִטְנוּ דִילִיָּה, וְתַבִּירוּ וּבִיש לְסְטְרָא אַחְרָא.

סִיג שְׁהִזְהֵב עֲמוּ - שֵׁם עוֹן. לוֹי -
חֲבוּרָא שֶׁל הַפֶּל לְהִתְחַבֵּר מִשְׁנֵי
צְדָדִים. יְהוּדָה - נִקְבָּה עִם זְכָר
נְדַבְּקַת. יְה"ו - זֵה זְכָר. ד"ה - זו
נִקְבָּה שְׁהִיתָה עֲמוּ.

ד"ה, לְמָה ד"ה? אָלָא ד'
בְּהִדְבְּקוּתָא שֶׁל רַע עֲמָה הִיא
דְל"ת, הִיא עֲנִיָּה, וְצָרִיכָה לְשׁוּב
בְּגִלְגוּל לְכַעַר אֶת אוֹתוֹ הַרַע
וְלְהִתְבַּלּוֹת בְּעַפְרָא, וְאַחַר לְצַמַּח
בְּצַד הַטּוֹב וְלְצַאֵת מְעַנֵּי לְעֵשֶׂר,
וְאָז ה'. וְעַל זֵה יְה"ו ד"ה.

צָא זְקָן מִתּוֹף הַתְּהוּמוֹת, אֵל
תַּפְּחָד, כְּמָה סְפִינוֹת מְזַמְנוֹת לָךְ
בְּשַׁעָה שְׁתַּשׁוּט בֵּים כְּדִי לְנוּחַ
בְּהֵן. בְּכָה כְּמוֹ מִקְדָּם וְאָמַר, רַבּוּן
הָעוֹלָם, אִילֵי יֹאמְרוּ הַמַּחֲנוֹת
הָעֲלִיּוֹנִים שְׁאֲנִי זְקָן וּבּוֹכָה
כְּתִינוּק. גְּלוּי לְפָנֶיךָ שְׁעַל כְּבוֹדֶךָ
אֲנִי עוֹשָׂה, וְלֹא עֲשִׂיתִי לְכַבוֹדִי,
שְׁהִרִי בְּתַחֲלָה הָיָה לִי לְהַשְׁמֵר
שְׁלֹא אֶכְנַס לִים הַגְּדוּל, וְעַכְשׁוֹ
כִּיּוֹן שְׁאֲנִי בּוּ, יֵשׁ לִי לְשׁוּטֵט בְּכָל
הַצְּדָדִים וְלְצַאֵת מִמֶּנּוּ.

יְהוּדָה אֶתְהָ יוֹדוּף אַחִיף, (כְּלָם מוֹדִים
עַל הַשֵּׁם הַזֶּה) הִינּוּ מַה שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים
בְּרוּף אַתְהָ, הוּא בְּרוּף וְהִיא אַתְהָ.
לְכָל בְּנוֹי לֹא אָמַר יַעֲקֹב אַתְהָ,
אָלָא לְמִקּוֹם שְׁהַצְטְרֶךְ. זֵהוּ אַתְהָ.
הַשֵּׁם הַזֶּה (וְדָאִי אַתְהָ) יוֹדוּף אַחִיף.
כְּלָם מוֹדִים לָךְ עַל הַשֵּׁם הַזֶּה.
וְדָאִי אַתְהָ יוֹדוּף אַחִיף, עַל הַשֵּׁם
הַזֶּה הַסְתַּלַּק וְנִכְפָּה הַצַּד הָאֲחֵר,
מִשׁוּם שֶׁכְּשֶׁנִּקְרָא וְנִזְכָּר, הָרִי יוֹצֵא
אֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר. כִּיּוֹן שְׁאוֹמְרִים
אַתְהָ, שְׁלִטוֹן וְגִדְלָה יֵשׁ לָה, וְהַצַּד
הָאֲחֵר נִכְפָּה וְלֹא נִרְאָה שֵׁם. וְדָאִי
שְׁבִשְׁם הַזֶּה נִרְשָׁם וְנִכְחַר מִהַצַּד
הָאֲחֵר. וְזוֹ הָעֲלִיָּה וְהַמְּשָׁלָה
שְׁלָה, וְשִׁכְרָ וְרַע לְצַד הָאֲחֵר. כִּיּוֹן

שְׁלִטְנוּ וּרְבִרְבְּנוּ אִית לָה, וְסְטְרָא
אַחְרָא אַתְכַפֵּיא, וְלֹא אַתְחִזִּיאַת תַּמָּן. וְדָאִי בְּשְׁמָא דָּא אַתְרִשִׁים וְאַתְבְּרִיר
מִסְטְרָא אַחְרָא. וְדָא אַסְתְּלַקוּ וְשְׁלִטְנוּ דִילִיָּה, וְתַבִּירוּ וּבִיש לְסְטְרָא אַחְרָא.

שידודך אחיך על השם הזה, אפה, אז ידך בערף איביך, מיד נכנעים אליך, והשם הזה גורם.

ידעתי, חברים, ידעתי, שאתה הרי השם הזה, אתם אומרים למקום עליון אחר, שפתיב (תהלים קי) אפה כהן לעולם, בימין העליון. יפה הוא, שהרי כיון שרבי שמעון מודים לו עליונים ותחתונים, וזכה לכל, כל מה שהוא אומר, כך זה ויפה.

אבר כשתהיו מגיעים אליו, אמרו לו והזכירו לו את יום השלג כשזרענו פולים לחמשים ושנים גונים, שהרי אפה כהן. כאן נקשר כוס של ברכה בימין בלי פרוז כלל, ומשום כך, אפה כהן לעולם. כאן נקשר כוס בימין כראוי.

ועל זה אמר הכותב, יהודה אפה, לאפה הזה יודוך אחיך, ולא כתוב יהודה יודוך אחיך ולא יותר, אלא על שם של אפה. אפה - מקום זה הצטרף לשם הזה, ולא אחר.

יהודה - האב הראשון והאב השני, ולא היה בו חלוף לעולמים. ומשום כך פרץ התגבר בו בגבורתו מה שלא היה כך לכל בני העולם. ועל כך בנינו של דוד מתחיל את החשבון מפרץ, ולא מבעז, שהיה בו שנוי. חברים, אם תשגיחו, לא אמרתי דברים בסתר, ואף על גב שהם נסתרים. ועל כך יהודה הרויח את השם הזה שנקרא אפה. עמד על בריו פעם ראשונה ופעם שניה ולא השתנה לעולם. ובני יהודה וזרעו מודים ואומרים פי אפה אבינו, מה שאין כן לשאר בני הגלגול לעולמים. שאר בני הגלגול, שני אבות, שתי אמהות, יש להם גון

כיון היודוך אחיך על שמא דא, אפה, כדיון ידך בערף איביך, מיד אתפפיין לגבך, ושמא דא גרים.

ידענא חברייה ידענא, דהא אפה שמא דא, אתון אמרין לאתר אחרא עלאה, דכתיב, (תהלים קי) אפה כהן לעולם, בימינא עלאה. שפיר איהו, דהא כיון דרבי שמעון אודן ליה עלאין ותתאין, וזכה לכלא, כל מה דאיהו אומר, הכי איהו ושפיר.

אבר כד תהוון מטאן לגביה, אמרו ליה, ואדכרו ליה, יומא דתלגא, כד זרענא פולין, לחמשיין ותריין גוונים. דהא אפה כהן, הכא אתקשר כוס דברכה בימינא, בלא פרוזא כלל. ובגין כך, אפה כהן לעולם, הכא אתקשר כוס בימינא, כדקא יאות.

ועל דא אמר קרא, יהודה אפה, להאי אפה יודוך אחיך, ולא כתיב יהודה יודוך אחיך, ולא יתיר, אלא על שמא דאפה. אפה, אתר דא, אצטריך לשמא דא, ולא אחרא.

יהודה, אפא קדמאה, ואפא תניינא, ולא הוה ביה חלופא לעלמין. ובגין כך פרץ אתתקף ביה בתוקפוי, מה דלא הוה הכי לכל בני עלמא. ועל דא בניינא דדוד, שארי חשבנא מפרץ, ולא מבעז, דהוה ביה שנויא. חברייה, אי תשגחון, לאו מלין בסתימו קא אמיינא, ואף על גב דסתימין אינון.

ועל דא, יהודה רווח שמא דא, דאקרי אפה. קם על בוריה זמנא קדמאה, וזמנא תניינא, ולא אשתני לעלם. ובנוי דיהודה וזרעא דיליה, אודן ואמרין פי אפה אבינו. מה דלית הכי לשאר בני גלגולא לעלמין.

שאר בני גלגולא, תריין אבהן, תריין אמהן, אית לון גוון לבניינא. ורזין

לבנין. וסודות הללו בעמקי הים, הם בלב התהומות, מי יכול להוציא אותם? קום זקן, התגבר והתחזק בחזקתך והוצא מרגליות מתוך התהומות!

בעז נראה שהיה בו שנוי כשהוליד את עובד, שהרי עובד (מעשה) הוא בשנוי. לא כף. אבצן הוא בעז, הוא האב הראשון שלא עשה שנוי. ואם תאמר שהוא היה, ודאי כשהתעורר למעשה הזה היה בו, מי שהוא גבור כארי וכלביא היה בו, כדי שלא יהיה שנוי בדוד, וחזר הדבר לעקר הראשון כדי שהכל יהיה מאב אחד, ושלשלת אחת. והכל אחד, ולא היה שנוי בגלגול של זרע דוד. ועל זה אתה, מראש ועד סוף, בלי שנוי כלל.

עכשו יצאת זקן מעמק של לב הים. יהודה אתה, ודאי מראש ועד סוף, ולא ראוי לכל שאר הבנים שינקאו אתה, אלא לו לבדו. אשרי חלקו של דוד שפך נבחר והתעלה משאר העקר של אדם בארץ.

יודוך אחיך, יודוך כל בני העולם היה צריך להיות! מה הטעם אחיך? אלא שדרך כל בני העולם לא מתיבמים לגלגול אלא מהצד של האחים, והאח מזמן ליבום, (ואתה בעצמך חוזמנת ליבום), וכאן כל אחיך יודוך, שלא ישתלשל מהם ולא מאחד מהם שלשלת המלוכה, אלא אתה לבדך. אתה מראש ועד סוף אתה עשית, וממך יצא כל השלשלת וגזע (דמות) של האריה.

בניך בני אריה, שלא עברו לשנוי של אחיך, לא התחלפו לטלה ולא לשור ולא לגדי ולא לשום דיוקן אחר, אלא אריה התחיל לבנות,

אֵלָא אַרְיָה שְׁאֲרֵי לְמַבְנֵי,

אֵלֵין, בְּעַמְקֵי יַמָּא, בְּלִבָּא דְתַהוּמֵי אֵינוּן, מָאן יְכִיל לְאַפְקָא לֹוּן. קוּם סְבָא, אַתְגַּבֵּר וְאַתְקַף בְּתוֹקְפֵךָ, אַפִּיק מְרַגְלָן מִגּוֹ תַהוּמֵי.

בְּעֹז, אַתְחַזִּי דְהוּה בֵּיה שְׁנוּיָא, כַּד אֹולִיד לְעוֹבֵד, דְּהָא עוֹבֵד (ס"א עובדא) בְּשְׁנוּיָא הוּא. לָאו הָכִי. אַבְצָן הוּא בְּעֹז, הוּא אַבָּא קַדְמָאָה, דְּלֹא עָבַד שְׁנוּיָא. וְאִי תִימָא, אִיהוּ הָוָה, וְדָאי כַּד אַתְעַר לְעוֹבְדָא דָא, בֵּיה הָוָה, מָאן דְּהוּא תְקִיף פְּאָרִיא וְכִלִּיתָא בֵּיה הָוָה. בְּגִין דְּלֹא (דף ק"ד ע"ב) לְהוּי שְׁנוּיָא בֵּיה בְּדוּד, וְאַתְהֵדֵר מְלָה לְעַקְרָא קַדְמָאָה, בְּגִין דִּיהָא כֻּלָּא מֵאַבָּא חָדָא, וְשִׁלְשָׁלָא חָדָא. וְכֻלָּא חַד, וְלֹא הָוָה שְׁנוּיָא בְּגִלְגוּלָא דְזֻרְעָא דְדוּד. וְעַל דָּא, אַתָּה מְרִישָׁא וְעַד סוּפָא, בְּלֹא שְׁנוּיָא כֻּלָּל.

הַשְׁתָּא, נִפְקַת סְבָא, מֵעַמְקֵי לִבָּא דִימָא. יְהוּדָה אַתָּה, וְדָאי מְרִישָׁא וְעַד סוּפָא וְלֹא אַתְחַזִּי לְכֻל שְׁאֵר בְּנִין, לְאַתְקֵרִי אַתָּה, אֵלָא לִיָּה בְּלַחֲדוּי. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה דְדוּד, דְּהָכִי אַתְבְּרִיר, וְאַסְתַּלַּק מִשְׁאֵר עַקְרָא דְבְנֵי נֶשֶׁא בְּאַרְעָא.

יודוך אחיך, יודוך כל בני עולמי ליה, מאי טעמא אחיך. אלא ארח כל בני עולמי, לא מתיבמין לגלגולא, אלא מסטרא דאחין, ואחא אזמין ליבומא, (ואתה בנרמך, אודמנת ליבומא) והכא כלהו אחיך יודוך, דלא ישתלשל מנייהו, ולא אחד מנייהו, שלשולא דמלכו, אלא אתה בלחודך. אתה, מרישא ועד סופא אתה עבדת, ומינה נפק, כל שלשולא וגזעא (דיוקנא וגופא) דאריה.

בְּנִיךָ, בְּנֵי אַרְיָה, דְּלֹא אַתְעַבְּרוּ לְשְׁנוּיָא דְאַחִיךָ, לָא אַתְחַלְפוּ לְטָלָה, וְלֹא לְשׁוּר, וְלֹא לְגָדִי, וְלֹא לְשׁוּם דִּיוֹקְנָא אַחְרָא,

וְאַרְיָה סִיִּים בְּנִינָא. כָּל שְׁלוּלָךְ, בְּנֵי אַרְיָה
 נִינְהוּ. דְּאַלְמָלָא אַתָּא גִלְגּוּלָא מִסְטָרָא דְאַחוּף,
 יִתְחַלְפוּן כָּל דְיִוְקֵנִין, וְיִתְעַרְבוּן אֵלֶיךָ בְּאַלִּין.
 וְעַל דָּא יוֹדוּף אַחִיד, דְּלֵא הָוָה חַד מְנַהוּן,
 בְּגִלְגּוּלָא דְשְׁלִשְׁלָאָה זְבִנְךָ. יְדָךְ זְקִיף, דְּלֵא
 הָוָה בְּךָ עֲרַבּוּבֵינָא אַחְרָא מְנִייהוּ. וְהֵינְנוּ מִטְרָף
 בְּנֵי עָלִית, דְּלֵא הָוָה טְרַפָּא לְאַחְרָא עַל פְּתוּרָךְ.
 כְּרַע, בְּמִיתַת עַר. רַבִּין, בְּמִיתַת אוֹנָן. לְבַתָּךְ
 אֲתַגְבֵּר בְּאַרְי, לְאַקְמָא לְפָרְץ. וְיַכְלִבִּיא,
 לְאַקְמָא לְזֵרַח. מִי יְקִימְנוּ, דְּכַתִּיב, (בראשית לח)
 וְלֹא יִסֵּף עוֹד לְדַעְתָּהּ. וְתִרְגּוּם וְלֹא פָּסַק. מִי
 יְקִימְנוּ, מָאן הוּא דְיִימָא, אֲסוּרָה אֲתַתָּא דָּא.
 מָאן הוּא דְיִימָא, הוּאִיל וְאַשְׁלִימַת אֲרַחָהָא,
 לֹא אֲצַטְרִיכָא לָךְ יִתִּיר, יְבָמָה דָּא, פִּינּוּן
 דְּאַשְׁלִימַת אֲרַחָהָא, לֹא אֲצַטְרִיכַת לָךְ יִתִּיר,
 וְאַתְחִזִּיאַת לְאַתְפָּרְשָׁא מִינְהּ, אֲבָל מִי יְקִימְנוּ,
 וְדָאִי מִתְפָּן וְלַהֲלָאָה אִיהִי דִילִיָּה. דְּהָא אֲפִיק
 מָאן דְּמִכְשָׁפֵשׁ בְּמַעָּהָא.

רְזָא סְתִימָא הָכָא, אַחוּהָ דְבַר נָשׁ אֲמַאי. תּוּ
 יְהוּדָה דְהוּהָ אָבוּי אֲמַאי. אָלָא, הֵהוּא
 דְּמִכְשָׁפֵשׁא בְּמַעָּהָא, חָמִי דְמָאן דְּהוּהָ נָטִיר
 לִיָּה, מְקַטְרַג לִיָּה קְטְרוּגִין, בְּכָל סְטָרִין. בְּעֵי
 לְאַפְקָא. פִּינּוּן דְנִפְיָק, זְמִין לְאַחְרָא הֵהוּא רוּחַ
 אַחְרָא, וְאַתְיִין לְאַעֲלָא כְּמִלְקָדְמִין, עַד
 דְּאַתְבְּנִי כְּמִלְקָדְמִין, בְּחִילָא דְקְטְרוּגָא תְקִיף
 דְקָא מְקַטְרַג בְּאַחוּהָ. מִתְפָּן וְלַהֲלָאָה שְׁרִיאַת
 אֲתַתָּא דָּא לִיָּה.

זְבָאָה חוּלְקָא דִיהוּדָה, בְּקַדְמִיתָא הָוָה גּוּר.
 לְבַתָּךְ אַרְיָה, דְקָא אֲתַגְבֵּר וְאַתְפָּשֵׁט
 בְּחִילִיָּה (וְלַבְתָּר) אַרְיָה. וְסִיִּים בְּלָבִיא. כָּל שְׂאָר
 בְּנֵי עֲלָמָא לָאוּ הָכִי, וְעַל דָּא יְהוּדָה בְּדַקְאֲמָרְן.
 רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לְוִי, הָא תְלַתָּא, בְּדַקְאֲמָרְן.
 יְהוּדָה אֲתַחַבֵּר בְּהַדְיָיָהוּ, וְכֹלָא כְדָקָא

וְאַרְיָה סִיִּים אֶת הַבְּנִינִין. כָּל
 הַשְּׁלִשְׁלָת שְׁלָךְ הֵם בְּנֵי אַרְיָה,
 שְׁאֲלִמְלָא בָּא גִלְגּוּל מִצַּד אַחִיד,
 יִתְחַלְפוּ כָּל הַדְיֻקְנָאוֹת וְיִתְעַרְבוּ
 אֵלָּה בְּאַלֵּה. וְלִכְּן יוֹדוּף אַחִיד,
 שְׁלֵא הִיָּה אַחַד מֵהֶם בְּגִלְגּוּל
 הַשְּׁלִשְׁלָת שֶׁל בְּנֵיךָ. יְדָךְ הָרַם,
 שְׁלֵא הִיָּה בְּךָ עֲרַבּוּבֵינָה אַחֲרַת
 מֵהֶם. וְהֵינְנוּ מִטְרָף בְּנֵי עָלִית,
 שְׁלֵא הִיָּה טְרָף לְאַחַר עַל שְׁלַחְנְךָ.
 כְּרַע - בְּמִיתַת עַר. רַבִּין - בְּמִיתַת
 אוֹנָן. אַחַר כֵּן הִתְגַּבֵּר בְּאַרְי
 לְהִקָּים אֶת פָּרְץ, וְיַכְלִיבֵא לְהִקָּים
 אֶת זֵרַח. מִי יְקִימְנוּ? שְׁכַתּוּב
 (בראשית לח) וְלֹא יִסֵּף עוֹד לְדַעְתָּהּ,
 וְתִרְגּוּם: וְלֹא פָּסַק. מִי יְקִימְנוּ, מִי
 הוּא שְׂאֵמֵר אֲסוּרָה אֲשֶׁה זֹו. מִי
 הוּא שְׂאֵמֵר, הוּאִיל וְהַשְּׁלִימָה אֶת
 צְרִיכֵיהּ, לֹא הִצְטְרַכָּה לָךְ יוֹתֵר,
 יְבָמָה זֹו, פִּינּוּן שְׁהַשְּׁלִימָה זְרִיכֵיהּ,
 לֹא הִצְטְרַכָּה לָךְ יוֹתֵר, וְנִרְאִית
 לְפָרֵשׁ מִמֶּנָּה. אֲבָל מִי יְקִימְנוּ,
 וְדָאִי שְׁמַשֵּׁם וְהַלָּאָה הִיא שְׁלוֹ,
 שְׁהֵרִי הוֹצִיאָהּ מִי שְׁמִכְשָׁפֵשׁ
 בְּמַעֲיָה.

סוּד נִסְתָּר בְּאֵן, אַחִי הָאָדָם לְמָה?
 וְעוֹד, יְהוּדָה שְׁהִיָּה אָבִיו לְמָה?
 אָלָא אוֹתוֹ שְׁמִכְשָׁפֵשׁ בְּמַעֲיָה
 רוֹאָה שְׁמִי שְׁשׁוּמֵר אוֹתוֹ, מְקַטְרַג
 עֲלֵיו קְטְרוּגִים כְּכֹל הַצְּדָדִים
 וְרוּצָה לְצִאת. פִּינּוּן שְׂיָצָא, מִזְמִין
 אַחַר אוֹתָהּ רוּחַ אַחֲרַת, וּבָאִים
 לְהַכְּנֵס כְּמוֹ מַקְדָּם, עַד שְׁנַבְּנָה
 כְּמוֹ מַקְדָּם בְּכַח הַקְטְרוּגִי הַקָּשָׁה
 שְׁמִקְטְרַג בְּאַחִיו. מִשֵּׁם וְהַלָּאָה
 מִתְרַת לֹו הָאֲשֶׁה הַזֹּו.

אַשְׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל יְהוּדָה. בְּהַתְחַלְהָ
 הִיָּה גּוּר. אַחַר כֵּן אַרְיָה, שְׁמִתְגַּבֵּר
 וּמִתְפָּשֵׁט בְּכַחוֹ (אַחַר כֵּן) בְּאַרְיָה.
 וְסִיִּים בְּלָבִיא. כָּל שְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם
 לֹא כֵּן, וְעַל זֶה יְהוּדָה, כְּמוֹ
 שְׂאֵמֵרנוּ.

רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לְוִי - הָרִי שְׁלִשָּׁה,
 כְּמוֹ שְׂאֵמֵרנוּ. יְהוּדָה הִתְחַבֵּר

עמם, והכל כְּרֹאֵי. יִשְׁשָׁכַר וְזָבֻלוֹן שְׁתֵּי יָרְכִים. מְקוֹם שְׁיֹנְקִים נְבִיאֵי הָאֱמֶת. יִשְׁשָׁכַר יָרַף יָמִין, כְּתוֹב וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכַר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים (זָבֻלוֹן יָרַף שְׂמָאל), וְכְתוֹב (דְּבָרִים לג) שְׂמַח זָבֻלוֹן בְּצִאתָךְ. וּבִשְׁעוֹרָא רַבְרָבָא, כְּתִיב, (בראשית מט) זָבֻלוֹן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵן וְהוּא לְחוּף אֲנִיּוֹת. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּוִירְכָתוֹ עַל צִידוֹן. שְׂעוֹרָא (ס"א דְּנֶרְף דִּידִית) עַד צִידוֹן.

בְּנִימִין נִשְׁאַר לְמַעְלָה בֵּין הִירְכִים, שְׁתֵּי יוֹסֵף הֵיזָה דְּיוֹקְנָו בְּאַרְץ, וְלֵה שְׁתַּמֵּשׁ בְּעוֹלָם הַהֵן, וְעֵמוּ הַשְׁתַּמֵּשׁ מִשָּׁה, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. בְּנִימִין הִסְתַּלַּק לְמַעְלָה, בְּנִימִין צִדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם.

מְבָרְכִים לְמַטָּה - דִּן וּנְפִתְלֵי גָד וְאֶשֶׁר. בִּירַף שְׂמָאל - דִּן עַד פְּרָק הַרְגָל, פְּרָק הַרְגָל נְפִתְלֵי, וּמִשׁוּם כִּף נְפִתְלֵי אֵילָה שְׁלַחָה, קַל בְּרַגְלָיו. בִּירַף יָמִין גָּד, וְהוּא יָגֵד עֵקֵב, עַד פְּרָק הָעֵקֵב. אֶשֶׁר פְּרָק שֶׁל עֵקֵב יָמִין, וְטַבַּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ, וְכַתוּב בְּרַזַל וּנְחָשֶׁת מְנַעְלֶיךָ.

כִּרְ אֵלָה הֵם דְּיוֹקְנָאוֹת עֲלִיוֹנִים, דְּיוֹקְנֵי שְׁלֵמַעְלָה. וּמִשׁוּם שְׁהִיּוּ בְּרִיּוֹת מִמֶּשׁ בְּעוֹלָם הַהֵן, נִתְקַנָּה בְּהֵם הַשְּׂכִינָה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר הַפְּרָקִים הִלְלוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַתְּפִשְׁטוֹת שְׁנַתְּפִשְׁטוּ מִמֶּשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁכַתוֹב כָּל אֵלָה שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנִים עֶשֶׂר. הַתְּפִשְׁטוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵלָה נִקְרְאוּ. לְהַתְּפִשְׁטוֹת שֵׁם שֶׁל מִ"י לְהִיּוֹת בְּנִין כְּרֹאֵי, לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל שֶׁל שֵׁם אֱלֹהִים. אֵל"ה הוּא יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל. מִ"י חִבֵּר (בְּרָא) אֵלָה עִמּוֹ, וְהִיזָה בְּנִין שְׁלָם עַל תְּקוּנָו, שֵׁם אֶחָד מִמֶּשׁ.

וְהוּוּ שְׂאֵמֵר לוֹ לִיעֵקֵב אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה שֶׁל עֶשׂוֹ, שְׁכַתוֹב (בראשית לב) כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים, (עִם אֲנָשִׁים

יְאוֹת. יִשְׁשָׁכַר זָבֻלוֹן, תְּרִין יָרְכִין. אֶתֶר דִּינְקֵי נְבִיאֵי קְשׁוּט. יִשְׁשָׁכַר יָרְכָא יְמִינָא, כְּתִיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים א יב) וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכַר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים (ס"א זָבֻלוֹן יָרְכָא שְׂמָאלָא) וְכַתִּיב, (דְּבָרִים לג) שְׂמַח זָבֻלוֹן בְּצִאתָךְ, וּבִשְׁעוֹרָא רַבְרָבָא, כְּתִיב, (בראשית מט) זָבֻלוֹן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵן וְהוּא לְחוּף אֲנִיּוֹת. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּוִירְכָתוֹ עַל צִידוֹן. שְׂעוֹרָא (ס"א דְּנֶרְף דִּידִית) עַד צִידוֹן.

בְּנִימִין, אֲשַׁתָּאֵר לְעֵילָא בֵּין יָרְכִין, דְּהָא יוֹסֵף הָוָה דְּיוֹקְנֵיהּ בְּאַרְעָא, וְלֹא שְׁתַּמֵּשׁא בְּעֵלְמָא דָּא, וְעַמִּיהּ אֲשַׁתַּמֵּשׁ מִשָּׁה, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. בְּנִימִין אֲסַתְּלַק לְעֵילָא, בְּנִימִין צִדִיקוֹ דְּעֵלְמָא.

מְבָרְכִין לְתַתָּא, דִּן וּנְפִתְלֵי גָד וְאֶשֶׁר. בִּירְכָא שְׂמָאלָא, דִּן עַד פְּרָקָא דְּרַגְלָא. פְּרָקָא דְּרַגְלָא נְפִתְלֵי. וּבְגִין כִּף, נְפִתְלֵי אֵילָה שְׁלַחָה, קַל בְּרַגְלָיו. בִּירְכָא יְמִינָא. גָּד, וְהוּא יָגֵד עֵקֵב, עַד פְּרָקָא דְּעֵקֵב. אֶשֶׁר פְּרָקָא דְּעֵקֵב יְמִינָא. (דְּבָרִים לג) וְטַבַּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ. וְכַתִּיב בְּרַזַל וּנְחָשֶׁת מְנַעְלֶיךָ.

כִּרְ אֵלִין, אֵינּוֹן דְּיוֹקְנֵין עֲלָאִין, דְּיוֹקְנָא דְּלְעֵילָא. וּבְגִין דְּהוּוּ בְּרִיִין מִמֶּשׁ בְּהֵאֵי עֲלָמָא, אֲתַקְנַת בְּהוּ שְׂכִינְתָא, (דף ק"ה ע"א) בְּאֵלִין תְּרִיסַר פְּרָקִין, תְּרִיסַר מְתִיחִין, דְּאֲתַמְתַּחוּ מִיִּשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ. דְּכַתִּיב, (בראשית מט) כָּל אֵלָה שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנִים עֶשֶׂר. מְתִיחִין דִּישְׂרָאֵל, אֵלָה אֶקְרוּן. לְאֲתַמְתַּחָא שְׂמָא דְּמִ"י, לְמַהוּי בְּנִינָא כְּדָקָא יְאוֹת, לְמַהוּי יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל דְּשְׂמָא דְּאֱלֹהִים. אֵל"ה אִיהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל. מִ"י חִבֵּר (נ"א בְּרָא) אֵלָה בְּהַדִּיָּה, וְהוּוּ בְּנִינָא שְׁלָם עַל תְּקוּנֵיהּ, שְׂמָא חֲדָא מִמֶּשׁ.

חֲדָא הוּא דְּאָמַר לִיהּ לִיעֵקֵב, הַהוּא מְמַנָּא דְּעֶשׂוֹ, דְּכַתִּיב, (בראשית לב) כִּי שְׂרִיתָ עִם

אֱלֹהִים, (עם אַנְשִׁים וְתוֹכֵל) לְעֵילָא, בְּתַקוּנָא קְדָמָא, בְּבִנְיָנָא קְדָמָא. כָּל אֱלֹהִים, וְדָאִי בְּנִינָא קְדָמָא אִיהוּ.

וְעַד דָּא, לִית שְׂצִיאָו לְיִשְׂרָאֵל, לְעֵלָם וְלְעֵלְמִי עֵלְמִין. וְחָס וְשָׁלוֹם אֲלֻמְלָא יִשְׁתַּצִּיאָו, שְׂמָא דָּא לָא הוּי, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ז) וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׂמִנּוֹ מִן הָאָרֶץ וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שְׂמָא גָדוֹל, דָּא, בְּנִינָא קְדָמָא, שְׂמָא קְדָמָא אֱלֹהִים. וְהַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן בְּגִלוּתָא, כְּבִיכּוֹל כָּל בְּנִינָא נָפֵל. לְזַמְנָא דְאִתִּי, כִּד יִפְרוֹק קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְבָנוֹי מְגִלוּתָא, (יְחֻזְקָר) מִי וְאֲלִ"ה דְהוּה בְּפִרוּדָא בְּגִלוּתָא, יִתְחַבְרוּן כְּחָדָא, וְשְׂמָא דְאֱלֹהִים יְהֵא שְׁלִים עַל תְּקוּנָיָה, וְעֵלְמָא יִתְבַּסֵּם. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (יִשְׁעִיָּה ס) מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה וְכִיוֹנִים אֶל אֲרַבְתֵּיהֶם.

וּבְגִין דְאִיהוּ שְׂמָא חָדָא, לָא כְתִיב מִי וְאֱלֹהִים, אֱלֹהִים מִי אֱלֹהִים, שְׂמָא חָדָא, בְּלֹא פְרוּדָא, וְהוּא אֱלֹהִים. דְהַשְׁתָּא בְּגִלוּתָא, אֶסְתַּלַּק מִי לְעֵילָא, כְּבִיכּוֹל אִמָּא מַעַל בְּנִין. וּבְנִין נָפְלוּ. וְשְׂמָא דְהוּה שְׁלִים, דְהוּא שְׂמָא עֲלָאָה רַבְרַבָּא קְדָמָא, נָפִיל.

וְעַד דָּא, אֲנָן מְצַלְן, וּמְקַדְשֵׁן בְּבִתֵּי כְנִסְיֹת, עַל שְׂמָא דָּא, דִּיתְבַּנִּי כְמָה דְהוּה. וְאַמְרֵי יִתְגַדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמִיה רַבָּא. אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ. מָאן שְׁמִיה רַבָּא. הַהוּא קְדָמָא דְכֻלָּא, בְּגִין דְלִית לִיה בְּנִינָא אֱלֹא בְהַדָּן. מִי לָא יִתְבַּנִּי לְעוֹלָם, אֱלֹא בְּאֱלֹהִים. וְעַל דָּא, בְּהַהוּא זְמַנָּא, מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה. וְיַחֲמוּן כָּל עֵלְמָא, דְהֵא שְׂמָא עֲלָאָה אֶתְתַּקֵּן עַל תְּקוּנָיָה.

וְאִי שְׁמִיה רַבָּא דָּא אֶתְקֵן, וְאַתְבַּנִּי עַל תְּקוּנָיָה,

וְתוֹכֵל) לְמַעְלָה, בְּתַקוּן רֵאשׁוֹן בְּבִנְיָן רֵאשׁוֹן. כָּל אֱלֹהִים, וְדָאִי בְּנִין רֵאשׁוֹן הוּא.

וְכֵן אֵין פְּלִיזָן לְיִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְחָס וְשָׁלוֹם, אֲלֻמְלָא יְכֻלוּ, הַשֵּׁם הַזֶּה לֹא הֵיךְ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (יְהוֹשֻׁעַ ז) וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׂמִנּוֹ מִן הָאָרֶץ וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שֵׁם הַגָּדוֹל זֶה הַבְּנִין הַרֵאשׁוֹן, שֵׁם הַרֵאשׁוֹן אֱלֹהִים. וְעַכְשָׁו שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלוּת, (יְחֻזְקָר) כְּבִיכּוֹל נָפֵל כָּל הַבְּנִין, וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּשִׁיגָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנָיו מִהַגְלוּת, מִי וְאֲלִ"ה שְׁהִיו בְּפִרוּד בְּגִלוּת יִתְחַבְרוּ כְּחָדָא, וְשֵׁם הָאֱלֹהִים יִהְיֶה שְׁלֵם עַל תְּקוּנָו וְהַעוֹלָם יִתְבַּסֵּם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (יִשְׁעִיָּה ס) מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה וְכִיוֹנִים אֶל אֲרַבְתֵּיהֶם.

וּכְמוֹת שֶׁהוּא שֵׁם אֶחָד, לֹא כְתוּב מִי וְאֱלֹהִים, אֱלֹא מִי אֱלֹהִים, שֵׁם אֶחָד לְלֹא פְרוּד, וְהוּא אֱלֹהִים. שְׁעַכְשָׁו בְּגִלוּת הַתַּעֲלָה מִי לְמַעְלָה, כְּבִיכּוֹל הָאֵם מַעַל הַבְּנִים, וְהַבְּנִים נָפְלוּ, וְהַשֵּׁם שְׁהִיָּה שְׁלֵם, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַעֲלִיזִין הַגָּדוֹל הַרֵאשׁוֹן, נָפֵל.

וְעַד זֶה אֲנוּ מִתְפַּלְלִים וּמְקַדְשִׁים בְּבִתֵּי כְנִסְיֹת עַל הַשֵּׁם הַזֶּה שִׁיבְנָה כְּמוֹ שְׁהִיָּה, וְאוֹמְרִים יִתְגַדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמִיה רַבָּא. אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ. מִי זֶה שְׁמוֹ הַגָּדוֹל? אוֹתוֹ הַרֵאשׁוֹן שֶׁל הַכֹּל, מְשׁוּם שְׂאִין לוֹ בְּנִין אֱלֹא עִמּוֹ. מִי לֹא יִבְנֶה לְעוֹלָם אֱלֹא בְּאֱלֹהִים. וְעַל זֶה בְּאוֹתוֹ זְמַן, מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה, וְיִרְאוּ כָּל הָעוֹלָם שְׁהִיָּה הַשֵּׁם הַעֲלִיזִין נִתְקֵן עַל תְּקוּנָו.

וְאֵם שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הַזֶּה נִתְקֵן וְנִבְנֶה עַל תְּקוּנָו, הֵרִי יִשְׂרָאֵל שׁוֹלְטִים עַל הַכֹּל, וְכָל שְׂאָר הַשְּׂמוֹת יִחְזְרוּ

הָא יִשְׂרָאֵל שְׁלִיטִין עַל כָּלָא, וְכָל שְׂאָר שְׂמֵהֶן יִתְהַדְרוּן עַל תְּקוּנָיָהוּ,

על תקונם, וישראל שולטים על הכל, שהרי כלם תלויים בשמו הגדול, ראשון לכל הבנינים. סוד זה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולמות. ראשון לכל הבנינים, שם זה נבנה, שפתוב (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. ברא שמו על תקונו. וכשברא אלה, ברא (שמו) אותו בכל החילות שנראים לו להיות שמו על תקונו כראוי, שפתוב המוציא במספר צבאם.

מה זה במספר? אלא בן אחד שפאיר מסוף העולם ועד סוף העולם יש לקדוש-ברוך-הוא, והוא עץ גדול וחקק. ראשו מגיע לגבה השמים, וסופו מתפשטים שרשיו, ומשרשים בעפר הקדוש, ומספר שמו. ותלוי בשמים העליונים, וחמשה רקיעים תלויים ממנו עד המספר הזה, וכלם נוטלים שם זה בגללו, שפתוב (תהלים ט) השמים מספרים, בגלל מספר זה. כל (בשביל השם הזה מספר) השמים מרויחים את השם הזה בגללו. ועל זה המוציא במספר צבאם, שאלמלא מספר זה לא ימצאו חילות ותולדות לעולמים.

ועל זה פתוב (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. שנים הם שמנו צאן ונכנסו בחשבון על ידיהם, בגלל שלא שלטה בהם עין הרע. מי מנה עפר יעקב - הרי אחד שעשה חשבון. ומספר את רבע ישראל - הרי מונה אחר.

ועל שני אלה לא שלטה בהם עין הרע, שהרי מי מנה לעפר יעקב - אלה אותן אבנים (דרגות) קדושות, אבנים מפלמות שמהן יוצאים מים לעולם. ועל זה פתוב (בראשית כח) והיה זרעך כעפר הארץ. מה אותו עפר העולם

וישראל שליטין על כל, דהא כלהו תליין בשמיה רבא, קדמאה לכל בניינין.

רוא דא, פד ברא קדשא בריה הוא עלמין. קדמאה לכל בניינין, שמא דא אתבני. דכתיב, (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ברא שמיה על תקוניה, וכד ברא אלה, ברא (שמיה) ליה בכל חילין דיתחזון ליה, למהוי שמיה על תקוניה פדקא יאות, דכתיב, (ישעיה מ') המוציא במספר צבאם.

מאי במספר. אלא ברא חד דנהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, אית ליה לקודשא בריה הוא, והוא אילנא רבא ותקיף. רישיה מטי לצית שמיא, וסופיה מתחין שרשוי, ואשתרשן בעפר קדישא, ומספר שמיה. ותליא בשמים עלאין, וחקמש רקיעין תליין מניה, עד האי מספר, וכלהו נטלין שמא דא בגיניה דכתיב, (תהלים ט) השמים מספרים, בגין האי מספר, כלהו (ד"א בגין האי שמא מספר) שמים רווחין שמא דא בגיניה, ועל דא המוציא במספר צבאם, דאלמלא מספר דא, לא ישתפחון חיילין ותולדין לעלמין.

ועל דא כתיב, (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תרין אינון, דמנו עאנא, ועאלו בחושבנא על ידיהו, בגין דלא שלטא בהו עינא בישא. מי מנה עפר יעקב, דא חד, דעביד חשבנא. ומספר את רבע ישראל, דא מונה אחרא.

ועל תרין אלין לא שלטא בהו עינא בישא, דהא מי מנה לעפר יעקב, אלין אינון אבנין (ד"א דרגין) קדישין, אבנין מפולמין, דמנהון נפקי מיין לעלמא. ועל דא כתיב (בראשית כח) והיה זרעך כעפר הארץ. מה ההוא עפר, עלמא מתברך בגיניה. אוף הכי (בראשית כב)

מתברר בשבילו, אף כף (בראשית כב) והתברכו בזרעך כל גווי הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר, שהוא מונה שני, מנה את רבע כל אותן נקבות, מרגליות עליונות, של המטה ששוכב עליה ישראל.

ומשם והלאה הוא מונה לכל, משום שהוא טוב עין. זהו שפתוב מונה מספר לכוכבים. מי הוא שמונה את הכוכבים? מספר. מונה מספר לכוכבים. ועל ידו עוברים כלם בחשבון. ולעתיד לבא, (ירמיה לג) עוד תעברנה הצאן על ימי מונה. ולא יודעים מי הוא. אלא משום שבאותו זמן יהיה הכל ביחוד בלא פרוד, הכל יהיה (ובכל יחיד) מונה אחד.

קיום זקן, התעורר והתגבר בכחך ושוט ביים. פתח ואמר, (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעה שהקדוש ברוך הוא יתעורר להחיות מתים - אלו שחזרו בגלגול שני גופים ברוח אחת, שני אבות, שתי אמהות, כמה גלגולים מתגלגלים על ידי זה, אף על גב שנתבאר, וכף הוא. אבל מי מנה עפר יעקב, והוא יתקן הכל, ולא יאבד כלום, והכל יקום.

והרי נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר אלה, כמו שנאמר בספרו של חנוך, כשהחברים הסתפלו באותן אותיות (ששטות) באויר בו, והם אע"ד פמת"ר, הינו אדמ"ת עפ"ר. הינו (קהלת ד) ושפח אני את המתים שפכר מתו. אדמת עפר הן אותיות, וקול מתעורר ומודיע וכף אומר בכנף השני. עפר - עפר ראשון. אדמת - שני. שהתפקן העקר הראשון פסלת אליו.

אדמת עפר - כלם - יקיצו, אלה שהתקנו לחיי עולם. (יקיצו, כמו

והתברכו בזרעך כל גווי הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר דאיהו מונה תננינא, מנה לרבע כל אינון נוקבין, מרגלן עלאין, דמטה דשכיב עליה ישראל.

ומתמן (דף ק"ה ע"ב) ולהלאה, איהו מונה לכלא, בגין דאיהו טוב עין. הדא הוא דכתיב, מונה מספר לכוכבים. מאן הוא מונה לכוכבים. מספר. מונה מספר לכוכבים, על ידוי עברין פלהו בחשבנא, ולזמנא דאתי, (ירמיה לג) עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה, ולא ידעין מאן הוא. אלא בגין דבההוא זמנא, יהא כלא ביחודא בלא פרודא, כלא ליהוי (ובכל יחיד) מונה חד.

קום סבא, אתער ואתגבר בחילך, ושוט ימא. פתח ואמר, (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעתא דיתער קדשא בריך הוא לאחייא מתיא, הני דאתהדרו בגלגולא, תרין גופין ברוחא חדא, תרין אבהן, תרין אמהן, כמה גלגולין מתגלגלן על (דא) דא, אף על גב דאתמר, והכי הוא, אבל מי מנה עפר יעקב, ואיהו יתקין כלא, ולא יתאביד כלום, וכלא יקום.

והא אתמר, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר הני, כמה דאתמר בספרא דחנוך, פד חברייא אסתפלו באינון אתוון (דפסיו) באוירא ביה, ואינון אע"ד פמת"ר, היינו, אדמ"ת עפ"ר. היינו (קהלת ד) ושפח אני את המתים שפכר מתו, אדמת עפר אינון אתוון וקלא אתער ואודע והכי אמר בכנינא תננינא. עפר, עפר קדמאה. אדמת תננינא, דאתתקן עקר קדמאה פסולת לגביה. אדמת עפר פלהו, יקיצו. אלה דאתקנו, לחיי עולם. (ס"א יקיצו כמה דאתמר בספרא דחנוך. חברייא

שנאמר בספרו של חנוך. חברים הסתכלו באלו האותיות אדמ"ת ע"פ (והן אע"ד פמת"ר) אותן אותיות ססות באויר, וקול מתעורר ומודיע (ומכריז) הקיצו ורננו שכני עפר, וזהו בנן שני שנתקן. וקר אמר בספרו של חנוך: בנן שני עפר שנתקן. ראשון אדמת. ואותו ראשון פסלת לגבי שני שנתקן. ואלו שני אדמת עפר בלם קיצו אלה שנתקנו לחיי עולם) מי זה עולם? זהו עולם שלמטה, שהרי לא זכו להיות בעולם שלמעלה. ואלה שלא זכו - לתרפות ולדראון עולם. מה זה לתרפות? משום שצד האחר יעבר מן העולם, והקדוש ברוך הוא ישאיר את אלה שהיו מנביעת אותו הצד להתמיה בהם את כל בני העולם. מי גרם כל זה? אותו שלא רצה להתרפות בעולם ולא רצה לקיים (בדרגה של אותו נהר שהוא) ברית הקדוש, ולכן גרם כל מה שגרם וכל הגלגולים הללו שאמרנו עליה עד כאן. (וזהו) עד כאן זקן. שתק רגע אחד, והחברים היו תמהים, ולא היו יודעים אם היה יום אם היה לילה, אם עומדים שם אם לא עומדים.

פתח אותו זקן ואמר, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. פסוק זה מוכיח על כל מה שנתבאר. בא וראה, כל זכר עומד בדיוקן בעולם הזכר, וכל נקבה עומדת בדיוקן בעולם הנקבה. בעוד שהוא עבד שגדבק בו הקדוש ברוך הוא באותן שש שנים קדמוניות, ואם עקר עצמו מעבודתו, יעקר אותו הקדוש ברוך הוא מאותן שש שנים של עולם הזכר, וימסר לאדם שהוא משה צדדים, יעבד לו שש שנים, ויעקר משה שנים (קדמוניות) שלמעלה.

אחר כך יורד משם ונמסר לעולם הנקבה. הוא לא רצה לעמד (בעולם) בזכר - יורד ועומד בנקבה. באה

איסתכלו באינון אתוון אדמ"ת ע"פ"ר (ואינון אע"ד פמת"ר) אינון אתוון טסאן באוירא וקלא אתער ואודע (ס"א ואכריז) הקיצו ורננו שכני עפר ודא איהו בנינא תנינא דאתקנו וזכי אמר בספרא דחנוך בנינא תנינא ע"פ דאתקנו. קדמא אדמת. והוא קדמא פסולת לגבי תנינא דאתקנו והני ושני אדמת עפר בלחו וקיצו אלה דאתקנו לחיי עולם) מאן עולם. דא עולם דלתתא דהא לא זכו למהוי בעולם דלעילא. ואלה דלא זכו, לתרפות ולדראון עולם. מאי לתרפות, אלא בגין דסטרא אחרא יתעבר מעלמא, וקודשא בריך הוא, אלין דהוו מנביעו דההוא סטרא, ישאר לון, לתוהא בהון כל בני עלמא.

בר דא מאן גרים, ההוא דלא בעי לאפשא בעלמא, ולא בעי לקיימא (ס"א בדרגא דההוא נהר דאיהו) ברית קדישא, על דא גרים כל מה דגרים, וכל הגי גלגולין דקא אמינא עליה עד הכא. (הדא הוא) עד פאן סבא. שתיק רגעא חדא, וחברייה הוו תוהין, ולא הוו ידעין, אי הנה ימא, אי הנה ליליא, אי קיימי תמן, אי לא קיימי.

פתח ההוא סבא ואמר, (שמות כא) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. קרא דא אוכח, על כל מה דאתמר. תא חזי, כל דכורא, קאים בדיוקנא, בעלמא דדכורא. וכל נוקבא קאים בדיוקנא, בעלמא דנוקבא. בעוד דאיהו עבדא דקודשא בריך הוא אתדבק ביה, באינון שש שנים קדמוניות, ואי אעקר גרמיה מפולחניה, יעקר ליה קדשא בריך הוא מאינון שש שנים, דעלמא דדכורא, ואתמסר לבר נש, דאיהו משית סטרין, יפלה ליה שית שנין, ויתעקר משית שנין (קדמוניות) דלעילא.

לבתר נחית מתמן, ואתמסר בעלמא דנוקבא. הוא לא בעא לקיימא (בעלמא) בדכורא,

הנְקֵבָה, שְׁהִיא שְׁבִיעִית, וְנוֹטְלָת אוֹתוֹ. הָרִי מִפְּאֵן וְהִלְאָה הוּא מְעוֹלִם הַנְקֵבָה. לֹא רָצָה לְעַמְד בָּהּ וּבִגְאֻלָּה שְׁלָה - יוֹרֵד לְמִטָּה וְנִדְבֵק לְמִטָּה וְנֶאֱחָז בְּצַד הָאֲחֵר. מִפְּאֵן וְהִלְאָה נֶעְקָר מְעוֹלִם הַזִּכֹּר וּמְעוֹלִם הַנְקֵבָה. הָרִי נֶאֱחָז בְּאוֹתָם עֲבָדִים שְׁהֵם מִצַּד הָאֲחֵר.

עֲבָשׁוּ, כִּיּוֹן שְׁכָף הוּא, הַצְטֵרָף פְּגָם וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ רָשָׁם שֶׁל פְּגָם, שְׁהָרִי כָּל פְּגָם הוּא שֶׁל צַד הָאֲחֵר, וּמִיּוֹבֵל וְהִלְאָה חוֹזֵר לְגִלְגּוּל, וְשָׁב לְעוֹלָם כְּמִקְדָּם, (אם זוכה ומתקן עצמו נדבק) וְנִדְבֵק בְּאוֹתוֹ עוֹלָם הַנְקֵבָה וְלֹא יוֹתֵר. זָכָה - עוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם הַנְקֵבָה, וְכֹלֵם סוֹד הַפְּתוּב (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רַעוּתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ. וְאֲשָׁרְיוֹ כְּשִׁמְתַתְקֵן וְזוֹכֶה לְכָף.

וְאִם לֹא זָכָה אֶפְלוּ בְּגִלְגּוּל הַיּוֹבֵל, הָרִי הוּא כְּלֹא הֵיךְ, שְׁחֹזֵר וְלֹא הַשְׁלִים יָמָיו לְהַנְשֵׂא בְּעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹת תוֹלְדוֹת. מֶה כְּתוּב? אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא. אִם יַחֲדִי יִכְנָס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּלִי תוֹלְדוֹת וְלֹא רָצָה לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָף, וְיֵצֵא מִהָעוֹלָם הַזֶּה יַחֲדִי בְּלִי זֶרַע - הוֹלֵךְ כְּמוֹ אֶבֶן בְּכָף הַקָּלֵעַ עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַסֵּלַע הַחֲזוֹק, וְנִכְנָס לְשֵׁם, וּמִיָּד נוֹשֶׁבֶת רוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ יַחֲדִי שְׁנֹעֵזֵב מִנְקֵבָתוֹ, וְהוֹלֵךְ יַחֲדִי כְּנִחְשׁ שֶׁלֹּא מִתְחַבֵּר עִם אַחֵר בְּדֶרֶךְ, וְנוֹשֵׁב בּוֹ.

וּמִיָּד יוֹצֵא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַסֵּלַע הַחֲזוֹק הוּא לְבָדוֹ, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם עַד שְׁמוּצָא גּוֹאֵל לְהַשִּׁיבוֹ. וְהִינּוּ אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא, זֶה שֶׁלֹּא רָצָה לְשֵׂאת שְׁיָהוּי לוֹ תוֹלְדוֹת.

נְחִית וְקִיִּימָא בְּנוֹקְבָא. אֲתַתָּא נּוֹקְבָא, דְּאִיהִי שְׁבִיעִית, וְנוֹטְלָא לִיהָ, הָא מִפְּאֵן וְלִהְלֵאָה, מְעַלְמָא דְּנוֹקְבָא אִיהוּ.

לֹא בָּעָא לְקִיִּימָא בָּהּ, וּבְפִירוּקָא דִּילָהּ, נְחִית לְתַתָּא, וְאֲתַדְבֵק לְתַתָּא, וְאֲתַאֲחִיד בְּסִטְרָא אַחֲרָא. מִפְּאֵן וְלִהְלֵאָה, אֲתַעְקֵר מְעַלְמָא דְּדְכוּרָא, וּמְעַלְמָא דְּנוֹקְבָא. הָא אֲתַאֲחִיד, בְּאִינוּן עֲבָדִים דְּאִינוּן מְסִטְרָא אַחֲרָא.

הַשְׁתָּא כִּיּוֹן דְּהָכִי הוּא, אִיעֲטֵרִיף פְּגָם, וְלִמְעַבְד בִּיהָ רְשִׁימוֹ דְּפְגָם, דְּהָא כָּל פְּגָם דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ, וּמִיּוֹבֵל וְלִהְלֵאָה אֲתַהֲדֵר לְגִלְגּוּלָא, וְתָב לְעַלְמָא כְּמִלְקֵדְמִין. (ס"א א' ו'כ' וְאֲתַתְקֵן נְרַמִּיָּה אֲתַדְבֵק) וְאֲתַדְבֵק בְּהוּא עַלְמָא דְּנוֹקְבָא, וְלֹא יַתִּיר. זָכָה עֲבִיד תוֹלְדִין בְּעַלְמָא דְּנוֹקְבָא, וְכִלְהוּ רְזָא דְּכְתִיב, (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רַעוּתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ. וְזַפְאָה אִיהוּ כַּד אֲתַתְקֵן וְזָכִי לְכָף.

וְאִי לֹא זָכָה אֶפְלוּ בְּגִלְגּוּלָא דִּיּוֹבְלָא, הָא אִיהוּ כְּלֹא הוּא, אֲתַהֲדֵר, וְלֹא אֲשְׁלִימוֹ יוֹמוֹי, לְאֲתַנְסַבָּא בְּעַלְמָא, וְלִמְעַבְד תוֹלְדִין. מֶה כְּתִיב, אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא. אִי יַחֲדָאִי יַעוּל בְּהוּא עַלְמָא בְּלֹא (דף ק"ז ע"א) תוֹלְדִין, וְלֹא בָּעָא לְאֲשְׁתַּדֵּלָא בְּהָאִי, וְנִפְק מִהָאִי עַלְמָא יַחֲדָאִי, בְּלֹא זֶרַע, אֲזִיל כְּאֲבָנָא בְּקוּסְפִיתָא, עַד הוּא אֲתֵר דְּטַנְרָא תְּקִיפָא, וְעָאֵל תְּמָן וּמִיָּד נִשְׁב רוּחָא דְּהוּא יַחֲדָאִי, דְּקָא אֲשְׁתַּבִּיק מִנוֹקְבִיָּה, וְאֲזִיל יַחֲדָאִי, כְּחֻיָּא דְּלֹא אֲתַחַבֵּר בְּאַחֲרָא בְּאוּרְחָא, וְנִשְׁיב בִּיהָ.

וּמִיָּד נִפְק מִגּוֹ הוּא אֲתֵר דְּטַנְרָא תְּקִיפָא, הוּא בְּלַחֲדוּי, וְאֲזִיל וּמְשֻׁטָּא בְּעַלְמָא, עַד דְּקָא אֲשַׁכַּח פְּרוּקָא לְאֲתַבָּא. וְהִינּוּ אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא, הָאִי דְּלֹא בָּעָא לְאֲתַנְסַבָּא, לְמַהוּי לִיהָ תוֹלְדִין.

אָבֵר אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, דְּקָא אֲתַנְסִיב, וְהַשְׁתַּדֵּל בְּאַשְׁתּוֹ וְלֹא יָכִיל - הַהוּא לֹא מִגְרֵשׁ כְּאוֹתוֹ אַחֵר, לֹא יִפְנֵס יְחִידִי וְלֹא יֵצֵא יְחִידִי. אֲלֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לֹא מִקְפָּח שְׂכָר כָּל בְּרִיּוֹתָיו, אִף עַל גַּב שְׂלֵא זָכוּ לְבָנִים, מַה כְּתוּב? וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. וְשִׁנְיָהֶם בָּאִים בְּגִלְגוּל וְזוֹכִים לְהִתְחַבֵּר כְּאֶחָד מִמְקֻדָּם. וְזֶה לֹא נִשָּׂא אִשָּׁה שֶׁל גְּרוּשִׁין, אֲלֵא אוֹתָהּ שֶׁהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ בְּהִתְחַלָּה וְלֹא זָכוּ - כַּעַת יִזְכּוּ כְּאֶחָד אִם יִתְקַנּוּ מִעֲשִׂיהֶם, וְעַל זֶה וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

אִם אֲדַנְיָו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְגו' (עֲתָה) חוֹזֵר הַכְּתוּב לְדַבְרֵים אַחֲרֵים (לְדַבֵּר הֶרְאִישׁוּ), לְאוֹתוֹ שֶׁיֵּצֵא יְחִידִי בְּלִי נִקְבָּה כָּלֵל, וַיִּנָּאֵל אוֹתוֹ אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׁבִיעִית, וְאוֹתָהּ שְׁבִיעִית נִקְרָאת אֲדַנְיָו, הוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. אִם אֲדַנְיָו - זֶה חֵס עָלָיו וּמִשִּׁיב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הִנֵּה יְחִידִי כְּמוֹ שֶׁהִנֵּה, וְנוֹתֵן לוֹ אִשָּׁה, אוֹתָהּ שֶׁמְזַבֵּחַ הוֹרִיד עָלֶיהָ דְּמַעוֹת, וּמִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד. וַיִּלְדֶּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תַּהֲיֶה לְאֲדַנְיָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

שְׁהָרִי אִם שָׁב וְהִתְקִין אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁפָּגַם בְּחַיָּיו, מִתְקַבֵּל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ, נוֹטֵל אוֹתוֹ וּמִתְקַנּוֹ עַל תְּקוּנָתוֹ אַחֵר כִּי. וְזֶה נִקְרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי יֵרֵשׁ אֶת מוֹשְׁבוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתוֹ נִהְרָ שְׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא, וּמִתְקַן אֶת עֲצָמוֹ מִמַּה שֶׁהָיָה בְּתַחֲלָה. (אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁפָּגַם וּמִתְקַן אוֹתוֹ עַל תְּקוּנָתוֹ בְּחַיָּיו, מִתְקַבֵּל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ וְלוֹקַח אוֹתוֹ אַחֵר כִּי, וְזֶה נִקְרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי תִקַּן עֲצָמוֹ מִמַּה שֶׁהָיָה בְּתַחֲלָה) כִּיּוֹן שֶׁנִּתְקַן וְשָׁב בְּתְשׁוּבָה, הָרִי עָלָה עַל תְּקוּנָתוֹ. שְׂאִין דְּבַר בְּעוֹלָם וְאִין מִפְתָּח בְּעוֹלָם שְׂלֵא שׁוֹבֵר אוֹתוֹ שֶׁשָׁב בְּתְשׁוּבָה. מַה זֶה יֵצֵא כַּגֹּפּוֹ? הָרִי נִתְבָּאֵר.

אָבֵר אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, דְּקָא אֲתַנְסִיב, וְהַשְׁתַּדֵּל בְּאַתְתִּיהָ, וְלֹא יָכִיל, הַהוּא לֹא אֲתַתְּרֵךְ כִּהְהוּא אַחְרָא, לֹא יֵיעוֹל יְחִידָאִי, וְלֹא נִפְיֵק יְחִידָאִי, אֲלֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, קְדָשָׁא בְרִיף הוּא לֹא מִקְפָּח אַגְר כָּל בְּרִיּוֹן, אִף עַל גַּב דְּלֹא זָכוּ בְּבָנֵי, מַה כְּתִיב וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. וְתַרְוִייהוּ אֲתִיּוֹן בְּגִלְגוּלָא, וְזָכִיין לְאֲתַחְבְּרָא כְּחֻדָּא מִמְלַקְדָּמִין. וְהָאִי לֹא נִסִּיב אֲתַתָּא דְתַרוּכִין, אֲלֵא הַהִיא דְאִשְׁתַּדֵּל בָּהּ בְּקַדְמִיתָא, וְלֹא זָכוּ, הַשְׁתָּא יִזְכּוּ כְּחֻדָּא, אִי יִתְקַנּוּ עוֹבְדִין, וְעַל דָּא וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

אִם אֲדַנְיָו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְגו' (שְׁמוֹת כ"א) (הַשְׁתָּא) אֲהַדְרֵךְ קָרָא לְמַלִּין אַחְרַנִּין, (כ"א לְמַלְכָּה קְדָמָא) לְהַהוּא דְנִפְיֵק יְחִידָאִי בְּלֹא נִוְקָפָא כָּלֵל, וַיִּפְרוֹק לִיהּ הַהוּא דּוּכְתָא דְאֶקְרִי שְׁבִיעִית. וְהַהוּא שְׁבִיעִית אֶקְרִי אֲדַנְיָו, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ אִיהוּ. אִם דָּא אֲדַנְיָו חֵס עָלֶיהָ, וְאֲתִיב לִיהּ לְהָאִי עָלְמָא יְחִידָאִי כְּמַה דְהוּהוּ, וַיְהִיב לִיהּ אֲתַתָּא הַהִיא דְמִזְבֵּחַ אַחִיתַת עָלוּי דְמַעִין, וְאֲתַחְבְּרָא כְּחֻדָּא. וַיִּלְדֶּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תַּהֲיֶה לְאֲדַנְיָהּ כְּמַה דְאֲתַמַּר.

דְהָא אִי תָב, וְאֲתַקִּין הַהוּא אֲתַר דְפָגַם בְּחַיָּיו, אֲתַקְבֵּל קָמִי מִלְפָּא קְדִישָׁא, נְטִיל לִיהּ, וְאֲתַקִּין לִיהּ עַל תְּקוּנָתוֹ לְבַתְרָ. וְדָא אֶקְרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה, דְהָא יְרִית מוֹתְבִיָה, דְהַהוּא אֲתַר, דְהַהוּא נִהְרָ דְנִגִיד וְנִפְיֵק, וְאֲתַקִּין גְּרַמִּיָה מִמַּה דְהוּהוּ בְּקַדְמִיתָא. (כ"א הַהוּא) אַחֵר דְפָגַם וְאֲתַקִּין לִיהּ עַל תְּקוּנָתוֹ בְּחַיָּיו אֲתַקְבֵּל קָמִי מִלְפָּא קְדִישָׁא וְנִטְמִיל לִיהּ לְבַתְרָ וְדָא אֶקְרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה דְהָא אֲתַקִּין גְּרַמִּיָה מִמַּה דְהוּהוּ בְּקַדְמִיתָא) כִּיּוֹן דְאֲתַתְּקִין וְתָב בְּתִיּוּבְתָא, הָא סְלִיק עַל תְּקוּנָתָהּ. דְלִית מְלָה בְּעָלְמָא, וְלִית מִפְתָּחָא בְּעָלְמָא, דְלֹא תָבַר הַהוּא דְתָב בְּתִיּוּבְתָא. מָאִי יֵצֵא כַּגֹּפּוֹ. הָא אֲתַמַּר, אֲבָל תּוֹ רְזָא אִית

אָבֵל עוֹד סוֹד יֵשׁ בוֹ, יֵצֵא בְּגָפוֹ - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי ט) עַל גְּפֵי מִרְמֵי קָרָת. מֵה לְשֵׁם עֲלוּי וְהִתְעַלּוֹת, אַף כָּאֵן עֲלוּי וְהִתְעַלּוֹת. מְקוֹם שְׂבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹלִים, אָפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד שָׁם. וּמִשׁוּם כֵּן, כִּיּוֹן שֶׁשָּׁב בְּתְּשׁוּבָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְדַאי מִיָּד.

שְׁנֵינוּ, אֵין דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאֵת הַכֹּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל וְדַאי. וְאֵם שָׁב בְּתְּשׁוּבָה, הָרִי מִזְמַן כְּנִגְדוֹ אֶרֶח חַיִּים. וְאֵף עַל גֵּב שְׂפָגָם מֵה שְׂפָגָם - הַכֹּל נִתְקַן וְהַכֹּל חוֹזֵר עַל תְּקוּנוֹ, שְׁהָרִי אָפְלוּ בְּמֵה שְׂיֵשׁ בוֹ שְׂבֻעָה, (לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בוֹ כִּי ה' צָבָאוֹת יַעֲזֹר וּמִי יִפְרֹ. וְהוּ סוֹד סְתוּם. וְעוֹד, כֹּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׂבַּע שְׂבֻעָה, לֹא נִשְׂבַּע אֶלָּא אֵם לֹא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, שְׁהָרִי אֵין דְּבַר שְׁעוֹמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְעַל הַכֹּל מִכְּפַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּאֲשֶׁר עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל, שְׂכַתוּב חֵי אֲנִי נֶאֱמַר ה' כִּי אֵם יִהְיֶה כְּנִיּהוּ וְגו'. וְכַתוּב כְּתוּב אֵת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וְאֶחָר שֶׁשָּׁב בְּתְּשׁוּבָה כְּתוּב, וְכִנְיָה אָסַר בְּנֹו וְגו'. מִכָּאֵן שֶׁתְּשׁוּבָה מְשַׁבֵּרַת כְּמֵה גְּזֵרַת וְדִינִים וְכְמֵה שְׁלֵשְׁלֹאוֹת בְּרוּזֵל, וְאֵין מִי שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (ישעיה טו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּכַפְּרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי, דְּלֹא בְּעָאן לְאַתְבָּא, וְלֹא תִנְחַמָּא עַל מֵה דְּעַבְדוּ. אָבֵל כִּיּוֹן דְּאִתְנַחְמוּ, הָא מְקַבֵּל לוֹן קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא. בְּגִין כֵּן, בַּר נֵשׁ דָּא, אַף עַל גַּב דְּפִשְׁעָא בִּיהַ, וּפְגִים בְּאַתְרָא דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ, וְתַב לְקַמִּיהַ, מְקַבֵּל לִיהַ, וְחָס עֲלִיהַ, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא (ד' ק"ו ע"ב) מְלֵא רַחֲמִין אִיהוּ, וְאַתְמַלִּי רַחֲמִים עַל כָּל עוֹבְדוֹי, כְּמֵה דְּאֵת אָמַר (תהלים קמ"ה) וְרַחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אָפְלוּ עַל בְּעִירִי

בִּיהַ, יֵצֵא בְּגָפוֹ, כְּמֵה דְּאֵת אָמַר, (משלי ט) עַל גְּפֵי מִרְמֵי קָרָת, מֵה לְהִתְעַלּוֹת עֲלוּיָא וְסִלְקוּ, אִוּף הָכָא עֲלוּיָא וְסִלְקוּ, אֵתֵר דְּמִרְיָהוּן דְּתִיּוּבְתָא סִלְקִין, אָפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכַלִּין לְמִיקָם תַּמָּן. וּבְגִין כֵּן כִּיּוֹן דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא, קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל לִיהַ וְדַאי מִיָּד.

הַתִּינֵן, לִית מְלֵה בְּעֵלְמָא דְּקִיּוּמָא קַמִּי תְּשׁוּבָה, וְלִכְלָא קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל וְדַאי. וְאִי תַב בְּתִיּוּבְתָא הָא אֲזַדְמַן לְקַבְלִיהַ אֶרֶח חַיִּים, וְאֵף עַל גַּב דְּפָגִים מֵה דְּפָגִים, כְּלָא אִתְתַּקַּן, וְכְלָא אִתְהַדַּר עַל תְּקוּנִיהַ, דְּהָא אָפְלוּ בְּמֵה דְּאִית בִּיהַ אוּמָא, (קַמִּי קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא קָרִי בִּיהַ כִּי וְ) צָבָאוֹת יַעֲזֹר וּמִי יִפְרֹ דָּא אִיהוּ דָּא סְתִימָא. וְתוּ כִּד קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא אוּמִי אוּמָא לֹא אוּמִי אֶלָּא אֵם לֹא יַעֲבִיד תִּיּוּבְתָא דְּהָא לִית שְׁתַּנְחַמָּא דְּקִיּוּמָא קַמִּי תִיּוּבְתָא וְעַל כֵּן מִכְּפַר קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא כִּד עַבְדִּין תִּיּוּבְתָא שְׁלֵמָתָא) קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל, דְּכַתִּיב, (ירמיה כב) חֵי אֲנִי נֶאֱמַר יְי' כִּי אֵם יִהְיֶה כְּנִיּהוּ וְגו' וְכַתִּיב (ירמיה כב) כְּתוּב אֵת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וְכַתִּיב דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא כְּתִיב, (דְּבַרֵי הַיָּמִים א ג) וּבְנִי יְכַנְיָה אָסַר בְּנֹו וְגו', מִכָּאֵן דְּתְּשׁוּבָה מְתַבַּר כְּמֵה גְּזֵרִין וְדִינִין, וְכְמֵה שְׁלֵשְׁלֹאֵין דְּפְרוּזֵלָא, וְלִית מֵאֵן דְּקִיּוּמָא קַמִּי דְּתִיּוּבְתָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה טו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּכַפְּרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פִּשְׁעוּ בִּי, לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי, דְּלֹא בְּעָאן לְאַתְבָּא, וְלֹא תִנְחַמָּא עַל מֵה דְּעַבְדוּ. אָבֵל כִּיּוֹן דְּאִתְנַחְמוּ, הָא מְקַבֵּל לוֹן קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא. בְּגִין כֵּן, בַּר נֵשׁ דָּא, אַף עַל גַּב דְּפִשְׁעָא בִּיהַ, וּפְגִים בְּאַתְרָא דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ, וְתַב לְקַמִּיהַ, מְקַבֵּל לִיהַ, וְחָס עֲלִיהַ, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא (ד' ק"ו ע"ב) מְלֵא רַחֲמִין אִיהוּ, וְאַתְמַלִּי רַחֲמִים עַל כָּל עוֹבְדוֹי, כְּמֵה דְּאֵת אָמַר (תהלים קמ"ה) וְרַחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אָפְלוּ עַל בְּעִירִי

כְּבֵן הָאָדָם הַזֶּה, אַף עַל גַּב שֶׁפִּשְׁעָא בוֹ וּפְגָם בְּמִקוֹם שְׁלֵא צְרִיךְ וְשָׁב לְפָנָיו - מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְחָס עֲלָיו, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֵא רַחֲמִים, וּמִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל כָּל מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קמ"ה)

וְעוֹפוֹי מָאטוֹן רַחְמוֹי. אִי עָלְיֵיהוּ מָאטוֹן רַחְמוֹי, כָּל שְׁפָן עַל בְּנֵי נֶשָׂא, דִּינְדְעִין וְאַשְׁתְּמוּדְעָאן לְשִׁבְחָא לְמַאֲרִיהוֹן, דִּרְחֵמוֹי מָאטוֹן עָלְיֵיהוּ, וְשָׂרְאן עָלְיֵיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, (תהלים קיט) רַחְמִיךָ רַבִּים יְיָ כַּמְשַׁפְּטִיךָ רַבִּים ה' כַּמְשַׁפְּטִיךָ חַיִּינִי.

אִם עַל רְשָׁעִים מְגִיעִים רַחְמוֹי, כָּל שְׁפָן עַל צְדִיקִים. אֲלֵא מִי צְרִיךְ רְפוּאָה? אוֹתָם בְּעַלֵי כְּאָבִים. וּמִי הֵם בְּעַלֵי כְּאָבִים? אֲלֵא אוֹתָם רְשָׁעִים, הֵם צְרִיכִים רְפוּאָה וְרַחֲמִים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (מרחם) עֲלֵיהֶם שְׁלֵא יִהְיוּ עֲזוּבִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא - שְׁלֵא מִסְתַּלַּק מֵהֶם, וְיִשׁוּבוּ כְּנַגְדּוֹ. כִּשְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַרֵּב, הוּא מְקַרֵּב בְּיָמֵינוּ. וּכְשֶׁדוֹחָה, דוֹחָה בְּשִׂמְלָה. וּבְשַׁעֲרֵי שְׁדוּחָה, הַיָּמִין מְקַרֵּב. מִצַּד הַיָּמִין דוֹחָה וּמִהַצַּד הַיָּמִין מְקַרֵּב, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֲזוּב אֶת רַחְמוֹי מֵהֶם.

בֵּא וְרֵאָה מִה כְּתוּב, (ישעיהו נו) וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ. וְכְתוּב אַחֲרָיו, דְּרָכֵינוּ רְאִיתִי וְאַרְפָּאֵהוּ וְאַנְחָהוּ וְאַשְׁלֵם נַחְמִים לוֹ וְלֹאֲבָלָיו. וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב, אֵף עַל גַּב שֶׁהֲרָשָׁעִים עוֹשִׂים כָּל מַה שְּׁעוֹשִׂים בְּזָדוֹן, שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ לְבָם, וְאַחֲרֵים עוֹשִׂים בָּהֶם הַתְּרָאָה וְלֹא רוֹצִים לְצִיַּת לָהֶם - בְּשַׁעֲרֵי שְׁשָׁבִים בְּתִשׁוּבָה וְנוֹטְלִים דֶּרֶךְ טוֹבָה שֶׁל תְּשׁוּבָה, הַרִי הַרְפוּאָה מִזְמַנְתָּ כְּנַגְדָם. עַכְשָׁנוּ יֵשׁ לְהַתְּבַנֵּן, אִם עַל הַחַיִּים אוֹמֵר הַכְּתוּב, אוֹ שְׁעַל הַמֵּתִים אוֹמֵר הַכְּתוּב, שֶׁהַרִי רֵאשׁ הַפְּסוּק אֵינוֹ סוּף, וְהַסּוּף אֵינוֹ רֵאשׁ - רֵאשׁ הַכְּתוּב מְרָאָה עַל הַחַיִּים, וְסוּפוֹ מְרָאָה עַל הַמֵּתִים. אֲלֵא שֶׁהַפְּסוּק (ראש הפסוק) אוֹמֵר, בְּעוֹד שֶׁהָאָדָם הוּא בְּחַיָּיו, וְכֵן הוּא - וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ, מִשׁוּם שִׁישׁ בּוֹ יֵצֵר הָרַע חֲזָק

אִי עַל חַיִּיבֵין מָאטוֹן רַחְמוֹי, כָּל שְׁפָן עַל זְפָאִין. אֲלֵא מָאן בְּעֵי אַסּוּוֹתָא, אֵינוֹן מְאָרִי כְּאָבִין, וּמָאן אֵינוֹן מְאָרִי כְּאָבִין. אֲלֵין אֵינוֹן חַיִּיבֵין, אֵינוֹן בְּעָאן אַסּוּוֹתָא וְרַחֲמִי, דִּקְוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (רחם) עָלְיֵיהוּ, דְּלֹא יְהוֹן שְׁבִיקִין מְנִיָּה, וְאִיהוּ דְּלֹא אַסְתַּלַּק מְנִיָּהוּ, וְיִתּוּבוֹן לְקַבְּלֵיהּ. כַּד מְקַרֵּב קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּיָמֵינוּ מְקַרֵּב. וְכַד דְּחִי, בְּשִׂמְלָא דְּחִי. וּבְשַׁעֲרֵי דְּחִי, יְמִינָא מְקַרֵּב. מִסְטָרָא דָּא דְּחִי, וּמִסְטָרָא דָּא מְקַרֵּב, וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא שְׁבִיק רַחְמוֹי מְנִיָּהוּ.

תָּא חַזִּי, מִה כְּתִיב (ישעיהו נו) וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ. וְכְתִיב בְּתַרְיָה, דְּרָכֵינוּ רְאִיתִי וְאַרְפָּאֵהוּ וְאַנְחָהוּ וְאַשְׁלֵם נַחְמִים לוֹ וְלֹאֲבָלָיו. וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב, אֵף עַל גַּב דְּחַיִּיבֵין עַבְדִּין, כָּל מַה דְּעַבְדִּין בְּזָדוֹן דְּאֲזִלִּין בְּאַרְחָא דְּלְבִיָּהוּ, וְאַחֲרָנִין עַבְדִּין בְּהוּ הַתְּרָאָה, וְלֹא בְּעָאן לְצִיַּתָּא לוֹן. בְּשַׁעֲרֵי דְּתַבִּין בְּתִיּוּבָתָא, וְנוֹטְלִין אַרְחָא טְבָא דְּתִיּוּבָתָא, הָא אַסּוּוֹתָא זְמִינָא לְקַבְּלֵיהּ. הַשְּׁתָּא אֵית לְאַסְתַּפְּלָא, אִי עַל חַיָּי אָמַר קָרָא, אוֹ עַל מֵתִיָּא אָמַר קָרָא. דְּהָא רִישָׁא דְּקָרָא, לָאו אִיהוּ סִיפָא. וְסִיפָא, לָאו אִיהוּ רִישָׁא. רִישָׁא דְּקָרָא, אַחֲזִי עַל חַיָּי. וְסוּפִיָּה אַחֲזִי עַל מֵתִיָּא. אֲלֵא, קָרָא (ס"א רִישָׁא דְּקָרָא) אָמַר, בְּעוֹד דְּבַר נֶשׂ אִיהוּ בְּחַיָּוִי, וְהַכִּי הוּא, וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ, בְּגִין דְּיֵצֵר הָרַע דְּבִיָּה, תַּקִּיף וְאַתְתַּקֵּף בֵּיהּ, וְעַל

בְּעוֹד דְּבַר נֶשׂ אִיהוּ בְּחַיָּוִי, וְהַכִּי הוּא, וַיִּלְךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ, בְּגִין דְּיֵצֵר הָרַע דְּבִיָּה, תַּקִּיף וְאַתְתַּקֵּף בֵּיהּ, וְעַל

ומחזיק בו, ולכן הולך שובב ולא רוצה לשוב בתשובה.

הקדוש ברוך הוא רואה את דרכיו שהולכים ברע בלי תועלת, אומר הקדוש ברוך הוא: אני צריך להחזיק בידו. זהו שפתוב דרכיו ראיתי (וארפאהו), שהולכים בחשכה, אני רוצה תת לו רפואה. זהו שפתוב וארפאהו. הקדוש ברוך הוא מכניס ללבו דרך התשובה שלו ורפואה לנשמתו. ואנחה, מה זה ואנחה? כמו שנאמר (שמות לב) לך נחה את העם. הקדוש ברוך הוא מנהיג אותו בדרך ישר כמי שמחזיק בידו של אחר ומוציא אותו מתוך החשכה. ואשלים נחמים לו ולאבליו, הרי

נראה שהוא מת! (אלא) כן הוא ודאי מת ועומד בחיים. שהואיל

(אלא שהיא הוא ועומדים בחיים, והואיל) והוא רשע, נקרא מת. מה זה ואשלים נחמים לו ולאבליו? אלא הקדוש ברוך הוא עושה טוב עם בני אדם, שפיון שונכנס משלש עשרה שנים ומעלה, מפקיד עמו שני מלאכים שומרים ששומרים אותו, אחד מימינו ואחד משמאלו.

כשאדם הולך בדרך ישר, הם שמחים בו ומחזיקים אותו בשמחה, מכריזים לפניו ואומרים: תנו כבוד לדמות המלך. וכשהולך בדרך עקם, הם מתאבלים עליו ועוברים ממנו. פיון שהקדוש ברוך הוא מחזיק בו ומנהיג אותו בדרך ישרה, אז פתוב ואשלים נחמים לו ולאבליו. ואשלים נחמים לו בתחלה, שהוא התנחם על מה שעשה בתחלה ועל מה שעושה עכשו ושב בתשובה. ואחר כך ולאבליו, אותם מלאכים שהיו מתאבלים עליו כשעברו ממנו, ועכשו שחזרו עמו, הרי ודאי נחומים

דא אזיל שובב, ולא בעי לאתבא בתיובתא. קדשא ברוך הוא חמי ארחוי, דקא אזלין בביש, בלא תועלתא, אמר קדשא ברוך הוא, אנא אצטריכנא לאתקפא בידיה, הדא הוא דכתיב דרכיו ראיתי, (וארפאהו) דקא אזלין בחשוכא, אנא בעי למיהב ליה אסוותא הדא הוא דכתיב וארפאהו, קדשא ברוך הוא איהו אעיל בלביה ארחיה דתיובתא ואסוותא לנשמתיה. ואנחהו, מאי ואנחהו. כמה דאת אמר (שמות לב) לך נחה את העם. אנהיג ליה קדשא ברוך הוא בארץ מישר, כמאן דאתקיף בידיא דאתרא, ואפקיה מגו חשוכא.

ואשלים נחמים לו ולאבליו, הא אתחזי דמיתא איהו, (אלא) אין, ודאי מיתא איהו,

וקיימא בחיין דהואיל (אלא דאיהו איהו וקיימא בחיין והואיל) ואיהו רשע, מיתא אקרי. מהו ואשלים נחומים לו ולאבליו. אלא קדשא ברוך הוא עביד טיבו עם בני נשא, דכיון דעאל מתליסר שנין ולהלאה, פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה, חד מימיניה, וחד משמאליה.

כד אזיל בר נש בארץ מישר, אינון חדאן ביה, ואתקיפו עמיה בחדוה, מכרזן קמיה ואמרין, הבו יקר לדיוקנא דמלפא. וכד אזיל בארץ עקימו, אינון מתאבלן עליה, ומתעברן מגיה. פיון דאתקיף ביה קדשא ברוך הוא, ואנהיג ליה בארץ מישר, פדין פתיב, ואשלים נחמים לו ולאבליו. ואשלים נחומים לו בקדמיתא, דאיהו אתנחם על מה דעבד בקדמיתא, ועל מה דעבד השתא, ותב בתיובתא. ובתר כן ולאבליו, אינון מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מגיה, והשתא

דַּאתְהִדְרוּ בַּהֲדִיָּה, הָא וְדָאֵי נַחוּמִים לְכָל סְטָרִין.

וְהִשְׁתָּא אִיהוּ חֵי וְדָאֵי. חֵי בְכָל סְטָרִין, אַחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי, וְכִיּוֹן דְאַחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי, כְּדִין אַקְרִי בַעַל תְּשׁוּבָה, דְהָא כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל, תְּשׁוּבָה אוּף הָכֵי אַקְרִי. וְאִיהוּ בַעַל תְּשׁוּבָה אַקְרִי. וְקַדְמָאֵי אָמְרוּ, בַעַל תְּשׁוּבָה מְמַשׁ. וְעַל דָּא, אָפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אִינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד, בְּמָקוּם שְׂבַעְלֵי תְשׁוּבָה עוּמְדִים.

דְּוֹד מְלָכָא אָמַר, (תהלים נא) לָךְ לְבַדְךָ חֲטָאֲתִי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וְגו'. לָךְ לְבַדְךָ, מָאֵי לָךְ לְבַדְךָ. אֵלָא, בְּגִין דְאִית חוּבִין, דְחֲטִי בַר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְלִבְנֵי נָשָׂא. וְאִית חוּבִין דְחֲטָא לִבְנֵי נָשָׂא, וְלֹא לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְאִית חוּבִין דְחֲטִי לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּלַחוּדוּי וְלֹא לִבְנֵי נָשָׂא. (אחרא) דְּוֹד מְלָכָא, חָב לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּלַחוּדוּי, וְלֹא לִבְנֵי נָשָׂא.

וְאִי תִימָא הָא (דף ק"ו ע"א) חָב הֵהוּא חוּבָה דְבַת שְׁבַע, וְתַיְנִין, מָאן דְאַתִּי עַל עֲרוּה אַתְתָּא בְּרַעוּתָהּ אַסְרָה עַל בַּעְלָהּ, וְחָב לְחַבְרִיָּה, וְחָב לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. לָאוּ הָכֵי הוּא דְהֵהוּא דְאַתְתָּא אָמַר. בְּהִיתְרָא הָוָה, וְדוּד דִּילִיָּה נִקְט, וְגַט הָוָה לָהּ מִבַּעְלָהּ, עַד לֹא יִהְיֶה לְקַרְבָּא, דְהָכֵי הָוָה מְנַהֵגָא דְכָל יִשְׂרָאֵל, דְיִהְבִין גִּט זְמַן לְאַתְתִּיָּה, כֹּל דְנִפְיָק חֵילָא. וְכֵן עֲבַד אוּרְיָה לְבַת שְׁבַע. וְלִבְתָּר דְעֵבַר זְמַן וְהוּת פְּטוּרָא לְכֻלָּא, נָטַל לָהּ דְוֹד. וּבְהִיתְרָא עֲבַד כֹּל מַה דְעֵבַד.

דְאַרְמְרָא לָאוּ הָכֵי, וּבְאַסוּרָא הָוָה, לָא שְׂבָקָה קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְגַבִּיָּה. וְהֵינְנוּ דְכְּתִיב לְסִהְדוּתָא, (שמואל ב יב) וַיִּנָּחֶם דְּוֹד אֶת בַּת שְׁבַע אֲשֶׁתוֹ. סִהְדוּתָא דְאַשְׁתּוֹ הִיא, וְדָאֵי אֲשֶׁתוֹ, וּבַת זִוְגוּ הוּת, דְאַזְדַּמְנַת לְגַבִּיָּה,

לְכָל הַצְּדִיקִים.

וְעַכְשָׁו הוּא וְדָאֵי חֵי. חֵי בְכָל הַצְּדִיקִים, אַחוּזוּ בַעַץ הַחַיִּים. וְכִיּוֹן שְׂאָחוּזוּ בַעַץ הַחַיִּים, אַז נִקְרָא בַעַל תְּשׁוּבָה, שְׁהָרִי כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת אַף כֶּף תְּשׁוּבָה, וְהוּא נִקְרָא בַעַל תְּשׁוּבָה. וְהָרֵאשׁוֹנִים אָמְרוּ, בַעַל תְּשׁוּבָה מְמַשׁ. וְעַל זֶה אָפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אִינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד בְּמָקוּם שְׂבַעְלֵי תְשׁוּבָה עוּמְדִים.

דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר, (תהלים נא) לָךְ לְבַדְךָ חֲטָאֲתִי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וְגו'. לָךְ לְבַדְךָ, מַה זֶה לָךְ לְבַדְךָ? אֵלָא מִשּׁוּם שְׂיֵשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא אָדָם לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלִבְנֵי אָדָם, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שְׁחָטָא לִבְנֵי אָדָם וְלֹא לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא לִבְנֵי אָדָם (אחריים). דְּוֹד הַמְּלָךְ חֲטָא לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא לִבְנֵי אָדָם.

וְאִם תְּאֵמַר, הָרִי חֲטָא אוּתוּ הַחֲטָא שֶׁל בַּת שְׁבַע, וְשִׁנִּינוּ, מִי שָׂבָא עַל אִשָּׁה עֲרוּה בְּרַצוּנָה אָסַר אוּתָהּ עַל בַּעְלָהּ, וְחֲטָא לְחַבְרוֹ, וְחֲטָא לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא - לֹא כֶּף הוּא. שְׁהֵהוּא שְׂאִתָּה אוּמַר בְּהִתְרָא הָיָה, וְדוּד לְקַח אֶת שְׁלוֹ, וְגַט הָיָה לָהּ מִבַּעְלָהּ טָרַם שְׂיָצָא לְקַרְב, שְׂפָךְ הָיָה מְנַהֵג שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹתָנִים גִּט זְמַן לְאַשְׁתּוֹ כֹּל שְׂיָצָא לְחֵיל, וְכֶף עֲשָׂה אוּרְיָה לְבַת שְׁבַע, וְאַחַר שְׁעֵבַר זְמַן וְהִיתָה פְּטוּרָה לְכָל, לְקַח אוּתָהּ דְוֹד, וּבְהִתְרָא עֲשָׂה כֹּל מַה שְׁעֲשָׂה. שְׂאִרְמְרָא לֹא כֶּף וְזֶה הָיָה בְּאַסוּר, לֹא הָיָה מְשָׁאִיר אוּתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדוּדוֹ. וְהֵינְנוּ שְׂכַתּוּב לְעִדּוּת, (שמואל ב יב) וַיִּנָּחֶם דְּוֹד אֶת בַּת שְׁבַע אֲשֶׁתוֹ. עִדּוּת שְׂאִשְׁתּוֹ הִיא, וְדָאֵי אֲשֶׁתוֹ, וּבַת זִוְגוּ הָיָה שְׁהַזְדַּמְנָה אֵלָיו מִיּוֹם שְׁנַבְרָא

העולם. (וסוד הדבר - מלכות של מעלה שהוא נעשה רגל רביעית למרכבה העליונה, ונקרא בת שבע, על און אחת שבקעה עינים) הרי עדות שלא חטא דוד את חטא בת שבע כמו שאמרנו.

ומה החטא שחטא? (אלא) לקדוש-ברוך-הוא לבדו ולא לאחר. שהרג את אוריה בחרב בני עמון ולא הרג אותו בשעה שאמר לו ואדני יואב, שהרי דוד היה רבון עליו (ועל יואב), והכתוב מוכיח, שכתוב (שם כג) אלה שמות הגברים אשר לדוד, ולא אשר ליואב. ולא הרג אותו באותה שעה, והרג אותו בחרב בני עמון. והכתוב אומר ולא נמצא אתו דבר, רק בדבר אוריה החתי. רק למעט הוא בא. בדבר אוריה, ולא באוריה. והקדוש ברוך הוא אומר, ואותו הרגת בחרב בני עמון. וכל חרב בני עמון היה חקוק בו נחש עקם, דיוקן של דרקון, והוא עבודה זרה שלהם. אומר הקדוש ברוך הוא, נתת פח לאותו שקוץ.

(שכיון שחרב בני עמון התגבר אורה שעה על אוריה, כמה חזק התחזק אותו נחש עקם) משום שבשעה שהרגו בני עמון את אוריה, ועמו רבים מבני ישראל, והתגברה באותה שעה חרב בני עמון, כמה חזק התחזקה אותה עבודה זרה שקוץ.

ואם תאמר שאוריה לא היה צדיק, כיון שכתוב עליו אוריה החתי - לא כף! צדיק הוא הנה, אלא ששם מקומו היה חתי, כמו שנאמר ויפתח הגלעדי, על שם מקומו נקרא כף.

ועל זה בדבר אוריה החתי, ששקוץ בני עמון התגבר על מחנה אלהים, שמחנות דוד היו ממש דיוקן שלמעלה, ובאותה שעה שפגם דוד מחנה זה, פגם

מיומא דאתברי עלמא. (ורוא דמלתא מלכותא דלעילא דאיהו אתעביד רגלה רביעא למרכבתא עלאה ואתקרי בת שבע על און אחת שבקעה עינים) הא סהדותא דלא חב דוד חובה דבת שבע פדקאמרן.

ומה היא חובה דחב, (אלא) לקודשא בריה הוא בלחודוי, ולא לאחרא. דקטל לאוריה בחרב בני עמון, ולא קטליה איהו בשעתא דאמר ליה ואדני יואב, דהא דוד הוה רבון עליה, (ועל יואב) וקרא אוכה, דכתיב, (שמואל ב כג) אלה שמות הגבורים אשר לדוד, ולא אשר ליואב, ולא קטליה ההיא שעתא, וקטליה בחרב בני עמון.

וקרא אומר, ולא נמצא אתו דבר, (מלכים א טו) רק בדבר אוריה החתי. רק למעוטי קא אתי, בדבר אוריה, ולא באוריה. וקודשא בריה הוא אומר, ואותו הרגת בחרב בני עמון, וכל חרב בני עמון, הוה חקיק ביה חוץ עקים, דיוקנא דדרקון, ואיהו עבודה זרה דלהון. אומר קדשא בריה הוא, יתבת חילא לההוא שקוץ. (ר"א דכיון דחרב בני עמון אתגבר ההיא שעתא על אוריה כמה תקפא תקוף ההוא חוץ עקימא) בגין דבשעתא דקטלו בני עמון לאוריה, וסגיאיין מבני ישראל עמיה, ואתגבר בההיא שעתא חרב בני עמון, כמה תקפא אתתקוף ההיא עבודה זרה שקוץ.

ואי תימא, אוריה לא הוה זפאי, כיון דכתיב עליה אוריה החתי. לאו הכי, זפאה הוה, אלא דשמא דאתריה הוה חתי. כמה דאת אמר (שופטים יא) ויפתח הגלעדי, על שום אתריה אתקרי הכי.

ועל דא בדבר אוריה החתי, דשקוץ בני עמון אתגבר על מחנה אלהים, דמשריתא דוד, דיוקנא ממש דלעילא הוה. ובההוא שעתא דפגים דוד משריתא

למעלה מחנה אחר. ועל זה אמר דוד, לך לבדך חטאתי. לבדך ולא לאחר. שהוא היה אותו החטא שחטא אליו. וזהו בדבר אורייה, וזהו בחרב בני עמון.

כתוב, פי ה' עיניו משטטות בכל הארץ, אלו הנקבות. וכתוב, (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים, אלו הזכרים. והרי הם ידועים. דוד אמר (תהלים נא) והרע בעיניך עשיתי. בעיניך? לפני עיניך היה צריך להיות! אלא מה זה בעיניך? אמר דוד, באותו מקום שחטאתי, בעיניך היה. שהייתי יודע שהרי עיניך היו זמינים ועומדים לפני ולא החשבתי אותם, הרי החטא שחטאתי ועשיתי, באיזה מקום היה? בעיניך.

למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהיה לי פתחון פה לומר לפניך. בא וראה, כל אמן כשמדבר, הוא מדבר באמנותו. דוד היה בדתן המלך, ואף על גב שהיה בצער, כיון שהיה לפני המלך, שב לבדחנותו כמו שהיה כדי לבדח את המלך.

אמר, רבון העולם, אני אמרתי (שם כו) בחנני ה' ונסני, ואתה אמרת שלא אוכל לעמד בנסיוןך. הרי חטאתי למען תצדק בדברך ויהיה דברך אמת, שאלמלא לא חטאתי, יהיה דברי אמת, ויהיה דברך בריקנות. עכשו שחטאתי, כדי שיהיה דברך אמת, נתתי מקום לצדק דברך, לכן עשיתי, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. חזר דוד לאמנותו ואמר תוף צערו דברי בדתנות למלך.

שנינו, דוד לא היה ראוי לאותו המעשה, שהרי הוא אמר, (שם קט) ולבי חלל בקרבי (נקוד חלל, שפבר היה

דא, פגים לעילא משריתא אחרא. ועל דא אמר דוד, (תהלים נא) לך לבדך חטאתי. לבדך, ולא לאחרא. דא הוה ההוא חובה דחב לגביה. ודא הוא בדבר אורייה. ודא הוא בחרב בני עמון.

בתיב, (דברי הימים ב טז) פי יי' עיניו משטטות בכל הארץ, אלין נוקבין. וכתוב (זכריה ד) עיני יי' המה משוטטים, אלין דכורין, והא ידיען אינון. דוד אמר (תהלים נא) והרע בעיניך עשיתי. בעיניך, לפני עיניך מיבעי ליה. אלא מאי בעיניך, אמר דוד, ביה הוא אתר דחבנא, בעיניך הוה. דהוינא ידע, דהא עיניך הוו זמינין, וקיימין קמאי, ולא חשבנא לון, הרי חובא דחבנא, ועבדנא, באן אתר הוה, בעיניך.

למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהא לי פתחון פה למימר קמך. תא חזי, כל אומנא, פד מליל, באומנתיה מליל. דוד בדיחא דמלפא הוה, ואף על גב דהוה בצערא, כיון דהוה קמי מלפא, תב לבדיחותיה, פמה דהוה, בגין לבדחא למלפא.

אמר, מארי דעלמא, אנא אמנא, (תהלים כו) בחנני יי' ונסני, ואת אמרת דלא איכול לקיימא בנסיוןך. הא חבנא, למען תצדק בדברך, ויהא מילך קשוט, דאלמלא לא חבנא, יהא מלה דילי קשוט, ויהא מילך בריקניא, השתא דחבנא, בגין דלהוי מילך קשוט, יהיבנא אתר לצדקא מילך, בגין פך עבידנא, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. אהדר דוד לאומנותיה, ואמר גו צעריה מלין דבדיחותא למלפא.

תנינן, לאו דוד אתחזי לההוא עובדא, דהא איהו אמר, (תהלים קט) ולבי חלל

חלל בקרבי) כן הוא. אבל דוד אמר, בלבב יש שני היכלות, באחד דם ובאחד רוח. אותו אחד שמלא בדם, בו יש דיור ליצר הרע, ולפי לא כן, שהרי הוא ריקן, ולא נתתי דיור לדם רע לשפן בו יצר הרע, ולפי הוא ודאי חלל בלי דיור (דם) רע, וכיון שפך זה, לא ראוי דוד לאותו חטא שחטא, אלא כפי לתת פתחון פה לרשעים, שיאמרו, דוד המלך חטא ושב בתשובה ומחל לו הקדוש ברוך הוא, כל שפן לשאר בני אדם. ועל זה אמר (תהלים נא) אלמדה פשעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

וכתוב, (שמואל ב טו) ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפוי והוא הלך יחף. ראש לו חפוי ויחף למה? אלא היה נזוף, עשה עצמו נזוף לקבל ענש, והם היו רחוקים ממנו ארבע אמות. אשרי העבד שפך עובד לרבו ומודע לחטאו לשוב ממנו בתשובה שלמה.

בא וראה, יותר היה מה שעשה לו שמעי בן גרא מפל הצרות שעברו עליו עד אותו היום, ולא השיב דוד כנגדו דבר, שפך היה ראוי לו, ובזה התכפרו חטאיו. עכשו יש להתבונן, שמעי היה תלמיד חכם, ויחכמה רבה היתה בו, למה יצא לדוד ועשה לו כל מה שעשה? אלא ממקום אחר היה הדבר, והכניס לו בלבו דבר זה, וכל זה לתועלתו של דוד, שהרי מה שעשה לו שמעי, גרם לו לשוב בתשובה שלמה ושבר לבו בשבר רב, ושפך הרבה דמעות מתוך לבו לפני הקדוש ברוך הוא, ועל זה אמר, כי ה' אמר לו קלל. ידע שהרי ממקום עליון ירד הדבר.

(שמואל ב טו) פי יי' אמר לו קלל. ידע, דהא מאתר עלאה אחרא נחת מלה.

בקרבי (אנקיד חלל כפר הנה חלל בקרבי) (דף ק"ז ע"ב) הכי הוא. אבל אמר דוד, בלבב אית תרין היכלין, בחד דמא, ובחד רוחא, ההוא חד דמלייא דמא, ביה דיורא ליצר הרע. ולפי לאו הכי, דהא ריקן איהו, ולא יהבית דיורא לדמא בישא, לשכנא ביה יצר הרע, ולפי ודאי חלל איהו, בלא דיורא (נ"א דמא) בישא, וכיון דהכי הוא, לא אתחזי דוד לההוא חובה דחב אלא, בגין למיהב פתיחו דפומא לחייביא, דימרון, דוד מלפא חב ותב בתיובתא, ומחל ליה קדשא ברוך הוא, כל שפן שאר בני נשא. ועל דא אמר (תהלים נא) אלמדה פושעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

וכתוב, (שמואל ב טו) ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יחף. ראש לו חפוי, ויחף אמאי. אלא, נזוף הוה, עבד גרמיה נזוף, לקבלא ענשא. ועמא הוה רחיקין מגיה ארבע אמות. זכאה עבדא דהכי פלח למאריה, ואשתמודע בחוביה, לאתבא מגיה בתיובתא שלימתא.

הא חזי, יתיר הוה, מה דעבד ליה שמעי בן גרא, מפל עקתין דעברו עליה עד ההוא יומא, ולא אתיב דוד לקבליה מלה דהכי הוה יאות ליה, ובדא אתכפרו חובוי. השתא אית לאסתפלא, שמעי תלמיד חכם הוה, ויחכמתא סגיאה הות ביה, אמאי נפיק לגבי דוד, ועביד ליה פל מה דעבד. אלא מאתר אחרא הוה מלה, ואעיל ליה בלביה מלה דא. וכל דא לתועלתא דדוד. דהא ההוא דעבד ליה שמעי, גרמא ליה למיתב בתיובתא שלימתא, ותבר לביה בתבירו סגי, ואושיד דמעין סגיאיין, מגו לביה קדם קדשא ברוך הוא, ועל דא אמר,

(שמואל ב טו) פי יי' אמר לו קלל. ידע, דהא מאתר עלאה אחרא נחת מלה.

שְׁנֵי צוּרוּיִים צִוָּה דָּוִד אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ - אֶחָד שֶׁל יוֹאָב, וְאֶחָד שֶׁל שְׁמֻעִי, עִם שְׂאֵר הַצּוּרוּיִים שְׁצִוָּה אוֹתוֹ. שֶׁל יוֹאָב - שְׁכָתוּב (מלכים א-ב) וְגַם אֶתָּה יִדְעָתָּ אֵת עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. דְּבַר נִסְתָּר הִיָּה, שֶׁהָרִי אָפְלוּ שְׁלֹמֹה לֹא הִיָּה לוֹ לְדַעַת. אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂאֵחָרִים יָדְעוּ (אבות), זֶה הַתְּנַגְּלָה לְשְׁלֹמֹה. וְעַל זֶה אָמַר, וְאֶתָּה יִדְעָתָּ וְגו', מַה שֶּׁלֹּא רָאוּי לָךְ לְדַעַת.

שֶׁר שְׁמֻעִי - שְׁכָתוּב וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמֻעִי בֶן גֵּרָא. מַה זֶה וְהִנֵּה עִמָּךְ? מְזַמֵּן הוּא עִמָּךְ תְּמִיד, רַבּוּ הָיָה, וּמִשּׁוּם כִּף לֹא אָמַר לוֹ עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאָב. אֲבָל שְׁמֻעִי זֶה שְׁנַמְצָא תְּמִיד עִמוֹ, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמֻעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם. אֵיפֹה הִיא חֲכֻמָּתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה בְּזֶה? אֲלֵא הַכֹּל עֲשֵׂה בְּחֻכְמָה, וְלִכְלֵל הַצְּדָדִים הוּא הַתְּבוּנָה. שֶׁהָרִי שְׁמֻעִי הִיָּה חָכֵם, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, אֲנִי רוֹצֵה שֶׁתְּגַדֵּל תּוֹרָה עַל יְדֵי שְׁמֻעִי וְלֹא יִצָּא הַחוּצָה.

עוֹד דְּבַר אַחֵר הַשְּׂגִיחַ שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָה, שְׁכָתוּב (שמואל ב טו) יִצָּא יִצּוֹא וּמִקְלָל. מַה זֶה יִצָּא יִצּוֹא פְּעָמִים? מִסְפִּיק וַיִּצָּא וַיִּקְלָל (ל'י). אֲלֵא יִצְיָאָה אַחַת - שֶׁיִּצָּא מִבֵּית מִדְּרָשׁוֹ לְדוֹד, וַיִּצְיָאָה אַחַת - שֶׁיִּצָּא מִירוּשָׁלַם אֶל עַבְדּוֹ שְׁמֻעִי עֲלָיו. יִצְיָאָה אַחַת לְמֶלֶךְ, וַיִּצְיָאָה שְׁנִיָּה לְעַבְדִּים. וְכֹל זֶה רָאָה שְׁלֹמֹה וְהַשְּׂגִיחַ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָהּ הִצְיָאָה הַשְּׁנִיָּה, וְעַל זֶה אָמַר וְהָיָה בְּיוֹם צִאתְךָ. יָדַע שֶׁבִּיצְיָאָה יָמוּת.

וְעַפְרָ בְּעַפְרָ מֵהוּ? אָמַר שְׁלֹמֹה, אֶל אָבִי זֶה הָיָה בְּעַפְרָ, אֶל שְׁמֻעִי זֶה יִהְיֶה בְּמִים, שְׁכָתוּב וְהָיָה בְּיוֹם צִאתְךָ וְעַבְרָתָּ אֵת נַחַל קְדְרוֹן. שֵׁם עַפְרָ וְכֵאֵן מִים. שְׁנֵיהֶם דֵּן שְׁלֹמֹה,

תְּרִין פְּקוּדֵינִי, פְּקִיד דָּוִד לְשְׁלֹמֹה בְּרִיָּה, חַד דְּיוֹאָב, וְחַד דְּשְׁמֻעִי, עִם שְׂאֵר פְּקוּדֵינִי דְּפְקִיד לֵיָּה. דְּיוֹאָב: דְּכַתִּיב, (מלכים א ב) וְגַם אֶתָּה יִדְעָתָּ אֵת אֲשֶׁר עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. מִלָּה סְתִימָא הָוָה, דְּאִפְלוּ שְׁלֹמֹה לֹא הָוָה לֵיָּה לְמַנְדַּע, וְלֹא יָדַע אֲלֵא בְּגִין דִּידְעוּ (ל'יה) אַתְרַנִּין, אַתְגְּלִי לְשְׁלֹמֹה. וְעַל דָּא אָמַר, וְגַם אֶתָּה יִדְעָתָּ וְגו'. מַה דְּלֹא אַתְחַזִּי לָךְ לְמַנְדַּע.

דְּשְׁמֻעִי: פְּתִיב, וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמֻעִי בֶן גֵּרָא. מֵאִי וְהִנֵּה עִמָּךְ, זְמִין הוּא עִמָּךְ תְּדִיר, רַבּוּ הָוָה. וּבְגִין כִּף לֹא אָמַר עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאָב. אֲבָל שְׁמֻעִי דָּא, דְּאִשְׁתַּכַּח עִמִּיהָ תְּדִיר, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמֻעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם. אֵן הוּא חֲכֻמָּתָא דְּשְׁלֹמֹה מְלִכָא בְּהַאי. אֲלֵא כֻלָּא בְּחֻכְמָתָא עַבְד, וְלִכְלֵל סְטֵרִין אֲשַׁגַּח, דְּהָא חֲפִים הָוָה שְׁמֻעִי, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, בְּעֵינָא דִּיסְגִי אוֹרֵייתָא בְּאַרְעָא עַל יְדוּי דְּשְׁמֻעִי, וְלֹא יִפּוּק לְבַר.

הוּ מִלָּה אַחְרָא אֲשַׁגַּח שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתָא, דְּכַתִּיב, (שמואל ב טו) יִצָּא יִצּוֹא וּמִקְלָל. מֵאִי יִצָּא יִצָּא תְּרִי זְמִנִי, וַיִּצָּא וַיִּקְלָל סְגִי. (ל'יה) אֲלֵא, חַד יִצְיָאָה, דְּנִפְק מִבֵּי מִדְּרָשָׁא לְגַבֵּי דָּוִד. וְחַד יִצְיָאָה, דְּנִפְק מִירוּשָׁלַם, לְגַבֵּי עַבְדּוּי דְּמִית עֲלוּי. יִצְיָאָה חַדָּא לְגַבֵּי מְלִכָא, וַיִּצְיָאָה תְּנִינָא לְגַבֵּי עַבְדִּין. וְכֹל דָּא חֲמָא שְׁלֹמֹה, וְאֲשַׁגַּח בְּרוּחַ קְדֻשָׁא, הִהוּא יִצְיָאָה תְּנִינָא. וְעַל דָּא אָמַר, וְהָיָה בְּיוֹם צִאתְךָ, יָדַע דְּבִיצְיָאָה יָמוּת.

וְעַפְרָ בְּעַפְרָ (שמואל ב טו) מֵהוּ. אָמַר שְׁלֹמֹה לְגַבֵּי אָבִא בְּעַפְרָ הָוָה. לְגַבֵּי שְׁמֻעִי בְּמִיא, דְּכַתִּיב וְהָיָה בְּיוֹם צִאתְךָ וְעַבְרָתָּ אֵת נַחַל קְדְרוֹן. עַפְרָ הָתָם, וְהָכָא מִיא. תְּרוּוּיָהוּ דֵּן שְׁלֹמֹה, לְמַהוּי עַפְרָ וּמִיא

להיות עפר ומים כמו סוטה, למי שהסטין דרפו לאביו.

כתוב והוא קללני קללה נמרצת. וכתוב ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב. וכי שמעי היה טפש? שאלו כף השביע אותו, שלא לאמר בחרב לא, אבל בחנית או בחץ בן.

אלא שני דברים יש כאן. אחד אמר התינוק, בנו של הדג הגדול, אותו שקשקשיו עולים לרום העננים. שבועתו של דוד המלך, כשהיה רוצה להשבע, היה מוציא את חרבו ששם היה חקוק שם חקוק ושם נשבע. וכך עשה לשמעי, שכתוב ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב. במה היתה השבועה הזו? בחרב. (בחרב זה שהשם הקדוש רקק בה שבועה) בחרב נשבע. ודבר אחר דן שלמה. אמר, בקללה בא אל אבי, בדברים - הרי דברים אליו. ובשם המפרש הרג אותו ולא בחרב. ולכן שלמה עשה כן.

עכשו יש להתבונן, שפיון שדוד השביע אותו, למה הרג אותו, שנראה ששבועה זו היתה בעלילה, שהרי הלב והפה לא היו כאחד? אלא ודאי דוד לא הרג אותו, והרי ידוע, כל איברי הגוף מקבלים הכל, והלב לא מקבל אפלו כחוט של נימה של שער. דוד המלך היה הלב, וקבל מה שלא ראוי לו לקבל, ומשום כן, וידעת את אשר תעשה לו כתוב. ועוד, שהרי האילן גורם להיות נוטר ונוקם כנחש.

כתוב (תהלים נא) כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדפה אלהים לא תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא רוצה הקדוש ברוך הוא שיקריבו לפניו קרבן, והרי הוא תקן לרשעים קרבן

והוא איהו אתקין לגבי

כסוטה, למאן דאסטין ארחה לגבי אבוי. בתיב (מלכים א ב) והוא קללני קללה נמרצת.

וכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם אמיתך בחרב. מאי בחרב. וכי שמעי טפשא הוה, דאילו הכי אומי ליה, דלא יימא בחרב לא. אבל בחנית או בגירא אין.

אלא תרין מלין הכא. חד אמר ינוקא, בריה דנונא רבא ההוא (דף ק"ח ע"א)

דקשקשו סלקין לרום עננין. אומאה דדוד מלפא, פד הוה בעי לאומאה, אפיק חרבא דיליה, דתמן הוה חקיק שמא גליפן, ותמן אומי. וכך עביד לשמעאי, דכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם אמיתך בחרב. במאי הוה אומאה דא. בחרב.

(כ"א בהאי חרב דשמא קד"שא חקוק ביה אומי) בחרב אומי.

ומלה אחרא, דן שלמה, אמר, בקללה אתא לגבי אבא, במלין, הא מלין לגביה, ובשם המפורש קטליה, ולא בחרב. ובגין דא עבד שלמה הכי.

השתא אית לאסתפללא, דכיון דאומי ליה דוד, אמאי קטליה, דאתחזי דהא אומאה

דא בעלילה הוה, דהא לבא ופומא לא הוו בחדא. אלא ודאי דוד לא קטליה, והא ידיעא,

כל שייפין דגופא מקבלין פלא, ולבא לא מקבלא אפילו כחוטא דנימא דשערא. דוד

מלפא לבא הוה, וקביל מה דלא אתחזי ליה לקבלא, ובגין כן, (מלכים א ב) וידעת את אשר

תעשה לו כתיב. ותו, דהא אילנא גרים למיהוי נטיר ונוקם כחויא.

בתיב (תהלים נא) כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים

רוח נשברה לב נשבר ונדפה אלהים לא תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא בעי

קדשא בריך הוא דיקרבון קמיה קרבנא,

שִׁקְרִיבוּ וַיִּתְּכַפֵּר לָהֶם חַטָּאִים?
אֵלָּא שְׂדוּד אָמַר אֵת זֶה לְשֵׁם
אֱלֹהִים, וְקָרְבַּן לֹא מִקְרִיבִים לְשֵׁם
אֱלֹהִים, אֵלָּא לְשֵׁם יו"ד ה"א נא"ו
ה"א. שְׁהָרִי לְדִין הַקָּשָׁה, מִדַּת
הַדִּין, לֹא מִקְרִיבִים קָרְבָּן, שְׁפָתוֹב
(ויקרא א) אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן
לַה'. לַה', וְלֹא לְשֵׁם אֱלֹהִים. וְכִי
מִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה לַה'. זָבַח
תּוֹדָה לַה'. זָבַח שְׁלָמִים לַה'.

וּמִשּׁוּם כֶּף, פִּיּוֹן שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ אָמַר
לְאֱלֹהִים, הַצְטַרֵּף לְכַתֵּב פִּי לֹא
תַחֲפֹץ זָבַח וְאַתְנָה עוֹלָה לֹא
תִרְצָה. שְׁהָרִי לְשֵׁם הַזֶּה לֹא
מִקְרִיבִים, אֵלָּא רוּחַ נִשְׁפָּרָה,
שְׁפָתוֹב זָבַחִי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה.
קָרְבָּן שֶׁל אֱלֹהִים הוּא עֶצֶב
וְשִׁכְרוֹן לֵב. וּמִשּׁוּם כֶּף, מִי שֶׁחִלַּם
חִלּוּם רַע, צָרִיף לְהִרְאוֹת עֲצָבוֹת,
שְׁהָרִי בַמִּדַּת אֱלֹהִים (ד"ו) עוֹמֵד,
וְזָבַח שֶׁל מִדַּת הַדִּין צָרִיף עֲצָבוֹת
וְרוּחַ נִשְׁפָּרָה, וְאוֹתָהּ עֲצָבוֹת
מִרְפָּאת אֵת הַחִלּוּם הַרַע, וְלֹא
שׁוֹלֵט עֲלָיו הַדִּין. שְׁהָרִי הַזָּבַח
שְׂרָאוֹי לְמִדַּת הַדִּין, הַקָּרִיב
לְפָנֶיהָ.

כִּי נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא
תִבְזֶה. מַה זֶה לֹא תִבְזֶה? מִפְּלֵל
שִׁישׁ לֵב שֶׁהוּא בּוֹזֶה? כֵּן. זֶהוּ לֵב
שֶׁהוּא גָּאָה, לֵב בְּגִסּוֹת הַרוּחַ, הֵינּוּ
לֵב בּוֹזֶה, אֲבָל לֵב נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה
אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

הַיְטִיבָה בְּרִצּוֹנָךְ אֵת צִיּוֹן תִּבְנֶה
חֹמוֹת יְרוּשָׁלַם. מַה זֶה הַיְטִיבָה?
נִרְאָה שְׁהָרִי טוֹב יֵשׁ בָּהּ, וְעַכְשָׁו
הַיְטִיבָה עַל אוֹתוֹ הַטּוֹב! וְדָאִי
כֶּף הוּא, שְׁהָרִי מִן הַיּוֹם שֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַשְׁתַּדֵּל בְּבִנְיַן בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֶעֱלָה עַד עַכְשָׁו,
אוֹתָהּ הִטְבָּה שֶׁל רִצּוֹן לֹא שָׂרְתָה
עַל אוֹתוֹ הַבְּנִיָּן, וְעַל כֵּן לֹא נִתְקַן.
שְׁהָרִי בְשַׁעַת הַרִצּוֹן הַעֲלִיּוֹן
יִתְעוֹרֵר, הוּא יִיטִיב וַיִּדְלִיק אֵת
הַמְּנֹרוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַבְּנִיָּן וְאוֹתוֹ

חַיְבִיבָא קָרְבָּנָא, דִּיקָרְבוּן וַיִּתְּכַפֵּר לָהּ
חֹבִיבִיהוּ. אֵלָּא דוּד לְקָמִי שְׁמָא דְאֱלֹהִים אָמַר,
וְקָרְבָּנָא לֹא קָרְבִין לְשְׁמָא דְאֱלֹהִים, אֵלָּא
לְשְׁמָא דִּיּו"ד ה"א נא"ו ה"א. דְּהָא לְגַבִּי
דִּינָא קְשִׁיָּא מִדַּת הַדִּין, לֹא מִקְרִיבִין קָרְבָּנָא.
דְּכַתִּיב, (ויקרא א) אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְי'.
לַיְי', וְלֹא לְשְׁמָא דְאֱלֹהִים. וְכִי תִקְרִיב קָרְבָּן
מִנְחָה לַיְי'. זָבַח תּוֹדָה לַיְי'. זָבַח שְׁלָמִים לַיְי'.
וּבְגִין כֶּף, פִּיּוֹן דְּדוּד מִלְפָּא, לְגַבִּי אֱלֹהִים
אָמַר. אֲצַטְרִיף לְמַכְתֵּב, פִּי לֹא תַחֲפֹץ
זָבַח וְאַתְנָה עוֹלָה לֹא תִרְצָה. דְּהָא לְשְׁמָא דָּא
לֹא מִקְרִיבִין, אֵלָּא רוּחַ נִשְׁפָּרָה. דְּכַתִּיב זָבַחִי
אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. קָרְבָּנָא דְאֱלֹהִים, עֲצִיבוּ,
וְתִבִירוּ דְלִפְּא. וּבְגִין כֶּף, מָאן דְּחִלַּם חִלְמָא
בִּישָׂא, עֲצִיבוּ אֲצַטְרִיף לְאַחֲזָאָה, דְּהָא בַמִּדַּת
אֱלֹהִים קְשִׁימָא, וְזָבַח דְּמִדַּת דִּינָא, עֲצִיבוּ
אֲצַטְרִיף וְרוּחַ נִשְׁפָּרָה, וְהֵהוּא עֲצִיבוּ מִסְתַּיִיה
לְחִלְמָא בִּישָׂא, וְלֹא שְׁלֵטָא דִּינָא עֲלוּי. דְּהָא
זָבַח דְּאַתְחַזִּי לְמִדַּת דִּינָא, אֲקָרִיב קָמִיהָ.

כִּי נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה, מָאִי לֹא
תִבְזֶה, מִפְּלֵל דְּאִיפָּא לֵב דְּאִיהוּ בּוֹזֶה.
אִין. הֵינּוּ לֵב דְּאִיהוּ גָּאָה, יֵל בְּגִסּוֹת רוּחָא,
הֵינּוּ לֵב דְּאִיהוּ בּוֹזֶה, אֲבָל לֵב נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה
אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

הַיְטִיבָה בְּרִצּוֹנָךְ אֵת צִיּוֹן תִּבְנֶה חֹמוֹת
יְרוּשָׁלַם. מָאִי הַיְטִיבָה, אַתְחַזִּי דְּהָא
טִיבוּ אִית בָּהּ, וְהִשְׁתָּא הַיְטִיבָה עַל הַהוּא
טִיבוּ. וְדָאִי הֵכִי הוּא, דְּהָא מִן יוֹמָא דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא אֲשֶׁתַּדֵּל בְּבִנְיַן פִּי מִקְדָּשָׁא לְעִילָא,
עַד כְּעַן, הַהוּא הִטְבָּה דְּרִצּוֹן, לֹא שְׂרִיִּיא
עַל הַהוּא בְּנִיָּן, וְעַל דָּא לֹא אֲשֶׁתַּכְּלֵל. דְּהָא
בְּשַׁעֲתָא דְּרִצּוֹן דְּלְעִילָא יִתְעַר, יִיטִיב וַיִּדְלִיק
נְהוּרִין דְּהֵהוּא בְּנִיָּן, וְהֵהוּא עֲבִידְתָּא, דְּאִפְּלִי

המעשה, שאפלו המלאכים של מעלה לא יוכלו (א) להסתפל באותו בית מקדש ולא באותו בנן, ואז בית המקדש וכל המעשה נתקן.

תבנה חומות ירושלים. וכי מיום שהשתדל בבנין בית המקדש עד עכשו לא בנה אותם? (א) אם חומות ירושלים עד עכשו לא בנה - בית המקדש על אחת כמה וכמה. אלא שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אינם כמעשי בן אדם. כשבני אדם בית המקדש למטה, בהתחלה עשו את חומות העיר, ולבסוף עשו את בית המקדש. חומות העיר בהתחלה כדי להגן עליהם, ואחר כך בנן הבית. והקדוש ברוך הוא לא כך, אלא בונה בתחלה את בית המקדש, ובסוף כשיריד אותו מן השמים ויושיב אותו על מקומו, אז בנה את חומות ירושלים, שהן חומות העיר. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום, (תהלים נא) היטיבה ברצונך את ציון - בהתחלה, ואחר כך תבנה חומות ירושלים.

באן יש סוד. כל המעשים שעושה הקדוש ברוך הוא, בהתחלה מקדים אותו שלבחוץ, ואחר המח שלפנים, וכאן לא כך. בא וראה, כל אותם המעשים שעושה הקדוש ברוך הוא ומקדים אותו של בחוץ, המח הקדים במחשבה, ובמעשה אותו של בחוץ, שהרי כל קלפה היא מצד האחר, והמח מן המח, ותמיד הצד האחר מקדים וגדל ומתרבה ושומר הפרי. פיין שמתרבה, זורקים אותו החוצה, ויכין רשע וצדיק ילבש, וזורקים את אותה קלפה, ומברכים את הצדיק בעולם. אבל כאן, בבנין בית המקדש, שהצד הרע יעבר

מלאכין דלעילא, לא ייכלון (א) לאסתפל ביה הוא בי מקדשא, ולא בההוא בנן. וכדין בי מקדשא, וכל עובדא אשתכלל.

תבנה חומות ירושלים, וכי מן יומא דאשתדל בבנין בי מקדשא עד כעין, לא בנה לון. (א) אי חומות ירושלים עד כעין לא בנה, בי מקדשא על אחת כמה וכמה. אלא קדשא בריך הוא, כל עובדוי, לאו כעובדי דבני נשא. בני נשא כד בנו בי מקדשא לתתא, בקדמיתא עבדו שורי קרתא, ולבסוף עבדו בי מקדשא. שורי קרתא בקדמיתא, בגין לאגנא עלייהו, ולבתר בניינא דביתא. קדשא בריך הוא לאו הכי, אלא בני בי מקדשא בקדמיתא, ולבסוף, כד יחית ליה משמיא, ויחית ליה על אתריה, כדין יבנה חומות ירושלים דאנון שורין דקרתא. ועל דא אמר דוד עליו השלום, (תהלים נא) היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה (דף ק"ח ע"ב) חומות ירושלים.

הכא אית רזא, כל עובדין דעביד קדשא בריך הוא, בקדמיתא אקדים ההוא דלבר, ולבתר מוחא דלגו, והכא לאו הכי. תא חזי, כל אינון עובדין דעביד קדשא בריך הוא, ואקדים ההוא דלבר, מוחא אקדים במחשבה, ובעובדא ההוא דלבר, דהא כל קליפה מסטרא אחרא הוי, ומוחא מן מוחא, ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי ואגדיל ונטיר איבא. פיין דאתרבי, זרקין ליה לבר, (איוב כו) ויכין רשע וצדיק ילבש, וזרקין לההיא קליפה, ומברכין לצדיקא דעלמא. אבל הכא, בבניינא דבי מקדשא, דסטרא בישא יתעבר מעלמא, לא אצטריך, דהא מוחא וקליפה דיליה הוי. אקדים מוחא, דכתיב היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה

מהעולם - לא צריך, שהרי המח
והקלפה שלו הנה. הקדים המח,
שפתיב היטיבה ברצונך את ציון
- בהתחלה, ואחר כך תבנה
חומות ירושלים. אותה חומה
החיצונית, שהיא קלפה, שלו היא
ממש, שפתיב (זכריה ב) ואני אהיה
לה נאם ה' חומת אש סביב. אני
ולא הצד הרע.

ישראל הם המח העליון של
העולם. ישראל עלו במחשבה
בתחלה. העמים עובדי עבודת
כוכבים ומזלות, שהם קלפה,
הקדימו, שפתיב (בראשית לו) ואלה
המלכים אשר מלכו בארץ אדום
לפני מלך מלך לבני ישראל.
ועתיד הקדוש ברוך הוא להקדים
את המח בלי קלפה, שפתיב (ירמיה
ב) קדש ישראל לה' ראשית
תבואתה. המח קודם לקלפה.
ואף על גב שהמח יעמד בלי
קלפה, מי הוא שיושיט יד לאכל
ממנו? משום שכל אכליו יאשמו
רעה תבא אליהם נאם ה'.

באותו זמן, (תהלים נא) אז תחפץ
זבחי צדק. היות שהרי אז יתחבר
הכל בחבור אחד, ויהיה השם
שלם בכל תקונו, ואז הקרבן יהיה
שלם לה' אלהים. שעכשו אלהים
לא מתחבר לקרבן, שאלמלא
התחבר בו, כמה אלהים יעלו
אזנים להתחבר לשם. אבל פאותו
זמן, (שם פו) כי גדול אתה ועושה
נפלאות אתה אלהים לבדך. ואין
אלהים אחר.

ובאותו זמן כתוב, (דברים לב) ראו
עפה פי אני אני הוא ואין אלהים
עמדי. (ראו עתה) ראו פי אני אני הוא
גדול, מה זה עתה? אלא שלא
היה קדם לכן, ובאותו זמן זה
יהנה. אמר הקדוש ברוך הוא,
עתה ראו מה שלא יכלתם לראות
מקדם לכן.

כי אני אני, למה פעמים? אלא

חומות ירושלים. ההיא חומה דלבר, דאיה
קליפה, דיליה היא ממש. דכתיב, (זכריה ב) ואני
אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב. אני ולא
סטרא בישא.

ישראל, אינון מוחא, עלאה דעלמא. ישראל
סליקו במחשבה בקדמיתא, עמין
עובדי עבודת כוכבים ומזלות, דאינון קליפה,
אקדימו. דכתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר
מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני
ישראל. וזמין קדשא בריך הוא, לאקדמא
מוחא, בלא קליפה. דכתיב, (ירמיה ב) קדש
ישראל ליי' ראשית תבואתה, מוחא קדים
לקליפה. ואף על גב דמוחא יקום בלא
קליפה, מאן הוא דיושיט ידא למיכל מגיה,
בגין, (ירמיה ב) דכל אוכליו יאשמו רעה תבא
אליהם נאם יי'.

בהווא זמנא, (תהלים נא) אז תחפץ זבחי צדק.
בגין, דהא פדין, יתחבר פלא בחבורא
חדא, ויהא שמא שלים בכל תקוניה. וכדין
קרבנא להוי שלים, ליי' אלהים. דהשתא
אלהים לא אתחבר לקורבנא, דאלמלא
אתחבר ביה, כמה אלהים יסלקון אודנין
לאתחברא תמן. אבל בהווא זמנא, (תהלים פו) כי
גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך.
ואין אלהים אחרא.

ובהווא זמנא כתיב, (דברים לב) ראו עתה פי אני
אני הוא ואין אלהים עמדי (ראו עתה)
ראו פי אני אני הוא סגי, מאי עתה. אלא דלא
היה קדם לכן, ויהווא זמנא ליהוי. אמר
קדשא בריך הוא, עתה ראו, מה דלא תיכלון
למיחמי מקדמת דנא.

כי אני אני, תרי זמני אמאי. אלא לדייקא,
דהא לית תמן אלהים, אלא הוא. דהא

כדי לדיק, שהרי אין שם אלהים, אלא הוא. שהרי כמה פעמים שנאמר אני פעם אחת ולא יותר, והיה שם הצד האחר. אבל עכשו אני אני הוא ואין אלהים עמדי, שהרי כל הצד האחר העבר, ודוקא אני אני.

אני אמית ואחיה. עד עכשו המח היה מן הצד האחר. מפאן והלאה, אני אמית ואחיה. מפאן שפאותו הזמן, כל אותם שלא טעמו טעם המות - ממנו יהיה להם מות, ויקים אותם (מיד). למה? כדי שלא תשאר מאותה הזקמה בעולם כלל, ויהיה עולם חדש במעשי ידי הקדוש ברוך הוא.

ואם אמר יגו' לא אצא חפשי, כמו שנתבאר, אז פוגם אותו בפגם. אם בגפו יבא, מה זה בגפו שנינו, פתרגומו - לבדו. יפה הוא. אבל הרי שנינו, כל העולם לא עומד אלא על סנפיר אחד של לויתן.

וכוד זה, בשעה שעומדים זכר ונקבה, שזכר ונקבה ברא אותם הקדוש ברוך הוא, ובכל מה שהולכים, העולם מודעו, ואלמלא שפרס הקדוש ברוך הוא את הזכר וצנן את הנקבה, היו מחריבים את העולם, ועל כן לא עושים תולדות. (ומי שלא עושה תולדות בגפו) אם בגפו יבא, תחת אותו סנפיר שלא עושה תולדות נכנס. והואיל וכן בגפו יצא, לשם נדחה, ולא נכנס לפרגוד כלל, ונדחה ונטרד מאותו העולם. בגפו יצא, בגפו יצא ודאי.

בא וראה מה פתוב, (ויקרא ב) ערירים ימותו. ערירים (פתוב) - כלל של זכר ונקבה. בסוד של זכר נכנס, ובסוד של נקבה יצא. נכנס בזה ויוצא בזה. וזהו מקום שנדבק בו באותו העולם, שהרי

כמה זמנין, דאתמר אני זמנא חדא, ולא יתיר, והיה תמן סטרא אחרא. אבל השתא אני אני הוא ואין אלהים עמדי, דהא כל סטרא אחרא אתעבר, ודייקא אני אני.

אני אמית ואחיה, עד השתא מותא הות מסטרא אחרא, מפאן ולהלאה, אני אמית ואחיה, מפאן דבההוא זמנא, כל אינון דלא טעמי טעמא דמותא. מניה תהא לון מותא, ויקים לון (מיד). אמאי. בגין דלא ישתאר מההוא זמנא בעלמא כלל, ויהא עלמא חדתא, בעובדי ידוי דקודשא בריך הוא.

ואם אמר יגו' לא אצא חפשי. (שמות כא) כמה דאתמר כדין פגים ליה פגמו. אם בגפו יבא, מהו בגפו. תנינן, פתרגומו, בלחודוי. יאות הוא. אבל הא תנינן, כל עלמא, לא קאים, אלא על גפא חדא, דלויתן. ורזא דא, בשעתא דקיימא דכר ונוקבא, דדכר ונוקבא ברא לון קדשא בריך הוא, ובכל מה דאזלין, עלמא מודעו, ואלמלא דסרס קדשא בריך הוא דכורא, וצנן ית נוקבא, הוו מטשטשין עלמא. ועל דא לא עבדין תולדין, (ד"א ומאן דלא עביד תולדין בגפו) אם בגפו יבא, תחות ההוא גפא, דלא עביד תולדין עאל. והואיל וכן, בגפו יצא, לתמן אתדחא, ולא עאל לפרגודא כלל, ואתדחא ואטריד מההוא עלמא. בגפו יצא, בגפו יצא ודאי.

הא חזי, מה כתיב, (ויקרא ב) ערירים ימותו, ערירים (כתיב) כלל דכר ונוקבא. ברזא דכורא עאל, וברזא דנוקבא יפוק. עאל בהאי, ויפוק בהאי. והאי איהו אתר, דקא אתדבק ביה בההוא עלמא, דהא קדשא בריך הוא לא בעי דיעול קמיה,

הקדוש ברוך הוא לא רוצה שיפנס לפניו מי שמסרס עצמו בעולם הזה.

בא וראה מן הקרבן, שלא היו מקריבים לפניו מסרס, והוציאו אותו שלא יקרב לפניו, וצוה ואמר, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו. וכן לדורי דורות אסר לסרס את הבריות שבראם הקדוש ברוך הוא בעולם, שהרי כל סרוס הוא של הצד האחר. ואם הוא השתדל ונשא אשה ולא עשה תולדות ולא רצה, ואף על גב שיש לו אשה, או שהיא לא רצתה, ונכנס לאותו עולם בלי תולדות - מה פתוב? אם בעל אשה הוא, ולא השגיחו לפעל ידי רבונם, ויצאה אשתו עמו. הוא יפנס בגפו של זכר, והיא בנקבה. בגפו יבא בגפו יצא, כמו שנתבאר, הכל על תקונו.

אם אדניו יתן לו אשה, כמו שנתבאר. אם אדניו - זה אדון כל הארץ. יתן לו אשה - מכאן שלא ברשות האדם עומד לשאת אשה, אלא (הכל משלי טו) פלס ומאזני משפט לה) הכל במאזנים לעלות. יתן לו אשה, שהרי זה לא ברשותו הוא, ומי היא? ההיא שאינה שלו ולא הזדמנה אליו, ומי היא? אותה שהיתה מזמנת לאחר, והקדים זה ברחמים ונטל אותה, זו נתנה לו, שלא ראויה לו. והקדוש ברוך הוא רואה מרחוק ורואה את אותה אשה שעתידה להוציא תולדות בעולם, מקדים זה ברחמים ונתנת לו, ועושה פרות, וזרע זרע באשה (בגו) שאינה שלו, משום כך האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי עני מסכן, כמה השתדל בריקנות, התיגע ונשתדל לעשות פרות בגן שאינו שלו, ויצא בריקנות.

מאן דמסרס גרמיה בהאי עלמא. תא חזי, מן קרבנא. דלא (דף ק"ט ע"א) הוּוּ מקרבין קמיה סרוסא, ואפיקו ליה, דלא יתקרב לקמיה, ופקיד ואמר, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו. וכן לדרי דרין אסיר לסרוסי בריין, דברא קדשא בריך הוא בעלמא. דהא כל סרוסא, דסטרא אתרא איהו. ואי איהו אשתדל, ונסיב איתתא, ולא עביד תולדין, ולא בעא, ואף על גב דאית ליה איתתא, או אי היא לא בעאת, ועאל לההוא עלמא, בלא תולדין, מה כתיב. אם בעל אשה הוא, ולא אשגחו לפעל ידוי דמאריהון, ויצאה אשתו עמו, איהו יעול בגפו דדכורא, ואיהי בנוקבא. בגפו יבא בגפו יצא כמה דאתמר, פלא על תקוניה.

אם אדניו יתן לו אשה, כמה דאתמר, אם אדניו, דא איהו אדון כל הארץ. יתן לו אשה, מהכא, דלאו ברשותא דבר נש קיימא למיסב אתתא. אלא (בלא משלי ט"ז) פלס ומאזני משפט לה) פלא במאזנים לעלות. יתן לו אשה, דהא לאו ברשותיה איהו. ומאן איהי. ההיא דלאו דיליה, ולא אזדמנת לגביה, ומאן איהי. ההיא דהות זמינא לאחרא, ואקדים האי ברחמי, ונטיל לה, דא אתייהיבת ליה, דלא אתחזיאת ליה. וקודשא בריך הוא חמי מרחיק, וחמי לה היא אתתא, דזמינת לאפקא תולדין בעלמא. אקדים האי ברחמי, ואתייהיבת ליה, ועביד איבין, וזרע זרעא, באתתא (כ"א בגנתא) דלאו דיליה, בגין כן, האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי עניא מספנא, כמה אשתדל בריקניא, לאה ואשתדל למעבד פירין, בגנתא דלאו איהי דיליה, ונפק בריקניא.

סבא סבא, בעדנין (כ"א בעניינין) אלין, לא הוית
ברגליך דחי לתרעא, כמאן דשכיב
בארעא בלא תוקפא, דהא אתחלש ומחלשא
סגי, דלא יכיל, דחי ברגלוי. אתתקף סבא,
ולא תדחל. הא ענייא מספנא, דאשתדל
בריקניא, אימא אמאי. אי בגין דזרע בגנתא
אחרא דלאו דיליה, יאות. אי הכי (כ"א אכל הכא)
קדשא בריך הוא יהיב ליה ההוא גנתא למזרע
בה, דהא איהו לא נטיל לה.

אלא תא חזי כל מלין דקודשא בריך הוא
עביד פלהו בדינא אינון ולא הוי מלה
בריקניא האי דקודשא בריך הוא יהיב ליה
אתתא ועבד בה פירין ואיבין לאו האי כשאר
בני גלגולא ולא דמי מאן דאשתדל בהאי
עלמא לאסגאה אילנא (כ"א ולא יכיל) למאן דלא
בעא לאסגאה ולאשתדלא ואעקר ואפיל
טרפין דאילנא ואזער איבא דיליה.

האי דאדניו יהיב ליה אתתא, בגין למעבד
איבין, הא אשתדל בקדמיתא בגין
לאסגאה אילנא, ולא יכיל. זכייין כל פך לית
ליה, (כ"א דגנין גם כן לית ליה) דאי הוה זפאה כדקא
יאות, לא הוה תב בגלגולא, (כאכנא כקוספיתא) דהא
כתיב, (ישעיה נז) ונתתי לכם בביתי ובחומותי יד
ושם טוב מבנים ומבנות. והשתא דלא זכה,
קדשא בריך הוא חמי, דהא אשתדל ולא
יכיל, האי, אדניו יתן לו אשה, כמה דאתמר.
וכיון דחס עליה קדשא בריך הוא, ויהיב ליה
ברחמי, קדשא בריך הוא גבי מדידיה
בקדמיתא, ונטיל מה דגרע ההוא מבוועא,
ובגין פך, האשה וילדיה תהיה לאדניה,
ולבתר ייתוב, וישתדל על גרמיה, לאשלומי
גרעוניה. עד הכא רזא דקרא.

סבא סבא, את אמרת על דא, דבריקניא

זקן זקן, בזמנים (בעניינים) הללו לא
היית ברגליך דוחה את השער,
כמי ששוכב בארץ בלי כח, שהרי
נחלש, ומחלשה רבה, שלא יכול
דוחה ברגליו. התחזק זקן ואל
תפחד. העני המספן הזה
שהשתדל לריק, אמר למה? אם
משום שזרע בגן אחר שאינו שלו
- יפה. אם כן (אכל כאן) הרי הקדוש
ברוך הוא נתן לו אותו הגן לזרע
בו, שהרי לא הוא שלקח אותה.
אלא בא וראה, כל הדברים
שעושה הקדוש ברוך הוא, כלם
הם בדין, ולא היה דבר לריק. זה
שהקדוש ברוך הוא נתן לו אשה
ועשה בה פרות וגדולים, אין זה
כשאר בני הגלגול, ולא דומה מי
שמשתדל בעולם הזה להגדיל
את האילן (ולא יכול), למי שלא
רוצה להגדיל ולהשתדל, ועוקר
ומפיל את העצים של האילן
ומקטין הפרי שלו.

זה שאדוניו נתן לו אשה כדי
לעשות פרות, הרי השתדל
בהתחלה כדי להגדיל את האילן
ולא יכל. זכיות כל פך אין לו, (של
בנים גם כן אין לו) שאם היה צדיק
כראוי, לא היה שוב בגלגול (כאבו
בכף הקלט), שהרי כתוב (ישעיה נז)
ונתתי לכם בביתי ובחמתי יד
ושם טוב מבנים ומבנות. ועכשו
שלא זכה, הקדוש ברוך הוא
רואה שהרי השתדל ולא יכל. זה
אדוניו יתן לו אשה, כמו שנאמר.
וכיון שחס עליו הקדוש ברוך
הוא ונתן לו ברחמים, הקדוש
ברוך הוא גובה משלו בתחלה,
ונטיל מה שגרע אותו המעין.
ומשום פך, האשה וילדיה תהיה
לאדניה, ואחר כך ישוב וישתדל
על עצמו להשלים גרעונו. עד
כאן סוד הכתוב.

זקן זקן, אתה אמרת על זה שלריק
השתדל, ולא השגחת עליך

שְׁלֵרִיק אַתָּה הוֹלֵךְ בְּמַה שְׂאֲמַרְתָּ, שְׁהָרִי הַפְּתוּב רוֹדֵף אַחֲרָיִךְ, שְׁפוֹתֶר אֶת כָּל הַבְּנוּיִן שְׁבֻנֵיתָ עַד עַכְשָׁו, וְאַתָּה חוֹשֵׁב שְׂאֲתָה מְשִׁיט אֶת הַיָּם לְרִצּוֹנֶךָ. וּמַהוּ? שְׁפְתוּב וְאִם אָמַר יֹאמֶר הַעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אֲשֵׁתִי וְגו'.

אִי זָקֵן זָקֵן, עֵינָי כַח, מַה תַּעֲשֶׂה? חֲשַׁבְתָּ שְׂלֵא יִהְיֶה מִי שְׁיִרְדֶּךָ אַחֲרָיִךְ, הָרִי הַפְּתוּב הִזָּה רוֹדֵף אַחֲרָיִךְ וְיוֹצֵא מֵאַחַר הַכְּתָל כְּאִילָה בַשָּׂדֶה, מְדַלֵּג דְלוּגִים אַחֲרָיִךְ, שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר דְלוּגִים דֵּלֵג אַחֲרָיִךְ וְהַשִּׁיג אוֹתְךָ. מַה תַּעֲשֶׂה, זָקֵן? עַכְשָׁו יֵשׁ לְךָ לְהַתְגַּבֵּר בְּכַחְךָ, שְׁהָרִי גְבוּר חֲזָק הַיֵּית עַד הַיּוֹם. זָקֵן זָקֵן, תַּהֲיֶה זוֹכֵר אֶת יוֹם הַשִּׁלֵּג כְּשֶׁזָרְעִנוּ פּוֹלִים, וְהָיוּ כְּמַה גְּבָרִים בְּנֵי חֵיל כְּנִגְדֶּךָ, וְאַתָּה לְבַדְּךָ נִצַּחְתָּ שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר גְּבָרִים חֲזָקִים בְּנֵי חֵיל, שְׁכָל אֶחָד מֵהֶם הוֹרֵג אַרְיָה טָרָם שְׂיֵאכֵל.

אִם אֶת אוֹתָם שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר גְּבָרִים נִצַּחְתָּ - אֵלֶּה שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר שְׂאִין בָּהֶם כַח, אֵלֶּה דְבָרִים, עַל אַחַת כְּמַה וְכְמַה. כְּתוּב אָמַר יֹאמֶר. אֵלֶּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְרָכּוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין לְכָל. כְּשֶׁמְגִיעַ זְמַנָּה שֶׁל הָאֲשֶׁה הַזֶּה לְמִצָּא אֶת בֶּן זוּגָה, מַה עוֹשֶׂה? הוֹרֵג אֶת זֶה, וְנוֹטֵל אוֹתָהּ אוֹתוֹ בֶּן זוּגָה, וְהוּא יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לְבָדוֹ יְחִידִי.

וְאִם אָמַר יֹאמֶר, הָרִי בָּאֵרוֹ הַחֲבָרִים כְּפֶשֶׁט הַפְּתוּב. וְאִם אָמַר - בְּרֵאשִׁית שֶׁל שֵׁשׁ הַשָּׁנִים. יֹאמֶר - בְּסוּף שֵׁשׁ הַשָּׁנִים טָרָם תִּכְנָס הַשְּׂבִיעִית. שְׁהָרִי אִם אָמַר כְּשֶׁהוּא אֶפְלוֹ בְּיוֹם אֶחָד מֵהַשְּׂבִיעִית - דְּכָרְיוֹ בְּטָלִים. מַה הַטַּעַם? כְּתוּב הַעֶבֶד, בְּעוֹד שֶׁהוּא עֶבֶד, בְּשָׁנָה הַשְּׂשִׁית. אָמַר בְּרֵאשִׁית שֶׁל שֵׁשׁ הַשָּׁנִים וְלֹא אָמַר בְּסוּף שֵׁשׁ הַשָּׁנִים - אֵינּוּ כְּלוּם. וּמִשּׁוּם כֶּף פַּעֲמִים אָמַר יֹאמֶר.

אֲשַׁתְּדֵל, וְלֹא אֲשַׁגַּחַת עֲלֶיךָ, דְּבִרְיִקְנִיָּא אֶתְּ אֲזִיל בְּמַה דְּאֲמַרְתָּ, דִּהָא קָרָא רְדִיף אַבְתְּרָךְ, דְּסִתִּיר כָּל בְּנֵינָא דְבָנִית עַד הַשְּׂתָא, וְאֵת חֲשִׁיב דְּאֵנְתָּ מְשִׁטָּטָא יִמָּא לְרַעוּתְךָ. וּמֵאִי אִיהוּ. דְּכִתִּיב, וְאִם אָמַר יֹאמֶר הַעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אֲשֵׁתִי וְגו'.

אִי סָבָא סָבָא, לָאִי חֵילָא, מַה תַּעֲבִיד, חֲשַׁבְתָּ דְּלֹא לִיהוּי מָאן דְּרִדִּיף אַבְתְּרָךְ, הָא הָאִי קָרָא רְדִיף אַבְתְּרָךְ, וְנִפְיָק מִפְתֵּר כְּתָלָא, כְּאִילָה בְּחַקְלָא, מְדַלֵּג דְלוּגִין אַבְתְּרָךְ, תְּלִיסֵר דִּילוּגִין דְּלִיג אַבְתְּרָךְ וְאֲדַפִּיק לָךְ, מַה תַּעֲבִיד סָבָא. הַשְּׂתָא אִית לָךְ לְאַתְגַּבְרָא בְּחֵילְךָ. דִּהָא גֵיבֵר תְּקִיף הָיִית עַד יוֹמָא. סָבָא סָבָא, הָוִי דְכִיר יוֹמָא דְתִלְגָּא, כִּד זָרְעָנָא פּוֹלִין, וְהָוִי כְּמַה גּוּבְרִין בְּנֵי (דף ק"ט ע"ב) חֵילָא, לְקַבְלָךְ, וְאַנְתָּ בַלְחוּדְךָ, נִצַּחְתָּ תְּלִיסֵר גְּבָרִין תְּקִיפִין, בְּנֵי חֵילָא, דְּכָל חַד מְנַיִיהוּ קָטִיל אַרְיָא, עַד לָא יִיכּוּל.

אִי לְאִינוּן תְּלִיסֵר גּוּבְרִין נִצַּחְתָּ, הִנֵּי תְלִיסֵר דְלִית בְּהוּ חֵילָא, אֵלֶּא מְלִין, עַל אַחַת כְּמַה וְכְמַה. אָמַר יֹאמֶר כְּתִיב. אֵלֶּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אַרְחִיָּה לְמַעַבְד דִּינָא לְכָלָא. כִּד מְטָא זְמַנָּא דִּהָאִי אַתְתָּא לְאַשְׁכַּחַא בַר זוּגָה מַה עֶבֶד קָטִיל לְדִין, וְנָטִיל לָהּ הַהוּא בַר זוּגָא, וְאִיהוּ נִפְיָק מֵהָאִי עֲלָמָא בַלְחוּדוּי יְחִידָאָה.

וְאִם אָמַר יֹאמֶר, הָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא כְּפֶשֶׁטִּיה דְקָרָא. וְאִם אָמַר, בְּשִׁירוּתָא דְשִׁית שְׁנִין, יֹאמֶר, בְּסוּפָא דְשִׁית שְׁנִין, עַד לָא יַעוּל שְׂבִיעֵאָה, דִּהָא אִי אָמַר, כִּד אִיהוּ אֶפְילוּ בְיוֹמָא חַד מְשִׂבְעֵאָה, מְלוּי בְטָלִין. מֵאִי טַעֲמָא. הַעֶבֶד פְּתִיב, בְּעוֹד דְאִיהוּ עֶבֶד, בְּשִׁתָּא שְׂתִיתָאָה. אָמַר בְּשִׁירוּתָא דְשִׁית שְׁנִין, וְלֹא אָמַר בְּסוּפָא דְשִׁית שְׁנִין, לָאוּ כְּלוּם הוּא, וּבְגִין כֶּף, תְּרִי זְמַנֵּי אָמַר יֹאמֶר.

וְהָבָא, בְּעוֹד דְּאִיהוּ בְּהַאי אֲתַתָּא, אֶסְגִּי
צְלוֹתִין וּבְעוֹתִין בְּכָל יוֹמָא, לְגַבֵּי
מְלָפָא קְדִישָׁא, כְּמָה דְהוּהוּ שִׁירוּתָא בְּרַחֲמֵי,
הָכִי הוּא סוּפָא בְּרַחֲמֵי, וְדָא הוּא אָמֹר יֵאמֹר.
אָמֹר בְּקִדְמִיתָא, כִּד אַקְדִּים בְּרַחֲמֵי. יֵאמֹר
בְּסוּפָא וַיִּתְקַבַּל בְּרַחֲמֵי. וּמָה יֵאמֹר. אֶהְבֵּתִי
אֶת אֲדוֹנִי, דְּבִגִין דָּא, וּבִסְגִיאוֹ דְצְלוֹתִין, רַחֲמִים
לִי לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. אֲתַקִּין עוּבְדוּי, וְאָמֹר
אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדוֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצַּא
חֲפְשִׁי. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָבִיל לִי, בְּהַהוּא
תִּיבְתָא, וּבְאִינוּן סְגִיאוֹ דְצְלוֹתִין.

מָה עָבִיד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, מָה דְהוּהוּ זְמִין
לְאַהֲדָרָא לִי בְּגִלְגוּלָא, וְלִמְסַבֵּל עוֹנְשֵׁין
בְּהַאי עֲלֵמָא, עַל מָה דְעָבַד, לֹא אֶהְדָּר לִי
לְהַאי עֲלֵמָא. וּמָה עָבִיד, קָרִיב לִי לְבִי דִינָא
דְמִתִּיבְתָא דְרַקִיעָא, וְדִינִין לִי, וּמְסַרִין לִי
לְבִי מְלָקִיּוּתָא, וְאַרְשֵׁים לִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא,
הֵיךְ אֲתַמְסֵר לְבִי עוֹנְשָׁא, וּפְגִים לִי, לְמַהוּי
תַּחֲוֹת שְׁלִטְנִיָּה דְעֲרֵלָה, (נ"א וּפְקִיד לִי לְמַהוּי תַּחֲוֹת
שׁוּלְמָנָא דְיוֹבְלָא) עַד זְמַן יְדִיעָא, וּבְתֵר פְּרִיק לִי.

אִי בְּהַהוּא זְמַנָּא דְקָא עָבַדִּין לִי פְּגִימוֹ, אִי
מָטָא יוֹבְלָא, אָפִילוּ יוֹמָא חַד לְיוֹבְלָא,
אֲתַחֲשָׁב כְּמָה דְאַשְׁפַּח זְמַנָּא עַד יוֹבְלָא, הָכִי
אֲתַעֲנֵשׁ וְלֹא יִתִּיר. אֲתָא יוֹבְלָא, וְאַפְרוּק,
וְעָאֲלִין לִי גוּ פְּרַגוּדָא. עַד הָכָא. אֶסְתִּים
עֵינוּי הַהוּא סְבָא, רְגַעָא חֲדָא.

פְּתַח וְאָמֹר, (מִיכָה ו') שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ
וְהָאֲתַנִּים מוֹסְדֵי אֶרֶץ פִּי רִיב לִינִי עִם
עֲמוּ וְגו'. אִי סְבָא, עַד הַשְׁתָּא הוּיָת בְּעַמְקֵי
יָמָא, וְהַשְׁתָּא דְלַגְתָּ בְּטוּרִין תְּקִיפִין, לְמַעַבְד
עֲמַהוּן קְרָבָא. אֲלֵא וְדָא עַד כְּעַן, בִּימָא
תְּקִיפָא אַנְתָּ, אֲבָל עַד דְאַזְלַת בְּעַמְקֵי יָמָא,
פְּגַעְתָּ בְּאִינוּן טוּרִין תְּקִיפִין, דִּי כְּגוּ יָמָא,

וְכַאן בְּעוֹד שֶׁהוּא בְּאִשָּׁה הַזֶּה,
מְרַבָּה תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת בְּכָל יוֹם
לְמַלְאָךְ הַקְּדוֹשׁ. כְּמוֹ שֶׁהִיא
הִרְאֵשִׁית בְּרַחֲמִים, כִּף הוּא הַסּוּף
בְּרַחֲמִים. וְזֶהוּ אָמֹר יֵאמֹר. אָמֹר
- בְּתַחֲלָה, כְּשֶׁהֲקִידִים בְּרַחֲמִים.
יֵאמֹר - בְּסוּף, וַיִּתְקַבַּל בְּרַחֲמִים.
וּמָה יֵאמֹר? אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדוֹנִי.
שְׁבַגְלָל זֶה וְכֹרֵב הַתְּפִלוֹת אוֹהֵב
אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִתְקַן
מַעֲשָׂיו, וְאָמֹר אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדוֹנִי
אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצַּא
חֲפְשִׁי. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל
אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה וּבְאוֹתוֹן
הַתְּפִלוֹת הַרְבּוֹת.

מָה עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? מָה
שֶׁהִיא מְזַמֵּן לְהַחֲזִירוֹ בְּגִלְגוּל
וְלִסְבֵּל עוֹנְשִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה עַל מָה
שֶׁעָשָׂה - לֹא מִחֲזִירוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה.
וּמָה עוֹשֶׂה? מְקַרֵּב אוֹתוֹ לְבֵית
דִּין שֶׁל יְשִׁיבַת הַרְקִיעַ, וְדָנִים
אוֹתוֹ וּמוֹסְרִים אוֹתוֹ לְבֵית
הַמְּלָקוּת, וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵיךְ נִמְסָר לְבֵית הָעֲנָשׁ,
וּפּוֹגֵם אוֹתוֹ לְהִיּוֹת תַּחַת שְׁלִטוֹן
הָעֲרֵלָה (וּמַצּוּחַ אוֹתוֹ לְהִיּוֹת תַּחַת שְׁלִטוֹן
הַיּוֹבֵל) עַד זְמַן יְדוּעַ, וְאַחֵר כִּף גּוֹאֵל
אוֹתוֹ.

אִם בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁעוֹשִׂים לוֹ פְּגָם,
אִם הִגִּיעַ יוֹבֵל, אָפִילוּ יוֹם אֶחָד
לְיוֹבֵל - נִחְשָׁב כְּמִי שֶׁמְצַא זְמַן
עַד הַיּוֹבֵל. כִּף נַעֲנֵשׁ וְלֹא יִתֵּר.
כֹּא הַיּוֹבֵל וְנִגְאָל, וּמְכַנְּסִים אוֹתוֹ
לְתוֹף הַפְּרַגוּד. עַד כָּאן. הַסְתִּיר
אוֹתוֹ זְקַן אֶת עֵינָיו רְגַע אֶחָד.

פְּתַח וְאָמֹר, (מִיכָה ו') שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ
וְהָאֲתַנִּים מוֹסְדֵי אֶרֶץ פִּי רִיב לִינִי עִם
עֲמוּ וְגו'. אִי סְבָא, עַד הַשְׁתָּא הוּיָת בְּעַמְקֵי
יָמָא, וְהַשְׁתָּא דְלַגְתָּ בְּטוּרִין תְּקִיפִין, לְמַעַבְד
עֲמַהוּן קְרָבָא. אֲלֵא וְדָא עַד כְּעַן, בִּימָא
תְּקִיפָא אַנְתָּ, אֲבָל עַד דְאַזְלַת בְּעַמְקֵי יָמָא,
פְּגַעְתָּ בְּאִינוּן טוּרִין תְּקִיפִין, דִּי כְּגוּ יָמָא,

ונתקלת בהם. עכשו יש לך לערוך קרב בעמקי הים ובהרים הללו. זקן צינף כח, מי נתנך בזה? היית בשלום, ורצית את כל זה? ! אתה עשית - אתה סובל. עכשו אין לך אלא לערוך קרב ולנצח את הכל ולא לחזור לאחור. התחזק בכחך, חגר מתניך ואל תפחד לשבר את ההרים הללו שלא יתחזקו עליך. אמר להם: הרים רמים, הרים חזקים, איך אתם מתגברים?

שני פסוקים כתובים. אחד פתוב, (ש) קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך, ואחד פתוב, שמעו הרים את ריב ה'. אלא יש הרים ויש הרים. יש הרים שהם הרים רמים למעלה את ריב ה'. ויש הרים שהם הרים תחתונים למטה מהם, וילאלה פתוב קום ריב את ההרים, שהרי רודף מריבות יש להם. ולכן יש הרים ויש הרים.

ואם תאמר, זקן, הרי פתוב ותשמענה הגבעות, אלה גבעות כל אותם שלמטה, ועכשו אתה עושה אותם הרים? אלא כף הוא - לאותם הרים רמים נקראים גבעות. כשהם לבדם הם נקראים הרים.

בא וראה, פתוב והאתנים מסדי ארץ. פיון שפתוב שמעו הרים, מי הם הרים ומי הם אתנים? אלא הרים ואתנים הכל דבר אחד. אבל אותם שלשה עליונים מעל ראשיהם, ואותם שלשה למטה מהם, וכלם אחד. הרים למעלה, ועליהם אמר דוד, (תהלים קכא) אשא עיני אל ההרים. ואלה הם שלשה הראשונים. והאתנים מסדי ארץ, אלה הם שלשה אחרונים, למטה מהם, שני עצומי הפית ואחד שמחת הפית, ואלה נקראו מסדי ארץ. אתנים הם, ואתנים נקראו.

ואערעת בהו. השתא אית לך לאגחא קרבא בעמקי ימא, ובהנהו טורין.

סבא לאי חילא, מאן יהבך בדא, הוית בשלם, ובעית לכל האי, אנת עבדת, אנת סביל. השתא לית לך, אלא לאגחא קרבא, ולנצחא כלא, ולא למהדר לאחורא. אתקף בחילך, חגור חרצף, ולא תדחל, לתברא הני טורין, דלא יתפקפון לגבך. אימא לון, טורין רמאין, טורין תקיפין, היך אתון מתפקפין.

תרי קראי כתיבי, חד פתיב, (מיכה 1) קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. וחד פתיב, שמעו הרים את ריב יי'. אלא אית טורין, ואית טורין. אית טורין, דאינון טורין רמאין לעילא לעילא, לאלין פתיב, שמעו הרים את ריב יי'. ואית הרים, דאינון טורין תתאין לתתא מנייהו, לאלין פתיב, קום ריב את ההרים. דהא רדיף מצותין, אית לגבייהו. ועל דא אית טורין ואית טורין.

ואי תימא, סבא, הא כתיב ותשמענה הגבעות, אלין גבעות כל אינון דלתתא, והשתא אנת עביד לון הרים. אלא הכי הוא, לגבי אינון טורין רמאין, אקרון גבעות. פד אינון בלחודייהו אינון הרים אקרון.

הא חזי, פתיב והאתנים מוסדי ארץ, פיון דכתיב שמעו הרים, (דף ק"ו ע"א) מאן אינון הרים, ומאן אינון אתנים. אלא, הרים ואתנים פלהו חד. אבל אינון תלת עלאין לעילא על רישיהו. ואינון תלת לתתא מנייהו. וכלהו חד. הרים לעילא, ועלייהו אמר דוד (תהלים קכא) אשא עיני אל ההרים. ואלין אינון תלת קדמאי. והאתנים מוסדי ארץ, אלין אינון תלת בתראי, לתתא מנייהו, תרי סמכי ביתא, וחד חדוה דביתא, ואלין אקרון

מוֹסְדֵי אֶרֶץ. אֵתְנִים אֵינּוֹן, וְאֵתְנִים אֶקְרוּן. סָבָא סָבָא, הָא יִדְעָתָּה, מָאן דְּאִגָּח קַרְבָּא, אִי לָא יִדְעָה לְאִסְתַּמְרָא, לָא יִנְצַח קַרְבִּין, אֶצְטְרִיף לְמַחָאָה בִּידֵיהּ, וְלְאִסְתַּמְרָא בְרַעֲיוֹנֵיהּ, מַה דִּיהָא חָשִׁיב אַחְרָא, דִּיהָא חָשִׁיב אִיהוּ, וְיַד יְמִינָא זְמִינָא תְדִיר לְמַחָאָה. וּמַחְשְׁבוֹי וִידָא שְׁמַאלִית, זְמִינָא תְדִיר לְקַבְלָא וְלְאִסְתַּמְרָא, וְיְמִינָא כְלָא.

הַשְׁתָּא אַמְרַתְּ וְהָאֵיתְנִים, אֵיתְנִים אֵינּוֹן לְתַתָּא, וְהָרִים לְעִילָא. אִסְתַּמְרָא סָבָא, דִּיהָא רַעֲיוֹנָא אַחְרָא לְקַבְלָהּ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט) מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי. וְדָא אִיהוּ אַבְרָהָם סָבָא, וְאֶקְרִי אֵיתָן, וְאִי אַבְרָהָם אִיהוּ אֵיתָן, יֶצְחָק וְיַעֲקֹב אֵיתְנִים אֶקְרוּן. קוּם סָבָא, דִּיהָא יִדְעָתָּה רַעֲיוֹנָא דָא הוּי מַחֵי לְרַעֲיוֹנָךְ.

וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֵךְ וְשִׁים בְּפִלְע קַנְדָּה. (במדבר כד) אֵיתָן: דָּא בְקָר דְּאַבְרָהָם. וְהֵינְנוּ, (בראשית מד) הַבְּקָר אֹר. דָּא עַמּוּדָא, דְּכָל עֲלָמָא קְיִימָא עָלֵיהּ, וּנְהִירוּ דִּילֵיהּ מְאַבְרָהָם יְרִית. נְהַר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן אֶקְרִי. אִי סָבָא סָבָא, הָא רַעֲיוֹנָא אַחְרָא לְקַבְלָהּ, וְלָא יִדְעָתָּה לְאִסְתַּמְרָא, הֵיכִי מְגִיחִין קַרְבָּא. סָבָא, אֵן הוּא תוֹקְפָא דִּילָךְ, וְדָאִי (קהלת ט) לָא לְגַבּוּרִים הַמְלַחְמָה.

בְּתוֹב מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי, וּכְתִיב מִשְׁכִּיל לְדוֹד, דָּא נְהַר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ תוֹרְגָמָן לְדוֹד, לְאוֹדְעָא לֵיהּ, מְאִינּוֹן מְלִין סְתִימִין עֲלָאִין. אִי מִשְׁכִּיל אִיהוּ נְהַר דְּנַפְיָק מֵעֵדֶן. אֵיתָן הָאֲזַרְחִי אַבְרָהָם, אִיהוּ לְעִילָא וְדָאִי, הָא יִדְעָנָא. וְאֵף עַל גַּב דְּאִנָּא סָבָא, עַל רַעֲיוֹנָא דָא מַחֲינָא. אֵיתָן הָאֲזַרְחִי, תְרִין דְרָגִין אֵינּוֹן. פְּמָה דְאֵתָּ אָמַר, בְּקָר אֹר. אֹר, הוּא אַבְרָהָם. בְּקָר הוּא נְהַר. אוּף הֵכִי, אֵיתָן הָאֲזַרְחִי, אֲזַרְחָה, הוּא אַבְרָהָם.

זְקוּן זְקוּן, הָרִי יִדְעָתָּה, מִי שְׁעוּרָךְ קַרְב, אִם לָא יִדְעָה לְהַשְׁמַר, לָא יִנְצַח בְּקַרְבוֹת. צְרִיף לְהַכּוֹת בְּיָדוֹ וְלְהַשְׁמַר בְּרַעֲיוֹנוֹ, מַה שְׂיִהִיָּה אַחַר חָשׁוּב, שְׂיִהִיָּה הוּא חָשׁוּב, וְיַד יְמִין מְזַמְנַת תְּמִיד לְהַכּוֹת. וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ וְיַד שְׁמַאלִית זְמִינִים תְּמִיד לְקַבֵּל וְלְהַשְׁמַר, וְיְמִין הַכּל. עַבְשׁוּ אַמְרַתְּ וְהָאֵתְנִים. אֵיתְנִים הֵם לְמַטָּה, וְהָרִים לְמַעְלָה. הַשְׁמַר זְקוּן, שְׁתַּרֵּי רַעֲיוֹן אַחַר כְּנַגְדָךְ, שְׁפָתוֹב (שם פט) מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי. וְזֵהוּ אַבְרָהָם הַזְקוּן, וְנִקְרָא אֵיתָן. וְאִם אַבְרָהָם הוּא אֵיתָן, יֶצְחָק וְיַעֲקֹב נִקְרָאוּ אֵיתְנִים. קוּם זְקוּן, שְׁתַּרֵּי יִדְעָתָּה רַעֲיוֹן זֶה הִיָּה מְכָה אֶת רַעֲיוֹנָךְ.

וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֵךְ וְשִׁים בְּפִלְע קַנְדָּה (במדבר כד). אֵיתָן - זֶה בְּקָר שֶׁל אַבְרָהָם, וְהֵינּוּ (בראשית מד) הַבְּקָר אֹר. זֶה הַעַמּוּד שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, וְאֵת אֹרּוֹ יִרַשׁ מְאַבְרָהָם. נִקְרָא נְהַר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן. אִי זְקוּן זְקוּן, הִנֵּה רַעֲיוֹן אַחַר כְּנַגְדָךְ, וְלָא יִדְעָתָּה לְהַשְׁמַר אִיף עוֹרְכִים קַרְב. זְקוּן, אִיפֹה הַכּח שְׁלָךְ? וְדָאִי לָא לְגַבּוּרִים הַמְלַחְמָה.

בְּתוֹב מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי, וּכְתוּב מִשְׁכִּיל לְדוֹד. זֶה נְהַר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁהוּא תְרַגְמָן לְדוֹד לְהוֹדִיעַ לוֹ מְאוּתָם דְּכָרִים הַנְּסֻתִים הַעֲלִיּוֹנִים. אִם מִשְׁכִּיל הוּא נְהַר שְׂיִצְאָ מֵעֵדֶן, אִזְ אֵיתָן הָאֲזַרְחִי אַבְרָהָם הוּא לְמַעְלָה וְדָאִי. זֶה יִדְעָתָּה. וְאֵף עַל גַּב שְׂאֵנֵי זְקוּן, עַל רַעֲיוֹן זֶה אֲנִי מוֹחָה. אֵיתָן הָאֲזַרְחִי הֵם שְׁתֵּי דְרָגוֹת, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר בְּקָר אֹר. אֹר זֶה אַבְרָהָם. בְּקָר זֶה נְהַר. אֵף כִּף אֵיתָן הָאֲזַרְחִי. אֲזַרְחָה הוּא אַבְרָהָם.

בְּקָר הוּא נְהַר. אוּף הֵכִי, אֵיתָן הָאֲזַרְחִי, אֲזַרְחָה, הוּא אַבְרָהָם.

איתן, כמו שנאמר, זה אותו נהר ושופע ויוצא מעדן.

עבשו, זקן, קום צמד על מרכבתך, שעכשו תפל ולא תוכל לקום. הרי שלמה המלך בא בכחותיו ומרכבותיו וגבריו ופרשיו וכא כנגדך. קום צא מן השדה, שלא ימצא אותך שם. פתוב (מלכים-א ח) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג וגו'. ירח שנולדו בו האיתנים, ומי הם? האבות, והם איתני העולם, וירח זה הוא תשרי. שאלפא ביתא חוזר למפרע ממטה למעלה.

ועוד מדבריה, נאה שתצא מן השדה ולא תמצא שם. אלו פתוב משפיל איתן האזרחי - אז כמו שאמרת. אבל עכשו שפתוב משפיל לאיתן האזרחי, הקרב שלך אינו כלום, ותצא מן השדה בעל כרחך ולא תתראה שם.

אי זקן, עני מספן, איך תצא? אם כן, ינצחו אותך ותכרח מן השדה, כל בני העולם ירדפו אחריה, ואין לה פנים להראות לפני איש לעולמים. כאן נשבע אני שלא אצא מהשדה, וכאן אראה פנים בפנים בשלמה המלך, וכל איש ישראל, והגברים והפרשים והמרכבות שלו. הקדוש ברוך הוא יסיע לה, זקן, שהרי אתה עוף כח. קום זקן, התגבר בכחך והתחזק, שעד היום הנה היית גבור חזק בגברים.

פתח ואמר, משפיל לאיתן האזרחי. אלו פתוב משפיל לדוד - אז כמו שאמרת, אבל משפיל לאיתן פתוב. יש משפיל ויש משפיל. יש משפיל למעלה ויש משפיל למטה. משפיל לאיתן, בזמן שאותו איש (נהר) עומד בתשוקה, כל האיברים שמחים

איתן, כמה דאתמר, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן.

השתא סבא, קום קאים על רתיכך, דהשתא תנפול ולא תיכול למיקם. הא שלמה מלפא, אתי בחילוי ורתיכוי וגברוי ופרשוי, ואתי לקבלך, קום פוק מן חקלא, דלא ישפח לך תפון. פתיב (מלכים א ח) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג וגו'. ירח דאתילידו ביה האיתנים, ומאן אינון. אבהו, ואינון איתני עולם. וירח דא, איהו תשרי. דאלפא ביתא אהדר למפרע מתתא לעילא.

ותו ממילך, יאות דתפוק מן חקלא, ולא תשתכח תפון. אילו כתיב משפיל איתן האזרחי כדקאמרת. השתא דכתיב משפיל לאיתן האזרחי. לית קרבך פלום, ותפוק מן חקלא, בעל כרחך ולא תתחזי תפון.

אי סבא עניא מספנא, היכי תפוק. אי הכי ינצחון לך ותערוק מן חקלא, כל בני עלמא ירדפון אבתרך, ולית לך אנפין לאתחזאה קמי בר נש לעלמין. הכא אומינא, דלא אפוק מן חקלא, והכא אתחזי אנפין באנפין בשלמה מלפא, וכל איש ישראל, וגוברין ופרשין ורתיכין דיליה. קדשא ברין הוא יסייע לך סבא, דהא לאי חילא אנת. קום סבא אתגבר בחילך ואתתקף, דעד יומא דא הוית גיבר תקיף בגוברין.

פתח ואמר, משפיל לאיתן האזרחי. אלו כתיב משפיל לדוד, כדקאמרת, אבל משפיל לאיתן, אית משפיל ואית משפיל. אית משפיל לעילא, ואית משפיל לתתא. משפיל לאיתן בזמנא דההוא גבר (נהר), קם בתאובתא כל שייפין חדאן ומתחברן לגביה, ואי הוא

דף ק"י ע"ב) סָלִיק, עַד דְּמוּחָא עֲלָאָה אֲתַפְיִים לְגַבְיָה, וְחֲדֵי לְקַבְלִיָּה. וְכַדִּין מִשְׁפִּיל לְאִיתָן הָאֲזְרָחִי, מִשְׁפִּיל לִיָּה, וְאוֹדַע לִיָּה עַל יְדָא דְאַבְרָהָם (ס"א על ידיו דַּאֲבְרָהָם) רְחִימוּי, כָּל מַה דְּאַצְטְרִיךְ, וְהָהוּא מוּחָא עֲלָאָה מִשְׁפִּיל לְאִיתָן. וְכַד דְּוֹד מְלָכָא, אֲתַתְּקֵן בְּתִיאֻבְתָּא לְגַבְיָה, אִיהוּ מִשְׁפִּיל לְדוֹד. כְּמַה דְּהָוָה מוּחָא עֲלָאָה, מִשְׁפִּיל לִיָּה. וְעַל דָּא, אִית מִשְׁפִּיל, וְאִית מִשְׁפִּיל. (אִית מִשְׁפִּיל).

בִּירַח הָאִיתָנִים, דְּאֲתִילִידוּ בְּהָא יָרַח אִיתָנִים, בְּנִינָא לְתַתָּא אִיהוּ כְּגוּוּנָא דְלַעֲיִלָּא, וְאֲתִילִידוּ בֵּיה הָרִים וְאִיתָנִים. הָרִים סְתִימִין. אִיתָנִים: יִרְכִין תְּקִיפִין כְּנַחֲשָׂא, וְהָהוּא אִיתָן בִּינֵיהוּ.

קוּם סָבָא, הָוִי מְחִי לְכָל סְטָרִין, בְּשַׁעְתָּא דְסָלִיק מִשָּׁה לְקַבְלָא אֲוִרֵיתָא, מְסַר לִיָּה קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׁבַעֲיָן מִפְּתַחַן דְּאֲוִרֵיתָא. כַּד מְטָא לְתַשְׁעָה (וְשִׁיתִין) וְחֲמִשִּׁין, הָוָה חַד מִפְּתַחָא גְנִיז וְסְתִים, דְּלָא הָוָה מְסַר לִיָּה, אֲתַחֲנֵן לְקַמִּיָּה. אָמַר לִיָּה, מִשָּׁה, כָּל מִפְּתַחַן עֲלָאִין וְתַתָּאִין בְּהָאִי מִפְּתַחָא תְלִיִין. אָמַר לְקַמִּיָּה, מְאָרִיָּה דְעֲלָמָא, מַה שְּׁמִיָּה. אָמַר לִיָּה אִיתָן. וְכָל אֵינֻן אִיתָנִים בֵּיה תְלִיִין, וּבֵיה קִימָן לְבַר מְגוּפָא דְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב אִיהוּ. אוֹדַע לִיָּה, וּמִשְׁפִּיל לִיָּה, אִיהוּ עַקְרָא וּמִפְּתַחָא דְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב.

וְכַד אֲתַתְּקַנְתָּ תוֹרָה שְׁבַעֲל פְּהָ לְגַבְיָה, עֵיקְרָא דְהֵיכְלָא הוּא מִפְּתַחָא דִּילָהּ, (לְגַבְיָה) וְדָאִי כְּדִין מִשְׁפִּיל לְדוֹד. וּמְגוּ דִּירְתָא תוֹרָה שְׁבַעֲל פְּהָ, (לְגַבְיָה) אֲתַוּוֹן לְמַפְרַע. עַל דָּא אַקְרִי תְשָׁרִי תְשָׁרִי אִיהוּ, אָבַל בְּגִין דְּאִיהוּ רְזָא דְשָׁמָא קַדִּישָׁא חֲתִים בֵּיה קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲת דְשָׁמִיָּה י'. בְּמִזְבֵּחַ, חֲתִים בֵּיה ה', הֲרִשְׁתָּ עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ. אֲתַת דְּבוֹרָה,

וּמִתְחַבְרִים עִמּוֹ. וְאִם הוּא עוֹלָה, עַד שְׁהַמַּח הָעֲלִיּוֹן מִתְפַּיִס אֲלִיו וְשִׁמַּח כְּנִגְדּוֹ. וְאִז מִשְׁפִּיל לְאִיתָן הָאֲזְרָחִי, מִשְׁפִּיל אוֹתוֹ וּמוֹדִיעַ לוֹ עַל יְדֵי אַבְרָהָם (עַל יְדֵיו שֶׁל אַבְרָהָם) אוֹהֲבוּ כָּל מַה שְּׁצָרִיךְ, וְאוֹתוֹ מַח עֲלִיּוֹן מִשְׁפִּיל לְאִיתָן. וּכְשֶׁדוֹד הַמְּלַךְ נִתְקַן בְּתַשׁוּקָה אֲלִיו, הוּא מִשְׁפִּיל לְדוֹד, כְּמוֹ שְׁהִיָּה הַמַּח הָעֲלִיּוֹן מִשְׁפִּיל אוֹתוֹ. וְלָכֵן יֵשׁ מִשְׁפִּיל וְיֵשׁ מִשְׁפִּיל. (יֵשׁ מִשְׁפִּיל).

בִּירַח הָאִיתָנִים, שְׁנוֹלְדוּ הָאִיתָנִים בִּירַח הַזֶּה. הַבְּנִין לְמִטָּה הוּא כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, וְנוֹלְדוּ בוּ הָרִים וְאִיתָנִים. הָרִים נִסְתָּרִים. אֲתָנִים - יִרְכִים חֲזָקוֹת כְּנַחֲשָׁת, וְאוֹתוֹ הָאִיתָן בִּינֵיהֶם.

קוּם זְקוּן, תְּפָה לְכָל הַצְּדִידִים. בְּשַׁעְתָּה שְׁעֵלָה מִשָּׁה לְקַבְלַת תוֹרָה, מְסַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַעֲיָם מִפְּתַחוֹת שֶׁל הַתוֹרָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְחַמְשִׁים (לְשִׁשִּׁים) וְתַשְׁעָה, הָיָה מִפְּתַח אַחַד גְּנוּז וְנִסְתָּר, שְׁלָא הָיָה מוּסַר לוֹ. הַתַּחֲנֵן לְפָנָיו. אָמַר לוֹ: מִשָּׁה, כָּל הַמִּפְּתַחוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחֲנוּנִים תְּלוּיִים בְּמִפְּתַח הַזֶּה. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹן הָעוֹלָם, מַה שְּׁמוֹ? אָמַר לוֹ: אִיתָן. וְכָל אוֹתָם אִיתָנִים תְּלוּיִים בוּ, וּבוּ עוֹמְדִים מִחוּץ לַגּוֹף. שְׁתוֹרָה שְׁבַכְתָּב הוּא, מוֹדִיעַ לוֹ וּמִשְׁפִּיל אוֹתוֹ, הוּא עַקְרָא וְהַמִּפְּתַח שֶׁל תוֹרָה שְׁבַכְתָּב.

וְכִשְׁנִתְקַנְתָּ תוֹרָה שְׁבַעֲל פְּהָ אֲלִיו, עַקְרָא הֵיכְלָא הוּא הַמִּפְּתַח שְׁלָה (אֲלִיו), וְדָאִי שְׁאֵז מִשְׁפִּיל לְדוֹד. וּמִתוֹךְ שִׁירְשָׁה תוֹרָה שְׁבַעֲל פְּהָ (אֲלִיו) אוֹתִיוֹת לְמַפְרַע. וְעַל זֶה הוּא נִקְרָא תְשָׁרִי, הוּא תְשָׁרִי, אָבַל מִשּׁוֹם שֶׁהוּא סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, חֲתוּם בוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת שֶׁל שְׁמוֹ י'. בְּמִזְבֵּחַ חֲתוּם בוּ ה', הֲרִשְׁתָּ עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ. בָּאָה

חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ. אֲתַת דְּבוֹרָה,

דבורה וְתַתְּמָה בּוֹ ו', וְהִינּוּ מַה
שְּׁכָתוֹב (שׁוֹפְטִים ה) וְתֹשֶׁר דְּבוּרָה.
וּבְמָקוֹם הַזֶּה הַחֹתֶם שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ שְׁחַתֶּם בּוֹ.

וְאוֹתוֹ הַמִּפְתָּח, כְּשִׁפּוֹתַח בַּתּוֹרָה
שְׁבַעל פֶּה, צְרִיכִים לְהַדְרֵעַ לוֹ,
וְזֵהוּ תַנְיָא, אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךְ, בְּרִיתָא
מַחוּץ לַגּוֹף. אֵיתְנִים הֵם תַּנְיָאִים,
עֲמוּדִים תּוֹמְכִים מַחוּץ לַגּוֹף.
עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְהוֹדִיעַ דְּבַר, בְּזִמְנָן
שְׁאַלָה לַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב נִקְרָאִים
אֵיתְנִים - לַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה
נִקְרָאִים תַּנְיָאִים. אֵיתָן אֶל הַתּוֹרָה
שְׁבַכְתָּב. תַּנְיָא אֶל הַתּוֹרָה שְׁבַעל
פֶּה, וְהַכֵּל כְּרֵאוּי.

חֲבֵרִים, הַרְיֵנִי בַשָּׂדֶה. שְׁלֵמָה
הַמְּלֵךְ וְהַגְּבוּרִים הַחֹזְקִים שְׁלוֹ
יָבֵא וְיִמְצֵא זֶקֶן אֶחָד עִיף בְּכַחוֹ,
חֹזֵק גְּבוּר, מְנַצֵּחַ קְרֹבוֹת. הַרְיֵנִי
יֹדֵעַ שְׂיָבֵא, וְעוֹמֵד אַחַר סֹלַע
הַשָּׂדֶה וְהוּא מְשַׁגֵּיחַ בִּי וְאֵיךְ
גְּבוּרְתִי עוֹמֵדַת בַּשָּׂדֶה, לְכַדּוֹ
מְשַׁגֵּיחַ, שֶׁהוּא אִישׁ שְׁלוֹם, בַּעַל
הַשְּׁלוֹם, וְהוֹלֵךְ לוֹ. עֲכָשׁוּ, זֶקֶן,
גְּבוּרְתֶךָ עֲלֶיךָ, וְאַתָּה לְכַדּוֹ בַשָּׂדֶה,
שׁוֹב לְמִקוֹמְךָ וְהַתֵּר כְּלֵי זֵינְךָ
מְעַלְיָךְ. (כְּמִי שִׁיָּצֵא מִן הַשָּׂדֶה).

שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ה' וְהָאֲתָנִים
מְסַדֵּי אֶרֶץ (מִיכָה ו). שְׁמַעוּ הָרִים,
כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ. וְהָאֲתָנִים מְסַדֵּי
אֶרֶץ, מְסַדֵּי אֶרֶץ וְדָאִי, שְׁהַרֵי
מְמַנּוּ נְזוּנִית, וּמֵהֶם מְקַבְּלַת כָּל
יוֹם, וְהֵם מְסַדֵּי אֶרֶץ.

כִּי רִיב לְה' עִם עַמּוֹ. מִי הוּא זֶה
שְׁיִכּוֹל לְקוֹם בְּרִיב שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא (כָּל שָׁבוֹ) בִּישְׂרָאֵל? וְעַל
זֶה אָמַר לְאַלְהָה, שְׁמַעוּ הָרִים אֶת
רִיב ה' - זֵהוּ רִיב אֶחָד. קוֹם רִיב
אֶת הָהָרִים - זֵה רִיב שְׁנַי. שְׁמַנְצַח
בְּהֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל
הַרִיבוֹת הַלְלוּ לִישְׂרָאֵל, וְכָל אוֹתָם
תּוֹכְחוֹת, כְּלָם פְּאָב הַמוֹכִיחַ אֶת
בְּנוֹ, וְהַרֵי פִרְשׁוּהָ.

לִישְׂרָאֵל, וְכָל אֵינוֹן תּוֹכְחוֹת, כְּלָהוּ כְּאָבֵא דְאוֹכַח לְבִרְיָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וְחַתִּים בִּיהַ ו', וְהִינּוּ דְכָתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) וְתֹשֶׁר
דְּבוּרָה. וּבְאַתֵּר דָּא, חַתִּימוּ דְשָׁמְא קְדִישָׁא,
דְּאַחַתִּים בִּיהַ.

וְזֵהוּ מִפְתָּח, כְּד פִּתְחָא בַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה,
בְּעִינָן לְאַשְׁתְּמוּדְעָא לִיהַ, וְדָא אִיהוּ
תַנְיָא, אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךְ, בְּרִייתָא לְבַר מְגוּפָא.
אֵיתְנִים: אֵינוֹן תַּנְיָאִים. עֲמוּדִים סְמִכִין, לְבַר
מְגוּפָא. הַשְּׁתָא אֵיתָן לְאוּדְעָא מְלָה, בְּזִמְנָא
דְּאַלִּין לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, אֶקְרוּן אֵיתְנִים.
לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה, אֶקְרוּן תַּנְיָאִים. אֵיתָן,
לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. תַּנְיָא, לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַעל
פֶּה. וְכֹלְא כְּדָקָא יְאוּת.

חֲבֵרִיָּא, הָא אָנָא בַחֲקָלָא. שְׁלֵמָה מְלָפָא,
וְגוּבְרִין תְּקִיפִין דִּלְיָה. יִיתִי וְיִשְׁכַּח
חַד סְבָא, לְאִי בַחֲלֵלָא, תְּקִיף גִּיבְר, נְצַח
קְרִבִין. הָא יְדַעְנָא דְאַתָּא, וְקִיָּמָא לְכַתֵּר טִינְרָא
דְּחֻקָלָא, וְהוּא אֲשַׁגַּח בִּי, וְהִיךְ גְּבוּרְתִי קִיָּמָא
בַּחֲקָלָא, בְּלַחֲדוּי אֲשַׁגַּח, דְּאִיהוּ אִישׁ שְׁלוֹם,
מְאַרִייה דְשְׁלָמָא, וְאַזְל לִיהַ. הַשְּׁתָא סְבָא,
גְּבוּרְתֶךָ עֲלֶיךָ, וְאַנְתָּ בְּלַחֲדוּךָ בַּחֲקָלָא, תּוֹב
לְאַתְרֶךָ. וְשְׂאִרֵי זֵינְךָ מְעַלְיָךְ. (ר"א כְּמֵאן דְנִפְיַק מִן חֻקָלָא)
שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יי' וְהָאֲתָנִים מוֹסְדֵי
אֶרֶץ. (מִיכָה ו) שְׁמַעוּ הָרִים כְּדָקָא מְרָן.
וְהָאֵיתְנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ, מוֹסְדֵי אֶרֶץ וְדָאִי, דְּהָא
מְנַיְיְהוּ אֲתַזְזוּ, וּמְנַיְיְהוּ קְבִיל כָּל יוֹמָא, וְאֵינוֹן
מוֹסְדֵי אֶרֶץ.

כִּי רִיב לְה' עִם עַמּוֹ, (מִיכָה ו) מָאן הוּא
דִּיכִיל לְמִיָּקָם בְּרִיב דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
(כָּל שָׁבוֹ) בִּישְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אָמַר לְאַלִּין, שְׁמַעוּ
הָרִים אֶת רִיב ה', דָּא אִיהוּ מְצוֹתָא חֲדָא.
קוֹם רִיב אֶת הָהָרִים, מְצוֹתָא תַנְיָינָא. דְנְצַח
בְּהוּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, כָּל אֵלִין רִיבוֹת
לִישְׂרָאֵל, וְכָל אֵינוֹן תּוֹכְחוֹת, כְּלָהוּ כְּאָבֵא דְאוֹכַח לְבִרְיָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, בְּשַׁעֲתָא דְבַעַא לְנֹצְחָא בְּהַדְיָה, מַה כְּתִיב, (הוֹשַׁע יב) וְרִיב לִינִי עִם יְהוּדָה וְלִפְקוּד עַל יַעֲקֹב. מַה רִיב אִיהוּ, פְּמָה דְכְתִיב, (הוֹשַׁע יב) בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו. עַל הַאי מְלָה אַתָּא תוֹכְחָה, וְכָל אֵינּוֹן רִיבוֹת. וְכִי לָאוּ מְלָה רַבְרַבָּא אִיהוּ, בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו וְגו'. הַאי לָאוּ מְלָה זַעֲרָא אִיהוּ, מָאִי דַעֲבִיד בְּבִטְוֵן. וְכִי עוֹקְבָא עֲבִיד בְּבִטְוֵן, אֵינּוּ וְדָאִי.

בְּיַעֲקֹב כְּתוּב בְּשַׁעֲהַ שְׂרָצָה לְנֹצְחָא עֲמוֹ, מַה כְּתוּב? (הוֹשַׁע יב) וְרִיב לָהּ עִם יְהוּדָה וְלִפְקוּד עַל יַעֲקֹב. מַהוּ הַרִיב? כְּכְתוּב, בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו. עַל דְּכַר זֶה בָּאָה תוֹכְחָה, וְכָל אוֹתָם רִיבוֹת. וְכִי לֹא דְכַר גְּדוּל הוּא, בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו וְגו' ? זֶה אֵינּוּ דְכַר קִטְוֵן מַה שַׁעֲשַׁה בְּבִטְוֵן. וְכִי רַמְאוֹת עֲשָׂה בְּבִטְוֵן? כֵּן, וְדָאִי.

ס"א

ס"א

(ג"א וְהָא אַחְמַר) (אָבֵל) בְּכֻלָּא, דְּחָה יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ אַחִיו, בְּגִין דְּלֹא יְהֵא לִיהַ חוֹלְקָא כְּלָל. עֲשׂוֹ לֹא הִתְרַעַם אֶלָּא מִחַד דְּאֵינּוֹן תְּרִין, דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כז) וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. פְּעַמִּים מִיבְעִי לִיהַ, מָאִי זֶה. אֶלָּא, חַד דְּאֶקִּישׁ לְתַרִין. חַד דְּנִפְק לְתַרִין. וּמָאִי נִיהוּ. בְּכַרְתִּי אֶתְהַפְּכוּ אֶתְנוּן, וְהִנְהוּ בְּרַכְתִּי. זֶה פְּעַמִּים: חַד, דְּאֶתְקַשׁ לְתַרִין.

(וְהָרִי נֶאֱמַר) (אָבֵל) שְׂבַכְל דְּחָה יַעֲקֹב אֶת עֲשׂוֹ אַחִיו, כְּדִי שְׁלֵא יְהִיהַ לוֹ חֶלֶק כְּלָל. עֲשׂוֹ לֹא הִתְרַעַם אֶלָּא מִאֶחָד שְׁהֵם שְׁנַיִם, שְׂכְתוּב (בְּרַאשִׁית כז) וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. פְּעַמִּים הִנְהוּ צְרִיף (לְכַתְּבָה), מַה זֶה "זֶה"? אֶלָּא אֶחָד שְׁהַקִּישׁ לְשְׁנַיִם, אֶחָד שְׂיַצָּא לְשְׁנַיִם, וּמַהוּ? בְּכַרְתִּי. שְׁהִתְהַפְּכוּ הָאוֹתִיּוֹת וְנִהִיהַ בְּרַכְתִּי. זֶה פְּעַמִּים - אֶחָד שְׁהַקִּישׁ לְשְׁנַיִם.

וְלֹא יַדַע עֲשׂוֹ מַה דַעֲבַד לִיהַ בְּבִטְוֵן, אָבֵל רַב מְמַנָּא דִילִיהַ יַדַע הָוָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַרְגִּישׁ שְׂמִיָּא וְחִיילִיָּהוּ לְקֻלָּא דָא, דְּהָא בְּרַכָּה וּבְכוּרָה לָא תְּבַע מְמַנָּא דִילִיהַ, וְלֹא אָמַר. דְּהָא בְּרַכָּה הָוָה לִיהַ לְמַתְבַּע, וְלֹא תְּבַע. אַחִוְיָה הָא תְּבַע וְדָאִי, דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה נח) וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם וְלֹא בַעַא יַעֲקֹב לְמִיָּהֵב לִיהַ לְמִיכַל, עַד דְּנִטְל מְנִיָּה בְּכוּרְתָא דִילִיהַ.

וְדָא יַדַע עֲשׂוֹ מַה שַׁעֲשַׁה לוֹ בְּבִטְוֵן, אָבֵל הַשֵּׁר הַמְּמַנָּה שְׁלוֹ הִיהַ יוֹדַע, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא רַגֵּשׁ אֶת הַשְּׂמַיִם וְחִילִיָּהֶם לְקוּל הַזֶּה, שְׁהַרִי בְּרַכָּה וּבְכוּרָה לֹא תְּבַע הַמְּמַנָּה שְׁלוֹ, וְלֹא אָמַר. שְׁהַרִי בְּרַכָּה הִיהַ לוֹ לְתַבַּע וְלֹא תְּבַע. אַחִיו הָרִי וְדָאִי שְׂתַבַּע, שְׂכְתוּב (יִשְׁעִיָּה נח) וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם, וְלֹא רָצָה יַעֲקֹב לְתַת לוֹ לְאַכְל, עַד שְׁנִטְל מְמַנּוּ אֶת בְּכוּרְתּוֹ.

מָאִי בְּכוּרָה נְטִל מְנִיָּה, הַבְּכוּרָה דְלַעֲיִלָּא וְתַתָּא. בְּכַרָּה חֶסֶר ו'. כְּדִין עַקֵּב אֶת אַחִיו, וְדָאִי דַעֲבַד לִיהַ עוֹקְבָא, וְאַרְמִי לִיהַ לְאַחֹרָא. מָאִי אַחֹרָא, אֶקְדִים לִיהַ, דִּיפּוּק בְּקַדְמִיתָא לְהַאי עֲלָמָא. אָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ, טוּל אַתָּה הַאי עֲלָמָא בְּקַדְמִיתָא, וְאַנָּא לְבַתֵּר.

אֵיזוּ בְּכוּרָה נְטִל מְמַנּוּ? הַבְּכוּרָה שְׁלַמְעֵלָה וּלְמַטָּה. בְּכַרָּה חֶסֶר ו'. אַז הוּא עַקֵּב אֶת אַחִיו. וְדָאִי שַׁעֲשַׁה אוֹתוֹ עַקֵּב וְזָרַק אוֹתוֹ לְאַחֹר. אֵיזָה אַחֹר? שְׁהַקְדִים אוֹתוֹ, שְׂיַצָּא בְּרַאשׁוֹנָה לְעוֹלָם

תָּא חֲזוּ, מַה כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כה) וְאַחֲרַי כֵּן יֵצֵא אַחִיו וַיִּדּוּ אַחֲזַת בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ. מָאִי בַעֲקֵב עֲשׂוֹ. וְכִי סִלְקָא דַעֲתָף

הַזֶּה. אָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ, טַל אַתָּה אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּתַחֲלָה, וְאַנִי אַחֵר כְּף. בָּא וְרָאָה מַה כְּתוּב, וְאַחֲרַי כֵּן יֵצֵא אַחִיו וַיִּדּוּ אַחֲזַת בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ. מַה זֶה בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ? וְכִי יַעֲלָה עַל דַעֲתָף שְׁהִיָּה אוֹחַז אֶת יָדוֹ בְּרַגְלוֹ? לֹא כְף. אֶלָּא יָדוֹ אוֹחַזת בְּמִי שְׁהוּא הִיהַ עַקֵּב. וּמִיָּהוּ?

עָשׂוּ, שְׁהָרִי עֲשׂוּ נִקְרָא עֶקֶב מַשְׁעָה שְׁעָקֵב אֶת אַחִיו, וּמִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם קוֹרֵא לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֶקֶב, שְׁכַתוּב הוּא יִשׁוּפֶךְ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפְנֵנוּ עֶקֶב. אַתָּה שֶׁנִּקְרָא עֶקֶב תִּשׁוּפְנֵנוּ בַּתְּחִלָּה, וּלְבִסּוּף הוּא שִׁמְיָחָה אֶת רֹאשֶׁךָ מֵעֲלֶיךָ. וּמִיְהוּ? סַמָּ"ל, שֶׁהוּא רֹאשׁ שֶׁל הַנְּחֻשׁ שְׂמֻכָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעַל זֶה בִּפְטוֹן עֶקֶב אֶת אַחִיו, שֵׁם עֲלָיו לְקִיּוֹת עֶקֶב, וְנִטְלַע עֲשׂוּ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בַּהֲתַחֲלָה. וְזֶה סוּד הַפְּתוּב וְאַלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְצָא אֲדוּם לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ הַסּוּד שְׂאֵמֵר שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, (מְשַׁלִּי כ) נִחְלָה מְבַהֲלֵת בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תִבְרָךְ, בְּסוּף הָעוֹלָם.

וְעַל זֶה (הוֹשַׁע יב) בִּפְטוֹן עֶקֶב אֶת אַחִיו וּבֵאֲוֹנוּ שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. מַה זֶה וּבֵאֲוֹנוּ? כִּי אָמְרוּ, בְּכַח וְהִתְקַף שְׁלוֹ נֶאֱהָ. אֲבָל לֹא כִּי. בְּרוּר הַדְּבָר - שִׁיעָקֵב הִיָּה דְיוֹקָן עֲלִיּוֹן וְגוֹף קְדוֹשׁ, שְׂאִין גּוֹף מִיּוֹם שֶׁהָיָה אָדָם הִרְאשׁוֹן כְּמוֹ הַגּוֹף שֶׁל יַעֲקֹב. וְיִפְיוּ שֶׁל אָדָם, מִמַּשׁ אוֹתוֹ הִיָּפִי הִיָּה לִיעָקֵב. וְדְיוֹקָן שֶׁל יַעֲקֹב, דְיוֹקָן שֶׁל אָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ.

אָדָם הִרְאשׁוֹן, בְּשַׁעָה שְׂבָא הַנְּחֻשׁ וְהִתְפַּתָּה עַל יָדוֹ, יָכַל לוֹ הַנְּחֻשׁ. מַה הַטַּעַם? כִּי לֹא הָיָה כַח לְאָדָם הִרְאשׁוֹן, וְעַד עַכְשָׁיו לֹא נוֹלַד מִי שֶׁהָיָה הַכַּח שְׁלוֹ. וּמִיְהוּ תִקְפוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאשׁוֹן? זֶה שֶׁת, שֶׁהָיָה בְּדְיוֹקָן שֶׁל אָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ, שְׂכַתוּב (בְּרֵאשִׁית ה) וַיּוֹלַד בְּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֶׁת. מַה זֶה בְּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ? שֶׁהָיָה מְהוּל. וּכְשֶׂבָא הַמְּמַנָּה שֶׁל עֲשׂוּ אֶל

יעקב, כְּבָר נוֹלַד תִּקְפוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא יוֹסֵף, וְזֶהוּ וּבֵאֲוֹנוּ שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ).

דְּהוּהָ אַחִיד יָדִיהָ בְּרַגְלֶיהָ, לָאוּ הָכִי. אֲלֵא, יָדוֹ אַחְזָתָ בְּמֵאן דְּהִהוּא דְּהוּהָ עֶקֶב, וּמִנּוּ עֲשׂוּ. דְּהָא עֲשׂוּ עֶקֶב אֶקְרִי, מַשְׁעָתָא דְּעָקֵב לִיהָ לְאַחִיו, וּמִיּוֹמָא דְּאַתְּבְּרִי עֲלֵמָא עֶקֶב קְרִי לִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית ג) הוּא יִשׁוּפֶךְ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפְנֵנוּ עֶקֶב. אַנְתָּ דְּאַקְרִי עֶקֶב, תִּשׁוּפְנֵנוּ בְּקַדְמִיתָא. וּלְבִסּוּף הוּא דִּימְחִי רִישֶׁךָ מֵעֲלֶיךָ. וּמִנּוּ. סַמָּ"ל. דְּאִיהוּ רִישָׁא דְּחוּיָא, דְּמַחִי בְּהַאי עֲלֵמָא.

וְעַל דָּא בִּפְטוֹן עֶקֶב אֶת אַחִיו, שְׂוִי עֲלִיהָ לְמַהוּי עֶקֶב, וְנִטְלַע עֲשׂוּ הַאי עֲלֵמָא בְּקַדְמִיתָא, וְדָא רְזָא דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית לו) וְאַלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְצָא אֲדוּם לְפָנֵי מְלָךְ מְלָךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. וְדָא אִיהוּ רְזָא דְּאָמֵר שְׁלֵמָה מְלָכָא, (מְשַׁלִּי כ) נִחְלָה מְבַהֲלֵת בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תִבְרָךְ, בְּסוּף עֲלֵמָא.

וְעַל דָּא (הוֹשַׁע יב) בִּפְטוֹן עֶקֶב אֶת אַחִיו וּבֵאֲוֹנוּ שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. מַאי וּבֵאֲוֹנוּ. הָכִי אָמְרוּ בְּחִילָא וְתוֹקְפָא דִּילִיהָ נְאוֹת, אֲבָל לָאוּ הָכִי. בְּרִירוֹ דְּמַלְהָ, יַעֲקֹב דְּיוֹקָנָא עֲלָאָה הוּהוּ, וְגוֹפָא קְדִישָׁא. דְּלִית גּוֹפָא מִיּוֹמָא דְּהוּהָ אָדָם הִרְאשׁוֹן, כְּגוֹפָא דְּיעָקֵב, וְשׁוּפְרִיָּה דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן, הִהוּא שׁוּפְרִיָּה מִמַּשׁ הוּהוּ לִיהָ לִיעָקֵב. וְדְיוֹקָנִיהָ דְּיעָקֵב, דְּיוֹקָנָא דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ.

אָדָם הִרְאשׁוֹן, בְּשַׁעָתָא דְּאַתָּא חוּיָא וְאַתְּפַתָּה עַל יָדֵי, יָכִיל חוּיָא לִיהָ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלֹא הוּהוּ תוֹקְפָא לְאָדָם הִרְאשׁוֹן, וְעַד כְּעַן לֹא אֲתִיְלִיד מֵאן דְּהוּהוּ תוֹקְפָא דִּילִיהָ. וּמִנּוּ תוֹקְפָא דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן. דָּא שֶׁת, דְּהוּהוּ בְּדְיוֹקָנָא דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית ה) וַיּוֹלַד בְּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֶׁת. מַאי בְּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ. דְּהוּהוּ מְהוּל. וְכַד אַתָּא מְמַנָּה דְּעֲשׂוּ לְגַבֵּי דְּיעָקֵב, כְּבָר אֲתִיְלִיד תוֹקְפָא דְּיעָקֵב, דְּאִיהוּ יוֹסֵף. וְזֶהוּ וּבֵאֲוֹנוּ שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ)

הַאי קָלָא דְּאַתְּתָא, דִּיכָלָא קָלָא דְּחוּיָא לְאַחְדָּא

יעקב, כְּבָר נוֹלַד תִּקְפוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא יוֹסֵף, וְזֶהוּ וּבֵאֲוֹנוּ שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ). הַקּוֹל הַזֶּה שֶׁל הָאִשָּׁה שֶׁיָּכוֹל קוֹל הַנְּחֻשׁ לְהַאֲחִז בָּהּ כְּמוֹ כְּלָב בְּכַלְבָּה, מַה הוּא? אֲלֵא בֵּא וַרְאָה

בה, ככלפא בכלבתא, מאן איהו. (דף ק"א ע"א)
 אלא תא חזי, דלית בכל קלין דנשין דעלמא,
 דיכלא קלא דחויא לאתדבקא בה,
 ולא תאחדא בה, ולא שתתפא בה. אלא תרין
 נשין אינון דיכלא קלא דחויא לאתאחדא
 בהון, חדא. האי דלא נטירת סאבות נדותה,
 וימי לבונה, בדקא יאות, או דאקדימת יומא
 חדא לטבול. וחדא, האי אתתא דמאחרת
 לבעלה עונה דילה למעבד צערא לבעלה, בר
 אי איהו לא חייש, ולא אשגח לדא.

אלון אינון תרין נשין, דהא כמה דאקדימו,
 הכי אינון מתאחרן, לגבי קלא דנחש,
 עד דאדביק קלא בקלא, וכמה דמתאחרן
 למעבד צערא לבעלה (ס"א בעבודה) בעפוכא
 דמצוה, הכי אקדים קלא דנחש, לאתדבקא
 בה היא קלא דאתתא. ואלין אינון תרין נשין,
 דקלא דנחש אחיד בקלא דלהון, ככלפא
 בכלבתא, סאובתא בתר סאובתא, זינא בתר
 זיניה.

ואם תאמר, מה איכפת לן, אי אחיד קלא
 בקלא, אי לא אחיד. ווי דהכי מתאבדן
 בני עלמא בלא דעתא. האי קלא דאתתא, בד
 אתערב ואשתתף בהדי קלא דנחש, בשעתא
 דחייבת ומרשעת נפקת מגו (נ"א א"פ) ומשטטא
 בעלמא, אי ערעת בהני תרין קלין, קלא
 דנחש, וקלא דאתתא, ואתתא אתחממת בהו,
 ואינון בה, וכיון (ס"א דמתחממן מהעברין ורחא אולין בחדה)
 דאתחממת, מתעבדין רוחא, ואגלים בהדה,
 עד דמשטטא, ועאל במערה דהאי אתתא.

והאי ינוקא דילידת, בד אתתא ההיא חייבתא,
 פקידת ליה ליהוה רוחא, דאיהו חבורא
 בישא, קלא דנחש, דמכשפשא בה, ואיהו
 מחייבא בינוקא, עד דאתת ההיא חייבתא,

שאין בכל קולות הנשים של
 העולם שיכול קול הנחש להדבק
 בו ולהאחו בו ולהשתתף בו.
 אלא שתי נשים הן שיכול קול
 הנחש להאחו בהן - אחת זו שלא
 שומרת טמאת נדה וימי לבונה
 כראוי, או שמקדימה יום אחד
 לטבל, ואחת זו אשרה שמאחרת
 לבעלה את עונתה לעשות צער
 לבעלה, פרט אם אינו מקפיד ולא
 משגיח על זה.

אלו הן שתי נשים. שהרי כמו
 שהקדימו, כך הן מתאחרות לקול
 הנחש, עד שנדבק קול בקול,
 וכמו שמתאחדות לעשות צער
 לבעלה (בעבודה) בעפוכ מצוה, כך
 מקדים קול הנחש להדבק בקול
 אותה האשה. ואלו הן שתי נשים
 שקול הנחש אחוה בקול שלהן
 כמו כלב בכלבה, טמאה אחר
 טמאה, מין אחר מינו.

ואם תאמר, מה אכפת לנו אם
 אחוה קול בקול ואם לא אחוה?
 אוי שפך מתאבדים בני העולם
 בלי דעת. הקול הגד של האשה,
 כשמתערב ומשתתף יחד עם קול
 הנחש, בשעה שרשעה
 ומרשעת יוצאת מתוך (האיפה)
 ומשוטטת בעולם, אם היא
 פוגשת באותם שני קולות, קול
 הנחש וקול האשה, והאשה
 מתחממת בהם והם בה, וכיון
 (שמתחממים נעשים רוח והולכים עמה),
 שמתחממת נעשים רוח,
 ומתנשם עמה, עד שמשוטטת
 ונכנסת למעי אותה האשה.

והתינוק הגד שיולדת, כשבאה
 אותה רשעית (לילית), פוקדת את
 אותה הרוח שהוא חבור רע, קול
 הנחש שמכשפש בה, והוא צוחק
 בתינוק, עד שבאה אותה
 הרשעית (לילית) כמו אשרה
 שפוקדת בן לאשה אחרת,
 ומפטטת לו וצוחקת לו

פִּאֲתָתָא דְּפִקִּידַת בְּרָא לְאַתָּתָא אַחְרָא, וּמִפְטָפֹטָא לִיָּה וְחַיִּיבַת לִיָּה, בְּפִטְפוּטָא עַד דְּתִיתֵי אִמְיָה. כִּן עֲבָדָא הַאי רוּחָא. וְזִמְנִין סְגִיאיִן, דְּאִיהוּ שְׁלִיחָא דְּהֵיִיא חַיִּיבָתָא, וְקִטְלָא לִיָּה, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (קהלת ד) וּמִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כַּח. וְלֹא (דף קי"א ע"ב) כְּמָה דְּאַתּוֹן אַמְרִין. אֶלָּא הֵהוּא כַּח דְּהֵהוּא רוּחָא, וְעַל דָּא, תְּרִין זִמְנִין כְּתִיב בְּהַאי קְרָא, וְאִין לְהֶם מְנַחֵם. חַד מְלִילִית חַיִּיבָתָא, וְחַד מְהֵהוּא רוּחָא.

אִי סְבֵא, הַשְּׁתָא אִית לָךְ רַחֲמִין, וְאַתְּ מִשְׁתַּעֵי, כְּמָאן דְּלֹא חֲמִית אִינוֹן מְגִיחֵי קְרָבָא, הָא כְּלָהוּ בְּשִׁלְמָא עִמָּךְ. הַשְּׁתָא מְכָאן וְלַהֲלָאָה, לֹא אַעֲדֵי מְנַאי מְאִנֵי קְרָבָא בְּדִיל לְאַדְכְּרָא שְׁמִי.

הֵהוּא חֲטָאת רוּבִין, קָאִים עַל פִּתְחָא כְּכֻלְבָּא. בְּזִמְנָא דְּקָלָא בְּתִרְיִיתָא, דִּיהִיבַת אַתָּתָא, נְפִיק, אִיהוּ דְּלִיג מְעַל פִּתְחָא וְאַתְעֵבֵר מִתְמָן, וְאִזִּיל אֲבַתְרָה. מְאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא שְׂדֵר חַד מִפִּתְחָא דִּילִיָּה, וְקָלָא פְּרָחָא, וּמִפִּתְחָא אַתָּא, וְחִוָּא אִזִּיל בְּתֵר קָלָא דְּהוּא נְפִיק לְעֵלְמָא, וְעַד טוּרָא דְּבִטְנָא אִזִּיל, וּמְכַשְׁפָּשָׂא, עַד עֵידָן דְּאַתְנַקִּיאַת, מֵהֵהוּא זוּהִמָּא, דְּנִשְׁיכִין דְּחִוָּא בִּישָׂא. וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא, מְסַבֵּב סְבוּבִין, וְעֵבִיד עוֹבְדִין בְּדָקָא יָאוּת.

וְכֹל דָּא, בְּגִין דְּהֵהוּא בְּטָן אַתְדִּחִיא. הָא וְדָאי, אַתְדִּחִיא מֵהֵהוּא בְּטָן, וְלִית לִיָּה חוּלְקָא, וְאַתְדִּחֵי מִבְּטָן דְּלִתְתָא, דְּשָׂאר נִשְׁיִן דְּעֵלְמָא דְּאַף עַל גַּב דְּעֵבִיד צַעַר לֹא אַתְיִיחֵיב לִיָּה רִשׁוּ לְשִׁלְטָאָה בֵּיה. וּמָאן בְּטָן אַתְיִיחֵיב לִיָּה, וְאִיהוּ שְׁלִיט עֲלִיָּה. הֵהוּא בְּטָן דְּסוּטָה, דְּכְתִיב, (במדבר ה) וְצָבְתָה בְּטָנָה, בְּגִין דְּהַאי בְּטָן, עֵבִיד בֵּיה נוֹקְמִין לְרַעוּתֵיהּ, וְהַאי בְּטָן דִּילִיָּה

בְּפִטְפוּטָא עַד שְׁתָּבֵא אִמּוּ. כִּן עוֹשָׂה אוֹתָהּ הַרוּחַ. וּפְעָמִים רַבּוֹת שְׁהוּא שְׁלִיחַ שֶׁל אוֹתָהּ הַרְשָׁעִית, וְהוֹרְגַת אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (קהלת ד) וּמִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כַּח, וְלֹא כְּמוֹ שְׁאַתֶּם אוֹמְרִים, אֶלָּא אוֹתוֹ כַּח שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ. וְעַל זֶה פְּעָמִים כְּתוּב בְּפִסּוּק הַזֶּה וְאִין לְהֶם מְנַחֵם - אַחַד מְלִילִית הַרְשָׁעָה, וְאַחַד מֵאוֹתָהּ הַרוּחַ.

אִי סְבֵא, עֵתָה יֵשׁ לָךְ רַחֲמִים, וְאַתָּה מְדַבֵּר כְּמִי שֶׁלֹּא רָאָה אֵלּוּ הַיּוֹצֵאִים לְקִרְבִּי, הֲרִי כְּלָם בְּשִׁלּוּם עִמָּךְ. עֵתָה מְכָאן וְלַהֲלָאָה לֹא אֶפְשַׁט מְעַלֵי כְּלֵי הַקְּרָב בְּעֵבוּר שְׁאֲזַכִּיר שְׁמִי.

אוֹתוֹ חֲטָאת רַבִּין עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח כְּמוֹ כְּלָב. בְּזִמְן שֶׁהַקּוֹל הַאֲחֵרוֹן שֶׁנוֹחַתַּת הָאִשָּׁה יוֹצֵא, הוּא מְדַלֵּג מְעַל הַפֶּתַח וְעוֹבֵר מִשָּׁם וְהוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח מִפֶּתַח אַחַד שְׁלוֹ, וְהַקּוֹל פּוֹרֵחַ, וְהַמִּפְתָּח בָּא, וְהַנְּחָשׁ הוֹלֵךְ אַחֵר הַקּוֹל שֶׁהוּא יוֹצֵא לְעוֹלָם, וְעַד הַהֵר שֶׁבְּבִטָּן הוֹלֵךְ וּמְכַשְׁפֵּשׁ, עַד הַזִּמְן שֶׁמִּתְנַקֵּית מֵאוֹתָהּ הַזִּהְמָה שֶׁל נְשִׁיכוֹת הַנְּחָשׁ הַרְעֵ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב סְבוּבִים וְעוֹשָׂה מְעֻשִׁים כְּרָאִי.

וְכֹל זֶה מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ הַבְּטָן נִדְחָתָה. הֲרִי וְדָאי שְׁנִדְחָה מֵאוֹתָהּ הַבְּטָן, וְאִין לוֹ חֵלֶק, וְנִדְחָה מֵהַבְּטָן שֶׁלְמִטָּה שֶׁל שְׂאֵר נִשׁוֹת הָעוֹלָם. שְׂאֵף עַל גַּב שְׁעוֹשָׂה צַעַר, לֹא נִתְּנָת לוֹ רִשׁוּת לְשִׁלֵּט בָּהֶם. וְאִיזוֹ בְּטָן נִתְּנָת לוֹ וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם? אוֹתָהּ הַבְּטָן שֶׁל הַסּוּטָה, שְׁכָתוּב (במדבר ה) וְצָבְתָה בְּטָנָה. מִשּׁוּם שֶׁבְּבִטָּן הַזֶּה עוֹשָׂה כֵּה נִקְמוֹת כְּרָצוֹנוֹ, וְהַבְּטָן הַזֶּה הִיא שְׁלוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לוֹ

אִיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא

בשביל שלא ידחה מהכל. עכשו, אהובים שלי, הקשיבו. לא ראיתי אתכם ודברתי עמכם, (קהלת א) כל הדברים יגעים, לא יכול איש לדבר, אפלו דברי התורה הם יגעים.

בתוב (בראשית לה) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתוב וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. ואותה ירף שהרויח מיעקב. ואותה הירף בחלשתה עד שבא שמואל. מה זה בחלשה? שלא משך נבואה. כשבא שמואל, נטל אותה ירף והעלה אותה מאותו מקום וחסף אותה ממנו, ומאותו זמן העברה ממנו ולא היה לו חלק בקדושה כלל.

הקדוש ברוך הוא לא קפח ולא דחה אותו מן הכל, משום ששמואל נטל את הירף שלו, אלא נתן לו חלק אחד, ומהו? נתן לו אותה ירף ובטן של הסוטה תמורת אותה ירף ובטן שהעביר ממנו, ולכן את שניהם נתן לו הקדוש ברוך הוא להיות המקום הקדוש פנוי מכל טמאה.

ולנפול ירף. מה זה ולנפול? ונפלה ירכה היה צריך להיות! ולצבות, וצבתה היה צריך להיות! אלא כמי שזורק עצם לכלב ואומר לו: טל את זה לחלקך. ומהכל לא הרע לפניו אלא שגזלו (שהוציא) ממנו ירף, משום שהוא יגע והתעייף עליה והרויח אותה והוציא אותה ממנו. ולכן הקדוש ברוך הוא הפיל לו את העצם הזו של הסוטה והוציא אותו לו, כמו שאמרנו, ובזה הוא רוח ושמה.

כל אותן המרכבות והסיוע שלו תמיד רוצים ירף, והולכים בתשוקה אחריה, ומשום כף הברפים של הרבנים ציפים, וזה מן זה. שכל התשוקה שלהם אחר

יהיב ליה בגין דלא אתדחי מפלא. השתא רחימין דילי, אציתו. לא חמינא לכו, ומלילנא לכו. (קהלת א) כל הדברים יגעים, לא יכיל איניש למלא, אפילו מלין דאורייתא יגעים אינון.

בתיב, (בראשית לב) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתוב וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. והוא ירף דרווח מיעקב. והוא ירף בחלישו דיליה עד דאתא שמואל. מאי בחלישו דלא משיף נבואה. פד אתא שמואל, נטל ההוא ירף, וסלקיה מההוא אתר, וחסף ליה מגיה, וממההוא זמנא אתעדי מגיה, ולא הוה ליה חולקא בקדושה כלל.

קדשא ברוך הוא לא קפח, ולא דחי ליה מפלא, בגין דנטל שמואל ירף דיליה, אלא יהיב ליה חולקא חדא. מאי איהי. יהיב ליה ההוא ירף ובטן דסוטה, חלף ההוא ירף ובטן, דאעדי מגיה. ועל דא תרווייהו יהיב ליה קדשא ברוך הוא, למיהוי אתרא דקדשא פנוי מכל סאבותא.

ולנפול ירף. מהו ולנפיל, ונפלה ירכה ולצבות, וצבתה ירכה מיבעי ליה. אלא, פמאן דאשדי גרמא לכלבא, ואמר ליה, טול האי לחולקך. ומפלא לא אבאיש קמיה, אלא דגזלו (ס"א דאפיקו) מגיה ירף, בגין דאיהו יגע ולא עליה, ורווח ליה ואפיקו ליה מגיה. ועל דא, קדשא ברוך הוא אפיל ליה, גרמא דא דסוטה, ואפיק ליה פדקאמרן, ובדא איהו רגוי וחדוי.

כל אינון רתיכין וסייעתא דיליה, בעאן תדיר ירף, ואזלי בכסופא אבתריה. ובגין דא, הגי ברכי דרבנן דשלהי, מן דא איהו. דכל פסופא דלהוין, בתר ירף איהו, וכל שפן ירף

הִירָף הַיָּרֵךְ הַיָּמִי, וְכָל שֶׁכֶּן יִרָף שֶׁל חֲכָמִים, וְכָל דָּבָר חֹזֵר לְמִקְוָמוֹ. וְהַקְדוּשָׁה בְרוּךְ הוּא לֹא גֹרַע כְּלוּם מִכָּל מַה שֶׁצָּרִיף, וְלֹא רוּצָה שִׁיתְקַרֵּב לְקִדְשָׁה חוּץ מִעֲמֹו וּגְדוּלוֹ, חֲלָקוֹ וּנְחִלְתּוֹ. כְּמוֹ שְׁעוֹשֵׂה הַקְדוּשָׁה בְרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה, כִּי עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה וְכִי צָרִיף לַעֲשׂוֹת. וְכִי שָׁנִינוּ, אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְלַמַּד תּוֹרָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת, שְׁכַתוֹב (תהלים קמז) מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב וְגוֹ',

לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי וְגוֹ'. וְכֵן דָּחָה אוֹתוֹ יַעֲקֹב וְדָחָה אוֹתוֹ שְׁמוּאֵל, שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּקִדְשָׁה. וּמִשּׁוּם כֵּן כָּל שְׁמִירַת הַשְּׁנֵאָה לְיִשְׂרָאֵל הִיא עַל כֵּן. לְכָל שְׁחֲטָף עוֹף טְהוֹר מִהַשּׁוּק וְהֵבִיא אוֹתוֹ, וְטָרַם שְׁנֹשֶׁכֶר בֶּאֱיֵשׁ אֶחָד וְחֲטָף אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כֵּן נָתַן לוֹ עֶצֶם נִגְרַרְתָּ אַחַת בְּלִי תוֹעֵלַת.

כִּי לְשֵׁרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ הוֹצִיאֵו אוֹתוֹ מֵאוֹתָהּ הַבְּטָן, חֲטָפוֹ מִמֶּנּוּ אֶת אוֹתָהּ הִירָף, אַחַר כֵּן נִתְּנָו לוֹ עֶצֶם אַחַת - אוֹתָהּ הַבְּטָן וְאוֹתָהּ הִירָף שֶׁל הַסּוּטָה, וְלֹא אַחַר. זֶו הַעֶצֶם שֶׁנִּתְּנָו לְחֲלָקוֹ וּלְגוּרְלוֹ וְעָרְבָה לוֹ. וּמִשּׁוּם כֵּן כָּל דִּינֵי הַקְדוּשָׁה בְרוּךְ הוּא הֵם דִּינֵי אֱמֶת, וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מְשַׁגִּיחִים לְקְדוּשָׁה בְרוּךְ הוּא, וְכָלֶם בְּדָרְךְ אֱמֶת. הִיא הַסְּטָמָה אֶת עֲצָמָה מִבְּעַלָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (משלי ב) הַעֲזֹבֶת אֶלּוֹף נְעוּרֶיהָ וְגוֹ'. אִף כֵּן הָאִשָּׁה כְּגוֹן שְׁלָה בְּאַרְץ.

בֵּא וְרָאָה, מִי שְׁמוּצָא חֶבֶר כְּמוֹתוֹ שְׁעוֹשֵׂה כְּמַעֲשָׂיו בְּעוֹלָם, אוֹהֵב אוֹתוֹ וְנִדְבֵק עִמּוֹ וְעוֹשֵׂה עִמּוֹ טוֹב. אֲבָל הַצַּד הָאֲחֵר לֹא כֵּן; כִּינּוֹן שְׁמוּצָא מִי שְׁעוֹב אֶת צַד הַקְדוּשָׁה שֶׁל הַקְדוּשָׁה בְרוּךְ הוּא וְעוֹשֵׂה כְּמַעֲשָׂיו וְנִדְבֵק בּוֹ, אִזּוֹ הוּא רוּצָה לְכַלּוֹתוֹ וְלִהְיוֹצִיאֵו מִן

דְּרַבְּנָן, וְכָל מְלָה אֲהַדָּר לְאַתְרֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא לֹא גֹרַע כְּלוּם, מִכָּל מַה דְּאַצְטְרִיף, וְלֹא בָּעָא דִּיקְרַב לְקִדְוִשָׁה, בַּר עֲמִיָּה וְעַדְבִּיָּה חוֹלְקִיָּה וְאַחַסְנִתִּיָּה. כְּמָה דְּעַבִּיד קְדֻשָׁא בְרִיף הוּא לְעִילָא, הֵכִי עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְהֵכִי אֲצְטְרִיף לְמַעַבְד, וְהֵכִי תַגִּינָן, אֲסִיר לִיָּה לְיִשְׂרָאֵל, לְמִילָף אוֹרִייתָא לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת, דְּכַתִּיב, (תהלים קמז) מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב וְגוֹ', לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי וְגוֹ'.

וְעַל דָּא דָּחֵי לִיָּה יַעֲקֹב, וְדָחֵי לִיָּה שְׁמוּאֵל, דְּלֹא יִהְיֶה לִיָּה חוֹלְקָא (דף קי"ב ע"א) בְּקִדְוִשָׁא. וּבְגִין דָּא, כָּל נְטִירוֹ דְּכַבּוֹ לְיִשְׂרָאֵל, עַל דָּא אִיהוּ. לְכַלְפָּא דְּחֲטִיף עוֹפָא דְּכִיָּא מִן שׁוּקָא, וְאִיִּתִּי לִיָּה, וְעַד לֹא אֲתַבֵּר, אֲתָא חַד בַּר נָשׁ וְחֲטָפָא מִנִּיָּה, לְבַתָּר יִהְיֵב לִיָּה חַד גְּרָמָא גְּרִירָא בְּלֹא תוֹעֵלְתָא.

כִּי לְשֵׁרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, אֲפִיקוֹ לִיָּה מִהֵהוּא בְּטָן, חֲטִיפוֹ מִנִּיָּה הֵהוּא יִרָף. לְבַתָּר יִהְיֵב לִיָּה גְּרָמָא חַד, הֵהוּא בְּטָן וְהֵהוּא יִרָף דְּסוּטָה, וְלֹא אַחְרָא. הָא גְּרָמָא, דְּקָא יִהְיֵב לִיָּה לְחוֹלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, וְעַרְב לִיָּה. וּבְגִין כֵּן, כָּל דִּינֵין דְּקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא דִּינֵין דְּקִשׁוּט אִינּוֹן, וּבְנֵי נָשָׂא לֹא יִדְעִין, וְלֹא מְשַׁגִּיחִין לְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא. וְכַלְהוֹ בְּאַרְחָ קִשׁוּט. הִיא אֲסִטְיָאֵת גְּרָמָה מִבְּעַלָּה, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (משלי ב) הַעֲזֹבֶת אֶלּוֹף נְעוּרֶיהָ וְגוֹ', אוֹף הֵכִי אֲתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דִּילָהּ בְּאַרְעָא.

הָא חֲזִי, מָאן דְּאַשְׁפַּח חֶבְרָא כְּוֹתִיָּה, דְּעַבִּיד כְּעוֹבְדֵי בְּעִלְמָא, רַחִים לִיָּה, וְאַתְדַּבֵּק בְּהִדִּיָּה, וְעַבִּיד עֲמִיָּה טִיבוֹ. אֲבָל סְטָרָא אַחְרָא לֹא הֵכִי, כִּינּוֹן דְּאַשְׁפַּח מָאן דְּשָׁבַק סְטָרָא דְּקִדְוִשָׁה דְּקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא, וְעַבִּיד כְּעוֹבְדֵי, וְאַתְדַּבֵּק בָּהּ, כְּדִין בְּעִיָּא לְשִׁינְעָה וּלְאַפְקָא

העולם. האשה הזו עשתה כמעשיו ונדבקה בו, ראה מה הוא עשה בה - וצבתה בטנה ונפלה ירכה. והקדוש ברוך הוא אינו כף; מי שעוזב את הצד האחר ונדבק בקדוש ברוך הוא, אז אוהב אותו ועושה לו כל טוב שבעולם. עכשו, זקן, תלן עצמך, שהרי הנחש הלך לו ורוצה להתגרות בך ולא יכול.

פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. וכי לא בא שלמה אלא ללמד דבר זה? אלו אמר (כ"א) בא שלמה המלך ללמד בדבר זה; ועוד, אלו אמר) בעמלו שיעמל - יפה, שהרי נשאר עמל שיש בו יתרון. אלא פיון שפתוב בכל עמלו, הרי הפלל של הכל - שלא נשאר כלום שיש בו יתרון.

אמא שלא לכל אדם אמר שלמה את הדבר הזה, אלא יש אדם בעולם שמשתדל תמיד ברע ולהרע, ולא משתדל בטוב אפלו רגע אחד, ועל זה פתוב עמלו ולא כתוב יגיעו. עמלו - כמו שנגמר (תהלים ט) לשוב עמלו בראשו. ולא ראה עמל בישראל. יגיעו - כמו שנגמר (שם קכח) יגיע פניו כי תאכל וגו'. וכתוב (בראשית לא) ואת יגיע פני ראה אלהים. אבל עמלו, פתוב (תהלים י) עמל וכעס. השתדלותו היא תמיד לרע, ועל כך הוא תחת השמש.

בשעה שהאדם הזה משתדל ברע, על זה פתוב (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', שהרי הקדוש ברוך הוא רוצה שלא יעשה תולדות, שאלמלא יעשה תולדות, היה מחריב את העולם, ועל זה פתוב מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומי שלא משתדל לעשות תולדות, נדבק בצד הזה של אדם רע, ונכנס תחת כנפיו.

ליה מעלמא. האי אתתא, עבדת פעובדהא, ואתדבקת בה, חזי מה דעבדת בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. קדשא בריך הוא לאו הכי, מאן דשביק לסטרא אחרא, ואתדבק ביה בקודשא בריך הוא, פדין רחים ליה, ועביד ליה כל טיבו דעלמא. השתא סבא אתקין גרמיה, דהא חויה אזיל ליה, ובצעא לאתגרא בהדה, ולא יכיל.

פתח ואמר (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וכי לא אתא שלמה אלא לאולפא מלה דא. אלו אמר (כ"א) וכי מה אתא שלמה מלפא לאולפא במלה דא ותו אלו אמר) בעמלו שיעמול יאות, דהא אשתאר עמל, דאית ביה יתרון. אלא כיון דכתיב בכל עמלו, הא כללא דכלא, דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון.

אמא, לאו לכל אדם אמר שלמה מלה דא, אלא אדם אית בעלמא, דאיהו משתדל תדיר בביש ולאבאשא, ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא. ועל דא כתיב עמלו, ולא כתיב יגיעו. עמלו: פמה דאת אמר, (תהלים ז) לשוב עמלו בראשו. (במדבר כג) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו: פמה דאת אמר (תהלים קכח) יגיע פניו כי תאכל וגו'. וכתיב (בראשית לא) ואת יגיע פני ראה אלהים. אבל עמלו, פתיב, (תהלים י) עמל וכעס. אשתדלותיה הוא תדיר לביש, ועל דא איהו תחת השמש.

בשעתא דהאי אדם אשתדל בביש, על האי כתיב, (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', דהא קדשא בריך הוא בעי, דלא יעביד תולדין, דאלמלא יעביד תולדין, הוה מטשטשא עלמא. ועל דא כתיב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומאן דלא ישתדל למעבד תולדין, אתדבק בהאי סטרא דאדם בישא ועאל תחות גדפוי.

רוּת אִמְרָה, (רות ג) וּפְרִשְׁתָּ כְנָפֶיךָ עַל אִמְתְּךָ, בְּגִין לְאִזְדוּגָא בְּהַדְיָה דְּצִדִּיק, לְמַעַבְדַּד תּוֹלְדִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּרִישׁ גְּדַפּוּי עַל בְּרַנְשׁ, בְּגִין לְאַפְשָׁא בְּעֵלְמָא. לְמַאן דְּלֵא בְּעֵי לְמַעַבְדַּד תּוֹלְדִין, בְּגַפּוּ יבֵא, בְּגַפּוּ דֵּה־הוּא בִּישׁ, דְּאִיהוּ אֲזִיל עֲרִירִי, כְּחֻיָּא דָּא, דְּאֲזִיל יַחֲדָאִי. בְּגַפּוּ יֵצֵא, כְּמָה דְּאַתְמַר (הַשְּׁמָא) אִיהוּ דְּלֵא אֲשַׁתְּדַל לְמַעַבְדַּד תּוֹלְדִין, הָא אֲתַמַּר כָּל מַה דְּאַצְטְרִיף. (ס"א תא חזי, דִּאִית לְאַהֲדָרָא סְבָא, בְּמַלִּין קְדָמָאִין).

רוּת אִמְרָה, (רות א) וּפְרִשְׁתָּ כְנָפֶיךָ עַל אִמְתְּךָ, כְּדִי לְהִזְדוּגַ עִם הַצִּדִּיק, לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹרֵס כְּפָנָיו עַל בֶּן אָדָם כְּדִי לְהַתְּרַבּוֹת בְּעוֹלָם, וּמִי שְׁלֵא רוּצָה לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, בְּגַפּוּ יבֵא - בְּגַפּוּ שֶׁל אוֹתוֹ רַע, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עֲרִירִי כְּנֶחֱשׁ הִזָּה שֶׁהוֹלֵךְ יַחֲדָאִי. בְּגַפּוּ יֵצֵא - כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, הוּא שְׁלֵא הַשְּׁתַדֵּל לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, הָרִי נִתְבָּאָר כָּל מַה שְּׁצִרְיָה. (כא ורֵאָה שִׁישׁ לְחֹזֵר זָקֵן בְּדַבְרֵים הָרֵאשׁוֹנִים).

רִיב דְּעַבְדַּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אֲתַמַּר, רִיב: דְּכַתִּיב, (מִיכָה ו) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים. מָאִי אִיהוּ. אֲלֵא, אֵינּוֹן טוֹרִין דְּלִתְתָּא. אֲמַאי רִיב דָּא. בְּגִין דְּבָהוּ תְלִיא, כָּל חוּבָא דְּעַבְדִּין יִשְׂרָאֵל, לְגַבֵּי אַבוּהוֹן דְּבִשְׂמִיא. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ יַדְעִין שְׁמוּשָׁא דְּכָל מְלֹאכִין עֲלָאִין דְּבִשְׂמִיא, וְלֹא אָנִיס לְהוּ, אֲפִילוּ שְׂמָא דְּחַד מַנְיִיָּהוּ, וְכָל שְׁמוּשָׁא דְּלְהוּן.

הָרִיב שְׁעוֹשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרִי נֶאֱמַר, רִיב - שְׁפָתוֹב (מִיכָה ו) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים. מִי הֵם? אֲלֵא אוֹתָם הָרִים שְׁלַמְטָה. לְמַה הָרִיב הִזָּה? מִשׁוּם שְׂבָהֶם תְּלוּיִים כָּל הַחֻטָּאִים שְׁעוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׂבִשְׂמִים. מַה הַטַּעַם? כִּי יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים שְׁמוּשׁ שֶׁל כָּל הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שְׂבִשְׂמִים, וְלֹא נֶעְלַם מֵהֶם אֲפִלוּ שְׁמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וְכָל הַשְּׁמוּשׁ שֶׁלָּהֶם.

וּבַתְרִין סְטְרִין הוּוּ טַעְאֵן אַבְתְּרִיָּהוּ. חַד, דְּהוּוּ יַדְעִין לְאַמְשַׁכָּא חִילָא דְּלְהוּן, דְּכַכְבִּיא וּמְזִלִי בְּאַרְעָא. וְחַד, דְּהוּוּ יַדְעִי לְאוּמָאָה לוּן, בְּכָל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ. וְעַל דָּא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּד בְּהוּ רִיב וְדִינָא. וְכִיּוֹן דְּבָהוֹן לְהוּי רִיב וְדִינָא, כָּל שְׁלִשׁוּלָא נָפַל דְּהָא לָא יְהוּי בִּיהַ תּוֹעֲלִתָא. וּבְגִין כְּךָ, קוּם רִיב וְגו'.

וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ. (דף קי"ב ע"ב) מָאֵן גְּבַעוֹת אֲלִין אֵינּוֹן אִמְהוֹת, דְּרַגִּין דְּאַקְרוּן (תַּהֲלִים מַה) בְּתוֹלוֹת אַחְרֵיהָ וְגו', וּבְגִין כְּךָ וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ. דְּהָכִי הוּוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאַשְׁתַּפּוּ בְּדַרְגִּין תַּתָּאִין.

וּבִשְׁנֵי צְדָדִים הָיוּ טוֹעִים אַחְרֵיהֶם. אֶחָד - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים לְמַשֵּׁךְ אֶת כַּחַם שֶׁל הַכּוֹכָבִים וְהַמְּזוֹלוֹת לְאַרְצָא. וְאֶחָד - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים אִיךָ לְהַשְׁבִּיעַם בְּכָל מַה שְּׁהִצְטְרָכוּ, וְלִכְּן רָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֲשׂוֹת בָּהֶם רִיב וְדִין. וְכִיּוֹן שְׂבָהֶם יִהְיֶה רִיב וְדִין, כָּל הַשְּׁלִשְׁלַת נּוֹפֶלֶת, שֶׁהָרִי לֹא תִהְיֶה בּוֹ תּוֹעֲלַת, וּמִשׁוּם כְּךָ קוּם רִיב וְגו'. וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ, מִי הַגְּבַעוֹת? אֲלֵה הֵן הָאִמְהוֹת, הַדְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת בְּתוֹלוֹת אַחְרֵיהָ וְגו', וּמִשׁוּם כְּךָ וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ. שְׂכַף הָיוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהַשְּׁתַּפּוּ בְּדַרְגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת.

תַּא חֲזִי, דִּאִית לְאַהֲדָרָא סְבָא, בְּמַלִּין קְדָמָאִין, דְּהָכִי הוּוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאַשְׁתַּפּוּ בְּדַרְגִּין תַּתָּאִין יְרֵךְ דְּקָא אֲמַרְן, סְגִי אֲתַקִּיפוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהַשְּׁתַּפּוּ בְּדַרְגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת. הִנְרֵךְ שְׂאֲמַרְנוּ, הִרְבֵּה הִתְקִיפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל

באותה הירף. מרדכי היה מראה לאותו המן הרשע את אותה ירף שלו, ולכן היה רגוז, דבר שנראה לו, והוא הרגיו אותו עמו. ראו החברים מה פתוב - (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת וגו'. בלבוש הללו שלו גזל אותו והוציא אותו מכל ברכותיו ומתבכורה.

ומשום כך, העלה שמצאו המרפבות שלו לחכמים הוא החפוף שלהם עם בגדי רבותינו תמיד לירכים שלהם ולבגדים שלהם. ואלו שני הדברים היו של הצד האחר, וכל זה משום שגזלו ממנו אותם, ואין להם עלה אלא לחכמים. ומשום כך הבגדים הללו של החכמים הם מתבלים מהחפוף שלהם, והברפים הפושלות הללו זה מהם ודאי, ומשלהם היו, ומהם נוטלים תואנה, וממה שהיו מהם. ורוצים לחכמים, שהם כלל של אותו שיושב אהלים, ולכן אין עלה בלי עלה, ולכן אין דבר בלי דין, וכל דבר שב למקומו.

שרמה אמר, (קהלת ד) ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עשוקיהם פח ואין להם מנחם. הפסוק הזה רמזנו בו ונתפאר. אבל שבתני אני, וכי מאיזה מקום שב שלמה? אם נאמר, לאחר שאמר דבר זה שב כמו מקדם ואמר דבר אחר - יפה. אבל שבתני ואראה.

שם שנינו, בכל יום היה מקדים שלמה בבקר והיה שם פניו לצד מזרח ורואה מה שרואה, ואחר כך שב לצד דרום ורואה מה שרואה, ואחר כך שב לצד צפון ועומד שם. מנמיד עיניו ומרים ראשו.

לון ישראל, בההוא ירף. מרדכי היה אחמי לההוא רשע דהמן ההוא ירף דיליה, ועל דא הנה רגוז, מלה דאתחזי ליה, ואיהו ארגוז ליה בהדיה. חמו חברייא, מה כתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת וגו'. באלין לבושין דיליה, גזל דיליה, ואפיק ליה מכל ברפאן דיליה, ומבכרותא.

ובגין כך, עילה דקא אשפחו רתיבין דיליה, לרפנן, איהו דחופיא דלהון למאני דרפנן תדיר. לירכין דלהון. ולמאנין דלהון. ואלין תרין מלין דסטר אחרא הוו, וכל דא בגין דגזלו לון מניה. לית להו עילה אלא לרפנן. ובגין כך, הגי מאני דרפנן דקא בלו מחופיא דלהון איהו, והגי ברפי דשלהי, מנייהו הוא ודאי. ומדלהון הוו, ומנהון נטלי עילה, וממה דהוו מנייהו. בעאן לרפנן, דאינון כללא דההוא יושב אהלים, ועל דא לית עילה בלא עילה, ועל דא לית מלה, בלא דינא, וכל מלה תב לאתריה.

שרמה אמר, (קהלת ד) ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושוקיהם פח ואין להם מנחם. האי קרא ארמיזנא ביה, ואתמר. אבל שבתני אני, וכי מאן אתר תב שלמה. אי נימא, לבתר דאמר מלה דא, תב פמלקדמין, ואמר מלה אחרא, יאות אבל שבתני ואראה.

תמן תנינן, בכל יומא הנה אקדים שלמה בצפרא, והוי שוי אנפוי לסטר מזרח, וחמי מה דחמי, ולבתר תב לסטר דרום, וחמי מה דחמי והדר תב לסטר צפון, וקאים תמן. מאיף עינוי וזקיף רישיה.

בשעה הזו הרי עמוד אש ועמוד
ענן היו כאים, ועל אותו עמוד
הענן היה בא נשר אחד, ואותו
הנשר הוא גדול וחזק. וכך היה
בא: כנף מימין על גבי עמוד האש,
והגוף וכנף שמאל על גבי עמוד
הענן. ואותו נשר היה מביא שני
עלים בפיו. בא עמוד הענן ועמוד
האש, ואותו הנשר עליהם,
ומשתחוים לפני שלמה המלך.
בא הנשר והנמיך לפניו, ונתן לו
אותם עלים. לוקח אותם המלך
שלמה ומריח בהם, והיה יודע
בהם סימן ואומר: זהו הנופל,
וזהו גלוי העינים. בשעה ששני
עלים היו, היה יודע ששניהם -
נופל וגלוי עינים - רוצים
להודיעו דברים.

מה עשה? חתם את כסאו בחותם
שקיה חקוק בו השם הקדוש,
ונוטל טבעת שחקוק עליה השם
הקדוש, ועולה לגג ורוכב על
אותו הנשר והולך לו. ואותו נשר
היה מתעלה לרום העננים, ובכל
מקום שהוא עבר, היה האור
נחשף. החכמים שהיו באותו
המקום שחשף האור, היו יודעים,
והיו אומרים: שלמה המלך הרי
הולך ועובר כאן. ולא יודעים
לאיזה מקום היה הולך. הטפשים
שהיו שם היו אומרים, שהם היו
עננים שהולכים ומחשיכים את
העולם.

הגביה הנשר עמו ופורח ארבע
מאות פרסאות, עד שמגיע להרי
החשוף. שם הוא תרמוד במדבר
בהרים, והוא יורד שם. מרים
ראשו ורואה הר חשוף, ושם היה
יודע כל מה שצריך, והיה יודע
ששם יבנס. היה רוכב על הנשר
כמקדם, וטס ונכנס לתוך ההרים
עד אותו מקום ששם הזית, קורא

בהאי שעתא, הא עמודא דאשא ועמודא
דעננא, הוו אתיין, ועל ההוא עמודא
דעננא, הוה אתי נשרא חדא. וההוא נשרא
הוא רברבא ותקיף, וכן הוה אתי, גדפא
ימינא, על גבי עמודא דאשא, וגופא וגדפא
שמאלא, על גבי עמודא דעננא. וההוא נשרא
הוי מייתי תרין טרפין בפומהא, אתא עמודא
דעננא, ועמודא דאשא, וההוא נשרא עלייהו,
וסגדין לקמיה דשלמה מלכא.

אתא נשרא, ומאיך לקמיה, ויהיב ליה אינון
טרפין, נטיל לון שלמה מלכא, והוה
מריח בהו, והוה ידע בהון סימן, ואמר דא
איהו דנופל, ודא איהו דגלוי עינים. בשעתא
דתרין טרפין הוו, הוה ידע דתרווייהו, נופל
וגלוי עינים בעאן לאודעא ליה מלין.

מה עביד, חתים פרסייה בגושפנקא, דהוה
חקיק ביה שמא קדישא. ואיהו נטיל
עזקא דחקיק עליה שמא קדישא, וסליק
לאגרא, ורכיב על ההוא נשרא, ואזיל ליה.
וההוא נשרא, הוה מסתלק, לרום עננין, ובכל
אתר דאיהו עבר, הוה אתחשוף נהורא. חפיימי
דהוה בההוא אתר דאתחשוף נהורא, הוה ידעי,
והוה אמרי, שלמה מלכא הא אזיל, ואעבר
הכא, ולא ידעי לאן אתר הוה אזיל. טפשיין
דהוה תמן, הוה אמרי, עננין הוה אינון, דקא
אזלי וחשיף עלמא.

גבה נשרא בהדיה, ופרח ארבע מאה פרסין,
עד דמטא לטורי חשוף. ותמן איהו
תרמוד במדבר בהרים, ואיהו נחית תמן.
זקיף רישיה, וחמי טורא חשוף, והוה ידע
תמן כל מה דאצטריך. והוה ידע דתמן
יעול. הוה רכיב על נשרא כמלקדמין,
וטאס ועאל לגו טורין, עד ההוא אתר דזיתא תמן, קרא בחילא

קרא בחילא

וְאָמַר, (ישעיה כו) יי' רָמָה יָדָךְ בַּל יַחְזִינוּ וְגו'.
עַל תַּמָּן, עַד דְּקָרִיב לְהֵיוֹא אַתָּר, שׁוּי
עֲזָקָא קַמִּייהוּ, וְקָרִיב, וְתַמָּן הָוּה יָדַע
כַּל מַה דְּבַעֵי מְאִינוּן חֲכַמְתָּן נוֹכְרַאִין, דְּבַעֵי
לְמַנְדַּע. פִּיּוֹן דִּיהוּ אִמְרִין לִיהּ כַּל מַה דְּבַעֵי,
כְּדִין הָוּה רָכִיב עַל הַהוּא (דף קי"ג ע"א) נְשָׂרָא,
וְתַב לְאַתְרֵיהּ. פִּיּוֹן דִּיהוּ יְתִיב עַל פּוֹרְסֵייהּ,
אֲתֵישֵׁב בְּדַעְתֵּיהּ וְהוּה מְמַלֵּל בְּדַעְתֵּיהּ מְלִין
דְּחֲכַמְתָּא יְקִירָא. בְּהֵיחֵיא שְׁעָתָא הָוּה אָמַר,
וְשַׁבְתִּי אֲנִי וְאַרְאֶה, שַׁבְתִּי וְדָאֵי מַהֵהוּא
אַרְחָא, שַׁבְתִּי מַהֵהֵיא חֲכַמְתָּא, וְאַתֵּישַׁבֵּת
בְּלַפָּאֵי וּבְדַעְתָּאֵי. וּכְדִין וְאַרְאֶה אֶת כַּל
הַעֲשׂוּקִים. (וכי ועירון אינון בעלמא דאיהו אמר את כל

העשוקים).

(נ"א סלקא דעתך דכל עשוקו דהו בעלמא, הוה חמי שלמה מלכא.)
אֵלָא, מְאִי עֲשׂוּקִים אֵלִין דִּיהוּ אָמַר. אִינוּן
יְנוּקִין דְּמַתִּין בְּתוּקָפָא דְאַמְהוּן, דְּקָא עֲשׂוּקִים
מִכַּמְה סְטֵרִין, עֲשׂוּקִים בְּאַתָּר עֲלָאָה דְלַעִילָא,
וְעֲשׂוּקִים לְתַתָּא. וְהָא חֲבַרְיָא אֲתַעְרוּ, וְהָכֵי
הוּא, אֲבָל סְגִיאִין אִינוּן. קוּם סְבָא, אֲתַעַר
בְּחִילָךְ. סְבָא אִימָא מִילָךְ, דְּיִוְדָאֵי בְּלֹא דְחִילוּ
תִּימָא.

לִית עֲשׂוּק פְּאִינוּן עֲשׂוּקִים, דִּיהוּ אִיהוּ עֲשִׂיק
בְּקַדְמִיתָא, אוּ מִתְלַתָּא לְאַחְרָא, כְּמַה
דְּכְתִיב, (שמות כ) פּוֹקֵד עֲוֹן אֲבוֹת עַל בְּנִים וְעַל
בְּנֵי בָנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים.

הִיךְ הָוּה עֲשִׂיק. שְׁלֵמָה מְלָפָא צוּוּח וְאָמַר (משלי
כח) אָדָם עֲשִׂיק בְּדָם נִפְשׁ עַד בּוֹר יְנוּס אֵל
יִתְמָכוּ בּוֹ. פִּיּוֹן דִּיהוּ עֲשׂוּק, בְּדָם נִפְשׁ, הוּא,
אוּ בְּנוֹ, אוּ בְּן בְּנוֹ, יְהוּן עֲשׂוּקִין בְּטִיקְלָא,
דְּכְתִיב עַד בּוֹר יְנוּס אֵל יִתְמָכוּ בּוֹ. עַד הַהוּא בּוֹר
רַק יְנוּס מֵאַתָּר קְדִישָׁא, וְאֵל יִתְמָכוּ בּוֹ בְּהֵאֵי
עֲלָמָא. פִּיּוֹן דִּאִיהוּ עֲשׂוּק בְּדָם נִפְשׁ, אִיהוּ, אוּ

בְּחִיל וְאָמַר, ה' רָמָה יָדָךְ בַּל
יַחְזִינוּ וְגו'.

נִבְנָם לְשָׁם, עַד שְׁקָרֵב לְאוֹתוּ
מְקוּם, וְשָׁם טַבַּעַת לְפָנֵיהֶם וְקָרִב,
וְשָׁם הָיָה יוֹדַע כַּל מַה שְׂרַצָּה
מֵאוֹתָן חֲכָמוֹת זְרוֹת שְׂרַצָּה
לְדַעַת. פִּיּוֹן שְׁהִיו אוֹמְרִים לוֹ כַּל
מַה שְׂרַצָּה, אִזְ הָיָה רוֹכֵב עַל אוֹתוּ
נֶשֶׁר, וְיֹשֵׁב לְמַקוּמוֹ. פִּיּוֹן שְׁהִיָּה
יֹשֵׁב עַל כְּסָאוֹ, הַתִּישֵׁב בְּדַעְתּוֹ
וְהָיָה מְדַבֵּר בְּדַעְתּוֹ דְּבַרֵּי חֲכָמָה
נִכְבְּדָה. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הָיָה אוֹמַר,
וְשַׁבְתִּי אֲנִי וְאַרְאֶה. שַׁבְתִּי וְדָאֵי
מֵאוֹתָהּ דְּרַךְ, שַׁבְתִּי מֵאוֹתָהּ
חֲכָמָה וְהַתִּישַׁבָּה בְּלִבִּי וּבְדַעְתִּי.
וְאִזְ, וְאַרְאֶה אֶת כַּל הַעֲשׂוּקִים. (וכי
מַעֲשִׂים הֵם בְּעוֹלָם שְׁהוּא אָמַר אֶת כַּל
הַעֲשׂוּקִים).

(העלה על דעתך שכל העשוקים
שְׁהִיו בְּעוֹלָם הָיָה רוֹאֶה שְׁלֵמָה
הַמְּלִיךָ?!) אֵלָא מִי הַעֲשׂוּקִים
הָלָלוּ שְׁהוּא אָמַר? אוֹתָם
הַתִּינוּקוֹת שְׁמַתִּים בְּחִיק
אִמוֹתֵיהֶם, שְׁהִרִי הֵם עֲשׂוּקִים
מִכַּמְה צְדָדִים - עֲשׂוּקִים בְּמַקוּם
עֲלִיוֹן שְׁלֵמְעֵלָה, וְעֲשׂוּקִים
לְמַטָּה. וְהָרִי הַתַּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים,
וְכַף הוּא, אֲבָל רַבִּים הֵם. קוּם זְקֵן,
הַתַּעוֹרֵר בְּכַחְךָ. זְקֵן, אָמַר דְּבַרְךָ,
שׁוּדָאֵי תֵאמַר בְּלִי פַחַד.

אִין עֲשׂוּק פְּאוֹתָם עֲשׂוּקִים, שְׁהִיָּה
הוּא עֲשׂוּק בְּהַתְחַלָּה, אוּ מְשַׁלְיִשִׁי
לְאַחַר, כְּפַתּוּב (שמות לד) פּוֹקֵד עֲוֹן
אֲבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל
שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים.

אִיךְ הָיָה עוֹשֵׂק? שְׁלֵמָה הַמְּלִיךָ
צוּוּח וְאָמַר, (משלי כח) אָדָם עֲשִׂיק
בְּדָם נִפְשׁ עַד בּוֹר יְנוּס אֵל יִתְמָכוּ
בּוֹ. פִּיּוֹן שְׁהוּא עֲשׂוּק בְּדָם נִפְשׁ,
הוּא אוּ בְּנוֹ אוּ בְּן בְּנוֹ יְהִיו
עֲשׂוּקִים בְּמֵאזְנִים, שְׁפַתּוּב עַד
בּוֹר יְנוּס אֵל יִתְמָכוּ בּוֹ. עַד אוֹתוּ
הַבּוֹר רַק יְנוּס מִמְּקוּם קְדוּשׁ, וְאֵל
יִתְמָכוּ בּוֹ בְּעוֹלָם הַהָא. פִּיּוֹן שְׁהוּא

עשוק בדם נפש, הוא או זרעו יהיו עשוקים מאותו הצד האחר. יש עשוק משאר עשוקים, כמו שנאמר לא תעשק את רעה. הוא עבר ועשק, איהו עשוק בבניו, מאותו הצד האחר, ומשום כך אמר את כל העשוקים. אמר שלמה, עמדותי בכל אותם עשוקים בכל הצדדים שעשק.

ורכזה הם עשוקים? אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו? אשר גרו הנה צריך להיות! מה זה אשר נעשו? אם העשייה היא לשבח, אין עשייה שלהם אלא למעלה מן השמש.

אבר ודאי נעשו. איך נעשו? אלא פיון שעשוקים מרוחם שם, למה באים לעולם הנה? אלא ודאי רוחות נעשו, נעשו ברוחות וגוף בעולם הנה. פיון שנתקן הגוף שלהם ונעשתה אותה רוח בגוף זך ונקי בלי לכלוף של חטאים בעולם הנה, אז נעשק הגוף כמו שנעשקה הרוח. וזהו הגוף שנהנה בו יותר מהפל. ויש עשוקים אחרים בכמה מינים מרוחות שם, ולא נעשו בגופים. אבל אלה הם עשוקים אשר נעשו.

יש אחרים אשר נעשו, והטריחו בני אדם את רבונם. ומי הם? מי שעשק אשת חברו בסתר או בגלוי, ואותו ולד שנולד מהם הוא עשוק, בלי רצון רבונם, ולא יודע בעל האשה שאותם המעשים הם עשוקים, והטריחו את הקדוש ברוך הוא לעשות להם גוף ולציר להם צורה. אלו עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי הגופים שלהם על פרח. משום כך שלמה המלך אמר, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים,

זרעיה, להיו עשוקים מההוא סטרא אחרא. אית עשוק, משאר עשוקים, כמה דאת אמר (ויקרא יט) לא תעשק את רעה. איהו עבר ועשק, איהו עשוק בבניו, מההוא סטרא אחרא. ובגין כך אמר, את כל העשוקים. אמר שלמה, קאימנא בכל אינון עשוקים, בכל סטרין דעשק.

ואמאי אינון עשוקים. אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר גרו מיבעי ליה, מאי אשר נעשו. אי עשייה איהי לשבחא, לאו עשייה דילהון אלא לעילא מן שמשא.

אבר ודאי נעשו. הנה נעשו. אלא כיון דעשוקים מרוחיהון תמן, אמאי אתיין להאי עלמא. אלא רוחין ודאי נעשו, אתעבידו ברוחין ובגופא בהאי עלמא, כיון דאשתכלל גופא דילהון, ואתעביד ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא לכלוכא דחובין, בהאי עלמא, כדין אתעשק גופא, כמה דאתעשק רוחא. והאי איהו גופא, דאתהני ביה יתיר מפלא. ועשוקין אחרנין אית, בכמה זינין מרוחין תמן, ולא נעשו בגופין. אבל אלין, אינון עשוקים אשר נעשו.

אית אחרנין, אשר נעשו, ואטרחו בני נשא למאריהון. ומאן איהו. מאן דעשיק אתתא דחבריה בטמירו, או באתגלייא. וההוא ולדא דאתיליד מנייהו, עשוק איהו, בלא רעותא דמאריהון, ולא ידע בעלה דאתתא, אינון עובדין עשוקין אינון, ואטרחו לקודשא בריך הוא למעבד לון גופא, ולציירא לון צורה, אלין עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי גופין דילהון, על פרחא.

בגין כך, שלמה מלכא אמר, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים, בכל זיני

עֲשׂוּקִים קְאִימְנָא, אֵינּוֹן אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְאִתְעַבְדוּ בַעֲשִׂיָהּ.

בְּכָל מִינֵי עֲשׂוּקִים עֲמַדְתִּי, אוֹתָם אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְנַעֲשׂוּ בַעֲשִׂיָהּ.

בְּמִוּ שְׂאֵלָה (הוא בערלה, אינו גדל ועושה, ואחר כך עושקים אותו ממנו, כך) אוֹתָם עֲשׂוּקִים, שְׂכָכְר נַעֲשׂוּ בַעֲרָלָה, וְהִתְרַבָּה וְנִטְל וְגַדְל הַגּוֹף, וְעָשָׂה אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן עוֹשְׂקִים אוֹתָם מִמְּנוּ וְלוֹקְחִים אוֹתָם, הָרִי עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְעַל הַפֶּל עֲמַד הַמְּלֶךְ שְׁלֵמָה וְאָמַר, עֲמַדְתִּי עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ.

וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים, כָּלָם שׁוֹפְכִים דְמַעוֹת עִם טַעֲנָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ שׁוֹפְכִים דְמַעוֹת, שְׁהָרִי הָעֲרָלָה מְרַבָּה וּמְגַדֵּלֵת אוֹתָם עַד שֶׁלֶשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים, וְאַחַר כֵּן עוֹשְׂקִים אוֹתָם מִהָעֲרָלָה וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לוֹקֵחַ אוֹתָם. הָרִי לֶךְ עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ כְּכֹר.

עֲבַר עֲבָרָה - הוֹרְגִים אוֹתוֹ. לָהֶם יֵשׁ טַעֲנָה, וְעֵתִידִים לוֹמַר: רַבּוֹן הָעוֹלָם, תִּינּוֹק בֶּן יוֹמוֹ שְׁחָטָא, דְּנִים אוֹתוֹ דִּין? אֲנִי בֶּן יוֹמֵי הַיִּיטִי, שְׁהָרִי מְאוֹתוֹ יוֹ קוֹרָא לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בֶּן, שְׁכַתוּב (תהלים ב) ה' אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי (דף ק"ג ע"ב) הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ, מְאָרִיָּה דְעַלְמָא, יִלֵּיד בַּר יוֹמָא, דִּינָא עֲבָדִין לִיָּה, הָרִי דְמַעַת אֵינּוֹן הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.

וְאִית עֲשׂוֹק אַחַר, הַהוּא עֲשׂוֹק דְאַקְרִי מְמֹזַר, כַּד נָפַק מִעַלְמָא, מִיַּד מְפָרִישִׁין לִיָּה מְקַהֲלָתָא דְעַמָּא קְדִישָׁא. הַהוּא מְמֹזַר, עֲנִיא מְסַפְנָא, אוֹשִׁיד דְמַעִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְעִין קָמִיָּה, מְאָרִיָּה דְעַלְמָא, אִי אֲבַהֲתִי חָאבוּ, אֲנָא מַה חוֹבָא עֲבִידְנָא, הָא עוֹבְדָאִי, מִתְתַקְנָן לְקַמְּךָ הוּו, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אֵינּוֹן עֲשׂוּקִים, אִית לֹון טַעֲנָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַהֲהִיא טַעֲנָה לִית לֹון מְנַחֵם, וְלִית דִּיתִיב מְלָה עַל לְבַהוֹן.

בְּמַה דִּהְנִי (ר"א איהו בערלה, אינו רבי ועבד ולבתר עשקו ליה מניה) **אֵינּוֹן עֲשׂוּקִין, דְּכָכְר נַעֲשׂוּ בַעֲרָלָה רַבִּי וְנָטִיל וְגַדִּיל גּוֹפָא, וְעַבִּיד לִיָּה, וְלָבְתַר עֲשָׂקִין לֹון מְנִיָּה, וְנִטְלִין לֹון, הָרִי עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְעַל כָּלָא קָאִים שְׁלֵמָה מְלָכָא וְאָמַר, קְאִימְנָא עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשָׂקִים, כָּלָא אוֹשְׁדִין דְמַעִין, עִם טַעֲנָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הִנֵּי אוֹשְׁדִין דְמַעִין, דְּהָא עֲרָלָה רַבִּי לֹון, וְגַדִּיל לֹון, עַד תְּלַת עֲשָׂר שָׁנִין, וְלָבְתַר עֲשָׂקִין לֹון מְעַרְלָה, וְנָטִיל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא לֶךְ עֲשׂוּקִין אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ כְּכֹר.**

עֲבַר עֲבָרָה קְטִלִין לִיָּה. לֹון אִית טַעֲנָה, וְזַמִּינִין לוֹמַר, מְאָרִי דְעַלְמָא, תִּינּוֹק בַּר יוֹמִיָּה דְחָב, דִּיִּינִין לִיָּה דִינָא. אֲנָא בַר יוֹמִיָּה הוִינָא, דְּהָא מַהֲהוּא יוֹמָא קָרִי לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֶּן, דְכַתִּיב (תהלים ב) יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי (דף ק"ג ע"ב) הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ, מְאָרִיָּה דְעַלְמָא, יִלֵּיד בַּר יוֹמָא, דִּינָא עֲבָדִין לִיָּה, הָרִי דְמַעַת אֵינּוֹן הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.

וְאִית עֲשׂוֹק אַחַר, הַהוּא עֲשׂוֹק דְאַקְרִי מְמֹזַר, כַּד נָפַק מִעַלְמָא, מִיַּד מְפָרִישִׁין לִיָּה מְקַהֲלָתָא דְעַמָּא קְדִישָׁא. הַהוּא מְמֹזַר, עֲנִיא מְסַפְנָא, אוֹשִׁיד דְמַעִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְעִין קָמִיָּה, מְאָרִיָּה דְעַלְמָא, אִי אֲבַהֲתִי חָאבוּ, אֲנָא מַה חוֹבָא עֲבִידְנָא, הָא עוֹבְדָאִי, מִתְתַקְנָן לְקַמְּךָ הוּו, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אֵינּוֹן עֲשׂוּקִים, אִית לֹון טַעֲנָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַהֲהִיא טַעֲנָה לִית לֹון מְנַחֵם, וְלִית דִּיתִיב מְלָה עַל לְבַהוֹן.

וְכֵן וְהָיָה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים - אֵלּוּ אוֹתָם שְׁמֵתִים בְּחִיק אֲמוּתֵיהֶם, אֵלֶּה עוֹשִׂים לְשִׁפְף דְּמַעוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִשׁוּם שְׂאִין דְּמַעוֹת שְׂיוּצָאוֹת מִן הַלֵּב בְּדַמְעוֹת הַלְלוֹ, שְׁכַל בְּנֵי הָעוֹלָם תּוֹהִים וְאוֹמְרִים: דִּינֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם אֲמַת, וְהוֹלְכִים עַל דְּרַף אֲמַת. הַתִּינּוּקוֹת הַמְּסַפְּנִים הַלְלוּ שְׁלֵא חֲטָאוּ, לְמָה מִתּוֹ? אֵיפֹה דִּין הָאֲמַת שְׁעוֹשֶׂה רַבּוֹן הָעוֹלָם? אִם בְּחֲטָאֵי אֲבוֹתָם מְסַתְּלָקִים מִן הָעוֹלָם - לְמָה? וְדַאי אֵין לָהֶם מִנְחָם.

עוֹד, וְהָיָה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים - אוֹתָהּ דְּמַעָה שְׁלֵהֶם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, שְׁמַגְנִים עַל הַחַיִּים. שְׁשִׁינּוּ, יֵשׁ מְקוֹם מִתְקַן לָהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שְׁאֶפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד שָׁם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם וְנִדְבֵק בָּהֶם, וּמִתְקַן בָּהֶם אֵת הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה שְׁלוֹ, וְעֲלִיָּהֶם כְּתוּב (תְּהִלִּים ח) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יְסֻדֵּת עֵז. וְכֵן הַתּוֹעֵלֶת שְׁעוֹשִׂים שָׁם, וְלְמָה עוֹלָלִים לָשֵׁם? שְׁכַתּוּב לְמַעַן צוֹרְרִיךְ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. וְכֵן יֵשׁ מְקוֹם אַחַר לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה.

שְׁשִׁינּוּ, עֲשֶׂרָה דְבָרִים נִבְרָאוּ בְּעָרֵב שְׁבֶת וְכוּ'. הַפְּתַב וְהַמְּכַתֵּב וְהַלּוּחֹת, שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת ל"ב) וְהַלּוּחֹת מַעֲשֶׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא. מָה הַמְּדַבֵּר מִכָּף שְׁהִיָּה עָרֵב שְׁבֶת, וְאוּלַי זֶה הִיָּה אֶלֶף שְׁנָה אַחַר כָּף, אוֹ בְּשַׁעֲה שְׁעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי? אֵלֶּה וְדַאי שׁוּהָ הִיָּה בְּעָרֵב שְׁבֶת. בֹּא וּרְאֵה, בְּכָל מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית לֹא נֶאֱמַר שָׁם מְלֵא, אֵלֶּה אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּכָל מָה שְׁנִבְרָא, וְכֻלָּם שָׁם אֱלֹהִים, עַד דְּכָל עוֹבְדָא אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעָרֵב שְׁבֶת. מְדַאֲשַׁתְּכַלְלוּ כָּל עוֹבְדָא, אֶקְרִי יי' אֱלֹהִים, שָׁם מְלֵא.

וְכֵן וְהָיָה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים (אֵת כָּל הָעֲשׂוּקִים) אֵלֶּין אֵינּוֹן דְּמִתִּין בְּתוּקְפָא דְאַמְהוּן, אֵלֶּין עֲבָדִין לְאוּשְׁדָא דְמַעִין, לְכָל בְּנֵי עַלְמָא, בְּגִין דְּלִית דְּמַעִין דְּנַפְקֵי מִלְבָּא, כְּהִי דְמַעִין, דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא תּוֹהִין וְאַמְרִין, דִּינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְשׁוּט אֵינּוֹן, וְעַל אַרְח קְשׁוּט אֲזִלִּי. הֵינִי מְסַפְּנֵי יְנוּקֵי דְלֹא חָאבוּ, אֲמַאי מִיתוּ. אֵן דִּינָא דְקְשׁוּט, דְּעֵבִיד מְאִרֵי עַלְמָא. אִי בְּחוּבֵי אֲבֵהֶתְהוֹן אֲסַתְּלָקֵי מִעַלְמָא, אֲמַאי. וְדַאי אֵין לָהֶם מִנְחָם.

הֵנוּ, וְהָיָה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים, הַהוּא דְמַעָה דְּלַהוֹן בְּהַהוּא עַלְמָא, דְּקָא מְגִינִין עַל חַיָּיא. דְּתַנֵּן אֲתֵר אֵית מִתְתַּקְנָא לּוֹן בְּהַהוּא עַלְמָא, דְּאֶפְּלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכַלִּין לְקַיֵּמָא תַּמָּן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחִים לּוֹן, וְאֲתַדְּבַק בְּהוּ, וְאֲתַקִּין בְּהוּ, מְתִיבְתָא עַלְאָה דִּילָיָה. וְעַלְיָהּ כְּתִיב, (תְּהִלִּים ח) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יְסֻדֵּת עֵז. וּמַאי תּוֹעֵלְתָא עֲבָדִין תַּמָּן, וְאַמַּי סַלְקִין תַּמָּן. דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים ח) לְמַעַן צוֹרְרִיךְ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. וְכֵן אֵית אֲתֵר אַחְרָא לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָא.

הַתִּינּוּן, עֲשֶׂרָה דְבָרִים אֲתַבְּרִיאוּ בְּעָרֵב שְׁבֶת כּו'. הַפְּתַב וְהַמְּכַתֵּב וְהַלּוּחֹת. דְּכְתִיב (שְׁמוֹת ל"ב) וְהַלּוּחֹת מַעֲשֶׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא. מַאי אִירִיא מְדַהֲכֵי דְעָרֵב שְׁבֶת הוּא, וְדִילְמָא אֶלֶף שְׁנִין לְבִתְרָא, אוֹ בְּשַׁעֲתָא דְקִיִּימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי. אֵלֶּה וְדַאי הִכִּי הוּא דְבְּעָרֵב שְׁבֶת הוּא. תָּא חֲזִי, בְּכָל עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, לֹא אֲתַמַּר שָׁם מְלֵא, אֵלֶּה אֱלֹהִים, אֱלֹהִים, בְּכָל מָה דְאַתְבְּרִי. וְכֻלְהוּ שָׁם אֱלֹהִים, עַד דְּכָל עוֹבְדָא אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעָרֵב שְׁבֶת. מְדַאֲשַׁתְּכַלְלוּ כָּל עוֹבְדָא, אֶקְרִי יי' אֱלֹהִים, שָׁם מְלֵא.

וְאִם עַל גַּב שֶׁהִכַּל נִבְרָא בְּשֵׁם
אֱלֹהִים, לֹא נִתְקַן בְּעֲשִׂיָּהּ כֹּל מֵה
שֶׁנִּבְרָא עַד עָרַב שֶׁבֶת. בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה הִכַּל נִתְקַן בְּעֲשִׂיָּהּ, שְׁכַתוֹב
(בראשית ב) מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
מִכַּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וְעוֹמֵד
בְּמַעֲשֵׂהּ. וְלִכְּנֹן כְּתוֹב וְהִלְחַת
מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, כְּשֶׁנִּתְקַן הָעוֹלָם
בְּשֵׁם אֱלֹהִים בְּמַעֲשֵׂהּ, וְלֹא אַחַר
כֵּן, שְׁכַתוֹב ה' אֱלֹהִים. וּבִזְהָה נִתְקַן
הָעוֹלָם וְעוֹמֵד עַל קִיּוּמָהּ.

בֹּא וְרֵא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁשָּׁבַר
מֹשֶׁה אֶת הַלְּוִחוֹת, שְׁכַתוֹב (שמות
לב) וַיִּשְׁבֵּר אֹתָם תַּחַת הַהָר, צָף
הָאוֹקֵינּוּס מִמְּקוֹמוֹ וְעָלָה לְשֹׁטֵף
אֶת הָעוֹלָם. רֵא הַמֹּשֶׁה שְׁאוֹקֵינּוּס
עוֹלָה אֵלֵיהֶם וְהִזְיָה רוּצָה לְשֹׁטֵף
אֶת הָעוֹלָם, מִיָּד - וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל
אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ וְגו', וַיִּזֶר
עַל פְּנֵי הַמַּיִם. עוֹמֵד מֹשֶׁה עַל מִי
הָאוֹקֵינּוּס וְאָמַר: מַיִם מַיִם, מֵה
אֹתָם רוּצִים? אָמְרוּ: וְכִי מִתְקַיֵּם
הָעוֹלָם אֵלָּא בְּתוֹרַת הַלְּוִחוֹת?!
וְעַל הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁקְרוּ כִּהֵּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל (וְעָשׂוּ אֶת עֵגֶל הַזֶּהָב אֲנִי רוּצִים לְשֹׁטֵף
את העולם).

מִיָּד אָמַר לָהֶם: הֲרִי כֹל מֵה שֶׁעָשׂוּ
בְּחֻטָּא הָעֵגֶל, הֲרִי מַסּוּר לְכֶם, וְלֹא
דִּי כֹל אֹתָם הָאֲלָפִים שֶׁנִּפְּלוּ
מֵהֶם?! מִיָּד - וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם.
וְלֹא הָיוּ הַמַּיִם שׁוֹכְכִים עַד שֶׁנִּטַּל
מֵהֶם וְהִשְׁקָה אֹתָם. מִיָּד נִשְׁקַע
הָאוֹקֵינּוּס בְּמִקוּמוֹ.

שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ הַמְּדַבֵּר לֹא הָיוּ מַיִם,
שְׁכַתוֹב (במדבר ט) לֹא מְקוּם זָרַע
וְגו'. וּמַיִם אֵינָן לְשִׁתּוֹת. וְאִם
תֹּאמַר, לְבָאָר מְרִים זָרַק - חֵס
וְשָׁלוֹם שֶׁשָּׁם יִזְרַק מֹשֶׁה אֶת
הַזָּכְרוֹן הַרְעֵה הִזְהָה לְשִׁתּוֹת מִמֶּנּוּ
אַחַר כֵּן. וְעוֹד, שְׁעוֹד עֲכָשׂוּ לֹא
הִיָּתָה לָהֶם בְּאָר, עַד שֶׁבָּאוּ לְמַדְבַּר
מִתְּנָה, שְׁכַתוֹב בְּאָר חֲפְרוּהָ שָׁרִים
וְגו'. וּמִמְּדַבֵּר מִתְּנָה. מִשָּׁם יָרְשׁוּ
בְּאָר. כְּתוֹב עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְכְתוֹב
שֶׁם עַל פְּנֵי תְּהוֹם.

וְאִם עַל גַּב דְּבִשָּׁם אֱלֹהִים אֲתַבְּרִי כְּלֵא, לֹא
אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעֲשִׂיָּהּ, כֹּל מֵה דְּאֲתַבְּרִי, עַד
עָרַב שֶׁבֶת. בְּהִיא שְׁעֵתָא אֲשַׁתְּכַלֵּל כְּלֵא
בְּעֲשִׂיָּהּ, דְּכַתִּיב, (בראשית ב) מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
מִכַּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וְקִיּוּמָא בְּמַעֲשֵׂהּ.
וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהִלְחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, כֹּד
אֲשַׁתְּכַלֵּל עַלְמָא, בְּשֵׁם אֱלֹהִים בְּמַעֲשֵׂהּ, וְלֹא
לְבַתָּר, דְּכַתִּיב יי' אֱלֹהִים וּבְדָא אֲשַׁתְּכַלֵּל
עַלְמָא, וְקִיּוּמָא עַל קִיּוּמָהּ.

הָא חֲזִי, בְּהִיא שְׁעֵתָא דְּתַבַּר מֹשֶׁה הַלְּוִחוֹת,
דְּכַתִּיב, (שמות לב) וַיִּשְׁבֵּר אֹתָם תַּחַת הַהָר.
צָף אוֹקֵינּוּס מֵאֲתַרִּיהָ, וְסָלִיק לְשֹׁטְפָא עַלְמָא.
חֲמָא מֹשֶׁה דְּאוֹקֵינּוּס סָלִיק לְגַבִּיּהוּ, וְהוּהוּ
בְּעִי לְשֹׁטְפָא עַלְמָא, מִיָּד וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר
עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף אוֹתוֹ בְּאֵשׁ וְגו', וַיִּזֶר עַל פְּנֵי
הַמַּיִם. קָם מֹשֶׁה עַל מִי אוֹקֵינּוּס וְאָמַר, מַיָּא
מַיָּא מֵה אֲתוֹן בְּעָאן. אָמְרוּ וְכִי אֲתַקְיִים עַלְמָא
אֵלָּא בְּאוֹרִייתָא דְּלוֹחוֹת, וְעַל אוֹרִייתָא דְּשָׁקְרוּ
כִּהֵּן יִשְׂרָאֵל (ר"א וְעִבְדוּ עֵגֶל דְּדַחְבָּא, אֲנִי בְּעָאן לְשֹׁטְפָא עַלְמָא).

מִיָּד אָמַר לוֹן, הָא כֹּל מֵה דְּעַבְדוּ בְּחוּבָא
דְּעֵגֶלָא, הָא מַסּוּר לְכוּן, וְלֹא דִּי כֹל אֵינּוֹן
אֲלָפִין דְּנִפְּלוּ מִנֵּיהוּ, מִיָּד וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם.
לֹא הוּוּ מִשְׁתַּכְּכֵי מַיָּא, עַד דְּנִטַּל מַיָּא מִנֵּיהוּ
וְאֲשַׁקֵּי לוֹן, מִיָּד אֲשַׁתְּקַע אוֹקֵינּוּס בְּאֲתַרִּיהָ.

דְּהָא בְּהִיא מְדַבֵּר לֹא הוּוּ מַיָּא, דְּכַתִּיב, (במדבר
ט) לֹא מְקוּם זָרַע וְגו'. וּמַיִם אֵינָן לְשִׁתּוֹת.
וְאִי תִימָא, לְבִירָא דְּמַרְיָם אֲרַמִּי לִיהָ. חֵס
וְשָׁלוֹם, דְּתַמְנָן שְׁדֵי מֹשֶׁה דְּכָרְנָא בִּישָׂא דָּא
לְמִשְׁתֵּי לְבַתָּר. וְתוּ, דְּעוֹד כָּאן לֹא הוּהוּ לְהוּ
בִּירָא, עַד דְּאָתוּ לְמַדְבַּר מִתְּנָה, דְּכַתִּיב, (במדבר
כא) בְּאָר חֲפְרוּהָ שָׁרִים וְגו'. וּמִמְּדַבֵּר מִתְּנָה.
מִתַּמְנָן יָרְתוּ בִּירָא. כְּתִיב הָכָא עַל פְּנֵי הַמַּיִם,
וְכַתִּיב הָתָם (בראשית א) עַל פְּנֵי תְּהוֹם.

חרות על הלחת. מאי חרות על הלחת? כף פְּרִשׁוּהָ, חרות ממלאך המות, חרות משעבוד מלכיות, חרות מהכל. כף הוא. ומה זה חרות? חותם של העולם הבא, שבו יש חרות בכל מיני חרות. ואלמלא לא נשברו, כל מה שצא לעולם אחר כף - לא בא, והיו ישראל בדיוקנאות של מלאכים עליונים שלמעלה. ועל כף מכריז הכתוב ואומר והלחת מעשה אלהים וגו'. אל תאמר שלאחר שהעולם נתקן ונזכר שם מלא היו, אלא בשעה שנתקן בשם אלהים, טרם שנכנסה שבת. המה, מה זה המה? הפוף מה"ה היו, משני צדדים היו - אחד במעשה, ואחד מחרות של מעלה. רשום למעלה לשמר את הכל. ועל זה המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא - אש שחרה על גבי אש לבנה. מכתב אלהים הוא, הינו שכתוב ועבד הלוי הוא. חרות, כמו שנאמר, שהרי יוכל נקרא חרות, ועושה חרות לכל העולמות.

לְבָן, חברים, מכאן והלאה תדעו שהרי הצד הרע לא שולט עליכם, ואני ייבא סבא עומד לפניכם לעורר דברים אלו. קמו הם, כמי שהתעורר משנתו, והשתטחו לפניו, ולא היו יכולים לדבר. אחר כשעה הם בכו.

פְּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם, בשעה שנדבקה כנסת ישראל בכעלה, היא אמרה שימני כחותם על לבך. דרך החותם, פיון שנדבק באותו מקום שנדבק, משאיר בו את כל דיוקנו. אף על גב שאותו חותם הולך פאן וכאן ולא עומד

חרות על הלחת, מאי חרות על הלחת. הכי אוקמוה, חירות ממלאך המות, חירות משעבוד מלכיות, (דף קי"ד ע"א) חירות מפלא, הכי הוא. ומאי חרות. גושפנקא דעלמא דאתי, דביה הוה חירות, בכל מיני חירות. ואלמלא לא אתברו, כל מה דאתא לעלמא לבתר, לא אתא, והווי ישראל דיוקנא דמלאכין עלאין דלעילא. ועל דא אכריז קרא ואמר, והלוחת מעשה אלהים וגו', לא תימא דלבתר דעלמא אשתכלל, ואדכר שם מלא הווי, אלא בשעתא דאשתכלל בשם אלהים, עד לא ייעול שבת.

המה, מאי המה. הפוף מה"ה הווי. מתרין סטרין הווי. חדא בעובדא, וחדא דחירות לעילא, רשים לעילא לנטרא לכלא. ועל דא המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא, אשא אוכמא על גבי אשא חוורא. מכתב אלהים הוא, היינו דכתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. חרות כמה דאתמר, דהא יוכל קרי חירות, ועביד חירות לכל עלמין.

עד פאן חברייא. מכאן והלאה תנדעון, דהא סטרא בישא, לא שלטא עלייכו ואנא ייבא סבא, קאימנא קמייכו, לאתער א מלין אלין, קמו אינון, כמאן דאתער משינתיה, ואשתטחו קמיה, ולא הווי יכלין למלא. לבתר שעתא בכו.

פְּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, (שיר השירים ח) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', שימני כחותם, בשעתא דאתדבקה כנסת ישראל בכעלה, איהי אמרת שימני כחותם, ארחא דחותם, פיון דאתדבק בהווי אתר דאתדבק שביק ביה כל דיוקניה, אף על גב דהווי חותם אזיל הכא והכא, ולא קיימא תמן, והא אתעבר מניה, כל

לְבָן, חברים, מכאן והלאה תדעו שהרי הצד הרע לא שולט עליכם, ואני ייבא סבא עומד לפניכם לעורר דברים אלו. קמו הם, כמי שהתעורר משנתו, והשתטחו לפניו, ולא היו יכולים לדבר. אחר כשעה הם בכו.

דְּיוֹקְנִיָּה שְׂבִיק תַּמָּן, וְתַמָּן קַיִימָא. אוֹף הָכִי אִמְרַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כִּינּוּן דְּאִתְדַבְּקָנָא בָּךְ, כֹּל דְּיוֹקְנִי לִיהוּי חֲקִיק בָּךְ, דְּאָף עַל גַּב דְּאִיזִיל הָכָא אוּ הָכָא, תִּשְׁפַּח דְּיוֹקְנִי חֲקִיק בָּךְ, וְתִדְפֹר לִי.

שֵׁם וְנִעְבֵּר מִמֶּנּוּ, כֹּל דְּיוֹקְנִי מִשְׁאִיר שֵׁם, וְשֵׁם עוֹמֵד. אָף כֹּף אִמְרַה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כִּינּוּן שְׁנֵדְבַקְתִּי בָּךְ, כֹּל דְּיוֹקְנִי יִהְיֶה חֲקִיק בָּךְ, שְׂאָף עַל גַּב שְׂאֵלָךְ לְכַאן וּלְכַאן, תִּמְצָא אֶת דְּיוֹקְנִי חֲקִיק בָּךְ וְתִזְכֹּר אוֹתִי.

וְכַחוֹתָם עַל זְרוּעֶךָ, כְּמָה דְכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמֵאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחְבֵּקְנִי, אוֹף הָכִי, תְּהֵא דְּיוֹקְנִי חֲקִיק תַּמָּן. וּבְכֵן אֵהָא בָּךְ מִתְדַבְּקָא לְעֵלְמִין, וְלֹא אֲתַנְשִׁי מִינָךְ. כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֵהָבָה, תְּקִיפָא כְּמוֹת אֵהָבָה, בְּתוֹקְפָא תְּקִיף, כְּהֵוּא אֲתֵר דְּשְׂרִיא בֵּיה מוֹתָא. אֵהָבָה, הֵוּא אֲתֵר דְּאִקְרִי אֵהָבַת עוֹלָם.

וְכַחוֹתָם עַל זְרוּעֶךָ, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (שִׁיר ב) שְׂמֵאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחְבֵּקְנִי, אָף כֹּף יִהְיֶה דְּיוֹקְנִי חֲקִיק שֵׁם, וּבְכֵן אֵהָיָה דְּבוֹקָה בָּךְ לְעוֹלָמִים וְאֵל אֲשַׁתְּכַח מִמָּךְ. כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֵהָבָה, חֲזָקָה כְּמוֹת אֵהָבָה, בְּחֻזֵּק חֻזֵּק, כְּמוֹ אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁשׂוּרָה בּוֹ הַמּוֹת. אֵהָבָה - אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא אֵהָבַת עוֹלָם. קָשָׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה - אָף כֹּף, שְׁהָרִי אֵלֵי הַשְּׂמוֹת הֵם מֵאוֹתוֹ צַד. רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אֵשׁ, מַה הֵם רְשָׁפִי אֵשׁ הֲלָלוּ? אוֹתָם אֲבָנִים וּמְרַגְלִיּוֹת טוֹבוֹת שְׁנוּלְדוּ מֵאוֹתָהּ אֵשׁ. שְׁלֵהֶבֶת יֵה, מֵאוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת שְׂיוּצָאֵת מִן הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן וְנִאֲחֲזָה בְּכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְהִיּוֹת הַכֹּל יְחוּד אֶחָד. וְאֲנִי, הָרִי אֵהָבָה וְרְשָׁפִי שְׁלֵהֶבֶת שֶׁל הַלֵּב אֲחֵרִיךָ, יִהְיֶה רִצּוֹן שְׁהִדְיוֹקָן שְׁלַנּוּ יִהְיֶה חֲקִיק בְּלָבָךְ כְּמוֹ שְׁהִדְיוֹקָן שְׁלָךְ חֲקִיק בְּלָבְנִי. נִשֵּׁק אוֹתָם וּבְרַף אוֹתָם וְהִלְכוּ.

קָשָׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה, אוֹף הָכִי, דְּהָא אֵלִין שְׂמֵהֶן, מֵהֵוּא סְטָרָא אֵינּוּן. רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אֵשׁ, מָאן אֵינּוּן רְשָׁפִי אֵלִין. אֵינּוּן אֲבָנִין וּמְרַגְלֵן טְבָאן, דְּאִתְיִלִּידוּ מֵהֵוּא אֵשׁ. שְׁלֵהֶבֶת יֵה. מֵהֵוּא שְׁלֵהוּבָא, דְּנִפְקָא מֵעֵלְמָא עֲלָאָה, וְאִתְאַחְדָּא בְּכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְמַהוּי כֹּלָא חַד יְחוּדָא, וְאֲנִי, הָא אֵהָבָה וְרְשָׁפִין דְּשְׁלֵהוּבָא דְּלָבָא אֲבַתְרָךְ, יֵהָא רַעוּא, דְּדִיוֹקְנָא דִּילָן, תְּהֵא חֲקוּקָה בְּלָבָךְ, כְּמָה דְּדִיוֹקְנָא דִּילָךְ חֲקוּקָה בְּלָבְךָ. נִשֵּׁק לוֹן, וּבְרִיף לוֹן וְאִזְלוּ.

כְּשֵׁהֲגִיעוּ אֵל רַבִּי שְׂמַעוֹן וְסַפְרוּ לוֹ כֹּל מַה שְׁקָרָה לָהֶם, שְׂמַח וְתַמָּה וְאִמְרֵי, אֲשֶׁר־יִכְסֶם שְׂזִכִּיתֶם לְכָל זֶה. וּמַה הֵייתֶם עִם הָאֲרִיָּה הָעֵלְיוֹן גְּבוּר חֻזֵּק, שְׂכַמָּה גְּבוּרִים לֹא הָיוּ אֵלָיו כְּלוּם, וְלֹא יִדְעֶתֶם לְהַנְדֹּעַ לוֹ מִיָּד, תִּמְהַתִּי אֵיף נִצְלַתֶם מִעֲנָשׁוֹ, אֵלָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רְצָה לְהַצִּילְכֶם. קָרָא עֲלֵיהֶם, וְאֵרַח צְדִיקִים כְּאוּר נְגַה הוֹלֵךְ וְאוּר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. בְּלִכְתָּךְ לֹא יִצַּר צַעְדָּךְ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִכְשַׁל. (ישעיהו ט) וְעַמָּךְ פְּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נִצַּר מִטְּעִי

כַּד מְטוּ לְגַבֵּי דְרַבִּי שְׂמַעוֹן, וְסַחוּ לִיה כֹּל מַה דְּאִירַע לוֹן, חֲדִי וְתוּוּה, אִמְרֵי, זַפְּאִין אֲתוּן דְּזִכִּיתוּן לְכָל הָאִי, וּמַה הָוִיתוּן בְּהַדִּי אֲרִיא עֲלָאָה, גִּיבַר תְּקִיף, דְּלֹא הָוּ כְּמָה גִּיבַרִין לְגַבֵּיהַ כְּלוּם, וְלֹא יִדְעֶתוּן לְאִשְׁתְּמוּדְעָא לִיה מִיָּד. תְּוּוּהֵנָא, אֵיף אֲשַׁתְּמוּדְעוּן מֵעוֹנְשָׂא דִּילִיה, אֵלָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא כְּעָא לְשַׁזְבָּא לְכוּן, קָרָא עֲלֵיהֶו, (משלי ד) וְאֵרַח צְדִיקִים כְּאוּר נְגַה הוֹלֵךְ וְאוּר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. (משלי ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יִצַּר צַעְדָּךְ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִכְשַׁל. (ישעיהו ט)

וְעַמּוּךָ כָּל־מַעֲשֵׂי צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶךְ
מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר. (ע"כ מן רב ייבא סבא).

רעיא מהימנא

(ב) פִּי יִנְצוּ אַנְשִׁים. אֵלֵין, מִיכָאֵל וְס"מ. וְנִגְפוּ
אִשָּׁה הָרָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִצְאוּ יְלָדֶיהָ,
בְּגִלוּתָא. עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ, דָּא ס"מ, פֶּאֶשֶׁר יִשִּׁית
עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּקוּדָא (בא) בְּתֵר דָּא, לְהָשִׁיב אֲבָדָה. וְאַבְתְּרִיהָ
לְהָשִׁיב הַגְּזֵל. אָמַר בּוֹצִינָא
קִדְשָׁא, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲתִיד לְאַהֲדָרָא לָךְ,
אַבְדָּה דְאַבְדַּת בְּגִין עֲרַב רַב, וְדָא כְּלָה דִילָךְ,
דְּבוֹזְמָנָא דְעַבְדוּ עֲרַב רַב ית עַגְלָא, נִפְקַת כְּלָה
דִילָךְ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות לב) וַיִּשְׁלַח מִיַּדוֹ
אֶת הַלַּחַת.

וְאִתְמַר בְּךָ לָךְ רַד, הַתָּם קָא רְמִיז נַחֲתוּ דִילָךְ,
בְּגִלוּתָא רְבִיעָאָה, לָךְ: (דף קי"ד ע"ב) כְּגוֹן
(בראשית יב) לָךְ לָךְ מְאַרְצָךְ וְגו'. הֲכָא ש, (איוב לג)
הֵן כָּל אֱלֹהִים יִפְעַל אֵל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר.
הֲכָא קָא רְמִיז לָךְ, לָךְ תִּלְת זְמַנִּין (בגלגולא)
בְּגִלוּתָא. רְבִיעָאָה רַד, בְּגִין בַּת יַחֲדָה, כְּלָה
דִילָךְ, דְנִפְלָה. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (עמוס ה) נִפְלָה
לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיַּד דְאַנְתָּ נַחֲת בְּגִינִיהָ,
תְּקוּם עָלֶיךָ וְהָאִי (איחו השבת אבדה, והאי אורייתא דאתגליא על
ידי האי) אִיהוּ הַשְּׁבֵת אֲבָדָה דִילָךְ, דְלָאוּ לְמַגְנָא
אַתְגְּלִיָא לָךְ אִוְרִייתָא, יִתִּיר מִכָּל יִשְׂרָאֵל,
וְאַסְתַּלְקַת לְגַבְךָ, פְּמִיָּא דְבָאֵר דְאַסְתַּלְקוּ
לְגַבְךָ, וְלֹא לְאַבְהֵן, וְלֹא לְבַר נֶשׁ, דְהָא בָּאֵר
מִפְּרֵת אֲדוּנִיָּה. וְאִוְרִייתָא דָּא, אִתְמַר עָלָה,
(במדבר כא) וּמִשָּׁם בָּאָרָה הִיא הַבָּאֵר וְגו'. הַבָּאֵר
הִיא מְלִיאָה, וְלֹא נִפְקִין מִימּוֹי לְבַר. וְאִיהוּ בָּאֵר
מִיָּא דְאִוְרִייתָא, דְאַפִּיק כָּל מִיּוּן, וְכָל מִיּוּן
דְעֵלְמָא עָאֵלִין בֵּיהּ, וְלֹא נִפְקִין מִימּוֹי לְבַר.
וְאִיהוּ בָּאֵר דְאַפִּילוּ כָּל בְּנֵי עֵלְמָא שְׂאֲבִין מְנִיָּה

מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר. (עד פֶּאֶן מִן רַב
יִיבא סבא).

רעיא מהימנא

כִּי יִנְצוּ אַנְשִׁים - אֵלוּ מִיכָאֵל
וְס"מ. וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה - זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. וְיִצְאוּ יְלָדֶיהָ - בְּגִלוּתָא.
עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ - זֹה ס"מ. פֶּאֶשֶׁר
יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה - זֹה
הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא.

מִצְוָה (מא) אַחַר זֹו - לְהָשִׁיב אֲבָדָה,
וְאַחֲרָיו - לְהָשִׁיב הַגְּזֵל. אָמַר
מְנוּרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחְזִיר לָךְ אֶת הָאֲבָדוֹת
שְׂאֲבַדְתָּ מִשׁוּם הָעֲרַב רַב, וְזֹו
הַכְּלָה שְׁלָךְ, שְׂבוּזְמָן שְׁעֵשׂוּ הָעֲרַב
רַב אֶת הָעַגְלָה, יִצְאָה הַכְּלָה שְׁלָךְ.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שמות לב) וַיִּשְׁלַח מִיַּדוֹ
אֶת הַלַּחַת.

וְנִימַר בְּךָ לָךְ רַד. שֵׁם נְרַמְזָה
יְרִידָה שְׁלָךְ לְגִלוּת הֶרְבִּיעִית. לָךְ
- כְּמוֹ (בראשית יב) לָךְ לָךְ מְאַרְצָךְ
וְגו'. כְּאֵן ש, (איוב לב) הֵן כָּל אֱלֹהִים
יִפְעַל אֵל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר.
כְּאֵן רִמְזוּ לָךְ לָךְ שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים
(בגלגול) בְּגִלוּתָא. בְּרִבְעִית רַד,
בְּשִׁבִיל בַּת יַחֲדָה, הַכְּלָה שְׁלָךְ
שְׂנִפְלָה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (עמוס ה) נִפְלָה
לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיַּד שְׂאֲתָה יוֹרֵד
בְּשִׁבִילָה, תְּקוּם עָלֶיךָ, וְזֹו (וּו השבת
אבדה, וְזֹו הַתּוֹרָה שֶׁהַתְּגַלְתָּה עַל דְּךָ, זֹו) הִיא
הַשְּׁבֵת הָאֲבָדָה שְׁלָךְ. שְׁלֹא לְחַנּוּם
נִגְלָתָה לָךְ תּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל יִשְׂרָאֵל
וְעֵלְתָה אֵלֶיךָ כְּמוֹ מִי הַבָּאֵר שְׁעֵלוּ
אֵלֶיךָ, וְלֹא לְאַבּוֹת וְלֹא לְאִישׁ,
שְׁהָרִי הַבָּאֵר מִפִּירָה אֶת אֲדוּנִיָּה.
וְעַל הַתּוֹרָה הַזֹּו נִימַר (במדבר כא)
וּמִשָּׁם בָּאָרָה הִיא הַבָּאֵר וְגו'.
הַבָּאֵר הִיא מְלִיאָה, וְלֹא יוֹצְאִים
מִמֶּיָּה הַחוּצָה, וְהִיא בָּאֵר מִי
הַתּוֹרָה שְׂמוּצִיאָה כָּל הַמִּים, וְכָל
הַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם נִכְנָסִים בֶּהּ, וְלֹא
יוֹצְאִים מִמֶּיָּה הַחוּצָה.

וְהוּא הַבָּאֵר שְׂאֲפִילוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם
שׂוֹאֲבִים מִמֶּנָּה מִים וְאַפְלוּ כָּל

ענני העולם, לא חסרים ממנה אפלו כחוט השערה. משום שבאר זו אין לה סוף. יותר עמקה היא מן התורה שנאמר בה (איוב יא) ורחבה מני ים. ובכד של מי ששואב ממנה מים, הוא בולע (כל מימות וכל חכמות) את כל חכמות העולם. כל שכן הבאר עצמה.

וכן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לך את הגזל שלך, שהוא המטה, שנאמר בו (שמואל ב כג) ויגזל את החנית מיד המצרי, שעליך נאמר איש מצרי. ובגלות שלך ובגלגול שלך יפריש לך ערי מקלט להנצל מפמה שרודפים אתריך שאין להם סוף.

וזוהי מצנה (מב) (אחת) להפריש ערי מקלט למי שהרג, משום אותו המצרי שהרגת במצרים, ששם היה נחש הקדמוני וכל מחנות שהיו מקיפים אותו, והרגת אותו בלי זמנו, ולא פחדת מהרודפים שלו, שבכמה מקומות רדפו אתריך כמה נשים בנערותך, שהן נעמ"ה אגרות לילית שחרה. והקדוש ברוך הוא נתן לך ערי מקלט להנצל מהן, והם שערי תשובה.

משום שאתה בן יתה, בן של אבא ואמא. אחר שחזרת בה"א בתשובה, עלית לבינה, יה"ו, עץ החיים, ובגללה זכית לאות ה', משום שהכנסת את עצמך אחריה בתשובה להחזירה לרבוך ולהעלותה מהגלות, ולא שתקבל אתה שכר.

והקדוש ברוך הוא שם שמו בך, ומשום שמחשבתך היתה לעלת העלות, שם בך מחשבתו, שהיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ועלת העלות הוא מיחד את האותיות הללו בך כדי להפיר אותו באותיות הללו.

מיא, ואפילו כל ענני עלמא, לא חסרין מניה, אפילו כחוט השערה. בגין דבאר דא, לית ליה סוף, יתיר עמוק הוא מדאורייתא, דאתמר בה (איוב יא) ורחבה מני ים. ובכד דיליה, מאן דשאבי מניה מיא, איהו בלע (ס"א כל מימן וכל חכמתיו) כל חכמתין דעלמא, כל שכן באר עצמו.

וכן עתיד קדשא בריך הוא לאהדרא לך גזל דילך, דאיהו מטה, דאתמר ביה (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי, דעלך אתמר איש מצרי. ובגלותא דילך ובגלגולא דילך, יפריש לך ערי מקלט, לשזבא, מפמה דרדפין אבתרך, דלית להון סוף.

והאי איהו פקודא, (מב) (חדא) להפריש ערי מקלט, למאן דקטל, בגין ההוא מצרי דקטלת במצרים, דתמן הוה נחש הקדמוני וכל משרייתיה, דהו סחרין ליה, וקטלת ליה בלא זמניה, ולא דחלת מרודפין דיליה, דבכמה אתרין רדפו אבתרך, כמה נשין בנערותך, דאינון נעמ"ה אגרות לילית אוכמא. וקודשא בריך הוא יהיב לך ערי מקלט, לאשתזבא מנהון, ואינון שערי תשובה.

בגין דאת בן יתה, ברא דאבא ודאמא. בתר דהדרת בה"א בתשובתא, אסתלקת בבינה, יה"ו, אילנא דחיי, ובגינה את זכי לאת ה', בגין דאעילת גרמך אבתרהא, בתשובתא לאהדרא לה למרך, ולסלקא לה מגלותא, ולא לקבלא אנת אגרא.

וקודשא בריך הוא, שוי שמיה בך, ובגין דמחשבה דילך הות לעלת העלות, שוי בך מחשבתיה, דאיהי יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ועלת העלות, איהו מיחד אלין אתוון בך, לאשתמודעא ליה באלין אתוון.

ובגין דאת הוית גומל חסד עם שכנינתא, דכל פקודין דילך לקיימא, איזהו חסיד המתחסד עם קונו. יתב לך מדת חסד. ובגין דנטרת פקודין דלא תעשה, והיה לך לאתגברא על יצרך, למקשר ליה תחות ידך, ולא אשתדלת בהאי פקודא, אלא לקשרא סמא"ל תחות ידא דקודשא בריך הוא. ובת זוגיה דאיהי שפחתא בישא, תחות יד גבירתא. לון ולכל ממנן ולכל משריין דלהון. קדשא בריך הוא יתב לך, מדת גבורה דיליה, למהוי בסיעתך דיתחלחלון וידחלון מינך, סמא"ל ובת זוגיה, וכל ממנן ומשריין דלהון, ויהון קשורים בשלשלאי תחות ידך.

ובגין דהדרת בתיובתא, באות ברית, נחית בינה יה"ו, לאתחברא בצדיק. בגינך, קדשא בריך הוא יתב לך אות ברית צדיק דיליה. ובגין דמחשבה טובה עבדת פלא, הכי נחית שמא מפרש (דברך) עלך, ומתמן, (מיא רשומא דנחית) נחית עלך.

ובגין דאנת תשתדל בכל יומא, בתרין שפון דילך בצלותא, לשבחא למרך, באדני שפתי תפתח, בתרין שפון דילך. בנביאים ובכתובים. ובכל מיני זמר ונגון בצלותא. קדשא בריך הוא נחית לון בשפון דילך. כל שפן דרגא דילך, עמודא דאמצעיתא, וביה אשתדלת בכל יומין דילך בקשוט, קדשא בריך הוא יתביה לך, לסלקא לך ביה, בתורת אמת, פלילא מפל מדות ואתון. בשמא מפרש, בארבע אתון.

דיקדם דחזרת בתיובתא (דף קט"ו ע"א) לא הוית, אלא באילנא דטוב ורע, עבד ונער הוה שמך בקדמיתא, (שמות ב) והנה נער בוכה, עבד נאמן, הדא הוא דכתיב, (במדבר יב) לא כן עבדי

ומשום שאתה היית גומל חסד עם השכינה, שכל המצוות שלך לקיים, איזהו חסיד? המתחסד עם קונו - נתן לך מדת חסד. ומשום ששמרת מצוות לא תעשה, והיה לך להתגבר על יצרך, לקשר אותו תחת ידך, ולא השתדלת במצוה הזו, אלא לקשר את סמא"ל תחת ידו של הקדוש ברוך הוא, ובת זוגו, שהיא שפחה רעה, תחת יד גבירתה, אותם ואת כל הממנים והמחננות שלהם - הקדוש ברוך הוא נתן לך את מדת גבורתו להיות בעורך שיתחלחלו ויפחדו ממך סמא"ל ובת זוגו, וכל הממנים והמחננות שלהם, ויהיו קשורים בשלשלאות תחת ידך. ומשום שחזרת בתשובה באות הברית, ירדה בינה יה"ו להתחבר בצדיק. בשבילך הקדוש ברוך הוא נותן לך אות ברית צדיק שלו. ומשום שבמחשבה טובה עשית את הכל, כך ירד שם המפרש (של רבנו) עליך, ומשם (הרשם שירד) ירד עליך.

ומשום שאתה תשתדל בכל יום בשתי השפתיים שלך בתפלה, לשבח את רבונך באדני שפתי תפתח בשתי השפתיים שלך, בנביאים ובכתובים, ובכל מיני זמר ונגון בתפלה - הקדוש ברוך הוא הוריד אותם בשפתיים שלך. כל שפן הדרגה שלך, עמוד האמצעי, וכו' השתדלת בכל ימך באמת - הקדוש ברוך הוא נתן אותו לך להעלות אותך בו, בתורת אמת, כלולה מכל המדות והאותיות, בשם המפרש בארבע האותיות.

שקדם שחזרת בתשובה לא היית אלא בעץ של טוב ורע. עבד ונער היה שמך בתחלה, והנה נער בכה, עבד נאמן. זהו שכתוב (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל

ביתי נאמן הוא. ואותו הרע, השתף של העבד, גרם לך לחטא בסלע, משום שהמטה שנמסר לך (בידך) היה של העץ טוב ורע. מטטרוין טוב. סמא"ל רע.

וכשם שחזרת בתשובה ונדבקת בעץ החיים, הרי יצאת מעבד, והפכת להיות בן לקדוש-ברוך הוא. והמטה שנמסר בידך יהיה עץ החיים, וי, שהוא בן י"ה, ותכנס בארבעים ותשע הפנים שלך בתורה, ויעשה מוט, ויתקנים בך (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. ארבעים ותשע פנים, ארבעים ותשע אותיות של שמע ישראל וברוך שם, שש תבות התבות של היחוד העליון, וי עליונה תפארת. שש תבות שניות של ברוך שם, וי שני צדיק. מ"ט. באמצע ו. וישאווהו במוט בשנים. בלא וא"ו באמצע, הוא מ"ט.

(בלא א' האמצעית של ר"ו) וצדיק מ"ט לפני רשע, ומי גרע את זה? א'. אחד מחמשים, שחמשים שערים נתנו לך חסר אחד, כמו שבארו בעלי המשנה, חמשים שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד. וזהו א' שחסר מחמשים, ונשארו מ"ט, וזה גרם לך צדיק מ"ט לפני רשע. מי הרשע? זה סמא"ל.

וזהו מ"ט, מהמטה שלך, שנאמר בו (שמות יז) ומטה האלהים בידו. המטה שלך הוא המטה של משה, ומשום זה א, שהיא בינה, חוזרת לך, כמו שבארוה במשנה, אלף בינה. שהיא חוזרת לך בתשובה ותכנס בין ו"ו, ותעשה וא"ו, לקיים בך לישראל, (ישעיה נד) וברחמים גדלים אקבצך (ירמיה לא) ובתחנונים אוכלים. משם ואילך יתקנים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

משה בכל ביתי נאמן הוא. והוא רע, שותפא דעבד, גרם לך למחטי בסלע, בגין דמטה דאתמסר לך, (נ"א בידך) הוה דאילנא דטוב ורע, מטטרוין טוב. סמא"ל רע.

ובען, דחזרת בתשובתא, ואתדבקת באילנא דחיי, הא נפקת מעבד, ואתהדרת בן לקודשא בריך הוא. ומטה דאתמסר בידך, יהא עץ חיים, וי, דאיהו בן י"ה, ותיעול (ר"א ותיעול) בתשעה וארבעין אנפין דילך באורייתא, ויתעבד מוט. ויתקיים בך, (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. תשעה וארבעין אנפין, תשעה וארבעין אתוון דשמע ישראל, וברוך שם, שית תיבין דיחודא עלאה, וי עלאה תפארת. שית תיבין תננינן, דברוך שם, וי תננינא צדיק. מ"ט. באמצעיתא ו. וישאווהו במוט בשנים.

בלא וא"ו באמצעיתא, איהו מ"ט. (נ"א בלא א' האמצעיתא דר"ו) וצדיק מ"ט לפני רשע. ומאן גרם דא. א'. אחד מחמשים. דחמשין תרעין אתיהיבו לך, חסר חד, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, חמשים שערי בינה נמסרו למשה, חוץ מאחד. והאי איהו א', דחסר מחמשין, ואשתאר מ"ט, ודא גרים לך צדיק מ"ט לפני רשע. מאי רשע. דא סמא"ל.

והאי איהו מ"ט, מן מטה דילך, דאתמר ביה (שמות יז) ומטה האלהים בידו. (דמטה אחרא אית לך) מטה דילך הוא מטה דמשה, ובגין דא א, דאיהי בינה, חוזרת לך, כמה דאוקמוה במתניתין, אלף בינה. דחזרת לך בתשובתא, ותיעול בין ו"ו, ואתעביד וא"ו, לקיים בך לישראל, (ישעיה נד) וברחמים גדולים אקבצך. (ירמיה לא) ובתחנונים אוכלים) מתמן ואילך יתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

בְּהוּא זְמַנָּא, יִתְקַיְימוּ בְּךָ תְּרִין פְּקוּדֵין. חד,
(דברים כב) הָקָם תְּקִים עִמּוֹ. תְּנִינָא, (שמות

כג) עֲזוּב תַּעֲזוּב עִמּוֹ. הָקָם עִם ו' עֲלָאָה, מְשִׁיחַ
רֵאשׁוֹן. תְּקִים עִם ו' תְּנִינָא. עִמּוֹ, דָּא בְּן
עֲמָרָם, דְּסָלִיקַת לְבִינָה דְּאִיהִי א'.

וְלִמָּאן הָקָם תְּקִים. לְאֵת ה'. דְּנִפְלַת בְּאֶלְף
חֲמִשָּׁאָה, בְּתַר תְּרִין וְשִׁבְעִין, כְּמִנְיֵן
עֲזוּב תַּעֲזוּב עִמּוֹ. עֲזוּב: ע"ב ז"ו. וְדָא תְּרִין
וְשִׁבְעִין שְׁמֵהוּ, וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיֵּט. דָּא וָא"ו מִן
וה"ו, תַּמָּן עֲזָר, וְלֹא קִימָה, וְהֵאֵי אִיהוּ עֲזוּב
תַּעֲזוּב, תַּמָּן (דברים יא) בַּעֲת"ו יוֹרָה וּמִלְקוּשׁ
וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וַיִּצְהַרְךָ, דְּאִינוּן יִשְׂרָאֵל.
לְקַט שְׂכָחָה וּפְאָה, (ויקרא ט) לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב
אוֹתָם.

הָבֵא אוֹלִיפְנָא פְּקוּדָא תְּלִיתָאָה. וְצָרִיךְ לְאַחֲזָרָא
עָלֵיהוּ, דְּהָא מְסֻטְרָא דְּצָדִיק, עֵנִי, עֲזוּב
תַּעֲזוּב, צָדִיק. עִמּוֹ, דָּא בְּן עֲמָרָם. וְהֵאֵי אִיהוּ
לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב אוֹתָם. גֵּר אַנְתָּ פְּגוּוֹנָא
דְּאַתְמַר בְּךָ בְּקִדְמִיתָא עִם עֵנִי, (שמות יח) גֵּר הֵייתִי
בְּאַרְץ נֹכְרִיָּה.

אַבְרָם הָקָמָה, בְּדַרְגָּא דִּילָךְ, הָקָם ו' תַּתָּאָה.
תְּקִים עִמּוֹ: עִם בְּן עֲמָרָם, בְּדַרְגָּא עֲלָאָה
דִּילָךְ, תַּפְּאָרַת. בְּמ"ה דִּילָךְ, שְׁמָא מְפָרֵשׁ
בְּשְׁלִימוֹ. בְּתַר ק' ק' דְּהָקָם תְּקִים, (יבגין דא הקם
תְּקִים) אֲשֶׁתָּאָר תִּים. מְאִי קָא אַחֲזִי. (בראשית כה)
יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. עִמּוֹ: עִם בְּן עֲמָרָם, יוֹקִים.
הָקָם: צָדִיק. תְּקִים: תָּם.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא לְפָדוֹת עֶבֶד עֲבָרִי וְאָמָה
הָעֲבָרִיָּה, לְיַעֲד אָמָה הָעֲבָרִיָּה, לְדוּן
בְּקִנְיֵן עֶבֶד עֲבָרִי, הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ. הָדָא הוּא
דְּכֹתִיב, פִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד.
מְאִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. וּמְאִי קִנְיֵן דִּילִיָּה. אֶלָּא
בְּסִתְרֵי תוֹרָה, מְטֻטְרוּן עֶבֶד יי', כְּלִיל שִׁית

בְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְקַיְימוּ בְּךָ שְׁתֵּי
מִצְוֹת: אַחַת - (דברים כב) הָקָם
תְּקִים עִמּוֹ. שְׁנִיָּה - עֲזוּב תַּעֲזוּב
עִמּוֹ. הָקָם עִם ו' עָלִיוּנָה, מְשִׁיחַ
רֵאשׁוֹן. תְּקִים עִם ו' שְׁנִיָּה. עִמּוֹ -
זֶה בְּן עֲמָרָם, שְׁעָלִית לְבִינָה
שְׁהִיא א'.

וְאֵת מִי הָקָם תְּקִים? אֵת אוֹת ה',
שְׁנִפְלָה בְּאֶלְף הַחֲמִישִׁי אַחַר ע"ב,
כְּמִנְיֵן עֲזוּב תַּעֲזוּב עִמּוֹ. עֲזוּב -
ע"ב ז"ו. וְזֶה שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם
שְׁמוֹת, וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיֵּט. זֶה וָא"ו
מִן וְה"ו, שֵׁם עֲזָר, וְלֹא קִימָה, וְזֶהוּ
עֲזוּב תַּעֲזוּב, שֵׁם (שם יא) בַּעֲתוֹ יוֹרָה
וּמִלְקוּשׁ וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ וְתִירְשֶׁךָ
וַיִּצְהַרְךָ, שְׁהֵם יִשְׂרָאֵל. לְקַט
שְׂכָחָה וּפְאָה, (ויקרא ט) לְעֵנִי וְלִגְר
תַּעֲזוּב אוֹתָם.

כָּאן לְמַדְנֵי מִצְוָה שְׁלִישִׁית. וְצָרִיךְ
לְחַזֵּר עֲלֵיהֶם, שְׁהֵרִי מַצַּד הַצְּדִיק,
עֵנִי - עֲזוּב תַּעֲזוּב, צָדִיק. עִמּוֹ - זֶה
בְּן עֲמָרָם. וְזֶה לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב
אוֹתָם. גֵּר אַתָּה כְּמוֹ שְׁנְאָמַר בְּךָ
בַּתְּחִלָּה עִם עֵנִי, (שמות יח) גֵּר הֵייתִי
בְּאַרְץ נֹכְרִיָּה.

אַבְרָם הָקָמָה בְּדַרְגָּה שְׁלֵף, הָקָם -
ו' תַּחֲתוֹנָה. תְּקִים עִמּוֹ - עִם בְּן
עֲמָרָם, בְּדַרְגָּה עָלִיוּנָה שְׁלֵף,
תַּפְּאָרַת. בְּמ"ה שְׁלֵף הַשֵּׁם
הַמְּפָרֵשׁ בְּשְׁלֵמוֹת. אַחַר ק' ק' שֵׁל
הָקָם תְּקִים (מִשּׁוּם כִּי הָקָם תְּקִים) נִשְׁאַר
תִּים. מַה זֶה מְרָאָה? (בראשית כה)
יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. עִמּוֹ - עִם בְּן
עֲמָרָם יָקִים. הָקָם - צָדִיק. תְּקִים
- תָּם.

מִצְוָה אַחַר זוֹ לְפָדוֹת עֶבֶד עֲבָרִי
וְאָמָה הָעֲבָרִיָּה, לְיַעֲד אָמָה
הָעֲבָרִיָּה לְדוּן בְּקִנְיֵן עֶבֶד עֲבָרִי,
הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב פִּי
תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד.
מִהֵן שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד, וּמַהוּ קִנְיֵנוּ?
אֶלָּא בְּסִתְרֵי תוֹרָה, מְטֻטְרוּן עֶבֶד
ה' כּוֹלֵל שְׁשֵׁה צְדִיקִים כְּחֻשְׁבוֹן
שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹתָיו, שְׁשֵׁה סְדְרֵי מִשְׁנֵה.

ובקחן יש לאדם לעבד לרבונו להיות לו עבד (ממכר), לעשות קנין כספו של כסף ימין, שאברהם חסד הוא הדרגה שלו, התורה נתנה משם.

ומי שמשפדל בה פדי לזכות לעולם הבא, נקרא קנין. כספו - עולם הכסוף. קנין - על שם (בראשית יד) אל עליון קנה שמים וארץ. קנה חכמה קנה בינה. קנה לו דברי תורה. רבו אחר שקנה לו, גאלה תהיה לו. יש שהוא קנוי לו, לעולם, ויש שהוא קנוי לו שש שנים. מי שהוא קנוי לו לעולם, כתוב בו ורצע אדניו את אָנו במרצע ועבדו לעלם. אין עולם אלא עולמו של יובל, שהם חמשים. וזו קריאת שמע ששם כ"ה כ"ה אותיות, ערבית ושחרית. חמשים שערי בינה.

אחר שמיוחד בהם האדם את הקדוש ברופ הוא, שהוא עבד שלו, בעל תפלין על ראשו, ואָנו נרצעה ופתוחה לשמע קריאת שמע, הרי שמע - בכל לשון שאתה שומע, שהינו משמעות. שמי שפדיונו תלוי בקריאת שמע, שהוא סוד של חמשים, אין לו פדיון על ידי אחר בגלגול, שרצוע הוא לרבונו. כאן לא נאמר או דודו או בן דודו יגאלנו. שבתפלת האדם הוא כמו עבד שנאמר בו שש שנים יעבד, ואין עבודה אלא תפלה. שש שנים יעבד - ג' ראשונות וג' אחרונות של שליח צבור מוציא את האדם ידי חובתו למי שלא יודע להתפלל בהם, שצדיק חי העולם נקרא בהם על שמו. בעז, צדיק, גואל, קרוב ונאמן. (ושם)

סטרין, פחושפן שית אתון דיליה, שית סדרי משנה. ובהון אית ליה לבר נש למפלח למאריה, למהוי ליה עבד, (ס"א ממכר) למעבד קנין כספו, דכסף ימינא, דאברהם חסד דרגא דיליה, אורייתא מתמן אתיהיבת.

ומאן דאשתדל בה, בגין לזכאה (פה) לעלמא דאתי, אקרי קנין. כספו: עלמא דכסופא. קנין: על שם (בראשית יד) אל עליון קנה שמים וארץ. (משלי ד) קנה חכמה קנה בינה. קנה לו דברי תורה. רבו פתר דקנה לו, גאולה תהיה לו. אית דאיהו קנוי (ליה) לעולם, ואית דאיהו קנוי ליה שית שנין. מאן דאיהו קנוי ליה לעולם, פתיב ביה, ורצע אדניו את אָנו במרצע ועבדו לעולם. לית עולם, אלא עולמו (דף קט"ו ע"ב) של יובל, דאינון חמשיין. ודא קריאת שמע, דתמן כ"ה כ"ה אתון, ערבית ושחרית. חמשיין תרעין דבינה.

בתר דמיחד בהון בר נש לקודשא בריה הוא, דאיהו עבד דיליה, בעול תפלין על רישיה. ואָן דיליה רציעא פתיחא למשמע קריאת שמע, דשמע, בכל לשון שאתה שומע, דהינו משמעות.

דמאן דפדיון דיליה תלויה בקריאת שמע, דאיהו רזא דחמשיין, לית ליה פדיון על יד אחרא בגלגולא, דמרוצע הוא למאריה, הכא לא אתמר (ויקרא כה) או דודו או בן דודו יגאלנו. דבצלוחא דבר נש, איהו כעבד, דאתמר ביה שש שנים יעבד. ואין עבודה, אלא תפלה. שש שנים יעבד: ג' ראשונות, וג' אחרונות דשליח צבור אפיק ליה לבר נש ידי חובתו, למאן דלא ידע לצלאה בהו דצדיק חי עלמא, אתקרי בהו, על שמיה. בעז, צדיק, גואל,

קרוב, ונאמן. (נ"א ותמן).

שמייה. בעז, צדיק, גואל,

קרוב ה' לכל קראיו. וטוב לו
לאדם שכן קרוב מאח רחוק,
שהינו עמוד האמצעי, שהוא בן
יה, שהתעלה למעלה שהוא
לבינה, שעולם זה הוא עולמו של
יובל, שהוא חמשים אותיות
היחוד. שבעולם הזה יכול אדם
להיות לו פדיון בצדיק ו' שנים
שכולל שלש ראשונות, ושלש
אחרונות של התפלה. ו' קטנה
הוא שש שנים יעבד.

אבר בעולם הפא, שהוא עולמו
של יובל, ששם חמשים אותיות
של קריאת שמע, אין שליח צבור
מוציא אותו ידי חובתו, משום
שאין לו פדיון על ידי אחרים,
ומשום כך שמע, בכל לשון
שאתה שומע. ומשום כך רומז,
אם אין אני לי מי לי. מ"י - ודאי
עולמו של יובל.

מיד ששמעו דברים הללו ראשי
הישיבות שהיו יורדים עם
המנונה הקדושה, פתחו ואמרו,
רועה הנאמן, פי השכינה
העליונה והתחתונה, שבשתייהן
הקדוש ברוך הוא דבר עמוך פה
אל פה בקריאת שמע, שנאמר בו
(תהלים קמט) רוממות אל בגרונם
וחרב פיפיות בידם. שהרי ודאי
י' ראש החרב שסוכבת את
השפה שלך. ו' לשון החרב שלך.
ה' ה' שתי פיפיות, בשתי
שפתותיך. והרי ודאי שם רבונך
מדבר בפיוך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א
הוא במחשבתך שמוציא את
החמשים הללו מפיוך.

בדאי משום הדברים הללו
אליהו התעכב למעלה, שהוא
תפוס, שלא יורד אליך, שהרי
בכמה עשר היה יורד אליך, והוא
תפוס למעלה, שלא יורד אליך.
משום שהעני שלך הוא גאלה
לישראל, ומשום כך אמר משיח,
עד שיבא עני, וזהו שכתוב (ישעיה
נא) ובחברתו נרפא לנו.

קרוב יי' לכל קוראיו. (תהלים קמה) וטב ליה לבר
נש, (משלי כז) שכן קרוב מאח רחוק,
דהיינו עמודא דאמצעייתא, דאיהו בן יה,
דאסתלק לעילא דאיהו בינה, דעולם דא,
עולמו של יובל, דאיהו חמשים אתון
דיחודא. דבעלמא דין, יכול בר נש, למהוי
ליה פדיון בצדיק, ו' שנין דכליל תלת
קדמאין, ותלת בתראין דצלותא. ו' זעירא,
אינון (נ"א איהו) שית שנין יעבוד.

אבר בעלמא דאתי, דאיהו עולמו של יובל,
דתמן נ' אתון דקריאת שמע, לית
שליח צבור אפיק ליה מחובה. בגין דלית ליה
פדיון על ידי אחרים. ובגין דא שמע, בכל
לשון שאתה שומע. ובגין דא קא רמיז, אם
אין אני לי מי לי. מ"י: ודאי עולמו של יובל.
מיד דשמעו מלין אלין, מארי מתיבתאן דהוו
נחתי עם בוצינא קדישא, פתחו ואמרו,
רעיא מהימנא, פי שכנינא עלאה ותתאה,
דבתרווייהו קדשא בריך הוא פה אל פה מליל
עמוך בקריאת שמע, דאתמר ביה, (תהלים קמט)
רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. דהא
ודאי, י', רישא דחרבא, דאסחר שפה דילך.
ו', לישנא דחרבא דילך. ה', ה', תרין פיפיות,
בתרין שפון דילך. והא ודאי, שמא דמרך,
ממלל בפומך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, איהו
במחשבתך דאפיק אלין חמשים מפומך.

בדאי, בגין מלין אלין, אליהו אתעכב
לעילא, דתפיס איהו. דלא נחית
לגבך, דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך.
ואיהו תפיס לעילא, דלא נחית לגבך. בגין
דעניותא דילך, איהו פרוקא לישראל. ובגין
דא משיח אמר, עד דייתי עני, והאי איהו
דכתיב, (ישעיה נג) ובחברתו נרפא לנו.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נֶעֱבַד לִי הַתְּרָה, וְיִהְיֶה נְחִית לְגַבְאֵי, דְּחָשִׁיב הוּא גַבְאֵי, מְפַל מְמוֹנָא דְעֵלְמָא. וְהָא אָנָּא מְחִיל וְשָׂרִי לִי, וּמַתִּיר לִי הַא אֹמְרָא. וְאַתּוֹן אוּף הָכִי שָׂרוּ לִי, וְאִי צָרִיךְ הַתְּרָה יַתִּיר, נִשְׁתַּדֵּל בְּהַתְּרִיתָהּ, דִּיִּהָא נְחִית גַּבְאֵי.

אָמַר לוֹ הַמְּנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁבוּעַת ה', הִיא שְׂכִינָה, בַּת יַחֲדָה. וְלֹא לְחִנּוּס תְּקַנּוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי אָדָם לִפְטוֹר אוֹתוֹ, אֲלֵא ש' שֶׁל שְׁבַת, שְׁלֹשֶׁת עֲנָפֵי הָאֲבוֹת, בַּת יַחֲדָה, שְׁבוּעָה שֶׁהַשְּׁתַּתְּפָה (ב) כִּסּוּ וְדָאִי) בְּהֵם.

בְּוֹדָאֵי שְׁבוּעָה לֹא חָלָה אֲלֵא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ. גִּדְר חַל אֶפְלוֹ עַל דְּבַר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, וְהָרִי פְּרֻשׁוּהָ בְּמִשְׁנָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא יוֹתֵר אֲמָרוּ, גִּדְרִים עַל גַּבֵי שְׁבוּעוֹת עוֹלָיִם, וְכָל הַנִּשְׁבָּע פְּאָלוֹ נִשְׁבָּע בְּמִלְךָ עֲצָמוֹ, וְכָל הַנּוֹדֵר פְּאָלוֹ נוֹדֵר בְּחַיֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לָהֶם רוּעָה הַנְּאָמֵן, רֵאשֵׁי יְשִׁיבוֹת, יִדְעָתִי בְכֶם שְׂאֵתֶם יוֹדְעִים, אֲבָל אוֹתוֹ שְׁמַחֲדֵשׁ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית יַחֲדֵשׁ לְכֶם חֲדוּשִׁים, שְׁהָרִי וְדָאִי קִהֲלַת אֲמָר, (קִהֲלַת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמֶשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשְּׁמֶשׁ יֵשׁ לוֹ. וּבִסְתְרֵי תוֹרָה אֲנִי רוּעָה לוֹמֵר, (תְּהִלִּים סד) שְׁמֶשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעוֹלָם שְׁלוֹ, וְלֹא בְּעוֹלָם שֶׁל הַדְּיוּט. אִף עַל גַּב שְׁזָה לְעַמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, מִתּוֹךְ הַחֲשֻׁכָה יוֹצֵא הָאוֹר.

וּבְוֹדָאֵי בְּעוֹלָם הַבָּא, בִּינָה הִיא לְמַעְלָה מִהַשְּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא עֲמוּד הָאֲמִצְעֵי. מִשָּׁם עוֹלָיִם גִּדְרִים עַל גַּבֵי שְׁבוּעָה וְחָלִים עַל דְּבַר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁבוּעָה הוּא הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאִין לוֹ קִיוּם אֲלֵא עַל יְסוּד. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלִי י) וְצָדִיק יוֹסֵד עוֹלָם.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נֶעֱבַד לִי הַתְּרָה, וְיִהְיֶה נְחִית לְגַבְאֵי, דְּחָשִׁיב הוּא גַבְאֵי, מְפַל מְמוֹנָא דְעֵלְמָא. וְהָא אָנָּא מְחִיל וְשָׂרִי לִי, וּמַתִּיר לִי הַא אֹמְרָא. וְאַתּוֹן אוּף הָכִי שָׂרוּ לִי, וְאִי צָרִיךְ הַתְּרָה יַתִּיר, נִשְׁתַּדֵּל בְּהַתְּרִיתָהּ, דִּיִּהָא נְחִית גַּבְאֵי.

אָמַר לִי בּוֹצִינָא קְדִישָׁא, שְׁבוּעַת יי', אִיִּהִי שְׂכִינְתָא, בַּת יַחֲדָה. וְלֹא לְמַגְנָא תְּקִינוּ תְּלַת בְּנֵי נְשָׂא, לְמַפְטוֹר לִי. אֲלֵא, ש' דְּשַׁבַּת, תְּלַת עֲנָפֵי אֲבָהוֹן, בַּת יַחֲדָה. שְׁבוּעָה. דִּאֲשַׁתְּפַת (ס"א ב) פּוֹרְקוּא וְדָאִי) בְּהוֹ.

בְּוֹדָאֵי, שְׁבוּעָה לֹא חָלָה אֲלֵא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ. גִּדְר חַל, אֶפְלוֹ עַל דְּבַר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ. וְהָא אוּקְמוּהָ בְּמַתְּנִיתִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא יַתִּיר אֲמָרוּ, גִּדְרִים עַל גַּבֵי שְׁבוּעוֹת עוֹלָיִן, וְכָל הַנִּשְׁבָּע פְּאָלוֹ נִשְׁבָּע בְּמִלְךָ עֲצָמוֹ. וְכָל הַנּוֹדֵר, פְּאִילוֹ נוֹדֵר בְּחַיֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹן רַעְיָא מְהִימְנָא, מְאָרִי דְּמַתִּיבְתָאן, יִדְעָנָא בְּכוּ, דְּאַתּוֹן יִדְעִין, אֲבָל הַהוּא דְּמַחֲדֵשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, יַחֲדֵשׁ לוֹן חֲדוּשִׁין, דְּהָא וְדָאִי אֲמָר קִהֲלַת, (קִהֲלַת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמֶשׁ, אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשְּׁמֶשׁ, יֵשׁ לוֹ. וּבִסְתְרֵי תוֹרָה אָנָּא בְּעִינָא לְמִימֵר, (תְּהִלִּים פד) שְׁמֶשׁ וּמִגֵּן יי' אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעֵלְמָא דִּילֵיהּ, וְלֹא בְּעֵלְמָא דְּהַדְּיוּט, אִף עַל גַּב דְּזֶה לְעוֹמַת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, מִגּוֹ חֲשׁוּכָא, נְפִיק נְהוּרָא.

וּבְוֹדָאֵי עֵלְמָא דְאַתִּי, בִּינָה, אִיִּהִי לְמַעְלָה מִהַשְּׁמֶשׁ, דְּאִיִּהוּ עֲמוּדָא דְּאֲמִצְעִיתָא. גִּדְרִים מִתְּפֹן, עַל גַּבֵי שְׁבוּעָה עוֹלָיִם, וְחָלִין עַל דְּבַר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, בְּגִין דְּשְׁבוּעָה אִיִּהוּ עֵלְמָא דִּין, דְּלִית לֵיהּ קִיוּמָא,

אֲלֵא עַל יְסוּד, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (מִשְׁלִי י) וְצָדִיק יוֹסֵד עוֹלָם. (דף קט"ז ע"א).

ובו שבועה, שכתוב חי ה' שכבי
עד הבקר. ששכינה תחתונה, כתל
מערבי הוא הדיור שלה, על שם
שהוא תל שהפל פונים בו. כ"ו
ת"ל, ידו"ד כ"ו, ודאי שכינה היא
תל שלו, על שם (שיר ה) קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב. ופרשוה
על כל קוץ וקוץ תלי תלים של
הלכות. (קוץ) ד' מן אחד, תל שהפל
פונים בו. והקוץ הזה אחוז בין
א"ח ובין ד'. זהו שכתוב כי כל
בשמים ובארץ, ותרגם יהונתן,
שאחוז בשמים ובארץ.

וער"ו בארו בעלי המשנה
בחגיגה, על מה העולם עומד?
על עמוד אחד ששמו צדיק,
שנאמר וצדיק יסוד עולם. וכודאי
הוא ברית של שבועה שעליו
עומדים א"ח ד', שהם שמם
וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא
בריתי יומם ולילה חקות שמם
וארץ לא שמתי. א"ח שמם, זהו
שכתוב (מלכים א ח) ואתה תשמע
השמם. ד' הארץ, זהו שכתוב
(ישעיה טו) והארץ הדם רגלי.

ומשום שברית אחוזה בין שמם
וארץ ובה שבועה, זהו שכתוב
חי ה' שכבי עד הבקר. מי שנשבע
בשמו לשקר, כאלו הרס את בנין
השמם והארץ והחזיר את
העולם לתהו ובהו. שאם אדם
יזיז הקוץ של ד' מן אחד, ישאר
אחר, סמא"ל במקומו שקר.
וכאלו אותו איש בונה שמם
וארץ על שקר. ואמת עומד, שקר
לא עומד. הרס הבנין, ונפלו
שמם וארץ.

וזוהו כאלו השליך משמים ארץ
תפארת ישראל. שמי נותן ארץ
בשמם, שאמר (איכה ב) השליך
משמים ארץ? ודאי זו שכינה,
ותפארת עמה, שלא נפרד ממנה

וביה אומא, דכתיב, (רות ג) חי יי' שכבי עד
הבקר. דשכינתא תתאה, כותל מערבי,
דיורא דיליה. על שם דאיהו תל שהפל פונים
בו. כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא,
איהו תל דיליה. על שם, (שיר השירים ה) קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב ואוקמוה על כל קוץ
וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד,
תל שהפל פונים בו. והאי קוץ, הוא אחיד בין
א"ח, ובין ד', הדא הוא דכתיב, (דברי הימים א כט)
כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יהונתן, דאחיד
בשמיא ובארעא.

וער"ה אוקמוה מארי מתניתין בחגיגה, על
מה העולם עומד, על עמוד אחד
ששמו צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם.
וכודאי איהו ברית דשבועה, דעליה קיימין
א"ח ד', דאינון שמיא וארעא, דכתיב, (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמם וארץ
לא שמתי. א"ח שמם, הדא הוא דכתיב, (מלכים
א ח) ואתה תשמע השמם. ד', הארץ. הדא
הוא דכתיב, (ישעיה טו) והארץ הדום רגלי.

ובנין דברית אחיד בין שמיא וארעא, וביה
שבועה, הדא הוא דכתיב, חי יי' שכבי
עד הבקר. מאן דאומי בשמיה לשקרא, כאילו
הרס בניינא דשמיא וארעא, ואהדר עלמא
לתהו ובהו. דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן
אחד ישתאר אחר, סמא"ל באתריה שקר.
וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על
שקר. וקושטא קאי, שקרא לא קאי. הרס
בניינא, ונפלו שמיא וארעא.

והאי איהו כאילו השליך משמים ארץ
תפארת ישראל. דמאן יהיב ארץ
בשמם, דקאמר (איכה ב) השליך משמים ארץ.

אלא ודאי דא שכינתא, ותפארת עמה, דלא אתפרש מינה בנפילו דילה,

לְקַיִּים בָּהּ (ישעיה מב) אָנִי יי' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי
 לְאַחַר לֹא אֶתֵּן. וּמִנְלֶן דְּאַמַּת נִפְל עֲמָה,
 דְּכַתִּיב, (דניאל ח) וְתִשְׁלַךְ אֶמֶת אֶרְצָה. וּמֵאֵן
 דְּאוּמֵי קוּשְׁטָא, הוּא מְקַיִּים (תהלים פה) אֲמַת
 מִ"אַרְץ תִּצְמַח, דְּאִיהוּ עֲמוּדָא דְּאַמְצָעִיתָא,
 דְּבִיהּ אִיהוּ קַיִימָא בְּנִינָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב
 בְּרָ"א אֱלֹהִים אֶת, וּלְכַתֵּר הַשָּׁמַיִם וְאֵת
 הָאָרֶץ.

בְּנִפְלִתָהּ, לְקַיִּים בָּהּ (ישעיה מב) אָנִי
 ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא
 אֶתֵּן. וּמִנְלֶן לְנוּ שְׁאַמַּת נִפְל עֲמָה?
 שְׁכַתּוּב (דניאל ח) וְתִשְׁלַךְ אֶמֶת
 אֶרְצָה. וּמֵי שְׁנִשְׁבַּע אֶמֶת הוּא
 מְקַיִּים (תהלים פה) אֲמַת מִ"אַרְץ
 תִּצְמַח. שְׁהוּא הַעֲמוּד הָאֲמְצָעִי
 שְׁבוּ הַבְּנִינֵן קַיִּים. זְהוּ שְׁכַתּוּב
 בְּרָ"א אֱלֹהִים אֶת, וְאַחַר כֶּף -
 הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

וּבְגִין דְּשְׁבוּעָה, אִיהוּ בְּנִינָא דְּעֲלָמָא דָּא, לִית
 לִיהּ קִיּוּמָא בְּלֹא יִסוּד, דְּכָר שְׁיִישׁ בּוּ
 מִמֶּשׁ. נְדָר, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְּאֶתִי, עַל גְּבִי
 שְׁבוּעָה סְלִיקַת, וְאִיהִי חֵלָה עַל דְּכָר שְׁאִין בּוּ
 מִמֶּשׁ, דְּלֹא צְרִיכָה יִסוּד לְקַיִימָא עֲלִיהּ, דְּאִיהוּ
 בְּרִית, דְּבִיהּ תְּשַׁמִּישׁ הַמְּטָה. וּבְגִין דָּא, בְּיוֹם
 הַכַּפּוּרִים, עֲלָמָא דְּאֶתִי, דְּבִיהּ תְּקִינּוּ כָּל נְדָרֵי,
 אֲסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמְּטָה.

וּמִשּׁוּם שְׁשׁוּבָעָה הִיא בְּנִינֵן שֶׁל
 הָעוֹלָם הַזֶּה, אִין לוֹ קִיּוּם לֹלֵא
 יִסוּד, דְּכָר שְׁיִישׁ בּוּ מִמֶּשׁ. נְדָר,
 שְׁהוּא עוֹלָם הַבָּא, עוֹלָה עַל גְּבִי
 שְׁבוּעָה, וְהוּא חֵל עַל דְּכָר שְׁאִין
 בּוּ מִמֶּשׁ, שְׁלֹא צְרִיכָה יִסוּד לְעֲמוּד
 עֲלִיו, שְׁהוּא בְּרִית, שְׁבוּ תְּשַׁמִּישׁ
 הַמְּטָה. וּמִשּׁוּם כֶּף בְּיוֹם
 הַכַּפּוּרִים, הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁבוּ תְּקִינּוּ
 כָּל נְדָרֵי, אֲסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמְּטָה.
 שְׁם אוֹת בְּרִית, י' הִיא תְּגַע עַל סִפְר
 תּוֹרָה צְדִיק, כְּמוֹ שְׁבָאֲרוּהּ,
 הָעוֹלָם הַבָּא אִין בּוּ לֹא אֲכִילָהּ
 וְלֹא שְׁתִּיָּהּ וְלֹא תְּשַׁמִּישׁ הַמְּטָה,
 אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוּתֵיהֶם
 בְּרִאשֵׁיהֶם.

תִּמְנֵן אוֹת בְּרִית, י' אִיהִי תְּגָא עַל סִפְר תּוֹרָה
 צְדִיק, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ הָעוֹלָם הַבָּא, אִין
 בּוּ, לֹא אֲכִילָהּ, וְלֹא שְׁתִּיָּהּ, וְלֹא תְּשַׁמִּישׁ
 הַמְּטָה, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוּתֵיהֶם
 בְּרִאשֵׁיהֶם.

וּמִשּׁוּם שְׁאִין שְׁמוּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
 בְּתַג, בְּאָרוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה, כָּל
 הַמְּשַׁתְּמֵשׁ בְּתַגָּא חֵלָף. שְׁתַּג
 לְמַטָּה הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. הַנְּקֻדָּה
 שְׁמוּשׁ הָאוֹתִיוֹת. אֲבָל בְּעוֹלָם
 הַבָּא אִין שְׁמוּשׁ בְּאוֹתִיוֹת, וְלִכְּן
 בְּסִתְר תּוֹרָה אִין נְקוּד בְּאוֹתִיוֹתֵינוּ,
 אֲלֵא תְּגִים. וְלִכְּן מֵי שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ
 בְּסִפְר תּוֹרָה חוּלָף, וְכֶף מֵי
 שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שְׁשׁוּנָה הַלְכוּת,
 עֲלִיו בְּאָרוּ רְבוּתֵינוּ שְׁהַמְּשַׁתְּמֵשׁ
 בְּתַגָּא - חוּלָף.

וּבְגִין דְּלִית (ס"א דאית) שְׁמוּשׁ בְּעֲלָמָא דִּין בְּתַגָּא,
 אוּקְמוּהָ מְאָרִי מִתְּנִיתִין, כָּל הַמְּשַׁתְּמֵשׁ
 בְּתַגָּא חֵלָף. דְּתַגָּא לְתַתָּא, בְּעֲלָמָא דִּין אִיהִי.
 נְקוּדָה שְׁמוּשָׁא דְּאַתּוּוֹן. אֲבָל בְּעֲלָמָא דְּאֶתִי,
 לִית שְׁמוּשָׁא בְּאַתּוּוֹן, וּבְגִין דָּא סִפְר תּוֹרָה לִית
 בִּיהּ נְקוּדָה בְּאַתּוּוֹי, אֲלֵא תַגָּא, וּבְגִין דָּא, מֵאֵן
 דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסִפְר תּוֹרָה חֵלָף. וְהַכִּי, מֵאֵן
 דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שְׁשׁוּנָה הַלְכוּת, עֲלִיהּ אוּקְמוּהָ
 רְבָנָן, דְּאַשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַגָּא חֵלָף.

בְּאוּ כָּל רֵאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת
 וְהַשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, וַדַּאי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר בְּפִידָה,
 וְלוֹ אֲנוּ מִשְׁתַּחֲוִים. וְאֲנוּ מְכִירִים

אֶתּוּ כְּלָהּ מְאָרִי מִתְּיַבְתָּאן, וְאַשְׁתַּטְּחוּ קַמִּיהּ,
 וְאָמְרוּ וַדַּאי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלִיל

בְּפוּמָהּ, וְלִיהּ אֲנָן סְגִדִין. וְאַנָּן אֲשַׁתְּמוּדְעִין בְּמִלִין אֲלִין, דְּלִית יְלוּד אֲשָׁה

בדברים הללו שאין ילוד אשה אחר פרט לה שיכול לדבר אותם. ודאי שהדברים הללו מעידים בך שאתה הוא שנאמר בו (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו. אין לעכב את אליהו אליך, אלא לפי אמת הקדוש ברוך הוא שיוריד אותו אליך, מלא עשר ומלא סגלות אליך.

רועה הנאמן, עבד נאמן, אליך עבד עברי - (דברים טו) העניק תעניק לו. העניק - לו, תעניק - לבניו, בדברים הגנוזים הללו. ומגורך - גרנה של התורה שלך. ומיקרבך - בגרן ויקב הכתוב מדבר, כמו שבארנו בעלי המשנה, בפסלת גרן ויקב הכתוב מדבר.

י"ב - "חוד, ק"דשה, ב"רקה של הקדוש ברוך הוא. וזו השכינה, שהיא ברכה של הקדוש ברוך הוא מימין, והיא קדשה משמאלו, והיא יחודו באמצע, וכך עולות אותיותיו של הקדוש ברוך הוא יב"ק. כמו זה הקב"ה בחשבון יב"ק.

ומי שהוא בק"י בהלכה שלו, שהיא השכינה - הקדוש ברוך הוא עמו, שבשכינה לא יזוז ממנו לעולם. שיש הלכה שהיא נערה שלה מצד של נער, ובגללה נאמר הלכה כפלוני. אבל ההלכה שלך, רועה הנאמן, היא שנאמר בה הלכה למשה מסיני. מפי הגבורה נתן לה הקדוש ברוך הוא את בתו.

ורבן על הלכות אחרות נאמר, (משלי לא) רבות בנות עשו חיל. על הלכה שלך נאמר, ואת עלית על פלנה. שהתגברת על כלם בגבורה. (שופטים ו) ה' עמך גבור החיל. נתקן (נתחזק) בך והשלים בגין הפלך, והוא בונה בנינו על פיך ועל ידך. אשריך!

אחר אבר מינה, יכיל למלא לון. ודאי מלין אלין, קא סהדין בך, דאנתה הוא דאתמר ביה, (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו. לית לעכבא לאליהו גבך, אלא לפייסא ליה לקודשא בריך הוא, לנחתא ליה לגבך, מליא עותרא, מלייא סגולות לגבך.

רעיא מהימנא, עבד נאמן, לגבך עבד עברי, (דברים טו) העניק תעניק לו. העניק ליה, תעניק לבנוי, במלין גניזין אלין. (דברים טו) ומגורך: גרנה של תורה דילך. ומיקרבך, בגרן ויקב קרא ממלל, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר.

י"ב: "חוד. ק"דושה. ב"רקה דקודשא בריך הוא. ודא שכנתא, דאיהי ברכה, דקודשא בריך הוא, מימינא. ואיהי קדשה משמאליה. ואיהי יחודיה, באמצעיתא. וקודשא בריך הוא, הכי סלקין אתווי דיליה, יב"ק. פגוונא (דף קט"ז ע"ב) דא, הקדוש ברוך הוא: בחשבון יב"ק.

ומאן דאיהו בק"י בהלכה דיליה, דאיהי שכנתא, קדשא בריך הוא עמיה. דבגינה לא יזוז מניה לעלם. דאית הלכה דאיהי נערה דילה, מסטרא דנער, ובגינה אתמר הלכה כפלוני. אבל הלכה דילך, רעיא מהימנא, איהי דאתמר בה, הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה, יהיב לך קדשא בריך הוא, בריתא דיליה.

ובגין דא, על הלכות אחרנין אתמר, (משלי לא) רבות בנות עשו חיל. על הלכה דילך אתמר, ואת עלית על פלנה. דאתגברת על פלהו, בגבורה. (שופטים ו) יי' עמך גבור החיל. אתקין (כ"א אתתקפת) בך, ואשלים בנינא דמלכא, ואיהו בני בנייניה על פומך, ועל ידך, זפאה חולקך.

פְּתַח רַעִיָא מְהִימְנָא וְאָמַר, (בראשית מח) הַמְּלֶאֱךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע, דְּאִיְהִי שְׂכִינְתָא, דְּאַתְמַר בְּהַ, (שמות יד) וַיִּסַּע מֶלֶאֱךָ הָאֱלֹהִים. יְבָרַךְ אֶתְכֶם בְּעוֹלָם הַבָּא, וַיִּדְגּוּ לְרַב בְּקָרְבַּי הָאֲרִי, בְּעֵלְמָא דִּין. לְמַהוּי שְׁלִטְנוּתְכוֹן בְּתָרִין עֵלְמִין, דְּאַתּוֹן חִיִּין. דְּמָאן דְּאִיְהוּ מַעֲלָמָא דָא, חִי אֶתְקָרִי. כְּמָה דְכְתִיב, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. חַיִּים תִּפְזֵן, חַיִּים הֵכָא.

פְּתַח הַרְוֵעָה הַנְּאָמֵן וְאָמַר, (בראשית מח) הַמְּלֶאֱךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע, שְׂהִיא הַשְׂכִּינָה שְׁנֹאמַר בְּהַ (שמות יד) וַיִּסַּע מֶלֶאֱךָ הָאֱלֹהִים. יְבָרַךְ אֶתְכֶם בְּעוֹלָם הַבָּא, וַיִּדְגּוּ לְרַב בְּקָרְבַּי הָאֲרִי, שְׂתַהֲיָה שְׁלִיטְתְּכֶם בְּשָׁנֵי עוֹלְמוֹת שְׂאַתְּם חַיִּים. שְׁמִי שְׂהוּא מְהַעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא חִי, בְּכַתּוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. חַיִּים שְׁם - חַיִּים כְּאֵן.

מָה דְלָאו הֵכִי, מָאן דְּאִיְהוּ מְלוּבֶּשׁ בְּאַלִּין קְלִיפִין, דְּעוֹר וּבֶשֶׂר וְעֲצָמוֹת וּגְיָדִים דְּגוּפָא שְׁפֵלָא, דְּרוּחָא הוּא מִית תִּפְזֵן. מָה מִיתָא, לֹא חֲמִי וְלֹא שְׁמַע וְלֹא מְמַלְל וְלִית לִיהַ תְּנוּעָה בְּכָל אֲבָרִין דִּילִיהַ. הֵכִי רוּחָא, לֹא חֲזָא דְלַעִיל מְנַיָה. דְּאַתְמַר בְּאוּרִייתָא עַלִּייהוּ, דַּע מָה לְמַעְלָה מִמֶּךָ, עֵין רוּחָהּ וְאַזֵּן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּסִפְרָא נְכֻתְבִים.

מָה שְׂאִינוּ כְּךָ, מִי שְׂהוּא מְלֻבֶּשׁ בְּקַלְפוֹת הַלְלוּ, שְׁל עוֹר וּבֶשֶׂר וְעֲצָמוֹת וּגְיָדִים שְׁל הַגּוּף הַשְּׁפֵל, שְׂהָרוּחַ מְתָה שְׁם. מָה הֵמַת לֹא רוּחָהּ וְלֹא שׁוֹמַע וְלֹא מְדַבֵּר וְאַיִן לוֹ תְּנוּעָה בְּכָל אֲיִבָּרִיו, כְּךָ הָרוּחַ לֹא רוּחָהּ לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, שְׁנֹאמַר עַלִּיהֶם בְּתוֹרָה, דַּע מָה לְמַעְלָה מִמֶּךָ - עֵין רוּחָהּ וְאַזֵּן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּסִפְרָא נְכֻתְבִים.

דְּכְמָה מְלֶאֱכִין אֲזַלִּין עֲמִיָה, דְּאַתְמַר בְּהוֹן, (תהלים צא) כִּי מֶלֶאֱכִיו יִצְוֶה לָךְ. וְלִית לִיהַ רְשׁוּ בְּהַאי גוּפָא, לְאַסְתַּכְּלָא בְּהוֹן, וְלִמְשַׁמַּע בְּקַלִּיְהוֹן, דְּאִינוֹן חִיוֹן דְּאַשָּׂא, מְמַלְלֵן וּמְקַדְשֵׁן וּמְבָרְכֵן וּמְיַחַדְדֵן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עִם יִשְׂרָאֵל בְּחֻדָּא. כָּל שְׁפָן לְשְׂכִינְתָא, דְּאִיְהִי עַלִּייהוּ. כָּל שְׁפָן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיְהוּ לְעִילָא מִן שְׂכִינְתֵיהַ, דְּבְּהַ מְקַבֵּל צְלוֹתֵין דִּישְׂרָאֵל.

שְׂכֻמָּה מְלֶאֱכִים הוֹלְכִים עִמוּ, שְׁנֹאמַר בְּהֶם (תהלים צא) כִּי מֶלֶאֱכִיו יִצְוֶה לָךְ. וְאַיִן לוֹ רְשׁוּת בְּגוּף הַזֶּה לְהַסְתַּפֵּל בְּהֶם וּלְשַׁמַּע בְּקוֹלָם, שְׂהֶם חִיוֹת שְׁל אֵשׁ, מְדַבְּרוֹת וּמְקַדְּשׁוֹת וּמְבָרְכוֹת וּמְיַחַדְדוֹת אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כָּל שְׁפָן אֶת הַשְׂכִּינָה שְׂהִיא עַלִּיהֶם, כָּל שְׁפָן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂהוּא מַעַל לְשְׂכִינְתוֹ, שְׂבָה הוּא מְקַבֵּל אֶת תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל.

וּבְגִין חוּבִין, הוּוּ מְתַלְבְּשֵׁין בְּאַלִּין קְלִיפִין. כְּגוֹוְנָא דְאַדָּם, דְּחוּבִי אֲבַהֲתֵהוֹן בִּידִיהוֹן. וְהַאי אִיְהוּ דְּאוּקְמוּהַ מְאָרִי מְתַנִּיתִין, כְּשְׂאוּחֲזִין מַעֲשֵׂה אֲבוּתֵיהֶם בִּידִיהֶם. וּבְגִין אֲלִין קְלִיפִין דְּחוּבִין, אָמַר קְרָא, (ישעיה נט) כִּי אִם עוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מְבַדִּילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם. וּבְגִין אֲלִין קְלִיפִין, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְתַכְסֵּיא בְּכְמָה גְדַפִּין. דְּאַתְמַר בְּהוֹן, (ישעיה ו) בְּשִׁתִּים

וּמְשׁוּם הַחֲטָאִים הִיוּ מְתַלְבְּשִׁים בְּקַלְפוֹת הַלְלוּ, כְּמוּ שְׂאַדָּם שְׂחֲטָאִי אֲבוּתֵיהֶם בִּידִיהֶם. וְזֵהוּ שְׂבָאָרוּ בְּעַלִּי הַמְּשֻׁנָה, כְּשְׂאוּחֲזִים מַעֲשֵׂה אֲבוּתֵיהֶם בִּידִיהֶם. וּמְשׁוּם הַקַּלְפוֹת הַלְלוּ שְׁל הַחֲטָאִים, אָמַר הַכְּתוּב (ישעיה נט) כִּי אִם עוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מְבַדִּילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם. וּבְשִׁבִיל הַקַּלְפוֹת הַלְלוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַכְסֵּיא בְּכְמָה כְּנַפִּים, שְׂבָהֶם נֹאמַר (שם) בְּשִׁתִּים

יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׂתֵימִים יְכַסֶּה רַגְלָיו וְגו' .
לְעֵתִיד לְבָא, (ישעיה ל) וְלֹא יִפְנֶף עוֹד מוֹרִיךְ וְהָיוּ

עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרִיךְ . דְּאֵתוֹן בְּהֵאֵי
עֲלֵמָא, דְּלִית לְכוּן קְלִיפִין וְעוֹרִין, אֵית לְכוּן
רְשׁוּ לְאִסְתַּפְּלָא בְּבִנֵי עֲלֵמָא, וּבְנֵי עֲלֵמָא (ס"א
לית) אֵית לוֹן רְשׁוּ לְאִסְתַּפְּלָא בְּכוּ. וּבְגִין דָּא,
עֲלֵיכוּ אֲתִמַּר דְּאֵתוֹן חֵיין, וְעֲלֵמָא דְלְכוּן,
עוֹלָם הַחַיִּים. אָבֵל עֲלֵמָא שְׂפֵלָא, דָּא עוֹלָם
הַמֵּתִים, דְּכָל אֱלֹהוֹת דְּאוּמִין דְּעֲלֵמָא,
מִבְּלַעֲדֵי יִי, פְּלֵהוֹן מֵתִים.

אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן, (בוצינא קדישא) (נ"א רעיא מהימנא)
עִם כָּל דָּא, דְּאֲנֵת לָא יְכִיל לְאִסְתַּפְּלָא
בְּבִנֵי עֲלֵמָא דְאֵתִי בְּעֵינִין, וְלֹא בְּמִלְאֲכֵיא, כָּל
שְׂפָן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבִשְׂכִינְתֵיהּ, אָבֵל
בְּעֵין הַשְּׂכָל דְלַבָּךְ, אֵת חֲזִי בְּכֵלָא בְּבִנֵי עֲלֵמָא
דְאֵתִי, וּבְמִלְאֲכֵין וּבְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וּשְׂכִינְתֵיהּ. דְּסַחְרִין לָךְ. וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֵמָה,
דְּכֹתִיב בֵּיה (מלכים א ה) וַיַּחֲכֶם מֶלֶךְ הָאָדָם, (קהלת א)
וְלִבִּי רָאָה הִרְבֵּה חֲכָמָה וְדַעַת.

אָבֵר בְּנִבּוּאָה, לִית לְכוּן רְשׁוּ לְאִסְתַּפְּלָא בֵּיה
(כָּל שְׂפָן) נְבִיא בְּעֵין הַשְּׂכָל, אֵלָא בְּעֵינִין,
דְּאֵיהִי מְרָאָה וְחֲזִיוֹן דְּעֵינִין, הֲדָא הוּא
דְּכֹתִיב, (במדבר יב) בְּמִרְאָה אֱלֹו אֲתוּדַע. וְעוֹד
בְּחֲזִיוֹן לִילָה, מְרָאָה בִּימָמָא, חֲזִיוֹן בְּלִילָא,
וְכֵלָא בְּעֵינִין, וְלֹא בְּעֵין הַשְּׂכָל דְלַבָּא. וְעֵינִין
אֵינוֹן תְּרֵי סְרַסוּרֵי דְלַבָּא, וּמִשְׁמָשִׁין דִּילֵיהּ.
וְאֵיהוּ מְלַפָּא בִּינֵיהוֹן (לְבִינֵיהוֹן), וּבְגִין דָּא, חֲכָם
עֲדִיף מִנְבִיא. וְהֵכִי הוּא תְרִין אוּדְנִין, תְרִין
שְׁמָשֵׁי דְלַבָּא.

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבְּנָן, הֵלֵב רוּאָה, וְהֵלֵב
שׁוּמַע. וְלֹא עוֹד, אֵלָא דְאֲתִמַּר בְּלֵב,
הֵלֵב מִבִּין, הֵלֵב יוּדַע. (שמות לא) וּבְלֵב כָּל חֲכָם
לֵב נִתְתִי חֲכָמָה. הֵרִי חֲכָמָה וְתִבּוּנָה וְדַעַת

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, (המנורה
הקדושה) (רוצה הנאמן), עִם כָּל זֶה
שְׂאֵתָה לֹא יְכוּל לְהִסְתַּפֵּל בְּבִנֵי
הָעוֹלָם הַבָּא בְּעֵינִים וְלֹא
בְּמִלְאֲכִים, כָּל שְׂפָן בְּקוּדוּשׁ-
בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינְתּוֹ, אָבֵל בְּעֵין
הַשְּׂכָל שֶׁל לַבָּךְ אֲתָה רוּאָה אֵת
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְמִלְאֲכִים
וּבְקוּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינְתּוֹ
שְׁמַקִּיפִים אוֹתָךְ. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר
שְׁלֵמָה, שְׂכֵתוֹב בּוֹ (מלכים-א ה)
וַיַּחֲכֶם מֶלֶךְ הָאָדָם, (קהלת א) וְלִבִּי
רָאָה הִרְבֵּה חֲכָמָה וְדַעַת.
אָבֵר בְּנִבּוּאָה אֵין רְשׁוֹת לְהִסְתַּפֵּל
בּוֹ (כָּל שְׂפָן) נְבִיא בְּעֵין הַשְּׂכָל, אֵלָא
בְּעֵינִים, שְׂהִיא מְרָאָה וְחֲזִיוֹן
הָעֵינִים. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב בְּמִרְאָה אֱלֹו
אֲתוּדַע. וְעוֹד בְּחֲזִיוֹן לִילָה -
מְרָאָה בַּיּוֹם, חֲזִיוֹן בְּלִילָה. וְהֵכֵל
בְּעֵינִים, וְלֹא בְּעֵין הַשְּׂכָל שֶׁל
הַלֵּב. וְהָעֵינִים הֵן שְׁנֵי סְרַסוּרֵי
הַלֵּב, וּמִשְׁמָשִׁים שְׁלוֹ, וְהוּא מְלַף
בִּינֵיהֶם (אליהם), וְלִכֵּן חֲכָם עֲדִיף
מִנְבִיא. וְכֵן הֵם שְׂתֵי הָאֲזִנִים, שְׁנֵי
שְׁמָשֵׁי הַלֵּב.

וּמִשׁוּם זֶה פְּרִשְׁוֵה רְבוּתֵינוּ, הֵלֵב
רוּאָה וְהֵלֵב שׁוּמַע. וְלֹא עוֹד, אֵלָא
שְׁנַאֲמַר בְּלֵב, הֵלֵב מִבִּין, הֵלֵב
יוּדַע. (שמות לא) וּבְלֵב כָּל חֲכָם לֵב
נִתְתִי חֲכָמָה. הֵרִי חֲכָמָה וְתִבּוּנָה

ודעת בלב, שבהם נעשו שמים
וארץ ותהומות, ובהם נעשה
המשפן. זהו שכתוב (שם) ואמלא
אתו רוח אלהים בחכמה
ובתבונה ובדעת. מה שאין כל זה
בעינים.

ורועה הנאמן, מי שכל זה בלבו
רואה יותר מנביא, כל שפן
מחשבתך שאין לה סוף, ובה
תסתכל באותו שאין לו סוף, מה
שלא היתה לך רשות בראשונה
להסתכל בעינים. זהו שכתוב (שם)
(א) וראית את אחרי ופני לא יראו.
טפשי הלב הללו הם מתים,
ועורים בקלפות הללו. אבל אליך
אינם חשובים לכלום, ואינם
מפסיקים בינך לבין הקדוש ברוך
הוא ושכינתו, וכל בני העולם
הבא והמלאכים, שפך יבנס אליך
באותם חלונות של העינים
והאזנים ונקבי החטם והפה, כמו
מלך שנקנס בכסוי לחדרי חדרים
לדבר עם בנו. ומשום זה
מתפללים ישראל בו בתפלתם:
אתה חופש כל חדרי בטן רואה
כליות ולב ואין כל דבר נעלם
מך.

והינו מה שאמר שלמה, (שיר ב)
משגיח מן החלונות וגו'. ואלה הם
החלונות של עינים ואזנים ונקבי
החטם והפה. בשבעת הנקבים
הללו עולה הנשמה בשבעה מיני
בשמים, וכך התפלה עולה
בשבעה הבשמים הללו, שהם:
(שם ד) גרד וכרכם קנה וקנמון עם
כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל
ראשי בשמים. באותו זמן שפך
התפלה עולה, מקטרת מר וכו'.
הקדוש ברוך הוא שואל עליה,
(שם א) מי זאת עלה מן המדבר וגו',
מקטרת מר ולבנה וגו'. מי זאת
ודאי, מצד של מ"י היא ודאי

בלבא. דבהון אתעבידו שמיא וארעא,
ותהומין. ובהון אתעביד משפנא, (דף ק"ז ע"א)
הדא הוא דכתיב, (שמות לא) ואמלא אותו רוח
אלהים בחכמה בתבונה ובדעת. מה דלית
פולי האי בעינין.

ורעיא מהימנא, מאן דכולי האי בלביה, יתיר
חזי מן נביא, כל שפן מחשבתך דילך.
דלית לה סוף, ובה תסתכל, בההוא, דלית ביה
סוף, מה דלא הוה לך רשו בקדמיתא
לאסתכלא בעינין. הדא הוא דכתיב, (שמות לג)
וראית את אחורי ופני לא יראו.

אלין טפשי דלבא, אינון מתין, וסומין באלין
קליפין. אבל לגבך, לאו אינון חשיבין
כלום, ולא מפסיקין בינך לבין קדשא בריך
הוא ושכינתיה, וכל בני עלמא דאתי,
ומלאכין, דהכי ייעול לגבך באינון חלונין,
דעינין, ואודנין, ונוקבי חוטמא, ופומא.
כמלפא דייעול באתפסיא לחדרי חדרים,
למלא עם בריה. ובגין דא, מצלין ישראל
ביה בצלותא דלהון, אתה חופש כל חדרי
בטן רואה כליות ולב ואין כל דבר נעלם
מך.

והינו דאמר שלמה, (שיר השירים ב) משגיח מן
החלונות וגו'. ואלין אינון חלונות,
דעינין ואודנין ונוקבי חוטמא ופומא באלין
שבעה נוקבין, נשמתא סליקת, בשבעה מיני
בוסמין, והכי צלותא סליקת באלין ז'
בוסמין, דאינון (שיר השירים ד) גרד וכרכם קנה
וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל
ראשי בשמים. בההוא זמנא דצלותא הכי
סליקת, מקטרת מר וכו'. הקדוש ברוך הוא
שאל עליה, (שיר השירים ג) מי זאת עולה מן

המדבר מקטרת מר ולבנה וגו'. מי זאת ודאי, מסטרא דמ"י איהו ודאי

בינה, כלולה משבעה מיני בשמים.

וזו קריאת שמע, כלולה מחמשים שערים, שהם כ"ה כ"ה, כלולה משבע ברכות, בשחר - שמים לפניך ואחת לאחריה, ובערב - שמים לפניך ושמים לאחריה, והם: הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, עד לך יי' הממלכה, דאיהי מלכות, שהיא מלכות, שהיא כלולה משלשה בשמים: מקטרת מר - זה כתר, ולבונה - זו חכמה, מכל אבקת ריכל - זו בינה. קום והשלים את מצוות רבוך.

לא תהיה אחרי רבים לרעת וגו', אחרי רבים להטת. אחרי רבים להטת - אין רבים פחות משלשה, ואם אין בית דין בשלשה, אין להטות אחר דינו. בית דין - שכינה. בשלשה - שלש חיות המרפכה שלה, והיא דין תורה, דין אמת, העמוד האמצעי. וכל דין שלא דן דין אמת לאמתו, זהו כאלו השליט את סמא"ל בעולם. (דניאל ח) ותשלך אמת ארצה, והפיל עמה את השכינה, ויקים את גיהנם, בת הזוג של סמא"ל עם סמא"ל. במקום של דין האמת יקים שפת שקר. דין אמת - עמוד האמצעי. שפת שקר - גיהנם וסמא"ל.

ומשום כך, כשידין דן דין, גיהנם פתוחה לפניו משמאלו, בת זוגו של סמא"ל. וחרב על צנארו, מלאך המות. סמא"ל מאחוריו מעל צנארו, וגן עדן פתוח לימינו, ועץ החיים פתוח לפניו על ראשו.

אם דן דין שקר, שולט עליו מלאך המות ושוחט אותו, ואחר כך שורף אותו בגיהנם. ואם דן דין אמת, הקדוש ברוך הוא יכניסו לגן עדן ומטעים אותו מעץ החיים, שכתוב עליו (בראשית

בינה, כלילא משבעה מיני בוסמין. ורא קריאת שמע, כלילא מחמשים תרעין, דאינון חמשה ועשרין חמשה ועשרין. כלילא משבעה ברפאן, בשחר שמים לפניך, ואחת לאחריה, ובערב שמים לפניך, ושמים לאחריה. ואינון, (דברי הימים א כט) הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, עד לך יי' הממלכה, דאיהי מלכות. דאיהי כלילא מתלת בוסמין. מקטרת מר, דא כתר. ולבונה, דא חכמה. מכל אבקת ריכל, דא בינה. קום אשלים פקודין דמרך.

לא תהיה אחרי רבים לרעת וגו', אחרי רבים להטות. (שמות כג) אחרי רבים להטות, לית רבים פחות משלשה ואי לית בית דין בשלשה, לית להטות בתר דיניה. בית דין: שכינתא. בשלשה: תלת חיון דמרפכתא די'לה, ואיהי דין תורה, דין אמת, עמודא דאמצעי'תא. וכל דיין דלא דן דין אמת לאמתו, דא איהו כאילו אשליט סמא"ל בעלמא. (דניאל ח) ותשלך אמת ארצה, ואפיל שכינתא עמיה, ויקים גיהנם, בת זוגיה דסמא"ל, עם סמא"ל. באתר דדין אמת, יוקים שפת שקר. דין אמת, עמודא דאמצעי'תא. שפת שקר גיהנם וסמא"ל.

ובגין דא, כד דיין דן דין, גיהנם פתוחה לפניו משמאלו, בת זוגיה דסמא"ל. וחרב על צנארו, מלאך המות. סמא"ל מאחוריו מעל צנאריה. וגן עדן פתוח לימיניה, ועץ החיים פתוח לקמיה, על רישיה.

אי דן דינא דשקרא, שליט עליה מלאך המות, ושחית ליה, ולבתר אוקיד ליה בגיהנם. ואי דן דין אמת, קדשא ברוך הוא ייעול ליה לגן עדן, ואטעים ליה מאילנא

א) ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם. שנברא בתורה, שבה נאמר (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. עץ חיים - תפארת. חיים שלו חכמה ובינה. חיי המלך ודאי.

ויעורם דין המלכות הוא דין, והדין בלב, ונאמר בו הלב רואה. ולכן אין לו לדין אלא מה שעניו רואות. וכאן אין דין אלא הקדוש ברוך הוא. מה שעניו רואות, פי ה' עניו משוטטות. עניו על דרכי איש.

ובהן משגיח מן החלונות בשבעת נקבי האדם: בשתי עינים, ושתי אזנים, ושני נקבי החטם, והפה. הרי שבע של האם העליונה. וכך במעשיו הסתפל בשבע מצד השכינה התחתונה, בשתי ידים וצואר - שלש, וגוף וברית - שתיים. הרי חמש. שתי רגלים - הרי שבע. י"ה, יו"ד ה"א - בשבע אותיותו מסתפל בשבעת נקבי הראש. נקבים, על שם נקבה, שנקביה פתוחות לקבל. ו"ה, וא"ו ה"א - בשבע אותיותו מסתפל בשבעה האברים שלמטה, שהם תקון הגוף, שבהם עשית המצוות. אשתו דומה לגופו, ועל שם המצוות נקראו אברים. על שם השכינה - הגוף. שמצד האחר לבושו, שהם עור וכשר. זהו שפתוב (איוב) עור וכשר תלבישני ובעצמות וגידים תשככני. במקום שאין שכינה, אותו הגוף לא נקרא אלא לבוש של אדם, שהוא תורה, (ויקרא יט) זאת התורה אדם פי ימות באהל. (ישעיה מד) כתפארת אדם לשבת בית. ובמקום ששם מצוה נקרא גוף של אדם, כמו גופי הלכות ופסקי דינים.

דחיי, דכתיב עליה, (בראשית ג) ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. דאתברי באורייתא, דאתמר בה, עץ חיים היא למחזיקים בה. עץ חיים, תפארת. חיים דיליה חכמה ובינה. חיי המלך ודאי.

ויעורם, דינא דמלכותא, דינא. ודינא בלב, ואתמר ביה, הלב רואה. ובגין דא, אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות. והכא לית דיין, אלא קדשא בריך הוא. מה שעניו רואות, (דברי הימים ב טז) כי יי עניו משוטטות. (איוב לד) עניו על דרכי איש.

ובהון, (שיר השירים ב) משגיח מן החלונות. בז' נוקבין דבר נש, בתרין עינין, ותרין אודנין, ותרין נוקבין דחוטמא, ופומא. הא ז' דאמא עלאה. והכי בעובדוי אסתפל בשבע, מסטרא דשכינתא תתאה, בב' ידין וצואר תלת, וגוף וברית תרין, הא חמש. תרין רגלין, הא שבע. י"ה, יו"ד ה"א, בשבע אתוון דיליה, אסתפל בשבע נוקבין דרישא, (ד ק"י ע"ב) נקבים: על שם נקבה, דנקביה פתוחות לקבל. ו"ה, וא"ו ה"א, בשבע אתוון דיליה, אסתפל בשבעה אברין דלתתא, דאינון תקוונא דגופא, דבהון עשיית המצוות.

אשתו כגופו דמיא. ועל שם פקודין, אתקריאו אברים. על שם שכינתא, גופא. דמסטרא אחרא לבושא, דאינון עור וכשר. ה"א הוא דכתיב, (איוב י) עור וכשר תלבישני ובעצמות וגידים תשככני, באתר דלית שכינתא, ההוא גופא לא אתקרי, אלא לבושא דאדם. דאיהו תורה, (במדבר יט) זאת התורה אדם פי ימות באהל. (ישעיה מד) כתפארת אדם לשבת בית. ובאתר דתמן מצוה, אתקרי גופא דאדם, כגון גופי הלכות, ופסקי דינין.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹפֵט, הַעֲמוּד
הָאֲמָצְעִי, מֵצַד שֶׁל הַבֵּינָה, שֶׁהוּא
יְדוּ"ד. דִּין מֵצַד הַמַּלְכוּת. שׁוֹטֵר
הוּא שְׁלִיט, (מֵצַד שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק מִשֵּׁם
(בראשית מב)) וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט.
וְכָל הַסְּפִירוֹת הֵיוּ שׁוֹפְטִים מֵצַד
שֶׁל הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה (בֵּינָה), שֶׁתְּפָאֶרֶת
שׁוֹפֵט. וְהֵם שׁוֹטְרִים מֵצַד
הַמַּלְכוּת. שְׁצַדִּיק מִשֵּׁם שׁוֹטֵר
וּמוֹשֵׁל.

מְדַבֵּר שְׁקֵר תִּרְחַק וְנָקִי וְצַדִּיק אֵל
תִּהְיֶה וְגו'. מֵצִוָּה לְהַשְׁוֹת בְּעֲלֵי
דִינִים וּלְהִתְרַחֵק מְדַבֵּר שְׁקֵר,
שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ מִשׁוּא פָּנִים (יש בְּדָבָר),
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹאמֵר בּוֹ
(דברים י) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים. וְלֹא
יִקְ"ח שַׂח"ד - בְּסוֹפֵי תְבוֹת אֶחָד.
הַדִּין הַזֶּה צָרִיךְ לְהִיטֵל כְּגוֹן שֶׁל
אֶחָד, שֶׁהוּא יְדוּ"ד אֶחָד, שֶׁלֹּא
יִקַּח שַׂח"ד, שֶׁהוּא הֵיכָּה בְּדִיּוֹקְנוֹ.
וּבְדִין לְהַשְׁוֹת שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, וְלֹא
יִטֵּה דִין לְזֶה יוֹתֵר מִזֶּה, אֲלֵא
בְּמִשְׁקָלֶת אַחַת עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ הַדִּין.
וְאַחַר כֵּן כָּל אֶחָד נִדוֹן לְפִי
מַעֲשָׂיו.

וּפְרִשְׁיָהּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, צַדִּיק -
יִצְרֵר הַטוֹב שׁוֹפֵטוֹ. רָשָׁע - יִצְרֵר
הָרָע שׁוֹפֵטוֹ. בֵּינּוֹנִי - זֶה וְזֶה
שׁוֹפֵטוֹ. מִי שֶׁהוּא מַעֲצֵם הַחַיִּים אֵין
לוֹ דִּין כָּלֵל, אֵין לוֹ יִצְרֵר הָרָע, וְזֶה
צַדִּיק גָּמוּר, וְזֶה צַדִּיק וְטוֹב לוֹ.
וְאֵין טוֹב אֲלֵא תוֹרָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(משלי ד) כִּי לִקַּח טוֹב נִתְתִּי לָכֶם
תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוֹבוּ. וְצַדִּיק וְרָע לוֹ,
מֵצַד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע.
וְלִמָּה נִקְרָא צַדִּיק אַחַר שָׂרַע לוֹ,
שֶׁהוּא יִצְרֵר הָרָע? אֲלֵא מִשׁוּם
שֶׁטוֹב שׁוֹלֵט עָלָיו נִקְרָא צַדִּיק וְרָע
לוֹ, שֶׁאִתּוֹ רָע הוּא תַּחַת
רְשׁוּתוֹ. (כַּעֲבָד תַּחַת רַבּוֹ).

רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, לְמָה נִקְרָא רָשָׁע?
מִשׁוּם שֶׁהוּא הַתַּעֲלָה לְהִיטֵל רֹאשׁ
בְּיִצְרֵר הָרָע שֶׁלוֹ, וְהַטוֹב הוּא תַּחַת
רְשׁוּתוֹ כְּמוֹ עַבְדֵי תַּחַת רַבּוֹ. וְאִם

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹפֵט, עֲמוּדָא דְאֲמָצְעִיתָא.
מִסְטָרָא דְבֵינָה, דְאִיהוּ יְהוּ"ה. דִּינִין,
מִסְטָרָא דְמַלְכוּת. שׁוֹטֵר, הוּא שְׁלִיט, (מִסְטָרָא
דְיוֹסֵף הַצַּדִּיק מִתַּמָּן) וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט. וְכָל סְפִירָן,
אֵינּוֹן שׁוֹפְטִים, מִסְטָרָא דְאֵמָא עֲלָאָה,
דְתַפְאָרֶת שׁוֹפֵט. וְאֵינּוֹן שׁוֹטְרִים, מִסְטָרָא
דְמַלְכוּת. דְצַדִּיק מִתַּמָּן שׁוֹטֵר וּמוֹשֵׁל.

מְדַבֵּר שְׁקֵר תִּרְחַק וְנָקִי וְצַדִּיק אֵל תִּהְיֶה וְגו'.
(שמות כג) פְּקוּדָא לְהַשְׁוֹת הַבְּעֲלֵי דִינִין,
וּלְהִתְרַחֵק מְדַבֵּר שְׁקֵר, דְלֹא יֵימְרוּן מִשׁוּא
פָּנִים (יש בְּדָבָר). דְקוּדְשָׁא בְרוּךְ הוּא אֶתְמַר בֵּיה,
(דברים י) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים. וְלֹא יִקְ"ח שַׂח"ד,
בְּסוֹפֵי תִיבוֹת אֶחָד. הַאי דִּינִין, צָרִיךְ לְמַהוּי
כְּגוֹנוֹנָא דְאֶחָד, דְאִיהוּ יְהוּ"ה אֶחָד, דְלֹא יִקַּח
שַׂח"ד, דִּיהָא אִיהוּ בְּדִיּוֹקְנֵיהּ. וּבְדִינָא לְהַשְׁוֹת
תְּרוּוּיָהּ כְּאֶחָד, וְלֹא יִטֵּה דִינָא לְדָא יִתִּיר מִן
דָּא, אֲלֵא בְתַקְלָא חַד, עַד דִּיקְבְּלוֹן דִּינָא.
וּלְבַתֵּר, כָּל חַד אֶתְדַן, כְּפּוּם עוֹבְדוּי.

וְאוֹקְמוּהָ מְאִרֵי מִתְנִיתִין, צַדִּיק יִצְרֵר הַטוֹב
שׁוֹפֵטוֹ. רָשָׁע, יִצְרֵר הָרָע שׁוֹפֵטוֹ.
בֵּינּוֹנִי, זֶה וְזֶה שׁוֹפֵטוֹ. מֵאֵן דְאִיהוּ מְאִילְנָא
דְחַיִּי, לִית לִיהּ דִּינָא כָּלֵל, לִית לִיהּ יִצְרֵר הָרָע,
וְדָא צַדִּיק גָּמוּר, וְדָא צַדִּיק וְטוֹב לוֹ. וְלִית
טוֹב, אֲלֵא תוֹרָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ד) כִּי
לִקַּח טוֹב נִתְתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוֹבוּ. וְצַדִּיק
וְרָע לוֹ, מִסְטָרָא דְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע. וְאֵמָאי
אֶתְקַרֵי צַדִּיק בְּתֵר דְרָע לוֹ, דְאִיהוּ יִצְרֵר הָרָע.
אֲלֵא, בְּגִין דְטוֹב שְׁלִיט עָלֵיהּ, אֶתְקַרֵי צַדִּיק
וְרָע לוֹ. דְהָהוּא רָע אִיהוּ תַּחַת רְשׁוּתֵיהּ. (פ"א

כַּעֲבָדָא תַּחַת רַבִּיהּ).

רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, אֵמָאי אֶתְקַרֵי רָשָׁע. בְּגִין דְאִיהוּ
אֶסְתַּלֵּק לְמַהוּי רִישָׁא יִצְרֵר הָרָע דִּילֵיהּ,
וְטוֹב אִיהוּ תַּחַת רְשׁוּתֵיהּ, כַּעֲבָדָא תַּחַת

על גב דרשע איהו מכתיר את הצדיק, ויכול צדיק גמור להעניש אותו, גם ענוש לצדיק לא טוב. משום אותו טוב שהוא פחת רגלי הרשע, אין להענישו, שאולי יחזור בתשובה ויתגבר על יצרו, ויהיה עפר פחת רגליו. שמצד של רשע וטוב לו (שכינת) שוכנת, (רות ג) ותגל מרגלותיו ותשפכ. זהו (משלי ל) ושפחה פי תירש גברתה. (ומצד של צדיק גמור) שפחה - יצר הרע נקבה. יצר הרע - זכר. בגללו נאמר (ישעיה מב) וכבודי לאחר לא אתן. (במדבר א) והזר הקרב יומת.

ומצד של צדיק ורע לו, שכינה היא עטרה על ראשו של אדם, ושפחה - יצר הרע - נכנעת פחת גברתה. ומצד של צדיק גמור אין זר ואין יצר הרע. ומצד של רשע גמור אין לו חלק בשכינה, שאין חלק לאדם בשכינה אלא מצד הטוב.

ואין כל שכינה שקולות, שהרי שכינה של עץ טוב ורע היא כפסא, אבל שכינה של עץ החיים, עליה נאמר (תהלים ה) לא יגרף רע. (אלא) משום שנאמר בה ומלכותו בכל משלה, מי שפוגם את מקומו נחשב כאלו עשה קלון לגבירה. שקלון הגבירה הוא מי שמזלזל במקומה, וקלון הגבירה הוא של המלך.

כר שפן מי שמעביר אותה ממקומה ושם שפחה במקומה, שבכל מקום שהוא פוגם, הגבירה אינה שרויה שם, אלא שפחה, שהיא פגומה, שורה במקום פגום. ופגם של אדם של חטאיו פוגם בכל איבריו, עד שלא מוצאת הגבירה מקום לשרות שם, ואין לו תקון עד שיחזירנה לכל איבריו.

רביה. ואף על גב דרשע איהו מכתיר את הצדיק, ויכול צדיק גמור לאענשא ליה, (משלי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב, בגין ההוא טוב דאיהו תחות רגלוי דרשע, לית לאענשא ליה, דאולי יחזור בתשובה ויתגבר על יצריה, ויהא עפר תחות רגלוי.

דמסטרן דרשע וטוב לו, (נ"א שכינתא) שכינת, (רות ג) ותגל מרגלותיו ותשפכ. האי איהו

(משלי ל) ושפחה כי תירש גבירתה. (ד"א ומסטרן דצדיק גמור) ושפחה, יצר הרע נוקבא. יצר הרע, דכר. בגיניה אתמר, (ישעיה מב) וכבודי לאחר לא אתן. (במדבר א) והזר הקרב יומת.

ומסטרן דצדיק ורע לו, שכינתא איהי עטרה על רישא דבר נש, ושפחה יצר הרע, אתכפייא תחות גבירתה. ומסטרן דצדיק גמור, לית זר, ולית יצר הרע. ומסטרן דרשע גמור, לית ליה חולקא בשכינתא, דלית חולקא לבר נש בשכינתא, אלא מסטרן דטוב.

ולית כל שכינתא שקולין, דהא שכינתא דאילנא דטוב ורע, איהו כרסייא, אבל שכינתא דאילנא דחיי, עלה אתמר, (תהלים ה) לא יגורף רע. אבל (ד"א אלא) בגין דאתמר בה, (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה, מאן דפגים אתר דילה, אתחשיב פאילו עביד במטרוניתא קלנא. דקלנא דמטרוניתא איהו, מאן דמזלזל באתרהא. וקלנא דמטרוניתא, דמלכא איהו.

כר שפן מאן דאעבר לה מאתרהא, ושוי שפחה באתרהא. דבכל אתר דאיהו פגים, מטרוניתא לא שריא תמן, אלא שפחה, דאיהי פגימא, שריא באתר פגים. ופגימו דבר נש דחובוי, פגים בכל אברין דילה, עד דלא אשפחת מטרוניתא אתר לשריא תמן. ולית ליה תקינא (דף ק"ח ע"א) עד דיחזיר לה על כל אברין דילה.

אָמַר בּוֹצֵינָא קְדִישָׁא, רַעֲיָא מְהִימָנָא, בְּגִין דָּא, אַנְתָּ מִתְקַן, בְּחַבְרָא דָּא, דְּרַמ"ח פְּקוּדֵין. לְאַמְלָכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל אַבְרָיִם דְּשְׁכִינְתָּא, בְּכָל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא, וְלִית אַנְתָּ חַיִּישׁ לִיקְרָךְ. זַפְּאָה חוּלְקָךְ, דְּכַגְוֹנָא דְאַנְתָּ מִמְּלִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל אַבְרָיִם דְּשְׁכִינְתָּא, דְּאִינוּן בְּעַלֵּי מַדּוּת, דְּכָל יִשְׂרָאֵל. מְאֲרֵי מַדּוּת אִינוּן אַבְרָיִם דְּשְׁכִינְתָּא, הֵכִי עֶבֶיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׂרְיָא שְׁמִיהַ עֲלֶיךָ, וַיִּמְלְכִינְךָ, עַל כָּל מְשֻׁרְיִין עֲלֵאִין וְתַתְּאִין.

קוּם רַעֲיָא מְהִימָנָא, לְסַדְרָא דִּינִין בְּהַלְכוּת גְּזִיקִין, בְּסִדְרָא דְשִׁמְאָ דָּא, הַוְי"ה. דְּאִיהוּ, (תהלים סח) רֶכֶב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן, שְׁהִם שׁוּר נֶשֶׁר אֲרִיָּה אָדָם, שְׁהִרֵי מִצַּד הַיָּמִין, שְׁשֵׁם יְדוּ"ד, אַרְבַּע חַיּוֹת, כְּףֵהּ הוּא סְדוּרָם: אָדָם אֲרִיָּה נֶשֶׁר שׁוּר. וּכְפֵי הַשְּׁנוּיִים שְׁמֵתְהוּיִם, כְּףֵהּ הִיא תְּנוּעַת וְסִדְרֵי הַחַיּוֹת. וְהַחַיּוֹת שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר, שְׁהִם גְּזִיקִין שֶׁל שְׁמַאל, כְּףֵהּ סְדוּרָם: שְׁנָאן. וּמִשּׁוּם זֶה הַתַּחֲלָה שְׁלָהֶם - הַשׁוּר - קָשׁוּר לְאַרְבַּעָה אַבּוֹת גְּזִיקִין - הַשׁוּר וְהַבְּעַר וְהַמְּבַעֶה וְהַהֲבַעֵר אָדָם, מוּעַד.

קוּם אַתְעָר בְּדִינִין. פִּתַּח רַעֲיָא מְהִימָנָא וְאָמַר, (תהלים נא) אֲדִנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ. אֲדִנִּי בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת - דִּינִי"א, וּמִשּׁוּם זֶה אָמְרוּ בְּעַלֵּי הַמְּשָׁנָה, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. כָּל הַדִּינִים בְּשֵׁם הַזֶּה נִדְּוֹנוּ. (ב'ה' ב'ד' ב'ג' ב'ד' ב'ג' ב'ד' - שְׁכִינָה (בית דין בשלשה, בית דין שְׁכִינָה בשלשה) כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאֲבּוֹת. עֲמוּדָא הָאֲמֻצְעִי, דִּינֵן אֲמַת, וְהוּא דִּינֵן לְדוּן מִצַּד שֶׁל אֲדִנִּי, שְׁשֵׁם הוּא דִּינֵן אֲמַת. וּמִצַּד שֶׁל שֵׁם אֱלֹהִים, שׁוּפְט. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם עה) כִּי אֱלֹהִים שׁוּפְט.

אָמַר בּוֹצֵינָא קְדִישָׁא, רַעֲיָא מְהִימָנָא, בְּגִין דָּא, אַנְתָּ מִתְקַן, בְּחַבְרָא דָּא, דְּרַמ"ח פְּקוּדֵין. לְאַמְלָכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל אַבְרָיִם דְּשְׁכִינְתָּא, בְּכָל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא, וְלִית אַנְתָּ חַיִּישׁ לִיקְרָךְ. זַפְּאָה חוּלְקָךְ, דְּכַגְוֹנָא דְאַנְתָּ מִמְּלִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל אַבְרָיִם דְּשְׁכִינְתָּא, דְּאִינוּן בְּעַלֵּי מַדּוּת, דְּכָל יִשְׂרָאֵל. מְאֲרֵי מַדּוּת אִינוּן אַבְרָיִם דְּשְׁכִינְתָּא, הֵכִי עֶבֶיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׂרְיָא שְׁמִיהַ עֲלֶיךָ, וַיִּמְלְכִינְךָ, עַל כָּל מְשֻׁרְיִין עֲלֵאִין וְתַתְּאִין.

קוּם רַעֲיָא מְהִימָנָא, לְסַדְרָא דִּינִין בְּהַלְכוּת גְּזִיקִין, בְּסִדְרָא דְשִׁמְאָ דָּא, הַוְי"ה. דְּאִיהוּ, (תהלים סח) רֶכֶב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן, דְּאִינוּן, שׁוּר נֶשֶׁר אֲרִיָּה אָדָם, דְּהָא מְסֻטְרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן יְהוּ"ה, ד' חַיּוֹן, הֵכִי אִיהוּ סְדוּרָא דְּלְהוּן, אָדָם אֲרִיָּה נֶשֶׁר שׁוּר. וּכְפּוּם שְׁנוּיִין דְּהַוְיִין, הֵכִי אִיהוּ תְּנוּעָה וְסִדְרָא דְּחַיּוֹן. וְחַיּוֹן דְּסֻטְרָא אַחְרָא, דְּאִינוּן גְּזִיקִין דְּשִׁמְאָלָא, הֵכִי סְדוּרֵיהוּ, שְׁנָאן. וּבְגִין דָּא, הַתַּחֲלָה דְּלְהוּן, הַשׁוּר. קָשׁוּר בְּד' אַבּוֹת גְּזִיקִין, הַשׁוּר וְהַבְּעַר וְהַמְּבַעֶה וְהַהֲבַעֵר וְסִימָא דְּלְהוּן אָדָם, מוּעַד.

קוּם אַתְעָר בְּדִינִין. פִּתַּח רַעֲיָא מְהִימָנָא וְאָמַר, (תהלים נא) אֲדִנִּי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ. אֲדִנִּי, בְּהַפּוּךְ אַתּוּן דִּינִי"א. וּבְגִין דָּא, אָמְרוּ מְאֲרֵי מִתְּנִיתִין, דִּינִי"א דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. כָּל דִּינִין בְּהַאי שְׁמָא אַתְדְּנוּ. (כ"א כ"ה ב'ד' וכו') בְּד', בְּג'. בְּד': שְׁכִינְתָּא (כ"א בית דין ב'ג' בית דין שְׁכִינְתָּא ב'ג') לְקַבֵּל תְּלַת אַבְּהוּן. עֲמוּדָא דְּאֲמֻצְעִיתָא, דִּינֵן אֲמַת, וְהוּא דִּינֵן לְדוּן מְסֻטְרָא דְּאֲדִנִּי, דְּתַמָּן אִיהוּ דִּינֵן אֲמַת. וּמְסֻטְרָא דְּשֵׁם אֱלֹהִים, שׁוּפְט. הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים עה) כִּי אֱלֹהִים שׁוּפְט.

ומהם דינים? אחד, לדון בנזקי שור. שני, לדון בנזקי בור. שלישי, לדון בנזקי אש. רביעי, לדון בנזקי אדם. ואחריהם לדון בדיני ארבעה שומרים: שומר חנם, ושומר שכר, והשואל, ונושא שכר. (והשוכר) פנגדם ארבעה דינים: דין חלקת השתפים, דין חלקת קרקעות, דיני עבדים ושפחות, דיני תובע ונתבע בכמה מיני תביעות של חיוב ממון וגזל ואבדה, או שמזיק לחברו, והורגו באחד מארבע מיתות בית דין. מארבע מיתות בית דין.

אדון הוא הקדוש ברוך הוא, באדני, לדון בכל מיני דינים את השפחה הרעה פי תירש גברתה, שמפנה כל הנזקים נמצאים, שהם (כל) מלאכי חבלה, שמהם נשמות הרשעים, כמו שבארו בעלי המשנה, נשמות הרשעים הן הן המזיקים של העולם. אל אחר, מזיק, גזלן רשע. ובת זוגו סם המות.

נזק שבת ובשת ורפוי - לשכינה ובניה. שבת - של בטול תורה שבטלה את בניה. ורפוי - שגרמה להם שמתרפים מדברי תורה. נזק - בכמה נזקים של מלאכי חבלה, בעלי משחית אף וחמה. ובשת - שהיו מבזים את השכינה בכוכבים ומזלות, השקר שלהם, והיו אומרים איה אלהיך. וכמה גזלות מהשפחה הרעה, שנאמר בה (ישעיה ג) גזלת העני בבתיכם.

כמה ברכות גזולת את השכינה השפחה הרעה; בכבוד המס, ובכבוד של כמה דינים משנים על בניה, וכמה קרפנות של בית המקדש שבטלה לגבירה. ובשת של הגבירה שנשארה ערמה מארבעה בגדי זהב שמאירים מארבעה טורי אבן בשמים עשרה אבנים מרגליות. מעיל

ומה דינים אינון. חד, לדון בנזקי שור. תנזינא, לדון בנזקי בור. תליתא, לדון בנזקי אש. רביעא, לדון בנזקי אדם. ואבתרייהו, לדון בדיני ארבע שומרים. שומר חנם. ושומר שכר. והשואל. ונושא שכר. (כ"א והשוכר) לקבלייהו, דינין ארבעה. דין חלוקת השותפים. דין חלוקת קרקעות. דיני עבדים ושפחות. דיני תובע ונתבע, בכמה מיני תביעות דחיוב ממון, וגזל, ואבדה, או שמזיק לחברו, והורגו באחד מארבע מיתות בית דין. אדון איהו קדשא בריך הוא, באדני. לדון בכל מיני דינים, לשפחה בישא, פי תירש גבירתה. דמינה כל נזיקין אשתכחו, דאינון (כל) מלאכי חבלה, דמנייהו נשמתהון של רשעים, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, נשמות הרשעים הן הן המזיקים בעולם. אל אחר, מזיק, גזלן רשע. ובת זוגיה, סם המות. נזק שבת ובשת ורפוי, לשכינתא ובנהא. שבת, דבטולא דאורייתא, דבטילת לבנהא. ורפוי, דגרמת לון דמתרפין מדברי תורה. נזק, בכמה נזקין דמלאכי חבלה, מארי משחית אף וחימה. ובשת, דהוּו מבזין לשכינתא בפוכבים ומזלות, שקרא דלהון, והוּו אמרין איה אלהיך. וכמה גזלות מן שפחה בישא, דאתמר בה (ישעיה ג) גזלת העני בבתיכם.

כמה ברפאן, גזלת לשכינתא, שפחא בישא. בכובד המס, ובכובד כמה דינים משונים על בנהא, וכמה קרבנין דבי מקדשא, דבטילת למטרוניתא. ובשת דמטרוניתא, דאשתארת ערומה, מד' בגדי זהב דנהרין, מד' טורי אבן, בי"ב אבנין מרגלן. מעיל בכמה זגין ורמונים. וארבע בגדי לבן, דבהון

בכמה וגים ורמונים. וארבעה בגדי לבן שבהם היתה הגבירה מתקשטת לפני המלך. זהו שפתיב (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם. וגזלת את גברתה כמה מאכלי הקרבנות.

שור מועד בעלה, נכנס לבית המלך רבוננו בארבעה אבות הנזיקין שלו, (שהם יחזקאל א) ופני השור מהשמואל לארבעתו) עון ומשחית אף וחמה, בגוף שלו הרביץ על הכלים, מזבח מגורה שלחן ושאר כלים. רבץ עליהם ושפרם. ובשן שלו אכל כל הקרבנות של מאכלי השלחן, ואת השאר רמס ברגליו, (ומזק הכל, והשאר שהם אמורים ופדרים, שירי מנחות, רמס ברגליו) ובקרנו הרג פהנים ולוים. הרס הכל, חלל ממלכה ושריה.

הבור נקבה רעה, לילית, בביתה, שהיא בית הסהר, תפסה את הגבירה ובניה, השפחה רעה, בגלות שלה, ושמה אותה בכמה שלשלאות, ואסרו לבניה את ידיהם מהדקים לאחור. (איכה א) היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח. ולא עוד, אלא (שם) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב נאנחה ותשב אחר.

ולא עוד, אלא זונה דאיהי הבער, דהיינו אש, (איכה ד) ויצת אש בציון. לבתר קם אדם בליע"ל רשע, רביעי לאבות נזיקין, דאתמר ביה אדם מועד לעולם, בין ער בין ישן, ושלח את בעירו, ואכיל ושצי וגדע פרמים ופרדסים וגדע פרמים ופרדסים של ירושלים, וכלה הכל.

רבון העולם, אפה אמת ותורתך אמת, נתת לנו מצות תפלין, לצדיקים גמורים הוא שכר כפי מעשיהם, פאר על ראשם, ומשמשים את אבותיהם ואמם, כמו שהגוף שכל איכריו

הות מטרוניתא, מתקשטא קדם מלפא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם. וגזלת לה לגברתה, כמה מאכלין דקרבנין.

שור מועד בעלה, עאל לבי מלפא רבוניה, בארבע אבות נזיקין דיליה, (דאינון, יחזקאל א)

ופני שור מהשמואל לארבעתו) עון וחמה, דכלהו מועדין לקלקל. בגופא דיליה, הרביץ על הכלים, מזבח מגורה שלחן ושאר מאנין, רבץ עליהו ושפרתן. ובשן דיליה, אכיל כל קרבנין דמאכלים דפתורא, ושאר אברגלוי רפסא. (ומדקא כלא ושאר דאינון אמורין ופדרין שירי מנחות ברגלוי רפסא) ובקרן דיליה, קטל פהני וליואי. הרס פלא, (איכה ב) חלל (דף קי"ח ע"ב) ממלכה ושריה.

הבור, נוקבא בישא, לילית, בבית דילה, דאיהי בית הסהר, תפסת למטרוניתא ובנהא, שפחה בישא, בגלותא דילה, ושוייאן לון, בכמה שלשלאין ואסורין לבנהא, ידיהו מהדקן לאחורא. (איכה א) היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח. ולא עוד אלא (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחר.

ולא עוד, אלא זונה דאיהי הבער, דהיינו אש, (איכה ד) ויצת אש בציון. לבתר קם אדם

בליע"ל רשע, רביעי לאבות נזיקין, דאתמר ביה אדם מועד לעולם, בין ער בין ישן, ושלח את בעירו, ואכיל ושצי וגדע פרמים ופרדסים דירושלים, ושצי כלא.

רבון עלמא, אנת קשוט, ואורייתך קשוט, יקבת לן מצות תפלין, לצדיקים גמורים איהו אגרא כפום עובדיהו, פאר על רישיהו. ומשמשין לאבוהון ואמהון, בגוונא דגופא, דכל אברים דיליה משמשין

לְרִישָׁא. הָכִי אַתְתָּא, מְשַׁמְשָׂא לְבַעְלָהּ.
וְאִית מְלֹאכִין דְּאִינוּן מְשַׁמְשִׁין לְגּוּפָא,
וּמְלֹאכִין דְּמְשַׁמְשִׁין לְנַשְׁמָתָא.
וּכְגֻוּנָא דְאִית אַפְרָשׁוּתָא בֵּין גּוּפָא לְנַשְׁמָתָא,
הָכִי אִית אַפְרָשׁוּתָא בֵּין מְלֹאכִין דְּגּוּפָא,
לְמְלֹאכִין דְּנַשְׁמָתָא. וְאִית נַשְׁמָתָא לְנַשְׁמָתָא.
וּמְלֹאכִין לְמְלֹאכִין, ^(קהלת ה) כִּי גְבַהּ מֵעַל גְּבַהּ
שְׁמֵר וּגְבַהִים עֲלֵיהֶם. וְאֵלִין דְּאִינוּן נַשְׁמָתָא
לְנַשְׁמָתָא, פְּלִהוּ חַד. וְאַף עַל גַּב דְּאַרְחַ מְתָלָא,
אִינוּן פְּגוּפָא אֲצֵל נַשְׁמָתָא אֵלִין לְאֵלִין, בְּגִין
דְּמַקְבְּלִין אֵלִין מֵאֵלִין. הָכִי שְׁכִינְתָּא, ^(נַשְׁמָתָא)
אַף עַל גַּב דְּאִיהִי לְקַבֵּל שְׁאָר נְהוּרִין דְּבְרִיאָה,
פְּנַשְׁמָתָא אֲצֵל גּוּפָא, לְקַבֵּל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא
חֲשִׁיבָא פְּגוּפָא. אֲבָל כְּלָא חַד. הָכָא גּוּפָא
וּנַשְׁמָתָא כְּלָא חַד. מַה דְּלָאו הָכִי בְּבַר נֶשׁ,
דְּגּוּפִיהּ וּנַשְׁמָתִיהּ בְּפְרוּדָא. דָּא חוּמְרָא, וְדָא
שְׁכָל. דָּא חַיִּי, וְדָא מוּתָא. אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא חַיִּים, וּשְׁכִינְתִּיהּ חַיִּים, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
^(משלי א) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ.

וְכֹרְ אִינוּן דְּרִשְׁמִין בְּסִימְנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף
הוּא וּשְׁכִינְתִּיהּ, אִינוּן רִשְׁמִין בְּיוּמִין
דְּחוּל, בָּאוּת דְּתַפְלִין, וּבָאוּת דְּמִילָה. וּרִשְׁמִין
בְּזְכוּר וּשְׁמוֹר בְּשַׁבַּת. וּרִשְׁמִין בְּתוֹרָה
שְׁבַכְתָּב, דְּאִתְיְהִיבַת מִימִנָּא. וּבְתוֹרָה שְׁבַעַל
פָּה, דְּאִתְיְהִיבַת מְשַׁמְאֵלָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיף
הוּא, זְכוּר מִימִנָּא, וּשְׁמוֹר מְשַׁמְאֵלָא.
וּשְׁכִינְתָּא, זְכִירָה מִימִנָּא, וּשְׁמִירָה מְשַׁמְאֵלָא.
אִינוּן תַּפְלִין דְּרִישָׁא דְּבַר נֶשׁ, וּתַפְלִין דִּיד.
וְהָכִי שְׁכִינְתָּא, ^(תהלים יט) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה,
וּמַצּוּה דִּילִיהּ. וְהָאִי מְסַטְרָא דְעַמוּדָא
דְּאִמְצַעִיתָא, דְּאִיהוּ כְּלִיל דִּינָא וְרַחֲמִי. זְכוּר
וּשְׁמוֹר. אַתְקִרִיאת אִיהִי זְכִירָה שְׁמִירָה. וּבְכָל
פְּקוּדִין אִיהִי שְׁקִילָה לְגַבִּיהּ בְּמַדְרָגָה.

מְשַׁמְשִׁים אֶת הָרֵאשׁ, כִּף הָאֵשׁ
מְשַׁמְשֵׁת אֶת בַּעְלָהּ.

וְיֵשׁ מְלֹאכִים הַמְשַׁמְשִׁים אֶת
הַגּוּף, וּמְלֹאכִים הַמְשַׁמְשִׁים אֶת
הַנְּשָׁמָה. וּכְמוֹ שֵׁישׁ הַפְּרֻדָּה בֵּין
גּוּף וְנַשְׁמָה, כִּף יֵשׁ הַפְּרֻדָּה בֵּין
הַמְלֹאכִים שֶׁל הַגּוּף לְבֵין
הַמְלֹאכִים שֶׁל הַנְּשָׁמָה. וְיֵשׁ
נַשְׁמָה לְנַשְׁמָה, וּמְלֹאכִים
לְמְלֹאכִים, ^(קהלת ה) כִּי גְבַהּ מֵעַל
גְּבַהּ שְׁמֵר וּגְבַהִים עֲלֵיהֶם. וְאֵלֵה
שֶׁהֵם נַשְׁמָה לְנַשְׁמָה, כָּלֵם אַחַד.
וְאַף עַל גַּב שְׁדֻרְף מְשַׁל, הֵם כְּגוּף
אֲצֵל הַנְּשָׁמָה אֵלֵה לְאֵלֵה, מִשׁוּם
שְׁמַקְבֻלִים אֵלֵה מֵאֵלֵה. כִּף
הַשְׁכִּינָה ^(הַנְּשָׁמָה), אֵף עַל גַּב שְׁהִיא
כְּנֻגָד שְׁאָר הָאוּרוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה
כְּנַשְׁמָה אֲצֵל הַגּוּף, כְּנֻגָד הַקְּדוּשׁ
בְּרוּף הוּא הִיא חֲשׁוּבָה כְּגוּף, אֲבָל
הַכֵּל אַחַד. כִּאֵן גּוּף וְנַשְׁמָה הַכֵּל
אַחַד. מַה שְׁאִין כִּף בְּאֵדָם, שְׁגוּפוֹ
וְנַשְׁמָתוֹ בְּפְרוּדָה, זֶה חוּמְרָא וְזֶה
שְׁכָל, זֶה חַיִּים וְזֶה מוּתָא. אֲבָל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא חַיִּים וּשְׁכִינְתוֹ
חַיִּים. זֶהוּ שְׁפָתוּב ^(משלי א) עֵץ חַיִּים
הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ.

וְכֹרְ אוֹתָם שְׂרֻשִׁימִים בְּסִימְנִי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וּשְׁכִינְתוֹ, הֵם
רִשְׁוּמִים בְּיָמֵי הַחַל בָּאוּת שֶׁל
הַתַּפְלִין, בָּאוּת שֶׁל הַמִּילָה,
וּרִשְׁוּמִים בְּזְכוּר וּשְׁמוֹר בְּשַׁבַּת.
רִשְׁוּמִים בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב שְׁנַתְנָה
מִימִין, וּבְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה שְׁנַתְנָה
מְשַׁמְאֵל. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא זְכוּר
מִימִין, וּשְׁמוֹר מְשַׁמְאֵל. וְהַשְׁכִּינָה
זְכִירָה מִימִין, וּשְׁמִירָה מְשַׁמְאֵל.
הֵן תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ שֶׁל הָאֵדָם,
וּתַפְלִין שֶׁל יָד. וְכֹף שְׁכִינָה, תּוֹרַת
ה' תְּמִימָה, וְהַמַּצּוּה שְׁלוֹ. וְזֶה
מֵהַצַּד שֶׁל הָעַמוּד הָאִמְצַעִי,
שְׁהוּא כּוֹלֵל דִּין וְרַחֲמִים. זְכוּר
וּשְׁמוֹר. נִקְרָאת הִיא זְכִירָה
וּשְׁמִירָה. וּבְכָל הַמַּצּוּוֹת הִיא
שְׁקוּלָה אֵלֵיו בְּמַדְרָגָה.

אָבֵר מִצַּד הַחֶסֶד - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא הוא זָכוֹר, וְהַשְׁכִּינָה שְׁמוֹר.
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, זָכוֹר
לְזָכֵר, וְשְׁמוֹר לְכֻלָּהּ. מִשׁוּם
שְׁבִימִין וּבִשְׁמַאל הַעֲנִפִים
מִתְפָּרְדִים, כְּמוֹ כְּנָפֵי רֵאָה שֶׁהֵן
פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה. כְּנִגְדֵם חֵיוֹת,
וּפְנֵיהֶם וּכְנֵפֵיהֶם פְּרוּדוֹת
מִלְּמַעְלָה. וּכְנִגְדֵם פְּתוּחוֹת שֶׁל סֶפֶר
תּוֹרָה. לְמִטָּה שְׁנֵיהֶם בִּיחוד אֶחָד,
כְּמוֹ סְתוּמוֹת שֶׁל סֶפֶר תּוֹרָה,
שְׂאִין שֵׁם פְּרוּד. וּמִשׁוּם כִּף
בְּמָקוֹם שֶׁל יְחוד, שֶׁהוא גּוֹף,
דּוֹמָה לְשִׁדְרָה שֶׁל לוֹלֵב. אִם
נִפְרָצוּ אוֹ נִפְרְדוּ עֲלֵיו - פְּסוּל.

בְּכַמָּה רְשׁוּמִים רָשָׁם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוא אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹדֵעַ
לְמַלְאָכִים. אֵלֹה מִיָּמִין, שְׁתִּלּוּיִים
מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא, אוֹ אֵלֹה
מִשְׁמָאל, שְׁתִּלּוּיִים מִהַשְׁכִּינָה, אוֹ
אֵלֹה שְׁתִּלּוּיִים מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא
וְשִׁכְּנֵתוֹ בִּיחוד אֶחָד. וְדָאֵי אֵלֶּה
שֵׁישׁ בָּהֶם תּוֹרָה רְשׁוּמִים בְּחֶסֶד,
וְאֵלֶּה שֵׁישׁ בָּהֶם מִצְוָה רְשׁוּמִים
בְּגִבּוּרָה, וְאֵלֹה בְּעֲלֵי הַתְּפִלִּין וְאוֹת
שֶׁבֶת וְאוֹת בְּרִית רְשׁוּמִים בְּצַדִּיק.
וְהַבְּהֻמוֹת, עֲמֵי הָאָרֶץ, הֵם
רְשׁוּמִים בְּהַעֲבֵרֵת עֲרֵלָה וּפְרִיעָה.
עוֹפוֹת - בְּזָפֵק וּבְקַרְקָבֵן נִקְלָף,
בְּהַעֲבֵרֵת הַזָּפֵק וּקְלַפֵּת הַקַּרְקָבֵן,
הֵם רְשׁוּמִים בְּעוֹפוֹת לְאָכֵל.
וּבַהֲמוֹת בְּשָׂנֵי סִימָנִים - מַעֲלֵת
גְּרָה וּמִפְּרֶסֶת פְּרֶסָה. כָּלֵם
רְשׁוּמִים בְּשָׂנֵי סִימָנִים, כְּמוֹ עֲרֵלָה
וּפְרִיעָה, שְׁמַעְבָּרִים מִהַעֵם
הַקְּדוֹשׁ.

אָבֵר תְּלִמִּידי חֲכָמִים, כָּלֵם
רְשׁוּמִים מִהֵם בְּכֶסֶף. וּמִהֵם
בְּמַלְאָכִים, בְּאַרְבַּע חֵיוֹת הַכֶּסֶף.
מִהֵם בְּפוֹכְבִים וּבְמַזְלוֹת, וּמִהֵם
רְשׁוּמִים בְּמִדּוֹת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא נוֹדַע בָּהֶם. וְאוֹתָם
שְׁמַתְעִסְקִים בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת
לְשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא שְׁלֹא

אָבֵר מִסְטָרָא דְחֶסֶד, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוא זָכוֹר,
וְשִׁכְּנֵתָא שְׁמוֹר. כְּמָה דְאוּקְמוּהָ מְאָרִי
מִתְנִיתִין, זָכוֹר לְזָכֵר, וְשְׁמוֹר לְכֻלָּהּ. בְּגִין
דְּבִימִנָּא וּבִשְׁמַאֲלָא עֲנִפִין מִתְפָּרְדִין, כְּגוּוֹנָא
דְּכְנָפֵי רֵיָאָה, דְּאִינּוּן פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה.
לְקַבְּלֵיהוּ חֵיוֹן, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וּכְנֵפֵיהֶם
פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה. וְלְקַבֵּל פְּתוּחוֹת דְּסֶפֶר
תּוֹרָה. לְתַתָּא תְרוּוִייהוּ בִּיחודָא חָדָא, כְּגוּן
סְתוּמוֹת דְּסֶפֶר תּוֹרָה, דְּלִית תַּמָּן פְּרוּדָא. וּבְגִין
דָּא, בְּאַתֵּר דִּיחודָא, דְּאִיהוּ גּוּפָא, דּוֹמָה
לְשִׁדְרָה דְּלוֹלֵב, אִם נִפְרָצוּ, אוֹ נִפְרְדוּ עֲלֵיו
פְּסוּל.

בְּכַמָּה רְשִׁימִין רְשִׁים קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוא
לְיִשְׂרָאֵל, לְאִשְׁתְּמוּדְעָא לְגַבֵּי
מְלָאכִין. אֵלִין דִּימִנָּא, דְּתִלְיִין מְקוּדָשָׁא בְּרִיךְ
הוא. אוֹ אֵלִין דְּשְׁמָאֲלָא, דְּתִלְיִין מִשְׁכִּינְתָּא.
אוֹ אֵלִין דְּתִלְיִין מְקוּדָשָׁא בְּרִיךְ הוא.
וְשִׁכְּנֵתִיהּ בִּיחודָא חָדָא. וְדָאֵי אֵלִין דְּאִית
בְּהוּן תּוֹרָה, רְשִׁימִין בְּחֶסֶד. וְאֵלִין דְּאִית בְּהוּן
מִצְוָה, רְשִׁימִין בְּגִבּוּרָה. וְאֵלִין מְאָרִי דְּתִפְלִין,
וְאוֹת שֶׁבֶת, וְאוֹת בְּרִית, רְשִׁימִין בְּצַדִּיק.

וּבְעֵירָן, עֲמֵי הָאָרֶץ, אִינּוּן רְשִׁימִין בְּאַעֲבָרוּ
דְּעֲרֵלָה וּפְרִיעָה. עוֹפִין, בְּזָפֵק
וּבְקַרְקָבֵן נִקְלָף, בְּאַעֲבָרוּ דְּזָפֵק, וּקְלִיפָה
דְּקַרְקָבֵן אִינּוּן רְשִׁימִין עוֹפִין לְמִיכָל, וּבְעֵירָן,
בְּתַרֵי סִימָנִין, מַעֲלֵת גְּרָה, וּמִפְּרֶסֶת פְּרֶסָה.
כְּלָהוּ רְשִׁימִין בְּתַרֵי סִימָנִין, כְּגוּוֹנָא דְּעֲרֵלָה
וּפְרִיעָה, דְּמִתְעַבְּרִין מִעֲמָא קְדִישָׁא.

אָבֵר תְּלִמִּידי חֲכָמִים, כְּלָהוּן רְשִׁימִין מְנַהוּן,
בְּכֶרְסֵיָא. וּמְנַהוּן, בְּמַלְאָכֵי, בְּאַרְבַּע
חֵיוֹן דְּכֶרְסֵיָא. מְנַהוּן בְּכַכְבֵּיא (דף ק"ט ט"א)
וּבְמַזְלוֹ. וּמְנַהוּן רְשִׁימִין, בְּמִדּוֹת דְּקוּדָשָׁא
בְּרִיךְ הוא אִשְׁתְּמוּדְעִין. וְאִינּוּן דְּמִתְעַסְקִין

על מנת לקבל פָּרֶס, אֶלֶא כִּבֵּן
הַמְחִיב בְּכבוֹד אָביו וְאָמוֹ, זֶה
וְדָאֵי נִקְשָׁר וְנִרְשָׁם בְּעֵמוּד
הָאֲמָצְעִי וְשִׁכְנִיתוֹ, כְּאֵלוֹ בּוֹ הֵם
הָיוּ אֶחָד.

וְכוּ שֵׁשׁ בּוֹ תוֹרָה בְּלִי מִצְוָה אוֹ
מִצְוָה בְּלִי תוֹרָה, כְּבִיכוֹל כְּאֵלוֹ
הָיוּ בּוֹ בְּפִרוּד. אֲבָל בְּזֶה וְזֶה, כְּמוֹ
אֵילָן שְׁעֲנָפִים נִפְרָדִים לִימִין
וְלִשְׂמָאל, וְהָאֵילָן הַיְחודוֹד שֶׁל
שְׁנֵיהֶם בְּאֲמָצְעַי.

הַרְשָׁעִים וְשׁוּמִים בְּלִי סִימְנֵי
טְהָרָה, אוֹתָם שְׂאִין לָהֶם תְּפִלִּין
עַל הָרֵאשׁ וְהַזְרוּעַ, וְאוֹתָם שֶׁלֹּא
רְשׁוּמִים בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאֵלֶּה
שֶׁלֹּא שׁוּמִים זְכוֹר וְשְׂמֹר, וְלֹא
רְשׁוּמִים בְּתַכְלַת וּלְכֵן שֶׁל צִיצִית.
וְאֵלֶּה שֶׁלֹּא רְשׁוּמִים בְּסִימְנֵים
הַלְלוֹ, שְׁקָץ הֵם לָכֶם, אֵינָם
יִשְׂרָאֵל, אֶלֶא עַמֵּי הָאָרֶץ. מֶה אֵלֶּה
שְׁקָץ וְשָׂרֵץ - אֵף הֵם (פָּר) שְׁקָץ
וְשָׂרֵץ. כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהַ בְּעֵלֵי
הַמִּשְׁנָה, עַמֵּי הָאָרֶץ הֵם שָׂרֵץ,
וּנְשׁוּתֵיהֶם שְׁקָץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶם
נֶאֱמַר, (דְּבָרִים כו) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל
בְּהֵמָה.

וּמִיתָתָם מִיתָה בְּגִלוֹי, וְאֵין מִיתָה
אֶלֶא עֲנִי, וּמִיתַת הַעֲנִי שְׁלָהֶם לֹא
תִּהְיֶה בְּכֶסֶף, כְּמוֹ עוֹפוֹת שְׂדוּמִים
לְבַעֲלֵי מִצְוֹת, אֶלֶא בְּגִלוֹי, לְעֵינֵי
הָעַם, שְׁעֵנִי חָשׁוּב בְּמַת. וַיֵּשׁ עֲנִי
בְּכֶסֶף מְעִינֵי בְּנֵי אָדָם. וַיֵּשׁ עֲנִיּוֹת
לְעֵינֵי כָל, כְּזִרְיַקְתָּ דָם הַבְּהֵמָה,
וּזְרִיקְתָּה לְעֵינֵי כָל, שְׁשׁוּפְכִים דָם
לְפָנָי הַכָּל. כִּף הַעֲנִיִּים שְׂדָמָם
נִשְׁפָּף בְּפָנֵיהֶם לְעֵינֵי בְּנֵי אָדָם
וַנְעֲשִׂים לִירְקִים כְּמוֹ מַתִּים.

וְאֵם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה וְלֹא
פוֹתְחִים פִּיהֶם לְהַטִּיחַ דְּבָרִים
כְּלָפֵי מַעְלָה, וּמִיתָתָם בְּסִתְיַמַּת
פֶּה, כְּמוֹ בְּהֵמָה שֶׁהִיא מַתָּה וְאֵין

בְּאוֹרֵייתָא וּבְמִצְוֹת, לְשִׁמָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא וְשִׁכְנִיתֵיהּ, שֶׁלֹּא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס,
אֶלֶא כְּבָרָא דְאִיהוּ מְחוּיֵיב בִּיקְרָא דְאֲבוּהֵי
וְאִמֵּיהּ, דָּא אֶתְקַשָּׁר וְדָאֵי וְאֶתְרָשִׁים, בְּעֵמוּדָא
דְּאֲמָצְעֵיתָא וְשִׁכְנִיתֵיהּ, כְּאֵילוֹ בֵּיה הוּוּ חַד.

וּמֵאֵן דְּאִית בֵּיה תוֹרָה בְּלֹא מִצְוָה, אוֹ מִצְוָה
בְּלֹא תוֹרָה, כְּבִיכוֹל כְּאֵילוֹ הוּוּ בֵּיה
בְּפִרוּדָא. אֲבָל בְּדָא וְדָא, כְּאֵילָנָא, דְּעֵנְפוּי
מִתְפָּרְדִין לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, וְאֵילָנָא יְחודוֹא
דְּתִירוּיֵיהוּ, בְּאֲמָצְעֵיתָא.

רְשִׁיעֵיָא, אֵינּוּן רְשִׁימִין בְּלֹא סִימְנִין דְּטְהָרָה,
אֵינּוּן דְּלִית לְהוֹן תְּפִלִּין עַל רִישָׁא,
וְדִרוּעָא. וְאֵינּוּן דְּלֹא רְשִׁימִין בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת.
וְאֵלִין דְּלֹא נְטָרִין זְכוֹר וְשְׂמֹר. וְלֹא רְשִׁימִין
בְּתַכְלַת וּלְכֵן דְּצִיצִית. וְאֵלִין דְּלֹא רְשִׁימִין
בְּאֵלִין סִימְנִין, שְׁקָץ הֵם לָכֶם, לֹאֹ אֵינּוּן
יִשְׂרָאֵל אֶלֶא עַמֵּי הָאָרֶץ. מֶה אֵלִין שְׁקָץ
וְשָׂרֵץ, אוֹף אֵינּוּן (נ"א כו) שְׁקָץ וְשָׂרֵץ. כְּמֶה
דְּאוּקְמוּהָ מְאִרֵי מִתְנִיתִין, עַמֵּי הָאָרֶץ הֵם
שָׂרֵץ, וּנְשׁוּתֵיהֶם שְׁקָץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶם אֶתְמַר,
(דְּבָרִים כו) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה.

וּמִיתָתְהוֹן מִיתָה בְּאֶתְגְּלֵיָא, וְלִית מִיתָה אֶלֶא
עֲנִיּוֹתָא, וּמִיתָה דְּעֲנִיּוֹתָא דְּלֵהוֹן,
לֹא יְהֵא בְּאֶתְפְּסֵיָא, כְּעוֹפִין דְּדַמְיִין לְמְאִרֵי
פְּקוּדִין, אֶלֶא בְּאֶתְגְּלֵיָא, לְעֵינֵי עַמָּא, דְּעֲנִי
חָשׁוּב בְּמַת. וְאִית עֲנִיּוֹתָא בְּאֶתְפְּסֵיָא, מְעִינֵי
בְּנֵי נָשָׂא. וְאִית עֲנִיּוֹתָא, לְעֵינֵי כָלֵא. כְּזִרְיַקוֹ
דְּדָם דְּבְהֵמָה, וּזְרִיקְתָּה לְעֵינֵי כָלֵא, דְּשִׁפְכִין
דְּמָא קָמֵי כָלֵא. הִכִּי עֲנִיִין שִׁפְכִין דְּמוֹי
בְּאֶנְפִּיֵיהוּ, לְעֵינֵי בְּנֵי נָשָׂא, וְאֶתְהַדְרִין יְרוּקִין
כְּמַתִּין.

וְאִי הַדְרִין בְּתִיּוּבְתָא, וְלֹא פִתְחִין פּוּמְהוֹן לְהַטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפֵי מַעְלָה

לָה קוֹל וְדְבוּר. וּבְיַדוֹי כָּף הוּא יֹאמֵר: אֵין לִי פֶה לְהָשִׁיב, וְלֹא מִצַּח לְהָרִים רֹאשׁ. וַיִּתְנַדֶּה, וּמִיַּחַד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם לְהִיּוֹת מִיתָתוֹ בְּאַחַד. כְּמוֹ שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה בְּשָׁתַיִם עֲשָׂרָה בְּדִיקוֹת סָפִין, וּבְסָפִין שֶׁהוּא אַח"ד.

וּמִכֶּרֶךְ וּמִקֶּדֶשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם בְּבִרְכוֹ וּבְקִדְשָׁה, וּבְכָל אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה שְׁלוֹ. כְּמוֹ שֶׁמִּכֶּרֶךְ הַכֹּהֵן: בְּרוּךְ אַתָּה - הָרִי בְּרַכָּה. אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ - הָרִי קִדְשָׁה. כְּשֶׁהָרוּחַ מְבָרַכְתָּ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם בְּבִרְוֶךְ, וּמִקֶּדֶשׁ אוֹתוֹ בְּקִדְשָׁתוֹ וּמִיַּחַד אוֹתוֹ בִּיַּחַד שֶׁהִיא שְׁכִינָתוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹרֵד עַל אוֹתָהּ וְיוֹם בְּכַמָּה מַחֲנוֹת.

אֲלֵיהוּ, וְדָאֵי אָדָם שֶׁמִּכֶּרֶךְ וּמִקֶּדֶשׁ וּמִיַּחַד אֶת הַגְּבִירָה, כְּפֶה מַחֲנוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה עוֹלָיִם עִמּוֹ, וּמַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹרְדִים אֵלָיו. וְכֹלָם כְּדֵי לְשַׁמְרוֹ, וְלַהֲדִיעָה לְאוֹתָהּ וְיוֹם כְּפֶה חֲדוּשִׁים וְעִתִּידוֹת בְּחִלּוּמוֹת בְּנִבּוּאָה, וְכַמָּה סְתָרִים, כְּמוֹ שֶׁיַּעֲקֹב שָׁנְאָמַר בּוֹ, (בראשית כח) וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלֵיָם וַיִּרְדּוּ בּוֹ. וְעַל מַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה נֶאֱמַר (שם לב) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא מַחֲנִים. אָבָל הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לֹא יוֹרְדִים לְשֵׁם.

אָמַר אֲלֵיהוּ, רוּעָה הַנְּאֻמָּן, כָּף זֶה וְדָאֵי, אָבָל מִשּׁוּם שֶׁבְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה הֵיטָה הַשְׁתַּדְּלוֹת שֶׁלֶךְ לְיַחַד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל הַמַּחֲנוֹת שֶׁלְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, כָּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ וְכָל מַחֲנוֹתָיו מַעַלָּה וּמַטָּה מְתִיחָדִים עִם רוּחֶךָ בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה, כְּכֵן הַמֶּלֶךְ שֶׁהָאֵב וְהָאֵם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וּמְנַשְׁקִים

וּמִיתָה דְלֵהוֹן בְּסִתְיָמוֹ דְפּוּמָא, כְּבַעֲרָא דְאִיהִי מִיתָא, וְלִית לָהּ קוֹל וְדְבוּר. וּבְיַדוֹי הָכֵי יִימָא אִיהוּ, אֵין לִי פֶה לְהָשִׁיב, וְלֹא מִצַּח לְהָרִים רֹאשׁ, וַיִּתְנַדֶּה וּמִיַּחַד לְקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, לְמַהוּי מִיתָתִיה בְּאַחַד. פְּגוּוֹנָא דְשְׁחִיטַת בְּהֵמָה, בְּתַרִּיסַר בְּדִיקוֹת דְסָפִין, וּבְסָפִין דְאֵינוֹן אַח"ד.

וּמִכֶּרֶךְ וּמִקֶּדֶשׁ לְקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, בְּבִרְכוֹ וּבְקִדְוֶשָׁה, וּבְכָל אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה דִילִיָּה. פְּגוּוֹנָא דְמִכֶּרֶךְ פְּהֵנָא, בְּרוּךְ אַתָּה, הָא בְּרַכָּה. אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ, הָא קִדְוֶשָׁה. כְּדִ רּוּחָא מְבָרַךְ לְקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, בְּכָל יוֹמָא בְּבִרְוֶךְ, וּמִקֶּדֶשׁ לִיָּה בְּקִדְוֶשָׁא דִילִיָּה, וּמִיַּחַד לִיָּה בִּיַּחַדָּא דְאִיהוּ שְׁכִינָתִיה. קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא נְחִית עַל הַהוּא רּוּחָא בְּכַמָּה מְשַׁרְיִין.

אֲלֵיהוּ, וְדָאֵי כּר נֶשׁ דְמִכֶּרֶךְ וּמִקֶּדֶשׁ, וּמִיַּחַד לְמִטְרוֹנִיתָא, כְּפֶה מְשַׁרְיִין דְמִטְרוֹנִיתָא סְלָקִין עִמִּיהָ, וּמְשַׁרְיִין דְמִלְפָּא, נְחִתִּין לְגַבִּיָּה. וְכֹלָהוּ לְנִטְרָא לִיָּה, וְלֹאֻדְעָא לִיָּה לְהַהוּא רּוּחָא, כְּפֶה חֲדוּשִׁין וְעִתִּידוֹת, בְּחִלְמִין דְנִבּוּאָה, וְכַמָּה סְתָרִים. פְּגוּוֹנָא דְיַעֲקֹב, דְאֶתְמַר בֵּיָהּ, (בראשית כח) וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלָיִם וַיִּוֹרְדִים בּוֹ. וְעַל מְשַׁרְיִין דְמִלְפָּא וּמִטְרוֹנִיתָא אֶתְמַר, (בראשית לב) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא מַחֲנִים. אָבָל מִלְפָּא וּמִטְרוֹנִיתָא לֹא נְחִתִּין תַּמָּן.

אָמַר אֲלֵיהוּ, רַעֲיָא מְהֵימְנָא, הָכֵי הוּא וְדָאֵי. אָבָל בְּגִין דְבְּכָל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא, הָוָה אֲשֶׁתַּדְּלוֹתָא דִילָךְ, לְיַחַדָּא קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתִיה, בְּכָל מְשַׁרְיִין דְעִילָא וְתַתָּא, הָכֵי קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתִיה, וְכָל מְשַׁרְיִיתִיה עִילָא וְתַתָּא, מְתִיחָדִין בְּרוּחָא דִילָךְ, בְּכָל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא, כְּבָרָא דְמִלְפָּא,

דַּאבָּא וְאִמָּא רַחֲמִין לִיהּ, וְנִשְׁקִין לִיהּ, וּבְחַבִּיבוּ דִלִּיהּ, לָא הִמְנִין לִיהּ בְּמִשְׁרַיִן דִּלְהוֹן, אֶלָּא אֵינוֹן גּוֹפִיָּיהוּ, נְטָרִין לִיהּ.

בְּגִין דִּהֵוּא רוּחָא דִּילָךְ, מְסֻטָּרָא דְעֵמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא אִיהוּ, דְאִיהוּ ו' כָּלִיל אַבָּא וְאִמָּא, דְאֵינוֹן י"ה. נֶפֶשׁ דִּילָךְ. בֵּת יַחֲידָא, מְסֻטָּרָא דְאֵת ה', שְׂכִינְתָא תַתָּא, לָא זָזַת מִינָךְ. וּכְגֻוּנָא דְאַבָּא וְאִמָּא נְטָרִין בְּרָא, הַכִּי נְטָרִין בְּרֵתָא, בְּמִשְׁרַיִן עֲלָאִין, דְאֵינוֹן מַחְנִים, וּבְמַחְשְׁבָה עֲלָא, סִלְקִין לְרוּחָא דִּילָךְ, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, יִשְׂרָאֵל עֲלָה בְּמַחְשְׁבָה, יו"ד ה"א וְאִו"ה ה"א. וְאִמְתִּי רוּחָא דִּילָךְ סִלְקַת בְּמַחְשְׁבָה, כַּד אִיהִי שְׁלִימָא, וְאַתְמַר בָּהּ, (תהלים ק) כָּל הַנְּשֻׁמָּה תִהְלֵל יְהוָה, (דף קר"ט ע"ב) וּבְנִפְשָׁא דְאִיהִי ה'.

רוּחַ יִי אֲתַמַּר בִּיהּ, (יחזקאל לו) כַּה אָמַר יְיָ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ. וְאֵינוֹן, (ישעיה יא) רוּחַ יְיָ, רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה וְגו', (שְׁלֹם) שְׁלֹם בְּאַרְבַּע אֲתוּוֹן, סִלְקִין בְּמַחְשְׁבָה, וְעֵלְתָּ הָעֲלוֹת מְעֻטֵר לִיהּ בְּכֵתֵר. בְּכָל הַאי יְקָר, רוּחָא דִּילָךְ, סִלְקִין וְנַחֲתִית בְּכָל לִילְיָא. וְכָל מַלְיִן דְאֲתַגְלִיִין (נ"א לך בְּחֶסֶד וְעֲלִיּוּתוֹ אֲתַמַּר וְאַתְּמַר וְכו') עַל כְּתָר (דברים ד) וְאַתְּמַר הַדְּבָקִים בִּי, אֲתֵם, וְלֹא אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבְגִין דָּא, (שמות כב) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחְרַם, אֱלֹהִים אֲחֵרִים. בְּלַתִּי לִי לְבָדוּ.

זְבָחָה עֲמָא קְדִישָׁא, דְאֲתַקְרִיאָו עֲאֲנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמַקְרַב גְּרַמְיִיהוּ קְרַבְנִין קָמִיהּ. כְּמָה דְאֲתַמַּר, (תהלים מד) כִּי עֲלִיךְ הוֹרְגֵנוּ כָּל הַיּוֹם נַחֲשָׁכְנוּ כְּצֹאן טְבַחָה. וּקְרַבִּין גְּרַמְיִיהוּ כְּעֲאֲנִין, בְּתַעֲנִיתָא. דְמַעוּט חֲלָפָא וְדָמָא, דְתַעֲנִיתָא, אִיהוּ חֲשִׁיב יִתִּיר מְקַרְבְּנָא דְבַעֲיָרָן, דִּהְוָה מִתְמַעֵט דָּמָא

אוֹתוֹ, וּמַחְבִּיבוֹת שְׁלוֹ אֵינָם מֵאֲמִינִים לְמַחְנוּתֵיהֶם, אֶלָּא הֵם בְּגוּפָם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ.

מִשׁוּם שְׁאוּתָהּ הָרוּחַ שְׁלָךְ הִיא מְצַד הָעֵמוּד הָאֲמִצְעִי, שֶׁהוּא ו' כּוֹלֵל אָב וְאָם, שֶׁהֵם י"ה. הַנֶּפֶשׁ שְׁלָךְ, בֵּת יַחֲידָה, מְצַד הָאוֹת ה', הַשְׂכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה לֹא זָזָה מִמֶּךָ. וּכְמוֹ שְׂאֵבָא וְאִמָּא שׁוֹמְרִים אֶת הַבֵּן, כֶּף שׁוֹמְרִים אֶת הַבַּת בְּמַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם מַחְנִים. וּבְמַחְשְׁבָה הָעֲלִיוֹנָה עוֹלִים לְרוּחְךָ, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ, יִשְׂרָאֵל עֲלָה בְּמַחְשְׁבָה. יו"ד ה"א וְאִו"ה ה"א. וּמְתִי רוּחְךָ עֲלָתָה בְּמַחְשְׁבָה? כִּשְׂהִיא שְׁלָמָה, וְנֵאמַר בָּהּ (תהלים ק) כָּל הַנְּשֻׁמָּה תִהְלֵל יְהוָה. וּבְנִפְשָׁא שְׁהִיא ה'.

בְּרוּחַ ה' נֵאמַר, כַּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ. וְהֵם רוּחַ ה', רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה וְגו'. שְׁלֹם בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, עֲלָה בְּמַחְשְׁבָה, וְעֵלְתָּ הָעֲלוֹת מְעֻטֵרוֹ בְּכֵתֵר. בְּכָל הַכּוֹכָבִים וְהַיּוֹדֵדִים כָּל לִילְיָהּ, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁהַתְּגַלּוּ (לך בְּחֶסֶד, וְעֲלִיּוּתָם וְאֲתֵם וְכו') עַל כְּתָר (דברים ד) וְאַתְּמַר הַדְּבָקִים בִּיה'. אֲתֵם, וְלֹא אֲמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה, (שמות כב) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחְרַם. אֱלֹהִים אֲחֵרִים. בְּלַתִּי לִה' לְבָדוּ.

אֲשֶׁרִי הָעֵם הַקְּדוֹשׁ שְׁנִקְרָאוּ צֹאן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהַקְרִיב אֶת עֲצָמָם קְרַבְנוֹת לְפָנָיו, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים מד) כִּי עֲלִיךְ הוֹרְגֵנוּ כָּל הַיּוֹם נַחֲשָׁכְנוּ כְּצֹאן טְבַחָה. וּמַקְרִיבִים אֶת עֲצָמָם כְּמוֹ צֹאן, בְּתַעֲנִית. שְׁמַעוּט הַחֲלָב וְהַדָּם שְׂבַמְעִנִית חֲשׁוּב יוֹתֵר מְקַרְבָּן

דְּמָא, דְתַעֲנִיתָא, אִיהוּ חֲשִׁיב יִתִּיר מְקַרְבְּנָא דְבַעֲיָרָן, דִּהְוָה מִתְמַעֵט דָּמָא

וְחִלָּבָא וְכֹל אֵינּוֹן אַמּוּרִין וּפְדָרִין, דְּמַתְּאֶפְלִין
כָּל לִילְיָא.

וּבְאִין אֵינּוֹן, (ס"א ישראל) דְּמַקְרְבִין רוּחִין דְּלֵהוֹן,
קְרַבְנִין קָדָם יי'. וּבְכָל לִילְיָא וְלִילְיָא,
דְּרוּחָא דְּלֵהוֹן הִיא הָעוֹלָה לְגַבִּיָּה, אִי סָלִיק
לָהּ, בְּתוֹרָה וּמִצְוָה, בְּתוֹרָה, דְּאִיהִי עֶשֶׂר
אַמִּירָן, דְּאִתֵּיהִיבוּ מֵאֵת יי' דְּבַעֲשֵׁר דְּבָרָן,
מֵאֲתוּוֹן ה"ה. (ס"א בו/ בשיח) בְּשִׁית חוּמְשֵׁי תוֹרָה
בְּסֹפֶר בְּרֵאשִׁית. חֲמֵשָׁה אֵינּוֹן דְּאִתְקַרְיָאוּ
חֲמֵשָׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. שְׁתִּיתָאָה סֹפֶר בְּרֵאשִׁית
אֶקְרִי. וּבִמְחֻשְׁבָּה דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וְא"ו
ה"א, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה.
וְלֹאֲן אֲתֵר סָלִיק. לְגַבִּי כְּתֵר דְּתַמָּן עֲלֵת
הָעֲלוֹת, מוּפְלָא וּמְכוּסָה.

וּבָאָה מָאן דְּסָלִיק לִיהּ בְּמִצְוָה, דְּאִיהִי מִצְוֹת
תְּפִילִין, דְּבִהוֹן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, דְּבִהוֹן
שֵׁם יְהוָה. יי': קִדְּשׁ לִי. ה': וְהָיָה כִּי יִבְיָאָךְ.
ו': שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. ה': וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ.
בְּמַחֲשָׁבָה. לְקַשְׂרָא לָהּ בֵּיד, דְּשְׁכִינְתָא אִיהוּ
יי"ה כְּלִילָא מְמַעְשָׂה דְּאִיהִי ה'. וְדַבּוּר דְּאִיהִי
בִּינָה, כְּלִילָא ו' סְפִירָאן. וּבְמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ
יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, יְהוָה. יי"ד אֲתוּוֹן,
כְּחוּשְׁבֹן יָד. וְאִתְרַמִּיזוּ בְּאַרְבַּע פְּרָשִׁיין, וּבֵיתָא
דְּתְּפִלִין א', וְתֵרִין רְצוּעֵי דְּרִישָׁא, (נ"א וְדִידָה)
שְׁבַע. דְּתֵרִין שִׁנִּין תִּשְׁעַ. וְקַשְׂר דְּרְצוּעָה
עֶשֶׂר. וְד' פְּרָשִׁיין דִּיד, (ס"א חֲרִי"ה) יָד דְּשְׁכִינְתָא,
יָד יְהוָה.

בְּגִינָה אֲתַמַּר, (תהלים לא) בִּידָךְ אֶפְקִיד רוּחִי וְגו' .
רוּחַ אֲתַפְקִיד לִיהוָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא נְחִית לְגַבִּיָּה, לְקַבְּלָא לִיהּ לְגַבִּי שְׁכִינְתָא.
וְנִטְרִי לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵיהּ. וּמֵאֲן
גָרִים דָּא. מָאן דְּבְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה, סָלִיק
שְׁכִינְתָא לְגַבִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּהַמּוֹת, שְׁהִיָּה מְתַמְעֵט הַדָּם
וְהַחֲלָב וְכֹל אוֹתָם אַמּוּרִים
וּפְדָרִים שְׁנַאֲכָלִים כָּל הַלֵּילָה.
אֲשֶׁרֵיהֶם (ישראל) שְׁמַקְרִיבִים אֶת
רוּחָם קְרַבְנֹת לִפְנֵי ה', וּבְכָל
לֵילָה וְלֵילָה שְׁרוּחָם הִיא הָעוֹלָה
אֵלָיו, אִם מַעֲלָה אוֹתָהּ בְּתוֹרָה
וּמִצְוָה, בְּתוֹרָה שְׁהִיא עֶשֶׂר
אַמִּירוֹת, שְׁנַתְּנוּ מֵהָאוֹת יי'
שְׁבַעֲשֶׁר דְּבָרוֹת, מֵאוֹתִיּוֹת ה"ה.
(בו/ בששה) בְּשֵׁשׁ חֲמֵשֵׁי תוֹרָה בְּסֹפֶר
בְּרֵאשִׁית. חֲמֵשָׁה הֵם שְׁנַקְרָאוּ
חֲמֵשָׁה חֲמֵשֵׁי תוֹרָה. שְׁשֵׁי נֶקְרָא
סֹפֶר בְּרֵאשִׁית. וּבִמְחֻשְׁבָּה שְׁהוּא
יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, שְׁנַאֲמַר בּו
יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. וְלֹאֲיִזָּה
מְקוֹם עוֹלָה? לְכַתֵּר שְׁשֵׁם עֲלֵת
הָעֲלוֹת, מְפֻלָּא וּמְכֻסָּה.

אֲשֶׁרִי מִי שְׁמַעְלָהוּ בְּמִצְוָה, שְׁהִיא
מִצְוֹת תְּפִלִין, שְׁבִהֵן אַרְבַּע
פְּרָשִׁיּוֹת, שְׁבִהֵן שֵׁם יְהוָה: יי' -
קִדְּשׁ לִי. ה' - וְהָיָה כִּי יִבְיָאָךְ. ו'
- שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. ה' - וְהָיָה אִם
שָׁמוּעַ. בְּמַחֲשָׁבָה. לְקַשְׂר אוֹתָהּ
בֵּיד, שְׁהַשְׁכִּינָה הִיא יי"ה וּכְלולָה
מְמַעְשָׂה שְׁהִיא ה'. וְדַבּוּר שְׁהִיא
בִּינָה כְּלולָה ו' סְפִירוֹת.
וּבִמְחֻשְׁבָּה, שְׁהוּא יו"ד ה"א וְא"ו
ה"א, יְהוָה. יי"ד אוֹתִיּוֹת,
כְּחוּשְׁבֹן יָד. וְנִרְמְזוּ בְּאַרְבַּע
פְּרָשִׁיּוֹת, וּבֵית הַתְּפִלִין א', וְשְׁתֵּי
רְצוּעוֹת הָרֵאשׁ - שְׁבַע. שְׁשֵׁנִי
שִׁנִּיין תִּשְׁעַ, וְקַשְׂר הָרְצוּעָה
עֶשֶׂר. וְאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת הִנֵּד - חֲרִי
יי"ד, יָד הַשְׁכִּינָה, יָד יְהוָה.

בְּשִׁבְרָה נֶאֱמַר, (שם לא) בִּידָךְ
אֶפְקִיד רוּחִי וְגו' . הַרוּחַ נִפְקָדָה
לִיהוָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹרֵד
אֵלָיו לְקַבְּלוֹ לְשְׁכִינָה, וְשׁוּמְרִים
אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׁכִינְתּוֹ.
וּמִי גוֹרֵם אֶת זֶה? מִי שְׁבְכָל מִצְוָה
וּמִצְוָה מַעֲלָה שְׁכִינָה אֶל הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

וְשִׁבְעִים תְּבוֹת שֶׁל יַעֲנֵךְ ה' בְּיוֹם צָרָה, וּבִמְהָ הִיא צוֹנַחַת? אֵלֶּא וּדְאִי בְּיִשְׂרָאֵל יֵשׁ בְּעֲלֵי תוֹרָה, מְלֹאכִים, מְצַד שֶׁל אֵילַת הַשֹּׁחַר, שְׁהִיא שְׁכִינָה. וְשִׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן - בְּקָר וְשֹׁחַר, וְעֲלִיָּהּ נֶאֱמַר (תהלים טו) נְעֻמוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח. בְּקָר שֶׁל אֲבָרָהֶם, שְׁהוּא חֶסֶד, זֶה עוֹלָה יוֹתֵר בְּיוֹם הַגָּאֵלָה, אֲכַל הַשֹּׁחַר מְקַדִּים לְיוֹם הַגָּאֵלָה, וּמִיָּהוּ? נֹצַח, שְׁשִׁכְנָה מְצַדוֹ נִקְרָאת אֵילַת הַשֹּׁחַר.

וּמִשּׁוֹם כֵּךְ, ל"מ נֹצַח, שֶׁם נֹצַח, שֶׁם ל"מ, שֶׁהֵם שְׁבַעִים הַקּוֹלוֹת שְׁצוֹנַחַת אֵילַת הַשֹּׁחַר עַל בְּנֵיהָ, שְׁהַתְּחִיב עֲלֵיהֶם הַקְּדוּוֹת בְּגִלוּת, שְׁחֲרוֹת הַשֹּׁחַר בְּשְׁבַעִים הַשָּׁנִים הַאֲחֻרוֹנוֹת. (בְּשַׁבְעִים) בְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְקַבֵּל בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיה כו) כְּמוֹ הָרָה תִּקְרִיב לְלֶדֶת תִּזְעַק בְּחֻבְלֶיהָ כֵּן הֵינּוּ מִפְּנֵיךָ יי'. וְעַל כֵּן נִקְרָה לָךְ יי' אֱלֹהֵינוּ.

וּבְהוֹן אֵילַת אַעֲלִילַת רִישָׁהָ בֵּין בְּרַפָּהָא. רִישָׁא, אִיהוּ צְדִיק יְסוּד עוֹלָם. בֵּין בְּרַפָּהָא דְאֵינוֹן נֹצַח וְהוּד. וְאוּמִי לָהּ בִּיהַ, לְמַפְרָק לְבִנְהָא בְּבִקָר, דְאִיהוּ אַרְיָה בְּקָר יְמִינָא דְאֲבָרָהֶם, מְשִׁיחַ בֵּין דְּוֹד דְּנַפְיָק מִיָּהוּדָה, דְאֲתַמַּר בִּיהַ, (בראשית מט) גּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה. וּבְגִין דָּא, (רות ג) חֵי יי' שְׁכַבֵּי עַד הַבִּקָר.

וּבְהַ (ישעיה טו) מוֹלִיף לִימִין מִשֶּׁה זְרוּעַ תִּפְאָרְתוֹ בּוֹקֵעַ מִים וְגו'. מִשּׁוֹם שְׁתִּפְאָרְתָּ הִיא דְרָגַת מִשֶּׁה, הַגּוֹף, וְחֶסֶד זְרוּעוֹ, וּמִשֶּׁה נִקְשֵׁר בְּע"ב שְׁהוּא חֶסֶד, דְרָגַתוֹ שֶׁל אֲבָרָהֶם. שְׁכַף עוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן ח"י - וו"ו מִן וִיסַע וַיְבֹא וַיֵּט, שְׁלֹשֶׁת עֲנָפֵי הָאֲבוֹת. ש, שְׁנִקְשְׁרָה בְּש' שֶׁל מִשֶּׁה, שְׁנִקְשְׁרָה בְּהֶם (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיָה אֵל הֵימִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל וְגו', וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן. מ"ה מִן מִשֶּׁה, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם.

וְע' תִּכְיִן דְּעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה. וּבְמֵאֵי צְנוּחַת. אֵלֶּא וּדְאִי יִשְׂרָאֵל אִית בְּהוֹן מְאִרֵי תוֹרָה, מְלֹאכִים, מְסַפְרָא דְאֵילַת הַשֹּׁחַר, דְאִיהוּ שְׁכִינְתָּא. וְתִרְיִן דְרִגְוִן אֵינוֹן, בְּקָר וְשֹׁחַר, וְעֲלִיָּהוּ אֲתַמַּר, (תהלים טו) נְעֻמוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח. בְּקָר דְאֲבָרָהֶם, דְאִיהוּ חֶסֶד, דָּא סָלִיק יְתִיר בְּיוֹמָא דְפּוֹרְקָנָא, אֲכַל שְׁחַר אֲקָדִים לְיוֹמָא דְפּוֹרְקָנָא. וּמֵאֵי אִיהוּ. נֹצַח, דְשְׁכִינְתָּא מְסַפְרָיָה אֲתַקְרִיאת אֵילַת הַשֹּׁחַר. וּבְגִין דָּא, ל"מ נֹצַח, תִּפְּנִין נֹצַח, תִּפְּנִין ל"מ. דְאֵינוֹן ע' קָלִין דְצוֹוַחַת אֵילַת הַשֹּׁחַר עַל בְּנֵהָא, דְאֲתַתְּקַף עֲלֵיָּהוּ קְדוּוֹתָא בְּגִלוּתָא, שְׁחֲרוֹת הַשֹּׁחַר בְּע' שָׁנִין בְּתַרְאִין, (בְּשַׁבְעִים) בְּהוּא זְמַנָּא יִתְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיה כו) כְּמוֹ הָרָה תִּקְרִיב לְלֶדֶת תִּזְעַק בְּחֻבְלֶיהָ כֵּן הֵינּוּ מִפְּנֵיךָ יי'. וְעַל כֵּן נִקְרָה לָךְ יי' אֱלֹהֵינוּ.

וּבְהוֹן אֵילַת אַעֲלִילַת רִישָׁהָ בֵּין בְּרַפָּהָא. רִישָׁא, אִיהוּ צְדִיק יְסוּד עוֹלָם. בֵּין בְּרַפָּהָא דְאֵינוֹן נֹצַח וְהוּד. וְאוּמִי לָהּ בִּיהַ, לְמַפְרָק לְבִנְהָא בְּבִקָר, דְאִיהוּ אַרְיָה בְּקָר יְמִינָא דְאֲבָרָהֶם, מְשִׁיחַ בֵּין דְּוֹד דְּנַפְיָק מִיָּהוּדָה, דְאֲתַמַּר בִּיהַ, (בראשית מט) גּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה. וּבְגִין דָּא, (רות ג) חֵי יי' שְׁכַבֵּי עַד הַבִּקָר.

וּבְהַ (ישעיה טו) מוֹלִיף לִימִין מִשֶּׁה זְרוּעַ תִּפְאָרְתוֹ בּוֹקֵעַ מִים וְגו', בְּגִין דְתִפְאָרְתָּ דְרָגַת דְמִשֶּׁה גּוֹפָא, וְחֶסֶד דְרוּעָא דִילָיָה, וּמִשֶּׁה אֲתַקְשֵׁר בְּע"ב דְאִיהוּ חֶסֶד, דְרָגַת דְאֲבָרָהֶם. דְהִכֵּי סָלִיק בְּחוּשְׁבוֹן ח"י. וו"ו מִן וִיסַע וַיְבֹא וַיֵּט, תִּלְתַּת עֲנָפֵי אֲבָהוֹן. ש. דְאֲתַקְשֵׁר בְּש' שֶׁל מִשֶּׁה. דְאֲתַמַּר בְּהוֹן (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיָה אֵל הֵימִין לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל וְגו', וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן. מ"ה מִן מִשֶּׁה, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם.

בזרוע שמאל נאמר שמאל דוחה, וימין מקרבת. שאף על גב שהקדים בתשרי, שבארוה בו בעלי המשנה, בתשרי עתידים להגאל - תהיה דוחה, כדי שלא ימות משיח בן אפרים. דוחה מתשרי שהיא שמאל, עד שיקרב ימין, פסח זרוע ימין. לקיים בה (מיכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וזהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, לקיים בהם (ישעיה נד) ובחסד עולם רחמתיך אמר גאלך ה'.

ואחר כך פלם נוטלים מגבורה, שממנה משיח בן אפרים, לטל נקמה משונאיו. שפך צריך לנקות את התבואה, שהם ישראל, בימין, ואחר כך לשרף את הקש בשמאל. זהו שפתיב (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום. וכנוס התבואה זהו העמוד האמצעי, בו (בראשית כה) ויאסף (אל עמיו). לאיזה מקום? לבית, זו השכינה.

אבר בדרגת משיח בן יוסף הוא רומז, (במדבר כה) עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו פלחף השור את ירק השדה. שעליהם נאמר (תהלים צא) בפרח רשעים כמו עשב וגו'. מפסח ועד תשרי תהיה הגאלה, שהוא עד. ומשם ואילף תהיה השמדתם, להשמדם (גאלה) עדי עד. (ולא עד בכלל, אלא עד שמגיע לעד. משם ואילף להשמדם עדי עד) כשהגיעו לתשרי, שהוא שור, בו פלחף השור.

וסמיכותם (של ישראל והנטייה שלהם בימין) של ישראל בימין, שהוא אריה. אבל הקימה שלהם בגוף האילן. וזהו כל הפורע פורע בכרוף, צדיק. שנאמר בו ביוסף הצדיק, (בראשית לו) והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי.

(ס"א דאיהו) דרועא שמאלא, אתמר ביה, שמאל דוחה, וימין מקרבת. דאף על גב (דק"כ ע"א) דאקדים בתשרי, דאוקמוה ביה מארי מתניתין, בתשרי עתידין להגאל. תהא דוחה, בגין דלא ימות משיח בן אפרים, דוחה מרומי דאיהי שמאל. עד דיקרב ימין, פסח דרועא ימינא. לקיים בה, (מיכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והאי איהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. לקיים בהון (ישעיה נד) ובחסד עולם רחמתיך אמר גאלך יי'.

ולבית נטלי כלהו מגבורה, דמניה משיח בן אפרים, לנטלא נוקמא משנאו. דהכי בעי לנקאה עבורא, דאינון ישראל, בימינא. ולבית לאוקדא קש, בשמאלא. הדא הוא דכתיב, (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום. וכנישו דעבורא, דא עמודא דאמצעיתא. ביה (בראשית כה) ויאסף (אל עמיו). לאן אתר. לביתא, דא שכנתא.

אבר בדרגא דמשיח בן יוסף, איהו דקא רמיז, (במדבר כב) עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחוף השור את ירק השדה. דעלייהו אתמר, (תהלים צב) בפרח רשעים כמו עשב וגו'. מפסח ועד תשרי, יהא פורקנא דאיהו עד. ומתמן ואילף יהא השמדה דלהון, (תהלים צב) להשמדם (פורקנא) עדי עד. (נ"א ולא עד בכלל, אלא עד דמטי לעד, מתמן ואילף להשמדם עדי עד) כד מטו לתשרי דאיהו שור, ביה פלחוף השור.

וסמיכה (ס"א דישאל וטמו דלהון בימינא וכו') דלהון דישאל, בימינא דאיהו אריה. אבל קימה דלהון בגופא דאילנא. והאי איהו כל הפורע פורע בכרוף, צדיק. דאתמר ביה ביוסף הצדיק, (בראשית לו) והנה תסבינה

אַלְמַתִּיכֶם וּתְשַׁתְּחוּיֵן לְאַלְמַתִּי. וְהֵאֵי אִיהוּ, (רות) חֵי יִי שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם, דְּרָגָא דְּמֹשֶׁה רַבִּינוּ לְעֵילָא. (ס"א ובמשה) וּמֹשֶׁה לְתַתָּא, בִּיהַ יְקוּמוּן כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּאַבְרִיךְ דְּגוּפָא, דְּבִיהַ כְּלָהוּ זְקִיפִין בְּעַמִּידָה. וּבְהֵאֵי אִיהוּ כָּל הַזּוֹקֵף, זוֹקֵף בְּשֵׁם, בְּגִין דְּעָלִיהַ אֲתָמַר, (שמות לג) וְאֲדַעֵף בְּשֵׁם.

יְהוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, דְּאִיהוּ אַרְיָה, מִימִינִיהַ. וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּאִיהוּ שׁוּר, מְשִׁמָּא לִיהַ. מִימִינָא אַבְרָהָם, מְשִׁמָּא לֵא יֶצְחָק, וְאִיהוּ נֶשֶׁר בְּאַמְצַעִיתָא. שְׁלֹשֶׁת דְּלֵהוֹן, מְסֻטְרָא דִיעֵקֵב. ש' דְּמֹשֶׁה, קְדוּשָׁה לָךְ יִשְׁלֹשׁוּ. מְסֻטְרָא דְאַרְיָה, ג' אֲנָפִין דְאַבְהֵן, אֲתַקְרִיאוּ אַרְיֹת. בְּקֶר. מְסֻטְרָא דְשִׁמְאֵלָא אֲתַקְרִיאוּ פְרִים מְנַגְחִים. וּמְסֻטְרָא דְאַמְצַעִיתָא, אֲתַקְרִיאוּ נְשָׂרִים. וְעָלִיהוּ אֲתָמַר (שמות יט) וְאַשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים תִּשָּׂעַה. עֲשִׂירָאָה, וּרְבִיעָאָה, אָדָם (מה שמו) דְּמֹשֶׁה דְרָכִיב עַל תְּלַת חִיוּוֹן.

וְאֲתָמַר בִּישְׂרָאֵל, (בראשית א) וַיֵּרְדוּ בְדִגְתַּת הַיָּם, מִמְּנוֹן דִּימָא, בְּסֻטְרָא דְנַחֲשׁ, דִּיהוּ שָׂרָה דְמַצְרַיִם, דְאַתְפָּשֵׁט בְּגִלוּתָא בְּתַרְאָה, מִיָּם עַד יָם. וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם, עַרְבוּכְיָא בִישָׂא. עַמְלָקִים, נְפִילִים, תַּעְרוּכְתַּת דְכָל אוֹמִיָּן, בְּכָל סֻטְרָא, בְּגִלוּתָא בְּתַרְאָה, בִּין בִּישְׂרָאֵל, בִּין בִּישְׁמַעֲאֵל, בִּין בְּעֵשׂוֹ. (באומות העולם) וּבְבַהֲמָה, אֲלִין בְּנֵי עֵשׂוֹ. דְשׁוֹלְטָנְתָּהוֹן בְּכָל הָאָרֶץ.

וַיִּתְקַיֵּם בְּמִשִּׁיחַ, (תהלים עב) וַיֵּרְדֵּי מִיָּם עַד יָם וּמְנַהֵר עַד אֲפְסֵי אָרֶץ. וְהָכִי בְבִי מְשִׁיחִין, וְהָכִי בִישְׂרָאֵל, וְכֹלָא בְזִכּוּת מ"ה (שמו) דְּמֹשֶׁה. וַיִּיתוּן, גַּם דְּמִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד, מִיַּהוּדָה, אַרְיָה רָשִׁים עָלִיהַ, וְגַם דְּמִשִּׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שׁוּר רָשִׁים עָלִיהַ. וְגַם דְּשִׁילָה, אַרְיָה

וְזֵהוּ (רות א) חֵי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם - דְּרָגַת מֹשֶׁה רַבִּינוּ לְמַעְלָה. (ובמשה) וּמֹשֶׁה לְמַטָּה, בּוּ יְקוּמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ אִיבְרִים שֶׁל הַגּוֹף, שְׁבוּ כָלֶם זְקוּפִים בְּעַמִּידָה. וּבְזֵה הוּא כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם, מִשׁוּם שְׁעָלִיו נֶאֱמַר (שמות לג) וְאֲדַעֵף בְּשֵׁם.

יְהוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שֶׁהוּא אַרְיָה, מִימִינוֹ, וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שֶׁהוּא שׁוּר, מְשִׁמָּא לֵא. מִימִין אַבְרָהָם, מְשִׁמָּא לֵא יֶצְחָק, וְהוּא הַנֶּשֶׁר בְּאַמְצַע. הַשְּׁלֹשֶׁת שְׁלָהֶם מְצַד שֶׁל יַעֲקֹב. ש' שֶׁל מֹשֶׁה, קְדוּשָׁה לָךְ יִשְׁלֹשׁוּ. מְצַד שֶׁל אַרְיָה שְׁלֹשֶׁת פְּנֵי הָאֲבוֹת נִקְרְאוּ אַרְיֹת. בְּקֶר. מְצַד שֶׁל שִׁמְאֵל נִקְרְאוּ פְרִים מְנַגְחִים. וּמְצַד הָאֲמַצַּע נִקְרְאוּ נְשָׂרִים, וְעָלֵיהֶם נֶאֱמַר (שמות יט) וְאַשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים וְאַבָּא אֶתְכֶם אֲלַי. הָרִי הֵם ט'. עֲשִׂירֵי וּרְבִיעֵי אָדָם (מה שמו) שֶׁל מֹשֶׁה שְׂרוּכֵב עַל שְׁלֹשׁ חִיוּת.

וְנֶאֱמַר בִּישְׂרָאֵל, (בראשית א) וַיֵּרְדוּ בְדִגְתַּת הַיָּם - הַמְּנַיִם עַל הַיָּם בְּצַד שֶׁל הַנַּחֲשׁ, שֶׁהִיָּה שָׂרָה שֶׁל מַצְרַיִם, שֶׁהַתְּפֹשֵׁט בְּגִלוּתָּהּ הָאֲחֵרוֹנָה מִיָּם עַד יָם. וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם - עַרְבוּכְיָה רַעָה. עַמְלָקִים, נְפִילִים, תַּעְרוּכְתַּת שֶׁל כָּל הָאֲמוֹת בְּכָל צַד בְּגִלוּתָּהּ הָאֲחֵרוֹנָה, בִּין בִּישְׂרָאֵל, בִּין בִּישְׁמַעֲאֵל, בִּין בְּעֵשׂוֹ. וּבְבַהֲמָה - אֵלוּ בְּנֵי עֵשׂוֹ שְׁשִׁלְטוֹנָם בְּכָל הָאָרֶץ.

וַיִּתְקַיֵּם בְּמִשִּׁיחַ, (תהלים עב) וַיֵּרְדֵּי מִיָּם עַד יָם וּמְנַהֵר עַד אֲפְסֵי אָרֶץ. וְכֵן בְּשְׁנֵי מְשִׁיחִים, וְכֵן בִּישְׂרָאֵל, וְהַכֹּל בְּזִכּוּת מ"ה (שמו) שֶׁל מֹשֶׁה. וַיְבִיאוּ גַם שֶׁל מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד מִיַּהוּדָה - אַרְיָה רָשׁוּם עָלָיו, וְגַם שֶׁל מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף - שׁוּר רָשׁוּם עָלָיו. וְגַם שֶׁל שִׁילָה - אַרְיָה לִימִין, שׁוּר לְשִׁמְאֵל, וְנֶשֶׁר בְּאַמְצַע, וְאָדָם עַל כָּלֶם. וְאַרְבַּע פְּנִיִם לְכָל

אחד, ארבעה שבטים של שלש חיות - שנים עשר. ולאדם שהוא מה שמו, בני משה, שבאותו זמן יתקיים במשה (במדבר יד) ואעשה אותו לגוי גדול ועצום ממנו. באותו זמן, (קהלת ג) מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה, ואשר להיות פכר ה"ה.

והאלהים יבקש את נרדף - ישראל שנאמר בהם (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, היו נרדפים לפני הערב רב, זאבים רעים, הרי בנמיני זאב יטרף אליהם, שטורף אותם, ויתקיים באותו זמן - בפקר יאכל עד, שהינו עד פי יבא שילה, וזה בקר של אברהם. (בראשית מט) ולערב יחלק שלל - זה ערב של יצחק, ששם שני משיחים. באחד יאכל (המנון) הממנה של אמות העולם, ובאחד יחלק להם לישראל.

ישראל, שהם אילת, נרדפים לפני הרשעים אריות, ויתעורר נפתלי, שהוא אילה שלחה הנתן אמרי שפר. יתעורר בימין, שהוא אריה, משיח בן דוד, שנאמר בו גור אריה יהודה מטורף בני עליה. ויחזק (יחזקאל) על אמות העולם, פרע שכב עליהם לטרף אותם, מי יקימנו. באותו זמן נראה מי הוא אלוה אחר שיקים אותו מטורף עליהם או אמה ולשון.

וישראל שהיו פיונה, נרדפים לפני נשר מצד של העופות של אמות העולם. באותו זמן יתעורר נשר ויפרש כנפיו על ערבובי האמות, ועשו וישמעאל, שהם עמלקים, וערבוביה רעה של ישראל, וטורף אותם שלא ישאר אחד מהם, לקים מה שנאמר בישראל, (דברים לב) ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר.

לימינא, שור לשמאלא, נשר באמצעיתא, ואדם על פלהו. וארבע אנפין לכל חד. ארבע שבטין דתלת חינון, תריסר. ולגבי אדם, דאיהו מה שמו, בני משה, דבההוא זמנא יתקיים במשה (במדבר יד) ואעשה אותו לגוי גדול ועצום ממנו. בההוא זמנא, (קהלת ג) מ"ה ש"היה הו"א שיהיה. (קהלת ג) ואשר להיות פכר ה"ה.

והאלהים יבקש את נרדף, ישראל דאתמר בהון, (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, הו נרדפים קדם ערב רב, זאבים פישין, הא (בראשית מט) בנמיני זאב יטרף לגבייהו, דטריף לון, ויתקיים בההוא זמנא, בפקר יאכל עד. דהיינו עד פי יבא שילה, ודא בקר דאברהם. ולערב יחלק שלל דא ערב דיצחק, דתמן תרין משיחין. בחד ייכול (ס"א ממונא) ממנא דאומין דעלמא. ובחד יחלק לון לישראל.

ישראל דאינון אילת, נרדפין קדם רשיעיא אריות. ויתער נפתלי, דאיהו אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. יתער בימינא (ד) ק"ב ע"ב) דאיהו אריה משיח בן דוד, דאתמר ביה, (בראשית מט) גור אריה יהודה מטורף בני עליה. ויחזקון (ד"א ויחזקאל) על אומין דעלמא, פרע שכב עלייהו, למטרף לון מי יקימנו, בההוא זמנא נחזי מאן הוא אלה אתרא, דיקים ליה מלטורף עלייהו, או אומה ולישן.

וישראל דהו פיונה, נרדפין קדם נשר, מסטרא דעופין דאומין דעלמא. בההוא זמנא, יתער נשר, ויתפרש גרפהא, על ערבובי דאומין, ועשו וישמעאל, דאינון עמלקים, וערבוביא בישא דישראל, וטריף לון, דלא ישתאר חד מנייהו, לקיים מה שנאמר בישראל, (דברים לב) יי' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר.

מתמן ואילך, אין מקבלים גרים, כמה דאוקמוה מארי מתניתין אין מקבלים גרים לימות המשיח. ואומין עובדי כוכבים ומזלות דעלמא דישתארון, יתער קדשא ברין הוא חיה דאדם, לשלטה עליהו. לקיימא בהון, (ישעיה ט) כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו. לקיים בישראל, (בראשית א) וירדו בדגת הים וגו'. (בראשית ט) ומוראכם וחתכם וגו'.

משם ואילך אין מקבלים גרים, כמו שבארנו בעלי המשנה, אין מקבלים גרים לימות המשיח. ואמות עובדי כוכבים ומזלות של העולם שישארו, יעורר הקדוש ברוך הוא חיה של אדם לשלט עליהם, לקיים בהם (ישעיה ט) כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו. לקיים בישראל, (בראשית א) וירדו בדגת הים וגו'. (שם ט) ומוראכם וחתכם וגו'.

ומסטררא דתבואות, חמשה מיני נהמא, תבירין מפלהו. ואינון, חטה, ושעורה, וכסמת, ושבלת שועל, ושיפון. אמתיל לון לישראל, הדא הוא דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה, בה'. פד יפקון מגלותא, הכי יהון תבירין, עד דיתבריר אוכל מתוך פסולת, דהיינו קש, ערב רב, עד דיתבררו וישתמודעו ישראל ביניהו, פבר, דאתבריר מגו מוץ ותבן.

ומצד של תבואות חמשה מיני לחם, שבורים מפלם, והם: חטה, ושעורה, וכסמת, ושבלת שועל, ושיפון. המשיל אותם לישראל, זהו שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, בה'. כשיצאו מהגלות, כף יהיו שבורים, עד שיתברר אכל מתוך פסלת, שהינו קש, ערב רב, עד שיתבררו ויודעו ישראל ביניהם, כמו בר שנברר מתוך מוץ ותבן. ועד שיתבררו מהם, י' שהיא מעשר, לא שורה על ה', שהוא לחם של חמשה מינים, לקיים את השבועה (שמות יז) כי יד על פס י"ה. ומשום כף מוץ ותבן אינו מחיב במעשר עד שיתברר. אחר שיתברר, מתפנסים לאותו מקום שנקרא ירושלים, כמו שאת החטה, אחר שנברר קש ותבן, מכניסים אותה לאוצר. כף יתפנסו ישראל, שהם בר, לירושלים, שהיא בנויה על הר ה', שנאמר בה (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב. נקי כמו בר, שהיא תבואה כשנבררת מתוך פסלת. באותו זמן - נשקו בר, ככתחלה, שנאמר בו (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. בר תרגום בן. באותו זמן שהיו נקיים כמו בר מתוך קש ותבן, שורה שמו עליהם,

ועד דיתברירו מנייהו, י' דאיהו מעשר, לא שריא על ה', דאיהו נהמא, דחמשה מינין, לקיימא אומאה, (שמות יז) כי יד על פס י"ה. ובגין דא, מוץ ותבן, אינו מחוייב במעשר, עד דיתבריר. לבתר דיתבריר, מתפנשין לההוא אתר דאקרי ירושלים. כמה דחטה, דבתר דאתבריר קש ותבן, מכניסין לה לאוצר. הכי יתפנשון ישראל, דאינון בר, לירושלים, דאיהי בנויה על הר יי', דאתמר בה, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב. נקי כפר, דאיהי עפורא כד בריר מגו פסולת. בההוא זמנא, נשקו בר פדבקדמיתא, דאתמר ביה, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו. בר תרגום בן, בההוא זמנא דיהון נקיים פבר, מגו קש ותבן. שריא שמייה

עלייהו, וקרא לון, (שמות ד) בני בכורי ישראל.
 והבי מפל אילנין, לית תביר כגפן. בנטיעו
 דיליה תביר, בענבים דיליה תביר,
 דאינון פתישין בין רגלין. והכי זית זיתים
 דילה פתישין. בגלותא אמתילו ישראל בהון,
 הדא הוא דכתיב, (תהלים פ) גפן ממצרים תסיע.
 וכן בגלות רביעאה, (ישעיה ה) כי כרם יי צבאות
 בית ישראל. וכגוונא דא לזית משולים
 ישראל, (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תאר. ובגין
 דא, (תהלים קכח) אשתף כגפן פוריה בירפתי ביתך
 בניך פשתילי זיתים. סמיה דא לדא, בגין
 דאינון תבירין בגלותא.

וקורא להם בני בכרי ישראל.
 וכך מפל האילנות אין שבור
 כגפן. בנטיעתו שבור, בענביו
 שבור, שהם פתושים בין
 הרגלים. וכך זית, הזיתים שלה
 פתושים. בגלות נמשלו ישראל
 להם, זהו שפתוב (תהלים פ) גפן
 ממצרים תסיע. וכן בגלות
 הרביעית, (ישעיה ה) כי כרם ה'
 צבאות בית ישראל. וכמו זה
 ישראל משולים לזית, (ירמיה יא)
 זית רענן יפה פרי תאר. ומשום
 כך (תהלים קכח) אשתף כגפן פריה
 בירפתי ביתך בניך פשתילי זיתים.
 סמוך זה לזה, משום שהם
 שבורים בגלות.

ולבתר דיהון נקיים מגו פסולת, יתקדשון
 לבי מקדשא, ביין לנסכא על גבי
 מדבחא, וזיתים לאדלקא בוצינא שרגין
 למנרתא. ומאן זכה להאי. יין דלא יתנסף
 לכוכבים ומזלות. דערב רב אינון יין דנתנסף
 לכוכבים ומזלות, ומנהון משומדים, מינים,
 אפיקורסים משומדים לעבירות שפכל התורה
 כלה.

ואחר שיהיו נקיים מתוך פסולת,
 יתקדשו לבית המקדש ביין לנסף
 על גבי המזבח, וזיתים להדליק
 מאור נרות למנורה. ומי זוכה
 לזה? יין שלא התנסף לכוכבים
 ומזלות. שערב רב הם יין
 שהתנסף לכוכבים ומזלות, ומקם
 משומדים, מינים, אפיקורסים,
 משומדים לעבירות שפכל התורה
 כלה.

וישראל דאתמר בהון (תהלים קכו) ויתערבו בגוים
 וילמדו מעשיהם. עד דיהון דרוכין
 בין רגלייהו, בגלותא לא אתברירו מנייהו.
 ובגינייהו אמר דוד עליו השלום, (תהלים מט) למה
 אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ועלייהו אמר
 שלמה, (שיר השירים א) צאי לך בעקביי הצאן.
 ביצק"ב. דעליה אתמר, לגבי נחש הקדמוני
 דפתי לחוה, (בראשית ג) הוא ישופך ראש ואתה
 תשופנו עקב. בתר דיפקון מן גלותא,
 נמשלים לתפוחים, ולכל ריחין טבין. כגוונא
 דמפקנו דמצרים, דכתיב ביה (שיר השירים ח) תחת
 התפוח עוררתיה.

וישראל שנאמר בהם, ויתערבו
 בגוים וילמדו מעשיהם. עד
 שיהיו דרוכים בין רגליהם,
 בגלות הם לא נבררו מהם.
 ובשבילם אמר דוד, עליו השלום,
 (שם מט) למה אירא בימי רע עון
 עקבי יסבני. ועליהם אמר שלמה
 (שיר השירים א) צאי לך בעקביי
 הצאן. ביצק"ב. שעליו נאמר אל
 הנחש הקדמוני שפתה את חוה,
 (בראשית ג) הוא ישופך ראש ואתה
 תשופנו עקב. אחר שיצאו מן
 הגלות נמשלים לתפוחים ולכל
 הריחות הטובים, כמו שביציאת
 מצרים, שפתוב בה (שיר השירים ח)
 תחת התפוח עוררתיה.

פקודא בתר דא, להביא כפורים, ואבתריה

המצוה שאחר זו - להביא
 כפורים, ואחריה - להתנדות על

לְהַתְּוֹדוֹת עַל הַבְּפוּרִים, וְאַבְתָּרִיה לְהַתְּוֹדוֹת
עַל הַמַּעֲשֵׂר. וּמֵאֲרֵי מִתְּנִיתִין, מִקְּשִׁים עַל
הַמַּעֲשֵׂר, דָּאֵי יֵהֵא קִדָּם לְקִיטָתוֹ, אוֹ אַחַר
לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. כַּגֹּזֵן אֶתְרוּג, דְּאֶתְמַר בֵּיהּ
בְּאֵילָן, הֶלֶךְ אַחַר חֲנֻטָּה. אֵית מָאן דְּאָמַר,
אַחַר בְּשׂוּל הַפִּירוֹת. וְאֶתְרוּג מִקְּצָתוֹ דְּוִמָּה
לְאֵילָן, וּמִקְּצָתוֹ לְתַבּוּאָה, דְּאֵינּוּן זְרַעִים,
דְּאֶתְמַר בְּהוּן, דְּלֵאֲחַר לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. דְּאֵילָן
לָאוּ אִיהוּ, אֶלָּא עַד אַחַר גָּמַר בְּשׂוּלוֹ.

הַבְּפוּרִים, וְאַחְרֵיהּ - לְהַתְּוֹדוֹת עַל
הַמַּעֲשֵׂר. וּבְעֲלֵי הַמַּשְׁנָה מִקְּשִׁים
עַל הַמַּעֲשֵׂר, שְׂאֵם יֵהֵא קִדָּם
לְקִיטָתוֹ, אוֹ אַחַר לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ,
כְּמוֹ אֶתְרוּג, שְׂנַאֲמַר בּוּ בְּאֵילָן,
הֶלֶךְ אַחַר חֲנֻטָּה. יֵשׁ מִי שְׂאוּמַר
אַחַר בְּשׂוּל הַפִּירוֹת. וְאֶתְרוּג
מִקְּצָתוֹ דְּוִמָּה לְאֵילָן וּמִקְּצָתוֹ
לְתַבּוּאָה, שְׂהֵם זְרַעִים, שְׂנַאֲמַר
בְּהֵם שְׂלֵאֲחַר לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ.
שְׂאֵילָן אֵינּוּ אֶלָּא עַד אַחַר גָּמַר
בְּשׂוּלוֹ.

וּבְגִין דָּא, תְּקִינּוּ הַמוֹצִיא (דף קכ"א ע"א) מֵאֲתַר
דְּבִשׂוּלוֹ יָפָה. לְאַפְקָא פַת שְׂרוּף, אֶלָּא
מִמְּקוֹם שְׂהוּא מוּטָעִם. וְהִכִּי תַבּוּאָה, בְּתַר
לְקִיטָתוֹ, אִיהוּ כְּבִישׂוּל פִּירוֹת. וַיִּשְׂרָאֵל, אֵינּוּן
מְשׂוּלִים לְאֵילָן וּלְתַבּוּאָה, דְּאֶתְמַר בְּהוּן (שמות
כג) רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתָךְ תְּבִיא בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ.
וְהִכִּי (דברים יח) רֵאשִׁית גְּזוֹ צֹאנְךָ תִּתֵּן לוֹ. דְּאֵינּוּן
יִשְׂרָאֵל. דְּאֶתְמַר בְּהוּן, (יחזקאל לד) וְאַתָּן צֹאנִי.
וְהִכִּי יִשְׂרָאֵל, (ירמיה ב) קִדְּשׁ (נ"א קדש ישראל) לַיְיָ
רֵאשִׁית תְּבּוּאֹתֶיהָ, לְאַחַר לְקִיטָתוֹ מִן גְּלוּתָא,
עֲשׂוּרוֹ. וְאַתְקִרִיאוּ קִדְּשׁ לַיְיָ.

וּבְשׂוּם כַּף תְּקִינּוּ הַמוֹצִיא מִמְּקוֹם
שְׂבִשׂוּלוֹ יָפָה, לְהוֹצִיא פַת שְׂרוּף,
אֶלָּא מִמְּקוֹם שְׂהוּא מוּטָעִם. וְכַף
תַּבּוּאָה, אַחַר לְקִיטָתוֹ הוּא
כְּבִישׂוּל פִּירוֹת. וַיִּשְׂרָאֵל מְשׂוּלִים
לְאֵילָן וּלְתַבּוּאָה, שְׂנַאֲמַר בְּהֵם
(שמות כג) רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתָךְ
תְּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ. וְכַף (דברים
יח) רֵאשִׁית גְּזוֹ צֹאנְךָ תִּתֵּן לוֹ, שְׂהֵם
יִשְׂרָאֵל, שְׂנַאֲמַר בְּהֵם (יחזקאל לד)
וְאַתָּן צֹאנִי. וְכַף יִשְׂרָאֵל, קִדְּשׁ (קדש
ישראל) יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית
תְּבּוּאֹתֶיהָ, לְאַחַר לְקִיטָתוֹ מִן
הַגְּלוּת - עֲשׂוּר. וְנִקְרְאוּ קִדְּשׁ לַה'.
וַיִּשְׂרָאֵל נִקְרְאוּ אֵילָן גְּדוּל וְתַקִּיף
וְכוּ מְזוּן לְכָל. בּוּ תוֹרָה, שְׂהִיא
מְזוּן לְמַעְלָה. בּוּ תַפְּלָה, שְׂהִיא
מְזוּן לְמַטָּה. וְאַפְלוּ לְמִלְאָכִים אֵין
מְזוּן אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל. שְׂאֵם יִשְׂרָאֵל
לֹא יִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה, לֹא הָיָה יוֹרֵד
לְהֵם מְזוּן מִצַּד שֶׁל הַתּוֹרָה
שְׂנַמְשְׁלָה לַעֲץ. זְהוּ שְׂכַתוּב (משלי
א) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ.
וּלְפָרִי, שְׂהוּא מְצוּה.

וַיִּשְׂרָאֵל אֲתַקְרִיאוּ אֵילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף, וּמְזוּן
לְכָלָא בֵּיהּ. בֵּיהּ אוּרִייתָא, דְּאִיהִי
מְזוּנָא לְעֵילָא. בֵּיהּ צְלוּתָא, דְּאִיהִי מְזוּנָא
לְתַתָּא. (נ"א לעילא) וְאַפִּילוּ מְלֹאכִין לִית לוּן
מְזוּנָא, אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל. דְּאֵי לָאוּ דִּישְׂרָאֵל
יִתְעַסְקוּן בְּאוּרִייתָא, לֹא הָוָה נַחִית לוּן מְזוּנָא,
מְסִטֵר דְּאוּרִייתָא, דְּאַמְתִּילָא לַעֲץ, הִדָּא הוּא
דְּכַתִּיב, (משלי א) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ.
וּלְאִיבָא, דְּאִיהִי מְצוּה.

וְכַף הַתּוֹרָה נִמְשְׁלָה לְמִים, וְאֵלָה
לְאֵשׁ, וְלֹא הָיוּ יוֹרְדִים מִים
מִלְמַעְלָה, וְחִמָּה שְׂהִיא אֵשׁ, לֹא
הִיתָה יוֹרְדַת (מלמעלה) לְבִשְׁל אֵת
פִּירוֹת הָאֵילָן, אֶלָּא בְּשִׁבִיל
יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם זְהוּ נִאֲמַר

וְהִכִּי אוּרִייתָא אֲמַתִּילָא לְמִיָּא. וְהִנֵּי לְאַשָּׁא.
וְלֹא הָוָה נַחִית מִיָּא מְלַעֲיָלָא, וְחִמָּה
דְּאִיהִי אֵשׁ, לֹא הָוָה נַחִית (ס"א מלעילא) לְבִשְׁלָא
פִּירוֹת הָאֵילָן. אֶלָּא, בְּגִין יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אֲתַמַּר בְּיִשְׂרָאֵל, (שיר השירים ב)

אֲתַמַּר בְּיִשְׂרָאֵל, (שיר השירים ב)

בַּיִשְׂרָאֵל, (שיר ב) הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה. אֵלּוּ בְּעֲלֵי מִצְוֹת. וְהַגְּפָנִים סָמְדָר נִתְּנוּ רִיחַ, כְּשִׁפּוֹתָחִים בַּתְּשׁוּבָה, וּמִיד נֹאמַר בְּיִשְׂרָאֵל, קוֹמֵי לָךְ רַעֲיֵתִי יִפְתִּי וְלֹכִי לָךְ, מִן הַגְּלוּת.

וּמִשׁוּם זֶה בְּאֵילָן, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, בַּתּוֹרָה, בְּאֵלּוּ שִׁמְשֵׁפְדֵלִים בְּהַ הוֹלְכִים אַחַר חֲנֻטָּה וּמַעֲשָׂרִים אוֹתוֹ, שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם יוֹ"ד, שֶׁהִיא חֲכַמָּה, א' מִי, וְבַה מִתְּכַנְסִים ה"ה, שֶׁהֵם פְּרוֹת הָאֵילָן. וּמַהוּ הָאֵילָן? ו'. אֲבָל שְׁאָר עֲמָא, אַחַר לְקִיטָתוֹ מִן גְּלוּתָא, עֲשׂוּרוֹ. אֵינּוֹן צְדִיקִים דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (ויקרא כג) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר. הָדָר בְּעוֹבְדֵיהוֹן, דְּאִתְּדַאן בְּמֵאֲרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאַחַר לְקִיטָה אֲזַלְיָנָן לְגַבְיֵיהוּ (נ"א וּלְגַבֵּי יוֹרְעִים דְּהַבּוּאָה

וְאִתְּמַר בְּהוֹן לְגַבְיֵיהוּ) כְּאֵילָן. וְכַגֵּן דָּא אוֹקְמוּהָ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּאִתְּרוּג כְּנִרְק, מַה יִּרְק דִּרְכוּ לִיגְדַל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוֹף אִתְּרוּג נְמִי דִּרְכוּ לִיגְדַל וְכוּי' וּמַסְטְרָא דְּחֲכַמָּה, אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה. וּבְאַתְרַ אֲחֵרָא לְעֵילָא, וְהָא דִתְנָן, אִתְּרוּג שׁוּה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אִתְּרוּג, אֲחִיד תְּרִין סְטְרִין, וְאִתְּרוּג אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֲחִיד לְעֵילָא וְאֲחִיד לְתַתָּא. אֲחִיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֲחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת אִיהִי אֵילְנָא, תוֹרָה אֵיבָא דִּילֵיהּ. עֵינִין דְּאֵינּוֹן פְּקוּדִין, דְּבַהוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְאִתְּמַר דְּאֵילָן לְגַבְיֵיהוּ) כְּאֵילָן. וְכַגֵּן דָּא אוֹקְמוּהָ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּאִתְּרוּג כְּנִרְק, מַה יִּרְק דִּרְכוּ לִיגְדַל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוֹף אִתְּרוּג נְמִי דִּרְכוּ לִיגְדַל וְכוּי' וּמַסְטְרָא דְּחֲכַמָּה, אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה. וּבְאַתְרַ אֲחֵרָא לְעֵילָא, וְהָא דִתְנָן, אִתְּרוּג שׁוּה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אִתְּרוּג, אֲחִיד תְּרִין סְטְרִין, וְאִתְּרוּג אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֲחִיד לְעֵילָא וְאֲחִיד לְתַתָּא. אֲחִיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֲחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת אִיהִי אֵילְנָא, תוֹרָה אֵיבָא דִּילֵיהּ. עֵינִין דְּאֵינּוֹן פְּקוּדִין, דְּבַהוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְאִתְּמַר דְּאֵילָן לְגַבְיֵיהוּ) כְּאֵילָן. וְכַגֵּן דָּא אוֹקְמוּהָ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּאִתְּרוּג כְּנִרְק, מַה יִּרְק דִּרְכוּ לִיגְדַל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוֹף אִתְּרוּג נְמִי דִּרְכוּ לִיגְדַל וְכוּי' וּמַסְטְרָא דְּחֲכַמָּה, אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה. וּבְאַתְרַ אֲחֵרָא לְעֵילָא, וְהָא דִתְנָן, אִתְּרוּג שׁוּה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אִתְּרוּג, אֲחִיד תְּרִין סְטְרִין, וְאִתְּרוּג אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֲחִיד לְעֵילָא וְאֲחִיד לְתַתָּא. אֲחִיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֲחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת אִיהִי אֵילְנָא, תוֹרָה אֵיבָא דִּילֵיהּ. עֵינִין דְּאֵינּוֹן פְּקוּדִין, דְּבַהוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְאִתְּמַר דְּאֵילָן לְגַבְיֵיהוּ) כְּאֵילָן. וְכַגֵּן דָּא אוֹקְמוּהָ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּאִתְּרוּג כְּנִרְק, מַה יִּרְק דִּרְכוּ לִיגְדַל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוֹף אִתְּרוּג נְמִי דִּרְכוּ לִיגְדַל וְכוּי' וּמַסְטְרָא דְּחֲכַמָּה, אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה. וּבְאַתְרַ אֲחֵרָא לְעֵילָא, וְהָא דִתְנָן, אִתְּרוּג שׁוּה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אִתְּרוּג, אֲחִיד תְּרִין סְטְרִין, וְאִתְּרוּג אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֲחִיד לְעֵילָא וְאֲחִיד לְתַתָּא. אֲחִיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֲחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת אִיהִי אֵילְנָא, תוֹרָה אֵיבָא דִּילֵיהּ. עֵינִין דְּאֵינּוֹן פְּקוּדִין, דְּבַהוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְאִתְּמַר דְּאֵילָן לְגַבְיֵיהוּ) כְּאֵילָן. וְכַגֵּן דָּא אוֹקְמוּהָ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּאִתְּרוּג כְּנִרְק, מַה יִּרְק דִּרְכוּ לִיגְדַל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוֹף אִתְּרוּג נְמִי דִּרְכוּ לִיגְדַל וְכוּי' וּמַסְטְרָא דְּחֲכַמָּה, אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה. וּבְאַתְרַ אֲחֵרָא לְעֵילָא, וְהָא דִתְנָן, אִתְּרוּג שׁוּה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אִתְּרוּג, אֲחִיד תְּרִין סְטְרִין, וְאִתְּרוּג אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֲחִיד לְעֵילָא וְאֲחִיד לְתַתָּא. אֲחִיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֲחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת אִיהִי אֵילְנָא, תוֹרָה אֵיבָא דִּילֵיהּ. עֵינִין דְּאֵינּוֹן פְּקוּדִין, דְּבַהוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְאִתְּמַר דְּאֵילָן לְגַבְיֵיהוּ) כְּאֵילָן. וְכַגֵּן דָּא אוֹקְמוּהָ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּאִתְּרוּג כְּנִרְק, מַה יִּרְק דִּרְכוּ לִיגְדַל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוֹף אִתְּרוּג נְמִי דִּרְכוּ לִיגְדַל וְכוּי' וּמַסְטְרָא דְּחֲכַמָּה, אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה. וּבְאַתְרַ אֲחֵרָא לְעֵילָא, וְהָא דִתְנָן, אִתְּרוּג שׁוּה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אִתְּרוּג, אֲחִיד תְּרִין סְטְרִין, וְאִתְּרוּג אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֲחִיד לְעֵילָא וְאֲחִיד לְתַתָּא. אֲחִיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֲחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת אִיהִי אֵילְנָא, תוֹרָה אֵיבָא דִּילֵיהּ. עֵינִין דְּאֵינּוֹן פְּקוּדִין, דְּבַהוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

בתחלה אמר להם, (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת פהנים. לא זזה האהבה הרבה מהם עד שקרא להם וגוי קדוש, שהוא יותר. לא זזה האהבה מהם עד שקרא להם (דברים יד) פי עם קדוש אתה. לא זזה האהבה מהם עד שקרא להם (שמות כב) ואנשי קדש תהיון לי, שהוא יותר מן הכל.

כתוב והחכמה מאין תמצא. התורה יצאה מחכמה, ממקום שנקרא קדש, והחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש הקדשים. רבי יצחק אמר, וכן יוכל נקרא קדש, שכתוב (ויקרא כה) יוכל היא קדש תהיה לכם. וישראל כלולים מהם. זהו שכתוב ואנשי קדש תהיון לי.

בתחלה קדוש, ועכשו קדש. מה בין זה לזה? אמר רבי יוסי, זה למעלה וזה למטה. וזה לא פך, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. במקום זה נקרא קדוש, ולמעלה למעלה קדש.

רבי אבא היה הולך בדרך, והיו הולכים עמו רבי יוסי ורבי חייא. אמר רבי חייא, ואנשי קדש תהיון לי, מנין לנו? אמר לו, הרי רבי יוסי וכל החברים יפה אמרו, וכך זה מנין לנו? שכתוב (ירמיה) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. ראשית, ודאי חכמה נקראת ראשית, שכתוב (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה'.

ומשום שישראל נקראו קדש (ישראל) בשלמות הכל, כתוב (שמות כב) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, שהרי ישראל, שהם שלמים על הכל, לא יונקים מצד הדין הקשה. לפלב תשכונ אתו, לפלב ודאי, שהוא הדין החצוף

אמר לון, (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת פהנים. לא אעדי רחימותא סגיא מנהון, עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהו יתיר. לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון (דברים יד) פי עם קדוש אתה. לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון (שמות כב) ואנשי קדש תהיון לי דאיהו יתיר מפלא.

בתיב והחכמה מאין תמצא. אורייתא מחכמה נפקת, מאתר דאקרי קדש. והחכמה נפקת, מאתר דאקרי קדש הקדשים. רבי יצחק אמר, וכן יוכל אתקרי קדש. דכתיב, (ויקרא כה) יוכל היא קדש תהיה לכם. וישראל פליין מנייהו, הדא הוא דכתיב ואנשי קדש תהיון לי.

בקרמותא קדוש, והשתא קדש. מה בין האי להאי. אמר רבי יוסי, דא לעילא לעילא, ודא לאו הכי. דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. בהאי אתר אקרי (דף קכ"א ע"ב) קדוש ולעילא לעילא קדש.

רבי אבא הוה אזיל בארחה, והוה אזלי עמיה רבי יוסי ורבי חייא, אמר רבי חייא, (ס"א הא דחגיגו) ואנשי קדש תהיון לי, מנלן. אמר ליה, הא רבי יוסי וכלהו חבריאי שפיר קאמרו, והכי הוא. מנלן. דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה, ראשית: ודאי חכמה אקרי ראשית, דכתיב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת יי'.

ומשום דישראל אקרון קדש (ישראל) בשלימו דכלא, כתיב (שמות כב) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. דהא ישראל דאינון שלמין על פלא, לא ינקין מסטרא דדינא קשיא. לפלב תשכונ אתו. לפלב ודאי, דהוא דינא

חציפא תקיפא על פלא.

החזק על הכל. כיון שהדין הקשה שריו עליו והטיל בו זממה, אסור להם לאותם שנקראים קדש. אלא לפלב תשלוכו אתו ודאי, שהוא הדין החצופ, דין הקשה יותר מן הכל, שכתוב (ישעיה כו) והפלבים עזי נפש.

בא וראה, כשנזכרה נבלה בתורה, כתוב בישראל קדוש, ולא קדש. כאן כתוב ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. ושם בנבלה כתוב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה וגו', כי עם קדוש אתה. קדוש ולא קדש, שהרי נבלה מצד של ישראל נעשתה, שלא פוסל את זה אלא ישראל. ורבים הגונים יש בה בנבלה, כמו שבארנו.

אמר רבי שמעון, כתוב כאן ואנשי קדש תהיון לי, וכתוב שם, כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. לה' אלהיך? לי הנה צריך להיות! אלא שם (באז) למעלה למעלה, וכאן (ושם) השכינה. וכתוב (ישעיה ד) והנה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו, ולא קדש. בכאן קדוש ולמעלה קדש. כתוב קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, בה"א, כמו שבארנו. ועל כף אנשי קדש תהיון לי ודאי. רבי יצחק היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, הרי כתוב קדש ישראל לה'. בסוף הפסוק כתוב כל אכליו יאשמו, מה זה אומר? אמר לו רבי שמעון, יפה אמר, כל אכליו יאשמו - הינו שכתוב ואיש פי יאכל קדש בשגגה וכו'. וכתוב וכל זר לא יאכל קדש. ומשום שישראל נקראו קדש, כתוב כל אכליו יאשמו. בא רבי יצחק ונשק ידו ואמר, אם לא באתי לכאן אלא לשמע דבר זה - מספיק.

כיון דינא תקיפא שריא עלוי, ואטיל זוהמא ביה, אסיר להו לאינון דאקרון קדש. אלא לפלב תשליכון אותו ודאי, דאיהו דינא חציפא, דינא תקיפא יתיר מפלא, דכתיב, (ישעיה נז) והפלבים עזי נפש.

הא חזי, פד אדפר נבלה באורייתא, כתיב בישראל קדוש, ולא קדש. הכא כתיב, ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. והתם בנבלה כתיב, (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה וגו', פי עם קדוש אתה. קדוש ולא קדש, דהא נבלה מסטרא דישראל אתעביד, דלא פסיל האי אלא ישראל. וסגי אין גוונים, אית בה בנבלה. כמה דאוקימנא.

אמר רבי שמעון, כתיב הכא ואנשי קדש תהיון לי, וכתיב התם פי עם קדוש אתה ליי' אלהיך. ליי' אלהיך, לי מיבעי ליה. אלא התם (ס"א הכא) לעילא לעילא. והכא (ס"א והתם) שכינתא. וכתיב, (ישעיה ד) והנה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו ולא קדש. בכאן קדוש, ולעילא קדש. כתיב קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה, בה"א כמה דאוקימנא. ועל דא ואנשי קדש תהיון לי ודאי.

רבי יצחק הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, אמר ליה הא כתיב קדש ישראל ליי' סופיה דקרא כתיב כל אכליו יאשמו, מאי קא מיירי. אמר ליה רבי שמעון, שפיר קא אמר, כל אכליו יאשמו, היינו דכתיב, (ויקרא כב) ואיש פי יאכל קדש בשגגה וגו'. וכתיב, וכל זר לא יאכל קדש. ומשום דישראל אקרון קדש, כתיב כל אכליו יאשמו. אתא רבי יצחק ונשיק ידוי, אמר, אי לא אתינא הכא אלא למשמע מלה דא סגי.

אמר לו, רבי, הרי שנינו שקדש יותר למעלה מקדוש. אם כן, הרי כתוב (ישעיהו ו) קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, וזו שלמות הכל? אמר לו, בא וראה, כשמתחברים כחד, כלם נעשים בית אחד, והבית הזה נקרא קדש. הפלל של הכל קדוש, ומשום כן קדש. הוא פלל שהכל נכלל בו. וכשנכללת בישראל האמונה השלמה, הם נקראים קדש, הפלל של הכל, שכתוב קדש ישראל לה'. ומשום כן, ואנשי קדש תהיון לי.

לגיון אחד שאל את רבי אבא ואמר לו, לא כתוב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו? ! אם כן, מהו שכתוב (תהלים קיא) טרף נתן ליראיו? טרף נתן לפלבים היה צריך להיות! למה נתן ליראיו? אמר לו, ריקא, האם כתוב טרפה נתן ליראיו? ! טרף פתוב! ואם תאמר, טרף כמו טרפה, נתן ליראיו ודאי, שדבר זה לא נתנו להזהר בו אלא לאותם יראי שמו ויראים ממנו. משום זה דבר זה לא נתן לכם, שהרי ידע שאינכם יראים ממנו ולא שומרים מצוותיו, ומשום דבר זה חמרה של התורה וצריך להזהר בה. נתן ליראיו, נתן ליראיו ודאי, ולא לאחרים. וכל חמרות התורה לא נתנם הקדוש ברוך הוא אלא לאותם יראי חטא, לאותם יראי מצוותיו ולא לכם.

שנה רבי אלעזר, כתוב (קדש ישראל וכתוב ואנשי וכו') ואנשי קדש תהיון לי. מה זה ואנשי, ואחריו קדש? אלא ואנשי קדש ודאי. ששנינו, לא יצאו ישראל לחרות אלא מצד היובל. אחר שיצאו לחרות, לקח אותם היובל הזה בכנפיו, ונקראו אנשים שלו, בנים שלו. וכתוב בו פיובל, (ויקרא כה) יובל היא קדש תהיה לכם, קדש ודאי, לכם ודאי.

אמר ליה רבי, הא תנינן, דקדש, יתיר לעילא מן קדוש. אי הכי, הא כתיב (ישעיהו ו) קדוש קדוש קדוש יי' צבאות, ודא שלימו דכלא. אמר ליה תא חזי, פד מתחברן פחדא, פלהו אתעבידו חד ביתא, והאי ביתא, אקרי קדש. פללא דכלהו קדוש ובגיני כן קדש, הוא כללא, דכלא אתפליל ביה. וישראל פד אתפליל בהו מהימנותא שלימתא קדש אקרון, פללא דכלא, דכתיב קדש ישראל ליי'. ובגיני כן, ואנשי קדש תהיון לי.

לגיון חד שאיל לר' אבא, אמר ליה, לא כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, אי הכי, מאי דכתיב, (תהלים קיא) טרף נתן ליראיו. טרף נתן לפלבים מיבעי ליה, אמאי נתן ליראיו. אמר ליה, ריקא, מי כתיב טרפה נתן ליראיו, טרף פתיב. ואי תימא, טרף פטרפה. נתן ליראיו ודאי דמלה דא, לא יהביה לאזדהרא ביה, אלא לאינון דחלי שמייה, ודחלין ליה. בגין כן האי מלה לא יהיב לכו, דהא ידע דאתון לא דחלין ליה, ולא נטרין פקודוי, ובגין דהאי מלה חומרא דאורייתא, ובעי לאזדהרא בה, נתן ליראיו, ליראיו ודאי, ולא לאחרי. וכל חומרי דאורייתא, לא יהיב לון קדשא בריך הוא, אלא לאינון דחלי חטאה, לאינון דחלי פקודוי ולא לכו.

האני רבי אלעזר, פתיב (ס"א קדש ישראל וכתיב ואנשי וכו') ואנשי קדש תהיון לי, מהו ואנשי. ולבתר קדש, אלא ואנשי קדש ודאי. דתנינן, לא נפקו ישראל לחירו, אלא מסטרא דיובלא. בתר דנפקו לחירו, נקיט לון האי יובלא בגדפוי, ואקרון גוברין דיליה. בגין דיליה, וכתיב ביה פיובלא, (ויקרא כה) יובל היא קדש תהיה לכם, קדש ודאי, לכם ודאי.

ומשום כף, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי, אנשים שלו ממש.

והקדוש ברוך הוא אמר את זה, ועל זה זכו ישראל להקרא אחים לקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'. אחר כף נקראו קדש ממש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. קדש ולא אנשי קדש. משום כף כל אכליו יאשמו, וכתוב (ויקרא כב) וכל זר לא יאכל קדש. (שם) ואיש פי יאכל קדש בשגגה.

שנינו, ישראל נקראו קדש, ומשום שהם קדש אסור לאדם לקרא לחברו בשם גנאי ולא לכנות שם לחברו, וענשו גדול, וכל שפן בדברים אחרים. שנינו, כתוב (תהלים לד) נצר לשונך מרע וגו'. מהו מרע? שבגלל לשון הרע מחלות יורדות לעולם.

אמר רבי יוסי, כל מי שקורא לחברו בשם שאין בו ומגנה אותו, נתפס במה שאין בו. שאמר רבי חי'א אמר רבי חזקיה, כל מי שקורא לחברו רשע, מורידים אותו לגיהנם, ויורדים לו ללחיו, פרט לאותם חצופים של התורה שמתר לאדם לקרא להם רשע. אותו איש שקלל את חברו, עבר רבי ייסא, אמר לו, כמו רשע עשית. בא לפני רבי יהודה. אמר לו, רשע לא אמרתי לו, אלא פרשע, שפראה דבריו פרשע, ולא אמרתי שהוא רשע. בא רבי יהודה ושאל למעשה לפני רבי אלעזר. אמר לו, ודאי שלא התחייב. מנין לנו? שכתוב (איכה ב) ה'ה ה' פאו'ב, ולא או'ב. שאם לא כף, לא נשאר מישראל גזעים בעולם. כמו זה, (שם א) ה'הה

ובגיני כף, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי, גוברין דיליה ממש.

וקודשא בריך הוא אמר דא, (דף קכ"ב ע"א) ועל דא זכו ישראל לאתקרי אחים לקודשא בריך הוא, דכתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'. לבתר אקרון קדש ממש. דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה, קדש ולא אנשי קדש, בגיני כף כל אכליו יאשמו, וכתיב, (ויקרא כב) וכל זר לא יאכל קדש. (ויקרא כב) ואיש פי יאכל קדש בשגגה.

תאנא, ישראל אקרון קדש, ובגין דאינון קדש, אסיר ליה לאינש, למקרי לחבריה בשמא דגנאי, ולא לכנאה שמא לחבריה, וענשיה סגי. וכל שפן במלין אחרנין. תאנא, כתיב (תהלים לד) נצור לשונך מרע וגו'. מהו מרע. דבגין לישראל בישא, מרעין נחתין לעלמא.

אמר רבי יוסי כל מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה, וגני ליה, אתפס במה דלית ביה, דאמר רבי חי'א אמר רבי חזקיה, כל מאן דקרי לחבריה רשע, נחתין ליה לגיהנם. ונחתין ליה לעלעזי, בר אינון חציפין דאורייתא, דשרי ליה לאינש למקרי להו רשע.

ההוא גברא, דלייט לחבריה, אעבר רבי ייסא, אמר ליה פרשע עבדת. אתייה לקמיה דרבי יהודה, אמר ליה רשע לא קאמינא ליה, אלא כרשע, דאחזי מלוי כרשע, ולא אמיןא דאיהו רשע. אתא רבי יהודה, ושאל לעובדא קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה, ודאי לא אתחייב. מנלן. דכתיב, (איכה ב) ה'ה יי' פאו'ב, ולא או'ב. דאי לאו הכי, לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא. פגוונא דא, (איכה ב) ה'הה כאלמנה, ולא אלמנה, כאלמנה

דְּאָזִיל בַּעֲלָה לְעִבְרָא דִּימָא, וּמַחְפָּאת לִיה. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וּמַהֲכָא מִשְׁמַע, מַהֲתָם מִשְׁמַע, דְּהוּא עֲקָרָא דְכֻלָּא, דְּכַתִּיב, (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמַרְאֵה אָדָם. כְּמַרְאֵה אָדָם, וְלֹא מַרְאֵה אָדָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב, (שיר השירים ב) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגו', כְּתַפּוּחַ וְלֹא תַפּוּחַ. כְּתַפּוּחַ: דְּמַתְּפָרְשָׁא בְּגוּוֹנוֹי, וּבְגוּוֹנֵין אֶתְאַחַדָּא מְלֵה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלוּ לֹא אֶתִינָא הָכָא אֱלֹא לְמִשְׁמַע מַלְיִן אֱלִיִן, דִּי.

כְּאֵלְמָנָה, וְלֹא אֵלְמָנָה. כְּאֵלְמָנָה שְׁהַלֵּךְ בַּעֲלָה לְעִבְרָא הֵימָּן וּמַחְפָּה לו.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וּמַכָּאן מִשְׁמַע? מִשָּׁם מִשְׁמַע, שְׁהוּא עֲקָר הַכֵּל, שְׁכַתוּב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמַרְאֵה אָדָם. כְּמַרְאֵה אָדָם, וְלֹא מַרְאֵה אָדָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגו'. כְּתַפּוּחַ, וְלֹא תַפּוּחַ. כְּתַפּוּחַ, שְׁנִפְרָד בְּגוּוֹנֵי, וּבְגוּוֹנִים אַחֲזוּ הַדְּבָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלוּ לֹא כַּאת לְכָאן אֱלֹא לְשִׁמְעַ הַדְּבָרִים הַלְלוּ - דִּי.

הָאֲנָא כְּתִיב, (זכריה יב) וְהָיָה הַנִּכְשֵׁל בֵּיהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדוֹד. כְּדוֹד, וְלֹא דוֹד. כְּדוֹד, דְּאָמַר, (דברי הימים א כב) וְהָיָה בְּעֵינֵי הַכִּינּוּתֵי לְבַיִת יִי'. וְכַתִּיב, (תהלים פו) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. וְהוּא מַלְכָּא עַל מַלְפִּין הָוָה, וְהָוָה קָרִי לְגַרְמִיָּה הָכִי. אָמַר רַבִּי אַבָּא, זַפְּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא קָרָא לוֹן כְּדֵשׁ, אֱלֹא קִדְשׁ מִמֶּשׁ, דְּכַתִּיב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לִי, וּבְגִין כֶּךָ כָּל אַכְלִיּוֹ יֶאֱשָׁמוּ וְגו'.

שְׁנִינּוּ, כְּתוּב (זכריה יב) וְהָיָה הַנִּכְשֵׁל בֵּיהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדוֹד. כְּדוֹד, וְלֹא דוֹד. כְּדוֹד שְׁאָמַר וְהָיָה בְּעֵינֵי הַכִּינּוּתֵי לְבַיִת ה' וְכַתִּיב (תהלים פו) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. וְהוּא הִיָּה מְלִיךְ עַל מַלְכִים וְהִיָּה קוֹרָא לְעֲצָמוּ כֶּךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֲשֵׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא קָרָא לְהֶם כְּקִדְשׁ, אֱלֹא קִדְשׁ מִמֶּשׁ, שְׁכַתוּב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה, וּמִשּׁוּם כֶּךָ כָּל אַכְלִיּוֹ יֶאֱשָׁמוּ וְגו'.

הָאֲנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָאִי קָא חָמָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִיָּהֵב דִּינִין לְיִשְׂרָאֵל, בְּתַר עֶשֶׂר אַמְרִין. אֱלֹא הָכִי תְנִינָן, מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה, אֲתִיָּהֵיבַת אוֹרִיָּתָא לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִינֵי כֶּךָ, בְּעָא לְמִיתָן שְׁלָמָא בִּינִיָּהוּ, בְּגִין דְּאוֹרִיָּתָא תְּהָא נְטִירָא מְכַל סְטֵרוּי. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לִית עֲלֵמָא מַתְקִימָא, אֱלֹא עַל דִּינָא, דְּאֵלְמָלָא דִּינָא, לֹא מַתְקִימָא. וּבְגִין כֶּךָ עֲלֵמָא בְּדִינָא אֲתַבְּרִי, וְאֲתַקְיִים.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת דִּינִים לְיִשְׂרָאֵל אַחַר עֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת? אֱלֹא כֶּךָ שְׁנִינּוּ, מִצַּד הַגְּבוּרָה נִתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם כֶּךָ צְרִיךְ לְתַת שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם כְּדִי שְׁהַתוֹרָה תְּהִיָּה שְׁמוּרָה מְכַל צְדָדִיָּה. שְׁאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינְן הַעוֹלָם מַתְקִים אֱלֹא עַל דִּין, שְׁאֵלְמָלָא הַדִּין לֹא יַעֲמַד, וּמִשּׁוּם כֶּךָ הַעוֹלָם נִבְרָא כְּדִין וְהַתְקִים.

הָאֲנָא, רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב (ירמיה כא) דִּינּוּ לַבְּקָר מִשְׁפָּט. וְכִי לַבְּקָר, וְלֹאוּ בְּכָל יוֹמָא. אֱלֹא לַבְּקָר, עַד לֹא יִכְלוּן דִּינִין, וְלֹא יִשְׁתּוּן, דְּכָל מָאן דְּדָאִין דִּינָא בְּתַר דְּאֵכֵל וְשִׁתָּה, לֹאוּ דִּינָא דְּקָשׁוּט הוּא, דְּכַתִּיב, (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ

שְׁנִינּוּ, רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב (ירמיה כא) דִּינּוּ לַבְּקָר מִשְׁפָּט. וְכִי לַבְּקָר וְלֹא בְּכָל הַיּוֹם? אֱלֹא לַבְּקָר, טָרַם שְׂיֵאכְלוּ הַדִּינִים וְלֹא יִשְׁתּוּ, שְׁכָל מִי שְׁדָן דִּין אַחַר שְׁאֵכֵל וְשִׁתָּה, אֵינּוּ דִּין אֲמַת, שְׁכַתוּב (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. מָה זֶה עַל הַדָּם?

אזְהַרָה לְדַיְיָנִים שְׁלֵא יֵאָכְלוּ עַד שְׂדֵנִים דִּין. שְׁכַל מִי שְׂדֵן דִּין אַחַר שְׁאָכַל וְשִׁתָּה, כְּאֵלוּ חֹבֵב אֶת דָּם חֲבֵרוֹ לְאַחַר, שְׁהִירֵי דָמוֹ מִמֶּשׁ נִתֵּן לְאַחַר. זֶה בְּמִמוֹן, כָּל שְׂכֵן בְּדֵינֵי נַפְשׁוֹת שְׂצָרִיכִים הַדַּיְיָנִים לְהַשְׁמֵר שְׁלֵא לְדוֹן דִּין אֶלָּא קִדְּם שְׁאָכְלוּ וְשִׁתּוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב דֵּינוּ לִבְקָר מִשְׁפָּט, וְכְתוּב (יִרְמִיָּה ט) אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֶסֶד וּמִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאַרְץ כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצְתִּי נָאִם ה'.

שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּדִין, מִשְׁקַר בְּתַקּוּנֵי הַמֶּלֶךְ. מֵהֵם תַּקּוּנֵי הַמֶּלֶךְ? אוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכָתוּב עֲשֵׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאַרְץ. וְכְתוּב כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצְתִּי נָאִם ה'. וְהַכֵּל תְּלוּי זֶה בְּזֶה (וְהֵלֵא בְּזֶה תְּלוּי). רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֵלֶּה הֵם תַּקּוּנֵי הַכֶּסֶּא, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים פט) צִדְק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כֶּסֶּאךָ. וְכְתוּב (ישעיה טו) וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד כֶּסֶּא.

עַל הַדָּם. מָאִי עַל הַדָּם. אֲזַהַרָה לְדַיְיָנֵי, דְּלֵא יִיכְלוּן עַד דְּדַיְיָנֵי דִּינָא, דְּכָל מָאן דְּדָאִין דִּינָא בְּתַר דְּאָכִיל וְשִׁתִּי, כְּאֵלוּ חֲיִיב דְּמָא דְּחֲבֵרִיָּה לְאַחְרָא, דְּהָא דְּמִיָּה מִמֶּשׁ יְהִיב לְאַחְרָא. הָאִי בְּמִמוֹנָא, כָּל שְׂכֵן בְּדֵינֵי נַפְשׁוֹת, דְּבָעוּ דַּיְיָנֵי לְאַסְתְּמָרָא, דְּלֵא לְמִידָן דִּינָא אֶלָּא קִדְּם דְּאָכְלוּ וְשִׁתּוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב דֵּינוּ לִבְקָר מִשְׁפָּט וְכְתִיב, (יִרְמִיָּה ט) אֲנִי יי' עוֹשֶׂה חֶסֶד וּמִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאַרְץ כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצְתִּי נָאִם יי'.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאן דְּמִשְׁקַר בְּדִינָא, מִשְׁקַר בְּתַקּוּנֵי מַלְכָּא. מָאן תַּקּוּנֵי מַלְכָּא. אֵינּוֹן דְּאַתְמַר, דְּכְתִיב עוֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאַרְץ. וְכְתִיב כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצְתִּי נָאִם יי'. וְכֹלְא הָאִי בְּהָאִי תְּלִיא. (ג"א וְהֵלֵא בְּהָאִי תְּלִיא) רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֵלִין אֵינּוֹן תַּקּוּנֵי כְּרִסְיָא, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים פט) צִדְק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כֶּסֶּאךָ. וְכְתִיב (ישעיה טז) וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד (דף קכ"ב ע"ב) כֶּסֶּא.

אדרא דמשכנא

תַּנְיָא בְּרִזָּא דְרִזִּין, רִישָׁא דְּמַלְכָּא, אֲתַתְּקֵן בְּחֶסֶד וּבְגִבּוּרָה. בְּהָאִי רִישָׁא, תְּלִין שְׁעָרֵי, נִימִין עַל נִימִין, דְּאֵינּוֹן כָּל מְשִׁיכוֹתָא דְּמִתְאַחְדָּן בְּהוּ עֲלָאִי וְתַתְּאִי. מְאָרִי דְּמְאָרִין, מְאָרִי דְּקָשׁוּט, מְאָרִי דְּמִתְקֵלָא, מְאָרִי דִּיבְבָא, מְאָרִי דִּילְלָה, מְאָרִי דְּדִינָא, מְאָרִי דְּרַחֲמֵי, וְטַעֲמֵי אוֹרִייתָא, וְרִזִּי אוֹרִייתָא דְּכִיזִין, מִסְּאָבָן, כְּלֵהוּ אַקְרוּן שְׁעָרֵי דְּמַלְכָּא, כְּלוֹמַר מְשִׁיכוֹתָא דְּאַתְמַשְׁף מִמַּלְכָּא קְדִישָׁא, וְכֹלְא נְחִית מַעֲתִיקָא סְתִימָאָה. (קְדִישָׁא).

מִצְחָא דְּמַלְכָּא, פְּקִידוֹתָא דְּחִיבָא, כַּד אֲתַפְקֵדָן בְּעוֹבְדֵי יְהוּ, וְכַד אֲתַגְלִיזִין חוֹבֵי יְהוּ, כְּדִין אַקְרִי מִצְחָא דְּמַלְכָּא. כְּלוֹמַר, גְּבוּרָה אֲתַתְּקֵף בְּדֵינֵי, וְאַתְפָּשֵׁט בְּסִטְרוֹי, וְדָא אֲשַׁתְּנִי מִמִּצְחָא דְּעִתִּיקָא קְדִישָׁא, דְּאַקְרִי רְצוּן.

עֵינִין דְּמַלְכָּא, אֲשַׁגְחוּתָא דְּכֹלְא, אֲשַׁגְחוּתָא דְּעֲלָאִין וְתַתְּאִין, וְכָל אֵינּוֹן מְאָרִי אֲשַׁגְחוּתָא הִכִּי אַקְרוּן. בְּעֵינִין, גְּוֹנִין אֲתַתְּחֵדָן, וְאֵינּוֹן גְּוֹנִין אַקְרוּן, כָּל אֵינּוֹן מְאָרִי אֲשַׁגְחוּתָא דְּמַלְכָּא, כָּל חַד כְּפּוּם אַרְחִיָּה, וְכְלֵהוּ גְּוֹנִין דְּעֵינָא אַקְרוּן. כְּמָה דְּאַתְתְּחִזִּי אֲשַׁגְחוּתָא דְּמַלְכָּא, הִכִּי גְּוֹנִין מִתְעָרִין. גְּבִינֵי דְּעֵינִין, אַקְרוּן, אֲתַר דִּיהִבִּין אֲשַׁגְחוּתָא, לְכֹלְהוּ גְּוֹנִין מְאָרִי

אֲשַׁגְחוּתָא. הַנִּי גְבִינִין לְגַבֵּי דְלִתְתָא, גְּבִינִין לְאֲשַׁגְחוּתָא מֵהֵוּא נְהָרָא
 דְּנָגִיד וְנָפִיק, אֲתֵר לְאֲתַמְשָׁכָא מֵהֵוּא נְהָרָא, לְאֲסַתְחָאָה בְּחִוְרָא
 דְּעַתִּיקָא, מִחֻלְבָּא דְנָגִיד מֵאֲמָא. דְכַד גְּבוּרָה מִתְפַּשְׁטָא, וְעֵינִין מְלַהֲטִין
 בְּגוּוֹן סוּמְקָא, נְהִיר עַתִּיקָא קְדִישָׁא חִוְרָא דִּילֵיהּ, וְלֵהֲטָא בְּאֲמָא,
 וְאֲתַמְלִיָּא מִחֻלְבָּא, וְיִנְקָא לְהַנִּי, (לְכַלָּא) וְאֲסַתְחָן פְּלָהוּ עֵינִין, בְּהֵוּא חֻלְבָּא
 דְּאֲמָא, דְּאֲתַנְגִּיד וְנָפִיק תְּדִיר. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) רוּחַצוֹת בַּחֲלָב.
 בַּחֲלָב דְּאֲמָא, דְּנָגִיד תְּדִירָא וְלֹא פָּסִיק.

חוּטְמָא דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא, תְּקוּנָא דְּפָרְצוּפָא, פֶּד מִתְפַּשְׁטִין גְּבוּרִין, וּמִתְאַחֲדִין
 פְּחָדָא, אֵינוֹן חוּטְמָא דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא. וְאֵינוֹן גְּבוּרִין מִחַד גְּבוּרָה
 אַחֲדִין וְנָפִיקִין. וְכַד דֵּינִין מִתְעָרִין, וְנָפִיקִין מִסְטְרִיָּהוּ, לֹא מִתְבַּסְמִין, אֲלֵא
 בְּתַנְנָא דְּמִדְבַּחָא. וְכַדִּין פְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ה) וַיִּרַח יי' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַת. שְׂאֵנִי
 חוּטְמָא דְּעַתִּיקָא, דְּלֹא אֲצִטְרִיף, דְּחוּטְמָא דְּעַתִּיקָא, אַרְף אֲפִים בְּכָלֵא
 אֲקָרִי, וְהֵוּא נְהִירוֹ דְּחֻכְמָתָא סְתִימָאָה, אֲקָרִי חוּטְמָא דִּילֵיהּ. וְהֵינּוּ
 תְּהֵלָה, דְּכָתִיב, (תְּהִלָּה לְדוֹד וּכְתִיב) (יִשְׁעִיהַ מִח) וְתִהְיֶה לִּי אַחֻטָּם לְךָ. וְעַל דָּא אֲתַעֲר
 דוֹד מִלְפָּא, (תְּהִלִּים קמ"ה) תְּהִלָּה לְדוֹד וְגו'.

אוֹדְנִין דְּמִלְפָּא, פֶּד רַעוּא אֲשַׁתְּכַח, וְאֲמָא נִנְקָא, וְנְהִירוֹ דְּעַתִּיקָא קְדִישָׁא
 אֲתַנְהִיר, מִתְעָרִין נְהִירוֹ דְּתָרִין מוּחִי, וְנְהִירוֹ דְּאָבָא וְאֲמָא, פֶּל אֵינוֹן
 דְּאֲקָרוֹן מוּחִי דְּמִלְפָּא, וּמִתְלַהֲטִין פְּחָדָא. וְכַד מִתְלַהֲטִין פְּחָדָא, אֲקָרוֹן אֲזַנִּי
 יי'. דְּהָא אֲתַקְבִּילַת צְלוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל. וְכַדִּין אֲתַעֲרוּתָא לְטָב וּלְבִישׁ,
 וּבְאֲתַעֲרוּתָא דָּא, מִתְעָרִין מְאָרִי דְּגַדְפִּין, דְּנִטְלִין קָלִין דְּעַלְמָא, וְכָלְהוּ
 אֲקָרוֹן אֲזַנִּי יי'.

אֲנָפוּי דְּמִלְפָּא, נְהִירוֹ דְּאָבָא וְאֲמָא, וְאֲתַפְשָׁטוּתָא דְּלֵהוֹן, דְּנְהִרִין וְסַחְרִין,
 וְלֵהֲטִין בְּהֵאִי רִישָׁא דְּמִלְפָּא. וְכַדִּין סְהִדוּתָא אֲסַתְהַד בְּמִלְפָּא (נ"א
 בְּמִלְפָּא דְּמִלְפָּא) מְנִיָּהוּ. דִּיוֹקְנָא דְּמִלְפָּא, יִקִּירוּתָא מִכְּלָא. מְרִישָׁא שְׂאֲרִי חֶסֶד
 עֲלָאָה, וּגְבוּרָה. וְנְהִירוֹ דְּאָבָא וְאֲמָא אֲתַפְלָג, נְהִירוֹ דְּאָבָא בְּתַלַּת נְהוּרִין,
 וְאֲמָא בְּתָרִין, הָא חֲמִשָּׁה. חֶסֶד וּגְבוּרָה פְּחַד נְהוּרָא, הָא שִׁיתָא. לְבַתֵּר,
 אֲתַעֲטֵר חֶס"ד, וְאֲתַלְהִיט (וְאֲתַנְהִיר) בְּתָרִין נְהוּרִין דְּאֲתַנְהִיר וְאֵינוֹן תְּמַנְיָא.
 (נ"א לְבַתֵּר אֲתַעֲטֵר) וּגְבוּרָה, אֲתַנְהִיר בְּחַד, הָא תְּשַׁעָה. וְכַד מִתְחַפְּרִין פְּלָהוּ נְהוּרִין
 פְּחָדָא, אֲקָרוֹן דִּיוֹקְנָא דְּמִלְפָּא, וְכַדִּין פְּתִיב, (יִשְׁעִיהַ מִב) יי' פְּגַבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ
 מִלְחָמוֹת יַעִיר קְנָאָה וְגו'.

שְׂבוּוֹן דְּמִלְפָּא, הָכִי תֵּאנָא, פֶּד אֲתַנְהִיר נְהִירוֹ דְּאָבָא, נְהִיר בְּתַלַּת נְהוּרִין.
 מִחַד נְהוּרָא, נְהִיר חֶסֶד עֲלָאָה. מִחַד נְהוּרָא, אֲתַנְהִיר נְהִירוֹ דְּאֲקָרִי
 מוּחָא דְּמִלְפָּא. וְחַד נְהוּרָא, הָוָה תְּלִי, עַד דְּאֲתַנְהִיר נְהִירוֹ דְּאֲמָא. וְכַד

אתנהיר אתנהיר בחמש נהורין.

במאי אתנהיר, מחד שבילא דטמיר וגניז, (דף קכ"ג ע"א) דאתדבק ביה אבא, דכתיב, (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט וגו'. כמה דאתדבק דכורא בנוקבא, ואתעברת, ואולידת, ואפיקת חמש נהורין. (ד"א מאינון חמש) ומאינון חמש נהורין, אתגליפו חמשין תרעין, דנהורין סגיאין. חמשין אינון, לקבליהון, תשע וארבעין פנים טהור, תשע וארבעין פנים טמא, באורייתא, אשתאר חד, והאי חד אתנהיר בכלא, וההוא דאבא, הוה תלי. כד מתחברן פחדא, ומתישבן במלפא, אקרון שפון דמלפא. ובגיני כה, גזר מלין דקשוט.

ופומא, בהו תלייא, פתיחותא דפומא. מאי פומא. אלא דעת גניז בפומא דמלפא, דאקרי תפארת. פשיטותא דתפארת, דכל אוצרין וכל גוונין אתאחדן ביה. דכתיב, (משלי כד) ובדעת חדרים ימלאו. וההוא דעת, הוא גניז, באימא ומלפא. ומלייא כל אדרין ואכסדראין. וכד אתער נהירו דביה ונפיק, כדין אקרי פה יי. ושפון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא, בשעתא דאתערען בההיא נהירו דדעת, מתחברן פחדא, ומלין אתגזרו בקשוט, בחכמה בתבונה ובדעת. וכדין, כל מלין דקודשא ברין הוא, באלין אתגזרו.

נהרין תלת אלין, ועיילין בגו לגו, ואתעטרו בחד. וכד מתחברן בעטורא חד, כדין (ס"א וכד מתחברן תלת אלון בעטורא חד ועיילין בגו לגו ואתעטרו בחד כדיו) אקרון (שיר השירים ה) חכו ממתקים. ואינון חיה דמלפא, ואקרון, מתיקא דמלפא. ועל האי כתיב, (תהלים לד) טעמו וראו כי טוב יי. ובהאי חיה, תליין כל אינון שליטין והורמנין דמלפא, דכתיב, (תהלים לג) וברוח פיו כל צבאם.

בהאי חיה שלימותא דכלא אשתכח. ובגיני כה, כל אתון דאינון בהאי אתר שלימותא אתחזייא בהו. אחה"ע, א', (ג"ד) נהירו דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. ח', נהירו דחכמתא, דלא אשתכח ולא אתדבק דכתיב, (איוב כח) לא ידע אנוש ערפה. ה', נהירו דאימא, דנהיר ונגיד ונפיק, ומשקי לכלא, וינקא לבנין, עד דמטי ההוא רבות, ומלי לצדיק, ואיהו אתקטר בנוקבא תפאה, ואתברכא מגיה, ולא מתפרשין דא מן דא. חזור מגו סומק, דכתיב, (שיר השירים ד) הר המור גבעת הלבונה. ע', נהירו דשבעין אנפין, דאתזנו מהאי רוחא, דנפיק מן פומא, כדין שבעין שמהן דקודשא ברין הוא. לקבלהון בארעא, (בראשית מו) כל הנפש לבית יעקב הפאה מצרימה שבעים. דהא יעקב אילנא בארעא, ואינון שבעין נפש, שבעין ענפין.

מאלין אתוון, נהירין ארבע אחרנין. מא' נהיר גימ"ל, דאיהי אגר טב
לצדיקייא, דאקרי גמול, ועל דא כתיב (ישעיה נח) אז תתענג על יי'.
מח' נהיר יו"ד, דהיא חכמה, פלא אסתים ביו"ד, דאיהי סתימא מפל
סטרוי, ובגין פך, לא אשתכח, דכתיב, (איוב כח) ולא תמצא בארץ החיים.
מה', נהיר פ"ף. דאיהו נהירו ומשח רבות, דאתרק מאימא, לההוא אתר
דאתקרי קרן, ואקרי קרן היוכל. ודא מלכות דוד. ובגין פך, לית משיחא,
אלא ברזא דכ"ף.

ק' מע' נהיר ק', פמה דע' שבועין, פך ק' מאה, דאינון שלימו, והכי הוא,
ובגין פך, בהאי חיה שלימו דכלא. (ד"א שלמא דכלא) וכל מאן דינדע רזא
דא, ואזדהר ביה, זפאה חולקיה.

גופא דמלפא, אתפשטותא דתפארת, דגוונין ביה מתחברן. דרועין
דמלפא, נהירו דחסד וגבורה. ובגין פך ימין ושמאל. מעוי בדעת
אתתקנו, עייל ברישא, אתתקן ואתפשט לגו, ובגו גופא.

שוקין אתאחדן בתרין נהורין, ואינון תרין נהורין ממש. שוקין ותרין
פלזין. פלהו (ס"א תליו ומתחברו) מתחברן באתר חד, דתמן אתפנש פל
רבות, וכל משחא דגופא. ומתמן, שריין פל ההוא רבות, לאתר דאתקרי
יסוד עולם. יסוד, מההוא אתר דאקרי עולם. ומאן איהו. נצח והוד, ועל
פן, יי' צבאות שמו בריך הוא בריך שמייה לעלם ולעלמי עלמין.

כל הני תקונין, אתיין לאתחברא בחד, עד דכל רבות קדשא, נטיל פלא
האי יסוד, ואשדי לנוקבא, ומתברכא מגיה. אימתי מתברכא (דף קכ"ג)
מגיה. בשעתא דאתתקנו דינין דלתתא. וכד דינין מתתקנין לתתא,
מתתקנין לעילא, וכל תקונין דמלפא, בחדוותא, בשלימו, דאינון שמא
קדישא, והוה כלא חד. וכדין הוא שארי בגווייהו, דכתיב, (תהלים פב) אלהים
נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט.

וכד דינין לא מתתקנו לתתא, פכביכול הכי לעילא. דכל תקונין לא מתישרן
הכי, דהא אימא אסתלקת מעל בנין, ובנין לא ינקי, דהא יסוד לא
אשדי בנוקבא, וכל דינין מתערין, וחויא תקיפא שלטא. פכביכול, תקוני
מלפא על דינא אסתלקו, דכיון דהאי נוקבא לא מתברכא, וצדיק לא
נטיל. וחויא תקיפא שלטא. ווי לעלמא דינקא מנייהו.

אמר רבי אלעזר, פל הני תקונין, אפא גלי לון, בגין דלא ייעול בכסופא
לעלמא דאתי. השתא אמאי אצטריכו לאתגלאה. אמר ליה רבי
אפא, ההוא דאנא פתבנא מבוצינא קדישא, אמניא (פתביה) לגבי חבריא,
דהא אינון ידעין מלין, והא אצטריף למנדע, דכתיב, (שמות י) וידעתם פי

אָנִי יי'. וְכָתִיב (שמות כט) וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יי'. בְּגִין דְּאֲתִישָׁבֶן מְלִין. בְּלַבְנָא. וּמִכַּאֲן וּלְהִלָּאָה, סְתִימִין מְלִין בְּגִינוּן. זַפְאָה חוּלְקָנָא בְּהַאי עֲלֻמָּא, וּבְעֲלֻמָּא דְאֲתִי, דְּהָא עַד כְּעַן בּוּצִינָא קְדִישָׁא אֲתַעֲטֵר, בְּמִלִּין דְּבַגְיוּן.

תָּא חֲזִי, אָנָּא חֲזִינָא לִיה בְּחֻלְמָא, וְשִׁאִילָנָא קָמִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא אוֹלִיפְנָא קָמִיה דְּמַר, י' דְּאִיהִי חֲכָמָה, וְהִכִּי הוּא וְדָאִי. ה' אָמַאי אִיהוּ בִּינָה. אָמַר לִי, תָּא חֲזִי, הָא כְּתִיב (בראשית ב) וַנְּהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. מָאן הוּא נְהַר דִּיּוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא בִּינָה. וּבְגִין כְּףֵהּ הַהוּא נְהַר, י' סְתִימִין בְּגִוּיָהּ. וְיו"ד פְּשִׁיט נְהַרָא דָּא מְפָל סְטֵרוּי. וְדָא הִיא ה', בְּגִין כְּףֵהּ הוּא י"ה. לְבַתֵּר אַפִּיקַת בֵּין תְּחוּתָהּ דְּאִיהוּ ו', כְּגִוּוֹנָא דָּא ה'. לְבַתֵּר אוֹלִידַת וְאַפִּיקַת הַאי בֵּן, וְשׁוּיָה לְקָמָה, וּבְגִין כְּףֵהּ י"ה"ו, דְּהָא ו' לְקָמָה יְתִיב, לִינְקָא לִיה. וְעַל כְּףֵהּ תְּנִינֵן בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, ה' ד' הוּת, מְדַאֲתַחְפֵּר דְּכוּרָא עֲמָה אֲתַעֲפֵרַת מְחַד בֵּן, וְאַקְרִי ה'. לְבַתֵּר אוֹלִידַת וְאַפִּיקַת ו' הַהוּא בֵּן, וְקָאִים לְקָמָה. וְעַל הַאי כְּתִיב, וַנְּהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, מְנִיָּה נְפִיק וְדָאִי, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, לִינְקָא לִיה.

חֲוִינָא אֶחֱיד בִּיּוֹדִיה, (נ"א ביה) וְנִשְׁיָק בִּיּוֹדִי. אָנָּא בְּהַאי עֲדוּנָא אֲתַעֲרָנָא, כְּכִי וְחִיָּה, וְהוּוּ תִלְתָּא יוֹמִין דְּלָא אָכִילָנָא מִיּוֹדִי. חַד מְחַדְוֹתָא, וְחַד דְּלָא זְכִינָא לְמַחְמִי לִיה זְמָנָא אַחְרָא. וְעַם כָּל דָּא, בִּיה אֲתַקְשְׁרָנָא תְּדִירָא. דְּהָא כַּד נְהִירָא לִי שְׁמַעְתָּתָא, חֲמִינָא דִּיּוֹקְנִיָּה, דְּאֲתַעֲרָנָא קָמָאִי, זַפְאִין אִינוּן צְדִיקָאִי, בְּעֲלֻמָּא דִּין, וּבְעֲלֻמָּא דְּאֲתִי, עֲלִיָּהוּ כְּתִיב, (תהלים קמ) אַף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנִיךָ. (ע"כ האדרא).

וּבְבַר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְגו' (שמות כג) מָאִי תִשְׁמְרוּ, תִּשְׁמְרוּ מִיבְעִי לִיה. אֲלֵא תִשְׁמְרוּ וְדָאִי, מָאִי אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם, כְּלוֹמַר דְּאֲגְזִימִית לְכוּן עַל מִימַר פּוֹלְחָנִי. תִּשְׁמְרוּ, דְּלָא יִמְטִי עֲלֵיכוּן שׁוּם בִּישׁ. תִּשְׁמְרוּ מַהִּיא שְׁמִירָה וְנִטְוֹרָא דִּילִי בְּלָבַד. וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִזְפִּירוּ, לֹא תִזְפִּירוּ כְּמָה דְּאוּקִימָנָא. דְּבַר אַחַר וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִזְפִּירוּ, כְּלוֹמַר, לֹא תִסְבְּכוּן, דְּתַפְלוּן בִּינִי עֲמֻמָּא בְּאַרְעָא אַחְרָא. וְיִקְוִים בְּכוּ מַה דְּכְתִיב, (דברים כח) וְעַבַּדְתֶּם שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים וְגו'.

וּבְבַר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְגו' (שמות כג) מָאִי תִשְׁמְרוּ, תִּשְׁמְרוּ מִיבְעִי לִיה. אֲלֵא תִשְׁמְרוּ וְדָאִי, מָאִי אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם? כְּלוֹמַר שְׁהַזְרִיתִיכֶם עַל מְאֵמַר עֲבוּדְתִי. תִּשְׁמְרוּ, שְׁלֹא יִגִּיעַ אֲלֵיכֶם שׁוּם רַע. תִּשְׁמְרוּ מַאוּתָהּ שְׁמִירָה וְנִטְוִירָה שְׁלִי בְּלָבַד. וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִזְפִּירוּ - לֹא תִזְפִּירוּ כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. דְּבַר אַחַר וְשֵׁם אֱלֹהִים לֹא תִזְפִּירוּ - כְּלוֹמַר לֹא תִסְבְּבוּ, שְׁתַּפְּלוּ בֵּין הָעַמִּים בְּאַרְץ אַחְרַת, וְיִקְוִים בְּכֶם מַה שְׁפָתוֹב (דברים כח) וְעַבַּדְתֶּם שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים וְגו'.

דָּבַר אַחַר וּבְכַל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים פא) שִׁמְעַ עַמִּי וְאֶעֱיֶדָה בְּךָ וַגּוֹ', לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זֶר וַגּוֹ'. אָנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַגּוֹ'. הֲנִי קָרָאֵן, אֲמָרֵן דָּוִד בְּרוּחַ קְדָשָׁא, וְאֵית לְאִסְתַּפְּלָ בְּהוּ. שִׁמְעַ עַמִּי בְּכַמְהָ אֲתֵרִין אֲזַהְרָא אוֹרֵייתָא לְבַר נָשׁ. בְּכַמְהָ אֲתֵרִין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲזַהִיר בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ. וְכֹלֵא לְתוּעֵלְתָא דְבַר נָשׁ. בְּגִין דִּינְטֵר פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא, דְּכָל מָאן (דף קכ"ד ע"א) דִּינְטֵר אַרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, וְאִשְׁתַּדַּל בְּהּ, כְּמָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּשִׁמְא קְדִישָׁא.

דִּתְגַנְיָן, אוֹרֵייתָא כְּלָא שִׁמְא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וּמָאן דִּמְשַׁתְּדַל בְּהּ, כְּמָאן דִּמְשַׁתְּדַל בְּשִׁמְא קְדִישָׁא. בְּגִין דְאוֹרֵייתָא כְּלָא, חַד שִׁמְא קְדִישָׁא הוּא. שִׁמְא עֲלָאָה, שִׁמְא דְכֻלִּיל כֹּל שִׁמְהֵן. וּמָאן דִּגְרַע אוֹת חַד מִינְהּ, פְּאִילוּ עֶבֶיד פְּגִימוֹתָא בְּשִׁמְא קְדִישָׁא. תְּאֵנָא, וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִזְפִּירוּ, לֹא תוֹסִיף עַל אוֹרֵייתָא, וְלֹא תִגְרַע מִינְהּ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים, דָּא מָאן דִּיתַעֲסֵק בְּסַפְרֵין אַחֲרֵנִין, דְּלֹא מִסְטָרָא דְאוֹרֵייתָא. לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיהּ, דְּאָסוּר אֶפְּלִי לְאִדְפָּרָא לוֹן, וְלִמְיַלְף מִנִּיּוּהוּ טַעְמָא, כֹּל שְׂכָן עַל אוֹרֵייתָא.

רַבִּי יְהוּדָה מִתְּנִי הֵכִי, מָאִי טַעְמָא כְּתִיב וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים, וְסַמִּיךְ לִיהּ אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר. אֵלֵא, מָאן דְּלֹא נָטִיר הַאי, כְּמָאן דְּלֹא נָטִיר מְהִימְנוֹתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. מָאִי טַעְמָא. מְשׁוּם דִּבְיָהּ אֲחִידָא מְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן בְּכָל שְׂאֵר זְמַנִּין וְחֻגִין, דִּהָא כְּלָהוּ אֲחִידָן בְּשִׁמְא קְדִישָׁא עֲלָאָה. וְעַל דָּא תְּגִינָן, מָאִי דְכְּתִיב שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשַׁנְיָה, מְשׁוּם דְּבָהוּ תִלְיָא מְהִימְנוֹתָא.

דָּבַר אַחַר וּבְכַל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ - רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים פא) שִׁמְעַ עַמִּי וְאֶעֱיֶדָה בְּךָ וַגּוֹ', לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זֶר וַגּוֹ'. אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַגּוֹ'. הַפְּסוּקִים הִלְלוּ אֶמְרָם דָּוִד בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ, וַיֵּשׁ לְהַתְּבוּנָן בְּהֵם. שִׁמְעַ עַמִּי - בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת הַזְּהִירָה הַתּוֹרָה אֶת הָאָדָם, בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת מְזַהֵרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, וְהַפֵּל לְתוּעֵלְתַת הָאָדָם כְּדִי שִׁישְׁמַר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. שְׂפָל מִי שִׁישְׁמַר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וּמְשַׁתְּדַל בְּהּ, כְּמִי שִׁמְשַׁתְּדַל בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ.

שְׁשִׁנְיָנוּ, כֹּל הַתּוֹרָה הִיא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִי שִׁמְשַׁתְּדַל בְּהּ כְּמִי שִׁמְשַׁתְּדַל בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, מְשׁוּם שְׂפָל הַתּוֹרָה הִיא שֵׁם קְדוֹשׁ אֶחָד, שֵׁם עֲלִיּוֹן, שֵׁם שְׂכוּלָל אֶת כָּל הַשְּׁמוֹת, וּמִי שִׁגְוָרַע מִמֶּנְהּ אוֹת אַחַת פְּאִילוּ עָשָׂה פְּגָם בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. שְׁנִינּוּ, וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִזְפִּירוּ - לֹא תוֹסִיף עַל הַתּוֹרָה וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנְהּ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים - זֶה מִי שִׁמְתַעֲסֵק בְּסַפְרִים אַחֲרִים שְׂאִינָם מִצַּד הַתּוֹרָה. לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיהּ - שְׂאָסוּר אֶפְּלוּ לְהִזְפִּירָם וְלִלְמַד מֵהֶם טַעַם, כֹּל שְׂכָן עַל הַתּוֹרָה.

רַבִּי יְהוּדָה שׁוֹנֶה כֶּף, מָה הַטַּעַם כְּתוּב וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים, וְסוּמָךְ לוֹ אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר? אֵלֵא מִי שְׂמִי שְׂלֹא שׁוֹמֵר אֶת זֶה, כְּמִי שְׂלֹא שׁוֹמֵר אֶת אֲמוּנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׂבֹו הַדְּבָר אַחוּזוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן בְּכָל שְׂאֵר הַחֻגִים וְהַזְּמַנִּים, שְׁתַּרִּי כֹלָם אַחוּזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, מָה שְׂכַתּוּב שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשַׁנְיָה, מְשׁוּם שְׂבָהָה תִלְוִיָה הָאֲמוּנָה.

וְרָאָה כָּל זְכוּרָה, לְמַה כָּל זְכוּרָה?
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל זְכוּרָה מִמֶּשֶׁ,
מִשּׁוּם שְׁנוּטָלִים בְּרָכָה מִהַמְעִין
שֶׁל הַנַּחֲל. מִכַּאן שְׁנִינּוּ, כָּל בֶּן
יִשְׂרָאֵל שְׁנִמּוּל, צָרִיךְ לְהִרְאוֹת
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, מִשּׁוּם
שְׁנוּטָל בְּרָכָה מִמְּבוּע הַנַּחֲל. זֶהוּ
שִׁפְתוֹב כְּבִרְכַת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
נָתַן לְךָ. וְכֵתוּב אֵל פְּנֵי הָאָדָם ה',
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, שֶׁמֶשׁ מְרִיקִים
בְּרֻכּוֹת וְנוּטָלִים בְּרָכָה. אֲשֶׁרִי
חִלְקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׂאֵר
הַעַמִּים.

פַּעַם אַחַת עָלוּ יִשְׂרָאֵל לַחֲג אֶת
הַחֵג, וְהִתְעַרְבוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת עִמָּם, וְאוֹתָהּ
שָׁנָה לֹא נִמְצְאָה בְּרָכָה בְּעוֹלָם.
בָּאוּ וְשָׂאוּ אֶת רֹב הַמְּנוּנָא סְבָא.
אָמַר לָהֶם, רְאִיתֶם בַּתְּחִלָּה סִימֵן
לְזֶה? אָמְרוּ לוֹ, רְאִינוּ סִימֵן,
שֶׁשֶׁשְׁשָׁבְנוּ מִשֶּׁם כָּל הַדְּרָכִים הָיוּ
סְתוּמִים מִמֵּם, וְעָנָן וַחֲשֻׁכָה
נִמְצְאוּ, שֶׁלֹּא יָכְלוּ לִלְכַת כָּל אוֹתָם
שֶׁעָלוּ לָשֶׁם. וְעוֹד, בְּשַׁעָה
שֶׁנִּכְנסוּ לְהִרְאוֹת, פְּנֵי הַשָּׁמַיִם
נִחְשְׁכוּ וְרָגְזוּ. (פְּתִירָא) אָמַר לָהֶם,
וְדַאי אוֹ שֵׁשׁ בְּכֶם אֲנָשִׁים לֹא
נִמּוּלִים, אוֹ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת עָלוּ עִמָּכֶם, שֶׁהָרִי לֹא
הִתְבָּרְכוּ בְּאוֹתָהּ שַׁעָה, פָּרַט
לְאוֹתָם יִשְׂרָאֵלִים שְׁנִמּוּלוֹ, וּבְאוֹת
הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה מִסְתַּפֵּל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וּמְבָרֵךְ אוֹתָם.

לְשָׁנָה הַאַחֲרֵת עָלוּ, וְעָלוּ אוֹתָם
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת,
שֶׁהִתְעַרְבוּ עִמָּם כְּשֶׁהָיוּ אוֹכְלִים
קְרָבָנוֹת וְהָיוּ שְׂמֵחִים. וְרָאוּ אֶת
אוֹתָם עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת שֶׁדְּפוּסִים בְּקִשְׁרֵיהֶם
לְקִשֵׁר הַכֶּתֶל. הַשְּׂגִיחוּ בָהֶם
שֶׁכֶּלֶם מְבָרְכִים וְהֵם לֹא בִּרְכוּ.
בָּאוּ וְאָמְרוּ אֶת הַדְּבָר לְבֵית הַדִּין.

אֶתוֹ וְאָמְרוּ מְלָה לְבִי דִינָא, אֶתוֹ וְשָׂאוּ לּוֹן, אֶתוֹ וְאֶכְלֵתוּן,

וְרָאָה כָּל זְכוּרָה, אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר כָּל זְכוּרָה מִמֶּשֶׁ. בְּגִין דְּנִטְלִין
בְּרַפְתָּא, מִמְּבוּעָא דְנַחֲלָא. מִכַּאן תְּנִינָן, כָּל בַּר
יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגָּזַר, בְּעֵי לְאִתְחַזְּאָה קָמֵי מִלְכָּא
קְדִישָׁא, בְּגִין דְּנִטְלִין בְּרַפְתָּא, מִמְּבוּעָא
דְנַחֲלָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (דְּבָרִים טו) כְּבִרְכַת יְיָ
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ. וְכֵתִיב אֵל פְּנֵי הָאָדָם יְיָ,
כְּמָה דְּאוּקִימָנָא, דְּמִתְמָן מְרִיקָן בְּרַפְתָּא,
וְנִטְלִין בְּרַפְתָּא. זַפְּאָה חוֹלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל,
מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין.

זְמַנָּא חָדָא, סְלִיקוּ יִשְׂרָאֵל לְמַחַג חַגָּא,
וְאִתְעַרְבוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת בְּהַדְיָיָהוּ, וְהָהוּא שְׂתָא לֹא אֲשַׁתְּכַח
בְּרַפְתָּא בְּעַלְמָא. אֶתוֹ שְׂאוּ לְרַב הַמְּנוּנָא
סְבָא, אָמַר לָהּ, חֲמִיתוֹן סִימָנָא בְּקַדְמִיתָא
בְּהָאִי. אָמְרוּ לִיהּ, סִימָנָא חֲמִינָן, דְּכַד תְּבַנָּא
מִהַתָּם, כָּל אַרְחִין אֲסִתִּימוּ מִמֵּיא, וְעַנְנָא,
וַחֲשׁוּכָא אֲשַׁתְּכַח, דְּלֹא יְכַלִּין לְמַהֵךְ כָּל אִינוּן
דְּסְלִיקוּ לְתַמָּן. וְעוֹד, בְּשַׁעָתָא דְּעָא לְנָא
לְאִתְחַזְּאָה אִפִּי שְׂמֵיא אִתְחַשְׁכוּ וְאִתְרָגְזוּ.
(אִתְרָגְזִישׁ בְּחַמָּא) אָמַר לָהּ, וְדַאי אוֹ אִית בִּינֵיכֶוּ בְּנֵי
נְשָׂא דְלֹא אִתְגָּזְרוּ, אוֹ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת סְלִיקוּ בְּהַדְיָיָכוּ. דְּהָא לֹא אִתְבְּרַכְּאוּן
בְּהָיָא שַׁעָתָא, בַּר מְאִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגָּזְרוּ.
וּבְהָאִי אֶת קְדִישָׁא מִסְתַּפֵּל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וּבְרִיךְ לּוֹן.

לְשַׁתָּא אַחֲרָא סְלִיקוּ, וְסְלִיקוּ אִינוּן עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, דְּאִתְעַרְבוּ
בְּהַדְיָיָהוּ, כַּד הָיוּ אֹכְלִין קְרָבָנֵיא, וְהָיוּ חֲדָאן.
וְחָמוּ לְאִינוּן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת,
דְּטַפְסָאן בְּקוּטְרֵייהוּ לְקוּטְרָא דְכּוֹתָלָא.
אֲשַׁגְּחוּ בְּהוּ דְכֻלָּא מְבָרְכִין, וְאִינוּן לֹא בְּרִיכוּ.
אֶתוֹ וְאָמְרוּ מְלָה לְבִי דִינָא, אֶתוֹ וְשָׂאוּ לּוֹן, אֶתוֹ וְאֶכְלֵתוּן,

באו ושאלו אותם. אמרו, זה שאכלתם, החלק שלכם איזה קרבן היה? לא היה בידם. בדקו ומצאו שהם עובדי עבודת כוכבים ומזלות והרגו אותם. אמרו, ברוך הרחמן שהציל את עמו, שנדאי אין ברכה שרויה אלא רק בישראל, הנרע הקדוש, בני האמונה, בני האמת. ואותה השנה נמצאה ברכה בעולם בשלמות. פתחו ואמרו, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך וגו'.

רבי חייא אמר, בזכות ישראל שנאיהו, וירתי אחסנתהו. תא חזי מה כתיב, (שמות לד) יראה כל זכורף. וכתיב בתריה, פי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבלך. דקודשא בריך הוא עקר דיורין מאתרייהו, ואתיב דיורין, ובגניי כף יראה כל זכורף את פני האדון יי'. רבי יהודה אמר, האדון. כמה דכתיב, (ישעיה י) הנה האדון יי' צבאות מסעף פארה וגו', ויצא חוטר וגו', וכלא חד, מעקר דיורין ואתיב דיורין. רבי יצחק אמר, אית אדון, ואית אדון, וכלא בחד תליא.

רבי יהודה אמר, אדני: אלף דלית נון יוד, קדשא בריך הוא אקרי, (דף קכ"ד ע"ב) וההוא דאקרי, כמה דאיהו כתיב. ומאן הוא. רבי יוסי אומר, (יחזקאל א) מראת אלהים. מראת כתיב. ומהו מראת. שלימו דכלא, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (נ"א מראת איהו א' כו') מראת למאי אי אלף דלית נון יו"ד, האי אקרי ככתבו, והאי לא אקרי ככתבו, ובגניי כף אקרי בהאי, ועל כף מראת אלהים פתיב.

רבי יהודה אמר, לפעמים עליונים שנקראו בשם תחתונים, ופעמים תחתונים נקראים בשם העליונים. האדון ה' - בשם עליון הוא אדני, והרי בארנו הדברים.

חולקא דלכון, מאן קורבנא הנה. לא הנה בידיהו. בדקו ואשפחו דאינון עובדי עבודת כוכבים ומזלות, וקטלו לון. אמרו, בריך רחמנא דשזיב לעמיה, דודאי לית ברכתא שריא, אלא בישראל, זרעא קדישא, בני מהימנותא, בני קשוט. וההיא שפא אשתכח ברכתא בעלמא, בשלימו. פתחו ואמרו, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך וגו'.

רבי חייא אמר, בזכות ישראל גזירין, אתפנעו שנאיהו תחותיהו, וירתי אחסנתהו. תא חזי מה כתיב, (שמות לד) יראה כל זכורף. וכתיב בתריה, פי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבלך. דקודשא בריך הוא עקר דיורין מאתרייהו, ואתיב דיורין, ובגניי כף יראה כל זכורף את פני האדון יי'. רבי יהודה אמר, האדון. כמה דכתיב, (ישעיה י) הנה האדון יי' צבאות מסעף פארה וגו', ויצא חוטר וגו', וכלא חד, מעקר דיורין ואתיב דיורין. רבי יצחק אמר, אית אדון, ואית אדון, וכלא בחד תליא.

רבי יהודה אמר, אדני: אלף דלית נון יוד, קדשא בריך הוא אקרי, (דף קכ"ד ע"ב) וההוא דאקרי, כמה דאיהו כתיב. ומאן הוא. רבי יוסי אומר, (יחזקאל א) מראת אלהים. מראת כתיב. ומהו מראת. שלימו דכלא, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (נ"א מראת איהו א' כו') מראת למאי אי אלף דלית נון יו"ד, האי אקרי ככתבו, והאי לא אקרי ככתבו, ובגניי כף אקרי בהאי, ועל כף מראת אלהים פתיב.

רבי יהודה אמר, לזמנין, עלאין אקרון בשמא דתפתאין. ולזמנא, תפתאין אקרון בשמא דעלאין. האדון יי', בשמא עלאה אדני הוא. ולפעמים תחתונים נקראים בשם העליונים. האדון ה' - בשם עליון הוא אדני, והרי בארנו הדברים.

ובגוונים רבים נתפרשו הדברים,
והכל אחד. ברוך הרחמן וברוך
שמו לעולם ולעולמי עולמים.

הנה אנכי שלח מלאך לפניך וגו'.
רבי יצחק פתח, (שיר א) ישקני
מנשיקות פיהו וגו'. אמרה פנסת
ישראל, ישקני מנשיקות פיהו.
מה הטעם ישקני? יאהבני היה
צריך להיות! למה ישקני? אלא
כך שנינו, מה נשיקות של דבקות
של רוח ברוח, שבגלל כך נשיקה
בפה, שהרי הפה הוא המוציא
והמקור של הרוח, ולכן נשיקות
בפה בחביבות, ודבקים רוח
ברוח, שלא נפרדים זה מזה.

ורכן מי שמוציא נשמתו
בנשיקה, נדבק ברוח אחרת,
ברוח שלא נפרדת ממנו. והינו
נקרא נשיקה. ועל זה אמרה פנסת
ישראל ישקני מנשיקות פיהו,
להדביק רוח ברוח, שלא יפרד זה
מזה.

כי טובים דודיך מיין, מה עושה
פאן יין? והרי פתוב (ישעיה כח) וגם
אלה ביין שגו וגו', וכתוב (ויקרא י)
יין ושכר אל תשת אתה ובניך.
מה הטעם פאן יין? רבי חייא
אמר, מיינה של תורה. רבי חזקיה
אמר, זה שכתוב (תהלים קד) ויין
ישמח לבב אנוש. ועל זה כתוב
פי טובים דודיך מיין, לחדות הלב.
מיין - שמשמחני יותר מהכל.

רבי יהודה אמר, פתוב (בראשית כט)
וישק יעקב לרחל וישא את קולו
ויבך. למה בכה? אלא בדבקות
הרוח בה לא יכל הלב לסבל,
ובכה. ואם תאמר, הרי פתוב
וישקהו ויבכו? שנינו, למה נקוד
על וישקהו? אלא שלא נדבקה
בו רוח כלל, ועל זה כתוב
ונעפרות נשיקות שונא. מה זה
(משלי כו) ונעפרות נשיקות שונא?

והא אוקימנא מלי. ובגוונין סגי אין אתפרשן
מלי, וכלא חד. בריך רחמנא בריך שמייה
לעלם ולעלמי עלמין.

הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו'. (שמות כג) רבי
יצחק פתח, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות
פיהו וגו' אמרה פנסת ישראל, ישקני
מנשיקות פיהו. מאי טעמא ישקני, יאהבני
מיבעי ליה, אמאי ישקני. אלא הכי תנינן,
מאי נשיקות אדבקותא דרוחא ברוחא. דבגיני
כך נשיקה בפה, דהא פומא אפקותא ומקורא
דרוחא הוא, ועל דא נשיקין בפומא,
בחביבותא, ודבקין רוחא ברוחא, דלא
מתפרשן דא מן דא.

ועל דא מאן דנפיק נשמתיה בנשיקה, מתדבק
ברוחא אחרא. ברוחא דלא מתפרש
מניה. והיינו אקרי נשיקה. ועל דא אמרה
פנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו,
לאדבקא רוחא ברוחא, דלא יתפריש דא מן
דא.

כי טובים דודיך מיין, מאי בעי הכא יין, והא
כתיב (ישעיה כח) וגם אלה ביין שגו וגו',
וכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת אתה ובניך,
מאי טעמא הכא יין. רבי חייא אמר, מיינה
דאורייתא. רבי חזקיה אמר, דא דכתיב, (תהלים
קד) ויין ישמח לבב אנוש, ועל דא כתיב, פי
טובים דודיך מיין, לחדותה דלבא. מיין,
דחדי לי יתיר מפלא.

רבי יהודה אמר, פתיב, (בראשית כט) וישק יעקב
לרחל וישא את קולו ויבך, אמאי קא
בכה. אלא באתדבקותא דרוחא בה, לא יכיל
לבא למסבל, ובכה. ואי תימא, הא פתיב,
(בראשית לג) וישקהו ויבכו. תנינן, אמאי נקוד

וישקהו, אלא דלא אתדבק ביה רוחא כלל, ועל דא פתיב, (משלי כו) ונעפרות

אָלָא מִי שְׁנוּשֶׁק בְּחִיבוּת, מְדַבֵּק רוחו בְּרוּחוֹ בְּדַבְּקוֹת הַחִיבוּת, וּמִי שֶׁלֹּא נוֹשֶׁק בְּחִיבוּת, זֶה לֹא בְּדַבְּקוֹת, אֲלֵא וְנַעֲתָרוֹת. מֵה זֶה נַעֲתָרוֹת? גִּסּוֹת, שֶׁלֹּא דְבַקָּה רוחו בְּאוֹתָהּ נְשִׂיקָה וְלֹא נִדְבַק בּוֹ כָּלָל. וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב, יִשְׁקֶהוּ מִנְשִׂיקוֹת פִּיהוּ, שֶׁהִיא דְבַקוֹת רוח בְּרוּחַ.

שְׁנִינּוּ, כֹּל זְמַן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ עִם יִשְׂרָאֵל, כְּבִיכּוֹל נִדְבַקְתָּ רוח בְּרוּחַ, וְעַל זֶה כְּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הִדְבַקְתֶּם בְּה', בְּכֹל אוֹתָם גּוֹנֵי הַדְּבַקוֹת, וְלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. בְּשַׁעֲה שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ מִלְאָךְ לִפְנֶיךָ, יְדַע מִשֶׁה שְׁזוֹ פְּרִישָׁה. אָמַר, (שמות לג) אִם אֵין פְּנִיךָ הוֹלְכִים אֶל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה.

רְבִי אַבָּא אָמַר, מֵה כְּתוּב לְמַעַל מִזֶּה? (שם לד) רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתְךָ תְּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ. מֵה זֶה אוֹמֵר? אֲלֵא שֶׁלֹּא לְעֵרֵב דְּבַר תַּחֲתוֹן בְּעֵלְיוֹן, שֶׁלֹּא יִנָּק הַצַּד הַחִיצוֹן מִהַצַּד הַפְּנִימִי. מֵה בֵּין זֶה לְזֶה? זֶה שֶׁבַחוּץ מַצַּד הַטְּמֵאָה, וְזֶה שֶׁלְּפָנִים בְּצַד הַקְּדוּשָׁה. מִי הִיא אִמּוֹ? זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּקְרָאת אִם. בַּחֲלָב אִמּוֹ - שֶׁלֹּא יוֹנֵק מַצַּד זֶה מִי שֶׁלֹּא צָרִיךְ. וְכֹאן כְּתוּב, הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ מִלְאָךְ לִפְנֶיךָ. אָמַר מִשֶׁה, הָרִי קָבַלְתִּי בְּטַחֲוֹן מִמֶּךָ שֶׁלֹּא תִפְרָד מִעֲמֻנִי, וְדַאי אִם אֵין פְּנִיךָ הוֹלְכִים אֶל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. וּבַמָּה יוֹדַע אִפּוֹא וְגו'.

אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, דְּבַר זֶה לֹא אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל וּלְהַתְּפִיֵס עִמָּם. לְמִלְךָ שֶׁהִיא רוּצָה לְלַכֵּת עִם בְּנוֹ, וְלֹא רָצָה לְעֹזֵב אוֹתוֹ. בָּא בְּנוֹ וּפְחַד לְבַקֵּשׁ מִהַמֶּלֶךְ שִׁילָךְ עִמּוֹ. הַקְדוֹם הַמֶּלֶךְ וְאָמַר, הָרִי לְגִיּוֹנֵר פְּלוּנִי לָךְ עִמָּךְ לְשִׁמְרָךְ בְּדַרְךָ. לְאַחַר

נְשִׂיקוֹת שׁוּנָא. מָאִי וְנַעֲתָרוֹת נְשִׂיקוֹת שׁוּנָא. אֲלֵא מָאִן דְּנְשִׂיק בְּחִיבוּתָא, מִתְדַבֵּק רוחִיה בְּרוּחִיה, בְּדְבִיקוּתָא דְחִיבוּתָא וּמָאִן דְּלֹא נְשִׂיק בְּחִיבוּתָא, לָאוּ בְּדְבִיקוּתָא הוּא, אֲלֵא וְנַעֲתָרוֹת. מָאִי נַעֲתָרוֹת. גִּסּוֹתָא, דְּלֹא דְבִיק רוחִיה בְּהוּא נְשִׂיקָה. וְלֹא אֲתַדְבֵּק בֵּיה כָּלָל. וּבְגִינֵי כֶף כְּתִיב, יִשְׁקֵנִי מִנְשִׂיקוֹת פִּיהוּ, דִּהוּא דְבַקוּתָא רוחָא בְּרוּחָא.

הַתָּנָא, כֹּל זְמַנָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִיל בְּיִשְׂרָאֵל, כְּבִיכּוֹל אֲתַדְבֵּק רוחָא בְּרוּחָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הִדְבַקְתֶּם בֵּינִי, בְּכֹל אֵינוֹן גּוֹיוֹנֵי דְבִיקוּתָא, וְלֹא מִתְפָּרְשָׁא דָא מִן דָּא. בְּשַׁעֲתָא דְאַתְמַר הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ מִלְאָךְ לִפְנֶיךָ, יְדַע מִשֶׁה דְפְרִישׁוּתָא הוּא. אָמַר (שמות לג) אִם אֵין פְּנִיךָ הוֹלְכִים אֶל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה.

רְבִי אַבָּא אָמַר, מֵה כְּתִיב לְעֵילָא מִן דָּא, (שמות לד) רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתְךָ תְּבִיא בֵּית יְי' אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ. מָאִי קָא מִיִּירִי. אֲלֵא דְלֹא לְעֵרְבָא מִלָּה תַתָּאָה בְּעֵלְאָה, דְּלֹא יִנָּקָא סְטָרָא דְלְבַר, מִסְטָרָא פְּנִימָאָה. מֵה בֵּין הָאִי לְהָאִי. דָּא דְלְבַר, מִסְטָרָא דְמִסְאָבָא. וְדָא דְלְגוֹ, בְּסְטָרָא קְדִישָׁא. מָאִן אִמּוֹ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאַתְקָרִי אִם. בַּחֲלָב אִמּוֹ, דְּלֹא יִנָּק מֵהִיא סְטָרָא, מָאִן דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ. וְהָכָא כְּתִיב, הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ מִלְאָךְ לִפְנֶיךָ. אָמַר מִשֶׁה, הָא קָבִילָנָא בְּטַחֲוֹנָא מִינָךְ, דְּלֹא תַתְפָּרֵשׁ מִינָךְ, וְדַאי אִם אֵין פְּנִיךָ הוֹלְכִים אֶל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. וּבַמָּה יוֹדַע אִפּוֹא וְגו'.

אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, מִלָּה דָּא לָא קָאֵמַר קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲלֵא בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְיִשְׂרָאֵל, וְלֹאֲתַפְּיִיסָא בְּהַדְרִיָּהוּ. לְמִלְכָּא דְהוּא בְּעִי לְמִיזַל עִם בְּרִיָּה. וְלֹא בְּעִי לְשַׁבְּקָא לִיה. אֲתָא בְּרִיָּה, (דף קכ"ה ע"א) וּמִסְתַּפִּי לְמַבְעֵי לִיה לְמִלְכָּא

מכּן אָמר, הַשְּׁמֵר לָךְ מִמֶּנּוּ (בַּדְרֵךְ), שְׁהָרִי אֵינוֹ גֹבֵר שְׁלֹם. אָמַר בְּנוֹ, אִם כֵּן, אוֹ שְׂאֵנִי אֲשַׁב כְּאֵן, אוֹ שְׂאֵתָה תִלָּךְ עִמִּי וְלֹא אֶפְרָד מִמֶּךָ. כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בַּתְּחִלָּה אָמַר, הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח מִלְאָךְ לְפָנֶיךָ לְשֹׁמְרֶךָ בַּדְרֵךְ. וְאַחֵר כִּי אָמַר, הַשְּׁמֵר מִפְּנֵי וְגו'. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר מֹשֶׁה, אִם אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים וְגו'.

בָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִצָּא אוֹתָם בְּזָה. אָמַר, אֲלַעֲזֹר בְּנִי, יִפֶּה אֲמַרְתָּ, אֲבָל בֵּא וְרָאָה, בְּמָקוֹם הַזֶּה לֹא אָמַר מֹשֶׁה דְבָר וְלֹא הִשִּׁיב דְבָר כְּגִדּוֹ, מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּאֵן לֹא נִמְצְאָת פְּרִישָׁה מִמֶּנּוּ, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ דְבָר זֶה לְחֻבְרִים. וַיֵּשׁ שׁוֹנִים לְהִפָּךְ, וְלֹא כִּי פְּרִשׁוּהָ הָרְאשׁוֹנִים. וְכַשִּׁיסְתַּכְּלוּ הַדְּבָרִים, הִכַּל יִפֶּה, וְכֻלָּם אָמְרוּ הַטַּעַמִּים שְׁלָהֶם בְּדָבָר אֶחָד.

מִתִּי הִשִּׁיב מֹשֶׁה? בְּזִמְנָן שְׂאֵמַר וְשִׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלְאָךְ. וְכַתּוּב, פִּי יִלָּךְ מִלְאָכִי לְפָנֶיךָ. סֵתֵם וְלֹא פִרַשׁ אֶת הַדְּבָר. וְעַל כֵּן כְּתוּב כְּאֵן, כִּי אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ וְעִשִּׂיתָ כֹּל אֲשֶׁר אָדָּבֵר. אֲשֶׁר אָדָּבֵר דּוֹקָא. וְכַתּוּב, וְאֵיבַתִּי אֶת אֵיבִיךָ וְצִרְתִּי אֶת צִרְרִיךָ, וְהִכַּל תִּלּוּי בּוּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִם תֹּאמַר שְׁשִׁנְיָהֶם מִמֶּשׁ מִלְאָךְ - מֹשֶׁה לֹא הִשִּׁיב עֲלֵיהֶם, שְׁלֹא רָאָה מְקוֹם. וּמִתִּי הִשִּׁיב? בְּזִמְנָן שֶׁכְּתוּב אִם אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֶל תַּעֲלֶנּוּ וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּלְלָ שֶׁל הִכַּל - מֹשֶׁה לֹא רָצָה מִלְאָךְ. שְׁהָרִי כְּתוּב, (שְׁמוֹת ל"ד) וַיֹּאמֶר אִם נָא מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדַנִּי יִלָּךְ נָא אֲדַנִּי בְּקִרְבְּנוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה שְׂאֵמַר רַבִּי אַבָּא, שֶׁכְּתוּב לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אֲמוֹ, בַּחֲלָב הָאֵם הִיא צִרְרִיךָ לְהִיזִיל! מַה זֶה אֲמוֹ? וְאִם תֹּאמַר,

דִּיזִיל בְּהִידִיה. אֶקְדִים מִלְּפָא וְאָמַר, הָא לְגִיּוֹן פִּלָּן יִזִיל בְּהִדְךָ, לְמִנְטֵר לָךְ בְּאַרְחָא. לְבַתֵּר אָמַר אֶסְתַּמַּר לָךְ מִנִּיה, (בְּאַרְחָא) דִּהָא לָא גֹבֵר שְׁלִים הוּא. אָמַר בְּרִיה, אִי הָכִי, אוֹ אֲנָא אוֹתִיב הָכָא, אוֹ אֶת תִּזִיל עִמִּי, וְלֹא אֶתְפָּרַשׁ מִינָךְ. כִּי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּקִדְמִיתָא אָמַר, הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח מִלְאָךְ לְפָנֶיךָ לְשֹׁמְרֶךָ בַּדְרֵךְ. וְלְבַתֵּר אָמַר הַשְּׁמֵר מִפְּנֵי וְגו', בֵּיה שְׁעֵתָא אָמַר מֹשֶׁה, אִם אֵין פְּנִיךָ הוֹלְכִים וְגו'.

אֲתָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשַׁפַּח לְהוּ בְּהָאִי. אָמַר, אֲלַעֲזֹר בְּרִי שְׁפִיר קְאָמַרְתָּ. אֲבָל תָּא חֲזִי, בְּאַתֵּר דָּא לֹא אָמַר מֹשֶׁה מְדִי, וְלֹא אֶתִיב מְלָה לְקַבְּלִיה. מָאִי טַעַמָא. מִשּׁוּם דִּהָכָא לֹא אֲשַׁתְּכַח פְּרִישׁוֹתָא מִנִּיה. וְהָא אוֹקִימְנָא מְלָה דָּא, לְגַבִּי חֻבְרִיָּא. וְאִית דְּמַתְנִי אֵיפְכָא וְלֹא הָכִי פִירְשׁוּהָ קְדַמָּאִי. וְכַד יִסְתַּפְּלוּן מְלִי כֻלָּא שְׁפִיר, וְכֻלָּא בְּחַד מְלָה אֲמַרִי טַעַמִייהוּ.

אֵימַתִּי אֶתִיב מֹשֶׁה. בְּזִמְנָא דְאָמַר, (שְׁמוֹת ל"ג) וְשִׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלְאָךְ. וְכַתִּיב כִּי יִלָּךְ מִלְאָכִי לְפָנֶיךָ, סֵתֵם וְלֹא פִרַשׁ מְלָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, הָכָא, כִּי אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ וְעִשִּׂיתָ כֹּל אֲשֶׁר אָדָּבֵר. אֲשֶׁר אָדָּבֵר דּוֹקָא וְכַתִּיב וְאֵיבַתִּי אֶת אֵיבִיךָ וְצִרְתִּי אֶת צִרְרִיךָ, וְכֻלָּא בֵּיה תִלְיָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִי תִימָא דְתַרְוִייהוּ מִלְאָךְ מִמֶּשׁ, מֹשֶׁה לֹא אֶתִיב עֲלֵייהוּ, דִּלְא חֲמָא דוֹכְתָא. אֵימַתִּי אֶתִיב. בְּזִמְנָא דְכְּתִיב אִם אֵין פְּנִיךָ הוֹלְכִים וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּלְלָ דְכֻלָּא, מֹשֶׁה לֹא בָעָא מִלְאָכָא. דִּהָא כְּתִיב (שְׁמוֹת ל"ד) וַיֹּאמֶר אִם נָא מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדַנִּי יִלָּךְ נָא אֲדַנִּי בְּקִרְבְּנוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי דְאָמַר רַבִּי אַבָּא, דְכְּתִיב לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אֲמוֹ, בַּחֲלָב הָאֵם מִיבְעִי לִיה, מָאִי אֲמוֹ. וְאִי

תִּמָּא, כְּנִסְתַּ יִשְׂרָאֵל אִמּוֹ דְסִטְרָא דְמִסְאַבָּא,
לְאוּ הִכִּי, דְהָא שְׂמַעְנָא דְאִמְרֵי רַבֵּי שְׂמַעוֹן,
כְּנִסְתַּ יִשְׂרָאֵל אִימָא קְדִישָׁא בְּחוּלְקִיהָ דִּישְׂרָאֵל
אֲתַאֲחַדָּא, דְכְּתִיב, (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ.

כְּנִסְתַּ יִשְׂרָאֵל אִמּוֹ שְׂמַעְדַּ הַטְּמָאָה
- לֹא כֹּף! שְׁהָרִי שְׂמַעְתִּי שְׂאִמְרֵי
רַבֵּי שְׂמַעוֹן, כְּנִסְתַּ יִשְׂרָאֵל הָאֵם
הַקְדוּשָׁה נֶאֱחָזָה בְּחֻלְקָא שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שְׂכַתוּב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חָלַק
ה' עִמּוֹ.

אִמְרֵי רַבֵּי שְׂמַעוֹן, שְׂפִיר קְאָמְרַתְּ. וְהָא דְרַבֵּי
אָבָא שְׂפִיר וְכֹלָא דָּא בְּדָא תְּלִיא. תָּא
חֲזִי, אִמָּא אֲתַאֲחַדָּא לְהוּ לְעִילָא, לְסִטְרָא דָּא
וְלְסִטְרָא דָּא, וְתַרִּין אֵינּוּן, חֲדָא לִימִינָא, וְחֲדָא
לְשְׂמַאלָא. וּבְגִינֵי כֹּף, מְנַהוֹן לִימִינָא, וּמְנַהוֹן
לְשְׂמַאלָא. וְכִלְהוּ תְּלִיין בְּהָאֵי א"ם, אִמָּא
קְדִישָׁא, וְאֲתַאֲחַדָּן בְּהָ.

אִמְרֵי רַבֵּי שְׂמַעוֹן, יִפְהָ אִמְרַתְּ, וְזָה
שֶׁל רַבִּי אָבָא יִפְהָ, וְהַפֵּל תְּלוּי זָה
בְּזָה. בָּא וְרָאָה, הָאֵם נֶאֱחָזָה לְהֵם
לְמַעְלָה לְצַד זָה וְלְצַד זָה, וְשְׁנַיִם
הֵם - אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד לְשְׂמָאל.
וּמְשׁוּם כֹּף, מְהֵם לְיָמִין וּמְהֵם
לְשְׂמָאל, וְכֹלָם תְּלוּיִים בְּאֵם
הַזֹּאת, הָאֵם הַקְדוּשָׁה, וְנֶאֱחָזִים
בְּהָ.

אִימְתִּי אֲתַאֲחַדָּן בְּהָ. בְּשַׁעְתָּא דְהָאֵי אִם יִנְקָא
מִסִּטְרָא אַחְרָא, וּמְקַדְשָׁא אִסְתְּאַב,
וְחוּיָא תְּקִיפָא שְׂאִרִי לְאַתְגְּלָאָה, כְּדִין גְּדִיא
יִנְקָא מִחֻלְבָּא דְאַמִּיָּה, וְדִינִין מִתְעַרְיִן. וְעַל
דָּא, יִשְׂרָאֵל קְדָמִין וּמִיִּיתָאן בְּפוּרִים, וּבְשַׁעְתָּא
דְּמִיִּיתִין לְהוּ, בְּעֵינִין לְמִימְרֵי וּלְמַפְתַּח בֵּיה
בְּלִבָּן, דְּבַעָא בְּחַרְשׁוּי אֵלִין, לְשִׁלְטָאָה בְּיַעֲקֹב,
וּבְזַרְעָא קְדִישָׁא, וְלֹא אֲתִיִּיהִיבוּ בִּידֵיהָ, וְלֹא
אֲתַמְסְרִין יִשְׂרָאֵל לְסִטְרָא דָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב,
רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתָךְ וְגו', לֹא תִבְשַׁל גְּדִי
בְּחֻלְבָּא אִמּוֹ. וְלֹא יִנְקָא הֵהוּא סִטְרָא, מִחֻלְבָּא
דְּאַמִּיָּה, דְּהָא לֹא יִסְתְּאַב מְקַדְשָׁא, וְדִינִין לֹא
מִתְעַרְיִן.

מְתִי הֵם נֶאֱחָזִים בְּהָ? בְּשַׁעְתָּא
שְׂהָאֵם הַזֶּה יוֹנְקַת מִן הַצַּד הָאֲחֵר
וְהַמְקַדֵּשׁ נְטִמָּא, וְהַנְּחַשׁ הַחֹזֵק
מִתְחִיל לְהַתְּגַלּוֹת, וְאֵז הַגְּדִי יוֹנֵק
מִחֻלְבָּא אִמּוֹ, וּמִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים.
וְעַל זָה יִשְׂרָאֵל מְקַדְשִׁים
וּמְבִיאִים בְּפוּרִים. וּבְשַׁעְתָּא שְׂהֵם
מְבִיאִים אוֹתָם, צְרִיכִים לוֹמַר
וְלִפְתַּח בְּלִבָּן, שְׂרַצָּה בְּכַשְׂפֵּי אֵלוֹ
לְשִׁלְטַת בְּיַעֲקֹב וּבְזַרְעֵי הַקִּדְשׁ, וְלֹא
נִתְּנוּ בִּידוֹ וְלֹא נִמְסְרוּ יִשְׂרָאֵל לְצַד
זָה. וְעַל זָה פְּתוּב, רֵאשִׁית בְּפוּרֵי
אֲדָמְתָךְ וְגו', לֹא תִבְשַׁל גְּדִי בְּחֻלְבָּא
אִמּוֹ. וְלֹא יוֹנֵק אוֹתוֹ הַצַּד מִחֻלְבָּא
אִמּוֹ, שְׁהָרִי לֹא נְטִמָּא הַמְקַדֵּשׁ,
וְהַדִּינִים לֹא מִתְעוֹרְרִים.

בְּגִינֵי כֹּף, לֹא יִיכּוֹל בְּשָׂרָא בְּחֻלְבָּא כָּל זַרְעָא
קְדִישָׁא, וְכָל מָאן דְּאֲתִי מִסִּטְרֵי דָּא, דְּלֹא
יְהִיב דְּוִכְתָּא, לְמָאן דְּלֹא אֲצַטְרִיךְ, דְּהָא
בְּעוּבְדָא תְּלִיא מְלִתָּא, בְּעוּבְדָא דְלִתְתָּא,
לְאַתְעַרָּא לְעִילָא. וְכַאֲיִן אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל מְכַל
עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, דְּמַרְיָהוֹן
קָרִי עֲלֵיהוּ, (דְּבָרִים י"ד) וּבָךְ בְּחַר יְיָ לְהִיּוֹת לוֹ
לְעַם סְגֻלָּה. וּכְתִיב (דְּבָרִים י"ד) כִּי עַם קְדוֹשׁ אֲתָהּ
לְיְיָ אֱלֹהֶיךָ (וְכֹלָא חַד מִלְּהָ) וּכְתִיב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים

מְשׁוּם כֹּף לֹא יִאֲכַל בְּשׂוֹר בְּחֻלְבָּא
כָּל זַרְעֵי הַקִּדְשׁ, וְכָל מִי שְׂבָא
מִהַצַּד הַזֶּה, שְׂלֵא יִתֵּן מְקוֹם לְמִי
שְׂלֵא צְרִיךְ, שְׁהָרִי בְּמַעֲשֵׂה תְּלוּי
הַדְּבָר, בְּמַעֲשֵׂה שְׂלֵמְטָה לְעוֹרֵר
לְמַעְלָה. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מְכַל
הָעַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים
וּמְזֻלוֹת, שְׂרַבּוֹנָם קוֹרָא עֲלֵיהֶם,
(ש"ס י"ד) וּבָךְ בְּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם
סְגֻלָּה. וּכְתוּב (ש"ס) כִּי עַם קְדוֹשׁ
אֲתָהּ לַה' אֱלֹהֶיךָ. וּכְתוּב (ש"ס) בְּנִים
אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

אַתֶּם לְיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

בא וראה, בשעה שישאל לא הכשרו מעשיהם, מה כתוב? (ישעיה א) עמי נגשיו מעולל ונשים משלו בו. דוקא משלו בו, והרי בארנו הדברים בסוד ספרו של שלמה המלך, וכך מצאנו בו. ועוד מצאנו, שכל מי שאוכל מאכל זה שהתחבר כאחד, (או) בשעה אחת או בסעודה אחת, ארבעים יום נראה גדי מקלס בקלפתו אל אותם שלמעלה, וסיעה טמאה מתקרבים עמו, וגורם לעורר דינים בעולם, דינים שאינם קדושים.

ואם מוליד בן באותם ימים, מלויים לו נשמה מהצד האחר, שלא צריך אותו. וכתוב (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. בא להטמא - מטמאים אותו ודאי, שכתוב (שם) ונטמתם בם. חסר א'. טמאה אטומה יותר מכל, שאין רשות להטהר כף כמו שאר מיני הטמאות שנטהרות. ועוד, שפונד מחיות רעות, שהרי בעיניהם נמצא גדי וכול להנזק, שהרי צלם אדם העבר ממנו.

רבי ייסא התיר לאכל תרנגול בגבינה או בחלב. אמר רבי שמעון, אסור לך, שלא יתן איש פתח למינים הרעים. לך לך אומרים לנזיר, סביב סביב לפרם לא תקרב. ודאי אסור לך הוא, שחמרה יש בו פכהמה לשחיטה, ומי שמתיר את זה מה כתוב? (עמוס ב) ותשקו את הנזירים יין. מי שמתיר את זה, כמי שמתיר את זה. וכתוב (דברים יד) לא תאכל כל תועבה. כל - להכליל הכל.

שנינו, במה זכו דניאל, חנניה, מישאל ועזריה שנצלו מאותם נסיונות? אלא משום שלא נטמאו במאכליהם. אמר רבי יהודה, כתוב (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו'.

בפת בג המלך וגו'. ותאנא

תא חזי, בשעתא דישאל לא אתכשרו עובדייהו, מה פתיב, (ישעיה א) עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. מה פתיב, וזה אוקימנא מלי ברזא דספרא דשלמה מלפא. והכי אשפחן ביה. תו אשפחאן, דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר פחדא. (א) בשעתא חדא, או בסעודתא חדא. ארבעין יומין אתחזיא גדיא מקלסא בקלפוי, לגבי אינון דלעילא, וסיעתא מסאבא (דף קכ"ה ע"ב) מתקרבין בהדיה, וגרים לאתערא דינין בעלמא, דינין דלא קדישין.

ואי אוליד בר באינון יומין, אוזפין ליה נשמתא, מסטרא אחרא, דלא אצטריכא. וכתוב (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. אתי לאסתאבא, מסאבין ליה ודאי. דכתיב, (ויקרא יא) ונטמתם בם, חסר א', מסאבותא אטימא מפלא, דלית רשו לאתדפאה הכי, פשאר זיני דמסאבותא דמתדפין. ותו, דמסתפי מחיון בישון, דהא בעינייהו גדיא אשתכח, ויכיל לאתזקא, דהא צלמא דבר נש אתעבר מגיה.

רבי ייסא, שרי למיכל לתרנגולא בגבינה או בחלבא. אמר רבי שמעון אסיר לך דלא זיהב איניש פתחא לזינין בישין. לך לך אמרין נזירא, סחור סחור לכרמא לא תקרב. ודאי אסיר לך הוא, דחומרא אית ביה, פבעירא לשחיטה. ומאן דשרי האי, מה כתיב (עמוס ב) ותשקו את הנזירים יין, מאן דשרי האי, פמאן דשרי האי, וכתוב (דברים יד) לא תאכל כל תועבה, כל, לאכללא פלא.

תאנא, במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה, דאשתזיבו מאינון נסיוני, אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר רבי יהודה, פתיב (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל

וְשִׁנּוּ בְּסֵתֶר הַמְּשָׁנָה, מֵאֲכָל אוֹתוֹ
הַרְשָׁע, בְּשׁוֹר בְּחֹלֶב הִיָּה וּגְבִינָה עִם
בְּשׂוֹר, פָּרֵט לְמֵאֲכָלִים אַחֲרֵים, וְזֶה
עֲלָה לוֹ עַל שְׁלַחְנוּ בְּכָל יוֹם.

וְדִנְיָאֵל שֶׁנֶּשְׁמַר מְזִיָּה, כְּשִׁזְרָקוּהוּ
לְגַב הָאֲרִיּוֹת, הִשְׁתַּלֵּם בְּצֵלֶם רְבוּנוֹ,
וְלֹא שָׁנָה צִלְמוֹ לְצֵלֶם אַחֵר, וְלִכְּנֹן
פְּחָדוֹ מִמֶּנּוּ הָאֲרִיּוֹת וְלֹא חִבְלוּ
בוֹ. וְאוֹתוֹ רָשָׁע, בְּשַׁעַה שְׁהַעֲבָרָה
מִמֶּנּוּ מַלְכוּתוֹ וּמְדוּרוֹ הִיָּה עִם חֵיות
הַשָּׂדֶה, הָעֹבֵר מִמֶּנּוּ צֵלֶם פְּנִיָּו,
וּמֵאוֹתוֹ יוֹם לֹא נִרְאָה צִלְמוֹ צֵלֶם
שֶׁל אָדָם, וְכָל בְּהֵמָה שֶׁבָּאָה, נִרְאָה
לָהּ בְּצֵלֶם שֶׁל מִינָהּ וּנְקַבְתָּהּ, וְכֻלָּם
הָיוּ בָּאִים עֲלָיו, וּבְכַמְּהָ פְעֻמִּים
הָיוּ אוֹכְלוֹת אוֹתוֹ חֵיות הַשָּׂדֶה
זוֹלַת נִגְזֵר עֲלָיו הַעֲנֵשׁ הַזֶּה, מִשּׁוּם
שְׁכַתּוּב (חֲבֻקָק א) וְהוּא בְּמַלְכִים
יִתְקַלֵּס, מִשּׁוּם כֶּף פֶּלֶם הַתְּקַלְסוּ בוֹ
כָּל אוֹתוֹ זְמַן.

בֵּא וְרָאָה מַה כְּתוּב, וּמִקְצַת יָמִים
עֲשֶׂרָה נִרְאָה מִרְאִיָּהם טוֹב (גו) מִן
כָּל הַיְלָדִים הָאֲכָלִים אֵת פֶּת בֶּג
הַמְּלֶךְ. נִרְאָה מִרְאִיָּהם טוֹב - שְׁצֵלֶם
רְבוּנָם לֹא זֶה מֵהֶם, וּמֵאַחֲרֵים זֶה.
מִי גֵרַם אֵת זֶה? מִשּׁוּם שְׁלֹא נִגְעֵלוּ
בְּגַעֲלֵי מֵאֲכָלֵיהֶם. אֲשֶׁרִי חִלַּקְתִּם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁכַתּוּב בְּהֶם, וְאֲנִשִּׁי
קִדַּשׁ תִּהְיוּן לִי.

וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל ה' וְגו'.
וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר - מִי אָמַר? זֶה
שְׁכִינָתָה. עֲלֵה אֵת ה', כְּפִתּוּב (שְׁמוֹת
יט) וּמֹשֶׁה עֲלֵה אֵל הָאֱלֹהִים וְגו'.
(וַיִּקְרָא אֵלָיו ה') לְמַה כָּל זֶה? לְקַיֵּם
עִמָּם בְּרִית, כִּי הִרִי נִפְרָעוּ, מַה
שְׁלֹא יֵצְאוּ כֶּף מִמִּצְרַיִם, שְׁנִמְלוּ
וְלֹא נִפְרָעוּ, וְכֵאֵן הִרִי נִפְרָעוּ וְנִכְסְוּ
בְּבְרִית הַקֹּדֶשׁ, שְׁכַתּוּב שֵׁם שֵׁם
לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט. וְשֵׁם נִסְהוּ -
בְּאוֹת הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה שְׁנִגְלָתָה בְּהֶם,
וְכֵאֵן הַתְּקִימָה בְּהֶם עַל יְדֵי מֹשֶׁה
מִלַּת הַבְּרִית, שְׁכַתּוּב וַיִּקַּח מֹשֶׁה

בְּסִתְיָמָה דְּמִתְנִיתִין, מִיִּכְלָא דְּהֵוּא רָשָׁע, בְּשָׂרָא
בְּחֹלֶבָא הָוָה וּגְבִינָה עִם בְּשָׂרָא, בַּר מִיִּכְלָן
אַחֲרֵנִין, וְדָא סָלִיק לִיָּה בְּפִתּוּרִיהּ, בְּכָל יוֹמָא.

וְדִנְיָאֵל דְּאִסְתַּמַּר מֵהֵאִי, כִּד רָמוּ יִתְיָה
לְגוּבָא דְּאֲרִיּוֹתָא, אֲשֶׁתְּלִים בְּצוּלְמָא
דְּמֵאֲרִיָּה, וְלֹא שְׁנֵי צוּלְמִיָּה לְצוּלְמָא אַחֲרָא,
וְעַל דָּא דִּחְלוּ אֲרִיּוֹתָא מִנִּיָּה, וְלֹא חִבְלוּהוּ.
וְהֵוּא רָשָׁע, בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכוּתָא אֲתַעְדֵי מִנִּיָּה,
(דִּנְיָאֵל ד) וְעִם חֵיות בְּרָא הָוָה מְדוּרִיָּה, אֲעֵדֵי
צוּלְמָא דְּאֲנַפּוּי מִנִּיָּה, וּמֵהֵוּא יוֹמָא, לֹא אֲתַחֲזִי
צוּלְמִיָּה, צוּלְמָא דְּבַר נֶשׁ. וְכָל בְּעִירָא דְּאֲתִי,
אֲתַחֲזִי לִיָּה, צוּלְמָא דְּזִינִיָּה, וְנוֹקְבִיָּה, וְהוּוּ
אֲתִיין עֲלִיָּה פְלָהוּ, וּבְכַמְּהָ זְמַיִן הוּוּ אֲכָלִין לִיָּה
חֵיות בְּרָא, בַּר דְּאֲתַגְזֹר הֵאִי עוֹנֵשָׁא עֲלִיָּה, בְּגִין
דְּכְתִיב, (חֲבֻקָק א) וְהוּא בְּמַלְכִים יִתְקַלֵּס, בְּגִין כֶּף,
כִּלְאֵי יִתְקַלְסוּ בֵּיהּ, כָּל הֵוּא זְמַנָּא.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (דִּנְיָאֵל א) וּלְמִקְצַת יָמִים
עֲשֶׂרָה נִרְאָה מִרְאִיָּהן טוֹב מִכָּל הַיְלָדִים
הָאוֹכְלִים אֵת פֶּת בֶּג הַמְּלֶךְ. נִרְאָה מִרְאִיָּהן
טוֹב, דְּצוּלְמָא דְּמֵאֲרִיָּהוּן לֹא אֲעֵדִיאוּ מִנְהוּן,
וּמֵאַחֲרֵי אֲעֵדִיאוּ. מֵאֵן גְּרִים הֵאִי. בְּגִין דְּלֹא
אֲתַגְעֵלוּ בְּגִיעוּלֵי מִיִּכְלִיָּהוּן. זַכָּאָה חוּלְקִיָּהוּן
דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב בְּהוּ, וְאֲנִשִּׁי קִדַּשׁ תִּהְיוּן לִי.

וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל יי' וְגו'. (שְׁמוֹת
כד) וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר, מֵאֵן אָמַר. דָּא
שְׁכִינָתָא. עֲלֵה אֵל יי', כְּמַה דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת יט)
וּמֹשֶׁה עֲלֵה אֵל הָאֱלֹהִים וְגו'. (ס"א וַיִּקְרָא אֵלָיו
י') אֲמַאי כָּל דָּא, לְקִיָּמָא עֲמָהוּן קִיָּים, בְּגִין
דְּהָא אֲתַפְרְעוּ, מַה דְּלֹא נִפְקוּ הַכִּי מִמִּצְרַיִם,
דְּאֲתַגְזֹרוּ, וְלֹא אֲתַפְרְעוּ, וְהִכָּא הָא אֲתַפְרְעוּ,
וְעֵאלוּ בְּבְרִית קִיָּימָא, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) שֵׁם
שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט. דְּיִיקָא וְשֵׁם נִסְהוּ, בְּהֵאִי
אֵת קְדִישָׁא, דְּאֲתַגְלִיָּיא בְּהוּ, וְהִכָּא אֲתַקִּיָּים

את הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַגּוֹ'.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵה שִּׁכְתוּב וַחֲצִי
הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, בַּמִּזְבֵּחַ לֹא
כָתוּב, אֲלֵא דוֹקָא עַל הַמִּזְבֵּחַ.
וְהַשְּׁתַחֲוִיתֶם מֵרַחֵק, מֵהוּ מֵרַחֵק?
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמִיָּה ל"א) מֵרַחֹק ה' ^{ה'}
נִרְאָה לִי. וְכָתוּב (שְׁמוֹת ב') וַתִּתְצַב
אֶחָתוֹ מֵרַחֵק. שָׁנָה רַבִּי אַבְיָא,
שֶׁעֲמֵדָה הַלְבָנָה בַּפְּגִימוֹתָהּ, וְכֵה
בְּשִׁעָה זָכוּ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר בַּחֲלָק
קְדוֹשׁ, וְגִזְרוּ בְּרִית קְדוֹשׁ עִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל ה'. מֵה
הַטַּעַם? אָמְרָה לוֹ שְׂכִינָה, עֲלֵה
לְמַעַלְהָ, שֶׁהָרִי אֲנִי וְיִשְׂרָאֵל נִשְׁתַּתְּףָה
כְּאֶחָד בְּשִׁלְמוֹת עַל יָדָךְ, מֵה שְׁלֵא
הִיָּה עַד כַּאֲן. מֵה כְּתוּב? וַיִּקַּח מֹשֶׁה
חֲצִי הַדָּם וַגּוֹ'. חֲלָקוֹ לְשָׁנִים, חֲצִי
הַדָּם זָרַק עַל הָעָם, וַחֲצִי הַדָּם זָרַק
עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְכָתוּב,
וְהִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר פָּרַת ה' ^{ה'}
עִמָּכֶם. וַיֵּשֶׁם בְּאַגְנֹת, כְּתוּב בְּאַגְנֹת,
חֶסֶר וְאֵל, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ז')
שָׁרַרְךָ אֲגֹן הַסֶּהַר אֵל יַחֲסֹר הַמִּזְג.
וַנִּגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֵל ה'. אֲשֶׁרִי
חֲלָקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהוּא לְבַדּוֹ זָכָה
לְמָה שְׁלֵא זָכָה אָדָם אַחֵר. יִשְׂרָאֵל
זָכוּ עֲכָשׁוּ מֵה שְׁלֵא זָכוּ עַד
לְאוֹתָהּ שְׁעָה, וְאוֹתָהּ שְׁעָה הִתְקַיְּמוּ
בְּקִיּוּם עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה
הַתְּבַשְּׂרוּ לְהִיּוֹת הַמְּקַדָּשׁ בִּינְיָהִם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ"ה) וַעֲשׂוּ לִי
מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם.

וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת
רַגְלֵי כָּמַעֲשָׂה לְכַנֵּת הַסִּפְרִי וַגּוֹ'.
רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז')
זֹאת קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתַמָּר וַגּוֹ'.
כְּמָה חֲבִיבָה כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל לְפָנַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁלֵא נִפְרָדָת
מִמְּנֵי כְּתַמָּר הִנֵּה שְׁלֵא נִפְרָד הַזָּכָר
מִהַנְּקֵבָה לְעוֹלָמִים, וְלֹא עוֹלָה זֶה

בְּהוּ, עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה גִּזְרָה דְּקַיְיִמָא, דְּכְתִיב,
וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַגּוֹ'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מָאִי דְּכְתִיב, וַחֲצִי הַדָּם זָרַק
עַל הַמִּזְבֵּחַ, בַּמִּזְבֵּחַ לֹא כְתִיב, אֲלֵא עַל
הַמִּזְבֵּחַ דִּיִּיקָא. וְהַשְּׁתַחֲוִיתֶם מֵרַחֵק, מֵהוּ מֵרַחֵק.
כְּמָה דְּאֵת אָמַר (יִרְמִיָּה ל"א) מֵרַחֹק יִי' נִרְאָה לִי.
וְכָתִיב, (שְׁמוֹת ב') וַתִּתְצַב אֶחָתוֹ מֵרַחֵק. תָּאֲנִי רַבִּי
אַבְיָא, דְּקַיְיִמָא סִיְהָרָא בַּפְּגִימוֹתָא, וּבִיָּה שְׁעָתָא,
זָכוּ יִשְׂרָאֵל יַתִּיר בְּחוֹלְקָא קְדִישָׁא, וְגִזְרוּ קַיְיִמָא
קְדִישָׁא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל יִי'. מָאִי טַעְמָא. אָמְרָה
לִיָּה שְׂכִינָתָא, אִסְתַּלִּיק לְעֵילָא, דְּהָא אֲנָא
וְיִשְׂרָאֵל, נִשְׁתַּתְּףָה פְּחָדָא בְּשִׁלְמוֹתָא עַל יָדָךְ,
מֵה דְלָא הָוָה עַד הַכָּא. מֵה כְּתִיב וַיִּקַּח מֹשֶׁה
חֲצִי הַדָּם וַגּוֹ', פְּלַג לִיָּה לְתַרְיִן. חֲצִי הַדָּם זָרַק
עַל הָעָם, וַחֲצִי הַדָּם זָרַק (דף קכ"ו ע"א) עַל הַמִּזְבֵּחַ,
כְּמָה דְּאוֹקִימָנָא. וְכָתִיב, הִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר
פָּרַת יִי' עִמָּכֶם. וַיֵּשֶׁם בְּאַגְנֹת, בְּאַגְנֹת כְּתִיב, חֶסֶר
וְאֵל. כְּמָה דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז') שָׁרַרְךָ אֲגֹן הַסֶּהַר
אֵל יַחֲסֹר הַמִּזְג.

וַנִּגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֵל יִי', (שְׁמוֹת כ"ד) זַכָּאָה חוֹלְקִיָּה
דְּמֹשֶׁה, דְּהוּא בְּלַחֲדוּדִי, זָכָה לְמָה דְלָא
זָכָה בַר נֶשׁ אַחֲרָא. יִשְׂרָאֵל זָכוּ הַשְּׁתָא, מֵה דְלָא
זָכוּ עַד הֵהִיא שְׁעָתָא. וְהֵהִיא שְׁעָתָא, אֶתְקַיְיִמוּ,
בְּקִיּוּמָא עֲלָאָה קְדִישָׁא. וּבְהֵהוּא שְׁעָתָא
אֶתְבַשְּׂרוּ לְמַהוּי בִּינְיָיָהוּ מִקְדָּשָׁא, כְּמָה דְּאֵת
אָמַר, (שְׁמוֹת כ"ה) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם.

וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלֵי כְּמַעֲשָׂה
לְכַנֵּת הַסִּפְרִי וַגּוֹ'. (שְׁמוֹת כ"ד) רַבִּי יְהוּדָה
פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז') זֹאת קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתַמָּר
וַגּוֹ', כְּמָה חֲבִיבָה כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל קָמִי קְדִישָׁא
בְּרִיךְ הוּא, דְלָא מִתְּפָרְשָׁא מִנֵּיהּ, כְּהֵי תַמָּר,
דְלָא פְרִישׁ דְּכַר מִן נוֹקְבָא לְעוֹלָמִין, וְלֹא סְלִיק, דָּא בְלָא דָא. כִּן כְּנִסֵּת

דָּא בְלָא דָא. כִּן כְּנִסֵּת

בלי זה. כף פנסת ישראל לא נפרדת
מהקדוש ברוך הוא.

בא וראה, בשעה שנדב ואביהוא
ראו, ושבעים זקנים, מה כתוב
בהם? ויראו את אלהי ישראל.
שהתגלגלה עליהם שכינה. רבי
יהודה ורבי יוסי אומרים, את
דוקא, וזה את הוא מרחוק. את -
להכליל את מה שכתובו.

רבי יצחק אמר, והרי כתוב (יחזקאל
*) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי
ישראל בנהר כפר. מי החיה הזו?
אמר רבי יוסי אמר רבי חייא, חיה
קטנה, וכי יש חיה קטנה? כן. חיה
קטנה, וחיה עליונה, וחיה קטנה
שבקטנות.

ויראו את אלהי ישראל, דוקא, כמו
שאמרנו. ותחת רגליו כמעשה
לבנת הספיר, כמראה אבן טובה
שעתיד הקדוש ברוך הוא לבנות
המקדש, שכתוב (ישעיה נד) ויסדתיך
בספירים.

ואר אצילי בני ישראל - זה נדב
ואביהוא. לא שלח ידו - שהעלה
אותם לאחר זמן, וכאן לא נענשו.
רבי יוסי אמר דבר זה לשבחם,
שכתוב ויאכלו וישתו, שזנו
עיניהם מהאור הזה. רבי יהודה
אמר, אכילה ודאית אכלו וזנו
עצמם, וכאן נקשרו למעלה אם לא
שפטו דרכיהם אחר כף, כמו
שבארנו.

אמר רבי אלעזר, ואפלו ישראל
באותה שעה הכשרו ונקשרה בהם
שכינה, והפריית הזו וכל התורה
בזמן אחד זה היה, וישראל כאותה
שעה לא ראו לעולמים. ולעתיד
לבא עתיד הקדוש ברוך הוא
להגלות על בניו ולהראות את כל
כבודו עין בעין, שכתוב (שם נב) כי
עין בעין יראו בשוב ה' ציון. וכתוב
(שם מ) ונגלה כבוד ה' ויראו כל בשר
יחדו וגו'.

ישראל, לא מתפרשא מקודשא בריך הוא.

הא חזי, בשעתא דנדב ואביהוא ושבעין סבין
חמו. מה כתיב בהו. ויראו את אלהי
ישראל. דאתגלי עליהו שכנינתא. רבי יהודה
ורבי יוסי אמרי, את דייקא. ודא את, הוא
מרחוק. את לאכללא מה די בגויה.

רבי יצחק אמר, והא כתיב (יחזקאל *) היא החיה
אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כפר,
מאן חיה דא. אמר רבי יוסי אמר רבי חייא, חיה
זוטרת. וכי אית חיה זוטרת, אין. חיה זוטרת,
וחיה עלאה. וחיה זוטרא דזוטרת.

ויראו את אלהי ישראל, דייקא, כמה דאמינא.
ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, כחזו
אבן טבא, דזמין קדשא בריך הוא למבני
מקדשא, דכתיב, (ישעיה נד) ויסדתיך בספירים.

ואר אצילי בני ישראל, (שמות כד) דא נדב ואביהוא.
לא שלח ידו, דסליק לון לבתר זמנא, ולא
אתענשו הכא. רבי יוסי אמר, מלה דא, לשבחא
דלהון, דכתיב ויאכלו וישתו דזנו עיניהון,
מנהירו דא. רבי יהודה אמר, אכילה ודאית
אכלו, וזנו גרמייהו, והכא אתקשרו לעילא, אי
לא דסטו אורחיהו לבתר, כמה דאוקימנא.

אמר רבי אלעזר, ואפילו ישראל, בההיא שעתא
אתקשרו, ואתקשרת בהו שכנינתא. ודא
קיימא, ואורייתא כללא, בחד זמנא הוה. וישראל
בההיא שעתא לא חמו לעלמין. ולזמנא דאתי,
זמין קדשא בריך הוא לאתגלגלה על בנוי,
ולמחמי כללא יקרא דיליה עינא בעינא, דכתיב
(ישעיה נב) כי עין בעין יראו בשוב יי ציון. וכתיב,
(ישעיה מ) ונגלה כבוד יי ויראו כל בשר יחדו וגו'.